

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., 1/2 an
 6 cor., 1/4 an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., 1/2
 an 9 fr., 1/4 an
 4 fr. 50 cm.
 Foia apare în fie care
 Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
 Un șir armoni:
 odată 14 fil., a două
 oară 12 fil., a treia
 oară 10 fil.
 Tot ce privește foia,
 să se adreseze la: Re-
 dactiunea și admini-
 stratiunea „Unirea”
 în
 Blaj.

Foai bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 6 Ianuarie 1906

Numărul 1.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentru ca foia să-și poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toți, se binevoiască a-și renoua abonamentele **pe anul 1906.** cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg,

6 „ pe o jumătate de an,

3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAȚIUNEA.

PACE.

Sărbătoarea nașterii Împăratului păcii a sosit. Sunt aproape două mii de ani, de când a întins El ramura de oliv omenimei, de când învățaceii Lui au propovedit pacea și iubirea printre oameni și totuși unde este pacea? Istoria omenimei este brăzdată de războaie, popoare întregi să trec prin ascuțișul săbii, ca să facă loc altora; ura, intriga egoismul iau locul păcii și iubirei propagată de Mântuitorul.

Și unde este pacea azi în veacul luminei? Popoarele sunt înarmate până în dinți de frica unuia de celalalt, războaiele să țin lanț, nemulțumirea crește, clase de oameni luptă cu toată patima una cu cealaltă, pacea Domnului și dragostea de oameni să pare că a dispărut din societate.

Dar să nu trecem granițele țării noastre, ca să constatăm toate acestea. Țara întreagă, fierbe și este nemulțumită. Oligarchia nu este mulțumită cu privilegiile și poziția ce o are acum, și-i trebuie întreagă puterea de stat, muncitorii, bat la porțile parlamentului și cer intrare și drepturi, proletarii visează de împărțirea averilor, țărani mahnii până în suflet pleacă în străinătate din țara, unde s'au născut, care le cere numai, dar

în schimb nu le dă o bucată de pâine.

După anii furtunoși din 48 țara a dorit pacea, pentru a se desvolta în toate direcțiile. Anul 67 a aruncat vâl preste cele trecute și pentru a împăca și naționalitățile s'a creat o lege specială, pe care însă nu a observat-o nime până în zilele noastre. Încă la croirea acestei legi s'a ivit demonul, ideia de stat unitar național magiar și toată activitatea parlamentului s'a concentrat de a întrupa utopia aceasta. Toată puterea de stat s'a pus în slujba unității naționale și toate ilegalitățile guvernelor s'au justificat prin aceea, că au purces dintr'un punct de vedere mai înalt de stat. Interpretarea legilor s'a făcut tot după așa zisele interese de stat. Astfel a rămas țara cu interesele mai nalte în toate înapoi. În privința economică e de compătimit. Clasa mijlocie e nimicită, țăranul e ilot. Segregările pășunilor au pus ce e drept pe câțiva boeri în picioare, dar a adus la sapă de lemn comune întregi. Tot astfel legea de segregarea pădurilor. Comasările au îndatorat oamenii până în grumazi. Executorii nu răsbeau cu licitațiile, că legislațiunea nu s'a îngrijit de a asigura oamenilor un minim inalienabil și scutit chiar și de dare.

Parecă statul acuma a lucrat tot în contra cetățenilor săi. Moșiile statului, în loc să fie date comunelor în arândă, au fost colonizate cu iloți, aduși din toate unghiurile țării, iarăși numai din interese de stat. Și când emigrările au lăsat ținuturi întregi fără brațe muncitoare, s'au pus la cale toate mijloacele de ai opri aici, unde nu aveau, ce băga în gură. Anii de pace din 67 încoace i-au folosit guvernele pentru consolidarea elementului magiar și în munca aceasta n'au ales mijloacele. Timpul însă vindecă toate. Proletarii s'au înmulțit în număr îngrozitor și tocmai printre magiari. Socialismul a prins rădăcini s'a organizat și astăzi reprezintă o

putere respectabilă. Pentru acesta principiile vechi de stat național nu există, după cum nu există privilegiile și guvernul nou a trebuit să promită reforme capitale.

Suntem în fața unei schimbări radicale. Păcatele trecutului le expiază prezentul. Două lumi să bat în capete. Pe de parte oligarhia, care ar voi să nu lase puterea din mână și față de proletariat să pășească cu puterea de stat, pe de altă parte mulțimea, ce bate flămândă la porțile dietei și cere intrare. Nu e vorbă numai de o luptă, ce o poartă magiarii cu Viena pentru așa zisele pretensiuni naționale, ci de aceea, ce o poartă în contra pretensiunilor mulțimei. Căci a zis Tisza István în discursul său din Oradea mare, dieta e gata a da votul universal cetățenilor, dar numai atunci, când va fi asigurat statul național. Din 67 până acum nu au făcut nici un progres în privința aceasta, atunci că timp are să mai aștepte țara, până la realizarea lui?

Țara noastră a avut parte de pace aproape 40 de ani, dar n'a folosit timpul acesta de loc spre binele cetățenilor ei. Pe naționalități majoritatea poporațiunii din țara le-a adus la tăcere, a desconsiderat mulțimea fără căpătâi ce-i creștea pe cap, banii țării i-a băgat în școli de stat și în oficii de stat, de loc nu s'a gândit la ridicarea economică a țării. Și după re bene gesta a ajuns la criză.

Și cui am mai spune noi românii gravaminele noastre. Doar încă nici nu s'au isprăvit »*revoluțiile valahe*« din țară cu sutele de tunuri și vagoanele de puști, ce le-am fi primit din România. Înaintea guvernelor și guvernorilor nostri tot suspecti și susționați am fost. Sunt încă în viață memorie isprăvile cabinetului de naționalități ale celebrului Bánffy cu iscodirea de revoluții valahe.

Ce e drept, nu am avut pace nici când am voit să ne întocmim trebile noastre, dar în fața tuturor vexărilor și persecuțiilor, am stat cu

bărbătie. Vitalitatea și credința noastră au fost, ce ne-a mântuit, și acestea ne vor fi scut tare și pe viitor. Împăratul tuturor cel ce vede în inimile tuturor, ne va trimite și nouă pacea, de care avem lipsă.

Biserica răsăritului și Predica.

În vreme ce cu mare foc să frământă în „Unirea” tema: „Ce ne trebuiesc? misiuni ori preoți?” Dr. Laurean Luca face bine aducând pe tapet o temă din cele mai frumoase și plină de interes, care ar merita să fie tratată în carte întregă: „Biserica răsăritului și Predica”. — La noi — dacă nu mă înșel — afară de câți-va articoli respirați prin foi bisericești, nime nu s'a ocupat să desvoalte această temă mai pe larg. Poate n'au crezut-o actuală.

Astăzi, când la biserică noastră pare că mai bine să potrivește ceea ce Dumnezeu a grăit prin Osie profetul: „Că nu este cunoștința lui Dumnezeu pe pământ. Blăstăm și minciună șiucidere și furt și preacurvie s'a vărsat pe pământ și sânziuri cu sânziuri să mestecă”, astăzi mai dinadins trebuie scărmanată tema, care e menită să arunce lumină asupra negurei, celei ce în trecutul apropiat a copleșit scaurul profetic al preoților scărâșind atât de dureros și nimbul și frumuseța, de care biserică răsăritului s'a bucurat prin veacuri.

Că la noi predica e cu totul negleasă, nu ne trebuiesc dovezi. Și dacă cauți după cause, toți îți stau cu răspunsuri după captul lor, unele chiar multămitoare. Greșesc toți aceia, cari amestecă dotațiunea slabă în lucru, când e vorba să-și implinească datoria, ce Hristos le-a impus-o prin exemplu încă, și ca prunc de 12 ani. Pe atari preoți nu-i ascultăm. Ba chiar îi învinuim, că nu „prin ușă au intrat în staul”. Și i-a silit oare cineva?!

Ei, dacă ar fi să ascultăm de aceștia, trebuie-ar să închidem seminarele și să deschidem școală anume de cant și de tipic, ori să intre în cler toți crâșnicii și diecii dela sate! E cu totul greșită părerea, că preotul dacă slujește la altar, botează, cuminecă și face alte cele prescise în Euchologii să poate amuți conștiința.

„Mergând învățați toate popoarele!” — „Voi sunteți lumina lumii”; acestea să-i zacă fie-cărui preot la inimă, căci menirea lui e sublimă: „Buzele preotului vor păzi știința, că el ângerul Domnului este”.

A nu predica de cât de 2—3 ori în an e păcat mare: „Adevăr grăiesc ție, de nu te vei îngriji de mântuirea oilor mele, sângele lor strigă către mine de pe pământ și sângele lor din mâinile tale îl cer”.

A predica în toată Duminica și sârbătorile, la noi e imposibilitate. La noi deci nu poate afla aplicare decisul Conciliului Tridentin, ca la latini și aceasta pentru lungimea prea mare a serviciului divin la noi.

Până când haina de lut îmbracă sufletul, omul tot om este și de atare trebuie privit. Ce s'a fi putut la începutul bisericei, astăzi la noi mai cu greu, căci spiritul timpului are înfruntare și asupra vieții religioase

a omului. La început doctrina lui Hristos având farmecul nouității, a atras lumea; societatea omenească stricată avea tocmai să treacă prin focul curățirii, de aceea pășirea îndrăzneată a Profetului din Nazaret plină de grație a izbit mai cu tărie păcatul învăpâind în cei docili iubirea fără margini. Iubirea plină de altruism a făcut din călugări adevărați ângeri și din creștini Apostoli. De aci să esplică vitejia martirilor, mulțămirea lor în prigoniri cu catacombe. Astăzi dacă uniții au biserică mai pompoasă, vin mai mulți la mântuire, dacă nu, și cei puțini băștinași strâmbă din nas, ori chiar deficiază. Părinții sfinți din orient sub vraja dragostei lui Hristos în cântările ritului nostru au vărsat credința, inima lor toată. Subscriu aserțiunea D-lui Dr. Laurean Luca: că toată doctrina creștină să vestește credincioșilor în cântările bis ricești — dar în același timp nu pot susține că aceste și azi ar avea tot înfruntarea instructivă dela început și că în consecință unii preoți de ai noștri s'ar putea simți dispensați a predica mai des. Pentru-că e de obște cunoscut cât de puțin e atent creștinul nostru la înțelesul versurilor de tropar, condac ș. a. ce tremură pe buzele cântăreților. Am pățit-o, ca seminarist, pe când admiram cu prietini mai tare vocea cantoralului, care cântase la liturgia Marei Vasile: „Pe arătătorul...” îi surprind cu întrebarea: — Unde s'a născut Marele Vasile?! Și zăpăciți nu reflectară la textul cântării: „Cel din Cesarea cea din Capadocia”. Așa se întâmplă la noi peste tot; publicul admiră melodia, iar cu textul nu-și bate capul.

Evangeliele? Da, aceste sunt exortății din cele mai frumoase. Totuși fără mică exegesă adese-ori nu folosesc. Dovadă Omiliile cele multe a S. Ioan Chrisostom, Vasile cel Mare etc. Și din aceste, multe ar trebui scurtate, ca să mai poată folosi la noi. Dela acești doi întemeiători ai liturgiei noastre învățăm felul cel mai potrivit de predică la noi: omilia. Aceasta după natura sa, care nu ține cont de unitate în tractare, poate îmbrățișa deodată 2—3 adevăruri, adevăru în 15 până în 20 minute pe evanghelia zilei, clădind pentru poporul nostru, faci mai mult, ca cel ce macină o vară întregă la un singur adevăr, desvoltându-l pe larg, ținând cont de toate regulile oratorice.

Acesta e profitul bisericei noastre în misiunea de a învăța, că poate înădi și sprijini adevărurile credinței pe textul evangheliilor cetite mai înainte în limba poporului. Acest f. vor îndreptățește în cât-va păstrarea și pe mai de parte a ceremoniilor noastre bisericești în toată frumuseța lor dela început, iar nici de cum nu dă cuvânt preoților să fie neglijenți întru a învăța poporul.

Paciința poporului nu trebuie pusă la așa probă grea ca o înainte de amiazi întreagă să stea statuă în biserică, căci e știut că el adese-ori participă și la mâncat. Frânt trupește de peste săptămână, și cu creerii înțâleniți, poporul dela sate are lipsă de „lapte”: vorbe puține, ușoare, măduoase și cu simțire spusă la priceperea lui.

În ale religiunii, nu exagerez, când susțin, că și din inteligența laică, mare parte e de-opotrivă ignorantă ca și poporul, deci omiliile ușoare, și pentru ea sunt cele mai binevenite. Mai greu stă lucrul cu semi-docții pretentioși, cari ca tot atâta Anticriști

ponegresc biserică, infectează societatea, făcând din religiune un simplu sport.

De aceștia fost-au cu duimul și pe vremea lui Hristos și fi-vor poate totdeauna. În contra acestora s'a îndreptat Hristos mai cu vehemență: „Vai vonă fariseilor!” „Pui de năpârca! Cum veți scăpa?!” — În contra acestor farisei, au să lupte mai cu tărie și preoții noștri. Lupta cea mai înverșunată! Ari vorbe goale, improvizații încalcite, nu pot ajunge, decât spre rușinea bisericei. Aci știința cea mai mare, filosofia cea mai sănătoasă singură poate folosi. Cu probe puternice și acomodate spiritului timpului trebuie pășit în fața celor obraznici și semi-docții făcute să roșască în fața argumetelor adevărate. Și ca lupta să reușască, trebuie lucrat din greu, va trebui, ca preotul să studieze incontinuu. „Înțelepciunea tuturor celor de demult o va cerca înțeleptul și în profeți să va îndeletnici”.

Vei ceti așa dară scriptura; din cărți bune, de pe câmpul estins al gândirii sănătoasă vei culege roua plină de viață a înțelepciunii. Învățătorul bun, după inima lui Hristos „grăinurile bărbăților vestiți le va păzi și va străbate zilele cele încurcate”.

Și cum via comună este, așa și lucrătorii viei vor conlucra întru a aduce roadă bună. Să vor întări unii pe alții prin sfaturi și exemple, vor redacta foi pentru a avea o literatură bisericească mai bogată.

În mijlocul anarhiei păcătoase, ce bântue din greu biserică răsăriteană de azi, întințarea unui organ bisericesc cu program de a cerne bine chestiile, cari zilnic ne preocupă — a fost o dorință arzândă a întreg clerului nostru. Sperăm că „Păstorul Sufletesc” dela Șimleu, anunțat deja, va veni cât de curund, să ne toarne curaj în vine și să ne înfrățască pe toți, ca bună luptă să purtăm. Acolo prin câte-o predică de probă să va ajuta mult celor mai lipsiți de isvoare, și să vor da înviațiunii, cum să se pregătească fiește care în misiunea de a vesti cuvântul lui Hristos. În această foaie să va discuta apoi și chestia cea mai arzândă și atât de desprețuită la noi catehizarea în școală. Să vor da exemple de metod; să va arăta, cum Epistola enciclică a Sfinției Sale Papa Piu X. despre propunerea învățaturii creștine, mai ales la școală să poate referi. — Copiii bine instruiți în școală vor avea înfruntare sfântă asupra celor, cari din neștiință au devenit imorali în jurul lor, iar când au ajuns să formeze înșiși glasul vremii, visul preotului s'a realizat.

Una ne lipsește și nouă, ca și latinilor: spirit cu adevărat preoțesc.

Și ceea ce apoi strică mai mult e lipsa de vocațiune.

Oh dacă toți preoții ar avea chemare, mult mai bine am sta cu toate. Preoții rei, n'ar mai fi spini în ochii lumii. Cuvântul preoțesc ar fi lege, și nime nu i-ar învinui cu scriptura: „după faptele lor (a preoților) să nu faceți, că ei zic și nu fac; că leagă și pun pe umerii oamenilor sarcini grele și cu neputință a le purta, iară ei nici cu degetul nu vor să le clătească”.

Atunci cei buni cu spor ar clădi la turnul mântuirii, ceea ce cu gura vestesc, cu faptele și arată.

Atunci să va deschide capul lumii, să priceapă, că religiunea nu e sport, ci adevăr etern. Nu e jucărie pentru voia liberă, ci e

un fel de *dare*, care obligă. Dacă nu dai Cesarului, ce este a Cesarului, te înhață. Dacă nu dai lui Dumnezeu, ce este a lui Dumnezeu, ai gătat cu bunătatea lui, vei sluji dreptății lui, și va fi groaznică plățirea atunci: Mai bine nu te-ai fi născut!

Și îndeînnați de principii mai înalte pe lângă cei ce slujesc lui Dumnezeu din plăcere, vedea-vom lumea întreagă dornică de a-i servi lui Dumnezeu încă pe pământ, din datorie.

Emil V. Degan.

Dela comitat. Publicăm raportul despre congregația comitatului nostru, de care am pomenit în nr. trecut. Punctul mai important a fost interpelația adresată vicecomitei din partea distinsului avocat din Blaj Dr. Iuliu Maniu, în chestia revoluțiunii românilor și a opririi adunărilor populare față interpelația aceasta:

I. Are Dl vicecomite cunoștință despre svonorile tendențios lățite ale unei prețin-e rescoale a Românilor din acest comitat și despre faima măcelurilor ce afirmativ acestia ar pregăti?

Dacă da, ce măsuri a luat Dl vicecomite pentru a erua izvorul acestor faime și ce demersuri a îndeplinit sau voește a îndeplini în viitor pentru liniștirea celor intimidați și pentru informarea corectă a cercurilor competente asupra acestor neîntemeiate și temerare scorniri, anume inventate, cu scopul de a stârni neîncredere și ură față de Români și de a câștiga pretext pentru confiscarea drepturilor cetățenești și de altfel foarte restrinse?

II. Are Dl vice-comite cunoștință despre faptul, că auctoritățile administrative inferioare împedecă eserciarea liberă a dreptului de intrunire punând neînvinepedeci manifestării strict legale a voinții poporului Român?

Dacă da, ce măsuri intenționează a lua pentru delăturarea acestui abuz al puterii publice și aplicat este a dispune, ca drepturile cetățenești să se respecte din partea auctorităților administrative?

La această interpelare vice-comitele a răspuns imediat declarând, că și Dsa are știre despre svonorile anunțate, cărora încă delat început nu le-a dat crezământ. Și-a câștigat informațiunile necesare și pe baza acestora poate constata, că știrile alarmante a rescoalei Românilor sunt lipsite de ori ce temei și sunt simple scornituri a căror izvor și tendență nici el nu o cunoaște. Poporul român a observat chiar și cu prilejul ultimelor adunări populare o ținută exemplar serioasă și demnă și nici decât nu a dat motiv prin purtarea sa la astfel de faime. — În acest senz a și informat deja cercurile competente și în urma acesteia nici nu s'a luat măsuri excepționale în acest comitat.

Ce privește întrebarea referitoare la adunările populare protestează în contra învinuirii, că auctoritățile inferioare ar împedeca exerciarea dreptului de intrunire. Nici dânsul nici subalternii sei nu au vătămât drepturile cetățenești și nu o vor face aceasta nici în viitor, decât vor trebui să observe ordinațiunile ministrului de interne nu de mult publicate.

Dl Dr. Iuliu Maniu și în urma dânsului întreagă congregația a luat la cunoștință fără nici o observare răspunsul Dlui vice-comite.

Cătră frații din clerul tânăr.

Mult s'a scris în timpul din urmă, despre ceea ce ne trebuie. Unii au zis, că misiuni populare, alți că preoți buni. Și cei din urmă au socotit bine lucrul, căci înzădar ai mașini de lucru, dacă nu te pricepi și nu vrei să lucrezi. Și apoi misiunile populare sunt instrumente de lucru în mâna oamenilor dibaci și sârguincioși. — Așa încât ori cine vede, că mai întâiu e lipsă de preoți buni, și mergând mai aproape de lucru, mai întâi e lipsă de clerici buni, căci din cleric rău nu vezi preot bun, pe când — durere — din cleric bun mai ușor vezi preot rău.

Avem deci lipsă de clerici buni, cari să ducă o viață conștientă, creștină. Căci viața superficială creștină nu e bună de nimic. Ea e numai o specie mai puțin cunoscută a farizeismului, e drept că izvorită din neștiință, dar mai târziu e folosită ca mijloc față de cei mai mari, la urmă degenerază, și distruge tot ce e bun.

Deci o viață creștină conștientă, solidă e de lipsă. Viața aceasta e apoi cel mai practic mod de traiu în lumea aceasta, după cum se exprimă despre biserica catolică profesorul așa de mult luat înainte, Houston Stewart Chamberlain în opul său: „Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts“ Tom. I. p. XCVI. cu toate că e un dușman fanatic al bisericii catolice. Aceasta o recunoaște și profesorul Iorga, pentru care ne însuflețim azi toți Români de bine, și dela care învățăm ideile celea mai sănătoase. În cartea sa despre Ștefan cel Mare la pagina 17 scrie, că dacă Românii s'ar fi făcut și catolici sub Ștefan „așa ager cum este poporul nostru, am sta astăzi în rândurile din-tăiu ale popoarelor de cultură.“

Conștiința aceasta, că învățătura bisericii catolice e modul cel mai practic de traiu, trebuie adânc săpată în inimile noastre. Dar pricepeți-mă bine, *conștiința*. Voi singuri să vă câștigați convingerea aceasta. Voi aveți să căutați după aceasta în istoria bisericii. Nu e știință cu multă învățatură ca istoria bisericii. Studiați-o aceasta, și apoi luați istoria creștinilor, cari s'au rupt de biserica catolică, și căutați la ei instituțiunile salutare și influențele binefăcătoare, cari le aflați în biserica catolică acolo, unde oamenii trăiesc după principiile ei. Uitați-vă la bietul patriarh din Constantinopol, care e păpușa Sultanului și a sinodului, azi e patriarh, mâne poate fi depus, cum s'a întâmplat cu foarte mulți înaintași de ai lui. Dară de aceea a trăbuț să se facă om Hristos, ca „capii bisericilor particulari“, cum zic neuniții, să facă voia păgânilor și a oamenilor, după placul acestora? Cerați în Constantinopol după patriarhi învățați, energici și sfinți ca Hrisostom, și dela schismă nu mai găsiți nici unul. Cerați minunatele orduri călugărești din Orient, cari lucesc ca adevărați luceaferi în istoria bisericii, și dela schismă nu mai găsești numai „călugări greci“, cari n'au produs nimic. Cerați viața spirituală dinainte de schismă, și apoi cea dela călugării de azi din Atos, România ori Rusia, și te cuprinde rușinea. Cerați

după literatura bisericăscă, instituțiunile salutare, de după schismă, în zădar, nu le veți afla.

Și faceți o preumblare și la Ruși, că- rora li-se fac azi atâtea complimente din partea Grecilor, și căutați și la ei, ca și la Greci. Veți găsi numai o biserică robită de stat, ai cărei arhieriei sunt slujile cele mai plecate, în ori ce privință, ale statului. Nici chiar ei nu sunt îndestulți cu stările acestea, de aceea și-a exprimat în numărul de Paști din anul acesta „Novoje Vremja“, dorința, ca „Patriarhul Romei“ să fie și al Rușilor.

Mergeți apoi la frații din România, unde, după cum ne spun ei înșiși (vezi Românul literar 6 Nov. v.) „credință nu există, dar totuși există un ciudat fanaticism, care nu se explică. Aproape nimeni nu crede, și totuși când cineva își permite a crede dupăcum îi spune sufletul său primește din partea necredincioșilor cele mai nedrepte lovituri.“

Nu e vorba, că și la ei se află, dar numai ici-colo, și nu în cantitate așa mare, lucruri, față de cari tot respectu-l!

Socotiți tot ce ați găsit, și cumpăniți bine, căci un om cu cultură mai înaltă nu se lasă să-i împună cineva părerea, ci el însuși studiază, și-și face convingerea. Asă-mănați istoria bisericii catolice cu a celei neunite, și ajungând la a noastră, nu vă mirați de loc, că la noi nu aflați atâtea instituțiuni salutare, 200 de ani, între nește lupte așa de crâncene, cum a avut și are să se lupte biserica noastră, au adus destule roade, ne-o spune aceasta Iorga și Obedenar. La noi mai sunt încă multe cotoare, în cari te împedeci, și până ce nu e cale liberă, de acestea, nu poți înainta așa bine.

Tocmai de aceea avem lipsă de adevărați slujitori ai bisericii, cari să fie nește creștini și nește preoți conști de chemarea lor, cari tot ce fac, să facă din convingere și omeneste, încât ori când să fie în stare a răs unde despre toate faptele sale. Aceasta însă numai așa o putem ajunge, dacă voi frații mei vă veți sili, să vă croiți o viață creștină conștie.

Avându-o aceasta veți vedea ce practică e învățătura bisericii despre rugăciuni, și sacrame, și de ce e de lipsă morala, și ce însămnătate are Papa și episcopii în biserica. Veți ști, că lumea are lipsă de slujba voastră, căci de n-ar fi biserica cu slujitorii ei credincioși, stările cele mai triste, ar stăpâni toată lumea. — Ajungând la punerea mânilor, veți simți bucuria cea mai mare, și căpătând darul preoției, îl veți ști folosi după lipsă și vrednicie. Voi nu veți sluji numai ca mercenarii, ci ca adevărați apostoli ai lui Hristos, apropiindu-vă de altariul Domnului și luând în mâni orologeriul, de câte ori e numai cu puțință. Voi nu veți înțeleg generațiunea, ce va peri pe când înfloriți voi, carea face slujbele rar de tot, și ca în galop. Bisericile voastre vor fi lăcașuri vrednice de Împăratul mării, care va fi în chivoatele aurite. Ele vor fi curate și împodobite, și voi vă veți purta în ele cu mult mai cu pietate, decât când sunteți primiți de Arhieriei voștri.

Și atunci tu biet popor român, cercat de atâtea năcazuri, vei râsufla mai ușor, căci având păstori adevărați, ei se vor îngriji și de slarea ta materială. Pe păstori

tăi fi va dura de tine ca de copiii săi, și un viitor mai senin se va încresta în istoria ta.

Și noi, pe vremea aceea cei mai bătrâni, ne vom sili să învățăm dela voi frați mai tineri, și cu o bucurie adevărat creștinească vom prăznui renașterea bisericii noastre, cântând: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace.” — Și voi, pe vremea aceea bărbați în vârstă, veți lucra conduși și mai departe de sfintele voastre ideale, și noi bătrânii vă lăsăm ca testament convingerea voastră, și dându-vă tot ce putem, ne ducem zicând ca bătrânul Simeon: „Acum slobozește Doamne pe șerbii tăi în pace.”

Fraților! Voi sunteți încă în Seminar sub calda ocrotire a mai marilor voștri, cari vă dau povețe, însuflețiri și mângăieri. Însămnați-vi-le acestea toate bine, însuflețiți-vă cât numai să poate pentru cauza sfântă, ai cărei ispravnici veți fi și voi azi mâine, când va trebui să părăsiți Seminarul acest sfânt locaș de pace, și veți trebui să ieșiți în lumea rece, care nare pentru voi nici măcar un drum de iubire. Întăriți-vă în credința, ce se nutrește prin fapte, căci veți avea să luptați în contra necredinței, care o veți întimpina la mulți, chiar și acolo, ude nu v'ați așteptat. Fiți oameni de caracter și nu trestie bătută de vânt, căci veți avea să luptați în contra minciunii și a mișeliei, cari stăpânesc azi lumea.

Dacă vă veți pregăti astfel, avem tot ce ne trebuie, și atunci Crăciunul va fi adevărată zi de bucurie pentru toți, atât pentru preoți, cât și pentru popor.

Să dea Dumnezeu!

Viena, la 27 Decembrie n. 1905.

Ioan Bălan.

Noutăți.

Sărbători fericite dorim tuturor cititorilor și colaboratorilor scii noastre!

Din Arhidieceză. Cu ziua de 15 faur n. se escrie concurs pentru completarea parohiei Abrud, din tractul Roșia-montană. Emolumente: salar dela erariu 420 cor. locuință în stare bună, folosința cimiteriului, 10 jugh pădure și 6 jugh. pășune. Dela opidul Abrud 84 cor. apoi stolele îndatinat. Toate venitele parohiale sunt socotite în 1079 cor. 50 fil. în care sumă e cuprins și subsidiul personal de 540 cor. primit de antecesor. Tot până la acel termen e de

ocupat și postul de învățator în Galda-de-jos, tractul Alba-Iuliei.

Știri personale. Emil Caba, fiul preotului Petru Caba din Cheud (Sătagiu), — fiindu-și în Septembrie trecut anul de voluntariat și activându-se, a depus în Viena esamenul de oficer cu escimiu, în urma căruia acuma a fost numit prin Maiestatea Sade sublocotenent la românescul regiment de infanterie Nr. 51, tot în Viena.

„Viața literară.” La 1 Ianuarie 1906 va apare „Viața literară”, revistă săptămânală, literară și artistică, pusă sub direcția d-lor Gh. Coșbuc și Ion Gorun (Al. Hodoș) și având ca secretar de redacție pe dl. Il. Chendi. Noua revistă va număra printre colaboratorii săi, pe lângă d-nii Al. Vlăduță și N. Gane. Pe scriitorii: Ion Adam, Cincinat Pavelescu, Radu D. Rosetti, I. Bassarabescu, Ion Bârseanu, Z. Bârșan, Jean Bart, Al. Cazaban, I. Ciocârlan, V. Cioflec, R. Cioflec, V. Cosmovici, V. Crășescu, M. Cunțan, S. Cujbă, Octavian Goga, Artur Gorovei, I. Minulescu, D. Nanu, Andrei Naum, Vasile Pop, I. Tolea (Almeida), Gh. Tutoveanu, C. Xenii și alții, cari n'au răspuns încă la invitarea de a colabora. Abonamentul pe un an 5 lei în țară, 7 lei în străinătate. De număr 10 bani. Apare în fie-care Vineri. Administrația: Strada Sărindar Nr. 11. Manuscrisele și ori ce informație privitoare la revistă a se adresa d-ului Il. Chendi, strada Enei Nr. 7.

Dela postă. Din prilejul sfintelor sărbători, direcțiunea postelor reînnoește rugarea sa din trecut, adresată publicului, ca și din a sa parte să ușureze și așa destul de îngreunata lucrare, ce au de îndeplinit în aceste zile, când mai ales pachetele se adună în mare număr. Se face atent deci publicul, a nu trimite pachetele decât învalite în pânză, în corfițe anume pregătite ori apoi în hârtie groasă. Bani să nu se pună în pachete, ci aceia să se spezeze cu asiguranță postală. Cuprinsul pachetului să se declare. Adresa să nu se scrie pe hârtie și apoi lipească pe pachet, ci pe însuși pachetul, ori apoi pe o bucată de hârtie groasă și lege de pachet. Capetele sfoarei, cu care va trebui pachetul să fie legat cruciș, să se sigileze cu ceară de pachetat. Adresa să se scrie corect, strada și numărul casei, încă să se pună și pentru mai mare siguranță, întreagă adresa să se alăture și în lăuntru pachetului.

Reuniunea femeilor române din loc, Marți în 2 Ianuarie, a împărțit vestmintele pentru copiii săraci în localul Casinei. Publicul nostru a dat dovadă, că știe să aprecieze misiunea Reuniunii, nu numai că a contribuit cu o sumă respectabilă la colecta, ce a lansat-o Comitetul, dar și prin aceea, că a luat parte aproape toată inteligența la actul distribuirii. S'au colectat aproape 300 cor. mulțămită ostenelelor doamnei Virginia Frecup și d-soarei Elena Simtion, cari au fost rugate din partea Comitetului cu colectarea, din care sumă s'au provăzut cu vestminte 66 copii săraci Bucuria copiilor a fost tot așa de mare, pe cât de mare a fost mângăierea publicului, ce a făcut posibil, ca atâta copii să se îmbrace.

Dela societatea meseriașilor. Duminică în 31 Decembrie a avut loc a patra serată literară a societății meseriașilor. În fața unui frumuseț număr de tineri sodali, măiestrii și câteva dame, dl. A. C. Domșa — redactorul Unirii după o potrivită și instructivă introducere făcută naveli lui Slavici: „Vecinii”, — a cetit cu mult simț și pătrundere în-

treagă navela. Publicul a urmărit cu viu interes espunerea frumoasei navela aplaudând călduros pe dl conferențiar. Tinerii sodali Pușcaș și Simtion au declamat aine. Lecturi de fetul celei alese de dl Domșa ar fi bine să auzim cât mai des. Numai astfel putem ridica nivelul moral a clasei noastre de mijloc.

Petreceri. Corul vocal bis. gr.-cat. din Nădlac, sub conducerea d-lui învățator Constantin Savu, invită la producțiunea concertoteatrală, ce o va aranja Duminecă la 7 Ian. n. 1906. (1-a zi de Crăciun) în sala cea mare a Casei comunale. Venitul curat să va folosi pentru trebuințele corului și pentru înființându-l „Fond al pruncilor săraci”.

— Comitetul școlastic gr.-cat. din Meșcreac, invită la producțiunea teatrală, împreună cu joc, ce o va aranja în 8 Ian. n. 1906. (a doua zi de Crăciun) în sala școlii din loc. Venitul curat e destinat în favorul școlii din loc.

— Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, invită la concertul, urmat de dans, ce-l aranjază în 8 Ianuarie n. 1906, (a doua zi de Crăciun). Corul bisericesc din Abrud-sat, în sala cea mare din hotelul „Detunata”. Venitul curat este destinat în favorul școlii de fetițe a Reuniunii și al fondului corului.

— Inteligența română din Mediaș și jur, invită la producțiunea teatrală, împreună cu joc, ce să va aranja Marți în 9 Ian. n. 1906. (a treia zi de Crăciun), în sala cea mare dela hotel „Strugur” (Traube) în Mediaș. Venitul curat e destinat în favorul bibliotecii din loc.

Necrolog. † Iuliu Szabó, paroh de Poci (dieceza Orășii mari), după scurte, dar grele suferințe, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, în anul 39-lea al vieții și 16-lea al preoției și căsătoriei sale fericite. Repausatul a fost unul din cei mai devotați servi ai altarului lui Hristos; pururea agil, neobosit în răspândirea gloriei lui Dumnezeu și mântuirea turmei lui, concretută, ceea-ce dovedesc rezultatele uimitoare, ce le-a produs defunctul nostru iubit atât ca capelan în Macău, cât și mai vârtos ca parohul vastei comunități bisericesti din Poci — pe terenul îngrijirii pastorale: reorganizând din fundament viața sufletească — ștersă înainte cu zeci de ani. — înființând societăți pii („Mariana”) și culturale („Concordia”) — scurt „renovind toate în Hristos”, „făcându-se tuturor tot”. A lăsat un gol după sine, ce abia cred să se poate umplea n curând.

Odihnească în pace!

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima”
 crudo . . . . . 6 cor.
 legat . . . . . 9 ”
 Pe hârtie velină consistentă:
 crudo . . . . . 5 cor.
 legat . . . . . 8 ”

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendariul Unirii” pe anul 1906.

in 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Partea literară.

P A C E.

Luna-și picură argintul,
Tremurându-l pe fereastră;
Vede atâta împăcare,
Străjuind căsuța noastră.

Lângă pat zimbînd stă mama,
Adormindu-și copilașii, —
Cămășuță cu mătăasă
Le-a cusut mîna nănașii.

Numai moșul povestește,
Așezat pe fața vetrii, —
Dumiriți de-o pildă veche,
Îl ascultă doi cumetrii.

Dar auzi! — Cățalul latră,
S'aud șoapte 'n ogradă
Și s'aude, supt opincă,
Scărțăitul de zăpadă.

Și-a curmat povestea moșul
Și-i tăcere mută 'n casă, —
Osteniți dorm ochelarii
Pe ciaslovul de pe masă.

Licărind o rază atinge
Geamul ușii dela tindă,
De trei glasuri legănată,
Se nîfiripă o colindă...

De supt țol, ridică fruntea
Două fețe buclăie...
— Bland zimbește din icoană,
Cuviosul Niculaie...

Octavian Goga *)

Noaptea sfântă.

Glasul dulce al clopotelor a vestit apropierea *Noptii sfinte*. Sunetul lor se împrăștiacum ca un miros de flori în văzduhul limpede. Ceriul își desbracă pe încetul vesmântul de purpură din asfințit și amurgul își închide pleoapele. Din limpezimile ceriului, de unde-va, din margini nevăzute ale pământului se apropie noaptea, *Noaptea sfântă*, crăiasa noptilor...

Tot pământul a îmbrăcat haina curățeniei, haina albă ce îmbucură ochii, pe cum inima curată a omului pe Domnul ângerilor celor mai albi, decât neaua. Sub haina albă, de nevinovăție a zăpezii — haină curând trecătoare... — se ascunde acum totul.

... În inima omului s'a micșorat bunătatea, s'a șters nevinovăția. Omul nu mai vrea să se gătească la primirea Noptii sfinte; zace nepăsător, învăluit în zdrențele murdare ale păcatelor — ca în porfîră și în vison;

*) Octavian Goga: Poezii, Budapesta 1906 editura institutului tipografic »Luceafărul«, pag. 124 prețul 2 c.

și gândurile lui cearcă să murdărească și văzduhul cel curat, în care poate acuma saltă cântând îngerii cei nevinovați.

O! omul s'a înrăutățit și e nepăsător și în noaptea sfântă!...

Dar Natura e curată; ea e bună și nevinovată, cum a lăsat-o etern bunul Creator. Și Natura ascunde dinaintea ochilor curății ai ângerilor murdăriile înrăutățite ale oamenilor. Natura, carea îmbracă primăvara câmpul în haina cea nepetată, a dragostii, cu florile cele gingașe, Natura îmbracă acuma tot pământul în haina albă a curățeniei.

... Cea Preacurată naște astăzi oamenilor pe Dumnezeu cel fără de pată, iar oamenii îl așteaptă — ori nici atâta... îmbrăcați în murdărie...

Prea e mult! Așa ceva Natura, muma cea bună nu poate răbda...

Și totul pare atât de curat! E alb bordeiul săracului, perdut sub zăpadă, — e albă casa pompoasă, palatul, cu acoperișul strălucitor de nea; sunt albe ulițele, albe împrejurimile, câmpul întreg e alb. Câtă curățenie, câtă nevinovăție!

Natura cea vecinic bună vrea să reducă la bunătate și pe cei ce s'au lăpădat de ea. Natura își are și fiii sei buni; aceștia trăiesc în sinul ei, căci ea le e numai nutrițoare. În Noaptea sfântă Natura își aduce aminte și de fiii cei rei, cari s'au lăpădat de ea.

La lumina focului ce pâlpăie pe vatră, se găsesc de plecare colindătorii. Li-e mare bucuria și curate li-s gândurile. Pe uliță e mișcare; trec unii în sus, alții merg în jos. Și în singurătatea noptii se aud resonând dulce la ferestre colindele *Domnului nostru*, a *Domnului din ceriu*. La casele cu ferestri multe luminate, stăpânii așteaptă colindătorii la masă, veseli, cu cana de vin în fațte; dărnicia le e mare și darurile bogate; se îmbulzesc colindătorii, curtea albă resonă de armoniile legănate ale colindelor.

Vreme multă e mișcare pe uliți. Apoi luminile se sting și pacea adoarme de-asupra colibelor și de-asupra palatelor. Și ochii de foc de pe vatra bordeielor se închid și ei. Visurile își răspândesc acum aroama în miștile tuturor. Mititeii din bordeiu văd Craii dela Răsărit mergând să se închine Marelui Împărat, văd îngerii saltând în cântece de-asupra peșterii. În somn zimbesc, și zimbetul lor e curat ca al Naturei mume primăvara.

În nemărginitul văzduh, pe bolta înaltă a tăriilor, lucesc tainic ochii stelelor. Iar jos pământul amurtește în haina rece a curățeniei... de împrumut.

Sus unde-va, în văzduhul curat, aproape de ceriul lui Dumnezeu, — atât de departe de pământul nostru! — ângerii saltă cântând imnul dulce a măririi Domnului: „*Mărire Domnului întru cei de sus, pe pământ pace, între oameni bunăînvoire*“...

A sunat oare când atât de aproape de pământul acesta imnul sfânt... Păstorii l-au auzit și s'au umplut de mare bucurie inima lor. Și au cântat și ei alergând, să se închine marelui Dumnezeu.

De atunci a trecut mult și oamenii au alungat pe îngerii din apropierea pământului. Și urechile trupului n'au mai auzit cântarea ângerilor. Dar o mai auziau ale sufletului

și oamenii cântau în strune și organe cântarea îngerească.

Dar îngerii s'au înălțat tot mai aproape de ceriul lui Dumnezeu, — alungați de pământul murdar. Și glasul lor nu s'a mai auzit pe pământ și pământeni și-au uitat de pace și de buna învoire, neînțelegerea și războiul au umplut lumea...

Natura, muma cea bună s'a milostivită de rătăcirea și răutatea copiilor sei. Ea a întins în ajunul Noptii sfinte vălul curat al nevinovăției peste fața întunecată a pământului. Sus, în văzduhul curat unde n'a ajuns nici când vre-o suflare veninoasă de-a pământului, ei cântă iarăși imnul sfânt cel atât de dulce. Oamenii ciocnesc păharele la mese întinse și nu-l aud — dar ei pătrunde în sufletul copiilor buni ai naturei. La lumina focului ce pâlpăie pe vatră, ei se găsesc să plece și să spună și celor ce n'au auzit. Iar cei, cari n'au auzit, acum aud și nu înțeleg, dau daruri vestitorilor și ciocnesc păharele.

Și îngerii au văzut nepăsarea oamenilor, și s'au înspăimântat și s'au depărtat iarăși de pământul nostru, apropiindu-se de ceriul cel sfânt al lui Dumnezeu.

Iar când privirile rele ale pământeniilor, când urletul luptelor, zbierătele triumfătorilor și țipetele nenorociților, vor cerca să le tulbure și acolo armonia sfântă a imnului — un strat negru de nori despărțitori se va așeza între picioarele lor și capetele resvrătite ale pământeniilor. Și va fi atunci pământul singur, și nu va mai privi spre ceriu, căci nu-l va mai vedea... Și pacea și bunăînvoire nu se va mai ști între pământeni. Și va fi război dela margine, până la margine....

N. Ag.

ÎN NAZARET.

Pe când a fost Isus de cinci ani s'a întâmplat, că ședea pe pragul lucrătoarei tatălui său în Nazaret și frământa niște lut, ce i-a dat olariul din colț, făcând din el pasări, ce sămănau perfect cu cucii. Era fericit ca nici odată, căci toți copiii spuneau, că olariul e om uricios, pe care nu-l poți înmuia nici cu priviri prietinoase, nici cu vorbe bune și el nici n-ar fi îndrăznit să ceară ceva dela omul cel deapururea mănios. Într'adevăr cum a și fost numai?! Așa, că el sta pe prag și se uita cu mare dor, cum să întindeau formele de lut și numai ce vede, că olariul iese afară din lucrătoare și îi dăruiește atâta lut, că ar fi putut face din el aproape un cănceu pentru vin.

În curtea din apropiere ședea pe un butuc Iuda, care era urît, cu părul roșu și cu obrazul pestriț, plin de pete vinete și cu hainele deapururea rupte, căci se bătea necontent cu copiii de pe stradă. În minuta aceasta se purta liniștit, nu se bătea, nici nu supăra pe nime, ci frământa și el o bucată de lut, întocmai ca Isus. Dar bucata aceasta de lut, nu el și-a câștigat-o căci el nici n-ar fi îndrăznit să se arete în ochii olariului, căci nu odată l'a bătut cu băta, cea gingașe; Isus a fost acela, care și-a împărțit cu el lutul.

Când amândoi copiii își gătără de format cucii, își expuseră în șir pasările. Eran așa ca și cucii altor copii din alte vremi. Picioarele le erau din doi bruci roși, pe cari stăteau, coada scurtă, gât nici nu aveau și aripile abia li-se observau.

Dar ori cum ar fi fost lucrul, intră opera celor doi prietini mici să putea face îndată deosebire. Paserile lui Iuda erau tare nesuccese, căci căzură și ori și cât își sili degetele cele tari, nu putu să facă corpul paserilor ca să fie frumos și corect. Câteodată voia să fure cu privirea dela Isus, ca să le facă și el așa de netede și drăguțe cum erau a lui, de sămănu cu frunzele bradului de pe muntele Taborului.

Isus, cu cât făcea câte-o nouă pasăre era tot mai vesel. Vedeă că una e mai frumoasă decât alta și le privea cu mândrie și iubire. Acestea îi vor fi tovarăși de joc, și mai prietini, vor dormi în patul lui, vor vorbi cu el și îi vor cânta cântece. Așa bogat nu s'a simțit nici odată, de ici încolo nu va mai fi singur, nici nu se va simți vreodată părăsit.

Purtătorul de apă tocmai trecea pe drum îndoindu-se sub povara cofelor, iar în urma lui trecură vânzătorul de legume, a cărui corfe mai goale, atârnav de amândouă părțile asinului. Purtătorul de apă și-a pus mâna pe capul cel blond a lui Isus și-l întrebă despre pasări, la ce Isus îi povesti, că fiecare are nume și că nu preste mult vor ști vorbi și cânta, căci sunt din țări străine și vor ști povesti așa povești frumoase, de cari numai el și pasările lui vor ști spune. Și vorbele lui Isus erau de așa, încât purtătorul de apă și vânzătorul de legume mult timp, au stat acolo și și-au uitat de afacerile lor ascultându-l.

Când au voit să plece le-a zis arătând spre Iuda „Uitați-vă, ce pasări frumoase face și Iuda.“

Atunci vânzătorul de legume își opri vesel asinul și îl întrebă pe Iuda, dacă și pasările lui au nume și știu cânta. Dar Iuda se smânci mândros și nu-și luă ochii de pe lucru, la ce vânzătorul de legume împinsă o pasăre cu piciorul și merse mai departe pe asinul său.

Așa trecu după amiaza și soarele deja lunecășa așa de jos, încât lumina sa pătrundea în oraș prin poarta cea scundă, ornată cu vulturul roman. Strălucirea aceasta, care sosi deodată cu apusul soarelui era trandafirie, ca și făcută din sânge și se acăță de tot, ce îi ieșea în cale, plutind apoi mai departe în drum. A colorat olariul, ca și scândurile bărdășului, cum și cârpa cea albă, ce se lipia de obrazul Mariei.

Dar mai frumos strălucia în mocirla din apropiere. Și uită, Isus își înmuie mâinile în strălucirea de pe mocirlă și își coloră pasările cele sure cu ea, care imprumută un lustru așa de minunat apei, părților, și la tot ce întâlni în cale.

Razele de soare se lăsară bucurosi în mâinile lui, ca și colorile într-o paletă și Isus își îmbracă paserile dela cioc până la picior într-o strălucire de diamante.

Iuda, care din când în când privia spre Isus să vadă, dacă are mai multe și mai frumoase paseri, decât el, a strigat niimit, când a văzut, că Isus își colorează cucii cu razele de soare, cari s'au așezat pe

mocirla din uliță. Și Iuda încă și-a bogat mâinile în apă, probând să scoată razele de soare.

Dar strălucirea cea minunată nu s'a lăsat prinsă de mâinile lui Iuda, ori cât de repede a încercat, ea a dispărut din mâinile lui și astfel nu a putut sârmanul să dea paserilor sale nici un strop de culoare.

— Așteaptă Iuda, a zis Isus; că vin eu să îți colorez și paserile tale.

— Nu, zise Iuda. Nu îți îngădii să te apropi de ele. Bune sunt a mele și așa!

S'a ridicat sus, fruntea i-s'a adunat în crețe, buzele și le-a strins la olaltă. Și-a pus piciorul cel lat pe paseri și le-a călcat una după alta, de s'au lătit și s'a straformat în câte o talpă de lut.

După ce și-a stricat paserile, s'a dus la Isus, care își desmierda micii cucii, ce străluciau ca petritele cele scumpe. Iuda le privi un timp, apoi își ridică piciorul și una o călcă.

Când își trasă piciorul și văzu, că mica pasăre s'a prefăcut iar în lut, sur, îl cuprinsă un delicia ne mai pomenit, încât începu a râde și își ridică piciorul să mai calce una. — Iuda! zise Isus, ce faci? Nu ști că ele trăiesc deja și cântă?

Dar Iuda numai râde și mai călcă cu piciorul una.

Isus privi în jur de sine, căutând ajutor. Iuda era mare și Isus nu avea atâta putere ca să-l rețină. Cu ochii cânta pe mamică-sa. Nu era departe, dar până ar ajunge la ea, Iuda i-a călca toate paserile. În ochii lui Isus era o lacrimă. Iuda i-a călcat patru pasări, nu mai avea, decât trei.

Îi era ciudă, că paserile s'au lăsat așa de ușor să fie omorâte și că în primejdie n'au făcut nimic spre apărare. Ca să le trezească Isus a bătut în palme și a strigat: Sburati! Sburati! Atunci cele trei paseri își mișcară aripile și sburară timide, pe marginea coperișului, unde erau în siguranță. Iar Iuda, când a văzut, că paserile își mișcară aripile la cuvântul lui Isus și sboară, a început a plânge. Își smulge părul, pe cum a văzut, că fac bătrânii, când îi cuprinde vr'un gând ori frică și a căzut la picioarele lui Isus.

Și astfel zăcea acum Iuda, tăvălindu-se în praf ca un câine și îi săruta picioarele lui Isus, rugându-l să-și ridice piciorul și să-l calce, pe cum i-a călcat și el paserile.

Căci Iuda îl iubia pe Isus și îl admira, îl adora și îl ura.

Iar Maria care văzuse pe copii și jocul lor a luat pe Iuda în brațe și l'a desmierdat.

— Sârman copil, îi zise ea. Tu nu ști, că ai vrut să faci lucruri, pe cari nu le poate face nici o creatură sub soare. Să nu mai încerci a face așa ceva, dacă nu vrei să fii cel mai nefericit dintre muritorii! Căci oare ce soarte ar avea cel ce ar proba și ar dori să se priuză cu el, care vâpșește cu razele de soare și sulfă viață în lutul cel mort!?

(După L. Z.)

Iliona.

I S U S.

*Veghiază 'n colț a candeliei lumina,
Învăluind icoana 'n raze pale;
Isus, copil, la sinul mamei sale;
Păstori se miră, magi i-se închină.*

*Un zimbet liniștit, blând, fără vînd,
Și totuși nu știu ce ascundă jale,
Ce presimțiri de chinuri ideale
Umbresc în taină fața lui divină.*

*Știi de atunci, Isuse, tu, c'odată,
Iubind prea mult pe oameni, drept
[răsplată,
Vei îndura batjocura-și amarul,*

*Și 'neunurat cu spini, urcând Cal-
[varul,
Pe umăr crucea singur ți-o vei duce,
Și vei muri, strigând la cer, pe cruce?..*

St. O. Iosif *)

Filosoful dela răsărit.

Colo, unde începe spațiul și se sfârșește timpul, sus în zenitul universului, unde omul numai pe ale închipuirii aripi se poate înălța: acolo tronează confundat în gânduri adânci al lunei Tată, pe tronul de stele. O gândire a lui e cunoștința lunei întregi. Voința lui, istorie a neamurilor. O privire a lui pătrunde întreg universul. O mișcare a lui pune în vecinică și regulată învârtire corpurile ce rătăcesc în nemăsuratul gol. Șuierând trec pe sub picioarele lui milioanele cereștilor corpuri, închinându-i-se aleargă mai departe pe cărarea lor strâmbă și pururi aceeaș, ca închinăciunea lor meren să o repeteze. Măruntele miriade de corpuri ale createi lumi, una după alta, fără încetare, trec pre dinaintea privirilor ochilor săi, cari până în adâncul spațiului pătrund. Se obosește timpul, dispăre spațiul până când sprânceana lui clipește o singură dată.

... În potop orbitor de lumină, însoțit de mulțimea stelelor, apare Soarele ce cu focul său încălzeste o lume. În suita lui e Luna cu scilpirea-i de argint, roșu mândrosul Mars, roșietica Venus, intraripatul Mercur, mândrul Iupiter, bătrânul Saturn, pribeagul Uranos, și caprițiosul Neptun.

Toate strălucesc în lumina vieții; numai Tellus, unul dintre cei mai mititei vasali ai Tatălui creator, e posomorit. Cu duioșie privește Tatăl asupra celei mai debile, dar și mai favorite creaturi. O fulgerare din ochi răsbate învâlișul sur al negurosului pământ. Și într-o clipită vede el totul, începând dela strălucitele palate ale regilor până la nemernicele colibi ale robilor. La urechi îi ajunge lăudăroasa vanitate a celor puternici, plânsul desnădejuit al celor apăsați. Vede neșatul neimplinit al bogatului și masa deșartă a săracului flămând — volnicia tiranului și starea vrednică de milă a servitorului, și cătușele justiției, truție închipuitului

*) St. O. Iosif: Credințe, poezii, București 1905 editura institutului de arte grafice „Minnerva“, pag. 120 prețul 1.50 cor.

savant, umilinta bietului intelept, atoptuinta nedreptății triumful celui nemilos și miseria celui drept cu inima. În sfârșit, acea confuziune intelectuală și morală, în care ochiul cercetător, rătăcindu-se, nu vede lumina minții scrutătoare nu găsește adevărul și inima doritoare nu dă de mângâiere.

Tatăl vecinicii, în a cărui inimă intristare și bucurie nu locuiește, în a cărui minte nu există nici o îndoială, ci numai vecinică știință, a cărui voință nu e schimbăcioasă, ci fapt, ce nu se poate refăce, e înduioșat de miseria acea mare, din ochii se rostogolește o lacrimă, de a cărei irisată strălucire pe pustiul pământ deja se trezește speranța. Lacrima aceasta a milostivei sale inimi nu e semnul unui trecător sentiment, ci al hotărârii de a săvârși o faptă a îndurării. Se scoboară deci pe pământ.

În chip de filosof apare în curtea Cesariului roman.

În Roma, în palatul imperatorului, în domus aurea. O sută de mii de sclavi au lăcrimat vreme de 1000 zile pe temelile acestui colos de palat, până ce s'a zidit. Toate provinciile foste-n despoiate de comorile lor, ca să-l împodobească, spre a fi vrednic de a primi pe August. Și înlăuntru, în cea mai largă și mai feerică sală, pe tronul de fildeș, șede Cesarul. Fața-i reflectează anostea fără sfârșit, ochii-i poftete sature până la greață. Grați ase fecioare negre, cu talie de naiade, se razimă cu încântătoare neglijență de tronul lui, jucându-se răsfațate cu evantaiurile din pene de pân și recorind căldura aerului ce tremură în lumină aurie. Cu buzele de coral între-deschise, ochii lor aprinși și adânci și-i pi-ronesc cu omagiu asupra palidului tiner.

Cesarul suride nepăsător.

Înainte troului, de a dreapta și de a stânga, cu demnitate de statui, cu ochii plecați înaintea lui August, șed în șir: pontificele maxim, censorul, consulii, tribunii, questorii, edilii, pretorii. Acestei mute corporații ii se adaug bătrânii senatori, bine nutriții haruspici, augurii, în sfârșit, ca tot atâtea statui de marmur, gardiștii cu armatura lor de argint, cu trupurile neacoperite, colorate ca alabastrul, aburind oleuri miro-sitoare.

E zi de recepțiune, de audiențe. Pontificele maxim pășește înaintea Cesarului, îi ofere acestuia cimbria, împodobită cu pietrii scumpe, în carea se află sare și făină. Obosit se ridică Cesar și se apropie de statua de aur a lui Iupiter Stator, din fața tronului. Cu o închinăciune silită și cu îndoielnic suris pe buze, presară conținutul ceșei de asupra jarului ce arde pe altar. Cu ochii mari, cu hipocrită evlavie priveșc cei de față ceremonia jertfei. Cesarul se întoarce la locul său și aripile ușior dela sala de primire se deschid.

Cu zurăit fioros de arme, acoperit de prav, stropit de sânge, apare un comandant de oaste. Dârz scutură coama coifului său de metal și îndrăzneț privește în tața lăngedă a Cesarului.

— Auguste Cesar, a Britanilor și Caledonilor omagii le aduc. A barbarilor arme plecatu-s'au înaintea aquilelor romane. Zece mii de viteji Celți în lanț așteaptă a Cesariului poruncă.

Fața Cesariului se înseninează, dar îndată își recapătă liniștea de ghiată, face

semn cu mâna și comandantul se retrage.

— Vină următorul, sună porunca Cesariului.

Deputație de Numizi și Mauretani svelți, cu mușchi de oțel, se apropie de tron. La pământ se prostern și cu buzele lor ating sandalele imperatorului.

— Ale Africei popoare, puternice zăule, se roagă ție să le primești de supușii tăi și să lași ca în a noastre temple să adorăm statua ta.

Cesariul mișcă din cap și fac loc altora, cari vin după ei.

Principii nabobii ai Asiei se înșiră la treptele tronului și fiecare din ei întind Cesarului câte o lădiță cu pietri scumpe și comori. Apoi cel mai bătrân pășește înainte și, ținând în mâni statua de aur a Cesariului, cerșetorește:

— Atinge cu mâna ta, o Cesar, forma pământescă a zăității tale, ca acasă, adărând chipul tău, să ne fie spre mântuire.

Cesarul cu o mișcare leneșe de mână, dă semn celor ce așteaptă.

Șeptesprăzece fete de regi răsăriteni, admirabile la statură, frumoase ca zinele, se oprese deodată, făcând o închinăciune grațioasă și plină de reverință înaintea Cesarului. Cea mai frumoasă, cea mai încântătoare spre cuvinte de dragoste își deschide roșia guriță.

— Primește-ne, divule Cesar, de sclavele tale.

Cesar rămâne liniștit. Haruspicii și augurii clipesc din ochi.

Deputația popoarelor marine ale răsăritului se apropie și căpetenia lor ofere Cesarului un veritabil mărgăritar, de mări-mea unei nuci.

— Pescuit-am tot oceanul și adușu-ți-am ție cea mai frumoasă lacrimă a strălucitei tale mame, a Afroditei.

Cu tristețe suride Cesarul, și cu un gest de dispreț și bagatelizare, unei sclave dă piatra ce ajungea o țară.

Schiți, nededați a umbla pe jos, de-a umăr cu piei de panteră, cu table de aur, pășesc cu sgomot în sală. Nu pleacă genunchii înaintea Cesarului și privirile lor îndrăsnete, sălbatic fa- să înroșască fața palidă a acestuia.

— Cesare, zece legiuni ale tale se află în prinsoare în Bactra, capitala țării noastre. Preț de răscumpărare nu cerem. Nu vindem om pentru bani și comori noue nu ne trebuiesc. Dar dacă nu scoți din țara noastră vulturii romani cu aripile lor frante, ale Eufратului valuri rostogoli-vor în ocean capetele celor 50,000 de luptători romani.

Grăit-a Schitul. Cesarul mai galbin s'a făcut la auzul asprelor cuvinte, furia, rușinea nu-l lăsau să vorbească. Luptătorii cu piei de panteră s'au întors în călcăie și sala tronului răsună încă de sunătorii lor pași și de zurăitul armelor lor.

Cesarul și preumblă amorțit ochii asupra comandantilor săi, dar aceia și-i pleacă lași la pământ.

— Dar nu se află hărbat, care vrednic răspuns să dea acestui cutezător neam?, răcnește Cesarul trâmurând.

— Tatăl tău, Iupiter nu voește ca să ne batem cu acel popor favorizat de Marte, răspunde tremurând comandantul mai înainte beat de triumf, și fricos se trage lângă preotul cel mare.

Cesarul neputincios se răstoarnă înapoi pe scaunul său și fața-i devine și mai ghe-toasă.

E rândul soliei celor din Asia mică. Acoperiți de rane, flămânzați de foamete, cel mai nevoias, cel mai vrednic de compătimire, întinzând mâinile, se încovoie înaintea tronului

— Puternice zăule al popoarelor, milostive tată, îndură-te, Fă, ca în ast an, de două ori să putem secera, doară zău ești. Questorii tăi au defraudat birul încassat și acum vreau din nou să încasseze birul ce odată l'am plătit.

Iritare se putea ceti pe fața împăratului; pe questorii și pretorii de față cutremur îi cuprinde. Dar frica lor nu ține mult. Cesarul face semn de respingere, în vreme ce aruncă o temută privire oficialilor mai mari.

În manta sdrănțuită, cu armele frante, acoperit de rane, ce sângeră încă și plin de pulverea drumului, năvălește în lăuntru, în ruptul capului, un crainic.

— Ave, Cesar, salutul eroilor romani căzuți ți-l aduc. Divul Marcell, fiul tău, în agonie, pe câmpul de luptă, m'a trimis cu această solie. Afară de mine, oastea noastră, până la unul, a căzut. Arminius, ca un leu infuriat, pustiiește hotarele imperiului.

Atâta a grăit solul și, și el, căzu mort la picioarele tronului. Ca de fulger lovit stejarul, se cutremură tot tronul. Cesarul — în ochii-i plini de lacrimi cu espresia desperării, vrea să vorbească, dar din pieptu-i ce plânge cu hohot, numai cuvinte nearticulate poate scoate:

— Varus, Varus, redă-mi pe fiul meu și legiunile mele!

Oficialii supremi de față, privesc în gol, nepăsători, sclavele deja nu-l mai linguesc cu atâta dornic farmec, ceata haruspicio și augurilor cu răutăcioasă bucurie contemplă durerea mută a lui August cel îndumnezăit de ei.

Ca pe cel din urmă, magistrul călăretilor, magister equitum, introduce pe un filosof oriental, un venerabil moșneag.

— Salutată fii, Cesare. Departe dela răsărit viu ca să văd a curții tale pompă, fericirea ta și a poporului tău.

Cesarul privește mărât înaintea sa. — De afară se aude vuetul plebei flămânde:

— Panem et circenses!

Statura încovoiată a moșneagului se obleşte, și în ochii-i lăngezi licărește flacăra miraculoasă a unui zăesc foc.

— Ori doară nu e fericită viața ta? Privește în juru-ți! Înaintea ta se închină o lume întreagă. Tăria armelor tale pătrunde până la ocean. Orientul cu nemăsurata-i avuție e tributarul tău. Năierul pentru tine despică cu barca-i fragilă valurile aducătoare de perire, ca ție să-ți aducă ale necunoscutelor țări necunoscute comori. După tine suspină, după tine se sfârșesc cu dragostea lor ale pământului cele mai frumoase fiice; pentru slava ta luptă fiecare braț vitejesc. Și tu totuși nu ești fericit?

Puternicul Cesar nu simte atâta tărie ca să poată răspunde barem un cuvânt și cu groază ascultă vorbele înțeleptului. Cei de față își uită de prezența zăului lor, a Cesarului și înmărmuriți ascultă cuvintele bătrânului.

— Nu pătrunde la urechile tale strigarea de omagiu a plebei, ce te adoară ca pe idolul lor?

Cesarul cu o mișcare spăriată își strânge mai tare, pe lângă trup, toga-i de porfiră.

— Nu auzi cântarea de mulțămintă a celor din Asia, că pot să pună la picioarele tronului tău răsplata muncii lor cu sudori? nu străbute, până la inima ta, vaetul de agonie al legionarilor tăi, cari cu cel urmă al lor suspin numele tău rostesc? Și moartea vitejască a fiului tău, a divului Marcell, nu-ți umflă de mândrie peptul tău? sună glasul insuflețit al filosofului.

— Dela care zău aștepti mângâiere, când însuți zău ești? continuă înțeleptul în ton aspru și de înfruntare.

— Dar nu ești fericit, Cesare! Armele tale nu-s nebuiruite. popoarele tale nu te adoară, ci se tem de tine. Supușii tăi nu pe tine te cinstesc, ci ascuțișul paloșului călăului. Sclavele tale nu pe tine te iubesc, ci comorile tale; pretorianii tăi nu viața ta, ci a lor o apără. Neputincios zău ești, Cesare. Nu se supun ție cu adevărată stimă, pentru că văd deșertăciunea puterii tale, și nu te iubesc, pentru că ești tiran.

Uimit ascultă Cesarul asprele învinuii. — Zici că nu am putere? isbucni el svârcolindu-se în desperare-i. Să mergem la circ. Sângele alor zece mii de prizoneri celți fie dovadă puterii mele.

Grăit-a Cesarul.

Cu udete de bucurie primi plebe crudă porunca Cesarului, după ce mai întâiu își stămpărase foamea din pâinea împărțită și căpăta-se bilete gratuite în Circul Maxim.

Jumătate poporul Romei vuese pe bancele de piatră ale circului. Cesarul își ocupă deja locul de gală, lângă el filosoful și curtenii.

— Ave, Auguste Cesar! Strigarea poporului părea că pâna la ceriu ajunge. Cesarul surizând, se închină, și mândru privește la severul înțelept.

Poporul arzând în sălbatică nerăbdare, așteaptă începutul luptei. Cesarul dă semn și spectacolul începe. —

Durduind se deschide poarta circului, și pe arenă pășesc gladiatorii. Trupurile goale, unse cu oleu. Armele lor. spadă scurtă, lată, scut rotund, îmbrăcăminte: un brâu peste mijloc. — Poporul îi primește apretându-i. — Ei vin, se înșiruesc înaintea estradei împărătești și făcând să lucească armele lor, în cor rostesc:

— Ave, Cesar, morituri te salutant!

Inima Cesarului e sguduită la vederea atâtor tineri înflorători în plină floarea vieții. În inima multor dame romane aici se trezește pentru întâia oară acel sentiment plăcut, dar pururea fără nădejde. Mai ales unul dintre ei, svelt cu față visătoare, atrage luarea tuturor aminte. Espre-ia ochilor e așa de tristă, și totuși așa de vioiu și scrutător privește spre băncile mai de sus. El este conducătorul.

Cesarul dă semn, păreche se pun față în față. Chiar frate cu frate se poate întâmpla să lupte.

Ține spadele, tâmpit răsună scuturile, unul după altul cad luptătorii. Cei ce se luptă încă cu moartea, rugători își ridică mâinile spre fecioarele Vestei, cerând lovituri de grație. Poporul setos de sânge urlă și chie de bucurie.

— Percute ipsum, strigă Vestalele. și tinărul își dă ultima suflare.

Deja numai trei mai sunt în picioare, conducătorul și doi soți.

— Doi, în potriva unuia, pretinde poporul, și Cesarul aproabă cu capul.

Vitejește luptă tinărul, dar deja e rănit. Pentru viața luptă ceialaltii doi. pentru că cel din urmă câștigă grație și drept de cetățean. Lupta nu ține mult. Conducătorul se rostogolește. Privirea impătienjinită și-o îndreaptă cu evlavie spre galeriile de sus. O ramură de palm pică atunci de acolo de sus;

— Dumnezeu cu tine Porcia, ne vom întâlni colo! suspină și cu fața liniștită, radioasă, primește lovitura de grație.

Colo unde-va pe băncile de sus, se auzi un țipet și o tinără copilă se prăbuși la pământ.

Liniște de ghiață se făcu la vederea acestei scene! Poporul îngrozit privește trupul nemışcat al tinărului. Cesarul, cutriat de un fior de frig, se trage mai înlăuntru pe locu-i de gal. Înțeleptul, care până acuma înflorat își astupase ochii, ca să nu vază arena de luptă, se întoarse înfruntător și sever spre el.

— De ce te temi, Cesare?

Cesarul spăriat se cutremură.

— Iubirea copilei, ce, dusă de instinct, a aruncat tinărului ramura verde. mai puternică este decât tine. Cesare, și credința lui că, din colo de viața asta, își va regăsi iubita mai tare este decât toată ostirea ta. Credința vecinic trăiește, puterea ta e trecătoare. În ce chip dai seamă conștiinții tale despre atâta sânge vărsat pe nedreptul? De ai fi Dumnezeu, n'ar trebui să tremuri, pierduta viață ai putea-o da înapoi. Dar aceasta nu o poți face și de aceea simți remușcări.

— Tot te mai îndoiești despre puterea mea? întreabă mănios Cesarul.

— Da, mă îndoesc. Câtă vreme te temi de tine însu-ți, ești neputincios, foarte neputincios.

— Să viie cele zece mii de prizoneri Celți, răcnește sălbatic Cesarul.

De trei ori după olaltă oastea barbară umple arena circului. În chipul acesta voia mulțimea romană, desvătăată dela arme. să reinvie luptele populare ale strămoșilor lor.

Aerul se îngreunează de mirosul de sânge, Cesarul se înădușește în căldura ce aburește din cadavre. Îngrozit părăsește Cesarul cu suita-i circul și poporul mai înainte nebuu de plăcere și beat de triumf, cu teamă îi deschide drum.

— De ce nu te salută poporul? se aude cuvântul de năluca al filosofului.

Cesarul grăbit aleargă spre palatul său. unde îl așteaptă banchetul.

Într'o sală de o splendoare sub povara delicatelor aduse din trei părți de lume trosnește masa așternută. Cesarul abia atinge bucăturile favorite. Nu-l inviorează nici muzica lirei grecești, nici cântecul de vitejie al bardului celtic, nici jocul minunat al zinei orientului. Posomorit și fără de voie șede la locu-i. Nervos alungă și pe histriion cu glumele lui. Păharul spumegător îl aruncă la o parte.

— Ce te muncește, Cesare? întreabă filosoful, în ton de înbunare. Ai doară presimțiri rele? Chiamă-ți prorocii, preoții cei

învățați, aceia vor tălcui fioroasele tale gânduri și te vor mângâia.

Cesarul zimbește desprețuitor.

— Încrederea ți-s'a clătinaț, Cesare; ca pe un Dumnezeu te adoară poporul tău, dar tu însuți simți cât ești de neputincios. Îți lipsește credința, pe carea răzîmându-te, să poți primi cu tărie și cu hotărîre jocul sortii. Și, de aceea, nu știi să guști nici darurile prezentului. Îți lipsește nădejdea carea să te întărească sub povara loviturilor. Moartea fiului tău te aruncă în deznădejde.

Îți lipsește aceea ce încă nici odată nu ai simțit: dragostea. și de aceea nici pe tine nu te iubește nimeni.

Cesarul ascultă. Cu ochii mari, cu încordată atențiune, revînd pare-că, după fie-care cuvânt al înțeleptului.

— Nu ai credință în tine însu-ți, cum ar putea să aibă poporul în tine; supușii tei nu sperează dela tine nici un bine, căci doar nici tu nu ești crud, ca să se teamă, să tremure de tine. Și ca să-și uite de miseriile prezentului, îi distragi de jocuri ce sângele îi răsvrătesc. Adevăr grăit-am Cesare?

Fără să vrea, Cesarul aprobă din cap.

— Sfetnicii tei nu de tine se tem, ci de popor, și de aceea se pitulă la spatele tale, iar tu te temi de ei. Înțeleptii tei te fac Dumnezeu, pentru-că simt că trebuie să existe cineva mai mare, de cât ei, cu toate că limpede văd, că întru toate, lor le ești asemene. În idoli nu mai crede nici sclavul cel din urmă, dar în ceva totuși trebuie să credem toți. Și de aceea primești cu dumnezeiască maiestate jertfele ce ție se aduc, deși știi că mai desăvârșit e cel ce întru tine crede, de cât tine, cel ce în nimic nu crezi. . . .

Ostașii tei cu suflete de eroi mor pe câmpul de luptă, socotind că lauda și plăcerea ta le va câștiga desfătările câmpilor olimpici; atleții tei, cu numele tău pe buze, își dau sufletul chinuit, și tu însuți, la vestea morții vitejești a fiului tău, uiți că Dumnezeii nu plâng.

Cesarul isbucnește în hohote și rugători își ridică ochii plini de lacrimi spre filosof. — Dar nu-ți pierde nădejdea, Cesare; vei crede, pentru-că în mîntea ta se ivesc zorite; vei spera pentru-că vine vremea, când te vei convînge că ținta tuturor acestora este bună și este aceea-și; în sfârșit vei iubi și vei fi iubit, pentru-că soarta tuturor aceea-și ne este, și soarta comună mai strâns ne leagă de olaltă. . . .

Așa vorbi filosoful, cu inspirație de profet. Cesarul și suita lui pătrunși ascultă și un sentiment de pace sfântă și de liniștire părea că li-s'a furișat în inimi.

De odată, fiindte spăriate, îngrozite dau năvală în palatul Cesarului. Tremurând și văietându-se, cad la picioarele Cesarului, cerând ajutor.

— Ecce miraculum! Miraculum! e strigătul de groază al mulțimei. Forul se umple și în cele mai depărtate colțuri cu mulțimea ce caută scăpare.

Cesarul și curtea lui suprînși, înflorați, contemplă apariția neobicinuită. Singur filosoful rămâne liniștit.

La răsăritul boltei cerești o stea apăruse. de o strălucire din altă lume, întuacând cu razele-i luna, stelele, vărsând lumină asupra întregului pământ. Poporul sălbatic

dar copilăresc în spaimă-i plângând aleargă încoace și în colo. Altarele jertfelor de împăcare fumegă.

Cesarul și curtenii se arată pe estradă. Spaimă și îngrozire îl cuprind și pe el, și poporul ce dela el aștepta ajutor, îl vede tremurând.

Cu demnitate se ridică filosoful și îndreptându-se poporului, îl agrăește . . .

— Cesare și popor roman, vouă vă vorbesc, căroră Dumnezeu voește să grăiască prin semnul acesta. Departe, spre soare-răsare, s'a născut astăzi împăratul împărățiilor. Acela va întemeia nebiruita împărăție a spiritului, a adevărului, a iubirii. Surpați la pământ idolii vostri, pentru-că altarul lui va fi ridicat în inimi.

Neatinse de nime cazut-au atunci zdrobite statuile de piatră, idolii de aur.

— Aproape e vremea, când va veni între voi cu umilință, cu puterea spiritului, și vă va învăța ce să credeți, cum să sperați. Iubiți-l și vă iubiți între voi. așa pe cum el vă iubeste, și atunci împărăția lui va fi și în țara voastră și Cesarul vostru unsul lui va fi.

Înțeleptul dispăru.

Uimiți — Cesarul și poporul întăriți de o credință tainică — să sfătuesc.

Curieri grabnici strătaie cruciș-curmeziș hotarele imperiului, ca să găsească pe filosof

Îl și găsească în provincia Iudeei, în micul sat al Viflaimului, adorând, cu sântă cucerie, un prunc ce doarme într'o iesle.

Trimișilor le răspunde câte-va cuvinte, de veste Cesarului și poporului:

Împăratul, împărățiilor s'a născut, veniți și îi vă închinați!

(R. V.)

Trad. de V.

Un apostol: Wladimir Ghika.

Una din cele mai luminoase figuri din generația noastră, eșită de abia acuma la viață, este fără îndoială și principele Wladimir Ghika, care, om și suflet, aparține unei alte lumi.

Lumea aceasta spirituală, departe de tot ce este frământare lumească și desbrăcată de ori ce patimă, dă domnului Ghika fericirea pe care nu o putem găsi noi, încă nu destul de emancipați de sub vraja mișcărilor ce ne împing în focul unei lupte, în care de multe ori, fără să vrei, greșești. Principele Ghika, desrobit de ultimele legături care-l mai țineau strâns de lumea temporală, este azi cea mai curată figură de apostol.

Viața sa e marea poemă a credinței; trăiește în mijlocul nostru nu pentru dânsul, dar pentru ai săi. Creștinismul a făcut din acest tânăr bine înzestrat, un om care privește cu liniște olimpiană ori și ce sacrificiu.

Zdrobind și învingând lanțurile robiei terestre, dânsul este astăzi un om superior, nu numai prin sufletul său, dar prin puterea ce a avut să doboare un prezent și un trecut, reprezentat prin străbunii săi și să câștige prin creștinism, un viitor plin de lumina celei mai curate vieți.

Dacă în fața măreției divine câteodată reușim să nimicim raportul dintre sufletul nostru și patimile lumești, trebuie ca, în locul lui, să găsim o legătură mai puternică și care

să ne poată depărta de tentațiunile diavo-lești. Acest raport este rugăciunea creștină, care stabilește între eul nostru și Dumnezeu, o legătură indisolubilă și care poate să ne depărteze de lumea în care am trăit.

Această înlocuire e un fenomen sufletec curios și care se prezintă sub forma unui processus psihic dintre cele mai dure-roase. Închipuiți-vă un trecut fericit de care ne leagă cele mai scumpe amintiri și în care găsim figurile străbunilor noștri, pus față în față cu viitorul gol și haotic, luminat doar de puterea nevăzută a unei divinități.

Lupta nu poate fi exclusă; cu nici un preț individul nu poate să nu plângă trecutul și câteodată credința trebuie să cedeze. La principele Wladimir Ghika, această luptă și transformare s'a încununat de cea mai deplină izbândă a credinței.

Această izbândă pe care o vedem în toată strălucirea ei în viața lui Lacordaire și Felicité De La Mennais, o găsim acum în tinerețea așa de curată a domnului Wladimir Ghika.

În creștinismul catolic, acest apostol a găsit expresiunea celei mai curate gândiri divine și când a părăsit ortodoxismul cu dogmele lui eronate, dânsul era convins că durerea ce simțea era încercarea pe care Dumnezeu i-o făcea.

Curând însă, ca o rază cerească care înviează sufletele celor drepti, știința teologică îi deschise noi orizonturi. Dacă până a nu deveni doctor în teologie era numai un creștin, acuma dânsul a câștigat și puțință de a deosebi erorile dogmatice ale trecutului ce a părăsit.

Când s'a întors din Roma nu era numai un convertit: era un apostol de felul lui Veillot, care găsește în cetatea eternă credința pe care trecutul său nu i-o dase.

Ne place să privim viața acestui tânăr pe care nașterea și numele ce poartă îl desămnase să fie în fruntea societății românești, și jertfa lui cea mare: pentru Dumnezeu să se îndrepteze de o întreagă lume și să câștige prin rugăciuni fericirea și liniștea desăvârșită.

Lacordaire era doctor în drept când vocațiunea sa de a intra în ordine se deșteptă mai atrăgătoare ca ori când. Marele orator care putea în viața juridică și politică să atingă cele mai înalte deregătorii, a preferit sutana albă a fraților dominicani și, din om al legilor pământești, ajunse omul legilor cerești. Pentru Lacordaire sacrificiul nu era tocmai mare; părăsirea succesele efemere, dar nu părăsia un trecut în care crescuse. Nici o pedică nu se punea între dorința și trecutul său. Născut din buni catolici, era foarte firesc cu dânsul să fie un apostol al catolicismului.

La domnul Wladimir Ghika găsește o jertfă mai mare, pildă frumoasă și nobilă între toate, egală numai cu sacrificiul cardinalului Maning. Era în biserica catedrală din Cantorbery: Gladstone alături cu Maning adânc prosternați; în plină rugă, Maning simțea nevoia de-a deveni catolic și o rază divină văzu că-i luminează inima sa. Lupta dintre trecutul său anglican și credința cea nouă, adevărată și puternică, nu a putut să se termine decât prin victoria credinței catolice.

În jertfa cardinalului Maning și sacrificiul dezinteresat al d-lui Ghika, găsește cea mai mare apropiere.

Zilnic, umilit între toți credincioșii, principele Ghika primește binecuvântarea credinței care i-a dat liniște și fericire veșnică.

Teolog de seamă, lucrările ce pregătește vor arăta că în acest mare suflet avem nu numai un apostol gata pentru ori ce jertfă, dar și un scriitor care eugeta și explică cu seriozitatea unei bogate documentări, raportul dintre credință, patriotism și artă.

„Românul literar“, Nro. 45.

M A M A.

Și acum mi-e frică, să trec seara prin hudița Crăiesei. Chiar în capul ei, de-asupra satului este o curte pustie, din care un plop scorburos, bătrân, cine știe de când, își varsă crengile peste gard în uliță, și numai să adie vântul, tremură frunzele Doamne, de te cuprinde jalea. De câte ori nu mă opriam în loc, când seara luna de pe ceru își varsă lumina pe pământ și umbra frunzelor de plop, ce să mișca în pulbere, mă făcea să vad cete de călăreți, ce să coborau pe două văi cu iutala fulgerului cătră mine. Auziam tropotele cailor și zângănitul sabiilor, strigăte și sunete de trîmbițe, vedeam cum să învâlmășesc cete după cete, și să desfac iarăși și cu toate că știam că nu este nimic din toate cele văzute, ci e umbra popului în lumina lunii și mișcarea vântului nu mă puteam scăpa de vedenia aceasta frumoasă.

Dè mult, astăzi și cei mai bătrâni din sat de abia își mai aduc aminte, în grădina acum părăsită, într'o colibă, ședea o bătrână cu ficiorul ei. Nime nu știe a bună samă, că de unde au venit, să vorbească numai, că au fugit de iobăgime, și s'au așezat la noi în sat.

Așa trăiau de ascuns, de oamenii de abia știau, că și ei sunt în sat.

Chiar pe vremea aceasta a venit poruncă dela împăratul, că satul să trimită doi ficiori la oaste, că țara e în primejdie. Notarșul a cetit și a rescutit hârtia și nu-i venia să-și creadă ochilor, că numai de vre-o trei luni au mai trimes doi, ce flăcăi Doamne, să și-se rupă inima după ei.

— Mai cetește odată jupâne, zise judele și își șterse lacrămile, ce-i picurau mereu pe cămașa albă de bumbac.

Erau oameni și ei, ca ceilalți, mari la suflet și deschiși la inimă, și când venia porunca să trimită ficiori la oștire, măcar din fundul pământului, plângeau și ei alături cu mamele și frații, cari nu să puteau despărți de *valantiri*.

Bine știau cu toții, că pe cel ce pun mâna, e dus pentru totdeauna. Schilav sau plin de suspin venia, când aveă noroc să scape.

— Ce să știm face jupâne?

— Mergem la Donu, are trei, unu ni-l dă nouă, doi îi rămân.

— Da cine să se bage în curte la zmeii aceia, eu nu vreau să-mi las oasele pe acolo.

— Atunci, zise notariul, am văzut un flăcău străin aici în sat, îl prindem pe acela

iar al doilea, — al doilea să fie ficiorul bătrânei din hudița Crăiesei.

— Păcat de Dumnezeu, bătrâna e neputincioasă și n'are pe sub soare pe nime, o Doamne!

— Ei dar împăratului îi trebuia ficior în oștire.

Noaptea era limpede și nici nu mișca vântul. Pe uliță nime și numai câte un lătrat de câne mai tulbura liniștea cea mare din sat.

Încet ca niște umbre veniau jurații unul după altul, și să apropiau de casa bătrânei. În grădină, cu capul pe o rădăcină de păr eșită durmea Toma. S'au apropiat încet de el, și notariul a dat semn. Jurații ca lupii s'au aruncat asupra lui, și grămadă au căzut, când Toma spăriat s'a ridicat cu ei sus. Dar atunci alții s'au repezit cu bătele asupra lui, și când unul l-a lovit peste fluere, a picat, și dimineața a fost în cancelarie.

Și dus a fost. Venit-au și după aceia cătane bătrâne, dar de el n'a auzit nime nimic.

Mumăsa săraca a plâns ani înainte; trecea primăvara după primăvară, veniau rândunelele din țările calde, dar ficiorul ei de unde? Împăratul nu l-a dus doară, să-l trimită iarăși acasă.

Bătrâna s'a istovit de supărare. Ochii îi erau roșii și umerii obrazului eșii, fața creată de creață și spinarea secere, cui nu i-ar fi fost milă de ea? Veni o altă toamnă. Frunzele părului au îngălbinat, și în văzduh ciripeau rândunelele de plecare. Fire de paianjin pluteau prin aer, frunzele părului picau peste bătrâna, care sta ceasuri întregi sub el, cu privirea confundată în zărea răsăritului, de unde aștepta să-i vină ficiorul. În vântul rece de toamnă, ea simțea o suflare caldă, ce vine dela el din țările calde ale împăratului.

Sub streșină cântă rânduneaua a plecare. Vine iarna, rândunelele pleacă și ea rămâne singură. Va rămânea casa, curtea, grădina pustie-pustie, iarna îi alungă și păsările din grădină.

Și a gândit una.

Seara a pus scară la streșina, s'a suit tremurând până la cuib, și a prins rândunica. De ce să meargă ea așa departe. Câte primejdii, câte vânturi și vifoare, câți oameni răi! Ea îi face foc, îi dă de mâncare, o grijeste, ca pe copilul ei, numai să nu rămână sigură, să-i ciripească câte odată a primăvară, căci primăvara vin flăcăii dela oaste.

Afară era frig mare și copiii veniau cu steana, uitându-se cu lăcomie la paserea, ce sta șgulită după un blidar.

Dar bătrâna nu mai avea odihnă. De ce a prins-o, de ce a despărțit-o de puii ei, sermanii, vor peri fără ea pe drum, și ea trebuie să steie aici muncită de dor și de gânduri după ei.

Știa bătrâna ce de gânduri are o mamă.

Dar a dat Dumnezeu de s'a muiat frigul. În luncă începea a încolți iarba și în dumbravă mugurul. Soarele era mai cald și eșiau flăcăii de-a cotca delaturi și satul întreg eșia cu ei, mamele își căutau ginerii și mamele norile, și era un strigăt și resfăt, ca numai primăvara.

Și din marginea pădurei, aplecat ca o săgeată cea dintâi rândunea, și când a ajuns

de-asupra frumoasei adunări de delaturi așa a țipat de deodată și-au ridicat toți capetele n sus.

— Comoară, comoară, au strigat cu toții, a sosit rânduneaua, și bătrânii își descoperiau capetele albe, că Dumnezeu știe de vor mai vedea pe cea din primăvară, și pânduau cu toții, care es e casa, căruia îi aduc noroc.

Și iată că un alt pâlce de rândunele, să ivește în zare și să umple aerul de un cripit de bucurie, pe când unele să ridică de pier în înălțime, aitele mătură cu pieptul lor pulberea din ulițe.

Și-a scos bătrâna capul pe fereastră.

A sosit rândunelele, din țările calde ale împăratului, unde e dus ficiorul ei în bătaie. Ele au venit, de ce să nu vină și el. A prins rândunea ei și i-a dat drumul.

Sărmana pare că își uitase a sbura. S'a pus pe un mărtacan de pe coperiș, și iată, că s'au adunat toate în jurul ei.

S'a făcut un cripit mare, Dumnezeu știe ce vorbeau, că de odată un țipăt subțire s'a auzit și moartă a picat de pe streșină lângă bătrâna rândunica ei.

— Și ție dară ți-au murit copiii pe drum, pasere nenorocită.

Și de atunci n'a mai eșit bătrâna pe uliță. Îi duceau muierile din milă câte ceva de mâncare, și numai când venia seara, alerga la părul din grădină, să suia pe craca din jos cu ochii către răsărit striga de țuia satul.

— Măi, Tomo, măi Tomo.

Fu eram copil, zicea moșu și eșiam seara la porțiță, și când să auzia glasul bătrânei, strigând după ficior din vârful dosului vedeam cum tăceau toți și tatălui meu îi curgeau lacrimile șiroaie, și muierile alergau suspinând în case, zicând:

— Sermana mamă!

Pe creanga de păr, încă mulți ani după moartea ei, să vedea urma de picior, și spuneau unii, că chiar și după aceea, să se mai fi auzit din grădină, ca un suspin nădușit strigătul:

— Măi Tomo, măi!

Dare de samă și mulțămită publică.

La colecta ce s'a făcut din partea Reuniunii femeilor din loc, pentru a să providea copiii săraci cu vestminte pe sărbătorile Crăciunului, au binevoit a contribui următorii: Escel. Sa Dr. Victor Mihályi, mitropolit, a dat 50 cor. I. M. Moldovan, canonic 5 cor.; Dr. Augustin Bunea, canonic 5 cor.; Ștefan Pop, canonic 5 cor.; Dr. V. Szmigelski, canonic 2 cor.; Amalia Szmigelschi 2 cor.; Gavrii Pop, canonic 2 cor.; Simeon Muntean, notar 2 cor.; D. Radeș, forestier 2 cor.; Simeon P. Mateiu, canonic 5 cor.; Aurelia F. n. Solomon 3 cor.; Alexiu Pop 3 cor.; Emiliu Viciu, prof. 3 cor.; Negruțiu jun. 2 cor.; Dr. Ioan Rațiu, prof. 2 cor.; Victor Macaveiu, prof. 2 cor.; Dr. Ioan Sâmpălean, prof. 1 cor.; Ioan German, asesor consist. 2 cor.; Nic. Popescu, asesor consist. 2 cor.; Dr. Eugen Solomon, medic 2 cor.; Camila Pop 2 cor.; Valeria Uilăcan, vestminte; Roza Muntean 2 cor., N. N. 4 cor.; Ioan F. Negruțiu, prof. 5 cor.; V. Maior 1 cor.; L. Banfi 1 cor.; Victoria Ungurean,

vestminte; Văd. Elena Pop 4 cor.; Lucretia Viciu, vestminte; Ion V. Vancea, vestminte; Cornelia Deac, 2 cor. și vestminte; Iuliana G. Vancea 2 cor.; Berta Solomon 2 cor.; Amalia Papiu 2 cor.; Rosa Solomon 3 cor.; Dr. Boilă 2 cor.; Jacob Popa, protonotar consist. 2 cor.; Iuliu Nistor, 1 cor.; V. Suci 1 cor.; Eugen Pop Păcurar 1 cor.; Iacob Domșa 1 cor.; Iuniu Br. Micu, 1 cor.; Flaviu C. Domșa 1 cor.; Dr. Iuliu Maniu, avocat 10 cor.; N. N. 2 cor.; N. N. 1 cor.; Elena Nestor 5 cor.; Octavian Prie, prof. 2 cor.; Amalia Grama, 2 cor.; A. C. Domșa 3 cor.; Ilie Mircea 2 cor.; Dr. Ordace 2 cor.; Eugenia Pop 1 cor.; Maria Dragoș 1 cor.; Minodora Măcelar 1 cor.; Dr. Ambr. Cheșian, prof. 2 cor.; Elena Trifan 2 cor.; Crișian 1 cor.; M. Pop, 1 cor.; Helena Fodor 2 cor.; Mali Moldovan, 2 cor.; Al. Ciura, prof. 2 cor.; Aurel Velican 2 cor.; Ștefan Roșian, prof. 2 cor.; Dr. Isidor Marcu, canonic 4 cor.; Dr. Danil Szabó 2 cor.; V. Suci 2 cor.; N. N. 40 fil.; N. N. 10 fil.; N. N. 10 fil.; x—y 2 cor. 16 fil.; Dr. Al. Nicolescu, prof. 2 cor.; Ștefan Oltean 1 cor.; Ioan și Cornelia Maior, 5 cor.; Caliani, prof. 2 cor.; Teodor Onișor 2 cor.; N. N. 80 fil.; Ana Gyulai 2 cor.; Gavrii și Virginia Precup 3 cor.; Elena Sântion 1 cor.; Rudolf Riti 1 cor. 20 fil.; Silvia Băgăian 1 cor.; S. Sinberger 5 cor.; Stupariu 2 cor.; Eugen Pantea, prof. 2 cor.; Anton Pop 1 cor.; Lőb 60 fil.; Demetriu Ban 1 cor.; Maria Vlăsa 3 cor.; Ferdinand Kampf 2 cor.; Dr. Laurențiu Nestor, avocat 5 cor.; Aurel Trifan, croitor 2 căputuri de iarnă; Stupar, comerciant, 3 albituri.

Tuturor acestor domni, doamne și domnișoare, își exprimă Comitetul Reuniunii cea mai adâncă mulțămită. Deie Dumnezeu, ca și pe viitor să intimpinăm aceiași bunăvoință și dărnicie la publicul nostru, de care am avut parte în anul acesta.

Blaș, la 4 Ianuar 1906.

Elena Nestor
presidentă.

Octavian Prie
secretar.

Mulțămită publică.

Pentru Biserica greco-catolică din Ciugudul-de-jos, s'au făcut următoarele donațiuni: Dela Popa Augustin și soția, un rând de ornate de catifea neagră, în preț de 80 cor. Dela Tat George și soția, un candelabru, în preț de 24 cor. Dela proprietarii „Fânătelor“ din Ciugudul-de-jos, arânda unui an de 127 cor. Dela Popa Ilie 2 cor., Aldea Augustin 2 cor., Horvath Ilari 4 cor., Moldovan Niculae 2 cor., Rațiu Toma 3 cor., Popa George I. Iacob 2 cor., Boldor Ana 2 cor., Augustin Giurgiu 4 cor. și Litean George 2 cor. — Suma 23 cor. În cereale: Dela Ilarie Boldor 4 ferdele grâu, 4 ferdele cucuruz; Ilie Uliana 1 ferdelă grâu; Moldovan Aurel 1 ferdelă grâu; Hard. George 1 ferdelă grâu; Boldor Iuon a Onului, 1 ferdelă grâu; Tat Niculae I. Artimon 1 ferdelă grâu și 1 ferdelă cucuruz; Giurgiu Iuon 2 ferdele grâu; Moldovan Niculae 2 ferdele grâu; Miș Istafie 1 ferdelă grâu; Popa Amos, 1 ferdelă grâu; Popa Ironim 2 ferdele grâu; Ilea George 1 ferdelă grâu; Suci Toma, 3 ferdele grâu și 3 ferdele cucuruz; Ioan Boldor Iulius, 1 fer-

elă grâu și 1 ferdelă cucuruz; Boldor Todor 1 ferdelă cucuruz; Boldor George 2 ferdele cucuruz; Marian Iuon 2 ferdele cucuruz; Văd. Giurgiu Maria. 1 ferdelă cucuruz; Tat Iuon și Ironim, 4 ferdele cucuruz; Tat George I. Artimon, 2 ferdele cucuruz; Giurgiu Mihail 2 ferdele cucuruz; Giurgiu Mihailă, 2 ferdele cucuruz; Popa Hie 2 ferdele cucuruz; Văd. Giurgiu Ileana, 2 ferdele cucuruz; Suciu Miton, 2 ferdele cucuruz; Bercea Nicodim, 1 ferdelă și Boldor Simion, 1 ferdelă cucuruz. La olaltă cucuruz 33 ferdele, grâu 24 ferdele. — Sus înșiraților donatori aducându-le mulțumită în numele bisericii, le implor răsplata Cerescului Părinte pentru jertfele aduse. Ciugudul-de-jos. la 23 Dec. 1905. — Ioan Boldor, administrator parohial.

Bibliografie.

A apărut:

Marin Theodorozin: **Dreptul canonic oriental cu notațiuni și comentarii**, vol. I. București 1905. Cuprinde canoanele apostolilor și a celor patru sinoade economice prime, însoțite de câte o notiță istorică și comentarii. Volumul I. are 249 pag. prețul nu e indicat.

G. M. Ionescu: **Istoria bisericii românilor din Dacia-Traiană 44—678 p. Hristos**, vol. I. cu 4 hărți, 1 stampă și 5 crocșimri intercalate în text. București 1905. Din Iorga în unul din nr-ii trecuți ai „Sămănătorului” spune slabe cuvinte asupra acestei scrieri.

„Revista noastră” Nr. 19. **Monumentul Rătăcire**, Vis (poezi) de G. Coșbuc. **Augusta țăsătoare de Elena Poenaru**, **Martirii** (romn) de Constanța Hodos. **Icoanei** (poezie) de Fatma Seleni (poezie) Maria Băulescu. **Sylvan** (nuvelă) de Carola Ungarth. **Mărturisire** (poezie) de Maria Cuntan. **Noaptea** (poezie) de Elena din Ardeal. **Miron Constantin** (dramă) de V. C. Cosmovici. **Toamna** (pezie) de C. Teodorescu. **Zadarnic** (poezie) de Leontin Iliescu. **Busuioacul de Elena N. Voronca**. **Scrisori de toamnă** de E. Ionescu-Oitești. **Galeria femeilor celebre: Clemence Royer de Neli Cornea**. **Educația artistică de I. Strămbulescu**. Numărul. 30 bani.

Conv. R. Nr. 11: G. Murnu. — **Iliada** cântul XIII (trad. în hexametre) N. Iorga. — **Târșorul. Il. Chendi**. — Documente privitoare la viața și scrierile lui Vasile Alecsandri (corespondența cu colonelul Pisoski.) V. Pârvan. — **Relațiile lui Ștefan cel Mare cu Ungaria**. Șt. D. Popescu. — **Localizarea industriilor în România** (studiu de geografie economică.) Quidam. — **Evaluarea populației României pe baza natalității și mortalității**. I. Petrovici. — **Contribuția la utilizarea logice**. I. Aureliu Condrea. — **Din elementele latinești ale limbii române**, seria III. G. Bogdan-Duică și Alex. Lăpădatu. — **Dări de samă** (I. Scurtu, M. Eminescu, Scrieri politice și literare vol. I. N. Dobrescu, **Fragmente privitoare la istoria bisericii române**, D. Dan, **Mănăstirea și comuna Putna**.) I. A. R. — **Doză scrisori dela Eminescu și Creangă**. Bibliografie.

„Sămănătorul” **Revistă Literară**. Anul IV. Nr. 51. G. Coșbuc. — **Sonet. N. Iorga**. — **Împotriva cletitorilor**. (III). X. Cugetări. Șt. O. Iosif. — **Sonete. C. Sandu-Aldea**. — **Tinerețe** (fragment). D. Nanu. — **Furiile lui urrești și ale Hermionei**. Cronică. N. Iorga. — **Despre revista „Orizontul”, o apreciere străină a Muzeului Național din București**, despre scrierile d-lor de Witte și Vladmir Mironescu. Numărul 25 bani.

A apărut:

Lucian Bolcaș: Năvăliri Barbare.

Nuvelă.

*

„Luceafărul”

Institut tipografic și de editură:

BUDAPESTA.

*

Se poate comanda dela autor: *Buda-
pesta VII. Izabella tér 3.*

Prețul 1 cor. + 10 bani porto postal.

Curs practic de geografie pentru școlile poporale de Iuliu Vuia, Brașov, editura librăriei Ciurecu. Cărticica aceasta câștigă foarte mult în valoare pentru mulțimea ilustrațiilor frumoase, ce o împodobesc. La urmă e alăturată mapa Ungariei. Prețul e 70 fil.

Raportul anual al societății academice române „Junimea” din Cernăuți pe 1904/5. Cuprinde raportul general al comitetului și rapoartele singuraticelor comisii. Afăm aici, că în scopul răspândirii în popor, membrii societății au făcut mai multe excursii în provincia, ținând conferințe. Averea societății se ridică la cor. 12.773/84 iar biblioteca constă din 4382 volume.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminicile și sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.
Predici ocazionale și funebreale v. II de Dr. Elefterescu 3/50 cor.

Din editura „Luceafărul”:

Ioan Agârbicean: **Dela Țară**. 1/50 cor.
Ioan Ciocărlan: **Tratul nostru**. 1/50
Al Ciura: **Iocane**. 1/20
M. Gorki: **Nuvela**. 1/—
Oct. Goga: **Poezii**. 3/—
Z. Bârsan: **Ramuri**. 2/—

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Căntece” Poezii lirice**. Prețul 1 cor.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Dragsina pe 1904 sem. 2-lea. **Chierul-de-jos** pe 1901—1905. **Cimbrud** pe 1901. **Apanagyfalu** pe Sept.—Decembrie 1895. **Binevoaște a ne mai trimite și de pe anul următor, căci altfel, pe lângă toată bunăvoința nu se mai poate Nandra** pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. I. **Kebele-Sz-Andra** pe 1905. **Fărău** pe 1905. **Bentc** pe 1903 și 1904. **Ercea** pe 1903. **N. Sz-Miklós** pe timpul din 1 Maiu 1904 până în 1/5 1905. **Vezend** pe 1899 și 1900. **Bistrița** pe 1905. **Kis-Somkut** pe 1906 sem. I. **Hodița** pe 1905. **Valea-lungă** pe 1905, **Siclaş** pe 1905 sem. 2-lea. **Petridul-de-sus** pe anii 1899—1903, **M. e. Bp.** pe 1906 sem.

I. Mocira pe 1905. **Iezvin** pe 1904 și 1905. **Birghiș** din 1/12 1905—1/12 1906. **Tăuni** pe 1905. **Bărcea-mare** pe 1905. **Sz-Akna** pe anii 1898—1904. **Lăpădatu** pe 1904. **Chisdiu** pe 1905. **P. București** pe 1905. **Dr. L. P. Abrud** pe 1906. **Bușag** pe 1903 sem. 2-lea și din 1904 până în 1 Octombrie. **Nepos** pe 1905. **Subpădure** pe 1905. **Csitt-Sz-Andra** pe 1904. **Pata** pe 1897. **Csukics** pe 1905. **Csincul-mare** pe 1903 și 1904. **Lozna-mare** pe 1905. **Hususeu** pe 1904 și 1905. **Binevoaște a îngriji și de anii mai de înainte, căci sunt în restanță din an. 1899. G. V. Eger** pe 1906 sem. I. **Mădărașul-de-C.** pe 1905. **Papfalva** 1905. **Ciungu** pe 1901.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Licitațiune minuendă.

Proprietatea de pământ a bisericii gr-cat. din comuna Grind-Cristur, comitatul Turda-Arieș, în estensiune de 40 jughere catastrali, să dă în arandă prin licitațiune publică în 25 Ianuarie n. 1906 la oarele 10 a. m. pe timp de 6 ani, și adevă din 25 Ianuarie n. 1906. până în 31 Decembrie 1911.

Prețul strigării e 700 coroane.

Condițiunile de licitare să pot vedea la oficiul parohial gr-cat. local, unde va avea loc și licitațiunea.

Grind-Cristur, la 1 Ianuarie 1906.

În numele curatoratului bisericesc:

Alexandru Pop Szevárosi.

(1) 1—1

preot gr.-cat.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada
Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage. juvaere din aur și argint. — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☞

Mare deposit de sticle măritoare, ochene și binocle

Comandele se esecută numai pe lângă rambarsă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat. ☞

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trăinică, costă 7/50 coroane.

(5) 15—52

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace. 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu. Studiū critic** . . . . . -90
3. **Câte-va momente** din inepaturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . -20
4. **Nume de familie** la români din Ungaria. de A. Viciū. . . . . -12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . . -16
6. **Albertina. Povestire** de Dr. V. Bojor. . . . . -30
7. **Cestiu** din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. **Cele doue fețe** ale lumii de Nicu . . . . . -30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . -16
10. **Cele două conștiințe**, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . -40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroand.

74
distingeri.
6
medalii de stat.

10,000
motoare liferate
spre indestulirea
tuturora.

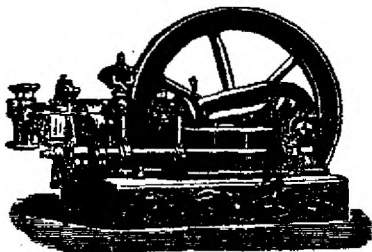
Filiala

Fabricii de motoare în Drezda

Ignațiu Gellert & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru
inblătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel
mai escelent fabricat în toată Europa. Cón-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte
simplă. Speșele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
apă, la negoțul cu lapte, la inblătit etc.

Instalările noane să fac prin oamenii
noștri experți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

**Garantă bună! Condițiuni de solvire
avantagioase.** (31) 6-24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică Ⓜ

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță:
**reuma, astmă, (respirație grea), insomnie
vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervositate, neapetit, gălbinare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.**
Morbosul care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
88503, își reprimște banii numai decăt.
Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
cereți aparatul meu; sum convins despre
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vnzare îl trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3
16 (36-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei
trimit în totă lumea renunțată și de totă lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
șite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanță

*o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.*

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucați), bun și fin

⊗ Săpun de toaletă ⊗

pregătit din: trandafir, liliie, viole, resedă,
jasmîn, lăcrămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișoara-Fabric —

(24) 50-52

dată ce clopotele sint bătute de
de crepare. — Cu deosebire recomad

se recomandă spre pregătirea
clopotelor noue, pe cum la tur-
narea de nou a clopotelor stricate,
mai de parte spre facerea de
clopote întregi armonioșe, pe
lângă garanție pe mai mulți ani,
p ovăte cu ajustări de fer
bătut, construite spre a le întorce
cu ușurință în ori ce parte, în
'ature prin aceea ce sint mântuite

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provădate
în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechi, așa,
că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot
de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se re-
comandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de toce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 13 Ianuarie 1906

Numărul 2.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimită fără amânare, pentru ca foia să-și poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toți, se binevoiască a-și renoua abonamentele pe anul 1906. cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg,

6 „ pe o jumătate de an,

3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Mare jurnal

românesc.

O dorință, care de câțiva ani preocupă obștea românească de dincoace, pare a se apropia de realizare. Mișcarea puternică culturală, a cărei avânt e atât de pronunțat, ales în anul din urmă, cere imperativ, ca dorința aceasta să se realizeze cât mai în grabă.

Fără de a fi nici decum pretensivi, trebuie să spunem, ceea-ce cu toții știm de altcum, că jurnalele noastre nu corespund cerințelor omului obicinuit cu marile avantaje ale presei străine. Știrile ce le cetim în jurnalele noastre ne sunt cunoscute cu zile înainte din jurnalele străine; rubricile sunt puține și, mai ales, puțin variate; literatura e tratată în jurnalele noastre cu traduceri, nu totdeauna bine alese, cu bucăți scrise adese de începători, cari singuri se rușinează mai târziu, de ce au scris.

Și, planând de asupra tuturor asupra acestor mizerii, timbrul local se imprimă așa de respicat publicațiilor noastre periodice, încât parcă sunt scrise numai pentru un cerc anumit, pentru un comitat, de pildă. Aceasta e poate motivul, că apar și se anunță zilnic din ce în

ce mai multe foi mici săptămânale, cari prin caracterul lor local, promovează mai mult confuzia generală, decât posibilitatea unei ținte bine stabilite, spre care se tindem cu toții.

Aceste toate, exceptând ambiția gloriilor locale, au avut până acum tot dreptul la sprijinul și dragostea publicului românesc.

Știeam doar cu toții cu câte nevoi se luptă o foaie de zi românească: știeam cât de slab salarizați sunt jurnaliștii nostri (i-am putea număra pe toți pe degetele dela o mână!) și ce muncă grea și de clișeu au să săvârșască în fiecare zi, până să umple goaloanele, puține ~~cate sunt, dar prea multe și~~ prea obositoare pentru doi-trei oameni, cari formează întreg personalul unei redacții românești, cari au să scrie zi de zi: articol de fond, informații politice, știrile zilei, literatură, etc. Și, mai totdeauna, aceste două-trei persoane suplinesc rolul de: director, corespondent, reporter, foiletonist, traducător și — *corector!*

Publicul e obicinuit să cetească după masă gazeta, trecând în grabă peste șirele tipărite, fără să-și dea samă câtă muncă a costat culegerea și redactarea acelor șire, cari nu arare! — în presa românească sunt scrise, corectate și revidiate de o singură persoană!

Și pe lângă salariul acesta al gazetarilor nostri (pe care îl ia la Unguri d. e. un simplu reporter, care scrie la zi coloana lui obicinuită, zi o coloană) ce răsplată mai asigură publicul nostru, atât de pretensiv gazetarilor lui?

O, foarte multe.

Întâi și mai întâi îl critizează cât se poate de aspru, pe urmă, dacă sucombează, ridică nepăsător din umeri, fără să se gândească la cei ce sucombează și ei deodată cu foia. Îi rămâne gazetarului iluzia de a-și mai cerca norocul cu o altă foaie, de astădată cu mai puțină

șanșă de reușită. Eventual, de a rămânea chiar pe stradă, dacă în idealismul lui a mers așa de departe și nu s'a îngrijit de cu bună vreme să-și asigure o carieră mai tihnită și mai puțin importantă decât aceea a jurnalistului.

De aci se explică pentru ce avem abia doi-trei gazetari de profesiune, în vremea ce ceilalți scriitori dela jurnalele noastre lucră mai mult în cinste, și foarte adeseori gratuit, avându-și existența asigurată din altă parte.

La alte popoare, cu mai multă pricepere și dragoste pentru importanța netăgăduită a presei, lucrul stă cu totul altcum. Un scriitor cât de începător, e sprijinit cu căldură, provăzută încă dela început cu salar corespunzător, cu quinque-nale, *drept de pensiuine*, etc.

Înțelegem atunci, pentru ce un talent cât de cât promițător se poate ridica din treaptă în treaptă până sus, la scriitorul cetit și apretiat de toți. Personalul permanent redacțional constă din 15—20 persoane, pe lângă mulții colaboratori externi, din toate specialitățile, angajați și aceștia în mod permanent, pe lângă remunerație cu totul satisfăcătoare. Un scriitor de mână întâi, care e intern la o redacție și scrie două articole la săptămână, iea un salar anual de 12.000 coroane, și un reporter de spirit, care umple fiecare zi două coloane, incassează 4000 coroane!

Aceste toate se întâmplă bine-înțeles nu în presa din Paris, ci în presa ungurească din Budapesta!

E adevărat, că publicul unguresc (să o spunem aceasta spre lauda lui), are cu totul altă insuflecție pentru produsele literare, decât cum are poporul nostru. Am văzut, în repetite rânduri, la cismari unguri săraci poeziile lui Petöfi și un volum-două din Iokay. La noi? Câte procente din inteligență și-ar putea arăta la casa lui volumele lui

Coșbuc, Alexandri sau Eminescu. Să fim optimiști și să zicem: 40%! Și aceasta e oare suficient?

Publicul trebuie câștigat însă și prin publicațiuni bune, un public ca al nostru, se poate câștiga, fără îndoială.

Marele jurnal românesc, care se proiectează din două locuri deodată (Budapesta, Sibiu) ar avea rolul măreț de a deschide teren mai larg în masele încă inerte ale cititorilor noștri, și de a asigura în aceeași vreme existența materială cuviincioasă scriitorilor, cari asigurați deplin materialicește, s'ar putea ridica cu toată căldura misiunii lor de scriitori.

Cât pentru proiectul dela Sibiu, de unde nu am primit nici o știre oficială de altcum, credem, că va rămânea numai proiect. Și e și mai bine așa, căci cu un capital de 50000 coroane, abia de se poate face cu mult mai mult, decât ce s'a făcut până acum în foile noastre de zi.

Cât pentru cel dela Budapesta (locul e fără îndoială mult mai bine ales și mai puțin expus de a purta pecetea locală a redactorilor!) capitalul e neasemănat mai mare, orașul însuși mult mai acomodat pentru redactarea unei foi, la înălțimea modernă.

Vine însă o altă întrebare: Ce să facem cu celelalte foi de zi, pe cari le avem? Ce să facem cu gazetarii, cari, oricât de modeste ar fi fost prestațiunile lor, s'au învrednicit totuș de încrederea publicului ani de-a rândul?

Să le zicem: *veteres migrate, coloni?* Să le spunem din capul locului, că acum, că avem o foaie mai bună, nu mai avem nici o trebuință de ei?

Nu cred fondatorii viitorului jurnal, că publicul românesc ar fi neasemănat mai ușor de cucerit, dacă, odată cu apariția noului organ de zi, cele vechi ar înceta, și redactorii lor ar fi angajați la jurnalul lor?

O întrebare aceasta, prea din cale afară, optimistă!

Realizarea ei ar reforma însă radical multe mizerii jurnaliste, de cari ne izbim zilnic.

Unitatea de vederi s'ar stabili și la noi; ne-am obicinui în sfârșit să fim mai calmi și mai obiectivi în discuții.

Și nu s'ar impune publicului o sarcină așa de problematică, când, el are încă altele de suportat, pe cari nimic nu-l îndeamnă încă să le arunce la o parte.

Al.

CORESPONDINȚE.

Sfințire de biserică.

Marcoveț, 4 Ianuarie 1906.

În protopopiatul Oravița din dieceza Lugojului, numărul bisericilor s'a înmulțit cu una, zidită din nou în parohia Marcovețului, în anul 1905. Parohia aceasta s'a înființat la anul 1864. în urma trecerilor poporenilor dela confesiunea gr-or. Sub durata de 41 ani, s'a folosit în serviciile cele spirituale, cu o capelă mică, scundă și puțin vederoasă, ceea ce încă a îndemnat pe cei chemați ca se sprijinească aici cu tărie, cauza zidirii bisericii. Azi, biserica formală, instruită din material tare, întocmită după numărul poporenilor, de un exterior estetic plăcut, este zidită, predată și binecuvântată. — Întru toate corespunde dorinței și așteptării poporenilor. Spesele cu zidirea au fost acoperite în partea cea mai mare din fondul religiunii și a studiilor, în suma de 8830 cor; contribuind credincioșii numai cu materialul de piatră și năsipul recerut în valoare de 1500 cor. și intravilanul, pe care s'a zidit biserica.

În 31 Decembrie a. tr. s'a binecuvântat, predându-se poporenilor spre îndoita lor mângâiere, chiar în preajma Crăciunului.

Actul binecuvântării l-a implinit Victor Poruțiu, protopopul districtual, cu permisiunea dată lui din partea Ilustrății Sale D-lui Episcop diecesan Dr. Vasile Hossu, pe lângă conlucrarea Mon. Demetriu Rusu, paroh în Ticvanu-mare și protopop al Varadiei, Ioachim Giuca, paroh local și Avram Socaciu, paroh în German, districtul Bocșei. — S'a observat întru toate cele prescrise pentru

FEUILLETON.

S P I C U I R I.

În nr. 6. din „Foaia interesantă“ dela Orăștie, — pe care din păcate o lăudasem deunăzi, — în articolașul *Casa lui Isus*, se spune, că la 1291. sfânta casă a fost strămutată dinaintea păcătoșilor Saraceni „în un sătuleț modest, dar cu frica lui Dumnezeu, din Dalmația-europeană.“ Și apoi mai în jos lămurește tradiția aceasta, — care e a bisericii catolice, — cu aceea, că „fiind-că un anumit om sfânt Lauretto, au fost rânduit de îngeri să locuiască în ea, ea se numește până azi, casa Loretto.“

Aceste câte-va șire m'au adus în confuzie.

Știam și eu de casa sfântă, că e strămutată în orașul Loreto, aproape de coastele Italiei, de cătră marea Adriatică, dar, deși mă știam tare în geografie, nu puteam să ghicesc, unde e *Dalmația-europeană*, ca să caut după *sătulețul modest*, de care se pomenește în notița aceasta? Prevedeam, că va fi cam greu să nimeresc localitatea aceasta, care trebuie, că e o comună foarte nefinsemnată, fiind-că nu e numai un *sătuleț*, va se zică ceva foarte mic, dar mai e și *modest*, probabil un cătun, cum se zice în țară. Ce se fac? deschid atlasul, caut prin Dalmația, nimic; Loreto de peste mare, parcă tot în sus sărea, ca un băiat neastâmpărat, și parcă îmi striga, eu is acela, eu is! S'o isprăvit, nu mă mai puteam mântui, pun mâna pe „Enciclopedie“. În tom. III. pag. 125. se spune: „Loreto, oraș în provincia italiană Ancona, aproape de Adriatică, 4134 loc. renumit loc de pelerinaj la biserica de aci,

în care se află „la casa santa“, casa Fecioarei Maria, pe care, după legendă, au adus-o îngerii la 1295. din Nazaret.“ O bată-vă se vă bată foi pentru popor, îi vine omului să creadă, când citește lucruri de acestea „interesante“, că le redactează câte un unchiș sfătos de pe sate, care își spune articoli de lângă vatră! Dalmația și încă europeană, și Loreto din Italia, — sătuleț modest și oraș cu peste 4 mii locuitori! — adevărat lucruri foarte interesante!

Păcatele mă mai pun, să lămuresc și chestia anului 1291 și 95. deschid „Meyers Kleines Conversations Lexikon“ tomul II. și . . . iar ceva interesant, notița din Enciclopedie, tradusă literă de literă cu singura excepție, că „prachtvoller Dom“ s'a tradus numai cu „biserica“.

În „Revista economică“ nr. 1. pe fața ultimă bilanțul „Patriei“ din Blaj pe 1905. Curios să cetesc, ce scriu marii finanțieri despre institutul nostru, care e condus cu atâta bună rânduială și grije, cât deja la trei zile după închierea anului, are bilanțul pe anul trecut revăzut și subscris de direcțiune și comitet, caut pe toate paginile, cetesc toți articoli, — parcă mă trec fiori și acum, — dar nimic, absolut nimic!!! Nu-mi credeam ochilor, resfoiesc revista a doua oară, a treia oară, nimic! Ce poate fi pricina oare? Eu știu sigur, că bilanțul s'a spedit la Sibiu Mercuri după amiază, Joi a ajuns, Joi toată ziua și Vineri înainte de prânz, tot s'ar fi putut scrie ceva la „Cronică“, dar nimic! Oare de ce? În Enciclopedie nu cred să aflu răspunsul. Voiu aștepta dar să-l aud de aiea.

Deunăzi dau peste o carte cartonată frumos, a cărui titlu nu-mi era cunoscut, era *Robinson în țara românească*, povestire de Ion Gorun (Al Hodoș). Acest titlu curios, deșteaptă în mine dorul de a cunoaște cuprinsul cărții. Mărturisesc, că am rămas foarte mulțumit. Iată o carte bună și pentru a fi pusă în mâinile tărânilor și pentru a fi cunoscută de tinerimea întreagă. Moralul și gândirea sănătoasă ce exală aproape de pe fie-care pagină, povețele pline de bunătate pentru cei neștiutori și orizonurile nouă și necunoscute celor cufundați în păcate, ridică foarte mult importanța acestei scrieri. Găsești ceva în ea din Popa Tunda a lui Slavici, ce se asemănă foarte mult cu Robinsonul modern, care naufragiat pentru lumea de oraș, reîncepe o viață nouă și tihnă la țară, unde trăiește numai spre a ridica pe țărâni, în mijlocul cărora a ajuns, a-i îndrepta pe calea cea bună, a muncii cinșite și a dragostei. Sunt incredințat, că dacă autorul ar lăsa ceva la o nouă ediție din prea multele reflexii filosofice, scrierea aceasta ar merita să fie răspândită în mii de volume; cât pentru limbă, e de o curățenie și frumuseță ireproșabilă.

În nr. de Duminecă a „Sămănătorului“, dl Iorga se superă pe „Unirea“, că a reprodus din „Românul literar“, notițele despre noul Arhiepiscop de București, și ne sfătuiește, să nu mai stăm de vorbă cu o așa revistă infectă. Mulțumim de povăț, dar noi credeam, că lucrurile bune le poți lua de ori unde. Și în definitiv, era tot aceea, ce dl Iorga spusese mai azi toamnă despre Msgr. Netzhamer.

Spic.

rânduiala binecuvântării bisericilor. La sfârșitul liturghiei, urmată după incunju. area bisericeii cu procesiune, și între salve de treascuri — s'a cetit literile de amintire destinate pentru fundament, cari apoi s-au așezat la locul lor rezervat, special în păreții zidului la 3 direcțiuni. După cetirea literilor comemorative, protopopul Victor Poruț, le-a ținut poporenilor o cuvântare despre lipsa și folosul bisericilor. Într'un mod popular și atrăgător, arată cum poruncește Dumnezeu lui Iacob, ca în locul unde a văzut în vis scara mistică, să ridice biserică; cum oprește pe Moise a se apropia de rugul ce arde neconsumat; mai înainte de a-și deslega încălțămintele din picioare, fiind locul acela sfânt; trece la biserică creștină, întemeiată cu sângele martirilor și viața fiului lui Dumnezeu, desvoltând valoarea și însemnătatea Ei. Laudă pe poporeni pentru împlinirea datorinței lor, prin zidirea bisericeii, punându-le la inimă, să se alipească cu toată dragostea de casa lui Dumnezeu.

Ca conclusionne le amintește celor prezenți, că pe cum, ducerea la sfârșit a zidirei bisericeii le-a câștigat onoare în fața oamenilor, așa și folosirea credinței și a moralului propus de biserică învățătoare le va aduce mântuire sufletească de valoare infinită.

După aceea parohul locului împarte anafora și-și exprimă și dânsul, special recunoștința față de acei poporeni, cari i-au stat întru ajutor, întru edificarea bisericeii.

—p.—

A P E L

cătră publicul român din Regatul ungar, pentru participare la expozițiunea generală română din 1906.

În anul 1906 se împlinesc optsprezece secole dela descălecarea legiunilor romane pe pământul Daciei, care remarcă începutul formării națiunii române pe teritoriul ce poporul nostru l'a păstrat și-l locuiește până în ziua de astăzi; și tot în anul 1906 vor serba și frații noștri din Regatul României aniversarea de patruzeci ani a întemeierii glorioasei lor dinastii și a domniei primului lor Rege, care și-a revărsat razele binefăcătoare și preste hotarele acestei țări, asupra întreg neamului românesc.

Anul 1906 reprezintă prin urmare în istoria poporului nostru un moment sârbătoresc de deosebită însemnătate, care trebuie să încălzească inimile tuturor Românilor fără deosebire de hotare politice, și se cuvine deci să fie sărbătorit prin o mare și generală manifestațiune națională, la care să participe toate ramurile națiunii române.

Conduși de această dorință, Corpurile legiuitoare ale României au decis aranjarea unei *Expozițiuni generale române*, care se va inaugura la 1/14 Iunie și va rămânea

deschisă timp de 6 luni până la sfârșitul lui Octombrie 1906.

Comisarul general al Expozițiunii, ilustrul savant *Dr. C. I. Istrati*, pătruns de însemnătatea participării Românilor din Regatul ungar la această expozițiune națională, care fără conlucrarea lor ar rămânea lipsită de caracterul *general-român*, a cerut în acest scop concursul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, și Comitetul central al acesteia, având în vedere interesele noastre naționale și economice, precum și relațiunile de prietinie și bună vecinătate cari leagă monarhia noastră de România și în urma cărora nu numai ducatul Bucovinei va participa în mod oficial, ci și guvernul Ungariei a luat inițiativa pentru participarea la expozițiune a cercurilor noastre interesante în Regatul român, și în acest scop a și acordat expozițiilor din Ungaria toate înlezniurile de transport și de vamă, — a primit angajamentul de a înzestra atât pavilionul cât și casa țărănească ce se va construi pe teritoriul expozițiunii anume pentru Români din Regatul ungar și-a încredințat conducerea acestor lucrări prinsecretarului „Asociațiunii“, dlui *Dr. C. Diaconovich*.

Comitetul central vine acum a cere concursul publicului român din această țară, pentru a putea înzestra pavilionul ce i-s'a încredințat în condițiuni cât mai mulțămitoare și demne de rolul ce ni-se cuvine în sinul națiunii române.

În acest pavilion Români din Regatul ungar vor avea să fie reprezentați în mod sistematic și unitar prin un tablou cât mai complet al tuturor stărilor lor și a tuturor manifestațiunilor vieții lor naționale.

I. Situația etnografică, care va prezenta teritoriul Ungariei locuit de Români, proporția acestora în populațiune, viața lor comunală, etc. Această secțiune o va aranja biroul „Asociațiunii“ cu materialul de care dispune. Va primi însă cu mulțămită și cere anume pentru această secțiune un număr cât mai mare de tografii ale comunelor românești mai marcante (vederi generale, piețe, strade principale, etc.)

II. Locuințele poporului nostru. În această secțiune, la care aparține și o completă casă țărănească din Transilvania, care se va construi în satul etnografic, alături cu casele țărănești din Istria, Macedonia, Basarabia, Bucovina, Moldova, etc., — se vor expune fotografii ale caselor noastre țărănești, ale părților și interiorului acestora, mobilier original, și toate uneltele de casă.

Pentru înzestrarea secțiunii II. cerem concursul publicului mare și în deosebi al despărțămintelor „Asociațiunii“.

III. Industria de casă, și anume:

a) *industria țesăturilor* cu toate produsele și uneltele ei, și

b) *alte industrii de casă* cultivate de poporul nostru, cum sunt: olăritul, împletitul, sculptura în lemn etc.

La aranjarea acestei secțiunii a binevoit a se angaja doamna *Maria Cosma*, prezidenta Reuniunii femeilor române din Sibiu, care în scopul ca în despărțământul industriei textile să se expună numai obiecte originale și de valoare superioară, va alege personal obiectele de expus cu ocaziunea excursiunilor ce le va face în diferitele părți ale țării. Comitetul central apelează la despărțămintele „Asociațiunii“, la Reuniunile de femei și la damele române, cari se interesează de acest ram al muncii noastre naționale, și le roagă să înlesnească lucrarea doamnei Maria Cosma prin adunarea produselor mai valoroase de industrie textilă până la sosirea d-sale în localitate, când apoi se va face alegerea definitivă.

IV. Portul și obiceiurile poporului nostru. Portul țărănesc se va prezenta pe păpuși în mărime naturală și în miniatură (60 cm. înălțime.) Se vor putea expune însă și numai părți singuraticice ce aparțin portului (s. e. cămeși, cătrințe, țundre, propoade, etc.) precum și costume de interes istoric.

(Va urma.)

REVISTE.

Budapesta. Resultatul înțelegerii între Coroană și nația magiară, până acuma sunt doi comisari. Unul în Dobrițin, iar altul în Ungvár. Contra acestor ilegalități, coaliția strigă, ca din gura șerpelui, și în spaimă visează mereu absolutismul.

Ministrul president dimpreună cu cel de comerț și agricultură, au plecat la Viena. Ministrii vor lua parte cu ministrii austriaci la o conferință comună în afacerea invoicei comerciale, ce s'a închiat între Serbia și Bulgaria.

Ministrii au fost primiți în audiența de Majestatea Sa. Că ce s'a tractat în audiența, foile coaliției nu pot ghici.

Viena. Să confirmă știrea, că contele Goluchovszky își va da cu siguritate dimisia. Contra lui Goluchovszky s'a pornit o goană turbată prin ziarele ungurești, cauza e că nu făcea politica esternă pe placul lor.

Dimisia lui Goluchovszky e provocată de invoicea comercială, ce s'a făcut în zilele trecute între Serbia și Bulgaria, și care ar fi păgubitoare pentru Austro-Ungaria. Magiarilor le place a crede, că dimisia acestui „străin“ au provocat-o ei din pricina, că s'ar fi amestecat în afacerile Ungariei, insistând pe lângă Majestatea Sa să nu concedă nimic Magiarilor.

Cumpărați!

Cumpărați!

„**Calendariul Unirii**“ pe anul 1906.

în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Noutăți.

*An nou fericit! Dorim tuturor
cititorilor și colaboratorilor foși
noastre!*

Întru mărirea lui Dumnezeu. George Precup, fost cantor în loc prin testament a lăsat să se cumpere un clopot pentru biserică, soția sa Maria Botoiu, dorința aceasta a soțului său a implinit-o, cumpărând un clopot dela Novotny din Timișoara cu 410 cor. Doamna Fekete Lukáts rom.-cat. din Panceu, întru amintirea soțului său, care a repausat în Aghireș, a dăruit pentru biserică noastră un potir de aur, în preț de 125 cor. Vila Olar și soția sa Ana Cristea din Aghireș, a dăruit un rând de ornate bisericesti de catifea neagră, în preț de 80 cor. Petru Precup și soția sa un Apostolieriu, în preț de 13 cor. și în urmă Petru Sarca și soția sa un stichariu și o cingătoare, în preț de 10 cor., pentru cari dăruiri le mulțămesc, dorind ca preabunul Dumnezeu să le respălătească din comoara nesecată a darurilor sale cerești. Aghireș, la 8 Ian. n. 1906. — *Ioan Mihalca, preot.*

— Veteranul bătrân de 86 ani și membru în comitetul bisericii noastre, a dăruit pe sama cultului bisericesc gr.-cat. din loc, un fânaț în valoare de 300 coroane, care s'a și întabulat pe sta biserică. Pentru care faptă vrednică, cerând binecuvântarea lui Dumnezeu, i-se dă mulțămită în numele curatoratului. Pătrângenii, la 11 Ianuar n. 1906. — *Teodor Dușa, preot.*

Din Arhidieceză *Iosif Costin*, paroh în Sânpetru-de-câmpie și vice-protopop onorar, a fost numit paroh și protopop în Turda. — *Nicolae Marcu*, cleric absolut, a fost numit vicerector provizor la seminariul teologic.

Din dieceza de Lugoj. *Ioan Ţucu*, cooperador parohial în Lugoj, profesor de religione la gimnaziul de stat din Lugoj și catechet la celelalte institute de învățământ din Lugoj, a fost numit asesor al Sântului Scaun consistorial de Lugoj. — Au fost numiți parohi, următorii administratori parohiali: *On. Liviu Iancu* din Vișag, *Atanasie Bologa* din Lupeni, *Silviu Simonetti* din Văliora, *Iacob Nicolescu* din Clopotiva, *Ioan Pataki* din Coroșteni, *Teofil Crisan* din Ohabaforgács, *Iustin Bora* din Bucova, *Nicolae Popescu* din Ramna și *Beniamin Suciu* din Șerel.

Serbătorile Nașterii Domnului au fost celebrate cu multă ceremonie. În ziua primă Escelență Sa Mitropolitul Victor a pontificat sta liturgie în biserică catedrală, fiind înconjurat de o numărăoasă asistentă de membrii Vener. Capitlu și a corpului profesoral. Cuvântarea bisericască a rostit-o tot Escel. Sa. La 1 oară a invitat la masă pe toți preoții și profesorii din gremiu. A doua zi a pontificat după datină la biserică parohială.

Fondurile arhidiecezane. Se cuitează primirea următoarelor contribuiri:

Întru amintirea repausărilor, Dr. V. Szmigelski 80 cor. pentru părinții Mihail și Ana, Elevele și supertoarele dela Internatul de fetițe 20 cor. Aurelia Solomon 10 cor. A. C. Domșa 5 cor. toate acestea întru amintirea repaus. Ana Szmigelski.

Ca răscumpărarea felicitărilor la:

Masa studenților: Isidor Butnariu, Roșia-mont. și Dr. Eugen Bran, Teaca, câte 5 cor. Ti: Bud. Sighet, 10 cor. Ioan Triff, K.-Szt.-Márton 3 cor. Vasile Smigelschi, Sâncel, Ștefan Pop, subpref. Blaj și Const. Colbazi, Spring, câte 2 cor. Victor Maior, Mânărade, 5 coroane. Dr. Augustin Bunea 5 cor., Silvestru Nestor 2 cor., I. Br. Hodoșiu 10 cor., George Bărbat 5 cor., Victor Muntean 1 cor., George Muntean 1 cor., Ioan Fodor 2 cor., Iuliu Pop 2 cor., Dr. Romul Boilă 2 cor.; Virgil Pop 2 cor., Artimon Blășan 2 cor.; Dr. Alesandru Pop 2 cor., Augustin Caliani 2 cor., Octavian Boniniu 1 cor., Aron Deac 1 cor., Eugen Pantea 2 cor., D. Radeș 2 cor., Ioan Maior 2 cor., Octavian Prie 1 cor., Alexiu Pop 1 cor., Niculae Pop 1 cor., Aurelia n. Solomon 3 cor., V. Suciu 1 cor., Dr. Iuliu Maniu 5 cor., Gavril Precup 2 cor.

Fondul subsidiar al preoților: Ioan Dobrea, Corbu 10 cor. Moise Brumboiu, Tohan și Iosif Lita, Iclod, câte 5 cor. A. C. Domșa, Blaj, 4 cor. Ștefan Roșian, Blaj, câte 3 cor. Vas. Smigelschi, Sâncel, Gavril Ciobotar, Ghimeș, Elie Câmpean, G.-Miklós și Petru Suciu, Boos, câte 2 cor.

Colecta Crucerului: Gavril Ciobotar, Ghimeș, 2 cor.

Blaj, 12 Ianuar n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Familia regală română pentru săracime. Cu ocaziunea Ss. Sărbători ale Crăciunului, s'a distribuit în tot decursul săptămânei trecute din partea Regelui și Reginei României pe la săracii din București, Iași, Craiova, Bârlad și alte localități din țară 40,000 lei în bani, lemne și îmbrăcăminte. Numărul săracilor ajutați trece peste 2000 numeri în București.

Pentru tinerime. Recomandăm cu căldură tinerimei noastre școlare abonarea revistei „*Amicului tinerimei*“, ce apare la Târgul-Jiu, sub îngrijita conducere a d-lui I. Moisiu. Abonamentul pe un an costă 8 cor.

Serbare musicală la București. Duminecă înainte de sărbătorile Crăciunului, societatea musicală „Carmen“ din București, de sub conducerea profesorului Kiriac, a aranjat un mare concert. Fiind-că în program erau și patru piese de ale iubitelui nostru profesor de muzică dl Iacob Murășianu, d-sa încă a mers la București pe ziua numită. Societatea „Carmen“ i-a făcut o foarte călduroasă primire. Peste 50 membri ai societ.ții i-au eșit întru întâmpinare la gară și vice-presidentul G. Teodosiu i-a adresat un salut avântat. Bucățiile distinsului nostru profesor, au fost foarte mult aplaudate și bisate. Despre acest concert, prof. Iorga scrie următoarele în nrul ultim al „Sămănătorului“: „După doue cântări religioase din țară s'a desfășurat nobila și impunătoare cântare „Ochiul inimii mele“ a măiestrului ardelean Iacob Murășianu. Tot de dânsul, d-ra Bonciu a dat, cu acea totală lipsă de artificialitate, cu aceea perfectă elasticitate și măiastră urmărire până la stângerea lor a tonurilor ce cad, care-i deosebește talentul, două prea frumoase melodii poporane, care au mântuit armonios melodiile lui Kiriac și Bena, cântate de cor. D. Murășianu era de față, venit de câte-va zile din Blaj, și lumea i-a făcut ovații de acelea, care trec peste persoană și se îndreaptă către idealul culturii românești unice.

Cărți colorate. După cum fie-care stat își are colorile steagului, tot așa își are fie-care câte o culoare diplomatică pentru colecțiile de documente diplomatice, distribuite parlamentelor statelor străine. Așa România și Italia au culoare verde, Vaticanul și Germania albă, Franța are culoarea

galbenă etc. Când vre-un stat ar aduce ceva la cunoștință, o face aceasta într-o carte cu învalitoarea, în culoare diplomatică, și cărțile sunt apoi numite dela culoare; cartea albă, cartea galbenă. Anul trecut a fost un an avut în astfel de cărți. A fost cartea verde, a României, în afacerea rupturii diplomatice între România și Grecia; cartea albă a Vaticanului — face cunoscut cauza separațiunii bisericești de stat în Franța. Acuma numai au apucat: cartea galbenă a Franței, și cea albă a Germaniei. Aceste două din urmă au un interes mai general pentru politica europeană. Pentru noi de cea mai mare interes, cartea verde a României.

Aviz. Casina română din Blaj, aranjează în presara anului nou în localul propriu serată, după care va urma dans. Începutul la 8 oare seara. Taxa de intrare: 50 fil. de persoană.

Petreceer. Tinerimea română inteligentă din Bistriță, invită la *serata musicală-declamatorică*, ce o aranjează în seara de Sân-Vasile, în 13 Ianuarie 1906, sub conducerea d-lui C. F. Rohrbeck, măiestru de cor, în sala mare a hotelului „Regele Ungariei“. Venitul e destinat corului inteligenții din loc.

— Primim: Invitare la *producțiunea teatrală-musicală*, ce o va aranja „Reuniunea de muzică și cântări din Bistra“, în sara anului nou (13 Ian. 1906) în hotelul Csiky din Bistra. Venitul curat este al „Reuniunii de muzică și cântări din Bistra“.

— Tinerimea rom. gr.-cat. din Zorieniț-mare, invită la *producțiunea teatrală*, ce o va aranja în 20 Ianuarie n. 1906 în sala de învățământ a școlii de stat din loc. Venitul curat e destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

— Inteligența din Agarbici și jur, invită la *producțiunea corală decl. teatrală* împreună cu dans, ce se va ține la 20 Ianuar n. 1906 în sala evang.-lutherană din loc. Venitul curat este destinat pentru ajutorarea meseriașilor din loc.

Necrolog *Iosif Goga*, paroh gr.-ort. în Reșinari, tatăl iubitelui nostru poet Octav. Goga, a repausat în 24 Decembrie v. 1905, în al 54-lea an al vieții și în al 25-lea an al preoției sale. — Trimitem sincerele noastre păreri de rău nemângăiatei familii.

† *Zaharia David*, student în filosofie la universitatea din Cluj, după ce a primit cu devoțiune ss. taine ale maribunziilor, a repausat în 28 Decembrie 1905, după lungi și grele suferințe, în comuna sa natală Cristolțul-mare, la vatra părințească. Tinerul student a fost născut din părinți foarte miseri. Numai diligența și sprijinul celor cu inimă română l-au ajutat până ce a ajuns la universitate.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

„San.“ N'a fost succasă. Mai încercați. De actul de care pomeniți se face amintire în „Vechile Episcopii“.

A V I Z !

Se află de vânzare:

napi de nutreț
maja metrică cu 1 coroană.

EMIL VLASA,
proprietar.

Sâncel.

(2) 1-3

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

b) A doua cauză a fost, pentru că toate celelalte ipoteze se deochiaseră, întru cât nici una nu da explicație suficientă fenomenelor hipnotice. De aceea nu e mirare, dacă oamenii, cari voiau să cunoască cauza fenomenelor hipnotice, au îmbrățoșat ipoteza aceasta, carea se pare, că le-ar și explica. Și cu atât mai vărtos au putut să o primească, pentru că ea:

c) Pășia cu un anumit aparat științific, pe care și-l bazează pe analogia dintre fenomenele hipnotice și alte fenomene din viața omenească.

Aceste premitându-le să vedem acum, în ce constă ipoteza sugestiei.

Părtinitorii ei, de ex. *Dr. Bernheim*, ne spun:

1. Că hipnoza nu este un stat morbos, ci un stat fiziologic, un stat de somn analog cu somnul natural. De aceea nici nu pretind ei vre-o predispoziție nervoasă în subiectul hipnotizării. Toți oamenii pot fi hipnotizați, afară de subiectele refractare. Unii pot fi cufundați numai în somnul simplu; alții în letargie; și iarăș alții în somnambulism. Dar pentru aceea somnul hipnotic nu este totdeauna condiție necesară la faptele hipnotice: ele pot avea loc și fără somn.

2. Somnul hipnotic se produce prin sugestie. Aceasta este un mijloc moral, prin care o persoană se invită, în mod explicit, de ex. „dormi“; ori în mod implicit, de ex. prin fixarea ei în ochi, ori prin fixarea vre unui obiect din partea ei, — ca să doarmă.

3. După ce omul a ajuns odată să doarmă, e natural: că mintea și voința lui să fie legate, pe cum se întâmplă de altcum și în somnul natural. Asemenea sunt legate și centrele nervoase cerebrale, de cari se folosesc rațiunea și voința în lucrările lor. Din contră rămân în deplină activitate *nervii sensibili*, (cei cari duc impresiile dela periferia corpului la creeri, de ex. nervul optic, nervul olfactor, etc.), și cei *motori* (cei cari transportă impulsurile dela centru la periferie, de ex. nervii, prin cari omul își poate mișca brațul, etc.), pe cum și *nervii gangliuni* (cari merg la intestine, stomac, ficat și splină). Natural e apoi și aceea, că ne mai împărțindu-se viața organică asupra tuturor centrelor nervoase (creeri, măduva prelungită, măduva spinării, ganglionii), nervii, cari rămân în activitate, lucră cu o intensitate mai mare, și așa pot să-și îndeplinească lucrările proprii cu o energie și o vivacitate cu mult mai mare, de cum lucră când omul e treaz.

4. Cel ce pune nervii în lucrare, e hipnotizatorul cu sugestiile sale. Hipnotizatul adevărat adormise cu idea hipnotizatorului. Și acum el vine și îi sugerează cutare lucru, de ex. că e o căldură grozavă. Conceptul căldurii ajunge la creerii hipnotizatului, de aci trece la fantazie. Fantazia își închipue numai decât căldura aceea grozavă. Dar judecata, carea ar trebui să reguleze fantazia în lucrarea sa, nu este, pentru că mintea e legată. Ur-marea va fi, că închipuindu-și fantazia căldura aceea, nervii motori vor pune mușchii și mâinile în mișcare. Hipnotizatul, inconștient, se va desbrăca, va asuda, etc. Ori să luăm un alt exemplu. Hipnotizatorul va sugera hipnotizatului, că e căne. Judecata, carea să-i spună, că el nu e căne, nu funcționează. Fantazia deci se va ocupa cu reprezentarea cănelui. Și fiindcă aceasta o crede hipnotizatul despre sine, fantazia lui, va efectui prin mijlocirea voinții inconștiente tot ceea ce a văzut că fac căni. Se va lăsa deci jos, pe mâni și pe picioare, va lătra, etc. Astfel explică sugestionistii fenomenele hipnotice. E adevărat, că explicarea aceasta nu e amănunțită. Dar aceasta, adaug eu, nu provine din natura hipnotismului, ci de acolo, că nu cunoaștem cu deamănuntul lucrările noastre sufletesti și modul, cum se întâmplă ele; și, că cu atât mai vărtos nu cunoaștem modul în care se întâmplă lucrările noastre psihice în somnul natural.

Ca să arete sugestionistii legitimitatea ipotezei acesteia, recurg la fenomenele psihice analoge, cari se întâmplă în om, atât atunci, când doarme, cât și atunci, când e treaz. Dar, nota bene, cu ajutorul sugestiei ei explică numai fenomenele hipnotice inferioare. Celelalte fenomene apoi, adevărat cele superioare, neagă, că ar exista, ori că ar fi posibile. Astfel neagă ei de ex. *sugestia mentală; transmisiunea și cunoașterea gândurilor, fără semne externe; etc.*

Fenomene naturale analoge cu fenomenele hipnotice inferioare

1. *Din viața omului sensibilă.* Omul și în statul de trezie, poate să asude, și mai cu samă în somn, când visează că fuge, ori că se bate cu cineva; poate să ne înghețe, cum se zice, sângele în vine; după cum fantazia ne reprezintă într'un mod mai vioiu anumite lucruri îngrozitoare, ori de tot plăcute. Pe alții îi năpădesc lacrimile îndată ce descrie cineva în mod patetic vre-o bucurie ori vre-o întristare. Unii vomază, dacă se descrie ceva lucru greșos; la alții le lasă gura apă, dacă li-se aduce aminte, ori se cugetă la vre-o mâncare plăcută. Unii încărunțesc de frică. — Tot așa se pot produce pe cale naturală și beșici pe piele. Pentru că în urma unei reprezentări vii de a fantaziei, sângele se poate aduna în locul închipuit al trupului, carnea se poate înțepeni, pielea se poate ridica, ba poate să iasă chiar și sânge. Beșica e gata. Aceste se pot întâmpla chiar și când omul e treaz, în puterea unei închipuiri puternice de a fantaziei. Cu atât mai vărtos se vor putea ele întâmpla în hipnoză, unde fantazia nu numai că nu e controlată de judecată, ci mai mult, e favorizată în jocul său de sugestia hipnotizatorului. — Ba până acolo poate ajunge puterea sugestiei, cât să cauzeze chiar și moarte. Ceteam mai anii trecuți, cred că în periodicul „Egyházi Közlöny“ din Pesta, despre moartea unui idiot german, urmată în urma autosugestiei. El impiusesse pe împăratul german în apă, în buna credință, că se va vindeca. Din toată treaba asta n'a făcut nime nici un cas. Ca în glumă însă în oțterii sfat, și ca rezultat spun idiotului, că el ar fi vinovat cu leza majestate. De aceea va fi decapitat, și anume așa, că mai întâi îi vor lega la ochi, apoi îi vor tăia cu sabia grumazul; și capul va fi jos. Așa și fac, dar în loc să-i lovească cu sabia, i-l ating cu un bețigaș. Atâta a fost de ajuns, ca idiotul să cadă jos, mort în urma autosugestiei.

2. *Din mișcările omenești.* Se întâmplă de inima și pulsul bat mai tare, în vărtutea unui rău închipuit. La unii le stă graiul de frica reprezentată prin fantazie, adevărat nu le mai funcționează nervii necesari la formarea cuvintelor; unii rămân nemișcați la vâzul ori închipuirea unor primejdii grozave. Alții apoi, cufundați în nescări griji, izbucnesc în cuvinte, gesticulează, sar de pe scaun. Unii morboși în fine așa se cred de neputincioși, încât nu cearcă să facă nimica, cred de ex. că ei nu sunt în stare să-și miște nici piciorul. Pentru toate se simțesc necapaci, cu toate, că ar putea face și ei unele lucruri. Toate acestea le produce fantazia. Cu atât mai vărtos va putea ea să producă așadară fenomenele acestea în hipnoză, când nu numai că nu e controlată de judecată, ci mai mult, e instigată de sugestie.

3. *Exemple de anestezie și hiperestezie.* Se întâmplă că fiind cufundați în ceva cugete, nu simțim nimic din ceea ce se petrece în jurul nostru. Așa se întâmplă de ex. cu studentul, care își pregătește lecția înainte de intrarea profesorului. El e cufundat cu gândul în carte, de aceea nu simte sosirea profesorului. Tot așa se întâmplă de ex. cu soldatul, care nu simțeste durerea, ce i-o cauzează glonțul primit acum, — pentru că el e ocupat cu alt ceva: cu urmărirea inamicului. Aceste ar fi exemple de anestezie. — Ne aduc exemple de hiperestezie, de ex. pe vânătorul care stă la pândă și își așteaptă vânatul. El deosebeste ori ce șgomot, fie cât de mic, pe care altcum nu l-ar simți; pentru că atențiunea lui toată e concentrată la aceea. Exemple de acestea de hiperestezie sunt mai multe. Orbilor de ex. le este tare dezvoltat auzul și pipăitul. E destul să vorbești odată cu ei, ca să te recunoască, cel puțin unii, chiar și după mai mulți ani. Alții apoi cunosc obiectele din apropiere, din presiunea aerului. — Un medic francez spune de ex. despre o histerică, că avea peste măsură dezvoltat simțul văzului și al mirosului. Pe timpul, când histerica era inconștientă, îi desemnau pe față mai multe linii cu ceruza, ori cu negreală, unele mai groase, altele de abia vizibile. Apoi îi puneau înaintea ochilor, la o distanță potrivită, o bucată de hârtie albă, și o făceau să treacă în statul de somnambulă. Îndată ce își deschidea ochii, histerica și-i fixa numai decât pe pe bucată de hârtie, unde spunea că vede trăsurile desemnate. De asemenea spunea ea, obiectele ce se aflau dindărăptul ei. Numai cât, ca să o poată face aceasta, se recerea, să îi se pună hârtia înaintea ochilor, iar obiectele să se așeze ori deasupra capului ori la o margine, ca să se poată reflecta pe hârtie.

(Va urma)

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

„PATRIA“

instituit de credit și de economii, societate pe acții în Blaj.

Bilanțul pe anul al XX-lea 1905.

Contul bilanțului.

Active.		Pasive.	
Numerar în casă	C. 72,293.74	Capital de acțiuni	C. 220,000.—
Împrum.-Escompt	» 2,237,741.77	Depuneri spre fructificare	» 2,182,126.49
Hipotecar	» 463,615.—	Fondul de rezervă	» 359,619.73
Lombard	» 270,305.—	» special de rezervă	» 14,142.88
Efecte	» 126,362.—	» de penziune	» 50,431.—
Efectele fondului de penziune	» 40,720.—	Reescompt	» 331,424.—
Casa societății	» 46,000.—	Interese anticipate	» 43,857.28
Realități de vânzare	» 38,144.73	Depozite	» 20,235.32
Cto Curent	» 849.15	Creditori	» 10,105.34
Bon in Giro-Conto	» 1,283.82	Dividendă neridicată	» 120.—
Cheque-Conto	» 910.59	Profit curat	» 66,901.50
Spese de proces	» 564.14		
Spese de protest	» 173.60		
	<u>3,298,963.54</u>		<u>3,298,963.54</u>

Contul profitului și perderilor.

Eșite.		Întrate.	
Interese pentru depuneri capit.	C. 98,713.55	Interese Escompt	C. 181,287.73
» » » rid.	» 1,466.85	» Hipotecar	» 34,162.08
» de reescompt	» 23,662.39	» Lombard	» 14,832.85
Marce de prezență	» 2,984.—	» Efecte	» 5,263.—
Salare	» 14,875.—	Proviziune	» 1,790.40
Spese curente	» 2,835.83	Chirie	» 1,400.—
Contribuțiune	» 14,757.78		
» după inter. depuneri	» 10,018.04		
Porto-postal	» 1,727.25		
Competință de timbru	» 793.87		
Profit curat	» 66,901.50		
	<u>238,736.06</u>		<u>238,736.06</u>

Blaș, din ședința direcțiunii ținută la 3 Ianuarie 1906.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Victor Muntean m. p.
prim-comptabil.

Membrii direcțiunii:

I. M. Moldovanu m. p.
președinte.

S. P. Mateiu m. p.
vice-președinte.

Dr. A. Bunea m. p.

G. Muntean m. p.

S. Nestor m. p.

I. F. Negruțiu m. p.

Georgiu Bărbat m. p.

Dr. Alexandru Pop m. p.

St. Popu m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile duse în ordine deplină. Blaș la 3 Ianuarie 1906.

A. C. Domșa m. p.
președinte.

Iacob Mureșian m. p.

Dr. Ambrosiu Chetian m. p.
membrii comitetului de supraveghiere.

Gavriil Precup. m. p.

Ioan Fodor m. p.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 20 Ianuarie 1906.

Numărul 3.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimită fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toți, se binevoiască a-și renoi abonamentele pe anul 1906. cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg,

6 „ pe o jumătate de an,

3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Parohiile dela sate.

I.

Nu poate să zică nime, că Biserica noastră nu s'a îngrijit totdeauna de bunăstarea preoților săi. Preaveneratul Consistor la conferirea vre-unei parohii, a fost mai totdeauna și cu anumite considerațiuni locale. A ales dintre concurenți pe acela, pe care afară de oficiul său îl legau și anumite interese personale de parohia respectivă. Și procedura aceasta a observat-o mai ales la conferirea parohiilor mai puțin dotate.

Este aceasta bine așa?

Foarte bine. În biserica noastră este aceasta o praxă atât de veche și atât s'a adevărit de bună, încât a te abate dela ea, este a pune în joc interesele comunelor întregi.

Și iată de ce.

Preotul nostru a avut și are și astăzi două oficii, unul este de preot și altul de econom. Ca preotul să fie și econom, îl constrânge însuși beneficiu, care în mare parte constă din câte 15—20 jugăre de porțiune canonică, din pământ, pe care îl lucră de regulă preotul cu argații săi.

Esarândarea unui astfel de petec de loc nu va putea acoperi nici odată lipsele zilnice.

Biserica noastră deci pentru a să îngrijă din cât să poate mai mult de interesele preoților săi, fiind-că fonduri de salarisare nu i-au stat la dispoziție, a trimis în parohii mai ales bărbați de aceia, cari pe lângă porțiunea canonică mai aveau ceva propriu, știind bine, că un astfel de preot, care e legat de comună, și prin al său, care s'a dus în parohie, ca de acolo mai mult să nu mai iasă, va lucra cu toate mijloacele pentru binele parohiei și al comunei întregi.

Unui astfel de preot nu-i va fi indiferent, că la o eventuală comasare unde și câtă porțiune canonică i-să dă, dar nu-i va fi indiferent nici aceia, că organele administrative cum aduc la sapă de lemn comuna, prin arândarea pășunatului, prin aruncuri pentru cine știe ce scop de dragoste comunală, prin ridicarea de școli de stat pe spesele oamenilor, căci între oameni îi este tatăl său, neamurile sale, ba chiar el însuși proprietar stabil în comună.

Am cunoscut un preot, care pentru a scăpa de un proprietar mare de pământ, a hotărît cu comitetul să ridice o școală pe spesele comunei, din subvențiunea votată comunei să se aducă în loc de un învățător 2, să se plătească și preotul, și pe scopul acesta au pus 92% arunc comunal.

Oamenii nu l-au simțit tare, că aveau puțin, dar le-a simțit bine cele 500 jugăre ale baronului, care pe lângă, că lucrătorii erau tare scumpi, a căzut sub povara dărilor și aruncurilor, și și-a vândut moșia unui jidan. Acesta după o jumătate de an a trebuit să plece, și toată moșia a ajuns în mâinile oamenilor, cari au împărțit între ei, și încă pe un preț destul de neînsemnat.

Astăzi aruncul comunal să acopere din taxa de pășunat de pe pășunea baronului.

Astfel lucră preoții stabili și pe cari îi leagă multe interese de parohiile lor.

Pentru „Telegraful Român”. În nr. del. 31 Dec. a „Telegrafului” mă atacă cineva pentru articolul, ce l'am scris în numărul de Crăciun al „Unirei” („Cătră frații din clerul tânăr”). Nu arată, nici nu încearcă să arete, că ceea ce am scris eu nu-i adevăr, — ci se acată de mine, care, după cât știe Dsa, „n'am scris nici odată obiectiv, nici odată n'am apucat peana în mână ca om de știință, ci totdeauna ca unit înverșunat și ca un și mai înverșunat dușman al neuniților”. — În cauza proprie nime nu e judecător, deci nici eu nu voi arăta că scriu obiectiv, și că din ce motive scriu, — aceasta se ține de competența cetitorilor. Decumva însă cineva mă judecă, trebuie să arete, că eu scriu neadevăruri, și că prin scrierile mele urmăresc dușmăni — din fapte concrete, și răsturnând aserțiunile mele.

Reflectez numai la calumnia predilectă: „scopul senză (sînțește) mijloacele”. Protestanții s'au folosit de teza aceasta în anul 1872, ca să nimicească pe Iezuiți; azi se folosesc mulți de ea, când e vorba de a lovi în catolici. Catolicii au pus premii în două rânduri pentru o lucrare critică, carea va putea arăta, că într'adevăr învață Iezuiții o astfel de morală.

Părintele Roh a ținut misiuni populare în 1852 în Frankfurt (l. M.) La sfârșitul lor a zis de pe amvon, că dă 1000 fl. Rhen. aceluia profesor dela facultatea juridică din Bonn și Heidelberg, care — după judecata corpului profesoral dela respectivele facultăți — va arăta critice, că Iezuiții învață o astfel de morală. Judecata nu și-a rezervat-o și-și. ci îndată ce îi va anunța una din aceste două facultăți, că s'a găsit un astfel de om, ce a documentat, că Iezuiții aievea învață așa ceva, va trimite respectivului premiul. Nu s'a găsit însă nime.

Al doilea premiu l'a pus deputatul german, Dasbach. (E peste 4000 coroane). A concurs exjezuitul Hoensbroeck. Dasbach n'a fost îndestulit cu argumentarea lui Hoensbroeck, și n'a voit să dea premiul acestuia. Hoensbroeck l'a părțit pe Dasbach la tribunalul de prima instanță, care a declarat, că chestia nu se ține de competența sa. Asemenea a declarat și tribunalul de a doua instanță. Hoensbroeck a apelat la tribunalul

suprem provincial, care a declarat, că din argumentele aduse de Hoensbroech nu se poate dovedi, că după iezuiți, scopul sfințește mijloacele. — Măcar că Hoensbroech a scris mai multe cărți și broșuri despre tema aceasta.

Lucrul a ajuns prea departe, atât catoliciei cât și dușmanii lor erau curioși, cese va alege din lucru, mai ales că cel-ce juca rol era unul, care însuși a fost iezuit. Hoensbroech nefiind îndestulit cu sentința tribunalului provincial a apelat la forul suprem, la tribunalul imperial. Acesta puse și termen de pertractare. Hoensbroech n'a așteptat termenul, și și-a retras apelația. Aceasta a fost la sfârșitul lui 1905.

Premiul lui Dasbach stă și azi, și cred că și a lui Roh, care în 1902 era depus la parohul Richter din Bochoit (Germania). — Dacă cineva socotește ca și Dl ce mă acuză, pe mine, că mă unesc și cu Belzebub, — fiind dânsul om de știință și obiectiv, cerceși norocul, căci lucrarea poate fi cât de scurtă, și forul suprem sunt autoritățile din Germania, deci nu-i sunt suspecte.

Fraților din clerul tânăr le recomand să citească articolul respectiv din „Telegraful“ ut audiatur et altera pars, și și pentru tonul de dragoste inspirat autorului de sărbătorile Crăciunului. Remâne totuși simptomatică mânia, ce o arată scriitorul acelor șire, când este vorba, să se adreseze un cuvânt de îmbărbătare și incurajare fiitorilor apostoli ai bisericii mele gr. catolice. Ori doară în biserică, căreia slujește „Telegraful“, nu se îndatinează oamenii să se intereseze de astfel de lucruri? Chestie de gust! Viena la 14 Ian. n. 1906. — Ioan Bălan.

Pentru „Gazeta“. — Primul nostru din numărul trecut, foarte inofensiv și foarte fa-

vorabil „Gazetei“ a surescitat, pe neașteptate, susceptibilitatea acrsteia. Era vorba, că marele jurnal ce se proiectează, să țină cont și de gazetele noastre existente precum și de gazetarii nostri. Un *pium desiderium* acesta, pe care și noi îl aflăm din cale afară optimist. Dacă „Gazeta“, la astfel de articole cinstite, ține să răspundă cu invective, o poate face. Să vede că vrea să se izoleze de întreaga presa românească. Cu toată părerea noastră de rău, nu ne putem pune împotriva acestei dorințe răsboinice.

CORESPONDINȚE.

Sfintire de biserică.

Parța, la 19 Decembrie 1905.

Parța e o parohie înființată la 1864 prin trecerea la s. Unire a unei părți însemnate a locuitorilor români, în frunte cu parohul lor Ioan Murgulovici. Cu ocaziunea trecerilor din 1864 a fost rămas în posesiunea a lor nostri și biserică, dar în urma sentinței comisiei administrative a comitatului Timiș în scurt timp au reocupat-o iarăși Sârbii. De atunci cultul divin pentru credincioșii nostri se ținea în capela așezată în localuri închiriate.

În 1893 se născu ideea zidirii unei biserici, și ca cuvântul trup să se facă, parohul de pie memorie Ioan cândva Dumoniu, convocă poporul la o consfătuire, cu care ocaziune propune, ca fiecare, conform stării materiale, se ofere ceva pentru noua biserică, oferind însuși 5000 cărămidă arsă, prin ce a însuflețit pe cei prezenți într'atât, că în aceea adunare s'au însinuat 100,000 cărămidă.

Văzând acest rezultat înbucurător,

parohul, a plecat mai departe, și a deschis o colectă generală, pornind însuși cu ea prin țară; nesocotind morbul greu de care suferea, a cutreerat aproape toate părțile locuite de români, adunând o sumă destul de însemnată; mulțumită acelor, cari cu inimă bună și cu mână largă au potențat zelul și au câștigat mângăiere preotului însuflețit și iubitor de podoaba casei Domnului și puținului popor din această parohie.

Tot atunci s'a făcut o reprezentare la Ministeriul de culte, care, spre scopul edificării a asemnat suma de 10,000 cor. care s'a elocacat spre fructificare până când s'a început zidirea, din aceștia s'a compus fondul zidirii noii biserici din Parța.

Pe când ideea se apropia de realizat, parohul, care și-a pus de deviza vieții ridicarea acestei biserici, încetă de a mai trăi, după un morb greu și îndelungat. — D-zeu să asculte rugăciunile, ce se înalță dintre păreții acestei clădiri atât de mărețe pentru sufletul lui și iertându-i ce în această viață a greșit ca un om, să-i facă parte cu dreptii; — din care cauză s'a amânat și zidirea până ce s'a denumit actualul preot, în persoana Onorabilului Petru Muntean.

Zidirea s'a început în toamna anului 1904, punându-se încă în aceea toamnă sub coperiș, ca peste iarnă să se așeze și să se uște. Lucrările s'au continuat în anul următor, împlinind toate lucrările jugali credincioșii. Pentru cari laudă și mulțumită preotului, căruia nu i-a fost greu a cerceta adeseori casele credincioșilor săi pentru a-i îmbărbăta, însufleți ori îndemna la împlinirea acelor lucrări, ca astfel din banii colectați să rămână și pentru zidirea unei școale, care în curând se va și zidi.

Noua biserică s'a predat cultului divin

FEUILLETON.

Dela curtea cu jurați.

Curia regească nimicind sentința forului prim, a dispus reinnoirea procesului pornit contra lui Socrates pe baza §§. 190. și 171. a C. p. Între motivele aduse de Curia regească figurează în locul prim inexactitatea comisă la investigarea din a. 398. a. Ch. n. căci părții acuzate nu i-s'a permis studiarea actului de acuză. De altcum însă și curtea cu jurați de atunci nu s'a constituit în regulă, căci între jurați erau mulți oameni de ai guvernului.

Procuratura regească a dispus, ca noul proces să se pertracteze la tribunalul din Brustureni. Acuză e susținută pe aceleași motive, că cea din a. 398. Arată, că Socrates a călcat §. 190. din C. p. carele vorbește despre exercițiul liber a religiei, folosind în adunări publice expresiuni batjocoritoare la adresa zeilor vechi, și făcând propuneri pentru aducerea de zei noi; păcate prevăzute în §. 171. a C. p.

Pertractarea finală s'a ținut în 1 Ian. a. c. pe lângă un interes deosebit al publicului din Brustureni și jur. Între ascultători s'a remarcat mulțimea neobicinuită a filozofilor — de filologia clasică — și a studenților din clasele superioare. Cei din urmă și-au manifestat demonstrative simpatia desinteresată față de acuzat, carele nelăsând după sine nici o carte scrisă, n'a contribuit la înmulțirea materialului, ce se propune în școalele de mijloc.

Pertractarea o conduce judele Nobil. Procuratura o reprezintă ursuzul Câmpean, iar de apărător gratuit s'a însinuat simpaticul avocat Dr. Bruscul.

După cetirea acuzei, presidentul ascultă pe acuzat. Bătrânul răspunde cu minte și liniștit la toate întrebările.

— Cum te cheamă? întrebă presidentul.

— Socrates.

— Unde locuiești?

— În Pantheon, etaj, I. nr. 1.

— Ești însurat ori ești june?

Fața venerabilului bătrân se întunecă.

Începe a tremura și răspunde măhnit:

— Sum însurat, țin pe Xantippe.

— Ce ocupațiune ai?

— Dau lecții private, de present sum profesor suplent provizor interimar.

— Ce calificațiune ai?

— Am absolvat gimnaziul, dar „filozofia“ n'am terminat-o.

— Primit-ai la timpul său acuză?

— Da, un exemplar șapirografat.

— Ai înțeles punctele de acuză?

— Da le-am înțeles, dar numai cu multă greutate.

— Cum așa?

— Mintea mea dedată a gândi limpede, nu se poate împretini cu apucăturile stilului curial.

— Te simți vinovat?

— De fel, de cumva nu mi-se impută de păcat aceea, că n'am sărutat tălpile ochlocrației.

— Ce va să zică aceasta?

— N'am aprins tămâie înaintea gustului mârșav a plebei extrem demoralizate.

— Din acuză s'ar părea, că Dta n'ai dat cinstea cuvenită zeilor recunoscuți de stat?

— Pe vremea mea statul n'avea frică nici de zei, nici de oameni.

— Ești acuzat mai departe, că urgit-ai în portarea unor zeități noue.

— Nu se poate, căci după cât știu eu în budgetul statului nu s'a preliminarat nici un ban spre scopul acesta.

— Se va dovedi cu martori, că Dta te-ai exprimat foarte batjocoritor despre Iupiter.

— Pe barba mea! die president, acuza e nedreaptă, căci eu am respectat în de ajuns pe acest domn, ba amăsurat zdruncinatei mele stări financiare i-am adus și jertfe din când în când, barem câte un pic de smirnă.

Presidentul răscolește acuzele și punând mâna pe una, zice:

— Din fasiunea unui martor se vede, că Dta și-ai permis glume neiertate față de aventurile de dragoste ale lui Iupiter.

— Și acum susțin, că apucăturile folosite pentru a intra în grația Danaidelor ar fi făcut cinstea unui finanțier de frunte, iar cele față de Europa unui măcelariu sdravân, dar nici de cum unui zeu ca Iupiter. De altfel cu treburi de acestea nu m'am prea ocupat.

— Dta ai vorbit înaintea unei dame, că frumoasa Venus folosește tot felul de cosmetice.

— De unde, numai de pudră a fost vorba.

— Ce părere ai avut despre religia statului?

prin binecuvântarea ce s'a săvârșit în 1905 Decembrie 19 st. n. prin Revssmul Domn George Telescu, canonic, protopop districtual, ca delegat eppesc, cu asistenta M. On. Corneliu Teaha, protopop și paroh în Liget, George Muntean paroh în Ghilad, Mihail C. Jivanca paroh în Petroman și Petru Muntean paroh local.

Binecuvântarea s'a început la 9 oare a. m. prin sfințirea cea mică a apei, cu carea stropindu-se biserica dinlăuntru și din afară, se începe s. Liturgie, fiind ticsită biserica de popor. Cântările liturgice și răspunsurile le-a executat armonios corul tinerimei graț. din loc, dirijat de harnicul învățător Nicolau Lugoșan. La finea s. Liturgii a rostit Revssmul Domn canonic George Telescu cu multă vârvă oratorică, predica, despre „biserica ca școala cea mai veche a poporului“, îndemnând poporul să cerceteze biserica și să nu-și subtragă filerul său dela înfrumșetarea casei Domnului. După s. Liturgie, care abia câtră 1 oară s'a finit, a urmat prânzul la casa parohială.

Un caspe.

A P E L

cătră publicul român din Regatul ungar, pentru participare la expozițiunea generală română din 1906,

(Continuare și fine).

V. Agricultură și alte ocupațiuni înrudite cu aceasta (silvicultura, horticultura vieritul, creșterea vitelor, pescăritul, vânatul, etc.) Această secțiune va avea să arate cum, ce și cât producem în acest ram al producțiunii naționale și va putea cuprinde prin

urmare tot ce sub aceste raporturi va fi de interes pentru vizitatori, anume: date statistice, planuri de exploatare, instalațiuni, unelte și produse agricole (toate acestea în natură, în miniatură ori chipuri).

Pentru aranjarea acestei secțiuni se va cere concursul Reuniunilor noastre agricole, cari vor fi rugate a stabili un program detaliat pentru adunarea și alegerea obiectelor.

VI. Industria. În această secțiune se vor prezenta meseriile ce se practică în sânul poporului nostru (afară de industria de casă), apoi industria mare, în cât există, și în deosebi și industria minieră; și anume se vor arăta materialul ce se întrebuintează, procedurile ce se uzitează și și produsele diferitelor ramuri.

Și în această privință se va cere concursul corporațiilor și cercurilor de specialitate pentru stabilirea modalităților înzestrării secțiunii, ca să se expună numai obiecte mai de valoare, cari se vor putea transporta fără greutate prea mari și nu vor fi supuse stricăciunii.

VII. Istoria poporului nostru, prezentată prin acte, documente, obiecte și chipuri de interes pentru istoria noastră politică, și anume atât prin cele ce se află în posesiunea „Asociațiunii“, cât și cele ce se vor pune la dispozițiune de alte corporațiuni sau de particulari.

VIII. Știința și literatura. Secțiunea va cuprinde scrieri, aparate, preparate și alte lucrări științifice ale Românilor din Ungaria, producțiunea lor literară și presa lor periodică. Pentru înzestrarea secțiunii se va face apel la savanții și scriitorii români de origine din patria noastră (eventual la familiile lor.), apoi la bibliotecile, la corporațiunile noastre științifice-literare și la redacțiunile gazetelor noastre.

IX. Secțiunea retrospectivă va prezenta portretele și reliquiile bărbaților noștri cari s'au distins pe teren politic, științific, literar economic sau cultural, apoi peste tot obiectele de interes pentru istoria noastră culturală. Înzestrarea ei se va face ca și a secțiunii VII.

X. Artele frumoase (pictura, sculptura și muzica), prezentând artiștii români și lucrările lor, instrumentele de artă, și în fine instituțiunile și societățile artistice cu întocmirile lor. Materialul pentru această secțiune se va cere dela artiștii români (event. dela familiile acestora), dela societățile artistice și se va întregi cu obiectele ce vor sosi dela alte corporațiuni sau dela particulari.

XI. Industria de artă, cu lucrări de artă decorativă, executate de artiști sau diletanți (încât nu aparțin altor secțiuni, s. ex. industriei de casă etc.) Adunarea obiectelor se va face cu ajutorul despărțămintelor „Asociațiunii“ și a comitetelor locale.

XII. Biserica ort. română din Transilvania și Ungaria, prezentând istoria ei, stările de astăzi, instituțiunile bisericești, bisericile și odoarele lor. Pentru aranjarea secțiunii Comitetul central se va adresa la autoritățile bisericești competente.

XIII. Biserica unită română. Această secțiune se va aranja ca și cea premergătoare.

XIV. Școlile române, prezentând date statistice despre institutele noastre de învățământ, primare și secundare, întocmirea și istoria lor. Datele și obiectele de expus se vor cere pentru școlile confesionale primare dela autoritățile bisericilor ce le susțin, iar pentru școlile secundare dela direcțiunile acestora.

XV. Instituțiunile noastre culturale „Asociațiunea pentru literatura ro-

— Ca filosof am socotit-o de foarte rațională, deoarece servia minunat interesele joșnice a publicului. — Ca om privat mă tineam de secta ortodoxilor, iar nevastă mea Xantippe — de sine înțales — de cea a neologilor.

— De ce zici: „de sine înțales“?

Acuzatul răspunde cu resignațiune:

— Așa era natura însăși a nevastei mele!!!

— De regulă unde-ți ținesc lecțiile?

— De oarece nu eram în grația celor dela putere, dădeam oare unde puteam: pe stradă și în localuri publice. La mine acasă era cam strimț!!!

După ascultarea lui Socrates urmează procedura probătoare. Întră dramaturgul Melitos, care în procesul din a. 398, figurase ca actor. Poartă frizură bătătoare la ochi și pășeste de tot arogant. Vorbește tot în versuri.

— Ce ști despre perversitatea lui Socrates? întreabă presidentul.

— Pe toți zăi! multe, multe de tot, colossal de multe și așa lucruri grele, încât la anul acela orcanul turbă, iar șerpii de pe capul Meduzei șueră enmplit încrucișându-și învenimatele lor limbi.

Presidentul face atent pe martor, că la timpul său va trebui să joare pe cele spusă, deci să încunjure frazele.

— Bine. Voia vorbi „sans phrases“. Acest bătrân hârșuit, care mereu aducea jertfe Vinerei, și nu odată se tăvălia pe altarele lui Bacchus, acest bătrân zic batjocoria cu multă răutate pe marele Iupiter, și necinstea cu vorbe murdare virtuțile nepéritoare ale Junonei.

— Și anume ce vorbe a zis la adresa ini Joie?

— Odată a susținut în public, că Iupiter n'ar respecta credința conjugală.

— Adevărat e, că Dta ești dramaturg? întreabă apărătorul.

— Da. Am scris mai multe piese. Câteva au fost jucate cu mult succes de diletanții de pe atunci. Între altele „Scalda Diane“ a plăcut foarte mult publicului.

— Și ce a zis Socrates despre pieza aceasta?

— Dacă-mi aduc bine aminte, a zis, că mai scandalos, decât pieza numai antorul poate fi.

— Tot respectul! răspunde apărătorul.

Al doilea martor e un măiestru cu numele Anitos. Prospicia destul de prost, dar făcând guvernului mai multe servicii de cortez ocupase câteva funcțiuni mărunte.

— Ce ocupațiune ai? întreabă judele.

— Să trăiți die jude, sum vorilist după avere.

— Ce ști despre Socrates?

— Vorbia de rân pe zăi, mai de eu samă pe cei mai bătrâni.

— N'ai ști spune, ce zicea anume?

— Să trăiți die president, vorbia așa de sus, încât eu nu pricepeam nimica.

— Ce om era Socrates?

— Era tocmai vecin cu mine. Totdeauna l-am văzut beat venind acasă.

— Dta erai beat?

— D'apoi când eu, când el, dar de regulă amândoi.

— Și ce făcea Socrates, când era beat?

— Își bătea nevasta!

— Pe Xantippe?

— Da, mă rog die jude. O bătea cu băta.

(Mare senzație în public.)

— Ce zici la vorbele acestea? se adresează presidentul cătră Socrates.

— Aceasta mi-ar fi fost idealul cel mai ideal, dar tot decursul căsniciei mele e dovadă neresturnabilă, că utopiile utopii rămân, răspunde Socrates cu un zimbet ironic.

După ascultarea mai multor martori neînsemnați întră Xantippe, nevasta acuzatului.

Vestita matroană întră în sala de pertractare cu mâinile pe șolduri. Toate soacrele o fixază cu un respect deosebit.

— Dta vei fasona numai dacă ai plăcere, legea nu te obliga, începe judele.

— De așa fi datoare, nici n'aș face-o.

— Ce fel de om era bărbatul Dta? Era el nereligios?

— Mai mult negaiant.

— Cum adevărat?

— Nu m'a dus la nici o serbare olimpiadă. Dacă era în Athena ceva petrecere și-i ziceam să mergem și noi, Dlui începea a-mi ține lecții de morală. M'am săturat de un așa bărbat drăguț.

— Anume, ce lecții îți ținea?

— Încetul cu încetul se face oștăul. Mai bine azi un ou decât mâne un bou. Numai cât nu era nici ou nici bou, deci să nu se mire nime, dacă eu tot mereu îmi eșam din țitini.

— Dreptu-i că bărbatul Dta te-a bătut în mai multe rânduri?

răspuns în termeni dulci și șireți, că despre desfacere nu poate fi vorba, fără vor schimba unele puncte din învoială unde ar fi interesată Austro-Ungaria. Și după ce aproape nici un punct nu este, a cărui ștergere ori modificare să nu o ceară Austro-Ungaria, raporturile devin foarte acute, cu atât mai vartos, că Serbia și Bulgaria sunt decise a susține această uniune la ori-ce întâmplare. În cazul acesta Austro-Ungariei nu-i rămâne altceva, decât să-și recâștige auctoritatea perdută în aceste două state prin un războiu. Și deja multora li-se pare că aud bubuitul tunurilor și simt mirosul de prav de pușcă.

Franța. În 17 l. c. a fost în Versailles alegerea noului președinte al Franței pe timp de 7 ani. A fost ales Fallières. Lupta s'a purtat între Doumer, dușmanul curentului inaugurat în Franța și între Fallières, adeptul acestui curent. Capacitate politică Fallières nu este.

Act de mulțămintă.

Subsămnatul, ca plenipotențiat a doamnei Valeria Morari născ. Pop. — mă simțesc îndatorat a aduce mulțămintă publică *Diracțiunei banței generale de asigurare mutuală „Transilvania“* din Sibiu, fiind-că a plătit o asigurare de 820 cor., deja amulată din cauza neîmplinirii obligamentelor.

Purcederea aceasta cinstită, pe cum și culața, cu care această bancă să achită în chestiuni de asigurare, mă îndeamnă să o recomand cu toată căldura tuturor românilor, cari vreau să-și asigureze viața ori realitățile.

Blaj, la 20 Ianuarie 1906.

Gavril Precup,
plenipotențiatul doamnei
Valeria Morari n. Pop.

Noutăți.

Anul nou. Ca în toți ani și de data aceasta, liturgia a fost pontificată de Escei. Sa Mitropolitul Victor, cu numeroasă asistentă. Predica despre însămnătatea sărbătorii, a fost rostită de înaltul prelat. La oarele 12, clerul gremial s'a prezentat la reședința mitropolitană, și prin graiul cumpătat a părintelui canonic și prepozit I. M. Moldovan, au exprimat Escelenții Sale, preasfințitului nostru arhipăstor, mulțăminte profunde pentru toate câte a făcut, în favorul bisericii noastre în aceste grele timpuri și cele mai sincere urări de îndelungă viață și fericire. Vadit mișcat Escelența Sa mulțumește de această nouă dovadă a alipirii și dragostei, și din parte-i din toată inima împarte binecuvântarea sa tuturor. La oarele 1. s'a dat mare masă, la care au fost invitați, pe lângă membrii Veneratului Capitlu și unii preoți gremiali, funcționarii dela oficiile administrative.

Știri literare. Însemnăm aci unele produse literare apărute în zilele acestea: Al. Odobescu: *Opere complete*, vol. I. cuprinzând unele dintre perlele cele mai prețioase ale literaturii române, rămase dela regretatul Odobescu. Între altele două poezii eroice, studii istorice, povestiri și hazme mitologice, disertații și acel neîntrecut Pseudo chinegeticos, bogat în cunoștințele vaste și neajunsul stil a lui Odobescu. Volumul împodobit cu portretul autorului, se

vinde cu 150 cor. și a apărut ca și multe altele în editura instit. „Minerva“ din București. — Tot acolo a apărut: M. Sadoveanu: *Amințirile căprarului Gheorghică*, reminiscențe din cei trei ani de căzără. La început povestirea e incoloră, încetul cu încetul însă se a-rinde tot mai mult și se face mai interesantă. Costă 2 cor. — *Intru amințirea prof. A. P. Bota*, o broșură de 44 pag. cuprinzând portretul, biografia lumormăntarea și vorbirile rostite din acei trist prilej. Se vinde cu 80 fil. în favorul fondului, ce va purta numele atât de mult regretatului amic. Recomandăm în special procurarea acestei broșuri numeroșilor învățători, fosti elevi ai lui. — „*Geloșii*“, o hazlie comedie într'un act, după germană, de Moșul (N. P. Petrescu), prețu 40 fil.

„*Lucașfărul*“, anul V. nr. 1 cuprinde într'o admirabilă executare presfrumoasele podoabe ale catedralei din Sibiu, datorite penelului marelui nostru artist Octavian Smigelschi. apoi articoli literari de Pavellescu, Zamfirescu, Basarabescu, Boreia, Fatma, Sandu-Aldea etc. Această revistă poate fi cea mai prețioasă podoabă a ori cărei case românești.

Foi noue. De anul nou am primit primul număr din revista „*Viața literară*“ de sub direcțiunea dlor G. Cosbuc și Ion Gorun, cu un cuprins bogat, semnat de o pleiadă din cei mai buni scriitori. Abonamentul anual 5 lei. — „*Orizontul*“ a apărut și el la Cluj sub redacțiunea dlui V. E. Moldovan. Cuprinde articoli politici, literari, sociali ș. a. semnați de Dr. C. Maniu, Dr. Valer și Vas. Moldovan Ciato etc. Costă 10 cor. la an. — La Lugoj a apărut „*Meseriașul*“ foaie industrială și comercială sub redacțiunea învățătorului Const. Linba. Apare tot a doua Duminică, costă 480 cor. la an. — „*Păstoriul sufletesc*“, periodic de predici, nr. 1. conține opt predici, dela Crăciun până la Duminică lui Zacheu, la cununie, la mort, apoi meditații și studii din sfera oratoriei. Toate ar fi bune, dar limba și fraseologia, lasă așa mult de dorit. Dorim toate cele bune. — „*Nuciușă*“, revistă umoristică și satirică, apare la Budapesta, sub redacțiunea unui comitet. Tot începutul e greu, chipul cum se presintă acest prim număr, ne îndreptățește se sperăm. Umorul și caricatura nu le întâlești la tot omul. Abonamentul anual 8 cor. — La Timișoara a reapărut „*Controla*“, de astă dată organ independent impersonal și obiectiv. Redactor Toma D. Cirovici.

Fondurile arhiepiscopane. Se cuitează primirea următoarelor contribuții:

Masa studenților, a primit ca răscum-părare felicitărilor dela Dr. Alesandru Vajda-Voevod din Olpret și soția 20 cor. Petru Panda, cand. de notar 2 cor. Marian Popa 2 cor. Traian Radu, notar, toți din Feneș, 5 cor. Vas. L. Pop, protonop. Sângeorgiul-de-Meseș 5 cor. Sim. Marincaș, Bogdana 2 cor. Ioan Negrean, Buciumi 2 cor.

Fondul subsidiar al preoților, a primit dela *Iacob Popa*, protonotar consist. 3 cor.

Sara de Sân-Vasii s'a serbat în localul Casinei române, prin o succasă serată. Prof. Precup a vorbit despre recente publicațiuni ale scriitorilor ardeleni, insistând mai ales la poetul Goga. A cântat la pian cu mult simț d-șoara *Nelica Deac* și cu vocea d-șoara *Hortenzia Groze*, iar dl *Iuliu Pop*, a spus un monolog hazliu. Serata a fost foarte bine cercetată, și cei prezenți și-au petrecut vesel până la 12 oare, când urându-și mulți ani cu bine, s'au despărțit.

Convocare. Adunarea generală a societății „*Concordia*“ din Blaj, se convoacă prin aceasta pe 4 Faur n. la oarele 2 d. a. în localul Casinei meseriașilor români. Obiectele: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul consiliului de administrație. 3. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului. 4. Propuneri. Blaj, din ședința consiliului, ținută la 20 Ianuar n. 1906. — *Teodor Onișor*, preș. *Aug. Gruția*, secretar.

Petreteri. Comitetul „*Reuniunii femeilor rom. gr.-cat. din Blaj*“, invita la *balul*, ce se va aranja Sâmbătă în 27 Ian. n. 1906 în hotelul „*Univers*“. Damaele sunt rugate a se prezenta, pe cât se poate, în costume românești. — Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestui bal, care promite a fi un fel de bal etnografic, unde vor fi reprezentate, după piniută, tot soiul de costume naționale.

Necrolog † *Vasile Filip*. Duminică dimineață, în ziua Nașterii Domnului, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului simpatiei și binemeritatul preot gr.-cat. Vasile Filip din Lapușul-românesc, dieceza Gherlei, în cteea de 54 ania vieții și 25 ani ai preoției. Repusatul în toată viața sa a fost un model de preot român, un caracter firm și hotărât, prin care și-a știut câștiga stima și iubirea tuturor, cari l-au cunoscut. Serviciul funebral l-au îndeplinit 8 colegi-preoți, pontificând protopopul tractual Vasile Muscea, care a rostit și predica funebrală cu multă duioșie storcând lacrimi din ochii numărului public asistent, descriind în vii colori zelul neîntrecut și rodnică activitate ce a dezvoltat-o acest preot, model de abnegație și inteligență, care în întreaga lui viață a trăit și ierurat ca bun creștin și înflăcărat român, povățuind adevărul, onestitatea, moralitatea, dragostea de neam și deapropoșele. Preoțimea tractuală a perdut în el un soleg iubitor și sincer, iar credincioșii sai un bun și drag părinte, un povățuitor cuminat și compătat, care în tot decursul păstoririi sale de 25 ani cât a petrecut în mijlocul lor, numai și singur spre binele și folosul lor a muncit și oboșit.

Un harnic cetățean a pierdut orașelul nostru prin moartea regretatului † *Gregoriu Ordace*, care a repausat la 18 Ianuar n. la 9 oare dim. după îndelungate suferințe, în vrista de 68 ani, în al 26. an a căsătoriei sale. Om muncitor și erutător, cum a fost el, poate servi multora de pildă vrednică. Trimitem sincerile noastre regrete îndureratei familii.

În veci amințirea lor!

Mulțămintă. Primească sincerile mele mulțăminte toți acei prietini și cunoscuți, cari prin condolențele lor, au cercat să-mi aline durerea, cauzată prin pierderea neuitatului și iubitului meu soțiu. — Vad. *Solomon Sinberger* născ. *Cecilia Sinberger*.

Posta redacțiunii.

Celor cari se cuvine. Mulțumesc prietinelor, cari și-au adus a minte de mine din prilejul ss. Sărbătorii și a începerii unui an nou. Din parte-mi le urez din inimă toată fericirea.

S. S. Ne judecați pe nedreptul, actele consistoriale nici nu trec, nici nu se opresc, în redacțiunea noastră.

L. L. A rămas pentru numărul următor.

Dr. P. O. În numărul acesta n'a mai fost loc.

V. C. în D. Nu credem, că să poate ajunge la ceva cu „recunoștință“ ce ne a-ți trimis spre publicare. La tot cazul ea va strica mai mult decât gândiți. Noi credem, că ar fi mai bine să nu insistați pentru publicarea ei.

I. L. N'ați însămnat după cine e prelucrată meditația trimisă.

Nich. Acest gen de scrieri trebuie ținute la aceeași înălțime până în sfârșit, altcum l-și pierd efectul.

A V I Z !

Se află de vânzare:

— napi de nutreț —
maja metrică cu 1 coroană.

EMIL VLASA,
proprietar.

(2) 2-8

Sâncel.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

Putea să cetească și scrisoarea pusă după ceafa ei, dar pe lângă aceeași condiție, ca să se poată reflecta pe hârtie. Mirosul ei peste măsură dezvoltat se dovedea în modul următor. Luau de ex. un bilet. Îl rupeau în prezența ei în mai multe bucățele. O bucățică o predau histericeii, iar celelalte le ascundeau prin odaia vecină. Histerica lua bucățica de hârtie, o mirosia, și pleca în urma celorlalte. La persoanele și mobilele, unde nu se aflau bucățele din biletul acela, nici nu se uita. Din contră căuta bucățele la persoanele și în mobilele, în cari fi mirosia, că s'ar afla¹⁾.

Cauza fenomenelor de anestezie și de hiperestezie e de a se căuta în faptul, că lăsându-se toată puterea vitală și atențiunea asupra unei anumite facultăți, aceasta trebuie să fie mai senzibilă; pe când celelalte, dela cari s'a subtras influința puterii vitale, trebuie să fie mai puțin sensibile.

4. *Exemple de halucinațiuni.* Se întâmplă, că descriindu-se un morb cu toate amănuntele și durerile lui, unii din cei prezenți i-și pun mâna la locul respectiv al trupului, ca și când i-ar dura și pe ei. Unor bolnavi apoi li-se pare, că ar vedea anumite lucruri pe hainele de pat, de ex. paiangini, și umblă după ele să le prindă. Aceasta se întâmplă la morburile împreunate cu fierbințeli mari, de ex. la tifus. Ba atât de tare se conving ei despre lucrurile acelea neexistente, încât rămân de convicția aceasta pe mai multe zile. Un atare cas mi s'a întâmplat și mie cu unul, care era în tifus. În morbul său, i-și închipuia, că fratele său a murit. Spunea cauza morții. Descria momentele ultime, locul în care ar fi fost îngropat, epitafiul ce i-s'ar fi pus. I-am reflectat, că nu e așa. I-a venit curioasă necredința mea, și-mi spuse, că el a fost acolo, și apoi m'a întrebat, că nu am cetit anunțul funebral din cutare număr al Gazetei, pe pagina a doua. Convicția aceasta a lui a durat și după ce trecuse peste criză. Acestea ar fi *halucinațiuni pozitive*. — Exemplet de *halucinațiune negativă* ar fi spre pildă, când cineva, cufundat în nescari cugete, caută un obiect, pe care nu-l află, cu toate că acela e înaintea ochilor. Acestea sunt jocuri de ale fantaziei.

Tot de aci se țin și exemplele de *amnezie* și de *hiperamnezie*. De multe ori se întâmplă de cu ocaziunea unor sngduiri mai mari, ne aducem aminte de unele lucruri, pe cari le-am fost uitat. Așa de ex. se spune, că cei ce se înecă, înainte de moarte i-și văd întregă viața, iar despre o muiere, ce se afla în deliriu, se spune²⁾ că a început să reciteze versuri latine, pe cari le auzise odinioară, repetându-se mai adeseori de un student, care locuia la dansa, pe cari însă le uitase. Acestea ar fi exemple de hiperamnezie. — Exemple de amnezie apoi am avea la somnuambuli și la morburile împreunate cu fierbințeli. Cei dintâi se scoală, umblă, lucră, răspund la întrebări, fără să-și aducă aminte după aceea de ceva; iar la cei din locul al doilea se întâmplă de nu-și mai cunosc părinții, prietini, etc. Așiderea se întâmplă câte odată, de unele persoane într'un moment dat, i-și uită de tot limba.

5. *Schimbarea personalității.* Fenomene de acestea aflăm și în somnul comun. Câte odată se întâmplă de ne visăm ca copii ori ca studenți, ocupați cu lucrurile de pe atunci. Ba câte odată ne visăm și altceva, ce nu am fost. Așa de ex. un ofițer, care avea mare venerațiune pentru Hanibal, s'a visat odată ca Hanibal învingător într'o luptă. Și dacă fantazia poate îndeplini acestea în somnul comun, cu atât mai vârtos le va putea face în hipnoză, unde mai lucră și sugestia, repetându-i omului în continu, că el este cutare. ori cutare.

6. *Influința sugestiei asupra voinții.* Se întâmplă în viața de toate zilele de, fără să ne putem da sama, am ajuns la unele concluzii, despre cari nu dubităm, că nu ar fi adevărate; ba nici nu permitem să fie trase la îndoială. De aceea apoi și lucrăm, și încă cu toată energia, în conformitate cu concluziile acelea. — Tot aceasta se întâmplă și în viața socială. Sunt unii, zice Bernheim, pe cari soarta i-a favorizat și i-a așezat în poziții înalte. Alții apoi încep să-i laude și să vorbească totdeauna despre ei, ca

și când oameni, ca ei nu ar mai fi. Se înțelege, că de dovedit, nu se dovedește, că ar fi mai mult, de cât alți muritori. În urma acestei lăudări continue, vaza acelor persoane crește înaintea mulțimei, carea începe acum să se închine înaintea lor, fără să-și poată da sama, de respectul acela deosăbit. Ce zic aceia, e sfânt, și mulțimea s'ar scandaliza, dacă cineva ar cuteza să-i degradeze la rangul de simplii muritori. Ar fi cazul unei sugestii de mulțime. — Tot așa, zic hipnotiștii, se întâmplă și în hipnoză. Hipnotizatoriul sugestionează o idee. Fantazia o reprezintă într'un mod viu. Mîntea, legată ce e drept, dar nenimicită, o primește ca absolut adevărată, fără ca să-și poată controla adevăratatea, și o prezintă voinții. Voința apoi împlinește în mod irezistibil, și fără să permită contradicere, lucrul exprimat prin idea sugestionată.

În forma aceasta se pot explica și faptele *post-hipnotice*, adică acelea, cari au să se întâmple la anumiți termeni ficși. Hipnotizatoriul le sugestionează. Fantazia le reprezintă. Mîntea se convinge, fără să-și poată da sama, cum a ajuns la convicție. Sosește apoi ceasul, și omul nostru în mod irezistibil i-și împlinește misiunea. El vede ce e drept, că lucrul acela e neraționabil, dar totuși e convins, că el trebuie să-l facă; și de aceea, cearcă motive, cum și l-ar putea legitima.

Faptele apoi, pe cari hipnotizatul trebuie să le îndeplinească în decursul hipnozei, la anumite oare, încă își află analogia în somnul comun. Pentru că sunt unii, cari se pot scula la ori care oară își propun. Ei sunt nesimțitori, în decursul somnului pentru ori care alt sgomot, numai ceasul i-l aud. Aceasta se întâmplă mai cu samă la oficialii dela căile ferate, și la îngrijitorii de morboși.

7. Fenomenul *rapport-ului* sau al faptului hipnotic, că hipnotizatul nu ascultă decât numai de hipnotizator încă își află analogia în somnul natural. Se întâmplă de ex. că mamele cu copii mici, nu aud în somn nici o larmă, chiar și dacă e mare; aud din contră cea mai mică mișcare a copilului, și în somn încep să legene. Aceasta provine de acolo, că grija lor principală, lucrul ce le stă la inimă, e copilul; cu gândul lui se culcă și numai pe el îl aud. Asemenea am văzut, că se întâmplă și cu îngrijitorii de morboși, și cu funcționarii dela drumul de fer. Tot astfel adoarme cu gândul hipnotizatoriului și hipnotizatul. Pentru el numai hipnotizatoriul există; și de aceea numai sugestiile lui le aude. Aci mai observă sugestionistii și aceea, că fenomenul *rapport-ului* ăare loc între hipnotizat și hipnotizator, numai după ce acesta l-a hipnotizat mai de multe ori.

În fine explică sugestionistii și fenomenul *transportării morburilor*. Se înțelege, adaug ei, că nu se pot transporta orice fel de morhuri, ci numai acelea, cari depind dela nervi și mușchi, cum ar fi paralizia, catalepsa și altele. Hipnotizatul are mare încredere în hipnotizator, și astfel când îl vede apropiindu-se cu nescari instruminte de boala lui, și pe lângă aceea mai și spunându-i, că îi ia boala și o pune în altă parte a trupului, ori în altul, morbosul își închipue, că i-a și luat boala. În urma acestei închipuirii intenzive, el începe a-și mișca musculatura, și boala a dispărut. Celalalt apoi, văzând că vine hipnotizatoriul la el, cu instrumintele acelea, și spunându-i-se că îi pune boala cutare, luată dela cutare, i-și închipue, că el de fapt e și cuprins de boala respectivă, și de aceea nici nu cearcă să-și întindă mâna ori piciorul, pentru că crede, că ar fi zădarnică orice încercare.

Explicările acestea ale sugestionistilor, adevărat că nu sunt sigure. Însuși Bernheim ni-o spune aceasta³⁾ când zice: „Bine știu că toate aceste nu sunt alta decât o formulă; nu vreau să stătoresc prin ele o teorie. Pe terenul psihologic cauza și esența fenomenelor se subtrag dela știința noastră; dar formula, așa după cum e, de nu mă înșel, ne poate face să înțelegem un mehanism, pe care mîntea nu-l poate explica cu deamănuntul. Conceptul acesta varsă o rază de lumină deși imperfectă“. Dar pentru aceea ele sunt probabile, și se pot admite. Așa că concluzia, la care ajungem din considerarea mai amănunțită a fenomenelor hipnotice inferioare, dar numai a acestora, ar fi următoarea: *Fenomenele hipnotice inferioare pot fi fenomene curat naturale și se pot explica pe cale naturală, fie și numai imperfect.*

(Va urma)

¹⁾ Dr. Szilvek, op. cit. pag. 138.

²⁾ Dr. Szilvek, op. cit. pag. 101.

³⁾ „De la Suggestion“ pag. 201.

Dare de samă și mulțumită publică.

MOTTO: „Și în cât nu ni-e dat a trăi mult, să lăsăm ceva prin ce să dovedim, că am trăit.“

Pliniu, cart. 8. epist. 7.

Conform preaveneratei epistole pastorale, dată de Escellentissimul episcopat a Provinciei mitropolitane gr.-cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș, de ddo 6/8 Ianuarie Nro. 470—1900. asupra omagiuului către Domnului Hristos a Iubiului anului sfânt 1900. și aniversării a 200. dela sfânta Unire, unde în punctul penultim se zice: „Afară de aceasta fie-care parohie se facă și alte lucruri bune salutare intru amintirea marelui eveniment al sfântei Uniri, și în privința aceasta consultându-se frații parohi cu iubiții noștri credincioși, vor afla după împrejurările locale, că ce este mai potrivit, să se facă nu numai intru amintirea sfântei Uniri, ci deodată și pentru prosperarea sfântei biserici“ etc. Comuna bisericească gr.-cat. de T. Silvaș, diecesa Gheriei, Selagiu. — ca după exemplul multelor, dar mai bogatelor comune din jur, cu timpul să-și poată edifica o biserică nouă, corespunzătoare măririi lui Dumnezeu, în adunarea bisericească, ținută la 22 Decembrie 1900. a înființat o fundație în bani și bucate în sensul înviațiunilor din cerculariul diecesan de ddo 12 Noemvrie 1878 Nr. 5397. p. 2. După o manipulare conștientă și exactă în anul 1904 a succedat în jurul bisericii vechi a aduna mult material solid de 165000 cărămizi și în primăvara anului trecut cu încredere și speranță în Atotputernicul Dumnezeu și ajutorul oamenilor de bine, s'a început edificarea bisericii. În speranță nici că ne-am înșelat, căci cunoscută fiind starea materială dezechilibrată, dar cu atât mai marea pietate și însuflețire a credincioșilor din loc, s'au aflat oameni de suflet și de inimă, ba comune întregi T. Santou, Vezend, Hotoan, Seuca, Cehal, Tasnad, Coasiu cu demni preoți în frunte, cari s'au îngrijit a ajuta după putință, și biserica într-o rară splendoare spre bucuria și deplina mulțumire s'a edificat. Virtutea binefacitorilor cândva a fost ornamentul veacurilor trecute, gloria și puterea strămoșilor noștri. Mulțumită Atotputernicului Dumnezeu, că acea virtute strămoșească iarăși a devenit dominantă, și poporul nostru românesc, deși sărac, dar fiindu-i avută inimă bucuros jertfește cu deosebire la zidiri de biserici.

Faptele și moravurile bune cândva era datina a le trece posterității. Sunt creștini buni, cari în sfera lor sfântă și destul de amplă află o activitate nobilă, și și-au propus un scop sfânt și glorios, adică mărirea lui Dumnezeu și fericirea neamului, încât cu dreptul merită recunoștința și onoarea fiilor neamului consăngean. Atari creștini prin faptele mărețe pe veci își întipăresc numele glorioase în inimile multămitoare ale acelor, cu cari au făcut bine. Dăruiți pe sama bisericii din T. Silvaș, a cărei consacrare din 15 Octomvrie a fost descrisă în coloanele prețitului ziar „Unirea“ au fost dela începutul edificării, și încă tot mai incurg. Înregistrăm aci dăruiile și numele dăruitorilor: Prin intercesiunea Mon. dn preot Ioan Szilágyi din Vezend dela Ioan cândva Giurgea 1000 coroane. Dela Ioan cândva Szilágyi, ca bani lăsați pe sama bisericii prin testament,

s'au primit 600 coroane. Altarul l-au prozăcut și infrumșețat cu cele de lipsă doamna Floare Verzeș, văduva lui Gargiu cândva Filep, fost proprietar în T. Santou cu fiii D-sale Georgiu și Ioan Filep, în suma de 468 coroane. Văduva cantoreasa Maria Supuran, a dăruit 240 coroane. Văduva lui Auxențiu cândva Sarkadi, fost preot în Fegernic, Maria Lobonțiu, a dăruit 210 cor., Ana Pop văd. locuitoare în Reghea 200 cor. Rachila Supuran văd. 200 cor. Maria Fare văd. 200 cor. Maria Macaria văd. 200 cor. Dl Petru Chiș din T. Santou 220 cor. Iuliana și Floarea Zdrobea done surori din T. Santou 200 cor. Gavrilă Pop 158 cor. Petru Chiș a cumpărat un potir în preț de 100 cor. Comuna Vezend (dieceza Orășii) 84 cor. Comuna T. Santou 107 cor. 50 fil. Comuna Seuca 110 cor. 80 fil. Comuna Hotoan 68 cor. Comuna Cehal 53 cor. 44 fil. Comuna Tasnad 26 cor. 30 fil. Comuna Coaș 35 cor. 20 fil. Comuna Pir 10 cor. 5 fil. Dl Ioan Filep, hotelier în Coaș 100 cor. Ioan Lazar și Floarea Nistea, au dăruit un rând de vestimente bisericești în preț de 80 cor. Iuliana Borobeiu, Vasiliu Pop și Oana Ghis, au cumpărat doi prapori în preț de 76 coroane. Dl Ioan Hendea din Borla 60 cor. Petru Lazar din Santou 80 cor. Văd. Nemeș și fiii din Vedres-Avram 50 cor. Dl Georgiu Filep din T. Santou 20 cor. Dl Ioan Filep din T. Santou 40 cor. Coriolan Cărbunariu 4 cor. Georgiu Pap k din Odai 20 cor. Rachila Jarc văd. din Moara Bánfi 6 cor. Văd. lui Petru Pap 30 cor. Dl Francisc Cosma din Pir 10 cor. Georgiu Darna din T. Santou 40 cor. Ioan Tioca din Chiegea 8 cor. Georgiu Iacobuțiu 10 cor. Ioan Potrovița 4 cor. Ioan Racolța 2 cor. Georgiu Hendea 2 cor. Georgiu Marchiș 2 cor. Gregoriu Erdei 4 cor. Mihai Nagy 2 cor. Ioan Păstean din T. Santou 200 cor. Georgiu Tescaș din T. Santou 100 cor. Georgiu Mocan din T. Santou 20 cor. Andreiu Ciontos din T. Santou 10 cor. Dl Nicolau Hoblea din Cig 10 cor. Ioan D. Pop din T. Santou 10 cor. Văd. Rebeșoia din T. Santou 10 cor. Gregoriu Vanca cu soția sa Rafla din Hotoan 30 cor. Ioan Nilvan din Andrid 10 cor. Alexandru Hendea din Blagea 5 cor. Ioan Ostate din T. Santou 5 cor. Traian Ostate din T. Santou 5 cor. Maria Maier din Sanislau 5 cor. Vasiliu Haiduc și soția din Cean 50 cor. Gavril Gustus din Seuca 5 cor. Georgiu Pastin din I. Santou 5 cor. Vasiliu Decenyi și soția din Sanislau 20 cor.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 1.: N. Iorga, Ce este „Sămănătorul“? — A. Stavri, Finierul (poesie). — Mihail Sadoveanu, O povestire de sărbători. — St. O. Iosif, Stropi de Nufăr (poesie). — C. Sandu-Aldea, Nepotul lui Mihalis. — Z. Bărsan, Scrisoarea (poesie). — X. Cugetări. — Cronica: N. Iorga: Despre cărțile d-lor Conitz, pâr. Mihăiescu, G. Pascu, R. Rosetti, Skina, despre revistele „Convorbiri“, „Tribuna“ din Arad, „Bunul prietin“, „Craiovița“, despre o culegere de vicieimuri și despre un pamflet bisericesc. În supliment: Cele mai vechi icoane românești (ilustrații). Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Junimea literară“, Anul III. Nr. 1. cu următorul sumar: Dragostea Dumbrăvii (versuri). Leandru. — Biserica din Rădăuț în Bucovina, D. Olinescu. — Orfana (versuri) G. Rotică. — Rolul literar și cultural al Episcopiei din Rădăuț. Dimitrie Dan. — Din metamorfozele (prefacerile) lui Ovidiu Nasone (versuri) V. Bumbac. — Petrile Doamnei. S. Fl. Marian. — Niță (versuri), Sever Beuca-Costineanu. — Babele și moșnegii scăpați de omor, Dr. I. G. Sbiera. — În albumul unei copile (versuri) C. Morariu. — De sărbători (versuri) V. Huțan. — O zi de Crăciun. Iosif Vichovici. — Mirajul (versuri) Lucescu. — Baniocul. Elena Veronca. — Tremură un șoptit (versuri) N. Dracinschi și G. Rotică. — Amintire (versuri) D. Popescu. — Iar noi. Nic. Dracinschi. — Notițe bibliografice. N—r. Redacția și administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

A apărut:

Lucian Bolcaș: Năvăliri Barbare.

Novelă.

„Luceafărul“

Institut tipografic și de editură:

BUDAPESTA.

Se poate comanda dela autor: Buda-
pesta VII. Izabella tér 3.

Prețul 1 cor. + 10 bani porto postal.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Brusturi pe 1904. Criobara pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. 1-im. Valea Delșii pe 1893—1902. Mai restază ar. 1903—1905. I. K. Alsóvisó pe 1905 sem. 2-lea. Mititei pe 1900—1902. Sântimbru pe 1904 și 1905. Pelotiniș pe 1905. Vălioara pe 1905. Băița (Distr. Fărăgău) pe 1906 și 1907. Ciugudul de jos (Arieș) pe 1905. Dr. A. L. Orade pe 1906. Butin pe 1906 sem. 1-im. Gurghiu pe 1904. Pe an. 1902 și pe 1905 sunteți lucă în restanță și Vă rugăm să binevoiți a-i achita și pe aceștia. Drág pe 1905. Băla pe 1897. Közép-Visó pe 1905. Ilembac pe 1904. Satul nou de jos pe 1904 sem. 2-lea. Cerghizel pe 1905. Dretea pe 1901 sem. 2-lea 1902—1904. Ca Document la rațiuni servește recipisa postală cu provocarea la quitarea în acest loc. Șura mică pe 1903. Ludogul mare pe 1896. Sântamăria Orlea pe timpul din 1 Oct. 1901—1 Oct. 1902. Szent-Lázár pe 1903 și 1904. Casina, Caransebeș pe 1906 sem. 1-im. Lippó pe 1905. Hosszapályi pe 1906 sem. 1-im. Ny. Bálintfalva pe 1904. H. A. Bpest pe 1906. Cucerdea română pe 1903 și 1904. B. Ujlak pe 1905 sem. 2. Coșogna pe 1905. Dr. E. Orăștie pe 1906 sem. 1-im. Dateș pe 1900 și 1901. Romos pe 1896. Ghelariu (distr. Uniadoarei) sunteți în restanță pe anii 1902—1905; adevă pe patru ani; și Vă rugăm, să faceți ori cum și să-i achitați, căci nu mai putem aștepta Carageu sunteți achitați până la finea an. 1905. Vasláb pe an. 1905. Bistra pe 1905. Er-Károly pe 1905. Génylő pe 1905. Ledroman pe anii 1900—1904. Pintic (distr. Fărăgău) pe 1905. Caandlos pe lunile Jan.—Marte 1906. Kéz pe Jan.—Marte 1906. N. Kócs pe 1905. P. P. Lugoș pe 1906 sem. 1. Ortelec pe 1905 sem. 2-lea. Niregul mare pe 1906. Nireș pe 1906. Hădiș pe 1900 și 1901. Corbu pe 1903 și 1904. Dr. E. B. Teaca pe 1906. Suciul de sus pe 1905. V. D. Borșa (Maramureș) pe 1903 sem. 2-lea. 1904 și 1905. Asuagiul de sus pe 1905. Ulieș pe 1900. Dezmir pe 1906 sem. 1-im. Ceialtați bani s'au străpus Oficiului la carele au fost destinați. Dr. P. F. Gherla pe 1906 sem. 1-im. Ormenișul de Câmpid pe 1906. Ilustr. Epp. Lugoș pe 1906. Nagylak (Orade) pe 1900 și 1901. Szintye pe 1904. Vasad pe 1905. Ghimes-făget pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. 1-im.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendarul Unirii“ pe anul 1906.

in 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Durerile de stomac

sunt in celea mai multe cazuri urmările unei mistuii slabe și apar ca **insomnie, lipsa poftii de mâncare, junghiuri, jăgărae, sgârsciuri de stomac, amețeli, durera de cap, tusă cu flegmă, anemie, clorosă, gălbinare etc.** și cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngrijă din bună vreme. — Contra durerii de stomac, s'a folosit de mult și se folosește și azi cu mare putere de vindecare **picurii de stomac dela MARIACELL** cunoscuți sub numele

Picuri de stomac alui Brady cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunoștință și mulțămire.

Când ti cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele picurii de stomac alui Brady și să nu ne lăsăm înduplecați să ni-se dea alții.

Picurii lui Brady sunt pachetați în scutulă roșie și afară de marca din jos sunt provăzuți și cu semnarea preparatorului.

Ca să ne ferim de imitațiuni trebuie să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K.
„Regele Ungariei”

Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, spedându-se înainte 5 cor. vei primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. vei primi 3 sticle duble frec.

O interesantă broșură de invitațiuni să dă la cerere gratis.

Brady

(32) 3-6

Cruce sașă stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: **reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și orî-ce morb de nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decăt. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cereați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vînzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

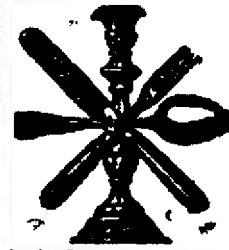
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

16 (87-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimis în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face orî prin rambursă orî prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimis 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

© Săpun de toaletă ©

pregătit din: trandafiri, lilie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, orî se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII, Bezerédy 3.

74 distingeri. 6 medalii de stat.	10,000 motoare liferate spre indestulirea tuturora.
--	--

Fiiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI, Teréz-körut 41.

Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru nblătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesale de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la imblătit etc.

Instalările noave să fac prin oamenii nostri esperți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantagioase. (31) 7-24

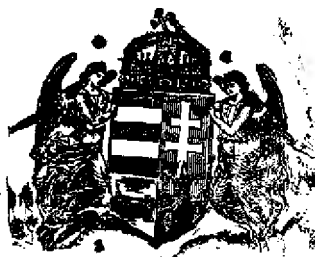
La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișóra-Fabrie —

(24) 51-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mușți ani, provăduțe cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sint bătute de o lature prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provăduțe în partea superiőră — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea aș un ton mai intensiv, mai adănc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechi, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se recomandă spre facerea scanelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dactiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 27 Ianuarie 1906

Numărul 4.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toți, să binevoiască a-și renoua abonamentele pe anul 1906. cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg,

6 „ pe o jumătate de an,

3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Parohiile dela sate.

II.

E vorba dară de interesele cele mai vitale ale poporului românesc, pe care le represintă preoțimea noastră. Căci oficiul unui preot nu să poate restringe numai la serviciile divine din dumineci și sărbători și la celealalte funcții preoțești, ci el trebuie să fie totul în comună. El trebuie să cunoască oamenii, să fie în curat cu lipsele lor, să știe chibzui cum să-i mântue de ruină materială, să le știe apăra și promova interesele, și nu chiar greșesc aceia, cari pentru toate câte să întâmplă în comună, pe preot îl fac responsabil.

Poporul nostru este în mare parte sărac și dator. Și din ce crește sărăcia și datoria, din aceea crește nepăsarea și decadența. În cazul acesta bisericile rămân goale, tot zelul preoților, fără nici un efect, căci oamenii caută la ce e ieftin, și din ce pot trage folos. Preotul e păstor, dar n'are turmă, ar vrea să ridice o biserică în locul celei, care să prăbușește, dar n'are cu cine, ar vrea să susțină școala, dar nu-i de unde, ar vrea să facă multe, cum va face, când oamenii

sunt calici, și neavând nimica, puțin le pasă, dacă au sau n'au școală, dacă biserica nu să mai poate folosi — ei n'au nimica, nu le mai trebuie nimica.

Preotul în parohie cunoaște multe rele, multe defecte, dar aproape toate se reduc la adevăratul isvor, la sărăcie. Până ce nu se apucă cu mână tare, dacă și nu de a-și scoate credincioșii de-odată la lumină, dară cel puțin de a lucra pentru a nu se întinde sărăcia și mai mult, până atunci înzădar să încearcă de a lecuia celealalte rele, că să suprimă unul și două ies în locu-i, își face datorința, dar nu-și înțelege misiunea. Veacul nostru e înșelător, pe comune, cari înainte cu 20—30 de ani au fost bogate, înfloritoare, banii, cari li s'au imbiat de prețuțindenia le-a adus la sapă de lemn. Unde ar fi o misiune mai sfântă, mai mare, decât de a le mântui de ruina materială? Cred, că de acestea idei au fost conduse și Consistoarele noastre până acuma, când la conferirea parohiilor au fost mai totdeauna și cu anumite considerațiuni locale.

Preoții să fie și să se considere pe sine de stabili în parohii în interesul lor și în interesul comunelor. Dacă tot de acestea principii sunt conduse și astăzi Ordinariatele, e lucru tare de mirat, de ce sunt atâta administratori parohiali, și mai ales în dieceza Gherlei. Nu cumva să țintește prin aceasta la abandonarea praxeii vechi din biserică noastră, care face pe preoți de a fi tot gata de plecare în altă parohie, de a-i face, ca în parohie, unde de fapt sunt să se considere de oaspeți, să-și facă datorința numai, așteptând cea dintâi ocaziune, ca să plece airea, unde porțiunea canonică e cu 2—3 jugăre mai mare, decât cea din parohia lui? De ce să-i facă, ca în loc să lucre cu dinadinsul pentru binele oamenilor, să-și petreacă vremea cu poștariul,

șeful de gară, arândașii, tot oameni străini de noi și de interesele noastre, iar porțiunea canonică să și-o deie în arândă?

E vorba de interesele cele mai mari și mai vitale ale preoțimei și poporului nostru. Biserica să se îngrijască de bunăstarea preoților săi, ca aceștia în schimb să grijască de cea a poporului, să fie trimiși de parohii stabili în comune, și încă în comunele acelea, cari corespund mai bine intereselor lor, dându-le astfel prilej de a lucra și ei pentru binele oamenilor. Multor rele să va preveni în felul acesta. Sunt tot mai dese cazurile preoteselor văduve și copiilor de preoți orfani. Cu penziunea, ce o primesc aceștia, nu pot trăi, cei mai mulți nu au nici casa proprie, din casa parohială îi scoate, cel nou numit.

Consistoarele să nu țină morțiș la edificarea caselor parohiale, cari tot deuna cu mare scârbă se ridică și cu mai mare se susțin, ci să-i deie ocaziune parohului de a-și face casa lui. Noi nu avem societăți „Székelymentő” ajutate de stat, nici colonisa nu avem unde, nici fabrici și alte câștiguri nu putem da poporului nostru, după cum da statul iubitorilor săi sacui, noi trebuie să le trimitem preoți harnici, luminați, zelosi și pricepuți, cari să înlocuiască toate acestea.

Biserica se îngrijește și trebuie să se îngrijască, ca preoții săi să fie dispuși acolo, unde pot trăi mai ușor, ca în schimb aceștia să grijască de starea materială a oamenilor. A cui e pământul, a celuiia e țara. Viitoriul e al luptelor pentru proprietate, și acela care previne luptele acestea, și cu spirit chibzuit, își pune poporenii în picioare, acela mult a făcut.

e.

Un învățător român.

Câte nu s'ar putea spune despre șicările cărora sunt espuzi bieții români aplicați în oficiile de stat.

Nu e destul, că te ferești de ai tăi, încetând ori-ce atingere, ei cer să te lapezi și de nume, moștenire atât de scumpă pentru ori ce om de omenie și de caracter.

Ei cer o a doua renaștere cu numele, îți cer nume neaoș unguresc, ca astfel nimic să nu mai ai, ce să te reamintească pe tine însuși ca român. Ideea aceasta nefericită au infiltrat-o unghurimei jidovii. Acești oameni fără caracter și cinste s'au format un titlu de mărire la șovinismul morbos, ce a cuprins unghurimea, și cer magiarizarea până și a aerului. Ei au înțeles slăbiciunea unghurilor și și-au lăpădat caracterul și cinstea, numai ca ajungând la inima lor să le poată răpi punga. Iar unghurii în infernala ideii de magiarizare nu văd răul, spre care îi împing cei ce le cântă osana.

Oamenii, cari să lăpădă cu atâta ușurință de caracterul lor, nu vor contribui nici odată la întărirea elementului magiar. ei sunt mai mult niște elemente distructive, și dacă vre-unul dintre ai noștri ne părăsește în chipul acesta, numai bucura ne putem. Că între noi sunt puțini pierduți, cari își schimbă numele, să poate observa zilnic din ziarele din Budapesta, cari au o rubrică permanentă, unde să vestește cu glas de biruință magiarizarea numelor: Kohn Schwarz, Nussbaum, în câte un nume istoric magiar.

Și dacă vei găsi într'un an un nume românesc magiarizat, să fi sigur, că acela s'a făcut între cele mai mari dureri sufletești,

ca să salveze bucățica de pâine pentru 6—8 copii.

Muți însă au preferit mai bine, să-și piardă pâinea, decât să-și magiarizeze numele. Un exemplu de caracter este Elie Răuceanu, învățător în Tömörkény, cott. Ciongrád. Acest învățător a fost 13 ani în o școală românească din Transilvania, și fiind un bun pedagog, inspectorul i-a făcut propunerea să treacă la școala de stat. Om cu familie mare, Răuceanu a lăcomit.

Deși el a fost numit învățător la o școală de stat într'un sat magiar, ca să nu fie în atingere cu neamul său, și deși își făcea datorința, cum nu să poate mai bine, totuși numele de Răuceanu era un ghimpe în ochii șovinșilor. S'a luat deci hotărârea să-i schimbe în Roka (Vulpe). Însuși ministrul de instrucțiune publică a dat acest ordin. Răuceanu însă s'a revoltat în sufletul său cinstit de această barbară pretensiune, care e o visolare atât de bruscă a dreptului și a moștenirii celei mai scumpe, și s'a scris și mai departe, ca în matricula botezătorilor și în diploma de învățător.

Acest cas atât de revoltător a indignat chiar și pe un învățător magiar.

În iosaia „Tanitók Szava“, redactorul învățător Juhay Antal, între altele scrie:

Aceste două cuvinte (Elie Răuceanu) sunt numele unui învățător de naționalitate română dela o școală maghiară de stat. Numele unui învățător de stat, care cu toată credința sufletului ține la numele său supărător pentru urechia unui maghiar, „Răuceanu“ și nu vrea să primească numele de „Roka“.

Mă revolt în adâncul sufletului, sângele îmi fierbe, pumnii mi-se închețază, și toate aceste afecte mă îndeamnă să iau cartea legilor unghurești și tripartitul lui Verböczy

și să-l asvârl în fața acelor, cari diriguiesc la noi diferitele ramuri de guvernământ.

Lui Elie Răuceanu deja de 8 luni nu i-se plătește leafa, din cauză că nu vrea să-și schimbe numele moștenit dela străbuni cu numele maghiar „Roka“ ce vreau să i-l octroieze.

Schimbarea aceasta de nume o pretinde dela Răuceanu însuși ministrul cultelor și instrucțiunii publice.

Este de neînțeles această pretensiune, mai cu samă dacă considerăm că Răuceanu și-a întrebuințat numele familiar moștenit, zeci de ani fără nici o supărare, iar numele de Roka nici odată nu l'a folosit.

Controloarul percepției din Ciongrád, referindu-se adevărat la ordinul ministrului îi cere învățătorului Răuceanu, ca să-și iscălească chitanțele de leafă cu numele Roka și fiindcă Răuceanu acum de 8 luni refuză a împlini această cerere nedreaptă, oficiul de dare dela Aprilie a. tr. nu-i achită leafa.

Nedreptatea ce i-se face bietului învățător șicanat o mai poteteează și controloarul dela oficiul de dare imputându-i pâinea unghurească și trimitându-l în Româna, când se duce să-și ceară salariul, pentru care a muncit!

Elie Răuceanu, în urma aceasta, nu are cu ce-și acoperi nici întreținerea sa, nici a familiei sale numeroase. Nevasta și copiii, ca să nu piară de foame s'au retras în comitatul Treiscanne și trăces ca vai de ei la distanță de sute de chilometri de capul familiei, iar Răuceanu fiindcă nu vrea să asculte de numele Roka, e avizat să-și întrețină viața amară din mila părinților elevilor săi desculți. Este avizat să primească pomană dela niște oameni săraci, cari singuri sunt avizați la ajutor, dar din inimile cărora n'a perit iubirea creștinească.

Elie Răuceanu aproape o jumătate de secol și-a împlinit cu credință datoritiile civile. A fost om pacinic, tată bun și și-a plătit regulat impositele. Deși n'a fost nici odată la școală unghurească, totuși și-a însușit limba maghiară în vorbire și scriere.

FEUILLETON.

Visuri risipite.

— Schiță. —

„Ionică trecea pe puntea îngustă cu cei doi frați ai săi. Din nenorocire piciorul lui Ionică luncă...“

Dascălul s'apropie de fereastra deschisă, privind în neștire în gol. Pe dinaintea lui pare-că aleargă mormurând rîulețul... colo în jos se vede puntea cu cei trei frați; — cel din mijloc scobâlțește, e sub punte... numai capul i-se arată spăriat printre vălurile... — Dascălul tresare și se ridică dela fereastră.

„Care din acești doi frați a lucrat mai cuminte?“ încheie copila, închizând cartea și privind liniștită, întrebătoare, spre „Domnul învățător“.

„Mi-ai spune, care?“ întrebă mehanic, cu glas uscat, perit, dascălul în vreme ce în gândul lui pare-că vede pe Lisandru, cum întinde „un băț lung“ lui Ionică și-l trage la țarm.

„Lisandru“, răspunde fetița, cu glas limpede, resonător, arătând, de ce Lisandru a lucrat mai cuminte.

... În școala largă, cu pereți scunzi, în o lumină mohorită de toamnă noroasă, se văd în șir, capetele tinere, aplecate spre bănci... Un suzur încălțit de șopote, amestecat cu scârțâitul lin al condeielor; în băncile prime, de ambe părțile, mititeii

șgărie apăsate cu creionul de piatră pe tablite...

Dascălul, cu capul rezimat de bușca ferestri deschise, privește în depărtare. Un vânt subțire, rece, mișcă crengile sălcămului de-asupra ferestrii; frunze galbene sboară legănate prin ploaia, ce cerne mărunt...

Se simte așa de singur, așa de pustiu... Șopotel băieților se împreună cu fișiturul, din când în când înieptat, șuierător, al sălcămului. — I-se pare că e departe undeva, într'o poiană, în mijlocul pădurilor. A venit aci să se recreeze după un an de muncă oboșitoare, care i-a zdrobit puterile, i-a frânt idealurile și i-a nimicuit nădejdirile.

„Cât de greu e, să fii dascăl! De ce nu dă oare Dumnezeu putere înzecită unui învățător... doar ostenelele lui sunt de zece ori, cât ale altora!“

Își amintește și acum, cu câtă însuflețire și nădejde a început. „Învățătorii de acum nu-s învățători; dar eu voiu fi voiu da exemplu! Voiu crește o generațiune, care s'o pot numi a mea, carea să fie pildă și altora! Voiu trece apoi poate în alt sat, mai departe, și voiu face tot așa. Voiu îndemna, voiu sili și pe alții, să facă asemenea. — Și mi-se va vedea efectul! voiu ajunge poate să-l văd încă cu ochii... un popor, cu care să te poți înțelege, cu care să poată sta ori cine de vorbă.“...

Abia un an a trecut de atunci, și acum?... Un nod i-se suie în grumazi, pare-că îi trec fiori reci prin tot trupul. Sălcămul se scutură șuierând, involburat de vânt, îl stropește cu picuri reci, și câte-va frunze galbene cad pe fereastră lângă el. — Le ica în mână, le întinde, le netezește. ... Ca ele e acum și el — numai cât

poate toamna lui e ceva mai târzie, decât a lor. Pravul școlii i-a uscat trupul slab, și aierul, în care resonă atâtea glasuri de argint — lui i-a înădușit peptul, i-a secăt giasul. Și acum, ce folos!... De ce ar mai sta înaintea atâtor fețe rumene, cari privesc mirate la „Domnul învățător“, de cari pare-că îi e sfială, pare-că îi e rușine, — „s'or spăria de mine acușal! — Să mă retrag.“

Dar, de-odată își vede acum la picioare, frânte, zdrobite toate idealurile. — În locu-i va veni un altul, unul ca totii ceilalți!... Și atunci ce folos de o viață nimicită, jertfă pentru băieții sei, pentru satul seu, pentru neamul seu!

... Va cerca să-l înduplece pe cel ce-i va lua locul, să urmeze pe drumul început de el, să îmbrățișeze idealurile, de cari el a fost condus... — Dar nu! nu se poate! Asta n'ar pute-o face! Îi cunoaște el bine pe ceilalți, pe colegi.

— Nu, nu! Voiu rămânea! „Stingă-mi-se încă-i și ultima schinteie pe altarul, pe care s'a consumat flacăra!...“

În odăita scundă, cu ferestile mici, e o căldură molatică, în care plutește dulce miros de busuioc. Amurgul serii umede își cerne în lăuntru lumina cenușie. Dascălul stă întins în pat, acoperit ușor până peste pept; fruntea se arată albă, senină, de sub părul mare, castaniu. Ochii și-i ține ațintiți în un colț al grinzii, clipind rar, din când în când. Pare adâncit în gânduri. Lângă vatră toarce mama. Puțitică, ghemuită pe scaun, cu fața sbărcită, uscată. Degetele încrețite învârt fără încetare fusul, purtându-l în sus și în jos. În cap, gândurile

Își poate ori cine închipui cât zel și perseverență i-a trebuit pentru aceasta! Treisprezece ani a funcționat la școala românească însă cu succes atât de bun, încât inspectorul școlar însuși l'a invitat să treacă la stat.

Eu pot să înțeleg prea bine, ca cineva să țină la numele său nepătat. Știu că pe unii îi leagă de numele moștenit sentimente de pietate, bună-onră ca de pământul și casa unde i-a stat leagănul. Rănceanu cu drept cuvânt se scandalizează, când cineva îi cântărește patriotizmul, după cum își păstrează sau își lăpădă numele familiar. Sufletul lui se revoltă și se opune forței, căci nu pricepe de ce n'ar putea fi și cu numele lui românesc un fiu tot așa de credincios al patriei sale ungare, ca ori câți alți indivizi ușurei și suspecti, cari la prima suflare își lăpădă nume și tradiții și pentru plata bună își vând și patriotizmul?

Înțeleg rezistența lui Rănceanu și văd că are tenacitatea caracterului o calitate pe care trebuie să o aibă învățătorul, și pe care o conzider de virtute.

Mântuește-ți sufletul!

În luna lui Noemvrie a anului trecut am dat în numele soc. de lect. „Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj, un apel și o coală de prenumărare pentru cartea de predici ce vom a o eda, intitulată: „Mântuește-ți sufletul”. Glasul nostru ce grăia prin litera moartă a aceluia apel, a aflat răsunset din inima multora, nu numai la preoți, ci chiar și la laici. Și-am simțit o mângâiere nespuse de mare, când acest răsunset să manifesta aici-colea, nu numai într'un anunț de prenumărare rece și oficios, ci să îmbrăca în haina trumoasă a vorbelor dulci de incurajare. Aceste incurajări au fost tot atâtea impulsuri puternice, cari ne dădeau puteri nouă atunci, când istoviți de munca grea ce am luat-o

asupra noastră, însuflețirea tinerească lanzeze. Le ceteam cu lacrimi în ochi pentru că vedeam în acelea apăsările ostenelelor noastre, vedeam însuflețirea Veneratului nostru Cler, pentru înaintarea noastră pe toate terenele, și aceasta ne făcea să uităm oboseala muncii. Tocmai de aceea, dacă D-zeu ne va ajuta să scoatem acel op de predici, aceasta trebuie să o mulțămim în mare parte și acestor îndemnuri frumoase — Iată unele fragmente din acele scrisori pline de dragoste, adresate societății noastre:

„Cumcă în literatura noastră bisericească — scrie P. O. D. Vasile L. Pop, zelosul protopop al Almașului — e foarte simțită lipsa opurilor de predici potrivite pentru popor, e un adevăr incontestabil, — și când D-Voastră recunoscând lipsa aceasta V'a-ți adoperat cu traducerea și editarea unui op de valoare a îmbogăți literatura noastră bisericească, n'am cuvinte să Vă scriu în mod destul de elogios și să Vă gratulez pentru această întreprindere măreață... A avea Clerul Arhidiecezan o tinerime vrednică ca D-Voastră — o tinerime, carea deja în Seminar să se nizuiască a da semne de viață, și carea în zelul său înfăcărât nu lasă nici timpul de recreare a zbură fără profit de muncă valoroasă — e numai un titlu de mândrie, atât pentru s. biserică cât și pentru Vener. Cler și Superioritatea Seminarială... Rog pe marele D-zeu, ca să reverse peste D-Voastră toți „toată darea sa cea bună și tot darul cel de sus”, și schimbând și soartea bisericilor sale, pe când veți eși din lăcașul viselor de aur pe arena vieții publice, să fie și orizontul neamului nostru românesc mai senin și mai tihnit“ !!

M. O. D. Gavril Cioba, paroh în G. Orșova ne scrie: „Înr'adevăr a fi indiferent și a nu da atențiune invitării de prenumărare la cartea ce voți a o eda, ar fi un păcat, deoarece în via Domnului fiecare lucrător, carele și cunoaște sublima misiune, în predicalele acele poate afla un ajutor nespuse de mare. Deci nu pot decât să laud și să felicit, Clerul tânăr din Blaj...“

P. O. D. Marcu Păscuțiu, protopop în Siria, zice: „Cu plăcere viu a Vă gratula pentru nimerita alegere și a Vă destăinui, că eu cu toată plăcerea mă scriu între prenumărănti“. — Tot în senzul acesta ne scriu M. O. Dni: *Emiliu Antal*, capelan în Chereluș, *I. Bardosi*, preot în Bârcea mare, *Ales. Nica*, preot gr. or. în Almaș, și alții.

Iar iubiiții nostri colegi, *On. teologi din Sătmăr*, astfel ne scriu: „Cu bucurie am primit avizarea, prin care ne faceți cunoscut opul prețios, care va să apară, cu atât mai vârtos, cu cât suntem constrânși în lipsa opurilor prelucrate în limba noastră dulce, a procura opuri scrise în limbi străine; drept aceea însufleții venim a Vă sprijini munca măreață, etc.“ — Nu mai puțin călduros ne scriu colegii din *Bpesta, Ungvár, Strigon*.

În deosebi ne-a impresionat epistola venerabilului bătrân, *adv. Mihail Bontescu*, scrisă cu mâna tremurândă, în care zice: „Vă trimit prețul cărții, 4 cor anticipative — căci nu știu, mai trăi-voi oare pe timpul când va fi gata cartea de predici“. — Dzeu să-l țină!

Ba ce e mai mult, un român din Șeica mare, emigrat în America, cu numele *Ilie Pali*, ajungându-i în mână o coală de prenumărare, a colectat 22 cor. de pe la soții săi, care sumă ne-a și espedat-o, pentru „a putea pune sub tipar o carte de predici pe ritul gr. cat.“ — precum ne scrie el. Și anume au dăruit: *Ilie Pali* 1 dolar, *Ioan Cazala* 40 cent., *Ioan Cioroi* 20 cent., *Izidor Morar* 20 cent., *Zaheu Murășan* 25 cent., *Iacob Popa* 40 cent., *Lucreția Popa* 20 cent., *Petru Tomaș* 25 cent., *Martin Alzner* 50 cent., *Nicolau Ștefan* 20 cent., *George Wardeiner* 25 cent., *Ioan Pali* 20 cent., *Lazar Cazala* 25 cent., *Niculau Cazala* 25 cent. — Dzeu le răsplătească îmbelșugat.

Ca răspuns la aceste călduroase scrisori de incurajare, rugăm pe toți aceea, cari n-au pregetat a-și lua osteneala de a-ne scrie aceste și asemenea cuvinte frumoase de îmbărbătare, să primească sincerile și profunde noastre mulțămite. Iar când cartea

i-se îngrămădesc fără rânduială, și ea nu știe la ce gândește. Din când în când ochii i-se opresc pe fața feciorului. — „Iar se gândește! Oare la ce s'a gândi atâta feciorul? — Auzi, Cruceo, de ce te tot gândești atâta?“

Dascălul tresare; ochii lui privesc blând, milos, spre bătrâna, apoi se închid. „De ce-a gândit? La ce-a gândit?“ Prea sunt multe, ca să le poată spune toate bătrânei — și poate nici el nu-și poate da seamă la câte a gândit și de ce? Iacă, îi place lui așa, să-și trăiască în gând lumea, ce era s'o trăiască în realitate. Dar bătrâna aceasta?... De ce-a trăit oare să mai vadă atâtea? De ce-a ajuns să-și lungească zilele cu o nădejde deșartă, amăgitoare? De ce?...

El privește la bătrâna, care se nită tîntă în pământ, torcând. Pe pârte ceasul își poartă încet limba de metal, lovind rar... tic-tac... tic-tac... Pieoanele se ridică și se coboară iară-și, întinzând un vâl subțire, fin, de-asupra luminilor. Gândul lui se oprește într'una la acela-și „de ce?“

Vântul suflă fioros, șuierând, clătînând ușa dela tindă, cari scârtaie în țipini. În sobă cărbunii se înviorază și se domolesc după întorsăturile vântului ce șuieră prin horn, ca doi ochi de jărtec, ce se închid și se redeschid în noapte. În curte, undeva în dos, cănele urlă prelung, îndurerat... În casă, mama nu mai poate dormi. A așipit puțin de cu sară; i-s'a părut că ande pe băiat chemându-o, și s'a trezit. Dar nu. Băiatul dormia liniștit, abia i-se putea auzi resuflarea... Bătrâna ascultă mult, mult, păcă că resuflă tot mai rar. Ieri a fost

părintele de l-a cuminecat și au vorbit mult la olaltă, dar așa de încet, ea n'a înțeles nimica; — și nici n'a ascultat; căci, doamne ferește... nu-i bine s'ascuți.

Bătrâna se scoală, pășește încet spre sobă și mai pune două lemne. Se apropie apoi de fereastă și privește afară. Nu e întunec; o lumină sură, întunecată, în care se văd ca movili pitite casele dinprejur. E lună, dar cerul e închis de pretutindenea de o pânză deasă de nori suri. Cănele urlă într'una, prelung, jalnic... Bătrâna deschide fereasta și-și scoate capul, — cănele a tăcut a simțit mișcare.

„Cuțu, Bălan nea! Cănele aleargă scheunând încet, scurt. Se înalță scâncind tot mai încet și linge mâinile bătrânei. Ea îi netezește pe cap, pe picioare. „De ce urli, Bătan? De ce plângi? Ți-e urât? Și-l netezești pe pept, vorbindu-i într'una: Nu mai urlă, Bălan, nu mai plânge! Culcă-te aicea lângă fereastă, lângă noi.“ Cănele se lasă jos cu ochii țintii la chipul sarbed al bătrâniei. „Așa!“ Dar cănele se lasă pe brânci, se ridică iară, și cu un urlet scurt, dureros, sfârșit într'un scheunat suspinător, smuls pare-că fără voie din pept, aleargă spre fundul curții, începând iar a uria.

„Unde ești, Mamă?“ Bătrâna tresări dela fereastă, o închise iute și s'apropie de pat.

„Urlă Bălan, Mamă?“ Bătrâna cată cu ochii înlacrimați spre băiatul, care o privește blând, milos.

„Mamă, nu plânge“ — și bătrâna s'apleacă să-i sărute obrații palizi cari act n'a sunt stropiți de lacrimi; el o strânge la pept dureros, o sărută ferbinte, apăsat,

pe frunte; brațele-i cad apoi fără putere în lungul tronului.

— „Eu mă duc, Mamă... așa-i că Bălan o urlat?... Eu mă duc... dar să nu mai plângi. De ce să plângi?... Dă-ți-i muta în casa părintelui... eu, mă duc...“

... Bătrâna plângea cu hohot. În sobă cărbunii se înviorau și se domoliau, după întorsăturile vântului din horn. — iar ușa dela tindă scârtaie clătînând de șuierările plângătoare ale vântului.

... S'a stins acum și cea din urmă schinteie... în brațele mamei. — Sermanul Dascăl!

N. Ag.

Luptă pentru existență.

Trăim într'un curent materialist. Toată lumea aieargă în ruptul capului după averi și în locul averei, crește sărăcia și cu ea vaetele și nemulțămirea, și se înmulțește numărul muritorilor de foame.

Unii își vând onoare și conștiință, ca să ajungă la o stare mai bună.

Alții își tradează neamul, pentru ca să câștige avere.

Alții își alungă din jurul lor părinți, frați, rudeni și amici, ca să poată ei trăi mai bine.

Un popor ține în sclăvie pe altul, ca să fie numai el.

noastră va vedea lumină, fi rugăm, să se conzidere și dâșii între factorii, cari au contribuit în o însemnată măsură la reușirea aceleia.

Totodată aducem la cunoștința tuturor celor interesați, că se va pune sub tipar cartea în luna venitoare, deci acei M. O. Dni preoți, cari ar dori să o aibă cartea aceasta, pe care cu cât o cetești mai mult, cu atât te însuflețești mai tare, să binevoiască a ne aviza cât de curund, ca să ne știm acomoda cu privire la numărul exemplarelor ce vom avea a le tipări.

Blaj la 17 Ianuarie 1906.

Simeon Gocan
președinte.

Silviu Poșiar
secretar.

CORESPONDINȚE.

Ceva despre „punerea în sicriu“.

Din Giurgeu.

Conciliul I. provincial sub Tit. VI. în cap. 5. (pag. 113), zice că: „Biserica îngrijită de regularitatea și maiestatea cultului divin, introducând și stabilind ceremonii apte spre a stîrni pietatea credincioșilor, a dispus, ca acele să se împlinescă în ord. sistematic; acest ord. a nu-l observa, nu se poate fără de scăderea cultului divin, și vătămarea autorității bisericești. Drept aceea sinodul înțucând încă odată studiarea diligentă și observarea esactă a prescrișelor tipicului, tuturor preoților și cantorilor puși în serviciul divin, pentru venitor decide, ca prin bărbați pricepători, să se compună un op. sistematic, în carele să se deducă cu precizie modalitatea împlinirii funcțiunilor, nu numai celor Arhieriești cuprinse în Archieratikon, și a celor preoțești, cuprinse în Liturgior și în Euchologiu“ etc.

Și unii să răscoală în contra patriei lor aprind. omoară și dărâmă tot ce le vine în cale. pentru ca să ajungă la bunăstare.

Nu mai resbește baioneta, și nu glonțul, și statele zidesc mereu temnițe și case de nebuni.

Oamenii merg înainte pe calea apucată, căci „luptă pentru existență“.

Nu mai auzi decât vaete, suspine și nemulțămiri. — lumea întreagă îți pare o vale a plângerii.

Nebuni, mișei și nemernici! oprîți-vă! Unde mergeți?

V'ați greșit calea și nu veți ajunge la nimic.

De ce?

Nu mergeți spre *fiintă* și nu aveți mijloace.

Ținta: este Dumnezeu.

Mijloacele: iubirea și credința.

Nikephor.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Cred că venitorul acela — pentru care decide conciliul compunerea unui op. sistematic, în care să se cuprindă modalitatea împlinirii funcțiunilor — de nu a trecut de mult, cel puțin e aici acum, fiind timpul suprem și lipsa extremă de opul numit. Căci durere, preoții noștri de ritul grecesc, au prilejul special de a-și forma fie-care rit și tipic, după placul propriu; despre ce să poate convinge ori cine asistând numai la o singură liturgie, pe care o sevârșesc mai mulți preoți din sate învecinate. Și e de însemnat, că în sevârșirea stei liturgii e mai puțină abatere, dară în celealalte funcțiuni sacre aproape fie-care sat își are datinile sale speciale. De se întâmplă, ca pentru înlocuirea vre-unui confrate, ești invitat în parohia învecinată, la îndeplinirea vre-unei funcțiuni, în locul prim trebuie să iai instrucțiunile de lipsă dela diacul local, căci altcum scandalizezi poporul. Cauza e, că la noi să comite abuz cu datinile. Fiecare preot își are datina sa. și dacă din întâmplare funcționează 10—20 ani în o singură parohie, din datină să face lege, și următorul vine în stare critică, căci ori susține datina, ba de multe ori chiar abuzul, învățând ritul dela diac, (și atunci e superfluu a mai propune în teologie ritul și tipicul), ori nu observă datina, și atunci vine în conflict cu poporul, fiind lucru cunoscut, că românul ține foarte mult la datinile lui.

Conciliul înculcă observarea esactă a prescrișelor tipicului, dară aceasta devine un lucru iluzoriu, dacă preotul e legat loco primo de datinile locali; fiind de însemnat, că dacă ne-am ținea de toate datinile remase din bătrâni, chiar noi preoții am propaga în foarte multe cazuri superstițiunea. De aceea nici nu să poate susținea afirmațiunea, că preotul ar fi obligat a observa toate datinile locali.

E drept, că și datina are valoare de lege, dară când? Atunci când în nenumerăți ani, din partea mai multora (succesive), la toate ocaziunile s'a observat, având cunoștință despre ea superiorul înzestrat cu putere de a o cassa, fără de a face aceasta, și când datina nu e în contra credinței.

Dacă am cerca toate aceste criterii la datinile existente la noi, cred că celea mai multe n'ar trebui să le observăm.

După aceste observări generale să vin la obiect.

După cum ni s'a propus în teologie, după rubricile Euchologiului și după praxa ce să observă la Blaj (care praxă ni s'a recomandat de normă în îndeplinirea funcțiunilor, din partea mai marilor), la noi „rânduiala“ înmormântării care stă în Euchologiu să îndeplinește întregă deodată, nefiind prescriș ca la rom. cat. a face deosebit în ziua antecedentă a înmormântării, „punerea în sicriu“.

În biserica apusană, „punerea în sicriu“ este o rămășiță din datina de demult, după care cadavrele repausaților să duceau cu solemnitate în biserică, unde preoții și credincioșii cântând psalmi și rugându-se priveghiau lângă mort. (Dallos J. A kath kultusz szelleme. T. I. pag. 281). Eșind din uz ducerea morților în biserică, s'a introdus punerea în sicriu, care ca o datină universală e obligatorie pentru toți preoții de rit latin.

E drept că și Euchologiu nostru zice, că „luând trupul mortului merg la biserică...“

cadavrul să pune în foisor“ unde ar trebui să se facă prohodul; dar aceasta nu se observă, numai poate în foarte puține locuri; iară în schimb nici punerea în sicriu nu s'a introdus, ca o datină universală.

Pentru aceia, cari poate nu cunosc această datină, observ, că la punerea în sicriu merge preotul în presara înmormântării, și îndeplinește cam jumătate din „rânduiala“ prescrișă în Euchologiu, și anume: începutul îndatinat, psalmii prescriși (stările), până la trop. „Odihnește Mântuitorul nostru“, cetind 2—5 evanghelii dela înmormântarea preoților. În ziua următoare îndeplinește celelalte prescrișe ale Euchologiului.

Eu venind în o parohie, nu s'aplicat a observa această datină. din mai multe motive, din cari amintesc următoarele:

E drept că datina asta s'a introdus de mult, dară s'a practizat în forma asta numai de un singur preot; și unul singur după părerea mea nu poate face o datină obligatorie; căci atunci și eu pot să fac o datină nouă, și dacă din întâmplare funcționez în o parohie 20—30 ani, datina devine lege, care obligă și pe următor.

Iară aceasta nu cred să o susțină cineva.

E de însemnat, că în nici o parohie românească învecinată nu se observă această datină în forma asta, ceea ce semn învederează. că la poporeni noștri numai dela rom. cat. s'a primit, trăind amestecați cu ei.

Nu s'a observat la toate ocaziunile, mergând preotul numai la aceia, cari anume îl poșteau la „punerea în sicriu“. — Eu cred, că datina care are valoare de lege, trebuie să se observe la toate ocaziunile.

Iară că superiorul competent ar fi avut cunoștință despre aceasta datină, aceea o trag la îndoială.

E drept, că biserica tolerează mai multe datini, dacă din cassarea lor ar urma reu mare pentru biserică, d. e. lăpădare de credință ș. a. Dară aici nici o cauză de aceasta nu subversează.

Din aceste, și alte motive mai ponderoase, dar de caracter local, nu s'aplicat a observa această datină.

Și acum vin a întreba pe On. confrăți preoți, că:

1. Observă-se această datină și în alte comune din Arhidieceză?

2. De când? și în ce formă să îndeplinește?

3. Să face și la cei tineri, ori numai la bătrâni?

4. Dator este preotul a-o observa?

Dacă se va dilucida în cât-va chestia pe cale aceasta, atunci eventual s'ar putea pune întrebare la locul competent, ca de acolo să auzim glasul decisiv, și eventual îndrumările de lipsă, că dacă suntem datori a face „punerea în sicriu“, atunci ce să îndeplinim, ca așa să fie ceva uniformitate, iar dacă nu, atunci unitatea ritului nostru, — până când vor fi și numai doi preoți — e un „pium desiderium“. După cum e uniformitate în săvârșirea funcțiunilor în biserica apusului, oare n'ar putea fi și la noi?

Începutul trebuie să fie cassarea mai multor datini, și edarea urgentă a opului numit în conciliul provincial.

V. G.

REVISTE.

Budapesta. Evénimintele zilei sunt audiențele ministrului președinte Fejérváry la Majestatea Sa. Aceste audiențe sunt comentate în diferite chipuri.

Chipul cel mai înspăimântător, ca comentariu este, că Majestatea Sa și-a dat învoiala, ca Fejérváry să disolve parlamentul, fără să dispună o nouă alegere în timpul prescripției de trei luni.

Pe calea aceasta cugetă guvernul că va înfrânge coaliția.

Războiul vamal cu Sârbia a fost declarat în 24 crt. Spiritele în Belgrad sunt foarte agitate. Ei încă nu-și dau samă de pierderea, ce o vor suferi prin închiderea graniței. Ungaria încă va suferi mult, pentru-că vitele din Sârbia ușurau neșus de mult piața de carne. Cei din Budapesta au ținut sfat și au rugat pe ministru să intervină, să fie deschise pentru vite granițele dinspre România.

Viena. Milioanele de Ruteni robi economici alintatei aristocrației poloneze din Galiția, și storsși până la sânge de lipitoarele din Galiția, încep să se ridice și să deie sămânță, ca și ei trăiesc.

Ceea-ce li-să face Polonilor în Rusia și Germania, aceea-și fac ei în Galiția, sprijiniți fiind de guvernul nemțesc.

Reforma electorală anunțată de guvernul austriac, a făcut să revie speranțele nefericiților desmoșteniți dela ori-ce drept civil.

Mitropolitul Rutenilor cu alți doi episcopi, s'a prezentat în audiență la Majestatea Sa, care a răspuns cu bunăvoință, zicând că reforma electorală, pe care o va prezenta guvernul său, va țineă cont de drepturile și interesele tuturor popoarelor, și prin urmare și de ale Rutenilor.

Cere însă, ca membrii delegației să influențeze poporul de a se feri de manifestațiuni de neîncredere, că aceste nu duc la pace, ci la înăsprirea contrastelor de naționalitate.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserica din Cergizel, s'an primit dela următorii credincioși duși în America: Teodor Cioban din Cergizel 10 cor. Vasile Cioban din Cergizel 10 cor. Ioan Crețiu din Cergidul-mare 10 cor. Vasile Rus din Vidrasen 10 cor. Suma 40 cor. Dumnezeu să le respălătească cu darurile sale cerești. Cergizel, la 14 Ianuarie n. 1906. — *Eugen Răduț*, preot.

Dar preafalt. Majestatea Sa a dăruit 400 cor. pentru biserica din Aiton, distr. Coșocna.

Pentru biserica din Cluj. De sf. Sărbători, biserica din Cluj a primit un dar de 1000 cor. dela cunoscutul filantrop Stroe Beloesca, în amintirea repausațiilor părinți. Și această bucurie a venit chiar pe timpul, când curatoratul a cumpărat, ca loc de biserică, done case din piața Széchenyi. — Dumnezeu să ajute!

De neorezut. Ioan Rusu Șirianul, a fost aflat nevinovat de tribunalul din Orade, pentru acuza de agitare prin publicația sa „Românii din statul ungar”. tipărită la București, și chiar și ordinul de confiscare a cărții, a fost nimicit.

— Curtea cu jurați din Budapesta a absolvat pe dl Brăuțiu și dl Rodina de acuza de agitare prin tipărirea broșurei „Adunările populare în Banat” și doi articoli publicați în „Poporul român”.

Cunună neperitcare. În loc de cunună peritoare pe coșciugul defunctului *Teodor Vándor*, au contribuit pentru Biblioteca școlii de fete: Gavrița Precup, prof. 3 cor. Eteleve cl. III. civ. 2 cor. și Elena Sântion, prof. 1 cor.

— „Revista Bistriței” a reapărut în editura și sub redacția dlui G. Matheiu, având în comitetul redacțional pe dnl Dr. Dion. Loghin, C. Negruțiu, Dr. Victor Onișor, T. A. Bogdan, Mateiu Șirinean și Emil Chiffa. Dorim reînviatului confrate îndelungă viață. „Revista Bistriței” va apărea în fie-care Sămbătă, și costă 8 cor. la an.

— **Dela Năsăud.** Guvernul a aprobat ajutorul de 400 mii cor. votat de administrația averii granițelor, spre a ridica un conviciu pe lângă gimnaziul din Năsăud. „Rev. Bistriței” aduce știrea, că la primăvară se va începe edificarea liniei ferate prin ținutul Năsăudului, lucrările pregătitoare fiind în curs.

— **Foaie românească în America.** Simpaticul nostru confrate *Dr. Epaminonda Lucaciu*, cu începerea dela 1 Ian. n. scoate un periodic săptămânal intitulat „Românul”, ca organ al Românilor din America de Nord. Nr. 2 are și o icoană, ce reprezintă pe Maica sfântă cu pruncul Isus. Și până ne vom ocupa mai din adins cu această foaie nouă, trimitem confratelui îndepărtat toate urările de fericire și bucurie pe pământul străin.

Fondurile arhidiecezane. Se cuitează primirea următoarelor contribuții:

Masa studenților, a primit 12 cor. colectate cu prilejul unei conveniri familiare, dela Petru Pop și Vas. Pop, câte 2 cor. Ioan Pop. Iuliu Lebonț, Ioan Lengyel, Delacrasna. N. N. Eul și Dr. A. Bojtor, câte 1 cor. Victor Achim 60 fil. și Ioan Chira 40 fil. — Colectați de Simeon Oprea cor. 16 40. — Întru amintirea repans. Gregoriu Ordace. cor. 10. dela Simeon Corvin sen. și cor. 10. dela Simeon Corvin jun.

Colecta Crucerului, a primit cor. 10. din parohia Bucium-șasa.

Blaaj 26 Ianuar 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Masa studenților din Brad. Estragem din un apel, ce ni-se trimite, următoarele pasaje: „Fondul gimnazial bine administrat și alimentat de bărbați conștiți de importanța culturii adevărate pentru un popor rămas în multe privințe îndărăptul altora, a crescut la suma întreită față de trecut, așa că a făcut număroase înviri reclamate pe spiritul timpului modern. S'an înființat fonduri speciale pentru îngrijirea de școlari bolnavi, premiarea celor vrednici, nutrirea celor săraci, ajutorarea profesorilor întru a-și continua calificația specială, etc. Tnate acestea s'an creat și sporit din munificența, iubirea de jertfă a publicului român. Îndeosebi a institutelor de economii și credit române. Deoarece și în anul aceluși expirat am primit frumoase daruri dela „Albina”, „Victoria”, „Crișana”, „Ardeleana”, „Doina”, „Auraria”, etc. precum și dela fruntași, cari știu apretia puterea științei, din Arad, Blaaj, Brașov, etc. deoarece avem speranță, că acuși va trebui să sfințim un modest lăcaș, în care să dăm filor sărmani, dar vrednici, din popor și inteligență, pe lângă prânz gratuit, și o îngrijire morală și spioală mai aleasă: când exprim profundă mulțumită tuturor corporațiilor și indivizilor cu interes față de înaintarea noastră culturală, rog totodată pe toți binefăcătorii și sprijinitorii culturii noastre, să contribuie și în viitor cu denariul curat,

rezultat din prisosința ori agonisita anului expirat, pentru sporirea fondului „Masa studenților” dela gimnaziul public român gr-or. din Brad, și prin aceasta la luminarea și înaintarea neamului nostru. Dumnezeu se binecuvinteze inimile nobile și toate jertfele lor curate! Brad, 17/30 Decembrie 1905. — *Direcțiunea gimnazială.*

Teatru. Trupa teatrală maghiară de sub direcția dlui Miklósy Gábor, dă reprezentațiuni în sala hotelului „Univers”. Remarcăm piesele: Csöppség, Ember tragédiája. Iános Vitéz, ș. a. Dar mai mult place jocul directorului, a dlui Ilke Rezső, doara Uti Gizella, doara Fehérváry Etus și ifj. Gáspár Jenő.

Aviz. Tânăr român, absolut de școalele comerciale, cu examen de maturitate, poșezând afară de limba română, limba maghiară și germană în scris și vorbire, exercițiu în scrierea cu mașina și oare-și care praxă în afacerile advocaționale, cantă aplicație la un institut românesc sau într'un birou resp. în cancelarie advocațială pe lângă condițiuni modeste. Adresa la administrație.

Necrolog † *Ioan Sándor*, preotul nostru din Szt.-Ezsebet, după un morb scurt, a repausat la 9 Dec. 1905. în etate de 37 ani, anul 11 al preoției.

† *Sofia M. Montani* nasc. *Almășan*, preteasă văduvă din Tirimbia-mare, după împărtășirea cu Ss. Sacramente ale muribunzilor, a adormit în Domnul, la 7 crt. în al 82. an al vieții și al 31. al văduviei sale.

† *Florica Blășianu* n. *Porea*, văduvă preteasă gr.-cat. mama pretopopului din Săcărâmb, după o suferință de 3 zile, pregătită creștinește, în etate de 81 ani și-a dat biândul ei suflet în mâna Creatorului, Duminecă în 14 Ianuar 1906.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

Confrăților dela „Tribuna”. Dacă sub titlul „două păreri” a-ți făcut loc. și curiosului răspuns al „Gazetei”, credem, că ar fi just, să publicați și scurta noastră reflexiune. O și așteptăm.

I. F. Nici nu știam că ești și poet. Pagubă nu mai, că nu publicăm astfel de versuri. Multe salutări! Ceva ai uitat. Iți aduci aminte?

Cuvântul EMULSIUNE

e numele unei amestecături din unsoare și apă. Dacă însă să amestecă cu lapte sau smântână să naște așa numitul unt de emulsiune.

După emulgarea lui SCOTT, uleiul de ficat de pește ocără în circulație în forma aceasta de emulsiune, în chipul acesta să poate mânca și mistui ca și laptele, a cărui putere de nutriție și vindecare îl potânzează în mare măsură.

Pescarul cu batogul cel mare în spate e garanță procedurii veritabile a (4)

Emulsiunii lui Scott.

Să poate afla în ori-ce aptocă.
Trimitându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea”, primește fie-care franco o sticlă de muștră dela Dr. BUDAI EMIL, „farmacia orașului”
BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

(5) 1-2

AVIZ

Să vinde din mână liberă în Veza o casă cu 3 chilli și o culină de vară cu toate superedificatele.

AVIZ!

Se află de vânzare:

napi de nutreț
maja metrică cu 1 coroană.

EMIL VLASA,
proprietar.

(2) 3-3

Sâncel.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

Articolul V.

Explicarea fenomenelor hipnotice superioare.

Înainte de toate oare există fenomene de acestea?

În articolul al treilea am fost văzut o mulțime de medici, cari admit existența lor. Acolo au fost: Vizioli, Lombroso, Cervello, Zanardelli, Luys, cazul Ellei Salamon, Dalton, revista „Pantheon de l'industrie“, „Annales des sciences psychiques“, „Proceeding of the Society for psychical Research“, Gurney, Myers, Podmor. etc. La acestia aș mai putea adăuga pe Dr. Ochorowicz; o societate, ce s'a fost întemeiat cu acelaș scop în Statele-Unite, sub prezidența președintelui republicii de pe atunci, Henric Sidgwick, profesor la universitatea din Cambridge, etc. Toți aceștia erau bărbați de știință, și prin urmare nu puteau să mărturisească existența faptelor hipnotice superioare, dacă nu ar fi fost convinși despre adevărata lor. Ba unii din ei au fost materialişti patentati, cum e Cesare Lombroso. Cu toate acestea, el admite fenomenele superioare, le apară înainte congresului medical din Padova (1887), spune¹⁾ că le-a văzut el cu ochii (transmiterea cugetelor, transpunerea simțurilor), și cere să le explice pe cale materialistică.

Alții din contră neagă existența acestor fapte, și zic, că chiar și dacă s'ar dovedi existența lor, tot n'ar trebui să se admită ca fenomene hipnotice, ci ca fenomene spiritice. De tagma acestora se ține, de ex. Dr. Giuseppe Lapponi²⁾; Dr. Bernheim, care în op. său citat (pag. XV) neagă, că ar exista sugestia mentală, transmisiunea cugetului la distanță, halucinațiuni de presentimente; Meric, și alții. Ne spun mai departe, că toate fenomenele superioare, câte se istorisec, ori au fost înșe lăciuni de scamatori, ori nu sunt dovedite cu toată critica. S'au făcut mai multe experimente, zic ei, ca să se constate existența fenomenelor hipnotice superioare, dar fără succes. Așa de ex. Dr. Burdin, dase la timpul său (1837), facultății de medicină din Paris, un premiu de 3000 frcs., pentru acela, care ar fi putut ceti fără de ajutorul ochilor. S'au prezentat, ce e drept, vre-o câți-va inși, dar toți au fost înșelători. Premiul a rămas neconferit. — Tot așa a făcut și în Anglia un anumit Simpson. El pusese în o cassă o bancnotă de 500 frcs., cu scopul, ca să i-se dea aceluia, care va putea ceti numărul ei serial; dar nime nu s'a aflat. — În ce privește efectul medicinelor neluate de bolnav, încă s'au făcut experimente. La raportul lui Dr. Luys, din 3 August 1887, care spunea despre unele cazuri de acestea; facultatea de medicină din Paris. a exmis o comisie de 4 inși, ca să cerce. Comisia a mers la farmacie și a umplut 16 sticlucțe cu diferite medicini, și încă așa, că nime n'a știut despre conținutul lor. Pe șase dintr'fusele le-au învâluit în hârtie, și apoi le-au aplicat pe toate. Efect n'au avut, decât numai una, dar aceea era goală. S'au mai făcut după aceea și alte experimente, dar tot fără rezultat. — Faptele de transpunere de simțuri, zic ei, au fost înșelăciuni. — Fenomenele acelea, de a ceti gândurile celor prezenți, de a cunoaște lucrurile, ce se petrec în depărtare, le ascriu istețimei unora, și halucinaării altora. În fine în ce privește fenomenele referite de societățile acelea, susțin, că nu sunt dovedite pe deplin. Multe din ele, consistă în apariții, ce le-ar fi făcut în oara morții anumite persoane la cunoscuți, neamuri ori prietini, și astfel nu se pot cerceta.

Dar cu toate acestea s'ar părea că fenomenele acestea superioare există. Căci din nesuccesul experimentelor făcute de medicii contrari fenomenelor superioare numai atâta rezultă: că lor nu le-a succes să vadă sau să constate fenomenele hipnotice superioare. Nu rezultă însă și aceea, că medicii de mai'nainte încă nu le-ar fi experiat. Pentru că aceia încă sunt bărbați de știință, și ca atari, nu pot primi de bani buni ori ce lucru, fără să se fi convins despre adevărata lor. Ba mai mult, fiind unii din ei materialişti, ar fi fost în interesul lor să nege existența astorfel de fapte. Dar ei nu o fac aceasta. Din contră admit existența lor, și vreau să le explice, deși în mod ridicol; prin urmare ei au trebuit să fie pe deplin convinși despre existența faptelor acelor.

De almintrea nouă puțin ne pasă, că oare faptele acelea

superioare sunt ori nu sunt. Scopul nostru nu este să cercetăm existența lor, ci, de cumva există așa pe cum se spun, să le cercăm explicarea.

Înainte însă de ce ne-am spune părerea, trebuie să facem observarea, că fenomenele hipnotice superioare nu sunt toate pe o formă de uimitoare. Căci sunt unele: *transpunerea simțurilor*, *vederea clară sensitivă* (clairvoyance), și *efectul medicinelor din depărtare*, cari nu sunt *absolut* cu neputință pentru puterile fizice, așa, că să ne facă să recurgem la puteri peste fire, în mod vădit. Dar de altă parte nici nu sunt așa de limpezi, încât să le putem primi cu ochii închiși de *fapte curat naturale*, pentru că nu se pot explica destul de bine. Fenomenele acestea, trei la număr, noi le numim: *fenomene hipnotice mijlocii*. Și de ar voi cineva să le numere între fenomenele naturale, numere-le. — Sunt însă alte fenomene hipnotice, ori cel puțin fenomene îndeplinite de persoane hipnotizate, — decumva sunt adevărate, — cari nu se pot explica de locul locului pe cale naturală, fiind că lipsește cu totul proporția dintre cauză și efect. Acestea sunt *fenomenele hipnotice superioare*.

1. Luăm mai întâi *fenomenele hipnotice mijlocii*.

a) *Transpunerea simțurilor*. Aceasta, pe cum am văzut consistă într'acea, că hipnotizatul nu mai simte lucrurile cu organele corăspunzătoare, să vadă de ex. cu ochii, să audă cu urechile, etc; ci vede cu ceafa ori cu genunchiul, aude cu tălpile ori cu mâinile, etc.

Acestea însă, nu se pot admite cu toată siguranța, ca fapte curat naturale.

α) Pentrucă, pe cum ne spune filozofia și științele naturale omul nu poate să perceapă însușirile lucrurilor, fără să aibă organele sensitive corăspunzătoare. Așa de ex., ca omul să vadă e de lipsă ca singuraticile puncte ale obiectului vizibil luminat să formeze pe retina ochiului imaginea obiectului aceluia. Se recere apoi ca imaginea aceasta să fie condusă de nervul optic până la centrul sensațiunilor, unde să poată fi cetită de imagerativă și înțeleasă de facultatea intelectivă. Iar dacă lipsește vre-una din condițiunile acestea, vederea e imposibilă. Martoră ne este experiența, carea ne învață, că orbii nu văd, surzii nu aud, mușii nu vorbesc, pentru că le lipsesc organele corăspunzătoare.

β) Pentrucă explicările date de hipnotiști nu pot să susțină critica. Hipnotiștii materialişti au vrut să explice fenomenele acestea de transpunere de simțuri, pe cale naturală, și încă materialistică. Explicări tare confuze. Unii, de ex. Lombroso, le explică așa, că ne spun, că sensațiunile le efeptuește centrul nervos din pătura corticală.¹⁾ — Și aceasta o arată ei așa, că ne spun, că dacă se alterează pătura corticală, se alterează și sensațiunile. De aci deduc, că dacă așa stă lucrul cu pătura corticală, fiind că omul în hipnoză este de totului tot sensibil, se poate întâmpla, ca el să perceapă cu un simț, fie cât de cât, însușirile proporționate altui simț. Percepțiunile, ori mai bine zis sensațiunile acestea apoi vor fi întărite și regulate în centrul nervos al păturei corticale. — Pentru întărirea explicării acesteia, aduc și exemple dela unele animale inferioare, la cari „văzul s'ar confunda cu pipăitul.“

Dar explicarea aceasta nu poate sta. Căci fie simțul cât de sensibil, el nu va putea simți însușirile proprii altui simț. El va putea să simțească numai însușirile proprii, las să fie și mai neînsemnate. Așa de ex. tactul va putea să simțească frigul ori căldura, ce e moale ori aspru, fie cât de neînsemnat, dar nu va putea să simtă, de ex. o pictură. Pentrucă între aceasta și între frig ori căldură e o distanță înfinită, după ce nu sunt însușiri sensibile de aceeaș specie. Și apoi lipsește retina, pe carea să se formeze imaginea. — Exemplul, în fine, citat din animalele inferioare, încă nu stă. Pentrucă la animalele acelea văzul nu se confundă, ci se suplănește prin pipăit. Și aceasta nu e nici o mirare, pentrucă animalele acelea, tocmai fiindcă sunt tare inferioare, n'au lipsă de văz, pentrucă elementele de traiu le află pe toate în jurul său, și nu trebuie să aleagă între dănele, ca astfel să aibă lipsă de văz. Puțina mișcare, ce o fac, încă nu pretinde facultate vizivă, căci se pot îndrepta și prin pipăit, care va fi mai perfect de cât la alte animale, pe cum se întâmplă aceasta și la orbii.

(Va urma)

¹⁾ La Tribuna giudiziaria din Neapol nrul din 20 Februarie 1892.

²⁾ Ipnotismo e Spiritismo. Roma, 1897, pag. 83, 140, 154—155, 212.

¹⁾ Pătura corticală este o pătură de materie sură, carea constituie suprafața creierilor. Ea s'ar putea numi și scoarța creierilor.

Dare de samă și mulțumită publică.

(Continuare și fine).

Georgiu Cadar din Șeușa 5 cor. Ioan Cadar din Șeușa 5 cor. Georgiu Pasteu din T. Santou 10 cor. Gregoriu Ziroba din T. Santou 5 cor. Gavrilă Molnariu din T. Santou 10 cor. Demetriu Butean din Cehal 20 cor. Ioan Erdei din Moara Băufi 6 cor. Ioan Marneș din Santou 5 cor. Petru Fazakas din T. Santou 8 cor. Georgiu Pastean sen. din T. Santou 10 cor. Vasiliu Pastean din T. Santou 5 cor. Lica Lemac din T. Santou 10 cor. Ioan Groza din T. Santou 6 cor. Vasiliu Pop din T. Santou 5 cor. Vasiliu Marian din Șeușa 5 cor. Mihail Onac din Moara Băufi 10 cor. Georgiu Nagy din Ceah 5 cor. Nicolae Ciorăș din Cehal 4 cor. Székely Sámuel din Ceah 4 cor. Ioan Cucusa din T. Santou 4 cor. Georgiu Ghe-regi și soția din Sanislau 4 cor. Terezia Veres din Sanislau 4 cor. Georgiu Darna din T. Santou 3 cor. Ioan Achim din T. Silvaș 3 cor. Georgiu Szabó din Șeușa 3 cor. Georgiu Rebeș din Bagea 3 cor. Ioan Petrovița din T. Santou 3 cor. Georgiu Nagy din T. Santou 3 cor. Vasiliu Földesiu din T. Silvaș 3 cor. Vasiliu Simon din T. Santou 3 cor. Gavril Uglai din Giungiu 3 cor. — Nenumerați credincioși veniți la sfințire cu 1 și 2 coroane, au contribuit 201 cor. 60 fil. Tot cu aceasta ocaziune la petrecere a surasolvit dl Vasiliu Oros, pretore în Tasnad 4 cor. 20 fil. Dela Rramul dn vicar Coriolan Ardelean din Carei, s'a primit 1 cor. dela dl Gavril Kindriș, curator în Carei 1 cor. Din America prin zelosul creștin Vasiliu Darna, ca colectă dela mai mulți credin-cioși, s'au primit 200 coroane. — Numele tuturor dăruitorilor se va induce în proto-colul, ce după datină se perlege spre per-petuarea memoriei binefăcătorilor în fie-care an odată anume în Dumineca cea din urmă a anului, implorând întru rugăcinne dela Dumnezeu, îndurare, iertarea păcatelor și vecinicul repaus sufetelor deja repausaților, binefăcători — pe cum și îndurare, îndelungă viață, pace, sănătate și binecuvântare cerească peste binefăcătorii cei vii! — De odată ne simțim datorii a aduce laude curatorului Ioan Supuran și credincioșului Gavrilă Pop, cari pe lângă străduință fără seamăn, cu îngrijirea edificării bisericii au jertfit fie-care, din avutul lor din prisosință, pentru mărirea lui Dumnezeu. Tutnror acestor buni creștini binefăcători ai sfinteii bisericii din parohia T. Silvaș li-se aduce și pe această cale cea mai ferbinte mulțu-mită, dorind dela bunul și înduratul Dum-nezeu să le respătească Insușit, și se le facă parte de bine, atât în lumea aceasta, cât și în cealaltă!

Dat în T. Silvaș, la 18 Dec. 1905.

Patrieiu Lobontiu
preotul local.

Georgiu Szilágyi
manipulantul fundației
bisericii noue.

Mulțumită publică.

— Adaus. —

Cătră suma raționată în „Unirea“ (Nr. 50) de cor. 717-14, au mai contribuit în favorul clopotelor din biserica subscri-sului, următorii dăruitori generoși:

1. Escelența Sa Episcopul Majláth, Alba-Iulia 5 coroane.

2. Revrs. Moise Neș, canonic, Oradea-mare 4 coroane.

3. Parohia Csenger-Ujfalu: On. Ioan Szabó, paroh 2 cor., proprietarii 9 cor. 45 fil. = 11 cor. 45 fil.

4. Parohia Oláh-Gyűfű: On. Corneliu Ghitta, paroh 2 cor., poporeni 2 cor. 10 fil. = 4 cor. 10 fil.

5. Parohia Simánd: On. Ales. Brân-covean, preot 1 cor., poporeni 14 cor. 60 fil. = 15 cor. 60 fil.

6. Parohia Gálos-Petri: On. Nicolau Botta, paroh 2 cor.

7. Parohia Pişcolt: Duele Cornelia Sălăgian, văd. Ioan Murășan și Rozalia Kirvai, câte 1 cor., poporeni 11 cor. 60 fil. = 14 cor. 60 fil.

8. Parohia Veresmart: On. Pamfil Oșian, paroh 2 cor., poporeni 14 cor. = 16 cor.

9. Parohia Nagy-Károly: Rramul Co-riolan Ardelean, arhidiacon 3 cor.

10. Ilustrissimul Dn Dr. Demetriu Radu episcop diecezan 25 cor.

11. Casa diecezană 25 cor. La olaltă = 125 cor. 75 fil.

S'a colectat până în prezinte de tot 717 cor. 14 fil. plus 125 cor. 75 fil. = 842 cor. 89 fil.

Bunul Dumnezeu să răsplătească fapta generoasă și a acestor dăruitori maritimoi — așa, cum numai Dumnezeu știe respălăti faptele bune! Să trăiți mulți, mulți ani fericiți!

Hosszú-Pályi, 1 Ianuar n. 1906.

George Hubo
paroh gr.-cat.

Bibliografie.

A'apărut:

„Făt-frumos“. Revistă Literară. Anul II. Nr. 8—9, cu următorul cuprins: A. C. Cuza, Naționalitatea în artă (urmare). — A. Măndru, Strigăt (poezie). — I. A. Brătescu-Voinescu, Puiul (schița). — N. Gane, Infernul (traducere). — D. Nanu, Mânia Hermionei (Andromaca-traducere). — E. Ciuchi, Veghere (poezie). — Em. Gărlănu-Emilgar, Odată! (fragment). — Fatma, Mireasă (poezie). — I. Soriciu, Pe la coliba mea (poezie). — I. Dragoslav, Cântec. — E. Cronică. — Abonamentul anual: În țară 6 lei. Numărul 50 bani. În străinătate: 8 lei. Numărul 60 bani. Redacția și administrația: Strada Speranței Nr. 34. Bărlad.

„Revista noastră“ Nr. 20, cu următorul cuprins: Acolo ești. Frunză verde (poezii) de Maria Cuntan. — Fără cuvinte. Pierdut-e tot în zarea tinereții, de Fatma. — În așteptare (nuvelă) de Laura Vampa. — Miron Costin (dramă) de V. C. Cosmovici. — Bohem (poezie) de V. Aramă. — Moș Crăciun de A. O. Maior. — Cântec de stea și Vădana (novele) de Elena N. Voronca. — Martirii (roman) de Constanța Hodoș. — Un răspuns (poezie) de Leontin Iliescu. — Cronică literară de I Gorun. — Răspunsuri. Exemplarul costă 30 bani.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 2.: N. Iorga, Ce este România în miș-carea culturii românești? — D. Anghel, Ciasurile (poezie). — G. Coșbuc, Furtuna zice... (poezie). — Ecaterina Pitiș, Iarna (poezie). — G. Vălsan, Prima poezie (schiță). — A. Stavri, Poet (poezie). — Ion Băr-

seanul, Sonet. — Z. Bărsan, Cântătorii de mărghăritare (poezie). — I. Scurtu, Băstinași și străini. — M. Paleologu, În taină (poezie). — V. Caraiuan, Aliman Voinicul (poveste). — Fatma, Unei moarte (poezie). Cronică: N. Iorga: Despre „Albina“, Scheii din Ar-deal, „Școala“ din Cernăuți. Versuri de Victor Borilescu, „Amicul Tinerimii“ schițe din Olanda de I. T. Mera, Calendarul gos-podarii r săteni, Povești de sărbători de M. Sadoveanu; „Archiva“, Trepte runde de De-metrius, Revista generală a învățământului, „Viața literară“, etc. În supliment: Prive-lice de iarnă (după Bonquet); Primblarea Iașilor la 1818, după Mac Michelet. (ilustrații). Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

A apărut:

Lucian Bolcaș: Năvăliri Barbare.

Nuvelă.

„Luceafărul“

Institut tipografic și de editură:
BUDAPESTA.

Se poate comanda dela autor: Buda-
pesta VII. Izabella tér 3.

Prețul 1 cor. + 10 bani porto postal.

Luceafărul

Institut de arte grafice și editură, Budapesta
IV, strada Meluar Nr. 10.

Editează:

„Luceafărul“

revistă pentru literatură și artă, cea mai răspândită și îngrijită revistă ilustrată românească. Apare de 2 ori pe lună, având de colaboratori cei mai distinși scriitori români.

Directori: A. Ciura, O. Goga, O. C. Tăslăuanu.

Abonament:

Ediția simplă:	Ediția de lux:
1 an 12 cor.	1 an 20 cor.
6 luni 6 cor.	6 luni 10 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 7 cor.

„Nue lușă“

revistă umoristică și satirică ilustrată. Apare în mărime de cel puțin 12 pag. ilustrate bogat.

1 an 8 cor. 6 luni 4 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 6 cor. 6 luni 3 cor.

Volume ed. „Luceafărul“

O. GOGA:	Poezii	2 cor. — fil.
	(ed. de lux)	3 — „
I. AGĂRBICEANU:	Dela Țară	1 „ 50 „
I. CIOCĂRLAN:	Traiul nostru	1 „ 50 „
A. CIURA:	Icoane	1 „ 20 „
Z. BĂRSAN:	Ramuri	2 — „
M. GORKII:	Nuvela	1 „ — „
REVAI K.:	Coșbuc költeményei	1 „ 60 „

— Porto pentru 1 volum 10 fil. —

„Illustrate“ cu motive românești, seria de 20 bucăți 1 cor. 20 fil. franco.

„Concepțiunea Mariei“ — „Madona Sictină“, două tablouri artistice, franco, 1 cor.

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendarul Unirii“ pe anul 1906.

ediția, care costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Ediția avută s'a epuisat.

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abon. dela:

V. M. Orade pe 1906 s-m. 1-im. Cseggöld pe 1904. Almosd pe timpul din 1/X 1905 până în 1/X 1906. X. Y. în Z. pe 1901 sem. 2-le, 1902 întreg și 1903 sem. 1-im. I. H. Odorheiu pe timpul din 1/X 1905 până în 31/III 1906. G. H. Gherla pe 1-06. I. H. Gherla pe 1906 sem. 1-im. Zau pe timpul din 1/VI 1903 până în 1/VI 1905. — Abonamentul s'a început în 1/VI 1899; iar plăți s'au făcut până acum: în 15/VII 1901. în 28/V 1902, în 11/III 1904, 14/II 1905 tot pe câte un an. și acum în 2/I 1906 pe doi ani. Sân-Petru (tr. Pogăceaua) pe 1906. Milașul mare pe 1899—1904. Oarda de sus pe pătariul al 2-le și al 3-le din anul 1901. — Binevoiește a-ne trimite ceva mai cu putere, pentru ca să se mai tu-putineze din restanță. Teuș pe 1905. Ighiu pe 1904 sem. 1-im. G. Bls. Oraștie pe 1906-sem. 1-im. E. Bă. Strigon pe 1906 sem. 1-im. P. F. Cz. Roman pe 1906. K. H. Roșia pe 1904 sem. 2-le. Veteș pe 1905. Iba pe 1906. D. Ch. Făgăraș pe 1906. M. N. Orade pe 1906 Șiria pe 1905. Timișoara pe 1906 sem. 1-im. Lupeni pe 1906 G. P. Zombor pe 1906 sem. 1-im. Ceialți baii s'au străpus destinații ei lor. Hașeg pe 1906. Riușor pe 1906 Salva pe 1896. Binevoieți a-ne scrie în epistolă ceea ce doriți, căci de pe coupon nu am putut înțelege. Faldru pe 1906. Deda pe 1904 sem. 2-le și 1905 întreg. Supurul de jos pe 1905. Er-Szodoró pe 1905. Dubricsony pe Jan.—Marie 1906. G. B. Glod pe 1906 sem. 1-im. Krassó pe 1906 sem. 1-im. Silvașul de jos pe 1906 sem. 1-im. Grind-Cristur pe timpul din 1/IV 1908 până în 1/IV 1905. — Foaja a fost abonată nu în 1/IV 1903, ci în 1/IV 1902. Prin plățirea din 6/VI 1905 s'a achitat anul 1/IV 1902—1/IV 1903; de aceea Vi s'a scris, că sunteți în restanță „incepând” din 1/IV 1903. I. J. Gherla pe 1906 sem. 1-im. N. Iklód pe 1905 Iuliu—August. Birevoieți a trimite și restul pe lunile Sept.—Decem 1905. Șinca vechi pe 1896 1905. Sângerul de câmpie pe 1905. Alföldu pe 1906 sem. 1-im. Doștat pe 1905. — Pe anul 1904 s'a plătit abon. în 6 Iau. 1905 și s'a achitat în posta adm. ceva mai târziu, când a putut se capete loc în foaie. Couaș pe 1904. — Cărțile sau trimis. Ciachi-Gârdu, mulțumim și chităm an. 1905. Ascileul-mare pe 1905. Brusturi pe 1905 și 1906. Cernuc pe 1904 și 1905. Checicheata pe 1905. Chechiș pe 1905. Chendrea pe 1905

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagreii, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. (ele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach; greață și vomarea, sgârțurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât se comandeză **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legături și bandagie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Tenri rusece, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 8—10

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare și trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

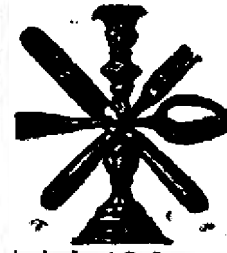
SCHEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (38—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzei prea mari a marfei trimis în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesc ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimis 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

© Săpun de toaletă ©

pregătit din: trandafiri, Ilie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

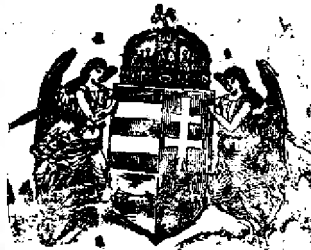
La expozițiunea milenară în Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniu Novotny

— în Timișoara-Fabric —

(24) 52—52

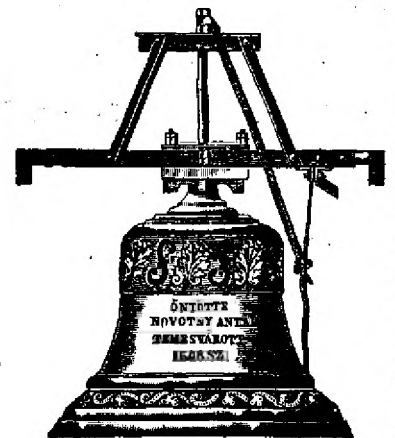

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, pe cum la turnarea de noi a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un sir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 3 Februarie 1906

Numărul 5.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamentul de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toți, să binevoiască a-și renoua abonamentele pe anul 1906. cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg,

6 „ pe o jumătate de an,

3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Reforma școalelor medii.

Ministrul actual de instrucție a conchemat pe 29 Ianuarie o anchetă, care să-și deie părerea asupra proiectului celui nou, cu privire la uniformizarea școalelor medii. E vorba, că mulți tineri, după absolvirea școalelor reale, nu au nici talent, nici aplicare pentru a-și continua studiile la tehnică sau la alte studii, la cari îi îndreptățește absolutoriu, iară fără studiul limbilor clasice latină, și greacă, nu pot să-și aleagă altă carieră lor mai convenabilă. Ministrul voiește, că prin introducerea limbei latine în școlile reale, să curme acest inconvenient și să lasă limba greacă, franceză, engleză, italiană, geometria desămnativă și chemia în bunachibuzința susținătorilor școalelor medii, de a alege din acestea șase studii, două, pe cari sunt datori a le propune ca ordinare.

Nu am aveă nimic în contră, pentru-că pe cum să vede din proiect, studiile, ce să propun până acum în gimnaz, le lasă de-o-camdată statu quo ante, de nu s'ar fi ivit din toate părțile iară-și idea cunoscută de a suprima gimnaziile nemagiare, ba chiar și din manualele de cetit, să se elimineze tot, ce ar putea să-i inspire băiatului,

că afară de literatura română, germană, sârbă din țara ungurească, mai există unde-va vre-o atare literatură. Iată ce scrie un anumit V. (Veres Ignátz, fost timp îndelungat directorul gimnaziului de stat din Sibiu) în „Országos középiskolai tanáregyesületi közlöny”: „Proiectul de lege constatător din 12 paragrafi, ce a apărut în numărul 11. din „Közlöny“ face o astfel de impresie asupra omului, ca și când nu tot aceia-și minte l-ar fi creat, care a creat ordinațiunea cu privire la școalele popprale, altcum nu i-ar fi fost permis a trece propter bonum pacis peste punctul 7. din art. XXX. din 1883. E aproape un pătrar de secol, de când s'a introdus legea despre școalele medii, și cine ar crede, că este în interesul statului unitar național, că încă și după aceasta confesiunile în școlile medii, susținute de ele, își determină singure limba de propunere, și întru cât aceasta nu este cea magiară, sunt datoare afară de limba de propunere și de literatura, a să îngriji de propunerea limbei și literaturii magiare“ (§. 7.)

Cine nu înaintează, rămâne, zice proverbul; susținerea acestui paragraf și pe mai de parte este o adevărată stagnare, pentru-că un stat, care nu vrea să abzică de a-și validita voința sa supremă, nu poate să sufere pe teritoriul lui astfel de școale medii, în care limba magiară să propune, ca celealalte studii de rangul al doilea.

Tot așa de curios e paragraful acela, care pe sârbi îi îndrumă direct, ca să propună literatura Sârbiei, pe nemți, pe cea a mării Germanii, pe români, a României. Literatura este acel mijloc, prin care să exprime simțămintele, ideile și aspirațiunile unui popor; faptele mari ale eroilor, cântecele despre războaiele, cari s'au purtat pentru țară, pentru idealuri naționale nu să pun pe pagina ultimă. „Deutsch-

land über Alles“ este idealul germân, despre Sârbia mare, răsună cântecul Sârbilor, iar visurile iredențiștilor români, îl talmăcește Eminescu astfel:

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot Românul plânsu-mi-s'a
Că nu mai poate străbate
De neagra străinătate.

Și tot așa mai departe. Îi frică tare, că gimnaziile confesionale cu limba de propunere nemagiară, omoară statul și ajunge la concluzia, că propunerea (să înțelege în limba magiară), a literaturii române, germane și sârbe, să se restringă la produsele din țară. Păcat, că nu i-s'a luat modesta propunere în considerare. Ce trecere ar fi avut povestile săsești din calindare și söngeraile șvabilor pe catedre!

Dară la meritul cauzei vorbind, ce cer acești domni de felul lui V. dela gimnaziile confesionale? Să vorbească toți fluent ungurește? Pofta aceasta li-să poate împlini, poftescă la un examen de maturitate, și să facă apoi nițică comparație între cei ce absoalvă la gimnaziile confesionale, și cei ce au absolvat sub directura dlui V. Ei dar așa să vede, că în școalele medii nu le trebuie numai limbă magiară, ci în fel de spirit 48-ist.

O dle V. ai fost director sumedenii de ani la un gimnaz de stat, la care majoritatea studentimei au fost români, cred și știu, că și atunci, tot de astfel de spirit de creștere și de șovinism ți-a fost plin sufletul, după cum te arăți acuma, de ce n'ai făcut toate câte le recomanzi acuma statului? Caută numai la generația, care a eșit de sub mânilor D-sale, și spune-mi unul, care să nu fie român verde ca stejarul. Cu toate, că în ceea-ce privește literatura română, ai făcut în tocmai, după-cum propui acum ministrului, de Eminescu, Murășan, Bolintinean, Alexandri, s'au făcut

pomenire numai din cele câte-va pieze inocente, ce să traduceau. D-Ta și-ai cercat planul ani de-a rândul, și ai ajuns la triste rezultate, cum vi acum, să-l recomanzi statului? Sau crezi, că, fie chiar prin ziduri până la noi, vei putea zdrobi unitatea culturală a unui popor?

O sancta simplicitas!

Chemarea preotului.

Chemarea preotului este a învăța pe popor legea Domnului, aceasta este un adevăr, care nici când n'a fost, nici nu poate fi tras la îndoială, și a disputa despre așa ceva este ca și când ai voi să dovedești, că este pe cer soare. Dar modul de învățare este multiplu. „Cel-ce voiește să-mi slujească mie, să-mi urmeze“ zice Domnul, iar pe Isus nu-l aflăm numai predicând în biserică, ci și afară cu toată ocaziunea binevenită învăță prin conversații și cu singuratici. Iar preotul, când le dă fidanților povești și le spune datorințele ce le ieau asuprași prin căsătorie, învăță. Când mărturisește învăță. Când se duce la morbos și-l întărește în credință și în suportarea durerilor cu paciență, învăță. Când doi învrăjbiți vin la preot, preotul învăță. Când în afaceri private se cere sfatul preotului preotul învăță. Când pe stradă se întâlnește cu unul ori mai mulți poporeni și stă cu ei de vorbă, preotul învăță, face o sfeștanie ori alt sacramental, preotul învăță. Cu un cuvânt, toată mișcarea preotului ca păstor su-

fletesc, este învățătură pentru popor. Nici nu ar fi deplină învățătura preotului dacă s-ar mărgini numai la predicarea în biserică, căci câți sunt cari nu frecventează biserică ori din o cauză ori din alta, apoi aceștia încă nu pot fi părăsiți.

Ci după cuvintele: „mergând învățați“ numai decât urmează „botezându-i pe ei“ iar apostolul zice „Așa să ne so-otească pe noi oamenii ca pe niște chivernisători ai Tainelor“, deci precum datorința preotului e a învăța, tocmai așa e chemarea lui a îndeplini funcțiunile sacre legate de ordul lui, și un preot, care serviciul altariului și celelalte funcțiuni preoțești le îndeplinește cu pietate, mai mult folos aduce religiunii, ca unul care rosteste predici pline de fraze sforăitoare, iar în colo este un „fuser“. Am cunoscut un preot, care dacă l'ai fi pus să țină cuvântări sacre, ar fi fost pentru el un chin, dar cu atâta era mai zelos și activ în viața practică de toate zilele, și în timp scurt, abia de 10 ani, în o parohie nou înființată, a știut să ridice biserică și să deschidă școală și numărul sufletelor să-l triplece.

Cei-ce sunt destoinici a ținea cuvântări sacre poporului, predice, io încă am ținut în viața mea la 500 atari predici cu deosebite ocazii, dar nici când n'am predicat silit, ori indispus, că am știut că atunci cuvântarea nu poate avea efectul dorit, apoi decât a cuvânta rău, mai bine să taci, dar nu toți au același dar, că este deosebire de daruri, și deosebire de servicii, și deosebire de lucruri, dar același Dumnezeu care lucrează toate în toți. Iară manifestarea Spiritului sfânt se dă unui fecărui după folos. Că unuia i-se dă „darul înțelepciunii, altuia al cunoștinței, altuia al credinței, altuia darul vindecărilor, altuia lu-

crarea minunilor, altuia profetia, altuia alegerea Spiritelor, altuia darul limbilor. Dară toate acestea le face unul și același spirit, împărțind fecăruia precum voiește.“ (Cătră Corinteni I. c. 12, 4—12)

Deci fiecare lucre după măsura darului ce i-s'a dat, dar nu cu înțelepciunea cuvintelor, ca să nu se zădărnicească crucea lui Hristos. Că nu în cuvinte este împărăția lui Dumnezeu, ci în putere (virtute), și cel tare să nu judece pe cel debil că Domnului stă sau cade.

Comloșul-mare, 26 Ian. 1906.

Dr. L. Luca.

O hotărîre importantă. Cetim în „Libertatea“, că alegerea de membrii în congregația comitatensă, făcută în 1904 la Dobra, a fost nimicită din partea Curiei mai ales pentru motivul, că persoane oficiale au imbiat și împărțit oamenilor ședule de alegere, prin ce s'a înfruntat asupra voinții libere a alegătorilor.

Suntem de perfect acord și noi cu foaia dela Orăștie, când își provoacă cetitorii să-și însemne bine hotărîrea aceasta a supremului for administrativ, cunoscute fiind presiunile, ce se fac cu prilejul alegerilor de tot soiul din partea tuturor organelor inferioare: notarăș. solgăbirae ș. a. să fim cu băgare de samă și să denunțăm toate mișcările de acest fel, punând la locul lor, pe toți, cari atentează asupra voinții libere a alegătorilor. Atunci ori ce amestec a domnilor printre alegători e taxat, ca agitarea și ca zădărnicierea voinții libere, la rândul lor micii cătăluși din jurul organelor administrative pot umbla printre alegători dându-le ședule de votizare și amenințându-i în fel și forme.

FEUILLETON.

Soartea poetului.

Sub pseudonimul Pribeag scria versuri un tânăr de două-zeci de ani. Versurile lui au câștigat complăcerea publicului, și să făcea cunoscut în cercuri tot mai largi.

Prin ele vorbea o individualitate ceuritoare. Erau esoresiunea unui suflet curat și idealist, de care stă departe ori-ce mizerie, ori-ce perversitate. Era un naturel de bărbat, gata de luptă, care știe iubi adânc, dar în aceeași măsură știe și urî. Era o inimă nobilă, în care aflau resunet toate sentimentele bune dela patimă până la delicatete. O fantazie vergină, care se ocupă numai cu natura, dragostea și libertatea. O minte de profet, care pricepe legătura dintre micile lucruri omenești și întreg universul, care observă mâna lui Dumnezeu și acolo unde altul nu vede nimic. Un bărbat adevărat, care nu numai ludeamună pe alții la luptă, dar însuși e nururea în șirul prim al luptătorilor.

Pribeag era un suflet mare, un suflet nobil, un ideal de bărbat, un om de caracter și peste toate, acestea un poet adevărat. Avea înse și o slăbiciune.

Era dornic de mărire. Nu râvnea după lucruri bagatele, ce le poate da recunoștința publicului. Dar fiind convins, că prin versurile sale a dat expresiune în modul cel mai artistic vecinicele sentimente omenești, doria, ca versurile sale să trăiască vecinic în memoria omenimei.

Doria să fie nemuritor.

Domul acesta nu și-l'a desvâlit în versurile sale, dar dacă fără veste ar fi și făcut lucrul acesta, nime nu l-ar fi învinuit cu nemodestie.

În vrâstă de două-zeci și șapte ani și-a cucerit recunoștința cea mai deplină. Femeile, fetele și tinerii erau încantați de el, bărbații îl stimau. Poeții mai tineri și-l'au ales de măiestru, iar cei mai bătrâni recunosc, că au rămas mai pe jos. Ziarele și revistele scriau articlii de cei mai elogiși. Versurile lui erau socotite ca trecute deja în domeniul literaturii naționale.

Când era de trei-zeci de ani, a scris o tragedie în versuri despre cel mai mare erou național. Pieza aceasta a pricinuit adevărată revoluțiune în lumea literară și artistică. A dat direcție nouă, a adus în modă un ton nou, a schimbat gustul public. Criticii erau de părerea, că pieza aceasta formează o epocă în literatura dramatică, și publicul a cerut predarea ei în decursul mai multor săptămâni de-arândul. Un scriitor de frunte a constatat, că tragedia lui Pribeag, care ne desvâlește întreg trecutul, și dă expresiune clasică tuturor aspirațiilor naționale, nu e pieză de rând, nu e numai o poemă, ci e o rugăciune națională.

Și dacă cineva ar fi apelat la un plebiscit, că oarecare poet modern e într'adevăr nemuritor, ori mai bine zis, care e mai îndreptățit a se crede nemuritor după moarte, abia s'ar fi aflat suflare omenească, care să nu-și fi dat votul în favorul lui Pribeag.

Abia să va fi dat caz, ca nemurirea

unui poet să fie mai verosimilă, decât alui Pribeag.

Și de fapt: Pribeag a fost nemuritor viața sa întreagă. Multimea mare nu l-a cunoscut, dar publicul ales i-a dat cinstea cuvenită și pentru versuri și pentru integritatea lui de caracter. Landele și cununile îl urmăreau la tot pașul. Scriitorii și artiștii l-au recunoscut de măiestru, cunoscuții i-se închinau la toate întâlnirile.

Odată era de tot aproape, să devină nemuritor în mod definitiv. În războinl de independență, Pribeag era tot în șirul prim. Într'o luptă decisivă l-a ajuns un glonț păgân, a picat jos, inimicii l-a ciungărit de moarte. L-au dus de pe câmpul de luptă aproape sfârșit, dar s'a vindecat. De ar fi murit pe câmpul de luptă, cu moartea de erou și-ar fi răscumpărat pe vecie nemurirea. Ar fi devenit legendar, ar fi fost idolul națiunii. Dar s'a întrămat. S'a întrămat și a mai trăit trei-zeci și opt de ani.

În acest șir de ani a scris multe, poate prea multe versuri. În vrâstă mai înaintată filsofa despre infinit, în versuri câte-odată chiar admirabile. Publicul i-a primit cu bucurie și versurile acestea, nu i-a denegat nemurirea, până a trăit.

Bine a făcut publicul, căci viața și altfel nu i-a dat altceva decât nemurirea. Pribeag era om cu ambiție. N'a primit în cinste nici bani, nici funcțiuni publice. Elemozină nu i-a trebuit nici când. N'a vrut să-și umilească curățenia sufletului, n'a vrut să facă lucruri nevrednice de un nemuritor. Pânea de toate zilele și-a câștigat-o cu muncă cinstită. Dar cum munca cinstită de multe ori nu-ți dă bucatura necesară,

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena.

— dela corespondentul nostru. —

Viena la 29 Ian. 1906.

Unul dintre lucrurile mai de frunte, ce preocupă azi pe oamenii de aici, e cazul episcopului Stadler, din Bosnia. Înainte de aceasta cu vre-o 5 luni se însușea episcopului un mohamedan inteligent, exprimându-și dorința să fie botezat, căci din studiile lui a ajuns la convingerea, că religionea adevărată e cea catolică. Episcopul Stadler l'a examinat pe respectivul, că oare ce motive îl îndeamnă, să se facă catolic, și după ce a cunoscut intențiunile lui bune, i-a atras atențiunea asupra împrejurării, că el va fi foarte maltratată de mohamedani, de va face pașul acesta, și i-a zis să judece bine lucrul. Într'aceea mohamedanul l'a tot rugat pe episcop, să permită unui preot catolic să-l instrueze și să-l boteze. Stadler văzând, că mohamedanul e firm decis, să se facă catolic, l'a incredințat pe secretariul său cu instrucțiunea și cu botezul mohamedanului. — După legile politice vigente, în Bosnia nu e iertat să fie botezați mohamedanii; dar de fapt au fost mai mulți botezați, fără să se mai fi gândit cineva la tragerea în judecată a preotului botezător. Cazul acesta însă n'a trecut ca celelalte; înainte de aceasta cu 10 zile a fost judecat episcopul Stadler (pentru că a miruit pe noul botezat) la o pedeapsă în bani (500 cor.) — Episcopul a declarat, că nu se supune pedepsei, căci legea, pe baza căreia e judecat, să opune legii divine, și nu e recunoscută de Roma, din contră, după scrisoarea Papei, preoții au să observe contrariul

legei. — Ce va fi, încă nu știm. Stadler primește zi de zi scrisori și telegrame de aderință dela episcopi, deputați, și alți oameni însemnați. Catolicii din Boznia și Hertegovina fac un memorandum către Sultnul, ca să-i apere în contra administrației austro-ungare. Vremi! — (O telegramă de azi spune, că nou botezatul a fugit în America să scape de șicanele mohamedanilor.)

Vremurile acestea îmi amintesc anii de episcopie a repausatului episcop din Linz, Francisc Iosif Rudigier, fostul spiritual al metropolitului Vancea, în institutul pentru creșterea sublimioră a clerului din Viena (Augustineum). În 25 Maiu 1868 se făcuse legile civile austriace despre căsătorie în cari se aflau mai mulți paragrafi, ce taie în drepturile celea mai sfinte ale bisericeii. Prin circulariul de 8 Septemvrie al aceluiaș an spune episcopul Rudigier preoților și poporului său, că n'are să observe legile acestea, căci se opun dreptului dumnezeesc, care e peste toate drepturile. Urmarea a fost, că Rudigier a fost dat în judecată, și — conziderând circumstanțele atenuante — a fost judecat la 14 zile temniță ordinară și la purtarea speșelor de proces. El a declarat, că nu recunoaște competența tribunalului, căci pe baza concordatului pe episcopi îi judecă Papa în înțelegere cu Împăratul, — deci el nu se va duce în temniță, până nu-l vor duce jandarmii cu forța. — Dar ce se întâmplă? Sentința s'a adus în 12 Iulie 1869 la 9 oare sara, și în 13 și sosește deja în Linz telegrama de agrățiare a Majestății Sale, deși Rudigier n'a cerut-o.

Acesta a fost preot în toată puterea cuvântului, un adevărat prototip de preot, profesor și episcop. Viața lui a fost o luptă pentru interesele bisericeii, unde interesele proprii totdeauna suferă daună. — Biografia

i-a scris-o Meindl (în 2 tomuri, la 1800 de pagini). E vrednică să o citească ori cine, care vrea să știe cum are să lupte un preot ori un episcop pentru drepturile bisericeii.

Un alt distins episcop din Austria, care e un al doilea Rudigier, e episcopul Nagl din Triest, care înainte de aceasta cu două zile fu numit de consilier intim. Austriacii se uită cu drag la el, căci lucră foarte mult și cuminte.

La revedere!

Iob.

DIN AMERICA.

În nr. 2 din „Românul” fratelui Lucaciu, citim următoarea informație interesantă:

Din darul lui Dumnezeu s'a făcut un pas înainte. Preotul Român așteptat cu dor, chiar din partea străinilor de neamul nostru, are cele mai mari părtiniri. În 14 Decemvrie pâr. Lucaciu a fost chemat la palatul episcopesc, ca din partea Monsignorului Ignatie Hostmann să i-să aducă la cunoștință, că pentru comunitatea română de sub conducerea Sfintei Sale, s'a dispus cumpărarea unui loc necesar pentru zidirea bisericeii și a locuinței preoțești.

Terenul e în Gordon are și sunt două parcele, frontul 80 pași, lungimea 155 pași. Acest loc a costat 1800 dolari, cam 8000 coroane. Este o sumă aproape de necrezut! Și această sumă este redusă. Terenul îl avem cu preț favorabil din conziderare, că e merit pentru biserică. Cât mai curând să vor face pași de lipsă, pentru a se putea începe zidirea edificiilor adecă: a bisericeii, a casei parohiale, cari au să coste cel puțin

nu odată s'a întâmplat, că apoteozatul poet ducea lipsă.

Moartea l-a mântuit și de acest ultim năcaz. Națiunea recunoșcătoare i-a făcut o înmormântare splendidă. La înmormântul poetului șapte oratori vestiți s'au întrecut unul pe altul spunându-i neperitoarele lui merite. Toate auctoritățile publice au fost reprezentate, și cei, cari au văzut convoiul, au fost siliți să recunoască, că ceva mai grandios, nu se poate vedea nici pe bină.

Dar după înmormântare nemurirea lui Pribeg a primit o lovitură sdrăvană. La început oamenii mai vorbiau de el, dar nu atât despre operele lui, cât mai vărtos despre viața lui privată. Poetul adecă în anii ultimi ai vieții a făcut un paș greșit. S'a însurat, luându-și de nevastă o fată de opt-spre-zece ani. Tiera nevastă în scurtă vreme s'a săturat de căsnicia în dânsul, și l'a părăsit. Cu credință ori necredință, nu se știe până în ziua de azi.

Publicul doritor de mici picanterii discută cu mult foc nenorocirea poetului, făcând de vină, când pe unul, când pe celalalt. A mărit interesul publicului și faptul, că tinăra văduvă îndată după moartea poetului s'a refuzat pretinzându-și drepturile cuvenite unei văduve. Discuțiile au durat câteva luni, dar tot lucrul a avut numai caracter academic, căci operele poetului au rămas neceritate, și cu atât mai vărtos necumpărate.

Când publicul s'a urtt de micile picanterii domoicite, nemurirea lui Pribeg scădea cu pași giganti. Apar poezi noi. Se ridică alți scriitori, cari ating coarde nouă. Dramaturji noi scriu lucruri nouă. Ajunge la modă alt spirit, alt curent. Pribeg era

cețit din ce în ce de mai puțină lume. Cu toate acestea nemurirea lui se părea asigurată.

Cât-va timp s'a vorbit, că cinstea națională ar aduce cu sine, ca memoria celui mai însemnat poet să fie eternizată prin o statuă. Dar inițiatorii mișcării s'au ostenit cu pregătirile și cu discuțiile înfinte, afacerea stărnei s'a luat dela ordinea zilei. Între acestea s'a întâmpiat ceva memorabil. Proprietarul restaurantului, unde mâncașe Pribeg multe decenii, și a comandat chipul poetului în mărime naturală, și l-a atârnat pe un părete al restaurantului, în semn de recunoștință pentru cinstea, ce i-a făcut în viață.

După zece ani, pe poet l-au îngropat de a doua oară. L-au introdus în manualele de școală.

Guvernul adecă și-a ținut de datorință patriotică a dispune, ca de aci înainte ținerea școlară să fie obligată a ceți și operele poetului Pribeg.

Prin dispușețiunea aceasta pruncii de școală au fost siliți să știe, că între urgișii poezi de până acum a mai ajuns unul botezat Pribeg de care încă vor avta să se teamă ca și de celalalt. De altă parte publicul mare a socotit pe poetul acesta de trecut deja în domeniul istoriei. A devenit classic, deci nu mai este interesant. De aci încolo cărțile lui Pribeg nu le-a mai cumpărat nime, nici au li-a mai cețit nime.

La douăzeci de ani după acestea abia s'a aflat un om, care să știe zece versuri de a poetului. După trei-zece de ani din toată poezia lui Pribeg au rămas două șire, poate cele mai frumoase, dar luate în

seus fals și fără a se mai ști însă și poezia, respective autorul acesteia.

Din toată nemurirea lui Pribeg, i-a rămas chipul din restaurantul „La Brusture”.

După câți-va ani proprietarul restaurantului, fiind bătrân, s'a retras în viața privată. Restaurantul ajunge în mâni străine. La o reparare a aceluia chipul poetului e luat de pe părete și a uncat într'o cămară, prin care faptă, nemurirea lui Pribeg a fost definitiv luată dela ordinea zilei.

»Din codru rupi o rămurea,
Ce-i pasă codrului de ea:
Ce-i pasă unei lumi întregi
De moartea mea le

pută zice și Pribeg ș. cu el tot natul.

A. Z.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima”

crudo	6 cor.
legat	9 ”
Pe hârtie velină consistentă:	
crudo	5 cor.
legat	8 ”

3000 dolari, cam 15.000 coroane. Suma aceasta e prea mare și poporul nostru nu ar fi în stare a o plăti, de aceea îl. Sa Episcopul preagratos va dispune, ca în toate bisericile din oraș în anumite duminici să se facă colecte.

Faptele aceste vorbesc de sine, și noi trebuie să fim cu cea mai mare recunoștință față de păstorul sufletesc binevoitor. E străin de neamul nostru, totuși ne iubesc ca fiii săi.

De aceea Românii să nu fie nerecunoscători, și să nu se retragă dela micile jertfe, cari să recer pentru susținerea bisericii. Iar acei Români, pe cari inima îi trage a face lucruri bune, și voiesc a ajuta biserica lui Dumnezeu, să nu le fie greu a oferi din bănișorii lor ceva și pentru sf. biserică din Cleveland. Să trimată flește-care cât să va îndura la adresa pâr. Lucaci, și despre toate să va da socoteală.

REVISTE.

Budapesta. În 31. I. trecută s'a formulat răspunsul, ce l-au dat capii coaliției la recercarea Monarhului de a lua ei frânele guvernării. Avizul Majestății Sale a fost adus de Andrassy, care a fost primit în audiență la Majestatea Sa. Conținutul avizului nu să știe cu siguranță — tot asemenea nu se știe nici răspunsul, ce l-a dat coaliția. Să spune însă pe șoptite, că avizul Majestății Sale să poate primi numai în formă — după conținut însă coaliția nu-l poate primi nici la un caz. În răspunsul dat, coaliția cere *concesiuni*, formulându-și propoziții mai moderate. E întrebarea însă, că Majestatea Sa va da, ceea-ce cer ei. De aci atârnă pacea.

Că coaliția a pierdut din focul însuflețirii și cererilor, să poate observa și din ieșirea din partid alui Ugron, care nu a fost satisfăcut de loc cu răspunsul, ce s'a hotărât să-l deie Majestății Sale. Prea mult i-s'a părut lui Ugron, că concede coaliția — așa că să aud voci de „tradare de patrie“ o vorbă de altcum devenită banală. Să semnează că vor mai eși din partid vre-o 40 deputați, cari față de împăcarea eventuală, ce-o vrea coaliția cu Kossuth în frunte, vreau să facă din nou obstrucție și gălăgie.

Neînțelegerea în privința vămilelor, care a izbucnit între împărăția noastră și între Sârbia, din pricină, că Sârbia s'a unit cu Bulgaria, prin care unire ministerul de externe austro-ungar a văzut primejdute interesele împărăției noastre — mai ține încă, și nu sunt semne, că va putea fi înlăturată în grabă. Închiderea graniței, atât pentru export cât și import, este contrară învoielii, ce o avem cu Sârbia, și care e valabilă până la 1 Martie.

Față cu aceste măsuri ale Austro-Ungariei, ministrul finanțelor

Sârbiei a declarat, că ori care ar fi purtarea Austro-Ungariei, Sârbia nu va înceta să observe contractul cu Austria, care este în vigoare până la 1 Martie.

Dar la vămile dela graniță, se vor aplica în mod riguros toate măsurile de control față de mărfurile venite din Austro-Ungaria.

Sârbia a retras comanda de făcute în Austro-Ungaria.

Danemarca. Luni după amiază înainte de oarele 4. a murit în Copenhaga regele Danemarcei Christian IX. în etate de 88 ani.

Christian IX. a ajuns la tron prin legăturile soției sale, care a fost prințesa Luiza de Hessen, nepoată a regelui Christian VII. din Danemarca. Tronul ar fi fost să-l moștenească soția-sa, care însă, cu învoirea dietei Danemarcei a abzis în favorul bărbatului ei.

Christian IX. era numit și so-crul Europei. George, regele Greciei, este fiul al doilea, născut al repausatului Christian IX. Alexandra, regina Engliterei este fca lui, de asemenea (Dagmar Maria Feodorowna) văduva lui Alexandru al III-lea, fost țar al Rusiei. Iar regele nou al Norvegiei, Hakon VII. este nepotul său și fiul al doilea, născut al lui Frederic VIII. care, moștenește tronul Danemarcei. Noul rege Frederic VIII. este acum de 63 ani, iar fiul său întâi născut, moștenitorul de tron Christian, este și el de 36 ani.

Moartea regelui Christian IX. a venit pe neașteptate.

Pe tron îi urmează fiul său Frederic VIII.

Balul reuniunii femeilor române din Blaj.

Ceea-ce Sibienui au început azi-vară cu prilejul serbărilor Asociațiunii, aceea au desăvârșit-o Blăjenii la balul reuniunii femeilor. într'un chip nu se poate mai demn.

Tabloul de un pitoresc admirabil, cum numai în vis ți-si fi putut închipui, deștepta în suflete sentimente de cea mai curată măreție și o pace sfântă ți-se așeza în inima sbuciumată de miseriile zilnice, când vedeai porturile naționale românești din așa de feliurite ținuturi, împodobind pe damele noastre, cari le purtau cu mândrie.

Îmi țin de datorință să însămn pe toate damele, cari s'au prezentat în minunatul costum național:

Daș Virginia Precup, Năsăud, Valeria Radeș, Craiova, Ignat, Târnava-mică, Otilia Dr. Negruț, Năsăud, Maria Suciu, România Elena Prie, Săliște, Valeria Domșa, Onaș, Livia Domșa, Oravița, Lucretia Domșa, Moldova, Maior, Șoroștin, Câmpie. — apoi D-șoarele: Valeria Uilăcan, România, Leontina Măcelar și Valerica Albu, Săliște. Răfă Solomon, România, Eliza Rozsnyoi, România, Săbăduș, Târnava-mică, Melania Brândușan, Săliște, Lucia Murășan, Româ-

nia, Cornelia și Eugenia Maior, Murăș. Otilia Câmpean Someș, Silvia Negruț, Se-liște, Silvia Dreghici, Eugenia și Cornelia Deac, România, Aurelia Bătaeui și Leni Muntean Săliște, Mărioara Vlăssa, Târnava-mică, Silvia Nestor, Săliște, Tulia Domșa, Pintie, Vetaria și Hortenzia Groze, și Silvia Ungurean, Săliște, Livia Pop, România, Lucia Vicia, București, Lucretia Vicu, Focșani, Cornelia Laț Târnava-mare.

Tot costume naționale au purtat cu multă fală și domni: Dr. Romul Boilă, Murăș Emil Breda, Bistrița, Dr. Eugen Solomon, Săliște Gavril Precup, Năsăud, Dr. Ales. Pop și Dr. Iuliu Maniu, Râmnicu Vâlcea, Emil F. Negruț, Murăș.

În astfel de bal, cu strălucite podobe, cu fețe vesele de românețe, cu ochi fermecători, petrecerea a durat cu multă voie bună până târziu în zori.

Dorim imitatori cât de mulți!

Rap.

Nr. 2—1906.
soc. mes.

CONVOCATOR.

Domni membrii ai Societății meseriasilor din Blaj, în virtutea § 16 din statute sunt invitați cu tot onorul la a

III-a adunare generală ordinară

care se va ținea Duminică în 11 Februarie 1906 la 3 oare d. a. în localul Casinei române din loc, cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raport general despre activitatea societății în decursul anului 1905.
3. Raportul casarului și proiectul de buget pe 1906.
4. Alegerea alor două comisiuni: a) pentru cenzurarea raportului general, b) pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de buget pe anul 1906.
5. Alegerea alor 2 membri pentru verificarea procesului verbal.
6. Eventuale propuneri.

Blaj din ședința comitetului ținută la 23 Ianuarie 1906.

G. Precup,
prezident.

A. Gruia,
secretar.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pe sâmba bisericii gr-cat. din Craifalău-de-Câmpie, au binevoit a dona On. Doamnă Iuliana Mateiu născ. Chețian, preoteasa văduvă încotore în Ercea, un rând de otajdii bis. în preț de 90 cor., tinerii Vereș Vasile și Ioan din Craifalău, niște lumini în preț de 14 cor. și Chiorean Vasile și lui Pavel, tot din Craifalău, un Eachologiu în preț de 7 cor. 60 fil. Pentru care binefacere li-se aduce sincere mulțămiri și pe aceasta cale, dorindu-le ca bunul Dumnezeu să le resplicească din darurile sale cereșii Craifalău în 22 Ianuar 1906. — *Demetriu Căliman*, paroh gr-cat.

— Spectatul Domn Ioan Ungur, notar cercuat în Marca, serbându-și ziua sa onomastică în 19 crt. ziua botezului Domnului, dimoreună cu snectata D-sale soție Victoria Schiul, au donat pe sâmba sîntei bisericii din Marca, doi prapori de o frumșeță strălucită, cari s'au sfințit cu ocaziunea procesiunii la sfințirea apei. Acești prapori au costat dimpreună cu crucele și rudele frumos lustruite 120 cor. Priu aceasta jertfa a usă bisericii, numitul Domn și Doamnă, cari și până aci au cărtinit biserica noastră, au intrat între binefăcătorii publici a bisericii. Această faptă nobilă bunul Dumnezeu să li-o scrie în cartea vieții și să le daruiască multe zile ferice la mulți fericiți ani! Așzderea Ioan Purcariu, a Gavrilii, poporean fruntaș din Marca, a donat sîntei bisericii un rând de vestminte negre bisericesti în preț de 48 cor. În numele comunității bisericesti din Marca, marinimoșilor donatori li-se aduce prin aceasta mulțămire publică. Marca, în 23 Ianuarie 1906. — *Ioan Popiliu*, reot gr-cat.

Din Arhidieceză. Până la 15 crt. e deschis concurs pentru completarea stațiunii învățătoresci din *Noul român*, în Vicariat. Salar 300 cor. din repartite, cartur și grădina. — Tot până atunci e de ocupat parohia *Hodis* (tr. Morlaș) venitul congrual cor. 357 76, parohia *Silvașul-român* (tractul Murăș-Uioar), venitul congrual cor. 358 08, parohia *Sânta-Măria* (tr. Bua), venitul congrual 248 78 cor. — Păua la 28 crt. se eșerie concurs la o peștie de 300 cor. din fundatiunea mitropolitului Alesandru Șterea Șulțiu. Pot concurge văduve preotese rămase în stare miseră.

Știri personale. Dl *Ioan Lazarici*, profesor de umba română la preparandia din Deva a trecut la penzie, după un serviciu de 34 ani.

— *Ioan F. Negruțiu*, inginer la căile ferate în Kapósvár, a fost numit ingineur arhidiecezan.

Bolnavi greu e și regele Eduard al Anglier, suferind de astma, și primatele Vaszary, a cărui stare sanitară exprimă serioase îngrijiri.

„Musa Română“. Nrul prim a Revistei muzicale „Musa Română“ va apare la finea lui Ianuarie st. v. cu următorul conținut muzical: 1. Marșul „O idee“ compus din cântecele „Calugarul“ și „Adio la Carpați“. 2. Uvertura la balada „Ereulean“. 3. Jocuri din Banat. 4. Priceasua cea sf. Pașii „Cu trunul“, pentru cor bărbătesc. 5. Romantă din opereta „Scara Mătei“.

„Luceafărul“. Nrl 2. din această escelentă și elegantă revistă cuprinde minunate icoane de ale pictorului Smigelschi, cari fac podoaba catedralei din Sibiu: Angerii, Arhangeli și stăpânile. Evang. Luca și Marcu, iar ca supliment foarte artistic: Iesus Hristos Pantocratorul. Apoi bucăți literare de Goga, Agârbiceanu, Sandu-Aldea ș. a. O adevărată podoabă pentru ori-ce casă românească e această revistă.

Dela espositia din București. Dl Kiriak, cunoscutul dirigent al corului Carmen din București, a fost însărcinat de ministrul cultelor din România, să organizeze un concert în sîl mare, cu prilejul espositii, la care vor fi invitate să colaboreze toate corurile românești din țările locuite de români.

Convocare. Adunarea generală a Reuniunii Pomierilor voluntari din Blaj se convoacă pe ziua de 18 crt. la oarele 2 d. p. în edificiul preparandiei. — *Comanda.*

Dela societatea meseriașilor. Seria serateelor meseriașilor, intrupte din cauza altor petreceri, să va reincepe Duminică în 4 Februar. Va ceni dl profesor Alesandru Ciura, va declama Ioan Ienășel, sodai friser. Începutul la 5 oare seara. Prețul intrării 10 fileri.

Petreceri. Reuniunea femeilor rom. din Abrud Abrudsat și jur. invită la *petrecerea cu dans costumată* (costume românești populare), ce o va aranja Joi în 8 Faur n. 1906. în sala hotelului „Deunata“ din Abrud. Venitul e al Reuniunii femeilor române din Abrud. Abrud-sat și jur. În panză să aranjază o șezătoare populară.

— Universitarii români din Ciuj invită la *petrecerea cu dans*, ce se va aranja în sal. dela „Hotel Central“, în 17 Febr. n. 1906. Venitul curat e destinat pentru casina română din loc.

— Reuniunea română de cântări „Hilaria“ din Oradea-Mare invită la *concertul urmat de dans*, ce-i va aranja Joi la 22 Februarie 1906 cu concursul binevoitor a doamnei Gizela Popescu și a dnușoarelor Nora Kiss Eugenia Fășie, Lucia Popu, Helena Surtica, Valeria Venter și Valeria Baba, în sala mare dela „Arborele verde“. Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului reuniunii și a mesei studenților. În panză să va juca călușerul și bătuta.

Mulțămire. Tuturor prietinelor și cunoscutilor, cari prin condolențele lor, au încercat să ne aline durerea, cãsătată prin pierderea atât de timpurie și neașteptată a iubitei și neuitatei noastre fice *Gabriela*, pe această cale le exprimăm cele mai sincere mulțămiri. — *Romul Marchiș*, paroh gr-cat. în Tămăia și soția sa *Elisabeta Sarahadi*.

— Toți aceia, cari din incidentul morții preainbitului nostru soț, tata... *Gregoriu Ordace*, în persoană ori prin scrisori de condonanță, ni-au alinat durerea, li rugăm să primească pe calea aceasta sincerele noastre mulțămiri. Blaj, la 31 Ian. 1906. — *Intristata familie.*

Dare de samă și mulțămire publică. Cu prețul banului aranjat la 20 Ian. crt. de Reuniunea pompierilor voluntari din Blaj, au intrat cor. 346 — s'au cheltuit cor. 98 20. Venitul curat a fost de cor. 247 80. Au solcit peste prețul de intrare, ori au plătit țara a ina parte la bai Dnii: Dr. Daniil Szabo, adv. 7 cor. David Radeș 4 cor. Hegedüs L. 2 cor. Nagy Károly 10 cor. Anton Pop. 2 cor. Dr. Ales Pop 2 cor. Flavin C. Domșa 1 cor. Dr. Romul Boilă 3 cor. Friedmann 1 cor. Iuliu Pop 1 cor. Nic. Grnia 2 cor. Ilie Mircea 2 cor. Henrich Mendl 7 cor. Ungar Gyula 2 cor. Simoffy Alajos 4 cor. Ioan F. Negruț 6 cor. Emil Viassa 2 cor. Nattali Vilmos 2 cor. Sántzer I. 2 cor. Vas. Suciu 1 cor. Schaffend Oswald 3 cor. Dr. Eug. Solomon 3 cor. Simeon Muntean 3 cor. Gustav Schneider 2 cor. — Comanda pompierilor exprimă generoșilor contribuenți sincere mulțămiri. Blaj, 1 Faur n. 1906. — Casariul: *Aurel C. Domșa*.

— La producția teatrală, aranjată de tinerimea română gr-cat. din Zorlentul-mare, în 20 Ianuarie 1906, au binevoit a supra-solvi următorii domni: Emil Tanádi, forestier în Prebul 4 cor., Dr. Petru Mladin, medic cerc. 1 cor. 60 fil., Grigorie Pocean,

notar cerc., 2 cor., Boros István, sergent de gendarmi 5 cor., Kaszás Pál, respicient finan. 2 cor. 80 fil., Petru Balu, preot în Zorlentul-mic 1 cor. 60 fil., Augustin Sandru, învățător în Zgribesti 80 fil., Lucretia Popa 2 cor., Iuliana Popa 1 cor., Nicolae Ciucună epitrop 1 cor. 60 fil., Iulian Goia, epitrop 1 cor., C. Fischer 60 fil., Ioan Popăilă 80 fil., Constanța Novac, învățător 40 fil., Jakab István 1 cor. 20 fil., Adam Kohut 40 fil., Ioan Friedrich 40 fil., Ioan Brazda 20 fil., N. N. 1 cor., Petru Bălaci 40 fil., W. Stern 80 fil., E. Stern 80 fil., Nicolau Vogel 1 cor. 40 fil., Firu Groza 40 fil., Dănilă Mezin 40 fil., Dimitrie Driica 40 fil., Dimitrie Romănu 40 fil., Pap János 80 fil., Schön Fr. 80 fil., Fillingier Lajos 20 fil. Suprasolvirile și încassarile au fost 166 cor., din care subtrăgându-se șpeșele de 66 cor., rezultă un venit curat de 100 cor., care sumă e destinată pe sâmba bisericii. În numele comitetului aranjator și pe aceasta cale aduc mulțămiri tuturor, cari au binevoit a supra-solvi. Zorlentul-mare, la 24 Ianuarie 1906. — *Iosif Popa*, preot gr-cat.

Oroloage de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și cumpăra cu toată încrederea dela firma IULIUS ERŐS din SIBIU, care atât în eșecutarea serviciului, cât și a prețului meriță toată considerarea. De ce să umbliăm după lucruri rele pe aicea, când celea bune le aflăm la noi acasă?

Necrolog *Gabriela Marchiș*, fice preotului din Tămăia Romul Marchiș după grele, dar acurte suferințe, provăzută cu Șa. Sacramente ale muribunzilor, în frageda sa etate de 16 ani și-a dat blândul și nevinovatul său suflet în mânie Creatorului, în 19 crt.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

A. O. în B. Într'adevăr nu pricepem nici noi, cum de „Telegraful Român“ din Sibiu, care are „corespondentul“ său stabil în București, n'a fost informat despre succesul, pe care piesele muzicale ale profesorului nostru Iacob Murășanu, l'au avut în preșjma săbătorilor, în marele concert dat de Kiriak. Poate a fost bolnav....

Numai la Căminul

unde copiii sunt sănătoși și viguroși domnește noroc deplin la vatra casnică. Mijlocul cel mai bun, pentru conservarea sănătății copiilor, este Emulsiunea lui Scott, emulsiunea din cea mai bună untură de pește medicinală din Norvegia amestecată cu Hippophosphiti de var și natron. Unde se folosește Emulsiunea lui Scott, copiii nu sunt debili, bolnăvicioși sau rămași îndărăt în dezvoltarea lor.

Toți copiii o iau bucuros, căci emulsiunea lui Scott are gust dulce și plăcut, și este ușor de mistuit și pentru stomachul copilului săbit. Pescarul cu botogul cel mare e-te semnul de garanție al procedurii veritabile a lui Scott.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimițându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea“, primește fie-care franco o sticlă de mustră dela Dr. BUDAI EMIL, farmacia orașului BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

(5) 2—2

AVIZ

Să vinde din mână liberă în Veza o casă cu 3 chilii și o culină de vară cu toate superedificatele.

Doi culegători

români, află aplicație numai decât în Tipografia Seminarială din Blaj.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

Alții apoi explică fenomenele acestea spunându-ne că în hipnoză simțurile se concentrează la un loc, pe cum au fost ele concentrate în embrion. De tagma acestora se ține: *Gampili Clausius, Büchner* și alții. Cei dintâi ni-au fost degradat la rangul de animale foarte de jos; aceștia ne confundă cu embrionul. La explicarea aceasta nu zic nimica. Ea e prea absurdă; și pe lângă aceea ar dovedi prea mult. Pentrucă atunci omul ar putea să isprăvească toate lucrările, nu numai cele sensitive, ci și cele intelective, de ex. cu mâna, pentrucă în embrion toate simțurile au fost concentrate la un loc, și pe lângă aceea acolo se mai aflau și facultățile omului raționale, cum zic materialistii aceștia.

b) *Vederea clară sensitivă.* Sub aceasta se înțelege vederea lucrurilor prin corpuri netransparente. Aceasta încă s'ar părea că nu se poate admite ca fenomen natural.

α) Pentrucă, pe cum am mai zis, ca să putem vedea un corp oarecare, e de lipsă ca punctele luminate să formeze pe retină imaginea lui. Așa ne învățau până acuma științele naturale. Prin corpurile netransparente însă, lumina nu poate străbate; prin urmare nu se poate forma pe retina ochiului nostru imaginea corpului coperit de corpul neștrăvăzător.

β) Pentrucă nu se poate admite explicarea hipnotiștilor materialisti, și în special a lui Cesare Lombroso. După părerea lor, în corpurile netransparente încă sunt pori, și prin porii aceștia încă trec raze de lumină. — Toate acestea le admitem și noi. — Dară negăm că lumina aceea ar fi suficientă ca omul să vadă. Pentrucă la vedere nu se recere ori ce lumină, ci lumină *proporționată* cu ochiul omenesc, carea lipsește în cazul nostru. — Adaug ei, ce e drept, că facultățile omului sensitive, în hipnoză, sunt de tot sensibile. Așa să fie, zicem noi. Dar ele ar trebui să fie *infini de sensibile*, ca să poată fi alterate de o iritațiune infinii de mică. Sensibilitatea aceea infinii însă, ei n'au dovedit-o. Prin urmare, până nu vor dovedi-o, nu va fi *proporție deplină* între ochiul omenesc și între lumina, ce străbate prin porii corpului netransparent.

Alții apoi recurg la razele x ale lui Röntgen, ca cu ajutorul acestora să explice vederea prin corpurile netransparente. Dar acestea încă nu le ajută. Pentrucă cei ce văd prin corpurile netransparente nu se folosesc de razele lui Röntgen. Și pe lângă aceea, chiar și dacă s'ar folosi de ele, încă tot n'ar putea să vadă prin corpurile neștrăvăzătoare. Pentrucă razele acelea, — cari străbat prin anumite corpuri, de ex. prin lemn, etc., și nu străbat prin altele, de ex. prin metale, — nu ne prezintă corpurile, prin cari nu străbat, cum sunt ele în sine, ci numai în umbră. Din umbra corpului însă nu putem cunoaște corpul cu deamăruntul, pe cum făcea de ex. Emma Zanardelli, carea spunea obiectele cu deamăruntul.

c) *Efectul medicinelor din depărtare.* Acestea încă s'ar părea, că nu se pot admite ca fenomene curat naturale.

α) Pentrucă pe cum ne spune fizica, cauzele fizice nu pot lucra, dacă nu sunt aplicate. Aci din contră ar lucra, nu numai fără să fie aplicate, ci și fără să fie măcar cunoscute.

β) Nu se poate apoi admite nici explicarea hipnotiștilor materialisti, ca și când ele și-ar avea efectul lor prin porii vaselor, în cari sunt închise. Pentrucă la producerea unui efect nu e de ajuns ori ce influx al cauzei, ci se recere o influință proporționată cu efectul. Și astfel, la înveninări și la vindecări, nu e suficientă ori ce influință a veninului ori a medicinei asupra organismului, ci se recere o influință corăspunzătoare cu organismul și cu înveninarea, ori cu însănătoșarea. De altcum în contra explicării acesteia vorbește și faptul, că farmaciștii nu se înveninează și nu se vindecă, cu toate că petrec tot între veninuri și medicaine.

2. Fenomenele hipnotice superioare nu se pot explica pe cale naturală din *lipsa totală de proporție* dintre cauză și efect. — De acestea se țin:

a) *Fenomenele telepatice, sau vederea de lucruri și persoane din locuri depărtate.* Acestea nu se pot explica pe cale naturală.

α) Căci pe cum ne spune fizica, omul nu poate vedea la ori ce distanță, pentrucă însuși aerul formează dela un loc în color un strat neștrăvăzător, iar obiectele cu cât sunt mai departe, cu atât ni se par mai mici, așa că la o distanță mare obiectele mai mici se pot considera ca nimica. La acestea să se mai adaugă și faptul, că între hipnotizat și obiectul văzut de el, sunt o mulțime de lucruri netransparente, cari împedecă vederea. Astfel a fost cazul Ellet Salomon. Ea nu numai că a trebuit să vadă din Tuzsér un bolnav, care zăcea în Vârșeț, ci în acelaș timp privirea ei a trebuit să străbată prin toate dealurile, pădurile, orașele și satele, cari sunt între acele două locuri, și prin pereții tuturor caselor din Vârșeț, cari erau în calea căsii lui Neukom. ¹⁾

β) Pentrucă nu se poate admite explicarea dată de unii hipnotiști. Explicarea aceasta constă în ipoteza duplicării ori împărțirii sufletului, ca și când sufletul omenesc s'ar duplica așa, că unul ar rămânea în hipnotizat, iar celalalt ar vagabunda prin locurile, pe unde i-a dispus hipnotizătorul; ori că mintea omenescă ar eși din trup, apoi ar vagabunda pe unde i-a comandat hipnotizătorul, și în fine s'ar întoarce înapoi, ca să spună cele văzute. Explicarea aceasta, zic, nu se poate admite, pentrucă omul are numai un suflet, și mintea omului, carea este o facultate a sufletului, nu se poate separa de voință, și de puterile inferioare (cea vegetativă și cea sensitivă) ale sufletului. Pentrucă sufletul omenesc nu este compus din mai multe părți.

γ) *Manifestarea anumitor idei și cunoștințe, pe cari mai înainte hipnotizatul nu le-a avut și nici nu le-a auzit vreodată în viață.* Aceasta încă nu se poate explica pe cale naturală pentrucă lipsește de tot proporția dintre cauză (hipnoză) și efect (vorbirea în limbi streine; cunoașterea morburilor, a terminilor tehnici medicali și a medicinilor corăspunzătoare: cunoașterea anumitor arte mai înainte necunoscute, etc.) Căci hipnoza în puterea sa numai atâtă ar putea face, ca pe timpul, când unele facultăți ale omului sunt legate, celelalte să lucreze mai intensiv, cum se întâmplă și în somnul natural. Dar aceea, ca omul să știe lucruri, mai înainte neștiute, hipnoza nu o poate face, pentrucă nime nu poate da ce nu are. Așadară după ce cunoștințele acestea nu sunt nici dela hipnoză, nici dela hipnotizator, și nici dela hipnotizat; prin urmare ele nu se pot explica pe cale naturală, ca efecte de ale hipnotizării. În consecință va trebui să se admită o minte înțelegătoare, dela care să provină toate fenomenele acestea spirituale ²⁾

c) *Cunoașterea cugetelor.* Nu vrem să zicem că toate cunoașterile de cugete, câte se spun, ar fi fapte adevărate. Multe din ele sunt șarlatanii, ori deducții din anumite semne. Admitem și aceea, că câteodată se poate cunoaște câte o *rezoluțiune hotărâtă* a voinții, și fără să se manifesteze cu gura. Căci de multe ori o exprimă fața, ochii, ori o pot exprima și nervii. Astfel putem cunoaște câteodată, că cutare vrea să ne ntrebe ceva; ori că n'a înțeles ce am zis, etc. Dar negăm, că s'ar putea cunoaște pe cale naturală cugetele omului, fără să le exprime. Motivul este:

α) Pentrucă omul nu poate ceti în internul altuia. Martoră este întreagă omenimea, carea dela începutul lumii și până astăzi a atribuit toate cunoașterile de cugete unor puteri supraomenești. Și oamenii de câteori era vorba să afle faptele rele ale vreunui individ, care nu voia să le spună, totdeauna au recurs la martori; ori dacă n'au fost martori, faptele au rămas nepedepsite. Nimănui însă nu i-a trecut prin minte, că el ar putea să cunoască faptele acelea în însași mintea ori convicțiia făcătorului de rele. Și nici că se poate altcum, pentrucă lipsește mediul, în care să le putem cunoaște.

(Va urma)

¹⁾ De altcum vederea lucrurilor din locuri depărtate nu s'ar părea *absolut* cu neputință să se explice pe cale naturală. Căci un ochiu foarte sensibil ar putea să le vadă oare cum în razele luminoase refrante, analog cu telegrafal fără sârmă — și într'atâta fenomenul acesta l-am putea pune între fenomenele hipnotice mijlocii. Dar după ce explicarea aceasta e de tot greoaie, l-am pus și pe el între fenomenele hipnotice superioare.

²⁾ Pe cum poate vedea ori cine noi am vorbit aci despre cunoștințe într'adevăr neavute și neauzite, iar nu despre cunoștințele, pe cari să le fi avut cineva vreodată, pe cari apoi să le fi uitat cu totul. Pentrucă aceste din urmă nu e imposibil să-i vină omului în minte, prin o sguuire radicală a memoriei.

Păstoriul sufletesc.

Ca de orice apariție literară mai de seamă — va fi și bine și folositor să ne dăm sama încă de acuma, dela început și de această revistă bisericească.

Avem nr 1 cu un cuprins destul de larg: 8 predici, o vorbire la cununie și o meditație; iar în partea a II două lucrări teologice ce să vor continua.

Dintre cele 3 predici la praznice luminate, ce cad în timpul acestui prim număr, una e mai sărbătorească ca cele două. Nu numai natura praznicelor mari ci și alte multe împrejurări firești ne cer ca la praznice mărețe să luăm și avânt sărbătorească, să ne stăpânim mințile și inimile cu inspirații vrednice de mărirea lor, cărora apoi să le dăm și un rost cât se poate de sărbătorească. — Aceste pretenzii le și prea întruște cuvântarea de „Anul nou“ cu idealismul avântat și cu expresiunile și elegante și cuceritoare de minți și inimi nu de toate zilele.

Numai cât ar greși acel preot, care predica aceasta sărbătorească ar rost-o — ori ce și mai rău ar fi — ar ceti-o tocmai cum ni s-a da. Atunci abia cred că ar fi mulți cari în „atletul erou“ ar găsi pe puternicul uriaș cu obraji rumeni și cu fața netedă nezbișiată de furtune și viscole. — Căci să mi-să jerte cucernica observare: pe anul nou personificat oratorice: de atlet erou, nu l-au putut sbiciula furtunile anului 1905 — cum să zice — cari i-au premers în timp, de vorbă, cearta și sfada cu el n-au stat, — pentru că acei ani erau acum prăbușiți în abizul perirei în clipita când zorile vieții atletului s-au ivit pe orizontul timpului. Va rămâne deci adevăr: că atletul erou nu din tăria ori hărnicia lui specială își are obraji așa rumeni, ci din norocul crud, că încă nu l-au ajuns arșiță de soare vătămătoare nici aer ori viscol supărător, — de ce însă ca alți muritori nici el nu va scăpa. — Cu o săritură hronologică în material și pagini, mă întorc la a 2 zi de Crăciun și apoi iar sar la duminica de după botez — ori fie — botează, să iau în conziderare cele două preoici de același autor-redactor amândouă. — În fond sunt teologice și instructive deodată, în formă și dezvoltare destul de limpezi și chiar oratorice. Mult suplenesc lipsele cuvântărilor premergătoare lor. — Predica dela „Dum. lui Zacheu“ e moralizătoare și socotind micimea lui Zacheu e potrivită. — De celelalte din acest număr nu-mi dau seamă, decât de meditația lui S. Gocan, care merită atențiune, iar autorului ei laudă!

Ma mai mult cu condamnabil ca un cler luminat din o provincie mitropolitană cu 3 episcopate să nuși aibă o singură revistă științifică-literară ori pastorală. În o așa stare — abstrăgând dela conziderații

de ori ce natură, apariția „P. S.“ avem nu numai s'o salutăm, ci și s'o îmbrățosem ca o necesitate. Împrejurarea că redactori sunt persoane fără renume, pe nimeni nu îndreptățește la nedumeriri, dacă i-să spune: că ni-au lipsit terenul de muncă literară bisericească. — Dar mai vartos nu dă drept la nedumeriri împrejurarea pomenită, pentru că în ajutorul redactorilor e angajată floarea clerului. Ori de greșesc în presupunere pentru prezent? — doresc și aștept să-mi deie dreptatea viitorul.

Redactorii își vor avea meritul lor destul de mare numai dreptatea să ne stăpânească și judecata nepreocupată să ne fie ortacul de cruce.

Să nu cercăm *cine*, ci *ce* și *cum* scrie și vorbește.

Dacă toți cei cu minte, inimă și îndămnă bună, cărora „P. S.“ le dă prilej a face neguțătorie sfântă cu talanții primiți, vor munci din o pătrundere de dragoste către fiii bisericeii lui Hristos, cu o înțelepciune pastorală cuceritoare de minți și inimi, în spiritul reclamat de trebuințele turmelor cuvântătoare, atunci „P. S.“ nu numai că are viitor, ci va fi un vrednic grăitor a Mirelui ceresc și preste puțin timp va îndestuli și justele pretenzii literare.

V. P. S.

Dare de samă și mulțumită publică.

Corul gr.-cat. din Ernoțfaia, cu ocaziunea concertului împreună cu teatru. din 8 Ianuarie 1906 a obținut un venit general de 577 cor. 80 fileri. Din cari în acoperirea șpeseilor, a ieșit 317 cor. 80 fileri. Venit curat a rămas așa dară = 260 cor. — fil. care sumă s'a și deus la iustitiul de credit „Mureșana“ din Reghin, cu libelul de mai înainte spre acest scop.

Cu această ocaziune au binevoit a suprasolvi următorii Domni: Leonold Hügel, Reghinul-săsesc 10 cor. Ioan Popescu, Toplița 6 cor. Societatea I. de plute din Reghin 5 cor. Firma Goldsinger & Teplanczki, Hârbus 5 cor. Dr. Goldsinger Oscar, Hârbus 5 cor. Dr. Goldsinger Mór, Hârbus 5 cor. Dr. Biedl Sámuel, Hârbus 5 cor. Dr. Eduard Alzner, Reghin 4 cor. Dr. Wigner Norbert, Reghin 4 cor. Raskovanyi Náador, Reghin 3 cor. Teplanczki Ernő, Hârbus 3 cor. Braun Ladislau, Hârbus 3 cor. Nicolau Censian e in p. V. Szt. Iván 2 cor. George Radu, Hodac 2 cor. Reșetan Daniel, Mîlașul-mare 2 cor. Supter Felix, Reghin 2 cor. Klopot Sámuel, Ernoțfaia 2 cor. Simion Trostler, Hârbus 2 cor. Stern Andor, Hârbus 2 cor. Klein Salamon, Hârbus 2 cor. Ioan Müller, Hârbus 2 cor. Fischer Mihail, Hârbus 2 cor. Steigenberger Armin, Hârbus 2 cor. Schreiber Alfred, Hârbus 2 cor. Klein Mór, Reghin 2 cor. Ioan Pop. Filpișul-mare 1 cor. Vasile Duma Zăbenița 1 cor. Aurel Dambrava, Hebic. 1 cor. Ioan Gidiu Deda 1 cor. Nicolau Nașcu, P. Iiva 1 cor. 60 fil. Macskási Ferencz Radnoțfája 1 cor. Brückmann G. Radnoțfája 1 cor. Herschdorfer Áron, Radnoțfája 1 cor. Klein Frida, Radnoțfája 1 cor. Izák Izák, Radnoțfája 1 cor. Blei

David, Radnoțfája 1 cor. Erdősi Ferencz, Radnoțfája 90 fil. Dumitru Ineze, Reghin 40 fil. Iosif Timar, Reghin 40 fil. Vics Vasile, Sokol 40 fil. Szabó Susana, Radnoțfája 40 fil. Wiegner Henrik Radnoțfája 40 fil. Szegő Floris, Radnoțfája 30 fileri. Frachter Eek, Radnoțfája 20 fil. La oialtă = 97 cor. 20 fil.

Nu putem întrelăsa a ne revanșa față de Domnii: Dr. Ioan Harșa, Dr. Augustin Chetan, Dr. Ioan Popescu, avocatii. Iosif Popescu, casar de bancă, dl. Ales. Ceușan, medic. I. Truța, jude reg. pens. Sever Barbu, comptabil de bancă și alți domni inteligenți din Reghin, cari prin nobilia lor ținută, pe cum până acum așa și în presente, au dus jertfe morali și materiali deosebite întru promovarea prestigiului național, aducându-le și ne aceasta cale respectul și mulțămitele noastre profunde!

Ernoțfaia, 18 Ianuarie 1906.

I. P. Chinezu
președ.

George Bogdan
casar.

Ioan Moldovan
controlor.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară, Anul V. Nr 3, cu următorul sumar: I. Slavici, Ce e național în artă (I). D. Anghel, Plecare (poezie). N. Iorga, Ce este România în mișcarea culturii românești (II). — Radu D. Rosetti, Lacrimile (Sonet). — I. Ciocărlan, Mioara Cerbului. — D. Nanu, Răvașe: I. Dorul copil. II. E vre-un păcat? (poezie) — C. Sandu-Aldea, Seri de iarnă. X. Cugetări. Cronica: N. Iorga: „Viitorul Românismului în Balcani“ de N. N. Mașco; „Orizontul“ de A. Cuj; „Luceafărul“ din Pesta; Ilustrațiile noastre. În supliment: Stâlpi de morminte din Ardeal; Dăun: Grigorie Dimitrie Ghica, Domn al Munteniei (1822—1828). (ilustrații).

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminecile și sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu, 3 cor.

Predici ocazionale și funebreale v. II de Dr. Elefterescu 3-50 cor.

Din editura „Luceafărul“:

Ioan Agârbicean: Dala Țară 1-50 cor.
Ioan Ciocărlan: Traiul nostru. 1-50
Al. Ciura: Icoane. 1-20
M. Gorki: Nuvele . . . . . 1—
Oct. Goga: Poezii . . . . . 3—
Z. Bârsan: Ramuri. . . . . 2—

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroață.

Cumpărați!

„Calendariul Unirii“ pe anul 1906.

ediția, care costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Ediția avută s'a epuizat.

Cumpărați!

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abon. dela:

Găldu pe 1905. Poștelec pe 1904. Rece-Cristur pe 1904 și 1905. Săn-Mihail-dezert pe 1905. Sotelec pe 1905. Tihau pe 1905. Var pe 1904. Ugruș pe 1905. Vaidahaza pe 1905. Bogata-rom. pe 1906 pătratul 1-im. Bucium-gesa pe 1906. Roșia-de-munte pe 1905 Felminiu pe 1905 Casina, Beiuș pe 1906 pătratul 1-im. I. P. Beiuș pe 1905 sem. 2-lea. Coruieni pe timpul din 1/4 896—1/4 1898. Rupaș. Dr. Al. Grama nu a fost redactor la Unirea, ci la „Foia bisericască”, carea a încetat la an. 1890. Plăcirile, ce ați făcut mai în urmă sunt: În 11/4 1900 de 24 cor. și în 31/12 1904 de 16 cor. Custelnic pe 1905. Tohanul-vechiu pe 1906. Tăurea pe 1906 sem. 1-im. Sălduș (Gyó) pe 1906. Sănmărtinul-sărat pe 1906. Cătina pe 1906 sem. 1-im. Alba-Iulia, Măieri pe 1906. Călinesci pe 1905. Pe trecut nu mai datoriti nimic; afară de abon. pe anul curent 1906. Minei pe 1905. Vă rugăm și pe 1906. B. D. Lugoș pe 1906 sem. 1-im. G. M. M. Beiuș pe april—decembrie 1905 și januar—martie 1906. Săulia-de-Câmpie pe 1906. Răuș pe 1906. Ceialtați bani s'au predat destinației lor. Iscroni pe 1905. 1/1—1/8. Sănmărtinul-de-Câmpie pe 1905. St. P. Blaj, pe 1905. Bărsău-de-jos pe 1906 sem. 1-im. Ciutelec pe 1905 sem. 2-lea. T. B. Beiuș pe 1905 sem. 1-im. Hidig am primit cu mulțumită și cuietăm an. 1906 sem. 1-im. pentru Hidig, Almaș, Cosniciul-de-jos, Cristelec, Marca, Porț și Șumal. Ilinaș pe timpul din 1/3 până în 1/9 1905. Casina, Orăștie pe 1906 sem. 1-im. Vaidacuta pe timpul 1/11 1903 până în 1/11 1904. Tur pe 1901 și 1902. Feneș (Bihor) pe 1905 aprilie—septembrie. Baia-de-Criș pe 1906. Zăicani pe 1902—1904. G. I. Orade pe 1906 pătratul 1-im. Măntuș Gherlei pe 1903. Capitălanul-de-Murăș pe 1898. Berzova pe 1906. Binevoiti a regula și anii 1895—1900 cu On G. H. din Hosszúpályi. Petrălac-rom. pe timpul din 1/3 1902 până în 1/3 1904. Morlaca, Molosig, Bociu, Mărgău, Reșița, Secuieu, Vișg, Bologa, Ciucea, Hodiș, Fildul-de-sus și Fildul-de-mijloc pe 1905. Ticoaniul-mare pe 1906 Mușca pe 19-1 în restanță mai rămân anii 1902—1905. Ca document pentru rațiuni servește recepisa postală, cu provocare la cuietarea de fuță. Cernesti pe 1901. Vă rugăm și pentru restanța anilor următori. Lăta-mare (Ig. Sz.) pe 1905 sem. al 2-lea.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

74
distingeri.
6
medalii de stat.

10,000
motoare liferate
spre indestulirea
tuturora.

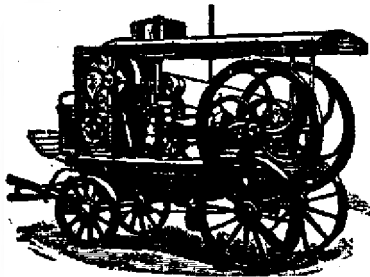
Filiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI, Teréz-körút 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru
inblătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel
mai escelent fabricat în toată Europa. Con-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte
simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda s'au pot
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
apă, la negoțul cu lapte, la inblătit etc.

Instalările noastre s'au fac prin oamenii
noștri experți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

**Garantă bună! Condițiuni de solvire
avantajoase.** (31) 8—24

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. (ele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **120 și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, precum palpitatea de inimă, ameteii, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicals, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ruscice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din brânșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școlii Nr. 41.

(22) 9 10

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (89—52)

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszében) strada
Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuise de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☜
Mare deposit de sticle măritoare,
ocheane și binocle

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit franco și g.atis
Prețcurent ilustrat. ☜

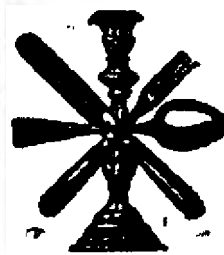
Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duble de o construcție puternică și trainică, costă 750 coroane.

(5) 18—52

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimite în totă lumea renomita și de totă lumea plăcuta mașină din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
șite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal din-
lăuntru) despre calitatea căruia p... nța
pe 25 ani. Spedițiunea se face o... gură
ori prin trimiterea banilor înainte...

SCHIEFFER D. SA
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, liliie, viole, resedă,
jasmin, lăcrămiore.

Banii s'au se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 10 Februarie 1906

Numărul 6.

Al doilea refuz al Regelui.

(=) După o săptămână de speranțe zădarnice, criza revenită iarăș, de astădată într'o formă mult mai deprimătoare, pentru șefii coaliției și pentru toți ceilalți, cari nădăduiau, că lucrurile o să ajungă în sfârșit la desnodământ. Șefii coaliției îndeosebi, cum se simțeau deja cu un picior în fotoliul ministerial, au rămas cu totul zăpăciți de acest duș rece.

Ajunseseră de acord politicianii unguri, în timpul din urmă, că singur Andrassy intrunește toate calitățile de a lua în mână frânele guvernării și de a forma cabinet.

De aceea, o dispoziție blajină de pace și dinasticism plana asupra celor mai vehemente jurnale coaliționale deodată cu plecarea lui Andrassy la Viena. Monarhul provocase adecă coaliția să formeze guvernul pe baza programului militar propus de comisiunea de 9, declarând că în chestiunea limbei de comandă nu va face nici o concesiune, și că emblema pentru instituțiunile comune va stabili-o singur, iar în privința economică cere primirea convențiilor încheiate cu străinătatea.

Comitetul coaliției intrunindu-se a adus unele concluze, cari la aparență se uniau cu cele ale Domnitorului, în fond însă erau cea mai fățisă respingere a acestora. Având în vedere situația gravă a țării și provocarea directă a Majestății sale către conducătorii coaliției, partidul dominant se declară a primi deocamdată guvernarea, fără a renunța însă la principiile ei. Mai mult. Partea militară a programului coaliției o face atârnatore dela „noua manifestare a voinței națiunii.”

Viitorul guvern coaliționist își propunea între agendele cele mai urgente: *reforma electorală*. Lucru

natural, că fiind odată puterea în mâna lor, știau ei să se îngrijască de o reformă electorală în acel sens, încât partea militară a programului lor, eșia la nouele alegeri, cu reprezentanți de ai lor în majoritate covârșitoare. Astfel împăratul trebuia să supună unui plebiscit foarte problematic punctul său de vedere atât de neclintit în chestiunea militară, prevăzut în articolul de lege XII. din 1867.

În privința economică, coalițiunii primesc să încheie convenție cu Austria, pledând pentru înființarea băncii magiare, de sine stătătoare; iar în privința *afacerilor interne*, se vor folosi de întreagă libertatea de acțiune garantată din partea Majestății Sale. (?)

Cam aceste ar fi punctele mai principale din răspunsul coaliției, prezentat Majestății Sale de contele Andrassy. La aceste Majestatea Sa a răspuns categoric în următoarele: „Deoarece prin cercetarea minuțioasă asupra propozițiilor coaliției, prezentate de contele Andrassy a aflat, că acele propozițiuni conțin respingerea punctului de vedere al Regelui — acțiunea contelui Andrassy s'a considerat încheiată.”

Lucru n'ar fi mirat pe nimeni, dacă se știeau de mai înainte condițiunile, pe care Andrassy avea să le prezinte Majestății Sale, în numele coaliției. La astfel de condiții, Regele nu putea răspunde de cât negativ. Surpriza ce a produs în lumea politică, fiasco lui Andrassy se explică însă din discrețiunea exagerată, cu care se zăvorise coaliția în zilele din urmă. Nu știa nimeni ce condiții duce Andrassy la Viena; de altă parte foile coaliției scrieau așa de dulce și de pacinic în timpul din urmă, încât lumea era aplicată să creadă că coaliția a abstat în sfârșit dela partea militară a programului ei, determinându-se pentru a lua în mâni frânele guvernării.

Ilusia aceasta s'a risipit apoi cu atât mai brusc, cu cât ținuse spiritele într'o agitație destul de lungă.

Toată lumea se întreabă acum: *ce va fi?*

S'a pornit iarăș sacul desfumat al combinațiunilor fantastice, cari azi se clădesc, mâne se destramă. Se vorbește iarăș de disolvarea apropiată a dietei, de prorogarea ei până în Decembrie, de trimiterea comisarilor, cari se restituie ordinea la comitate, de un mare turneu, pe care îl va face Kossuth (Apponyi nu pleacă oare la America?) însoțit de câțiva politicieni independiști, prin centrele culturale ale Europei, pentru a lămuri opinia publică, și a o câștiga pentru principiile coaliției.

Noi nu putem face pe prorocul într'o situație atât de caotică; tot ce putem afirma, cu o oare-care probabilitate e, că deodată cu încheierea misiunii lui Andrassy, s'a tăiat firul, care putea duce încă la o înțelegere între Monarh și majoritatea actuală a camerei. Atitudinea coaliției, departe de a se fi îmblânzit, e par-că mai neclintită, ca înainte.

Și cum Majestatea Sa nu e aplicat să cedeze nimic din punctul său de vedere, caracterul erizei, în faza lui de acum, continuă să fie din ce în ce mai — acut!

Trei Ierarchi.

S'acropie ziua celor trei Ierarchi. Meditez despre aceea ce mari preoți și învățători au fost acești trei sfinți ai bisericii întregi, în specie însă ai bisericii noastre orientale; și cum aceștia prin viața, faptele și învățătura lor ne sunt nouă, clericilor exemplu frumos pentru a vedea, cum trebuie să fie adevăratul preot. Și meditănd despre acestea, nu pot să nu răspund din partea mea dîni Ioan Baian, pentru cele scrise de On. Dsa. în nr. 1. al „Unirii” din anul acesta către frații săi din clerul ținar.

Și scriu acestea, ca și provocat de articolul amintit; vorbește în numele meu.

ca unul dintre frați. dar cred. că ce spun, într'aceea vor consimți toți colegii mei.

Dle Balan, mulțămim pentru cele scrise. Noi promitem. că vom urma statul, și că suntem conștii de marele moment al chemării noastre.

Nu mi-e scopul să meditez despre aceea, cum văd eu, sau cum vede un tânăr datorințele ce-l așteaptă: lucrul principal e, că noi suntem încă tineri, încă sub educație în seminar. Rola noastră încă e. — ca să mă exprim așa — numai receptivă; dela noi încă nu avem să vorbim nimic.

Atât însă putem spune, și atât promitem și jurăm sfânt. că povețele, ce le căpătăm, ni-le vom însămna bine. că însuflețirea pentru cauza sfântă, a cărei ispravnicii vom fi, nu o vom lăsa nici odată să se stingă din inimele noastre. Mântuitorul are parabola cunoscută despre sămăntor: noi nu vom fi loc de lângă cale, nici piatră goală sau pământ spinos. ci vom fi acel pământ bun, în care grânul sămăntat aduce roade în mod însușit. Un lucru să recere aici: intențiune bună, o conștiință fermă. și apoi o credință tare; iar din aceste urmează un propus firm: că din partea mea voi face tot, ce îmi stă în putință, în interesul scopului mai înalt. Iată acest propus, această intențiune bună! și care este acel cleric tânăr român, care ar zice ba?

Dar pentru toate aceste. avem necesitate de-o-camdată de învățători buni.

Deci nu a noastră e rola principală dle Balan, ci a D-voastre, cari sunteți mai bătrâni; și nu al nostru e meritul, dacă prin ajutorul lui Dumnezeu va fi ceva din noi ci al D-voastre. „Pildă vă dau vouă“, a zis Mântuitorul către învățăcelii săi; și noi încă vom zice: exemplul D-voastre ne-a creat pe noi, laudă Vouă! Acest exemplul,

aceste învățături, Vă rugăm dlor „mai bătrâni“, nu ni-le denegați nici odată, și noi vom fi ascultători!

Apoi având noi dela cine învăța, și având inimă bună și intențiune fermă: vom învăța cu adevărat a deveni cândva preoți buni. Vom învăța mult, vom prețui științele teologice, căci azi pe alt temei nu poți zidi. Ne vom însuși apoi: o adâncă viață spirituală. în legătură cu spiritul credinței și al rugăciunii. Drept aveți, dle Balan: ar fi bine să devie obicei, ca toți preoții, nu numai abia unul-doi, să răsfoiască „ciasloul“ în toată zina, atunci nu ai afla exemple, de cari află acum, că un preot, — când i-am amintit, că ce bine ar fi, dacă preoții noștri ar ceti câte odată și Orologierul — mi-a răspuns cu citatul din sta Scriptură: „iară când vă rugați, nu grați multe, ca păgânii . . . . drept aceea așa să vă rugați: Tatăl nostru“ . . . vrând să arete prin aceasta, că e de ajuns, dacă dimineața și sara să roagă câte un: „Tatăl nostru“. Apoi ca să fim propovădnitori buni ai cuvântului dumnezeesc, vom învăța bine limba poporului nostru, acea limbă, despre care zice marele Cipariu, că e dulce, ca țitele măicuțelor, când ne aplecau la siinul lor; limba adevărată a poporului, căci bine zice s. Ieronim: mai bine să ne reprehensive gramaticii, decât să nu ne înțelegă poporul; și dintre puținii preoți, cari predică, mulți sunt și de aceștia! Și ca să fim buni slujitori ai tainelor cerești și spre folosul acelor, cari vreau să se edifice prin ceremoniile noastre: vom învăța bine ritul și orânduiala noastră bisericască, căci poporul după asta judecă toate. Și multe, multe sunt, ce noi tinerii avem să le învățăm, iar D-voastră „bătrânilor“ ne

veți fi învățători; și noi buni ucenici fiind, vom deveni cândva meșteri buni!

E timpul suprem, ca și noi românii gr-cat. să ne trezim din somnul letargic, în care am stat, căci așa nu mai merge. Stul Apostol Pavel zice către credincioșii săi Romani: „este oara, a ne scula din somn“.

Fericitul papa Leon XIII în enciclica „Etsi Nos“ ne face atenți: „intelligent igitur, quicumque amant catholicum nomen, tempus iam esse conari aliquid, et nullo pacto languori desidiaequae se dedere, cum nemo celerius opprimatur, quam qui vecordi securitate quiescunt.“ Și cum suntem noi în prezente? Sângele par-că s'a alăit în vinele noastre; abia ici-colo licărește lumina însuflețirii din ochi; preoții își uită de chemarea lor, în popor să lătesc diferite boale, cari îl ruinează și trupește și sufletește; îl duc la criză morală și la sapă de lemn în cele materiale! Literatura noastră bisericască e săracă, lipită de pământ. În viața publică românească, noi uniții suntem pe urma altora. Pentru ce? ce-i cauza? Drept e așa? Oare așa a fost asta în secolul al XVIII. pe vremea marilor preoți, călugări și literați?

Oare nu biserica unită a fost izbăvitoare, pământul promisiunii neamului românesc, care a răstăcit până aci numai pe pustie? Oare până în 48. și chiar și atunci, în 3/15 Main, nu Blajul a fost centrul unității neamului român? Și oare mai fost-au alte școli românești până în decenii din urmă, ca școlile din Blaj; alți dascăli, ca dascălii din Blaj? Oare ce ne șoptesc duhurile unui Șincai, Klein și G. Maior, ce ne inspiră „Câmpul libertății“ de lângă Blaj? Pentru-ce să nu fie și la noi viață, spirit; pentru-ce să ne lăsăm atinși de acuza, că catolicismul e un spirit impro-

FEUILLETON.

CIRICĂ.

Nichifor Tera s'a însurat și și-a luat o jupâneasă. Ceva ungueroaică trebuie că a fost, că știa cam rău românește, dar pentru a măsura în crișmă, era destulă muiere.

Și trăiau bine tare. Numai că le mergea rău crișma, și asta era destul de mare amar pentru bieții crișmari. Ce s'au și așezat ei chiar la noi în sat? Noi pentru de-ale gurii avem, har Domnului, ce ne trebuie. Bucate berechet, rachiul facem toamna de prune, de putem țineă nu numai comitetul nostru, dar și satele din jur. Apoi ce trece duminica, când ne adunăm la o țir de vorbă, cu aceia nu va putea trăi nici crișmar, nici crișmărită.

De trăit însă, așa a lăsat Domnul din ceriu, să trăiască toți. Și apoi mai bine să trăiască un om de-al nostru, decât niște adunături străine. Numai ca să-i deie Dumnezeu noroc.

Și chiar asta-i. Noroc n'avea Nichifor ca în palmă. La început a încercat toate, dar văzând, că sunt toate iuzădar, s'a dat după lume și mai primea și câte ceva așa pe ascuns, cam ce mai aducea Cirică, de prin sat, fie câte o găină, câte o pălărie de oane, treaba lui, de uude. Doar Nichifor nu-i jandarm, să știe toate.

Și apoi Cirică îi aducea pe o glajă de rachiul, câte un cocoș, cât un câne de

mare. Numai că vai și de cine îi place primejdia.

Pe Cirică a pus mâna boacterul tocmai, când era să se bage pe poartă la Nichifor cu o pălărie de oane.

— Ho mă, de unde-s?

— Dela mine.

— Cum să fie dela tine, și tu n'ai un picior de găină prin curte?

Cirică a ajuns la comitet. Nichifor a tăgăduit tot. Era să zică, că n'a văzut pe Cirică în viața lui.

Astfel toată judecata a căzut pe capul lui Cirică. Șase toiege să-i măsoare pargariul, dar bune.

— Când am scăpat din curtea cancelariei, spunea Cirică mai târziu, o am luat în rușul capului către Olt și de pe țarmurul cel mare atâ în mijloc m'am aruncat. Clocotea apa în jurul meu, că tâlhariul de pargar n'a cruțat toiașul.

Dar las, că l-am păcălit eu pe Nichifor. De sta și el cu mine, să împărțea judecata și eu căpătăm trei, el trei și era lucru în pace.

Odată aștepta jupâneasa niște neamuri de-ale ei. Eu am înțeles, și în sara aceea am și pus mâna pe o curcă grasă dela popa cel ungueresc din curte.

— Jupâneasă, am adus ceva.

— Noa, că bun.

Și dincoace, dincolo, să-mi deie niște creițari și o glajă. Le-am dat curca și m'am așezat la masă. Cu ochii eram la glajă și cu urechile la vorbele jupânesei. Chiar țineau sfat, că unde să arunce penele. Ca să le îngroape, le pot însă desgroapa câinii, să le arunce la vecin, acela știe de

bună samă, că numai dela ei au putut fi aruncate acolo.

— Ști ce jupâneasă, adă-le încoace, și nu vă mai fie teamă.

Le-am luat, le-am adunat la-olaltă, le-am legat cu o ată pe la mijloc, și le-am virit la șarpar. Apoi tot gustam din cea glajă, și mă gândeam într'una la curca, ce să frigea întregă, în tindă pe cuptor. Auziam cum sfârâie, când o întoarce jupâneasa și m'a prins o foame de pare-că nu am mâncat de o lună. Mă uit împrejur. Jupâneasa era pe tindă, Nichifor prin curte. Mă ridic încet, deschid blidariul, pui mâna pe-o pită, o pun subnoară, sub bubou, apoi mai aștept, că nu mi-să părea să fie gata curca.

Mai era de două degete pe fundul glăjii, îi dau vânt și sara bună.

— Rămâneți cu bine, am zis eșind, către jupâneasa, care tocmai atunci să dușă după un blid în casă. Când am trecut în tindă, am pus mâna pe curcă, am ridicat-o din tigae, și pe aici își e drumul. Până în șura clopotariului, nu m'am mai oprit. Las, că așa bine, încă n'am mâncat. De abia m'am mai putut întoarce pe cealaltă parte.

Când m'am trezit, să lumina de ziuă. Am sărit iute sus, mi-am ales o pocie din lemnele clopotariului și am plecat iar către Nichifor.

Am pus penele în vârful pociei și pe fereastra dela pivniță, i-le-am așezat frumos după butea cu spirt și mi-am văzut de drum.

Ce să vezi? Pe la amiazi mă chiamă pargariul la cancelarie. Popa nu și-a aflat

ductiv. fără viață? Chiar exemplele de mai sus, sunt cea mai eclatantă combatere a acestei acuze. Deci jos cu indiferențismul, jos cu nepăsarea!

Sursam corda, sus avem inimile! Nu-i vrednic de numele nostru acela, care dubitează. Aici nu folosesc sofisme, nu senze, că teacă, că pungă, aici fapte trebuie. Al nostru e adevărul, noi trebuie să ducem lumina. „Și atunci tu biet popor român, cercat de atâtea năcazuri, vei răsufla mai ușor, căci având păstori adevărați, ei să vor îngriji și de starea ta materială. Pe păstorii tăi îi va dura de tine, ca de copiii săi, și un viitor mai senin să va încresta în istoria ta.“ Inceputul e făcut deja; chestia a început a se tracta deja, nu în coloanele acestei foi, ci în inima fie-cărui cleric tinăr, având noi aici în seminare colțuri tainice, unde să vază lumina de însuflețire și să fac dulce lui Isus voturi secrete: Doamne întărește credința mea! Inbirea lui Isus toate le va efecțui: căci „care este speranța noastră, sau bucuria, sau cununa laudei?“ Domnul nostru Isus Hristos! Și cu cât mai furioși vor deveni adversarii la vederea acestora, cu atât mai bun semn este, cu atât mai mult curaj! Și atunci vom putea zice și noi când-va cu profetul Ieremia: „In locul acesta, de care voi ziceți, că este deșert. . . . iară-și se va auzi glasul bucuriei și al veseliei.“

Iară voi trei Ierarchi, sfinți învățători „drepte slugi, bune și ereditioase, buni lucrători ai viei lui Hristos; . . . Intrând în bucuria făcătorului, rugați-vă pentru noi!“

Budapesta, 29 Ian. n. 1906.

Nicolae Brânzeu
cleric.

curca, și s'a gândit de una la mine. Pare-că numai eu eram în sar.

Tot așa era până n'am ajuns în direcție și eu, de m'au ales boacter. Ori-ce să fura, pune-au dintăiu mâna pe mine. Numai acum mă știu oamnei prețui, și văd, că ce om de ispravă sunt, că sub boacteria mea n'a pierit un gătej.

— Mă, mi-a zis judele, tu ști de curcă.

— Știu, și nu prea.

— Numai iute, că doar comitetul nu-i pentru tine, că de nu, pângariul te face să spui.

— Eu știu atâta, că asară am văzut pe crișmariul, pe Nichi or, eșind cu ceva subnoară dela popa, dar noaptea, ce știe omul, ce duce.

S'au uitat eu toții unul la altul. Nichi or să umble după crucile popei, mare lucru ar fi. Și apoi toată lumea îl știe om de omenie.

Și iară-și ce mai ști, crișmarul e crișmar, și pace.

— Mă, de minți, două-spre-zece sunt ale tale.

D'apoi eu am spus, ce-am văzut și mai multe nu știu.

Îndată a plecat tot comitetul către Nichi or. Când i-a văzut sermanul, iară a știut, că hoțul de Cirićă îi aduce pe cap. Dar gândea, că tot atâta. Taga și n'au ce-ți face.

Și-a tăgăduit până în urmă. Comitetul a început să cânte după urme de curcă, după oase, pene, dar de unde va afla oase, când Cirićă mănecase toată curca în șura clopotarala. Căutaseră prin tindă,

Armele preotului în veacul al XX. Sub acest titlu „Telegraful român“ din Sibiu publică de câțiva numeri un preafrumos studiu, asupra temei indicate prin vorbele puse în frunța acestor șire. E vorba de o cârtică datorită episcopului din Cremona Msgr. Ieremias Bonomelli, apărută în italiane și tradusă în mai multe limbi. Am urmărit cu viu interes studiul publicat în „Telegraf“, răpiți de ideile originale și mărețe, de sfaturile pline de înțelepciune și pricepere, pe cari iscusitul prelat le dă preoților de pretutindeni, ca tot atâtea arme puternice, în fața atacurilor îndreptate asupra bisericii și creștinismului de dușmanii din veacul al XX. Pentru nețagăduita lui importanță, sperăm să revenim asupra-i.

Obiceiuri rituale.

I.

Din Cămpie la 2 Februarie a. c.

La scrierile confratelui din Giurgeu publicate sub titlul „punerea în sicriu“ și la întrebările dănsului, îmi dau și eu părerea, ca unul, care în mai multe părți ale arhidiecezei am avut ocaziune a lua parte la atari funcțiuni, și le-am observat cam cu deamăruntul. Peste tot se poate zice „câte sate, atâtea datini“, și asta se explică ușor din libertatea ce o dă tipicul „celui mai mare“ iar ca atare s'a considerat pe sate, totdeauna preotul, care de regulă în multe rânduri, a făcut după cum a fost dispus; de a fost obosit de lucru ori bolnăvicios le-a mai prescurtat; de a fost bine dispus, sănătos și robust, le-au lungit și lângă ele poate a mai adaus, amăsurat și remunerațiunei, care în unele locuri a fost mai grasă în

prin pot, priu șnră, să deie de vre-o urmă, și să făcea și Cirićă, că căută din răspuneri, măcar-că bine știa ei unde-s penele.

— Să mergem și în pivniță.

Începură a căuta din nou și minune mare, le-a aflat pângariul, chiar după bate.

Tbi, dar cum s'a spăriat Nichi or. Până și-a spălat rușinea de pe cap, și-a mănecat mai tot. De abia i-a mai rămas, cât să-și cumpere multe de toate, și să deschidă o boltă.

Așa-i dacă îți faci de lucru cu Cirićă.

T.

Spicuirii.

Cetim într'un ziar „autorizat“ pe pag. 5. Vapor scufundat. Din Hamburg se telegrafează, că vaporul „Kiehn“ s'a ciocnit cu vaporul englez „City of Berlin“ și l-a scufundat. Dintre călători 21. s'au inecat, iar doi au fost mânunțiți. L începutul pag 6 sub titlul „Catastrofa unui vapor“ se spun următoarele: „Din Hamburg se vestește, că Vineri noaptea „City of Berlin“, vapor englez s'a ciocnit în apropiere de Birnsbansen cu sloopul cu numele „Itichn“, care a prins apă și s'a scufundat imediat. Dintre matoși s'au inecat uns-rezece, doi au fost salvați.“ Ori-cine poate constata, că amândouă știrile acestea sunt descrierile aceleași întâmplări, făcute însă de oameni diverși. Felicităm pe colegii dela pentru aparatul, cu care își redactează ziarul. Nici vorbă, e la perfecție!

altele mai slabă, și așa s'a făcut datina cu ceremonii mai pompoase ori mai simple.

În special:

Datina ce se află pe la Giurgeu, nu o am prea aflat airea, foră mai pretutindenea este datina, ca în presara înmormântărei, după ce s'a gătat sicriul, se adună săpătorii de groapă, vecinii și cei săraci precum și alții, la cina cea de pe urmă a mortului, de unde vezi bine, ar fi rușine să rămână afară și fețele bisericesti fătul sau crâșnicul cel bătrân, cantorul și preotul. Așezându-se mortul în sicriu se citește din Evanghelie, și ceremonia aceasta se chiamă saracustă. În unele locuri e datina, ca preotul în fiecare zi până e mortul în casă, ba chiar în mai multe rânduri peste zi, se duce și citește din Evanghelie ori din Euchologiu, tot sub nume de saracustă. Ceremoniile și slujbele acestea se fac mai ales în parohiile, unde mai sunt încă cantori ori foți bătrâni, cari s'au învățat, ca ei să conducă pe preot în împlinirea funcțiunilor bisericesti.

Datinele acestea, cu multă răbdare și și cu mai multă cuminenie, ar putea să fie șterse, înlocuite cu altele mai bune, mai acomodate timpului modern și asemenea celor practicate în centru.

Cât de greu îi vine unui preot, care preste zi a ostenit spre câștigarea celor necesari, la susținerea familiei sale, sara târziu, când și el ar voi să se recreeze, prin întunec și prin tină mare să meargă la casa mortului la cina cea străină sau punerea în sicriu, numai acela o știe, care a trecut preste asemenea greutăți a slujbei pastorale. Dar a șterge deodată și în mod brusc aceste datini, poate vechi unele înainte de ce s-ar fi dat un ordin dela superioritate singură competentă, nu e recomandat, fie că s'ar vătămă autoritatea antecesorului, care a fost și el preot, ori eventual s'ar da prilej la turburări neprevăzute.

De aceea cred eu, că fac foarte rău unii preoți tineri, cari deodată își ridică glasul contra unor datini vechi și contra preoților bătrâni și a năvurilor lor, căci cu aceasta strică autorității preoțești, și în urmă poate chiar și loruși; poporul nostru cam incult nu prea știe de prescisele tipicului și a canoanelor, pe cari nu le-a cedit și învățat nici odată, fără ține morțiș la ceea ce le-a văzut și apucat, și chiar din această cauză a renovărilor celor tineri, începe a să reci și demoraliza, ne mai punând preț pe aceea, ce lui i-au fost sfânt și neatingibil; „fiecare are să facă cât poate, și unde a lăsat unul să continue celalalt“ se zice în Teol. Past. de Dr. Is. Marcu §. 19 p. 2.

Deci spre a ajunge la uniformitate, și eu din partea mea încă afirm și mă alătur la părerea confratelui V. G. că e de lipsă cât mai de urgență, edarea opului numit în Conciliul provincial I. Tit. VI. c. 5.

I. B. în G.

II.

Achileu 4 faur n.

În Nr. 4 a prețioasei „Unirea“ s'a pus întrebarea, că observă-să și în alte părți ceremonialul „punerii în sicriu“. La aceasta cu stimă frățască răspund că în Așchileu-mare să observă.

Poporul îi dă numele de sărăcustă și stă din ceremonialul următor:

În presara înmormântării preotul, să ducă la casa mortului (când acela e în sicriu) și îndeplinește ceremoniile prescrise până la observarea: „Și de sunt toate gata” etc.

După aceea ceteste 4 evanghelii, dela fiecare evangelist una și anume: dela Ioan cea din ziua paștilor dela sta liturgie apoi dela Mateiu c. 18 v. 10—21. Luca c. 21 v. 8—19 25—28—34—37. Marcu c. 2. v. 14—18. Aceasta o numește poporul începutul sărăcustei, pentru că sărăcusta mai pretinde de încă 12 evanghelii, cari se cetesc pe drum.

Cu atâta ceremonia începutul sărăcustei să termină; în ziua următoare, prohodul să începe dela început și să face în casă, până la observarea amintită mai sus apoi afară, cealaltă parte, pe drum, să cetesc 12 evanghelii.

E de observat, că această ceremonie să face numai la adulții cari o pretind și solvesc taxa statorită, de regulă însă o pretind cu toții, și o plătesc bucuos.

După modesta mea părere acest obicei ritual sau e o rămășiță a unui serviciu unit cu punerea în sicriu — și odată general, dar părăsit de preoți fiind ostentiv, și în multe, poate cele mai multe locuri, unit cu recompensă de ceva beaură și mâncare, ori nerecompezat, sau o rămășiță a obiceiului de a se ceti la picioarele mortului din s. evanghelie în intervalul cât stă în sicriu neîngropat, care obicei mi-a spus un preot bătrân că pe la anul 1858 l-a aflat în parohie, unde a fost numit, care, firește apoi l-a cassat.

Cu astfel de descrieri însă nu ne putem ajunge scopul, pentru că de-am voi să descriem toate nuanțele, ar trebui coloanele „Unirii” singure pe sama lor, ani dearândul. Pentru aceea eu susțin părerea de mai de mult dată, ar trebui o conscriere a tuturor obiceiurilor, apoi un studiu amănunțit, iar până atunci, noi să fim conservatori, pentru că putem să delăturăm obiceiuri de mare valoare, istorică, dogmatică și morală. Numai pe baza, că în alte locuri nu sunt uitate, nu ne este conces a scoate din us datini nestudiate din respect dogmatic și moral, pentru că ușor poate elimina obiceiuri de valoare istorică, pe urmele cărora am putea face studii referitoare, nu numai la originea noastră română și romană, ci chiar și la începutul încreștinării, și obiceiuri, cari sunt dovezi dogmatice, chiar în punctele ce le neagă biserica orientală. Sâmbetele morților nu vor fi fost în us general. În unele locuri noi le-am scos din biserică. Și apoi admirăm biserica romană pentru îngrijirea de sufletele din purgator și dehonestăm biserica noastră ca pe una, ce nu a avut acea îngrijire, pe când în realitate ea să îngrijește, dar noi nu-i cunoaștem prescrierile, și le-am părăsit. Așa vom păți și cu obiceiul puneri în sicriu și cu altele.

—f.—

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

REVISTE.

Budapesta. În cercurile politice iau ca singur, că dieta va fi dizolvată, și încă cu sfârșitul acestei luni, fără ca să se fixeze nouc alegeri.

În chipul acesta urmările vor fi diferite. Guvernul va lucra într'acolo, ca să pună capet agitărilor politice. După dizolvarea dietei, deputații nu să vor mai putea prezenta înaintea alegătorilor lor. Pressa încă va fi înfrântă. Porto postei va fi ridicat de cinci ori, astfel că jurnalistica va deveni un lux. Foile cari nu vor sprijini, eventual vor agita contra guvernului, vor fi suprimate. Și multe alte fanteane posibile și imposibile vād cei din coalitiie, după refuzul, ce au primit dela Majestatea Sa.

România. Foile publică mereu informații despre ajutoarele ce le dau Grecii din România celor din Macedonia, spre a ucide pe Aromani. Este o adevărată organizație spre acest scop. Călugării greci sub cuvânt, că aduna pentru răscumpărarea sf. mormânt ei adună banii românilor, ca să poată măcelări pe aromani.

În aceasta ligă de a ajuta pe Grecii din Macedonia, să ucidă frații de ai noștri, sunt cei mai avuți greci, îngrășați din sudoarea bietului țaran român. Și e legitimă indignarea românilor din România. Această indignare nu să mărginește numai în foi și la camera română, ci va trece în adunări și la stradă.

Franța. La ordinea zilei e tot chestiunea de a executa legea de separațiune, al cărei început a provocat serioase conflicte. Guvernul inventează toate lucrurile de preț din biserici. Acestei inventări credincioșii opun o rezistență ofensivă.

În mai multe biserici persoanele administrative au fost maltratate și huiduite. Pe când preoții să mărginesc a protesta simplu, credincioșii trec în baricadări și atacuri.

Mișcarea aceasta e condusă de elita catolică franceză. Conte de Manu, membru al academiei franceze, într'un număr din „Figaro” face responsabil pe ministru-președ. Rouvier, pentru cele ce să întâmplă cu ocaziunea inventarilor. Rouvier și colaboratorii — zice contele de Manu — nu cunosc de loc terenul, pe care vor să se avanseze. Ignorând sufletul credincioșilor, ei au crezut că vor putea dispune, ca de un imobil garni de biserică, unde residează Dumnezeu, pe care creștinii îl adorează, și unde ei își duc odată cu rugăciunile, — durerile și bucuriile... În dosul generațiilor biruite Rouvier și soții nu vād tinerimea, care se avântă spre viitor

sătulă de jug, și care nu mai vrea să poarte tirănia. De 6 ani țara aceasta este pradă interprinderilor brutale ale jacobinilor. Catolicilor li-s'au distrus toate societățile, ei sunt suspicioși, denunțați, excluși din funcțiunile publice, despoiați de toate drepturile lor, oprimați de o oligarhie sectară, parias în patria lor. Iată unde au ajuns ei respectând mereu legile votate în regulă. Guvernul este surprins și acuză pe episcopi, preoți și politicieni. Nu, domnilor! Când focul e pregătit, nu mai trebuie să-l aprinzi. Ajunge o adiere de vânt. Dacă rezistența nu se mărginește la proteste, vina este a celor ce i-au exasperat.

CONVOCARE.

Reuniunea pompierilor voluntari din Blaj își ține

Adunarea generală

În 18 Februarie 1906 la 3 oare după amiază în edificiul preparandial din loo, la care sunt prin aceasta invitați toți membrii și binevoitori reuniunii.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comandei.
3. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea raportului.
4. Primirea membrilor noi.
5. Eventuale propuneri

Blaj, din ședința comandei ținută la 1 Februarie 1906.

Dr. Danil Sabo m. p. Iuliu Pop m. p.
comandant suprem. secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Văduva Iudifca Maren, a dăruit pentru biserica gr-cat. din Cetea, un rând de haine bisericesti în preț de 70 cor. Dumitru Hălălăiu, a dăruit un prapor în preț de 25 cor. Vasile Muntean a Sayului, a făcut pentru împodobirea bisericii, o mulțime de sculpturi și cioplituri, cari de cari mai frumoase. Acestor buni creștini le aduc mulțumite în numele întregului popor. Cetea, 25 Ianuar 1906. — P. Raica, preot.

— Onoratul Domn Csucs Lajos, notar cercnal din Racăstia (cont. Hunedoarei) a binevoit a dona bisericii noastre 20 cor., iar pentru iubirea de aproapeși, a cinstit persoana mea cu un Liturgieriu frumos, ediția nouă, în preț de 10 cor. Bunul Dumnezeu pentru binefacere, să-i respătească cu bunurile cerești. Iar la îndemnul meu s'a cumpărat un rând de haine frumoase, albe, cu flori aurii, cu un preț de 92 cor. Cu bani colectați dela următorii: Dna Efrsina Chira, preoteasă gr-cat. 12 cor., On. Domn C. Segesdy, ev. ref. 6 cor. Dl I. Inga, M. Mertiu, P. Merțiu, M. Prip, A. Marila, D. Bistriian, L. Marila, B. Beller, G. Marila, P. Armie, L. Oprea, T. Popa, A. Toplicean, G. Andrușiu, P. Sârb, Rica Sandru gr-cat. câte 3—3 cor. Dl N. Păcurariu, învățător gr-or. I. Grec, gr-or. S. Suci, teolog abs. gr-or. Clari Andresc, moașe comunală și

I. Jitaru, gr.-or. câte 3—3 cor. Bunul Dumnezeu să le deie inimă bună ca se poată și mai mult dona casei Domnului. În numele comitetului bisericesc. Boș. la 27 Ianuar 1906. — *Teodor Chira*, adm. parohial și *Laurențiu Marila*, curator prim.

Din Arhidieceză *Simion Petean*, paroh în Jucul-nobil, cu ziua de 1 April n. e trecut în șirul preoților deficienți. — *Ioan Petean*, paroh în Corpade. a fost numit în aceeași calitate la Jucul-nobil — *Aurel Poruș*, paroh în Dezmir. a fost numit viceprotopop onorariu.

M. S. Regele Carol al României e holnav. Doue buletine medicale subscrise de cei mai distinși medici, atesteză, că Majestatea Sa suferă de o ușoară hipertensiune arterială. dar starea sa e satisfăcătoare.

Contra alegerii dela Dobra. Aderenții candidatului român Dr. Aurel Vladu, au dat o petiție contra alegerii dela Dobra, a deputatului Lăzăr Lăzăr, acuzându-l și pe presidentul alegerii. Acuza a fost susținută cu multe nutere, de harnicul avocat Dr. V. Bontescu, așa cât se speră câștigarea causei. Cu toate acestea Curia a respins pe acuzatorii întărind alegerea.

Sărbătorirea d. P. Poni. Duminică în 28 Ian n. s'a sărbătorit la Iași cu o solemnitate impunătoare. marea științifică și profesorală de 40 de ani a dlui P. Poni, profesor universitar și fost ministru de culte. Erau de față corpul didactic din Iași, studențimea, foștii elevi, prietenii dl D. A. Sturdza, reprezentantul Academiei, dl Bădărăș, reprezentând guvernul, dl Hurmuzescu în numele ministerului de instrucție, dl Pangrați, a universității din București, dl dr Istrati, delegatul societății pentru răspândirea științelor și mulți alți notabili, mulți oficiali superiori ș. a. S'au ținut numeroase vorbiri, prin cari s'au relevat vrednicile iubilantului, cunoscut și la noi prin manualul de „Fizică“, utilizat la școlile noastre. Dl prof. Simionescu, pronunțând o miscătoare cuvântare, predă dlui Poni o colecție de 25807 lei, făcută în favorul unei fundații universitare, care va purta numele distinsului profesor. Sara s'a dat bancher, la care s'a glorificat activitatea științifică, laborioasă și rodnică a ilustrului profesor. În „Sămănătorul“ de Duminică și Iorga serie un elogios articol la adresa dlui Poni.

Știri literare. Dl protopop Dr. Elie Dăianu, a scos de sub tipar partea I. din „Predici sau învățături la toate Duminicile și sărbătorile anului, culese de Petru Maior de D.-S.-Mărtin. Cluj 1906. preț 1 cor. Recomandăm, cu toată căldură procurarea acestor predici în cari, după cum spune cuvântul editorului, „mărgăritare de gândire creștinească strălucește întru tot farmecci limbei noastre românești.“ Volumul I. va cuprinde predicile pentru Duminică, iar al II. pentru sărbători și înmormântări. Se pot procura dela „Răvașul“ Cluj. (Jokai utza 6.)

Institutul de arte grafice „Minerva“ din București, a publicat zilele acestea un elegant volum de versuri: „Valuri alinate“, de Carmen Sylva, traduceri de Gheorghe Coșbuc. Limba acestor versuri e așa de curgătoare și musicală, cât cu greu îți vine să crezi, că s'au traducerii. Volumul de 142 pag. hârtie fină, costă 1.50 cor.

Sedință publică. Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimei dela institutul teologic-pedagogic diecezan din Caransebes. Invită la Sedința publică, ce va aranja Joi la 15 Februar n. 1906 în sala mare a hotelului „Pomul verde“. Oferte generoase în favorul fondului de ajutorare a elevilor, să primească cu mulțumiri și să vor cuita publice.

„Patria“ institut de credit și economii, și-a ținut Sămbăta trecută adunarea generală, sub presidența părintelui canonic Ioan M. Moldovan, fiind de față 28. acționari, cari reprezentau 763. acții. Din raportul direcțiunii se constată continuul progres al

acestui institut. Se relevăm câteva date: față de capitalul social de 220 mii cor. stă un puternic fond de rezervă de 359 mii cor. un alt fond special de rezervă de peste 14 mii fond de pensie de 50 mii cor. o creștere de aproape 10 mii față de trecut. Depunerile spre fructificare au trecut peste 2 mil. escomptul peste 2 mii. 200 mii cor. a crescut ipototecarele cu peste 10 mii. Stocul de efecte a crescut și el cu 8 mii cor. hârtii de stat. Profitul a trecut cu 1100 cor. peste cel din anul trecut. Adunarea generală, a aprobat bilanțul, a luat spre știre raportul și a hotărât ca dividendă să rămână tot 30 cor. fondul de rezervă să se doteze cu aproape 20 mii cor. iar pentru scuturi de binefacere s'a votat suma de cor. 2795 07. care s'a împărțit astfel: Spitalului studenților 1500 cor. bisericii din Aind 300 cor. Casinei române 400 cor. Mesei studenților 200 cor. Școlii elevilor de meserii Internatului preparandial și Școlii de fete, câte 100 cor. Reuniunii Pompierilor voluntari 95 07 cor. În direcțiune au fost aleși: *Simeon P. Mateiu*, *Eugen Băn* și *David Radeș*.

„Bihoreana“, institut de credit și economii, societate pe acții în Oradea-mare, își va ține adunarea generală la 22 Faur n. Din raportul prezentat se constată, că venitul curat e de 70520 21 cor. din care acționarii vor primi 6% fondul de rezervă 16 mii cor. atingând astfel cifra de 86 mii cor. iar pentru scopuri de binefacere cor. 810 40. În părțile ungurene „Bihoreana“ e unul dintre celea mai puternice institute.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor contribuiri:

Internatul de fetițe, Petru Suciu, Boș 2 cor. 14 fil. Victor Macaveiu. Blaj 10 cor.

Masa studenților, Johann Schneider, Blaj 10 cor. Ioan Anca, Subpădure 10 cor. Vasile Crișan. Bagin, în amintirea ficei sale O.ivia 10 cor. „Detunata“, Bucium-șasa 30 cor. Iacob Popeneacu. Venetia-inf. 5 cor.

Întru amintirea repausașilor, Petru Suciu, Boș 5 cor. întru amintirea v.ăd. Ana Smigelschi.

Subsidii al preoților, Iacob Popa, Blaj 3 cor. 80 fil.

Blaj. 9 Faur n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Convocare. Neputându-se ține adunarea generală a societății „Concordia“, convocată pe 4 crt., prin aceasta se convocă o nouă adunare generală, pe ziua de 25 Februar n. când se va ține fără considerare la numărul celor prezenți, la oara stabilită în casina meseriașilor, conform programei deja publicate. Baj, la 4 Faur n. — *Teodor Onișor*, presed. *Aug. Gruța* jun, secretar.

— „Reuniunea femeilor rom. gr.-cat. din Blaj“, își va ține adunarea generală, în 25 Februar n. 1906. la 3 oare d. a. în localul Casinei române din loc.

Un adio. Înainte de a părăsi Munții apuseni martori ai unui trecut viforos dar mareț doriam, să-mi iau rămas bun în persoană dela toți prietenii și cunoscuții, cu cari am muncit împreună vreme de 9 ani. Timpul scurt — de iarnă — și împrejurări giagăe familiare înse nu mi-am permis a o face aceasta. Vin deci pe calea aceasta, și zic un rămas bun tuturor prietenilor și cunoscuților mei, și în deosebi fraților preoți din districtul Roșiei-montane. Mulțumindu-le la despărțire din inimă pentru dragostea, cu care m'au primit în mijlocul lor, și de care nu m'au lipsit nici odată până în momentul de față, îi asigur de păstrarea cu drag a memoriei lor și a faptelor săvârșite împreună. Dumnezeu cu noi! Adio! Bucium-șasa, 6 Faur 1906 — *Ariton M. Popa*, protopopul Reghinului.

Din Berlin. Primum următoarele șire: cărora cu bucurie le dăm loc: „În ziua de 15 Ianuarie 1906. a fost înscris la Universitatea din Berlin, pentru științele Fizico-chemice, Farmacologie, Toxicologie și Filosofie Dl Dr. medic V. H. Hăncu din București. Dsa este originar din Transil-

vania, studiile liceale le-a făcut parte în Blaj și apoi în București, unde a și terminat liceul. Dsa este bacalaariat în litere și științe. Licențiat al școlii superioare de farmacie. Locotenent în rezervă, șef farmacist definitiv cu concurs al spitalelor Eforiei din București și doctor în medicină și chirurgie dela facultatea de medicină din București, iar acum a venit la Berlin, pentru a-și continua studiile mai departe. L'am întâlnit pe Dr. Hăncu în sala rectoratului, tocmai în momentul, când rectorul universității prof. Dieis, i-a conferit diploma de cetățean de onoare a orașului Berlin și membru de onoare al Academiei de științe universitare, prin un prea frumos discurs, fapt ce mi-a atras atenția, și m'a făcut, să-i fac cunoștința. La întrebarea, că de ce a venit așa târziu, cursurile fiind deschise deja dela 1 Octomvrie 1905, adecă de mai bine de 3 luni, mi-a răspuns, că fiind numit într-o comisiune examinatoare, la București pentru studenții dela Facultate, cari urmează farmacia, și doresc a ocupa posturi în farmaciile spitalelor Eforiei, l-a împedat de a veni mai îngrabă. Afară de aceea Dsa fiind și șef farmacist, cu multă greutate și-a putut obține un concediu de 2 ani pentru studii în străinătate, pentru-că și-a găsit cu foarte mare greutate, cine să-l înlocuiască. Invitând pe Dr. Hăncu la sediul societății române, pentru a face cunoștința studenților români, mi-a mulțumit cu multă amabilitate și bunăvoință, spunându-mi că are cea mai mare dragoste și simpatie față de societate și studențime, însă timpul fiindu-i limitat, iar cerințele scopului, pentru care a venit multiple, îi cere mult sacrificiu — dar probabil, că mai târziu da. Într-adevăr, mi-a inspirat multă simpatie Dr. Hăncu, și i-am admirat puterea de muncă și sacrificiul ce-l face tinărul și colegul nostru ardelean pentru știință. Eu ca compatriot îl admir și îi urez un strălucit succes și pe viitor.“ — P. A.

Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra firmei **EUGEN NICOLA**. E o firmă solidă, lucră prompt și bine pre lângă garanță cea mai sigură. — Să cetiți lista aceluș.

Posta redacțiunii.

P. S. Va urma. Mulțumite!

A. P. în B. Cum stăm cu povestirea promisă, o așteptăm de atâta vreme. Sau cel puțin avizăză-ne, dacă o trimiți ori ba!

f. — Rugăm, scrieți mai îngrjit; culegătorul nu poate și felicitările prescurtări și găci vorbele foarte încălcite.

a. — Raportul Dtale, făcut la o lună dela întâmplarea faptului și scris cu vădită intenție de ceartă, nu poate vedea lumina tiparului.

Slăbiciunea din cauza bătrâneții

S'au alte slăbiciuni provenite din diferite cauze, ca buncoară provenite din morburii grse, la copii mici din creșterea dinților etc., se pot delătura cu un succes excelent prin Emulsiunea lui Scott. Emulsiunea lui Scott nice când nu-ți devine de ne-suferit avă; d gust bun și mistuindu-să ușor căci în urma procedurii ne'ntrecute a emulsiunii lui Scott uleiul trece iute în organism fără să producă ceva iregularitate în digestiune. Pescarul cu batogul cel mare e-te semnul de garanție al procedurii veritabile a Emulsiunii lui Scott.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimitându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea“, primește fie-care franco o sticlă de muștră dela Dr. BUDAI EMIL,

farmacia orașului

BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

Doi culegători

români, află aplicație numai decât în
Tipografia Seminarială din Blaj.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

β) Pentru că explicarea, ce o dau hipnotiștii materialişti nu se poate admite.

Explicarea lor ar consista în următoarele. Cugetele ar fi niște undulațiuni de ale moleculelor cerebrale. Undulațiunile acestea apoi s'ar propaga prin întreg trupul. Punând acum cunoscătorul de cugete mâna pe omul, ale cărui cugete vrea să le cunoască, le ar cunoaște în undulațiunile moleculare, ce le-ar simți. Se înțelege, că în cunoscătorul de cugete, se presupune un simț de tot fin. Aceasta este explicarea lui Moleschott, Lombroso, etc. — Dar explicarea aceasta, pe cum am zis, nu se poate admite.

Întâi, pentru că cugetele sau ideile omului nu pot consista în undulațiunile moleculare. Căci moleculele sunt particule materiale, și așa, undulațiunile lor ar fi undulațiunile mecanice ale unor părți materiale; pe când ideile și cugetele sunt aște lucruri abstracte. Căci noi cu mintea noastră cunoaștem *virtutea, frumosul, simetria, sublimul, consecința logică*, ne plac și le iubim; cunoaștem și știm înainte *eclipsele solare și lunare*; cunoaștem fiitoarele *cutremure de pământ, calculăm mersul corpurilor cerești; găurim munții* (prin tunele), *stăpânim și aplicăm puterile naturii*, de extrăsnetul (electricitatea), conducându-l pe fire electrice, și aplicându-l la mașini; tot așa facem și cu puterea vaporului. Calculăm și ne supunem puterile naturii. Aceasta însă nu poate proveni dela mișcarea mecanică a moleculelor, pentru că lipsește cu totul proporțiunea dintre mișcarea aceea mecanică, și ca stare materială, neînsemnată; și fenomenele sau faptele acestea grandioase.

În locul al doilea, chiar și dacă s'ar admite undulațiunile acestea moleculare, încă tot nu s'ar putea cunoaște cugetele oamenilor. Pentru că atunci ar trebui, ca fiecare cuget să-și aibă undulațiunile sale proprii, și pe lângă aceea, ca hipnotizatului să cunoască că cutare undulațiune e a cutărui cuget. Cunoștințele aceste ale hipnotizatului însă nu le-a arătat nime până acum.

d) *Hipnotizarea și comunicarea hipnotizatorului cu hipnotizatului, fără de acte externe, numai prin voirile interne.* Aceasta încă nu se poate admite ca faptă naturală.

α) Pentru că omul nu poate ceti în internul altuia, pe cum am arătat mai sus.

β) Pentru că nu se poate admite explicarea hipnotiștilor materialişti. — Hipnotizarea și comunicarea hipnotizatorului cu hipnotizatului, fără de acte externe, hipnotiștii materialişti o explică ca și cunoașterea cugetelor, prin undulațiunile moleculare. În cazul de față numai atâtă mai adaug ei ca special, că undulațiunile moleculare nu ar rămânea numai în internul omului, care cugetă; ci ar pune în undulațiune și eterul, ce ne încunjură. Undulațiunile acestea ale eterului s'ar propaga apoi până la capul hipnotizatului; ar pătrunde întrânsul, și aci, în creeri, ar produce undulațiuni moleculare, întru toate egale cu cele din capul hipnotizatorului. De unde ar urma, că aceleași fiind undulațiunile moleculare din capul hipnotizatorului și al hipnotizatului, aceleași trebuie să fie și cugetele lor. Astfel hipnotizatului ar trebui se cunoască gândurile și comanda hipnotizatorului, fără ca acesta să le comunice prin semne externe. Dar explicarea aceasta, pe cum ziceam, nu se poate admite.

Întâi, pentru că cugetele omului nu consistă în undulațiunile moleculelor, pe cum am arătat.

În locul al doilea, pentru că undulațiunile acelea nu se pot propaga dela creerii hipnotizatorului la creerii hipnotizatului. Și aieva! Undulațiunile acelea, cari de altcum ar trebui să fie foarte neînsemnate, ar trebui să treacă prin oasele capului hipnotizatorului; apoi să percurgă o distanță, de multeori foarte mare, până când în fine, să dea de capul hipnotizatului, și aci să străbată iarăși prin oasele capului. Și cu atât mai vârtos nu se poate explica apoi, cum de ceilalți muritori nu simțese undulațiunile acestea provenite din capul hipnotizatorului și se simțe numai hipnotizatului? Pentru că numai el se bucură de hiperestezie, zic hipnotiștii materialişti. Dar ușița aceasta de scăpare încă n'are valoare. Căci atunci, cum se explică aceea, că hipnotizatului nu știe toate cugetele hipnotizatorului, ci numai unele, și anume pe acelea, pe cari le voește hipnotizatorului? Au doară celelalte cugete ale

lui nu produc undulațiuni ori vibrațiuni moleculare? În fine, cum de nu se produc în creerii hipnotizatului și undulațiunile din creerii celorlalți oameni, cari sunt de față, căci și cugetele acestora vor trebui să producă undulațiuni? Cu toate acestea hipnotizatului nu simțese comanda și cugetele altor oameni, decât numai în cazul, când se pune în contact cu ei. Semn, că explicarea aceasta a comanda mentale nu e adevărată.

Așadară după ce fenomenele acestea superioare presupuse ca existente nu se pot explica pe cale naturală, și anume din lipsa de proporție dintre cauză și efect; prin urmare ele vor trebui să provină dela o altă cauză externă, inteligentă, și încă superioară omului.

Articolul VI.

Urmările hipnozel.

Ca să cunoaștem și mai bine natura hipnotismului, să vedem urmările lui. Acestea sunt de două feluri. Unele: în contra sănătății trupesti a hipnotizaților, altele în contra moralei.

I. *Urmările contrare sănătății.* Efectele antihigienice ale hipnotismului fură observate deja de pe timpul lui Mesmer. E adevărat, că atunci se vorbea despre magnetizări; dar aceste două lucruri nu se deosebesc unul de altul. Urmările triste ale magnetismului de atunci, respective ale hipnotismului de azi, le constatase însăși facultatea de medicină din Paris. Recercată fiind, ea alesese o comisiune din sinul său, carea să se ocupe cu faptele magnetice și cu urmările lor. Între membrii comisiunii erau celebritățile: *Benjamin Franklin* și *Lavoisier*. Comisia și-a împlinit chemarea, și prin referentul său: *Bailly*, a raportat că magnetismul: „*Civium saluti, bonis moribus et fortunis abstrusus molitur insidias.*” Tot comisia aceasta raportează și regelui, că: „Nimica nu împedecă, ca convulsivunile (provocate de magnetism) să nu devină habituate, să nu se lătească prin orașe, ca o epidemie, și ca să nu se extindă și la generațiunile următoare: ¹⁾

Mai târziu, pe cum știm, magnetismul s'a schimbat în hipnotism. Urmările însă au rămas tot cele vechi. Martor es-e înainte de toți, însuși întemeietoriul hipnotismului: *James Braid*. Hipnotismul, zicea el, „nu trebuie să se folosească ca o jucărie, în mâinile celor nepreceptui, cari voiesc numai să-și împlinescă o curiozitate deșeartă. Pentru celce e dispus spre apoplexie, ori suferă de un defect organic la inimă, nu trebuie să se folosească fără de cautele mari”. „Eu sunt convins, continuă el, că hipnotismul trebuie folosit numai de medici. Mi-s'au dat cazuri când socotiam, că folosirea lui e periculoasă”. ²⁾ În locul al doilea fie mărturisirea lui *Charcot*, restauratorul hipnotismului în Franța. El scrie comisiunii sanitare din Italia, exprimându-și bucuria, că acesteia i-a succes (în 1886) să oprească hipnotizările publice din cauza urmărilor antihigienice.

Profesorul hipnotizator *Dr. Benedikt* din Viena încă a scris, în 30 Ianuarie 1886, o epistolă profesorului Gaetans Rummo din Neapol, — de asemenea hipnotizator —, în carea vorbește despre urmările triste ale hipnotizării. „Cu privire la faptul, că hipnotizarea înmulțește numărul hipnoticilor, nu poate fi nici o îndoielă. De unde urmează, că sistemul nervos se slăbește de așa, cât turbură modul de funcționare normal. Cu practizarea liberă a hipnotismului în adunările publice, crește în mod îngrozitor numărul persoanelor nervoase... Experimentele hipnotice în fine pot să producă și daune. Eu însu-mi pot să citez un exemplu. Am văzut cum un experiment hipnotic a produs într'un ochiu al unui student hipnotizat: *amauroză* (orbire perfectă); iar în celalalt *ambliopie* (orbire imperfectă), cari nu s'au mai putut cura.

(Va urma)

¹⁾ La: *Figurier*, Stor. del Maraviglioso tom. 3 pag. 239 și 257

²⁾ *Neurypnologie*, trad. pe franc. pag. 52 și 18.

„Foia”-foilor noastre.

Foia se socotește la noi ca un fel de cârpeală la foaie, ca un fel de îndopătură, în care poate sta alături, tot așa de bine, un lucru prost, aspru și de gust rău, cu altul bun, frumos, dăltuit și cu înfrînță binefăcătoare, în care un scriitor de samă a dat la o parte și nebagat în socotință, de dragul unor morfăieli de vorbe umflate și de povestiri necălite, scoase la iveală și scremute de cei ce nu tipăresc foi cu gând de a folosi cetitorilor, ci mai mult cu gândul de a-și face sfară și veste în jurul numelui. Foia la noi e un fel de oală țigănească, în care băgam tot ce se poate căpăta și găsi pe nealesul. Numai ține nime samă de pofta și de stomahul cetitorilor.

Noi suntem departe de treapta, în care se poate prețui și cumpăni nimerit înfrînța și dobânda însemnată a cetănie de cărți și de foi. Cetim, pentru-că peste tot, și alții cetesc; scriem, pentru-că asta e cel mai bun mijloc de a-ți scărpină limba și de a-ți deșerta, în văzul tuturor, comoară de cumintenie ce o ai în cap, și scoatem foi, la urmă, ca să nu se pară, că nu ținem paș cu mersul celeialalte lumi a lui Dumnezeu.

Foile noastre ar trebui să se străduiască într-o răspândire în cercuri cât mai largi. Cunoașterea literaturii bune și a scriitorilor de frunte, pe cari ni ia dat și nouă Dumnezeu.

Cea dintâi datorință a fie-cărei foi, e învățarea, deșteptarea și îndrumarea mulțimii, și numai în locul al doilea, dacă o îngăduie puterile, îi stă în voie de a face și de a plămădi alcături nouă, o literatură de preț bun, nepusă încă în vânzare de alții. La noi însă, durere, lucrul acesta nu se cam ia în samă. Marfa ce o dai, celor ce te cetesc și te cantă, trebuie să fie bună, aleasă, trecută și prin ciur și prin sită, trebuie să fie pe placul și pe sufletul cumpărătorilor. O bucată scrisă, numai așa are trecere, și e cântată, ca pâinea cea caldă, dacă cuprinde în ea ceva din sufletul și din viața cetitorilor. O astfel de bucată, e bucată de preț. Dar darul de a alcătui astfel de bucăți e dat numai scriitorilor desamă. Când și-se dă prilej să cetesti, când și când câte-o scrisoare, pisurată în vorbe calde și măsurate, par-că te învoiești, par-că incolțește în tine așa pe nesimțite, floarea cu bună mireasmă a cinstitii, a tocmirii și a îndreptării spre bine.

Scriitori de samă avem și noi, ba numărul le crește pe zi ce merge. Dar câți is dintr'atâta sumedenie de cetitori, cari poate nici de nume nu au auzit la cei mai mulți dintre fruntașii penei la noi.

Pricina acestei necunoașteri va purta-o, la unii nepăsarea păcătoasă și lipsa dragostii de cetit; dar la cei mai mulți vina zace în neputința de a ajunge în stăpânirea scrierilor bune, cari la noi is scumpe din cale afară. De aceea foile noastre, și mai

ales cele ce se zic populare, ar lucra tare înțelepteste, dacă și-ar deschide foia bucaților bune și alese, luate din cei mai de frunte scriitori ce-i avem. În chipul acesta vor săvârși îndoită slujbă: pentru foia ce o scot și pentru cetitorii ce-i au, a căror bine și îndrumare dreaptă trebuie să le zacă la suflet în mod neîndoielnic.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Răsunet la inaugurarea muzeului. Sibiu 1906. Acesta e titlul unei broșuri, publicate de I. S. Șuluțu, care cuprinde portretul autorului și a casei părintești și câteva voci de presă la deschiderea Muzeului Asociațiunii, și apoi alți articoli ai verdelni bătrân Șuluțu, care așa de ademenitor povestește și acum zilele de bucurie, și mai ales de tristețea vieții sale și a întregii familii.

„Familia”. Nr. 3. are următorul cuprins: Destituționearea și după moarte, de Maria Cioban. — „Și cum mi-a fi merit...” poezie, de G. Prut. — Conu Gligore, fragment, de Al. A. Naum. — Moartă... poezie de Emil Isac. — Fetele de apă, din mitologia română, de S. Fl. Marian. — La bal (ilustrație). — Selava, de M. Jókay trad. de Al. Țințar. — Cele zece porunci ale igienei, de Aurel Scurtu. — Cugetări, de Flaviu. Salon: Zaharie David, de V. Nițescu. — Idealuri feministe acum 300 de ani, de Olimpia. — Literatură. Teatrul Muzic. Biserica și școală. — Ce e nou?

„Revista noastră”. Nr. 21. cu următorul sumar: Tu visează, Cântec, Amintirile. (poezii) de Fatma (cu portret). — Diacolo de mormânt (nuvelă) de Laura Vampa. — Cântec (poezie) de Simca. — În prag (poezie) de Raia D. Rosetti. — Miron Costin (dramă) de V. Cosmovici. — Unei prietene (poezie) de Maria Nicolau. — Tristețea (poezie) de Olga Niculescu. — Departe, de Maria Costa. — Martirii (roman) de Constanța Hodoș. — Trecutul (poezie) de C. Teodorescu. — Galeria femeilor celebre: Doamna de Pompadour, de Getta Miron. — Citiri (impresii) de Ecaterina L. — Pâinea rugăciunii, de Elena Voronea. — Glume, Cugetări, Răspunsuri. Exemplarul costă 30 bani.

„Sămănătorul” Revistă Literară. Anul V. Nr. 4. cu următorul sumar: I. Slavici, Ce e național în artă (II). — A. Stavri, Doina (poezie). — N. Iorga, Inbuleul d-lui Poni. — A. Mândru, Icoane din străbuni: Tată. — I. Ciocărlan, Mioara Cerbului. — X. Cugetări. — Al. Șcepkin, De Toamnă (poezie). — V. Caraiuan, Aliman Voinicului (poveste). Fatma, În adorare (poezie). — N. Iorga, Cronică. În supliment: Alexandru Dimitrie Ghica, domn al Țării-Românești. — Mănăstirea dela Câmpuung (după Bonquet) și Hanul lui Manuc din București (după Bonquet), (ilustrații).

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzeși Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva”).

„Junimea literară”. Nr. 2. cu următorul sumar: Peatra lui Flam din Câmpuung, de T. V. Stefanelli. — Cuvânt de rugăciune (poezie) de Corneliu Moldovan. — De ajun, Niu Nalbă. — Busuioacul (urmă), de Elena N. Voronea. — Când veni-va cântărețul (poezie), de V. Loichită. — Să mă fac dascăl de Sever Secula. — Inscricțiune românească cu litere cirilice pe o sabie veche în Ragusa, de Isidor Ieșan. — Dări de samă, de Lili. — Notițe bibliografice, de N—r. — Concurs.

„Dela țară”, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător”, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul” și cronicarul dela „Revista noastră” sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Îndemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminicile și sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.

Predici ocazionale și funebre v. II de Dr. Elefterescu 3.50 cor.

Din editura „Luceafărul”:

Ioan Agârbicean: Dela Țară. 1.50 cor.
Ioan Ciocărlan: Tratatul nostru. 1.50
Al. Ciura: Icoane. 1.20
M. Gorki: Nuvele . . . . . 1—
Oct. Goga: Poezii. . . . . 3—
Z. Bârsan: Ramuri. . . . . 2—

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugă-

ciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. I cor. + 10 fil. porto.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni împreună cu Răspunsurile dela s.

Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendarul Unirii” pe anul 1906.

ediția, care costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Ediția avută s'a epuisat.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dola:

Tetiș pe 1906 sem. I. Chiuzubata pe 1900—1902. Casina Sebeș pe 1906 sem. I. Lechința de M. pe 1906 sem. I. Ludoșul de M. pe 1906 sem. I. Sozomeana, Deș pe 1906. Bobota pe 1904 sem. I. P. C. Medias pe 1906 pătariul prim. Densuș pe 1905 sem. 2-lea. I. S. Somcuta mare. Primit cu mulțumită și quietat pe 1905 sem. 2-lea. Gaura, Pristop, Curtuiușul-mare, Somcuta-mare, Remetea, Buciumi și Văraiu. De cumva nu consună parohiile acestea, binevoii a ne aviza, ca să îndreptăm. Năsdud, Reuniune pe 1906 pătariul prim. Vișeu-de-jos pe 1906 sem. I. Imbuz pe 1905 sem. 2-lea și 1906 pătariul prim. Năoiu pe 1905. Turda-vechiă pe 1905 sem. I. Guruslău pe 1906 sem. I. Gara nu se află; ei să găsească la dorință din materia, culoarea și forma, ce o dorește celce face comanda. Binevoii a Vă adresa la Direcțiunea Internatului de fete; și a-i scrie: ce și cum doriți să fiă. A. S. Oradea pe 1905. Casina Lugos pe 1905 sem. 2-lea. Hob-Urieani pe 1903. Oena-Șugatag pe 1906 sem. I. Buciumi (distr. Almaș) pe 1901 și 1902. Sălba pe 1906 sem. I. Hotoan pe 1906 sem. I. Porumbacul-infer. pe 1899. Săn Iacobul-de-Cămpie pe an. 1898. Lumperd pe 1906. Izgar pe 1906. Vama (distr. Avas) pe 1903 sem. al 2-lea și 1904 sem. I. Sebeș (distr. Bistrița) pe 1905. Dumbrăvița pe an. 1902. Ca document servește recepșa postală cu provocare la quitarea prezentă. Copăcel pe 1905. Oravița pe timpul din 1 April 1905 până în 1 April 1906. M. C. Abrud pe 1905 sem. 2-lea. T. B. Siget (Maramurăș) pe 1905 sem. 2-lea. Buia pe an. 1900. Iacobul-rom. pe 1906. Chiraleș pe 1906 sem. I. Valea-grașilor pe timpul din 1 Sept. 1905 până în 22 Ian. 1906. Mălașel pe 1906. Casina Abrud pe 1906 sem. I. Căfelul-rom. pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. I. Casina Cluj pe 1905 pătariul al 2-lea și al 3-lea. Mai reatează din an. 1905 pe pătariul al 4-lea adecă pe lunile Octomvrie—Decemvrie. Surduc pe timpul din 1 Oct. 1899 până în 1 Iunie 1900. Ciend B. pe 1905. Băiuș pe 1906 sem. I. Parța pe timpul dela 1/7 1905 până la 1/7 1906. Zăzari pe 1905. Chieșd (Selagiu) pe 1900. Sântejude pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. I. Beud pe 1896 sem. I. Binevoii a ne mai trimite, ca să se împlinească rețeaua cea mare. Zlatna pe 1897, 1898 și 1899 sem. I. Cehetu pe 1905. Cu părere de rău luăm act de cele împărtășite, dar sperăm cu bunăvoință totuși veți putea face ceva. Deci, Vă rugăm să faceți cât de cât, cu atât mai vârtos, că DVoastră ați primit foaia din Octomvrie 1904.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Durerile de stomac

sunt în celea mai multe cazuri urmările unei mistuiri slabe și apar ca **insomnie, lipsa poftei de mâncare, junghiuri, jăgărae, sgârçiri de stomac, ameteți, durera de cap, tusă cu flegmă, anemie, clorosă, gălbinare etc.** și cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngrijă din bună vreme. — Contra durerii de stomac, s'a folosit de mult și se folosește și azi cu mare putere de vindecare picurii de stomac dela **MARIACELL** cunoscuți sub numele

Picuri de stomac alui Brady cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunoștință și mulțumită.

Când li cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele picurii de stomac alui Brady și să nu ne lăsăm înduplecați să ni-se dea alții.

Picuri lui Brady sunt pachetați în scutulă roșie și afară de marca din jos sunt provăzuți și cu semnarea preparatorului.

Ca să ne ferim de imitațiuni trebuie să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K.
„Regele Ungariei“

Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, spedându-se înainte 5 cor. vei primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. vei primi 3 sticle duble frec.

O interesantă broșură de inviațiuni să dă la cerere gratis

(32) 4-6

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scintiturilor. (ele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârçiriile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 120 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, ameteți, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chimicale, drogoue, legături și bandagierie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri ruscice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 9 10

Crucă saă stea duplă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: **reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare li trimite în țară și străinătate cu rambursă, saă dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (40—52)

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada
Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint. — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☜
Mare deposit de sticle măritoare,
ocheane și binocle

Comandele se esecută numai
pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimiț franco și gratis
Prețurent ilustraț.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duble de o construcție puternică și trinitică, costă 7.50 coroane.

(5) 17—52

Gratuit:

o cumpenă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbuzelii prea mari a marfei trimiț în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
pțe de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 lăminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesece ca dar, și pe lângă garanță

o cumpenă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesece garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimiț 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimiță înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII, Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 em.

Foia apare în de care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 17 Februarie 1906.

Numărul 7.

UN PERICOL NOU.

Un nou pericol amenință existența și viața naționalităților din Ungaria, întru toate manifestațiunile ei.

Regimul precariu de acum, combătut din toate părțile, cum na mai fost combătut nice un regim, — și aproape îmbrâncit de anarhie, se silește și el întru aceea, ca să lovească în naționalități, și prin aceasta să se arete mare patriot, cu multe merite pentru magiari-zare.

Mai anul trecut a dat ordonanțe de tot contrare culturai naționale a poporațiunilor nema-giare. În estan, chiar acum în zilele mai deaproape, a mai clocit și scos la iveală un nou proiect de lege, mult mai primejdios, decât toate cele de până aci.

Este proiectul de lege pentru regularea fundațiunilor, făcut tot de ministrul Lukács, cel cu ordonanțele date în contra școalelor nema-giare.

În cele următoare dăm un extras din §.§-fii mai momentoși ai acestui proiect:

§. 1. cuprinde definițiunea fundațiunei.

§. 3. alinia 3 zice: „sub fundațiune strins bisericească nu se înțelege nice fundațiune destinată a servi spre promovarea instituțiunei, nice fundațiune făcută spre scopuri de binefacere, și preste tot nice un feliu de fundațiune, care trece peste cercul vieții bisericești a credincioșilor.

Adecă bisericile nu pot avea sub administrarea lor nice fundațiuni de stipendie, nice fundațiuni cu scop de binefacere, și ce este și mai însemnat, nu pot avea fundațiuni școlastice. După proiectul acesta — dacă va ajunge să se facă lege, — toate fundațiunile pentru școale, toate fundațiunile pentru ajutarea tinerilor la școale, toate fundațiunile pentru scopuri umani-

tare, nu se vor putea pune sub scutul bisericilor: ci se vor ține de stat, de comunele politice etc.

Bisericile vor putea primi în administrarea lor numai fundațiuni făcute pentru conservarea machinei bisericești, clopote, haine bisericești, dotarea preotului și-a cântăreților bisericești, ținerea în stare bună a cimiterelor și alte lucruri de felul acestora.

§.§-fii următori grăiesc de primirea în administrare a fundațiunilor și determină incurgerea ce are ministrul, de alu cărui resort se ține fundațiunea din cestiune, asupra acestui lucru, — cum și de aceea, că încât se recere aprobarea dânsului.

Aceste însă toate sunt făcute în doi peri, și încălcite preste măsură, așa cât întru aplicare toate s'ar interpreta ca atârnatore dela placul domnului ministru.

Amintește proiectul de fundațiuni, ce se vor face în venitoriu (§. 7), zice chiar și aceea la finea acestui §, că donațiunile făcute oare-cărei fundațiuni existente se consideră ca fundațiuni noauă, cari cad sub determinările acestui §, — dar apoi atâta e tot. De aci în colo nu mai întâmpinăm în proiect un cuvânt legănat, din care se putem deduce, că fundațiunile existente vor rămânea și pe venitoriu sub administratorii de până aci.

Ba ce este mai mult: § 8. zice apriat, că unele dispozițiuni ale §-ului 7 numai în cazul acela nu se vor aplica la fundațiunile cu scop strâns bisericesc, dacă fundațiunea servește numai și numai spre înaintarea scopului general al bisericești, — iar alte dispozițiuni ale §-ului aceluia numai așa nu se vor aplica la fundațiunile strins bisericești, dacă cazul subversant sa determinat printr'un regulament aprobat de regim.

Dintraceste e invederat, că și fundațiunile strins bisericești sunt

supuse regimului și atârână dela el unele adecă cad sub legea aceasta, altele sub regulamentul aprobat de regim.

§. 13. spune, că spre administrarea averii fundațiionale e îndreptățit: statul, jurisdicțiunile, comunele, bisericile și alte persoane juridice. §-ul acesta obligă pe auctoritățile bisericești să arete la regim: prin care organ administreează cutare fundațiune? dacă organul acela nu se bazează pe autonomia credincioșilor. Spune mai în colo, că referitoriu la fundațiunile, cari nu au scop strins bisericesc, regimul după ascultarea auctorității supreme bisericești, poate face dispunei speciale.

§. 24. ezice răspunderea celui ce administreează fundațiunea, pentru averea radicală a fundațiunei, — §. 25 tot așa pentru aplicarea venitelor ei, iar §. 26 hotărăște drepturile regimului de-a pretinde să i-se aștearnă rațiuni.

§. 27. „Bisericile — între marginile dreptului de inspecțiune a statului și barierele trase prin legea aceasta — statoresc ele in sele modalitatea administrării acelor fundațiunii, cari sunt încredințate lor.

Statutele făcute spre scopul acesta au lipsă de aprobarea ministrului de culte.

§. 28. Județele lasământare sunt detoare a comunica fundațiunile făcute prin testament acelei persoane juridice, carea conziderând scopul fundațiunei este competentă a o primi în administrarea sa.

§. 31. Averea fundațiunilor înființate prin testament o grijește ministrul competent până la transpunerea ei în mâna administratorului.

La fundațiunile strâns și exclusiv cu scop bisericesc, dacă bisericile cer să deprindă ele dreptul acesta (de-a îngriji ele averea fundațiională încă nu deplin transpusă), acela totdeauna se cedeze lor.

§. 32. Ministrul concernent poate schimba administrarea averii, dacă află, cumcă asigurarea averii radicale a fundațiunei cere aceasta.

§. 33. Ministrul concernent poate schimba scopul fundațiunei, dacă acela se împotrivesc intereselor statului sau altor interese publice,

— dacă realizarea scopului fundațiunii a devenit cu neputință, sau dacă în urma schimbării împrejurărilor scopul prefapt de fundatorul nu mai corespunde intențiunii lui.

Ce fundațiune există sau s-ar putea face, al cărei scop, ori cât de bine precisat, să nu-l poată schimba ministrul pe baza oricărei din pogibele aceste? Te vei apăra să nu-ți spulbere fundațiunea suflând în ea pe uşe? Nai dobândit nimic: va intra și o va spulbera prin fereastră!

La fundațiunile curat bisericesti, dacă ministrul sau auctoritatea supremă bisericească află de lipsă a schimba scopul, schimbarea o face auctoritatea supremă bisericească cu aprobarea ministrului.

Dacă între auctoritatea bisericească și ministrul s'ar ivi divergență, ministrul până la conțelegere poate suspenda folosirea averii fundaționale spre scopurile, pentru cari este destinată.

§. 34. Ministrul, de-a cărui resort se ține scopul fundațiunii, dacă împrejurările schimbate cer aceasta, poate schimba aplicarea venitelor fundațiunii.

Dacă ministrul susține față de auctoritatea bisericească modul său de vedere, și după ce biserica a făcut reprezentări repetite, auctoritatea bisericească e datoare a se supune.

§. 35. Fundațiunile nu pot cumpăra fără concesiunea ministrului concernente: hârtii de valoare străine, — hârtii de valoare interne, cari nu sunt admise ca cautiune la concurse de stat, — nu pot cumpăra fără concesiunea ministrului, nice astfelu de realități din țară, cari nu sunt necesare spre împlinirea destinațiunii dănselor.

§. 36. Avera cu caracter profesional aflătoare sub administrarea regimului, a cărei natură juridică încă nu este limpezită prin hotărâri regnicolare, nu cade sub determinările acestei legi.

§. 37. Legea aceasta nu atinge nice drepturile de patronat ale Majestății Sale și fundațiunile, ce cad în cercul acestui drept patronal.

§. 38. Legea aceasta nu se refereste la fundațiunile provenitoare din donațiuni regești, nice la fidei-comise.

De aici poate judeca ori cine consecințele desastroase, ce ar trage după sine o lege ca și aceasta.

Dacă ministerul de acum, carele stă numai ca frunza pe apă, face încercări de aceste, ne putem întipui: ce ar face el, când ar deveni consolidat deplin și domn asupra țării.

Ritul nostru și datini vechi.

Dela graniță, în Faur 1906.

În numărul 4. al „Unirii“ On. V. G. se manifestă contra obiceiului „punerea în sicriu“ (numit așa conform datinei locale din săcuime. și adoptat dela vecinii rom-catolici), fiind-că nu se cuprinde în legile ritului nostru.

Nu pot afirma cu siguritate, chiar informându-mă, dacă chiar și la rom-cat. această acțiune rituală din presara înmormântării e înșirată între legile lor rituali. Atâta însă din experiență constat, că nu numai la rom-cat., ci și la protestanți (sași), ma chiar și la ev-reformați e introdusă această acțiune. și încă cu mai mari solemnități decât la noi. Prin asta, firește, nu doresc a incumba ritului nostru imitarea altora, ci simplaminte constat, că obiceiul acesta a devenit cel puțin „regnicolar-creștinesc“. Îl profesază gr.-orientalii și alte confesiuni l-au adoptat prin urmare și creștinii noștri gr-cat. — citez a afirma — de prin toate părțile provinciei noastre mitropolitane.

Spre orientarea confratelui V. G. tot din experiență comunic, că obiceiul acesta la noi gr-cat. în unele părți (Murăș, Câmpie etc.) se numește „cina cea de pe urmă“, iar în cele mai multe părți (pe Târnave și airea) poartă numele de „sărăcuste“. Numai în săcuime și-a însușit numele de „punerea în sicriu“. Firește, în urma contactului. Cestiunea principală — cred eu — se învârte mai ales în jurul întrebării, că acest obicei vechiu — nu introdus de entare antecesor, ci moștenit dela moși și strămoși

FEUILLETON.

Crucea Moldovei.

De abia cred, că este petec de pământ în bătrâna Europă, pe care să nu-l fi udat neamul românesc cu sângele său vărsat, când pentru unul, când pentru altul, fără întrebare, dacă a fost cu vrerea, ori fără vrerea sa.

Îl aflăm neatârnat, luptând pentru apărarea sa. Îl întâlnim răsboindu-se pentru străini. Aci îl vedem luptând cu creștinii, aci cu păgânii, cutezător și fără frică, purtând crucea înaintea sa. Urmele neamului românesc se cunosc și acum.

O astfel de urmă e cea dela asediul Vienei, din 1683 ca e o dovadă de marea religiositate a poporului român.

După retragerea adecă a oastei lui Kara Mustafa din împrejurimea Vienei, crucea, la care își făceau rugăciunea ostașii români, a rămas îngropată în locul unde își avuse cortul Șerban Vodă, la „Gatterhölzl“.

Domnul româna prevăzând sfârșitul luptei, dispuse să se îngroape crucea, și dădu libertate unui prisoner creștin cu numele Ioan Augustin Strohwasser, cu îndatorirea, ca mergând la Viena, peste Neustadt, să roage pe episcopul Kalonits, ca desgroapând crucea, să o așeze în un loc potrivit, spre a fi cinstită de popor.

Strohwasser și-a împlinit îndatorirea, dar până ce Kalonits ar fi executat dorința

lui Șerban, o femeie, umblând după lemne prin „Gatterhölzl“ dădu de cruce. Reîntoarsă acasă, a mers la prepozitul Mayer și i-a spus, de ceacea a aflat. Crucea a fost adusă cu mare pompă în oraș și așezată în curtea episcopului Sinelius.

Pe la începutul anului 1684 crucea fu dusă din nou, în locul de unde fusese desgroapată, și tot pe locul acela să ridică o capelă. După un veac crucea dispărură și capela așezată între sămănături pe drumul dintre Meidling și Hetzendorf. Începă, pe încetul a se ruina. Numirea locului însă rămase „Zum Moldauer Krenz“ (la crucea Moldovei).

Despre sentimentul religios alui Șerban Voda, mai povestește tot Bermaun în istoria Vienei, de unde am scos aceste câteva pasaje. Anume, spune, că e falsă credința, că biserica serviciilor, pentru aceea n'a fost ruinată, fiindcă Turcii văzând statuiele patriarhilor cu capetele învalite, i-a ținut de compatrioți de ai lor, ei scăparea ei de devastare e de a se mulțumi lui Șerban, care, așezându-și cartirul general în acea biserică, a poruncit la ai săi să o ferească de orice prădăciune, și astfel atât biserica, cât și mănăstirea au scăpat de furia păgânilor, focul, care a consumat la 13 Iulie 1683 co perișul acestor clădiri, n'a provenit din interiorul bisericii.

Iosif Lucchi.

Notițe literare.

Năvăliri barbare. Sub acest titlu Lucian Bolcaș, a publicat în institutul „Luceafărul“ o novelă de 88 pag., care se poate procura

dela autor din Budapesta VII. Izabela ter 3 pentru prețul de 1 cor. + 10 bani porto. **Novela Dului Bolcaș,** povestește din istoria Bihorului o pagină din năvălirile „căpănilor“ asupra acestor părți stăpânite de Leru lui Binș și Balan din Cetățele. Povestirea se face în o limbă bună românească, intriga și felicitățile episoade ce se întrezesc însă în această descriere, ni-se par nu destul de succese și reușite. Răpirea Sânzei de piidă, e așa de tainică, cât cu toată apariția lui Vulcu, nu pricepem ce l'a îndemnat să răpească pe această tineră mireasă și de unde a putut pune deodată, în serviciul său pe acele vremi pe un pehlivan și pe un zodiac, pentru năzdrăvăniile cărora, special a celui dintâiu, pare să pierde prea multă vreme, când împrejurările erau așa de critice. Se sperăm, că dl Bolcaș, stăpân pe așa graiu bun-românesc ne va da în curând prilej să-l aprețim mai cu vrednicie.

A român helyesírás története, írta Dr. Siegescu József, Budapest 1906. Dl profesor Siegescu publică această istorie a ortografiei românești în limba magiară, pentru ca să deie ocazie magiarilor, cari cunosc așa de mult literatura germană, franceză și engleză, să facă cunoștință și cu literatura românească, și special, să dovedească, că în scrierea românească cu litere latine, magiarilor au avut mare influență. Întru cât au arătat deja în veacul al XVII. puțința folosirii caracterelor latine, ceea ce învățații români au început să o facă de abia în jumătatea a doua a veacului trecut.

În decursul studiului său dl autor folosește cu mult succes ediții de cărți și

— conține el ceva opus ritualui ori credinței noastre? Nu se află!

Apoi știut este, că prescrierilor rituali de înmormântare nu aparțin nici predicile (indispensabile), nici iertăciunile de după predică, nici versul funebral, nici citirea alor 12 evanghelii cu ducerea mortului, nici evanghelia lui Lazar la groapă, și nici alte obiceiuri, de cari cei mai mulți creștini de ai noștri nu se pot desliși; dar pentru aceea la dorința lor expresă le împlinim, deoarece tocmai obiceiuri fiind și nu lege, ele trebuie să fie și aievea sunt împreunate cu anumite remunerațiuni, cari — cred — sunt binevenite preoților, iar obiceiurile ca atari — iarăși cred — sunt încă și mai binevenite creștinilor noștri în favorul conservării omnilaterale de sine. Cum-că „punerea în sicriu” (numindu-o așa) e un obicei, pe care îl profesază și alte confesiuni și neamuri, asta împoartă foarte puțin, pe cum nu împoartă nici aceea, că predică, iertăciunile și versul funebral sunt obiceiuri rituale și la alții. Ceea ce e bun, mângăitor și înălțător de evlavie pentru creștini, nu e mirare, dacă e obicei comun. Avem noi altele cari — durere — sunt numai „ale noastre”, pe aceste să le stărpim!

Admit, că în parohii respirate, și totuși cu numeroși poporeni, acestui obicei e greu de a se răspunde punctuos. Aci se poate însă ajuta așa, că dacă preotul ar fi împedat de alte funcțiuni mai neamăabile, iar mortul se află tare departe, aceasta funcțiune o împlinește înainte de prohod. Casul acesta s'a ivit și în parohia mea, fără de a fi fost cu supărare, căci prin asta s'a câștigat avantajul, că până când s'a făcut punerea în sicriu, creștinii respirați au avut timp de a se aduna la prohod în număr frumos.

Afirm deci, că a se cassa așa „brevi manu”, un obicei atât de naturalizat cu creștinii noștri, abstragând dela dificultăți și amărăciuni, ar involucra rezolv general.

Atâta cu privire la întrebarea primă a dlui V. G.

Cu privire la a doua întrebare, răspund în sensul, că a erua precis datul introducerii obiceiului acestuia, ar fi muncă

zădărnice. Veacuri de-arândul ar trebui să scrutam. Iar în ce privește forma îndeplinirii, după praxa mai generală se face „Părăstasul” prescriis în Euchologiiu, cu deosebirea, că între cântări se cetesc și 3 evanghelii. Servitiul întreg durează deci cel mult o jumătate de ceas. În unele locuri e datina, că și cantorul ceteste din psaltire.

Referitor la întrebarea a treia, lucru natural, că îndeplinindu-se prohodul cel mare tuturor adulților, și punerea în sicriu ar aparține acestui prohod, dacă cei competenți o doresc expres și pe lângă remunerația cuvenită.

A-și mai fi dator cu două reflexiuni, la cele scrise de dl V. G. Spune adecă D-sa, că chemat fiind un preot la înmormântare în altă parohie, din pricina prea marelui divergențe de obiceiuri rituale, e silit a apela la instrucțiunea cantorului respectiv. Afirmatiunea aceasta mi-se pare cam riscată. Ce lipsă de instrucție subalternă, are un preot, care conștient și amăsurat indigenței îndeplinește o funcțiune ori și unde? Din contră, tocmai întrebând se face ridicul.

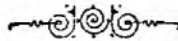
Mai spune apoi dl V. G., că în toate acțiunile rituale avem să urmăm formele din centru, adecă pe cele din Blaj. Da, consimțesc, că acele forme sunt datatoare de ton. Dar apoi murind în Blaj vre-o persoană clericală ori vre-un laic inteligent, nu i-se cetesc în zilele premergătoare înmormântării necontentit evangheliile patimilor? Cum-că aceasta formă nu poartă numirea de „sărăcuste” ori alta, vorbind despre obiceiuri, puțin împoartă.

De închiere în favorul nostru binepriecept fie-mi permis a alege că datinile vechi și neajunătoare de rit și credință iar poporului la inimă binevenite, să le păstrăm așa, pe cum le-am primit, ca nu cum-va țintind abrogarea, să dăm de rezultat opus.

Apoi referitor la opul sistematic, contemplat de către primul conciliu provincial în favorul „precisei” uniformități rituale, socotesc și cred eu foarte serios, că factorii competenți nu au compus acest op din deplină cunoștință de cauză, și pe temeiul acesta: din largă și părintească precauțiune.

Dorim și păreriile altora.

Ioan.

Ce va fi însemnând? Maria-Pócs e loc de peregrinaj vestit, unde la Sfântă-Mărie aleargă multă lume, chiar și dintre Români, să vadă și să sărute icoana făcătoare de minuni a Maicei Domnului, și nu arareori să asiste la vindecări miraculoase. În privința religioasă să ține de dieceza rutească a Munkács-ului, dar e încunjurată de o mare de calvini, căci nu e departe de Dobrișin.

Icoana făcătoare de minuni se află în biserica părinților (călugări) basilitani ruteni: pe iconostas deasupra ușii împărătești. Icoana e cu încuetoare și nu se deschide decât la anumite ocaziuni. Atunci credincioșii din apropiere și din depărtare se folosesc de ocaziune, ca să o vadă și să o sărute. Părinții basilitani pun un podiu mare cu trepte, pe cari credincioșii să pot urca până la icoană și sărutându-o fac loc la alții și la alții, cari sunt cu sutele și cu miile. Un părinte basilitan în tot timpul

acesta stă lângă icoană, ca să nu se facă imbulzală și icoana să nu fie împinsă sau mișcată din locul său.

Așa s'a întâmplat și în 3 Decembrie st. n. anul trecut, ziua înainte de sărbătoarea Întrării în biserică a Maicei Domnului. Pe la 4 oare d. a. părintele basilitan deodată observă că fața icoanei se întunecă, ochii se roșesc și din ochiul drept începe să curgă lacrimi. Reculegându-să din surprinderea momentului prim, întreabă pe credincioșii din apropiere, că oare vad și dânsii minunea, ce se întâmplă, și după ce se convinge că nu e numai o halucinațiune a sa, încuie icoana și merge repede să chame pe egumen și pe ceilalți ieromonahi. Au venit cu toții, între ei se află și un român, și au văzut minunea cu ochii.

Vestea minunei a străbătut cu iuteala fulgerului și în zilele următoare mii și mii au venit până și din depărtări mari să vadă minunea ori cel puțin locul, unde s'a întâmplat minunea. Și minunea s'a repetit și în zilele următoare. Până în 19 Decembrie în fiecare zi, a lăcrămat, dar nu totdeauna la aceeași oară a zilei, de aci încolo mai rar, ultima oară a lăcrămat la 31 Decembrie 1905.

Părinții basilitani au scris despre cele întâmplate episcopului lor din Ungvár, care a trimis o comisiune investigatoare constătoare din 1 canonic, 1 egumen (nu cel din Maria-Pócs), 1 vicar, 1 protopop și 1 paroh. Comisiunea aceasta a luat întru ajutor un chimist, un medic și un farmacist, cari au vizitat icoana cu deamănuntul dându-și părerea întărită cu jurământ. Apoi au fost ascultate cam la 60 persoane, cari au văzut minunea cu ochii: preoți și civili inteligenți și țărani. Protocolul de investigațiune a fost trimis la Ungvár, de acolo va merge mai departe la Roma.

Lăcrămarea de acum nu e cea dintâiu, dar nici icoana nu e aceea din 1696, la care an s'a întâmplat prima minune de felul acesta în Maria-Pócs. Icoana dela 1696 a fost dusă la Viena, dar de pe ea s'a luat trei copii, dintre cari una a fost lăsată în Maria-Pócs în locul originalului. Copia aceasta a lăcrămat la 1715 și atunci s'au întâmplat și vindecări miraculoase. Tradițiunea populară mai vorbește și despre o altă lăcrămare întâmplată în decursul secolului XVIII, dar date oficiale despre aceasta nu sunt.

Oamenii se întreabă, ce va fi însemnând lăcrămarea Maicei Domnului? Răspunsul deocamdată e: Dumnezeu știe! Poate cu timpul ne va arăta și noauă.

V.

REVISTE.

Budapesta. Despre desolvarea dietei să vorbește cu toată siguritatea, ea va fi disolvată, în 19 Februar. Ambele case vor fi conchimate la olaltă, și rescriptul regesc, li-să va ceti, probabil, prin un comisar regesc. Dacă casa de jos nu ar voi să ieie act de aceasta, atunci să va folosi de forța frachială, și deputații vor fi scoși cu puterea. Coaliția a hotărât ca să se abțină dela protestarea sgomo-

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj. >

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

toasă, ci să primească actul de disolvare cu gravitate, ce o pretinde situațiunea grea, în care au împins țara.

Și de-o parte și de alta să pregătesc de o rezistență activă și pasivă. Guvernul deja a luat măsurile de lipsă: va aduce în Ungaria regimentele din Austria, ca să poată încasa dările și stringe recruții, iar regimentele de aci le va împrăstia prin Galizia.

Coaliția încă vine cu o mulțime de planuri de rezistență activă și pasivă, cu cari însă, ea însăși prevede, că nu va ajunge la nimica.

*

Efectele războiului vamal cu Sârbia să simte în toate părțile. O soluțiune grabnică e dorită nu numai în Sârbia, care suferă mai mult, ci și în Ungaria.

De când s'au închis granițele, prețul vitelor s'a urcat colosal, și prin urmare și prețul carnei.

Veștile cele mai nouă sunt, că Sârbia va primi condițiunile Vienei, și astfel dară războiul s'ar sfârși.

România. Iritația populațiunii române contra Grecilor din țară crește mereu. În urma raportului, ce l-a prezentat poliția ministrului, reiese, că cei mai avuți greci din România, erau în fruntea mișcării de a stirpi cu fier și foc pe aromânii din Macedonia.

Guvernul din România a expulsat pe mai mulți avuți greci, pe cum și pe un bancher, care și-a adunat din România ospitala avere de 30 milioane lei. În București s'a ținut un meeting de protestare, la care au luat parte mai mult de 10 mii oameni.

E teamă, că aceste proteste, să nu treacă în luptă de stradă.

Roma. Să vorbește mult de epistola pastorală a episcopului din Cremona *Bonomelli*, care cuprinde în sine niște idei îndrăznețe și contrare vederilor generale ale preoțimei de azi. — Obiectul pastoralei e separațiunea Bisericii de stat.

Până când în Franța ruptura dintre Biserică și stat au pregătit'o și duso la sfârșit cei dela putere, laicii, în Italia din contră să observă o mișcare pentru separație tocmai între preoți. — *Bonomelli* referitor la separație zice: Între nenumăratele foloase ce le aduce separația cea mai de frunte e că Biserica devine conștie de puterea ei ce o are.

Până când Biserica să razimă pe sprijinul statului și a organismului lui învechit nu simte lipsa unei acțiuni mai mari și mai binefăcătoare. Îndată ce însă s'a rupt legătura dintre stat și Biserică lucrurile să vor schimba esențial în folosul Bisericii.

Reuniunea meseriașilor români din Blaj.

Dumineca trecută și-a ținut a III-a adunare generală. Un mare număr de meseriași și sodali au fost de față. Președintele reuniunii prof. Precup, deschide adunarea cu un avântat discurs, în care apelează la unire, la bunăînțelegere, la muncă neobosită, ca singurele mijloace, prin cari se poate ridica și consolida clasa meseriașilor. Din raportul secretarului Aug. Gruița, s'a constatat, că comitetul a lucrat cu multă atragere pentru îndeplinirea datorințelor saie.

A ținut 8 ședințe, în cari a hotărât compunerea unui conspect a meseriașilor din Blaj; s'a constatat, că orașul e bine provăzut cu pantofari, croitori și mășari, dar îi lipsește tintohigii, măcelarii, franzelarii, curelarii, olarii și coloratorii de case. Comitetul se oferă a îngriji de plasarea învățăcelilor la aceste meserii.

A mai împărțit comitetul și anul acesta cinci premii în sumă de 45 cor. pentru învățăceii, cari au espus lucruri; de asemenea a contribuit cu 30 cor. la colecta întreprinsă de comitetul Reuniunii femeilor române pentru îmbrăcarea copiilor săraci de ss. Sărbători: 24 ucenici au fost împărțiți de acest favor. Pentru distracția și cultivarea membrilor săi reuniunea a aranjat o producțiune teatrală și un concert foarte bine succese, grație bunăvoinței prof. Mureșianu, care a provăzut și condus pe diletanți. Tot în scopul acestei cultivări a ținut 12 conferințe, împreunate cu declamări, cari au fost bine cercetate.

Ce privește numărul membrilor, tabloul e următorul: 8 fondatori, 8 pe viață, 50 ordinari și 15 ajutători, total 81.

Biblioteca constă din 134 volume și 7 foi, cari stau la dispoziția membrilor.

Averea societății în decursul celor trei ani de viață a ajuns la frumoasa cifră de 1787.19 cor. arătând un spor de peste 250 cor. față cu anul trecut.

În numele comisiunii censurarea acestui raport membrul A. C. Domsă, constată cu multă satisfacție zelul neobositului preșident al reuniunii pentru promovarea intereselor meseriașilor români din Blaj, și scoțând la iveală singuraticile părți din raport, propune să se aproabe cu recunoștință activitatea comitetului. — De asemenea membrul Victor Muntean, propune votarea absoluturului pentru socoțile esacte prezentate de cassarul Ilie Mircea.

La închiderea adunării președintele, constatând și din a sa parte dragostea cu care meseriașii din Blaj se alătură de reuniune, spre a face și mai puternică alipirea aceasta, acum după ce în decurs de trei ani s'au cimentat destul de tare bazele pe cari s'a înălțat reuniunea, propune membrilor procurarea unui steag, sub a cărui umbră să se adune cu toții. Spre acest scop deschide o listă de subscripție, care în scurt timp arată un rezultat de 150 cor.

Dumnezeu să ajute și mai departe, spre a putea forma aci în acest orașel o falangă puternică de meseriași români deștepți, pricepuți și harnici, cari să facă fală neamului nostru și să poată sta față la orice concurență!

Bap.

CONVOCARE.

„Reuniunea femeilor române gr.-cat din Blaj“ își ține

Adunarea generală

în 25 Februarie 1906 la 3 oare după amiază în localul Casinei române din loc, la care sunt prin aceasta invitați toți membrii și binevoitori Reuniunii.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul Comitetului.
3. Raportul Comisiunii despre rațiunile anului 1905.
4. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului de sub 2. b) pentru censurarea rațiunilor de pe 1905 și c) pentru înscrierea de membrii noi și încasarea taxelor dela membrii vechi.
5. Rapoartele Comisiunilor.
6. Alegerea unei membre în Comitet.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea de doi membri pentru verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj din ședința Comitetului ținută în 3 Februarie 1906.

Elena Nestor,
prezidentă.

Octavian Prie,
secretar.

Alegătorilor români!

Cine a urmărit cu atențiune dispozițiunile proiectului nou a legii electorale (proiectul lui Kristoffy), sa putut convinge despre aceea, că în caz, dacă proiectul amintit ar deveni lege, ce însemnătate mare ar avea listele electorale a aceluia an, în care să votează legea. După ce nu e exclus între împrejurările de azi, că proiectul încă în anul curent să devină lege, are o dublă însemnătate pentru noi românii compunerea respective rectificarea listelor electorale din anul acesta.

Precum este știut, comisiunile de conscriere să aleg și își încep funcțiunile lor în primele zile ale lunii Martie. Se fim deci cu deosebită atențiune deja la începutul procedurii de rectificare. Instrucțiunile necesare să pot afla amănunțit în broșura lui Dr. Romul Boilă intitulată „Dreptul de alegător la alegerea deputaților dietali“, care să poate procura cu prețul de 50 fileri + 10 fileri porto postal dela autor s-au dela librăria seminarială din Blaj.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În decursul anului 1905. s'a făcut pentru înfrumșetarea bisericii gr.-cat. din Aschileu-mare, următoarele oferte benevole. Și anume: s'a cumpărat un luster, în valoare de 62 cor. prin contribuțiile următorilor credincioși: Sâncraian Maria m. Stanciu 5 cor. Sâncraian Onița n. Câmpian 4 cor. Tamaș Anica, Dumitraș Ana văd., Prunian Onița, Uifălean Onița, Tarce Nastasia, Varga Simion, Sârb Ioan, Stanciu Ana a Tomei, Tarce Nicolae, câte 2 cor. Pop Maria 1 cor. 40 fil. Moldovan Todorică 1 cor. 20 fil. Anisoara Pop. Maria Pop, Stanciu Ana, Turc Maria, Pop Nastasia, Turc Ana, Turc Maria, Tamaș Simion a Petri, Sâncraian Nastasia, Ghiran Floare, Stanciu Ana, Câmpian Anița, Ciurdar Ana, Moejan Malică, Stanciu Irinș, Sima George, Stanciu Ștefan, Turc George, Ghiram Marie, Trâncă Ana, Pop Nastasia, Moldovan Simion, Moldovan Ana, Prunian Pavel, Ciupeiu Ana, Turc Ioan, Felecan Iisie, Stanciu Maria, câte 1 cor. Toader Maria 2 cor. Dna Iulia Cerghi n. Fejér, a cumpărat o icoană, în valoare de 10 cor. Sima George și Tamaș Gavrilă, o evanghelie cu 25 cor. Prunian Onița și Tarce Nastasia, un triod, cu 20 cor. Pentru cari oferte Domnii din ceriu să le plătească cu bunurile sale neperitoare. — *Curatorul.*

— Pentru înfrumșetarea sfintei noastre Biserici, au cumpărat: Văd. Ana Coman, un rând de vestimente bisericesti, ornat complet, în preț de 120 cor. Constantin Molfa cu soția, un prapor, în preț de 28 cor. Tirion Ivan cu soția, o icoană a sfintei Treime, în preț de 7 cor. Anuța Lup cu Maria Vișa, o icoană, reprezentând pe Isus, Maria și Iosif, în preț de 7 cor., iar mai multe femei la olaită, un stihar alb, în preț de 10 cor. Subscrisul în numele credincioșilor mei, le aduc și pe calca aceasta sincere mulțumite pentru acestea jefite frumoase, izvorite din inimă curat creștinești, dorindu-le viață fericită, răsplătită cerească și cât de mulți imitatori. Șeica-mică, în 1 Februar n. 1906. — *Virgil Stanciu, admin. parohial gr.-cat.*

Din Arhidieceză. Ioan Staicu, fost paroh în Gusu, distr. Sibiu, cu ziu de 1 Ian. n. a fost trecut în deficiență și în locu-i a fost numit paroh Ioan Staicu, fost administrator parohial în Șelău.

Știri personale. Clericul Nicolau Brânzău, aparținător diecezei de Lugoj, a depus la 14 crt. cu bun succes primul rigoroz teologic din studiul biblic și limbile orientale, la Universitatea din Budapesta.

Hymen. Ioan I. Ienea, cleric abs. și învățător în Lugoj și Ana Băboiu, învățătoare tot acolo, anunță că cununia lor religioasă s'a celebrat Joi, în 15 Februar n. 1906, în capela reședinței episcopesci gr.-cat. din Lugoj. — Felicitări!

— Atanasie Păltinean, teolog abs. și Valeria Goron, invita la actul cununiei lor, ce se va celebra Duminecă în 18 Februar n. 1906, în biserica gr.-cat. din Cusdrioara.

— Ioan Agărbicean, teolog abs. și Maria Aurelia Radu, fiica protopopului din Uioara, s'au logodit.

Știri literare. „Nuclusa“ Nr. 1 și 2, apărut zilele acestea, se prezintă bine. Textul și ilustrațiile sunt potrivite și cu spirit. Continuând pe calea apucată ori cât va duce lovitură „Nuclusei“, ea va intra în toate casele. Apare de două ori la lună și costă 8 cor.

Pentru masa studenților academici din Cluj au contribuit: Dl. Mihail Fagărașan din Teure 10 cor. Dr. Izidor Marcu, canonic mitrop. 20 cor. Alesandru Mocsonyi 50 cor.

I. Voda, Ormeniș 5 cor. Dr. Alesandru Vaida 20 cor. Dl. Vasile Boneu, beneficiat la masa acad. a colectat din Brad suma 22 cor. dela Domnii: Vasile Boneu, profesor 5 cor. G. Parau, dir. gimn. 2 cor. Dr. I. Papp, adv. 2 cor. I. Outean, comerciant 1 cor. A. Bogdan, preot 1 cor. T. Suciu, profesor 1 cor. Dr. Tiberiu Tina, medic 1 cor. Vasile Damian, profesor 1 cor. L. Catian, negustor Baia-de-Criș, Nicolae Timbous 1 cor. Dumitru Maniu, hotelier 1 cor. Ioan Împărat 1 cor. Fejér Aron 2 cor. — *Dr. Iuliu Florian, rectorul mesei.*

Academia română. Sesiunea generală a Academiei se va începe la 12 Martie n. La ordinea zilei vor fi chestiuni importante, ca de pildă regulamentul acordării premiilor și unele modificări a regulamentului intern.

Sfinții Trei Ierarhi, patronii gimnasiului și a celorlalte institute de învățământ din Blaj au fost sărbătoriți cu cuvenită vrednicie. Sta liturgie a fost celebrată de profesori, pontificând Silvestru Nestor, directorul școlii de fete, iar cântările le-a executat profesorul de cant Aron Papin. După sta liturgie, elevii cu profesorii, s'au adunat în marea sală de gimnastică, unde s'a ținut ședința festivă, aranjată din acest prilej de Societatea de lectură a școlărilor din cl. VII și a VIII. Au fost de față numărös public, în frunte cu Escelența Sa Mitropolitul Victor, canonicii Gavril Pop, Dr. Isidor Marcu și Ștefan Pop. Au plăcut foarte mult disertația bine lăcrată a stud. Emil Folea, intitulată *Arhieriei Blajului*. Cadral fermecător, în care tinerul elev a împrejmuit marii figuri ale neuitărilor Arhieriei, cari au locuit în Blaj, și cari pe întrecute au adăus câte o columnă de mărețele institute de învățământ, a întimplinat complăcerea publicului, fiind viu aplaudat. De asemenea au fost bine și declamatorii Ioan Zăler (română) A. Gheiner (magiară), Vincențiu Pandrea (latină), Iuliu Crișan (greacă) și A. Augur (germână). Dintre bucățile musicale a plăcut mult „Mi-e dor“ poezie de Maria Cioban musică de distinsul măestru Murășianu, unde studentul Gheiner a încântat pe ascultători cu plăcinta sa voce de bariton. Bine au fost executată de orchestra gimnasială și Intermezzo-ul din Cavaleria rusticana. La sfârșit, Escelența Sa a adresat tinerimei cuvinte de laudă și încurajare, indemnându-i la tăria credinții și constanță în învățăturile și preceptele religiei creștine. — Sara s'a dat balul în orele „Univers“. Relativ a fost puțin public, atât blăjan, cât și străin, a fost însă destul, ca animația și veselă să țină până târziu la sfârșit. Incassările balului au trecut peste 300 cor. Observ de încheiere, că în sala de dans erau doue preafrumoase ordini de dans, luate în colorii de elevii Ioan Bărbat și Ionel Pop.

Tuberculoza vindecată. Sub titlul acesta senzational, aduce jurnalul „Matin“ un articol mai lung, scris de corespondenții din Genua, în care ni-se scrie, că D-rul Maragliano, senator și profesor de universitate în Genua, a aflat un mijloc sigur pentru vindecarea tuberculozei. Maragliano a descoperit următoarele: Din otrava luată din așa numiții bacili ai tuberculozei, infectează sub pielea unui animal sănătos, care produce acolo așa numitul antitoxin. Antitoxinul acesta îl injectează în corpul tuberculosului, și acesta împiedică dezvoltarea tuberculozei, și dacă bolnavul nu este în stadiul din urmă, atunci se și vindecă. Antitoxinul acesta numai neutralizează influința produsă prin bacili veninoși, un alt ser după aceea, a cărui preparare este încă secret, și pe care profesorul Maragliano îl numește bacteriolisine, omoară chiar bacili. Mai multă importanță dă însă profesorul serului de injecție, cu care împiedică lătrirea tuberculozei, și care are așa efect mare asupra tuberculozei, ca serul lui Iemer asupra vărsatului.

Petreckeri. Tinerimea din Arad și jur, aranjează Joi, în 22 Februar n. 1906, concert, în sala dela „Ipartestület“. La acest concert își va da binevoitorul concurs marele nostru artist Dumitru Popovici (Bayreuth) pe cum și dna Lucia Cosma și „soarele“ Melania Brândușan și Leontina Pap. Concertul, se va da în folosul școlii civile de fete din Arad. După concert urmează dans.

— Tinerimea română inteligentă din Bistrița, invită la petrecerea cu dans, ce o aranjează Joi, în 22 Februar n. 1906, în sala cea mare dela „Gewerbe-verein“. Venitul curat e destinat: Reuniunii române de cântări din Bistrița.

— Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul superior din Năsăud, invită la serata literară-musicală urmată de dans, carea se va aranja în Năsăud, în sala de gimnastică. Sâmbătă, în 24 Februar n. 1906. Venitul curat este destinat în favorul societății studenților dela gimnas.

Orologe de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și cumpăra cu toată încrederea dela firma IULIUS EROS din SIBIU, care atât în executarea serviciului, cât și a prețului meriță toată considerarea. De ce să umblăm după lucruri rele pe airea, când celea bune le aflăm la noi acasă?

Necrolog. † *Juliana Manciu n. Paulescu*, văd. protopopeasă în Petromani, după scurte, dar mari suferințe, Mercuri în 7 Februarie n. 1906, fiind provăzută cu s. Taine ale muribunziilor și-a dat blândul și nobilul ei suflet în mâinile Creatorului.

† *Catinca Cepeș n. Morariu*, mama Dnei Ana Filip din Abrud, a decedat după scurte și grele suferințe, împărtășită fiind cu sfintele taine. Sâmbătă în 27 Ianuar n. 1906, în etate de 85 ani.

† *Vasiliu C. Farago*, fost paroh în Suarul-sup. a repausat la 22 Ian. n. în anul al 70 al etății și 46 a preoției.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

N. B. în Bp. Publicăm cu plăcere, numai nu credem, că vom dispune de spaț, decât preste câteva luni. Felicitări!

După procedura SCOTT

prin emulgarea uleiului de ficat de pește să face renumita Emulsiune de Scott. Puterea de vindecare a uleiului de ficat de pește să arată în toată tăria numai în Emulsiunea de Scott, fiind aceasta foarte plăcută la mâncare. Prin aceasta emulsiune trupul ni-se întărește foarte, putem rezista morburilor mai bine cu mult și mai tare, ca și când am consuma ulei simplu de ficat de pește. — Emulsiunea de Scott are un gust foarte plăcut și e ușoară de mistuit. La pregătirea Emulsiunii de Scott să mai adauge var și hypofosfiți de natru.

Pescarul cu botogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a Emulsiunii lui Scott.

Să poate afla în ori-ce apotecă. Trimitându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea“, primește fie-care franco o sticlă de mustră dela Dr. BUDAI EMIL, farmacia orașului BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“

crudo	6 cor.
legat	9 "
Pe hârtie velină consistentă:	
crudo	5 cor.
legat	8 "

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

Nici în clinice n'ar trebui să se hipnotizeze așa de des persoanele sensibile, pentru că nervozitatea lor crește fără îndoială. Epistola aceasta s'a publicat prin ziarele medicale ¹⁾ Dr. Lapponi ²⁾ ne spune, că: „Hipnotismul din punct de vedere individual, în praxă e mai totdeauna stricacios, și de abia e folositor în câte un caz tare rar, dar și atunci folosul lui e dubiu. E stricacios pentru sănătatea fizică și pentru condițiile morale. Pentru *sănătatea fizică*, fiindcă trezește nervozitățile histeriforme latente; fiindcă nimicește activitatea cerebro-spinală; fiindcă face tot mai habituală starea hipnotică; fiindcă în starea aceasta omul poate fi expus la căzături periculoase, la foc și la alte primejdii; și fiindcă prin halucinațiunile, ușor de întâmpnat în starea hipnotică, omul poate ajunge să provoace în sine morburii, mutilări și chiar și sinucidere“.

Dar să lăsăm la o parte mărturisirile medicilor referitoare la efectele antihigienice ale hipnotizmului, și să vedem în concret efectele acestea antihigienice.

Despre efectele antihigienice ale hipnozei vorbește „Gazeta Transilvaniei“ ³⁾. „Cetim în „Epoca“, zice Gazeta: „Medicul legist Dr. N. Minovici a cerut prefecturei poliției oprirea ședințelor hipnotizmului lui Loritz, care a dat acum câteva zile o reprezentare la Ateneu. La reprezentarea hipnotică a lui Loritz, care a avut loc Mercuri la Galați, 11 asistenți domni și doamne, au leșinat. Unele din aceste persoane sunt grav bolnave. Toate intervențiile de oprire au fost zădărnice, o parte din public stăruind pentru continuare. De asemenea și Loritz s'a opus la încetare. Ministeriul de interne român va trebui să intervie cu energie pentru ca toate polițiile din țară să oprească asemenea primejdioase spectacole.“

Profesorul Zanardelli, spune, că: „Nu o dată am fost chemat în grabă mare la câte o familie, ca să trezesc somnambuli hipnotizați de câte un diletant. Într-o sară am fost chemat la casa generalului Echevarria din Madrid, ca să trezesc o fată, care căzuse în catalepsă, în urma apucăturilor unui hipnotizator nepriceput. Familia se îngrozise, în casă era o panică grozavă, fata era palidă, inepentă, părea un cadavru.“ ⁴⁾

Și mai bine descrie urmările acestea triste, profesorul Lombroso. El fusese chemat la consiliul sanitar al Italiei, ca să-și dea părerea asupra hipnotizmului. Și-a și dat-o. Intrînsa spune: „Noi cei ce suntem aci în Turin la casa nebunilor, avem deja mai multe cazuri de epilepsie, histerism, somnambulism și amnezie, trezite ori desvoltate prin hipnotizările, cari s'au lătit, fără cautelele, pe cari știu să le aplice medicii dela casa nebunilor. Criv. procuratorul regelui și scriitor de renume, după ce a azistat $\frac{3}{4}$ de oară la hipnotizările lui Donato, a fost cuprins de paralizie (un fel de paralizie mai ușoară); s'a vindecat mai târziu prin îngrijirea medicului Bellosta. — O muiere F., cu ocaziunea unei asemenea scene hipnotice, a fost cuprinsă de somnul hipnotic, împreună cu catalepsie. — O muere R., histerică, se crede hipnotizată în continuu, și se află într'un adevărat deliriu histeric. . . Studentul Col., mai de mult somnambul, și mai apoi vindecat, prin hipnotizările lui Donato a devenit din nou somnambul. Lesc., privind la obiecte strălucitoare, s'a hipnotizat în mai multe rânduri. Și el n'a putut să se împotrivescă invitării lui Donato de a merge la teatru, la oara determinată, cu toate că el nu voia și colegii încă îl opriau. — Studentul de matematică R. se hipnotiza de câte ori se uita la circin, și așa trebuia să întrerupă pe cât-va timp studiul. Locotenentul de artilerie Giov., hipnotizat mai înainte de Donato, a răs de invitarea acestuia de a merge la teatru, ca acolo să facă producții cu dânsul. Dar când se apropiă oara numită, se simți cuprins de furia de a merge, și izbucni în acte violente în contra camerazilor și a superiorilor, cari nu-l lăsau să se ducă. Reținut cu sila, după o adevărată furie, adormi în somnul hipnotic, fără să mai știe ceva, când s'a trezit, din cele

petrecute. — Studentul de matematică Bon. fusese mai înainte epileptic, de care morb s'a fost vindecat. Dar după ce s'a lăsat să fie hipnotizat, a devenit din nou epileptic. — Comerciantul de vinuri R. spune, că după hipnotizare și-a pierdut memoria. Locotenentul X. se ieia după toate trăsurile cari au lămpașurile aprinse. — Telegrafistul Ercol. deveni la început somnambul, ori mai bine zis într'un stadiu hipnotic continuu, apoi a suferit de convulsii epileptice, și de deliriu furios. — Locotenentul Y. a fost cuprins de somnambulism, de un fel de Miriachit, vrând să imiteze ori ce gest, ce vede; și de ideia, că el trebuie să moară. ¹⁾ — Catt., un tinăr sănătos, fiind hipnotizat de două ori de Donato, acum e somnambul și se văd pe el semnele nebuniei“, etc.

Aș putea să continuu cu catalogul acesta trist, dar fie de ajuns atâta, căci urmările antihigienice ale hipnotizmului, le mărturisesc și *legile civile*.

Guvernul din Prusia, pe cum știm, oprise (1880) pe hipnotizatoriul Hansen de a mai hipnotiza prin Prusia. Și aceasta o făcu guvernul în urma raportului comisiunii medicale regești. ²⁾

Tot astfel a purces, față de Hansen, și poliția din Viena (1880). Poliția ceruse sfatul facultății de medicină, în chestia hipnotizmului. Aceasta a ales o comisie, care să studieze lucrul. Comisia apoi a și raportat, prin profesorul Hoffmann, despre urmările triste ale hipnotizmului. Urmarea a fost, că lui Hanseu i-s'a arătat drumul.

Tot în direcțiunea aceasta a hotărît și guvernul din Italia, în 1886. El a conchemat consiliul sanitar regnicolar în Roma, unde a mai invitat și celebritățile medicale italiene. Aci, după ce s'au constatat urmările bolnăvicioase ale hipnotizmului, și faptul, că hipnotizații nu sunt conștii de ceea ce fac; consiliul sanitar a propus oprirea hipnotizărilor publice; și guvernul le-a oprit.

Tot așa a făcut și guvernul din Dania, în 1887; și cel din Portugalia, în 1889.

Pe urmele acestora mersere și ministrii de războiu ai Franței, atât cel dela marină, cât și cel dela armata de pe uscat. Ei opriră hipnotizarea soldaților, practiceze-se ea chiar și din motive terapeutice.

În urmă fie ordinațiunea ministrului reg. unguresc de interne, din 19 Decemvrie 1894. Ordinațiunea se bazează pe părerea consiliului sanitar regnicolar. Într'însa: a) Sunt oprite de a hipnotiza, persoanele, cari nu sunt auctorizate cu cură medicală. b) Medicilor apoi li-se permite hipnotizarea, dar numai cu scop terapeutic, și sub următoarele condiții: α) Maioreanul poate fi hipnotizat numai dacă consimte; iar minoreanul ori unul, care stă sub tutorat, numai cu învoirea părinților, ori a tutorului; β) Hipnotizarea e permisă numai în prezența unei a treia persoană. ³⁾

(Va urma)

¹⁾ Miriachit e un morb, ce se vede prin unele părți ale Rusiei și Siberiei și constă în aceea, că cei ce sufer de morbul acesta vreau să imiteze toate lucrările celor din jur.

²⁾ Morselli, Il magnetismo animale, etc. Torino, 1886 pag. 386.

³⁾ „A m. kir. belügyminiszternek 103.816 számú rendelete, a hynotizálás gyakorlása tárgyában. (Valameennyi törvényhatóságnak).

A hynotizálás, mint oly eljárás, a melynél fogva valaki öntudatlan és így védtelen állapotba hozható, csakis bizonyos feltételek betartása mellett lévő megengedhető, az országos közegészségi tanács javaslatára a következőket rendelem:

Tekintettel arra, miszerint a hynotizálás szakavatott orvosok kezében betegségek gyógyítására alkalmas, de szakavatatlanok által gyakorolva a hynotizáltaknak, sőt a szemlélőknek egészségét különböző mértékben veszélyeztetheti, tekintettel továbbá arra, hogy a hynotizált egyén oly cselekedetekre is felhasználható, a melyek reá vagy másokra nézve sérelmesek, esetleg a törvények által tiltoa vannak:

1. Orvosi gyakorlatra nem jogosított egyéneknek a hynotizálást egyáltalán eltiltom.

2. Orvosok a hynotizálást csak gyógyítás céljából s a következő feltételek betartása mellett gyakorolhatják:

a) nagykorú egyén saját, kiskorú vagy gondnokság alatt álló egyén szülei, gyámja vagy gondnoka beleegyezése nélkül nem hynotizálható;

b) a hynotizálás csak harmadik személy jelenlétében szabad. . . . Budapest, 1894 évi deczembre hó 19-én. Hieronymi. s. k. Cfr. Magyarország rendeletek tára, 1894, XI és XII füzet, pag. 691.

¹⁾ Franco op. cit. pag. 291.

²⁾ Ipnatismo e Spiritismo pag. 207.

³⁾ Nrul din 4/17 Decemvrie 1905, pag. 2 subtitlul: „O ședință de hipnotizare cu urmări grave“.

⁴⁾ „La verità sull' ipnotismo.“

„Foița“-foilor noastre.

(Continuare.)

Sufletul, miezul inimii și al gândirii unui popor, e prins și e închiegat în lucrările plămădite în capul celor ce, prin o desăvârșită putere de minte și de simțire, sunt în putință, de a vedea și de a scoate la iveală firea și alcătuirile, ce le are singur un neam. Încoirea, propășirea, ba chiar și vecuirea unui popor se poate făptui și poate dănuți numai pe temelia clădită din puterile sufletului și a minții lui. Hrana străină și sângele de încreșcare, corcose sufletul ca și trupul. Apele tulburi a cărților și a poririlor străine, străbat în inimi lesne și pe nesimțite și scurg în felul de gândiri a vârstelor de oameni, stratul păcătos al întrâinării și al pierderii. Hrana rea a scrierilor opăcește creșterea și mersul slobod și sănătos a sufletelor; în felul, în care lipsă de lumină și de aier stânjânește și încărcește trupșoarele fragede a pomilor. Scrierile, în care se oglindește sufletul, viața și chipul de gândire, de simțire, de înțelegere și de grăire a unui neam, is pânea nemucezită, is lumina și aierul curat al creșterii și mergerii spre bine. La noi dragostea bolnavicioasă față de literaturile altora a străcurat în sufletele alor prea mulți, sămânța afurisită a alunecării și a răznoirii dela neamul lor, dela grijile, dela nădejile și dela năcazurile noastre. Bucățile străine în grain și în țesătură picură, în miștile celor ce le morfăiesc, oleiul, ce aprinde în firele slăbănoage indemnuri și inclinări ducătoare spre pierzare și corcire. După ce se cetește mult, din păcate prea mult, în alte limbi, și după-ce pe urma înlurării cetirilor străine nu se gândește și nu se simțește românește, trebuie oare ca și foile, cari au chemarea sfântă de străjuire și îmbrăbătare, trebuie oare ca și ele, să deie prilej și îndemână spre stricare și înstrăinare? Avem multe foi și încă din cele de zi, cari își umplu foița cu traduceri prost făcute, și mai prost alese. „Poporul Român“ din Budapesta, care, în urma răspândirii ce o are, ar fi chemat cel dintâi, să lătasă literatura noastră bună și sănătoasă în popor, își mânjește foilele cu traducerea unor bucăți obscure din zola ori cu impresii îngâimate naiv, cari n'ar avea ce să caute în foaia, ce se pretinde, cum altfel o arată și numele, a lăți cunoașterea științelor bune în poporul dela sate. Dela această foaie, care la început da cele mai frumoase fșgădnințe de a fi o adevărată foaie populară, am aștepta acum, după ce fără de nici o trebuință și-a îmbrăcat pe lângă haina cinstită a culturai și haina de bufon a politiceii, am aștepta ca să cearnă mult mai bine bucățile ce le dă spre cetire celor vre-o 12 000 de cetitori, pe cari se zice, că-i are. De câteva vreme iese de patru ori la săptămână, avându-și asigurat sprijinul unor ziariști nu desprețuit, — și oare n'ar fi bine și cuminte,

ca foisoara. — dacă nu dela toți numerii, dar cel puțin dela cel de Joi și de Duminecă, — ce ar trebui să fie miez și nu umplătură la foaie, s'o umple cu bucăți din scriitorii și povestășii buni, pe cari îi avem? Prio aceasta, e drept, foisoara ar inceta de a mai fi o băcănie, în care se vinde marfă originală, de casă, dar în schimb — ar deveni un amvon, de pe care să se poată enlege cea mai dreaptă și mai limpede învățatură. Scriitorii nostri a bună samă și-ar da învoirea, ca să fie reproduși — și așiderea și societățile de editare, n'ar avea motive de neingăduințe. Chiar dl Iorga o spunea aceasta acum-i anu, dacă îmi aduc bine aminte, în „Sămănătorul“ unde aducea în vorbă tot această chestie.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 5, cu următorul sumar: N. Iorga, Ce este România în mișcarea culturii românești? — D. Aughel, Reverie (poezie). — X. Cugetări. — C. Moldovan, Cântarea Soarelui (poezie). — Căp. Al. D. Starza, Chemarea oșterului român. — C. Sandu-Aldea, Învrăjbiți. — Sub-Lt. Vulovici, La arme (poezie). — N. Iorga, Cronică. În supliment: Ruinele Târgoviștei, Curtea de Argeș, Câmpulung și Băraganul (după Bouquet) ilustrații.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Viața literară“, revistă săptămânală, literară și artistică, sub direcțiunea d-lor G. Coșbuc și I. Gorun. Nr. 5, dela 29 Ian. v. are următorul cuprins: Cuvântul confrăților, Ion Gorun. Tricolorul (poezie). G. Coșbuc. O nuntă domnească (povestire), V. Cozmovici. Libertatea (poezie). S. Cujbă, Arta și politica. N. A. Berendei, Cântărețul (poezie), Corinna Lazarini. O excursie filologică (schită), Al. Cazaban. Din Lenau, I, Cărciuma din stepă. A. Naum; II, Trecut, Alice Călugăru. Cronică dramatică: Artiștii concediați. II. Chendi. Cronică artistică: Școala lui Strămbulescu. V. Cioflec. Cronică musicală. P. Bruno, Lorenzo (schită), Ioan Băraeanul. Din popor, P. Tudor. Informațiuni literare și artistice. Bibliografie.

„Revista noastră“, Nr. 22, cu următorul sumar: Voi fi mereu, Joc de unde, Zădărnice... (poezii) de Fatma (cu portret). — Martirii (roman) de Constanța Hodoș. — Căntece, Viorei mele (poezii) de Maria Cnțan, și Simca. — El și ea (nuvelă) de Laura Vampa. — Miron Costin (dramă) de V. Cosmovici. — Din Macedonia (note) de Libertatea Vaian. — Unei maice (poezie) de Octavian Corodeanu. — Varietăți de Lia Măgura Hârsu. Cronică literară: Cărți nouă de Ion Gorun. — Răspunsuri. Exemplarul cu 30 bani.

Augustin Paul: Întră Someș și Prut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1'30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

Discursurile prezidentului Asociației unii Iosif Sterca Șaluț de Cărpeneș cu ocaziunea sărbătorilor Asociațiunii ținute în Sibiu la 19 Aug. n. 1905 și zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agărbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agărbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm po toți cetitorii nostri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1'20.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminecile și sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.

Predici ocazionale și funebrele v. II de Dr. Elefterescu 3'50 cor.

Din editura „Luceafărul“:

Ioan Agărbicean: Dela Țară. 1'50 cor.
Ioan Ciocărlan: Trailul nostru. 1'50
Al. Ciura: Iccane. . . . . 1'20
M. Gorki: Nuvele . . . . . 1'—
Oct. Goga: Poezii. . . . . 3'—
Z. Bărsan: Ramuri. . . . . 2'—

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mângăritor sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni împreună cu Răspunsurile dela s.

Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendarul Unirii“ pe anul 1906.

ediția, care costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Ediția avută s'a epuizat.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. M. Eminescu. Studiu critic . . . . . -90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner . . . . . -20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciu. . . . . -12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan . . . . . -16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . -30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu . . . . . -30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . -16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . -40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

74
distingeri.
6
medalii de stat.

10,000
motoare livrate
spre indostulirea
tuturora.

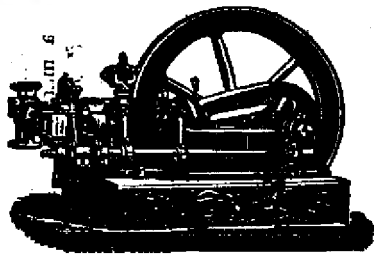
Filiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körút 41.
Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru inblătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai excelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privin lucrul la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la inblătit etc.

Instalările noastre să fac prin oamenii noștri experți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantajoase. (31) 9-24

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. (ele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1-20 și 2 cor.

Kaliodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeză **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chimicale, droghe, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusești, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școlii Nr. 41.
(22) 10-10

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbănare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morhuri vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morhuri mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3
16 (41-52)

Julius Erös.
Sibiu (Nagyszeben) strada
Cisnă diei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☞
Mare deposit de sticle măritoare,
ocheane și binocle

Comandele se eșecută numai
pe lângă rambursă.

Reparările se eșecută prompt și eștin.
Cumpăr eventual schimb cu cel mai
mare preț curent obiecte vechi de aur
și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit franco și gratis
Preț-curent ilustrat. ☞

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duble de o construcție puternică și trainică, costă 750 coroane.

(5) 18-62

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de bert.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimis în totă lumea renunțată și de totă lumea plăcută marfa din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
țite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☞ Săpun de toaletă ☞

pregătit din: trandafir, lilie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
odată 12 fl., a treia
odată 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 24 Februarie 1906

Numărul 8.

Criza Monarhiei.

Prin disolvarea camerei întâmplată în 19 Iaur, criza, care bătuse de mai bine de un an, a ajuns la o nouă fază.

Înfrângerea, ce a suferit partidul liberal cu ocaziunea ultimelor alegeri, a dat naștere *crizei de partid*, prefăcând majoritatea parlamentară a liberalilor în minoritate incapabilă de a governa mai departe țara.

Încăpăținarea și îndârjirea opoziției aliate, devenită majoritate în parlament, a cauzat *criza parlamentară*, făcând imposibilă formarea unui guvern parlamentar, care basându-se de-o-potrivă pe încrederea Monarhului și a majorității parlamentare, se poate conduce viața legislativă și administrativă a țării.

Pretensiunile așa numite „naționale magiare” isvorite din tendința netăgăduită de a cutropi celelalte individualități etnice ale țării și de a rupe cu desăvârșire legăturile intime de stat cu Austria a desbinat în două tabere mari întreaga Monarhie, și a dat ființă *crizei Monarhiei întregi*, care prin întâmplările ultimelor zile și-a câștigat toate atributele întâmplărilor istorice de grea cumpănă și de mare învățătură.

Nu pentru întâi accentuăm în coloanele acestui ziar, că misiunea Austro-Ungariei, nu poate fi altceva, decât asigurarea libertății politice și a dezvoltării culturale, sub Domnirea glorioasă a Dinastiei Habsburgice a tuturor popoarelor, cari o locuiesc, și că prin urmare numai acel sistem de guvernare poate în mod durabil se asigura mersul normal al afacerilor Monarhiei, care stă în serviciul acestei meniri a ei. În consecință la moment, ce dualismul inaugurat la 1867, a făcut posibilă hegemonia de rasă, cu toate perversitățile exclusivismului său a trebuit se fie clar înaintea ori-

cărui cugetător, că Monarhia va trebui din criză în criză se treacă, până atunci, până când va scoate din organismul său acele elemente — orgoliul de rasă, tendința de predominare și asuprire — cari împedecă îndeplinirea rațională a misiunii sale.

Deoparte dorul nestins după o nouă viață și noi întocmiri și lupta necurmată pentru libertate, izvor al fericirii și înaintării omenești, iar de altă parte tendința de a menține supremația de rasă și a câștiga cât de multe mijloace pentru întărirea acesteia precum resfățarea încrezută în căldura favorurilor fără sfârșit, era de provăzut.

Nu e de mirat deci, dacă criza ajunsă în aproape ultima fază ne dă prilej incontestabil să avem înaintea ochilor toate urmările funeste și prevăzute ale unui sistem greșit de guvernare.

Parlamentul resfățatilor atât de mult lăudăroși cu dinasticismul și loialitatea seculară până când li-s'au făcut *toate* pe plac, acum când nu li-se ieartă să dărime casa pentru toți deopotrivă necesară de neagă dreptul Monarhului de a-și denumi guvern, nu-i recunoaște nici chiar dreptul de a disolva camerele și îi vine bine a retrimite nedesfăcut prea înaltul rescript regal iar auctoritatea Monarhului are lipsă de sprijinul sutelor de baionete chiar în contra aceluia, cari întru toate au fost sprijiniți!

Ori cât de tare ar justifica însă aceste întâmplări, punctul nostru de vedere totuși, conziderând multele pericole, cari pot rezulta din aceste stări de lucruri, ele stârnesc în noi sentimente de sinceră durere și adâncă îngrijorare pentru viitorul acestei țări tuturor deopotrivă scumpe.

Ne mângâie singur speranța, că cele petrecute, vor servi de bună învățătură în toate părțile și că dureroasa experiență va

da naștere unei nouă epoci, cu drepte conziderațiuni, și spulberarea parlamentului compus cu mijloace volnice pe baza unei legi nedrepte, va însămnă operațiunea mântuitoare a cangrenei istovitoare de viață.

Trebi învățătoarești.

Chemarea unui învățător e, ca să desrădăcineze răul din sinul poporului, să-l lumineze, conducându-l pe căi adevărate, sporindu-i pe lângă înaintarea binelui pământesc și fericirea sufletească. Pentruca aceasta să o poată face, e de lipsă, ca el însuși învățătorul, să fie destul de luminat deștept la minte, poșezând cunoștințele de lipsă, cari le poțesc împrejurările de față.

Prima condiție, e ridicarea poziției, materiale la acel grad al așteptărilor, cât respectivul să fie în stare a lucra din răspuseri, convingere, voce liberă, credință tare, scăpat cel puțin de acelea griji materiale, cari îi stau în cale, ca pedecă a împlinirii misiunii sale sublime, de tot grele și vecinic obositoare. Trebuie mai departe să aibă mijloacele de lipsă întru împlinirea datorințelor sale. Dar neîncujurat de lipsă e, sprijinul aceluia indivizi, cari și-au eluat o poziție bună și cultură mai înaltă.

Azi însă, când e mai necesar, ca societatea cultă să sprijinească pe învățător, cu durere trebuie să ne convingem, că departe de a ne da ajutor, ne desprețuesc, ne țin de nește oameni, cari nu suntem demni a intra în societăți culte și a cerși ajutorul aceluia, ci de a ne petrece zilele numai între popor.

Acest dispreț apoi trage după sine descurajarea, desprețuirea carierei învățătoarești și pe urmă pierderea poștei de lucru. — Și oare atât de puțin să-și fi însușit un individ în preparandie, cât după câștigarea diplomei sale, să nu fie demn de stimă, pretinoasă primire din partea societăților noastre culte?! Nu, nu aceasta e pricina, ci starea lui materială, aproape de plâns; pentrucă în acelaș timp oameni cu mai puține cunoștințe, dar cu o stare mai bună, încap în societăți culte și-s patronați de unii și alții.

Reduși la popor, ce experiem?

În dieceza noastră a Gherlei (să poate și pe alt loc), aproape mai pe tot locul, cu prilejul alegerilor de învățător se fac târguri, stațiunile ceva mai de samă le

ocupă de regulă de acei indivizi, cari nu numai, că nu au făcut merite pe terenul învățătoresc, dar nice nu au barâm calificațiunea recerută și ajung la respectiva stațiune prin aceea, că lasă din salariu, plătesc poporului beaturi. Iar cei calificați, căzând dela stațiuni mai bune, față cu cei necalificați, ajung în așa locuri, unde viața li-e adevărat chin: și să disgustă, văzând, că din altă parte, ori și cum ar osteni întru împlinirea datorințelor sale, totuși nu capătă nici o recunoștință din partea nimănui. Societății inteligente nici că-i pasă de aceste treburi învățătorești, iar Conzistoriul diecezan al Gherlei, nu se prea interesează de toate acestea. La suplici ne răspund, — dacă ne răspund, că în contra poporului nu poate face nimica.

Iată unde am ajuns!... Și până când?! Au doară în dieceza Gherlei, atât de bună organizare este, încât nu e lipă nici de o îngrijire mai bună? Au doară noi nu suntem demni, ca Conzistoriul nostru diecezan, să ne sprijinească în năcazurile și neajunsurile noastre? Prin aceasta nu e vorbă numai de binele nostru propriu învățătoresc, ci din contră de înaintarea poporului nostru cel mai remas în al culturii, după datele statistice chiar.

Și cum va putea asculta acest popor de sfaturile noastre, când simte, că el e poruncitorul nostru? Când știe, că el e unicul dătător de ton? Și noi? Pe noi ne privește, ba și numește „sluga“ sa, pe care ne plătește, și așadară ni-e stăpânul nostru. — De unde să avem dară sprigin? Cine să ne tindă mâna de ajutor? Cine să se intereseze de năcazurile noastre? Noi înșine?! Ce să putem noi face, cei fără putere?!

Stăm, punându-ne întrebări nouă înșine, trist cugetând la viitoriul nostru și al po-

porului nostru, pentru care fusuși noi, învățătorii suntem răspunzători la cer și pe pământ! Nu vedem mijloace ajutătoare; iar viitorul zi de zi se îmbracă în un văl tot mai întunecat și ne face să ne întărâtăm ochiul cugetului nostru; tot mai tare pentru de a putea pătrunde în acel trist viitor. — Nu-s călările acestea negre, numai închipuite, fără adevărate, cari dacă nu se vor schimba, ne vom simți încunjuțați de cele mai pătrunzătoare suspinuri, de lacrimile arzătoare ale părerei de rău.

Azi poporul nostru e deprins cu beutura, în dumineci și sărbători, cearcă crișmele, certele; și ce câștigă preste săptămână, în zi de sărbătoare, aproape tot cheltuiește pe alcool. — Ba chiar se ferește și de lucru, cu deosebire de acele lucruri, cari îi intră mai cu greu în cap. Poșede puțin spirit de întreprindere.

În casa părinților învață pruncii numai rele, iar dacă-i pedepsim pentru slaba cercetare a școlii, ni să sporește numai năcazul cu poporul, dar de altă parte nime nu ne poartă grija.

În delăsarea aceasta tot noi, învățătorii, suntem datori a ajuta pe popor.

Deci, cred a fi venit timpul, când să lăsăm la o parte disprețul și neinteresarea, atât din partea societăților noastre inteligente, cât și din partea Conzistoriului diecezan și punând umăr la umăr, într-o conțelegere, cerând ajutorul preabunului Părinte ceresc, să lucrăm cu toții pentru luminarea și întărirea poporului nostru, după care toți trăim, și pe care și datorința ne impune a-l ajuta!

Recea, la 20 Decemvrie 1905.

Nicolae Bozga,
învățător.

Magiarizare cu ajutorul Institutelor de credit. Sub acest titlu „Közművelődés“ din Alba Julia scrie în numărul din Duminica trecută; că în Királybánya (?), s'a înființat un institut de credit. Ținta pentru care s'a întemeiat e aceea ca să scape pe valachi — ținutul e curăț românesc — de băncile valahe, și să-i pună sub scutul acestui institut magiar, care nu numai le va da împrumuturi mai ieftine, dar va fi și un puternic mijloc de magiarizare. Scopul și-l va ajunge, — cunoscut fiind ce putere mare are banul. „Ar fi de recomandat — sfârșește „Közm.“ — înființarea institutelor de credit prin toate ținuturile locuite de naționalități“.

Am reprodus această sfătoșitură, ca să se constate, cu ce lipsă de bun simț sunt foile magiare față cu noi și cum eternul gând e să magiarizeze pe toată lumea. Unde-s acuma dnii aceia, cari strigau contra institutelor de credit românești, iată aci „nobilă“ tendință ce se are în vedere la înființarea unui institut de credit! Ne închipuim, ce alarm ar da foile magiare, dacă s'ar dovedi, că vreun institut de credit românesc, și-ar propune să facă și el aceea, ce sfătuiește autorul notiței de mai sus: să valahizeze întregă clientela! Când e vorba însă de magiarizat, atunci... e altă căciulă!...

Catolicismul în Iaponia. — Msgr. O'Connell, episcopul de Portland, reîntorcându-se dela curtea Micadoului, a expus în frumoase colori progresele religiei catolice în Iaponia și osăbita atențiune, de care a fost împărtășit, nu numai din partea domnitorului, ci și din partea clasei culte. Micado s'a bucurat de împrejurarea, că Sfinția Sa e primul domnitor european, care salută Iaponia după terminarea marelui războiu.

FEUILLETON.

PRIBEG.

după W. HABIBAN.

Mergeam în dogoreala soarelui de vară,
Muncit de dor
De cei de-acasă. 'N drum — acum a căta oară! —
Priviri străine, reci mă 'ntâmpinără...
Adoarme 'ncet
Amurgu în văi
Și Noaptea urcă 'n haină neagră ascunse căi.
Pe ceriul vânt, sus, clipesc în adurmire
Stea lângă stea.
Icoanele străbune 'mi vin în amintire
Cum pe păreți veghiază în aromire.
— Spre casă 'n vis
Călătoresc
Dar, vai! străin prin țări străine rătăcesc.
Acasă, mama aprinde 'n feșnic luminarea,
Dar mie nu —
Eu nu mai văd acum 'naintea mea cărarea
Și nime nu-mi alină alergarea...
În iarbă aci
Lângă izvor
Mi-oi odihni slăbitu-mi pas pribegitor.
În casa scundă singuri povestescu-și jalnici
De cel pribeg
Bătrânii... — De pe culmi din jur, stejarii falnici
Trimit înforări de șoapte tainici.
Și sus în cer
O blândă stea
Adastă dulce, privind trist în fața mea.

Nerian.

DOUA IUBIRI. *)

I.

De departe ai gândi că e o pădurice, și că printre arborii stufoși cine știe cum a rămas câte-o pată albă de var. Numai când te apropii și vezi cum iasă pe drumul alb, carele cu boi îndesați, ce-și mișcă pe îndelete lăstarele, rumegând cu ochii de jumătate închiși. — vezi că acolo trebuie să fie o gospodărie de oameni. Și ce mai oameni! Când vezi unul, să stai în loc și să te uiti după el, până îl scapi din vedere. Înălți, albeneti la față, de par'că nu ei stau în arșița soarelui, cu mustăți negre și cu niște ochi pătrunzători, de-i simți până în suflet, când s'au oprit odată asupra ta. După ce nu-i mai vezi, simți că trebuie să privești sus în înălțimi, ca și când ar fi să vezi un vultur, cum trece pe de-asupra ta. — Intri însă pe drumul neted în păduricea aceea și vezi că nu e numai o gospodărie de oameni, o hodaie, ci un sat întreg, ce stă tihnit un umbra pomului bogat. O măreție, un simț de neatârnavare se desprinde par'că din ori-ce casă șindrilită, cu păreți albi ca de lapte, cu ograda largă. Băieți sănătoși bulgări se joacă pe la porțițe. Ți-se oprește privirea pe ei: au ochi umezi, negri, obrajii împurpurați, fragezi, de să-i tai cu un fir de păr. Femei nu prea vezi, — unde și unde câte-o bătrână, cu furca în brâu, șede la poartă și-și umple poala șurții de lână cu gășile din caer, ce atâta le-a amestecat în gură, până era aproape să le înghiță. Și tot mergi pe drum încolo mirându-te, până ce între arborii înalți, bătrâni, cu ramurile mestecate,

zărești o casă înaltă, grea, cu păreții suri, ce pare că a impietrit de veacuri acolo. Două turnulețe, la meazăzi și la răsărit, își desvâluie în lumina soarelui, coperișele pline de negei suri și verzi. Ai zice că e biserică, dar prea pare că-ți spune: „stai departe, trecătorule!“ Și în jurul bisericilor nu se trage așa un zid gros și înalt, cum e zidul, ce încunjuță hotarul de grădină, în care e casa asta. Vezi bine că nu-i biserică! Iată biserică, drăguța, colo mai la lumină, pe-o măgură mică. Vezi crucea neagră de lemn de-asupra clopotniței cernite, și știi că lângă ea, zidirea aceea, trebuie să fie casa Domnului. — Și aproape de biserică casa popii, — știi, să fie cinstea satului întreg. Oamenii zic, că vor face ei și biserică nouă, dar întâiu au trebuit să șteargă de pe fața pământului casa cea veche, în care a șezut popa cel bătrân. Că era mai mare rușine o așa casă. Vrednici oameni!

Dacă ești domn și trecând prin satul asta, nu intri la popa, a doua oară să nu mai treci, că-ți iasă în drum și te spală, — ori cine ai fi! „Crezi că n'am să omnesc un oaspe? Crezi că trebuie să cumpăr vin dela jidanul, ca să-ți dau un păhar? Ce mai lume! Să meargă ca pe lângă o poartă străină, pare-că suntem urși și nu oameni! Ce, nici acum nu vrei să vii?“ — Tu ești străin, nu l-ai văzut în viața ta, dar acum simți că trebuie să-l urmezi. E de o frumuseță, cum n'ai mai văzut. Mustățile groase, perdute în bogăția de barbă neagră, niște ochi, în cari totdeauna vezi sufletul. — sufletul aprig, aprins, o frunte înaltă și senină. Să-l tipărești și să-l pui în biserică cea dintâiu din țară, unde umbli crăese și cocoane mari, și să

*) Cu învoirea autorului reprodusă din nr. 2 și 3 al „Luceafărului“.

Profesorimea dela universitatea din Tokio, l'a rugat să țină o conferință despre religia catolică, care a avut un succes desăvârșit, fiind de față câteva mii de tineri universitari, cari l'au aclamat de repetite ori. Afară de aceea, la insistința supremului consiliu de instrucție, a mai ținut o conferință în limba latină asupra aceluiaș subiect. O'Connell a fost decorat cu cea mai mare distincțiune, ce se dă străinilor. După informațiile sale, numărul catolicilor e de 70 mii, și acest număr ar crește mereu dacă s'ar trimite misiuni numeroase în Iaponia.

Obiceiuri rituale.

Varviz, în faur 1906.

Referitor la chestia sulevată în Nr. 4 din a. c. a prețiosului nostru organ de publicitate „Unirea”, cutez a-mi espune în cele următoare părerea.

Punerea în sicriu se practică și în Varviz, dar numai la oameni fruntași și mai apropiați de centrul parohiei.

Ceremonialul obicinuit e, începutul din rânduiala îngropării laicilor, dar se cântă și troparele morților.

Prin anii 80 era în us și pe aici sarcusta și era aproape generală această datină, astăzi însă nu se mai face, precum de un timp încoace, nu se mai practică nici obiceiul, de a împărți la groapă sub durata sărutărei ultime: colaci, sare și cruceri. Prin anii 70 se mai practica încă datina de a umbla în postul crăciunului cu icoana, când adecă preotul însoțit de cantor, umblau din casă în casă pe la credincioși. Cest din urmă purta atârnată icoana nașterii Dom-

nului, și de câteori intrau la vreun credincios o preda preotului, care o întindea căsenilor spre sărutare, iar cantorul în acest interval intona tropariul nașterii.

Remunerația era dela fiecare casă o ferdelă de ovăs. Această datină nu suplinea umblatul cu crucea pe la bobotează, care încă se făcea în toată regula. Poate pe airea și astăzi e în us.

Destul că și acest obicei frumos și cuvenit ca și altele multe, din motive private și arbitrare a respectivului preot s-a abrogat. În această privință împărtășesc întru toate părerea colegului „f.”

Revenind acuma la obiectul propriu, respective la Ghimeș, datina punerii în sicriu acolo e generală, practică în curs de 56 de ani, fără întrerupere de actualul paroh, care de sigur nu dânsul a introdus-o.

Este însă la mijloc un inconvenient de samă. Punerea în sicriu se face în ziua premergătoare înmormântării, — cam de câtră sară și fiind parohia reslătită prin văi și munți, preotul în multe cazuri e constrâns din cauza depărtării de 8—10 km. după punerea în sicriu a rămănea și peste noapte la cutare vecin din apropierea casei mortuare, — în 1895—6 am fost martor ocular la câteva cazuri concrete, ca astfel în dimineața zilei următoare, să poată perface prohodul, fiind datina a înmormânta pe toți morții din parohie în cimiterul de lângă biserică și încât e posibil, după astrucare a să celebra și liturghie pentru cel repausat.

Cu toată inconveniența, dacă această datină e generalizată și considerată din partea credincioșilor ca o parte întregitoare a înmormântării, nu e permis a face încercare de abrogare, cu atât mai vărtos, că recompensa pentru osteneala preotului e proporționată în cele mai multe cazuri, altcum

chiar în Ghimeș încă nu s-ar putea abroga, fără a întâmpina o reacțiune puternică a credincioșilor, cari ar putea să aibă urmări desastroase.

Admițând cazul, că Venerata auctoritate bisericească ar fi în plăcuta poziție de a dispune odarea opului contemplat în conc. prov. I. tit. VI. c. 5. nu-mi vine a crede, că se va simți îndemnată a face o „tabula rasa” peste unele datini prea generalizate în biserică noastră.

E dureros, dacă unii preoți din motive igienice, practice se socot pe sine a fi îndreptățiți motu proprio a abroga datini pii, cari nu fără motiv se poate presupune că au intrunit aprobarea tacită a auctorității competente.

Fiind chestia de natură pur bisericească, precum în alte cazuri, așa și aici Preaven. Ordinariat concernent are cuvântul și totdeauna va liniști în cazuri dubii conștiința oricărui preot bun.

uva.

CORESPONDINȚE.

Instalare de protopop.

De pe Crișul repede.

În 18 l. c. st. n. s'a introdus de paroh al Vadului și de protopop actual al districtului Criș, Cl. D. Dr. Paul Luran, până acum administrator parohial în Istrău, prin Il. Sa Dr. Augustin Luran, vicar general episcopesc, fiind de față toți preoții districtuali și popor mult, atât din Vad, cât și din satele vecine.

După s. Evanghelie II. Sa să urcă pe amvon și dispunând cetirea actelor de de-

vorbească o țară întreagă de el. De unde Dumnezeu sfântul să se fi sălășluit în satul acesta? Dar n'ai vreme să te gândești mult, că popa îți deschide porțile. Simți de-acuma de ce-l arde pe popa, să nu treci pe lângă el, fără să-l cercetezi. O curte curată ca un păhar și niște șoproane și niște grajduri, de să te întoreci și să te uiti mirat la popa. „Apoi de, astea ce-s? Iacă așa! Zidri”. Zice și te duce în casă. La început nu vezi nimic, ai senzația că visezi. Și așa în vis vezi două chipuri de fete, de-ți pierzi toate mințile, când stai înaintea lor. Vin și dau mâna cu tine, și tu nu știi de le-ai strâns mâna ori numai umbra mâinii lor. Dintr'o altă odaie vine preoteasa: ea trebuie să fie, e mai în vârstă, dar tot așa de frumoasă. Nu poți zice un cuvânt legănat, abia târziu îți scapă un oftat adânc din piept. Încetul cu încetul îți trece senzația, că visezi și ochii ți-se luminează de-odată și inima ți-se umple de o bucurie nemărginită. Și nu ai văzut în viața ta oamenii aceștia până acum! Dar te simți așa de bine între ei, așa de acasă, de nu ți-ar mai veni nici când să te duci de acolo. Numai acum înțelegi deplin stăruința popii de a te avea oaspe. O așa îndestulare, atâta sănătate și viață nu ți-a mai fost dat să vezi. Dacă ai fost desnașdărit mai înainte, când mergeai pe drum, — când pleci din casa popii, simți că ai câștigat, o putere uriașă de muncă și de luptă. Și popa arăta că într-adevăr are cu ce omeni oaspeții. Copilele umblau sprintene, de să nu fi adus nici un pui fript, nici un rând de plăcinte, te-ai fi săturat, văzându-le mersul. Popa să nu fi adus nici o cană de vin vechiu din pivniță, te-ar fi îmbătat numai cu muzica glasului plăcut.

Aspră fire popa, vedeai din cum trăneste păharul de masă, de câte-ori îl golia. Fetele zimbau și te ucideau numai cu o privire aruncată pe furis. „Suflete, cântă-ne ceva, s'andă și dumnealui o privighetoare din pădurile noastre!” Popa zicea astfel câtră preoteasa. Și spunea cuvintele așa de liniștit, fără nici un semn de fală, ea și când altul în locul lui ar fi zis: „Femeie, dă-mi un chibrit!” Preoteasa sorbia și ea din păharel, așa cum sorb femeile, și privia apoi țintă la popa. O doină curată, subțire, tremurată, umplea odaia parcă nu cu glas, ci cu un parfum îmbătător. Să jori că în tot lungul Târnavelor, și câtu-i țara Secașului, nu găsești o țarancă sau o fată, care să cânte așa.

Stai așa și ascultă și dela o vreme te cuprinde o teamă: de judeci oare cu mintea sănătoasă ori de ce un vis tot ce te încunjoară în casa asta. E drept că și țărani ca în satul acesta nu găsești, să umbli poște de-arândul, așa lugeri de oameni. Și au un cer senin ca cicoarea, și au păduri înalte de brad, și un aer, de-ți aduna sângele în obraji.

Dacă apuci să scapi, până nu se întunecă și să-ți vezi de drum, te depărtezi cu o imagine curată de vis, care te urmărește zile întregi. Dacă însă ai apucat să rămâi până să aprinde lampa, se schimbă totul. Vinul vine meren, popa bea vărtos, dar nu se îmbată nici odată. Numai ochii îi schânteiază, glasul-i e mai puternic, și din când în când i-se încrețește fruntea. „Bea, frate, ce sfântu, așa român ești? Bea că-mi crapă buțile în pivniță și n'are cine bea. Zvântă-l, frate, să nu rămâe un picur.” Și el prinde cu amândouă mâinile

cana de vin și umple iar păharele. „Așa! lumea asta se duce, iacă așa se trece cum înghiți un păhar de vin. Și să ai cel puțin câte-odată pe cineva, cu care să bei. Femeile, ele nu știu!” Golește iar păharul și-i izbește puternic de masă. Ochii-i caută pe cineva prin casă și nu găsesc nimic. Fetele, știind ce are să urmeze, se retrag încet, așoase pe divanul din fund. Preoteasa, văzând și ea ce vine acum, se apropie mai tare cu scaunul de popa. El se uită țintă la străin: „Înțelegi tu, frate, ce va să zică aceea: Să muncești o viață și să n'ai pe nime, de cine să legi o nădejde? Asta o poți înțelege, asta nu-i gren de înțeles! Dar să fi avut pe acel cineva, să-l ai și acum, și totuși să n'ai nici o nădejde! Asta s'o pricepi tu! Că femeia-i femeie, și-arât! Crezi, că nu-mi iubesc fetele? O, tu nu știi, frate, tu nu știi nimic!” — Preoteasa se apropie mai tare, și-i spune încet: „Las', dragă, vezi copilele iar se supără!” Popa nu mai zice nimic, fetele se ridică și trec în odaia vecină. Asta o durea pe preoteasa! Vie oaspeții cât de mulți, aducă popa pe cine vrea în casă, dar să-l lase să plece, până nu se înoptează. Că dacă s'a înoptat odată, popa n'ar mai lăsa vre-un oaspe să plece pentru lumea asta. Și-apoi s'apucă să-i spună lucruri, pe cari nu le înțelege străinul, și cine știe ce gânduri își va face despre ei.

Popa un răstimp mare nu zice nimic. Se gândește la ceva foarte depărtat, căci privește prin pereții odăii, ca și când ar fi de sticlă. Apoi se scoală de-odată în picioare: „Să fi avut pe cineva odată, frate, și-apoi să nu-l mai ai! Și tu să fi cel ce-i poruncești, și totuși să nu-i poți porunci! Să vezi cum ți-se zdrobește o nădejde tare,

numire predă noului paroh-protopop cheile bisericeii, evangelia, liturgierul și sigilul parohial și protopopesc, ținând o predică, care de multe ori a mișcat până la lacrimi pe ascultători. Apoi se urcă pe amvon noul paroh-protopop predicându-ne despre pacea creștinească, care a venit să o propage între credincioșii săi și în întreg districtul. Să continuă apoi s. Liturgie, la care răspunsurile le-a dat corul tinăr bisericesc din Borodul-Mare, făcând laudă parohului de acolo Emil Perényi și tinărului învățător Ioan Popp.

După s. Liturgie Ilustritatea Sa cu noul paroh-protopop a cercetat pe curatorul primar, imbucurând cu aceasta atâta pe curator, cât și pe toți credincioșii din Vad.

Ne-am intrunit apoi la casa ospitală a Dni Biczy, forestierul dominului Zichy, unde nestorul districtului Ioan Venter, preot în Topa de Criș a salutată pe noul protopop districtual, la care noul protopop răspunde cu căldură deplină, rugând pe preoții condistrictuali, ca să-l ajute întru îndeplinirea oficiului său.

După aceste a urmat banchetul la masa ospitală a Dni Biczy și ne-am depărtat cu toții cu cea mai bună speranță, că noul protopop al Crișului, va fi vrednic, de încrederea Ilustrității Sale a D-lui Episcop diecezan, care, ca și pe un om tinăr-l-a pus în fruntea acestui district. Atotputernicul săi ajute în toate planurile sale bune și nobile!

G. H.

REVISTE.

Budapesta. Ziua de 19 Febr. a trecut în liniște și fără sgomot,

cum nici nu se credea, că o zi de un moment istoric așa mare va putea sbura fără se lase alte urme, decât că Kossuthiștii, cari au provocat aceste stări triste de lucruri, să vadă că nu-s singuri domni în aceasta țară. Sunt popoare aci fără ajutorul cărora ungerii nu pot face nimic.

Disolvarea parlamentului a decurs în toată ordinea. Comisariul regesc Nyiri, a trimis președintelui camerei Rakovszky trei scrisori; în prima aduce la cunoștință, că a fost denumit de comisar regesc, iar doue au fost rescripte regești. Președintele declară înaintea camerei, că după-ce regele s'a obicinuit a-și exercita puterea sa executivă prin ministrul responsabil, propune, că actele ce li-să predau prin un comisar regesc, a cărui alegere e neconstituțională, să fie retrimisă comisariului Nyiri. Aceasta propunere eroică s'a primit cu strigăte fremețite de eroi constituționali. S'a hotărât tot odată, că obiectele de discuție fiind sfârșite ședința să, ridică, cerând a să continua în 21 Febr. a. c. Camera a precedat apoi la verificarea proiectului verbal, care sa și săvârșit. Pe când începea să părăsiască deputații sala, apare colonelul de honvezi Fabrițius, urcă estrada presidială și cetește de acolo rescriptul regesc, prin care să disoalvă dieta. După aceasta sala a fost golită de deputați și au pus peceți pe toate ușile clădirii parlamentului.

În acelaș timp s'a deschis și camera magnaților, unde s'a cetit în toată liniștea rescriptele regești, s'au luat la cunoștință și s'a închis imediat ședința.

Rescriptul regesc, prin care să disoalvă dieta, este următorul:

„Noi Francisc Iosif I. din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, rege al Boemiei etc. rege apostolic al Ungeriei.

„Steagurilor Ungariei noastre fidele și ai țărilor anexe, Magnaților bisericești și mireni, precum și deputaților adunați în dieta convocată de noi pe ziua de 15 Februarie 1905 în capitala și reședința noastră Budapesta, salutul nostru regal.

„Iubiți fideli! Deoarece partidele aliate ale majorității dietei, la repetitele noastre provocări au refuzat statornic a veni la guvern pe o bază de guvernare acceptabilă și fără violarea drepturilor noastre regești garantate în lege — așa dar, spre regretul inimii noastre, nu putem aștepta o activitate folositoare în interesul țării dela această dietă, — la propunerea ministeriului nostru ungar declarăm disolvată dieta convocată pe ziua de 15 Februarie 1905, rezervându-ne a convoca cât mai curând o nouă dietă.

„Față cu cari de altminterea rămânem aplecați cu garanția noastră regală permanentă.

„Dat în Viena, anul una mie nouă-sute-șese, Februarie șeptesprezece.

(ss) Francisc Iosif,

Baron Géza Fejérváry m. p.

Roma. Să anunță, că P. S. Papa a adresat catolicilor din Franța o inclică, în care să face pe scurt istoricul măsurilor luate de guvernul francez contra bisericeii catolice și că S. Scaun a făcut tot posibilul, ca să prevină aceasta mare nefericire. Enciclica condamnă separațiunea.

și să stai cu mâinile în sin. Ba când te întâlnești cu cel ce-a fost al tău. să fie destul să-ți zică o vorbă, ca tu să nu-i mai poți zice nimic. Asta s'o înțelegi în, și-apoi să-mi înțelegi inima! Să te doară sufletul, pentru-că și-se zdrobește. și totuși să și-se umeziască ochii, când vezi că el e fericit. Preoteasa îl împacă iar. popa își umple paharul, se ridică, ciocnește cu tine și zice foarte serios, cu glas adânc: „Să trăiască Dau, la mulți ani să trăiască!“ — Apoi adaugă scurt: „Acum s'a gătat. Nu mai bem!“ Dar de durmit trebuie să dormi la ei în noaptea aceea. Popa în pat se liniștește și povestește cu el de-a mai mare dragul. Știe atâtea întâmplări, atâtea pățanii și le spune așa de frumos. Tu stai nedumerit, și nu știi nici la ce să te gândești. Dar în curând și-se reimprospătează impresia cea dintâi ce ai avut-o, când ai intrat în casa popii, și adormi visând, cum două zine se pogoară din cer și înseninează văzduhul tot.

II.

Oamenii spun, că de când s'au pomenit, în satul acesta au fost tot preoți din neamul Muntenestilor. Popa Ion, popa Nicolae, popa Vasile, și așa pe rând toți câți sunt amintiți la eșirea cu darurile, până la preotul, ce face acum pomenirile celor adormiți, până la popa Iancu, totii sunt din neamul acesta. Căutarea vestii și niște dragi de români, de fetele celea mai frumoase din jur scâpărau toate să le fie preotese. Oamenii cu dale de mână din moș strămoși, cari puneau în buzunar, fără să se uite la ei banii, ce-i căpătau la boțeze și cununii. Pentru înmormântări nu-și

aduce nime aminte să fi luat vre-odată ceva. Era destul că fac îngroparea, căci aveau o inimă miloasă de lacrimau alături cu rudenile celor adormiți. Popa, care a fost înaintea lui Iancu. — popa cel bătrân — a murit în furei în vremile de lumină mare și de izbucniri puternice ale răzmeriții. Oamenii îți arată și acum locul. — aproape de biserică, — unde și-a dat sufletul, ca un făcător de rele. Și când îți povestește cum s'a întâmplat, nu se uită la tine, ci ochii lor privesc, arși de durere și încruntăți, spre munții vineți, ce-și desvălue în lumina soarelui toată greutatea lor. Când sfârșesc de spus, numai atunci își pleacă capul în pământ și zic în glas plin de remușcări, par'că: „A fost un sfânt!“

Popa Iancu, nu știe nime de ce, nu vorbește nici când despre tatăl-său, nu-l amintește nici odată pe „popa cel bătrân“. În casă însă, sub icoana răstignirii, îi are chipul, un chip, care privește, ager și muștrător, pe ori-cine intră în casa popii Iancu. Numai când cele două fete trec pe lângă el, par'că privirile i-se îmbună, și un zimbet par'că vrea să-i incremeniască pe buze. Când trec copilele, și când trecea Dan, feciorul popii Iancu, singurul fecior. Numai cât Dan nu prea era pe-acasă. Popa Iancu l-a dat de mult la carte, să nu se stingă viața de chirotoniți a Muntenestilor. Și-a vrut el să-i deie o învățătură temeinică. Dintâiu l-a dat la școli românești. Și învăța băiatul, că aveă o frunte deschisă și niște ochi luminoși, de se înseninau și dascălii și simțiau par'că așa o căldură la inimă, când răspundea Dan. Popa Iancu însă nu era mulțumit. Câte-odată se gândia mult, pareă că vede el ceva departe, și

după-ce isprăvia cu gânditul, zicea preotesei: „Tu, Mario, cine știe...“ Dar vorba n'o isprăvia nici-odată, să știe preoteasa ce vrea să spuie. A văzut numai că la a cincia clasă Dan a trebuit să meargă la școli străine. Băiatul s'a împotrivit cât l-au ajutat puterile lui de cincisprezece ani. Când l-a suit popa în căruță, a răcnit odată: „Nu mă duc, tată!“ și-a dat să sară din căruță. Dar Iancu l-a luat în brațe, l-a strins odată la pept. l-a sărutat și i-a zis așezându-l frumos pe lădiță: „Ce știi tu! Ba te duci!“

Preoteasa a rămas ca de var. răzimată de stâlpul porții, pe când sluga voinic ardea cu biciul caii suri, ce alergau în sărite. Și Dan le-a scris a treia zi, că ia lumea în cap, așa îi de urât, așa îi de străin. Dar n'a luat-o, că a patra zi popa a fost acolo, și numai atâtea i-a zis copilului: „Măi, Dane, mă, nu vrei tu s'ascuți de tatăl-tău, mă?“ D'ai trâmura glasul și ochii îi erau plini de lacrimi. Copilul s'a uitat un răstimp la el, apoi plânsul izbucni și numai atâtea a putut să zică: „Rămâiu, tată!“

(Va urma.)

Alfus.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Franța — să zice în enciclica — din legăturile ce le-a avut cu biserica a dobândit sute de ani mărirea și bunul său nume. Concordatul bilateral încheiat în 1801 cu guvernul francez la desconsiderat fără să observe usul internațional, ce se obișnuiește la desfacerea contractelor. — Biserica este atacată prin faptul că nu se respectează ierarhia când să încredințeze cultul public unor societăți puse sub jurisdicțiunea autorităților civile. Violează libertatea bisericii limitând influința ierarhiei asupra credincioșilor și a cultului. Violează dreptul de proprietate al bisericii despoind-o de averea sa, de obiectele sacre și fundațiunile sale, precum și de salariile slujitorilor bisericești, cari nu erau decât o despăgubire a averilor confiscate în revoluțiunea primă. Papa regretă că legea aceasta sfășie pacea internă a Franței tocmai în clipele de față, când ar fi lipsă de o unire mai mare între fiii poporului francez.

Enciclica apelează la preoți și popor îndemnându să se concentreze și să jertfiască; credincioșii să fie supuși preoților și episcopilor lor și să-și îndrepteze viața publică și privată după învățăturile morale creștine. Să aibă încredere în Dumnezeu, care va trimite liniște și pace Franței.

TEODOR KÖVÁRY,

prepozitul capitular gr.-cat. de Oradea-mare.

Joi după prânz și-a terminat lungă viață venerabilul prepozit *Teodor Köváry*, în respectabila etate de 87 ani, lăsând ca o eternă pomenire despre sine o fundațiune de stipendii.

Köváry s'a născut la 10 Martie 1819 în Portelec, a terminat studiile filosofice la Oradea, iar celea teologice la Budapesta. În 1843. e hirotonit ca preot celibat și numit profesor la gimnaziul din Beiuș, unde mai târziu a funcționat și ca director. Pe când a fost numit asesor consistorial, canonic onorar și actual, inspector scolastic, președintele tribunalului matrimonial, vicariu general episcopesc și la 1881. prepozit.

Înmormântarea se va face mâine, Sâmbătă, la 3 oare p. m.

În veci amintirea lui!

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru noua noastră biserică, zidită în anul 1905, la care numai iconostasul mai lipsește, a donat un rând de odăjdii bisericesti colorate dimpreună cu stihar, credincioșul Nicolae Turcan cu soția sa Maria n. Dancu, în preț de 110 cor. Mihail Bugner cu soția sa Rachila, o față de masă pe pistol, în preț de 10 cor. Dna Silvia Maior 24 cor. Nicolae Bugner și soția sa Parashiva, perdele la ușile altarului. Primească marimonoșii donatori mulțămitele noastre. Dumnezeu să le respătească în belșug. Șorostin, la 5 Februar 1906. — *V. P. Maior*, preot gr.-cat.

— Frantașii economi Ioan Gugiș și Dimitrie Beg, au cumpărat pe sama bisericii noastre gr.-cat. din Zorlențul-mare un

policandru frumos de sticlă, în preț de 170 cor. Dumnezeu să le scrie această faptă creștinească în cartea vieții, și să le-o respătească din bogăția darurilor sale. Zorlențul-mare, la 10 Februar 1906. — *Iosif Popa*, preot gr.-cat.

— Pentru cumpărarea unui rând de vase sfinte au donat: George Poruț 2 cor. 60 fil. Vasile Suciu 40 fil. Maria Poruț 28 fil. Monica Iacob 1 cor. 66 fil. Veronica Circa 2 cor. Nicolae și Veronica Brudan 40 fil. Văd. Maria Brudan 1 cor. Ioan Poruț 1 cor. Văd. Maria Circa 3 cor. Onisie Brudan 1 cor. 20 fil. Gligor Poruț 3 cor. 10 fil. Lucreția Marian 1 cor. Maria Spinean 8 cor. Andrei Suciu 20 fil. Ioan Lup 20 fil. Sîa Brudan 60 fil. Susana Brudan 40 fil. Sîa Ciboc 60 fil. Isailă Cosma 1 cor. mai mulți inși 1 cor. 4 fileri. Gligor Brudan 40 fil. Filon Coman 40 fil. Turmașii de pe strada principală 6 cor. Onisie Iacob 1 cor. 10 fil. Vasile Brudan 10 fil. Nicolae Brudan 2 cor. Maria Fișca 40 fil. Vasile Circa 2 cor. Vasile Brudan 1. Inonaș 1 cor. Iosif Poruț 20 fil. Preotul 6 coroane. Cu totul 49 cor. 28 fileri. Credincioasa Maria Circa, a donat pe sama sfinte bisericii o s. Evanghelie nouă cu litere latine, în preț de 25 cor., iar Petru Poruț, a dăruit o cruce de mână din argint de china, în preț de 14 cor. Primească marimonoșii donatori și pe calea aceasta mulțămitea noastră. În numele curatoratului bisericesc: Nandra, la 9 Februar 1906. — *George Spinean*, preot gr.-cat.

Din Arhidieceză. *Dr. Vasile Suciu*, profesor de teologie, a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II. instanță pentru arhidieceză.

Hymen. Anunțăm cu bucurie cununia dîni *Emil Gârleanu*, redactorul simpaticii reviste „Făt-Frumos” cu dsoara *Marilena Voinescu*, care se va celebra Duminică, în 12 Februarie v. 1906. în Bărlad. — Derim toată fericirea!

— *Mihail Juga*, cleric absolut și *Mărioara Birlea*, anunță cununia lor, carea s'a celebrat în 22 Februar n. 1906. în biserica gr.-cat. din Berbesci.

— *Augustin Caba*, cleric absolut și *Veturia Cupșa*, anunță cununia lor, care s'a celebrat în 22 Februar, în biserica gr.-cat. din Hereclean.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarele contribuiri:

Pentru *Masa studenților*: Ioan Hossu, Milaș, 4 cor. David Deac, Păclișă 2 cor. Toma Furdu, Logig, 10 cor. „Zărandcana” 20 cor.

Pentru *fundul subsidiar al preoților*: Toma Furdu, Logig, 10 cor.

Blaj, 23 Faur n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Adunările oprite. Loviturile domniei absolutiste, încep a plesni prin țară. — Ministrul de interne Kristoffy, din imputernicirea sfatului tuturor ministrilor, — a dat poruncă la toate căpeteniile administrației din țară, că de aci încolo, până la altă rânduială a lui, să nu mai lase să se țină nici un fel de adunări de popor, de „alegători”, sau de ori-ce fel.

Din America. În nrul 6. din „Românul” confratelui Epam. Lucaci, dăm peste următoarea glumă plină de spirit: Doi Irlandezi lucrau la o petrarie, pe când unul din ei căzu în o groapă adâncă. Celalalt spăriat s'a apropiat de marginea groapei și a zis: „Jim ești mort de tot? dacă ești mort, răspunde.” Jim i-a răspuns din fundul groapei: „Nu-s mort Tom, numai mi-am pierdut graul.”

Dela societatea meseriașilor. Duminică în 25 Februar societatea meseriașilor din loc, aranjează convenire socială împreună cu cântări, declamări și jocuri sociali. Con-

venirea va fi în sala rezervată dela otelul Coltor. Începutul la 7^{1/2} oare sara. Prețul de intrare: de persoană 40 fileri.

Dela 1 Maiu n. direcția căilor ferate, a hotărât să introducă clasa III. la trenurile accelerate, fiind constatat, că 85% din călători folosesc clasa aceasta.

Petreckeri. Tinerimea română din Budapesta, aranjează sub patronajul ilustrilor domni: Dr. Iosif Gall, Dr. Alexandru Mocsonyi de Foen și George Szerb, cu concursul d-soarei Valeria Pop, și al domnilor Sigismund Sida și Ernestin Lengyel de Bagota, în favorul societății „Petru Maior”, în 8 Martie n. 1906. în sala mare dela „Magyar tisztviselők országos egyesülete” un concert armat de dans.

Mulțămite publică. Cu ocaziunea baletului Reuniunii femeilor din loc, au binevoit a suprasolvi următorii domni: Silvestru Nestor, prof. 5 cor. Dr. Al. Pop, medic 2 cor. George Vlasi, preot militar. Eger 5 cor. Ioan Negruțiu, prof. 5 cor. N. Bătașcu, notar 2 cor. Dr. Iuliu Maniu, adv. 15 cor. Iosif Orga, compt. Jibău 3 cor. Dr. Dănilă Sabo, adv. 5 cor. Dr. Laurențiu Nestor, adv. 5 cor. Carol Nagy, hotelier 5 cor. Hie Mircea, pantofar 1 cor. Turturora le exprimă cele mai adânci mulțămite. — *Comitetul.*

† **Ioan Papp de Szatmár**, protopopul districtului Boros-Sebeș, paroh în Bocșig, după scurte dar grele suferințe, provăzută cu s. taine ale muribunziilor, a repausat la 17 Februar 1906. în etate de 69 ani, la 43 de ani ai preoției și ai fericitei sale căsătorii, lăsând în jele profundă pe soția sa, pe cinci fice și un fiu al său. Fie iertatul, au fost un preot adevărat, și un adevărat părinte a poporului. Preoțind în Bocșig 42 ani, în acest restimp a reorganizat total această comună, a pătruns la inima poporului înrîn atâta, cât va trece această generație, dar numele lui se va pomeni de credincioși, ca un adevărat părinte al poporului. La înmormântarea lui săvârșită în 19 crt. au fost de față cu drent cuvânt toată comuna, mic și mare, tinăr și bătrân, fără deschilinire de națiune și religione. Lacrimi curgeau din ochii întregii mulțimi, când șasă preoți începură duioasele cântări ale înmormântării, în cât părea, că nu numai soția și familia, ci întreaga comună și-a pierdut pe părintele lor cel adevărat, dela care atâtea bune povățuiri și îndreptări au avut, încât o așa jale generală rar să mai poate vedea. Fie dovedă, că repausatul preot, și-a împlinit chemarea sa, cu multă conștiință și cu o adevărată iubire de neam.

Odihnească în pace!

Oroloage de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și cumpăra cu toată încrederea dela firma IULIUS ERŐS din SIBIU, care atât în executarea serviciului, cât și a prețului merită toată considerarea. De ce să umbliăm după lucruri rele pe airea, când celea bune le aflăm la noi acasă? (5)

Dacă copilul

cărnia trebuie să-i dai medicină, o ia bucuroș, poți să fii sigur, că efectul medicinei e cu mult mai sigur ca și în cazul, când copilul nu ia bucuroș medicina. Aceasta să poate observa cu deosebire la *Emulsiunea de Scott*, care e un preparat gustos și ușor de mistuit. Să pregătește din ulei de ficat de pește și din var și hypofosfit de natriu. *Emulsiunea de Scott* să folosește cu deosebire cu rezultat bun la morburile de copii. — Contribue mult la creșterea și întărirea copilului.

Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a *Emulsiunii lui Scott*.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimitându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea”, primește sic-care franco o sticlă de mustră dela

Dr. BUDAI EMIL, farmacia orașului

BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

II. *Urmările contrare moralei.* 1. Prima urmare antimorală a hipnotismului este: *perderea voluntară a conștiinței.* Hipnotizat, pe cum știm, nu mai are judecată și voință proprie. El face tot, și numai aceea, ce dispune hipnotizatorul. El nu-și mai poate împlini datorințele; și dacă îi dispune hipnotizatorul, comite și fapte neiertate. Și aci stă nemoralitatea. Pentrucă omul nu e obligat numai la atâta, ca să îndeplinească unele lucruri, iar altele să le încunjure; ci e obligat și la aceea, ca să nu se pună în imposibilitatea de a-și putea împlini datorințele. De aci provine și nemoralitatea beției.

Știu, că medicii hipnofili vreau să excuze hipnotismul cu somnul produs de cloroformiu. — Dar asămănarea aceasta nu stă. α) Pentrucă nici somnul cloroformic nu e permis de cât numai în caz de necesitate, și pe lângă cautelele de lipsă. β) Pentrucă în somnul cloroformic omul nu face nimica: nici bine, nici rău; pe când în cel hipnotic, hipnotizatul e activ peste măsură, — se înțelege că la comanda hipnotizatorului.

A doua scuză a medicilor acelora e, că: Omul în hipnoză are încă uzul rațiunii; și pe lângă aceea nu poate fi hipnotizat nime în contra voinții sale.

Răspund. Întâi, în ce privește uzul rațiunii, medicii nu sunt de acord, în admiterea lui. Unii îl admit întreg, alții numai în parte, iar alții de loc. Și de bună samă, că în cazul hipnozei perfecte, omul nu mai are uzul rațiunii. — Dar să-l admitem. Omul încă tot n'ar avea folos de el, pentrucă hipnotizatul trebuie să lucre după comanda hipnotizatorului, *chiar și în contra voinții sale.* Martor este medicul vaporului Friedland. — În locul al doilea, în ce privește *consimțământul* individului, spre a fi hipnotizat, — nu e adevărat, că s'ar recere totdeauna *consimțământul* acestuia. Căci noi avem cazuri de hipnotizări involuntare, ori în somn; și aceasta o presupune și ordinațiunea ministrului reg. ung. de interne, când dispune, că hipnotizările să nu se facă fără de învoirea subiectului. Dar să presupunem, că ar fi necesar *consimțământul* individului; prin aceasta tot nu s'ar spăla hipnotismul de pata nemoralității. Pentrucă *consimțământul* acesta ușor se poate obține, dela pesoane tinere și curioase, și mai cu samă în intruniri de prietini. De unde urmează, că pedeca aceasta a nemoralității: *consimțământul*, chiar și dacă ar fi, n'ar avea nici o putere.

2. A doua urmare nemorală este *dejosirea caracterului.* Pentrucă schimbarea caracterului și dejosirea lui, care se arată în decursul hipnozei, poate să se perpetueze prin repetiția hipnotizărilor. Și deja toți au arătat, zice Lombroso, că oamenii hipnotizați tare ușor devin *falși, nemorali*, ori cel puțin *debili*, așa, că ei cedează foarte ușor chiar și la presiunile cele mai mici, nu numai ale hipnotizatorului, ci și la ale altora. Și aceasta e natural. Pentrucă omul care se hipnotizează mai de multe ori, se alterează, și începe să nu mai meargă pe picioarele proprii, ci după comanda altuia, nu numai în hipnoză, ci și după aceea. Acesta a și fost motivul pentru care ministrii de războiu ai Franței au oprit hipnotizarea soldaților, căci în cazul acela, ziceau ei: Armata noastră ar deveni histerică.

De altmintea fie pentru toți aceștia raportul profesorului *Vizioli* dela universitatea din Neapol. El încă fusese chemat la consiliul sanitar regnicolar al Italiei. Membrii consiliului apoi, luând în considerare auctoritatea lui, l-au însărcinat cu referada. Întrinsa el întrebă pe membrii consiliului în modul următor: „Veți sfătui voi, ca în numele moralei publice să se continue cu intrunirile acelea (hipnotice), cari să pregătească și să străformeze muierile noastre în tot atâtea femei indiane infectate de *latah*, pentru cari e de ajuns un semn, o privire ori un cuvânt, ca o muere de 55 de ani să se poarte ca o histerică de 20 de ani?” — „Veți sfătui în fine să se continue intrunirile acelea, în numele civilizației, libertății și al progresului, ca să vedem tinerimea noastră în mănieră și datini de indiani, ori infectată de *jumping*, popoare de o morală și inteligență de jos?” 1) Tot în direcția aceasta vorbește și *Dr. Lapponi*. 2)

1) *Latah* este un morb, ori un fel de îndrăcire al muierilor din India. Cele ce sunt cuprinse de morbul acesta, nu mai au nici un simț de rușine. Nu se mai iea în socotință etatea, nu se iea poziția socială, nu se iea nimica. *Jumping*, iarăși este un fel de morb ori îndrăcire din America. Cei ce sunt cuprinși de morbul acesta se adună prin păduri, bărbați și mueri, tineri și bătrâni, și acolo comit tot felul de orgii, cari nu se pot descrie.

2) Op. cit. pag. 200 nr. 2 și pag. 208 nr. 5.

3. A treia urmare imorală sunt *înșelăciunile și imoralitățile*, câte se comit, ori se pot comite în hipnoză. Căci într'nsa hipnotizatului ascultă orbiș de hipnotizator; acesta poate să-l convingă despre ce voește; poate să-i sugestioneze: să-și uite sugestia hipnotizatorului, etc. Scurt. Toate se pot face, câte numai voește hipnotizatorul. Și durere avem mai multe cazuri de înșelăciuni și imoralității. Acolo este cazul deputatului *Catello Fusco* cu Paolo Conti, pe care l-am văzut. La acesta mai adăgem următoarele: a) Cazul fetei *Gabriella Bompard*. Ea era de totului tot sugestionabilă, și ajunsese în posesiunea unui hipnotizator, de caracter dubiu, cu numele *Eyraud*. Acesta apoi îi sugestionează să-i aducă pe un anumit Gouffé, pe care voia să-l omoare. Pe cum i-a sugestionat, așa a și făcut. Gouffé a fost omorât, luând partea la omorul lui și fata Gabriella. Cazul acesta, petrecut în Franța. îl istorisește Schaffer. 1) b) Cazul cu baroneasa *Zedlitz* din Saxonia. Pe baroneasa aceasta, avută și cu viață nepătată, un anumit șarlatan, *Czynski*, o seduse prin sugestionări să se mărite după el (1893). 2) c) Cazul lui *Liegeois* cu o muieră. El îi sugestionase în hipnoză, că ea i-ar datori cu 1000 frcs, și de aceea i-a și dispus, ca în ziua următoare la 4 oare d. a. să vină la el, să subscrie cambiul. Așa s'a și întâmplat. În ziua următoare, la oara fixată, se și prezentă muieră, cu toate că nu era datoare nimica. La început se opuse în câțva, apoi subscrie cambiul. 3) — Las la o parte cazurile murdare: alui *Castellan* cu *Josefina Hughes* în Franța; și a dentistului *Lévy* din Rouen (1879) cu o fată; pe cum și alte cazuri de soiul acestora.

Articolul VII.

Cauza eficientă a fenomenelor hipnotice.

Fenomenele hipnotice inferioare, pe cum am văzut, pot fi fenomene curat naturale, și se pot explica pe cale naturală, cele superioare însă — de cumva există —, și în special cele *curat superioare*, iar nu și cele trei dintâi, pe cari le-am numit *miflocii*, nu se pot explica pe cale naturală, ci trebuie să intrevină la îndeplinirea lor ceva cauză externă și inteligentă. Am zis: a) că nu se pot explica pe cale naturală, pe cum am și văzut în articolul V, pentrucă lipsește cu totul proporția dintă cauză și efect. Am zis: b) că la îndeplinirea lor trebu să intrevină ceva cauză externă și inteligentă. Căci dacă ele nu pot fi produse de puterile hipnotizatului; iar de altă parte sunt fenomene, cari presupun inteligentă, — căci e vorbă de: *vederea și spunerea de lucruri și persoane din locuri depărtate, și de apariția unei persoane înaintea alteia; de: manifestarea anumitor idei și cunoștințe, pe cari mai înainte hipnotizatul nu le-a avut, și nici nu le-a auzit; de: cunoașterea cugetelor, și de: hipnotizarea și comunicarea hipnotizatorului cu hipnotizatul, fără de acte externe, numai prin voințile interne;* — prin urmare ele trebuie să fie produse de o cauză externă și inteligentă.

Cauza aceasta însă nu poate fi Dumnezeu. a) Pentrucă e sub demnitatea Lui, ca El să vină în intrunirile hipnotice de distracție, de multe ori nu pe deplin morale, și acolo să ne distragă prin fenomenele hipnotice. b) Pentrucă nu se poate admite, ca Dumnezeu să asculte de hipnotizator, de câte ori voește el să dea probe de fenomene hipnotice superioare. c) Și cu atât mai vârtos nu se poate admite aceasta, pentrucă hipnotizatorul și hipnotizatul, în cele mai multe cazuri, sunt persoane necredincioase, nemorale, iar fenomenele hipnotice le fac cu scopul: ca să se tragă la îndoială minunile Domnului Hristos, și să se șteargă ori ce lucru supranatural. d) Pentrucă fenomenele hipnotice nu sunt constante. Vreau să zic: însănătoșerile hipnotice nu dărează mult, omul cade din nou în boala ce a avut-o, ori de nu, de multe ori se schimbă o boală cu alta. e) Pentrucă urmările hipnotizării și a faptelor hipnotice sunt antibigienice și nemorale, pe cum am văzut.

Faptele hipnotice superioare nu pot fi produse nici de ingerii buni, și nici de sfinți. Pentrucă ingerii buni și sfinții, încă nu se pot degrada la fenomenele acelea, din aceleași motive, pentru cari sunt imposibile pentru Dumnezeu.

(Va urma)

1) La, Szilvek op. cit. pag. 240—241.

2) Szilvek pag. 248—252.

3) Ibid. pag. 259.

„Foița”-foilor noastre.

(Continuare și sine).

Tot în păcatul acesta se învârtă și „Foița Poporului” din Sibiu, care își acopere atâta hârtie cu apăsătoare rău ticluite de multe ori.

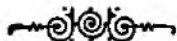
Așteptăm îmbunătățirea foiții mai ales dela foile populare, tocmai de aceea ne-am luat îndrăzneala, nu păcătoasă altcum, căci n'ă facem cu gând răutăcios, de a le usăciuni cu observările de față.

Un lucru trebuie să se știe: foile populare trebuie să răspundească, în locul cel dintâin, cunoașterea literaturii bune și românești în straturile poporului dela sate, — și numai în locul al doilea, dacă le îngăduie puterile, să crejeze, dar numai ceva bun și moral. Cei ce dau spre cetire poporului dela sate bucăți obscene, lipsite de cinstea și de feiul de gândire al celui ce le citește, aceia săvârșesc unul din cele mai mari păcate. Dela cei ce cârmuiesc foi populare, se așteaptă să nu pătimească de boala vânării după originalitate. Poporul are lipsă de pâinea bună și nestrictă a învățaturii drepte și românești, și nici de cum de marfa proastă, ce i-o vând, ca a lor proprie, unii și alții.

Tot în acest chip n'ar strica o îmbunătățire nici în foița celorlalte foi multe, prea multe, ce le avem. Din foile noastre vezi, simțezi, că lipsește ceva, acel ceva, pe care îl cere sufletul nostru, bun și neplăgărit, — care nici de cum nu poate fi săturat cu atâtea vorbe și opșaguri, ce privesc tot lucruri și treburi, ce n'au, de cele mai de multe ori nici o legătură cu noi. Ziaristica e chemată, se sfarme îndoljile din suflet, să deschidă orizonturi noi și sănătoase, să samene în inimile tuturor, sămburele puternicelor curente de renaștere, ce ecereșe tot mai mult, și tot mai întins inimile celor buni; ziarele ar trebui să fie ca niște prisme, de pe care să se resfrângă în toate colțurile pământului, locuit de oameni de ai noștri, razele curățitoare, razele aducătoare de primenire și înviere a curentului celui mai puternic și mai întemeiat pe viața și pe sufletele noastre, a curentului românesc, ce ne vine dela cei mai luminați frați de dincolo.

Făcând aceste amerite constatări, — cari nu se poate zice nici de cum, că se isprăvesc aici — nu vrem să dăm prilej nimănni de a arunca, asupra acestei foi, piatra bărfelilor. Prin aceasta, că scoatem la iveală scăderi obstestii, nu vrem să ne spălăm mâinile noi înșine de aceleași ori-de alte scăderi.

Petru Suciu.

Papa și dreptul primev al bisericei răsăritului.

La anul 1652. Dănilă M. Panonianul tipări la Târgoviște „Îndreptarea legii cu Dumnezeu, carea are toată judecata arhierască și împărătească, de toate vinile preoțești și mirenești, pravila a sfinților Apostoli, acele 7 săboare și a toate cele nămeșnice. Lângă aceste și ale sfinților dascăli a lumii: Vasilie, Timotei Nicolae, Teologia dumnezezeștilor bogoslovi”.

Fiuud această carte un codice de legi, cel mai vechiu în limba română, este de interes pentru noi uniții cu biserica Romei, se știm ce se cuprinde în ea, referitor la Papii dela Roma.

În partea primă numită *îndreptarea legii*, pe cum și în partea a doua, unde se espune pe scurt istoricul celor șapte sfinte și a toată lumea săboară, pe cum și a celor locali, când și pentru ce s'au făcut, aflăm, că la săborul dela Nicea I. era mai mare *Silvestru și Iulie dela Roma cea veche sau bătrână*, iară la săborul dela Târgigrad I. se zice: „*peste puțin sosi și Damas dela Roma cea veche, decia ce porunci acest s. săbor, toate le isprăvi acel sfânt Damas.*”

Asemenea la săborul din Efeș, era mai mare Chiril dela Alesandria, ispravnicul alui Chelstin al Papei dela Roma cea veche. La săborul IV. din Halchedon, era mai mare Anatolie Târgigradeanul și Maxim Antiochianul și Paschasiu și Luchiasie, episcopi cu VoniŃantie, preotul în locul *Preasântului Leo Papa dela Roma cea veche, carele avea mare slavă și multă nevoiță și rămână pentru Blagovestenie, și acest sfânt Papă nu trimise numai pe aceștia ispravnici, ce încă și Postanie (epistolă) minunată trimisă, cu carea întâria pe sfântul săbor și lucrările lui, și chemară dumnezezești părinți al acelu săbor, pe acea Postanie: Stilpul Pravoslaviei.*

La săborul al V-lea dela Târgigrad II-lea era și *Vigilie Papa dela Roma în Târgigrad și ori-ce porunci acest sănt săbor, el toate le întâri și le pecetlui, adecă dreptele, credincioasele și mântuitoarele porunci și Pravile, carele se făcuse la Halchidona și la celelalte sfinte săboară.*

La săborul al VI-lea, constantinopolitan al 3-lea în locul s. Agatone, papa dela Roma era Teodor și George, preoți cu ierodiaconul Ioan.

La săborul VII. dela Nicea II-lea al sfântului Adrian, papa dela Roma, ispravnicul era Petru, protopopul s. bisericei dela Roma și Petru, preot și egumen dela mănăstirea al s. Savei dela Roma.

Ce privește titulatura Papei din partea arhierilor, când îi scriu, era următoarea: *Preafericitului și Preasântului și tocmai ângerilor întru Hristos, Părintele Părinților și stăpân a toate adevăritele apostolești biserici, ca niște robi fie, înainte căzând, sărutăm urmele picioarelor*

Măriei și Preasfinței Tale Putere și Domnie.

Din cele până aci espuse, străluce adevărit învățătura bisericei primeve răsăriteane despre Papii dela Roma cea veche. Îi numește sfinți, prin ce se arată viața lor nepetată, li-se atribue dreptul de a președe în conciliile ecumenice în persoană sau prin delegați, a întări decisele acelor concilii (săboară), a fi mai mare, decât toți: *Părintele Părinților și capul bisericei: stăpân a toate adevăritele apostolești biserici, iară diferință cea mare de potestate: Putere și Domnie se denoată și mai chiar prin cuvintele: ca niște robi, fie înainte căzând sărutăm urmele picioarelor Măriei și Preasfinței Tale; se asemănă adecă relațiunea dintre Papi și ceilalți arhierii cu cea dintre Domn și servi, — și cum-că acestea nu au fost numai prerogative de onoare, ci și de jurisdicție, se vede și mai clar din partea a doua, din Komocanon.*

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Făt-Frumos”, Nr. 10—11. cu următorul sumar: A. C. Cuza, Naționalitatea în artă (urmăre și sfârșit). — Corneliu Moldovan, Dunărea (poezie). — Fatma, Fără soare. La mare (poezii). — N. Dunăreanu, Suflete bune (schită). — N. Beldiceanu, Taina (povestire). — E. Ciuchi, Sonet. — E., Cronica.

Posta redacțiunii.

„Martirii necunoscuți” nu coresponde, e o îngămădire de chestiuni, de consătuiri, de multă vorbă fără rost, cari toate fac impoșibilă de-vălire a ori-cărei acțiuni. Voină a descrie tablouri și crâmpeie din viața țărănească, folosii limba și simplitatea în descriere, decopind această viață după realitate, iar nu forțând o descriere, care stă departe de realitate. Dacă doriți să vă reînăpăim manuscrisul, avizați-ne.

A. P. în B. Să poate face tot ce dorești. Vei trimite tot manuscrisul, și ți-ă va da răspuns precis. Dacă povestirea e potrivită pentru ambele clase de cetitori, ea va avea desfacere.

Posta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Iernot pe timpul din 1/5 1905 până în 1/5 1906. Cap. Mănăstir pe 1903. Vad (Maramurăș) pe 1900 sem. I. Szamos-Dob pe 1900—1902. Bessia pe 1905. Reun. Ticvanul-mare pe 1906 sem. 1. Unimăt pe 1905 sem. 2-lea. A. E. Kerillă pe 1906 sem. I. Buduș pe 1906 sem. 1. Jiu-Coroieșteni 1906 sem. I. Győ-Dănuș pe timpul din 12/5 1904 până în 12/5 1905. Abrud pe 1906. Berind pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. I. — Drept quită servește recepisa postală și quitarea prezentă. Tasudă-szilods pe an. 1906. Săbad pe 1905. Uioara pe 1905. A. M. Birchis pe 1906. Grid pe 1906 sem. I. Binevoii a regula și anii 1895—1904 cu Șercaia. Craiudorol pe 1905. Dr. I. P. Lugoș pe 1906. Dr. V. M. Sasca-mont. pe 1905 sem. al 2-lea. Actș pe 1905 sem. 2-lea. Barul-mare pe 1905. Budinș pe 1906. Mediaș (distr. Sătmăr) pe an. 1905. Tr. Craena & Vălcău pe 1906 sem. prim. Vereșmort (p. Borhid) pe 1906 sem. I. Săcărâmb pe 1906. Ceialalt bani sau străpus destinațiunii lor.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Cumpărați!

Cumpărați!

„Calendariul Unirii” pe anul 1906.

ediția, care costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Ediția avută s'a epuisat.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroandă.

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție
ACATISTERIUL sau carte ce
cuprinde în sine rugă-
ciuni pentru pietatea fiecărui
creștin. Revăzut și completat. —
În rugăciuni această carte e un
adevărat mărgăritar sufletesc, o
carte foarte potrivită pentru
fiecare. — Costă leg. 1 cor. +
10 fil. porto.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni
împreună cu Răs-
punsurile dela s.
Liturgie, cu Troparele și
Condacele învierii și ale
sărbătorilor de peste an,
și Troparele morților. Pre-
țul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Luceafărul

Institut de arte grafice și editură, Budapesta
IV. strada Molnar Nr. 10.

Editează:

„Luceafărul“

revistă pentru literatură și artă, cea mai răspândită
și îngrijită revistă ilustrată românească. Apare de
2 ori pe lună, având de colaboratori cei mai
distingi scriitori români.

Directori: A. Ciura, O. Goga, O. C. Tăslăuanu.

Abonament:

Ediția simplă:	Ediția de lux:
1 an 12 cor.	1 an 20 cor.
6 luni 6 cor.	6 luni 10 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 7 cor.

„Nue lușă“

revistă umoristică și satirică ilustrată. Apare în
mărime de cel puțin 12 pag. ilustrate bogat.

1 an 8 cor.	6 luni 4 cor.
Pentru preoți săraci, învățători și studenți:	
1 an 6 cor.	6 luni 3 cor.

Volume ed. „Luceafărul“

O. GOGA:	Poezii	2 cor.	— fil.
	(ed. de lux)	8 "	— "
I. AGĂRBICEANU:	Dela Țară	1 "	50 "
I. CIOCĂRLAN:	Trailul nostru	1 "	50 "
A. CIURA:	Icoane	1 "	20 "
Z. BĂRSAN:	Ramuri	2 "	— "
M. GORKII:	Nuvela	1 "	— "
RÉVAI K.:	Coșbuc költeményei	1 "	50 "

— Porto pentru 1 volum 10 fil. —
„Illustrate“ cu motive românești, seria de 20
bucăți 1 cor. 20 fil. franco.

„Conceptiunea Mariei“ — „Madona Sixtină“,
două tablouri artistice, franco, 1 cor.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de
Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . . . . . —90
3. **Câte-va momente** din ince-
puturile bisericii rom. de
C. Auner . . . . . —20
4. **Nume de familie** la românii
din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —12
5. **Din viața lui I. Micul** de
M. Străjan . . . . . —16
6. **Albertina.** Povestire de
Dr. V. Bojor. . . . . —30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite**
p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe ale lumii** de
Nicu . . . . . —30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel
Fodor . . . . . —16
10. **Cele două conștiințe,** pieză
teatrală în 5 acte, trad. de
Simion Zehan . . . . . —40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10
Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 "
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 "

Cruce sau stea dublă

electro- magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță:
reumă, astmă, (respirație grea), insomnie
vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervositate, neapetit, gălbănare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
Morbosul, care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
88503, își reprimește banii numai decât.
Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
cercați aparatul meu; sum convins despre
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburile vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburile mai ușoare.

Spediția centrală de vânzare îl trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (42-52)

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada
Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și
argint, — tăcămuri din argint, recușite
de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☞
Mare deposit de sticle măritoare,
ocheane și binocle

Comandele se eșecută numai
pe lângă rambursă.

Reparările se eșecută prompt și eștin.
Cumpăr eventual schimb cu cel mai
mare preț curent obiecte vechi de aur
și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimis franco și gratis
Prețurent ilustrat. ☞

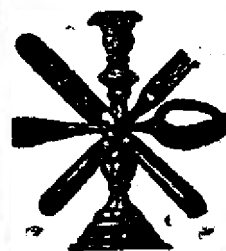
Nr. 3016. F. Orologiu cilindru re-
montoir din argint, cu acoperișuri
duple de o construcție puternică și trai-
nică, costă 7-50 coroane.

(5) 19-52

Gratuit:

o cumpenă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbuzelei prea mari a marfei
trimit în totă lumea renumita și de totă lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
șite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fi. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpenă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanță
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, liliie, viole, resedă,
jasmin, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foiaș apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 3 Martie 1906.

Numărul 9.

In fața crizei.

Disolvarea dietei și numirea comisarului regesc, se vede, că a surprins pe politicienii noștri. Cel puțin pentru deputații noștri se pare, că așa pe neașteptate au venit aceste evenimente, cât nu au știut momentan, ce poziție să ieie, și astfel au lăsat să treacă fără nici o observare enunțarea președintelui dietei, că camera întreagă, cu excepția contelui Károlyi, a fost de acord întru retrimiteră rescripțelor regale nedescise Majestații Sale. O greșală, care n'ar fi trebuit lăsată să se întâmple.

Dar dacă deputații noștri au stat nedumeriți în acele momente, și mai nedumerit e întreg publicul nostru și cu atât mai puțin luminați sunt frații de dincolo.

Ar fi trebuit credem noi, ca deputații noștri să lumineze publicul românesc asupra situației; ca comitetul partidului național să informeze pe adicții săi asupra poziției, ce trebuie să o luăm noi românii în fața absolutismului magiar, ca să-l numim așa, — care și-a început stăpânirea asupra țării prin mijloace destul de drastice.

Ținând să informăm pe cetitorii noștri asupra dezvoltării lucrurilor, punem de data asta în față estrase din două articole, unul scris în un ziar de aci, de unul de ai noștri, domiciliat dincolo, celalalt în un ziar de dincolo, probabil tot de un ardelean. Am ales aceste două articole, fiind-că, din întâmplare, se provoacă la un eveniment însemnat din istoria neamului nostru: la unirea cu biserica Romei.

Sub titlul: „*Slugile cui?*” dl Ioan Slavici în „*Tribuna*” dela Arad nrl dela 21 Faur n. scrie următoarele:

„E lucru știut de toți și netăgăduit de nimeni, că biserica română greco-catolică s'a întemeiat, a crescut și s'a întărit prin stăruitoarea purtare de grijă a Curții din Viena, care a înzestrat-o cu de toate și i-a fost în

toate împrejurările bună ocrotitoare. Ori om smintit, ori fiu înstrăinat ar trebui dar să fie Românul greco-catolic, care nu și-ar da samă, că el cauza bisericii sale o servește dându-și sângele și avutul pentruca să sporească puterea Monarhului său.

„Iară noi ceice am stăruit în „legea veche” nu avem să vedem în biserica greco-catolică un așezământ pentru noi străin, ci focarul de viață morală, din care s'au revărsat asupra poporului român primele raze ale culturii moderne, și au eșit primii luminați ai neamului nostru, noue tuturora preamăriții vestitori ai renașterii noastre naționale.

„Numai ceice vorbesc în neștiință mai pot să zică, că propaganda „unionistă” ne-a desbinat.

„E deschisă azi cartea trecutului și din ea ori și cine se poate lămuri, că nu a voit nimeni să ne dezbină. Ne-am dezbinat noi înșine cum dezbinăm-ne și astăzi adese ori — nu pentruca unii am primit „uniunea”, iar alții o respingem, ci pentruca e fără de margini și nepriceperea și răutatea ome-nească.

„Numai de noi înșine avem să ne plângem, dacă între „ortodocși” sunt oameni pătimiși, care văd în „unire” izvorul a toate relele, iar între greco-catolici se ridică din când în când deasupra fanaticii, care, mai catolici decât Papa, nu admit, că poate să porniască și dela „sismatici” vreun bine și ne turbură viața printr'un prozelitism lipsit de rațiune. Sunt răi creștini și unii, și alții și, fiind răi creștini, nu pot să fie buni români: n'au însă ceialalți decât să-ți țină strânsi pentruca pace să fie și dragoste între frați.

„Tot astfel și în trecut am fi rămas una și aceeași biserică, dacă cu toții am fi primit „uniunea” ori cu toții am fi stăruit în „legea veche”, și știm azi, că de aceeași ocrotire ne-am împărțășit și dacă nu ne-am fi despărțit unii de alții.”

Și apoi trage concluzia: „Românii să binecuvinteze pe bătrânul lor Monarh... și să se pătrundă de simțământul, că Dumnezeu... l'a rânduit să poarte grije de oameni, ocrotind pe cei slabi și înfrânând pe cei volnici... Românii vor pacea și dreptatea, și-și dau seamă, că slujile lui Dumnezeu sunt, dând pentru Monarhul lor, ceea-ce e mai bun în ei și în ale lor.”

„Agrarul”, organul societății agrare a marilor proprietari, în nrl

dela 22 Ian. v. (4 faur) în articolul „*Ardeleanii și conflictul sârbo-austriac*”, semnat de —S— un ardelean, arătând, cum Sârbii sătui de jugul Austriei, au rupt-o economiceste, închiind uniune vamală cu Bulgaria, se provoacă la raporturile noastre de fidelitate față de tron, și hazardază următoarele enunțări:

„In inimile noastre a Românilor din Ungaria, Austria, Viena a sămănat vânt de atâtea ori și până acuma nu a cules nici odată furtună!!

În secolul al XVII, având nevoie de ajutorul nostru în potrița ungarilor calvini din Transilvania, ne-a ademenit la unire cu Roma, promițându-ne o mulțime de drepturi. Cum orbul nu vede lumina zilei așa nici părinții noștri nu au văzut acele favoruri, în schimb s-au trezit desbinați în două tabere dușmane.

„La 1848—49 Românii au sărit cu toții pentru apărarea tronului împărătesc de pe care nu li-se făcuse nici un bine, copii și bătrâni, femei și bărbați, pentru credința cătră împărat, au murit cu zecile de mii. După zilele de urgie conducătorii românilor drept respălată au fost bănuți, închiși și palmuți; apărătorii tronului desconsiderați și depărtați, iar uzurpatorii lui răsplătiți. Românii au fost dați drept plată de războin Ungurilor.

„Și când ungurii nu se mai mulțumiau cu strivirea Românilor se ridicau și în potrița Vienei.

„Aceasta tăcea, și le făcea mereu concesi, până ce s'a trezit, că nu-i mai rămâne nimic. Și abia în momentul din urmă a îndrăznit ca să zică un: *Nu se poate!* Furia magiarilor produsă de acest nu se poate al Vienei, a fost demolită tot numai prin sprijinul Românilor credincioși.

„Astăzi recunosc și Ungurii că Viena a fost salvată și ei învinși prin naționalități și mai ales prin Românii din Ungaria. Insă Viena cu nerecunoștința sa merge așa de parte, că și în aceste momente critice pentru ea, promite ungarilor sacrificarea noastră și a celorlalte naționalități credincioase.

„Ce rost mai are atunci alipirea noastră de Viena, care totdeauna ne-a jertfit Ungurilor?”

„Ungurii prin conducătorii lor Kossut și Aponyi caută să ne câștige alianța împotriva Vienei.

„Nu ar fi bine într-adevăr să urmăm exemplul sârbilor și să părăsim vechea noastră politică cu drăguțul de împărat și să

căutam a încheia un pact just cu poporul magiar."

Să nu uităm că „Agrarul“ are rubrică constantă în fie-care număr pentru noi.

Iată fața în față două sfaturi, unul limpede și explicit: Românii din Ungaria și Transilvania, să nu se despartă nici odată de gloriosul tron, și să nu-și uite de vechia și statornică credință față de casa de Habsburg, — celalalt mai șovăitor, mai puțin cutezat, de aceea îmbrăcat în o întrebare sugestivă: N'ar fi timpul potrivit, să rumpem cu dragostea noastră față de Monarh, și să ne aliem cu Magiarii?...

Ce va face cetitorul puțin orientat în judecarea evenimentelor, nu tocmai depărtate, când constată, cum același fapt e tălcuit în două chipuri diametral opuse?

Se impune deci o neamănată limpezire a gândurilor, prin o declarație demnă și bine chibzuită a celor chemați. Și până atunci însă, noi înclinăm pentru scrisesele d-lui Slavici.

CORESPONDINȚE.

Instalare de protopop. *)

Reghin 16 febr. n. 1906.

Zilele din 10 și 11 februarie a. c. pentru parohia gr.-cat. a Reghinului și pentru

*) Întârziată din lipsa de spaț.

tractul de același nume au fost zile însămănate, căci atunci a sosit și s'a instalat noul protopop Dl. *Ariton M. Popa*.

Știa deja toată regiunea, că ziua sosirii noului protopop e statornică pe 10, iar cea a instalării pe 11 februarie c. Se înțelege, față de o astfel de sărbătoare a fost cu neputință a nu să însuflești ori care creștin de simț bun, și mai ales cei chemați. Drept aceea poporul gr.-cat. din Reghin, condus de puțina, dar inimoasă inteligență, de timpuriu s-a pregătit ai face noului său mire o primire vrednică de poziția sa. Încă înainte de amiază se observă prin Reghin o mișcare românească neîndatinată. La 12 oare și 20 min. sosește trenul, aducând pe veneratul protopop N. Solomon, noul protopop A. M. Popa, însoțit de fostul său conșcolariu V. Tătar paroh în K.-Sântioana și de M. Elekeș cumnatul său. Dl. D. Truța jud. pens. și procuror suplent, salută călduros pe doritul oaspe, prin o cuvântare măduoasă și bine simțită. Tot astfel răspunde noul denumit protopop.

Dela gară șirul lung de trăsură se îndreptă spre biserică, aceasta își așteaptă oaspeții cu ușile și porțile deschise. Când apărură în ușa bisericii, din strană se întonă „Împarate ceresc“ cântat de 2 preoți și 4 învățători. Dni protopopi în genunchie în ușa împărătească și rostesc în taină o rugăciune de mulțămire. După care eșind merg la prânz la Dr. Ioan Popescu avocat.

Duminecă la 11 februarie la 1/29 oare clopotele melodioase ale bisericii române din Reghin, invită pe toți doritorii de sărbătoare, fără deosebire de neam și confesiune la festivitatea solemnă. Utrenie se făcu de 3 preoți, iar s. liturgie se celebră cu profundă pietate de Prea On. Dni protopopi N. Solomon pontificant, A. M. Popa, 5

preoți concelebrați și 2 lectori. Sub s. liturgie a cântat armoniosul cor din loc, sub conducerea harnicului învățător dirig. D. G. Maior. După rugăciunea amvonului. Dl. protopop instalator N. Solomon din Luduș — cu fața cătră poporul ce îndesuia biserica, în frunte cu inteligența română și alte autorități străine — încunjurat de preoții concelebrați, — după o introducere scurtă, cetește decretul Preaven. Ordinariat Metropolitan despre denumirea noului paroh și protopop tractual al Reghinului în persoana Dlui A. M. Popa, după cari entusiasm, cu s. evanghelie pe brate, i-o predă acestuia ca pe tesarul cel mai bogat, în care se cuprinde toată învățătura divină, legându-i de inimă să meargă și să-o vestească, să predice și să învețe toate popoarele, și mai ales celui încredințat dânsului, dupăcum a făcut marele învățător, care a sigilat-o cu scump sângele său. Apoi îi predă S. cruce, semnul credinții, speranței, iubirii și mângăerii, ca călăuză și deviză a vieții sale, prin care va învinge toate greutățile și pe cei mai crunți inimi.

În fine predându-i cheia bisericii în sensul decretelor cetite îl investește cu toată puterea și drepturile împreunate cu sublimul, dar greul său oficiu. — Rostul acestei cuvântări au fost atât de dulce și armonios, atât de înălțător de suflet și elocuent.

Sub impresiunea aceasta de dulce amintire, parcă auziam pe marele apostol al românilor Petru Maior, care poate chiar așa vorbea odată din acel loc sfânt. Răspunzând nou instalatul protopop Dl. A. M. Popa prin o cuvântare însuflețită își depune omagiile de supunere și mulțămire Excelenții Sale Înalt Prea Sfințitului Domn Mitropolit Dr. Victor Mihályi și Preaven. Ordinariat, din a

FEUILLETON.

DOUĂ IUBIRI.

(Continuare.)

1

Și a dus-o bine Dan și la școală străină, că avea o minte ageră. Dar când venia pe vacanțe acasă, preoteasa nu se putea mira de ajuns, de ce e copilul ei așa de palid și de ce are durerea aceea mare în ochi. Preotul se făcea că nu vede nimic. Icoane nedesluse, imbrobodite de neguri, îi veniau meren în minte, nespuse de atrăgătoare. Nu știa ce are să fie, dar simția că acolo departe, când va fi lumină, va trebui să-l vadă și pe Dan al lui. Într-o vacanță, Dan plecă foarte supărat de-acasă. Ziua întreagă a hoinărit pe câmp, printre muncitori, prin păduri, și când veni sara acasă, obraji îi ardeau și ochii îi erau plini de vâpăi de lumină. Era numai preoteasa acasă și Dan i-a povestit tot ce-a văzut în ziua aceea, cu atâta patimă, de gândiai că va țigăni sângele din obraji. La urmă oftă și zise numai atât: „Vezi, mamă dragă, cum is oamenii noștri, și dascăli străini — la școală — ne spun, că stăm pe-o treaptă cu țigani. Ce batjocură!“

Doi ani de zile așa a dus-o feciorul popii Iancu. Dar când a terminat clasa a șasa, era de optsprezece ani și-i mijia o mustăcioară moale și deasă, de se opriau fetele din sat pe drum, și ziceau: „U, tu dragă, la feciorul popii!“ Iar babele oftau: „Tu, soro, oare vom mai trăi noi, să-l auzim și pe Dănuț, cetind Evanghelia?“

Preoteasa, așa câte-odată, se gândia, că oare ce fată din jur ar vrea Dan, să fie

preoteasă aici în satul lor. Dar lui, vezi bine, nu ar fi îndrăznit să-i zică o vorbă legănată. Simția că Dan ar fi roșit până după urechi. Că iată, Dan e de optsprezece ani și într-o sară, prin Iulie, a venit acasă aprins la față ca un bujor. Se apropie de preoteasa și-o întreabă — privindu-o cu ochi foarte neliniștiți: „Mamă, cine e domnișoara aceea, care umblă cu baronița dela noi în trăsura?“ — „Cine să fie? fată-sa.“ — „Fată-sa?“ întreabă mirat Dan. „Gândiam că e una străină!“ Pentru noi e ea și o străină“ zise preoteasa. „Nu umblăm la ei, nu vin la noi. Ce-am și cânta? Apoi nu ne-am putea nici înțelege. Nu știu o vorbă românește, deși mai ales doamna a trăit mult în satul nostru. Dar, ian spune-mi, cum ți-a venit în minte să întrebi?“

Dan nu mai cuteză să privească în ochii preotesei. „Eram printre lunci, pe drum. Au fost acolo la coasă vre-o douăzeci de Români, și să vezi cum stau acum întinse pe lunci brezdele groase. Mirosul de iarbă înflorită te îmbăta și de-asupra era un cer senin ca lacrima. Să te fi tot plimbat pe drumul acela. De-odată însă, cum dură o trăsură în ropotul de copite a lor doi cai negri, cu găturile încordate. Mă înore, dar nu mă întore bine și căruța trece pe lângă mine. Acolo baronița și o fată. Copila avea o pălărioară albă și haina întreagă îi era ca zăpada. Numai ochii și sprâncenele îi erau negre, — încolo zăpadă din pădure. Zău, mamă, de nu-ți spun drept: dintâi credeam că-i un ânger.“

Preoteasa se uită la el și ride cu mare poftă. „Vezi, Dane, eu cred că nici

nu-ți vei fi ridicat pălăria. Ce vor fi gândit? doar' pe baronița o cunoști!“

— Nu mi-am luat-o, că nici n'am avut vreme... Dar copila, după-ce a trecut căruța, îndată și-a întors capul și s'a uitat la mine. Anzi, mamă, chiar în ochi mi-s'a uitat!“

Preoteasa răsese din tot sufletul. „Mai știi! Încă te-a fi deochiat Ella. bat-o s'o bată de fată. Hai, Dane, că-ți sting eu cărbuni și nu ți-a fi nimic!“

Dan nu zise nimic, ci eși în curte, de aci merse în grădină, apoi veni iar în curte. Deschise porțile și eși în uliță. Amurgise bine și vitele s'au fost culcat prin curțile creștinilor. Liniștea creștea meren, se auziau șonuri depărtate, cu cât te apropii mai mult de capătul satului. De-asupra, luminile albe se îndesau tot mai tare, bătuind ceriul, ca și cum ai bate dese cuie de argint cu gămalie de diamant pe un fond întunecat, neguros.

Ajuns în capătul satului, Dan se întoarse iarăși pe acelaș drum. Mergea acum repede. Acasă cină îngrabă și se culcă.

Îi plăcea să doarmă vara afară. Casa popii are pridvor, și-acolo, doamne, ce pat și-a mai făcut Dan. Aproape un păr, — sădit de strămoșii lor — își tremură frunzele ușoare la cea mai mică boare. Aci, să fi avut gândurile de pe lume, și totuși trebuie să poți dormi. Așa a crezut Dan totdeauna. Și iată, în sara asta tot nu-l prinde somnul. Din tot ce a văzut astăzi, două imagini se redescapă meren: ande durutul trăsorii și vede fata. Și în răstimpuri îi vine în minte vorba „Ella“, — mamă-sa a zis c'o cheamă Ella. Bine, dar

cărui grație fu designat în acest post de sentinelă a bisericii noastre naționale.

Mulțamește vrednicului D. protopop instalator, după aceea administratorilor tractual și parohial, cari l-au înlocuit până la introducerea sa, își desfășură programul plin de iubire, mulțumind preoților, învățătorilor, poporului credincios și publicului numeros pentru dragostea și cinstea manifestată față de dânsul, promițând solemn aș jertfi vieța pentru binele deobște, la cari mulțimea îi răspunde cu o inimă „să trăiască!”

După terminarea festivităților sacre, au fost prânz comun. Un public de 60 de persoane, încântat de buna reușită, a luat parte la acest banchet. Preoțimea tractuală a fost reprezentată prin 10 preoți, corpul didactic prin 8 învățători, magistratul, judecătoria, percepătorul, of. de căi ferate, of. postal și financiar au fost reprezentați prin șefii lor. Preoțimea gr.-ort. prin protopop, romano-cat. și ev.-luteranii prin capelanii săi orășenești. Inteligența din Reghin toată a luat parte distingându-se prin o prevenire nobilă. La timpul său s'au început toastele oficioase în sănătatea Exc. Sale dlui Mitropolit, a noului protopop, a protopopului instalator, a ospetilor și a autorităților ș. a. După aceea, fiecare mai bogat cu o experiență, încântați și mulțumiți în suflet de reușita splendidă, ne-am despărțit urând sărbătorii nostri protopopi: ani buni și fericiți!

Un participant.

Concertul din Arad.

— *Raport special.* —

Ne poruncește legea bisericăscă, să păstrăm cumpăt și să abandonăm petrecerile șgomotoase în post. Conform acestei

legi și pentru satisfacerea și a tradiției românești, până la „lăsatul secului” creștinii își „scot din capete” cu petrecerile. La noi românii, din această țară a noastră, petrecerile de asemenea natură au o mare importanță, de ordin social, pe care însă nu voi să o „studiez” aci, ci o indic numai prin momentele, din cari rezultă.

La concertul aranjat de tinerimea noastră intelectuală din Arad, Joi la 22 Februar, au strălucit cu prestațiunile lor: un distins artist din București, o diletantă de talie artistică din Timișoara și o măjeștră în arta sa, din orașul d-voastră, din Blajul nostru al tuturor de venerabilă aducere amiate, — înafară de ce avem și noi, aradanii, propriu al nostru. De unde rezultă, că noi, românii din toate ținuturile, ne cunoaștem, ne dorim, ne iubim și mergem împreună la lucru bun. (Dare-ar Dumnezeu să fie așa și în politică!)

Dar, vă rog, să-mi scuzați această prealabilă disgresiune, căci scopul meu nu este altul, decât să vă raportez, despre concertul amintit mai sus.

Să încep dar!

Punctul culminant al concertului, așa cum a fost el contemplat, a fost în prestațiunile baritonului de operă, dl D. Popovici, astăzi directorul conservatorului din București.

Dintre număroasele puncte, pe cari le-a cântat distinsul artist (acompaniat la pian de dă. Melania Brândușan) a fost admirabil interpretat „Erlkönig” de Loewe. Coloratura vie și puternică a cântării artistului te răpește. Cântecul românesc „Ști tu mândro” și „Mugur mugurei” au provocat torente de aplause și rechemări. Punctele de forță ale artistului cântăreț, au fost: Prolog din „Bajazzo” de Leoncavallo

și „Grenadirii” de Schumann. A cântat cu multă inimă, cu admirabilui temperament artistic și neîntrecuta nuanțare a vocii, — dar a trebuit să constatăm, că artistul în timpul din urmă a pierdut din mărima vocii.

Un incident de interes! După-ee se încheie cântecul cu vorbele: „Um de Kaiser zu schützen”, din public răsună: „Trăiască împăratul!” și între puținii magiari era de față și fostul deputat kossuthist Barabás Béla.

Doamna Lucia Cosma, are o voce ca cristalul și o școală demnă de vocea sa dragălașă. A cântat cu adevărată artă aria Violettei din „Traviata”. I-s'au făcut ovațiuni, cari nu voiau să contenească și a fost silită să repete perle de frumusețe de cântece populare.

Voce dulce, puțin voluminoasă, dar de o neîntrecută dulceață are d-na Cosma.

D-șoara Melania Brândușan, neobosita acompaniatoare, ne-a dat prilejul să o vedem și la largul său, stăpânind pianul. „Preludii” de Iacob Mnrășanu, a fost cântată cu o ușurință și precizie, care te face să admiri siguranța în dominarea pianului. Tehnica desăvârșită și temperamentul, cu care a executat „Appassionata” de Beethoven, ne-a procurat adevăratul deliciu al plăcerii artistice.

D-șoara Leontina Pop, fca profesorului George Pop din Arad, cântând „De m'ai iubi” de Denza, s'a dovedit o sopraniștă mult promițătoare. Volumul și forța vocii sale e ceva deosebit, și ar merita să fie școlată, pregătită pentru gloria artei române.

Frumosului concert i-a urmat o veselă petrecere de dans, care a durat până spre zori de zi.

Sisifus.

ce avea el cu fata aceea? Nimic! Iac'asa, i-s'a părut și lui că-i un ânger. Atâta tot, Dan se svârcoia în pat și cerca să adoarmă. Dar atunci o vedea cum își întoarce capul și cum i-se uită drept în ochi. Și uite, Dan vede și acum ochii aceia. Pentru ce și-a întors Ella capul? Fleacuri! De ce să nu și-l fi întors, doar nu e ținută în trăsura. Pacea adâncă crește meren peste sat și abia târziu se ridică și luna plină, albă. Dar când a văzut-o, a avut o senzație foarte ciudată: să prindă cu mâinile amândouă luna de pe cer, să o ascundă în sân: cum e rece, par'că așa l-ar răcori.

A doua zi, când era și popa Iancu în casă, zise preoteasa: „Vezi, Dane, tu ai putea să-ți petreci frumos vacanța. Să vezi ce rău e în grădina baronișii. Cum știi tu ungurește, i-ai mai ținea de urât Ellei, că n'are săraca pe nime să mai echimbe o vorbă, numai florile din straturi și paserile din întunecimea arborilor stufoși”. Dan aruncă o privire furișe la popa, apoi își plecă capul în pământ. Dar nu poate sta mult așa și iasă afară. Iancu se uită întrebător la nevastă. Preoteasa răsese și-i spuse pătania de eri a lui Dan. „Copil, părinte, să-l vezi cum mi-a povestit de în-suflețit, cum s'a întâlnit cu baronișta și cu fata-sa”. Popa Iancu, după un răstimp de tăcere, ca și când s'ar fi gândit la altceva, zise, fără să se uite la preoteasa: „Copil, copil, dar uite că-i dă mustața!” Apoi, privind la Maria, zise iar: „Nu vezi că-i dă mustața?”

Zilele din Iulie dogoresc ca un cuptor aprina, dar popa Iancu are o grădină cu erpă subțire, de mătășă, vecinic umbrită. Un nucul rotat, cu coaja crepată, doamne,

cum cetia de bine Dan, cu gândul dus de parte, prin pădurile de brazi en aerul tare, pe potecile uitate a munților bătrâni, de unde s'a pogorit odată atâta cinste și vitejie, ca să se stingă baijocorită în văi, și să rămâie munții goi, înegriți de durere. Avea popa cărți frumoase, și Dan, cum învăța la străini, trebuia să citească și românește, avea să facă odată slujba sfântă în biserică. Și Dan sta ceasuri întregi acolo la umbră și cetia, și când îi spunea popii ce i-a plăcut mai mult, acesta îi privia cu niște ochi, ce păreau că voiesc să vadă în inima băiatului.

Dan merse și acum în grădină. Dar ceea-ce cetia acum, i-se părea foarte cunoscut, a mai cetit de atâtea-ori acelea-și pagini par'că. Întorcea foaie după foaie, ochii îi lunecau peste șiruri, ca peste o ogliindă lucie de apă. Și e veche cartea asta, și, iată, unele șire sunt mai șterse. Pare că el n'are alta de făcut, decât să strângă din ochi, ca să vadă slovele acelea. Da, de alte-ori putea să citească în tihnă. Dar acum cine e de vină, că dintre pruni nu sboară bine o mierlă galbină, și vine alta, să finere cu atâtea întorsături, par'că anume ca s'o ascuți? Și când nu mai dat prin grădina popii atâtea gheunoi verzi să bată mărunț toaca în toate părțile, de să nu faci alta, numai să-ți tot întorci capul după ciocănițul lor, ca și când te-ai apăra de-o albină, ce-ți tot bizăie pe la urechi? Vezi bine că Dan nu-i de vină, că el nu le-a chemat. Și în urmă păcat e, că închide cartea și iasă la uliță? Și așa s'a mai răcorit și înțepenește omul, dacă nu se mai mișcă.

Dan a eșit în sat, dar nu știa unde

să meargă. Va da el pe unde-va, că doar într'o zi de vară e larg hotarul. Când a ajuns însă pe lângă zidul cel înalt, a simțit așa un fel de frică și a trecut grabnic: Să nu se deschidă cumva porțile grele ale curții, și căruța baronișii să ese chiar acum, și să treacă în ropotul de copite a celor doi cai negri, cumu-i tăciunele, cu găuri încordate. Când era departe acum, a stat și a privit în urmă. Nu era nimic, numai un car venia în mersul legănat al boilor. Dan porni și-i veni în gând: oare ce ar fi să audă duritul trăsării de eri? Ce să fie, ia ar trece pe drum încolo, de nici nu ar avea vreme s'o vadă. Fără să se mai gândească la căruța, îi veni de-odată în minte lunca de ieri, cosașii, brazdele de iarbă mirositoare. Doamne, mai ales sulfina și sănzienele cum îmbalзам aerul. Și se vedea de acolo departe, de să fi tot privit, cum se înalță munții vineți.

Cosașii eran acum în altă parte, adânc în lunci. Și nu se auzia șueratul de șerpi a coaselor, nu vedeai cum se înclină domol iarba înaltă. Videai numai cum se leagănă, stând par'că în loc, românii plecați de spate. Și din când în când coasele se răziman în toporăști, și începeau să glăsuiască, cum fac primăvara prin frăgari stigletii: ciovine-ciovine-ciovine-ciovine. Copiii spun, că atunci zic stigletii: opinci-opinci.

Dan se plimbă pe drumul alb dintre lunci, cum se plimba și asară, dar mirosul de sulfina nu se mai simte, și colo spre miazăzi, unde dau munții, azi e o negură deasă, de nu se mai vede nimic.

(Va urma.)

I. Agârbiceanu.

REVISTE.

Budapesta. Ministrul președ. Fejérváry, a fost la Viena în audiență la Monarhul. Lucrurile, ce s'au pertractat, să țin în taină.

După scrisesele unor foi din Viena însă reiese, că Majestatea Sa a aprobat modul de vedere al lui Fejérváry. Astfel guvernul va purcede mai energic față de rezistența coaliției. Guvernul voiește să recruțeze, și aceasta, pe lângă toată sbieretul coaliției, îi va succede.

Va ordina și noue alegeri — atunci când va află de potrivit. Va mobiliza aderenții votului universal, și după-ce va fi introdus votul universal în Austria, îl va introduce și la noi prin o ordinațiune regească; și să vor face apoi alegerile pe baza votului universal. Astfel, parlamentul recrutat din aceste alegeri, va da o adevărată icoană a dorințelor și aspirațiilor popoarelor din Ungaria.

Ungurii să tem de aceasta și sunt tare desperați de nefericita întorsătură a lucrurilor.

Alegătorilor români!

Procedura compunerii respective rectificării listelor de alegători se începe cu primele zile ale luni Martie. Să fie deci fiecare, care e îndreptățit și să interesează pentru binele comun, cu deosebită atențiune deja la începutul procedurii. Până în 8—10 ale luni Martie se constituiesc comisiunile de conscriere, care vor umbla apoi pe sate pentru efeptuirea compunerii, respective rectificării. Constituirea comisiunii compete comitetului central, care alege în fiecare cerc electoral câte o comisiune de conscriere, sau dacă e de lipsă și mai multe.

Comisiunea constă din trei membri, dintre cari unul figurează ca președinte.

Dispozițiunile directe ale legii prescrie comisiunilor, ca să se prezinte în fiecare comună mare și la sediul fiecărui cerc notarial. Totodată prevede legea și aceea, ca fiecărui interesat să i-se facă la timp cunoscut venirea comisiunii în comună. Timpul când se prezintă comisiunea în locurile amintite, trebuie să-l defigă președintele comisiunii *totdeauna înainte*, așa încât antistia comunală să aibă timp, ca *terminile acestea* să le aducă la cunoștința tuturor comunelor prin modul obicinuit cu *cel puțin 8 zile înainte* venirii comisiunii. Atât comisiunile, precum și comunele, au să se țină strict de termenele *defipte și publicate*. Chiar numai în cazuri grave să pot amâna, dară și atunci este a să defige *termin nou*, care trebuie adus la cunoștința tu-

turora cu *cel puțin 8 zile* mai înainte.

Despre procedura comisiunii la locurile defipte, precum și despre drepturile cetățenilor în fața comisiunii de conscriere, să vor da informațiunile necesare în numărul viitor.

CONVOCARE.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj,

invită la

I. Adunare generală

ce se va ținea Duminecă în 25 Faur v. 10 Martie n. 1906 la 3 d. p. în localul Casinei române din loc, după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Esmiterea unei comisiuni de 3 pentru verificarea procesului verbal.
3. Raport asupra gestiunii anului 1905.
4. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea raportului.
5. Propunere pentru modificarea § 4 din statute, în scopul înființării de filiale.
6. Alegerea unui membru în consiliul direcțiunii.
7. Eventuale propuneri.

Blaj, din ședința consiliului direcțiunii, ținută la 25 Faur n. 1906.

A. C. Domșa m. p.   A. Caliani m. p.
director.   notar.

Raportul Consiliului de direcțiune asupra gestiunii anului 1905.

Onorabilă adunare generală!

Lipsa unei reuniuni de înmormântare între împrejurările noastre locale, s'a simțit de mult. Roadele, ce astfel de uniuni răspândesc, sunt binefăcătoare, atât în privința materială, cât și morală. Succesele, ce le-au dobândit instituțiunile românești de atare natură, au dat un îndemn puternic spre a le urma exemplul.

Cedând dorinței generale, în primăvara anului 1904 s'au făcut pașii și la noi din partea unor bărbați generoși — pentru înființarea „I. Reuniuni de înmormântare a locuitorilor români din Bla-oraș și Blaj-sat.”

Coalele circulante în scurt timp au fost acoperite cu sute de subscrieri așa, încât în 20 Martie 1904 s'a putut deja ținea, în prezența număroasă a membrilor, adunarea generală extraordinară. Cu această ocaziune s'a discutat și primit proiectul de statute prezentat de dl dr. Dan. Sabo.

Statutele în 22 Noemvrie 1904 sub nrul 110,708 s'au aprobat și din partea dlui Ministru de interne.

Astfel „Reuniunea de înmormântare” deja în 25 Decemvrie 1904 și-a ținut adunarea de constituire, alegându-și actuala direcțiune și comitetul de supraveghiere.

Fiind Reuniunea astfel organizată cu 1 Ianuarie 1905 a început primul său an de funcționare, despre care conform dispozițiilor §-lui 21 avem onorul a Vă prezenta următorul raport:

A. Ședințele.

Consiliul de direcțiune și-a ținut ședințele amăsurat §-lui 31 din statute. În aceste ședințe a primit membri noi, conform dispozițiilor statutare; a controlat incassarea taxelor; a discutat și-a luat dispoziții necesare cu privire la încunoștințarea despre decedarea cutărui membru, precum și cu privire la prezentarea membrilor la înmormântare; a făcut pași pentru înleznirea procurării obiectelor de lipsă la înmormântare; a decis servirea în fiecare an a unui părăstas în Sămbăta morților, la biserica parohială, și în urmă a rezolvat diferite chestiuni administrative.

Aproape de sfârșitul anului, depărtându-se din Blaj, membrul Iuliu Bartoc, locul dânsului devenind vacant veți binevoi a-l completa.

B. Membri.

Reuniunea la început a avut 300 de membri ordinari. În cursul anului acest număr s'a ridicat la 333, au fost respinse 6 cereri de primire.

Au decedat 6 membri, erezilor acelora li-s'au licuidat sumele statorite prin § 16.

Despre decedare membrii s'au avizat prin anunțuri funebre speciale și intru cât s'a putut, s'au prezentat și la înmormântare, dând astfel ultima onoare decedaților.

Ținând samă de roadele binefăcătoare a acestei reuniuni, s'a exprimat dorința din mai multe părți, ca punctul 3 din § 4 se fie modificat, în direcțiunea aceea, ca să facă posibilă înființarea de filii, mai ales în comunele mai apropiate de Blaj. La locul său vom face convenita propunere on. adunări generale.

C. Avere a.

Averea constă din a) taxele de înscriere de câte 2 cor. 60 fil. b) din suma de 60 fileri solvită la decedarea unui membru, precum și c) din suma, ce rezultă din subtragerea alor 10% din ajutoarele date erezilor celor morți.

Sumele de sub a) și b) formează fondul general de ajutorare, iar celea de sub p. c) formează fondul de rezervă.

Percepțiunile fondului general au fost de Cor. 2015.16 iară erogațiunile de Cor. 938.33. Starea actual a fondului e de Cor. 1076.83.

Fondul de rezervă are Cor. 74.24.

Toate acestea se pot vedea în detail din rațiociniul cassariului, examinat de comitetul de revizuire.

D. Propuneri.

Prezentând acest raport rugăm Onorabila adunare generală:

a) a lua spre știre aprobatoare acest raport, dând absolutiv Consiliului și cassariului pentru gestiunea anului 1905.

b) a alege un nou membru în consiliu pe 2 ani în locul vacant.

c) a decide asupra propunerii pentru modificarea §-lui 4 din statute.

Blaj, din ședința consiliului de direcțiune, ținută în 25 Faur n. 1906.

Aurel C. Domșa *Augustin Caliani*
director notar.

Circulația casei în anul 1906.

Întrate.

1. Taxe de înscriere	865.80
2. Încasări la 6 cazuri de moarte	1121.40
3. Reținuți și dăruți fondului de rezervă	73.30
4. Tipărituri vândute	7.50
5. Interese după depuneri (20.46+0.94)	21.40
6. Suma intratelor	2089.40

Eșite.

7. 6 ajutoare	610.50
8. Cassariului și încassatorului	84.—
9. Tipărituri, porto, ș. a.	243.83
10. Depuși spre fructificare	1112.96
11. Numărariu soldat la 1906	38.11
12. Suma eșitelor	2089.40

Avere.

13. Fond de rezervă	74.24
14. Profit curat	1076.83
15. Suma averii	1151.07

Blaj la 25 Faur 1906.

Aurel C. Domșa *Octavian Măcelariu*
director cassariu.

S'a revăzut și aflat în ordine:

Blaj la 27 Faur 1906.

Comitetul de revizuire:

Dr. Laur. Nestor, *Victor Muntean,*
Rudolf Riț.

A V I Z !

Aduc la cunoștința On. public român, că mi-am deschis în Blaj:

birou de întreprinderi tehnice.

Provăzută cu toate celea necesare, ca să pot presta lucru bun și efitiv, mă rog de sprijinul binevoitor al On. public român.

Întreprind:

Măsuri de pământ (suprafață și nivel). — Comasări. — Segregări. — Impărțiri de moșii. — Măsurarea celerității apelor. — Spondări de apă și subsol. — Expropiări (pentru căi ferate, canalizări ș. a.

Planuri, devize, trăsări edificări, și finanțări de:

Case de locuit. — Școli. — Biserici. — Capela. — Vile. — Cripte. — Superedificate economice. — Magazine. — Fabrici ș. a. Ameliorări de pământuri. — Regulări de râuri și văi. — Acvaducte și cloace comunale. — Jazuri. — Canale de mori. — Mori. — Fântâne comune și arteziene ș. a. Drumuri comune și căi ferate. — Regulări de orașe. — Pavagiu. — Poduri (din orice material) ș. a.

Expertize, conferiri, informațiuni tehnice. — Copii de planuri și devize ș. a.

Devize de lucrări la cerere gratuit și franco.

De încheiere amintesc, că Preaveneratul Conzistor al arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș, m'a numit de ingineriu arhidiecezan. Blaj, în Februar 1906.

Cu deosebită stimă:

Ioan F. Negrutiu,

Inginer diplomat, ingineriu Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Și pe calea aceasta aduc celea mai sincere mulțămite următoarelor femei credincioase, cari cu obolul lor au contribuit la ridicarea cultului divin prin aurirea ș. potir, cu suma de 15 cor. și anume: Adolfinia Voda, Valeria Pop. câte 2 cor. Florica Pop. Trandafira Guțiu, Raveca Bilca, Magdalina Oltean, Anisia Guțiu, Teodora Gavruș, câte 1 cor. Maria Nicoară 3 cor. Catalina Lengyel 2 cor. și următoarelor pentru cumpărarea unui rând de ornate bisericesti de catifea neagră, în sumă de 70 cor. și anume: Adolfinia Voda, Valeria Pop, Trandafira Guțiu, Maria Nicoară, Raveca Bilca, Maria Șanta, câte 10 cor. Veselina Silagi 3 cor. Samfira Guțiu 3 cor. Maria Oltean 4 cor. Dumnezeu să le respălătească fapta bună înșuțit. Vaideiu 20 Februar 1906. — **Alexandru Voda.** preot gr-cat.

Hymen. Nelli Deac fca profesorului nostru Aron Deac și Niță Vancea, rigurosant în drepturi, logodiți. — Felicitări!

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarele contribuiri:

Masa studenților: Eugenia Paraschiv, Sebeș 10 cor.

Internatul de fetițe: Ales. Papiu și Romul Marcu, Bistra câte 15 cor. Iacob Domșa și Aurel C. Domșa, câte 767 cor.

Deficienți: Gheorghe Gherghel, Szépviz. 15 cor.

Blaj. 2 Martie n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Reuniunea femeilor din Blaj. Duminecă în 25 Februar. s'a ținut adunarea generală a Reuniunii femeilor române gr-cat. din loc, în localul Casinei, în fața unui public ales. Ni-s'a dat iarăși ocaziune să vedem, că interesul față de aceasta frumoasă instituțiune este tot mai mare, și că un progres îmbucurător să observă în toate direcțiile. Dăm câteva date din raportul general al Comitetului. Avera Reuniunii la sfârșitul anului 1905. a fost 10,620 cor. 86 fl. realizând o creștere în decursul anului de 937 cor. din cari s'au dat stipendii elevelor școlii de fete 450 cor. unei eleve de eroitorie 250 cor. Cu ocaziunea sărbătorilor Crăciunului s'au colectat 305 cor. din care s'au provăzută cu vestiminte 67 copii săraci. gimnaziști, normalști, fetițe și ucenici. Succesul cel mai mare l-a avut balul reuniunii din 27 Ian., la care s'au prezentat aproape toate dansatoarele în costume naționale-românești și cu drept i-să atribue meritul reuniunii, că în urma ei multe reuniuni și societăți românești din țară au reclamat cu insistență costumul românesc la baluri și petreceri. Membrii reuniunii cu sfârșitul anului au fost: onorari 6, fondatori 11, pe viață 37, ordinari 42, ajutători 32, ajutători pe viață 17, laolaltă 145. Cu privire la membri estragem din raportul general: „E ceva semnificativ, că din jur sunt membri la reuniune foarte puțini și e lucru cunoscut, că binefacerile reuniunii nu s'au restring numai la cei din loc, ci s'au ajutoarează copii săraci și copile din toate părțile, să dau stipendii și cărora nu sunt din Blaj, la petrecerile reuniunii să invită și iau parte cei din împrejur fără nici o restricțiune ca și membrii, cari pe de-asupra mai poartă și sarcinile, și ar fi tare de dorit, dacă s'ar invita cu mai multă stăruință și doamnele dela sate de a s'au înscrie de membre la aceasta reuniune, care de 16 ani, de când există, și-a implinit cu atâta zel misiunea sa culturală în viața noastră publică. — Credem, că apelul, ce s'a hotărât a să trimitte mai ales doamnelor din satele vecine, va avea efectul dorit și sprijinul, ce l-ar primi reuniunea și dinafară ar face posibil, ca activitatea ei pe viitor să fie peste toate așteptările.

Dela societatea meseriașilor. Convenirea socială de duminică, aranjată de Societatea meseriașilor, a fost un bun început. S'au adunat vre-o șase familii și un grup de tineri sodali, între cari am văzut și câțiva străini. Poate prinderea postului i-a reținut pe ceilalți membrii, de n'au luat parte. Cei de față au avut plăcută distracție. Un cor de câțiva tineri a cântat spre mulțămirea tuturor două cântări; D-șoara Mariți Christian, a predat cu simți și pricepere poezia lui Coșbuc „Nunta Zamfil rei“; iar tinerul triser Nicolae Ienășei, a produs ilaritate, declamând în adevărat accent bănățanesc poezia „Al mai tare om din lume“. S'a cântat și afară de program. La cassă au intrat 20 cor. 60 bani. — **Di Oprea** Popa din Cenade, a dăruit la fondul Societății 1 coroană.

Trei, Doamne, și toți trei. Un ziar german aduce o notiță despre intrarea în Tokio a eroului dela Port-Arthur — o intrare mai triumfală și decât a învingătorului dela Tsushima (Togo). Bătrânul Nogi, modest, nu voia să știe de bucuria triumfului, ce îi pregătia poporul — se gândia mult la jalea bătrânilor părinți ai celor, pe cari a trebuit să-i lase pe câmpii de luptă dela Port-Arthur. Durerea lui proprie era și durerea lor: nierduse și el pe ficiorii sei în slujba împăratului și a țării. La gara Shimhashi, pe stradele orașului mulțime enormă, orașul întreg pavoasat. Pe peron adunarea bărbaților mari ai poporului, între ei și reprezentanții puterilor străine. Primul drum dela gară — în slujba datorinței: petrecut de aclamarea mulțimei, bătrânul, o apariție patriarhală, cu o barbă mare, albă, se îndreaptă spre palat, ca să deie samă despre luptele și suferințele armatei sale. De acolo spre cartierul Azabu, spre casa lui, așa de pustie acum. În etajul de-asupra două uniforme de ofiteri a fiilor sei căzuți în luptele Port-Arthurului, și puține rămășițe din trupurile lor: o urnă cu cenușă și un smoc de păr. Al treilea, cel mai tinăr, căzut la Nan-shan. Bătrânul cu perii cărunți, cruțat de moarte pe câmpul de luptă, singur în fața rămășițelor fiilor sei. Inima de părinte își reclamă și ea, în sfârșit, dreptul ei! Nogi a încenut să plângă . . .

Aviz. Tipicul de Tit Budn, e pus deja sub tipar și va apărea în scurt. Cei interesați să fie dar cu puțină răbdare.

Necrolog. Affăm cu multă părere de rău de moartea preatimpurie a Dr-lui Eugen Pătăcean, avocat, președinte al eforiei școlare gr-cat. și a meseriașilor comani din Turda, membru în direcțiunea „Arieșanei“, membru al „Asociațiunii“ și a Congregației comitalului Turda-Arieș etc. etc., care după un morb scurt și greu, împărțit cu santele taine ale muribunzilor, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului Marți în 27 Februar n. 1906. în etate de 35 ani și al 6-lea an al fericitei sale căsătorii, lăsând în doliu profund pe soția și două copile. — Turdenii și neamul nostru pierde în Pătăcean, un entusiast și bun român, care neînfrânt a luptat totdeauna pentru biruința cauzei românești.

Odihnească în pace!

E ușor de închipuit,

că un medicament, care dă putere nouă organismului, să-l pună în poziția de a rezista cubun succes ori cărui morb. Aceasta se poate obține prin folosirea *Emulsiunii de Scott*. Emulsiunea de Scott e un preparat gustos și ușor de mistuit, care e pregătit din ulei de pește, din var și din hipofosfii, de natriu Uleiul de pește îngrașe iar hipofosfii întăresc sistemul nervos.

Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a *Emulsiunii de Scott*.

Să poate afla în ori-ce apotecă. Trimitându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea“, primește fie-care franco o sticlă de mustră dela **Dr. BUDAI EMIL,** farmacia orașului **BUDAPEST, IV.,** Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fl.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare)

Prin urmare cauza fenomenelor hipnotice superioare trebuie să fie spiritele rele. Și pe dreptul. De o parte fiindcă fenomenele acestea nu întrec puterile spiritelor, și așa pot fi produse de ele; iar de alta, fiindcă natura faptelor acestora se potrivește foarte bine cu natura diavolului.

Am zis întâi, că: *Fenomenele acelea nu sunt peste puterile spiritelor necurate.* Pentru că ele nu întrec puterile naturale în sine, ci numai cu privire la modul, în care se produc. Spiritele rele însă pot aplica forțele naturale în mod nouă necunoscut. Greutate ar fi numai cu privire la cunoașterea cugetelor și la prevederea lucrurilor venitoare. Dar acestea încă se pot face de spiritele necurate. Căci deși ele nu pot cunoaște cugetele omului în sine, totuși le pot cunoaște în cauzele lor, în reprezentările fantaziei. În ce privește apoi prezicerea lucrurilor venitoare, acestea: ori nu sunt depărtate, și ca atari le cunoșc în poziția actuală a individului; ori dacă sunt depărtate, se prezic numai în general fără de amănunte, așa, că ușor se pot verifica. Și cu atât mai vădit pot să o facă aceste spiritele rele, fiindcă ele au experiență îndelungată, și cunosc bine dispozițiile individului, ba pot să lucre și ele înseși pozitiv la îndeplinirea prezicerilor, prin ispite. Și tocmai de acolo, că spiritele rele nu cunosc venitorul, ci numai deduc la el, — provine și aceea, că de multe ori prezicerile acelea nu se verifică.

Am zis în locul al doilea, că: *Natura faptelor hipnotice se potrivește cu natura diavolului.* Căci natura și scopul diavolului este, ca pe oameni să-i abată de la calea adevărului, și să le strice și sufletește și trupește; iar de altă parte ca să cufunde omimea în imoralitate. Căci diavolul „era omoritor de oameni dintru început”, și el este „spirit necurat”. Aceasta este însă și natura fenomenelor hipnotice. Dreptaceea ele sunt produse de spiritele rele, înțeleg fenomenele superioare.

Aceasta este părerea și a medicilor și a scriitorilor creștini. Aceștia, cum am văzut, ascris fenomenelor superioare ale hipnotismului, în cazul când ar exista de fapt, spiritismului. Așa, Dr. Lapponi pune fenomenele telepatice (aparitia unor persoane înaintea altora, ca să-și facă cunoscută starea, în care se află, și în câțva și vederea lucrurilor din locuri depărtate) între fenomenele spiritiste.¹⁾ Tot așa face el și cu manifestarea de idei și cunoștințe, pe cari hipnotizatul mai înainte nu le avuse. „Dacă faptele acestea sunt adevărate, așa pe cum se spune”, zice el,²⁾ „noi declarăm, că ele cad cu totul afară de sfera hipnotismului simplu”. — Hipnotizarea, în fine, și comunicarea hipnotizatorului cu hipnotizatul, numai prin actele interne ale voinții, Lapponi o neagă, și zice, că până acuma nu s'a dovedit nici un caz de acestea. (Op. cit. pag. 83). Dar tocmai din negarea aceasta urmează, că el nu socotește hipnotizarea mentală drept fenomen hipnotic. — De altcun el spune în mai multe rânduri, că se întâmplă câteodată de fenomenele spiritiste se mestecă printre fenomenele hipnotice, ca printr'însele să se facă acceptabil și spiritismul. „Noi nu trebuie să ne uităm”, zice el,³⁾ „de ce am pomenit mai sus; că adecă, dacă se împreună, se amestecă ori se schimbă câteodată hipnotismul cu spiritismul, aceasta se întâmplă cu scopul ca fenomenele uimitoare ale unuia să deschidă calea la ale celuilalt, și ca acesta să se primească cu mai multă încredere... Când hipnotismul se amestecă cu spiritismul, noi putem conchide cel mult la o formă corcită de *hipnotism spiritist*, ori de *spiritism hipnotic*, pe care la-m putea numi pe scurt: *hipno-spiritism*, iar nu la confundarea hipnotismului cu spiritismul.”⁴⁾

¹⁾ Ipnatismo e Spiritismo, studio medico-critico, pag. 117—122.

²⁾ Op. cit. pag. 154.

³⁾ Op. cit. pag. 140.

⁴⁾ Amestecarea aceasta a spiritismului cu hipnotismul o mărturisește și Gibier (Spiritisme etc. Paris 1891 pag. 385—386 și 383 citat la Gio. Giuseppe Franco; Lo spiritismo, Roma 1893, pag. 282) spunându-ne, că în fenomenele hipnotice se amestecă câteodată un element străin, o cauză necunoscută, și zice, că profesorul Lasègue, cât ce o vedea amestecându-se în fenomenele hipnotice, le întrerupea numai de cât, zicând: Nu știu, că unde ajungi.

Verdictul, în fine, asupra fenomenelor hipnotice superioare, pe cari le pune la olaltă cu cele spiritiste, îl rostește, când zice¹⁾ „Cu privire la natura acelor, a) (fenomenelor spiritiste, și a acelor, de cari eu le-am pus între fenomenele hipnotice superioare), știința e silită să ne declare, că ele nu numai că sunt superioare, ci mai mult, cu totul contra legilor celor mai comune, mai universale și mai bine cunoscute ale naturii cosmice. De fapt, prezicerea exactă a unor lucruri venitoare, cari nu se referesc la persoana, care grăiește, ci la fapte contingente (cum a prezis, adaug eu, Ella Salamon, despre aducerea în curînd a obiectelor furate);... descoperirea particularităților dintrun fapt necunoscut, celor de față, cari mai apoi s'au adeverit cu toată exactitatea (de ex. cazul Ellei Salamon, când a văzut din Tuzsér pe fratele lui Neukom, care zăcea în Vârșet); cunoștința de limbi, despre cari de abia se știe că sunt, și din cari nu se va mai ști nimica în venitor (cum făcea de ex. copila, despre carea spunea Dr. Cervelo, că prezicea, că într-o zi va vorbi grecește, într'alta franțuzește și în a treia englezește); cunoștințele profunde în științe grele și exacte, cari de abia (în pe câteva pătrare de oară, după cari omul ajunge iarăși în starea de ignoranță, în carea a fost mai înainte (cum se pricepea de ex. Ella Salamon în diagnoza tuberculozei); .. toate faptele acestea sunt de așa, în cât ori ce om, fie și neînvățat, numai să aibă simțul comun trebuie să le recunoască nu numai ca superioare, ci și ca contrare legilor celor mai comune ale naturii biologice ori fizice.

„În consecință, noi suntem siliți să vedem în fenomenele spiritiste (și în cele hipnotice superioare, adaug eu, pe care vestitul medic le-a pus împreună cu cele spiritiste) manifestări de ord' praeternatural. În deșert s'ar încerca cineva să nege ordul acesta a priori, înzădar și-ar bate capul să-l combată a posteriori. Scos pe ușe, el intră iarăși pe fereastră. Îi poate strămta cercul de activitate, dacă voiește cineva, dar nu se poate nimici cu totul; căci și dacă îl negăm cu gura, îl simțim în lăuntrul nostru, în jurul nostru, deasupra noastră, pretutindenea. Spiritismul dovedește în modul cel mai necontestabil, ce numai se poate pofți, *supranaturalul*, pe care raționalismul împreună cu materialismul s'au silit cu încăpăținare în decurs de veacuri să-l exterminizeze, dar totdeauna zădarnic.”

Și după ce spune, că e absurd, ca fenomenele spiritiste să se explice pe cale naturală, — la cari eu mai adaug, pe cele hipnotice superioare, pe cari el le pusesese la un loc cu cele spiritiste, — continuă: „Cui va trebui să ascriem așadară fenomenele acestea? Cărei puteri să i-le atribuim? Răspunsul la întrebările acestea trebuie să-l dea filozofii și teologii, nu medicii.”

„Dar dacă totuși e iertat să-mi exprim părerea, voi zice, că mie nu mi-se pare imposibil, din contră mi-se pare necesar, să admit de cauze ale faptelor analizate niște ființe nemateriale, cari chiar prin mijlocirea fenomenelor acelor speciale ne dovedesc și ne arată existența sa.”

Existința ființelor acestora nemateriale o arată cu argumentul teologic cunoscut tuturor: din gradurile treptate de perfecțiune, ce sunt în ființele superioare omului; de unde deduce, că trebuie să fie și ființe superioare omului, dar nevăzute. Și nici nu se poate zice, că noi n'ar trebui să admitem existența astorfel de ființe, din motivul că nu le vedem, ori nu le putem cerca natura. Pentru că sunt multe ființe, cari au existat și fără să le fi cunoscut noi, și pe cari nici azi nu le vedem cu organele noastre naturale: *microbi, bacili*, etc. Ființele acestea apoi, nu se poate zice că nu s'ar amesteca în daraverile omului, — fiindcă sunt superioare —, pentru că și omul se amestecă în daraverile ființelor inferioare și-e, fără ca să fie măcar cunoscut de ele. Și după ce întreagă lumea sensibilă e compusă din ființe bune și rele, nu e imposibil, că așa să fie și ființele superioare omului. Și fiindcă e absolut cu neputință ca Dumnezeu sau spiritele bune să stea la dispoziția unor oameni, de multeori stricați, și să promoveze necredința și nemoralitatea, pentru că atunci ar fi mai favorabilă condiția acestora, decât a acelor, care se îndestulesc cu adevărurile descoperite de știință ori de credință; prin urmare, conchide Lapponi, fenomenele spiritiste, și împreună cu ele și cele hipnotice superioare, adaug eu, sunt produse de spiritele rele.

(Va urma.)

¹⁾ Op. cit. pag. 189—190, 1902 și urm.

Papa și dreptul primev al bisericii răsăritului.

(Continuare și fine).

Aci la săborul dela Cartagena, glava I. stă: *de vor lua episcopii darul unui episcop, de va vrea să meargă la Roma, să-l judece, să fie ascultat, Roma se scrie sau se poruncească*; la glava 133: *Urban*, episcopul dela Sechia, de nu va îndrepta lucrurile cele ce i-se cade a îndrepta sau să fie fără împreunare sau la Roma să se cheame.

Săborul dela Ancira, a depus pe Paul Samosatenu, episcopul Antiochiei, ca pe un eretic (medular pured), dânsul însă n'a voit a părăsi scaunul, pentru aceea a fost arătat împăratului Aurelian, care a scris *Episcopului bisericii Rămului* și arhierilor, cari erau cu dânsul, ca se adevereze pentru Pavel, *să vadă de-l vor fi scos pe dreptate*, atunci să-l gonească dela biserica creștinească, pe cum au și fost (după cum scrie și Eusevie Pămfiliei).

C. 3. dela Antiochia sună: Episcopul și preotul și diaconul, cărui i-s'a luat darul de săbor pentru neomenia lui, de va sluji liturgie, acela să nu mai aibă stare. *Tâlcul acestui canon* provocându-se la c. 3. și 4. dela Sardica, zice, *că Episcopului, ce i-s'a luat darul de toți Episcopii eparhiei, i-se dă voie, să cheame și să alerge la fericitul episcop dela biserica Romei, ca să se îndrepteze, și la Episcopia lui să nu se rânduiască altul, până ce va căuta judecata lui Episcopul Romei, și deplin o va face adevărată. Și este voia aceasta mai adevărată și mai milostivă, și se ține până în ziua de astăzi* pag. 482.

Canonul 3. dela Sardica, unde au fost adunați episcopii răsăritului și apusului, glasuește așa: „nici un Episcop să nu se mute vre-într'o cetate nechemat, așisderea și Episcopul în eparhie, de va avea vre-o judecată, să nu cheme alți episcopi străini, iară de nu, să judece Rămul, și să fie și străini, adecă de li va părea că îl judecă rău să apeleze la Roma, pe cum zice Tâlcul.

Iară canonul 4. așa: Dacă se va lua darul Episcopului, și se va închizeși că va să-și mai caute rândul, atunci nu poate să se pue altul în scaun, de nu va porunci Rămleanul, ca să-și caute luarea darului, sau cu sol sau cu cărți.

Ca o ilustrare a celor aci zise aduc și un caz din viața lui Teodoret, episcopul Cirului, unul dintre cei mai învățați în biserica răsăritului. Dânsul după o păstorire de 26 ani, în conciliul pseudo-efesin, a fost depus ca adict a lui Nestorin, deci apelează la scaunul apostolic pe la finea anului 449. În apelata aceasta îndreptată către Leo, episcopul Romei, zice: „dacă Pavel, vestitoriul adevărului, bucinul Spiritului Sânt, s'a dus la marele Petru, ca dela el să aducă clarificări pentru Antiocheni, despre pre-crisiele legii, cu atât mai vârtos noi umiliții și puținii, trebuie să alergăm la scaunul vostru apostolic, ca de acolo să primim medicina, ce vindecă ranele bisericii, căci vouă vi-se cuvine întâietate întru toate (vobis primas in omnibus tenere convenit), și credința voastră se vestește în toată lumea. La voi se află și mormintele lui Petru și Pavel, care luminează inimile cre-

dincioșilor. Ce e drept din răsărit se trage această păreche preafiericită și divină, și a revărsat razele în toate părți; ei în apus li-s'a sfârșit viața, și de aici luminează acum toată lumea. Aceștia au făcut scaunul vostru prea nobil, de aci provine cuimea bunătăților voastre. Ci scaunul acela și acum îl luminează Dumnezeu lor, deoarece a pus în el pe Sântia Voastră, care împărtășia razele credinței adevărate.“ Apoi ridicând zelul Papei Leo în contra infamilor manichei, espune doctrina Papei despre întruparea Mântuitorului nostru, cașea a fost de toți admirată, prin ce deplin se vedește caracterul lui apostolic. După aceea arată nedreptatea sentinței adusă asupra lui și enumerându-și meritele pentru prosperarea bisericii, și înșirând scrierile lui, roagă pe Papa, să-i facă judecată dreaptă, ce s'a și întâmplat.

De închiareadung, că atunci când strămoșii nostri s'au unit cu biserica Romei, recunoscând pe Episcopul Romei de cap văzut al bisericii, n'au făcut nimic alta, decât au prenoit doctrina aceea, ce o a profesat biserica primevă a Răsăritului, și afirmările, că ne-am abătut dela credința strămoșască, sunt numai bârfele răutăcioase.

Dr. Luca.

Spicuri literare.

Lourdes și minunile sale.

Credem în mesele, care se învârtesc; credem în spiritele, ce fac șgomot; credem în case locuite de stafii, și în ori-ce fenomen de telepatie, spiritism sau ocultism. Credem iarăși în somnambuli și în cărturăresc, în cetitoarele viitorului, și când domnul de Rochas ne arată un clișeu, pe care vedem un mic vârtej alb, și ne spune, că a fotografat un suflet, sau cum îl numește d-sa, un corp astral, iarăși credem.

Dar nu voim să credem, că există vindecări, care depășesc marginile inteligenței omenești, și că știința omenească este incapabilă să le explice.

Trebuie să se remarce, că dela 1882, de când s'a înființat biroul medical la Lourdes, condus de d-rii Cox și Boissarie, s'au observat mii și mii de vindecări. În patru-spre-zece ani, 2712 medici au venit la Lourdes; ei erau francezi și străini, catolici, protestanți sau evrei, membri ai Academiei de medicină, profesori ai facultății, chirurgi, șefi de serviciu sau interni de-ai spitalelor. Uit să pomenesc pe oamenii de litere, pe corespondenții de ziare, pe artiștii, toți aproape liberi engetători, cari au constat minunile făcute la grotă din Lourdes.

Când Emil Zola veni în 1892 la Lourdes, i-se deschise toate ușile, și spunea unui redactor al ziarului „Le Temps“:

„Am văzut oameni, cari nu puteau să se miște, umblând de-odată“. Dl Berheim, șeful școalei din Nancy, emulul lui Charcot, n'a esitat să scrie: „Toate aceste observațiuni de vindecări autentice au fost culese cu sinceritate și controlate de oameni cinștiți. Faptele există“. Dela 1858, Lourdes a vindecat 2.636 de bolnavi. Și urmăm a crede pe cărturese și zimbim de minunile dela Lourdes!

În 1867, lui Pierre de Rudder, un belgian, i-se rupse piciorul stâng: tibia și peroneul eran sdrobite. Toate îngrijirile, pe care medicii le dăseră, au fost zadarnice și ulceratiuni se formară. Bolnavul refuză amputarea și până în 1875, suferi grozav. Atunci părăsi medicina, care se arată neputincioasă, și merse la Lourdes. Credința înființată a bolnavului, îl ajută: intrat în

piscină, aruncă cârjele, și era vindecat. E încunjurat, medicii îl examinează și îl găsesc pe deplin vindecat. Doctorii Royer și Tavernier, — acesta un încăpăținat ateu, — dovediră completa lecuire.

În 1903, doamna Rouchel din Metz avea pe obraz un ulcer hidos. Veni la Lourdes, Certificatul medicului său curant dovedea că bolnava avea un lupus îngrozitor, care-i perfora obrazul. Pelerinii o văzură, îngenunchiată la bazinul sfânt, desfăcând bandagiul, care-i acoperia rana și se dădură înapoi plini de groază. De mai multe-ori își înmuia figura în apele grotei, dar fără succes. Desperată se reîntorcea la spital, și pe când voia să se bandajeze, scoase un strigăt, era vindecată; pe figură avea numai o pată roșie. Întoarsă în Metz, medicii constată minunea.

Emile Zola văzu și dânsul mari minuni. Este destul a cita cazul Mariei Lemarchand, care avea figura plină de ulcere tuberculoase. Când eși din piscină, era vindecată. Zola se găsia în biroul de consultațiuni, când ea veni. Despre dânsa în romanul său ne vorbește, când ne descrie pe Elisa Rouquet.

Deschideți cartea sa la paginile 363 și 364: mărturisirea vindecării se poate citi. Doctorul la Néelle, șef de clinică la Hotel-Dieu din Caen, a îngrijit pe Maria Lemarchand, după vindecare, și scria doctorului Boissarie: „Ea se află sănătoasă“.

Zola zugrăvește în romanul său pe o ofticooasă în ultimul grad, tușind, scuipând, nădușind, slabă, lividă, pe care o numește La Grivotte. La Grivotte se numia în realitate Maria Lebranchon. Ea sosi în Lourdes, la 20 August 1902; veni la grotă, și după baie, era vindecată. Medicii nu mai găsiră nici o leziune la plămâni. Zola se afla în sală, împreună cu trei-zeci de medici. Ea se află și azi sănătoasă.

Și Zola în romanul său, nu găsește altceva mai bun, decât să spună, că bolnava se întorcea nevindecată. Doctorul Boissarie a protestat, iar romancierul răspunse:

— Sunt stăpân pe personagiile mele.

„Românul literar“ Nr. 6. NICOLAE A. IONESCU.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 7. cu următorul sumar: N. Iorga, Carmen Sylva în literatura românească. — Z. Bărsan, Scrisoare (poezie). — Virgil Caraiivan, Aliman Voinicul (poveste). — D. Ramură, Răvaș de nuntă (poezie). — Ion Bărsanul, Din Constanța la Constantinopol. — Lazăr Iliescu, Cetatea luată (poezie). — N. N. Beldiceanu, O zi bună (schiță). În supliment: La cruce; La fântână (după Bouquet) ilustrații.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm po toți cetitorii nostri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1-20.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

FLORICELE DE CÂMP,
 schițe ușoare. De A. C. DOMȘA
 Prețul 1 coroană.

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție
ACATISTERIUL sau carte ce
 cuprinde în sine rugă-
 ciuni pentru pietatea fiecărui
 creștin. Revăzut și completat. —
 În rugăciuni această carte e un
 adevărat mărgăritar sufletesc, o
 carte foarte potrivită pentru
 fiecare. — Costă leg. 1 cor. +
 10 fil. porto.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni
 împreună cu Răs-
 punsurile dela s.
 Liturgie, cu Troparele și
 Condacele învierii și ale
 sărbătorilor de peste an,
 și Troparele morților. Pre-
 țul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
 sau carte ce cuprinde în sine
 rugăciuni către Preasf. Năs-
 cătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

74 distingeri. 6 medalii de stat.	10,000 motoare liferate spre îndestularea tuturora.
--	--

Filiala
 Fabricii de motoare din Drezda
Ignațiu Geilert & Cie.
 Budapest, VI, Teréz-körut 41.
 Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
 cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru
 înblătit.

Celea moderne, cea mai perfectă
 și cele mai bune motoare generatoare.
 Drezda e recunos-
 cut de cel
 în toată Europa. Con-
 regătit din material ales
 după ani de lucru nu
 lipsă de reparatură. —
 Manipularea e foarte
 simplă. Lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot
 lucru la diferite întreprinderi industriale și
 economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
 fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
 apă, la negoțul cu lapte, la înblătit etc.
 Instalările noave să fac prin oamenii
 nostri experți.
 Deslușiri și preliminare se dau la cerere.
Garantă bună! Condițiuni de solvire
 avantajoase. (31) 10—24

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de
 Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. M. Eminescu. Studiu critic . . . . . —.90
3. Câte-va momente din ince-
 puturile bisericei rom. de
 C. Auner . . . . . —.20
4. Nume de familie la românii
 din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —.12
5. Din viața lui I. Micul de
 M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina. Povestire de
 Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. Cestiu din dreptul bis. unite
 p. I. II. 3-40
8. Cele două fețe ale lumii de
 Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel
 Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștiințe, piesă
 teatrală în 5 acte, trad. de
 Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10
 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:
LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima”
 crudo . . . . . 6 cor.
 legat . . . . . 9 ”
 Pe hârtie velină consistentă:
 crudo . . . . . 5 cor.
 legat . . . . . 8 ”

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88508.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță:
 reumă, astmă, (respirație grea), insomnie
 vîjirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
 nervositate, neapetit, gălbinare, durere
 de dinți, durere de cap, impotență, in-
 fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
 Morbosul, care nu se vindecă în timp de
 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
 88508, își reprimește banii numai decît.
 Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
 cercați aparatul meu; sum convins despre
 sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
 e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
 e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vinzare îl trimite
 în țară și străinătate cu rambursă, sau
 dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.
 16 (48—52)

Julius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada
 Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și
 argint, — tăcămuri din argint, recuise
 de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☜
 Mare deposit de sticle măritoare,
 ocheane și binocle

Comandele se esecută numai
 pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.
 Cumpăr eventual schimb cu cel mai
 mare preț curent obiecte vechi de aur
 și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimît franco și gratis
 Prețcurent ilustrat. ☜

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru re-
 montoir din argint, cu acoperișuri
 duple de o construcție puternică și trai-
 nică, costă 7-50 coroane.

(5) 20—52

Gratuit:

o cumpenă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei
 trimît în totă lumea Fenumita și de totă lumea
 plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

- 6 lingurițe, 6 furculițe,
- 6 linguri de masă, 12
- lingurițe de cafea, 6 cu-
- țite de desert, 6 furcu-
- lițe de desert, 1 lingură
- pentru supă, 1 lingură
- pentru lapte, 2 luminări
- elegante pentru salon,
- tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
 mesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpenă de casă de o putere
 de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
 lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța
 pe 25 ani. Spedițunea se face ori prin rambursă
 ori prin trimiteră banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,
 BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.

— Pentru 5 corone —

trimît 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătît din: trandafir, lillie, viole, resedă,
 jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimît înainte, ori se vor ridica
 cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
 Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foca apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un sir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 10 Martie 1906

Numărul 10.

DESTRĂMARE.

Abia la câteva zile după disolvarea dietei, coaliția, care era cât pe aci să pună mână pe frânele guvernării — se destramă, văzând cu ochii. Alianța atât de artificială a coaliției, a trebuit să se desfacă în părțile ei constitutive, pentru ca lumea naivă, care o consideră drept o putere uriașă și compactă, să știe în sfârșit că n'a avut a face, decât cu o aglomerare de elemente eterogene, cari la cea dintâi sgu-duitură se separează, se destramă iarăși. Cât de grozavă, cât de ne-învinșă știa să se prezinte une-ori coaliția! Oamenii cu mai puțină rutină politică începeau a esita dela o vreme, cine știe, dar dacă va ceda, în sfârșit Monarhul, căci oamenii coaliției nu cedează la nici un caz. Au rămas grozavi până în sfârșit; aceasta e partea consecuentă a atitudinii lor, pe care trebuie s'o accentuăm, fără îndoială. Era ușor atunci să faci pe grozavul; pe jumătate se simțiau în fotoliile de purpură, amăgiți cu toții de farmecul magic al cuvântului: putere.

Și cum mărirea e însoțită totdeauna de o încredere de sine nețărmată, puternicii situației nici nu-și mai puteau imagina ca ei să mai cedeze o iotă măcar din înaltul lor punct de vedere. Monarhul trebuia să cedeze deci, își ziceau ei.

Și iată iluziile lor de mărirea și de putere s'au spulberat ca pleava în vânt; și Monarhul nu a cedat nimic din prerogativele maiestatică.

Amăgitoarea *Fata morgana* s'a spulberat și puternicii de ieri s'au văzut astăzi fără aureolă, și chiar fără mandat în cameră.

Pentru moment, încăpăținarea coaliției nu poate decât să ne înveselească, căci dacă ar fi luat o atitudine mai concesivă în postulatele relative la armată, ar fi primit (ni-o spune însuși organul semiofi-

cios al guvernului!) *mână liberă* în afacerile interne.

Aceasta „mână liberă“ în afacerile interne — destul de străvezie espresiune pentru confesiuni și naționalități — pare a mai întârzia însă.

Căci de-odată cu spulberarea visurilor de mărirea a coaliției, s'a spulberat și actuala majoritate a dietei, care putea să ia atitudinea de până acum.

Când se vor face nouă alegeri?

Pe baza cărei proiect electoral se vor face?

Reuși-va coaliția de azi să reiasă și atunci la suprafață biruitoare, ca acum anul?

Cu greu credem.

Chiar șefii coaliției par a nu mai crede în această reușită.

Un stâlp puternic al lor, baronul Bánffy a rupt-o lățiș cu ei. Aceasta e senzația politică a săptămânii trecute.

Printr'o scrisoare lungă și motivată, fostul premier al țării — actual șef al opoziției obstrucționiste — îi declară lui Kossuth, că se desface de coaliție și vrea să-și urmeze singur de aci înainte cariera politică. Motivele lui Bánffy sunt destul de zdrobitoare, de altcum. Îi spune lui Kossuth, că nu mai poate face parte dintr'o asociere, al cărei șef — Kossuth însuși — a declarat într'un prim-articol din ziarul „Budapest“, că el însuși n'a avut nici o încredere în reușita izbândei. Cum să mai pot eu lupta cu voi alături — zice Bánffy — când nici chiar șeful nostru nu are încredere în reușită? Eu voi merge izolat, pe calea mea, dar cu credința, că pot să ajung la izbândă. Al doilea motiv — foarte serios acesta — este o enunțatiune a lui Kossuth, când acesta declarase, că va lucra din toate puterile, ca la eventualele nouă alegeri, partidul 48-ist să reiasă cu majoritate absolută a deputaților. În astfel

de împrejurări, stând Bánffy pe basa programei 67-iste, nu mai poate face parte din coaliție, căci după convingerea lui, o majoritate absolută a 48-iștilor ar însemna o piedecă constituțională în mersul afacerilor țării.

Șefii coaliției, mai ales independiștii, se arată foarte veseli de repășirea lui Bánffy, care le făcea continuă răsistență, convinși fiind, că o majoritate absolută a deputaților 48-iști în viitoarea sesiune a Camerei, nu constituie nici un obstacol pentru Constituționalism.

Din tonul inviolent însă, cu care îl timbrează pe Bánffy de *trădător*, credem că transpiră destul de vădit amărăciunea loviturii, ce le-a dat-o acesta.

Baronul Bánffy, cum se vede, speră să pună iarăși mână pe putere. Deocamdată nu se poate spune nimic pozitiv. Credem însă, că Viena nu va putea reflecta la serviciile lui după afacerea Zeissig. Și credem, mai ales, că Viena nu va putea reflecta nici la un nou guvern și nici la nouă alegeri, până nu va fi convinsă pe deplin despre adevăratele convingeri ale locuitorilor țării.

Modificarea legii electorale, în mod cinstit și echitabil, se impune. Astfel, dacă coaliția ar reuși să iasă iarăși la putere, s'ar porni de capo aceiași luptă și frământare zădarnică, în care se cheltuiesc de vre-o doi ani în coace toate forțele țării.

Obiceiuri rituale.

Cetind răspunsurile date în numerii din urmă a „Unirii“, la chestia sulevată de mine, a-și avea multe de observat, dară mă mărginesc la următoarele:

Înainte de toate observ. că eu nu voiesc a abroga datina aceasta „morn proprio“ ori „brevi manu“, după cum mi-se atribuie din partea On. confrăți, căci atunci simplaminte nu scriam nimica în „Unirea“.

Eu am zis, că nu-s aplicat a observa această datină, nu din motive igienice ori practice, după cum zice On. Uva, ci din motivele amintite în corespondența mea trecută, pe cari le susțin și acum. Scopul urmărit de mine, cred că să va ajunge, dacă câți mai mulți On. confrăți vor comunica datinile din parohiile lor; căci clarificându-se chestia, sperăm că cei competenți ne vor da înviațuni, că dacă suntem datori a observa acea datină, ce trebuie să îndeplinim, ca să ajungem la ceva uniformitate. Căci trebuie să concedă ori cine, că e lucru inconvenient, că și în celea cinci parohii, din cari s'a publicat până acum datina aceasta, slujba respectivă să face în cinci forme deosebite, ceea-ce după Conc. I. provincial e spre scăderea cultului divin și e vătămarea autorității bisericești.

Eu cred, ba pot afirma, că nu ni-s'a propus nici unia în teologie înmormântarea așa, după cum o fac, pe cum nici mie nu mi-s'a propus așa, după cum o fac dâșii; ci fie-care a învățat datina din parohia sa, căci altcum nu se poate înțelege, că de ce să face în atâtea forme.

Dacă On. Ioan, ca un preot conștient, ar veni în parohia noastră, să facă „saracusta“ ori „punerea în sicriu“, oare cum ar face-o? Ori observa-va datina din parohia noastră? Dacă observă pe cea din parohia sa, atunci pe a noastră a abrogat-o, și poporul se miră că ce face; iară dacă vrea să observe pe cea din parohia noastră, atunci necnoscându-o, e silit a întreba dela cantor. Și cu ce se poate încușura aceasta? eu cred, că cu uniformitatea slujbei.

Că tipicul ar da libertate mare „celui mai mare“, adică preotului, aceea o trag la îndoială. Căci atunci să mă folosesc de o asemănare nedecentă, — dară cred că po-

trivită. — noi preoții suntem ca teatraliștii, avem înaintea noastră una și aceeași pică, pe care fie-care o predăm după individualitatea, capacitatea, temperamentul, cultura, dexteritatea, dispozițiunea etc. noastră. Tipicul nu-i dă libertate preotului, ci aceea și-o arogă preotul.

Trebuie să avem o normă, pe care să o observe și „preoții cei dispuși, și cei indispuși.“

Și confratele I. B. și dl Ioan, pe cum și Uva recunosc, că e greu de a se răspunde punctuos acestui obicei, parte pentru osteneala preotului (I. B.) parte dacă parohia e resfirată (dl Ioan și Uva); aceasta e și drept, mai cu samă în o parohie, unde cu Sta cruce la bobotează umbliă preotul două săptămâni cu căruța, și unde este un părau lung de vre-o 5 km, altu 4 km, altu 6 km, altu 5 km, altu 16 km, o filia în depărtare de 18 km, alta 10 km, alta iară de 10, și una 32 km; și acestea toate în direcțiuni deosebite; și la celea mai multe drumuri rele de munte, și casele de o pușcătură una de alta.

Adevărată greutate e în timp de iarnă, când în celea mări multe casuri de moarte.

Zice dl Ioan, că fără supărare a împreunat „punerea în sicriu“ cu prohodul; dară noi nu putem face fără supărare, că dacă nu te-ai dus în prezină la casa cu mortul, n'ai făcut slujba „punerii în sicriu“; nu atâta li-e lor, ca să nu rămână slujba, — că atunci s'ar putea face laolaltă cu prohodul, ținându-se de acela, — ci ca să se facă în prezină; că cei mai mulți nici nu bagă mortul în sicriu, până când preotul n'a săvârșit slujba „punerii în sicriu“.

Cu privire la citatul adus din Teol. Past., numai atâta observ, că nu-i adus la loc.

Zice dl Ioan, că avem datini de ale noastre, pe cari să le stirpim. Asta o subscriu și eu, căci știu locuri, unde între altele cu aprobarea preoților s'a observat datini speciale, dintre cari amintesc numai done: 1. preotul când eșia cu darurile la intratul mare (sub Cheruvic), unii dintre poporeni se culcau cu fața la pământ, și preotul pășia peste fie-care din dâșii; iară 2. la finea liturgiei, când se desbracă preotul, stau în genunchi lângă neșă din dreapta a altarului, și preotul desbrăcându-se, pune pe dâșii hainele preoțești; și acestea ambele se fac în credința, că se vindecă de morb.

Acestate datini le recomand confratelui —f— spre studiere, că eu spunând sincer, fără de a le studia, nu le-ai observa.

Zice On. Dn Ioan și aceea, că făcând „Părăstasul“ prescriș în Euchologiu, și cetind încă 3 evanghelii, serviciul durează cel mult o jumătate de ceas. Asta e imposibilitate fizică, că „Părăstasul“ din Euchologiu edat în 1893, și într'un ceas cu greu se poate face, dacă se face după cum e prescriș, și dacă preotul basându-se pe autoritatea sa proprie, nu prescurtează în mod arbitrar, după cum se întâmplă în celea mai multe casuri.

Observ și aceea, că aici remunerațiune specială pentru „punerea în sicriu“ nu este; e tot atâta remunerațiunea și dacă o faci, ca și când nu o faci.

Că la Blaj să cetesc evangeliile patimilor la clerici și laici inteligenți; asta a fost mai de mult, dară acum nu e.

Acum cetesc teologii evangeliile patimilor numai la clerici, și numai în o parte din zi; dară la laici a eșit din uz; sau cel puțin până când am fost eu în Blaj, nu s'a practisat.

FEUILLETON.

Profetul.

de Fr. Eichert.

Nu pot mai mult de-acum să cânt iubirea;
În zingănit de săbii schimb doinirea!
Nu voi cânta mai mult oftări deșarte,
Ci tuncet, tuncet inimelor moarte!

Voi la ospete-ați vrea să vă adune,
Ș'ati vrea să vă desmierd cu glas de strune:
Ci flacăra cântării-mi oșelitate
Vrea să v'arete căile greșite!

Cine dorește doine domolite,
Le caută în luncile nșorite:
Căci mie codrii-mi poruncesc cântarea,
Când urlă 'n glas de vifor răzbunarea.

Din ropot greu și vuit de copite
Împrumutai a ritmului sărite,
Și schinteieri de fulgere-orbitoare
Cântării mele datu-i-au culoare.

Eu nu sum cântăreț de vremi senine,
Poet de curte — lângă cupe pline; —
Profet, profet sum eu, ce dogenește
Cântând ce afund în suflet ciocotește.

Nu dor de lupte-i, ce să cânt mă face,
Cântarea mea certând vrea să împace, —
Și-ar sângera pe câmpul de bătaie
Dacă s'ar stinge-a dragostii văpaie.

Nerian.

DOUĂ IUBIRI.

(Continuare.)

2

Câte-va zile tot așa a dus-o feciorul popii Iancu, se plimba în toată sara printre lunci și trecea repede — în sat — pe lângă zidul acela sur. Simția așa niște unde ușoare, străvezii, călduțe, cum cearcă să-i pătrundă întreg trupul dar cari se depărtau iară-și. Acasă, vreoțesa nu i-a mai amintit nici odată de Ella, dar popa se uita din când în când cercetător la băiat. Nu avea însă nici el vreme, să se mai gândiască la toate. Era în toiul secerii, și-au venit românii gătiți de sărbătoare, cu trei ceterași după ei, să-i facă popii claca. Dan în ziua aceea și-a uitat și de căruța și de Ella. Că în holda înaltă cântau secerile, acolo undula șirul lung de fete, plecate peste mânăchururile grele, și cântau și ele cu obraji îmbujorați. În urmă feciorii chivian, stringeau în legăturile lucii znopii, îi ridicau și-i izbian apoi să steie în picioare. Țiganii strângeau vârtos ceterile sub barbă și din când în când înodau vre-o coardă. Lanurile popii nu-s departe de pădure, și totuși nu găsești un fir mâncat de paseri. Dar pe lângă ele trece o cărarușă, pe care numai la căratul grâului și la culesul encurazului umbliă cară. Ce să caute dar pe aci căruța aceea, care vine în pașul domol al cailor? Ce caută, nu știe nici popa Iancu, nici Dan, dar văd amândoi, că s'a oprit în capul lanului. Stă așa cât-va vreme, apoi văd că se coboară două chipuri de femei. Lui Dan i-s'a ridicat de-odată tot sângele în obraji, apoi s'a albit cumu-i pârsetele. Un fecior, trecând cu legături subnoară pe lângă popa, zise: „E baronița dela noi cu

fată-sa“. Iancu se uită mai bine. „N'au putut să-și vadă de drum. De altfel nici nu prea au drum pe-aci, numai își fac, că cine le oprește. Dar iată! Asta încă-i ceva. Uite, Dane, face sămă cu mâna. Cine știe, li-s'a fi stricat ceva la căruța. Mergi de vezi!“

Dan nu zise nimic, dar nu se mișcă din loc. „Ci mișcă-te, eu să merg? Și așa u'aș și să schimb o vorbă cu ele. Și sluga li-e ungur, de cei cu pălărie cât un cuib de țarcă“. „Nu mă duc, tată!“ „Atunci mergem amândoi. Ei, par'că te mănăcă oamenii!“

Nu era nimic stricat la căruța. Dar spunea baronița, că Ella voia să audă mai de-aproape cântecerele fetelor și glasurile de ceteră, și să-i spună cine-va cum merge claca asta. Preotul n'a stat mult aci, și-a ridicat pălăria de paie și s'a dus. Dan nu vedeă numai pe baronița. Asta se mira cât de frumos vorbește Dan ungurește. „Auzi d-ta, în doi ani să știi așa de bine o limbă e lucru rar. Se vede că ai bun cap“. Și baronița privi lung la fruntea lui largă și luminoasă.

„În anul viitor tot la noi o să continui? E foarte bine așa. Înveți o limbă, după care poți trăi. Câte slujbe nu ți-se deschid. D-voastră românii faceți rău, că nădăjduiți numai la preoție.“ Dan nu înțelegea nimic din ce-i spunea baronița. Ar fi putut sta așa, cu capul plecat, ori cât de mult, și nu ar fi avut un cuvânt de spus. Dar un glas argintiu li umplu de fiori tot trupul.

„D-ta ești de mult acasă?“

— De patru săptămâni, domnișoară.

Zice în fine On. dn Ioan, că după credința dânsului „factorii competenți nu au compus acest op din deplină cunoștință de cauză, și pe temeiul acesta: din largă și părintească precauțiune.”

Că din ce motiv nu s'a compus opul, nu cerc; fără dacă primim afirmarea de sus a d-lui Ioan, atunci ar urma, că Conc. I. prov. când a decis edarea opului sumit, ori nu a fost în „deplina cunoștință de cauză”, ori „n'a avut largă și părintească precauțiune”, decidând să se facă un lucru teoretic, care nu să poate pune în praxă.

Și aceasta urmare a afirmării sale, cred că nici On. dn Ioan nu o susține.

De altcum mă alătur și eu la ceea: că „dorim și păreriile altora.”

V. G.

CORESPONDINȚE.

În fața misiunilor.

Dela graniță, în Martie 1906.

În ultima mea corespondință am afirmat, că „avem noi obiceiuri rele, cari sunt numai ale noastre, și acele ar trebui stirpitate.”

Urmând acestei aserțiuni și adânc convins fiind, că prin împlinirea conștientă de misiuni, în privința asta se pot obține rezultate peste așteptare, acum când acele misiuni sunt mai generalizate, doresc a scrie ceva cu privire la subiectul lor.

Așa cred eu, că tocmai în urma idealului „de a reinol toate în Hristos”, scopul primordial al misiunilor este restaurarea și edificarea poporului în toate direcțiunile. Și oare se poate așa ceva, fără de a com-

bate cu succes ce viciile grasescă în cutare parohie? Nu se poate.

Viciile și defectele mai generali au fost și sunt des cerute. Nu așa stăm însă cu cele mai locali. În privința asta cei competenți din parohiile, unde vor să se țină misiunile, ar avea tocmai în favorul lor impusa și plăcuta datorință, ca despre viciile și lacnele existente în parohia lor, pe cum și despre cauzele adevărate, să informeze conștientos, încă odată zic: conștientos, pe conducătorul misiunilor, care la timpul său va împărți materialul de așa între misionari, încât aceștia după o pregătire potrivită, să poată combate cu efect, ceea-ce e de combătut. Predicele vage și lipsite de ilustrări, aluziunile de silă improvizate și nepotrivite, nu pot să deprindă efectul dorit. Țintind a cultiva cu succes oare-care soi de plantă, înainte de toate trebuie să cunoaștem bine terenul, pentru ca lucrul și sămânța să nu devină iluzorii, cheltuieli zădărnice. Cunoașterea terenului va fi informațiunea competentă, iar cultivarea cu succes va fi misiunea însăși. Cam astfel contemplez eu rezultatul dorit al misiunilor.

Acum să-mi nrmeze și ilustrarea argumentațiunii. În cutare comună mare și respirată însă tot viei Domnului aparținătoare, grasescă viciul hădos al „căsătoriilor de probă”. Ținăr și ținără se prind de mână, și haid să trăim la olaltă! Un individ inteligent și vrednic de credință din acea comună, spune, că dintre 10 cununii legali, acestora le-a premers cel puțin 8 căsătorii de probă. Tristă stare, nu-i vorbă. Dar noi să ne întrebăm, cam câte vor rămânea nebinecuvântate și câte se vor desface, iar fructele rămân?

Să presupunem, că în comuna aceea se vor face misiuni. Conducătorul nu are informațiune exactă, iar misionarii cu atât mai puțin. Apoi să punem cazul, că în decursul misiunilor se va combate și concubinatul dimpreună cu urmările lui. Ei, dar dacă stratul cald al tuturor viciilor, dacă „căsătoriile de probă” nu vor fi cunoscută ca atari, cari au urzit concubinatele, pruncii nelegiuți și în genere imoralitatea distrugătoare, întreb, se vor putea combate cu succes viciile pomenite? Nu cred!

Numai conducătorii locali cunosc bine boala cutărei parohii. Iar aceasta să o descopere (în loc să tacă), pentru că baremi misionarii să o poată opera cu succes.

Încolo și eu profesez principul, că „și misiuni și preoți!”

Ioan,

REVISTE.

Budapesta. Guvernul voiește să contragă un împrumut dela băncile din Budapesta de o sută milioane coroane. Bancherii magiari și-au pus banii cu toată prevenirea guvernului neconstituțional, ca să-l ajute să poată sdrobi mai ușor coaliția constituțională. Fapta aceasta a bancherilor magiari, foile coaliției o timbrează de nepatriotică, căci ei dau prin aceasta în mâna guvernului arma, cu care să-i poată sdrobi cu siguranță. Coaliția a voit, ca neplătind poporul dările să aducă guvernul în

— Mult, eu is numai de două. Și ce faci dta pe acasă?”

Dan nu zise nimic, dar baronița răsă: „Ce să faci? Tu gândești că toți oamenii ca tine, Ella? El aici a crescut și nu se dorește într'alt loc.

— Vezi, mamă, cum ești și tu. Par'că eu m'aș dorî într'alt loc.” Ella își turoarse capul cătră secerătorii. „Câți să fie de toți oare?” Dan privi și el lung într'acolo, ca și când nu ar fi văzut nici când pe oamenii aceia, apoi când își intoarse capul văzu iar pâlărioara aceea albă și ochii negri, cari s'au uitat atunci din trăsura la el. Nu putu să spună o singură vorbă, ci baronița zise în locul lui: „Vor fi așa la 150”. „Ba, sunt 200”, zise acum Dan. Ella ar fi dorit să știe multe de toate, până și ce cântă tetele. Feciorul popii Iancu răspundea la început rar. În două-trei cuvinte, dar încetul pe încetul glasul i-se înălța. Își perdă tremurarea, și răsuna învăluit par'că de-o căldură dulce, așa cum îi era glasul, când răspundea înaintea dascăliilor. A dat să-i spună pe ungurește unele cântece, pe cari le trăgănuu acum secerătorii. Dar în multe locuri se poticnia, nu afla cuvântul, ori de-l afla, simțea cum i-se aprind obrăjii. Ella rîdea că nu știe așa cuvinte ușoare pe ungurește. „Știi d-ta, știi, dar ar trebui să știi și mai bine. Cât stai acasă niți și ce știi. Ce zici, mamă, n'ar fi bine, să nu-și uite? Apoi vezi, dela noi ai mai putea să înveți câte ceva.”

Baronița nu zise nimic, ci privi iar la fruntea lămoasă a lui Dan. Așa înalt, suleget, cu privirea deschisă deșteaptă, așa lăger de ținăr nu a văzut ea printre odraslele magnaților lor. „Așa-i, Ella, că-i drăguț

băiat?” zise ea pe nemțește. Ella nu răspunse, ci privi cu ochii mari, umezi la Dan, care înțelegând și el atâta potop de nemție, se îmbujoră la față, de parcă că-i va țîni sângele din obraz.

Baronița întinde mâna ficiorului popii Iancu și se urcă în trăsura. Ella rămâne nemșcată înaintea lui Dan, cu ochii în pământ. Mânua i-se ridică de câteva-ori, dar se lasă iar în lungul trupul svelt, ce pareă că începe să tremure, cum ar tremura un fir de trestie la adierea zefirului. Apoi porni de-odată sprintenă, ca și când s'ar fi speriat de ceva, și se lipi de mamă-sa în trăsura. O prinse de după gât. „Cât e de bine aici, mamă unde mergem noi acum?” „Putem s'ajungem până nu sînteste soarele la marginea pădurii. Știi, trebuie să luăm ojina acolo. Ce zici Ella, ți-e friică? N'are de ce să-ți fie. Lupii pornesc târziu din văgăunile lor. Și-apoi dacă vrei tu, vine și ficiorul popii cu noi. El știe toate locurile cu primejdie, că doar pe aici a crescut”. Și mama și fata priviră acum la Dan, care sta în marginea drumului, cercetând cu ochii depărtări foarte mari. Soarele ce se apropia de sfințit, înveșmântându-se în purpură, îi scâldea fața și fruntea într'o lumină tare. După ce-l priviră mult așa în lumină, Ella îmbrățișă iar pe mamă-sa, și baronița chemă pe Dan să meargă cu ele. Dan aveă simțământul, că are să se topiască aci sub privirile Ellei. Simțea că trebuie să meargă, și totuși atâta s'a împotrivit, până ce baronița era pe-aci să se mînie.

Drumul acesta și ojina dela marginea pădurii o săptămână întregă l-a țînat în ferbințeli pe feciorul popii Iancu. Preoteasă

li spunea că prea e palid, prea de mulțori se îmnedecă prin casă, și-l întreba că ce are? Bolnav e? „Nu mi-e nimic, mamă, ce să-mi fie. Ia, se apropie Septembrie și plec iar în străini. Ce să-mi fie?” Mergea în grădină, acolo sub nucul ce lucia ca bronzul în lumina soarelui. De sta cu ochii deschisi, vedea stejarul dela marginea pădurii. Vedea cum razele soarelui ce apuneau se furișează printre frunze și se joacă în șuvițele de păr ale Ellei, ca o mângâiere, ca o desmierdare, venită dela un suflet îndrăgit, ce-i desparte. Auzia glasul acela curat, așa de curat, încât de-atunci par'că i-s'au înseninat toate glasurile omenești, chiar și a slugii, când răcneste la boul ce dă să împungă. Și de câte-ori îl auzia, pareă că-i învălne inima valuri ușoare, lămoase, ce-l gâdile, așa-l gâdile, de-i vine să rîdă. Vedea mânuțele albe — niște mânuțe de cum le vezi să le iei, să ți-le lipești de obraz, și să nu-ți acopere nici jumătate obruzul. Și cu mânuțele aceste îi da Ella când o prăjitură, când un picior de pui tript, și rîdea Ella, când el scăpă vre-o bucată, ori când îi tremura așa tare pânărelul cu vin în mână.

Dacă-și închidea ochii, aveă senzația, că și acum e în trăsura, și că sboară cași într'un potop de tropot, dar totuși căruța mergea așa de lin, ca și când ar aluneca pe o apă. Șede cu fața spre cele două femei, și atâta se uită în ochii lui, până ce i-se pare, că unul vede prin ochii celui-alt o lume așa de frumoasă, de nu li-să mai puteau despărți privirile. Și când pleoapele i-se ridică, tresăria neștiind, că unde e acum. Cu ceva numai nu era mulțumit de câte-ori se gândia la ziua

imposibilitate de a lucra din lipsa de bani și iată acum vin însuși ungurii, cari văd lucrurile în colori adevărate, și dau bani guvernului, ca să poată aduce în țară ordine.

Asentările să vor ține în primăvară. Provocările de prezentare să vor face de-a dreptul de forul militar. Cei ce nu să vor prezenta la asentare, vor fi aspru pedepsiți.

România. Dumineca trecută s'au ținut la București două mari întruniri politice a partidelor din opoziție. Liberalii s'au adutat la „Dacia“ sub presidența d-lui C. Fussea, iar conservatorii-junimiști în sala dela teatrul liric, sub presidența d-lui C. Olănescu. În amândouă întrunirile se vestește procedura actualului guvern, care crează imposite nouă, face risipă cu banii publici și exploatează funcțiile publice în favorul partidului.

Lucrările pentru expoziție continuă sub conducerea iscusitului dr. Istrati cu mult zel; câmpul Flarelui învie ca în povești.

Franța. Sfinția Sa Pontificele a consacrat la Roma 14 episcopi francezi pentru scaunele vacante. La ceremonia aceasta impunătoare au fost de față câteva mii de francezi veniți în procesiune.

Inventarisirea bisericilor decurge și acum în mijlocul celor mari tulburări. Oficialii încredințați cu executarea acestui lucru procedează în chip foarte vătămător pentru sentimentele religioasă a credincioșilor, de aci adese lupte sângeroase, cari se termină cu moarte. Pentru turburările acestea a fost și în cameră o scenă furtunoasă, care s'a terminat cu aceea, că propunerea pentru încredere guvernului a căzut cu majoritate de 50 voturi. Ministerul Rouvier a și prezentat dimisia presidentului, care a și primit-o.

În legătură cu proiectul de separație a bisericeii, se anunță din Roma, că un necunoscut a pus la dispoziția Sfinției Sale suma de 2 milioane. Se crede, că acest dar provine dela ex-împărăteasa Eugenia.

Sârbia. Războiul vamal cu Sârbia să continuă. Încercările de pace, ce s'au făcut în zilele trecute, nu au dus la rezultatul dorit. În urma acesteia guvernul Sârbiei și-a dat dimisia.

Înainte Sârbiei stă ori războiul vamal, care ar duce-o la ruină financiară ori primirea tuturor punctelor, ce i-le pune Austria, prin ce ea s'ar simți de tot umilită. E de provăzut însă, că interesul va în-

vinge mândria. Ordinațiunea ministerială, prin care să proclamă războiul vamal, a apărut în foaia oficioasă din Viena, în foaia oficioasă ungurească nu a apărut, ceea-ce a indignat tare mult pe patrioți. Ei văd în acest fapt degradarea Ungariei la o provincie austriacă.

Rusia. Din imperiul marelui țar mereu sosesc știri neliniștitoare. Se vestește adecă din Petersburg, că în contra țarinei mame s'a comis un atentat cu bombă explozivă. A fost numai un noroc deosebit, că țarina a scăpat. Vizitiul și doi servitori au fost foarte grav răniți. Tot din Petersburg se anunță și aceea, că Rusia stă în preajma unui nou războiu tot în orient, de astădată cu China, deoarece-aceasta se prepară să ocupe provincia Amur, din vecinătatea Mandjuriei.

Spicuirii.

În nr 7. din „Renașterea“, ce apare la Caransebeș, cetim următoarele constatări:

„Ce privește apoi moralitatea și prudența pastorală, cu care își conduce atât preoțimea greco-orientală, cât și cea greco-catolică. turma cuvântătoare la limanul fericii temporale și eterne, scriitorul acestor șire n'a putut afla altă diferență, decât că pe când preoțimea greco-orientală, cel puțin în părțile banatice, de cari și este vorba

aceea. Ella a zis că așa e voia ei, să audă o cântare. ca aceea dela seceră. Și Dan a trebuit să cânte o doină! Cum va fi cântat? El nu și-a auzit glasul de loc, dar bine nu a putut să cânte. O, va fi cântat rău de bună samă! Dacă nu. Ella de ce ar fi rămas așa de serioasă, și părea că ochii ei is alții acum? De bună samă îi va fi părut rău, că l-a pus la o încercare așa de nepotrivită pentru el. Adecă stai, potrivită ar fi fost ea, că doamne, ce cântece frumoase știa Dan, atunci însă nu a fost potrivită.

Popa Iancu nu zicea nimic. ci ochii i-se încruntau din când în când, uitându-se la băiat. Dar încruntarea trecea grabnic, și când preoteasa îl întreba pe Dan ce are, popa se răstia cu vorbe aspre: „Ce să aibă? Nimic! Vezi bine că nimic, dar voi femeile, cu atâtea întrebări îmbolnăviți și pe omul cel mai sănătos.“

Dan n'a mai cutezat să meargă niciodată pe drumul dintre ținci, nici la lanul, unde a fost grâul lor. Pe lângă zidul sur, înalt, trecea cu capul în pământ, ca și când l-ar alunga cineva. Acasă putea să cetească mai bine, și preoteasa se bucura, când băga de samă, cum i-se rumenesc pe fie-care zi obrazii.

Dar înainte de Septembrie — Dan trebuia să colinde odată tot hotarul, că se desparte pe un an de el. Numai câte-va zile mai are, și va pleca acolo, unde, Doamne cât e de strimț lumea. Feciorul popii Iancu își vede pentru cea din urmă oară locurile acumpe. Dar de ce-i venia așa de cu supărare, când trece pe lângă o măgură, pe lângă un păraiaș, și se gândia: până la anul n'o să le mai văz! Știe Dum-

nezeu sfântul, ce inimă are omul câte-odată. Stai în loc tu și te gândești, că-i inima ta, și nu pricepi. Așa și Dan acum.

Porni spre casă nemulțumit cu sine, și cu presimțul, că trebe să se sfădiască cu cineva. Și cu cât se apropia mai mult de sat, cu atâtea inima i-se făcea tot mai amară. Era așa pe la însărare, când potolindu-se căldura, mieriele galbene fineră tare și curat din prunii grădinilor. Numai câte una dă să se inee câte-odată. Așa o răcoare senină plutește de-asupra grădinilor largi, iar pe hudițile mai ascunse se pornesc umbrele, umede par'că. Pe lângă zidul înalt, Doamne, ce răcoare-i. Și Dan nu trece acum grabnic pe lângă el, ci se gândește: „Oare de ce-i așa de rece zidul acesta? Dar nu se gândește mult la asta, căci de după el, din grădină, sufletul unui cântec prinde, să se strecoare printre arborii bătrâni, să se învalue prin coroanele lor bogate, să se imprăștie apoi tânguindu-se, umplând grădina toată. Era un plâns domol de strune, din care se desprindeau suspine calde, înlăcrimate. Dan se opri lângă zid, aproape de poartă, ca înlemnit. Nici nu bagă de samă, cum s'a deschis poarta și o căruță cu doi cai suri eși în drum. Sluga se întoarse, să închidă celea două aripi mari, grele ale porții, și stătă apoi locului, uitându-se la Dan.

„Zice frumos hoța, Domnișorie, așa-i că zice frumos? Ascultă și d-ta, că eu era să nu mai pornesc odată după trifoi!“

Dan tresări și se uită la român. „Cine zice acolo din ceteră?“

— Cine se zică, baronița ai tinără. Să vezi, ce mai puin de fată. Dta n'o cunoști?

— Nu! zise Dan și porni grabnic spre casă. Abia sara târziu se gândi mai deslușit: să fi cântat el totuși frumos atunci în pădure, că Ella cânta acum pe violină doina, ce i-a tremurat-o el atunci.

În celea trei zile din urmă Dan n'a vorbit nici zece cuvinte. Își pacheta cărțile, și nu le putea potrive bine. Preoteasa îi ajută, dar după ce le puse odată în rând, lui nu-i plăcea, și se apuca să le așeze altcum.

În ziua plecării, preoteasa nu se putu răbda să nu-i zică: „Anzi, Dane, spune-mi tu mie ce ai pe suflet. Vezi, n'ai plecat nici când așa de fără voie ca acum. De ce nu vrei să-mi spui?“

— Cum să-ți spun, mamă, dacă nici eu nu știu. Iacă, m'a cuprins și pe mine așa o jale. Dar o să-mi treacă, numai să mă apuc odată iar de învățat.

— Vezi bine că o să-i treacă, zicea popa. Trebe să treacă. Acolo n'are vreme de gândit. O să-i treacă, Mario, n'ai grije.“

Dar când sluga Gheorghe sta cu căruțul gata înaintea pridvorului, Dan nu știa încetrân să-și îndrepte privirile pline de lacrimi. Când sărută mâna popii, din gene i-se desprinse un strop cald. Iancu îl îmbrățișă, apoi eși grabnic în curte să deschidă poarta. Când eși căruțul, Iancu răcni odată la un mânăz, ce da să scape după trăsura, de bietul mânăz se întoarse, ca lovit cu parul, și fugi în grajd ca alungat de streche.

(Va urma.)

I. Agârbiceanu.

aici, deși destul de bineșor situată materialmente, într-una lamentează până și în prezența surmei, ce păstorește, că-i sunt venetele slabe, că poporul e îndărătnic și nu vrea să plătească reotului, cele ce sunt ale preotului; pe atunci preoțimea greco-catolică, deși materialmente situată mai rău ca cea greco-orientală, se mulțumește cu mai puține venituri din partea credincioșilor săi; ba de multe ori nu reflectează de loc la crucerul parohianului său, numai cauza unirii să nu deie de mal din pricina pretențiilor materiale. Și abnegațiunea, ce această preoțime dovedește în privința aceasta, este de admirat. Cunoaștem protopopi greco-catolici, al căror venit anual abia se urcă la suma de 800 cor.; pe când unor protopopi greco-orientali nu li-e este destul câte două scesiuni de pământ, birul dela preoți, venitul parohiei protopresbiterale, pașatul de câte 4—600 cor. ce primesc dela consistorul diecezan, ședuiile sau desdaunarea pentru ședuiile de canonici; mai comit și multe lucruri neieritate, numai să-și poată împlini nezațioasele poște după bunuri materiale. Unde sunt apoi sumele enorme, ce incurg în pungile unor protopopi gr-or. din incidentul și cu ocaziunea deplinirii posturilor preoțești și învățătoarești, dar mai ales a celor preoțești? Deplinirea parohiilor, mai ales a celor bune, aduce pe sama unor protopopi de ai noștri un venit, care face din acei protopopi, adevărați boieri, în stare să cerceteze an de an stațiunile băneare cele mai renumite.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dl. Samoilă Crăciun, proprietar în comuna Doștat, a binevoit a dărua un rând de ornate sacre, de catifea neagră, pe seama bisericii gr-catolice a Bozului, pentru care generoasă faptă, în numele credincioșilor de aici, prin subscrierul s-se exprimă cea mai ferbinte mulțumită, poftindu-i ca Atotputernicul să-i răsplătească însuși. Boz, la 6 Martie 1906. — *Ioan Miclea*, preot gr-cat.

Știri personale. Păr. canonic *Dr. Augustin Bunea*, a plecat Dumineca trecută la Roma, spre a face studii istorice în biblioteca vaticană, pentru o nouă scriere, ce pregătește acum. — Să umble cu bine!

Din Arhidieceză. Ultimul cercular publică rațiunile pe 1905 a fondurilor preoților deficienți văduvelor și actoratului arhidiecezan. Extragem câteva date: *Fondul deficienților* a încasat an. tr. sub titlu de taxe preste 17 mii cor. cu $7\frac{1}{2}$ mii cor. mai mult ca anul premergător, și afară de aceea încă 4400 cor. 2% din subsidiul erarial, cu toate acestea au mai rămas 213250 taxe nesoluite. Dacă preoțimea noastră își va împlini tot astfel datorințele atunci se pot ajuta și văduvele, după ce $\frac{1}{2}$ din taxe trec la fondul lor. Deficienți au fost 20 cu pensie de 400 cor. maxim după statute pe periodul de 10 ani. Averele fondului e aproape 105 mii cor. o creștere de 16 mii cor. față de 1904. — *Fondul văduvelor* a încasat sub titlu de taxe de cununie dela clericiei, cari nu se căsătoresc cu fete de preoți, cor. 4900, cea mai mare sumă, de când s'a statorit. La văduve s'au împărțit cor. 16 mii ajutoare. Averele acestui fond se apropie de 400 mii cor. Pe anul 1906 s'au dat unei văduve 114 cor. unui orfan, fără mamă 57 cor. celorlalți 38 cor. Ajutorul cel mai mare e de 399 cor. — *Fondul esactoratului* a încasat peste 3400 cor. taxe, mai rămânând restanții de 1200 cor. Averele fondului e de 2838 cor. Observăm că venitul anual curat, îl împarte cu fondul reuniunii bisericilor, menit pentru ajutorarea bisericilor sărace. Din venitul anului 1905, s'au dat numitului fond peste 800 cor.

Redacțional. Cu 1 Martie n. dl. *Lucian Bolcaș* a eșit din redacția „Poporului român” din Budapesta. Se știe ce activitate intensivă desvoltase Dsa, special în chestia cu adunările populare. — Departarea Dsale nu va putea fi decât regretată de cetitorii acelei foi.

Știri literare. „*Musa Română*” a reapărut în editura dr. *Eugen Solomon*, având redactor pe distinsul nostru maiestru *Iacob Murășianu*. Nr. 1: frumos tipărit la *Lipeca*, conține un marș din cântece românești, Uvertura din *Erculeanu*, o baladă de neîntrecută frumuseță artistică, apoi joacă bănașan lugojana, priceasna dela Paști și o română din opereta „*Scara Mății*”. Toate sunt compoziții proprii ale prof. *Murășianu*. Îndemnăm cu tot adinsul pe cetitorii noștri, să-și procure revista „*Musa Română*” unde vor găsi comori de armonie din cântecele populare. — „*Nucleuș*”, Nr. 3—4, apărută la 20 Faur v. conține o mulțime de ilustrații frumos executate și articoli umoristici și satirici, foarte bine succesi. O recomandăm. — „*Luceafărul*” nr. 4, conține poezii de *Goga*, *Iosif*, proză de *Slavici*, *Ciura*, *Pârvan*, *Simionescu* ș. a. apoi ilustrații naționale. — „*Convorbiri literare*” nr. 2, are o elogiasă dare de samă asupra poeziilor lui *Goga*, scrisă de *Dr. Sextil Pușcariu*, o novelă de *Sadoveanu*, studiu de *Iorga*, *Bogdan* ș. a.

Pentru amatorii de colecțiuni. Câteva colecții complete din „*Voința*”, foarte sănătoasă, apărută în *Bistrița* (1903—1904) se află de vânzare cu prețul de 15 coroane o colecție legată la *Dl. Lucian Bolcaș*, *Budapesta VII. Izabella-tér 3 szám.*

Convocare. Membrii reuniunii „*Maica Domnului*” a femeilor gr-cat. pentru decorarea bisericii din *Noul-român*, prin aceasta se convoacă la a doua adunare generală, ce se va ține în 11 Martie n. pe lângă următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul despre activitatea comitetului și averii reuniunii. 3. Alegerea unei comisii de 6 pentru cenzurarea raportului de sub p. 2. 4. Raportul comisiei. 5. Statorirea bugetului pro 1906, prezentat de comitet. 6. Alegerea oficialilor și a comitetului administrativ. 7. Alegerea alor 3 membri în comisiunea verificatoare. 8. Eventuale propuneri. 9. Închiderea ședinței. *Noul-român*, 28 Februar 1906. — *Maria Bonca*, presidentă. *Alexandru Bugner*, secretar.

Reuniunea română de înmormântare din *Tohanul-vechiu*, și-a ținut în 4 Martie 1906, adunarea sa generală. Din raportul direcțiunii s'a constatat progresul frumos, ce a făcut această tinăra societate în timp de doi și jumătate ani de existență. Reuniunea are de prezent 300 membri plători. În anul expirat 1905, a plătit 340 cor. ca ajutoare ereziilor celor 6 morți din reuniune. Fondul de rezervă, depus la bancă, atinge suma de 1006 cor. 47 fl. Numărul membrilor este în creștere. Adunarea generală aprobând cu plăcere rațiunea anului 1905, cu unanimitate a reales pe un nou period de 3 ani pe vechiul comitet al societății în frunte cu d-nii: *Moise Brumboiu*, director, *Greg. Manoilă*, cassar și *George Oprea*, notar.

Semnele vremii. *Nicolae Lungu*, preot gr-ort. în *Györök* com. *Arad*, s'a sinucis, trăgându-și un glonț de revolver. Așa de mult a scăzut credința în inimile preoților români, cât își uită cu totul de Dumnezeu?! e un trist semn al vremii, și n'am dori să mai aibă imitatori!

Nr. 5896/III 1906.

Direcția financiară reg. ung. din Aiud.

A V I Z.

Pentru distribuirea dreptului de mare trafic de tutun și sare în *Blaj*, se va ține licitare în scris la direcțiunea financiară reg. ung. din *Aiud* (*Nagyenyed*) în 19 Aprilie a. c. Informațiuni mai detaliate se pot primi la orice direcțiune financiară. — *Aiud*, 26 Februarie 1906.

Direcțiunea reg. ung.

Aviz. Subscrierul am onoare a aduce la cunoștință, că mi-am mutat cancelaria mea advocațională din *Iara-inferioară* în *Turda*, strada *Jókai* Nr. 30. Totodată vin a aduce pe această cale sincere mele mulțumite tuturor cunoștințelor din *Iara* și jur, pentru sprijinul și bunăvoința, cu care m'au onorat, rugându-i să-mi păstreze și pe venitor această încredere — fiind hotărât a continua praxa din *Iara*, întocmai ca și până acum. *Turda*, la 5 Martie n. 1906. — *Dr. George E. Pătăceanu*, avocat.

Izvor de petrol la noi. În jurul satului *Basna*, se vestește că s'ar fi aflat straturi geologice, cari presupun existența petrolului și la noi. Se continuă cercetările.

Mulțumită publică. Comitetul „*Societății meseriașilor din Blaj*” se simte îndatorat a aduce cele mai vii mulțumite *D-lui Aurel C. Domșa*, redactorul „*Unirii*”, și *D-lui Iustin Nestor*, candidat de avocat, pentru frumoasele donațiuni de cărți, făcute bibliotecii meseriașilor noștri. Primul a dăruit 23 piese teatrale, iar al doilea 56 cărți instructive și de valoare, din literatura românească. Dumnezeu le răsplătească cu bine! Din ședința comitetului, ținută în *Blaj*, la 3 Martie 1906. — *G. Precup*, president. *Demetriu Turcu*, bibliotecar.

Necrolog. † *Ioan Muntean*, învățător gr-cat. în *Buciumi-șasa*, după o activitate de 22 ani pe terenul instrucțiunii, a încetat din viață Duminecă în 4 Martie a. c. în etate de 45 ani.

Odihnească în pace!

Oroloage de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și câmpăra cu toată încrederea dela firma *IULIUS ERÖS* din *SIBIU*, care atât în executarea serviciului, cât și a prețului merită toată considerarea. De ce să umbliăm după lucruri rele pe circa, când celea bune le aflăm la noi acasă? (6)

Posta redacțiunii.

Meditația, a sosit, în numărul proximo va intra. *I. B.* Am primit cartea, dar prețul? scrie-ne să-ți trimitem banii, mulțumitele țile anticipăm.

EMULSIO

este fluidul, care constă din un amestec de oleiu sau unsoare cu apă. Laptele și untul sunt emulsiuni naturale, în cari unsoarea e împărțită în globulele mici și pe o formă de mari. *Emulsiunea de Scott*, e de aceeași compoziție, cari se pregătește din oleiul cel mai fin de pește de *Norvegia*, amestecat fiind cu var și hipofosfiți de natriu. În casurile, când ai lipsă de oleiu de pește, se recomandă cu deosebită căldură *Emulsiunea de Scott*, fiind bună la gust și ușor de mistuit.

Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a *Emulsiunii lui Scott*.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimitându-se 75 fleri, și provocându-se la „*Unirea*”, primește fie-care franco o sticlă de mustră dela *Dr. BUDAI EMIL*, farmacia orașului.

BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fl.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De *A. C. DOMȘA*

Prețul 1 coroană.

(6)

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare)

De aci urmează, că în cazul, când printre fenomenele hipnotice inferioare, și ca atari naturale, se amestecă și de cele superioare, folosirea hipnotizmului nu mai e iertată nici din motiv terapeutic. Pentru că în cazul acesta nu ar mai fi vorba de fenomene naturale, produse de cauze naturale, ci de fenomene preternaturale, produse de spirite rele.

Aceasta e credința și a altor scriitori creștini. Așa profesorul *Irotin* ¹⁾ e de credința, că: nu se pot explica pe cale naturală, de cumva există, următoarele fenomene hipnotice: *influența medicinelor, din depărtare; și vederea lucrurilor ascunse, ori din locuri depărtate.* De aceeaș părere e *Méric*, ²⁾ carele atribuie hipnotizarea persoanelor din depărtare, și cunoașterea sigură a lucrurilor din depărtare, spiritelor. Tot de părerea aceasta e și *Castelein*, ³⁾ carele zice, că *sugestia mentală și efectul medicinelor din depărtare* nu se pot produce decât cu ajutorul spiritelor rele. Aceasta este în fine și părerea teologilor și a moralistilor: *Bernard Jungmann* ⁴⁾; *I. P. Gury — A. Ballerini* ⁵⁾; și alții.

Aceasta este și credința bisericii, exprimată prin rostul congregațiilor din Roma. Căci ori de câte ori au fost ele întrebate despre liceitatea hipnotizmului, cum se numia pe atunci, totdeauna au făcut deosebire între fenomenele naturale ale hipnotizmului, și între cele preternaturale, adică cele superioare, și au zis, că folosirea magnetizmului ori hipnotizmului, în care se întreș și fenomene superioare, nu e iertată; e iertată însă folosirea hipnotizmului adevărat, — nu din curiozitate, ci din cauze juste —, pentru că e iertată folosirea de mijloace naturale pentru obținerea de efecte naturale.

Astfel întrebată fiind Congregația *Sacri Oficii*, în *21 Aprilie 1841*, că: „*Usum Magnetismi prout exponitur non licere.*“ E adevărat, că aci nu se spune, că în ce sta acel „*usus*“ al magnetizmului animalic, și teologii încă îl explicau în diferite forme ⁶⁾ Dar dacă nu ni-se spune în rezoluția aceasta, ni-se spune în o altă rezoluție a *Congregației S. P. (Sacrae Poenitentiarie)* din *19 Maiu 1841*. Episcopul din *Losana (Lausanne, Helvetia)* expusese modul, în care se practiza magnetizmul animalic, și efectul lui, și apoi întreabă, că poate-se admite folosirea lui? Persoana magnetizată, zicea el, carea de regulă este câte o muiere, prin manevrările magnetizatorului ajunge în somnambulism magnetic. Atunci magnetizatorului o întreabă ori cu vocea, ori numai cu mintea, despre morburile celor de față, și ea cu totul tot ignorantă în ale medicinei, începe să descrie morburile cu deamăruntul, cu terminii lor tehnici, și prescrie medicinile de lipsă. Dacă morbosul nu este de față, sunt de ajuns câteva fire de păr din capul aceluia. Magnetizata spune ale cui sunt firele de păr, unde petrece el acum, ce face, ce morb are, etc. Cetește apoi magnetizata, cărți ori scrisori închise, cu ochii închiși, ba chiar și dacă i-se pun cărțile pe foale, cu toate că ea nu știe ceti. ⁷⁾ La acestea *Congreg. S. P.* a răspuns: „*Usum*

magnetismi, prout in casu exponitur non licere.“ Adevărat, că aci e vorba despre magnetism. Dară aceasta n'are de a face nimica, pentru că hipnotizmul atunci se numia magnetism animalic. De altcum chestia nu e de *nomine*, ci de *re*. Și fiindcă atunci s'a condamnat magnetizmul animalic, din cauza fenomenelor superioare, e condamnat prin urmare și hipnotizmul de azi, din cauza acelorași fenomene superioare.

Când apoi întrebările deveniră tot mai dese, *Congregația S. O.* s'a văzut necesită să dea un decret general, în *28 Iuliu 1847*. Ansă la decretul acesta au dat întrebările unui episcop (din *Marianopol*). El întrebase, că oare superstițioase ar fi fenomenele hipnotice, când o persoană hipnotizată ar spune lucruri, cari se petrec pe airea, ori în internul omului, ori când cineva e hipnotizat cu scopul, să i-se poată face vre-o operație chirurgicală? Congregațiunea a răspuns cu decretul următor: „*Exchizându-se ori ce greșală, superstiție, ori invocarea explicită ori implicită a diavolului, folosirea magnetizmului, adică folosirea mijloacelor fizice, de altcum iertate, nu este oprită de morală, nmai să nu se folosească spre scop neiertat, ori într'un mod oarecare rău. Folosirea însă de cauze și mijloace curat fizice, spre obținerea de lucruri și efecte supranaturale, ca să se explice pe cale fizică, nu este altceva decât o sinamăgire cu totul neiertată și eretică.*“ ¹⁾

in humano corpore. qui cognita definitaque peritis difficillimi sunt, causam, sedem, naturam indigitat, eorumque progressus, variationes, et complicationes evolvit, idque propriis terminis; saepe etiam dictorum morborum diurnitatem exacte praenuntiat, remediaque simplicissima et efficacissima praecipit.“

„Si adest personae, de qua magnetizata mulier consultitur, relationem inter utramque per contactum instituit magnetizator; cum vero abest, cincinnus ex eius caesarie eam supplet ac sufficit. Hoc enim cincinnus tantum ad palmam magnetizatae admoto, confestim haec declarat, quid sit (quin adspiciat oculis) cuius sint capilli. Uoniam versetur nunc persona ad quam pertinent, quid rerum agat, circaque eius morbum omnia supradicta documenta ministrat, haud aliter atque si medicorum more corpus ipsa introspeceret.“

„Postremo magnetizata non oculis cernit, ipsis velatis, quidquid erit illud leget legendi nescia, seu librum, seu manuscriptum, vel apertum vel clausum, seu capiti seu ventri impositum. Etiam ex hac regione eius verba egredi videntur. Hoc autem statu educta, vel ad iussum etiam internum magnetizantis vel quasi sponte sua ipso temporis puncto a se praenuntiatio, nihil omnino de rebus in paroxysmo peractissimis conscire videtur, quantumvis ille duraverit: quatenam ab ipsa petita fuerint, quae vere responderit quae pertulerit, haec omnia nullam in eius intellectu ideam, nec minimum in memoria vestigium reliquerunt.“

„Itaque orator infra scriptus, tam validas cernens rationes dubitandi, an simpliciter naturales sint tales effectus, quorum occasionalis causa tam parum cum eis proportionata demonstratur, enixe vehementissimeque vestram Eminentiam rogat, ut ipsa pro sua sapientia ad maiorem Omnipotentis gloriam, necnon ad mains animarum bonum, quae a Domino redemptae tanti constiterunt, decernere velit, an posita praefatorum veritate Confessarius Parochus tuto possit poenitentibus aut parochianis suis permittere.“

„1-o Ut magnetizatum animale illis characteribus aliisque similibus praeditum exerceant, tamquam artem medicinae auxiliatricem atque supplementariam;“

„2-o Ut sese illum in statum somnambulismi magnetici demittendos consentiant;“

„3-o Ut vel de se vel de aliis personas consulant illo modo magnetizatas;“

„4-o Ut unum de tribus praedictis suscipiant, habita prius cautela formaliter ex animo renuntiandi cuilibet diabolico pacto explicito, omni etiam satanae interventioni, quoniam hac non obstante cautions a nonnullis ex magnetismo huiusmodi vel iidem vel aliquot effectus obtenti iam fuerunt.“

„Eminentissimi DD. Eminentiae vestrae...“

„Friburgi Helvetiae, ex aedibus Episc, die 19 Maii 1841.“

R e s p o n s i o.

„Sacra Poenitentiarie, mature perpensis expositis, respondendum censet, prout respondet: *Usum magnetismi, prout in casu exponitur, non licere.*“

„Datum Romae, in S. Poenitentiarie, die 1 Iulii 1841.“

Card. Castracane m. p.

Ph. Pomella, S. P. Secretarius.

Cf. *Ioannes Petrus Gury — Antonius Ballerini: Compendium theologiae moralis, Edit. XII, Prati 1894, vol. I. pag. 256.*

„1) „Est-il criminel quand on prétend savoir ce qui se passe dans les lieux fort éloignés, ou ce qui est tout a fait intérieur et caché dans le coeur? Quand on s'en sert pour découvrir des valeurs ou malfaiteurs? Quand on en fait usage pour assoupir les personnes a qui il faut faire l'amputation de quelques membres, afin de les rendre insensibles à la douleur?“

Răspunsul a fost: „Pro nunc detur Decretum fer. III. loco IV. 23 Junii 1840 prout sequitur: „Remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemone invocatione, usus magnetismi, nempe merus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vitiosus, dummodo non tendat ad finem illicitum aut quomodolibet pravum. Applicatio autem principiorum et medicorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haereticalis.“ Cfr. *Colectanea S. Congregationis de Propaganda Fide, Romae 1893, pag. 679 columna 1, nr. 1745.*

¹⁾ În revista „Revue des sciences ecclésiastiques“ din 1887.

²⁾ „Le merveilleux et la science“.

³⁾ Cours de philosophie. Namur, 1890.

⁴⁾ Tractatus de Deo Creatore, Ratisbonae, 1875 pag. 130—131.

⁵⁾ Compendium theologiae moralis, edit. XII. vol. I. pag. 245 și urm.

⁶⁾ De ex. *Petrus Scavini: Theolog. mor. tr. 5 disp, 3 cap, 1: Debreyne: Essai sur la Theolog. moral. pag. 322.*

⁷⁾ „Postulatum Episcopi Lausanensis circa magnetismum.“

„Eminentissime Domine.“

„Cum hactenus responsa circa magnetismum animale minime sufficere videantur, sitque magnopere optandum, ut tutius magisque uniformiter solvi queant casus non raro incidentes, infra signatus Eminentiae vestrae humiliter sequentia exponit.“

„Persona magnetizata, quae plerumque sexus est feminei, in eum statum soporis ingreditur, dictum somnambulismum magneticum, tam alte, ut nec maximus fragor ad eius aures, nec ferri ignisve ulla vehementia illam suscitare valeant. Ab solo magnetizatore, cui consensus suum dedit (consensus enim est necessarius) ad illud extasis genus adducitur, sive variis palpatioibus gesticulationibusve, quando ille adest, sive simpliciter mandato eodemque interno, cum vel plaribus locis distat.“

„Tunc viva voce, seu mentaliter, de suo absentiumque passus ignotorum sibi morbo interrogata, haec persona evidenter indocta illico medicos scientia longe superat; res anatomicas accuratissime enuntiat; morborum interiorum

Și fiindcă cu toate acestea unii credeau că hipnotismul n'ar fi fost condamnat, chiar și dacă ar fi cuprins în sine fenomene superioare, și astfel îl practizau și mai departe, fără nici o deosebire; de aceea Congregațiunea S. O. s'a văzut silită să dea un al doilea decret în *contra hipno-spiritismului* și a *spiritismului*, cu datul de 4 August 1856. Cardinalii, membri ai acestei congregațiuni, „ponderând bine”, zice decretul, „cele ce s'au raportat de pretutindina de bărbați vrednici de credință, cu privire la experimentele magnetismului, au hotărât să se dea enciclica prezentă către toți episcopii, pentru extirparea abuzurilor magnetismului”.

„Căci s'a constatat, că un fel nou de superstiție se introduce prin fenomenele magnetice, prin cari mai mulți din zilele noastre se nizuiesc, nu să cerceteze științele fizice, cum ar trebui să o facă, ci ca să înșele și să seducă oamenii, cugetând, că s'ar putea descoperi lucrurile ascunse, depărtate și venitoare, prin arta magnetismului, și cu deosebire cu ajutorul anumitor muieruțe, cari întru toate depind dela semnul magnetizatorului.” Și după ce ne spune, că în privința aceasta s'au fost dat mai multe decrete, cel din 21 April 1841, și cel din 28 Iuliu 1847, continuă:

„Deși prin decretul acesta se explică în deajuns liceitatea ori neliceitatea folosirii ori abuzului cu magnetismul, totuși atât de tare a crescut răutatea oamenilor, cât neglijând studiul iertat al științei, și umblând mai bucuros după curiozități, se fălesc că ei ar fi aflat ceva mijloc de a divina ori de a spune lucruri ascunse, cu o mare pericolare a sufletelor și cu dauna societății civile”. De unde a urmat, zice mai departe decretul, fenomenele somnambulismului și ale vederii clare, în cari muieruțele acelea spun că ar vedea și lucruri, cari nu se pot vedea; tractează despre religione, cheamă sufletele morților; primesc răspunsuri; spun lucruri necunoscute, și cari se petrec în depărtare. „În toate acestea se află înșelăciune cu totul neiertată și scandal în contra onestității moravurilor, de orice artă ori iluzie s'ar folosi, pentru că s'ar folosi mijloace fizice spre efecte nenaturale”. De aceea îndeamnă episcopii să combată abuzul acesta al magnetismului, ca „turma Domnului de dușmani să fie apărată, credința să fie păzită, și credincioșii încredințați lor, scutiți de corupția moravurilor.”¹⁾

¹⁾ „In Congregatione Generali S. R. et Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. M. supra Minervam (fer. IV. 30 Iulii 1856) Eminentissimi ac Reverendissimi DD. Cardinales in tota republica christiana adversus haeticam pravitatem Generales Inquisitores, mature perpensis iis quae circa magnetismi experimenta a viris fide dignis undequaque relata sunt, decreverunt edi praesentes literas encyclicas ad omnes Episcopos ad magnetismi abusus compescendos.”

„Etenim compertum est, novum quoddam superstitionis genus inveni ex phaenomenis magneticis, quibus haud scientiis physicis enucleandis, ut par esset, sed decipiendis, ac seducendis hominibus student neotericis plures, rati posse occulta, remota, ac futura detegi magnetismi arte, vel praestigio, praesertim ope mulierularum, quae unice a magnetizatoris nutu pendent.”

„Nonnullae iam hac de re a S. Sede datae sunt responsiones ad peculiare casus quibus reprobantur tamquam illicita illa experimenta, quae ad finem non naturalem, non honestum, non debitis mediis adhibitis assequendum ordinantur; unde in similibus casibus decretum est Feria IV. 21 Aprilis 1841. *Usus magnetismi, prout exponitur, non licere.* Similiter quosdam libros eiusmodi errores pervicaciter disseminantes prohibendos censuit S. Congregatio. Verum quia praeter particulares casus de usu magnetismi generatim agendum erat, hinc per modum regulae sic statutum fuit Feria IV. 28 Iulii 1847: *Remoto omni errore etc.*” (Decretul de mai înainte.)

„Quamquam generali hoc decreto satis explicetur licitudo, aut illicitudo in usu, aut abusu magnetismi, tamen adeo crevit hominum malitia, ut neglecto licito studio scientiae, potius curiosa sectantes magna cum animarum iactura ipsiusque civilis societatis detrimento, ariolandi divinandive principium quoddam se nactos gloriantur. Hinc somnambulismi, et clarae intuitionis, uti vocant praestigiis mulierulae illae gesticulationibus non semper verecundis abreptae, se invisibilia quaeque conspiciere effutunt, ac de ipsa religione sermones instituire, animas mortuorum evocare, responsa accipere, ignota ac longinqua detegere, aliaque id genus superstitiosa exercere ausu temerario praesumunt, magnum quaestum sibi, ac dominis suis divinando certo consecutur. In hisce omnibus quacumque demum utantur arte, vel illusionem, cum ordinantur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita, et scandalum contra honestatem morum.”

„Igitur ad tantum nefas, et religioni, et civili societati infestissimum efficaciter cohibendum, excitari quam maxime debet pastoralis sollicitudo, vigilantia ac zelus Episcoporum omnium. Quapropter quantum divina adiutrice gratia, poterunt locorum Ordinarii, qua paternae charitatis monitis, qua severis obiurgationibus, qua demum iuris remediis adhibitis, prout attentis locorum, personarum, temporumque adiunctis, expedire in Domino iudicaverint, omnem impendant operam ad huiusmodi magnetismi abusus reprimendos et avellendos, ut dominicus grax defendatur ab inimico homine, depositum fidei sartum tecumque custodiat, et fideles sibi crediti a morum corruptione praeserventur”.

Cfr. *Collectanea etc.* pag. 685 nr. 1754.

Spiritismul.

Conceptul exact al spiritismului, dacă vrem să fim imparțiali, nu-l putem da, până ce nu vom studia natura fenomenelor spiritistice. Motivul este, pentru că auctorii, cari se ocupă cu fenomenele spiritistice, și cu explicarea lor, nu sunt de acord. Căci pe când unii (*Dr. Perty* † 1884, *Crookes*, *Lombroso* etc.) vreau să vadă într'însele nește fenomene naturale produse de forțe naturale, dar până acuma necunoscute; pe atunci alții atribue fenomenele spiritistice spiritelor din lumea cealaltă. Și cești din urmă, încă nu sunt de o părere; căci pe când unii le atribue sufletelor morților, de ex. *Allan Kardec*, care mai înainte se numia *Leo Hipolit Denisard Rivail*; *B. P. Hașdeu*, și în general toți spiritiștii; pe atunci alții, de ex. *Dr. Schneider*, *Dr. Schneid*, *Dr. Anton Dippel*, *Gio. Giuseppe Franco*, etc., le ascriu spiritelor sau ingerilor răi.

Dar ca totuși să avem ceva idee despre spiritism, deja dela început, voi expune conceptul spiritismului, fie și numai în general. Sub *spiritism* așadar se înțelege un complex de fenomene și de fapte, cari stărnesc mirarea noastră, împreunate cu unele descoperiri, produse de nescari forțe naturale necunoscute ori de spirite din lumea cealaltă.

Articolul I.

Istoricul spiritismului.

Spiritismul de azi s'a născut în America, în Statele-Unite. Acolo nu departe de New-York era o comună: *Hydesville*, și într'nsa o familie săracă, dar cinstită, cu numele *Fox*. Cinci erau membrii familiei: părinții și trei fete: *Lia*, *Caterina* și *Margareta*. Într'o seară din Iunie 1847, mergând copilele să se culce, una din ele lovi dealungul un obiect din casă, ca în jucărie. Spre mirarea lor loviturile se repetă de sine. Ba începură să se audă lovituri sau pocnituri de acestea și în alte mobile din casă, apoi în pereți, padiment și plafon. Repetându-se bătăturile acestea, și mai cu samă sara, fetele împreună cu mama lor, începură să vegheze și să cerce cauza loviturilor. Una din ele, *Caterina* își trase degetele de pocniră la încheieturi, și invită pe necunoscutul cu vorba, să facă și el așa; și numai de cât se auziră pocniturile corăspunzătoare, în aer. Lovi încet masa pe partea din jos, și lovitura înceată se repetă. Ziseră deci necunoscutului, să bată una, două, trei, etc., și așa se întâmplă; să le spună, că de câți ani sunt, și le-a spus. Era limpede pentru ele, că au de a face cu o ființă înțelegătoare. De aceea vreau să între cu ea în conversație, și statoresc nește semne convenționale: O lovitură să însemne: *nu*; două lovituri: *se poate*; trei: *da*. Dar mijlocul acesta de comunicație intelectuală nu era îndestulitor, pentru că cu ajutorul lui nu puteau să primească destăinuri dela necunoscut, ci numai răspunsuri la întrebări, cu: *da*, *se poate*, *nu*. De aceea statoriră alte semne convenționale. Scrieră altabetul pe o hârtie, purtându-și degetele pe litere. Când ajungeau la litera, ce o voia necunoscutul, se auzia o lovitură. Scriau apoi literile însemnate, formau cuvintele, și în forma aceasta primiau destăinuri dela necunoscut. Necunoscutul zicea că ar fi spiritul unui anumit *Carol B. Rosna*, carele ar fi locuit în casa aceea, și cu cinci ani mai înainte ar fi fost omorât și îngropat în pivniță. Săpară deci în pivniță, și de fapt și aflară la o afunzime de câteva urme, nește resturi de osămiute.

Vestea despre cele ce se petreceau în casa lui *Fox*, se lăftă în întreagă comuna. Curioșii veniau cu grămada. Unii ziceau, că ar fi înșelăciuni de ale copilelor *Fox*; alții credeau că ar fi lucruri necurate. Ba locuitorii atăcară chiar și copilele, așa că numai cu ajutorul poliției putură să fie mântuite de furia poporului. *Margareta*, văzând cum stau trebile, a trecut la religionea catolică, căci familia *Fox* era protestantă. Eșiră și două comisiuni la fața locului, cari constatară faptele, și enunțiară, că n'are loc înșelăciunea din partea copilelor.

(Va urma.)

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 8. cu următorii sumari: N. Iorga, Despre teatrul „Național“ al capitalei Românești. — D. Naun, Rivalul (poezie). — Teodor Porcuie, Partidele politice din Rusia și mișcarea națională a Românilor din Basarabia. — Ecaterina Pituș, Sonet. — Ion Bârseanu, Din Constanța la Constantinopol. — Fatma, Caiet blând respiră-te (poezie). — X., Cugerări. — Virgil Caraiivan, Aliman Voinicul. — J. M. Marinescu, Hibogabal (sonet). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: La Mănăstire; Casă de poșta (după Doussault). Ilustrații.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Bichigiu (Năsăud) în urma coresp. Dto 28/12 1905 sau îndreptat și anul 1906 este achitat. *Capnic* pe 1906 sem. I. *R. Ios, Orade* pe 1906 sem. I. *Vaidel* (Orăștie) pe 1905. *Mihail* pe 1905. *Girold* pe 1905. *Aghireș* pe 1905. *Blagea* pe 1906 sem. I. *Sescaș* pe 1904. *Sacalul-de-Câmpia* pe 1905. *Kis-Sajó* pe 1906. *Oarfa-de-Jos* pe 1906. *Mihaciu* pe 1905. *Tămăria* pe 1904 și 1905. *Bernadea* pe 1906. *Dârgea* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 întreg. *Sibiu* pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. I. *Arad* pe 1900, 1901 și 1902 sem. I. *H. T. Mociu* pe 1906. *Drămbariu* pe 1905. *Borgo-Bistrița* pe 1903 și 1904. *Foaia Vă* merge din Ianuar 1899, și ați plătit în 21 Ianuar 1899 2 fl. în 17 April 1899 1 fl. și în 11 Aug. 1899 3 fl. Cu acestea s'a plătit anul 1899. În 1900 și 1901 nu s'a plătit nimic. În 22 Ianuar 1902 sau plătit 12 Cor. prin cari sau chitat an. 1900; iar în 30 Iunie 1903 s'au plătit 24 Cor. prin cari s'au chitat anii 1901 și 1902. În anii 1904 și 1905 nu s'a plătit iarăși nimic. — Acum, în 15 Februar 1906 s'a trimis 24 Cor. și prin ele se chitează, precum am amentit mai sus, anii 1903 și 1904. Deci an. 1905 rămâne în restanță. Alți bani dela DVoastră nu am primit; și de cumva ați mai trimis, — binevoiiți a ne comunica când și cui ați trimis, ca să vedem de ei și să îndreptăm greșala. *Simană* pe anii 1899 și 1900 *Remetemeș* pe 1895 sem. 2-lea. Dacă ați primit foaia și a-ți cetit-o atâtea ani, să cuvine, ca să Vă Ingritiți și de plățirea ei... La atâtea provocări ce V'am făcut, nu ați reflectat de loc; iară acum ne răspundeți sofisticate: că nu puteți plăti foaia, fiind ea prenumărată pe numele *Augustin Pelle*. Vă rogăm a ne spune, cine li sunt urmașii, și unde să adă? ca să ne adresăm acelora, să-și facă datorită. *Medias* pe 1905. Recepția postală servească drept cuitanță. *Orăștie* pe 1906. *Lopadea-rom.* pe 1904. *Silvașul-sup.* (p. Hațeg) pe Nov.—Dec. 1905 și întreg an. 1906. *Ūcea-de-sus* pe 1903 sem. 2-lea. *Ufaldu-rom.* (p. Teaca) pe anii 1900—1905. Primiți mulțămă. *Gărbău-ung.* pe 1899, 1900 și 1901 sem. I. *Curșău* pe 1906. *Er-Hatvan* pe 1906 sem. 2-lea și 1907 sem. I. Regretăm greșelile din Calendar, și Vă rogăm să binevoiiți a ni-le arăta, ca să se îndrepte pe venitor. *Afel* pe 1905 și Ianuar—Februar 1906. *Gardánfalva* pe 1905. *Váradolaszi-rom.* pe 1906. *Batizvasvári* pe 1906.

Durerile de stomac

sunt în celea mai multe cazuri urmările unei mistuiri slabe și apar ca **insomnie, lipsa poftei de mâncare, junghieri, jăgărae, sgârçieri de stomac, amefeli, durera de cap, tușă cu flegmă, anemie, clorosă, gălbănare etc.** și cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngrijă din bună vreme. — Contra durerii de stomac, s'a folosit de mult și se folosește și azi cu mare putere de **vindecare picurii de stomac dela MARIACELL** cunoscuți sub numele

Picuri de stomac alui Brady cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunoștință și mulțămă.

Când li cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele picurii de stomac alui Brady și să nu ne lăsăm înduplecați să ni-se dea alții.

Picuri lui Brady sunt pachetați în scutul roșie și afară de marca din jos sunt provăzuți și cu semnarea preparatorului.

Ca să ne ferim de imitațiuni trebuie să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K. „Regele Ungariei“

Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, spedându-se înainte 5 cor. vei primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. vei primi 3 sticle dublu franco.

O interesantă broșură de informațiuni să dă la cerere gratis

(32) 5-6

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu.** Studiū critic . . . . . —30
3. **Câte-va momente din începuturile bisericii rom.** de C. Anner . . . . . —20
4. **Nume de familie la români din Ungaria,** de A. Viciū . . . . . —12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . . —16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —16
10. **Cele două conștiințe,** piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehau . . . . . —40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
 crudo . . . . . 6 cor.
 legat . . . . . 9 „
 Pe hârtie velină consistentă:
 crudo . . . . . 5 cor.
 legat . . . . . 8 „

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), **insomnie** vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbănare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morbură vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morbură mai ușore.

Spediția centrală de vânzare li trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (44—52)

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădlei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☜

Mare deposit de sticle măritoare, ocheane și binocle

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și efin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat. ☜

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, costă 7-50 coroane.

(5) 21—52

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face și prin rambursă ori prin trimiterea ba.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, s. Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☞ Săpun de toaletă ☜

pregătit din: trandafir, liliie, viole, resedă, jasmín, lăcrămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 17 Martie 1906.

Numărul 11.

Program și tactică.

I.

Lupta, ce au purtat-o până acuma magiarii cu Monarhul, s'a sfârșit cu înfrângerea celor dintâi. Cel puțin deocamdată. Ce va aduce viitorul, aceea încă nu se poate ști. Opinia publică magiară foarte cu drept se întreabă, cum s'a putut fătămpla, că glasul celor 20 de milioane de magiari (?) a întimpinat rezistența cea mai hotărâtă, și că oare cum este posibil, ca în veacul al 20-lea, la strigătul unei țări întregi (?) să te provoci la ascuțișul săbii?

Numai că este o mistificare la mijloc. Cei ce strigă, magiarii înșiși, știu foarte bine, că dieta actuală nu este țara și înzădar s'a sforțat majoritatea dietei, să zicem coaliția, de a duce la biruința așa zisele pretensiuni naționale în contra voinței Coroanei, că a trebuit să capituleze, să se convingă, că la Curte sunt cu mult mai bine informați despre opiniunea adevărată a țării, și că de loc nu să sparie de amenințările 48-iștilor. Mistificarea n'a succes de loc. Coaliția se provoacă la „națiune”, la țară, dar nu-i crede nime.

Țara e pacinică și liniștită, semn învederat, că absolutismul tot așa de ușor îl supoartă, ca și constituționalismul de până acum.

S'a putut convinge acum coaliția, că dacă nu are țara, adevărată țară la spate, sunt așa de pitici, așa de imbecili, cât absolut nimica nu pot face.

Sprijinul naționalităților le-a lipsit de tot. Coaliția, deși cam târziu, dar a simțit-o aceasta. A recurs deci la o tactică nouă. A întins mâna fraților Croați, a întins-o fraților sârbi, a întemeiat foaia „Lumina” ca s'o întindă și fraților români, dar cu toate frăție-

tațile acestea, miliția, fără considerare la urmări, a împraștiat dieta.

Ei bine, noi trebuie să ne dăm seama de tactica aceasta nouă a coaliției, care se apropie cu cuvintele cele mai dulci de noi, și a cărei bunăvoință, să zicem așa, față de pretensiunile noastre, o am văzut acum tot mai des în coloanele lui „Magyarország”, care după cum știut este, înainte și numai cu un an, avea alte cuvinte la adresa naționalităților.

Noi putem zice aceea, ce a zis presidentul clubului dietal naționalist Mihali, că ne e absolut indiferent, care formă constituțională va eși învingătoare, dară nu ne e indiferent, că oare, care va fi aceea, care ne va asigura pe viitor existența noastră națională. N'ar fi deci chiar nimic nenatural, dacă românii ar lupta în tabăra chiar a kossuthiștilor, dacă aceștia ne-ar asigura libertatea noastră națională, dar cu un program hotărât, bărbătesc și clar, fără rezervațiuni mentale și pășind în fața opiniunii publice magiare, cu toată rezoluția pentru realizarea aceluia. Dar, care e omul acela din țara ungurească, care să ne arete, că în programul kossuthist, să face și numai alușiune la noi, că acesta ar ținea cont de împrejurarea, că acila noi sunt și mulți cetățeni de altă limbă și naționalitate, cari nu pot fi trecuți cu vederea și numai pentru-că sunt mai mulți, decât elementul stăpânitor? Mai mult, nu numai, că nu aflăm nimica pentru noi în programul coaliției, dar le aflăm pe toate în contra noastră: limbă de comandă magiară la întreaga armata din țara, unde ostașii naționalităților formează majoritatea; magiarizarea instrucției, ca punct cardinal; abandonarea votului universal până la timpuri mai bune, adică până la timpurile acelea, când instrucția magiară, și miliția magiară, vor fi preparat bine terenul pentru acesta. Dară

abstragând dela acestea, ce promite oare coaliția în privința economică? Vrea oare darea progresivă, parcelarea bunurilor statului și esarândarea lor la comune, reforme de a înlesni traiul micilor proprietari, industria etc. Bine să cetească cineva, dacă va vrea să afle ceva din toate acestea în programul coaliției. Da, fraze de ale lui Apponyi, de constituția țării, miliție națională, independență vamală, Rakoczy Ferencz, Kossuth Lajos, Königrätz, ș. a. sunt destule, cât e mirare, cum au putut orbi oamenii aceștia țara cu vorbe goale, fără să spună odată hotărât, ce vreau și cum au de gând să ferească țara. Și dacă magiarii totuși se înșiră sub drapelul independenței, poate o fac dintr'o ambiție foarte nobilă națională, dară că noi, ce nevoie am avea, să le purtăm armele, să le scoatem castanele din foc, când ei nouă în schimb absolute nimica nu ne dau, ba dacă ar eși învingători, am avea destule motive de a ne teme, ar fi din partea noastră cea mai mare nematuritatea politică.

Programul partidului liberal, de sub conducerea contelui Tisza István, încă nu e mai bun pentru noi. Programul e pactul dela 67, acum încărcat de un bogat cuprins național. Cum l-a executat programul acesta o știm bine. Pe lângă toată legea de naționalități, când era vorbă să ne zdrobească pe noi, făceau mai mult, decât cereau chiar 48-iștii. Pașa lor a fost atotputernic. E neexplicabil, cum a fost în stare un astfel de partid, să stăpânească țara. Cu idea de stat unitar Tisza Kálmán, a orbit țara întreagă, apoi a făcut ce a vrut, dar că ce nefericiri a adus asupra țării domnia acestui partid, aceea istoria viitorului o va spune mai lămurit.

Atâta vedem cu toții, că segregările, comasările, ocrotirea oligarhiei scăpătate, în contul comunelor și a sutelor de familii, prote-

jarea jidivilor și a consorțiilor străine, exploatarea țării cu toate mijloacele, să leagă toate de domnia acestui partid. Că oamenii fug în America, că rutenii sunt expropriați de jidovi, că țara e slăbită de sărăcie, că dările și aruncurile cresc înspăimântător, că socialismul e general, și că naționalitățile sunt toate învrăjbite cu magiarii, sunt roadele politicii tisaiste.

Și e de mirat, că acest partid și astăzi mai crede la o reînviere. Tisza István cu tot cinismul susține, că țara mai are lipsă de partidul liberal. Dar oare cine-s aceia, cari să mai aibă lipsă de partidul liberal? Naționalitățile? Nu credem!

Chiar de tot uitate de sine ar trebui să fie naționalitățile, dacă și-ar mai da sprijinul lor unui partid cinic de îngâmfat și astăzi, când steaua lui e amenințată să apună pentru totdeauna. Căci puțini vor fi și magiarii, pe cari îi va mai încălzi ideile lui Tisza István și programul sarbăd, dușman ori-cărei libertăți, cum nu poate să mai aibă partid constituțional în întreaga Europa.

Rămâne încă programul lui Fejérváry, cu care ne vom ocupa în numărul viitor.

Activitatea socială a preotului.

E vorba de chestia *activității sociale* a preotului.

Este lipsă de aceasta la noi? Este. Cred, că nici nu am lipsă să dovedesc aserțiunea aceasta. Pentru aceea mă voi restringe numai la unele aparițiuni.

Mai în rândul trecut dl George Hubic, cunoscut tuturor din însuflețiiții articoli, publicați și în „Unirea“, a scris în „Alkotmány“ nește articoli, în cari atinge și chestia noastră socială, relevând față de lăscul unora, ce și-l permit pe scoteala bunei rezolviri a chestiei acesteia, — indiferentismul altora pe terenul numit. Tot în „Alkotmány“ a scris un alt domn, Gedeon (care să zice că ar fi un profesor dela Beiuș), articol sub titlul: „Románjaink“, în care se descrie clar și fără nici un respect de foaia ungurească, în care să publică, starea tristă a poporului român din Ardeal și Țara ungurească; numai în aceea greșește, că descrie în colori prea întunecate mizeria poporului român de peste tot, întrucât generalizează stările deplorabile, între cari se află mai ales poporul din jurul Beiușului și din alte părți singuratic.

Fiind scopul meu a arăta urgenta necesitate a unei activități sociale a preoțimii, trebuie să mă ocup pe scurt și eu cu starea socială de astăzi a poporului nostru. — Poporul e prea sărac. Nu numai că sunt mulți așa numiții „sărântoci“, cari n'au nimic, numai din agonisirea mânilor să susțin, — dar și unde ar fi oamenii în o poziție mai bună, toate merg așa sărăcăcios. Agricultură merge în nește forme vechi, fără de a aduce foloasele unei agriculturi moderne; prăsierea vitelor, pe unde e îndatinată, încă nu aduce câștigul, ce s'ar putea

avea după acelea, cu un cuvânt: ne lipsește o economie rațională. De industrie, comerțu românul să știe, așa apoi plătește altora, în loc de a câștiga el dela alții. Traiul românului e slab: vîptul de multe ori nesuportabil, locuința nesănătoasă. Sărăcie și necultură, din care provin apoi nenumărate rele pe terenul moral. Alcoolismul, după ce ruinează pe bietul țaran trupește și sufletește, îl mai face și rob al jidanului, așa, că nu-i rămâne alta, decât emigrarea. Apoi concubinatul, diferitele superstiții și ignoranță în cele religioase! Pe alte locuri, unde stările materiale is mai bune, să încuibă: lăscul fals, prăsierea portului și a datinelor strămoșești și introducerea unor obiceiuri corupte și porturi nepotrivite pentru noi.

De toate acestea și de alte rele suferind poporul, pe sine nu să poate lumina. Numărul analfabeților e mare, oamenii nici nu pot, dar și cari ar putea, nu cetesc gazete, cărți folositoare populare.

Deci cine să-i ajute, cine să-i lumineze și să-i scoată din sărăcie, cine să poarte grije și de talpa țării? În alte țări să îngrijește statul de popor, la noi? himera magiarizării umple toate: dau poporului școli magiare, cu a lor cultură, lumină, dar nu-i dau pâine, untură, slănină. Inteligența noastră mireană iară ce poate face? Deoparte nu stă în atingere nemijlocită cu poporul, ca să poată face aceasta, are lipsă de unele forme mai bătătoare la ochi aceleora, cari tot ar suprima, sub pretextul „mântuirii patriei“; de altă parte și față de inteligența noastră e poporul cam rezervat. Ajungem acolo, că nime nu poate ajuta poporul nostru, ca acela, care e în nemijlocită atingere și care ar trebui să fie în cea mai bună relație cu el: preotul său. Deci în

FEUILLETON.

DOUA IUBIRI.

(Continuare.)

3

Popa și preoteasa în ziua aceea n'au vorbit nimic, dar sara Maria nu se mai putu stăpâni.

„Iancule, ni-se prăpădește feciorul! Nu era mai bine, cum am zis eu? Să-l fi trimis la preoție! Vezi că nu-l trage inima să mai umble la străini.“

Popa cum se frământase cu gândurile toată ziua, răspunse scurt: „Nu se prăpădește. Știu eu că o să-i prindă bine. Las' că-i trece! Tot popă o să fie din el odată.“

* * *

La școală, Dan sta de multe-ori cu cartea în mână ceasuri întregi și nu putea învăța trei șire. Dar după-ce odată dase un răspuns așa de slab, de se cruci profesorul și se miraseră conșcolarii, mândria de student bun îi învioră sufletul. Coșil e el acum, într'al 19-lea an, să se lase dus de farmecul poveștilor ca copiii? Doar' e o prostie și numai să te gândești, să te pui alături cu copila unei baronițe, tu un copil de popă românesc de pe sate. Mare prostie! Și Dan se puse pe învățat, și cerca meru să-și țină gândurile acasă. Și le-a ținut el până odată, când servitorul dela școală îi ceru doi bani, căci are să-i deie o carte. Va fi vre-o scrisoare de-acasă. Dar nu era de-acasă, căci popa Iancu nu i-a scris nici când o cartă ilustrată. Doamne sfinte, de

unde va fi, căci Dan nu a primit în viața lui ilustrate. O scrisoare mărunță, fină, așa de necunoscută de nu ar fi ghicit în veci, de unde să fie. Când i-se opriră însă ochii pe pecetea poștii. Dan se albi ca perețele. Ascunse grabnic ilustrata în buzunar și intră în clasă. A rămas în scaun, fără să se miște trei ceasuri, și fără să cunteze să se nite la cine-va. Acasă numai o scoase cu teamă din buzunar, și ceti de vre-o zece-ori, până o înțelese. Și era o slovă ca tipărită!... „Die Dan, dacă ai vrea așa nrma bucuroasă o corespondență cu Dta. Mi-ai trimite vești de pe acolo, eu vești de pe la noi. Spune-mi vrei? Ella.“ Lui Dan i-se pără că s'a făcut de-odată primăvară. O lumină mare îi umplu sufletul și nu știa de ce. Vedeă lumea întreaga altcum. Nu-i mai pără nepotrivit ca el să steie de vorba cu Ella, dimpotrivă i-se pără, că altcum nici nu ar putea să fie, decât să se apropie tot mai mult de lumina aceea. Îi scrisese, dar că s'a bucurat din inimă de scrisoare, și că va coresponda totdeauna cu cea mai mare plăcere. Dar când să o adreseze, rămase zăpăcit. Unde să i-o trimită? Ella uitase să-i deie adresa. A doua zi, într'o scrisoare închisă, fata îi spusese să nu se supere, că a fost așa de încurcată, încât a uitat să-i deie adresa.

Dan trimise acasă o epistolă plină de seninătate și de viață. Așa bine nu s'a simțit, de când e la școală, ca în anul acesta. Învăța tot mai ușor, și răspundea de nimea pe dascăli.

„Vezi, am spus eu că-i bine! Las' că-i bine așa!“ zicea popa. Prin depărtarea mare sufletul lui Dan și al Ellei se apropiau tot mai mult deolaltă. Dan simția că să

fie Ella acum aci lângă el, mai ales, dacă ar fi și mamă-sa baronița, n'ar pută să-i vorbiască pentru lumea asta așa de liber, cum îi seria. Când lua peana în mână, nu-și aducea aminte că cine-i Ella, ci o vedea numai așa, cum a văzut-o mai întâi, cu palărioara albă, cu ochii și sprincenele negre, și încolo zăpadă din pădure. Simția cum i-se odihnesc ochii de mură pe chipul lui, și vedea iar o lume nespuse de frumoasă când i-se uita mult în ochi. Își scriau așa de pretinește, așa de sincer, de abia așteptau amândoi să vie vacanța să se întâlnească. Cătră sfârșitul anului lui Dan i-se pără că i-a trecut ori-ce sfială și era hotărit să meargă la baronița cât ce va ajunge acasă. Că-i scrisese Ella acum în primăvară, c'au înflorit florile toate și e un miros de tei, de te îmbată, și că ea așa se simte de singură, deși numai de-o săptămână a venit acasă.

Preoteasa, când îi văzu așa voios, așa de mândru, nu mai știa cum să se învârtă în jurul lui. Iar Popa Iancu îi puse mâna pe umăr și-i zise cu un glas plin de căldură mare: „Să trăiești, Dane, feciorul meu!“

Dan în cea dintâi Duminecă spuse foarte serios: „Vedeți, eu cunosc pe baronița, cunosc și fata! Până acum a mai mers iac'asa. Eram băiat. Dar acum cred că trebuie să merg odată la ele, că de nu, vor gândi că-s urs din pădure.“

Preoteasa îi răspunse cu ochii plini ne bucurie: „... vezi bine că se te duci. Nici nu se poate altfel. Să nu gândiască că ești...“

— Ce să gândească? Ia, spune tu ce să gândiască? zise răstit popa, care tresări, când auzi pe Dan vorbind de baronița.

primul rând preotul ar avea să fie conducătorul poporului și în cele materiale.

Într'adevăr, preotul nu e numai duhovnicul poporului. El e în toată privința păstorul și părintele aceluia. Ce însemnează: a fi părinte? însemnează: a avea pe cineva, cine stă mai aproape de inima ta, cine ți-e mai scump, a cărui soarte te interesează mai mult și a cărui bunăstare e unica fericire a vieții tale. Ce însemnează: a fi păstor? însemnează: a avea sub grija ta o turmă, unica avere a ta, fără de care nice tu nu ai putea fi, prin urmare a cărei interese și interesul tău propriu! Păstorul bun își dă viața pentru oile sale; ce ar fi, dacă el numai ar muige, ar tunde oițele sale, le-ar lua mielușei, dar altcum le-ar lăsa în mila Domnului; vrednic ar fi acel păstor de turma sa?...

Iată pentru ce trebuie, că preotul român astăzi să se intereseze și de lucrurile sociale! Zic: trebuie, căci și așa destul am neglijat. Recerința aceasta dela noi trebuie să o înțelegem în fine și noi, cum au înțeles-o deja de mult în Germania, Austria, chiar și la ungurii noștri. La noi activitatea socială a preotului n-are numai însemnătatea bisericească, ci și națională, fiindcă în altă formă poporul român de dincoace nu să poate mântui, dar și de n-ar fi împrejurarea din urmă, preoții și atunci ar avea datoria de a lucra, căci toate mișcările social-democratice au de scop suprem: suprimarea bisericii și lățirea ateizmului în popor. La noi Biserica a fost totdeauna cel mai mare binefăcător al poporului, românul e încă și astăzi religios, biserica e instituție națională, ce va fi, când ne vor răpi și acest scump dar al lui Dumnezeu din mâna lui?...

Deci trebuie să ne ocupăm cu socialismul! Pe unele locuri s'a ivit deja social-

democrația, acolo munca e mai urgentă, pe alte locuri încă nu; dar peste tot e de lipsă.

Papa Leo a XIII-lea în enciclica sa edată în chestia muncitorilor în 15 Maiu 1891 (Rerum novarum) a zis: „toți membrii clerului să se nizuiască, a susține și valida între toate stările, principiile fundamentale ale Evangheliei: a conlucra prin toate mijloacele, ce le stau la îndemână, spre binele poporului!“ Cari sunt apoi acele mijloace, cari stau la îndemână unui preot, spre a putea dezvolta o activitate socială, asta acuma nu o discut. Asta ar afla-o toți aceia, cari, interesându-să de cauză, vor studia lucrul. Căci asta formează obiectul unor studii multilaterale și unei activități practice. Scopul meu fu numai, a arăta necesitatea acestei activități, momentul chestiei, și a deștepta prin aceasta interes față de cauză. Făcui asta, deoarece doresc, ca nu numai în foi ungurești, să se trateze chestiile noastre, ci și aici între noi; și o făcui acum, pentru că e bună materie de meditație pe post. — Mântuitorul vorbește în Evanghelie despre unele dughuri rele, cari nu se pot izgoni altcum, decât numai prin post și rugăciune. Aceste dughuri sunt la noi: năcazurile sociale de mai sus, dar mai ales: spiritul indiferentizmului și la aceia, cari pot face ceva. Căci nu toți preoții noștri să pot scuza cu aceea, că din starea lor materială nu pot face nimic; sunt, și cari ar putea face, și apoi nici nu trebuie să fie toți apostoli, sunt destui 12.

Să iubim poporul nostru, dar nu cu vorbe goale, cari numai măresc durerea, ci cu iubire activă, care vindecă toate relele: Să zicem și noi ca Hristos: „mi-e milă de popor“, și să avem de grije, ca nu cândva, să zică și despre noi: „fiindcă au durmit

oamenii, a venit dușmanul și a sămănat neghină“.

Misiuni populare și socialism creștini: acestea ne vor mântui!..

Onea.

CORESPONDINȚE.

Din dieceza de Orade.

— 14 Martie n.

Cu ziua de astăzi dieceza gr-cat. a Orăzii mari a mai făcut un paș uriaș către ținta ameliorării sorții triste a văduvelor și orfanilor de preoți din aceiaș dieceză. E vorbă adecă de proiectul Ilustrității Sale Dr. Radu, episcop de Orade, emanat cu grațioasa ordinațiune de dat. 27 Februarie, sub nr. 318—1906, — și comunicat cu toate oficiile parohiali, cu acel scop, — că mai înainte de ce s-ar stabili să se ia la dezbateri în sinoadele tractuali din această primăvară, — apoi concludul dezbaterilor să fie susținut Preaveneratului Ordinariat.

Toți, cari gemem sub povara aproape insuportabilă a grijilor familiari — avem să dăm azi mulțumită lui Dumnezeu, cu lacrimi în ochi, — pentru că în fine fură ascultate ale noastre nesfârșite suspine, înălțate de zeci și zeci de ani spre ceriuri — să se îndure Tatăl mililor a croi o soarte mai tolerabilă, dacă nu pentru noi, — pe sama familiei noastre măcar, despoiată de razimul său natural, de capul familiar... da, da, — zi de bucurie sfântă și mângâitoare este ziua de azi pentru a noastră Dieceză. Actualul Arhiepiscop, bunul nostru Episcop Demetriu, fu ales de Tatăl ceresc, să picure balsamul răcoritor pe a noastră rană cumplită, și de

— Stai numai, Iancule, nule lua toate ca o furtună. Uite, se cîvine... .

— Mie-mi spui ce se cîvine? Nu știu eu? Auzi acolo, să vie ea să-mi spue... .

— Dacă nu vrei, nu mă duc. tată. Dar' ce-i dacă mă duc? D-ta știi că am fost odată în trăsura lor. Știi, atunci ai zis să merg. Mă duc și vin. Ce-i într'asta? "

Popa Iancu privi îndelung la Dan. Îi pără așa de liniștit, așa de cuminte, și totuși, Doamne, ce ochi rugători avea acum. I-se pără că stă așa de hotărît în fața lui, ca atunci când l-a dus mai întâi la școală străină, când i-a zis: „Rămân, tată!“ Ca și când i-ar fi părut rău de pornirea lui, îi zise cu glasul așezat: „Du-te, Dane, de ce să nu te duci. Iacă, mie de mamă-ta mi-e, că se tot pune să-mi deie sfaturi.“

Baronița îi cine știe prin ce odaie, într'un fund de divan, dar Ella, în veranda dinaintea casei grele. Încearcă să acate niște vițe sălbătice, să steie așa încurcate, să nu pătrundă soarele. În după amiaza aceea Ella i-a arătat toată frumuseța grădinii, și când se despărțiră — fără să se întâlnească și cu baronița — numai atunci a văzut Dan bine, cu ce ochi se uită fata asta la el. Doamne, ce mai ochi, de să meargă Dan acasă și să-și sărute sorioarele, una de 11, alta de 12 ani, încât să se mire preoteasa ce-i de capul lui.

Dar după vizita dintâi, nu mai treceau două zile, ca Dan să nu meargă în grădina largă cât un hotar. Baroniții îi părea bine că fată-sa are cu oine-și petrece și-i ducea pe amândoi cu dansa la plimbare în trăsura.

De multe-ori se găndia baronița că vore ce se va alege din fata ei? În socie-

tățile baronilor vedea bine, că nu-i place, că, neștiind cum să se poarte cu lumea, nu o bagă nimeni în samă. De altcum, rămase de mult văduvă, a trecut prin multe năcazuri și măreșii de-odată, când trăia baronul, era pe cale de a se șterge. Pământurile se împușinau, numele lor nu-l mai cetiau pe nicăiri. Fata o crescuse într'un institut de călugărițe. Numai de un an a eșit de-acolo. De aceea poate că e așa de nepricepută încă și așa străină de lume.

Și fata asta, Ella, era tot ce mai avea pe lume, tot ce mai rămasese dintr'o veche familie boierească, cu nume măndru. N'ar fi fost în stare să se împotrivescă la cea mai mică voință a copilei. La ce s'ar și împotrivi? Ea a băgat de samă că Ella prinde să bată din aripioare, a văzut și s'a bucurat din tot sufletul. Ce e viața asta, când trăiești ca o bucată de lemn? Și ce primejdii puteă să nreze de aci? Nimic! I-se distrage fata și odată va râde mult ea însă-și, cum a scâlciat capul unui fecior de popă românesc.

Nu mai cât nu se întâmplă toate după cum judecă împărații chiar. Că gândul merge drept, din treaptă în treaptă, dar inima are atâtea ascunzișuri, de nici când nu știi care va eși la iveală.

În vacanța aceasta și cea din al doilea an — cea din urmă vacanță a lui Dan ca student la gimnas — tinerii au ajuns acolo, încât întâlnindu-se nu-și mai puteau lua ochii unul dela altul, iar când nu se vedeau, gândurile le erau aceleași.

De multe-ori în liniștea inserării, din grădina încinsă de zid, se auzia glasul curat, puternic, miădios a lui Dan, cum se înalță

și plutește peste întinderea aceea străină. Și când suspinele din urmă ale doinei muriau prin întunerecul stejărilor bolțiți, murmurul coardelor, îndrăgit par'că de cântecul, care s'a stâns, se înalță sfios ca și când i-ar fi teamă, și ca și când totuși ar vrea să ajungă doina de mai înainte. — Drumul trecea pe lângă grădina, și se opriau oamenii în loc, când veniau dela muncă, ascultau, și când plecau mai departe, clătinau din cap, mirându-se.

Popa Iancu auzia și el, cu ochii încrunțați.

„Ce-i asta, Mario, spune-mi înțelegi tu ce-i asta? Știi tu, cum mi-se strânge mie inima? Să vezi numai că n'are să fie bine. Eu știu că n'are să fie bine.“

Îl punea pe Dan să scrie, să copieze. Îi da pe-o zi muncă de patru zile. — „Dane, e lipsă mare de scrisorile acestea. Vezi de le dă gata, că eu nu am vreme!“ Îi venia de multe-ori gândul urât să-i închidă pe Dan acolo în casă, să poată lucra. Punea cheia în broască, dar o scotea grabnic, părăndu-i par'că prea copilăresc lucrul acesta.

Și Dan scria ce scria, dar dela o vreme nu mai putea face nimic bine. Făcea peste greșeli, de se crucia popa Iancu. „Bine, măi Dane, dar cum ai putut să scrii așa! Ia, măi Dane, cum ai putut?“ Dan, palid, ca după boală, se uita cu ochii mari, îndurerăți îndelung la popa, până acesta nu mai putea să-i sufere privirile.

„Lasă-l, părinte, lasă-l să mai iasă pe-afară, că se prăpădește așa. Nu vezi că se prăpădește părinte?“ — Și preotesii i-se umpleau ochii de lacrimi.

atăta decenii deschisă, — să ia în mâinile sale binecuvântate firul scăpat în trecutul depărtat: sanarea stării mizere de tot — în carea se svârcolesc acele stimabile femei, acei băiați de o mai bună soartă.

Căci este în deobște cunoscută mizeria văduvelor, și orfanilor rămași pe ulițe. Ți-se sfășie inima de simțeminte ucizătoare când cugeți și vezi, că până când văduvele altor oficianți, cu o calificatie mult mai inferioară, cu un teren de muncă mult mai restrins, mult mai ușor de parcurs ca a preoților noștri — să bucură de o penziune considerabilă chiar și numai după o activitate bagatelă de zece ani. . până atunci văduvele confrăților noștri — fie fost acești confrăți chiar cei mai harnici și neobosiți muncitori ai „Viei“ Domnului, sau fie muncit chiar și o sută de ani — abia să împărtășesc de o penziune, carea în ochii străinului cult și uman este considerată drept de „crucețiu orbului“. De aici apoi vine, că bietele văduve necum să poată trăi omenește, dar deabia le ajunge pe un cuartiraș și o bucată de pâine uscată. Să nu te miri apoi, dacă împinsă biata de nevoi se angajază la atare boerș de al treilea rang de servitoare, — încă să se bucure că încapă la loc „bun“, — baremi are supă caldă la zi, pecând atăta alții — nici apă rece. — Iar orfani, ? oh, vai de ei! câți și câți să prăpădesc, sporind numai numărul și astfel destul de mare al „lazaronilor“...

Sănarea acestor rele — intenționează „proiectul“ mult iubitului nostru Arhiepiscop, când întru augmentarea „Fondului viduo-orfanal“ prevede a se înlocui vechile prestațiuni, numite „simboale“ cu contribuție de 3% din venitul curat al fiecărei parohii, și anume 2% pentru „Fondul“ pomenit, iar 1% pentru cel al „deficienților“; astfel pres-

tațiunile anuale să duplică în fiecare an, — în loc de 2300 vor incurge 4600 corane...

Se contemplează apoi ridicarea taxelor numite „matrimoniale“ dela 800 (optsute) cor. la 1200 (unamie-două sute) și 1600 (unamie-șesute) cor., după cum adică clericul diecezan ia în căsătorie față de preot din altă dieceză, și respective față din părinți mireni, ori altă confesiune. Foarte corect!

Mult mă îmbucură înnoirea planisată cu privire la stabilirea penziunilor. „Anume s-au făcut patru clase, just fiind, că văduvele acelor preoți, cari au contribuit în fond mai mult, servind la altarul Domnului timp îndelungat — să primească și penziune cât de cât mai mare“, grăește însuși grațiosul rescris. Să statorosească deci pentru clasa I-a adică văduvelor, al căror soț a servit până la al 10-lea an 300 (treisute) cor; pentru clasa a II-a dela 10 până la 20 ani serviciu 350 (treisute-cinzeci) cor. pentru clasa a III-a 20—30 ani de serviciu 380 (treisute-optzeci) cor. iar pentru clasa a IV-a dela 30 ani de serviciu în sus 400 (patrusute) cor. E drept, că nici acum nu poate fi vorba de penziune în întăles strâns, căci capitalele „fondurilor“ menționate nu permit deocamdată așa ceva, — dar de început e destul și cât s'a făcut. Și că pașul prim nu va fi și ultimul, ci începutul unei înaintări grabnice către țintă. . garanță ni-este însuflețirea nobilă a bunului nostru Părinte-Episcop, cu carea a îmbrățișat atât de călduros starea deamnă de compătimire a acelor ființe fragede: a văduvelor și orfanilor „fiiilor“ săi adormiți în Domnul. . .

În fine să ridică și grațiosul anual al orfanilor de preoți, pentru cei orfani de tată în loc de 20 cor. la 40 (patruzeci) cor. iar pentru cei orfani de ambii părinți, — să stabilească un grațios egal cu suma penzi-

unei de clasa I. împărtășiți și de alte favoruri; iar orfanilor, cari cercetează școli medii sau superioare — li-să pune în prospect un stipendiu de câte 100 (unasută) cor.

Iată pe scurt „proiectul“ înălțător de inimă. — Să-i fac elogiul? Of, cine ar găsi cuvinte pentru a lăuda, mai mult a preamări bunătatea, îndurarea și grija părințească, ce arde necontent cu flacări întinse în inima preascumpului nost Părinte-Episcop pentru prosperarea Bisericii lui Hristos, și bunăstarea trupezască-sufletească a turmei sale cuvântătoare! . . Dumnezeu sfântul să-l țină întru mulți ani fericiți! . . Iar nouă Fraților — sfântă datorință ni-se impune, a grăbi cu oboli noștri întru salvarea familiei noastre. Nu cruțați „puținul“, să primească ai voștri „multul“. Deo Ceriul, să fie de fapt: „mult“, „mult“!

G. Hubic,
paroh.

REVISTE.

Budapesta. Săptămâna trecută s'a făcut o schimbare în membrii actualului guvern, anume a intrat la culte Tost Gyula, la finanțe Hegedüs Sándor și la honvezime Papp Béla. Noii ministri au depus deja jurământul în mâinile Majestații Sale.

Cuvintele lui Andrássy, că națiunea resistă cu succes, par așa de comice în fața faptului constat, că comitele pe rând să supun ordinațiunilor guvernului neconstituțional. Foile lor aduc zilnic știri, că comitatele capitulează într'una, părăsind hotărârile luate de a nu se supune ordinațiunilor guvernului.

„Măi, Dane, măi, spune-mi ce-i cu tine, mă? — Spune-mi tu mie, că doar' de aceea ți-s tată!“

— Ce să am, tată, iacă, ce să am?“ Glasul îi era așa de plin de durere, de popa Iancu trei-patru zile nu-i mai da nimic de lucru. Dar de câte-ori îl auzia cântând acolo în grădină, popa Iancu simțea o mânie mare în piept. Atunci ar fi fost în stare să-i tragă o sfântă de bătae, așa fecior june cum-i, de să-l pomenească. Dar când îl vedea, când îl vedea acasă, preotul nu mai era omul de mai înainte.

Dan, în acești doi ani din urmă, drent că s'a făcut bărbat, dar nu așa, cum și-l închipuia popa. Unde s'a mai pomenit în neamul lor obrăzii aceia vestezi și ochii vecinie plini de durere? Și când Iancu își arunca din când în când privirea la chipul „popii cel bătrân“, îi părea că acesta zimbește batjocoritor. Atunci simțea că pe la inimă se împetreste ceva în el și să fi ferit Dumnezeu să nu-i fi zis o vorbă împotriva.

Dar mai avea popa Iancu o nădejde. Dan e primit între clerici și între cântecele de biserică, i-se vor deștepta gânduri mai bune și se va trezi în el sufletul de neam hirotonit al Muntenestilor. Și tot va da Dumnezeu să fie bine.

Dan nu s'a împotrivit. A mers și a îmbrăcat vestmântul lung preotesc, ca oricare alt tinăr. De ce să nu-l îmbrace? Că doar' acum e om mare și trebuie să-și vadă de-o slujbă. — Dar după o lună de seminar, popa Iancu primi o scrisoare scurtă dela superioritate: „Fiul D-tale înainte cu două săptămâni ne-a spus că l-ai chemat acasă, fiind bolnav. Dacă ești mai bine, să vie cât mai în grabă în interesul lui.“

Popa Iancu, cetind scrisoarea asta gemu ca și când l-ai fi jaughiat cu un fer ars prin inimă. Stăru apoi așa ca înlemnit, în mijlocul odăii, cu priviri rătăcite. Eși afară, trântind ușa de se zguduiră fereștile, ca și când ar fi căzut trăznetul pe undeva pe aproape. Prin curte n'a dat de nime. I-se pără că nu stă bine troaca, din care beau vitele. — un trunchin scobit de stejar cât toate zilele. Popa îl prinse, îl ridică de pe pociumbașă, bătut cu muchea toporului un pociumb, ce era mai ridicat, și ridică iar trunchiul. Apoi începă să se plimbe furtunos prin curte dela șopru până la poartă. S'a împedecat de două bucăți de pari. Le-a ridicat și le-a svârșit peste șură. S'a hotărât la ceva. Se ducă și scrie atât: „Sunt tot bolnav. Încă rău. Ștergeți-mi băiatul din șirul clericilor, că poate n'o să mai vie.“

Dar când să între în casă, să facă scrisoarea, iată un român năcăjit intră în curte: „Părinte, să faci bine să vie că-i tare rău mami!“ Popa Iancu privi la el ca la un dușman: „Ce vrei, mă? Iară cu moartea? Pare că fără mine nu puteți muri! Ba puteți, vei vedea tu că puteți!“

Să ierți, Sfinția Ta, dar e în cele din urmă!

— Asta-i! În cele din urmă! Toți așa zic, că-s în cele din urmă! De ce n'ai venit mai de vreme atunci?

— Nu știam că moare, părinte!

— Nu știai că moare! Dar trebuie să aștepti până-i să-și deie duhul? Atunci să vine la popa? Cum v'am spus eu în biserică, mă, când trebuie să spui popii că ți-e bolnav cineva la casă. În clipele din urmă?

— Ci lasă-mă, părinte, păcatele mele, că-mi poate mie ajunge. Nu-mi mai ținea și D-ta acum căzanie!

— Ce căzanie, asta-i minte, mă, minte trebuie să ai!

— Sfinția Ta, vii ori nu vii? Voiam numai să-ți spun că e dorința mamei să te mai vază odată și să mai sărute odată patrafiru, că știe Dumnezeu ce va fi pe lumea cealaltă.“

Popa, ca și când iar fi venit de-odată ceva în minte, zise: „Spui că-i bolnavă rău?”

— Își dă sufletul, Sfinția Ta.

— Săca-ți-ar capul, de ce nu mi-ai spus mai în grabă!“ Și popa își luă grabnic patrafiru și porni, de românul abia se putea ținea după el.

Sara, fără să-i spue preotesei ceva, făcu scrisoarea și o trimise. Dar noaptea întregă popa Iancu nu putu să închidă un ochiu.

(Va urma.)

I. Agârbiceanu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Cei, cari au inscenat rezistența în comitate, să conving înșiși despre zădărnicia acestei acțiuni. Acțiunea rezistenței este lăsată acuma pe mâna ziarelor. Și îți vine mila de „națiunea aleasă”, când o vezi în sforțările ei neputincioase.

Se vorbește multe despre noile alegeri. Nu se știe cu siguranță, dacă se vor face în timpul dorit ori nu. După știri din sorginte serioase, se crede că Majestatea Sa va convoca dieta pe ziua de 7 Maiu, în cazul acesta alegerile ar avea să se facă în April. Să spună și aceea, că alegerile vor fi conduse de Rudnay, ca ministru de interne.

15 Martie, ziua, în care sărbătoreau Ungurii triumful libertății, au petrecut-o de astădată în lamentări și văicăreri.

M a i n o u.

Foaia oficioasă publică numirea profesorului *Dr. Petru Fabian* de canonic prebendat în capitulul episcopesc de Gherla. Noul canonic e născut la 1867. a studiat în Seminarul central din Budapesta, unde a și fost promovat de doctor în teologie. S'a hirotonit în 1892. și a servit ca profesor la Seminariul diecezan. Pe lângă aceea, a fost membru în comisiunea scolastică, la esactorat, în comisiunea pentru examinarea preoților, la inspector. scolastic, secretar la tribunalul matrimonial, catechet la gimnaziul din Gherla. — Preot distins, profesor harnic și priceput, numirea de canonic a fost una din celea mai nimerite.

La mulți ani!

Budapesta, 14 Martie 1906.

Comitetul executiv al partidului național român, a ținut aici la 12 și 13 Martie împreună cu clubul parlamentar al deputaților naționaliști, ședința comună, la care a luat parte și presidentul clubului nostru municipal Dl Dr. Iuliu Maniu. Cu această ocaziune, pe lângă rezolvirea mai multor afaceri curente, s'a redactat în mod definitiv și textul manifestului, adresat poporului român slovac și sârb.

În acest manifest, care va apărea în zilele proxime, clubul parlamentar își justifică atitudinea observată față de criza actuală. Tot în această ședință, ținând compt de eventualitățile, ce se pot ivi în chestia alegerilor dietale, s'au precizat unele puncte de orientare. În ce privește înființarea unui ziar politic în Budapesta, s'a menținut unanim deciziunea ședinței anterioare, constatând neschimbata necesitate a înființării acestui ziar cu scopul de a apăra interesele mari naționale și a susține solidaritatea și disciplina de partid.

Având însă în vedere, că forma de societate pe acții în deosebi în situația schimbată de azi nu garantează neconturbata independență de acțiune a ziarului, s'a hotărât abandonarea acestei baze, și s'au revocat prospectele emise, aflând altă modalitate corăspunzătoare pentru înființarea acestui ziar.

E semnificativ și foarte trist, că „Tribuna” din Arad iarăși publică în mod greșit, incomplet prevertit cele petrecute în Budapesta, deși redactorul ei prea bine știe, ce, și cum s'a petrecut.

Într'adevăr ar fi timpul suprem, ca între împrejurările grele, ce trăim, să ne știm desbrăca cu toții de multa intrigă și de a pismei răutate, cari incurcă lumea, strică cauzei și îi dă de gol pe — ei.

Noutăți.

Hymen. Ioan Agărbicean, iubitul nostru colaborator, își va serba mâne Duminecă cuania sa cu dragălașa domnișoară Aurelia Maria Radu din Uicora. — Cele mai sincere urări de fericire trimitem tinerei părechi!

— Valeriu Șandru, cleric abs. și Otilia G. Topan, logodiți.

Promoție. Emil Pop, stipendist Școltan, a fost promovat la universitatea din Cluj, de doctor în drept.

I. Reuniune de înmormântare din Blaj. și-a ținut Dumineca trecută adunarea generală, sub prezidența directorului A. C. Domșa și în fața alor 60 membri. Notarul Aug. Căiani și cassarul Oct. Măcelar, cetesc raportul consiliului de direcțiune, și despre circulația casei, cari se predau unei comisiuni spre supracensurare. Prof. Dr. Ambrosiu Chețianu, în numele acestei comisiuni, scoțând la iveală frumoasele progrese realizate de reuniune în decursul primului an, propune, să i-se voteze mulțumită comiterului și deie absolut. — Modificarea §. 4. din statute, ca adevărați reuniunea să poată înființa filiale și primească membri și afară de Blaj, după o scurtă discentie, se primește unanim. De asemenea e ales membru în direcțiune cu votul tuturor dl avocat Dr. Daniil Sabo.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor contribuiri:

Masa studenților: colectați de elevii cl. I. gimnaziile 61-80 cor. „Grănițerul” Dobra, 30 cor. Dr. Iuliu Maniu, în memoria repans. Dr. Eug. Pătăceanu, 20 cor.

Fondul subsidiar al preoților: Vasile Smigelschi, Sâncel, 6 cor.

Blaj, 16 Martie n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Convocare. Societatea „Transilvania” pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, convoacă pe domni membrii la adunarea generală, pe Duminecă 5 Martie v. 1906, în palatul societății pentru învățătura poporului român, strada sf. Ecaterina. Ședința se va ține cu ori-câți domni membri vor fi prezenți. La ordinea zilei fiind: Darea de samă a consiliului de administrație pe 1905. Raportul comisiunii censorilor; Votarea bugetului pe 1906; Alegerea consiliului de administrație pe 1906. Domni membrii, sunt cu tot dinadinsul rugați, a lua parte la ședință. — G. Missail, președinte. D. Rațiu, secretar.

— Casina română din Blaj, își va ține adunarea generală, Duminecă

în 25 Martie a. c. la 10 oare înainte de amiază, în localitățile proprii.

Reuniunea femeilor române din loc își va ține Duminecă în 18 crt. la 8 oare sara a patra serată literară, când d-șoara Lucia Murășan, va cânta la pian, dl Iuliu Pop, declamează, iar dl Alexandru Ciura, va diserta. Serata va avea loc în localul Casinei.

Dela scoletatea meseriașilor. Duminecă în 18 crt. va ține dl Ștefan Roșian o conferință de cuprins religios în localul societății dela oarele 6-7. Întrarea 10 fileri. Sperăm, că toți măiestrii noștri vor grăbi să asculte bunele învățături, ce li-se vor da.

Aviz medicilor români. Postul de medic cercual cu reședința în Királydaróc (comit. Sărmar) este vacant și de-oare-ce la concursul publicat, în urma unor intrigi, n'au reflectat concurenții, acela să va acorda din partea preturei, fără a să mai supune concursului public, celui ce mai întâiu își va trimite petiția. Dotație: 1200 cor. fix, onorarele de vizitator de carne, vizitator de morți și de oltuire, plus praxa privată, cari toate la un loc fac la sigur 4000 cor. anual. Cercul are 6 comune, la cari ca praxă privată să mai adang alte 9 comune din apropiere. Cu informațiuni serve-c bucuross atăt eu, cât și dl protopop din loc, Ambrosiu Pop. Petiția are să se adreseze protopretorului din Erdőd. — Alexandru Ie-sensky, farmacist în Királydaróc (posta în loc).

Catastrofă teribilă în Franța. În nord-vestul Franței, în satul Courrières, s'a întâmplat în săptămâna trecută o teribilă catastrofă în minele de cărbuni. Aproape 1200 de muncitori au căzut victimă exploziunii pricinuite prin izbucnirea unui mare incendiu care apoi a dat naștere gazelor explosive. Împăratul Germaniei a trimis o cestă de lucrători din Westfalia, cari au dezvoltat o muncă uriașă întru mântuirea nenorociților. Mii de copii au rămas orfani. Doliul e mare și ajutoare sosesc din toate părțile. Episcopul din Arras a îndeplinit serviciul dumezeesc, cu prilejul îngropării cadavrelor celor scoși din mină, și la sfârșitul ceremoniei a cetit telegrama de condolență a Sfinții Sale Papa Piu. Ministrul de interne a denus în numele guvernului o superbă coroană pe mormântul nefericiților.

Mulțamită publică. Tuturor st. rudenii, cunoscuți și binevoitori, cari din incidentul pierderii scumpului și neuitatului meu soțiu Dr. Eugen Pătăcean, avocat în Turda, s'au grăbit să îmi aline nemângăiața durere prin condolență, le exprim pe aceasta cale sincerile mele mulțamite. — Turda, la 10 Martie st. n. 1906. Văd *Ecaterina Dr. Pătăceanu* născută *Mezei*.

Posta redacțiunii.

P. G. A sosit prea târziu pentru numărul acesta.

Un preot. De astădată nu s'a putut, în numărul viitor va apărea.

—f.— Replica nu ne pare succasă și observările făcute poate nu's la loc.

După ferbințeli dese

și după morburii grele reconvașcentul are lipsă de hrană nutritoare. Pentru reînțărirea trupului e mai potrivit oleul de pește, pe care *Emulsiunea de Scott* ni-l dă pregătit într'o formă așa de ușoară și ușor de mistuit, că și cel mai slăbit morbos îl poate lua cu ușurință și plăcere. Emulsiunea de Scott se pregătește din oleu de pește din Norvegia amestecat cu var și cu hipofosfăți de natriu, etc. Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a *Emulsiunii lui Scott*.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimiteându-se 75 fileri, și provocându-se la „Unirea”, primește fie-care franco o sticlă de muștră dela

Dr. BUDAI EMIL,
farmacia orașului

BUDAPEST, IV., Văczi-utca 54/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fil.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

În urma acestora întreg jurul se umplu de vestea celor ce se petreceau în casa lui Fox. Mii de curioși alergau din toate părțile să audă pocnituri, să vadă mese și mobile mișcându-se de sine și să primească răspunsuri dela ființe din lumea cealaltă. Ori unde mergeau fetele Lia și Caterina Fox, mobilele se mișcau și se ridicau de sine; pentru aceea era de ajuns numai prezența lor.

Și când casa familiei Fox era prea mică pentru mulțimea vizitatorilor, fetele Fox pășiră pe binele teatrelor din New-York și Rochester, și aci dădeau ele probe despre puterea lor de a comunica cu spiritele din lumea cealaltă. Și fiindcă ele serviau de mijloci între spirite și oameni, s'au numit: *medium*. Exemplele lor, de a comunica cu spiritele, le-au urmat și alții, așa, că în curând crescū peste măsură numărul mediilor și al spiritiștilor, sau al acolora, cari credeau în răspunsurile, ce le dădeau spiritele, cu privire la adevărurile religioase, și la viața de dincolo de mormânt. În 1856, în Statele-Unite erau la 3 milioane de spiritiști; iar în congresul spiritiștilor ținut la Rochester, în 1868, numărul aderenților noiei religii era de 10 milioane, și în 1871, de 11 milioane. Tot așa crescū și numărul mediilor. Singur numai Statele-Unite numărau, la 1850, la 30,000 de medii. ¹⁾

Și fiindcă mijloacele de comunicare cu spiritele, ce erau la început în uz, adevă masa cu bătăturile ei (când se puneau degetul pe litera, ce o voiau spiritele), nu mai erau îndestulitoare pentru curiozitatea oamenilor, cari voiau descoperiri din lumea cealaltă, de aceea s'au perfecționat și mijloacele de comunicare. S'au pus în mijlocul mesei un disc, pe periferia căruia era gravat alfabetul, apoi s'a aplicat un arătător în centrul discului, carele se învârtia și arăta literele de trebuință. Condiția era, ca mediul să-și pună mâna pe masă. Și ca să nu se întâmple înșelăciune, Pease a aplicat un părete despărțitor de scândură, între mediu, disc și arătător. Dar nici mijlocul acesta n'a fost îndestulitor pentru curiozitatea oamenilor, cari voiau răspunsuri multe și curând. De aceea la sfatul spiritelor s'a aplicat de piciorul mesei un creion, și sub el hârtie; răspunsurile și comunicările spiritelor se întâmplau acum în scris prin scrisoare nemijlocită sau directă a spiritelor. Mesele acestea se numesc: *mese psihografe*.

Dar nici acestea nu îndestulau pofta curioșilor, de aceea spiritele au propus alte mijloace de comunicare, și mai perfecte: de a scrie prin unii medii, ori de a vorbi prin ei. Spre scopul acesta însă se recerea, ca mediul să între într'un stat de somnambulism, ori mai bine zis: într'un stat inconștient, numit pe englezește: *trance*. Medii aceștia se numesc: *medii scriitori*, iar scrisoarea lor: *scrisoare automată*; și *medii vorbitori*. Spiritele au mers și mai departe; au început să se arete în forme vizibile, dar nu prin mijlocirea ori căruia mediu, ci numai prin a unora.

Între toți medii americani, cel mai puternic și mai însemnat a fost *Andrew Jackson Davis*. ²⁾ El a fost: mediu vorbitor. În 157 de ședințe, numite: *seance*, fu cufundat în somnul acela *trance*, și și-a dictat opul principal: *Die principien der Natur, ihre göttlichen Offenbarungen und eine Stimme an die Menschheit*. Opul său a fost dictat și scris în limba engleză, dar în curând s'a tradus și în limba germană, și în alte limbi, numărând peste 40 de ediții. Descoperirile cuprinse într'nsul sunt fără nici o ordine;

¹⁾ Dr. Wolkenberg Alajos, *A spiritizmus*, Szatmár 1899 pag. 64—65.

²⁾ El s'a născut la 21 August 1826, în *Bloomington*, în statul New-York, din părinți săraci. Din lipsa mijloacelor, puțin a putut umbla la școală. Ca să-și câștige pâinea s'a făcut păstor de vite, mai apoi a intrat ca ucenic de prăvălie, dar părăsind și cariera aceasta, s'a făcut ucenic de pantofar. Pe timpul acesta, un croitor, cu numele Levingston, la magnetizat mai de multe ori cu sistemul lui Mesmer. Și pe când se afla el în somnul acela magnetic, descoperia lucruri, și dovedea cunoștințe, cari întreceau capacitatea lui. Lățindu-i-se vestea l-au dus la New-York, și aci l-au luat sub scutul lor: un predicator protestant, *Fischbough*; și un medic, *Lion*. În forma aceasta Andrew Jackson Davis a devenit mediu spiritist.

în multe locuri sunt întunecate, iar în altele triviale, cu toate că el susținea, că e în relațiune cu morții cei mai renumiți. După el urmează mediul *Dr. Henric Slade*. ¹⁾

Spiritismul din America nu și-a înrolat credincioșii din tagma oamenilor de jos, ci din tagma cărturarilor. Atari au fost de ex. Robert Hare, profesor de chimie la universitatea din Pennsylvania; Horațiu Greely, fost candidat la prezidența Statelor-Unite; ambasadorii: Bancroft, Bigelow, și alții. Ei s'au constituit într'o societate religioasă a parte, împărțită în mai multe secții, ca să le numim așa: parohii. Dogmele și morala lor sunt scoase din descoperirea spiritelor, și mai cu samă din descoperirile făcute prin Davis, pe care spiritiștii din Boston îl ridică peste Domnul Hristos, iar scrierile lui le stimează mai mult decât sfânta scriptură. Au literatură spiritistică foarte vastă, și o mulțime de ziare spiritiste, cari raportează despre ședințele spiritiste și despre fenomenele întâmplăte într'insele. Cel mai însemnat ziar e: „*Banner of light*“ = steagul luminei, cari are vre-o 30,000 de abonenți. Au catechisme spiritiste și capele, în cari își țin adunările; au ceremonii, cântece și rugăciuni, cu cari își încep și își termină ședințele sau întrunirile.

Între spiritiștii din Statele-Unite s'a întâmplat și o schismă pe la 1870. Ansa la schisma aceasta au dat generalul *Olcott*, și o muiere: *Elena Blavatsky*. Ei petrecuseră mai mult timp în India și acolo se dedaseră cu vrăjitorii fachirilor. Întorși acasă, voiau să introducă vrăjitoria în spiritism, dar majoritatea spiritiștilor americani nu s'a învoit, pentru că ei formau o societate religioasă bazată pe descoperirile religioase ale spiritelor, iar nu o societate de vrăjitori. Unii însă au trecut pe partea lui *Olcott*, și aceștia se numesc *olcottiști* sau *ocultiști*. ²⁾

Spiritismul american, la 1851, trece în Europa la *Brehmen* și *Hamburg*. La început, ca și în America, el consta numai în învârtirea meselor. Mai multe persoane se puneau în jurul unei mese, punându-și mâinile pe ea și formând cu ele un lanț, așa, că degetele cele mari ale unuia să se întâlnească la o laltă; degetele cele mici ale lui, să se întâlnească cu degetele cele mici ale vecinilor, ș. a. m. d. Masa apoi începea să se învârtă, să se ridice dela pământ, și să se plece în o parte și într'alta. Dar nu peste mult începură și fenomenele superioare. Începură și aci bătăturile și pocniturile mesei și ale altor mobile; se puneau întrebări și se căpătau răspunsuri prin bătăături, mai apoi prin mese psihografe, scrisori directe de ale spiritelor, scrisori automate, comunicări cu gura, ba începură chiar și aparițiile de spirite.

(Va urma.)

¹⁾ Mediul acesta, *Dr. Henric Slade*, medic, s'a născut la 1836. După ce a descoperit în sine puterea de medium, la invitarea consilierului de stat rus: *Aksakow* a trecut în Europa, și a dat probe de puterea sa, mai întâiu în Londra, apoi în Rusia, și în Germania. Caracteristica lui era, că în prezența lui nu se recerea întunerecul ori jumătate lumină, pentru producerea fenomenelor spiritiste, ci ele se făceau și în lumină deplină; și pe lângă aceea folosia obiecte ușor de controlat: *mese, scaune, tăblițe, stile*, etc. Ședințele lui din Berlin erau foarte cercetate, cu toate că taxa de intrare era foarte mare: 10 mărci = 12 coroane de persoană. Poliția din Berlin la expulsat, și el a venit la Viena, și de aci s'a întors în Leipzig, orașul său iubit, unde a convertit la spiritism și pe învățatul dar necredinciosul fizician și astronom *Zöllner*, despre care se va vorbi mai la vale.

²⁾ *Wolkenberg*, pag. 66—68.

A apărut interesanta carte a savantului prof. N. Iorga:

Neamul românesc în Ardeal și țara Ungurească

II. t. a 2.50 .... 5 cor. + 30 fil. porto.

Să află de vânzare la **LIBRĂRIA SEMINARIALĂ în Blaj.**

Bibliografie.

„Păstorul Sufletesc“.

Lipsa unui periodic de predici în românește au simțit-o de mult preoții noștri. Cea mai de căpetenie datorită a preotului e aceea de a predica. Căci ea este cel mai bun mijloc pentru a întemeia între oameni împărăția lui Dumnezeu. Chiar de aceea nu numai căpeteniile bisericii din zilele noastre ne leagă de inimă, învățarea poporului prin predică, ci încă canoanele apostolice amenință cu excomunicare și cu deprezere pe păstorii, cari nu vor învăța poporul la pietate.

În zilele noastre poporul e mai setos de predică și învățătură, ca ori și când. Dovadă e, că poporul ascultă cu plăcere pe toți profesii mincinoși, cari le promit, că-i învăță.

De ce îi ascultă pe acestia? Fiind-că profesii cei adevărați, preoții nu-i învăță, nici în biserică, nici afară de biserică.

În anul trecut o foaie de a noastră s'a ocupat în câți-va numeri cu predicarea preoților. Și a arătat (poate cam exagerat) că din raportul, ce există între numărul preoților și a predicilor, ce să țin în toate bisericile românești, nu cad pe un preot anual mai mult ca două predici.

Așa-dară se simțea lipsa unui periodic de predici, care să deie preoților un imbold la predică. Căci poate mulți preoți își împăcau conștiința cu aceea, că fiind ocupați toată săptămâna cu economia, nu le mai rămâne vreme, să se pregătească la predică; iar să vorbească pe nepregătite, nu le da mâna, știind că poporul e și un critic aspru.

Poate și asta avându-o în vedere câți-va frați preoți din Sălajiu, s'au hotărât să redacteze un periodic de predici. Ideia aceasta, după cum să spun în precuvântarea periodicului, a fost primită cu bucurie din partea întregului cler.

Luna lui Ianuarie ne-a adus primul număr din periodicul dorit. Numele lui e *Păstorul Sufletesc*. Citind numărul prim, am rămas desilusionat. Dar mi-am zis: „Tot începutul e greu“. Pretinții mai de aproape a acestui periodic, își vor face observările binevoitoare și P. S. se va îndrepta. Ba chiar și redactorii periodicului puteau vedea, că dacă P. S. va apărea tot pe coarda numărului prim, atunci nu va îndestui așteptările clerului. Luna lui Februarie ne-a adus nr. 2. Și acum Martie ne aduce nr. 3. Durerea și acest număr e tot pe caiapodul numărului 1 și 2. Ori-ce om, care cunoaște cât de cât l. românească, dacă va citi și numai o pagină din „Păstorul Sufletesc“, va ajunge la convingerea, că redactorii lui, nu cunosc nici gramatica românească, nici sintaxa, nici ortografia, și durere nu știu nici românește.

Mai pe toată pagina te întâlnești cu erori de gramatică, ca acestea: *Inzeștrându-se* (pag. 26). . . . să *definează* (pag. 55). Dela verbul *a defini* zicem să *definește*, nu definează. Apoi cacofonii: Numărul prim îl prezentăm cu toată reverința, rugându-ne, *că cu care dragoste am lucrat* (pag. 2). (Mai bine să lucrați cu mai puțină dragoste, dar în schimb să lucrați mai bine și mai românește). Văzurăm dară, *că cam* în ce chip . . . (pag. 29)

Apoi românește nu zicem *măntuina* sufletului (pag. 25.) ci măntuirea sufletului. Nu zicem să sburăm în gândul nostru, ci cu gândul nostru (pag. 26).

Trufia e viciu, nu simțământ (pag. 13). Să facem pe om după chipul și așemenea lui noastră (pag. 25) . . . Iar vameșul de departe stând, să *ruga cu dulce* (pag. 65). Românul zice, că mânca cu dulce, dar de rugat nu să roagă cu dulce, ci dulce sau mai bine din inimă. Fondul predicilor? — Ași între ele și predici bune. Nu mă apuc să le analizez din punct de vedere didactic,

ci adaug numai atât, că de loc nu arată prudența pastorală oratorul, care încheie predica așa:

„*Iubiților păcătoși*, ați auzit, că pocăința e *netrecut* de lipsă spre a ne mântui. Nu perdeți vremea. Hotărâți-vă cu toții a face pocăința, aducându-vă aminte de înfricoșatele cuvinte ale D. Ch, cari le cetim în evangelia s. Luca. *De nu ve veți pocăi, toți așa veți peri* (c. 13. v. 3) de ce să vă ferească Dumnezeu. Amin!“ (pag. 136).

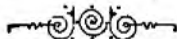
Oratorul prudent nici în decursul predicii nu-și va întitula credincioșii: *Iubiților păcătoși!* Cu atât mai puțin îi va întitula așa în eulog unde oratorul trebuie să-și mângâie și încurajeze ascultătorii, iar nu să-i inspăimânte. În predica dela Dmineca Vameșului și Fariseniului, se zice: „Sumetia, oh această naluță urâtă, care zmorește este din altă lume. „*din cele mai jos ale pământului, din împărăția satanei*“. Sa ierte domnii redactorii dela P. S., dar sub „cele mai de jos ale pământului“, credem, că avem să înțelegem locul, unde au petrecut sufletele dreptilor până la venirea lui Hristos. Aci în locul acest numit „limb“, s'a scoborit sufletul lui Christos, pe timpul când trupul Lui petrecea în mormânt. După cum să poate vedea și din cântarea a VI. a catavasiilor dela Paști: „Pogorâte-ai în cele mai de jos ale pământului și ai sfârmat încuierile cele de veci, cari țineau pe cei legați“ etc.

După toate acestea entez să spun, că „P. S.“ în forma, cum au apărut cei trei numeri, de loc nu poate mulțumi preoțimea. Căci dacă n'ar fi în foaia aceasta greșeli de fond, și toate predicile, ce se scriu în ea, ar fi foarte bune, și numai limba, în care e scrisă foaia, te face să nu o mai poți răstori.

„Păstorul Sufletesc“ sau va cerca să se îndrepte în toată privința, sau nu mai are rațiune de a exista.

Bla j.

A. Popa.

A apărut:

Bibliothèque hagiographique orientale. *Vie et office de Sainte Marine*, cu o mulțime de texte latine, grecești, eopțice, arabe, syre, etiopice, germane și franceze vechi, publicate cu îngrijire de Léon Clugnet în colaborare cu alții, la Picard et Fils în Paris, referitoare la s. Marina, o vergură din veacul V. de origine syră, din mănăstirea Kanoubine, al cărei cult autorul îl dovedește la Maroniți, la Greci, la Armeni, în Venetia și Paris.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 9. cu următorul sumar: A. Viahuța. *Inter Arma...* (poezie). — N. Iorga, *Iubileul Episcopului Popea*. — Natalia Iosif. *Noaptea* (poezie). — St. O. Iosif. *Rugă* (poezie). — M. Sadoveanu. *Străjerul*. — X. Cugetări. — A. Stavri. *Dor* (poezie). — O. Cosmuța. *Impresii din Tokio*: IWWA. — Dinu Ramură. *Sonet*. — Ion Bârseanu. *Din Constanța la Constantinopol*. — Virgil Caraiuan. *Alimban Voinicul*. În supliment: *Băleciul de Sâmpetru la Giurgiu*; *Popas de Poșta Moldovenească* (după Raffet). *Ilustrații*.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Junimea literară“, anul III. nr. 3. cu următorul cuprins: Mihail Teliman, *George Toțan*. — Veniți la noi, *Leandru*. — Visul judecătorului din Colmar. *Horia P. Petrescu*. — Ciobănaș copil frumos. *V. Loichiță*. — Busnoieni (fine), *Elena N. Veronca*. — N. Iorga: *Geschichte des rumänischen Volkes*, *Jancu I. Nistor*.

Redacția și Administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

„Convorbiri literare“ Nr. 2. cu următorul cuprins: M. Sadoveanu. *Păcat boieresc* (nuvelă, urmare). — N. Iorga. *Mesteșugul de pictură și sculptură în trecutul românesc* (urmare). — C. Drohnet. *Leconte de Lisle*. — H. Cheudi. *Histrion*, dramă trad. de Mihail Eminescu (urmare). — Alice Călugăru. *Crucea. Cei trei* (traduceri din Lenau). — Sextil Pușcariu, *Poeziile lui Octavian Goga*. — G. Bogdan Duică. *Istoriografie literară*. — Bibliografie.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl. Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lauda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

Discursurile prezidentului Asociației unii Icașif Sterea Șuluf de Cârpeniș cu ocaziunea sărbătorilor Asociației ținute în Sibiu la 19 Aug. n. 1905 și zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abon. dela:

Bicaz pe anii 1905 și 1906. Binevoiește a regula și anii 1897—1904. *N. Vărad—Ujdroș* pe 1904, 1905 și Ian.—Febr. 1906. *Băiut* pe 1906 sem. 2-lea. *Predicile* acum sunt sub tipar. *Galtiu* pe 1903. *Nydrád-Andrásfalva* pe 1905. *Iléni* pe 1906. *Dămb* pe 1905. *Ilova-mare* pe 1906. *G. C. Vlădeni* pe 1906 sem. I. *Buzd* pe 1903 și 1904. *Dr. A. Cs. Ibașfalău* pe 1906 Ianuar—Martie. *Ercea* pe 1904. *Gimeș-Făget*. În urma coresp. dte 30 Ian. a. c. s'a îndreptat. Anul 1906 e plătit întreg. *P. mi* Abonamentul nu e plătit din an. 1896 începând, deci Vă rugăm să îngrijiți, ca să ni-se plătească.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nru 21—1906.

(9) 1—2

Publicare de concurs.

Pentru edificarea bisericii gr-cat. din Lupeni să scrie concurs public pe ziua de 29 Martie 1906 st. n. la 2 oare d. a. pe lângă următoarele condițiuni:

1. Prețul întreg al bisericii după proiectul de spese e: 21694 cor. 93 fl.
2. Comuna bisericească dă în natură materialul de piatră, cărămidă și năsip.
3. Prețul de strigare — subtrăgându-să prețul materialului prestat — va fi: 12000 cor.
4. Licitanții au să depună vadiu de 20%.
5. Oferte se pot face și înainte în scris.
6. Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de a da întreprinderea aceluia dintre oferenti, pe care și-l va alege, fără conziderare la ofert.

Planul, preliminarul de spese și specificul lucrărilor, precum și condițiile de edificare să pot vedea ori și când la oficiul parohial gr-cat.

Dat în Lupeni din ședința curatoratului bisericesc gr-cat. ținută la 20 Ianuarie 1906 st. n.

Atanasie P. Bolca,
paroh gr-cat. președin-
tele curatoratului.

Petru Niciu Dabreu,
prim-curator.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de soane de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabrică

(8) 1-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în to-
nul unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toar, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 1-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, untețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copil, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendinului: vieții:

83,697.147 coroane.

9,093.949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. petru ca-
pitale asigurate pe viață 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
mai mari.

74

distingeri.
6
medalii de stat.

10,000

motoare liferate
spre îndestulirea
tuturora.

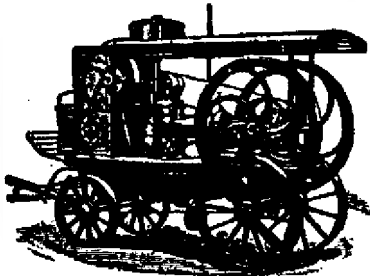
Filiala

Fabrică de motoare din Drezda

Ignățiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru
inblătit.

Cele mai moderne, cele mai perfecte
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunos-
cut de cel
mai escelent fabricat în toată Europa. Con-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte
simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot
privi în
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
apă, la negoțul cu lapte, la inblătit etc.

Instalările noave să fac prin oamenii
noștri experți.

Deslușiri și preliminare se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantajoase. (31) 11-24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanția:
reumă, astmă, (respirație grea), Insomnie
vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervositate, neapetit, gălbinare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
Morbosul, care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
88503, își reprimește banii numai decât.
Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
cercați aparatul meu; sum convins despre
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.
16 (45-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel
trimit în totă lumea renumita și de totă lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
țite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanția

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanția
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, reședă,
jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cen.

Focea apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 24 Martie 1906.

Numărul 12.

Program și tactică.

II.

Nici un guvern magiar n'a îmbiat țara cu reforme așa democratice, ca guvernul lui Fejérváry.

Nu căutam sorgintea acestor reforme, că oare plămăditu-s'au acelea la curtea imperială, sau că isvorese din convingerea unor bărbați de stat luminați, aceasta pentru mulțimea cea mare e absolut indiferent, fapt e, că reformele guvernului Fejérváry sunt de așa importanță, încât țara ungurească ar trebui să întindă toate mâinile după ele. E vorba de a șterge Ungaria medievală de pe suprafața pământului și a crea o Ungarie modernă, în care nu o mână de oameni bogați, nu privilegiile câtorva să domineze țara, ci de a da tuturor drepturi egale, cari au datorințe egale. Votul universal, esarândarea moșilor celor mari, dare progresivă, sunt nouă orizonturi, despre cari poporațiunea Ungariei visa n'a îndrăznit sub domnia liberalilor.

Și ce mirare și decepționare! Vine acum guvernul și le îmbie, și cât de puțin sunt aceia, cărora le trebuie.

Ce poate fi cauza?

Oare sincer e guvernul, când promite reformele acestea? Tisza István, a zis despre vorbirea dela Bocșa-germână lui Kristoffy, actualul ministru de interne, că acolo nu un ministru a vorbit, care ar trebui să fie circumspect și diplomat în toate enunțările sale, ci un fanatic, care a aruncat tăciunile revoluției în Ungaria, și că în promisiunile sale a trecut peste granița aceia, la care să opresc de regulă vorbirile de cortesi. Cine a cetit vorbirea aceia cu drept a putut zice, că acolo a vorbit mai mult un bărcat de stat convins de necesitatea unor reforme politice și economice radicale, decât un diplomat astut și viclean, cum eram, dedați a vedea la toate alegerile, fie acela liberal, fie kossuthist.

Fejérváry s'a declarat cu privire la programul guvernului și mai hotărât. „Am văzut 10 mii de ostași de rând, fii săraci ai patriei

noastre, cari s'au aruncat cu mâinile goale asupra tunurilor inimice, cari vărsau moarte în șirurile lor și le-au prins. A închide dinaintea acestora porțile parlamentului, ai despria de cel mai elementar drept cetățenesc este o crimă.”

Vorbele acestor factori sunt destul de hotărâte și de ar fi și faptele lor tot așa de lămurite, n'am avea nici un motiv să ne îndoim în sinceritatea lor. Numai că faptele vorbesc altfel. Guvernul a promis, că va presenta proiectul despre votul universal în dietă încă în anul expirat și nu a făcut-o. De ce? Scopul i-a fost dela început, să lămurească opinia publică a țării. Ce ocasiune bună ar fi avut, să arete țării, cari sunt aceia, cari voiesc votul universal, ca cel puțin țara să știe face deosebire între apucăturile de cortesi ale diferiților și ale partidelor și între aderenți ai votului universal.

A promis, că va face o agitațiune întinsă pentru realizarea programului său, și cu toate că la început am și văzut oare-care cochetărie între el și socialiști, s'a domolit pe încetul, lăsând țara pradă agitațiunii fără păreche a coaliției. Acum amenință, că va introduce votul universal prin patentă regală, dar poate iarăși va rămânea numai o vorbă trecătoare, că multe altele, câte le-a făcut până acuma. Ba dispozițiunile domoale, ce le-a luat pentru a face ordine în comitate, și acțiunea contelui Andrassy la Curtea imperială, unde se zice, că i-s'a dat coaliției mână liberă cu privire la magiarizarea țării „de a sili dela vice-judele din comună în sus pe toți să învețe ungurește”, ipisissima verba, pare-ni-se că e aproape verosimil, că guvernul își are și el un rol oare-care în politica nefasta coaliționistă. Dacă ar vorbi și faptele guvernului ca vorbele lui, atunci poate că am fi mai lămurii asupra programului, ce-l buciună în lume.

Și, din punctul de vedere al tacticii politice, poate, că am fi îndemnați să acceptăm unele din punctele programului Fejérváry, de nu ne-ar împedea dela aceasta văditul angajament la utopica lucrare de magiarizare.

Astfel și pentru viitor, noi rămânem străini de ori-ce program politic a partidelor magiare, rezervându-ne a lupta sub steagul propriu pentru câștigarea postulatelor naționale.

CUVÂNT

cătră alegătorii români, sârbi și slovaci din Ungaria.

După un an de zburciunări zadarnice, parlamentul s'a dizolvat, fără ca noi să fi avut posibilitatea afirmării punctelor noastre de mâncare și a crezului nostru politic, în toate direcțiile, dar mai ales în ceea ce privește chestiunile militare, cari sunt cauza și cari dominează criza actuală.

Cu toate acestea proiectul de adresă, ce l'am prezentat parlamentului în luna Maiu 1905, exprimă convingerea noastră nestrămutată, că atât interesul general al tuturor popoarelor din țară, cât și interesul dinastiei, reclamă imperativ cele mai radicale reforme politice în chestiunile interne.

Convingerea noastră e, că garanțiile — de cari e lipsit constituționalismul și raportul reciproc între dinastie și popor vor fi expuse în mod fatal unei perpetue crize — rezidă în introducerea și în chezașia sufragiului universal și a egalei îndreptări a naționalităților.

Dar am fost siliți să renunțăm deorandată de a aduce în discuție gravaminele noastre specifice naționale și toate celelalte aspirațiuni ale noastre cuprinse în programele particulare ale partidelor naționalităților, de oarece întreagă lupta politică era dominată exclusiv de fatalul conflict, ivit între Coroană și între coaliție. Și să știe că aceasta din urmă forma doar majoritatea parlamentului. Firește, că din această cauză n'am aflat nici teren potrivit pentru combaterea, aplanarea, delăturarea acestui conflict: pe de-o parte fiindcă actualul sistem reprezentativ zădărnicește a limita posibilitatea unei reprezentări corespunzătoare a poporațiunii țării, iar pe de altă parte, nefiind noi inscenătorii acestui conflict, eram chiar dispensați de a-i lua răspunderea. Ne găseam în situația, că chiar și cea mai mică ingerență a noastră ar fi părut absolut nemotivată, prin faptul, că partidul nostru, al cărui program conține, fără îndoială, destule și practicabile principii și toate condițiile pentru rezolvarea crizei — n'a fost nici măcar audiat din partea Coroanei și prin faptul, că nici un singur factor nu ne-a arătat

măcar aparența unei bunăvoințe, cu atât mai puțin ne-a dovedit nizuințe serioase pentru realizarea justei noastre pretenziuni: *egală îndreptățire a naționalităților.*

În această stare de lucruri, nu putem însă nici decum să pierdem ocaziunea de a supune unei critice obiective cauzele și sorgintea acestei crize.

Naționalitățile nemagiare ale țării și-au dovedit convingerea lor, pe care o mențin și astăzi, că eventuala introducere a coman-dei magiare la trupele armatei comune re-crutate din Ungaria, n'ar fi nici pe deoparte îndestulitoare pentru rezolvarea definitivă a crizei, ba cei mai mulți factori ar rămânea chiar nemulțumiti.

Astăzi, când diferitele partide politice magiare vor să treacă peste limitele pactu-lui legal dela 1867 și când totodată e atât de evident, că aceea lege nici pe departe nu cuprinde acele principii de drept public, pe cari le contempla la 1867 domnitorul — noi ne îndeplinim numai o datorință, când punem în adevărata ei lumină situațiunea. Convingerea noastră e, că art. de lege XII din 1867 azi nu mai poate fi corespunzător pentru a susține și pe viitor raporturile dintre cele două țări ale monarhiei. Trebuie necondiționat să perhorescăm toate inter-venturile și mistificările pe cari guvernele ungare și acele partide, ce se afirmă pe baza pactului dela 1867, leau săvârșit, trimbi-țând urbi et orbi, că acel pact ar fi sorgi-ginite întregii puteri politice, baza întregu-lui progres economic, ba chiar și conditio sine qua non a bunăstării și mulțumirii populare. Natural, căci până când această lege a pactului ține pe de-o parte ca și în-văluit într-o negură raportul reciproc între drepturile majestatică și cele ale suveranității poporului, asigură pe altă parte guvernelor

cel mai liber procedeu pe toate terenele politice interne, încetușând, fatal, toate ni-zuințele adevărate al căror izvor era dorul de-a asigura tuturor popoarelor libertatea politică, ca astfel libere să se închege într-o puternică consimțire cu dinastia.

Acest procedeu liber garantat în aface-rile politice interne a fost folosit de toate guvernele, ca să încetățenească dominațiunea rigidă și exclusivistă a unui singur partid; iar această dominațiune a degenerat, devenind dominațiunea unei singure caste, și a unei singure rase.

În cadrele constituțiunii au fost tolerați numai aceia dintre cetățeni cari fie prin tradițiile istorice, fie ajutați de avere, con-fișară îndată toate îndreptățirile izvorite din constituțiune, punându-și-le în serviciul celor mai eclusiviste scopuri ale lor. Prin aceasta marilor masse ale popoarelor li-s'a făcut curat ilusorie orice posibilitate de a exercita drepturi politice, zădărnindu-le fie prin staviliri meșteșugite, fie prin astfel de dis-pozițiuni administrative particulare, prin cari se batjocoresc toate drepturile omenești. Astfel să explică apoi, faptul, că naționalită-țile au fost excluse din parlament aproape pe de-a întregul, iar clasele muncitorimei cu desăvârșire. Iar parlamentul în acest chip constituit, e lucru firesc, că nu poate fi con-ziderat, drept adevărata reprezentanță a țării. El însuși confirmă doar acel adevăr exprimat de noi atât de des și de atâta vreme, că constituționalismul nostru e o simplă minciună; iar sub masca acestui con-stituționalism s'a încuibat la noi dominațiune cea mai revoltătoare de classă și de rassă.

Întreg sistemul politic inaugurat în urma pactului din 1867, esclude de pe toate terenele vieții de stat chiar și ideea egalei

îndreptățiri a naționalităților și a egalității de drept în genere. Acest sistem avu drept firească urmare zdruncinarea temeliei însăși, discreditând direct opera pactului.

Pentru că politica internă, ce a urmat acestui pact, timp de 4 decenii, a făcut imposibilă masselor mari ale poporului acui-rarea și exercitarea drepturilor politice și ajungerea unei situații social-economice îndestulitoare. Iar aceasta nedreptate, mai curând sau mai târziu dar fatal trebuia să se răzbune și încă amar.

De aceea și în virtutea tuturor drep-turilor omenești, în virtutea principiului sfânt al egalei îndreptățiri pretindem sena-rea acestor culpabile neglijențe. Dar mai ales acum, când șubredele temelii și toate proptelele pactului să surpă, când însuși pac-tul reclamă imperativ revizuire să se facă cu concursul totalității popoarelor țării. Pretindem ca aceasta revizuire să asigure absolut posibilitatea afirmării corăspunzătoare a diferitelor popoară și să pună odată sta-vilă pornirii distructive a atâtor elemente separatiste.

Și pretindem toate aceste în interesul statului și al poporului și o pretindem în interesul dinastiei. pentru că n'am dori să ne espunem nici Țara, nici Casa domnitoare acelei labilități a tocmelilor pe temelii de drept public, pe care o involvă în mod fi-resc egoismul cras și capriciile unui parla-ment de classă și de rassă.

Astfel stând lucrurile, am primit cu bu-curie aceea manifestare a nisuinței Majestății Sale, conform căreia corăspunde intențiunilor Majestății.

Nu ne sfîim, însă, nici decum a ne ex-prima nedumerirea și temerea, că o restric-țiune atât de mare a dreptului de alegere activ și pasiv, cum o contemplează proie-

FEUILLETON.

DOUA IUBIRI.

(Continuare.)

Abia acum, după-ce a prins să se li-niștească de izbitora cea dintâi a vestii, abia acum a început adevărata furtună în sufletul lui. I-se părea că se învârte casa cu el, apoi că se cufundă într-o prăpastie adâncă, cu o repezeală nimitoare. Atunci se opintia în blanele patului, să rânăne de-asupra să nu se cufunde. Era un întu-nerec adânc în jurul lui, numai cadrele aurite ale unui chip luminau în noaptea aceea. Popa Iancu își aținti tare privirile asupra chipului aceluia, și de-odată un fior rece îi zguduie tot trupul. Chipul popii cel bătrân îl privia dureros, cu ochii plini de mustrare. Părea că aude un glas, ce vine de departe și-i spune mereu la ureche, dar glasul îi pătrunde până în inimă: „Nu puteți voi nimic, nu puteți!“ Și tot de departe părea că se apropie icioanele acelea, pe cari popa le-a văzut în gândurile lui de atâtea ori, învăluite în ceață, și despre cari credea că odată trebuie să se lumineze. Veniau tot mai aproape, dar vântul în loc să se subțieze, era tot mai gros pe ele și nu mai putea deosebi nimic. Chipul lui Dan se perdă și el întunecat printre celelalte. Vai, și chipul acesta gândia el să-l vadă odată luminos cumu-i sfântul soare. Nu știa nici mai înainte, ce are să fie, dar simția că odată va fi lipsă de oameni de oameni luminați la minte, cu

inima înflăcărată. Că va fi lipsă de bărbați, cari să stringă la pept un neam năcăjit.

Ce vor face ei? Popa Iancu nu știa că ce vor face, dar simția că vor trebui să apele o batjocură de veacuri. Și iată, el a vrut să-i deie lui Dan o creștere așa, cum și-a gândit-o el. A văzut Dumnezeu, cât a fost de curat gândul lui. Și iată, limba aceea străină l-a apropiat de-o fată, care a nimicit tot ce a zidit ei în muntea lui de atâția amar de ani. Bine a zis preoteasa: Las' băiatul, vezi că nu trage să meargă în străini! Dar preoteasa nu știa nimic. Ea a putut zice astfel. Și totuși, era mai bine de lăsa după ea. Unde se va fi dus acuma Dan? El va rătați iac'asa prin lume, se va pierde! Cine știe ce se va alege din el. Și nu va mai ști nime, că e feciorul popii Iancu. Cu cât se gândia mai mult la Dan, popa se potolia: Când îl vedea cum a fost în anii din urmă, îl cu-prindea o milă și o iubire gingașă. Săracul Dan, că mult a suferit el. Mult și nu ne-a spus o vorbă legănată. Nu, că vedea că pe mine mă doare. Dar am eu dreptul să stau în calea inimii lui? Câte-odată îmi pare că-l am, câte-odată nu. Și asta e! Să nu știu de am dreptul sau ba.

O viață întreagă de chinuri i-se des-fășura apoi. Ce va zice lumea de Dan? Tot vor afla odată, că nu a venit acasă. Se va întălni el — popa — cu pretini de ai băiatului și-l vor întreba: „Părinte Iancule, Dan pe unde se mai ține?“ — Și el va sta cu gura încheștată și nu va ști ce să răspundă. Și la vre-o petrecere de vară vor întreba fetele: „Dan de ce n'a venit?“ și el își va întoarce într'altă parte ochii uzi de lacrimi. Cunoscuții lui, ai

popii, îi vor zice: „Nu ți-am văzut de mult feciorul, pe unde-l mai porți la școli?“ Și el își va pleca privirea ca un vinovat și se va îngâmbi ca pământul. Ce? odată tot va trebui să știe lumea! — Și Dan, acolo departe — între străini, pe unde va fi, — nu va ști nimic de toate acestea. Se va uita la fata aceea cu ochii negri, cu fața albă și va gândi că altă lume nu mai este. Va suferi, căci nici nu le va auzi — batjo-curile străinilor, și lui îi va fi de ajuns, că poate s'o vadă pe Ella. O, ba nu! Dan nu va suferi asta. Dacă ar suferi-o, n'ar mai fi vrednic să se gândiască Iancu la el, și iată că se gândește! Se gândește și i-e teamă să nu i-se întâmple ceva, cum a pornit așa de capul lui în lume. Săracul Dan, că tare trebuie să-i fie arsă inima. Altfel cum și-ar putea închipui Iancu, ca feciorul lui, care e așa de cuminte, să se gândiască la trăinicia dragostei lui cu o fată din așa neam. Nu, nu, e un foc aprig, dar un foc, care trece. Numai de nu l-ar arde pe săracul Dan, până se va scăpa de el.

Dimineața spuse tot și preotesei, care rămase înlemnită. Bocetele ei n'au încetat cu săptămânile. „Săracul Danu ei, ce va fi cu el? Pe unde va dormi? Cine i-a spune o vorbă bună?“

Cătră sărbătorile Crăciunului, Dan le scrisse o carte lungă și dăioasă de au plâns și popa și preoteasa ca doi copii, când au cetit-o. Să nu-i ducă nici o grijă, că cu el e bine. S'a înscris la drepturi și scrie într'o cancelarie. Nu duce nici o lipsă. De Ella amintea numai atâta, că poate s'o vadă în toată ziua. Preoteasa s'a mai liniștit; popa încă părea mai senin.

tul guvernului Fejérváry — n'o să poată fi de loc potrivită, pentru asigurarea instituirii unei adevărate reprezentanțe a poporului, care să pună capăt actualului parlament de clasă și de rasă. Căci abstrăgând dela aceea împrejurare, că condiționarea cunoașterii scrisului și cetitului drept bază a îndreptăririi electorale, involvă deja o nemotivată despoiere de drept, și ar fi o restricțiune care asigură privilegiu și favoruri neîndreptățite și o neîntemeiată preponderanță politică tocmai acelor elemente ale căror abuzuri ar trebui paralizate chiar prin sufragiul universal.

Protestăm în contra tuturor acelor enunțări făcute în numele țării întregi din partea incidentalei majorități a parlamentului dizolvat.

Pentru că, în vreme ce acele comunicațiuni cuprind în sine dorința largirii drepturilor naționale ale rasei magiare, cu ori ce preț, fie chiar și în detrimentul celorlalți factori constituționali și cu directă refrângere a îndreptăririi și a drepturilor acestora — în aceiași vreme desconsideră cu cel mai îndărătnic cinism drepturile celorlalte naționalități, cari formează majoritatea țării.

Enunțăm, că popoarele de naționalitate nemagiară ale acestei țări, nu vor abdice niciodată și de dragul nimărui de drepturi și aspirațiunile lor naționale. Dimpotrivă, pretind tocmai asigurarea deplină a acestor drepturi în baza legilor constituționale — și declară solemn, că nici când individualitatea lor națională nu-și-o vor contopi în ființa altor neamuri străine.

Absolutismul imens, exerciat din partea guvernelor magiare față de noi, n'a fost în stare să ne stângă vâpaia vieții noastre naționale!

Forța brută n'a putut să ne stânjinească pornirea avântului în luptă!

Corupția n'a izbutit să ne pângărească caracterele!

Iar loviturile nemeritate n'au fost în stare, să ne slăbească loialitatea către Co-roană!

Politica brutală de magiarizare a guvernelor n'a făcut din noi nici dușmani ai poporului magiar și nici ai statului, pentru că noi vedem, că guvernele și partidele politice magiare nu cu consimțământul poporului magiar, s'au încumătat a să atinge de cele mai sfinte comori ale sufletului nostru și pentru că ne e mult mai ferbinte dragostea de Țară decât urgisirea dușmanului

Pe orizontul istoriei țării noastre iată-l a răsărit în sfârșit soarele, care nici nu va mai apune, până când cei despoiați de drepturi nu vor fi cinstiți și până când acei cari astăzi sunt obidiți nu vor fi ridicați.

Dorul drepturilor naționale și dragostea libertății politice e deja sânge din sângele nostru. Și cum stăm în fața unor curente politice, cari, fie sub masca unor promisiuni netrebnice, — în esență doresc însă numai susținerea și pe viitor a actualei asupririi a naționalităților și actuala înjosire socială: în fața acestor curente noi stăm și vom sta neclintiti și puternici ca stânca!

N'o să sprijinim astfel de curente niciodată și desfidem pe toți aderenții noștri de ași da sprijinul acelor grupări, al căror ultim scop e perzarea noastră. Chiar și conștiința noastră națională ne sugerează necesitatea luptei noastre contra acelor cotterii politice, cari pe de-o parte vor să restrângă însuși dreptul de alegere în detrimentul naționalităților, pe de altă parte îmbuibăți de faptul, că în mod particular s'au putut folosi

de întreagă putere politică, și că sunt părtașii esclusivi ai întregii bunăstări economice — iată-i, că nici nu mai pot pune stavilă aspirațiunilor lor utopiste pe temelii dreptului public, iar prin aceasta dau naștere și agravează fatala neînțelegere între popor și domnitorul său!

Din tabăra noastră, din tabăra popoarelor nemagiare, asuprite atât politicește, cât și economiceste răsună și astăzi, ca și în trecut pretinderea conștiință a libertății popoarelor și a drepturilor naționale.

Atitudinea partidelor noastre față de ale naționalităților pactul din 1867 e justificată în mod inconstentabil chiar prin înșasi actuala criză.

Atitudinea noastră vădită în proiectul nostru de adresă, cu privire la introducerea sufragiului universal, a acceptuat-o și Majestea Sa.

Fondul tendințelor noastre politice și conștiința aceia, că națiunile: română, slovacă și sârbă ale acestei patrii nu sunt închiegate la olaltă numai și numai prin aceleași suferințe, ci și prin comunitatea intereselor politice — ne dă putere și bărbăție pentru continuarea luptei, ne garantează izbânda apropiată a sânilor noastre străduinte, iar patriei îi asigură putere și trăinicie, domnitorului nostru pace și mărire!

Budapesta la 12 Martie 1906.

Clubul parlamentar al deputațiilor naționaliști.

Dr. Teodor Mihali,
președinte.

Milan Hodzsa,
secretar.

Dar trecură sărbătorile Crăciunului, a Paștilor, trecu vacanța de vară și Dan nu mai venia acasă. Scria că e cuprins meren cu scrisul în cancelarie, și că nu poate veni.

Iancu, cum era preot, știa că tot ce vine, dela Dumnezeu vine. A rămas cu o durere mare în suflet, care însă izbucnia foarte rar. Gospodăria lui mergea strună ca și mai înainte, și părea de multe-ori mulțumit cu sine. Dar nu mai mergea nicăieri. Rar în oraș câte-odată, cu treburi grele. Și atunci i-se părea că domni de pe acolo se uită cu ochi cercetători la el, și că vreau să-l întrebe ceva. Popa trecea repede pe lângă ei, dar i-se părea că aceia răd desprețuitor după-ce a trecut. — Simțul acesta îi urmăria și acasă. Aci însă totuși se simțea mai tare. Numai când trecea cineva — vre-un domn — prin sat, și nu se abătea pe la el, atunci își simțea întreagă umilirea. Iar durerea adâncă din suflet, i-se răscolia numai după ce se aprindea lampa. Și tot nimplea păharele — pentru el și pentru oaspe. Atunci i-se părea că nu a uitat nimic din tot ce gândia odată, și să nu fi fost preoteasa să-l îmbune, cine știe ce ar fi gândit străinul de vorbele popii.

III.

Soartea lui Dan era hotărâtă, căci Ella ar fi marit chiar numai la gândul, că trebuie să se despartă de el vre-odată. I-a scris numai atâta că-i bolnavă, că ar vrea să-l mai vadă, și Dan a pornit fără să se mai gândiască. Și într'adevăr, era bolnavă, se odia, văzând cu ochii, și baronița nu mai știa pe ce lume e. Când a sosit Dan,

l-a îmbrățișat ca pe copilul ei, și în două zile i-a aflat o cancelarie de avocat foarte bună. Putea să trăiască bine Dan, și în toată după amiaza trebuia să vină la Ella. Lumea lui care trăia Dan acum, nu-i mai cerea să se gândească. Nu s'a gândit nici la ceea ce a făcut, nici că ce va urma de aici încolo. Simțea numai că e bine așa, nespun de bine. În toată după amiaza să respire viața, de care are lipsă până în după amiaza următoare. Încetul cu încetul i-se întăria simțirea, că în lumea asta nu există nimic afară de dragostea lui. Nu-i venia nici odată în minte viața lui trecută, nu-și mai aducea aminte de sat. Abia câte-odată îi răsăria chipul părinților. Dar așa de șters, încât îl uita foarte în grabă. Vor trece câți-va ani, s'a face avocat, și atunci nu va fi nici o piedecă s'o poată lua pe Ella.

Vacanțele nu le petrecea în cancelarie cum scria acasă. Mergea cu fata și cu mamă-sa la băi și prin străinătate. Viața lui de trei ani de zile l-a schimbat de nu ai mai fi cunoscut pe feciorul popii Iancu. Să fi venit acum în sat, oamenii s'ar fi uitat mirati după el: „Oare ce domn să fie acesta, măi dragii mei?” Dar lui nu-i da prin gând, căci părea că nu se mai gândește la nimica. Dela baronița nu avea să sufere nici o umilire. Era un suflet împăcat, trecut peste apele tulburi ale mării, și care nu avea ochi să se mai uite la fată, așa-i era de dragă. Dar aveau rudenii, pe cari Dan nici odată nu le-a putut suferi. Domni bătrâni, cu barba albă și cu fețele pocite. Domni tineri, cari până nu se dregeau la oglindă, erau negri-vineți. Domnișoare, cu părul mincinos și cu obrajii vârnuiți. Veniau când unii când alții pe la baronița, de

multe-ori, când era și Dan pe acolo și atunci nu-și mai afla stare pe scaun. Ce au multele acestea cu Ella? Sunt așa de departe de olaltă cum e cerul de pământ. Și în răstimpuri, când vedea că Ella ride cu hohot de glumele ușoare ale acestora, simțea par'că ceva rece i-se apropie de inimă.

Într'o sară s'au adunat la baronița multe din rudenii. Era sărbătoare mare pentru bătrâna sara aceea: mâne era ziua nasterii Ellei. Între păhare voia bună crescă deodată. Ella, într'o haină albastră, părea că nu umblă ei plutește prin casă. Dan avea așa o voie cum nu avuse de mult. Glumia acum cu oamenii aceia, pe cari mai înainte nu-i putuse suferi. Ochii îi luminau ca dove diamante negre, înăcrimate. Cu rudenile fetei vorbea ca și când ar fi fost neamuri de-a popii Iancu, și-i creștea simțirea că a trăit foarte de mult între oamenii aceștia, că e acasă între ei. Când se gândia că mâne va fi logodna lui cu Ella, fără să vrea, îi veniau în minte crâmpes din viața lui, chipuri din copilărie, dela ei din sat. Dar le vedea așa de șters, încât ochii nu i-se puteau opri mult asupra lor. Ce-a trăit el până acum? Nimic, numai de-nici încolo se va începe pentru el adevărata viață.

(Va urma.)

I. Agărbiceanu.

Ziarul „Tribuna“ din Arad s'a supărat foc pe noi pentru rectificarea ce am făcut în afacerea ziarului nou din Budapesta. Supărarea ce l-a ajuns nu ne surprinde, și fiindcă însuși recunoaște, că și-a informat publicul cetitor tendențios și greșit, considerăm afacerea de terminată. Ni-se pare însă foarte curioasă „bunăvoința“ față de cauză, ce și-o invoacă ca scuză. A spune, că s'a hotărât să nu se facă ceea-ce individual crezi, că nu se va pute face, după-ce ai încercat însuși totul pentru a se zădărnici lucrul — credem că trece marginile „tacticei“ politicoase“.

Încât privește observarea făcută ziarului nostru, „Tribuna“ știe prea bine, că nu am fost și nu suntem organul oficios a nimerii — ci am fost totdeauna și ținem a fi și în viitor cinstiti și neînfrunțați apărători ai cauzei obștei românești, ceea-ce, dacă cu aceeași liniștită conștiință va pute spune și ea despre sine, ne va părea foarte bine.

Obiceiuri rituale.

— Reflexiuni finale. —

I

Aschileul-mare, 20 Martie.

Confratele V. G. se înșală rău, când „punerea în sicriu“ o asemănă cu obiceiurile înșirate de dânsul între cele ce trebuie șterse. Acele sunt datini locale, pe când „punerea în sicriu“ e obicei vechiu odată general, și prescrie de tipic. Dovadă e Euchologiul, care prescrie următoarele: După-ce vre-annal din creștini moare, consăngenii îndată chiamă preotul, și venind la casa, unde zace cadavrul, pune epitrahirul și tămâie în tămâieriu etc. apoi înșiră unele troparie, ectenia morților, ce trebuie să se zică, „și termină ceremonialul.“

Ce e acest ceremonial? Nu-i punerea în sicriu?

Dacă pietatea creștinilor a mai adăns evanghelii; trei după s. treime, patru după cei 4 evangeliști; ce ne poate aduce în confuzie?

Aci după prea modesta mea părere, nu e nici o dubietate, că ce avem de făcut. Ceremonialul e prescrie în Euchologiu, și fără a fi conduși de datini locale, cantori, feți, vedem, ce avem de îndeplinit.

Apoi când cadavrul e gata spre înmormântare, îndeplinim celelalte prescrie, acasă ori în biserică, nu să ține de obiect.

După modesta mea părere, nu e nici o dificultate, nici întru aceea că tipicul prescrie a să face îndată după moarte, și datina o face în prezina înmormântării. Aceasta împrejurare se explică de acolo, că pe lângă ceremonialul prescrie, pietatea creștinilor a introdus pregătirea corpului spre îngropare, spălare, imbalsamare, îmbrăcare etc., cari încă ieu în considerare, o zi. Deci „punerea în sicriu“ a trebuit să fie amânată până a doua zi.

—f.—

Expozițiunea generală dela București.

Voiam să deschidem o rubrică permanentă, în care se publicăm tot, ce se referă la expozițiunea generală română, ce se va ține anul acesta la București, îndemnând pe cetitorii noștri, să participe la aceea, fie exponând lucrări vrednice de noi și de progresul realizat pe toate terenele, fie vizitându-o la vremea sa, când am aflat de opreliștea guvernului, prin care interzice Asociațiunii colectarea de obiecte pentru pavilionul românilor din Ungaria, oferind pe românii de aci, de a es uue în pavilion separat de cei unguresc. De aceea de astădată ne rezervăm a anunța, că Comisariul general, dl dr. Istrati, ne-a trimis primii 5 numeri din Buletinul oficial al expozițiunii, din cari aflam, că până la 10 Maiu v. sunt deschise concursurile pentru următoarele lucrări: *pictură*, un triptic de 5—6 m. lungime, 3—4 lățime. Premiile sunt de 15 mii, 2 mii și 1 mie lei. Pictura va trebui să fie un studiu pe pânză, dimensiunea 2—250 m. Se va reprezenta în partea principală starea noastră actuală, ca de pildă o câmpie, încercată cu holde, reprezentând secerișul, în depărtare Carpații, apoi un oraș înfloritor cu coșuri de fabricii; în planul întâiu lângă o cruce un bătrân cu o fetiță rugându-se. În stânga legionarii romani sub conducerea lui Traian, învingând pe Daci, sau moartea lui Decebal și intrarea în capitala dacă. În dreapta armatele române sub conducerea regelui, învingând pe Turci.

Pentru *sculptură* aceleași premii, numai cât modelul în jumătate mărime naturală, va fi lucrat în ipsos și va avea înălțimea de 4—5 m. pe un soclu de 2 m. Grupul va reprezenta nașterea română fericită în avântul ei spre viitor.

La *gravură* vor fi date premii, de 2000 lei și 500 lei, subiectul liber, dar din istoria noastră, dimensiunile 50×40 cm.

Se dau două premii de 1000 și 250 lei pentru o *icoană* sfântă, care va trebui să fie definitiv lucrată. Icoana poate reprezenta ori-ce sfânt și scenă bisericească, mărime ori-care.

Se dau două premii de 1500 și 300 lei pentru *mobile vechi românești*.

Pentru *arhitectură* se pune la concurs planul catedralei viitoarei Mitropolii din București, premiile de 5000 și 1000 lei.

Un crin de argint se va decerne ca premiu pentru aria imnului iubilar, care încă a fost pus în concurs pe ziua de 1 Februar 1906

În sfârșit se pune la concurs o scriere în proză sau versuri: cântarea neamului românesc cu ocazia aniversării de 1800 ani. La acestea două din urmă, termenul concursului e 1 Iunie 1906.

Alegătorilor români.

Comisiunile constituite pentru conscrierea alegătorilor după comune, și-au început deja lucrările. Terminele, în care trebuie să se presinte comisiunile în fie-care comună mare și la fie-care sediu a cercului notarial, sunt deja mai în tot locul desfpte.

Fie-care locuitor din comunele respective are dreptul de a să presintă înaintea comisiunii pentru a dovedi îndreptățirea lui, eventual și a altuia. Fie-care trebuie să fie ascultat de comisiune. Încât nu vrea să se presinte cineva în persoană, are dreptul de a-și înainta comisiunii *dorința în scris* sau prin *plenipotențiat*. De sine înțales, că dacă nu să presintă cineva înaintea comisiunii *nu urmează*, că n'ar fi îndreptățit a fi luat în listă, întru cât are drept la aceea.

Pentru-ca să fie în curat fie-care interesat în privința îndreptățirii de a fi luat în listă, atragem atențiunea tuturor asupra următoarelor:

În comunele (satele) mari și mici din Ardeal au dreptul de alegător:

1. cari sunt puși la dare de pământ cu suma de 35 cor. 81 fil.; sau
2. cari sunt puși la dare de pământ cu cel puțin 34 cor. 13 fil. și lângă asta după o casă cu cel puțin dare de clasă I.; sau
3. cari sunt puși la dare de pământ cu 31 cor. 13 fil. și lângă asta după casă cu cel puțin dare de clasă II.

În cazurile acestea casa, precum și pământul poate să fie numai în posesiunea îndreptățitului.

Mai departe sunt îndreptățiti în Ardeal.

4. cari sunt puși la dare de stat directă după cel puțin 210 cor. venit anual din pământ, case, venit cl. III. și capital sau rentă. Suma dării e diferită și variază după cum să compune din isvoarele amintite.

5. cari sunt aleși după fumuri, ca alegători de deputați. Înainte de a eși comisiunea în comune (sate) să aleg și alegători după fumuri, ca atunci deja, când să presintă comisiunea, să fie alegerea validă și numele alesului să poate fi introdus în listă.

Alegerea alegătorilor după fumuri trebuie să se facă cunoscută comisiunilor totdeauna înainte de alegere cu 3 zile. Alegerea să face publice. Dreptul de vot la alegerile aceste au toții, cari sunt îndreptățiti de a vota la alegerea antistiei comunale.

Afară de cazurile acum amintite cetățenii de pe întreg teritoriul regatului ungar pot să fie îndreptățiti și atunci.

6. dacă sunt puși la dare de chirie după un venit curat de 210 coroane;

7. neguțătorii, cari sunt puși la dare de venit clasa III. după un venit anual cel puțin de 210 cor.;

8. meseriașii, cari sunt puși la cel puțin 21 cor. dare de venit cl. III.;

9. meseriașii puși la dare după o calfă; sau

10. toți aceia, cari sunt puși la dare directă de stat după un venit de 210 cor. computat din

pământ, case, venit cl. III., capital sau rentă.

Iar numai în părțile ungurene mai sunt îndreptățiți aceia

11. cari au $\frac{1}{4}$ sesiune urbanială; sau

12. o moșie cu estensiune teritorială corespunzătoare $\frac{1}{4}$ sesiunii urbariale.

Învățătorii și preoții, pecum și capelanii sunt îndreptățiți deja pe baza aceea, dacă sunt aplicați în post. Cei pensionați din ei nu pot fi alegători dacă au pensii de cel puțin 1000 cor.

Ca condițiuni generale trebuie să aibă fie-care îndreptătit următoarele: Să fie cetățean ungar, de 20 ani, de sexul bărbătesc și să fie eșit de sub potestatea părintelui, a tutorului și a stăpânului.

Dela cei îndreptățiți pe baza dării să recere încă, ca să fie puși sub suma dării prescrise în anul *premergător compunerii listelor*. Cei alții îndreptățiți trebuie să aibă condițiunea numai la începutul conserierilor.

Numai darea de stat directă să *compută*. Dările din mai multe comune să *socotesc la oaltă*. Darea trebuie să fie numai *aruncată, nu e lipsă însă să fie și plătită*.

Proprietarul foilor funduari are proprietate la dreptul de alegător. În cazul când dânsul nu să folosește de dreptul acesta, poate fi îndreptătit acela, care e în posesiunea locului, spre pildă ca erede sau sub altă titlă.

Fie-care alegător *aco'o* trebuie să fie luat în listă, unde își are *locuința regulată*.

Comisiunea de conscriere pe baza acestei dispozițiuni legale și a datelor, cari sunt de a să pune la dispoziția ei, are de a compune listele.

În cazul când comisiunea n'ar lucra după modalitățile aici schitate, să poate folosi ori și care îndreptătit de remediile legale.

Despre remediile acestea, pecum și despre dovezile dreptului de alegător să vor da informațiunile necesare în numărul viitor.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. La biserica noastră gr.-cat. din parohia Petrindumare era o lipsă de mult simțită — de vestimente bisericesti. La îndemnul subscripșii s'au procurat doue rânduri de vestimente bisericesti și doi prapori en suma de 248 cor. colectată dela poporul credincios și anume au contribuit următorii: Demetriu Boșca, Vasiliu Balint și Vasiliu Gorcea, câte 20 cor. Ioan Boșca, Petru Mateiu, Vasiliu Pantea, Ioan Gorcea a Petri, Georgiu Mărgănan, Ioan Cioban, Georgiu Bedecian a Ileni, Ioan Mateiu diacon, Vasiliu Pop a Cezului, Florian Mateiu, Ioan Pop a floari, câte 10 cor. Todor Bedecian, morariu 8 cor. Ioan Moldovan, Ioan Suciu, Georgiu Gorcea a Petri, Georgiu Gorcea bătrân, Ioan Crișan, Georgiu Mateiu a

Oniti, Catrina Chira, câte 5 cor. Vasiliu Costin, Gavriil Rada, Demetriu Moldovan, câte 4 cor. Simion Lehene, 3 cor. Mariua Bolfa, Maria Moșiu, Maria Moldovan, Ana Pop, Florica Olarin, Maria Solomon, Maria Tarba, Maria Bedecian a sfătului, Maria Rusu și Ileana Suciu, câte 2 cor. Primească fiii mei credincioși și pe această cale mulțămita mea. Dumnezeu să-i răsplătească cu bine! Petrindul-mare, la 14 Martie 1906. — Ioan Galiș, paroh gr.-cat.

Vești bune. Ni-se comunică din Budapesta: Alexandru Rusu, cleric în seminarul central, fiu al Arhidiecezei, a făcut la universitatea de acolo riguros din studii biblice și limbile orientale. Aurel Dragoș din dieceza de Gherla, din aceleași studii și Ioan Șanta, tot din dieceza Gherlei, din istorie și dreptul bisericesc. — Felicitările noastre harnicilor tineri!

Știri literare. În tipografia „Minerva” din București a apărut un nou volum de Vasile Pop. Intitulat: *Răs și plâns*, schițe umoristice și nuvele serioase. Un frumos volum de 300 pag. cuprinde 13 bucăți literare, caracteristice prin spiritul fin de observație a situațiilor, deseavășita cunoaștere a sufletului omenesc; giuina ușoară, dar sarcasmul nu totdeauna deplin succes. — Prețul 150 cor.

— La 17 Martie apare revista ilustrată „Turbinca”, satiră socială, politică și literară sub îngrijirea d-lor D. Anghel, N. Bedecianu, Em. Gârleanu, St. O. Ioșif, M. Sădoveanu și I. Scurtu, și cu un număr considerabil de colaboratori.

Monument nemuritorului Episcop Pavel. Afăm cu multă bucurie, că o distinsă fică a diecezei de Orade, d-șoara Valeria Pap, cunoscuta noastră cântăreață, voiește să pună basă unui fond, din care apoi să se ridice un monument episcopului Pavel. — Pentru esecutarea acestei idei, d-șoara Pap voiește să aranjeze o serie de concerte deja după Paști, al căror venit curat îl va destina pentru scopul indicat. D-șoara Pap va concerta în toate centrele românești, nude va fi iuritată și unde prin urmare va afla răsunet ideea dânsiei, și publicul nu va gusta numai plăcerea concertului, ci contribuie și pentru un scop atât de măreț. Cei-ce doresc aranjarea astorfel de concerte, să se adreseze direct d-șoarei Valeria Pap, Budapesta, IV. Hajnal u. 2. III. 7. — Nu ne îndoiim, că ideea aceasta va fi îmbrățișată cu căldură, cunoscute fiind pretutindeni meritele neuitatului Episcop Pavel.

Propuneri vrednice de chibzuință serioasă. Ni-se comunică următoarele: „La oficiul protopopesc al Sibinului, s'au făcut din partea unui preot doue propuneri cari se vor debate deja în sinodul din primăvara acestui an, — și cari fiind de un interes general, îmi ieu voie a le publica, anume: 1. Cuota anuală de pensii să se distribuie preoților deficienți *după calificațiune*, și aceasta să se aibă în vedere și față de văduvile și orfanii preoților, modificându-se statutele în acest înțeles. 2. Să se ridice doue statue pentru Atanasie I. și Inocențiu M. Clain în Blaj, pentru care scop, preoții să ofere 2% din ajutorul anului 1906 și se facă colectă în fie-care parohie până la finea lunii Octobrie a. c. pe carea apoi se o trimită la oficiul protopopesc. Preaveneratul Consistor este rugat, să constituie un comitet spre scopul acesta. — Mă rețin dela ori-ce comentariu, fiind-că prima propunere este atât de justă, încât numai prin neobservarea principiului de echitate s'ar mai putea distribui cuota anuală de pensii în modul de până acum. Ce privește a doua propunere, se știe că toate popoarele culte au cântat să-și achite tributul de recunoștință față de marii lor bărbați, glorificându-i după vrednicia lor. E timpul suprem să ne împlinim și noi această sfântă datorință față de fruntașii noștri bărbați, pe cari i-am avut. Ridicarea acestor doue statue ni-o impune sentimentul de recunoștință față de dânsii. În sinodul protopopesc al Sibinului se vor și debate acestea doue pro-

puneri, și sper că toate sinoadele protopopesti vor lua decisiuni vrednice în privința aceasta. De aceea mă rog ca toți Preaon. D-ni protopopi, să binevoiescă a lua aceste doue propuneri la desbatere în sinoadele din primăvara acestui an. Altcum ridicarea acestor doue statue privește provincia Mitropolitană întreagă, și neste tot neamul românesc întreg.” — *Un preot.*

Avis. Societatea de lectură „Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj, aduce la cunoștința Veneratului Cler și în deosebi a abonanților, că cartea de predici: „*Mănuiește-ți sufletul*” s'a pus sub tipar, și cu ajutorul lui Dumnezeu, în luna lui Iunie va apărea. Prețul cărții va fi pentru abonați 4 cor., iar pentru neabonați 4 cor. 40 fl., socotându-le adică și porto — *Simeon Gocan*, președ. soc. *Silviu Poșar*, secretarul societății.

A V I Z.

Frumoase și trainice rame pentru oglinzi și chipuri ofere prompt și cu preț moderat

VILHELM NAFTALI
în Blaj.

Comandele din provincie se esecută grabnic
(10) 1-3 și culant.

Nru 21-1906.

(9) 2-2

Publicare de concurs.

Pentru edificarea bisericii gr.-cat. din Lupeni să escrie concurs public pe ziua de 29 Martie 1906 st. n. la 2 oare d. a. pe lângă următoarele condițiuni:

1. Prețul întreg al bisericii după proiectul de spese e: 21694 cor. 93 fl.
2. Comuna bisericască dă în natură materialul de piatră, cărămidă și năsip.
3. Prețul de strigare — subtrăgându-să prețul materialului prestat — va fi: 12000 cor.
4. Licitanții au să depună vadiu de 20 %.
5. Oferte se pot face și înainte în scris.
6. Curatorul bisericesc își rezervă dreptul de a da întreprinderea aceluia dintre oferenti, pe care și-l va alege, fără conziderare la ofert.

Planul, preliminarul de spese și specificul lucrărilor, precum și condițiile de edificare să pot vedea ori și când la oficiul parohial gr.-cat.

Dat în Lupeni din ședința curatoratului bisericesc gr.-cat. ținută la 20 Ianuarie 1906 st. n.

Atanasie P. Boșca, Petru Nicu Dubreu,
paroh gr.-cat. președin- prim-curator.
tele curatoratului.

După procedura SCOTT

prin emulgarea uleiului de ficat de pește să face renumita Emulsiune de Scott. Puterea de vindecare a uleiului de ficat de pește să arată în toată țaria numai în Emulsiunea de Scott, fiind aceasta foarte plăcută la mâncare. Prin aceasta emulsiune trupul ni-se întărește foarte, putem rezista morburilor mai bine cu mult și mai tare, ca și când am consuma ulei simplu de ficat de pește. — Emulsiunea de Scott are un gust foarte plăcut și e ușoară de mistuit. La pregătirea Emulsiunei de Scott să mai adauge var și hypofosfiti de natriu.

Pescarul cu batogul cel mare este semnul de garanție al procedurii veritabile a Emulsiunei lui Scott.

Să poate afla în ori-ce apotecă.

Trimițându-se 75 fleri, și provocându-se la „Unirea”, primește fie-care franco o sticlă de muștră dela Dr. BUDAI EMIL,

farmacia oragului
BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle originale costă 2 cor. 50 fl.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

Terrenii în Europa era pregătit pentru spiritism. Căci multe din fenomenele spiritistice erau cunoscute din magnetismul animalic, respective din hipnotism; iar comunicarea cu spiritele încă era cunoscută, deja de pe la mijlocul veacului al XVIII-lea, din scrierile lui *Swedenborg*,¹⁾ și la 1848 din ale lui *Cahagnet*. Și de aceea nu e de mirat, dacă îl vedem lățindu-se prin toate statele Europei.

În *Anglia* cei mai însemnați medii au fost: *David Home*, frații *Davenport* și *Florence Cook*. *Home* e unul din cei mai puternici medii de până acum, iar *Cook* e vestită prin „materializările” sau aparițiile sensibile ale spiritelor. Pentru studiarea amănunțită fenomenelor spiritistice s'a format în *Anglia* și o „societate dialectică”, compusă din profesori, medici și juzi, deja dela 1867. Pe lângă societatea aceasta s'au mai ocupat și alți bărbați de știință cu fenomenele spiritiste, și între ei *Wallace* și *Crookes*,

¹⁾ *Emanuel Swedenborg* s'a născut la 29 Ianuar 1688, în *Stockholm*. Tatăl său, *Iesper Swedberg*, fusese superintendent în *Westgothland* (Suedia.) Deja din copilărie se ocupa tare mult cu spiritele și cu natura lor. La aceasta îl îndemnau și părinții. A studiat științele naturale și a fost aplicat ca consilier de mine în *Stockholm*, la 1716. Cu trei ani mai târziu, la 1719, regina *Eleonora Ulrica* îl făcu nobil, dându-i numele de *Swedenborg*. În 1747 abdice de postul său, și se dedică cu totul comunicării cu spiritele. Încă cu câțiva ani mai înainte, i-se pără lui, că ar vedea într-o după amiază, o mulțime de broaște, șerpi, șopârle și alte animale de soiul acestora, pe fața casei, și într'un unghiu al chiliei un om. Omul acesta în noaptea următoare i-sa descoperit și i-a zis, că el este Dumnezeu Tatăl și i-a impus să reformeze biserica creștină, respective să întemeieze: „Noua biserică creștină” pe baza descoperirilor, ce le va căpăta. De aci în colo el e în continuă comunicarea cu spiritele, ori mai bine zis cu sufletele morților, pentru că el, ca și spirițiștii de astăzi, nu admitea, că ar exista ființe curat spirituale. Spiritele, zicea el, l-au luat mai de multe ori cu sine și l-au dus în lumea lor, și atunci a văzut, și orașele, casele, străzile, grădinile, curțile, trăsurile, hainele, etc. ale spiritelor, cari ar fi cu mult mai frumoase și mai strălucite, decât ale noastre. A tipărit o mulțime de cărți, și le-a trimis în toate părțile, ca să se lătească noua religie: „Noua biserică creștină”, „*Jerusalismul cel nou*”. Dar cu toate acestea, învățăturile lui, n'au aflat crezământ. Oamenii îl țineau de un vizionar și fantastic.

În afară de *Suedia* s'a făcut cunoscut prin descoperirile sale din lumea aceasta, ca să le numesc așa. Astfel de ex., după ce murise, *Martefeld* consulul *Holandeii*, din *Stockholm*, un aurar, cu numele *Cron*, prezentă văduvei consulului un cont pentru nește argintării, pe care bărbatul său nu l-ar fi plătit. Ea roagă pe *Swedenborg*, să întrebe pe bărbatul ei din lumea cealaltă, că plătit-a contul ori nu? *Swedenborg* întreabă și după câteva zile primește răspunsul, că l-a plătit. Cuitanța, spune mortul, se află în masa cutare. Se caută cvita, dar nu se află. Se întreabă mortul din nou, și răspunde, că e în masa aceea în pulpitul cutare și indică modul cum să o afle.

Un alt caz e despre un foc din *Stockholm* din 1759, istorisit de *Emannil Kant* (la *Dr. Laponi* op. cit. p. 121). *Swedenborg* se întorsese din *Anglia*; în 10 Iuliu 1759, și ajunse la *Gothenburg* într-o Sâmbătă după amiază, unde și debarcă. El fusese invitat de un prieten al său: *Wilhelm Castel*, și împreună cu el mai fuseseră invitați alți 15 prieteni. Pe la 6 oare seara *Swedenborg* epi afară și se întoarse numai decât înapoi galben ca ceara. Arde *Stockholm*-ul, zise, și spuse direcțiunea, ce o luase focul. Enumără casele arse, și îi era teamă că acum se va aprinde și a lui, pentru că numai trei case o mai despărțeau de foc. Abia pe la 8 oare se linișți, când văzu că focul s'a localizat și s'a stins. Și aceasta le-a spus el, cu toate că orașul *Gothenburg* e de 200 kilometri departe de *Stockholm*. În zilele următoare sosi și știrea din *Stockholm*, despre focul întâmplat acolo Sâmbătă cam dela 6—8 oare sara. Faptul s'a întâmplat în tocmă pe cum l-a descris *Swedenborg*. El a murit în *Londra* în 29 Martie 1772.

După el, și pe un timp cu el, a fost și un alt vizionar: contele *Saint-Germain*, (1750—1780), al cărui nume adevărat e: *Simon Wolff*, jidov din *Eisația*. Rezultatele lui au fost neînsemnate. După el au urmat doi șarlatani, cari afară în presupusa comunicare cu spiritele un izvor însemnat de câștig. Aceștia au fost: *Giuseppe Balsamo* sub pseudonimul *Cagliostro*, născut în *Palermo* la 1743, și mort în temnița din *Roma* la 1795; și *George I. Schröpper*, născut în *Nürnberg* la 1739, și sinucis la 1774.

Pe la 1848 pășește apoi *Cahagnet*, un industriaș francez. Acestuia, magnetizându-se cu sistemul lui *Mesmer*, pe când se afla în somnul ori somnambulismul magnetic, i-sa părut că i-s'ar fi arătat *Swedenborg*, care i-ar fi zis să întemeieze „a cincă, sau: noua biserică creștină”, după descoperirile ce îi le vor da spiritele. *Dr. Schneider Vilmos*, A szellemekben való újabban hit, Budapest 1889 pag. 89—102.

membrii ai societății regale. Opiniunea publică engleză însă era în contra existenței fenomenelor spiritiste.

În *Rusia* spiritismul de abia s'a lățit printre familiile mai înalte, deși consilierul de stat, *Alexandru Aksakow*, împreună cu profesorul și academicianul *Alexandru Butlcrow* și-au dat toată silința la lățirea lui. *Rusia*, pecum zice *Aksakow*, nu e potrivită, ca spiritismul să ia dimensiuni mai mari. Cu toate acestea i-a succes lui *Aksakow*, ca „Societatea pentru științele naturale” rusească să exmită o comisie pentru studiarea faptelor spiritiste. Comisia s'a și exmis, dar nu s'a putut constata nimica, pentru că medii acuirăți de *Aksakow* erau prea neînsemnați, iar puternicul mediu american *Dr. Slade*, care încă fusese invitat. era suspect, pe baza unei acuze de înșelăciune, ce i-se făcuse în *Londra*.

În *Germania* spiritismul s'a lățit mai tare. În forma meselor rotitoare și a meselor psihografe el era practizat în mai multe familii. Cel ce a dat un impuls puternic spiritismului german a fost consilierul de stat rusesc: *Aksakow*. El s'a silit să lstească spiritismul prin reprezentățiunile date de *Dr. Slade*, și prin periodicul „*Psychische Studien*”, pe care a început a-l redigea din 1874. Ca centre spiritiste, pe lângă *Berlin* și *Lipsca*, mai sunt cu deosebire *Brema* și *München*, cu deosebirea aceea, că descoperirile spiritelor. în orașele protestante sunt la aparință pe partea protestanților, iar în cele catolice, pe partea catolicilor. — Și mai tare s'a lățit spiritismul în *Germania*, după ce a început să se ocupe cu el vestitul fizician și astronom, *Zöllner*.¹⁾ Nemții încă au întemeiat mai multe societăți spiritiste, și mai multe foi periodice, de ex: „*Licht, mehr Licht*” etc.

În *Franța* încă s'a lățit spiritismul, și încă mai tare decât în alte țări europene. Dar francezii nu vedeau într'insul o chestie științifică, pe cum vedeau nemții și englezii, ci mai mult o distracție pentru saloane, și un mijloc politic pentru mulțămirea neîndestulțiilor revoluționari. Căci spiritismul prin teoria sa despre reîntupări, avea cuvinte de mângâiere pentru cei săraci și apăsați, întru cât le promite că se vor naște din nou în împrejurări mai favorabile! Medii francezi cei mai renumiți au fost baronul *Ludovic Goldenstube* și sora sa *Ialia*, originari din *Suedia*. Caracteristica baronului era, că el primea scrisori directe dela spirite, adică scrisori de acelea, pe cari le scriu înseși spiritele, vre-o 2000 la număr, în vre-o 20 de limbi; și a distras publicul francez dela începutul spiritismului în Europa, până la moartea sa (1873). Caracteristica *Ialiei* era, că primia spiritul lui *Napoleon I*, care printrinsa da sfaturi politice. Chiar și împăratul *Napoleon al III-lea* mergea la ședințele lor spiritiste, sub pseudonimul: conte *Bacciochi*. — Între francezii, cari s'au ocupat cu Spiritismul, cel mai însemnat e:

¹⁾ *Frideric Carol Joan Zöllner* s'a născut în 1834 în *Berlin*. S'a ocupat cu astronomia și cu fizica, și dela 1872 până la moarte a fost profesor de astronomie la universitatea din *Lipsca*, și membru la o mulțime de academii. A inventat mai multe aparate de fizică. A murit în *Lipsca* la 1882. Era materialist. „Eram numai gimnazist” scrie el, (la *Schneider op. cit. pag. 145*) „și student începător, când teoriile periculoase ale bărbaților acelora (profesorilor) mă înlânt iseră și mă despoiaseră de toată voia de a mai trăi. Simțiam contrazicerile materialismului, dar inteligența mea nu era destul de dezvoltată, ca să mă fi putut trezi la vederea contrazicerilor. Atunci Dumnezeu a cercetat familia mea, și încă cu o lovitură grea; mai întâi un frate și apoi o soră, au nebnuit. Și de unde să fi căpătat eu ceva mângâiere în durerea mea? Rugăciunea, carea în copilărie mă ușurase și mă mângâiasse de atâtea ori, pentru mine devenise o imposibilitate logică, căci pentru mine Dumnezeu nu mai exista. (Tu nu mai ai lipsă de hipnoza aceasta) Imi ziceau cu *Laplace* înșelătorii și răpitorii aceia ai Dumnezeului meu. Nu aveam pe mine, o noapte neagră mă cuprindea, și cuvintele mângâitoare ale mamei mele, atât de amar cercetate, dar totdeauna cu deplină încredere în Dumnezeu, și carea pe atunci rămăsese văduvă cu 9 copii, — sunară în deșert în sufletul meu. Dimineața Paștilor, când corurile îngerești ar fi trebuit să-mi aducă și mie vestea de bucurie a răscumpărării creștine: (Hristos a înviat în ziua aceasta, ca omul să se bucure și să se veselească într'insa), — pentru mine încă nu sosise, și eu nu puteam zice ca *Faust*: (Sună, mai sună încă, tu cereșcule Aleluia, lacrimile mă năpădesc, din nou sum al pământului). Ce să fi făcut așadar? M'am dus la farmacie și am luat o sticlă de cyan-calciu, „pentru experimente chimice” și totdeauna o purtam la mine cu gândul, că de mă va mai lovi vre-o nenorocire, ori de mă va amenința și pe mine neagra noapte a nebuniei, însu-mi să-mi pun capăt vieții.”

Allan Kardec ¹⁾ La lăţirea spiritismului în Franţa a conlucrat şi părtinirea pe sub ascuns a împăratului Napoleon al III-lea. Scopul lui a fost, ca prin spiritism să delătore revoluţia socialiştilor, carea era să izbucnească. De altcum el se folosia în guvernarea imperiului de descoperirile Iuliei Guldenst bbe, primite, după mărturisirea ei, dela spiritul lui Napoleon cel Mare. ²⁾

În Belgia este societatea spiritistă din Bruxella „Federation Belge Spirite et Magnetique” întemeiată în 1875; mai sunt şi alte societăţi spiritiste provinciale. Au cinci ziare.

În Hollandia sunt două societăţi spiritiste. Una în Haga, cu numele: „Oromaze”; alta în Amsterdam, numită: „Veritas”.

În Helveţia spiritismul s’a l ţit mai ales în oraşele Geneva şi Losana (Lausanne.) Descoperirile spiritiste din Gineva sunt protestante anticatolice, cele din Losana sunt pe partea catolicilor.

În Italia spiritismul la început s’a l ţit numai pe sub ascuns. Mediul cel mai puternic este Eusapia Paladino, de profesiune v nzătoare de poame. Afl ndu-se ca mediu bun, medicul din Neapol, Dr. Chiaia, a luat-o sub ocrotirea sa şi a dat mai multe şedinţe spiritiste prin oraşele Italiei, la cari au luat parte şi profesorii: Lombroso, De Amicis, Tamburini, Vizioli şi alţii. Au şi societăţi spiritiste şi ziare, vre-o patru: „Lux” din Roma, şi altele.

În Spania spiritismul e l ţit foarte tare. Au peste 10 ziare spiritiste. Aci în Barcellona s’a ţinut şi primul congres spiritist, în 1888. Spiritismul în Spania e sprijinit de francmasonerie, cu carea face cauză comună.

În Austria spiritismul nu e l ţit. Sprijinitorul cel mai puternic al lui e baronul Lazar Hellenbach. De asemenea nu e l ţit nici la noi în Ungaria. Primele temelii i-s-au pus aci la noi pe la anul 1870 de baroneasa Adelma Vay, în Budapesta, sub influinţa operelor lui Allan Kardec. Sunt şi două foi: „Egi vil goss g” din 1899 şi „Rejtelmes Vil g” din 1897 sub redacţia lui Mikos János.

În România încă sunt spiritişti, dar puşini. Cel ce se mărturiseşte pe faţă de spiritist e: B. P. Haşdeu. Dsa a scris şi o carte în favoarea spiritismului: „Sic cogito”. Mediul său e V. Cosmovici.

Aceasta e fizonomia spiritistă a statelor civilizate de astăzi. Numărul exact al spiritiştilor nu se ştie. El e foarte mare. Deja la 1889, c nd s’a ţinut al doilea congres spiritist, la Paris, în salele şefului francmasoneriei franceze, via Cadet nr. 16, au luat parte la el vre-o 500 de delegaţi, cari reprezentau 40000 de membri dela diferite societăţi spiritiste. Intre cei prezenţi, mai jumătate au fost femei, scriitoare şi redactoare de ziare şi de cărţi spiritiste. Au fost reprezentate şi 88 de ziare, pe cari congresul le publică cu numele. Pe lângă acelea mai erau şi alte ziare neprezentate acolo, iar numărul spiritiştilor s’a calculat atunci la 12—15 milioane. Congresul s’a ocupat şi cu unificarea învăţăturilor spiritiste, dar fără rezultat. ³⁾

Articolul II.

Existinţa fenomenelor spiritiste.

Înainte de ce am studia fenomenele spiritiste, trebuie să ne dăm samă, că oare există ele, ori nu? Oare să se ridice, şi să se inv rt  masa, dacă oamenii pun m na pe ea? Oare să se audă bătături, şi încă prin cari s  se dea răspunsuri; muzică fără să zică cineva; să se ridice corpuri grele, fără să se pună m na pe ele, şi să stea în aer; să se aducă în chilie lucruri neexistente;

¹⁾ Numele lui original e: Leo Ipolit Denisard Rivail pe care şi l-a schimbat în Allan Kardec, la sfatul spiritelor, cari i-au spus, că el ar mai fi trăit în două rinduri pe acest pământ, odată sub numele de: Allan, iar a doua oară sub numele de: Kardec. S’a născut în Lyon la 1803. A fost inv ţ cel de al lui Pestalozzi, şi p n  la 1850 a scris mai multe cărţi didactice şi pedagogice. De atunci a început să se ocupe cu spiritismul. A scris mai multe cărţi spiritiste, în cari se cuprind dogmele şi morala spiritistă. El era şeful şi auctoritatea supremă a spiritiştilor. El a introdus în spiritism şi teoria reîntrup rilor, pe baza descoperirii spiritelor. Teoria aceasta, despre reîntrup ri, s’a l ţit mai în toate ţările, şi mai ales în America de Sud. Şi-a avut o mulţime de jertfe — sinucideri — pentru că spiritişti n c jiţi îşi puneau capăt vieţii, în speranţa unei vieţi p m ntene mai bune. Cărţile mai însemnate ale lui sunt: „Le livre des Mediums” şi „Le livre des esprits” A murit la 29 Martie 1869 în Paris. Vorbirea la morm nt a ţinut-o astronomul Camil Flammarion, până în timpul din urmă spiritist şi el; iar epitaful lui e: „Nu e efect fără cauză; a se naşte şi renaşte, aceasta e legea cea nouă”.

²⁾ Wolkenb. op. cit. pag. 75—80.

³⁾ Gio. Giuseppe Franco, Lo spiritismo, Roma 1893 pag. 59—60.

să străbată unele obiecte printr’altele; să scrie stilul de sine pe tabl t ; să apară mâni şi picioare; să vorbească mediul inspirat; să scrie fiindu-i mâna purtată de spirit; să apară spirite în formă văzută? Mulţi, ba poate cei mai mulţi, neagă posibilitatea, şi cu at t mai v rtos adevărătatea acestor fapte. Motivul lor e, pentru că acestea ar fi lucruri imposibile. Alţii apoi neagă posibilitatea şi existenţa faptelor acestora, pentru c  mai mulţi medii au fost prinşi şi demascaţi cu şarlatanie; aşa că, toate fenomenele spiritiste, ori sunt sinamăgiri de ale spiritiştilor, ori sunt înşelăciuni de ale mediilor.

Şi cum c  mai mulţi medii au fost prinşi cu înşelăciunea, e fapt. De exemplu ne poate servi:

1. Mediul Harry Bastian, care dase mai multe reprezentaţiuni în Viena. Arhiducele Ioan cetise mult despre spiritism, dar nu credea. Voi  deci să se convingă el însuşi despre fenomenele spiritismului. De aceea se adresă baronului Lazar Hellenbach, şi îi spune dorinţa. Hellenbach a şi chemat numai dec t pe mediul Harry Bastian. Acesta şi-a ales localul pentru şedinţele (seance) spiritiste, şi anume chilie de lucru a arhiducelui Ioan. De o latură a chiliei era biblioteca, iar de cealaltă salonul. Biblioteca şi a fost ales-o Bastian de local pentru somn (trance), căci era vorbă despre apariţii vizibile de ale spiritelor (materializări), la cari se cerea somnul. Aci s’au ţinut două şedinţe, una în 28 Ianuarie 1884, iar a doua în 30. Ianuarie. Dar fenomenele spiritiste din şedinţele acestea arhiducelui s’au părut suspecte şi mai cu samă materializările de spirite, în cari se vedea clar figura şi fizonomia lui Bastian. De aceea se înţelese cu moştenitorul coroanei, Rudolf, ca s  se mai ţină o şedinţă, în carea să se convingă despre adevărul faptelor, respective despre înşelăciune. Se invoese, şi şedinţa a III-a se hotăreşte pe ziua de 11 Februarie la 1/9 seara în acelaş local. Dar cum să se convingă? Să se atingă de fantasmă sau de spiritul materializat, nu era iertat, şi ei încă îşi dăduseră cuvântul, că nu se vor atinge, fiindcă în cazul acesta mediul ar fi păţit-o r u, cel puşin aşa se sustinea. Ca s  se uite în bibliotecă, — locul de trance al lui Bastian, — încă nu era permis. Aşadar n scocir  ei amândoi, eredele coroanei cu arhiducele Ioan, o maşinărie, pe care s’o aplica la uşa bibliotecii. Aci aplic r  neşte coarde puternice, şi apoi conduseră şinoare până la locul, unde aveau să şadă. Dacă trăgeau de şinoare, ele puneau coardele în mişcare, şi uşa se incuia. Au făcut mai multe experimentări cu uşa, — maşinăria era deplin succeseas . Soseşte deci ziua de 11 Februarie, zi fatală pentru Bastian. La şedinţă ieau parte eredele de coroană, arhiducele Ioan, arhiducele Rainer, principele Balthy ny, profesorul Dr. Widerhofer şi mai mulţi ofiţeri din clasa superioară. Se începe şedinţa. Era linişte morm ntal . Lumina era debilă. Încep să apară figuri la cortină şi după cortină, una după alta. ¹⁾ Atunci arhiducele Ioan face semn moştenitorului de coroană, trag de şinoare şi uşa se incuie. Fantoama rămâne între bibliotecă şi cortină. Merg la ea. Era Bastian în persoană desculţ şi în parte desbrăcat. Străbat în bibliotecă, şi află acolo ghetele lui. Din incidentul acesta arhiducele Ioan a scris şi o carte: „Einblicke in den Spiritismus”, Linz 1884. ²⁾ D. Voniga ³⁾ încă spune, că teologul englez Parker în cartea sa: „Confessions of a medium” ar descrie înşel ciunile mediului Thomson, pe cari îi le-ar fi descoperit însuşi Thomson. De unde deduce că întreg spiritismul ar fi o şarlatanie.

(Va urma.)

¹⁾ La şedinţele spiritiste, şi în special la materializările de spirite totdeauna se foloseşte cortină, carea ascunde mediul din v zul publicului.

²⁾ Wolkenb. pag. 127 şi urm.; Franco pag. 76 şi urm.; Schneider pag. 361.

³⁾ Expunerea Spiritismului, Arad, Tipografia diecezană 1893 pag. 108 şi urm.

Editor şi redactor răspunzător:

Aurel C. Domşa

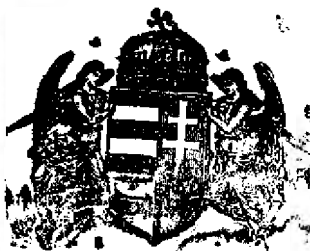
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorla de clopote și fabrica de soanne de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(8) 2-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarcă cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt hătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre readjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 2-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 83,697.147 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,093 949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. pentru capitale asigurate pe viață 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagin I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Durerile de stomac

sunt în celea mai multe cazuri urmărirea unei mistuiri slabe și apar ca insomnie, lipsa poftei de mâncare, junghiuri, jăgărae, sgârcliri de stomac, amețeli, durera de cap, tușă cu flegmă, anemie, clorosă, gălbinare etc. și cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngrijă din bună vreme. — Contra durerii de stomac, s'a folosit de mult și se folosește și azi cu mare putere de vindecare picurii de stomac dela **MARIACELL** cunoscuți sub numele

Picuri de stomac alui Brady cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunoștință și mulțămită.

Când ti cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele picuri de stomac alui Brady și să nu ne lăsăm înduplecați să ni-se dea alții. Picurii lui Brady sunt pachetați în scutulă roșie și afară de marca din jos sunt provăzuți și cu semnarea preparatorului.

Ca să ne ferim de imitațiuni trebuie să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K. „Regele Ungariei“

Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, apedându-se înainte 5 cor. vei primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. vei primi 3 sticle duble frec.

O interesantă broșură de înviațuni să dă la cerere gratis

(82) 6-6

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. — e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. — e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vnzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

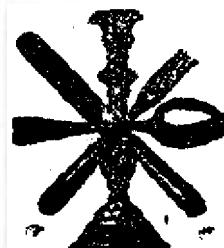
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (46-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimis în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculite, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculite de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimis 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

⊗ Săpun de toaletă ⊗

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, resedă, jasmín, lăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 14 Aprilie 1906

Numărul 15.

De sărbători.

(=) Cu cugetul și inima înse-
ninată ne salutăm creștinește în
marea zi de astăzi: Hristos a înviat!
Din zarea luminoasă a pământului
sfânt, se resfringe asupra tuturor
o rază de lumină și de viață.

Chipul scuiat și schingiuit al
Mântuitorului ne apare slăvit și lu-
minos, cu făgăduința vieții de apoi,
biruitor al iadului și al morții. În
monotonia vieții și a micilor ei mi-
serii zilnice, trupurile noastre isto-
vite se intramă, mâinile oboșite ni-
se împreună rugătoare spre Acela,
care biruind iadul și întunerecul,
ne învață să pornim fără șovăire
pe urmele Lui sfinte, căci nu este
izbândă fără sbucium și nu este
răsplată fără muncă și suferință.
În această lumină contemplată viața,
tot ce am îndurat în decursul ei,
ni-se pare fără înșămăntate, și tot
ce avem de muncit și de suferit
încă, dispore în proporția răsplății,
ce ni-se pregătește. Viața ome-
nească cu scurmăturile ei de soboli,
cu furnicările ei de oameni, pare o
pușcărie în fața celui ce vântură ca
pleava coroanele Domnitorilor și își
ține pământul așternut picioarelor
sale.

Aici rezidă importanța sublimă
a creștinismului, izvorul întăritor în
toate poticnirile noastre de oameni,
limanul singur mântuitor al neamu-
rilor. Cu strălucirea-i minunată,
slăvitul paznic de astăzi ne dă pu-
tere și voie de lucru, tocmai în
clipele, când norii cei mai întunecați
se îngrămădesc de-asupra capetelor
noastre. Căci evenimentele politice
din săptămâna aceasta — a pati-
milor — s'au desvoltat cu o cele-
ritate atât de uimitoare, încât stăm
crucindu-ne în fața lor și abia le
putem crede.

După dizolvarea parlamentului,
după dizolvarea coaliției din partea
guvernului, iată că s'a făcut ca *ex*
machina o întorsătură cu totul ne-
așteptată în mersul lucrurilor.
Kossuth și Apponyi sunt chemați
de urgență la Viena, Wekerle e în-
credințat cu formarea cabinetului,
și după câte-va scurte consfătuiri,
guvernul se constituie; independenții
sunt reprezentați pentru întâia-oară

dela 1867 în guvern și încă cu 3
ministrii: Kossuth, Apponyi, Po-
lonyi; partidul poporal cel așa de
tinăr de asemenea s'a avântat până
la scaunul ministerial prin contele
Zichy.

Ar fi să ne întrebăm acum, ce
senz a avut amânarea aceasta a
lucrurilor și încordarea relațiilor cu
Coroana până la extrem, când șefii
coaliției ar fi avut prilej să încheie
o astfel de pace cu Coroana și
înainte de asta cu cel puțin un an?
Nu înțelegem, și nu putem afla alt
răspuns, decât că șefii coaliției în-
crezându-se prea mult în puterile
lor, au crezut că Coroana în cele
din urmă va ceda, văzând însă că
nu cedează Coroana, au cedat ei,
abstând dela pretensiunile lor mili-
tare și făcându-le aceste obiect de
debatere al sesiunii parlamentare,
care va urma imediat după disol-
varea proximei sesiuni. Aceasta
se va întruni în 19 Maiu, iar alege-
rile se vor începe în 29 a. l. c. și
vor dura până în 8 Maiu.

Noul guvern în frunte cu We-
kerle este de altcum numai guvern
de tranziție. Agendele lui se reduc
la încasarea dărilor restante, înrola-
rea recruților și în special reforma
legii electorale în sensul sufragiului
universal. Îndată ce guvernul va
isprăvi proiectul de reformă, se re-
trage, lăsând loc altuia; camera de
asemenea se va dizolva numai de-
cât. Se vor începe apoi alegeri
nouă pentru-ca noua sesiune aleasă
pe baza sufragiului universal, să se
poată apoi declara asupra preten-
siunilor militare, cari până atunci
rămân în suspens.

Noul guvern la reîntoarcerea
lui în Pesta, a fost primit cu niște
ovațiuni cu adevărat furtunoase.
Peste 50.000 de oameni erau în-
ghesuți la gara de Est, când a
sosit trenul din Viena. Au urmat
vorbiri însuflețite, aclamări, caii dela
trăsura lui Apponyi au fost des-
prinși și publicul l-a dus în triumf
pe stradele orașului.

În răspunsurile lor atât An-
drásy, căruia ca ministru de interne
fi revine obligământul de a com-
pune numitul proiect de reformă
electorală, — cât și Apponyi și
Kossuth au accentuat în diferite
rânduri că se vor îngriji, ca pro-

iectul să fie de așa, încât să nu
jicenească nici decum drepturile
Magiarilor.

Știm foarte bine ce este a se
înțelege sub această declarație,
după-cum foarte bine știm iarăși
ce va să zică „mână liberă în cele
interne” oferită între punctele păcii.

Suntem de asemenea pe deplin
convinși, că lupta parlamentară
dintre șefii coaliției (care va ră-
mânea aliată și de aci încolo) și
Coroană, este tot așa de departe de
rezolvare, cum era înainte de for-
marea actualului guvern. Însuși
contele Andrásy a mărturisit doar,
că lupta este abia la începutul ei.

Alegerile proxime vor aduce,
fără îndoială, o mare majoritate pe
sama independenților și a coaliției
în general; ei vor avea să dezbată
proiectul legii electorale, pregătit
tot de oameni de ai lor. Evident,
că vor reuși cu mare majoritate și
în ciclul următor, care va avea să
dezbată pretensiunile militare.

Și atunci?

Va ceda oare Coroana din
drepturile ei majestaticе, privitoare
la armată?

Nu credem.

În cazul acesta, inevitabil de
altcum, criza se pornește iarăș da
capo și Dumnezeu știe cum și când
se va sfârși.

Iată pentru ce credem noi, că
bucuria compatrioților nostri este
prematură și că criza, departe de
a fi înlăturată, este amănată numai
pentru un interval oare-care, ca să
revină cu fatală necesitate.

Noii ministri de altcum, în
vremea din urmă au început a
glăsuși pe un ton așa de dulce na-
ționalităților, încât le-am face o
mare nedreptate, dacă am spune
chiar în ziua de astăzi, că nu credem
în sinceritatea spuselor lor. Ne
aducem încă bine aminte, cum Ap-
ponyi și mai ales Kossuth declarau
în articoli de ziare, că nu vor să
atace limba și cultura naționalită-
ților, și că au de gând, dacă vor
ajunge la putere să-i deie tot spri-
jinul, chiar din partea statului.

Iată-i acum ajunși la putere
— să-i vedem dară!

Ne rezervăm salutul pentru
vremea, când spusele lor se vor
adeveri prin fapte.

Obiceiuri rele.

Numai înveseli ne poate faptul, că fiind vorba de rezolvirea problemelor, ce ne preocupă, preoții sar numai decât să le deslege.

Și dacă pentru limpezirea unui obicei așa de nevinovat, ca cel al punerii în sicriu să cheltue cerneală, cu cât mai vartos ar trebui luate în serios altele, cari ne scârțesc nimbul și ades ne vatămă credința. — Și sunt multe și obiceiurile aceste.

Căutați numai s. e. matricula *cununărilor*, mai ales voi, cei din Bănat și vă desfățați cât de lin și melodios curge refrenul „nepregătiți”; s'au cununat nepregătiți creștinește! — Câte sunt căsătoriile mestecate și la „observări” nu dai nici de urma vreunei consultări a Ordinariatului! — Și ce tește apoi în „Prelecțiuni teologice despre Matrimoniu” Dr. I. Raț pag. 97 IV punct 2: Fiind căsătoria taină de a viilor: „parohii trebuie să fie cu luare aminte și să nu asiste la cununia persoanelor acelora, cari nu voesc a să mărturisă și cumineca, că asistând la acelea și dânsul să face părtaș la sacrilegiul acelora”. — Iar pentru căsătoriile mixte deschide „Actele și decretul conciliului prov. I. tit. IV. la pag. 223, unde în estensiune să dau instrucțiuni dela Roma. Cine cetește cu atențiune acest tractat, află atâtea lucruri bune, atâtea învățături. — Și cea mai bună e, că a avea pe cei dela cârmă li doare de starea lucrurilor dela noi; cearcă să ne ajute, dar când constată că tot lucrul e de drept dumnezeesc: „de jure divino” nu pot ajuta decât răzimați pe principiul „moralei”, că între două rele, alege cel mai mic: „Ci fiindcă în această afacere așa de momentuoasă a matrimoniilor să pare că nimic nu se poate lăsa în judecata și prudința parohului singur, ci toate trebuie să se facă după sentința Episcopului, acum *Venerabili Prelați!* vi-să vor consilia cele, ce sunt de a să face din parte-vă, ca să nu se întâmple fără de ordine în acest lucru”. (pag. 255)

„Venerabili Prelați” au făcut cel mai înțeleptesc lucru tipărind în estensiune frumoasa instrucțiune între actele și decretul conciliului, care pe venitor să aibă putere obligatoare pentru preoți în cazuri de căsătorii mixte. — Și dacă az ne-am instrăinat cu totul de acele litere sfinte, cine poartă oare vina? . . . Cei mici cunună în dragă voie pe unit cu neunit, numai să-și capete ștola; cei mari tac, (?) deși nu credem că aprobând.

Dacă dintre părechile, ce să cunună într'un an, barem 2—3 ar fi pregătite, încă s'ar vedea, că ținem la sfințenia tainelor noastre. A susținea a priori, că nime nu voiește dintre tineri să se pregătească, ar fi prea cutezat. Iar dacă din rubrica observărilor vezi că treaba cât de cât s'a discutat cu Ven. Ordinariat, te mai liniștești.

„Îndrăzniți, că eu am biruit lumea!” a zis Isus; iar bătrânii strigă mereu cătră cei mai tineri: „Grijește, că cu Morala, Dogma și Pastorală ta nimicești parohia!”.

„Trebuie să ne afirmăm!” — a zis nu demult un Domn Canonic. Ei bine, dar când? și cine să înceapă, dacă tu nu vrei, iar eu am să mă tem, că Juda pierde? . . .

Cum să afirmă oare preoții din Ardeal, (nu toți!), cari legăturile de pretinie le estind și la funcțiuni bisericesti?

Și sunt multe feliile de acest soi, căft bântue în biserică noastră. — Știm cu toți, că tactica lui Luther de a reforma e cea mai greșită. De aceea ne închidem ochii, lăsând să mai treacă câte o snbavă și în cele sfinte până la vreme.

Ei, dar dacă nici cei mari, nici cei mici nu dau măcar semn, că plinirea vremii s'ar apropia, ne pomenim pierzând și az și mâne câte ceva din instrucțiunile bune, ce încă le avem, în loc să înviem pe cele omorite.

Obiceiurile, cari nu tae în credință fără scrupul să pot suferi până la un timp: cele ce întunecă credința cătuși de puțin, vor fi a se ochi de pe acum și a izbi și az și mâne în ele, ca cu vreme totuși să se prăbușească,

De actualitate ar fi după a mea părere lansarea unui circular de conscriere a tuturor obiceiurilor din provincia mitropolitană întreagă. În un conciliu provincial aceste să se discute, și din ele toate obiceiurile, ce jicnesc credința imperios să fie abrogate; cele mai nevinovate ceva mai cu blândete.

Iar când se vor mai tipări cărți rituale, în bună înțelegere cu Roma, s'ar putea lăsa afară părțile de prisos și să fie așa mai practice. Mai bine auctoritatea supremă să se afirme, decât slujile să-și impună autoritatea generațiilor, ce se perândă, prin schimbările ce ele le fac în funcțiuni, „proprio Marte”.

Și încercarea acum o cred de mai bine venită când însași Roma vestește urbi et orbi principiul:

„Instaurare omnio in Christo!”.

Ean.

Din Rusia. Numărul din Aprilie al periodicului „Die katholischen Missionen” publică următorul raport primit din Rusia:

„Mișcarea de trecere a uniților acelora, pe cari li „convertisa” odinioară guvernul rusesc cu de-a sila la schismă, dară cari întru inimile sale rămaseră credincioși bisericii catolice, a ajuns acum într'un stadiu, în care se pot calcula aproximativ rezultatele. Pe temeiul unor constatări de tot vrednice de încredere, numărul, celor ce în urma edictului de toleranță s'au întors până acuma în regatul Poloniei și în Rusia apusană, este cam de 300.000 suflete. Raporturile le caracterizează a bună samă foarte bine fapta, că chiar nici unul din preoții bisericii de stat rusești nu s'a alăturat la mișcarea spre catolicism, cu toate că în cazuri singuratică s'au declarat de catolici toți parohianii, cei ce se ținuse de o parohie, carea mai înainte de aceea în chip oficial fusese schismatică. Dară pe ici pe colea au trecut la biserică catolică rudeni de ale preoților rusești, fii ori afini de ai lor.

„Iară în biserică de stat rusească se cuprind oamenii în chip sirguincios cu pregătirile la sinodul național, carele mai înainte li doriseră foarte, iar acum l-a conces împăratul. Este greu a spune, de ce fel sunt pregătirile oficioase, și ce scopuri mai apropiate se au înaintea ochilor. Chiar din rândurile preoțimii rusești de stat se auzise deja tânguiri, că anumitele pregătiri până în vremea din urmă au caracter foarte confidențial, dacă nu chiar secret. Preoțimea de rând se teme, că în sinodul, carele se realizează în sfârșit după atâtea pedeci, se

vă asculta că și mai înainte numai glasul oficialilor conzistoriali și al creaturilor lor, dară nu și cel al preoțimii rusești. Într'aceea afacerea cea mare se discută cu sirguință în presă. Un șir de broșuri se cuprind cu propunerile de reforme, despre cari au să se sfătuiască în sinod, pe cum arată deja titulele lor, bună-oară „Guvernul bisericesc mai înalt în Rusia”, „Despre renașterea bisericii rusești”, „Starea gravă a preoțimii rusești de stat” etc. Scopul cel mai de frunte se zice a fi preste tot emanciparea bisericii rusești de sub supremația statului. În special firește că părerile se deschilinesc foarte tare. După unii în vânduiala cea nonă a lucrurilor hotărârile forului suprem bisericesc încă ar avea să se subștearnă în totdeauna împăratului spre aprobare; dară între împăratul și între cler să nu mijlocească mai mult un laic ca procurator suprem, ci după putință un patriarh. Nu puțin sunt în contra instituirii unui patriarh, pentru că slujba și dignitatea lui ar servi mai mult interesele unei persoane singuratică de cât cele ale bisericii întregi; numai emanciparea de sub guvernul de până acum cel de oficiali poate să mântuească biserică. Alții iarăși accentuează, că procuratorul suprem al statului și oficialii subordinați lui nu arare ori au scutit clerul de rând împotriva asupririlor din partea episcopilor și în urmăre își au și partea sa bună. Foarte mulți vor să introducă în biserică rusească o chivernisire laică de diu jos și să-i dea o formă democratică. După aceștia toate oficiile bisericești începând dela simplii parohi ar avea, să se ocupe după putință prin alegere din partea credincioșilor.

„În sinod, în consiliul, ce ar fi, să se instituiască pe lângă patriarh, încă ar fi, să se conceadă elementului laic o înțiuință foarte mare.

„Din toate espunerile și propunerile rezultă de tot limpede un lucru și anume, că vederile fundamentale exprimate aci despre guvernarea și constituția bisericii se deschilinesc în chip esențial de cele catolice. În locul forme de guvernare sever monarhice va să se introducă alta republicană ori imitarea slăbănoagă a unei monarhii constituționale cu colorit foarte democratic. Urmează de aci, că restabilirea patriarhatului rusesc nici de cum nu însemnă îndată o apropiere a Rusiei spre catolicism. Mai curând ar putea, să se zică contrariul. Unul din luptătorii cei mai aprigi ai regenerării bisericii rusești, prin introducerea guvernării democratice-sinodale, este preotul Gregoriu Petrow din Petersburg. În ediția germană a opurilor teologului acestuia rusesc (Hamburg, Rauhes Haus) zice păstorul luteran Ruckteschall: „Petrow adevărat că încă nu e un Luther, dară când va răsări o dată în depărtatul răsărit soarele reformatiunii, atunci preotul Petrow se va număra între stelele, cari strălucind au vestit și au pregătit sosirea ei.” Petrow are poporalitate mare la preoțimea de mir cea rusească; în popor să răspândesc scrierile lui foarte tare, — judecata păstorului Ruckteschall deschide deci o perspectivă nefavorabilă. Se vede, ce vânt bate în biserică de stat cea rusească, un vânt, carele după judecată omenească o mână cu mult mai vartos în brațele protestantismului, decât în cele ale bisericii catolice.”

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din București.

— dela corespondentul nostru particular. —

(Testamentul unui colonel. — Dela Expoziție. — Chestia macedoneană.)

București, 1 April 1906.

(Testamentul unui colonel.) Aș avea multe de comunicat cetitorilor „Unirei”, căci la noi să precipitează pe negândite faptele, cari alimentează presa și curiozitatea publicului. Voi vorbi despre câteva fapte mai recente însă pe scurt, căci a le descrie pe larg într-o foaie săptămânală și încă numai într'un singur număr, ar trebui să-l ocup întreg! Voi începe cu un lucru vechiu, dar care totdeauna va fi nou până la un epilog oare-care. V'am scris la timp de fapta colonelului Rosnovanu, care la moartea sa, a lăsat un testament, în care dispune ca averea sa: moșia și biserica din Rosnov, județul Piatra Neamț din Moldova, să se administreze de un principe rus sub ocrotirea directă a Țarului, iar dacă statul român va seculariza averile bisericesti, atunci averea bisericii de pe moșia sa Rosnov, să se prefacă în bani și să se trimită în Rusia la dispoziția Țarului. Această faptă a colonelului Rosnovanu a indignat atunci pe toată lumea și a blamat-o presa întreagă, căci Doamne ferește, dacă s'ar găsi mulți asemenea coloneli habotnici în ortodoxie sau mai bine să le zic ramoliți — atunci moșiile țării românești ar deveni odată proprietatea Țarului sau Sinodului din Rusia. Acest colonel, fost și președinte al camerei deputaților, a servit odinioară ca „polcovnic” în armata rusă și de aci a sorbit el atâta dragoste pentru pravoslavnica Rusie, încât în testament a lăsat aceste dispozițiuni relative la siujbele, ce au să se facă în biserica din Rosnov, și anume: pomelnicul să se facă: 1. pentru M. Sa Împăratul Rusiei. 2. pentru familia imperială rusească. 3. pentru armata rusească. 4. pentru regimentul rusec, în care a servit și dânsul, și apoi pe urmă numai să se pomenească și Regele României! Probabil însă că Țarul Rusiei, care și așa are prea multe pe cap cu guvernarea poporului său, nu o să-și mai frământă creierul și cu un asemenea testament, căci un nepot al colonelului a cerut acum dela Tribunal, anularea testamentului, și este foarte probabil și drept că va câștiga.

(Dela Expoziție.) Lucrările la Expoziție înaintează meru cu toate acestea nu e posibil ca să fie toate la timp gata. După cele ce v'am mai scris cu altă ocazie, mai adaug că și străinătatea încă va expune, și va ridica paviloane, deși după părerea unora, fiind aceasta o expoziție pur națională în vederea celor done evenimente, cari privesc numai poporul român, și anume: 18 secolii dela așezarea coloniștilor lui Traian în Dacia, și 40 de ani de domnie a Regelui Carol, nu ar avea rost ca și alte state să expună, nefiind o expoziție internațională.

Austria și Ungaria vor ridica done paviloane separate, și un ziar de aici face haz de șovinismul unguresc, dovedit și cu această ocazie, și anume: Ungaria a căutat să-și ia un loc pentru pavilionul ei, unde este poziție mai frumoasă și mai înaltă, și

astfel o clădire mai impozantă ca a Austriei; aceasta însă în schimb o să ridice pavilionul său așa de înalt, încât să eclipseze pavilionul unguresc!...

Unele din clădiri s'au început numai acum la începutul lui Martie, și deci cum zic, nu are să fie cu totul gata până la 10 Mai, ziua deschiderii! Să și zice, că deschiderea se va face totuși în această zi de sărbătoare națională, iar sărbătorile jubilare vor începe numai în Septemvrie.

Primăria capitalei încă ar dori ca Bucureștii cu ocazia acestor sărbători să aibă o față mai strălucitoare, căci altcum slavă Domnului, avem în multe privințe încă, un oraș destul de oriental. Și avem norocul să avem astăzi în capul Primăriei capitalei ca prim-ajutor de primar, pe dl Al. Ciurcu, ardelean de origine, care astăzi este și președintele sindicatului presei de aci, și care pe lângă că este un om inteligent, și cu gusturi estetice, dar apoi mai vizitând mai multe capitale și examinând toată organizația lor, ar dori să refacă și să introducă cât va fi posibil, și la noi măsurile, cari să transforme capitala în un oraș curat și estetic ca cele din occident.

Dar ce folos de energia și inteligența sa, dacă politica nu-l va lăsa mult la postul său? și apoi ce folos, când numai generalul e bun general, dacă armata nu ține samă de comanda sa? așa că aici nu să poate aplica proverbiul, qualis rex talis grex!...

Deocamdată începuturi bune s'au luat ca Bucureștii să se mai purifice de multe neajunsuri, astfel ca să corăspundă sărbătorilor jubilare.

(Chestia macedoneană). Se făcuse o mișcare națională demnă și patriotică în contra Grecilor, cari nu permit Românilor din Macedonia să aibă școli și biserici, în cari să se audă limba românească, să credea chiar că în scurt timp guvernul nostru va pune pe greci cu Patriarh cu tot, cu hornul pe labe, căci după-cum Vă scrisesem, ar fi destule mijloace de a-i astâmpăra și umili. Lucrurile însă s'au cam domolit, și în loc ca să eșim învingători, vom eși învinși și cu niște relațiuni diplomatice reci și nesincere, la cari vom fi constrinși de intervențiuni exterioare. Grecii din contra cu guvernul și patriarhul lor cu tot, nu dau înapoi. Asasinarea Românilor macedoneni de către bandele grecești e încă în putere, obrășnicia lor continuă.

Un medic grec Meliarsis expulsat din România ca unul ce era membru influent în societățile grecești, cari predică distrugerea românismului în Macedonia, a tipărit un manifest în ziarul grec „Patris”, prin care invită pe conaționali lui din România ca: comercianți de cereale, coloniale, engrosiști, cărciumari, brutari, arendași, bancheri etc. să se retragă din comerț, și din toate afacerile lor cu Românii, proclamând astfel o grevă generală, care să aducă dăună României! Iată o idee, care ar trebui s'o adoapte și s'o execute guvernul român înainte de a o urmă grecii din țară; căci dacă statul român nu ar mai da grecilor moșii în arândă și ar opri și pe proprietarii români de a le arenda moșii grecilor, și ar pune imposite mai mari străinilor acestora, cari fac averi de milioane în România, și pe cari apoi le transportă în Grecia și alimentează fondurile, cu cari se întrețin ban-

dele lor din Macedonia; dacă statul român ar lua aceste măsuri, atunci grecii aceștia ar trebui să lărăsească țara, ori ar fi siliți să păstreze o atitudine umilă și binevoitoare ca ori-care străin, care vrea să fie tolerat în țară străină.

Alt ziar grec „Proini”, zice că e o chestie de onoare națională, pe care grecii sunt datori să o săvârșescă: „să ucidem pe toți Românii și Bulgarii din Macedonia; aceasta să ne fie deviza.” Și toate aceste atacuri și asasinare numai, pentru-că, Românii din Macedonia dacă sunt „ortodoxi”, de ce nu vreau să fie și greci, și să nu-și facă biserici și școli românești, așa predică de pe amvon episcopii greci. Și la atâtea atacuri și la atâtea cutezare, nu să găsește în toată România, măcar un singur om de valoare, al cărui cuvânt ar putea fi ascultat, și care să arete guvernului nostru și Aromânilor drumul, ce ar trebui să facă ca să scape pentru totdeauna de această dragoste frățească cu asasinare, a grecilor; și că acest drum nu este, decât acela de a să reîntoarce și reuni cu biserica catolică a Romei, dela cari timpurile critice ne depărtaseră odată pe toți!

Avem altcum și noi oameni politici, diplomați, destui literați și profesori regulați și jurnaliști culti, cari numai de religie nu prea au habar, și dacă au, numai ortodoxii nu sunt în inima lor, ei mai curând catolici, dar cu toate acestea nici unul nu iese pe față să spună: ajunge, destul și prea mult încă am purtat pe noi o haină veche, care nici nu se potrivește cu originea noastră, iar acum ne strânge și ne strivește. Destul cu ortodoxii, cari și în Macedonia asasinează și desnaționalizează Românii; să părăsim Patriarhia fanarului cu ale ei fapte tâlhărești și să ne supunem sub autoritatea și protecția bisericii, mamei Roma, la care acum 200 ani au trecut și Românii ardeleni, cari apoi prin cultura primită acolo s'au deșteptat și încălzit în naționalismul lor, care s'a întins apoi și la noi... Dar asemenea cuvinte nu le poate ține aici nici un partid politic, căci fie-cărnia iar servi de platformă de luptă contra adversarului; iar învățații neministeriabili (dacă este cineva neministeriabil la noi) încă tac, deși în conversații particulare și în familii mărturisesc rătăcirea... .

Așa de exemplu, în postul Paștilor a venit aici, și în anul trecut și acum, un preot catolic din ordinul dominican, părintele Olivier, un orator distins; ei bine, catedrala catolică e plină de lume românească: Ofițeri, profesori, ingineri și alți funcționari și familii întregi din toate clasele, cari ascultă predica franceză a acestui preot orator. La eșirea din biserici am tras cu urechia la conversația și critica acestor ascultători, și ce spuneau? „De ce nu avem și noi așa preoți” de ce măcar episcopii nostri sau măcar un mitropolit, de așa cultură?

De ce oare noi Românii toată cultura noastră o avem din occident, dela Paris și dela toți cei de o gintă cu noi, iar religia să o avem comună cu Rușii, Rutenii, Bulgarii și Grecii, toți dușmanii noștri din trecut, de acum și viitor?...

„Oare nu ar trebui ca guvernele noastre, și chiar episcopii nostri să se gâ-

dească la acest lucru? ... „Episcopii nostri” — răspunde un domn — să vezi că și Rusia și Grecia o să primească reforma Calendarului, pe când noi Românii din cauza acestor episcopi o să rămânem în urmă la toți.” ... Ați văzut și pe preotul acela, care predică tot în catedrală în limba română (e vorba de părintele Dr. Borinowski) ce predici ține și cum încă în trei limbi străine, vestește de pe amvon ordinele bisericeii; de ce nu trimetem și noi tineri la Blaj și la Roma și să ne punem pe același nivel de cultură religioasă ca uniții din Ardeal, și ca francezii și italienii și alte neamuri culte ce țin de credința catolică a Romei? ...

Cam așa convorbesc ortodoxii nostri culți de aci, când ies din catedrala catolică, unde ascultă serviciul divin și predicele franceze sau românești. ... Este un început de a să face lumină!

Despre politica actuală și încăierarea studenților cu poliția și armata. Vă voui comunica amănunte, poate în numărul viitor.

Delarupe.

MISIUNI POPORALE.

— tr. Supurului de jos. —

— 6 April n.

Cu sufletul plin de bucurie și mângăiere sfântă, aduc la cunoștință că în 31 Martie și 1 April a. c. s'a ținut în comuna Stâna conferința protopopească împreună cu „Misiuni populare,” cel dintâiu tract al diecezei care a înțeles cât de folositoare sunt acestea misiuni sfinte pentru poporul nostru care însătează după cuvântul lui Dumnezeu.

Nu pot decât să fiu cu cea mai adâncă recunoștință față de acel protopop brav al Arhidiecezei, căruia i-a venit în minte ideea fericită, de a introduce aceste misiuni, la poporul nostru român, pe care singur numai credința tare în Dumnezeu poate să-l abată dela calea ce duce spre perire.

Idea aceasta nobilă l-a îndemnat și pe harnicul și neobositul protopop al Supurului de jos, ca să introducă și în tractul său misiunile populare, cari de bună seamă vor servi de îndemn, pentru toate tractele din dieceză.

De lipsă sunt misiunile populare, aceasta o a înțeles și șeful districtului împreună cu bravii săi confrăți, căci toate relele, toate viciile cari încep a învenina sufletul poporului nostru român; numai cuvântul lui Dumnezeu, predicat de preoții lui Hristos, le pot stârpi. Să meargă preoții mânați de iubire, în mijlocul poporului român bătut de toate viforele vremilor turbate, să-i aline durerea lui, să-l tragă din marginea prăpastiei în care e gata să pice, să-i samene în sufletul lui sămânța credinții, nădejzii și iubirii lui Dumnezeu.

La 31 Martie Ioan Mihalca parohul din Hurez străbate codrii spre Stâna, ca acolo mulțimii de popor ce a alergat din depărtări, să-i predice cuvântul lui Dumnezeu. El predică despre „Scopul omului,” poporul cu încordare deosebită ascultă cuvintele pline de învățatură sfântă a predicatorului.

După predică dsa primește mărturisirea credincioșilor, până seara târziu. Duminecă în 1 April la 6 oare toți preoții districtuali în frunte cu protopopul erau adunați

la casa On. Alesandru Pap preotul local. La 1/27 oare să începe Utrenia servind toți preoții, mulțime mare eră de față, așa încât biserica nu a putut cuprinde în ea întreg poporul, fiind siliți a rămânea afară cea mai mare parte, încunjurând biserica ca și un brâu alb, ascultând cu evlavie sfânta Utrenie.

La mijlocul Utreniei Corneliu Gitta, parohul din Gereușa, a cărui persoană simpatică dela început câștigă poporul, predică despre „Sfânta Mărturisire și păcat,” poporul în liniște tainică sorbiau cuvintele predicatorului și după Utrenie cu coștiința esaminate, cu lacrimi de pocăință, pleacă genunchii înaintea alor 9 preoți, cari au început a mărturisii.

Mulți fii rătăciți, cu umilință adâncă cu lacrimi în ochi, își pleacă genunchii înaintea preotului, ca el să le ceară iertare de păcate dela Tatăl ceresc, să sculau mângăiați și fericiți de pacea sfântă ce-o simțește omul când sufletul lui e curat, exclamând: Doamne ție îți mulțămesc că ai primit pocăința mea.

Liturgia să începe la 1/10 oare și după simbolul credinții Ioan Mureșan preotul din Racova predică despre „Sfânta Cuminecatură.”

Tot poporul, cu sufletul curat, împăcat cu Dumnezeu, primesc pe însuș Dumnezeu și cu ochii umezi de o fericire sfântă, să departă fiecare după Sfânta Liturgie, fiecare era prietin unul cu altul, să îmbrățoșau de bucurie, că au putut să fie părtași la o astfel de serbare sfântă.

Însăratul să începe la 3 oare, toți câți s'au mărturisit, au fost de față în număr mai bine de 400. La mijlocul Vecerniei predică protopopul Ludovic Rezei despre „Judecata din urmă.” Tot poporul viu emoționat de oara aceasta grozavă, care va decide asupra sortii lui pe vecie, ascultă cuvintele P. O. D. protopop a cărui voce acum să întăria ca și bubuitul tunetului rostind înfricoșatele cuvinte: „Mergeți dela mine ... acum să domolia ca și murmurul lin a unui părăuș de munte, rostind cuvintele pline de iubire dumezeiască: „Veniți binecuvântați-i ...” fericirea a roșit fețele tuturor, ochii tuturor au rămas și mai departe privind în sus, cătră cerul albastru, unde este adevărata fericire și îndestulare vecinică.

La finea Însăratului preoții împreună cu poporul încunjură biserica de 3 ori, după cari să cântă „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu. ...” Astfel s'au ținut misiunile aceste sfinte din comuna Stâna, cari își vor aduce rodul lor în viața morală a poporului, astfel își vor câștiga preoții iubirea și stima poporului, cari predicând cu zel apostolic cuvântul lui Dumnezeu cu fruntea senină, cu inima liniștită, vor putea stă înaintea dreptului Judecător, când îi va întreba ce a-ți lucrat pe pământ pentru turma care v'am dat-o vouă spre păstorie.

După misiuni, a fost conferință protopopească, în care cu bucurie notez, că proiectul pentru îmbunătățirea sortii văduvelor preotese și a deficienților, prelucrat de Preasfințitul Arhiepiscop Dr. Demetriu Radu a fost primit unanim, exprimându-și toți preoții celea mai adânci mulțămite bunului Episcop.

Să mergem în mijlocul poporului nostru să-i spunem învățatura lui Hristos, și năcurile lui se vor alina, să mergem noi servii lui Dumnezeu, să facem bucurie Domnului nostru, câștigându-i tot mai mulți locuitori

în locașurile Lui sfinte, cari le-a gătit pentru cei ce cred, nădăjduesc, și îl iubesc, pe Dânsul.

Preoți adevărați și misiuni ne trebuesc.

Iuliu Tătar,
capelan al Supurului.

Cetatea de baltă 26 Martie n.

Fost-au timpuri, și nu de mult, când cărările în districtul protopopesesc al Dicio-Sân-Mărtinului erau înțelenite, și în agrii lui creșteau și buruieni rele. Și asta a provenit de acolo, că sămânța, cuvântul lui Dumnezeu, a căzut în petriș și neavând umezeală s'a uscat; sau a căzut între spini și aceia au înecat-o, sau că a căzut lângă cale și paserile cerului o au mâncat; sau că doar terenul nu eră destul de cultivat și lucrat pentru a produce sămânța cea bună aruncată.

Și e fapt constatat cumcă conducătorii din acest tract au avut să lupte mult și cu mari greutate până să aducă lucrurile în alvia lor. Și aceasta se vede și din împrejurările între cari subsistă acest tract și singuraticile parohii. Din 15 parohii ale acestui district, afară de una Boziaș, toate sunt mixte, și nu numai două confesiuni ci trei sau mai multe confesiuni în o parohie.

Din aceste împrejurări e evidentă greutatea susținerii bisericilor, și jertfa mare ce-o aduce poporul mic la număr (în o parohie) pentru susținerea cultului divin; cu atât mai vârtos că afară de una sau cel mult două biserici, celelalte nu dispun de nici un capital, toate spesele se acoper din repartitie pe parohieni.

Și în mare parte, cuget eu că, aceste două împrejurări au fost cauza, de nu ni s'a dat ocaziune ca să auzim ceva și din acest tract.

Azi însă mulțămită lui Dumnezeu, lucrurile s'au întors spre bine, și să arată semne frumoase de înaintare în toate privințele atât administrative cât și morale; cărările înțelenite încep a fi cultivate și buruiena rea să smulge, înlocuindu-să cu plante bune, folositoare.

Și nime nu poate trage la îndoială că la aceste nouă viață, pe lângă preoțimea din tract, a contribuit foarte mult activitatea neobosită a vrednicului conducător actual, care a știut să-și câștige dragostea subalternilor și încrederea parohienilor din district.

În sinodul preoțesc de toamnă a anului 1905, s'a decis ca, sinoadele de primăvară să fie ambulante și împreunate, pe cât se poate numai, cu misiuni populare. Misionari să fie aleși din preoții tractuali.

Începutul s'a făcut la invitarea O. D. preot Miron Dascăl în Cetatea de baltă. S'an început Vineri sara în 23 Martie cu serviciul Paraclisului și introducerea la aceste misiuni. Predici s'au ținut 6. Sâmbătă după Mănecat a vorbit frumos vice-protopopul Laurențiu Pascu despre scopul omului, arătând poporului adunat în număr foarte mare scopul pentru care e creat omul și mijloacele prin cari se ajunge acest scop, ss. taine.

După s. liturgie celebrată de 6 preoți a vorbit preotul Miron Dascăl despre s. mărturisire în termeni foarte populari și folosându-se de asemănări potrivite. Iar după însărat a vorbit Gregoriu Nistor din Boziaș despre s. euharistie, la care ne pregătim prin

mărturisire. Predarea a fost frumoasă și plăcută.

Duminecă la s. liturgie în prezența unui popor cu mult mai numărös ca în ziua precedentă, ne-a descris judecata de pe urmă cu un ton pătrunzător și o predare plăcută și mișcătoare până la lacrimi tot dl vice-protopop. Și cum eră atâta popor și icoana așa de vie, ne părea că ar fi realitate. La însărat a vorbit Miron Dascăl despre răsplata faptelor omului după judecată despre Raiu și Iad. Luni dimineața după cetirea oarelor canonice s'a făcut procesiune în cimiter și sfințirea apei, după care a urmat deslegările morților, cari s'au terminat cu o vorbire mișcătoare a preotului Greg. Nistor despre morminte și legătura noastră cu cei morți.

Vorbirile preste tot au fost bine alese și în legătură una cu alta, epilogul uneia serviă de exordiu pentru următoarea.

Sâmbătă la 1 oară s'a administrat gratis sântul sacrament al ungerii de pe urmă la vre-o 50 de morboși, cari foarte mângăiați s'au întors la ale sale.

Aceste misiuni s'au făcut spre mărirea lui Dumnezeu și pentru a se pregăti poporeni în mod demn și cuviincios la s. și marea taină a mărturisirii, care s'a și administrat tuturor celorce au alergat la preoți. Ca confesari au fost întru ajutor On. A. Almășan din Boian și N. Murășan din Craifalău. Aceste misiuni au făcut bună impresie și asupra celor de altă confesiune.

Tot Luni la 10 oare s'a început sinodul preoțesc, la care s'au prezentat toți preoții afară de doi. Sinodul a decurs în ordine. Chestiile s'au discutat cu viu interes.

N. P.

MISIUNI ÎN GIURGEU.

Corbu, în 2 Aprilie 1906.

În urma decisului sinodal din toamna trecută, în anul acesta misiunile s'au ținut în parohia Corbului. Însinuarea misionarilor și preparativele au fost mult promițătoare, iar rezultatul, seceriș mult, dar puțini secerători.

Misiunile le-a condus M. On. Elie Câmpăean, protopopul tractului, care imediat după greutățile sinodului de primăvară, aleargă pentru a salva onoarea concluzelor sinodali, caracterul misionarilor avizați, și pentru a evita abuzul față de buna credință și alipirea poporului nostru. L-a ajutat un preot din vecinătate și preotul local. Prin urmare munca alor 7—8 misionari, considerând agrul estins a săvârșit-o trei preoți, dintre cari unul a trebuit să-și isprăvească și agendele din parohia sa.

Amăsurat programei, în 30 Martie, sara la oarele 6, fiind mulțime de popor, protopopul după cântarea invocatorului „Împărate ceresc“, espune scopul misiunilor. Le preface „Acatistul“ prescris în sara acea și se cetește molitva pentru mărturisire. Apoi se espune programa zilei următoare, iar până la oarele 10 târziu, mărturisesc toți trei preoții.

În dimineața zilei de 31 Martie, la oarele 6, continuarea mărturisirilor. În biserică se preface „Utrenia“, se predică iarăși despre scopul misiunilor în legătură cu mărturisirea și cu s. cuminecătura, fiind și

mai mult popor de față. Se servește s. liturgie, iar la fine se cuminecă cei mărturisiți. Sosind părintele Mera din Tulgheș, predică despre „beție și necurăție“. După ameazi catechizare cu pruncii de școală, pregătirea și mărturisirea lor. Protopopul vorbește în biserică despre „cele din urmă ale omului“, după care urmează „Inseratul“, iar la sfârșit predică părintele Mera despre „păcat și speciile lui.“ Urmează apoi mărturisiri până la 8 oare sara.

În Dumineca dela 1 Aprilie mulțime nefândatinată de popor. La 6 oare se încep mărturisirile, până la 9 oare. Urmează „Utrenia“ și s. liturgie, după a cărei evanghelie protopopul predică despre „sumeție și umilință“. După ce se cuminecă cei mulți mărturisiți, părintele Mera predică despre „înjurătură“. După perfacerea serviciului pentru cei vii, protopopul spunând din nou scopul misiunilor, spune programa de după ameazi.

La oarele 2 se continuă mărturisirile. Urmează vecernea, predicând părintele Mera despre „rugăciune și post.“ Protopopul espune apoi rezultatul mângăitor al misiunilor, apoi despre datorința creștinilor și față de morți. După cari eșind cu toții în cimiter, se servește părăstasul, iar protopopul vorbește pătrunzător despre „nemurirea sufletului și soartea trupului.“

Urmează mulțumita și espresiunea satisfacției din partea părintelui local Dobrea, după cari se continuă mărturisirile iarăși până la oarele 8 sara.

Luni dimineața în 2 Aprilie se completează — deși afară de programă firul misiunilor prin serviciul divin și cuminecarea celor rămași.

S'a predicat de cel puțin 12 ori molitva s'a cetit de vre-o 20 de ori. S'au mărturisit și cuminecat între 5—600 de creștini, ceace la noi e raritate.

Ioan.

REVISTE.

Budapesta. Țara a intrat în zodia păcii. — Ungurii s'au călcat pe inimă și s'au îndestulit cu ce le dă monarhul. — S'au văzut neputința și s'au molcomit renunțând la toate cererilor în jurul cărora au făcut atâta tărăboi și pentru cari au împins țara la atâta mizerie.

Ou formarea cabinetului a fost însărcinat Alexandru *Wekerle*, presidentul judecătoriei administrative. Membrii cabinetului *Wekerle* vor fi *bărbații conducători ai coaliției*.

Francisc *Kossuth*, ministru de comerț;

Contele Iuliu *Andrássy*, ministru de interne.

Contele Albert *Apponyi*, ministru de culte și instrucție publică;

Contele Aladár *Zichy*, ministru pe lângă Maj. Sa;

Portofoliul financelor îl va ținea *Wekerle* însuși.

Ignăție *Darányi*, ministru de agricultură;

Geza *Polonyi*, ministru de justiție;

Hugo *Hoffmann*, ministru de honvezi, și

Br. *Rauch*, ministru croat.

Foaia oficială de Luni publică demisiunea guvernului *Fejerváry* și numirea guvernului *Wekerle*. Publică totodată autograful regesc, prin care să convoacă dieta pe 19 Maiu. Alegerile vor avea loc dela 29 April până la 8 Maiu.

A V I Z.

Biroul comitetului esecutiv al partidului nostru este — pe timpul, cât vor decurgealegerile — în Arad.

Adresa biroului: Dr. Ioan Suciu, Arad, Calea archiduc. Iosif Nr. 7.

Toate știrile referitoare la mișcările electorale din cercuri și comune românești sunt a se trimite pe această adresă a biroului.

Aderenții partidului nostru sunt rugați a ne informa imediat, prin depeși ori epistole espres despre toate, ce sunt în legătură cu alegerea de deputat în cercul lor și a descoperi purtarea poporului și ținuta fruntașilor din comune.

Ceice dorese deslușiri, informațiunii sau îndrumări din partea comitetului nostru, asemenea au a se adresă susnumitului birou, pe adresa indicată.

Să știm unii de alții, iar conducătorii nostri de toți, asta să ne fie naintea ochilor!

În următoarele dăm lista celor ce sunt **Candidații partidului național:**

I. Com. Albe-Inferioare.

1. Ighiu: Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

II. Comitatul Arad.

2. Boroșineu: Dr. Ioan Suciu.
3. Chișineu: Ioan Russu-Șirianu.
4. Iosașel: Dr. Nicolau Oncu.
5. Radna: Vasiliu Goldiș.
6. Pecica: Dr. Aurel Novac.
7. Șiria: Dr. Ștefan C. Pop.
8. Sânt-Ana: Dr. Iustin Marșieu.

III. Com. Bistrița-Năsăud.

9. Năsăud: Dr. Victor Onișor.

IV. Com. Bihor.

10. Aleșd: Dr. Aurel Lazar.
11. Beiuș: Dr. Aurel Cosma.
12. Mărgita: Dr. Valer Moldovan.

V. Com. Cenad.

13. Nădlac: Aurel Șuluț.

VI. Com. Făgăraș.

14. Făgăraș: Dr. Iancu Meșian.

VII. Com. Hunedoara.

15. Baia-de-Criș: Vasile Dămian.
16. Orăștie: George Pop de Băsești.
17. Dobra: Dr. Ștefan Rozvan.
18. Hunedoara: Dr. Victor Bontescu.

VIII. Com. Caraș Severin.

19. Bocșa: Dr. Coriolan Bredicean.
20. Caransebeș: Dr. Ioan Sirbu.

21. Făget: *Antoniu Mocsonyi.*
22. Lugoj: *Dr. George Popoviciu.*
23. Zorlenț: *Dr. Aurel Vlad.*

IX. Com. Sătmăr.

24. Șomcuta-mare: *Dr. Ales. Vaida-Voevod.*
25. Megieșul-auriu: *Dr. Ioan Erdélyi.*
26. Crășau: *Constantin Lucaciu.*

X. Com. Siblu.

27. Christian: *Dr. Nicolau Comșa.*
28. Sebeș: *Dr. Liviu Leményi.*
29. Ocna: *Nicolae Ivan.*

XI. Com. Sătașului.

30. Cehul-Silvaniei: *George Pop de Băsești.*
31. Tășnad: *Dr. Coriolau Steer.*

XII. Com. Solnoc-Dobâca.

32. Lăpușul-ung. *Dr. Vasiliu Lucaciu.*
33. Iclodul-mare: *Dr. Ioan Vaida-Voevod.*
34. Ileanda-mare. *Dr. Teodor Mihali.*

XIII. Com. Timiș.

35. Ciacova: *George Breban.*
36. Becicherecul-mic: *Dim. Birăuț.*
37. Lipova: *Dr. Constantin Missiciu.*
38. Receaș: *Dr. Caius Bredicean.*
39. Rittberg: *Ioan Pepu.*
40. Moravița: *Dr. Nicolae Proștean.*
41. Sasca-montană: *Dr. Aurel Novac.*

XIV. Com. Torontal.

42. Béga-Szt.-György: *Vichenție Petroviciu.*

Noutăți.

„*Bristos a inviat!*” Salutăm din toată inima cu această sfântă vorbă pe toți iubiiții noștri colaboratori și cititori.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pe sama bisericii gr.-cat. din Boart, au binevoit a cumpăra Mulțon. Paul Popescu cu soția, un prapor albastru de toată frumusețea, în valoare de 80 cor. Iar pe sama școlărilor săraci, cărți în valoare de 15 cor. Demetriu Bleoca, învățator cu soția, un prapor negru pentru morți, foarte frumos, în valoare de 80 cor. Iar la al treilea prapor albastru de asemenea în valoare de 80 cor. au contribuit următorii buni creștini: Dumitru Opreș Crețiu 10 cor. O femeie evlavioasă 8 cor. Ioan Duca 2 cor. Nic. Hila Roman 1 cor. Nicolae Hurubă 2 cor. Crucian II. Roman 1 cor. Crucian Stănilă 4 cor. Ioan Opreș Crucian 2 cor. Ioan Arimie II. 2 cor. Vasilie Duca 2 cor. Ana Opreș Crucian 1 cor. Ioan Cătana 2 cor. George Opreș G. 1 cor. Irimie Arimie 1 cor. Ana Popescu 40 fil. Nicolae Cătana 2 cor. George Nistor 1 cor. Ioan II. Roman 1 cor. Crucian Bleoca cu soția 4 cor. Ioan Opreș Sânti 3 cor. Sântea Hila cu fiul Nicolae 4 cor. Nicolae Hila V. 2 cor. Dumitru Opreș V. 2 cor. Toma Filip 2 cor. Nicolae Popescu Ioan 2 cor. Ioan Arimie I. 2 cor. Nicolae Opreș G. sen. 2 cor. Dumitru Opreș Vinți 1 cor. Ioan Opreș G. 2 cor. Lazar Opreș 1 cor. O femeie bună 1 cor. Crucian Dragota 1 cor. Dumitru Rachită 2 cor. Nicolae Popescu, cantor 2 cor. Vasilie Opreș 1 cor. Ioan Bleoca Geriu 1 cor. Nicolae Opreș G. jun. 2 cor. O femeie bună 1 cor. Vasilie Badiu 4 cor. Ioan Spechin 1 cor. Ioan Zaharie 1 cor. Nicolae Opreș văd. 2 cor. Maria Todor 2 cor. Dumitru

Stănilă 2 cor. Ioan Stănilă 4 cor. Paladie Opreș 1 cor. Er. Sp. Domn Demetriu Duca, notar. un „Apostoleriu” în valoare de 12 cor. 80 fil. Ioan Duca un „Orologier” cu 7 cor. 60 fil. Anica Opreș a dăruit done ștergare frumoasă. Ana Barb, o față de masă frumoasă. Maria Axente, done invelitoare de toată frumusețea, cusute în mătasă și George Opreș G. cu soția, un patrafir în valoare de 20 cor. Din banii încuși dela popor peste suma de 80 cor. la al treilea prapor, s'au mai cumpărat pe sama bisericii noastre „Psaltirea” în valoare de 3 cor. 28 fil. Octoiul cu Pentecostar cu 3 cor. 60 fil. Prohodul Domnului cu 30 fil. și Paracelisul Maicei Domnului. Astfel și pe aceasta cale se aduce multumită marinosilor binefăcători, implorând dela bunul Dumnezeu, darurile sale avute, peste bunii creștini, poftindu-le sănătate îndelungată și iertare de păcate. Boarta, 21 Martie 1906 — *Ioan Axente, adm. paroh.*

Din Arhidieceză În ziua Bunei-Vestiri au fost hirotoniți întru preoți clericii abs.: *Emil Frâncu*, numit administrator parohial în Cerghidul-mare, *Ariton Păculea* în Slămnice, *Ioan Pușcaș* în Bosna și *Ion Agârbicean* în Bucium-șasa. Felicităm pe Buciumani de achiziția prețioasă ce au făcut!

Din dieceza de Lugoj. Penzia celor 11 preoți deficienți în total va fi de 2410 cor. suma minimă e de 50 cor. apoi de 160, 200, 300 și 400, iar a văduvelor și orfanilor de preoți de 7383 cor. Suma cea mai mică e de 38 cor. cea mai mare de 430 cor. Numărul celor ajuțorați e de 54.

„Arcadia”. În legătură cu știrea adusă în nr. trecută despre alegerea pâr. Bunea de membru al societății literare „Arcadia”, însămnăm, că tot acum au fost aleși de membrii pâr. Ambr. Amelli, priorul dela Montecassino, Hugo Geisser, rectorul colegiului grec și vestitul scriitor polon H. Sienkiewics.

Știri personale. Prof. *Alesiu Viciu* dela gimnasiul nostru, petrece feriile de Paști în Istria făcând studii de limbă.

Promotii. *Dionisiu Stoica* a fost promovat la universitatea din Budapesta de doctor în filozofie. Teza susținută cu acest prilej a fost „*Alexandru Vlăduț*”, care a apărut și în o broșură de peste 200 pag în care se analizează activitatea literară a poetului.

— Harniceni tânăr *Victor Gael*, orfan de preot din Salagiu, mântuino cu succes rigorosele, în 7 crt. a fost promovat de doctor în științele iuridice la universitatea din Cluj. — Felicitări!

Roma pentru Români. Eterna cetate își va arăta dragostea față de Români, dăruind României o reproducție în bronz a lupoicei antice din Capitoliu. Darul acesta îi a trimite cu prilejul aniversării de 1800 dela colonizarea Daciei cu Români.

Congregația comitatului nostru e convocată pe 18 crt. în ședință extraordinară pentru ordinarea alegerilor de deputați.

Anunț literar. Dnii profesori Dr. A. Pteancu și V. Bichigean, dela Năsăud anunță, că au dat la tipar o gramatică și o carte de citire pentru cl. I. și II. gimn. pregătite amândouă scrierile acestea după cel mai nou plan de învățământ; pe la mijlocul lui August vor ești de sub tipar.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

La **fondul subsidiar**: cor. 4. dela Nicolae Coroin Pomoreand;

La **Masa studenților**: cor. 20. dela „Jiana”. Petroșeni, cor. 50. dela „Furnica”. Făgăraș. Dr. Ales. Pop Blaj. 20 cor.; Eugen P. Păcnar B. j. 10 cor.

La **Internatul de fetițe**: Dr. Victor Szmigalski 1 cor. Un anonim 10 cor. Iacob Popa. B. j. 11.10 cor.

Blaj. 11 April n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Asociațiunea la sate. Seria prelegerilor populare ținute de comitetul despărțământului nostru, s'a continuat în cele două Dumineci din urmă, pentru comunele Cisteiu—Obreja în 1 a l. c. și pentru Bucerdea-grănoasă în

8 a l. c. La cea dintâi a vorbit profesorul *G. Precup* despre foloasele învățării, profesorul *N. Pop* a ținut o foarte amănunțită prelegere despre cultivarea viilor, și profesorul *Al. Ciura* despre importanța scrierilor pentru popor, cetind de încheiere câteva pagini din „Plutașii” lui Agârbiceanu. La prelegerea a doua a vorbit profesorul *G. Precup*, despre importanța „Asociațiunii” pentru popor, apoi profesorul *Dr. Ambrosiu Chețianu*, a ținut o foarte instructivă prelegere despre folosul și îngrijirea animalelor de casă. Prelegerea a fost împreună cu proiecțiuni de skiopticon, ceea ce a plăcut foarte mult poporului. Ambele prelegeri au fost foarte bine frecventate și poporul a manifestat o deosebită încordare în ascultarea lor. Cu amândouă prelegerile s'au distribuit și o mulțime de cărți în popor. Au mai participat din Blaj la aceste două prelegeri: directorul despărțământului *I. F. Negruțiu*, Vasile Suciu, *Dr. Alesandru Pop*, *I. F. Negruțiu* inginerul, *N. Marcu*, *Aur. Vodă* și *Șt. Pop*. Prelegerea proxima va fi la Dumineca Tomii în Pețelca.

Apel. Rog pe toți aceia, cari au dat examenul de maturitate la gimnasiul din Beiuș în anul școlar 1895/6. să-mi comunice până în 18 a l. c. adresele, ca să pot face dispozițiile de lipsă pentru convenirea noastră de 10 ani, care va fi să se țină conțorm pactului nostru la Beiuș în luna lui Mai a. c. Cu dragoste frățească: *Dr. Ioan Papp*, avocat în Brad (Hunyad megye).

Aviz. Subscrisul, ca urmașul lui „baciul Laia”, în conducerea muzicii blăjene, aduc la cunoștință, că ne-am condus un instructor muzical, așa cât putem face servicii de orhestră a pompierilor din Blaj și putem să facem destul ori cărui angajament, spre ce ne și recomandăm cu toată încrederea. Blaj 12 April 1906 *Adrian Oprea*, capelmaistrul orhestrii.

Petreceri. Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Pețelca. Invită la concertul, ce-l va da cu concursul corului pedagogilor din Blaj, Duminecă în 22 April n. 1906 în localul școlii. Venitul curat este destinat în favorul bisericii din Pețelca.

— Reuniunea română de cântări din Orăștie. anunță pe 17 April n. 1906. (a treia zi de Paști) în sala hotelului „Transilvania” din Orăștie, concert, dat de corul teologilor de a III. dela seminarul din Sibiu. în favorul fondului pentru completarea gimnasiului român din Brad.

Un frumos și folositor cadou de sf. Paști este o poliță de asigurare pe viață în favorul soției și a copiilor sau pentru rudele și amicii, la cari ține tot omul de bine. Și pentru donațiuni filantropice la biserici, școli etc. prin contractarea unei asigurări pe viață. să poate ajunge pe calea cea mai ușoară la un capital respectabil. Spre aceste scopuri atragem atenția onor. cititori la anunțul băncii de asigurare „Transilvania” din numărul de față al foii noastre. — Informații amănunțite se pot cere dela redacția foii.

Posta redacțiunii.

„*Nebunul*”. Nu se poate! Lucrarea D-tale e o nesuccesă încercare de a imita bucata cu același nume alui Petofi.

I. M. Sper că nu te superi, că a trebuit să tăiem începutul, am voit să le facem rând la toți, și acum nu s'a putut.

N. Z. Când vom dispune de spaț vom publica disertația trimisă.

I. P. Mulțumite, cât ne va îngădui spațul.

N. B. Nu cruțați așa hârtia, e destul de ieftină.

Scrieți atât de îndesat, cât deabia putem citi.

P. G. A sosit prea târziu pentru numărul de Paști.

Savu Grecianu. Aveți dreptate, deși cuvântul *utopie* nu însămnă deadreptul ceva absurd, ci un lucru foarte frumos, dar foarte cu anevoe de realizat, ori deadreptul nerealizabil. Cât pentru rezonabilitate, cade în primul rând asupra autorului, iar în rândul al doilea asupra redactorului responsabil, prin mâna căruia trec toate manuscritele. „L.” are redactor responsabil; cât pentru director, ar fi o cale prea lungă să mergă fiecare manuscris pe la toți trei.

I. P. Buc. N'am primit nimic.

Partea Literară.

Hristos a înviat!

*În traiul tulbure a lumii se 'nalță un steag de biruință,
Din nou străluce 'n zări de aur văpaia dulce de credință
Șun glas, trecând din țară 'n țară și străbatând din sat în sat
Ne-a spus mângâtoarea veste: »Sculați! Hristos a înviat!*

*Și s'au sculat bătrâni și tineri, purtați de focul sfânt al zilei,
Înviorat a curs șireagul la templul sfânt, măreț al milei,
Șoptind nădejdea zămislită în pieptul chinuit de patimi
Și glăsuindu-și închinarea cu ochi strălucitori de lacrimi.*

*În templul sfânt al învierii se 'nalță un cântec de slavire,
Iar' raza soarelui de aur revărsă un foc de preamărire,
Și sus în valul de lumină își cântă doina lor măiastră
Privighitori întemnițate sub bolta 'nalță și albastră.*

*Iar' jos, din văi ascunse 'n ceață se 'nalță glasuri tremurânde,
Și rugăciuni de mântuire din inimile suferinde,
Dar cântecul măreț, de-aramă, vestește 'n neguri învierea.
Și risipind valul de ceață, le hărăzește rămânerea.*

*La strălucirea de credință s'a dus din suflete ispita,
Iar uneltirea cea vicleană și ura dintre noi perifa.
O dragoste pătrunde pieptul, o sfântă dragoste de țară,
Ce-a isvorit din sărbătoarea Luminei trăitoare iară.*

*— Natura 'ntreagă și-se 'nchină, o Craiu mărit al vieții noastre,
Și marea-și înfioară sinul și 'mbrobodirile-i albastre,
Iar' codrul își doinește slava și-și pleacă fruntea spre 'nchinare
Și sori și stele 'ncremenite se pierd pe veci în admirare.*

*Înalță fruntea ta din țărână, popor crescut în suferințe,
Și te 'ncunună cu lumină, te scaldă 'n focul de credință,
Sosit'a ziua de scăpare, sosit'a ciasul mântuirii,
Întinde inima-ți bolnavă la purtătorul leucirii!*

*Sus! cei pierduți în ceața deasă a sbuciumului greu de viață;
A răsărit în zări de aur slăvita noastră dimineață,
Și în țările albastre stă el, slăvitul Împărat
Și-o zare alteia vestește: »Sculați! Hristos a înviat!*

Arghir.

ÎNVIERE.

.... Iar într-o noapte mohorâtă de
Aprile a sosit dela miazăzi trimisul mult așteptat, și i-a zis pământului:

„Trezește-te! Scoală-te! Deschide urechile tale și ia aminte! Măne-ți va suride soarele, soarele zimbitor, soarele nou al primăverii. — Ai văzut drumul lui atât de tulbure zilele acestea, ai văzut fața lui tristă întunecându-se și ascuzându-se în nouri și în nevăzut. — A fost în dureri cumplite, — s'a luptat cu moartea! Dar a învins-o! Măne îl vei vedea nou și tinăr. — De aceea ia aminte!

„Trezește-ți solii vieții și trimite-i în patru vânturi, să vestească pretutindeni sculara. Ascultă, — și gătește-te! Încununează-ți creștetul și împodobește-ți umerii și brațele și primește pe noul soare.

„Fii gata!”

Și a tăcut trimisul, oaspele dela miazăzi. Și părea că de suflarea lui domoală și dulce s'a reînviat ochiul de jar al vieții, ce durmia aproape de stângere în cenușa ce-l îndesua spre adâncul pământului — și sângele vieții a început a palpa, a clocoli iar în vinele amorțite ale pământului. — Din văi dosite și din poicene ascunse prin codri au pornit, cântând cu murmur lin, izvoarele, pârăiele, solii codrilor și ai livezilor, vestitorii munților și câmpiilor, solii pământului. Și în graiul lor șoptitor vestiau pretutindenea trezirea, învierea. — Iar pe țarmurii lor s'a trezit viața; un șopot drăgălaș trecea prin frunzele uscate, și ghiocelii cari de mult așteptau, pitiți sub frunze își ridică voioși frunțile, și zimbând fericiți pleacă blând capetele în coace și în colo, în adierea dulce a borii. Pe culmițele de aproape și apoi prin gropenele din jur se ridică scuturându-se de țărna ce i-a înădușit până acum — brebeneii cu brațele deschise larg în laturi, și floricelele, ca o față plină de copilă zimbătoare, scot un „ah” neauzit, plin de mirare, pentru viața ce dintr'odată le împresoară. Iar jos, la marginea codrului de unde se începe câmpia largă, zimbesc, sfi-

oase de altă fericire, viorelele. Și auzind arborii clocolit lin al vieții dela poalele lor, duh de viață a trecut prin ei și și-au clătuit crengile; iar mugurii și-au crepat haina, scoțând curioși capetele, să vadă ce e, și văzând au început a se găti grabnic, fiecare în căsulia sa.

Dar colo jos, unde pârăiașul iasă din pădure, două sălcii stau triste, cu crengile plecate spre pârâu. Ele s'au trezit și s'au gătit prea curând și au văzut zile triste și soarele îndurerat ascuzându-se — și pline de durere pentru înșelarea lor, desnădăjduirea le-a cuprins. Iar acum auziau pârăiașul vestind bucurie, îl auziau vorbind despre soarele tinăr al Primăverii și nu știau — visează ori e aievea? — Se pleacă mai tare spre izvor, ascultă cu luare aminte, și nu știu, să-și creadă urechilor? Li-e teamă, să nu se înșele iarăși, și clatină îndoielnice din crengile subțiri...

Și s'a lătit murmurul soliei deșteptării cu șopot lin peste toată câmpia, și livezile își trezesc sămânțele și colțisorii ierbii iasă și ei de sub scoarța ce li acoperea, și se pleacă zimbând unul altuia.

Iar în zori a fost veselie mare. În liniște sărbătorească așteptă pământul împlinirea soliei ce li venise peste noapte. Și când cele dintâi raze s'au ivit din rumeniirea întinsă în jurul crestelor munților albi, — ca dintr'o suflare a izbucnit în clocolit toată tinăra viață a pământului. În aerul îmbalzat din amestecul de parfumul florilor, verdeața proaspetă a ierbii și viața tinără a mugurilor pomilor și arborilor, — a izbucnit deodată corul nenumărat al oaspeților sosiți dimpreună cu vestitorul de noaptea. Și codrul întreg era o clocolire de melodii pline de puterea vieții, de fluierături măiestrite și de strigări vesele.

... Iar colo pe ridicarea domoală a dealului, pe care se vede împrăștiat satul, într-o liniște dulce crește într'una cercul oamenilor îmbrăcați în haine de sărbătoare, — la ușă bisericuței ce strălucește în curetenia ei albă. Din lăuntru răsună puternice, împrăștiindu-se în văzduhul limpede de afară,

cântecele de sărbătorire pentru Soarele nou, Soarele vieții, Soarele cel din veac; ca o rugăciune cucernică se ridică vibrările din urmă ale cântărilor către scaunul Soarelui dreptății, care s'a luptat cu moartea și a învins-o — căci a înviat.

Iar soarele primăverii suride vesel — după atâtea zile de durere și de moarte — peste atâtea izbucniri de viață.

N. Ag.

Copilărie.

*Tu colț iubit de primăvard,
Tu cuib de dragi sburdălnicii,
Senina mea copilărie,
Cu basme și cu jucării.*

*Te-ai dus și ne-ai lăsat săd cază
Perdeaua neagră în urma ta,
Azi puilor le cresc aripe
Și singuri pot de acum zbura.*

*Dar cât de greu e drumul vieții,
Adeseori fără cădrari;
Tdiem prin viscol și furtună
Întinsele lui departări.*

*Și arareori pe la respântii,
Când stăm în loc și poposim
La lumea cea nevinovată
Ca floarea albă, ne gândim.*

*Și-am vrea să credem înc'odată
In îngerașul nost cel bun
Ce ne aducea un raiu în casă
In sara dalbă de Crăciun.*

*Ori să pornim în cete dese
In ziua Paștilor prin sat
Ciocnind pdrechii de ouă roșii,
Vestind: Hristos a înviat!*

Elena din Ardeal.

Jurământul creștinilor.

de Fr. Eschert.

*Sus dreapta, frați! Lega-vom jurământul:
Pe veci de veci noi fi-vom frați de-o lege;
Întâiul domn al nost e Domnul Sfântul
Ș'al doilea 'nălțatul nostru rege;
Ne-om întrarma 'mpotriva acelor fiară
Cari vreau să facă neamul nost' să piară;
Furăm cu toți pe această legătură
Pân' la cea din urmă picătură!*

*În mână sabia dreptății ne lăscă,
Ea taie adânc în mârșavele fiară!
Sus frați! Mișei să se prăbusească
În pulvere! și masca să dispară!
Vă 'nflăcăreze 'n astă luptă sfântă
Suflarea nouă ce din liră-mi cântă,
Aceasta-i tot ce am — acesta-i darul
Ce-l voi jertfi, — 'mpodobind altarul.*

*Cânta-voiu, — pân'cea din urmă strună
A harfei și a inimii — s'a frânge,
Ca tunetul în vreme de furtună
Și lin ca boarea ce prin ramuri plânge:
Fiți treji! Zdrobiți sclăvia blăstămată
Ce v'amenință-acum ca nici odată,
Căci v'au înlănțuit cu viclenie răii
Ș'al muncii voastre rod îl sug mișei!*

*Priviți la steagul falnic ce-l păstrară
Strămoșii 'n lupte crâncene cu trudă:
Lașii trădători de neamuri vi-l furară
Cu rușinoase sărutări de Fudă!
Urgisitorii legii ș'ai credinței
Ne calcă 'n prav stindardul biruinței!
Sus frați! Vărsarea-am bălți de sânge,
Dar steagul sus din prav! Noi vom învinge!*

*Pentru această mare luptă sfântă
Ne-am unit noi azi cu juruință
Ca să 'nfruntăm pe cei ce ne 'nspăimântă
Voind să piardă lege și credință!
Fiți gata frați! De-acum să începem dară
Războiul drept cu cei ce ne 'nșelără!
Priviți spre cer! Nu-i tare acel părinte?
La Domnu-i biruința! Înainte!*

Nerian.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

I. Procesiunea.

Pe platoul, ce se întinde la poalele Alpilor, se înalță mândră o frumoasă vilă, reședința de vară a milionarului Huber din Viena. Țăranii din împrejurime au botezat-o „castelul” iar dl Huber o numește „Tivoli”*) prin care numire vrea să indice poziția fermecătoare a aceleia.

Numele din urmă nu conține de loc exagerare. Împrejurările sunt pline de grădini bine cultivate, cari se întind până la vîile, ce acoper colinele cu un verde răzător, umplând aerul cu un miros divin. Iar dacă arunci privirea mai departe, vezi un șes roditor, unul dintre cele mai roditoare ale Austriei.

O țarină imensă se resfată la razele

*) Tivoli este un orășel nu departe de Roma. Pentru frumusețea locului, aici își zideau vechii Romani vilele lor. Până în ziua de astăzi se dă numirea aceasta grădinilor publice destinate pentru petreceri.

feritelor sămănături alternativ cu galbenul fără pretenție al rapiței. Grupuri de arbori resfirați în toate părțile, anunță dragostea soarelui de primăvară, strălucind verdele ducitorilor pentru cultivarea pomilor. Multe sate și curți izolate, ale căror căi de comunicație travorsează șesul, asemenea unor pânze albe, intrerup în mod plăcut câmpiile timbelșugate. Un rău curge deacurmezișul când în linie dreaptă, când în curbături poetice. Dincolo de râu, la o îndepărtare de mai multe oare, să înalță niște stâlpi negri de fum, cari să reslătesc în liniștea vântului și rămân planând deasupra orașului, — o nuanță urâtă în tabloul plin de strălucire și de raze.

Pe terasa vilei ședea la dejun domnul Huber, un barbat robust cu obrazii rumeni și trăsături simpatice; el eră în floarea vieții.

Bogăția nu și-a câștigat-o singur ci a moștenit-o dela tatăl său, marele comersant Iosef Huber, al cărui unic fiu era. Fără griji trăia milionarul din rentele averii sale, în liniște completă, departe de ori-ce agitație politică,

„Pentru certuri politice”, n'am să-mi stric pofta de mâncare, zicea dl Huber.

Această lipsă de interes pentru viața publică era, fără îndoială, o mare greșală din partea pacinicului milionar, căci dacă se deslănțuesce lupta pentru bunurile supreme ale omenirii, nimenui nu-i e permis să stea în neactivitate.

După putințele sale fie-care trebuie să lupte ajutând să iasă cauza bună la isbândă decă nu vrea să dea samă odată despre viața sa și se fie condamnat ca slugă necredincioasă. Dar domnul Huber nu se gândia, că trândăvia este un păcat de moarte, iar indiferentismul condamabil, atunci când Christ și Antichrist s'au încăerat în luptă.

De sine să înțelege că acest bogătaş își avea și el pasiunile sale particulare.

Înainte de toate, el iubea banchetele picante, ce se dădeau la loja francmazonică „Aurora”. Dl Huber era adecă membru al celui mai puternic ordin al prezentului, fără să aprecieze însă înșămănătatea și scopurile francmasoneriei și fără să le cunoască chiar în toată întinderea lor. Ca om pacinic se număra și el între frații mănători, băutori și plătitori, cari formează gradele cele mai inferioare în rang și știință.

Acești inofensivi frați se numesc Iohannesbrüder sau „frații albaștri” din cauza șurțului lor tivit cu albastru, pe care-l poartă la sedințele logei. Și fiindcă milionarul prețuia foarte mult vinurile și mâncările bune, și fiindcă ori-ce „muncă” în loje se încheia câte cu un ospăț, el nu negligea nici-odată, cu deosebire iarna, de a lua parte la adunările „fraților”. El știa, că cei inițiați, sau cavalerii gradelor superioare lucrează mai mult decăt albaștrii sau gradele inferioare; tot așa cunoștea el și importanța activității francmasonilor. Cu toate acestea nici invidia nici ambiția lui nu erau atinse prin acestea. Bogăția, de care dispunea, îi permitea să facă sacrificii însemnate pentru scopurile ordinului, iar în schimb avea considerația „fraților”, a căror prietinie, împreună cu bucatăria lojei, îi mulțumea pe deplin.

Al doile la masă, tot un vienez, avocatul dr. Lug, forma contrastul cel mai pronunțat al amabilului Huber. Avocatul era înalt și uscățiv, cu trăsături aspre și ochi ageri, din cari se oglindea un spirit activ.

O barbă neagră îi împrejmuia fața, a cărei formațiune trada numai decăt pe jidovul. Lug era și el francmason, dar nu frate albastru, ci cavaler grad superior, inițiat în multe mistere ale ordinului.

Stând ei așa la dejun, observau un lucru, ce se petrecea pe șes.

Din satul apropiat Schwanheim eșia o procesiune, care înainta încet pe câmpie, cântând și rostind rugăciuni. În fruntea convoiului mergea un tânăr în vesmânt alb, purtând în mâni semnul triumfului credincioșilor, crucea, al cărei argint strălucea la razele solare. În stânga și dreapta fălfăiau două prapore. Apoi veneau două serii lungi de elevi, apoi fetele și feciorii îmbrăcați în haine de sărbătoare și pe urmă corul bisericesc, ale cărui cântări să auziau până la vilă.

În mijlocul acestui convoiu era preotul, îmbrăcat în odăjdii aurite. Mai erau o mulțime de bărbați și femei, cari toți se rugau, cerând binecuvântarea cerească asupra holdelor.

Dar nu numai credincioșii se rugau și cântau, ci și cântăreții cei cu aripioare se amestecau în cor: Pițigoi și scatii se luară la întrecere, ciocăria se avânta spre ceriu, făcând să răsune aerul de trilurile sale, iar pitpalacul dădea tactul la acest concert de păsări. Chiar și lanurile și florile luau parte la gloriificarea Creatorului. Florile își exalau mirosurile lor și curenturi fotregi de mirezme se alintau pe deasupra sămănăturilor galbene de rapiță, iar grânele purtau la razele solare un vesmânt strălucitor argințiu.

În diferite puncte ale procesiunii se legăneau în aer, aninate de prăjini înălțate vâpsite, praporele și stindardele împodobite cu imaginile Mântuitorului, a Maicii Domnului, a hramului bisericii din Schwanheim și a altor sfinți. Acestea împrumutau convoiului aspectul unei expediții de războiu, întreprinse de biserica militantă. În realitate procesiunea nu era alta, decăt o luptă de apărare în potriiva elementelor dușmănoasă. — Vara, țăranii aveau adeseori ocaziune a observa pericolul, ce se arată dinspre munți în forma unor nori de vijelie amenințând cu nimicire recolta de pe șes. Și când se coboriau acele masse mohorite din munți la vale, tunând și fulgerând și urmate de viscole, cari desrădăcinau arborii, și de grindina, care prefăcea câmpiile într'o pustietate, atunci își frângeau bieții oameni plângând mânil. Nici o putere pământescă nu putea să oprească acele dihanii, numai Tatăl cel atotputernic putea să-i scutească pe credincioșii săi. Iată de ce creștinii ies la anumite timpuri în țarină, ca să ceară dela cel de sus apărare și scut împotriva stricăciunilor ce le-ar putea pricinui elementele. Și fiindcă după convingerea evlavioasă a credincioșilor, numai copiii ascultători sunt vrednici de ocrotirea cerescului părinte, de acea procesiunile religioase oferă prilej și pentru propuneri folositoare cu privire la îndreptarea vieții.

Convoiul s'a oprit pe un pripor, unde era ridicată o cruce de piatră. Întreaga comună îngenunchia împrejurul crucii, iar preotul dădu binecuvântarea asupra sămănăturilor și cetă rugăciunile rânduite de biserică pentru îndepărtarea viscoalelor, fulgerilor și pentru ferirea de ciumă și războiu. Apoi se puseră cu toții în ordine și se întoarseră pe altă cale spre comună, cântând și rugându-se.

Amândoi domni de la masa de pe verandă observă procesiunea de pe câmp dar fiecare cu alte sentimente și impresii. Pentru milionar această ceremonie bisericească era o priveliște frumoasă care-i plăcea. El ascultă cu un fel de mulțumire cântecele solemne, cari animară pe un moment câmpiile îmbelșugate. El auzia sunetul melodios al clopotelor și se uită cu drag la praporele și stindardele fălăitoare, la mulțimea cucernică de credincioși. Pe fața lui să vedea un zîmbet de plăcere sufletească.

Din contră privirile avocatului Lug se întunecară. Ceeace înveselia pe proprietarul vilei, aceea pentru avocat era un obiect de ocară și dispreț. El își aprinsă o țigară și sufla mănios rogoale de fum.

„Asta mi-a plăcut“, zise Huber după ce dispăruseră ultimele serii ale convoiului. „Procesiunile, ce le vedem pe scena teatrului nu sunt nici pe departe așa atrăgătoare, fiindcă sunt artificiale și ridicole. Aici din contră este totul natural și adevărat!

„Da, — aici a strălucit credința deșartă în toată golăciunea ei!“ răspuse jidanul. „Ce însămnă propriu zis această comedie?“

„Țăranii și-au recomandat sămănăturile lor ocrotirii cerești!“

„Ce prostie!“

„Mai domol domnule Doctor“ zise Huber zîmbind. „Poporul ales al lui Dumnezeu jidovii, așteptau dela procesiuni încă și mai mult. Ei au umblat odată șapte zile de a rândul cântând, rugându-se și suflând din trâmbițe împrejurul orașului Iericho, până ce i-s-au dărâmat zidurile.“

„În adevăr, a a spune cartea basmelor, Biblia,“ răspuse Dr. Lug. „Este o rușine pentru mintea sănătoasă, că după mii de ani, tot își mai are aderenții săi o credință atât de nebună. — Cum se numește acel sat?“

„Schwanheim, un sat, în care locuiește un popor foarte bun. Schwanheimenii sunt mici proprietari, oameni sărguitori și cinstiți, cari țin foarte mult la onoarea și la frica lui Dumnezeu. Ei se mai ocupă pe lângă agricultură și cu cultivarea viilor. Vinul roșu de Schwanheim este căutat. Țăranii trebuie să fie foarte harnici, dacă vreau să poată plăti toate birurile și să le mai rămână câte ceva și pentru casa. Satul are o mie două sute de locuitori, un paroh, două școli, numai un birt și nici un derbedeu sau pungaș, — ceeace pentru mine, vecinul lor cel mai apropiat, este un lucru foarte plăcut.“

„Cum așa?“

„Așa, că mie nu mi-se fură și nu mi-se strică nimica. Din toamnă și până-n primăvară, vila este nelocuită, — cea mai bună ocazie pentru niște răi vecini să sară peste zidul grădinii, să fure și să jefuiască. Nu pot să mă jeluesc, că mi s'ar fi stricat vre-odată ceva, de furt nici mai vorbesc. Iubitul meu Tivoli stă sub paza poruncilor lui Dumnezeu, căci Schwanheimenii sunt buni creștini.“

„Nu pot suferi, când cineva îmi laudă superstiția religioasă,“ răspuse Dr. Lug. „Niște oameni luminați și culți vor ataca tot așa de puțin proprietatea D-Voastră.“

(Va urma.)

Spicuri.

Cetim în „Renașterea“ ce apare în Caransebeș, următoarele constatări prețioase:

„Scriitorul acestor șire a fost a doua zi de Paști într-o biserică greco-orientală română din tractul Vârșetului, și fiind poftit să cânte irmosul, a promis a satisface invitații; dar spre cea mai mare uimire, a trebuit să înceapă cântarea la semnul dat din partea preotului, *îndată după s. Evangelie*; iar sfârșindu-se liturgia, a întrebat pe respectivul preot, că pentru-ce i-a dat sămân să înceapă irmosul *îndată după evangelie*, i-a răspuns preotul, că pe acolo așa este datina, să se facă liturgia mai de multori peste an, și că aceasta se cheamă *liturgia mică*, iar în alte locuri *ceasuri*.

„Într'altă biserică de ale noastre din tractul Făgetului am mers iarăși cu preotul să facem serviciu divin, și *îndată* a început preotul „că sfânt ești Dumnezeu nostru etc.“ apoi a urmat apostolul, evangelia și cealaltă liturgie, de utrenie nici vorbă. În multe comune de-ale noastre am văzut apoi, că preoții noștri vin să facă serviciul divin în Dumineci și sărbători nu de acasă, ci dela birt cu țigărele ori lula 'n gură până la ușa bisericii; ba unii famează chiar și în biserică și în decursul serviciului dumnezeesc.“

Datorințele bărbaților.

(Continuare.)

Iubirea aceea, care să întemeiază pe cunoașterea datorințelor, care dorește pacea, iubirea religioasă, iubirea virtuoaasă, asta să fie ceea-ce împreună pe soții de căsătorie. Iubirea aceasta, nici nu să mărește, nici nu scade dar ține până dincolo de mormânt. Da, bărbaților, nu vă iubiți femeile cu iubirea simțuală, carnală, ci iubiți-le pe lângă toate scăderile lor, pentru-că asta-i porunca lui Dumnezeu, asta-i datorința voastră. Aduceți-vă apoi aminte, că femeile voastre nu vi-s servitoare, nici roabe! Dumnezeu a zidit pe Eva din coasta, nu din piciorul lui Adam, ca să însemne prin aceasta, că locul femeii e alături cu bărbatul, va să zică aproape de inima bărbatului, nu însă la picioarele lui. Sunt așa dară vrednici de tot disprețul acei bărbați, cari să poartă rău cu soțiile lor. Cea dintâi, cea mai sfântă datorință a unui bărbat creștin, e să-și fericască zilele vieții. De aceea nu-i vrednic să se numească *soț* de căsătorie acel bărbat rău și dur, carele totdeauna și mai ales în stare de beție se poartă cu soția sa ca un tiran, ca un despot, strigă la ea, a injură, ba o și bate. Cugetă-te însă tu tiran, fără inimă, ce ar fi când tu însuși ai tremura în toată ziua de frica soțului de căsătorie și cu toate acestea ai trebui să-i păstrezi credința până la moarte! Cum ar fi atunci viața ta și cât ai putea-o suferi? Dacă femeia chinută în felul acesta odată va zăcea fără suflare, o atunci poate și bărbatul nemilos va scăpa o lacrimă de durere. Și oare cine a fost acela, care a adus-o la marginea groapei? Pe al cui suflet rămâne păcatul, chinurile de moarte? *E îndatorat* mai departe bărbatul, să se îngrijască în deosebi de nutrirea, îmbrăcămintea și celelalte lipse de toate zilele ale soției sale.

Anume când e bolnavă, trebuie să o mângâie, să-o îngrijască. Mai departe trebuie să poarte griji și de celea sufletești ale soției sale. Doar însuși scopul cel mai de frunte al căsătoriei e, ca soții să se întâlnească împreună în virtute, în frica lui Dumnezeu, și împreună să tindă la fericirea de veci.

Dacă așa-dară o femeie nu-și prea baze capul cu datorințele ei religioase, e dator însuși bărbatul să o îndemne la punctuositate, la acurateță în privința asta. După-ce însă femeile de regulă sunt mai cucernice decât bărbații și astfel n'au lipsă de îngrijenare, urmează de sine, că datorința bărbaților stă mai mult în aceea, ca să lase cel puțin timpul de lipsă femeii sale, pentru a-și putea face rugăciunile, pentru a cerceta s. liturgie, pentru a să împărtași cu sfintele taine. — Bărbatul mai de parte e:

2. T a t ă,

și ca atare are o mulțime de alte datorințe, mai grele și mai mari, față de copiii săi. Trebuie să bage de samă ca nu cumva femeia sa să săvârșească lucruri grele pe timpul, când e împovărată, mai ales să n'o lase să poarte poveri mari, și astfel să-și strice ei și fiitorului copil. Să se ferească, ca nu cumva să o năcăjască, s'o facă să se mânie, s'o întristeze, ori chiar s'o bată. Nu sunt rare cazurile, când femeia naște prunc mort. Dacă tatăl e pricina acestora, atunci fără îndoială el e ucigașul copilului său. El și-a neis într'adevăr fiul nu numai trupește, ci și sufletește; pentru-că un copil nebotezat nici odată nu va vedea fața lui Dumnezeu. O, ce faptă înfiorătoare, nefârșit de înfiorătoare! Bărbatul să va îngriji mai departe ca femeia să nu ia copilul la ea în pat peste noapte, până-ce n'a trecut de un an. Cu atât mai vârtos, că prin greșala aceasta nenmărați, copiii au fost înădușiți.

Grijiți mai departe, să nu simți copiii vostri lipsa îmbrăcămintelor și a hranei, în vreme ce voi cheltuiți banii în crișme. Cugetați-vă la viitorul copiilor vostri, pregătiți-le o moștenire cuviincioasă, dați-i la școală, la măiestrie, sau la ori-ce altă carieră cinstită!

Împreună cu soțiile voastre, învățați-vă copiii de timpuriu să-și facă semnul sfintei cruci și rugăciunile obicinuite. Trimiteți-i regulat la școală și îngrijiți-vă să-și învețe cu sîrguință lecțiile. Întrebați-i: despre ce a predicat preotul în biserică și îngrijiți-vă să li-se întipărească adânc în inimă adevărurile mântuitoare ale s. noastre religii. Nu suferiți cu nici un preț ca copiii vostri mai mărișori să petreacă afară de biserică în vremea s. liturgii, ori să iasă afară în timpul predicii. Nu-i lăsați să se întovărășască cu copii rău crescuți! La nici o întâmplare nu-i iertat mai departe să culcați cu voi într-o chilie, ori într'un pat pe copii mai mărișori. Cu atât mai vârtos, nu-i iertat să doarmă copiii vostri într'un pat cu surorile, ori și mai puțin cu servitoarele. Câți copii vrednici de compătimire nu și-au pierdut în felul acesta încă din frageda tinereță comoara neprețuită a nevinovăției! Când în sfârșit copiii își vor părăsi casa părintească, ori pentru a urma la școlile mai înalte, ori pentru a învăța ceva măiestrie,

ori pentru ași câștiga pâinea de toate zilele ca servitori, cercați mai întâi ce fel de oameni sunt aceia, între cari vor avea să petreacă de aci încolo, și vă îngrijiți să se poarte și aici bine!

(Va urma.)

„Păstorul sufletesc“.

— O supărare fără motiv. —

În unul din nr-ii trecuți ai foii noastre, colaboratorul nostru A. Popa, a criticat numerii deja apărute din „periodicul de predici Păstorul sufletesc“, și amărit mai ales pentru limba rea, în care sunt scriși cei mai mulți articoli, a adus sentința, — se zicem: prea aspră, — că așa cum se prezintă P. S. cu defectele acestea, nu mai are rațiune de a fi!

Pentru aceste vorbe s'a pornit o adevărată furtună asupra capului nostru. Furtună, care amenința cu descărcări electrice. Nu ne-am pierdut răbdarea. Am pus unul lângă altul articolii primiți și singur unui prieten preot, care părea mai supărat, i-am scris câteva șire de împăcare.

Acum am crezut să ne spunem cuvântul în această chestie, pe care dela început o clasificăm de supărare nemotivată. Se constatăm faptele cum s'au întâmplat: Am înregistrat cu bucurie apariția P. S. — am publicat în foaie în întregime prospectul, deși era foarte lung, am spus un cuvânt de laudă despre nizuința fraților preoți și dacă după apariția alor trei numerii am cotezat să criticăm, ... am comis o crimă.

Dar pentru Dumnezeu, în ce a culminat critica? În necunoștința limbii românești! Și cine ar putea spune cuvânt împotriva? Am avut dureroasa experiență să constat, cât de mult se neglijează în familiile preoților din dieceza Gherlei limba românească în favorul altei limbi străine și chiar tineri din cea mai nouă generație, mai bucurios vorbesc altcum, numai românește nu! Și pare că până la un punct au drept! Unde ascultă studiile gimnastice fitorii preoți? tot la străini; puțin la Năsăud și câte unul la Beiuș și Blaj. În teologie să știe apoi, că prelecțiunile numai românește nu se fac, De literatura românească: de Coșbuc, Sadoveanu, Iosif, Iorga, Goga etc. poate vor fi auzit; să fi cetit publicațiile cuiva abia cred. De unde dar vor putea gusta dulceața limbii și farmecul franei românești, așa după cum o întâlnim în scrierile fraților de dincolo? de unde să cunoască munca istovitoare a noului curent: „Sămănătorul“, „Făt frumos“, „Viața românească“?... Și cu toate acestea frații se scandalizează, când li-se face imputare, că nu știu românește! Cetiți fraților „Gazeta“, „Răvașul“ și „Telegraful“ și vă convingeți, că toți constată același defect, toți vă felicită pentru nisuiința voastră dar toți vă sfătuiesc să grijiți mai bine de limbă, acum mai ales, când și noi cei de aci am făcut un pas gigantic în privința aceasta.

Fii liniștiți, lucrați înainte în direcția ce ați început și... Dumnezeu cu noi. Iar frații, cari au sărit întru apărarea P. S. binevoiască a nu mai insista pentru publicarea responsurilor, pentruca astfel pacea să fie în inimile tuturor; să iertăm toate pentru înviere!

Bibliografie.

„Roadele milei creștinești“.

Trăim în veacul umanizmului, când toate societățile civile se străduiesc a ușura sarcinile, a alina durerile, a șterge lacrimile. Se constituiesc societăți de binefaceri de tot soiul. În unele state din considerațiuni umanistice, s'au șters pedepsele de moarte; ba ce e mai mult în Italia s'a adus în anul trecut o lege, în urma căreia făcătorii de rele nu se pedepsesc decât în cazul, dacă din nou ar cădea în vre-o crimă, adică se pedepsesc numai criminaliștii recidivi. Se ridică spitale, azile pentru băieți orfani și bătrâni neputincioși. Acestea toate sunt bune într'una însă greșesc cu amar. Umanizmul zilelor noastre iubeaibut de francmazonism, eliminează din socotelile sale pe Hristos. Și urmarea? Sarcinile omenimei în loc de a se ușura, devin mai apăsătoare, durerile se amorteșc numai, nu se alină, lacrimile se șterg numai la aparință. De aceea vedem, că cei mai mulți făcători de rele, eșiți din temnițele atât de moderne, în celea mai multe cazuri se reintorc iarăși acolo; de aceea auzim, că bătrânii din azile își curmă viața; de aceea se constată, că în loc să scadă fărădelegile în urma legilor atât de umane, cresc zilnic. Cauza e: nu-i Hristos, care să țină farul luminos omenimei, ajunse în întunerecul păcatului, nu-i Hristos, care să ușureze sarcina celor îngreunați peste puteri. Nu-i Hristos, pentru că-l alungă din inima omenimei cu învățături pline de venin, aducător de moarte, iar unde cu vorba nu pot izbuti, se folosesc de armă, de miliție, de profanarea bisericilor ș. a.

Dar iată, că pe când societatea fără de Dumnezeu, apucată pe povârnișul piezis al orbirei sufletești să prăbușește din ce în ce în vârtejul nelegiuirilor, să ridică ca din povești o biserică frumoasă în mijlocul Italiei corupte la noalele Vezuului isvoritor de foc. Și în jurul ei să clădesc edificii mărețe, palate pompoase, menite nu pentru boieri și fruntași, menite pentru a scuti și crește fi și fiecele făcătorilor de rele, a acelora, pe cari i-a ajuns mâna pedepsitoare a societății. Pe coperișele acestor clădiri puternice se ridică crucea, iar în inima celor ce petrec în ele, locuiește Hristos. Și minune! Întemeietorul și conducătorul acestor institute e un laic, care cu nădejde tare în Dumnezeu, și caritate cu adevărat creștină, cotează a da pept cu greutatele materiale, dar mai ales cu împotririile morale ale oamenilor de știință. Lumea se miră, învățații îl compătinesc, el însă se roagă, muncește și iubește în Hristos și ajunge de cucerește inima lumii mirate și răstoarnă teoriile seci ale savanților, prin Hristos cel alungat cu armele din Franța. Sute de copii lipsiți de sprijinul moral și material, respinși de societatea „umanitară“ primesc creșterea cea mai nobilă între aceste sfinte ziduri, încât fiii claselor înalte nu se feresc a să înfrăți în prima s. Cuminecare cu pruncii criminaliștilor ordinari, și familiile celea mai distinse aleargă aici spre a lua și a adopta fetele părăsite ale oamenilor de rând și urgisiți.

Acestea sunt „roadele milei creștinești“, pe cari într'un chip mișcător ni-le povesteste pâr. Teodor Câmpian în cartea sa apărută de curând. Autorul, care însuși a văzut aceste minuni ale veacului nostru necredincios, își stoarce lacrimi din ochi prin căldura, convingerea și sinceritatea espunerii. Aievea în întregă cartea nu știi ce să admiri mai mult: să admiri oare puterea peste fire a s. noastre religii, ori dragostea neobosită a avocatului Bartolo Longo, sau

să admiri duioșia, în care autorul cărții predă celea esperiate de dânsul. Atâta e sigur, că te răpește și te face să te închini Aceluia, în numele și cu ajutorul căruia să produc aceste roade ale milei creștinești. Cei care se deschide inima și și-se deschide punga, spre a contribui și tu la opul de caritate neajunsă, întemeiat de adv. Bartolo Longo. Și fiind-că s'a luat propusul de a ridica și la noi o atare casă, asil pentru băieții și totodată moralizătorii întemnițaților — cred tare, că în urma dărnicii românilor de inimă, timpul va realiza acest sfânt propus. Bunul Dumnezeu o să ne ajute!

Suntem și trebuie să fim deci cu mare recunoștință autorului, dlui Teodor Câmpian, care ni-a desvâlit acele minunate roade ale religiei noastre aduse din ceriu, și încă ni-le-a desvâlit cu atâta gingășie și într'un chip atât de măiestru; și trebuie să fim cu recunoștință dlui Dr. Elie Dăianu, care luând asupra sa sarcina editării acestei cărți, ne-a dat prilej de a o gusta în limba noastră dulce, și ne-a îmbogățit literatura cu un op „unic în literatura lumii“.

Simeon Gocan.

Dr. Siegescu József:

A román helyesírás története.

Di Iosif Siegescu, profesor gimnastial în Budapesta, a scos în zilele acestea de sub tipar — pecum s'a anunțat în unul din nr-ii trecuți ai „Unirei“ — o carte de un deosebit interes, în care tratează fazele, prin cari a trecut ortografia românească până în zilele noastre. Cartea se estinde pe VIII. + 284 pag. și să presintă frumos.

Începe cu cele mai vechi monumente de limbă și atinge chestiunea de mare importanță, că oare românii folositu-s'au la început în scriere de caracterele latine (Densuşan Ar. Lambrior), sau că începutul scrierii române au fost buchile civile, pe cari le-am împrumutat dela bulgari, și încă în veacul al XII. Autorul e de convingerea, că românii au scris mai întâiu cu litere cirile, nu numai pentru că toate monumentele cele mai vechi sunt scrise cu cirile, dar și pentru că valoarea cirilelor din textele române este aceeași ca a celor bulgare; după cum să vede din felul de scriere a codicelor mai vechi, pr.: Voronețian, Pălia dela Orăștie, Dosoftei: Paaltirea în versuri. Viața și petrecerea sfinților, Biblia dela București, a căror texte le presintă în facsimil, Ienache Văcărescu a încercat să reducă literile din alfabetul ciril și anume aceea, a căror valoare fonetică e superflua. Tot la simplificarea alfabetului ciril a lucrat și Eliade Rădulescu, a cărui ativitate însă cade în era curentului latin.

Era de tranziție, eră deja începută și multe litere latine, cari s'au introdus în scrisoarea cirilă au pregătit calea alfabetului latin, care în 1860, prin ordinul lui Cuza s'a introdus și oficial.

Face apoi istoricul scrierii cu litere latine, amintind diferitele influințe, cari au fost hotăritoare la introducerea lui definitivă.

Polonii au influențat mai întâiu scrierea română, după cum arată cunoscutul „Tatăl nostru“ alui Luca Stroici și încă în veacul al XVI-lea. În veacul al XVII-lea Vito Piluzio, călugăr minorit italian, a scris un catechism românească-italienesc tot cu litere latine.

În veacul al XVII-lea gramatică lui Klein codifică regulile scrierii latine pe bază etimologică. Dela rigorismul acesta etimologic se abate într-o câțiva sistemul lui Șincăi în ediția II. a aceiași gramatici, când admite și unele sunete, fără considerare la etimologia lor pr. é în loc de ea, â pentru semnarea sunetului nasal. th = t. sh = ș. Petru Maior se abate și mai mult dela sistemul lui Klein și introduce o scriere mai lesnicioasă. El introduce ç, ð, t, ș, é = ea, ó = oa și în urma acestei înlesniri să și observă o înclinare tot mai mare, spre a introduce definitiv scrierea cu litere latine. Să mai amintesc câteva îndreptări în sistemul lui Klein din partea lui Budai-Deleanu și Kördösi, cari însă n-au avut nici o însemnătate. Prea mare importanță i-să dă cărții lui Treb. Laurian, Tentamen criticum, care pe cum știut este în filologia română, a fost trecut cu vederea.

Cu Cipariu să începe o nouă eră în filologie română el inaugurează principiul istoric în ortografie. După îndelungate lupte a ajuns sistemul lui Cipariu a domina cu ușele restricțiuni și academia din București, până ce membrii aceleia conduși mai mult de un spirit practic, decât de adevărată istorică tot mai mult s-au abătut dela principiul etimologic și astăzi înclinarea în spre a scrie fe-care sunet cu o literă corespunzătoare este evidentă.

Acesta este cuprinsul pe scurt al cărții dlui Siegescu. Ceva nou, ce ne prezintă dl Siegescu în cartea sa, este influența scrierii magiare asupra celei românești. Primele urme să află într-un catechism, tradus de pe latină de Ștefan Fogarasi în 1648. În 1674. Mihail Halcius, în cunoscuta odă către Pariz Pásai, de asemenea se folosește de ortografia magiară, și în 1697, psalmii traduși pentru românii reformați de Viski János fost reformat în Boldogfalva, mai multe fragmente din veacul al 18-lea, evangeliile lui Biró David pe Duminecă și sârbători și Baetracomachia lui Csokonai, tot dovezi grave, că scrierea magiară încă a avut un rol oarecare în introducerea alfabetului latin.

Din textele cele multe și registrul cărților înscrise și folosite de autor, să vede că a consultat tot ce s'a scris în literatura română și străină în această materie. E o lucrare conștientă de minuțioasă și aproape nu este o afirmare, ce nu o ar justifică autorul prin citate din diferite scrieri. Ceva e numai, ce nu înțelegem. De ce începe istoria directă fonetică cu Molnár? Molnár n'a voit ca felul lui de scriere să devină sistem, ci a scris gramatică și numai spre a combate pe Sulzer, care acuză pe Klein, ca gramatică și felul lui de scriere este wilkürlich und gegen die walachische Aussprache. Aceasta e numai o eroare de împărțire, care de loc nu detrage nimica din valoarea scrierii, una din cele mai bune cărți, ce ies astăzi de sub tipar. Cine vrea să cunoască toate fazele, prin care a trecut scrierea românească, fără a cunoaște cartea dlui Siegescu, a făcut numai un lucru de jumătate.

„Moda Nouă Ilustrată“

Sub acest titlu apare de câteva luni în București o revistă de familie, care năzuie să ia locul revistelor străine ce apar în atât de mare număr la noi, prin eleganța cu care se prezintă din punct de vedere al clișeeilor de modă și al tiparului, precum și prin varietatea materiei ce conține.

Aparând de 2 ori pe lună, la 5 și 20, revista *Moda Nouă Ilustrată* dă pe fiecare număr modelele celor mai elegante cochete și extra-sic toalete, pălării, mantale, pelerine, bolero-uri, jachete, bluze, costume, „tailleur“, „robe de chambre“-uri, etc., modele pentru lucru de mână, broderii diverse, garnituri de

toate soiurile, și nu uită nici pe drăgălașii noștri copii, dând modele de rochițe, hainuțe, pălărioare, etc., pentru fetițe și băiețași.

De câte ori nu se simt femeile în încercătură, neștiind ce model de rochie să-și aleagă, neavând un indicator sincer! *Moda Nouă Ilustrată* le dă posibilitatea de a-și alege ce e mai frumos, mai elegant și mai modern din toaletele ce au a purta, precum și pălăriile ce corespund gustului sezonului.

Afară de aceasta, *Moda Nouă Ilustrată* conține o materie bogată și interesantă cu deosebire clasele femecești. Așa, de pildă, cuprinde în fiecare număr o „Cronică a Modei“ prin care se arată schimbările ivite în capricioasa modă în ultimele zile; o „Carte de Aur a Femeii“ prin care se indică cele mai prețioase sfaturi ce trebuie să urmeze femeile întru îngrijirea trupului și frumuseții lor; sfaturi casnice, rețete pentru igiena frumuseții, o novelă interesantă, cugetări, poezii, anchete cu privire la chestiuni referitoare la femece, ca: „La ce vârstă e bine să se mărite fetele?“ „E de preferat un bărbat tânăr și sărac sau unul bătrân și bogat?“ diferite jocuri de familie: șarade etc.; Concursuri de frumusețe, la care participă toate cetitoarele.

De menționat că, cu fiecare număr *Moda Nouă Ilustrată* împarte, absolut gratuit, cetitoarelor sale în timar, care poate servi de minune la croirea tuturor vestimentelor ce compun garderoba feminină.

Abonamentul fiind numai 4 lei pe an, o sumă ridicolă față de imensele cheltuieli ce le are editorul acestei excelente reviste feminine, e datorită tuturor femeilor să se aboneze, spre a încuraja astfel o publicație românească și, în același timp, folosindu-și prin nenumăratele modele de toalete moderne ce i-le oferă revista, interesanta materie, precum și tiparul absolut gratuit.

Cu această călduroasă recomandare, îndrăzăm adresa administrației revistei *Moda Nouă Ilustrată*: calea Victoriei, 51, București unde abonamentul (4 lei pe an) se pot trimite fie prin mandat postal, fie prin mărci postale.

Eugenia Ionescu.

A apărut:

„Musa Română“, interesanta revistă musicală a măiestrului Iacob Murășanu e apreciată astfel în „Albina“ Nr. 26:

O revistă musicală bună și folositoare.

Peste munți, la Blaj, a apărut o revistă musicală sub conducerea dlui I. Murășanu, profesor de cânt și pian, cunoscut pentru căldura și însuflețirea, pe care le pune în compozițiile sale. În Nr. 1. de pe Martie s'a publicat: O idee, marș, o frumoasă uvertură din balada Herculana, O priceasă pentru cor, Lugoșana, etc. În total sunt 14 pagini de muzică înafară de 2 pagini de tipar. — Această revistă apare lunar. Abonamentul este de 24 lei lunar. N'ar trebui să lipsească din nici o casă, unde se află un pian sau persoane, cari cântă la vre-un instrument.

„Amicul tinereții“, instructiva revistă redactată cu atâta îngrijire de I. Moisil, a apărut Nr. 1 și 2, cu piese foarte potrivite pentru tinerețea școlară, cuprinzând și ilustrații de-a esoposii din București. O recomandăm cu căldură. Costă 4 cor. Redacția București.

„Predici sau învățături“ de Petru Maior, editate de Dr. Elio Dăianu, a apărut partea II cuprinzând predicile din ziua Paștilor până la Dumineca I. după Rusalii. Prețul 1 cor. Se pot procura dela administrația „Răvașului“ din Cluj.

A. O. Maior: *Biblioteca copiilor*, vol. I. Sub acest titlu a apărut în editura „Luceafărului“ un elegant volum cartonat de 124 pag. cu mai multe ilustrații, cuprinzând 11 povești și o scurtă piesă teatrală pentru copii. — Prima poveste e o lucrare inedită a ilustrei Carmen Sylva. Recomandăm cartea aceasta cu cel mai potrivit dar de Sărbători. Costă 1 cor. 60 fil.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 13. cu următorul sumar: G. Bogdan Duică, Anicuța Manu. — D. Aghel, Nevesta credincioasă (poezie). — N. Iorga, Scriitori români și învățăturile zilelor din urmă. — C. Teodorescu, Sămănătorul (poezie). — I. M. Marinescu, În grădina; Iubire (poezie). — V. Cioflec, O împămișă la Sinaia. — Cap. Al. D. Stăruța, Onoarea ofițerului român. — N. Iorga, Cronică. În supliment: Iași din 1830; Granița Prutului din 1830 (după Bouquet), ilustrații.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. R. gală, 6 (Tipografia „Minerva“).

Augustin Paul: *Întră Someș și Prut*, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl. Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

A u i z.

La societatea comercială „CONSUM“ în Blaj, să caută pentru conducerea cărților de comptabilitate

UN FUNCȚIONAR COMERCIANT,
care să se priceapă și în branșa Băcăniei.

Salar anual 840 Cor. și quartir.
Terminul concursului 30 Aprilie nou.

(11) 2-2

T u s ă !

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuțește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celui, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. 3) 1-32

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

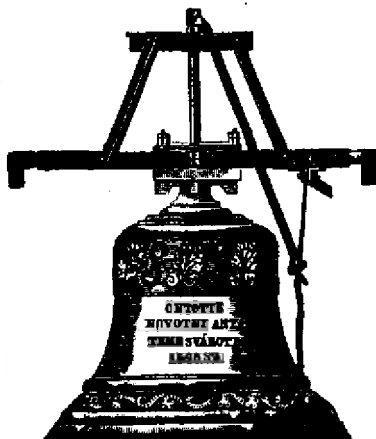
(8) 5-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găjurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 5-52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☞
edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ **asupra vieții omului** ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
83,697.147 coroane.	9,093.949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. pentru capitale asigurate pe viață 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

„C O N S U M“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII ÎN B L A J.

Contul

ACTIVE:	cor.	fil.
Numărar în casă	573	02
Debitori	12836.71	
Dubii	326.44	12510 27
Mărfuri		34226 78
Mobiliar	1665.61	
10% amortizare	166.56 =	1499 05
Cheque		149 99
Timbre		1162 —
Depuneri		18 42
Perdere		65635 25
		115774 78

bilanțului

PASIVE:	cor.	fil.
Capital de acții	78500	—
Împrumut	32000	—
Creditori	5274	78
		115774 78

Contul profitului

E I T E:	cor.	fil.
Asigurări	94	05
Chirie	1327	—
Interese	2324	30
Spese curente	368	32
Fracturi și P.	1466	76
Dare	242	85
Salarii	4332	11
Dubii	326	44
Amortizări	166	56
Accis	207	89
Perdere din 1904	61862	17
		72718 45

și perderilor

I N T R A T E:	cor.	fil.
Din vânzare de mărfuri	7084	20
Perdere	65635	25
		72718 45

Blaj, din ședința direcțiunei ținută în 19 Martie 1906.

Horățiu F. Bran m. p. contabil.

(12) 1-1

DIRECȚIUNEA:

Gavrila Pop m. p. președinte.

Dr. Victor Szmitgelski m. p.

Domșa m. p.

Dr. A. Pop m. p.

Dr. Laurențiu Nestor m. p.

Dr. I. Mania m. p.

David Radeș m. p.

S. Muntean m. p.

S'a găsit în ordine:

Membrii comitetului de supraveghiere:

Dr. Izidor Marcu m. p.

Iacob Murășan m. p.

D. Trifan m. p.

G. Precup m. p.

Victor Muntean m. p.

Tipografia Seminarului Arhidiecezan.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
5 cor., $\frac{1}{4}$ an 8 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cen.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 7 Aprilie 1906

Numărul 14.

Invățământul popular.

Împrejurările au adus cu sine, ca să fim și noi stăpâni pe două averi prețioase: biserica și școala. Aceste două averi scumpe pentru un popor le-am moștenit dela străbuni, și dacă vom face socoteală, cum am știut să ne folosim de dănsese, cum le-am întocmit să ne aducă roadele în proporție cu jertfele, cum le avem astăzi, după un veac; fără îndoială va trebui să ne rușinăm de isprava puțină, la care am ajuns, pe terenul instrucțiunii.

De aci urmează, că am fost stăpâni prea slabi pentru averea cea scumpă și mare, și că comptul nostru de gestiune ne dovedește de muncitori leneși. Fără îndoială ni-s'a făcut multe greutăți, ca să nu putem înainta, dar proprietatea a fost și este în stăpânirea noastră, deci numai prin slăbiciunea noastră am rămas cu moșia neglijată, și plină de polomidă. Am putea avea seceriș bogat, durere că ni-a lipsit muncitorii harnici din câmpul și agrii roditori.

Așa după cum ne-am întocmit trebile după scuturarea iobăgiei, am fi fost în stare să dovedim spor în muncă, dacă fie-care lucrător își împlinea cu sfințenie munca lor încredințată, dacă hotărârile luate de către căpeteniile dieceselor s'ar fi executat, dacă cei chemați a controla n'ar fi fost prea buni să zicem blajini a tăcea, ba chiar a ascunde muncitorii slabi, leneși și răutăcioși. Am avut în brazde prea mulți simbriași, cărora numai lâna și laptele oilor le-a plăcut, munca însă nu.

Constatând aceste adevăruri dureroase, datorința ne impune să căutăm cel puțin de aci înainte în oara 11. mijloacele de îndreptare. Măsurile de îndreptare se pot pune în aplicare de către cei în drept, cari sunt chemați prin demnitatea, ce ocupă, a governa și controla mersul învățământului popular.

După cum să practicăm astăzi învățământul școlar în cele mai multe comune și tracte, e păcat de jertfele, ce se aduc pentru dănsese. O stare mai disolată, neglijată și lucru de clacă, ce se face cu școlile noastre confesionale, abia se poate închipui. Să pot asemăna

cu unele cimiterii: desgrădite, pășunate de ori-ce vite, unde gropile să fac după placul fie-căruia, unde cei vii cu graba își îngroapă morții ca să scape de ei.

Această stare și păcat strigător la cer, nu se poate suferi, și datorința arhierilor nostri este, fără întârziare să pună în aplicare cele mai aspre măsuri de îndreptare, ori dacă nu se poate face îndreptare, atunci mai bine să le cedăm statului, luând o sarcină de pe popor, ce nu dă folos în proporție cu jertfele.

Fără îndoială, nu este lucru ușor educațiunea poporală, unde cei mai harnici părtinitori ai școlii și învățământului încă întimpină sumedenie de greutăți. Nu numai, dar fiind aspri în aplicarea legilor instrucțiunii, cei mai competenți, adică directorii școlari, se trezesc cu o mulțime de nemulțămii: părinții copiilor, cari se plâng de sărăcie, în multe locuri învățătorii sub cuvânt că prea sunt luați de scurt la împlinirea datorinței. Un lucru ar trebui să știe și unii și alții, că fără disciplină nimic nu se poate realiza. Exemplu este miliția, fie aceia cât de numeroasă, fără strictă disciplină nu se poate valora.

În instrucțiunea noastră populară încă se poartă introducerea strictă a disciplinei și controlului. Măsurile cele mai potrivite, cari ne-ar putea apropia către scopul, ce urmărim, cari ar putea sili și pe simbriași, ași face datorința, cari ar putea îndrepta stările triste de astăzi, după esperința temeinică, făcută în două decenii ar fi aceste:

1. Consistoarele noastre cu toată strictețea se îndatoreze pe directorii școlari, ca registrele despre propunerea materiilor, să se țină în curent. Să se subscrie regulat de învățători și catecheți.

2. Din aceste registre învățătorii să facă în toată luna arătări protopopilor cu subscrierea directorilor, în acele să se arete: Câte ceasuri s'a ținut într'o lună după materiile propuse. Așa d. e. Religie 16. Istorie 10, etc. Să se spună neted, cine a propus una și cine altă materie. Dacă nu s'a ținut ceasurile regulat în una, două ori trei zile, care este motivul? Protopopul colective să trimită date,

conform imprimatelor, prelucrate spre acest scop la Ven. Consistoare.

3. Aceste informațiuni să fie imprimate astfel, că din acele la primul control cei în drept să fie în curat, în care comună se ține și observă strict învățământul, și unde să face clacă?

4. După cum își face datorința protopopii, preoții ca directorii școlari și învățătorii, astfel să fie distinși și avansați. Din contră asupra celor neglijenți cu toată strictețea, se să aplice cercetări disciplinare, suspendări și permutări.

5. Arătările despre neglijențele și absențele școlariilor, să se facă regulat, fără considerări de pretinie etc. După una, zicem două pedepsiri, la sigur, învățătorul și catechetul va avea pe cine învăța. Despre aceste să fie registre.

6. Protopopul cu ocaziunea examenelor să verifice registrele cu arătările primite. Despre relatările periodice, va avea să țină evidență scurtă, dar clară. Unde ar găsi numai urmă despre falsitate, seducere, neadevăr, fără cruțare se înceapă cercetare contra celor, ce au săvârșit abuzul.

7. Registrele să se verifice și subscrie cu observare, că sunt în cea mai perfectă regulă, ori să se însemne, care ar fi scăderea de îndreptat.

Aceste măsuri pe bărbații noștri însuflețiți pentru instrucțiunea poporală iar încuraja și ajuta, căci se află la datorință, iar pe cei leneși iar scoate la iveală, ba pe mulți iar chiar îndrepta.

Un lucru nu se poate trage la îndoială, toate eforturile noastre sociale, fără învățătura temeinică nu ne pot ridica din haosul și întunerecul, în care oarbea poporul fără carte. Aceasta o dovedesc evident ținuturile, comitatele, unde s'a pus temelie pe învățatură, căci acolo poporul progresează în toate. În asemenea ținuturi poporul e religios, muncitor bun, păstrător și ține strâns la rândurile conducătorilor.

Fără sfială și temere hotărâți trebuie să lucrăm la îndreptarea învățământului, dacă vom dovedi neputință, atunci să le dăm stăpânirii, ca să ne învețe minte alții. Noi

facem un mare păcat, când jertfim banul și sudoarea poporului, ca să dăm pâine și adăpost aceluia, cari nu o merită. Și sunt deplin convinși, că nici 50% dintre școlile noastre, cum sunt astăzi conduse, controlate și întocmite, nu corespund nici celei mai modeste așteptări.

Rece-Cristur, Martie 1906.

I. Costin,
paroh.

EPILOG.

Într'un număr al „Unirei“ din anul trecut, sub titlul „Fiți pe pază“ am arătat că școlile foste grănițarești, și de prezent decretate comunale, sunt în mâna inspectorilor de școli ungurești un fel de „Vogelfrei“. Aceasta soarte dureroasă și nemerită e comună tuturor școlilor, cari pe vremuri erau mândria poporului nostru „școli grănițarești“ despre cari să vorbea cu respect și fală. Acum ele nu mai sunt. Ceea-ce poruncește dl inspector e sfânt pentru ele, deși porunca departe e de sfințenia drepturilor poporului ca cerul de pământ. Eroarea colosală și neprevăderea conducătorilor din trecut, cari s'au opus din răspuțeri ca ele — școli grănițarești — să fie predate confesiunilor, să răsună acum cu măsură îndesată. De! Mentea românului cea de pe urmă vine totdeauna prea târziu.

În cauza cu biblioteca ungurească senatul școlastic din comuna Tohanul vechiu — și și din alte comune — s'a apărat bărbătește timp de aproape un an de zile, căci acestui senat nu putea să-i fie indiferentă cumpărarea cu bani scumpi de pe spatele

copiilor de școală, sau și din fondul școlii, a unor cărți dintre cari unele batjocoresc numele de român întocmai ca și veninoasa foaie numită „Néptanitik Lapja“ și care este impusă tuturor școlilor cu deosebirea că aceasta să trimită gratis. A luat concluze peste concluze, a cerut, s'a rugat, a bătut unde a crezut de cuviință, dar totul înzadar. În cele din urmă s'a trezit cu un ordin dela comisiunea administrativă din Făgăraș, ordin subscris de singurul alișpan român din țara noastră care glăsuște a-a, că Senatul nu are drept nici barăm să facă recurs decât *extra dominium*. Mai spune ordinul, că dacă nu să procură biblioteca impusă și dacă nu să angajază, la horă, ca să zicem așa după placul dlui inspector și fondul școlastic, pe care l'au înființat câțiva oameni de inimă din comuna aceasta încă din timpuri mai bune, când nu-și puteau inchipui că el să servească a plăti conturi de cărți ale nu știu cărei librării ungurești-jidovești din Budapesta, în timp de 8 zile să va trimită un comisar de rezort, care pe spesele membrilor din senatul școlastic va îndeplini toate acestea. Cu alt ordin mi-s'a cerut ca inscripția românească de pe școală să o ștergem și să scriem pe ea în limba magiară: „köz-ségi elemi iskola“. Ba bin că nu! Aceste lucruri să le facă adecă le va face alt cineva, nu însă senatul care a fost ales ca eflux al voinței poporului din satul acesta. În consecvența senatului școlastic în ședința sa din 22 Martie, și-a dat unanim dimisiunea din postul său. Membrii acestui senat n'au putut suferi ca odiul poporului și al următorilor să lege de numele lor îndeplinirea unor fapte pe cât de nedrepte pe atât și de forțate.

Bârseanul.

Epistolă pastorală. Msgr. Raymund Netzhammer, Arhiepiscopul din București a adresat din prilejul păsărilor o călduroasă și preafrumoasă pastorală credincioșilor. În acest prim cuvânt de dragoste părintească leagă de inima preoților două lucruri: vestirea cuvântului lui Dumnezeu și instrucțiunea religioasă a copiilor, îndemnând în același timp pe credincioșii săi să asculte predica și să-o urmeze, și pe părinți să crească inima, mintea și voința copiilor după cereștele creștinești „căci numai sfânta noastră religie este unica temelie, pe care se poate clădi și susține o educație și o formare de caractere tari, sănătoase și capabile de a înfrunța ispitele și primejdiile acestei vieți“.

Escel. Sa Msgr. termină pastorală cu următoarele cuvinte, întâmpinate cu simpatie, chiar și din partea foilor ortodoxe din România:

„Ca să ne anunțe pacea a venit Hristos Domnul, principele veșnic al păcii. A promova această pace, este datoria Bisericii și a slujitorilor ei, și este obligațiunea cea mai înaltă și onorabilă a episcopului. Pentru mine, ca fiu al sf. Benedict, al cărui ordin poartă în pajură cuvântul „Pax“, trebuie să fie o datorie și o sarcină îndoită, de a cultiva adevărata pace creștinească. Ca de fapt să nu bat drumuri de luptă ci de pace, iată care a fost rugăciunea mea de pe Montecassino, Muntele sfânt al Occidentului, unde mă pregăteam, lângă mormântul sf. Benedict, la înalta mea vocațiune episcopală. În această operă de pace fie-mi și prea sfânta Fecioară și Maica lui Dumnezeu mijlocitoare și protectoare!“

Har fie vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și dela Domnul Isus Hristos.“

FEUILLETON.

DOUA IUBIRI.

(Continuare și fine).

Dar n'au trecut trei săptămâni și Dan căzde la pat. Se usca văzând cu ochii și părea că-l cercă niște junghiuri pe la piept. Noaptea dormea foarte neliniștit și-și aducea aminte de miteori de chipul Eliei. Ce va fi gândit fata aceea, când el a părăsit-o în ziua logodnei? Bine dar ce drept mai avea să se gândească? Nu și-a bătut ea joc de Dan, nu a răs ea imoreună cu ceilalți? Dar dacă ei nici prin minte nu-i va fi trecut că-l va supăra? Putea el să creadă, că Elia a răs din răutate? N'a avut el vreme să-i cunoască sufletul? Nu i-a rămas lui până în sara aceea impresia ce-a avut-o mai întâi când a văzut pe Elia: că e un inger? — Și din zburcământ de gânduri i-se limpezia tot mai tare unul: Elia e nevinaovată. Și atunci simțea o durere, pe care n'o mai simțise niciodată în viața lui: i-se părea că din inimă îi șoptește un glas plin de durere: „Dane asta e dragostea ta? Vrednic ești tu, că fata aceea și-a oprit odată ochii la tine?“ — Și lui Dan îi venia să strângă, să se înădușe cu perinile din pat, să întepenască deodată, să nu mai simtă nimic.

Preteasa atâta i-a melițat popii, până-ce Iancu a fost silit să meargă după un doctor.

Acesta făcu o față îngrijitoare și-i spusă popii între patru ochi: „Părinte, e

primejdie. Poate să fie atăcat în toată clipa de boală de pept. E din cale afara prea agitat, de nu se mai scapă de febrile.“

Iancu privi încrunțat la doctor: „Ce primejdie, doctore, ce primejdie? Las că-i trece știu eu că are să-i treacă. Ce ști Dta! Doctorul porni mănios și-i spusă, că mai mult să nu-l cheme la casa lui.

Și drept avuse popa Iancu. Dan se ridică din pat și se întremă în curând. Făcea plimbări lungi pe câmp, prin păduri și când venia acasă, preteasa i-se părea că-i tot mai frumos. Bun e Dumnezeu, va mai trece vremea până la toamnă și atunci Dan va pleca să-și urmeze drumul acolo unde l-a lăsat: să se pregătească pentru chirotonire. — Acum să-l vadă fetele din jur, Doamne, știu că și-ar scoate vorbe rele, de să umpli o țară cu ele. Numai iacă. Dan nu vrea să meargă la nici o petrecere. Las numai, până va intra între oameni! I-a venit lui voia atunci.

Popa se linișți și aștepta să vină odată Septembrie. Iancu, dacă ar fi fost după el, nu i-ar mai fi amintit lui Dan nimic, că ce are să facă. Era bărbat și știe el ce face. Dar preteasa vrea să aibă cât mai în grabă o noră în casă. — Și ficiorul era hotărât să meargă acum pe drumul pe care îl vor arăta părinții. — Înainte de plecare însă, lui Dan îi sosi o scrisoare. A luat-o dela cancelarie și așa acasă nu știe nime de epistola asta. Dan cunoscuse litera măruntă și-i cuprinsese un tremur nervos. „Nu vreau Bubi, să te supăr. Dacă-ți place ție așa fie. Tu vei fi fericit. Dar pentru Dumnezeu, atâta poți face și tu în lumea asta pentru mine: vino, să ne mai întâlnim odată. Numai odată să te mai văd. Nu

vor fi neamurile la noi. Îți promit. Dar de nu vei voi să îți nici atâta samă. Doamne, nu știu ce va fi atunci. Te aștept Bubi, să știu că te aștept. Sa-mi spui, că nu poți veni până peste un an, până atunci aștept. Numai să știu că vii!“

De când a primit scrisoarea până la plecare, Dan era voios ca un copil, căruia i-a dat o jucărie plăcută. Elia e tot așa de bună și curată. Se minuna preteasa, se ciudea și popa și amândoi se gândiau: „În sfârșit s'a întors băiatul pe calea cea bună.“ Dar în ziua plecării părea că i-au luat cu mâna bucuria lui Dan. Privea cu nește ochi pe care nu i-a mai văzut popa Iancu în viața lui: se mestecase în privirile acelea duioșie, teamă, întrebare, învăluite într'o ceață de durere. De ce se uita Dan așa de mult la scrisoare, la preteasă, la icoanele din casă? N'a văzut el scaunele și paturile? Uite, până și scaunul cu trei picioare în care mestecau mămăliga. Încă îl ridică, privește la el și-l pune iar jos. Apoi din grădină era să nu mai vină. Și când venea se vedea bine că și-a șters ochii de lacrimi.

O despărțire așa de duioasă nu le-a făcut Dan niciodată.

„Sarut mâna, mamă, și să mă ierți...!“ Preteasa izbucni în plâns.

„Să mă ierți și dta, tată. Te-am supărat mult în viață!“

Popa rămase cu ochii mari, deschiși. „Cum vorbești tu, Dane, cum să te ierț? Te-am ierțat de mult frate.“

Dan se sui în trăsură, dar acolo îl podidira lacrimile.

„Auzi, Dane, auzi, copile. Las nu merge azi. De ce să pleci cu atâta inimă

CORESPONDINȚE.

Sinoadele protopopești.

— Tractul Giurgiu. —

— 3 April 1906.

Sinodul protopopesesc de primăvară s'a ținut în Gyó-Szt.-Miklós la 29 Martie a. c. prezentându-se aproape toți preoții. Punctul prim din program a fost îndeplinirea mărturisirii, a urmat apoi celebrarea s. liturgii a preasfințitelor, împereunată cu esortarea ținută de On. V. Moldovan, preotul din Bicz. A vorbit așa de frumos și la inimă, arătând într'un mod plastic momentele sublime dela cina cea de taină, starea psihologică a lui Iuda, după ce în fața colegilor apostoli a descoperit Domnul Hristos planul mișelesc de vânzare. Vecinica ticăloșie omenească, ne spune oratorul, cum prinde rădăcini și în inimile preoților. În cât și astăzi pe lângă toată educația îngrijită, cât e de mare numărul acelor, cari cu buze vielene și inimi prihănite cutează a gusta din jertfa s. euharistiei, făcându-se complici în păcatul de trădare alui Iuda . . .

După invocarea Spiritului sânt, a urmat deschiderea ședinței sinodali, ținută în spațiile și confortabilele odăi ale nouelor case protopopești. Deschiderea s'a făcut prin un raport presidial, din a cărui cuprins mi-am putut însămna următoarele. În locul prim să accentuiască bucuria pentru succesele obținute întru restaurarea acestei parohii străvechi din săcuime, aproape perdută pentru biserica noastră.

Comuna Gyó-Szt.-Miklós, fiind una dintre cele mai vechi „fundată ante memoriam hominum“ și „ante epochalis“, după cum spun registrele papali din 1332—

1337, pe la 1567, avea deja 78 porți, nu e eschisă probabilitatea, cum-că și românii să vor fi așezat în aceasta comună către finea veacului 16-lea.

Împrejurarea aceasta să poate conchide parte din numirea unei localități din apropierea comunei de „Oláh-bükk“, parte pentru-că „Valea belchiei“ cât și deschizăturile munților Biczului, au fost puncte acomodate de comunicație pentru populațiunea vlahică, cumană și siculică.

În comunitate bisericească s'a constituit însă numai în partea II-a a veacului al 17-lea, ceea-ce arată și o notiță istorică dela 1630, din opul „Erdélyi egyháztörténelmi adatok“, unde să zice la pag. 137, cum-că Hagoti Ioan și Muszka Mihály, au făcut o donațiune pentru biserica rom.-cat. din loc, ceea-ce nu s'ar fi întâmplat, de cumva ar fi avut biserică proprie. Pe la 1765, erau constituiți deja în comunitate bisericească independentă, având școală proprie, în care învăță dascălul Toader.

Intemeiatorul propriu al acestei parohii a fost Ioanițiu Visoli, fost profesor de norme în Blaj, care în 1796, a fost numit de preot în Gyó-Szt.-Miklós. Prin conlucrarea acestuia s'a strămutat scaunul protopopesesc dela Szépviz la Gyó-Szt.-Miklós, în anul 1815, și care a și fost primul protopop aici.

În firul cronologic al întâmplărilor istorice din aceasta parohie este a se aminti anul 1868, când a ars biserica cea frumoasă de lemn. Evenimentul acesta nefast a împins în ruină parohia, defecționând cea mai mare parte dintre credincioși, între cari și curatorul primar, Mihail Trohán.

Din 1868 până în 1884 serviciul divin să țină într'o odăie dela casa parohială, iar de atunci și până în 25 Nov. 1900, în cripta familiei armenești Czifra. La acest

dat s'a binecuvântat nona biserica greco-catolică de piatră, costând peste 5000 cor.

În 26 Decembrie 1905, s'a finit și edificarea nouelor case protopopești, cu care dat s'a și strămutat în ele actualul protop. E. Câmpean, la stăruința și conlucrarea cărnii, în locul prim s'a ridicat aceste două odăi frumoase, cari sunt o adevărată pozoabă pentru neamul nostru din săcuime. Observ. cum-că casa e din lemn și cuprinde 7 odăi, dintre cari una e destinată de internat pentru școlarii români din Giurgiu, cari frecventează școlile din Gyó-Szt.-Miklós.

Din partea oficială a raportului mai relevez, cum-că numărul familiilor gr.-cat. din acest district cu finea anului 1905, a fost de 4095 o creștere de 52 față de trecut. — iar a sufletelor de 19262. — o creștere de 243.

Născuți au fost: 751, cununăți 178, morți 503.

Numărul obligațiilor de școală a fost de 2521 dintre cari n'au cercetat nici o școală 1348.

Numărul actelor întrate la oficiul protopopesesc, au fost 984 cu 104, mai multe, ca în anul trecut, dintre cari cu finea anului 1905, au rămas neresolvate numai 3.

Sinodul nu a fost în poziție de a accepta propunerea primă din Nr. 12, al „Unirii“ a. c. de a se țină cont pe venitor, la împărțirea pensiunilor, de calificația respectivului, după ce contribuțiile de până acuma la modestele noastre fonduri s'au făcut după o scală egală, cu ce drept s'ar putea acuma pretinde obligațiuni și sarcini egali în schimb pentru favoruri neegali?

A doua propunere s'a primit în principiu, și la timpul său și preoțimea acestui district va contribui cu cel puțin 1% din ajutorul de stat.

rea? Nu-i grabă, știi, azi nici nu e comunicație directă. Tebuie să aștepti într'un loc 6 ceasuri. Ce-i face în acolo Dane? Las, pleci mâne și nu aștepti nici o jumătate de ceas!

— Mă dnc acum, tată, las' că mă dnc. Mână, Gheorghe!

Gara nu era departe și Dan a plecat după oșina cea bună. Cât ce se depărtă de casă, sluga trebuia să lase caii în paș, căci Dan părea că vrea să-și ieie rămas bun dela toate casele, dela toate budițele din sat. — Doamne, ce case frumoase. Străluciau de albe și o mândrie părea că se desprinde din ori-ce casă și curte largă. Și uite, pe la porțițe ce mai bulgări de copii: să-i frângi în genunchi. Unde a mai văzut Dan așa odrasle? Și a umblat și prin țări străine. — Femeile bătrâne pe la porțițe, cu furca în brâu de lână, să vie nu măiestru mare să le vadă și-apoi să nimiască lumea cu tablourile sale. Și uite, carul acela, cu doi boi, ce se leagă în mersul domol, pare că de-a dragul să te întinzi pe fânul de pe leasa lui, să-ți vie somnul, și numai din când în când să-ți ridici puțin capul, și să zici ridicându-ți pălăria de ne ochi: „Cea, Păun!“ Luncile cu otava moale, deasă, pare că te chiamă să te cobori din căruță și să te plimbi pe lângă ele, odihnindu-ți privirile pe covorul verde. — Și iată aici pe priponul acesta, aici e mai bine, că de aici se vede tot. Dan nu se mai putu răbda.

„Las', Gheorghe, las' să mai steie, să mai răsuflie caii!“

Gheorghe nu putea înțelege cum să resuflie, când abia au făcut câțiva pași, abia au eșit din sat.

Satul de aici nu se vedea, numai unde și unde albind, ca pete de var printre pomi. Dacă știai în cătrău e biserica, puteai să bagi de samă și ciopotnița neagră.

Soarele se apropia de sfințit și umbrele dealurilor cădeau ușoare și moi. Răcoarea se coboria din înălțimi făcând să fie văzduhul și mai crat. Bolta cerului albastră părea mai groasă, spre miazăzi se răzima de munții fumurii. În oprit pășteau vitele albe, dăngănuind din când în când ciopotul vre-unui bou împungăciu, ce mergea în frunte. Caprele pe măgură, înprăstiate printre spini, le ciuguliau frunzulele, furnicând neastâmpărate. În răstimpuri se ridicau în înălțimi mugete de vaci, ce tot dau să scape din ciurdă acasă. Și mai rar răsună boncăitul mănios al taurului. De pe coaste și din văi venia glas de fluer. Melodii frante, nepotrivite dela copii ștregari, ce acum se învăță să zică, și melodii pline unduloase, pline de fiori, din fluerile tinerilor, la cari le mijeste mustața. Ca într'o biserică largă, sonoră, plângea sufletul îndurerat, viu, al doinei:

„Bade, de dragostea noastră
O înflorit doi pomi pe coastă,
O înflorit și s'o uscat . . .
Dragi ne-am fost, și ne-am lăsat.“

Pe drum treceau care cu fân, așa de frumos încărcate, de părea că le-ai pieptenat. Și de-asupra sulului, de lângă gluga albă, răsăria câte un cap bălan de copil, clatinându-se încet, ca și când ar vrea să adoarmă. Românii pe lângă care, cu biciul pe umăr, să leagă și el în mers domol. Iată acolo, în lunca aceea, a fost otava mai mare, că acum o strâng în mici căpițe flăcăii, pe când fetele tot nășesc după greblele, ce aleargă harnice. E atâta să-

uătate și atâta viață în tinerii acestia, și așa frumuseți găsești între ei, cum n'a văzut Dan în lumea, pe unde a umblat el.

Feciorul popii Iancu se nita la toate acestea, ca și când nu le-ar mai fi văzut nici-odată. Privește și nu se mai satură. Câtă frumuseță, Doamne, și câtă sănătate. Știi, să stai totdeauna, în fruntea ridicată, când te întreabă cineva: „Ce nație ești?“ Și el unde merge acum? . . . Între cei, cari au vorbit așa de batjocoritor despre viața lui. Acolo, unde îi vor zice iar Havasi, să nu mai știe nime, că de unde a venit. Lui Dan îi trecu un fior rece prin tot trupul. Ce să caute el între oamenii aceia? Ce rost are viața lui acolo?

Priep ei ce-i frumos și bun în lumea asta? Dar nici să priceapă, ce urmează de aici? Nimic. Pentru oameni, față de cari nu au, decât dispreț, de bună samă, că nu vor face nici un bine. Dar tu, care știi ce plătește tulpina de unde ai pornit, care cunoști durerile, idealurile unui neam, să te închizi într'o cetățue și să nu mai ești de acolo? Nu, nu, suferul tău, Dane, e cu mult mai larg, cu mai adânc! Ți-a răsărit în cale o femeie, ai iubit-o, o iubești și acum, dar iubirea asta vezi bine că te smulge, te înstrăinează de acolo, unde ai putea să trăiești. Vai, Dane, aceea nu-i viață, ce ți-ai închipuit-o tu mai înainte: să te retragi într'un colț de lume cu femeia, pe care o iubești și să nu-ți mai pese de nimic. Vezi tu bine, cum ți-se ridică peptul, când privești peste sat, peste hotar, sus în înălțimi, departe la munții vineți. Aceste toate te cunosc, măi Dane, ți-le-a dat Dumnezeu ție, ca aici să-ți areți vrednicia vieții. Cine știe dacă nu a răs și Ella atunci din

Toate punctele din program au fost pertractate în cea mai bună ordine.

Fixându-se ca loc pentru ținerea proximalui sinod, parohia Varviz, ședința se închide prin prezidiu, care a reținut la masa-i ospitală pe toți frații prezenți.

uua.

MISIUNI POPORALE.

— Tractul protopopesc al Sibiului. —

— 24 Martie 1906.

Cu ochii sufletului meu mi-să pare, că văd și acum înaintea mea mulțimea de popor și în inima mea simt încă viu impresia, ce mi-a lăsat entuziazmul sfânt și însuflețirea evlavioasă a acestor sute de creștini dornici după hrană sufletească.

Nu mi-am putut închipui efectele, cari le produc misiunile populare și susțin tare, că numai cei activi în aceste misiuni își vor putea face o icoană adevărată despre fructele binefăcătoare ale acestui apostolat.

Și, Doamne sfinte, câtă indestulire sufletească îți cauzează lacrimile la sute și sute de oameni, fără deosebire de sex și etate, lacrimi izvorite din inimi recunoscătoare, și câtă mângâiere ai, auzind cuvintele lor simple de mulțumită pentru binele sufletească care li l-am făcut!

Misiuni și preoți ne trebuiesc, preoți cari cu însuflețire apostolească să lucreze cu râvnă și zel, în aceste timpuri de ispite, la întărirea în credința adevărată, a moralului

inimă, ca și altele? Așa-s femeile, ușoare. Dar, măi Dane, un bărbat nu se lasă să-l poarte o femeie de mână! Ce să cânti tu în negura aceea vecinică, în furnicatul acela de oameni trecuți înainte de vreme? Să colinzi iar străzile, ca să găsești o casă?

Dan se frământa așa cu gândurile, pe când sluga se uită la el umit: oare de ce nu mai vine domnișorul, să mergem? Câte-odată își vorbește în gând așa de duios, de ochii i-se umplu de lacrimi. Măi Dane, mă, să pleci tu așa pentru totdeauna, fără să spui o vorbă legănată cuiva. Să nu se supere? Parcă așa nu se vor supăra! Ce inimă ai tu, Dane?

Din clopotniță începî de-odată să se împraștie în văzduh, învâindu-se, valurile cântecului de aramă. Umplura cuprinsului întreg, trecură peste deal, treziră și pădurile vecine. Lui Dan i-s'au părut de tot ciudate valurile acelea de cântec.

I-se bărea că-s niște vestitori, ce aleargă grabnic în toate părțile, pornesc furtună spre munți, vin iar înapoi, ca biruinți de o putere nevăzută. Glasul acela dureros îi pătrunse în suflet.

„Cine a murit, Gheorghe?”

— Știe Dumnezeu, domnișorule. — Nu știu, domnișorule au fost mai mulți pe ducă. Dan îmbrățișă iar cu privirea satul și hotarul întreg, de-asupra căruia pluta chemător, plin de durere glasul clopotului. Un oftat adânc, prelung, ca la oamenii ce mor, îi ținu pientul înălțat, apoi își aținti ochii ageri, plini de vânăi la Gheorghe, măsurându-l din creștet până în tâlpi. Văstarul de ficior se miră, că de ce se uită așa la el ficiorul popii. Zise serb: „Nu plecăm?” Dan, fără ca sluga să-și deie samă îl îmbrățișă, și-l strinse cu putere la piept:

„Întoarce Gheorghe, întoarce, că mergem acasă!”

I. Agârbiceanu.

și iubirei creștinești între credincioșii sfintei noastre biserici. O singură ocaziune, va convinge pe fiecare despre necesitatea și folosul spiritual deosebit al acestor misiuni, precum o singură ocaziune va câștiga ori cărui frate preot amintiri, neșterse din mintea și inima lui și sub puterea acestor amintiri dulci vot va pune în sufletul său, că ori când și ori unde, pentru poporul nostru misiuni să vor practiza, permițându-i împrejurările — el ca pârtaș activ va fi între cei de întâi.

Subscrisul am cercat, și stăpânit de aceste simțăminte scrisam aceste rânduri.

Conform hotărîrii luate de preoțimea gr.-cat. a tractului protopopesc al Sibiului în sinodul din primăvara anului 1905 și aprobată de către Venerata superioritate bisericească — în 24 Martie n. a. c. zelul nostru protopop Nic. Togan, în fruntea preoților Dion. Aron, Ioan Ghișoiu și Dion P. Decei s'au prezentat în comuna Alămor, locul designat pentru primele misiuni populare ale acestui an.

Ziua întâi.

La intrarea în comună, preoții: Alesiu Lazar din Alămor, Simion Opriș din Armeni Nicolae Pop din Hașag și Alesiu Staicu din Ludoșul-mic, toți îmbrăcați în ornate preoțești, în mână cu s. evanghelie — semnul propoveduirii cuvântului dumnezeesc și cu crucea semnul creștinesc al biruinței — în fruntea a sute de creștini din Alămor, Armeni și Hașag, purtând înainte-le prapori fălfâind superb, așteptau pe misionari. Preotul Opriș în cuvinte alese bineventează pe cei sosiți, iar protopopul răspunde mișcat. Cu toții ne-am dus direct la s. biserică; aci, după rugăciunea „Împărate ceresc” și vorbirea pătrunzătoare și la înțelesul tuturor rostită de harnicul protopop tractual despre însemnătatea misiunilor populare, numai decât s'a început s. liturgie.

Erau mulți, foarte mulți în biserică, pe la ferestrele bisericii și prin cimitiriul apropiat.

După s. Evanghelie preotul Decei a ținut predica despre „scopul omului pe pământ și despre scopul lui supranatural”.

Câtă atențiune, cât interes împreunat cu o adevărată evlavie îți arată poporul vorbindu-i la inimă și din inimă! Și uită de ale sale lumești și transpus cu trup, cu suflet în sfere mai înalte, te-ar asculta așa cum e flămând și năcăjit zile întregi.

La sfârșitul s. liturgii, în decursul căreia învățătorii din Alămor, Armeni și Stenea cu cantorii bisericilor cântau și ei mai altcum — mi să pare — ca de alte dăți, și cântau atât de frumos, s'a spus poporului întreg programul zilelor de Sâmbătă și Duminecă, timpul statorit pentru misiuni în aceste părți. Apoi în procesiune mândră cu praporii și cântăreții cântând, petrecut-au sutele de creștini pe preoți până la locuința preotului local.

După amiază la 2 oare s'a săvârșit vecernia. Preoții în procesiune duși dela locuința preotului iarăși de mulțimea poporului: bărbați, femei și copii până la biserică în bună rânduială, aci preotul Alesiu Lazar a vorbit despre „pocăință” iar la sfârșitul vecernei a vorbit preotul Alesiu Staicu despre „căsătorie ca taină instituită de Mântuitorul Hristos” și despre „beție”. Amândouă predicile au făcut impresiune adâncă asupra poporului prezent, care astfel pregătit apoi

a început a-și ușora sufletele în taina pocăinții.

Opt preoți au mărturisit sute și sute de creștini. Vedeai pe fețele tuturor o impresie de evlavie, religiositate și dor de îndreptare, cum poate ei în viața lor n'au simțit și cunoscut până acum. Li s'a citit apoi la toți „paraclisul”.

Ziua a doua.

Culmea înălțătoare de suflete și gândiri mărețe a misiunilor s'a ajuns în ziua sfântă a Duminicii. Des de dimineață curtea preotului și strada erau îndesuite de popor, așteptând plecarea la biserică în procesiune a preoților găzduți cu multă ospitalitate și bunăvoință la casa și masa preotului bun și blând, Alesiu Lazar.

La 7 oare am plecat în procesiune la s. biserică. Sunetul sărbătorec al clopotelor se amesteca armonios cu cântările cântăreților, Ceriul mândru senin însenina vesel fețele tuturor. Simțiau cu toții renașterea în natură și în sufletul omenesc.

S'a început utrenia. La s. liturgie după citirea evangheliei, preotul Dionisiu Aron a vorbit frumos, blând și atrăgător despre „s. cuminecătura”.

Observam prin mulțime un murmur de indestulire și dor sfânt de a primi la sine cu drag sfântul trup și scumpul sânge a lui Hristos. S'au cuminecat apoi cu toții. Și cu atâta evlavie, cu atâta smerenie apropiatu-s'au de s. Potir credincioșii acestia și vedeam că acest moment va fi și va rămânea cel mai scump în viața lor pământească! S'a împărțit și „anafora”.

După sfârșitul acestora ne-am reîntors iarăși în procesiune la casele preotului local.

După un cias preoții în frunte cu protopopul ne-am dus pe la fruntașii comunei: primar, curatorii, învățători, etc., săvârșind mai multe „feștării” precum și „ungerea de pe urmă” la 20 morboși.

La 2 oare p. m. tot în procesiune am plecat la facerea inseratului în biserică, slujirea părăstaselor în cimitir, pentru morții credincioșilor noștri din această comună, și sfințirea apei tot aci.

Presupuneam, că poporul va fi obosit în urmarea unei atât de mari încordări sufletești și trupești, dar m'am înșelat! Când am ajuns la biserică, cimitiriul din jurul bisericii era îndesat de oameni precum și biserică. Numărul celor prezenți era — fără exagerare — preste 1000.

Am făcut vecernia și apoi am ieșit în cimitir.

Aici preotul Dionisiu P. Decei într'un elan de însuflețire și entuziasm izvorit din sufletul și întreg „eul” vieții sale tinere a vorbit sub ceriul liber mulțimei: despre moarte și mormânt, despre durerile, lacrimile noastre în această vale a plângerii și despre fericirea dincolo de mormânt, despre legătura creștinilor cu morții lor și datorințele noastre față de iubiții noștri repausați; despre raiu, purgator și iad și în legătură cu aceste despre credința adevărată păstrată în biserică lui Hristos, așezată pe piatra s. Petru, pe care nici porțile iadului nu o vor învinge.

Erau mulți, foarte mulți ascultători și cu toții, fără osebire de *confesiune și neam* lacrimau: ei simțind până la adânc mângâierea sufletească câștigată în aceste două zile, iar noi preoții de bucurie și satisfacțiune, văzând cu ochii noștri fructele ostenelelor noastre.

S'a săvârșit apoi slujba pentru cei morți și sfințirea apei, când iubitul nostru protopop începe a vorbi. La început lin și dulce cu voace tremurătoare, apoi tot mai entuziasmat tot mai însuflețit, răpind cu sine atențiune, minte și inimă. „Am venit cu dragoste la voi, nu ca să stricăm „legea și profetii“ ci ca să vă întărim în credința strămoșască, în credința singură adevărată, care numai una poate fi, precum un Dumnezeu este în cer și o biserică pe pământ, biserică singură mântuitoare, biserică noastră, afară de care nu este mântuire. Voi ați ascultat glasul nostru, ați simțit și ve-ți simți binele sădit de noi în inimile voastre. Păstrați cu scumpătate adânc în inimile voastre învățăturile auzite și aduceți roade binefăcătoare de credință, nădejde și iubire. Noi vedem și cetim pe fețele voastre simțământul cel mai scump al inimei unui creștin: recunoștința! aceasta va fi plata osteuelelor noastre de două zile și ne ducem mângâieți, că apostolatul nostru și-a adus fructele sale“.

Cam astfel a vorbit protopopul nostru, aducând în fine mulțămintă tuturor: preoților și fruntașilor comunei, cari au contribuit cu fapta și cuvântul la reușita misiunilor poporale îndeplinite în aceste două zile. — După mulțămintă și a preotului local — Ales. Lazar — adusă protopopului și preoților pentru osteuelele lor împreunate cu greutate și jertfe — poporul întreg s'a botezat.

Entuziasmul era la culme! poporul își espunea prin sute și sute cuvinte — așa cum el știe — mulțămintă sa; preoților le sărutau mâinile și hainele și binecuvântau cu lacrimi în ochi ocaziunea dată de a fi părtași unor momente sufletesti atât de edificatoare.

Și eu când m'am depărtat din mijlocul acestui popor, am binecuvântat ciasul, care m'a îndemnat să plec în misiuni poporale, iar amintirea acestor două zile va rămânea neștersă în inima mea și în conștiința mea o voace mereu îmi șoptește:

Preoților! poporul nostru e bun, blând și ascultător, nu-l lăsați pradă ispitelor și păcatelor, cu râvnă și zel apostolesc mergeți și învățați, vestind pretutindenea cuvântul lui Dumnezeu!!

REVISTE.

Budapesta. Ministrul președinte Fejérváry și cu cel de interne Kristoffy, au fost în audiență la Viena. După semne va fi o parțială crasă ministerială. Vor eși din cabinet Kristoffy și Lányi. Causa demisiunii lui Kristoffy e, că Majestatea Sa nu vrea să ordone nouele alegeri, și astfel întimpinând punctul său de vedere refuz, el va dimisiona. Asupra nouelor alegeri, trebuie să se decidă până în 9 April. Că se vor ordona nouă alegeri ori nu, nime nu știe. Să svonește însă, că în loc de alegeri să va confiscă constituția Ungariei.

Iritația și deprimarea în tabera cavalerilor tulipanului e mare. Mișcarea inițiată contra productelor din Austria, a alarmat tare pe austriaci. Eroii nostri prevăd, că revolta și acțiunea austriacilor contra productelor ungare tare iar frige la călcâie; în cazul acesta Ungaria în timp

scurt e adusă la faliment. Cereale și vite din Ungaria, să vând în Austria la an de peste un miliard.

Nr. 27/1906.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ va conferi pentru anul școlar 1905—6 un *stipendiu de 200 cor.* din „Fundațiunea Georgiu Boer din Vadu“, pentru un elev de naționalitate română, ce urmează la vre-una din școalele medii din patrie, având preferință în înțelesul literelor fundationale aceia, cari sunt înrușiți cu fericitul fundator.

Cererile pentru acest stipendiu au să se înainteze comitetului central al „Asociațiunii“ în Sibiu (*Nagyseben*), strada morii Nr. 6., cel mult până la 20 April st. n. a. c. provăzute cu următoarele documente:

- Atestat de botez,
- testimoniu de pe anul școlar 1904—5.
- atestat de paupertate,
- documente, prin cari să se constate înrudirea cu fericitul fundator.

Cererile intrate după terminul de 20 April n, nu se vor conzidera.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ținută la 27 Ianuar. 1906.

Iosif Șteroa Șulț,
prezident.

Octavian Goga,
secretar.

Noutăți.

Știri personale. Părintele canonic dr. *Augustin Bunea*, despre care se știe, că petrece în Roma s're a face studii istorice, a fost în unanimitate ales membru al Academiei „*Arcadia*“, societate literară, înființată încă la 1690, care are o mulțime de filiale prin cetățile Italiei. Societatea aceasta a avut o înarțință horăritoare asupra dezvoltării s're bine și ridicării literaturii italiene. Membri acestei societăți primesc la a egere nume de pastori din străvechea Grece. Părintele Bunea a fost numit: *Aleandro Tiro*.

Din Arhidieceză. Cu terminul de 20 April n. se eserie concurs pentru completarea parohiei *Cricău*, tr. Alba julia, cu venit congrual de 268'32 cor. Cu terminul de 30 April pentru completarea parohiei *Sân-Petrul-de-Câmpie*, tr. Pogăceleii, cu venit congrual de 136'86 cor.

Dela Academia română. Simpatienului poet ardelean *Octavian Goga*, i-s'a votat din partea Academiei în actuala sesiune premiul *Nasturel* de 4000 lei pentru volumul său de poezii, aparut anul trecut, care a fost primit cu atâtă căldură din partea tuturor. Nici ca se puță o premiere mai nimerită. Trimitem cele mai călduroase felicitări poetului nostru.

Știri literare. Nr. 2 din esceleanta revistă muzicală „*Muz. Română*“, ce apare sub redacția prof. *Murașanu*, are un vals piin de temperament liric „*Superiori*“, care reproduce în tonuri caracterale conducătorilor internaționali de baieti din 1898. A oi un *Caprice-Étude*, piesă de forță pentru pian și dexterii, cântat cu succes la ultimul concert dela Arad o bucată pentru concert religios de di *Anastasescu*, bucată bine apreciată, și în sfârșit o duloasă doină de pe *Târnavă-mă* comunicată de doamna *Maria Vlăssă*. — Din Iași ne-a sosit zilele acest a o dragă rândunică, p evestitoare de apropierea caldei primăveri, e frumoasa revistă *Viața Românească*, a carei directori *C. Stere* și *P. Bujor*, încunjuși de o puternică pleiadă de alți scriitori talentați, vor să reînnoșă în vechia capitală a Moldovei vremurile de înflorire a „*Junimeii*“. Dorim succese desăvârșite! — „*Roadele*

milei creștinești“ e titlul unei scrieri adânc simțite datorite preotului *Teodor Câmpian*, în care seoate la iveală nouele așezăminte de îndreptare morala, inițiate de avocatul *Bartolo Longo* în Valle di Pompei din Italia. Această prețioasă scriere a fost editată de Dr. *Ene Dăianu*, protopopul Clujului. Vom reveni asupra ei. — Di *Andrei A. Popovici*, a scos în broșură studiul său politic și economic *România și Ungaria* în care răspunde la un articol a dlui *Măniekovic*, publicat în o revistă franceză din București, referitor la referințele comerciale ale Austro-Ungariei și României. Răspunsul dlui *Popovici* e scris cu multă căldură și relevă rând pe rând greșelile de căpetenie din articolul dlui *Măniekovic*.

Stășel acusat cu trădare. Telegrammele sosite din Petersburg, aduc sensațională știre, că consiliul de războiu, a descoperit, că generalul *Stășel*, comandantul apărător al *Port-Arturului*, ar fi predat Japonezilor acest port așa de bine întărit, pentru suma de 2 milioane ruble.

Convocare. P. T. Domnii acționari ai societății comerciale pe acții „*Consum*“, își va țineă adunarea generală ordinară la 21 Aprilie n. 1906, la 3 oare d. a. în localul „*Patriei*“.

Catastrofa dela Courrières. Profundul dolu cauzat de teribila catastrofa s'a mai usurat puțin. Zilele acestea au fost aflați 14 mizeri, cari aproape trei săptămâni au stat între ruine nutrindu-se cu ovăz din grajiiul cailor. Chinurile îndurate de abia se pot novosi.

Un frumos și folositor cadou de sf. Paști este o poliță de asigurare ne viața în favorul soției și a copiilor, sau pentru rudele și amicii, la cari ține tot omul de bine. Și pentru donațiuni filantropice la biserică, școli etc. prin contractarea unei asigurări ne viață, să poate ajunge pe calea cea mai ușoară, la un capital respectabil. Spre aceste scopuri atragem atenția onor. cetitori la anunțul băncii de asigurare „*Transilvania*“ din numărul de față al foii noastre.

Posta redacțiunii.

L. T. Pentru Dumnezeu, aveți milă și de noi și de cetitori: raport de 18 pagini, trimis cu rugămintea specială să-l publicăm în întregime! Mai bine pe scurt și mednos și apare mai curund, decât lung și cu întârziere.

Ean. Sperăm, că nu-și va perde efectul, nici mai târziu. Rugăm scuzăți întârzierea.

Dr. B. Mulțămite, nu-ți uita de noi nici altă dată.

„*Păstorul sufletesc*“. Vă vom face loc în numărul următor.

N. Z. Vă rugăm de puțină răbdare.

A V I Z.

Frumoase și trainice rame pentru oglinzi și chipuri ofere prompt și cu preț moderat

VILHELM NAFTALI
în Blaj.

Comandele din provincie se esecută grabnic și culant.

A u i z.

La societatea comercială „*CONSUM*“ în Blaj, să caută pentru conducerea cârților de comptabilitate

UN FUNCȚIONAR COMERCIAL,
care să se priceapă și în branșa Băcăniei.

Salar anual 840 Cor. și cuartir.
Terminul concursului 30 Aprilie nou.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

2. Despre existența fenomenelor acestora avem *mărturisirile mai multor corporațiuni*. În Franța și Anglia sunt înstitute anume de a crește medii; iar Americanii din Statele-Unite deja din 1853 înaintară un memorandum, cu 15.000 de subscrieri, la congresul republicii, ca să exmită o comisiune, carea să se ocupe cu fenomenele spiritiste. Memorandumul expune fenomenele spiritiste: o putere necunoscută, ziceau ei, ridică, mișcă și mută obiecte grele dela locul lor, și acestea se fac, zice memorandumul, în fața alor mii de oameni. Se văd flăcări de diferite culori, prin sale întunecoase, fără să fie acolo ceva materie fosforescentă. Se aud bătănturi, câteodată mai debile, de altădată bubuituri ca de tun, de tunet; se cutremură pereții caselor; se aud sunete de dobe și de instrumente muzicale, chiar și dacă nu sunt de acestea prin apropiere. Și puterea aceasta necunoscută trece și în trupul omenesc: intrerupe senzațiunile, oprește mișcarea, scârțează temperatura normală a trupului omenesc, ori a unor părți din el, până la răceală și înțepeneală de cadavru; câte odată intrerupe respirațiunea pe oare întregi; urmează apoi multiplicarea cazurilor de nebunie și de sinucidere; dar s'a întâmplat și aceea, de boale vechi și crezute incurabile s'au vindecat îndată de tot, ori cel puțin în parte. — Aduge memorandumul și explicațiile, ce se dădeau la fenomenele acestea. Unii le explicau ca produse de spiritele morților; alții ziceau, că ar fi fenomene naturale, deși nu se pot explica; dar memorandumul nu se ocupă cu ipotezele acestea, ci constată faptele și mărturisește despre adevărătatea lor istorică. Și fiindcă *originea lor misterioasă, natura lor particulară și influința lor cea mare asupra intereselor omenimei*, pretinde o cercetare minuțioasă, îndelungată și științifică; cer să se exmită comisiunea. ¹⁾

Tot aci putem pune și „*societatea dialectică*“ din Londra, întemeiată în 1867 sub prezidența lui Lubbock. Societatea aceasta a exmis o comisiune constatătoare din 32 de membri: profesori, medici și juri, cu scopul să cerceteze faptele spiritiste. La începutul cercetărilor, din acești 32, numai 8 erau convinși despre adevărătatea fenomenelor spiritiste, și din aceștia numai patru erau spiritiști. În decursul cercetărilor s'au mai convinși 12; și după 46 ședințe spiritiste, — la cari au luat parte cu neîncredere și au aplicat toate mijloacele pentru delăturarea sinamăgirii or înșelăciunii —, au mărturisit cu toții, că există fenomene spiritiste. ²⁾

3 *Decretele bisericii*. Am văzut decretul curiei romane din 1857. Pe lângă ei mai sunt o multime de circulare de ale episcopilor catolici, germani, americani etc., cari condamnă spiritismul cu fenomenele lui. Semn, că faptele spiritiste există, căci nu se pot condamna, și nu se pot opri credințioșii dela un lucru neexistent. Dar nu numai biserica catolică, ci și bisericile protestante au luat poziție ostilă față de spiritism. Așa au purces protestanții din Statele-Unite; sinodul anglicanilor din 1881; consiliul bisericesc regnicolar german; etc., despre cari vom vorbi la urmă.

4. *Mărturisirile bărbaților de știință*, și ce e mai mult, naturaliști, al căror scop unic a fost să se convingă despre adevărătatea istorică a fenomenelor spiritiste. Vom lua numai vre-o câțiva, căci altcum nu am găta, fiindcă literatura spiritistă e cea mai bogată dintre toate literaturile timpului mai nou, numărând zeci de mii de opuri, și 160—170 ziare. ³⁾

Încep cu dl *B. P. Hașdeu*. Dsa e spiritist. A suferit mult pentru convicțiile sale. Unii l-au crezut sinamăgit, alții nebun. Dar pentru aceea dânsul e convins de realitatea faptelor. E omul, care zice despre sine, că în istorie, în filologie, în ori ce sferă a cunoștinții a fost totdeauna *sceptic*, respingând autoritarismul de sus; ca și popularitatea de jos, și că și-a croit pretotindința singur prin propriile sale cercetări după izvoare, o cale nouă, bună ori rea, cum îl tăia capul, dar din inimă curată, fără frică de nimeni, fără folos personal, fără fățărnicie, fără reclamă; ⁴⁾ dsa, zic, e spiritist.

Dar să lăsăm pe dl Hașdeu și pe cei asemenea dsale la o parte, pentru că domniilor se ocupă mai numai cu scrisorile automate și cu medii vorbitori, unde ușor poate să fie înșelăciune, fiindcă nu poate fi controlă deplină, ¹⁾ și să vedem alți bărbați, cari pun pond mai mare pe fenomenele mecanice ale spiritismului, cum ar fi: mișcarea de sine a obiectelor, ridicarea lor în aer, sunarea de sine a instrumentelor muzicale, apariția și fotografarea spiritelor, scrierea directă a spiritelor, urme de mâni și de picioare nevăzute, trecerea unui corp printr'altul; toate fenomene, cari pot fi controlate ușor.

a) Intre aceștia fie în locul prim francezul *Dr. Paul Gibier*. El e medic și nu e spiritist, și nici nu crede, că ar putea să fie fenomene spiritiste, pentru că e materialist, și ca atare nu poate admite, că ar putea să fie fenomene contrare legilor cunoscute ale materiei. Dar cu toate acestea vrea să cerceteze și el fenomenele spiritiste, fiindcă după auzite i-se păreau importante. Și se convinge despre adevărătatea lor istorică. Dar oamenii trag la îndoială obiectivitatea convicției sale, și atunci el scrie o carte, pe la 1891: „*Analyse des choses*“, în care se apără, spunând, că el nu e om prost și are experiență în cercetări, și așa nu s'a putut înșela. Căci el a fost mai mulți ani derândul în fruntea laboratorului de patologie experimentală din Paris; lui i-s'a încredințat să facă experimentări cu anumite boale la diferite animale; el a aflat mai întâi germeii turbării, și a fost premiat pentru lucrările sale de facultatea de medicină din Paris. Pe el, ca pe cel mai bun experimentator și observator, l-a încredințat republica franceză cu studiarea alor două epidemii de coleră aziatică, alor două epidemii de friguri galbene, și a metoadelor experimentale ale învățaților streini. ²⁾

b) Al doilea fie germanul *Zöllner*. El a luat parte la mai bine de 36 ședințe spiritiste de ale mediului american *Dr. Slade*. Faptele le-a constatat și le-a examinat împreună cu profesorii: *Fechner* și *Scheibner* din Lipsca, *Wilhelm Weber* din Göttinga, și cu profesorul *Hoffman*. *Zöllner*, pe cum știm, era necredincios. Și ca să se convingă despre realitatea fenomenelor, însuși aducea obiectele de experimentare și le schimba la fiecare ședință. Tot așa schimba el și localul ședințelor, ca nu cumva dedându-se mediul cu obiectele și cu localul, să poată înșela. De asemenea era el, și împreună cu el soții de experimentări, cu mare băgare de samă la mâinile și picioarele, și la toate mișcările lui *Slade*, anume, ca să se încunjure orice înșelăciune. Urmarea cercetărilor acestora a fost, că *Zöllner* din necredincios și materialist, ce a fost, s'a făcut spiritist. Convicțiile și-le-a depus în opul intitulat: „*Wissenschaftliche Abhandlungen*“ apărut în Lipsca. Mare bucurie s'a făcut atunci în tabăra spiritiștilor prin convertirea lui *Zöllner*, pentru că el era unul din bărbații cei mai vestiți ai timpului său. Dar antispiritiștii încă n'au stat cu mâinile în sin, și au început să-l combată, ori mai bine zis, l-au declarat de nebun. Spre scopul acesta se provocau la nebunia din familia lui, și la lipsa de ordine din opul lui citat. El, se înțelege, se apăra atacând vehement pe contrari, și făcând chestii personale. ³⁾

Atunci, prin 1878, păsește la mijloc profesorul *Fechner*, care încă a fost de față la ședințe, și ia în apărare, nu modul de purcedere al lui *Zöllner* ori deducțiunile lui, ci adevărătatea fenomenelor spiritiste.

(Va urma.)

¹⁾ „Numai pentru hatărul lor (Lombroso, Crookes, Zöllner etc.) nici decum pentru propria mea plăcere, am cercetat și eu în studiul de față tavița cea cu făină a lui Lombroso și celelalte fenomene inferioare ale Spiritismului, deși cele superioare, voi să zic cele sugestionale, scrisoare, muzică, desemn, inspirațiune, sunt singurele cari mă pot mișca pe mine.“ Hașdeu, *Sic cogito* pag. 189.

²⁾ Hașdeu op. cit. pag. 15—16.

³⁾ Wolkenberg, pag. 73—75.

¹⁾ Franco pag. 140 și urm. și Wolkenb. 219.

²⁾ Wolkenberg, pag. 70.

³⁾ Franco op. cit. pag. 98.

⁴⁾ „*Sic cogito*“, pag. 18.

Datorințele bărbaților.

(Continuare.)

Mai sunt și alte păcate de preacurvie, cări le săvârșesc soții de căsătorie. Sânta scriptură vorbind despre căsătorie, zice: „*taina aceasta mare este, iar eu zic de Hristos și de biserică*“.¹⁾ Și totuși de câte ori nu e altceva, decât vâlul celor mai nesăturate, celor mai rușinoase destrănări. Cum se va mira lumea în zina cea din urmă, când toate faptele acestea rușinoase să vor descoperi înaintea tuturor. Nu-mi îngăduie sfințanta locului acestuia, să vă arăt toate ticăloșiile de felul acesta. Atâta însă vă pot spune: nu-i iertat să săvârșiți nici o faptă, despre care nu știți cu siguranță: bună-i, sau rea, îngăduiți-i, sau ba ci cereți totdeauna sfatul părintelui vostru-sufletec, carele vă spune vouă, ce trebuie să faceți.

Maria și Iosif, sânta părechie împărătească. Henrich și Cunigunda și alte multe părechi evlavioase au dat omenimii pilda cea mai strălucită de vergurie și onestitate în căsătorie. De aceea și voi bine ați face dacă ați urma pildele acestea măcar din când în când. Nu vă sfătuiesc să vă îndatorați la asta prin vot, ci de bună voie să vă înfrânați în zilele sfințite de biserică. În zilele, în cari vă împărtășiți cu sfințele taine. Asta însă nu e datorință, e numai sfat. Trebuie mai departe să fiți *credincioși* soțiilor voastre. Isus Hristos are numai o singură mireasă biserică lui Dumnezeu. Tot așa și bărbatul creștin să aibă numai o singură femeie. Însuș Dumnezeu când a întemeiat căsătoria în raiu, unui bărbat, lui Adam i-a dat o *singură* femeie, pe Eva. Adevărat, că în legea veche a fost iertat, ca bărbatul să aibă și mai multe femei, când însă fiul lui Dumnezeu a venit în lume, a spus sărbătorește, că asta numai pentru învârtoșarea inimii Jidovilor a fost îngăduită, acum însă să șterge. El iarăși a dat căsătoriei creștină dela început, a ridicat-o la vrednicia de taină, a poruncit ca bărbatul să aibă numai o femeie, și ca legătura lor numai moartea s'o poată desface. Chiar și legile firii te îndatoresc pe tine bărbat creștin, să fi cu credință cătră femeia ta. Înaintea altarului, în tainica ființă de față a lui Dumnezeu, înaintea ochilor tuturor sfinților cerului, înaintea servitorului bisericii ai încheiat cu femeia ta un contract sărbătorec, prin care ai promis soției tale credință nestrămutată până la mormânt. De bună samă femeia ta numai cu condiția, că vei ține cu tărie credința promisă, a venit după tine. Ce lucru rușinos ai făcut, când nu ți-ai împlinit promisiunea. Cu atât mai vartos să-ți aduci aminte, că Dumnezeu cel atotștiutor și preadrecht între trăsnete și fulgere a poruncit de pe vârful muntelui Sinai: „*Să nu preacurvești, să nu porțiești femeia de-aproapelui tău!*“²⁾ Răsună în ure hie tale cuvintele și mai aspre ale lui Hristos, a judecătorului tău vecinic: „*Iară eu vă zic vouă, că tot cel ce se uită la femeie, ca să o porțiească pe ea, iată a curvit cu ea în inima sa.*“³⁾

¹⁾ Efez. 5, 32.

²⁾ Efire 20, 14; 20 17.

³⁾ Mat. 5, 28.

La Egiptenii cei vechi preacurvarilor li-să tăia capul. După legile Germanilor, păgânii trebuiau să fogă, să treacă printre nițele, ceea-ce de regulă să sfârșia cu moarte. La Jidovii din L. V. erau scoși afară din comună și li băteau cu petri. În celea dintâi veacuri ale creștinismului, preacurvia să pedepsia prin o pocăință de 15 ani. În vremea aceasta păcătosul trebuia să postească numai cu pâine și apă de-arândul, alți 5 ani apoi trebuia să asculte sânta liturgie în picioare și trebuia să părăsască înaintea de a să săvârși sânta jertfă, iar în ceialalți 5 ani din urmă nu le era îngăduit să se împărtășească cu sânta euminecatură. Adevărat, că în zilele noastre nu mai sunt obicinuite astfel de pedepse publice, dar totuși nu e scutit nici astăzi preacurvarul de alte pedepse, poate tot așa de mari, tot așa de groaznice. Din casa preacurvarului a perit ori-ce fericire și bună înțelegere, și dacă au perit odată, cu greu să mai pot câștiga. E cu neputință să se și închipuim, că femeia înșelată de bărbatul său, să va purta față de el cu aceeași iubire, care i-a arătat-o la început. Apoi mai este pedeapsa cea de veri despre care ne vorbește sf. scriptură prin cuvintele următoare: „*Nu vă înșelați: nici curvarii... nici preacurvarii... împărăția lui Dumnezeu nu vor moșteni.*“¹⁾

Bărbatul creștin e dator în sfârșit să-și iubească femeia. Isus Hristos și-a iubit mireasa sa, biserică până la moarte, până la moartea crucii. Pentru ea a trăit, pentru ea a lucrat, pentru ea și-a dat sufletul. Din iubire cătră sânta sa biserică a jertfit totul, nimica n'a cruțat, nici măcar cel din urmă picur de sânge. Iubirea aceasta minunata alui Isus I. A. e pilda e măsura iubirii, care trebuie să o arătați față de muririle voastre. „*Bărbaților, iubiți-vă femeile voastre, cum și Hristos a iubit biserică,* zice apostolul la Efez 5 25.

Vor mai fi apoi unii, cari vor zice: femeile cu timpul îmbătrânesc. Își pierd tot farmecul, toată frumusețea, devin neșefrite; lipsa de iubire, neascultarea, încăpăținarea și alte multe scăderi de ale lor te amărăsc și fac să se stingă iubirea cea dintâi. De bună sama iubirea cea dintâi iubirea simțuală nu e statornică; drept aceea să se întemeieze căsătoria pe altfel de iubire, mai credincioasă, mai bună.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțumită publică.

(Continuare și fine.)

c) South-S baron.

Vasilie Gabra I. Nicolae 30 c. Onihie Mihai 25 c. Vasilie Mihai 20 c. Ioan Voican 20 c. Ioan Velicea 20 c. Miron Lata 30 c. Oanța Mihai 5 c. Gherasim Mihai 20 c. toți din Lunca. Crucian Ciogovan 2 cor. 50 f. Ioan Margineanu 1 c. 25 f. din Tapu. Ioan Mija. Părău 1 c. 25 f. Vasilie Farcaș 1 c. 25 f. Arion Bența 2 c. 50 f. Ioan Mihai 1 c. 25 f. Teofil Stoia 5 c. Ioan Tutelea 2 c. 50 f. Ionita Tutelea 5 c. toți din Tăuș. Filimon Cădea din Bertan 1 c. 25 f. Anghel Nicolae 1 c. 25 f. Nicolae Rogozan 1 c. 25 f. din Ibișdorful-român. Ioan Brăhain 1 c. 25 f. Nicolae Sava 1 c. 25 f. Iova Ilie 2 c. 50 f. din Veceid. Nic. Mihai din Zlatna-săsască 1 c. 25 f. Nic.

¹⁾ I. Cor. 6, 9, 11.

Cristea din Bendorf 2 c. 50 f. Ioan Aleman 1 c. 75 f. Nic. Lăpădat 1 c. 25 f. din Tonăreca. Petru Buzasc din Jucul-rom. 1 c. 25 f. Iosif I. Roman 1 c. 25 f. Nic. A. Poșă 1 c. 25 f. Nicolae Roman 1 c. 25 f. Nic. Sava 1 c. 25 f. toți din Sebeșul-de-jos. Din Comsa din Iba-falău 1 c. 25 f. Vasilie Costea 1 c. 25 f. Georgiu Mihoiu 1 c. 25 f. Nic. Negrea 1 c. 25 f. din Hogvilag. Petrea Tuli 1 c. 25 f. din Laslea-mare. Augustin R. și din Lodroman 2 c. 50 f. Iosif Fintea din Blaj 1 c. 25 f. Teodor Bentyea din Lupu 2 c. 50 f. Serafin Intelea 50 f. Iacob Rosala 50 f. din Părău. Filon Suplăcean din Lepindea 1 c. 25 f. Filimon Teodor din Drămbariu 2 c. 50 f. Vasilie Gaciu din Cetate-de-baltă 75 f. Ioan Ardea din Homorod 50 f. Zaharie Gregoriu din Hundorf 1 c. 25 f. Ioan Costea 1 c. 25 f. Ilie Costea 1 c. 25 f. Tit Oniga 1 c. 25 f. toți din Sâncel. Alexandru Perta 1 c. 25 f. Dorofteiu Șuşman 1 c. 75 f. Titiana Șuşman 50 f. Aurelia Haprian 50 f. Hila Gheujan 1 c. 25 f. toți din Berghin. Pașcu Marca din Mihalt 1 c. 25 f. Ioan Cristea 2 c. 50 f. Ioan Toasca 2 c. 50 f. Ioan Șolea 50 f. Dumitru Patea I. Ilie 1 c. toți din Micăsasa. Ieftin Popa 2 c. 50 f. Constantin Șovrea 50 f. Ioan Ghenea 5 c. din Făget și Vasilie Buda din Lunca 5 cor.

d) Illasco-Mô.

Nicolae Comsa 50 c. Simion Hususan 31 c. 24 f. Simion Lata 40 c. George Feisan 25 c. Vasilie Bârlea I. Partenie 40 c. Alexandru Rusu 20 c. Ioan Gabra I. Săvu 20 c. Miron Lata 30 c. Ioan Rusu I. George 10 c. Ioan Velicea I. Ghigor 26 c. 24 f. Ioan Rusu I. Ioan 10 c. Ioan Marcu 11 c. 44 f. Ioan Rusu I. Pavel 1 c. 24 f. Achim Velicea 25 c. Vasilie Ignat 5 cor. Vas. Bacită I. Ioan 10 c. Alexandru Lata 10 c. Vasilie Bârlea I. Nicolae 10 c. Ioan Lata Iuliu Crucian 10 c. toți din Lunca. Nicolae Pop din Șorostin 5 c. Ioan Streza din Micăsasa 10 c. Vasilie Mateiu din Cristian 1 c. 24 f. Iacob Teșă 1 c. 24 f. Vasilie Gaston 1 c. 24 f. Ieroftei Mânzat 1 c. 24 f. toți din Aciliu. Lefkowitz et Schwacz, set de postă în Illasco-Mô 5 cor.

Mai departe Ioan Rusu I. Tita. a cumpărat un Epatrafir cu 14 cor. Dănilă și Emilian Popa, o față de masă de danielă pe masa s. Altar și două perdele în preț de 10 cor. și Anica Popovici, o față de danielă pe masa s. Altar cu 10 cor. toți din Lunca. Pentru aceste fapte marimoase, le exprimăm și pe această cale cea mai profundă mulțumită tuturor binevoitorilor și sprijinitorilor sfinței noastre biserici.

Lunca, 13 Martie 1906.

Curatoratul biseroesc.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V Nr. 12, cu următorul sumar: A. Vlahuță, Chemare. — D. Nana, Oasian (fragment). — N. Iorga Sectia literară a Academiei române. — X. Cugetări. — O. Carp. La țară (poesie) — I. Boteni, Ne-am iubit de de copilași. — A. Stavri Pănașul codrilor (poesie) — L. Maricaș, În fericire (poesie). — Al. Gheorghiu, Doina (poesie). — I. Negulau, Prin străini (poesie populară). — N. Iorga, Cronică. În apliment: Căruta poștei la popasul Călugăreni; Serata la Curie sub Regulamentul Organic (după Doussault); ilustrații.

Augustin Paul: Întră Someș și Prut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1-30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabrică

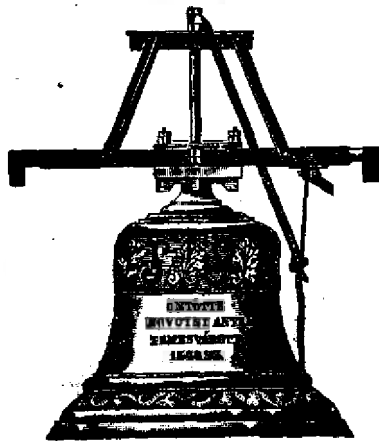
(8) 4-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut. Construite spre a le în-
toarea cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toar, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 4-52

↳ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nătrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiiului: vieții:

83,697.147 coroane.

9,093 949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. pentru ca-
pitale asigurate pe viața 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
mai mari.

74
distingeri.
6
medalii de stat.

10,000
motoare liferate
spre îndestularea
tuturora.

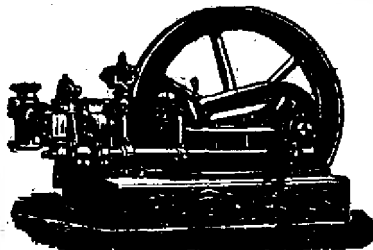
Filiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignatziu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12-19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
cu acetilen. — Motoare cu benzin pentru
inblățit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunos-
cut de cel
mai escelent fabricat în toată Europa. Con-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și b.n.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentații la siguranță. Manipularea e foarte
simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot
privin
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lezane, la scos de
apă, la negoțul cu lapte, la imblățit etc.

Instalările noane să fac prin oamenii
noștri experți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantajoase. (81) 12-24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță:
reumă, astmă, (respirație grea), insomnie
vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervositate, neapetit, gălbănare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
Morbosul, care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
88503, își reprimește banii numai decât.
Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
cercați aparatul meu; sum convins despre
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușoare.

Spediția centrală de vânzare îl trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (48-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzei prea mari a marfei
trimit în totă lumea renumita și de totă lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
țițe de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 corone —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, resedă,
jasmin, lăcrămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., 1/2 an
 6 cor., 1/4 an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
 9 fr., 1/4 an
 4 fr. 50 cm.
 Foaie apare în fiecare
 Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Cu şir garmond:
 odată 14 fil., a doua
 oară 12 fil., a treia
 oară 10 fil.
 Tot ce priveşte foaia
 să se adreseze la: Re-
 daucţiunea şi admini-
 stratiunea „Unirea”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 14 Aprilie 1906

Numărul 15.

De sărbători.

(=) Cu cugetul şi inima înse-
 ninată ne salutăm creştineşte în
 marea zi de astăzi: Hristos a înviat!
 Din zarea luminoasă a pământului
 sfânt, se resfringe asupra tuturor
 o rază de lumină şi de viaţă.

Chipul scuiat şi schingiuit al
 Mântuitorului ne apare slăvit şi lu-
 minos, cu făgăduinţa vieţii de apoi,
 biruitor al iadului şi al morţii. În
 monotonia vieţii şi a micilor ei mi-
 serii zilnice, trupurile noastre isto-
 vite se intramă, mâinile oboşite ni-
 se împreună rugătoare spre Acela,
 care biruind iadul şi întunerecul,
 ne învaţă să pornim fără şovăire
 pe urmele Lui sfinte, căci nu este
 izbândă fără sbucium şi nu este
 răsplată fără muncă şi suferinţă.
 În această lumină contemplată viaţa,
 tot ce am îndurat în decursul ei,
 ni-se pare fără înşămăntate, şi tot
 ce avem de muncit şi de suferit
 încă, dispore în proporţia răsplăţii,
 ce ni-se pregăteşte. Viaţa ome-
 nească cu scurmăturile ei de soboli,
 cu furnicările ei de oameni, pare o
 puşcărie în faţa celui ce vântură ca
 pleava coroanele Domnitorilor şi îşi
 ţine pământul aşternut picioarelor
 sale.

Aici rezidă importanţa sublimă
 a creştinismului, izvorul întăritor în
 toate poticnirile noastre de oameni,
 limanul singur mântuitor al neamu-
 rilor. Cu strălucirea-i minunată,
 slăvitul paznic de astăzi ne dă pu-
 tere şi voie de lucru, tocmai în
 clipele, când norii cei mai întunecaţi
 se îngrămădesc de-asupra capetelor
 noastre. Căci evenimentele politice
 din săptămâna aceasta — a pati-
 milor — s'au desvoltat cu o cele-
 ritate atât de uimitoare, încât stăm
 crucindu-ne în faţa lor şi abia le
 putem crede.

După dizolvarea parlamentului,
 după dizolvarea coaliţiei din partea
 guvernului, iată că s'a făcut ca *ex*
machina o întorsătură cu totul ne-
 aşteptată în mersul lucrurilor.
 Kossuth şi Apponyi sunt chemaţi
 de urgenţă la Viena, Wekerle e în-
 credinţat cu formarea cabinetului,
 şi după câte-va scurte consfătuiri,
 guvernul se constituie; independenţii
 sunt reprezentaţi pentru întâia-
 oară

dela 1867 în guvern şi încă cu 3
 ministrii: Kossuth, Apponyi, Po-
 lonyi; partidul poporal cel aşa de
 tinăr de asemenea s'a avântat până
 la scaunul ministerial prin contele
 Zichy.

Ar fi să ne întrebăm acum, ce
 senz a avut amânarea aceasta a
 lucrurilor şi încordarea relaţiilor cu
 Coroana până la extrem, când şefii
 coaliţiei ar fi avut prilej să încheie
 o astfel de pace cu Coroana şi
 înainte de asta cu cel puţin un an?
 Nu înţelegem, şi nu putem afla alt
 răspuns, decât că şefii coaliţiei în-
 crezându-se prea mult în puterile
 lor, au crezut că Coroana în cele
 din urmă va ceda, văzând însă că
 nu cedează Coroana, au cedat ei,
 abstand dela pretensiunile lor mili-
 tare şi făcându-le aceste obiect de
 dezbateră al sesiunii parlamentare,
 care va urma imediat după disol-
 varea proximei sesiuni. Aceasta
 se va întruni în 19 Maiu, iar alege-
 rile se vor începe în 29 a. l. c. şi
 vor dura până în 8 Maiu.

Noul guvern în frunte cu We-
 kerle este de altcum numai guvern
 de tranziţie. Agendele lui se reduc
 la încassarea dărilor restante, înrola-
 rea recruţilor şi în special reforma
 legii electorale în sensul sufragiului
 universal. Îndată ce guvernul va
 isprăvi proiectul de reformă, se re-
 trage, lăsând loc altuia; camera de
 asemenea se va dizolva numai de-
 cât. Se vor începe apoi alegeri
 nouă pentru-ca noua sesiune aleasă
 pe baza sufragiului universal, să se
 poată apoi declara asupra preten-
 siunilor militare, cari până atunci
 rămân în suspens.

Noul guvern la reîntoarcerea
 lui în Pesta, a fost primit cu nişte
 ovaţiuni cu adevărat furtunoase.
 Peste 50.000 de oameni erau în-
 ghesuiţi la gara de Est, când a
 sosit trenul din Viena. Au urmat
 vorbiri însufleţite, aclamări, caii dela
 trăsura lui Apponyi au fost des-
 prinşi şi publicul l-a dus în triumf
 pe stradele oraşului.

În răspunsurile lor atât An-
 drássy, căruia ca ministru de interne
 fi revine obligământul de a com-
 pune numitul proiect de reformă
 electorală, — cât şi Apponyi şi
 Kossuth au accentuat în diferite
 rânduri că se vor îngriji, ca pro-

iectul să fie de aşa, încât să nu
 jicenească nici decum drepturile
 Magiarilor.

Ştim foarte bine ce este a se
 înţelege sub această declaraţie,
 după-cum foarte bine ştim iară-şi
 ce va să zică „mână liberă în cele
 interne“ oferită între punctele păcii.

Suntem de asemenea pe deplin
 convinşi, că lupta parlamentară
 dintre şefii coaliţiei (care va ră-
 mânea aliată şi de aci încolo) şi
 Coroana, este tot aşa de departe de
 rezolvare, cum era înainte de for-
 marea actualului guvern. Însuşi
 contele Andrásy a mărturisit doar,
 că lupta este abia la începutul ei.

Alegerile proxime vor aduce,
 fără îndoială, o mare majoritate pe
 sama independenţilor şi a coaliţiei
 în general; ei vor avea să dezbată
 proiectul legii electorale, pregătit
 tot de oameni de ai lor. Evident,
 că vor reuşi cu mare majoritate şi
 în ciclul următor, care va avea să
 dezbată pretensiunile militare.

Şi atunci?

Va ceda oare Coroana din
 drepturile ei majestatică, privitoare
 la armată?

Nu credem.

În cazul acesta, inevitabil de
 altcum, criza se porneşte iarăş da
 capo şi Dumnezeu ştie cum şi când
 se va sfârşi.

Iată pentru ce credem noi, că
 bucuria compatrioţilor nostri este
 prematură şi că criza, departe de
 a fi înlăturată, este amânată numai
 pentru un interval oare-care, ca să
 revină cu fatală necesitate.

Noii ministrii de altcum, în
 vremea din urmă au început a
 glăsui pe un ton aşa de dulce na-
 ţionalităţilor, încât le-am face o
 mare nedreptate, dacă am spune
 chiar în ziua de astăzi, că nu credem
 în sinceritatea spuselor lor. Ne
 aducem încă bine aminte, cum Ap-
 ponyi şi mai ales Kossuth declarau
 în articoli de ziare, că nu vor să
 atace limba şi cultura naţionalită-
 ţilor, şi că au de gând, dacă vor
 ajunge la putere să-i deie tot spri-
 jinul, chiar din partea statului.

Iată-i acum ajunşi la putere
 — să-i vedem dară!

Ne rezervăm salutul pentru
 vremea, când spusele lor se vor
 adevăra prin fapte.

Obiceiuri rele.

Numai înveseli ne poate faptul, că fiind vorba de rezolvirea problemelor, ce ne preocupă, preoții sar numai decât să le deslege.

Și dacă pentru limpezirea unui obicei așă de nevinovat, ca cel al punerii în sicriu să cheltue cerneală, cu cât mai vartos ar trebui luate în serios altele, cari ne scârțesc nimbul și ades ne vatămă credința. — Și sunt multe și obiceiurile aceste.

Căutați numai s. e. matricula *cununărilor*, mai ales voi, cei din Bănat și vă desfățați cât de lin și melodios curge refrenul „nepregătiți”; s'au cununat nepregătiți creștinește! — Câte sunt căsătoriile mestecate și la „observări” nu dai nici de urma vreunei consultări a Ordinariatului! — Și ce tește apoi în „Prelecțiuni teologice despre Matrimoniu” Dr. I. Raț pag. 97 IV punct 2: Fiind căsătoria taină de a viilor: „parohii trebuie să fie cu luare aminte și să nu asiste la cununia persoanelor acelora, cari nu voesc a să mărturisă și cumineca, că asistând la acelea și dânsul să face părtaș la sacrilegiul acelora”. — Iar pentru căsătoriile mixte deschide „Actele și decretul conciliului prov. I. tit. IV. la pag. 223, unde în estensiune să dau instrucțiuni dela Roma. Cine cetește cu atențiune acest tractat, află atâtea lucruri bune, atâtea învățături. — Și cea mai bună e, că a avea pe cei dela cârmă li doare de starea lucrurilor dela noi; cearcă să ne ajute, dar când constată că tot lucrul e de drept dumnezeesc: „de jure divino” nu pot ajuta decât răzimați pe principiul „moralei”, că între două rele, alege cel mai mic: „Ci fiindcă în această afacere așa de momentuoasă a matrimoniilor să pare că nimic nu se poate lăsa în judecata și prudința parohului singur, ci toate trebuie să se facă după sentința Episcopului, acum *Venerabili Prelați!* vi-să vor consilia cele, ce sunt de a să face din parte-vă, ca să nu se întâmple fără de ordine în acest lucru”. (pag. 255)

„Venerabili Prelați” au făcut cel mai înțeleptesc lucru tipărind în estensiune frumoasa instrucțiune între actele și decretul conciliului, care pe venitor să aibă putere obligatoare pentru preoți în cazuri de căsătorii mixte. — Și dacă az ne-am instrăinat cu totul de acele litere sfinte, cine poartă oare vina? . . . Cei mici cunună în dragă voie pe unit cu neunit, numai să-și capete ștola; cei mari tac, (?) deși nu credem că aprobând.

Dacă dintre părechile, ce să cunună într'un an, barem 2—3 ar fi pregătite, încă s'ar vedea, că ținem la sfințenia tainelor noastre. A susținea a priori, că nime nu voiește dintre tineri să se pregătească, ar fi prea cutezat. Iar dacă din rubrica observărilor vezi că treaba cât de cât s'a discutat cu Ven. Ordinariat, te mai liniștești.

„Îndrăzniți, că eu am biruit lumea!” a zis Isus; iar bătrânii strigă mereu cătră cei mai tineri: „Grijește, că cu Morala, Dogma și Pastorală ta nimicești parohia!”.

„Trebuie să ne afirmăm!” — a zis nu demult un Domn Canonic. Ei bine, dar când? și cine să înceapă, dacă tu nu vrei, iar eu am să mă tem, că Juda pierde? . . .

Cum să afirmă oare preoții din Ardeal, (nu toți!), cari legăturile de pretinie le estind și la funcțiuni bisericesti?

Și sunt multe feliile de acest soi, căft bântue în biserică noastră. — Știm cu toți, că tactica lui Luther de a reforma e cea mai greșită. De aceea ne închidem ochii, lăsând să mai treacă câte o snbavă și în cele sfinte până la vreme.

Ei, dar dacă nici cei mari, nici cei mici nu dau măcar semn, că plinirea vremii s'ar apropia, ne pomenim pierzând și az și mâne câte ceva din instrucțiunile bune, ce încă le avem, în loc să înviem pe cele omorite.

Obiceiurile, cari nu tae în credință fără scrupul să pot suferi până la un timp: cele ce întunecă credința cătuși de puțin, vor fi a se ochi de pe acum și a izbi și az și mâne în ele, ca cu vreme totuși să se prăbușească,

De actualitate ar fi după a mea părere lansarea unui circular de conscriere a tuturor obiceiurilor din provincia mitropolitană întreagă. În un conciliu provincial aceste să se discute, și din ele toate obiceiurile, ce jicnesc credința imperios să fie abrogate; cele mai nevinovate ceva mai cu blândete.

Iar când se vor mai tipări cărți rituale, în bună înțelegere cu Roma, s'ar putea lăsa afară părțile de prisos și să fie așa mai practice. Mai bine auctoritatea supremă să se afirme, decât slujile să-și impună autoritatea generațiilor, ce se perândă, prin schimbările ce ele le fac în funcțiuni, „proprio Marte”.

Și încercarea acum o cred de mai bine venită când însași Roma vestește urbi et orbi principiul:

„Instaurare omnio in Christo!”.

Ean.

Din Rusia. Numărul din Aprilie al periodicului „Die katholischen Missionen” publică următorul raport primit din Rusia:

„Mișcarea de trecere a uniților acelora, pe cari li „convertisa” odinioară guvernul rusesc cu de-a sila la schismă, dară cari întru inimile sale rămaseră credincioși bisericii catolice, a ajuns acum într'un stadiu, în care se pot calcula aproximativ rezultatele. Pe temeiul unor constatări de tot vrednice de încredere, numărul, celor ce în urma edictului de toleranță s'au întors până acuma în regatul Poloniei și în Rusia apusană, este cam de 300.000 suflete. Raporturile le caracterizează a bună samă foarte bine fapta, că chiar nici unul din preoții bisericii de stat rusești nu s'a alăturat la mișcarea spre catolicism, cu toate că în cazuri singuratică s'au declarat de catolici toți parohianii, cei ce se ținuse de o parohie, carea mai înainte de aceea în chip oficial fusese schismatică. Dară pe ici pe colea au trecut la biserică catolică rudeni de ale preoților rusești, fii ori afini de ai lor.

„Iară în biserică de stat rusească se cuprind oamenii în chip sirguincios cu pregătirile la sinodul național, carele mai înainte li doriseră foarte, iar acum l-a conces împăratul. Este greu a spune, de ce fel sunt pregătirile oficioase, și ce scopuri mai apropiate se au înaintea ochilor. Chiar din rândurile preoțimii rusești de stat se auzise deja tânguiri, că anumitele pregătiri până în vremea din urmă au caracter foarte confidențial, dacă nu chiar secret. Preoțimea de rând se teme, că în sinodul, carele se realizează în sfârșit după atâtea pedeci, se

vă asculta că și mai înainte numai glasul oficialilor konzistoriali și al creaturilor lor, dară nu și cel al preoțimii rusești. Într'aceea afacerea cea mare se discută cu sirguință în presă. Un șir de broșuri se cuprind cu propunerile de reforme, despre cari au să se sfătuiască în sinod, pe cum arată deja titulele lor, bună-oară „Guvernul bisericesc mai înalt în Rusia”, „Despre renașterea bisericii rusești”, „Starea gravă a preoțimii rusești de stat” etc. Scopul cel mai de frunte se zice a fi preste tot emanciparea bisericii rusești de sub supremația statului. În special firește că părerile se deschilinesc foarte tare. După unii în vânduiala cea nonă a lucrurilor hotărârile forului suprem bisericesc încă ar avea să se subștearnă în totdeauna împăratului spre aprobare; dară între împăratul și între cler să nu mijlocească mai mult un laic ca procurator suprem, ci după putință un patriarh. Nu puțin sunt în contra instituirii unui patriarh, pentru că slujba și dignitatea lui ar servi mai mult interesele unei persoane singuratică de cât cele ale bisericii întregi; numai emanciparea de sub guvernul de până acum cel de oficiali poate să mântuească biserică. Alții iarăși accentuează, că procuratorul suprem al statului și oficialii subordinați lui nu arare ori au scutit clerul de rând împotriva asupririlor din partea episcopilor și în urmăre își au și partea sa bună. Foarte mulți vor să introducă în biserică rusească o chivernisire laică de diu jos și să-i dea o formă democratică. După aceștia toate oficiile bisericești începând dela simplii parohi ar avea, să se ocupe după putință prin alegere din partea credincioșilor.

„În sinod, în consiliul, ce ar fi, să se instituiască pe lângă patriarh, încă ar fi, să se conceadă elementului laic o înțiuință foarte mare.

„Din toate espunerile și propunerile rezultă de tot limpede un lucru și anume, că vederile fundamentale exprimate aci despre guvernarea și constituția bisericii se deschilinesc în chip esențial de cele catolice. În locul forme de guvernare sever monarhice va să se introducă alta republicană ori imitarea slăbănoagă a unei monarhii constituționale cu colorit foarte democratic. Urmează de aci, că restabilirea patriarhatului rusesc nici de cum nu însemnă îndată o apropiere a Rusiei spre catolicism. Mai curând ar putea, să se zică contrariul. Unul din luptătorii cei mai aprigi ai regenerării bisericii rusești, prin introducerea guvernării democratice-sinodale, este preotul Gregoriu Petrow din Petersburg. În ediția germană a opurilor teologului acestuia rusesc (Hamburg, Rauhes Haus) zice păstorul luteran Ruckteschall: „Petrow adevărat că încă nu e un Luther, dară când va răsări o dată în depărtatul răsărit soarele reformatiunii, atunci preotul Petrow se va număra între stelele, cari strălucind au vestit și au pregătit sosirea ei.” Petrow are poporalitate mare la preoțimea de mir cea rusească; în popor să răspândesc scrierile lui foarte tare, — judecata păstorului Ruckteschall deschide deci o perspectivă nefavorabilă. Se vede, ce vânt bate în biserică de stat cea rusească, un vânt, carele după judecată omenească o mână cu mult mai vartos în brațele protestantismului, decât în cele ale bisericii catolice.”

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din București.

— dela corespondentul nostru particular. —

(Testamentul unui colonel. — Dela Expoziție. — Chestia macedoneană.)

București, 1 April 1906.

(Testamentul unui colonel.) Aș avea multe de comunicat cetitorilor „Unirei”, căci la noi să precipitează pe negândite faptele, cari alimentează presa și curiozitatea publicului. Voi vorbi despre câteva fapte mai recente însă pe scurt, căci a le descrie pe larg într-o foaie săptămânală și încă numai într'un singur număr, ar trebui să-l ocup întreg! Voi începe cu un lucru vechiu, dar care totdeauna va fi nou până la un epilog oare-care. V'am scris la timp de fapta colonelului Rosnovanu, care la moartea sa, a lăsat un testament, în care dispune ca averea sa: moșia și biserica din Rosnov, județul Piatra Neamț din Moldova, să se administreze de un principe rus sub ocrotirea directă a Țarului, iar dacă statul român va seculariza averile bisericesti, atunci averea bisericii de pe moșia sa Rosnov, să se prefacă în bani și să se trimită în Rusia la dispoziția Țarului. Această faptă a colonelului Rosnovanu a indignat atunci pe toată lumea și a blamat-o presa întregă, căci Doamne ferește, dacă s'ar găsi mulți asemenea coloneli habotnici în ortodoxie sau mai bine să le zic ramoliți — atunci moșiile țării românești ar deveni odată proprietatea Țarului sau Sinodului din Rusia. Acest colonel, fost și președinte al camerei deputaților, a servit odinioară ca „polcovnic” în armata rusă și de aci a sorbit el atâta dragoste pentru pravoslavnică Rusia, încât în testament a lăsat aceste dispozițiuni relative la siujbele, ce au să se facă în biserica din Rosnov, și anume: pomelnicul să se facă: 1. pentru M. Sa Împăratul Rusiei. 2. pentru familia imperială rusească. 3. pentru armata rusească. 4. pentru regimentul rusec, în care a servit și dânsul, și apoi pe urmă numai să se pomenească și Regele României! Probabil însă că Țarul Rusiei, care și așa are prea multe pe cap cu guvernarea poporului său, nu o să-și mai frământă creierul și cu un asemenea testament, căci un nepot al colonelului a cerut acum dela Tribunal, anularea testamentului, și este foarte probabil și drept că va câștiga.

(Dela Expoziție.) Lucrările la Expoziție înaintează meru cu toate acestea nu e posibil ca să fie toate la timp gata. După cele ce v'am mai scris cu altă ocazie, mai adaug că și străinătatea încă va expune, și va ridica paviloane, deși după părerea unora, fiind aceasta o expoziție pur națională în vederea celor done evenimente, cari privesc numai poporul român, și anume: 18 secol de la așezarea coloniștilor lui Traian în Dacia, și 40 de ani de domnie a Regelui Carol, nu ar avea rost ca și alte state să expună, nefiind o expoziție internațională.

Austria și Ungaria vor ridica done paviloane separate, și un ziar de aici face haz de șovinismul unguresc, dovedit și cu această ocazie, și anume: Ungaria a căutat să-și ia un loc pentru pavilionul ei, unde este poziție mai frumoasă și mai înaltă, și

astfel o clădire mai impozantă ca a Austriei; aceasta însă în schimb o să ridice pavilionul său așa de înalt, încât să eclipseze pavilionul unguresc!...

Unele din clădiri s'au început numai acum la începutul lui Martie, și deci cum zic, nu are să fie cu totul gata până la 10 Mai, ziua deschiderii! Să și zice, că deschiderea se va face totuși în această zi de sărbătoare națională, iar sărbătorile iubire vor începe numai în Septemvrie.

Primăria capitalei încă ar dori ca Bucureștii cu ocazia acestor sărbători să aibă o față mai strălucitoare, căci altcum slavă Domnului, avem în multe privințe încă, un oraș destul de oriental. Și avem norocul să avem astăzi în capul Primăriei capitalei ca prim-ajutor de primar, pe dl Al. Ciurcu, ardelean de origine, care astăzi este și președintele sindicatului presei de aci, și care pe lângă că este un om inteligent, și cu gusturi estetice, dar apoi mai vizitând mai multe capitale și examinând toată organizația lor, ar dori să refacă și să introducă cât va fi posibil, și la noi măsurile, cari să transforme capitala în un oraș curat și estetic ca cele din occident.

Dar ce folos de energia și inteligența sa, dacă politica nu-l va lăsa mult la postul său? și apoi ce folos, când numai generalul e bun general, dacă armata nu ține samă de comanda sa? așa că aici nu să poate aplica proverbiul, qualis rex talis grex!...

Deocamdată începuturi bune s'au luat ca Bucureștii să se mai purifice de multe neajunsuri, astfel ca să corăspundă sărbătorilor iubire.

(Chestia macedoneană). Se făcuse o mișcare națională demnă și patriotică în contra Grecilor, cari nu permit Românilor din Macedonia să aibă școli și biserici, în cari să se audă limba românească, să credea chiar că în scurt timp guvernul nostru va pune pe greci cu Patriarh cu tot, cu hornul pe labe, căci după-cum Vă scrisesem, ar fi destule mijloace de a-i astâmpăra și umili. Lucrurile însă s'au cam domolit, și în loc ca să eșim învingători, vom eși învinși și cu niște relațiuni diplomatice reci și nesincere, la cari vom fi constrinși de intervențiuni exterioare. Grecii din contra cu guvernul și patriarhul lor cu tot, nu dau înapoi. Asasinarea Românilor macedoneni de către bandele grecești e încă în putere, obrășnicia lor continuă.

Un medic grec Meliarsis expulsat din România ca unul ce era membru influent în societățile grecești, cari predică distrugerea românismului în Macedonia, a tipărit un manifest în ziarul grec „Patris”, prin care invită pe conaționali lui din România ca: comercianți de cereale, coloniale, engrosiști, cărciumari, brutari, arendași, bancheri etc. să se retragă din comerț, și din toate afacerile lor cu Românii, proclamând astfel o grevă generală, care să aducă dăună României! Iată o idee, care ar trebui s'o adoapte și s'o execute guvernul român înainte de a o urmă grecii din țară; căci dacă statul român nu ar mai da grecilor moșii în arândă și ar opri și pe proprietarii români de a le arenda moșii grecilor, și ar pune imposite mai mari străinilor acestora, cari fac averi de milioane în România, și pe cari apoi le transportă în Grecia și alimentează fondurile, cu cari se întrețin ban-

dele lor din Macedonia; dacă statul român ar lua aceste măsuri, atunci grecii aceștia ar trebui să lărăsească țara, ori ar fi siliți să păstreze o atitudine umilă și binevoitoare ca ori-care străin, care vrea să fie tolerat în țară străină.

Alt ziar grec „Proini”, zice că e o chestie de onoare națională, pe care grecii sunt datori să o săvârșescă: „să ucidem pe toți Românii și Bulgarii din Macedonia; aceasta să ne fie deviza.” Și toate aceste atacuri și asasinare numai, pentru-că, Românii din Macedonia dacă sunt „ortodoxi”, de ce nu vreau să fie și greci, și să nu-și facă biserici și școli românești, așa predică de pe amvon episcopii greci. Și la atâtea atacuri și la atâtea cutezare, nu să găsește în toată România, măcar un singur om de valoare, al cărui cuvânt ar putea fi ascultat, și care să arete guvernului nostru și Aromânilor drumul, ce ar trebui să facă ca să scape pentru totdeauna de această dragoste frățească cu asasinare, a grecilor; și că acest drum nu este, decât acela de a să reîntoarce și reuni cu biserica catolică a Romei, dela cari timpurile critice ne depărtaseră odată pe toți!

Avem altcum și noi oameni politici, diplomați, destui literați și profesori regulați și jurnaliști culti, cari numai de religie nu prea au habar, și dacă au, numai ortodoxii nu sunt în inima lor, ei mai curând catolici, dar cu toate acestea nici unul nu iese pe față să spună: ajunge, destul și prea mult încă am purtat pe noi o haină veche, care nici nu se potrivește cu originea noastră, iar acum ne strânge și ne strivește. Destul cu ortodoxii, cari și în Macedonia asasinează și desnaționalizează Românii; să părăsim Patriarhia fanarului cu ale ei fapte tâlhărești și să ne supunem sub autoritatea și protecția bisericii, mamei Roma, la care acum 200 ani au trecut și Românii ardeleni, cari apoi prin cultura primită acolo s'au deșteptat și încălzit în naționalismul lor, care s'a întins apoi și la noi... Dar asemenea cuvinte nu le poate ține aici nici un partid politic, căci fie-cărnia iar servi de platformă de luptă contra adversarului; iar învățații neministeriabili (dacă este cineva neministeriabil la noi) încă tac, deși în conversații particulare și în familii mărturisesc rătăcirea... .

Așa de exemplu, în postul Paștilor a venit aici, și în anul trecut și acum, un preot catolic din ordinul dominican, părintele Olivier, un orator distins; ei bine, catedrala catolică e plină de lume românească: Ofițeri, profesori, ingineri și alți funcționari și familii întregi din toate clasele, cari ascultă predica franceză a acestui preot orator. La eșirea din biserică am tras cu urechia la conversația și critica acestor ascultători, și ce spuneau? „De ce nu avem și noi așa preoți” de ce măcar episcopii nostri sau măcar un mitropolit, de așa cultură?

De ce oare noi Românii toată cultura noastră o avem din occident, dela Paris și dela toți cei de o gintă cu noi, iar religia să o avem comună cu Rușii, Rutenii, Bulgarii și Grecii, toți dușmanii noștri din trecut, de acum și viitor?...

„Oare nu ar trebui ca guvernele noastre, și chiar episcopii nostri să se gâ-

dească la acest lucru? ... „Episcopii nostri” — răspunde un domn — să vezi că și Rusia și Grecia o să primească reforma Calendarului, pe când noi Românii din cauza acestor episcopi o să rămânem în urmă la toți.” ... Ați văzut și pe preotul acela, care predică tot în catedrală în limba română (e vorba de părintele Dr. Borinowski) ce predici ține și cum încă în trei limbi străine, vestește de pe amvon ordinele bisericeii; de ce nu trimetem și noi tineri la Blaj și la Roma și să ne punem pe același nivel de cultură religioasă ca uniții din Ardeal, și ca francezii și italienii și alte neamuri culte ce țin de credința catolică a Romei? ...

Cam așa convorbesc ortodoxii nostri culți de aci, când ies din catedrala catolică, unde ascultă serviciul divin și predicele franceze sau românești. ... Este un început de a să face lumină!

Despre politica actuală și încăierarea studenților cu poliția și armata. Vă voui comunica amănunte, poate în numărul viitor.

Delarupe.

MISIUNI POPORALE.

— tr. Supurului de jos. —

— 6 April n.

Cu sufletul plin de bucurie și mângâiere sfântă, aduc la cunoștință că în 31 Martie și 1 April a. c. s'a ținut în comuna Stăna conferința protopopească împreună cu „Misiuni populare,” cel dintâiu tract al diecezei care a înțeles cât de folositoare sunt acestea misiuni sfinte pentru poporul nostru care însătează după cuvântul lui Dumnezeu.

Nu pot decât să fiu cu cea mai adâncă recunoștință față de acel protopop brav al Arhidiecezei, căruia i-a venit în minte ideea fericită, de a introduce aceste misiuni, la poporul nostru român, pe care singur numai credința tare în Dumnezeu poate să-l abată dela calea ce duce spre perire.

Idea aceasta nobilă l-a îndemnat și pe harnicul și neobositul protopop al Supurului de jos, ca să introducă și în tractul său misiunile populare, cari de bună seamă vor servi de îndemn, pentru toate tractele din dieceză.

De lipsă sunt misiunile populare, aceasta o a înțeles și șeful districtului împreună cu bravii săi confrăți, căci toate relele, toate viciile cari încep a învenina sufletul poporului nostru român; numai cuvântul lui Dumnezeu, predicat de preoții lui Hristos, le pot stârpi. Să meargă preoții mânați de iubire, în mijlocul poporului român bătut de toate viforele vremilor turbate, să-i aline durerea lui, să-l tragă din marginea prăpastiei în care e gata să pice, să-i samene în sufletul lui sămânța credinții, nădejzii și iubirii lui Dumnezeu.

La 31 Martie Ioan Mihalca parohul din Hurez străbate codrii spre Stăna, ca acolo mulțimii de popor ce a alergat din depărtări, să-i predice cuvântul lui Dumnezeu. El predică despre „Scopul omului,” poporul cu încordare deosebită ascultă cuvintele pline de învățatură sfântă a predicatorului.

După predică dsa primește mărturisirea credincioșilor, până seara târziu. Duminecă în 1 April la 6 oare toți preoții districtuali în frunte cu protopopul erau adunați

la casa On. Alesandru Pap preotul local. La 1/27 oare să începe Utrenia servind toți preoții, mulțime mare eră de față, așa încât biserica nu a putut cuprinde în ea întreg poporul, fiind siliți a rămânea afară cea mai mare parte, încunjurând biserica ca și un brâu alb, ascultând cu evlavie sfântă Utrenie.

La mijlocul Utreniei Corneliu Gitta, parohul din Gereușa, a cărui persoană simpatică dela început câștigă poporul, predică despre „Sfânta Mărturisire și păcat,” poporul în liniște tainică sorbiau cuvintele predicatorului și după Utrenie cu coștiința esaminate, cu lacrimi de pocăință, pleacă genunchii înaintea alor 9 preoți, cari au început a mărturisii.

Mulți fii rătăciți, cu umilință adâncă cu lacrimi în ochi, își pleacă genunchii înaintea preotului, ca el să le ceară iertare de păcate dela Tatăl ceresc, să sculau mângâiați și fericiți de pacea sfântă ce-o simțește omul când sufletul lui e curat, exclamând: Doamne ție îți mulțămesc că ai primit pocăința mea.

Liturgia să începe la 1/10 oare și după simbolul credinții Ioan Mureșan preotul din Racova predică despre „Sfânta Cuminecatură.”

Tot poporul, cu sufletul curat, împăcat cu Dumnezeu, primesc pe însuș Dumnezeu și cu ochii umezi de o fericire sfântă, să departă fiecare după Sfânta Liturgie, fiecare era prietin unul cu altul, să îmbrățoșau de bucurie, că au putut să fie părtași la o astfel de serbare sfântă.

Însăratul să începe la 3 oare, toți câți s'au mărturisit, au fost de față în număr mai bine de 400. La mijlocul Vecerniei predică protopopul Ludovic Rezei despre „Judecata din urmă.” Tot poporul viu emoționat de oara aceasta grozavă, care va decide asupra sortii lui pe vecie, ascultă cuvintele P. O. D. protopop a cărui voce acum să întăria ca și bubuitul tunetului rostind înfricoșatele cuvinte: „Mergeți dela mine ... acum să domolia ca și murmurul lin a unui părăuș de munte, rostind cuvintele pline de iubire dumezeiască: „Veniți binecuvântați-i ...” fericirea a roșit fețele tuturor, ochii tuturor au rămas și mai departe privind în sus, cătră cerul albastru, unde este adevărata fericire și îndestulare vecinică.

La finea Însăratului preoții împreună cu poporul încunjură biserica de 3 ori, după cari să cântă „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu. ...” Astfel s'au ținut misiunile aceste sfinte din comuna Stăna, cari își vor aduce rodul lor în viața morală a poporului, astfel își vor câștiga preoții iubirea și stima poporului, cari predicând cu zel apostolic cuvântul lui Dumnezeu cu fruntea senină, cu inima liniștită, vor putea stă înaintea dreptului Judecător, când îi va întreba ce a-ți lucrat pe pământ pentru turma care v'am dat-o vouă spre păstorie.

După misiuni, a fost conferință protopopească, în care cu bucurie notez, că proiectul pentru îmbunătățirea sortii văduvelor preotese și a deficienților, prelucrat de Preasfințitul Arhiepiscop Dr. Demetriu Radu a fost primit unanim, exprimându-și toți preoții celea mai adânci mulțămite bunului Episcop.

Să mergem în mijlocul poporului nostru să-i spunem învățătura lui Hristos, și năcurile lui se vor alina, să mergem noi servii lui Dumnezeu, să facem bucurie Domnului nostru, câștigându-i tot mai mulți locuitori

în locașurile Lui sfinte, cari le-a gătit pentru cei ce cred, nădăjduesc, și îl iubesc, pe Dânsul.

Preoți adevărați și misiuni ne trebuesc.

Iuliu Tătar,
capelan al Supurului.

Cetatea de baltă 26 Martie n.

Fost-au timpuri, și nu de mult, când cărările în districtul protopopesesc al Dicio-Sân-Mărtinului erau înțelenite, și în agrii lui creșteau și buruieni rele. Și asta a provenit de acolo, că sămânța, cuvântul lui Dumnezeu, a căzut în petriș și neavând umezeală s'a uscat; sau a căzut între spini și aceia au înecat-o, sau că a căzut lângă cale și paserile cerului o au mâncat; sau că doar terenul nu eră destul de cultivat și lucrat pentru a produce sămânța cea bună aruncată.

Și e fapt constatat cumcă conducătorii din acest tract au avut să lupte mult și cu mari greutate până să aducă lucrurile în alvia lor. Și aceasta se vede și din împrejurările între cari subsistă acest tract și singuraticele parohii. Din 15 parohii ale acestui district, afară de una Boziaș, toate sunt mixte, și nu numai două confesiuni ci trei sau mai multe confesiuni în o parohie.

Din aceste împrejurări e evidentă greutatea susținerii bisericilor, și jertfa mare ce-o aduce poporul mic la număr (în o parohie) pentru susținerea cultului divin; cu atât mai vârtos că afară de una sau cel mult două biserici, celelalte nu dispun de nici un capital, toate spesele se acoper din repartitie pe parohieni.

Și în mare parte, cuget eu că, aceste două împrejurări au fost cauza, de nu ni s'a dat ocaziune ca să auzim ceva și din acest tract.

Azi însă mulțămită lui Dumnezeu, lucrurile s'au întors spre bine, și să arată semne frumoase de înaintare în toate privințele atât administrative cât și morale; cărările înțelenite încep a fi cultivate și bucuria rea să smulge, înlocuindu-să cu plante bune, folositoare.

Și nime nu poate trage la îndoială că la aceste nouă viață, pe lângă preoțimea din tract, a contribuit foarte mult activitatea neobosită a vrednicului conducător actual, care a știut să-și câștige dragostea subalternilor și încrederea parohienilor din district.

În sinodul preoțesc de toamnă a anului 1905, s'a decis ca, sinoadele de primăvară să fie ambulante și împreunate, pe cât se poate numai, cu misiuni populare. Misionari să fie aleși din preoții tractuali.

Începutul s'a făcut la invitarea O. D. preot Miron Dascăl în Cetatea de baltă. S'an început Vineri sara în 23 Martie cu serviciul Paraclisului și introducerea la aceste misiuni. Predici s'au ținut 6. Sâmbătă după Mănecat a vorbit frumos vice-protopopul Laurențiu Pascu despre scopul omului, arătând poporului adunat în număr foarte mare scopul pentru care e creat omul și mijloacele prin cari se ajunge acest scop, ss. taine.

După s. liturgie celebrată de 6 preoți a vorbit preotul Miron Dascăl despre s. mărturisire în termeni foarte populari și folosându-se de asemănări potrivite. Iar după însărat a vorbit Gregoriu Nistor din Boziaș despre s. euharistie, la care ne pregătim prin

mărturisire. Predarea a fost frumoasă și plăcută.

Duminecă la s. liturgie în prezența unui popor cu mult mai numărös ca în ziua precedentă, ne-a descris judecata de pe urmă cu un ton pătrunzător și o predare plăcută și mișcătoare până la lacrimi tot dl vice-protopop. Și cum eră atâta popor și icoana așa de vie, ne părea că ar fi realitate. La însărat a vorbit Miron Dascăl despre răsplata faptelor omului după judecată despre Raiu și Iad. Luni dimineața după cetirea oarelor canonice s'a făcut procesiune în cimiter și sfințirea apei, după care a urmat deslegările morților, cari s'au terminat cu o vorbire mișcătoare a preotului Greg. Nistor despre morminte și legătura noastră cu cei morți.

Vorbirile preste tot au fost bine alese și în legătură una cu alta, epilogul uneia serviă de exordiu pentru următoarea.

Sâmbătă la 1 oară s'a administrat gratis sântul sacrament al ungerii de pe urmă la vre-o 50 de morboși, cari foarte mângăiați s'au întors la ale sale.

Aceste misiuni s'au făcut spre mărirea lui Dumnezeu și pentru a se pregăti poporeni în mod demn și cuviincios la s. și marea taină a mărturisirii, care s'a și administrat tuturor celorce au alergat la preoți. Ca confesari au fost întru ajutor On. A. Almășan din Boian și N. Murășan din Craifalău. Aceste misiuni au făcut bună impresie și asupra celor de altă confesiune.

Tot Luni la 10 oare s'a început sinodul preoțesc, la care s'au prezentat toți preoții afară de doi. Sinodul a decurs în ordine. Chestiile s'au discutat cu viu interes.

N. P.

MISIUNI ÎN GIURGEU.

Corbu, în 2 Aprilie 1906.

În urma decisului sinodal din toamna trecută, în anul acesta misiunile s'au ținut în parohia Corbului. Însinuarea misionarilor și preparativele au fost mult promițătoare, iar rezultatul, seceriș mult, dar puțini secerători.

Misiunile le-a condus M. On. Elie Câmpăan, protopopul tractului, care imediat după greutățile sinodului de primăvară, aleargă pentru a salva onoarea concluzelor sinodali, caracterul misionarilor avizați, și pentru a evita abuzul față de buna credință și alipirea poporului nostru. L-a ajutat un preot din vecinătate și preotul local. Prin urmare munca alor 7—8 misionari, considerând agrul estins a săvârșit-o trei preoți, dintre cari unul a trebuit să-și isprăvească și agendele din parohia sa.

Amăsurat programei, în 30 Martie, sara la oarele 6, fiind mulțime de popor, protopopul după cântarea invocatorului „Împărate ceresc“, espune scopul misiunilor. Le preface „Acatistul“ prescris în sara acea și se cetește molitva pentru mărturisire. Apoi se espune programa zilei următoare, iar până la oarele 10 târziu, mărturisesc toți trei preoții.

În dimineața zilei de 31 Martie, la oarele 6, continuarea mărturisirilor. În biserică se preface „Utrenia“, se predică iarăși despre scopul misiunilor în legătură cu mărturisirea și cu s. cuminecătura, fiind și

mai mult popor de față. Se servește s. liturgie, iar la fine se cuminecă cei mărturisiți. Sosind părintele Mera din Tulgheș, predică despre „beție și necurăție“. După ameazi catechizare cu pruncii de școală, pregătirea și mărturisirea lor. Protopopul vorbește în biserică despre „cele din urmă ale omului“, după care urmează „Inseratul“, iar la sfârșit predică părintele Mera despre „păcat și speciile lui.“ Urmează apoi mărturisiri până la 8 oare sara.

În Dumineca dela 1 Aprilie mulțime nefândatinată de popor. La 6 oare se încep mărturisirile, până la 9 oare. Urmează „Utrenia“ și s. liturgie, după a cărei evanghelie protopopul predică despre „sumeție și umilință“. După ce se cuminecă cei mulți mărturisiți, părintele Mera predică despre „înjurătură“. După perfacerea serviciului pentru cei vii, protopopul spunând din nou scopul misiunilor, spune programa de după ameazi.

La oarele 2 se continuă mărturisirile. Urmează vecernea, predicând părintele Mera despre „rugăciune și post.“ Protopopul espune apoi rezultatul mângăitor al misiunilor, apoi despre datorința creștinilor și față de morți. După cari eșind cu toții în cimiter, se servește părăstasul, iar protopopul vorbește pătrunzător despre „nemurirea sufletului și soartea trupului.“

Urmează mulțumita și espresiunea satisfacției din partea părintelui local Dobrea, după cari se continuă mărturisirile iarăși până la oarele 8 sara.

Luni dimineața în 2 Aprilie se completează — deși afară de programă firul misiunilor prin serviciul divin și cuminecarea celor rămași.

S'a predicat de cel puțin 12 ori molitva s'a cetit de vre-o 20 de ori. S'au mărturisit și cuminecat între 5—600 de creștini, ceace la noi e raritate.

Ioan.

REVISTE.

Budapesta. Țara a intrat în zodia păcii. — Ungurii s'au călcat pe inimă și s'au îndestulit cu ce le dă monarhul. — S'au văzut neputința și s'au molcomit renunțând la toate cererilor în jurul cărora au făcut atâta tărăboi și pentru cari au împins țara la atâta mizerie.

Ou formarea cabinetului a fost însărcinat Alexandru *Wekerle*, presidentul judecătoriei administrative. Membrii cabinetului *Wekerle* vor fi *bărbații conducători ai coaliției*.

Francisc *Kossuth*, ministru de comerț;

Contele Iuliu *Andrássy*, ministru de interne.

Contele Albert *Apponyi*, ministru de culte și instrucție publică;

Contele Aladár *Zichy*, ministru pe lângă Maj. Sa;

Portofoliul *financelor* îl va ținea *Wekerle* însuși.

Ignăție *Darányi*, ministru de agricultură;

Geza *Polonyi*, ministru de justiție;

Hugo *Hoffmann*, ministru de honvezi, și

Br. *Rauch*, ministru croat.

Foaia oficială de Luni publică demisiunea guvernului *Fejerváry* și numirea guvernului *Wekerle*. Publică totodată autograful regesc, prin care să convoacă dieta pe 19 Maiu. Alegerile vor avea loc dela 29 April până la 8 Maiu.

A V I Z.

Biroul comitetului esecutiv al partidului nostru este — pe timpul, cât vor decurgealegerile — în Arad.

Adresa biroului: Dr. Ioan Suciu, Arad, Calea archiduc. Iosif Nr. 7.

Toate știrile referitoare la mișcările electorale din cercuri și comune românești sunt a se trimite pe această adresă a biroului.

Aderenții partidului nostru sunt rugați a ne informa imediat, prin depeși ori epistole espres despre toate, ce sunt în legătură cu alegerea de deputat în cercul lor și a descoperi purtarea poporului și ținuta fruntașilor din comune.

Ceice dorese deslușiri, informațiuni sau îndrumări din partea comitetului nostru, asemenea au a se adresă susnumitului birou, pe adresa indicată.

Să știm unii de alții, iar conducătorii noștri de toți, asta să ne fie naintea ochilor!

În următoarele dăm lista celor ce sunt **Candidații partidului național:**

I. Com. Albe-Inferioare.

1. Ighiu: Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

II. Comitatul Arad.

2. Boroșineu: Dr. Ioan Suciu.
3. Chișineu: Ioan Russu-Șirianu.
4. Iosașel: Dr. Nicolau Oncu.
5. Radna: Vasiliu Goldiș.
6. Pecica: Dr. Aurel Novac.
7. Șiria: Dr. Ștefan C. Pop.
8. Sânt-Ana: Dr. Iustin Marșieu.

III. Com. Bistrița-Năsăud.

9. Năsăud: Dr. Victor Onișor.

IV. Com. Bihor.

10. Aleșd: Dr. Aurel Lazar.
11. Beiuș: Dr. Aurel Cosma.
12. Mărgita: Dr. Valer Moldovan.

V. Com. Cenad.

13. Nădlac: Aurel Șuluț.

VI. Com. Făgăraș.

14. Făgăraș: Dr. Iancu Meșian.

VII. Com. Hunedoara.

15. Baia-de-Criș: Vasile Dămian.
16. Orăștie: George Pop de Băsești.
17. Dobra: Dr. Ștefan Rozvan.
18. Hunedoara: Dr. Victor Bontescu.

VIII. Com. Caraș Severin.

19. Bocșa: Dr. Coriolan Bredicean.
20. Caransebeș: Dr. Ioan Sirbu.

21. Făget: *Antoniu Mocsonyi.*
22. Lugoj: *Dr. George Popoviciu.*
23. Zorlenț: *Dr. Aurel Vlad.*

IX. Com. Sătmar.

24. Șomcuta-mare: *Dr. Ales. Vaida-Voevod.*
25. Megieșul-auriu: *Dr. Ioan Erdélyi.*
26. Crășau: *Constantin Lucaciu.*

X. Com. Siblu.

27. Christian: *Dr. Nicolau Comșa.*
28. Sebeș: *Dr. Liviu Leményi.*
29. Ocna: *Nicolae Ivan.*

XI. Com. Sătașului.

30. Cehul-Silvaniei: *George Pop de Băsești.*
31. Tășnad: *Dr. Coriolau Steer.*

XII. Com. Solnoc-Dobâca.

32. Lăpușul-ung. *Dr. Vasiliu Lucaciu.*
33. Iclodul-mare: *Dr. Ioan Vaida-Voevod.*
34. Ileanda-mare. *Dr. Teodor Mihali.*

XIII. Com. Timiș.

35. Ciacova: *George Breban.*
36. Becicherecul-mic: *Dim. Birăuț.*
37. Lipova: *Dr. Constantin Missiciu.*
38. Receaș: *Dr. Caius Bredicean.*
39. Rittberg: *Ioan Pepu.*
40. Moravița: *Dr. Nicolae Proștean.*
41. Sasca-montană: *Dr. Aurel Novac.*

XIV. Com. Torontal.

42. Béga-Szt.-György: *Vichenție Petroviciu.*

Noutăți.

„*Bristos a inviat!*” Salutăm din toată inima cu această sfântă vorbă pe toți iubiiții noștri colaboratori și cititori.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pe sama bisericii gr.-cat. din Boart, au binevoit a cumpăra Mulțon. Paul Popescu cu soția, un prapor albastru de toată frumusețea, în valoare de 80 cor. Iar pe sama școlarilor săraci, cărți în valoare de 15 cor. Demetriu Bleoca, învățator cu soția, un prapor negru pentru morți, foarte frumos, în valoare de 80 cor. Iar la al treilea prapor albastru de asemenea în valoare de 80 cor. au contribuit următorii buni creștini: Dumitru Opreș Crețiu 10 cor. O femeie evlavioasă 8 cor. Ioan Duca 2 cor. Nic. Hila Roman 1 cor. Nicolae Hurubă 2 cor. Crucian II. Roman 1 cor. Crucian Stănilă 4 cor. Ioan Opreș Crucian 2 cor. Ioan Arimie II. 2 cor. Vasilie Duca 2 cor. Ana Opreș Crucian 1 cor. Ioan Cătana 2 cor. George Opreș G. 1 cor. Irimie Arimie 1 cor. Ana Popescu 40 fil. Nicolae Cătana 2 cor. George Nistor 1 cor. Ioan II. Roman 1 cor. Crucian Bleoca cu soția 4 cor. Ioan Opreș Sânti 3 cor. Sântea Hila cu fiul Nicolae 4 cor. Nicolae Hila V. 2 cor. Dumitru Opreș V. 2 cor. Toma Filip 2 cor. Nicolae Popescu Ioan 2 cor. Ioan Arimie I. 2 cor. Nicolae Opreș G. sen. 2 cor. Dumitru Opreș Vinți 1 cor. Ioan Opreș G. 2 cor. Lazar Opreș 1 cor. O femeie bună 1 cor. Crucian Dragota 1 cor. Dumitru Rachită 2 cor. Nicolae Popescu, cantor 2 cor. Vasilie Opreș 1 cor. Ioan Bleoca Gerin 1 cor. Nicolae Opreș G. jun. 2 cor. O femeie bună 1 cor. Vasilie Badiu 4 cor. Ioan Spechin 1 cor. Ioan Zaharie 1 cor. Nicolae Opreș văd. 2 cor. Maria Todor 2 cor. Dumitru

Stănilă 2 cor. Ioan Stănilă 4 cor. Paladie Opreș 1 cor. Er. Sp. Domn Demetriu Duca, notar. un „Apostoleriu” în valoare de 12 cor. 80 fil. Ioan Duca un „Orologier” cu 7 cor. 60 fil. Anica Opreș a dăruit done ștergare frumoasă. Ana Barb, o față de masă frumoasă. Maria Axente, done invelitoare de toată frumusețea, cusute în mătasă și George Opreș G. cu soția, un patrafir în valoare de 20 cor. Din banii încuși dela popor peste suma de 80 cor. la al treilea prapor, s'au mai cumpărat pe sama bisericii noastre „Psaltirea” în valoare de 3 cor. 28 fil. Octoiul cu Pentecostar cu 3 cor. 60 fil. Prohodul Domnului cu 30 fil. și Paracelisul Maicei Domnului. Astfel și pe aceasta cale se aduce multumită marinosilor binefăcători, implorând dela bunul Dumnezeu, darurile sale avute, peste bunii creștini, poftindu-le sănătate îndelungată și iertare de păcate. Boarta, 21 Martie 1906 — *Ioan Axente, adm. paroh.*

Din Arhidieceză În ziua Bunei-Vestiri au fost hirotoniți întru preoți clericii abs.: *Emil Frâncu*, numit administrator parohial în Cerghidul-mare, *Ariton Păculea* în Slămnici, *Ioan Pușcaș* în Bosna și *Ion Agârbicean* în Bucium-șasa. Felicităm pe Buciumani de achiziția prețioasă ce au făcut!

Din dieceza de Lugoj. Penzia celor 11 preoți deficienți în total va fi de 2410 cor. suma minimă e de 50 cor. apoi de 160, 200, 300 și 400, iar a văduvelor și orfanilor de preoți de 7383 cor. Suma cea mai mică e de 38 cor. cea mai mare de 430 cor. Numărul celor ajutorați e de 54.

„Arcadia”. În legătură cu știrea adusă în nr. trecută despre alegerea pâr. Bunea de membru al societății literare „Arcadia”, însămnăm, că tot acum au fost aleși de membrii pâr. Ambr. Amelli, priorul dela Montecassino, Hugo Geisser, rectorul colegiului grec și vestitul scriitor polon H. Sienkiewics.

Știri personale. Prof. *Alesiu Viciu* dela gimnasiul nostru, petrece feriile de Paști în Istria făcând studii de limbă.

Promotii. *Dionisiu Stoica* a fost promovat la universitatea din Budapesta de doctor în filozofie. Teza susținută cu acest prilej a fost „*Alexandru Vlăduț*”, care a apărut și în o broșură de peste 200 pag în care se analizează activitatea literară a poetului.

— Harniceni tânăr *Victor Gael*, orfan de preot din Salagiu, mântuina cu succes rigorosasele, în 7 crt. a fost promovat de doctor în științele iuridice la universitatea din Cluj. — Felicitări!

Roma pentru Români. Eterna cetate își va arăta dragostea față de Români, dăruind României o reproducție în bronz a lupoicei antice din Capitoliu. Darul acesta îi a trimite cu prilejul aniversării de 1800 dela colonizarea Daciei cu Români.

Congregația comitatului nostru e convocată pe 18 crt. în ședință extraordinară pentru ordinarea alegerilor de deputați.

Anunț literar. Dnii profesori Dr. A. Pteancu și V. Bichigean, dela Năsăud anunță, că au dat la tipar o gramatică și o carte de citire pentru cl. I. și II. gimn. pregătite amândouă scrierile acestea după cel mai nou plan de învățământ; pe la mijlocul lui August vor eși de sub tipar.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

La **fondul subsidiar**: cor. 4. dela Nicolae Coroin Pomoreand;

La **Masa studenților**: cor. 20. dela „Jiana”. Petroșeni, cor. 50. dela „Furnica”. Făgăraș. Dr. Ales. Pop Blaj. 20 cor.; Eugen P. Păcnar B. j. 10 cor.

La **Internatul de fetițe**: Dr. Victor Szmegelski 1 cor. Un anonim 10 cor. Iacob Popa. B. j. 11.10 cor.

Blaj. 11 April n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Asociațiunea la sate. Seria prelegerilor populare ținute de comitetul despărțământului nostru, s'a continuat în cele două Dumineci din urmă, pentru comunele Cisteiu—Obreja în 1 a l. c. și pentru Bucerdea-grânoasă în

8 a l. c. La cea dintâi a vorbit profesorul *G. Precup* despre foloasele învățaturii, profesorul *N. Pop* a ținut o foarte amănunțită prelegere despre cultivarea viilor, și profesorul *Al. Ciura* despre importanța scrierilor pentru popor, cetind de încheiere câteva pagini din „Plutașii” lui Agârbiceanu. La prelegerea a doua a vorbit profesorul *G. Precup*, despre importanța „Asociațiunii” pentru popor, apoi profesorul *Dr. Ambrosiu Chețianu*, a ținut o foarte instructivă prelegere despre folosul și îngrijirea animalelor de casă. Prelegerea a fost împreună cu proiecțiuni de skiopticon, ceea ce a plăcut foarte mult poporului. Ambele prelegeri au fost foarte bine frecventate și poporul a manifestat o deosebită încordare în ascultarea lor. Cu amândouă prelegerile s'au distribuit și o mulțime de cărți în popor. Au mai participat din Blaj la aceste două prelegeri: directorul despărțământului *I. F. Negruțiu*, *Vasile Suciu*, *Dr. Alesandru Pop*, *I. F. Negruțiu* inginerul, *N. Marcu*, *Aur. Vodă* și *Șt. Pop*. Prelegerea proximă va fi la Dumineca Tomii în Pețelca.

Apel. Rog pe toți aceia, cari au dat examenul de maturitate la gimnasiul din Beiuș în anul școlar 1895/6. să-mi comunice până în 18 a l. c. adresele, ca să pot face dispozițiile de lipsă pentru convenirea noastră de 10 ani, care va fi să se țină conțorm pactului nostru la Beiuș în luna lui Mai a. c. Cu dragoste frățească: *Dr. Ioan Papp*, avocat în Brad (Hunyad megye).

Aviz. Subscrisul, ca urmașul lui „băciu Lăia”, în conducerea muzicii blăjene, aduc la cunoștință, că ne-am condus un instructor muzical, așa cât putem face servicii de orhestră a pompierilor din Blaj și putem să facem destul ori cărui angajament, spre ce ne și recomandăm cu toată încrederea. Blaj 12 April 1906 *Adrian Oprea*, capelmaistrul orhestrii.

Petreceri. Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Pețelca. Invită la concertul, ce-l va da cu concursul corului pedagogilor din Blaj, Duminecă în 22 April n. 1906 în localul școlii. Venitul curat este destinat în favorul bisericii din Pețelca.

— Reuniunea română de cântări din Orăștie. anunță pe 17 April n. 1906. (a treia zi de Paști) în sala hotelului „Transilvania” din Orăștie, concert, dat de corul teologilor de a III. dela seminarul din Sibiu. în favorul fondului pentru completarea gimnasiului român din Brad.

Un frumos și folositor cadou de sf. Paști este o poliță de asigurare pe viață în favorul soției și a copiilor sau pentru rudele și amicii, la cari ține tot omul de bine. Și pentru donațiuni filantropice la biserică, școli etc. prin contractarea unei asigurări pe viață. să poate ajunge pe calea cea mai ușoară la un capital respectabil. Spre aceste scopuri atragem atenția onor. cititori la anunțul băncii de asigurare „Transilvania” din numărul de față al foii noastre. — Informații amănunțite se pot cere dela redacția foii.

Posta redacțiunii.

„*Nebunul*”. Nu se poate! Lucrarea D-tale e o nesuccesă încercare de a imita bucata cu același nume alui Petofi.

I. M. Sper că nu te superi, că a trebuit să tăiem începutul, am voit să le facem rând la toți, și acum nu s'a putut.

N. Z. Când vom dispune de spaț vom publica disertația trimisă.

I. P. Mulțumite, cât ne va îngădui spațul.

N. B. Nu cruțați așa hârtia, e destul de ieftină. Scrieți atât de îndesat, cât deabia putem citi.

P. G. A sosit prea târziu pentru numărul de Paști.

Savu Grecianu. Aveți dreptate, deși cuvântul *utopie* nu însămnă deadreptul ceva absurd, ci un lucru foarte frumos, dar foarte cu anevoe de realizat, ori deadreptul nerealizabil. Cât pentru rezonabilitate, cade în primul rând asupra autorului, iar în rândul al doilea asupra redactorului responsabil, prin mâna căruia trec toate manuscritele. „L.” are redactor responsabil; cât pentru director, ar fi o cale prea lungă să mergă fiecare manuscris pe la toți trei.

I. P. Buc. N'am primit nimic.

Partea Literară.

Hristos a înviat!

*În traiul tulbure a lumii se 'nalță un steag de biruință,
Din nou străluce 'n zări de aur văpaia dulce de credință
Șun glas, trecând din țară 'n țară și străbatând din sat în sat
Ne-a spus mângâtoarea veste: »Sculați! Hristos a înviat!*

*Și s'au sculat bătrâni și tineri, purtați de focul sfânt al zilei,
Înviorat a curs șireagul la templul sfânt, măreț al milei,
Șoptind nădejdea zămislită în pieptul chinuit de patimi
Și glăsuindu-și închinarea cu ochi strălucitori de lacrimi.*

*În templul sfânt al învierii se 'nalță un cântec de slavire,
Iar' raza soarelui de aur revărsă un foc de preamărire,
Și sus în valul de lumină își cântă doina lor măiastră
Privighitori întemnițate sub bolta 'nalță și albastră.*

*Iar' jos, din văi ascunse 'n ceață se 'nalță glasuri tremurânde,
Și rugăciuni de mântuire din inimile suferinde,
Dar cântecul măreț, de-aramă, vestește 'n neguri învierea.
Și risipind valul de ceață, le hărăzește rămânerea.*

*La strălucirea de credință s'a dus din suflete ispita,
Iar uneltirea cea vicleană și ura dintre noi perifa.
O dragoste pătrunde pieptul, o sfântă dragoste de țară,
Ce-a isvorit din sărbătoarea Luminei trăitoare iară.*

*— Natura 'ntreagă și-se 'nchină, o Craiu mărit al vieții noastre,
Și marea-și înfioară sinul și 'mbrobodirile-i albastre,
Iar' codrul își doinește slava și-și pleacă fruntea spre 'nchinare
Și sori și stele 'ncremenite se pierd pe veci în admirare.*

*Înalță fruntea ta din țărână, popor crescut în suferințe,
Și te 'ncunună cu lumină, te scaldă 'n focul de credință,
Sosit'a ziua de scăpare, sosit'a ciasul mântuirii,
Întinde inima-ți bolnavă la purtătorul leucirii!*

*Sus! cei pierduți în ceața deasă a sbuciumului greu de viață;
A răsărit în zări de aur slăvita noastră dimineață,
Și în țările albastre stă el, slăvitul Împărat
Și-o zare alteia vestește: »Sculați! Hristos a înviat!*

Arghir.

ÎNVIERE.

.... Iar într-o noapte mohorâtă de
Aprile a sosit dela miazăzi trimisul mult așteptat, și i-a zis pământului:

„Trezește-te! Scoală-te! Deschide urechile tale și ia aminte! Măne-ți va suride soarele, soarele zimbitor, soarele nou al primăverii. — Ai văzut drumul lui atât de tulbure zilele acestea, ai văzut fața lui tristă întunecându-se și ascuzându-se în nouri și în nevăzut. — A fost în dureri cumplite, — s'a luptat cu moartea! Dar a învins-o! Măne îl vei vedea nou și tinăr. — De aceea ia aminte!

„Trezește-ți solii vieții și trimite-i în patru vânturi, să vestească pretutindeni sculara. Ascultă, — și gătește-te! Încununează-ți creștetul și împodobește-ți umerii și brațele și primește pe noul soare.

„Fii gata!”

Și a tăcut trimisul, oaspele dela miazăzi. Și părea că de suflarea lui domoală și dulce s'a reînviat ochiul de jar al vieții, ce durmia aproape de stângere în cenușa ce-l îndesuia spre adâncul pământului — și sângele vieții a început a palpa, a clocoli iar în vinele amorțite ale pământului. — Din văi dosite și din poicene ascunse prin codri au pornit, cântând cu murmur lin, izvoarele, pârăiele, solii codrilor și ai livezilor, vestitorii munților și câmpiilor, solii pământului. Și în graiul lor șoptitor vestiau pretutindenea trezirea, învierea. — Iar pe țarmurii lor s'a trezit viața; un șopot drăgălaș trecea prin frunzele uscate, și ghiocelii cari de mult așteptau, pitiți sub frunze își ridică voioși frunțile, și zimbând fericiți pleacă blând capetele în coace și în colo, în adierea dulce a borii. Pe culmițele de aproape și apoi prin gropenele din jur se ridică scuturându-se de țărna ce i-a înădușit până acum — brebeneii cu brațele deschise larg în laturi, și floricelele, ca o față plină de copilă zimbătoare, scot un „ah” neauzit, plin de mirare, pentru viața ce dintr'odată le împresoară. Iar jos, la marginea codrului de unde se începe câmpia largă, zimbesc, sî-

oase de altă fericire, viorelele. Și auzind arborii clocolit lin al vieții dela poalele lor, duh de viață a trecut prin ei și și-au clătuit crengile; iar mugurii și-au crepat haina, scoțând curioși capetele, să vadă ce e, și văzând au început a se găti grabnic, fiecare în căsulia sa.

Dar colo jos, unde pârăiașul iasă din pădure, două sălcii stau triste, cu crengile plecate spre pârâu. Ele s'au trezit și s'au gătit prea curând și au văzut zile triste și soarele îndurerat ascuzându-se — și pline de durere pentru înșelarea lor, desnădăjduirea le-a cuprins. Iar acum auziau pârăiașul vestind bucurie, îl auziau vorbind despre soarele tinăr al Primăverii și nu știau — visează ori e aievea? — Se pleacă mai tare spre izvor, ascultă cu luare aminte, și nu știu, să-și creadă urechilor? Li-e teamă, să nu se înșele iarăși, și clatină îndoielnice din crengile subțiri...

Și s'a lăsat murmurul soliei deșteptării cu șopot lin peste toată câmpia, și livezile își trezesc sămânțele și colțisorii ierbii iasă și ei de sub scoarța ce li acoperea, și se pleacă zimbând unul altuia.

Iar în zori a fost veselie mare. În liniște sărbătorească așteptă pământul împlinirea soliei ce li venise peste noapte. Și când cele dintâi raze s'au ivit din rumeniirea întinsă în jurul crestelor munților albi, — ca dintr'o suflare a izbucnit în clocolit toată tinăra viață a pământului. În aerul îmbalzat din amestecul de parfumul florilor, verdeața proaspetă a ierbii și viața tinără a mugurilor pomilor și arborilor, — a izbucnit deodată corul nenumărat al oaspeților sosiți dimpreună cu vestitorul de noaptea. Și codrul întreg era o clocolire de melodii pline de puterea vieții, de fluerături măiestrite și de strigări vesele.

... Iar colo pe ridicarea domoală a dealului, pe care se vede împrăștiat satul, într-o liniște dulce crește într'una cercul oamenilor îmbrăcați în haine de sărbătoare, — la ușă bisericuței ce strălucește în curența ei albă. Din lăuntru răsună puternice, împrăștiindu-se în văzduhul limpede de afară,

cântecele de sărbătorire pentru Soarele nou, Soarele vieții, Soarele cel din veac; ca o rugăciune cucernică se ridică vibrările din urmă ale cântărilor către scaunul Soarelui dreptății, care s'a luptat cu moartea și a învins-o — căci a înviat.

Iar soarele primăverii suride vesel — după atâtea zile de durere și de moarte — peste atâtea izbucniri de viață.

N. Ag.

Copilărie.

*Tu colț iubit de primăvară,
Tu cuib de dragi sburdălnicii,
Senina mea copilărie,
Cu basme și cu jucării.*

*Te-ai dus și ne-ai lăsat săd cază
Perdeaua neagră în urma ta,
Azi puilor le cresc aripe
Și singuri pot de acum zbura.*

*Dar cât de greu e drumul vieții,
Adeseori fără cădrari;
Tdiem prin viscol și furtună
Întinsele lui departări.*

*Și arareori pe la respântii,
Când stăm în loc și poposim
La lumea cea nevinovată
Ca floarea albă, ne gândim.*

*Și-am vrea să credem înc'odată
În îngerașul nost cel bun
Ce ne aducea un raiu în casă
În sara dalbă de Crăciun.*

*Ori să pornim în cete dese
În ziua Paștilor prin sat
Ciocnind pdrechii de ouă roșii,
Vestind: Hristos a înviat!*

Elena din Ardeal.

Jurământul creștinilor.

de Fr. Eschert.

*Sus dreapta, frați! Lega-vom jurământul:
Pe veci de veci noi fi-vom frați de-o lege;
Întâiul domn al nost e Domnul Sfântul
Ș'al doilea 'nălțatul nostru rege;
Ne-om întrarma 'mpotriva acelor fiară
Cari vreau să facă neamul nost' să piară;
Furăm cu toți pe această legătură
Pân' la cea din urmă picătură!*

*În mână sabia dreptății ne lăscă,
Ea taie adânc în mârșavele fiară!
Sus frați! Mișei să se prăbusească
În pulvere! și masca să dispară!
Vă 'nflăcăreze 'n astă luptă sfântă
Suflarea nouă ce din liră-mi cântă,
Aceasta-i tot ce am — acesta-i darul
Ce-l voi jertfi, — 'mpodobind altarul.*

*Cânta-voiu, — pân'cea din urmă strună
A harfei și a inimii — s'a frânge,
Ca tunetul în vreme de furtună
Și lin ca boarea ce prin ramuri plânge:
Fiți treji! Zdrobiți sclăvia blăstămată
Ce v'amenință-acum ca nici odată,
Căci v'au înlănțuit cu viclenie răii
Ș'al muncii voastre rod îl sug mișei!*

*Priviți la steagul falnic ce-l păstrară
Strămoșii 'n lupte crâncene cu trudă:
Lașii trădători de neamuri vi-l furară
Cu rușinoase sărutări de Fudă!
Urgisitorii legii ș'ai credinței
Ne calcă 'n prav stindardul biruinței!
Sus frați! Vărsarea-am bălți de sânge,
Dar steagul sus din prav! Noi vom învinge!*

*Pentru această mare luptă sfântă
Ne-am unit noi azi cu juruință
Ca să 'nfruntăm pe cei ce ne 'nspăimântă
Voind să piardă lege și credință!
Fiți gata frați! De-acum să începem dară
Războiul drept cu cei ce ne 'nșelără!
Priviți spre cer! Nu-i tare acel părinte?
La Domnu-i biruința! Înainte!*

Nerian.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

I. Procesiunea.

Pe platoul, ce se întinde la poalele Alpilor, se înalță mândră o frumoasă vilă, reședința de vară a milionarului Huber din Viena. Țăranii din împrejurime au botezat-o „castelul” iar dl Huber o numește „Tivoli”*) prin care numire vrea să indice poziția fermecătoare a aceleia.

Numele din urmă nu conține de loc exagerare. Împrejurările sunt pline de grădini bine cultivate, cari se întind până la vile, ce acoper colinele cu un verde răzător, umplând aerul cu un miros divin. Iar dacă arunci privirea mai departe, vezi un șes roditor, unul dintre cele mai roditoare ale Austriei.

O țarină imensă se resfată la razele

*) Tivoli este un orășel nu departe de Roma. Pentru frumuseța locului, aici își zideau vechii Romani vilele lor. Până în ziua de astăzi se dă numirea aceasta grădinilor publice destinate pentru petreceri.

feritelor sămănături alternativ cu galbenul fără pretenție al rapiței. Grupuri de arbori resfirați în toate părțile, anunță dragostea soarelui de primăvară, strălucind verdele ducitorilor pentru cultivarea pomilor. Multe sate și curți izolate, ale căror căi de comunicație travorsează șesul, asemenea unor pânze albe, intrerup în mod plăcut câmpiile îmbelșugate. Un rău curge deacurmezișul când în linie dreaptă, când în curbături poetice. Dincolo de râu, la o îndepărtare de mai multe oare, să înalță niște stâlpi negri de fum, cari să reslătesc în liniștea vântului și rămân planând deasupra orașului, — o nuanță urâtă în tabloul plin de strălucire și de raze.

Pe terasa vilei ședea la dejun domnul Huber, un barbat robust cu obrazii rumeni și trăsături simpatice; el eră în floarea vieții.

Bogăția nu și-a câștigat-o singur ci a moștenit-o dela tatăl său, marele comersant Iosef Huber, al cărui unic fiu era. Fără griji trăia milionarul din rentele averei sale, în liniște completă, departe de ori-ce agitație politică,

„Pentru certuri politice”, n'am să-mi stric pofta de mâncare, zicea dl Huber.

Această lipsă de interes pentru viața publică era, fără îndoială, o mare greșală din partea pacinicului milionar, căci dacă se deslănțuesce lupta pentru bunurile supreme ale omenirii, nimenui nu-i e permis să stea în neactivitate.

După putințele sale fie-care trebuie să lupte ajutând să iasă cauza bună la isbândă decă nu vrea să dea samă odată despre viața sa și se fie condamnat ca slugă necredincioasă. Dar domnul Huber nu se gândia, că trândăvia este un păcat de moarte, iar indiferentismul condamabil, atunci când Christ și Antichrist s'au încăerat în luptă.

De sine să înțelege că acest bogătaş își avea și el pasiunile sale particulare.

Înainte de toate, el iubea banchetele picante, ce se dădeau la loja francmazonică „Aurora”. Dl Huber era adecă membru al celui mai puternic ordin al prezentului, fără să aprecieze însă însemnătatea și scopurile francmasoneriei și fără să le cunoască chiar în toată întinderea lor. Ca om pacinic se număra și el între frații mănători, băutori și plătitori, cari formează gradele cele mai inferioare în rang și știință.

Acești inofensivi frați se numesc Iohannesbrüder sau „frații albaștri” din cauza șurțului lor tivit cu albastru, pe care-l poartă la sedințele logei. Și fiindcă milionarul prețuia foarte mult vinurile și mâncările bune, și fiindcă ori-ce „muncă” în loje se încheia câte cu un ospăț, el nu negligea nici-odată, cu deosebire iarna, de a lua parte la adunările „fraților”. El știa, că cei inițiați, sau cavalerii gradelor superioare lucrează mai mult decât albaștrii sau gradele inferioare; tot așa cunoștea el și importanța activității francmasonilor. Cu toate acestea nici invidia nici ambiția lui nu erau atinse prin acestea. Bogăția, de care dispunea, îi permitea să facă sacrificii însemnate pentru scopurile ordinului, iar în schimb avea considerația „fraților”, a căror prietinie, împreună cu bucatăria lojei, îi mulțumea pe deplin.

Al doile la masă, tot un vienez, avocatul dr. Lug, forma contrastul cel mai pronunțat al amabilului Huber. Avocatul era înalt și uscățiv, cu trăsături aspre și ochi ageri, din cari se oglindea un spirit activ.

O barbă neagră îi împrejmuia fața, a cărei formațiune trada numai decă pe jidovul. Lug era și el francmason, dar nu frate albastru, ci cavaler grad superior, inițiat în multe mistere ale ordinului.

Stând ei așa la dejun, observau un lucru, ce se petrecea pe șes.

Din satul apropiat Schwanheim eșia o procesiune, care înainta încet pe câmpie, cântând și rostind rugăciuni. În fruntea convoiului mergea un tânăr în vesmânt alb, purtând în mâni semnul triumfului credincioșilor, crucea, al cărei argint strălucea la razele solare. În stânga și dreapta fălăiau două prapore. Apoi veneau două serii lungi de elevi, apoi fetele și feciorii îmbrăcați în haine de sărbătoare și pe urmă corul bisericesc, ale cărui cântări să auziau până la vilă.

În mijlocul acestui convoiu era preotul, îmbrăcat în odăjdii aurite. Mai erau o mulțime de bărbați și femei, cari toți se rugau, cerând binecuvântarea cerească asupra holdelor.

Dar nu numai credincioșii se rugau și cântau, ci și cântăreții cei cu aripioare se amestecau în cor: Pițigoi și scatii se luară la întrecere, ciocăria se avânta spre ceriu, făcând să răsune aerul de trilurile sale, iar pitpalacul dădea tactul la acest concert de păsări. Chiar și lanurile și florile luau parte la glorificarea Creatorului. Florile își exalau mirosurile lor și curenturi fotregi de mirezme se alintau pe deasupra sămănăturilor galbene de rapiță, iar grânele purtau la razele solare un vesmânt strălucitor argințiu.

În diferite puncte ale procesiunii se legăneau în aer, aninate de prăjini înălțate vâpsite, praporele și stindardele împodobite cu imaginile Mântuitorului, a Maicii Domnului, a hramului bisericii din Schwanheim și a altor sfinți. Acestea împrumutau convoiului aspectul unei expediții de războiu, întreprinse de biserica militantă. În realitate procesiunea nu era alta, decă o luptă de apărare în potrița elementelor dușmănoasă. — Vara, țăranii aveau adeseori ocaziune a observa pericolul, ce se arată dinspre munți în forma unor nori de vijelie amenințând cu nimicire recolta de pe șes. Și când se coboriau acele masse mohorite din munți la vale, tunând și fulgerând și urmate de viscole, cari desrădăcinau arborii, și de grindina, care prefăcea câmpiile într-o pustietate, atunci își frângeau bieții oameni plângând mânilor. Nici o putere pământescă nu putea să oprească acele dihanii, numai Tatăl cel atotputernic putea să-i scutească pe credincioșii săi. Iată de ce creștinii ies la anumite timpuri în țarină, ca să ceară dela cel de sus apărare și scut împotriva stricăciunilor ce le-ar putea pricinui elementele. Și fiindcă după convingerea evlavioasă a credincioșilor, numai copiii ascultători sunt vrednici de ocrotirea cerescului părinte, de acea procesiunile religioase oferă prilej și pentru propuneri folositoare cu privire la îndreptarea vieții.

Convoiul s'a oprit pe un pripor, unde era ridicată o cruce de piatră. Întreaga comună îngenunchia împrejurul crucii, iar preotul dădu binecuvântarea asupra sămănăturilor și cetă rugăciunile rânduite de biserică pentru îndepărtarea viscoalelor, fulgerilor și pentru ferirea de ciumă și războiu. Apoi se puseră cu toții în ordine și se întoarseră pe altă cale spre comună, cântând și rugându-se.

Amândoi domni de la masa de pe verandă observară procesiunea de pe câmp dar fiecare cu alte sentimente și impresii. Pentru milionar această ceremonie bisericească era o priveliște frumoasă care-i plăcea. El ascultă cu un fel de mulțumire cântecele solemne, cari animară pe un moment câmpiile îmbelșugate. El auzia sunetul melodios al clopotelor și se uită cu drag la praporele și stindardele fălăitoare, la mulțimea cucernică de credincioși. Pe fața lui să vedea un zîmbet de plăcere sufletească.

Din contră privirile avocatului Lug se întunecară. Ceeace înveselia pe proprietarul vilei, aceea pentru avocat era un obiect de ocară și dispreț. El își aprinsă o țigară și sufla mănios rogoale de fum.

„Asta mi-a plăcut“, zise Huber după ce dispăruseră ultimele serii ale convoiului. „Procesiunile, ce le vedem pe scena teatrului nu sunt nici pe departe așa atrăgătoare, fiindcă sunt artificiale și ridicole. Aici din contră este totul natural și adevărat!

„Da, — aici a strălucit credința deșartă în toată golăciunea ei!“ răspuse jidanul. „Ce însămi propriu zis această comedie?“

„Țăranii și-au recomandat sămănăturile lor ocrotirii cerești!“

„Ce prostie!“

„Mai domol domnule Doctor“ zise Huber zîmbind. „Poporul ales al lui Dumnezeu jidovii, așteptau dela procesiuni încă și mai mult. Ei au umblat odată șapte zile de a rândul cântând, rugându-se și suflând din trâmbițe împrejurul orașului Iericho, până ce i-s-au dărâmat zidurile.“

„În adevăr, a a spune cartea basmelor, Biblia,“ răspuse Dr. Lug. „Este o rușine pentru mintea sănătoasă, că după mii de ani, tot își mai are aderenții săi o credință atât de nebună. — Cum se numește acel sat?“

„Schwanheim, un sat, în care locuiește un popor foarte bun. Schwanheimenii sunt mici proprietari, oameni sărguitori și cinstiți, cari țin foarte mult la onoarea și la frica lui Dumnezeu. Ei se mai ocupă pe lângă agricultură și cu cultivarea viilor. Vinul roșu de Schwanheim este căutat. Țăranii trebuie să fie foarte harnici, dacă vreau să poată plăti toate birurile și să le mai rămână câte ceva și pentru casa. Satul are o mie două sute de locuitori, un paroh, două școli, numai un birt și nici un derbedeu sau pungăș, — ceeace pentru mine, vecinul lor cel mai apropiat, este un lucru foarte plăcut.“

„Cum așa?“

„Așa, că mie nu mi-se fură și nu mi-se strică nimica. Din toamnă și până-n primăvară, vila este nelocuită, — cea mai bună ocazie pentru niște răi vecini să sară peste zidul grădinii, să fure și să jefuiască. Nu pot să mă jeluesc, că mi s'ar fi stricat vre-odată ceva, de furt nici mai vorbesc. Iubitul meu Tivoli stă sub paza poruncilor lui Dumnezeu, căci Schwanheimenii sunt buni creștini.“

„Nu pot suferi, când cineva îmi laudă superstiția religioasă,“ răspuse Dr. Lug. „Niște oameni luminați și culți vor ataca tot așa de puțin proprietatea D-Voastră.“

(Va urma.)

Spicuri.

Cetim în „Renașterea“ ce apare în Caransebeș, următoarele constatări prețioase:

„Scriitorul acestor șire a fost a doua zi de Paști într-o biserică greco-orientală română din tractul Vârșetului, și fiind poftit să cânte irmosul, a promis a satisface invitații; dar spre cea mai mare uimire, a trebuit să înceapă cântarea la semnul dat din partea preotului, *îndată după s. Evangelie*; iar sfârșindu-se liturgia, a întrebat pe respectivul preot, că pentru-ce i-a dat semn să înceapă irmosul îndată după evangelie, i-a răspuns preotul, că pe acolo așa este datina, să se facă liturgia mai de mulțori peste an, și că aceasta se cheamă *liturgia mică*, iar în alte locuri *ceasuri*.“

„Într'altă biserică de ale noastre din tractul Făgetului am mers iarăși cu preotul să facem serviciu divin, și îndată a început preotul „că sfânt ești Dumnezeu nostru etc.“ apoi a urmat apostolul, evangelia și cealaltă liturgie, de utrenie nici vorbă. În multe comune de-ale noastre am văzut apoi, că preoții noștri vin să facă serviciul divin în Dumineci și sărbători nu de acasă, ci dela birt cu țigărele ori lula 'n gură până la ușa bisericii; ba unii famează chiar și în biserică și în decursul serviciului dumnezeesc.“

Datorințele bărbaților.

(Continuare.)

Iubirea aceea, care să întemeiază pe cunoașterea datorințelor, care dorește pacea, iubirea religioasă, iubirea virtuoaasă, asta să fie ceea-ce împreună pe soții de căsătorie. Iubirea aceasta, nici nu să mărește, nici nu scade dar ține până dincolo de mormânt. Da, bărbaților, nu vă iubiți femeile cu iubirea simțuală, carnală, ci iubiți-le pe lângă toate scaderile lor, pentru-că asta-i porunca lui Dumnezeu, asta-i datorința voastră. Aduceți-vă apoi aminte, că femeile voastre nu vi-s servitoare, nici roabe! Dumnezeu a zidit pe Eva din coasta, nu din piciorul lui Adam, ca să însemne prin aceasta, că locul femeii e alături cu bărbatul, va să zică aproape de inima bărbatului, nu însă la picioarele lui. Sunt așa dară vrednici de tot disprețul acei bărbați, cari să poartă rău cu soțiile lor. Cea dintâi, cea mai sfântă datorință a unui bărbat creștin, e să-și ferească zilele vieții. De aceea nu-i vrednic să se numească soț de căsătorie acel bărbat rău și dur, carele totdeauna și mai ales în stare de beție se poartă cu soția sa ca un tiran, ca un despot, strigă la ea, a injură, ba o și bate. Cugetă-te însă tu tiran, fără inimă, ce ar fi când tu însuși ai tremura în toată ziua de frica soțului de căsătorie și cu toate acestea ai trebui să-i păstrezi credința până la moarte! Cum ar fi atunci viața ta și cât ai putea-o suferi? Dacă femeia chinută în felul acesta odată va zăcea fără suflare, o atunci poate și bărbatul nemilos va scăpa o lacrimă de durere. Și oare cine a fost acela, care a adus-o la marginea groapei? Pe al cui suflet rămâne păcatul, chinurile de moarte? *E îndatorat* mai departe bărbatul, să se îngrijască în deosebi de nutrirea, îmbrăcămintea și celelalte lipse de toate zilele ale soției sale.

Anume când e bolnavă, trebuie să o mângăie, să-o îngrijască. Mai departe trebuie să poarte griji și de celea sufletești ale soției sale. Doar însuși scopul cel mai de frunte al căsătoriei e, ca soții să se întărească împreună în virtute, în frica lui Dumnezeu, și împreună să tindă la fericirea de veci.

Dacă așa-dară o femeie nu-și prea baze capul cu datorințele ei religioase, e dator însuș bărbatul să o îndemne la punctuositate, la acurateță în privința asta. După-ce însă femeile de regulă sunt mai cucernice decât bărbații și astfel n'au lipsă de îngrijenare, urmează de sine, că datorința bărbaților stă mai mult în aceea, ca să lase cel puțin timpul de lipsă femeii sale, pentru a-și putea face rugăciunile, pentru a cerceta s. liturgie, pentru a să împărtași cu sfintele taine. — Bărbatul mai de parte e:

2. T a t ă,

și ca atare are o mulțime de alte datorințe, mai grele și mai mari, față de copiii săi. Trebuie să bage de seamă ca nu cumva femeia sa să săvârșească lucruri grele pe timpul, când e împovărată, mai ales să n'o lase să poarte poveri mari, și astfel să-și strice ei și fiitorului copil. Să se ferească, ca nu cumva să o năcăjască, s'o facă să se mânie, s'o întristeze, ori chiar s'o bată. Nu sunt rare cazurile, când femeia naște prunc mort. Dacă tatăl e pricina acestora, atunci fără îndoială el e ucigașul copilului său. El și-a neis într'adevăr fiul nu numai trupește, ci și sufletește; pentru-că un copil nebotezat nici odată nu va vedea fața lui Dumnezeu. O, ce faptă înfiorătoare, nefârșită de înfiorătoare! Bărbatul să va îngriji mai departe ca femeia să nu ia copilul la ea în pat peste noapte, până-ce n'a trecut de un an. Cu atât mai vârtos, că prin greșala aceasta nenmărați, copiii au fost înadușiți.

Grijiți mai departe, să nu simți copiii vostri lipsa îmbrăcămintelor și a hranei, în vreme ce voi cheltuiți banii în crișme. Cugetați-vă la viitorul copiilor vostri, pregătiți-le o moștenire cuviincioasă, dați-i la școală, la măiestrie, sau la ori-ce altă carieră cinstită!

Împreună cu soțiile voastre, învățați-vă copiii de timpuriu să-și facă semnul sfintei cruci și rugăciunile obicinuite. Trimiteți-i regulat la școală și îngrijiți-vă să-și învețe cu sîrguință lecțiile. Întrebați-i: despre ce a predicat preotul în biserică și îngrijiți-vă să li-se întipărească adânc în inimă adevărurile mântuitoare ale s. noastre religii. Nu suferiți cu nici un preț ca copiii vostri mai mărișori să petreacă afară de biserică în vremea s. liturgii, ori să iasă afară în timpul predicii. Nu-i lăsați să se întovărășască cu copii rău crescuți! La nici o întâmplare nu-i iertat mai departe să culcați cu voi într-o chilie, ori într'un pat pe copii mai mărișori. Cu atât mai vârtos, nu-i iertat să doarmă copiii vostri într'un pat cu surorile, ori și mai puțin cu servitoarele. Câți copii vrednici de compătimire nu și-au pierdut în felul acesta încă din frageda tinereță comoara neprețuită a nevinovăției! Când în sfârșit copiii își vor părăsi casa părintească, ori pentru a urma la școlile mai înalte, ori pentru a învăța ceva măiestrie,

ori pentru ași câștiga pâinea de toate zilele ca servitori, cercați mai întâi ce fel de oameni sunt aceia, între cari vor avea să petreacă de aci încolo, și vă îngrijiți să se poarte și aici bine!

(Va urma.)

„Păstorul sufletesc“.

— O supărare fără motiv. —

În unul din nrii trecuți ai foii noastre, colaboratorul nostru A. Popa, a criticat numerii deja apăruti din „periodicul de predici Păstorul sufletesc“, și amărit mai ales pentru limba rea, în care sunt scriși cei mai mulți articoli, a adus sentința, — se zicem: prea aspră, — că așa cum se prezintă P. S. cu defectele acestea, nu mai are rațiune de a fi!

Pentru aceste vorbe s'a pornit o adevărată furtună asupra capului nostru. Furtună, care amenința cu descărcări electrice. Nu ne-am pierdut răbdarea. Am pus unul lângă altul articoli primii și singur unui prietin preot, care părea mai supărat, i-am scris câteva șire de împăcare.

Acum am crezut să ne spunem cuvântul în această chestie, pe care dela început o clasificăm de supărare nemotivată. Se constatăm faptele cum s'au întâmplat: Am înregistrat cu bucurie apariția P. S. — am publicat în foaie în întregime prospectul, deși era foarte lung, am spus un cuvânt de laudă despre nizuința fraților preoți și dacă după apariția alor trei numerii am cotezat să criticăm, ... am comis o crimă.

Dar pentru Dumnezeu, în ce a culminat critica? În necunoștința limbei românești! Și cine ar putea spune cuvânt împotriva? Am avut dureroasa experiență să constat, cât de mult se neglijează în familiile preoților din dieceza Gherlei limba românească în favorul altei limbi străine și chiar tineri din cea mai nouă generație, mai bucurios vorbesc altcum, numai românește nu! Și pare că până la un punct au drept! Unde ascultă studiile gimnastice fitorii preoți? tot la străini; puțin la Năsăud și câte unul la Beiuș și Blaj. În teologie să știe apoi, că prelecțiunile numai românește nu se fac, De literatura românească: de Coșbuc, Sadoveanu, Iosif, Iorga, Goga etc. poate vor fi auzit; să fi cetit publicațiile cuiva abia cred. De unde dar vor putea gusta dulceața limbei și farmecul franei românești, așa după cum o întâlnim în scrierile fraților de dincolo? de unde să cunoască munca istovitoare a noului curent: „Sămănătorul“, „Făt frumos“, „Viața românească“?... Și cu toate acestea frații se scandalizează, când li-se face imputare, că nu știu românește! Cetiți fraților „Gazeta“, „Răvașul“ și „Telegraful“ și vă convingeți, că toți constată același defect, toți vă felicită pentru nisuiința voastră dar toți vă sfătuiesc să grijiți mai bine de limbă, acum mai ales, când și noi cei de aci am făcut un pas gigantic în privința aceasta.

Fii liniștiți, lucrați înainte în direcția ce ați început și... Dumnezeu cu noi. Iar frații, cari au sărit întru apărarea P. S. binevoiască a nu mai insista pentru publicarea responsurilor, pentruca astfel pacea să fie în inimile tuturor; să iertăm toate pentru înviere!

Bibliografie.

„Roadele milei creștinești“.

Trăim în veacul umanizmului, când toate societățile civile se străduiesc a ușura sarcinile, a alina durerile, a șterge lacrimile. Se constituiesc societăți de binefaceri de tot soiul. În unele state din considerațiuni umanistice, s'au șters pedepsele de moarte; ba ce e mai mult în Italia s'a adus în anul trecut o lege, în urma căreia făcătorii de rele nu se pedepsesc decât în cazul, dacă din nou ar cădea în vre-o crimă, adică se pedepsesc numai criminaliștii recidivi. Se ridică spitale, azile pentru băieți orfani și bătrâni neputincioși. Acestea toate sunt bune într'una însă greșesc cu amar. Umanizmul zilelor noastre iubeaibut de francmazonism, eliminează din socotelile sale pe Hristos. Și urmarea? Sarcinile omenimei în loc de a se ușura, devin mai apăsătoare, durerile se amortează numai, nu se alină, lacrimile se șterg numai la aparință. De aceea vedem, că cei mai mulți făcători de rele, eștiți din temnițele atât de moderne, în celea mai multe cazuri se reintorc iarăși acolo; de aceea auzim, că bătrânii din azile își curmă viața; de aceea se constată, că în loc să scadă fărădelegile în urma legilor atât de umane, cresc zilnic. Cauza e: nu-i Hristos, care să țină farul luminos omenimei, ajuase în întunecatul păcatului, nu-i Hristos, care să ușureze sarcina celor îngreunați peste puteri. Nu-i Hristos, pentru că-l alungă din inima omenimei cu învățături pline de venin, aducător de moarte, iar unde cu vorba nu pot izbui, se folosesc de armă, de miliție, de profanarea bisericilor ș. a.

Dar iată, că pe când societatea fără de Dumnezeu, apucată pe povârnișul piezis al orbirei sufletești să prăbușește din ce în ce în vârtejul nelegiuirilor, să ridică ca din povești o biserică frumoasă în mijlocul Italiei corupte la noalele Vezuului isvoritor de foc. Și în jurul ei să clădesc edificii mărețe, palate pompoase, menite nu pentru boieri și fruntași, menite pentru a scuti și crește fi și fiecele făcătorilor de rele, a acelora, pe cari i-a ajuns mâna pedepsitoare a societății. Pe coperișele acestor clădiri puternice se ridică crucea, iar în inima celor ce petrec în ele, locuiește Hristos. Și minune! Întemeietorul și conducătorul acestor institute e un laic, care cu nădejde tare în Dumnezeu, și caritate cu adevărat creștină, cotează a da pept cu greutatele materiale, dar mai ales cu împotririile morale ale oamenilor de știință. Lumea se miră, învățații îl compătinesc, el însă se roagă, muncește și iubește în Hristos și ajunge de cucerește inima lumii mirate și răstoarnă teoriile seci ale savanților, prin Hristos cel alungat cu armele din Franța. Sute de copii lipsiți de sprijinul moral și material, respinși de societatea „umanitară“ primesc creșterea cea mai nobilă între aceste sfințe ziduri, încât fiii claselor înalte nu se feresc a să înfrăți în prima s. Cuminecare cu pruncii criminaliștilor ordinari, și familiile celea mai distinse aleargă aici spre a lua și a adopta fetele părăsite ale oamenilor de rând și urgisiți.

Acestea sunt „roadele milei creștinești“, pe cari într'un chip mișcător ni-le povesteste pâr. Teodor Câmpian în cartea sa apărută de curând. Autorul, care însuși a văzut aceste minuni ale veacului nostru necredincios, își stoarce lacrimi din ochi prin căldura, convingerea și sinceritatea espunerii. Aievea în întregă cartea nu știi ce să admiri mai mult: să admiri oare puterea peste fire a s. noastre religii, ori dragostea neobosită a avocatului Bartolo Longo, sau

să admiri duioșia, în care autorul cărții predă celea esperiate de dânsul. Atâta e sigur, că te răpește și te face să te închini Aceluia, în numele și cu ajutorul căruia să produc aceste roade ale milei creștinești. Ceteindu-le involuntar și-se deschide inima și și-se deschide punga, spre a contribui și tu la opul de caritate neajunsă, întemeiat de adv. Bartolo Longo. Și fiind-că s'a luat propusul de a ridica și la noi o atare casă, asil pentru băieții și totodată moralizătorii întemnițaților — cred tare, că în urma dărnicii românilor de inimă, timpul va realiza acest sfânt propus. Bunul Dumnezeu o să ne ajute!

Suntem și trebuie să fim deci cu mare recunoștință autorului, dlui Teodor Câmpian, care ni-a desvâlit acele minunate roade ale religiei noastre aduse din ceriu, și încă ni-le-a desvâlit cu atâta gingășie și într'un chip atât de măiestru; și trebuie să fim cu recunoștință dlui Dr. Elie Dăianu, care luând asupra sa sarcina editării acestei cărți, ne-a dat prilej de a o gusta în limba noastră dulce, și ne-a îmbogățit literatura cu un op „unic în literatura lumii“.

Simeon Gocan.

Dr. Siegescu József:

A román helyesírás története.

Di Iosif Siegescu, profesor gimnastial în Budapesta, a scos în zilele acestea de sub tipar — pecum s'a anunțat în unul din nrii trecuți al „Unirei“ — o carte de un deosebit interes, în care tratează fazele, prin cari a trecut ortografia românească până în zilele noastre. Cartea se estinde pe VIII. + 284 pag. și să presintă frumos.

Începe cu cele mai vechi monumente de limbă și atinge chestiunea de mare importanță, că oare românii folositu-s'au la început în scriere de caracterele latine (Densuşan Ar. Lambrior), sau că începutul scrierii române au fost buchile civile, pe cari le-am imprumutat dela bulgari, și încă în veacul al XII. Autorul e de convingerea, că românii au scris mai întâiu cu litere cirile, nu numai pentru că toate monumentele cele mai vechi sunt scrise cu cirile, dar și pentru că valoarea cirilelor din textele române este aceeași ca a celor bulgare; după cum să vede din felul de scriere a codicelor mai vechi, pr.: Voronețian, Pălia dela Orăștie, Dosoftei: Paaltirea în versuri. Viața și petrecerea sfinților, Biblia dela București, a căror texte le presintă în facsimil, Ienache Văcărescu a încercat să reducă literile din alfabetul ciril și anume aceea, a căror valoare fonetică e superflua. Tot la simplificarea alfabetului ciril a lucrat și Eliade Rădulescu, a cărui ativitate însă cade în era curentului latin.

Era de tranziție, eră deja începută și multele litere latine, cari s'au introdus în scrisoarea cirilă au pregătit calea alfabetului latin, care în 1860, prin ordinul lui Cuza s'a introdus și oficial.

Face apoi istoricul scrierii cu litere latine, amintind diferitele influințe, cari au fost hotăritoare la introducerea lui definitivă.

Polonii au influențat mai întâiu scrierea română, după cum arată cunoscutul „Tatăl nostru“ alui Luca Stroici și încă în veacul al XVI-lea. În veacul al XVII-lea Vito Piluzio, călugăr minorit italian, a scris un catechism românească-italienesc tot cu litere latine.

În veacul al XVII-lea gramatică lui Klein codifică regulile scrierii latine pe bază etimologică. De la rigorismul acesta etimologic se abate întru câțva sistemul lui Șincal în ediția II. a aceiași gramatici, când admite și unele sunete, fără considerare la etimologia lor pr. é în loc de ea, â pentru semnarea sunetului nasal. th = t. sh = ș. Petru Maior se abate și mai mult dela sistemul lui Klein și introduce o scriere mai lesnicioasă. El introduce ç, q, t, ș, é = ea, ó = oa și în urma acestei înlesniri să și observă o înclinare tot mai mare, spre a introduce definitiv scrierea cu litere latine. Să mai amintesc câteva îndreptări în sistemul lui Klein din partea lui Budai-Deleanul și Kördösi, cari însă n'au avut nici o însemnătate. Prea mare importanță i-să dă cărții lui Treb. Laurian, Tentamen criticum, care pe cum știut este în filologia română, a fost trecut cu vederea.

Cu Cipariu să începe o nouă eră în filologie română el inaugurează principiul istoric în ortografie. După îndelungate lupte a ajuns sistemul lui Cipariu a domina cu ușele restricțiuni și academia din București, până ce membrii aceleia conduși mai mult de un spirit practic, decât de adevărată istorică tot mai mult s-au abătut dela principiul etimologic și astăzi înclinarea în spre a scrie fe-care sunet cu o literă corespunzătoare este evidentă.

Acesta este cuprinsul pe scurt al cărții dlui Siegescu. Ceva nou, ce ne presintă dl Siegescu în cartea sa, este influența scrierii magiare asupra celei românești. Primele urme să află într'un catechism, tradus de pe latină de Ștefan Fogarasi în 1648. În 1674. Mihail Halcius, în cunoscuta odă contra Pariz Pásai, de asemenea se folosește de ortografia magiară, și în 1697, psalmii traduși pentru românii reformați de Viski János fost reformat în Boldogfalva, mai multe fragmente din veacul al 18-lea, evangeliile lui Biró David pe Duminecă și sârbători și Baetracomomachia lui Csokonai, tot dovezi grave, că scrierea magiară încă a avut un rol oarecare în introducerea alfabetului latin.

Din textele cele multe și registrul cărților înscrise și folosite de autor, să vede că a consultat tot ce s'a scris în literatura română și străină în această materie. E o lucrare conștientă de minuțioasă și aproape nu este o afirmare, ce nu o ar justifica autorul prin citate din diferite scrieri. Ceva e numai, ce nu înțelegem. De ce începe istoria directă fonetică cu Molná? Molnár n'a voit ca felul lui de scriere să devină sistem, ci a scris gramatică și numai spre a combate pe Sulzer, care acuză pe Klein, ca gramatică și felul lui de scriere este wilkürlich und gegen die walachische Aussprache. Aceasta e numai o eroare de împărțire, care de loc nu detrage nimica din valoarea scrierii, una din cele mai bune cărți, ce ies astăzi de sub tipar. Cine vrea să cunoască toate fazele, prin care a trecut scrierea românească, fără a cunoaște cartea dlui Siegescu, a făcut numai un lucru de jumătate.

„Moda Nouă Ilustrată“

Sub acest titlu apare de câteva luni în București o revistă de familie, care năzuie să ia locul revistelor străine ce apar în atât de mare număr la noi, prin eleganța cu care se prezintă din punct de vedere al clișeeilor de modă și al tiparului, precum și prin varietatea materiei ce conține.

Aparând de 2 ori pe lună, la 5 și 20, revista *Moda Nouă Ilustrată* dă pe fiecare număr modelele celor mai elegante, cochetă și extra-sic toalete, pălării, mantale, pelerine, bolero-uri, jachete, bluze, costume, „tailleur“, „robe de chambre“-uri, etc., modele pentru lucru de mână, broderii diverse, garnituri de

toate soiurile, și nu uită nici pe drăgălașii noștri copii, dând modele de rochițe, hainuțe, pălărioare, etc., pentru fetițe și băiețași.

De câte ori nu se simt femeile în încercătură, neștiind ce model de rochie să-și aleagă, neavând un indicator sincer! *Moda Nouă Ilustrată* le dă posibilitatea de a-și alege ce e mai frumos, mai elegant și mai modern din toaletele ce au a purta, precum și pălăriile ce corespund gustului sezonului.

Afară de aceasta, *Moda Nouă Ilustrată* conține o materie bogată și interesantă cu deosebire clasele femecești. Așa, de pildă, cuprinde în fiecare număr o „Cronică a Modei“ prin care se arată schimbările ivite în capricioasa modă în ultimele zile; o „Carte de Aur a Femeii“ prin care se indică cele mai prețioase sfaturi ce trebuie să urmeze femeile întru îngrijirea trupului și frumuseții lor; sfaturi casnice, rețete pentru igiena frumuseții, o novelă interesantă, cugetări, poezii, anchete cu privire la chestiuni referitoare la femece, ca: „La ce vârstă e bine să se mărite fetele?“ „E de preferat un bărbat tânăr și sărac sau unul bătrân și bogat?“ diferite jocuri de familie: șarade etc.; Concursuri de frumusețe, la care participă toate cetitoarele.

De menționat că, cu fiecare număr *Moda Nouă Ilustrată* împarte, absolut gratuit, cetitoarelor sale în timar, care poate servi de minune la croirea tuturor vestimentelor ce compun garderoba feminină.

Abonamentul fiind numai 4 lei pe an, o sumă ridicolă față de imensele cheltuieli ce le are editorul acestei excelente reviste feminine, e datorită tuturor femeilor să se aboneze, spre a încuraja astfel o publicație românească și, în același timp, folosindu-și prin nenumăratele modele de toalete moderne ce i-le oferă revista, interesanta materie, precum și tiparul absolut gratuit.

Cu această călduroasă recomandare, îndrăgim adresa administrației revistei *Moda Nouă Ilustrată*: calea Victoriei, 51, București unde abonamentul (4 lei pe an) se pot trimite fie prin mandat postal, fie prin mărci postale.

Eugenia Ionescu.

A apărut:

„Musa Română“, interesanta revistă musicală a măiestrului Iacob Murășanu e apreciată astfel în „Albina“ Nr. 26:

O revistă musicală bună și folositoare.

Peste munți, la Blaj, a apărut o revistă musicală sub conducerea dlui I. Murășanu, profesor de cânt și pian, cunoscut pentru căldura și însuflețirea, pe care le pune în compozițiile sale. În Nr. 1. de pe Martie s'a publicat: O idee, marș, o frumoasă uvertură din balada Herculana, O priceasă pentru cor, Lugoșana, etc. În total sunt 14 pagini de muzică înafară de 2 pagini de tipar. — Această revistă apare lunar. Abonamentul este de 24 lei lunar. N'ar trebui să lipsească din nici o casă, unde se află un pian sau persoane, cari cântă la vre-un instrument.

„Amicul tinereții“, instructiva revistă redactată cu atâta îngrijire de I. Moisil, a apărut Nr. 1 și 2, cu piese foarte potrivite pentru tinerețea școlară, cuprinzând și ilustrații de-a esoposii din București. O recomandăm cu căldură. Costă 4 cor. Redacția București.

„Predici sau învățături“ de Petru Maior, editate de Dr. Elio Dăianu, a apărut partea II cuprinzând predicile din ziua Paștilor până la Dumineca I. după Rusalit. Prețul 1 cor. Se pot procura dela administrația „Răvașului“ din Cluj.

A. O. Maior: *Biblioteca copiilor*, vol. I. Sub acest titlu a apărut în editura „Luceafărului“ un elegant volum cartonat de 124 pag. cu mai multe ilustrații, cuprinzând 11 povești și o scurtă piesă teatrală pentru copii. — Prima poveste e o lucrare inedită a ilustrei Carmen Sylva. Recomandăm cartea aceasta cu cel mai potrivit dar de Sârbători. Costă 1 cor. 60 fil.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 13. cu următorul sumar: G. Bogdan Duică, Anicuța Manu. — D. Aghel, Nevesta credincioasă (poezie). — N. Iorga, Scriitori români și învățăturile zilelor din urmă. — C. Teodorescu, Sufletătorul (poezie). — I. M. Marinescu, În grădina; Iubire (poezie). — V. Cioflec, O împămișă la Sinaia. — Cap. Al. D. Stăruța, Onoarea ofiterului român. — N. Iorga, Cronică. În supliment: Iași din 1830; Granița Prutului din 1830 (după Bouquet), ilustrații.

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. R. gală, 6 (Tipografia „Minerva“).

Augustin Paul: *Întră Someș și Prut*, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl. Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

A u i z.

La societatea comercială „CONSUM“ în Blaj, să caută pentru conducerea cărților de comptabilitate

UN FUNCȚIONAR COMERCIANT,
care să se priceapă și în bransa Băcăniei.

Salar anual 840 Cor. și quartir.
Terminul concursului 30 Aprilie nou.

(11) 2-2

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celii, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (3) 1-32

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

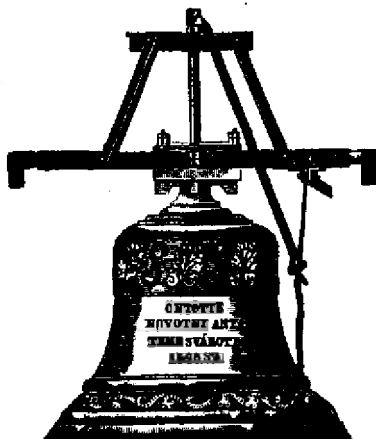
(8) 5-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarcere cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găjurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 5-52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 83,697.147 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,093.949 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 3,858.280 c. petru capitale asigurate pe viață 3,380.658 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

„C O N S U M“ SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚII ÎN B L A J.

Contul

ACTIVE:	cor.	fil.
Numărar în cassă	573	02
Debitori	12836.71	
Dubii	326.44	12510 27
Mărfuri		34226 78
Mobiliar	1665.61	
10% amortizare	166.56 =	1499 05
Cheque		149 99
Timbre		1162 —
Depuneri		18 42
Perdere		65635 25
		115774 78

bilanțului

PASIVE:	cor.	fil.
Capital de acții	78500	—
Împrumut	32000	—
Creditori	5274	78
		115774 78

Contul profitului

E I T E:	cor.	fil.
Asigurări	94	05
Chirie	1327	—
Interese	2324	30
Spese curente	368	32
Fracturi și P.	1466	76
Dare	242	85
Salarii	4332	11
Dubii	326	44
Amortizări	166	56
Accis	207	89
Perdere din 1904	61862	17
		72718 45

și perderilor

I N T R A T E:	cor.	fil.
Din vânzare de mărfuri	7084	20
Perdere	65635	25
		72718 45

Blaj, din ședința direcțiunei ținută în 19 Martie 1906.

Horățiu F. Bran m. p. contabil.

DIRECȚIUNEA:

Gavrila Pop m. p. președinte.

Dr. Victor Szmitgelski m. p.

Domșa m. p.

Dr. A. Pop m. p.

Dr. Laurențiu Nestor m. p.

Dr. I. Mania m. p.

David Radeș m. p.

S. Muntean m. p.

S'a găsit în ordine:

Membrii comitetului de supraveghiere:

Dr. Izidor Marcu m. p.

Iacob Murășan m. p.

D. Trifan m. p.

G. Precup m. p.

Victor Muntean m. p.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 19 Aprilie 1906

Numărul 16.

A P E L

cătră alegătorii Români din Ungaria.

Frați alegători! Hristos a înviat!

Iară suntem chemați la urna electorală!

Mare și grea datorință cetățenească avem să împlinim, de aceea comitetul executiv electoral vine cu acest apel cătră toți membrii partidului nostru, spre lămurirea situațiunii și spre orientare în preajma alegerilor dietale.

Dacă politica țării ar fi avut o evoluțiune normală, am fi convocat conferința electorală a partidului. Însă, pe cum în deobște este cunoscut, desvoltarea evenimentelor politice au luat un curs anormal, și s'a statornicit o încurcătură cu sfârșituri neprevăzute, numită criză politică: ne aflăm între împrejurări silnice, cu vremea scurtă, și cu pregătirile neamănat de lipsă pentru lupta electorală, ce ni-se impune, putem zice, că prin surprindere, și așa suntem nevoiți a abzice de planul de a convoca conferința electorală.

Aceasta de altfel o putem face cu atât mai ușor, pentru-că în privința programului național, și în ceea ce privește ținuta principală și tactică a partidului, nu s'a ivit nici o strămutare, nici un moment, care se reclame o nouă decisiune a conferinței naționale.

Enunțăm, că partidul nostru național stă neclintit pe temeiul programului său politic, și pe baza acestui program intrăm în lupta nouă electorală.

Constatăm cu mândrie, că unul dintre punctele principale din programul național, accentuat și în proiectul de adresă al deputaților nostri naționaliști, **sufragiul universal fără restrângere și secret**, a aflat în sfârșit și aprețiarea Coroanei, și toate partidele politice din țară, vrând-nevrând, trebuie să se preocupe de el, iară guvernului actual i-a fost impus în mod espres realizarea lui, așa că scopul de căpetenie al acestui guvern de tranziție este alcătuirea reformei electorale pe temeiul votului universal.

Astfel chemarea principală a parlamentului, ce se va alege acum, va fi crearea unei legi electorale, așa că prin această reformă să se poată apoi convoca o dietă nouă, care fiind espresiunea opiniunii publice a cetățenilor țării, să fie competentă a rezolva cestiunile de mare însămnătate pentru patrie, pentru armată, pentru bunăstarea cetățenilor, pentru bunul mers al afacerilor publice politice.

În special așteptăm dela o dietă astfel alcătuită, **rezolvirea dreaptă, echitabilă a cestiunii naționalităților, fără de care nu poate fi vorbă de pace, de progres, de**

bunăstare obștească în patria noastră poliglotă, Ungaria. De aceea o lege electorală, care ar aduce favoruri și foloase politice exclusiv numai unei rase, în paguba naționalităților nemagiare, nu numai că ar fi nepatriotică, în detrimentul țării, ci ar fi deădreptul batjocorirea ideilor sfinte de libertate, dreptate și egalitate a cetățenilor din aceeași patrie.

Va pricepe prin urmare fieși-care membru sincer al partidului național, că aci e vorba de drepturile cele mai sfinte ale popoarelor, de libertatea, de viața politică a cetățenilor.

Urmează deci ca o mare și grea datorință, pentru fieș-care membru al partidului nostru național, să-și deie bine samă, că dela purtarea lui la alegerile, ce ne stau înainte, atârnă soartea lui, a familiei românești, a neamului întreg!

Oara deșteptării sună, frați alegători, și pentru poporul românesc, și când e chemat la alegere, să știe, că dela votul său atârnă politica țării, mergerea spre bine sau căderea spre rău a vieții sale.

Ne adresăm prin urmare cu toată încrederea, cătră DVoastră, cu frățească rugare, ca numai pe candidatul partidului nostru național să vă dați votul!

În această luptă grea, pentru drepturile noastre sfinte naționale, avem ca tovarăși credincioși pe frații Sârbi și Slovaci, așa, că pe lângă interesele comune, pentru cari ne luptăm cu puteri unite, fie-care partid își are și își rezervă programul său propriu de acțiune politică, liber și neatârnat. Ni-se impune deci, ca în cercuri electorale amestecate să ne ajutăm împrumutat.

Iară în cercuri, unde nu avem candidat național, numai aceluia să-i dați încredere prin votul DVoastre, carele va fi admis din partea delegațiunii electorale a comitetului, constituit cu sediul în Arad, pe cum veți afla din avizul publicat în toate foile noastre naționale.

Noi ne-am îngrijit, ca pentru fie-care cerc electoral să putem recomanda un candidat vrednic de încredere, carele în conțelegere cu factorii locali competenți, să susțină cu demnitate steagul partidului național, spre binele și cinstea iubitului nostru popor românesc.

Lista candidaților se va publica în foile naționale deodată cu acest apel.

Înainte, fraților, cu bărbătească hotărîre la împlinirea datorinței noastre naționale-patriotice!!!

Înainte cu Dumnezeu!

Hristos a înviat!

Budapesta, 10 Aprilie 1906.

Comitetul electoral executiv al partidului național român.

A P E L

cătră alegătorii Români, Slovaci și Sârbi.

Iubiți alegători!

Suntem în preajma alegerilor de deputați. Ni-se deschide din nou prilejul, ca sa ne spunem cuvântul conștient asupra afacerilor publice și să pretindem cu toată puterea validitatea *principiilor* depuse în programul nostru, cari singur sunt în stare să garanteze înflorirea țării și fericirea tuturor popoarelor. Un punct cardinal al acestui program este votul universal secret, după comune, care este chemat să facă posibilă validitatea tuturor forțelor din țară. Alegerile aceste vor avea să decidă asupra sorții votului universal secret. Și noi înaintea tuturor altor partide politice din țară am pretins acest drept. Am pretins însă și pretindem votul universal secret adevărat și nefalsificat.

Pretindem ca și minoritățile să fie reprezentate în Dietă, în proporția numărului alegătorilor. Pretindem, ca cercurile electorale să fie după dreptate împărțite. Pretindem, ca alegătorilor să li-se dea posibilitatea de-a vota liber, ca Dieta să fie adevărata expresiune a voinței poporului. Pretindem aceste lucruri pentru că numai așa vor putea cetățenii să-și spună dorințele lor asupra tuturor chestiunilor dela cari depinde soarta lor.

Pretindem, ca chestiunea naționalităților să fie rezolvită pe baza dreptății și a egalității. Nerezolvarea acestei chestiuni de cea mai mare importanță împiedecă rezolvarea multor altor chestiuni arzătoare; împiedecă nu numai dezvoltarea socială și culturală, ci și cea economică a țării. Într'un cuvânt împiedecă totul.

Iubiți alegători!

Acum, când noi Românii, Slovaci și Sârbi înțrăm cu puteri unite în lupta electorală, facem acest lucru mânați de principii mărețe și de adevărată iubire de neam și de patrie.

Nu luptăm noi numai pentru noi, ci lucrăm pentru fericirea și libertatea patriei noastre, luptăm pentru fericirea și libertatea tuturor cetățenilor.

Dorim, ca în această țară să nu fie nici un cetățean, nici o naționalitate

nemulțumită și neîndreptățită! Convingerea noastră și datorința față de patrie și față de noi înșine ne impune această luptă. Aceasta este singura cale, care duce la libertate, frățietate și egalitate adevărată și nefalsificată.

Avem puternică convingere, că aceste principii ale noastre vor triumfa. Iar dacă s'ar întâmpla, ca să ne înșelăm în credința noastră: cel mult nu noi vom fi răspunzători înaintea istoriei.

La luptă deci fraților! Votați cu acei candidați, pe cari vii recomandă partidele naționalităților înfrățite.

Budapesta, 10 April 1906.

Clubul parlamentar al naționalităților.

Candidații partidului național:

I. Com. Albai-inferioare.

1. Ighiu: Dr. Alexandru Vaida-Voevod.
2. Vințul-inf.: Dr. Iuliu Maniu.

II. Comitatul Arad.

3. Boroșineu: Dr. Ioan Suciu.
4. Chișineu: Ioan Russu-Sirianu.
5. Iosășel: Dr. Nicolau Oncu.
6. Radna: Vasiliu Goldiș.
7. Pecica: Dr. Aurel Novac, Pecica.
8. Șiria: Dr. Ștefan C. Pop.
9. Sânt-Ana: Dr. Iustin Marșieu.

III. Com. Bistrița-Năsăud.

10. Năsăud: Dr. Victor Onișor.

IV. Com. Bihor.

11. Aleșd: Dr. Coriolan Pop.
12. Beiuș: Dr. Ioan Ciordăș.
13. Tinca: Dr. Aurel Lazar.
14. Ceica-mag.: Dr. Nic. Zigre.

V. Com. Cenad.

15. Nădlac: Aurel Șuluț.

VI. Com. Făgăraș.

16. Făgăraș: Dr. Iancu Meșian.
17. Arpaș: Dr. Nicolae Șerban.

VII. Com. Hunedoara.

18. Baia-de-Criș: Vasile Dămian.
19. Orăștie: Dr. Aurel Vlad.
20. Dobra: Dr. Ștefan Rozvan.
21. Hunedoara: Dr. Victor Bontescu.

VIII. Com. Caraș Severin.

22. Bocșa: Coriolan Bredicean.
23. Caransebeș: Dr. Ioan Sirbu.
24. Oravița: Coriolan Bredicean.
25. Lugoj: Dr. George Popoviciu.
26. Zorlenț: Dr. Aurel Vlad.

IX. Com. Sătmar.

27. Șomcuta-mare: Dr. Ales. Vaida-Voevod.
28. Megieșul-auriu: Dr. Ioan Erdélyi.
29. Crașau: Constantin Lucaciu.

X. Com. Sibiu.

30. Christian: Dr. Nicolau Comșa.
31. Sebeș: Dr. Liviu Leményi.
32. Ocna: Dr. Aurel Gosma.

XI. Com. Sălajului.

33. Cehul-Silvaniei: George Pop de Băsești.
34. Tășnad: Dr. Coriolan Steer.

XII. Com. Solnoc-Dobâca.

35. Lăpușul-ung. Dr. Vasiliu Lucaciu.
36. Iclodul-mare: Dr. Ioan Vaida-Voevod.
37. Ileanda-mare. Dr. Teodor Mihali.

XIII. Com. Timiș.

38. Ciacova: George Breban.
39. Becicherecul-mic: Dim. Birăuș.
40. Lipova: Dr. Constantin Missiciu.
41. Recaș: Ioan Pepa.
42. Moravița:
43. Sasca-montană: Dr. Aurel Novac, Biserica Albă.

XIV. Com. Torontai.

44. Béga-Szt.-György: Vichentie Petroviciu.

Cătră alegătorii români din cercul Vințului inferior.

Frați Români!

Din Blaj, din preajma câmpului libertății, din acest cuib mic, dar stup temut de viață și energie națională, după cum îl numește Ioan Gorun, în una din scrierile sale, din acest leagăn al culturii românești cum îl numește un alt scriitor de seamă, grăim astăzi cătră voi cinstiți alegători din întreg cuprinsul țării.

Dacă e să ne jeluim de ceva astăzi, în aceasta vreme de grea cumpănă pentru noi și pentru țară, este că nu ne-a dăruit Dumnezeu glas de tunet; pentruca cu glas de tunet să chemăm la viață pe tot insul, în al cărui suflet mai licărește un dram de vrednicie și un picur de nădejde. Dacă e să ne jeluim de ceva astăzi, când de nou suntem chemați la urnă, pentruca cu votul nostru să peoetluim soarta vremilor viitoare, ne jeluim, că ne lipsește aceea putere de lumină, care ca și un fulger din senin să pătrundă toate mințile și să lumineze mândru calea, ce duce la isbândă.

Dar e bun Dumnezeu de sus, și El a potrivit așa, că ceea ce ne lipsește noauă să nu vă trebuiască voauă cinstiți alegători!

Căci nu trebui glas de tunet, pentruca să chiami la viață un neam, ce ține la vrednicia lui, și nu trebuie facile de fulger pentruca să deschizi ochii unui popor, ce și-a luat drumul spre soare. Pildă vie ne sunt alegătorii dela Sebeș, cari până într'unul au votat cu candidatul român, mântuind astfel cinstea steagului și unind sentimentele noastre a-le tuturor pentruca într'un gând să inplorăm pentru iei din tot tremurul și cutremurul inimii noastre binecuvântarea ceriului.

Dar și în alte părți s'au ținut bine Românii noștri și numele lor să poartă cu drag astăzi din gură în gură și din om în om.

Oameni, pe cari afară de satul lor poate nime nu i-a cunoscut, astăzi sunt cunoscuți de întreg neamul românesc din hotară în hotară, pentru dragostea lor de neam, pentru bărbăția lor, pentru că au știut și au vrut să ție mai mult la mândria ființei lor de români, decât la arginții lui Iuda.

Au fost și uscături nu-i vorbă în codrul vânos al oamenilor de bine, căci vorba lui Coșbuc: „Dacă ai spre soare drumul, Umbra este-n urma ta“.

Dar umbra trebui să dispară dinaintea soarelui, și soare mândru este ținta luptelor noastre: libertatea, fericirea și înaintarea noastră!

Și de aceasta țintă pătruși sunt până în bairile inimii lor toți candidații comitetului nostru național, pentru aceasta țintă trebui să-i sprijinim pe ei și să-i ridicăm în strălucirea curată a soarelui, ce ne calăuzește, pentru că orbiți să se dea înapoi toți vrăjmașii neamului românesc.

Între cei aleși, avem bucuria și noi Blăjenii, să vă putem recomanda pe unul, a cărui mândre și minunate însușiri, vor fi de mare preț în sfatul conducătorilor noștri, ajunși la cârma neamului.

Este dl. Dr. Iuliu Maniu: frumuseță intrupată de cinste și vrednicie, apostol neobosit al gândirilor mărețe, stâncă de granit în fața uneltirilor pismașe!

Vi-l dăm voauă pe cel mai bun al nostru, fiți vrednici de cinstea, ce V'o facem!

Mai ales voi, preoți și învățători români, cari în cursul vremurilor trecute, v'ați câștigat cel mai înalt renume pentru apărarea bărbătească a drepturilor noastre, voi, pe cari bardul nostru național Andreiu Murășanu, v'a făcut nemuritori în cele mai nemuritoare versuri:

„Preoți cu crucea-n frunte,
Căci oastea e creștină“.

grijiți și vă trageți bine sama, să nu schimbați renumele în poreclă de rușine.

Vouă vi-să incumbă o datorie dublă, căci voi aveți în mână nu numai cinstea zilelor de astăzi, ci și a timpurilor trecute.

Sunetul monedei să nu pătrundă la urechile voastre, uneltirile celor răi, să nu vă spurce haina, căci aceea haină o privim cu reverință și pietate, aceea haină este a noastră a tuturor, iară voi sunteți numai purtătorii ei.

Eară voi, cei mulți alegători, gândiți-vă, cumpaniți bine și nu uitați, că:

„Tot una e dacă-ai murit
Flacău ori moș îngârbovit,
Dar' nu-i tot una leu să mori,
Ori căne înlântuit.“

Stefan Pop, canonic metropolitan. Iuliu Brut Hodosiu, directorul „Patriei“. Aurel C. Domșa, redactorul „Unirii“. Stefan Roșian. Dr. Vasile Suciu. Dr. Dănilă Szabo, avocat. Dr. Alexandru Pop. Dr. Eugen Solomon. Vasiliu Suciu. Dr. Cornel Ordace.

Preoțimea și alegerile dietali.

Trăim vremuri grele și hotăritoare față de viitorul nostru național, pentru că e vorba de crearea sufragului universal, pe care guvernul pe cum s'ar vedea din declarațiunile sale, l'ar crea astfel, încât de o parte să convină, respective să apară, că convine recerințelor timpului modern, postulatelor veacului nostru; dar de alta să servească ideii de stat maghiar.

Din această cauză nouă față de această afacere nu ni-ar fi iertat a rămânea nepăsători, ci din contră ar trebui să ne afirmăm cât mai tare, ca să ni se vadă dorințele și aspirațiunile, ceea ce nu mai așa s'ar putea face, dacă am alege cât mai mulți bărbați de caracter constant.

Spre care scop ar fi de dorit două lucruri și anume — ca cei competenți a da directiva, să o facă de timpuriu, nu atunci când alții au angajat alegătorii noștri; să cutriere și ai noștri cercurile electorale — ca bietul popor — până a nu face agitație cei cu scopuri unilaterali, — să aibă prilej a auzi rostul conducătorilor săi; — și fiindcă orice acțiune își imprumută fața dela modul cum să execută, de aceea să delăturăm debaterile asupra procedurii ce ar fi de urmat, ci de am decis activitatea, să ne grupăm cu toții în jurul ei, lucrând cât să poate mai intensiv. Candidând nu numai în cercurile unde avem speranțe de reușită, ci în toate locurile, unde e un număr respectabil de alegători. — Scopul luptelor nu e numai alegerea, — ci este ca dorințele și postulatele noastre naționale — să se facă cunoscute și în cântunul cel mai sărac; ca să vadă câți sunt alegătorii cari au vederi deosebite, — de cei ce poartă cârma.

În acest respect însă problema cea mai grea, oare preoțimea.

La acesta o obligă 1. Rolul tradițional de conducători firești. 2. caracterul preoțesc 3., obligământul ce le are față de națiunea română. 4. Îmbunătățirea sortii materiale de mult dorite.

Am afirmat, că la acesta o obligă rolul de conducător.

Este de obște cunoscut, că poporului nostru îi lipsește, elementul conducător — inteligența și proprietarii mari.

Din aceea cauză — poporul nostru, — nu de azi — sau de ieri; ci de veacuri și-a pus soartea în mâinile preoțimii.

Iar preoțimea — din străvechi timpuri a purtat aceasta rolă nu numai cu bărbăție, ci și cu abnegațiune.

Ca urmași a acelei preoțimii, care în istoria luptelor politice și-a câștigat așa onorific nume — nu ne este iertat a sta la îndoială. Și fiindcă azi lupta să poartă la alegeri — acolo în fruntea poporului trebuie să fim.

La aceasta pe cum am zis mai sus ne obligă și caracterul preoțesc.

Este netăgăduit, că preotul trebuie să exceleze în virtuți.

Apoi — nu poate nega nimeni — că o virtute distinsă este și iubirea de limbă și națiune. Apoi fiind aceea o virtute — trebuie să o manifesteze cu toate ocaziunile ce i-să ivesc; apoi după ce lupta electorală e o luptă pentru existență, drepturi și egalitate, păcătește acel preot — care să arată, față de ea nepăsător — ori lucră contra exis-

tinții și drepturilor naționalității sale — ori în contra egalității cetățenilor statului.

Cu atât mai vârtos, că preoțimea dă-torește peste măsură mult naționalității, — respective națiunii române.

Este cunoscut, că cei mai mulți cari s'au înălțat la treapta preoțescă, sunt eșiți din sinul țărânilor sau a preoților cu puține mijloace materiale. Și dacă ei au putut să se ridice la această treaptă onorifică, aceasta au de a o mulțami nu numai părinților cari i-au crescut, ci institutelor noastre culturale, cari foarte mult i-au sprijinit.

Ei bine, acum dacă acest popor ni-a crescut în gimnaziile sale mai fără taxe, ni-a provăzut între păreți acelora cu căldură și instrucțiune gratuită, ni-a dată de hrană pâne pământescă și spirituală, acum să sprijinim pentru parale orice guverna inimic așezemintelor noastre culturale? Să nu uităm de mama noastră spirituală, care ni-a purtat pe brațele științei și din pieptul căreia am supt laptele — care ni-a făcut apți de a fi ceea ce suntem? Dacă acest popor s'a îngrijit — ca noi, ca elevi seminariali, să avem hrană trupeză și sufletească îmbrăcăminte pentru trup și suflet, acum să dăm mâna cu acei cari ar voi să schimbe caracterul celui institut, ce ni-a fost mamă bună și ni-a nutrit la sinul ei?

Institutele noastre pentru noi s'au supus abnegațiunii și lipselor, și noi — când e vorba de ele, să nu fim apți de abnegațiune — fără să ne degradăm la rola de marfă de vânzare?

Participarea noastră la alegeri — conform intereselor națiunii noastre, o pretinde chiar și îmbunătățirea sortii noastre.

E cunoscut, că azi preoțimea e cuprinsă de nerăbdare față de regularea congruei — și pe dreptul, starea excepțională în care să află preoțimea noastră față de alte confesiuni — e de așa, încât merită ca să se ocupe cu ea — și să se silească a o îmbunătăți.

Numai cât procedura pe care merg, durere! cei mai mulți preoți, e cu totul neiertată și nefolositoare cauzei. E drept, că făcând serviții electorali — unii își asigură un ajutor mai mare din competența celorlalți frați, dar cui îi poate țigni de astfel de ajutor, cui îi face cinste? Pe care nu-l muștră inima pentru el? Dar prin aceasta să îmbunătățească starea clerului? Eu zic, nu. Pentru că cu cât cineva devine mai servil, statul devine mai puțin pretenziv — și la urmă — ori cât e de servil cineva; totuși — se află un punct, unde nu să mai poate înțalege cu auctoritatea statului; și își pierde ajutorul.

Îmbunătățirea adevărată ar fi nu mai în cazul, când s'ar regula definitiv congrua, aceasta însă ar putea-o urgita — un număr de deputați de ai noștri, pentru că orice guvern, care pe cât timp în preoțime află un sprijin electoral, va amâna regularea ei, ca să-și poată forma cât mai lung timp din preoțime, corteși și votați.

Pentru aceea nici cum nu convine cu interesul bine priceput a congruării — ca preoțimea să devină toporiștea unui guvern; care din ce vede, că îi servește scopului său din ce devine mai pretensiv — și amână regularea ei, ca se nu-și scape mușterii. Fără ar trebui să luptăm, ca dorințele noastre — să se valideze — și afirm —

prin deputați aleși de noi în dieta țării. *Deci fraților, fiți preoți și bărbați, și nu robi, — pășiți pe urmele înaintașilor — și nu vă desbrăcați de virtutea dragostii nației care v'a crescut.*

— f. —

REVISTE.

Italia. De o vreme încoace e cercată mereu de mari dureri și nefericiri. Ne e proaspăt în minte încă cutremurul de pământ din Calabria, carea a zdrobit sate întregi și a omorât mulțime de oameni; și iată o altă nefericire a căzut asupra Italiei, prin erupțiunile Vezuului, cel mai mare vulcan din lume. De două săptămâni Vezuul e într-o fervere continuă, toată împrejurimea lui e în o spaimă și groază de moarte. Rîuri de lavă cu stânci întregi se ridică și se revarsă ca niște șuvoie cutropitoare peste câmpurile din împrejurime. Locuitorii și-au părăsit avutul și satele, fugind ca să-și poată scăpa viața. Satele și orașele mai aproape sunt amenințate cu perire totală, chiar și orașul Neapoli e cuprins de groază. Orașul Bosco-Trecase a fost îngropat cu desăvârșire de lavă. Acolo, unde cu vre-o câteva zile de asta, era atâta viață și frumuseță naturală, astăzi nu mai e decât un șes de piatră, acoperit cu cenușă. — Noaptea toată împrejurimea Vezuului e luminată de un foc uriaș, oamenii nu dorm și cu toții stau gata de fugă, fumul cu duhoare de pucioasă a stricat aerul, așa că oamenii să înecă în el. În noaptea de 10 April, pârții gurii vulcanului s'au prăbușit în lăuntru, dar în clipa următoare trei guri nouă s'au deschis în trei părți a muntelui, și fiecare gură deosibit aruncă foc și fum. Orașul Tore-Anunțato încă e amenințat să fie acoperit de lavă, toți locuitorii l'au părăsit. E un vaiet, un plâns și o miserie de neînchipuit. În urma cenușei ce o aruncă Vezuul, intunerecul e așa de mare, că ziua abia poți vedea la 50 de pași. Cenușa cade așa de deasă, că chiar și în Neapoli s'au surpat sub greutatea ei mai multe edificii.

Regele și regina Italiei a eșit la fața locului, încurajând și mângâind pe cei nefericiți.

Expoziția generală dela București.

Facem cu plăcere loc acestui comunicat: Dl ministru ung. de interne a adresat Comitetului central al „Asociațiunii” din Sibiu o scrisoare datată din 11 Aprilie a. c., prin care declară, că în vederea neînțelegerilor ce le-a avut de urmare ordinațiunea Nr. 146 din Martie a. c., prin care „Asociațiunea” a fost oprită dela aranjarea Pavilionului

etnografic al Românilor din Ungaria la Expozițiunea generală română din București, — se vede îndemnat a enunța, că este învoit ca „Asociațiunea” sau alte societăți să împrumute obiectele ce le posed Comisariatului general în scopul de a le expune și ca particularii să participe la Expozițiune; oprește numai ca societățile să figureze ca expozanți. Cere mai departe, ca să nu se expună obiecte de caracter demonstrativ contra statului ungar. Această revenire a guvernului asupra nefericitei ordinațiuni a dlui Kristóffy, care a provocat atâtea nemulțămiri, credem că va face o bună impresiune atât dincoace cât și dincolo de Carpați.

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor a plecat Marți sara la Budapesta, fiind însoțit de protonotarul Iacob Popa.

Hymen. Iosif Orga, cleric abs. și comp-tabil șef la „Selagiana” din Jibou, anunță logodna sa cu dșoara Valerica Uilăcan, fca canonicului Ales. Uilăcan din Blaj. — Sincere felicitări!

Asociațiunea la sate. Contrar notiții publicate în numărul trecut, suntem autorizați a aviza, cumcă despărțământul Blaj nu va putea ținea Duminecă proiectata prelegere economică la Pețelca.

Convocare. Despărțământul „Făgăraș” al Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, conform §-lui 21 din statute își va ținea adunarea de primăvară la 13 Maiu st. n. a. c. în comuna Pojorta, la care avem onoare a invita P. T. membrii și binevoitorii școalei populare.

Masa studenților academiei din Cluj a primit dela Cassa de păstrare din Kapolnok-Monostan 20 cor. Alesandru Pokol 50 cor. „Sasca-montană” 10 cor. „Sălăgiana” 50 cor. „Economia” Cohalm 40 cor. Dr. Vasile Hossu, Episcop 20 cor. Ștefan Havași Oășanu 100 cor. „Albina” Sibiu 200 cor., „Silvania” Șimleu 1000 cor. — Dr. Iuliu Florian, rectorul mesei.

Necrocire. Ni-se comunică următoarele: În ziua 14 Martie, două surori din comuna Retiția și un copil de 15 ani, venind către casă dela târgul de săptămână a Huedinului, pe drum dela Mărgau spre Retiția, i-au ajuns un vânt puternic, mestecat cu zăpadă, așa, încât n'a putut pași mai departe, și amândouă lângă oialtă au murit. Copilul a scăpat, dar i-au dejerat degetele dela mâni. Le deplâng bărbații și o grămadă de copii.

Expoziție de copii. Pe cum aflăm, comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din Sibiu, în sesiunea sa, ținută în 6 Martie n. c. la propunerea secretarului Reuniunii dl Vic. Tordășianu, a luat hotărîrea de a aranja în frunțașă comună Apoldul-românesc o expoziție de copii, prima de acest fel la noi. Scopul urmărit este de a se da medicilor români din comitat, cari au să formeze juriul expoziției, privilegiul potrivit de a afla prin studii comparative dezvoltarea fizică a copiilor, condițiile de traiu ale țaranului, alimentația, ocupațiunea, curățenia, locuințele, îmbrăcămintea, starea sanitară ș. c. l., cari condiționează puterea de viață a generațiunilor viitoare. Cu un cuvânt expoziția va servi drept mijloc pentru aflarea defectelor, cari cauzează marea mortalitate

a copiilor cum și a remediilor de luat pentru împedecarea relelor. Expoziția se va ținea a 2-a zi de Rosalii și va fi împreunată cu distribuire de premii în bani, ce se vor decerne mamelor harnice și cari poartă deosebită îngrijire pentru dezvoltarea prinoasă a copiilor lor.

Aviz. Luni în 23 crt. n. se vor reincepe prelecțiunile la școala civilă de fetițe din Blaj, ne mai ivindu-se nici un cas de scarlatină.

Mulțămită publică. Subscriții în numele curatoratului parohial gr.-cat. din Zlatna, își țin de datorință a da mulțămită publică și recunoștință pentru lucrările îndeplinite cu jertfe spre mărirea lui Dumnezeu: 1. Reuniunii femeilor române gr.-cat. din Zlatna, a cărei doamnă presidentă este Doamna Elena V. Albini, pentru 100 cor., date cu ocazia pictării bisericei, ca adaus la cele 364 cor. 60 fl. esoperate dela înaltul erariu regesc ca patron, pentru vâruiul sf. bisericei pe din lăuntru. 2. Doamnei Mărioara Moldovan, care ca membră a Reuniunii a donat un stichar în preț de 20 cor. 3. Domnișoarei Elena Olariu, care a pregătit din materialul procurat cu 20 cor. îmbrăcăminte pentru 4 ministranți gratuit. 4. Laudă neperitoare să cuvine membrilor Reuniunii, cari spre ajungerea scopului au asigurat deja un fond nealienabil peste 1500 cor. în decurs de ani dela existența sa; din averea sa a cumărat 10 acții dela „Economii” din Cluj și s'a cumpărat ornate pentru funcțiunile funebrale, în preț de 90 cor. 5. Întru mărirea lui Dumnezeu, fruntașul Ioan Luca Ebergényi, a procurat o sf. Evanghelie cu 74 cor., iar Ștefan Tanislav, un Liturgier nou cu 9 cor. Pentru ornatele sacre procurate cu 240 cor. au contribuit: George Serobote 40 cor., Ioan Luca Ebergényi 20 cor., Serobote Ioachim 5 cor., Iuliu Pop. 5 cor., Daniel Farkas 4 cor., Mihail Moldovan, 5 cor., Ludovica Ianc, Nicolae Ianc și Ana Tanislav, câte 2 cor. și Maria Bosca 1 cor. Pentru aceste fapte, cari produc emoție și însuflețire, ca credincioșii să cerceteze cu zel sionul pământesc, îndreptându-și mintea și inima spre sionul cereș — toți acolo să-și afle răsplata meritată. — Iuliu M. Montani, paroh-protopop. Ioachim Serobote, curator primar.

Necrolog. Joi în 12 crt. a fost aduse la Blaj pentru vecinică odihnă rămășițele pământești ale Văd. *Teresia Giacian* născ. *Rozor*, moartă în Alba-Iulia, după scurtă suferință, în al 69. an al etății. — Trimitem familiei repansatei adănc simțite condolențe.

† *Ana Chișierean* n. *Alutan*, soția preotului-canelan din Făgăraș Dem. Chișierean, după suferință îndelungată, împărtașită cu S. Taine, s'a mutat la cele eterne în 10 Aprilie st. n. în anul al 69 al etății și al 47 al fericitei sale căsătorii.

În veci amintirea ei!

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celei, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicinii. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot afla
la Farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (19) 2—82

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 25 Aprilie 1906

Numărul 17.

Preoțimea și școlile de stat.

Între cercularele noului episcop al Vațului aflăm unul datat din 15. Ianuarie 1906, carele arată așa de limpede, cum are preotul, să se poarte față cu tendința guvernului de a statifica școlile elementare, cât nu putem, să nu reproducem dintr'insul câteva părți, nu doară pentru-că nu am avea, ce să scriem, ci pentru-că ele se potrivesc de minune și vederilor, cari au început a stăpâni și în preoțimea noastră.

„De când cu articolul de lege XXXVIII. din 1868. statul a început a se cuprinde în chip hotărâtor cu cauza instrucției în școlile populare, — el aceasta firește că a făcut-o din punctul său de vedere, carele nu va să știe de religie, ori dacă totuși iea în considerare religia, o face aceasta călăuzit întru toate de indiferentism religios, asigurând adecă confesiilor dreptul întru toate egal, ca fiește care confesie în școala poporală să-și valorizeze învățătura sa între margiile statorite, dară afară de oarele ordinare ale instrucției. Acest punct de vedere — se așează deci pe altă bază principială deschilinită de cea a religiei și mai ales de cea a bisericii creștine catolice, carea — în rândul cel dintâiu nu recunoaște aceea, că ori-ce religie e la fel de bună, — că doară aceasta este nepăsarea religioasă intrupată, — iară în rândul al doilea biserica având scop dumnezeesc, carele se realizează dincolo de viața pământească, întreagă activitatea ei se îndreaptă de un punct de mănecare de tot deschilinit de cel al activității statului, chemarea căruia este bunăstarea pământească a cetățenilor și nimica mai departe de bunăstarea aceasta.

„De aceea a încredințat Hristos îndată întru început bisericii sale slujba instrucției, de aceea a îmbrățișat el cu dragostea cea mai mare pe mititei, sufletele cărora pot să fie formate încă în chipul cel mai ușor spre scopul cel sublim, spre ajungerea la Dumnezeu. De aceea a luat biserica deja dintru început în mână sa toată instrucția până în sus la universitate, dară în chipul cel mai deschilinit instrucția elementară și creșterea religioasă a poporului. Ea știa anume, că școala este tinda bisericii, în ce chip biserica este tinda vederii lui Dumnezeu față la față. De aceea a înființat ea în fiește-care sat școlile populare, pentru-ca deja acolo să verse în prunci

dragostea lui Dumnezeu și principiile religioase și să-i formeze întru adevărați creștini. Ea știa adecă și simția, că a cui este școala, al aceluia este viitoriul și anume nu numai în raporturile statului creștinesc din viața pământească, ci al aceluia este mai ales viitoriul cel adevărat, carele a bună samă urmează după viața pământească.

„Dară părerea aceasta, că a cui este școala, al aceluia este viitoriul, statul trezindu-i-se conștiința — încă și o a însușit, — și și-a îndreptat privirea și puterea spre dezvoltarea lumească a școlilor populare.

„Așa s'a început lupta dintre școala bisericească și dintre școala statului. Biserica în conștiința de posesor străvechiu apăra școlile sale, protestează împotriva la aceea, ca în școlile ei străvechi să se valideze principiile, cari nu se unesc cu principiile ei. Dară ea nu să împotrivesc în chip brusc, ci împotriva imbie statului toată puterea sa, serviciile sale cele mai bune, înaintează în școlile sale religioase și scopurile statului, declară, că pe când urmărește scopuri mai înalte decât cel pământesc, ea nu se împotrivesc scopului celui pământesc, ci împotriva îl realizează și pe acesta în chipul cel mai curat prin armonia ambelor scopuri. Dară lupta o vedem cu ochii. Statul de multe ori vine cu pretenții esagerate, de acestea se sparie corporația bisericească, și aci e planul de a înființa școala de stat deschilinită și în sfârșit biruința planului acestuia.

„Răul îl vedem deci cu ochii. Se întărește tot mai mult tendința de a înființa școli de stat și de a transforma școlile vechi religioase în școli de stat ori comunale, cari în privința religioasă sunt fără de culoare.

„Între împrejurări de acestea inima mea de păstoriu o cuprinde îngrijare de soartea viitoare a școlilor noastre catolice, și pliniud porunca sfântului Spirit: „Ca o trimbiță înaltă glasul tău!” strig în urechile fiește-cărui preot din dieceva mea, că școlile noastre catolice sunt în primejdie, și deja proximus ardet Ucalegon!

„Durere, sunt și parohi de aceia, — și despre aceasta am date pozitive, — cărora nu le prea pasă, dacă statul preiea școlile noastre. „Voiu avea mai puțin de lucru“, zic ei, „trudească-se alții cu școala“. Sunt chiar și de aceia, cari lucră de-adreptul spre statificarea școlii catolice, ba o cer chiar; sunt de aceia, cari sunt leneși întru apărare; sunt de aceia, cari de dragul vieții tignite permit, ca să se întărească silințele de a statifica școlile ori de a le schimba în școli comunale, deși întru început le-ar fi fost încă ușor, să sugrume silințele acelea; sunt de aceia, cari din neștiință, din ignorantia

crassa ori din desperare născută din neștiință caută cu mâinile în sân la lucrul de subminare, care-l săvârșesc cortrarii împotriva școlii catolice! Ori-cine vede, că un astfel de preot ca povățitor al poporului vinde cauza catolice în tabăra sa proprie, că un astfel de preot s'a lăpădat de credință! „De credință s'a lăpădat și mai rău este decât cel necredincios!“ Durere, avem pilde triste cari o dovedesc aceasta! De aceea declar prin aceasta, că dacă în vre-o comună școala se statifică ori se schimbă în comună, eu prin conzistoriu meu voju cerceta, că oare vinovat este parohul locului de negrije ori chiar de învoire păcătoasă, și decumva se descoper împotriva lui date îngreunătoare, acela va cădea sub procedura disciplinară și sub pedeapsa canonică cea mai severă, după-ce pe terenul acesta este crimă chiar și negrija cea mai mică. Pe terenul acesta firește că se împărtășesc în răspundere și inspectorii districtuali, cari încă se vor trage la răspundere, când în districtul lor vre-o școală se statifică ori se schimbă în comună. Doară ei sunt datori, ca în districtul său să vegheze asupra școlilor catolice, să controleze pe parohi și să le dea îndreptare și să facă raport la Ordinariat despre ori-ce moment mai însemnat.

„Esistă numai o singură scuză, cu carea parohul poate, să se apere cu oare-care apariță de dreptate. Dacă comuna politică ori statul preiea școala catolică, atunci se mai ușurează sarcina credincioșilor, și dacă acolo au să plătească mai puțin, atunci este greu a îndupleca poporul, să plătească mai mult pentru susținerea școlii catolice. Este adevărat, că acesta este punctul cel mai gingaș atât în susținerea cât și mai ales în dezvoltarea școlilor religioase. Dară un preot răvnițiu poate să facă și în privința aceasta minuni! El de o parte dovedește credincioșilor, că ei prin statificarea școlii nu câștigă atâta, cât le spun de multe ori amăgitorii. — Iară de altă parte se provoacă la conștiința lor de creștini, pentru carea dacă înaintașii lor au jertfit atâta spre clădirea bisericii, a casei parohiale și a școlii, ei acum să aducă jertfa, carea o pretinde susținerea și dezvoltarea școlii. Să nu zică nime, că poporul nu poate, să aducă jertfa aceasta! Poporul poate, să o aducă. Doară ei în cazul acesta spesează pentru pruncii săi, doară din spesele acestea cad pe un credincios abia o coroană ori două. Poporul poate, să aducă jertfa aceasta a bună samă, dacă are preot cu inimă, carele știe, să înrăurească în chip potrivit spre a ușura și a îndulci purtarea sarcinii și să recurgă la ori-ce chip de omenie, din carele sperează bani.

„La lucru deci, preoții și împreună liturghisitorii mei! Toată silința sufletului vostru să se îndrepteze într'acolo, ca școlile catolice să rămână în mâinile noastre! Nue vorbă aci de aceea, că să ne păzim puterea, ce o avem asupra societății, ci e vorbă de chemarea noastră cea mai sfântă, de mântuirea sufletelor.

„Să nu zică nime: Doară și în școala de stat și în cea comunală încă se propune religia! Cu cuvintele acestea numai se adoarme pe sine însuși acela, carele va să doarmă și pe mai departe. Unde școala nu este a bisericii, acolo poruncește altul, acolo poruncește nepăsarea religioasă ori spiritul lumesc potrivit religiei“.

C U V Â N T

cătră alegătorii sași ai cercului electoral Vințului-de-jos.

Primind iarăș candidatura cercului Vințului-de-jos, din nou vin a Vă ruga, să binevoiți a mă sprijini în această acțiune, a cărei scop exclusiv este dobândirea egalei îndreptățiri a tuturor popoarelor din țara noastră.

Cu ocasiunea ultimelor alegeri mi-am luat libertate a Vă adresa o scrisoare deschisă, desfășurându-Vă acele vederi, cari mă călăuzesc în calea mea politică. Aceleaș vederi le împărtășesc și acum, dorind câștigarea condițiilor necesare dezvoltării politice, economice și culturale pentru flește-care popor din țară, și decis fiind a lupta fără preget și neconținut în contra tuturor pedecilor de dezvoltare a na-

ționalităților și în fața tuturor atacurilor îndreptate în contra așezămintelor culturale și economice a popoarelor conlocuitoare.

Poporul german din această țară nu poate abziice de acele comori ale sufletului său, la cari neamuri întregi s'au adăpostit, și deopotrivă cu noi este îndatorat a-și apăra însușirile etnice de Dumnezeu dăruite. Azi destoiniciile și traicicia popoarelor se judecă după energia luptelor politice desfășurate pentru menținerea acestor comori în apărarea culturii și avuției proprii.

Desvoltarea conștiinței naționale, și pe baza acesteia menținerea intactă și apărarea așezămintelor naționale și culturale a tuturor popoarelor din țară, pe cum dezvoltarea ținutei lor politice este țința mea politică.

Aceste vederi nu pot să nu întimpine și complăcerea DVoastre pentru-că aceste singur sunt în stare, întrupându-se, să asigure existența poporului DVoastre și al nostru deopotrivă.

Drept aceea multă și mare durere a cuprins inima mea, văzând la alegerile trecute, că frații alegători de naționalitate germană nu m'au părținit pe mine, ci și-au dat votul pentru acela, care aparținea taberei dușmane neamurilor noastre.

A succes acestui procedeu, să devin doborât cu ultima ocașie, dar acest nesucces nu m'a descuraja, pentru-că am nestrămutata convingere a dreptății cauzei ce o reprezintă în singura speranță, că în definitiv va trebui cu totul să ac-

ceptăm singur mântuitoarea conlocuirea soldardă în fața pericolelor, ce ne amenință.

Această speranță îmi dă curajul să mă adresez cu toată încrederea cătră DVoastre, să mă sprijiniți cu votul la alegerile actuali dietali și să faceți în cercul cunoștinței DVoastre să nu fiu doborât în calea luptei mele, chiar prin aceia, pentru a căror drepturi și interese identice cu ale neamului meu m'am decis, punând la o parte toate interesele mele personali, să intru în toiul luptei istovitoare.

Cred, că de astă-dată cu atât mai ușor va fi, să fiu sprijinit de DVoastre, cu cât contrarul meu dl Erdös. Armand un redactor domiciliat în Budapesta, până acum necunoscut în cercul acesta, aparține partidului independist, pentru care nu-mi pot închipui, să-și poată da votul și numai un singur german sau român, care cunoaște decadențele șoviniste ale acestui partid, și trecutul istoric și politic al poporului său.

Îmi țin de datorie politică și frățesc obligament, să Vă rog să nu concurgeți la biruirea acelei direcții politice, cari în definitiv nimicirea noastră o înseamnă.

Dumnezeu atotputernicul să ne ajute, să învingem greutatea zilelor, în cari trăim și geniul popoarelor noastre să ne lumineze calea!

Dr. Iuliu Maniu,
advocat.

FEUILLETON.

Dela istro-români.

Jeianii, 11 April 1906.

Cei mai depărtați și mai despărțiți de neamul nostru sunt frații din Jeianii, în Istria. Ei stau singuri și singuratici în ranchiul grozavului Karst. Departe sunt și de frații i. r. de sub Monte-Maggiore, cale de două zile peste săcul munte. Incunjuși din toate părțile de element periculos, ei stau încă ca și o mângăioasă oază pentru românul călător în acest ținut. În satele vecine nu știu limba lor. Străinul spune: „nu știu jeianski“; va să zică, limba română, ce se vorbește în această comună, este proprie lor: jeiaeană. Și ei sunt mândri de limba lor. „Ili poten vinde pre toți!“ zicea tinărul Anton Stambulici. Pe ei nime din jur nu-i înțelege; întors însă: unde sunt 2—3 jeianeni la oaltă, abia poți vorbi în vre-o limbă, că ei să nu înțeleagă sora marea mea mirare, am aflat bărbați, cari au fost în România; alții în Ungaria (Timișara Sătmăr ș. a.), ca lucrători la „duge“ (toage) și unul (bătrân) ca zidar în Buda-veșta doi ani. Aceștia „înțelegu“ dar și ungurește. O mare parte dintre ei au cutrărat Karisbad-ul, Marienbad-ul, Praga ș. a. ca negustori cu șefi istrian, articlu de comerț propriu rumerilor din Jeianii, care fusă ei în fabrică acolo, pe unde au străbătut, iar nu acasă la ei. Aceștia, frește, „vorovecii și nemțește, macar-că unii sunt

numai copilandrii de 15—16 ani. Italienește știu mai toți, pentru deasa comunicațiune cu Fiume, căreia — spre Croația — îi zic Rika. E superflu, să spun, că croaște știu toți și toate, fără excepțiune. Așa se face, că nu-s rari oamenii, cari vorbesc 4—5 limbi. Prin contactul cu atâtea națiuni luminate, devin foarte isteți, băgători de samă la toate și cam neînerezători. Sunt însă cu toată încrederea în cei-ce le vorbesc limba, și de cari sunt convinși, că sunt români. Năcazul, nu școala, care n'o au, — îi învață și a serie. În Jeianii sunt nu puțini scriitori, cari au „învețat“ „dela ci-oaia“ (dela tata). Preot în comună n'au; și e mai bine așa, ca aceia residă într'o comună vecină, numită Mune. De-ar rezida în J., poate că ar face propaganda panslavistă cu mai mult succes. Căci să stie bunii cetitori, că frații i. r. sunt toți catolici de ritul latin. Și, localte, de li-s'ar face ceremonii religioase în ritul rom.-cat., n'ar fi așa desavantajos, cum este, când toate funcțiunile bisericesti li-se fac în limba croată; așa cât în limba lor nu știu face nici cruce. Iată influința limbii străine în biserică. De ce am scăpat noi, oare când vor scăpa acești frați ai noștri? Oare scăpa-vor vre-odată? La acest mă gândesc în mine și nu cutesc a-mi da răspuns.

Numărul locuitorilor istro-rom., peste tot l-au scris greșit și străinii și românii. Aceia, în cazul cel mai bun, din neștiință, iar aceștia din patriotism rân înțeles. Cred, că sum în plăcinta pozițiune de a-l statori cu certitudine. În Jeianii, după cum mi-a spus „jupoanul“ Anton Stambulici în 1903, s'au numărat 96 case, „numere“ cu 601 suflete.

Astăzi numărul locuitorilor din J. se poate calcula la 650 suflete, toți români, — fără excepțiune. Se vede, că neamul lui Iuda nu se poate ferici între ei. Singuri sunt sfârșari, cari țin mici „butighe“ (bolțițe) și crișme cu vin bere și vinars („rachie“), de cari usează binisor fără să fie pătimasi. S'ritorii străini, cari au declarat ne „rumeni“ nemorali, au trântit calumini în fața acestor frați și noi le-am plătt. Și e păcat! Am văzut în săptămâna mare venind cu droia tot în cete mame cu ficele lor dela mărturisire din Mune, unde li-e preotul Păcatul, cu care-i înculpă așa marcant d. W. nu-i mai resiatit între ei, decât pe aiuri. Observe criticul nepărținitor și aceea, ca această populațiune săracă învinsă de lipsă, își părăsește cu ani de zile satul său, să-și cante pânea în larga lume. — chiar și în America. Conducători cu tragere de inimă n'au, și așa cei rămași acasă sunt foarte espuși rătăcirilor; cu toate aceste, religioșitatea lor o aflăm mai la toată vorba. De lene și trândăvie cu care-i inferează tot d. W. nici poveste. Am văzut femei cașud de dimineată cu carul cu gunoim, cari mergând pe drum pe lângă boi, își împletește ciorapii de bumbac cu multă iscusință. N'ar crede cineva, că aceia așa s'au luerat pe lângă alte ocupațiuni. Femeia rumeră merge după apă cu un vas mare, ca un „bot“ de vite de pe la noi — ei îl numesc „brenta“; — mergând și venind împletește la ciorapi. Mai mult: aceasta o face ea și când merge la câmp să „sădească cumpiri“ (cartofi) cu 2 L. de crumpene în spate, cu sapa cea grea (ca a bulgarilor dela Blaj) și cu măn-carea pe o zi.

A P E L

cătră alegătorii Români, Slovaci și Sârbi.

Iubiți alegători!

Suntem în preajma alegerilor de deputați. Ni-se deschide din nou prilejul, ca să ne spunem cuvântul conștient asupra afacerilor publice și să pretindem cu toată puterea validitatea *principiilor* depuse în programul nostru, cari singur sunt în stare să garanteze înflorirea țării și fericirea tuturor popoarelor. *Un punct cardinal al acestui program este votul universal secret, după comune, care este chemat să facă posibilă validitatea tuturor forțelor din țară. Alegerile aceste vor avea să decidă asupra sorții votului universal secret. Și noi înaintea tuturor altor partide politice din țară am pretins acest drept. Am pretins însă și pretindem votul universal secret adevărat și nefalsificat.*

Pretindem ca și minoritățile să fie reprezentate în Dietă, în proporția numărului alegătorilor. Pretindem, ca cercurile electorale să fie după dreptate împărțite. Pretindem, ca alegătorilor să li-se dea posibilitatea de-a vota liber, ca Dieta să fie adevărata expresiune a voinței poporului. Pretindem aceste lucruri pentru că numai așa vor putea cetățenii

Tot așa cu facea în brâu umbilă în vremea torului de lână și de căneapă. Căci până acum tot mai stă între ei datina română, ca întreaga casă să se îmbrace cu manufacturi de țână, pregătite la casă. — Ieșin câștigului este adăuc înrădăcinată în românii jilăneni. — cum n'am mai experiat numai la siciliani. De aici vine, că cutriera lumea, cantând încru până prin Ungaria, Germania, America. Snaț trădăvi? Judece nepreocupat binevoitorul cetitor. Comuna are hotar foarte mare, dar în acela este pătii loc cultivabil, și numai ca oaze, ici, colo, printre mormanele de peirii. În acele oaze străformate cu sudori erante în grădinițe jeianenele produc „ciuda vărze” minune de multă vearză — articiu de căpătenie în economia de casă — „fajo” (fasole) și „cumpiri”. Aceste ias hrana lor peste an. Specialiști sunt jeianenii ca „cărbuneri”. Ei „pălesc oărburu”, ce se vinde în Fiume cu cântariul „cu quintalul” și cu „Kila”. Prunci și fetițe de câte 7—8 ani deja știu „păi cărbur”. Oare tot de lenesi și trădăvi? Spună d. W.!

Și așini bușii mei cestitori. Domnu cu voi și maia Domnului! Ate vote (altă dată) mai munte, che acmă vom a. (ire. = merge) la Sussgnevizza”, centul satelor românești de sub Codru. „Pfi sârbi (= sani = să-năroști) și nu ve utaji de frații nostri de departe.”

A. Viciu.

să-și spună dorințele lor asupra tuturor chestiunilor dela cari depinde soarta lor.

Pretindem, ca chestiunea naționalităților să fie rezolvită pe baza dreptății și a egalității. Nerezolvarea acestei chestiuni de cea mai mare importanță împiedecă rezolvarea multor altor chestiuni arzătoare; împiedecă nu numai dezvoltarea socială și culturală, ci și cea economică a țării. Într'un cuvânt împiedecă totul.

Iubiți alegători!

Acum, când noi Românii, Slovaci și Sârbi întrăm cu puteri unite în lupta electorală, facem acest lucru mânați de principii mărețe și de adevărată iubire de neam și de patrie.

Nu luptăm noi numai pentru noi, ci lucrăm pentru fericirea și libertatea patriei noastre, luptăm pentru fericirea și libertatea tuturor cetățenilor.

Dorim, ca în această țară să nu fie nici un cetățean, nici o naționalitate nemulțumită și neîndreptățită! Convingerea noastră și datorința față de patrie și față de noi înșine ne împune această luptă. Aceasta este singura cale, care duce la libertate, frățietate și egalitate adevărată și nefalsificată.

Avem puternică convingere, că aceste principii ale noastre vor triumfa. Iar dacă s'ar întâmpla, ca să ne înșelăm în credința noastră: cel mult nu noi vom fi răspunzători înaintea istoriei.

La luptă deci fraților! Votați cu acei candidați, pe cari vii recomandă partidele naționalităților înfrățite.

Budapesta, 10 April 1906.

Clubul parlamentar al naționalităților.

Candidații partidului național:

I. Com. Albel-inferioare.

1. Ighiu: Dr. Alexandru Vaida-Voevod.
2. Vințul-inf.: Dr. Iuliu Maniu.

II. Comitatul Arad.

3. Borosineu: Dr. Ioan Suciu.
4. Chișineu: Ioan Russu-Sirianu.
5. Iosășel: Dr. Nicolau Oncu.
6. Radna: Vasiliu Goldis.
7. Pecica: Dr. Aurel Novac, Pecica.
8. Șiria: Dr. Ștefan C. Pop.
9. Sânt-Ana: Dr. Iustin Mărgieș.

III. Com. Bistrița-Năsăud.

10. Năsăud: Dr. Victor Onișor.

IV. Com. Bihor.

11. Aleșd: Dr. Coriolan Pop.
12. Beiuș: Dr. Ioan Ciordas.
13. Timca: Dr. Aurel Lazar.
14. Osica-măg.: Dr. Nic. Zagre.
15. Mărgita: Vas. E. Moldovan.

V. Com. Cluj.

16. Cojocna: Vas. E. Moldovan.

VI. Com. Făgăraș.

17. Făgăraș: Nic. Izan.
18. Arpaș: Dr. Nicolae Șerban.

VII. Com. Hunedoara.

19. Baia-de-Criș: Vasile Dămian.
20. Orăștie: Dr. Aurel Vlad.
21. Dobra: Dr. Ștefan Rozvan.

VIII. Com. Caraș Severin.

22. Bocșa: Coriolan Bredicean.
23. Caransebeș: Dr. Ioan Sirbu.
24. Oravița: Coriolan Bredicean.
25. Lugoj: Dr. George Popoviciu.
26. Zorlenț: Dr. Ștefan Petrovici.
27. Făget: Dr. Aurel Cosma.

IX. Com. Sătmar.

28. Șomcuta-mare: Dr. Ales. Vaida-Voevod.
29. Megieșul-auriu: Dr. Ioan Erdélyi.
30. Crașau: Constantin Lucaciu.

X. Com. Sibiu.

31. Christian: Dr. Nicolau Comșa.
32. Sebeș: Dr. Liviu Leményi.

XI. Com. Sălajului.

33. Cebul-Silvaniei: George Pop de Băsești.
34. Tășnad: Dr. Coriolan Steer.

XII. Com. Solnoc-Dobâca.

35. Lăpușul-ung. Dr. Vasiliu Lucaciu.
36. Iclodul-mare: Dr. Ioan Vaida-Voevod.
37. Ileanda-mare. Dr. Teodor Mihali.

XIII. Com. Timiș.

38. Becicherecul-mic: Dim. Birăuț.
39. Rittberg: Sever Bocu.
40. Recaș: Ioan Pepa.
41. Moravița: Vladimír Spătar.
42. Sasca-montană: Dr. Aurel Novac, Biserica-Albă.

XIV. Com. Torontal.

43. Béga-Szt.-György: Vichenție Petroviciu.
44. Săn-Miclăușul-mare: Dr. Nestor Oprean.
45. Lovrin: Terențiu Oprean.

Pacea dela Hunedoara. — Afiam cu bucurie, că reprezentanții partidului național român d-nii Dr. Aurel Vlad, Dr. Iustin Pop și Dr. Victor Bontescu și reprezentanții partidelor magiare d-nii Pogáry Béla, vice-span, Szentivázyi Gábor și Lázár László, au încheiat un pact, după care celea 6. cereri electorale din comitat să împărtesc între Români și Magiari, anume românii vor primi cererile Baia-de-Criș, Orăștie și Dobra, în cari magiarii nu vor pune contracandidat, de asemenea nici românii nu vor turbura pe magiari, în cererile Deva, Hunedoara și Hateg.

Acest pact cuminte ar trebui urmat și pe alcea, căci după cum bine observă „Libertatea”: nimeni nu e doritorul certei vecimee!

De ce, de pildă, nu s'ar putea face lucrul acesta și în comitatul nostru, dându-se Românilor cererile Ighiu, Vinț și Oana? pe cari și așa numai prin sfertări foarte mari le-au putut ține magiarii și până acuma? Căci avem nădejde, că în scurta vreme organizându-ne pe încetul, vom pune candidații nostri și în alte cereri, după ce e cunoscut, că elementul românesc are preponderanța numerică.

Guvernul și Români. — Cetim în „Telegraful român” următorul comunicat: În urma invitării au mers la Budapesta, și Mercuri la oarele 4 d. a. s'au prezentat în fața d-lui ministru-president *Wekerle* Excelențele Lor domnii Mitropoliți români *Ioan Meșianu* și *Dr. Victor Mihályi*, pe cum și domnii *Parteniu Cozma*, *Gheorghe Pop de Băsești*, *Dr. Teodor Mihályi*, *Dr. Vasile Lucaciu* și *Coriolan Brediceanu*.

Afară de domnul ministru-president *Wekerle* au mai fost prezenți și domnii ministri: conte *Andrássy*, dela interne, conte *Apponyi*, dela culte și instrucțiune publică și *Kossuth*, dela comerț și comunicațiune.

În conferență li-s'a spus fruntașilor români, că nu din inițiativa guvernului, ci la dorința exprimată din partea foștilor deputați naționali români au fost invitați la această consfătuire. În scopul ca guvernul să cunoască gravaminele Românilor.

Fruntașii români și-au spus apoi pe rând părerile, insistând mai ales asupra *mizeriilor, ce se fac școalelor românești*, și apoi asupra *neexecutării legii de naționalitate*.

În urmă s'a atins *chestia alegerilor pentru dietă*, și în urma temerilor exprimate din partea Românilor, membrii guvernului au deciarat, că nu au intențiunea să împedecă intrarea în parlament a unui număr oare-care de deputați naționali români, din contră, *le este chiar dorința să între*, pentru ca guvernul să aibă cu cine să se înțeleagă în privința îndreptării relelor, de cari se plâng Români. În fine s'a ajuns pentru astă-dată la înțelegerea între guvern și Români, ca în toate comitatele locuite de Români, fruntașii poporului român să *paceteze cu ceilalți factori decizatori din comitate, în felul cum s'a făcut în comitatul Hunedoarei*, unde trei cercuri au fost lăsate pe sama Românilor și trei rămân celorlalți. Despre aceasta dl ministru de interne, contele *Andrássy*, a promis că va încunostiința de timpuriu și organele sale din comitate, pentru ca astfel să fie evitate alegerile șgomotoase, împrennate de multe ori cu cioniri și bătăi, și să se pună stavilă corupției și mituirilor.

Conferența a fost de caracter curat informativ, și concluze formale nu s'au luat în nici o direcțiune, pe cum nici angajamente formale, nu s'au luat din nici o parte.

Acesta e rezultatul conferenței, pe care au avut-o Mercuri la Budapesta Mitropoliții români și câți-va dintre fruntașii poporului nostru cu guvernul unguresc, și știind cu câtă nerăbdare îl așteaptă opiniunea publică românească, îl comunicăm în forma aceasta cetitorilor nostri.

CORESPONDINȚE.

Electorale.

— Corespondențe particulare. —

Munții-apuseni, 24 April 1906.

În cercul Ighialui mișcarea pentru candidatul *Dr. Al. Vajda-Voevod*, s'a pornit cu mare entuziasm. Candidatul a fost întâmpinat pretutindeni cu adevărat alai, și după știrile ce primim, a reușit să câștige pentru sine și pe cei ce în rândul trecut erau șovăitori. Părțile dincolo de Dealul-mare le-a parcurs candidatul chiar în zilele Sfințelor Paști. În Bucium și Abrud au

fost adevărate sărbători manifestările românilor alegători. În Abrud s'a ținut vorbirea-program chiar în ziua întâi a s. Paști, după vecernie. Sute de alegători au venit în frunte cu preoții, să invite pe *Drul Vajda* la adunare. Abia s'a apropiat convoiul de Abrud-sat (teritoriul electoral) când alte sute de alegători i-au întâmpinat cu flamura albastră, cu inscripție aurie. În curtea școalei gr.-orientale din sat, s'a aclamat president al adunării, cu un singur clocot de strigăte dl *Dr. Laurențiu Pop*. D-sa într'o vorbire foarte pătrunzătoare salută eușuna de dame, ce era de față, alegătorii veniți de departe și cei din loc, legându-le de inimă să fie cinștiți și să nu să lase amăgiți de nimeni, în privința votului, ce-l vor arunca în urnă. Predă apoi cuvântul candidatului *Dr. Vajda-Voevod*, care își ține vorbirea-program des întrerupt, ca și antevorbitorul, de strigăte aprobatoare și de descărcări de treasuri.

Au mai vorbit preoții *Goia* și *Sima*, cari au ostenit cu alegătorii lor dela mari depărtări, la adunare, alătura de ceilalți bravi preoți ai nostri din împrejurime, ca *Gomboș*, preotul din Abrudsat, *Ungurean*, preotul din Mușca și alții, a căror nume nu-mi sunt cunoscute, deci cer scuze dacă nu le pot nota. A doua zi de Paști *Dr. Vajda* a trecut spre Zlatna și în comunele dincoace de Dealul-mare, unde a fost întâmpinat pretutindeni cu mare entuziasm.

Sper, ca în numărul proxim, să vă releviez lucruri *positive* și foarte îmbucurătoare.

Coresp.

Iosășel, 17 April n.

În adunarea mare poporală, ținută azi aici, s'a proclamat cu însuflețire candidatura dlui *Dr. Nicolau Oncu*. Au vorbit *Dr. Aurel Grozda*, candidatul *Dr. Oncu* și *Petru Truța*. Nespusă însuflețire.

Boroșineu, 16 April n.

În fața alor 2000 Români din Ineu și comunele vecine și-a rostit azi după amiază la 4 oare vorbirea de program, candidatul național *Dr. Ioan Suciu*. Au vorbit și *Dr. Teodor Burdan*. Reușirea sigură.

Șiria, 16 April n.

Candidatul cercului Șiriei dl *Ștefan C. Pop*, s'a prezentat azi între alegătorii români din Șiria, și li-a vorbit cu succes mare. Alegerea d-lui *Pop* este cu desăvârșire sigură.

Vințul-inferior, 23 April n.

Candidatul partidului național, dl avocat *Dr. Iuliu Maniu*, și-a început turneul prin cerc, fiind pretutindenea primit cu multă însuflețire. Alegătorii români se alipesc cu toată încrederea de dânsul și e speranță, că cu toții vor fi la *Vinț*, dându-și votul pentru *Dr. Maniu*.

Alegătorii sași, ca și în trecut, așa și acum, mai bucuroși vor vota

chiar și cu un kossuthist, decât cu un român, cu toate că din scrisoarea, ce li-a adresat *Dr. Maniu*, ori cine se poate convinge, cât de primejdios e acest partid, pentru toate națiunile din patrie. Poate ar fi bine, ca în cercurile săsești, unde sunt candidați magiari, Români să se alătore acestora spre a bate pe sași.

D.-Sân-Mărtin, 18 April n.

Alegătorii români din amândouă cercurile electorale ale comitatului Târnava-mică, sunt convocați pe azi, 25 April n. la o conferență, ce se va ține în *D.-Sân-Mărtin*, spre a se consfătu în fața alegerilor, și eventual spre a candida un român, la unul din aceste două cercuri.

In atențiunea alegătorilor!

Aducem la cunoștința cetitorilor nostri acești §§-i ca să știe fiecare, că să pedepsește aspru notariul, primariul și protopretorele, care ar cuteza să ademenească ori să silească pe vre-un alegător să voteze cu unul sau cu altul dintre candidați.

§. 178. din legea penală sună:

„*Acela, care împiedecă pe vre-un alegător, fie prin amenințare, fie cu puterea, dela folosirea dreptului său liber de votare, să-vârșește vina vătămării dreptului de alege-re și să pedepsește până la 6 luni temniță și 400 cor. în bani!*”

§. 185. „*Acela, care dă alegătorului sau cu știrea lui dă unui membru al familiei lui, ceva bani ori alt lucru de preț, cu scopul de a-l face să voteze pentru cutare, ori să se rețină dela alege-re, ori măcar făgăduiește ceva pentru acest scop, acela să pedepsește cu temniță până la 6 luni și 2000 cor. în bani!*”

§. 187. „*Acel slujbaș public, care prin o faptă ori făgăduință ce cade în puterea oficiului său, să încercă să sfătuiască pe vre-un alegător ca să voteze ori să nu voteze pentru cutare ori cutare candidat, sau ca să se oprească dela vot, — să pedepsește cu temniță până la 1 an!*”

Preoții să nu deie nimănui voe a finea adunări de acestea electorale politice în biserică, căci ajung pedepsiți! Nici ei nu țină nici o vorbire despre alegeri în biserică. Însă afară, acolo pot da răspunsuri și îndrumări ce li-să vor cere, iar ținerea de adunări în toată forma, să o înștiințeze la primărie.

Mai atragem atențiunea alegătorilor asupra următoarelor:

Fiecare alegător să-și știe spune corect numele, vrâsta și numele întreg a candidatului de deputat.

REVISTE.

Tripla alianță. Italia cu Germania s'au înstrăinat mult una de alta în urma întâmplărilor dela conferența din Algeziras. Italia ar vrea bucuroși să se scape de pretenția Germaniei și a Austriei. Pe față aceasta nu o poate face de-o

camdată, ci cercă să se folosească de ocaziuni, să deie câte un bold aliatelor ei. Germania a observat aceasta, și ca să nu i-să zică că nu ar fi destul de complexantă, să apropie de Austro-Ungaria cu glas dulce, o laudă și îi ofere ca unui bun aliat serviciile sale.

Austria înțelege lucrul, iar Italia își deschide ochii în patru. Austria poate avea lipsă de ajutor de armată numai într'un singur cas: într'un războiu contra Italiei. Fie că neînțelegerile să ivesc în Albania, fie la țărmurii Adriaticei, Austria să afle față în față numai cu Italia.

Italia are pământ sub domnia Austriei și are interese la țărmurii Adriaticei și în Albania. Tinta politică a ei e, să le aibă aceste, dar încă nu a sosit timpul. Austria știe aceste și să bucură de alipirea Germaniei, fără să înțeleagă însă, că Germania joacă rolul, ce l-a jucat Anglia în războiul ruso-japonez.

America. San-Francisco, capitala Californiei e o ruină. Un cutrămur de pământ puternic, a nimicit una dintre celea mai frumoase orașe a Americii. Catastrofa s'a început la 5 oare dim. Cutremure de pământ în San-Francisco, au fost mai dese, dar așa de puternic ca acest de acum nici odată. Deja de ani de-a rândul, casele se edificau astfel, ca se poată rezista cutremurului de pământ. Toată cuminența omenească, s'a dovedit însă așa de neputincioasă. Deja la prima sguduire edificiile în fer clădite, au început să se miște și a se prăvăli una peste alta. Din ruinele caselor surpate, au izbucnit numai decât flăcări, așa că mai tot orașul era o flăcărie. Focul a fost produs de gaz, rumpându-se țevile în urma cutremurului. Pompierii nu au putut face nimica, neavând apă, căci și apeductele au fost nimicite. Pentru împedecarea focului, au fost siliți se arunce cu dinamită căsi și străzi întregi. Locuitorii înspăimântați, cari au scăpat cu viața, au năvălit în străzi. Confuzia s'a mărit și prin împrejurarea, că mulți oameni suspecți năvăliau și jefuiau trupurile moarte. Auctoritățile au acuirat miliție, lăsând să fie înpușcat, ori cine s'ar găsi furând ceva. Focul abia după trei zile l-au putut stinge. Pagubele cauzate de cutremur și foc, sunt nespuse de mari. Zece mii de oameni au murit.

Expoziția generală dela București.

Facem cu plăcere loc acestui comunicat: Dl ministru ung. de interne a adresat Comitetului central al „Asociațiunii“ din Sibiu o scrisoare datată din 11 Aprilie a. c., prin care declară, că în vederea neînțelegerilor ce le-a avut de urmare ordinațiunea Nr. 146 din Martie a. c., prin care „Asociațiunea“ a fost oprită dela aranjarea Pavilionului etnografic al Românilor din Ungaria la Expozițiunea generală română din București, — se vede îndemnat a enunța, că este învoit ca „Asociațiunea“ sau alte societăți să împrumute obiectele ce le posed Comisariatului general în scopul de a le expune și ca particularii să participe la Expozițiune; oprește numai ca societățile să figureze ca expozanți. Cere mai departe, ca să nu se expună obiecte de caracter demonstrativ contra statului ungar.

Această revenire a guvernului asupra nefericitei ordinațiuni a dlui Kristóffy, care a provocat atâtea nemulțămiri, credem că va face o bună impresiune atât dincoace cât și dincolo de Carpați.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu au dăruit 340 cor. 14 tineri emigrați în America din comuna Cergizel, Gligor Popa, Petru Rus, Georgiu Cioban, Dumitru Cojoc, Machidon Rus, Ioan Cioban, Vasilie Negrea, Ștefan Băndea, Vasilie Rus, Gligor Rus, Iulus Pop, Dumitru Cioban, Vasilie Cioban și Georgiu Babă, pentru a-se cumpăra un clopot pe sama s. Biserici din Cergizel. Din care sumă s'a și procurat 1 clopot cu 240 cor., iar restul 100 cor. se vor capitaliza pe sama s. Biserici. — Cergizel la 20 April n. 1906. *Eugen Raduț*, preot gr.-cat.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul *Victor*, s'a reîntors Sâmbătă dimineața la reședință. — *Vasile Moldovan*, numit profesor de teologie la seminarul din Gherla, a depus la 20 n. ultimul rigoroz la universitatea din Budapesta.

Hymen. *Aurel Hățieganu*, cleric abs. și *Virginia Bene* aduc la cunoștință cununii lor, care se va celebra în 26 Aprilie st. n. în biserica gr.-cat. din Turda.

— *Petru Armean* și *Victoria Stupinean* invită la serbarea religioasă a cununiei lor, care se va ține în Ohaba-de-sub-piatră, Marți în 1 Maiu st. n.

„Consum“ societate comercială în Blaj, și-a ținut Sâmbătă adunarea generală sub presiunea neobositului prezident canonicul *Gavril Pop*. Pentru aceasta adunare au fost depuse 311 acții, de față au fost 25 cu 172 voturi. După ascultarea raportului general, aprobarea bilanțului pe 1905 și absolvirea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, adunarea decide unanim continuarea afacerilor, cari s'au dovedit că merg spre bine. În locul membrului repausat *Gregoriu Ordace* se alege în direcțiune dl *Eugen Bian*, notar și mare proprietar. Ceialalți membri, a căror mandat a expirat, sunt realeși.

Excursioniștii români. Grupul de studenți români, cari au plecat înainte de Paști în Italia și au vizitat Roma și Neapolul, acum întorcând prin Florența și Venezia sunt în drum către casă.

Cătră maturisanții Blajului din anul 1898/9. *Iubiți foști conșcolari!* Eu, care am petrecut 8 ani ca student la gimnasul din Blaj, nu pot, decât cu cea mai adâncă recunoștință și cu cea mai sinceră dragoste, să-mi aduc aminte de acest gimnas, care a crescut și crește la siul său, copii săraci, cari numai cu hainele de pe ei merg la școala din Blaj, și Blajul i-a crescut, i-a ajutat ca și o mamă bună, le-a dat pâine, și a aprins în ei focul dragostei pentru tot ce e bun, nobil și mareț. La voi mă adresez foști colegi ai mei cari ați depus maturitatea în Blaj, cari v'ați adăpat mîntea și inima voastră de tot ce e sfânt și mareț la acest institut, nici când nu ne-am putea mai bine arăta recunoștința și iubirea față de gimnasul din Blaj, care ne-a crescut, ca și acum, când înființându-se „Masa studenților“ să contribuim cu toții, unul fiește-gare câte 5 cor. Nici unui să nu steie pe gânduri, ci să-și aducă aminte trecutul, să-și închipue prezentul să cugete, că prin aceasta nelosămnată binefacere, câte lacrimi amare vor înceta, să ne aducem aminte, că vom ușura în cânta și noi multele năcazuri și greutăți, ce le întâmpină mulțimea de studenți săraci din Blaj. Taxa de 5 cor. o va trimite fiește-gare la adresa fostului coleg *Ioan F. Negruț* inginer arhidiecezan, care apoi îi va transpune la locul convenit în numele maturisanților din anul 1898/9. În chipul acesta ne vom arăta vrednicia de institutul, care ne-a crescut. Primiți îmbrățoșarea de amic, dela fostul conșcolar și pretin. Supraî-de-jos: *Iuliu Tătar*, capelan.

Apel. Ajuși în marea primejdie de a ni-se dărâma biserica frumusecă, ce cu mare încordare ne-am clădit-o înainte cu 25 ani, și fiind noi cei mai mulți cu totul neputincioși de a mai ajuta la renoirea ei, alergăm cu încredere la ajutorul fraților mai cu stare de pretutindenți și-i rugăm cu lacrimi să ne trimită câte ceva pentru a-ne mântui lăcașul lui Dumnezeu, singurul care ne mai ține la oaltă în legea străbunilor și ne ferește de nimicire. Ori cât de mic ajutor este mare pentru noi și ne vom ruga ca Dumnezeu Părinților noștri să-l răsplătească înzecit cu milele sale. Despre darurile primite se va da samă în foi. A se adresa subscrisului curator primar. Sovata (posta Szovata) 16 febr. 2 1906. *Ioan Gergely* m. p. preot. *Georgiu Kis* m. p. curator primar.

Necrolog. † *Nicolau Pop Bota* de *Alba-Iulia*, proprietar și fost avocat, după scurtă suferință și împoartășit cu st. Taine, a repausat la 16 April n. în Șard. în al 84-lea an al etății sale. — Sincerele noastre condoliințe pentru prietinel nostru *Enea Pop Bota*, parohul Șarduinii, fiu a fericitului repausat.

† *Lucreția Varna* măr. *Filip* după un morb greu și îndelungat, provăzută cu SS. sacraminte ale moribunților, în anul al 26-lea al etății sale, și al 6-lea al fericitei sale căsătorii a adormit în Domnul.

În veci amintirea lor!

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

**Caramelle
de piept
ale lui Kaiser**

cu 3 brazii

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celei, guturaiului. 4512
recunoștințe devedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot afla
la farmacia Carol Schiesal
— Blaj. (13) 3—52

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

„Ori cât de necredibile s'ar părea la prima privire faptele spiritiste“, zice el, „dacă n'am vrea să primim întregul șir de dovezi, cari ne constrâng și mărturisesc pentru adevărătatea fenomenelor spiritiste, ar trebui, după părerea mea, să lăpădăm ori ce încredere în oameni, și ori ce posibilitate de a putea constata fapte pe calea observațiilor.“ Apoi se provoacă la autoritatea lui *Weber*, care este oarecum „spiritul intrupat al observării exacte.“ Se provoacă la autoritatea „celui mai genial matematician“, *Scheibner*, care nu numai că a fost de față la ședințe, ci în acelaș timp a examinat toate. Și după ce mai spune, că la fenomenele spiritiste, antispiritisti prescriu fel de fel de condiții, în cari ar trebui să se întâmple ele; pe când la alte fenomene, ca să le poată studia natura, se îndestulesc cu constatarea lor, și chiar și dacă se implinesc toate condițiile, totuși nu le admit, conchide: „Dintre fizicianii, cari după examinări minuțioase și serioase au mărturisit în favorul spiritismului, poate că chiar nici unul n'a voit alta, decât chiar demascarea lui. Și eu, carele în cele zise am apărat realitatea spiritismului, n'am făcut-o din o iubire preconcepută față de el, ci din motivul, ca să se facă dreptate cauzei și persoanelor interesate; căci ori cât aș dori să nimicesc spiritismul, cu ori ce preț, adevărul totuși ar fi un preț prea mare pentru el.“¹⁾

c) În locul al treilea fie celebrul materialist italian: *Cesare Lombroso*, profesor la universitatea din Torino, director la sanatoriul de acolo, etc. „Puțini bărbați de știință“ scria el,²⁾ au fost mai necredincioși în ale spiritismului decât mine. Celce n'ar ști-o aceasta, conzulteze operele mele: „*Pazzi ed Anomali*“ și „*Studi sull' Ipnatismo*“, în cari am ajuns până să sduiu pe spiritiști. Motivul e, pentru că unele observări ale lor erau, și cred că sunt și acuma, lipsite de ori-ce credibilitate. Aceea, spre pildă, să faci să vorbească și să se miște morții; dupăce e știut, că morții după vre-un an nu sunt alta decât o grămăduță de substanță neorganică. Și tot așa ar fi, când ai vrea să gândească și se vorbească pietrile. O altă cauză era, că experimentele să făceau la intru nerec; și nici un fiziolog nu poate admite fenomene, pe cari să nu le poată vedea cum se cade, și mai cu samă fenomene așa de însemnate. Dar după ce am văzut că oamenii de știință neagă faptele, cum ar fi: *transpunerea cugetului, transpunerea simțurilor cari într'adevăr erau rare, dar cari aievea erau adevărate, și pe cari le constataseam eu în persoană*, m'a făcut să mă gândesc, că scepticismul meu, pentru fenomenele spiritiste, poate va fi de acelaș fel cu scepticismul învățaților acelora, pentru fenomenele hipnotice.“

„Și fiindcă în împrejurările acestea mi-s'a fost oferit ocazia să studiez atari fenomene într'un mediu extraordinar, *Eusapia*, m'am folosit de ea; cu atât mai vârtos, că le puteam studia în societatea altor medici dela case de nebuni, vestiți (*Tamburini, Virgilio, Bianchi, Viziosi*), cari erau sceptici ca și mine, ori mai ca și mine, în chestia aceasta; cari puteau să-mi ajute la controlarea observațiilor. Am folosit cele mai mari precauțiuni posibile; am examinat muicrea (*media Eusapia Paladino*) cu metodele psihiatrei moderne... dupăce i-am legat un picior i-am împedecat celalalt picior și o mână de a noastră, eu și *Tamburini*. Experimentele le-am început și le-am terminat cu lumina aprinsă, și din când în când unul din noi aprindeam câte un lemn pe neașteptate, ca să se împedee ori-ce înșelăciune posibilă“. Apoi spune faptele, ce le-a constatat la deplină lumină.³⁾ Pe baza acestora *Lombroso* s'a întors la spiritism, ori mai corect zis, faptele acestea l-au convins despre adevărătatea fenomenelor spiritiste: „Mi-e rușine și-mi pare rău“, zice el⁴⁾ „că am combătut până aici cu atâta stăruință faptele zise spiritice.“

d) În locul al patrulea fie englezul: *William Crookes*. El e unul din chemiștii cei mai vestiți din lume. În vrâsta de abia de 30 de ani, la 1863, el e membru al societății regale din Londra, pe baza descoperirilor și invențiilor sale. Auzise mult de spiritism, dar cele auzite i-se păreau imposibile, pentru că se împotriviau legilor naturale cunoscute. Să le respingă însă pur și simplu, nu i-se părea cu cale, pentru că adevărătatea fenomenelor acestora era mărturisită de mai mulți bărbați vrednici de credință. De aceea se hotari să le cerceteze în persoană, dar nu singur, ci împreună cu lordul *Dunraven* și cu matematicianul *C. Winne*, la cari s'a mai adaus o comisiune de a societății regale din Londra, — academia de știință a englezilor. — Și-a câștigat apoi de medii: pe *Home*, pe o dsoară *Fox* și pe *Florența Kook*. Experimentele s'au făcut în laboratorul său de chimie. Scopul lor era să constate, că oare există ori nu există fenomenele spiritiste. Și ca să se convingă, luă toate cautelele de lipsă. Pe medii îi legau jos pe padiment; ori dacă nu, îi țineau de mâni și de picioare, la o distanță mai mare dela obiectele, cari erau influințate prin prezența lor. Mai mult, se mai puneu câte unul între mediu și între obiectul influințat, ca se se convingă și mai limpede, că nu există nici o influință fizică a mediului asupra obiectului. Spuse apoi și mediilor, că ori ce înșelăciune a lor: de a se pune în legătură cu obiectele, fie ori cât de fină, va fi pedepsită la moment de descărcăturile aparatelor electrice puse pe sub ascuns. Și ca precauțiunile să fie depline, a mai adus și doi scamatori, cei mai celebri din Londra, a căror menire era să observe ori ce încercare de înșelăciune din partea mediilor.¹⁾

Dar pe lângă toate precauțiunile acestea, fenomenele spiritiste s'au produs, și *Crookes* le împarte în 13 clase, despre cari vom vorbi în articolul următor.

Urmarea observărilor acestora a fost, că *Crookes* s'a convins despre existența fenomenelor, și a scris o carte, în carea le explică pe baza puterilor psihice. „*Mulțimea*“, zice el, „totdeauna dornică de supranatural, ne întrebă: Credeți ori nu credeți? Noi răspundem: Noi suntem chemiști, noi suntem fizicieni: datorința noastră nu consistă în a crede ori a nu crede, ci în a constata în mod pozitiv, că oare un fenomen oare care e închipuit ori nu e închipuit. Dupăce am făcut-o odată aceasta, restul nu se mai ține de noi. Și acum, încât e pentru realitatea fenomenelor, noi o mărturisim, cel puțin în mod provizor, pentru că spre marea mirare a simțurilor și a minții noastre, ne constrânge evidența lor, să o admitem.“

Dar cu toate acestea mulți trăgeau la îndoială existența faptelor și exactitatea observărilor lui *Crookes*, de aceea adaugă el: „În loc de a dubita, ori de a crede încă numai așa, — căci e tot una —, și de a-și închipui că noi am fi fost în stare să ne perdem vremea cu studiarea de jucării de copii; să-și iea fiecare ostencala, și să examineze mai întâi faptele, pe cum am făcut-o noi odinioară necredincioși... Arătați-ne, cu cea mai severă critică, în ce punct al observărilor noastre am fi greșit. Spuneți-ne în detail, dacă știți, mijloace de controlă mai doveditoare. Aflați și grămădiți precauțiuni mai mari, și mai ingenioase, de cum au fost acestea, cu cari am încunjurat noi pe medii noștri, linându-le cu toate acestea ascunse înaintea lor. Dar nu socotiți, așa numai din vânt, că simțurile trupului nostru ar fi mințit, ori s'ar fi înșelat; nu învinuiți mințea noastră cu nebunie (ceea-ce, în parantez fie zis, după observări așa de stricte numai noi am avea dreptul să o recunoaștem în voi), pe motivul, că faptele sunt contrare ideilor voastre, ce le-am avut și noi altădată.“

„E cu anevoie să fie cineva mai sceptic și mai pozitiv decât noi, când e vorbă de cercetări experimentale. Iar dacă voi v'ați ținea mai mult decât noi, ori din cauza ignoranței voastre; ori din cauza cunoștiințelor voastre de diletanți cu cine ar trebui să țină un om cu minte? Noi susținem, că orico dexteritate s'ar da de gol în văzul anumitor fenomene, efeptuite de medii reali în laboaratoarele noastre; și că cei mai cutezători contrazicători ar deveni asemenea acelor țărani astuți, cari văzând pe la fârguri câte un aparat de al lui *Rhunkorff*, își bat joc de el, trăgând cu ochiu vecinilor, dar cari schimbă la fețe, îndată ce au pus mâna pe firele aparatului. (Va urma.)

¹⁾ Schneider op. cit. pag. 308—311.

²⁾ „La Tribuna giudiziara“ din Neapol nr. din 20 Februarie 1892.

³⁾ Franco op. cit. pag. 129 și urm.

⁴⁾ Hașdeu op. cit. pag. 174.

¹⁾ Franco, pag. 117 - 119.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paui.

(Continuare.)

1

„Aceasta nu-i adevărat, iubitul meu!“ replica Huber. „Ca avocat, D-voastre trebuie să știți foarte bine, că cei mai luminați și mai culti oameni pot să fie, și de cele mai multeori chiar sunt, cei mai refinați pungași. Un adevărat creștin însă nu poate să fie nici odată înșelător, tâlhar ori altfel de criminal. — Afară de aceasta este cu totul imposibil de a înălța masa cea mare a populațiunii rurale la înaltul grad de cultură, pe care-l doriți D-voastre. Numai credința religioasă, frica de judecătoria atotștiutor și de vecinicile chinuri ale iadului, precum și speranța celor religioși într-o fericire viitoare, sunt în stare să păzască ordinea socială împotriva deslănțuirii patimilor sălbatice și împotriva pericolelor subversiunii. De aceea să lăsăm poporului religionea așa cum este: cu Dumnezeu, cu cerul și cu iadul.“

„Onorabile, sunt uimit, cum D-ta ca francmason vorbești în favorul superstiției religioase“ — răspuse în ton dojenitor jidanul.

„Nici nu mă gândiam la francmasonerie. Vorbele mele sunt dictate de muntea sănătoasă.“

„Purtătorul și propagatorul minții sănătoase este ordinul nostru și datoria fiecărui mason este de a cugeta și a lucra în spiritul masoneriei“ zise serios jidovul.

„Aceasta poate să te oblighe pe D-ta, fiindcă ești un slânt cavalier, în toate“ — glumiă Huber. „Pe mine, fratele albastru, nu mă poate obliga o asemenea severitate.“

„Nu e aici vorba nici de severitate nici de misterele gradelor superioare“ răspuse cavalierul. „Nici odată, sub nici un pretext, nu-i este permis francmasonului să fie indulgent față cu dușmanul cel mai neimpăcat al nostru, care este creștinismul. Poporul incult, natural, că nu trebuie să știe despre ura noastră legitimă împotriva Bisericii. Din contră, în publicitate trebuie să afirmăm cu tărie, că noi nu combatem creștinismul, ci numai clericalismul. Religionea să se bucure de toată libertatea, iar munca noastră constă în combaterea sclăviei, împușcă de Biserică.“

Pe Huber îl supăra insinuarea ce i-se făcea, de a se face slugă la dârloagă într-o asemenea lucrare vicieană și nu fără oarecare ironie replică militantului cavalier.

„Aceasta ar fi însă o escrocherie față cu publicitatea, ar fi chiar o tăgădă a doctrinei francmasonice“ zise el. „Cu glas de stentor strigă nu de mul în loje venerabilul nostru: „Noi nu suntem creștini, noi suntem francmasoni, nici mai mult nici mai puțin decât francmasoni! Iar ce sunt francmasonii, aceea a spus-o Gogeri cu cuvintele: „Noi francmasonii nu numai, că stăm deasupra ori cărei religii, dar și deasupra ori cărei credințe în Dumnezeu. Tăgăduitorii divinității sunt acei tirani aducători de fericire, cari strigă omenimei: Numai nebunii mai visează și mai vorbesc de un Dumnezeu și de nemurire.“ — De aceea este o înșelare a oamenilor, când vorbește cineva, despre respectul francmasonimei față de vr'o

religiune. Pentru înșelătorii sunt însă tot așa de puțin aplecat, pe cât de puțin aplecat sunt a crede de adevărat tot aceea ce spune fratele Gogeri și venerabilul Murzfluss.“

(Va urma.)

Datorințele bărbaților.

(Continuare.)

Sunteți datori din canal locului, să dați copiilor voștri pilde bune. „Cum cântă bătrânii — spune o zicăta veche — așa joacă tinerii.“ Vreți să aveți copii religioși, nu suduiți nici odată și țineți Duminecile.

Am cunoscut odată un părinte înțelept, care a aruncat cărțile de joc în flăcări, ca nu cumva să se facă copiii lui cărțași. Cugetați-vă la cuvintele scripturii: „Cel ce nu să îndură de toiag, urește pe fiul său.“¹⁾

Dar nici odată nu-i pedepsiți mâniași, nici injurându-i, ori blăstămându-i, căci blăstămuriile părinților să leagă. Dacă aflați, că copiii voștri au fost pedepsiți în școală, nu-i luați în apărare, ci pedepsiți-i și acasă. La nici un caz să nu suferiți mai departe ca copiii voștri să bată noaptea uitele, ori să-și petreacă noaptea cu persoane de alt sex.

Dacă nu veți fi cu băgare de samă la acestea, veți ajunge soartea lui Iii, veți fi adevărat îngreuiți cu păcate și veți fi pedepsiți de Dumnezeu. Când vă împărțiți moșia, nu părtăniți pe nici unul dintr'ânșii, ca nu cumva careva scurtaț în dreptul său de moștenire să vă blasteme țărina mormântului, în loc să se roage pentru voi.

Datorințele acestea aveți să le împliniți mai departe și față de servitorii și supușii voștri, îngrijindu-vă cum știți mai bine și cu conștiință de fericirea lor vremelnică și vrednică.

Barbatul mai departe e:

3. Cap de familie.

Barbatul în familie e ca și capul în trupul omului, ca și împăratul în o țară. El trebuie să răspundă înaintea judecării lui Dumnezeu, despre tot răul ce să întâmplă din vina lui în casa sa. Aceasta să și-o însemne mai cu samă crișmarii. Sarmarii crișmarii! Trebuie să răspundă cu sufletul, cu mântuirea lor pentru toate vorbele, cântecele și faptele scârboase, ce să petrec sub acoperișul casei lor. Averea familiei e în mâinile voastre, bărbaților! Nu vă este iertat așadar să cheltăiți cu ușurătate averea în mâncări și beuturi, ori pe alte lucruri de nimic. Ce capital ați avea acum, dacă ați avea adunați la oaltă toți banii, cari iați dus la crișmă! Câtă vreme să pierde mai departe prin cercetarea crișmeilor! Ude mai punem apoi faptul, că să întunece muntea, slăbește puterea de voință și să pierde sănătatea trupului, așa că nu mai sunteți în stare să vă isprăviți lucrurile cum să cuvins și trebuie să ajungeți la sapă de lemn. De relele acestea numai așa vom scăpa, dacă vom încunjura cu totu crișmele.

În casa voastră în societatea pruncilor și a soției voastre, cari încă muncesc alături cu voi, acolo vă este iertat să beți unele beuturi răcoritoare, dar și acestea cu cumpăt și pe cum vă îngăduie punga. Fe-

¹⁾ Pild. 13, 24.

riți-vă apoi și de patima jocului de cărți, care pe atâta i-a dus la sapă de lemn. Poate nu e așa de primejdios jocul de cărți, când să întâmplă mai rar și mai mult din trecere de vreme, numai cât fie-care știm, cât de ușor să prefacă jocul de cărți în patimă. Un alt izvor al sărăciei e lenca. Dacă răsăritul soarelui ne apucă în pat încă, dacă nu facem nimica fără de ajutor străin, dacă ne lucrăm pământurile numai de bajocură, arunci cum vom ajunge la stare bună? Unii își pierd averea prin cumpărături rău cumpănite. Când cumpărați așadar, ori vindeți ceva, să fiți cu bună luare aminte, la toate împrejurările, să vă înțelegeți cu ceilalți membri ai familiei, să nu vă grăbiți și cu atât mai vartos să nu faceți târg în stare de beție.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista noastră“, Anul II, nr. 2 cu următorul sumar: Intre două puteri: D-na Elena C. Anghel (cu portret) de Constanța Hodoș. — Păreri de rău (poezie) de Maria Cuntan. — Pe mal (poezie) de Despina. — Cântec (poezie) de Ion Minulescu. — O „Casă Națională“ (impresii de călătorie) de Ion Gorun. — Amintire (poesie) de Fatma. (după Verlaine). — Vaini (poezie) de Elena Voronca. — Cântec (poezie) de Z. Bărsan. — Paștele, de Roma Meruzzi. — Miron Costin (dramă) de V. Cosmovici. — Suspine de primăvară (note) de Elena Voronca. — Palatul de cristal (poezie) de Maria Nicolau. — Domnișoara (tipuri) de Lia Hârsu. — În lumea frunzelor moarte (nuvelă) de Elena Ionescu. — Cele două feminisme, conferința dlui Brunetiere (trad) de Ana M. Popovici. — Cronică artistică de Manon Lescart (cu ilustrații reproduse după lucrările „Tinerimei Artistice“).

„Junimea literară“, Anul III, Nr. 4 cu următorul cuprins: Sărbătoare (versuri). V. Loi-hiță. — O prefață (schită). Horia Petra-Petrescu. — Gorunul lui Horia (versuri). Radu Sbiera. — Regina (Th. Storm). Nicu Dracinschi și Gavril Rotariu-Rotica. — Ileanuri (versuri) Leandru. — Peștii pământului, S. Fl. Marian. — Taietorul de petre (traducere) de L. M. — Orfana (Th. Storm) Nicu Dracinschi și Gavril Rotica. — Credinți populare. Dimitrie Mitric-Bruja. — O soartă (versuri). Nicu Dracinschi. — Ideea latinității în istoria română. Iancu I. Nistor. — Mișcarea populară din Bucovina. George Tofan. — Răzbunare (versuri). de Leandru. — O carte de judecată din anul 1729, din Câmpulung. T. V. Stefanelli. — Cronică George Codrean. — Notițe bibliografice. N-r. — Posta redacției. ** Ilustrațiune. Grigori Filimon.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V, Nr. 15, cu următorul sumar: N. Iorga. Un scriitor necunoscut: Mihail Teliman. — N. Gane. Divina Comedie (Cântul XXXI) — V. Cosmovici. 1812. Intrarea dușmanilor în Paris și mazierea împăratului Napoleon în 1814. — X. Cugetări. — D. Anghel. Stejarul și Vâscul (poezie) — N. Dunăreanu. Un suflet umilit. — V. Ieronim. Ca un cânt (poezie) — Ion Scurtu. Lupul-Miel sau criticul cu două fețe (Un răspuns). — N. Iorga. Cronică. În supliment: Dame române din vremea veche; Dna Maria a lui Vodă Bibescu (după Album moldo-valaque). ilustrații.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(8) 6-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
noulă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le
înțoarea cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găjurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — că violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toar, — spre preajustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 6-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii),
asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendinului: vieții:

90,981.088 coroane.

9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru ca-
pitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagin
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
mai mari.

74
distingeri.
6
medalii de stat.

10,000
motoare liferate
spre îndestulirea
tuturora.

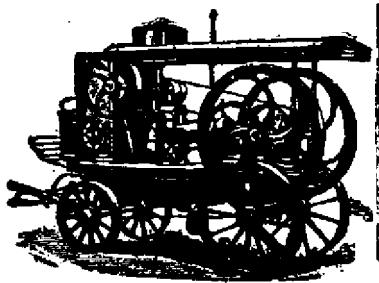
Fiiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt,
cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru
îmblătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunos-
cut de cel
mai escelent fabricat în toată Europa. Con-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentabil la asigurantă. Manipularea e foarte
simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda sã pot
privi în
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
apã, la negoțul cu lapte, la îmblătit etc.

Instalările noane sã fac prin oamenii
noștri esperți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantajoase. (31) 13—24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță:
reumă, astmă, (respirație grea), insomnie
vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervozitate, neapetit, gălbinare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
Morboșul, care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub
88503, își reprimește banii numai de
Acolo unde n'a folosit nici un medicament
cercați aparatul meu; sum convins desp
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6.
e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (49—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei
trimit în totã lumea renumita și de totã lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
țite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fi. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător pri-
ce dar, și pe lângă garanță

umpend de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

ESTE
șintul de Mexico este un metal alb (și din-
țu) despre calitatea căruia primesc garanță
25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
prin trimiterea banilor înainte.

SCHAFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, liliie, viole, resedă,
jasmin, lăcrămiore.

Banii sã se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

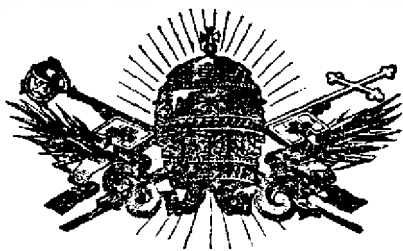
Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 1 Maiu 1906

Numărul 18.

Epistola apostolească

a Sfinției Sale

Piu PP. X.

despre chipul studiilor sfintei Scripturi,
carele să se păzească în
seminariile clericale.

Piu PP. X.

Întru amintire perpetuă.

Pentru-că sfânta Scriptură este astăzi de însemnătate așa de mare ca nici odată mai înainte de aceasta, de aceea este neapărat de lipsă a înzestra în chip sânguinos pe tinerii clerici cu știința Scripturii, așa anume, cât ei nu numai să înțeleagă și să cunoască puterea, spiritul și învățătura Bibliei, și să-și poată deprinde cu știință și cum se cade slujba cuvântului lui Dumnezeu ci să-și poată apăra cărțile insuflăte de Dumnezeu împotriva năvălirilor oamenilor acelora, cari neagă, că Dumnezeu ar fi descoperit oarece. De aceea a declarat potrivit înaintașul Nostru în epistola enciclică „Providentissimus”: „Grija cea mai de frunte să fie, ca în seminariile ori academiile teologice sfânta Scriptură să se propună așa, în ce chip cere atât însă și însemnătatea studiului acestuia cât și lipsa timpului”. Spre acela și scop rândum Noi următoarele, cari par a fi foarte de folos:

I. Studiul sfintei Scripturi, carele are să se propună în fiește-care seminar, trebuie să cuprindă acestea: mai întâiu învățăturile cele mai de frunte referitoare la însuflare, canonul Scripturii, textul original și versiunile cele mai de frunte, regulile ermeneutice; apoi istoria celor două Legi; și în sfârșit analiza și tâlcuirea cărților singuratice, a fiește-cărui în măsura însemnătății ei.

II. Cursul studiului biblic are să se împărțească pe atâția ani, câți ani au să petreacă alumnii în seminar spre a învăța științele teologice, așa că închiând acel timp de studiu fiește-care alumn să fie făcut cursul acela întreg.

III. Catedrele studiului Scripturii să se sistematizeze așa, pe cum o permit aceasta condiția și mijloacele fiește-cărui seminar;

dară pretutindena se va purta grije, ca alumnii să aibă prilejul de a învăța lucrurile acelea, cari nu este iertat, să nu le știe preotul.

IV. După-ce deoparte nu se poate, ca în școală să se dea tâlcuirea amănunțită a tuturor cărților Scripturii, iară de alta este de lipsă, ca preotul să cunoască în o anumită măsură toate cărțile dumnezești, va fi dator învățătorul, să propună tractate sau *introducții* speciale și deschilinite în cărțile singuratice, și să dovedească auctoritatea lor istorică, dacă e de lipsă, și să propună tâlcuirea lor; dară el va petrece totuși cu oare cât mai mult decât la altele la cărțile acelea și la părțile acelea ale cărților, cari au însemnătate mai mare.

V. Ce privește L. V., ei folosindu-se de roadele acelea, cari le-a făcut cercetarea teologilor mai noi, va propune istoria poporului evreu și raporturile, în cari acesta a trăit cu alte popoară răsăritene; va explica pe scurt legea lui Moisi; va tâlcui profețiile cele mai de frunte.

VI. Se va sirgii mai ales, ca în alumnii să trezească înțelegerea și studiarea psalmilor, pe cari au să-i reciteze zilnic în sfințele oare; și tâlcuind ca pildă câți-va psalmi va arăta, în ce chip să-și tâlcuească înșiși alumnii din diligență proprie ceialaltii psalmi.

VII. Iară ce privește L. N., va învăța în legătură și limpede, că fiește-care din cele patru Evanghelii ce părți are ca însușiri deschilinite, și cum are să se arete, că ele sunt autentice; asemenea va explica întreg cuprinsul istoriei evanghelice și învățătura cuprinsă în Epistole și în cărțile celealalte.

VIII. Va pune grije deschilinită pe explicarea texturilor acelora ale ambelor Legi, cari dovedesc învățăturile de credință și cele morale.

IX. Își va aduce aminte în totdeauna, dară mai ales în propunerea L. N., că el are cu prelecțiile sale să formeze pe aceia, cari mai apoi vor avea, să învețe cu graiul și cu pilda vieții poporul spre mântuirea vecinică. De aceea între învățatură se va sili a lega învățăceilor de suflet, carea este calea cea mai bună de a vesti Evangelia; și-i va ademeni cu tot prilejul spre păzirea sirguincioasă a poruncilor Domnului Hristos și ale Apostolilor.

X. Alumnii mai talentați să primească instrucție în limba evreească și în cea grecească a Bibliei și după putință și în altă oare-care limbă semitică, bună oară în cea siră ori în cea arabică. „Învățătorilor sfintei Scripturi le este de lipsă, și teologilor li-se cade, să cunoască limbile acelea, în cari sfinții scriitori au scris dintru început cărțile

canonice, și va fi foarte bine, să le învețe alumnii aceia ai bisericii, cari se sirguesc; să dobândească gradurile academice teologice. Să se poarte grije și de aceea, ca în academii să aibă catedre și celealalte limbi vecbi și mai ales cele semitice” (Ep. encicl. „Providentissimus”).

XI. În seminariile, cari au dreptul de a conferi graduri teologice academice, are să se înmulțească numărul prelecțiilor despre sfânta Scriptură; și de aceea caută să se pertracteze chestiile generale și speciale, și să se folosească mai mult timp și mai multă sirguință pentru explicarea arheologiei, geografiei, hronologiei, teologiei și istoriei biblice.

XII. Sirguință deschilinită are să se desvoalte în aceea, ca în senzul regulilor publicate de Comisiunea biblică să se câștige alumnii aleși spre gradurile academice din sfânta Scriptură; aceasta va servi adecă în măsură mare spre aceea, ca să se dobândească pe sama seminariilor învățători de stoinici de ai sfintei Scripturi.

XIII. Să fie lucru sfânt pentru învățătoriu întru propunerea sfintei Scripturi, ca nici când și întru nimica să nu se abată dela obșteasca învățatură și tradiție a bisericii. El firește că va chema întru ajutoriu toate rezultatele acelea ale științei acesteia, la cari a ajuns sirguința cercetătorilor mai noi, dară va nebăga în samă aserțiunile cuatezate ale învitorilor. El se va apuca numai de tractarea cestiuilor acelora, tractarea cărora servește spre înțelegerea și apărarea Scripturii. El în sfârșit chipul său de a propune îl va lăsa, să fie povățuit de regulile acelea pline de înțelepciune, cari se cuprind în epistola enciclică „Providentissimus”.

XIV. Iară alumnii le caută, să suplinească cu diligență privată, ceea ce va lipsi prelecțiilor din școală spre învățarea științei acesteia. Timpul e adecă prea scurt spre aceea, ca învățătorul să poată propune amănunțit istoria sfintei Scripturi întreagă; să li-se statorească deci în fiește-care zi un timp anumit, în carele ei să continue cu luare aminte cetirea L. V. și N., și în lucrul acesta va fi foarte bine, dacă ei vor folosi oare-care comentariu scurt, carele să fie potrivit spre a limpezi texturile mai întunecate și spre a explica pe cele mai grele.

XV. Din studiul biblic alumnii, mai înainte de ce s'ar putea promova dintr'o clasă într'alta și mai înainte de ce s'ar putea hirotoni, să se supună ca și din celealalte științe teologice unui examen, pentru ea să se vază, ce folos au avut din prelecțiile ținute în școală.

XVI. În toate academiile fiște-care candidat spre gradurile academice teologice va răspunde la câteva întrebări din Scriptură ținătoare de introducția istorică și critică și de esegeză, și va dovedi prin examen, că are cunoștința îndestulătoare a tălcuirii, a limbii evreiești și a celei grecești biblice.

XVII. Celor-ce studiază sfânta Scriptură, să li-se lege de suflet, ca ei afară de tălcuitori să cetească scriitori buni, cari tratează despre lucruri, ce sunt în legătură cu studiul acesta, bună-oară despre istoria ambelor Legi, despre viața lui Hristos Domnul, despre viața Apostolilor, despre drumurile și peregrinările palestinene, din cari vor putea să-și câștige ușor cunoștința locurilor și obiceiurilor biblice.

XVIII. Spre acest scop să se facă după putință în fiște-care seminar câte o bibliotecă mică, în carea alumii, să aibă la îndemână cărțile de felul acela.

Acestea le vom și le poruncim, pe lângă ori-ce alte dispoziții contrare.

Dat în Roma la sf. Petru sub inelul Pescariului în 27 Martie 1906, al treilea an al Pontificatului Nostru.

A. Card. Macchi.

Pentru limba românească. — Neobositul dn N. Iorga, a cuprins în un volum de 155 pag. toate actele relative la lupta pentru limba românească, începută la 13 Martie n. în București și apoi reslătită și prin alte orașe din țară. Motivul acestei puternice și sănătoase acțiuni l-au dat societatea damelor „Obolul”, care a anunțat done reprezentării în „Teatrul național”, cuprinzând o piesă românească și trei piese franceze cu un caracter foarte puțin clasic.

Sindonțimea a protestat cătră acestora, făcând scandal în sara reprezentații și astfel zădărniciindu-o. Mișcării studentești i-s'a alăturat oamnenii de litere, în frunte cu distinsul profesor A. C. Cuza dela Iași, și având alături pe Coșbuc, Vlăduț și a. cari au ținut o adunare de protestare în București, vorbind Slavici, Delavrancea ș. a. — S'au organizat și șezători literari prin provincă. Iată de pildă, ce ni-se scrie din Galați:

„Aici am avut o serbare literară-naționalistă foarte frumoasă, anume: Mercuri a venit în orașul nostru Iorga împreună cu St. O. Iosif, Sadoveanu și E. Gârleanu (Emilgar) și au ținut o șezătoare literară. Iosif, Sadoveanu și Emilgar au citit din scrierile lor, iar Iorga a ținut un discurs naționalist, panromânist, foarte important.

„După serată li-s'au făcut ovațiuni, mai cu samă de cătră studenții universitari și elevii dela liceul nostru, pe urmă dela 12¹/₂—2 oare noaptea am fost împreună cu literații și căți-va prieteni la amicul Anrel Bunea, la un păhar de vin; iar Joi la amiazi „am luat dejunul” împreună, după care i-am petrecut cu vaporul până la Braila, de unde au plecat la București. — După sărbătorile Paștilor vor continua șezătorile literare-naționaliste și în alte orașe. E vorba să se formeze grupări naționaliste-culturale, cari cu timpul să dea culturii — în genere ori-cărei manifestări a vieții poporului românesc, un caracter mai naționalist, ca astfel să putem ajunge unitatea culturală a neamului, pe care politicianismul îngust din ziua de astăzi o împedecă.

E mare necesitate ca lupta începută de dl Iorga să ajungă la un rezultat cât de modest, pentru-că aici e prea multă lume, cu desăvârșire blazată, indiferentă la tot

ceea-ce este național, și mai cu samă față de românii din afară de regat, pe cari nu numai că nu-i cunosc, dar chiar li urăsc, și aceasta o fac nu numai cei de origine levantină, dar și de acei, ce se zic, că-s români de baștină.”

CORESPONDINȚE.

Sinoadele protopopești.

— Tractul Almașului. —

— 8 Aprilie 1906.

În 4 și 5 Aprilie a. c. s'a ținut în Almașul-mare sinodul de primăvară a preoților din tract, împreună cu misiuni pentru popor și adunarea învățătorilor din tractul Almașului, cari toate au și succes pe deplin, luând în conziderare destoinicia conducătorului.

În 4 Aprilie a. m. M. On. Florian Petran, v.-protopop onorariu și parohul Almașului-mare, a făcut oarele în biserică, la finea cărora a predicat dânsul despre patimile Domnului Isus Hristos suferite singur din iubire față de neamul omenesc prin care ne-a deobligat pre noi la iubire față de Dumnezeu — și a pregătit poporul adunat în număr foarte mare pentru misiuni îndemnându-l la cercetarea bisericii și pocăință adevărată.

La amiazi a sosit P. O. D. Protopop, On. Ioan Galiș, preot în Cuzăplac și On. Eugen Șancu, preot în Nireș și s'a început munca grea dar atât de rodnică a misiunilor servind inseratul P. O. D. Protopop, la finea cărora On. Eugen Șancu predică despre datorința fie-cărui creștin de a-se mărturisii — iar la finea acesteia în contra programului

FEUILLETON.

Assuridilili.

— Humorescă, după R. H. Greinz. —

La căștigarea poveștii mele, am ajuns într'un mod de tot particular și curios.

De nu se întâmpla, ceea-ce faprice s'a întâmplat, poate că și astăzi m'aș mai afla între cei „tainic logodiți”, adevărat într'o stare de echilibriu labil carele nu se numără chiar între plăcerile vieții acesteia pământeste.

Ei da! Acum văd, că vatăm cele mai primitive regali ale buneii căviinței! În primele șire cerc, a vă căștiga interesul pentru intimele mele relațiuni, și încă nici nu m'am recomandat.

Numele meu e: Sever Lungu, *Dr. med. univ.*, asistent la institutul patologic, docent privat la universitate, cu cele mai frumoase speranțe de a deveni încă în decursul vechului acestuia „extraordinar”. Așa dară respectabilă persoană. Drăguța mea, mică soțioară, a bună samă, nu cam vrea să o recunoască asta totdeauna.

De șese luni sum fericitul soț de căsătorie. Am trecut deja peste lunile de miere, și până acuma am avut „numai” trei scene casnice. Aceste din urmă vreau să le mărturisesc aici sincer.

Întâiu. Cu toate deslăgurile detaliate ale nevastei mele cu dantelele „crem” dela pălăria ei de vară, nu le puteam afla „colosal” de „chic” și „de tot originali”. **Tacit**

(armare): o zupă prea sărată și friptură arădă, pără oare de busumflare după amiazi și numele de barbar fără gust. Cătră sara împăcare *Spesele*: Done bilete pentru operă. Nevasta mea, de sine să înțelege cu nona palărie cu dantele. Eu topit în admirație.

A doua: În lipsa unei soacre, Paula mea mi aduse la casă un respectabil cotoin de Angora, cărui eu, a bună samă nu cam măgulitor i-am dat titula de „bestie”. Motive: Cleptomanie incurabilă și pe toate mobiliile peri din pielea lui. Cu ocașunea aceasta am avansat dela numele de barbar fără gust, la ceta de barbar fără inimă. O zi înreagă de stabilă busumflare. A doua zi apropiere de împăcare și de o parte și de alta. Sara vine soacra la vizită. Comedie mișcătoare alor doi soți înamorați! Pentru lumea din afară eram amândoi una, solidari, rășboiul intern însă să continue și a treia zi. Pace. *Spese*: Un eventualiu nou. Cotoinul contractual își are locul în colțul casapelei. . . . Am un amic bun și vechiu, apotecar de profesune, pe carele de mult nu l-am mai cercetat. Oare dacă ași mai vedea de dânsul vre-odată cu o anumită ocașune?..

A treia: Am făcut pe viață, pe moarte curte grațioasei doamne a judelei de tribunal! „Și numai de șese luni însurat!? Așa un — barbar!” veți zice.

Mă rog, stimabilelor, ascultați-mă, înainte de a mă spânzura. Doamna judelei era adevărat cea mai intimă amică a nevastei mele. Asta n'ar fi nimic în sine, dacă Paula mea nu sta să joare, ca pe sfânta-evangelie pe tot, ce zicea amica sa, și dacă eu nu aș fi prevăzut, că în timpul cel mai apropiat, doamna judelei va comanda în toată casa noastră. Că doară până acolo ajunsese

lucrul, că ori-ce ziceam eu ici și colo câte-odată, frumoasa doamnă Laura Balea mi-s'a aducea înainte ca ultima instanță.

În urmă asta mi trecu peste răvaș. Dacă-i vorba de „pantof”, apoi mai bine să stai numai sub unul decât de-odată sub doi. Începui, să mă gândesc, cum să-mi rășbun.

Din copilărie am fost cam grecu la cap, și n'am suferit de idei și inspirațiuni subite și momentane. De aceea istoria asta mi cauza nu puțină batere de cap.

Într'o sara, să înțelege, că cu concesiunea nevastei, mi-a succes a mă străcura și eu într'o companie de jucători de pociu, unde tocmai să puse cep la un butoiu de bere „Salvator”. Nevasta mea era invitată la doamna Laura Balea la theă. Simțeam formal, cum mi șiniesc nrechile. Oare ce progrese noue de dresură mai înaltă a soțului tobit făcea Paula în sara aceasta la instructoara sa?!

Mai bine mă despart, decât să mai sufer această predominant de tutorat! m'am decis la al treilea păhar de „Salvator”. La al patrulea mi veni o idee de salvare, încât de bucurie am erupt într'un adevărat urlet de Indiani, așa cât prieteni mei spăriați erau serios îngrijați, că m-a apucat dintr'odată o furie de persecuțiune.

Ideia într'adevăr, că și merita o împărăție. Chiar în ziua următoare a și fost pusă în activitate. Și lucrul nici nu a fost așa de eu greu, pe cum mi-l gândeam la început, pentru-că doamna judelei în adevăr e o dragălașă femeie.

Întâi fețe cam uimite a Pauliei mele și a doamnei Laura! Paula socotea să teie lucrul că o glumă mai mult sau mai puțin

altcum satorit, considerând timpul scurt de 2 zile și lucrul mult ce era de isprăvit a predicat On. Ioan Galiș, despre înșămătatea mărturisirii și cum trebuie făcută ca aceea să fie spre mântuirea sufletelor.

După inserat cotindu-se rugăciunile dinainte de mărturisire s'au început mărturisirile.

Mărturisirile au decurs până sara după 7 oare, când iarăși preoții și poporul s'au adunat în biserică servind P. O. D. Protopop, Paraclisul Prea Curatei Vergure Maria, cerând prin rugăciunea aceasta prea frumoasă ajutorul și scutul Maicei Domnului asupra lucrurilor oboșitoare dar mântuitoare.

La finea Paraclisului P. O. D. Protopop, a răpît inimile tuturor, a poporului și a inteligenții adunate în număr atât de mare înecat biserică foarte spațioasă nu i-a mai încăput, cu predica sa despre pocăința adevărată, carea numai în sânul bisericii catolice singure mântuitoare se poate ajunge. Constat atâta ca aceasta predică deși a ținut preste o oară pe nici unul din ascultători nu i-a oboșit, ba mai vârtos considerând învătăturile frumoase din acea, cu oare-careva părere de rău s'a observat, că oratorul vrea să o finească. La finea predicii s'au început iarăși mărturisirile. În 5 Aprilie la 6 oare s'a început utrenia cu S. Liturgie servind părintele Protopop și părintele Galiș. După priceasnă a predicat părintele protopop despre Sânta cuminecătură, după carea toți cei mărturisitori în număr aproape la 400 inși s'au cuminecat. Sub decursul liturgiei a fost înălțător a anzi corul în două voci a țărănilor din Almașul mare, înființat și condus de destoinicul învățătoriu Vasiliu Idu. La finea S. Liturgiei tânărul preot On. Victor Simoc a predicat despre post, fiind aproape singurul păcat, care e încuibat în parohia

Almaș, adecă neținerea postului. După aceasta predică s'au mai cetit rugăciunile de înainte de mărturisire, s'au ales de confesori On Ioan Galiș, Eugen Șiancu și Ioan Simoc, apoi s'au mărturisit toți preoții tractuali, docenții curatorii bis. și reprezentanții parohielor.

După terminarea misiunilor poporali s'a început ținerea ședinții sinodali. Toți membrii sinodului și popor mult din Almaș s'au adunat la biserică, pentru a fi de față la sinod.

Peședintele sinodului P. O. D. Protopop, prin o cuvântare aleasă deschide ședința sinodală și face raport despre schimbările din tract. După cari trecând la ordinea de zi s'au adus mai multe hotărâri de interes public și tractual.

După sinod s'au ținut adunarea învățătorilor sub conducerea presidentului Gregoriu Dobocan, învățătoriu în Sân-Georgiul-de-meseș. A dizertat cu mult succes Alesandru Olariu despre beție, Teodor Vlaic despre pomărit, dar mai ales Mihail Ogorean despre foloasele școalei.

— 4. — 9. —

Sfințire de biserică.

Slimnic, 22 April 1906.

Azi a fost consacrată frumoasa biserică de aci, unde credincioșii au să aducă rugăciuni ferbinti, și la altarul cărnia au să-și depună durerile și plângerile, cerând dela bunul Dumnezeu, să le trimită binecuvântare și ajutor în năcazuri.

Cu câtă bucurie am plecat și noi, să luăm parte la acest act solemn, cu atâta dragoste am fost întâmpinați între hotare de un banderiu din 20 călăreți în frunte

cu zelosul învățător al Slimnicului Nicolau Stănilă, din partea cărnia am fost salutați cu niște cavinte calde și adânc simțite. La căre a răspuns harnicul și neobositul protopop al Sibiului Preaon. Nicolau Togan, espunându-și bucuria, ce o simte în aceste momente fericite, mulțumind tot odată pentru întâmpinarea cea frumoasă, care i-au făcut-o. Între sanetele clopotelor, cortegiul plecă spre sat, până la locuința noului preot, On. Domn Ariton Păculea, care avea să fie introdus astăzi în noua parohie, și acest eveniment a ridicat încă mult înșămătatea zilei. Fiind timpul înaintat, preoții îmbrăcați în ornate bisericești, au plecat dela casa parohială la biserică, unde îndată s'a început serviciul divin. A servit Nicolau Togan, protopop în Sibiu, preoții: Ananie Decei, Hamba, Dionisiu Aaron, Gurariului, Nicolau Pop, Hașag, Dionisiu P. Decei, Orlat și Ariton Păculea.

După utrenie Preaon. protopop prin o vorbire instructivă introduce pe noni paroh, predându-i cheia, simbolul puterii și evangelia, șabia apărării, îndemnându-l ca în tot timpul să vestească cuvântul lui Dumnezeu. Noul introdus emoționat și pătruns de măreția oficiului, cari îl i-a asupra sa, promite că se va nizu la corăspunde oficiului său. După acestea a urmat sublimul act al sfințirii, cu rugăciunile lui înălțătoare de inimi, cu încuajurarea de trei ori a bisericii, stropirea zidurilor cu apă sfințită, și cetirea celor două-spre-zece evanghelii, după care a urmat s. liturgie.

După s. evanghelie, On. Dionisiu P. Decei, a ținut o preafrumoasă predică mulțimei ascultătoare, arătând prin alese cuvinte „rolul bisericii la poporul nostru“, îndemnându-l ca în toate năcazurile vieții, aci să-și afle mângăierea la sfântul altar, unde

succesă; prietina poate, că îl credea de o ironie. Eu însă cu cât stărui mai tare în adorarea mea, cu atât începui a câștiga mai curând impresiune asupra cochetei doamne.

Trei săptămâni întregi mi-am continuat stăruițele mele. Apoi urmă o puternică sguđuitură casnică. Nevasta-mi topită în lacrimi. Cele mai amare imputări. Așa de tare s'a aflat ea înșelată cu mine, cum n'ai sta să crezi! Chiar și cotoiul căpătă unele trântituri. Doamna judecătoreasă fű gradată „la starea de o persoană falsă și nemernică“, și eu din nou osândit de un om fără de gust.

De atunci Paula, totdeauna, când doamna judecătoreasă se anunță, regulat dă ordin, să spună, că nu-i acasă. Dacă din întâmplare ls și en acasă, atunci la tot sunetul de clopoțel mă încuic, numai ca nu cumva, la un moment neobservat, să mă străcur pe coridor, și așa să aflu ocaziune a da față cu acum dușmana sa de moarte.

Tacit (urmare): Victorie completă și ajungerea țintei dorite de mine. Spese: Nimic. Studiez acum la o predică morală, de mare înșămătate, cum să-i esplic nevăstnții mele — când e jaluză e și mai draguță — cazul cu Laura Balea cu deducțiunile necesarii pentru buna noastră înțelegere pe venitor. Dar iar m'am socotit, să mai amân treaba asta până mai târziu, ca nu cumva eșind comedia mea la iveală, să urmeze ceva și mai rău.

Dar acum în fine tot trebuie să urmeze istoria, cum adecă am ajuns la nevasta mea. Vezi așa pățâști, dacă nu ești literat, ci asistent patologic, leiei adecă toate întors și fără rând. Dar istoria asta este unică

în viață, de care mă acuzi. Alta sigur că nu mai fac!

Pe pagina 1037 din cartea de adrese sub litera S. să află numele Laurentiu Salciovan, fabrică de tutun și import de specialități esterne. Strada poetului Nr. 7. până la 9. Așa-i socrul meu. Paula e unica sa fată. Mama nu mai trăiește.

La un pic-nic academic, făcând cunoștință la olaltă, ne-am amorizat numai decăt, cum de comun să întâmplă cazul acesta și la alte pic-nic-uri. Dar apoi lucrul să deoaltă și pătrunde mai afund.

La întâlbuirea în teatru — eu adecă cu astuție de vulpe brodisem treaba așa, să capăt loc lângă aleasa mea — ne-am logodit în secret, se înțelege. Taicau nu trebuie să știe nimic despre asta, că grozav s'ar supăra! El adecă e un adept și părtinitor a curei pe cale naturală, și nu poate vedeă în ochi pe nici un medic și metoadele lor! — Frumoase și mângăioase prospecte!?

Îmi făcusem planul aventurios, de a mă introduce în casa Diui Laurentiu Salciovan sub oarecareva alt titlu de profesiune, a câștiga pe socrul „în spe“ cu asalt, și apoi a eși pe față cu coloarea. Îmi și făcusem o listă întreagă de profesiuni, dela virtuos în violină, până la ceta de piciarin și alte gradațiuni grațioase. Mai mult succes îmi promitea rolul de posesor de plantațiuni de tutun în Cuba.

Paula însă nu voia să știe nimic din toate acestea. Logodna noastră era pe aci să-și serbeze aniversara și noi ne aflam încă tot numai acolo, unde am rămas în sara aceea de teatru. Afară de unele epistole, a căror espedare se făcuse sub cele mai grele dificultăți, întâlbuirile noastre personali

le puteai număra pe degete și totdeauna erau calculate numai pe câteva minute.

Sponza mea din zi în zi deveni tot mai timidă, și în urmă nu mai voia să știe nimic de nici un renderorus că taică-s'o și așa căpătase ceva suspițiune, și ea de frică numai putea dormi nici o noapte în liniște.

O ultimă întâlbuire am mai câștigat dela dăusa. Cu ocaziunea aceasta apoi eran să se ieie definitive hotărâri, că oare cu sfat ar fi a mă încumetă să intru în spelunca leului, ori ba.

Despre loialitatea pentru aceasta momentoasă consultare, multă vreme nu ne puturăm uni, și chestia aceasta cauză o schimbare aprigă de depeșe de mai multe săptămâni.

În urmă am învins eu cu propunerea mea: La trei oare după amiazi în sala assiriană a muzeului! Acolo a bună samă nu ne va conturba nime. Mai încolo să puteă presupune cu siguritate, că di Laurentiu Salciovan, pe lângă importatele sale țigări de Havana, nu să va mai interesa și de anticele sculpturi assiriane și babilonice. Era evident, că aceste două genuri de interese să esclud, așa zicâno, împrumutat unul pe altul, și prin urmare taicuța nu va însoți pe fică-sa la muzeul assirian.

Era o zi de vară cu zăduf înădușitor. Deja la două oare eu eram în sala assiriană. Servitorul mă măsură cu ochii, zimbînd. Ce Doamne, gândesc în mine, doară nu are și așa ceva prepus?

(Va urma.)

Împărații și principii lumești își pleacă genunchii și-și deavălesc durerile, suferințele și muștrările inimii înaintea „împăratului împăraților”.

La finea s. liturgii Preaon. protopop, mulțamește tuturor acelor. cari prin sprințul lor atât moral cât și material, au contribuit la înălțarea frumoasei biserici și a festivității acestei zile mărețe.

Ambele vorbiri au avut efect asupra mulțimei. Ochii tuturor erau ațintiți asupra vorbitorilor, de pe fața tuturor s'a putut observa mulțămirea.

Între persoanele, cari au luat parte la serviciul divin, pe lângă mai mulți învățători, am observat pe preotul ev. lut. local Multon, Johan Plattner și pe Stm. Domn Oswald Nemetz, notar local.

Laudă și cinste se cuvine harnicului și credinciosului popor din Slimnic, care pe lângă toată puținătatea lor, au arătat, că unde este voință tare și credință în Dumnezeu, este și putere.

Servească de exemplu și altor credincioși, harnicia acestui popor și defe Dumnezeu, să ne mai întâlnim la atari acte solemne.

Prietni!

Din America.*)

Cleveland O., 31 Martie 1906.

Stimate Domnule redactor!

Să apropie Paștile, și DVoastre aveți a le sărbători cu bucurie, cu desfătare, dar nu toți. Mulți vor uda colacul Paștilor cu lacrimi de durere, căci va fi lipsind unul sau altul din sinul familiei, va fi dus departe în America. Ei! dar starea emigranțului român, este cât să poate de deprimătoare, considere-să pe ori și care teren.

Să o considerăm trupește:

Cu durere trebuie să constați, că nu cu mult e superioară stări trupești a unui . . . . ., nu zic cuvântul că mi-e rușine! — Mi-e rușine și mă doare!

Închipueți, Domnule o casă cu douetrei etaje. În ea locnesc 40—60 oameni, unii lucră ziua, unii noaptea, toți locnesc amestecați. Nu s'a sculat bine unul din pat, și se trănțește al doilea. Pentru curățirea odăilor, spălatul vesmintelor, fierțul mâncării, spălatul farfuriilor, sunt 2—3 mieri. Acuma Vă puteți închipui curățenie și stare de lucruri cuvințioasă. Apoi de engetăm, că oamenii aceștia locnesc îngrămădiți câte 6—8 într'o odaie, unde abia pot locul cinstit doi inși, iar alții locnesc prin podurile cășilor, numai să nu solvească mult, atunci aveți o idee despre starea lor!

Durere, dar tabloul acesta e real! Sărmanul Român! A fost odată căutați Români, pentru a fi duși la zidirea unui drum de fer, natural, înainte de a fi transportați la lucrări, medicul societății a examinat starea sănătății oamenilor. Le-a cercetat peptul, și din trei sute, nici unu nu a fost primit, nu numai, ci societatea aceea a zis odată pentru totdeauna, că la lucrările sale primește toate neamurile, numai Români, nu!

În unele orașe și sate, viața lor nu seamănă a viață de om. Să lipsească de toate,

*) Întârziată din lipsa de spaț.

numai să aibă bani și de băut. Beția într'unele orașe a ajuns la culme. Cășile, unde șed Români, le cunosc așa: Unde se văd mai multe butoaie de bere îngrămădite, acolo locnesc Români! Asta e fapt dureros!

E drept că nu sunt numai Români așa, ci și alte popoare, dar acuma toate se pun în cărua Românilor.

În cele sufletești, Românul lasă și mai mult de dorit!

Au păcat de moarte și sunt responsabil preoții și învățătorii de pe la noi din Ungaria, despre starea dejositoare și despre ignoranța crasă, ce domnește între poporul român. Aici în patria libertății să vede ce plătește un om. Are la dispoziție tot ce voeste, poate alege după plac binele ori răul, nime nu-l constringe a face bine. Pe cum își va așterne așa va dormi. Sunt unele părți bine îngrijite, sunt sate, a căror locuitori sunt fala neamului român, dar majoritatea Românilor, trebuie încreștinată! M'ați înțeles! Acest rău numai prin o organizare bună, prin o lucrare intensivă să poate depărta. Aici ar avea preoții misiunea sfântă de a fi vrednici următori ai apostolilor. America este un curânt, care îmbarcă pe mulți. E așa ușor a câștiga, ușor a ajunge la bani. Preotul, la început va avea a să lupta cu mari greutăți, și de aceea să recomandă preoților ceilibi să nu pregete a veni în America, căci aci liberi de grijurile lumii vor putea mai ușor duce la bun sfârșit organizarea Românilor, și merite își vor putea câștiga și înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor și a neamului nostru.

Organizat-am pe aici mai multe comunități, și toate trebuie să aibă un viitor, cum numai să poate mai strălucit, dar toată zoala mea va fi zădărnice, dacă episcopatul nostru nu va auzi glasul celui ce strigă din marea pustietate a Americii. Copiii cer pâine și nu e cine să o sfărime. Eu apelez la inima preoților tineri zeloși pentru mărirea lui Dumnezeu și a neamului. Să se înroleze sub steagul crucii, să ceară dela episcopatul nostru, să-i trimită în America, teren mare de luptă, să deschidă înaintea lor, greu e drept, dar la urmă toate au să iuvingă. Mântuitorul Nostru a avut Apostolii săi, cari nu prea să uitau la comoditățile proprii, și așa au putut duce lumea la creștinism.

(Va urma.)

ELECTORALE.

Prima zi.

Duminecă a fost prima zi de alegere. S'au făcut alegeri în 53 cercuri, în 38, au fost reușit independenți, între aceștia Apponyi și Kossuth, — în 6, constituționali, 1 democrat și 3, sârbi naționaliști: *Mihail Polit*, la Chichinda, *Ioan Manojlovici*, la Ozora și *Ioso Marisici*, la Törökbecse. Toți aceștia sunt deputați noi, cari n'au fost în sesiunea trecută. În 4 cercuri e balotaj, în 2, între naționaliști și independenți. Și în celealalte 2, balotajul au fost provocat de naționaliști, cari însă au rămas în minoritate. Se vede, că lupta s'a dat cu toată

puterea. La Cehul-Silvaniei nu s'a putut ține alegerea, fiindcă, — după ziarele magiare, — afară de president și un membru din comisiune, toți ceilalți și-au dat dimisia, sub cuvânt, că presidentul a lucrat într'acolo, ca partidul kossuthist, să nu poată pune contracandidat naționalistului *Gheorghe Pop de Băsești*.

Telegrama spedită nouă, glăsuște astfel:

„Noi în mare majoritate, presidentul comisiunii a abzis, alegerea s'a amânat.”

E evident dar adevăratul motiv: Convingându-se partida contrară de majoritatea alegătorilor români, cari cu entusiasm au mers, să aleagă pe venerabilul president al partidului național român, au iscodit ceva motive pentru împedecarea acestei frumoase manifestațiuni. Comisia electorală centrală va pune alt termin, când nu ne îndoim, că frații nostri se vor purta tot așa de brav.

Ziua a doua.

Asupra acestei zile n'avem știri complete, vom împărtăși pe celea primite până acum.

La Arpașul-inferior a fost acclamat dr. *Nicolae Șerban*, cu program național. La Vinț a fost ales dr. *Iuliu Maniu*, iar la Ighiu dr. *Alexandru de Vajda Voevod*, doi dintre cei mai distinși membri ai partidului național român, bărbați tineri, dar plini de ideale și sentimente mărețe. Amândoi vor face de sigur fală parlamentului.

În jurul acestor alegeri s'a deslănțuit toată puterea contrarilor, spre a le zădărnici, nu-i mirare deci, că și din partea noastră s'a desvoltat cea mai intensivă acțiune, lucrându-se din răspuțeri cu toate mijloacele legale și constituționale. Fiecare zi ne aducea știri tot mai îngrijitoare despre feliuritele presiuni și uneltiri, ce se făceau de tabăra contrară, pentru reușita lui *Jeszensky* secretarul dela reuniunea agrară, pe cari partizanii săi îl prezentau, ca pe un bărbat cu celea mai întinse cunoștințe, absolut necesar în parlament. Bravii noștri frați din cercul Ighiului, au tras dungă peste tot planul lor, le-au dovedit, că a trecut timpul de a umplea parlamentul cu deputați aleși în cercurile românești. Partidul independent din comitatul nostru și-a dislocat în cercul Ighiului pe mai mulți membri marcanți, spre a lucra în favorul candidatului coaliției, a acestui bărbat rar de mare cultură, dorind să dovedească și în chipul acesta seriozitatea și intimitatea dintre partidele coaliționiste. Durerere! Luni la 5-20 d. a. am primit dela Ighiu următoarea depeșă:

„*Vajda reușit cu 444 voturi, contra Jeszensky, care a primit numai 275.*”

Când telegrama aceasta a fost afișată la redacția noastră, publicul numeros, care aștepta impacient

știri despre alegeri; a erupt în acclamări des repetite și imediat s'a spedit dlui Vajda o telegramă de felicitare în numele românilor din Blaj.

Față de candidatul din cercul Vinț, distinsul și mult apreciatul nostru avocat arhidiecezan Dr. *Iuliu Maniu*, noi Blăjenii — o spunem cu fală — am arătat o dragoste și alipire, de care puțini bărbați s'au învrednicit.

Inteligența română din cercul Vințului, a dezvoltat într'adevăr o puternică acțiune spre a asigura reușita candidatului naționalist, având să lupte cu presiunile oficioase și cu toată ceata de slujbași administrativi, cari ca și un puhoiu, s'au revărsat peste satele românești, cercând în tot chipul să momească pe alegători, să nu meargă la alegeri, știind, că e foarte greu a le cere, să nu voteze cu dr. Maniu.

Între corteșii lui Erdöss Ármánd (mai înainte Eibenschutz) cea mai tristă figură o făcea un preot catolic, îmbrăcat în reverendă și cu peană în pălărie, care însoțit de solgăbirae, umbla prin cerc. La Blaj, unde a fost zărit într'o zi, i-s'au făcut călduroase acclamări (!) Tot aparatul administrativ pus însă în mișcare, s'a dovedit de neputincios, față cu sentimentele naționale și de vrednicie trezite în inimile alegătorilor români.

Un tablou neuitat a prezentat intrarea sărbătorească a alegătorilor în Blaj, Duminecă înainte de prânz, pe o ploie, ce continua din sara premărgătoare. Damele române din Blaj, a acoperit pe alegători cu flori și acclamările entusiaste ale publicului, i-a însoțit până la gară. De asemenea a fost marea manifestarea de simpatie a publicului blăjan față de dr. Maniu, pe care l-a însoțit la gară, aclamându-l și aruncându-i flori.

Luni toată ziua, piața înaintea redactorului nostru era plină de curioși, cari așteptau nervoși, dar cu încredere sosirea știrilor, cari, parcă întârziiau anume, neputând ajunge nimic la telefon.

Prima telegramă a sosit la 3 oare și vestia o majoritate de 220 voturi față cu jidanul dela „Egyet-értés”. Entuziasmul a început a crește. O altă telegramă sosită la 4 oare întâria vestea aceasta. Depeșele, cari se succedau mereu, vesteau mereu majoritatea aceasta, mărinț entuziasmul tuturor. Musica unui circus, ce se așezase în piață, a început dela sine să cânte piese naționale. La 8:30 sosește ultima știre: „alegătorii lui Maniu sunt în majoritate absolută, însuflețirea e mare, izbânda e a noastră”. La sosirea acestei știri nu mai era nici o îndoială de succesul nostru, mai era o singură temere, întervenirea vre-unui incident provocat cu intențiune pentru zădărnicierea închierii alegerii. Cu toate aceste publicul a început a ilumina ferestrele și a se pregăti

pentru primirea deputatului și a alegătorilor săi. Dl protopretor sosit la 1 oară noapte a oprit foarte nervos un conduct de torțe, ce se proiectase, și ori-ce aclamare a celui ales, sub prilej, ca să conturbă liniștea, deși nu durmia nime în Blaj, și până să plece conductul dela gară, era $\frac{1}{3}$. când fiind 1 Maiu, de altă dată începe să cânte muzica. L-am iertat, era ofilit sârmanul că nu ieșise ovreiașul său, despre a cărui reușită dsa era foarte sigur.

La sosirea deputatului, protopopul Bărbat i-a adresat un entusiast salut, iar damele române și meseriașii i-au prezentat doue admirabile buchete. A răspuns deputatul adânc emoționat, mulțumind pentru această nouă manifestație. Conductul întreg apoi, în frumoasă ordine, cu muzica în frunte a mers la curtea economică a dominiului mitropolitan, unde alegătorii au fost ospătați. S'au încins frumoase dansuri naționale, jucând țărani plini de veselie și ridicând cu fală steagurile albastre, pe cari le-au dus și adus cu vrednicie.

La 7 oare toți alegătorii au petrecut pe dr. Maniu la cuartir, făcându-i entusiaste și neîncetate ovațiuni și apoi trecând prin stratele orașului în sunetul muzicii, s'au împrăștiat către casă, conștii și mândri de fapta bărbătească și românească, ce au săvârșit. Din 909 voturi date (de toate 1050) dr. Maniu a întrunț 558, iar Erdöss 351. După informațiile ce avem, numai 8. români și-au părăsit steagul și aceia presionați și amenințați.

Închiam aceste note cu salutarea devenită generală:

Trăiască Dr. Iuliu Maniu!!!

Ultime știri.

Până în momentul ultim sunt cunoscute următoarele alegeri din partida națională:

1. **Dr. Iuliu Maniu, Vințul-inferior.**
2. **Dr. Ales. Vajda Voevod, Ighiu.**
3. **Dr. Nicolau Șerban, Arpaș.**
4. **Nicolau Oncu, Iosășei.**
5. **Vasile Goldiș, Radna.**
6. **Dr. Ștefan Pop, Șiria.**
7. **Dr. Ioan Suci, Boroșineu.**
8. **Dr. Aurel Novac, Sasca-montană.**
9. **Coriolan Bredicean, Bocșa-rom.**
10. **Coriolan Bredicean, Oravița.**
11. **Dr. George Popovici, Lugoș.**
12. **Dr. Ștefan Petrovici, Zorlent.**

Noutăți.

Știri personale. Vasile Mangra, vicarul episcopesc ort. din Oradea-mare, a fost hirotesit de Episcopul Aradului ca arhimandrit.

Sincadele bisericii ortodoxe române și-au luat începutul în Dumineca Tomei. La Caransebeș sinodul s'a prorogat, din cauza, că un număr de membri, ocupați cu alegerile dietale, și-au cerut concediu pe întreagă sesiunea.

Hymen. Anunțăm cu bucurie logodna ficelor protopopului nostru dela Morlaca, anume a dș. *Francisca L. Pop* cu Dr. *Andrei Pop*, și a dș. *Sabina L. Pop* cu Dr. *Vasile Crișan*, amândoi advocați în Huedin. — Sincere felicitări!

„Mănăstirea Argeșului” la București. La 7 Maiu v. societatea corală „Carmen” din București, va cânta partea I. și II. din capdopera măiestrului Murășianu, „Mănăstirea Argeșului”, cunoscuta baladă a lui Alexandri, aranjată în cor, cu soli și acompaniament de orestră. Ziarele de dincolo scriu foarte elogios despre activitatea muzicală a iubitului măiestru.

Dela Expoziția din București. În urma unei învoeli între ministrii de interne a României și Ungariei, dela 1 Maiu v. până la 1 Noemvrie v. se suspendează toate dispozițiile relative la prezentarea pașapoartelor pentru durata expoziției. Din București se anunță, că moștenitorul Franz Ferdinand al Austro-Ungariei și prințul Eitel Friederic a Germaniei, vor vizita expoziția.

În loc de anunțuri de logodnă. Dl Victor Tordășianu, referent consistorial și d-șoara Eugenia Iovescu, profesoară la școala de fete a „Asociațiunii”, drept rescumpărare a anunțurilor de logodnă, dăruese pentru Muzeul etnografic al „Asociațiunii” 20 cor. fondului de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare 10 cor.

„Patria”, casă de economii, societate ne acțiuni în Blaj. s'a înscris în șirul membrilor fondatori ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, cu taxa de 100 cor., vârsată la casa Reuniunii.

Paștile în Lugoj. Sub acest titlu primim o lungă corespondință din Lugoj, pe care n'am putut-o publica, fiind ocupați cu mișcările electorale. Estragem următoarele informații: „Pentru a deștepta inimile și a pune în vibrație evlavioasă simțimintele credincioșilor pentru o viață în adevărat creștinească, și spre a pregăti inimile ascultătorilor pentru mărturisire. Ilustritatea Sa Episcopul a rostit la Florii, prima Sa cuvântare sacră, vorbind despre esistența lui Dumnezeu și relațiunea noastră față de El, ca Creatorul nostru. Esecutarea atât de precisă și conștientioasă a liturגיעi lui Mucăscu, a ridicat mult pietatea credincioșilor. La însărutul din Vinerea mare, Ilustritatea Sa luând mandia, a îndeplinit ceremonialul puerii în mormânt a Domnului Hristos, după care în fața poporului adunat în număr foarte însemnat, a rostit a doua cuvântare sacră, vorbind în cuvinte convingătoare, despre uriciunea păcatului și despre mijloacele de îndreptare și împăcare cu Dumnezeu. Un moment înălțător de suflete a fost, când după predică Ilustritatea Sa a coborât scaunul arhieresc, spre a se închina și săruta sfântul mormânt, pe când corul intona cu un farmec duos cântarea: „O Isuse”. Duminecă la 3 oare din noapte s'a început ceremoniile Învierii. La sta Liturגיעa pontificat iarăș Ilustritatea Sa. Biserica catedrală destul de spațioasă, era ticsită de lume multă, între cari străini mulți. După evangelia citită în 6 limbi, a predicat Ilustritatea Sa despre religiuie și știință, pe cum și despre datorița noastră de a crede adevărilor propovăduite de Hristos și înțărte prin moartea și învierea Sa. Cu acest prilej am avut bucuria de a auzi neîntrecutul cum încear al prof. I. Murășianu: „Ochiul inimii mele”, cântat cu o precizie artistică, de un cor compus din 120 persoane. Conducătorul corului Ioan Ieneș, teolog abs. s'a achitat de o frumoasă datoriță în modul cel mai strălucit, prin felul, în care a știut să-și valideze niștințele și ostenețele sale nobile de a conduce o reuniune bine disciplinată, câștigând prin aceasta stima și recunoștința obștei și a celor mai mari. A doua zi de Paști într'un frumos și imponent cortegiu, în frunte cu Ilustritatea Sa, întreg poporul a eșit la slăvirea țarinei.”

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

În fine, ca să lăpădați iacă numai așa mărturisirea unor oameni, cărora li-s'a încredințat examinarea unui fapt, și li-s'a impus să-și dea părerea, e tot una cu desconsiderarea mărturisirii omenești, de ori-ce auctoritate ar fi ea; pentrucă nu există nici un fapt în istoria sacră ori profană, ori în analele științei, care să se bazeze pe dovezi mai solide și mai puternice, de cum sunt acelea, cari nu numai că ne-au convins pe noi, ci ne-au prea convins prin evidența lor. Așadară nu vă mai provocați la superioritatea simțurilor voastre și a scepticismului vostru; și așa, să se pună odată capăt acestor certe zădarnice.¹⁾ Astfel scriea Crookes în cartea sa despre forța psihică.

Articolul III.

Fenomene spiritiste.

Unii auctori impart fenomenele spiritiste în două clase: în fenomene fizice, la producerea cărora se recer forțe fizice, cum ar fi învârtirea meselor, ridicarea lor, etc.; și în fenomene psihice, pentru îndeplinirea cărora se pretinde un agent inteligent, cum ar fi: răspunsurile, scrisoarea automată, etc. Alții din contră le impart cu Crookes în 13 clase. Noi vom urma împărțirea lui Crookes, reducând câteodată mai multe clase de ale lui la câte o clasă de a noastră.

Clasa I. De aci se țin mișcările corpurilor grele, fără să li-se aplice vre-o forță mecanică. Un caz de acesta ne prezintă Zöllner²⁾ petrecut în ședința din 6 Maiu 1878, la 11 ¼ oare a. m., fiind deplină lumină în sală. „Am ocupat loc“, zice Zöllner l. c., „ca de regulă, la masa de experimentare, împreună cu Slade. Vis-à-vis, în apropierea mesei de joc era o masă rotundă mică... de fag, de 77 cm. înaltă, diametrul suprafeței era de 46 cm., și greutatea ei de 45 Kg“.

Va fi trecut cam un minut de când ne-am fost pus la masă cu Salde și ne-am fost pus mâinile imprumutat peste olaltă, când masa cea rotundă a început să se miște încetșor, ce am putut vedea limpede amândoi pe suprafața mesei rotunde, carea se ridică peste suprafața mesei de experimentare, pe când partea inferioară a mesei nu o vedeam (din cauza mesei, la carea ședeau, adaug eu).

„Mișcările în curând au devenit mai mari, așa că masa cea rotundă s'a apropiat de masa de experimentare și s'a culcat sub aceasta, înturnându-și picioarele cătră mine. Nici eu, și pe cum se vede, nici Slade, nu știam cum se vor mai desfășura lucrurile, pentrucă în momentul următor nu s'a mai întâmplat nimica. Slade tocmai și-a luat tăblița să întrebe de spirite, dacă mai putem aștepta ceva, în care timp eu voiam să mă uit mai bine la masa cea rotundă, carea, dupăcum știam eu, era sub masa de experimentare. Dar spre marea mea mirare și a lui Slade, spațiul de sub masă l-am aflat gol, și masa, carea mai înainte o văzusem cu ochii, n'am aflat-o nicăiri prin odaie. În speranța, că iarăși va apărea, ne-am pus din nou la masa de experimentare, unul lângă altul, de laturea opusă a mesei, dela locul unde fusese masa cea rotundă. Am stat vre-o 5—6 minute în așteptare încordată, când Slade î-mi spune, că vede: puncte luminoase în aer. Deși eu, ca și de altădată, nu puteam să observ nimica, totuși involuntar m'am uitat și eu în direcțiunea, în carea se uita Slade; pe când mâinile ne zăceau pe masă peste olaltă; iar sub masă piciorul meu stâng se atingea mai în toată lungimea sa de piciorul drept al lui Slade, pentrucă eram strânși unul lângă altul, de aceeași parte a mesei. Uitându-mă în continu în aer în toate direcțiunile, îngrijat și mirându-mă tot mai tare, mă întrebă Slade, că nu văd eu aparițiile acelea mari de lumină? Și după-ce i-am răspuns că nu, am continuat a mă uita în direcțiunea privirii lui, cătră plafonul chiliei, dându-mi capul pe spate. Deodată văd la o înălțime de vre-o 5 urme masa dispărută mai înainte, cum se scobora cu repejune cu picioarele în sus, cătră suprafața mesei de experimente. Deși ne-am ferit capetele, eu în dreapta și Slade în stânga, ca să nu ne lovească masa, totuși ea, înainte de ce ar fi ajuns pe suprafața mesei de experimentare, ne-a lovit pe amândoi la o lature a ca-

petelor, așa că durerea produsă în laturea stângă a capului am simțit-o timp de 4 oare (acestea s'au întâmplat cam la 11° 30')“.

Al doilea exemplu fie dela Cesare Lombroso, din ședința din 5 Martie (Sâmbătă) 1892, ținută în Neapoli. Procesul verbal, ce s'a luat atunci, s'a scris de toți cei de față, și s'a publicat în „La tribuna giudiziaria, Nr. 12, 25 Aprilie 1892“). De față, la ședința aceasta erau: Cesare Lombroso, profesor de psihiatrie la universitatea din Turin; Tommaso De Amicis, profesor de sifliografie la universitatea din Neapoli; Federico Verdinois, ziarist; Ercole Chiaia, dr în medicină; Ernesto Ciolfi; media Eusapia Paladino.

„Profesorul Lombroso“, zice procesul verbal, „înainte de a se începe experimentele, examinează cu deamăruntul media, pe lângă azistința prof. De Amicis; apoi examinează cu toată acuratețea chilia, măsuța și cele 8 scaune (căci numai mobilele acestea erau în chilia de 3½ per 4½ metri). Încuă ușile chiliei, luă cheile, și înfundă găurile cheilor cu hârtie. Media Paladino s'a așezat la măsuță, având de-a dreapta pe profesorul Lombroso, iar de-a stânga pe prof. De Amicis: toți trei se țineau de mâni. Chiaia, Verdinois și Ciolfi au șezut unul lângă altul, departe de măsuță. Chilia era luminată pe deplin cu o lampă de gaz, ce atârna în mijlocul chiliei“.

„După vre-o zece minute începură îndatinatele ridicări-mișcări ale măsuței, până la ridicarea ei totală dela pământ, la înălțimea de 30—50 centimetri, rămânând suspendată în aer 5—8 secunde. Cerând cavalerul Chiaia dela forța, carea lucra sub numele lui John, să facă să se constate la deplină lumină formarea unei umflături sau corp articulat (ital. arto) sub haina (le gonne) mediei, măsuța răspunde cu sistemul alfabetic, că: da și apoi completează cu hătaturile: a sini. Atunci toți strigarăm: Suntem asini (măgari)? Măsuța răspunde, că: nu, și continuă să completeze cuvântul: a sinistra, făcând să înțelegem, că forța ar fi produs fenomenul de partea stângă, lângă prof. De Amicis. Era o probă evidentă, că cuvântul a sinistra nu era reflexiunea cugetului a nici unuia din cei de față, dupăce nici unul nu s'a cagetat la așa ceva“.

„Pentru mai mare siguranță, în contra ori-cărei înșelăciuni posibile, profesorul De Amicis ținea cu o mână picioarele, și cu cealaltă genunchii mediei, și profesorul Lombroso încă se scoală în picioare și se pune de-a stânga mediei Paladino, ținându-i mâinile în ale sale. Chiaia, Verdinois și Ciolfi stăteau în picioare la spațele celor doi profesori așteptând și ei fenomenul, care după câteva minute de așteptare încep să se producă, prin ridicarea unei margini dela haină, și prin umflarea ei. Profesorul Lombroso cercă să prindă umflătura aceea misterioasă, în repetite rânduri, dar ea cu aceeaș repejune dispărea de sub mâna lui“.

„Rămăserăm deci câțva timp așteptând să se reproducă fenomenul, și profesorul Lombroso întrebă, că pentruce nu se reproduce mai iute, dupăce doriem cu toții, cu toată puterea voinții noastre; la ce unul din cei prezenți făcu observarea, că rezultatul acesta negativ nu era o dovadă mai puțin însemnată, decât dovada pozitivă, pentrucă printr'ansa se dovedia: că, agentul care lucra, era cu totul strein de voința celor-ce formau cercul, și dovedia o voință externă și independentă“.

„Într'aceea prof. Lombroso apropie de ceafa mediei Eusapia un magnet puternic (pe care l-l adusese cu sine împreună cu doi dinamometri), ca să constate influința asupra sistemului nervos, în momentul acela de mediumitate; dar nu putu constata nimica special. Până atunci prof. De Amicis băgă de samă, că un scaun de parte de 30 de centimetri de-a stânga mediei venia de sine cătră aceasta. Prof. Lombroso, lăsând magnetul, se dete iute de a stânga mediei, și constată împreună cu ceilalți, că scaunul se ridică de două ori de sine dela pământ, atingându-se de hainele acesteia, la o înălțime de circa 30 cm., și punându-și iute mâna pe hainele mediei, putu să pipăie de astă-dată umflătura ori corpul acela articulat, care i-se păru că ar avea formă mai mult de picior, pe când prof. De Amicis adăuga, că el n'a lăsat nici pe un moment picioarele și genunchii mediei, carea rămăsese nemișcată în tot decursul fenomenului aceluia“.

(Va urma.)

¹⁾ Franco op. cit. pag. 147—149.

²⁾ Wissenschaftliche Abhand. II. 916, la Schneider pag. 212.

³⁾ Franco op. cit. pag. 133 și urm.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

2

„Dar curios om mai ești!“ răspuse cavalerul. „A înșela omenirea cu bună intenție este un lucru laudabil, este o poruncă a umanității și a francmasoneriei. Închipuște-ți efectul, ce l-ar avea vorba deschisă asupra populației rurale. Încearcă să spui odată țaranilor: Ascultați oameni buni, să știți că nu există Dumnezeu personal, nu există ceriu, iad și nemurirea sufletului. Toate acestea sunt minciuni de ale viclenilor întemeietori de religii, între cari se numără și Isus din Nazaret. Bisericele voastre, în realitate sunt niște case de nebuni, tainele voastre sunt iscodiri de ale popilor șireți, preoții vostri sunt niște înșelători, iar voi niște măgari superstițioși. În realitate prin aceasta n'ai fi spus alta, decât purul adevăr! Care ar fi însă efectul unei asemenea cuvântări? Oamenii ignoranți te-ar considera drept Antichrist și ți-ar întoarce spatele cu dispreț și scârbă. Prin aceasta n'ai fi făcut superstiției nici o stricăciune, adevărului însă i-ai fi făcut un rău serviciu“.

„Adevărat — oamenii s'ar încruci și zind asemenea vorbe“.

„Prin urmare, deocamdată este impusă înșelarea, continuă cavalerul. „Încet și cu precauțiune trebuie să conducem masele încătușate în nebunia credinței spre adevăr, — pe căi piezișe trebuie să-i ducem la lumina adevărului și adevăratei umanități. Aceste căi piezișe sunt din fericire descoperite prin munca obositoare și îndelungată a ordinului nostru, prin înființarea legală a școlilor fără confesiune. Deja dela 1869 avem în Austria școli a căror programe analitice sunt destinate a scoate poporul din întunerecul credinței religioase și a-l aduce la lumina unei civilizațiuni vrednice de omenire. Influența de mai înainte a preoților asupra școlilor este înlăturată. Catechetul ce e drept, mai are intrare în școală, ca să predea tinerimei basmele sale, — dar învățătorii, ce vor eși din „Pedagogie“ (școala normală) de sub conducerea fratelui nostru Dr. Dittes, vor smulge cu ușurință sămănătura rea a popilor. În fața luminei științifice, nu poate să dureze întunericul nebuniei religioase. Istoria și științele naturale, predate în școlile primare de către învățătorii noștri instruiți în spiritul timpului, sunt cioclii ori-cărei religiuni. Să așteptăm așa dar rezultatele, ce le va produce „școala modernă“ fără confesiune și cred, că nu vom avea cauză de a fi mulțumiți. Atunci vom putea predica viitoarei generațiuni purul adevăr, fără pericolul de a fi bătuți cu petri, ca blasfemați. Școala va fi ruinat toate bisericile, — știința va fi omorât credința. Acei oameni culți vor râde tot așa de Dumnezeu creștinilor, cum râd astăzi creștinii de idoli păgânului“.

Milionarul să vedea că e foarte neplăcut atins de argumentațiile advoratului și fădea negativ din cap.

„Ceea ce spui Dta, s'a discutat de multe ori la loge“, răspuse el după oare care întârziere. „Mărturisesc sincer, că niciodată n'am fost de acord. Intreaga mea ființă se revoltă împotriva ateismului și mai ales împotriva lipsei de religiositate la popor“.

„În afaceri de asemenea importanță, nu trebuie să ne lăsăm a fi conduși de sentimentalism“ replică Dr. Lug.

„Să ne înțelegem iubite! Nu e vorba aici de sentimentalism. Aversiunea mea față de decristianizarea poporului izvoarește din convingerea, că fără credința într-o ființă supremă, sfântă și dreaptă, care remunerează binele și pedepsește răul, va se zică fără religione, este imposibil să dureze un stat. Gândește-te la fărâdelegile oamenilor răi, cari se vor crede liberi de controlul fricei lui Dumnezeu, răzbnătorul atotștiutor a ori ce fărâdelege! Doar gardistul și păzitorul legii nu poate să fie pretutindenea prezent“.

„Ah, Dta te temi, să nu-ți fure vinurile scumpe și să nu-ți spargă vila, dacă Schvanheimenii nu vor fi sub varga disciplinară a lui Dumnezeu“.

„În adevăr mă tem de aceasta și încă de ceva mai mult“, confirmă Huber.

Aici se daslântui între cei doi comenseni un duel inversunat de vorbe aspre, care deodată fu întrerupt printr-o apariție extraordinară.

(Va urma.)

Datorințele bărbaților.

(Continuare și fine.)

Urmează acum datoriile bărbatului ca:

4. Fiu al sfintei biserici.

Necentenit să-și aducă aminte bărbatul creștin, că dintre milioanele de oameni, cari zac în întunerecul necredinții, ei a fost ales de Dumnezeu, ca să se nască în cunoștința credinții celei adevărate. El trebuie să iubească sfânta biserică, care îi mijlocește mil și mil de daruri, de binefaceri ale legii lui Hristos, trebuie să se intereseze de soarta ei, să se bucurde de bună starea ei, să se întristeze de păcăzurile ei, să o ajute după putință în ajungerea mărețelor scopuri, ce i-le-a pus Domnul Nostru Isus Hristos. Cea mai mare mângâiere va afla el în cercetarea sfințelor slujbe și în împărtășirea cu sfințele taine. Ascultați și iubiți pe preoții acestei biserici, ca pe părinții noștri în Isus Hristos. Ei v'au slobozit de însuși legăturile păcatului strămoșesc și v'au dat vieții de veci prin sfânta taină a botezului. Ei v'au întipărit în inimile voastre încă de copii adevărurile sfintei noastre religii ei v'au împrounat iarăși cu Dumnezeu în scannul mărturisirei, ei v'au nutrit sufletele voastre cu pâinea cea cerească! Și cred, că și la patul morții voastre va sta preotul binecuvântându-vă și mângâindu-vă. Tot el se va ruga și la mormântul vostru, da, acolo în locul chinurilor trecătoare, în purgator, vă va trimite roadele binecuvântate ale sfintei liturgii, care o va slui pentru sufletul vostru. După toate acestea sunt oare preoții vostri vrednici să-i batjocoriți și să-i vătămați? — În urmă sunteți și:

5. Cetățeni ai țării,

și ca atari sunteți datori să vă supuneți celor mai mari. „Nu este stăpânie, fără numai dela Dumnezeu, zice sf. apostol Pavel în epistola către Romani, pentru aceea, cel ce se împotrivesc stăpânirii, rânduielii lui Dumnezeu, se împotrivesc.“¹⁾ Isus Hristos

¹⁾ Rom. 13, 1—2.

însuși și-a plătit darea, și astfel ne învață și pe noi, zicând: „Dați dară celea ce sunt ale împăratului, împăratului și celea ce sunt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu!“²⁾

Siliți-vă să trăiți în pace cu concetățenii vosrii! Răbdați-le slăbiciunile, iar dacă v'au supărat, iertați-le, dacă vreți să vă ierte și pe voi Dumnezeu. Încunjuțați pările. Mai bună-i o pace strimbă, decât o judecată dreaptă, zice un proverb vechiu. Chiar și acela, care câștigă, are pagube însămnate, singur advocații au câștigat curat. Faptul acesta ne aduce aminte de o poveste veche, despre două veverițe, cari în călătoria lor au găsit odată o nucă. Una dintre ele au apucat nua, strigând: E a mea? „Banu“, îi răspunde cealaltă, „e a mea, pentru că eu am văzat-o mai întâiu.“ În vreme ce să certau în modul acesta, iată vine o vulpe și veverițele o roagă să le facă judecată. „Păra voastră e foarte ușoară de deslegat“ le zise vulpea, „dați numai nua la mine!“ După-ce iau dat-o, vulpea a crepat nua în două, a dat o coajă celei dintrăi, cealaltă coajă celeiaialte, iar miezul l-a mâncat ea. Așa-s toate pările. Pârșii rămân cu paguba, apoi al cui e câștigul — asta cred, că nu-i lipsă s'o mai spun.

Acestea sunt bărbați creștini pe scurt datorințele noastre. Deschideți-vă acum inimile voastre și mărturisiti toate păcatele, ce le-ați săvârșit prin neîmplinirea datorințelor și hotărâți-vă să vă îndreptați viața și să vă împliniți de aici încolo toate datorințele. Când va veni apoi amurgul vieții voastre, liniștiți vă veți putea pleca capul obosit spre odihna de veci, liniștiți veți putea engeta la viața trăită, și la binele făcut; liniștiți veți putea privi spre vecinicie, în care vă așteaptă celea cinci cununii de mărire, de cari v'ați făcut vrednici, ca bărbați creștini, ca părinți conști de datorințe, ca capi de familie îngrijitori, ca fii buni ai bisericii și ca cetățeni conștițioși. În urmă cu această oftare, îmi încheiu vorbirea: Bunul Dumnezeu să vă dăruiască cunna fericirii de veci! Amin.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 16. cu următorii sumar: N. Iorga, Teatre de diletanți. — St. O. Iosif, În grădina publică (poezie). — Căp. At. D. Sturdza, Onoarea ofițerului Român. — Natalia Iosif, Dor (sonet). — N. Dunăreanu, Un suflet umilit — Fatma, Un pribeag cântă (poezie). — G. Crigoveanu, Melancolie (poezie). — Ion Drăgănescu, Amintire (poezie). — N. Iorga, Cronică. În supliment: Jocul la Cerneti (9 Iulie 1837); Popas de cărăuși Basarabeni cu mangal (cărbune), în 1837 (după Raffet).

Augustin Paul: Întră Someș și Prut, schițe, impresii amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura la: Librăria Seminariaală din Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

²⁾ Mat. 23, 21.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(8) 7-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le in-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toar, — spre preajustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 7-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termin fix, asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendului: vieții:
90,981.088 coroane. 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. pentru ca-
pitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
mai mari.

74

distingeri.
6
medalii de stat.

10,000

motoare literate
spre îndestularea
tuturora.

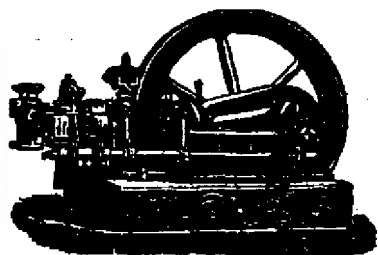
Fiiala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzină, cu ulei, cu spirt,
cu acetilen. — Motoare cu benzină pentru
înblătit.

Calea mai moderne, cea mai perfectă
și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunos-
cut de cel
mai excelent fabricat în toată Europa. Con-
strucție trainică. Pregătit din material ales
și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu
are lipsă de reparatură. —
Rentabil la siguranță. Mani-
area e foarte
simplă. Spesele de lucru

Motoarele de Drezda să pot
privi în
lucru la diferite întreprinderi industriale și
economice: la mori, la fabrici de cărămizi,
fabrici de scânduri și de lemne, la scos de
apă, la negoțul cu lapte, la înblătit etc.

Instalăriile noastre să fac prin oamenii
noștri experți.

Descrieri și prețuri se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire
avantajoase. (81) 14—24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță:
reumă, astmă, (respirație grea), insomnie
vivețirea urechilor, auzirea grea, epilepsie,
nervositate, neapetit, gălbănare, durere
de dinți, durere de cap, impotență, in-
fluență, precum și ori-ce morb de nervi.
Morbosul, care nu se vindecă în timp de
45 de zile folosind aparatul de sub Nrul
88503, își reprimște banii numai decât.
Acolo unde n'a folosit nici un medicament,
cercați aparatul meu; sum convins despre
sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușoare.

Spediția centrală de vânzare îi trimite
în țară și străinătate cu rambursă, sau
dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.
16 (50—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzei prea mari a marfii
trimit în totă lumea renumita și de totă lumea
plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 en-
cite de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tote din argint de Mexico
total 46 buc. numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea de cumpărător pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanția

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanția
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 buc.!), bun și fin

© Săpun de toaletă ©

pregătit din: trandafiri, lilie, viole, roședă,
jasmîn, lăcrămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 5 Maiu 1906

Numărul 19.

BIRUINȚĂ.

(=) Scriem aceste rânduri sub impresia vie a bucuriei generale din zilele trecute. A fost o manifestare de entuziasm, cum ne aducem aminte, să se mai fi desfășurat de multă vreme.

Avem până acum (Miercuri) doi-spre-zece deputați naționali, cu speranța sigură, că o să trecem norocoși peste cifra de 20. Vom avea așadar în ciclul dietal proxim clubul deputaților noștri români, cari nu vor fi avizați să mai conducă discuțiile și procesele verbale ale clubului în limbă străină; și cum partidul poporal s'a pornit așa de modest la început, ca să ajungă mai târziu factor decizător în politică, sperăm să ne avântăm și noi mai sus, căci am început illo tempore neorganizată și cu un singur deputat naționalist. Astăzi cifra deputaților români naționaliști e impunătoare, ear clubul deputaților va fi și mai impunător și nu se va putea trece așa ușor peste postulatele lui juste.

Campania electorală, ce să desfașoară acum, a avut meritul neprețuit de a ne apropia mai mult de olaltă, abstracție făcând dela binefăcătorul efect înălțător, ce l-a săvârșit în pătura alegătorilor noștri. Astăzi un singur glas mai este în presa noastră, care nu s'a aliat încă frăție acestei convicții generale. Constatăm însă, cu multă bucurie, că tonul acestui singur organ — pentru principiile căruia avem toată considerația — este mai pacinic, lăsând drum liber curentului biruitor activist. Ne bucurăm cu atât mai mult de aceasta, cu cât vom putea constata în curând o apropiere definitivă între elementele mai tinere ale generației de astăzi și între vechii stegari, credincioșii aceloraș principii ale

partidului nostru național: în *Gazetele Transilvaniei de Duminecă* și de toate zilele se va vesti în curând *Poporul Român* de pe aceeaș *Tribună*, *Unirea* și *Libertatea* cu celeritatea *Telegrafului* pe *Răvașul* aceluiaș *Drapel* național, fără să mai avem lipsă de nici o *Controlă* . . .

Entuziasmul dela alegerile ce decurg, nici că se poate măcar compara cu acela dela alegerile anterioare. Cuvintele conducătorilor noștri, cădeau atunci pe teren aproape sterp, căci poporul se obișnuise se voteze cu cei dela putere, fără să-i treacă prin minte importanța votului și a dreptului cetățnesc, ce îl exersa. Ascultau la început, cu un aer de neîncredere, spusele celor ce sprijiniau pe candidații noștri; cei mai inimoși se luau în urma lor cu dragoste, cei mai timizi și mai slabi de ânger — din nenorocire destui de numeroși — stau locului. sau votau cu contrarul, după cum erau obișnuiți din capul locului. Și iată, că după abia un an și jumătate, situația s'a schimbat cu desăvârșire. Toți alegătorii cu un singur suflet s'au alăturat stindardului candidaților noștri; șovăitorii au dispărut cu totul, abia două-trei voturi românești de au trecut în tabăra străină, și aceste din bine-pricepute grave motive de existență, poate.

Revenind la cei doi deputați aleși în comitatul nostru, constatăm cu inima liniștită, că au fost aleși exclusiv cu voturi românești curate.

Nici măcar un singur străin nu și-a dat votul pentru ai noștri.

Și e bine așa; recunoaștem cu dragă inimă entuziasmul străinilor pentru ai lor, după cum îl pretindem și al Românilor pentru candidatul lor. Admitem entuziasmul unguilor de a vota pentru candidații 48-iști sau ai partidului constituțional; dar nu înțelegem și nu vom putea

înțelege nici-odată zorul, cu care alegătorii sași au votat la Vinț până la unul în contra noastră, și cu candidatul partidului 48-ist. Nu știm ce legătură istorică este între acest partid și între aspirațiile vecinilor noștri sași; și nu putem să ne explicăm răceală față de noi Români, decât din bineînțeleasa circumspecție săsească, cu care s'au grăbit să se asigure inaintea 48-iștilor ajunși azi la putere. Vom însămna însă pentru viitor și vom ține minte atitudinea aceasta circumspectă, constatând însă deocamdata, că în cercul Vințului nu aveam nici o lipsă de ajutorul lor, căci majoritatea absolută o aveam deja pe partea candidatulului nostru.

Din aceasta ca din alte nenumărat de multe încă, vom trage învățătura: să nu ne bazăm nici odată pe vorba străinului și să nu avem încredere decât în Dumnezeu și în puterile neastre.

Onoare deci singur vouă, bravi alegători români, cari v'ați alipit cu dragoste de steagul poporului vostru și l-ați dus strălucit și curat la isbândă!

Onoare vouă preoți români, cari pricepându-vă chemarea, ați stat „cu crucea în frunte”, alătura de poporeni voștri; onoare vouă învățători și inteligenți, cari ați luminat și ați însuflețit spre lupta sfântă și măreață, pe cei ce erau în esitare și în neștiință.

Și de trei ori onoare ție, mărită nație românească, voi opincari arși de soare și de greul poverii birurilor, cari ați mers neclintiți la urnă, să ridicați pe umerii voștri viguroși pe aleșii neamului, ca să spună în casa țării dorințele și aspirațiunile noastre — ale tuturor.

Limba predicii.*

În deobște să știe, că fiecare ram de știință își are limba sa cu termeni și frazeologii cari diferesc de limba și terminii altui ram științific în mod esențial.

Poetul, nuvelistul și romanțierul ceareă a împâna produsele sale cât să poate de frumos. Iurispudentul, medicinistul și istoricul nu-și bat capul cu instruiări deosebite. Filozoful naturalist și savantul geolog toată grija și-o pun să-și scoată la cale din tese și ipoteze deducțiile.

Măiestria măiestriilor — ori să-i zicem cum să cade — arta arților este cârmuirea sufletelor, care cade în sarcina preoților și să săvârșește prin știința oratoriei, sau prin predicare. Predica are menirea să lumineze în întunec, să curățască murdăriile, cari noroesc sufletele și să aducă pe toți cei respirați dela căile bune și bine plăcute lui Dumnezeu în societatea cea mare întemeiată de Rescumpărătorul, să-i facă și pe ei mădulări cinstite, membri întregi și sănătoși ai acelei societăți.

Acesta trebuie să fie scopul preotului ca predicător, — și acest scop numai așa îl va urmări cu înțelepciune, dacă vor ținea cont de limba și priceperea poporului ascultător. La inteligenți nu avem să ne gândim; avem puțini și cu ei durere convenim rar — nu pentru că doară noi i-am încunjura,

Dar chiar limba e greutatea oratorului bisericesc. Asta-i buba căreia mulți îi ceareă leac. Poporul nostru credincios are atâtea dialecte, și bune și rele, încât dacă oratorul ar voi să țină cont de toate n'ar mai putea nime să scrie predici. Cei din România și Bucovina nu grăiesc ca cei din Ungaria. Peste ei au dat unele pacoste, pe noi altele și nu ne-au cruțat întregi, curați și sănătoși. Ba și noi de noi, avem mai pe câte ținuturi, atâtea feliuri de grăiri. Să mi-să ierte unele constatări adevărate:

Brașovenii nu vorbesc ca Năsăudenii și Bistrițenii. Unii sapă păpușoiul, alții căpălesc cucuruzul. Blăjenii și Sibienii nu bine să pot înțelege cu Bănățenii, căci cei din urmă o mână cam pe sârbie mestecată cu nemție baș-ășe, binișor. Nici pe Bihoreni și Sălăgeni ca pe vecini nu-i pot lăuda de bună înțelegere, căci dacă Bihoreanul cumpără dela Sălăgian gyitai sau gyiboli și-l îmbie cu capără ori oleu, Sălăgianul cere arvon și al-dămaș. Apoi să nu ne uităm nici de frații din țara lui Dragoș, cari când zfn la Baia-mare, Lăpuș și Dej, cum să miră — de ce frații lor chioreni și-au schimbat numele ce le-au dat popa, și grăiesc: Gyuri, Laczi, Iancsi și Miclăuș. — Mai ciudescu-se ei imprumutat unii de alții ca frați de o lege și de o limbă și de alte voroave.

Acestor feliuri de grăiri, unele bune altele rele, preotul ca orator n'are să se informeze, ba are să încunjure și provincialismii vigenți în ținutul său.

Cei-ce în vederea acestora ar pretinde și pretind o limbă latinizată, cu frazeologii străine, cari ne stârpesc mintea și sufletul românesc, nu bun lucru poftesc. Abia cred, că s'ar putea deocamdată introduce și cu

succes și cu folos moral nici pretenziunea mai puțin esagerată a acelora, cari poate doresc, ca în oratoria bisericească să se introducă curentul bun și sănătos, dar pentru poporul nostru destul de măiestrit în fruntea căruia ca un părinte poruncitor stă de Dumnezeu binecuvântatul N. Iorga și deșteptii săi fii.

Avem pentru scopul predicării alte comori de mare preț și limbistic, cari ne sunt comune tuturor, numele lor: S. Evanghelie, Mineu, Triod, Stajnic, Pentecostar, Octoich, Euchologiu, Psaltirea și Ciaslov. În aceste cărți găsim cea mai potrivită limbă pentru poporul nostru. E și frumoasă și o și înțeleg toți din toate părțile, nici unuia nu-i va fi străină. E păcat că aceste cărți nu le știm mai de rost, căci sfinții părinți, auctorii lor, și-au vărsat în ele toată dragostea și știința bună.

De S. Evanghelie nici la un caz să nu ne abatem, să n'o ocolim cu predici de modă și cu dorgatorii moralizatoare aspre cari mai mult strică decât folosesc.

Așa ne poruncește S. Sa Pontificele: Lăsați predicele de modă, nu vă abateți dela Evanghelie, căci cu Evangelia în mâni puteți predica 40 de posturi.

Și tot adevărul spun și când sfârșesc: Această scrisoare o închin *Păstoriului Sufletesc*, unicei reviste bisericești de predici ce. avem și acelora pe cari parte ca critici, parte ca colaboratori mai deaproape îi privește

Șumal, la 20 April 1906.

Vasilie Pop,
preot.

CORESPONDINȚE.

Din America.

Cleveland O., 31 Martie 1906.

(Continuare și fine).

Un preot greco-catolic, noul singur pentru toată America, e ceva ce nu să poate explica. Ce pot face eu singur? Ar trebui să mă împart într'o sută de părți și nici așa să nu fiu destul.

Viața religioasă a poporului, în America recere, ca preotul încotinu să fie ocupat cu el, căci dacă nu, poporul e pradă destrăbălării. Nicăiri ca în America, nu sunt așa frumoase și mari biserici. Ca în America rar va afla dezvoltat spiritul religios în popor.

Românii, cari numai de 2—3 ani emigrează în masse mai mari, nu au ajuns încă la acel grad, la care sunt popoarele, cari au emigrat mai de mult. Nepăsarea pentru biserică și lucruri bisericești, la cei mai mulți e a să observa.

De acasă nu vin, numai cei, cari sunt siliți a pleca dintr'o cauză ori alta, mai de multe ori îi silește pe oamenii sărăcia. Ea îi face să părăsească toate. Vin aici oameni, dar numai cu cugetul să plece îndărăpt cât mai îngrabă vor putea.

Banul, care aici îl oferă pentru o afacere oare-care la noi în țară are de cinci ori atâta preț, așa că aici când dă omul un dollar, cugetă că a dat mult. A dat 5 coroane. Iar banul acesta, dolarul e, ca la noi 1 coroană, să-l schimbi numai și îndată nu mai ai nimica. Lucrul mai

ieftin, e 5 cents, cam 25 fileri. Vă puteți deci face o idee despre valoarea reală a banului, și pentru ce sermanul român dă așa de cu greu pentru scopuri de altcum frumoase și sublime; să engetă tot acasă. Acasă el are familia, nu și-o aduce afară, căci e mai bine așa. Cugetă așa omul serman. De o parte e drept, de alta nu are toată dreptatea.

Cine vine în America cu familia, acela e aproape perdut pentru țară. Slovaci, ruși, magiari nu să vor mai relntoarce acasă, și copiii lor nici nu mai voesc să știe de țara veche, nici limba mamei nu o mai vorbese bucurao.

Ori cât de tânăr este un născut în America, el este cu mult mai fălos pe originea lui americană, decât să lese această cetățenie pentru tot binele lumii.

Ori câtă silă și-ar pune cineva, ca să conserveze și să țină trei generații la neamul, din care își are cineva originea, e imposibil. Toți să prefac și devin anglezii. Asta s'a întâmplat cu Italianii, asta cu Germanii, aceasta succede cu neamurile slave. Vor trece cinci-zeci de ani, și nici urmă nu va mai fi de ele. Istoria singură le va mai aminti, că au fost.

Pe mine mă doare, când văd și aud ce proporțiuni la emigrarea. Noi însă nici odată nu vom fi în stare a o împedea, ci numai a o regula, și asta are să se facă.

Factori competenți trebuie să se ocupe cu ea mai dinadins și avem speranță să o și facă.

Cum am venit în America, am observat imediat, că ne lipsește ce e mai necesar azi pentru un popor, ne lipsește un organ român. Cu jertfe mari, materiale, fizice și morale, am înființat un periodic adecă „Românul“. Eram deja aproape de a cădea la pat, atâta m'a enervat munca continuă, când Dumnezeu au trimis pe un tiner Nicolae Barbul, pe care îl cunoașteam de acasă, și i-am predat lui conducerea foii, fiind eu peste măsură ocupat cu cele preoțești.

Greutățile materiale, ce trebuie învinse, sunt extraordinare, iar lupta, pedecile sunt și mai mari. Pe cum a fost oameni sătoși de organizare, de înaintare, pe atâta s'au răcit, căci iacă de nu ar fi intriganti și intrigi, și oameni, cari numai de aceea is buni, să vadă gălceavă, ar fi chestia noastră pe toate terenele înainte cu mult mai mult, de cum este. Organizarea noastră însă are să meargă înainte, și poporul încet are să cunoască pe binevoitorii lui. Eu numai atâta amintesc deocamdată.

Sum cu mult mai real, de cât să Vă scriu lucruri, cari să nu fie în toate core-spunzătoare faptelor.

Comunitatea noastră greco-catolică în Cleveland, are să fie, am speranță, unul din centrele vieții noastre religioase, dar în zidirea bisericii până azi nu e nimic pozitiv.

Înstritatea Sa Preasfințitul Episcop Ignatie Hortsmann, ângerul acestei dieceze, își arată cea mai mare bunăvoință față de comunitatea noastră. Pământul l-a cumpărat pentru a să putea zidi biserica, și azi a fost chemat și inginerul cu planurile, pentru a vedea de zidirea bisericii. Ei, vedeți, totuși nu Vă pot spune nimic pozitiv, nimic sigur, căci nu am primit nici o înștiințare, și nu voesc a amâna cu trimiterea epistolei

*) Dăm loc acestui articol, ca un echo a lup-tei noastre cu frații din dieceza Gherlei, pentru limba românească. Cei ce au urechi de auzit să audă.

acestea astăzi. căci altcum va sosi cu o săptămână mai târziu. În corespondința proximă am nădejde să vă pot da de știre că lucrarea s'a început. Lucrările pe aici azi sunt bune, dar nu putem zice, să fie strălucite.

O parte din mineri s'au pus în grevă, și în restimp de o săptămână au plecat în Europa 8 mii de oameni.

E drept că au venit într-o zi 11 mii numai prin orasul New-York, dar totuși e cam îngrijitor pentru tot. ce sfârșit va avea această afacere. Termina-se-va cu o grevă generală, ori numai locală are să fie toată mișcarea? În cazul prim ar fi un rău nespun pentru tot. dar mai ales pentru români, cari numai la fabrici sunt angajați. Apoi în America nu e nimic mai înfloritor, mai dureros, decât timpul când este grevă. Ți-se sfășie inima, să vezi oameni umblând cerșind lucru, apoi să nu-l aște. Nu su cu ce plăti viptul, locuința. Umblă rupti, flămânzi, murdari, vai de lume!

La lupta aceasta între capitaliști și mineri, ambele părți s'au pregătit de mult. Lipsă de cărbuni nu are să ducă nime. S'au adunat cărbuni pe 6 luni. Apoi și pe aici este politica, ca pe la noi, să înțelege nu în acel grad, și poporul nu suferă, numai că nu e în așa mare belșug.

Multe ași mai aveți a vă comunica și lucruri foarte interesante, dar asta în proxima corespondință, când având timp și mai mult, nu ca acum în păsămii. Vă vom arăta și unele date de totului interesante. Aceste date de altcum nici nu le ași putea comunica exact, de aceea și amân.

Poftesc apoi tuturor: Sărbători ferice, și rog pe confrății mei preoți, rog pe toți credincioșii ca rugăciuni ferbinti să ridice la Atotputernicul Dumnezeu pentru ca să-mi ajute a duce la îndeplinire marea misiune, la care a fost aleasă modesta mea persoană.

Preotul din America.

ELECTORALE.

Până la închirarea foii cunoaștem rezultatul favorabil în 15. cercuri naționaliste. Din 8. deputați, ce am avut în sesiunea dietală trecută, numărul lor s'a ridicat la 15. Nu ne mulțumește numărul acesta, cu toate că nu aveam nădejdea, că la votizare va eși întreagă lista candidaților naționaliști. Ne mângăiam cu gândul, că în vederea făgăduielilor guvernului actual cu libertatea alegerilor, apoi a pacturilor de aci și de acolo, vom putea să trimitem la dieta din Budapesta cel puțin 20—25 deputați. Ne-am înșelat însă, cum și era de prevăzut. Curățenia alegerilor s'a observat acolo, unde contrarii nostri politici erau în neputință de a mai face ceva, și unde aplicarea mijloacelor extreme îi îngrozeau. În cercul Vințului, ca și într'a Ighiului și pretutindenea, unde au fost candidați români, oamenii administrației săptămâni de-a rândul au umblat satele din cerc, și, fie cu promisiuni, fie cu amenințări, au cercat să

abată pe alegători dela candidatul lor. În Blaj, de pildă, într'o vreme nici mai era nime la oficiul pretorial, cât partidele nu-și puteau isprăvi afacerile. „Alsó-fehér“, organul opoziției din comitatul nostru, face aspre imputări vicecomitelui, că de ce a stat cu mâna în sin. (creadă cine a vrea!) și n'a mișcat toate pietrele pentru căderea lui Vajda. La Ileanda, la Dobra, la Lăpuș, la Șomcuta, în Bihor, ca și prin Bănat, în toate cercurile cu candidați naționaliști români, s'a adus miliție, care în multe locuri a și făcut us de armă. Badea Gheorghe, ca și părintele Lucaciu au fost trântiți, punându-se în mișcare tot aparatul administrativ, pentru-că parlamentul magiar n'are lipsă de astfel de oameni, cari se spună adevărul. Și cu toate acestea ziarele magiare, fără osăbire de culoare, s'iară, ca din gura șerpelui, că prea mulți deputați naționaliști vor fi în dietă, deși apucăturile de cortez și toate șiretlicurile mai mult sau mai puțin cinstite, nu noi le-am folosit.

Iată de pildă, ce ni-se scrie despre alegerea dela Ceh:

„President al alegerii a fost numit un notar public cu numele Moni Gyula, care s'a purtat foarte corect — înțeleg cum trebuie să se poarte un president al alegerii. Neputându-l câștiga kossuthiștii pe partea lor — l-au apostrofat de hazaáruló, magyar-faló, semmirevaló etc., ba în presara alegerii i-au spart și ferestrele. În zina alegerii văzând că noi suntem circa 1500 alegători, iar ei vre-o 500 numai, și că eu presidentul nu au putut pacta ca miliția și jandarmii să fie numai pe partea lor; s'au folosit de mijlocul ultim, că au abzis presiidenții afara de Moni și notarii comisiunilor; și așa alegerea nu s'a putut ține, ei a fost amânată. Din toate acestea m'am convins, că în toată Ungaria nu să întâmplă așa ceva ca aici la noi. Anul trecut alungați de niște oameni anume angajați și de jandarmi; iar acum abzicând membrii din comisiuni, fiind pentru ei alegerea desperată...

„Dar bun și drept e Dumnezeu, și la nona alegere ne vom presenta și mai mulți, silindu-ne a duce la învingere stindardul național, ori și cu ce jertfe. — cu toate că contrarii s'au declarat, că ori și ce vom face, Pop Gheorghe acolo, nici când nu va fi deputat.“

Unealtă brută în numele guvernului au fost de data aceasta mai mult ca ori când Sașii, acest popor fără nici un ideal, fără energie, împins și mânat de val, după voia celui mai tare, gata să te părăsască, chiar atunci, când cu o clipită mai înainte, și-a făgăduit tot sprijinul. Așa la Vinț, ca și la Reghin și la Sebeș și pretutindenea. La Reghin abandonează pe Români, deși ei le promit tot sprijinul și îi îndeamnă să-și pună candidat; la Sebeș și Vinț is gata să voteze cu un jidan kossuthist, numai să nu sprijinească pe candidatul

național român, iar la Brașov ofer de a gata un cerc electoral magiarilor, de frică, să nu cadă în disgrația celor mai mari.

Nu mai puțin curioasă e în actuala campanie electorală ținuta organelor de publicitate magiare. Dacă românii îndeamnă pe alegătorii de aceeași naționalitate, să-și deie votul pentru un bărbat ieșit din sinul lor, agită. Dacă preoțimea se pune în fruntea poporului și-l conduce la alegere, spre a-l feri de lupi îmbrăcați în haine de oi: terorizează și așa mai departe. Dar de toate acestea sperăm să ne ocupăm mai târziu. Deocamdată iată lista deputaților nostri:

1. Dr. Iuliu Maniu, Vințul-inferior.
2. Dr. Ales. Vajda Voevod, Ighi.
3. Dr. Nicolau Șerban, Arpaș.
4. Nicolau Oncu, Iosășel.
5. Vasile Goldiș, Radna.
6. Dr. Ștefan Pop, Șiria.
7. Dr. Ioan Suci, Boroșineu.
8. Dr. Aurel Novac, Sasca-montană.
9. Coriolan Bredicean, Bocșa-rom.
10. Coriolan Bredicean, Oravița.
11. Dr. George Popovici, Lugoș.
12. Dr. Ștefan Petrovici, Zorlenț.
13. Dr. Aurel Vlad, Orăștie.
14. Vasile Dămian, Baia-de-Criș.
15. Dr. Teodor Mihali, Ileanda.

REVISTE.

Viena. Foaia oficioasă aduce abzicerea ministrului-președinte austriac Gautsch.

Căderea lui Gautsch a provocat-o reforma legii electorale. Neputând să o treacă prin parlament, a trebuit să abzică. În locul lui e numit principele Hohenlohe-Schillingsfürst, a cărui datorie e, să ducă la îndeplinire reforma legii electorale. Să spune că lucrul principal al noului ministru-președinte va fi, să disolve dieta și să facă nouă alegeri.

Dare de samă și mulțumită publică.

Cu ocaziunea balului aranjat la 12 Februar a. c. în folosul „fondului pentru ajutorarea școlărilor mizeri în caz de morb“ dela gimnaziul sup. gr-cat. din Blaj au fost:

Intrate Cor. 543.—

Eșite „ 14374

Venitul curat Cor. 39926

I. Au binevoit a trimite oferte:

Escelenția Sa D. Metropolit Dr Victor Mihályi, 10 cor. Ilustr. Sa D. Dr. Demetriu Radu, 20 cor. Alesandru Mocsonyi, mare proprietar Birkiș, 20 cor. Ambrosiu Lazar,

notar Borgó-Tiha, 10 cor. Avram David, paroh Szászsebes, 6 cor. Ioan F. Negruțiu, inginer și soția Kaposvár, Iacob Popenețiu, protopretor penzionat Veneția inf., Aurel Poruț, paroh Dezmir, M. Bontescu, avocat Hațeg, George Repede, paroh Homorod, Adam Leșnican Hațeg, Alesandru Pop, cand. de adv. Szinervárolya, câte 5 cor. Romul Furdul, protopresb. Câmpeni, Ioan Pantea, protop. Rieiu, Alesandru Maior, paroh Tirimia-mare, Ioan German, catechet Brad, Avram P. Pecurar, protopresb. Vajda-Hunyad, Georgiu Modorcea, paroh Grid, Vasile Bora paroh Krivobara, câte 4 cor.; Ioan Albon paroh Doștat, Simion Dragomir, notar Gurasada, Petru Nirăștean, paroh Ernot, Alesandru Papiu, paroh Bistra, Nicolau Coroiu Poneoreanul, paroh Ponorel, Dionisiu Zeflean Abrud, câte 3 cor.; Valeriu Florian, paroh Racovița, Iuliu Bardoși, inspector pens. Sibiu, Atanasie P. Bologa, paroh Lupeni, Damian Seboșan, Székesut, Augustin Plăian, paroh Gyulatelke, Ilie Centea, paroh Kápolna, Elie Câmpian, protop. Gyó.-Szt.-Miklós, Traian I. Magier, paroh Saturău, câte 2 cor.

II. Sara la cassă au fost următoarele suprasolviri: Lázár Albert, proprietar Bucurdea, 20 cor. Iuliu Ciuciu Hátszeg, 12 cor. Tornya Lajos, 10 cor. George Bărbat, prot. Blaj, 10 cor. Carol Schieszl Blaj, Carol Nagy Blaj, Is. Saturn, paroh Merisor, Eugen Bian, notar Făget, Dr. Dănilă Szabó, adv. Blaj, câte 6 cor.; Ioan Ianza Blaj, 5 cor. Zaharie Boilă D.-Szt.-Márton, Moise Birtolon, notar Lăscud, câte 4 cor.; Dr. Rohonczy Béla și Dr. Eugen Solomon Blaj, câte 3 cor.; Dr. Rom. Boilă, Benedek Andreiu, Nicolau Laț, paroh Czăcinnel, Victor Maior, Iunio Br. Micu, Szamoil Szabó, câte 2 cor.; Vasile Suciș Ciud. Maria Vlăsa Sancel, Toma Coldea Blaj, Simonffy Alajos, Ilie Mircea, I. F. Negruțiu, Ioan Popa Gergău, Nicolau Marcu, Nicolau Voda, Aurel C. Domșa, Alexă Pop, Vasile Bindea, Alesandru Comșia, câte 1 cor.

Subscriși prin aceasta ne ținem de plăcuta datorință a aduce mulțăminte tuturor acestor binevoitori și sprijinitori ai sus numitului fond.

Blaj, 10 Aprilie 1906.

Dr. Ioan Rațiu, Octavian Bonfiniu,
președinte. prof. cassar.

Noutăți.

Din dieceza de Oradea. Schimbări în Cler: *Demetriu Nyisztor*, paroh al Beliiului a fost numit paroh în Bocsig și vice-archidiacon actual al districtului protopopesc al Boroș-Sebeșului. — *Andrei Pelle*, paroh în Fărcașa și *Alexandru Gramma*, fost paroh în Giriș, au fost schimbați imprumutat. — *Teofil Vălean*, administrator al parohiei Giulița a fost transeriat în aceeași eșalitate la Istrău. — *Alexandru German*, administrator în Berzova a fost dispus de adm. par. în Giulița și *Iuliu Tătar*, capelan în Supurul de jos, a fost numit de administrator în Berzova. — *Concurse*: Până în 15 Maiu n. e deschis concurs pentru ocuparea parohiei *Belii*, de sub patronatul Episcopului catolic de Oradea; venitul congrual Cor. 752'94 — apoi a stațiunii canton învățătorești din *Arieșul de câmpie*, protop. Ardușatului, și *Ganțiu*, din protop. Carei.

Sfântirea catedralei ortodoxe din Sibiu se va face la 18 Maiu n. cu toată solemnitatea. Membri sinodali vor fi invitați în sesiune extraordinară. În jurul acestor solemnități se vor da feliurite serbări. După raportul conzistoriului arhidiecezan către sinod, reiasă, că s'a cheltuit până acum aproape 754 mii cor. și se vor mai spesa cel puțin 16—20 mii.

Hymen. *Traian Antoniu Făscuțiu* și *Lucreția Mărășan*, anunță cununia lor, ce se va ține în 12 Mai 1906, la oarele 4 d. a. în biserica gr.-cat. din Beiuș.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

Internatul de fetițe dela: Alesandru Moldovan, Brateiu 744 cor. Nicolae Popescu, Blaj 767 cor. Aron Papiu, Blaj 6 cor. Ioan Fodor, Blaj 767 cor.

Masa studenților a primit dela „Seboșana” Sebeș. 25 cor.

Blaj, 27 April n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Convocare. Despărțământul Reghinului, aparținător reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș. În înțelesul statutelor sale și conform concludusului luat în adunarea precedentă, își va ține *adunarea generală de primăvară* la 15 Maiu n. 1906. în comuna Chihierul-superior (Felsőköher). Printre obiectele cuprinse în program, aflăm cu plăcere, că dl *Iuliu Hărășan*, învățător în Chihierul-inferior, va diserta: *Viața și biografia regretatului de pie memorie Ioan P. Reteganul.*

— Conform §. 21. din statute. adunarea de primăvară a despărțământului „Aid”, aparținător Reuniunii învățătorilor din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. cu abateri dela punctul VIII. c., al Procesului verbal din adunarea de toamnă a anului expirat, s'a convocat pe 5 Iunie n. (a treia zi de Bunații) în localul școlii gr.-ca. din Lopădea-română; — la aceasta adunare cu stimă sunt rugați a participa P. T. membrii și binevoitorii învățământului popular.

Invenție nouă. La posta din Buda-pesta s'au aplicat de probă automate pentru scrisori recomandate, cari lucră întă și exact. În schimbul prețului de recomandare, trimițătorul primește un bilet cu nr. cu care a fost însămnată scrisoarea pusă în el.

Știri triste. Ni-se comunică din jurul Reghinului: în foaia „Maros Völgy” Nr. 15 pe pag. 2. sub titlul: „Alapítvány” se vestește cetitorilor, că pâr. Ieroteiu Crișan din Abafăia, a făcut școlii reformate magiare din loc e fundațiune de 200 cor. Un preot gr.-cat. pentru o școală reformată, e ca un cortez romano catolic pentru un deputat orveiu. Recomandăm cercetarea acestei afaceri celor chemați spre aceasta.

Primirea de elevi în școala c. și r. de cadeți. Pe anul prim al școlii c. și r. de cadeți (intanterie) din Sibiu, se primesc cu începerea anului școlar 1906/7 (mijlocul lui Septembrie) aproximativ 30—35 tineri fizicește apti, cari cu prima Septembrie anul curent au implinit etatea de 14 ani, dar n'au trecut peste etatea de 17 ani, simțesc în dănsii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin îndestulitor patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire cari totodată cuprind și despre forma rugării s'au pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fl., la școala de cadeți. Petițiunile de primire sunt a-se înainta la comanda școlii, imediat după primirea testimoniuului dela finea anului școlar curent, dar cel mult până în 12 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de emendare atunci trebuie să trimită așteptat interimsul. Cererile necomplete, cari s'au înainteză tocmai la

terminul ultim, adevă 12 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în conziderațiune. E de observat, că cererile cari intenționează obținerea unui loc de tot gratuit, fondat din partea statului, sunt a-se înainta necondiționat la ministeriul r. unguresc pentru apărarea țării, până la terminul hotărât, publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny”.

Examenul de calificațiune la „Institutul pedagogic gr.-cat. din Blaj” se va ține în anul acesta în 5 și următoarele zile ale lunii Iunie a. c. stil nou.

Mulțăminte publică. Tuturor, celor p. st. rudenii, cunoscuți și binevoitori, cari din incidentul pierderii prei iubitului meu tată Mihail Darabanth, fost paroh de Tiream s'au grăbit prin condolință a-ne alina durerea, le exprim în numele mamei mele, cât și în al meu și alor mei, pe această cale sincerile mele mulțăminte. — Tiream, la 29 Aprilie n. 1906. — *Jabnica familie.*

În interesul economilor. *Ödön Mauthner*, liferant de sămănturi la curtea imp. și reg., proiectează o înoire foarte salutară. Economii până acuma și-au cumpărat sămănturile pentru economie, dela firma unde se vindeau sămănturi de legume și flori, în firma convingere, că sămănturile sunt dela O. Mauthner. În multe locuri însă se vindeau sămănte streine, așa că cei mai mulți — fiind sămănturile rele — au rămas păgubiți. După cum suntem informați firma O. Mauthner va trimite tuturor cumpărătorilor catalogul firmelor, cari vând sămănturile lui, aceasta o face din motivul ca să nu abuzeze nime de renumele lui și ca cumpărătorii să nu sufere daune cumpărând sămănturi străine și rele. — Până atunci unul fiecare să fie atent la sămănturile ce le cumpără.

Oroloage de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și cumpăra cu toată încrederea dela firma IULIUS ERÖS din SIBIU, care atât în executarea serviciului, cât și a prețului merita toată considerarea. De ce să umblăm după lucruri rele pe aicea, când celea bune le aflăm la noi acasă? (7)

Necrolog. † *Mihail Darabanth*, paroh în Tiream, a repausat după un morb îndelungat la 28 Aprilie a. c. împărtășit fiind cu SS. Sacramente a moribunților, în anul 60 al vieții, 37 al preoției și căsătoriei.

† *Nicolae Medeașan*, preot gr.-cat. în Bucurdea grănoasă, a repausat Vineri în 27 April, împărtășit fiind cu SS. sacramente ale moribunților în anul al 82-lea al etății și al 56 al preoției.

† *Emil Cenariu*, rigorozant în drepturi, după un morb îndelungat și greu a răposat în Domnul, provăzut fiind cu SS. sacramente, în 30 April n. la oarele 8 p. m. în etate de 24 ani.

În vezi amintirea lor!

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu s'ă îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celei, guturului. 4512
recunoștițe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și s'ă pot afla
la farmacia Carol Schieszl
— Blaj. (15) 4—32

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cra.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foia bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 12 Maiu 1906.

Numărul 20.

După alegeri.

Alegerile s'au terminat.

Cu un rezultat, ce e drept, mai puțin favorabil pentru noi, decât cum speram în rândul trecut, sub impresia proaspătă a biruințelor dela Vinț și dela Ighiu. În loc de 20 deputați cel puțin (câți speram să avem) ne-am ales cu 15. și cu alte două mandate a d-lor Pop de Băsești și Rozvan, cari nu sunt încă cu mandatul în mână, dar au să reușască, la toată întâmplarea.

Putem număra deci 17 deputați naționaliști români, cari vor putea avea de aci încolo clubul lor propriu; adaugem la aceștia încă 12 sârbi și slovaci, ca club al naționalităților, și iată că nu mai e vorbă numai de 2—3 oameni, ci de un grup, de care trebuie să se țină samă.

Un spirit dătător de viață, un geniu cu facla aprinsă a trecut par'că de-asupra capetelor noastre, deodată cu pășirea aceasta declarată și unanimă în campania electorală.

Poporul nostru s'a dovedit și de astădată de o vrednicie rară. La cea dintâi vorbă, a plecat pe urma candidaților nostri, înrolându-se sub steagul lor. Era așa un lucru firesc pentru el, ca să voteze negreșit cu candidatul român, încât știm câteva sate, de pildă, în jurul Blajului, unde alegătorii români în frunte cu preotul, au declarat cu prilejul adunărilor populare, cari au premers alegerii dela Vinț: „Vă mulțămim de onoare D-lor, dar noi nu aveam lipsă de nici o vorbă încurajătoare; mergeam noi și așa pentru candidatul român”.

Ceea-ce ne miră însă din partea presei magiare, este regretul, cu care înregistrează biruința puținilor nostri candidați, în cercuri cu majoritate absolut românească. Până

acum pasivitatea era urgisită de presa magiară, ca o demonstrație împotriva „liberalismului” constituției de astăzi. Românii erau considerați ca trădători de patrie, pentru-că fierb în ascuns planuri tainice, și nu vor să-și spună păsurile lor deschis și cu încredere în dieta țării.

Ei bine, pasivitatea s'a abandonat; am ridicat pe umerii nostri 15 deputați, numai pe ai nostri, căci n'am râvnit, nici n'am cercat să câștigăm nici un vot străin.

Jurnalele opoziționale s'abia acum ca din gura șerpelui, că guvernul a pactat cu Românii; guvernul, de altă parte își spală mâinile ca Pilat și nu vrea să știe de nici un amestec cu „trădătorii patriei”, regretă chiar, că au reușit să între în parlament atâția oameni, cu un program „care nu poate concura cu susținerea unității statului magiar”.

Ministrul de justiție, în deosebi, amenință chiar într'o convorbire privată — pe care o retractează a doua zi — pe deputații naționaliști, dacă aceștia ar cuteza să obstruieze în dietă, sau să ia o atitudine amenințătoare.

Iată dar, că în laudata eră a libertății independenștilor „primejdia naționalistă” rămâne ca și mai înainte inspăimântătoarea primejdie, cu care se spărie lumea naivă — și se face reclam „patriotismului”.

Și ne aducem bine aminte încă de unele cântece de sirenă, ce se cântau naționalităților în foia kossuthistă, ce apare în limba românească. Spuneau acolo Kossuth și Apponyi — pe când nu erau încă ministri, bineînțeleș — că în țara aceasta nu va mai fi persecutat nimenea pentru legea lui și limba națională; spuneau mai departe că partidul lor ajuns odată la putere, nu numai, că nu va pune stavilă în calea dezvoltării culturale a naționalităților, ci le va sprijini chiar cu bani din visteria țării.

Pentru ce deputații nostri naționaliști sunt o „primejdie” pentru țară? Crede cineva în vorba asta umflată? Și dacă nu crede, pentru ce descărcarea aceasta de fraze bombastice și cartușe oarbe?

Partidul kossuthist a intrunit la alegerile aceste majoritate absolută.

Pe baza sufragului universal, ce se va introduce în viitoarea sesiune, iarăș vor avea negreșit majoritate absolută. Postulatele lor, cari se referă la uniunea personală, armata proprie și independența vamală — înseamnă o clătinare a temeliiilor dualiste.

În acest caz, care va urma cât mai curund, noi credem, că cea mai trainică garanță pentru bunăstarea țării este: pacea și armonia între popoarele conlocuitoare.

Adevărații agitatori s'o înțeleagă aceasta!

Să tem. — Mișcările electorale și însuflețirea popoarelor nemagiare pentru oamenii din neamul lor, a pus pe gânduri pe pretinșii stăpâni ai zilei. Cu deosebire să uită cu ochi răi magiarii nostri la noi. Mișcarea sănătoasă și însuflețirea curată a poporului român, i-a scos din minți.

Prin pasivitatea noastră ei erau dedați să ne considere de un pământ bun, pentru ideea lor utopică, de a ne face pe toți magiari, iar acum, când începem să ne ridicăm cuvântul și noi, ei să cutremură și încep se fantaseze.

Într'una din zilele trecute foia soviniștă „Budapesti Hirlep”, scrie între altele următoarele: „N'ași fi crezut nici odată că în Ungaria sunt ținuturi întregi — așa să plânga un nou deputat ungar, eșit învingător cu ajutorul unor români rătăciți — unde Ungaria nu e o realitate, ci o deșartă concepție geografică. Când mi-am primit mandatul, m'au încunjurat alegătorii și m'au întrebat, că cine-i va apăra pe ei de inimiștii lor?”

— Nu vă temeți, pe voi vă va apăra legea și puterea statului magiar. Așa e, dle protopretore? — am zis cătră protopretorele, ce sta lângă mine. Protopretorele nu a zis nimic, și ea să nu înțeleagă românii, mi-a zis unguște: numai în Dum-

nezeu ne mai putem crede! Singur el nu ni-a părăsit."

De aci încolo începe să vorbească apoi cronicariul: „În urma învingerilor câștigate în cercurile electorale, naționalitățile nu se vor întări în parlament, ci în acele ținuturi, unde deputații naționaliști și-au câștigat mandatul.

„Lupta în cercuri, după alegerea de deputați, nu se va sfârși, ci va trece mai departe în comune și apoi în comitate. Conducerea comunei va ajunge în mâna naționalităților. Notarul cu simțeminte patriotice va apăra încă puțin interesele locale ale magiarimii, dar după aceea, sau se va supune sorții, sau va cădea. Naționalitățile întărite în comune se vor prezenta în sălile comitatului. Acuzele, pârile și excepțiunile vor cădea cu droaia asupra acelor oficiali, cari în cercurile lor de activitate, sunt luptători puternici ai magiarimii.

„Partidul național în scurt timp, devenind puternic în comitat, cercurile conducătoare a comitatelor vor trebui să cedeze. Pe pretorii excepționali nu-i va mai sprijini puternica mână a comitelui, ei vor cădea și în locul lor vor veni bărbați magiari mai incolori, cari nu vor lua în nume de rău, dacă în oficiile de notari și medici cercuali devenite vacante, vor intra bărbați înflăcărați de ai naționalităților. Situația schimbata, va sili pe inspectorii școlari, să fie mai moderați, în urma căreia nu vor mai intra nici în școlile celea mai contrare spiritului magiar. Nizuințele oficialilor în interesul magiarimii, șefii le vor lua în nume de rău. Și astfel societatea magiară mică la număr și slab situată materialicește își va pierde gradat simțul și curajul de a lupta.

„Acțiunea magiară începută cu tărie și urmată și cu ceva succes, va lăncezi pe

incetul și statul unitar magiar va deveni în acele ținuturi o simplă concepțiune geografică, unde magiarimea ajutor și scut nu poate spera numai dela Dumnezeu."

Își poate umul închipul, ce ideie poate să aibă un simplu cetitor magiar despre „națiunea magiară unitară“, când însuși deputatul de mai sus, care aparține păturei celei mai inteligente magiare, — vede numai acum, când i-să dă peste degete, că Ungaria, ca națiune unitară magiară, nu există, și că e o simplă concepție geografică. Pressa jidovită alimentează mereu ideea magiarizării, făcând astfel imposibilă ori ce apropiere între magiari și naționalități. Coaliția știe că magiarii singuri sunt neputincioși, dar nu are tăria să o mărturisească cu fapte, căci în clipa aceea și-ar pierde terenul. Ori ce înțelegere și ori ce concesii de drept din partea magiarilor e eschisă. Noi trebuie să ne elapțăm drepturile, avem puterea și trebuie să avem și voia, dacă nu voim să fim timbrați de lași.

În atențiunea preoților. — Se știe, că ultimele sinoade arhidiecezane au hotărât, că din stipendiile de liturgii, ce se vor împărți preoților din partea Ordinariatului, o parte oare-care să se subtragă în favorul fondului subsidiar a preoților. Mai târziu preoțimea arhidiecezană, ales aceia, cari au avut copile în Internatul de fetețe din Blaj, s'au obligat să celebreze anual câte 10—20 liturgii, iar stipendiul cuvenit să fie reținut pentru fondul de aluminate a Internatului de fetețe, care prin moartea neașteptată a neuitatului său fondator, Mitropolitul Vancea, a rămas fără nici un fond.

Pentru ca să nu fie nici un scrupul, că prin procedura aceasta s'ar atinge dispozițiile S. Congregațiunii a Conciliului, refe-

ritoare la plinirea liturgiilor mannaie, Preavenatul Consistor arhiepiscopesc, cerând părerea sacrei Congregațiuni citate, a dispus, ca pe viitor, preoților, cari se vor legitima, că au celebrat liturgiile lor încredințate, li-se vor asigna la Cassa centrală stipendiul întreg, iară ei apoi, vor putea continua și mai departe contribuțiile în favorul fondului de aluminate al Internatului de fetețe, trimițând sumele de bani, destinate acestui fond direct la Cassa centrală, care va cuita orice primire în „Unirea“.

Dispoziția aceasta n'are nici o lipsă de clarificare, e limpede și face posibilă preoțimei noastre îndeplinirea actelor de binefacere, în deplină libertate și cu împăcată conștiință. Iar că sunt foarte bine-folosite contribuțiile acestea, o dovedește împrejurarea, că din fondul Internatului de fetețe au primit în anul școlastic trecut stipendii la 100 cor. 4 fetețe și ajutoare tot de câte 100 cor. alte 10 fetețe, toate copile de preoți arhidiecezani. Iată cea mai fericită aplicare a vorbeii: „ale tale, dintru ale tale!“

Apponyi despre naționalități. — Ministrul instrucțiunii publice, a rostit în Sâmbăta trecută un discurs mai lung, către delegații orașului Jászberény, cari au venit să-i prezinte mandatul. Reproducem partea referitoare la naționalități, în traducerea „Drapelului“ :

„Stimați prietini! Au ajuns în dietă, în număr mai mare ca până acum, și deputați cari se țin de grupa așa numită naționalistă. Dacă concetățenii de limbă nemaghiară vreau să se valideze în luptele vieții constituționale maghiare și iau parte la aceste lupte, aceasta nu numai o conzider de o apariție excepțională, ci din contră o conzider de

FEUILLETON.

Rumerii și școala națională croată.

E lucru foarte dureros, că în satele din Istria, nu se află nici până în ziua de astăzi școli, cu toate că ne aflăm în Austria cea cultă. Cu 40—50 de ani înainte există oare-care școală în satul românesc Susnievița (Frascati) din „Valea arsă“, sub conducerea preotului local, dar cu timpul s'a desființat și școala aceasta. Mai târziu s'a hotărât, ca băieții și fetele, înainte sfintelor Paști, să cerceteze școala în biserică ca să învețe rugăciunile necesare, pentru primirea sfintei cununecături, se înțelege nu în limba maternă, pe care croații o țin de o limbă de nimica, nici în limba latină, ci după zisa croaților, în limba națională croată. Sistemul acesta durează până în prezent. Poporul nostru român din Istria, bazându-se pe legile inviolabile ale imperiului, de mai multe ori s'au hotărât, să ceară școli cu limba de propunere — română. Așa în anul 1887, unii patrioți, cu dorul de limbă, ce o vorbesc, au început a se îngrijii de soartea lor națională și văzând pericolul cel mare, ce-i amenință, au făcut o petiție către dieta istrieană, prin care cereau, să li-se deschidă școli în limba maternă — română. Neavând nici un rezultat petiția aceasta, în anul următor 1888 românii din Susnievița continuă ideea lor și făcând din nou o petiție către dieta istrieană subscrisă de o mulțime de familii românești. Prin petițiile acestea — pline de adevăr, —

rumerii nu cereau altceva, decât drepturi legitime, de cari se bucură toate naționalitățile din marele imperiu austriac. Petiția din urmă a fost înaintată dietei istriene, de marele nostru susținător și patriot Dr. Antonio Scampicchio, care pe timpul aceia era deputat în dietă. După o dezbateră ferveantă între italieni și croați, pusă la vot, a fost primită cu mare majoritate. Hotărârea luată de dietă de a se înființa școli românești în cele opt sate românești, a rămas fără nici un rezultat până în ziua de astăzi. Lucrul e foarte espicabil: neînțelegerile între italieni și croați au fost foarte mari în privința aceasta și mai târziu, când aveam mare necesitate de persoane cu știință, noi românii nu aveam și nici azi n'avem persoane preparate, pentru a face o mișcare mai serioasă. De altă parte noi românii suntem jur împrejur încunjuși de slavi, și încă în parte de acei români slavizați, cari și-au pierdut limba maternă. Ce e și mai rău, printre noi se află și câți-va preoți și propagandiști croați, cari însufleții de fanatismul lor, caută să nimicească tot, ce e mai sfânt și scump în neamul nostru românesc. Așa în cât, de câte ori rumerii au avut ocaziune de a cere ceva în favorul românismului, preoții totdeauna au căutat așa atrage prin diferite apucături și corupțiuni pe primarii și pe alți câți-va oameni venali, din satele românești, cari anoi, când era vorba de ceva favoruri românilor istrieni, erau reprezentanții românilor, se înțelege, fără de știrea lor și hotăreau chestia după placul propagandiștilor croați, deși în realitate poporul nu știa nimic despre cele ce se petrec. Așa cred eu, că au introdus croații limba croată,

în biserică noastră *catolică*, fără știrea și învoirea sântului scaun apostolic, ci numai per abuzum, conducând deputațiunii trădătoare și false. Tot astfel a reușit societatea culturală croată „Ciril și Metodiu“ din Zagrabia, de a edifica în satul Susnievița, o școală croată. Tot prin falsitate și prin mișelie au făcut acei miniștri ai lui Hristos, nenumărate sacrilege naționale, contra unității popor rumer din Istria. Diplomația aceasta a misionarilor croați și neinteresarea de noi a confrăților noștri români ne va aduce în abisul peririi.

E aproape jumătate de secol, de când unii români au început a se interesa de ai noștri. Bărbați însufleții de tot, ce e românesc și conduși de un dor nesecat de confrății din depărtata Istrie, s'au grăbit a ne cerceta, a ne studia limba, usantele și prin nenumărate promisiuni, că ne vor deschide școli românești, ne-au încurajat la păstrarea limbii strămoșești. Bucuria, ce au simțit-o rumerii, la vederea unui confrate de a lor și de a auzi dulcele graiu, vorbit și de oameni cu carte, imi e imposibil, de a o descrie; dar totuși mărturisiri despre simpatiile rumerilor, față de confrății lor, se pot vedea în studiile și amintirile cercetătorilor noștri români. Prezența, limba, încurajarea de conservare, veselia și simpatiile confrăților cercetători față de noi istrieni, nici o cum nu pot să ne facă indiferenți. Toți rumerii au rămas, cu o dulce speranță într'un ajutor pentru lupta de conservare, așa încă unii dintre cercetători au rămas nemulțumi în amintirea fraților istrieni. Prezența și vizitele dese a confrăților, erau totodată și un document, că nu ne-au uitat, și că se interesează de noi.

o apariție corectă, care trebuie felicitată cu bucurie. numai atunci nu e corectă și imbucurătoare, dacă această participare a lor în viața publică maghiară o validează în mod teroristic, în forma unor agitații, cari de multe ori trec peste granițele legii, ba chiar și ale legalității formale, sau dacă — precum, durere, încă s'a întâmplat în multe cazuri — sprijinesc cu votul lor astfel de program, care nu poate încorda cu susținerea unității statului maghiar și a caracterului național al statului maghiar.

„Dar știm, pretini, avem cauză de îngrijorare față de această apariție, care o vedem pe teren? S'a eliberat sufletele! Libertatea nu poate fi refuzată pe deplin nici acelor, ale căror tendințe le considerăm de periculoase, dacă ei necondiționat voiesc să se valideze. Guvernului dacă i-se poate face reproș, numai atâta reproș i-se poate eventual face, că nu și-a validat din destul puterea sa legală față de agitațiunile în adevăr păcătoase, pentru că a lucrat în spiritul evanghelic, care în formă de parabolă spune că la stărpirea neghinei să grijim, ca deodată cu neghina să nu stărpim și grâul curat.

„Așadară pe lângă validitatea libertății nețermurite totuși vedem că — grație patriotismului majorității uriașe a concetățenilor noștri de limbă nemaghiară — în foarte puțin număr au ajuns în dietă aceia, cari au mărturisit un program, care nu poate încorda cu ideea de stat maghiar, cu condițiile ideii de stat maghiar. Răul dacă s'a arătat, e de natură locală. Nu se poate zice, că este de regnicolară. Și dacă e așa, stimații mei prietini, acum când noi am intrat în alegeri după ultimele zile ale unui sistem politic, care a fost în toate privințele acomodat ca să reducă prestigiul statului maghiar și n'a fost acomodat, ca să sporească numărul credincioșilor statului maghiar, — dacă aceasta și acum e așa, atunci în adevăr putem privi cu încredere și speranță la formațiunea lucrurilor. Dacă succede să alcătuim o astfel de epocă, în care direcția guvernării întregi va conduce acolo, ca statul maghiar deoparte cu puterea sa impunătoare, de altă parte cu

justețea sa necondiționată, cu curățenia vieții sale interioare, cu binefacerile, extinse asupra tuturor, ale activității sale atragela sine și înlăntuiește pe cetățenii sei“.

CORESPONDINȚE.

Sinoadele protopopești.

— Din vicariatul Hațegului. —

În 22 Martie a. e. clerul districtual, din vicariatul Hațegului și-a ținut adunarea sa sinodală ordinară, în frunțașă parohie gr-cat. Rechitova, sub prezidiul Preaon. Dr. Iacob Radu, vicar foraneu în Hațeg. Această adunare, ca și cea din anul espiat, a fost împreună și cu misiuni populare.

A vorbit protopopul Orăștiei Dr. V. Frentiu, care a explicat și spus clar, legile dumnezeiești și bisericesti, pe cari prin s. botez — sunt obligați creștinii, cu toată strictețea, a le ține, observa și a-și conforma întreaga viață prescripțiunilor acelor. Cu colori atât de vii, a depins și a descris urcinnea păcatului și tristețea lui urmări, încât a înduioșat inimile ascultătorilor, îndemnându-i la pocăință și mărturisirea păcatelor.

Numărul celor mărturisiți, a trecut mult peste 700. A dona zi toți aceștia s'au cuminecat.

La începutul s. liturgii din ziua a doua, Preaon. Dr. Iacob Radu, a ținut o frumoasă și foarte instructivă cuvântare — despre scopul și destinația s. biserice.

La priceasnă Multoa, Dr. Frentiu, a cuvântat despre s. Eucharistie, îndemnând poporul, să rămână ferm și stabil în cre-

dința cea sfântă, bună, salutară și mântuitoare a s. biserice române gr-cat. Credincioșii din această parohie vor rămânea multă vreme cu o plăcută și mângâietoare amintire de aceste două zile.

Sedința sinodală abia la 2 oare p. m. s'a putut deschide. S'a constatat prezența a 19. preoți. S'a publicat rescriptul Veneratului Ordinariat, prin care se aprobă decisiul Sinodului din trecut, și apoi On. Aron Mihăesc, își citește disertația despre sărbătorile bisericesti și băbești. Desfășură isvorul provenirei și obligământul sărbătorilor bisericesti, combate și reproabă sărbătorile băbești, dezaastroase, atât economiei naționale, cât și simțământului publico-moral creștinesc, și militază pentru abrogarea acelor. Disertația — diligent lucrată — să primește și declară — unanim — de bine succesașă. Să defige, ca loc pentru ținerea sinodului anului venitor, parohia Silvașul-inferior. Să citește raportul prezidiului, despre starea districtului, care minuțios și bine redactat, să primește cu mulțămire și recunoștință, relevându-se, că Preaon. Domn vicar, zelos, face și întreprinde tot posibilul pentru binele, înflorirea și prosperarea districtului.

Preotul Iustin Țarină, prezintă o propunere pentru înființarea unei reuniuni preoțești de lumormântare, dar după-ce prezidiul declară, că Veneratul Ordinariat, se ocupă cu chestia aceasta și-o retrage.

I. Ț. p. Ș.

Contra emigrării.

Vulcan, 7 Maiu 1906.

Dintru început, am urmărit cu încordată atențiune curentul de emigrare a po-

Astfel am rămas în speranță și ne-am încrezut soarta confrăților, cari, durere, până în ziua de astăzi n'au făcut nimic pentru noi. Inimicii noștri croați cu liga lor culturală „Ciril și Metod“ din Zagabria în timpul acesta, în care confrății ne cercetau și ne înșirau prin diferite promisiuni efemere, s'au folosit de amortirea noastră și de neinteresarea confrăților noștri, și prin o luptă draconică, aproape contra voinței poporului, au reușit de a înființa în satul Susnievița o școală cu amăgitoare inscripție: „Narodna Uclonoia“ (Școală națională) edificiu cu un etaj, care de altcum ar fi pozoaba satului. Mulțămire patriotismului câtorva persoane, cari n'au întârziat de a demasca liga culturală croată și a propaga merilor tenaci planurile seducătoare ale ligii croate, mișcarea și rezistența rumerilor contra ligii culturale croate într'adevăr a avut efect și continuă printre toți rumerii așa încât liga nu și-a prea ajuns scopul până acum.

Rumerii din Susnievița și jur nu voesc a-și trimite copiii la o astfel de școală, — afară de vre-o câteva familii croatone cari sunt bine plătite din partea legii. Dar am frică temeinică, că locuitorii văzând, că dela Maiorescu și până în prezent au trăit numai din promisiuni și în speranțe efemere; mai departe am frică, că dacă va mai ține neinteresarea aceasta a confrăților câțiva ani, poporul român va fi silit să cedeze lupului, care așteaptă cu mare nesăț prada și oara decisiivă. Noi rumerii, nu cerem dela confrății noștri de cât inițiativa și micul ajutor, pentru a putea înființa câteva școli românești, ca astfel tinerii noștri să se poată instrui în limba maternă, pe care

la din contră vom fi espuși de a o uita, ca vecinii noștri, ștergându-se astfel ultimele rămășițe ale românismului din văile și munții Istriei. Confrății noștri de altcum au o sfântă datorință de a ne sări în ajutor în timpurile acestea atât de critice pentru existența noastră ca naționalitate română în marea slavismului. Acum doi ani am semnalat pericolul amenințator, conjurând românimea, să nu se lase învinsă în patriotism de Bulgari. De atunci până azi a crescut pericolul desnaționalizării noastre în mod neproporționat cu timpul și cu puterile noastre de rezistență. Rugăm foile românești, să auză tipetul nostru de durere și înainte de oara desperării, să ieie act de starea noastră, solicitând grabnic ajutor.

Susnievița, 1 Maiu 1906.

A. Glavina.

Assuridilili.

— Humorescă, după R. H. Greinz. —

(Continuare.)

Aieveal Nimic nu e nou sub soare! Abia la cinci minute, după-ce mă așezasem comod pe divanul verziu din mijlocul salei, să străcură în lăuntru o părechită elegantă, cari evident nu erau căsătoriți, căci spre așa ceva pușorii erau prea de tot delicați.

Ei mă măsură cordiș cu priviri supărăcioase, eu însă cu atât mai aprig mă confund în catalogul meu. Îmi cumpărasem adecă un catalog, ca cu atât mai fără îndoială, să dau semne, că aievea mă interesez de lucrurile aceste.

Cei doi amorizați prin perzeveranța mea, au fost puși la o prea grea probă de paciință. După o scurtă așteptare și șoptiri agitate, cu priviri nimicitoare asupra mea părăsiră localul, probabil pentru a să refugia în altă sală la vechii Egipțieni.

Evenimentul să repetește, dar și pe a doua oară am pefugat-o.

După un oătrar de oară o damă tânără, singură, fără însoțitor, își vâră capul în sală, ținând un *Badeker* gros înaintea feței (*îndreptar* pentru călătorii și mazăe). Duce! Una din pățențele mele! Și eu din parte-mi mă așezud după catalogul meu, și numai atâta mai observ, cum domnișoara M., dând supărată din umeri, să întoarcă cătră un locotenent, apărut pe pragul ușii. Singur aștia să duc la descoperirile mexicane din imperiul *Incașilor*, căci Egiptul e deja ocupat.

Tot la două minute mă uit la orologiu. Arătătorul, pare-că, de loc nu vrea să meargă înainte. Răsfoiesc în catalog, și cant chipul, ce era vis-a-vis de mine. — Nr. 96. b. *Assuridilili*.

Involuntar, mă plec înainte, făcând o reverință venerabilului domn, tăiat într'un stan de piatră, în mărime mai mare, decât naturală. Apoi încep a scurma între puținele mele rămășițe istorice după Majestatea Sa veche assiriană. Împăratul Assuridilili, cu părul său cu îngrijire cultivat și cu barba sa venerabilă, care ajungea până peste piept, și acolo să desfăcea în două bucle groase și încrețite, să părea, că suride, ca și când ar vrea să mă ieie în bațjocură. Oare nu cumva și asta?... Nu să poate! Ce știe un împărat vechiu assirian, despre rande-vu-ul unui asistent

poporul nostru românesc, la America. și totdeauna i-am reprobat în sufletul meu. L-am reprobat întăru și mai întăru, din acel punct de vedere, pentru că prin emigrare la America, perdem deoparte forțele combatante, de altă parte, ni-se înpușinează brațele muncitoare în patria noastră; ba citez a afirma mai mult, prin emigrare la America, poporul nostru românesc să va desnaționaliză cu desăvârșire. Străin în țară străină, nu știe alte limbi, afară de a lui; nu poate veni în contact cu semenii sei. Pe român, emigrat la America, mi-l închipnesc, că o naie rămasă fără cărmăciu pe luciul mării.

Și cum-că aserțiunea mea e adevărată, dovedește chiar corespondința, cea mai nouă publicată în prețitul ziar „Unirea” nr. 19. și iscălită de „preotul din America” (adecă Dr. Epaminonda Lucăciu) carele pe baza esperințelor câștigate acolo la fața locului, zice: „că pe dânsul îl doare curentul de emigrare.” Pentru-că, motivând adauge: „că ori câtă silă și-ar pune cineva, că să conserveze și să țină trei generațiuni la neamul, din care își are cineva originea, e imposibil.”

Curentul acesta nu e bun și sănătos; și pentru națiunea noastră e chiar dănnăcios și de condamnat din toate punctele de vedere. Și că să putem împedeca acest curent rân, ba mai mult, că să-i putem pune stavilă, și răgaz trebuiește, ca preoțimea noastră și învățătorii, conducătorii firești ai poporului, să se nisuiască într'acolo, că poporul nostru, a cărui număr dela 1850. s'a îndoit aproape, să îmbrătoșeze și altă ocupațiune în țara noastră, din care să poată trăi cinstit, — nu numai economia câmpului.

O atare ocupațiune rentabilă, și încă necunoscută în partea cea mai mare la

poporul nostru românesc, din unele părți a Ardealului, e și băișagul de cărbuni de piatră.

Industria de baie, sau mai bine, băișagul cărbunilor de piatră, a luat un avânt îmbucurător la noi în Ungaria, și mai de cu samă în valea Jiului românesc. În comuna Vulcan, unde cea mai bogată societate, numită „Salgó Tarján”, e proprietara băilor de cărbuni de piatră:

Această societate la Vulcan, în timp de 5 ani așa s'a dezvoltat, și în urmăre și comuna noastră politică, încât cine a fost înainte cu 5 ani pe aici, dacă azi ar mai veni, de sigur afirm, că ar rămâne frapat de ceea-ce ar fi constrâns să observe.

Fraților preoți și învățătorii! Sus amintita societate „Salgó Tarján”, prin hârtia sa de dto 4. a l. c. nr. 1802—1906, notifică oficiului parohial gr-cat. de aici, că intenționează, să ridice gradat, producția de cărbuni, la an, cel puțin cu peste un milion de toane. În scopul acesta apelez cu toată dragostea frățască la voi, și vă rog, că în loc de a lăsa, eventual chiar a îndemna poporul nostru, să meargă la America, mai bine li atrageți atențiunea la o nouă Americă, ce să află aici acasă la noi în Ardeal, la o nouă ocupațiune, la băișagul cărbunilor de piatră din valea Jiului, în comuna Vulcan. Fie pânea cât de rea, tot mai bine în țara mea!

Aici un om harnic și cruțător câștigă cei dela 18—20 ani câte 2 cor. pe zi; dela 20 ani în sus, câte cor. 2-60—5 cor. Plata lucrătorului crește în proporție cu harnicia lui. Sunt aici oameni cu familie numărtoasă și trăiesc cinstit. Cunoasc iară alții, cari prin harnicie și cruțare, venind aici la lucru, au ajuns la pârșale, și și-au scos pământurile, ce acasă la ei, erau zălogite. Când însă s'au întors acasă, s'au dus cu bani, și

și-au cumpărat boi, de și-au putut lucra pământul cu ei.

Fie-care lucrător pentru a putea fi luat la început, și mai târziu inițiat în baie, să recere să fie sănătos și să aibă la sine carte de lucru. Avându-o aceasta la sine, călătorește cu bilet de jumătate. Lucrătorii, respective băieșii, capără dela societate locuință constatătoare din o chilie, culină și cămară, pentru cari plătesc lunar 3 cor.

Întru cât cineva, ar voi să reflecteze la astă nouă ocupațiune, foarte rentabilă pentru poporul nostru, și cu mult mai avantajoasă, decât emigrarea la America, să se adreseze către subscrișii, și is la dispoziție, că să-i dau ori ce invitațiuni. Să se notifice numărul lucrătorilor, cari intenționează a veni deodată, și câți dintre ei is cu familie?

Ioan Pataki
paroh gr-cat.

REVISTE.

Viena plutește în veselie. Cu totul pe neașteptate a surprins-o vestea, că vecinul Wilhelm II. împăratul Germaniei o va visita în Iunie. O vizită neașteptată și fără nici o insinuare de formalitate.

Wilhelm II. va sta în Viena la aliatul și bătrânul său prietin două zile, și în acest timp toate privirile vor fi țintite spre ei.

Această distincție și alipire atât de semnificativă, ce o face împăratul german, mulți o esplică, că nu e un act de recunoștință față de bătrânul nostru monarh, ci e un

la institutul patologic cu unica fică a unui fabricant de tutun!

Nădușala zilei ferbinte de vară pătrunse chiar și până în sala assiriană. Afară, în curtea muzeului, zuzură apa din fântâna săritoare. Chiar și numai ploșcăirea apei răcoritoare îți face bine și stămpără nervii slăbiți de putere . . . . .

„Trezește-te visătorinle! că te așteaptă nevasta în templul zeului lunei!” Asta evident pe mine mă privea, mai ales, că mă simțeam scuturat de umăr, ce e drept delicat, dar eu energie. Eu mă ridicai în sus. Un bărbat măreț sta înaintea mea cu lungi plete undulătoare a capului și cu o barbă venerabilă. Peste frunte aveă o legătoare purpurie (roșie), cu tot felul de semne. Tot odată am observat, că m'am trezit într'o noapte cu lună frumoasă, ce sta să te ametească.

„Tu ești încă îngălmăcit de vis!” zise străinului. „Uită-te în fața mea. Eu sunt preotul suprem a zeului lunei, numit Sir!”

„Așa dară Sir să chiamă zeul lunei? asta n'am știut-o” — zisei eu. „Foarte mă bucur, că am extraordinara fericire, a face cunoștință cu venerabilul a DTale persoană”, și cu acestea întind mâna, voind a strânge cealaltă a venerabilului domn cu legătorea pe frunte.

„Ce te încumeți muritorinle!” mă apostrofă preotul. „Trupul meu, dedicat zeilor, nici o faptură, născută din pulbere, nu e iertat să-l atingă.”

„Mă rog scuzăți,” zisei eu ceva frapat. „Vină cu mine! Nevasta ta, fața împăratului, te așteaptă. Gloriosul nostru împărat, Assuridilili, încă va veni cât mai curând, spre a aduce jertfa sa zeului lunei!”

Un gest impunător din mână. Eu merg înainte. Iară și un răsnet ca de trăsnet înapoia mea: „Nefericitele! Tu te încumeți a trece peste pragul acesta sfânt cu picioarele încălțate?”

Așa dară o nouă greșală contra etichetii! Frumos lucru are să iasă încă din treaba asta! — mă gândii eu. O fată de împărat assirian de nevastă. Împăratul Assuridilili de socru. Nici cea mai slabă închipuire, cum am să mă port față de zeul lunei. Dacă ar fi fost bătar o zeiasă a lunei.

Așadar mă desculț, și cu ocaziunea aceasta îmi arunc ochii mai de aproape împrejur. Un berc romantic de palmi. Înaintea mea edificiul masiv a unui templu vechiu — assirian. Un portal de intrare scund, de marginele cărnia erau cioplite în piatră fel de fel de chipuri fantastice de animale, lei și tigrii cu capete de om.

Nu mai în ciorapi trec peste pragul templului, și prin coridoare temperat luminate ajung în fine în sanctuarul zeului lunei. O statuă tare fără gust cioplită. Preotul suprem încercându-și brațele, să aruncă, cât era de lung la pământ. Eu de silă — bucuros fac asemenea.

Cum stam așa lungit, îmi cam ridic ceva capul și ochese de o parte. Pe lebedele de piatră măresc egulită o figură de femeie. Acum ne ridicam toți trei de-odată. Fata de împărat îmi zboară în brațe.

Că doară asta-i Paula! Dar a bună samă că nu să chiamă așa. Eu dar mă reppu dela observarea asta, ca să nu mă blamez din nou, și sărut pe nevasta mea de împărat cu foc și de repețite-ori.

Între aceste afară să aude un spectacul colosal. În momentul proxim intră în sanctuarul o suită într'adevar pompoasă în colorii și impozantă. Împăratul Assuridilili — e curat chipul Nr. 96. b. din catalog — vine și mă stringe mișcat la peptul său. Eu încă tot în ciorapi mă topesc dintr'o perplexitate într'alta.

Ceremonii îndelungate de jertfă și cântări monotone fără nici un gust, la cari răspundea de afară în intervale regulate muzica de pisici. Cei prezenți să desbracă de unele din hainele lor și iau alte haine de gală și mai variate în colorii, și alte legături pe frunte. Merge treaba ca într'o garderobă. Împăratul Assuridilili mai mult decât de zece ori și-a schimbat hainele, dintre cari unele, adevărate haine de principe, — le offeri ca jertfă zeului lunei. Nevasta mea încă, ca o ciapă, țipă de pe sine o haină după alta, și în urmă stă înaintea mea într'un răpitor costum de bal albastru-deschis.

D'apoi, că doar asta-i haina de bal a Pauli dela pic-nic-ul academic, unde făcusem prima cunoștință.

Ca să-mi arăt și eu venerațiunea către zeul lunei, mă desbrac de geroc și de vestă și cu profundă reverință le pun ca jertfă pe altarul zeului lunei.

Un răsnet de aplause jar împrejur. Împăratul mă stringe profund mișcat din nou la peptul său, ceea-ce mă însufleț atât de mult, cât în consimțul general a întregii curți assiriene mai jertfi zeului lunei și gulerni și cravata, și în urmă și ciorapii, acățându-le toate pe statuă zeului.

(Va urma.)

prilej de a să răsbuna asupra Italiei în urma ținutei ei dușmănoase la conferințele din Algeciras. Această părere pare a să confirma prin faptul, că Germania nici nu cearcă vre-o formulă, prin care să arete cauza visitei, ce o face. Deși visita aceasta este privată ca o demonstrație contra Italiei, totuși tripla alianță va susta și pe mai departe în aceleași forme goale, cari să vor desface la prima ocaziune binevenită.

Privită această vizită din punct de vedere al constelației politice europene, ni-să presintă cu totul altcum lucrul. Germania în urma acțiunii comune a Angliei și Franței, a căror interese comercială să lovesc mereu în capete, azi-mâne va fi izolată cu desăvârșire. Pretinia Rusiei pentru Germania e aproape perdută, ea să va aliplă la cele doue puteri, cari îi pot garanta mai multe favoruri. În eventualul răboiu, ce s'ar naște în urma unei acțiuni comune a Franței și Angliei, Germania vede în Austro-Ungaria singurul aliat și sprijin. Interesul Austriei e de asemenea să sprijinească Germania, ca ea încă să fie ajutată în războiul, ce-l poate avea numai cu Italia, care tinde să fie stăpâna țărmurilor adriatice și a mării adriatice.

Această vizită să poate considera ca o grijă pentru ziua de mâne, ca o refinoire a raporturilor de a să ajuta reciproc în marea luptă, ce se va da inevitabil între germanism, latinism și slavism. — Ce privește poziția Ungariei, e deopotrivă de rea, ori că va ieși biruitoare una ori alta.

ELECTORALE.

Alegerile s'au terminat. Afară de cei 15. deputați naționaliști, a căror nume l-au dat deja, n'a mai putut fi ales nici unul; stăpânirea s'a îngrozit, când a observat, că în zilele prime au fost aleși românii și au crezut că întreagă dieta se va umplea de naționaliști și astfel au dat frâu liber gendarmilor, să-și facă voia. Baioneta și glonțul s'au văzut numai la alegerile românești și numai la acelea corupția și terorismul a fost în floare. În chipul acesta a fost posibil să pice rând pe rând candidații naționali.

Mai rămân trei alegeri, la Oeh, unde candidază Gheorghe Pop de Băsești și unde de sigur se vor întâmpla scandale, la Dobra, unde alegerea a fost suspendată, fiindcă candidatul naționalist avea majoritatea și la Begasângeorgiu, unde candidatul Breban e în balotaj. Mărturisim, că nu avem multă nădejde, de reușită în aceste cercuri, dar așteptăm ziua alegerii cu nerăbdare, ca să vedem ce mijloace vor mai iscodi contrarii nostri spre a împedeca intrarea românilor în parlament.

Nota ridicolă a situației e, că evreii dela „Egyetértés“, „Ország“ și „Független Magyarorszag“ aruncă foc, pentru căderea lui Erdöss și Jeszensky și pun toată vina pe vicispanul Szász și pe fibirăul Pongrátz, că au pactat cu Românii și au favorizat alegerea lui Vajda și Maniu!!!

Sărmanii! fala jidovească e atinsă și durerea i-a orbit. Szász ține cu Românii și își trimite feciorii la Șard să lucre contra lui Vajda, — și Pongrátz, care talmăcia pe românește vorbirile lui Erdöss!

Dar, sperăm să mai revenim!

Expoziție românească în Sibiu.

Din incidentul serbărilor pentru sfințirea Catedralei, profesorul D. Comșa va prezenta P. T. publicului colecțiile sale, în

Pavilionul de patinaj, strada Scheuis, lângă „Gesellschaftshaus“, aranjând o

Expoziție

din

Ornamenta industrială casnică.

Expoziția cuprinde:

O colecție scule de lemn încrestate. — Albume cu modele originale de cusături, de țesături colorate și de pânze — Porturi întregi. — Colecții de rufărie și țesături. — O colecție vase de lut și alta de oase încondeiate. — Modele. — Desemnuri. — Fotografii, etc.

În total 2000 piese.

Expoziția va sta deschisă, cu începere de Sâmbătă în 12 Maiu n. c. dela 7 oare dimineața și până la 6½ oare seara.

Bilete de intrare se vând la Cassa Expoziției.

Recomandăm călduros cercetarea expoziției Dnui Comșa, știute fiind jertfele ce Dsa aduce întru colectarea obiectelor de artă românească.

Noutăți.

Știri personale. Păr. canonic Dr. Augustin Bunca, terminându-și studiile istorice în bibliotecile din Roma, Mercuri în 2 crt. a fost primit în audiență privată de Sfinția Sa Pontificale Pius X. — Dr. Victor Szmigelski, canonic și inspector școlastic, va asista la examenele școlilor populare din districtul protopopesc al Dârgei. — Prof. Iacob Mureșianu a plecat azi la București, ca să asiste la repetițiile monumentalei sale opere „Măndăstirea Argeșului“, care se cântă la 7 Maiu v. de corul „Carmen“.

Din Arhidieceză. Dănilă Turcu, paroh în Șopteriu, distr. Căcina, cu ziua de 1 Iuliu n. a trecut în statul deficienței, din cauză de boală.

„Muza Română“ a apărut nr. 3. cuprinzând alese piese muzicale, aproape toate compoziții de a distinsului nostru profesor, între cari *Marșul jurnaliștilor* pe 4 mâni și o preafrumoasă *Horă* dedicată prof. Kiriac, dirigintele cunoscutei societăți corale din București „Carmen“. Publică și două piese pentru cor: „*Făi, făi și Măi*“, piesă popo-

rală din România, culeasă și armonizată de Anastasescu, și „*Numai una*“, melodie din România pentru cuvintele poeziei lui Gh. Coșbuc, aranjată de I. Crișan. În partea literară începutul unor reflexiuni la studiul dlui dr. Gaisser din Roma asupra irmoaselor de Paști în ritul grec. — Recomandăm cu căldură cunoscătorilor de muzică această revistă, redactată cu atâta îngrijire.

Banchet. Joi sara s'a dat în onoarea deputatului Dr. Iuliu Maniu, advocat arhidiecezan, un splendid banchet în marea și frumos decorată sală a hotelului „Univers“. — Au azistat la acest banchet toată inteligența blăjană, profesori, advocați, medici, preoți și meseriași, în frunte cu Rysmii canonici Dr. Victor Szmigelski, Alesandru Uilăcan, Dr. Izidor Marcu și Ștefan Pop, în total 89 persoane. Primul toast l-a ridicat canonicul Dr. Marcu, care salută pe noul deputat în alese și foarte frumoase cuvinte, ca pe unul, care va avea să lupte și de aci înainte pentru drepturile poporului român. A răspuns Dr. Maniu, foarte plăcut atins de această nouă manifestație de simpatie și dragoste, ce i-o arată publicul nostru și promite să fie un reprezentant sincer și energic a neamului românesc în dieta țării, unde va nizui cu toate puterile să țină sus steagul aspirațiilor și postulatelor naționale. Aclamațiuni generale și îndelungate acoper cuvintele vorbitorului. Șirul toastelor se continuă și spiritul dragostei, și a entuziasmului stăpânește până la sfârșit inimile tuturor.

În atențiunea medicilor. În foaia oficială a comitatului Făgăraș Nr. 18, s'a publicat concurs de medic cercual pentru cercul Viștea inf. sub Nrul 1016—906 pret. cu emolumentele: 1600 cor. salariu, 400 cor. pausal de călătorie, 400 cor. pentru cuartir, termenul pentru înaintarea rugării e 19 Maiu. Cercul e curat românesc, alegerea unui român e sigură.

Pentru meseriași. Până la 31 Maiu n. Preaveneratul Conzistor escrie concurs la: un ajutor de 120 cor., care se va conferi unui sodal, care se face măiestru, la unu de 80 cor. pentru un învățacel, care se face sodal, trei de câte 40 cor. și unu de 13 cor. 13 fl. pentru învățacei de meserie, — toate acestea din fundațiunea Vancea-Cassa arhidiecezândă. Tot până atunci e deschis concurs pentru un stipendiu de 120 cor. din fundațiunea Pappalvi, și pentru patru ajutoare de câte 30 cor. din fundațiunea Vasiliu Rațiu, destinate pentru învățacei de meserie. Cei ce sunt rudeni cu fundatorii vor avea preferință, afară de aceea, cei ce concurg la ajutoare din fundațiunea Vasiliu Rațiu, trebuie să fie născuți în Blaj, Reghinul-săsesc ori Făgăraș, și să garanteze prin părinții ori tutorii lor, că nu-și vor părăsi religiunea gr-cat. și neamul.

Petrecri. „Reuniunea sodaliilor români din Sibiu“, invită la *convenirea socială*, împreună cu cântări, declamațiuni și joc, ce se va aranja din prilejul sfințirii Bisericii Catedrale și cu binevoitorul concurs al dnei Maria Dr. Crișan, dsoarelor Elena Cunțan, Olivia Barđoși și dl Titu Morariu, la 13 Maiu st. n. 1906 în „Gesellschaftshaus“. O parte a eventualului venit curat este destinată fodului Halei de vânzare a meseriașilor români.

Necrolog. † *Amalia Aaron*, soția preotului din Gurarăului, după scurte și grele suferințe a repausat în Domnul, provăzută fiind cu SS. Taine, în 1 Maiu st. n. 1906, în etate de 42 ani și al 27-lea al fericitei căsătorii.

Odihnească în pace!

Oroloage de aur și argint și tot soiul de obiecte din aceste metale se pot afla și compăra cu toată încrederea dela firma IULIUS EROS din SIBIU, care atât în executarea serviciului, cât și a prețului merită toată considerarea. De ce să umbliam după lucruri rele pe aira, când celea bune le aflăm la noi acasă? (8)

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

„Apoi profesorul Lombroso măsură forța musculară a mediei cu doi dinamometri, obținând rezultatul următor: cu dinamometrul *Collin*, strâns mai întâi în mâna dreaptă, apoi în cea stângă, indicele arăta 80 de grade; cu al lui *Charrier*, strâns deodată cu amândouă mâinile, s'a ajuns până la 36 de grade“.

„Iarăși la lumină deplină s'au mai repetit de câteva ori mișcările și ridicările totale ale mesei, la o înălțime variată de 30—50 centimetri. Într'aceea, la sfatul cavalerului Chiaia, s'au tras cu toții înapoi cu scaune și cu medie cu tot, luându-și mâinile de pe masă și depărtându-se dela ea, dar totdeauna ținându-se cu mâinile în lanț, și s'a văzut măsura, la început tremurând, apoi ridicându-se singură dela padiment cam 30 de centimetri, și rămânând suspendată în aer câteva secunde“.

„Media Paladino, în decursul fenomenului acestuia se părea că suferă durere, poate că din cauza unei sfortări de voință, ori din cauza unei consumări mari de fluide, căci ea trebuia să înființeze fără contactul nemijlocit al măsutei. Profesorul Lombroso, dornic de a scruta toate până la cele mai mici amănunte, întrebă de puterea nevăzută, carea se chema Iohn, să spună de au fost cumva fenomenele acelea un product al voinței ori al creerului mediei. I-s'a răspuns cu două lovituri puternice ale măsutei, că: nu“.

„Dar înainte de ce am fi trecut la experimentele din întunec, profesorul Lombroso puse de-a stânga sa, și de-a dreapta mediei, la o depărtare de mai bine de un metru dela aceasta, unul din cele două scaune rămase goale, punând pe ei o dobă, un clopoțel și cei doi dinamometri, cari indicau 0°. Celalalt scaun gol, era lângă perete, departe de doi metri de profesorul De Amicis. La cererile repetite ale cavalerului Chiaia, profesorul Lombroso legă pe toți cei de față cu una și aceeași funie, pe la încheieturile mânilor, rămânând deslegate numai dreapta lui și stânga cavalerului Chiaia, carea era în contact continuu cu a lui“.

„Stingându-se în curând lampa de gaz, atât De Amicis, cât și prof. Lombroso, spuneau că simțesc pipăituri pe trup“.

Chiaia se rugă de Iohn, să sune clopoțelul. Iohn din contră aruncă jos de pe scaun cei doi dinamometri, doba și clopoțelul, mișcând deodată cele două scaune goale, departe unul de altul, așa, că se auziau scârțâind pe padiment, și s'au lovit deolaltă producând un sgomot mare. Lombroso întrebă, de cumva se pot duce pe măsută obiectele trântite mai înainte jos. I-s'a răspuns, că: da. Curând după aceea se auzi sgomot de obiecte pe măsută; și întrebând, că oare dinamometri sunt obiectele acelea, măsuta i-a răspuns, că: da. Vrând să aprindă lumina, ca să constate cele întâmplate, Iohn se împotrivi, și atunci se auzi, că un scaun a căzut jos, pe când celalalt venia cătră măsută și se așeză în liniște pe ea, fără să se atingă de mâinile celor prezenți, — puse pe măsută, —, cu toate că era întunec. Aprinzându-se lampa, un scaun s'a aflat pe masă, deasupra celor doi dinamometri, dintre cari *Collin* indica 65 de grade, iar *Charrier* 37. Celalalt scaun era trântit jos“.

„Profesorul Lombroso puse iarăși pe zero cei doi dinamometri. — Stingându-se lampa, Iohn a luat scaunul de pe masă, dar încet, și l-a pus jos. Chiaia atunci se rugă din nou de Iohn să sune clopoțelul; dar în schimb se auzi un marș pe dobă. Cerând să se audă limpede sunetele coardelor, Iohn execută și făcând să se audă limpede sgărieturile unghiilor sale. Fenomenul acesta ținu cam 25—30 secunde“.

„La cererea tuturor, și la câțva timp după aceea, se văzură în aer câteva flăcări de o culoare vineție, cari falsăiau în diferite direcțiuni“.

„Scaunul, pe care ședea prof. De Amicis s'a luat de sub el cu puterea, și după câteva secunde i-s'a pus la loc, așa, că a putut să șadă din nou“.

„Întrebându-se Iohn de vrea să repetască experimentul presiunii dinamometrilor, răspuns, că: da. Curând după aceea, spuse media, că e gata. Aprinzându-se lampa, s'a constatat că dinamometrul *Collin* indica o presiune de 33 de grade, iar *Charrier* de 30°; amândoi erau departe de mâinile mediei, așa că ea nu

putea ajunge la ei, și pe lângă aceea mai era legată pe la încheieturi de o mână a profesorului Lombroso și de alta a lui De Amicis“.

„Stingându-se lampa, se auziră bătăuri puternice în mijlocul mesei, fără să fi fost lovite vre-una din mâinile asistentilor“.

„Toți băgară de samă, unul după altul, că ar trece peste mâinile lor un vântuleț răcoros, și apoi, că o barbă“, le-ar fi atins mâinile.

„Pe când se întâmplau acestea, Eusapia striga, ca îngrozită, că ar vedea o umbră și după aceea o persoană, carea ar sta în picioare la spatele lui Lombroso, o umbră, carea se întindea să iea diametri. Și de fapt Lombroso mărturisise, că simte la spate o presiune, produsă ca de contactul unui trup omenesc, și lăsând pe un moment mâna stângă a lui Chiaia, voi să pipăie cu dreapta, că ce era la spate. Dar nu putu să pipăie nimica. Într'aceea Eusapia spunea, că vede pe Iohn strângând dinamometri rămași pe masă, și se ruga de profesorul De Amicis să o lase să-și apropie stânga — legată de dreapta lui — de mâna sa dreaptă ținută de stânga lui Lombroso, și strângea tare cu amândouă mâinile mâna lui Lombroso, ca să arete cum făcea Iohn“.

„Aprinzându-se lampa s'a constatat, că dinamometrul *Collin* indica 30° de presiune, iar *Charrier*, aflat întors, arăta 42°. Profesorul Lombroso încă i-și făcū observarea, că presiunea, ce o primise dela Eusapia pe mână, corăspundea cam la 42°“.

„După aceasta, constatându-se, că toți erau încă legați cum se cuvine, prof. Lombroso începū să deslege, mai întâi pe cei dintâi legați, și rând pe rând pe toți“.

„Stând în picioare cu toții, se întrebă Iohn, că nu ar voi să-și iea rămas bun. Și măsuta de abia atinsă de câte un deget al mediei și al profesorilor Lombroso și De Amicis, se ridică de două ori până la înălțimea de mai bine de un metru dela pământ, căzând jos dintr'una“.

„Ședința s'a terminat la 12 1/2 noaptea. Prof. Lombroso examină atunci puterea musculară a mediei, și constată, că puterea ei scăzuse, pe cum se știe că se întâmplă, — arătând dinamometrul *Charrier* o rezistență de abia 23°. Tot așa ceva s'ar fi observat și dacă s'ar fi măsurat greutatea mediei, înainte și după experimente. Căci după experimente s'ar fi constatat un scăzământ de greutate mai mare ori mai mic, pe cum a constatat și cavalerul Chiaia, în mai multe rânduri, împreună cu alți experimenterii. Neapol la 6 Martie 1892“. Subscriși, toți cei de mai sus.

Am tradus procesul acesta verbal întreg; de o parte, ca să se vadă în câte rânduri s'au întâmplat mișcări și ridicări de corpuri, fără să fi fost pus cineva mâna pe ele; iar de alta, ca să se vadă, că cu câtă precauțiune s'au făcut experimentele. E drept, că sunt aci și fenomene, cari nu se țin de clasa aceasta, cum ar fi schimbarea de presiune asupra dinamometrilor, sunetul dobei și flăcările, formarea de corpuri, dar acestea nu strică nimica, pentru că ne vom provoca la ele mai târziu.

Tot la clasa aceasta se poate adauge și învârtirea meselor. Dar cazuri de aceste nu citez nici unul, pentru că ele sunt cele mai comune, și erau în uz deja dela începutul spiritismului modern.

În clasa a II-a punem sunetele produse de sine în diferite obiecte, și sunarea instrumentelor muzicale, fără să-și pună cineva mâna pe ele. De soiul celor dintâi se țin bătăturile din casa Fox și alte multe, cum ar fi și bătătura aceea puternică din experimentele lui Lombroso, citată mai sus. De altcum bătăturile, sau pocniturile acestea ale mobilelor sunt cele mai dese, și prin ele dau spiritele a se înțelege, că sunt de față și vreau să intre în legătură cu oamenii. Dar fiindcă loviturile ori sunetele acestea din mobile, padiment, plafon, pereți etc., pot fi produse și de vânt, insecte etc., și așa pot fi suspecte, le lăsăm la o parte, și ne ocupăm numai cu sunetele de instrumente muzicale. De felul acestora fie iarăși numai două exemple.

(Va urma.)

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Belandeu de
Augustin Paul.

(Continuare.)

II. Copila luminii și fiul întunecului.

„Acum bagă de samă, doctore, — ai să vezi ceva extra-ordinar!“

Cu aceste cuvinte indică Huber apropierea unei fete, care venind pe o cărare din parc, când dispărea prin boschete, când oșea din nou la iveală.

Dr. Lug i-și întoarse privirile în direcția arătată și observă o fetiță de vre-o doisprezece ani, care purta un coșuleț pe braț și se urca cu picioare ușoare pe treptele verandei.

Di Huber zimbăia plin de așteptare. Toată umbra provocată pe fața sa de plănurile infernale de a răpi poporul religia, a fost imprăștiată de ființa luminoasă a copilei.

„Te asigur“, șopti el musafirului său, „această copilă ar putea servi celui mai genial pictor drept model pentru un inger!“

Păreră lui Huber nu era de loc exagerată. Un cap de copilă de frumusețe mai mare și de o inocență mai ingerească abia se putea imagina. Din fața fină străluciau doi ochi, cari trădau o inteligență rară și o cuminenție, ce întrecea etatea de copil. La aceasta se mai adăgă o suflare ideală, un nimb de o inocență sublimă, unită cu o modestie delicată, cari împodobeau într'un mod fermecător pe frumoasa copilă.

„Lăudat să fie Isus Cristos!“, salută ea cu o voce limpede.

„În vecii vecilor, Amin“ — răspuse pretinește Huber. „Vino încoace Rozică și-mi dă mâna! Ei, cât ai crescut de anul trecut, abia te mai recunosc“, și-i mângăia capul buclat. „Ni-ai adus unt? Foarte bine! Poți să ne aduci de două ori pe săptămână?“

„De sigur, Die Huber: Complimente dela tata și că vă poate trimite Marța și Sâmbăta.“

„Pune coșul jos și șezi colea pe scaun. Știi, că-mi place să stau de vorbă cu tine“, zise milionarul și întinse mâna după cutia cu bonboane. „Iată niște bonboane ca să-ți mai îndulcești gura.“

„Mulțumesc Die Huber!“ răspuse fata refuzând.

„Așa? Mă refuzi? Și de ce?“

„Fiindcă lăcomia de mâncări bune și dulceturi este oprită.“

„Cine o spune aceasta?“ ispiti Dr. Lug pe fetiță.

„Sfinția sa, părintele.“

„Bine, — foarte bine!“ esclamă vesel rentierul. „Dacă toate fetele și femeile s'ar lăsa de lăcomia aceea, atunci nu ar fi atâtea stomacuri stricate, ar fi mai puține pungi goale și mai puține năcazuri și griji pentru părinții de familie.“

„Ai fost și tu la procesiune?“ întrebă avocatul mai departe.

„Da.“

„Și ce-ai făcut acolo?“

Copila privi străinul cu ochi mari, întâu mirată, apoi se coborâ expresiunea unei observații neplăcute pe fața-i ingerească.

„Ceea ce se face la procesiune, aceasta

o știe fiecare creștin“, răspuse Roza cu seriozitate.

„Vezi, eu nu știu.“

„Nu știi, fiindcă ești jidan.“

„Cine ți-a spus, că eu sunt jidan?“

„Se cunoaște de pe față.“

Di Huber i-și duse repede batista la gură începând să tușască, ca să-și disimueze râsul.

„N'ai fi atât de bună, să înveți pe cel neștiutor și să-mi spui ce a-ți făcut la procesiune?“

„Ne-am rugat lui Dumnezeu, cerând să ne binecuvinteze câmpiile, să ne păzască de grindină, trăznete, de ciumă, foamete și războiu.“

„Și deoarece noi suntem oameni sărmani și păcătoși, am invocat pe sântii din cer, ca să se roage și ei pentru noi la Dumnezeu.“

„Bravo, Rozică, bravo! Dar știi, că ești deșteaptă!“ zise Huber.

„De unde le știi tu acestea?“ întrebă Dr. Lug.

„Din catechism!“

„Trebuie să învățați mult din catechism?“

„Firește că trebuie. Învățătorul ne ascultă din catechism în fiecare zi, iar sfinția sa părintele, ni-l explică.“

„În fiecare zi?“ repetă jidanul mirat.

„Vezi Dta“ zise întorcându-se spre Huber, „vezi Dta care obiect este cel mai de frunte în școlăle noastre neconfesionale? Bine stăm!“

„Sunt de acord!“ răspuse milionarul, apoi continuă în limba franceză: „Dacă școala produce astfel de ființe curate și ingerești, ca această copilă, atunci metoda învățătorilor din Schwanheim nu e de ocărât.“

Cavalerul dădu din umeri.

„Va fi ascultat bunul Dumnezeu rugăciunile voastre?“ cercetă el mai departe.

„Nădăjdum!“ răspuse mititica.

„Ai văzut tu pe Dumnezeu?“

„Nu, pe Dumnezeu nu-l putem vedea, fiindcă este spirit.“

„Ei, dacă nu poate cineva vedea pe Dumnezeu, de unde știi că există?“

„Știu fiindcă mi-a spus sfinția sa părintele și dl învățător.“

„Au văzut poate părintele și învățătorul pe Dumnezeu?“

Copila tăcu.

„Ei spune, de unde poate cineva ști, că există Dumnezeu?“ încheiă francmazonul.

„Se poate ști cu toate acestea! Dumnezeu este vizibil și se poate cunoaște din lucrurile ce le-a zidit“ răspuse fetița cu cuvintele catehismului.

„Foarte bine, ai răspuns, minunat“ o lăudă Huber.

„Lucrurile nu e nevoie numai decât să fie create de Dumnezeu, ele ar putea să fie produse din întâmplare“ observă Dr. Lug.

„Nu, din întâmplare nu se produce nimic“ explică Roza. „Tot așa de puțin, precum nu poate să se producă o casă, un oraș sau un ciasornic măcar din întâmplare, nu poate să se nască dela sine nici ceriul și pământul.“

Milionarul aplandă.

„Foarte bine, Rozică, admirabil!“

„De unde știi tu lucrurile acestea?“ întrebă jidanul.

„Din catechism.“

„Da, da, catechismul pare a fi izvorul tuturor cunoștințelor și mulțămirea întregii științe pentru poporul dela țară!“ esclamă gradul superior al francmasoneriei, în timp

ce o trăsură diavolică îi alunecă pe fața-i întunecată.

Ei se întoarse iarăși la copilă.

„Cei ce au scris catechismul au fost și ei oameni, cari nici odată n'au văzut pe Dumnezeu. Și cu toate acestea pretind, să le dea cineva crezământ? Nu, eu nu cred, ce spun ei despre Dumnezeu. Dacă însă Dumnezeu mi-ar scrie o scrisoare, atunci a-și cred, că există.“

„Nu vorbi cătră această copilă nevinovată asemenea lucruri!“ dojeni Huber pe avocat în limba franceză.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista noastră“ Nr. 3. cu următorul sumar: Elena Bonciu (cu portret), de Constanța Hodoș. — În dimineața Învierii (poezie), de Maria Cunțan. — Muștrare (poezie), de Despina. — Cântec (poezie), de Ion Minulescu. — Drina (nuvelă), de Constantin Anestiu. — Am vrut (poezie), de Elena Veronca. — Luna (poezie) de Gh. Topârceanu. — Miron Costin (dramă), de V. Cosmovici. — Prima sezătoare, de Ecaterina Luca. — Amintire îndepărtată, de Elena din Ardeal. — Aș vrea (poezie), de Virginia Grivase. — Cronică dramatică. Le Bargy, de Lia Hârsu. — Cele două feminisme, conferința dlui Brunetiere, trad. de Ana M. Popovici. — Cronică artistică, de Constanța Hodoș. Ilustrațiuni: Kimon Loghi, Flori de măr; St. Luchian, Cergitorul; C. Artachino, Fetita din Tismana; N. Vermont, Armonia; G. Petrascu, Casă boierească; Moară de vânt la Mangalia.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 17. cu următorul sumar: N. Iorga, Congrese de studenți. — X. Cugetări. — G. Vâlsan, În fericire (poezie). — G. Bogdan-Duică, Un roman de Ion Ghica. — A. Stavri, Visul Cosânzenei (poezie). — N. Dunăreanu, Un suflet umilit. — E. Ciuchi, Dimineața (poezie). — V. Caraivan, Aliman Voinicul (poveste). — I. Măricaș, La seceră (poezie). — I. M. Marinescu, Darius (poezie). — G. Murgoci și N. Iorga, Cronică. — În supliment: Mănăstirea Neamțului; Portul Brăilei; Biserica Sfântului George Nou din București (după Bouquet); Băieți cu steaua, în București (după Doussault).

„Păstorul Sufletesc“ periodic de predici, Anul I. Nr. 5. cu următorul sumar: Partea I. Sărbătoarea Sfântului Georgiu, de I. Budișan preot. — Dumineca Samaritenei, de Alimpu Coste, preot. — Dumineca a VI-a după s. Paști, de Clemente Pop, preot. — Înălțarea Domnului, de A. Barboleviciu, vicarul Silv. — Dumineca sfinților și de Dumnezeu purtătorilor 318 Părinți din Sinodul dela Nicea, de Ioan Genț, protopop. — Predică la moartea unei văduve, de George Maior, preot. — Preotul dela sate, de Emil Vicaș, preot. — Provederea morbosilor, de Alimpu Coste, preot. — Partea II. Liturgica, sau tălcuirea ritului bisericii resăritene române, (urmăre din Nr. 3.) de L. Sima, preot. — Oratoria sacră, (urmăre din Nr. 3.) de Ariton M. Popa, protopop. — Cronică. — Posta redacțiunii. Partea III. Publicațiuni.

Augustin Paul: Întră Someș și Frut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminariaală din Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

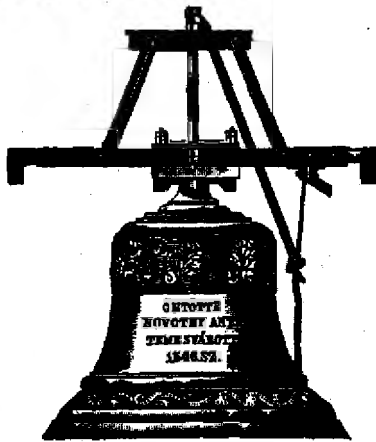
în Timișoara-Fabric (8) 8-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 8-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Luceafărul

Institut de arte grafice și editură, Budapesta
IV, strada Molnar Nr. 10.

Editează:

„Luceafărul“

revistă pentru literatură și artă, cea mai răspândită și îngrijită revistă ilustrată românească. Apare de 2 ori pe lună, având de colaboratori cei mai distinși scriitori români.

Directori: A. Ciura, O. Goga, O. C. Tăslăuanu.

Abonament:

Ediția simplă:	Ediția de lux:
1 an 12 cor.	1 an 20 cor.
6 luni 6 cor.	6 luni 10 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 7 cor.

„Nelușă“

revistă umoristică și satirică ilustrată. Apare în mărime de cel puțin 12 pag. ilustrate bogat.

1 an 8 cor.	6 luni 4 cor.
Pentru preoți săraci, învățători și studenți:	
1 an 6 cor.	6 luni 3 cor.

Volume ed. „Luceafărul“

O. GOGA:	Poezii	2 cor. — fil.
	(ed. de lux)	3 „ — „
I. AGĂRBICEANU:	Dela Tară	1 „ 50 „
I. CIOCARLAN:	Trailul nostru	1 „ 50 „
A. CIURA:	Icoane	1 „ 20 „
Z. BĂRSAN:	Ramuri	2 „ — „
M. GORKII:	Nuvele	1 „ — „
REVAI K.:	Coghuc költeményei	1 „ 50 „

— Porto pentru 1 volum 10 fil. —

„Illustrate“ cu motive românești, seria de 20 bucăți 1 cor. 20 fil. franco.

„Concepțiunea Mariei“ — „Madona Sixtina“, două tablouri artistice, franco, 1 cor.

Cruce saștea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorază pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vișoarea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbănare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. — e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. — e de aplicat la morburî mai ușora.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.

16 (51-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimit în totă lumea reuunită și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 8.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

☉ Săpun de toaletă ☉

pregătit din: trandafir, liliie, viole, reședă, jasmîn, lăcrămătore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Focea apăre în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 19 Maiu 1906.

Numărul 21.

Aniversară.

Zilele acestea s'au implinit aproape 60 ani dela măreața manifestare națională a poporului român, pe Câmpul libertății, de lângă Blaj. Și dacă ar fi să ne dăm seamă de progresele politice realizate în acest șir respectabil de ani, cu greu credem, că am putea constata ceva spor.

E adevărat că succesele politice sunt pendente de multe împrejurări, și că adese aceste hotăresc lucrurile mai iute, decât combinațiile iscusite ale conducătorilor, cu toate acestea în un restimp așa însemnat de ani, soarta noastră în țările coroanei Sf. Ștefan, nu s'a ameliorat aproape de loc.

Ce cereau frații nostri adunați la 3/15 Maiu 1848. la Blaj? nimic mai puțin, decât aceea ce s'a repetit anul următor la Olmütz, în adresa din 25 Faur, și tot aceea, ce s'a alcătuit în formă de programul partidului național român din Maiu 1881.

Celea 40 mii Români cereau independența națională, respect politic pentru națiunea română, reprezentanți proporționați cu numărul populațiunii române, diregători români în toate ramurile administrații și în legislațiune și câte o adunare națională pe fie-care an.

Azi? independența națională cu un reprezentant în guvern și cu titlul de Mare Duce al Românilor pentru Majestatea Sa, — cum se cerea în „revindicațiunile” dela Olmütz, — se pot considera mai puțin ca un pium desiderium. A vorbi azi de independență, ar fi un fel de lesă, națiunea română nici nu e considerată ca esistentă, iar partidul național român a fost îngropat cu ilegalele ordinațiuni ale lui Hieronymi. Și acum chiar, când, părăsind pasivitatea rău înțeleasă, națiunea română a alergat la urnă, să-și deie votul său pentru fii de ai săi, a trebuit să constate, că pentru ea nu se pot face alegeri libere, că baioneta și glonțul numai la alegerile cu candidați români își fac rolul și că, chiar în ziua aniversară de 3 Maiu, venerabilul preșe-

dinte Gheorghe Pop de Băsești, a avut să se lupte cu un grozav terorism, căruia i-au căzut jertfa vieți de om. Și ventilându-se prin ziare știrea, poate prematură, că deputații naționalităților ar dori să fie combinați în singuraticile comisii și în biroul camerei, „Budapesti Hirlap” și pune în gura unui membru marcant de a independiștilor declarația, că asta nu se poate, de vreme ce deputații, grupați în acest partid, nu stau pe bază legală, și dacă vor să fie luați în combinație, atunci să între în una din partidele celealalte.

A mai insista asupra modului, cum se aplică în oficii publice fii de ai poporului român, cu toate considerantele juste ale §. 27. din legea de naționalități dela 1868. — e o pierdere curată de timp. În comitatul Albei-inf., în care trei părți din locuitori sunt români, avem în administrație 1 pretor, în schimb, cu ridicata străini, cari sau nu știu limba populațiunii, sau o știu rău și astfel nepricepându-o fac bazaconii.

Reprezentanții poporului român din 1848. cereau adunare națională în fie-care an, iar azi, după 58 ani, adunările politice sunt oprite și chiar și celea concesse, ca de pila cea dela Sibiu din 1905. mai târziu sunt considerate de contrare legilor și convocatorii trași în cercetare și pedepsiți.

Națiunea română cerea la 48. libertatea și independența bisericilor și egalitatea în drepturi și foloase cu celealalte. E adevărat, că absolutismul ne-a dat doue mitropolii și câteva episcopii, dar până în ziua de azi se fac atacuri desperate pentru nimicirea independenței bisericești române unite, pentru introducerea unei limbi străine în cultul dumnezeesc la o parte a credincioșilor ori pentru dismembrarea lor de sub jurisdicțiunea episcopului român; până azi, singură biserica română unită, e lipsită de întregirea congruală, pe care statul o dă chiar și rabinerilor jidovești.

Cât pentru alegerea arhierilor, stăm aproape tot așa.

În biserica noastră pe episcopi îi propune Majestatea Sa spre întărire guvernul, nu Mitropolitul, cu atât mai puțin îi aleg credincioșii; iar pe Mitropolit îl aleg preoții,

dar și alegerea aceasta încă se face după o împărțire electorală învechită și necorespunzătoare. În biserica neunită forma e alta, dar fondul e acelaș. Sinodul alege, dar guvernul nu întărește persoanele, cari nu-i convin. Iată dar, că nimic nu s'a ajuns nici pe acest teren.

Mai cereau cei adunați pe „Câmpul Libertății”: libertatea tiparului, fără censură și fără cautiune, — și azi, câte ziare simt încă greutatea proceselor de presă, unde și acusa și judecata sunt aduse de oameni, de acelaș spirit nutriți. Cereau românii libertatea personală și ca nime să nu poată fi prins sub un pretext politic. Și ce s'ajuns? Se spună temnițele dela Năsăud, Vaț, Seghedin și Oluj, cari odată erau populate numai de români; mărturisesc ziarele, că alegătorii români sunt bătuiți, împușcați, imprăștiati, calcați de copitele cailor, chiar omorți, pentru că vreau să se manifeste și ei conform legii, dar nu conform spiritului șovinistic magiar.

Ar mai trebui să pomenim și de cererea de a se înființa școli din partea statului pentru locuitorii români, dar, ne oprim, pentru că știm cu toții, că aceasta nu s'a făcut niciodată, ci din contră, chiar și acolo unde românii au voit să-și ridice institute de cultură au fost împedecați; fondurile adunate pentru scopuri culturale au fost luate ori li s'au schimbat destinația; iar cei puși la cârmă, zi și noapte își sfârmă capul, cum ar putea mai ușor și mai iute magiariza prin școli elementul românesc.

Pentru astfel de porniri nefericite rămâne pentru totdeauna o clasică admoniare cuvintele §. 17. din legea de naționalități: „De oare-ce succesul intrucției publice este din punctul de vedere al culturii generale și al binelui public, unul din scopurile cele mai înalte chiar ale statului, acesta este obligat să îngrijască ca cetățenii... să se poată cultiva... în limba maternă”.

Și azi? azi și religia vor să ne silească să o propunem studenților dela gimnaziile străine în limba magiară; azi lex Berzeviczy așteaptă ca copii în școala poporală să știe limba magiară fluent . . . . . !!!

Fii mărită strălucită zi! că cel mai luminat ideal al aspirațiilor noastre naționale, străluci-vei tu tuturor generațiilor viitoare și ca un bogat izvor de entuziasm vei servi tuturor, celor ce vor voi să se adape din învățăturile tale! Și voi neuitați apostoli ai neamului românesc, cari a-ți înfruntat atunci toate primejdiile spre a vă putea aduna și spre a vă putea sfătui pentru binele și fericirea acestui popor atât de perzecat de soarte, să fiți pomeniți din veac în veac!

Învățământul popular.*)

— Replică. —

Sub acest titlu a apărut în prețuita foaie „Unirea” Nr. 14. a. c. — care în ținuta sa de până acuma a dovedit interesare însuflețită față de cauzele bisericesti scolastice, — un articol de dl paroh I. Costin, la care doresc a-mi face observațiile mele modeste.

Și eu îs de firma părere, că trebuie să ne ruginăm de rezultatul debil, ce-l putem arăta pe terenul instrucției.

Că doară ni-s'ar fi făcut în acest veac multe greutăți, ca să nu putem înainta, e întrebare: cum înțelegem lucrul?

Dacă e vorba doară de pedecelile, ce ni-s'ar fi pus din partea guvernului și organelor sale administrative, judecând neparțial, putem zice cu deplină conștiință, că din astă cauză am fi putut înainta, cât numai am fi dorit; căci cine s'a interesat de mersul învățământului nostru? Inspectorul reg. foarte rar, sau de loc nu

*) Întârziat.

ne-a făcut opoarea. Ordiniile date de ministral cultelor, să rămăs în totdeauna scrise pe hârtie. De realizarea aceloră nici vorbă n'a fost, căci nime nu s'a interesat mai mult de executarea lor, nici însuși ministrul. E drept, că cu una am fost meren șicanați din partea guvernului, adevă să ne ridicăm edificiile „mai corespunzătoare scopului” și școlale să le prevedem cu recuzitele de lipsă. Dar prin aceasta nu s'au pus pedeci instrucției, ci din contră ni-au servit mult. Învățământului, deoarece instrucție corespunzătoare numai în acele edificiile școlare să poate da, cari corespund higieniei, și unde sunt și recuzitele recerute. Și multămită acestei șicanări, azi avem și noi multe și frumoase edificiile școlare, unde învățătorii și școlarii împreună, cu suflet vioiu, senin, să pun pe lucru. Avem însă și până azi multe edificiile școlare, unde merge greș învățământul, din lipsa luminei, a aerului, cât atăcată e chiar și sănătatea. Învățătorul însă e silit cu toate acestea a-și expune sănătatea.

Că moșia ne-a rămas neglijată și plină de polomidă, când am putea avea seceriș bogat, nici eu nu neg, că e slăbiciunea stăpânirii noastre, dar să nu trecem în exagerare, să punem pe toate vina, să recunoaștem că ne-a lipsit *energia, insuficiența și interesarea*. În totdeauna au fost învățători însuflețiți, cari au luptat necontent până la descurajare pentru cauzele învățământului, și încă nici nu în așa proporțiune, cât să putem zice, că au fost numai excepțiuni. Că acești însuflețiți totuși n'au putut arăta mai splendide succese, de vină au fost împrejurările nefavorabile.

Cu învățământul popular la noi până mai de curând nu mult și-a spart capul cineva, afară de învățător. Privitor la învățământ, din gura inteligenței noastre să

anțiam asemenea vorbe: „Cu Românul numai atunci poți învinge, până rămâne prost” și „Românul nu e vrednic de știință” ș. a. ma și azi, când în general ne-am convins de necesitatea luminării, se mai aud vorbe de acestea. Apoi învățătorii a fost în totdeauna desconsiderat, munca sa nebagată în samă, în nisuițele sale singur, neajutat de nime; terenul său de activitate adese încurcat de nepricepuți, din partea cărora i-s'a pus numai pedeci. Căci mai ușor e a lovi în învățător, decât în ori-care alt inteligent. De preotul cu tactică bună, poporul ascultă, ba față de chemarea preotească, poporul simte reverința; pe când pe învățător, nici nu dau mult, ci zic: „că doară el e sluga satului”. Aceasta o aude fie-care învățător nu odată. Inteligența noastră în general tare puțin dă pe învățător!

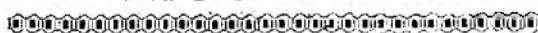
Un învățător ambițios între asemenea împrejurări să descurajază, văzând disprețul total, își perde pofta de lucru și desilusionându-se, începe a desprețui cariera învățătorescă. Dar încă, dacă mai adăgem și lupta de existență, care pentru noi învățătorii e o adevărată tortură în secolul acesta al materialismului!

Și oare într'adevăr aceea să fie cauza stagnării învățământului popular la noi, că cei chemați a controla au fost „prea buni, să zicem blajini a tăcea, ba chiar a ascunde muncitorii slabi, leneși și răutăcioși?” — Și că „am avut în brazde prea mulți simbriași, cărora numai lâna și laptele oilor le-a plăcut, munca însă nu?” Să mi-se ierte, aceasta e o palmă peste față!

De unde o acuză atât de nedreaptă?!

E lucrul sigur, că „cei chemați a controla” nu din bunătate — respect excepțiilor — au tăcut, și au ascuns pe „muncitorii slabi, leneși și răutăcioși”, ci, dacă s'an ivit și atari cazuri — pe cum se află pe fie-care

FEUILLETON.

Assuridilili.

— Humorescă, după R. H. Greinz. —

(Continuare și fine).

În urmă să isprăvi și aceasta comedie de jertfire. Ne pregătiram cu toții de întoarcere acasă. Eu dau Paulei — adevă vreau să zic fetei împăratului — brațul. Înaintea templului ne așteaptă o mulțime de cară cu coase la capetul osiilor. Luându-mi păpăcii în mână — vreme de a mă mai încălța cu ei nu era — mă gândeam la primejdiile, ce pot cauza aceste trăsurii curioase.

Coasele ascuțite, agere, pironite la capetele ambelor osii a carului, trebuiau să culce la pământ tot, ce le venia înainte în cercuit de cel puțin trei metri. În cât ajungeam cunoștințele mele istorice, aceste cară amabile (?) să foloseau numai spre scopuri de rebel. Dar cât de defectuoase mi-au fost aceste cunoștințe, m'am convins acum cu proxima ocaziune.

Eu și nevasta mea ne suim în cel dintâi car. Împăratul însuși să suie pe „boe” și mână. În galop zuzitor ajungem în Ninive. Unii petrecători nocturni, pe cari îi întâlniram, căzură jertfa coaselor. Dar aceasta în Ninive să pare, că era întru îndatinat, căci nime nu făc din treaba asta nici cea mai mică observație.

Ne oprim înaintea palatului împăratesc. Nevasta mea să dă jos. Acum și

urmează îndată pacostea. Coasa dela alt car, venit după noi o cuprinde și îmi taie nevasta în două. Ea cade; eu îi văd sângele curgând. Pe mine mă dau la o parte; pe Paula o duc în palat și porțile să închid. Înzădar am bănt, ca un desperat, în porțile de aramă. Nime nu-mi deschide; nime nu mă bagă în samă.

Ca turbat și nebun rătăcesc toată noaptea pe străzile Ninivei. De cătră ziuă mă prinde garda împărătească, și ca vagabund, fără adăpost, mă duc la palat.

Norocul că aici mi-a succes a-mi documenta identitatea. Comandantul gardei răsofioeste birourile de anunții ale statului, cari sămănan cu o fabrică colosală de țigle, ca un ou cu altul. În urmă află țigla cu indicile persoanei mele, pe care să aflau toate cele recerute în scrisoare cuneiformă.

Numele: Sarapanibal. Nespună bucurie și liniște sufletească mi-a causat aceasta, știind în fine, cum mă chiamă.

Etatea: 825 de ani. — Aha! Aștia și acum calculează cu ani lunari. Dar și așa, pare-că totuși e cam... prea... prea!

Fata: Fără nici o esprestiune. Ce triodalitate!

Semne deosebite: Ochelari și o măsea plumbată. Cât de rigoros!

Starea: Al 27-lea bărbat a fetei împăratului. Ce naiba!

Punctul din urmă trebuie, că e o eroare, observ eu comandantului gardei.

Comandantul gardei mă asigură de contrariul, că adevă căidatți 26 bărbati a fetei împăratului să află în deplină sănătate și vigoare, pe cari eu, în naivitatea mea,

li credeam trecuți deja din lumea aceasta la străbunii lor.

O jăluzie turbată mă cuprinde. Că la vechii Assiriani ar fi existat stări de lucruri cam ca și cele mohamedane de astăzi, îmi aduc aminte a fi cetit oare undeva.

Aceasta presupunere a mea am comunicat-o comandantului gardei, și el mă afidează, că în privința aceasta sunt tare bine informat — până la fetele din casa împărătească. Aici cazul e tocmai întors. Și dacă nevasta mea, în urma ranelor grele, nu și-ar fi dat sufletul, astăzi între mari ceremonii festive, cu mare festivitate a poporului și foc bengalic fata împăratului ar fi adus la casă pe al 28-lea soț.

Și eri cu câtă dragoste s'a arătat față de mine. Ce vineră! Vestea despre trecerea ei din viață o iau spre cunoștință cu resignațiune stoică. Acestea sunt frumoase stări de lucruri.

Cer să fiu dus la împăratul Assuridilili. Mi-să răspunde, că acesta acum nu are timp de a mă primi, căci pentru conductul funebru a fetei sale trebuie să instruiască pe femeile bocitoare într'un urlet cât să poate de melodic și armonios. De altă parte însă preotii suprem a zeului Innei dorește a vorbi cu mine.

La prezentarea mea preotul suprem îmi comunică foarte măgulitoare și plăcută hotărîre, că eu soției mele, deja trecută la zeii sempiterni, prin moarte am să-i urmez, și anîme am să mă suim pe rugul de ardere.

Față de observarea mea știțioasă, că aici trebuie, că este o eroare la mijloc, căci după isvoarele, câte le cunosc eu, femeia trebuie să urmeze la soțului său la moarte pe rug,

carieră fără excepție — au făcut-o mai mult pentru comoditatea d-sale, pentru de a nu se osteni până la școală, de a nu se interesa de prevederea ei cu cele trebuincioase, și a școlărilor cu recuzitele necesari, de a delăsa constringerea obligațiilor la cercetarea regulată a școlii.

Și oare câți dintre directorii școlari își împlinesc datorițele lor de a cerceta școala mai mult, decât 2—3 ori peste întreg anul școl. și a asista barăm cel puțin la vre-o prelegere practică, pentru de a-și câștiga ceva ideie despre dificultățile, cu cari să luptă învățătorul în școala sa disordinată? Și câți dintre dñii preoți, ca directori școl. își fac datorița morală, ce li-să impune, de a propune studiul religiei barăm cel puțin o oară pe săptămână?!

Și că nici autorul articolului nu-și împlinește aceasta sfântă datoriță, să vede de acolo, că în punctul al doilea al propunerii sale, amintește lunar din religie: 16 oare. Inuși planul de învățământ propune numai 8 oare lunar pentru religie. Altcum cum și când s'ar putea propune: scrisoțitul, computul, învățământul intuitiv, cari după estensiunea materiei lor, ocupă partea cea mai însemnată a timpului; apoi cetitul român și magiar cu traduceri, începând cu cl. II. fizică, geografie, chemie, economie, constituție și c. l.; apoi mai și școala repetițională?

„Simbriașilor“ prea mulți pe brazde, ce e drept „le-a plăcut lăna și laptele oilor“, dar să nu ne uităm: că nu lăna și laptele de primăvară au fost partea obvenitoare lor, ci cea de toamnă, adică, când lăna nu este, iar laptele foarte puțin și bine îngroșat de *insultele* celor contribuenți. Deci dară nici decum nu am avut, pe cum nici acum, o atare stare de invidiat, după-cum ne aruncă

în ochi dl. criticant; iar că munca nu ne-ar fi plăcut: cine e de vină? Noi?!...

Servească la aceasta spre exemplu școalele de stat. În acelea tot ce se recere e la îndemână. Leafa învățătorului e, după împrejurările de azi, asigurată. Învățătorul în școală e controlabil numai de directorul respectiv, care încă e învățător și un laic; inspectorul regese, însă nu duce rola de controlor, ci numai de supraveghetor, ceea ce nu să poate trage la îndoială, și nici nu are dreptul de a se amesteca după bunul plac în instrucțiune. Și totuși ce rezultate frumoase obțin!

Noi preoții și învățătorii avem lipsă de a conveni cât mai mult într-o parte și a ne uni în idei și după putință în cugete, dacă dorim a promova învățământul, dar nici decum a trage deget unul cu altul. Trist e însă, când vedem chiar contrariul; firește și aici totdeauna numai noi învățătorii suntem învinuiți ca *imprudenți și obstinați*. Ba ce e mai mult, chiar dl. criticant nu întârzie a ne cinsti cu atributul: „simbriași“ și încă repetându-l.

Așadară nu suntem demni nici de numele de: „învățător“!!

„Trist e timpul, trist sum și eu și duios“... când văd starea deplorabilă, sinistrală, la care am ajuns azi noi învățătorii!

E drept, că învățământul nostru, pe alocuirea e „un lucru de clac“, unde *chemat-nehemat* poate să iea parte, și în multe comune nu merită jertfele, ce se aduc pentru dănsul. „O stare mai disolată, neglijată“ ca în școalele noastre confesională cu greu dacă mai există. Însă vina o poartă instituțiile noastre preparandiale, și nici decum numai învățătorii, cari doar' și-ar face datoriile numai din silă, abia așteptând, ca cu capătul anului să scape de ele, după cum putem trage consecința din exemplul adus

al dlui criticant: asemănarea „cu unele cimiterii“.

Fie-mi permis a învedera aceasta acuză adusă de mine!

Preparandiile noastre, nu fie cu supărare, n'au profesori calificați pentru aceste institute, decât numai teologi absoțți, cari de regulă după câți-va ani de funcționare, le părăsesc și merg apoi de preoți la comune sau aiea. În preparandie să primesc indivizi cu diferite calificațiuni, așa d. e. cu 4 clase elementare, apoi I. II. III. arare ori IV. și V. clase gimnasiale. Și încă de cari indivizi?! Sau de aceia, cari au căzut în școalele medii, fiind studenți răi și neputând înainta, din cari de regulă să aleg cei mai slabi și mai nechemăți învățători; sau de aceia, cari fiind săraci, sunt împedecați de a fi în școalele medii; cu acești din urmă învățământul e mai norocos, de oarece, de regulă is oameni cu capacitate, silință și energie. Iar cei cu 4 clase elementare nici când, sau foarte cu greu, dacă sunt în stare a ține paș cu spiritul timpului deja dominant. La acele preparandii mai e și spiritul aspru de umilire, cu care profesorii conduc pe elevi, pretinzând supunere oarbă, fără de a-i conduce cu *tactică, iubire și afabilitate*, ca și cum nu din acești preparanzi sunt a se crește *oameni pentru viață, sinceri, energici și conștienți de ceea ce sunt*.

Aceasta o zic după esperințele, ce le-am obținut în preparandia din Gherla, pe cum și din povestirile aceloră, cari au venit dela alte preparandii de ale noastre.

Să nu uităm însă, că tot, ce în mod silnic se impune, produce defect.

Așa și preparanzii nostri scuturând colbul preparandiei de pe umere, ajung în vre-o comună, unde societatea cultă pentru dănsii e aproape eschisă, sau, la cas, dacă

preotul suprem cu un zimbet sarcastic îmi declară, că încățva în treaba aceasta eu aș avea drept. — numai cât la fetele din casa împărătească stă lucrul tocmai întors. Adecă și aici iar: *întors!*

Sub escortă ajung îndată după asta la locul de ardere. Celelalte 26 de ruguri s'au fost petrecut deja. Pe acestea a bună samă au trecut la moarte după nevasta mea cei 26 bărbați a ei mai înainte de mine.

Assuridiliili încă era de față, veni la mine și iarăș mă îmbrățoșază cu căldură și mișcat.

Eu mă uit la rugul meu. Pe el deasupra era pusă o păpușă de paie.

„Pregătește-te a te sui pe rug lângă nevasta ta! poruncește preotul suprem. „Dar aceasta nice de când nu este nevasta mea!“ contrazic eu.

„Nefericitele muritor neștiator!“ vociferează netrebnicul.

„Fata Preainălțatului nostru împărat a sburat de mult la zeii sempiterni cu cel dintâin bărbat al său!“ dă să-mi esplice preotul.

El pune la cale oameni, cari mă ridică pe rug, și apoi îmi prezentează o țigla încă udă și un stil de os, cu provoarea: „Subscrieți documentul de ardere!“

„Istoria asta ce o faceți cu mine, mă revoltază acum și îmi vine de tot prea proastă“, strig eu către dănsul. „Înainte de toate protestez a mă tot „tu-tu-i“ atâta. Eu nici odată n'am beut „frățietate“ cu DTa. — vițal a lunei, ce ești. Eu să fiu ars de viu cu o mătăhală de paie, ca și când aceea ar fi nevasta mea?... Nici prin gând nu-mi trece a mă supune la așa ceva! Asta-i o rașnărie de înșelători, și contra tuturor regulilor a dreptului popoa-

relor! Voiu da acuză despre aceasta la consulatul nostru din Ninive! Și apoi bagă de samă, ce vei păți, cap de bou suprem preoțesc, ce ești! Eu sunt doctor de medicină și supus fidel a țării mele. Ai înțelea?“

Mi-să trezește conștiința despre demnitățile mea personală! Și furios arunc țigla udă în capul preotului suprem. Un hohot de răs răspunde la aceasta bravură a mea....

„Sever dragă, da ce faci?“ — „Dar domnule Doctor!“ aud, că răsună lângă mine doue voci femeiești. Cea dintâin a bună samă e vocea Paulei, a doua e a pacientei mele cu Bădeker-ul cel gros.

Eu stam oblu sus pe canapa verzie din sala assiriană. Dar în ce constituție! Descult, numai în cămașă, fără geroe și vestă și fără guler și cravată. Aceste toate să aflau începuse frumușel lângă mine pe sofă. Iar eu în amândouă mâinile avântam câte unul din păpușii mei, făcând gesturi amenințătoare. În jurul meu să curman de răs cele trei părechi, alungate de mine, și servitorul. Paula stă înaintea mea perplexă, cu o față peste tot roșie ca raclul, dispusă mai mult spre plâns, decât spre răs.

Eu momentan cuprind întreagă situația. Cu o mână îmi cuprind subsuoară toate recuzitele de toaletă, celalalt braț îl întind Paulei, apăs în mâna servitorului un taler și dispar cu aleasa mea în odaia portarului. Aici erumpe Paula într'un plâns vehement. Eu îmi restaurez iarăși, pe cum să cuvine, pe omul exterior, comandez o birjă și nobilului cărmuitor de cai, îi spun adresa, să ne conducă la fabricantul de tutun Salciovan.

O rezoluție și determinare bărbătească turbată mă apucase. Ce are să însemneze lupta mea cu bălaurul de tutungier față cu evenimentele, scenele și luptele mele între vechii Assiriani?! Paula, cu totul nimită, ca un miel de jertfă, să supune și să lasă a fi dusă ori unde. Ea altcum bare-că avea dubii întemeiate despre starea normală a minții mele, și de aceea să reține, ca să nu mă iriteze și mai tare.

După o jumătate de oară eu și eu stăm în fața tatălui său. Aceasta aparință l-a surprins la început a bună samă și a dat anză la o scenă furtunoasă. Dar eu nu m'am lăsat a fi scos din sărite, ci mi-am păstrat propusul firm. Câte toate, ce le voiu fi adus la vorbă, nu le mai știu. Atâta numai îmi aduc aminte, că în decursul discuțiunii noastre, cam agitate, eu mai de multe-ori m'am provocat la Majestatea Sa assiriană, împăratul Assuridiliili. Domnul Salciovan, cu timpul abia să mai pută stăpâni, să nu izbucnească într'un hohot de răs. În urmă totuși izbucni, mă strinsă de mână, numindu-mă un glumeț original, și conducându-mă, nu fără delicatete pe neș afară, mă pofti, să mai viu cât mai curând, că minunat s'a întretinut cu mine.

Că oare fost-a aceasta o măgulire, ori ba, în momentul acela nu am putut să pricep. Destul, că de invitare am făcut uz chiar a doua zi. Pe domnul Salciovan nici eu, nici Paula nu-l mai așărăm așa ca pe un leu furios și infricoșat, după cum ni-l închipuisăram mai înainte. La doue săptămâni a fost adusă în public oficioș logodna noastră și după trei luni urmă deja cununia.

Socrul meu săbește cu frăgezime

și există, să feresc de a intra în aceea, neavând curajul și dexteritatea recerută, ori deși probează odată, de două ori: nu le succede; leagă apoi prietinie confidentă cu poporul, să deprind la bentură, părăsesc cartea, urăsc munca și oficiul și pe urmă is numai spre ruina învățământului și demoralizarea poporului.

Însă cu cea mai mare bucurie trebuie totuși să constatăm, că partea cea mai însemnată a învățătorimei române de azi e la culmea conștiinței; numai că obstacolele, cari zilnic ne întimpină, nu ne lasă să proșăm.

Nu avem lipsă de „aspre măsuri de îndreptare“, după cum autorul articolului dorește, ci de: *bunăvoință, ajutor, îndemnare, controlare, apoi iubire, părtinire și respectarea drepturilor noastre învățătorești*, și atunci asigurat pe autorul articolului, că „sumedeniile de greutate vor să dispară de pe bolta universului neplăcerilor; învățătorii vor fi mulțumiți, și nu va fi de lipsă, că cineva să-i disciplineze ca la miliție, pe cum nu are lipsă de disciplina externă, nici preoțimea în afacerile ei interne oficioase.

Ce privește punctele de propunere, ar fi bine, când bărbații conducători ai noștri și-ar lua osteneala de a le respecta și implini. Și noi învățătorii, din parte-ne numai cu recunoștință și mulțumită li putem fi d-lui I. Costin pentru acestea.

Dl I. Costin finește apoi: „noi facem un mare păcat, când jertfim banul și sudoarea poporului, ca să dăm pâine și adăpost acelora, cari nu o merită“, și e convins, că nici 50% nu corespund „nici celei mai modeste așteptări“.

și mă regaleză cu cutii întregi din cele mai nefalsificate Havana. De aceea după însurătoarea mea dispun de un cerc mult mai numeros de cunoșcături și prietini, ca mai înainte.

Istoria cu evenimentul din sala assiriană a străbătut în public în diferite variante. Având între amicii mei și pe doi literați, — un liric și un humorist — nici într-o zi nu-s sigur, că aceștia doi mă vor valora în scrierile lor ca de un suget preventabil. Ca să previn ori ce interpretări false, m'am decis a eda eu o descriere adevărată și veritabilă despre relațiunile mele cu împăratul Assuridilili și cu vechii Assiriani.

Pacienta mea cu Bădeker-ul, carea, ca ocupație laterală, să mai îndeletnicește și cu fotografia de plăcere, mi-a oferit, ca present de nuntă o fotografie a Numărului 96 b. din sala assiriană, carea strălucește într-o ramă frumoasă de-asupra mesei mele de scris.

În timpul cel mai nou nevasta mea inclinează tare la intențiunea de a onora pe cotoiul de Angora, carele mai înainte purta loconicul nume de: „Claps“, cu numele soarelui meu din anticitate. Dar apoi așa ceva nu voin suferi nici când.

Numitul cotoiu mă făch altcum a scrie istoria aceasta acum a două oară. Abia eram gata cu purizarea, când „bestia“ aceasta printr'un „salto mortale“ infam pe masa mea de scris, lmi răstoarnă toată negreala pe manuscrisul.

Chiar și nevasta mea e ceva cam indispusă asupra cotoiului, căci din treaba asta chfar și masa de scris trebuie obdnă cu o nouă păzburătură roșie-închisă (bordo).

Oare să nu mă duc totuși și să fac o vizită amicului meu, apotecarului?! — Ce ziceți și Dvoastră?

Notiu.

Cu alte cuvinte așadar: noi învățătorii români, fără excepțiune, nu merităm pâinea și adăpostul, ce ni-se pregătește pentru tândălia noastră (!) și noi suntem de vină, că școalele noastre nu corespund așteptărilor!!!

Și anume: cărei așteptări?!

Că poporul încunjură școala; aceia prunci însă, cari umblă la școală, nu au cărți, tăblițe etc. Directorii școl. is cu mult mai comozi, necum să se intereseze de trebile școlii, afirmând, că au ei „destule griji familiare“ și oficiale, sau dacă totuși arată interesare, fac aceasta dojenind pe învățător în școală de fața școlariilor (!) pe cum și înainte publicului, când nu mai affă mod, destule ori însă fără motiv. În școală intră împunător, cu ciubucul în gură; iar dacă învățătorul cutează a face observare la una sau altă, e gata dușmănia. Această dușmănie se manifestează cu deosebire, când învățătorul cere implinirea uneia sau alteia lipse școlare, ce directorul adesea deneagă; mare onoare excepțiunilor!

La ori-care soi de școale populare din patrie învățământul înfloreste progresează mereu, cu toate, că calificatiunea acelor învățători nu e mai brilliantă, decât a noastră, iară noi mereu regresăm; din ce cauză oare?

S'o spunem verde: *cauza e indiferentismul și disprețul total.*

Ar fi bine, când cestiunea școlastică ne ar preocupa deja în detalii pe unul fiecare, căci nu e timp de întârziere, și să nu așteptăm disolarea poporului român în vulgaritatea obscură a neștiinței sale.

Dacă nu vom proceda astfel, spiritul timpului ne va arăta apoi trândăvia și slăbiciunea noastră în colorii duioase!

Receea, la 21 Aprilie 1906.

Nicolas Bozga,
învățător.

CĂTRĂ ALEGĂTORII ROMÂNI

din cercul de alegere Cărășeu
(comit. Sătmar).

Iubiților Frați!
Dragi Români!

Când din hotărrea și încredințarea comitetului partidului nostru național român, precum și din încrederea și decisiul vostru unanimitate am primit candidarea la deputația valorosului vostru cerc, am primit-o cu nădejdea pusă în Dumnezeu și în bărbăția voastră, că steagul falnic al luptelor pentru drepturile poporului român îl vom vedea dus la biruință.

Lupta s'a dat în ziua de 3 Maiu, zi de mare însemnatate pentru cercul Cărășeu, că deși contrarii noștri au eșit cu candidatul lor cu un plus de 210 voturi, tot a noastră a rămas gloria, căci căderea aceasta glorioasă a noastră a făcut să se cutremure până în fundul inimii neîmpăcării și fudulii noștri contrarii.

Și când zic că glorioasă a fost căderea noastră, nu zic niște vorbe goale aruncate în vânt, ci constat un fapt de mare însemnatate și cu multă chizașială pentru viitor, că românii din cercul de alegere al Cărășenului sunt români, conști de valoarea și însemnatatea lor, conști de drepturile și datorințele lor cetățenești și românești.

Ce înălțător, să vezi — după o amorțeală, corupție și infecție de zece de ani de constituționalism magiar — sub steagul partidului național român sate întregi sub con-

ducerea vrednicilor și luminaților lor preoți și dascăli. Ce minunat! Ce împunător! N'a fost nici un preot din clerul marelui vostru cerc, nici unul baremi, să steie sub stindardul contrariului, n'a fost nici dascălimea, afară de unul singur, care s'a făcut topor la săcure, care s'a făcut Juda, vânzătorul neamului său. Nu spure hârtia să-i scriu aici numele infam, fie dat disprețului în care s'a aruncat însuși pe sine și cu care îl tractează — între ei — chiar vrăjmașii în a căror slujbă infamă și josnică s'a dat.

Închinăciune sinceră și binemeritată să cuvine vouă frați preoți la culmea chemării și datorinții voastre de părinți ai poporului român, închinăciune vouă dascăli ai poporului deșteptat și luminat. Fericit poporul, care are așa părinți și luminători, fericit clerul și dascălimea, care poate sta în fruntea unui popor brav, luminat și desinteresat: mărire și laudă patriei și diecezei care are atari fii; bucurie arhipăstorului, care păstorește o așa bună, înțeleaptă și românească turmă.

Ce sărbătoresc și împunător! Comune întregi, fără să lipsască unul singur baremi dintre alegători — s'au pus sub steagul mândru al partidului național român și s'a pus cu însuflețire, cu jertfă aducându-și cele de lipsă de acasă și plecând cu antistia lor comunală în frunte, fără să bage în samă chemările, ademenirile și volnicile soigăbărilor și ale slujbașilor mai mărunți ai sistemului vechiu și corupt.

Care sat să-l pomenesc dintre cele multe? Lipoul, Vîjmoru, Pomii, Acin, Tămaia, Borlești, Tătărești, Ardasatu, Dorolțu, Mădărasu, Culcin, Amațu, Giungii sau Rușii? Care dintre cele frumoase și harnice comune de pe valea Someșului sau a șesului mănăs de sub codru?

Și totuși cu numărul ad eșit ei mai mulți la votizare, ei, contrarii noștri.

Da, căci s'au aruncat ca nește lupi răpitori în turmele rămase fără păstori în ziua cea mai critică. Căci a căzut falnicul stegar al cauzelor naționale din fruntea comună Tătărești, a murit năpraznic în 30 April Iosif Gramma, bravul și bunul preot, și făcându-i să înmormântarea în 2 Maiu, în preziua alegerii, colegii buni ai lui s'au adunat să-i dea cinstea cea mai de pe urmă ce împrejurare folosându-o administrația răutăcioasă și un nemernic sluguță de român al ei, s'a aruncat pe satele lipsite pe o zi fără preoți și a răpit cu minciuni, cu amenințări, silă și bani pre nu puțin dintre bunii și iubiții noștri frați alegători. Ba vânaș și sila aceasta făcuto-au și în ziua și locul alegerii sub vederea și scutul puterii armelor.

Și totuși a steagului partidului nostru național e gloria! Da! Căci românește, adevărat cu bărbăție v'ați luptat pentru cinstea steagului național între sumedenia de comune puternice magiare și nemțești și între ademenirile și presiile administrației răutăcioase și puterii și influinții moșilor nemărginite ale conșilor oligarhi de Károly. Și de stătea și „Codrul“ întreg la înălțimea datorinței sale, nici porțile iadului nu ne-ar fi biruit.

Hei Codrule, Codrule! Pentru ce nu împărăștii norii negri ce-ți acopere creștetul să vezi cine ești și ce putere este în tine? Pentru ce nu-i lapezi pe paraziții, cari nevrednici trăiesc, ba să îngrășe din sucul tău de viață? Răsări-va și la voi odată soarele cunoștinții!

Mărită și cinstită ne-a fost lupta ce a pus în uimire chiar pe contrarii: Onoare deci vouă!

Onoare și cinste mai ales muerilor române, cari cu atâta zel și activitate au lucrat în toate comunele, în tot cercul, doamne și țărance, pentru izbănda steagului național. Onoare lor!

Și ajunși la vetrele voastre pacinice, vă salut cu recunoștință și mulțumită pentru zelul și alipirea însuflețită, cu care a-ți urmat steagului partidului nostru național român, care steag ajunge-va în viitor, totdea

una de câte-ori va cere patria și poporul la locul său, la biruință, căci în harnică și vâjjoase brațe, în brațele voastre s'a pus, brațe cinstite, curate și românești!

Mulțămindu-vă încă odată din inimă pentru iubirea și alipirea, ce mi-a-ți dăruit rămân salutându-vă cu frăție și strig: Sus să avem inimile! Trăiască patria! Trăiască poporul român!

Joișb la 7 Maiu 1906.

Constantin Lucaciu,
preot român.

Alegerea dela Bălăușer. — Sub acest titlu primim o lungă scrisoare dela dl. avocat Dr. Roman din Mediaș, în care se vestește în terminii cei mai aspri purtarea preoților și învățătorilor, cu prilejul alegerii de deputat.

Ne-am scandalizat și noi de atâta slugărnicie, și ținem să ne exprimăm regretul față de astfel de manifestări a sentimentului național; dar, dacă nu publicăm cu numele de data aceasta pe cei păcătoși, o facem din simplul motiv, că sperăm o îndreptare spre bine și încă în viitorul cei mai apropiat, și pentru că ne vine să credem, că mulți dintre cei rătașiți n'au fost delini orientați asupra acestei alegeri și asupra candidaturii naționale. Cu atât mai vărtos o credem aceasta, cu cât observăm printre cei timbrați cu tradare, oameni, la cari presupuneam alte sentimente.

Sperăm cu tărie în redeșteptarea simțului național în toate părțile!

ELECTORALE.

Alegerea nouă dela Bega-Szt.-György s'a făcut cu căderea candidatului Breban. Iar despre alegerea dela Cehul-Silvaniei dăm textual telegramele primite, lăsând cetitorilor nostri să-și inchipue ceea, ce s'au întâmplat acolo.

Prima depeșă sosită la 2-50 d. p. în 17 crt. sună:

„Terorismul a învins, un mort, mulți grav răniți.“

A doua sosită la 5-30 confirmă știrea de mai sus:

„Alegătorii bătuiți și imprăștiiați, am rămas în minoritate.“

Și-apoi să mai zică cineva că alegerile nu-s libere în Ungaria! Halal de așa libertate!

Expoziția generală română.

Primim următorul:

A V I Z.

Pentru orientarea Onor. Public român din Regatul ungar, imi iau voia a aduce la cunoștință, că Expozițiunea generală română din București, se va inaugura în mod oficial la 14/27 Maiu și va rămâne deschisă până la sfârșitul lunii Octomvrie a. c.

Obiectele ce le-am primit până acum în scopul de a le expune în Pavilionul etnografic al Românilor din Ungaria, au fost expediate la București și se vor așeza în Pavilion până la ziua inaugurării. Acei expozanți de aici din țară, cari ar dori să mai trimită obiecte pentru expozițiunea noastră, sunt rugați a le adresa direct la „Comisariatul Expozițiunii Generale în București, Gara

Filaret“ cu însemnarea: „pentru Pavilionul etnografic al Românilor din Regatul ungar.“

Colecțiile ce se vor expedia sub această adresă, vor fi scutite de vamă. Cheltuielile de transport privesc pe trimitători. Expedițiuni nefrancate se vor refuza.

Inaugurarea la 14/27 Maiu a. c. va fi mai mult formală, deoarece o mare parte a Pavilionanelor se vor termina și deschide abia în luna Iuhie st. v. Din această cauză se recomandă Publicului român din țară, care dorește a vizita Expozițiunea, să amâne plecarea la București până la un termen mai îndepărtat, și anume, cu conșiderare la căldura mare ce domnește în România în lunile de vară, până la August sau Septemvrie a. c., când vor fi terminate toate stabilimentele Expozițiunii, se vor aranja cele mai splendide spectacole și se va aduna lumea mai aleasă.

Vizitatorii Expozițiunii, cari vor pleca din Ungaria la București, vor beneficia pe Căile ferate române de o reducere de 30—50%. Îndată ce vor fi terminate pertractările ce decurg de prezent între Comisariatul general al Expozițiunii și între Direcțiunea Căilor ferate și al căror rezultat îl vom aduce la cunoștință publică în organele presei noastre, — se vor libera din parte-mi Certificate de călătorie, în vărtutea cărora vizitatorii expozițiunii vor beneficia de reducerea ce o va admite Direcțiunea Căilor ferate. Prenotări pentru aceste Certificate se vor adresa la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiu. Taxa de prenotare este 20 fileri (în mărci postale) de persoană. Certificatele se vor trimite franco la adresele prenotate.

Trecerea frontierei române și reînțoarcerea în Ungaria se va putea face în timpul dela 1/14 Maiu până la 1/14 Noemvrie a. c. fără pașaport. Autoritățile ungare însă pretind dela supușii ungari la eșirea acestora din țară un certificat de trecere. Asemenea certificat liberează vice-comiții tuturor comitatelor dela frontieră. Locurile competente au intervenit în scopul de a delătura și această piedecă și de a exepera și trecerea liberă a vizitatorilor Expozițiunii. În caz dacă această intervențiune va avea rezultatul dorit, nu voi întârzia a-l aduce la cunoștința publicului nostru.

Atât în vederea terminării mai târzie a instalațiunilor Expozițiunii, precum și cu conșiderare la înlezmirile ce se vor face mai încolo cu privire la reducerea prețului biletelor de călătorie și la trecerea frontierei fără pașaport, recomand publicului nostru din nou, să amâne vizitarea Expozițiunii pentru un timp mai îndepărtat, — întru cât va fi posibil pentru lunile August și Septemvrie a. c.

Delegatul Comisariatului General:

Dr. C. Diaconovich.

Noutăți.

Dar preșăinalt. Majestatea Sa a dăruit din cassetta privată 200 cor. pentru edificarea bisericii gr-cat. din Sângeorgiul-de-Meseș.

Censură de profesor. Dl. *Aurel B. Gaja*, teolog și filozof absolut, a făcut cu succes bun, la Universitatea din Cluj, censura de profesor din istorie și geografie. — Gratulările noastre!

Promoții. *Iuliu Moldovan*, fiul protopopului nostru din Mediaș și fost stipendist arhidiecezan, a fost promovat la universitatea din Praga de doctor în medicină. — Gratulări!

Din Pesta. În 13 l. c. și-a serbat aniversariul Universitatea de aici. La serbare a luat parte lume multă, în frunte cu secretarul de stat Molnár Viktor. Între tinerii premiați cu această ocaziune pentru diferitele operate, e și un român, *Cornel Szabo*, teolog, pentru un operat istoric.

Examenul de calificatiune la institutul pedagogic din Blaj, se va ține în 5—7 lunie esamentul scripturistic, iar în 16 se va începe cel verbal.

„**Transsylvania**“. Cetim în „*Versicherungsfreund*“ din Viena, organ internațional pentru afaceri de asigurare și pentru economia politică, nrul dela 1 Maiu a. c., următoarele referitoare la raportul de gestiune pe 1905 al băncii de asigurare „*Transsylvania*“ din Sibiu: „Acest institut condus cu destoinicie și prudență, a prestat în anul trecut lucrări demne de toată recunoștința. Mai ales trebuie să remarcăm munca și energia, prin cari s'au delăturat multele greutăți, cari au fost o moștenire dela administrația anterioară. Silințele ce și le-au dat conducătorii ca să respingă după putință contracte de asigurare contra focului riscante și să cearnă stocul de asigurări contra focului au fost încoronate cu cel mai bun succes. Căci până-ce „*Transsylvania*“ încă în anul precedent avea să sufere sub o constalație anormală de daune — o urmare a extinderii foarte riscantă a operațiunilor de foc asupra Ungariei de Nord — acum să poate constata o înșămnată ameliorare în această direcție. În consecință despăgubirile au și fost mult mai mici decât în anul premergător. Și asigurările pe viață arată un progres imbucurător. Peste tot să poate spune, că direcțiunei nu numai i-a succes să elimineze afacerile atât de riscante din Ungaria de nord, unde chiar unele comitate stau în cel mai rău renume pentru lăcomiile faimoase, dar și în Transilvania a îmbunătățit stocul de afaceri calitative încât merită toată lauda“. Apropiindu-se timpul pentru asigurarea productelor de câmp, nu putem decât să recomandăm acest simpatic institut din patria publicului din orașe și dela țară. Informații detaiate se pot lua și dela noi.

Petrecri. Studenții români din Cluj invită cu drag la *petrecrea cu dans*, ce o dau la 24 l. c. n. (ziua înălțării Domnului) în sala Hotelului Central. Beneficiul petrecrii se va da Casinei Române și Mesei Academice.

— Casina română din Blaj, își va țineă *maialul*, Duminecă în 27 Maiu n. a. c. în bercul metropolitan, iar sara se va continua jocul în localitățile Casinei. Taxa de intrare: de persoană 1 cor.; de familie 2 cor. — *Comitetul*.

Neurolog. † *Ioan Péter*, preot gr-cat. în Petea, tr. Cătina, după un morb îndelungat, provăzut cu s. Sacramente ale murbunzilor, în al 49-lea an al vieții, 24-lea an al căsătoriei și 23-lea an al preoției, în 15 crt. și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

† *Susana Câmpean*, fca fostului protopop al Ibașfalăului, a repausat Joi noaptea în vrăsta de 21. ani. În mormântarea se va face în Blaj, Duminecă d. p. în cripta familiei Negruș. — Trimitem îndureratei familii sincere și adânc simțite condolențe.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

I. T. A fost cu neputință să publicăm raportul Diale de 34 pagini!! Am extras ce am aflat mai important.

Nikephor. Poate altceva; ar face sânge rău, fără să fi câștigat ceva.

N. B. Celalalt articol nu-l putem publica, că e așa de îndesat scris, cât nu-l putem ceti. De ce cruțați așa hârtia; că doar e destul de ieftină!

A V I Z.

Cu Nr. 1634. a. c. Perceptoratul r. u. din loc notifică, că își ține oarele oficioase — până la o altă dispoziție — dela 7 oare dim. până la 1 oară d. a. Ori-ce fel de solvire să poate face zilnic dela 8—12 oare înainte de amiazi. (14)

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare)

Unul s'a petrecut în prezența lui Crookes, fiind mediu Home¹⁾. „Crookes, experimentând cu faimosul mediu Home (Hume), cumpără el însuși un armonic de tot nou, și-l așază într'un coș (de drot), astfel, ca să rămână afară numai mănunchiul. Home pune o mână pe acest mănunchiu, fără a putea atinge partea instrumentală a armonicului, care era ascunsă în coș, și pe care nici altfel n'ar fi putut să o atingă, fiindcă mâna cealaltă și picioarele lui mediu erau observate și chiar ținute de cătră cei de față. În această pozițiune armonicul începea dintâi a se clătina, apoi răsuna, în sfârșit cânta una după alta mai multe arii, pe când mâna lui mediu înțepenia în nemișcare. Cu încetul Home își depărta mâna de la armonic, și totuși instrumentul, deși lăsat singur, nu încetă de a mai cânta mai departe. Era învederat, că nu mâna lui mediu îl stăpâna, ci-l stăpâna o altă mână, o mână nevăzută, pe care n'o împedea coșul. Câteodată această mână se făcea chiar văzută pentru un timp oarecare... „Mai de multe ori eu și alții“, zice Crookes, „am văzut o mână apăsând clapele armonicului, pe când în acelaș moment amândouă mâinile lui mediu erau văzute deosebit, și uneori ținute de cei de lângă dânsul.“²⁾

Al doilea exemplu ni-l-ar putea servi doba din experimentele lui Lombroso, citate la clasa I. Dar totuși vom cita un alt exemplu, pentru că e mai proaspet. Întâmplat în experimentele spiritiste (10 la număr), ținute în Maiu și Iunie 1901 în Genova, în salele „Circolo scientifico Minerva“. Ele au fost publicate de directorul experimentelor: Francesco Porro, (fost director la observatoriul din Milan, și de prezinte profesor de astronomie la Universitatea din Genova), în ziarul: „Secolo XIX“ din Genova, în numerii din Maiu și Iunie 1901. Experimentele s'au făcut în prezența lui, și a altor 8—9 profesori universitari, medici și bărbați de știință. Medie era Eusapia Paladino. Fenomenele sunt reproduse și în periodicul: „La Civiltà Cattolica“³⁾. De aci le ieau și eu.

În prima ședință, după ce s'au închis ușile și ferestrele, fiind lumină deplină în sală, și câteodată numai de jumătate, s'au constatat următoarele: O masă simplă de lemn, de un metru de lungă și de 1/2 metru de lată, s'a ridicat în mai multe rânduri de la pământ la înălțimea de câțiva decimetri, fără să se atingă cineva de ea. Un scaun, pe care era o grămadă de gips moale, pleacă de sine de la locul său de lângă fereastră, și vine de se așază lângă scaunul lui Porro. Amândouă s'au întâmplat la lumină deplină.

În ședința a doua, măsuța în jurul căreia erau așezați experimenterii, bătută de cinci ori în padiment. Era semnul, că spiritul John King voia să fie întunecat. Se stinse deci lumina din chilia vecină, și îndată se auzi o lovitură puternică în mijlocul măsuței; iar profesorul Morselli, care ședea lângă medie, simți că-l strânge cineva și a tras scaunul de sub el, pe care l-a pus pe masă; și apoi iarăși l-a pus la loc, ca profesorul să poată ședea. Repetându-se loviturile pe masă, unele mai slăbuțe, altele mai puternice, toți cei de față au simțit, că li-se netezesc mâinile, că li trag de urechi, și că le strâng mâinile, ca din prietinie, niște mânuțe ca de copii și ca de muieri.

În ședința a treia, media Eusapia intră în letargie, sau somnul propiu al mediilor (trance), deja de la începutul ședinței. Gângăvește câteva cuvinte, ca și când ar vorbi cu cineva. Atinge cu un deget pe vecinul, și atinsătura aceasta o simte și altul, care era mai departe. Curând după aceea scaunul profesorului Morselli

iarăși e luat de sub el cu sila, așa că a rămas în picioare. Scaunul se așază pe masă, apoi se puse pe capul lui Morselli. Urmează lovituri puternice în masă, și pipăiturile de mâni mari și mici nu se mai gată.

Experimenterii, și mai cu samă spiritiștii, se rugau de spirit, să producă mai multe fenomene deodată, ca să se convingă și animiștii¹⁾ prezenți, că fenomenele nu se întâmplă prin puterea sufletească a mediei. Și îndată începură să se producă deodată: lovituri pe masa de experimente; masa scârțâia și se clătina; un clopoțel suna; o dobă sbura prin aer, peste capetele academicienilor, sunând; un buchet de flori, ce se afla într'un vas, pus pe masa cea mare, a venit la experimenterii, și unele din flori se siliu să se bage cu coada în gura profesorului Morselli. Motivul era, cred eu, pentru că Morselli mai înainte trăgea la îndoială existența faptelor spiritiste, și așa spiritele voiau să-l convingă despre existența lor. În acelaș timp o cotcă de gumi lovește pe un experimenter, și apoi cade pe masă; iar vasul de flori rămas gol, pleacă și el de pe masa cea mare, și vine să adape media. I-se pune la buze, și aceasta înghite, apoi vasul se așază pe masă. Pleacă din nou, să mai adape puțin media, și se așază iarăși pe masă. Apoi pleacă de aci, și merge de se pune la locul său, pe masa cea mare. Media roagă pe cei de față să-i șteargă buzele, căci mâinile îi erau ținute de vecini. Florile însă au rămas și mai departe pe masa de experimente, împrăștiate. Profesorul Porro se plânge, că pe el nu-l atinge nimica. Atunci o ghitară, ce era acățată de perete, pleacă și vine cu violență asupra lui Porro. El se ferește, dar cu toate acestea îl lovește de trei ori cu mănunchiul peste frunte, așa, că urmele loviturii s'au văzut trei zile. Ghitara s'a așezat pe masă, dar nici aci nu a stat, ci a luat-o prin aer sunând, secundându-o doba; fără să se lovească de lampa cea mare electrică, slobozită în mijlocul salei, și de cele mici, așezate pe pereți.

Media era ostentă, și de aceea experimenterii s'au rugat de spirit să se pună capet ședinței. Dar s'a răspuns de două ori, că: nu. Media se întoarce spre stânga, unde era o masă, și pe ea o mașină de scris, de 15 Kg. Media căzu jos, și pe când cei de față se fugirau de ea, carea se părea sfârșită, vine mașina de scris și se așază pe masa de experimente, lângă ghitară.

În ședința a patra n'a fost nimic mai însemnat.

În ședința a cincia, media adoarme, geme, strigă și se ridică deodată cu scaunul cu tot de la padiment, cu toate că o țineau de mâni prof. Porro și prof. Morselli. Ridicându-se, se așază cu scaunul pe masă. Dar lucru curios. Numai picioarele dinainte ale scaunului erau pe masă, respective pe marginea mesei; cele dinapoi stăteau în aer. Aci n'a rămas, s'a ridicat cu scaunul și mai sus, așa că prof. Porro și-a băgat mâna pe sub picioarele scaunului; apoi s'a scoborit jos. S'a mai ridicat odată, dar atunci a căzut amețită, așa că a trebuit 1/2 de oră, până au trezit-o.

Fenomenul acesta de înălțare a persoanei, Porro îl socotește de unul din cele mai complicate, care nu se poate explica, decât numai cu ajutorul spiritelor din afară.

În ședința a șasea iarăși s'au întâmplat mai multe fenomene, la cari, după părerea lui Porro, pe lângă spiritul John King ar mai fi luat parte și alte două spirite.

În ședința a șaptea, fenomenele s'au început afară, la aer liber, sub un coperiș, ca să se constate, că ce influență ar putea să aibă razele lunii asupra fenomenelor spiritiste? După câteva fenomene masa a plecat de sine cătră o chilie, cu toate că experimenterii se rugau de spirit, să mai rămână afară. Au trebuit deci să meargă și ei după masă, în odaie. Acolo la lumină deplină s'au ridicat de câtevaori scaunele. După părerea unora, s'ar fi văzut în chilia aceasta și anumite globuri luminoase, prin aer. Profesorii Porro înse și Morselli nu vreau să creadă, și atunci s'au văzut umbre de oameni, mâni, capete și trupuri omenești, ceea ce mărturisesc cu toții.

(Va urma.)

¹⁾ Dânilă Douglas Home (Hume) a fost unul din medii cei mai vestiți. S'a născut în Anglia, dar locul și anul nașterii nu se știe cu siguranță (1833—1835). Cu producțiunile sale de mediu a început la 1855, și a devenit celebru. S'a căsătorit, și a luat de soție pe fiica generalului rusesc Stroll. Adeseori era oaspe la curtea împărătească din Paris. Pe soră-sa a crescut-o împărăteasa Eugenia. În 1856 a trecut la religia catolică, și cu ocaziunea abjurerii, papa Piu IX. i-a întins crucea spre sărutare, zicându-i: „Acesta este bețigașul nostru de vrăjitorie“. Dar fiindcă n'a voit să se lase de comunicarea cu spiritele, i-s'a dat drumul din Roma. De la 1868 începe a decădea puterea lui de mediu. A fost acuzat cu înșelăciune și l-au și osândit. În 1871 l-a părăsit cu totul puterea de mediu, în Petersburg, unde s'a și compromis, și de aci încolo nu s'a mai ocupat cu fenomenele spiritiste. Wolk. pag. 88 în notă.

²⁾ Hașdeu, op. cit. pag. 177 și 178.

³⁾ La Civiltà Cattolica, seria XVIII., vol. V. pag. 403 și urm.

¹⁾ Animiști se numesc aceia, cari vreau să explice toate fenomenele spiritiste pe baza unei puteri, ce ar proveni de la sufletul mediului. Și fiindcă aceștia cugetau, că nu pot proveni de la acelaș suflet mai multe fenomene deodată, de aceea producerea simultană a mai multor fenomene pentru ei ar fi fost argument, că fenomenele acelea nu provin de la sufletul mediului, ci de la o cauză din afară. Ceilalți, cari explică fenomenele spiritiste, ca produse de spirite din afară, se numesc: spiritiști.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Belanden de

Augustin Paul.

(Continuare.)

4

„De ce nu? răspuse Huber tot în franțuzește. „Dacă învățătorii superstiției își dau silința să câștige copii pentru un nonsens religios, de ce să nu utilizeze un francmason ori-ce ocaziune, ca să scoată copii din rătăcire și să-i conducă pe calea adevărului?”

Roza n'a înțeles îndată noima convorbirii ateiste. După puțină gândire a pătruns însă în înțelesul ei și o nuanță de scârbă și spaimă i-s'a tipărit pe față.

„Am să aștept așadar, până-ce Dumnezeu îmi va trimite o scrisoare, continuă avocatul ateismului. Nu vei face și tu asemenea, copila mea? Eu cred că dacă există Dumnezeu și se interesează câtuși de puțin de aceea, dacă oamenii cred sau nu în existența lui, atunci ne va înștiința scriindu-ne măcar două rânduri.

„Dumnezeu a scris de mult scrisoarea aceasta către toți oamenii, dar nu toți oamenii vor să citească scrisoarea lui Dumnezeu“, replică fata cu mare seriozitate și cu acea superioritate misterioasă, care transfigurează câte odată pe copii și provoacă admirația observatorului.

„Ce spui?“ răspuse râzând cu ironie jidanul. „Scrisoarea aceea pe care zici, că Dumnezeu a scris-o către toți oamenii nu am văzut-o nici odată.

„N'ai văzut-o fiindcă și Dta ești dintre aceia, cari ochi au și nu văd“.

Amândoi masonii se uitau cu mirare la fată, din care părea că vorbește o altă ființă.

„Ai putea să-mi arăți acea scrisoare?“ cercetă avocatul.

„Da, pot să vă arăt scrisoarea lui Dumnezeu: Închipuiți-vă că-e noapte și nici un nouri pe cer. Hârtia pe care Dumnezeu a scris scrisoarea sa către toți oamenii este firmamentul fără sfârșit. Literile luminoase de aur ale scrisorii lui Dumnezeu sunt nemăratele stele și aceste litere toate vestesc existența lui Dumnezeu atotputința lui Dumnezeu, mărimea lui infinită, atotștiința și bunătatea lui. Cine vede această scrisoare și o poate citi, acela trebuie să zică da, există un creator atotputernic al cerului și pământului! Există un conducător al universului, un stăpân, care a croit lege și cale, pentru soare și stele. Acela însă, care nu poate vedea și citi această scrisoare alui Dumnezeu, este sufletește orb, este un mișel fără Dumnezeu!“

Aceste cuvinte, din gura unei copile de doisprezece ani, produsă asupra ascultătorilor o surprindere amestecată cu consternațiune. Amândoi se uitau cu uimire la Roza, până-ce cavalerul intrerupsese pauza.

„Ai descoperit singură această scrisoare alui Dumnezeu, sau ți-a arătat-o cineva?“

„Dl învățător ni-a arătat-o la școală de repetite ori scrisoarea lui Dumnezeu și ni-a explicat-o cu cuvinte așa de frumoase, încât eu nu pot să le spun pe toate“.

„A—șai!“ murmură jidanul privind furios.

„Roze, ți-am rezolvit problema cu multă dibăcie!“ zise Dl Huber. „Să știi, că și Dl este învățător și a vrut numai să te exami-

neze dacă ai învățat ceva, și fiindcă ai trecut examenul atât de splendid, iată-ți dau ceva pentru casceta de economii!“

El îi întinse un taler de argint.

„Mulțumesc, Die Huber!“

„Iar acum să duci untul la bucatărie“, copila mea.

Roza salută respectuasă și dispăru.

„Curioasă ființă!“ începu rentierul, pe când oaspetele său ținea plăselele de argint ale cuțitului între degetul cel mare și arătător, iar tăișul îl purta pe fața mesei în sus și în jos, cufundat în gândiri.

„Abia îți vine a crede, că țărani să poată avea copii așa deștepți și cu obraji atât de fini și de frumoși!“

„Dacă Roza va mai crește încă câțiva ani în frumusețe și înțelepciune, apoi să se ferească ori-cine, ca să nu-și pearză mințile. Era interesant a privi cu ce seriozitate sfântă își adoara ea pe Dumnezeu ei era chiar comic, cum uneori lua peste picior pe savantul Domn Doctor. Nu-i așa Doctore?“

Francmasonul grad superior, evident, nu a înțeles nici un cuvânt din cântecul de laudă alui Huber asupra copilei admirate. Aprofundat în gânduri, se uita țintă înaintea sa. Ochii lui ardeau într-o flacără mistuitoare. Amărăciune și ură se exprimau pe buzele lui contractate. La întrebarea lui Huber își ridică ochii.

„Da, da, aici trebuie să se schimbe lucrurile!“ răspuse el. „Nebăgarea în samă a excelenței legi de instrucție, care a fost alcătuită cu sudoarea neasămănată a lojei noastre, trebuie să înceteze. Noi avem mijloace legale pentru stărpirea superstiției religioase“.

Milionarul se uita mirat la oaspetele său, apoi zise: „Dar Doctore, nu te înțeleg, ce ai de gând?“

„Am un plan foarte bun, pe care ți-l voi comunica deseară. Înainte de toate vreau însă să sondez terenul. Cât ține drumul de aici până la Schwanheim?“

„O jumătate de oră“.

„Am să mă duc îndată acolo“, zise Dr. Lug ridicându-se.

„Curioasă ființă mai ești și Dta!“

„Iubite amice, Dta cunoști obiceiul meu, de a examina întâi cu deamănuntul toate lucrurile de importanță“ explică jidanul. Și fiindcă aici e vorba despre un lucru foarte important, de aceea poate să întârzie până deseară. Te rog să mă concediezi“.

„Te-aș însoți cu plăcere Doctore, dar astăzi îmi sosește nevasta și copiii și prezența mea aici este necesară“.

Amândoi dispărură sub boltitura, care formează intrarea de pe verandă la vilă.

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Subscrișii ne ținem de datorință a exprima mulțămită publică în numele poporului gr.-cat. din parohia Comana-inferioară, contribuenților la procurarea „cărții de aur“ pentru binefăcătorii bisericii și școlii gr.-cat. din această parohie și anume: Iosif Pop, paroh gr.-cat., Victor Halmágyi, cassar com., George Halmágyi, notar penzionat, Maria Pop Gridan, econoamă, câte 2 cor.; Surorile Silvia, Cornelia și Otília Pop, George Stoca, Iuon Dragomir Conta, George Stancu Popa, Iuon Langa, învățător penzionat, Raveca

Iuon Mateiu Popa, Nicolae Fetu, clopotar, Ieronim Costea Catrini, George Mateiu Gridanu, Iuonu Nic. Simion Gridan, George Iacob Fetu, Simion Halmágyi, Rozalia Savu Itu, Maria Nicolae Sechel, Ana George Gubernat, Ana Nicolae Tanase, câte 1 cor.; Samuil Sechel, 60 fil.; Octavian Iosif Pop, student, George G. Gubernat, Nicolae Iuon Nichiman Popa, Ana Nicolae Dima, George Iuonu Marcu Vladu, câte 50 fil.; Nistor Popa, cântor, Idomir Andreiu Popa, Dionisiu Nicolae Man Popa, Iuon Andreiu Costea, Dionisie Boeriu, câte 40 fil. George Man Popa, Veduva Iuon Simion Gridan, Achim George Aldi Popa, Iuon Savu Costea, George Titiriga, câte 20 fil. Suma 30 cor. 10 fil. Cu această sumă s'a procurat o carte de aur, în carea s'au indus numele contribuenților sus amintiți și pe viitor se vor însemna toți binefăcătorii santei biserici și care servește de o podoabă pentru biserică și indemn pentru poporeni și alți credincioși, cari vor binevoi a ajuta biserică și școala noastră pe viitor.

Comana-inf., 8 Maiu 1906.

Iosif Pop,
paroh gr.-cat.

Victor Halmágyi,
curator bisericesc.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 18. cu următorul sumar: N. Iorga, Romanul istoric și dl Slavici. — X. Cugețari. — D. Nanu, Nici șoptele... (poezie). — G. Bogdan Duică, Un sonet de George Chițu. — Natalia Iosif, Mater Dolorosa (poezie de Carmen Sylva). — I. Boteni, Vacanța Paștelui. — I. U. Soricu. Pe mare (poezie). — I. Bărsanul, Iani Mițopol (schită). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Vederea Iașilor din Iulie 1837; Copii eșind dela școală într'un sat din Bănat (Orșova, 8 Iulie 1837), (după Raffet).

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Lucașărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lauda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
colei, guturăului. 4518
recunoștințe dovedesc efe-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 B. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj (18) 5—82

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

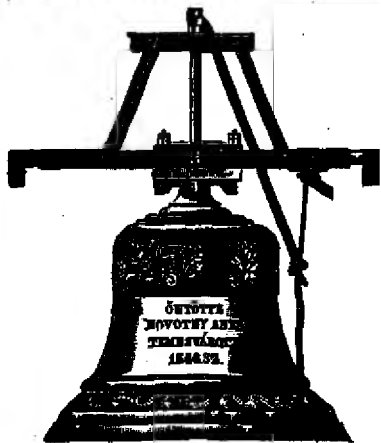
(8) 9-52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 827 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

Prețcuranturii ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 9-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 g. pentru capitală asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

74

distingeri.
6
medalii de stat.

10.000

motoare livrate
spre îndestulirea
tuturora.

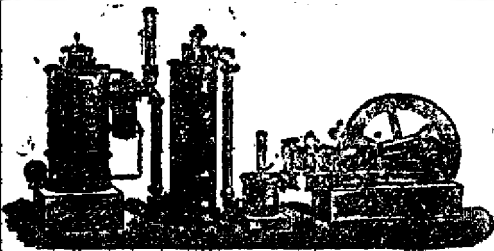
Fillala

Fabricii de motoare din Drezda

Ignatîu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körút 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetilen. — Motoare cu benzin pentru înlătuit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai excelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot lucra la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la înlătuit etc.

Instalările noastre să fac prin oamenii noștri experți.

Deslușiri și preliminară se dau la cerere.

Garanția bună! Condițiuni de solvire avantajoase. (81) 15—24

Cruce sau stea dublă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88508.

Vindecă și înviorază pe lângă garanția: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbînare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimște banii numai decît. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

16 (52—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanția

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dă-lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanția pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), buz și fin

⊙ Săpun de toaletă ⊙

pregătit din: trandafiri, liliie, viole, resedă, jasmîn, ikerămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 26 Maiu 1906.

Numărul 22.

Noul parlament.

Deschiderea noii sesiuni dietale a decurs cu o liniște și solemnitate, care nu se putea prevedea înainte cu un an, de pildă. Intransigenții 48-iști au abzis de astădată de demonstrația lor și au participat cu toții la mesajul de tron, în palatul regal din Buda. Ni-se pare, că chiar nici bătrânul Madarász, nu a lipsit dela aceasta festivitate. Cu câteva zile înainte cetiserăm constituirea deosebitelor comisii din dietă, și, cu toată strădania noastră, n'am aflat nici măcar un nume de al deputaților nostri între membrii numitelor comisii. Ziarele coaliționiste declaraseră de altcun, că nu vor recunoaște partidul naționalităților ca atare, ci vor lua însă în considerare pe singuraticii deputați români, slovaci și sârbi, la constituirea comisiunilor dietale.

Ne surprinde declarația aceasta, și ne surprinde cu atât mai mult, cu cât chiar organele coaliției se bucurau mai mult de intrarea naționalităților — a Românilor în special — în parlamentul țării. Înainte, când Românii erau în pasivitate, erau „trădători de patrie”, acum, că au reintrat în viața parlamentară, organele opoziționale strigă ca din gura șerpelui, că guvernul a pactat cu naționalitățile, iar organele semioficioase ale actualului guvern — identice cu presa coaliționistă — declară, la rândul lor, că gruparea deputaților naționalităților este, fără îndoială: *nepatriotică*, și că nu vor să o recunoască, ca atare.

Viitorul apropiat va arăta, întru cât au dreptate unii sau alții, și nu ne îndoim, că aleșii națiunii vor ști să convingă în casa țării chiar, pe șovinistii ultraiști, că afirmarea lor, ca deputați naționali români, slovaci, sau sârbi, departe de a fi nepatriotică, este chiar o eclatantă dovadă a patriotismului nostru, neputându-ne noi închipui adevăratul patriotism, fără adevărata dragoste pentru interesele etnice particulare, cari constituie adevărata cinste altora, și cari nouă încă nu ne pot servi, decât spre cinste și spre mândrie.

A dorit opinia publică unguerească, să avem și noi reprezentanți în casa țării, ca să ne cunoască pe deplin; am trimis acum, cu mari încordări 15 oameni vrednici: asculte-i și înțeleagă-i, ca să ne cunoască. Și fie încredințați, că dela un popor de 3 milioane, 15 deputați sunt prea de tot puțini încă, pentru ca să fim reprezentați, cum ar trebui.

Dăm mai la vale mesajul de tron al Domnitorului, convinși fiind pe deplin, că „apărarea caracterului național al statului ungar” amintită de Majestatea Sa, este a se interpreta din punctul de vedere al *adevăraturii* patriotism, și nu din acela al patriotismului de reclamă.

Iată textul mesajului de tron:

*Onorați domni! Magnați și deputați!
Iubiți credincioși!*

Ne umple o sinceră bucurie, că putem saluta din nou pe magnați și deputați credincioșii nostru regat ungar, întrubiți în adunarea țării. Îi cade greu inimii noastre părințești, să reprivescă asupra evenimentelor trecutului recent, cari au turburat mersul regulat al vieții constituționale. Aducem mulțumită prevedinței divine, că neînțelegerile s'au resfirat. În înțelegere cu voința manifestată liber a națiunii avem ferbinte dorință și sigura speranță, că colaborarea tuturor factorilor constituționali și legali ai legislației și vieții de stat în viitor nu va mai fi conturbată. Restinirea domniei legilor și a continuității de drept este întâia problemă a guvernului nostru. Spre scopul acesta va supune dietei acele proiecte de legi, cari se refer la stabilirea bugetului și a dărilor publice, purtând bine de grijă ca încassarea restanțelor de dări îngrămădite să se facă într'un mod echitabil, încât se poate fără jignirea intereselor contribuabililor.

Art. XII. din 1867 fixează chipul de administrare al afacerilor comune cu regatele și țările reprezentate în consiliul imperial, de unde formează că trebuințele comune sunt a se fixa pe aceasta bază de drept și de odată a se ajunge la o înțelegere și cu privire la cuota, după care să se împartă acoperirea acestor exigente între cele două state.

Aranjarea relațiilor noastre economice cere ca să se dea înputernicire pentru începerea și continuarea negocierilor vamale și comerciale cu statele străine, iar apărarea intereselor noastre economice de sguduri mai mari fac de neînșurabil, ca convențiile comerciale ce au intrat de fapt în vigoare, să fie menținute și până vor obține rectificarea constituțională. Tot asemenea interesele legate de aceste convenții și asigurarea sistematică a relațiilor noastre economice produc necesitatea, că între țările coroanei ungare, pe de altă parte între re-

gatele și țările reprezentate în consiliul imperial, relațiile de vamă și comerciale, pe lângă asigurarea libertății de circulație reciprocă, să se reguleze și mai departe.

Deși relațiile noastre mai intime cu aliații nostri îndreptate spre susținerea păcii și legăturile noastre amicale cu celelalte state ofer garanța, că binefacerile păcii nu ne vor fi detruse, siguranța noastră absolută și validitatea cu succes a intereselor noastre în toate direcțiile ne impun imperios îngrijirea sistematică a apărării noastre armate.

Drept aceea se prezintă ca o necesitate neînșurabilă, ca afară de contingentul de recruți stabilit de legile noastre anterioare, prin ce contingentul apărării noastre armate va intra în văgășul său obicinuit, să se satisfacă și acele exigente extraordinare aprobate odată de o comisiune regnicolară, cari cad pe intervalul de activitate a dietei prezente.

Restabilirea ordinii de drept pretinde și înarticulară în lege a convenției financiare cu Croația și Slavonia, pregătită de comisia regnicolară emisă de parlamentul trecut. Guvernul nostru este condus de voința a păstra neatins drepturile autonome garantate de lege a Croației și Slavoniei, de a se îngriji de interesele lor materiale și de înaintarea lor, mai de parte de a promova înaintarea liberă și crescândă a lor, pecum și de a întări prin instituțiuni de drept la fel comunitatea de stat a țărilor coroanei St. Ștefan.

Cea mai însemnată datorie a guvernului nostru este, ca lărgind drepturile politice asupra tuturor straturilor sociale, să introducă totalul națiunii în șanțurile vieții politice. Spre scopul acesta își va pregăti proiectele privitoare la liberul exercițiu al dreptului de vot, ținând cont atât de cerințele moderne a ideii democratice cât și de apărarea caracterului național al statului ungar.

Onorați domni! Magnați și deputați! Aceste sunt problemele, la cari s'a angajat guvernul nostru. S'a angajat în așa chip, că aceste sunt chestiuni de prima ordine, cari necondiționat trebuiesc rezolvate, a căror rezolvire nu se poate face nici iluzorie, nici să suferă întârziere prin sulevarea altor chestiuni, și la acest angajament ce a înut asupra guvernului, și-a dat și națiunea adesiune prin alegerile din urmă.

Afară de cele înșurate, având în vedere întâmplările regretabile din trecutul mai recent, în interesul mersului legal și constituțional al administrației, pecum și al asigurării mai depline a ordinii de drept constituționale una dintre datorile mai urgente a guvernului nostru va fi a-și prezenta proiectele, — în scopul lărgirii sferei de drept a autonomiilor municipale — pentru lărgirea cercului de competență a judecătorei administrative, mai departe în interesul apărării mai depline a independenței justiției, în cazuri de ciocnire a cercurilor de competență relegarea la for de justiție independent și în fine pentru prolongirea legii judecătorei curiale în materie electorală.

Mersul regulat al vieții de stat și asigurarea condițiilor de prosperare culturală și economică a națiunii va necesita neapărat împlinirea a unei mulțimi de exigențe, cari nu sufer amânare. Este o datorie a guvernului men, dezvoltarea culturii, pe teren religios promovarea chestiunii autonomiei catolice, întregirea dotațiunii clerului inferior și executarea treptată a obligamentelor impuse prin art. de lege XX. din 1848.

Pe terenul economic: înaintarea și proapșirea materială, ridicarea bunăstării poporului, îmbunătățirea sortii muncitorilor; creșterea producțiunii noastre agricole, dezvoltarea puternică a industriei noastre, regularea creditului și a finanțelor noastre și împărțirea mai dreaptă și mai echitabilă a impozitelor publice. Problema guvernului nostru va fi de a prezenta de legi parlamentului.

După ridicarea la valoarea de lege a reformei electorale, vom să ne provocăm din nou la opiniunea publică manifestată pe de-antregul și pe o bază mai largă a națiunii și cu privire la problemele de guvernare din viitor ne susținem libertatea de hotărâre, întemeiată pe drepturile noastre regești, pentru vremea aceea.

Credința noastră în virtuțile strămoșești ale națiunii deșteaptă în noi speranța, că pe cum pe noi ne conduc sentimentele calde pentru interesele iubitei noastre națiuni ungare, așa și națiunea în deplină armonie dintre dânsa și regele ei va căuta strălucirea tronului, chezușuirea progresului viitorului. Impiorând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra activității Dvoastră, declarăm adunarea țării de deschisă.

Fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți în dieceza Orădană.

Ce-i drept suntem snop deslegat. Nu suntem solidari, lipsește puterea morală — absorbită de materialism, care este copcia între oameni, ființe raționale-morale. Întru-

nirile, asociările, reuniunile de mult pe învătă: Unde-i unu, nu-i putere, la nevoi și la dnrere; unde-s doi puterea crește și vrășmașul nu sporește. Corpurile universului le leagă una de alta o putere fizică, nepricupută în cauza ei finală. Asemenea putere este pe terenul moral de a concentra oamenii, numele ei este: *iubire*. Iubirea a creat toate cu atotputernicia sa din iubire cătră om spre ajungerea țânței sale. Toate celea create servesc omului ca tot atâtea mijloace spre validitatea voinței dumnezeiești. Materialismul a întunecat țânta omului, micșorând legătura dintre zidire și ziditor; oamenii au devenit independenți, nepăsători de ceriu, s'a format și înrădăcinat ireligiozitatea. Cantă pământul și toate ale pământului făcându-le de scop — când sunt acelea numai mijloace într'a ajungerea scopului final. Marele măiestru al pământului, materialismul învătă interesele sale, oamenii să umplu de sumeție, păsește egoismul, faza materializmului în locul iubirii; în loc de a-i uni oamenii, îi despărțește, fiind egoismul defect moral, lipsa iubirii. Apoi îi aranjază în clase după avnții și dignități și acestea — generațiunea păcatului. — Îmbibate de spiritul lumii, lucră cu îngânfare după interes. — nici vorbă de adevăr și dreptate. Cel sărac, ignorat de avut, duce lipsă mare, se face socialist. Autoritatea dignitară tot pe acest calapod. Duce lux, pompă, domnie, să scaldă în mărire, face pe parade. . . . Dreapta lor s'a umplut de daruri, iară eu într'u nerăutatea mea am umblat. — suspul jiguit pe lângă toate meritele sale. (vezi bine, că interesele nu-l iartă să facă dreptate și dragoste), cade în melancolie morală, devine clătinat în sânta sa credință — să face socialist, care e fără credință și fără Dumnezeu voiește a face dreptate. A sbura fără aripi. Bine înțeles, după logică

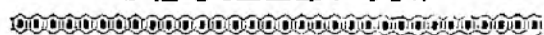
și cea parte este fără credință. Pentru aceasta nu suntem solidari, lipsește dintre noi funea morală — *iubirea*. Până când mama solidarității este atăcată și deținută de vrășmașul ei: pizma creată de materialism, cu interesele sale și mai păcătoase — *ea*, iubirea nu ne va putea aduna sub aripile sale binefăcătoare și nu ne va încălzi numai și numai prin încetarea dușmanului.

Iubirea cu razele căldurei sale asemenea soarelui binefăcător, în toate direcțiunile și ramurile vieții, era dela organizarea haosului în trecut, este de prezinte în lumea neguroasă de pizma, și va fi în viitor totdeauna *unicul sudar*, care șterge sudornie și lacrimile nefericirilor cu o mângâiere.

Nu-i vorbă. Este humanism, filantropie, însă ca virtuți civile figurează în viața publică. Astfel de humanism asemenea aerului rar, spărtura o umple, să rămână goală; în ce-i strâmb și bulgăros nu să împedecă; diu apropiere nu-i nimica, din depărtare pare-că ar țineă ceriul pe umerii sei. Filantropia ca virtute civilă numai binefaceri momentane rezultă, asemenea focului de paie. Până ce mila creștină, care este partea practică a iubirii deaproapelui, în continu te luminează și încălzește. Pentru ce oare despărtesc virtuțile civile de cătră ale religiunii? Până când va uda părăul văile și livezile, dacă îl vom despărți de cătră izvor? Căci acelea virtuți numite civile, nu sunt alta, decât în sens strict virtuți religioase, din templul conștiinții aduse în viața publică socială. Binefacerile purcese din iubirea creștinească nu scipeasc la moment numai fără căldură, ei luminează și încălesc totdeauna. Iubirea nu moare.

Aceasta iubire a dat anză și format instituțiunile filantropice multifarie de societăți și reuniuni, dintre cari multe cu deviza *viribus unitis*, ca frază numai, după spiritul

FEUILLETON.

Dintre frații „rumeri“.

Sum aici în *Susnievița*, comună curat românească. Numără 56 familii cu aproape 400 suflete (corect: 372). Este ca un punct central pentru comunele românești din apropiere: *Brdo*, *Villa-nova* (s. Noselo), *Sucodru*, *Lettay*, cari toate ar putea avea o singură școală centrală în *Susnievița*, când cei chemați s'ar ocupa serios cu opera salvării Rumerilor prin școală. Deie Domnul, să fie aceasta cât mai curând, căci oara a 11-a a sunat. Glavina a semnalat pericolul desnaționalisării deja de doi ani în coloanele „Unirei“. Durere, că resunet n'a aflat! Conștiința națională este deșteptată mai ales în *Susnievița* și în *Jeiâni*, grație apostoliei dlui Glavina, dar valurile mării slavismului sunt așa furioase, cât mult mă tem, că s'a îneca. Atunci umbra-vom s'o reinviem. Dar vom auzi sinistru glas: „Nu învie morții!“ . . . E înzădar!“ Lua-vom pe suflet acest păcat național acum în secolul al 20-lea?

Între sine atât în familie, cât și pe stradă, la lucru, în tot locul românii își vorbesc limba lor. Sunt mândri, că străinii nu-i înțeleg, când au secrete, cum se întâmplă la târg în Fiume: „li puteu vinde“ zic între sine cu satisfacție. Cu străinii vorbesc ei bucurăși ori-care limbă: italianește, croatește, — cum în *Susnievița* știu toți, până și femeile. În *Brdo* o femeie

tinară mi-a vorbit italianește elegant. A învățat în Fiume, unde a servit mai mulți ani în familie fruntașă italiană. Mai mare mi-a fost mirarea, când mi-a spus, că tot cu aceea familie a fost adese în Budapesta, unde petrecând mai mult timp, a învățat și ungurește. Iată o femeie poliglotă! Dar aici între „rumeri“ acesta nu-i cas unic, nici raritate, ca la noi. Năcazul îi învătă, ce-i drept, dar totuși trebuie să *constatăm capabilitate* la frații din Istria.

În *Susnievița* este paroh romano-catolic. Numele-i *Iosif Flegar*, om cu cultură înaltă, dar ierte-mi, să i-o spun: *orbit de panslavism*, care-l face *intolerant* cătră noi românii, cari cercetăm pe acești frați, fie și numai cu gândul de a le învăța limba, cum am venit eu. Bunul păstoriu în tot românul vede un agitator, cu care și-a propus, îmi zise, că nici de vorbă să nu steie. Eu m'am apropiat de dânsul ca de *frate preot* și mi-a făcut și bine, cu toată ura cătră români. Fiind eu morbos, s'a arătat cătră mine, ca „*Samaritanul cel îndurat*“, cum făcu mai antîr cu un alt vizitator al Istriei. Arc domnia-sa o întreagă apotecă domestică și se ocupă cu predilecțiune de *medicina pastorală*, cum i-ași zice, ori: *de primul ajutor*. Cetește cărți de medicină și fol de specialitate pentru medicina poporană. Face mult bine în aceasta direcție. Dar apoi cu aceasta i-am dat tributul de recunoștință. În ura-i nedumerită cătră tot, ce-i român, n'a vrut să-mi vorbească *nici latinește*, — cum eu l-am agrăit și odată i-am scris, — nici italianește, cum Dsa știe foarte bine, ci *numai nemfește*. Abia în ziua de s. Paști, fiindu-i oaspe la masa bine provăzută, s'a îndurat a con-

versa italianește, când a văzut, că și altmintrelea răsună în casă-i limba română, că începusem a vorbi cu econoama în dialectul rumerilor, fiind ea rumeră din *Brdo*. „Causa perdată“, își va fi zis în sine bunul păstoriu. Va fi văzut adevărătatea proverbului sârbesc: „*unde se încuibă la casă femeie română, toată casa și-o românisează*“. Atunci a preferit din 2 rele pe cel mai mic, dar eu, înțelegându-i situația, nu l-am slăbit cu românia. A răbdat cu paciință și a făcut din necesitate virtute. La despărțire apoi mi-a conflat, că eu „*am cucerit o fortăreață inexpugnabilă*“, înțelega: inima-i închisă pentru tot, ce-i român. Cât timp mă va răbdă în fortăreața encerită de mine numai cu spiritul evanghelic al blândetei, eu nu știu; poate că m'a dat afară până acuma. Dar ceea-ce știu, știu, că eu nici odată nu-l voi ierta, pentru-că și-a vorbit de rău poporul, turma, carea o *paște* (să nu mi-se iete cuvântul în sens figurat) acum de 18 ani! Bunul păstor atăta a edificat acest popor, cât, mai anul trecut, a avut proces criminal cu poporul răscolat asupra-i. A jurat în contra bătrânului Glavina, iar acesta a dus 47 martori în contra păstorului, care îi acusa cu nimic mai puțin, de cât cu atentat la viața-i, că ar fi fost adecă autorul intelectual al acelei răscoale. Am scris episodul păstorului celui bun, ca cetitorii să-și facă ideie, despre starea lucrurilor dela frații rumeri, păstorii (păseuți) de preoți croați propagandiști, anteluptători ai ligei S. Ciril și Metodie. Aceștia au introdus demult, demult, *limba croată în bisericile românilor romano-catolici*. Acum toate funcțiunile le fac în limba croată. Chiar și misa solemnă din ziua de Paști. Abusul este evident.

timpului, ori degenerat, ignorând legea mare a iubirii, ce este fundamentul unirii: *ca într'un cuget să mărturisim*. Iubirea, dulce poamă, azi este foarte greu a o culege, căci pomul nobil este încunjurat de pomi pădureți, spini și polomide. Stăpânește materialismul și învinge cu spada sa sătoasă de lux, rang și distincțiuni, fără merite, spre ruina *idealizmului*. Numai până când puterea spirituală are preț și valoare asupra materiei, ești ființă rațională-morală, ești iocana și asemănarea lui Dumnezeu, cine voiește în ajungerea țânței omului ași validita iubirea sa prin toate cele zidite spre acest scop. Apoi pomul fericirii, pe glia aceasta imăloasă, prefăcut de floarea sufletului: ca nădejde, să nutrește din izvorul iubirii, crește și să desvoaltă prin credință. Acestea trei, ca tot atâtea atribute caracteristice a sufletului omului cult și nobil, vor învinge pedecile și delătura scaili, penetrând la acel pom, de pe care vor culege poame dătătoare de viață.

Moșii, străbunii, căpăteniile bisericeii, începând dela ziua mântuirii, în înțelesul iubirii creștine, s'au folosit *viribus unitis*, de societăți și reuniuni spre ștergerea lacrimilor, spărgând calea neumbată spre formarea astorfel de instituțiuni, după cuvintele s. Pavel: Noi cei mai tari, suntem datori a propti pe cei mai slabi. Cauza sfântă, sublimă și nobilă a degenerat, părăsindu-se idealizmul, au căzut în cursa intereselor egoistice, spre adangerea lacrimilor celor nefericiți.

(Va urma.)

Conferența deputaților dietali naționaliști. — Într'un comunicat sosit din Budapesta se arată, cum s'a constituit „partidul dietal al naționalităților”. A fost ales președinte Dr. T. Mihali; notari Dr. Alexandru Vajda-Voevod, Milan Hodza și Dr. I. Manoilovici; econom al clubului Francisc Skyek.

Vor fi încunoștințate toate partidele despre această constituire și se va declara, că partidul dietal al naționalităților are să

Mă gândeam la străbunii noștri până în secolul XVI-lea, cum vor fi fost păstoriți și ei de al de popi sârbești-slovenești. Cam tot cu atâta dragoste, ca frații „rumeri”, cu aceea deosebire, că părinții noștri nu-i înțelegeau de loc, așa cât popa sârbesc a rămas termin de asemănare pentru român, când se plânge, că nu înțelege o limbă păsărească, el zice, d. e. „Cucule, popă sârbesc”....

De ce ne-a scăpat pe noi Dumnezeu, oare scris este în cartea Provedinții, să scape și frații noștri „rumeri”?!...

A. Viciu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fleri. — Suta 5 cor. franco.

enunțe, că vrea să iea parte la lucrările dietei, și în urmăre, reclamă să fie reprezentat în biroul camerei și în comisiuni.

Conferența a hotărât, ca în 22 l. c. partidul să meargă la Buda pentru ascultarea Mesajului și să se reprezinte oficios și la desvălirea monumentului St. Ștefan.

Partidul își va alege o comisiune însărcinată cu aranjarea participării sale la discuțiunile parlamentare, iar pentru informarea corectă a pressei, va edita o foaie litografată.

Trecând peste afacerile administrative și de organizare, conferența s'a ocupat cu situațiunea politică. Aproape toți membrii au luat parte la discuție. Partidul consideră pozițiunea sa așa fel, că trebuie să iea asupra-și toate acele probleme ale controlului politic față cu guvernul, ce li incumbă ca singurei opoziții în cameră. Va face obiect de critică serioasă și obiectivă toate faptele guvernului și nizuind la lămurirea raportului dintre parlament și coroană, va fi luptător credincios și neînduplecat al libertății politice și garanțiilor drepturilor poporului.

Partidul consideră de prima problemă a sa, ca în conformitate cu programul său politic, să afirme toate drepturile naționale ale locuitorilor de limbă nemagiară din patrie, drepturi, cari izvoresc de-o parte din egala îndreptățire și umanism, de altă parte din însă-și dispozițiunile precise ale legilor.

În chestiunea reformei electorale, toți oratorii au accentuat, că dieta întrunită pe baza sistemului electoral de până acum, nici pe departe nu dă o reprezentanță suficientă a totalității poporului și că azi tocmai acele părți ale poporului sunt despoiate de dreptul de a fi reprezentate în dietă, cari au cea mai mare trebuință de această reprezentare.

După-ce însă și în sesiunea parlamentară trecută, partidul naționalităților a fost cel dintâiu și singurul, care a pretins, ca reformă pe acest teren, vot universal secret și egal cu votarea după comune, liber de ori-ce restricții, acum acest partid constată cu satisfacție, că realizarea acestui postulat al său a devenit actuală. De altă parte însă e deplin conștient de greaua sa misiune, când această reformă fundamentală a ajuns să fie pusă în mâinile unei majorități și ale unui guvern, cari înainte de aceasta prin ținuta lor șovăitoare au putut să deștepte numai neîncredere politică.

Din declarațiunile membrilor conferenței s'a făcut evident, că partidul va luă asupra reprezentarea dorințelor tuturor celor asupriți și despoiați de drepturi politice, fără deosebire de naționalitate.

Stând neclintit pe baza democratică și intransigentă, lupta pentru votul universal o va duce înainte fără de nici o tocmeală și serios, chiar și atunci, dacă această luptă nu va aduce partidului și membrilor aprobarea întregii opinii publice, ci ura adversarilor politici, nu lauri, ci prigoniri și suferințe.

Expoziția de copii

din Apoldul-românesc.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”, apelând în cauza aranjării primei expoziții de copii,

ce o va ține în Apoldul-românesc, la binevoitorul și valorosul concurs al medicilor noștri din comitatul Sibiu, a adresat dlor medici Dr. Ioan Popp, medic de stab superior în penz., Dr. Ilie Ben, Dr. Gheorghe Sândeaz (Sibiu), Dr. Ilie Iancu (Tâlmaci), Dr. Ioan Bucur (Reșinari), Dr. Nicolae Călefar, Dr. Nicolae Comșa (Seliște), Dr. Gheorghe Prunaș (Orla), Dr. Victor Mihă (Piana), Dr. Ioan Elekes și Dr. Atanasie Moga (Sebeșul-săs.) următoarea rugare:

Stimate Domnule Doctor!

Poporațiunea noastră în unele părți ale comitatului Sibiu scade, iar în altele sporește foarte puțin.

Acest fapt îngrijitor nu poate fi desconsiderat de Reuniunea noastră, chemată a să îngrijă de bunăstarea și înflorirea poporațiunii și aceasta și din cauză, că locuitorii noștri de altă limbă în unele locuri sporesc binișor și mult mai mult, decât noi. Datorința ne impune deci, să căutăm cauzele adevărate ale decreșterii și în același timp și mijloacele de sanare.

Acestea cauze credem a le afla, între altele și în condițiunile nepriincioase de trai ale poporațiunii, cum este higiena, alimentația, ocupațiunea, curățenia, locuința, îmbrăcăminte etc., cari toate condiționează puterea vitală a generațiilor viitoare.

Pentru a ajunge cu mai multă ușurință la cunoașterea tuturor rețelilor, cauzătoare a decreșterii și la cunoașterea mijloacelor de înlăturarea lor, subsemnatul comitet hotărâre a luat să aranjeze cu binevoitorul concurs al maturului corp al medicilor noștri din comitat, o expoziție de copii, împreună cu distribuire de premii în bani, prima de acest fel la noi.

Ideea lansată a aflat răsunetul dorit în aproape întreaga ziaristica noastră, care i-a dat o importanță deosebită.

Pentru aranjarea acestei prime expoziții de copii am ales comuna trunțașă Apoldul-de-jos, locuită exclusiv de Români, iar terminul, în care să se țină expoziția l-am stabilit pe 4 Iunie a. c. (a doua zi de Rusalii).

Pe când vă comunicăm această hotărâre a comitetului nostru, îndrăsnim tot odată a vă ruga cu tot respectul, ca, dându-vă binevoitorul și valorosul concurs la aranjare, în scopul compunerii unui program de expoziție, să binevoiați a vă da în calitate de expert și de juror părerea asupra importanței expoziției, asupra felului de organizare al ei, cum este vrâsta copiilor de admis, numărul și numele comunelor, din cari să fie aceștia admiși, compunerea jurului, asupra felului de împărțire a premiilor și asupra învâțăturilor, ce ar fi să se dea poporațiunii la asemenea expoziții, cu privire la defectele descoperite și la delăturarea lor.

Mulțumindu-vă înainte pentru zelul și ostenețele aduse în serviciul cauzei bune, ce o urmărim cu toții deopotrivă, primiți Stimabile Domnule Doctor, asigurarea deosebite noastre stimé, ce vă păstrăm.

Sibiu, 7 Maiu 1906.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”.

Pantaleon Lutuța
președinte.

V. Tordășanu
secretar.

Alegătorii, cari au votat cu Dr. IULIU MANIU.

Vint.

1. Ioan Chereban. 2. Simion Chereban. 3. Ioan Stanca, preot. 4. Nicolae Maniu, preot. 5. Ioan Limbean. 6. Nicolae Costea, preot. 7. Ioan Burjan. 8. Iacob Stinca. 9. George Aron. 10. Ioan Buta. 11. Ioan Hebean. 12. George Păclisan. 13. Petru Poenariu. 14. Toma Zdrenghea. 15. Ioan Roman. 16. Petru Lencrejan. 17. Vasile Păclisan. 18. Iacob Danciu. 19. Ioan Mircea. 20. Ioan Voina alui George. 21. Nicolae Goța. 22. Ioan Turlea.

Acmar.

23. Achim Ciuşca, primar. 24. Ioan Moga I. Adam. 25. Ioan Bota I. Nicolae, prăvălier. 26. Ioan Suci, preot.

Saracsău.

27. Vasilie Honta, preot. 28. Vasilie Maniu.

Cârna.

29. Dănilă Chirilă, preot. 30. George Bota I. Avram. 31. Ioan Martin, învățător. 32. Ioan Şarg, preot. 33. Avram Grecu. 34. Ioan Deac. 35. Gavrilă Gêrbea. 36. Nicolae Ispas. 37. Ioan Ispas Nicolae. 38. Lazar Turcu. 39. Ioan Rolea I. Avram. 40. Nicolae Medrea.

Borsomező.

41. Ioan Stoicuta, preot. 42. Ananie Vlad. 43. Toader Păclisan. 44. Avram Dath I. Andrei. 45. Ioan Rusan, învățător.

Racatău.

46. Aurel Maniu, preot. 47. Avram Mircea lui Iosif. 48. Ioan Stărilă Ursu.

Cioara.

49. Constantin Oanța, preot. 50. Constantin Cătană. 51. Ghalateon Bica, învățător. 52. Constantin Simu, crâșmar. 53. Nicolae Dăian. 54. Maftel Botoga. 55. Simion Socaci, învățător.

Tartaria.

56. Ioan Vulc Maxim, propr. 57. Ioan Bănătan, învățător. 58. Ioan Suvaina I. Petru. 59. Ioan Călugăr a Anei. 60. Nicolae Muntean. 61. Nicolae Suvaina a Petri, crâșmar. 62. Ioan Radu, preot.

Daia.

63. Ioan Pop, preot. 64. Eustatie Cib, învățător. 65. Gavrilă Cib. 66. Sămoită Mihai. 67. Ilie Beda. 68. Topor Bratu I. Teofil. 69. Nichifor Cib I. Izidor. 70. Andrei I. Dămian. 71. Simion Cib I. Vasile. 72. Vasilie Trifan. 73. Simion Groza. 74. Simion Ispas I. Ioan. 75. Nicolae Dănilă. 76. Simion Filip I. Vas. 77. Maftel Besoi. 78. Dumitru Bozdog, prăvălier. 79. Ioan Ștean I. George. 80. Alexandru S. Cib. 81. Alexie Ciuca I. Vasiliu. 82. Vasiliu Stinea ciocos. 83. Nicolae Dămian Gligor. 84. Aron Ispas. 85. George Ispas I. Ioan. 86. George Filip I. Petru. 87. Vasilie Dusa I. George. 88. Antoniu Cormoș. 89. Ioan Cranciova, prăv. 90. Teofil Biliboacă. 91. Dumitru Cib I. George. 92. Mihailă Postean. 93. Petru Petruțar, învățător. 94. Alexandru Cib, învățător. 95. Ilie Mates, învățător. 96. Ioan Ban, prăv. 97. Teodor Filip.

Oarda de Jos.

98. George Cutean, preot. 99. Nicolae Stoian. 100. George Lupșă. 101. Deni Gyulai. 102. Nicolae Sandor. 103. Augustin Comes, învățător. 104. Bazil Hățăgan, notar.

Oarda de sus.

105. Artemie Stoica. 106. Toader Muntean, inv. 107. Ioan Muntean, preot. 108. Avram Stoia, preot. 109. Dănilă Stoia. 110. Petru Bera I. Nic. 111. Simion Tăran. 112. Ioan Stoia I. Ioan. 113. Ioan Totoian I. George. 114. Bena Mărginean. 115. George Muntean, preot. 116. Anghel Muntean. 117. Ioan Stoia I. Nicolae. 118. George Bomcia I. Ioan.

Limba.

119. Maxim Bucur. 120. Ioan Bucur I. M., inv. 121. Martin Muntean. 122. George Pleșa. 123. Zaharie Mihăltan, preot.

Ciugud.

124. Zaharie Dreghici. 126. Ioan Petrașcu, preot. 126. Ioan Anghel Onița. 127. George Avram Nechifor. 128. Alexandru Avram. 129. Nicolae Anghel doru. 130. George Avram I. Pavel. 131. George Biliger. 132. Ioan Bela. 133. Ioan Avram Nichifor. 134. Pantilimon Fekete. 135. Petru Avram I. Dum. 136. Petru Stanc. 137. Anghel Petru I. Ionuț. 138. Ioan Biliger I. Avram. 139. Mateiu Puju. 140. George Anghel. 141. Petru Fekete. 142. Nicolae Pop I. George. 143. Petru Dreghiciu I. Zănu. 144. Todor Stoia. 145. Avram Chelemen. 146. Ioan Anghel I. George. 147. Simion Bran. 148. Ioan Ionuț Anghel.

Săușa.

149. Maxim Moldovan I. Simion. 150. Nicolae Oprean I. Avram. 151. Todor Buda. 152. Todor Oprean I. Nicolae, crâșmar. 153. Pompei Hățăgan. 154. Nichie Moldovan.

Drâmbar.

155. Ioan E. Magda, preot. 156. Todor Josan I. Achim. 157. Ioan Mărginean. 158. Ștefan Vasio I. Nicol. 159. Petru David I. Luca. 160. Maxim Anghel. 161. Patricie Magda. 162. Iosif Mărginean. 163. Ioan Cozma I. Todor. 164. Ioan Iancu I. Iosif. 165. Todor Muntean Cucu. 166. Todor Cozma I. Ion. 167. Ion Vasii I. Nicolae. 168. Ștefan Magda I. Dum. 169. Petru Jurca, învățător. 170. Iosif Iancu I. Ioan.

Hepria.

171. Nicolae Gabor, inv. 172. Ioan Berghian. 173. Roman Grujan. 174. Gligor Chirilă. 175. Ioan Lazar, prăv. 176. Mărian Gavrilă. 177. Anton Filipescu, preot.

Straja.

178. Leilă Muntean. 179. Constantin Bogdan, prăv. 180. Ștefan Grujan. 181. Nicolae Stanciu I. Simion. 182. Ioan Stanciu I. Todor. 183. Petru Moldovan. 184. Ioan Stanciu, preot.

Dumitra.

185. Ioan Gligorescu, inv. 186. Todor Dreghiciu. 187. Nicolae Oancea. 188. Candin Marcu. 189. Vasilie Marcu. 190. Ioan Coman a Mori. 191. Alexandru Pataki.

Totoiu.

192. Andrei Lajos. 193. Ioan Bogdan, preot. 194. Teodor Bogdan, inv. 195. Anca Roman. 196. Istrate Jurca. 197. Alimpie Muntean. 198. Iuliu Moldovan. 199. Alexa Bogdan. 200. Chifor Bogdan Marinceș. 201. Iosif Muntean. 202. Ioan Moldovan. 203. Nicolae Popescu. 204. Efreemie Popescu. 205. Ștefan Popescu. 206. Ion Bogdan, prăvălier. 207. Pavel Jurca. 208. Maxim Jurca, preot. 209. George Moldovan.

Berghin.

210. Ioan Heprian, preot. 211. Nicolae Natescu, inv. 212. Ștefan Crumer Kaszt. 213. Teofil Tucuian. 214. Nicolae Ganea. 215. Ioan Pataki, preot.

Henig.

216. George Muntean. 217. Onu Perța. 218. Simion Perța. 219. Ion Muntean I. Todor. 220. Ion Cose Bălătan. 221. Nicolae Hulea I. Nic. 222. Vasilie Avram Dorborca. 223. Simion Rusca. 224. Simion Grețu Onci. 225. Ion Rusca Culuți. 226. Ilie Crăciun. 227. Ion Crăciun. 228. George Avram Manoilă. 229. Nicolae Perța I. Vasilie. 230. George Nicula. 231. Vasilie Muntean Costănel. 232. Simion Arion I. Ion Iovei. 233. George Hulea Bulgăr. 234. Ioan Hulea. 235. Vasilie Arion I. Nicolae. 236. Vasilie Arion Tănărul. 237. George Muntean Iac. 238. Ioan Muntean

Nichifor. 239. Vasile Ileana I. Ion. 240. Ion Cristea I. George. 241. Simion Avram Bologa. 242. Nicolae Avram Izidor. 243. Ion Muntean I. Pavel. 244. Ioan Nicoară I. Petru. 245. Vasile Nicoară, învățător. 246. Vasile Perța Ursu. 247. Ștefan Muntean Iac. 248. Nicolae Muntean, preot. 249. Alexandru Arion.

Beșinău.

250. Teodor Pauletti, preot. 251. Ion Pop, preot. 252. Ion Rusan, învățător. 253. George Ungurean. 254. Partemie Popa. 255. Cozma Cereian. 256. Achim Obrejan a Culi. 257. Ion Pascu I. David.

Ohaba.

258. Vasilie Mureșan, prăv. 259. Ioan Moldovan, preot. 260. Ion Mihăltan, preot. 261. Nicolae Broscheșian. 262. Arion Izmăilă. 263. Savu Codău I. Savu. 264. Mihai Ștefan I. Pavel. 265. Ion Dragomir I. Nic. 266. Ion Mihăltan I. Ion. 267. Nicolae Mureșan. 268. Nicolae Dragomir I. Dr. 269. Ion Mihăltan I. Vasile. 270. Ion Groza. 271. Vasile Dragomir I. Vasile. 272. Ion Dragomir I. Izmăilă. 273. Ion Dragomir I. Dragomir. 274. Ion Bătațcu I. Achim. 275. Ion Codeiu I. Mihai. 276. Ion Arion I. Petru. 277. Nic. Groza I. Ion. 278. Simion Mihăltan I. Achim. 279. Mihail Codău I. Ion. 280. Nicolae Popa I. Mihail. 281. Ion Ștef I. Achim. 282. Ion Arion I. Mihail. 283. Manoilă Suci. 284. Nicolae Rusan. 285. Vasilie Mureșan I. Marcu.

Roșia.

286. Ioan Muntean a Chivi. 287. Anton Demian. 288. Aurel Aron. 289. George Lupescu. 290. Ion Cristea. 291. Nicolae Burnete. 292. Nicolae Demian. 293. Iacob Lupescu, primar. 294. Ioan Demian, învățător. 295. Bazil Lupescu. 296. Ion Pop I. Pavel. 297. Ion Demian I. Onciu. 298. Ioan Deac, preot.

Tău.

299. Nichie Sas. 300. Mirion Muntean. 301. Nicolae Buzilă I. David. 302. Patrițiu Marcu, preot. 303. Achim Băcilă, primar.

Lupu.

304. Petru Bentea. 305. Aurel Isailă, crâșmar. 306. Constantin Isailă, prăvălier. 307. Ion Folea, inv. 308. Aron Cotruț, preot.

Mănărade.

309. Gerasim Mărginean, inv. 310. Rill Iosif. 311. Rosmayer Hennig. 312. Nicolae Mărginean, crâșmar. 313. Ion Handrea, preot. 314. Vasilie Simu.

Spătac.

315. Const. Barna, inv. 316. Ion Serețean I. Vasilie. 317. Dionisiu Velicea, preot. 318. Leon Zdrenea, primar.

Cenade.

319. Crucian Mărginean, preot. 320. Ioan Bugner. 321. Nicolae Olar. 322. Ioan Iozof. 323. Ion Mărginean. 324. Ion Kardos. 325. Nuțu Paraschiv. 326. Nistor Tutulea, inv. 327. Nicolae Bursan. 328. Dumitru Prodan, arendaș. 329. Vasilie Popa, prăv. 330. Nicolae Ittu, prăv. 331. Oprea Popa. 332. Ion Ivan. 333. Aurel Hârșan, preot.

Cergăul-mare.

334. Dumitru Ban, inv. 335. Ion Mărginean, primar. 336. Petru Isailă. 337. Nicolae Mărginean. 338. Ion Pățăcean. 339. Iacob Petru. 340. Ioan Hersan. 341. Ioan Muntean. 342. Petru Pădurean. 343. Ion Negrinean. 344. Ion Pinca. 345. Gavrilă Ilieș. 346. Gligor Muntean. 347. Martin Todor. 348. Todor Voina. 349. Nicolae Pădurean. 350. Vasile Reduț. 351. Ion Popa, preot.

Cergăul-mic.

352. Simion Moldovan. 353. Iuga Petru Matei. 354. Petru Iuga. 355. George Székely. 356. Virgil Pop.

Șoroștin.

357. Nicolae Turțan. 358. Mihailă Bugner. 359. Ion Tomuț I. Ilie. 360. Ion Cotofan I. Ion. 361. Ion Laț. 362. Nicolae Tomuțan. 363. Vasilie Vintilă. 364. Toader Țiglar, inv. 365. Ion Itu, práv. 366. Valer Maior, preot.

Țapu.

367. Petru Nemeș, inv. 368. Ion Moga. 369. Vasile Dancu. 370. Bazil Dancu, preot.

Broșteni.

371. Nicolae Plotogea, preot. 372. Ion Matei I. Vasilie. 373. Crucian Neamțu. 374. Mănasie Crăciun. 375. Vasilie Luncan. 376. Ion Stean. 377. Ion Vintilă. 378. Ion Sekeșan. 379. Nicolae Turcu. 380. Izidor Rus.

Sângătin.

381. Ion Dăian, preot. 382. Pavel Samoilă. 383. Alexe Deac, preot. 384. Dumitru Oana. 385. Ion Tamas. 386. Ion Mărginean. 387. Ion Bozan I. Vasile, crășmar. 388. Ion Popa I. Trifan. 389. Ion Chiver. 390. Ion Apolzan, právălier. 391. Ion Groza. 392. Nicolae Hociota. 393. Ion Mărginean. 394. Simion Dăian. 395. Alesandru Măcelar.

Boz.

396. Ion Miclea. 397. Nicolae Doștoțean. 398. George Puțan. 399. Ion Sârbu, práv. 400. Bartolomeu Cizmaș. 401. Ion Muntean I. Ștefan. 402. Ion Miclea, preot. 403. Ion Stăngu, preot. 404. Vasilie Cizmaș, inv.

Doștat.

405. Nicolae Mărginean. 406. Ion Barbu. 407. Ion Crăciun. 408. Nicolae Neagu, crășm. 409. Nicolae Agner. 410. Ștefan Lumpean. 411. Nicolae Cristea. 412. Zaharie Păucean. 413. Samoilă Avram I. Ion. 414. Matei Crăciun, práv. 415. Matei Mărginean, inv. 416. Ion Albon, preot.

Conța.

417. Ion Oancea, inv. 418. Ion Oprean. 419. Ion Orghian. 420. Ștefan Babes. 421. Dumitru Grosu, práv. 422. Ștefan Morar, preot.

Ungurei.

423. Mihailă Mărginean, preot. 424. George Rusu. 425. Ion Dancu, inv. 426. Ștefan Dancu.

Vingard.

427. Ion Codău, inv. 428. Nicolae Răcut. 429. Gavril Turcu. 430. Gavrilă Groza. 431. Pompiliu Predovici, preot.

Ghirbou.

432. Valer Mărginean, inv. 433. Nicolae Mărginean, preot. 434. Ignatie Bojan. 435. Simion Petrescu. 436. Ananie Gherman. 437. Nichifor Frățilă, inv.

Spring.

438. Petru Cordea, preot. 439. Nicolae Crețar, preot. 440. Teofil Bărbat, inv. 441. Simion Luca. 442. Nicolae Anghel. 443. Solomon Solomon. 444. Toma Comșia, práv. 445. Ion Fleacu. 446. Constantin Colbasi. 447. Zosim Popp. 448. Nicolae Drașovian. 449. Simion Marcu. 450. Ion Cotilă. 451. Dumitru Rodean, práv. 452. Avram Steopu.

Drașov.

453. Nicolae Fleacu. 454. Marcu Simea. 455. Sădia Cantor. 456. Achim Flueraș. 457. Nicolae Cioca, inv. 458. Ion Cutilia. 459. Ion Bursan, práv. 460. Vasile Roșian. 461. Nicolae Conțan. 462. Trifan Patin. 463. Ștefan Popa. 464. Nicolae Popa. 465. Petru Borza. 466. Simion Moldovan. 467. Ion Linea. 468. Ion Linea I. Nicolae. 469. Nicolae Postin a Tomei. 470. Ioan Neagu, preot.

Cut.

471. Sebastian Nistor I. Vasile. 472. Vasile Bitea, crășmar. 473. Simion Bria. 474. Ion Dăian I. Iosif. 475. Ion Cătean I. Mihai. 476. Gligor Dicu. 477. Ion Bitea I. George, crășmar. 478. Ion Mutu Filion. 479. Ion Dicu Decan, inv. penz. 480. Ion Burta I. Iftimie. 481. Dumitru Pora. 482. Vasile Vasu. 483. Nicolae Velțan, ofic. penz. 484. Iosif Vasilca, inv. 485. Mocan Todor, práv. 486. Aug. Voina, inv. 487. Ion Bitea, preot.

Săcaș-presaca.

488. Ion Popa, preot. 489. Ion Precup, práv. 490. Ion Popa I. Matei, inv. penz. 491. Ion Bulea I. Petru. 492. Petru Miteu. 493. Petru Burjan, práv. 494. Ion Popa.

Bogatu.

495. Ion Morar, preot. 496. Ion Mărginean, preot. 497. Ilie Sandru. 498. Nicolae Bunea, práv. 499. Gerasim Rotar. 500. Filimon Răulea. 501. Dan Brodea.

Ludoș.

502. Aurel Stoica, inv. 503. Ion Stoica, preot. 504. George Stoica I. Vasile, práv. 505. Dumitru Jidișan, práv. 506. Ilie Pleșa, crășmar. 507. Ilie Rus. 508. Ștefan Medășan, preot.

Poca.

509. Patriciu Marcu, preot. 510. Nicolau Marcu. 511. Vasile Știanu. 512. Vasile Borja. 513. Dan Răulea. 514. Dumitru Știem. 515. Ion Natea I. Ion. 516. Ion Văcar. 517. Ion Berea I. Ion.

Armeni.

518. Simion Opriș, preot. 519. Moisa Opriș I. Ion, práv. 520. Nicolae Beloncu I. Salomie. 521. Ion Bunea I. Man. 522. George Hulpuș. 523. Nicolae Neamț. 524. George Neamț. 525. Vasile Bratu I. Vas. 526. Gligor German. 527. Alesandru Frâncu, preot. 528. George Petru, inv. 529. Ion Petru I. Vasile. 530. George Opriș. 531. Vasile Neagu I. Maței. 532. George Luca. 533. Ion Sârbu. 534. George Buțu, crășm. 535. Costea Onu.

Alămor.

536. Alămorean Simion, preot. 537. Ilie Lazar, preot. 538. Samoilă Florea, inv. 539. Samoilă Frățilă. 540. Samoilă Hulpuș. 541. Petru Popa I. Alesandru. 542. Zaharie Mocan. 543. Simion Popa I. Michis. 544. Iacob Popa I. Michis. 545. Alesandru Arcaș. 546. Nicolau Cretu. 547. Ilie Pop I. Petru. 548. Nicolae Bredian. 549. Samoilă Solomon a Michi. 550. Ion Barac I. Samoilă. 551. Nicolae Vasile I. Dumitru. 552. Dumitru Vasile. 553. Nicolae Solomon a Opri. 554. Ion Neamțu. 555. Nicolae Vasu cel tinăr.

Ladamoș.

556. Simion Dorca, preot. 557. Ion Belascu, inv. 558. Ion Bordea I. Ilie, práv. 559. Vasile Crețu. 560. Iacob Cornea.

561. Moisa Coman. 562. Mihailă Mustăcean. 563. Simeon Cori. 564. Toader Pascu. 565. Ion Mihălțan I. Ion. 566. Nicolae Dragomir I. Irimie. 567. Nicolae Dragomir I. Ion. 568. Ion Muntean Costea. 569. Nicolae Sentea. 570. Grigore Vinărsan. 571. Ion Suciu Alexă. 572. Grigore Cetean. 573. Ion Stean. 574. Ion Presăcan. 575. Ion Popa I. Ilie.

Alegătorii români, cari au votat cu Erdős Armánd:

1. Tănăsă Iuen, notar in Daia-română.
2. Kodor Gheorghe, notar in Ciugud.
3. Pataki Gheorghe, Berghin.
4. Lustiu Stoica, Berghin.
5. Pataki Nicolae, Berghin.
6. Ilie Ungurean, birău in Beșinău.
7. Dancu Ioan jun., Țapu.
8. Buda Gheorghe, notar in Conța.
9. Sandru Dănilă, Ungurei.
10. Sîrb Sofrone, Ludoș.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Aduc mulțumitele mele bunilor credincioși, cari au dăruit sf. Biserici din Bucerdea-grănoasă: 2 candelabre in preț de 76 cor.; 4 icoane la altar in preț de 80 cor.; 1 strajnic in preț de 7 cor. 36 fil.; 1 s. Evanghelie cu litere latine 25 cor.; 1 covor pe tetrapod 10 cor.;

1 rând complet de vesminte 100 cor.; 2 prapori negri și 1 roșiu 50 cor.; 2 patrafire 12 cor.; 1 linguriță și 1 lăncie 12 cor.; 400 cor. bani pentru edificarea bisericii; Înormântarea Domnului Nostru Isus Hristos pe pânză mărirea de 1 metru pătrat 24 cor. Tăturor acestor donatori le doresc din inimă ca Dumnezeu nostru ce prea puternic să-și reverse darurile sale cele bogate asupra lor și a familiilor lor, dându-le însușit pentru cât a contribuit la împodobirea casei Domnului. — Bucerdea-grănoasă, 9 Maiu 1906. N. Marculețu, preot gr.-cat.

Promotii. Dl Dr. Octavian Pavelea, a făcut in Murăș-Oșorheiu, Sâmbătă in 19 Maiu, censura de avocat.

— Dl Octavian Florea, a fost promovat la universitatea din Cluj Sâmbătă in 19 Maiu, de doctor in medicină.

— Dl Andrei Moisa, cleric al diecezei de Gherla, in 19 crt. a depus la universitatea din Budapesta, rigoroșul prim din s. Teologie.

Apel. Îi rog pe toți foștii mei colegi, cu cari împreună am dat examenul de maturitate in anul 1896. la gimnazul din Beiuș, ca in înțelesul pactului nostru, să ne întrunim la Beiuș, in 5 Iunie n. 1906. pentru serbarea aniversării de 10 ani a examenului nostru de maturitate. Întâlnirea la gimnaz dim. la 1/8 oare; programul detaliat să va comunica la întâlnire. — Cu dragoste de frate: Dr. Ioan Papp, avocat in Brad.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

f. *Internatului de fetițe:* Nicolau Pop, Blaj, 767 cor. Ales. P. Sovarosi. Gr. Cristur, 10 cor. Ioan Hulea. Buia, 680 cor.

f. *Subsidiar al preoților:* Ioan Hulea, Buia, 8 cor.

f. *Masa studenților:* „Doina“, Cămpeni, 50 cor. Ioan Hulea, Buia, 8 cor. Ioan Magde, Drâmbariu, 10 cor. „Olteana“, Viștea-inf., 20 cor. „Arieșana“, Turda, 20 cor. Ludovic Giurca, Totoin, 1340 cor. și soții Iuliu Moldovan, Max Giurca, Moise Coman, Roman Anca, Istrate Giurca, Ștefan Popescu, Pavel Giurca și Ioan Bogdan, cor. 24. — Aceste două sume ultime le-am dăruit numiții in amintirea alegerii dela Vinț și cu dorinta, ca elevii, cari vor beneficia din Masa studenților, pe lângă studiile lor să cultiveze și simțul național, ca să devină la vremea sa apostoli ai națiunii, căreia aparțin.

f. *Spitalul studenților:* „Arieșana“, Turda, 20 cor.

f. *Iuliu Bardosi:* „Arieșana“, Turda, 1010 cor.

Blaj, 18 Maiu n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Petrecri. Tinerimea română din Bucium-șasa, invită la *producțiunea teatrală* urmată de *dans*, ce o a aranjat Joi in 24 Maiu n. 1906. Venitul curat este destinat in favorul corului local.

— Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din districtul protop. „Aiud“, cu ocaziunea adunării de primăvară, aranjază o *petrecere*, la 5 Iunie n. 1906. (a treia zi de Rusale), in grădina școalei gr.-cat. din Lopadea-rom. Venitul curat este destinat pentru scopuri scolare.

— Maiorul Casinei române din Blaj, anunțat ne ziua de 27 Maiu, să amână pe ziua de 10 Iunie n. 1906.

Necrolog. † *Gavril Coltor*, preot gr.-cat. in Ulieșul-mare, a repausat după un morb greu împărțit cu s. Sacramente ale muribunzilor, in 16 Maiu 1906. In anul 49. al etății și 21. a căsătoriei și preoției sale.

† *Irina Muntean*, fca notariului Simeon Muntean din Blaj, a repausat in 21 crt. in etate de 19 ani, provăzută cu s. sacramente ale muribunzilor.

In veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

În *ședința a opta*, profesorul Porro a pățit-o cu spiritul. Spiritul a spart pielea dobei și i-a infundat doba în cap. Tot în *ședința* aceasta s'a luat un tub de al lui Crookes spre a se produce *lumina catodică*¹⁾, ca să se vadă, că ce influință ar avea lumina aceasta asupra fenomenelor spiritiste? Și s'a constatat, că n'are nici o înrăurință.

În *ședința a noua* și *a zecea* s'au repetit fenomenele din *ședințele* de mai înainte, la cari s'au mai adaus unele nouă. Pe grămada aceea de gips moale s'au imprimat urme de mâni, fără să se fi atins cineva de ea. S'au văzut lumini și flăcări prin aer. Au venit pe masă un rămurel cu două frunze, și niște ierburi. O mână văzută a luat ventaliul dela un experimentator, și l-a dat lui Morselli. Î-l iea dela el și-l restituie stăpânului, dar nici aci nu-l lasă. Î-l iea și pleacă din nou; l-l desface și răcorește fețele infierbântate ale experimentatorilor, rând pe rând; și apoi i-l așează din nou în buzunariul stăpânului, dela care l-l luase. O altă mână iea tabachiera unui experimentator din buzunar, o deschide, varsă tăbacul pe masă, și apoi o pune la loc. O altă mână desleagă batista dela grumazul unui experimentator, și îi șterge fața de sudori. El vrea să o oprească, dar e pedepsit la moment, căci o mână puternică îi prinde mâna stângă, și i-o trânteste de câteva-ori de masă. Ultimul fenomen mai însemnat, e, că profesorul Morselli a văzut în apropierea sa un trup femeiesc, care s'a lăsat cu părul capului, pe capul lui.

Experimente de acestea s'au mai făcut și în Genova, în Ianuarie 1902, și s'au publicat în „Giornale d'Italia“, nr. din 23 Ian. 1902. Dar fie de ajuns cele spuse.

În *clasa a III-a* punem *schimbările de pondă ale corpurilor*. Aceasta era specialitatea lui Home, și a fetelor Fox.

Home, dacă pune mâna pe obiecte, fără să apese, le făcea să tragă mai mult, cu mai bine de 140 funți englezești²⁾, cât era greutatea lui. Crookes a preparat și un măsurător pentru lucrul acesta, și a arătat fenomenul colegilor: Huggins, Varley, de Morgan și Alfred Russel Wallace. Ba Home schimba greutatea corpurilor și dacă se apropia numai de ele. Crookes a constatat, că greutatea unor corpuri varia între 25—100 Kg. în prezența diferiților medii. Puterea lui Home încă varia. Câteodată influința la distanță de 2—3 urme, de altădată dispărea cu totul.

Fetele Fox, după mărturisirea lui Owen, încă influințau asupra pondului obiectelor. Pondul unei mese de 121 funți englezi, în prezența lor varia între 60—144 funți; iar o masă de refector, varia între 200 și 10 funți.³⁾

În *clasa a IV-a* punem *înlăturile mediilor în aer*. Fie iară două exemple.

Unul l-am văzut în *ședința a V-a* din Genova. Alte exemple ne prezintă Home, în experimentele făcute înaintea lui Crookes. El se ridică în aer și rămânea acolo câtva timp, în poziție orizontală. Și fenomenul acesta, zice Crookes, s'a întâmplat de mai bine de 100 ori în prezența lui.⁴⁾

În *clasa a V-a* punem *aducerile de obiecte streine, cari nu se află în chilie*. Fenomenele acestea se numesc: *apport*.

Un exemplu am văzut în *ședința a IX-a* și *a X-a* din Genova, când s'au adus în odaie un rămurel cu două frunze, și niște ierburi.

Alt exemplu ne servește *media Nichol* mai târziu: doamna Guppy. „Trăsura cea mai însemnată“ scrie dl Hașdeu, citând pe Alfred Russel Wallace, „din mediumitatea dsoarei Nichol era ducerea de flori și de fructe în odăi închise. Pentru întâia dată văzusem acest fenomen chiar la mine acasă, într'o epocă, când mediumitatea dsoarei Nichol era încă puțin dezvoltată. Aveam la mine mai mulți amici intimi. Medium venise ca să ia un ceai, — eram în toțul iernii — și a șezut la noi vreo 4 ciasuri într'o

odăie foarte caldă și luminată cu gaz, înainte de a se începe fenomenele. Faptul de căpetenie este, că pe o masă goală, într'o mică odăie închisă și întunecoasă (salonul de alătura și coridorul erau bine luminate), au apărut o mulțime de flori, cari nu se aflau acolo cu câteva minute înainte, atunci când scăzusem lumina gazului. Erau anemoni, lafele, crisanteme, anglici de China, și mai multe feluri de ferige. Toate erau cu desăvârșire proaspete, ca și când ar fi fost culese de pripă într'o serră. „Le acoperia o giugașe rouă. Nici o petală nu era ruptă sau vătămată, nici unul din cele mai fine spice ale ferigelor nu era desprins. Eu le-am uscat pe toate și le păstrez dimpreună cu o mărturie dela toți cei de față, cum că ei nu s'au mestecat întru nimica cu știrea lor la aducerea acelor flori în odaie. Am crezut atunci și cred și acum, că era cu totul peste putință, ca dsoara Nichol să le fi ascuns atâta timp, să le fi păstrat așa de bine, și mai cu samă, să le fi acoperit peste tot, cu un foarte frumos strat de rouă, întocmai ca acela care, când ziua e foarte caldă, se așează pe un pahar plin cu apă rece. Asemeni fenomene s'au întâmplat de atunci încoace sute de ori, în diferite case și în diferite împrejurări. Câteodată se arătau pe masă mari grămezi de flori. Adesea se aduceau anume flori sau fructe, pe cari le cerea cineva din cei de față. Un amic al meu ceruse floarea-soarelui, și o plantă înaltă de sease picioare a căzut pe masă, cu rădăcina încunjurată de pământ. Unul din experimentele cele mai uimitoare avuse loc la Florența dinaintea dlui T. Adolphus Trollope, a dnei Trollope, a dsoarei Blagdon și a colonelului Harvey. Odaia a fost răscolită de acești domni; dna Guppy (fosta dsoară Nichol) a fost desbrăcată și iarăși îmbrăcată de către dna Trollope, fiecare bucățică a îmbrăcăminteii sale a fost cercetată, apoi dna Guppy și bărbatul ei au fost strâns legați înainte de producerea fenomenului. După vreo 10 minute toți au strigat că miroasă a flori în odaie. S'a aprins lumina și s'au văzut pe brațele dnei Guppy și ale dlui Trollope o mulțime de narcisi, cari umpleau aerul de miros.“⁵⁾

Am citat pericopa întreagă pentru auctoritatea lui Wallace (n. 1822); cu toate că aducerea florilor la casa lui nu e dovedită de ajuns, pentru că putea să le ducă acolo, dacă nu media, vre-un strein.

În *clasa a VI-a* punem *flăcările și globurile luminoase*. Flăcări și lumini de acestea am văzut mai sus în *ședința a IX-a* și *a X-a* din Genova. Despre asemenea flăcări și lumini mărturisește și memorandumul celor 15,000 de americani din Statele-Unite, adresat consiliului regnicolar. Despre fenomene de soiul acestora: meteore, cari se preumblau prin laborator, anumite lumini ovoide, flăcări, vorbește și Crookes, spunând că le-ar fi văzut.⁶⁾

În *clasa a VII-a* punem *aparitia de mâni și de picioare, ori de alte părți de ale trupului omenesc*. Apariții de acestea am văzut la Lombroso, când s'a format o umflătură, ori un corp organic, sub haina mediei Eusapia Paladino, pe care el l-a și pipăit, și l-a aflat, că are formă mai mult de picior. Mâni au apărut și în *ședința a IX-a* și *a X-a* din Genova, cari mai înainte și-au fost întipărit figura pe grămada de gips. Despre apariția mânilor de felul acestora mărturisește și Crookes.⁷⁾ „Mai de multe ori eu și alții am văzut o mână apăsând clapele armonicului, pe când în acelaș moment amândouă mâinile lui medium erau văzute deosebit, și uneori ținute de cei de lângă dânsul. Mâinile și degetele nu mi-au părut totdeauna solide și vie. Une-ori, caută s'o spun, ele păreau mai mult ca un nor aburos, îndesat în parte sub formă de mână. Toți cei de față nu le vedeau deopotrivă bine. De exemplu, pe când se mișca o floare sau altceva mai mic, unul din asistenți vedea numai un abure luminos plutind în aer, altul vedea o mână neguroasă, altul numai floarea pusă în mișcare. Eu însu-mi văzui, nu odată, dintâi un lucru mișcându-se, după aceea un nor luminos formându-se deasupra-i, și în sfârșit acel nor condensându-se, luând o formă și prefăcându-se într'o mână cât se poate de perfectă.

(Va urma.)

¹⁾ Lumina catodică, astfel chemată de Crookes, e o lumină cu raze foarte puternice, dar neluminoase. De lumina aceasta s'a folosit Röntgen, când a inventat razele, ce îi poartă numele.

²⁾ Un funt englezesc face 0.45 Kg.

³⁾ Perty, la Wolkenberg pag. 89—90, și Crookes, la Franco pag. 120.

⁴⁾ Franco pag. 120; Wolkenberg. 90; Hașdeu 171.

⁵⁾ Op. cit. la pag. 179.

¹⁾ Cfr. și Wolkenberg op. cit pag. 92.

²⁾ Franco, pag. 120.

³⁾ La Franco, pag. 121, și la Hașdeu pag. 178.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Holanden de

Augustin Paul.

(Continuare.)

6

III. Un plan francmasonic.

Seara târziu se întoarse Dr. Lug din Schwanheim la vilă, unde Huber îl aștepta în sufragerie și îndată se puse mâncarea pe masă.

„Ai întârziat, Doctore!”

„N'a fost o zi perdută, sunt mulțumit de rezultatul cercetărilor mele.”

„Ei, ți-au plăcut Schwanheimenii?”

„Da, da, frumoase păseri, păuni cu gât subțire și cu capete goale, cărora le lipsesc însă penele strălucitoare,” răspuse el cu ironie mușcatoare. „Oamenii aceștia sunt foarte prietinoși, niște oi fără cusur. Ei salută pe toți trecătorii cu: „Lăudat să fie Isus Hristos!” Mi-se părea însă, că salutarea aceasta nu era așa de mult adresată trecătorului, cât aceluia, pe care-l laudau. Apoi am făcut cunoștință cu birtașul dela birtul „La bou”, un om prietinos, care răspundea la toate întrebările mele cu sinceritatea și simplitatea celui prost. Nevasta lui o femeie grasă, este o esecelentă gospodină, care mai mult observă, de cât vorbește. Nasul ei cel fin părea a fi mirosit pe francmasonul, căci privirile ei scrutătoare și neîncrezătoare nu mi-au scăpat din vedere. Când a văzut, că mă pun la masă fără să-mi fac cruce, a fugit afară căutând speriată sub masă, unde părea că caută, dacă nu cumva am picioare de țap. Bărbatul ei era mai uman. El își luă boneta din cap și pronunță și pentru mine binecuvântarea mesei. Icoana lui Dumnezeu și cele ale sfinților de pe pereți puteau să fie așadar mulțumite, nu li-s'au știrbit drepturile.

„Haha! astăzi văd, că umbli să despici frul de păr în patru” zise Huber râzând.

„Dă-mi voie, amice! Din micile detalii se cunoaște spiritul, modul de cugetare al indivizilor și comunităților. Dacă în singurul birt al unei comune poartă sceptrul superstiția, de aici poți să tragi concluzii la superstiția întregei comune.”

„Adevărat! Anul trecut am vizitat eu pe birtașul din Schwanheim cu ocaziunea hramului. Toate mesele din salonul cel mare erau ocupate; oaspeții erau plini de veselie.

De odată sună clopotul de seara. La moment a încetat ori-ce conversațiune.

Țăranii și-au descoperit capetele și cu toții au zis rugăciunea: „Bucură-te Maria!” După concepțiile moderne, aceasta este o deprindere superstițioasă, care însă mie mi-a plăcut tot așa de mult ca și cunoscutul frumos tablou: „Călătoria pe mare — Ave Maria!”

„Chestie de gust!” replică Dr. Lug.

„Apoi am făcut cunoștința învățătorului Gerstle, urmă Dr. Lug mai departe, pe care l-am vizitat acasă la dânsul, prezentându-mă drept botanician ambulant și rugându-l să-mi dea desiușiri asupra florei din această regiune. Învățătorul știea poate mai multă botanică, de cât mine. Pe urmă am adus conversația în vâgașul dorit.

L-am descusut și am găsit că învățătorul este un om cu inima strămtă și cu capul mărginit, care crede, că școala n'are

altă problemă, de cât să dea tinerimei o educațiune creștinească, evlavioasă. El se jăluia în potrița programului prescris de lege, care încarcă tinerimea cu cunoștințe nefolositoare și o împedecă a învăța, ceea-ce este necesar. Sub necesar înțelegea el în prima linie catechismul, apoi aritmetica și scrisul. Științele naturale și istoria profană, la țărani, ar trebui să se mărginească la plantele otrăvitoare ale regiunii și la cele mai importante evenimente din istoria patriei. Elevii ar mai trebui să învețe după părerea lui, extrase potrivite din istoria biblică.”

„Aceasta este o părere foarte sănătoasă”, replică Huber.

„Care însă se opune diametral scopurilor ordinului nostru”, întregi Dr. Lug.

După terminarea mesei, servitorul părăsi odăia. Amândoi frații rămaseră conversând, lângă un pahar de vin roșu.

„Acum, iubite doctore, îmi dai voie să-ți reamintesc împlinirea promisiunii? În ce constă planul D-tale?”

Fața cavalerului francmason luă o expresie foarte serioasă.

„Ce poate să facă un singur om, care lucrează cu persistență și calcul, aceasta o dovedește activitatea de patru-zeci de ani a învățătorului Gerstle din Schwanheim, tuceph doctorul. „Acest simplu învățător cu puțină știință, dar cu mult zel pentru vocațiunea sa, a cultivat și educat pe țărani. El a plantat cu dibăcie sămburele simțirei și cugetării religioase în inimile accesibile ale copiilor, l-a desvoltat mai departe prin școala de adulți, și prin exemplul și influința sa personală. Parohul n'avea, de cât să zidească mai departe pe fundamentul pus de Gerstle. De aici reiese din nou colosala importanță a școlii primare. Cine vrea să facă din creștini oameni și să reformeze lumea, trebuie să înceapă cu școala primară. Francmasonii tuturor țărilor au recunoscut-o aceasta de mult și au lucrat conform acestei recunoașteri. Ordinului nostru avem să mulțămim școlile neconfesionale, sau mai bine zis școlile fără religione. Aceste școli neconfesionale însă au să rămână niște creațiuni avortate, dacă dispozițiile legale nu se execută, dovadă școala din Schwanheim. Aci trebuie să intervenim repede, bătrânul Gerstle trebuie scos din sfera sa de activitate, ceea ce nu va fi așa de greu: Dr. Frick, inspectorul școlar, este francmason. Eu am să-l informez și să-l somez să înlătureze pe acest Gerstle și să pună în locul lui un învățător eșit din institutul zelosului nostru frate Dr. Dittes. Același lucru se va face și cu școala inferioară, despărțământul inferior. Și aici trebuie să vină un elev de al lui Dittes. Dacă ambele școli vor lucra 8—10 ani în spiritul ordinului nostru, atunci se va face lumină, domnia superstiției va dispărea din ce în ce spre bucuria noastră, spre onoarea ordinului nostru și spre câștigul umanității. Iată planul meu”, încheie Dr. Lug și goli paharul dintr'o înghițitură.

Fața lui Huber deveni din ce în ce mai întunecată. . . .

„Planul D-tale nu-mi place de loc” intrerupe milionarul. „Ce te determină pe D-ta la iscodirea acestui curios plan?”

„Entuziasmul, ce-l are francmasonul pentru lumină și adevăr” răspuse liniștit jidovul. „Și de carece și pe D-ta te consider de un bun și sincer francmason, aștept și din partea D-tale sprijinirea planului meu.”

„Pentru aceasta nu mi-vei câștiga nici odată.”

„Au nu te obligă și pe D-ta acelaș jurământ?”

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul” Revistă Literară. Anul V. Nr. 19. cu următorul sumar: N. Iorga, Iubileul „Convorbirilor literare”. — O. Carp, În fața Mării (poezie). — X. Cugetări. N. Macedoneanu, Viața în Albania. — I. U. Soric. Magdalena (poezie). — V. Caravan, Aliman Voinicul (poveste). — L., Sonet. Dinu Ramură, Deosebire (poezie). N. Iorga, Cronică. În supliment: Dărâmarea cetății Giurgiului; Panaghia Ceahlăului (după Bouquet). Turnul Colței (după Doussault).

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Bozești Nr. 42. Administrația: Str. R. gală, 6 (Tipografia „Minerva”).

„Revista Noastră”, Anul II. Nr. 4. cu următorul sumar: Doamna Elena C. Cornescu (cu potret), Expoziția Societății „Furnica”, de Constanța Hodoș. — Cântece de Maria Cuntan. — Stelele (poezie) de Alice Călugăru. — De-am putea uita, de Hildebr. Frolo. — Scrisori găsite, (nuvelă) de Constanța Hodoș. — Basmul Sarei Bernhard de Const. Demetriad. — Din Macedonia, (note) de Laura Vampa. — N'ai știut (poezie) de Elena Farago. — Cântece de Despina. — Mierloinul, (nuvelă) de Const. Anestiu. — Te-ai dus (poezie) de Elena din Ardeal. — Nu mai plânge (poezie) de Gh. Topârceanu. — Educațiunea în școlile noastre de Zoe Drăgoșescu. — Pietinii nostri de Elena Tănăsescu. — Stelele (poezie) după Iulia Hașdău. — Cele două feminisme, conferința dlui Brunettière, trad. de Ana M. Popovici. — Cronică artistică de C. Ar. — Cronică literară de Ien Gorun. — Răspunsuri. — Ilustrațiuni: N. Grant, Reverie; D. Mirea, Satir; D. Mirea, Potret; N. Vermont, din Câmpulung; N. Grant, Casă veche. — 30 bani exemplarul.

„Dela țară”, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător”, Dr. Sextil Pușcariu în „Lucașul” și cronicarul dela „Revista noastră” sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii nostri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20 + 10 fl. porto. Se află de vânzare la Libr. Semin, în Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celi, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (18) 6—82

BIBLIOTECA UNIREL*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. M. Eminescu. Studiū critic. —90
3. Câte-va momente din incepturile bisericeii rom. de C. Auner —20
4. Nume de familie la români din Ungaria, de A. Viciū. —12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan —16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. —30
7. Cestuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu —30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor. —16
10. Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan —40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
 crudo . . . . . 6 cor.
 legat . . . . . 9 „
 Pe hârtie velină consistentă:
 crudo . . . . . 5 cor.
 legat . . . . . 8 „

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisanădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☞
 Mare deposit de sticle măritoare, ocheane și binocle

Comandele se eșecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se eșecută prompt și oftin. Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit, franco și gratis Prețurent ilustrat. ☞

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duble de g construcție puternică și traică, costă 7-50 coroane.

(5) 22-52

În vara trecută, pe lângă
 toată seceta mare ce a fost,
 totuși în

Prima colonie
 de viță de vie de pe
 TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
 Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
 udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
 lioane de litre, drept aceea e sin-
 gura care poate lifera vița de vie fru-
 moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
 epistole de recunoștință, să
 trimitte gratis și franco. ☞
 (25) 6-20

FLORICELE DE CÂMP,
 schițe ușoare. De A. C. DOMȘA
 Prețul 1 coroană.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de soaune de fer pentru
 clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

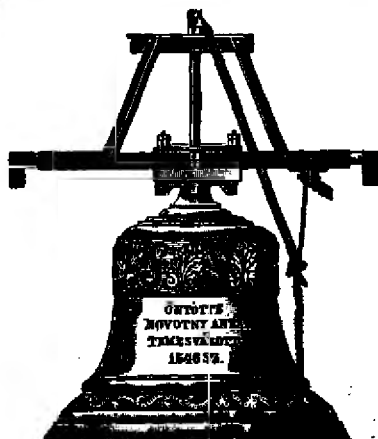
(8) 10-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
 nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
 telor stricate, mai departe spre facerea de
 clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
 ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
 justări de fer bătut, construite spre a le in-
 toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
 ce clopotele sunt bătute de o latare prin
 aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
 deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe
 ori premiate, cari sunt provăzute
 în partea superioară — ca violina —
 cu găuri după figura S și pentru
 aceea au un ton mai intensiv, mai
 limpede, mai plăcut și cu vibrarea
 mai voluminoasă, decât cele de sis-
 tem vechiu, așa, că un clopot pa-
 tent de 827 kg. este egal în to-
 nul unui clopot de 461 kg. făcut
 după sistemul vechiu. Mai departe
 se recomandă spre facerea scaune-
 lor de fer bătut, de sine stătă-
 toar, — spre preadjustarea clo-
 potelor vechi cu ajustare de fer
 bătut — ca și spre turnarea de
 toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 10-52

☞ întemeiată la anul 1868 ☞

în Sibiu, strada Cisanădiei nr. 5 (edificiile proprii),
 asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ contra pericolului de incendiu și exploziune. ☞
 edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrefuri și alte produse
 economice etc.

☞ asupra vieții omului ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
 morții și cu termin fix, asigurări de copii, de
 zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
 capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
 cendiuului: vieții:
 90,981.088 coroane. 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
 pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru ca-
 pitale asigurate pe viața 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
 Direcțiune în Sibiu, str. Cisanădiei nr. 5 etagiu
 I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
 și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
 mai mari.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 2 Iunie 1906.

Numărul 23.

Școalele naționalităților.

Politica de magiarizare se manifestă în două direcțiuni, dintre cari una tinde a se valora în sus, cealaltă în jos. În sus tinde a stoarce dela Coroană concesiuni din ce în ce mai multe și mai favorabile pentru rassa magiară, iar în jos, între diversele naționalități din patrie, tinde pe toate căile cuviincioase și necuviincioase a le asimila pe acestea și a le contopi în rassa magiară. Lupta în sus merge până la un loc, când zătignindu-se de puternicul veto al Coroanei înceată, fiind o lege a firii, că cel mai debil trebuie să cedeze celui mai tare. Dovadă este lupta inversunată purtată aproape doi ani de zile pentru limba de comandă magiară și teritor vama independent, care s'a terminat, cu capitularea celor, ce au inscenat-o, adică a celor mai slabi.

Abia s'a sfârșit însă această luptă în sus, și să și da signalul în jos, unde sunt mai bune șanse de reușită, fiind noi naționalitățile mai slabi. Proiectele de legi școlare a lui Berzeviczy, pe cât a durat lupta cu Coroana, au fost luate dela ordinea zilei, și noue ni-să părea că putem sufla mai liber, dar jarul a fost ascuns numai în cenușă și iarăș începe a da flacări.

În „Néptanítók Lapja”, organul ministeriului de culte și instrucțiunea publică Nr. 20. dela 17 Maiu a. c. un anumit Szabó Elemér din Deva sub titlul: „Nemzetiségi iskoláink rendezése” suleveză din nou cestiunea școlilor noastre și din incidentul, că rezortul cultelor a ajuns în mâna unui politician, ca Apponyi Albert, își exprimă speranța, că și cestiunea școalelor naționalităților se va rezolva acum în sensul aspirațiunilor naționale magiare.

Dacă articolul Dlui Szabó nu s'ar referi în mod special la noi la români, și dacă nu l-ar ilustra într'un mod de tot fals, comparând școlile magiare din România cu școlile românești dela noi, poate că aș fi tăcut, însă văzând cât de tendențios și unilateral este d-sa în această scriere, nu pot ca să nu-i reflectez.

Noi jertfim milioane pentru creșterea învățătorilor nostri și susținerea școalelor noastre poporali. După împrejurări ne ridicăm edificii școlare corespunzătoare și pentru limba magiară și învățarea ei din partea elevilor punem cel mai mare pond. Manuale contrare statului nu folosim și ne conformăm întru toate legilor școlare existente și ordinațiunilor emanate dela auctoritățile noastre superioare competente. În schimb însă pentru aceste jertfe pretindem, ca școlile noastre să-și păstreze caracterul lor românesc cu limba de propunere românească, pe învățători să ni-deie preparandiile noastre și tot acolo să se și cualifice pentru oficiile lor, având numai să arete că sunt destoinici în de ajuns și pentru propunerea limbei magiare.

Dar iată ce pretinde dl Szabó Elemér: Nici mai mult, nici mai puțin, fără ca fie-care învățător de pe teritorul statului magiar să se numească: „magyar tanító”, iar numirea de român, slovac etc. să fie exclusă, și cel mult dacă lângă numirea de magyar tanító mai adauge caracterul confesiunii, căreia aparține, adică gr.-cat., gr.-ort. etc. Apoi limba de propunere în preparandii și în școalele poporali să fie cea magiară, iar cea maternă să se restringă la anumite oare pe săptămână și în fine, ca susceperea la cursurile preparandiali ale naționalităților să se facă de către inspectorii școlari regești, și examenul de cualificațiune să-l depună înaintea unei comisii regnicolare, designată anume spre acest scop.

Când am cetit acestea, m'am alterat adânc în sufletul meu și mi-am pus întrebarea că oare ar fi cu putință un atare lucru? Combinând lucrul, am tras concluziunea. După ce limba de comandă și teritor vama independent nu s'au putut obține de sus, iarăș noi naționalitățile avem să fim date pradă molochului de magiarizare, noi suntem mai slabi și mai ușor pot să ne sugrume. Lupta oferită o vom primi, și dacă mai debili fiind, vom sucumba, cel puțin istoria, martora timpurilor, va spune urmașilor nostri, că ni-am făcut destul datorinții. Întâmplându-se atare

lucru, oare consult ar fi să mai susținem preparandii și să jertfim atâta pentru ridicarea de școli poporali și susținerea lor? Zic că nu, ci atunci se abzicem cu totul și de odată de ele.

Credem tare însă, că cei che-mați și cei buni ai nostri, ca totdeauna așa și acum, vor sări întru apărarea sfintei noastre cauze, gata fiind și noi a le urma în luptă până la extrem; iar Provedința divină, care de atâtea ori ni-a ocrotit și nu ni-a lăsat să perim, nici de data aceasta nu ne va lăsa.

Breșc, la 22 Maiu 1906.

Simeon Zehan
paroh gr.-cat.

PRIMUL CUVÂNT.

Vorbirea deputatului Dr. IULIU MANIU, rostită în parlamentul din Budapesta, în 21 Maiu n. a. c.

În ședința dietei din 21 Maiu la vorbirea-program a prim ministrului Wekerle în numele partidului naționalităților a luat cuvântul deputatul național-român Dr. Iuliu Maniu rostind după notițele stenografice din monitorul dietei, următoarea vorbire:

Iuliu Maniu: Onorată casă! (Strigări din stânga extremă: Să vină mai înainte! Nu auzim!).

Prezidentul: Mă rog de liniște Dilor deputați! Binevoți a vă ocupa locul.

Iuliu Maniu: Onorată casă! Fiind obiceiul în parlament, că de câteori guvernul își espune programul său singuraticile partide prin oratorii săi să-și desfășure atitudinea lor, î-mi permit și eu să iau cuvântul în numele partidului naționalităților din dieta țării, a cărui neînsemnat membru sunt. (Zgomot îndelungat. Vociferări în stânga și la mijloc: Nu este partid al naționalităților. Cine afirmă așa ceva, este trădător de patrie!)

Dvoastră negați existența partidului nostru cu toate că avem program; cu toate că suntem aci noi, cari suntem membrii acestui partid; cu toate că avem organizații de partid, și așa înainte tuturor oamenilor cu mintea trează ne prezentăm ca partid organizat. (Zgomot și contraziceri între kossuthiști).

Dar cu toate că DVoastră tăgăduiți existența partidului nostru... (Zgomot).

Un glas dintre naționaliști: Aunci și noi

tăgăduim pe a DVoastră! (Mișcări generale)
Strigări în stânga: trădători!

Iuliu Maniu: Noi susținem, că existența partidelor nu se poate discuta, și nu se poate discuta nici dreptul lor de a se valida. Noi vă vom documenta DVoastră cu fapte, că existăm ca partid și că ca atare nu vom înceta a promova binele națiunilor noastre și a patriei. (Zgomot lung. Strigări: numai o națiune există în patria aceasta. Trădători!)

Prezidentul: Vă rog, să fiți în liniște! Eu până aci nu am auzit nici o propoziție a oratorului: Așa zgomot faceți dlor deputați că prezidentul nu poate petrece după datorință cu atențiune predarea oratorului. (Așa e!). Prima datorință o avem deci, ca să ascultăm oratorii în liniște. (S'ouzim, S'auzim! Poștește mai înainte!)

Iuliu Maniu: Mi-ar plăcea foarte să pot vorbi delă așa un loc . . . (Zgomot mare și strigări: Poștește, vino mai înainte!)

Prezidentul: Onorată casă: Vă rog foarte să ascultați în liniște pe vorbitor. (Zgomot). În casa aceasta fiește-care are dreptul să-și spună părerile. Și toate partidele cu toți deputații trebuie se asculte pe vorbitori. (Zgomot).

Ludovic Hantaller: În contra națiunii n'are drept să vorbească. (Zgomot).

Prezidentul: Pe deputatul Hantaller îl îndrum la ordine; n'are drept să discute cu prezidentul. (Zgomot mare). Toate partidele, și fiecare deputat singuratic, au datorință a asculta pe fiecare condeputat. (Zgomot mare). Voiu fi silit în urma zgomotului mare să suspend ședința, pentrucă nu sunt în stare să aud pe vorbitor.

Iuliu Maniu: . . . care pentru DVoastră ar fi mai plăcut, dar Onorată Casă, așa cred, că nu e de interes că de unde vorbesc, ci că ce spun. (Așa-i!) Iar aceea ce spun, o

spun sincer și din inimă. Mărturisesc, că am așteptat cu multă curiozitate acest program, ce a binevoit a ni-l desfășura dl ministru-prezident. Cele spuse le-am auzit decepționat; decepționat, zic, pentrucă cunoscând caracterul de tranziție al guvernului acestuia, și cunoscând datorințele legate la îndeplinirea cărora s'a angajat, am fi putut aștepta cu tot dreptul, ca în privința felului de îndeplinire a acestor datorințe, să ni-se spună mai detaliat și mai multe. (Strigări: Nouă ne-a fost destul). Nouă și țării însă nu ni-e destul. (Zgomot mare. Prezidentul sună!)

Guvernul actual afară de îndeplinirea lipselor statului, a primit și fi s'a dat sarcina de a rezolva chestia votului universal, și guvernul și-a luat angajamentul de a deschide șanțurile constituției pentru păturile lungi ale poporului, dar domnul prim-ministru tocmai desfășurarea acestor idei importante le-a lăsat în vâlul întunerecului. (Strigări: Nu-i așa! Să auzim!)

E aproape un an de când s'a pornit lupta, a cărei singur rezultat vădit este ajungerea pe tapet a chestiei votului universal. — Sub deviza votului universal să înțeleg însă diferite lucruri și să propun diferite modalități de rezolvire. — Între astfel de împrejurări este la loc, și cred, că era datorința dlui ministru-președinte, a dezvolta înaintea noastră, că din diferite concepțiuni ce să profesează sub idea votului universal, cari sunt acelea, pe cari dânsul le acceptează și pe cari dintre ele voește lă le ducă la îndeplinire? (Zgomot: Președintele sună). Atunci când domnul ministru-președinte a declarat, că proiectul de lege despre votul universal voiește să-l introducă pe baza ideilor democratice, și noi l'am aprobat; dar când dl ministru a mai adăugat — dacă am înțeles bine, — că vo-

este să deschidă șanțurile constituției pentru aceia, cari au destulă capacitate pentru asta . . . (Strigări: cari sunt chemați! Președintele sună. Să auzim!) . . . și pe cari guvernul li află capace: atunci în cadrele interne ale acestei idei își permit o astfel de latitudine, pe care noi nu o putem primi și care ne-a îndemnat să revocăm aprobarea noastră. (Mișcare. Zgomot). Trebuie să revocăm deci încredere față de guvern în prima linie pentrucă, noi, naționalitățile suntem dedați cu aceea, că la introducerea principiilor de altcum salutare, tocmai acelea idei generale au fost date de minciună. (Zgomot mare. Strigări: Nu-i adevărat. Președintele sună).

Afară de aceasta mai e o împrejurare, care mă îndeamnă, să fiu cu neîncredere față de programul înaintat, și anume împrejurarea, că dl ministru-președinte nici cu un cuvânt n'a amintit, că va executa cu dreptate și obiectivitate legile fundamentale ale țării. (Zgomot mare și strigări din partea stângă: Aasta se înțelege de sine!)

Ași afla-o natural aceasta, dacă legile țării ar fi într'adevăr executate. — Dar, durere noi am obicinuit a vedea, că legile nu se execută. (Mișcare și zgomot în stânga. Deputatul Sümegy Vilmos mereu întrerupe).

Prezidentul: (sună): Tăcere dlor! Pe dl deputat Sümegy îl provoc să asculte în liniște pe orator.

Iuliu Maniu: Onorată casă! dl ministru-președinte a aflat de bine să accentueze, că va respecta legile fundamentale ale Croației. Dacă dl ministru a aflat de bine să accentueze deschilinit aceasta, atunci și noi putem să așteptăm cu drept cuvânt . . . (Zgomot mare în toată casa. Strigări: Pe cire înțelegi sub „și noi“?)

Președintele: Onorată Casă! (Zgomot. Să auzim!) Așa să vede, că dl deputat-

FEUILLETON.

Patruzeci de ani.

*Ridicați cu toții cântece'n chimvale,
Glasuri de-alăută să răsună'n cor!
Mare este partea moștenirii tale
Și'n triumf gătită hotărâta-ți cale,
Vrednice popor!*

*Dumnezeul nostru stavilă hotarul
Cât ne-a fost prin veacuri spre'ncercare dat
Plin peste măsură când văzu paharul,
„Voiu veni, El zise, să sfârșesc amarul
Celui încercat“.*

*Ridicați cu toții cântec de mărire,
Că schimbat e drumul mănioasei sorți!
A sosit dorita zi de mântuire
Și-a adus viață celor ce'n perire
Se crezură morți.*

*Că vorbeau dușmanii căți ne înconjoară:
„Neamule române, nu simți tu că treci?
Apele'necării vezi cum te'mpresoară,
Și te-asemeni celui ce'n mormânt scoboară
Spre-a fi mort în veci!“*

*Ridicați cu toții cântece'n chimvale,
Că dezartă fost-a bucuria lor!
Lumea'n treagă umpl'o chioțele tale
Spre-a vesti sosirea zilei triumfale,
Vrednice popor!*

(„Albina“)

G. Coșbu.

Ivan Bender.

— Povestire după V. Vondermühl. —

E o istorie minunată aceasta, cu Ivan Bender, și ți-o spune ori-ce țaran din voivodatul Lublinului . . .

Era într-o după-amiază de vară din 1851. Cerul vânat se boltia sus, plin de lumină, de-asupra voivodatuului polon al Lublinului. O liniște adâncă stăpâna în arșița demolită a soarelui de vara peste casele Cholmului, pitit la marginea unei păduri. Numai din când în când câte un lătrat de câne, rămas paznic al singurătății, întrerupia ici-colo tăcerea mută a satului.

La porțița unei case acoperită cu scânduri stătea o femeie tină, ținând în brațe o copilă de vre-o trei ani; își aștepta bărbatul, care încra la o herestrea îndepărtată și avea să sosească cu trenul de sara.

Era ziua de plată astăzi. Privirile îi alergau cercetătoare de-alungul șoselei, care se perdea ca o dungă galbenă departe printre livezile verzi. De-odată privi apoi în jos, pe uliță; un drumeț plin de prăv și îndoit sub povara boccelei, ce purta în spate, se apropia ostent de casa lor.

„Bună sara, mămucă“, zise drumețul, oprindu-se în fața casei, și privind femeia cu ochi întrebători. Era un bocceangiu, de vre-o 25 ani, subțirel, dar vânos; bogatul păr blond ce-i eșia de sub căciula apăsată pe ochi, îi încunjura fruntea ca o cunună, și fața lui îi arăta a om cinstit. Un caftan larg, prăvuit, îi acoperia îmbrăcămintea.

Se așeză apoi zimbînd pe lavița dela porțiță, și împingând căciula pe ceafă, își

șterse cu dosul mâinii sudorile de pe frunte; și tot zimbînd, începî a-și desfăce marfa.

„Nu te mai osteni în zădar, omule! Nu te mai osteni. — Astăzi n'am nici o copeică la casă.“

„Nu-i nimica, mămucă“, nu-i nimica; lăsa-l numai pe bietul Ivan să se odihnească o leacă; l-a obosit drumul lung și năduful soarelui.“

„Uită-te numai, uită-te!“ începî iar peste cât-va timp. „Ce fețe minunate are postavul asta! Bucata ce mi-a rămas, ți-ar fi tocmai de ajuns pentru o rochie.“

Femeia se apropie, cu înare aminte.

„Cărți vechi, chipuri, arme de demult, ori ce unelte vechi, de cari acum nu te mai poți folosi, cumpără Ivan bucuros. De bună samă vei fi având pe la casă ceva de alde acestia.“

„Nimic din toate câte spui“, răspuse femeia. „Știu toate unghetele casei mele, dar unde aş putea afla eu comori să plătească cât haina ce-mi areți? — Noi mulțămim lui Dumnezeu și tuturor sfinților, dacă avem ce ne trebuie de pe o zi pe alta.“

„Poi, atunci un păhar de apă rece, fă bine. Mi-a nscat grumazii năduhul asta, și până în satul vecin mai e cam multșor.“

„Apă, câtă vrei!“ răspuse femeia.

Așeză copila, o băiețică oacheșe, cu floare în obraz, pe laviță, dându-o în grija bocceangiuului, și trecî în curte, să aducă apă proaspătă din fântână.

Copila, la început sfioasă, încetul cu încetul se apropie tot mai mult de Ivan. Ochii acestia se opriră de-odată, plini de mirare, la grumazii copilei. Băiețica purta o salbă de mărgăritare.

vorbitor nu e în clar, cu legile fundamentale ale țării. (Strigăte: Așa-i!) Și crede, că naționalitățile de aici sunt în aceleași relațiuni cu Ungaria, ca și Croația față de Ungaria. (Zgomot mare și protestări din partea naționalităților). Pretind, ca să nu întrerupeți cuvintele președintelui. (Aprobări în stânga). Aceasta e prima condițiune, căci în caz contrar voi fi silit să aplic regulamentul casei față de aceia, cari nici pe președintele nu vreau să-l asculte. (Aprobări).

Eu rog deci pe domnul deputat, ca să se conformeze legile noastre fundamentale și să nu peardă dinaintea ochilor acestea legi nici în cursul vorbirii sale. (Aprobări lungi.)

Iuliu Markos: România-mare, până la Tisza, le-ar trebui ăstora! (Zgomot).

Iuliu Maniu: Bine știu, că nu-mi este permis să comentez zisele dlui președinte, tocmai pentru aceia mă acomodez...

Lengyel Zoltár: Va fi bine să înveți a cunoaște regulamentul casei. (Zgomot).

Iuliu Maniu: Numai aceia declarațiune vreau să o fac, că n'am confundat instituțiunile de drept public ale țării... (Zgomot în stânga.)

Alexiu Papp: Nu discuta cu președintele! (Zgomot mare).

Iuliu Maniu: ... cunosc bine legile, cari statoresc relațiunea noastră cu Croația, dar cunosc și celelalte legi fundamentale ale țării, cari au fost și sunt chemate a asigura organic dezvoltarea țării acestea, dar acesta din urmă nu s'au executat. Eu aceia am zis și susțin neclintit și acuma, că pe cum a aflat domnul ministru-președinte, de lipsă, ca să asigure executarea legilor fundamentale, referitoare la Croați, tot așa, — cred eu, aveă datorința să se declare și în ce privește o altă lege fundamentală, cea referitoare la

egala îndreptățire a naționalităților cuprinsă în articolul 44. din 1868... (Zgomot mare).

Președintele: Rog liniște! Poștește continuă!

Iuliu Maniu: ... și să declare, că și aceasta lege o va executa conștientos. (Mișcare). Noi nu avem încredere (mare zgomot) față de acest guvern, pentru-că vedem, că acest guvern stă în serviciul aceluiaș sistem de guvernare, care dela 1867. Incoace ține încătușate validitatea acelor puteri, naturale, cari într'adevăr susțin țara aceasta. (Zgomot mare). Pentru-că servește acelaș sistem de guvernare, care dela 1867 conduce destinele țării acesteia spre nefecirea ei, și care nu să poate altfel caracteriza decât cu cuvintele: *dominațiunea exclusivă a rasă și de clasă*. (Mare și lung zgomot. Vii aprobări între naționaliști.)

Fiindcă domnul ministru-president chiar și atunci, când promite proiectul de lege referitor la votul universal, care ar trebui să steie în serviciul principiilor celor mai democratice, declară, că această lege asemenea va servi caracterului național al acestui stat; fiind-că din trecut știm, că ce însemnă caracterul național al statului... (Zgomot mare. Strigă-te la kossuthiști: Însemnă unitatea națională!)

Bela Kelemen: Aici nu există, decât națiune unitară magiară!

Iuliu Maniu: ... fiind-că noi știm din tristele experiențe a trecutului, că această lozincă însemnă tendența contopirii noastre etnice în rasa magiară... (Mare și nesfârșit zgomot. Deputatul Sümegi Vilmos întrerupe mereu).

Președintele: Rog liniște! (Mare zgomot. Strigăte: Să auzim pe președintele!) Pe deputatul Sümegi îl rog din nou să nu conturbe oratorul cu continue întreruperi.

Iuliu Maniu: ... fiind-că durere din

trecutul nu prea îndepărtat știm și aceea, că sub lozinea statului național magiar voiți a împedea validitatea națiunilor nemagiare; și fiind-că din fiește care părție a vorbirii de program a dlui ministru-president răsună această lozincă: noi deși vedem unele bune intențiuni în părțile mai neînsemnate a programului lustruit al guvernului, nu putem fi cu încredere față de acest guvern în deosebi nici pentru aceia, pentru-că din programul cultural al său reiese în deosebit aceia tendență de magiarizare, care împedecă fericirea adevărată a țării și dezvoltarea justă a popoarelor ei. (Mare zgomot. Vii aprobări între naționaliști. Vehemente întreruperi la kossuthist: Asta nu-i strică guvernului!)

Noi declarăm, că nu suntem pentru guvern aici, ci pentru binele poporului. (Mare zgomot.)

Markus Gyula: Agitatori și răsvrătitori!

Președintele: Onorată casă! Fiește-care deputat are dreptul să-și ceară cuvântul și să critizeze vorbirea ce a auzit-o. Dar nime n'are dreptul, ca cu continue intoleranță și întreruperi să conturbe pe orator. (Aprobări.) Am datorința ca să apăr aici libertatea cuvântului, și așa cred, că majoritatea are în primul datorința, ca să premeargă cu exemplu bun. De ce este mai mic un partid, de aceia trebuie ascultat cu mai mare atențiune, și cu atât mai puțin este îndreptățită ținuta agresivă a majorității.

Mezőfi Vilmos: Să trăiască președintele!

Iuliu Maniu: Fiind deci noi pentru popor aici de sine să înțelege, că ne vom ține de datorință ca toate intențiunile, toate faptele și toate proiectele guvernului, cari într'adevăr vor premări interesele poporului și vor servi binelui acestuia, să le părtinim. Dar declarăm tot odată, că în contra tuturor acelor intențiuni și fapte ale guvernului, cari vor fi contrare intereselor adevărate ale po-

Lui Ivan ochii îi străluciau. Fața i-se schimbă, — dar numai pentru o clipită, căci acum se reintorca femeia dela fântână.

„Bea, Ivane, și să-ți fie de bine!“

„Bogda prosti!“ zise Ivan, și beu. Apa îi mai recori. Dar o altă sete încep să ardă acuma în el. — El însuși se miră de tonul drăgălaș, în care vorbi:

„Ce băiețică drăguță ai, mănuică! Dumnezeu să ți-o ție, că cu mare dar te-a îmbucurat. — Să fii sănătoasă fetiță“, zise, golind al doilea pahar.

El luă copila pe genunchi, dezmiertându-o.

„Uită-te, ce salbă frumoasă ai la grumazi“ vorbi mai departe, în acelaș ton. „Nu mi-o dai mie?“

Egoistă, ca toți copiii, fetița nu voia să știe nimic despre așa ceva; mănoasă, cerca să se departe de omul, care voia să aibă ceva de al ei.

„Salba își are povestea ei“, încep, povestind, mama, în vreme ce deslega mărgelele dela grumazul copilei. Le-a aflat moșul fetiței într'un pelerinaj la Kiev, în iarbă, lângă drum aproape de marginea orașului. Imprejurarea aceasta l-a făcut să țină foarte mult la salba, care o grijea ca un talisman, și n'ar fi dat-o pentru cât bun e pe lume.“

Dădă apoi salba lui Ivan, care o luă nepăsător în mână, zură mărgelele și i-o dete iar înapoi.

„Tatii, fi iertat,“ — și-și făcu cruce, talismanul nu i-a adus norocul așteptat. Tot cu mai multă zdrobă și muncă și-a trăit viața, — și, pe cum vezi, până acuma

nici noi n'am gustat din binecuvântarea mărgelilor. După moartea lui ani de rândul a zăcut ascuns într'un scrinaș, de unde mai deunăzi a ajuns iar la lumină și acuma e jucăria cea mai plăcută a copilei.“

Pe furis, Ivan privia într'una salba. Mii de gânduri și planuri ferbeau în capul lui, unul însă rămânea totdeauna deasupra, ca o lună, ce se luptă cu valurile, dar se avântă tot de-asupra lor.

— Zece mii de ruble! — Cam într'atâta prețuia el salba. Câtă deosebire între posederea și neposederea unei atari sume. — Hei, viața i-ar fi atunciș raiul pe pământ! — ... Dar principul, de care a fost condus până acuma în meseria lui a fost: cinsti! Să se lapede de el acum, el, care până acuma s'a târât cum s'a putut prin viață, dar s'a târât totdeauna cinsti. Să se....

Mormăi câte-va cuvinte neînțelese, și, deșteptându-se din visare, zise:

„Ca să se îplinească dară totuși cât de cât cuvântul tatălui, că talismanul va aduce noroc, hai' dar, să-ți cumpăr eu salba; fie a Diale pentru ea postavul, ce ți-l'am arătat mai adineaori.“

Femeia rămase uimită.

„Ce-ți va folosi o salbă de mărgel?“ zise ea. „Dia tot atât de puțin o vei putea întrebuința, ca și noi.“

„Tot sacul își găsește petecci“, îi tăieni Ivan, — „și marfa încă își dă în urmă peste cumpărător.“ — Întinse apoi din nou stofta pistriță înaintea femeii; colorile vii par'că îi sfredeliau ochii. Cât de bine iar prinde o rochie nouă chiar acuma! Și se gândi, ce mutră va face bărbatul său, când îi va spune, cât de lesne și-a câștigat-o.

Schimbul era făcut, și ea dădă lui Ivan salba, care dispără în curând în buzunarul larg al caștanului.

O dulce mulțumire umplu pieptul lui Ivan.

Și după ce ajunse acum la ce doria, pără că își aduce de-odată aminte, că e târziu.

Scoase ceasal din buzunar și privi lung. — „Șapte ceasuri!“ striga plin de mirare. — „Doamne, cum trece vremea!“

Își adună în grabă marfa și se sculă să plece. Dădă întâiu copilei, care plângea încă după mărgelile, cari nu le mai aveă, — câte-va jucării ieftine, cari o împăcară în curând; întinse apoi femeii mâna, și mai bonbăniind câte-va cuvinte de rămas bun, îndoi sub povara boccelii, porni cu paș îndesat, pe drum în sus.

(Va urma.)

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

porului, și cari vor fi chemate a servi singur intereselor unei rase și în contra tuturor acelor fapte ale guvernului, cari vor avea tendința de a împedea validitatea și dezvoltarea socială, economică și politică a celorlalte naționalități din țară, vom începe și vom dezvolta cea mai energică, cea mai conștientă și cea mai bărbătească luptă, fără nici o considerație. (Mare zgomot. Aprobări vii și îndelungate la naționaliști.)

Onorată Casă! Punctul de plecare al politicii noastre este, ca fiește care popor al țării acesteia, să-și aibă în statul acesta condițiunile dezvoltării economice, culturale și politice. Scopul nostru este validitatea acestui punct de vedere principal, și prin urmare fiește-care faptă a acestui guvern, care va fi contrare acestui principiu politic al nostru va întimpina din parte-ne cea mai energică împotrivire.

Onorată Casă! Nu acuma este timpul ca să critizez singuraticile puncte ale programului prezentat. Chiar pentru aceasta mă mărginesc a accentua singur punctul nostru de vedere principiar și a ruga pe stimatul guvern, ca să nu întrelase validitatea acelor principii politice, cari singure sunt în stare a promova fericirea și înaintarea acestei țări, dar să o facă aceasta nu numai pentru o naționalitate și numai pentru o pătură socială, ci pentru toate individualitățile etnice, și toate popoarele țării acesteia și pentru toate clasele sociale, cari compun țara aceasta, ca deopotrivă să se asigure pentru toți dezvoltarea politică, economică și culturală. Deoarece însă acest principiu nu-l văd îndestul accentuat în vorbirea de program a dlui ministru-president, noi nu putem avea încredere în guvernul, ce ni-s'a prezentat. (Vii aprobări și aplauze din partea naționalităților. Oratorul este felicitat.)

„Învățământul popular“. — Citind replica dlui învățator N. Bozga din Nr. 21. al „Unirei“, la articolul meu publicat sub titlul de mai sus, sunt constrâns a face o scurtă reflexiune și aceasta pe motiv ca să pun capăt unor bănueli.

1. Nici prin gând nu mi-a trecut, să ridic acuze contra corpului învățătoresc, pe care după vrednicie totdeauna l-am respectat foarte mult. Nu numai, dar am fost pretin sincer învățătorilor, harțat de muncă și inhibitori de școală. Mai mult, unde mi-s'a dat puțină, i-am sprijinit, ajutat, atât în cele spirituale, cât și cele materiale.

2. Sub expresiunea „simbriași“ am înțeles și înțeleg pe toți acei factori de educațiune, cari au chemare și însărcinare a lucra pentru cultivarea poporului, dar nu-și implinesc datorința.

3. Replicantele arată și mai temeinic pe cei, cari ar trebui să-și facă datorința pe terenul învățământului popular, dar nu o fac, fie din leme ori alte afaceri private. Aceștia trebuie constrânși cu ori ce mijloace aspre să-și facă datorința. Și aceasta așa ar fi bine și corect.

4. Prea temerară este afirmațiunea: „nici autorul articolului nu-și implinesc această sfântă datorință.“ Așa se vede, Dea să-și înțeleasă nici n'a pătruns cele de mine spuse. Eu n'am zis afirmative, ci numai ca exemplu, ca să se spună câte ceasuri s'a făcut prelegeri dintr'un studiu și altul. Astfel n'am susținut, că eu propun

religia și biblia în 16 oare pe lună. Dar adevărat este că fac 16 oare pe lună. Intru, care-l pot dovedi cu registru de prelegere. Afacerea se esplică așa: Învățătorul de aci este ambulant și având eu două zile libere ori disponibile pe săptămână, aceste le folosesc pentru instrucțiunea religioasă. Cred că lucrul este deplin lămurit.

5. N'a priceput replicantele nici pasajul: „nici 50% dintre școlarele noastre, nu corăspund nici celei mai modeste așteptări.“ Am zis că școlarele nu învățătorii. Deci conclusia Dsale: „că învățătorii români fără excepție nu merită pâne și adăpost pentru tândălia“ nu mi-se poate pune în calculul meu. Sub școlare eu înțeleg factorii chemați a o duce în deplină instrucțiune, de sus până la ultimul senator școlar.

6. Am fost, sunt și voi fi pentru respectarea și îmbrășosarea învățătorilor de către toți inteligenții noștri. Nu numai, dar sunt vesel, să pot avea la masa și în familia mea pe învățator. Persoana, care nu știe respecta factorii educativi după modesta mea părere, nu este nici inteligentă nici cultă.

Fără îndoială preocuparea noastră principală trebuie să ne fie școala, fără care nu putem progresa, fără care toate svircolirile noastre naționale, culturale, materiale sunt lucruri zădărnice. Un popor numai prin învățatură se poate scoate din întunec în lumină, din nepăsare la muncă, din apatie la pretenziune și ambiție.

În urmă pot declara că aș fi foarte vesel, să vorbim și lucrăm cu temein în asta direcțiune, ca prin ori cari mijloace să dăm un mers mai regulat și firesc învățământului popular. — I. Costin, paroh gr.-cat.

Electorale. — Alegerea dela Dobra, săvârșită săptămâna trecută, s'a făcut tot în defavorul nostru. Cărmuirea a ținut cu ori ce preț să-și arete dragostea sa față de români și libertatea alegerilor, trimițând aproape de fie-care alegător câte doi gendarmi sau husari, cari apoi și-au știut face datorința. Împedecând prin tot felul de mijloace reușita candidatului român. Astfel, s'a dovedit cu câtă sinceritate a promis actualul guvern, că alegerile din anul acesta nu vor fi de loc presionate din parte oficioasă.

Alegerile deputaților Popovici (Lugoș), Petrovici (Zorlent) și Bredicean (Bogșa) sunt atacate la comisia parlamentară, — asemenea a lui Maniu și Vajda, pentru defecte formali.

Br. Nako, fiind numit, guvernator la Fiume, a abzis de mandatul de deputat, iar br. Stoianovici e vorbă că va fi numit fișpan. Amândoi aceștia au fost aleși în cercuri electorale românești. Sperăm că vor fi puși din nou în candidatură advocații Vladimir Spătar și Nestor Oprean, și alegătorii români din nou și încă cu mai mult entuziasm se vor grupa în jurul lor.

CORESPONDINTE.

Serbările dela București.

— Raport special al „Unirei“ —

E a doua oară când pășesc pe pământul României libere. Sentimentele ce mă copleșesc nu pot fi rânduite și puse pe

hârtie, ele isvorăsc în prisosință din clipita când văd fălfăind primul tricolor românesc, pe care gendarmul n'are voie să-l sequestreze, și continuă meren când zăresc în fuga trenului vilele ce se însurșesc dela Predeal până la Sinaia. Când ajung la București e deja sară. Simpaticul corespondent al nostru, dl. Delarupe mă așteptă spre a mă găzdui la casa sa, așa de primitoare pentru ardelenii pribegiți prin România.

A doua zi e Duminică. Ascult liturgia în capela unită dela Seminarul catolic, și fac reverințele Msgr. Netzhammer, arhiepiscopul de București care foarte afabil, îmi spune, că va veni încă anul acesta la Blaj, spre a cerceta pe Escelența Sa Dl. Metropolit al nostru. După prânz la 2^{1/2}, e al treilea concert al societății corale „Carmen“, de sub conducerea măestrului Kiriac. Intre punctele din program „Doina din Bihor“ și „Mănăstirea Argeșului“, ale iubitelui nostru profesor de muzică Jacob Murășian. Iată adevăratul motiv, care m'a îndemnat să merg cu câteva zile mai curând în capitala țării: dorul de a auzi interpretate aceste ginvaere de muzică națională ale distinsului nostru compositor. Deși la oarele 3. se începeau cursurile de oai la șosea, unde se îndatina să ieie parte toată aristocrația bucureștiana, marea sală a Ateneului e disită și nu s'a mai aflat nici un bilet. În logia regală apare chipul așa de luminos al albei regine, cu ochii plini de schinteieri și fața surizătoare. Ea e însoțită de damele de onoare Bengescu și Poenariu. Aclamări generale salută pe suverana poetă, care s'a rupt de societatea Curtii spre a asculta pe un nepretentios măiestru de muzică, venit din colo de Carpați. O atențiune atât de delicată cât ne umple pe ardeleni de mândrie, iar pe cei prezenți de stimă față cu compositorul dela Blaj.

Se cântă p. 1. done coruri de Porumbescu și Kirchner și apoi la dorința Reginei se trece la p. 5 și se cântă partea I. și II. din „Mănăstirea Argeșului“, atât de cunoscută baladă alui Alexandri, aranjată pentru soli, cor și orhestră. Nu încerc să descriu muzica acestei piese ce e neîntrecută, constat cu multă satisfacție, că sub tot decursul interpretării o atențiune încordată se cetea pe fețele întregului public, M. Sa Regina cu lacrimi în ochi a dat semnalul aplauselor la terminarea părții I iar la a II. viu emoționată a invitat în loja sa pe compositorul aciamat neîntreput de public și dându-i mâna l'a felicitat foarte călduros exprimându-și dorința să-l revadă cât mai curând spre a auzi și partea a treia. Ziarele toate s'au întrecut a aduce cele mai elogioase apretieri asupra acestui concert, dând expresie nădejdi, că prin „Mănăstirea Argeșului“ muzicii române i-se deschid noi orizonturi și compositorilor români un câmp nou, în care vor putea să-și arete puterile. Regret, că nu pot reproduce aci vocile de presă le resum în irasa: profesorul Mureșanu a făcut fală Blajului cu compoziția aceasta.

Și apoi Regina s'a depărtat în mijlocul unor ovațiuni cum se îndatinează oamenii a face acelora, ce stau foarte aproape de inima lor.

Foarte mult a plăcut și Doina din Bihor, iubitelui nostru compositor, a fost din nou aciamat și piesa — singură, — a trebuit să fie bisată.

Cu laudă trebuie să pomenesc aci de zelul directorului Kiriac, a dnei Micioara, artiștii: Băjenaru, Niculescu, Saxu și Căprița, cari prin vocile lor atât de plăcute au ridicat și mai mult frumșeța cântecelor naționale.

Ca un semn de osăbită gratie măestrului Murășian, a fost invitat Lunia trecută la Palat și a asistat la audițiunea musicală din apartamentele Reginei.

Serbările jubilară de 40 ani de domnie a Regelui Carol s'au început Marți sară. Cu o zi mai înainte s'au deschis sesiunea esraordinară a Corpurilor legiuitoare. Me-

sagiul de tron a fost cetit de ministrul preșident Cantacuzino. Regele mulțumește poporului românesc, care l-a ajutat în acești 40 ani de domnie și „mai ales gândul Meu merge către cei, cari nu mai sunt printre noi și înainte de toți către cei, cari pentru asigurarea neastârării și făurirea Coroanei, care stă pe capul Meu, au trecut la nemurire în câmpiile de cinste și de slavă.”

Senatorii și deputații au subliniat cu aplauzele lor calde și adânc simțite cuvinte ale mesagiului.

Marti sara, drapelul trupelor de trupă, fie-care cu câte o gardă, în frunte cu muzica, au fost aduse la palat. Lume multă era adunată pe calea Victoriei, familia regală privia din balcon sosirea drapelului, în fața căreia toată lumea se descoperea cu respect. La 8 oare consiliul de miniștri a prezentat Regelui felicitările guvernului și apoi s'a ținut drapelul batalionului de geniu, acum infuzat. La 9 oare s'a făcut retragerea cu torțe, muzicele aflătoare în Capitală toate au luat parte.

Mercuri dimineața s'au tras îndatinatele salve de tunuri și-apoi la 8 oare gardele drapelului au venit după drapel. Aglomerația pe strade era enormă. Un ofițer de vânători raportând prințului Ferdinand, de această înghesuială, acesta a răspuns surizând: așa se întâmplă cu astfel de ocazii. La 9^{1/2}, prințul Ferdinand luând comanda trupelor, ce se înșiraseră pe calea Victoriei până la Mitropolie, călărea lângă trăsura, în care ședea Regele și Regina. Prințesa Maria cu dragălașii și copii urman în trăsura a doua. Mai erau prezenți prințul Wilhelm, fratele moștenitorului și prințul de Wied, nepotul reginei. Pe tot drumul familia regală a fost împărțită de celea mai cordiale aclamări ale imensului public, a elevilor și elevelor școalelor de fete, a veteranilor ș. a. După serviciul divin dela Mitropolie, s'a început defilarea pe bulevard, pe dinaintea statuei lui Mihail Viteazul.

Câteva mii de băieți dela școalele sătești în costum țărănesc, cu pușcă și baionetă și cu căciula de dorobanți au început defilarea. Era o admirabilă priveliște, să vezi pe acești copii de 8—14 ani, lovind cu atâta putere pământul, ca niște adevărați soldați. Special copiii de pe Prahova, de sub comanda căpitanului Cernescu, a fost foarte mult aclamați.

Nu mai puțin admirabili au fost numeroșii veterani, cari făcuseră campania din 77—8. Tot publicul căuta cu mândrie la acei oameni, cu pieptul plin de decorații și cu trupul de rani, apoi la drapelul din cari gloanțele dușmane ruperă de a binele bucăți din falnicul tricolor.

În fruntea trupelor pășeste mândru prințul Ferdinand, conducând defilarea; sosește apoi cea mai marcantă figură dintre militari: generalul Groza în fruntea soldaților sei. A plăcut foarte mult vânătorii, artileria, școala militară în frunte cu căpitanul Sturza, apoi roșiorii, marina ș. a. Defilarea a ținut aproape 2 oare, timpul era splendid.

La oarele 5, s'a dat la Cismigiu un banchet celor 2500 primari, cari veniseră la București; tot atunci în arenele romane dela expoziție un banchet veteranilor. Cel dintâiu a fost cercetat de prințesa Maria, îmbrăcată în costum național, încunjurată de o aleasă cunună de dame, îmbrăcate la fel. Prințul Ferdinand și cu prințul Carol au onorat cu prezența lor banchetul veteranilor, deșteptând pretutindenea bucurie și nesfârșite urale.

Sara o feerică iluminată pe stradele principale ale Capitalei, în fața palatului, primărie, Fundațiunea Carol I. și airez. Drapelul fălăiau pretutindeni. Familia regală și principala s'a plimbat pe calea Victoriei, privind iluminata.

Joi s'au început recepțiunile la palat, după programul stabilit, iar după prânz s'au dat în onoarea primarilor și a veteranilor festivale la teatrul național la teatrul liric și Ateneu. La Ateneu societatea „Carmen” a cântat între altele done piese populare ale măiestrului Murășianu, care au fost viu aclamate și bisate.

Serbările sau mai ținut lanț câteva zile, sfârșind Vineri cu Academia română care a ținut ședință festivă din acest fericit jubileu.

În deosebi micii dorobanți, veteranii și primarii, cu costumele lor variate după felurile ținuturi, au fost obiectul celor mai cordiale interesări.

Expoziția, care era să încununeze și ea aceste mărețe serbători, n'a putut fi deschisă la 14 Mai v. cum se anunțase și mult mă tem, că nu se va deschide nici la 1 Iunie v. cum spunea o altă știre. La tot casul ea are să fie măreață, dar credem că mai este mult până ce se va termina, ceea mai multe lucrări fiind de abia acum în cîrgerie. Prin jumătatea a doua a lunii August, când a fi să mergem noi în grupă la București, vom puteo însă să o admirăm de a binele.

MAI NOU.

Foaia oficioasă de Mercuri publică numirea de canonic prebendat în capitulul nostru a directorului de preparandie Preaonor. **Gheorghe Muntean**, protopop onorar și asesor konzistorial.

Tot acolo se publică promoția graduală a membrilor capitulari de Oradea-mare, anume a Ilustr. **Dr. Augustin Lauran** de prepozit, a Rslor **Artemiu Șarkadi** de canonic cantor, **Gheorghe Juhász** canonic custode și **Moise Nyes** canonic școlastic și numirea de canonic cancelar a Preaonor. **Ioan Butean**, director gimnazial în Beiuș.

Amândouă numirile aceste sunt meritată răsplată pentru îndelungate servicii pe terenul instrucțiunii publice.

Gheorghe Muntean e născut la Henig în 1840. Din 1868 începând servește la institutele de învățământ din Blaj, mai întâiu ca profesor la școalele normale, apoi la preparandie. La 1887 a fost numit director al acestor școale, iar din 1891 poartă sarcina de asesor konzistorial, fiind membru la esactorat, în comisiunea școlastică și tribunatul matrimonial. A lucrat pe terenul literaturii pedagogice, publicând mai multe scrieri, din cari unele au ajuns mai multe edițiuni.

Ioan Butean e născut în 1848 la Carcii-mari. În 1871 a fost numit profesor la gimnaziul din Beiuș, și din 1889 director la acel institut, iar mai târziu rector al internatului Pavelian, fiind numit arhidiacon onorar, membru la esactorat și asesor konzistorial. În sesiunea dietală trecută a fost ales deputat al cercului Beiuș.

La mulți ani!

Noutăți.

Distincțiune. Anunțăm cu multă bucurie, că Sfinția Sa Preafericitul Pontific Pius X. a decorat pe dl **Ștefan Havași Oșpanul**, cu crucea de cavalier al ordinului Sf. Silvestru Papa, aceasta ca vrednică răsplată pentru însemnata donațiune făcută de D-sa pentru noua biserică din Cluj — Sincere felicitări!!

Directorul fundațiunii Șlulțane își ține azi ședința anuală. Sunt prezenți membrii **Iosif Pop** și **Ioan Mezei**, juri de curie, **Budapesta**, **Vasile Hossu**, jude de tablă, **Cluj**, **Iuliu Bardoși**, insp. școl. în retragere, **Sibiu**, **Basilii P. Hârșan**, avocat **Sibiu** și **Vasile Zăhan**, avocat **D.S.-Mărtin**. — Măne Sâmbătă va ține ședință **Senatul** aceleiași fundațiuni, care între altele va avea să aleagă

pe membrii directoriului pe un non period de 6 ani. Dintre cei chemați să ieie parte în senat au veit dnii: **Ioan Nestor de Dezmir**, jude de tablă pensionat în Cluj, **Vasile Ranta Baticescu**, jude reg. de tribun. penz. Cluj, **Dr. A. Mureșianu**, proprietarul „Gazetei Trans.” din Brașov, **Dr. Ioan Pop de Hidiz**, medic Orăștie, **Petru Pop**, jude de tribun. penz. Brașov.

Ruptură de nori. Ni-se scrie din M-Ludoș: Sâmbătă în 26 Maiu între oarele 5—6 s'a descărcat asupra Ludoșului și pe o parte a hotarului Cheței o ploaie torențială împrenată cu grindină. Toate păraiele s'au umflat. Au dus case și grajduri. O femeie a fost luată de valuri. Pagubele sunt enorme mai ales în fânate și grâne.

Petreceri. Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudșat și jur, invită la **petrecerea de vară**, ce o aranjază Luni, în 4 Iunie (a doua zi de Rusalii) în grădina dnl George Danciu (promenadă). Venitul curat este destinat în favorul reuniunei.

— Reuniunea de cant și muzică „Unirea” din Varadia, invită la **concertul** împrenat cu **teatru**, care se va aranja din incidentalul sănțirei bisericei gr-cat. din Varadia. Duminică la 3 Iunie n. 1906. (duminica Rusaliilor) în ospătaria mare din loc. Venitul curat e destinat pentru biserica gr-cat. din loc și pentru reuniune.

— Despărțământul „Astrei” din Beiuș, invită la **concertul**, ce-l va da în favorul bibliotecii sale în 4 Iunie n. 1906. în localitățile otelului la „Stina de vale”. — După concert urmează dans.

— Comanda Reuniunii Pompierilor voluntari din Blaj, invită la **petrecerea de vară**, ce se va ține în 4 Iunie 1906. (a doua zi de Rusalii) în „Bercul mitropolitan”, iar la caz de timp nefavorabil în Sala de gimnastică.

— Tinerii economi din Cisteul-românesc, invită la **producțiunea teatrală** urmată de **joc**, ce o vor aranja la 4 Iunie 1906. (a doua zi de Rusalie) în curtea dnl Georgiu Oăingăr, iar la caz de timp nefavorabil, în școala gr-cat. din loc. Venitul curat este destinat în favorul școlii gr-cat. din Cisteiu.

Mulțămită. Subscriși neconzolați părinți, neputând tuturora în deosebi, venim pe calea aceasta a aduce P. T. Public mulțămită și recunoștința noastră pentru condolențele aduse din incidentul repausării scumpei și neuitatei noastre fice **Irina**. În deosebi aducem mulțămită și recunoștința noastră amicelor ei din „Cununa” a cărei membră a fost și decedată, apoi celorlalte St. Domnișoare și Domni tineri, cari toate și toți în deosebi pe lângă onorul dat intru petrecerea ei la locul de repaos, și-au manifestat pretinția și iubirea lor prin depunerea de cununi pe sicriul ei rece. Dumnezeu să le răsplătească cu bine iubirea manifestată față de scumpa noastră decedată. — **Simeon Muntean** notar și soția.

Necrolog. † **Dumitru Racofan**, paroh gr-cat. în Cașva, după un morb greu și îndelungat, împărțit cu s. taine ale muribunzilor, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Vineri în 25 Maiu 1906. în anul 32. al etății și 9. al preoției și căsătoriei.

† **Marta** văd. **Chitul** măr. **Murășan**, a repausat după grele suferințe, în 23 Maiu, în etate de 62 an.

† **Susana Corvin** n. **Barta**, din Blaj, a repausat în 29 Maiu 1906. în etate de 73 ani și 56 al căsătoriei, provăzută cu s. Sacramente ale muribunzilor.

În veci amintirea lor!

Aviz. Prin aceasta aducem la cunoștința cetitorilor nostri, că firma de esport și import de cafea din Fiume: **ROMUL PASCU**, a încetat de a esista ca firmă românească.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

„În acest moment, toți cei de față puteau să vadă aceea mână. Ea nu era totdeauna o simplă formă, ci uneori avea aer de a fi însuflețită și foarte grațioasă: degetele se mișcau și carnea părea a fi pe deplin omenească. La încheietura mânei sau la braț, această formă devenia aburoasă și se perdeea într'un nor luminos. La atingere, aceste mâni câteodată sunt reci ca ghița, și moarte; câteodată, din contră, ele mi-au părut calde, vii, și strângeau mâna mea cu tot avântul unui vechiu prieten. Odată eu am reținut una din aceste mâni în mâna mea, strângându-o cu hotărârea, ca să nu-mi poată scăpa. Ei bine, fără nici o încercare sau o efortare de a se smulge din strânsoare, aceea mână încetul cu încetul s'a topit așa zicând, și m'am pomenit că în mâna mea n'a mai rămas nimic.“¹⁾

Despre apariția de mâni mărturisește și *Dr. P. Gibier*. El făcea experimente cu mediul Slade, în 12 Maiu 1886, la 11 oare a. m., fiind lumină deplină în odaie. Pe când sta el, cu un prieten al său, și cu Slade, toți trei cu mâinile pe masa de experimente, văd că vine către ei o mână fără braț. Mediul Slade invită pe Gibier să-și pună mâna sub masă, și acolo l-l va atinge mâna nevăzută. Așa și face; dar nu i-se întâmplă nimica. Atunci îi zise Slade, să ia o tăbliță și să o țină sub masă, el cu o mână deoparte, iar Slade cu o mână de alta. Așa făcură, și Gibier se simți atins și netezit de o mână; lasă tăblița din mână, pe care acum o ținea numai Slade, și pune mâna pe mâna lui Slade. Aceasta era caldă, pe când mâna, ce-l atinsese și netezise mai înainte, era rece ca ghița.²⁾

Mâni și picioare de acestea a observat și *Zöllner* cu mediul Slade. Și ca să se convingă și mai bine, a făcut să le rămână urma. Spre scopul acesta, zice el,³⁾ „am adus un vas de porcelan, cam de o urmă în diametru, și de două degete adînd. L-am umplut până deasupra cu făină, și l-am pus sub masă.... Pe când mâinile lui Slade erau neîntrerupt pe masă, deodată bag de samă, că o mână puternică mă strânge de genunchiul drept sub masă, cam o secundă; în momentul când am spus-o aceasta celor de față, și am voit să mă scol, vasul cu făina s'a târâit pe padiment, cam vre-o 4 urme, fără să se fi atins cineva de el. Pe pantalonii mei era chipul unei mâni puternice, pline de făină; și pe suprafața făinei din vas am văzut cu totii imprimată de tot fin figura unei mâni mari, așa că se vedeau și crețele pielii“. Pe mâinile lui Slade nu era nici un semn de făină. De altcum mâna aceea era cu mult mai mare, decât mâinile lui Slade. — Tot experimentul acesta l-a făcut *Zöllner* și cu o hârtie presărată cu funingine. Aceasta o lipise mai înainte pe o scândură, și a pus-o sub masă. După 1—2 minute află pe hârtie, urma unui picior desculț. Examinează ghetele și pantalonii lui Slade, dar nu află nici un semn de funingine pe ele; de altcum nici nu puteau să fie picioarele lui Slade, pentru că acestea erau cu 4 centimetri mai lungi, decât urma piciorului de pe hârtie. — Apoi a luat o tăbliță dublă, a provăzut-o cu copcii de aramă, a pus între tăblițe o hârtie funinginită, și le-a luat în brațe. Mâinile lui Slade erau pe masă; acolo au și rămas. După 5 minute *Zöllner* simte apăsându-se ceva pe tăblițele, ce le ținea în brațe, în două rânduri, și îndată se aud trei pocnituri în masă; semn, că fenomenul era gata. Desfac tăblițele. Pe o parte a hârtiei era o urmă de picior drept, pe cealaltă, urma aceluiaș picior stîng de mai înainte.

În *clasa a VIII-a* punem *scrisorile directe* ale spiritelor. De regulă spiritele scriu pe tăblițe, ca să se audă scârțâitura; dar nu e rară nici scrisoarea pe hârtie, cu ceruza ori cu peana.

Martor despre acestea este, întâi: *Dr. P. Gibier*, în cartea: *Le spiritisme*.⁴⁾ El experimentă cu celebrul medium american Slade. Din cele 10 ședințe, dl Hașdeu l. c. reproduce pe cea dintâi: „La 29 Aprilie 1886, la orele 11 dim. eu și amicul meu A. ne ducem la Slade. Eu luai cu mine mai multe plăci (ardoises), pe cari le-am iscălit cu creionul albastru. Am inspectat

odaia, am examinat masa și mânecele lui Slade, l-am căutat sub haine, l-am desculțat. Apoi, după cererea lui Slade, am scos din ghiozdanul, pe care nu-l lăsasem o clipă, două plăci încadrate, din fabrica lui Faber, și le-am pus, fiecare îndeosebi, pe masă. Slade ia un bețișor de scris pe placă, lung de 8—10 milimetri, l-l rumpe cu dinții în două, și-l așează pe una din plăci, la capătul opus iscăliturii mele. Apoi acopere placa cu cealaltă, cu iscălitura înlăuntru; ia amândouă plăcile astfel unite și le pune vertical pe antebrațul meu stîng. N'am pierdut din vedere nici una din mișcărilor sale, pecum nici plăcile mele. În momentul când Slade pleca plăcile, ca să le pună vertical, s'a auzit înlăuntru alunecarea bețișorului în spațiul dintre cele două fețe încadrate. Odaia era bine luminată. Toți-trei noi aveam mâinile pe masa goală: dl A. la dreapta mea, iar Slade la stînga. Eu urmăream cu ochii mâinile lui Slade și picioarele lui, pe cari el nu le ținea sub masă. Văd foarte lămurit pe antebrațul meu cel stîng cele două plăci lipite una de alta și ținute cu mâna stîngă a lui Slade. După 20 sau 30 secunde, simțesc plăcile apăsându-mi cu putere antebrațul. Slade zice atunci că curentul trece prin brațul lui, și se plînge că-l doare puțin. Câte-va lovituri surde au răsunat în plăcile mele, și mâna lui Slade a devenit țapănă. Deodată s'a auzit foarte lămurit scrierea. Ascult plăcile: nu putea fi nici o îndoială; înlăuntru plăcilor scârțâia; auzul meu nu mă înșelă: scriere, punctuațiune, de patru ori o liniuță trasă. Scrierea era dintâi înceată, apoi după prima liniuță a devenit mai repede, iar după a doua liniuță din nou înceată“. Plăcile s'au deslipit, continuă dl Hașdeu, și pe una din ele s'a înfățișat următoarea scrisoare, sau mai bine următoarele scrisori scrise: englezește, nemțește, francezește și iarăș englezește: „Mai multe spirite sunt de față, și vor să vă spună puține cuvinte. Sunt cu sinceritate W. Klark“, (englezește). „Scumpul meu domn, primește urările mele cordiale. Ion Stephens“, (nemțește). „În adevăr idea Dtale e foarte bună. Al Dtale devotat serv L. de M.“, (francezește). „Scumpe Domnule, noi toți ne unim în cele de mai sus“, (englezește).¹⁾

Experimente de felul acestuia a mai făcut *Gibier* cu Slade și de altădată. Dar nu s'a încrezut. De aceea a întrebat pe un anumit I., scamator celebru la teatrul Robert-Houdin din Paris, că nu s'ar putea explica fenomenul cu nescari apucături scamatorice? I-a spus împrejurările, între cari s'au întâmplat scrierile directe; și scamatorul i-a răspuns, că dacă s'ar pune laolaltă toți scamatorii din lume, totuși n'ar putea să facă nimica, ce să samene măcar cu fenomenul acesta. Spre a se convinge și mai bine, însuși scamatorul a venit la o ședință, cu o femeie cu tot, a examinat și s'a uitat la toate, și apoi a dat următorul atestat: „Dlor bărbați de știință! Eu scamator (prestidigitateur) fiind, mărturisesc, că ședința dlui Slade e adevărată, cu adevărat spiritualistă, și nu se poate pricepe fără recursul la manifestări ascunse. Și din nou mărturisesc“.²⁾

Alt exemplu ne prezintă *Zöllner*, iarăși cu mediul Slade. În ședința din 13 Decembrie 1877, *Zöllner* a luat două tăblițe; le-a legat deolaltă cu șinor, punând mai înainte între ele o bucată de stil. Apoi le-a așezat deoparte de mediu. Când le-a luat de acolo, a aflat pe ele scrisoare de a spiritelor. În ședința din 14 Decembrie a luat iarăși o tăbliță; a ales-o el însuși, și a curățit-o; apoi a pus pe ea o bucată de stil, și a așezat-o sub masă. Mâinile lui Slade erau pe masă; iar picioarele îi erau pe lângă masă, căci ședea în dungă, și nu s'au pierdut din ochii lui *Zöllner* nici pe un moment. Deodată aud cu toții scârțâituri pe tăbliță. O ieau și se uită la ea. Era scris: „Adevărul iese învingător asupra ori-cărei greșeli“.³⁾

Aci s'ar putea adăuga și scrisorile automate, pe cari le scriu spiritele, prin mediu. Dar ele *de multeori pot fi înșelăciuni* sau *sinamăgiri*. Cu exemple de acestea ne poate servi dl Hașdeu în „Sic cogito“ capul ultim: „Excelzior“, unde ne spune, că întreagă structura și înfrumțețarea templului Iulia Hașdeu a fost inspirată ori descrisă automaticește.

(Va urma.)

¹⁾ Cfr. și *Wolk*, pag. 94.

²⁾ *Franco* pag. 112.

³⁾ *Wissenschaft. Abhand.*, la *Wolkenberg* pag. 97.

⁴⁾ La *Franco*, op. cit. pag. 118—114; și la *Hașdeu* pag. 137 și urm.

¹⁾ Faximilul se adă la dl *Hașdeu* pag. 139.

²⁾ *Franco* pag. 115.

³⁾ *Wolkenberg* op. cit. pag. 96.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

6

„Nu! Dta ești cavalier și aparține gradelor superioare, al căror rang nu numai că te introduce în misterie particulare, ascunse gradelor inferioare, dar te și obligă la lucruri importante. Eu din contra sunt un frate albastru, nu sunt cavalier, nu sunt purtător de arme, nici luptător. N'am intrat în ordin cu altă intenție, decât cu gândul de a găsi în loje petrecere și frăție și de a participa la agape. Nici un tel de muncă n'am căutat, cu atât mai puțin una asemenea, cum vâd că vrei să întreprinzi împotriva venerabilului învățător din Schwauheim.

„De altă parte, Dta știi, că casa mea, nici odată nu a fost închisă pentru scopurile ordinului și că cotisațiile mele sunt conziderabile“.

„Sprijinul Dtale merită toată recunoștința“, confirmă gradul superior. „În cazul de față însă nu e vorba de misteriele gradelor superioare, ci de un obiect foarte important, care preocupă întreaga lume liberală și neconfesională. Dacă ai fi citit ultimul număr al revistei noastre „Bauhütte“, atunci ai fi lămurit asupra interesului, ce-l are ordinul nostru față cu școala primară“.

El scoase din buzunar un număr din revista „Bauhütte“.

„Ascultă câteva frase, cari îți vor explica totul“, continuă cavalierul și ceti: „Solicitudinea fraților masoni trebuie să fie îndreptată spre instrucțiunea și educațiunea din școală. Ei trebuie să vegheze ca să nu fie numiți învățători, oameni de căroră le-a mai rămas un rest de sentiment creștinesc. Ca să putem combate credința, instrucțiunea religioasă trebuie eliminată din școală. În prima linie așadar trebuie abrogat acest obiect, care introduce perversiunea morală în inimele poporului, întuneacă mințile copiilor, stingherește libera cugetare a omului și incurcă avântul sentimentelor. Ultimul nostru scop este nimicirea creștinismului, din care cauză problema școalelor de stat este de a arunca în mormânt acest cadavru!“¹⁾

„Nu te osteni mai departe“, intrerupse Huber pe cetitor. „Aceste lucruri nu mă privesc de loc“.

„Nu te înțeleg!“ zise mirat cavalierul.

„Organele noastre anunță destul de clar problema francmasoneriei prin restrângerea sau eliminarea totală a religiei din școală, — ordinul nostru apelează la toți frații în privința aceasta și Dta rămâi rece și indiferent? Eu plănuiesc să încrez în spiritul ordinului nostru și — Dta te superi? Asta nu o înțeleg?“

„Fiindcă Dta n'ai pentru interesul meu personal nici o conziderație“, replică viu milionarul. „Dta cunoști pasiunea mea pentru această vilegiatură majestuoasă, al cărei parc l-am împodobit cu cele mai frumoase conifere și tufșuri de lux. A petrece aici, este pentru mine bucuria cea mai mare. Niciodată nu se întâmplă nici o vătămare plantațiilor mele favorite. În vila aceasta nimic nu se strică în timpul absenței mele. Pentru ce? Repet, — pentru că Tivoli al meu stă sub

paza și scutul porunței a șeptea alui Dumnezeu. Atotștiutorul și atotprezentul nu permite Schwainheimenilor nici cea mai mică stricăciune. Dta vrei acum, prin severa executare a instrucțiunii neconfesionale să smulgi din inimele tinerilor credința în Dumnezeu. Dta vrei să nimicești frica lui Dumnezeu, care ne-a scutit până acum proprietatea. Dta vrei să crești niște băieți impertinenți, niște tineri rău făcători, cari vor face aici grozave pustiri. Mărturisesc, sunt silit să protestez împotriva unui asemenea plan“.

O zimbire compătimitoare alunecă pe fața lui Lug.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Mângăierea creștinului“, carte de rugăciuni pentru credincioșii greco-catolici. Din cărțile rituale ale bisericii orientale și din alte cărți de pietate compusă de Ioan Genț, protopop gr.-cat. în Oradea-mare. Cu aprobarea și binecuvântarea Ilustrisimului și Reverendisimului Domn Dr. Demetriu Radu, episcop gr.-cat. de Oradea-mare. — Această carte de rugăciuni are un conținut de 462 pagini. Are un format dragălaș. Cuprinde: rugăciuni de dimineața, de seara, rugăciunile mesei, rugăciuni la s. liturgie, rugăciuni înainte și după mărturisire, înainte și după cuminecătura, Devoțiune către Isus Hristos, Acatistul Domnului Nostru Isus Hristos, Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, Paraclisul, Canon de rugăciune către Ingerul păzitor al vieții omului, Canon de rugăciune către Puterile cerești și către toți sfinții, rugăciuni diverse pentru toate ocaziunile, urmarea sfintei și dumnezeieștii liturgii, câteva meditațiuni din cartea lui Toma de Kempis „despre imitațiunea lui Hristos“, din „Filotea“ sfântului Francisc Saleziu, și din cărțile sfântului Alfonz Liguori, rugăciuni și cântări la cununie; cântări bisericesti la utrenie, Polieleul, Psalmii aleși și pripelele, Catavasiile, cântări la inserat și la înmormântare. Afară de acestea în multe locuri sunt intercalate între text scurte instrucțiuni despre rugăciune, despre ss. taine, despre purgator, precum și explicările numelor unor cântări și rugăciuni ce obvin în ritul nostru, cum sunt: litie, polieleu, utrenie, doxologie, acatist, șcl. — Cartea, care e întocmită astfel, încât e în stare a satisface pretenziunile inteligenței noastre culte, chiar așa, ca lipsele sufletesti ale credincioșilor nostri dela țară, a apărut în ediția autorului, pe două feliiuri de hârtie, și se poate procura pe lângă următoarele prețuri: I. Ediția populară, pe hârtie bună, un exemplar legat în table tari, cu cruce aurită și cu margini aurite, costă 1 cor. 20 fil. plus spese postale 10 fil.; laolaltă 1 cor. 30 fil. La zece exemplare plătite deodată al 11-lea exemplar se dă gratuit. II. Ediția mai fină, pe hârtie albă: a) legat în pânză, cu cruce aurită, cu margini aurite și cu toc, un exemplar spedit recomandat costă 3 cor. 35 fil. — b) legat în piele, cu cruce aurită, cu margini aurite, și cu toc, un exemplar cu trimitere recomandată 5 cor. 45 fil. — c) legat în piele mai fină, compactare modernă și foarte plăcută, căptușită, cu cruce aurită, margini aurite, și toc, un exemplar spedit cu recomandatie 7 cor. 45 fil. — d) legat în matasă fină, cu căptușală, cu cruce aurită, margini aurite și toc, un exemplar trimis cu recomandatie 7 cor. 45 fil. — e) legat în imitație de fideș (os de elefant), cu cruce și margini aurite și toc, un exemplar cu spedere recomandată 8 cor. 45 fil. — Comandele sunt a se adresa la subscrisul. Prețul se trimite înainte, sau se încassează cu rambursă (ntánvétel). — Oradea-mare, 12 Maiu 1906. Adresa: Ioan Genț, protopop gr.-cat. în Nagyvárad, Sztaroveszky utca 6 szám.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 20. cu următorul sumar: N. Iorga, Expoziția sibiiană a profesorului Comșa. — I. Barseanu, Vrajmașul (poezie). — G. Bogdan-Duică, Seminarul pedagogic. — I. A. Basarabescu, O carte pentru copii: despre „Ilie Marin“. — Dinu Ramură, Vecinei (poezie). — E. Ciuchi, Romanță (poezie). — Căp. Al. D. Sturdza, Onoarea ofițerului român. — Ana Codreanu, Salcâmul (poezie). — V. Caraiyan, Aliman Voinicul (poveste). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Stadă din București (după Doussault); Cetatea Neamțului (după Bouquet); Serbare a lucrătorilor într-o pădure din Muntenia c. 1830 (după Doussault).

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 1. cu următorul cuprins: N. Iorga, Cătră cetitori. Iubileul. Serbările dela Sibiu. — Cronică: Din țară de N. I.; Dela Români de peste hotară: Știri din Orăștie, Arad, Brașov; Din țări străine de N. I. În supliment: Corespondență din Galați de O. G. — Numărul 15 bani. Abonamentul: în țară pe un an 15 Lei; în străinătate 17 Lei.

„Junimea Literară“. Anul III. Nr. 5. cu următorul cuprins: Mobiliarul țăreanului român din Bucovina, Ilie Veslovski. — Taină (versuri), Leandru. — O carte de judecată din anul 1729 din Câmpulung (urmare și fine), T. V. Stefanelli. — Luna, luna mă omoară (versuri), Radu Sbiera. — Când nu poți iubi (schită), Magda Lacrimă. — Cântec, Filuț. — Ideea latinității în istoria română (urmare), Iancu I. Nistor. — Cântec popular cules de I. Ionașcu. — Notițe bibliografice.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agărbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agărbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii nostri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20 + 10 fil. porto. Se află de vânzare la Libr. Semin. în Blaj.

Augustin Paul: Întră Someș și Prut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminariaală din Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celeii, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (13) 6-32

¹⁾ Francmasonul van Humbeock, ministru belgian în senat, 1863.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. M. Eminescu. Studiu critic. —.90
3. Câte-va momente din inceputurile bisericii rom. de C. Auner —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciu. —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor. —.16
10. Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“	
crudo	6 cor.
legat	9 „
Pe hârtie velină consistentă:	
crudo	5 cor.
legat	8 „

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorla de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

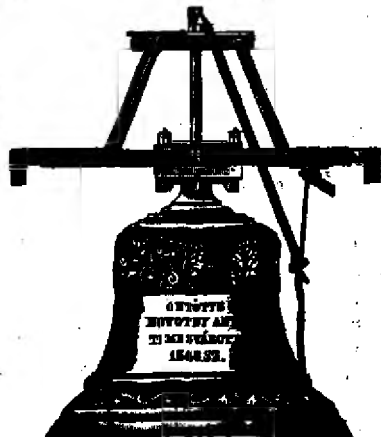
în Timișoara-Fabric

(8) 11-52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturii ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cîsnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaero din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuise de aur și argint pentru biserici.

☞ Cel mai mare deposit din Ardeal ☞

Mare deposit de aticle măritoare, ocheane și binocle

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eștin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

☞ La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat. ☞

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperisuri duble de o construcție puternică și trainică, costă 7-50 coroane.

(5) 28-52

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 7-20

FLORICELE DE CÂMP,

schite ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 11-52

☞ întemeiată la anul 1868 ☞

în Sibiu, strada Cîsnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ contra pericolului de incendiu și esplosiune. ☞
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ asupra vieții omului ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cîsnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{4}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 9 Iunie 1906.****Numărul 24.**

Din parlament.

Dat ne-a fost ca să ne convingem zi de zi, că deputații, pe cari însuflețirea caldă și curată a poporului nostru, i-a trimis în casa țării, își înțeleg pe deplin chemarea lor de a lupta și de a arăta, că sunt în țara aceasta mașteră nouă milioane de oameni, cari nu să bucură de nici un favor al legii, ci călcându-se lege sunt tractați ca niște parveniți.

Adevăruri crude și dureroase pentru stăpânii zilei le-au spus deputații nostri, cu o energie impunătoare și cu o însuflețire vrednică de cauza, în serviciul căreia stau, au apărut nu numai interesele naționalităților din țară, ci a întregului popor sărac și asuprit, dovedind că partidul naționalităților din parlamentul ungar este unicul, care luptă cu toată hotărârea pentru bunăstarea și fericirea tuturor popoarelor din această țară.

Sedința parlamentului, ținută în 5 crt. a fost cât să poate de măreață și plină de momente înălțătoare. Este o priveliște stranie, văzând cum reprezentanții poporului român să luptă în marea de străini pentru drepturile și cinstea poporului românesc. Sar în luptă ca lei, disconsiderând toată furia contrarilor, cari nu mai pot de năcaz, văzând că nu mai pot îmbăta lumea cu apă rece și nu mai pot seduce lumea cu frazele lor goale.

Îndată la începutul ședinței a răspuns deputatul *Aurel Vlad* ministrului president *Wekerle*, la vorbirea ce a ținut-o în chestiunea naționalităților, nimicind cu argumente neresturnabile, afirmările fără temei ale ministrului president.

Dr. A. Vlad își începe discursul, că nici vorbirea de Sâmbătă a ministrului președ. n'a putut să facă să dispară neîncrederea naționalităților. Oratorul să provoacă la toate parlamentele din Europa, unde sunt recunoscute minoritățile opoziționiste, numai parlamentul ungar este care nu vrea să recunoască pe trimișii alor 70,000 alegători. Guvernul nu servește interese generale, ci ținde numai la stăpânirea de clase, având de ținta ideea de stat național magiar. În aceasta țintă și

în aceasta politică naționalitățile văd desconsiderarea și asuprirea lor. N'are încredere în guvern și nu votează indemnitatea.

La chestiunea militară a vorbit deputatul Ighiului *Dr. A. Vajda*, arătând purtarea nevrednică a coaliției față de români. Răspunzând vestitul baron *Bánffy* celor spuse de dl *Vajda*, repetind tiradele șoviniste bine cunoscute și preamărindu-și sistemul său absolutistic, numit „sistem *Bánffy*”.

Un interesant episod s'a întâmplat, când la cuvintele lui *Bánffy*: tot omul are lipsă de stat național magiar a observat *Dr. A. Vlad*: Noi n'avem! Întreaga casa s'a sculat vociferând și strigând: Ieși afară! Ieși de aci! Du-te în România!

Dl *dr. Vajda* a luat din nou cuvântul, a reflectat baronului *Bánffy*, secerând un rar succes parlamentar prin oratoria sa și puternicia argumentelor, de cari s'a folosit, făcând și propunerea ca serviciul militar de trei ani să se reducă la doi ani, care însă de sine înțeles, coaliția a respins-o.

Baronul *Bánffy* — zice *dr. Vajda* — îți face impresia, că ar voi să-și repare popularitatea hâbuită pe pelea naționalităților. *Br. Bánffy* a executat principiul „sdrobește-l” pe toată linia, împedecând executarea legii de naționalitate până și în comune Văd că și astăzi prin aceasta vrea să dureze temelia statului național magiar. Șubredă temeliei!

Cu apucăturile sale *br. Bánffy* n'a provocat decât ură, iar cu principiul „sdrobește-l” va potența și mai mult aceasta ură, așa că baionetele gendarmilor și armata de honvezi va fi neputincioasă. (Mare șgomot. Voci: ameninți?) Nu ameninți O. Cameră. Am însă datoria să spun, ceea ce simt. Ași fi un lași și hipocrit, dacă așa retăcea sentimentele mele, iar viitorul m'ar da de minciună. Sunt de părere să-mi spun sincer convingerile. (Șgomot. Voci: dar nu contra statului).

În aristocrația DVtre din Ardeal e mult sânge românesc, în cea din Ungaria de nord, mult sânge slovac, în cea de sud este sânge sârbesc, și în toată aristocrația DVoastre e mult sânge german. Dacă s'ar putea analiza sângele, nu știu câte

procente de sânge curat magiar s'ar găsi....

Oratorul mai vorbind despre socialism, închia astfel:

„Un lucru mai vreau să constat. Mulți dintre prietiii mei îl cunosc, de ce să nu spun în fața țării, ceea ce pareă compromițător și în anumite casuri genant pentru On. antevorbitor, tot așa cum m'a compromis și genat și pe mine în trecutul meu politic. Multe lucruri să pot renega în viața publică, legăturile de sânge însă nu să pot renega.

„Eu sum român descendent dintr'o familie românească de opinări, dar împrejurările au adus cu sine, că în linie ascendentă am câte-va picături din acel sânge al *Gyarfașeștilor*, din care sânge foarte mult curge în vinele lui *Bánffy*. Iată mă sum aci ca un sămn de exclamație viu și ca negația acelui principiu „sdrobește-l”, pe care îl profesează *Bánffy*. Sum din comitatul lui și nu pot renega pe *Gyarfașești*, dară eu zic sum român și îmi cresc copiii ca să fie români, hotărît a lupta pentru binele și prosperarea națiunii mele până la ultima respirație. Puteți să faceți ce vreți, puteți să mă spânzurați, să mă omoriți (mare șgomot) trebuie să spun însă, că iată aci a adus țara *Bánffy* cu politica lui, încât azi nu mai ținem cont nici de viața noastră, când ne angajăm la lupta cea mare.

„Dacă vreți, să obțineți astfel de rezultate, n'aveți, decât să urmați politica lui *Bánffy*, și vom vedea la ce sfârșit vom ajunge. Am zis.”

Tot în aceasta ședință a luat cuvântul dep. *Vințului-de-jos* dl *dr. Iuliu Maniu*, cu scopul de a apăra poporul de șicanările împreunate cu incassarea restanțelor de dări.

On. Casa! Sunt cunoscute acelea greutăți, cu cari să luptă bietul popor, când e vorbă să plătească dările și în deosebi trebuie să vă fie cunoscute acelea năcazuri, cari sunt împreunate cu incassarea restanțelor de dări.

În cunoștința acestor greutăți propune dl ministru de finanțe și dl referent, ca în privința acestor restanțe să i-să facă unele ușurări. Dar eu ușurările propuse de dl ministru nu le țin de îndestulitoare, Nu le țin de îndestulitoare întâiu, pentru-că acelea ușurări să referesc

numai la dările directe, până când eu cred, că acelea ușurări, înlesniri, trebuie să se facă poporului, nu numai pentru dările directe, ci și pentru competențele erariale.

Al doilea motiv pentruce nu le află acelea înlesniri de îndestulitoare este, că după părerea mea aceste înlesniri sunt prea mici și de durată prea scurtă.

Prea mici sunt acestea înlesniri îndeosebi pentru aceea, pentrucă mulți dintre popor nu sunt datori numai cu restanța de dare de pe cei din urmă doi ani, ci de pe mai mulți ani trecuți și așa natural dacă noi vom lăsa mână liberă executorilor de dare, ei vor scoate de pe popor deodată toată restanța de dare. În chipul acesta vom expune pre poporul nostru năcăjit la cele mai mari șicanări și supărări. Onor. Casă! Binevoii a lua în considerare, că poporul nostru ca să facă bani și să plătească darea, trebuie să-și vândă bucatele și vituțele. Acum bine să luați samă că dacă veți trimite executorii de dare pe sate pentru a scoate restanțe de dări poporul va fi silit ca să-și prăpădească bucatele și vitele din jug și astfel nu numai că va suferi atunci, când va plăti darea, ci l veți face bun de nimica și îi veți face imposibil să-și poarte economia. Adevărat, că în proiectul dlui ministru se dă oare-careva modru ca poporul să nu ajungă în astfel de năcazuri. Dar cum? Așa, că poate cere în înțelesul proiectului dlui ministru ca să i-se ierte plățirea în rate mai lungi a restanțelor de dare.

Dar eu așa cred, că dacă odată ne dăm samă cu aceea, că poporul nu va putea plăti în timp așa scurt restanțele, atunci să nu mai umblăm a l trimite să-și facă instanții ci să-i dăm noi drept cu puterea legii ca să poată plăti restanțele în timp mai îndelungat, pentrucă acea bunăvoință care o avem noi pentru popor nu o au pentru el și aceia dregători de pe sate cu cari are poporul de a face. Noi cari cunoaștem acelea greutăți și acelea șicanări la care e expus poporul atunci când trebuie să-și facă vre-o rugare pentru ca să-și apere drepturile înaintea dregătorilor, știm prea bine, că acelea drepturi numai pe hârtie stau. Lucrul să întâmplă cam așa, că țaranul merge la notar ca să-i facă rugarea și după-ce și-a pierdut vremea căutându-l pe notar în vreo câteva rânduri, notariul de regulă îl scoate afară din casă, iar și dacă nu-l scoate — lucru mai rar — cere plată pentru rugare deși fi pus în lege, că nu-i iertat să iee plată și că nu trebuie timbru. Îl năcăjeste pe bietul popor în toată forma așa încât acesta pe urmă n'are ce face ci ca să se scape de șicanări, își vinde biată ce are numai să poată scăpa de dare.

Eu cu toată încrederea rog on. Casă și guvernul, că luând bine în samă acestea și în scopul că să aperm și noi interesele poporului și să nu-l espunem la șicanările oficialilor mai mici, cari încă sunt mai răi, ca cei mari, să nu primească proiectul dlui ministru, ci să primească modificarea următoare, care o propun eu!

„Restanțele de dare și de procent din anii 1905 și 1906 la aceea, a căror dare anuală nu-i mai multă, de cât 200 cor. să să incasseze în 3 ani în rate de jumătate de an fără camătă de întârziere.“

Coaliția a respins și aceasta propunere, dar totuși ea a avut rezultatul, că ministrul president Wekerle a promis că va da ordin strict, că notarii și esecutorii de dare să esecuteze aceasta lege, cât să poate de cu cruțare.

Astfel a decurs această zi atât de frumoasă pentru noi.

Fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți în dieceza Orădană.

(Continuare.)

Provedința ni-a trimis un bărbat, care trebuia să vină între noi spre evitarea catastrofei, ce era să derime fondul viduo-orfanal. Unde lipsa e mai mare, acolo e mai aproape ajutorul lui Dumnezeu. Acest fond în anul 1880 învial și spălat la grațioasa dispușețiune a nemuritorului marele Archiereu Pavel, mentorul văduvelor și orfanilor, era în cifre: 272.645 cor. 33 fl. Azi vrednicul urmaș al marelui Pavel, Părintele nostru grațios promisiunea sa îndelungată — făcută la instalarea sa în termini bărbătești și cu emfază despre conservarea instituțiilor diecezane, inspirând și încurajându-ne — o împlinește prin Cercularul către Clerul întreg diecezan sub Nr. 318—1906. față de fondul viduo-orfanal, punând la ordinea zilei grava chestiune a îmbunătățirii sortii văduvelor și orfanilor, după vorbele lui Sirach: Nu lăsa fără mângâiere pe

FEUILLETON.

Ivan Bender.

— Povestire după V. Vondermühl. —

(Continuare.)

II.

Luna își topia razele în trandafirul amurgului de vară; pe drum se înegriau ușor umbrele pomilor de pe de margini. Ivan mergea, mergea întruna, privind din când în când cu multă băgare de samă, la salba de mărgăritar. Drumul era pustiu; nimeni, afară de el, nu se zăria pe toată întinderea.

O nespusă plăcere, un mare dor d' viață îi umbla pieptul. În resuflări adânc sorbia aerul recoros al serii și cu fața strălucitoare de bucurie admira priveliștile, ce i-se desfășurau înaintea ochilor. Părea, că i-se schimbaseră întreagă firea.

— Sunt anamite clipite în viața fiecărui om, cari negreșit trebuiesc folosite. Așa își aducea Ivan aminte că cetise ori auzise undeva. Dacă nu folosești clipele acestea, rămâi pe veci un vai de tine. — O atare clipită fusese pentru ei astăzi... De ce ar fi lăsat, să piară salba în mâinile unei femei ce nu-i știa prețul? — Și apoi cine-l împedea să deie și femeii o parte din prețul salbei, dacă o putea vinde destul de scump? Și așa era chiar și hotărât să facă...

Astfel cercând să-și impace conștiința, ajunse în sat. În unica ospătărie, ce se afla, cerh sălaş pentru noapte. Cu multă grije așeză sub perină lăcrița, în care pusesese salba.

Dar odihna dorită nu putu s'o guste numai decât; abia după o lungă veghere, ațipi. Dar uici somnul nu-i aduse odihnă, căci noaptea întreagă s'a svârcolit în visuri, cari numai dulci și dezmiertătoare nu erau.

Se deșteptă înainte de răsărirea soarelui. Primul gând i-a fost la salbă; era la locul ei, și aceasta îl mai liniști. Gândul, cum și unde va afla cumpărător era acum unica-i grije.

Câteva zile după aceasta, Ivan străbătea, cu pași grăbiți, stradele Varșoviei. Înaintea bolții unni anticar se opri și sună clopoțelul. Sună și a doua oară, dar nu se arătă nime. Atunci deschise și merse de-a dreptul în etaj; părea a fi cunoscut cu împrejurările casei. Se opri înaintea unei uși; bătă și intră. Un tinăr ședea resturnat pe o sofă de piele, cufundat în lectura jurnalelor. Nori de fum îi înconjurau capul ca o negură.

Ivan salută. Încă de două ori trebui să mai reoștească aceleași cuvinte, până ce în fine anticariul lăsând jurnalele în jos, se ridică puțin, frecându-și mâinile și întrebă:

„Ce po. teșu?“ — apoi împingând pe frunte ochilarii mari, cu sticla rotundă. — „A. Dta ești, Ivane? Ei, ce aduci?“

„Șun că dai prețuri bune pentru lucruri vechi“ — răspunse bocceangiul, „și ceea ce-ți aduc eu, e într'adevăr un lucru rar.“

Zicând acestea, scoase din buzunarul larg al caftanului lăcrița cu salba și deschizându-o, o întinse anticariului.

Acesta privi mărgearul salbei și repede apoi fața bocceangiului; se pricepea de minune la ambele, și lucrul din urmă era foarte de interes pentru mărimea ofertului, ce avea să facă.

Dar bocceangiul nu se mișca și făcea o mutră, din care Dimitri nimica nu putea ceti. Se apropie de fereastă, privind mai cu luare aminte mărgăritarul. Privirile lui se opriră din nou pline de nelcredere asupra bocceangiului. De unde putea să aibă omul un așa odor? Dimitri își și deschise buzele să întrebe, — dar vorba nu-i eși din gură. Ce ar fi și folosit o așa întrebare? Ar fi spus doară Ivan adevărul, dacă nu ajunsese în mâna lui pe cale cinstită? De ce să mai întrebe dar?

Și, credincios principiului său, care în atari cazuri îi spunea: „nu te atinge“, se întoarse spre bocceangiul.

„Ivane!“ zise el după un restimp de cugetare. — „să-ți spun o vorbă. Mărgăritarul salbei e mărgear, de frumuseța căruia rar am mai putut vedea oarecând. Prețul lor e atât de mare, încât cu întreaga mea avere nu ți-l'ăș putea plăti.“

Ivan asculta aiurit; nu mai știa pe ce lume e. Mâinile-i tremurau când îi dădu Dimitri lăcrița, și mărgelele îi jucau înaintea ochilor.

„Nici juvaergii cei mai bogați din Moscva“, continua anticariul — „n'ar fi în stare să-ți plătească salba, pe cât e vrednică; iar dacă ai vrea să vinzi bucată de bucată mărgăritarele, le-ai strica tot prețul.“

cei ce plâng, ci întristează-te cu cei întristați. La auzul suspinelor sfâșietoare de inimă ale văduvelor preotese și orfanilor, în cea mai deplorabilă condiție, aflându-se dintre toate clasele sociale, mult ne-am abuciumat și pe cale ziaristică, de-a scoate oare-și-cum la cale ștergerea lacrimilor amare. Veleitățile multe și mari a Clerului diecezan în genere sunt cunoscute și tot odată caracteristice. Apucă și în dreapta și în stânga, numai pe sine nu să numără. Marea, băntută de vânturi și viscoale, murmură; mișcându-se, sparge valurile ridicate la înălțimea munților — și pofteste jertfa. Noi vom fi jertfa și se va alina marea. Mulți vânează într'un mod egoistic — după iluziuni. *E numai un viciu: Egoismul și e numai o virtute: Lăpădarea de sine.* Am voi să avem fructe dulci, până n'am sădit pomii. Sădirea acestui pom pofteste jertfele noastre — *viribus unitis* — dela mic și mare.

Fondul viduo-orfanal în germine pe baza organizării diecezelor, în vigoarea mai multor Resoluțiuni prealalte pentru înființarea și augmentarea lui s'a destinat permanent și statutar: venitele intercalate ale domeniului episcopesc. În timpul vacanțelor scaunului episcopesc — prebendele canonicali intercalare — percentul de 10. al prebendelor canonicali în terțialitate și percentele proventelor tuturor oficiilor și beneficiilor diecezane. Solicitarea și îmbrățișarea astfel a fondului, arată în mod eclatant, ba ne îndeamnă și însufletește la împlinirea datorințelor: ca lacrimile văduvelor și orfanilor noștri, fiind prea amare, sunt de a se șterge de noi înșine. *Sădit deci este pomul. Drept că nu rodește de ajuns din lipsa nutrețului și a cultivării. Nutrețul va fi iubirea noastră, iară garanța cultivării ne este grațiosul Părinte, grijitorul patrimoniul săracilor.*

Chestia fondului viduo-orfanal și al preoților deficienți în toată importanța sa este pusă la ordinea zilei. Proiectul oficios dat spre desbatere în conferințele districtuale nu îndestulește lipsele. Comoara e mică, lacrimile multe, o mare întreagă și penziunea — numai un picur în ea. Considerând intențiunea Clerului diecezan, — a sta de meazăzi nu putem, de mult trecerăm peste 12 oare — consenzul e: *ce am întârziat și întrelăsat, să suplinim și în vreme, și în muncă și în jertfe cu ajutorul bunului Dumnezeu.* Bana e mare, durerile usturătoare pericolul în mora.

Districtul de Lunca la deliberatul său asupra proiectului oficios, a făcut și un proiect benevol, elaborat pe bază de compt real matematic, amăsurat recerînțelor lipsurilor pentru văduvele, orfanii și deficienții diecezei.

Izvoarele percepțiunilor fondului viduo-orfanal și al deficienților preoți:

I. Capitalul fondului viduo-orfanal: 400 813 cor. 21 fil. cu cel al fondului deficienților 113 408 cor. la oaltă face 514 221 cor. 21 fil. ce cu 6% rodește 30 853 cor la an.

II. Simboalele după a mea părere, să se solvite de preoți, ca și până acum, după clasificarea parohiilor, spre conservarea și ilustrarea statului ante quo: de altă parte pentru asigurarea sprijinului fondurilor, considerându-se de bază beneficiile și nu persoanele. Adecă parohia de clasa I. cu un venit de 3000 cor., — parohia de clasa II. cu 2000 cor., — parohia de clasa III. cu 1200 cor., — capelanele cu 600 cor., pe lângă 6% vor rezulta: 16980 cor. După întregirea la 1600 cor. la cei de clasa III. vor crește simboalele anuale cu 3360 cor. (16 980 + 3360) = 20340 cor.

III. Din taxe matrimoniale, fondul religionar — lăsamânt — intercalare: 1000 cor.

IV. Din fondul auxiliar Pavelian după nealienabila natură a menirei sale 4000 cor.

V. Comunele respective din bugetele bisericilor după clasificarea parohiilor: parohia de clasa I. = 40 cor., — parohia de clasa II. = 80 cor., — parohia de clasa III. = 20 cor. și clasa IV. = 10 cor. — vor augmenta fondul anual cu 4460 cor. Aceasta dorință, mai mult pretenziune și fără comentariu va înțelege fie-carele om cu inimă. Statutele penzionărilor întreprinse de stat, clasele oficianților și alte confesiuni într'un mod nedispunabil ne îndreptătesc. Și ceea-ce este drept la preoți, aceea la comunele bisericești este datorință.

Din percepțiunea susmenită anuală: 60 653 cor. de vom subtrage spesele fondurilor de prezinte: 27 255 cor. — ne rămân 33 398 cor.

Erogațiunile proiectului benevole:

I. 54 văduve după anii de servițiu a soțului cu o penziune anuală de 30 000 cor. Anume 5 văduve cu servițiu de 50 ani, à 800 cor. = 4000 cor. — 10 văduve cu servițiu de 40 ani, à 700 cor. = 7000 cor. — 13 văduve cu servițiu de 30 ani, à 600 cor. = 7800 cor. — 14 văduve cu 20 ani, à 500 cor. = 7000 cor. — 6 vād. cu 10 ani, à 400 cor. = 2400 cor. — 6 văduve și mai jos de 10 ani, à 300 cor. = 1800 cor.

II. 120 orfani cu 10 000 cor. pe an. Anume: 60 minoreni orfani cu mamă penzionată à 50 cor. = 3000 cor. — 10 min. orf. cu mamă fără penziune à 100 cor. = 1000 cor. — 20 min. orf. de ambii părinți à 150 cor. = 3000 cor. — 12 maioreni orfani cu mamă penzionată à 50 cor. =

Ivan abia se mai putea ține pe picioare. Ca o poveste din „O mie una de nopți“ îi sunau în urechi vorbele anticariului.

„Dar la urma urmelor trebuie să o vând cuiva“ — zise el în sine, dând din umeri. „Doară n'o să mi-o pun eu la grumazi!“

Anticarul se mai regândi puțin. „Dacă chiar e vorba să-ți dau un sfat. — apoi ascultă, Ivane! Du-te cu salba la Curtea împărătească și și stârnește să ajungă chiar în mâinile țarevnei. Singur Petersburgul e în stare să o rescumpe.“

Îngânând, între închinăciuni, câteva vorbe de multămită, Ivan își luă bățul și eși. În curând străbătea iarăș stradele Varșoviei, pășind visător înainte.

III.

Trecuseră de atunci câte-va luni, și albul iernii stăpâna acum întinderile Rusiei.

În o saue ușoară, trasă de trei cai, trecea Ivan Bender, îmboldorit în un cojoc lung, negru, pe drumul, ce duce dela Gacina spre cetatea împărătească a Petersburgului. O poruncă împărătească avea Ivan în buzunar, care îi deschidea porțile Peterhofului, porțile palatului. Umblase mult și așteptase mult după ea, dar în urmă totuși! Avea slobozenie de a duce și a preda el însuși, țarevnei salba de mărgăritar.

În tinută umilă, zmerit, stătea el acum în fața împărătesei, iar împrejurul lui juvaergii cei mai de frunte ai orașului, chemați anume de țarevna.

Cercarea mărgăritarelor începuse, dar abia știu câte-va minute. Prea era curat

mărgeanul, ca specialiștii să nu se poată convinge despre aceasta deja la prima privire. După o scurtă sfatnire apuseră prețul; se declarară unanım pentru 675.000 de Ruble.

Țarevna răpită de mărimea și strălucirea mărgăritarelor, dădu poruncă unui oficial în uniformă strălucitoare, să plătească lui Ivan numai decât suma hotărâtă.

Ivan nu era slab de fire, dar vorbele, cari îi sunară în urechi ca o poveste fantastică, îl ametiră. Ochii, cari mai înainte cu atâta smerenie erau plecați spre pământ, i-se deschiseră mari, tot mai mari; și deodată și-i închise iarăș pentru a-și putea da samă despre mărimea sumei. Nu știa, de-i vie, ori aievea?

„Urmează-mi, te rog“, îi zise casierul, oficialul cel în uniformă aurită, cu fața rotundă, fără barbă. Și după ce-l purta pe Ivan prin multe coridoare, la dreapta și la stânga, în urmă deschise în fund ușa la o chilie mică, umbroasă, cu puțină mobiliatură. Aci luă o coală de hârtie, ce purta în tipar mare insigniile împărătești, scrise în grabă câte-va șire și o dădu lui Ivan s'o subscrie. Mâna lui Ivan tremura, abia își putu iscăli numele.

„Vei mai aștepta puțin“, zise casierul, „până ce o duc Majestății Sale spre subscriere; după aceasta vei putea ridica banii numai decât dela cassa Curții. Până atunci, dacă poștești ceva, mâncare ori beaură, poruncește numai și-ți vor aduce îndată.“

Ivan, care în mersul grabnic al Incurrilor, nu putea încă înțelege bine cele ce se petreceau în jurul său, dădea numai afirmativ din cap. — În vreme ce oficialul se depărta zimbând mișelește.

Trecut-au ceasuri lungi de așteptare, dar oficialul nu se mai reîntorcia. Minutele se perândau grele, ca de plumb, păreau eternități. Și amurgul începuse de timpuriu a-și strecura cenușa în odaia neluminată, căci norii suri învăluiseră cerul, ascunzând ori ce licărire de sus. Dealungul străzilor sufla un vânt umed, rece, care se învăluisa plângător printre coperigele caselor și peste cupolele multor biserici. Și întunerecii creștea din ce în ce mai mult.

Fiori reci începuse a furnica prin trupul lui Ivan. Dibând pe întunerec, află o lampă mică și o aprinse. La lumina slabă ce o împrăstia în întunerecul misterios al odăii, Ivan se apropie de ușă. Dar mâna-i încrămpea pe zar și fața îi îngălbeni ca ceara: ușa era încuiată.

Se trase înapoi și se așeză pe un scaun; părea amțit cu totul și nu-și mai putea da samă, de cele din împrejurul său. Ca un vârtej trecură peste el acum cele ce urmau. Căci în curând se auziră pe coridor un amestec de pași și apoi voci înfundate, înaintea ușii. Ivan aștepta fără reuflu, privind cu încordare spre ușă; aceasta se deschise — și, o fioroasă amăgire, cei ce au intrat de bună seamă n'au venit să-l scape: erau mai mulți cazaci.

Se apropiară de el și-l prinseră. Ivan, ca deșteptat dintr'un vis greu, se smunci odată desperat — dar brațe puternice îi strinseră mâinile la spate, legându-le. Ivan voi să țipe, dar nu putea: un mod mare i-se așezase în gât, și un scâlnu îi astupa gura. Înaintea de ce ar să pînă: scârta vro-un sunet. Se lăsă deci cu totul în voia cazacilor, cari din câte-va tăieturi de foarfeci

600 cor. — 6 maioreni orfani cu mamă fără penziune à 100 cor. = 600 cor. — 12 maioreni orfani de ambii părinți, à 150 cor. = 1800 cor.

III. 10 preoți deficienți după anii de serviciu 11-800 cor. Anume: 2 deficienți cu serviciu de 50 ani, à 1600 cor. = 3200 cor. — 2 deficienți cu 40 ani, à 1400 cor. — 2 deficienți cu 30 ani, à 1200 cor. — 2 deficienți cu 20 ani, à 1000 cor. — 1 deficient cu 10 ani, 800 cor. — 1 deficient mai puțin de 10 ani, 600 cor.

IV. Spese de administrarea fondurilor și altele 3000 cor. *Suma principală a ero-gațiunilor: 54-800 cor.*

(Va urma.)

Dispută. — Jurnalul „Voce dei Popolo” din Fiume publică în 12 Mai n. a. c. un articol, în care un socialist necunoscut provoacă pe cappuccinul P. Gaetana din Firenze la dispută publică asupra chestiunii sociale. Acestei invitații P. Gaetano răspunde numai decât, mergând la redacția jurnalului amintit, spre a se informa cine e adversarul său, însă fără de nici un rezultat. Ba chiar și declararea publicată în foi a P. Gaetano, că e gata ori și când a se supune la dispută, a rămas fără efect spre rușinea socialistilor. Spre a-i scoate din situația critică, se găsește în momentul din urmă un anumit Guido Marangoni, socialist, care promite să ducă la isbândă cauza socialistilor și enunță în „La Bilancia”, că are să vorbească în ziua de 15 Mai despre „Socialismul democratic și clerical”, combatând învățăturile clericalilor despre chestiunea socială în fața P. Gaetano. Ziua mult așteptată sosește și un public imens, clasa inteligentă din Fiume toată, participă la conferință, în care un serman călugăr avea să apere religia sa, principiile creștine, crezul bisericii sale. După o conferință erudită a lui Marangoni asupra expoziției din Milano, care durează foarte mult

și abuzează de paciința publicului îndelung răbdător. Incepe foarte târziu (bagsamă îi era frică), conferința despre tesa anunțată. Dânsa nu conține altceva, de cât erupțiuni vulcanice, contra clericalilor, pe cari îi învinuște cu mai multe crime. Între altele, că exploatează poporul ignorant, că atrag pe poporul chiar cu forța pe partea lor, pătrunzând în casele lui, chiar și în crisme, spre a-și câștiga adherenți (horrendum dictu), exploatează mai departe acele mijloace, de cari se folosesc socialistii în planurile lor, cari puncte toate le pertractează mai pe larg.

Punctul culminant al conferinței a fost esamenul său critic asupra enciclicei „Rerum Novarum” a lui Leo XIII., care zice că e dictată numai de oportunismul bisericii catolice, care a știut și știe în totdeauna să exploateze și seducă poporul.

Ne pare rău că nu putem publica contra argumentele P. Gaetano, căci foaia în Nrii, ce ne stau la dispoziție, ne spune numai rezultatul final, triumful cauzei catolice prin combaterea argumentelor adversarului. P. Gaetano profund cunoscător a chestiunii sociale, urmărește din punct în punct argumentele contrarului, dovedește chiar contrarul lor cu o logică și o putere admirabilă, citează dovezi, fapte palpabile, înaintea cărora amuțește adversarii și e silit să se declare de învins. Urmarea disputei a fost, că Marangoni i-a strâns mâna P. Gaetano, iar publicul i-a răsplătit pe acest din urmă cu aplauze, ce nu mai voiau să se sfârșească.

Așa o pățește socialismul ori și unde și ori și când, dacă e supus unui esamen mai serios și e urmărit până în consecințele sale mai depărtate. Această învățătură, care înaintea realității crude dispăre și se nimicește de sine, nu e făcută pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.

Așa o pățește socialismul ori și unde și ori și când, dacă e supus unui esamen mai serios și e urmărit până în consecințele sale mai depărtate. Această învățătură, care înaintea realității crude dispăre și se nimicește de sine, nu e făcută pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.

CORESPONDINȚE.

Visitație canonică.

Tr. Dârgea, Maiu n. 1906.

Examenul școlar din tractul nostru s'au făcut în anul acesta înaintea inspectorului școlastic arhidiecezan. Presentarea blândă și simpatică a învățatului canonic Dr. Victor Szmigelski, a făcut o impresiune foarte plăcută în toate parohiile tractului.

Pe aici a fost ceva de tot rar a vedea câte un fruntaș bărbat luminat a bisericii noastre venit din centru. Pentru aceea poporul, preoțimea și dascălimea cu drag l-a așteptat să vină la ei acasă, să vorbească cu ei, să le spună un cuvânt dulce, să le deie îndrumări și invitațiuni pentru viață; să descopere defectele, și să le arete mijloacele de îndreptare.

Cu mult dor era așteptat în fie-care parohie, delegatul preabunului nostru Mitropolit și sărbătoare era petrecerea sa acolo, deși primiriile solemne au fost oprite la dorința expresă a dlui canonic.

Dsa a vizitat cu mult zel toate parohiile și celea mai mici și fișile, cercând cu deamăruntul s. biserică, vasele sacre, vestimintele, cărțile, casa, superedificatele, averea bisericească, școala, cu un cuvânt tot, ce atinge aceste două instituțiuni.

La esamenul elevilor s'a distins prin o manieră de tot fină și nobilă, mergând printre elevi, și agrăindu-i, ceea ce foarte au plăcut părinților și pruncilor.

Defecte și greșeli credem că s'au aflat destule, dar suntem convinși, că acelea se vor îndrepta în timpul cel mai scurt, căci acele au fost relevate cu o blândeță atât de nobilă, în cât am văzut că avem de a face cu un adevărat Părinte, și nu cu un Superior strict și respingător.

Roadă bună și îmbelșugată va produce aceasta visitație canonică.

Recunoștință și mulțămită prea bunului Mitropolit.

Recunoștință și mulțămită domnului canonic Dr. Victor Szmigelski, care n'a eruat timp și osteneală a veni între noi, a vorbi cu noi, a ne îndrepta și povățui.

i. s.

Încheierea anului școlar.

Rece-Cristur, 17 Maiu 1906.

Astăzi a. m. ni-s'a dat bucuria rară, de care n'a fost împărtășită aceasta comunitate bisericească, de când bătrânii noștri își aduc aminte. Și aceasta prin împrejurarea, că inspectorul școlilor populare din arhidieceză Dr. Victor Szmigelski, însoțit de către protopopul tractual al Dârgei, Andreiu Jovian, a luat în socoteală munca isprăvită în cursul unui an, în ogorul deșteptării, luminării și culturai dată inimilor fragede ale poporului nostru.

Moment înălțător a fost, când comisarul prudent și profund cunoscător în instrucțiune și educațiune, a deschis esamenul, când cu obiceiuita lui blândeță și suris captivator se adresă către copii să fie curagioși și voinici a-și da samă de cele învățate, când spuse cuvântul puternic, că voința și dorința părintelui iubitor și păstorului bun, care guvernează dieceza, adevărată a Mitropolitului să împinește ca venit la fața locului, să vadă rezultatul muncii, să ducă veste bună și mulțămitoare Arhierului, care poartă și ține la sufletul său dragostea fiilor sufletești.

Mulțămire se vedea de pe fața inspectorului școlar, când îmbrăcați în haine sărbătorești peste 70 școlari cu șială, dar hotărâți și mândri așteptau să fie întrebați. În curgerea esamenului bucuria inspectorului creștea și se potenta, văzând șirul lung a părinților și alți poporeni, cari intrau în sala de învățământ, să vadă rezultatul obținut în instrucțiunea copiilor.

Pe ici-colea se auză șoptindu-se: „vedeți popa nostru a știut pentru-ce a globit părinții, cari nu și-a trimis regulat copiii la școală.” De altă parte „ce ar face acum învățătorul, cu ce și-ar da samă, dacă popa ar fi lăsat după noi?” În urmă „frumos lucru și ispravă cu puțină asprime, că așa examen n'am văzut nici odată, ne face nouă cinste.” „Ce bine că ne-a găsit în rând bun trimisul Mitropolitului și nu mâncam rușine.”

Între astfel de tălcuiri își urma esamenul cursul, esaminând copiii din religia și biblie parohul, iar din celealalte studii învățătorul Iosif Pop. Când se obosau copiii, esamenul era întrerupt câte printr'o cântare, iar inspectorul prin tractarea sa

li retunseră părul și barba. Traseră apoi peste ei un sac larg, patru inși îl ridicară pe umere și plecară.

Ivan vedea acum bine țesutura unui plan infernal, prin care el avea să fie cu ori ce preț delăturat. Dar în sfârșit ori și unde l-ar duce, așă-va, el totuși cât de târziu vre-o cale, ca să descopere adevărul. Aceasta era singura dorință, ce-l ardea acum: să poată sfășia odată mreaja de înșelăciune și mișelie, ce se țesuse în jurul lui.

În noaptea oarbă, prin vâjăitul viscolului, ce alerga pe stepele fără hotar, mergea Ivan într'o căruță închisă spre un țel necunoscut. Paradisul visat zăcea în ruine.

(Va urma.)

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

plăcută, netezând fețele copilașilor fragezi și încurajă la răspunsuri hotărâte.

După **esaminare** parohul local I. Costin în scurte cuvinte rugă pe reprezentantul consistorial: Să ducă mulțămă și supunerea fiilor credincioși preabunului părinte Mitropolit, pentru nenumeratele binefaceri sufletești, de cari face părtașe turma Sa cuvântătoare. Mulțămeste apoi Inspectorului esaminător și-i roagă a lua la apreciere greutățile începutului și multele năcazuri, cari numai cu greu se pot birui și cari împiedică factorii chemați nu odată dela rezultatul dorit. Promite însă, că putând birui multele pedeci, cari sunt vrășmase deșteptării poporului, pe viitor speră a dovedi rezultat și mai frumos. Cântându-se „întru mulți ani”, esamenul s'a încheiat.

Inspectorul apoi făcând obicinuita vizită canonică în biserică și cercetă scriptele oficiale, aparținătoare de oficiul parohial. După cât s'a putut observa, — aflându-se toate încurările în rând corect. — trimisul mitropolitan a rămas deplin mulțămit.

După masă Inspectorul se întretinut mai lungă vreme cu curatorii bisericeii, înșirându-le toate datorințele, la cari sunt îndatorăți prin jurământ.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Sub inițiativa Spect. Domn. Iacob Popeneicu, primpretore în pensiu și curator primar, s'a trimis un apel către frații români americani, spre a contribui din câștigul lor spre ajutorarea bisericeii noastre. În urma acestui apel, am primit din America următoarea colectă: Dionisie Comșa 5 dolari. Gerasim Comșa 1 dol., George I. Sofonia 50 centi, Achim Diacu 40 c., Ioan Isaie 25 c., Maximilian Martin 25 c., Dine Ranna 25 c., Dinu Tarmouea 25 c., Axente Codrea 25 c., Iosif Lucaciu 25 c., Ioan Iordan 50 c., Alexandru Iordan 50 c., Izidor Oprea 25 c., Nicolae Grapă 25 c., George Vernea 50 c., Andrei Drăgus 1 dol., Vasile Silia 50 c., Mateiu Voila 25 c., Ioan Ghindia 50 c., George Gitia 25 c., Tânase Motoc 50 c., Iulian Coman 25 c., Pavel Sopa 25 c., Cesar Jurcovan 25 c., Petru Telea 25 c., Filip Silia 50 c., Ioan Sterniu 50 c., Toma Achim 20 c., Sebes János 25 c., George Pridon 50 c., Mihailu Găii 30 c., George Pârnu 30 c., Filon Urdea 40 c., Iosif Căbaș 50 c., George Boer 20 c., Ioan Stroiă 20 c., Nicolae Frățilă 20 c., Iorgu Vintilă 25 c., Tudor Istrate 25 c., Dica Suciu 25 c., Moise Pandrea 25 c., Ioan Bodogaian 25 c., Ioan Grasea 25 c., Ilie Visu 25 c., Zaharie Bodogaian 25 c., Gligor Stancovicu 10 c., Ioan Albu 25 c., Alesandru Sălăgian 25 c., Maxim Sulea 25 c., Sofron Oana 25 c., Filimon Creța 25 c., Clement Canja 25 c., Filimon Oana 20 c., Dumitru Oana 25 c., Moise Crețu 20 c., Rosalim Axinte 50 c., Petru Axinte 25 c., Ioan Oana 20 c., Simion Oana 25 c., Simion Axinte 20 c., Andreiu Manculea 20 c., Sofron Bonfa 25 c., Andreiu Canja 25 c., Serafim Grindu 25 c., Serafim Boanfa 25 c., Nicolae Bodogan 10 c., Nicolae Nan 25 c., Nicolae Pirvu 25 c., Nicolae Păcurar 25 c., Andreiu Modorcea 25 c., Ioan Buraan 25 c., George Urdea 25 c., Miron Boieru 25 c., Leonte Mihăila 25 c., Ienahe Popa 25 c., Vihente Bursan 25 c., Petru Netta 10 c., Petru Lita 10 c., Sándor János 15 c., Sofron Canja 25 c., Andreiu Boanfa 25 c., Ioan Peană 25 c., Ioan Stoita 25 c., Dumitru Lup 10 c., Georgiu Sueiu 25 c., Nicolae Rus 25 c., Gligor Voicu 25 c., Nicolae Țiței 25 c., Simion Visu 25 c., Vasile Sârlean 20 c., Gerasim Mărginean 20 c., Nicolae Sălăgian 25 c.,

Ioan Trimbițaș 40 c., George Tainda 25 c., Ioan Timarin 25 c., Nicolae Sălăgian 25 c., Aron Sulea 25 c., Clemente Bonfa 25 c., Petru Oana 50 c., Péter Lajos 25 c., Sándor Mari 50 c., Ios Kramer 30 c. La oială suma de 33 dolari 75 centi, adică 168 cor. și 75 fileri. În numele credincioșilor mei, mulțămesc ferbinte colectanților și poftesc ca bunul Dumnezeu să le răsplătească însuși. Asemenea mulțămă aduc și Spect. Iacob Popeneicu, care totdeauna s'a îngrijit de prosperarea și înaintarea bisericeii. Veneția-inferioară în 15 Maiu 1906. — *Emilian Aldea*, adm. parohial.

Știri personale. Dr. Romul Boila, fost candidat de avocat în Blaj, a depus cu bun succes cenzura de avocat la Oșorheiu. Simpaticul avocat tinăr, își va deschide cancelaria în orașul D.-Sân-Mărtin. Atragem de pe acum atențiunea românilor din aremări asupra acestui fapt îmbucurător, recomandându-le cu toată căldura pe dl. dr. Boila, care e nu numai un avocat foarte iscusit, ci și un român de inimă.

— Cei în „Familia” că Secatul universitar din Cluj, a ales ca docent pentru catedra de literatura română pe dl. Dr. *Ioan Rațiu*, profesor la gimnaziul din Blaj. — Felicitări amicului nostru!

Hymen. *Iuliu Pop*, teolog absolut și *Alesandrina Dredean*, anunță cununia lor, care s'a celebrat în 7 Iunie 1906, în biserica gr.-cat. din Tur.

Directorul fundațiunii Șulțane, s'a ales pe un nou period de 6 ani în persoanele dlor: *Iosif Pop*, vice-președinte; *Ioan Mezei* și *Alesandru Onaciu*, juri la Curia reg. în Budapesta; *Iuliu Bardosy*, inspector scol. în retragere, Sibiu; *Gheorghe Pop*, director financiar, Zombor; *Ladislau Hossu*, jude de Tabla, Cluj; *Iosif St. Șuluțiu*, jude de Tribunal pens., Sibiu; *Vasiliu P. Hârșanu*, avocat, Sibiu; Dr. *Alesandru Pop*, medic arhid., Blaj; *Vasiliu Zehan*, avocat, D.-Sân-Mărtin; *Ioan Nestor de Dezmir*, jude de trib. pens., Cluj. Membri suplenti: Dr. *Aurel Murășan*, proprietarul „Gazetei Trans.” Brașov; *Vas. Ranta Buticescu*, jude de trib. pens., Cluj; *Petru Pop*, jude de tribunal pens. Brașov și Dr. *Ioan Pop*, medic-major pens. Orăștie.

Știri literare. Neobositul profesor N. Iorga a început a publica dela 10 Maiu v. o revistă bisăptămănală în care să vorbească de „lucrurile cele mari” ale neamului românesc, de nevoile și suferințele lui, de țintele lui înalte și grele de ajuns. Revista poartă titlul „*Neamul Românesc*” și costă pe an 17 lei pentru noi. — I. *Gherman*, fost student în Blaj, a publicat în București o monografie asupra *culturei porumbului*, împodobindu-o cu multe gravuri. Lucrare amănunțită și scrisă cu multă pricepere. — În editura „*Lucafărului*” dela Budapesta a apărut un nou volum de poezii intitulat: „*Versuri*” de Elena Farago (Fatma), o nouă poetă, care a început să scrie numai în timpul din urmă prin revistele literare. *Versuri* ușoare, care plac cetitorului, dar nu lasă urme profunde. Costă 1 coroană 50 fileri.

Din România. Majestatea Sa Regele Carol, a dat din casseta sa privată peste 200 mii franci, spre a fi utilizați la terminarea câtorva biserici. — Corpurile legiuitoare au mai votat 500 mii franci, din cari, împreună cu aceiaș sumă votată de liberali, să se ridice la București un monument al independenței și al viteazului căpitan Regele Carol. — Tot în actuala sesiune Liga română a fost recunoscută ca persoană morală și juridică. Proiectul de lege referitor la această recunoaștere, a fost prezentat de ministrul Vlădesc, fost președinte al Ligei.

„**Convorbiri literare**”, vechia revistă literară, implinind 40 ani dela apariție, a scos un număr iubilar, împodobit cu portretele întemeietorilor: T. Maiorescu, P. P. Carp, Th. Rosetti, V. Pogor și I. Negruzzi. Acest număr de 500 pag. cuprinde scrieri de a vechilor și noilor colaboratori, ca de pildă Gașe, Naum, Ollănescu, Slavici, Zamfirescu, apoi Iorga, Bogdan, Coșbuc, Josif, Sadoveanu, Pușcariu, Cuza, ș. a.

Concurs. În adunarea gen. de primăvară din „*Despărțământul Alba-Iulia*” al Reun. Inv. români gr.-cat. din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 10 Maiu a. c. în Murăș-Sântimbru, s'a luat concludul, ca pe viitor adunările acestui despărțământ să se țină numai în zile de sârbătoare, ca întreg poporul să poată lua parte. În vederea acestei hotărâri însemnate Dl. *Ioan Dumitrean*, inv. penz. membru fondator al reuniunii noastre a depus la mâna subscrisului un premiu de 20 coroane în aur pentru cel mai bun elaborat asupra temei: „Urmările proceselor la poporul nostru și mijloacele prin cari s'ar putea înstrăina poporul dela procese”. Condițiunile de concurs sunt: 1. Operatele să fie scrise cu ortografia Academiei române. 2. Fiecare operat să fie provăzută cu un motto și cu un bilet, care să poarte numele autorului, închis într-o covertă, pe care să fie scris motto din fruntea operatului. 3. La concurs pot lua parte numai învățători din „*Desp. A.-Iulia*”. 4. Operatele sunt a se trimite la adresa subscrisului cel mult până la 15 Sept. st. n. a. c. — Alba-Iulia, în 22 Maiu 1906. *Ioan Pampu*, președintele despărțământului.

Bilet cu favor pe tren. e vorba să se acorde și învățătorilor și profesorilor dela școalele confesiunilor. Favorul acesta, care cu greu credem că se va realiza, a fost cerut și de alte ori, însă fără rezultat.

Petreckeri. Reuniunea română de cânt și muzică din Lugoj, invită la *concertul popular*, ce-l va da Sâmbătă, în 9 Iunie n. 1906, sub conducerea diui dirigent Ioan Vidu, în pavilionul otelului „*Concordia*”. — După concert urmează dans.

— Comitetul Casinei române din Blaj, invită la *maialul*, ce-l va aranja Duminecă, în 10 Iunie n. 1906, în sala de gimnastică. Începutul la 5 oare d. a.

† **Florian cav. Porcius.** Terminasem numărul trecut, când primisem trista știre despre moartea celebrului botanist Porcius, întâmplată Mercuri la 30 Maiu n. în Rodna-veche. Porcius s'a născut la 1816 în Rodna-veche, a studiat la Năsăud, Blaj și Cluj, și apoi pedagogia superioară la Viena. Tot atunci făcând studii de economie și botanică. Reintors acasă a fost învățător la Zagra și Năsăud. Trecând la administrație, a fost pretor, asesor orfanal și la urmă vicecomite a districtului Năsăud. În 1877, a fost trecut la pensie. Cu toate ocupațiile sale, studiul și petrecerea sa predilectă era botanica, stând în legătură cu cei mai celebri botaniști străini, și descoperind câte-va specii de plante necunoscute, cari poartă numele lui. Are și o publicație din sfera botaniceii mult apreciată. A fost cavaler al Coroanei de fer și Bene merenti; membru al Academiei române și al secțiilor literare ale Asociațiunii; membru în comitetul fondurilor grănițarești și unul din vechii apărători ai acestor fonduri.

Necrolog. † *Alesiu Viciu*, paroh în Nirășteu, tatăl profesorului nostru Emil Viciu, a repausat la 7 crt. în vrăsta de 74 ani, în anul al 44 al preoției. — Sincere condolențe!

† *Clemente Petrașcu*, cleric de cursul al III. a repausat la casa părintească în Ciugudiul-de-Murăș, la 7 crt. în tinera vrăsta de 21 ani.

† *Plotina Pascha n. Ianza*, soția preotului din Zăicani, în 2 Iunie n. 1906, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, în al 38-lea an al vieții și 23-lea al fericitei sale căsătorii. — Condolențe sincere îndurerării familiei.

În vezi amintirea lor!

CONCURS.

La Societatea acționară „*Bistrițană*”, institut de credit și economii în Bistrița, e de ocupat un post de **practicant** cu salar anual de 1000 cor. — Termin 1 Iuliu 1906.

Explicări dă

Diracțiunea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

În *clasa a IX-a* punem *influența mediilor asupra busolei*; și a mediului ori a spiritelor *asupra dinamometrilor*. Cu exemple de influențare a mediului asupra busolei ne servește Slade în producțiile făcute în prezența lui Zöllner. La început se credea că Slade n'ar fi avut influență asupra busolei, pentru că și-a fost pus mâna pe ea, fără să se fi observat ceva efect. Dar punându-și mâna a doua oară deasupra sticlei, sub carea era busola, busola a început să se miște, și încă așa de tare, ca și când s'ar fi apropiat de ea cu un magnet. Ba dacă se pune Slade la masă, și-și punea mâinile în contact cu ale vecinilor, busola de pe masă se învârtea roată, și nu se opria, până-ce nu se depărta Slade.

În ședința apoi din 14 Decembrie 1877, Zöllner s'a rugat de Slade să magnetizeze un ac de impletit. La început a refuzat, mai târziu însă s'a învoit. Acul l-au ales Zöllner cu Weber, și l-au cercat așa, că l-au apropiat de busolă; și busola a rămas nemișcată. Apoi l-a luat Slade, l-a pus pe o tăbliță, și a ținut tăblița sub masă, timp de vre-o 4 minute. Acul s'a magnetizat, dar numai la un cap, așa că acuma atrăgea bucățele de fer și ace, iar busola încă o făcea să se învârtă.¹⁾

Influența mediului, ori mai bine zis a spiritelor, asupra dinamometrului le-am văzut mai sus, la experimentele lui Lombroso cu Eusapia Paladino, când dinamometrii se ridicau dela 0 la mai multe grade, fără să pună cineva mâna pe ei.

În *clasa a X-a* fie *străbaterea unor corpuri printr'altale*. Cu exemple de felul acestora ne servesc: Zöllner și Crookes, cu medii: Slade și Home.

Zöllner a pregătit mai multe verigi de lemn, și le-a înșirat pe o sfoară. Apoi a înnodat capetele sforii, și nodul l-a sigilat. După câteva secunde, se simte un miros de arsură, și verigele cad jos, întregi. Sfoara încă a rămas întreagă întreguță și înnodată, ca mai înainte. — Tot în prezența lui Zöllner și a colegilor săi: Fechner, Weber și Hoffman, — fiind mediu Slade —, s'au întâmplat și alte fenomene: *s'au format noduri pe o sfoară*. Zöllner, a cumpărat mai multe sfori, de câte 148 cm. lungi, și 1 mm. groase. Apoi le-a înnodat capetele: la două el, și la două Weber, și le-a sigilat pe hârtie, dar așa, ca să se vadă nodul. Slade nu era de față. Venind Slade se încep experimentele. Zöllner iea o sfoară, și-o pune după cap cu înnodătura dinainte, așa că, a avut-o totdeauna înaintea ochilor. Slade ținea cu mâna dreaptă o bucată de scândură sub marginea mesei, iar cu stânga se freca din când în când pe frunte, tânguindu-se că-l doare. Mâinile îi se vedeau amândouă. Deodată se văd pe sfoara lui Zöllner patru noduri, nestrânse. Se examinează sfoara: era întreagă întreguță, iar înnodătura și sigilul neatins. — A mai cumpărat el și două curele; le-a înnodat iarăși capetele, și le-a sigilat, apoi le-a pus pe masă, și și-a pus mâinile pe ele. Slade la rândul său și-a pus mâinile peste ale lui Zöllner. Se văzură îndată flăcări deasupra mâinilor lui Zöllner, pe când el din contră simțea răcoare. Urmează apoi trei bătăături în masă, și curelele se mișcă sub mâna lui Zöllner: fenomenul era gata. Curelele intraseră una într'alta, lăsând nodul și sigilul neatins.²⁾

Tot în prezența lui Zöllner se petrecu un fenomen de acestea, par'că și mai curios. El pregătise două scatule în 1877. Una era mai mare și rotundă; cealaltă mai mică și unghiulară. În cea mai mare puse o monetă de 5 mărci, bătută în anul 1876; în cea mai mică două monete mai mici: una de 10 fileri, din 1876; alta de 2 fileri, din 1875; apoi astupă scatulele ermetice, și le trage în hârtie. În 5 Maiu 1878 se ține o nouă ședință cu Slade, și atunci se face experimentul cu cele două scatule. Se pun scatulele pe masă: banii erau încă în ele, căci sunau. Zöllner i-a comunicat acum lui Slade, gândul, ce-l avea cu scatulele. Slade cere o tăbliță și un stil, și le ține sub masă. Se aude scrisoare. Se scoate tăblița, se cetește: mai trebuie încă un stil. Îl pun și pe acesta. Apoi Slade pune tăblița iarăși sub masă, și o ține

acolo cu mâna dreaptă. După vre-o 5 minute Slade se uită fix în cornul odăii, vede doi numeri: 5 și 1876. În momentul următor se aude căzând pe tăbliță un obiect. Se scoate tăblița; pe ea era o monetă de 5 mărci, din 1876. Prind scutula mai mare, o scutură, nu era nimica într'nsa. Slade pune din nou tăblița sub masă. Pe tăbliță se aude scrisoare, și îndată cad pe ea două obiecte. Se trage tăblița afară: era scris: 10 fileri 1876; 2 fileri 1875; iar cele două obiecte erau două monete cu aceste două inscripții. Prind scutula mai mică: ea nu era goală, suna. O desfac și află într'nsa cele două bucăți de stil, cari fuseseră mai înainte pe tăbliță.³⁾

Un fenomen de acesta s'a petrecut și în prezența lui Crookes, fiind mediu Home. Experimentele se făceau la lumină. „Am văzut“, zice Crookes,⁴⁾ „una din mâinile acelea aburoase luând o floare cu coadă lungă, ruptă numai atunci, și făcându-o să treacă pe încetul prin o crepătură neperceptibilă dela o masă mare de stejar, fără să se fi putut observa ceva strivitură, fie cu ochiul liber, fie cu microscopul, pe coada sau pe petalele floarei, cu toate că acestea erau de 10—12 ori mai groase, decât crepătura mesei. Mai mulți membri dela societatea regală, și eu, am văzut o umbră, de figură omenească, scuturând nește perdele, timp mai bine de două minute, și apoi slăbind, a dispărut. De o sută de ori am observat, că luminile așezate pe mobile, se ridicau împreună cu acestea, fără să se plece, ținându-și flacăra perpendiculară ori orizontală, după gradul de înclinațiune, ce-l luau mobilele prin aer“.

În *clasa a XI-a* punem *aparitia spiritelor în formă văzută* (materializările spiritelor). Materializări de acestea particulare, adică materializări de părți din trupul omenească, am văzut mai multe în *clasa a VII-a*. Acum vorbim de materializări perfecte, când se prezintă spiritul întreg. Un spirit de acesta materializat a văzut profesorul Morselli în ședința a zecea din Genova: un trup femeiesc, carele s'a lăsat cu părul capului său pe capul lui. Alt exemplu ar fi cel de mai înainte, văzut de Crookes și de colegii săi, când o umbră de figură omenească scutura timp de două minute nește perdele.

Dar nici unul nu e așa de limpede și așa de controlat, ca *materializarea spiritului Katie King*, văzut, pipăit și fotografiat de Crookes. Mediu era Florența Cook.⁵⁾

Fantoama aceasta, Katie King, se arătase mai de multe ori. Crookes însă nu era convins despre realitatea ei, și despre deosebirea ei de medie. Atunci fantoama promise profesorului, că va să-i dea dovezi, că ea e deosebită de medie. Katie și-a ținut cuvântul, și s'a făcut să se vadă, că ea nu este media transfigurată. Odată, pe când fantoama era în sală, Crookes auzi vâietăturile mediei, dincolo de cortină (3 Februarie 1874). În ședința din 12 Martie le-a văzut pe amândouă: media și fantoama; media era întinsă jos, durmia, și era îmbrăcată în catifea; iar fantoama sta în picioare, îmbrăcată într'un vâl alb.

(Va urma.)

¹⁾ Wissenschaft. Abhand. III, la Wolkenberg pag. 100—101.

²⁾ Franco, pag. 122.

³⁾ Florența (Florence) Cook s'a născut la 1856 în Anglia. Deja din copilărie a văzut spirite, și le-a auzit vorbele, așa spunea ea, dar părinții ei cugetau că e halucinație la mijloc. În vârstă de 14 ani a luat parte la o ședință spiritistă, la invitarea unei prietene. Aci spiritele i-au spus, că e o medie foarte bună. În ziua următoare a încercat și ea să producă fenomene spiritiste, acasă; dar spiritele au stricat două scaune; de aceea le-a dat pace. Nu i-au dat însă ele. Mai apoi a făcut cunoștință cu spiritiștii Blyton și Harrison, și a luat parte la mai multe ședințe spiritiste, în cari ea era cuprinsă de catalipsă mediumistică (trance). Părinții au încredințat-o lui William Crookes, să o studieze. Atunci a devenit ea celebră prin materializările spiritelor. Deputația ei însă a fost scurtă; abia de trei ani, pentru că spiritului, care îi apărea ei, numai trei ani îi s'au fost dat, să apară. Spiritul acesta se numea: *Katie King* (fca lui John King, pe care l-am văzut la ședințele Eusapiei Paladino). Mai apoi Florența Cook s'a măritat după un căpitan de vapor, cu numele Corner. La 1876 s'a dus cu bărbatul în China; de unde s'a întors înapoi în Anglia în 1877. Puterea ei de medium însă s'a nămicit; și pe cum am văzut, au prins-o mai târziu cu înșelăciune. (Wolkenberg op. cit. pag. 105—106 în notă).

¹⁾ Wissenschaft. Abhand., la Wolkenberg pag. 99.

²⁾ Wissenschaft. Abhandlung. II, la Wolkenberg op. cit. pag. 98.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după *Belandea* de
Augustin Paul.

(Continuare.)

7

„Vecinic același egoism! Numai predicțiile Dtale să fie menajate, paradizul Dtale cruțat și apoi țărani din Schwanheim pot să lăncezască mai departe în sclăvie spirituală“.

„Aceasta este o frază goală!“ răspuse Huber. „Schwanheimenii snt oameni fericiți, ei habar n'au de aceea ce spui Dta, de sclăvia spirituală. Credința lor religioasă li obligă la muncă, la înfrânarea patimilor josnice, la puritatea moravurilor și la supunerea legală, este aceasta sclăvie spirituală? De băta, furturi și alte prevaricațiuni și delicta în Schwanheim nu se pomenește.“

Ce vrei să faci din viitoarea generațiune a acestei comune prin ruina sistemătică a credinței religioase? Da, executarea planului Dtale ar prefăce pe acei oameni cinștiți și harnici în niște pungăși și derbedei“.

„Falș, amicul meu!“ răspuse Dr. Lug: „Pentru păstrarea moralității și a legalității nu e nevoie de o auctoritate imaginară, supra-naturală, nu e nevoie de Dumnezeu. Ordinul nostru impune datoriile în numele libertății, a rațiunii. Francmasoneria este modelul societății moderne. De aceea formează ea oameni liberi și școli libere“.

„Iarăși fraze goale!“ afirmă milionarul iritat. „Religiunea și frica lui Dumnezeu determină pe om la înfrânarea patimilor, din contră nimicirea convingerii religioase deslănțuiește pe bestie în om. Iată adevărul! Și apoi ce fel de modele sunt cei mai mulți francmazoni, știm noi. Mai bine să tac despre faptele ascunse și obiceiurile rele ale fraților noștri de prin logi. Numai pe unul vreau să-l numesc, care este unul din reprezentanții cei mai celebri ai ordului nostru, Adriano Lemmi, pe supremul măiestru al francmasoneriei italiene. Acest Adriano Lemmi a fost condamnat pentru furt ordinar, la un an de temniță“. „Întreb acum, dacă spiritul francmasoneriei nu scutește nici chiar pe un om cult de asemenea colisiuni cu legea penală, ce putem noi aștepta dela un om incult, îndată ce frica lui Dumnezeu și convingerea religioasă nu-l mai ține în frâu?“

„Astăzi ești de nesuferit, iubitul meu amic!“ răspuse cu regret jidanul. „Cu toate acestea nu mă pot lăsa de planul, a cărui executare este o datorie pentru un francmazon“.

„Iar eu am să protestez contra Dtale în prima ședință a lojei“, replică Huber.

„Asta să nu o faci, căci ai deveni ridicol. Afară de aceasta trebuie să te fac atent să păstrezi secretul cel mai adânc asupra planului meu.“

„Să te ferești, de a lucra împotriva mea. Dta cunoști pedepsele grozave, pe cari le dictează ordinul nostru contra trădătorilor!“

Era aproape miezul nopții când s'au despărțit cei doi frați.

Huber s'a mai plimbat un timp foarte agitat în odaia sa de dormit.

„Așa? Acestea sunt așa dar scopurile gradelor superioare? Bine!... Aceasta este iubirea frățească, filantropia francmasoneriei? A lucra cu plan la ruina unei comune, a otrăvi tinerimea, a rupe inimele tinerești

dela Dumnezeu lor cel sfânt, care le impune numai ce e bun și drept. Nu, aceasta e rău, pentru aceasta nu mă poate nimeni câștiga. Ei bine, dacă lojea aprobă planul mizerabil al acestui fanatic, eu îmi dau dimisia. Cele mai gustoase mâncări nu mi-ar mai plăcea la loje, când știu că asemenea mișei stau cu mine la masă...“

Încă mult timp se shuciumă onorabilitatea lui Huber împotriva drăciilor jidovești ale lui Lug, până-ce în cele din urmă încep și el a se desbrăca.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Revista Noastră“, Anul II. Nr. 5. cu următorul sumar: Odă Majestaților Lor Regelui și Reginei României de Elena Dumitracu. — Primul sărut (nuvelă) de Lucreția Costa. — Ași vrea (poezie) de Simca. — De diucolo de Constanța Hodoș. — Plopul de Elena Tănăsescu. — Un cântec duios (poezie) de Despina. — Solia lui Zamolxe (legendă) de A. Tălășescu. — Zi de primăvară (poezie) de Hildebr. Frolo. — Stella (poezie) de Hildebr. Frolo. — Un salut „Revistei Noastre“ de Alex. Georgescu. — Păcatul (poem) de Gh. Topârceanu. — Cugetări de Elena Voroncă. Doamna de Lia Hârsu. — Educațiunea în școlile noastre de Zoe Drăgoșescu. — Exilatul (legendă) de A. Sevastos. — Mme Récamier de Getta Miron. — Cronică literară de Ion Gorun. — Răspunsuri. — Ilustrațiuni: O. Spaethe, Regele Carol I; N. Vermont, Dela târgul Moșilor; Gh. Petrascu, Cap de expresie; Ion Mateescu, Pădurea și Călugărița; C. Artachino, Dela Tismana.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 21. cu următorul sumar: N. Iorga, Un erou modern: Henric Ibsen. — Henric Ibsen, Epigonilor (poezie). — N. Valerian, O frică. — Sub. Lt. Vulovice, Crezul Ostășesc. — G. Bogdan-Duică, Un episod din Istoria Teatrului românesc. — Octavian Florea, Primăvară (poezie). — C. Hasnaș, Sonet. — N. Iorga, Seubările dela Sibiu. — C. Ardeleanu, Furtună (poezie). — X. Cugetări. — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Henric Ibsen (Ilustrație)

Numărul: în țară 20 bani. în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an. în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală, 6 (Tipografia „Minerva“).

„Neamul Românesc“, Anul I. Nr. 4. cu următorul cuprins: Țara, guvernul și partidele față de Jubileu. Cine și ce făgăduiește țăranilor. Societăți și praznice pentru săteni, de N. Iorga. — Mizerie la sate: plăți și preturi, de V. Caravan. — Prietini noștri Evrei. — Șezători și bătași. — Bursă și studenți. — Scrisoarea românilor din Transval. — O fericire nouă: loteria de stat. — Ce-i trebuie Dobrogei? — Care e datoria junimiștilor? — Două din multe socoteli greșite ale cărmuirii. — Traian și dl Suliotti. — Cum dorim cu toții să fie Principele Carol. — Cine trebuia să facă monumentul războiului. — Orașe mici și imprumuturi mari. — Bani găuriți și bani cu două fețe. — Sticla cu grăunțe a ziarului „Patriotul“. — Un râu care miroasă urât: Lotrul. — Scrisoarea dlui Pop de Băsești. — Cele dintâi cuvântări românești în parlamentul Ungariei. — Cine ne învață a nu iubi pe francezi. — Partidele și lucruri în Bucovina. Între Unguri și Austrieci de N. Iorga. — Ce a fost în adevăr omorul dela Grebena din Macedonia, de Macedoneanul. — Numărul 15 bani. — Abonamentul: în țară pe un an Lei 15; în străinătate Lei 17.

„Păstorul Sufletesc“ periodic de predici, Anul I. Nr. 6. cu următorul sumar: Partea I. Ziua I. de s. Rusalii, după Ioan B. Campadelli, de un preot. — A II-a zi de s. Rusalii, de Grațian Flonta, preot. — Dumineca tuturor sfinților, de George Maior, preot. — Dumineca a II-a după s. Rusalii, de I. Budișan, preot. — Dumineca a III-a după s. Rusalii, de Alimpiu Coste, preot. — Înaintea sfintei Eucharistii, Meditațiune, de S. Gocan, teolog. — Datorințele preotului de a învăța poporul în biserică și tinerimea în școală, de Ioan Bochiș, preot. — Partea II. Liturgica, sau tălcuirea ritului bisericii resăritene române, (urmare), de L. Sima, preot. — Oratoria sacră, (urmare), de Arton M. Popa, prot. — Cronică. — Posta redacțiunii. — Partea III. Publicațiuni.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Lucașfărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20 + 10 fil. porto. Se află de vânzare la Libr. Semin. în Blaj.

Augustin Paul: Întră Someș și Prut, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

Posta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Varadia pe 1905. Sânteurinș pe 1905. Uroicul de Câmpie pe 1899 și 1900 până în 1-a Septembrie. Beica rom. pe 1903. Cehalul rom. pe 1905 și 1906. Odorheiu pe 1906. Mocrea pe 1894—1897. M. B. Hașeg pe 1906. Borgo-Tyha pe 1906. Cristofolul mare pe 1904. Micuș pe 1906. Revășel pe 1906 sem. 1-im. Satul nou de jos pe 1906. Dr. A. P. Cluj pe 1906. Crăciunelul sup. pe 1900 și 1901. Sevestreni pe 1905. Boușari de jos pe 1906. Dr. G. Tr. Bistrița pe timpul din 1/4 1897—1904. Erdőszádu pe 1899. Rév pe 1904 sem. 2-lea. Primim. Binevoitori a solvi și anii 1905 și 1906. Bend pe 1906 April—Iunie. Edciu pe 1906. Băbor pe 1906. Chimitelnic pe 1903 și 1904. Casonul mare pe 1906. Cei alaiți bani i-am strâpus „Foaiete Școlastice“. Pappikó pe 1/6 1903—1/6 1906. Poptelec și Fizeș pe 1905. Dredad-Săplac pe 1900. Muntele Băgoarei pe 1906 sem. 2-le și 1907 sem. 1-im. Găloș-Petri pe 1904 și 1905. B.-Ujlak pe 1906 sem. 1-im. Căhetelek pe 1906 sem. 1-im. Bedeu pe 1903. Gilad pe 1905. Regimul săsesc pe 1906 sem. 1-im. I. M. Bpesta pe 1906 sem. 1-im. Dr. A. Cs. Ibașfaldu pe April—Iunie 1906. Cioara pe April—Iunie 1906. I. L. Deva pe April—Iunie 1906. Bogata rom. pe April—Iunie 1906. P. C. Medias pe April—Iunie 1906. Casina Beiuș pe April—Iunie 1906. P. P. M. Băcău pe 1905. Vaida-Sântioana pe 1906. Csandlos pe April—Iunie 1906. Reun. lect. Năștud pe April—Iunie 1906. Cecăridu pe April—Sept. 1906. Ciula mare pe 1899. G. M. M. Beiuș pe April—Iunie 1906. Poiana (Năsăud) pe 1906. Sanislău pe 1/10 1905—1/4 1906. Kőrös-Topa pe 1902 sem. 1-im.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

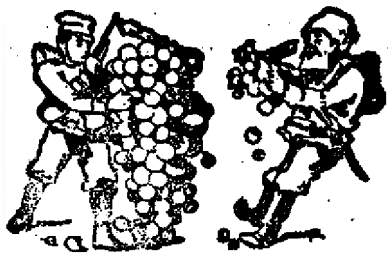
Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celei, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (19) 6—82

In vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

**Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ**

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimită gratis și franco.
(25) 7-20

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de
Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . . . . . —90
3. **Câte-va momente** din ince-
puturile bisericei rom. de
C. Auner . . . . . —20
4. **Nume de familie** la românii
din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —12
5. **Din viața lui I. Micul** de
M. Străjan . . . . . —16
6. **Albertina.** Povestire de
Dr. V. Bojor. . . . . —30
7. **Cestiuni din dreptul bis.** unite
p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe** ale lumii de
Nicu . . . . . —30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel
Fodor . . . . . —16
10. **Cele două conștiințe,** piesă
teatrală în 5 acte, trad. de
Simion Zehan . . . . . —40

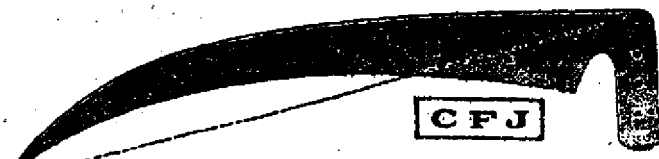
*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10
Nrii, li primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 ”
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 ”

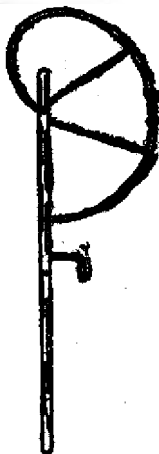
Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

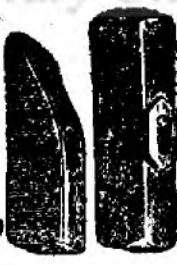
Clește de marcat
oile 1 buc. C. 4-60
Coase: Lungimea 70 75 80 85 90 cm.
1 bucată C. 1-60 1-60 1-60 2- 2-

La cumpărare de 10 bucați se dă o bucată pe deasupra.

Pentru fiecare bucată garantez: Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută
cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost
bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare incre-
dere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau
pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul **CFJ** încep a fi scoase din întrebuințare,
sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sâmnul **CFJ** să fie
dublă provăzut, în formă așezat unul sub altul. Tot
odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această
bătătură să se observe și sâmnul pe unelte agricole.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și uneltele de bătut coasa, garantate, se
mai află la următoarele firme: În Agnita: Frații Gunne filială, Ioan K. Schuller;
Agârbicium (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; Blaj: Oswald Schaffend; Dobârca:
Toma Bachmann; Frâna: Iosif Schuster; Făgăraș: Carol König; Avrig: Gustav
A. Reschner; Brad: Wilh. Prischak; Cristian: I. G. Connerth; Apoldul-mare:
Catarina Wolff; Cincul-mare: Daniel G. Andree; Gurarâului: Ioan Tristiu; Hașag:
Herberth Thomas; Ciznădie: Mihai Mathias, Reuniunea de Couzun; Cața: Regina
Buchholzer; Sasizd: Ioan Schlattner; Cincșor: Ioan Kauffman; Cârțișoara-sup.:
Ioan Scorobet; Streja-Cârțișoara: Ioan Stopu; Loamneș: Moritz Klein; Lanocrâm:
Mihail Simonis; Noerich: Herman Römer; Șeica-mare: Mihail Ehrmann; Mărtin:
Sam. Schmidt; Sebeșul-săs.: Ioan T. Gross; Orlat: Simeon Loloi; Poiana: Ioan
Bozdog; Richisdorf: Andreiu Nemenz; Noul-rom.: Arnold Lesman; Ocna: Avram
Savu, Stoia Ioan Precup; Săsăuz: Iuliu Kerekes; Jidvei: Ioan Orendi, Samoil
Wachmann; Șelimber: Irimie Milea; Șeica-mică: Ioan Brandtsch; Șorogstein:
Elekes Lajos; Șona: Iosif Graei jun. & Victor; Săliște: Dum. Roșca Căpitanu;
Tilișca: Vasilie Inga.

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 à 250 300
1 bucată C. —96 —86 1 buc. C. —86 —90 fig. 6 à 300 grame. 7.
C. 1-

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care
s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. —18. Tocuri de cuți, smălțuite pe dinlăuntru și pe din
afară 1 buc. C. —42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: Cuțile americane 1 buc.
C. —40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul **CFJ** 1 buc. C. —80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le șirofa pe toporiștile obicinuite pe lemn
fig. 7. 1 buc. C. 1-30.

Cărți de rugăciuni:

ACATISTERIUL a V. ediție
sau carte ce
cuprinde în
sine rugă-
ciuni pentru pietatea fiecărui
creștin. Revăzut și completat. —
În rugăciuni această carte e un
adevărat mărgăritar sufletesc, o
carte foarte potrivită pentru
fiecare. — Costă leg. 1 cor. +
10 fl. porto.

FLORICELE DE CÂMP,
schițe ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni
împreună cu Răs-
punsurile dela s.
Liturgie, cu Troparele și
Condacele învierii și ale
sărbătorilor de peste an,
și Troparele morților. Pre-
țul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg. 24 fl.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sămbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 16 Iunie 1906.****Numărul 25.**

VIENA și MAGIARII.

Ori-cum ar fi veacul nostru de rafinat, în chestii gingașe e totdeauna cu o rezervație mentală, că dacă vorba dulce și rafinaria diplomatică nu duce la izbândă, să aibă îndată la îndemână forța fizică, purerea brațului. Căci în decursul istoriei multe s'au schimbat, astăzi chestiile mari ale popoarelor nu le mai resoalvă numai caprițiile capetelor încoronate, ci conlucră la resolvarea acelor multe forțe. Aparatul diplomatic și-a ajuns apogeul. Germania vrea cu dinadinsul războiului cu Franța, înainte de ce aceasta și-ar fi pus armata pe un nivel de luptă cu cea din Germania și diplomația din Algeziras nu-i lasă, Turcia vegetează din grația diplomației europene, Ungaria ar vrea să se rupă de Austria și iarăși să opune diplomația. Cu un cuvânt diplomația joacă rolul cuvântului ultim din vechime. Pe lângă toate acestea convingerea omenimei nu s'a schimbat, că tot numai puterea brachială este la urma urmelor mijlocul exclusiv de a pune capăt unei stări de lucru. Aceasta este un lucru așa de sine înțeles, încât e neexplicabilă tulburarea foilor magiare pentru demonstrațiile Vienezilor în contra membrilor din delegația magiară.

Delegațiunea magiară a ținut Duminecă în 10 crt. în palatul magiar din Bankgasse, Viena, o consfătuire, că ce atitudine să ie față de expozeul ministrilor comuni și față de pretenziunile militare comune. Tot atunci s'a ținut o altă adunare în casa orașului sub presidiul principelui Liechtenstein, la care au luat parte cam vre-o 30,000 de cetățeni vienezi, ca să protesteze în contra tarifului vamal independent magiar, la a cărui prezentare în dietă a căpătat autorizație ministrul president Wekerle dela monarhul, fără a mai fi consultat în privința

aceasta și bărbații de stat ai Austriei. S'au ținut aci vorbiri foarte înflăcărâte în contra „iudeo-magiarilor“, ba vorbirea primarului Lueger a ațîțat într'atâta spiritele, încât strigătele de „pereat Ungaria,“ jos cu Kossuth, nu-și mai luau sfârșit. De felinarul unei lampe s'a spânzurat o păpușă îmbrăcată în roșu-alb-verde, pe care s'a pus inscripția Kossuth, apoi a plecat întreg convoiul către palatul magiar din Bankgasse, a cărui ferestri le-a bombardat cu petri.

Un caz de altcum unic în felul său, căci de astfel de demonstrații magiari încă nu au avut parte în Viena și judecând și după vorbirea ministrului president austriac baronul Beck, încordarea dintre Austria și Ungaria și-a ajuns culmea. Monarhul până acuma în totdeauna a accentuat, că pactul din 67. este un contract între Austria și Ungaria, prin urmare toate cestiunile, cari ating acestea două țări, au să se resoalve cu învoiala ambelor și chiar și formarea cabinetului Wekerle a fost condiționată de aceasta. Coaliția a fost însă de altă părere. Ungaria este stat independent, și ca atare nu are nimic comun nici cu Austria, nici cu guvernul austriac și schimbarea, respective restringerea pactului dualist o face cu învoirea singur a monarhului, fără a întreba pe un al treilea factor, pe guvernul din Austria. Așa să vede, că rațioținarea aceasta a guvernului magiar a aflat resunet la Curte, căci Wekerle a primit autorizația de a prezenta în dietă proiectul de separare vamală de către Austria, fără a fi întrebat la aceasta guvernul austriac. Va să zică tratările diplomatice în jurul revizuirii pactului și mai ales a chestiunii vamale s'au sfârșit cu biruința guvernului magiar și cu înfrângerea celui austriac. Rămâne ca după isprăvurile acestea diplomatice să-și spună mulțimea părerea, a cărui

primă mișcare a fost demonstrația de Duminecă.

Vor urma poate și mai multe și mai grave, că resonamentul din urmă a oamenilor este totuși forța brațelor.

Și aceasta n'ar trebui să surprindă opinia publică magiară, nici guvernul ungar, care vede mai mult, că ce îndrăznesc alții față de inviolabilitatea lui și nici decât, că ce-și permite el față de noi. Dacă noi am pune într'o cumpănă legea și în cealaltă violența și forța erată, ce o am întimpinat numai dela 67 încoace din partea stăpânirii, de cumva s'ar și putea face o astfel de asemănare, ar fi un aspect de o diferență fenomenală. De era lui Tisza Kálmán nu mai amintim, că ne dăm prin aceasta nouă un testimoniu de o rară slăbiciune, nici de volniciile faimosului Bánffy cu secția lui de naționalități, amintim numai volniciile guvernului și a organelor sale, ce le-au comis față de candidații naționalităților la alegerile dietale din urmă. Numai că pe acestea să înțelege, că nu le încrestează nime, când sunt făcute de stăpânire pentru salvarea ideii de stat.

Când deci și germanii din Austria, a căror fire domoală a devenit proverbială, au ajuns să se amestece în consultările diplomatice prin bombardarea ferestrilor, să vede, că țările acestea două au ajuns într'o situație de tot critică.

Vienzii pentru de așa apăra interesele lor să folosesc acum de acelea arme, de cari s'au folosit magiarii pentru a resturna guvernul lui Fejérváry și a ridica coaliția la putere. Scandalele dela instalările fișpanilor, ouăle clocite, boicotul, bătăile în Ungaria și-au avut efectul dorit, suntem curioși numai de aceea, că în Austria oare ajunge-vor pânăla acestea stări de lucru? De vor ajunge, atunci austriecii au învățat mult dela magiari, aceștia însă, uită tot trecutul, tot ce au făcut ales față de naționali-

tați, toate persecuțiile, toate mijloacele drastice, adese foarte drastice, cu cari nu odată au cercat să ne capaciteze pe noi, că în țara aceasta totul e magiar și pentru magiari, și că chiar și în cazul acela, când Românii pretindeau cele mai elementare drepturi, respectarea legilor, răspunsul era: demolarea casei Drlui Raț din Turda, închiderea comitetului național, baioneta și pușca.

Fie turburările acestea din Viena pentru guvernării noastre o învățătură și aducă-și aminte de vechiul proverb, că ceea-ce ție nu-ți place, altuia nu face!

Fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți în dieceza Orădană.

(Continuare și fine).

De prezinte spesele ambelor fonduri sunt 27255 cor. Întrând în vigoare statutele proiectului nou din eşitele anuale: 60653 cor. în anii primi 5 ani (1—5) spre acoperirea pensiunilor nu va lipsi mai mult de a adauge cătră spesele de prezinte: ca 10000 cor. și spesele de administrare 3000 cor. Astfel percepțiunea anuală 60653 cor. scăzând cu 40255 cor. ne rămâne de capital $20398 \times 5 = 101990$ cor. cu finea alor 5 ani.

Dela 5—10 ani crescând numărul văduvelor, orfanilor și deficienților — și ero-gațiunile se pot ridica cu 10000 cor. și plusul percepțiunilor interuzuriali cu finea alor 5 ani (5—10) va fi: $10398 \times 5 = 51990$ cor.

Dela 10—15 ani figureze deplin ero-gațiunile: 54800 cor. și atunci cu finea anilor 5 (10—15) ne rămâne capitalizare $5853 \times 5 = 29265$ cor.

Astfel în intervalul 1—15 ani am ca-

pitalizat 101.990 cor. (1—5 ani) + 51990 cor. (5—10) + 29265 cor. (10—15 ani) = 183.245 cor. Dar suma în așii primi 5, capitalizată: 101.990 cor. stă sub roadă în 10 ani (5—15 ani), cu 6% = 61.140 cor. — Suma capitalizată dela 5—10 ani 51990 cor. iar ne rodește în timp de 5 ani (10—15 ani) cu 6% = 15.570 cor.

Roadă capitalului nou 183.245 cor. în modul suprascriis rezultă: 76.710 cor., așa roadă roadelor în cifre: 259.955 cor. — Suma aceasta în 10 ani — voiesc oglinda de $\frac{1}{4}$ secol — cu 6% = 164.310 cor.

La 25 ani așa dar: 514.221 cor. + 259.955 cor. + 164.310 cor. = 938.486 cor., care capital cu 6% = 56.280 cor. la an.

După cum arată cifrele pe lângă mângâierea mare dată văduvelor, orfanilor și deficienților, în intervalul de 15 ani mai putem capitaliza 259.955 cor.

Cnota din percepțiunile anuale pentru fondul viduo-orfanal 725, — iară pentru fondul deficienților 275. Acestea fonduri ca donă surori bune se vor ajutara și întregi una pe alta cu dragoste în unire — fără a se mistifica pentru încunjurarea confuziunilor, ce totdeauna duc spre derimare.

Iată în estras prospectul proiectului benevol din partea districtului de Lunca. susținut cu umilinta fiască cătră Măr. Ordinariat spre desbatere în *sinod diecezan*, fără care revizuirea fondului viduo-orfanal și al preoților deficienți — nu să poate întâmpla.

Spre ștergerea lacrimilor atară de susmenita modruire nu e altă cale. Rază de mântuire nici dintr'o parte nu ne lieurește. Ajută-te și Dumnezeu îți va ajuta. Noi înșine vom fi — datori suntem să fim și înaintea lui Dumnezeu, și înaintea oamenilor — mentorii prin jertfele iubirii, cari tot odată ca rodurile iubirii adevărate vor fi

eterne. Jertfa este termometrul iubirii. Albiniei este dulce povoaara cărată cu diligență. Frica să nu ne stăpânească, când scopul e sfânt; la mărimea sarcinilor să nu desnădăjdum, privind în sus — cu ajutorul bunului Dumnezeu nimic nu e greu. Toți vom fi asemenea lui Simeon Chirenen la ridicarea crucii.

Fraților! să fim frați, frați adevărați, să avem iubire, care toate le produce și aranjază într'un stil nobil, înălțător și însuflețitor, chiar și jertfele noastre pentru pomul măreț, care cu cât îl vom uda mai tare cu lacrimile dragostei, cu atâta vom culege mai multe și mai dulci poame.

La mișcarea noastră imi vine să amintesc pe un poet mare, când în agonia sa să adresă cătră fiul său: *spune-mi o idee bună și nu voiu muri. Ideea desfășurată: spre ștergerea lacrimelor văduvelor, orfanilor și ajutorarea servilor s. altar — va fi nemurirea.* Această nemurire vom crea prin unire din celea peritoare fără unire. La crearea lumii cuvântul „fie“ era cuvântul iubirii alui Dumnezeu; iubirea ne va da și nouă putere.

Vom crea nemurirea! Fondul viduo-orfanal și al preoților deficienți, cari apoi vor fi „aere perennius“ a istoriei monumentale — și nu a trecutului sterp fără nume. Olul văduvei din Sarepta. Izvor de mângâiere celor desperați: văduvelor, orfanilor, deficienților, — binevestind: că am iubit mult, adevărat cu jertfe. Așa vor răsar din lacrimile deficienților *lăcrămiarele* asupra mormintelor și va fi somnul nostru dulce. Iin — pomeniți, ușorați, îndulciți de cătră rugăciunile lor totdeauna bine primite de Dumnezeu.

Nimica nu ne lipsește după bunul Dumnezeu, numai iubirea, carea este drept motorul dezvoltării pnterilor — și iară îi

FEUILLETON.

Ivan Bender.

— Povestire după V. Vondermühl. —

(Continuare și fine).

IV.

Primăvara zimbă în o strălucire dulce. Tufșurile și arborii se ascundeau în verdeața tină; florile de scumpie îmbalзамău văzduhul, iar prunii și piersecii păreau nișii de flori. Printre ramuri păsărelele cântau atât de vesele, de părea că pe lumea asta n'ar fi decât zile cu soare, numai bucurie și fericire.

Era într'o dupăamiază blândă de Maiu. În parcurile cetății caucaziene Kars era o mișcare vie. Soldații, sub supravegherea gradaților, erau ocupați cu săpatul, cu retezarea tufșurilor și cu plantarea unui nou teritor pentru parc. Servitoare, cu copii mici pe brațe și de mână, treceau în sus și în jos pe cărările așternute cu nășip galben.

De-odată un țipet ascuțit străbătut prin liniștea parcurilor, din spre lacul din apropiere, care era încunjurat în parte de zidurile cetății.

Toți alergară într'acolo; servitoarele și copiii se opriră, țipând pe țărnuțul lacului. Un copil căzuse în apă.

Soldații aruncară în grabă de-o parte hărțile și lopetile privind înțeleniți la grămada de pe țărnuț. O luntriță se legăna

goală pe lac și lângă ea sălta o pălărieță pe valurile pline de lumina soarelui.

„Ajutor! Doamne Dumnezeule, ajutor,“ se auzi țipând un glas din mulțime.

Unul dintre soldații tresări. Iși aruncă din fugă chipiul și hainele de pe trup, împinse în lături mulțimea ce-i stătea în drum și dintr'o săritură era în valuri. Se arăta bun înnotător, căci despica cu înieptături scurte și rezezi valurile, și în curând ajunse la locul nenorocirii. Aci stătu puțin; încunjură apoi odată, de două ori locul, zadarnic! Nicio mișcare, nici un sgomot nu-i destăinuia sinul închis al apelor. Curajul începea să-i scadă, privia fără nădejde împrejur, — când de-odată simți ceva mișcându-se aproape de el. Se întoarse grabnic, câte-va clipite brațele-i cântară în nevăzut sub apă, și acum ținea strâns la piept un trupșor rece. Și încordându-și din nou puterile slăbite, se apropie încet de țărnuț. Aplecându-se, așeză pe pagiștea verde, încălzită de soare, trupșorul nemișcat, — și resuflă odată ușurat.

Servitoarele desbrăcară în grabă hainele ude de pe trupul fraged, albit al băiețelului, care nu dedea nici un semn de viață.

„Alexandre — Alexandre!“ strigă cu durere și desperare un general — era guvernatorul cetății — plecându-se spre băiatul nemișcat. Dădă în grabă adjutantului poruncă, să cheme pe medic. Soldatul, ce-și primejdăuise viața ca să scape dela moarte pe un băiat miștel, — stătea, de-o parte, privind înduioșat. — Era Ivan Bender.

Un susțin ușor eși din peptul copilului. — „Alexandre — Alexandre!“ chemă cu glas duios tatăl. Îl luă apoi el însuși în brațe, și plecă spre palat...

Guvernatorul cetății Kars era pe atunci Olesciuc Simanovici, un general aspru, dar foarte iubitor de dreptate. Aici se aduceau și erau pedepsiți cu muncă grea și aspră soldații vinovați de neascultare și răsvrătiri mai neînsemnate. Aici îi aduseră și pe Ivan Bender. Se dedase acumă cu munca grea și cu viața de ostaș condamnat, căci dela început s'a l sat în voia sortii, văzând, că nu se poate lupta în contra ei; soartea i-a fost vitregă în tot restimpul petrecerii lui în Kars. Ori ce încercare, de a-și putea spune cui-va, ce-i zăcea pe inimă, fu zadarnică. Superiorii nu se arătau de loc aplecați a se amesteca în afaceri private. Cu desperare văzu Ivan, că e pentru totdeauna zadarnic să-și mai cerce el însuși mântuirea. În fundul inimii lui rămase însă nădejdea, că odată și odată sosi-va ea totuși vremea, când se va sfășia mreja infernală, ce se țesuse în jurul lui.

În ziua după întâmplarea de pe lac veni încă de dimineață la Ivan un ofțer.

„Schimbă-ți hainele. Ivane, și-mi urmează. Dl general vrea să vorbească cu tine.“

Oi cât de lesne își putea gândi Ivan, că chemarea aceasta e în legătură cu întâmplarea de ieri, totuși îi veni foarte pe neașteptate. Inima i-se sbătea cu putere în piept, când se prezintă înaintea guvernatorului.

„Ivane Bender“, zise acesta, stringându-i pretinește mâna. „Dă ești, care mi-ai scăpat dela moarte băiatul. — Îți mulțămesc.“

Uitându-și de regulile militare, Ivan se plecă cu smerenie.

„Dacă ai vre-o dorință,“ — continua generalul — „spune-mi-o! Mă voiu simți

mai ușoară decât credința. A iubi fie-cine știe, de voiește. Din iubire este zidit omul. Numai după cuvintele sante: Să iubim unul pe altul, ca într'un cuget să mărturisim, urmează Credeul — Amin.

V. Tamaș,
preot.

CORRESPONDINȚE.

Din America.

Lăsăm să urmeze aici o scrisoare, pe care a primit-o deputatul Dr. Iuliu Maniu, dela o colonie de Români duși la America, ca un semn, cum frații nostri pribegiți pe străine și depărtate continente, urmăresc toate mișcărilor celor rămași în țara mamă.

Portage, (Pensylvania) 28 Maiu 1906.

Ilustre Domnule Deputat!

Astăzi noi mai jos subscrișii, foști locuitori în comuna Cergăul-mare am primit știrea îmbucurătoare dela soțiile noastre, cum-că după scrisa lor, în ziua de 30 April a. c. a fost alegeri noi de deputați în iubita noastră patrie veche; și cum-că în cercul electoral al *Vințului-de-jos* a reușit mult iubitul nostru avocat Dr. Iuliu Maniu. Nu pot să Vă descriu nespusa bucuria, ce a cauzat în noi această vestire, căci de ași avea o carte întreagă, nu mi-ar încăpea ca să Vă descriu bucuria noastră. Deși depărtați de mult iubita noastră patrie cugetul nostru într'una era la familiile noastre, la părinții nostri, la cele ce se întâmplă acolo.

Dar astăzi primind bunăvestire despre reușita „Partidului național” în persoana Ilustrității Voastre, ca deputat cu program național, nu Vă pot descrie bucuria noastră. Deși am lăsat acasă multe năcazuri nu am pregetat, nu ne-am uitat, că

pe această zi avem plată 1 dolar 50 centi, ci în corpore am rămas acasă, ca să sărbătorim și noi această învingere.

Cu deosebire eu fiind de față la alegerea din Ianuar anului trecut, am plecat cu cugetul acela la Vinț, că de sigur vom reuși. Dar mare mi-a fost mirarea, când am văzut căderea noastră. Și aceasta a fost din lipsa *conducătorilor* și cu deosebire din partea unor preoți și învățători.

Dar astăzi nu mai este cea mahnire, căci am auzit o bunăvestire.

Noi Cergovenii, deși nu am fost de față la cea mare bucurie, totuși ne-am adunat la olaltă și am sărbătorit învingerea românilor.

Nu pot să Vă scriu mai pe larg, căci suntem la petrecere. Pentru aceasta Vă rog Ilustre Domnule Deputat, să binevoiți a primi sincerile noastre felicitări!

Să trăiți la mulți ani, ca poporul român să-l puteți apăra. Și să fiți convinși, că nu numai acei de acasă Vă iubesc, — dar și cei mai depărtați de peste Ocean din mijlocul Pensylvaniei Vă iubesc și Vă strigă: Ai primit „stindardul”, poartă-l cu demnitate!

Noi în corpore Vă zicem: *Trăiască Dr. IULIU MANIU!* deputat național.

Să trăiască la mulți ani!

Vasile Voina. George Căpâlnian. Ioan Muntean june. Ioan Mărginean. Vasile Răucii june. Ion Răucii june. Petru Iacob june. Ioan Pinca. Petru Muntean. Dumitru Bârlea. Ioan Spățăcian june. Petru Voina. Ioan Voina a Nichi din Cergăul-mare. — Partenie Laslo și Ioan Buda din comuna Șoimușul-român (cott. Târnavă-mică). — Iosif Saciu. Ioan Hegeș. Petru Sim. Vasilie Voda sen. Vasilie Voda jun. Filon Popa. Ioan Popa. Pavel Popa. Vasilie Stan. Vasilie Rus. George Vonvulea, din comuna Bord (cott. Târnavă-mică).

REVISTE.

Viena. Ceea ce s'a întâmplat în Viena în 10 crt. între alte state ar forma un *casus belli* între Austria și Ungaria, e luată însă numai ca o ofensă, peste care unii trec zimbând, iar alții injurând jidovește.

Drept vorbind magiarii în prima Iunie ar fi pretins multe și mari satisfacții, dar să ceri și apoi să nu poți lua de nu și să dă, e ridicol, drept aceea ei nu cer, că să tem, că nu li-să va da. Satisfacția, ce li-să dă, sunt „regrete”. — Lueger, sufletul mișcării creștin-socialiștilor contra aspirațiilor jidano-ungurești nu să mișcă să le deie satisfacția mică de tot, ce au îndrăsnit să o ceară magiarii. E cu mult mai mândru omul, decât să o facă.

Foile magiare sunt foc și pară; să năpustiesc cu o furie de babă neputincioasă asupra lui Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron, învinuindu-l că sprijinește mișcarea creștin-socialiștilor nemți contra tendințelor națiunii alese magiare.

Să svonește cu siguritate, că Goluchowski, ministrul comun al afacerilor străine, își va da dimisia. Magiarii au pornit o adevărată goană contra lui Goluchowski.

București. În 17 crt. se va deschide oficios expoziția. Dintre paviloane cel mai frumos este pavilionul Austriei.

Aplanarea diferendului, ce s'a pus la cale între Grecia și România nu a dus la rezultate dorite. Ro-

fericit, dacă și-o voi putea împlini.” — Ca un fulger strălucii de-odată în ochii lui Ivan; fiori îi străbăteau tot trupul.

„Un singur lucru și-aș cere, dle general.” — Vorbele îi ieșiau anevoie din gură; se vedeă, că se luptă cu sine însuși. — „Nedreptatea și volnicia cea mai nerușinoasă m'au adus pe mine în cetatea aceasta.” — zise, hotărându-se în sfârșit, să spună ceea ce de atâta vreme îi zăcea pe suflet. „Ca să o vezi aceasta, te rog să mă ascuți; aceasta e singurul lucru, ce ți-l cer.”

„Mai că-mi pot gândi despre ce e vorba”, zise generalul zimbând, „o salbă de mărgăritare...”

Un fior rece străfulgeră întreg trupul lui Ivan; inima părea că vrea să-i încete, să se oprească.

„O salbă de mărgăritare, care ai vândut-o Dta cu un mare preț Majestății Sale Țarevnei.”

Mirarea lui Ivan nu mai avea hotare; nu putea scoate o vorbă din gură.

„Când te-au adus aicea”, — îi tălăni în urmă generalul — „mi-au spus, că n'ai fi în toate mințile. Dta ai ideea fixă, că ai vândut țarevnei o salbă cu un preț foarte mare.”

Generalul se așeză apoi pe scaun și cercă să-l desmânte pe Ivan dela ideea aceea curioasă. — Dar Ivan își recăpătase acum liniștea și ținuta bărbătească de mai înainte.

„Nu, nu e o închipuire aceasta, dle general, e curatul adevăr, și te rog, împlinește-mi această singură cerere, ascuți-mă, să-ți povestesc.”

În sfârșit se arătă generalul gata a-l asculta.

Ivan îi povesti întâmplările atât de viu, atât de simțit, încât generalul în curând se simți adânc mișcat. — Și chipul lui Ivan se schimbă în clipitele acelea; fața lui dovedea urmele unei grozave agitațiuni sufletesti. buzele-i erau palide și ochii încenjuțați cu cearene vinete, încât avea înfățișarea unui bolnav.

În mijlocul povestirii se opri. Reamintirea amarului grelelor zile trecute îi redeșteptă durerea ce și-o înădușise până acum, și Ivan plângea și suspina ca un copil.

Generalul vedeă acum, că Ivan nu e cătuși de cât scrințit la minte; înțelegea acum vorbele celor ce-l aduseseră.

Când în fine Ivan isprăvi, tăcură multă vreme amândoi. Generalul trecu spre ferestă, privi în stradă, se întoarse apoi și zise:

„Să nu mai amintesti nimărui despre lucrul acesta. Întoarce-te acum la slujba Dta: voi grijii de-ocamdată să și-se mai ngureze. Dar fi incredințat, că aflase-vor mijloace de a aduce lumină în această blăstămată întunecime.”

Când Ivan se afla acuma iarăși singur, în stradă, oftă odată ușurat, ca după isprăvirea unui lucru greu. Părea că un cerc de fer, care îi ținuse până acuma strâns peptul, se deslegase, căzând la pământ.

Câte-va zile după aceasta în palatul guvernorului se făceau fel de fel de pregătiri, cari lășau a bănni o absență mai îndelungată. Era vorbă de întervenirea unui concediu, ce și-l ceruse guvernorul pentru o călătorie la Petersburg.

Și în după-amiaza de 3 Iunie 1853.

o trăsură închisă se opri înaintea palatului dela Peterhof. Ușa trăsării se deschise și se scobori un ofițer de grad înalt, dimpreună cu un soldat: generalul Olesciuc și Ivan Bender.

Peste o jumătate de ceas generalul stătea înaintea împăratului, spunând curioasele avânturi ale bocceangului Ivan Bender, și pe lângă aceea îi mai dădu și o deslușire în scris. Împăratul cetia cu atențiune; fruntea i-se întuneca tot mai mult.

De-odată se opri și dădu poruncă să vină bocceangul. Acesta intră; părea pe deplin convins despre însemnătatea acestui moment, căci liniștit și hotărât, se apropie cu pași lini de masa, la care ședea împăratul. Din răspunsurile lui simple, dar limpezi și liniștite, cunoscu și împăratul, că Ivan era cu totul limpede la creeri.

„L'ai cunoaște acum pe cassier?” întrebă împăratul.

Ivan răspunse „da” și împăratul se apropie de un slujbaș din celalalt capet al sălii, dându-i o poruncă.

Abia trecuse un pătrar de oră și se auziră pași pe coridor. Ușa se deschise și în prag apărură mai mulți oficiali dela cassa imperială.

Ochii lui Ivan străluciau; un fior dulce ștergea acum din inima lui și urmele de durere, ce mai rămasese; în cei ce pași mai întâiu pragul recunoscu pe înșelătorul său.

Ca lovit de trăsnet, palid și tremurând, stătea învinuitul înaintea împăratului; întregă zidirea de minciună și înșelăciune se dăra acum dintr'odată, prăbușindu-se asupra lui.

mânia va aplica măsuri de retorsiune contra Greciei, cari se vor începe la 1 Iulie. Printre primele măsuri vor fi închiderea școalelor grecești din România și impunerea arendașilor, comercianților și meseriașilor greci o foncieră indoită.

Basarabia. Din Chișineu vine vestea, că în Basarabia s'a format un mare comitet românesc, care printr'un manifest lansat zugrăvește ignoranța și sărăcia moldovenilor basarabeni, arătând că acesta a fost scopul tuturor guvernelor, ce s'au succedat, și cari dela luarea Basarabiei au lucrat mereu pentru desnaționalizarea Moldovenilor. Programul comitetului, apărut în noul ziar, „Basarabia“ este unirea tuturor românilor moldoveni într'un mare partid național democratic, cu scopul cultivării în popor a limbei strămoșești și trezirea românilor la lupta contra politicii rusești.

Spicuri.

Un plagiat arhieresc.

De când cu vestitul plagiat al unui Episcop ortodox dela noi, nu se mai pomenise de un astfel de delict, comis de o preacucernică față bisericească. Revista „Românul literar“, ce apare în București, în nrul dela 14 Maiu v. „pune pe două

La prima privire recunoscî întreaga situația; voi să se repeadă dintr'o săritură pe uși afară, dar donă brațe puternice îl încleștară.

„Prea târziu!“ strigă împăratul... Știm acuma totul. Voi merge acum însuși în locul, ce i-l'ai pregătit lui Ivan Bender. Duceți-l de aici!“

Păzitorii puseră bine mâna pe cassier, îl tuseră, îl îmbrăcară în haine de ostaș de rând și câte-va zile mai târziu fu transportat la Kars.

Cercetarea începută îndată scoase la iveală încă o mare parte din suma șterpelită. Ivan la dorința-i proprie, căpătă jumătate banii, iar cealaltă fu asemnată femeii, dela care avea Ivan salba.

Cu lacrimi în ochi, mișcat până în adâncul inimii, căzî el în genunchi înaintea binefăcătorului său și mulțumindu-i cu duioșie, își luă rămas bun.

Încă în aceiași zi plecă Ivan spre Cholm. În aceiași căsicioară o află pe pricinuitoarea bucuriei lui. Dar lipsa și nevoile mai crescuseră, sărăcia era mai mare, decum o știa el, căci acum femeia singură trebuia să-și câștige pâinea de toate zilele. Bărbatu-i murise.

Și acum se apropia norocul; talismanul tatălui își arăta puterea. De-odată cu sosirea lui Ivan în Cholm sosise și cealaltă jumătate din prețul salbei.

Cu căldură și iubire își strinseră mâna cei doi fericiți; și peste un an femeia fericită era soția lui Ivan, căci bucuria gustată împreună e de donă ori mai mare...

Vechiul proprietar al salbei nu s'a mai putut afla nici într'un chip și ea și astăzi se păstrează între giuvaierele împărătești din Petersburg, și încă și astăzi își povestese oamenii din voivodatul polon al Lublinului și până departe în mare, minunata istorie a lui Ivan Bender cu salba de mărgăritare.

N. Ag.

coloane“ pe „un prea sfânt arhieresc“, al cărui nume nu-l spune, care și-ar fi copiat o conferință, ținută la societatea femeilor române din București, — fiind de față și Regina, — după un capitol dintr'un „admirabil tractat de morală creștină“, pe al cărui autor nu-l știe, pentru-că n'a sămnat scrierea sa „escelentă“, de cât cu inițialele I. B. M.

Ne-am luat voce a face pomenire și noi de această procedură nevrednică de un om cult, cu atât mai ales, că acei conferențiar se iscălește foarte caligrafic: „Nifon N. Ploesteanu“, vicarul sfintei mitropolii a Ungro-vlahiei și profesor de religione la școala secundară de fete, gradul al 11-lea, din Capitală. În plus, acest preasfânt părinte mai e și Arhieresc. Conferința din vorbă, împreună cu alte trei au apărut într'un volum de 254 pag. 8° mic sub titlul: „Patru conferințe religioase“ etc. București 1905. și e dedicat: Venerabilei și pioasei Doamne Ecaterina G. Gr. Cantacuzino, soția actualului prim-ministru, al cărei frumos portret împodobește volumul, pe cât îl dejosese celelalte icoane sfinte, foarte urite și prost tipărite. Tractatul de morală, pe care l-a ciupit Sfînția Sa, are titlul „Tractat de morală creștină, lucrat de I. B. M. fost profesor de morală. Operă lucrată din însărcinarea On. Minister al Cultelor și Instrucțiunii publice. Iași 1900.“ Din fericire noi cunoaștem pe „valorosul“ autor al acestui „admirabil“ și „escelent“ tractat, după ce însă n'a ținut să se iscălească, n'avem nici noi voie a-l descoperi. Atâta putem spune, că într'adevăr autorul e un bărbat foarte distins, care însă nu face parte din biserică ortodoxă. Temeinicia învățaturii sale însă, nimic nu o relevează mai eclatant, decât chiar împrejurarea, că a fost invitat de un ministru de instrucție să pregătească o carte pentru institutele de cultură ortodoxe din România. Care a fost motivul acestei hotărâri ministeriale nu cercăm...

Și ca să revenim la Sfînția Sa Vicarul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, ne închipuim, ce față va face Dna prezidentă a Societății femeilor române, când va afla de acest „matrapaslăc“, care i-a fost dedicat dânsiei. Sfînția Sa e caraghios de altcum: copiază din vorbă în vorbă o scriere apărută de abia cu cinci ani înainte, ca și cum ar fi sigur, că n'o cunoaște nime și tot Dsa în conferința a treia despre: „Intemeierea mitropoliilor și episcopiiilor în țările române“, ținând să vorbească și de unirea noastră cu Roma, se dovedește de cel mai grozav necunosător a literaturii contimporane, debitând cu ridicata minciunile cele mai imposibile, și făcând niște deducții de o naivitate soră cu prostia. Pentru cetitorii nostri e vreme perdită să începem a polemiza cu Sfînția Sa în coloanele acestei foi, Dsale — deși și-a mângit așa de rău bunul nume de Arhieresc, — li stăm la dispoziție cu toate acestea.

Academia Română.

Institutul Oteteleşanu.

Publicațiune 1906.

Cu începerea viitorului an școlar 1906—1907, se vor primi sease-spre zece eleve în Institutul de fete dela Măgurele,

fundat de Ioan Oteteleşanu și înființat de Academia Română, sub înaltul Patronaj al Majestății Sale Regelui, cărora li-se vor da, conform dispozițiunii testamentare a răposatului fondator, o creștere casnică și instrucțiunea convenită unei „bone mame de familie, fără pretențiuni sau lux“.

Cursul va fi de cinci ani de studiu și unul de practică. În acest timp elevele vor avea toată întreținerea în Institut și nu vor putea părăsi școala în tot intervalul de șase ani, afară de cazuri de forță majoră.

Sunt admise în Institut copile născute din părinți români săraci, pe deplin sănătoase, cari oână la 5 August 1906, au împlinit 12, dar încă nu 14 ani, au pregătirea ce se dă în școalele primare din România și au obținut la terminarea cursului primar cel puțin media 7. Candidatele cu clase secundare au să prezinte certificatele de clase secundare, având media cel puțin 6.

Nu se admit dispense de nici un fel.

Donă surori sau donă vere primare nu pot fi admise în Institut.

Părinții elevelor, ce vor fi primite în Institut, nu pot să-și ia ficele de sfinte sărbători, ori pe timpul vacanțelor în familie, și Direcțiunea își conservă dreptul de a le da ori nu voie elevelor să petreacă în familie de vacanțe.

Părinții aspiranților ori reprezentanții legali ai acestora au să trimită — până la 5 August 1906, — cererile însoțite de act de naștere, act de vaccină, act de pauperitate, în care se va arăta și numărul copiilor, și atestat școlar despre terminarea claselor primare, la Academia Română (calea Victoriei Nr. 135), pentru Comisiunea Fundațiunii Oteteleşanu, care, examinând actele și luând informațiunile, ce va crede de cuviință, va dispune ca concurențele, ce îndeplinesc condițiunile mai sus precizate, să fie supuse la un examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce privește citirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografia și istoria țărilor române.

Concurențele, cari nu sunt din România se admit fără examen de primire, în virtutea atestatelor obținute în școalele similare din patria lor, și au să trimită la Academia Română, tot până la 5 August stil vechiu, cererile însoțite de actele enumerate mai sus, de un atestat medical și de o fotografie a lor.

Academia își rezervă dreptul de a face admiterea definitivă a copiilor dinafară de Regat, numai după ce ele vor fi examinate de medicul Institutului.

Rezultatele examenului se vor supune dimpreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Majestății Sale Regelui, căruia îi aparține a decide în privința primirii.

Examenele se vor încene în localul Academiei la 9 Septembrie 1906 v. la 8 care dimineața.

Cu începere dela 16 August părinții pot ridica actele de naștere, de vaccină și de studii, cu cari au înscris copilele.

Nr. II. 9.797. — București, 20 Maiu 1906.

Expozițiunea generală română.

Reducerile pe căile ferate.

Călătorilor, cari vor merge să viziteze Expozițiunea generală din București, se vor vinde dela data ce se va fixa ulterior bilete de reducere și întoarcere pentru București și înapoi docamdată cu o reducere de 30 la sută din prețul biletelor trenurilor de persoane.

Reducerea, după asigurarea ce ni-s'a făcut, mai târziu va fi de 50%, adică pe timpul de toamnă, când am povățuit deja publicul nostru să viziteze expoziția, care atunci va fi pe deplin terminată.

Aceste bilete vor fi valabile atât la trenurile de persoane sau mixte, cât și la trenurile accelerate, afară de trenurile 5, 6, 7 și 8 (de lux).

Intreruperea călătoriei în stațiunile intermediare nu se admite cu aceste bilete.

Pentru copii între 4 și 10 ani se vor elibera bilete speciale de ducere și întoarcere cu prețul de jumătate din prețul redus și având pe ele imprimat cuvântul „copil“.

Biletele de ducere și întoarcere, fie pentru adulți, fie pentru copii, se vor elibera numai dacă odată cu ele se va cumpăra de la aceeași casă de bilete cel puțin un număr egal de bilete de intrare în Expozițiune.

Biletele de dus și întors vor fi valabile 6 zile numărate de la data ștampilării până la a șasea zi, oara 12 din noapte.

Coloarea biletelor de dus și întors va fi: Albastră pentru clasa I., albă pentru clasa II., și roză pentru clasa III., toate cu tiparul roșu.

La ducere se va perfora și reține de personalul de tren partea superioară a biletelor, iar la întoarcere partea inferioară. *)

Sibiu, 12 Iunie st. n. 1906.

Delegatul Comisariatului General:
Dr. C. Diaconovitch.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserica din Chiheriul-inf. au dăruit: credincioșii Buț Nicolae și credincioasa sa mamă Satta din Șerbeni, Mera Macaveiu, Ioan Hurdneacu, un frumos rând de vesminte bisericesti cu toate apartinențele sale. Pentru un clopot de mărime peste 200 kgr. au subscris preotul 200 cor., Hârșan Iuliu, cantor-învățător 100 cor., dl Dănilă Caratus 100 cor., Pop Toader 100 cor., Pop Artimon 100 cor., ambii curatori bisericesti. Inceze Ieremia 100 cor., pentru vecinicia noastră amintire și a părinților nostri. Inceze Irimie și Arsenie, a mai cumpărat un rând de vesminte preoțesti cu 120 cor. Chiheriul-inferior, la 19 Martie 1906. — *Ieremia P. Hârșan*, paroh.

Din Arhidieceză. Joi în 7 crt. au fost hirotoniți întru diaconi și Duminecă întru preoți: *Octavian Florian*, dispus admin. parohial în Țașgor (tr. Cătina) *Aurel Hățăgan*, în Corpade (tr. Coșocna), *Valeriu Sandru*, în Copandul-de-Mufăș (tr. Uioara) *Vasile Muntean*, în Sănmărgăhita (tr. Ludos), *Ilarian Duda*, în Adămuș (tr. D.-Sân-Mărtin) *Ioan Ștefan*, în Bercea (tr. Almas) și *Vasile Cioloca*, în Chinariu (tr. Reghin).

Știri personale. *Dr. Iosif Siegescu*, profesor gimnazial în Budapesta, a fost trimis de Ministrul de culte, să asiste la examenul de calificare a învățătorilor arhidiecezani, având toate atribuțiunile unui inspector școlastic.

Ziaristic. „Foiaia poporului“ din Sibiu, redactată de Silvestru Moldovan denunțând prescrierea canțic, se va ocupa pe viitor și cu politica. — „Gazeta socială“ e numele unei foi noue, ce a început să apară la Orade, de trei ori la săptămână, având de redactor responsabil pe G. Magyar Ungureanu și colaborator prim pe Augustin S. Corbu. Costă pe an 8 cor.

Dela Cluj ni-se scrie, că cu prilejul închierii cursurilor universitare, au fost premiați studenții Cornel Sângăoan, filozof,

*) Ministerul lucrărilor publice a propus comisariatului general al Expoziției ca mijloc de convingere, că persoanele care vor să beneficieze de reducerile de 50 la sută pe C. F. R., vin într-adevăr pentru a vizita Expoziția, să fie obligate aceste persoane ca odată cu cumpărarea biletelor de tren, să ia și câte un bilet pentru intrarea în Expoziție în zilele de lucru și câte unul pentru intrarea în zile de sărbători.

Aceste bilete se vor găsi la toți șefii de stațiuni ale Căilor ferate române.

pentru o lucrare din sfera literaturii române și Valer Suciu, jurișt, pentru birguinta la studiu.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

la *Masa studenților*: cor. 100 de la Arton M. Popa, Reghin. Întru amintirea fratelui repansat Marian. — cor. 20 de la „Arieșana“, Turda. — cor. 50 de la „Brădetul“, Orlat.

la *Internatul de fetițe*: Vas. Masca, Bein, cor. 15. — Victor Macaveiu, cor. 7 67. — Ioan Crișan, Ohaba, cor. 8.

la fondul *Subsidiar a preoților*: Iacob Popa, Blaj, cor. 240.

Blaj, 15 Iunie n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Esamenul verbal de maturitate s'a terminat în 9 crt. cu următorul rezultat: Din 45 elevi 2 au căzut la esamenul de clasă, 4 au fost respinși pe un an la examenul scripturistic; din cei rămași au satisfăcut cu *eminentă* 7: Iuliu Crișan, Ioan Zileriu, Emil Folea, Enea Muntean, Emil F. Negruti, Zenove Păclisan și Vicente Pandrea; cu *bine* 8: Ioan Berlian, V. Boeriu, Tit Liviu Crișan Ioan Gligor, Ioachim Marcu, Atanasiu Pantea, Victor Vancea și Vasile Hossu. — Maturi au fost declarați 16 elevi; s'au îndrumat la corectarea examenului după 3 luni: 7; a fost respins după un an 1.

Iubilen. Presidiul „Reuniunii femeilor române Salăgiene“, invită la *serbarea iubileului de 25 ani*, ce se va ține în Șimleul-Silvaniei (sala teatrului orașenesc) la 26 Iunie n. a. c. Programul serbărilor e următorul: La 8 oare dimineața serviciul dumnezeesc, cu mare asistență, cântările le va da corul teologilor din Gherla, compus din 25 cântăreți. — La 11 oare ședința festivă. — La 1 oară d. a. prânz comun în sala teatrului orașenesc. — Sara concert armat de dans.

Atentat asupra părechii regale din Spania. Din Madrid se anunță stirea unui atentat îndreptat asupra părechii regale chiar în ceasul când se reintorcea dela ceremonia cununiei. Din etajul unei case s'a aruncat asupra trăsorei regale o bombă, care a omorât căii, pe vizitii și pe câțiva ofițeri superiori, cari înconjurau trăsura. Regele Alfonso și regina Ena au scăpat ca prin minune. Atentatorul a fost prins, e un anarhist, el s'a sinucis, omorând și pe polițistul, care l-a arestat.

Zece porunci naționale ale Românilui:
1. Tot românul să se ferească de procese, mai bine să se impace cu contrarii lui; dacă însă totuși e silit să stea în proces, să-și ieie avocat român. 2. Tot românul să învețe a scrie și citi, căci altcum este pierdut în lumea asta. 3. Tot plugarul, care are mai mulți de doi feciori, pe unul să-l facă moștenitor, iar pe ceilalți să-i împartă la meserii, comerțului. 4. În toată casa românească să fie o foaie românească. 5. În toată comună să se înființeze coruri vocale, căci mai frumoasă podoabă ca un cor nu poate avea satul. 6. Învățătorii români să țină în toată Dumineca cel puțin două oare prelegeri și sfaturi despre economia rațională, despre viitor, susținerea cailor, pomărit, stupărit, despre legi și despre meserii și comerțului. 7. Împrumutul de bani să se ia numai dela băncile românești; în toate comunele să se însoțească românii, să alcătuiască reuniuni pentru ajutorarea lor însuși, căci Dumnezeu numai atunci ajută, dacă și omul se ajută. Mai pe sus de toate, să nu căle în prăvălie străină, să nu dea creștarul la străinul, care ne este dușman de moarte, ci dacă nu este neguțător român, să facă reuniuni de consum, bolte sătești. 8. Să se creeze pentru tot neamul românesc un port universal național român care să nu fie scump, dar să fie practic în toată privința. 9. Românul să nu-și deie sfatul nimănui, ci să tacă și să facă. Și asta este numai atunci cu prudență, când tot românul știe carte. 10. Românul să-și iubească sfânta maică biserica, căci numai atunci va fi fericit, până ce nu se va lăpăda de Sion. — („Tribuna“).

Apei. Rog pe toți foștii mei colegi, cu cari împreună am dat esamenul de maturitate în 1896, la gimnasiumul din Năsăud, să se prezinte în Năsăud la 1 Iulie a. c. pentru serbarea aniversării de 10 ani a esamenului nostru de maturitate. Programul detaliat să va comunica la întâlnire. — *Vasiliu Suciu*, Blaj.

— Subscripții, în numele comitetului bibliotecii centrale preoțesti-învățătoresci din tractul protoprezviteral al Vașcăului, rugăm pe toți autorii și editorii de opuri, pe cum și pe toți binevoitorii și sprijinitorii progresului cultural al acestui tract, să binevoiască a concurge la augmentarea susnumitei biblioteci prin dăruirea de opuri din domeniul teologic-pedagogic, științific și literar, ori și prin ajutoare în bani. Dăruirile de orice natură, cari la timpul său se vor cuita în public, sunt a se trimite la adresa subscrisului prezidiu în Seghiște (Szegyes, p. u. Rieni, com. Bihor). Vașcău, 14 Maiu n. 1906. — *Moise Popovici*, președintele comitetului. *Vasile Nicoruța*, notarul comitetului.

Petrecheri. Reuniunea economilor și meseriașilor din Aiba-Iulia, invită la *producțiunea teatrală împreună cu dans*, ce să va aranja Sămbătă, în 16 Iunie n. 1906, la hotel „Europa“. Venitul curat este destinat în folosul reuniunii.

Băile dela Basna. Atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra inseratului referitor la începerea sezonului la băile dela Basna, recomandându-le folosirea lor, celor ce au lipsă, cu atât mai ales, că vor avea de medic pe afabilul dr. Eugen Porea, care li va povățui cu toată grija și conștiințioasă.

Neolog. Ni-se comunică următoarele: În 31 Maiu a. c. după lungi și grele suferințe, împărțit cu merindea de veci, am petrecut la cele eterne pe primul fruntaș al comunei noastre Vajdacuta, pe *Pop Andrei*, în etate de 95 ani. Născut în comuna Cerghizel și căsătorit în Vajdacuta în 1835. Darat dela Dumnezeu cu multe ageră, îl caracteriza cu deosebire, iubirea de adevăr și dreptate, sfat înțelept, cuvânt blând, plăcut și statornic, din care cauză era iubit și respectat de toți. Podoaba cea mai frumoasă a vieții sale însă a fost evlavie, frica de Dumnezeu și iubirea căsii Domnului; de care nu și-a uitat nici pe patul său de moarte, donând pe sama bisericii din loc suma de cor. 84 care sumă în conțelegere cu unii familiari ai săi va servi ca basă la o fundațiune a bisericii gr.-cat. din loc, cu numele „Pop Andrei“, și care fundațiune să sperează că va crește în timp scurt și prin contribuiri benevole. Subscrisul trebuie să recunoască că în regretatul Pop Andrei am pierdut nu numai un valoros membru al curatoratului bisericesc, ci și pe cel mai bun sfătuitor și sprijinitor în toate afacerile bisericesti-scolastice. Îl deplâng fiii săi: George Pop, consilier regesc, cavaler al ordinii crucea de fer. cl. III. și director de finanțe în Zombor. Gregoriu Pop, căpitan și șef inginer de stat în România. Vasiliu, Raveca, economi și numeroși nepoți și strănepoți. Dumnezeu să-i facă parte cu dreptii! Vajdacuta, 7 Iunie 1906. — *Augustin Nilca*, paroh gr.-cat.

† *Aurel Domșa*, învățător, fiul învățătorului din Ighiu, după lungi și grele suferințe, împărțit cu s. taine ale muribunzilor, în 11 Iunie n. a. c. și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, în anul 24. al etății și al 6-lea al funcțiunei sale învățătoresci.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

D. B. Pentru numărul acesta a sosit prea târziu, vom vedea în cel venitor, deși, poate, ar fi câte ceva de observat.

V. G. Regretăm. După răspunsul apărut deja în alte ziare, ar fi să ne punem în conflict, fără treabă, cu oameni, cu cari n'am voi. De altcum acuza nu s'a făcut în foaia noastră și ziarul celalalt nu va denega ospitalitatea.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

După vre-o 15 zile, fantoama apărură din nou. „Katie“, scrie Crookes în epistola din 30 Martie 1874, „nici când nu s'a arătat așa de bine: ea s'a preumblat prin sală timp de vre-o două oare, vorbind familiar cu cei de față. Mai de multe ori mi-a oferit brațul; și impresiunea, ce o simțiam era: ca și când aș fi avut lângă mine o muiere vie, iar nu o ființă din lumea cealaltă. Impresiunea aceasta a fost așa de puternică, cât mi-a venit ispita de a reînvi o cercetare curioasă de mai înainte“. Aci Crookes face aluzie la cercetările, ce le făcuse mai înainte cu fantoama: de a o vizita, de a-i cerca temperatura, pulsul (75 bătăi pe minută), etc. Crookes apoi îi ceru permisiunea să o strângă în brațe, și constată, că are de a face cu o ființă materială întocmai pe cum era media Florența Cook. Nu departe de fantoamă văzu media, în stare cataleptică, o luă de mână, și se convinse, că aceasta era mâna mediei Florența, și apoi se uită și făcu comparație între medie și Katie King. Coloarea lor era diferită, asemenea și stătura. Media avea cercei în urechi, pe când fantoama nu avea.

Pe spiritul Katie King, Crookes l-a și fotografat. În 7 Maiu 1874 s'au făcut 4 fotografii. După ce dsoara Cook a intrat în catalepsă a ieșit după câte-va minute din odaie; tinuța sămăna cu a unui om viu, cu obrazul și buzele roșii. A agrăit pe Luxmoore și pe dna Corner, și le-a zis să-i atingă veșmântul, ca să se convingă că are numai unul. Povestea cu toți, și-și făcea diferite observări la adresa celor prezenți, și mai cu samă la adresa fotografului, al cărui aparat îl numia minunat, și din când în când intra în odaie, de unde iar se întorcea. De obicei se răzima de umărul lui Luxmoore și odată i-a luat monoculul, ca să se uite. Tocmai înainte de a fi fotografată, s'a arătat, spre spaima tuturor, un braț lung și puternic de bărbat, care amenința cu pumnul, și plesniă din degete. Katie se întoarce mâniașă, și interpelează obraznicul, ce se inbulzia. — În adevăr, e rușine, zise ea, că alt spirit să se mestece, când vreau eu să mă fotografiez; Cară-te! Și îndată a dispărut spiritul. Katie a pretins dela cei prezenți, să n'o fixeze până se fotografiează. Cătră sfârșitul ședinței, după ce au fotografat-o de trei ori, Katie simția că-i pierde puterea, și ni-a spus, că se disolvă. Cu luminarea tot mai intensivă a odăii, îi dispărea partea din jos a trupului, părea că se tot cufundă până ce a ajuns cu grumazii la padiment. Atunci celelalte părți ale trupului au dispărut, și ea se părea că zace sub haina-i albă. Ultimele jucvinte i-au fost, că să rămână liniștiți și să cânte, pentru că îi greu dacă-i lipsesc omului picioarele, pe cari să poată sta. Nu mult după acestea a ieșit iar din odaie, ca mai înainte, și au fotografat-o a patra oară, apoi ni-s'a dat de știre din odaie, prin lovituri: să scoatem media afară. Legăturile ei le-am aflat neatînse, pecetluite cu inelul lui Luxmoore. Capetele acestor legături ajungeau până în odaia vecină, unde le țineau privitorii, astfel, că cea mai mică mișcare a mediei ar fi fost observată. Spiritul Katie s'a arătat, în decurs de trei ani, de câte-ori numai a dorit media Florence Cook, până ce într-o zi aduse lui Crookes la cunoștință, că trebuie să se depărteze pe timp mai îndelungat, ca să se reîntoarcă în țara spiritelor. Săptămâna ultimă, înainte de despărțire, țineau ședințe în fiecare zi, ca pe Katie să o fotografieze cu lumină electrică și magnetică. Au adus cinci aparate. Biblioteca lui Crookes servia de sală de experimentare. Folosiau în fiecare sară trei-patru lamele, astfel că în toate ședințele acestea, au făcut cam 15 fotografii, din cari însă foarte puține au reușit cum se cade“.

„Muierele, ce erau de față, înainte de toate au examinat minuțios media Cook, și după aceea au cusut-o într'un veșmânt în formă de sac, prin care nu străbătea apa, și au legat-o strâns de obiecte solide, întărite cu funii și coarde, încât ori-ce mișcare îi era imposibilă; legăturile îi le-au sigilat. În starea aceasta imobilă au așezat-o pe o sofă (chaiselongue) și au dus-o în odaie. Ca să se asigure în contra ori-cărei înșelăciuni, fizicii Varley și Crookes au pus media în legătură cu un galvanometru, prin mijlocirea unui curent electric, ca astfel, în cazul, când mediei i-ar fi succes să se desfacă de legături, să se scoale de pe sofă și să se prezinte în forma pretinsului spirit, aparatul electric să demas-

cheze la moment scamatoria prin abaterea acului arătător..... După astfel de preservative, experimentatorii s'au crezut cu totul tot scutiți de ori-ce înșelăciune. Și de fapt, după materializarea și fotografierea spiritului, media Cook zăcea încă tot pe sofă, și sîrma electrică era nemișcată la picioarele ei, ca și mai înainte, așa că era evident, că Cook nu putea da pe spiritul. O ședință ținea cam două oare“.

În 21 Maiu 1874 s'a ținut ședința ultimă, ședința de despărțire. Pe dsoara Cook, o conduse Crookes în odaia întunecată, și nu peste mult s'a desfăcut cortina, și Katie King s'a prezentat ca de obicei în veșmânt alb, dar de data asta cu mâneci scurte, și decoltată. A împărțit celor prezenți flori, din buchetele, ce le-a primit dela Crookes și dela Tapp, pe cari mai înainte le legase cu cordeluțe; pe sama mediei apoi, a ales doi traufafiri. Le-a împărțit bucle din păr și bucăți din veșmânt și din vâl, și pe sama unora a scris și unele însemnări.

După aceea a chemat la sine pe toți membrii societății pe rând, spunând fiecăruia câteva cuvinte, și dându-le îndrumări, ca cu aceeaș bunăvoință să tracteze și pe mai departe pe media Cook. Îndrumările acestea, pe cari le-au eternizat cu ajutorul stenografiei, între altele spuneau: „Pe Florence o las cu cea mai mare încredere în grija dlui Crookes, care s'a arătat totdeauna cu bunăvoință; sunt sigură că va corăspunde încrederii mele“.

Katie King a prins de braț pe Crookes, care i-a cerut favorul special, ca el să fie ultimul, care s'o poată vedea; a strâns mâna tuturor, a aruncat o ultimă privire serioasă asupra prietenilor, și a dispărut după cortină, unde a petrecut mai mult timp cu Crookes. După aceea a trezit media, carea zăcea extatică pe padiment, pe care atingându-o ușor, i-a zis: „Scoală-te Florence, că trebuie să te părăsesc“. Florence se rugă de Katie King să mai rămână, aceasta însă îi respunse: „Draga mea, nu pot mai mult, misiunea mi-am împlinit-o, Dumnezeu să te ocrotească!“; și s'a auzit sărutarea de adio.

Katie King a mai adaus după acestea, că nu se va mai putea prezenta, nici nu va mai vorbi, și că în decursul acestor trei ani a avut o vieată trudită și posomorită, și toate descoperirile le-a făcut pentru spăsierea păcatelor sale; că acum va trece la o vieată mai perfectă în lumea spiritelor. După un timp mai îndelungat poate că va mai comunica cu media prin scrisoare, și ea va putea-o și vedea în visurile-i lucide“.)

A r t i c i u l u l I V.

Molestări spiritiste.

La puținele fenomene spiritiste, citate până aci, — căci multe sunt fenomenele spiritice din zilele noastre —, mai adaug câteva. Acestea nu se întâmplă în prezența mediului, ori în ședințele spiritiste, ci se produc de sine, fără mediu. De aceea le și pun separat, și le dau nume deosebit: *molestări*. Și fiindcă în urma urmelor, dela spirite provin și ele, le adaug atributul: *spiritiste*.

În 1901, *Livio Silva* dr. în chemie, publică în „Revue des Etudes psychiques“ din Paris nr. 1—5, sub titlul: *Phénomènes spirites de Turin*“, unele fenomene spiritiste petrecute în 1900 în *Torino*.¹⁾ Fenomenele s'au întâmplat în Via Bava nr. 6, în liqueueria lui *Fumero*, dela 16 până la 28 Noemvrie 1900.

În dimineața de 16 Noemvrie 1900, nu era în prăvălie decât numai dna *Fumero* și o calfă. Deodată văd, că un vas cu liqueur pleacă dela locul său, vine pe masă și se sparge; și după el alte vase; ba mai apoi încep sticlele și mobilele să joace. Stăpâna prăvăliei la văzul lor, ametește; se adună vecinii, văd și ei jocul, și telegratează după stăpânul prăvăliei, carele în dimineața aceea plecase cu trenul, în afaceri comerciale. Cât a fost ziua de lungă, glăjile și mesele n'au curmat cu jocul, spre mirarea mulțimei curioase, carea venise se vadă minunea, din toate părțile. La acestea s'a mai adaus plecarea hainelor din chiliile de deasupra prăvăliei. Hainele plecau de sine dela locurile lor, și eșind pe ferești, cădeau jos. Înzădar le adunau și le duceau iarăși la loc, căci nu stăteau, ci cu o furie și mai mare își vedeau iarăși de drum.

În ziua următoare, și în zilele de mai apoi, jocul sticlelor s'a continuat, cu câte o întrerupere din când în când de câteva

¹⁾ Schneider op. cit. pag. 179—182.

²⁾ „La Civiltà cattolica“ seria XVIII. vol. III. pag. 408 și urm.

oare. Jocul și spartul de sticle se pogori și jos în pivniță, unde era depozitul beuturilor. Aci sticlele începeau să se miște dela locul lor, apoi veniau jos încet. Aci se învârtiau și plesneau, făcându-se tot praf, ca lacrimile batavice. Unii vizitatori își făceau observările, că ar fierbe liqueururile, și de acolo ar proveni jocul și spartul; dar nu-și gătau vorba, și iată că pornesc și sticle goale. Se scoboară și ele frumos pe pământ, se învârt și plesnesc. Profesorul Cesare Lombroso veni și el la fața locului să vadă fenomenele. Merse în pivniță, și mai întâi stătu în întunec, apoi aprinse 6 lumini; examină pivnița și sticlele, să vadă nu e ceva legătură între ele. Nu era nimica. Ba el s'a convins și despre aceea, că sticlele nu cădeau și nu se răsturnau, ci se pogorau de sine. Despre acestea a scris și un articol în *Archivio psichiatrico, scienze penali*, etc. din Turin

Stăpânul prăvăliei chiamă parohul, să sfințească casa. Parohul vine, stă vre-o două ore, dar nu se întâmplă nimica în ființa lui de față. Nimerise, pe cum se vede, în unul din intervalele pașnice.

Intrevine și poliția, ca de regulă. Zece zile dearândul pază polițiștii să afle pe făcătorul de rele, — dar înzădar, mesele și butiliile jucău și se spârgeau și în prezența lor.

Vine iarăși profesorul Lombroso să vadă, ce mai e. Întreabă liqueuristul cum stău butiliile. Răspunde, că stău bine, au încetat cu totul, pentrucă le-a făcut să înceteze prof. Lombroso. Sermanul era sâtul de vizite și de întrebări, căci tot orașul se perândase pe la liqueureria lui. El nu cunoștea personal pe prof. Lombroso. Atunci Lombroso i-se descopere, intră și vedă. Jocul și paguba nu încetaseră.

Suspicionându-se, ca nu cumva calfa să fie cauza, a fost dîmis din serviciu. Intră în altă prăvălie, și nu se întâmplă nimica din cauza lui. Pleacă și doamna de acasă, și stă vre-o două zile. Atunci a fost pace între sticle. Se întoarce înapoi, și jocul și spartul încep din nou. Doamna se depărtează iarăși, dar pentru aceea sticlele și mesele și-au văzut de joc.

Unii le explicau ca exploziuni de magnetism, alții ca halucinațiuni inconștiente; unii le socotiau produse de cei de față; alții le atribuiau înșelăciunii lui Fumero. Dar toate expicările acestea s'au spulberat, pentrucă poliția, carea pândise 10 zile dearândul, nu descoperise nimica. Alții le explicau ca produse de spirite, cum face și Silva, dându-le chiar și titlul: *Phénomènes spirites*.

Un caz analog s'a petrecut, ceva mai de mult, în 1846 în Paris, Rue Neuve de Cluny. Cazul s'a descris deja de atunci în *La Gazette des Tribunaux*, și l-a descris și martorul ocular Mirville.¹⁾

Acolo era un negustor de lemne și cărbuni: *Lerible*. El avea o casă în strada amintită, pe care și-o renoise și curățise. Cătră sfârșitul unei zile din iarna anului 1846, închise persianele, dar rămase o mică crepătură. Atunci începă să plouă la bolovani, cărămizi, țigle: cari orizontal, cari sub unghiu; și să dea năvală asupra ferestilor și asupra păreților. Persianele s'au stricat, ferestile s'au nimicit, și aplicându-se pe dinlăuntru paravane bine întărite, la ferestii, acestea încă s'au făcut tot praf; ba de bolovani cei mulți și păreții s'au fost găurit. Pe crepătura rămasă neastupată veniau lespezi de piatră măsurate după lungimea și lățimea crepăturii. Mobilele din casă încă se nimiciseră: mesele, scaunele, paturile, oglinzile, etc., zăceau jos grămadă. Ploaia aceasta de petri tinu mult: trei săptămâni dearândul.

Lerible avizase poliția, carea s'a și prezentat să descopere pe făcătorii de rele. Tribunalul încă își trimise delegații săi; veni și un grup de vânători din regimentul 24; ba aduseră și câni de pază, și li așezară prin împrejurime, ca să latre, cât ce s'ar ivi cineva peste noapte. Toată paza fu zădarnică, nu s'a dat de nime; iar petrile se păreau că vin foarte de departe, și multe din ele erau așa de mari, cât omul cu greu le putea ridica, necum să le arunce. După trei săptămâni de năcaz de zi și noapte, ploaia de petri încetă; dar pe atunci în casă totul era nimicit, nici ușile dintre chilli nu mai erau întregi.

Fiindcă fenomenele acestea nu se puteau explica pe cale naturală, unii voiau să le ascrie stăpânului căsii. Că apoi cu cât drept, e altă întrebare. Căci el însuși era să fie omorît în mai multe rânduri, iar semnele loviturilor se cunoșteau încă multă vreme pe el. — O întâmplare asemenea acesteia s'a petrecut în Budapesta în jumătatea a II-a a anului 1903, ori în anul 1904, și s'a scris despre ea în *Budapesti Hirlyap* de pe timpul acela. Aș cită și numărul, și toate amănuntele, dar nu-l am la îndemână. În Pesta au fost luate la ochiu, nu una, ci două căsi, și apoi a

inceput ploaia de petri. Mers-a miliția la fața locului, pusu-s'au la pândă chiar și prin podurile caselor din vecini, dar nu s'a putut constata nimica. — Un alt caz s'a petrecut într'o comună românească din părțile Năsăudului, în casa unui țigan, care murise. În casa aceasta se auziau în vreme de noapte bătăături: în păreți, în pod, în obiectele din casă, etc. Văduva țigana nici nu se mai culca acasă, ci prin vecini. A mers la fața locului inteligența din comună, și a stat la pândă, dar n'a putut descoperi pe nime. Unul din aceștia a scris și o corespondință în *Gazeta Transilvaniei* din 1903 ori 1904 (căci n'am la îndemână numărul), în carea expunea faptul, și cerea explicarea lui.

Un alt caz analog s'a petrecut în Petersburg, dar nu în contra unei case, ci în contra unei servitoare. Cazul l-a descris profesorul *Alexandru Butlerow* cu datul de 10/22 Decembrie 1881 și s'a publicat în: *Psychische Studien*, de sub direcția lui Aksakow.²⁾

Mâncările de pe masă săriau în fața servitoarei, și o umpleau. În mai multe rânduri vasul cu apa se ridică în aer și i-se vărsă în cap, udându-o toată. Producându-se bătăături în masă și în scândurile dela ferestii, lemnele de foc se adunară toate într'un unghiu, apoi se ridicară în aer și se sloboziră pe spatele nenorocitei servitoare. Vasele din culină se trântiau jos și se spârgeau. O mătă, ce durmia lângă foc, își sbârleşte părul și îi sare în spate Vrând să fugă, o întâmpină mătura de lângă ușe și începe să o imblătească. Cu mare năcaz scapă afară, și închide ușa; dar mătura nu încetează, ci tot dă în ușe pânăce o strică.

Se înțelege, că s'a prezentat și aci poliția, ca pretutindenea la asemenea întâmplări, dar n'a putut să dea de urma necunoscutului făcător de rele, și așa s'a făcut pace.

În fine mai adaug un alt caz de turburări de acestea, unde necunoscutul s'a folosit de voace și de scrisoare. Cazul îl descrie un martor ocular: *Tommaso Chiuso*.³⁾ Cazul s'a întâmplat în 1878 într'o mănăstire de călugărițe din Turin.³⁾

„Pe la începutul anului 1878, zice Chiuso, era într'o mănăstire de călugărițe din Turin o tineră novicie, înzestrată cu toate calitățile necesare spre a deveni o călugăriță bună. Dar un faptitor necunoscut, despre care toți credeau, că e diavolul, a început să facă sgomot și să vorbească prin mănăstire, și mai cu samă prin prejurul odăii novicei. Încetul pe încetul vorbele deveniră mai dese, iar mai mare și mai inspăimântătoare. Au început să fie bătute ferestile novicei cu petrii, fără să se fi putut observa cineva pe stradă sau prin grădină, care să fi dat. Păreții odăii se încărcău de cuvinte murdare și de semne neexplicabile; și câte odată novicia se treziă ca din senin, că mâncările ei se umpleau de spurcăciuni grețoase; iar apa, din limpede ce era, se turbura și se sângera. O voace se auzia strigând, mai de multe ori: „Nu vreau ca sora N. să depună voturile“ (călugărești).

„Se adause apoi o șicană nouă: un foc misterios se acăta de fața de masă, de hainele de pat și de perdelele dela fereastă. Și aceasta se întâmpla chiar și în prezența călugărițelor, și a superiorilor. Au fost și zile de acelea, când unii trebuiau să stee tot gata să stingă focul“.

„Arhiepiscopul din Turin: *Gastaldi*, om învățat, prudent și foarte serios, nu putea să creadă atari lucruri. Cu toate acestea, venind la dânsul doi episcopi: episcopul din Alba, *Galletti*; și episcopul din Pinerollo, *Vassarotti*, se învol, ca aceștia să meargă la mănăstire, și de vor socoti cu cale, să facă exorcismi. Cei doi prelați remaseră uimiți la auzul faptelor, ce li-se spuneau la fața locului; exorcismii lor însă nu putură să pună capăt șicanărilor“.

„Exorcismii convinseră arhiepiscopul despre realitatea faptelor, și-l îndemnară să meargă la fața locului, în persoană, să mângăie călugărițele intristate. Cât ce se prezentă în mănăstire, îl întâmpină voacea necunoscută, întrebându-l: „De ce ai venit aici? Dă-mi pace! — și apoi adause injurături și amenințări. Mai târziu voacea măturii mai de multe ori, că prezența arhiepiscopului îi da mult de suferit“.

(Va urma.)

¹⁾ La Civiltà Cattolica, seria și vol. cit. pag. 411.

²⁾ La Chiesa in Fenomeno vol. IV. La Civiltà Cattolica, seria XVIII. vol. III. pag. 678 (fasciculul din 21 Sept. 1901).

³⁾ Auctorul în multe locuri nu ne spune numele persoanelor; dar revista; La Civiltà Cattolica ne încredințează, că ea cunoaște cazul cu deamă-runtul și persoanele, pe baza informațiilor private.

Bibliografie.

A apărut:

George Voda: **Moartea regelui Decobal**, tragedie în 5 acte. Arad, 1906. Pag. 84. Prețul 3 cor.

Ghedeon Bratu: **Proleot pentru fundarea unei școli de regenerare a neamului omnesc.** București, 1906. Pag. 20. Prețul 50 bani.

Karácsonyi Iános dr.: **Magyarország egyháztörténete több vonásában, 970—1900.** Nagyvárad, 1906. Pag. 357. Prețul 4 cor.

„Sămănătorul” Revistă Literară. Anul V. Nr. 22. cu următorul sumar: N. Iorga. **Literatură de călătorii.** — Dimitrie Nanu, **Să nu te ducă în ispită** (poezie). — L. Bucovineanu, **Moș Sandu** (nuvelă). — I. U. Soricu, **Nostalgie** (poezie). — G. Bogdan-Duică, **Seminarul pedagogic.** — C. S. Hasnaș, **Sonet.** — N. Iorga, **Serbările dela Sibiu.** — N. Iorga, **Cronică.** — În supliment: **Icoana din 1623 alui Vasile Ureche** fost Păharnic, fiul lui Nestor și fratele cronicarului (Ilustrație).

Numărul: în țară 20 bani, în străinătate 25 bani. Abonamentul: în țară 10 lei pe an, în străinătate 12 lei pe an. Redacția, Strada Buzzești Nr. 42. Administrația: Str. Regală 6, (Tipografia „Minerva”).

„Neamul Românesc”. Anul I. Nr. 6. cu următorul cuprins: **Starea și halul partidelor noastre:** 1. Boeri și ciocoi. 2. Datoria partidului cinstei. 3. Nemișcarea liberală și pricinile ei, de N. Iorga. — **Cronică:** Ostașii la îndemâna arendașilor. Arendarea izlazului Brăilei, de B. Aslan. - **Miropolitul Moldovei și dl dr. Ochs.** Cum „Adevărul” a înviat pe tatăl regelui Spaniei. **Șezătoarea dela Craiova și cetirea lui Goga.** Comisii de politicieni pentru examene. **Imoralitatea Loteriei de Stat.** Interpelarea dlui Filipescu. **Samsari de expulzări.** Listele electorale din Tulcea. **Mesajul de închidere a Parlamentului.** **Mărturisirile dlui I. Brătianu,** cu privire la politica viitorului. **O ligă semi-morală.** **Tinerii din partidul dlui Carp.** **Ieftenirea hârtiei de ziare.** **Tribunalul maritim.** **Un favorit al presei române:** Candiano Popescu. **Praznice creștine cu gazetarii evrei.** — **Dela românii de peste hotare:** **Discursuri românești în Parlamentul ungar.** **Școala din Inidora.** **Mortea parohului Băntșan din Dârste.** **Petreceri sibiene.** **Partidele din Basarabia,** de Teodor Porucic. — **Din Țeri streine.**

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser
cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — *Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiesal — Blaj.* (18) 7—32

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

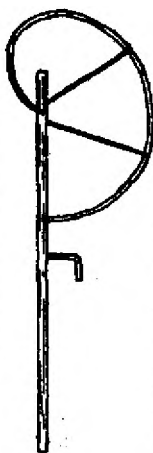

Clește de marcat oile 1 buc. C. 4'60

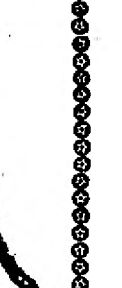
Coase:	Longimea	70	75	80	85	90	cm.
	1 bucată C.	1'60	1'60	1'60	2—	2—	

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra. Clește americane pentru botul porcilor 1 bucată Cor. —60. 100 inele la ele Cor. —50 fil.

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul **CFJ** încep a fi scoase din întrebuințare, sunt decis, iudată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnul **CFJ** să fie dublu provăzută, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnul pe unelte agricole.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și uneltele de bătut coasa, garantate, se mai află la următoarele firme: în **Agrița:** Frații Gnune filială, Ioan K. Schuller; **Agârbicium** (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; **Blaj:** Oswald Schaffend; **Dobârca:** Toma Bachmann; **Frâna:** Iosif Schuster; **Făgăraș:** Carol König; **Avrig:** Gustav A. Reschner; **Brad:** Wilh. Prischak; **Cristian:** I. G. Connerth; **Apoldul-mare:** Catarina Wolff; **Cincul-mare:** Daniel G. Andree; **Guraraului:** Ioan Tristiu; **Hașag:** Herbert Thomas; **Ciznădie:** Mihal Mathias, Reuniunea de Conzum; **Cața:** Regina Buchholzer; **Sasclăd:** Ioan Schlattner; **Cineșor:** Ioan Kauffman; **Cârțișoara-sup.:** Ioan Scorobet; **Streja-Cârțișoara:** Ioan Stopu; **Loamneș:** Moritz Klein; **Lancrăm:** Mihail Simonis; **Noerich:** Herman Römer; **Șeica-mare:** Mihail Ehrmann; **Mărtin:** Sam. Schmidt; **Sebeșul-săs.:** Ioan T. Gross; **Oriaș:** Simeon Lolo; **Poiana:** Ioan Bozdog; **Richidorf:** Andreiu Nemenz; **Noul-rom:** Arnold Lesman; **Oena:** Avram Savu, Stoia Ioan Precup; **Săsăuz:** Iuliu Kerekes; **Jidvei:** Ioan Orendi, Samoil Wachamann; **Șelimber:** Irimie Milea; **Șeica-mică:** Ioan Brandtsch; **Șoroșteiu:** Elekes Lajos; **Șona:** Iosif Graei jun. & Victor; **Săliște:** Dum. Roșca Căpitanu; **Tilișca:** Vasilie Iuga.

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 à 250 300 fig. 6 à 900 grame. 7.
1 bucată C. —96 —86 1 buc. C. —86 —90 C. 1—

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. —18. Tocuri de cuți, smălțuite pe dinlăuntru și pe din afară 1 buc. C. —42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: **Cuțile americane** 1 buc. C. —40. **Cuți de Bergamo** vinete închise, cu semnul **CFJ** 1 buc. C. —80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le girofa pe toporiștile obiceiuite pe lemu fig. 7. 1 buc. C. 1'80.

Băile de iod din Bazna

1 oară depărtare dela gara MEDIAȘ (Medgyes).

Postă și Telefon în loc.

Sezonul durează dela 1 Mai până în 15 Septemvrie.

Renumitele **Băi din Bazna** se folosesc cu mare succes la boalele: reumatism, scrofuloase, rachitis, sifilis, ischias, paralise, diferite boale cronice ge piele, exudate și aprinderi cronice, diferite boale sexuale femești și bărbătești.

Medic al băilor este: Dr. EUGEN PORLA.

—) Cuartire sănătoase, dela 1—4 cor. (—

Vipt bun și ieftin se află în restaurațiunea băilor.

Muzica distrag publicul de 2 ori pe zi. — Promenadă frumoasă, pădure extinsă în jurul băilor. — Cuartire ieftine și în comună (200 pași depărtare de baie).

Prospecte gratis.

Administrația Băilor

bisericeii ev. luth. din Bazna.

(18) 1—3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 23 Iunie 1906.****Numărul 26.****La chestia fondurilor de ajutorare din dieceza Oradană.**

Chestia care agită atât de mult preoțimea în dieceza de Orade, e afacerea fondurilor pentru ajutorarea preoților și a preoteselor văduve și orfanilor de preoți. E o chestie aceasta, care trebuie să intereseze pe fie care preot și să-l îndemne la muncă și mai ales la jertfă. Oăci e fericitor gândul, când ști, că la adânci bătrânețe, atunci când puterile te părăsesc, atunci, când poate ai rămas singur și toți ai tei s'au dus, — ai posibilitatea de a trăi din cruțările tale și a fraților tăi. E liniștitor și mult mângăietor gândul, că familia ta, pe care ceasul fatal te silește să o părăsești, nu va rămânea dată pradă valurilor undulătoare ale lumii, ci din potrivă i-se va întinde ajutor din fondul, la care cu toții ai contribuit.

Chestia aceasta agită de present preoțimea oradană și semnalul s'a dat de sus. Preasfințitul Episcop de Orade, neadormit și neobosit în grija fiilor săi sufletești, observând, că socoșile fondurilor esistente pentru preoți și văduve se încheie anual cu deficite, dus de nobilul gând de a face o radicală reformă, de a cerca un nou isvor pentru sporirea venitelor acestor două fonduri, a prelucrat un proiect de statute, pe care l-a trimis spre studiere tuturor preoților diecezani. În §. 1. al acestor statute se face provocare la decretule de înființare a acestor fonduri, cari acum urmează a se schimba.

Clar. Dn Dr. Ioan Ardelean, paroh în Amăț, solicitat de mai mulți frați preoți, ne trimite spre publicare decretule din vorbă și în original și în traducere, spre a le face cunoscute cetitorilor nostri preoți din dieceza de Orade.

Fiindcă totdeauna dorința noastră cea mai intimă și nisuița ne am îndreptat-o în direcția de a face din foaia noastră organ de publicitate pentru întreagă provincia mitropolitană, ne grăbim a publica aceste decrete — așa de rari astăzi — deși, din lipsa de spaț numai în traducere, în buna nădejde, că facem un bun serviciu cauzei.

Dumnezeu, văzând nobilele gânduri ale vrednicului Episcop de

Orade, va binecuvânta această lucrare, ca ea roade bune se producă.

Lăsăm să urmeze dar decretule mulțumind dr. Ardelean, pentru amabilitatea, cu care ni le-a pus la dispoziție:

I.

Noi Ignățiu Darabanth din darul lui Dumnezeu și al scaunului Apostolic, Episcop de Oradea-mare al catolicilor de rital grec, Consiliar actual intim al Majestății Sale Sacratissime Cesareo-regești Apostolice; Capitlul și Vice-Arhidiaconii districtuali ai Catolicilor de rital grec din dieceza Orăzii-mari: Declarațiunile noastre în vârtutea ordurilor prezente lăsăm posterității spre aducere aminte, că după ce cu omagială devoțiune am primit grațioasele intimare de datul 13 Iulie 1802 Nr. 18253 și 19 Octomvrie 1802 Nr. 23275, prin cari Ni-se demândă, ca să se ieie toate măsurile posibile, prin cari să se poată prevedea de acoperirea lipsurilor diecezane, deoarece fondul eligionar nu e în stare a prevedea nici de mijloacele necesare pentru susținerea vieții a păstorilor sufletești ajunși la neputință (în Deficiență); afară de aceea, mai multe dieceze din aceea cauză, că n'au institute teologice; iară altele, deși sunt provăzute cu Seminare, fiind însă că Clericilor nu pot subministra cuvenită și debunțioasă întreținere, pentru aceea nu pot găsi tineri studiosi îndestul, cari ar îmbrătoșă statul clerical: pentru delăturarea acestui defect: sunt de a să îndupleca toți Beneficiarii acestei Dieceze, ca din averea lor ori până ce sunt în viață, ori după moarte să ofereze și să testeze ceva: După ce au fost ascultați întâi toți parohii și administratorii parohiali din toate districtele vice-arhidiaconali al acestei dieceze, în urmă la 23 Dec. 1802 adunându-ne laolaltă în urmarea unei consfătuiri reciproce desbătând afacerea, am aflat deoparte: că Păstorii sufletești ai acestei Dieceze, regularea parohiilor lor nefiind încă îndeplinită, așa de slab sunt dotați, că în timpurile de acum a foametei abia se pot susține pe sine și pe ai săi, dar de altă parte având înaintea ochilor deschilinită părintească îngrijire a Majestății Sale Sacratissime față de creșterea debuincioasă a tinerimii ecclziastice și față de ameliorarea sortii păstorilor sufletești frânți în păstoria sufletească de bătrânețe și de lucruri, ce în tot modul posibil trebuie să o sprijinim și să o ajutăm, am cugetat că ar fi de lipsă de a statori și de a determina ceva în această privință, ba prin aceste determinăm și statorim: ca Canonicii actuali ai Capitlului Diecezei acesteia pe viitor, sau până ce sunt în viață sau cu ocaziunea morții, să fie obligați spre acest scop a da 10 fl. dela o sută

din beneficiul lor anonic, sau cu ocaziunea morții prin testament din averea lor, să fie obligați a lăsa acea sumă în așa formă, ca jumătate din aceea să se folosească pentru Seminariul Clerului junior, iară cealaltă jumătate pentru fondul preoților deficienți. — Iară parohii, unde regularea parohiilor acestei Dieceze va fi efeptuită, și prin urmare fiind aceia cuviincios dotați, anualminte până ce sunt în viață să plătească 9 floreni dela o sută în timp de trei ani; trei floreni adică la fondul preoților deficienți, trei la fondul Clerului junior, și în urmă trei floreni pentru ajutorarea văduvelor. Dar cei trei floreni destinați pentru penziunea văduvelor, îndată ce să vor încassa, de loc să se depună spre fructificare pe lângă interusuriu legal, și pe timp de 10 ani, nici de capital nici de interusuriu să nu se atingă, ci interusuriu să se converteze în capital. După expirarea alor zece ani, numai interusuriul capitalului să se estradeze și să se eroage cu luare aminte la sărăcia văduvelor întru ajutorarea lor.

În urmă, la acel caz, dacă cutarele sau dintre Canonici sau Beneficiați ori dintre Parochi, suma obvenientă pe el, până ce a fost în viață nu o ar fi plătit, și în testament ofertele (legatele) acestea sau din uitare sau din altă cauză ar fi intralăsat a le ordina și dispune, legatele acestea, — atât în acel caz, cât și în acele cazuri, când cutarele ar muri fără de a face testament, — în vârtutea acestui statul înainte de toate să se încasseze din averea respectivilor.

Dat din Conzistoriul episcopesc ținut în Oradea-mare la 11 Maiu 1804.

Ignățiu Darabanth, m. p. Episcop de Oradea-mare Gr. Cath. (L. S.) Capitlul Gr. Cath. de Oradea-mare. (L. S.) Georgiu Farkas, m. p. Prepozit mare. (L. S.) Samuil Vulcan, m. p. Canonic Lector, Vicariu și Auditor gen. (L. S.) Iosif Szilágyi, m. p. Canonic Cantor, și Prefect Seminarial. (L. S.) Alexiu Potsy, m. p. Canonic Custode. (L. S.) Ioan Radnothy, m. p. Canonic Școlastic. (L. S.) Simeon Bran, m. p. Canonic Cancelar. (L. S.) Ioan Kornélyi, m. p. Prefectul școalelor gr-cat. membru al Sacrului Conzistoriu. (L. S.) Nicolau Vitéz, m. p. Parochul de Nagy-Urögd Assessor Conzistorial. (L. S.) Iosif Papp Dályay, m. p. parochul de Leta-mare și Archidiaconul Lakságului. (L. S.) Nicolau Erdélyi, m. p. Paroc și V.-Arhid. de Oradea-mare. (L. S.) Gavril Borbola de György, m. p. Parochul de Szt. András și Vice-Arhidiacon al Districtului Gyires. (L. S.) Iosif Pap Vidray, m. p. Parochul de Hidas-Telek și Vice-Archidiacon al Districtului de Beiuș.

Acest statut diecezan confăcut în urmarea grațioasei Resoluțiuni regești din 24 Febr. Nr. 1754—1804 grațios s'a ratificat

(aprobat) prin Majestatea Sa Sacratissimă Iosif Comite Brunswick m. p.

Din consiliul regesc Locutenențial H. i. în Buda la 8 Oct. 1804.

Ioan Bereczky, notar.

(41. S. 5. Eccl. fund. 22268. Nr. 2.)

II.

Copia 22268. *Illustrissime, Reverendissime, Excellentissime Domnule Episcop! Amice! Iubite Domnule Noue Preavenerate!*

Aceste exemplare duplicate, aici alăturate, ca aprobate de către Majestatea Sa Sacratissimă, — cari să șerbească ca document solemn la statutul diecezan ce s'a confăcut în favoarea Seminarului al Clerului junior, asemenea și a preoților deficienți precum și a preoteselor văduve de Oradea-mare, — cu aceea observare le străpunem Escellentiei Voastre, ca un exemplar să-l predați Capitlului pentru păstrare, celalalt să-l așezați în Arhivul diecezan, iară al treilea exemplar va rămânea aici la oficiul Locutenențial regesc-unguresc.

Dat în Buda din Consiliul Locutenențial reg. ung. ținut în 9 Octomvrie 1804.

Ai Ilustrității, Reverendissimei și Escellentiei D-Voastre spre serviciu cei mai gata:

Iosif contele Brunswick m. p.

Michail Orban m. p.

1902. Iunie 1.

În anul și ziua, ce poartă titlul acestor șire, un episcop al bisericii noastre, moare departe de reședința sa, în o chiliuță modestă a scâlzilor din Slatina, lipsit de ai săi și încunjurat de străini.

Vestea tristă ca fulgerul străbate peste toate plaiurile locuite de Români, iar onorătorii și admiratorii Lui, grăbesc din toate părțile, să deie onoarea cea de pe urmă lui Mihail Pavel, episcopului diecesei Oradane. E de față I. P. Sa Mitropolitul cu II. Episcopi sufragani, canonici, preoți și inteligenți, bărbați, bătrâni, jani, tineri din munți și din câmpii. Ceremonia înnebrăă a fost splendidă. L'a așezat în biserică înaintea uși împărătești. Iară fi și amicii lui cu lacrimi în ochi și suspin în inimă, s'au reintors la vetrele lor.

De atunci preotul bisericii de câte-ori servește s. liturgie, trece cu s. daruri peste mormântul Lui și zice că „să-l pomenească Dumnezeu întru împărăția Sa cea cerească.“ Vicariul Marmăției la aniversarea marelui defunct merge și face slujbă pentru repansul sufletului Lui. Elevii și elevele institutelor fondate de El încă vor fi zicând câte un „Tatăl nostru“ pentru Acela, care li îmbracă și hrănește în toată ziua. Da, căci „Pomenirea e amica cea mai bună a noastră în viață. În ea inibiții nostri încă trăiesc, deși pe ei de mult i-am pierdut“ zice un scriitor. Până acuma atât e tot. Episcopul Pavel a fost și numai este!

La patru ani după moartea marelui episcop, o domnișoară, pe care muza o a sărutat în frunte încă în leagănul său, artista Valeria Popp, provoacă publicul român să redice un monument vrednic marelui episcop Pavel, dând inițiativa și contribuind la aceasta cu ce Dumnezeu i-a dat mai scump, cu o inimă bună și cu un vers sonor, resolvându-se a da concerte prin orașele locuite de români în favorul monumentului ridicând. Ce caracteristică frumoasă a unei ființe recunoscătoare, a unei inimi inbitoare!

Toate popoarele culte a lumii, emu-

lează în depunerea tributului stimei, iubirei și recunoștinței lor în cevași chip față de bărbații lor binemeritați. Spațiile publice ale capitalelor, orașelor, ba chiar și a comunelor sunt împodobite cu statuele, bustele, și alte monumente ridicate întru memoria bărbaților distinși, cari au trăit și ostenit pentru binele, prosperarea și înaintarea neamului lor, pentru-că trecutul lor e o lumină pusă în prezent, ca să lumineze viitorul.

Preoțimei diecezei Oradane și inteligenței crescute din fundațiunile lui Pavel, încă i-a rămas datorința de a concurge cu tributul lor ca mulțămită și recunoștință față de marele Arhiereu.

Știu că nu suntem în așa stare materială, ca să putem ridica lui Pavel un monument vrednic de memoria Lui cu spese de sute de mii, dar datori suntem a face atâta cât putem. Sufletul Lui nobil de acolo, din regiunile înalte cerești, cu desfățarea ar privi la fiii săi. Dacă aceia cu oboli lor ar augmenta fundațiunile Lui, ar ajuta la ducerea în deplinire a intenținilor mărețe. În cari l-a împedecat moartea crudă. Idealul Lui a fost crearea fundațiilor pentru cultura filor și ficelor neamului său. Ce sublim, ce generos ar fi, când pe lângă fundațiunile Paveliane ar fi și o fundațiune, ce ar purta d. e. numele de „Memoria Episcopului Pavel.“

Deie bunul Dumnezeu, ca versul sonor al domnișoarei Valeria Popp, să străbată nu numai în urechile, ci și în inimile noastre.

Dionisiu Bran,

paroh de Ardușat și protopop onor.

FEUILLETON.

Ioan Sinkai de Eadem alias PERS.

(Acte și date biografice.)

Până în zilele trecute numai atâta am știut despre acest bărbat. cât ne-a lăsat însemnat în nota 5-a dela *Elegia* sa nemuritoriul George Sinkai, anume. că Ioan i-a fost frate mai mare, că la sfatul și îndemnul lui l-au dus părinții pe studentul Georgiu din Oșorhei (Vásárhely) la Cluj la școală în internatul Iesuiților și în fine, că Ioan Sinkai a fost căpitan în legiunea a II-a de graniță și ca atare s'a luptat vitejește și a murit în bătaia cu Francezii la Lörch în 1795.

Întâmplarea m'a făcut posesorul unui manuscris alui Ioan Sinkai și a doue cărți tipărite, ambele din biblioteca lui.

Manuscrisul poartă titlul: „*Problemata Feketeiana*“ anno 1770. conscripta Tyrnaviae per me Ioannem N. N. de Eadem (Peste aceste 4 vorbe din urmă ștersură cu peana), apoi iarăși: *Problemata Feketeiana* și iarăși șterse cu peana, în fine din nou aceeași titlul cu litere mari: *Problemata Feketeiana* Anno 1770. conscripta Tyrnaviae Ioannis Sinkai de Eadem. Cartea legată se estinde pe 296 pagine 4° text și 297—300 Index. Este un curs de drept, se vede că era manual de școală, ce se propunea în Tyrnavia. Întreagă cartea e scrisă de mâna lui Ioan Sinkai, cum apare evident din alăturarea scrisorilor.

La pag. 305. se află copia unei scri-

sori a Episcopului Szécsenyi din Calocsa din 12 April 1671 către împăratul Leopold: „*Litterae Szecsényi Colocensium Praesulis ad Leopoldum Imp. datae pridie Idus Aprilis Jaurino 1671*“ (il roagă și conjură cu tot de-adinsul, să mai amâne decretul despre dări și vămi), pe doue pagine. La pag. 307. o copie: „*Az Méherül jó dajkaságnak igaz modgya és hasznos mestersége. melyet A Tekintetes Fejedelemnek öreg és ifjú Rákoczy Györgynek fő méhes mestere mint e szerint való hivatalját egész életének folyásában követte Nagy-Váradon lakítában 37 esztendeig Horhi Miklós.*“ Urmează instrucția pe 6 fețe nepaginate. — După aceste pe o pagină, coală, format mare este conspectul tabelariu al tuturor oficiilor de stat, începând dela capul statului („*princeps regnans*“). Urmează apoi un *Appendix de pignore*, cu obiecțiuni și resolvirea acestora, trei fețe nepaginate. Pagina următoare este albă, iar la dreapta pe 8 pagine și mai bine este o tânguioasă *Elegie* scrisă cu litere cirile. O publicăm întreagă transcrisă cu caracter străbune. Poema fără titlul este aceasta:

Elegia lui Ioan Sinkai de Eadem:

Ah! lăcrământ, plângând, scriseiu
 Departe, ce nu avuseiu
 Că fuseiu sătos de toate
 Și n'avuiu nici o dreptate
 Că unde aminte îmi aduc
 Să închid ochii să mă duc,
 Că de când eu mă născuiu
 Tot năpăști și hule avuiu.
 Hule și împuțaciune,
 Cuvinte de urciune
 Câte năcazuri de moarte

Și hule nenumărate
 Că toate căile lăsaui
 Și drumul că-l apucaui
 Și luaiu lumea în cap
 Ca singur moarte să-mi fac.
 Oh, plâng și mă tânquescu
 Și iarăși zic oh,
 Toți voinicii la veselie
 Iară eu la călătorie.
 Lăsaui toate la pământ
 Că de nici un folos sunt
 Lăsaui toate la pierzare
 Că nici un folos că n'are.
 Că lumea-i făr' de dreptate
 Și într'un cias că pier toate.
 Oh maica mea ticăloasă
 Fii de acum sănătoasă
 Că iată-mă, că sunt dus
 De sufletul meu e șfus
 Și mă rog măicușă ca să mă ierți
 Că ai păfit tot răutăți,
 Și cu amar lăcrămezi
 Că de acum nu mă mai vezi.
 Oh amar prea amar mie
 Străinul de mine
 Văd că mi s'au supărat de moarte
 Și m'am înspăimântat de toate
 Și bine mi s'au urit
 A mai trăi pe pământ.
 Când gândeam să pațu bine,
 Eu mă înstrăinaui, vai de mine,
 Dar în ce felu înstrăinaui
 De măicușă mă depărtaui
 Oh amar, prea amar mie
 Vai săracul și străinul de mine.
 Oare ce iaste aceasta poveste
 De-mi sosî fără de veste
 De-mi făcu trupului dor
 Și stau ca să mă omor
 Oh câmpurile au îngălbinit

Conflictul româno-grec. — Ruperea relațiilor diplomatice între România și Grecia s'a întâmplat într'un timp, când după declarațiunile lui Goluchow-ki, toți credeau într'o aplanare cinsită a relațiilor dintre aceste două țări. Această rupere definitivă au provocat-o Grecii, cari nu s'au sfîit de ași lua refugiul chiar și la vădita falsificare a faptelor și la cea mai tendențioasă tălmăcire a cauzelor și fazelor conflictului.

Grecia și-a rechemat toți consuli, punându-și supușii greci din România sub scutul Rusiei, — iar supușii români din Grecia sunt puși sub scutul Italiei. Ce privește rolul Rusiei în acest conflict e următorul:

Grecia la izbucnirea conflictului a sondat terenul la Petersburg, dacă în caz, că s'ar rupe relațiile oficiale, gata ar fi Rusia să iea sub scutul său pe supușii greci din România? Curțile din Petersburg și Atena, fiind înrudite. Țarul însuși a promis, că va apăra interesele supușilor greci. Promisiunea Țarului a adus guvernul rusesc într'o situație foarte neplăcută, dar mai ales pe ministrul rusesc de externe Isvolsky, care în diferite rânduri s'a expus în interesul Macedoromânilor. Mănile lor erau legate, pe când înainte prevedeau, că din apărarea intereselor grecești se vor naște nenumărate neplăceri, deoarece diplomația rusească va fi silită a interveni de repetite ori la guvernul român în interesul Grecilor expulsați, de sigur cu nesucces.

Complicațiunile firește vor urma mai târziu, când diplomații ruși ținând samă de nenumăratele interese ale Grecilor, vor trebui eventual să intervină mai energic la guvernul român, care după toate probabilitățile le va refuza pretenșiunile. De altfel Rusia a intervenit de două-ori în conflictul româno-grec. În Ianuarie anul trecut a re-

comandat pentru prima oară celor două guverne în ceartă serviciile sale, însă România a refuzat hotărît intervenția. Ministrul român de externe a dat guvernului rusesc să cunoască, că până când Grecia nu dă expresie regretelor sale pentru măcelurile din Macedonia, nu poate fi vorba de o împăcare. Și fiind-că guvernului rusesc nu i-a succes a ajunge la nimic, a anunțat guvernul grec, că nu este potrivit momentul pentru continuarea negocierilor de împăcare, ci negocierile vor fi reluate mai târziu.

Câteva săptămâni înainte guvernul rusesc a intervenit din nou. Deoarece însă Grecia nu s'a declarat aplecată a înfrâna energie bandele grecești, cari oprimă pe Macedoromâni, și n'a vrut să intervină nici la patriarh în interesul Macedoromânilor, guvernul român la rândul său nu s'a declarat gata de împăcare și a refuzat din nou propunerile Rusiei.

După ce însă nici această întreprindere nu a avut succesul dorit, Rusia s'a văzut silită să abdică de orice încercare de a putea împăca România cu Grecia. Astfel s'a văzut constrânsă să primească reprezentarea intereselor grecești în România, ceea ce foarte greu li cade.

Dr. Lueger la București. — Joi în 14 Iunie, primarul Vienei, Dr. Lueger, însoțit de deputații: Schneider, Sturm și Weisskirchner, de senatorii: Krenn și Rissaweg, de consilierii comunali: Dr. Klotzberg și Schlögl și directorul de cancelarie Mayer, au plecat la București, luând linia: Lemberg—Cernăuți—Ițcani.

Un ziar din București publică un amănunt senzational, pe care îl numește absolut exact în privința antecedentelor acestei călătorii.

Guvernul austriac — zice acel ziar — s'a opus în mod categoric la călătoria primarului Vienei, invocând rezonoane înalte de stat. În primul loc s'a spus, că manifestațiile, cari s'ar face în regatul român în onoarea lui Lueger, s'ar produce o rea impresie la Pesta, și ar putea avea o influență dezastruoasă asupra negocierilor, cari se urmează actualmente între cele două guverne.

Lueger nu a voit să cedeze și a declarat, că trebuie să meargă, deoarece a promis în mod solemn.

Atunci guvernul austriac a făcut ultima încercare pentru a împiedeca călătoria: însuși ministrul de interne Bienert a făcut o vizită primarului, cerându-i în mod formal, în numele guvernului, ca să renunțe la călătoria în România.

Ministrul de interne a uzat chiar de presioni spre a decide pe Lueger să nu plece, amenințându-l cu supărarea împăratului. S'a spus primarului, că nu va mai fi invitat la curtea imperială și că voiagiul său ar mai putea avea și alte neplăcute consecințe.

Primarul a declarat, că poate să renunțe la toate onorurile oficiale, dar că nu poate să-și calce cuvântul dat de a vizita pe amicii săi Români. Lueger a terminat, rugând pe ministrul Bienert de a comunica sentimentele sale împăratului Francisc Iosif, anunțând tot odată în mod irevocabil plecarea sa.

Lueger a fost primit pretutindeni cu mare însuflețire, ceea ce a făcut asupra lui o impresie neașteptat de bună.

Pentru „Alsófehér“. Ziarul contelui Teleki Árvéd, cel cu frăția magiaro română, și-a uitat deja de principiile politice a fondatorului și în nrl de Joi cu o impertinență

Și maica mea m'a izgonit
Măculiță eu te întreb
Și foarte tare mi rog
Dacă binele îmi poftești
Spune-mi pentru ce mă izgonești
Ci să mă fi mângăiat
Că nu m'ași fi înstrăinat
Adevărat ai și dreptate
Că m'ai căutat la toate
Când eram la năcaz
Mă scoteai atunci pe ceas
Și mă miluiai de toate
Dumnezeu să-ți facă parte
Și acum mă înstrăinai,
Ziua bună nu-mi luai
Nici mâna nu-ți sărutai
Că foarte tare mă supărai
Și mă dusei neiertat
Și de tine blăstămat.
Eu rău fusei năcăjit
De așa viața mi-am urit
De ochii așa închisei
Cât prin țări străine mă dusei
Și de acum măicuță înainte
Îți las aceste cuvinte
Ca tot să-ți aduci aminte
De când eram făr' de minte.
Amar mie streinul de multă inimă rea
[ce trăgeam
Mă mirai ce voiu să fac
Îi scrisei aceasta carte
Că m'am spăimântat de moarte
Si când condeiul scriea
Lacrămile îmi curgea
Dar ce felii îmi curgea
Că mare jale de părinți mă ajungea.
Și cu foc că suspinam
Văzându-mă că nici o mângăiere n'am
Văz că mi s'au supărat de moarte
Și m'am înspăimântat de toate

Și tare mi s'au urit
A mai trăi pe pământ
Plângeți ochi și lăcrămați
Nici decum nu 'ncetați.
Că văz că m'om nebunit
Și din lume am ieșit.
Rău inima mea mă doare
Că mă duc plângând cu jale
Pentru a mea înstrăinare
Și de atâta jale mare
Că apucai codru și munții
Ca să nu-mi mai văd părinții
Și mă dusei eu în lume
Să nu-mi mai aște de nume.
Și mă duc în câmp cu dor,
Să-mi fac trupului omor,
S'ajungu la vale cu jale
Să-mi fac trupului certare.
Oh măicuță rău m'ai blăstămat
De așa m'ai înstrăinat
Și toate că le-am lăsat (lesat)
Și drumul l'am apucat
Oh și ce felii de oh
Amar plâng și nărezăle mele
Că n'avuui parte de iele.
Oare eu, când m'am născut
Căci atunci n'am murit
Ci trăiuu uicăjit
Până viața mi-am urit
Oh eu știu în minte o floare,
Și o miroslu cu jale
De mă vedeți ce fel sunt
Măne amar negru pământ
Dacă nu avuui în lume parte
Mai bine să-mi vie moarte
Oh măicuță eu te 'ntreb, oare soco-
[tești, și vezi
Că altădată ereai (iarăși?) să mă mai
[vezi
Nici o nădejde nu iese

Că m'ai certat cu sète
Că te lăsaui tot certând
Și mă dusei tot plângând.
Dar aceasta ce este că vărs lacrimi
[tot ferbinți

De înghiț de părinți
Și merg prin câmpii cu flori
De înghiț dor de surori
Și toate că le lăsaui
Și lumea în cap luai
Și iertați-mă pe mine
Să vă dă Dumnezeu bine.

După aceste versuri urmează o notiță istorică despre Ioan Corvinul Hunyadi, fără să indice izvorul, de unde o scoate. Iată-o:

„Ioannes Corvinus Hunyadi est natus in Valachia Patre Budi uno ex primariis Valachiae Magnatibus, in Possessione Corvin, transibit (eroare l. d. transiit) ad Transilvaniam (scurtat din Transilvaniam) cum Rege Sigismundo, a quo Dominium Hunyadiense donationaliter acquisivit, primum servivit in aula Demetrii Eppi Zagrabiensis cum 17 equis, inde eum Sigismundo in Italiam profectus, apud Philippum Ducem Mediolanensem per biennium stipendia meruit, tandemque per Hungarum Halae Praefectum Centurio denominatus.“

O recomandăm în atențiunea istoricilor nostri.

Imediat urmează aceasta notiță despre Aștiu:

„Aëtius ordine Patricius, ex Dorostana Mysae erat oriundus.“

Din aceste scurte notițe încă apare conștiința de român a lui Ioan Sinkai.

(Va urma).

ne mai pomenită ne recomandă foaia noastră atențiunii dlui ministru de interne și celui de justiție, ca să ne ieie la refec. de vreme ce ne închipuim. că acum după alegerea deputaților români a sosit Eldorado al Daco-României. Și apoi nepricepând și esplicând rău înțelesul articolului prim din numărul trecut și notița cu 10 porunci ale Românilui, ne scoate ca pe niște cetățeni periculoși. cari turburăm pacea în țară. Trebuie să aivă cineva inimă cea mai calvină, ca să scoată din articolii acestia înțelesul, care îl dă „Conservativus“ dela „Alsófehér“. Și ales acum, când foaia dela Aiud stă în fruntea mișcării „tulipanului“. e sempul celei mai mari sărăcii sufletești. a striga până la Pesta contra acelora, cari țin la neamul lor și la prosperarea lui. Dacă dnii dela Aiud poftesc, ca cei ce poartă la butonieră floarea de tulipan. să-și aducă aminte de datorințele serioase. ce le impune acest semn. — de ce nu ni-e permis și nouă a îndemna pe frații nostri: să sprijinească pe români, să lucre la români și să cumpere numai dela români? Ori doară numai dlor li-e permis să se îngrijască de neamul lor, noue nu?

Închier, nu strigând după ministri, ca cei fără minte. ci atragând atenția contelui Teleki, că redactorii săi dela „Alsófehér“, nu mai cetesc articolii. ce li-se trimit din provincă, ci îi publică așa cum vin. piini de cele mai mari prostii.

CORESPONDINȚE. Din dieceza Lugoșului.

Mercina, 12 Iunie 1906.

Sărbătoarea Scoboririi Spiritului Sânt din anul acesta va fi neștearsă pentru îndelungate timpuri din memoria credincioșilor gr.-catolici români uniți cu sânta Biserică a Romei din frumoasa și fertila vale a Carașului din Bănat. În aceste zile adevărată Ilustritatea Sa Preasântitul Domn Dr. Vasile Hossu, episcop al Lugoșului, ca un adevărat Părinte și Păstor descins-a în această parte expusă a bisericii noastre, pentru a țineă vizitațiune canonică în parohiile aici situate, întărind în credință pe cei slabi și dând puteri noue spre luptă — celor istoviți de luptă. Cred că va fi de interes a da un raport scurt despre sărbătoarea îndoită a bisericii noastre dela marginea extremă a provinciei noastre mitropolitane.

În 2 Iunie a. e. dimineața un conduct mareț de trăsuri se apropie de comuna Marcoveț, situată în comitatul Timișului. E Preasântitul Părinte Vasile, episcopul Lugoșului cu suita Sa. Sunetele campanelor noiei biserici din Marcoveț străbat peste văi și dealuri în aerul proaspet al dimineții, vestind tuturora sărbătoarea miresei, care își așteaptă pe mirele său. Locuitorii comunei în vesminte de sărbătoare aleargă spre a-și întâmpina pe bunul lor Părinte. Înaintea bisericii parohul local Ioachim Giuca salută cu cuvinte calde pe înaltul Oaspe — la cari Ilustritatea Sa răspunde cu cuvinte blânde și dulci, cari nu pot izvorii decât numai dintr'o inimă nobilă și conzumată de iubire. În sânta biserică să cetesc apoi rugăciunile dela litie, după cari urmează vizitarea oficiului parohial. După

luarea dejunului Ilustritatea Sa pleacă mai departe.

E între oarele 10 și 11 a. m. o vieferbere e de observat între locuitorii fruntașei comune Mercina, căci vestea venirii Ilustrității Sale a străbătut la urechile tuturora, și toți — fără deosebire de confesiune — adunatu-s'au, deși e încă zi de lucru, spre a întâmpina pe Înaltul Arhipăstor bineștiind, că binecuvântarea arhierască, are să se reverse peste toți. Deodată limbile de metal ale campanelor să pun în mișcare, între primele case ale comunei se ivește banderul compus din falnicii juri Mercineni, după cari urmează trăsura protopretorelui cercnal, apoi a Ilustrității Sale, trasă de patru armăsari ai baronului Baich din Varadia — și după aceasta multe trăsuri cu suita și cu aceia, pe cari dorul inimei de a vedea cât mai curând pe P. S. Părinte, nu i-a răbdat a-l aștepta în comună, ci au eșit spre întâmpinarea Lui, departe afară la hotar. Preotul locului Alexandru Cosma, îmbrăcat în odăjdii, cu sânta cruce în mână îl așteaptă la poarta triumfală, ridicată spre acest scop. Conductul sosește. Preotul local bineventează pe Ilustritatea Sa în numele credincioșilor săi, cari de mult au dorit cu dor nespuns să aibă — barăm pe câteva oare pe înaltul Păstor în mijlocul lor. Ilustritatea Sa, îmbrăcând sântul epitrahir, răspunde viu emoționat, arătând însămnătatea sărbătoarei în a căreia ajun ne aflăm, și motivele, cari l-au îndemnat a interpreta această călătorie: adevărată datorința păstoriului, de a-și cunoaște oile și răspunderea grea, ce o are înaintea Păstoriului Păstorilor, pentru oile lui incredințate. După cetirea rugăciunilor dela litie în capelă, vizitează oficiul parohial, face mai multe vizite pe la notabilitățile comunei și la urmă ia prânzul la masa preotului local. Era înălțător să vezi iubirea credincioșilor față de Arhipăstoriul lor. Bătrâni și tineri, femei și fete se imbulzeau în jurul Lui și erau fericiți, dacă puteau să-i atingă marginea vesmântului Lui.

Dar vai! fericire durabilă pe pământ nu este! Despre adevăratatea cuvintelor acestora în curând s'au convins și Mercinenii, căci Înaltul și preaiubitul lor Oaspe în curând i-a părăsit luându-și calea spre parohia Varadia, a căreia biserică nouă în ziua următoare era să o consacre.

Varadia este una dintre cele mai mari parohii gr.-catolice din Bănat. Cu multe lupte și jertfe a izbutit să-și ridice o biserică frumoasă și spațioasă corăspunzătoare numărului credincioșilor ei. Și iată! a ajuns-o fericirea ca biserică zidită cu atâta năcaz și trudă să o consacre însuși Înaltul Arhipăstor a diecezei, căreia aparține. Primirea, care a făcut-o preaiubitului nostru Arhieriu și lucrurile, cari s'au petrecut într'insa în aceste zile memorabile — o arată vrednică de fericirea și distincțiunea, cari au ajuns-o.

La hotarul comunei un preafrumos banderiu îl întâmpină pe Ilustritatea Sa, iar la marginea comunei, zelosul notar comunal Dr. Vlad. Mărgan, îl salută cu o vorbire bine succasă. Înaintea bisericii stă poporul adunat în frunte cu 5 preoți, îmbrăcați în odăjdii. Parohul I. Mon. Paul Jorgovici îl bineventează cu o vorbire binepotrivită. — Ilustritatea Sa îmbrăcând mandia, răspunde

la aceasta, apoi intrând în biserică, se face însăratul și să pregătește trapezul pentru așezarea sfințelor moaște din ziua următoare, după terminarea cărora îl. Sa explică poporului adunat însămnarea actului săvârșit. Sara la 9 oare un conduct de torte în frunte cu muzica Reuniunii de cântări și muzică „Unirea“ din Varadia merge înaintea castelului baronului Baich, unde îl. Sa era încuartirat, dându-i o serenadă, cu care ocaziune Sp. Domn Petru Jorgovici, salută cald pe Înaltul Arhieriu. Festivitățile și-au ajuns însă culmea în ziua următoare.

Abia se revărsau încă zorile și locuitorii centrului Varadiei erau adânciți încă în somnul dulce a dimineții — când deja cete de credincioși din părțile mai depărtate ale extinsei comune Varadia, începeau a să ivi, pășind încet spre noua biserică. Teama ca nu cumva să se întârzie dela marețul act al consacării, pe mulți nu i-a lăsat să-și închidă ochii în noaptea aceea. Tot din acest motiv și credincioșii nostri din comuna învecinată Mercina, terminându-și încă de un noapte serviciul divin în frunte cu preotul lor, sub prapori și cu cântări mers-au să ridice și ei cu prezența lor solemnitatea zilei și să ia parte la bucuria fraților lor.

Actul consacării bisericii se începe la 8 oare dimineața. Sântele moaște se așează după prescrierile ritului bisericii răsaritene. Apoi urmează preafrumoasa cuvântare a Ilustrului Arhipăstor, care însuși emoționat de actul mareț, ce l-a săvârșit — plângea — și cu el plângeau toți cei prezenți.

Urmează sânta liturgie, celebrată de îl. Sa. 6 preoți și 2 diaconi. Sub decursul sântei liturgii, cântă corul Reuniunii de cant și muzică „Unirea“ sub conducerea bravului și distinsului ei conducător Paul Belcea. Esecutarea corectă a cântărilor face destul și pretenziunilor celor mai exagerate. Nu putem, decât să felicităm pe Varadieni, cari au un cor atât de perfect și un conducător atât de brav, dextru și neobosit. După terminarea sântei Liturgii urmează procesiune în cimiter, unde să face părăstas pentru cei morți, ținând Ilustrisimul Domn Ioan Boroz, canonic și prelat papal o cuvântare, care mișcă adânc pe ascultători. La prânz toți preoții și notabilitățile se intrunesc la masa ospitală a baronului Baich.

Un act mareț și înduioșător s'a petrecut după amiazi, după terminarea însăratului. Usprezece părechi, cari până acuma au trăit în concubinată — s'au împreunat în s. Taină a Casătoriei, binecuvântându-le legătura însuși Preasântitul Părinte. În cuvântarea adresată lor îi declară de fi ai săi în înțeles mai strins, îi îndeamnă ca prin o viață adevărat creștinească, să se arde vrednici de distincțiunea, care i-a ajuns, și în urmă le promite că viața lor o va petrece cu cea mai viasă atențiune. Era deja amurgul serii, când se face vizitațiunea canonică la oficiul parohial, cu care să terminează partea oficioasă a zilei.

Sara la 9 oare se dă un concert, la care participă îl. Sa. Reuniunea de cant și conducătorul ei Paul Belcea, dau aici o nouă dovadă despre dibăcia lor în arta muziceii. După terminarea concertului tine-

rimea alcargă la dans, iar bătrânii dând multămită lui Dumnezeu, că i-a învrednicit a ajunge și ziua aceasta mult dorită — să duc spre casele lor.

În ziua următoare, adică a doua zi de Rusali — luându-și Il. Sa adio dela bravii varadieni, se depărtează spre parohia Greovaț, de unde după cetirea rugăciunilor dela lithe, merge spre parohia Tievaniulmare, unde în aceeași zi aveă să celebreze sânta Liturgie.

Îmi încheiu modestul meu raport cu acea ferbinte rugare, ca Dumnezeu să-i dăruiască Ilustrului nostru Arhipăstor mulți fericiți ani, drept îndreptând cuvântul ade-vărului.

A. C.

MAI NOU.

Martți la 10 oare s'a deschis expoziția din București fiind prezentă familia regală și numărös public. Au vorbit ministrul Lahovary, comisarul Istrati și Majestatea Sa Regele.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Cu ziua de sf. Gheorghe biserica noastră gr.-cat. din Vajdacuta iar a primit daruri foarte frumoase dela Ilus. Doamna Titia Pop soția Ilustrității Sale Dlui director de finanțe, Gheorghe Pop din Zombor, și anume: față de masă pe prestol, 3 perdele la ușile altarului 2 fețe de masă din pânză cerată și o învălitoare pe s. potir, în preț de 100 cor.; pentru care faptă nobilă, subscrișul și pe aceasta cale își ține de datorință a-și exprima mulțămintă ferbinte, rugând pe atotputernicul Dumnezeu să-i răsplătească cu darurile sale cerești. Vajdacuta, la 17 Maiu 1906. — *Augustin Nilca*, paroh gr.-cat.

Știri personale. „Cronica“ din București adusese știrea despre o gravă îmbolnăvire a dlui prof. universitar N. Iorga, cunoscut și stimat foarte mult și la noi. Constatăm cu multă bucurie, că pe baza informațiilor primite, știrea aceasta, pe care cu multă ușurință au reproduș și unele ziare dela noi, este absolut falsă, dl Iorga aflându-se în deplină sănătate și voie de lucru.

Hymen. *Romul Botezan*, harnicul învățător din Sibiu și *Mărioara Stoică*, învățătoare, anunță serbarea cununiei lor, ce să va țineă în 28 Iunie n. 1906. în biserica gr.-cat. din Sibiu. — Felicitări!

— *Alexandru Cheresteș*, cleric abs. și *Maria M. Salvan*, fca preotului din Ciaba, logodiți.

Sfântirea bisericii din Nepos s'a îndeplinit în mijlocul unei adunări mari de popor. La 4000 au fost numărul celor prezenți. Bunăvoința și căldura, cu carea Preastimatul public a îmbrățoșat această serbare, să poate judeca din frumosul venit material al Bisericii 2.500 cor. Subscrișii în numele curatoratului bisericesc și a întreg poporului credincios, cu fească reverință aducem mulțămintă Escelenției Sale Domnului Episcop Dr. Ioan Szabó, pentru grațioasa disonsațiune făcută cu privire la sfântirea Bisericii noastre, când o persoană de înaltă auctoritate din gremiul diecezan: Magnificul Domn Dr. Octavianu Domide, canonic, prin participare a ridicat nimbul sărbătoarei noastre. Călduroasă mulțămintă Magnificenței

Sale Domnului canonic, de asemenea Reverendissimului Domn Vicar Ciril Deac, harnicului și bravului nostru șef, cum și a Preastimatului public, pentru dragostea, cu care s'a împărtășit în bucuria poporului nostru. — *George Moldovan*, preot. *Miron Bota*, curator prim.

Esamenul de cualificație învățătoreso. Ne terminându-se până la închierarea foii esamenul de cualificație a învățătorilor arhidiecezani, numai în numărul viitor vom putea spune rezultatul aceluia. Și până atunci trebuie să constatăm, că dl prof. Dr. Siegescu, emisul ministeriului de culte, dovedește mult tact și pricepere, unind rigoroasele prescise ale legii, cu interesele școalei, în un chip fericit.

Știri literare. Societatea de lectură a bravilor nostri clerici din Blaj a publicat chiar acum o scriere foarte prețioasă: „*Mântuiește și sufletul*“, predici pentru misiuni de pâr. Toussaint, cuprinzând 50 de cuvântări sacre. Volumul acesta de o tehnică tipografică ireproșabilă, e dedicat părintelui sufletesc al clericilor prof. Ștefan Roșian, care e unul dintre cei mai neobosiți propagatori ai misiunilor populare. Scrierea aceasta așa de valoroasă de aproape 600 pag. 8° mare, costă 450 cor.

Convocare. Onorații membri ai departământului XXIII. Turda al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, pe cum și toți scrijitorii prin aceasta sunt invitați la *adunarea generală ordinară*, ce să va țineă în 15 Iulie n. 1906. în comuna Agârbiciu, la 3^{1/2} oare p. m.

Apel. Misiunea noastră sfântă pe acest pământ este, ca să împlinim datorințele față de Dumnezeu și față de om. — Suntem convinși, că acest scop sublim numai așa îl putem ajunge, dacă ne vom nisui, să cultivăm facultățile noastre intelectuale, adaptându-ne și curățind inimile noastre cu apa științei și îmbrăcându-ne în toate armele sufletesci pentru a putea înfrunta valorile furunilor vieții. Doritorii de a îmbrăția negura neștiinței, în care zăcnsem până acum, și conștii de însămnătatea și foloasele neprețuite, ce le aduc bibliotecile populare unui biet popor, ca și al nostru, încunjurat de nenumărate lipse trupesti și sufletesci, un gând nobil a început a ne încălzi inimile: să înființăm și în comuna noastră o astfel de bibliotecă, cu atât mai vârtos, că aici avem o tinerime setoasă de învățătură, de lumină... Dar trebuie să ne oprim întristați în fața pedecilor materiale. De aceea apelăm cu căldură la orice inimă nobilă și românească, să ne ajute după putință, contribuind cu bani ori cu vre-o carte bună, cum îi dă inima și mâna. Contribuirile să vor primi cu mulțămintă la încredințarea senatului școlastic de cătră Iuliu A. Pop, învățător gr.-cat. în Archind (Mező-Erked, u. p. Teke) și se vor cuita pe cale ziaristică. Archind, la 27 Maiu 1906. Pentru senatul școlastic gr.-cat. — *Ioan Macaveiu*, preot. *Iuliu A. Pop*, învățător.

Petreceri. Tinerimea teologică din Sălăgiu, va aranja la 15 Iuliu n. 1906. în Căoaș (Ér-Kávás) sub scut sigur *petrecere cu dans*. Venitul curat e destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

Mulțămintă. Subscrișul, mă simt obligat, ca și pe calea aceasta să aduc mulțămintă ferbinte credinciosului Ioan Dragomir și soției sale Ana din comuna N., cari la recercarea mea, au cumpărat un rând întreg de vestiminte pentru s. liturgie, în favorul bisericii din comuna mea natală Gusu, în preț de 80 cor., cari vestiminte după primire, le-am prestat în posesiunea respectivei biserici. Asemenea exprim mulțămintă lui Gheorghe Fara din Ludoș, care la recercarea mea, cu ocasiunea relntoarcerei sale din America, a colectat pentru biserica noastră 100 cor., care sumă după primire, am elocat-o spre fructificare la cassa de păstrare din Merceura cu libel Nr. 1142/906.

Bunul Dumnezeu să le răsplătească cu al său dar și iubire de oameni. Ludoș, la 15 Maiu 1906. — *Alexiu Staicu*, cooperator parohial.

Băile dela Basna. Arragem atențiunea cetitorilor nostri asupra inseratului referitor la începerea sezonului la băile dela Basna, recomandându-le folosirea lor, celor ce au lipsă, cu atât mai ales, că vor aveă de medic pe afabilul dr. Eugen Porea, care ti va povățui cu toată grija și conștientiositate.

Neecrolog. „Familia“ din Sămbăta trecută anunță moartea canonicului *George Juhász*, care de multă vreme era greu bolnav. Repausatul s'a născut la 1824. în Orade. La 1852. a fost hirotonit și 43 ani a servit în mai multe parohii. La 1871. a fost încredințat cu conducerea protopopiatului Supurului și la 1881. cu a Macăului. La 1895 a fost numit canonic.

† *Antoniu Palladi*, paroh greco-catolic în Finiș, membru al Asociațiunii pentru cultura și literatura poporului român, după lungi și grele suferințe, îndurate cu răbdare adevărat creștinească, provăzut cu sf. sacramente ale muribunzilor, a repausat în 7 Iunie n. 1906. în 71. ani al etății și 43. al preoției.

† *Silvia Arieșan*, copila inteligentă a preotului nostru din Certege, născută în 9 Ianuarie 1891, după lungi și grele suferințe, împărtășită cu s. taine ale muribunzilor, s'a mutat la celea vecinice în 17 Iunie n. 1906. — Sincerile noastre păreri de rău mult întristaților părinți!

În veci amintirea lor!

Licitațiune minuendă.

În 1 Iulie n. 1906. la 2 oare p. m. să va țineă licitațiune minuendă în școala gr.-cat. din Șarmaș, pentru edificarea bisericii gr.-cat. române, după planul și preliminarul de spese în suma de 18427 cor. 58 fl. 229 stingini piatră, 7200 merțe nășip, 125 cărânșii după cărămidă și var. 85 cărăușii pentru aducerea apei, 405 bucăți lemne în lungime de 3—10 metri și grosime de 17—42 cm. și lucrul necesar la săpatul pământului și umplut, pe cum și năglăgitul bolitului.

Condițiunile de licitare, planul și preliminarul de edificare se pot vedeă în cancelaria oficiului parohial; având datorința cei ce doresc a participa la aceasta licitare, să depună un vadiu de 10% în bani gata ori hârtii de valoare sigure după suma de 18427 cor. 58 fl. Ofertele prezentate în scriș și sigilate, până la terminul suprascriș să se trimită Oficiului parohial gr.-cat. în Șarmaș p. n. Ditró, la oaltă cu vadiul amintit, căci la cas contrar nu se vor lua în considerare.

Șarmaș, la 5 Iunie 1906.

Ioan Suciu
curator primar.

Virgil Codarcea
paroh.

(19) 1—2

A V I Z.

Un tiner absolut de VI. sau VIII. cl. gimn. și maturitatea, se primește de practicant în farmacia Dlui Remus R. G. Ramonczay în Maria-Radna din 1 Iulie 1906. — Condițiunile favoritoare le va afla la sus numitul Dn farmacist părintele sau tutorul tinerului. — Se recere mai departe, ca tinerul se știe pe lângă limba română și cea magiară și să fie solid și din familie bună.

(20) 1—2

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

„Știind arhiepiscopul că eu încă mă temeam de ceva toșelăciune”, zice canonicul Chiușo, pe atunci secretar arhiepiscopesc, „m'a chemat să mă duc cu dânsul, să recităm împreună exorcismi în chilia din chestie. Era în Miercuria Paștilor; nu s'a întâmplat nimic extraordinar. Când era să plecăm, vorbiam cu superioara mănăstirei, cu novîța și cu confesariul, cari încă se rugaseră împreună cu noi; și atunci se aude o voce puternică și innădușită, ca și când ar veni dintr'un colț al chiliei: „Nu vreau să depună voturile”. — Arhiepiscopul îi zise: „Isus va face să le depună”. Și diavolul: „Hristos nu-mi poruncește”. Iar eu am zis cătră stărița: „Să sperăm, că Dzău îl va infrâna. Atunci vocea mâniată și plină de urgie se întoarse cătră mine, și mă încercă de injurături triviale, de mi-au trecut fiori reci prin oase. Și deodată vedem pe vâlul alb al novîței, carea sta înaintea noastră, un semn mare neexplicabil, ca de cărbune, care cu greu s'a putut curăți”.

„În Vineria patimilor ne-am dus iară, ca să cetim acolo Patimile Domnului, dar nu s'a întâmplat nimica nou. În Sâmbăta Paștilor arhiepiscopul iarăși s'a dus, să repețească exorcismii, și atunci s'a aprins deodată o față de masă, carea cu greu s'a stins. Și cu atât mai rău a fost în zilele următoare. Scrisorile mârșave de pe pereți se înmulțiau, de asemenea și amenințările în contra novîței pentru cazul, când ar cuteza să depună voturile. Dar nici nu erau numai cuvinte, pentru că necunoscutul o bătea groaznic și o transporta într'un singur moment, dela un cap la altul al mănăstirei, și pe coperișul bisericii”.

„Văzându-se că ținta dușmanului era să împedecă novîța dela depunerea voturilor călugărești, s'a cerut dispensație dela timpul prescris pentru novîțiat, ca să le poată depună mai curând. Abia sosise dispensația dela Roma, și vocea dădu de știre, că dispensația a sosit, cu toate că nu știa nime despre aceasta. Și cu toate că vocea amenință cu primejdii, totuși ceremonia s'a făcut în deplină liniște. În noaptea premergătoare diavolul s'a fost arătat novîței în mod văzut, în forma unei fiare sălbatice, gata de a părăsi mănăstirea, și zise: „Arhiepiscopul m'a nimicit”. — Apoi urmă pace câțva timp, pentru călugărițele îndurerate. S'a chemat un zidar, carele a cercetat toate hoarneau, podul și toate ascunzișurile, ca să vadă, că oare n'ar putea fi vre-un ascunziș, în care să se poată ascunde vre-un rău-voitor: dar nu s'a aflat nimica”.

„După vre-o 40 de zile, șicanările începură din nou, și încă cu mai mare vehemență. Se vedeau cete de tineri și de tinere, cari lărmliau fără nici o rușine, glasurile se țineau lanț, neocălugărița adeseori era bătută de cădea jos fără simțiri; scrisorile obscene se multiplicau, și erau subscribe: *Lucifer*, ori: *Secretariul iadului*; aprinderile dese primejdiau însăși mănăstirea; o putoare de nesuferit se lăți prin întreagă mănăstirea, și afară de ea; așa că s'a simțit lipsa, ca neocălugărița să se trimită la părinți, ca astfel să se pună capăt furiei diavolești. S'a examinat din nou întreagă casa cu cea mai mare scrupulozitate, dar nu s'a aflat nimica, ce să fi puțut fi cauză naturală la șicanările, cari acum încetaseră”.

Istorisitorul cazului, carele în acelaș timp fusese și martor ocular, publică și epistolele superioarei dela mănăstire, carea în 12 epistole expunea arhiepiscopului șicanările, ce trăbuiau să le sufere novîța și călugărițele. În epistole erau și bilete subscribe de: *Lucifer*. — Nu ni-ar veni să credem lucrurile acestea, dacă n'ar fi scrise de persoane vrednice de credință, și cari în acelaș timp fuseseră și martori oculari.

Ca să nu mi-se poată impută, că aș fi citat tot numai lucruri petrecute pe airia, voi spune și unele cazuri petrecute la noi. Cazurile de mai sus le-am citat din motivul, că au fost controlate de bărbați competenți. Din cazurile petrecute pe la noi fie următoarele.

Unul s'a petrecut în vara și toamna anului 1905, în comuna *Călian*, comitatul Clujului, cercul pretorial al Mociului, situată lângă drumul de țară, care duce dela Cluj la Reghin, în depărtare de 29 Kilometri dela Cluj. În comuna aceasta este o casă simplă țărănească, acoperită cu paie. Are o tindă, și o odaie de locuit.

În tindă e cuptoriul de pâne; iar în casă, sau în odaia de locuit: 2 paturi, 1 masă, 1 cuptor românesc cu plat. Casa e pusă pe un loc mai ridicat. În jurul ei nu sunt alte căsi. Este însă în apropiere, de-a dreapta ei: un coșeriu de cucuruz; în dosul căsii: mai mulți acății mari; de-a stânga e grădină, în carea sunt și 3 petrii mari; tot la stânga este șura; și în fine înaintea căsii e: culina de vară.

În casa aceasta locuiește: *Filip Todea*, econom român de 60 ani; muieresa: *Todosia Todea* de 60 ani; fiul său: *Ion*; muieresa acestuia: *Ana*, cari au și un băiat; și alți doi ficioși ai bătrânului: unul de 16, și altul de 14 ani.

După spusele oamenilor acestora, molestările în casa lor s'ar fi început în *Iulie 1905*. Într'o Vineri seară, din *Iulie 1905*, merseră toți căsenii la grajd, unde auziseră sgomot mare. Când s'au întors în casă, aflară pe masă un bruş de pământ, sdrobot. De aci încolo în continuu veniau bruși de pământ în casă, din direcțiunea tinzii; dar numai ziua, noaptea nu erau molestați. Tot atunci s'a întâmplat, de într'o seară, când cinau lucrătorii afară, pe o peatră mare, le-a căzut un bruş de pământ în blid.

Văzând omul nostru cum stau trebile, — în lipsa preotului local — a chemat pe preotul român gr.-or. din satul vecin: *Andrei Király* din Suatul-de-jos, să-i facă sfințirea căsii. Preotul vine și începe funcțiunea bisericească. Acum brușii veniau mai des, și se amestecau printre ei și pietrii. Ba mai mult. Pe când tămăia preotul îi cade o piatră pe mână, în carea ținea cădelnița, fără să fi observat direcțiunea, din care a venit piatra, și fără să fi simțit ceva lovitură; s'a trezit numai cu piatra pe mână. Aruncă piatra jos de pe mână, și zice să o dea afară. O dau afară, și când tămăiază a doua oară, vine din nou piatra, și se așează iarăși pe mână preotului *Andrei Király* din Suatul-de-jos.

După sfințirea căsii s'au pus la masă. Aducându-se mâncările pe masă, a căzut în mijlocul mesii un bruş de pământ, care s'a sfărâmat la moment; apoi au încetat molestările, timp de 4 săptămâni.

Molestările acestea: *aruncăturile de pietrii și de bruși de pământ* erau mai dese, când se îndeplinea ceva sacramental. Iar când voia bătrâna căsii să facă prescuri: focul era aruncat afară din cuptoriul de pâne; aluatul din covată; și oalele erau date în lături dela foc.

Până aci sunt mărturisirile oamenilor din casă, și ale preotului *Andrei Király* din Suatul-de-jos pentru cele petrecute în prezența dânsului.

În săptămâna a cincia molestările încep din nou. Proprietarul căsii: *Filip Todea* voește să i-se facă din nou sfințirea căsii, și chiamă acuma doi preoți: pe preotul *Andrei Király* din Suatul-de-jos, și pe *Simeon Ciuca*, preot g.-or. în Mociu; pe lângă dâșii mai ieau parte la sfințirea căsii: *Aurel Blaga*, teolog absolut din Ghirișul-român; *Aurel Petean*, învățator în Călian; doi economi din Mociu; cantorul și făul din Suatul-de-jos; și câțiva oameni din Călian.

Despre cele petrecute cu ocaziunea aceasta, las să vorbească pe martorul ocular *Aurel Blaga*, teolog absolut din Ghirișul-român, în scrisoarea de datul *Mociu 24 Noembrie 1905*, scrisă și de preotul *Simeon Ciuca* din Mociu. Ceilalți martori oculari nu sunt subscriși, fiindcă petrec în alte comune, și așa era greu să se câștige și subscrierea dâșilor.

„Când am intrat în ogradă”, zice dl *Aurel Blaga*, „am examinat înainte de toate jurul, am încunjurat casa, am căutat toate colțurile, m'am uitat în coșeriu de cucuruz din apropierea căsii, în acății de lângă casă, cari sunt foarte mari. După aceea am mers în casă, m'am uitat în tindă, în cuptoriul de pâne, în podul casei, apoi în casă, pe sub paturi, și nu am aflat nicăierea nimica suspect”.

În prezența noastră s'au întâmplat următoarele:

1. „Când am intrat în tindă, un blid de pământ, care era pe cuptor, a căzut pe o ladă, ce era la o depărtare de 2 pași, și s'a spart”.
2. „Când am intrat în casă, a căzut o piatră din direcțiunea ușii, pe cuptoriul din casă”.
3. „În momentul următor a venit o altă piatră, tot din direcțiunea ușii, și a căzut în mijlocul căsii, lângă picioarele mele.— Ușa era deschisă, și în tindă erau femei și bărbați. Eu am lăsat să suspitionez pe nevasta *Ana*, carea e de casă, pentru că totdeauna zimbă, de câte-ori se întâmpla un caz de acestea, și m'am

uitat în continuu la ea. — Cazuri de acestea s'au întâmplat mai multe, când într'un loc, când într'altul cădea câte o piatră, dar nu lovia pe nime, deși în casă erau oameni mulți. Curând după aceea au început cei doi preoți sfințirea apei, și acum cazurile erau de tot dese. O bucată dintr'un blid stricat, care a fost pusă sub piciorul mesei, s'a spart de sine, și o jumătate din bucata aceea a mers în ușe, dar nime nu a văzut-o cum a mers, pe unde a mers, numai am văzut-o în ușe. Pe când cetia preotul din Mociu o rugăciune, iar eu stam în ușa căsii, — carea se deschide spre tindă — am văzut un tăciune cam 30 cm. lungime, — pe jumătate lemn și pe jumătate jar aprins — venind din direcțiunea cuptorului de pâine, în casă. Când a ajuns în casă, și-a schimbat direcțiunea, s'a întors înapoi, s'a isbit în pragul de dinjos al ușei, și s'a sfărâmat tot jarul la picioarele mele. Când au văzut aceasta preoții dela masă au venit și m'au întrebat, că ce a fost? Le-am spus, că am văzut jarul deasupra oalelor — căci pe vatra cuptorului erau două oale, și în jurul lor foc — venind cu o repeziune mare în casă. În tindă n'a fost nime, numai în ușa tinzii, carea se deschide spre ogradă, era o femeie bătrână, soacra unuia din feciorii proprietariului căsii. — Așadară focul acela n'a putut să-l arunce om: 1.) Pentru că om n'a fost în apropiere. 2.) Pentru că eu momentan m'am uitat în cuptor, și acolo n'a fost nime. 3.) Pentru că ar fi fost cu neputință să nu-l văd, după ce eu tot în direcțiunea aceea m'am uitat, pentru că tot de acolo veniau și pietrele“.

„Cazul acesta ne-a convins pe deplin, pe cei de față, că aci nu e lucru omenesc“.

„După ce s'a isprăvit cele sacre, preotul Simeon Ciuca și eu, am mers din nou pe afară și ne-am uitat cu deamăruntul la toate, ca orice înșelăciune să fie eschisă. Atunci am văzut și 3 pietrii mari în grădină, pe cari se cunoștea ruptură proaspătă, și spunea omul din chestie, că una din pietrele acelea a fost de 2 ori așa mare, păuăce n'a fost început spiritul a i-le arunca în casă. Chiar eu am adus bucăți de acelea, cari veniseră în casă, le-am comparat cu piatra aceea, și m'am convins că e una și aceeași“.

„De aici am mers în casă, ne-a tractat Românul cu fasole — căci era Vineri — și când stam la masă sboară un cucuruz, tot din direcțiunea ușii, în casă“.

„Toate acestea s'au întâmplat fiind ușa căsii deschisă“.

„Acum am închis ușa, și ca să ne convingem pe deplin, am dus un cruceriu afară, m'am uitat la numărul anului de pe cruceriu, totodată am dus și un tuleu de cucuruz, pe care l-am însemnat, luând 3 boane din el. Acestea le-am pus lângă coșeriu, pe un lemn, mai întâi cucuruzul, și pe cucuruz cruceriu, și am pus 2 oameni bătrâni: unul din Mociu, altul din Suat, și le-am dat în grijă să se uite în continuu la cucuruz și la cruceriu, și în special să grijască: să nu umble om pe acolo. Au stat aci amândoi și s'au uitat, și — după cum spun ei — într'un moment, când ambii se uitau unul la altul, a dispărut cruceriu. Unul din ei vine și ne spune, că a dispărut cruceriu; momentan vine și celalalt și ne spune, că a dispărut și cucuruzul. După aceea am stat ca o minută cu ușa închisă, și a venit prima oară cruceriu din direcțiunea unui colț al căsii, și a căzut jos, tocmai în poziția, în

care a fost pus afară; după o altă minută a venit și cucuruzul. — Fenomenul acesta s'a mai repetat odădată, întocmai așa“.

„Fiind deplin convinși, ne-am gătat de drum, și cum sta părintele Ciuca din Mociu cu pardisiul pe mână, și se uita prin tindă, îi cade un bruş de pământ pe cotul mâinii. Când am ieșit afară din casă, să ne suim în trăsura, a venit o piatră mare (1 Klg. greutate) în ușa tinzii. Locul unde a fost aruncată piatra, se cunoaște și azi. — Acestea toate le-am văzut noi mai sus scrișii“.

„Lucrul cel mai curios e, că obiectele cari vin nu se văd, decât numai atunci, când sunt în apropiere, cam la un metru dela pământ. Nu se vede obiectul, că de unde pleacă, nu se aude nici un șgomot, până nu cade jos“.

„Faptele cari le-am scris până aici s'au întâmplat în Septembrie 1905, și despre adevărătatea lor garantează subscrișii. Simeon Ciuca, m. p. paroh gr.-ort. român. Aurel Blaga, m. p. teolog absolut“.

În 5 Octomvrie 1905 s'a făcut o altă cercetare la fața locului.

„În 1905 Octomvrie 5“, zice dl Aurel Blaga, „am mers a doua oară următorii: 1.) Ioan Dan, medic în Mociu, 2.) Simeon Ciuca, preot, 3.) Sever Dan, stud. iur. an. II., și 4.) eu“.

„Am intrat în casă, dar acum molestările nu au fost așa de dese. După cum ne-au spus însă cei din casă numai în ziua precentă s'au întâmplat mai multe manifestări. Așa, ușa tinzii — carea se deschide înlăuntru spre casă — a fost aruncată în mijlocul ogrăzii. Iar într'o sară, când desfăceau în șură mai mulți oameni cucuruz, împreună cu căsenii, în continuu arunca tului spre căseni, și când unul din căseni, cu numele: Zaharie Todea, a recercat pe cei de față, să zică fiecare rugăciunile cari le știe, în genunchi, așa l-a lovit de tare cu un tuleu peste cap încât — după spusa lui — nu a mai putut sta acolo, ci s'a depărtat. — Acestea ni le-au povestit ei. Acum scriu, ce am văzut noi“.

„După ce am așteptat mai multă vreme, și n'am văzut numai un semn nesigur, anume că o vescă de strâns cașul, a căzut din cuiu, de pe părete, părintele Ciuca a început sfințirea apei. Acum s'au început și semnele, dar nu cu așa vehemență, cum s'au întâmplat de altădată“.

„În casa dinainte pe vatră erau cam 6 tului de cucuruz. Dintre tului aceia a început să sboare câte unul în mijlocul căsii. Dl Ioan Dan la început a bănuț, că nevasta Ana ar arunca tului, pentru că ea era în apropierea lor, dar chiar după spusa Dsale s'a convins, că nu dânsa îi aruncă, pentru că în continuu a fixat-o numai pre ea, fără să fi observat nici cea mai mică mișcare a mâinii; dar pentru aceea tului totuși au venit și mai departe“.

„Ne întâmplându-se alte molestări, ne-am întors acasă, și după cum spune proprietariul căsii, Filip Todea, deatunci nu s'a mai întâmplat nimica“.

„Despre adevărătatea acestora, și despre aceea, că nu om a făcut manifestările acelea extraordinare garantez: Simeon Ciuca, m. p. paroh gr.-ort., Ioan Dan, m. p. medic cercual, Aurel Blaga, m. p. teolog absolut“.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul V. Nr. 23 cu următorul sumar: N. Iorga, O nouă poezie: Dna Farago. — P. Cerna, Isus (poezie). — Em. Gârleanu, Frați (nuvelă). — Elena Farago, Unui stejar (poezie). — X., Cugetări. — Căp. Al. D. Șturdza, Onoarea ofițerului român. — N. Săulescu, Eu n'am nimic cu lumea voastră (poezie). — V. Caraiuan, Aliman Voinicul (poveste). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Aurarii spălând aurul (după Raffet); Dorobanți (după Bouquet).

„Revista Noastră“, Anul II. Nr. 6. cu următorul sumar: Dna Adina Gr. Olănescu (cu portret) Pentru Biserică și Școală de Constanța Hodoș. — Fugi, bade, (poezie) de Despina. — Din altă lume, (nuvelă) de Maria Cunțan. — Cântă mamă, (poezie) de Maria Cunțan. — Dor de viață, (poezie) de Simca. — Gânduri, Octavia Corodeanu. — Rătăcire, (fragment dramatic) de Constanța Hodoș. — Despărțire, (poezie) de Gh. Topârceanu. — Serbarea școlii normale din Asilul Elena Doamna, de Simca. — Scrisoare, (poezie) de

M. B. Iorgulescu. — Din „Sărbătoarea dela Solhaug“, de Ibsen, traducere de Fatma. — Buchetul, (pozie) de M. Cruceanu. — Din Nietzsche, de Elena Farago. — Amintiri din Venezia, de Roma Merluzzi. — Femenizm convențional de Lia Hârsu. — Cronică literară de Ion Gorun. — Ilustrațiuni: Doamna Adina Gr. Olănescu; I. Iordănescu, Țiganul țâeț; St. Luchian, La împărțitul porumbului; S. Al. Steriadi, Brișcari din piața mare; I. Iordănescu, Florica.

„Junimea Literară“. Anul III. Nr. 6. cu următorul sumar: Iubileul „Convorbirilor Literare“, George Tofan. — Ciocărliei (versuri), Rotică. — Ideea latinității în istoria română (urmăre), Iancu I. Nistor. — Cucule pasere blândă (versuri), V. Loichiță. — Vestire (versuri), G. Rotică. — Poarta țarinei când trec (versuri), V. Loichiță. — Dor (versuri), Filuț. — Cronică, George Codrean. — Notițe bibliografice.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 7. cu următorul cuprins: În chestia țărănească de G. Munteanu-Murgoci. — Deputații români de „dincolo“, de N. Iorga. — Biruința partidului nemișcării în Liga Culturală de

N. Iorga. — Cronică: „Arcadia ferice“ a sătenilor din satul Arsache. Îngăduirea intrării de Evrei noi în țară. Evrei lucrând odajdii bisericesti. Proclamarea „fraților evrei“ și a Sântiei Sale Rabinul la Huși. Sunt șezătorile noastre antidiastice? Biblioteca Facultății de drept din București. O șezătoare literară... evreiască la Roman. Câți școlari avem. Prefacerea grădinei Copoului. Monumentul dela Bârlad și porcul din piața publică a aceluiași oraș. Automobile plătite de Cărmuire. Pitagora, Evreii români, canale și interesele politice superioare. Mormântul lui Cuza-Vodă. „Expansiunea puțin comună“ a unei cocoane. A bătut dl Cobbne la ferastă? Capela română din Paris cu slujbă grecească. Ce crede dl Lascăr de votul universal. Garda tânără a dlui Șturdza. Clerul și jubileul. De ce nu s'a făcut Liga persoană morală? — Dela români de peste hotară: Presă și activitate parlamentară. Punctele de vedere ale dlui Radu Cupar. De ce au căzut Românii la Dobra. O nouă foaie Basarabeană. Teri streine. Socialiștii unguri. Ministrul Beck. Intrevederea dela Viena. Ofițerii din Camera Grecească. Un bătrân rege nenorocit: Oscar al Suediei.

George Voda: **Moartea regelui Decabal**, tragedie în 5 acte. Arad, 1906. Pag. 84. Prețul 3 cor.

Ghedeon Bratu: **Proiect pentru fundarea unei școli de regenerare a neamului omenesc**. București, 1906. Pag. 20. Prețul 50 bani.

Karácsonyi Iános dr.: **Magyarország egyháztörténete több vonásában, 970—1900**. Nagyvárad, 1906. Pag. 357. Prețul 4 cor.

Augustin Paul: **Între Someș și Prut**, schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1.30 și se pot procura dela: **Librăria Seminarială din Blaj**.

„Dela țară”, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător”, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul” și cronicarul dela „Revista noastră” sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm pe toți cetitorii noștri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1.20 + 10 fil. porto. Se află de vânzare la **Libr. Semin. în Blaj**.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Luceafărul

Institut de arte grafice și editură, **Budapesta**
IV. strada Molnar Nr. 10.

Editează:

„Luceafărul”

revistă pentru literatură și artă, cea mai răspândită și îngrijită revistă ilustrată românească. Apare de 2 ori pe lună, având de colaboratori cei mai distinși scriitori români.

Directori: **A. Ciura, O. Goga, O. C. Tăslăuanu**.

Abonament:

Ediția simplă:	Ediția de lux:
1 an 12 cor.	1 an 20 cor.
6 luni 6 cor.	6 luni 10 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 7 cor.

„Nuelușa”

revistă umoristică și satirică ilustrată. Apare în mărime de cel puțin 12 pag. ilustrate bogat.

1 an 8 cor. 6 luni 4 cor.

Pentru preoți săraci, învățători și studenți:
1 an 6 cor. 6 luni 3 cor.

Volume ed. „Luceafărul”

O. GOGA:	Poezii	2 cor. — fil.
	(ed. de lux)	3 " — "
I. AGÂRBICEANU:	„Dela Țară”	1 " 50 "
I. CIOCĂRLAN:	Traicul nostru	1 " 50 "
A. CIURA:	Icoane	1 " 20 "
Z. BĂRSAN:	Ramuri	2 " — "
M. GORKII:	Nuvele	1 " — "
REVAI K.:	Coșbuc költeményei	1 " 50 "

— Porto pentru 1 volum 10 fil. —

„Illustrate” cu motive românești, seria de 20 bucăți 1 cor. 20 fil. franco.

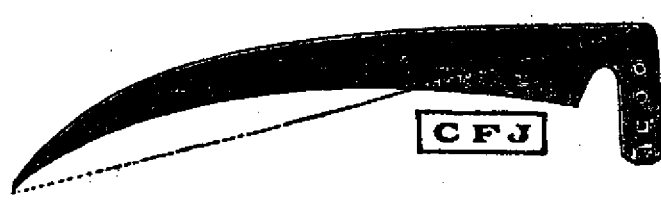
„Conceptiunea Mariei” — „Madona Siciliana”, două tablouri artistice, franco, 1 cor.

FLORICELE DE CÂMP,

schite ușoare. De **A. C. DOMȘA**

Prețul 1 coroană.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Clește de marcat
oile 1 buc. C. 4.60

Coase:	Lungimea	70	75	80	85	90	cm.
	1 bucată C.	1.60	1.60	1.60	2.—	2.—	

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra.

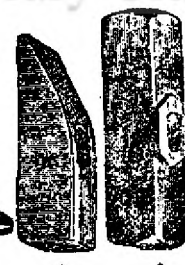
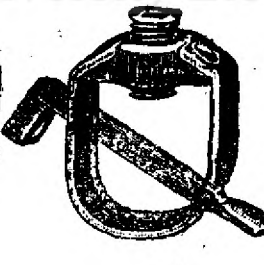
Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul **CFJ** încep a fi scoase din întrebuințare, sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnu **CFJ** să fie dublu provăzută, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnu pe unelte agricole.

Clește americane
pentru botul porcilor 1 bucată Cor. — 60. 100 inele la eie Cor. — 50 fil.

(15) 3—6.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și unelte de bătut coasa, garantate, se mai află la următoarele firme: În **Agnita**: Frații Ganne filială, Ioan K. Schuller; **Agârbiceu** (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; **Blaj**: Oswald Schaffend; **Dobârcea**: Toma Bachmann; **Frâna**: Iosif Schuster; **Făgăraș**: Carol König; **Avrig**: Gustav A. Reschner; **Brad**: Wilh. Prischak; **Cristian**: I. G. Connerth; **Apoldul-mare**: Catarina Wolff; **Cincul-mare**: Daniel G. Andree; **Gurarâului**: Ioan Tristiu; **Hașag**: Herberth Thomas; **Ciznădie**: Mihail Mathias, Reuniunea de Conzum; **Cața**: Regina Buchholzer; **Sascizd**: Ioan Schlattner; **Cineșor**: Ioan Kauffman; **Cârțișoara-sup.**: Ioan Scorobet; **Streja-Cârțișoara**: Ioan Stopni; **Loameș**: Moritz Klein; **Lancrâm**: Mihail Simonis; **Noerich**: Herman Römer; **Șeica-mare**: Mihail Ehrmann; **Mărtin**: Sam. Schmid; **Sebeșul-sūs.**: Ioan T. Gross; **Orlat**: Simeon Loloi; **Poiana**: Ioan Bozdog; **Richisdorf**: Andreiu Nemenz; **Noul-rom.**: Arnold Lesman; **Oena**: Avram Savu; **Stoia Ioan Precup**; **Sășăuz**: Iuliu Kerekes; **Jidvei**: Ioan Orendi, Samoil Wachmann; **Șelimber**: Irimie Milea; **Șeica-mică**: Ioan Brandtsch; **Șoroștein**: Elekes Lajos; **Șona**: Iosif Graei jun. & Victor; **Săliște**: Dum. Roșca Căpitanu; **Tilișca**: Vasilie Iuga.

Nicovale, forma, fig. 2 3
1 bucată C. — 96 — 86

Ciocane, fig. 5 à 250 300
1 buc. C. — 86 — 90

fig. 6 à 300 grame. 7.
C. 1.

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea ușoale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. — 18. Tocuri de cuți, smălțuite pe di-lăuntru și pe din afară 1 buc. C. — 42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndosebi recomand: Cuțile americane 1 buc. C. — 40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul **CFJ** 1 buc. C. — 80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le șirofa pe toporiștiile obișnuite pe lemn fig. 7. 1 buc. C. 1.30.

Băile de iod din Bazna

1 oară depărtare dela gara **MEDIAȘ (Medgyes)**.

Postă și Telefon în loc.

Sesoul durează dela 1 Maiu până în 15 Septemvrie.

Renumitele **Băi din Bazna** se folosesc cu mare succes la boalele: reumatism, scrofuloase, rachitis, sifilis, ischias, paralise, diferite boale cronice ge piele, exudate și aprinderi cronice, diferite boale sexuale femești și bărbătești.

Medic al băilor este: **Dr. EUGEN POREA**.

Quartire sănătoase, dela 1—4 cor.

Vipt bun și ieftin se află în restaurațiunea băilor.

Muzica distrage publicul de 2 ori pe zi. — Promenadă frumoasă, pădure extinsă în jurul băilor. — Quartire ieftine și în comună (200 pași depărtare de baie).

Prospecte gratis.

Administrația Băilor

bisericeii ev. luth. din **Bazna**.

(18) 2—8.

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foia apare în fie care
 S â m b ă t ă.

Unirea

Inserțiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foia
 să se adreseze la: Re-
 dacțiunea și admini-
 stratiunea „Unirei
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 30 Iunie 1906.

Numărul 27.

Invitare de abonament.

Cu începerea semestrului al doilea din anul acesta să deschide **abonament nou** la „Unirea“, cu prețurile indicate în fruntea foii. Deci rugăm pe Onor. Cetitori să binevoiască a-și renoi abonamentele de timpuriu. Totodată rugăm și pe On. Abonenți aflători în restanță să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii, pentruca aceasta să-și poată acoperi lipsele sale. Spre îndemânarea trimiterei alăturăm la Nrl prezent tuturor, fără osebire, câte o asignațiune postală.

ADMINISTRAȚIUNEA.

LUPTA NOASTRĂ.

Nu e mirare, că de o vreme și cele bisericești și cele scolastice, au îngăduit terenul din fruntea acestei foi unor idei de o înfătoșare cam neobicinuită până aci.

Aceste, ce sunt acuma la rând, sunt pentru aceea tot de-opotrivă cu cele dintâi, de aceeași mărime, însemnătate și ordine de cestiuni.

După-ce ne-am mai recules din toiul alegerilor inferbântate, — de parte încă de a ne rosti asupra valorii și urmărilor lor, — vrem să constatăm totuși începutul — dar cu oarecare sfiială, al activității noastre întreprinse.

Vedem înainte-ne un început numai de niște zile, dar cu mândrie putem să constatăm, că așa cum s'a pornit, e promițator de mari dobânzi și succese până la sfârșit.

Când dr. Maniu și-a ridicat mai întâiu glasul în marea cea de străini înrăiți, s'a fost făcut o turbare așa uriașă, care amenința până și zidurile, ce s'au făcut vinovate cu crima de a fi încăput în spațul dintre ele „mâna“ aceasta de oameni oculte, care să pretinde a fi „partid naționalist“.

Să codesc încă de a recunoaște

un atare partid, dar acasă la ei l-au recunoscut de mult și să tem de pe acum, că o să le fie pedecă la multele reforme izbăvitoare de țară, ce le visează în era domniei lor.

Lupta, ce au purtat-o ai noștri, a fost dintre cele mai cinstite lupte parlamentare, de aceea a și impus pe alocuria.

Principiul lor tipic și de întâiul plan, că vorbitorul — fie acela ori cine, care nu grăiește din lagărul proslăvitului șovinism, trebuie desconsiderat ori prin dese intrerumperi adus în incurcă de vorbe și astfel făcut de răs; — a dat de astă-dată faliment.

Vorbirile deputaților noștri s'au ținut lanț, ca o mare puternică, cât în cele din urmă au trebuit să-i asculte. Și-au trebuit să-i asculte chiar, pe când ai noștri grăiau vorbe de fapte de acele, cari au străbătut la inimile lor ca ferul înroșit de dureros.

Căci ce au trebuit adecă să audă? . . . . Despre mișeliile dela alegeri, pe cari le îndurără și ei multă vreme, — despre poporul impilat, care își iea bățul de pribegie și pleacă, și mai dureros despre armată — visul lor suprem . . .

Despre aceste grăiră și ei, odată și cereau reforme și pretindeau, dar azi, grație slăviților lor conducători, cari poartă totdeodată și cărma țării, — sunt mântuiți de ori-ce principii și vederi . . .

Dar totuși ca să nu apară consternați în fața mulțimei de prin galerii, în vreme ce grăiesc ai noștri, ei încearcă „saltul mortal“. Strigă, sbieră, acasă pe ai noștri cu trādare, că slujesc Vienei, că gravitează în afară. Tot atâtea vorbe goale, de cari acuși s'or teme a le mai repeți.

Căci în cele din urmă e o nebunie necurabilă mai târziu, de a învinul cu trādare în lăuntru ori în afară pe acela, care vorbește și azi și mâne despre sărăcia și năcazurile

popoarelor din țară, . . . despre ne-socotința dreptului și libertății individuale, cari sunt ale firei omenești.

Și chiar aceasta e politica ce o fac ai noștri în dietă. Ei nu lucrează politica Vienei, căci nu pentru aceasta i-am trimis acolo.

Politica, pe care cu fală o poartă ai noștri, va desmeteci acuși ori mai târziu, dar va trebui să desmeticească din rătăcirile lor, nu pe cei ce șed în jețurile de purpură, dar țara, grosul, mulțimea . .

În momente mai senine, prevăd așa ceva și ei . . .

De ce când cu grozava demonstrație a vienezilor în contra magariilor, unele foi de ale lor ne-au atras atențiunea cu o bunăvoință afabil de prietinescă la primejdia, că marea Austriă, când va veni rândul, ne va înghiți dintr'o sorbitură. Și pe ei stăpânii, și pe noi, naționalitățile . . .

Cu alte cuvinte să punem la o parte cele începute și să le fim prietini de ajutor, măcar că nu cumpănim nimic.

De altcum mulțămim de-al de acestea.

Noi ne avem politica noastră, și aci nu ne încredem în nime, dar ne încredem în noi înșine și vom lupta bucuroși alătura cu cei ce ni-s prietini, dacă însă vor fi sinceri și drepti.

Dar mulțămim lor că ne urăsc încă și mai pătimaș, ca înainte.

Ăsta e semnul că ne-am recules — și că reculegerea noastră înaintează spre o consolidare, unitară, puternică, cuceritoare.

După așa presemne din tabăra contrară, acum, după-ce ne-am încins bărbătește în luptă, putem afirma, că începutul nostru dar e norocos, e după toate așteptările inaugurat și pornit pe calea lui cea adevărată, sănătoasă și cu prospecte de glorioase isbânzi cândva.

Rămâne, ca ai noștri să purcedă pe aci înainte, dar cu crescândă însuflețire, dragoste și căldură.

Iar noi, să-i întâmpinăm cu căldură și unire, ca să prindă puteri nouă și plăcere de luptă.

ps.

Răsplata muncii.

În mijlocul multor afaceri, cari zilnic ne preocupă, de sine se impune o cestiune, care nu se poate delătura, nita ori neglija, și aceasta este îmbunătățirea venitelor preoțești. Fără îndoială, un lucru nu se poate nega, că după cum progresăm în cultură, după cum sporesc sectarii, și după cum se poartă dela cler tot mai multă știință și demnitate, ca să poată reprezenta interesele turmei cuvântătoare, în măsură cu sarcina trebuie să fie și rebonificarea.

Nu odată am cetit și adese-ori am anzit grele imputări la adresa clerului de mir, că lasă mult de dorit, că ar putea lucra și cu mai mare zel, că s'ar putea vîri cu mai multă tărie în luptele naționale, că ar putea jertfi și mai mult pentru scopuri culturale. Și de înseamnă, aceste recriminațiuni mai adese-ori se fac de către inteligență și cărturari.

Nu vreau să trag la îndoială, că n'ar fi drepte unele din recriminațiuni, față de unele persoane, dar nu mai puțin este adevărat, că nici 10 la sută din recriminațiuni nu și-au dat osteneala a căuta după motivul adevărat, care silește nu odată pe foarte mulți din preoți a sta în rezervă.

Noi clerul poporului român avem și

astăzi în majoritate parohii cu dotațiune veche de 100 ani. Atunci era preotul cu puțină carte, astăzi cu facultate teologică, atunci părintele n'avea pretensiuni, nici în haine, nici în nutrire, nici în reprezentarea deamănă a bisericeii, astăzi se poartă: știință, înfășurare deamănă și jertfe pentru scopuri culturale.

Acum să fim judecători drepti, e greu să ai rol de domn cu simbric, ca servitorii din cancelariile statului. Recriminații inteligente și cărturarii în stare bună, ar avea de împlinit o misiune frumoasă și chemare mândră în mijlocul poporului, când ar zice și face tot posibilul, ca dotațiunea preoților să fie îmbunătățită în proporție cu pretensiunile timpului de astăzi, când ar lucra să schimbe venitele, ce le aveau preoții acum o sută de ani, în măsura ca aceea să poată răspunde la toate așteptările presintelui. Dar câți avem de acestia?

Asupra celor zise putem aduce unul din proverbele populare: „Așteptându-mi binele, mi-se scurtă zilele.”

Măntuirea și scăparea noastră, îmbunătățirea soartei clerului de mir, nu poate urma mai în grabă și mai temeinic, de cât din hărnicia noastră, de cât din munca și sudoarea noastră.

După împrejurările locale și astăzi, cei mai mulți dintre noi ne susținem conform statului nostru, din economie. De unde urmează, că clerul tiner să fie iubitor și pricepător în ramurile economice, că așa se poate ferici mai ușor. Asta pricepere aduce roade de mare preț și poporului păstorit, căci imitează cu multă bucurie pe păstorul prudent. De aci apoi rezultă bună starea credincioșilor, lucru care pe lângă mulțumirea sufletească a preotului, i-se face nu odată și sporiu în venitele materiale.

Avem noi în proprietatea noastră o

avere foarte prețioasă, o avere, pe care suntem deplin stăpâni, care bine exploatată ne ar spori venitele în timp scurt și am putea întemeia un izvor bun de câștig pentru urmașii noștri.

Grădinile parohiale, cimiterile și alte pământuri situate bine, toate s'ar putea planta cu arbori fructiferi.

După împrejurări și situația geografică în parohiile de lângă orașe pământurile s'ar putea planta cu pomi, a căror fructe se caută mai bine, iar în depărtări de centrele comerciale, cu meri de iarnă și pruni bistrîteni. Fructele prunilor bistrîteni, ori când sunt bine plătite, căci sunt foarte proprii industriei, fie ca fructe uscate, fie ca material de rachin.

Dacă fie-care preot, fără multe considerații s'ar pune la lucru, natural, unde împrejurările și pământul se poate cultiva cu pomi, peste câți-va ani am avea un capital, care ne-ar răsplăti însuși munca.

De sine se pune întrebarea, de unde s'ar găsi atâta material, când cu toții am începe cu plantarea. Lucrul se poate duce în deplinire pe încetul și treptat, astfel procedând cu puțină jertfă s'ar găsi și materialul trebuincios. S'ar putea găsi o modalitate deplin corăspunzătoare acestui scop, prin întemeierea grădinilor de pomărit tractuali, adică în fie-care tract protopopesesc să se destineze locul și persoana cea mai deosebită în pomicultură ca se întocmească grădina de pomărit, de unde cu vremea toate parohiile, respective preoții din tract să-și poată găsi materialul de plantat cu ușurință și cu un preț convenabil.

De altcunum ne este cunoscut, că legea dispune întocmirea grădinilor școlari de pomărit; dar în rare locuri s'a dus în deplinire această dispoziție valoroasă. Unde însă s'a satisfăcut și acestei cerințe, preotul are la

FEUILLETON.

Ioan Sinkai de Eadem alias PERS.

(Acte și date biografice.)

(Continuare și fine).

În anii 1771—73. îl aflăm pe Ioan Sinkai în Viena, — probabil, ca ofițer în armată, căci din *registru* epistolelor expedate și primite „*Elenchus Litterarum expeditarum et acceptarum Ao 1771. Viennae*” — cu începerea din Octombrie 1771 — se vede, că era în corespondență și cu somități militare: coloneli, generali, dar și cu Episc. Maior și alte persoane eclesiastice.

Dăm în estras numele persoanelor mai însemnate, cu cari a avut mai deasă corespondență. Între aceștia locul prim îl ocupă Görög. Locuința acestuia nu-i indicată, nici oficiul, pe cum nu este a nici unuia dintre corespondenții sei. Cred, că va fi fost familia Görög din Reghinul-săseșc. Frecvență corespondență ține cu Vitéz (probabil cel din Teaca). — Ades scrie fratelui Georgiu și primește scrisori dela acesta. Asemenea tatălui său („Genitori”) și mai rar fratelui său Andrei, de care până acum n'am avut cunoștință.

Aflăm în acest „*Elenchus*”, că a scris Dno Moné, — mai târziu „*a la madame Moné*”. Dno Boer Vice-Capitaneu și tot atunci (29 Octombrie 1771). I. *Cont. Tabulae Fogogre* (poate: Fogarasienși?) Prin Decembrie, acel an, notează, că a primit „*von Sigmond* (?) și „*von Gabriel Kornis*.”

În an. următor aflăm corespondență și dela *Kaitsa* (?) și încă deasă, fără se întreprumpă cu Görög și Sigmond.

Prin Octombrie 1772. aflăm, că a scris Dno *Colonello Dombroka*. În Novembre acel an, prima dată întimpinăm: *Rdo Pap*; iar în 1-a Decembrie *Rursmo Dno Darabant*, de care știm, că pe atunci era preposit și vicariu general în Blaj. Cine știe, de n'a fi scris pentru frate-său Georgiu, care în anul următor 1773—4. ca călugăr, a fost prof. de retorică și poetică la gimnaziul din Blaj.

În 9 Decembrie primește epistolă dela fratele G., în 15 scrie „*fratri Georgio*”, iar în 29. acel. luni *Rdo Dno Sinkai*, care, probabil, este tot frate-său Georgiu, călugăr basilian.

În anul următor continuă viața corespondență cu Görög și cei de până aici, pe lângă cari mai aflăm, că a scris *Rdo Dno Valner* (în Ianuar de două ori și a primit o scrisoare dela același.) Odată a scris fratelui Andreiu, apoi în curând aceleiași: *fratri Andrae et Magistro Mihail Kováts*. În 15 Februar prima dată însămnă: „*a Dno fratre Görög*.” Nu mai întimpinăm noi corespondenți până în 2 Martie *Dno Démien* (?) dela care primește răspuns în 13. a aceleiași luni. Nou corespondent este apoi *Capitanul Sava*; la 26/III. aflăm: „*Capitaneu Száva*.” În Aprile scrie cele îndatinate: părinților, dîni Görög ș. a., primește scrisoare dela d. Démien și-i scrie odată epistolă simplă, odată per expressum. Tot „*per expressum*” scrie și *Rdo Mihalk*. Acestuia îi scrie și în luna următoare. Cu data de 18 Main 1773: „*Dno Vajda et fratri Andrae*.” În 21 Main aflăm nume noue: *Dno Andrae Szegedi* și apoi *Archidiacono Constantin Ivanovits, Baroni Volf*.

Banfi (Volfango Banfi = Banfi Farkas istoricul?) În aceeași zi scrie și colonelului Euzenberg, *Episcopului Major*, și fratelui George, cărora din nou le scrie în luna următoare. Tare probabil, că și cu învățatul Samuil Klein a fost în corespondență, căci în 8 Iulie acel. an aflăm notița „*Dno Klein*”. — Escită „*curiositatea noastră*” notița din 6 August *Dno Moné* cum *Attestate et Memoriali*”. Ce atestat și mai vârtos ce *memorial* va fi fost acela? Tot așa interesantă va fi fost scrisoarea îndreptată „*Dno Görög cum Bulla*.” Pe lângă numele până aici citate voi mai aminti: General *Christian de Rall*; a la *Mame Szava*, Comiti *Iosepho Beldi*. — Remarcabil, în 27 Nov. „*Patri Klein* (de sigur Samuilă) *sonantes a Rdo Aron*”. Cine a fost acest *Aron*, de nu cumva *Iacob Aron*, fost teolog de Roma (în propaganda) monach Basilian și profesor în Blaj, apoi prefect la S. Barbara în Viena, în fine canonic și preposit în capitulul dieceșei gr.-cat. din Orade, unde a și murit la 21 Febr. 1788. În șirul corespondenților mai aflăm (Debr. 1773) aceste nume noue: „*dem Pekri*. *Dno Nyagai* (?) și *Dno Felszegi*”.

Am dat acest extras din *elenchul* corespondenții lui Sinkai cu scopul, că aceia, cari vor avea ocaziune a umbla prin arhivele descendentilor unor familii, ce mai sunt, să nu-și pregete a căuta și după scrisorile dela Ioan Sinkai.

De încheiere notez, că conumele „*alias PERS*” l-am aflat scris pe o carte intitulată: *Desericius, De Initiis ac Majoribus Hungarorum*”.

Blaj, 5 Iunie 1906.

Alesiu Violu
profesor.

Indemână materialul trebuincios scopului indicat.

Pentru prevenirea ori-cărui bănuțel, că aceasta propunere n'ar fi tocmai așa de importantă, că n'ar fi în stare a îmbunătăți venitele preoțești, că nu s'ar putea duce în deplinire, de cât cu mari jertfe materiale și în timp îndelungat; vom servi cu fapte deja împlinite.

Sunt fericit a cunoaște câți-va preoți, cari după timp de 10—15 ani prin pomicultură au fost în stare a spori venitele parohiilor dela 800—1600 cor. pe an bine înțeles, când este producție și recoaltă de poame. Unde vom sta astăzi cu acest ram de cultură națională a pământului și venite, dacă numai jumătate din clerul nostru ar fi urmat tot așa.

Un alt fapt. La începutul carierei mele prin 1887. am pus însu-mi temelie la o grădină de pomărit de 1000—2000 pomi, cari mare parte s'au împărțit între poporul din parohie. Cu mândrie văd, cum pomii abia luați în seamă atunci, astăzi aduc din greu galbinii în punga oamenilor sirguincioși și tot satul dă un aspect de o grădină de plăcere. Pe temelie modest de atunci, prin încreșterea potențată, astăzi văd dezvoltându-se o adevărată industrie de pomărit în respectiva parohie.

Prin perfecționarea treptată a căilor de comunicație, prețul fructelor nici eând nu va scădea. Nu numai, dar nici nu putem avea frică de supraproducție, căci exportul a început a lua o dezvoltare foarte estinsă, către țările nordice.

Din toate aceste un lucru rezultă, să ne punem cu puteri unite la muncă, ca să nu între gând rău în mintea noastră sub cuvânt, că doară plantăm pe pământ străin, și altora. Pământele parohiale sunt un bun comun și frățesc, care după vreme îl mo-

ștenim unul dela altul, astfel împlinim un fapt creștinesc, lăsând în urma noastră izvor de câștig celor ce ne vor lua păstoria credincioșilor mai departe. Un lucru este cert, că nici o muncă nu rămâne neresplătită, când aceea este cinstită, de folos și făcută cu suflet curat.

Rece-Cristur, 16 Iunie 1906.

I. Costin
paroh.

Prima biserică românească gr.-cat. în America. — „Românul”. foaia săptămânală a fraților noștri pribegiți în America, ne aduce în fruntea nrului 23. o veste înveselitoare, merită să facă a tresalta de bucurie inima fie-cărui bun român. În sfârșit, după străduințe foarte mari, i-a succes fratelui Dr. Epam. Lucaciu, să pună temelie fundamentului unei biserici române unite în orașul Cleveland, la care ca la templul din Ierusalim vor alerga românii să asculte slujba dumnezească în dulcea lor limbă și să-și închine sufletul Dumnezeului, care singur ne poate ajuta.

Dar să lăsăm să urmeze însuși articolul din vorbă:

„Inima fiește-cărnia român bate de bucurie, când se aude, că după întărirea contractelor de edificare, să așază piatra fundamentală a bisericii române gr.-catolice. În fine o casă, nu lăcaș sântit Domnului ceresc, unde poporul lui credincios, evlavios să roagă în limba sa maternă, în dulcea limbă românească Creatorului, a ruga, a cere dar dumnezeesc acolo, și atunci, unde avem mai mare lipsă de el.

Au simțit frații noștri români gr.-catolici lipsa, și în frunte cu cel mai ales om a Românilor, aflători în America, cu părintele Dr. Epaminonda Lucaciu, n'au cruțat obo-

seală, n'au cruțat credincioșii spese, ci cu o adevărată dragoste, cu o evlavie religioasă, cu o credință față de cerescul împărat și religia creștinească s'au pus la lucru.

„Iată azi rezultat! Iată azi bucurie între credincioși! Resultat, se apucă la zidirea casei dumnezeiești.

„Biserica românească era ideea românilor credincioși. Iată azi să începe zidirea.

„Merite neșterse, merite vecinice au acești credincioși înaintea lui Dumnezeu, înaintea omenimei creștine.

„Darul Ceresc nu va rămânea. Acolo unde îndoită lipsă avem cu toți Românii de ajutor, de sprijin ceresc, acolo, unde viața noastră în tot momentul este amenințată, acolo, unde suntem espuși la toate răutățile, eventualitățile, acolo unde nemărginita putere dumnezească trebuie să o cerem încontinuu, în locul cel mai potrivit, vedem întrupat idealul, românilor vedem edificându-să o casă. Atotputernicului.

„Doamne! Doamne! Dumnezeule Ceresc! dă putere, dă sprijinul Tău, poporului Tău fidel credincios! Doamne ajută poporului Tău purtat în lume, când Ție să tuchină.

„Casă, biserică Ți ridică, unde să se roage, dreptății eterne, îndreaptă neamul Tău la calea adevărată a credinței.

„Înălțatoarea faptă a credincioșilor Tăi în veci va fi pomenită, în veci va fi în mintea urmașilor noștri.”

„Reuniunea femeilor române sălăgene”. Marța trecută harnica reuniune din Sălăgin și-a sărbătorit jubileul de 25 ani ai existenței sale. Prima idee pentru înființarea unei astfel de instituții folositoare, a dat-o dna Emilia Pap n. Marcus, prin 1879, luându-se după reuniunile deja existente prin Brașov și Făgăraș. Ideea a fost îmbrățișată cu căldură de inteligenta dsoară Elena Pop, fiica dlui Gheorghe Pop de Băsești. (azi dna Hossu din Deva), care a lucrat mai departe cu mult zel. În 1881. s'a ținut prima adunare bine cercetată, în care luându-se spre știre statutele aprobate, s'a constituit primul comitet sub presidența venerabilei dne Clara Maniu n. Coroian. În adunarea generală, ținută la 1886. în Santău, s'a desbătut ideea înființării unei școale de fetițe. Ideea fiind sprijinită cu toată căldura, nu mai târziu ca la 1 Sept. n. 1888. se și deschide școala elementară cu 6. despărțăminte, alegând de învățătoare pe dsa. Marița Lăpuștean. Se înțelege, ca în jurul deschiderii acestei școale s'a încins o luptă între comitet și forurile civile pentru recunoașterea ei. La 1897. se alege presidentă în locul dnei Maniu dna Maria Cosma n. Dragoș, iar de secretar dl protopop Aug. Vicaș, în locul dlui Andreiu Cosma. Cum adunările generale se țineau prin provincie, ele erau adevărate sărbători românești.

Din interesantul istoric ilustrat și documentat, publicat cu prilejul acestui jubileu, nime nu poate avea, decât cuvinte de admirație pentru zelul și mănoasa activitate a Reuniunii în acești primi 25 ani ai activității sale. Ne asociem cu toată inima la aceste manifestații a spiritului românesc din părțile sălăgene și dorim valoroasei reuniuni spor și înflorire, și înaintare și de aci înainte.

Dumnezeu să binecuvinte toate lucrările ei!

Dedicație

Majestății sale Elisabeta, regina țării românești. În semnul iubirii celor de departe.

AȘTEPTARE.

În umbra plopilor cărunți
Străjeri bătrâni la casă,
Cu ochii umezi și trumoși
O fată stă și coasă.
Drumeți se miră 'n drumul lor
De mâinile măestre
Și de minunile ce dorm
În lada ei de zestre.

Priveaga blândului amurg
De peste deal se lasă,
Urzindu-și tortul argintat
În firul de mătăasă,
Ea vede 'n ochii osteniți
C'o lacrimă să cerne,
Că 'n urma meșterului ac
Șireag de flori s'așterne.

Se scutură cărunții plopi,
Durerea ei îi doare,
Și frunze cad pe pânzele
Sfelniceii fecioare.
Ea 'și împletește un dor priveag
În florile cusute
Și coase 'n firul alb de in
Nădejdele ei mute.

În farmecul nelămurit
Al nopților de vară
Vrăjite iele 'n drumul lor
Un vis îi arătară;
E chipul unui Făt-frumos
Și mai presus de fire
Orfanei fete din botez
Ursit să-i fie mire.

Și ielele i-au spus cuvânt:
„Tu coasă la năframă,
Căci într'o țară 'n răsărit
Te înțelege o mamă
Când vei găti năframa ta,
Să i-o trimiți să știe
Și craiul tău bălan din vis
Ea ți-l trimite ție”.

De-așunci cu acul ei trudit
Ea firele împarte
Gândind la chipul bun și sfânt
Al mamei de departe.
Din vise 'n așteptarea ei
Ea 'și face mândră salbă
Sunt numai lacrimi și nădejdi
Cusute 'n pânză albă.

Octavian Goga.

Expoziția generală română.

Ploaia continuă ce s'a revărsat ultimele zile asupra capitalei române, a împedecat deschiderea expoziției la 17 crt. cum se publicase, ea a fost deschisă însă Marți în 19 crt. n. pe un timp minunat și în fața unui imens public, conform programei frumoasă alcătuită. Regina a tăiat cu foarfeci de argint ghirianda de flori, ce includea intrarea și apoi în sunetul muzicilor militare și a bucuriilor de tunuri, cortegiul a intrat în expoziție, înaintând spre arenele romane, unde se oficia un serviciu divin și apoi ministrul Ion Lahovary rosti un frumos discurs. De asemenea vorbi și dl Istrati, comisarul general.

Terminând dl Dr. C. Istrati, Majestatea Sa Regele Carol cu o voce puternică, care rezună în întreaga arenă, ceteste următorul discurs:

Vă mulțămesc din toată inima pentru urările călduroase, ce ne adresați, mie și reginei, cu această ocaziune solemnă.

Privirea retrospectivă ce ați aruncat asupra României de ieri, cu indicațiuni și fapte atât de fericit alese, pun într'un relief sesizant progresele realizate de România de astăzi. Cu o intimă și profundă bucurie salut deci prima noastră expoziție națională, adevărată serbare a muncii românești și demnă încoronare a 40 de ani de lupte și sfertări.

Cu drept cuvânt evocați această amintire a legionarilor lui Traian și a alipirei țării noastre de marele imperiu roman, căci acest fapt istoric domină toată viața noastră națională. Pentru România originea ei ilustră a fost în genere mândrie și sprijin.

Această reînnoire a conștiinței de rasă, afirmată prin virtuțile războinice ale Românilor și printr'o aspirație seculară a unei vieți proprii, și-a găsit consacrară definitivă în Regatul român independent.

După victoria de pe câmpul de războiu era natural să ne dăm sama de cuceririle realizate pe tărâmul luptei pacifice și să știm ceea-ce am făcut și mai ales ceea-ce ne mai rămâne de făcut pentru a merge înainte pe căi sigure și productive, spre independența economică.

Această frumoasă expozițiune, în care se oglindesc toate manifestațiunile culturii și activității naționale, dela plugăritul tradițional până la cele mai recente creațiuni ale industriei, mică și mare, ne va arăta în mod clar progresele realizate în acest scurt timp dela epocă, de când ne-am îndreptat silințele noastre către o mai inteligentă punere în valoare a bogățiilor noastre.

Numai acei, cari cunosc punctul de unde am pornit, adecă starea noastră economică de acum 40 de ani, vor putea judeca în mod drept asupra minunatei schimbări, care s'a săvârșit în domeniul agriculturii, al industriei și cu deosebire asupra mijloacelor de transport. Îmbunătățirea acestor din urmă, mulțumită înființării căilor ferate, a încercit esportul nostru de cereale și a mărit în aceeași măsură bogăția publică.

Deși încă în perioada de creștere, industria noastră, la rândul ei, a și luat un avânt îmbucurător, care promite să satisfacă o bună parte a nevoilor noastre.

Putem dar să fim mândri de acest mare paș înainte, care a isvorit un ecou de simpatie chiar dincolo de frontieră, în țările cari ne-au făcut cinstea să se unească la această serbare.

Dar să nu uităm să adresăm prinoul nostru de recunoștință bărbaților de stat, cari au condus poporul pe această cale rodnică, desfășurând de asemenea pe tărâmul economic falnică deșină a coroanei de oțel: „Prin noi înșine“.

Cu deosebire adresez felicitările și mulțumirile mele cele mai vii și cele mai sincere acelor, cari, însuflețiți de o credință nestrămutată și o activitate fără păreche, și-au pus toate silințele în această primă manifestare a propășirii naționale.

Eu declar Expozițiunea deschisă.

Sub decursul vorbirii dlui dr. Istrati, micul principe Carol a amezit. Regina și părinții grăbiră îndată spre el, Regele însă își păstră și mai departe cabinul său admirabil.

Cuvântul regelui rostit cu glas puternic s'a auzit în toate părțile și meren a fost subliniat de aplausele celor prezenți. S'a semnat un act comemorativ și apoi părechea regală și princiară se îndreptă spre palatul artelor, care de unde e o frumoasă priveliște peste expoziție.

Aproape zilnic familia regală vizitează părțile singuratică ale expozițiunii. Mercuri în 20 crt. Maj. Lor au vizitat și pavilionul etnografic al Românilor de peste hotare, fiind întâmpinați de dl și dna Cosma cu ficele, dr. Diaconovich, poetul Goga și dl comisar dr. Istrati. Dintr'un amănunțit raport publicat în „Conservatorul“ reproducem câteva note.

MM. Lor au vizitat cu deamăruntul toate secțiunile, începând cu secția generală etnografică. Un viu interes a arătat Suveranul hărtelor și tablourilor grafice, reprezentând centrele culturale ale Românilor de peste munți și dezvoltarea comunelor sub raportul naționalităților.

Suveranii au trecut apoi în secția industriei casnice. Suveranii au laudat mult colecția de păpuși cu porturi, țesăturile și lucrările de artă casnică cu motive românești aplicate ale doamnelor române.

În secția ocupațiilor economice, Suveranul a admirat în deosebi lucrările de jocărit.

În secția bisericii ortodoxe, MM. LL. Au laudat frumusețea catedralei din Sibiu, reprezentată prin fotografii din exterior și interior.

În secția bisericii unite au remarcat cărțile și documentele vechi ale episcopilor din Blaj, Orade și Lugoj. Între acestea se află și operele în manuscris ale lui Klein și P. Maior.

În secția retrospectivă, M. Sa Regele a recunoscut fotografiile bărbaților mai însemnați. A vorbit de Barițiu și de baronul Ursu, a cărui diplomă de baron e expusă. Suveranul a văzut manuscrisul cronicarului Șineai, și a exprimat dorința ca să fie editat în faximile. De asemenea a arătat un viu interes panoului cu organele presei.

În secția școalelor, M. Sa a stat mai mult în fața tabloului școalelor din Blaj, apoi a laudat colecția de plante și ierburi a prof. Dr. Chețanu din Blaj.

În secția instituțiilor culturale, M. Sa a remarcat activitatea Asociației pentru Enciclopedia Română, Muzeul etnografic din Sibiu. A frunzărit revista „Asociației“ și a laudat biblioteca ei populară. Cu deosebită atenție a observat apoi M. Sa harta băncilor românești.

Apoi Suveranul și M. Sa Regina, au trecut în „casa țărănească“, unde au văzut un interior de casă cu mobile și unelte din Rășinari și Săliște. M. Sa Regina a pre-

sentat aci M. S. Regelui, pe poetul O. Goga, pe cum și pe dsoara H. Cosma, logodnica lui, cari au fost felicități de Suverani în modul cel mai călduros. În acest pavilion dna și dsoara Cosma a oferit Reginei, Princesei Maria și micelor principese, mai multe frumoase cadouri. Între altele M. S. Reginei: Două albumuri lucrate într'adins cu cusături și țesături românești în colorii, după modelele aflate în albumul dsoarei M. Cosma. M. Sa a invitat pe dna Cosma să i-le prezinte la Palat. Pe unul din aceste albumuri se află o frumoasă dedicație M. S. Reginei, opera poetului Goga, pe care o publicăm în foită.

După o oară MM. LL. au părăsit pavilionul, mulțumind pentru explicațiile date.

* * *

Observăm de închiere, că la sfârșitul lui August ori la începutul lui Septembrie se va aranja o excursiune din Blaj la București. Preparativele s'au început deja. Cheltuielile vor fi neînsemnate. Înșinuări se pot face de pe acum la redacția noastră.

Expozițiunea generală română din 1906.

A V I Z.

Deoarece aranjarea Pavilionului etnografic s'a terminat, P. T. public din Transilvania este rugat să nu mai trimită obiecte pentru expoziție, căci nu mai este loc disponibil în Pavilion.

Sibiu în 16 Iunie 1906.

Delegatul Comisariatului General:

Dr. C. Diaconovich.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Subscripții în numele curatoratului parohial și a întregului popor gr.-cat. din parohia Boarta, ței țin de plăcută datorință a da mulțumită publică și sinceră recunoștință Mon. Paul Popescu, v.-protop. on. și paroh deficient cu soția Sofia, cari implinind în anul acesta 50 ani de preoție și căsătorie, în loc de nuntă de aur, au donat s. noastre biserici frumoasa sumă de 600 cor., cu cari banii la dorință espresă a evlavioșilor donatori, s'au padimentat întreagă biserica cu țigii de ciment în colorii foarte frumoasă și trainică, și s'au făcut din nou toate ferestrele dela s. biserică. Pentru această faptă măreață evlavioșilor donatori, bunul Dumnezeu să le lungească firul vieții, încă la mulți ani; bine știind, că până se vor mai afla în mijlocul nostru și în viitor ca și în trecut ne mai putem aștepta încă și la alte fapte mărețe pentru biserica noastră. Frumoasa faptă dorind se afie cât mai mulți imitatori; se laudă de sine. Boarta, 22 Maiu 1906. — Ioan Axente, adm. paroh. Ioan Opreș Crucian, curator primar.

Din Arhidieceză. Duminecă dimineața înainte de începerea sf. liturgii Escelența Sa Dl Mitropolit a conferit ordul lectoratului clericilor: *Alexandru Rusu*, cleric în seminarul central din Pesta și *Alexandru Pop*, cleric bienal.

Hymen. Doamna *Adelina Tăslăuanu* născ. *Oltean* și Domnul *Octavian C. Tăslăuanu*, căsătoriți. Budapesta, str. Molnar 10. — Felicitări sincere!

Știri literare. În editura „Luceafărului“ din Pesta a apărut „Mara“ roman

de Ioan Slavici, un volum de aproape 400 pag. care se vinde cu prețul de 250 cor. Nu e aici locul să facem aprecierea detaliată a acestei scrieri, apărută de mult timp în coloanele revistei „Vatra”, trebuie să constatăm însă, că regretăm mult, că dl Slavici a părăsit „Novelele din popor” atât de frumoase și cu atâtă căldură scrise. — Dl director Ion Ghetie a publicat partea II. a dicționarului său, cuprinzând explicarea românească a cuvintelor ungurești. Volumul de 803 pag. deși cam scump cu 10 cor. e o scriere minuțioasă și cu multă grijă compus, pentru fiecare cuvânt să dau 4—5 însemnări. — Prof. Alesandru Ciura, cunoscutul nostru scriitor, a publicat și în ediție separată studiul său despre *Educația vechilor elini*. Dsa vorbește în stil plăcut și ușor despre educația fizică și morală a Elinilor, relevând părțile acelea, pe cari educația modernă deja și le-a apropiat. Costă 50 fl. Studiul s'a publicat în fruntea anuarului institutelor noastre.

Știri școlastice. În 15 crt. s'au terminat cursurile la institutul pedagogic din loc. Din 86 elevi înscriși se promovează 81, se relegă 3, a dezertat 1, a murit 1. — În 26 crt. s'au sfârșit anul școlastic și la teologie, au absolvat cursul IV. 12 clerici. — Joi în 28 n. s'au publicat clasificările la școala civilă de fete, din 96 eleve înscrise s'au promovat 95, au primit calcul nesuficient 1. — Vineri s'a terminat anul școlastic și la gimnaz. Clasificările s'au cetit în prezența Esc. Sale Mitropolitului, care a adresat câteva cuvinte elevilor gimnaziali.

Examenul de calificare a învățătorilor arhidiecezani s'a terminat Sâmbătă sara. Dintre 52 candidați admiși, au fost calificați 34 iar 14 s'au relegat la repetiția examenului după 3 luni și 4 după un an. Presidentul comisiei examinătoare a fost canonicul Dr. Victor Szmigelski, care a luat parte la toate examenele. Atât dsa, cât și dl comisar ministerial prof. Dr. Iosif Siegescu au dovedit un viu interes întru prosperarea învățământului popular și înaintarea nimbului învățătorilor populari, deși în aceste nizuințe nobile au avut să întâlnească în cale multe piedeci.

Un nou despărțământ al Astrei. La insistența avocatului Dr. Coriolan Steer, fruntașii cercului Tășnad. au hotărât să ceară dela comitetul central înființarea unui nou despărțământ „Tășnad”, care despărțământ cam de-odată va sta numai din cercul administr. Tășnad. Comitetul central deja a și incredințat pe dl protopop din Sântău, Demetriu Coroian, ca în calitate de delegat să convoace adunarea constituantă, ce în scurt să va și întâmpla. Notez, că cercul Tășnad până aici s'a ținut de desp. Sălăgian-Chioran, care desp. fiind foarte vast, n'a putut să lucreze mai intensiv pentru propășirea culturală a acestui cerc prea amenințat din punct de vedere național. Deci cu bucurie trebuie să salate ori-ce român bun idea înființării noului despărțământ, căci prin realizarea acestei idei să va ridica o cetate culturală acolo, unde elementul românesc pe observate dispăre în potopul unguresc.

„Transilvania” sco. de asig. în Sibiu. Un caz mai recent dintre mine și societatea aceasta — după altele de mai înainte — mă deobligă moralicește, ca să recomand fraților mei preoți și publicului românesc cu toată încrederea această bancă de asigurare, care prin culața și cinstea ei în afaceri stă în capul altor societăți similare. — *Aritoa M. Popa*, protopop gr.-cat.

Academia Română. În sesiunea generală din 1907. se vor împărți următoarele premii: I. *Premiul Năsturel* de 4000 Lei, se va da unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori-ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1905. până la 31 Octomvrie 1906. II. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu* de 5000 Lei, se va da prin Secțiunea literară, pentru o scriere de literatură sau de filologie, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1904 până la 31 Octomvrie 1906. III. *Premiul*

Adamachi de 5000 Lei, divizibil, se va da prin Secțiunea istorică, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral (în înțelesul că sunt excluse numai scrierile contrare moralei), cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1905. până la 31 Octomvrie 1906. IV. *Premiul Asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățământului public*, de 1500 Lei, se va da pentru cea mai bună carte didactică în limba română dintre cele tipărite dela 1 Noemvrie 1902. până la 31 Octomvrie 1906. Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărților propuse pentru concurs este până la 31 Octomvrie 1906. V. *Premiul Alexandru Ioan Cuza* de 10.000 Lei, dimoennă cu procentele acestei sume dela 1891. până la acordarea premiului, se va da în sesiunea generală din 1907, prin Secțiunea istorică, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre: Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor. VI. *Premiul Statului Lazăr* de 5000 Lei, se va da în sesiunea generală din 1907, prin Secțiunea științifică, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului: Cercetări originale asupra pelagiei în vederea etiologiei și combaterii boalei. VII. *Premiul Adamachi* de 5000 Lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din 1907, prin Secțiunea literară, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre: Înfrunțirile curentelor străine în evoluțiunea limbii și literaturii române în secolul XIX. VIII. *Premiul Neuschotz* de 2000 Lei, se va da în sesiunea generală din 1907, prin Secțiunea istorică, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre: Istoricul Căilor ferate din România și influența lor din punctul de vedere economic, social și politic. Terminul prezentării manuscrisurilor este până la 1 Septemvrie 1906.

Petreceri. Inteligența română din Pinciu-săseșc și jur, invită la *concertul împreună cu dans* ce-l va aranja cu concursul binevoitor al tinerimei studioase din Blaj, în 12 Iulie n. 1906. (sf. Petru). în sala școlii confesionale române gr.-cat. din loc. Venitul curat este destinat în favorul școlii din loc.

— Reuniunea română de cânt din Năsăud, invită la *concertul împreună cu reprezentațiune teatrală* și urmat de *dans*, cari se vor aranja în Năsăud, Duminecă în 1 Iuliu n. 1906. în sala de gimnastică. Venitul curat e destinat pentru fondul reuniunii.

Mulțămită. La edificarea școlii noastre confesionale gr.-cat. din Beica română, am fost ajutați de Escelența Sa preabunul nostru Mitropolit din Blaj, Dr. Victor Mihályi cu suma de 50 cor. de banca de credit și economii „Murășana” din Reghin, cu 25 cor. Ioan Pop, docente în Cașva cu 10 cor. Clopot Samu din Iernotfája cu 1 cor. și proprietarii de oi din loc cu 30 cor. Subscrisul în numele întreg poporului credincios de aci îmi țin de sfânta datorință a aduce și pe cale ziaristică, marimimșilor contribuenți cea mai sincera mulțămită, dorindu-le din adâncul inimei ca Dumnezeu părintele cel cereșc să-i țină în deplină sănătate într-un mulți ani. — *Mihail Marieșă*, paroh gr.-cat.

Neorolog. † *Traian Rodor*, paroh gr.-cat. în Cacova Aindului, a repausat în 23 Iunie, în al 43-lea an a vieții. 19-lea an a preoției și al 4-lea a văduviei sale. Ceremonia funebrelă au îndeplinit-o 15 preoți tractuali sub pontificiul v.-protop. Laurențiu Pascu din D.-Sân-Mărtin, în prezența alor număroase rudenii și a unui public din întreg ținutul. Predica și iertăciunile în tip foarte acomodat le-a ținut protop. tractual Ioan Maier, iar la mormânt a ținut un dureros adio, Ang. Marcu, preot în Ciunbrud. Pe repausatul îi deplâng numeroase rudenii, mulți cunoscuți și amici, dar mai cu samă trei orfani minoreni, cari, după ce de 4 ani gustă din soartea de a fi orfani de mamă, acum au ajuns să rămână și fără tată. Nu-l va uita poporul din Cacova, care pe toate terenele are de a-i mulțami nespuse de mult. Pentru-că el nu numai a ridicat mo-

ralitatea poporului, ci a înălțat comunitatea și pe teren cultural; edificând o școală cu două sale de propunere, atât de elegantă, încât ea apare mai mult a instituit dela oraș, decât o școală sătească. A ridicat comuna pe teren economic, pentru-că la insistența lui s'a făcut divizarea hotarului, ceea-ce a adus nu numai înmulțirea puterii productive a pământului, fără a înlesni ținerea vitelor. Repausatul în toată viața s'a distins prin adheșiunea neclătită către biserică, și caracter neîntinat românesc.

† *Jacob Rusu*, preot gr.-cat. în Borgo-Mureșeni, după un morb greu și îndelungat și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului în 27 Iunie 1906. în al 48-lea an al etății și 24-lea al preoției și fericitei căsătorii.

† *Mihail Bene*, proprietar în Sînteu, fratele prepositului dela Gherla, după un morb greu și îndelungat, provăzut cu sf. sacramente ale muribunzilor, în 24 Iunie în anul al 56. al etății, a repausat în Domnul la clinica din Cluj.

† *Filon V. Tat*, teolog absolut, după un morb greu a repausat în Domnul în Chibercul-de-sus, provăzut cu sfințele taine în 25 Iunie, în etate de 26 ani.

† *Silvia Magyar n. Szabo*, preoteasă gr.-cat. de Gașa, născută în Uifalău, după o viață de 20 ani ai tinereții și 1 an al căsătoriei sale fericite, provăzută fiind cu s. taine, după un morb de o săptămână, rugându-să și-a dat sufletul în mâinile Creatorului în 19 Iunie 1906.

† *Ella Rössler*, din Lechința-de-Murăș, după suferințe suportate cu resignațiune creștinească și-a dat nobilul ei suflet în mâinile Creatorului în 23 Iunie a. c. în al 20-lea an al vieții sale. — Sincere condoleanțe crunt încercatei mame!

În veci amintirea lor!

Licitațiune minuendă.

În 1 Iulie n. 1906. la 2 oare p. m. să va țină licitațiune minuendă în școala gr.-cat. din Șărmaș, pentru edificarea bisericii gr.-cat. române, după planul și preliminarul de spese în suma de 18.427 cor. 58 fl. 229 stingini piatră, 7200 merțe nășip, 125 cărăuși după cărămidă și var. 85 cărăuși pentru aducerea apei, 405 bucăți lemne în lungime de 3—10 metri și grosime de 17—42 cm. și lucrul necesar la săpatul pământului și umplut, pe cum și năglăgitul boltituri.

Condițiunile de licitare, planul și preliminarul de edificare se pot vedea în cancelaria oficiului parohial; având datorința cei ce doresc a participa la aceasta licitare, să depună un vadiu de 10% în bani gata ori hârtii de valoare sigure după suma de 18.427 cor. 58 fl. Ofertele prezentate în scris și sigilate, până la terminul suprascris să se trimită Oficiului parohial gr.-cat. în Șărmaș p. u. Ditró, la oaltă cu vadiul amintit, căci la cas contrar nu se vor lua în considerare.

Șărmaș, la 5 Iunie 1906.

Ioan Suciu
curator primar.

Virgil Codarcea
paroh.

(19) 2—2

A V I Z.

Un tiner absolut de VI. sau VIII. cl. gimn. și maturitatea, se primește de practicant în farmacia Dnui Remus R. G. Ramonczay în Maria-Radna din 1 Iulie 1906. — Condițiunile favoritoare le va afla la sus numitul Dn farmacist părintele sau tutorul tinerului. — Se recere mai departe, ca tinerul se știe pe lângă limba română și cea magiară și să fie solid și din familie bună.

(20) 2—2

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

Un alt caz s'a petrecut în Cătălul-român, dieceza Gherlei, în lunile de pe urmă ale anului 1903, și în cele dintâi ale anului 1904. Despre cele întâmplate acolo las să vorbească pe părintele *Grațian Flonta*, preot rom. în Cătălul-român. „Persoana molestată de spirit“, zice dl Flonta în scrisoarea din 20 Iunie 1906, „a fost văduva *Briscan* (Brisean?) *Anisia*, femeie azi de 55 ani... își câștigă pâinea de toate zilele ca zilerită, și azi locuște cu o altă văduvă, cumnată a ei, și este scutită de orice feliu de molestare“.

„Molestările s'au început în toamna anului 1903. Deodată sara s'a potolit lampa de sine; și a început a izbi cu tului de cucuruz, — căci avea tului de cucuruz în casă —, apoi cu pietri, cartofi, spărgându-i toate ferestrele dela casă. Mai apoi, veniau pietri din înălțime, și se rostogoliau pe casă“.

„Pe atunci femeia avea o casă scundă sub poala Meseșului, pe locul său propriu“.

„După întâmplările acestea, repetite în decurs de o săptămână, vine femeia năcăjită și supărată la mine, și-mi povestește toată întâmplarea, spunându-mi, că: „nu-i lucru bun, ci lucru necurat“ (vorbele femeii); și mă roagă să merg să-i sfințesc casa, da de o va lăsa în pace!“

„Mergem în ziua satorită pentru sfințirea casei, și iată că se ivește în decursul slujbei, în vederea noastră a tuturor, o piatră de mărimea unui ou de găscă, în mijlocul căsii. După aceea imediat se desface un tului de cucuruz de pe o rudă de lângă perete, unde se aflau atârnați mai mulți cucuruzi legați pârchește prin pânușa lor, și ca purtat de o mână nevăzută vine frumos și se așează în mijlocul casei: între preot, făt și cantor. Este evident, că în cazul acesta o putere ascunsă l-a purtat, căci deslegându-se eventual ar fi căzut lângă perete, și n'ar fi venit prin aer deasupra noastră în liniște, nefăcând nici un sgomot“.

„Cam la o săptămână dela sfințirea căsii, s'a aprins căsuța. Femeia ține până în ziua de astăzi, că spiritul cel necurat i-ar fi aprins căscioara“.

„După ce s'a mutat de acolo la o femeie sărmană, molestările au început într'o măsură și mai mare. Cât a fost iarna de lungă ea n'a putut să mănca o fiertură, căci sarea, ce o avea în casă, i-se aruncă în oala dela foc. De oala femeii, la carea locuia, nu se atingea, ci numai de oala femeii numite“.

„Toate blidele din casă i-le-a stricat: le izbiă în mijlocul căsii, făcându-le tot hârburi, — fără să se atingă de vre-o oală ori blid de al femeii, cu carea locuia —“.

„Pânea, unsoarea o scotea din lada, pe care ședeau oamenii, și le ascundea, sau le svârliă în mijlocul căsii; ouăle i-le svârliă de sub cloacă, în ușe. Slămina o lua dinaintea ei, și o ascundea. Aluatul îl svârliă din covata de frământat pe pereți și ușe; făina i-o arunca în cap. Opincile și niște haine nouă ale unei copile a sale, cam de 12 ani, i-le-a ascuns în gunoiu, și n'a dat de ele până ce nu putreziseră“.

„În continuu arunca după ea cu tot felii de obiecte. O piatră, cam de 1½ Kg., ce o aveau în casă, pentru râsnitul sării, o purta prin casă, și o lăsa pe capul femeii cu fineță, de unde se rostogolia jos. De ar fi slobozit-o pe ea cu putere, o putea și omori: spărgându-i capul“.

„În toată iarna aceea au mers oameni, la casa amintită, și mai cu samă seara, și în ființa lor de față se perândau întâmplările de mai sus“.

„Mai târziu, cam pe la mijlocul verii, aude o femeie de ungar din Zălau despre manifestările acestea. Vine la muierea respectivă și știricește pe cale spiritistică, — pe semne era medie —, că de unde și prin cine i-se fac molestările? — Întrebată fiind în zilele acestea femeia prin subscrisul, despre rezultatul cercetării, mi-a spus, că spiritul, pe care îl invocase unguroaica, ar fi declarat, că toate molestările i-le-ar fi făcut sufletul pruncului, pe care îl sufocase în tinerețele sale, lăsându-l pradă cânilor“.

Despre molestările spiritiste din Cătălul-român, părintele Flonta a scris și o corăspodință în „Gazeta Transilvaniei“ într'unul din numerii din iarna anului 1903/1904, pe care însă nu-l am nici eu la îndemână.

Al treilea caz s'a petrecut în Șamșud, nu departe de Murăș-Oșorhei. Despre cele întâmplate acolo mărturisește parohul local

Mihail Pop Lupu, în raportul din 6 Decembrie 1905. Domnia-sa nu e martor ocular, ci istorisește lucrurile auzite dela martorii oculari.

Molestările spiritiste s'au început aci cam pe la finea anului 1901, și s'au continuat cam până către sfârșitul lui Februarie și începutul lui Martie 1902. Casa luată la ochiu era casa notariului *Zongor Gyula*. Manifestările s'au arătat mai întâi în galițe. Acestea: găinile, rațele, curcile, etc., se vedeau numai sărind în sus, și când cădeau jos le săria capul cât colo. Grumazul galiței, dela carea sărise capul, rămânea terminat într'o tăietură nătedă. — Paguba era mare. De aceea oamenii de casă s'au pus la pândă, cu pușca, și au închis galițele în culină, în speranța, că venind stricătorul de galițe pe horn, îl vor putea pușca. N'a venit însă nimica; iar moartea ciudată dintre galițe s'a continuat: când aici, când acolo, câte una moartă.

Dela galițe molestările au trecut la obiectele din casă. Vasele de culină începură să tremure, și scoborându-se jos: să joace. De le puneau iarăși la loc, se scoborau cu o vehemență și mai mare; și după două-trei jocuri, erau tot hârburi. O sticlă cu grumazii lungi începă să danseze. Scriitorul notarial: *Török Bertalan*, o legă cu o sfoară în prezența jidovului: *Weiss Bernard*, ca să nu mai sară. Ea însă s'a trântit în ușe, de s'a făcut tot bucăți. Săriau și cuțitele, și furculițele, de cuprinsese pe toți o panică grozavă. Un lemn de foc, cam de 15 cm. lungime, și ca mâna de gros, s'a aieptat din casă în fereastră, și, rupând două ochiuri, a sărit în ogradă.

Martori oculari au fost mai mulți: preoții *Panaioth Ferencz* rom. cat., și *Muzsnai Pál* ev. ref., amândoi din Șamșud; și mai mulți inși din Murăș-Oșorhei, Cluj și Arad. Despre acestea s'a făcut și un raport la foaia „*Székelység*“ din Murăș-Oșorhei, de pe timpul acela, scris de martorul ocular: *Török Bertalan*. — Despre săritul și trântitul obiectelor din casă mărturisește și martorul ocular: *Panaioth Ferencz*, azi paroh rom. cat. în Șonfalău, lângă Turda, în scrisoarea din 28/VI 1906.

Articolul V.

Fenomene spiritiste la păgânii din zilele noastre, și la cei din vechime.

Fenomenele spiritiste, ce le-am văzut până aci nu sunt monopolul Europei culte. Ele se află și la popoarele păgâne, și s'au aflat totdeauna în sinul omeniei.

Căci perzând omul conceptul adevărat al lui Dumnezeu și încrederea în providința dumnezeiască, și dând de rele, în fața cărora el se vedea cu totul neputincios, trebuia să recurgă la ajutorul unor ființe, pe cari și-le închipuia, și despre cari credea, că i-ar fi binevoitoare. Așa vedem că recurg și unii din zilele noastre, slabi în credință, la: bobi, descântece, etc. Căci omul nu putea să oprească vântul, care-i culca la pământ coliba; nu putea să oprească ghiata, ce-i nimicia sămănăturile; fulgerul și trăsnetul, ce-l umpleau de groază; morbul ce-i tortura trupul; conștiința, ce-l înfrunta pentru păcatele sale. Iară ființele acelea binevoitoare erau părinții, cari pe el îl iubiseră și-l ajutaseră cu multe, până erau în viciață. La aceștia avea el deci să se întoarcă în năcazurile sale, căci credința lui îi spunea, că omul nu moare cu totul, ci că după moartea trupului mai rămâne sufletul, care petrece într'o viciață fericită ori nefericită, dincolo de mormânt. La aceștia deci se întorcea el în năcazuri, și se încerca, ca prin jertfe ori prin închinăciuni și rugăciuni să și-i facă binevoitori, ca astfel să-l ajute în contra spiritelor rele, cari îi voiau răul. Tot dela ei aștepta el să știe, că ce trebuie să facă în anumite strămtorări din viciață.

Și după ce e natural, ca omul să recunoască o putere specială de a comunica cu lumea cealaltă: în oamenii inzestrați dela natură cu anumite calități superioare, ori în cei lipsiți de ele; — a fost natural și aceea, ca la oamenii aceștia să se îndrepte el, când voia să se pună în legătură cu morții. De aci s'a format apoi o castă deosebită, casta preoților păgâni, ori casta vrăjitorilor, carea servia de mijlocitor între zăitate și om. Și ca arta lor: de a comunica cu ființele din lumea cealaltă, să fie și mai impunătoare, au început să prescrie un curs special pentru cei ce aveau să devină preoți sau vrăjitori, și să folosească ceremonii, cari ele înșeși cuprindeau în sine ceva tainic; folosiau plante și beuturi amănitoare, cum ar fi opiul, tăbacul, etc. Efectele urmau; prin ce puterea preoților sau a vrăjitorilor se întăria, iar poporul ținea strâns la învățăturile, ce le primia dela oamenii, cari făceau lucruri așa de minunate.

(Va urmă.)

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

8

IV. Inspectorul Școlar.

Învățătorul Gerstle, un moșneag de șezecizeci și cinci de ani, dar încă voinic și capabil de muncă, își începuse chiar lecțiunea, când deodată se deschide ușa.

Inspectorul școlar al circumscripției intră cu un ghiosdan subsuoară, după dânsul primarul și doi membri ai consiliului școlar. Copiii se sculară și salutară: „Lăudat să fie Isus Hristos!”

„Bună dimineața!”, răspuse inspectorul.

Gerstle se uită la puternicul zilei și se spăria, nu pentru că ar fi fost conștient de vr'o neglijență, ci din pricina apariției neașteptate a bărbatului faimos de severitatea sa mai ales față cu învățătorii, cari țineau la principiile creștinești. Cu o profundă reverință se apropie dânsul de superiorul său, a cărui fisionomie întunecată prevestea ceva rău.

„Am venit să fac o inspecție extra-ordinară”, zise francmasonul dr. Frick, răspunzând cu o mișcare din cap foarte rece, la reverența lui Gerstle. „Sper, că rezultatul va satisface justele mele așteptări”.

Inspectorul se așeză la masă. Lângă dânsul luă loc primarul și consilierii, cari observând descurajarea învățătorului îi făceau semne, să mai prindă la inimă.

„Să începem cu ceea ce este mai important și mai necesar, cu limba germană și științele naturale”, începuse inspectorul.

Consilierii rămaseră uimiți. Ei credeau că obiectul cel mai important și mai necesar este religiunea, catechismul.

„Despărțământul superior va scrie o compoziție”, continuă inspectorul cu voce tare. „Subiectul compoziției va fi următorul: Voi copii faceți o preumblare prin vale în spre munți. Acum aveți să povestiți ce a-ți văzut și observat cu ocaziunea acestei preumblări. Ve-ți enumăra așadar buruienile, plantele și florile, ce le-ați găsit și veți adăuga totdeauna clasele cărora ele aparțin. Apoi veți releva felul mineralelor, insectelor și fluturii, cu calitățile speciale, cu cari le-a înzestrat natura pentru îndeplinirea scopului lor. Pe urmă veți numi arborii fructiferi ai regiunii și veți arăta cunoștințele voastre, în sfârșit veți aminti copacii din pădure și animalele selbatice. Iată materia compoziției, pe care aveți să o scrieți pe placa voastră! Rezolvirea acestei probleme va arăta nu numai modul cum știți voi compune, dar și cunoștințele voastre în ortografie și științele naturale”.

Primarul se plecă la urechea vecinului său și șopti:

„Aceasta e prea mult. Eu singur n'ăși fi în stare să o rezolvesc și cu toate acestea, cred că sunt un țaran în toată puterea cuvântului”.

Vecinul dădu din cap aprobând.

„Mi se pare”, răspuse el tot șoptind: „inspectorul are de gând să frece pe învățătorul nostru”.

„Copii din despărțământul inferior să cetească”, ordonă dr. Frick, apoi își desfăcu ghiosdanul și începuse să scrie pe formularul de proces verbal.

Copii își bătură mult timp capul, fără să știe cum să înceapă. Ei cunoșteau ce e drept o mulțime de plante, arbori, insecte, fluturi și animale, dar nu știau cum să alcătuiască din materia dată o preumblare. Numai Rozica, care ședea a treia în banca dintâiu, scriea înainte de-i curgeau sudorile. Ea se gândise puțin înainte și apoi începuse. Ceea ce scriea Roza, copiau vecinele pe plăcile lor și dela acestea copiau altele, până ce ajunse fragmente din lucrarea Rozei în tot despărțământul.

Cu cetitul n'a rămas mulțumit domnul inspector. Ba, că nu făcea unul pauză la virgulă, ba, că altul nu lăsa tonul în jos la punct, ba, că accentuarea era falsă. Se vedea cât colo, că inspectorul avea de gând să frece pe învățător. După cercetare de o jumătate de oră la cetire, scrise în protocolul verbal ultima notă: insuficient. Apoi se se sculă și luă placa primei fetei.

„Asta va să zică compoziție?”, zise cu priviri pline de reproșuri către învățător. „Nici o frasă corectă, nici o legătură între frase, și ce de greșeli ortografice! Dacă prima școlăriță compune așa de prost, îmi închipui, ce vor fi scris celelalte”.

El cetea mai departe și observațiile aspre se înmulțeau.

„Proastă compoziție! Ce de greșeli ortografice! Lipsă de cunoștințe în științele naturale!” mormăia el.

Roza își ținea placa cu curaj în sus. Dr. Frick cetă și rămase uimit.

„Foarte bine!” Cum te chiami copila mea?”

„Roza Kehrwald!”

El privi binevoitor la fată a cărei lucrare îl surprindea tot așa de mult ca și frumuseța ei răpitoare.

„Știi, că-mi plăci Roză! Ți-ai deslegat teza excelent! Tu te pricepi bine la descriere!”

El cetea compoziția mai departe. Deodată i-se întunecă fața.

„Ce va să zică asta?” spuse el ca înțepat și cetia cu voce tare:

„Cu mergeam așa pe vale în sus, iată lângă drum un tufiș de trandafiri sălbatici. Nu numai florile, dar chiar și frunzele tufișului exalau un miros”.

„Cauza este, fiindcă maica Domnului a întins pe el scutecele pruncului Isus”.

„Cum poți Dta tolera în școala Dfale asemenea stupiditate și superstiție?” se adresă el învățătorului.

„Dă-mi voie, domnule inspector”...

„Dta să taci”, îl întrerupse sever inspectorul și procedă mai departe la cetirea compozițiilor. Cu nimic nu era acum mulțumit, prin urnare scrise în procesul verbal de trei ori insuficient.

Nici rezultatele în matematică, geografie și istorie nu l'au mulțumit de loc și din nou a scris un triplu insuficient în procesul verbal.

„Să încheiem cu ultimul obiect, care este catechismul. Ascultă te rog copii de capitoul principal, despre sacramente”.

Nici un elev n'a rămas dator cu răspunsul spre marea supărare a francmasonului. Gerstre putea să fie mândru de rezultatul ostenelelor sale. Cu toate acestea inspectorul n'a scris nota „foarte bine”, ci numai „suficient”.

Dr. Frick vîrî procesul verbal în ghiosdan și se sculă.

„Rezultatul inspecției îl vei afla în ședința consiliului școlar la oarele unsprezece”.

observă inspectorul și trecu cu suta sa la inspectarea cursului inferior.

După ce Dr. Frick a părăsit sala, bătrânul învățător rămase buimăcit, privind țintă înaintea sa ca și cum s'ar uita într'o prăpastie adâncă, din care parcă ar vedea eșind un monstru, întinzându-și ghiarele spre dânsul.

În clasă domnea o liniște mormântală. Copii se uitau cu toții la bătrânul lor învățător, pe care îl stimau și iubeau ca pe un tată. Ei observau întristarea lui și o compătimire intimă se oglindea pe fețele lor.

În fine Gerstle ridică capul său aplecat și zise: „Copii, să ne rugăm!”

S'a pronunțat rugăciunea obicinuită după instrucțiune. În ordinea cea mai bună părăsiră copii sala.

Gerstle se duse acasă. El nu locuia în edificiul școlii, ci în casa sa proprie. Soția sa îl primi cu priviri îngrijite, scrutatoare, căci prezența inspectorului era deja cunoscută în tot satul.

Când ea văzu ținuta deprimată a bărbatului său, se spărie și mai tare și începuse să-și frângă mâinile.

„Ah Dumnezeu, Wilhelm, ce este? De ce a venit inspectorul așa pe neașteptate?”

„Fii liniștită, Anu! Domnul inspector a venit să facă o inspecție extra-ordinară, ceea ce nu e vr'un lucru ne mai auzit”.

Gerstle încercă să zimbească, dar zimbetul nu reuși de loc, omul acesta era prea sincer, ca să se poată preface.

„Wilhelm, te rog nu-mi ascunde nimica! Tu simți și cugeți altfel, de cum vorbești. Inspectorul nu te poate suferi, fiindcă ești creștin, iar el e francmason, cum spun oamenii. De aceea te-a surprins acuma și ți-a făcut o inspecție, care trebuia să iasă rău. Dumnezeu meu, francmasonul vrea să ne asuprească! poate chiar să ne iea pâinea din gură!”

Gerstle se lăsă pe scaun și căută a se arăta indiferent.

„Mamă, nu tortura pe tata!” zise o voce de băiat. „Ce este, dacă inspectorul a făcut o inspecție? Școala tatei e totdeauna în regulă, pe tata nu-l poate nimeni surprinde. Copii știu ceea ce pot și trebuie să știe”.

„Ceea ce pot și trebuie să știe, — bine ai zis Toni!”, lăudă Gerstle privind cu un suris la singurul său fiu.

Din șese copii le mai rămăsese numai cel mai mic, Anton, un băiat talentat, în etate de cincisprezece ani, care cânta la orgă tot așa de bine, ca și tatăl său.

După dorința lui Gerstle și el trebuia să-și aleagă vocațiunea atât de frumoasă și importantă de învățător. Dar cunoscând spiritul antibisericesc, ce domnea acuma în școlile normale, conștientiosul părinte nu se putea împăca cu idea de a-și încredința copilul unui asemenea institut.

După ce a absolvat cursul primar, Anton a frecventat nu numai școala de adulți a tatâne-seu, ci a fost inițiat de parohul comunei și în cunoștința limbii latine. El putea deja să cetească pe Cornelius Nepos. În toamna viitoare era să se înscrie la gimnaziul din orașul vecin.

„Toni, du-te până la părintele și-i raportează prezența dlui inspector”.

„Am fost deja din însărcinarea mamei. Sfinția Sa nu era acasă, el a plecat imediat după sf. liturgie la Altdorf”.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Revistă Literară. Anul V. Nr. 24. cu următorul sumar: N. Iorga, O carte despre Basarabia și împrejurările nouă din Rusia. — D. Anghel, Populare Spaniole (poezie). — Lazar Iliescu, Vis (Sonet). — N. N. Beldiceanu, Gheorghită. — X., Cugătari. — I. U. Soricu, Singurătate (poezie). — V. Caraiivan, Aliman Voinicul (poveste). — C. B., Un ideal (poezie). — Al. G. Doinaru, Moldova (poezie). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Strada Mare din Iași; Fabrica de pavagiu ieșană din 1940; O cârciumă moldovenească; Biserica Trei Ierarhi din Iași (cu vechiul turn dela poartă). (Din Calendarul pe 1845 alui M. Kogălniceanu).

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 9. cu următorul cuprins: Liga culturală a evreilor din România de N. Iorga. — Lueger de N. Iorga. — Corespondințe din Craiova de V. M. și Marin Demetrescu. — Cronică: Comisiunea liberală în chestia țărănească. O serbare de sat în Olt. Ce vor face tinerii liberali? Pășunatul puilor de găină și arendașii greci. Vânzarea papurii din bălți. Creșterea arenzilor. Bilete gratis pentru congresele evreilor. Reprezentatia franco-catolică dela Brăila. 500 de concurenți pentru 6 locuri. O serbare școlară în București. Învățământul normal din Galați, porcii și vacile sale. „Adevărul“ și dl Lueger. Polițiștii gălățeni iertați pentru hoțiile lor. Dl Bădărău la Paris. Intrarea dlui Vlădescu în Bărlad. Dl Perczel și vitele noastre. Se gătește un nou proces Hallier? Felinarele călătore din orașul B. Primirea lui Lueger. Din străinătate: Scandalurile din Viena. Din Bucovina și Ardeal: Știri culturale.

Posta redacției.

A. S. în Caransebeș. Nu anunțăm decât lucrări, cari ni se trimit.

Mai multora. Rugăm răbdare. De o vreme încoace am început a fi năpădiți cu multumite publice, cari de cari mai lungi, spațiul însă nu ne permite a le da, decât pe rând, câte una, vor urma toate.

I. A. Te salutăm cu tot dragul, ca pe un prieten iubit și atât de așteptat. Cât ce vom avea loc.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuiește contra sa.

**Caramelle
de piept
ale lui Kaiser**

cu 3 brazi

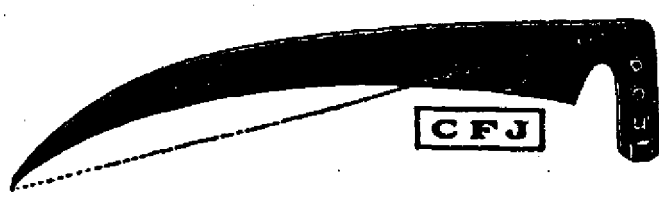
probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 8—32

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Clește de marcat
olle 1 buc. C. 4-60

Coase: Lungimea 70 75 80 85 90 cm.
1 bucată C. 1-60 1-60 1-60 2- 2-

Clește americane
pentru botul por-
cilor 1 bucată Cor.
—70. 100 inele la
ele Cor. —60 fil.

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra.

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul **CFJ** încep a fi scoase din întrebuințare, sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnu **CFJ** să fie dublu provăzută, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnu pe unelte agricole.

(15) 4—6.

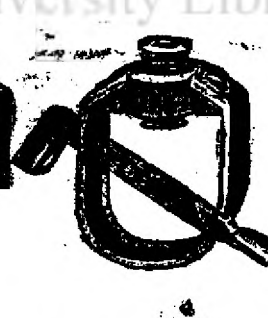
Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și uneltele de bătut coasa, garantate, se mai află în următoarele firme: În Agnita: Frații Gunne filială, Ioan K. Schuller; Agărbiclu (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; Blaj: Schuller Lajos; Dobârca: Toma Bachmann; Frâna: Iosif Schuster; Făgăraș: Carol König; Avrig: Gustav A. Reschner; Brad: Wilb. Frischak; Cristian: I. G. Connerth; Apoldul-mare: Catarina Wolff; Cincul-mare: Daniel G. Andree; Gurarâului: Ioan Tristiu; Hașag: Herberth Thomas; Ciznădie: Mihail Mathias, Reuniunea de Conzun; Cața: Regina Buchholzer; Sasciză: Ioan Schlattaer; Cincșor: Ioan Kauffman; Cârțișoara-sup.: Ioan Scorobet; Streja-Cârțișoara: Ioan Stopu; Loamneș: Moritz Klein; Lancrăm: Mihail Simonis; Noerich: Herman Römer; Șeica-mare: Mihail Ehrmann; Mărtin: Sam. Schmid; Sebeșul-săș.: Ioan T. Gross; Orlat: Simeon Loloi; Poiana: Ioan Bozdog; Richișdorf: Andreiu Nemeș; Nou-rom.: Arnold Leaman; Oena: Avram Savu, Stoia Ioan Precup; Sășăuz: Iuliu Kerekes; Jidvei: Ioan Orendi, Samoil Wachsmann; Șelimber: Irimie Milea; Șeica-mică: Ioan Brandtsch; Șoroștein: Elekes Lajos; Șona: Iosif Graei jun. & Victor; Săliște: Dum. Roșca Căpitanu; Tilișca: Vasilie Inga.

2

3

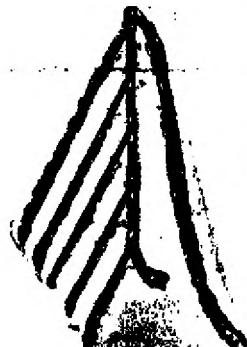
4

5

6

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 à 250 300 fig. 6 à 300 grame. 7.
1 bucată C. —96—86 1 buc. C. —86—90 C. 1—

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. —18. Tocuri de cuți, smălțuite pe diolăuntru și pe din afară 1 buc. C. —42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: Cuțile americane 1 buc. C. —40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul **CFJ** 1 buc. C. —80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le șirofa pe toporiștile obicinuite pe lemn fig. 7. 1 buc. C. 1-30.

Băile de iod din Bazna

1 oară depărtare dela gara **MEDIAȘ** (Medgyes).

Postă și Telefon în loc.

Sezonul durează dela 1 Mai până în 15 Septembrie.

Renomitele *Băi din Bazna* se folosesc cu mare succes la boalele: reumatism, scrofulose, rachitis, sifilis, ischias, paralise, diferite boale cronice ge piele, exudate și aprinderi cronice, diferite boale sexuale femeiești și bărbătești.

Medic al băilor este: **Dr. EUGEN POBIA.**

Quartire sănătoase, dela 1—4 cor.

Vipt bun și ieftin se află în restaurațiunea băilor.

Muzica distrage publicul de 2 ori pe zi. — Promenadă frumoasă, pădure extinsă în jurul băilor. — Quartire ieftine și în comună (200 pași depărtare de baie).

Prospecte gratis.

Administrația Băilor
bisericei ev. luth. din Bazna.

(18) 3—3.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{4}$ an
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 7 Iulie 1906.

Numărul 28.

Invitare de abonament.

Cu începerea semestrului al doilea din anul acesta să deschide **abonament nou** la „Unirea”, cu prețurile indicate în fruntea foii. Deci rugăm pe Onor. Cefitori să binevoiască a-și renouă abonamentele de timpuriu. Totodată rugăm și pe On. Abonenți aflători în restanță să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii, pentruca aceasta să-și poată acoperi lipsele sale.

ADMINISTRAȚIUNEA.**Răspuns la Mesagiul Regal,**

— prezentat de partidul deputaților naționaliști din dieta Ungariei. —

*Majestatea Voastră Imperială și
Apostolică Regală!*

Preagrățiosul Nostru Domn!

Exprimăm Majestații Voastre sentimentele noastre de omagială recunoștință pentru noua dovadă de solitudine părintească, prin care ni-s'a dat prilej a începe din nou activitatea noastră constituțională, ce urmărește îndrumarea vieții de stat, dezvoltarea drepturilor popoarelor și îmbunătățirea stării cetățenilor.

Zguduirile, cari s'au ivit drept rezultate ale crizei recente, turburând cursul regulat al vieții de stat, dovedesc incontestabil că temelia dezvoltării sigure și pacifice a statului trebuie căutată numai în armonia tuturor factorilor vieții de stat, armonie, ce se manifestă în înțelegerea conglăsuitoare a adevăratelor trebuințe ale statului și în promovarea dreaptă a intereselor tuturor individualităților de rasă și a tuturor păturilor sociale, cari constituie statul.

Un rezultat binefăcător al crizei trecute e prăbușirea sistemului de guvernare, care a împedat punerea în practică a acestei concepțiuni politice. În convocarea preagrățioasă a acestui parlament vedem, prin urmare, nu numai restabilirea constituționalizmului, ci nădăjduim, să putem saluta în ea și zorile unui viitor mai senin și a unei ere noi și mai binefăcătoare, deși, durere, suntem nevoiți să declarăm, că nici acest parlament nu exprimă voință adevărată a țării întregi.

Și parlamentul acesta nu numai pentru aceea nu e adevărată expresiune a voinței țării, pentru-că chiar legea electorală existentă și felul ei de executare o face cu neputință, ci și pentru-că, și la aceste alegeri s'au săvârșit cele mai mari abuzuri electorale. Mituirile și ingerența ilegală a organelor oficiale au influențat rezultatul alegerilor într'o măsură ne mai pomenită până acum. Și în vreme ce abuzurile revoltătoare săvârșite de organele oficiale au rămas nepedepsite, alegătorii cari n'au sprijinit guvernul, sunt expuși și astăzi celor mai aspre prigoniri politice.

Majestatea Voastră Imperială și Apostolică Regală! Ținta străduințelor noastre e să înălțăm strălucirea tronului, să întărim puterea statului și să garantăm fericirea cetățenilor țării. Această țintă, însă, nu se poate ajunge, decât prin o sănătoasă consolidare politică a statului.

Și sistemul politic prăbușit a urmărit consolidarea internă a Ungariei, dar calea apucată pentru atingerea acestei ținte, a fost cu desăvârșire greșită, deoarece a pornit din concepțiunea absolut falsă și fatală, că Ungaria nu poate să existe decât prin contopirea tuturor raselor ei în rasa magiară, constituind astfel — ce privește limba și sentimentul de rasă — o națiune unitară, compactă.

Această concepțiune politică și această străduință de guvernare, în cursul unei stăpâniri de 30 ani, au falsificat caracterul instituțiilor constituționale ale țării, au distrus spiritul lor adevărat constituțional, și au despoiat o mare parte a cetățenilor de putința de a se valida și ei în viața de stat. Popoarele de naționalitate nemagiară ale țării și poporul de rând, cari susțin statul, au fost silite să se mulțamească cu rolul trist, de a suferi și de a-și câștiga, prin răbdarea lor nesfârșită, neperitoare merite patriotice. Iar țara însăși a devenit, în urma acestei concepțiuni politice, scena necurmatelor zguduirii.

A face însă pendentă existența Ungariei de reușita unui proces de contopire — considerând raporturile noastre etnografice — absolut cu neputință, nu înseamnă decât a renunța la vitalitatea Ungariei, a zdruncina credința cetățenilor în viitorul Ungariei și a clătina totdeauna, una dintre cele mai puternice temelii ale existenței ei ca stat.

Noroc, că această concepțiune e evident greșită. Dovadă istoria de 1000 de ani a Ungariei. Ungaria poliglotă, — întemeietorul și primul ei rege, Ștefan-cel-sfânt, i-a recunoscut deja acest caracter — a rezistat, în acești 1000 de ani, trium-

fând împotriva tuturor furtunelor externe și interne, dovedind incontestabil vitalitatea ei neînfrântă, care nu are trebuință de nici un fel de garanții artificiale de existență și mai ales de garanții de existență potrivnice scopului, pe cum sunt încercările de contopire artificială a raselor. Aceste încercări, după cum ne-o dovedește experiența, în loc de consolidarea dorită n'au avut de cât un singur rezultat: o desbinare adâncă, care împarte popoarele coroanei Sfântului Ștefan în două tabere.

Nu e însă permis a expune Ungaria la astfel de primejdii, ci înainte de toate pe acest teren trebuie abandonat sistemul vechiu. Consolidarea statului nostru trebuie s'o căutăm în buna înțelegere dintre popoarele Ungariei și nu în desbinarea lor, provocată de-o politică de stat cu desăvârșire fără rost. Și această bunăînțelegere nu-și poate avea temelia în unitatea de limbă — deja în sine cu neputință — ci numai în acea unitate a adevăratelor sentimente patriotice, cari isvoresc dintr'o comunitate de interese închiegată în cursul unui mileniu și cari — ca și la magiari — și la celelalte popoare, sunt una cu sentimentele lor de rasă.

Nu urmărim nici știrbirea integrității teritoriale și de stat a Ungariei, pe cum nu ne muncește nici ideea unificării de rasă a popoarelor de naționalitate nemagiară. Convingerea noastră e că numai pe o singură cale se poate ajunge consolidarea politică a Ungariei: prin o politică de stat, care va putea îmbrățișa, deopotrivă cerințele integrității ca teritor și stat a Ungariei, și condițiunile de viață națională a popoarelor ei.

Numai o astfel de politică corăspunzătoare exigențelor reale și dreptății poate garanta existența și dezvoltarea sănătoasă a statului ungar, pentru-că cooperarea și propășirea armonică a unor individualități, cari se deosebesc în limbă, în însușiri etnice, în tradițiuni și în trecut istoric, dar constituie împreună un stat, e cu putință numai dacă aceste individualități găsesc, în aceeași măsură în instituțiunile fundamentale ale statului garanțiile dezvoltării lor individuale.

Numai un astfel de sistem politic poate să înlătore anomalia izbitoare, că statul e stăpânit de o lipsă de încredere nefirească și nemotivată față de o însemnată parte a cetățenilor săi proprii.

Numai un astfel de sistem politic face cu putință adevărată stăpânire a legilor și viața constituționalizmului nefalsificat. Și exclusiv un astfel de sistem politic

poate alcătui condițiunea fundamentală a suveranității statului ungar.

Din acest motiv, cu durere, am văzut în preafinaltul mesaj de tron al Majestății Voastre că deslegarea chestiunii naționalităților, în sensul principiilor de egală îndreptățire a sistemelor din statele moderne, nu V'ați îndurat a o înșira între agendele acestei sesiuni parlamentare, deși această chestiune, deja de mult, a atras atențiunea preafinaltă a Majestății Voastre. Încă în anii 1861 și 1866, îndemnat de părinteasca îngrijire ce-o purtați intereselor tuturor popoarelor de sub sceptrul Majestății Voastre, V'ați îndurat a adresa parlamentului ungar preagrățiosul advertisement ca să împărtășască naționalitățile de drepturile lor, și să înființeze acele instituțiuni de stat, cari să facă cu puțință și să asigure existența națională a diferitelor popoare din țară.

Avem însă nădejdea că și până va sosi vremea, ca dispozițiunile legislative acum amintite să se poată aduce — întreg sistemul de guvernare, abandonând direcția rigidă și intransigentă de până acum, va inclina spre pace și va urma calea dreptății, după cum cu bucurie vedem că se manifestă în raporturile cu Croația. Această cale a păcii va putea contribui simțitor la soluțiunea fericită a acestei chestiuni. Ținem însă a accentua, că această soluțiune nu se va putea bucura de garanția trănicioiei, decât atunci, când se va da statului o organizație, care să exprime caracterul ființei lui poliglote, și care va trebui să rezulte din voința liberă a popoarelor, cari alcătuiesc statul, corăspunzând pe deplin intereselor și tradițiunilor acestora.

Prin urmare, dela guvernul Majestății Voastre, a cărui primă chemare — conform preafinaltului mesaj de tron — e

restabilirea ordinii legale, așteptăm, părăsind sistemul de desconsiderare a legilor practicat de guvernele anterioare, să execute, fără considerare la interesele de rasă, legile existente și să anuleze toate ordonanțele, cari jignesc drepturile cetățenilor garantate prin lege. Așteptăm să facă propuneri pentru abrogarea acelor dispoziții legislative, cari au produs — drept urmare a tendințelor de unificare de rasă isvorite din activitatea fără rost a sistemului apus — nemulțămiri în inimile cetățenilor nemagiari ai țării și au inspirat neîncredere față de stat.

Din partea noastră vom sprijini sincer guvernul Majestății Voastre în toate demersurile, cari în urma ocrotirii nobile a Majestății Voastre, vor urmări întregirea, prin noi garanții a vieții constituționale și dezvoltarea constituției în sens modern și adevărat democratic. Aducem deci omagiile noastre sincere Majestății Voastre, ca inițiatorului nobil al unei opere mari și epocale în constituția noastră. Nu există stat constituțional, în care legea electorală ar fi așa de învechită ca și legea noastră electorală, care, în parte, poartă încă caracterul stărilor medievale înapoiate. Reforma ei în spirit modern e una dintre dorințele noastre vechi și astăzi e deja o necesitate stringentă. De aceea noi în totdeauna vom fi gata a crea legile privitoare la reforma, în spirit modern, a sistemului nostru electoral și anume pe baza votului universal, nemijlocit, secret, egal și după comune, respectând însă principiile democratismului adevărat și nefalsificat, excludând toate restricțiunile contrare acestui principiu, cari ar jigni naționalitățile nemagiare, sau vre-o pătură socială a țării prin o arondare tendențioasă a cercurilor electorale și garantând exercițiul

liber al dreptului electoral prin măsuri de retorsiune a eventualelor abuzuri. Viața noastră de stat numai în acest caz va fi așezată pe o bază solidă și largă, și numai în acest caz va fi parlamentul nostru expresiunea fidelă și adevărată a voinței poporului.

Dar așteptăm, totodată, dela guvern ca pe lângă garanțiile constituționale înșirate în preafinaltul mesaj de tron se va îngriji să înceteze starea anormală, în care drepturile politice fundamentale ale cetățenilor (dreptul de întrunire și asociare) nu sunt până astăzi reglementate prin lege, ci sunt limitate prin ordonanțe ministeriale arbitrare.

Suntem hotărâți să sprijinim, sincer, guvernul în tendința lui de a rezolva chestiunile economice, sociale și religioase menționate în preafinaltul mesaj de tron, — dacă proiectele guvernului vor corăspunde dezvoltării libere și adevăratelor interese ale statului. Și-l vom sprijini cu atât mai mult că e fapt incontestabil, că țara noastră, economiceste, a ajuns într-o situație atât de critică, încât sarcinile publice preliminate trec peste forța materială exauriată a cetățenilor. Așteptăm, prin urmare, dela guvernul Majestății Voastre, să ne prezinte — spre a fi desbătute în grabă — proiectele sale privitoare la introducerea dării progresive și reforma justă a dării de pământ, garantarea minimului de existență și soluția dreaptă a chestiunii muncitorilor. Decretarea prin lege a serviciului militar de doi ani, proiectat deja de guvernele anterioare ale Majestății Voastre, chiar și în conziderațiunile economice o dorim cu tot dinadinsul. Vom da o deosebită atențiune — garantând condițiunile ei de existență — tuturor instituțiunilor chemate să promoveze economia de câmp și in-

FEUILLETON.

Atentatul din Madrid.

— Umorescă. —

Atentatul din Madrid asupra Augustei părechi regale spaniole, la reîntoarcerea dela actul cununiei, a stârnit cu drept cuvânt în toată lumea civilizată cea mai revoltătoare indignațiune față de detestabilitatea criminalilor; dar de altă parte și o mirare fără margini despre incapacitatea organelor polițienești din Madrid. Ziarele engleze cu zile înainte anunțase, că să plănește un atentat. Mai mult încă, unii dintre anarchiști, cu simțiri mai umane, avertizaseră apriat poliția din Madrid prin epistole anonime despre atentatul plănuț. Și cu toate aceste această poliție nu numai, că nu a știut zădărnici efectuirea acestei crime, dar și prinderea atentatorilor a trebuit să o lase la voia întâmplării. Arestarea unor turiști inocenți și a unui — sinucigaș cu greu de recunoscut, au fost toate isprăvile Hermandadei regesti spaniole pentru siguranța vieții personali.

Față de incriminările aceste, ridicate de lumea întreagă asupra poliției din Madrid, corespondentul nostru special, ne trimete spre esculparea sărmanei poliții, notițiile prefectului de poliție — altcum om cu renume recunoscut — Don *Cretino y Badarano*, cari prin o întâmplare norocoasă au ajuns în mâinile sale. Iată-le:

Madrid, 25 Maiu.

Când mă gândesc la munca, ce mă așteaptă în zilele proxime, mai că stau să turb! Aceste festivități de nuntă! — Ce gunoaie să vor mai stringe atunci iarăși în Madrid! Dar față de acești pungași *exterioriali* mi-am luat măsurile mele. — „Spania pentru Spaniolii“ e deviza noastră.

Apoi mă mai grămădesc unii și cu epistole anonime, că s'ar plănuț un atentat de bombă față de Augusta păreche căsătorită. Eu, natural, acestor insinuări malițioase nu le dau nici o atențiune. Întreg stilul epistolelor acestora nu înșufă nici o încredere; e prea de tot *bombastic*. Și apoi oamenii aceștia nici nu-ți spun batâr: *că unde? când? și cine? . . .*

De altcum prea mare precauțiune nici odată nu strică. Și așa am dat ordin la toți subalternii mei, a intima pasanților și tuturor străinilor, cari vin din afară, că pe timpul festivităților de nuntă și în zilele următoare ori-ce aruncare de bombe ori altor corpuri explozive este *strictissime oprită*. Ori cine va fi prins, că lucră contra acestora, va fi arestat fără crutare.

Dacă nici aceste nu vor ajuta, atunci mie nime să nu-mi bage de vină, că nu m'am îngrijit.

Madrid, 29 Maiu.

Enormă muncă mai am. Mai mult năcaz și grijă îmi cauzează aranjamentul *luptei cu tauri*. Mireasa Augustului nostru Suveran, să spune, că nu ar fi cam iubitore de amuzamente așa de *sângeroase*. Dar la așa ceva va trebui să se cam dedeie. O Spanie fără lupte cu tauri nici nu s'ar putea închipui.

De istoria cu bombele nici nu mă mai doare capul. Ordinul strict al autorității am lăsat să-l afișeze pe toate colțurile stradelor, și dacă vre-un strengar cu toate aceste s'ar încumeta a încena așa ceva, aceasta ar fi o trivialitate ne mai pomenită.

Madrid, 30 Maiu.

Azi înainte de amiază iar am mai primit o epistolă anonimă, anume, că atentatul are să se săvârșască în „Calle Mayor“ pe timpul reîntoarcerii convoiului regal dela cununie.

Nu mai de cât am luat măsura de precauțiune, ca eu pe altă uliță să mă întorc la casa mea. Afară de aceasta am dat mandat tuturor agenților, să fie cu ochii în patru și să bage de samă, ca numai *flori* să fie aruncate asupra convoiului regal.

S a r a.

Așa dară cu toate aceste — totuși. În butul tuturor măsurilor de precauțiune totuși s'a ivit un *incident* și chiar în Calle Mayor. Un buchet mare de flori, aruncat dintr'o fereastă, explodă în stradă. Cui să-i fi putut plesni prin minte așa ceva față de un buchet de flori? Natural, că s'a întâmplat o smedenie de nenorociri. Mulți oameni au suferit o *spaimă de moarte*, și mai mulți s'au simțit greu vătămați. Augustei părechi însă din norocire nu i-s'a întâmplat nimic. Cel puțin tinăra regină, doară prin aceasta va învăța așa dumeri înșecuta sa aversiune față de lucruri sângeroase. Acum lupta cu taurii deja mult mai puțină grijă îmi face. Cei mai mulți cred frește, că a fost un atentat plănuț. Eu încă tot mai dubitez în așa ceva și mai mult cred, că a fost numai un lanț de întâmplări nenorocoase.

dustria, și să amelioreze starea muncitorilor. E o mare primejdie a intereselor țării de a menține și pe mai departe situațiunea deplorabilă de astăzi, că nu s'au introdus condițiuni de trai, cari să-i lege pe cetățeni de patria lor. Ei, dinpotrivă, sunt nevoiți să-și părăsească pământul părintesc, să pribejască în țări străine, și nu din cauzele unui spor prea mare al populațiunii, ci din cauza mizeriei create de o economie de stat greșită.

Primum cu omagială mulțumire soliditatea părintească a Majestății Voastre, prin care se pune în vedere înființarea autonomiei bisericii catolice și sistemizarea plăților preoțimii dela sate. Așteptăm dela guvernul Majestății Voastre să prezinte proiectele prin cari se asigură autonomia, separată și independentă, atât a bisericii romano-catolice, cât și cea a bisericii greco-catolice, precum și proiectul privitor la întregirea plății preoțimii dela sate. Mai așteptăm să se limpezască, conform privilegiilor ei garantate în legile fundamentale ale țării, chestiunea trăgănată a bisericii autonome ortodoxe-sârbe, și să saneze nedreptățile săvârșite de guvernele anterioare împotriva bisericii acesteia și a celei ortodoxe-române.

Cerem executarea articolului de lege XX. din 1848 față de toate confesiunile țării pe baza principiului egalei îndreptățiri, deoarece — dacă din acest prilej numai anumite confesiuni s'ar bucura de favorurile acestei legi, — atunci o astfel de executare a legii ar deveni pentru cetățeni izvor unei noi nemulțumiri și neîncrederi față de stat.

Parlamentul, cu adâncă recunoștință ică act de advertisementul Majestății Voastre, să se promoveze interesele culturale ale tuturor locuitorilor țării și din parte-ne vom

dă mână de ajutor ca fiii tuturor popoarelor țării să se împărtășască de binefacerile culturii lor proprii, să se crească în aceasta cultură și s'o poată cultiva fără piedici, fiindcă numai un popor bogat și cult poate fi pentru tron și patrie sprijin sigur și fiindcă la o adevărată cultură nu se poate ajunge decât prin o educațiune morală în limba proprie.

Cu credință nestrămutată față de tron și patrie nădăjduim ascultarea dorințelor noastre juste și implorăm binecuvântarea lui Dumnezeu asupra domniei părintești a Majestății Voastre,

Suntem ai Majestății Voastre Imperiale și Apostolice Regale cele mai supuse slugi.

Deputații țărilor coroanei Ungariei.

<i>Teodor Mihali</i>	<i>Nicolae Șerban</i>
<i>Vasile Dămian</i>	<i>Ioan Manoiloșici</i>
<i>Vasile Goldiș</i>	<i>Iasa Mrksity</i>
<i>Aurel Novac</i>	<i>Iuliu Maniu</i>
<i>George Popovici</i>	<i>Ferdinand Iuriga</i>
<i>Milan Hodza</i>	<i>Nicolae Oncu</i>
<i>Coriolan Bredicean</i>	<i>Mihai Polit</i>
<i>M. Metod Bella</i>	<i>Stefan C. Pop.</i>
<i>Aurel Vlad</i>	<i>Francisc Székcsák</i>
<i>Al. Vaida Voevod</i>	<i>Francisc Iehlicica</i>
<i>Ioan Suciu</i>	<i>Martin Kollar</i>
<i>Stefan Petrovici</i>	<i>Dimitrie Musitsky</i>
	<i>Paul Blaho.</i>

Foi pentru popor.

În mijlocul foarte multelor lipsuri ce ne ard și a prea multelor treburi, pe cari am vrea să le isprăvim, scapăm din vedere cele mai însemnate chestiuni de viață pentru noi, pentru neamul nostru dela sate. Toți strigăm, pe toate glasurile, că trebuie luminat poporul, că trebuie împărțite cărți și foi printre săteni, dar nu ne gândim la aceea,

că nu-s cărți, pentru-că nu se scriu, și nu sunt foi bune pentru popor, pentru-că nu se îngrijește nime de a scoate o foaie, ce se răspundă cum se cuvine tuturor așteptărilor, ce se leagă de o foaie poporală. Avem noi foi populare? Ori cele ce sunt întrunesc toate, ori și numai într'o bună parte, însușirile unei atari foi? Foi, ce se porecesc populare avem, dar nici una nu corăspunde poreclei, ce o are? O spunem aceasta, nu pentru a jigal pe cei ce scot astfel de foi, căci vina nu e într'atâta a lor, cât mai mult a celor ce ar putea să scoată mai bune și nu le scot, — ci o spunem numai, pentru a face o constatare, dureroasă altfel. Am putea să cântăm mai de aproape pricinile nebinecuvântate, pentru cari foile populare, ce le avem nu sunt bune. O spunem pe scurt. Nu sunt bune: 1. pentru-că nu sunt cărmuite cu destulă pricepere, — și 2. pentru-că cei chemați nu se îngrijesc de a scoate atari foi, ori de a încredința pe cele ce sunt, unor oameni pricepuți.

Causa, de ce nu sunt cărmuite cu destulă pricepere, o poate ști ori și cine. Dar pentru a nu răni ambițiile personale a celor ce sunt astăzi în fruntea acestor foi, dăm pace acestui punct. Zicem atâta: a scrie pentru popor nu tot e, atâta cu a ști scrie și ceti, mai trebuie ceva, ce nu e dat ori și cărui cărturar înțelegător de slove și mângăitor de hârtie. Cei ce scot foi populare pentru o căpătuală ușoară, își dau prin însăși ispravirea ce o fac — slabă dovadă de capacitate de minte.

De mai mare însemnătate e punctul al doilea. De fapt, cine se îngrijește la noi, de a pune în mâinile nepricepuților dela sate o foaie bună, o revistă, ce se întrunească cât mai bine însușirile, ce se cer dela o astfel de revistă?

Firește, că în ce mod au putut ajunge corpuri explozive într'un buchet de flori, asta nu vrea să-mi intre în cap și nu mi-o pot explica deplin.

Ce mă supără acum mai tare este, că eu acum dintr'una să pun mâna pe acei nefericit de conturbător a festivităților de nuntă. Bine, bine, dară cum? După-ce eu nu am nici cea mai slabă urmă de ideie: cum îl chiamă, cum prospitiază și unde este?

31 Maiu.

Am pus la cale să se aresteze 200 de oameni. Natural, că nici unul nu vrea să conceadă, că el ar fi fost. Apoi am conchemat o ședință de mai mulți colegi, la care am invitat și pe mai mulți anarhiști, cu cari suntem prietini. După mai multe vorbe și chibzuri încoace și încolo, în fine cu majoritate de voturi am căzut de acord într'aceea, că buchetul cu pricina l'ar fi aruncat un anumit Mateiu Moral. Cu atât mai vărtos, că acest Moral a mai comis încă și mai înainte niște isprăvuri de asemenea natură. Să o fi știut eu asta de mai cu vreme, cum Doamne nu l-aș fi eschis dela petrecerea sa în Madrid? El chiar ni-a făcut sub numele său adevărat însinurare, că petrece în casa aceea din Calle Mayor. Dar apoi cine să mai și poate gândi la toate?

Acum toată lumea să îndreaptă cătră poliția din Madrid cu întrebarea: „Ei, cum stăm cu Moral din istoria asta?” Mai știu și eu! Cum să pot prinde pe Moral, păuă acum e de totului tot o enigmă pentru mine. Să fac un inserat prin jurnale? Cine știe, că oare însinuase-va ori ba? Pe lângă aceasta mă tem, că în urma urmelor să

adevereste, că tot nu a fost Moral. Și ce să încep, dacă ar nega faptul, chiar și Moral fiind?

5 Iunie.

Totul e salvat! Adece... ce să mai putea salva: poziția mea. Am prins pe un Mateiu Moral și acesta de aici încolo până-i lumea nu ne va mai scăpa din mâni. Alătră-eri s'a sinucis cine-va în satul Forrajo de Ardoz. A bună samă un criminal. Altmintrea de ce să se fi sinucis și încă emorând mai înainte pe un pandur, care voia să-l aresteze.

Ducându-mă cu automobilul în satul acela, am lăsat să-mi arete cadavru. Capul îi lipsea mai de tot. Pe toți din comună i-am întrebat: că eunosce ei pe acest sinucigaș necunoscut? Cu sutele strigară: Nu! Apoi dară, le-am zis eu, să v'o spun eu, că cine e.... Acesta e Mateiu Moral.... Și nime nu mi-a contrazis. Polițiștii prezenți încă cu hoțărire să alăturară la aceasta presupunere a mea.

În Madrid apoi într'o ședință nouă am decis, că sinucigașul este necondiționat Mateiu Moral. Destoinicia, energia și agerimea mea au fost recunoscute de toți. Crucea de comandor a ordinii Don Carlos III. îmi este sigură.

9 Iunie.

Regina Eua mi-a exprimat mulțămirea sa pentru activitatea mea atât de obositoare. Eu eram atât de vesel mișcat, cât nu putui, de cât numai să gângăvesc: „O, regină, viața totuși e așa de frumoasă!”

Regele încă mi-a mulțămuit grațios, și la întrebarea, că convins sum eu, că Moral

e vinovatul, și apoi că oare sinucigașul Moral este; eu inclinându-mă am morpăit: „Sire! în încrui acesta să lăsați libertate de gândire.”

Roberto.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2-90
2. M. Eminescu. Studiu critic . . . . . —90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner . . . . . —20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu . . . . . —30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6-10 cop. în loc 8-84 cor.

Foile politice de toată culoarea, ies ca ciupercile. Fie singuratici, fie mai mulți în tovărășie de bani, dar rare-ori de înțelegere, se apucă de scoas la foi. Și avem foi politice, de nu le mai știm de samă. Chiar și cele ce se țin populare, nu se simt la larg fără a face și puținică politică, că, vezi Doamne, politica e miezul tuturor lucrurilor. Și afară de aceea politica e o marfă tare ieftină; în pilule mici ori mari cum ești de darnic, poți totdeauna aplica țărănilor câte un leac de învățură, fără să te poată învinui cineva, că nu te-ai strădui, spre luminarea celor ce-ți cetesc foaia.

Avem bărbați, cari înțeleg de-a binele rostul foilor bune pentru popor și primejdia neasămănat de mare a foilor slabe.

Dar făcut-a vre-unul propunerea faptică de a scoate în tovărășie o foaie pentru popor, ce se grupeze în jurul ei cele mai chibzuite și mai bune condeie, dând în chipul acesta lovitură de moarte neisprăvitelor foi populare, ce le avem acum, cari nu luminează, ci întunecă și nu limpezesc conștiințele, ci le încurcă. Plănuirile de editări de foi politice, în stil mare, sunt tot meru la ordinea zilei. Partidele de hărțuială politică au lipsă de fortărețe tari, din cari să poată trage bine în cei din tabăra vrăjmasă. Noi din fire suntem tari la ceafa și îndărătuicii, până la nemurire, în infalibilitatea principiilor noastre (!). de aceea strângem tabără în jurul nostru prietini de idei, de tătășuri la toartă, de tătășetori la ambiții personale. — și pentru a nu jertfi nimic din comoara principiilor ce le avem, scoatem o foaie, ridicăm un steag, care ușor se schimbă și în paloș, pe care scriem toate năsbuțiile, ce le credem și ce le ținem de singure drepte și cu care lovim pe toți, ce nu se închină vitelului, căruia noi îi jertfim. Mai în iarnă era în pregătire apariția alor două foi politice. Despre una se spunea tare, că are se iasă încă în Budapesta, ca foaie a partidului nostru din dietă. Chiar și pașii s'au făcut. Despre alta se șoptea, că are să iasă în Sibiu. Veștile despre cea din Budapesta mai sunt și acum. Planuri de foi noue politice mai sunt; numai eu aș putea înșira vre-o două-trei locuri, în care inteligența, cu ambiție ca toată inteligența noastră, — neputând răbda s'o taie alții, — are de gând să scoată foaie politică. Noroc și minte! Altceva nu le putem dori.

Dar oare gânditu-s'a cineva, acuma de curând și la editarea unei bune foi populare? Deputații noștri, ceia a căror putere — Dumnezeu le-o lungească de altcum eât de tare spre binele nostru, — se întemeiază pe bunătaea și îndrumarea cuminte a satelor noastre, gânditu-s'au ori gândescu-se cel puțin acum, la înființarea unei foi populare, ce să țină trează conștiința națională, simțul bun al tinerii la neamul lor, în alegătorii noștri și să le arete cu povățuiri înțelepte calea cea bună a întăririi economice și culturale? Că se gândesc să scoată o foaie mare politică, aceea o știm. Lumea bună românească, inteligenții dela sate și orașe trebuie ținută în mersul celor ce se isprăvesc în casa țării; pe lângă aceea cei cinci-spre-zece deputați ce-i avem, au — la toată întâmplarea, — lipsă de o foaie a lor, care să informeze lumea noastră despre cele ce gândesc dânșii. Dar una să nu piardă din vedere: ei nu înfătoșază numai voința acolora, pentru cari să tipăresc astfel de

foi politice, ci mai vârtos înfătoșază și trebuie să înfătoșeze pe cei mulți, sutele de mii, a căror vot și voință i-au trimis în sfatul țării. Iar cei mulți cer altă hrană, altfel dată și într'alt chip frământată, decât puținii domni cărturari, după a căror gust, pe nedreptul, se îndreaptă toate foile. Lumina se dă celor ce nu o au. Și lumina e tot una cu adevărul; iar adevărul trebuie se îmbrace forma potrivită și cerută de cei către cari se îndreaptă. Și aceasta trebuie să se țină în socotință. De aceea deputații noștri ar săvârși cea mai bună faptă de naționalism înalt, dacă s'ar îngriji și de editarea unei bune foi populare.

Tot acest lucru l-ar putea face și „Asociațiunea“, cel mai înalt așezământ de cultură și literatură pentru poporul nostru, ce-l avem noi ardelenii. Locul „Transilvaniei“ nu l-ar putea lua oare o foaie populară?

Pentru lungile și plitictitoarele rapoarte de administrație internă, cari nu imoartă aproape pe nime, pe cum și pentru cele rele dintre conferințele ținute ici și colo, n'ar trebui să se țină, cu cheltuieli destul de mari, o revistă periodică, ce n'ajunge decât numai în mâna puținora, neputând să răsbată în felul, în care e scoasă, între cei de jos, a căror dreaptă luminare ar trebui să se aibă în grijă în locul cel dintâiu.

O foaie populară, ce ar fi de ajuns să iasă și numai de două ori la lună, ar putea tare ușor cuprinde bucățile bune din cele, ce se tipăresc acum în „Transilvania“. Ba s'ar putea face loc chiar și unora din rapoartele administrației, celor de interes mai obștesc, dându-se prin aceasta și celor mulți puțința de a cunoaște mai de aproape firea și felul de lucrare al „Asociațiunii“.

Se va zice, poate, că până ce sunt foi populare, așa cum sunt, de ce se mai înființeze și „Asociațiunea“, deputații sau nu știu cine? Aceasta ar fi o întrebare cu răspuns multămitor pentru cei-ce așază bunătaea unei foi în hârtia multă, pe care se tipărește, în politica ușoară de zi, cu care își mânjește fețele, ori în noutățile strigătoare, ce le aduce număr de număr. Pentru cei ce altcum așteaptă să fie o foaie populară, răspunsul nu poate fi îndestulitor. Ca probă s'ar putea aduce însăși aceste câte-va foi populare ce le avem. Dar pentru cei ce înțeleg, pentru cei ce cunosc lipsele sufletesti ale poporului nostru, cum și primejdia lecturilor rele, pentru aceia e de prisos de a dovedi cele ce zicem. Și acestea trebuie să le înțeleagă și „Asociațiunea“ și deputații noștri; una întemeiată pentru luminarea poporului, iar ceștia alți aleși de popor pentru apărarea poporului.

Poporul, în schimbul tuturor bunătaților ce ne vin dela dânsul are dreptul să pretindă, că ori să i-se deie hrană bună, ori să nu i-se deie de loc.

Petru Suciu.

REVISTE.

Viena. Într'o ședință de a delegațiunii austriace, ministrul de externe Goluchowski, a protestat în contra aserțiunii, că s'ar fi exprimat într'un ton puțin amical față de România. El nu are absolut nici un motiv de a să arăta puțin a-

mabil față de România, cu care Austro-Ungaria să afle de multă vreme în raporturi foarte amicabile și care e un element de ordine și de liniște prin excelență în sud-vestul Europei. Un limbaj puțin amical este expus mai cu samă în momentul, în care România își serbează iubileul operei civilizatoare de 40-ani, pe care o desăvârșește sub guvernul regelui său foarte înțelept și ilustru.

Instalarea comitetului suprem al comitatului Albei-inferioare.

În 30 Iunie și-a făcut instalarea baronul Kemény Árpád, noul comite suprem al comitatului nostru, Primirea, ce i-s'a făcut în Aiud, a fost sărbătorească.

Toate stradele au fost pavasate. Serbările s'au început la oarele 9 a. m. comitetul de primire l-au întâmpinat la Ciumbud, unde e locuința comitetului. În Aiud i-s'au ridicat trei porți de triumf. În capul convoiului venia un banner din țărani magiari, conduși de judele Jockman. Înaintea arcului de triumf dela cea orașului l-a salutat primarul Varró, iar la intrarea în casa comitatului, vice-comitele Szász. Urmează congregația extraordinară a cărei unic punct este introducerea noului comite suprem. Sala casei e literalmente plină. Membrii congregației, magiarii sunt toți de față. Apoi 7 comiți străini și 10 deputați, între cari și vestitul deputat al Cehului, preotul catolic Szentkirályi. Dintre români sunt vre-o 20, între cari și I. P. S. Sa Mitropolitul Victor, însoțit de prepositul I. M. Moldovan și canonicul Dr. Isidor Marcu, medicul Dr. Pop, prof. Precup, Dr Rațiu și redactorul nostru.

Ședința o deschide vicecomitele, după care o deputație invită pe noul comite, care între entusiaste ovățiuni ocupă presidiul. Noul comite hr. Kemény Árpád, e o figură simpatică, abia de 30—34 ani, cu maniere foarte fine, neobicinuite în comitatul nostru. După cetirea rescriptului regal și depunerea jurământului, noul comite își espune programul, care ca toate programele comitetelor țării noastre, băjbaie de frase patriotice.

Au urmat vorbirile de salut: în numele comitatului îl salută baronul Bánffy Kazmir, contele Teleki Árvéd în numele coaliției, baronul Wesselényi Miklós ca prietin, profesorul Fogarasi în numele partidului independist, iar mai pe urmă Dr. Alesandru Pop, medic arhiedecezan îl salută în numele Românilor, exprimându-și nădejdea, că dl comite suprem va fi drept față de români; cari constituie 90% din locuitorii acestui comitat. Vorbirea dlui Dr. Pop fiind cea din urmă și fiind rostită românește a scos diu răbdare pe mulți patrioți. Cu aceasta s'a terminat congregația.

La 12 oare s'au început recepțiunile. În șirul recepțiilor avură loc și recepția bisericii gr.-cat. condusă de I. P. S. Mitropolit Victor, urmat de prepositul Ioan M. Moldovan, Dr. Isidor Marcu, canonic, Ioan Maior, protop. Aiudului, prof. Dr. Ioan Rațiu, preoții Aurel Pop, Aiud, Aug. Marcu, Ciumbud și Ioan Limba din Abrud și redactorul nostru. Impunător și cu înaltă demnitate I. P. S. Sa Dl Mitropolit a salutat în alese și de mare greutate cuvinte pe noul Comite în numele bisericii Sale, a capitlului și a institutelor de învățământ de pe teritoriul acestui comitat. Între multe altele remarcăm partea referitoare la raportul bisericii noastre cu statul. Escel. Sa accentuează, că biserica gr.-cat. are față de stat datorințe multe, dar în acelaș timp are și drepturi tot așa de înalte. Datorințele și-le face biserica, într'u cât e cu puțință, și dacă nu poate toate să le implinească, câte să cer

de sus dela ea, urmează de acolo, că jos nu i-să respectează cum ar trebui drepturile. Deci roagă pe dl comite, ca să fie sprijină dreapta a tuturor drepturilor, ce să convin bisericii noastre; să vegheze, ca în vreme ce de sus ni-să precind multe, aici jos, în comitet drepturile garantate prin legi și prin trecut, să se respecteze și să se observe pe toate terenele neştirbite și neviolat.

Dl comite suprem, care în tot cursul vorbirei I. P. S. Sale era foarte mișcat, ținând să răspundă cu aceeași dragoste intimă și în același timp cu tot respectul convenit Esc. Sale Dnui Mitropolit al nostru, asigura pe Metropolit, că pe cât de mult îi cade bine această distincție, ce i-a făcut-o prin înalta prezență, pe atât de mult să bucure, că poate să-l asigure că va păzi, și va face să fie cinșite în întinderea comitatului toate drepturile care le are Biserica gr.-cat. cu statul. Iară pentru cuvintele Sale de solemnă făgăduință, e zălog trecutul de veacuri al familiei Sale, care în cursul valurilor a știut să sufere multe pentru confesiunea Sa, nici când însă n'a lăsat și n'a avut să sufere din cauza sa cealaltă Biserici pentru confesiunile lor. Ca o concluzie a celor ce spunea, făcea la urmă făgăduirea de sărbătoare, că deși nu aparține aceleiași Biserici, pe care o reprezintă Excelența Sa, totuși el va cărmui de astfel acest comitat, că Biserica gr.-cat. să nu aibă nici când prilej de a să plânga contra sa, care vrea să conducă destinele comitatului și-să încredințat, după principiile frățiiții, a cinșei reciproce și a bunei înțelegeri dintre locuitorii comitatului fie de orice limbi și confesiune.

Comitele suprem s'a arătat foarte amabil și condescendent cu deputația bisericii noastre.

La carele 3 a fost banchet în promenade orașului. Banchetul a fost oferit de noul comite.

Au participat la 200 de persoane. Români au fost puțini.

Toate sărbările de instalare s'au făcut în stil mare. Durere, că Românii comitatului nostru și de data aceasta s'au prezentat în număr neînsemnat, deși eră o bună ocaziune de a-se manifesta după număr și importanța ce o avem și mai ales ce am trebuit s'o avem în acest comitat.

Nr. 624—1906.

CONCURS.

Conform §-ului 17. l. b. din statutele „Asociațiunii”, în urma deciziei comitatului central din ședința sa ținută la 7 Iunie a. c., pentru întregirea postului de secretar I., devenit vacant prin abdicare, se publică concurs cu termenul de 31 Iulie a. c.

Agendele secretarului I., (literar), statutorite din nou de comitetul central — în conformitate cu trebuințele actuale ale „Asociațiunii” sunt:

1.) Inițierea și conducerea lucrărilor „Asociațiunii” pe teren literar și redactarea revistei și a tuturor publicațiilor ei literare.

2.) Împlinirea agendelor de referent al secțiunilor științifice-literare.

3.) Îngrijirea corespondenței cu diferite corporațiuni-științifice-literare.

4.) Îngrijirea de concursurile literare, de bibliotecile populare, de prelegerile publice și de reprezentațiunile populare ale „Asociațiunii”.

Condițiunile ocupării acestui post sunt următoarele:

a) Secretarul I., (literar), va trebui să fie cunoscut ca reprezentant al unei activități literare și să aibă calificăție academică.

b) Nu va putea ocupa altă funcție.

c) Va fi retribuit cu un salariu anual de Cor. 3000— ce se va plăti în rate lunare anticipative.

Reflectanții au să-și înainteze actele subsemnatului comitet (Sibiu, Strada morii 6), până la 31 Iulie n. a. c.

Cererile sosite după termen nu se vor conzidera.

Sibiu din ședința dela 7 Iunie 1906 a comitatului central al „Asociațiunii”.

Ioșif Sterea Șaluțu,
prezident.

Dr. C. Diaconovitch,
secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Credincioșii de aici *George T. Popa* cu soția sa, a donat bisericii gr.-cat. din Besimbac, 400 cor. cu scop să se facă strane în biserică. Bună faptă a săvârșit. De-i Domnul răsplătime în ceriu. Când aceasta o aducem în publicitate ca pildă vrednică de urmat. În sensul deciziei curatoriatului bisericesc, ne ținem de plăcută datorință a face cunoscută și a recomanda și altor biserici din jur pe harnicul măiestru mășar Ioan Halmagiu de aici, care a lucrat stranele așa de solid și frumos, încât a câștigat complăcerea tuturor, cari au văzut stranele noastre. Besimbac, în 8 Iunie 1906. — *Zaharie Șerban Popa*, paroh gr.-cat. *Pavel Netofan*, curator primar.

Știri personale. Dl Dr. *Ioan Oltean*, teolog abs. de Blaj, în 23 Iunie a depus cu succes bun censura de avocat la tabla regească din M.-Oșorheis.

Din dieceza Lugojului. *Concurs la stipendiile diecezane.* Pentru anul școl. 1906/7. să scrie concurs cu termenul de 25 Iulie n. 1906. la stipendiile teologice, gimnastiale, dela alte școli medii și la cele preparandiale. Recurenții la aceste stipendii pot fi numai tineri români greco-catolici și au să-și substearnă recuzele lor la acest Ordinariat pe calea oficiului protopopesc concernent, provăzute cu documentele cerute. — *Concurs:* Cu ziua de 31 Iulie n. se scrie concurs la parohia *Martinești* din districtul protopopesc al Cudșirului, în urma punerii în deficientă a preotului local de până aci *Ioan Luulescu*, a devenit vacantă. Emolumentele împreună cu acest oficiu și beneficiu parohial dau venitul curat anual de 175 cor. 12 fl. — Parohia *Siclaș* situată în districtul protop. al Baziașului prin resignarea administratorului parohial de până aci după drept și faptă a devenit vacantă. Emolumentele împreună cu acest oficiu și beneficiu amăsorat descripției congruali dau venitul curat anual de 824 cor. 14 fl. — Cu termenul de 31 Iulie n. 1906. se scrie concurs public pentru complinirea următoarelor stațiuni docentale și cantor-docentale: *Ștei* (Vicariatul Hategului) *Subcetate* (Vicariatul Hategului), *Ostrovul-mare* (Districtul Ulpiei-Traiane), *Valea Delșii* (Districtul Ulpiei-Traiane), *Bărbătenii-sup.* (Distr. Jiului), *Uricani* (Distr. Jin), *Comloșul-mare* (Distr. Torontalului) și *Cianadul-sărbesc* (Districtul Torontalului).

Hymen. Victor Em. Tordășianu și *Eugenia Iovescu*, căsătoriți. — Felicitări sincere!

Examenele de maturitate din Beluș s'a ținut în 16—22 Iunie n. sub presiunea dnu *N. Putnoky*, directorul gimn. de stat din Lugoj. La maturitate s'au însinuat 49 tineri, dintre cari cu eminentă au absolvat 2: *Augustin Boicaș* și *Rusalin Voinea*; cu bun 9, iar cu îndestulitor 19 tineri, au căzut 9, dintre cari 1 s'a respins dela maturitate pentru totdeauna, iar ceialalți pe două luni;

2 s'au retras, iar 8 inși au fost reapiși și îndrumați că în Septembrie a. c. săpunându-se la un examen scripturistic din limba latină, numai atunci să poată face examen verbal de maturitate.

Cancelărie advocațională. *Romul Boild*, doctor în științele juridice și politice, avocat, avisează că și-a deschis *cancelărie advocațională* în *Dicioșanmărtin* (strada principală nr. 57, casa Boild).

Sfințire de biserică. Primum invitare la actul *sfințirii bisericii* gr.-cat. românești, non edificate în *Rodna-nouă*, pe ziua de 12 Iulie 1906. (serbarea sf. Petru și Pavel), pe cum și la festivitățile împreunate cu acest act; adevărat concert dat de corul reuniunii de cântări, împreună cu teatru și joc.

Știri literare. Din „*Predici sau învățăături la toate Duminecile și sărbătorile anului, culese de Petru Maior* și editate de Dr. *Elie Dăianu*, a apărut broșura III. conținând predicele dela Dumineca tuturor sfinților până la Dumineca X. după *Rusalii*. Prețul unui volum 1 cor. — Dela institutul „*Minerva*” ni-s'a trimis: *D. C. Moruzi: Rușii și Românii*, descriind starea bolnavă, în care se află marele imperiu și neputința de a se reînnoi și pune pe o bază puternică prin acordarea constituții. Se vorbește în a doua parte a acestei scrieri și de Românii din *Basarabia*, dându-se descrieri limpezi și adevărate de oameni și situații. Dl *Iorga* scrie prefața la acest studiu. — *N. Iorga: Negoțul și meșteșugurile în trecutul românesc*, formând vol. III. din istoria *Românilor* în chipuri și icoane. Cartea are patru capitole: Meșteșugul de pictură și sculptură în trecutul românesc. *Negoțul și Meșteșugurile*, — aceste ținute ca conferențe la societatea femeilor române. *Capitulul IV.* se ocupă cu bauli și măsurile vechi. În apendice se adaugă câte-va vechi scrisori și documente pag. 263. prețul 250 cor. — *Șematismul veneratului Cler al Arhidiecezei mitropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș pe anul 1906.* a apărut de sub tipar zilele acestea. Sperăm să dăm în un viitor număr câte-va estrase mai însemnate.

Petreceri. Tinerimea română academică din *Chior* și comitatul *Sătmar*, invită la *petrecerea de vară* împreună cu *dans*, ce o va aranja sub patronajul *Mon. D. Dr. Vasile Lucaciu* în *C.-Mănăștur* în 15 Iuliu n. 1906. Venitul curat este destinat în favorul școlii române din *Rușor*.

— Primum invitare la *petrecerea de vară*, ce se va aranja în hotelul „*Coroana*” din *Șarmașul-mare*, *Duminecă* în 8 Iulie n. 1906. cu ocaziunea adunării generale a desp. XV. (Mociu) al „*Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român*”. Venitul curat se va da bisericii și școlii române din loc.

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată, atarnă mult dela calitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebuie să fi fost grijită și udată în continu. Una dintre cele mai bune școli de viță de vie și recunoscute de toți de o calitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă* a lui *Fr. Caspari din Medias*. Grijă ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedea din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udate zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumșetă. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școli de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare).

Preoțimea aceasta păgână, sau mai bine zis, casta aceasta de vrăjitori, noi n'o aflăm numai la un popor ori la altul, ci la toate popoarele păgâne.

Începem cu *Asia*. La *Horst*,¹⁾ și la *Görres*,²⁾ e publicată o epistolă alui *Matjuskîn* din 1820, pe care o scrisese unui prieten din Petersburg, și din carea citează și *Schneider*.³⁾

Într'ansa, *Matjuskîn*, insoțitorul baronului *Wrangel* din expediția dela polul nordic, dă unele amănunte despre o vizită, ce o făcuse unui (*șaman*), preot păgân din nordul Asiei.

El intrase în coliba șamanului împreună cu unii indigeni tocmai pe timpul, când șamanul chema spiritele, ori mai bine zis: se hipnotiza.

În mijlocul colibei ardea focul; iar șamanul îmbrăcat în piei de animale și încins cu curele și cu lăntușuri, de cari erau acătate bucăți de fier și de aramă, săria în jurul focului, pe tact, borbosind nește cuvinte nefțelese. În dreapta avea o dobă, iar în stânga un arc. Fața îi era roșie-închisă, părul lung și negru, iar ochii, cari se întvedeau printre plețele de păr, ce-i acoperiau fața, erau roșietici. Pe încetul focul se stinge, și la tainica lumină, ce venia dela cărbuni, șamanul se trânteste jos, gemând. Aprinzându-se focul din nou, șamanul se scoală, proptește arcul de pământ; își pune fruntea pe el, și începe să se învârtă în jurul arcului, la început mai încet, apoi tot mai repede. Se oprește, fără să se observe pe el ceva urmă de amețală. Apoi descrie diferite figuri prin aer; iea doba și o bate, saltând, mai întâi încet, apoi tot mai iute, până ce s'au văzut convulsii în întreg trupul. Capul încă și-l învârtia cu iușeala pondului, când sucești ața, trăgând din când în când câte un fum de tăbac din pipă-i, și luând câte o gură de vinars. Apoi iarăși se trânteste jos; și merg la el doi inși, ascuțind două cuțite deasupra capului său. La auzul acestora se trezește; întreg trupul îi suferă de convulsii, ca sgârciuri, și se aud gemete. Acum îl ridică. Fața lui e îngrozitoare, ochii stau să-i iese din cap; se pare că-i mort, numai de pe convulsii ce se văd pe el din când în când, se mai poate cunoaște, că trăiește încă. În urmă se pare că se trezește; cu dreapta se razimă de arc, iar cu stânga învârte doba în jurul capului, apoi o pune jos. Acesta e semnul, că acum s'a spiritualizat și poate fi întrebat.

Matjuskîn se apropie de el și-l întreabă diferite lucruri, la cari răspunde îndată, fără să se cugete. Nici întrebările, nici răspunsurile nu produc asupra șamanului nici cea mai mică alterațiune; el stă nemișcat; se pare că-i mort.

Între altele *Matjuskîn* l-a întrebat, cât le va ținea expediția? Și îndată i-s'a răspuns, că mai bine de trei ani. Avea-va ceva rezultat? Mai mare decât cei de acasă. Rămânea-vom sănătoși cu toții? Afară de tine, dar nici tu nu vei fi morbos. Răspunsul acesta din urmă în parte s'a și adevărit, pentru că *Matjuskîn* s'a fost tăiat, și obrintindu-se tăietura, avu să suferă mult. L-a mai întrebat și despre un soț de călătorie, locotenentul *Anjou*, care de un timp oare care se despărțise de ei. Șamanul răspunde, că e departe cale de trei zile dela Balne, și că era cât pe aci să se prăpădească în râul *Lena*, din cauza furtunei, ce se ivise. Aceasta așa a și fost. L-a mai spus și lucruri de pe acasă; dar multe din răspunsurile lui erau obscure, așa că nici un interprete n'a fost în stare să i-le poată explica.

După ce a mai răspuns și la întrebările soților lui *Matjuskîn*, șamanul s'a trântit iarăși la pământ, unde zăcea plin de convulsii, un pătrar de oară. Indigenii (*tunguzii*) explicau lui *Matjuskîn*, că acumă ies dracii din el, și ca să iasă mai curând au deschis ușa, căci mai înainte, ziceau ei, au venit numai pe horn. După trecerea pătrării, șamanul era la sine, cu toate că mai înainte îi trebuia vre-o patru oare, ca să devină somnambul. Când s'a sculat, s'a mirat de societatea, ce o vedea în jurul său, și îi interesa mai cu samă persoana lui *Matjuskîn*. De aceea *Matjuskîn* a și început să-l întrebă prin interpret, să de unele deslușiri la răspunsurile obscure, ce i-le dăduse cu ceva mai înainte, la întrebări. Șamanul se mira de întrebări și spunea că el de așa ceva nici n'a auzit.

Ceremonii și răspunsuri de felul acestora nu dau numai preoții păgâni din Siberia, ci și preoții altor popoare nordice, cum sunt cei din *Grönlanda* și din *America de nord*. — Astfel mărturisesc despre ei, martorii oculari: *Charlevoix*, *Carver* și alții. Aceleași lucruri se întâmplă și la păgânii din *Brazilia*, și la cei din *Patagonia* și *Paraguay*, pe cum mărturisesc *Lery*, *Drobizhoffer* și *Falkner*.⁴⁾

Despre preoții, ori mai bine zis vrăjitorii, din *China* vorbește *Perty*.⁵⁾ Ei au mai puține ceremonii, decât șamanii, dar sunt mai abundanți în fenomene. Celui ce-i întreabă, îi spun numele și familia, numărul copiilor. îi descriu casa și averea, cu toate că nu l-au mai văzut nici odată. Spiritele scriu și la ei (scrisori directe) pe hârtie ori în năsip; ba au și un aparat special, de care se folosesc spiritele la scris. Puterea lor caracteristică constă în aceea că chiamă zcii ori sufletele morților mai celebri, și acestea se arată în formă văzută înaintea mulțimei. Pe cum se vede faptele vrăjitorilor chinezi sunt indentice cu ale mediilor spiritici.⁶⁾

De asemenea putere se bucură și *fachirii din India*. Aceștia ocupă locul cel mai de jos în șirul vrăjitorilor indieni. Peste ei sunt *șanias*, *nirvani* și *yoghi*, cari astăzi se numesc *mahatma*, dar cești din urmă nu cheamă spiritele decât numai în prezența claselor culte. Despre toți aceștia vorbește *Jaccoliot*. Criticii trag însă la îndoială fidedemnitătea lui. După mărturisirea lui, adevărată ori falsă, cum va fi, *fachirii* nu-și atribuie și-și producerea fenomenelor spiritiste, ci sufletelor înaintașilor (*pitri*). Fenomenele le produc între orice împrejurări: afară, în casă, stând ori șezând. Aflăm și la ei: *ridicarea de obiecte grele; scrisori directe; aduceri de flori și de fructe; apariții de flăcări și globuri luminoase*. Un *fachir* vestit, *Salvanidin-Odear* a pus pe un braț al cumpenei o piană de peun, iar pe celalalt 80 Kg., și totuși peana de peun a ridicat brațul cel cu 80 Kg.; iar în prezența lui *Covindasamy*, un alt *fachir* vestit, *Jaccoliot* a văzut încolțind un bon de mac și crescând din el, în timp de 2 oare, un fir de mac de 20 cm. de înalt.⁷⁾ Tot el ar fi promis și aceea, că ar chema sufletele patrioților lui *Jaccoliot* pe o anumită oară, și că de fapt atunci s'ar fi și arătat în formă văzută înaintea lui.⁸⁾

Fenomenul cel mai comun al *fachirilor* din India e: *jocul frunzelor*. Acesta stă într'aceea că se bagă frunze de smochin, ori de alt arbor, în mai multe bețișoare de bambù, cari se implântă în pământ. *Fachirul* apoi se așează în apropierea bețișoarelor, dar fără să le atingă, și frunzele încep să se suie și să se scoboare pe bețișoare.⁹⁾ Tot despre *fachirii* aceștia, ori mai bine zis despre *mahatma* se mai spun și alte lucruri. Așa de exemplu se spune, că ei ar fi în stare să suspendeze viața omului chiar și pe 30 de zile, cum spuneau și ziarele românești de prin Aprilie 1906, despre un *fachir*, care ar fi fost să vină la expoziția din București; să cunoască lucrurile, ce se petrec în depărtare; să cunoască venitorul; să se ridice în aer; etc. Acestea le spune societatea americană pentru lățirea Occultismului indian,¹⁰⁾ în reclama, ce o făcea în 1904 pentru un curs de hipnotism. Răul e, că autenticitatea faptelor acestora nu e dovedită. Absolut imposibile însă nu sunt.

Tot așa stau lucrurile și în *America*. Prin pădurile *Java* învârtirea meselor e lucru de toate zilele. Ele răspund la întrebări, prin bătăături. Au și medii scriitori și vorbitori. Credința lor e, că acestea le face diavolul.¹¹⁾ Cei din *Perù* au avut și preoți *anume*, pentru evocarea morților, ba ei și-au luat chiar și numele dela ocupațiunea aceasta, căci se numiau: „*malquipoillac*“ și „*ayatapuc*“, adevărat oameni cari vorbesc cu cei morți, ori întreabă pe cei morți.

Cei din *Africa* devin cataleptici prin o larmă infernală, împreună cu manovrări trupești.¹²⁾

Acesta este stadiul spiritismului la păgânii din zilele noastre. — Tot așa a fost și în vremurile mai vechi.

(Va urmă.)

¹⁾ *Schneider* pag. 41 și 42.

²⁾ *Wolkenberg* op. cit. pag. 42.

³⁾ *Schneider* pag. 44.

⁴⁾ *Jaccoliot*, Spiritisme dans le monde, Paris, Librair. internat. 1879, citat la *Dr. Lapponi* pag. 114—116.

⁵⁾ *Wolkenberg* pag. 42—43. *Schneider* pag. 45.

⁶⁾ *Dr. Lapponi* pag. 97.

⁷⁾ *Gesellschaft zur Verbreitung des Hindu Okkultismus*, Rochesler, N. J.

⁸⁾ *Rechenberg*, Die Geheimnisse des Tages. Gesch. und Wesen der Klop-fenden Geister und tanzenden Tische, la *Schneider* pag. 42.

⁹⁾ *Schneider* pag. 43.

¹⁾ *Deuteroscopie*, vol. I. pag. 219.

²⁾ *Mistica*, vol. III. pag. 537.

³⁾ Op. cit. pag. 38 și urm.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

9

„Într'aceea poate să se fi întors, ori să se întoarcă curând. Du-te numai la părintele, spune-i complimente respectuoase și că-l rog să ia parte la ședința conziliului școlar pe care dl inspector a fixat-o pentru oarele unsprezece. Dacă părintele nu-i acasă spune același lucru surorii sale“.

Anton plecă repede. Gerstle eși în grădiniță, iar dna Ana se duse cu inimă împovărată la bucătărie.

Învățătorul nu avea astăzi ochi pentru flori și plante, ori cât de mult ar fi iubit el de altfel grădina sa. Nevasta sa avea dreptate. Inspectorul plănuia ceva rău împotriva lui și el se știa dezarmat față cu puternicul adversar, cu toată conștiința datorii în-deplinite.

Anton s'a întors într'aceea cu vestea, că părintele n'a venit încă, dar este așteptat în fiecare minut.

Gerstle se îmbracă în costumul său cel mai bun, se duse la școală și intră în sala, în care se țineau ședințele conziliului comunal și ale conziliului școlar.

Împrejurul unei mese lungi erau așezate scaune, iar în frunte pentru dl inspector un jilț comod. O călmară era pusă pe masă și pe lângă călmară mai multe condeie, iar fantazia omului chinuit își zugrăvea tabloul, cum se va redacta cu unul din condeiele acestea actul, prin care va fi concediat din serviciul școlii.

Deschiderea ușii îl scoase din cugetele sale triste. Inspectorul intră în sală, urmat de primar, de cei doi conziliieri școlari și de al doilea învățător, dl Lampe, un om încă tânăr.

„Rezultatul inspecției corespunde în toate așteptărilor mele“, începă dr. Frick, după ce s'au așezat cu toții. „Școala Dvoastră dle Lampe s'a dovedit excelentă în toate obiectele, din care cauză am putut să vă dau prima notă. Nici nu mă așteptam altfel dela strigănta, cunoștințele și metoda didactică a Dvoastră. În conziderația hărniciei Dvoastră, meritați a fi avansat învățător-diriginte. Un asemenea post este tocmai vacant în circumscriptia mea. Dacă reflectați la el, să vă faceți petiția, și eu la rândul meu, am să opinez în favorul Dvoastră!“

Fața lui Lampe se înroși de emoția veselă a conștiinței sale măgulite.

„Am să urmez“, răspuse el cu profundă înclinațiune „binevoitorul sfat al dlui inspector“. „Nici în privința cursului superior nu m'au înșelat așteptările“, continuă dl dr. Frick încrețindu-și fruntea. „Învățătorul diriginte Gerstle numără deja șasezeci și cinci de ani; dânsul nu mai poate satisface cerințele noului program. Copiii sunt în toate obiectele ignoranți și neglijați, afară de catechism, a cărui buchisare învățătorul diriginte Gerstle pare a o conzidera de unica sa problemă. Din cauza aceasta la toate obiectele, afară de catechism, a trebuit să vă dau ultima notă.“

„Asta nu poate merge mai departe.“

„Oficiul îmi impune, de a propune la locul competent să vă concedieze din serviciul școlii“.

Cuvintele inspectorului atinseră pe căruntul învățător în mod zdrobitor.

El ședea acum ca un condamnat, cu ochii în pământ, fața lividă și buzele tremurânde.

Vocațiunea sa sublimă, pe care o iubea, cum își iubește viața, căreia și-a consacrat toate puterile sale, mai bine de o generațiune, pentru îndeplinirea căreia el se simțea încă destul de voinic — să i-se ia acum cu forța și fără drept! Vorbele femeii sale: „Francmasonul te urăște“, îi resunau acum în sufletul său, revoltat împotriva nedreptății plătuite. El își ridică capul, figura sa zdrobită se îndreptă spre apărare.

„Domnule inspector, sunteți așa de bun a-mi permite să mă justific?“

„De justificare nu poate fi nici vorbă“, răspuse aspru funcționarul. „Judecata mea este formată în urma inspecției și nu se poate resturna. De altfel să vedem ce puteți invoca spre justificare?“

„Sunt în adevăr de șasezeci și cinci de ani, dar sunt încă destul de forte să-mi fac datoria, ca și în timpul de patruzeci de ani, cât am funcționat până acum. Noul program este prea exigent și nu este dreptul meu de a cerceta, dacă este posibil a-l executa cu copii de zece până la patrusprezece ani. Dacă ar vrea cineva să examineze după program și fără nici o indulgență ori-ce școală ar trebui să cadă. Ceea ce este însă necesar pentru populația rurală din catechism, aritmetică, scris, istorie și științele naturale, — aceasta am predat-o copiilor până în ziua de astăzi. Afară de aceasta n'am neglijat nici odată datoria cea mai importantă a învățătorului, educația religioasă-morală a copiilor. Despre aceasta îmi este martoră comuna Schwanheim, care se bucură de cea mai bună reputație, fructul unei educații religioase-morale a tinerimei. Copiii noștri vor fi știind poate mai puțin, decât alții, în purtare cuvîncioasă, disciplină și ascultare însă nu sunt mai pe jos, decât cei mai culti copii dela oraș“.

Conzilierii școlari aprobau cele zise de învățător.

(Va urmă).

Dare de samă și mulțumită publică.

Pentru procurarea unei icoane pe s. altar în s. biserică din Reteag au contribuit următorii credincioși poporeni precum urmează:

Ancuția Suciu n. Susa soția lui Ioan Suciu măiestru ferar 8 cor., Florica Pop n. Chira soția lui Nic. Pop 1 cor., Anica Mesaroș n. Holcan 2 cor., Ileana Bățian 2 cor. Maria Șuvagău soția lui Ș. Andrei 1 cor. Anuția Pop soția lui Nic. Pop 1 cor., Anișca Susa fătoaia bătrână 1 cor., Anișca Chira soția lui Mitru Chira 1 cor., Dochia Chiș soția lui Ioan Chiș 40 fil., Mărianca Șuteu alui Iuonaș Șuteu 4 cor., Ancuția Pop n. Mesaroș soția lui Toader Pop 2 cor., Ileana Budușan n. Taboca 2 cor., Maria Trif n. Campon 40 fil., Rozalia Pop n. Șuteu 60 fil., Dochia Székely n. Iliuț 1 cor., Ana Cristurean n. Suciu văduvă 1 cor., Maria Danciu n. Bota 1 cor., Maria Cămpian n. Bățian 1 cor., Florica Cociș n. Dejan 1 cor. Varvara Antal n. Oltean 2 cor., Mărianca Cățcoan n. Șuvagău 1 cor., Maria Blaga n. Danciu 2 cor., Cristina Băzdără n. Chira 1 cor., Maria Antal n. Suciu 1 cor., Florica Mesaroș n. Șuvagău 3 cor., Anișca Oltean 4 cor., Veronica Oltean n. Drăgan 1 cor. Maria Campan n. Chira 1 cor. 20 fileri, George Șuvagău și soția sa Ileana 1 cor.

Anișca Michiș n. Trif 1 cor., Maria Danciu n. Costin 2 cor., Floarea Bățian n. Mesaroș 2 cor. Anișca Baci n. Mesaroș 1 coroană, Nastasia Trif văduvă 1 cor., Maria Fridel n. Chira 1 cor., Anișca Măluțian n. Budușan 1 cor., Maria Mureșan n. Antal 60 fil., Irina Băzdără n. Săplacan 1 cor., Maria Ceteraș soția lui Petre Ceteraș 1 cor., Ileana Suciu n. Calincău 1 cor., Ileana Chira soția lui Ioan Chira 2 cor., Ileana Hordovan n. Șuvagău 1 cor., Anica Oltean n. Radu 2 cor. Maria Chira n. Șuteu 1 cor., Varvara Condrate văduvă 1 cor., Eufrosina Leleștean n. Condrate 1 cor., Susana Trif n. Nastasă 1 cor., Ancuția Blaga n. Susa 1 cor., Gafia Sabo n. Covalcic 2 cor. 40 fil., Paraschiva Mureșan n. Rus 1 cor., Maria Barta n. Mesaroș 1 cor., Varvara Șuteu n. Danciu 1 cor. Marianca Mureșan n. Chiș 1 cor., Ileana Pop n. Chira 1 cor., Florica Mureșan fată 1 cor. Anișca Todica n. Calincău 1 cor., Dochia Magda n. Sabo văduvă 3 cor., Veronica Oltean n. Chira 1 cor., Anișca Susa n. Oltean 1 cor., Ileana Holcan soția lui I. H. 1 cor. Ileana Sabo văduvă 50 fil., Ioan Ciucuran Voevod cu soția Fira n. Hirtelean 2 cor., Ciucuran Ciurar tinerul 1 cor., Filaton Ciurar cătana 1 cor., Ciurar Ciucuran tineru 1 cor. Nicolae Calincău 1 cor., Literati Iános 1 cor. Marișca Chira n. Oltean 1 cor., Nicolae Bățian și Anișca Chira 10 cor., Ioan Ciucuran Voevodul 4 cor., Mihai Baniai 10 cor., Petre Ciurar 1 cor., Onuț Lăcătuș 1 cor., Simeon (Filaton) Ciurar 1 cor., Petrea Danciu cu soția sa Anișca 4 cor., Filaton Ciurar 2 cor. Dochia Székely n. Iliuț a dăruit s. biserici 2 feșnice în preț de 1 cor. 20 fil., Toader Bățian și cu soția sa Ileana n. Calincău pentru un rând de vestminte bisericesti 20 cor. Tot pentru un rând de vestminte bisericesti au mai contribuit următorii: Nastasia Trif 1 cor., Maria Fridel n. Chira 1 cor., Nicolae Mesaroș cu soția sa Anica 2 cor., Székely Pista cu soția sa Dochia 1 cor., Anișca Chira văduvă 4 cor., Ilie Suciu bătrânul 2 cor. Ileana Sabo văduvă 1 cor., Nicolae Calincău 1 cor., Rozalia Pop n. Șuteu 1 cor., Georgica Oltean și soția sa Onica n. Radu 10 cor. Ileana Mesaroș văduvă 2 cor., Petriția Oltean și soția sa Maria n. Trif 1 cor., Bancu Lăcătuș 1 cor., Ioan Trif cu soția sa Susana 2 cor., Teodor Morar și soția sa Maria 1 cor. Anișca Șuvagău văduva 1 cor., Mihail Hordovan și soția Veronica 2 cor., Ioan Hășmășan 2 cor., Anișca Oltean 2 cor., George Șuvagău cu soția sa Ileana 1 cor., Petru Mesaroș cu soția sa Maria n. Șuteu 2 cor.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Revistă Literară. Anul V. Nr. 25. cu următorul sumar: N. Iorga, Un nou roman al dlui Slavici. — Dimitrie Nanu, De demult (poezie). — G. Vălsan, Bietul prietin! — P. Cerna, Părul și floarea (poezie). — Rădulescu-Codin, Ianoș (poveste). — Lazăr Iliescu, Bunica (poezie). — E. Ciuchi, Cântec (poezie). — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Ruinele bisericii catolice dela Baia, a lui Alexandru-cel-Bun; Cetatea Neamțului; La Cruce; Iași; (după Calendarul lui M. Kogălniceanu din anul 1845).

„Revista Noastră“, Anul II. Nr. 7. cu următorul sumar: Dna Elena Sc. Phercyde: „Cultura și ajutorul femeii“ de Constanța Hodoș. — De n'ai fi răsădit, (poezie) de Maria Cunțan. — O doină cânti (poezie) de Despina. — Singur, (nuvelă) de Tudor Pamfile. — Cântec, (poezie) de Z. Bărsan. — Sonet, (poezie) de Hildebrand Fr. — O filă de hârtie, de Constanța Hodoș. — Scrisoare (poezie) de Gh. Topârceanu. — Cântec, (poezie) de I. Minulescu. — Pastel (poezie) de Elena Dumitrașcu. — Din altă lume, (nuvelă) de Maria Cunțan. — Valuri (poezie)

de Elena din Ardeal. — Singură, (nuvelă) de Laura Vampa. — O scrisoare alui Ibsen de EL. F. — Eemenizm coventional de Lia Hârsu. — Expoziția Română de I. Gh. — Glume, Cugetări, Răspunsuri. — Ilustrațiuni: Dna Elena Sc. Pherekyde. Palatul artelor: „Trecutul nostru”, dela Expoziția generală Română. Sanda, de Fr. Storck. O femeie cetind de G. Mărculescu. Peisagiu, de G. M.

„Păstorul Sufleteșc”, Periodic de predici. Anul I. Nr. 7. cu următorul sumar: Partea I. Dumineca a IV-a după Rusalii, de Iacob Marga, preot. — Nașterea sf. Ioan botezătorului, de Clemente Pop, preot. — Dumineca a V-a după Rusalii, de Ioan Genț, protopop. — Sărbătoarea ss. Apostoli Petru și Pavel, de Vasiliu Pop, preot. — Dumineca a VI-a după Rusalii, de Teodor Hârsan, preot. Dumineca a VII-a după Rusalii, de Avram Dragoș, preot. — Dumineca a VIII-a după Rusalii, de George Maior, preot. — La sfințire de biserică, de Vasile Criste, preot. — Partea II.: Cronica. Posta redacțiunei. — Partea III.: Publicațiuni.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser
cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 9—32

In vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

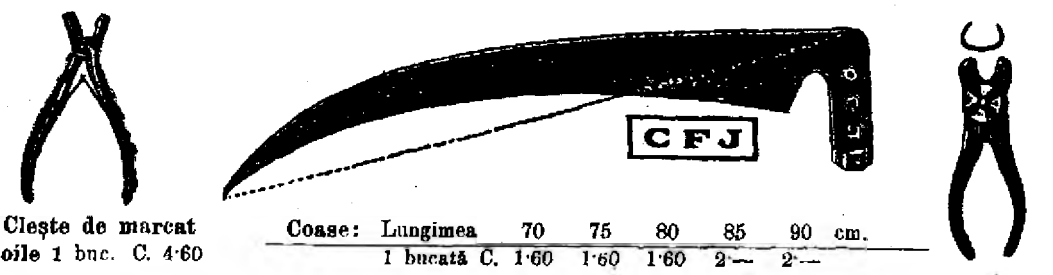
Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să ☉☉ trimite gratis și franco. ☉☉ (25) 8—20

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Clește de marcat oile 1 buc. C. 4-60

Coase:	Lungimea	70	75	80	85	90	cm.
	1 bucată C.	1-60	1-60	1-60	2--	2--	

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra.

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul CFJ încep a fi scoase din întrebuințare, sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnu CFJ să fie dublu provăzut, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnu pe unele agricole.

(15) 5—6.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și unelte de bătut coasa, garantate, se mai află la următoarele firme: În Agnita: Frații Guane filială, Ioan K. Schuller; Agârbiclu (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; Blaj: Schuller Lajos; Dobârca: Toma Bachmann; Frâna: Iosif Schuster; Făgăraș: Carol König; Avrig: Gustav A. Reschner; Brad: Wilh. Prischak; Cristian: I. G. Connerth; Apoldul-mare: Catarina Wolff; Cincul-mare: Daniel G. Andree; Gurarâului: Ioan Tristiu; Hașag: Herberth Thomas; Ciznădie: Mihail Mathias, Reuniunea de Conzun; Cața: Regina Buchholzer; Sasciud: Ioan Schlattner; Cincșor: Ioan Kauffman; Cârțișoara-sup.: Ioan Scorobet; Streja-Cârțișoara: Ioan Stopu; Loamneș: Moritz Klein; Lanocrâm: Mihail Simonis; Noerich: Herman Römer; Șeica-mare: Mihail Ehrmann; Mărtin: Sam. Schmid; Sebeșul-sâs.: Ioan T. Gross; Orlat: Simeon Lolo; Poiana: Ioan Bozdog; Richișdorf: Andreiu Nemenz; Noul-rom.: Arnold Lesman; Ocna: Avram Savu, Stoia Ioan Precup; Săcăuz: Iuliu Kerekes; Jidvei: Ioan Orendi, Samoil Wachsmann; Șelimber: Irimie Milea; Șeica-mică: Ioan Brandtsch; Șoroștein: Elekes Lajos; Șona: Iosif Graei jun. & Victor; Săliște: Dum. Roșca Căpitanu; Tilișca: Vasilie Iuga.

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 à 250 300 fig. 6 à 300 grame. 7.
1 bucată C. —96 —86 1 buc. C. —86 —90 C. 1—

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. —18. Tocuri de cuți, smălțuite pe di. Întru și pe din afară 1 buc. C. —42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: Cuțile americane 1 buc. C. —40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul CFJ 1 buc. C. —80.

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le girofa pe toporiștile obicinuite pe lemn fig. 7. 1 buc. C. 1-30.

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pletatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fl. porto.

ACATISTERIUL

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroandă.

Tatăl nostru

Carte de rugăciuni împreună cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Abonamentul:

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor. 1/2 an
6 cor. 7/8 an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 cor. 6
an 3 1/2 an 10
an 1/2 an 5 cor.

Foaie lipare la 50 c.

Să m. înaltă:

Unirea

Insertiuni:

Un sir garmond:

odată 14 fl. 2 două

oară 12 fl. 3 trei

oară 10 fl.

Tot ce privește foaia

să se adreseze în Re-

dacțiunea și admini-

strațiunea Unirei

B. J. a. j.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 14 Iulie 1906.****Numărul 39.****Invitare de abonament.**

Cu începerea semestrului al doilea din anul acesta să deschide abonament nou la „Unirea” cu prețurile indicate în fruntea foii. Deci rugăm pe Onor. Cititori să binevoiască a-și renouă abonamentele de timpuriu. Totodată rugăm și pe On. Abonenti aflători în rezonanță să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii, pentru ca aceasta să-și poată acoperi lipsele sale.

ADMINISTRAȚIUNEA**Vorbirea deputatului****Dr. Iuliu Maniu.**

Cu prilejul discuției pentru răspunsul la mesajul de tron, deputatul Dr. Iuliu Maniu, reflectând baronului Bánffy, a ținut următorul discurs, căruia cu plăcere îi dăm loc în fruntea foaiei noastre:

— Dacă aș vâna popularitatea, ieftină, lucrul cel mai ușor pentru mine ar fi să lupt cu armele dreptății împotriva invecitelor aruncate de st. meu antevorbitor, baronul Bánffy, nu numai la adresa națiunii mele române, ci la adresa tuturor popoarelor nemaghiare din această patrie. Dar nu voi face-o, pentru că demult m'am determinat, ca cu st. d. deputat antevorbitor, nu voi sta nici odată de vorbă în chestia naționalităților, și nu discut cu el în punctul acesta. (Zgomot.)

Olay L.: Bietul Bánffy! Bietul Bánffy!**Prezidentul:** Mă rog de liniște!

— Și anume nu pot discuta cu dsa, pentru motivul, că după cele auzite din parte-i, și după scrisorile lui, pe care le-am citit, am ajuns la convingerea, că st. d. deputat antevorbitor nu are simțul necesar pentru a trata chestiunea aceasta cu obiectivitatea ce se așteaptă dela bri cine, și mai ales dela un bărbat de stat.

Onorată cameră! Când dl. deputat antevorbitor a declarat într'un ciclu de articole apărute înainte cu câțiva ani și meriți de a fi citiți de lumea mare, că în țara aceasta nu admite altă cultură decât cea ungurească; (Strigăte în stânga: Foarte corect!) când st. d. deputat a declarat, că

nici un popor din această țară nu are drept la aspirații culturale; când st. d. deputat antevorbitor, în aceeași broșură, dorește, cu multă prudență politică, ca sașii din Ungaria să se maghiarizeze, ca prin aceasta să facă serviciu fraților lor din Germania; cu astfel de bărbat de stat, cu un om care astfel cunoaște psihologia popoarelor

nu doresc să discut în chestia aceasta. (Claritate în stânga. Strigăte: Bietul Bánffy!)

Vreau însă, On. Cameră, să reflectez la unele obiecțiuni ale dsa, mai ales la aceea, în care vrea să împedecă pentru câteva veacuri înființarea statului de drept.

Mărturisesc sincer, On. Cameră, că nimeni n'a putut face un mai bun serviciu cauzei noastre drepte, decât baronul Bánffy, când a declarat în fața țării, că aici nu e vorba de înființarea unui stat de drept, nu trebuie să se valideze dreptul, ci, înainte de toate, trebuie creat cu foc și cu fier statul național (Vii aprobări), și numai mai târziu, după două sau trei sute de ani, poate să înflorească și dreptul. (Strigăte: Are deplină dreptate!)

On. Cameră! Eu, care mă însuflețesc nu numai pentru drepturile națiunii mele, ci respectez aspirațiunile ori-cărui popor, și doresc fericirea pe cale dreaptă nu numai a poporului meu, ci a tuturor popoarelor din această țară, și care pretuesc mai pe sus de toate ordinea de drept, credeți-mi, On. Cameră, că am aflat cu multă durere, că în veacul al XX-lea, un bărbat de stat, care a ocupat fotoliul de prim-ministru, a putut scoate din gură vorba, că nu are lipsă de stat de drept, (Strigăte: N'a zis așa, ci că mai întâi e lipsă de statul național!) și că, nouă ni-se va face dreptate numai după două sute de ani. (Strigăte: N'a zis așa!)

Olay L.: A spus, că mai întâi, trebuie ridicat statul național, și asta o zicem și noi.

— Mă provoc, On. Cameră, la notițele stenografice, de bună samă s'a luat notă, că Esc. Șa bar. Bánffy, a spus, că statul de drept trebuie instituit, dar numai atunci, când punem bază statului național, cu omțerea ideii și principiilor statului de drept. (Strigăte: Asta n'a zis-o nici-odată!)

St. d. deputat antevorbitor nu e norocos în citate. Când a vorbit cu alt prilej, s'a provocat iarăș la lucruri, pe cari a trebuit să le revocă pe urmă. Și acum, ca să-și sprijinească politica soviniștă-naționalistă, s'a provocat la politica lui Bismarck. Apoi, dacă st. d. d. antev. are aceeași perspectivă de reușită pentru politica d-sale de forță, cum a avut Bismarck pe terenul politicei bisericești, pot să-și încredințez, că și față de politica d-sale, să va afla un Windhorst,

care să-i dovedească, că politica exerciată față de drepturile naționale — întocmai ca și politica-bisericească — nu poate evolua decât pe baza dreptului, echității și a moralei. Eu, On. Cameră, nu mă ocup cu o politică, a cărui punct de emanațiune e imoral. (Zgomot. Strigăte: Politica statului național e imorală!)

Să amintare, dar politica statului național profesată de st. d. d. are o bază imorală (Vii contrațiceri în stânga), ceea ce reiese evident, din declarația bar. Bánffy, că politica pe care o profesază acum, nu cuteza s'o profeseze pe vremea când ședea în fotoliul de ministru-președinte. Căci, On. Cameră, dacă politica aceea e justă, dacă să basează pe un fond moral, dacă politica aceea e de așa natură încât poate sta în fața forțului conștiinței și a lumii întregi, atunci o puteți profesa și pe vremea când era ministru-președinte. Dar n'a profesat-o, deoarece politica aceea are temelii imorale, care se împotrivesc legilor eterne ale firii.

On. C. C. Fle. convins st. d. dep. bar. Bánffy, cu toate că nu mi' va crede, că am aceeași țintă, ca și dsa; sunt convins, că toți membrii camerei au aceeași țintă: promovarea fericirii țării, augmentarea puterii statului și asigurarea progresului fiicării popor. Sunt însă diferite cărările, pe cari ajungem la aceeași țintă. Cărarea pe care urmează bar. Bánffy și pe careă dorește să urmeze întreaga țară, e calea încălcării dreptului, calea aceasta e în contra firii, căci împiedecă dezvoltarea calităților datorite de Dumnezeu.

Calea pe care purcedem noi, și vă rugăm să purcedei și DVoastră, e calea dreptății, calea dezvoltării naturale și lozınca noastră e deschiderea drumului pentru dezvoltarea liberă a forțelor naturale. Alegeți între aceste două cărări. Vă pot asigura, că un singur lucru e sigur, care nu se poate resturna: ce e imoral și nenatural, trebuie să se prăbușască; tot ce e înzestrat cu dăinuire și viitor, se basează pe dreptatea Dumnezeiască și pe legile naturii. Iar politica suprimării și a violenței e imorală și nedreaptă, de aceea trebuie să se prăbușască. Și dacă bar. Bánffy va mai ajunge, încă odată la înălțimea, de unde a tronat odată, va trebui să cadă față cu legea eternă a dreptății.

On. C. L. Sincer mărturisind n'am avut de gând să iau cuvântul cu prilejul discuției adresei, din motivul, că la cea dintâi privire a celor două adrese, ajunge ori-cine la convingerea, că adresa DVoastră caută expediente și, prin necesitate, acopere unele lucruri, cărora nu li se gă expresiune în cuvinte. Adresa noastră însă poartă timbrul nediscuțabil al sincerității și al patriotismului, al veritabilului

patriotism. (Vii contraziceri din dreapta și din stânga). Între astfel de împrejurări On. C., n'ar fi fost lipsă să-mi ridic glasul, cu atât mai vărtos, că nici majoritatea n'a aflat de necesară sprijinirea adresei prezentată de ea. Și dacă totuși vorbesc On. C., e, că la desfășurarea discuției s'au aruncat invective, pe cari ar fi greșală politică — cred eu — să le lăsăm fără răspuns, și o fac aceasta, cu toate că văd nervositatea și impaciența, cu care st. guvern și majoritatea urmăresc vorbirile noastre.

Permită-mi On. C., să observ, că st. d. deputați află curioasă participarea noastră la discuția aceasta; în 1896 însă nu li s'au părut curioasă participarea la discuția adresei, când au luat cuvântul 64 deputați, pe o vreme când Camera avea de fapt o mulțime de agende. DVoastră acum ne luați în nume de rău că vorbim, căci ați vrea să se macine cât mai curând discuția adresei și a bugetului, ca să puteți merge acasă cât mai curând — la odihnă. (Contraziceri în stânga).

Olay L.: Aceasta s'a făcut în interesul națiunii magiare și nu în contra ei! (Zgomot îndelung în stânga și în mediu).

Prezidentul: (Sună). Mă rog de liniște.

— Dintre reproșurile, de cari avem parte, vreau să mă ocup în deosebi cu unul, care privește recunoașterea partidului nostru. Cer scuze, On. C., dar negarea partidului nostru ca atare, mi-se pare ca o continuare a ordinului lui Hieronymi de pe vremea partidului liberal, — continuarea aceluși sistem politic, pe care îl credeam prăbușit. E curios, că DV. salutați prăbușirea vechiului sistem numai când e vorbă de încetarea unor lucruri neplăcute pentru DV. dimpotrivă nu vă bucurați de nimicirea vechiului sistem și sprijiniți chiar perpetuarea lui, când e vorbă de lucruri, cari invoalvă vătămarea postulatelor noastre legitime.

On. C. Formarea unui partid e presiunea părerilor politice, iar părerea politică e efluxul necesar al libertății de gândire. În urmare, dacă DV. nu recunoașteți dreptul nostru de a ne constitui în partid, dacă DV. în mod absolut negați existența unui partid politic, atunci atăcați libertatea gândirii și a opiniilor. (Vii contraziceri în stânga.)

Vreau să atrag atenția în privința aceasta la o singură împrejurare, că adevărat, dacă în contra libertății de gândire voiți să împedecați formarea unui partid, nu mai rămâne altceva, decât occultismul politic, sau conspirația. Sistemul actual trebuie să ducă la absolutism la moment ce partidele politice și programele lor sunt legate de libretul de toleranță. (Așa e! pe băncile din mediu din urmă. Strigăte din stânga: Foarte de spirit!)

On. C. E principial imoral a nega formarea unui partid și de a condiționa programul unui partid de voința majorității. Negarea existenței programului nostru, și tragerea la îndoială a dreptului de a ne constitui ca partid, e o greșală și imoralitate îndoită, căci împedecați prin ea mai întâi libertatea opiniei, apoi împedecați apărarea intereselor aceluia, cărora le aparținem. On. C. DV. spuneți că n'am avut drept să ne organizăm pe bază națională, spunând, că organizarea

aceasta apără interese așa de deosebite, încât nu poate avea loc în casa țării. Fie-mi permis să mă ocup cu chestia aceasta, din două puncte de vedere.

Pun întrebarea: sunteți DV. convinși, că noi luptăm pentru interese particulare? căci dacă aceasta e convingerea DV. vă pot încredința, că sunteți în rătăcire, de oarece partidul nostru nu și-a luat numirea dela singuraticii membri, ci dela principiul politic, spre a cărui realizare țintește, și care principiu e regnicolar ținând spre binele tuturor cetățenilor din această patrie. Și care e principiul acela politic, care formează temeiul partidului nostru? Principiul național, adevărat pretensiunea ca să se asigure libera dezvoltare pentru toate naționalitățile din această țară, dându-se toate cautelele necesari pentru asigurarea acestei libere dezvoltări.

Dar supunând, că am represinta interese particulare, nici atunci nu ați avea drept să negați partidul nostru, pentru-că atât interesele sociale, cât și celealalte interese particulare pot fi aparate și represintate cu tot dreptul. Că intru cât e justă aceasta, dovedește chiar chipul cum sunt formate parlamentele, în cari adese reprezentanța singuraticelor cercuri de interese este asigurată prin instituțiuni speciale.

Cât de justă și cât de legală este gruparea noastră în partid și cât de volnică este procedura DV. mă provoc la Germania, despre care doar nu veți putea nega, că este, și ca tinde să devină stat național. În Germania sunt Poloni, în Germania atât în Reichstag, cât și în camera prusiană, Polonii au club separat. Se poate, că unii dintre membrii acestei Camere vor trage la îndoială spusele mele, de aceea mi-am câștigat o dovadă de neresturnat, anume scripta clubului polon, care sună din cuvânt în cuvânt astfel: (*cetește*): »Noi atât în camera prusiană, cât și în adunarea imperială germană suntem organizați, ca club politic independent. Ca atare suntem recunoscuți atât din partea guvernului, cât și de către partidele germane și anume suntem recunoscuți, ca partid, care își are de bază apărarea drepturilor națiunii polone. Fiind dar partid independent avem președinte care are loc și drept de vot în consiliul președintilor și în proporția noastră numerică, avem loc și drept de vot în comisiuni și dreptul acesta încă nu ni-l'a disputat nime. Ca partid independent facem propuneri independente.«

On. C. Dacă DV. vă provocați la Germania... (mare zgomot).

Presid. (sună). Rog liniște!

— Dacă DV. vă provocați la Germania, când vreți să acoperiți, cu un vâl cât de cât de îndreptățit procedura DV. față de noi fiți cel puțin echitabili și provocați-Vă și atunci la Germania, când e vorbă de un lucru, care revine în favorul nostru. Dacă aceeaș Germanie, la care DV. vă provocați într'una, recunoaște clubul polonilor, organizat pentru apărarea drepturilor națiunii polone, a acelei națiuni poloane, a cărei stare de drept e cu totul alta, decât a noastră și cu cari ne reproșați neconținut, că situația noastră e mai bună ca a lor; — nu puteți nega nici D-voastră partidul nostru!

Altă obiecțiune în contra partidului nostru este, că în ajungerea țintei noastre

politice ne aliem cu socialiști și conduși de tendențe nepatriotice, am dori să realizăm programul partidei social-democrate. On. C., fie-mi permis să declar, — și nu cred, că se va afla om nepreocupat, care să nu aproabe cuvintele mele, — că sprijinesc, primesc și subscriu toate punctele din programul partidului social-democrat cari nu sunt în contradicție cu esența statului și a bisericii. (Aprobări. Strigăte: Și noi le primim!) Cel ce a studiat acest program, să poate convinge, că una din țintele lui este eluptarea drepturilor omenești. În punctul acesta suntem de acord cu ei, căci și noi avem de țintă eluptarea drepturilor omenești. (Aprobări pe băncile naționaliștilor), și e natural deci că în lupta aceasta pentru drepturile omenești în tot cazul nu ne vom sfii se încheiem alianță cinstită pentru o luptă tot așa de cinstită chiar și cu socialiștii. (Vii aprobări pe băncile naționaliștilor. Zgomot în stânga).

On. C. Eu am studiat istoria magiarilor și credeți-mă într'adevăr cu mare mirare am observat, însușirea rasei ungurești de a putea scăpa cu pielea întreagă din atâtea încurcături, (Zgomot în stânga) Dar cred, că nu greșesc când constat, că rasa magiară n'are însușirea de a evita aceste încurcături. Dați-mi voie să aduc un mic exemplu de a ilustra, cum nu știu alege calea cea adevărată, când e vorbă de evitarea unei primejdii. Mă provoc la greva secerătorilor, care e aproape să erumpă. Așa cred, că greva muncitorilor va erumpe din lipsa de lucru și în urma grevelor împrejurări de traiu, și astfel, după părerea mea cercurile conducătoare de stat ar fi avut datorința să saneze răul acesta. Și în loc de aceasta, ce s'a întâmplat? au ținut la îndemână mașini de arat și le-au pus la dispoziția publicului, pentruca lipsa de lucru și mizeria să fie și mai mare. (Aprobări în stânga. Strigăte în stânga extremă: Așa e! nu din lipsa de lucru, ci agitația e cauza grevei! Zgomot, Prezidentul sună).

Apărarea drepturilor omenești și evitarea încurcăturilor e ținta luptei noastre, luptându-ne cu mijloace curate și drepte, și nu mi-e teamă că ne vom depărta înfrânți ori rușinați din luptă.

Olay L.: Toți cetățenii au drepturi egali, fie Valahi, fie Maghiari!

— Convingerea noastră e, că interesele multor clase sociale nu sunt aparate după cum ar avea dreptul să o pretindă aceasta. Tocmai din acest motiv, nu suntem străini de înființarea aceluși instituțiuni, cari au de țintă investirea cu drepturi a cutărei clase ori a cutărui pătri din popor. La aceasta e, a se reduce împrejurarea că noi — cu toate că formăm opoziția în Cameră — am declarat în proiectul nostru de adresă, în mod cât se poate de loial, că, din partea noastră, suntem gata și aplicați ca să sprijinim și să promovăm orice dispoziție, care are de țintă dezvoltarea economică, culturală și socială a țării, și ne vom și ținea cuvântul în mod cinstit. Vă veți convinge, că nici când nu vom opri și nu vom pune piedeci în calea activității îndreptate în direcția aceasta. Binevoși a aduce proiecte de acestea și Vă asigurăm că noi vom fi cei dintâi, cari vom grăbi să contribuim cu votul nostru la realizarea lor.

Kun A.: Dacă nu ați face astfel, chiar oamenii D-Voastră v'ar da drumul!

— Altă obiecțiune e că proiectul nostru de adresă presintă situația înaintea lumii, în colori false. Dl deputat Günther, secretariul de stat al D-lui Ministru de justiție, ni-a reproșat că, în proiectul nostru de adresă, vrem numai să trimbițăm, în fața lumii mari, miseriile, în a căror jug gemem. Colegul meu deputatul Aurel Vlad a cetit partea incriminată, din proiectul de adresă; eu dar nu-l mai cetesc, ci citez numai câte-va passagii din proiectul de adresă din anul 1896.

Deja în proiectul de adresă din 1892, partidul independent și 48-ist, în frunte cu Eötvös Károly, spune următoarele: «Fiindcă alegerile s'au făcut în timp nefavorabil și cu o iuțală forțată, fiindcă s'au săvârșit abuzuri electorale în măsură foarte mare, noi nu putem recunoaște dieta drept expresiune curată a voinții națiunii.» Aceasta, așa cred, e o expresiune mai puțin puternică decât cea folosită de noi. Pentru proiectul nostru de adresă suntem timbrați de nepatrioți. Ei bine! eu nu vreau să fiu mai bun patriot, că Eötvös Károly.

Fie-mi permis să cetesc acum proiectul de adresă prezentat în numele partidului independist în 1906, prin actualul ministru de justiție Polonyi Géza. Iată un pasagiu: (Cetește): «Fispanii, oficialii, funcționarii și agenții, asigurați fiind de resplată și că nu vor fi pedepsiți, năpustindu-se asupra alegătorilor, au început, cu o sete nepotolită amăgirea și târgul, și dacă acestea nu ar fi fi asigurat isbânda, recurgeau la intimidări, persecuții și la torță. Prin fondul ei moral și de drept, noi credem, că dieta aceasta e nelegală.»

În proporție cu expresiunile acestea, adresa noastră e numai apă sfințită (Strigăte în stângă: Decât că D-V. nu aveți dreptate!). Majoritatea tordeauna zice, că opoziția nu are dreptate. Nu luați în nume de rău, dacă iarăși declar că, în punctul acesta, nu vreau să fiu mai bun patriot nici decât Polonyi Géza.

On. C. M'a surprins mult primirea de care am avut parte aici. Sincer declar, că D-V. nu puteți avea opoziție mai loială de cum suntem noi. (Strigăte: Doamne ferește!) Cu prilejul discuției pentru proiectul de adresă din 1896 au luat parte la discuție 64 deputați și nimeni n'a timbrat ca nepatriotică opoziția de atunci. Noi am luat numai 13 parte la discuție și suntem timbrați ca nepatrioți. (Sgomot. Prezidentul sună.) Măcar, că noi n'am făcut și nu facem altceva, decât că arătăm calea ce conduce la fericirea acestei patrii.

Prezidentul: Rog liniște!

— D-V. ne acuzați de nepatriotism — și, în definitiv ce e patriotismul? Așa cred, că e (Sgomot în stângă. S'auzim! S'auzim!) ocrotirea intereselor colective, complexul lucrărilor conduse de sentimentele altruiste. Cred că nu e lucru greu să fii patriot, când e în mâna ta gloria, puterea dispozițională și executivă. Întocmai, nu e lucru greu pentru cel ce trăește în belșug și în splendoare să fie om cinstit și să observe legile, dar e greu să fie cinstit cel miser; acela care cascade gura înaintea vitrinelor la lucrurile cele minunate, dar ținând neclintit înaintea ochilor echitatea și cinstea, nu sparge vitrina, ci merge mai departe flămânzând. Dați-mi voie să declar, că purcezând din acest punct de

vedere, luând de bază complexul lucrărilor altruiste, eu și toți aceia cari ședem pe aceste bănci, ne ținem mai patrioți decât D-V. (Contraziceri în stângă. Aplauze pe băncile naționaliștilor). Căci expresiunea faptică a patriotismului nostru isvorește tordeauna din sentimente altruiste.

On. C. Nimic nu dovedește mai bine loialitatea noastră opozițională, decât faptul, că în proiectul nostru de adresă n'am pierdut din vedere situația cu adevărat grea în care se află actualul guvern și majoritatea; n'am cercat să facem neplăceri cu înțepături mărunte, (Mișcare și strigăte în stângă: Ipocriți! Ipocriți!) căci noi știam, că acest guvern are îndatoriri excepționale, îndatoriri, cari au să pună bază unei dezvoltări mai bune și mai temeinic pornite.

E adevărat, că proiectul nostru de adresă diferă esențial de al D-V. căci proiectul D-V. cum se vede, e compus în sensul ideilor st. d. deputat antevorbitor, proiectul nostru însă nisuește, pe baza principiilor de dreptate și echitate spre ținte cari ar trebui să fie nu numai ale noastre, ci și a D-V. a tuturor.

Punctul de mâncare al proiectului nostru de adresă, ca și al politicii noastre e convingerea, că organizarea țării trebuie să corespundă cu complexul populațiunii; trebuie să corespundă conținutului real al țării noastre; ca organizația aceasta să câștige complăcerea tuturor locuitorilor și tuturor claselor; să servească spre dezvoltarea tuturor puterilor de folos, ca să putem apoi conta la aceste puteri, când organizația aceasta ar fi atacată, fie din afară, fie din lăuntru. DV. însă, în proiectul DV. mânceați din principiul, că statul acesta înainte de toate trebuie să fie național și că ori-ce mijloc e bun, care duce la această țintă. Vă amăgiți cu gândul, că țara va fi aievea fericită, dacă ați câștigat mijloacele sigure pentru tortificarea acestui stat național. Concepția divergează diametral-opus de a DV., convinși fiind că puterile naturale nu pot fi suprimate și subtrase dela misiunea lor; că anumite stări nu pot fi susținute cu forța și că numai pe calea adevărului să poate purcede spre ținta comună: asigurarea păcii în întreagă țara.

Abstragând dela conceptul acesta, amândouă adresele se ocupă cu anumite scopuri nemijlocite. Până când însă, adresa DV. chiar și în acest punct e condusă de fantasmagorii — să ni-se ierte expresiunea — adresa noastră stă singură pe punctul de vedere al dreptății și al imparțialității.

Înainte de toate vrem să resolvim după cum vreți și DV., introducerea votului universal secret. Noi voim votul acesta din un punct de vedere cu totul deosebit de al DV., și anume din punctul de vedere al dreptății și al prudenței politice (Mișcare și sgomot.) Căci dacă DV. vreți să introduceți și votul universal pentru anumite ținte înainte stabilite, atunci nu va mai corespunde cerințelor moderne, și va fi numai uncaltă pentru ajungerea țintei fixate de DV. (Sgomot. S'auzim! S'auzim!)

Kubik B.: Aici nu se pot valida elementele discordante și cari gravitează în afară. (Mișcare.)

— Noi atât la reforma aceasta cât și la alte agende ale guvernului n'am lucrat din motive egoiste nici pentru anumite

ținte mai dinainte stabilite, ci am mâncat dela adevăr, căci numai prin acesta putem ajunge la realizarea libertății și a drepturilor firești a omenimei. Căci doar (S'auzim! S'auzim!) nu numai pe noi ne desparte de DV. idealul de stat național, ci și pe alte pături însămnate din societate, și pe toți aceia, cari nu se pot împăca cu perpetuarea dominațiunii de rasă și de clasă. (Mișcare.)

Când noi declarăm în mod loial, că suntem cu toată curățenia sufletului nostru fii credincioși ai acestei țări, când declarăm că abstragând dela ori-ce considerații, și noi vrem să augmentăm interesele colective a patriei, DV. ne reproșăți, că nu ne trebuie statul unitar național magiar. Apoi On. C. după-ce statul unitar național magiar înseamnă pentru noi renunțarea la cultura, limba și dezvoltarea noastră națională, declar — și cred că toți Românii, Slovicii și Sârbii de bine vor fi de acord — că *nu ne vom împăca nici odată cu statul național magiar astfel contemplat, și nu vom fi nici odată adicții acestuia.* (Mișcare. Sgomot.)

Olay L.: Atunci cărați-vă din țară. Mergeți în România! (Sgomot. Emigrați!)

Prezidentul: Cer liniște, dlor deputați!

— Nici când nu ne vom pleca înaintea acestei idei de stat magiar, căci aceasta ar însemna perirea noastră. Căci datorința de căpetenie a ori-cărui popor este să se aperc pe sine însuși și naționalitatea sa. Partidul român (Strigăte: Valah! Valah!) slovac și sârb are de țintă asigurarea dezvoltării culturale și economice pe seama poporului, câștigarea condițiilor necesare spre asigurarea acestei dezvoltări.

DV. spuneți, că legile țării asigură mijloacele de dezvoltare pentru toți fii acestei patrii. La aceasta eu însă adaug, că mijloacele asigurate prin lege nouă nu ni se dau, ni se deneagă chiar, și că în conducerea faptică a vieții de stat să pun toate pedicele, ca individualitatea noastră națională să nu se desvoalte nici pe teren cultural, nici pe teren economic, și asta ne îndeamnă, să pretindem drepturi naționale.

Kun Árpád: Ce fel de drepturi naționale?

— În proiectul nostru de adresă ne-am legat de condițiunile existente. Tocmai din acest motiv în proiectul, pe care avem onorul a-l prezenta nu am pretins toate, pe cari ne era datorința politică să le pretindem. Astfel, deși ne era datorința politică nu ne-am pretins în adresă restituirea autonomiei Ardealului, nici punctul 1. din programul nostru din 1905 ca să fim recunoscuți de individualitate politică. Și acestea nu le-am omis doară, că am fi abstat dela ele, ci fiindcă ne-am ținut strâns de misiunea acestei sesiuni parlamentare, de problemele acestui parlament, cari vor avea să fie baza dezvoltării noastre în viitor. Dar în principiu pentru ce le pretindem? pentru că experiența ne-a convins, că dezvoltarea noastră culturală și economică nu e asigurată fără drepturi naționale garantate prin legi. Dela DV. depinde, întru cât să se introducă în practica aceasta concepția politică, căci dacă DV. ne puteți asigura — ceea ce eu nu cred — interesele noastre culturale și economice, fără drepturi naționale, dacă nu va fi lipsă ca să ne apărăm aceste drepturi și dezvoltarea lor prin așezăminte naționale, de bună samă pretenziunile noastre se vor extinde

la trebuințele reale. Dar câtă vreme trebuie să privim cu jaluzie procedura celor ce deprind puterea de stat, până când vedem, că condițiile dezvoltării noastre culturale și economice nu ni se oferă în aceeași măsură ca altei rase din țară, nu ne putem schimba convingerea, că progresul nostru poate fi asigurat singur numai prin drepturi fundamentale așa numite naționale.

Burtu O.: Nu-i adevărat!

— Cred, că în curând, cu prilejul debaterii bugetului, voi putea dovedi din datele finanțelor statului, că filerii accia pe cari îi plătesc în dare eu și poporul meu, nu se distribuie în proporție cuviincioasă pentru acoperirea pretenziunilor noastre economice și culturale. (Zgomot).

Olay L.: Unde e deosebirea?

Prezidentul: Rog liniște!

— Activitatea statelor moderne nu se restringe numai la aceea, că lasă teren de dezvoltare, ci trebuie să și ocrotească dezvoltarea anumitor pături și anumitor clase sociali. (Mare Zgomot). Dacă DV. pune-ți în practică datorința aceasta a statului modern pentru DVoastră, și noi pretindem ajutorarea noastră culturală și economică, când pentru Magiari se face lucrul acesta. (Mare zgomot și strigăte: Nu magiari, ci magiarimel!)

Burtu O.: Vom sista activitatea Albinei și apoi ne vom îngriji de activitatea economică.

— Nu vreau să înșir nedreptățile de cari suferă poporul nostru, căci discuția adresei conform usului parlamentar e restrânsă la stabilirea programului de lucru, ar fi deci neavenit să înșirăm acum toate gravaminele noastre. Căci dacă am vrea să le înșirăm, nu ne-ar ajunge câteva ședințe, ca să le spunem până în cap. (S'auzim! S'auzim!)

Kallay L.: Calumniar caudacter! (Zgomot).

— Eu așadar n'am de gând să înșir gravamine, ci numai să designez scopurile de aceea dați-mi voie On. C. ca dintre aceste scopuri fixate, în afară de chestia sufragiului universal să mă mai ocup cu unele întrebări.

Un vechiu gravamen al bisericii catolice este, că nu-și poate realiza autonomia nici după o muncă de 30 ani, în vreme ce autonomia celorlalte biserici e deja fapt împlinit. Tocmai de aceea salutăm cu bucurie punctul accia din programul guvernului care privește punerea în vigoare a autonomiei catolice. Dar mărturisesc sincer, că mă umple de îngrijire, căci în vreme ce se vorbește de autonomia catolică, nu se spune nici un cuvânt despre autonomia bisericii greco-catolice. Cunosced dezvoltarea în trecut a acestei chestiuni și tendința de a contopi biserica greco-catolică în autonomia catolică regnicolară.

Metropolia greco-catolică de Alba-Iulia s'a instituit ca provincă bisericească deosebită prin bula papală »Ecclesiam Christi« și ca atare s'a inarticulat în lege. În numita bulă papală se spune espres, că biserica greco-catolică are să-și împlinească agendele cu totul deosebit de biserica catolică, neatârând nici de primat și nici de alte organe a bisericii catolice, prin urmare, dacă biserica greco-catolică de Alba-Iulia va fi contopită în autonomia romano-catolică regnicolară, în contradicere directă cu bula numită și inarticulată în lege, aceasta ar însemna de a dreptul o despoiere de drept (Sgomot). Tot asemenea e ne-

dreaptă procedura, că preoțimea greco-catolică dela sate încă nu are nici până acum întregirea de salar.

Burtu O.: Dar ridică ajutorul regulat.

— Iar ajutorul de stat să distribuie în mod volnic și ilegal, țintind la adevărata umilire a preoțimei dela state.

Prezidentul: Cer liniște.

— Să nu creadă O. C. că eu ca gre-cat. vreau să apăr exclusiv autonomia bisericii mele. Din potrivă eu sunt convins în sufletul meu, că o condiție a dezvoltării religioase este autonomia bisericilor de aceea doresc, să se asigure autonomia tuturor bisericilor de o potrivă. Credeți-mă, că nu cu mai puțină durere observ, dacă să atacă autonomia altei biserici sau să comit astfel de lucruri, cari vatămă autonomia bisericii, fie acum, fie în viitor. Nu credeți, că nu mă doare, când văd de pildă cum biserica ev-ref. autoamă și cu instituțiuni așa de frumoase să luptă așa de mult, ca să câștige ajutorul de stat.

Nu mă bucur de aceasta, pentru-că ajutoarele acestea totdeauna se dau cu anumite gânduri rezervate și pe lângă anumite condiții. Ceea ce acuma este în avantajul bisericii reformate, îi va fi spre stricare atunci, când frâiele guvernului nu vor mai fi în mâinile acelor, pe cari Domniile lor voiesc să-i vadă acolo. Eu am fost crescut în gimnaziul reformat din Zălau (strigăte din stânga: Nu să vede!) Și credeți-mi, că cu mult mai frumos trăiește în amintirea mea acel gimnas, în simplitatea lui, când să susținea înă, cu venerabilii lui profesori, din propria putere materială, decât actualul gimnaziu, cu splendidul său palat și cu profesorii plătiți de stat. Pentru-că mi-e teamă, că acel splendid palat nu mai odihnește pe aceleași singure baze, pe cari odihnia vechiul și venerabilul, dar totodată modestul edificiu.

Dar pe cum nu pot să socotesc îndestulitor programul guvernului pe terenul bisericesc, întocmai nu-l aflu îndestulitor nici pe terenul economic. Și nu-l aflu îndestulitor pentru aceea, pentru-că nu să află într'insul înșirarea aceea pragmatică, — o înșirare, care să eschidă ori-ce echivocitate — a acelor probleme economice, pe cari guvernul să și-le fi prefapt, nu să află marcate în chip hotărât și detaliat într'insul nici darea progresivă, nici minimul de existență, pe cum cu dreptul am fi așteptat dela guvern. Dar nu-l aflu îndestulitor nici pentru aceea, pentru-că nu văd într'insul indigitarea multor astorfel de instituțiuni moderne, cari sunt neapărat de lipsă pentru-ca populațiunea țării, cu deosebire clasele de jos, să se poată susținea și să se poată afirma în emularea cea mare a țării și în concurența cea mare a lumii. Astfel ar fi înainte de toate introducerea »apărării caminului«, dorite din partea partidului meu, fără de carea poporul — eu, care trăiesc în mijlocul lui, o știu de bună samă — nu să poate mântui de ruină și de pustiire totală, pentru-că cu slaba-i putere nu poate să reziste concurenței, căreia este expus în dezvoltarea statului modern în lupta aceea, ce trebuie să o susțină față cu celelalte clase sociale.

Toți constatăm cu inimă îndurerată, că puterea materială a țării e slabă; toți simțim povara, ce sarcinile publice o pun pe umerii nostri, toți simțim cu deosebire

aceea, că poporul agricol într'atâta geme sub sistemul actual de dare, încât într'a-devăr e cu neputință, ca să propășească și să se desvoalte. În butul acestora, reforma dării de pământ nu e accentuată în proiectul de adresă al majorității cu aceea hotărare, ce în chestiunea aceasta, pe dreptul am fi așteptat-o dela majoritate. E adevărat, cunosc acele greutăți ale realizării practice, de cari e legată deslegarea acestei chestiuni, dar eu așa cred, că nu să va afla în Casa aceasta un singur om, care nu ar fi gata să conlucre, dând toate mijloacele de lipsă, pentru ca guvernul să realizeze reforma dării, ca prin aceea, să ajute poporului ce nu să poate dezvolta sub povara acelor greutăți, ce îi apasă umerii. (Aprobări în centru). Dar nu numai sistemul acesta al dării de pământ constituie un vechiu gravamen, ci și compunerea catastrofului. În cercul acela mare de muncă, ce guvernul și l'a prefapt în programul său, așa cred, nu ar fi fost necorect, dacă s'ar fi suscept și aceasta, ca apoi aceasta instituțiune să o așezăm pe astfel de temelii, de pe cari cu acest sistem de dare să putem apăra și interesele poporului agricol a țării.

Rog, Onorată Casă, ca debutul nostru aicea să nu îl socotiți, ca și cum noi am reprezenta exclusiv interesele unei rase. Noi, după convingerea noastră cea mai adâncă, ne-am angajat, atunci când ne-am cerut un loc în aceasta Casă, nu numai la apărarea neamului nostru românesc, ci am dorit să ne angajăm la apărarea tuturor acelor interese, a căror cultivare, din punctul de vedere al dezvoltării economice a țării, e necesar. (Aprobări în centru.) După-ce însă în adresa noastră văd mai bine exprimată îngrijirea acestor interese, eu primesc proiectul înaintat din partea amicului meu Polit. (Aprobări și aplauze pe băncile naționaliștilor).

Internatul Vancean de fetețe din Blaj.

— Publicare de concurs. —

Până în ziua de 15 August n. a. c. se iese concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetețe din Blaj*.

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 240 cor. solvibili în două ori cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare, și de 12 cor. pentru cele din clasele civile, apoi 2 cor. pe an pentru baș. Elevele, cari vor învăța limba franceză ori muzica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiindcă elevele vor trebui să poarte vesminte uniforme, se vor solvi pentru acestea câte 28—36 cor. după vrâsta fie,țe căreia. Uniforma aceasta, carea se gătește în internat, constă din două șurțe în formă de rochie, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fie,țe care elevă are să fie provăzută cu: 6 cămeși, 6 camisoane, 6 pantaloni, 1 fustă de iarnă, 6 serviete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă 2 pepteni, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 fețe

de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lavoar de spălat și 6 ștergere.

Pentru suma solvită fiește care elevă va primi:

1. Instrucțiune în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educațiune religioasă-morală și deprinderi în conversațiune magiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănatoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amiază 3 plesse, Duminică și în sărbători 4 plesse, c) la cină 2 plesse.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fiește care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucțiunea practică în cele economice, întru cât instrucțiunea de sub 1. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alătore: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugăriile pentru primire au să se înainteze *Preaveneratului Consistoriu mitropolitan din Blaj*, alăturându-se la fiește care o marcă postală de 45 fil. pentru spedarea francată a rezoluțiunii. Dela rugarea pentru primire nu sunt dispensate nici elevele, cari au mai fost în Internat.

Blaj în 1 Iuliu 1906.

*Direcțiunea Internatului
Vancean de fetițe.*

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru a. biserica gr.-cat. din S.-Martinul-de-câmpie, au mai donat: Catița Bncur și fiul sei un rând de veșminte preoțești în preț de 95 cor., vād. Maria Giorgiu, o față de masă pe altar de 15 cor., vād. Maria Suciu, alta pe masa de proscomidat, în preț de 10 cor., V. Manoilă și fiul său, I. Angel, S. Sfiriac, C. Suciu, S. Calian, Crisea Ruța, S. Strete, C. Morar și alții icoane în preț de 88 cor.; militarul G. Ruța, doue făclii foarte frumoase, în preț de 8 cor., vād. Nastasia Bota, în bani 10 cor., parohul 45 cor. și Ioan Făgăraș 1 cor. 60 fil. Dumnezeu să le respălătească însușit. — *Curatorul.*

— Pentru biserica gr.-cat. din Tulgheș au dăruit: Dl Anrel I. Nicolescu, comerciant, un prapor albastru de mătasă, în preț de 100 cor. și a făcut o fundațiune pentru părinți și miseri de 100 cor. Dl Augustin cav. Dobreanu, comerciant și mare proprietar, a procurat înmormântarea Domnului, în preț de 90 cor. și a esoperat dela compania de exploatare a pădurilor „Töök-Dobreanu” 200 scânduri alese. George Geangălân lui Elie și soția Irina, au dăruit 160 cor. pentru procurarea unui clopot. Dl Ioan Popescu, primar și proprietar în Toplița, a cinsit 20 cor. Dl Gavril Ciobotar din Corbu, a donat material la cinctura casei parohiale. Prin colectă dela mai mulți credincioși s'au procurat doi prapori funebri, în preț de 136 cor. Tuturor dăruitorilor le mulțămim ferbinte și pe aceasta cale. Tulgheș, în 8 Iunie 1906. — *Ioan Mera, paroh.*

Din Arhidieceză. Până la 31 crt. se escrie concurs pentru ocuparea parohiei Șopteriu din protopopiatul Cătinei. Emolumente: Casă parohială în stare bună. Edificiile economice necesarii. Porțiune canonică aproape 30 jugh., venitele stolarii îndatinat. Venitul congrual: 457 cor. 66 fil. — *Bercheș* din protopopiatul Coșornei. Emolumente: edificii de locuit și economice

în stare mijlocie, porțiune canonică, aproape 48 jugh., stolarii îndatinat. Venitele congruali: 271 cor. 84 fil. — *Câmpeni* din protopopiatul Roșiei-de-munte, ce stă sub patronatul înaltului Erarin regesc, e la concurs cu termenul de 20 August n. pe lângă următoarele emolumente: Edificii de locuit și economice în stare de mijloc. Satar anual dela înaltul Erarin reg ca patron 420 cor. Stolarii îndatinat. Venitele parohiale stabile 640 cor.

Știri personale. *Iacob Popa*, protonotar consistorial, directorul cancelariei arhidiecezane, a fost numit *asesor consistorial*. — *Ioan Bălan*, preot arhidiecezan, alumn al colegiului st. Augustin din Viena, a fost promovat *Vineri de doctor în sf. teologie*.

Hymen. *Dr. Iulian Pop*, avocat, Bistrița și *Veturia Petran*, căsătoriti.

— *Dr. Dionisie Stoica* și *Mărioara Zisu*, logoditi. București, 23 Iunie 1906.

Știri literare. Însămnăm la acest loc apariția unor dore cărțicele folositoare: *Despre cel dintâiu ajutor la vătămări ale ochilor și Combaterea malariei*, amândone scrise de dl *Dr. Ioan Popp*, medic colonel în retragere în Sibiu. Le recomandăm cetitorilor nostri.

Studentii dela Focșani, în număr de 41, sub conducerea profesorilor Lionescu, Mironescu, Popea, Coleș și Mitru, au sosit Sâmbătă cu trenul dela 1 oară la noi. Deși nime n'a fost avizat la sosirea lor, totuși excursioniștii au fost găzduiti cu multă amabilitate de prof. Dr. Ioan Rațiu în Internatul de băieți și conduși la vizitarea instituțiilor noastre culturale. Studentii sub conducerea profesorilor au fost prezentați și Excel. Sale Preasfințitului Domn Mitropolit, care i-a primit cu multă bunăvoință. Șara, publicul nostru a oferit excursioniștilor o cină prietenească în sala de mâncare a Internatului de băieți.

Adunarea generală a Asociațiunii se va ține anul acesta în 7—9 Sept. v. la Brașov. Un comitet de peste 100 persoane s'au ales pentru avanjarea festivităților. În fruntea comitetului stă dl Andreiu Bărseanu, profesor, vicepreședintele Asociațiunii. Pe lângă ședințele oficioase vor mai fi și ședințele festive ale secțiilor literari, petrecere populară, concert, reprezentație teatrală și la sfârșit excursioniune la espositia din București.

Concurs. Pentru oficiul de prefect la Convictul gr.-cat. român din Sighetul-Maramurășului, să publică concurs. Emolumentele împreunate cu acel oficiu sunt: Cuartir, încălzit, luminat, spălat, proviziune întreagă și plata lunară de 40 coroane. Recursele adresate cără comitetul Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș sunt a să trimită până în 1 August n. a. c. la Reva. Dn *Tit Bud*, vicar și rectorul Convictului.

Avis școlar. *Internatul Pavelean de băieți gr.-cat. din Beiuș*. Părinții, cari ar dori, ca pruncii lor pe anul școlar 1906/7, să fie așezați în Internatul „Pavelean” de lângă gimnaziul din Beiuș, sunt avizați, ca cel mult până la 20 August a. c. să-și trimită supliciele la rectoratul aceluia internat. Taxa de întreținere la an e: 240 cor., pentru uniformă: 60 cor. și pentru instrucție: 10 cor. pe an. Laolaltă 310 cor. Plătirea are să se întâmple cu toată punctualitatea în două rate semestrali anticipative. — *Rectoratul internatului Pavelean.*

„*Arina*”. Sub acest titlu fruntașii nostri din comuna Sanislău și jur vor să înființeze un institut de credit cu un capital social de 100 mii cor. împărțit în acții de câte 100 cor. În fruntea fundatorilor stau protopopii Coriolan Ardelean, arhidiacon în Carei și Gavril Lazar de Purcareț în Sanislău. Însinuările sunt a se face la „Săt-măreana” în Seiani, până la 1 Sept. n.

Examen de notar. În anul acesta la cursul administrativ din Oșorheiu, a depus examenul cu succes bun și următorii 13 români: Braniste Georg (Toarcia), Dan Nicolae (Zernești), Feldrihan Luca (Năsăud), Flutur Ioan (Körösszeg), Ilie Ioan (Zernești), Iosof Victor (Galiș), Orație Iacob (Zernești), Pop Valeriu (Hașag), Poparad Engen (Fă-

găraș). Posmușian Ioan (Vistea-inf), Stan Alimpu (Gârbova-de-jos) și Vișa Ioan (Șeica-mare).

Convocare. Despărțământul Sătmar-Ugocea a „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” își ține *adunarea VIII. generală* în comuna Boriești la 12. Aug. n. 1906.

— Adunarea cercuală ordinară a despărț. Blaj al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, se convoacă pe ziua de 22 Iulie n. a. c. în Ufalău la oarele 10 a. m.

Aviz. Onorații domni preoți, cari ar dori să procure în timpul vacanțelor de vară cartea noastră de predică „Mântuiește-ți sufletul”, sunt poștiți să se adreseze Societății de lectură Inoc. M. Clain, Balázsfalva, trimțând înainte prin mandat postal 4 cor. 50 fil. + 30 fil. porto. Din Blaj se va face expediție în fie-care săptămână de două-ori. Cergăul-mare, la 9 Iulie 1906. — *Septimiu Popa*, președ. soc. Inoc. M. Clain.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape norocitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți chelnicieles necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor voștri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificilele câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari un chibrit, un joc de copii le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

M. K. om sănătos din Bod de lângă Brașov s'a asigurat în 1 Octobrie 1904. În Maiu 1905 s'a bolnăvește și după puține zile moare. Ca premiu de asigurare a solvit numai cor. 131.94, dar prin această sumă a mântuit familia sa de mare mizerie, căci aceasta a căpătat dela „*Transsylvania*” din Sibiu, cor. 4000.— *bani gata!* — Informații dă și redacția foii.

Industria de piatră și de lut. *Condițiile de primire în școala specială r. u. de stat pentru industria de piatră și lut din Székely-Udvarhely.* Direcțiunea școlii speciale r. u. de stat pentru industria de piatră și lut din Székely-Udvarhely ne trimite următorul comunicat: Scopul școlii este a forma (a crește) din elevi în decurs de 4 ani industriași versați atât în praxă, cât și în teorie. Ca elevi ordinari pot fi primiți: a) cei ce au absolvat cel puțin 2 clase gimnasiale sau 6 clase elementare, eventual au cercetat 3 ani cu bun succes școala de ucenici; b) cei ce au implinit vârsta de 12 ani și sunt sănătoși și bine dezvoltati. Petenții au să alătore la cerere: a) Atestat de botez, b) Atestat școlar, c) Declarațiunea tatălui sau a tutorului, prin care, se obligă a lăsa pe fin să absoive cele 4 cursuri de școală specială, d) Atestat medical și de vaccinare (altoire). Elevii nu solvesc nici un fel de didactru. Pentru asigurarea reușitelor din atelier să plătește la cassa institutului suma de 6 coroane. Elevii săraci, dar cu purtare bună și silitori, cari vor documenta în mod vrednic de credință starea lor miseră, vor beneficia de câte un stipendiu întreg sau de jumătate. Pe lângă institut se mai află și un internat și un convict, la care au să plătească elevii nestipendiați 19 cor. lunar pe tot timpul. Petițiunile de primire respective pentru stipendiu adresate la comisiunea de supraveghere a institutului, au să se înainteze cei mai târziu până la 10 August a. c. direcțiunii. Alte detaiuri să cuprind în anuarul școlii, care la dorință să trimită din partea direcțiunii ori cărui interesat. Atragem atențiunea celor interesați asupra acestei școlii. Sibiu, 9 Iunie 1906. — Comitetul Reuniunii sodalilor române din Sibiu: *Victor Tordășianu*, președent, *Ștefan Duca*, notar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

La Greci și la Romani spiritismul era cunoscut. Căci la ei era în uz adorarea sufletelor morților: *Agatodemonii* și *Cacodemonii* la Greci; și *Manes* la Romani. Manes dacă erau binevoitori se numiau: *Lares*; iar dacă erau răi: *Larvae* și *Lemures*. În onoarea acestor din urmă era și o sărbătoare: *Lemuria* sau *Lemuralia* în 9 Maiu. *Homer* apoi ne spune,¹⁾ că umblând *Odysseu* prin cealaltă lume, a dat de beut sufletelor, ce vagabundau pe acolo, sânge de berbece; și că acolo ar fi văzut sufletul lui *Agamemnon*, al lui *Elpenor*, al lui *Achille*, și alte multe suflete; ar fi văzut și pe mamă-sa, pe *Anticlia*, și că s'ar fi apropiat de ea de trei ori, dar n'a putut-o prinde²⁾; *Orpheu*, cu cântările sale își recâștigă soția, pe *Euridike*, dela zăii tartarului.

Dar sunt și fapte istorice, nu numai visuri poetice, bazate ce o drept pe credințele poporului. *Pausanias*, la Greci, merge la oracolul din *Heraklea*, să ceară sfat și să vorbească cu sufletele alor săi, și cu sufletul unei femei omorite de el. Mai târziu se evoacă însuși sufletul lui *Pausanias*. — *Periandru* trimite o solie la oracolul morților dela râul *Acheron*, ca să facă întrebare despre un anumit depozit (*παρρησίχη*). Atunci apare sufletul muierei sale: *Melissa*, și spune, că nu va arăta locul, în care zace depozitul.³⁾ — Alte oracole au mai fost în *Phigalea* și *Tenarum*. Dar pentru aceea vrăjitoarele cele mai vestite în evocarea spiritelor au fost: *muierele din Tessalia*. Ceremoniarul acesta îl descrie *Lucanus*, și după el *Görres*.⁴⁾ Ele tăiau gâtul mortului, apoi înfingeau într'insul un băț, un cârlig ori o secure. De aci duceau cadavrul în peștera destinată pentru evocarea morților. În peșteră erau: bale de câne turbat, oase de hienă, ochi de șarpe, plante veninoase, și alte lucruri grețoase și fioroase. Spiritele le invitau: mai întâi cu voce înaltă, acompaniată de urlete de câni, uhu-ur-uri de buhă, ocăcături de broască, șuerături de șarpe, și mugit de tunet; apoi le chemau cu cântece vrăjitoare. Dacă nu veniau îndată, le amenințau; și dacă totuși nu se prezentau: se rugau de ele să vină numai acum, promițându-le, că mai mult nu le vor mai molesta.

La Romani avem pe *Numa Pompiliu*, carele întrebă de zăița *Egeria* în chestia scutului lui *Marte*. La ei încă erau temple, în cari se evocau morții, numite: *psychomantia*. Atare fu templul din *Misenum*. Arta de-a evoca sufletele morților a înflorit la Romani mai cu samă pe timpul, când scăpătase credința și încrederea lor în zei. Pe vremea lui *Plinius secundus*, *Apion* chema pe spiritul lui *Homer* să-i spună adevărata-i patrie, dar fără rezultat dorit.⁵⁾ Tot el spune, că *Tiberiu* a osîndit la moarte pe *Libon Drusus*, fiindcă îi conturbase în evocarea spiritelor. — Poetul *Virgiliu*, ne spune, că *Enea* s'a scoborit în tartar, unde s'a întâlnit cu mai multe suflete.⁶⁾ Acolo s'a întâlnit el și cu sufletul tatălui său: *Anchise*.⁷⁾ — *Cicero* istorisește,⁸⁾ că pe timpul său era credința în popor, că pe lacul *Avernum* s'ar fi ridicat umbrele morților încă pline de sânge. Tot el invinovățește pe *Vatinu* ⁹⁾, că ar fi evocat sufletele morților și pe zeii din lumea cealaltă, cărora le-ar fi adus jertfe din măruntaii de copii. Tot așa ne spune și *Ammian Marcellin*,¹⁰⁾ că *Fortunațian* ar fi jertfit copii mici, cu boscoane. — De aci vedem, că la Romani, nu numai că era cunoscută și practizată evocarea morților, ci li-se aduceau și jertfe de oameni. Cu jertfe de aceste au fost acuzați de altcun chiar și împărații romani: *Nero*, *Heliogabal* și *Valerian*.

¹⁾ *Odys.* XI. 30 și urm.

²⁾ „Astfel zise“ (sufletul mamei lui *Odysseu*), iar eu gândi în mințile mele și vrui să apuc sufletul repausatei mele mame. De trei ori dar mă repezii, și inima mea mă îndemna să o apuc, și de trei ori ca o umbră sau ca un vis îmi şbură diu mâni“. (*Odyssea*, cânt XI. în traduc. I. Caragiani cit. pag. 128—129.)

³⁾ *Herodot.*: *Historiarum* lib. V. cap. 92. n. 7.

⁴⁾ *Wolkenberg* op. cit. pag. 44.

⁵⁾ *Plinius secundus*: *Historiarum natur.* lib. XXX. cap. 6.

⁶⁾ *Aeneid.* VI.

⁷⁾ *Aeneid.* VI. v. 680 și urm.

⁸⁾ *Tuscul.* I. 16.

⁹⁾ În *Vatin.* 6.

¹⁰⁾ *Rerum gestarum* lib. XXIX. cap. 2.

La *Egipteni* ne întâlnim cu magii lui *Faraon*, cari imită minunile lui *Moisi*.

Ba chiar nici înainte *Jidovilor* nu era necunoscut spiritismul. Căci *Moisi* în *Deuter.* 18, 9—12 oprește, ca *Jidovii* să întrebe ceva dela cei morți.¹⁾ De altcun vedem pe *Saul*, că după ce s'a abătut dela *Dzâu*, s'a dus la vrăjtoarea din *Endor*, ca să cheme spiritul lui *Samuil* și să-i spună soarta,²⁾ iar lui *Manasi* i-se ascrie între greșeli: că a mers la vrăjitori și a introdus oraculele.³⁾ — Calumnia fariseilor,⁴⁾ că Mântuitorul ar fi scos spiritele necurate din cei îndrăciți, cu ajutorul lui *Belsehub*, încă dovedește credința *Jidovilor* de pe timpul *Dlui Hristos*, că poate fi legătură între om și diavol.

Cu spiritismul acesta ne întâlnim și în veacurile prime ale creștinismului.

*S. Paul*⁵⁾ condamnă idololatria și fermecătoria spunând, că acestea duc la osândă. E cunoscut că *Simon Magul* amăgise pe mulți *Samarineni* prin faptele sale; iar *s. Paul* orbise pe *magul Elima*⁶⁾; iar⁷⁾ ni se spune, că: au venit mulți din *Efes* la *s. Paul* și au ars în prezența lui cărțile superstițioase.

Mai târziu se încercă școala neoplatonică din *Alexandria* să reguleze folosirea magiei, dar fără rezultat. Martori sunt despre aceasta operele lui *Proclu*, *Jamblic*, *Porfiriu*, și *Plotin*. Iar legislațiunea romană nu perdă din vedere vrăjitoria, sub *August Tiberiu*, *Vespasian* și *Marc Aureliu*.⁸⁾

Avem și cazuri. *Tertullian*⁹⁾ ne spune, că păgânii de pe timpul său cereau încă răspunsuri dela zei că oare să lase copiii în viață, ori să-i expună? Răspunsurile le căpătau prin capre și prin mese — „per quos caprae et mensae divinare consueverunt“. — Tot acolo spune el și aceea, că vrăjitorii păgâni mijlociau: *visiuni* „*somnia immituut*“: *materializări* — „*phantasmata edunt et jam defunctorum infamant animas*“. — Erau însă și înșelăciuni, pentrucă „*multa miracula circulatoriis praestigiis ludunt*“.

Istoricul roman apoi: *Ammian Marcellin*, (păgân din veac. IV. d. Hr.) istorisește¹⁰⁾ cazul vrăjitorilor: *Fidustus*, *Patricius* și *Hilarius*. Aceștia fuseseră prinși și duși înainte judecătorilor. Acolo încep ei să spună: „Măsuța aceasta nefericită, ce o vedeți aci, am făcut-o din crengi de laur după tipul tripodiului din *Delphi*, între semne, cari ne prevestiau primejdii. După ceremonialul aceluia (a tripodiului) am consacrat-o și noi: cu cântece vrăjitoare și cu ceremonii lungi; și apoi am început să o mișcăm. Mișcarea aceasta, dacă voiam să aflăm ceva lucru ascuns, se întâmpla în modul următor. După ce curățiam odaia cu materie fumegătoare din *Arabia*, puneam măsuța în mijlocul căsii, și pe ea puneam un disc pregătit din mai multe metale, pe marginea căruia erau gravate, la distanțe egale, cele 24 litere. Unul din noi jertfa zăilor, — dela cari vine toată profeta —, însoțit de cântările coraspunzătoare: apoi se pune pe masă îmbrăcat și încălțat în giolgiu, legându-și capul cu o pantlică, de carea acăta ramurile de laur. Tinea apoi o verigă făcută din sîrmă de *Carpathus* (insulă între *Egypt* și *Rhod*) înșirată pe o sfoară, carea fusese sfințită de mai înainte cu formule fermecătoare. Veriga săria din când în când pe litere, dându-ne astfel răspunsuri în versuri deplinite, întocmai pe cum erau răspunsurile *Pythiei* și ale *Branchizilor*.¹¹⁾ Vrând așadară să știm, că cine va urma după împăratul de acum (*Valente* 364—378), am întrebat, și veriga ni-a arătat două silabe: *Theo* și apoi a sărit pe litera: *d*; atunci unul din noi strigă, că soarta designează pe *Theodor*. De aceea nici n'am mai cercat, fiind deplin convinși, că împăratul, după care am umblat, va fi: *Teodor*“. De fapt a și uruat marcie *Teodosiu*. (Va urma).

¹⁾ „Iară după ce vei intra în pământul, care-l dă ție *Domnul Dumnezeu* tău, să nu te înveți a face spurcăciunile neamurilor aceloră. Să nu se aște întru tine, carele să treacă pe fiul tău, sau pe fata sa prin foc, vrăjind vraje, și descântând și fermecând. Și fermecătorii, și carele descântă, și carele vrăjește din pânțee, și carele caută pe stelo, și carele întrebă morții. Că spurcăciune este *Dlui Dzâului* tău tot cel ce face acestea, și pentru spurcăciunile acestea va perde pe ei *Dl Dzâul* tău dela fața ta“.

²⁾ I. Împ. 28, 7—25.

³⁾ IV. Împ. 21, 6.

⁴⁾ Mat. 9, 34; 12, 24; Luca 11, 14—19.

⁵⁾ Epist. către *Galateni*, 5, 20.

⁶⁾ Fapt. Ap. 13, 8—11.

⁷⁾ Fapt. Ap. Cap. 19 v. 19.

⁸⁾ *Franco*, Lo spiritismo pag. 262—263.

⁹⁾ Apolog. cap. XIII.

¹⁰⁾ *Rerum gestarum* lib. 29. cap. 1—

¹¹⁾ Aceștia erau urmașii lui *Branchus*, servitori și manipulatori ai templului și oracolului lui *Apollo*.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare)

10

„Aceasta este adevărat!“ confirmă primarul. „Domnul Gerstle este un harnic și brav învățător. — nu dorim mai bun decât dânsul în școală și-i mulțămim și astăzi pentru ceea ce ne-a învățat, — mai ales pentru disciplina creștinească și bunul său exemplu. De vrsta lui înaintată nu observăm nimica. Și astăzi învață copiii tot așa de bine, ca și înainte cu treizeci sau patruzeci de ani.“

„Ar trebui însă să-i învețe mai bine, — tocmai despre aceasta-i vorba!“ răspuse dr. Frick. „Gerstle a rămas cu metoda cea veche, pe când timpul de față cere știință aprofundată și educație conformă timpului.“

„I—hai, domnule inspector, acelea sunt prostii, închipuiri deșerte și nebunii!“ — replică primarul. „Noi țărani o să rămânem tot țărani, nu ne vom face nici profesori nici advocați. Vocațiunea noastră este agricultura și nu învățătura. Scrisul și cetitul îl pricepem noi după trebuințele noastre foarte bine — ne ajunge atâta, cât am învățat dela domnul Gerstle. Științele naturale? Doar noi ne cunoaștem toate ierburile, buruenele, fructele, vițele și napii, nu se poate mai bine și știm cum trebuie să le cultivăm. Mai mult nu ne trebuie. Cine are cunoștințe mai multe, acela nu e țăran adevărat.“

„Da, da, — tocmai așa este cum zice domnul primar!“ asigurau conzilierii.

„Prin urmare, domnule inspector“, încheiă primarul, „lăsați-ne pe bunul, sirguinciosul și cinstitul nostru învățător!“

„Intervenția dvoastră și motivarea ei au avut tocmai efectul contrar“, — răspuse rece dr. Frick. „Puținele pretenții, ce le aveți față cu știința, — aș putea să zic disprețul, ce-l manifestați față cu cultura, cum o cere spiritul timpului, sunt dovezi zdrobitoare despre instrucția defectuoasă, ce vi s'a dat. Așa n'ați putea vorbi dvoastră, dacă ați fi avut un învățător, care să fi stat la înălțimea timpului și care să fi ridicat pe școlarii săi din modul de viață timpit, în care se aflau. Deci este necesar, ca învățătorul diriginte Gerstle să fie îndepărtat din școală. Chestiunea este, dacă dlui vrea să-și dea dimisia de bună voie, ori va aștepta să fie înlăturat din oficiu!“

Bărbații dădeau mâniași din cap și se uitau plini de reproșuri la puternicul Gerstle ședea zăpăcit și tăcea, căci vedea că ori-ce justificare este de prisos. Atunci se deschide ușa și intră parohul comunei — spre bucuria lui Gerstle.

Părintele Cunibert Laidelin era un bărbat în puterea vieții și era un vrednic preot. El aparținea acelor adevărați păstori, cari își pun viața pentru oile sale. Cu toată modestia și umilința sa, el nu cunoștea frică și conziderații, când datorita îi impunea rezistență și luptă față cu spiritele anti-religioase. Naturelul său nobil și ușor iritabil se revolta în sfântă mânie împotriva ori-cărei nedreptăți. Această ușoară iritabilitate era poate singura greșală a caracterului său, pe care vecinic năzuia a și-l înfrâna și a-l transforma în blândețe. Chemat la un muribund, într-o noapte din iarna trecută, a căzut și și-a frânt un picior, care s'a vindecat ce e drept, dar i-a lăsat urmele unei schiopătări ușoare.

Francmasonul dr. Frick primi cu un aer rece pe vrednicul preot.

„Scuzați, domnule inspector, că vin cam târziu la ședință! Am fost la un bolnav în cătunul vecin și m'am întors abia acuma.“

„Nu era nevoie de scuze, — absența dvoastră n'a fost băgată în seamă“, răspuse moșicul funcționar.

„Ați sosit tocmai la timp sfinția voastră!“ zise primarul. „Închipuiți-vă, domnule inspector vrea să ne dea afară pe bunul nostru învățător Gerstle!“

„Să-l dea afară?“ repetă consternat parohul. „Și pentru ce?“

„Pentru că acest lucru îl socotesc a fi necesar în interesul școlii“, răspuse dr. Frick. „Luați act, vă rog, de rezultatul inspecției de astăzi.“

Părintele Laidelin cercetă în fugă seria notelor, și rămase înmărmurit.

„La toate obiectele ultima notă, — hm! chiar și la religie penultima, — asta nu o înțeleg. Domnule învățător, cum vine asta? Eu vă cunosc zelul și niziunța încoronată de succes, de a preda catechismul, cât se poate de bine. Școlarii nu și-au rămas niciodată datori cu răspunsul.“

„Nici astăzi n'au rămas datori“, răspuse Gerstle.

Părintele Cunibert privi întrebător la inspector, care ședea cu fața înroșită, ca un criminal prins în flagrant delict.

„Prin urmare, cred că notarea trebuie să fie eroare“, zise Laidelin.

„Nota aceea rea este expresiunea judecării mele în urma inspecției, ce am făcut“, explică cu voce de bariton dr. Frick. „Nu uitați, părinte că nu sunteți în drept a-mi critica conștatările mele și că vă depășiți atribuțiile.“

(Va urma).

Dare de samă și mulțumită publică.

(Continuare și fine).

Petru Bățian cu soția sa Ileana n. Chira 5 cor., Marianca Calincău cu soțul său Toader 1 cor., Teodor Morar cu soția sa Maria 1 cor., Petre Maluțian cu soția sa Anuca 2 cor., Marișca Mesaroș cu soțul său Ioan 2 cor., Varvara Antal cu soțul său Andriș 1 cor., Ioan Campan a Dochi cu soția sa Maria 1 cor., Dochia Magda văduva 5 cor., Ioan Trif a Irini 1 cor., Ciucur Lăcătuș cu soția sa Anica 1 cor., Mihai Dărăban cu soția sa Maria n. Duma 4 cor., George Todica june 1 cor., Petrea Chira a Simionesi cu soția sa Maria n. Sabo 2 cor., Marianca Chira văduva 2 cor., Paraschiva Bechi cu soțul său Ioan 1 cor., Andron Ciurar cu Fira 1 cor., Ileana Mezei cu soțul său Alexandru 1 cor., Ioan Mesaroș june 5 cor., Pinte Ciurar tineru 1 cor., Ioan Morar cu soția Anișca n. Magda 20 cor., Poporeanul nostru credincios Toader Mureșan a donat s. biserici din Reteag un rând de vestimente bisericesti foarte frumoasă în preț de 80 cor., cu dorința să fie amintit la santele liturgii el și părinții săi Gavrilă Mureșan și Marianca n. Forgo. Poporeanul nostru Petru Mureșan și soția sa Anișca n. Oltean au dăruit s. biserici 2 statuete ale Maicei Preacurate. Dna Tömlö Ana soția hotelierului de aici Tömlö István a dăruit s. biserici 2 fesnice de nickel în preț de 40 cor. Poporeanul nostru Geroge Susa făcând a cumpărat pentru s. noastră biserică un Liturgieriu nou cu litere latine ediție nouă de Blaj, legat frumos în piele cu prețul de 9 cor. 36 fil. Poporeanul nostru Ioan Hășnașan dimpreună cu Anișca Oltean au cumpărat

pentru s. noastră biserică un Apostoleriu nou cu litere latine legat în pele cu prețul de 13 cor. 16 fil. Poporeanul nostru credincios George Chira cu soția sa Regina n. Susa a dăruit s. biserici 3 vâluri de atlas cu dantelă la cele 3 uși dela s. altar în preț de 12 cor., iară poporeanul nostru credincios Petru Bățian cu soția sa Ileana n. Chira au dăruit o față pe s. altar de dantelă în preț de 8 cor. Poporeanul nostru George Mesaroș, morariu cu soția sa Florica n. Șuvagău au dăruit s. biserici un Euchologiu nou cu litere latine ediție de Blaj în preț de 8 cor. 35 fil. și un cuțitaș (copie) pentru proscodie din bronz aurit cu prețul de 5 cor. 45 fil. Dna Maria Oltean n. Roman soția dlui Ioan Oltean notar penzionat a dăruit s. biserici o icoană: Maica Domnului. Credincioasa noastră poporeană Ana Baniai cu fratele său Toader Mureșan a dăruit s. biserici un epitrahil de mătășă în preț de 8 cor., iară poporașul nostru harnic Petru Ceteraș a reparat candelabru de aramă din despărțămîntul femeilor, a văpsit ușile dela s. altar, a făcut 3 cruci din pieu (tini-chea) pe școală, a făcut un perșieu nou la ușa s. biserici, a reparat o candelă și mai multe fesnice. Ioan Mesaroș june a cumpărat pentru s. biserică o față de masă de dantelă în preț de 8 cor. George Oltean alui Petre și soția sa Anica n. Radu a cumpărat pentru s. biserică un stichariu frumos cu prețul de 10 cor. Aceste fapte bune săvârșite pentru împodobirea casei lui Dumnezeu eu le-am scris în cartea de aur a parohiei, iară Dumnezeu să le însemneze în cartea vieții.

Reteag la 25 Iunie 1906.

Ioan Sonea,
preot gr.-cat. local.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, Revistă Literară. Anul V. Nr. 26. cu următorul sumar: N. Iorga, Un poet din vremile nehotărâte: N. Nicolescu. — I. M. Marinescu, Craiul negru (baladă după Uhland). — I. Boteni, Prea Târziu. — C. Teodorescu, Inima lui Hjalmar (poezie). — V. Caraiivan, Motanul și Vulpea. — E. Ciuchi, Vis de primăvară (poezie). — N. Iorga, Cronică. — În Supliment: Mănăstirea Hurezului vederea de total; La Hurez: de-a lungul stâlpilor.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 13. cu următorul cuprins: Adevărul asupra stării lucrurilor din Bucovina de Coman Fruntes. — Primarii dela sate din România veacului al XX-lea de G. M. Murgoci. — Noul ministru de Justiție de N. Iorga. — Din județul Bacău: un om cu milă de sătean de L. Maricaș. — Două Pavilioane ale Expoziției de N. Iorga. — Cronică. Din țară: Institutori și învățători Ce scrie în „Iudavărul“. Un bogat Evreu care nenorocește copilele unui sat din Moldova. E Turcoaică dna Ismail-Pașa? Excursii Școlare. Reprezentanții publice în Craiova, dar fără învoire pentru domnișoare (de N. Banescu). O serbare militară în Craiova (de același). Coruri și călătorii școlare în Craiova (de V. Mihăilescu). Destăinuirii ardeleni în sarcina vicariului Mitropoliei (de un profesor și teolog). Congresul din București a preotului (de G. M. M.). Căderea dlui Bădărău. Întrunirea liberalilor reformiști în Galați. Vânzarea pădurii Neamțului. Planuri de edilitate. Minunile postei române. — Dela României de peste hotare: Geamuri sparte la un preot român. Împăcarea românească din Brașov. Din Basarabia. Din America. Teri streine.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser
cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răceleii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 10—32

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Medias 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate liferă vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 9—20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni împreună cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

ACATISTUL MIC,
sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Carol F. Jickeli, Sibiu. (La coasa de aur).

Clește de marcat otile 1 buc. C. 4.100

Coase:	Langimea	70	75	80	85	90	cm.
	1 bucată C.	1.60	1.60	1.60	2.00	2.00	

La cumpărare de 10 bucăți se dă c bucată pe deasupra

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă eu schimb ori-ce coasă provăzută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci, când ea a fost bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încredere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coaselor vândute. Fiindcă stau pe punctul acela de credință, că coasele provăzute cu semnul CFJ încep a fi scoase din întrebuințare sunt decis, îndată după-ce voi fi informat, ca la coasele ce sunt în pregătire, sămnu CFJ să fie dublu provăzută, în formă așezat unul sub altul. Tot odată îmi permit a atrage atențiunea, ca la această bătătură să se observe și sămnu pe unelte agricole.

Clește americane pentru botul porcilor 1 bucată Cor. — 70. 100 inele la ele Cor. — 60 fil.

Aceste coase, cu insigniul **CFJ** și uneltele de bătut coasa, garantate, se mai află la următoarele firme: În Agnita: Frații Gunne filială, Ioan K. Schuller; Agârbiciu (com. Târnavei-mari): Ioan Schuller; Blaj: Schuller Lajos; Dobârca: Toma Bachmann; Frâna: Iosif Schuster; Făgăraș: Carol König; Avrig: Gustav A. Reschner; Brad: Wilh. Prischak; Cristian: I. G. Connerth; Apoldul-mare: Catarina Wolff; Cincul-mare: Daniel G. Andree; Gurarânlui: Ioan Tristiu; Hașag: Herberth Thomas; Ciznădie: Mihai Mathis, Remiunea de Conzum; Cața: Regina Buchholzer; Sascizd: Ioan Schlattner; Cineșor: Ioan Kauffman; Cârțișoara-sup.: Ioan Scorobet; Streja-Cârțișoara: Ioan Stocu; Loannes: Moritz Klein; Lanerâm: Mihail Simonis; Noerich: Herman Römer; Șeica-mare: Mihail Ehermann; Martin: Sam. Schmid; Sebeșul-sâs.: Ioan T. Gross; Orlat: Simeon Loloi; Poiana: Ioan Bezdog; Richisdorf: Andreiu Nemenz; Nou-rom.: Arnold Lesman; Ocna: Avram Savu. Stoia Ioan Precup; Săsăuz: Iuliu Kerekes; Jidvei: Ioan Orendi, Samoil Wachsmann; Șelimber: Irimie Milea; Șeica-mică: Ioan Brandtsch; Șoroșteiu: Elekes Lajos; Șona: Iosif Graei jun. & Victor; Săliște: Dan. Roșca Căpitanu; Tilisca: Vasilie Inga.

Nicovale, forma, fig. 2 3 Ciocane, fig. 5 & 250 300
1 bucată C. — 96 — 86 1 buc. C. — 86 — 90

Nicovalele și Ciocanele se vând pe lângă garanție pentru fiecare bucată. Fiecare bucată, care s'ar dovedi sau prea moale sau prea tare, se schimbă.

Verigi de coase, fig. 4. 1 buc. C. — 18. Tocuri de cuți, smălțuite pe di-lăuntru și pe din afară 1 buc. C. — 42.

Cuți dela 10 bani în sus, în variație bogată. Îndeosebi recomand: **Cuțile americane 1 buc. C. — 40. Cuți de Bergamo vinete închise, cu semnul CFJ 1 buc. C. — 80.**

Greble de fer pentru coase de holde, pentru a le șirofa pe toporiștile obicinuite ne lemn fig. 7. 1 buc. C. 1.30.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că singur eu pot servi cu apa de:

RĂPĂTI

cea mai excelentă și sănătoasă apă minerală.

BLAJ, SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cu.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaiă bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 21 Iulie 1906.****Numărul 30.****Invitare de abonament.**

Ca începerea semestrului al doilea din anul acesta să deschidă **abonament nou** la „Unirea”, cu prețurile indicate în fruntea foii. Deci rugăm pe **Onor. Cefitori** să binevoiască a-și renouă abonamentele de timpuriu. **Totodată rugăm și pe On. Abonenți** aflători în restanță să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii, pentru ca aceasta să-și poată acoperi lipsele sale.

ADMINISTRAȚIUNEA.**Ordinațiunile lui Lukács.**

Privitor la cele două ordinațiuni ale ministrului Lukács, cari ținteau realizarea proiectului de lege berzeviczyan, deputatul Dr. Maniu, a interpelat în ședința din 11 crt., dacă ele mai sunt și astăzi în vigoare, și dacă actualul guvern le susține și le recunoaște de legale? Răspunsul lui Apponyi, deși declară din capul locului de nelegale amintitele proiecte, totuși nu e destul de clar și liniștitor, de aceea deputatul nu l-a luat la cunoștință, cerând dela ministrul Apponyi un răspuns mai concis și mai lămurit, care să fie în măsură de a liniști pe toți.

Reproducem după notițele stenografice, părțile mai importante din această interpelare:

Dr. Maniu: Între altele dispoziții ale guvernului anterior sunt două ordinațiuni, cari îndată la apariția lor au deșteptat cel mai adânc resens la mulți cetățeni din această țară. E vorba de ordinațiunile ministeriale emise sub nr. 72.000 și 72.001, prin cari fostul ministru de culte voia să reformeze instrucțiunea poporală. Conținutul acestor ordinațiuni sunt în contradicție cu spiritul legilor existente, încât guvernul Tisza n'a cutezat să le execute, ci prin proiectul ministrului Berzeviczy a cercat să realizeze dispozițiile prevăzute de guvernul anterior prin ordinațiuni.

Nu vreau să mă lupt cu mori de vânt probabil neexistente, nu vreau să mă ocup de conținutul acestor ordinațiuni, căci, abstracție făcând dela conținutul lor, e cu neputință ca actualul guvern să le considere de valabile și de juste. De aceea mă restring la cetirea interpelației (Aprobări). Și numai în cazul acela am să mă ocup mai pe larg de ele, când dl ministru de

culțe, spre adâncul meu regret, ar declara, că le susține. Interpelarea e următoarea (cetește): Interpelare Dlui ministru de culte în chestia ordinațiunilor cu numărul 72.000 și 72.001. a fostului ministru de culte Lukács György:

1. Are cunoștință dl ministru, că inspectorii regești eșecută ordinațiunile ministeriale a guvernului de mai înainte de sub nr. 72.000.905. și 72.001.905. și că pretind dela învățători observarea acestor ordinațiuni?

2. Considerând că ordinațiunile aceste cuprind dispoziții, cari sunt în contradicție cu legile existente și că regulează afaceri, cari cad în sfera legislațiunei; considerând că și ordinațiunile aceste emanează dela acelaș guvern, a cărui alte multe dispoziții au fost declarate nelegale și nevalabile din partea guvernului actual: ce atitudine ia d. ministru în chestia legalității acestor ordinațiuni? Execuția acestor ordinațiuni e compatibilă oare cu cerințele respectării legilor și cu constituționalismul? E aplicat d. ministru a lua dispoziții privitoare la retragerea acestor ordinațiuni nelegale, cari vatâmă adânc dreptul autonom bisericesc?

Prezidentul: Interpelarea se predă dlui ministru de culte.

Ministrul de culte Apponyi: Cu permisiunea On. C. răspund pe scurt la interpelare, căci în general, răspunsul e foarte simplu, după cum e formulată interpelarea. E foarte natural, că dreptul nostru public nu ne permite să guvernăm pe baza ordinațiunilor, în contradicție cu legile existente (Aprobări). E foarte natural deci, că dacă vre-o astfel de dispoziție a guvernului anterior -- eu unul n'am cunoștință -- eu nu numai că nu voi pretinde executarea acestui ordin, ci voi opri dela executarea lui toate autoritățile, cari sunt sub conducerea mea. Toate lipsurile, cari se vor afla în legile noastre, în ori-ce direcție, dar mai ales în direcția întăririi statului național magiar, se vor acoperi prin crearea de legi corespunzătoare; darnici un membru al acestui guvern nu va guvernă pe baza ordinațiunilor, nu va susține ordinațiunile emise și nu va cere dela organele subalterne executarea lor.

Mă rog să binevoiți a lua la cunoștință acest răspuns. (Aprobări vii. Mișcare pe băncile naționaliștilor.) Cum zic, n'am cunoștință...

Polit: Trebuia să ai cunoștință (Sgomot. Prezidentul sună).

Ministrul Apponyi: Să am iertare, dar nu puteam avea cunoștință despre executarea ordinațiunilor nelegale, decât dacă cineva mi-s'ar fi plâns. Și nu mi-s'a plâns nimeni. Chiar despre existența acestui ordin am aflat numai pe baza acestei interpelări. Plângere concretă n'am auzit până acum, și dacă voiu auzi, o voiu aplană în mod legal. Dacă organele de sub conducerea mea, au ceva dubiu, le voi îndemna să considere de neexistente ordinațiunile contrare legilor. Mai mult nu pot spune. (Vii aprobări).

Deputatul Dr. Maniu nu ia la cunoștință răspunsul ministrului, deoarece este

prea general și nu răspunde direct la interpelare. Căci nu e suficient a spune, că ordinațiunile, cari sunt în contradicție cu legea, se vor omite, iar celelalte se vor eșecuta, după cum vor afla de bine organele subalterne.

Se provoacă chiar la un ordin ministerial, prin care se urgitează eșecutarea unui ordin ministerial din anul trecut -- și încheie astfel: Dacă așadar st. d. ministru află de necesar să se declare în privința unei ordinațiuni, atunci, fiind vorba de instrucțiunea poporală, trebuia să se declare și privitor la aceste ordinațiuni, căci organele eșecutive nu iau în considerare, că oare ordinațiunea e în conformitate cu legea sau nu, ci când vreau să vexeze publicul sau să-i facă neplăceri, eșecută ordinul, fără considerare la conținutul lui. (Așa e! pe băncile deputaților naționaliști). De aceea rog cu tot respectul pe st. d. ministru, să binevoiască a-mi da răspuns hotărît în punctul acesta. Nu cer să-mi răspundă numai decât, deoarece are drept să-mi răspundă la interpelare în interval de 30 zile. Rugarea mea respectuoasă e să binevoiască a scruta și a studia cauza aceasta, ca să ne poată da apoi un răspuns, care să ne liniștească pe toți. (Aprobări pe băncile deputaților naționaliști).

Obiceiuri rele.

Sub acest titlu s'a pus în discuțiune în anul dia urii trecuți cestiuni de mare interes, cari ar trebui discutate cu cea mai mare atențiune.

Din aceea cauză, nu ca să desleg eu acele cestiuni așa de importante, ci ca să se deie ocazie celor mai chemați spre a-și espune verdictul. Imi iau libertatea a lua parte la desbatere asupra lor.

În acel nr. s'a vorbit de binecuvântarea căsătoriilor mixte și cununarea fără pregătire. Înainte de a mă declara asupra acestor lucruri, fac observarea, că aceste lucruri nu să pot caracteriza de obiceiuri, pentru-că sub obiceiul ritual nu să poate înțelege, decât o acțiune religioasă, isvorită din cărțile rituali, excepționalminte și din tradițiune, care urmărește propagarea pietății.

Ori-ce altă acțiune e abus, ori nărav rău, care lipsă de conseriere nu are, căci legi pentru estirparea lor există, numai controla și pedepsirea celor ce nu le eșecută, e de lipsă. Prin urmare, preoții cari cunuuă sponsi fără pregătire trebuie aduși la ordine. A teum însă stă cestiunea căsătoriilor mixte. Binecuvântarea aceloră ar trebui regulată, încât preoțimea să nu vie în opoziție cu dispozițiunile superiorității, și să nu vateme nici interesele bisericii. Pe cum ne este cunoscut, superioritatea mai înaltă ecleziastică, cu scopul conserării

fiilor săi în religia catolică și a lățirii aceleia, pretinde dela cei-ce închie căsătorii mixte garanția, că toți fiii să vor crește în religia catolică.

Mintea sănătoasă, ne spune că acolo unde cucerire nu să poate face, biserica are de a se sili într'aceea, ca cel puțin să nu se piardă.

Deci dacă nu să va putea dobândi exoperarea unui contract, în care sponsii să se oblige la creșterea tuturor fiilor, în religia catolică, să se dobândească cel puțin aceea, ca partea catolică, și fiii de sexul său, să rămână catolici. Acest lucru însă să va putea dobândi numai în-casul, când se va avea în vedere aceea, ca între partea catolică, căsătorită cu acatolic, relațiunea de unitate cu biserica catolică, să nu se întrerumpă, ci ea și după aceea să rămână cu dragoste cătră biserica, la sinul căreia a crescut.

Denegarea binecuvântării însă, nici de cum nu întărește această „unire“.

Pentru-că căsătoriile mixte sunt de done felinri, unele sunt închiate între catolici și reformați, altele între neuniți și catolici.

Ce să ține de cele dintâie, chestia e foarte delicată. Cine a petrecut între calvinii, de sigur a observat, că îndată ce s'a făcut închierea sponsaliilor, rudeni, preot, cantor, toți să aruncă asupra părții catolice și cu tot felul de arme să silesc a o îndupleca la trecere la calvinism. Prin urmare un gr.-cat., care să cunună cu un calvin, încă înainte de cununie e ispitit la trecere, punându-se neîncetat înainte privilegiul magiarizmului, de care are să fie împărțit. De aceea, ca copiii să devină gr.-cat. toți, nici nu să poate pomeni, tot ce să poate e să urmeze legea civilă. După cununie asupra părții catolice să încep pre-

siunile, nu într'atâta să treacă și ea, ci copiii toți.

Fiind preot în o comună amestecată cu calvinii, am făcut următoarele experiențe. Un calvin s'a fost căsătorit cu o gr.-cat., din căsătoria lor s'a născut un băiat și o fetiță. Băiatul a fost botezat la calvinii, fetița la gr.-cat., dar ce să vezi? Când copila a ajuns etatea de 6 ani, ea e dusă la școala de stat, și nu la cea confesională română gr.-cat. și înscrisă la școală ca ev. ref. Eu am auzit, și pe baza legii reclamez dela directorul școlii de stat copila, și o aduc la religie între gr.-cat. unde a și nmlat fără de a face progres. Odată observ că lipsește, o rechem, dar abia să reîntoarce. Interpelez pe mamă, o fac atentă la dorința de a o educa în religia ei, dar îmi spune, că bărbatul o forțază și pe ea și pe fată, să asculte religia calvină, că de acum să se pregătească la trecere, pe când va fi de 16 ani; că acela în înțelegere cu învățătorul de stat neîncetat lucră în aceea, și că ea are să poarte din această cauză o luptă grea.

Copila am readus-o la ascultarea oarelor de religie gr.-cat., dar până când, nu știu.

Alt caz. Îmi vine în parohie o părehe de oameni, ca servitori căsătoriți din altă parohie, bărbatul a fost născut din tată calvin, dar fiind-că acela a murit curând, l-a crescut mamă-sa în relig. gr.-cat. El nici nu s'a ținut calvin, nici pruncii nu i-a botezat la calvinii.

Odată însă fatalitatea îi pune în contact cu un avocat calvin, acela îi procură estrasul de naștere și îi documentează, că ei nu e gr.-cat. ci reformat, apoi învățătorul de stat, preotul calvin, reclamă dela mine copii de partea bărbătească la educare în

confesiunea calvină. Le fac promisiuni, ajutoare, favoruri, numai să nu se prefacă gr.-cat.

Așa luptă calvinii cu toate armele șovinismului contra românilor mai mult, decât contra religiei. În astfel de casuri, lupta preotului gr.-cat. numai atunci e încoronată de succes, dacă poate împedea închierea căsătoriei, dacă aceea s'a închiat. vorba nu e de succes, căci nu prea există parte calvină, care să se învoiască la educarea copiilor săi în religia gr.-cat., să se învoiască la trecerea aceluia, în șirul prigonitilor de Români, în șirul celor lipsiți de favorurile excepționale, ce le asigură azi stăpânirea magiarismului; pentru aceea e de sine înțeles, că preotul trebuie să poarte o luptă desperată pentru a împedea închierea astorfel de căsătorii. Dar dacă s'a închiat, ce are să facă?

Mintea sănătoasă ne spune, că atunci el are de a sili să dobândească trei lucruri, dezvoltarea unui simț de iubire față de religia catolică în soțul calvin, o dispunere la indulgență față de soțul catolic, că acela să-și poată exercia liber religia, și să țină un contact cu partea catolică, încât în ori-ce împrejurări să i-se adreseze cu încredere, ca unui părinte iubit.

Aceste trei lucruri numai prin binecuvântarea căsătoriei, să pot dobândi. Pentru-că dacă preotul catolic nu le binecuvântă căsătoria, o binecuvântă cel calvin, ei dar aceasta împrejurare el o folosește spre a deștepta un fel de ură în soțul calvin ori ref. în contra bisericii catolice și a instituțiilor aceleia; spre a-l face neobedient față de partea catolică, silindu-se la aceea, ca aceea să fie oprită a-și cerceta biserica, care a fost așa de tirană, de nici n'a voit a-l împărțasi de binecuvântarea căsătoriei.

FEUILLETON.

Spre deslegare.

I.

În viața întunecoasă a părintelui Vartolomeiu s'a aprins în sfârșit o stea luminoasă. Putea el s'o facă să se aprindă și mai în grabă, dacă era ca alții. De ce altă sunt făcute molitvele cele multe? Dar vezi că părintele Vartolomeiu nu era din pânura acestora. El nu s'a certat cu nimeni, de când l-a lăsat Dumnezeu pe lume, a trăit ca chip al blândetelor, mai ales de când murise proteasa Salvina. Și e mult de atunci, Doamne multu-i! Părintele când se gândește la vremile acelea, îi pare de multe-ori că a fost numai un vis, și dacă era cu cartea în mână, răsfoia mai departe prin ceaslov, vrând par'că să se deștepte. I-se părea de multe-ori, că de când proteasa își lăsase pleoapele albe, ca de ceară, cu lungi gene de doliu peste luminile stinse, el nici nu mai trăise, ci a plutit așa pe o apă lină, foarte lină. Dar pe de-asupra acestei ape apăseau vecinic neguri grele, ce nu lăsau să străbată raze mai tari de lumină. Cum ar fi purtat el slujba, ce o avea, de nu era Zenovia, numai unul Dumnezeu știe. Dar când fata se opria mirată înaintea lui, și-i spunea cu ochii în pământ: „Auzi tată, trage a dona oară, nu te duci încă?“ Vartolomeiu trăsărea puțin, strângea cartea subsoară și pleca domol cătră biserică.

Așa trăise părintele o grămadă de ani, fetița era atunci de cinci anișori, și azi, ferească sfântul, s'apropie... Dar n'a spus la suflet de om, ce durere mănca din inima lui, dela o vreme poate nici el n'ar mai fi știut să spună.

Astăzi însă părintele Vartolomeiu nu mai are astâmpăr să stea în casă. În capul gol, cu fruntea luminată, iese meren în pridvor, ochii lui caută par'că trecători pe drumul ce duce pela porțiță. Și ca și când i-ar fi rudeni de aproape toți oamenii, ce măsură pe îndelete calea, așa privia părintele de cu drag la ei. În restimpuri nu știu ce tot cerceta prin curte, până ajunge la porțiță, o deschide încet, iasă în capul gol afară și îmbrățișază cu o privire caldă toată întinderea satului, ca și când ar fi averea lui. Când porțița se izbește în urma lui, el rămâne o clipă în loc, parcă-i așa de greu de ce a făcut, par'că îi rușine. Merge mai domolit în casă, dar nu peste mult, iese iarăși cu aceeași privire de lumină.

În sfârșit se hotărăște la ceva aspru. Ce sfântu, doar el nu-i legat acolo în curte. Ulițele toate-s slobode până la boltă. Drept că n'a tras de mult tăbac, dar acum așa o pufă are să vadă cum s'ar ridica din mustățile lui mari, fumul vânat. Pe drum îi veni gândul, că zău e prea mult, ce face dânsul: să meargă după tăbac el, pe care de atâta ani nu l-a mai văzut nimenea fumând. Și iar îi venia cu rușine, ca atunci la porțiță. Ei, dar omul cu rușinea nu trăiește în lumea asta! Și părintele Vartolomeiu merse ată la baltă și vâri în buzunar iarba dracului.

La întoarcere părea mai tare și mai

mulțumit cu sine. Când văzu la porțițe pe doi din bătrânii bisericii, se apucă cu ei la sfat, de era să nu-i mai gate. Oamenii se mirau de voia bună a popii, în restimpuri priviau în ochii lui luminoși, și nu înțelegau. Părintele Vartolomeiu la urma urmelor se năcăji rău: „Ei, las'o focului, ce-mi tot spuneți voi! Un păhar de vin nu strică nici când! Odată are omul bucurie, de ce s'o lași să treacă așa, ca și când ar fi o durere! Dureri sunt destule. Ei, iac' așa! Viața asta dacă n'ar ascunde o bucurie, cel puțin una, n'ar plăti nimic.“

Cei doi rămăseră tot nemișcați și părintele se năcăji mai tare. „Apoi dacă nu vreți să-mi faceți și mie o cinste, rămâneți dar!“ Le-ar fi părut și lor așa de bine, credeți-mă, tare bine le-ar fi părut. Și Vartolomeiu se învârti în călcâiul cizmii, fără să le mai zică rămas bun.

„Stai părinte, păcatele noastre, stai că venim. Iacă amândoi cu cumătru Niculae. Cum să nu vă venim părinte, păcatele noastre!“

Îi ajunseră în grabă și părintele își întoarse privirea mâniașă spre ei.

„Atâta țineți și Dvoastră la mine. N'am ce zice, bine vă stă. Adecă fețe bisericesti, și zice popa cătră o față bisericăască mergi la dreapta, și fața bisericăască pornește la stânga; să vii pe după amiază că avem adunare, și fața merge de dimineață la crăsmă. Bravi poporeni, n'am ce zice!“

Vartolomeiu păgește apăsat, răsflă din adânc, își ridică pălăria și-și duce degetele osoase prin părul lung, argintat aproape de tot.

„De unde să fi știut noi părinte cei pe sufletul D-tale! Să ne fi spus dela în-

Apoi a escita în partea catolică, dacă nu o ură cel puțin o înstrăinare de biserică sa.

Ba, denegând biserică catolică binecuvântarea căsătoriei, sponsul catolic ajunge fizice constrins a-și boteza, și pruncii la calvin, să le binecuvinte căsătoria; pentru că adresându-se la pătotul calvin, acela o face numai pe lângă condiția expresă, că își vor și boteza acolo toți pruncii.

Ce urmări are dară denegarea binecuvântării căsătoriilor mixte?

Înstrăinarea soțului catolic de preot și biserică, dispunerea soțului acatolic, spre a împedea soțul catolic dela exercicierea religiei și botezarea copiilor la calvin. Și deocamdată pentru preotul calvin e destul, celalalte urmează de sine. „De ce să nu poată merge soțul catolic la biserică calvină, că doară acolo s'a cununat, și de ce nu pot frecuenta copiii la școală religioasă calvină, în care s'au botezat?” Zice mai departe preotul calvin căsătoriților.

Apoi la urmă adaugă: „Acum de ce să nu facă trecerea, că doară acolo li sunt căsătoriți părinții, acolo sunt botezați, aceea au învățat-o la școală. Cum vor ține o religie necunoscută?” Și așa pe încetul din cununarea soților își ia argumente, de a-și pregăti armele, pentru a-i îndupleca la trecere. Cum va sta chestia cu neniiții, vor ști cei ce au a face cu ei. Atâta pot zice și eu, că poporul nostru din lipsa de cunoștințe, nu are concept despre ce face. El nu vrea să știe, că a închiat căsătorie mixtă.

Pentru aceea ori-ce explicare sponșilor ori părinților e fără folos, ba de multe-ori atrage numai ură.

Raportul ăstortel de cununii e de două feluri. Sau partea catolică rămâne în comună sau se duce în alta mixtă. Ori să strămută în parohie curat nennită.

Căsătorindu-se în comună ori altă parohie mixtă, partea catolică poate ușor să-și țină religioasa, numai la așa ceva să fie îndemnată și instruită.

Căsătorindu-se în parohie curat gr.-or. observarea religioasei e foarte îngreunată.

Ce are să urmărească acum preotul catolic în casurile aceste? Aceea, ca partea catolică să rămână mai departe credincioasă și cei puțin fiii aparținători sexului său să și-i crească în religia catolică.

Aci însă să ivește întrebarea prin refuzul binecuvântării căsătoriei oare ajunge la acest scop?

După părerea mea nu! Pentru-că prin refuzul binecuvântării în cazul prim i-să dă ocazie preotului nennit, de a se pune în contact cu sponsii, de a influența ca să-și boteze toți pruncii în confesiunea lui, să frecventeze toți pruncii biserică nennită, și așa ca și cel calvin, pe încetul să prepare trecerea.

În cazul al doilea, lupta preotului catolic e și mai grea. Pentru-că indiferentismul religios, lipsa de cunoștințe religioase dispun tare partea catolică spre trecere.

Ce e drept după lege nu o face nici unul, dar faptice exercează religia ca un nennit, și așa își crește și înscrie în matricule fiii sexului său.

Aci după a mea părere, preotul trebuie să insiste într'acolo ca partea catolică, și mai departe să se considere gr.-cat. în aceea să-și crească fiii.

Prin denegarea binecuvântării căsătoriei, aceasta însă nu să ajunge Pentru-că refuzul binecuvântării, împinge partea catolică sub influența preotului nennit, care din cununie își formează drept la toate acțiunile religioase următoare: botez, mărturisire, cuminicare, iar pe încetul din aceea

să naște o trecere atât a părții catolice, cât și a pruncilor de sexul său.

Pe când dacă preotul catolic le-ar binecuvânta căsătoria, apoi iar ține în evidență, el i-ar pune sub evidența preotului catolic, mai de aproape nișuința aceasta a lui s'ar paralisa.

Pentru aceea cred, că față de căsătoriile mixte ar trebui să se purceadă altcum. Preoțimea să fie față de ele mai zeloasă, să împedee pe cât nu mai pot închierea lor; dacă s'au făcut, să nu deie uitării părțile căsătorite după acatolici, fără să se si-lească a le ține în iubire către religioasa catolică, ca barâm ei și fiii de sexul lor să nu piarză. Spre care scop să țină în evidență, dacă nu pot aceea, de unde s'au căsătorit, preoții mai aproape de parohia, unde petrec; să nu lasă ca să se înmatriculeze fii acatolici în matricule, și să-i atragă la funcțiunile biserică noastre.

Altcum biserică în loc de a cuceri, pierde. Aceasta în fine e numai o modestă părere, și bucuros mă învoiesc la aceea, că alții pot avea păreri mai potrivite. Să auzim dară, chestia e de interes.

—f—

CORESPONDINȚE. Știri școlare.

— Tractul Mediaș. —

Pe cum soarele cel strălucitor de pe cer, încălzește și luminează suprafața globului pământesc, crește și nutrește plantele, astfel și școala, ea încălzește, luminează, crește și nutrește inimile tuturor acelor, cari o cercetează. Foarte adevărat e proverbiul românesc: „Școala face pe omul, om.”

ceput: vine peste mine o mare primejdie. Și am fi sărit nu numai noi, ci am fi adus satul Sântia ta. Nu-ți aduci aminte Sântia ta, când erai tiner, — ce tiner? abia ne-si fost venit popă, cu ce i-am plătit mișelului acela de Ionaș? Ști Dta bine. Să ne fi spus ce ai pe suflet, să ne fi spus că ai o primejdie...”

„Ce primejdie bade Gheorghe, cine ți-a vorbit Dtaie de primejdii? Năcazurile au trecut toate acum, bade Gheorghe! Pot zice că am făcut și eu ceva în viață! Da, eu greu, dar am făcut. Dumnezeu nu doarme! Pot zice și eu cu apostolul Pavel: lupta o am luptat, cursul l-am plinit.” Cei doi se priviră întrebători unul pe altul, se nitară apoi la popă și n'au zis nimic. Vartolomeiu se gândia la ceva foarte depărtat, căci s'a domolit cu totul și n'a mai zis nimic până ce n'au ajuns la porțiță.

„Acum dacă intrăm, bem câte un păhar de viu în sănătatea ei, în sănătatea lui, în sănătatea la amândoi! Eu, am mai bent, dar nu așa mult. Acum că sunteți și voi par'că am o sete mai mare. Dar și tot în sănătatea lor.”

Badea Gheorghe când să intre pe porțiță tot nu se putu răbda să nu-l întrebe: „În sănătatea cui părinte?”

„În sănătatea Zenoviei și a lui, măi frate, ce mai întrebi?”

„Acum pe dumneaei cum să n'o știm păcatele noastre că doar suntem de aici, dar el, celalalt, cine-i părinte?”

Părintele închiie de-odată porțița și remaseră toți trei afară. Cum băuse înainte de amiazi, ei care nu era datat nici când și cu nici un fel de beaură se cam oțelise, și abia acum se deșteptase bine. N'a fost

beat, ferește Doamne, și de-a fost, mai mult s'a îmbătat de un gând frumos, decât de beaură. Dar când Gheorghe îl întreba de celalalt, Vartolomeiu se trezi de-odată mirat de ce a făcut. Îi pofti pe oameni să șadă pe iaviță, șezu și el cu o durere mare în față și în ochi. Ca să facă ceva, îi imbie să-și răsucească câte-o țigară. Rușinea, sfiala ce o simțise mai înainte, îl coplesii din nou, și pe lângă asta o greutate mare la inimă. Nu putea să le spună cine-i celalalt! Și a făcut tare rău, că a chemat pe oamenii aceștia. Pentru ce să le spună lor cine-i? Să le deie drept să intre în viața lor? Ce aveau ei cu popă și cu întreaga familie lui? Chiar nimic! Și vezi răutatea omului: vrea să-ți cunoască toate crețele inimii. A chemat însă pe oamenii aceștia la un păhar de vin, le-a spus mai multe, decât voia, și acum nu putea să-lase așa nedumeriți. Ușor ar fi putut gândi: „Popă dela noi și-a scrinit mintea.” Ar fi avut el nu-i vorbă de ce să și-o scrintească până acum dar iacă Dumnezeu l-a ținut să ajungă limpede și ziua asta. Dacă nu trăia el, ziua asta poate nu sosia nici odată! Nu mai afla așa o bucurie mare în ziua aceasta, după cum le spusese fețelor bisericăști mai înainte. I-se împlinea un gând, dar însă după ce alte multe muriră, și numai pe frunzele veștede, ce acopereau frumșea mare a celor dintâi, putu să răsară ca o floare târzie, fără miros, fără culoare deschisă, gândul acela, ce i-se împlinea acum.

Își răsuci și el o țigară, vorbea cu gura jumătate cu celea două fețe bisericăști despre vreme și sămănături. Greutatea dela inimă îl apasă tot mai tare, pe când ochii

lui priviau nemișcați prin dealni viilor din față, ca și când ar fi fost de sticlă. Ce vedea el acolo departe, era nespus de frumos. Tinereta lui sănătoasă, dorul lui de muncă în șirul anilor de școală, planurile ini pentru viitor, și ca într'o grădiniță de crini, vedea curetenia de suflet și dragostea mare ce a fost intrupată în Salvina. În fata aceea de oameni bogăți și măndri, care fără voia părinților a venit să deie un înțeles vieții lui. La icoana aceasta rămase mult cu gândul și cu inima. Tot dorul lui de viață, întreaga fericire curată a zilelor petrecute împreună, toată măreția lui de-odată, întreaga firea lui de om luminat și învățat, se treziră, se aprinseră încă odată în sufletul ce a lăncezit atâta vreme, și de lumina aceasta s'au împrăștiat negurile, ce i-se păreau că plutesc meren peste el. Își văzu viața atâta cât a ținut fericirea, într'o strălucire depărtată, își văzu viața, cum ar fi putut să fie tot mai frumoasă, tot mai atrăgătoare. Undeva vedea pe Zenovia, tineră, frumoasă, cum grijește într'o casă curată de piatră. O privi mult, așa, cum ar fi dorit el s'o știe, fără să clipească din gene, până ce doi stropi mari i-se strecurară dintre pleoapele lungi. Dar aceasta a fost cea din urmă înviere a vieții și a dorințelor lui. Se liniști îndată ce trecură vedeniile acelea frumoase, ca duse de aripi moi, albastre de mătăsă. O liniște mai mare ca ceea de mai înainte. I-se părea că acum poate vorbi foarte ușor cu cei doi prietini. Poate să le spună tot-tot. Nu-i cu nimic mai mult, decât ei, mai înainte și-a închi-puit numai că-i mai mult, decât ei, că stă la o înălțime mai mare, că ar fi o rușine pentru dânsul să spună cu cine și-a logodit-tata, și cine-i celalalt din casă.

Acum, când toate popoarele din lume să născă din toate puterile a înainta în știință și cultură. Acum, când și poporul nostru românesc începe a cunoaște binefacerile și foloasele învățării, și acum când fruntașii poporului nostru românesc luptă cu tărie, pentru binele și înaintarea acestui popor, cu drag priud condeiului în mână și voină, ca după modestele mele puteri a arăta On. cetitori starea învățământului din districtul protopopesc gr-cat. al Mediașului. Poporul român gr-cat. din acest district înainte de aceasta cu vre-o 15—20 de ani, era acoperit de un văl al întunecului, pe cum acoperit este soarele, când să ivesc asupra lui nori negri întunecoși, pentru-că nu avea școli, nu avea învățători calificați, abia de se afla în întreg tractul vre-o 2—3 școli cu vre-o 2 învățători calificați.

Dumnezeu însă, carele s'a îngrijit și să îngrijește de toate făpturile sale, nu a voit a mai lăsa acest popor a orbeca în întunec printru poporul sășesc, a cărui conlocitor este — și carele deși e un popor sânguinos, și mai înaintat decât poporul nostru, e tot-odată și un popor egoist. Îmi permit a-l numi astfel din acel motiv, că deși ei (sași) au școli bune și învățători calificați, dar nu am aflat, ca în școlile lor (înțeleg dela sate) să fi primit educațiune vre-un prunc al poporului nostru.

Nu, pentru-că ai noștri nu erau primiți în școlile lor, ci din contră erau persecutați și nebăgați în samă. Cu toate acestea, astăzi lucrurile s'au schimbat. Sub actualul protopop s'a edificat școli frumoase în Ațal, Blăjel, Dârlos și Proștea-mare; iar celea vechii s'au renovat. Prin zelul său s'a nisuit mai departe să se reguleze saia-rele învățătorești după lege, parte din repartiție pe popor; iar parte prin ajutor de

Omul care putea să fie mai mult ca alții, omul superior altora, murise într'insul.

Îi părea acum că-i foarte aproape cu sufletul de cei doi. Zise foarte așezat.

„Vezi dacă ne-am gătat țigările să mergem în casă să bem un păhar de vin în sănătatea Zenovii și a dascălului Ion Bradu, cu care e logodită Zenovia, și o va lua peste o săptămână.“

În casă, între pahare, Gheorghe își mai deslegă limba. Zise încet părintelui: „A mai fost învățător dlui, că se vede om în vârstă. Așa 38—40 ani.“

„Ei da, a mai fost“ zise înecat părintele Vartolomeiu.

„Și, nu se vede că ar fi trecut ușor prin viață. Se arată pe față!“

„Vezi bine că nu! Cine trece ușor prin viață? Par'că noi ne jucăm?“ — și părintele se încrunță iar, se mânie, dar numai pe o clipă. Apoi, miat, se aplecă tare spre badea Gheorghe, și-i șopti: „E vădov. A mai fost odată însurat, dar aceia n'a trăit. Are trei copii dela ea. Ce să faci, ei, ia spune-mi dta dacă ști, ce să faci?“ — și-l privia boinov, întrebător?

(Va urmă.)

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

stat. Apoi s'au adus învățătorii calificați, așa încât din 2 învățători, câți erau mai înainte astăzi, sunt 17, toți zeloși și bine calificați, în mijlocul cărora cu fruntea ridicată să poate prezenta, căci și străinii îi laudă, ceea-ce să poate dovedi și prin faptul, că cu ocaziunea unei adunări învățătorești, inspectorul regesc Dr. Szabó Mihály s'a exprimat, în vorbirea sa, că s'a simțit foarte bine în mijlocul nostru, și încă cu atât mai vărtos, că s'a convins, că nu mai are a face cu „régî dászkelekkel“, ci cu oameni cuți, inteligenți și bine disciplinați.

Pentru ca să se poată vedea starea învățământului din acest district protopopesc află de bine a publica rezultatul examenelor din acest an școlar:

În comuna Agârbicium, unde funcționează zelosul învățător Ilie Câmpeanu, rezultatul examenului a fost eminent. E de în-sămnat, că acest harnic învățător, pe lângă zelul ce l-a arătat față de școală, s'a distins și prin instruirea tinerimei din acea comună, lucrând pentru înaintarea poporului împreună cu colegul său învățătorul gr-or. — dând teatre și concerte.

În comuna Ațal, unde a funcționat, ca învățător scriitorul acestor rânduri, conform raportului trimis Preaon. Oficiu protopopesc, rezultatul a fost eminent.

În comuna Basna, unde funcționează tinărul învățător Laurențiu Moldovan, rezultatul a fost laudabil. În comuna Blăjel, a cărui învățător e George Porime, rezultatul a fost eminent. În comuna Brateiu, unde a funcționat ca învățător George Samoilă, rezultatul examenului a fost eminent.

În comuna Chesler, a cărui învățător este Ilie Ban, rezultatul a fost bun. În Dârlos, rezultatul a fost eminent. Învățător e Ioan Pavel.

În comuna Frâna, rezultatul examenului a fost bun. Învățător este Ioan Dragomir.

În Ibișdort, unde funcționează ca învățător Mihail Cucui, la a cărui examen subscrisul încă a luat parte, rezultatul a fost eminent. M'am convins despre acest învățător, că lucră cu tot zelul pentru înaintarea și luminarea acestui popor, căci deși numai de 2 ani se află în aceia comună, pe lângă progresul dovedit cu pruncii de școală, a compus un cor, bine instruit, dând teatre etc. Poporul din această comună poate fi mândru cu susnumitul învățător.

În Moardaș, rezultatul a fost bun, învățător e Corneliu Banciu.

În Mediaș, unde funcționează ca învățător Isidor Dopp, rezultatul a fost eminent.

Cum-că învățătorul Dopp, e unul dintre cei mai zeloși se poate dovedi prin faptul, că lucră pe toate terenele pentru binele și luminarea poporului nostru. Aproape în fie-care an se produce cu teatre, concerte etc. a căror rezultate sunt demne de toată lauda.

În comuna Moșna, unde deși școala s'a deschis numai în anul acesta, și deși prelegerile la aceasta școală s'au început pe la finea lui Novembre, totuși rezultatul examenului a fost laudabil, învățător este Ioan R. Poșă.

În Proștea-mare, unde a funcționat ca învățătoare doara Irina Coșciuc, rezultatul examenului a fost laudabil.

În Răvășel, rezultatul examenului a fost bun, învățător e Ștefan Pop.

În comuna Șeica-mică, rezultatul examenului conform raportului trimis Preaon. Oficiu protopopesc, a fost puțin suficient. Ne miră mult împrejurarea, că în această comună, unde funcționează tinărul învățător Ioan Aldea, și carele e bine calificat, aproape în fie-care an să trimit slabe rezultate despre progresul dovedit. Ne întrebăm, că ce e cauza acestor slabe rezultate? Oare nu neînțelegerile dintre conducători?

În comuna Velișiu, unde a funcționat tinărul învățător Ioan Pleșa, rezultatul a fost laudabil.

În Șeala, învățător e Ioan Mihu, rezultatul examenului a fost eminent.

Din acestea rezultate să poate vedea, că acest district înaintează cu pași repezi, și că aproape toți învățătorii sunt la culmea chemării lor.

Să vede mai departe, că șeful tractului Preaon. Dn Ioan Moldovan, a cărui însușiri sufletesti sunt nese și frumoase, prin destoinicia sa a știut, atât de bine a-și organiza districtul său, carele la venirea sa a fost unul dintre celea mai misere și disordinate, încât merit neperitor și-a câștigat, pentru îngrijirea de instrucția acestui popor sărac și odinioară neconsiderat.

Prin dibăcia sa, a deschis inimele și a luminat spiritele acestui popor, ca să simtă și să vadă, că pot avea un viitor strălucit, dacă se vor îngriji de înflorirea bisericii și a școlii, cari sunt celea mai scumpe mângâritare din lume.

Ațal, la 4 Iulie n. 1906.

Mihail Tătar
învățător.

Nr. 52—1906.

Concurs de primire în Seminariul junimei române gr-cat. stud. din Blaj.

1. Părinții, cari voiesc să-și așeze băieții pe anul școl. 1906/7 în Seminariul junimei române gr-cat. dela gimnaziul gr-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizați, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnaziști) este 14 August st. n. a. e. Cererile de primire sunt a se adresa Prea Veneratului Conzistor Metropolitan din Blaj, și în ce privește pe băieții, cari în anul școl. trecut, nu au fost elevi ai seminariului junimei, cererile au să fie instruite cu *estras de botez, testimoniu de pe anul școl. trecut și atestat de vaccinare*. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și posta ultimă cu acuratețe și să declare, că *cunosc deplin toate condițiunile de primire și să obligă a-le împlini pe toate*. Ca rezoluțiunile să se poată expeda francate, petenții sunt rugați să alătore marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt de a se plăti: 8 cor. ca taxă de înscriere, 250 cor. pentru cazart, vîpt, luminat, spălat; încălzit și în caz de lipsă medic și medicină; 2 cor. taxă de scaldă; 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor; așadară cu totul 266 cor. la an, fără scrobît 260 cor. Taxa de înscriere, de scaldă și de scrobitul rufelor, are să se plătească toată deodată cu ocaziunea înscrierii, suma de 250 cor. în două, respective patru rate anticipative astfel, că în 1 Septemvrie cu ocaziunea prezentării sunt a se plăti cel puțin 76 cor. respective fără scrobît 70 cor. În caz de două rate, rata primă va fi de 136 cor. și se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 130 cor. și se va plăti în 1 Februarie; în caz de 4 rate, rata primă va fi de 76 cor. și se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de

70 cor. și se va plăti în 15 Noembrie, rata a treia de 60 cor. și se va plăti în 1 Februarie, rata a patra de 60 cor. și se va plăti în 15 April. Sumele acestea sunt atât de mici, încât numai primindu-le regulat și anticipative să poate satisface atâtor trebuințe, câte sunt cu susținerea și îngrijirea elevilor. Astfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timpul său.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: a) o carte de rugăciuni; b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; c) cel puțin 6 batiste; d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin 4 părechi de ciorapi sau de obiele; e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearceafuri) de pus pe saltea; f) 2 perini și 4 fețe (de perini); g) 1 țol sau plapomă și 2 lepedee de plapomă; h) 2 lepedee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu să poate ajunge la uniformitate); i) atâtea bilete (formatul biletelor de vizită) câte burăți de rufe, vestimente și încălțăminte au; l) 1 cuțit, 1 furcută, 1 lingură, 1 pahar și cel puțin 3 serviete; m) 1 perie de vestimente și 3 de încălțăminte; n) cel puțin 3 ștergare și 2 pepteni, unul des și unul rar. Pe rufe și vestimente trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițială a numelui de botez. Rufe și vestimentele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume: a) locuință în sale mari, sănătoase, luminoase și provăzute cu toate celea delipsă; b) vîpt întreg, adică dejun, prânz, ojină și cină. La dejun vor avea lapte cald cu pâine, la prânz 2—3 felii de mîncări, la cină 1—2 felii. La prânz în zilele de dulce va fi zupă cu carne, carne cu sos și mîncare groasă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mîncare groasă cu carne sau friptură cu garnitură, iar în zilele de post zupă de legume, mîncări făcute cu lapte, brînză sau ouă; Duminică și în sărbători și prăjituri. La ojină pâne cu poame ori alte asemenea. La cină în zilele de dulce va fi friptură cu garnitură sau mîncare groasă cu carne, iar în zile de post mîncări făcute cu lapte, brînză sau ouă; c) Spălatul, eventual și scrobital rufelor; d) Luminatul în timpul recerut; e) Încălzitul în timp de iarnă; f) În caz de morb medic, medicină și îngrijirea de lipsă; g) Scaldă caldă în timpul iernii amăsurat prescrierilor igienii. Afară de acestea superioritatea să va îngrijii, ca elevii mai slabi în studii, pe cât să poate să fie ajuorați în studiere.

5. Părinții în decursul anului școlastic să nu trimită la adresa sau la mâna elevilor bani, ci banii să vină la adresa superiorității, carea se va îngrijii să le procure requizitele de școală, cărțile și celealalte ce le sunt de lipsă. Asemenea nici mîncări să nu le trimită, căci seminarul îi provede cu celea de lipsă. *Mîncările ce părinții cu toate aceste le-ar trimite fiilor săi, se vor împărți între toți elevii, în caz de cantitate mai mică între conșcolarii respectivului sau respectivilor elevi.*

6. Părinții sunt avizați, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fiilor lor, sunt respunzători și vor avea să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru obiectele, ce să strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdăunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie st. n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă și vor da în samă obiectele și lucrurile elevilor, și li-se va designa mobilierul destinat spre folosința elevilor.

Blaj, 12 Iuliu 1906.

Emilia Vicu,

rectorul Seminarului junimeii române gr.-cat. stud. din Blaj.

REVISTE.

Roma. Subsecretarul de stat a afacerilor străine, Pompili, răspunzând în camera deputatului Galli, a declarat, ca neînțelegerile dintre Grecia și România nu puteau lăsa indiferent guvernul italian. Italia fiind legată cu cele două țări prin legături de sinceră amicitie și fiind doritoare, ca noue complicații să nu se adaugă celor, cari și așa tulbură regiunea balcanică. Chiar dela începutul conflictului am căutat, atât la Atena cât și la București, a spune cuvinte împăciuitoare, cari însă nu au fost primite, cum spera guvernul italian, care voiește să se mențină strict imparțial și nu poate să se pronunțe asupra diferendului. Acțiunea Italiei, de a-și asuma protecțiunea cerută de România, nu numai că a fost bine primită de guvernul elenic, dar încă acesta a declarat, că nici o altă putere nu ar fi fost mai agreată pentru această sarcină. Am fi fericiți, dacă mandatul, ce ni-s'a încredințat, ne-ar putea da ocaziunea de a găsi terminii unei concilieri.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pe sama bisericii gr.-cat. din Veneția-infer. au binevoit a dona: Marta I. Mohanea din Comana-infer. suma de 200 cor. Ioan Stoica Comanarel. pentru procurarea cărților lit. 100 cor. Ana David Morar din Ohaba. un rând de vestimente sacre în preț de 100 cor. Văd. Vista V. Aldea din Șinca-veche. un rând de vestimente sacre în preț de 120 cor. David Urs din Șinca-veche. un rând de vestimente sacre. în preț de 100 cor. Gheorghe B. Vraciu din Veneția-infer. un candelabru în preț de 50 cor. Primească binevoitorii donatori cele mai sincere mulțămite. iar bunul Dumnezeu să le respărească însușit. Veneția-infer. în 5 Iunie 1906. — *Emilian Aldea*, adm. parohial.

„Traian și solii Daclilor”, acesta e titlul unui frumos tablou în colorii, reproduc după originalul aflator la expoziția română. Autorul acestui tablou e profesorul *Alexandru Fesmeriță* dela Turn-Severin. Copia e de 77x57 cm. și costă 1 cor. 50 bani. Se află de vânzare la tipografia arhidiecezană. Recomandăm cu căldură procurarea acestui tablou, care va fi podoabă a fiecărui case românești.

„Luceafărul” nr. 11—12. apărut zilele acestea, se prezintă foarte frumos. Publică portretele deputaților români și câte-va scene dela alegerea de deputat din Șomcuta-mare, apoi prosă de Cioflec, Petrescu și Meșter, poezii de Goga, Borcea și alții. În *Cronică* e chipul bătrânului Florian Porcius, mort săptămânile trecute și a dnelor Clara Maniu și Maria Cosma, prima, și actuala presidentă a reuniunii femeilor române sălăgene, care și a serbat de unăzi jubileul de un sfert de veac al existenței sale.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericii gr.-cat. din Csáki-Gorbó. invită la *consacrarea nou terminată bisericii gr.-cat.*, ce se va consacra la 12 August n. 1906. prin Excelența Sa Dr. Victor Mihályi de Anșa, arhiepiscop și mitropolit gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Sub durata misei cântările bisericesti le va esecuta un cor mixt sub conducerea P. On. D. Aron Papiu, profesor de cânt. După actul sfințirii va urma *prânz comun*, în pavilionul de vară din gră-

dina școlii și apoi *petrecere de vară*, în favorul nou terminată bisericii gr.-cat.

Petreceri. Tinerimea română din Boarta invită la *producțiunea teatrală* împreună cu joc. ce se va aranja Duminică în 22 Iulie n. 1906. în localul biroului din loc. Venitul curat e destinat în favorul bibliotecii junimeii române din loc.

— Inteligența română din Hepria-rom. și jur. invită la *petrecerea de vară*, ce se va aranja Duminică în 22 Iulie n. 1906. în localul școlii. Venitul curat e destinat pentru provederea necesităților la școală.

— Tinerimea română din Dicioșan-mărtin și jur. invită la *petrecerea de vară*, ce o aranjază în 2 August n. a. c. (ziua s. Ilie) în sala cea mare a hotelului „Național”. Venitul curat este destinat pentru scopuri filantropice.

— Tinerimea română din Murăș-Uioara și jur. invită la *petrecerea de vară*, ce se va aranja în Murăș-Uioara în hotelul erarial la 29 Iulie. Venitul curat e destinat în folosul bisericii gr.-cat. din Turdașul-român.

— Inteligența română și tinerimea academică din jurul Reteagului. va aranja la 12 August n. 1906. în comuna Reteag. în noul edificiu școliar gr.-cat. *petrecere de vară*. Venitul curat este destinat în favorul s. bisericii gr.-cat. din loc.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poruncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor. ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-i urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcum n'ati fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu va veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre. În ziua cununiei; asigurați-vă grâul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari un chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

În 15 Octombrie 1903. M. P. din Feneș, lângă Zlagna. s'a asigurat pe cazul de moarte în favorul soției sale. Pe bărbatul deplin sănătos deja după 2 ani și 5 luni însă îl ajunge moartea nemiloasă. El plătește ca premiu abia cor. 525.60. și cu toate acestea văduva primi în 21 Maiu 1906. dela banca de asigurare „Transsylvania” din Sibiu. întreg capitalul asigurat de cor. 4000.— *bani gata!* — Informații da și reacția foii.

Necrolog. *Veronica Agrișianu* născ. *Petrișor*, soția preotului nostru din Bociu, după lungi și grele suferințe. și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în 2 Iulie 1906. în anul 44. al etății și 21-lea al fericitei sale căsătorii. împărtășită cu s. taine ale muribunzilor. *Fie-i țărâna ușoară!*

Nr. 106—1906.

(22) 1—1

Licitațiune minuendă.

Pentru renovarea internă a bisericii gr.-cat. din Sacărâmb (Nagyág) dieceza Lugojului, cott. Hunedoarei, adică adaptarea Corului, ridicarea unui Iconostas și edificarea unei Sacristii. — conform planului, se va ține licitațiune publică în 29 Iulie n. 1906. la 2 oare p. m. Spesele preliminate sunt 3581 cor. 50 fil.

Condițiunile de licitare, planul și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial; deci P. T. întreprinzători, artiști, pe cum și măiestrii zidari și bârdași, cari voiește a face aceste lucrări au să se depună ca vadiu 10% din suma preliminară.

În cas că nu se vor afla licitanți, cari se ieie asupra-și întreagă lucrarea, atunci se va licita fie-care lucru deosebit.

Săcărâmb, 14 Iulie n. 1906.

Ioan Armeșanu
curator I.

Augustin Blăganu
paroh-protopop gr.-cat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

În biserica creștină din evul mediu sunt acuzați cu fapte spiritiste: *strigoii*. O vânătoare formală s'a fost făcut în contra lor mai cu samă prin veacurile XV, XVI și XVII. Dar prin aceasta nu vreau să zic, că toți strigoii și strigoaiele, câți au fost condamnați, ar fi fost adevărați strigoii. Nu. Partea cea mai mare din ei de bună samă că n'au fost vinovați.

Persecutarea lor o promovă deoparte legislațiunea de pe atunci, de altă parte pofta de răzbunare și ignoranță. Căci fuseseră mai înainte eretici cu cult obscen, cum erau indeosebi *Albigensii* din veacul XIII. un ram al Bogomililor,¹⁾ și de aceea legile de pe atunci, ca să-i poată înfrâna, sancționaseră pedepse foarte aspre contra lor: arderea. Unicul mijloc de scăpare era să-și mărturisască greșeala. Stând astfel lucrul, și luând în considerare ignoranța oamenilor de pe timpul acela, în ce privește științele naturale, e ușor de explicat, că de câte ori vedeau ei la cineva o calitate oare-care neîndatinată, de ex. frumuseța rară, grăsimia, etc. numai decât era acuzat, că e strigoiu. Și el sermanul, dacă voia să scape de pedeapsă, trebuia să spună, că e strigoiu.

La acestea să se mai adaugă întrebuițarea beuturilor amestecate, pregătite din fel de fel de plante veninoase, cum erau: speciile laptelui cănelui (*Euphorbiaceae*), *aconitum lycoctonum*, *atropa belladonna*, *datura stramonium*, *hyoscyamus niger*, etc. Prin întrebuițarea lor oamenii deveniau un fel de cataleptici, și strigoiiul era gata. Să se mai adaugă și răutatea oamenilor, carea voină să-și răzbune, era gata să acuze pe ori-cine cu strigoierie.

Dar pentru aceea totuși n'aș putea zice, că între mulțimea de strigoii presupuși, să nu fi fost și medii spiritiști adevărați după ce vedem că spiritizmul era lăsat la toate popoarele, și cunoscut în lumea veche. Dela cei vechi el a trebuit să treacă și la evul mediu, mai cu samă, dacă luăm în socotință dorința și curiozitatea omului de a intra în legătură cu lumea nevăzută.

De altcum chiar și dacă n'ar fi nimica adevărat din strigoieria evului mediu, încă tot n'ar urma, că spiritizmul să fie monopolul, ori o invențiune a timpurilor noastre, căci pe cum am văzut ne întâlnim cu el în istoria păgânilor de astăzi, și a celor din vechime. „Trebuie să declarăm“, zice *Dr. Lapponi*,²⁾ „că noi nu aflăm nici o deosebire esențială între magia și necromanția din timpurile trecute, și între spiritizmul din timpul nostru; din contră vedem o asemănare, care ne face să conchidem, că sunt același lucru“. Iar spiritistul *Stanislaw de Guaita* numește spiritizmul: „magie ceremonială“.³⁾ În fine spiritistul patentat: *Papus*, — căruia i-se încredințase din partea congresului spiritist din Paris (1889) clasificarea școalelor spiritiste, — studiând chestiunea se pronunță, că: a tracta despre părțile constitutive ale omului, — luând de bază învățătura ocultistilor, ar însemna atâta, cât: „a face un tractat întreg despre magia practică... După părerile ocultistilor“, continuă el, „spiritizmul și magnetizmul (animalic) sunt două odrasle ale magiei vechi: știință profundă, propusă în templele vechi, după ce trecuseră deja cei chemați peste probele teribile“.⁴⁾

Articolul VI.

Hipotezele inventate pentru explicarea fenomenelor spiritiste.

Vrând să expunem hipotezele, cari s'au propus în decursul timpului pentru explicarea fenomenelor spiritiste, intrăm într'un labirint, din care nu mai ieșim, de nu vom avea un fir conducător. Hipotezele sunt multe, și încă foarte multe, pentru că mai fiecare experimentător cearcă să explice fenomenele spiritiste, după cum lătaia capul. Crookes în cartea despre spiritizm,⁵⁾ le reduce la 7 clase.

În *clasa I.* pune: hipoteza acelorora, cari nu vedeau în fenomenele spiritiste alta, decât niște șarlatanii ordinate.

În *clasa a II-a:* hipoteza acelorora, cari credeau că întreg spiritizmul ar fi o halucinațiune.

În *clasa a III-a:* hipoteza acelorora, cari voiau să explice fenomenele spiritiste, ca produse de nește lucrări conștiente, ori neconștiente ale creierului.

În *clasa a IV-a:* hipoteza, că fenomenele spiritiste ar fi produse de spiritele necurate.

În *clasa a V-a:* hipoteza, că fenomenele spiritiste ar fi produse de nește ființe misterioase și nevăzute, cari ar trăi pe pământul nostru, și s'ar arăta la anumite ocaziuni, prin diferite semne.

În *clasa a VI-a:* hipoteza, că fenomenele spiritiste ar fi produse de sufletele morților.

În *clasa a VII-a:* hipoteza, că fenomenele spiritiste ar fi produse de anumite puteri psihice, de cari s'ar folosi anumite ființe înțelegătoare.

Noi cu primele două hipoteze nu ne ocupăm, pentru că acestea proprie nici nu sunt hipoteze de a explica fenomenele, căci ele neagă pur și simplu realitatea faptelor. Așadară ne ocupăm numai cu celelalte hipoteze.

Aceste cinci hipoteze le reducem la trei. Una este *hipoteza animistică*. Cei ce țin hipoteza aceasta, vreau să explice toate fenomenele spiritiste, pe baza unor puteri, cari ar rezida în mediu și în cei de față; în sufletul mediului și în sufletele celor de față. Hipoteza aceasta concade cu hipotezele propuse în *clasa a III-a* a lui Crookes. — A doua este *hipoteza spiritistă*. Aceasta vrea să explice fenomenele spiritiste ca produse de spirite, fie ele spirite bune, ori rele, sufletele morților. În hipoteza aceasta se cuprind hipotezele din *clasa a IV-a*, a *V-a* și a *VI-a* a lui Crookes. — A treia este hipoteza *animistă-spiritistă*, carea împreună cele două hipoteze de mai sus. Aceasta e hipoteza lui Crookes.

I. *Hipoteza animistă*. Aceasta s'a propus într'o mulțime de forme, de cătră învățații: Kodge, Faraday, Lombroso, Paul Janet, etc. Abia apărea o formă și oamenii o părăsiau, luând alta. Motivul, pe cum ne spune profesorul Porro,¹⁾ era, pentru că toți aceștia voiau să elimineze din fenomenele spiritiste orice ingerință a ființelor din cealaltă lume. Și așa, după ce nici una nu da răspuns îndestulitor, pentru explicarea fenomenelor spiritiste, trebuia să se formeze alte și alte hipoteze nouă.

Forma primitivă a hipotezei acesteia, era hipoteza *fluidului magnetic*.

Deja de pe timpul lui Mesmer se presupunea, că ar exista un fluid magnetic răspândit prin toate corpurile, fie acelea cerești, fie pământeste. Fluidul acesta se credea deosebit de fluidul magnetic mineralic de pe atunci, și de aceea se numia: fluid magnetic verital. Dând deci spiritiștii de hipoteza aceasta a magnetiștilor sau hipnotiștilor, au împrumutat-o și ei, și i-au pus în cărcă toate fenomenele spiritiste. Alții au botezat fluidul almintrea. Unii l-au numit: fluid eteric; alții l-au poreclit: fluid biotic sau vital, fluid electric, electro-magnetic, electro-dinamic. Baronul *Carol Reichenbach* (1788—1869) a inventat *od-ul*, iar fluidul acela universal, pricinitorul fenomenelor spiritiste, l-a numit: fluid *odic*; *Baine* i-a dat altă numire: *spirodic*; iară *Thury* din Geneva l-a numit: *psihodic*. Acesta ar fi „un fluid nervos, care ar străbate prin toate materiile, fie acelea organice ori anorganice; iară influința, care ar deprinde-o sufletul în depărtare, prin mijlocirea fluidului acestuia, o numește: *putere enetică*“. Așa descria fluidul acesta Crookes la 1871. În timpurile mai aproape de noi s'a presupus: fluidul *nervos radiator*, și fluidul *isteric*.

(Va urmă.)

¹⁾ Hașdeu. Cuvinte din bătrâni, București 1879, tom. II. pag. 248.

²⁾ Ipnotismo e Spiritismo, pag. 198.

³⁾ Essai sur les sciences manditis, Paris 1890, pag. 16.

⁴⁾ Compte rendu du Congrès spirit, Paris 1890, pag. 61, la Franco, op. cit. pag. 283.

⁵⁾ Franco op. cit. pag. 326.

¹⁾ La Civiltà Cattolica seria XVIII. vol. V. pag. 412. fascic din 15 Febr. 1902.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

11

Preotul a pătruns la moment reaua intențiune a inspectorului față cu Gerstle; sentimentul său de dreptate se revoltă.

„Nu vreau să intru în discuția chestiei, dacă intervenția parohului pentru o procedare justă față cu învățătorul seu este sau nu o depășire a atribuțiilor sale“, zise el nu fără emoțiune. „În tot cazul nici domnul inspector n'are voie să-și depășască atribuțiile, dând note după buna lui plăcere și nu după rezultatul inspecției“.

„Aceasta e o aroganță din partea dvoastră și o suspiciune, pe care o resping“, zise infuriat dr. Frick. „Dacă continuați a vorbi în acest ton cu mine, atunci am să mă plâng contra dvoastră la guvernul i. r.“

Prospectul de a fi avertizat de guvern nu putea să-l împiedece pe zelosul preot de a sări în apărarea învățătorului șicanat. Laidelin nu eră omul, care de frica de oameni sau de interes personal să fi devenit necredincios sublimiei sale vocațiuni.

„Poftim“, răspuse Cunibert. „Amenințarea dvoastră, nu poate să mă împiedece de loc de a face aceea, ce-mi comandă datoria“.

„Dvoastră vă depășiți sfera atribuțiilor“, afirmă funcționarul în ton aspru. „Gerstle nu e învățătorul dvoastră cum ziceți, el nu stă cu dvoastră nici într-o legătură legală, căci noi avem în Austria școli neconfesionale. Chiar primul paragraf al legii de instrucție spune: „Suprema conducere și supraveghiere peste întreaga instrucție și educație este de atribuția statului!“ Cum poate așadar un paroh să vorbească despre învățătorul său? Dvoastră sunteți însă și acuma tot în noroiul vechei școlii confesionale și de aici vine aroganța dvoastră“.

Dușul de apă rece, vărsat cu multă mulțumire de către francmason peste odiosul preot, părea a-și fi făcut efectul deplin, căci Laidelin privea mut înaintea sa și nu replică un singur cuvânt.

Triumfător observa acum dr. Frick pe cel umilit, pe când fărâni simțiau o adevărată, intimă, compătimire față cu mult stimatul și meritosul preot, iar pe grosolanul inspector erau mândri. Judecând după expresia fizionomiei lor, ei deplângeau nu numai tratarea necuviincioasă, căreia fu părtaș parohul lor, ci și impotența lor proprie și defectele lor oratorice, spre a putea sări cu eficacitate în ajutorul celui asuprit.

Dar tăcerea lui Laidelin avea un alt motiv. El își cunoștea iritabilitatea sa naturală și se silia acum să o înfrâneze.

„Reproșul dvoastră dle inspector nu e justificat, fiindcă izvoește dintr-o falsă înțelegere a vorbelor mele“, replică el în fine liniștit. „Am numit pe dl Gerstle, *învățătorul meu*, nu pentru că ar sta sub conducerea mea, ci pentru că este învățător în parohia mea. Așa zic și locuitorii comunei, *învățătorul nostru*, iar copilul, *învățătorul meu*! Și tocmai de aceea, fiindcă dl Gerstle este învățătorul nostru, noi îl compătimim pe dânsul și-l apărăm împotriva ori-cărei nedreptăți, ce s'ar plânui în contra lui. — Nu sunteți și voi de aceeași părere?“ întrebă el pe conzilierii.

„De sigur, — aceasta este și părerea noastră!“ confirmară aceștia.

Dr. Frick observă numai decât iscusita și importanta trăsătură de șah a parohului și se puse acum la pândă.

„Îmi dați voie să vă rog dle inspector a ne spune, pe ce motiv voiți dvoastră a propune înlăturarea meritosului nostru învățător?“

„Pe motivul, că cunoștințele lui nu sunt la nivelul cerințelor programului școlar. Gerstle lucrează numai pentru catechism, toate celealalte obiecte le neglijează. Repet, — noi avem școli neconfesionale, pe când Gerstle se mișcă mereu în cadrul școlii confesionale. El poate să fie un prea bun acolit al preotului, educând copiii în credința religioasă, ceea ce eu însă trebuie să regret și să desapro; căci învățătorul trebuie să promoveze *știința, nu credința*, de unde urmează, că Gerstle trebuie să fie eliminat din învățământ“.

Desconziderarea credinței religioase ofenză adânc pe paroh. El nu putea să primească fără opoziție disprețuirea religiei.

„Ceea ce dvoastră desaprobați la învățătorul Gerstle, după convingerea noastră formează tocmai gloria și onoarea lui“, replică el. „Problema cea mai sublimă a vocațiunii sale, adică educația religioasă-morală a tinerimei, a înțeles-o nu se poate mai corect. Frica lui Dzeu și moravuri evlavioase a inculcat el copiilor și le-a dezvoltat mai departe prin învățăturile sale și bunul său exemplu. Ce folosește știință multă, fără sentimente curate și purtare creștinească? Și învățații cei mai mari, pot să fie oameni răi. Chiar și știința multă îl face pe ateu cu atât mai periculos. Aceasta a recunoscut-o dl Gerstle și a educat o tinerime, care fi servește atât lui, cât și întregii comune spre onoare“.

„Ați caracterizat bine omul, — tocmai din cauza aceasta nu mai este bun pentru școală noastră neconfesională“, răspuse dr. Frick. „*Din creștini evlavioși — să facem oameni civilizați*, — iată tendința școlii noastre“.

„O tendință foarte periculoasă!“ răspuse preotul. Noi preferăm evlavia creștinului... civilizațiunii omului imoral“.

„Cel civilizat este întotdeauna moral“, afirmă funcționarul. „Cel civilizat este virtuos în puterea civilizațiunii sale, creștinul în puterea fricii lui Dzeu, — iată diferența!“

„Faptele vă contrazic și natura omească de asemenea“, replică Laidelin. „Inclinațiile perverse înăscute și aplecarea spre patimi nici o civilizațiune nu le poate îndrepta pe drumul virtuții — numai credința religioasă, grația divină și frica lui Dzeu o pot face aceasta“.

„Dogme teologice!“ observă ironic francmasonul.

„Și faptele?“ continuă Laidelin. „De doisprezece ani avem în Austria școala neconfesională, a cărei liberă funcționare a produs deja multe fructe regretabile. Tineretul își perde acum prea ușor credința religioasă, devine moșic, impertinent, destrăbălat, lenș și lipsit de ori-ce avânt ideal“.

„Dvoastră dați un certificat înfiorător despre instituturile noastre culturale“, strigă inspectorul.

„Un certificat meritat!“ replică serios parohul. „Ascultați, vă rog sentința unui organ nu clerical, ci a unui organ liberal“,

și scoase din buzunar un ziar și ceti: „*Viena, 12 Mai*. Sălbătăcirea mereu crescândă a tineretului nostru iea proporții îngrijitoare, chiar primejdioase pentru viitorul Austriei. Învățătorii se plâng de moșicia și destrăbălarea școlariilor. Industriașii se plâng de reaua educație, de fudulia, vânătoria după plăceri și trândăvia ucenicilor lor, cari nu știu nici scrie, nici socoti cum se cade. Părinții se plâng de neascultare și fuga de muncă a copiilor, ale căror nizuințe nu sunt îndreptate spre progres în branșa lor, ci numai spre fleacuri și plăceri sensuale. Numărul punșurilor minori crește din zi în zi. Copii de zece ani se sinucid, plictisiți de viață ori din cauze futele, chiar și din amor nefericit. Acestea sunt niște stări deplorabile, împotriva cărora trebuie să se facă ceva altfel întreaga evoluție culturală și chiar existența Austriei devine problematică. Școala noastră neconfesională nu a produs rezultate bune.“

„Aceasta a scris-o un amic al școlii confesionale“, zise Dr. Frick.

„Espresiunea simpatiei pentru școala confesională și a antipatiei pentru școala neconfesională devine din ce în ce mai frecventă în ziarele serioase, acesta este un lucru natural!“ răspuse Laidelin.

„Pentru un funcționar nu ziarele, ci dispozițiunile legale sunt normative“, replică Dr. Frick. „Prin urmare trebuie să insist asupra eliminării lui Gerstle“.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„*Sămănătorul*“, Revistă Literară. Anul V. Nr. 27. cu următorul sumar: N. Iorga, Un poet basarabean: C. Stamati. — C. Moldovan, Mirăslău (poesie). — X., Cugetări. — Em. Gârleanu, Uitat (nuvelă). — Ecaterina Pitiș, Pe cărare de pe munte. (poesie). — C. S. Hasnaș, Sonet. — I. M. Marinescu, Unei copile (sonet). — C. R. Codin, Obiceiuri la nunți. — Dinu Ramură, Târziu (poesie). — V. Negri, Doină (poesie). — N. Iorga, Cronică. În Supliment: Paraclisul. dela Hurez: Cerdacul din frunte dela Hurez.

„*Neamul Românesc*. Anul I. Nr. 16. cu următorul cuprins: Întrunirea liberală dela Brăila de N. Iorga. — Naționalismul „neexcluziv“ al dlui ministru Grădișteanu de N. Iorga. — Alegerile comunale din Botoșani de N. Rautu. — A doua corespondință din Huși de C. Radu. — Pavilionul „etnografic“ al Expoziției de N. Iorga. — Cronică de N. Iorga și alții. I. Din țară: Viligiatura lui Rappaport. Evreii din Ploiești și Ștefan-cel-Mare. Unde fac baie preoții la Râmnicu-Sărat. Interese evreești și noua cale ferată olteană. Un preot ce scrie franțuzește pentru jubileu. Excursii școlare. Ce porcării se dau ca premii „școlariilor silitori“. Un „director“ cu orice preț: dl Ilie Bărbulescu. Șefia electorală a Bucureștilor. Cum se judecă astăzi cu privire la împărțirea funcțiilor. „Olimpicele“ și advocații. Hotelul Nemțoaica și Mitropolia. Veterani ce fug din țară în anul jubilar. Oaspeți și năzbutii la Expoziție. Sălbătăciile zilei. II. Dela românii de peste hotare: Interpelări naționaliste. Știri culturale din Ardeal. Ce zic Rușii de mișcarea Românilor din Basarabia. Știri școlare și culturale din Bucovina. Ultimul măcel din Macedonia.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

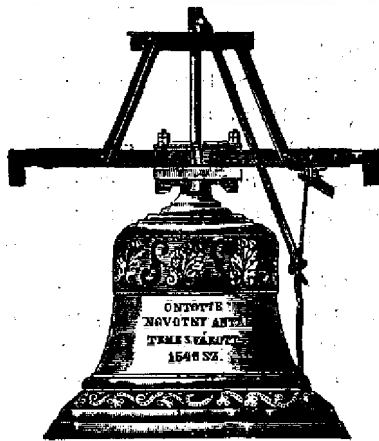
(8) 12-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 12-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90.981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RĂPĂȚI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 ”
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 8 cor.
legat 8 ”

Tatăl nostru

Carte de rugăciuni
împreună cu Răs-
punsurile dela s.
Liturgie, cu Treperele și
Condacele învierii și ale
sărbătorilor de peste an,
și Treperele morților. Pre-
țul 32 fileri.

ACATISTERIUL

a V. ediție
sau carte ce
cuprinde în
sine rugă-
ciuni pentru plotatea fiecărui
creștin. Revăzut și completat. —
în rugăciuni această carte e un
adevărat mângăritar sufletesc, o
carte foarte potrivită pentru
fiecare. — Costă leg. 1 cor. +
10 fil. porto.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate lifera vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimită gratis și franco.
(25) 10-20

FLORICELE DE CÂMP,
sehite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 28 Iulie 1906.****Numărul 31.**

Tulburările din Rusia.

De-o vreme îndelungată Rusia e teatrul unor svîrcoliri uriașe și a unor continue vărsări de sânge. E svîrcolirea uriașului popor rus pentru a scutura de pe grumazu-i jugul stăpânirii absolutiste. În timpul din urmă s'ar fi părut, că toate aceste tulburări au intrat într'un stadiu mai liniștit de-odată cu convocarea *dumei*, care avea să asigure, prin reprezentanța poporului, începutul unei ere noue, al unei ere cu caracter pronunțat constituțional.

Ca prin farmec s'au liniștit spiritele, jafurile și măcelurile au conținut, și lumea privea cu multă simpatie, cum vechiul sistem absolutistic se retrage binișor în fața curentului constituțional biruitor. Se aduceau elogi pretutindeni marimosului Țar, care, înțelegând aspirațiunile poporului său, a dat prilej, ca acesta să și-le manifesteze în „dumă” prin trimișii săi. Iei-colo mai cetiam abia despre vre-un măcel îndreptat în potriiva Jidanilor, dar spiritele erau calmate acum și totul reîntra par'că în domeniul păcii.

S'au prezentat apoi în dumă trimișii poporului, cerând în numele lui estinderea libertății și distribuirii din pământul țării pe seama „mojicilor” fără avere.

Nu se poate afirma cu siguranță, dacă Țarul s'ar fi împotrivit de-adreptul acestor postulate ale poporului, sau dacă el s'a pus împotriva lor numai constrâns fiind de ceilalți membri ai casei domnitoare, cari vedeau în lărgirea drepturilor mojicilor o scurtare a drepturilor lor dinastice sau aristocratice.

Fapt e, că dumă a fost dizolvată fără vreme, spre mirarea tuturor, și mai ales spre mirarea membrilor ei, cari mergând la ședință, au aflat porțile încuiate. În manifestul ce l-a dat către popor, Țarul — pe un ton mai mult absolutistic, decât constituțional — spune că dumă convocată din bunăvoința lui a depășit marginile, că membrii ei au pășit cu pretensiuni, cari nu se pot realiza și că dumă se disolvă, amânându-se până peste 9 luni. În acelaș manifest Țarul se provoacă la fidelitatea poporului, căruia i-se pun în perspectivă promisiuni fru-

moase, ca d. e. împărțire de pământ etc.

Închiderea dumei a fost acompaniată de o concentrare de armată în măsură foarte mare.

Deputații dumei, surprinși, au plecat cu toții în Finlanda, spre a putea delibera mai în liniște, iscă-lind cu toții un manifest către popor, provocându-i să nu mai plătească dare, să numai întrețină armată; manifestarea aceasta în ultima analiză, nu e altelea decât o provocare la revoluție.

Știri din ce în ce mai alarmante să răspândesc: că deputații ar fi hotărît pur și simplu detronarea Țarului, înlocuirea lui prin un guvern provizor, că armata însă și simpatizează cu pornirea aceasta.

Știrea aceasta din urmă este, fără îndoială, cea mai gravă, cu atât mai virtos, că nu avem motiv — după cele petrecute până acum în Rusia — a dubita asupra adevăratății ei.

Știrile acestea foarte grave, câștigă îndoială în însămnătatea lor prin faptul, că ele nu exprimă decât o parte a adevărului. Controlul sever, care se exercia totdeauna în Rusia asupra știrilor, cari se trimiteau în străinătate, este neasămănat mai sever încă, pe vremuri de tulburări așa de mari.

Se vestește greva generală — care s'ar fi și început prin greva officianților dela tren, cărora are să le urmeze numai decât posta și telegraful — și apoi ceilalți toți. Se vor petrece — se petrec deja, poate — lucruri grozave, despre cari noi vom avea cunoștința numai foarte târziu.

Și cari vor fi urmările acestor tulburări, cari par a-și fi ajuns, cu dizolvarea dumei, maximul?

Una din două: va învinge masa răsculată a poporului și atunci anarhia are să prăpădească totul, neavând altă țintă concretă decât nimicirea actualei ordine de stat din Rusia; ori va învinge Țarul și cu ce-i vor rămânea credincioși, și atunci represaliile se vor porni cu îndoită putere.

În amândouă cazurile lucrul ne interesează de aproape, fiind vorba de o țară învecinată nouă. În caz că anarhia ar eși biruitoare, amestecul celorlalte state este necesar și inevitabil; biruind însă și pe mai departe sistemul absolutistic, ames-

tecul statelor străine ar rămânea poate, dar cine ar mai putea crede în dănuirea lui?

Astfel stând lucrul, nu putem privi decât cu mare îngrijire la tulburările aceste continue, al căror sfârșit tragic trebuie să se apropie cât mai curând.

„Învățători. — Opinia publică magiară cu privire la chestia naționalităților, să mișcă între două extreme. Sau poartă dispozițiuni volnice; sau predică deplină înfrățire. Amândouă sunt deopotrivă de greșite. Volnicia naște martiri. Înfrățirea le dă numai putere (naționalităților). Dorința de îngăduire față de naționalități, pe care în vremea din urmă a îmbrățoșat-o opinia publică, a umplut de îngrijorare pe aceia, cari cunosc însămnătatea și primejdiile chestiei naționalităților. S'a dovedit, că aparenta bunăvoința a naționalităților va înșela pe mulți și că va îndupleca legislația, ca față de ei, în cele mai importante chestiuni, să fie foarte îngăduitoare. Ne-am temut, că deputații naționaliști vor avea atâta simț de tactică, ca să abuzeze de această credință și cel puțin până atunci, până când se va descurca afacerea votului universal, își vor juca și mai departe rolul de prietini buni așa de rău cunoscuți. În această credință, spre bucuria noastră ne-am înșelat. Nădăjduim, că pășirea agresivă și prea pripită a deputaților naționaliști, își va avea înfrânta sa asupra dorinței de concesiuni a opiniei publice — și că această înfrântură va apăsa în chestia reformei dreptului de votizare și a revizuirii legii de naționalități.

În fața acestui rezultat, nu ne pare rău de vremea, ce s'a prăpădit cu desbaterea asupra adresei și a bugetului. Chiar și interpelările, făcute de către deputații naționaliști, nu mult vor scărița din prestigiul națiunii magiare. De cumva au stricat ceva, atunci au stricat mai mult întreruperile și observările, ce s'au făcut la vorbirile deputaților naționaliști.

Națiunea magiară e stăpână în casa ei, și nu are lipsă de atari mijloace și de o atare apărare. Are putere, de vrea să terorizeze; are putere, de vrea să apese. Cărora le dă drepturi: le îngăduie, ca să se și folosească de ele. Dacă nu vrea, ca să se folosească de ele: simplaminte le retrage.

Prin așezăminte trebuie mântuită patria și nu prin întrerumperi. Cerem idei și nu vorbe.

Contra naționalităților, e drept, trebuie să ne apărăm: trebuie revăzută legea de na-

ționalități și șterse toate concesionile. De oarece, când vedem o așa de mare pornire vrășmașă, în luptele parlamentare, trebuie să fim pregătiți, ca aceea pe care o vedem manifestându-se cât de îngrabă și în viața comitatensă. De aceea trebuie să luăm din mână naționalităților armele, despre cari se poate spune, că se vor întoarce în contra noastră.

În această direcție trebuie să se manifeste simțemintele jignite prin ținuta deputaților naționaliști, iar nici decât în acele apostrofări la adresa lor, ce sunt într'adevăr slabă dovadă despre superioritatea noastră culturală.

Guvernul a luat în program astfel de reforme, cari și naționalităților le vor asigura pe viitor o mai mare influență. E lucru strănu așadar, că tocmai între sprijinitorii guvernului se află și de aceea, cari voiesc să le impedeze chiar și în deprinderea drepturilor existente. Nu în aceasta, ci în precauțiunea, ce trebuie pusă, când e vorba de estinderea drepturilor, trebuie să se manifeste adevăratul patriotism.

Ceterum censeo! legea de naționalitate trebuie revăzută.

Nimic nu poate fi mai greșit, decât presupunerea, ca în chestia naționalităților e cu putință o astfel de aplanare, care se producă pace pentru totdeauna, numai să le facem concesionile de lipsă. Aceasta e cea mai mare greșală. Concesionile dau putere, puterea însă încurajează la sprijinirea ori-căror pretensiuni.

Nici odată nu am putea da atâtea concesionii, ca un factor dușmănos — se zicem curtea din Viena, la caz de un conflict — promițându-le încă și mai mult, să nu-i poată întoarce pe aceștia (pe naționalități) în contra noastră.

Causa acestora e rară simplă. Ori și ce promisiune de natură aceasta se face pe socoteala noastră. Și e tare natural, că pe socoteala sau pe spatele noastre alții pot promite mai mult decât am putea promite noi înșine. Tocmai acesta e raportul între capitaliști și între agitatori socialiști.

Prin concesionii așadar nu putem ajunge la nici o ispravă. Nizuința noastră trebuie să fie: a face imposibilă agitația, a o despoia de armele, de cari se folosește, iar nici decât aceea, ca noi să-i dăm arme.

Prin aceasta încă nu am rezolva nici pe departe chestiunea, — nu e parlament, care să o poată rezolva aceasta fără ajutorul societății — dar am împedeca, ca să nu se înrătățească și mai mult relațiile de forță. E lipsă de o muncă economică, grea și lungă, ca aceste stări de forță să se întoarcă spre bine și e de lipsă — cu atât mai vârtos — de a lăți și de a întări cât mai mult cultura magiară. În aceasta zace puterea aceea necuprinsă, de cari se zdrobesc toate eforturile agitatorilor, și care face neînvinșă supremația magiară.

Am pus fără comentariu aceste șire publicat în fruntea arhișovinistei „B. H.” —

CORESPONDINTE.

Dela Beiuș. *)

— 17 Iulie 1906.

În dosul sfinței biserici parohiale, gr-cat. române din Beiuș, zidită de fericitul oarecând Episcop Ignatie Dărăbant, apoi reparată și împodobită de Marele Mecenat, de vecinică și pie amintire, bunul Episcop

*) Întârziată.

Pavel, din timpuri străvechi sta ascunsă între arșiși plopi, frasinii și tei „curtea vlădicului”, o casă veche de pe vremile întunecate ale feudalismului.

În această curte a „domnului de pământ” de pe vremuri, care a fost mai întâiu „Viadica latin”, era scannul de judecată al „șpanului” și al celorlalți domni ai curții, în care se dicta pedeapsă asupra urgișilor valahi. Când reparaseră mai anțert locuința „câșnarului” (kasznár) în fundamentul aceleia aflatu-s'au „fierele” și „perindelele” — cum le ziceau bieții noștri înaintași bihoreni obezilor — în cari strinși nefericiți români își biăstătau soartea, pentru care au fost născuți.

Dar vremile s'au schimbat: dominiul și curtea vlădicească din Beiuș ajuns-a în stăpânirea episcopilor români gr-cat. de Oradea-mare. Dela data aceasta dominiul episcopesc schimbatu-s'a într'un izvor și teaur îmbelșugat pentru binele și înaintarea poporului românesc. Vrednicii stăpânitori, de pe vremuri, ai dominiului, fie-care în felul său, ilustratu-s'au cu fapte mărețe, cari împodobesc paginile istoriei poporului românesc. Creatu-s'au și se susțin și azi cu enorme jertfe ale acestui dominiu: biserică, școale, institute, azile, internate, din cari au eșit un șir nesfârșit al bărbaților români, cari au contribuit la ridicarea poporului românesc la treapta vredniciei, în cât astăzi dela hărnicia și perseveranța bărbaților, puși la cârma destinului poporului nostru, depinde, ca cuvântul poporului românesc, rostit prin reprezentanții singuri legitimi și singuri adevărați ai săi, eventual hotărîtor poate să fie în deliberarea sorții viitoare a scumpei noastre țeri. Patru inși din deputații noștri naționaliști, asupra cărora sunt atinți ochii țării, și-au făcut

FEUILLETON.

Nuntă la Vasile Lupul-Voda.

În a. 1644. Vasile Voda a măritat pe una din fiicele sale după Janisicus Radzivil, ducele Litvaniei. La nunta aceasta principele Transilvaniei Georgiu Rakotzi I. a fost reprezentat prin o deputațiune strălucită, condusă de generalul Kemény János, care mai târziu a fost principe.

Kemény descrie nunta aceasta în autobiografia sa, pe cum urmează:

„Din expedițiunea făcută de Rakotzi în Ungaria, după 11 luni ajunsei la casa mea din Cuișd, unde nu am întârziat: ci am mers în Moldova, fiind eu solul principal la nunta lui Janisicus Radzivil, ducele Litvaniei, în numele principelui. După mine Acaciu Bartsai, după el Ștefan Marjasi, ca reprezentantul principelui Georgiu Rakotzi junior.”

„Pe calea aceasta am luat cu mine bărbați foarte distinși, cari mi-au fost spre multă recreare. Anume pe Sebesi Miklós, Székely Mihály, Orbán Ferencz, Dései Balint, Csizsár Gergely. Sub corneta mea se află oaste peste o sută de călăreți, toți în piei de lup.”

„Nunta a fost cu mare solemnitate, din Polonia mulți bărbați de cei mai de frunte, și solii regelui și a multor oameni mari, — foarte îmbrăcați, provăzuți cu scule și călăreți, frunte de popor, și cu mulți

oameni împreună ca la 2000 călăreți și pedestrași.”

„Dară scriu că dreptate, cu frumuseța vesmintelor n'a întrecut pe curtenii lui Vodă. Blănăria cea mai aleasă și mătasa erau lucruri comune. Ospitalitate copioasă pentru oamenii de ori-ce categorie.”

„Pe masa lui bucate proaspete gătite după datina poloneză, aluate, pâne marție până la înbuibare. Pe toate mesele lungi tot blide și farfurii de argint. Multe muzice diverse, bacanali, acrobați, jucători și oameni, cari se produceau cu diverse apucături demne de admirate.”

„Pe scurt pompă mare, frecvență de toate părțile, nu cu barbarie proastă românească, ci cu dispozițiuni după forma regilor creștini.”

„La masă în locul cel de frunte a șezut solul regelui Poloniei, și pe șirul acela înainte Vodă, după el mitropolitul Chioviei, care era prășilă de Voivod din familia Mogilla, — una cu voivozii Gavrilă, Ivan și Moisin, despre cari am vorbit mai înainte.”

„Și latini buni erau cu el, preoții de frunte de legea românească sau grecească erau de așa, încât mai înainte nu am putut crede, că în tagma aceea sunt așa oameni învățați.”

„Mitropolitul era om foarte de omenie și blând. El i-a copulat pe dânsii după ritul român, neîmpotrivindu-se nici Radzivil, deși era evanghelic. Vodă m'a recercat cu multă stăruință, ca se cedez episcopului acestuia ședere înaintea mea, — afirmând, că și după datina noastră mirelni se dă onoare mirelni; iară la ei (la români) cel ce cunună, adecă copulează (a ki kunnunallya,

azaz copulăliya), se bucură de mare apretiere. — în modul acesta (mitropolitul) a șezut lângă mine din sus.”

„În casa aceea nici o mniere, nici o fată n'a fost la masă, nici mireasă nici alta, — nici joc nu a fost, — ci jocul a fost în piațul cetății.”

„Înainte de a ne pune la masă 50—60 de dame și fete, prinzându-se de mâni au jucat jocul românesc, acuz în cerc, acuz în șir lung, fiind îmbrăcate în vesminte foarte alese. Bărbații erau numai privitori, dară între ele n'a fost nici un bărbat: ci în frunte un magistru (hopmaster) bătrân, aruncând căciula cu bățul, tropotea pe cum se plinea dela dânsul. Ospețul femeilor încă a fost într'altă casă.”

„Nunta la masa principală nu a fost tare bețivoasă, beură pe cât le plăcu, — și apoi solul regelui, mirele și polonii se sculară și se duseră, luând pe apucate cofetăriile de pe masă. Și Vodă i-a petrecut, dară ne-a rugat să-i așteptăm, și fără întârziare a venit și a bent bine cu noi până ne-am urit, și cu deosebire cătră mine a arătat dragoste și omenie. Deci și noi, după-ce ne-am îndestulit, luându-ne rămas bun, Vodă ne-a petrecut afară din Curte, unde a fost pedestrima, de acolo a voit să ne petreacă și pe trepte în jos, — eu zisei: „nici de cum nu suferim, mai bine mă cule acolo” — cu mare greutate am scăpat de el.”

„La primirea (ospeților din Polonia) și Vodă a eșit ca la depărtare de 1/2 mil., pe un cal frumos, puternic și de cei mai aleși, pe cal șelaminte de aur cu nestimate, tot așa și scările, tot așa paloșul, tot așa sabia. În coif medalia bogată, costătoare

studiile în institutele ridicate la poalele Bihorului.

Vremile deci au dat în spre bine, au dat înainte, însă curtea episcopescă rămas-a aceeași ca și pe vremile iobăgiei, ba la a. 1874. etajul ei de lemn căzând pradă focului, ce amenințase cu distrugere aproape jumătatea răsăriteană și nordică a Beiușului, rămas-a o casă hodorigită, care nu mai poate corespunde exigențelor timpului modern, rămas-a o „curie” petecită din timpul feudalismului, care nu se potrivea de loc cu demnitatea unui Arhiepiscop român și mai vărtos nu convenia prestigiului poporului românesc, locuitor în absolută majoritate în provincia Beiușului.

Actualul stăpânitor al curții, fu ieșit de-a dreptul din popor, fără nici un titlu nemeșesc, care numai și numai din propriile Sale puteri ridicatu-s'a la marea demnitate de principe bisericesc, de episcop, care nu are să-și mulțamească înalta poziție, decât atotputernicului Dumnezeu și vredniciei Sale proprii, din înălțimea la care stă, fără îndoială cu orizont mai larg și deci cu vederi mai largi, convingându-se, că nici această casă a diecezei, ca și reședința veche din Oradea — de altfel polițenește declarată de nelocuibilă — nu mai corespunde timpului, dar mai vărtos dorind, să dea, și prin înfățișarea impunătoare a așezămintelor diecezane, lustru diecezei Sale de Dumnezeu binecuvântate, și prin aceasta a ridica prestigiul poporului românesc însuși, hotărîtu-s'a în Domnul a o reconstrui și pe aceasta. I-a zidit anume, înspre piață, un front în stil roman cu două turnulețe, în fronsispiciu cu emblema episcopală. În legătură cu frontul a lărgit-o cu trei odăi, zidite din nou, celelalte le-a reformat în stil modern, în total: locuința episcopului, salele de re-

prezentare și odăile pentru oaspeți 9 la număr; la capet i-a adăus 5 odăi pentru directorul dominiilor, cu toate accidentele necesare unei case rațional întocmite, toate ajustate, mobilate și instruite cu apertinențele de lipsă; nimic luxuos ci totul ales și aranjat, dovedind gustul exenisit al Domnului casei. În compartimentul episcopului conduce un vestibul drăguț, care poartă inscripția: „Per erucem ad lucem”. Toate acestea dau casei înfățișarea unui palat modern, care împreună cu institutele de cultură din apropierea lui alcătuiesc podoaba micului nostru orașel. E mângăitor faptul, că acestea așezăminte, năuc atât de scumpe, împrumută, incontestabil, timbru românesc orașului.

În deoseb. însă de suflet înălțătoare a fost sfințirea acestui palat, întâmplată la 8 oct. Energeticul Arhiepiscop, pe lângă toate grijile și ostenețele împrunodate și cu zidirea acestei reședințe, a donat în anul abia al treilea al păstoririi Sale în Oradea-mare, respective a treia, căci cea dintâi reședință ridicată tot de dânsul, a hotărît-o primei Sale dieceze, a Lugojului — a ținut s'o inaugureze și sfințască însuși. La această sărbătoare festivă, ca și la masa dată cu această ocazie, a invitat onorații și tot ce ales are publicul Beiușului și jurului, fără deosebire de confesiune și naționalitate, peste 80 de persoane la număr. În fața și în mijlocul cucerniceii asistențe a acestui public, în salonul roșu, a săvârșit sf. Sfeștanie și în urmă tot Prea Sfinția Sa a stropit cu apa sfințită casa și norodul. Mângăitoare scenă a fost, să vezi cum în ordine exemplară părăndatu-s'au cu evlavie românii la sărutarea sf. Cruci, asemenea și romano-catolicii, iar ceilalți cu evnenită smerenie primeau stropii de aghiasmă.

După gratulațiunile obicinuite s'a luat masa. La primul pahar Prea Sfinția Sa a cetit omagiile adresate Pontificelui Papa Piu al X-lea și Majestății Sale Regelui nostru, apoi și-a continuat, liber, toastul, cu o picție românească elegantă și cu o vârvă oratorică proprie Prea Sfinției Sale, expunând scopul și menirea acestui palat, remarcate în liniamente palide în introducerea acestui raport, încât a fermecat și de astă-dată pe toți ascultătorii. Prea Sfinției Sale i-a urmat Ilustritatea Sa Prepozitul și Vicarul general Dr. A. Lauran, rostind „eucomii” guvernului actual al Majestății Sale. Vrednicul protopop al Beiușului A. Antal, cu voace stentorică aprețiează evenimentul, și plecând din cuvintele: „Feriți slugii, cari locuiesc împrejurul casei tale”, rostite de regina Sabei către împăratul Solomon, face elogiul iubitelui Arhiepiscop în numele clerului și oficialilor dominiilor. Primarul orașului aduce mulțăminte pentru nonul juvaer, cu care a împodobit orașul. Dr. Ciordăș, în termini călduroși de expresie bucuriei, cu care i-a parte și poporul credincios la acest act sărbătoresc național. Aceșora li-s'au asociat apoi, rostind omagiale felicitări: Dr. G. Cosma în numele poporului credincios gr-oriental. Paul Bottyán în al celui calvinesc și de închiare Dr. I. Comșa în numele poporului dela țară.

Remarcabil, că toate cuvântările, prin cari, cu reverință și dragoste, s'au adus binemeritate elogiul Prea Sfinției Sale, au fost inspirate de spiritul păcii! Deie bunul Dumnezeu, ca cuvintele să se traducă în fapte, în interesul bunei noastre conviețuiri și al promovării binelui poporului românesc atât de mult cercat din Bihor, pentru-care stăruiește și zorește energeticul Arhiepiscop la tot pașul și în tot momentul. Acestei do-

numai din cinci, luse mari, diamanți. — În deget un asemenea inel. Înbrăcămintea de pe el și de pe cal, după prețuirea noastră de atunci, a putut valora 40.000 de taleri. În câmp descălecând, steteră așa față în față.”

„După solemnități de 3 zile, începurăm tractări (politice) . . .

„Pe mire-l lăsarăm acolo. Presentele principelui, fiind de față împreună cu mirele și cu mireasa, le-am transpus lor, — și mă grăbii a mă relntoarce iarăși la principele, pe care-l afai la Mukács.”

Vezi: Romy Károly Gy., Monumenta Hungarica. III. 205. Pesten 1817.

Spre deslegare.

(Continuare.)

„Ei, nu te supăra părinte păcatele mele, de ce te superi? Se mai întâmplă! Ce să faci dacă n'are omul noroc? Că norocul e totul în lumea asta. Uită zău, să te superi pentru atâta lucruri! Aici tot a fost noroc, adevărat la Dta, la dumneaie la Zenovia! Tot este ceva! Un dascăl nu-i de aruncat în gunoiu! Las' zău părinte, nu te mai supăra, nită îți vine să plângi ca la un copil! Aici tot este! Atâta numai: copiii. Copiii altuia! Merge mai greu la început, dar după aceea te dedăi. Se dedă dumneaie, adevărat Zenovia, mai cu greu la început, dar după aceea se dedă. Atâta numai: copiii. Altfel ar fi noroc, mare noroc. Las' părinte, nu te mai supăra! Dă Dumnezeu bine. Nu ști Dta?”

Vartolomeiu abia apucă se ese *tinerii* puțin pe-afară să se plimbe prin curte. Ei merseră în sfârșit tăcut și cumpăniți la vorbă. Așa se și plimbau, râsul lor era abia un suris, ce nu se potrivea de loc pe fețele lor triste, de-asupra cărora veghiau frunțile pline de griji. Părea că se cunoșc foarte de mult și de aceea nu mai aveau, ce să-și spună.

Badea Gheorghe urma înainte cu mângăierile lui, ce deșteptau dureri vechi în inima părintelui, încălzit, mulat de vin! Ochii i-se umplură tot mai mult de lacrimi, și în urmă barba lui mare se sbătea nervoasă de masă, cum sta popa aplecat, în sbuciumarea neputincioasă a plânsului.

II.

„An trecut două luni de zile tată dragă, de când ne-am despărțit și numai atâta ți-am scris, că am sosit cu bine. Ne vei ierta, dacă vei ști, că noi o ducem cam greu acum la început. Ști dta, tată dragă, că tot începutul e greu. Vezi că și noi am venit pe toamnă, când nu mai prea ai de ce te apuca. Dumneata ne-ai scris de trei ori să-ți spunem cum ne-am așezat, ce oameni avem în sat și multe de toate. Ion săracu el e tot în școală, că ține mult să facă spor. El nu prea are vreme să scrie. Aș fi venit eu odată acasă să-ți spun eu gura, că de scris tot nu poți scrie așa, cum le-ai zice. Dar vezi că-i departe tată dragă! Ști când mă aduceai pe mine dela școală, dela oraș în cei doi ani, veniam eu căruța într-o jumătate de zi. Și doar nu erau cine ști ce cai buni. Ia niște cai cum ai oamenii! Dar de aici nu ajungi în patru

zile, să tot vii, să nu mai stai. Dacă-i așa vezi Dta tată dragă, că e greu de venit. Cai ar fi ei și pe aici și căruța, dar cine să ți-o deie pe un drum așa de depărtat. Apoi vei ști tată dragă, că satul e bun. Nu-i așa de mare ca al nostru, și cășile sunt toate cu trestie acoperite, că sunt niște lunci și niște băitoci, de te pierzi prin trestie. Atâta e rău numai că se face o tină, de să te ferească sfântul. Câte-odată ce înglodă vitele, de le scot oamenii cu lăstarele. La vecinul — unu a Oanei — i-s'a înglodat un bou și când să-l tragă afară, i-au rupt un picior. L'au tăiat și au dus carne cu coșarca pe la oameni să cumpere fie-care cât îl va trage inima. Noi am cumpărat un punct, era să mai luăm unul, dar mai apoi ne-am răzgândit. Și așa venia Vine-rea, și până Sâmbătă nu sta.

În jur mai sunt ele dealuri, dar n'au păduri. Asta-i aici: lipsa lemnului. Aduc oamenii de departe lemne. Acum la voi are Ion doi stângini, să-i deie școala, dar iarna nu s'a pus încă, și vezi că lemnele nu le aduc până la iarnă. Să vezi tată dragă, luncile pe unde nu-s bălți! Au cosit de mult otava și a înverzit așa o iarbă mândră, de gândesc, că te ia de ochii. Și pasc vițelele, să le vezi tată dragă, cum îmbucă. Și-s frumoase vite pe aici, tot albe, și vacile sara când vin abia aduc ugerile pline. Și dau lapte dau! Noi cumpărăm pe lună câte-o jumătate de capă, nu-i scump, numai cu opt crețari capă. Noi era să luăm o vacă, ceruse omul opt-zeci și o lă-sase în șapte-zeci și unu și jumătate, și nu trebuia să se deie bălți toți de-odată, da vezi că grajdul e destul de rău și hârbuit, vine și iarna și n'auvem nici săm. Apoi

rînțe și stăruințe i-a dat expresie în termeni precizi și accentuați și în această ocazie, când adunase — ca în totdeauna — în jurul său lamura inteligenței românești din Bihor.

Tot insul, cu seann de judecată, știe, că Prea Sfinția Sa dela Oradea-mare este omul, asupra căruia faptele, ce a săvârșit deja în scurtul interval al păstoririi Sale, au fixat privirile românești întregi, este o personalitate superioară prin ea însăși, abstracție făcând dela superioritatea demnității Sale.

Gândirile Prea Sfinției Sale asupra întregii vieți îl așează în rândul eugetatorilor, cari și-au dat samă lămurit de rostul acelor grele probleme sociale și morale, ce sunt implicate în opera dezvoltării intenționate a poporului românesc.

Nouă tuturoră nu ne restează alta, decât să stărnim cu de-adiusul, a-l înțelege, a-l aprea și a-i urmă, căci numai așa vom putea esclama și noi, pe drept, cu regina Sabei: „Fericiți slugii, cari locuiesc împrejurul casei tale!!“

Internatul Pavelian și școala civilă de fete din Beiuș.

— Publicare de concurs. —

1. Internatul Pavelian de fete primește eleve stipendiste pe întreg ori jumătate și eleve solvente, cari cercetează școala civilă împreună cu Internatul sau școala elementară de stat din loc.

2. Fiecare elevă ori stipendistă, ori solventă are să recurgă pentru primire până în 1 August n. a. c. la Ordinariatul gr.-cat. de Oradea-mare.

Stipendiu numai eleve gr.-cat. de școala civilă pot căpăta, și în prima linie fetițe orfane de preot gr.-cat. din dieceza gr.-cat. de Oradea-mare.

La recursurile trimise pentru primire sunt a se alătura: carte de botez, testimoniul școlastic, atestat medical și atestat de vaccinare.

ne-am socotit cu Ion să lăsăm până la primăvară, că, după cum am spus, laptele nu-i scamp. Drept că și pe lapte tot merge, că și dta tată dragă cum e banul: dacă tot iei se duce.

Grânele s'au făcut bine anul acesta pe aici, că sunt locuri bune de grâu. Parte învățătorescă încă este done ferdele, dar acela e mai spre dâmbul crucii — așa-i zice la dâmb — și acolo locul e cam petros. Ști Dta. tată dragă, că eu nu trăgeam nici acasă atâta la muncă, se vede cum eram eu așa, dar nici aici nu trag. Nu prea am nici acum voie, nu știu de ce. Dar dascălului, lui Ion, îi place de minune pânea, mai ales parte de pe vatră când nu-i coaptă bine, de-i așa cleioasă, ști dta. Zice că el ar putea trăi numai cu de aceea toată viața. Cîndat gust, da săracu, ce să facă și el.

(Va urmă.)

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

3. Pentru o elevă fără stipendiu, care locuiește în Internat se solvește la an în două sau cel mult patru rate anticipative: la 1 Septembrie, 15 Noembrie, 1 Februar și 15 April, (300) trei sute coroane.

4. Pentru suma plătită fiecare elevă va primi: proviziune întreagă: locuință, vîpt, încălzit, luminat, spălat, scaldă, eventual medic, educațiunea morală, instrucțiune specială în studii, declamare, cant, lucru de mână (croit), economia practică, cele mai mari instruiri în manauarea mașinei de scris, — în fiecare zi în anumite oare au conversații și instrucții în limba română, magiară, germană și la expresa dorință și din limba franceză. Tot în suma amintită sunt socotite: o haină uniformă, 2 șurțe în formă de haină, o pălărie de iarnă, una de vară și o manta de iarnă.

5. Cele cari doresc a studia pianul sau cimbalul, — din cari se dă la săptămână câte 1½ oră de instrucție și câte ½ oră la zi exercițiu, — plătesc deosebit 65 cor. — iară pentru limba franceză 20 cor. — Aceste se solvesc în două rate egale: la începutul și mijlocul anului școlastic. Taxele pentru instrucție în violină și în limba latină se solvesc direct instructorilor.

6. Pe lângă spesele amintite părinții elevelor au să supoarte: didactrul școlai, spesele pentru cărțile trebuincioase la școală, material de lucru de mână, de scris, de desen, pentru alte diferite lucruri și pentru instrucție în dans.

7. Elevele primite au să aducă cu sine: albituri din fiecare câte 6 bucăți (3 fuste să fie din barchet colorat); 12 părechi de ciorapi negri; 12 batise; 1 ploier; 2 părechi de ghețe înalte, de tot nouă; o manta de primăvară—toamnă de culoare vînată sau neagră; haine de casă: 2 de creton, 2 din barchet și una din ștofă de iarnă, de tot durabile; 2 șurțe în formă de haină; o maramă de iarnă; o saltea (strojac); 1 plapomă cu 2 învîitoare; 2 perini cu 4 fețe albe; 2 cearseafuri; 6 ștergare; 1 față de masă cu 6 serviete mari; 2 pepteni (1 des și 1 rar); 1 perie de dinți, una de haine și trei de ghețe. Elevele din II, III, și IV. clasă civilă să-și aducă și câte o ramă rotundă de brodat.

Conscrierea în două exemplare a acestor obiecte însemnate cu numărul indicat de direcțiunea Internatului o vor prezenta-o superiorității Internatului cu ocaziunea intrării lor în Internat.

Pentru obiecte rele sau neînsemnate, pentru juvaere (inel, oroloj, brățar, etc.) nu se primește rezponzabilitate.

Părinții sunt rugați, ca să-și provadă fetițele cu toate vestmintele și obiectele prescrise, căci la din contră ele vor duce lipsă, neputând ținea ordinea recerută cu vesmintele lor.

8. Elevele primite în Internat au să se prezenteze cu toate cele de lipsă din 3—8 Septembrie n. a. c.

9. Tot în acest termen se vor întâmpla și înscrierile regulate, examenele corectoare și de susceptiune, atât la școala civilă împreună cu internat, cât și la școala elementară din loc. Invocarea Spiritului Sânt va fi în 9 Septembrie, iară în 10 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Elevele, cari nu se vor prezenta în aceste zile de înscriere, ulterior numai pe lângă suplice timbrate și motivate se vor primi cu învoirea autorităților superioare școlastice. Elevele, cari doresc să învețe privat sunt datoare a se înscrie cu cele regulate la începutul anului școlastic, ce dacă ar negliza-o, au și ele să recurgă pentru concesiune.

10. Pe clasa I. civilă se primesc celele eleve, cari au împlinit anul al 9-lea al etății. Primirea aceloră, cari au împlinit etatea de 12 ani, deprinde dela hotărîrea corpului profesoral.

La înscriere eleva de clasa I. civilă are să aducă: testimoniul școlastic de pe clasa IV. elementară, — în lipsa căruia primirea

se face numai pe baza examenului de susceptiune; — atestatul de vaccinare și estrasul matricular. Aceste două atestate au să le prezenteze și acele eleve de pe celelalte clase civile, cari dela alt institut continuă clasele.

Pe celelalte clase civile primirea se face pe baza testimoniului de pe clasa premergătoare.

11. Didactrul la școala civilă e 12 cor. la an, înscrierea 4 cor., testimoniul școlastic 2 cor., programa dela finea anului 1 cor., și fondul de penziune 30 fil., total 19 cor. 30 fil. care sumă se solvește la înscriere.

Didactrul la școala elementară de stat e 6 cor. și fondul de penziune 30 fil.

12. Afară de taxele amintite în punctul precedent, fiecare elevă de clase civile are să solvească taxa lucrului de mână de clasă: clasa I. 8 cor.; clasa II. 12 cor.; clasa III. 13 cor. și clasa IV. 20 cor.

În anul școlastic trecut numărul elevelor interne a fost 91.

Direcțiunea.

Adunarea desp. „Blaj“ al „Asociațiunii“ în Uifalău.

În 22 crt. despărțământul „Blaj“ al „Asociațiunii“ și-a ținut adunarea generală în comuna Uifalău. La oarele 6 dim. au plecat din Blaj 4 trăsuri, ducând pe reprezentanții comitetului: directorul Ioan F. Negrușiu, v.-președ. A. C. Domșa cu doamna, cassarul Ioan Fodor, prof. Dr. Ioan Rațiu, Gavril Precup, Alesandru Ciura, apoi Nic. Aron, Iacob Popa, Iuliu Pop, Ștefan Pop și Nic. Negrușiu. Convoiu a fost întimpinat cu poartă de triumf în comuna Mișcreac, unde era postat satul întreg în frunte cu părintele Radu și învățătorul Timbuș. Fica cea mai mică a părintelui Radu a bineventat comitetul, prezentând directorului un frumos buchet de flori. Acesta a răspuns emoționat, mulțămind pentru buna primire. Apoi tinerimea de acolo, în port național, a jucat cu multă măiestrie călușorul, obicinuit în câteva sate din vatra Murășului. De aci cortegiul a fost precedat de un frumos banderiu de călăreți, în număr ca la 30—40, cari l-au însoțit până la biserica din Uifalău, unde s'au dat jos cu toții, să asculte serviciul bisericesc, în decursul căruia v.-preș. A. C. Domșa, a ținut o potrivită predică, aducând în legătură textul Evangheliei zilei cu însemnătatea și importanța „Asociațiunii“.

Adunarea s'a ținut în localul frumos al școlai din Uifalău. După vorbirea călduroasă a directorului despărțământului, preotul local, dl Vasile Moldovan, bineventează comitetul, mulțămindu-i pentru onoarea, ce au făcut comunei d-sale, de a-și ținea adunarea generală acolo. Din raportul secretarului Ciura reiese, că despărțământul nostru are 4 membri fondatori, 4 pe viață și 37 ordinari; că comitetul a ținut în prelegeri populare cu skiopticonul până acum în comunele: Tîr, Sâncel, Crăcunel, Cisteiu, Obreja și Bucerde-grănoasă, în afară de numeroasele prelegeri, ce s'au ținut în Blaj, pentru tinerimea studioasă și pentru meseriașii români de aici. Cu ocaziunea acestor prelegeri populare s'au distribuit în mod gratuit poporului cărți potrivite în valoare de peste 100 cor. — Starea casei, după raportul cassarului presintă percepțiuni cor. 575.54, erogațiuni cor. 448.01. Sald cor. 127.53. —

S'a ales apoi trei comisii: două pentru verificarea și cenzurarea rapoartelor, și una ca juriu pentru premiarea lucrurilor de mână expuse de țerancele de acolo. Membrii acestor comisii au fost: 1.) Gavril Precup, V. Moldovan, Dr. Bălan, 2.) protopopul Maior, preotul Augustin Marcu, Iuliu Pop, 3.) Doamnele: Eugenia Moldovan, Livia Domșa, Ana Radu, Virginia Fodor și Domnica Radu.

Urmează interesanta dizertație a profesorului *Dr. I. Rațiu*, din domeniul poezii populare, care a fost ascultată cu multă atenție, iar la urmă dizertantul a fost viu aplaudat.

Comisiunile au aflat în ordine rapoartele comitetului, votându-i absolut pe anul expirat. Ședința a fost apoi suspendată pe 10 minute pentru înscrierea membrilor noi, după cari protopopul *Maier* în termeni populari spune scopul pentru care s'au adunat aceste contribuiri. Delegați pentru adunarea generală din Brașov s'au ales dnii: *Gavril Precup* și *A. C. Domșa*.

Se înființează agentură în comunele Uifalău și Mișcreac, concrezându-li-se preoților respectivi cărțile menite pentru bibliotecă.

Fiind timpul înaintat, ședința se ridică.

La masa comună au ridicat cuvântul, prof. *Negruțiu* pentru prezidentul Asociației, protop. *Maier* pentru comitetul desp. „Blaj”, prof. *Precup* pentru cei ce au ostenit de an aranjat această reușită adunare, *Domșa* pentru primarii *Fodor* și *Radu*, *Dr. Bălan* pentru popor, răspunzând în numele acestuia *Nic. Radu*, primarul comunei, fratele Episcopului de Oradea-mare.

După masă s'au distribuit apoi cărți spre lectură poporului și, la raportul juriului pentru premiarea lucrurilor de mână, s'au distribuit premii în suma de 40 cor.

A urmat apoi petrecerea populară în curtea școlii, care a durat cu mare însuflețire până târziu.

Rap.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Parohie vacante: Pentru completarea parohiei Bucerdeagrânoasă din districtul protopopesc al Blajului, se escrie concurs până la termenul de 15 August n. 1906, pe lângă următoarele emolumente: Locuința și edificiile economice în stare de mijloc, porțiunea canonică aproape 32 jugh., 100 cor. din interesele fundației „Matoriane”, iar cu începerea anului 1910, 200 cor. Venitul congrual 655 cor. 16 fileri. **Stațiuni învățătoresți:** Până la 10 August n. a. e. se escrie concurs pentru completarea stațiunii cantordocentale din Fildul-de-sus, din protopopiatul Morlacei; învățător la Ciachi-Gârbașu. Panticeu-Elciu și cea cantordocentala din Dârgea în protopop. Dârgei. — Pentru completarea stațiunii de docente ordinar secundar la școala gr.-cat. din Bucium în protop. Almașului; de cantor-docente din parohia Madarașul-de-câmpie, în protop. Murășului; cantor-docentale din parohia gr.-cat. Sind, în protop. Turdei; stațiunii docentale din parohia gr.-cat. Bot-haza și cea cantor-docentala secundară din parohia gr.-cat. Aiton, ambele în districtul protopopesc al Coșocnei; stațiunea docentala din Brateiu, în protop. Mediașului; stațiunea cantor-docentala din Valea-Jidaniului, în protop. Giurgeului și cantor-docentala din Sfaraș, în protop. Almașului. — **Concurse:** Devenind vacant un ajutor de 68 cor. 70 fil. din fundațiunea Caianiană agremiată fondului bobian, pentru conferirea ei se deschide concurs până la 1 Septembrie n. a. e. Pentru dobândirea acestui ajutor, pot concurse preoți gr.-cat. din fosta dieceză a Făgărașului, cari se află în cura animarum. Dintre concurenți vor avea preferință acei preoți, cari vor dovedi, că sunt consăngeeni sau afini cu fondatorul. — **Stipendii vacante:** Pentru trei stipendii din fundațiunea fericitului Mitropolit *Dr. Ioan Vancea*, se publică concurs cu termenul de 12 August n. a. e. Stipendiile sunt de câte 200 cor. și se computează în cuota de întreținere a respectivilor alumni în „Seminariul junimei”. — **Consistorul plenar:** Pe 15 Aug. n. e convocat Consistorul

plenar. În acela se vor primi alumni de cursul I. în Seminarul teologic arhiepiscopesc pe anul scol. 1906/7. În numărul locurilor, ce se vor afla vacante, se vor conferi trei stipendii vacante din fundațiunea Vanceană numită „Seminariul junimei” și se vor primi elevii și elevele internatelor Vanceane de băieți și de fete pe anul scol. 1906/7. pe lângă taxa de întreținere. Tot din această ședință se va publica concurs pentru stipendiile vacante din fundațiunile arhidiecezane.

Hymen. *Liviu Dumitrean*, teolog abs. și *Elena Crișan*, invită la celebrarea cununiei lor, ce se va celebra în 29 Iuliu n. 1906. în biserica parohială gr.-cat. din Murăș-Sântimbru.

— *Alexandru Cherestez*, teolog abs. și *Maria M. Salvan*, invită la cununia lor, care se va celebra la 5 August n. 1906. în biserica gr.-cat. din Ciaba.

Convocare. Comitetul despărțământului Dicio-sân-mărtin al „Asociației pentru literatura și cultura poporului român”, convoacă **adunarea cerculă** pe 2 August n. a. e. (zina s. Ilie) la 11 oare a. m. în Dicio-sân-Mărtin.

„**Petrecere valahă în Dicső-szentmárton**”. Sub acest titlu „Ujság” din Cluj, să scandalizează de acest „lucru infam și obraznic”, mirându-se cum de se pot speda invitări cu text „curat” valah, și ce te revoaltă și-ți tulbură sângele, e că din „Dicsőszentmárton” fac „frații” noștri „Diciosănmărtin”, iar din „Nemzeti szálloda” „Hotelului național”. Apoi „Ujság” continuă: „Din „Invitare la Petrecerea de vară” mai remarcăm aceea, că atât la petrecerea aceasta, cât și la ori-ce mișcare „valahă” din Dicsőszentmárton, și peste tot din comitatul Kisküküllő, e centrul protopopul valah (despre asta de fel nu ne mirăm) și un avocat tiner *Dr. Romul Boilă*. Îl cunoaștem bine pe acest beliduce tinăr. Aci și-a terminat studiile medie în gimnaziul superior al piariștilor din Cluj, dar înaintea băeților magiari, eră pe atunci un ficioasă făcut și retras. De atunci i-au crescut dinții veninoși și-i arată magiarilor. S'a implinit cu el vechiul proverb latin: „Cave canem mutum” (păzește-te de cânele, care nu latră). De ne vom păzi de el, dar dacă va începe prea tare să turbe, atunci vom isprăvi cu el în sensul proverbului.” — Vedeți ce pot produce căldurile caniculare! După cum aflăm contra autorului acestei notițe, s'a făcut arătare la procuratură pentru agitație contra națiunii române. Vom vedea, ce va răspunde satrapul dela Cluj!

Turneul Z. Bărsan. Primită invitare la **serata teatrală**, ce se va da în ziua de 2 August n. (sf. Ilie) cu ocazia adunării generale a Asociației pentru literatura și cultura poporului român, în sala dela hotel „Transilvania” din Orăștie, cu concursul d-șoarei Olimpia Brașovean și a d-lui N. Baiba, elevi ai Conservatorului din București.

Petreceri. Tinerimea română din Turda și jur, invită la **petrecerea de vară**, ce se va aranja Duminică în 5 August n. 1906 în sala hotelului „Europa” din Turda. Venitul curat este destinat spre scopuri filantropice.

— Inteligența română din Reghin, invită la **petrecerea de vară**, ce va aranja-o Vineri, la 10 August n. 1906. în pavilionul din parcul orașului Reghin. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic. La 4 oare d. a. în acelaș loc și zi se va ține adunarea despărț. Reghin al Asociației.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poruncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru

vreamea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre. În ziua cununiei; asigurați-vă grâul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu chibrit, un joe de copii, le poate prefăce în prăv și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

G. S. din Lugoș s'a asigurat în 1 Februarie 1906. Deja după o lună numai este între cei vii. Dar cu toate că abia a putut să plătească coroane 934 ca premin de asigurare banca de asigurare „Transsylvania” din Sibiu a numărat văduvei cor. 1000. bani gata. — Informații da și redacția foii.

Mulțămită publică. Despre colecta făcută pentru ajutorarea orfanilor și văduvelor române din Omaș comit. Sătmăr, rămași în miserie cu ocaziunea alegerii de deputat dietal din 3 Maiu a. e.: *George Șuta* 12 cor. *Cornel Târnoavean* 10 cor. *Constantin Lucaciu* 20 cor. *Dionisiu Bran* 5 cor., *George Pop de Băsești* 100 cor. *Dr. Teofil Dragoș* 10 cor. „*Sătmăreana*” 20 cor. *George Achim* 5 cor. *Dr. V. Lucaciu* 10 cor. *Romul Marchiș* 5 cor. „*Perșeul din Chiuzbaia*” 10 cor. *N. Lupan* 2 cor. *Dr. A. Cornei Breban* 2 cor. *Alexandru Pop* 2 cor. *George Tohătan* 2 cor. *George Barbu* 2 cor. *Iosif Stan* 2 cor. *Sandru Anderco* 2 cor. *N. N.* 2 cor. *Gavril Barbu* 10 cor. *Avram Breban* 2 cor. *Atanasiu Lupan* 2 cor. *George Pascha* 2 cor. *Aurel Bran* 2 cor. *N. N.* 2 cor. *N. N.* 1 cor. *Iuliu Demeter* 2 cor. *Dimitrie Sărbu* 2 cor. În nomine Domini 1 cor. *N. N.* 1 cor. *Pamfilu Ossian* 2 cor. *Ioan Boț* 2 cor. *N. N.* 2 cor. *N. N.* 1 cor. *Alexandru Băban* 2 cor. *Ign. Nistor* 2 cor. *N. Budó* 1 cor. *Ioan Bogdan* 1 cor. *S. S.* 1 cor., laolaltă s'a colectat 254 cor. Colecta se continuă și dărnirile prin postă sunt a să trimită la adresa subscrisului în Józsefháza, comit. Szatmár. Dat în Jojob, la 16 Iuliu 1906. — *Constantin Lucaciu*, preot român.

Neolog. † *Dr. Sebastian P. Radu*, protopopul Uioarei, a repansat azi după îndelungate suferințe, în vrâsta de 54 ani, în al 23. an al preoției. Regretatul a fost profesor la Blaj 10 ani, după cari a fost numit concionator la biserica catedrală și din 1898. paroh și protopop al Uioarei.

† *Vasile Zehan*, avocat în D.-Sân-Mărtin, membru în directoratul fundațiunii Șulțane, a repansat la Francisbad.

În veci amintirea lor!

Nr. 10—1906.

Concurs pentru ajutoare.

Prin aceasta se publică concurs până la 15 Septembrie n. 1906, pentru mai multe stipendii din suma de 400 cor. din fondul „Reuniunii femeilor din Blaj”.

Elevele dela școala de fete, elementară și civilă din loc, cari doresc a obține vreunul din ajutoare, să trimită suplica lor pe adresa Comitetului, alăturând la aceea **testimoniul școlastic și cartea de botez**.

Blaj, din ședința comitetului, ținută la 27 Iuliu 1906.

Elena Nestor,
prezidentă.

Octavian Pris,
secretar.

— În prăvălia de băcănie, coloniale, etc. V. POP din Blaj se primesc dol învățăceli români din casă bună, cari pe lângă limba română să mai știe vre-o limbă.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Despre fluidul acesta — ori și cum s'ar chema el —, zie părintorii hipotezei acesteia, că în anumite persoane s'ar afla în cuant mai mare și că eșind din ele, s'ar împreuna cu fluidul magnetic, biolic, etc., care ar exista în toate obiectele; și în forma aceasta ar produce toate fenomenele. Și anume învârtirea și ridicarea meselor s'ar întâmpla așa, că mediul ar da fluidului, ce iese dintr'ansul direcțiunea de a învârti masa ori de a o ridica. Răspunsurile, pe cari le dă masa, prin lovituri, încă s'ar întâmpla așa că, mediul ar trage ori ar respinge cu fluidul său fluidul din obiect, pe cum se atrage ori se respinge busola. Tot prin atragere și respingere s'ar explica și sunetele instrumentelor muzicale, și schimbările de pond, așa că, în cazul, când fluidul din obiect e respins, obiectul e mai greu; dacă e atras, e mai ușor. Ba chiar și materializările s'ar explica prin dirigerea fluidului din partea mediului.¹⁾

Dar hipoteza fluidului acesta nu se poate admite.

1.) Pentru că nu s'a constatat, că oare există fluidul acesta ori nu? Se presupune, ce e drept, că ar exista dar nu se dovedește.

2.) Chiar și dacă s'ar admite existența lui, încă tot nu s'ar putea explica fenomenele spiritiste. Căci să luăm chiar și numai pe cele mecanice: bătători și ridicări de mobile. Fenomene de acestea se întâmplă și fără mediu, sau fără persoană, din carea să iese fluidul acela. Exemple avem în liqueuriera lui Fumero și la casa lui Lerible. Aci sticlele se scoborau de sine, tot asemenea veniau și bolovanii. Semn, că, scoborârea sticlelor și ploaia de bolovani nu provenia dela mediu, carele nici nu era. Tot așa să se zică despre tuteii din Călian, și despre obiectele din Șamșud. Aceea apoi, ca înșiși stăpânii liqueurieriei ori ai casei să fi fost medii, n'o putem presupune. α) Pentru că aceștia mai fuseseră în liqueuriera și în casă, fără să se fi întâmplat așa ceva; și apoi sticlele se scoborau și în prezența lui Lombroso, când stăpânul nu era de față, ba chiar și în absența lor. β) Afară de aceea, acumularea de fluid magnetic, în mediu, sau orice fluid va fi, trebuia să se descarce, odată, într'un moment, și nu să țină săptămâni întregi. Căci așa ceva vedem noi că se întâmplă cu electricitatea naturală. γ) Pe lângă aceea bolovanii, țiglele, cărămizile, etc., nu veniau din casă, unde ar fi trebuit să influențeze acumularea de fluid magnetic a lui Lerible, etc., ci de afară și încă se părea că foarte de departe. δ) În fine unele Lastre dela cazul lui Lerible erau făcute anume după măsurile crepăturii, și totuși o nimeriau. Semn, că nu proveniau dela un fluid material, ci dela ceva ființă inteligentă.

3.) Pe lângă aceea chiar și dacă ar exista fluidul acesta, el încă tot n'ar putea fi guvernat de mediu, dupăcum ar voi el, pentru că e fapt, că sufletul omeușesc nu-și poate deprinde puterea decât numai asupra trupului propriu, pe care îl informează, iar afară de trup, el de el, nu poate face nimica. Despre aceasta ne putem convinge de acolo, că noi nu suntem în stare să facem să se ridice nici măcar un paiu, chiar și dacă ne-am pune să voim aceasta, toți câți suntem; și de acolo că sufletul omenesc nu poate să miște membrele moarte ale trupului, de ex. la paralitici. Cu atât mai vărtos nu va putea deci să dirigă omul, fluidul acela magnetic afară de sine, și să producă cu el feliurimea aceea de fapte spiritiste.

Guvernarea fluidului din partea mediului, ce o presupun părintorii hipotezei acesteia, nu plătește nimica. Căci pe lângă aceea că e imposibilă, avem de multeori în spiritism fenomene de acelea, cari sunt în contra voinții omului, cum ar fi molestările călugărițelor și ale novitiei din Turin, ale lui Lerible, Fumero, ale sevitoarei din Petersburg, etc.

4.) În urma fluidului acela, ori cum s'ar numi, ar fi un fluid material. Un fluid material însă nu poate fi cauză la fenomene spirituale, ori ca să le numesc altcum: inteligente, cum sunt: răspunsurile la întrebări, scrisorile directe, etc.; pentru că lipsește cu totul proporția dintre cauză și efect.

Pe lângă aceea avem fapte, cari întrec capacitatea mediului. Așa de ex. dl Hașdeu ne spune, că mediul Cosmovici a scris auto-

maticeste în limba rusească, pe carea n'o cunoștea, și că a scris și despre buica dsale, despre carea nici idee nu avea.¹⁾

Din motivele acestea s'a și părăsit hipoteza fluidelor, și ceice voiau să explice fenomenele spiritiste, pe cale naturală, au recurs la puterile sufletești ale omului. Cei de mai înainte voiau să explice în linia primă fenomenele mecanice și fizice, aceștia cele intelectuale. Cești din urmă încă sunt de mai multe păreri:

a) Unii vreau să atribue fenomenele unei puteri speciale a sufletului omenesc: *inconștientului*. Acesta ar fi o putere sufletească, carea ar rezida în sufletul omenesc, și nu s'ar putea manifesta în starea de trezie și conștientă a omului, ci numai în somn; fie somnul natural ori hipnotic. Și fiindcă natura puterii acesteia nu cunoaște mai deaproape, și nu se manifestă în starea conștientă a omului au numit-o: *inconștientul* (das Unbewusste).

Șeful părerii acesteia e teologul și filozoful Dr. Const. Gutberlet, prof. în Würzburg.²⁾ El vrea să explice numai fenomenele spiritiste intelectuale, cum ar fi: scrisoarea automatică, vedeniile mediilor, răspunsurile meselor, și în parte și elevarea mediilor în aer.

La hipoteza aceasta a ajuns Gutberlet pe baza unor experimente, făcute de Wickede. Acesta nu credea în adevărată fenomenelor spiritiste; le ținea de înșelăciuni. Dar recomandându-i-se un teatralist, despre care se spunea, că ar fi un mediu scriitor foarte bun, a încercat și el. Mediul intra în starea cataleptică, și începea să scrie. Scriea fel de fel de lucruri; și după fiecare scrisoare urma câte o subscriere, de ex. Schopenhauer, Kant, Hegel, etc. Atunci i-a venit lui Wickede în minte, că poate subscrierile acestea provin din sugestiune; căci ei vorbiseră mai înainte despre fenomenele spiritiste, și mediul credea, că pe acestea le-ar produce sufletele morților. De aceea hotărîră, să nu se mai cugete la sufletele morților. Scrisorile automate, cari urmară după aceasta, nu mai aveau nici o subscriere. Lucrul era evident: *subscrierea provenia din autosugestiune*.

Dar de unde provenia însuși cuprinsul scrisorilor? Dela inconștient. Despre aceasta s'a convins Wickede în modul următor: El vorbise timp mai îndelungat cu teatralistul despre limba saucrită, și despre opul lui *Sinnett*, referitor la Buddhismul doctinal sau teoretic. În ședința următoare mediul scrisese automaticeste într'o limbă streină. Spiritul, carele se zicea că ar fi auctorul scrisorii aceleia automate, se numia: *Dșara Sagaskratu*, un filozof indian, carele era viu și trăia la poalele Himalaei. Tot spiritul acesta, mai spunea și aceea, că limba, în carea s'a fost scris automaticeste, ar fi limba indiană străveche, mai veche decât cea saucrită, și în acelaș timp îndemna pe teatralist să propage Buddhismul în Europa, pe contul creștinismului, și să facă și un dicționar saucrit. În ședințele următoare teatralistul s'a și apucat de lucru. A luat un dicționar germân, și în starea sa inconștientă a scris după fiecare cuvânt nemțesc însemnarea saucrită. Proprie însă vorbind, dicționarul acesta n'a fost germân-saucrit; căci unele cuvinte erau culese din cetirea operei lui *Sinnett*, iar celelalte, le făurise însuși inconștientul teatralistului din acel mic magazin de cuvinte saucrite. — Un caz analog s'a întâmplat cu fiul de 11—12 ani al unui profesor gimnazial, carele pregătise un dicționar al limbei persiane vechi. Dicționarul însă n'a fost în limba persiană, pentru că aceasta nu putea să se deosăbească mult de limba saucrită, — pe când de fapt cuvintele persiane vechi din dicționarul acesta se deosăbeau foarte mult de cele saucrite, — ci a fost o compilatură din limbile romanice.

(Va urmă.)

¹⁾ »Cosmovici, Român neaș din Moldova, a căruia familie și-a acățat fără rost pe un «*vici*» în loc de »Cosma» nu numai că nu știe nici un cuvânt rusesc, dar nu cunoaște nici măcar critica românească, pe când comunicațiunea de mai sus este scrisă într'o rusească literatură perfectă, cum scria tatăl meu». Hașdeu, Sic cogito pag. 163. »La 24 Octomvrie (1890) avui o ședință cu mediu Cosmovici, care nu știa cu desăvârșire nimic despre stele, nici despre portrete, nici despre originea buiciei mele. Cu totul pe neașteptate primesc printr'ansul următoarea comunicațiune (frânțozească): »Stelele nu sunt complete; cată să fie noană, de trei ori trei; aceea pe care nu trebuie s'o niți, este o Evreică». Hașdeu, Sic cogito pag. 219. Ca să se înțeleagă aceasta, e de observat, că Hașdeu căpătase mai înainte comunicațiunea prin mediul Cosmovici, ca să pregătească 9 stele scase-unghiulare după un anumit model, în mijlocul cărora avea să se pună câte un potret familiar. Dar dl Hașdeu a lăsat să se facă numai opt, iar nu noană: parte pentru simetrie, parte din cauza, că nu voia să intre și portretul buiciei sale Valeria, carea fusese evreică. În urma acestora el primește comunicațiunea din 24 Octomvrie.

²⁾ Der Spiritismus ein psychologisches Problem in Natur und Offenbarung, Münster 1897 fascic. XI și XII.

¹⁾ Wolkenberg, pag. 166—167.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

12

„Impotriva acestei procedări protestăm“, accentuă viu parohul. „Nu vom permite ca învățătorul nostru atât de stimat, meritos, și care este încă capabil de muncă, să fie astfel tratat. Dta dle inspector, nu ești țarul rusesc din Austria, dta nu ești stăpân absolut! Autoritatea superioară va fi dreaptă și luând în considerare protestele conziliului școlar, va hotărî contra dtaie. — Nu este aceasta și părerea voastră? întrebă el adresându-se către conzilierii.

„Exact —, aceasta este și opinia noastră! Protestăm! Vom face petiție“, strigau bărbății infuriați.

„Vom urmări instanțele până la locul cel mai înalt“, amenință parohul.

„În Austria, credem că se va mai găsi dreptate. Învățătorul conștientos nu poate fi dat pradă funcționarilor subalterni“.

Prospectul protestărilor conziliului școlar nu prea era după placul inspectorului. El stătuse câteva minute în tăcere apoi luă să zimească.

„Dacă e vorba să-mi exprim sincer sentimentele mele actuale, trebuie să spun că intervenția hărbătească a conziliului școlar în favorul învățătorului-diriginte Gerstle, mi-a făcut o impresie foarte plăcută“, începuse el cu un aer senin.

„Pentru dvoastră este vrednic de stimă și meritos un bărbat, care după părerea mea nu corespunde cerințelor noului program. Fiindcă intervenția dvoastră în favorul lui Gerstle, îmi face o deosebită plăcere, am să părăsesc calea cea severă, fără să pot însă lucra împotriva convingerei căpătate. Fac deci propunerea ca învățătorul diriginte Gerstle să-și înainteze cererea de pensionare motivându-o cu vârsta înaintată. Am să opinez în favorul lui și îi făgăduiesc penzia întreagă. Atâta pot face și cred, că propunerea mea o veți aprea și dvoastră căci Gerstle și de altfel numai puțini ani ar mai putea servi!“

Bătrânul învățător stătea nedecis. A se despărți de școala sa i-se părea greu de tot. Acum ridică privirea scrutătoare către părintele. Conzilierii căutau și ei să cetească pe fața preotului.

„Sunt de părere“, vorbi părintele Cunibert, după puțină cugetare, „ca dvoastră dle învățător, să primiți propunerea binevoitoare a dlui inspector, — și aceasta, abstrăgând dela alte motive, mai ales pe motivul că dlui v'a făgăduit penziunea întreagă“.

„Am să-mi împlinesc făgăduința“, asigură dr. Frick.

Gerstle tot mai stătea la indoială.

Văzând însă, că părintele Laidelin îi făcea semn încurajator și crezând a cetii în fața lui unele motive nepronunțate, se hotărî în fine să primească propunerea.

„În numele lui Dumnezeu, sunt mulțumit“, zise învățătorul.

„Prin urmare atacarea este tranșată“, declară inspectorul, cu aceasta își strânse ghiosdanul și salutând fugitiv, părăsi sala. Cu pași repezi trecu el prin sat în spre vila lui Huber, în conștiința că în calitatea sa de inspector a făcut francmasoneriei un important serviciu.

Părintele Cunibert consolă pe întristatul Gerstle.

„Nu te descuragia, iubite dle învățător! Meritele dtaie rămân neștirbite în fața lui Dzeu. Siguranța remunerațiunii vecinice pentru îndeplinirea obositoare a datoriilor în timp de patruzeci de ani trebuie să înalte pe sluga credincioasă. Cum stau? actualmente lucrurile la noi, nu este verosimil să găsim ascultare la liberali și francmasoni și să biruim. Dta ai congediat cu o mică penziune. De aceea este mult mai bine așa“.

„Sfinția Ta ai completă dreptate și vă mulțumesc! Dar ce să încep eu acuma cu vieța mea, care de acuma este lipsită de muncă, lipsită de un conținut?“

„Dta vorbești așa din cauza, că acuma ești zăpăcit, iubite dle învățător! Dta vei trăi și vei servi lui Dzeu cât timp te va mai ținea pe pământ... Iar ceea ce privește munca, — așteaptă! Vei găsi mai multă treabă, decât ai crede. Asupra corului bisericesc eu dispun, dta vei rămânea vrednicul lui dirigent, ca și până acum“.

Fața lui Gerstle se învioră.

„Aceasta este pentru mine o mare mângâiere. Sfinția Ta, nu știi câtă recunoștință îți datoresc!“

„Afară de aceasta, vom mai găsi noi treabă. Deocamdată nu pot spune totul“, — el strânse mâna lui Gerstle cu căldură și plecă spre casă.

V. Doi învățători neconfesionali.

Schimbarea învățătorilor se făcu repede. În timp de o lună Gerstle fu trecut la penzie, iar Lampe avansat învățător-diriginte într-o altă comună a districtului. Cei doi noi numiți fură instalați în aceeași zi în funcțiunea lor de învățători în Schwanheim și introduși în oficiu de către inspectorul dr. Frick.

Noul învățător-diriginte Knack, era un tânăr eșit din școala normală a ateistului și tăgăduitorului de Hristos, Dittes. Spiritul pedagogului Dittes îl însuflețea și pe Knack, și el era de asemenea un tăgăduitor al lui Hristos.

Afară de aceasta mai poseda o bună dosă de infumurare, particularitatea semidocților și a grandomanilor.

Un zimbet de suficiență se vedea mereu, ca împetrît pe buzele lui Knack, iar de după ochelarii lui își aruncau razele niște ochi plini de mândrie. Knack își dădea în continuu silința de a fi amical în contactul său cu lumea, căci după părerea lui, aceasta era o dovadă de cultură intrinsecă. Dar amabilitatea lui era ofenzătoare fiindcă purta marca condescendenței.

Femeia lui Knack era vrednică de bărbatul său. Ea avea maniere elegante și se îmbrăca după ultimul jurnal, Țărancele deprinse cu simplitatea doamnei Gerstle se scandalizau de această ființă vanitoasă.

„Dzeule, ce nevastă fudulă are noul învățător!“ ziceau ele. „Parcă ar fi o princesă. Vechea noastră învățătoare ne era de o miie de ori mai dragă“.

Al doilea învățător era un jidov și se numia Ionaș Ștern. Țăranii nu-și credeau ochilor când au văzut pe jidov.

„Dar ce-o fi și asta?“ ziceau ei. „Cum poate un jidov să învețe pe copiii de creștin?“

Până acum Schwanheimenii habar n'aveau de importanța legii neconfesionale. Acum se revoltă sentimentul lor creștinesc împotriva forței legale de a-și da copiii pe mâna jidovului.

Pe cerul senin, care suridea până acum Schwanheimenilor, au început a se forma norișori subțiri, cari amenințau din ce în ce a se îngroșa și a deveni nouri de furtună.

Primul scandal public l'a făcut Knack Duminecă la biserică. După obiceiul vechiu învățătorul diriginte trebuia să cânte la orgă. Pentru această ostoneală organistul primia din cassa epitropiei un onorar, rezultatul unei vechi fundațiuni făcute anume pentru organist. Astăzi orga nu se auzia spre cea mai mare mirare a țăranilor. Parohul se apropiă de altar și intonă imnul „Asperges me“, la care răspunse corul lui Gerstle, dar orga tăcu și nu se auzi nici în cursul sf. liturgiei.

„Dar ce-i astăzi, Vinerea Patimilor?“ șopti un epitrop la urechea primarului.

„Noul învățător mi-se pare că nu știe cânta la orgă. Vai nouă, căci ni s'a trimis un adevărat măgar!“

Din tăcerea orgei toți Schwanheimenii au tras consecința, că noul diriginte este un măgar. Dacă ar fi știut însă că în locul măgarului inofensiv au de a face cu un fudul răutăcios atunci și-ar fi schimbat cu totul părerea.

După sf. liturgie crâsnicul se prezentă la locuința lui Knack.

„Dle învățător să fii așa de bun să vii în dată la Sfinția Sa!“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare“ nr. 6—8 care formează partea II. a numărului iubitor pentru anul XL. cuprinde articoli de Onciu, Lăpădat, Dobrescu, Emilgar, Mera, Bianu, Murnu, ș. a.

Stelian Russu: **Foiletoane**. Arad 1906. Cuprinde 8 bucăți de schiță și povestiri scurte. Pag. 75. Prețul 1 cor.

Aug. Paul: **Ion Popescu din Coaș**, conferință ținută la adunarea generală a desp. Chioran, asupra vieții neobosite a acestui profesor transilvan, Pag. 32. Prețul 1 cor.

N. Dobrescu: **Întemeierea mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară**, contribuții la istoria bisericeii române. București 1906. Prețul 3 lei.

Biblioteca scriitorilor români: **Nicolean, Cârlova și Stamati, poezii și proză**. Publicație îngrijită de G. Bogdan-Duică. București, „Minerva“ 1906. Pag. 350. Prețul 1 cor. 50 bani.

„**Traian și solii Dacilor**“, acesta e titlul unui frumos tablou în colorii, reproduc după originalul aflător la expoziția română. Autorul acestui tablou e profesorul **Alexandru Resmerișă** dela Turn-Severin. Copia e de 77x57 cm. și costă 1 cor. 50 bani. Se află de vânzare la tipografia arhidiecezană. Recomandăm cu căldură procurarea acestui tablou, care va fi podoabă a fie-cărei case românești.

Karácsonyi János dr.: **Magyarország egyháztörténete több vonásiban, 970—1900**. Nagyvárad, 1906. Pag. 357. Prețul 4 cor.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

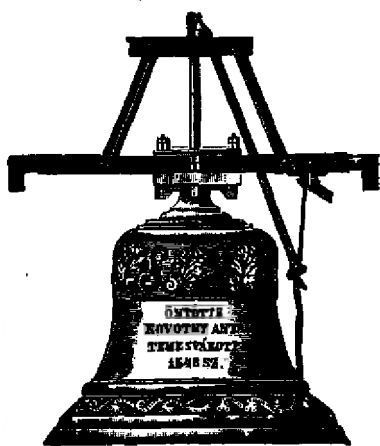
(8) 18-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prevăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt prevăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 13-52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

• contra pericolului de incendiu și exploziune. •
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

• asupra vieții omului •

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra in-	capitale asigurate asupra
cendiiului:	vieții:
90.981.088 coroane.	9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

A APĂRUT:

„Mântuește-ți sufletul“

Predici pentru misiuni.

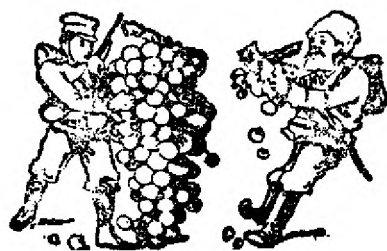
Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Klain“
a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ea instrucție religioasă, cât și ea predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 fil.

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Măcu Clain“, și dela Librăria Seminarială.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate lîfera vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimite gratis și franco.

(25) 11-20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 4 August 1906.****Numărul 32.**

LA APROPRIAȚIUNE.

În următoarele publicăm puternicul discurs a deputatului *Dr. Iuliu Maniu*, rostit în ședința din Vinerea trecută, în care resumând plângerile partidului naționalităților reflectează cu mult efect la vorbirile ministrilor, rostite cu ocazia desbaterii bugetului.

Onorată Cameră! Discuția asupra bugetului ne-a dat prilej să atingem acele simptome politice, cari s'au desfășurat înaintea noastră în decursul acestei desbateri. În fața acestui proiect de lege urmează de sine îndatorirea, ca pe baza acelor simptome, și pe baza declarațiilor făcute de dnii ministri să statorim baza neîncrederei noastre față de acest guvern.

E foarte natural, că n'avem încredere în acest guvern, pentru-că sunt foarte divergente punctele de mănecare și vederile politice, pe cari le nutrește guvernul, și pe care le nutrim noi în ce privește conducerea vieții publice destat. Noi stăm pe baza principiului de liberă dezvoltare a popoarelor; actualul guvern are de țintă alimentarea hegemoniei de rasă. În vremea ce noi vrem să ducem la izbândă principiile democratice, guvernul acesta are de țintă perpetuarea dominațiunii de clasă. Între astfel de împrejurări distanța dintre noi s'ar părea că nu s'ar poate delătura dacă nu ne-ar sta la îndemână abateră de pe terenul egoistic — un mijloc, pe care vi-l recomandăm foarte călduros — și pe care noi după mărturia istoriei nici odată nu am întrelăsat a-o întrebuița.

Dar nu numai principiile politice ne deosebesc, ci și modalitatea, cu care resolvăm chestiunile controversate. Fapt e, că nu avem încredere în guvern, și când ne exprimăm neîncrederea aceasta, o motivăm cu fapte, o motivăm cu o critică nu tocmai aspră a faptelor guvernului. De altă parte, când guvernul apretiază atitudinea noastră politică, când luptă în contra principiilor noastre, nu prea alege mijloacele și adese-ori încearcă să ne facă imposibili prin apucături meșteșugite, atribuindu-ne în mod falz enunțiațiuni, pe cari noi nu le-am făcut. Binevoii a scusa expresiunea aceasta, poate prea aspră, dar a trebuit să-o spun tocmai pentru-că vorbirea de curând ținută a dlui ministru președinte e o dovadă foarte caracteristică în privința aceasta.

Dacă mi-aduc bine aminte la închierea discuției adresei st. d. ministru președinte a susținut două tесе. O țesă e, că noi operăm cu gânduri rezervate, că nu spunem tot, ce se cuprinde în ținta noastră politică și mai ales, că nu cunoaștem programul, în serviciul căruia ne-am angajat, nici mijloacele, cu ajutorul căroră l-am putea realiza. A doua țesă a dlui ministru president este, că noi suntem în slujba nisuițelor comuniste, și că am dat mișcării socialiste un impuls atât de puternic, încât acesta a ajuns la o forță îngrijitoare. Îmi voiu lua deci îndrăsneala,

să cetesc declarațiile, din cari dl ministru președinte și-a câștigat această impresie, și sunt convins, că cetirea acestor declarații va dovedi eclatant, că dl ministru președinte în cazul de față, pentru ajungerea unui succes parlamentar, a recurs la astfel de mijloace, cari nu sunt vrednice nici de fotoliul, pe care îl ocupă, nici de talentul oratoric, de care dispune.

Declarația mea, la care s'a provocat dl ministru e următoarea: „În proiectul nostru de adresă ne-am legat de condițiunile existente. Tocmai din acest motiv în proiectul, pe care avem onorul a-l prezenta nu am pretins toate, pe cari ne era datorința politică să le pretindem. Astfel, deși ne era datorința politică nu ne-am pretins restituirea autonomiei Ardealului, nici punctul I. din programul nostru din 1905 ca să fim recunoscuți de individualitate politică. Și acestea nu le-am omis doară, că am fi abstat dela ele, ci fiindcă ne-am ținut strâns de misiunea acestei sesiuni parlamentare, de problemele acestui parlament, cari vor avea să fie baza dezvoltării noastre în viitor. Dar în principiu pentru ce le pretindem? pentru că experința ne-a convins, că dezvoltarea noastră culturală și economică nu e asigurată fără drepturi naționale garantate prin legi. Dela DV. depinde, întrucât să se introducă în practică această concepție politică, căci dacă DV. ne puteți asigura — ceace eu nu cred — interesele noastre culturale și economice, fără drepturi naționale, dacă nu va fi lipsă ca să ne apărăm aceste drepturi și dezvoltarea lor prin așezăminte naționale, de bună samă pretenziunile noastre se vor extinde la trebuințele reale. Dar câtă vreme trebuie să privim cu jaluzie procedura celor ce deprind puterea de stat, până când vedem, că condițiile dezvoltării noastre culturale și economice nu ni-se oferă în aceeaș măsură ca altei rase din țară, nu ne putem schimba convingerea, că progresul nostru poate fi asigurat singur numai prin drepturi fundamentale așa numite naționale.

On. Cam. Această e declarația, pe baza căreia dl președinte a ridicat acuza. Din această însă e evident, că noi nu abzicem, ci susținem programul național și facem din parte-ne numai o concesione, cea mai mare posibilă, pe care o putem face între împrejurările actuale. Binevoii a lua în conziderare, că de ce fel de drepturi ne-am arătat aplecați a abzice pe lângă anumite condiții și pentru timpul de tranziție, prin această atitudine a noastră: de drepturile noastre naționale garanționale. . . . (Mișcare).

Baloghy E.: Românii n'au drept de existență națională independentă (Așa-i! în stânga și în dreapta).

O voce: (în dreapta) Numai un drept de existență, cea națională magiară este în țara aceasta.

— Fără indoială mai este și altul, al nostru, dar abstragând dela aceasta, noi în Casa aceasta vorbim nu numai de lege la tă, — (mișcare în dreapta).

Prezidentul: Rog liniște!

— . . . ci, și de lege ferenda, prin urmare binevoii a apretia și din acest

punct enunțiațiunile, pe cari eventual le facem.

Noi susținem On. Cam., că existența națională nu e numai un mijloc și o modalitate ca omul să se desvolte, ci este totodată și un scop de sine stătător, căci ea este expresiunea specifică a poporului respectiv; intruparea superiorității lui morale, probabil, singura modalitate pentru respectivul popor prin care își poate valida conform însușirilor sale specifice scopul existenței — nisuița lui spre dezvoltarea desăvârșită. Dacă prin urmare noi în antiteză cu trecutul nostru politic, — la care mă voiu mai reîntoarce, — suntem aplecați în împrejurările date, a renunța la articularea fără amănare în lege a condițiilor primordiale a existenței noastre naționale, pentru-ca să promovăm prin aceasta resolvarea problemelor urgente designate de înalul Mesagiu de Tron și — în condițiile date — să promovăm fericirea țării, cred, că am pășit pe terenul, peste care nu putem trece din punctul de vedere a concesiunilor (Mișcare și ilaritate în dreapta și în stânga).

Baloghy E.: Nu cerem concesiuni dela DV.

— Să mi-se ierte, dar eu astfel înțeleg chestia, că și DV. întocmai ca și noi trebuie să stăm în serviciul aceluiași scop final politic. Avem de țintă progresul acestei țări, și dacă avem de gând să fim înțeleși reciproc, aceasta n'o putem ajunge, decât dacă ne sprijinim reciproc cu concesiuni (Vii contraziceri în dreapta și în stânga)

Baloghy E.: Nu există concesiuni reciproce.

Un glas (în stânga). Nu cerem concesiuni dela DV.

— Dar o cere aceasta interesul țării, care e mai mare, decât poate și-ar închipui dl coleg.

Din aceste reiese evident, că contrar observărilor făcute de dl ministru president, noi suntem în clar cu programul nostru și cu aceea, că cu ce mijloace să poate acela realiza. Și nu mai puțin și cu aceea, că întru cât corăspunde acela lipselor vieții practice. Abstragând dela toate celealalte proiectul nostru de adresă indigitează peste ori-ce indoială și amănunțit scopurile noastre politice și mijloacele, cu cari voim să le atingem, și prin urmare nu putem fi învinuiți, că am fi nedeciși.

O altă constatare a dlui ministru president, făcută pe baza unor cuvinte a președintelui meu Jehlicska este, că noi am sta în serviciul unor principii comuniste. Fie-mi permis a receti acele cuvinte, din cari și-a câștigat această impresie dl ministru president. Dl Jehlicska, adecă a zis: „Este lucru natural, că în lucrurile metafisice nu sunt de acord cu socialiștii, mai mult, nu văd de esecutabilă comunitatea de avere, pe cum nici ștergerea averii private, dar văd de lipsă, ca diferența formidabilă de avere, ce există acum în societate să se micșoreze, ca cel puțin în parte să se realizeze acel frumos principiu alui Rousseau „nime să nu fie așa de bogat, să poată cumpăra pe alții, și nime

să nu fie așa de sărac, ca să fie silit să se vândă."

Din această expresiune, cred, că nime nu poate să deducă principii comuniste, pe cum nici aceea nu poate afirma, că noi am voi să introducem în viața de stat domnia principiilor comuniste, sau că noi am sta în serviciul acestora, din contră, chiar aceasta adevăratește, că noi stăm departe de aceste principii, și că vederile noastre politice perhorescă tendințele comuniste.

O altă acuză, ce ni-se aduce e, că prin pășirea noastră am dat un mare impuls mișcărilor socialiste, cari prin aceasta au luat un avânt de tot mare. Dacă pășirea noastră într'adevăr a avut acest rezultat, noi ne bucurăm din toată inima. Și ne bucurăm, pentru-că este datorința noastră, să sprijinim toate tendințele politice, a căror principii fundamentali — din punct de vedere a libertății, au aparența de a fi acceptabile, și datorința noastră este să le sprijinim, dând prilej, ca acestea să se desvolte, să se întărească, încât să poată adevări în focul vieții practice, că într'adevăr capabile sunt ele de a ficei omenimea. Eu On. Cam. am văzut chiar în Franța un ministru socialist, care conducea afacerile comerciale, și am văzut ministru socialist, care sta în fruntea afacerilor militare. Aceasta dovedește, că programul social-democrat are de fapt câteva părți, cari nu se pot pune în practică și de cari trebe se aazică. Ținta noastră este așadar să dăm prilej acestui partid spre a se convinge, că principiile acestea nu-s acomodate pentru binele de obște.

După părerea noastră fie-care principiu politic reprezintă o anumită putere; reprezintă o putere deosebită, când principiile politice sunt susținute de marea masă a popoarelor, când cel puțin în parte interese mari culturale și sociali sunt pendente dela validitatea acestor principii. Nu trebe să nisuiim într'acolo, ca să ne câștigăm puteri explosive prin suprimarea acestor principii politice, ci trebe să deschidem ventile de siguranță pentru elementele bune a-le acelor principii, încât acele să poată funcționa, dând prilej în aceeași vreme să-și câștige convingerea, că ce e bun, ce e realizabil și ce mi se poate aplica în viața de toate zilele.

— On. C! Invecitivele acestea — cer scuze pentru expresiune, — se îndreaptă în contra noastră totdeauna cu gândul rezervat, că noi nu suntem fii așa de credincioși și de buni ai acestei patrii, după cum s'ar putea pretinde dela noi din punct de vedere etic și omenesc. Dați-mi voie să declar, că impresia aceasta a DV. nu are nici o bază reală. (Mișcare. S'auzim! S'auzim!) Nici odată nu veți putea arăta vreun exemplu din istorie, cu care să dovediți, că noi ne am fi aliat o singură dată cu dușmanii țării. (Strigăte: d'apoi în 1848? Zgomot.)

Prezidentul: Mă rog de liniște, stim. d. deputați.

— Nu e vremea ca să o analizăm aceasta (ilaritate) mișcarea din 1848 și din partea noastră n'a fost altceva, decât efluxul acelor principii, cari v'au împins și pe DV. în lupta din 1848. (Zgomot. Mișcare.) Noi am pornit din principiu — și aceasta e baza patriotismului nostru, — că trecutul nostru e legat de această țară întoemai ca și viitorul nostru. (Mișcare. Contraziceri.)

Prezidentul: Binevoți a nu conturba pe orator prin intreruperi! (S'auzim! S'auzim!)

Susținerea Ungariei și în general a Monarhiei Austro-Ungare este o necesitate politică și internațională, atât pentru noi românii cât și pentru magiari. (Mișcare.) Conștiința acestei necesități, și sinceritatea sentimentelor este punctul de mănecare al activității noastre politice.

Dacă noi totuș ne deosebim de DV. în activitatea noastră politică, motivul nu e că noi am fi mai puțin patrioți decât DV., ci că nu împărtășim vederile DV. despre

modul cum este de a-se asigura viitorul țării și al monarhiei față de pericolele externe, între toate împrejurările. Convingerea noastră e, că Ungaria, preste tot Austro-Ungaria...

Madarisz J.: Nu Austro-Ungaria, ci numai Ungaria!

Să am iertare, dar fac uz de lucruri cari să află în dreptul nostru public. (Mișcare.)

Întru a încunjura orice neînțelegere față de obiecțiunea d. coleg deputat Madarisz, trebe să notez, că aici suntem în Ungaria, și că țara aceasta din punct de vedere al dreptului public o recunoaștem ca Ungaria, dar să mi-se ierte, poate nu greșesc când spun că suntem în oarecare comunitate cu Austria. (Mișcare și neliniște). Dar nu vreau să mă dimit în discuții de drept public, primesc expresiunea pe care o vreți DV. Monarhia aceasta și Ungaria în cadrul acesta are o menire mare. Vreau să arăt cum să poate ajunge, și cum să poate asigura menirea aceasta.

Convingerea mea, și convingerea noastră e că baza oricărei existențe nu poate fi decât dreptatea și libertatea. Ungaria și Austro-Ungaria nu-ș poate ajunge ținta sublimă decât împlinindu-și misiunea istorică, pe carea o împlinește de 1000 de ani și carea constă în asigurarea libertății pe sama tuturor popoarelor din acest stat, căci e drept iscălese și eu părerea că dacă Austro-Ungaria ar fi alcătuită dintr'o rasă unitară, dacă aceste două state ar putea forma un stat național, poate i-ar fi mai ușor să-și îndrepte viața de stat și ar putea să rezolve mai cu ușurință problemele cari i-se impun. Dar după ce stau în fața faptului ca nici Austria, nici Ungaria nu poate fi stat național. . . . (Mare zgomot și contraziceri).

Baloghy E.: Ungaria a fost și va fi stat național.

Să fim în clar cu concepția statului național.

Baloghy E.: Noi suntem în clar, DV. vreți să încurcați lucrurile.

— Stat național este statul cu o limbă unitară. E sigur că statul acesta nici odată nu va fi cu o singură limbă.

Baloghy E.: Învățați dară ungurește!

— Lipsind condiția aceasta e natural că trebe să căutăm mijloacele cele mai acomodate, cari între împrejurările date să asigure existența țării și a monarhiei. Între împrejurările acestea nu este altă soluție decât ca statul ca atare în cadrele dreptului public să asigure libera dezvoltare a fiește căruia popor. Când însă alcătuirea statului sau creșterea vieții de stat împedecă libera dezvoltare a popoarelor și a indivizilor, Monarhia nu mai are o bază solidă, căci nu poate crea unitate de sentimente și de interese, care singură e acomodată spre a dezvoltate putere în apărare, în fața răului primejdiilor externe, așadară este interesul nu numai a Ungariei, ci a monarhiei Austro-Ungare și a dinastei, ca dreptatea și libertatea deplină să se reverse asupra tuturor popoarelor din țară.

Dar înafară de aceasta ni-se mai aruncă și acuza că stăm în serviciul anumitor nizuințe irredentiste că noi în vreme ce vorbim aici căutăm cu ochii înafară. (Așa e!)

Dați-mi voie să declar în modul cel mai hotărît, că afirmarea aceasta și expresiunea aceasta folosită față de noi nu are nici o bază reală, căci trecutul nostru e legat de țara aceasta întoemai ca și sentimentele noastre, aspirațiunile noastre din viitor, vrem să le realizăm aici în Ungaria, ci pentru-că avem bază sigură în țara aceasta, pentru dezvoltarea noastră culturală și economică. (Zgomot.)

On, C! astăzi singuraticile țări nu se deosebesc prin confiniile fizice, ci statele sunt determinate prin comunitatea sentimentelor și a intereselor.

Sentimentele și interesele ne leagă de această țară și nisuiim cu toată filința

noastră spre susținerea țării în întregimea ei. (Zgomot). Trebe să lămurim însă un lucru, și aceasta e chestiunea culturală. DV. doară și așa ați auzit de multe ori și ne-ați luat în nume de rău Românilor, că noi Românii vrem să ne desvoltăm cel puțin în mare parte în lumea noastră intelectuală și de sentimente la siml culturii românești. De bună samă în privința culturală o facem aceasta și pe viitor, căci nu să poate nega nizuința comună culturală a popoarelor cu aceeași limbă. Dacă DV. v'ăți dezvoltat tot așa de frumos cu ajutorul culturii Engleze, Nemțești și Franceze, dacă n'ăți timbrat drept tradare de patrie, cunoașterea acestei culturi și dezvoltarea pe baza lor, nu luați în nume de rău dela mine dacă în calitatea mea de român susțin comunitatea cu limba și cultura românească. (Zgomot. Strigăte: Bazați-vă pe cultura magiară, aici nu există cultură românească!) Dați-mi voie, legea ne recunoaște de români, și eu vorbesc pe baza legii. Ceea ce ne leagă pe noi de totalitatea românilor, nu e altceva decât nizuința culturală carea și pe DV. vă leagă de cultura altor neamuri din lume, pe carea ați fost capabili să o străplântați, ceea ce e foarte corect (Zgomot).

După-cum am zis țările să limitează astăzi prin comunitatea sentimentelor și a intereselor, și dacă ne timbrați de irredentiști binevoți a fi cu atențiune, că unde e salașul irredentismului?

Acolo unde dominează absolutismul, unde să sufoacă ori-ce nisuință naturală, adică într-o țară unde să suprimă dezvoltarea firească a puterilor. Vă pot asigura, că dacă și în Austria ar fi susat dela început libertatea, care e singură acomodată pentru dezvoltarea uniformă a popoarelor, de bună samă că nici în Austria nu ar fi fost irredentism, după cum nu imi veți arăta în nici un stat din Europa irredentism, în vre-o țară, unde domnește libertatea și libera dezvoltare a fie-căruia neam. Dacă — eu vorbesc sincer — și DV. vreți să susțineți în noi comunitatea aceasta de sentimente și de interese, cu care am fost în trecut, suntem acum și vrem să fim și în viitor faceți să fie țara aceasta o țară infloritoare a libertății, terenul de dezvoltare liberă a puterilor, și vă asigur pe DVoastră, că nici unui Român, Slovac sau Sârb nu îi va veni în minte ca să privească în dreapta ori în stânga. (Mișcare și zgomot.)

Prezidentul: Rog liniște.

Stim. Domnul Ministru president a folosit expresiunea, că guvernul și majoritatea stă pe bază istorică, și că nu recunoaște drepturile noastre naturale. Eu nu escepționez părerea aceasta a Domnului Ministru președinte, ci imi iau îndrăzneala a observa numai că Stim. dl. Ministru Președinte, a expus astfel lucrul, că noi avem esclusiv drepturi naturale, dar nu avem în țara aceasta nici o bază istorică întru nisuințele noastre drepte. Să mi-să ierte, dar pretensiunile noastre au bază istorică, atât în dezvoltarea țării, cât și în instituțiunile ei positive. Abstragând dela aceasta aspirațiunile noastre au dezvoltarea istorică, care culminează într'aceea, că noi să fim recunoscuți de popor, îndreptățiți la liberă dezvoltare națională și provăzut cu atributele vieții naționale.

Baloghy E.: Nu vă puteți desvolta liber? Cum să poate spune așa ceva. (Zgomot.)

— Dați-mi voie să vă spun că nisuința după drepturi naționale este poate mai veche în trecutul nostru politic decât în al DVoastră. (Vii contraziceri și ilaritate). Nisuința trecutului DVoastră politic a avut de scop unificarea vieții de stat, susținerea și conducerea statului, crearea complexului vieții de stat, dar pretensiunea, care să se bazeze pe motive de rasă națională, datează la DVoastră — după cât știu eu — din 1791. (Vii contraziceri.)

Baloghy E.: Datează dela cucerirea țării.

Măș bucura mult, dacă m'ați convinge de contrariul și văș mulțumi dacă mi-ați schimba cunoștințele, pe cari le-am scos din dreptul public al DVoastră.

Inocențiu M. Clain, un distins episcop al nostru, a cerut deja în mod foarte hotărât la mijlocul veacului al 18-lea, ca națiunea română să fie recunoscută, ca națiune (Strigăte: a cerut numai!) Acelaș lucru îl cere și „Suplex libellus valachorum.” . . . .

Prezidentul: Rog liniște.

. . . . în care Români să adresează dietei din Ardeal și Domnitorului cu rugarea expresă, ca să fie recunoscut ca națiune. Acelaș lucru l-a cerut și adunarea națională din 1848 (Zgomot). Cu aceste am voit să argumentez, că niziunța aceasta a noastră e foarte veche, și că aspirațiile noastre au trecut istoric.

Dar presupunând că nu ar avea și atunci, cel puțin pe baza concepției din veacul acesta, trebuie să protestez hotărât în contra faptului, că să disconzideră drepturile naturale, chiar din fotoliul ministerial. Căci deși drepturile naturale nu pot forma exclusiv baza întru conducerea vieții de stat, dar după cum artistul trebuie să revină neconținut la isvorul îmbelsugat al legilor eterne ale firei, pentru ca să poată produce ceva desăvârșit, tot astfel în politică și în conducerea vieții de stat trebuie să recurgem la drepturi naturale, pentru ca conducerea vieții de stat să corăspundă demnității omului și trebuințelor de liberă dezvoltare omenească. Dacă epocele anterioare ar fi desconsiderat dreptul natural, după cum a făcut-o aceasta Stim. dl Președinte, probabil că astăzi nu ar esista fotoliul, în care șede acum dl Ministru președinte, și probabil că țara ar fi stăpânită și azi de cutare trimis al sfintei alianțe (Zgomot).

Prezidentul: Rog liniște.

Dar nu numai concepția aceasta a guvernului diferă esențial de-a noastră ci cu regret trebuie să constat, că dnii ministri, cu prilejul discuțiilor aparținătoare resortului lor, au făcut deasemeni unele enunțiațiuni, cari într'adevăr nu nu pot stărni încredere în viitor. Va fi destul să mă provoc d. e. la enunțiațiunea Contelui Apponyi Albert, dl Ministru de Culte, cu prilejul discuției ivite în acest resort. Aici fiind vorba de aprețierea aspirațiilor noastre juste, când am cerut ca legea de naționalități sancționată, să se eșecute, a făcut observarea și a dat espresione convingerii sale politice în legătură cu legea aceasta, că e adevărat, că legea de naționalități nu s'a eșecut, dar motivul e, că posibilitatea exprimată prin lege are două limite: limita materială și morală.

Din capul locului, cred că nu mă înșel, când revoc în memoria On. Camere, că tocmai contele Apponyi Albert, a fost acela, care a argumentat în modul cel mai eclatant, că legile, cari statorese drepturi, trebuie aplicate în sens estensiv și nu restrictiv. Ori de ce lege ar fi deci vorba, îndată ce aceasta statorește drepturi pentru complexul popoarelor, nu e permis să i-să pună stăvilă și dacă totuș i-se pun, se comite încălcarea legii. (Zgomot).

Dar abstragând dela aceasta, e cu neputință de admis, ca guvernul să determine limita morală în eșecutarea legilor, căci doar limita morală e pendentă de concepția subiectivă, iar a face pendentă eșecutarea unei legi dela concepția subiectivă a unui individ nu înșamnă altceva, decât a sancționa neeșecutarea legilor. De altcum interpretarea dlui ministru e cu totul de prisos, deoarece însăși legea determină limita, când în §-l 1. tratează despre posibilitatea guvernării și a praxeii administrative. Așadar legea însăși fixează expressis verbis ca limită a posibilității praxa administrativă și guvernarea.

Când așadar dl ministru merge pe o astfel de cărare, fie-mi permis să declar, că drumul acesta e drumul violării legii.

O altă enunțiație a Stim. dl ministru e, că în țara aceasta nici legile și nici DV. n'aveți să recunoașteți popoare sau rase ca subiecte de drept public.

Că într'adevăr legea ne recunoaște de subiecte de drept public, reiese chiar din §-ul 1. al aceleia, în care se spune „toate naționalitățile, cari locuiesc în țară;” evident dar, că însăși legea recunoaște naționalitățile. Dar abstragând dela aceasta, însăși legea de naționalități asigură mai multe drepturi naționalităților. . . .

Baloghy E.: Singuraticilor! . . . .

. . . . însăși legea spune, că putem înființa școale, reuniuni, și că chiar limba autorităților legislative e de a se statori în proporție cu numărul popoarelor conlocuitoare. Astfel stând lucrul, nimeni nu poate spune, că legile noastre nu recunosc naționalitățile, ca subiecte de drept. Mai mult, când cu înființarea bisericii naționale a Românilor și Sărbilor, DV. este articulată în lege: cum puteți spune că naționalitățile nu pot fi considerate de subiecte de drept public? Ele există ca atari de bună samă . . . vorba e numai, că până unde se extinde sfera de activitate a acestor subiecte de drept? Și aici residă deosebirea dintre noi. DV. vreți să ne-o croiți cât se poate mai strimt, iar noi vrem s'o estindem cât se poate mai tare. Din punct de vedere al dezvoltării țării și a intereselor ei oare ce e mai corect: suprimarea drepturilor sau extinderea lor? Cred că ori-ce om cugetător va fi de părerea, că punctul corect este estinderea drepturilor și nu suprimarea lor. (Aprobări în centru.)

Dar st. d. ministru de culte a mai spus ceva. A spus că guvernul actual nu se poate purta cu încredere față de noi, când noi cu purtarea noastră nu i-am dat prilej spre așa ceva. Dacă e vorba, că cine să dea prilej de încredere cu purtarea lui, acel care are în mână puterea sau cei slabi, cred că răspunsul ar fi: numai cei puternici; căci noi cei slabi numai așa i-am da celui puternic prilej să se încreadă în noi, dacă am suferi să ne asuprească și să ne îmbuce. Tocmai pentru aceea, cel puternic, căruia îi stau la dispoziție toate mijloacele ofenzive și defensive, trebuie să facă pașii, cari să ne convingă, că putem avea încredere în el. (Așa e! în mijloc).

Dar, On. Cameră, enunțiațiunea dlui ministru de justiție este o suficientă dovadă, că actualul guvern nu numai din punctul de vedere al naționalităților, dar nici diu punctul de vedere al considerațiilor generale nu umblă pe calea, care am așteptat-o dela el, ba nici măcar pe calea aceea, pe care DV, ați așteptat-o. Eu sum un membru cu mult mai modest al casei deputaților, decât să mă simțese chemat, ca să judec din conziderațiuni de doctrine juridice, punctul de mănecare al ministrului de justiție în chestiunea libertății presei.

Au făcut-o aceasta și o vor face în viitor alți membri mai chemați ai camerei. Cu toate acestea îmi țin de datorința să constat, că calea, pe care umblă d. ministru în rezolvirea chestiunii, este calea reacțiunii. Noi, și cred, că toți cari se cugetă, trebuie să fim de părerea, că libertății de presă trebuie să i-se deie cel mai larg teren. Nici preventiv și nici ulterior, nu-i permis a reglementa presa, dar mai vârtos nu este iertat să se împedece preventiv apariția produselor de presă.

On. d. ministru de justitie, în vorbirea sa, își motivează procedura manifestată față de presă cu aceea că e drept, că libertatea presei este un lucru mare și sfânt, și, după părerea sa, inviolabil, dar, asigurarea libertății de presă trebuie să stee în serviciul unui scop de-o mai înaltă cuprindere, și că față de libertatea presei trebuie să se apere morala publică și interesele statului național. Aceasta poate fi adevărat, dar DV. nu veți tăgădui, că aceasta vedere

e subiectivă și nu veți tăgădui că concepțiunea ființei statului național, pe cum și a moralei publice, poate să fie feliurită. Căci, oare sunteți siguri DV., că acela, care azi corespunde moralei publice, a corespuns și înainte de aceasta cu 100 de ani, și că acela, care corespunde azi, va corespunde oare și după 100 ani? Nici decât, deoarece concepțiunea moralei publice precum și a ființei statului național încă este supusă evoluțiunii și schimbării, iar ca noi, să credem prin lege unui om, ori cine ar fi acela, aprețierea, că cineva întru cât corespunde moralei publice și concepțiunii statului național, acesta, socot, că peste tot n'are înțales, și a face aceasta ar înșemna a supune judecării unuia dezvoltarea fi-rească a acestor lucrări.

Astfel în chestiunea libertății de presă, punctul meu de vedere este, că presei să i-se deie cea mai mare libertate posibilă, ca ăst mod să deprindem publicul, ca el însuși să-și știe deosebi în presă, ce-i bun, și ce-i rău. Căci în multe state nici preventiv, nici ulterior, nu există regulamente contra presei, și sunt țări, unde în presă să poate comite lesa majestate, proclamarea republicei, cu un cuvânt atacarea tuturor atributelor statului, fără a fi produs vre-odată terorism, și fără a pune piedici în calea vieții de stat. Căci dacă manifestarea părerilor presei este deplin liberă, atunci însuși publicul învață a face deosebire, căror articoli de presă să le creadă, căror enunțiațiuni să le deie importanță, cari să și-le însusească și cari să le respingă ca pe unele ce sunt rele? Nu există On. C. plantă, care să nu conțină și venin, și în lumea plantelor sunt nenumărate, cari sunt mortal otrăvicioase. Acum dacă cu privire la utilizarea singuraticelor plante s'ar fi luat dispozițiuni polițiale, atunci poporul nici când n'ar fi putut dela sine învăța, care plante sunt bune, și care sunt otrăvitoare, dar dacă aceasta să conere de judecării libere a popoului și bunei sale chibzuințe, atunci poporul învață, pe care să o arunce laoparte și din care cât să folosească; și astfel fac și alte ființe viețuitoare. Întocmai și în presă să află multă otravă și materie rea, dar de aci nu urmează, că presa trebuie să o încătușăm, că mănutorului puterii de stat să-i dăm prilej s'o dirigă după bunul său plac; ei rezultă, ca să se deie ocaziune cu deplină libertate, ca prin instituțiunea libertății de presă, însăși presa să instrueze publicul, care produse de presă să le privească vrednice de atențiune, și pe cari să le lapede. Și vă asigur, că convingerea popoului cu mult mai bine va alege, ce este pentru sine bun, decât procurorul, carele în prima linie are în vedere politica și multe alte interese.

Abstragând dela acestea, față de actualul conducător al portofoliului de justiție, pentru aceea n'am încredere, căci nu s'a prezentat înaintea Camerei cu o atare idee, carea de fapt să fie potrivită pentru ameliorarea și promovarea justiției. Căci dl ministru de justiție în total zice numai, că nisuește spre ameliorarea justiției. Dar, On. Cameră, eu nu cred, că este în lume ministru de justiție, care n'ar enunța că scopul său este ameliorarea justiției; lucrul principal este însă, că această ameliorare cu ce fel de mijloace dorește s'o ducă la îndeplinire. Convingerea noastră este, că aceasta altcum a se ajunge, decât prin introducerea judecătoriei ambulante, — este cu neputință, pentru-că la noi nisuița popoului de a fi sancționată justiția cu anumite represalii, nu se poate corege altfel, decât introducând în judecării, instituțiunea judecătoriei ambulante, carea singură poate realiza nemijlocirea și omiterca cheltuielilor de proces. (Zgomot neîntrerupt în stânga și dreapta).

Prezidentul (sună): Rog liniște!

— Ar dura prea mult, dacă fie-care portofoliu l'aș lua unul câte unul la desbatere. Dar să-mi fie permis a constata în generalități, că conducătorii actuali ai mi-

nisterelor de interne și agricultură, mai ales cu aceea chestiune nu s'au ocupat, care chestiune în zilele noastre este de cea mai mare importanță, iar asta nu este alta, decât chestiunea emigrării poporului și tot de odată modalitatea de-a împedea primejdiile mari și pierderile economice, ce isvorec din emigrarea poporului. Eu regret din inimă, — și chiar aceasta este una dintre cauzele, cari nu mă lasă să fiu cu încredere față de acest guvern, — că membrii acestui guver să ocupă cu alte chestiuni, și nu se nisuesc a sana și împedea greșeli și scăderi, cari cu ușurință pot duce această țară la marginea prăpastiei. Atare este emigrarea. Această chestiune numai pe cale instituțională să poate rezolvi cercetând cauzele emigrării. (Sgomot).

Poate că pe DVoastră vă plictisește, dar aceasta este o chestiune cu mult mai importantă, decât să se poată comite marea greșală, ca în cursul unei debateri de-o săptămână o singură interpelare, să nu se facă în interesul aceluia, cari, părăsindu-și pământul patriei și moșiile strămoșești, sunt siliți să ieie lumea în cap, din cauză, că instituțiile acestei țări nu sunt potrivite să le asigure traiul de toate zilele.

Cauza emigrării este, că traiul se scumpește, iar isvoarele de venit scad. În urmarea aceea, care poate fi chemarea noastră? Aceea de-a mări isvoarele de câștig. Iar aceasta nu să poate ajunge altcum, decât exclusiv dacă vom îmbunătăți câștigul de vară al poporului, și vom da prilej să câștige și iarna. Dacă vom considera, că agricultorul lucră patru luni, și din câștigul acestor patru luni trebuie să se susțină două-spre-zece luni, atunci să nu vă mirați că acel agricultor emigrează; și mai virtos să nu vă mirați, dacă și în acest câștig de patru luni este spus unui jaf adevărat. Deci on. Camera, de-o parte trebuie să le facem cu puțință un câștig de iarnă, iar de alta trebuie să nimicim mijloacele, cari le împedecă sau le micșorează câștigul de vară. Trebuie să reglementăm contractele secerișului. Căci dacă încheiăm contracte private, atunci, ca acelea să fie executabile, mai întâi trebuie să se pornească proces, apoi trebuie să se aducă sentință și încă nici sentința nu-l poate obliga pe om, ca personal să îndeplinească ceva serviciu, ci numai ca să presteze echivalentul real al aceluia. Contractele de seceriș, însă, sunt provăzute cu atare sancțiune, încât muncitorul fără ori-ce fel de sentință judecătorească este obligat la îndeplinirea personală a muncii cu asistență gendarmărească. (Sgomot). Sanarea acesteia nu poate fi alta, decât, că aceste contracte înainte de a să prevede cu clausula executivă, să fie revizuite prin mediul chemat spre aceasta, căci a prevedea cu sancțiune atari contracte, din cari muncitorul are la zi numai 30 cr. câștig curat, e tiranie (Strigăte în stânga: Nu cunoști împrejurările!) Le cunosc foarte bine, câștiga 30 cr.!

Aceasta este neapărat de lipsă, dacă vrem să ajungem... (Sgomot).

Prezidentul: Rog liniște.

... Ca în această țară nime să nu să tânguiască de o tractare nedreaptă.

Dar în afară de acestea colonizarea corectă este mijlocire, care poate împedea emigrarea, mai departe scutirea de dare al minimului averii.

Nu pot atrage în destul atențiunea On. Camere și a On. guvern, nici asupra împrejurării, că fără introducerea apărării căminului nu să poate împedea în țara aceasta emigrarea. Căci emigrarea de-o parte o provoacă puținătatea câștigului, iar de altă înglodarea în datorii. Chiar pentru aceasta apărarea căminului este chemată să împedecă înglodările în datorii, și să asigure inexpugnabil pentru toți moșia strămoșească ca cel mai sigur izvor de trai.

Nu doresc a mă ocupa mai pe larg

cu singuraticile portofolii, țin însă a face la enunțările dlui premier, ca ministru de finanțe, câteva reflexiuni scurte. Ca un rezultat luptelor politice din urmă a fost salutat scutirea de dare a minimului de existență, și darea progresivă. Deci cu încordată așteptare am întâmpinat enunțările, pe care premierulul țării, ca ministru de finanțe, privitor la estinderea și modul realizării acestor reforme de mult dorite. Enunțările de deunăzi ale dlui premier, însă, m'au atins deprimător, căci prospectul, care ni-l'a oferit în aceste chestiuni, nu a corespuns așteptării, cu carea nu numai noi, ci întreaga opiniunea obștească a prvit în fața lui.

Părerea dlui ministru de finanțe în această chestiune este, că progresivitatea nu să poate introduce la dările reale, ci numai la darea de venit. Nu aflu cu totul împedecă această enunțare, căci mai întâi de toate conceptul dării reale și a dărilor personale nu este în destul de marcat în definierea sa. Dar să luăm expresiunea de dare reală, așa pe cum este obiceiul a să înțelege, că adevă, sub dare reală înțelegem darea, care privește un oare-care izvor de câștig sau un oare-care obiect de avere. Astfel, dacă vom lua lucrul așa, darea progresivă nu vă putea fi introdusă la darea de pământ, la darea de casă, la darea chiriiilor de casă, la dările întreprinderilor de industrie la darea capitalelor, intereselor și cametelor, la darea de câștig, care de asemenea să referește la industrie. Întreb dară, unde va fi atunci darea progresivă? La darea de venit, cu care vrea să înlocuiască On. d. ministru de finanțe aruncul general după darea de venit. Astfel că dacă On. d. Ministru de finanțe va introduce darea progresivă, așa pecum a pus-o în prospect, vom ajunge acolo, că aceea va fi aplicată numai la o mică parte a dării de câștig de a III-a clasă, și la darea de câștig de a II-a clasă, și în afară de aceasta la darea de venit. Cu alte cuvinte, pe calea aceasta vom ajunge, On. Camera, acolo, că în locul aruncului general, după darea de venit, vor introduce darea de venit, și la darea de venit va fi principiul progresivității, va rămâne însă darea, carea apasă existențele mici și le împedecă fericirea.

Dacă la darea de pământ guvernul nu vrea să introducă progresivitatea, fie-mi permis a indigita, că atunci în privința asta, guvernul actual e mai retrograd de cât marea parte a agrariilor, căci un distins bărbat al agrariilor, — dacă îmi aduc bine aminte, — în anul trecut a zis că și la darea de pământ primește darea progresivă, dar numai până la un anumit maxim de dare, așa că acest agrar propriaminte a devenit adictul dării degresive. La tot cazul așa dară stă cu mult mai aproape de pretensiunea noastră, decât actualul guvern, care pe terenul acesta este hotărât reacționar.

Pe lângă un asemenea sistem, On. Camera, darea progresivă nici un bine nu poate aduce. Pe lângă un asemenea sistem, minimul de avere nu-i altceva, decât un sistem de dare, ce pe existențele mai mici îi scutește de cel mult doi-trei floreni, lucru, care așa cred, este un prea mic preț al luptei, pe care DV. a-ți desfășurat-o în chestiunea aceasta.

Nu vreau să vorbesc pe larg; despre multe chestiuni am făcut mențiune, a căror dezbateră este cu mult mai importantă, decât a perora despre alte lucruri glăsuitoare. Nu vreau să intru cu deamăruntul în meritul chestiunilor, căci și așa nu peste mult vom avea prilej de a ne ocupa aici în camera cu acestea chestiuni în mod temeinic, și în afară de ori-ce neînțelegeri. De data aceasta mă mărginesc în total numai la accentuarea faptului, că noi atunci când ne arătăm neîncrederea față de acest guvern, lucrăm după cea mai bună convingere a noastră, și anume pentru-

că noi nu dorim nimic, ce n'ar fi just, nu pretindem nimic, ce porcează din resonul acestui stat, politicește nu ar fi cu rost, și noi toate câte le dorim și le vrem, Vi le spunem DV. sincer, pentru-că DV. să vedeți împedecă chipul, pe care vrem să Vi-l prezentăm și calea, pe care înaintând, sigur se poate promova fericirea acestei țări.

Eu în activitatea acestui guvern văd oare-csre progres; văd că în unele lucrări și manifestațiuni ale sale sunt și concepțiuni de acelea, pe cari la guvernele de mai înainte nu le-am experiat. Dar lipsește concepția de-o cuprindere mai largă. E o petecire numai, dar mi-e teamă, că după cusut să vă rumpe.

Dar să-mi permiteți, DV. pe cum și noi, nu putem avea alt scop, decât a ne strădui spre fericirea popoarelor acestei țări. Deosebirea între noi este numai aceea, că drumul, pe care DV. l'ați ales, nu este pregătit cu mijloacele moderne ale ideilor umane, acela nu este un drum de țară, ci numai o îngustă cărare, care foarte ușor poate duce spre perzare, și chiar pentru aceea noi pe DV. pe această cale nu vă vom urma.

On. Camera, noi față de acest guvern nu avem încredere și în urmarea acesteia proiectul de lege nu-l votăm. (Aprobări pe băncile naționalităților.)

Înștiințare.

Se aduce la cunoștința onoratului public român, că cursurile „Școlii pentru economia și industria de casă” pentru anul școlar 1906/7. se vor începe în 15 Sept. n.

În anul școlar 1906/7. va funcționa atât secțiunea economică a școlii, cât și cea industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice, care stă sub conducerea d-șoarei Veturia Papp, va cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pâncii; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinaritul; spălatal, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; b) învățământ teoretic: economia de casă, chemia bucatăriei, contabilitatea, igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiească în edificiul școlii. Strada Baier Nr. 1. (edificiul „Albinei”).

Se vor primi numai eleve, cari au implinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucția va fi exclusiv în limba română. Se va conversa însă și în alte limbi, în deosebi în limba magiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Taxele prezise: 1. Fie-care elevă internă va avea să solvească o taxă lunară de K. 50.—, din care se vor achita spesele efective ale școlii, cu excepțiunea remunerațiunii instructorilor, pe care o achită reuniunea din ai său. 2. Fie-care elevă externă va avea să solvească o taxă lunară de K. 40.—, pentru care va primi și amiaza și oșina.

Taxele sunt a se solvi tot pentru trei luni anticipativ.

În caz, că o elevă înscrisă deja întreprupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fie-care lună a anului școlar cu câte K. 10.—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat 1/2 duzină din rufele necesare, 6 ștergare pentru bucatărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru diuți, hainele necesare. Șorturile pentru bucatărie și-le vor face elevele însă-și; dar șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septemvrie n. și se termină la 15 Iulie n.

II. Instrucțiunea secțiunii industriale, care stă sub conducerea d-șoarei Alexandrina Teranu, va cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne vor avea să solvească pentru întreținere o taxă lunară de K. 50— și didactul lunar de K. 10—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $\frac{1}{2}$ duzină din rufe necesare, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septembrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Pentru amândouă cursurile informații se pot primi dela conducătoarea școlii, d-șoara Veturia Papp, Sibiu, Str. Baier Nr. 1.

Comitetul

„Reuniunii fem. rom. din Sibiu“.

A V I Z.

În chestia organizării clubului parlamentar al partidului nostru național ni-să comunică următoarele:

1. Deputații dietali aleși pe baza programului partidului național român, constituie un club politic parlamentar.

2. Fie-care cetățean din patrie, aderent la programul partidului național român, poate să fie membru extern al acestui club.

3. Înscirerea membrilor să începe cu publicarea acestui conclud. și să încheie cu sfârșitul lunii Septembrie a. c.

4. Pentru acoperirea speșelor clubului, fie-care membru trebuie să contribuie cotizațiunea statorită prin hotărârea clubului. De astădată să fixeze 12 cor. la an.

5. După înscrierea membrilor, să va supune desbaterilor unei adunări generale, proiectul de organizație în toate detaliile sale.

6. Coalele de subscriere, cu cotizațiile membrilor externi ai clubului, sunt a să trimită la adresa unuia din Dnii Dr. Teodor Arohuț, Dej, Dr. Coriolan Bredicean în Arad, Dr. Ioan Suciu în Arad, Dr. Aurel Vlăd în Orăștie.

7. La sfârșitul lui Septembrie a. c. membrii clubului vor fi invitați la conferință în Budapesta, în chestia organizării clubului. Budapesta, 5 Iulie 1906.

George Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali,
Dr. Vasile Lucașiu.

Expoziția română.

Excursia aranjată de noi pentru vizitarea expoziției române pleacă din Blaj, Duminecă noaptea la 19 August n. c., întâlnirea va fi la Brașov. Plecarea din Brașov, Luni dimineața în 20 crt. la oarele 11 35 min., sosirea în București la 8 oare 5 min. sara.

Taxa de călătorie e 35 coroane, pentru care excursioniștii primesc bilet de clasa a III-a dela Predeal—București și înapoi, cuartir și cost pe 3 zile, vizitarea gratuită a expozițiunii și arenele romane.

Însinuări se primesc până la 15 August n. dim. trimitând taxa.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În ziua doua de Rusaliu a sfârșit arhidiaconul G. Șuta în comuna Tămăia 4 cruci, ridicate

curat din oferte benevole a credincioșilor în suma aproape de 400 cor. Din număratoarele oferte, este mai remarcabil oferta de 96 cor., drept spese legale alor 8 cărași, cari au vectorat la alegerea din Cărașen 44 alegători români, fostului candidat de ablegat părintelui Constantin Lucașiu. Acești 8 credincioși și auume: Nuț Rus, Georgiu Marchiș T. N., Nuț Pop, Gavrilă Bușecan, V. A., Nuț Bușecan, V. A., Georgiu Gitta a Simeon, Georgiu Jurge N., Georgiu Chiș T. suma întreagă primită o au donat pe scopul indicat, fără ca cineva să-și fie reținut nici un fier. Mai în colo oferte mai mari au făcut: Andreiu Nistor 43 cor., Văd. lui Andreiu Maxim 43 cor., celelalte sunt oferte mai mici, dela mai mulți credincioși. Despre aceste donațiuni s'a luat act revăzut prin protopopul districtual și ca document depus în arhivul parohial. Tuturor marimimoșilor contribuitori și pe această cale, li-se exprimă mulțămia. Tămăia, la 6 Iunie 1906. — Romul Marchiș, paroh gr.-cat.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

Internatul de fetițe: Florian Petran, Almaș, cor. 15.— Augustin Maren, Ciurbrud cor. 8.— Simeon Maren, Gârbova-inf., cor. 8.— Ioan Boeriu, cor. 25.— Ales. D. Doneșcu, Vasláb, cor. 10.— Nicodim Rusu, Vasláb, cor. 5.— Ales. Papiu, cor. 56.— colectate în loc de cunună pe mormântul re. Silvia Arieșan, — Ioan Micu, Sevesreni, cor. 7.— Izidor Butnar, Roșia, cor. 6

Fondul subsidiar: Eugen Șancu, Ceteiuș, cor. 9.— Iuliu Socol, Cean, cor. 5.

Masa studenților: Iuliu Socol, cor. 5.— Dr. Emil Târnavăan și soția, cor. 20.— întru amintirea repaus. Dem. Racotău.

Blaj, 31 Iuliu n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Concurs. Societatea „Transilvania“, fundată în 1867 pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, publică concurs pe ziua de 1 Septembrie n. 1906, pentru următoarele două stipendii: a) Stipendiul „Al. Papiu Ilarian“ de 1800 lei anual pentru studiul științelor politice și de stat, combinate cu finanțele și economia politică; b) Un stipendiu de 800 lei anual, pentru filosofie, la una din facultățile ungare. Condițiunile ce trebuie să intrunească concurenții pentru stipendiul „Al. Papiu Ilarian“ sunt: Să aibă titlul de doctor în drept la una din facultățile ungare. Pe lângă titlul de doctor, vor mai presenta, actul de naștere, cu care să dovedească, că este român și n'a ajuns etate de 30 ani, certificat medical, ca se află pe deplin sănătos. Stipendiul se acordă pe timp de doi ani începător cu anul școlar 1906—1907. Studiile le va urma în Germania și de preferință la Berlin. Condițiunile pentru stipendiul de 800 lei sunt: Testimoniul de maturitate, Actul de naștere, Actul de paupertate autentificat de notarul public sau de o altă autoritate competentă. Certificat medical că este pe deplin sănătos. La acest stipendiu, vor fi preferați acei din concurenți, cari vor proba că sunt pregătiți și pentru ramura științelor naturale. Stipendiul se acordă cu începerea anului școlar 1906—1907, pe tot timpul cât durează cursurile, după regulamentul facultății, unde va urma studiile. Cererile se vor adresa d-lui G. Missail, președintele Societății, strada Grățioasă, 2 până în ziua de 25 August n. Ori-ce cerere sosită după data menționată mai sus, se va considera ca neavenită. Concurenții, cari vor reuși și vor dobândi stipendiul, sunt obligați a trimite comitetului la finele fie-cărui semestru școlar certificat de frecventarea cursurilor și progresul obținut la studii, rezultatul fiind negativ, i-se va retrage stipendiul. De asemenea vor da obligațiune autentificată de notarul public, prin care se îndatorește a rămânea în patrie după terminarea studiilor, în cas contrar, vor fi urmăriți pentru rambursarea sumelor cheltuite pe tot timpul studiilor. București, 23 Iulie 1906. *Comitetul.*

Convocare. Onorații membri ai desp. Reghin al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, pecum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni, sunt invitați prin aceasta a lua parte la *adunarea cercuală*, ce se va ține la 10 August n. 1906, în pavilionul din parcul orașului Reghinul-săsese.

— Desp. XII. „Alba-Iulia“ al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“, își va ține *adunarea cercuală ordinară*, Duminecă în 12 August n. 1906, în comuna Teiuș.

Petreceri. Societatea meseriașilor din Blaj, invită la *petrecerea de vară*, ce va avea loc Duminecă în 5 August n. în sala de gimnastică a gimnasului din Blaj.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape norocitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mîntea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor voștri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

În Baia-mare s'a asigurat în 1 Febr. 1905, un bărbat de 28 de ani. Un an în urmă se bolnăvește de înfaintă, și moare în 13 Febr. 1906. Plătise cor. 130.— premiu, însă cu această sumă neînsemnată a asigurat ereziilor sei cor. 5000. bani gata, cari au și ridicat acești bani cu mulțămia dela banca de asigurare „Transsylvania“ din Sibiu. — Informații da și redacția foii.

Mulțămia publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjate în Copalnic-Măuăștur, la 15 Iulie n. au binevoit a suprasolvi următorii domni: Părintele Dr. Vasile Lucașiu 30 cor. Dr. Ioan Tatar 2 cor. Sonica Oltean 1 cor. Dr. Gavril Buzura 3 cor. Ioan Chindriș 1 cor. Ioan Petruț 1 cor. Alesiu Latiș 2 cor. Vasile Muste 1 cor. Ioan Oltean 3 cor. Dr. Victor Nyilvan 6 cor. Aurel Pop 1 cor. Andreiu Pop 2 cor. Demetriu Ciotea 4 cor. N. Câmpian 2 cor. Dr. Victor Colceriu 2 cor. Augustin Pop 2 cor. Ioan Brândușan 2 cor. Primească marimimoșii domni și pe aceasta cale cele mai mari mulțămite. Au incură de tot 391 cor. din cari subtragându-se spesele în suma de 264 cor. 88 fil. au rămas 126 cor. 12 fil. care sumă s'a dat în mâna curatorului din Rușor. — Vasile Botha, casar.

Necrolog. † *Silvia Alma Petran*, fostă elevă de clasa II-a civilă a internatului „Pavelean“ din Beiuș, după un morb îndelungat și consumător, suferit cu resignațiune creștinească și împărtășită cu s. sacrameinte ale muribunzilor, a renașut la 24 Iuliu a. c. în frageda etate de 14 ani.

Odihnească în pace!

„Tată“

Posta redacțiunii.

N. B. De astă dată nu să poate! Motivele, credem, că le cunoașteți și dvoastră.

Luncani. Un apel așa lung, împrăștiat în broșură tipărită, de ce l'am mai reproduce și noi, mai ales când autorii n'ă necunoscuți.

Mai multora. Vă rugăm de răbdare, vor urma pe rând toate.

În prăvălia de băcănie, coloniale, etc. V. POP din Blaj se primesc doi învățăcei români din casă bună, cari pe lângă limba română să mai știe vre-o limbă.

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Activitatea aceasta extraordinară a inconștientului, Wickede, și după el Gutberlet, o constată și în somnul natural. Aci de multe ori vorbim fluent o limbă, pe care de-abia o cunoaștem, iar în limba maternă facem figuri și întorsături, pe cari nu le putem face în starea de trezie.

Explicarea aceasta a scrisorii automate pe calea sugestiunii o admite și *Camil Flammarion*, vestitul astronom francez. El încă fusese spiritist și încă mediu vorbitor până în Iunie 1899, și scrisese mai multe cărți astronomico-spiritiste, ba dictase chiar și lui Allan Kardec o carte întreagă, despre care el credea, că ar fi dictat-o din inspirațiunea spiritului lui Galilei. În Iunie 1899 însă o rupe cu spiritismul, și scrie un articol în „*Annales Politiques et Littéraires*“, că: a greșit când a servit spiritismului; și a greșit când a dictat în ședințele lui Allan Kardec o carte întreagă, ca inspirată de spiritul lui Galilei: Zice mai departe, că întreg spiritismul, dacă nu se bazează cumva pe rătăcire, de bună samă, că se bazează pe sinamăgire, și de cum, în general vorbind, medii sunt cei ce cugetă, vorbesc și scriu, influențați de personalitatea proprie; întocmai așa a stat și el sub autosugestiune, și dictatele presupuse ale spiritului lui Galilei n'au fost altceva, decât fructele vieții sale psihice.¹⁾ — Și deja înainte de el ne făcea atenți la aceasta dl Hașdeu²⁾: „Iscălitura (dela scrisorile automate) se datorește totdeauna sau aproape totdeauna auto-sugestiunii lui medium, afară numai de cazul când ea reproduce întocmai modul, cum subscrisa reposatul“.

Să trecem acum la *formarea literelor din scrisoarea automată*. Formarea acestora Gutberlet o explică analog cu cuprinsul scrisorii. Căci e constatat, zice el, că noi în urma dedării îndeplinim anumite lucruri fără să fim conștienți de ele. Așa de ex. mergând, involuntar ne ținem echilibrul, când se schimbă suprafața pe care umblăm. Tot așa se întâmplă și când scriem, cetim, cântăm, etc. În cazurile acestea formăm și culegem literile, respective dăm tonurile, fără să ne cugetăm la ele; pe când altul, care nu e așa de dextru se cugetă mai întâi asupra literii, etc. Și s'a constatat și la câni, că chiar și dacă li-se iea creierul cel mare, centrul imaginilor conștiente, ei încă tot mai morăie pe câțva timp, dacă li lovim. Aceasta provine din dedare. Lovitura noastră produce în el o impresie oarecare, fie cât de debilă, fără să treacă impresia aceasta în creierul cel mare. Tot așa se întâmplă și cu formarea literilor în scrisoarea automată. Ele se formează, fără ca omul să fie conștiu de ceea ce face.

Tot cu ajutorul inconștientului explică Gutberlet și *vedenia*, ce o are mediul: de a vedea spirite, de a le auzi șoaptele, și de grăi cu ele. Exemple anologice avem în vis, când ne întâlnim cu fel de fel de ființe reale ori închipuite, vorbim cu ele, le auzim vorbele, și le credem reale, căci numai rare ori se întâmplă să fim conștii în somn, că e vis, și nu realitate.

Răspunsurile, pe cari le dau mesele prin bătători, le explică așa, că: dacă și numai unul din experimenterii ar ști răspunsul la întrebare ori s'ar aștepta la el, pulsațiunile mușchilor acestuia ar fi de ajuns să dirigeze bătătorii ori arătătorii literelor, când se formează lanțul.

Elevarca mediilor în aer Gutberlet nu o vede imposibilă pe cale naturală, dacă să iea în socotință puterea cea mare, ce o deprinde sufletul asupra trupului. Influența aceasta extra-ordinară a sufletului se manifestă în somnambulismul natural. Aci vedem că lunaticul umblă pe coperișe și pe pârcașe, fără nici o sîneală ori groază de a cădea, cu toate că trează fiind nu s'ar încumeta la așa ceva.

Celelalte fenomene spiritiste însă, cum ar fi: mișcarea și ridicarea obiectelor de sine, sunetele, schimbările de pond ale corpurilor, fenomenele aportului, flăcările și globurile luminoase; materializările, fie ele perfecte ori imperfecte; scrisorile directe; influința asupra busolei și asupra dinamometrilor; străbaterea unor corpuri pîntr'altfel: Gutberlet recunoaște, că în stadiul de astăzi

al științelor nu se pot explica pe cale naturală. Motivele sunt: Pentru că „influența sufletului în afară de trup e cu neputință“, și de asemenea „e cu neputință influința lui în depărtare“. Dar, adaugă el, că multe din fenomenele acestea sunt false, și de multe ori e și sinamăgire la mijloc. Dacă totuși ar fi adevărate faptele acestea, și nu s'ar putea explica de locul locului pe cale naturală, atunci trebuie să recurgem la ființe, cari sunt afară de om, și cari nu pot fi alte, decât spiritele rele. Aceasta, zice el, se poate deduce din natura fenomenelor spiritiste, și din opoziția ce o face spiritismul religiei creștine.

Hipoteza aceasta a lui Gutberlet, dacă luăm în socotință numai fenomenele făcute în prezența mediului; și din acestea iarăși numai pe acelea, pentru explicarea cărora s'a introdus, în multe puncte e admisibilă. Dar dacă luăm în considerare și molestarile spiritiste, ori chiar și numai fenomenele de mai sus, pe cari voia să le explice ei, și le examinăm mai de aproape, ea se dovedește de nesuficientă pentru explicarea lor.

α) Și aievea noi avem și fenomene spiritiste fără mediu, — vorbesc numai despre acelea de cele, cari presupun inteligență, căci numai cu explicarea acestora se ocupă Gutberlet. — Acolo avem de ex. cazul din mănăstirea din Turin. Al cui inconștient a fost, cel ce roștia cuvintele: „Nu vreau ca sora N. să depună voturile?“ Al cui inconștient a fost cel ce întreba pe arhiepiscopul, că ce caută acolo, și care mai apoi a început să-l injure pe el și pe secretariul său? De bună samă că nu inconștientul noiviei, și nici al celorlalți, pentru că aceștia nu se așteptau la atari răspunsuri, și apoi chiar și când s'ar fi așteptat, încă tot nu s'ar fi putut *auzi cuvinte*. Halucinația indivizilor, adevărată a arhiepiscopului, secretariului, noiviei, superioarei și a confesariului, încă nu se poate presupune, pentru că nu pot să halucineze mai mulți înși în aceeași formă. Ar fi putut de ex. să i-se pară arhiepiscopului, că ar anzi injurăturile, — presupunând, că s'ar fi cugetat la ele, — dar a fost imposibil, ca aceleași injurături să le audă și ceilalți.

β) Acum să trecem la explicările lui G. ^{la} *scrisorile automate*. ^{la} *Continutul* acestora ^{la} *scrisorile automate*. ^{la} *Continutul* acestora ^{la} *scrisorile automate*. ^{la} *Continutul* acestora ^{la} *scrisorile automate*. — Aceasta în multe cazuri e adevărat, și de aceea și făceam eu observarea la clasa a VIII-a a fenomenelor spiritiste, zicând că nu mă ocup cu scrisorile automate, pentru că ele în multe cazuri pot fi înșelăciuni sau sinamăgiri. Dar nu e adevărat, că scrisorile automate *totdeauna* ar proveni dela inconștientul sau autosugestiunea mediului. Pentru că avem destule cazuri, când mediul n'are nici idee despre comunicațiunea, ce o face, și despre limba în carea scrie. De exemplu ni-ar servi dl Hașdeu în locurile citate cu mediul Cosmovici. Dl Cosmovici n'avea nici idee de limba rusească, în carea a comunicat dlui Hașdeu, să vadă de „*Magnum Etymologicum Romaniae*“. De asemenea n'avea nici o cunoștință despre cele nouă stele și despre bunica evreică a dlui Hașdeu, căci dl Hașdeu nici ficei sale nu-i spusese nimica, despre neamul bunicii sale, până fusese în viață. Comunicările de soiul acestora, nu pot proveni așadar dela inconștientul sau autosugestiunea mediului, căci dacă n'ai nici o cunoștință într-o direcție oarecare, inconștientul, pe care noi l-am chema fantazie, nu poate să fabrice nimica în direcția aceea.

În ce se ține de *formarea literelor din scrisoarea automată*: aceasta însă se poate admite până la un loc, adevărat până acolo unde-i vorbă despre dedare. Și așa noi vom putea forma literile cu cari ne-am dat, și fără să fim deplin conștienți, dar nu vom putea forma litere din un fel de scrisoare, pe carea nici nu o cunoaștem.

γ) *Vedenia*, ce o are mediul, dar numai el, despre lucruri și persoane, pe cari alții nu le văd și nu le aud, poate fi efectul autosugestiunii, dar dacă acestea le vor vedea și le vor auzi și alții, atunci nu mai poate fi vorbă de autosugestiune. Pentru că nu se poate, ca la mai mulți înși, cari nu știu nimica unul de altul, să li-se pară într-o formă unul și același lucru închipuit.

(Va' urmă)

¹⁾ Wokenberg, pag. 83-84.

²⁾ „*Sic cogito*“, pag. 158.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

13

Invitatul se ridică ca înțepat, își dădu capul cu mândrie spre ceafă și măsură surizând pe mesager din creștet până în tălpi. „La Sfinția Sa? Cine-i acesta?”

„Parohul nostru“, răspuse mirat omul și gândia: „Ce om prost! La orgă nu știe cânta, acum văd că nu știe nici măcar că parohului i-se zice Sfinția Sa“.

Surisul fără semnificațiune a lui Knack se prefăcu în suris batjocoritor.

„Spune te rog dlui paroh, că dacă are să-mi comunice ceva, sunt gata să-l primesc aici“.

Crâsnicul se uita uimit la învățător. „Va se zică nu vrei să vii la Sfinția Sa?”

„Nu!“

„Și nu vrei să cânti nici la vecernie?”

„Nu — nici odată! Spune dlui paroh complimentele mele și că eu nu sunt în serviciul bisericeii, ci în serviciul statului. Să-și caute pe altcineva care să-i cânte la orgă!“

Crâsnicul aduse părintelui curiosul răspuns.

Părintele Cunibert nu se arătă surprins. El cunoștea deja din jeremiadele confrăților săi pe elevii ateului Dittes.

„Bine!“ zise el cu blândețe. „Du-te acum la dl Gerstle spune-i complimente și că-l rog să vină la mine“.

După câteva minute apără cel chemat. Parohul îl primi foarte amabil.

„Ți-am mai găsit o ocupațiune. iubite dl Gerstle; și ce fel de ocupațiune! Una dintre ocupațiunile dtale favorite. Knack repudiază serviciul de organist, — de ceea ce eu mă bucur din inimă, căci așa sunt cel puțin în poziția de a menține pe harnicul nostru organist de până acuma. Dta rămâi așadar în usufructul fundațiunii destinate pentru organist“.

Fața lui Gerstle strălucia de bucurie. „Sărut mâna părinte! Primește mulțumirile mele cele mai ferbinți pentru atâta bunătate!“ zise vesel și fericit modestul bărbat.

„Vezi că s'a întâmplat tocmai așa cum mă așteptam“, continuă Laidelin în care timp niște gânduri triste îi întunecau fața. „Francmasonul, dr. Frick ne-a adus pe cap un jidan și un elev de al dușmanului bisericeii, Dittes. Vor veni zile furtunoase asupra noastră. Să ne rugăm lui Dumnezeu pentru copiii noștri atât de greu amenințați!“

Cu o sfrângere de mână prietenească concedia preotul pe organist.

Crâsnicul povesti întâmplarea nevastei sale, iar aceasta o spuse unei vecine. În câteva ciasuri știea tot satul. Mirarea și scandalizarea erau generale. Tărani s'au supărat foc, auzind de disprețul, cu care tractează învățătorul pe parohul lor.

Săptămânile următoare au mai adăugat la materialul expozibil.

„Nu mai avem voie să zicem rugăciunile la școală“, povestea Roza acasă. „Nici catechismul nu ne mai ascultă noul învățător. Despre Dumnezeu și despre Sfinți nu ne spune chiar nimica“. El nu seamănă de loc cu învățătorul cel bătrân. Face glume mereu și mă ciupește de obraz, spunând că sunt copilă fru-

moasă. Eu nu pot să-l sufer, — este un om urât, care neîncetat tot zimbește“.

„Așa, — așa!“ zise tatăl Rozei, un bărbat tiner cu barba roșietică și cu ochii ageri. El era dintre cei mai bine văzuți și mai bogați în comună, membru în conziliul comunal, om cinstit și cu frica lui Dumnezeu.

„Ceea ce spune Roza, nu-mi place de loc“, zise Kehrwald către femeia sa. „Să nu zică rugăciunile, să nu asculte catechismul? Aceasta nu o putem suferi“.

„Părintele are să-l învețe pe Knack, ce are de făcut“, zise femeia.

„Și dacă părintele nu va fi de ajuns, atunci îi vom ști noi sări în ajutor“, zise Kehrwald și eși din casă cu fruntea încrețită.

Părintele a și încercat să se apropie de Knack, dar fără rezultat. Knack s'a purtat foarte arogant cu părintele.

„Regret foarte mult, că nu pot să-ți implinesc dorința“, răspuse Knack. „Școala este atât de înapoiată în toate obiectele, încât nu-mi mai rămâne timp pentru catechism. Fiică pozițiunea mea oficială nu-mi împune nici o îndatorire față cu dvoastră, trebuie să vă las religia cu totul în socoteala dvoastră. În privința rugăciunilor — aici își ridică umerii în semn de regret și zimbi răutăcios — mă țin exact de spiritul școlii noastre neconfesionale. De ce să ne rugăm? Dacă prin rugăciune așteptăm vr'un ajutor, atunci dărâmam orice temelie științific și ne întoarcem iarăși la barbarie. Sălbaticul ignorant dacă să îmbolnăvește — poate să aplezeze la fetișul său, noi preferăm să ne ajutăm noi înși-ne, de când credința noastră într'un ajutor supranatural a devenit șovăitoare“.

Senzațiile lui Laidelin asupra unor asemenea vorbe din gura unui învățător erau senzații de spaimă și de îngrijire supremă. Fără a răspunde ceva, părăsi sala cu propusul de a lucra în oarele de religie din toate puterile împotriva influenței periculoase a lui Knack. De aceea el început să vină mai des la școală spre cea mai mare supărare a învățătorului. Timp de câteva săptămâni, supărarea aceasta să manifesta prin mișcări desaprobatoare din cap și din mornăit din ce în ce crescând. În sfârșit a urmat o protestare formală.

„Dle paroh, nu pot permite, ca dvoastră să-mi deranjați aproape în fiecare zi lecțiile!“ zise el spre marea mirare a copiilor. „După dispozițiile legii noastre neconfesionale vi-se pun la dispoziție numai două oare pe săptămână, dvoastră însă veniți aproape în fiecare zi ceea ce trebuie să vă interzic în interesul unei instrucții bine înțelese. Din pricina aceasta vă rog prietenește să părăsiți imediat clasa“.

Părintele Cunibert remase înlemnit. El privea la omul, care cu surisul pe buze arăta în spre ușe. Îi venia să pronunțe niște cuvinte rspre, dar s'a stăpânit, — prezența copiilor atenți impunea precauțiunea cea mai mare.

„Vă rog să veniți puțin încoace!“ zise el și intră în alcovul dela fereastră spre a ascunde dinaintea copiilor conținutul următoarei vorbiri. „Nu înțeleg îndrăzneala dvoastră“, continuă el încet. „Mi-se pare, că văți depășit mult atribuțiile“.

„Dvoastră nu mă înțelegeți, fiindcă sunteți hipnotizat și indus în rătăcire de

spiritul școlii profesionale“, explică Knack cu un zimbet. „Mie, pedagogului îmi aparține școala neconfesională, nu dvoastre, teologului. Între pedagogia rațională, după principiile științei și între dogmatica confesională sunt contradicții, cari nu se pot concilia. Un păstor sufletesc credincios și evlavios imposibil să lucreze împreună cu un învățător cult și conștient de datorile sale. Amândoi trebuie să se combată aproape pe toate terenurile, tocmai fiindcă credința și știința se contrazic una cu alta.“

Precum un preot la lecția de religie nu poate să-și tăgăduiască concepțiunea sa, tot așa și învățătorul nu poate să-și tăgăduiască concepțiunea și felul său de a vedea la lecțiile de limbă, istorie, geografie și științe. Și tocmai fiindcă învățătorul are mult mai multă ocazie, decât preotul, învățătorul are mai multe puncte de contact și de explicare pentru instrucția religioasă, decât preotul. Prin urmare copiii nu sufăr în instrucția religioasă nici un dezavantaj, deși catechismul este redus numai la două oare pe săptămână. Ceea ce am zis, este părerea unei autorități în pedagogie, părerea pedagogului dr. Friedrich Dittes.

Părintele Cunibert ascultă cuvântarea și obrăzii i-se îmbujorară.

„Dacă dvoastră jurați pe cuvintele lui Dittes și vă referiți la autoritatea lui, atunci de sigur împărtașiți și felul său de a vedea în chestii religioase“.

„Nici vorbă, sunt de acord perfect cu dânsul! Am șezut câțiva ani la picioarele marelui meu învățător Dittes și sunt creațiunea spiritului lui“.

„Atunci înțeleg tendința dvoastră de a elimina pe preot din școală. Doar Dittes a pus condițiunea când a luat asupra sa conducerea școlii normale (paedagogium) din Viena, ca piciorul unui preot să nu calce nici odată pragul aceluia institut“.

Knack zimbi și se închină.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Traian și solii Dacilor“, acesta e titlul unui frumos tablou în color, reproduc după originalul aflator la esposiția română. Auctorul acestui tablou e profesorul *Alexandru Pesmeriță* dela Turnu-Severin. Copia e de 77x57 cm. și costă 1 cor. 50 bani. Se află de vânzare la tipografia arhidiecezană. Recomandăm cu căldură procurarea acestui tablou, care va fi podoabă a fiecărei case românești.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celii, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (13) 11—32

¹⁾ „Oesterreichischer Schulbote“, Zeitschrift für die Interessen des oest. Schulwesens XXXI. pag. 51 seq. 1.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabrică

(8) 14 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 14 - 52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

☞ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☞
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ **asupra vieții omului** ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

90,981.088 coroane.

9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,077,788,78 c. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863,37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

A APĂRUT:

„Mântuește-ți sufletul“

Predici pentru misiuni.

Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Clain“
a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ca instrucție religioasă, cât și ca predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

— Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 fl. —

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Măicu Clain“, și dela Librăria Seminarială.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimite gratis și franco.

(25) 12-20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 11 August 1906.

Numărul 33

La Expoziție!

Spre a face posibilă vizitarea expoziției române din partea preoților și învățătorilor noștri, Comisariatul general cu multă amabilitate, a făcut toate favorurile posibile. În chipul acesta pentru taxa de 35 cor. se dă bilet de cl. III. dela Predeal la București și înapoi, întreținere completă pe 3 zile petrecute în capitala României, intrare gratuită în expoziție, arenele române ș. a.

Preoții și învățătorii noștri mai ales, pot folosi acest bun prilej spre a vedea frumoasele progrese realizate de regatul vecin, trimițând taxa de 35 cor. până la 16 crt. la redacția foii.

Escursiunea pornește noaptea la 1:02 oare și Luni sara în 20 crt. sosește în București.

Fie-care escursionist să aducă cu sine un document de identitate (azonossági okmány).

Institutele noastre de învățământ.

Ocupați în timpul din urmă cu mănoasa activitate a distinșilor noștri deputați din cameră, nici nu ne-au îngăduit timpul și locul, să ne dăm seamă de rezultatele institutelor noastre de învățământ pentru anul scolastic expirat.

Și pe cum atunci, când e vorba de o organizare intensivă și solidă pe terenul politic, grija de căpetenie trebuie pusă pe tăria fundamentului, va se zică, trebuie să fim cu toată luarea aminte la o organizare înțeleaptă acasă, — în tocmăi, și când e vorba de o încheiere puternică a corpului național, mai întâiu trebuie să ținem seamă, ca germenul sentimentului național, nu numai să fie sădit în inima tuturor fiilor neamului nostru, ci și ca sădii acesta să fie

așezat în pământ bun, destoinic de a aduce roadă mănoasă.

Nu ne trece prin minte nici măcar pe o clipeală gândul, să amestecăm politica în instrucție. Nu numai pentru motivul, că neadormiții ochi ai procurorilor, ar zădărnici acest gând, dar mai ales, pentru că așa ceva ar împedeca mersul instrucțiunii, și distragând pe elevi, iar face incapabili de ori-ce progres.

Aceea însă, ca profesorii să-și deie toată nisuița, ca elevii să cunoască temeinic limba mamei lor și să aivă cunoștiința de principalele produse ale literaturii, dându-și seamă de curentele felurite, ivite în diferite timpuri, de motivele, cari le-au pornit și cari le alimentează, — acest lucru suntem siguri, că nu se împotrivesc nici unui paragraf a legii de instrucție și nu poate fi detestat de nici un bărbat luminat.

Recunoaștem că elevii institutelor noastre au să se lupte cu mai multe greutăți, ca elevii celorlalte institute, în cari limba românească, nu-i cuprinsă în planul de învățământ, dar chiar din acest motiv cerem învățătorilor de limba românească, mai mult zel și anumit tact, pentru a ști face simpatice și interesante oarele de limbă românească.

La un institut de învățământ, cu limbă de propunere românească, pentru elevi, — înțelegem cei din cursul superior, — nu trebuie și nici n'ar fi iertat să fie un studiu mai plăcut, ca cel al limbii materne, în special istoria literaturii. Indiferența, — ori din care parte ar fi, — nu poate fi, decât detestabilă.

Căci ce poate fi mai neplăcut, decât a sta în fața unui absolvent de gimnas, care n'are idee nici măcar de produsele literare mai noue, ori a auzi, că cutare candidat de învățător, nici măcar de pe nume nu cunoaște pe tinerii noștri scriitori, cu cari pe dreptul ne mândrim. Și culmea se ajunge atunci, când

la maturitate ori la cualificație, întâlnești elevi relegați chiar din limba românească.

Se afirmă, că unitatea Germaniei, celei atât de mari și puternice azi, e de a se mulțumi învățătorilor, cari au infiltrat în inimile elevilor lor încă de timpuriu acest sentiment măreț. Ce ar fi, dacă și în inimile copiilor noștri s'ar sădi de timpuriu germenul unui caracter firm și o tărie în alipirea nestrămutată și neclătită față cu limba și neamul românesc! Și lucrul acesta e neincunjurat de lipsă, dacă dorim să rămânem și pe mai departe ceea ce am fost în trecut.

Nu cerem politică în școală, ci cultivarea limbei românești în institutele noastre de învățământ, prin ținerea trează a sentimentelor de neam și prin cunoașterea capacității în trecut și present a acestui neam.

Această dorință a noastră, nu e absolut de loc în contradicere cu însușirile unui bun patriot și a unui fiu credincios a acestei țări. Chiar cunoștiința trecutului, dezvoltarea limbei, epocile de mărire ori apăsare a neamului nostru, vor influența mai puternic în direcția iubirii acestui pământ strămoșesc, udat adese ori cu sângele înaintașilor noștri, a dragostii neclătite față cu țara aceasta, prin care răsună în toată dulceața sa și cu tot farmecul său frumoasa noastră limbă și atât de duioasele noastre cântări?

Dacă era sfântă la strămoși limba românească și dacă ei erau gata să se lapede de ori-ce mai bine, decât de ea, de ce noi urmașii să fim mai concesivi.

Compatrioții magiari s'au adunat sub însemnul tulipanului în o falangă puternică, pentru promovarea tuturor produselor indigene și a iubirii a tot ce e magiar, de ce n'am cerca să-i imităm și noi în cultivarea limbei românești, singura avere, ce ne-a mai rămas!

Papa Piu X, — spune „Tribuna“ din Arad, — în enciclica sa cea mai nouă oprește pe preoții biserii catolice dela aceea, ca să se mestece în politică. Știrea aceasta nu corăspunde adevărului. Enciclica aceea este îndreptată numai cătră episcopii din Italia. Adevărat este numai atâta, că Papa Piu X. oprește într'însa pe preoții catolici din Italia, ca să iea parte în mișcări politice de acelea, cari Scaunul Apostolic le-a declarat contrare principiilor și intereselor bisericii catolice.

CORRESPONDINȚE.

Cronică bucureșteană.

București, 1 Aug. n.

Sunt aici de zece zile, dar dacă a-și sta să-mi dau seamă de impresiunile, ce le-am câștigat, dacă a-și vrea să-mi rânduiască simțemintele ce mă ceacă într'o părăndare lămurită, ași sta încurcat. Sunt lucruri și treburi, de o minunăție uimitoare, ce-ți aprind în inimă, ca o flacără puternică, conștiință de neam și mândrie, că și Românii au o țară, în care sunt și se fac lucruri și isprăvuri bune și mari. De altă parte sunt și lucruri de acelea, ce-ți însângerează inima de durere. Dar aceste nu se văd. Bucureștiul cu strălucirea palatelor și străzilor sale, cu lumea subțire a boierilor și a boieriiților, cu zarva și cu viața răpitoare de capitală mare, ascunde cu multă tănuire și băgare de samă aceste vești de durere și întristare. La sate se sbat, și stau să piară strănși cu ghiarele celor mai crunte nevoi, milioanele, ce au încheșat această țară și ce au ridicat-o la cinstea de azi. Dar aceste vești nu le prinde ori și cine. Străinii, pe

cari trenul, li aduce cu o repeziune neobișnuită, prin amutări de o frumusețe din povăști, și-i lasă drept în mijlocul strălucirii Bucureștiului, n'au răgaz, n'au inimă și înțelegere, ca să poată auzi și simți aceste vești de stări îngrijitoare. Și e bine așa. Râul din casă ne privește pe noi. Lecuirea n'o să ne vină dela străini. Aceste lucruri le tănuiește, cu foarte multă, cu căntată discrețiune și *exposiția acestui an iubilar*.

Străinii, cari vor cerceta Bucureștiul și strălucita și scumpa expoziție de pe câmpia Filaretului, ei cu pornire pretinească vor fi încântați de sporiul României, de puterea acestei țări, iar cei ce dujmănesc silințele spre cultură și întărire economică a fraților din regat, vor trebui să se încredințeze, că mica crâie dela garile Dunării e conștie de sine, de însămnătatea și de menirea ce o are. Și dacă expoziția va isbuti să deie străinilor această încredințare, putem fi mulțumiți cu ea. Și o va da.

* * *

În zi de sărbătoare, ca și în zi de muncă, cea mai plăcută distracție pentru bucureșteni e expoziția. Sute de vizitatori se părăndă în fie-care zi. Vorba noastră încă nu se încrușiază mult cu cele străine. Străini, nemți și fărtați unguri mai ales, abia anzi câte unul ici și colo. Sfârșitul lui August și Septembrie întreg o să fie timpul cel mai potrivit pentru vizitatori. În Iulie sunt călduri mari. Tocmai de aceea lumea cea de bani gata, slujbașii cu lefuri grase și boierii sunt duși toți în vilegiatură, cum s'ar zice. Aici e rămasă numai lumea oamenilor mai subriați la pungă, acelor ce sunt legați strănși de plata muncii lor zilnice și a celor ce iubesc munca, și nu fug de ea, în ori și ce vreme.

Expoziția se infățișează foarte impu-

șător. O zi îți trebuie s'o cunoști numai pe din afară, — și alte zece și-ar fi de lipsă s'o vezi, s'o părănzi pavilion de pavilion, pe din lăuntru. Am fost de trei ori până acum, fără să am răgaz a cerceta cu deamărunții nici un pavilion.

Pavilioanele is clădite cu foarte mult gust și artă. Cel unguresc e singurul, care prin forma și culoarea, ce au vrut să i-o deie prietiniilor nostri, îți lasă o impresie urtă. Distracțiile de tot soiul, chiar și de soiul cel mai jidovesc și mai puțin plăcut, încă nu lipsesc. Sunt grote fermecate, vaterături, tobogane automate cu scene picante, ospătării, ce te pârlesc de un capăt ș. a. Lumea ușoară, adusă numai de dragul distracțiilor și mai ușoare, se îmbulzește aici; pentru cei mai grei, cei ce vreau să învețe și să vadă, să asamețe și să deosebească, stau la îndemână pavilioanele țarilor vecine și ale noastre.

* * *

Astăzi s'a încheiat greva factorilor poștali de aici, a epistolerilor, cum s'ar zice la noi. Patru zile, cât le-a tînt greva, au fost supliți prin miliție. Guvernul a fost nevoit să le făgăduiască împlinirea cererii. — Culegătorii din vre-o două tipografii încă s'au pus alaltă-ieri în grevă. Nu-i mirare, Namai Prutul li desparte de frământările și grevele din Rusia. Pilda molipsește.

Correspondent.

REVISTE.

Rusia. E încă liniște în marele imperiu al țarului. Greva generală de care revoluționarii și-au legat atâtea speranțe nu a succes. Mulți dintre lucrători și-au reluat lucrul.

FEUILLETON.

Spre deslegare.

(Continuare și fine).

Acum poate cât de curând să-l aleagă pe Ion și cantor. Că-i bătrân cantoru de aici — diacu — de nu mai vede nici cu ochelari. Apoi să vezi, tată dragă, tu nu l-ai auzit, dar Ion cântă foarte bine, și se pricepe la toată slujba din biserică. Mi-a cântat odată acasă, o singură dată. Era cu toți trei copiii lui în curte, s'a uitat mult la ei, — eu nu știu de ce s'a fi uitat atâta la ei, apoi i-a sărutat pe rând pe toți. A venit în casă și mi-a cântat o doină. Lui nu i-am spus tată dragă, dar Diale își spun: mi-a venit atunci o jale așa de mare, pareă că mi-s'a mișcat ceva în inimă, așa o trăsărire mare. Încât a trebuit să ies afară ca să plâng. Nu știu ce a fost: Pareă că-mi pare rău după ceva, pareă că aș fi avut o dorință mare, — eu nu știu ce dorință. Îmi venia par'că să mă fac ușoară ca o pasere și să sbor, nu știu unde. Cîndată simțire! Am mai avut așa odată, înainte cu șase ani. Uită zău tată dragă, câtă amar de vreme a curs de atunci, și eu țin minte, ca și când azi s'ar fi întâmplat. Ști, am fost mers cu Dta într'un sat aproape la o petrecere. Și zicea muzica, cum mai zicea Doamne, par'că acum o aud. Îți gădilea inima. Atunci am jucat cu ficiorul popii din Răstoace, și Dta cu Virgil, nu cu celalalt. Odată s'a uitat așa în ochii mei și

eu într'a lui, și atunci iar mi-s'a părut așa, ca să mă fac o pasere ușoară și să sbor udeva. Nici atunci n'am știut unde. Ei, dar acelea de atunci au fost copilării, și au trecut. Dar acum nu știu ce va fi fost cu mine. Destul că am eșit afară, am plâns, m'am uitat la copiii, și auzi tată dragă, îmi pareă că văd pe mama lor, deși Dta și bine, că n'am cunoscut-o. Îmi pareă c'o văd, că se uită la mine, și-mi pareă că-mi zimbește așa de fericită. Nu știu de ce va fi zimbit fericită, că doar e moartă de mult. M'am șters eu la ochi, tată dragă, și iar am mers în casă. Ion tot mai cânta. Se vede că odată va fi cântat foarte bine. Acum în restimpuri dă să răgnească, de rămâne cântecul ca acățat de un nod, ce i-ar sta în gât. Dar cântă bine și zic oamenii, că-l vor pune și cantor. Atunci apoi mai vin și preseuri tată dragă, și tot dă Dumnezeu.

Cu casa stăm destul de bine, că au dîres-o oamenii păuș a nu veni. Fereștile nu se închid chiar bine, și sunt trei ochiuri stricate, dar când vine vre-un glăger, le dăm să le pue ochi, că dacă lipești hârtie, e cam întunerec în casă. Apoi dela unu, de cei ce umbla cu făclii, am luat niște iconițe: Domnul Hristos, Maica Preacurată și s. Ion. Spune dumnealui, că e patronul său. Dar fie că-s toate trei frumoase. Mai ales Preacurata cu Isus în brațe. Că stai să te tot uiti la icoana asta.

Preotul de aici e un om tînăr, frumos și bun. Atâta numai, că se ține prea pe sus. Acum dreptu-i de fost, că Ion e numai luvățator, și cel dintăiu în sat e popă și nu dascălul, dar pentru aceea tot nu-i stă bine să vorbească numai așa peste umăr

cu Ion. Dta, tată dragă, încă ești popă, dar eu știu cum te porți cu învățătorul. Apoi nevastă-sa, pe aia s'o vezi Dta. Pășește așa de măreață, de ai gândi că e cel puțin împărăteasă. Am fost odată cu Ion la ei. Abia și-au aflat trei vorbe să ne spue. Și ce au întrebat, tot de femeia cea dintăi a lui Ion a fost. Ce să faci, tată dragă, așa-s alți oameni: răi.

Mai mare grije ni acum, că se apropie Crăciunul. Adecă mai sunt ele aproape două luni, dar ne-am gândit, de s'ar puteă să ne cumpărăm un porc așa mai mijlociu, să-l îngrășem. Vezi că să-l cumperi gras gata e prea scump. Nu știu pe la noi cum le va fi prețul acum, dar pe aici, să-ți întorci capul, după ce ți-l spune și să pleci într'altă parte.

Am fost făcând rând tată dragă de șase găini și un cocoș. Două galbine, una peștriță și trei negre. Cocosul așa într'a doilea an să fi fost. Era rău de ouă, că nu aveam. De cumpărat, de unde să cumperi, că în sat, și Dta, nu prea vând oamenii. Așa le-am cumpărat noi pe rând pe toate dela o muiere vecină. Mergea bine 3 oue la zi, câte odată 4, ba și cinci. Ș'apoi de multe-ori, când n'ai altceva să faci de cină, ferbi un ou, ori două și ești cinat. Lui Ion încă-i plăcea tare de găini, de câte-ori venia dela școală, aduna sfărmituri și numai ce-l anzeai: pui-pui-pui. Ști Dta, tată dragă, că eu nu prea răd, dar când îl vedeam pe Ion că își pune mîntea cu găinile, vrând să le învețe să mănca frumos, să nu se bată, zău că-mi venia să răd.

Le-am făcut noi închișoare bună, jos pe pământ, că prin curte nu umbla nime, numai ele și noi. În toată sara închideam

Greva a fost în mare parte zădărnicită de personalul trenurilor, care nu a voit să facă grevă.

Țarul pentru siguranța personală s'a încunjurat cu 40 mii de ostași. Spiritul răsvrătirii a pătruns în toate păturele societății, și cucerește pe zi ce merge.

E liniște, însă asemenea liniște ce premerge unui vifor.

Bulgaria. Încep și Bulgarii să-și manifesteze dragostea ce o au față de grecii din țara lor: o dragoste de bombe și pumnale. Până când România se mărginește la proteste și expulzări sporadice, — Bulgaria apucă pumnalul, folosește ultimul argument față de greci: le iau școlălele și bisericile și-i alungă peste graniță.

Condițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiu și în internatul același.

În clasa I. a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) cari arată prin *atestat de botez*, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvit cu succes IV. clasă elementară (poporală sau primare) ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățământ, prescriș pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvit cu succes vre-o

clasă premergătoare dela altă școală de categoria școlii civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V. și VI. dela școală elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a școlii civile, ce corespunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui *examen de primire*, deșu cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în senzul ordinațiunii ministeriului regesc-ungar de culte și instrucția publică, dto 11 August 1887, Nr. 29 000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se înmatriculează pentru prima dată la școala noastră, au să producă *atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare*.

În *cursul complementar* (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii, în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve, cari au absolvit cele patru clase ale școlii civile. Se pot primi și eleve, cari au absolvit cu calenii buni numai *doue clase civile*, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absolvă toate cele patru clase civile.

Înscrierile pentru anul școlar 1906/907 se pot face din 1—6 Septembrie st. n. 1906.

Examenele de emendare, se țin în 1 Septembrie n. 1906. la 8 oare a. m. cu elevele, cari s'au anunțat la direcțiune.

În 3 Septembrie n. 1906. la 8 oare a. m. se țin *examenle de primire*, iar în 6 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, ce se înscriu prima dată la această școală, o taxă de înmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Acelaș didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat, fie eleve ale școlii civile, sau ale școlii elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școlii, înainte de începutul anului școlar, pentruca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde și didactrul, și se plă-

tește înainte lunar, în patru sau în doue rate. Spesele pentru cărțile de învățământ, pentru materialul de scris, desen și lucru de mână, se poartă separat de părinți, pe cum și cheltuielile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în fortepiano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în fortepiano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiește să ieie oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 18 cor. *) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucțiune în aceeași oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voiește să ieie oarele singură, se socotește la 2 oare pe săptămână taxa de 12 cor. *) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceeași oară, taxa se socotește la 2 oare pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză se socotește pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apeduct, baie proprie și lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiții igienice.

Elevele din internat, afară de școală, au în fie-care zi anumite oare de conversațiune în limba franceză, magiară și germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor și guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covor la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de copert, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergere, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburiile de trup sau albiturile, câte 1/2 duzină din fie-care, doue fuste de lustre (jupon) și doue de flanel; ciorapi.

*) Din care sumă 2 cor. se contează pe lună institutului, pentru susținerea fortepianelor în stare bună.

bine, legam ușița cu spargă, și dimineața de-acolo trimbița mai tătăi cocoșul, nu din curte.

Așa am dus-o noi bine până acum-s două săptămâni. Nici nu ți-am scris, că gândeam că nu va fi chiar așa de rău, într-o spre Martă Ion avă să meargă la oraș, și trebuia să plece de cu noapte. Se școală el, mă școl și eu, să-i pun ceva de drum. Căpătase un cal și eșise să vadă ce face afară. Caiul, ca toți caii sătui, și asta mănecase bine otavă — calul zic pipa legat de pocinmb. Eu puneam bucatele în traistă, că Ion numai pe Mercuri avă să se întoarcă, când numai iacă-tă că vine, galben la față ca un mort. E palid el și așa, dar, că atunci, nu l-am văzut. Sufia greu, și nu putea zice nimic. Gândeam că va fi umbliat cum-va pe la cal să-i pună șaua, va fi avut calul nărav, l-a lovit și iacă-tă primejdia gata acum, când să plece.

„Te-a lovit calul omule” — îl întreb.

„Nu!” zice el. Zic: „Dar atunci ce-i?”

Stătui multă vreme așa ca înlemnit, apoi zise de-odată: „Găiniile”. — „Găiniile?” întrebai eu. „Găiniile!” zice el. „Apoi îmi făcu sămnu cu mâna: s'au dus pe aci încolo. — Eu dau fuga să văd ce-i afară, merg la cotigar și numai atâta am putut zice și eu: „găiniile”. Ion dela spate oftă iar: „Găiniile”.

Și apoi ne-am apucat să cântăm, dar pare-că eram năuciiți de cap, tare mult le-am cântat tot prin curte, cu toate că de erau aci, le-am fi văzut îndată. Orașul a rămas, căci Ion s'a fost măniat, nu l-am văzut nici odată așa mănios, — și zicea că trebuie să aflăm găiniile vii ori moarte. Am căutat toată ziua. Întăiu gândiam că le va fi luat vulpea, și de aceea am căutat peste tot

locul după pene, după urmă de vulpe. Ion a doua zi s'a dus în părăul mare. Zicea, că sunt acolo 7 viznii de vulpi, și de bună sama acolo-s găiniile. Abia târziu mi-a venit mie în minte, că vulpe n'a putut fi, căci sara cu mâna mea am legat și înodat sparga dela ușița. Acum vulpea nu poate să deslege nimic, și noi am găsit sfoara deslegată. Bietul Ion și prin trestiiș a căutat peste tot locul, de s'a mai și tăiat prin coatoarele acelea. În sfârșit am văzut că alta nu-i, fără a trebuit să le fure cineva. Primarul a pornit cercetare, dar nu s'a aflat nimic. Gendarii au strâns pe vre-o trei dovedii altă-dată cu furturi, dar aceia n'au zis nici mac. Am așteptat că în urmă vre-un om bun va oblici, pe unde să ne steie găiniile — dar până azi nu-i nici o veste și au trecut doue săptămâni.

Și să vezi, tată dragă cum e de pustie curtea fără ele. Gândești că ești afară pe câmp și nu în sat cu oamenii. Vezi Dta, că ne-am fost dedat cu ele. Acum s'au dus și n'am făcut la nime nici un rău, și doamne rău-i fără ele. Ion s'a măniat și a zis, că toți oamenii sunt mișei. Eu am zis că numai cel, care ne-a furat găiniile. Aveam de gând să-ți scriu atunci, să cetești un blăstăm peste hoț. Dar n'am scris, și acum îmi pare bine.

Să nu te superi pentru asta, tată dragă, dar ce să facem. Ion a zis, că oamenii aceștia nu știu nici o omenie, se vede că bun popă au.

Vom câștiga noi altele, numai să trăim, că doar nu-i lume. Numai nu știu tată dragă, ce să fie cu mine, că simt așa de puțină vrere de lucru și de viață. N'am simțit nici o zguduire mare în mine, care

să mă miște, să mă trezească. Ziceau că mă voi schimba după-ce mă voi mărita. Acum is măritată și-s tot așa. Câte-odată simt eu, ca și când s'ar trezi în mine ceva ce ar vrea. Dar îndată se topește.

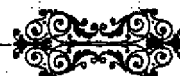
De altfel o ducem bine, tată dragă, să nu te îngrijești Dta de noi, că doar n'om trăi cât veacul.

Dumneata cum o mai duci, tată? A venit mătușa la noi? Așadar că ea îți face acum de mâncare? Ști Dta tată celea trei straturi de flori a mele. Să vezi să nu le arăți la primăvară, că și Dta cât țin eu la ele. În tot anul le-am ținut frumos, le-am plivit și înfloreau așa de tinere. Vreau să le văd, când voi veni, și nu știu de ce mi așa de drag de ele. Poate pentru-că din când în când mă visez cum am fost atunci, când am pus mai întăiu flori în grădină.

Să nu te superi dragă tată de găini și de altele, că noi o ducem destul de bine, și lui Ion i-a mai trecut mânia. Sărutându-ți mână și dorindu-te rămân a tale fiică Zenovia.

Par'că tot ar fi bine, să cetești Dta, tată dragă o molivă peste cel ce a furat găiniile. — numai să nu fie cu blăsteme, tată dragă, că nu știu de ce, eu așa mă tem de blăstăm. Sărut mâna.

I. Agărbiceanu.

batiste (marămi) câte 1 dăzină, 1 paraplu (cort) și înălțăminte trebuincioasă. Pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevele interne vor primi în decursul anului școlar o haină uniformă, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari au să se facă necondiționat aici, și cari vor costa peste tot cam 30—50 cor.

Dela direcțiunea școlii se poate primi prin poștă: „Statutul de organizare” și „Regulamentul intern” al școlii, „Regulamentul pentru cursul complementar”, „Planul de învățământ” și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, suplitorii și de emendare”, à 20 bani exemplarul. De asemenea „Monografia” școlii, à 2 cor. în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școlii și al internatului în toate amănuntele.

Sibiu, în Aug. 1906.

Direcțiunea școlii.

Raport general

despre activitatea societății de lectură „Inocențiu M. Clain”, pe anul școlastic 1905—6.

Însă-și numirea societății noastre impune însuflețire adevărată, iubire înflăcărată și dragoste de muncă neobosită tuturor membrilor ei. La acelaș zel ne îndeamnă și împrejurările, între cari se află biserica și neamul nostru trecut prin atâtea rele și suferințe.

Datorința acestei societăți așadară este să sădească în membrii ei iubire de biserică și neam, respective să aprindă și mai tare aceste sentimente sădite dela natură în inima fie-cărui om. Scopul ei este să contribuie la cultivarea membrilor în științele adevărate, bazate pe principiile eternului adevăr. Scopul ei este să cultive iubirea de neam, în contra căroră avem să luptăm și de al căror venin trebuie să ne apărăm.

De ce trebuie să fie înarmat preotul cu armele puternice ale științei? De ce nu ne mulțămim și acuma cu un cler rural semidoct ca în secolii trecuți? Pentru-că altul e spiritul vremilor de azi, de care între marginile adevărului trebuie să țină samă și sfânta noastră biserică. Pentru-că acest spirit al timpului pretinde popularizarea în cercuri cât mai largi a științelor. Dacă preotul nu va fi apostolul popularizării științelor, alți apostoli se vor ivi, apostoli și profeti falși. Dezastrele remase în urma activității acestora cu gren se mai pot repara de apostolii și profeti adevărați.

Acum, când timpul e atât de prețios, societatea „I. M. Clain”, ce numără în sinul ei o parte a fiitorilor conducători imediați ai poporului, le pune în vedere bărbăția înaintașilor și stăruința de fier a lor la muncă. Membrii societății, ajungând în mijlocul poporului, sunt datori să crească tinerele odrasle a neamului, să verse în sufletele lor principiile morale corăspunzătoare, căci rezultatul ori-cărei lupte e condiționat de puterea morală a luptătorilor.

Între astfel de împrejurări, o parte a membrilor societății și cu finea acestui an vor fi trimiși în mijlocul poporului cuprins de atâtea năcașuri. Vor fi trimiși să propovăduiască în lume cuvintele adevărului, să brăzdeze bine ogorul de muncă, ce li-se deschide înaintea ochilor, să lucreze și să

lumineze, cum zice Domnul: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl meu cel din ceruri.*

Premișând aceste, fie-ne permis să ne dăm samă de tot, ce am lucrat în decursul anului 1905—6.

A) Activitatea literară.

Afară de cultivarea membrilor pe terenul literaturii bisericești și profane, scopul societății noastre e și contribuția la cultivarea celorlalți membrii a Veneratului Cler pe terenul acesta. Astfel societatea noastră e chemată să contribuie indirect la dezvoltarea și susținerea sentimentului religios-moral în poporul nostru. În anul de gestiune expirat s'a dat ocazie societății noastre să se manifesteze în amândouă direcțiile amintite. Considerând pe de o parte importanța misiunilor populare, cari în timpul mai nou s'au introdus la poporul nostru prin harnicia unor preoți vrednici; considerând pe de altă parte numărul de tot neînsemnat al opurilor de predică în literatura română, îndată la începutul anului s'a decis să se traducă și editeze renumita carte de predică alui I. P. Toussaint, intitulată „Măntuiește-ți sufletul” (Rette deine Seele). Cartea aceasta cuprinde 50 de predică foarte acomodată nu numai pentru poporul german, în folosul căruia a fost scrisă, ci și pentru poporul nostru.

E o comoară de învățături, espuse într'un stil popular, așa încât preoții noștri îi va presta servicii neprețuite în deprinderea oficiului de învățători ai poporului lui Dumnezeu. Toți membrii societății noastre au fost angajați în întreprinderea aceasta, atât la tradus, cât și la stilizare, corectare și purizare. Nu putem însă să nu amintim și pe Mon. Dr. Ștefan Roșian, Spiritualul Seminarului și pe Mon. Domn Victor Macaveiu, prof. de s. Teologie și conducătorul societății noastre, cari ne-au stat într'ajutor, atât cu sfatul, cât și cu fapta.

Cartea a apărut și costă cor. 450 plus 30 fil. porto.

Faptul, că membrii societății noastre au fost atât de ocupați cu traducerea opului amintit, credem că esplică de ajuns și împrejurarea că cealaltă activitate literară a societății noastre e neînsemnată chiar și față de anul trecut, care e unul din cei mai puțin rodnici ani de gestiune în privința literară, după-cum se vede aceasta din Raportul general publicat atunci.

Totuși au încurs și în anul acesta la comisia literară 11 lucrări; dintre cari trei în poezie, iar cealalte în proză. Dintre acestea au fost admise trei: 1. *Preotul eucharistic*. 2. *Bulgarii în Ardeal*. 3. și *Un cântăreț dela țară*. Toate acestea s'au citit și discutat asupra lor în cele două ședințe literare, cari s'au ținut în anul acesta de gestiune. Așadară activitatea literară a anului acestuia o reducem la trei lucrări: una din domeniul științelor teologice, una din domeniul istoriei și cealaltă din domeniul literaturii naționale. Afară de acestea membrii societății noastre s'au perfecționat și pe terenul oratoric-declămatic. Unul din punctele de samă a ședinței I. literare a fost o disertație, respective o predare liberă, în carea se indică mijloacele, prin cari societatea noastră ar putea înainta, iar în ședința a II. rostește un membru o

cuvântare bisericească după cea mai bună predică a lui Toussaint. Declamări a fost 4. peste tot bine reușite. Atât la predările libere, cât și la declamări, s'au încins totdeauna discuții. Aceasta e activitatea literară a societății noastre pe anul de gestiune trecut.

B) Ședințele administrative.

În anul de gestiune trecut s'au ținut 3 ședințe administrative ordinari și 7 ședințe administrative extraordinare; acestea din urmă s'au ținut în afacerea cărții: „Măntuiește-ți sufletul”.

(Va urmă.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Biserica noastră gr.-cat. din Cuzăplac a primit un frumos rând de ornate sacre dela Ioan Șontelecan și soția sa Ovița Giurgiu, originari de aici, dar de presinte locuitori în Asculeul-mare. O dovadă, că românul ține mult la vatra părintască. Primească acești donatori și pe această cale călduroasă mulțămită din partea curatoratului bisericesc de aici. Dumnezeu să le răsplătească! Cuzăplac, la 8 Iunie 1906. — *Ioan Galiș*, paroh gr.-cat.

— La indemnul și stăruința preotului nostru Paul Anca, s'a mai cumpărat pe sama bisericii gr.-cat. din Rețiție de Șușman Petru, un rând de vestimente bisericești în preț de 60 cor. Brad Vorvoră nasc. Corchiș, un Apostol cu litere latine, în preț de 12 cor. 80 fil. Schiop Nicolae, o față de masă, în preț de 3 cor. Și pe aceasta cale se aduce mulțămită marimozilor binefăcători. Rețiție, 12 Iunie 1906. — *Teodor Purcel*, curator.

Știri personale. Escel. Sa Mitropolitul Victor, în-ot de canonicii Dr. Aug. Bunea și Dr. V. Szmigelski și de ceremoniarul Iacob Popa, vor pleca mâine dimineață la Csăki-Gărbău, spre a consacra biserica de acolo. Din acest prilej administratorul protopopesc al Dârgei Iovian Andreiu, paroh în loc, a fost numit viceprotopop actual. — *Silvestru Nestor*, prof. gimn. trecând la pensie, a fost numit protopop actual.

Dela expoziția română. Regele Carol a acordat medalia jubilară tuturor expozițiilor din România și străinătate.

Întâiul congres român de științe sociale. Primit un apel subscris de dl Dr. C. Istrati, prin care anunță ținerea întâiului congres român de științe sociale pe zilele de 24—27 Septembrie. Chestia principală, ce va fi dezbătută, va fi a populației rurale; asupra căreia se vor ține mai multe conferințe de bărbați cunoscători ai acestei chestii. Se vor ține patru ședințe generale. În a III. ședință dl prof. D. Comșa dela Sibiu, va raporta despre mijloacele economice, pentru îmbunătățirea stării sateanului.

Știri literare. Dela institutul „Minerva” din București am primit zilele acestea: C. Sandu-Aldea: „Două neamuri”, un roman de 289 pag. din care s'au publicat numeroase fragmente în „Sămănătorul” și „Luceafărul”. Sandu-Aldea aparține noii școli literare și spiritul naționalist e acela, care conduce întregă acțiunea. Cetitorii acestei scrieri vor întâlni în acest roman pagini de o neîntrecută frumusețe, descrieri și reflexiuni puternice ca gândire. Poate era mai bine, dacă s'ar fi terminat altcum povestirea, dar și așa „Două neamuri” rămâne una dintre cele mai bune scrieri apărute în ultimul timp. Nu tot acelaș lucru îl putem spune despre a două scrieri primite tot dela acel institut grafic: I. Bărseanu: *Popasuri vândătorești*. Cuprinde pe

200 pag. aproape 20 povestiri scrise. unele așa de scurte, cât la sfârșit te întrebi, că oare ce a voit autorul. Sunt povestiri succesive și nesuccesive din viața vânătoarească, cum și alte povestiri. Prețul fie-cărui volum e de câte 1.50 cor.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negruti a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere lucrute. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II, III și IV, primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV, scriere introdusă în toate școlile românești din patrie, bogată în exemple, cu multă grijă adunată și *Stilistica practică*, nu extras din cea dintâi, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiind-că dă tot soiul de reguli și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Convocare. Comitetul despărțământului XXV. Murăș-Ludoș al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”, convoacă prin aceasta la *adunarea cercuală* pe toți membrii Asociațiunii și sprijinitorii culturii poporului român, pe 12 August n. la 5 oare d. a. în Murăș-Ludoș.

— Reuniunea învățătorilor gr.-cat. din comitatele Sătmar și Ugocia, aparținători la dieceza Gherlei, își va ține *adunarea generală* în 24 Aug. n. 1906. în edificiul școlii rom. gr.-cat. din Baia-mare.

Aviz. „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român”, își va ține *adunarea generală* din ast an în Lipova (cott. Timiș) la 15/28 August. Onorații oaspeți, cari vor lua parte la această adunare, pentru a li-să putea câștiga enartire, sunt rugați a să însinua cel mult până în 26 August n. la Dl. președinte al secției de încuștirare D. Roman în M.-Radna. — *Comitetul executiv.*

AVIZ LITERAR. „Revista politică și literară” este titlul unei noue reviste, ce va apărea cu finea lunii curente la Blaj, având de editor pe dl. *Iuliu Br. Hodoșiu*, de prim-redactor pe dl. *Aurel Ciato*, iar de colaboratori mai mulți dintre cei mai distinși scriitori dela noi și din România, între cari amintim pe dnii: Ion Gorun (Ales. Hodoș), Al. Lăpădatu, Dr. C. Maniu, Dr. I. Maniu, Dr. I. Meruțiu, Dr. G. Moroianu, Al. Ciura, Luca Rusu, M. Sadoveanu și dr. I. Scurtu. Această foaie va apărea deocamdată numai odată pe lună și costul abonamentului este 10 cor. pe an, iar pentru România și străinătate 12 franci. Doritorii de a avea primul număr sunt rugați a-și comunica adresa precis dlui Aurel Ciato, (Blaj, Balázsfalva, Transilvania). Se pot face și abonamente de pe acum, trimițându-se prețul abonamentului pe adresa indicată. — *Recomandăm cu toată căldura prenumărarea acestei reviste.*

Vapor scufundat. Vaporul italian Sirio lovindu-se de niște stânci aproape de Cartagena s'a scufundat. El era încărcat cu peste 800 emigranți-muncitori italieni, cari mergeau la Argentina. Sâmbăta trecută ar fi trebuit să sosească vaporul la Cartagena. În secolul acesta a plecat dela promonturiul Palos, în direcția stabilită cu încunjurarea insulelor extraordinar de primejdioase pentru navigațiune, numite Hormingas. Între aceste insule se ridică din fundul mării până la înălțime considerabilă sub suprafața mării stânci, de cari se ciocnesc vapoarele și astfel se găuresc. Vaporul din nenorocire a ajuns între aceste insule. Se zice, că vântul ar fi abătut vaporul în direcția aceasta, o altă versiune spune, că la porunca comandantului de vapor ar fi luat vaporul această

direcție, fiind pe aci drumul mai scurt. De abia ajunsse vaporul la acest loc periculos, când se izbi de o stâncă și începă să se scufunde. Timnul era plăcut, cerul era limpede și mai toți călătorii erau pe cuvertă. Era pe la 5 oare după amiază, când a venit catastrofa. Izbitura a fost atât de groznică, încât partea dinainte a vaporului s'a sfărâmat aproape întreagă, în urma căreia apa năvăli în vapor. Toți călătorii fură cuprinși de o panică, ce nu se poate descrie. Toți grăbiră la bărcile de salvare. Îmbulzeala era mare. Se putea vedea, cum personalul vaporului îmbrăncea pe călători, ca ei să ajungă mai iute la bărci, să-și scape viața; se puteau vedea matrozi cum își făceau loc cu revolverul și cuțitul în mână printre mulțime, cum arunca copiii și loveau femeile din calea lor, numai să-și mântue viața. Căpitanul nu mai era capabil să susțină ordinea, atât de tare își pierduseră toți capul de groaza morții, pe care o vedeau cu ochii. Mulți copii, multe femei, au fost formal măcelăriți, străpuși și împușcați. Locul, unde s'a petrecut nenorocirea se poate vedea bine dela țarm, de unde, observată fiind primejdia, în care se află vaporul, imediat au fost pornite bărci și vapoare în ajutorul nenorociților. Mulți dintre aceștia au putut fi scăpați de bravii pescari spanioli. Primejdia era la culme, căci vaporul era mai mult de jumătate în apă. Apropierea de ruinele vaporului, de asemenea era primejdioasă, așa că cei veniți în ajutor, au fost siliți să privească cu adâncă durere în suflet, cum vre-o 300 de călători sunt înghițiți de undele reci. Între cei morți sunt și episcopi, dintre cari unul din Brazilia, care a stat pe cuvertă năii, încunjurat de mulți călători până în momentul ultim, când văzând, că numai e scăpare, binecuvântând pe cei din jurul lui, au fost înghițiți cu toții de valurile mării.

Petreceri. În ziua de Său-Petru tinerimea studioasă din Penticul-săsesc, a aranjat un frumos concert care a avut un desăvârșit succes. Regretăm că nu ne permite spațiul, să publicăm raportul, ce ni-s'a trimis, extragem câteva informații: „Doinitorii români” compoziția preotului nostru Aurel Popovici, a plăcut foarte mult pentru nota națională. Asemenea declamația: „Lupta dela Rovine” din satira III. de Eminescu. Apoi a urmat petrecerea pentru popor. Sara a fost concertul pentru inteligență adunată în număr foarte mare. Programul a fost executat cu cea mai mare acurateță și cu cel mai mare farmec — după fie-care punct al programului, concertanții au fost viu aplaudați. Mare haz a produs tinerul Emil Tătar, prin monologul său „Achim ăleru” de A. Bănuț, predat cu mult temperament și pricepere. După terminarea concertului a urmat dans. Peste taxa de intrare au binevoit a suprasolvi următorii stim. Domni: Dr. Eugen Bran adv. Teaca 7 cor. Teodor Domșa și Serbac, par. Pentic—Vama 4 cor. Teodor Simon, prof. Năsăud 2 fam. 4 cor. Ioan Hossu, par. Milașul-mare 4 cor. 40 fil. Ioan Văscan, ofiț. Teaca 3 cor. Leon Mănăsturean, dir. la filiala „Bistrițana” Teaca 2 cor. Clemente Raicu, protop. Teaca 2 cor. Ioan Trif. inr. 2 cor. Cristofer Turcea 2 cor. Iosif Stupinean, par. Stupini 2 cor. N. Macaveiu, sublocotenent 2 cor. Ioan Câmpean, par. Băița 2 cor. Ales. Moldovan, invăț. 1 cor. 50 fil. Ioan Pop. protop. Nușfalău 1 cor. Simion Vișai, notar, Monor 1 cor. Simion Cioloca, invăț. Logig 1 cor. Ioan Pop, proprietar 1 cor. Ioan Dredețian, adm. par. Ciavaș 1 cor. Bartolomeu Pop, ofiț. Teaca 1 cor. Victor Raicu, cand. de adv. Teaca 40 fil. Adrian Raicu, ofiț. Teaca 40 fil. Virgil Florian, notar, Iuda 40 fil. Ioan Pop, iurist 40 fil. George Crăciun 40 fil. Dr. Nistor Simon, dir. Năsăud 40 fil. Emil Murășan, iur. 40 fil. Echim Mihailă 20 fil. Ambrosiu Nistor 20 fil. George Branea 20 fil. Eperjesy Oliver 40 fil. Și pe aceasta cale li-să aduce marinimoșilor contribuenți cea mai călduroasă mulțămită. Venitul curat este

de 76 cor. 44 fil., cari se vor da în folosul școlii din loc. Pentic, la 18 Iulie 1906.

— *Comitetul.*

— Inteligența română din Murăș-Ludoș și jur, invită la *petrecerea de vară*, ce o vor aranja cu ocaziunea adunării desp. „Ludoș” al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, Duminecă, în 12 August n. a. c. Venitul curat este destinat pentru școala gr.-cat. din loc.

— Inteligența română din Teiuș, invită la *producțiunea teatrală* urmată de *dans*, ce o va aranja Duminecă, în 12 August n. din prilejul adunării despărț. Alba-Iulia al „Astrei”. Venitul se va împărți bisericii gr.-cat. din loc și despărț. „Astrei”.

— Inteligența română din Armeni, invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja Duminecă în 12 August n. în o grădină privată, iar la caz de timp nefavorabil în sala școlii gr.-or. din loc. Venitul curat este destinat în favoarea ambelor biserici din loc.

— Tinerimea română din Mediaș și jur, invită la *petrecerea de vară*, ce se va aranja Duminecă în 12 August n. în pavilionul hotelului „Schützen” din Mediaș. Venitul curat este destinat spre scopuri filantropice.

Știri dela Expoziție. Mercuri s'a făcut la Expoziție *inaugurarea pavilionului ministerului cultelor și instrucțiunii*. Încă înainte de oara fixată pentru deschiderea solemnității, numeroși invitați au vizitat secțiunile acestui pavilion, cercetând cu deamăruntul toate lucrările și obiectele de artă, expuse prin diferitele vitrine.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape norocitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcun n'ați fi putut-o cruta; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grâni, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari un chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

M. M. în Sântana lângă Arad, după-ce a fost asigurat abia de o lună de zile, dedează în urma unei aprinderi de plămâni, abia în etate de 33 de ani. Ca premiu plătitese numai cor. 46 — Cu toate acestea banca de asigurare „Transilvania” din Sibiu a licidat familiei cor. 2000. bani gata. — Informații dă și redacția foii.

Mulțămită. Subscrisul aduc cea mai profundă mulțămită Mag. Dn deputat Dr. *Iuliu Maniu*, care a dăruit 50 cor. familiilor din Mănărade, nenorocite prin focul dela 14 Iuliu n. c. Dumnezeu să-i deie îndelungă viață, spre a fi și pe viitor ajutorul poporului român năcăjit. De asemenea își țin de cea mai plăcută datorință a mulțami On. institut „Patria” din Blaj care a dăruit frumoasa sumă de 330 cor. spre a se împărți între cei nenorociți. Fapta aceasta nu mai are lipsă de laudă, dorese ca Dumnezeu să binecuvinte lucrarea acestui institut, care grăbește în ajutorul celor lipsiți. Folosesc ocazia spre a face apel și la celelalte institute de credit, rugându-le să ajute aceste familii sărmane, cărora le-a ars toată agoniseala. Mănărade, 4 Aug. n. 1906. — *Ioan Handrea*, paroh gr.-cat.

— *În prăvălia de băcănie, coloniale, etc. V. POP din Blaj se primesc doi învățacei români din casă bună, cari pe lângă limba română să mai știe vre-o limbă.*

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

14

„Mai departe“ continuă Laidelin. „Dittes scrie în „Paedagogium“ următoarele:

„Nici odată n'a auzit vr'un școlar dela mine, că Isus Hristos ar fi fiul lui Dumnezeu ori a deaua persoană a dumnezeirii, nici odată că lumea a fost rescumpărată de păcatul original. Ea am propus copiilor numai icoana vieții sale ca o biografie a unui om nobil.“

„Împărtășiți și dvoastră părerea măiestrului? Aveți de gând să imitați în școală procedura lui?“

„Învățătorul unei școale neconfesionale trebuie să urmeze și în acest punct știința și modelul prezentat de acel om genial“, răspunse Knack.

„Va se zică, dvoastră nu credeți în divinitatea lui Hristos?“

„Divinitatea lui Hristos n'are de a face cu școala neconfesională. Învățătorul Ionaș Stern este Izraelit și cu toate acestea este educatorul copiilor creștini.“

„Din păcate!“ răspunse parohul suspinând.

„Nu uitați“, replică amicabil învățătorul, „că părerile acestea își au îndreptățirea lor perfectă, după legea noastră neconfesională.“

„Care este o lege abominabilă!“

„Așa credeți dvoastre?“

„Nici nu mai încape discuție!“

Misionarul francmasoneriei își frecă mâinile și se închină.

„Din punctul de vedere al credinței revelate“, răspunse el cu pretenție de piscică, „înțeleg posibilitatea unei asemenea concepțiuni. Vă rog însă să binevoiți a lua în conziderare, că școala noastră neconfesională nu este produsul credinței religioase, ci al științei exacte și al culturii moderne.“

Un cunoscut pedagog modern, *Eröbel*, părintele grădiniilor de copii zice din cuvânt în cuvânt:

„Supremul omului este numai omul. El este propriul său Dumnezeu și în locul dictonului: „Roagă-te și muncește!“ trebuie să zicem: „Muncește și ajută-te singur!“ Tinta omului trebuie să fie numai viața lui actuală, căci despre o altă viață noi nu știm nimica. Piatra fundamentală deci, pe care trebuie să se zidească toate instituțiile omenesci, este axioma: Omul este propriul său scop, va să zică destinațiunea omului aici pe pământ este, să fie deplin om, să devină tot, pentrucă poartă în sine capabilitate, să facă și să juiască tot ce poate, cu un cuvânt să trăiască până se va epuiza, să trăiască ca om liber, ca ființă care ascultă numai de propria sa voință, numai de legea pe care el singur și-o impune.“

„Prin urmare în cadrul școalei neconfesionale rămâne puțin loc pentru biserică.“

„Aceasta este din păcate adevărat!“ confirmă Laidelin. „Afirmățiilor lui Fröbel însă, cari sunt proprii de a face din om o bestie sălbatică, eu opun declarația renumitului lord Denbigh.“

„Acest savant social-politician a zis într-o intrunire ținută la Birminham la 15 Noemvrie 1869:

„Cine vrea să aduce omenirea, fără să-i dea o religie pozitivă dogmatică, este un nebun; acela face din om creatura cea mai periculoasă, ce poate exista pe suprafața pământului. — Iar Hristos divinul Mântuitor al lumii zise: „Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți, căci a lor este împărăția cerurilor.“

„Deoarece însă școala neconfesională îndepărtează pe copii dela Mântuitorul, prin aceasta ea încrează direct împotriva voinței exprese a lui Dumnezeu.“

„E o întrebare, dacă aceasta formează o pierdere pentru copii?“ — replică tăgăduitorul lui Hristos, dând din umeri. „Fantaziile sunt excluze din școala noastră. Dr. Dittes, renumitul pedagog zice:

„Închipiri ale fantaziei sunt întreaga mitologie, lumea legendelor și a mythelor cu uriașii, piticii, zinele, vrăjitoarele, stafile și dracii, peste tot toate formele închipuirii și ale credinței, prin urmare toate reprezentările religioase.“

„Cum? Toate reprezentările religioase sunt închipiri deșerte — înșelătorii, — fantazii? Aceasta este părerea dvoastră?“

„Se înțelege!“

„Va se zică, dvoastră sunteți ateu?“

„Matematica repudiază pe Dumnezeu în trei persoane fiindcă trei nu pot să fie unul!“

„Dacă dvoastră nu credeți în Dumnezeu, ce veți răspunde unui copil, care vă va întreba că este Dumnezeu?“

„Și aici am să urmez părerea acelui bărbat, care în Austria formează pe învățători și-l prepară pentru funcțiunea lor. Dittes zice:

„Dacă un copil întreabă, oare este adevărat, că există un Dumnezeu și o viață eternă, atunci învățătorul să răspundă cu liniște și sinceritate, că noi oamenii, aici pe pământ în chestii suprasenzuale trebuie să ne mulțumim cu credința fără să pretindem știința

„Nu este acesta un răspuns înțelept și delicat?“

„Nu! Copilul ar deduce de aci că dvoastră nu credeți în Dumnezeu.“

„Iar eu nu aș protesta contra acestei deduceri“, mărturisîși Knack.

„Ateismul în școală! — Acesta este strigător la cer!“ răspunse parohul revoltat. „Și dvoastră vreți să vorbiți încă de lecții de religie pentru care dvoastră pretindeți a avea mai multe puncte de contact, decât preotul?“

„De sigur“, răspunse zimbînd cu răutate liber cugetătorul. „Eu nu vorbesc despre acea religie, care rezultă din pretențiile dogme revelate, ci despre instrucție în religie, care-și are rădăcinile în rațiune, știință, în simțirea curat omenească. Pentru răspândirea acestei religii, lecțiile de limbă, geografie, istorie, științe, ofer ocazii destul de frecvente.“

„Adecă dvoastră aveți de gând să predați aceste obiecte în spirit anti-religios?“

„Da. În acest senz se poate vorbi foarte bine despre istoria creștinească și necreștinească, tot așa despre geografie și științe.“

Parohul se întoarse și se plimba prin sală. Zguduirea ființei sale intime și spaima sa asupra activității, după lege îndreptățite, a ateului în școală — erau grozave.

„Domnul meu, acuma trebuie să vă rog serios să părăsiți clasa!“ strigă Knack. „Mi-ați răpit și de altfel mult timp prețios, vă rog, vă rog...!“

El săria pe la spatele preotului, arătând neîncetat cu dreapta spre ușe, pe care o deschise singur. Tăcut, cufundat într-o mare de durere și fără să observe gesturile curioase ale lui Knack, părăsi părintele Cunibert sala.

Copiii ascultaseră și observaseră. Ei primiră impresia că învățătorul este superior parohului, a cărui autoritate, după șireata

soțoteală alui Knack, suferi o strașnică lovitură. Copiii povestiră acasă ceea ce văzură și auziră la școală.

„Învățătorul a gonit pe Sfinția Sa din școală“, raportă Roza. „Învățătorul a zis că el nu crede în Dumnezeu și că așa ceva este o închipuire. Asupra acestui lucru părintele s'a îngrozit așa de mult, încât a certat pe învățător și fața lui s'a făcut albă ca zăpada.“

„Maica Domnului! Așadar noi avem pe dracul împelițat în școală!“ exclamă îngrozită dna Kehrwald. „Acest om ne va înstrăina copiii dela Dumnezeu și dela tot ce e bun și ni-i va strica.“

„Mamă, de mine să nu-ți fie teamă!“ asigură Roza. „Eu mă țin de catechism și de aceea ce zice Sfinția Sa. Ei, de am avea încă pe bătrânul nostru învățător! Toni trebuie să se facă învățător, — el are să fie tot așa de bun și evlavios ca și tatăl său. Mamă, eu am să stărui pe lângă Toni să se facă învățător, ce zici dta mamă?“

„Nu fi proastă! Toni n'are să te asculte pe tine.“

„Totuși, mamă, totuși! Toni ține la mine. El mi-a dăruit deja trei iconițe?“

„Dracul în școală! — copiii noștri în ghiarele dracului, — sfințe Dumnezeule!“ strigă femeia. „Dar Caspare, tu nu te miști de loc? Tu nu zici nimica?“

Tinărul bărbat ședea într'un colț și privia neclintit înaintea sa. Expresiunea feței sale era amenințătoare și aspră. În ochii lui se reflecta mânia, iar buzele îi tremurau convulsiv. Acum se ridică.

„La ce folosește vorba și tânguirea? Aci trebuie să lucrăm“, vorbi el și părăși odaia.

Kehrwald se duse la vecinul său Franț Günther, un bun gospodar.

„Știu de ce vii la mine“, îi zise Günther agitat. „Tocmai îmi spune băiatul ce s'a întâmplat în școală. Knack a gonit din școală pe parohul nostru, — nu este aceasta o curată batjocură? Spurecăciunea a zis, că nu crede în Dumnezeu, — nu e aceasta o drăcie? Un asemenea ciofingar să ne învețe copiii noștri? Să ne dăm copiii pe mâna dracului! Să vedem, n'om găsi noi ac de cojocul lui?“

„Tu vorbești întocmai ca nevasta mea! Și ea a zis că avem pe Dracul în școală“, răspunse cu liniște aparentă tatăl Rozei.

„Și tu Caspare, — tu nu ești de aceeași părere?“ întrebă Günther.

„Mai încape vorbă? Chestia este însă cum să începem ca să gonim pe dracul din școală? Cred că aceasta nu va fi așa ușor. Parohul nostru este un cucernic și învățat bărbat. Dacă Knack a îndrăznit să se poarte cu dânsul atât de obraznic, aceasta înseamnă că are spete puternice. Vorba e acum, cum să începem?“

„Ai dreptate Caspare! Eu cred, că lucrul cel mai bun e, să mergem la părintele și să ne sfătuim cu dânsul!“

„Bine zici, — să mergem! Un lucru așa de important nu se poate amâna.“

Amândoi își îmbrăcară haina de duminică și se duseră spre casa parohială unde părintele Cunibert îi primi cam întristat și le confirmă spusele copiilor.

Bărbații stăteau și ascultau buimăciți de surprindere și indignare.

Dar bine, părinte, cum se poate una ca asta? Cum se poate ca acest om să fie învățător la noi?" întrebă Kehrwald.

"După noua lege a instrucției se poate, din păcate", răspuse Laidelin, scoase apoi dintr'un saltar o carte de legi și explică câteva articole.

Tăranii ascultau cu atențiune, și o mare mirare se tipări pe fețele lor.

"Dacă însă această lege păcătoasă este de doisprezece ani și mai bine", — replică Günther, "cum se face că noi Schwanheimenii n'am știut nimica despre ea până acuma?"

"Aceasta vine de acolo, că la noi până acuma nu s'a pus în aplicare", răspuse Laidelin. "Gerstle era un evlavios învățător, — de el n'aveam ce ne teme, că se va folosi de libertățile, pe cari legea instrucției le îngăduie unui învățător necredincios. Dar exemplele despre ticăloșia și degenerarea tinerimei școlare, ce ni-se raportează din toate provinciile și mai ales din orașele mari, trebuie să le punem în sarcina școlii neconfesionale."

"Părinte, să mă ierți, că te mai întreb odată", zise Kehrwald, "fiindcă nu-mi intră de loc în cap. Are Knack dreptul să nu zică rugăciunile cu copii noștri, — are el dreptul să ni-i instrăineze de la Dumnezeu, are dreptul prin apucături viclene să-i învețe necredința, să strice și să otrăvească inimile copiilor noștri, are dreptul la toate acestea, după legea instrucției?"

"Toate acestea nu i-le interzice legea instrucției", răspuse parohul.

"Legea zice în adevăr: „Școala primară are problema de a da copiilor o educație religioasă-morală, de a le dezvolta facultățile spiritului, de a-i înzestra cu cunoștințe și dexterități și a crea baza pentru cultivarea de oameni destoinici și membri ai societății". — Sub „religioasă-morală" însă legea nu înțelege religiuinea, pe care ori cine și-o poate forma după priceperea, știința sau plăcerea sa. După religiuinea creștinească omul este creat, ca să cunoască pe Dumnezeu, să-l iubească, să-i servească și prin aceasta să-și agonisască viața vecinică. După legea instrucției copiii trebuie să-și aproprieze dexterități pentruca să devină membri destoinici în societate, în stat. Despre destinația externă a omului nici vorbă. Întreaga noastră instrucție este neconfesională, adică nereligioasă. De unde urmează, că după lege și jidanii au dreptul de a educa pe copiii de creștini. Legea admite chiar, ca un ateu, cum e Knack al nostru să semene în inimile tinere sămânța necredinței."

"Dar nu ne poate forța", strigă Kehrwald infuriat, "să ne trimitem copii într'o școală, unde sunt expuși primejdiei să-și piardă sfânta lor credință! O asemenea silire nu trebuie să tolerăm!"

"Nu vom tolera!" confirmă Günther. "Copiii sunt ai noștri, noi vom trebui să dăm samă despre ei înaintea lui Dumnezeu. Cum vor da însă samă părinții despre copii lor, dacă îi lasă pe mâna satanei, ca să le dea educație?"

"Și încă ceva!" zise Kehrwald. Dacă noi Austriacii am primi pe dracul în școală, fără să protestăm, atunci n'am fi vrednici, decât să perim ca niște păcătoși, cari ne-am lăsat de Dumnezeu. Noi Schwanheimenii suntem însă creștini, de aceea trebuie să protestăm împotriva unei gospodării drăcești. Dacă Knack nu se lasă de învățăturile sale afurisite, apoi poate să plece, — aceasta am să i-o spun numai decât!"

Parohul se uita la obraji înroșiți ai bărbaților, și prevedea urmările protestării, ce o aveau ei în gând.

"Iubiți prețini, fiți precauți, să mă ascultați și pe mine! Protestele voastre n'ar întoarce pe Knack la calea cea adevărată. Omul acesta este un anticreștin turbat. El v'ar refuza cu bruschetă, poate și-ar bate chiar joc de voi. Ar urma certa și procese. De aceea, lăsați pe mine. Eu am să raportez guvernului, și am să cer înlăturarea scandalului. Guvernul va fi drept și nu va stărui pentru executarea fără rost a unor dispoziții legale, de cari abuzându-se, s'ar produce o adevărată învălmășală. Mergeți deci liniștiți acasă, și lăsați-mă să lucrez eu singur."

După oarecare împotrivire, bărbații, ascultară înțeleptul sfat al părintelui.

A doua zi raportul părintelui fu înaintat.

După zece săptămâni veni răspunsul locotenentei provinciale în forma unui aspru avertisment pentru paroh, pentrucă a atăcat, fără autorizație legea instrucției și pentrucă în prezența copiilor a numit legea neconfesională o lege abominabilă.

Părintele Cunibert își ridică ochii la icoana celui restignit pe cruce și-și făcu concluziunea: „Sluga nu este mai presus decât stăpânul!"

La proxima oară de religie Knack întâmpină pe preot eu zimbet semnificativ. Fără îndoială, el avea deja cunoștință despre amicabile adresă, care i-s'a trimis parohului.

Ionaș Ștern instrui și educă copiii în acelaș spirit, ca și Knack. El lucra paralel cu învățătorul diriginte. Până și în biserică pătrunsese activitatea afurisită a învățătorilor. Ei trebuiau să supravegheze copii la serviciul divin. Ștern se purta în biserică foarte necuviincios. Adeseori întorcea spatele altarului și aceasta o făcea de obicei la prefacere, fiindcă ura jidanului era nemăsurată față cu Restignitul. Knack nu se închina și nu îngenunchia niciodată, stătea în picioare, zimbând batjocoritor, mai ales la prefacere, și cetea romanele lubrice ale scatologului Zola.

Asemenea exemple trebuiau să influențeze foarte desavantajios asupra copiilor.

VI. Roza și Toni.

În chioșcul din grădina părintească ședea Anton Gerstle, viitorul gimnazist. Cu ziua de mâine trebuia să părăsească satul și să se ducă la oraș. Cuferul era deja plin de haine și albituri. Două duzine de cămeși, toarse, țesute, bilite și cusute de mâna mamei! Pentru ultima oară ședea tinărul de mâine în chioșcul iubit, aprofundat în gânduri serioase și în meditațiuni asupra multor figuri și închipuiri, pe cari fantazia-i tinerească și le născocia despre viitoarea viață de student.

Anton era leit tatăl său: evlavios, muncitor, sîrgincios, caracter solid, care își lua în serios vocațiunea. Admonestările pline de înbire ale mamei și sfaturile înțelepte ale tatălui, care toate îi descoperiau pericolele anilor de studiu, și-i indicau necesitatea perseveranței în frica lui Dumnezeu și a în-cunjurării răului, — îi răsunau netrecut în suflet. În viața sa n'a petrecut o singură noapte înafară de casa părintească și nu-i venia bine de loc să plece acuma în străini. Ar fi fost el prea bucuros să rămână acasă sub ocrotirea părinților iubitori, departe de artele șirete și de ispitele orașului, cari te

ademenesc pe căi rele și cari i-se păreau cu atât mai primejdioase, cu cât le cunoștea mai puțin. Trebuia însă să meargă în străini, bine înarmat cu conștiințele preliminare, spre a se prepara la un nou institut prin silință și purtare virtuoașă pentru vocațiunea sa.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul", revistă literară. Anul V. Numărul 30, cu următorul cuprins: N. Iorga, Începuturile romanului nostru (1855-62). — I. U. Sorien, Non Omnis Moriar (poezie). — I. Scurtu, Traducerile literare la noi. — Eugen Ciuchi, Gânduri (poezie). — I. Boteni, Hanul din zăvoiu (urmare). — C. S. Hasnaș, Sonet. — Cronică de N. Iorga, I. Scurtu și D. Pârvan. — În supliment: Turn din cetatea Hotinului; Altă vedere a turnului din cetatea Hotinului.

„Păstorul Sufletesc", periodic de predici. Anul I. Nr. 8, cu următorul cuprins: Partea I.: Sărbătoarea s. Ilie, de Teodor Hârșan. — Dumineca a IX-a după Rusalii; Dumineca a X-a după Rusalii, de Clemente Pop, preot. — Dumineca a XI-a după Rusalii, de Ioan Geț, protopop. — Dumineca a XII-a după Rusalii de Avram Dragos, preot. — Adormirea P. C. V. Maria, de Simeon Gocan, teol. abs. — La sfințire de biserică, de Vasile Criste, preot. — Predică la înmormântare, de Ioan Popiliu, preot. — Partea II.: Liturgica, sau tâlcuirea ritului bisericii resăritene române, (urmare), de L. Sima, preot. — Oratoria sacră, (urmare), de Ariton M. Popa, prot. — Cronică. Posta redacțiunii. — Partea III.: Publicațiuni.

„Traian și solii Dacilor", acesta e titlul unui frumos tablou în colorii, reproduc după originalul aflator la expoziția română. Autorul acestui tablou e profesorul *Alexandru Resmeriță* deta Turnu-Severin. Copia e de 77x57 cm. și costă 1 cor. 50 bani. Se afla de vânzare la tipografia arhidiecezană. Recomandăm cu căldură procurarea acestui tablou care va fi podoabă a fiecărei case românești.

Posta redacțiunii.

Victor. Mulțumită, va urma.

Crin. Nu publicăm lucrări pe a căror autori nu-i cunoaștem.

I. T. Va urma, dar lăsând tot ce e superflu și se repetă.

D. P. Reflexiunile dtale nu se pot publica, „ne quid nimis".

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celei, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (13) 12—32

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișcara-Fabric

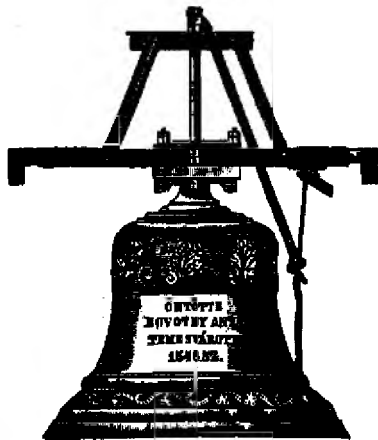
(8) 15-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 15-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nătrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Maiu 1906.

Budapest—Predeal—București					București—Predeal—Budapest				
		Accel.	Per.	Accel.	Per.	Accel.	Per.	Accel.	Per.
Budapest	pleacă	7 26	9 00	2 36	5 46	9 15			
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19			
Szajol	"		12 07	4 43	9 46	11 33			
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 58	12 55			
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1 53			
M.-Peterd	"		3 05		1 00				
M.-Keresztes	"	12 05	3 16		1 14				
Bihar-Püspöki	"		3 34		1 36				
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11			
Nagyvárad	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18			
Várad-Velenceze	"	12 48	4 17		2 36	2 26			
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27		2 45				
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51			
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05			
Rév	"	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26			
Csucs	"	3 23	6 30	9 05	4 50	4 16			
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52			
Jegenye	"	4 33	7 42	9 57	6 01				
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53			
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	7 30	6 11			
Apahida	"	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27			
Ar.-Gyéres	"	6 52	10 20	12 35	10 41	7 27			
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51			
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40				
Felvincz	"	7 25	11 08	1 34	11 50				
Nagy-Enyed	"	7 45	11 29	1 53	12 20	8 15			
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31			
Tövis	pleacă		12 29		1 28	8 38			
Küküllőszög	"		1 07		2 14	9 06			
Balázsfalva	"		1 14		2 22				
Kis-Kapus	"		2 13		3 30	9 46			
Medgyes	"		2 30		3 49	10 00			
Segesvár	"		3 43		5 04	11 00			
Homoród-Kőhalom	"		5 25		7 04	12 26			
Földvár	"		7 10		8 45	1 35			
Brassó	sosește		7 50		9 27	2 09			
Brassó	pleacă		11 35			2 19			
Predeal	sosește		1 11			3 31			
București	"		8 05			9 20			
București	pleacă		8 40			8 05			
Predeal	"		3 32			1 12			
Brassó	sosește		4 55			2 18			
Brassó	pleacă		6 07			5 32	2 45		
Földvár	"		8 45			6 07	3 15		
Homoród-Kőhalom	"		10 12			7 45	4 28		
Segesvár	"		11 40			9 45	5 49		
Medgyes	"		12 40			10 58	6 37		
Kis-Kapus	"		1 24			11 50	6 50		
Balázsfalva	"		2 10			12 36			
Küküllőszög	"		2 20			12 46	7 35		
Tövis	sosește		2 52			1 27	8 00		
Tövis	pleacă		3 38	12 48		1 57	8 12		
Nagy-Enyed	"		3 53	1 06		2 19	8 23		
Felvincz	"		4 20	1 33		2 42			
M.-Veresmart	"		4 27	1 41		2 49			
Sz.-Kocsárd	"		4 43	1 56		3 07	9 00		
Ar.-Gyéres	"		5 13	2 35		3 48	9 30		
Apahida	"		6 27	3 56		5 02	10 34		
Kolozsvár	sosește		6 45	4 20		5 21	10 50		
Kolozsvár	pleacă		12 59	7 08	5 23	6 02	11 10		
Jegenye	"		1 41	8 06	7 11	7 03			
Bánffy-Hunyad	"		2 13	8 42	6 39	7 49	12 23		
Csucs	"		2 44	9 18	7 09	8 31	12 55		
Rév	"		3 24	10 07	7 48	9 25	1 37		
Elesd	"		3 34	10 24	7 59	9 44	1 50		
Telegd	"		3 45	10 38	8 11	10 00	2 05		
Fugyi-Vásárhely	"			10 55		10 15			
Várad-Velenceze	"			11 04		10 27	2 26		
Nagyvárad	sosește		4 09	11 10	8 36	10 54	2 52		
Nagyvárad	pleacă		4 15	11 36	8 45	11 03	2 38		
Bihar-Püspöki	"			11 47	8 52	11 13			
M.-Keresztes	"			12 06		11 35			
M.-Peterd	"			12 17		11 51			
Berettyó-Ujfalu	"		4 52	12 29	9 21	12 05	3 18		
P.-Ladány	"		5 51	1 45	10 01	1 19	4 09		
Szajol	"		7 05	3 21	11 18	3 04	5 19		
Szolnok	"		7 52	3 49	11 38	3 44	5 33		
Budapest	sosește		8 55	6 40	1 50	7 20	7 50		

Nrui subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrui semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Medias 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate lifera vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimită gratis și franco.

(25) 13-20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dactiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 18 August 1906.

Numărul 34.

† IOAN SEVER AXENTE.

Cel din urmă stejar falnic din generația viguroasă dela 1848 s'a prăbușit și el; cea din urmă columnă, care a ridicat pe umerii săi de uriaș nădejdea de mai bine a unui neam întreg.

Rămas singur din generația lui de uriași, părea ca un Gulliver în țara piticilor. Multă amărăciune, multe acuze nedrepte, și multe decepții au trecut peste vârfurile acestui mândru stejar, care s'a împotrivit cu îndărgire tuturor acestor vânturi, — căci văzuse el și altele mai mari. Și ea să se plinească până în sfârșit soarta rânduită oamenilor nostri mari — *Sever Axente*, care și-a expus viața pentru neamul său, moare aproape părăsit într'un spital, cercetat abia de câți-va prietini de inimă din Brașov. În boala lui grea, care îl legase de pat doi ani de zile, bătrânul uriaș, care n'a știut nici odată ce-i înfrângerea și umilința — nu primia bucuros vizitele străinilor, și n'a primit invitațiile, ce i-se făceau să părăsească spitalul, sălaşluindu-se undeva, la vre-un prietin.

A susținut până în sfârșit lupta cu moartea — fără geamete și fără văierări — avea doar a face cu un dușman așa de cunoscut, căruia îi privise de atâtea ori în față.

Pe patul de moarte s'a dorit însă să fie înmormântat în Blaj — de care îl legau amintirile glorioase, începutul activității lui de slavă, care l-a ridicat în viață încă între figurile legendare ale neamului nostru.

Trecut prin focul curățitor al morții, icoana lui trecută în domeniul istoriei încă în viață, rămâne cu totul a istoriei. Și vremea care nimicește tot ce e josnic și trecător și cruță ce e nobil și eroic, va arăta în scurtă vreme, că din ființa lui *Sever Axente* multă nobleță și mult eroism curat se va scrie în marea carte a istoriei neamurilor. Și toate acuzele ce i-s'au adus au fost exagerări, sub impresia proaspetă încă a evenimentelor.

La groapa, care se deschide azi adâncă și neagră — lângă mormântul Mitropolitului Șiuțiu, și aproape de al lui Cipariu — stăm adânc emoționați sufletește, resumând în gândul nostru fragmentele unei vieți legendare.

Odihnească în pace!

Osemintele fostului prefect al legiunii gemine au fost transportate cu îngrijirea părintelui canonic-preposit *I. M. Moldovan*, spre Blaj în noaptea de 15 August.

Sicriul, între cântări bisericești funebre a fost așezat în catedrală, acoperit de cununi și flori. Cununile sunt următoarele:

1. O cunună de violele cu bandă neagră, purtând inscripția:

Drept recunoștință din partea fratelui său Ariton.

2. Alta tot de violele cu inscripția:

Drept recunoștință din partea fratelui său Iacob.

3. O frumoasă cunună de palmiere, trandafiri și chrisauteme cu bandă neagră, purtând inscripția:

Familia Popovici — Părintelui Neamului.

4. O cunună de lauri cu pantlică neagră legată cu fundă tricoloră:

„Gazeta Transilvaniei”

— *Lui Axente Severu.*

5. O cunună de lauri și palmiere cu bandă neagră, purtând inscripția:

Casina Română — Membrului ei Axente Severu.

6. O superbă cunună de palmiere cu bandă stacojie, cu inscripția în aur:

Eroului libertății — Tinerimea română din Brașov.

7. O cunună de palmiere trandafiri, crisanteme, bandă albastră, cu inscripția:

Prefectului neînfrânței legiuni. — „România Jună”.

8. Cunună depusă de deputatul Dr. *St. C. Pop*, în numele *Românilor Aradani* și

9. Cunună tinerimii din Blaj cu bandă tricoloră.

Un public imens năpoca întinderea catedralei. Întâmplarea fericită a voit, ca tocmai în ziua aceea fiind consistor plenar, să fie întruniți în Blaj o mulțime de preoți și protopopi de ai nostri. Am remarcat de asemeni o mulțime de țărani din satele învecinate, inteligență și popor din Teiuș. Imprejurime și din depărtări și mai mari încă.

Serviciul funebru s'a început la oarele 4 d. a. pontificând însuș Escel. Sa Mitropolitul *Victor*, asistat de canonicii: *I. M. Moldovan*, *Gavrilă Pop*, Dr. *V. Szmigelski*, Dr. *Isidor Marcu*, *George Muntean*, protopopii: *Ștefan Sándor* (Odorheiu), *George Bărbat* (Blaj), *Ioan Maior* (Aiud), *Ștefan Lita* (Iclod) și redactorul nostru.

Cuvântul funebru rostit de părintele spiritual seminarial *Ștefan Roșian* e următorul:

Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu și privind la săvîrșirea vieții lor, să le urmați credința.

Evr. 13. 7.

Sfârșindu-se ultimul cuvânt de binecuvântare și rugăciune a bisericii asupra acestui cadavru și pentru fericirea sufletului lui *Ioan Sever Axente*, figura măreață, figura legendară a poporului românesc, m'ă încumăt, la multe și inzistente rugări și dorințe, ca eu cel mai mic, cel mai neînsemnat și cel mai slab, să grăiesc despre cel mai mare, cel mai eminent, unul dintre cei mai uriași bărbați, în simțăminte, gândire, și fapte a neamului nostru, care ca puțini dintre muritori a poșezut toate simțămintele de iubire, stimă, și recunoștință a poporului, din care a făcut parte, și în a cărui inimă moartea lui a aflat și va afla resunetul celei mai sincere dureri, pentru că a pierdut și pe ultimul luptător al drepturilor sale și pentru că vede, că să scoboară în mormânt cel din urmă dintre aceia, cari au fost cei mai credincioși, drepecți și buni fii și conducători ai săi.

Mă încumet să grăiesc, despre acela, care era ca și Moise: „puternic în cuvintele și faptele sale”, și fac aceasta încrezându-mă în Dumnezeu, care mă va lumina, și care se va milostivi, ca alți profeți să ridice în neamul nostru și știind bine, că numele lui venerat va suplini nimicnicia mea.

Tristi ascultători! A învăța cu diligență, a lucra și a se lupta un om cu toată energia de bărbat, cu constanță de fier, cu curajul simțului de onoare, cu însuflețirea cea mai caldă a datorinții pentru mărirea lui Dumnezeu, pentru tron și neam, a-și jertfi puterile, comoditatea și a voi să-și jertfească chiar și viața, dar nu a-și jertfi nimic din aceea, ce pretinde dela noi judecătorul cel mai sever: conștiința, convingerea; a lucra mânat de cel mai curat altruism, nu pentru avere, nu pentru poziții și măririi deșerte, a-și face și din cei mai mari dușmani, cu minte și inimă, prietini; a schimba arma ucizătoare cu mijloace pacifice ale înaintării, bunăstării și fericirii; a nu-și pierde voia și curajul în muncă nici sub impresiunea celor mai dureroase simțăminte de decepție; a crede, a lucra și a-se ruga pentru realizarea dorințelor și scopurilor bune și drepte; a-se înălța fără superbiă, ca un vultur pe cele mai înalte piscuri, și a-și câștiga nu cu silă, ci după voia lui Dumnezeu și pe căi drepte cel mai de frunte loc în inima unui popor: acestea sunt calitățile, din cari se formează adevăratul bărbat, și un astfel de bărbat a fost și adormitul în Domnul Ioan Sever Axente, care lovit de acul morții, cade din înălțime, dar nu va cădea nici când din inima poporului, pe care atât de mult l'a iubit, încât gata a fost să se dee pentru el, — a cărui moarte consternează pe soții săi de luptă și scoate un dureros vaet de pe buzele fraților, rudeniilor, prietinelor, și a

tuturor, cari știu să fie recunoscători, și va trebui să induiegeze chiar și pe dușmanii lui de principii, cari știu să apretieze pe bărbatul, care se lupta deschis și se înălța în lupta pentru tron și drepturile unui popor, și care știe să rămână mare și în nefericiri: atunci, când viața aceasta pământească nu numai nu-i întinde, după vrednicie răsplata ostenelelor și suferințelor sale, ci nu-l lasă să-și împlinească chemarea și greaua muncă.

„Aduceți-vă aminte de mai marii vostri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu, și privind la săvârșirea vieții lor, să le urmați credința“. Astfel ne grăiește totdeauna Domnul prin vocea alesului său Vas și astfel ne grăiește și acum, când voim să medităm despre viața unui ales vas al poporului nostru.

Tristi ascultători! Viața fericitului în Domnul Ioan Sever Axente, cred, că a fost așa, dupăcum faptele și spusele lui și a altora iubitori de adevăr ne prezintă, pentruce nu mă rușinez, nici nu hezitez, ca să v'o prezentez în liniiaminte generali.

Ioan Sever Axente s'a născut în Frâua în 3/15 April 1821. Părinții lui au fost Iacob și Anica n. Macsim, agricultori. Acești țărani înțelepți văzând, că fiul lor Ioan are frumoase talente și mare aplicare spre învățatură, l'au trimis la școlile din Blaj, focalarul culturinoastre, unde a terminat școalele primare, apoi a trecut la Sibiu, unde a terminat clasele gimnaziale. Filozofia și fizica a făcut-o tot în Blaj. În 1842 a fost primit în numărul alumnilor seminariali, pe care însă

l'a părăsit în 1845 în urma procesului avut cu blândul, eruditul, marele orator și iubitorul de Dumnezeu și neam: Episcopul Ioan Lemenyi. Încrederea, ce a avut-o în puterile sale însă nu l-a lăsat să-și piardă nădejdea și nici credința și alipirea față de biserica noastră românească, căreia i-a rămas fiu iubitor și devotat până în ultimele momente a vieții lui de 85 ani, când Dumnezeu i-a răsplătit credința cu aceea, că i-s'a dat să-și curețe ori-ce păcat, și să primească cu evlavie merindea vieții de veci: Trupul și Sângele Domnului.

Fiind el unul dintre cei puțini, cari nu fuge de muncă și nu se rușinează de lucru, eșind din Seminar, a început comerț cu cereale. Provedința divină însă a dispus, ca el să nu rămână în întunec, să nu-și continue viața în comuna, în care a văzut lumina, să nu fie folositor numai lui și familiei lui, ci prin talentele, voința tare, prin munca statornică și neobosită, prin curajul lui și prin iubirea lui înflăcărată să se înalțe din cercul strimt și de jos a unei vieți de toate zilele, și să fie folositor nu numai familiei și comunei sale, ci bisericii și întreg neamului său, pe care voia să-l vadă bine situat, cult și liber. Astfel în 1847 îl vedem în București ca profesor la institutele particulare.

Vine anul 1848, când poate mai mult de cât ori când a fost mai general, mai potențat și mai adânc dorul și sentimentul omenimei după libertate, egalitate și frățietate. Principii plăcute și ademenitoare, pentru cari și atunci omenimea s'a

FEUILLETON.

Din Italia.

Castel Gandolfo, 2 August 1906.

Dorite amice! După promisiunea, ce-ți făcui: de a-ți mai scrie din când în când câte ceva, mi-s'a urit și mie cu lunga tăcere de până acum. Azi deci, când mă gădesc din nou în largul naturei, unde atâtea frumuseți încântătoare mă încunjură și prin asemănarea lor . . . . . cu celea ce le gustam odată împreună acasă, la tot pașul îmi deșteaptă în suflet seninele și nevinovatele suveniri ale prunciei: un dor neînțeles de tine, de cei de acasă și de toți bunii noștri tovarăși din acele zile pline de poezie, mă cuprinde. Vă simțesc par'că mai aproape de mine și adânc mișcat aș dori atât de mult, să pot schimba puține vorbe pretinoase cu tine; dar fiind asta cu neputință, cu atât mai mare plăcere prind peana, să-ți scriu despre cele petrecute în jur de mine în acest an, ce au lăsat în a lor treacăt ceva urme mai trainice în sufletu-mi, știind bine, cu ce plăcere le citești în totdeauna tu, cel curios și binevoitor.

Încep, de unde am lăsat. Tu, fiind departe de noi, nu vei înțelege bucuria noastră copilărească, cu care salutăm aceste păduri atât de recoroase, și ferice pline de farmec și sănătate, după zece luni de lungă închisoare în Roma, și cu ce dor neastâmpărat ne dorim din nou cătră finea vacanței în acel furnicar de oameni. Oh,

da, în amurgul seninelor zile de Octomvrie — când aici pe dealurile Latini încep ași face cuib neguri umede și posomorâte. Împinse de cătră mare, iar de cătră culmile Apeninilor încep a sufla vânturi subțirele și aspre — și ploii grele încep a cădea cu fulgere și tunete prolongite și înspăimântătoare, încât ai crede, că au luat foc pădurile și să prăbușesc dealurile — Roma în vale, în depărtarea zării, e liniștită, zimbitoare și senină. Iar, când un soare învâpăiat, ca o roată uriașă, înfocată, gata să se cufunde în mare, aprinde orizontul și-l îmbracă în flăcări de vrajă — sub vâlul purpur-auriu al ceții ușurele de sară, Roma îți pare o minune din poveste îngropată într'o mare de lumină, și inima îți rade în sân de atâtea frumuseți, minune și taină, ce ascunde natura în necuprinsele sale adâncuri. Cine nu s'ar dori, atunci în Roma? Ea ne chiamă din depărtare cu limbă de flori de poezie, cu glasuri tainice, ce le-am auzit mereu în copilărie, dar nici azi nu le înțelegem, și vesele clipite trăite între zidurile ei să tuișă în minte, și ca un nu-știu-ce greu și plăcut să lasă pe inimă până la oara reînțoarcerii.

E de prisos să-ți mai scriu, cu ce repezime trec apoi aci primele luni. În cetate ne întâmpină noue surrinderi. În casă noue fețe, noi conșcolari și profesori în școală, cari toate, de nu fac mai plăcute zilele, fac mai interesante minutele, lăsând așa ca timpul să alunecă peste noi, fără ca să ne mai putem da socoteală de el.

Și Propaganda ne face mereu asemenea surrinderi. An de an vei vedea întrând între zidurile ei roșietice tineri, despre a căror patrie și neam, de când nu mai înveți

geografia, abia și-au mai rămas prin minte ceva sfărâmături de concepte șterse, ca despre o poveste ascultată de mult, de mult. Dar nu face nimic! Tu vei aveți poate pe unul vecin în școală, pe altul de soț la preumblare, al treilea și-o sta alături la masă, căci în Propaganda, loca et mores non mutant ordinem.

Și va trebui să conversezi cu ei. Cum? Ori cum! Veți începe rân, de tot rân. Vă veți explica cu degetele, cu ochii, cu capul, și cu vorba; după o conversație înfocată și pretinoasă, osteniți, dar recreați, veți zimbi binevoitor unul cătră altul, semn, că n'ați înțeles nimic din toate. Cunoștințele de altcum să fac foarte iute; vorba trece din gură în gură, ca pe sârmă și pe mulți nou sosiți îi cunoști deja mai înainte de ce i-ai fi văzut. Vei auzi anume, că cutare a sosit din Brasilia, cutare din Australia, Africa de sud, etc. Vezi! Și toți la Roma și cu acelaș scop vin! Admirabilă unitate catolică! Îndoșebi însă ne-a surprins pe după Crăciun sosirea fără veste, alor trei Chinezi, cu atât mai vărtos, că nici nu ne așteptam la o vizită așa târzie și plane din partea Chinezilor.

Când ca de obicei sara, după-ce am adus în omagiu Domnului cele sufletesti, ca tot creștinul bun ne-am adunat veseli să ne luăm cele trupesti — gustam la masă din binecuvântările pământului, udându-le cu întinătorul suc a strămoșului Noe, și în sgomotul tâmpit și greoiu, ce umplea golul voluminos și luminat al salei, vorbiam despre mărirea cerurilor, și desertăciunea lumii acesteia, — iată, că să deschide ușa sărbătorește și în ea să ivesc trei tineri din creștet până în călcăie chinezi, aieve cum i-am

luptat, a vărsat sânge și-a pustiit, dar nici când nu le-a putut realiza, deși pe paginile istoriei vedem perpetuată lupta, care se infierbântă și crește, apoi se domolește și scade, ca iar să-și iee proporțiile dela început și să se continue, până vor fi oameni, înaintea cărora să planeze în depărtare ținta neajunsă, căci minuta, care naște egalitatea, naște și inegalitatea, ca de nou să se înceapă lupta între indivizi și popoară și să se confirme adevărul, că luptă este viața noastră. Principiile acestea au pus și pun în mișcare pe indivizi și popoare. Anul 1848 n'a fost altceva, decât manifestarea nizuinții după libertate și a dorului și instinctului omenesc după egalitate. — Curentul puternic al acestor principii l'a prins și pe adormitul în Domnul Ioan Sever Axente, aruncându-l în fruntea mișcării întâiu în reacțiunea puternică din Muntenia, ca comisar de propagandă în Ilfov, apoi trece la Craiova pentru organizarea acestui județ reacționar, care nu voia să recunoscă guvernul provizor. — Fiind arestați A. Tr. Laurian și Nicolae Bălăcescu, el vine în patria sa, și iea parte în 11 Septembrie 1848 la adunarea grănițerilor din Orlat, unde poporul împreună cu regretatul David baron Urs de Marginea pretindea ca tot românul să aibă aceleași drepturi, ca ori și care națiune din Monarhie. Dela Orlat a trecut cu 200 feciori la adunarea din Blaj, unde a aflat marea de entuziasm, de credință și puternica voință a poporului de a-și pretinde și eluță drepturile inprescriptibile.

După proclamarea înarmării generali, pentru talentele, curagiul și enusiasmul său, din încrederea poporului e pus în fruntea mișcării, organizând legiunile române și conducându-le din învingere în învingere și, deși n'a învățat știința militară și nici n'a fost soldat, în apărarea eroică a Munților apuseni și a cetății Alba-Iulia, a dat dovezi despre calități militare extra-ordinari, ce au recunoscut și doi domnitori, unul, pentru care s'a luptat, care l'a decorat cu crucea de aur cu coroană pentru merite, Ordinul Francisc Iosif cl. III., și alt domnitor, care l'a decorat cu ordinul rusesc militar Sf. Ana cl. III. mai mult însă a recunoscut calitățile lui poporul românesc, care a făcut din el figură legendară, care vorbește și va vorbi despre el ca despre un erou neînfricat, descriindu-i figura impunătoare, fruntea lată și înțeleaptă, ochii scânteitori, voința de fier și bunătatea inimii.

Cine să nu să înfloare de războiu și urmările lui? Eu însă nu mă voi ocupa cu acestea, întreb numai cu Sf. Augustin, „ce e de reprob în războiu? Doar aceea, că mor aceia, cari odată tot trebuie să moară, ca aceia, cari trăiesc în pace, să domnească? Aceasta o reproabă numai cei timizi, cei lași și nu și aceia, cari își iubesc țara. De reprob în războiu e dorul de a strica, cruditatea răzbunătoare, impacabilitatea, sălbătăcia, dorul de a domni, și altele de felul acesta“. — Acela pe care-l deplângem însă n'a nutrit simțăminte și dorințe de reprob.

El și-a iubit neamul și țara și a fost credincios domnitorului, și s'a luptat numai ca să-și manifesteze aceste sfinte simțăminte. „Și a se lupta până la sânge pentru domnitor, patrie și popoarele țării, invită nu numai dreptul, ci constrânge și sfânta datorință“, zice Kőlcsey.

După terminarea războiului, merge în Cenade, unde în urma denunțării, a fost arestat, dus la Sibiu și supus unui lung interogator, că ar fi ascuns armele, pentru că ar fi aprins Aiudul, și altele, dar după 30 zile a fost eliberat, dovădindu-se nevinovăția lui și neteime-nicia denunțării. — În anul 1850, a fost chemat la Sibiu, ca comitele de acolo să-i dea două decorațiuni, dar și el, ca și alții vrednici soți ai lui, le-a refuzat, cerând nu onoruri, oficii și avere pentru el, ci drepturi naționale și despăgubire pentru pierderile materiale și jertfele, ce s'au adus în revoluție. Urmarea a fost, că s-a dat o despăgubire de 120 mii coroane. În urmă, întâmpinând pe Majestatea Sa, a primit ordurile.

Din 1851—1854 adormitul în Domnul ocupă oficii de stat, apoi se retrage ca un vechiu beliduce roman la coarnele plugului în Cricău, urmărind însă cu viu interes și după aceea toate mișcările politice, culturale și bisericesti a poporului românesc, și luând parte activă la ele. Apoi s'a retras în Brașov, de unde îi era regretata sa soție, descendentă a unei frunțase familii. Aici a scris mult, dovădind, că nu el a aprins Aiudul, și arătând pentru ce s'a luptat, dovădind și altora, că el n'a fost o

văzut depinași prin galeriile Vaticanului și pe cum am învățat despre ei — îți aduci aminte? În enografie. Mirarea și bucuria mea nu avea margini, când rectorul, carele îi însoția, îi conduse la masa noastră și-i așeza chiar vis-a-vis de mine. Mai era, cum era, cât stete cu noi rectorul, recomandându-ne nou veniții abia însă să depărta el, toți ne perdurăm „compassul“. Eram confuz eu, confuzi vecinii de Chinezi nu zic nimica, căci erau confuzi, de când au plecat de acasă. Tu însu-ți, cu toată știința ta chinezească n'ai fi fost mai puțin încercat. Trebuia să vorbim; dar cum a începe, ori începând, cum a continua? Chinezește am fi dorit, dar știința noastră aci era... chineză, cum zic cei din țară. Am început deci în florita limbă a lui Cicerone, după ce am țuturat-o și pe aceasta puțin de păr, ne-am oprit, căci nu ne înțelegeam, ori înțelegeam tot contrarul. Într'aceia eu ezaminam pe furie pe cel din fața mea: un tiner subțirel și micuț, carele sub pălăria lui națională, de mătăasă neagră, cu un boboc de mătăasă roșie în vârf și de forma unei țigăi fără coadă și picioare, îmi părea atât de sugubet și viclean, că abia îmi puteam stăpâni râsul. Vesmintele erau asemenea de mătăasă mai ordinară și închisă; mânecile atingeau vârful degetelor (eticheta popoarelor vechi de a ține mâinile ascunse în mâneci, până să vorbească cu cei mai mari), iar poala hainei, ce de subșnori prindea dimensiunile unui sac de vână, se despică pe ambele părți în două arini, ce și-ar părea done cătrințe, de n'ar fi încopelate cu un fir alb, ce trece prin copcele cusute pe aceea samă, pe marginile aripilor.

Niște păpuși lucrați din ată, cu talpă

asemenea din ată și cu gurgui înalt, le fac umbletul ușor-ușor și tăcut, ca al unei pisici — și și-ar părea că alunecă pe ghiță, atât de mărunt și nedid își poartă picioarele. Portul lor e istoric și bătrân, cât de bătrân e acest popor, ce-a trăit o grămadă de veacuri; tu îi vei găsi cu puține modificățiuni la cele mai bătrâne popoare, ca Assiri, Mezi și Persi, și considerând natura conservativă a popoarelor orientale, mai că îți vine a crede, că acesta, ori foarte asemenea acestuia, a fost portul acela mic și primitiv al popoarelor civilizate din aurora istoriei.

Oamenii nostri galbini, au o inimă de aur, dar nu sunt frumoși; natura aci nu s'a arătat prea maestră, dar și grațioasă, ce natura nu li le-a negat, ei s'au grăbit a le deforma prin o datină pe cât de curioasă, pe atât de puțin gustoasă: de ași rade anume capul, lăsând numai în ceafă o vatră neatinsă, cât un fund de tăier, din care sare o coșită neagră și lungă, împletită cu grije femeiască, de ar putea-o invidia și o fată mare. De altcum datina aceea nu e propriaminte chineză, ci îi introdusă în anul 1644, cu dinastia domitoare de acum: Ţi-siu de neam: mongolo-mangurian. Și, atâta fie destul despre portul chinezilor nostri; altă-dată, când voi avea mai multă vreme, și dacă ași ști ea cu aceea îți fac numai plăcere ție, îți voi mai scrie multe despre religiunea lor păgână, despre căsătoria, despre viața casnică, despre cea publică etc., pe cum mi-a povestit pretianul meu în decursul anului. Da, căci spre tot mai marea mea surprindere, și bucurie mi-l'un rândnit nu numai vecin la masă, ci și de soț la preumblare.

Eu eram mândru, când eșia în cetate în portul lui național, căci băeții să țineau droaie în urma noastră, făcând un mare șgomot observările lor critice: „Ecco il cinese!“, alții „Guardi il Giapponese!“, altul „come sei brutto!“ (cât ești de nrât) iar altul „Oh, che lungo codone!“ Cei mai strengari i-se împingeau până sub nas, îl fixau impertinent în față, apoi cu o mână snobașă afectând spaimă, săriau capriu îndărapt, să învărtiau într'un picior și radeau-rădeau, mai mult de grimasurile și vorbele lor ne-bune, decât de fisonomia simpatică a Chinezului. Azi, când îl întreb, de-și mai aduce aminte, cum îl năcăjau băeții aceia răntăcioși, îmi răspunde surizând: „Si, ma non fa niente“. I-am spus, că scriu despre el, mi-a răspuns: „non fa niente“, și să miră foarte, când auzi că la noi nu-s Chinezi. Tot cu ei, ori mai târziu a sosit și un laponez, dar, deoarece nu am venit în atingere cu el, nu-ți pot scrie; poate, mai târziu. Și, atât fie de ajuns despre frații „galbini“. Doue vorbe numai despre frații albi.

Deși pe aceștia ai avut ocaziune a-i cunoaște în mai multe rânduri și mai multe privințe, totuși, cred de bine a adăuga aci o observare a mea și a fe-cărui, carele și-a dat odată samă despre o atare considerare, și ce tu poate, până acum n'ai avut ocaziune să meditezi, dar ce de sigur (în un senz bun) ne interesează pe noi pe toți.

(Va urmă.)

canalie, ci erou, cum îl cunoaște poporul său. — În Brașov a suferit mult pierzându-și soția, și fiind cuprins de un greu morbo, în care s'a arătat tare, și care numai cu greu l-a putut da morții pe el, care de atâtea-ori a înfruntat moartea.

Ori cât de mult l-au rugat frații și nepoții, ca se meargă în morbo la ei, n'a voit și n'a voit să asculte rugările nici a intimului și sincerului său prietin, Il. Sa I. M. Moldovan, care l-a invitat la el în Blaj, nu, pentru-că și în nefericire s'a prezentat mare și a iubit libertatea. Iubitul și iubitorul său prietin însă i-a ascultat rugarea. După moarte l-a adus aici, ca să fie înmormântat lângă Câmpul, pe care s'au reclamat mai impunător și mai puternic drepturile poporului, pentru care s'a luptat și a muncit; „pentru ale căruia drepturi, — scria el — am încins și purtat în tinerețe sabia, am implântat și ținut de coarne plugul, am încercat a învăța negoțul și acum la bătrânețe, când nu mai am putere a continua acelea scriu, scriu și voi scrie, până când voi mai putea ține peana în mână. Voi scrie, că după-ce toate sunt pierdute să reînvie, să se înalțe și să strălucească numele, onoarea și gloria neamului românesc!“

Iată Trisți ascult. o înșirare slabă și sarbedă a vieții și faptelor acelui bărbat, care a știut, că omul numai atunci e om și bărbatul numai atunci e bărbat, când vrea și e hotărât să se suie pe cel mai înalt pedestal de jertfire.

Viața lui s'a stâns, dar acest fapt dureros nu ne despoaie de valoarea, ce se cuprinde în faptele și pilda, ce ne-a dat.

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari v'au grăit voue cuvântul lui Dumnezeu, și privind la săvârșirea vieții lor, să le urmați credința“. Da, să ne aducem aminte și de acesta și să-i urmăm credința, ce a avut-o față de biserică, de tron și neamul său, să-i păstrăm în inimile noastre chipul virtuților de bărbat, soț, pretin, muncitor și luptător desinteresat, pentru cari cred, că bunul Dumnezeu, care nu judecă ca oamenii, și care încununează pe martirii credinții și convingerilor, i-a dat și acestui martir cununa fericirii vecinice.

Suflet mare, însoțit de virtuțile tale, de iubirea fraților, rudeniilor și a pretinilor, de recunoștință, jalea și rugăciunile unui popor întreg și de binecuvântarea unui arhiereu evlavios, mergi, odihnește cu dreptii și Te roagă lui Dumnezeu pentru fericirea iubitului Tău neam! — Amin.

Responsoriile le-au executat cu multă precizie prof. noștri de cant: N. Ionaș și Aron Papiu.

Sierul a fost ridicat pe umerele d-lor: Brut Hodosiu, directorul „Patriei“, Dr. C. Ordace, Valer Ordace, Niță Vancea, Emil Negruțiu, Eugen Muntean, Quintiliu Viciu

și Iuliu Brândușan. Crucea a fost dusă de universitarul Nicolae F. Negruțiu, iar alătura de el clericul Petru Domșa, a dus pe o perină de catifea decorațiile marelui defunct: crucea de aur cu coroana pentru merite, ordinul Francisc Iosif cl. III și ordinul militar rusesc S-Ana cl. III

La groapă, după cetirea desiegării, deputatul Ștefan C. Pop, a ținut un splendid cuvânt de adio, în numele comitetului național, iar avocatul G. Tripou, a încheiat seria festivităților, luându-și adio dela marele mort. În numele poporului românesc. Lăsăm să urmeze acest duios adio:

I.

Jalnică adunare!

Fost-a oare vre-unul dintre noi, în viața lui de până aci, în primejdie mare, sau chiar de moarte, vre-odată? Și dacă a găsit în clipa hotărâtoare o inimă bărbătească, să-l redea siguranții și vieții: a putut oare a nu recunoaște viața întregă, — cel puțin în ascunsul inimei sale — actul de salvare al apărătorului neuitat?

Și acum, cu istoria în mână, să ne întrebăm: Cutare popor, sămănat de Dumnezeu pe pământ, între celelalte popoare, cu menire și limbă proprie, deosebită; popor — frate cu celelalte popoare: fost-a oare periclitat vre-odată în existența lui de popor, în libertățile lui naturale, ca individualitate etnică, pe acest pământ? Și ivitu-i-s'au apărătorii devotați în epoca hotărâtoare? Și s'a putut a nu scrie în cartea vieții acelui popor actele eroice apărări? Și oare poporul nostru român din patrie, nu este chiar el unul dintre acele popoare încercate?

II.

Pământul frumos al Ardealului, și în special pământul sfințit al Blajului, s'a mai îmbogățit astăzi cu un mormânt, scump poporului român din patrie — cu mormântul lui Ioan Sever Axente, ultimul prefect rămas încă în viață, din epoca de emancipare 1848.

În fața acestui mormânt, vecin cu Câmpul Libertății, și vecin cu alte morminte mari (Cipariu, Șiluluțiu, ș.a.), poporul român își vede fixată sub ochii săi, istoria lui proprie, dela epoca emancipării încoace; istoria sa, atât de intim legată de figura eroică a repositului său prefect, Ioan Sever Axente, și a soților săi.

Pe acest câmp sântit, între rugăciuni și suspine, între speranțe și hotărâri bărbătești, s'a formulat și proclamat programul de viață națională a poporului român din patrie, în 3/15 Maiu 1848.

Popor și cler, tineri și bătrâni, — cei 40 mii de români —, aci au pus jurământ, sub cerul deschis, pentru apărarea tronului, dinastiei, și a drepturilor noastre reclamate, dorind a trăi ca națiune recunoscută în libertate, frățietate, egalitate, alătura cu celelalte popoare a patriei comune.

Vremile au și cerut iute apărarea. Ioan Sever Axente, marele organizator al legiunilor române, și soții săi, au pus în serviciul apărării tot ce aveau: naționalismul lor fervent și eroismul lor devotat, și toate puterile lor. Munții au căpătat viață neobicinuită. Brațele și pepturile s'au prefăcut în ziduri de apărare. Sufletele erau mai mari, decât mijloacele împrejurărilor date. Fapt e, că Ioan Sever Axente și soții lui au desvoltat între împrejurările de atunci, o energie, eroism și jertfire de sine, deamă de admirat la un popor, numai atunci deșteptat din somnul de veacuri.

Fără să facem apoteosa epocii, să constatăm, că, vremile au cerut organizarea apărării, și că speranțele popoarelor, doritoare de libertate, au prins orizonturi frumoase. Încet însă și pe rând, — dar și destul de grabă, — soartea s'a dovedit de vitregă. Programul și dorul românilor nu

s'a implinit în măsura așteptată, și în proporția jertfelor uriașe, aduse. Orizontul speranțelor s'a redus pe neașteptate. Luptătorii și eroii rând pe rând au ajuns la decepțiuni amare, și suferințe dureroase. Rând pe rând au dispărut de pe scena vieții publice și private, ca tot atâtea proteste îndurerate, și în urmă s'au scoborit în recele mormânt, și au lăsat pe orizontul în parte înorat, mari dungi de lumină, în urma lor, drept privilegii și învățătură de viață, generațiilor viitoare.

Ion Sever Axente supraviețuește pe soții săi. Ajunge etatea frumoasă de 85 ani. În parte la mai multe mișcări culturale-naționale. Și în amurgul vieții aude cântând cu jale poetul neamului său:

„Avem un vis neimplinit,
Copil al suferinții,
De jalea lui ne-au reposat
Și Moșii și Părinții.“

Totuși Axente a trăit în bună parte mângăiat, văzând poporul său din patrie, înaintând treptat pretutindeni, în butul tuturor pedecilor, ce nu mai încetează. Desperarea nu au intrat nici odată în sufletul lui, cu credință de granit.

III.

La groapa lui Ion Sever Axente, poporul român de pretutindeni, aduce recunoștință și admirația sa, apărătorului brav și fiului credincios al său. Își pleacă cu venerațiune capul asupra acestui sicriu, și îmbrățeșează cu pietate acest cadavru. Îi trece în istoria sa, amintirea lui vie, jertfele lui bărbătești, eroismul lui nelinfrânt. Și tot lui, — când se scoboară în aceasta scumpă groapă — cu inimă îndurerată îi spune acest popor:

Fie-ți somnul lin, în societatea mărețelor umbre și neuitaților tovarăși, cu cari în epoca noastră de renaștere, împreună ai luptat și suferit.

În lupta curgătoare și viitoare a vieții, se vor păstra neatinsse credințele Tale și a Voastre, în mai bine, și se vor păstra și aminti caracterele Voștre de granit, drept izvor nesecat de întărire, pentru urmașii vremilor viitoare.

Amintirea Ta, candidă, va trăi, deapuri, câtă vreme apele Târnavelor vor mai spăla acest pământ sfințit; și câtă vreme, o inimă va mai bate încă în generațiile viitoare ale poporului Tău! — Amin.

Condolențe. La redacția foaiei noastre, au sosit în decursul zilelor de 15—16 Aug. următoarele depeșe:

„Jelim cu națiunea întreagă pe eroul, decât care numai moartea a fost mai tare“ — Români din Deva și jur.

„Îndurerați trimitem ultimul salut eroicului român Axente, stejarului, pe care numai viscolul morții l-a putut înfrânge“ — Români Ibașfalăului.

„Națiunea jelește moartea eroului său prin trecerea lui Axente la cele eterne, primește condolențele mele“ — Pop de Băsești.

„Jelim adormirea lui Axente, sperăm tare că la resunetul eșit din inima tinerimii înflăcărate de idealul lui, iară să va trezi“ — Susana Pop, Elena Hossu, Regina Maria Ciuta, Maria Rakotzi, Dr. Ciuta, Alesandru Pop, George Barbul, Alesandru Rakotzi, Alesandru Shis.

„Tata Axente a trebuit să moară, ca să fie nemuritor pentru România“. Viena. — Horia Petrescu.

„Participăm și noi cu durere la pierderea neamului prin decedarea ilustrului bărbat Axente Sever. — „Junimea“ Cernăuți.

Inștiințare

pentru școlarii, cari doresc să se înscrie pe anul scol. 1906/7. la gimnaziul gr.-cat. din Blaj.

Pentru anul școlastic 1906/7. susceperile la gimnaziul superior gr.-cat. din Blaj se vor face în modul următor:

În 31 August se vor ține examenele corectoare și supletoare, pe cum și examenele de suscepere cu cei ce vin în I-ma clasă gimnazială fără testimoniu de pe cl. IV. populară.

În 1—3 Septembrie se vor înscrie studenții, cari au frecventat în anul școlastic 1905/6. la acest gimnaz, pe cum și aceia, cari vor veni dela alte școli medie, în cânta admite locul, ce ne stă la dispoziție.

În 4 Septembrie la 7 oare dimineața invocarea Spiritului Sfânt și s. liturgie, după aceea cetirea și explicarea legilor școlastice, iară la 9 oare începerea prelegilor regulate.

Acei școlari, cari vor veni după 3 Septembrie, vor avea să documenteze cauzele întârzierii. După 8 Septembrie directorul gimnazial nu mai poate primi pe nime ca școlar ordinar.

Condițiunile de primire sunt:

1. Fie-care școlar are să se prezinte cu testimoniu de pe anul școlastic trecut, chiar și dacă ar fi absolvat clasa la gimnaziul nostru.

2. Școlarul, care vine pentru prima oară la acest gimnaz, are să se înfățișeze la directorul gimnazial cu părintele sau tutorul său, să producă *carte de botez, testimoniu de pe clasa absolvată* în anul școlastic trecut, și dacă a trecut de 12 ani, atestat medical despre *revaccinare*. Aceștia în caz de lipsă, se vor suona unui *examen supletor*.

3. În clasa I. gimnazială se vor primi școlarii, cari au implinit 9 ani și nu au trecut de 12 ani. Aceștia trebuie să arete, că au pregătirea recerută, prin producerea unui testimoniu de pe clasa IV. populară, cu calculi de cel puțin *bun*, sau prin examen de suscepere. Față de aceia, cari au trecut de 12 ani, decide corpul profesoral.

4. Încartirarea se poate face numai la case, în contra cărora directorul și profesorii de clasă nu fac nici o excepțiune.

5. Cei ce n'au umblat la școală în anul trecut, au să-și documenteze cauza rămânerii lor dela studii.

6. Școlarii sunt datori a se prevedea cu toate cărțile de școală, le este oprit a se folosi de alte edițiuni, decât cele prescrise.

7. Cu ocaziunea înscrierilor sunt de a se plăti următoarele taxe: *taxa fundamentală*, care pentru cei ce au mai frecventat la acest gimnaz este de 6 cor., iară pentru cei ce vin prima oară la gimnaziul nostru, este de 12 cor. Dela aceasta nu se dispensează nici un student. Au să solvească apoi ca *didactru*, cei din cl. I—IV. câte 28 cor., iară cei din cl. V—VIII. câte 40 cor.

Dela solvirea didactrului se dispensează studenții cu purtarea morală *bună* și progres cel puțin — *bun*. Suplicile pentru scutirea dela didactru, provăzute cu testimoniu școlastic și atestat de paupertate, sunt de a se înainta direcțiunii gimnaziale în 3 zile după începerea fie-cărui semestru.

La cele înșirate mai sus se mai adaug următoarele:

a) Școlarii, cari au avut nesuficient din vre-un studiu și doresc să se supună la examen corector, se vor înscrie la acel domn profesor, care le-a fost în anul școlastic 1905/6. profesor de clasă, aducând cu sine testimoniu din anul școlastic trecut. Examenle corectoare se vor ține în 31 August a. c. dela 8—11 oare a. m. și dela 3—5 oare d. a.

b) Școlarii, cari au să facă examene supletoare sau de suscepere, se vor prezenta la directorul gimnazial în 31 Aug. la 8 oare

dim. în cancelaria gimnazială. De aci se țin și acei școlari, cari doresc să se suscepuți în cl. I gimnazială, fără de a produce testimoniu de pe clasa IV. populară.

c) Școlarii, cari vin pe clasele II—VIII. și au absolvat clasa precedentă la acest gimnaz, se vor înscrie prin profesorul de clasă în clasa respectivă în 1, 2 și 3 Sept. dela 9—10 oare a. m. Cu ocaziunea aceasta vor produce testimoniu școlastic de pe clasa precedentă și cartea de botez.

d) Școlarii, cari vin pe clasa I. pe cum și aceia, cari au absolvat clasa precedentă la un alt institut, se vor suscepe prin directorul gimnazial în cancelaria gimnazială și anume cei ce vin pe I-ma clasă, în 1, 2 și 3 Sept. la 8 și 2 oare, ceilalți în 2 și 3 Sept. în fie-care zi, la 10 și 4 oare.

e) Susceperile se fac în ordine cronologică până la împlinirea numărului prescria, de aceea e în interesul fie-cărui să se prezinte la înscriere de timpuriu. Se poate întâmpla, că o întârziere de câteva minute, să tragă după sine denegarea susceperii.

Taxele de sub p. 6. sunt de a se plăti la casa gimnazului pe lângă cuitanță dată de casar, *căci numai prin plățirea taxelor se completează înmatricularea*. Cuitantele se vor arăta profesorului de clasă.

g) Școlarii nevaccinați, se vor primi numai condiționat și în 6 Septembrie se vor revaccina în localitățile institutului pe speșele lor.

h) În 4 Septembrie dim. la 7/8 oare se vor aduna toți școlarii în clasele lor, și la 7 oare vor merge la biserica pentru invocarea S. Spirit. După s. liturgie, vor merge școlarii în clasele lor, și domnii profesori de clase le vor da inviațiunile ulterioare.

Direcțiunea gimnazului gr.-cat. din Blaj.

„Societatea pentru fond de teatru român”

Își va ține

adunarea sa generală

în Lipova,

în zilele de 28 și 29 August st. n. 1906.

Învităm la aceasta *adunare generală* pe toți membrii fondatori și ajutători ai societății, pecum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

PROGRAMA:

I. Ziua primă:

Marti, în 28 August n. 1906.

1. Deschiderea adunării generale la 10 oare a. m.

2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării.

3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, pecum și a rapoartelor de casă.

4. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.

5. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea rapoartelor de casă și a socotelilor.

6. Alegerea unei comisii de 5 membri, cari, în înțelesul §-lui 5. din statutele societății, vor înscrie membri noi, fondatori, pe viață, ordinari și ajutători, pentru societate.

7. Cetirea disertațiilor corăspunzătoare scopului societății. Inștiințate președintelui înainte de adunare.

8. Închiderea ședinței.

II. Ziua a doua:

Mercuri, în 29 August n. 1906.

1. Deschiderea ședinței la 10 oare a. m.

2. Cetirea procesului verbal al ședinței precedente și verificarea lui.

3. Raportul comisiei pentru câștigarea de membri noi.

4. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului casierului.

5. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.

6. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru anul 1907.

7. Alegerea unei comisii de 3 membri, pentru verificarea procesului verbal din ședința a II-a.

8. Închiderea adunării.

Brașov, la 14 August n. 1906.

Virgil Oniș m. p. Dr. Iosif Blaga m. p.
v.-președinte. secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru procurarea unui rând de vestimente bisericesc pentru biserica gr.-cat. din Mediaș, au binevoit a contribui următorii credincioși, aflători în Germania: George Rus, Mediaș 3 m. George Atielean, Mediaș 5 m. George Codoin, Mediaș 3 m. George Vacarac, Mediaș 8 m. George Sierasian, Boian 3 m. George Muntean, S. Sáros 1 m. George Rus, Mediaș 1 m. G. Oucea, Mediaș 3 m. I. Mănica, Mediaș 2 m. I. Părau, Ibișdorf 3 m. I. Puflea, Mediaș 3 m. I. Chisătița, Frana 1 m. I. Grădinar, Panna 1 m. I. Rus, Mediaș 2 m. I. Bărlan, Frana 3 m. N. Chetan, Mediaș 3 m. N. Rus, Mediaș 2 m. N. Negrea, Jidveiu 2 m. N. Borțoc, Mediaș 3 m. N. Tatar, Mediaș 1 m. N. Bucnr, Mediaș 2 m. Gligor Radu, Ibișdorf 5 m. Dem. Curcean, Mediaș 3 m. T. Popa și Veronica, Mediaș 3 m. Dem. Sandru cu Anica, Mediaș 3 m. Achim Popa, Mediaș 3 m. Aug. Nilca, Mediaș 5 m. Ana Lungu, Copșa-mică 1 m. Achim Spătar, Mediaș 1 m. Vas. Șuten, Pancea 5 m. Vas. Marian, Mediaș 5 m. Achim Ciucan, Mediaș 1 m. Filimon Suci, Bierian 1 m. Mihail Sarașan, Saros 1 m. Teodor Ghidea, Mediaș 5 m. Filon Ghidea, Mediaș 5 m. George Fodor, Mediaș 5 m. Vasiliu Bogdan, Alma-s. 1 m. Sama 108 m. = 124 cor. George Porea cu soția, Mediaș 20 cor. Laolaltă 144 cor. Pentru aceste maritimose contribuiri pentru un scop atât de nobil, primească sus amintii credincioși prin noi, dela poporul gr.-cat. al Mediașului sincerile noastre mulțămite. Mediaș, 10 Iunie 1906 — Ioan Moldovan, paroh-protopop. Ioan Mușteșă, curator.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poruncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor voștri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grâul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari un chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

Prin o asigurare făcută pentru acoperirea șeselor de înmormântare L. G. din Cincul-mare s'a îngrijit ca la moartea sa urmașii să nu aibă nici un fel de spese cu dânsul. După done luni moare dintr'o aprindere de plumăni. Pe baza asigurării, pentru care plătișe cor. 360, urmașii putură ridica dela banca de asigurare „Transsylvania” din Sibiu cor. 200. bani gata, adevă cheltuielile cu înmormântarea. — Informații dă și redacția foii.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

δ) *Răspunsurile meselor* prin bătători, încă nu se poate explica prin pulsațiunile inconștiente ale mușchilor experimentatorului. a) Pentru că pot fi mai mulți inși, cari să se aștepte la alte și alte răspunsuri, și atunci răspuns ori nu va fi de loc, ori nu va fi nici unul din cele închipuite de experimentatori. Căci în cazul prim pulsațiunile diferite s'ar combate una pe alta; iar într'al doilea ar avea o rezultantă deosebită de pulsațiunile competente. Și nota bene, aceasta am zis-o presupunând, că ideile și cugetele omului s'ar manifesta prin pulsațiuni, ceea ce nu e adevărat, afară de unele cazuri, în cari întrevine hotărârea voinții. b) Pentru că avem răspunsuri, la cari nu se așteaptă nime din cei de față, ba mai mult, cari sunt chiar în contra așteptării lor. Cu exemple de acestea ne pot servi, întâi: ședința citată a profesorului Lombroso, din Neapol. Ei cer să se formeze corpul acela articulat sub haina mediei Eusapia, masa răspunde, că: *a sinistra*. Ceeace „era o probă evidentă că cuvântul *a sinistra* nu era reflexiunea cugetului a nici unuia din cei de față, dupăce nici unul nu s'a cugetat la așa ceva“. De exemplu de feliul al doilea, când răspunsul e în contra voinții experimentatorilor, ne poate servi ședința a VII-a din Genova. Ședința se ținuse afară, la aer liber, sub coperiș. După câteva fenomene masa a plecat de sine cătră o chilie, cu toate că experimentatorii s'au rugat de spirit să mai rămână afară.

ε) *Elevarea mediilor în aer*, încă nu se poate explica pe cale naturală. Căci deși lunaticii umblă pe locuri foarte prăpastioase, totuși umblă pe ceva, iar nu stau în aer. Trezi fiind, e adevărat, că n'ar umbla, pentru că le-ar fi frică, iar fiindu-ți frică, i-ți perzi puterea.

Așadară ipoteza inconștientului sau a sugestiei nu numai că nu poate explica toate fenomenele spiritiste, dar ea nu e în stare să explice cum se cuvine nici măcar fenomenele, pentru explicarea cărora s'a introdus. Cu toate acestea însă, ipoteza aceasta, e cea mai bună pentru explicarea unor fenomene spiritiste, din câte ipoteze s'au introdus până acum, pentru explicarea fenomenelor spiritiste pe cale naturală. Răul e, că ea nu e universală, fiindcă nu poate explica fenomenele spiritiste *mechance*, și molestarile spiritiste.

A treia ipoteză animistă este: *ipoteza cugetului propagat și materializat*. Ipoteza aceasta vrea să explice toate fenomenele spiritiste. Părtinitorii ei sunt: Gaspariu, Hurley, și în timpul mai nou Lombroso. Ea conzistă în aceea, că se presupune, că cugetul ar fi o mișcare a pătorei corticale, ori nește undulațiuni ale moleculelor cerebrale, cari ieșind din capul experimentatorului s'ar propaga prin eter până la creerul mediului. Acesta percepând mișcările acelea ale pătorei corticale le-ar spune, și astfel ar da răspunsul la întrebarea pusă, — răspuns, pe care nu-l dă dela sine, căci însuși întrebătorul și l-a fost dat, și dela el s'a fost trimis la creerul mediului. — Mișcarea aceasta a pătorei corticale, sau vibrațiunile acestea moleculare, câte odată s'ar preface în putere motoră, în lumină, etc., și astfel: s'ar ridica mesele, s'ar vedea flăcări, etc.

Ipoteza aceasta e o ipoteză absurdă, dar totuși trebuie s'o spun, pentru auctoritatea lui Lombroso, carele constatând și recunoscând fenomenele spiritiste, vrea să le explice pe calea aceasta. De altcum nici nu pot să nu fie absurde ipotezele materialistilor. Căci neadmitând ei altceva afară de materie, nu pot să explice fenomenele, cari presupun o cauză spirituală, fără să nu ajungă la absurdități.

La început ipoteza aceasta s'a propus numai pentru explicarea fenomenelor hipnotice, pe cum am fost văzut. Astăzi însă a făcut un pas înainte, ea vrea să explice și pe cele spiritiste. Dar las să vorbească pe Cesare Lombroso.¹⁾ „Ce se întâmplă, când se transmite cugetul? E evident, că atunci într'o anumită împrejurare, carea se verifică numai foarte rar, — mișcarea (undulațiunea) aceea a pătorei corticale, în carea conzistă cugetul, se transmite la o depărtare mai mică ori mai mare. Și pe cum se transmite

undulațiunea aceasta, poate să se și străfoarme; și așa puterea psihică poate să devină putere motoră... Dar se va zice, că undulațiunile spirituale, n'au ca intermediar musculatura, carea este mijlocul cel mai comun pentru transmisiunea mișcărilor. E adevărat, dar... în cazurile acestea trebuie să se admită ipoteza, că mijlocul de comunicațiune să fie acela, care servește la toate celelalte energii (puteri): luminoase, electrice, etc. și care cu o ipoteză admisă de toți, se chiamă: *eter*. Nu vedem noi că magnetul atrage fierul fără de alt mijlocitor? — Aci apoi mișcarea iea o formă, carea seamănă mai tare cu a voinții, mai inteligentă, pentru că pornește dela un motor, carele în acelaș timp e un centru psihic, adevărat dela pătura corticală“.

În forma aceasta vrea el să explice toate fenomenele spiritiste, câte le admite. Și anume:

Fenomenele de ridicare sau de elevare ale mobilelor, fenomenele de lumină, atinsăturile, ce le simțesc experimentatorii n'ar fi altceva, decât undulațiunile pătorei corticale, ieșite din mediu ori din vreunul din cei de față, care a cugetat așa ceva, și străformate în puteri motore, flăcări și atinsături.

Scrisoarea automatică se întâmplă așa, că proprie, mediul e cel ce judecă și cel ce scrie, dar el nu judecă cu emisferul stâng al creerului, cu care judecă de regulă, ci cu emisferul drept. În forma aceasta mediul cugetă, că nu el ar fi cel ce judecă, ci, că altul i-ar dicta. „Mediul acela... lucră într'o stare semi-somnambulă, în carea, emisferul stâng (carele de regulă e mai puternic) e în neactivitate, în urma unei lucrări mai intensive a emisferului drept, și așa el nu e conștiu de ceea ce face; și prin urmare el crede, că ar lucra la dictatul altuia“.

Explicarea răspunsurilor, pe cari le dau spiritele, ar fi și mai ușoară. Experimentatorii, punând întrebările, și-ar da ei însuși răspunsurile. Răspunsurile acestea exprimate în cuget, ar pune în mișcare pătura corticală; undulațiunea s'ar propaga de aci la mediu, ar intra în creerul lui, ar produce undulațiuni analoge, și el ar da numai decât răspunsul, ce și l-ar fi închipuit întrebătorul, ori altul din cei de față; așa că cei ce n'ar ști că de unde știe mediul răspunsul, s'ar mira. Aceasta, zice Lombroso, e așa de adevărat, cât dacă nici mediul și nici altul din cei de față n'ar ști de ex. latinește, răspunsul nici când nu va fi în limba latină.

Materializarea spiritelor încă se explică ușor. Întrebătorul se cugetă la persoana, care ar vrea să o vadă. Cugetându-se la ea își formează imaginea ei — de altcum de câte ori ne cugetăm la ceva, totdeauna se formează în noi imaginea lucrului aceluia, dar imaginea aceasta în cugetările zilnice se pierde în celelalte imagini, cari urmează cu repejune una după alta —, imaginea aceea a întrebătorului, zic, prin undulațiunile sale ar ajunge până la mediu; de aci s'ar refrânge, și apariția spiritului materializat ar fi gata.²⁾

Cu alte cuvinte, în virtutea ipotezei acesteia: „Cugetul ar fi o putere fizică, carea prin vibrațiunile și undulațiunile sale ar trece la mintea altuia, ar deveni putere motoră, luminoasă producătoare de fenomene, și apoi refrângându-se dela mintea acestuia la auctorul său, ar forma fantoame, cari se pot vede și se pot pipăi.“³⁾

Ce să zicem la ipoteza aceasta? Ea e absurdă, pentru aceea nici nu voi spune multe în contra ei.

1.) Cugetul e ceva spiritual, nematerial; el nu e nici fluid electric, nici eteric, nici nu conzistă în undulațiunea ori vibrațiunea moleculelor cerebrale ori a pătorei corticale. Pentru că noi înțelegem și lucruri curat nemateriale, cum ar fi de ex.: *vârtașea*, „*consecința*“, etc. și așa fiind ele lucruri curat nemateriale, nematerială trebuie să fie și înțelegerea și conceptul lor.

(Va urmă.)

¹⁾ Tribuna giudiziaria din Neapol, Nr. 7. 20 Februar 1892, la Franco, Lo spiritismo pag. 346 și urm.

²⁾ Franco, op. cit. pag. 352.

³⁾ Franco, pag. 349.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

15

Împrejurul tinerului meditănd, se jucau luminile de aur ale soarelui, ce apunea. Din când în când cădea încet pe chiosc câte o frunză galbenă de vie, și pe vițele despoiate binișor de frunze se resfătau bogatele ciorchine de struguri. El nu băgă de seamă cum se apropia Roza, pe cărarea presărată cu năsip roșietic, și observându-l își mai rări pașii. Fața lui de copil era în adevăr din cafe afară serioasă; înțeleapta față simția, că nu poate să deranjeze nici chiar pe un prietin, când este vizibil ocupat cu lucruri prea importante. Ea se opri la intrarea chioscului, tocmai acolo, unde soarele își revărsa asupra ei torentul său de aur. Dar și dansa strălucia prin inocență și frumșeță, ca o ființă din legende, așa că dacă ar fi văzut-o în acest moment milionarul Huber, judecata lui admiratoare despre modelul unui inger s'ar fi urcat până la aceea a unui cherub.

Anton își ridică după câțiva timp privirea și o observă. Cu ochi mari privi el vedenia strălucitoare. Mirare și admirare se oglindeau în trăsăturile feței lui. Ceea ce el vedea, captivă sufletul tinărului și i-se tipări adânc și indelebil într'însul.

Copila zimbi și se apropia de dânsul.

„Bună ziua, Toni! Aproape să nu îndrăznesc a-ți vorbi, atât erai de cufundat în gânduri. Eram pe aci, să mă întorc, dar — știi.....am să-ți spun ceva“.

„Șezi aici lângă mine Roză! Ce vrei să-mi spui?“

„Ceva foarte important“, asigură ea cu mare seriozitate. „Dar tu să nu te superi și să nu zici, că-s obraznică și că îndrăznesc prea mult“.

„Nu pot să mă supăr pe tine, Rozică! Nu m'am supărat nici odată!“

„Da, știu, — tu ai ținut totdeauna la mine. Iconițele, ce mi le-ai dat le păstrez în cartea mea de rugăciuni, unde le privesc zilnic și totdeauna mă gândesc la tine.... Măne pleci și te duci departe, — n'am să te văd mult timp. Tu te vei face om învățat și pe urmă ai să pleci pentru totdeauna, iar eu nu te voi mai vedea de loc, decât în cer, unde ne vom întâlni iarăși“.

Anton își puse ochii în pământ. Despărțirea de Schwanheim îi venia acum și mai grea.

„N'am ce face“, zice el cu voce nesigură. „Trebuie să mă duc să învăț carte, așa vrea tata“.

„Dupăce vei fi învățat însă, te-ai putea întoarce iarăși în satul tău și să rămâi aici!“

„Ei, cum?“

„Așa, că să te faci, ceea ce a fost și tatăl tău, — învățător“.

„Asta ași dori-o și eu, Roză, dar nu se poate! Tata nu vrea să mă trimită la școala normală, unde se învață fără rușine necredința și se batjocorește sfânta noastră religie. Tu vezi ce om rău este noul învățător Knack, în școala normală s'a făcut el așa!“

„Tu nu vei fi pervertit în acea școală de oameni răi, precum nici Knack nu mă poate perverti pe mine. Eu țin morțiș la ceea ce mi-a spus tatăl tău și la ceea ce-mi spune Sfinția Sa. Eu cred ceea ce-mi spun

oamenii, că Knack este dracul în școală, și eu cu dracul nu vreau să am nimic a face. Tot așa vei cugeta și tu și vei rămânea statornic în credință“.

„Urmează toți copiii exemplul tău? Nu-l prevertește Knack nici pe unul?“

„Din păcate, da! D'al de Günther, Schmidt, Nübel și alți părinți se plâng amar, că li se pervertesc copiii și că nu mai vor să asculte. Am să-ți spun ceva în taină, Toni.... Te rog însă să nu mă tradezi! Națel cel mic al nostru este de două luni, iar Ștefănică de un an. Într'o zi a zis tata cătră mama: Când Națel și Ștefănică vor avea vrăsta de școală și dracul va fi tot la noi, atunci vindem tot ce avem și mergem în America. Dacă suntem siliți să ne trimitem copiii la școli, unde nici credința și religia nu li-se respectează, atunci mai bine ne părăsim țara. — Așa a zis tata, și toți oamenii îl ocărăsc pe dracul în școală“.

„Da—da, Knack este anticreștin, păgân, un om abominabil“, confirmă Anton. El a fost în școala normală, — eu nu vreau să mă duc acolo. Tu știi, Roză, că cine caută pericolul va peri într'însul“.

„Nu, Toni, ție n'are să ți-se întâmple nici un rău! În fiecare zi am să mă rog lui Dumnezeu pentru tine, ca să rămâi bun, cinstit și evlavios. — Toni, nu vrei să te faci învățător?“ — „Aș vrea eu — dar totul e pregătit pentru gimnaz“.

„Du-te dar la gimnaz! Cu ceea ce înveți acolo, poți tu să te faci învățător. Nu cânti tu deja acuma așa de bine la orgă, ca și tatăl tău? Așadar, gândește-te, ce merit mare vei avea tu înaintea lui Dumnezeu, dacă te faci aci învățător! Tu vei lucra în școală întocmai ca tatăl tău. Atunci nu va mai fi dracul în școală, atunci vei fi tu acolo. Tu vei învăța copiii în credința creștinească ca și tatăl tău. Mamele n'au să se mai plângă atunci de copiii lor, ca acuma, — iar tatâni n'au să mai ocărăscă pe dracul din școală, cum fac acuma. Nenorocirea va fi înlăturată. Satul nostru fericit ca mai înainte, — și noi nu vom trebui să emigrăm în America. — Toni, vrei să te faci învățător?“

„Să mă mai gândesc, — mai este timp“.

„Vezi Toni, eu vreau să-mi făgăduiești aci în palmă, că ai să devii un învățător întocmai cum a fost tatăl tău. Dacă-mi făgăduiești aceasta, știu că ai să te ții de cuvânt, iar eu am să-ți mulțumesc, și am să țin la tine toată viața mea“.

El se uita la copila cu fața îngerească, a cărei ochi inocenți priviau la dânsul rugători.

„Toni, te rog așa de ferbinte, vrei să te faci învățător?“

„Da Roză, vreau, însă cu două condițiuni. Întâi: vreau să fiu aici învățător, întru cât aceasta va sta în putința mea. Ești mulțumită cu asta?“

„Da, Toni.... și a doua?“

„A doua, dacă îți ții și tu făgăduința, de a ținea totdeauna la mine“.

„Îți făgăduesc și poți fi sigur de făgăduința mea“. Ea îi întinse mâna, pe care el o strânse cu căldură.

„Dar, Rozică, ceea ce am hotărât noi împreună, are să rămână între noi, — să nu cumva să spui unui suflet de om ceva“.

„De sigur! Ce crezi tu că eu snt o palavragioaică? . . . .“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 31, cu următorul cuprins: N. Iorga, Începuturile romanului nostru 1855—62. — Natalia Iosif, Idilă (poezie). — Em. Gârleanu, Tata (schiță). — O. Carp, Epitaf vechiu (poezie). — I. Scurtu, Traducerile literare la noi. — C. Moldoveanu, Într'o dimineață (poezie). — I. Bărseanu, Pățania ursului. — C. S. Hasnaș, Sonet. — Cronică de N. Iorga și I. Scurtu. — În supliment: Vederea cetății Hotinului; Altă vedere a cetății Hotinului.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Lucăcești pe 1903 și 1904. Hamba pe 1905. Sumurduc pe 1901—1904. Gledin pe 1895—1899. Almasul mare pe 1906. Krassó pe 1906 sem 2-lea. Szaploneza pe 1902 sem. 2-lea, 1903, 1904 și 1905 sem. 1-im. Datele, ce Vi-le-am împărțit sunt corecte. E drept, că pe un semestru nu ați trimis nici când; dar s'au trimis în 14/II 1896 deodată pe 1895 și 1896 sem. 1-im, și de aici a urmat schiopătarea pe semestre, ce s'a continuat până în prezent. De atunci încoace s'au făcut plătirile din 24/II 1897 pe un an, și cele amintite de DVoastră pe couponul din urmă. Mai calculați-le odată și Ve-ți ajunge la rezultatul de mai sus. Bikkca pe 1906. Valea Delșii pe 1903—1905. Straja pe 1900. Sângătîn pe 1904. Berivoiul mare pe 1905. Kis-Nyires pe 1906. Magyar-Filipós pe 1900 și 1901. Sánd pe 1903—1905. Erdő-Szakál pe 1899—1902. Imbuz pe 1906 pătrarul al 2-le și 3-le. Felső Nyiresfalva pentru ambele parohii pe 1905 și 1906. De quită pentru rațiuni servește recipisa postală, cu provocare la quietarea prezentă. Monó pe 1906. Casina Orăștie pe 1906 sem. 2-le. Hajdu-Böszörmény pe 1906 sem. 2-le. Butyîn pe 1906 sem. 2-le. Er. E. Orăștie pe 1906 sem. 2-le. Lunca (Blaj) pe 1905 sem. 2-le. M.-Seiget pe 1906 sem. 1-im. Csandlos pe 1906 pătrarul al 3-le. Somcuta mică pe 1906 sem. 2-le. V. Bod. Strigon pe 1906 sem. 2-le. Jucul-nobil pe 1905.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nr. 5331—1906.

(24) 1—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț“.

1. Trei (3) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Martian Căluț, stud. jur. în Budapesta. Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan Agârbiceanu, stud. filoz. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetzbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. Doue (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Emil Pop și Aug. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

4. Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Enea Muntean, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele superioare.

5. Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendiele de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentă.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț”.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Dr. Vasiliu Pop. stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concură studenți români gr.-cat., sunt înse preferiți consăngeni fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Parteniu Crișan. stud. gimn. în Cluj. destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil F. Negruțiu. stud. gimn. în Năsăud. Stipendiu acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela ori-ce institut de învățământ, din țară ori străinătate. — în lipsa primă pentru consăngeni de ai fondatorului.

V. Din fundațiunea „Vancea-Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan V. Vancea. stud. jur. în Cluj. destinat pentru studenți români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Perință, elevă a școlii civile. destinat pentru fetițe gr.-cat. române. cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj. sau după-ace au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngeni fondatorului.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu”.

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Iuliu Rusu. stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Emil Feldelean. stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenți români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului dela ori-ce școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu”.

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngeni au preferință.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev al școlii de cadeti din Kamenitz, Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu. stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști. elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consăngeni au preferință.

IX. Din fundațiunea „Ioan V. Rusu”.

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Udvarhely. destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-un gimnas. școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngeni.

X. Din fundațiunea „Alutanu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Laurențiu Sima.

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști. studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngeni au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”.

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906. în suma de 550 cor., în senzul literelor fundaționale sunt de a se împărți în părți egale între consăngeni fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Oraștiei”.

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mircea Vaideanu. stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concură numai studenți români gr.-cat., cari cercetează gimnasiul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Oraștiei și anume: Jibot, Oraștioara-de-jos, Balomir, Bintiș, Berin, Cioara, Vinerea, Oraștioara-de-sus, Gridn, Ghialmaru, Castea Dăncu-mic, Ocotiz-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești Măgura, Martinești, Bucium, Dănen-mare, Toța-mare, Spini, Pricazu, Petriș, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibielui-vechi, Sereca, Tămășască, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria.

XIII. Din fundațiunea „Parteniu Moldovan”.

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe anul scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan. preparand curs. II. în Blaj, — destinat pentru tineri români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes buu vre-o școală de ori-ce categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”.

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul al doilea băieților și copilelor înrușiți cu fondatorul prin căsătorie până la al patrulea grad, născuți în căsătorie creștinească, fără considerare la natura studielor ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai”.

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6 lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta. — destinat pentru studenți la universitate, la politehnică, la Academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia montană din Selmeț și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Suciu, studenți jur. în Cluj. — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Iuliu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști. — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnast.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Gavril Vajda”.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenți dela ori-ce școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovicu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintilian Viciu. stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Atanasie Panca. stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnasiul din Blaj.

Preferință au descendenții din familiile Klein și Muntini.

XIX. Din fundațiunea „Jacob Páll”.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concurge la stipendiile aceste. sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Boasiak sau Borton din Zalasd (comit. Hunyad), cari au calificatiune distinsă, învață la gimnasiul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu școlastic în copia autentică, carte de bolez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească espres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7. și să determine apriat suma și sozul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, pecum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerare.*

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Vincentin Păndrea, Ioan Zileriu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de bolez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecvență, că sunt școlari în cl. I. ai gimnasiului gr.-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepti în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj

XXI. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop. elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7. la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să intrunească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni;

c) că sunt immatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mikályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 25 August 1906.

Numărul 35.

Cu începutul anului școlastic.

Tot mai mult vedem, că se lățește convingerea, ba ici coala chiar și în jurnale și încă la loc de frunte, am cetit, că românii ar face bine dacă și-ar mai țineă copiii acasă la vite și la plug, și ar încetă de a-i aduce cu droaia la școală. O idee cât să poate de păcătoasă. Noi din contră zicem, dați-vă români copiii la școală, că pe noi școala ne-a scos întru câțva la lumină și să sperăm, că ea ne va aduce izbânda pe toate terenele, fie acela cultural, social sau politic. Dar când vă îndemnăm la lucrul acesta nu vrem să zicem, că să vă lăsați copiii să învețe înainte fără nici o țintă, ci cumpăniți mereu cât puteți cheltui voi, și în schimb ce progres fac băeții.

Și iarăși nime să nu-și aducă băiatul la școală cu gândul, că dacă învață îl face popă, dacă nu îl face dascăl.

Astăzi s'au schimbat împrejurările. Cel ce intră astăzi la pedagogie, acela să fie în curat cu greutățile cele multe, ce-l așteaptă în viață.

Legile și ordinațiunile ministeriale, fac pendent viitorul învățatorului, dela instrucția limbei magiare. Iar cel ce vine la teologie, acela încă să fie în curat cu un lucru. De câțiva ani încoace candidații de teologie sunt tot mai mulți. La cele 12 locuri vacante concurează câte 35—40 și mai mulți de absolvenți, între cari sunt și de aceia, cari de trei și doi ani așteaptă ziua primirii cu testimoniu de maturitate în mână.

Ce va să fie deci cu aceștia, cari și-au legat tot viitorul de o singură condiție, de primirea la teologie, și n'au fost primiți? Oare mai aflase-vor dintre aceștia, ca să aștepte anul viitor, sau își vor vedea de o altă carieră, ca să nu piardă un an din viață înzădar?

Până acuma în cazuri de acestea mulți să aplicau la administrație, dar în timpul mai nou vedem că și candidații de notari ai noștri, să imputinează tot mai mult. Nu e mirare. Dacă se va perpetua de exemplu cazul dela Tîr, unde dintre 6 candidați, pretorele a propus 5, iar pe unul carele din întâmplare a fost Român și pe care l-a voit reprezentanția, unguri români fără deosebire, nu l'a candidat, provocându-se la dreptul său, ce i-l dă legea, atunci nu e mirare, că oamenii mai bine așteaptă un an doi, ca să fie primiți la teologie, decât să-și petreacă viața ca scriitori prin diferite cancelarii comunale.

Noi totdeauna am insistat pe lângă părinți, să-și dea copiii pe astfel de cariere, unde nu atâta ca slujbașii altuia să trăiască, ci ca omeni independenți. Că nu slujbașii și oficianții fac un popor tare și puternic, ci fi liberi ai aceluia.

Sistemul liberal cu binecuvântatu-i șovinism a adus cu sine, că mulți din tinerii noștri să ocolească cariera judecătorească, și să se facă advocați. Cariera aceasta este astăzi mai grată pentru noi, nu numai din punct de vedere material, ci și dintr'un punct de vedere etic, mai înalt, că nu-ți este pendent viitorul dela informațiile ce ți-le dă șeful de birou cu privire la convingerile tale politice.

Și mai are și favorul acela, că și tinerii cei mai săraci pot să o urmeze, dacă sunt cruțători și muncitori.

Altă carieră mai potrivită și mai rentabilă din toate punctele de vedere este medicina. Durere, că nu vedem îmbrățișând cariera aceasta de cătră tinerii noștri în măsura aceea, în care am aștepta. Și în loc ca tinerii mai cu stare să meargă la medicină, cari după ce absoalvă să poată face studii în străinătate, și să se așeze ca medici privați pe la orașele mai de frunte din ținuturi românești,

vedem și aci mai tot tineri mai săraci, cari după ce absoalvă să duc ca medici cercuali, constrânși de împrejurări.

Și apoi câte modalități nu mai sunt, ca după ce omul nu încapă la teologie, să-și vadă de o carieră convenabilă.

Poporul acesta mare românesc, care nutrește atâta streini, de voie de nevoie, cu cât mai cu drag nu și-ar da sprijinul său aceloră, cari sunt sânge din sângele lui. Comasările le-au făcut în mare parte ingineri străini, medici avem puțini, bisericile ni le pictează streinii, arhitecți aproape de loc, întreprinzători, arândatoi, până când și fotografi streini trebuie să vină să ducă numai de pe Blaj anual câte 5—600 fl. Noi suntem dedați până acum la slujbe, unde să ne vină toate, drept că în măsură minimală, dar cel puțin de-a gata. Sperăm, că sistemul nou de guvernare să va îngrijă de tinerii noștri ca să urmeze și astfel de cariere, unde nu slujba să i-se plătească, ci iscuțimea și destoinicia proprie să le aducă pâinea de toate zilele. Vor avea în schimb libertatea de conștiință.

CORESPONDINȚE. Cronică bucureșteană.

București, 31 Iulie 1906.

Expoziția. Acum, după ce am văzut expoziția mai de multe ori, pot să spun ceva despre ea. De dinaintea universității, pentru un bagatel preț de 20 bani, tranvaiul cu cai te duce în naș potolit de fugar pe lângă clădiri frumoase cum e palatul justiției, biserică Balasa, mitropolia cu biserică și cu camera deputaților — și te lasă tocmai dinaintea intrării la expoziție. Intrarea o face un portal mare, o poartă cu două turnuri, iar în mijloc e aquila romană, vulturul de pază al zilelor de bucurie și de multe nevoi a neamului, ce și-l are ca semn.

Mi-ar trebui o zi întreagă, dacă m'aș ocupa să vă înșir toate paviloanele și pavilionasele, — pe toți expunătorii străini, ce au aflat de bine a-și face cât de mulți re-

clamul hârniceii și puterii lor în țara aceasta. La intrare îndată la mână stângă, de cine dai? De „Adevărul“, pe aici „Adivorul“ cu pavilionul său. Care își face și aici reclamul jidovește; Kohnii ce-l dirigează puteau altfel? La stângă să mai văd câteva nume străine, pe celelalte le acoper pavilioanele mari.

Cel dintâiu la dreapta, e pavilionul ministerului de agricultură. Lung făcut și aranjat cu multă stăruință și pricepere. În față, cum intri e zeita Ceres, zâna belșugului acestor hotare. Roadă, tot felul de bucate, ce le produce pământul și munca țaranului, e așezată în boscane, mai mari și mai mici, după județe. Anumite hărți îți arată și puterea de producere a solului, care de bună samă că e așa de mare ca în puține alte țări. S'a uitat ceva în acelea hărți — și aceea trebuia scrisă cu litere de foc, s'a nitat să se arete câteva părți din sutele de mii de pogoane, pe cari le muncete țaranul, pe cari le știele să deie belșug și cu brațele trudite a țărănimii, sunt în stăpânirea acestor milioane robite nu belșugului, ce ei numai pentru alții îl câștigă, ei unui trai amarnic și greu. Și s'a mai uitat, să se pună ceva din bucatele, pe cari le produce pământul românesc, câte rămân, în ce măsură, pentru ca să hrănească pe cei, ce le produc — și câte trec granița, pentru ca să se întoarcă în formă de avuții mari, numai pe sama unora. Și poate că aceasta s'a lăsat anume. Pe lângă toate acestea, e unul dintre puținele pavilioane cu cea mai neamestecată înfățișare românească: e al nostru, e al țărănimii, e al clăcașilor sub munca sfântă, a cărora pământul hrănitor, a rodit toată mana frumoasă ca aurul, ce ni-se arată aici. Mirosul de bucate îți pătrunde în suflet, ca un miros tainic de tămâie, ca o adiere sfelnică de rugăciune,

pe care milioanele de mucenici ai ogoarelor o înalță în acest an de prăznire, către cel de sus, singurul, dela care se scoboară prisosul de binecuvântare și mângâiere peste munca și durerile lor. Tot în acest pavilion ar mai trebui să fie și o secție pentru cultura vitelor, dar aceea nu e reprezentată, decât numai prin câteva oi umplute.

Puterea acestei țări stă în agricultură. Când se va înțelege de toți, și de boierii ce cârmuiesc azi, că dela bunăstarea țărănimii, dela înflorirea agriculturii cu mijloace, cari se pună pe cei dela sate în puțina unui trai cât mai bun, atârnă viitorul acestui neam, când se va înțelege și se va înfăptui această de lamura generații de mâni peste 50 sau 100 de ani, ceea ce vor trăi le va fi dat să prăznuiască nu scurgerea neguroasă a lor 1800 ani de vecuire mai mult apăsătoare și grea, ci să sărbătorească în bucuria deplină a tuturor inimilor, z'na cea mai strălucită, ce s'a hărăzit cândva unui neam: ziua slobozirei de sub toate legăturile de apăsare, de robire, de strivire și nemângâiere, pe cari atâtea veacuri de nevoi le-au îngrămădit peste viața noastră. La stânga de cealaltă parte e pavilionul industriei. Ce să zic? E așezat și răduit în lăuntru cu atâta gust și pricepere, de rămâi nimit. Tot felul de produse și cele fabricate în țară și cele aduse cu împrumutul de aiea, sunt expuse. Produse textile, fabricațiuni de hârtie de ceramică, pelărie, lemnărie, ciment, zahăr și alte multele sunt așezate, de fie-care exponent, căci aici nu avem minister să expună cât se poate de cu multă artă. Vezi chioșcuri de stearin, de zahăr, lucrări artistice în ciment, în ceramică, bombonării de tot soiul, lucrări textile frumoase, făcute în țară ș. a. Tot ce vezi, îți mulțamește desăvârșit pofta de a vedea. Ochii îți rămân încântați, dar ghim-

fele îți vine dintr'alt loc. Te-ai aștepta, că expunătorii să fie români, fie și în partea cea mai mare, dar români nu găsești. Nume terminate în baum, ori în berg ori în stein găsești cu droaia, abia ici-colo câte pe-un sfios dulap cu lucruri de pelărie ori strungarie, întimpin câte-nu Dumitrescu, Ionescu, ori Botez. Parcă un sfârc de sbiciu aspru, îți lovește în suflet. Mirosul mestecat de toți articolii de industrie, produși nu de munca neprihănită a oamenilor noștri, ci de violența hrăpăretă, de dorința păcătoasă de înnavuțire neomenoasă, de stoarcere și sleire a puterilor acestui pământ, îți strânge sufletul, ca sub bătaia unui vânt, ce aduce mirosuri cobitoare de vremuri cu un noroc îndoielnic. De sub coperișul acestui pavilion se înalță par'că o astfel de rugăciune. — nu rugăciunea smerită de pocăință adevărată de îndreptare nefățarnică a celor umiliți, ce trăiesc în duhul cinstii și al muncii drepte, ci rugăciunea fătărită a unor neamuri habotnice, înălțată în bătaia de pept, în mărturisiri gălăgioase de credință bună, de porniri drepte, către un Dumnezeu închipuit, ce însuși se pare că își întinde dreapta sa peste nemernicia jertfitorilor săi. Și n'o sa încete nici când binecuvântarea, ce lor li-se scoboară de sus peste prisosul de buce, cu care îi îmbracă violența și mârșavenia lor? O se încete. Jertfa mucenicilor de ogoare va răbăte, neamintit, și va lăuna miiia D. mnezului adevărat, ce scu-tește pe cei buni și le respătește.

De aici, din această hală de vânzare a tuturor târgarilor de vită străină, a tuturor preocupărilor noștri, ce ar vinde la „mezat“ ori și cui țara acestor „goi“ pentru un buu geșeft; din acest pavilion al tuturor și nu al nostru, — se intră cu sufletul împăcat, cu inima curățită de petele indignării îndreptățit în pavilionul *regal* și în

FEUILLETON.

Din Italia.

(Continuare și fine).

N'ar trebui s'o mai repetesc, că și așa toți o știu, că *Apusul nici decum, ori tare puțin ne cunoaște*, dar cauza, pentru-ce nu toți o știu.

Vina noastră, păcatele noastre, poate, că ne-am trezit așa târziu și într'o zi așa de nenorocită; *puținei*: un pumn de oameni presărați pe malurile Dunării; *săraci*: după-ce de-alungul veacurilor am fost meren de-spoiți; *slabi*: după-ce am fost împuținați și sărăciți; și *închiși*: ca în țara uitării, de nici vânturile nu ne purtau de veste. Când gândul ți-să oprește asupra neamului de partea aceasta, fără veste te trezești, că nu aiurezi, ci scrii o scenă din o dramă reală și dureroasă; depingi un tablou posomorât: o zi din toamna târzie, când un soare ostent și stâns plutește peste natura tăcută și tristă.

Dar aceea nu face nimic! Acesta e năcazul nostru, și noi voim să ni-l purtăm; dacă unul nu ne compătimentește, noi nu ne vom pune stavilă în calea lui, să-l întrebăm: de ce, nu?

Nici nu vom pretinde — *ca vânătorii* de surprinderi și adoratori de megalomanie; nici ca în altele *aule*, cari ne cer spre esamuiare straița și bastonul; nici ca *massă*, ce aplaudă grandiosul și înspăimântătorul: roiturile fără număr a lui Xerxes; bubuitul eutrămurător al tunurilor; cetățile de oțel

plutitoare pe valurile sălbatice ale mării; comorile fără fund alui Croesus, — de frica, ori de dragul lucrurilor noastre, să ne studieze istoria geografică, să ne tămâieze oamenii cei mari, etc. etc. nu pretindem, căci astfel de lucruri noi nu avem; noi suntem bogăți de sărăcie și tari de neajunsuri numai. Dar pretindem firm și rezolut în *numele educațiunii universale și a bunei creșteri* dela tot învățatul: fie medic, fie inginer, avocat, soldat ori preot, dela toți, cari numai au trecut probele de foc și apă ale școalelor, până ce au ajuns la o diplomă, ori la un „dignus est“. Ca harem atât să știe și despre noi: *că la gurile Dunării esită un popor român, liber*. Asta o pretindem pentru-că *avem drept* la ea, iar cei, cari să chiamă studiosi, *au datorință*.

Eu frate sum foarte departe, de a condamna pe cineva pentru o ignoranță, pe cât de supină să fie, dacă e fără voia și vina lui, nici nu voiesc cu aceasta a impune la alții, să ne studieze istoria geografică, politica nu mai pentru-că suntem români etc. căci aceea e ridicul și e un sovinișm nebul și exagerat, ci apărând dreptatea doresc și voiesc, ca toți, cari cercă adevărul, să-l culeagă de acolo, de unde îl găsește, nefiind ei nici religios, nici național, ci unul și pentru toți acelaș. Nici n'am voit cu asta a detrage meritele nimănui, nici a nega cuiva talentele; dar ți-se suie sânge rân în cap, când trebuie să te convingi că tineri bravi, buni și diligenti, cari abia mai ieri și-au scuturat de pe haine pulverea școalelor medii — fără vina lor trec pragul universității fără nici un concept despre istoria ori geografica străină a patriei și neamului lor; și nu poți să nu arunci o vorbă de

dreaptă indignațiune și supărare asupra unui sistem de învățământ atât de învechit, manș și imperfecte, carea în loc de a se ocupa cu lucruri de importantă universală, punând o bază solidă la o perfecționare posterioară prin o știință așezată și serioasă, își neglijește datorința și lăsa în întunecare atâția tineri de bunăvoință, perzându-se într'o mare de nimicuri retorice, cu cari îndoașă mințile june, lăsându-le așa pe baze nesigure, fără orientare, de unde ne vine: că puțini eșind în viață, să vor sili, să câștige, ce au perdut; mulți vor lua pe o cale și pe aceea vor umbla, fără să mai privească în jur de sine, iar noi vom rămânea așa în veci cu „pio desiderio“ ca și Apusul să ne cunoască odată mai bine.

Pe cum vezi nu e vina toată a noastră și câtă e a noastră, e fără voia noastră; nici toată e de a se imputa străinilor, ci numai școalelor, cari să folosesc de metodul din secolul al XVI-lea, ce din nenorocire în Apus aici, unde educațiunea privată e încă și acum e unul dintre principalele drepturi ale omului, sunt foarte multe. Sperăm, că va rămânea dreptul, dar să va schimba sistema!

Dar și până atunci noue ne rămâne o grea datorință, ca să ne reformăm, nu sistema de învățământ, carea e bine meditată, aleasă, corespuțătoare progresului, *ci principiul*, ce a devenit baza vieții noastre practice. Rămâi uimit și nu-ți poți da samă, de unde atâta secetă pe terenul științific la noi; de unde, că după atâta pregătire și multilaterală educațiune, rezultatul e atât de slab, mai slab, decât la alții, cari n'au toate aceste bune pregătiri — te întrebă: unde s'a dus bogăția de talente, ce era odată

cel al armatei legate într'una, în sanctuarul vitejiei și al vredniciei neamului nostru. Despre aceasta o să grăiesc în alt număr.

* * *

Bănățeni la expoziție. Azi 14 n. cu trenul dela 8 $\frac{1}{2}$ dim. au sosit în București o mulțime de bănățeni, în număr aproape de 300, preoți, învățători și alt soi de cărturari. Și s'a făcut o primire frumoasă. Peronul gării a fost îndesat de lume. Au fost notabilități oficioase din partea ministerului și arhiepiscopul Calixt cu o ceată de dignitari bisericești, și s'au făcut la sosirea în gară ovațiuni călduroase. Vorbiile calde, îmbrățișările în cuvântări a sufletelor, ce ard sub paza acelorasi nădejdi, vor fi aprins în inimile multora mândria de neam. După sfârșirea cuvintelor de bun venit, după străngerile frățești de mâni, oaspeții în aclamațiunile mulțimei, cu muzica militară în frunte au pornit pe jos către Mitropolie, unde sunt găzduiți. Străzile, priu cari au trecut, au fost pavozate cu steaguri naționale. La Mitropolie s'a ținut s. liturgie, iar pe sara se va da banchet în cinstea sosiților oaspeți și frați.

Correspondent.

Din AMERICA.

Cleveland O., 28 Iulie 1906.

În ultima corespondință, care ați binevoit a o publica în prețuita foaie a Dvstre. Vă am fost promis că nu peste mult timp sper că am bucuria de a Vă aduce știrea, că s'a început zidirea bisericii române greco-catolice, care este prima biserică românească în Statele Unite din America-de-Nord. Timpul însă a trecut cu o întâi și lucrările s'au început, au mers înainte și azi nu Vă aduc la cunoștință, că se va începe zidirea bise-

mândria gimnaziilor și a universităților? De sigur ele n'au perit, dar principiul, baza vieții noastre sociale formulate în zicala epicureică: *E mai bine a fi capul satului, decât coada orașului* — le întunecă, le îngroapă.

E vremea deci, să ne mai modernizăm și noi puțin, pentru binele nostru și fala noastră, nu zic lăpădând deviza aceasta, pentru-că rea nu e, ci reformându-o completându-o așa: *Da, e mai bine a fi capul satului, decât coada orașului, dar e mult mai bine a fi capul orașului, decât capul satului.* Pentru o asemenea dorință și inclinațiune egoistică sum sigur, că nici popa nu ne va condamna, numai s'o înțelegem bine.

Și atâta fie de ajuns despre punctul ăsta.

Ținând cu firul povestirii începute încă tot în iarnă, nu am mult ați spune despre zilele acele moi și câte odată plăcute; fără strop de nea, dară totdeauna umede și vântoase. Au trecut totuși repede. După câteva săptămâni de monotonie, iată pentru primădată, că o rază veselă de soare, slabă și subțirică, străcurându-se în odaia-mi, tremură tainic pe slovele cărții, ca o rugăciune lină pe buzele evlavioase. Tresării de un fior dulce, și schimbându-mi toată inima într'o salutare o trimisei pe aceeaș rază lină Aceluia, carele din lumile depărtate și senine ude șede, mi-a trimis acest vestitor frumos și iubit al primăverii.

Cu primăvara au sosit și Paștile. O săptămână tristă și dureroasă, ca un preldiu melancolic și mișcător, premerse ziua aceea măreață, unică în lungul șir al veacurilor și fără asemănare; a cărei minune

ricei, ci că deja piatra fundamentală s'a sfințit, și că atât biserica cât și casa a sa s'a sfințite după două-trei luni.

Modul de zidire al Americanilor e de totului altul ca al nostru. Aici în restimp de 4 luni își ridică o casă cu șapte caturi.

Sfințirea petrei fundamentale s'a făcut cu deosebită pompă și toate ziarele au scris despre aceasta serbare, cele din loc au apărut cu ilustrațiuni, reprezentând actul sfințirii. Anglezi, Germani, Slavi au luat parte și mii și mii de oameni au fost de față, ridicând serbarea, reușita căreia a întrecut ori-ce așteptare. Foile slovace, foile rutene ba chiar și cele magiare nu au putut să nu înregistreze și să nu aducă știrea despre serbarea noastră.

Săraci și desconsiderați, ba chiar insultați din partea acelor, dela cari mai puțin ne așteptam la așa ceva, credincioșii au învins toate, și au azi mângâiere și bucurie nespusă.

Dumnezeu au arătat încă odată lumii, că nu cei cari să cred tari și mari în sfat ori cari să cred înrădăcinați și puternici, de nici un vifor să nu-i poată mișca ci aceia smeriți, accia, cari își pun nădejdea în El vor învinge greutatețile și reușățile lumii.

Organizarea pe teren bisericesc, s'a dus la îndeplinire în Cleveland O., în alte centre sămânța cea bună s'a sămănat și rodul nu are să întârzie. Seceriș mare, însă nu sunt secerători.

Trebue secerători, cari să se espună la greutatețile zilei și pe urmă o să se bucure și ei de rezultat.

Dlor! E greu! Acel preot care voințe să vină ca să lucre în via Domnului nu va avea doară zile grele și amare, ca primul, care a rupt gheața, și probabil nu va duce în aceleași grele lipsuri viața. Va

putea mânca de mai multe-ori pe zi, nu numai odată, și va putea mânca în preț mai mare de 20 fileri, și pe lângă un pic de lapte și o scrigea de pită, va mai avea și altceva de îmbrucat, — dar până va organiza toate, va avea de învins mari greutateți.

Preoți tineri! cari sunteți învâpăiați de dorul de a Vă câștiga merite, nu pregetați a veni în aceste părți. Câștiga-veți merite neperitoare înaintea lui Dumnezeu și înaintea neamului.

* * *

Organizarea noastră bisericească să face, dar tot odată să lucre și pe teren național, și grație activității periodiceului „Românul” noi suntem pe calea cea mai bună. Să înțelege, că mult ne trebuie să ne ajungem scopul propus, dar nimic nu să poate face de-odată. Atâtea ar fi de aranjat, atâtea de îndreptat, de s'ar recere muncă intensivă alor sute de persoane, căci în nici o direcțiune, până în timpurile din urmă nu s'a lucrat.

Trebue îndreptat ce e greșit pe aici, apoi trebue organizată toată emigrarea. Eu din parte-mi nu ași voi organizarea emigrării, ci împedecarea ei! Ași dori ca mai mult să nu cetesc prin ziare, că zeci de familii părăsesc satul lor!

Sermani oameni! Sutele din America nu-ți cruță sănătatea! Ai bani? apoi? În restimp de cinci ani mânănci viața de zeci de ani.

Românii mai toți sunt aplicați în fabrici, și aici ei își mânăncă sănătatea, iar accia, cari sunt la zidirea drumurilor, Dumnezeu să te ferească, ce viață duc! Acasă însă este cu neputință traiul și trebue să pleci ori vrei, ori nu. Ai să alegi între America și sărăcia cea mai neagră; la adevă, e mai bine America.

Un punct din organizarea noastră, este

și taină o cântă pe vecinicie cerul și pământul: Paștile Domnului.

Mă simțesc puțin de a-ți descrie și numai un simțământ, un svăcăt al inimei atinse de bucuria cerească a acestei zile, fără ca să turbur armonia aceea negrăită a sufletului creștin prin vorbele mele neputincioase și puțin zicătoare. Tu le ști, căci ai gustat dulceața lor de atâtea-ori.

Ți-oi descrie totuși o bucurie, ce tu nu o cunoști, nici nu o poți înțelege, până ce nu te vei găsi în aceleași împrejurări ca mine; departe de casă între oameni binevoitori, dar străini și neînțelegători ai datinilor tale, inclinațiunilor tale: soții tăi din pruncie, oglinda cerului, în care te mișcai.

Da, erau trecuți doi lungi ani, de când în biserică nu mai vedeam strane, în ele nu mai auziam răsunând trăgănat, melodioasele *glasuri*; au trecut și două Paști fără de un „Hristos a înviat” ori un „irmos”; era înzădar să le mai aștept; mi-am luat deci rămas bun dela ele pe alți 3 ani.

Când iată într'o zi neașteptată înaintea de Paști Revs. Domn canonic Dr. Bunea, cercetându-ne ne invită la s. liturgie, ce D-sa zise, că ni-o va celebra după ritul nostru. Așa a fost prima zi. Însă abia cunoscută bunăvoința a Rvrs. Domn canonic, noi am început a face pe invitatul, ce de altcum era de prisos. Așa a urmat apoi un lung șir de zile de sărbătoare. Frumosul timp de după Paști, care cu cântările și ritul solemn trezește în suflet simțământele zilei acele mari a Paștilor, încât Rvrs. Domn canonic cât a stat aici, era pentru noi adevărate Paști.

Am împărțit frățeste între noi și ostenele și bucuria slujbei, eram pe rând toți:

erășnici, cântăreți și credincioși ascultători, până când un cor animat de puțini chemați și de și mai puțini aleși întona eceniile. Asta fu culmea bucuriei noastre din acest an, dar veni pe neașteptate și trecu prea iute. Totuși cu inimă plină de recunoștință față de Rvrs. Domn canonic, și de speranțe măgulitoare în o curândă revedere, și azi cugetam mângâiați la acele zile îmbrucătoare. Deie Domnul să se repetască cât mai des!

Așa ne-au trecut și Paștile. De aci încolo mai că nu mai știu, cum a sbrut timpul. E natural. Examenele erau în prag. O răceală, ca un fior își trece de-alungul spinării, te cuprinde o smereală fricoasă, o stimă despotică față de profesori, cari încep a-ți părea moroși, gata să te înfrunte la toată vorba, deși toate sunt numai nălucire — cugetând numai că mâne, poimâne vor să sosească esamenele și te vor găsi nepregătit.

Și bietul student își îngroapă capul de dimineața până sara în carte, sperând așa, a încunjura naluca asta deja amenințătoare.

Dar pentru noi și esamenele au fost o altă sărbătoare, aceasta însă curat românească; căci Ionel Coltor și Iuliu Hossu, depunând în 4 Iulie doctoratul din filosofie, domnii profesori au binevoit a-i distinge în sâmn de recunoștință și dovadă despre frumoasele lor talente, despre clara și bine formată lor pricepere și despre neobosita-le diligență, cu titlul: doctori „a pieni puncti” (pur eminenti); cea mai frumoasă vorbă, cea mai frumoasă laudă au zis ei cu asta despre noi toți. Le gratulăm din inimă.

Cu aceasta însă n'am voit să las de loc pe ceilalți ai noștri la umbră; de sigur

unificarea societăților. Din darul lui Dumnezeu avem multe și frumoase societăți, dar reslățite, nu sunt tari, de aceea și-a lansat ideea unificării. Aceasta e salutară, la timpul său are să aducă rod îmbelșugat.

* * *

Peste doi ani, să face alegerea de președinte a Statelor Unite, și deja să începe campania între partide.

Roosevelt lucrează din respuneri, să fie ales un republican, iar alții lucrează pentru învingerea partidului democrat, a cărui candidat ar fi Bryan, care nu peste mult să va reîntoarce din călătoria sa. Lupta va fi crâncenă, ca nici odată. Bryan pășește a treia oară ca candidat.

Republicanii sunt milionarii statelor. Democrații sunt mai săraci. Stă lupta în contra capitalului, și aici e greu! Totuși democrații au mare nădejde, să învingă. Resultatul o să-l vedem după doi ani!

Preotul din America.

Sfințirea bisericii românești din Șieu-Odorhei.

Nușfalău, August 1906.

Fii salutată mică nepoată a lui Romul din părțile nordice transilvănene, cari prin fii tăi români din Șieu-Odorhei — dieceza Gherlei — ai ridicat altar și templu măreț Dumnezeului celui viu, dulcelui Isus, și pe noi cei trudiți de mizeriile unei robii în care trăim, pe un moment ne-ai unit cu ceriul, pentru care suntem mențiți... Așa-i!

Ziua de 12 August a fost o zi de sărbătoare pentru Șieu-Odorhei și jur. Încă des de dimineață se vedeau trăsuri străbătând mulțimea de oameni, muieri și prunci în vestminte de sărbătoare, cari toți și toate aveau direcția către comuna jubilantă. Mai de dimineață ca toți sosise la preotul din loc Grigore Rus, delegatul episcopesc din Gherla

nu, ei fiind ei mai înaintați, și fiind sirguinta și priceperea lor deja cunoscută, să cuvinea să dăm onoarea acestui an noilor și iubitorilor noștri frați mai tineri, en atât mai vărtos, ca pe lângă numrea puțin zicătoare de student, au câștigat și frumosul titlu de „doctor“.

Iată cum a decurs anul acesta.

Mă simțesc fericit de a-ți putea comunica aci ție și tuturor cunoscentilor noștri binecuvântarea apostolică a Sfinției Sale Papa, și cu ea a încheia epistoala. Ceea-ce mai aștepti și ce mai urmează, și-o serie de altă-dată.

Acum rămâi cu bine. Dragostea mea te însoțască.

Victor.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Magnificul și simpaticul canonic dr. Octavian Domide, însoțit de fratele său Clarissimul Emil Domide, prof. gimn. în Năsăud, protopopul tractului meritului Mihail Făgărășian, protopopul Ciceiu Cristurului Gregoriu Pușcariu; avocatul dr. G. Tripon din Bistrița, amicul nostru dr. Octavian Pavelea, avocat în Beclean; aproape toți preoții din tractul Becleanului și Ciceiu Cristurului, ba și din district, precum fratele Rus, etc.

La oarele 7 dim. s'a început ceremonialul sacru prescriș prin rit și tipic luându-se rămas bun dela biserica cea mică, scundă, de lemn, și mutându-se odajdiile sfinte în biserica cea nouă din mijlocul comunei, un edificiu imponent pentru un sat ca acesta, ridicată din piatră și cărămidă și acoperită cu tinichea. Era ceva înălțător să vezi masa cea mare a poporului mișcându-se după preoți, pe sub portalele împodobite cu ghirlande de flori și verdeață în zăritul căroră figurau crucile așezate pe inscripții de: „Bine ați venit“.

Originea, sângele, limba și datinile, cari le avem comune asemenea cu ritul bisericesc au adus în mijlocul nostru și frați preoți gr.-or. ca Bălan din Brașfalău, Alexandru Boer din Sfântul, Alexandru Rus din Cincelic, ginerile dlui Cioboc din Mogogea, Cupșa, etc. în societatea căroră s'a încunjurat noul Sion și s'au săvârșit cele sacre cu toată punctualitatea. La liturgie preoții fungenți s'au cuminecat. După aceasta delegatul episcopesc Magnificul dr. Octavian Domide a ținut o predică cu cunoscuta-i oratorie, arătând cu dovezi scoase din firea omului, că toate celea pământestești avem a-le folosi numai ca mijloace pentru ajungerea la patria noastră adevărată, care este ceriul. Dintre dovezile istorice mi-a plăcut mult pilda dlui Hristos, care primul a mers pe calea crucii și pilda lui Hanibal, care trecând Alpii să cucerească a zis soldaților îndârjiți de peripeții: „Ați avea drept să vă reîntoarceți dacă picioarele mele n'ar călca întâi pe drumul de care vă înfricoșează“. A sfârșit precum a început: „Cel ce vrea să vie după mine să se lapede de sine, să-și iee crucea sa“, etc. Ne-au arătat adecă, până la evidența, ca pildele noastre pot fericii poporul. Oare-i dăm noi atari pilde? Cătră fine Măria Sa a împărtașit poporului binecuvântarea arhierescă și a predat biserica cultului divin public. Finit cultul divin, s'a făcut vizită baronului Appel din loc, binefăcătorului bisericesc, dlui Ciboc — apoi a urmat banchetul cu toastele într'un pavilion lângă biserică. Pentru Pontifice, Monarh și Excelenția Sa, episcopul diecezan dr. Ioan Szabó, a vorbit dr. Octavian Domide; pentru delegat, dr. G. Tripon; pentru preoți, Mateiu Pop, preot în Ocna-Dejului; pentru protopopi și Claritatea Sa Emil Domide, Ioan Botean, preot în Nușfalău; pentru popor, Ioan Bulbuc, preot în Minthiu; pentru curatori, Mihail Făgărășan, protopop; pentru frații preoți gr.-or. Grigore Pușcariu, protop., etc.

După banchet a urmat petrecere într'o localitate acomodată, care a durat până în amurgul zilei, când ne-am depărtat la ale noastre, cu credință, că din copsele maicelor biserici ce să edifică, se vor renaște mai curând ori mai târziu și școale perdute din nesuficiența mijloacelor.

Ioan Botean.

Raport general despre activitatea societății de lectură „Inocențiu M. Clain“, pe anul scolastic 1905—6.

(Continuare.)

Partea specială.

I. Comitetul societății.

Comitetul societății ales în sedința constituită din anul trecut, s'a completat în I. sedință administrativă ordinară, ținută în 5 Octombrie 1905, și astfel comitetul societății pe anul 1905/6 a fost compus din următorii:

Președinte: Simeon Gocan, teol. a. IV. V.-președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. Secretar: Silviu Poșiar, teol. a. IV. Cassar: Emil P. P. Masca, teol. a. III. Controlor: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Gavrilă Hintea, teol. a. III. Bibliotecar: Valeriu Opreș, teol. a. II. V.-bibliotecar: Iuliu Căpâlnean, teol. a. I. Notar: Petru P. Domșa, teol. a. I.

Iar membrii în comisia literară au fost aleși: Georgiu Grecu și Ioan Mărginean, teol. a. IV. Alexandru Ghelner și Adrian Oțoiu, teol. a. III. Vasile Cerghizan și Augustin Folea, teol. a. II. Emil P. Sas și Cornel Popa, teol. a. I.

Și ca mersul societății să nu se întreprună nici în decursul lunilor de vară, de aceea în sedința constituantă, ținută în 2 Maiu a. c. pe anul de gestiune 1906/7 comitetul societății s'a compus astfel: Președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. V.-președinte: Augustin Folea, teol. a. II. Secretar: Romulus R. Stoica, teol. a. III. Cassar: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Vasile Candrea, teol. a. II. Controlor: Petru P. Domșa, teol. a. I. Bibliotecar: Iuliu Maior, teol. a. I., lăsând a-se completa pe anul viitor prin intrarea noilor alumni în șirul societății.

II. Membrii societății.

A) Fundatori.

1. † Dr. Ioan Vancea de Buteasa, metropolit (Blaj). 2. Dr. Victor Mihályi de Apșa, metropolit (Blaj). 3. † Mihail Pavel, episcop (Oradea-mare). 4. I. M. Moldovan, prepozit (Blaj). 5. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 6. Simeon Pop Mateiu, canonic (Blaj). 7. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 8. Dr. Vasile Hossu, episcop (Lugoj). 9. Iuliu Bardosy, insp. reg. penz. (Sibiu). 10. † Baziliu Rațiu, rector semin. (Blaj). 11. Iulia Laurențiu. 12. Dr. Nicolae Calmuczy. 13. Dr. Teodorescu, medic militar (Alba-Iulia). 14. E. Măcelariu, pret. penz. (Miercurea). 15. E. Petroviciu, căpitan (România). 16. Dr. E. Elefterescu (România). 17. † Georgiu Boer, locotenent (Vad). 18. Ioachim Totoian, preot (Chișfalău). 19. Silvia Handrea, preoteasă (Lăscud). 20. Institutul de credit „Patria“ (Blaj). 21. Institutul de credit „Economul“ (Cluj). 22. † Ioan Bob, prof. (Blaj). 23. † Ioan Antonelli, canonic (Blaj). 24. † I. Ciaciani. 25. † Constantin Papfalvi, canonic (Blaj). 26. Ioan Bozac, preot (Szombattelke). 27. Institutul de credit „Arieșana“ (Turda). 28. Institutul de credit „Mureșana“ (Reghin).

B) Onorari.

1. Dr. Dem. Radu, episcop (Oradea-mare). 2. I. M. Moldovan, (Blaj). 3. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 4. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 5. Dr. Victor Szmigelsky,

canonic (Blaj). 6. Ioan German, prof. emerit (Blaj). 7. A. Boca. 8. Iuliu Popa. 9. Iosif Pop. 10. Gedeon Blăsan. 11. † Basil Raț, rector sem. (Blaj). 12. Dr. Vasile Lucaci, preot (Șisești). 13. Dr. Elie Dăianu, protop. (Cluj). 14. Dr. Augustin Bunea, canonic (Blaj). 15. Dr. Isidor Marcu, canonic și rector sem. (Blaj).

C) Ordinari.

Toți alumnii seminariului gr.-cat. din Blaj.

D) Estraordinari,

sunt aceia, cari solvesc suma de 4 cor., având în schimb dreptul de a folosi biblioteca și a participa la ședințele literare a societății.

III. Biblioteca.

Biblioteca în anul acesta s'au înmulțit cu următoarele cărți:

Secțiunea I.

Cărți donate:

1. Vasile Cârlova, de Dr. Ioan Rațiu, donată de autor. 2. Enchiridion Hermeneuticæ gen. de Jahn, donată de A. Oțoiu. 3. 25 de ani din viața reuniunii de muzică, Mateiu Voilean. 4. Discursurile președintelui Asoc. I. St. Șulțiu de Cărpiniș. 5. Soare cu ploaie, de Iosif Vulcan, donată de Sept. Popa. 6. A vallás változtatás az egyházjog és a magyar államjog szerint, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor. 7. A keresztység kiszolgáltatása az egyházjog és magyar közjog szempontjából, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor. 8. Catechismul, de Dr. I. Marcu, donată de autor. 9. Memoriul asupra situației economului. 10. Partea a II-a din Anexe. 11. A szociális kérdés, Dr. Verus. 12. Roadele milei creștine, de Câmpian, don. de Dr. Elie Dăianu. 13. Ursu Vroina, de Dr. Elie Dăianu, donată de autor. 14. Predici de Petru Maior, don. de Dr. Elie Dăianu. 15. Cultura porumbului, donată de I. German. 16. L'active de L'academie Roumaine dela anul 1884—1905. de D. Sturdza.

Donațiunile Academiei române:

1. Mănăstirea și comuna Putna. 2. Finanțele României dela 1831—1905. 3. Basme române și glosari. 4. Titus Livius, traducere. 5. Analele Academiei rom. (Partea adm. și debaterile). 6. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii științifice). 7. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii literare). 8. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii istorice). 9. Problemele ei actuale. 10. Bibliografia românească veche.

(Va urmă.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dela ziua așezării mele aici, în 11 Febr. n. a. c. pe lângă alte daruri mai mici, ce s'au făcut de singuratici credincioși spre împodobirea casei Domnului și cinstea celor ce le-au făcut, în deosebi dan publicității și cu numele pe Dna văd. Elena Pintilie, un ornat complet colorat și unul negru 345 cor.; Dna Eugenia Barbu, un potir de argint, cu cupă aurită, Dna Tina Lucze, două perinute elegante de catifea pe prestol și dl Mihail Bucur, măiestru rotar. o cădeiniță în preț de 32 cor. Implor binecuvântarea și răsplata cerească peste acești binefăcători creștini! Reghinul-săseșc, la 25 Iunie 1906. — *Ariton M. Popa*, paroh-protopop. — Onorata Dnă Iuliana Mateiu născ. Chețan, preoteasă văduvă din Ercea, a donat

pe sama edificândei biserice din Craifalău-de-câmpie, întru amintirea fericitului și neuitatului său soț Teodor Mateiu, fost preot în Craifalău suma de 100 cor., promițând, că cu începerea edificării stei biserice în câtni-va concede starea materială, va mai contribui. căreia și pe aceasta cale în numele poporului din Craifalău, îi aducem sincerele mulțămire, dorindu-i ca Dumnezeu să-i răsplătească însușit din darurile sale cerești, iar defunctului eterna fericire. să-i fie țărna ușoară și memoria neuitată. Craifalău-de-câmpie, 1 Iulie 1906. — *Dem. Caliman*, preot gr.-cat.

Aniversarea a 76-a a nașterii Monarhului s'a serbat în Blaj cu solemnitățile îndatinată. Escel. Sa Mitropolitul a celebrat sf. liturgie, asistat de membrii capitulari. După sf. liturgie s'a cântat Doxologia cea mare, pentru îndelunga viață a Monarhului nostru. La 1 oară Escel. Sa Mitropolitul a dat în onoarea zilei un prânz festiv, la care au fost invitați clerul din gremiu, necum și toți angloiații oficiilor publice din loc. Pentru Monarhul nostru a vorbit Escelența Sa Mitropolitul, nrându-I încă mulți ani spre binele tuturor supușilor săi credincioși.

Știri personale. Duminică în 19 Aug. an plecat la Expoziția din București, sub conducerea redactorului nostru peste 100. inși din toate părțile țării noastre. După cum ni-să scrie, au fost întâmpinați la gara de nord de dnii *Codrescu* și *Atanasiu*, delegați ai ministerului de culte. La binevențarea a răspuns A. C. Domșa. Marți au cercetat excursioniștii expoziția și seara arenele. De aci vor merge și la Constanța.

Consistoriul plenar. În 15 August n. a. c. s'a întrunit la ședința ordinară Consistoriul plenar în Blaj sub prezidiul Escel. Sale Mitropolitului *Victor*. Au luat parte afară de membrii din gremiu următorii protoconi districtuali: *Ioan Maior*, Aind. *Dem. Cutean*, protopop defic., *Aléandru Dobrescu*, Sebeș, *Iuliu Montani*, Zlatna, *Iosif Costin*, Turda, *George Bărbat*, Blaj, *Ștefan Sándor*, Odorheiu și *Iosif Lita*, Iclod. În această ședință s'au primit în Seminarul teologic din Blaj următorii alumnii: *Vincențiu Pandrea*, Margineni; *Ioan Gîgior*, Tâmbi; *Iustin Porut*, Desmir; *Ioan Pop*, Cămarășol-deș; *Octavian Mihăițan*, Odverem; *George Rus*, Bozdu; *Petru Grăia*, Blaj; *Gavrilă Metea*, Ileni; *Simion Popa*, Măhăciu; *Coriolan P. Lupu*, Șamșudul-de-câmpie; *Augustin Ciungan*, Alecuș; *Octavian Bugner*, Tritni-de-jos; *Ioan Dragomir*, Șura-mică; *Nicolae Crăciun*, Doștat; *Nicolae Costea*, Mănărade; *Vasilii Marginean*, Ungurei; — iar *Zenovie Paclisan* din Straja va fi trimis în Seminarul central din Budapesta. — În internatul Vancean de băieți, au fost primiți cu totul 123 studenți. — În internatul Vancean de fetițe, au fost susceptive 41 eleve.

Reuniunea sodalilor români din Cluj, și-a ținut a XXXIV. a duna generală în 6 August a. c. Din raportul general estragem următoarele: Averele reuniunii e de 2254 cor. Au fost sprijiniți din partea reuniunii cu bani de școală 36, cu haine de vară 41, cu de iarnă 35 inși. S'au eliberat 5. S'a decis a să înființa o bibliotecă pe sama reuniunii.

Convocare. Adunarea generală a desp. XXIX. (Mediaș) al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”, își va ține în acest an în 2 Septembrie n. la 3 oare d. a. în școala gr.-cat. din Mediaș.

— Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur”, în acest an își va ține conform consensului Comitetului acestei Reuniuni din 31 Maiu 1906. în școala gr.-cat. din Mediaș la 2 Sept. n. a. c. la 2 oare d. a.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericei gr.-cat. din Bandul-de-câmpie, invită la *consacrarea nou terminatei biserice*, ce se va săvârși în 28 August n. a. c. prin delegatul consistorial Rsmul Dr. Isidor Marcu, canonic.

— Comitetul parohial gr.-cat. din Argeșul-de-sus, invită la *sfințirea bisericei nou*

edificate, care se va îndeplini Duminică în 9 Septembrie n. a. c.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poroncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheitnielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu ehibrit, un joc de copii, le poate prefăce în prav și cenuse. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

Epidemiei de tifus din Sibiu a căzut jertfă R. U. în vârstă de 27 de ani, Solvișe numai cor. 45. — la cassa băncii „Transsylvania”, iar aceasta a plătit cor. 1000. capital erezilor.

Petrețeri. Tinerimea română din Nistrastu și jur, invită la *petrețerea de vară*, ce o va aranja Marți, în 28 August n. 1906, în pavilionul hotelului „Központi” din Nistrastu. Venitul curat este destinat spre edificarea școlii române din loc.

— Tinerimea română din Lunca și jur, invită la *petrețerea de vară*, ce o va aranja Duminică în 2 Septembrie n. 1906 în sala școlii gr.-cat. din Lunca. Începutul la 7 oare sara. Venitul curat e destinat în favorul școlii gr.-cat. din Lunca.

Mulțămită publică. O faptă nobilă și vrednică de toată lauda au săvârșit românii credincioși gr.-cat. din Șeica-mică, cari sunt emigrați în America, în Cleveland O. Deja dela plecarea lor în depărtata străinătate făcuseră promisiunea, că dacă Dumnezeu le va ajuta, vor contribui și ei cu cât le vor permite puterile pentru înfrumusețarea sântei noastre biserice. Aceasta promisiune au și implinit-o, căci, făcând ei între ei o colectă, au format suma frumoasă de 580 cor., carea sumă cu datul de 4 Maiu 1906 au depus-o la institutul de credit și economii „Racoțana” din Șeica-mare, punându-o tot odată la dispoziția curatoratului nostru bisericesc, ca din aceea să se ridice în sânta noastră biserică 70 scaune, iar restul să rămână spre creștere, tot în folosul bisericeii, sub numele de: „Fondul American Român”. — La dorința specială a marimoișilor donatori acesteia scaune, cari deja în 1 Octobrie a. c. vor fi gata, în fie-care an să vor da în folosință credincioșilor, pe lângă o anumită taxă, iar suma ce va incurge din aceste taxe, să va adauge la „Fondul American Român”. Cei cari au contribuit la formarea acestui fond, sunt: *Ilie Lup*, *Ioan Lup* a Ravecii, *Ioan Coman*, *Petru Coman*, *Agafie Dancu*, *Nicolae Lun*, *Teodor Popa*, *Chirion Lup*, *Ilie Vișa* Nechită, *Ilarie Hătegan*, *Teodor Alămorean*, *Ilie Alămorean*, *Nicolae Dancu*, *Iosif Caiser*, *Petru Câmpian*, *Teodor Achim*, *Ilie Muntean*, *Teodor Ivan*, *Teodor Câmpian*, *Ilie Roman*, *Ioan Dancu*, *Ioan Dancu sen.*, *Alesandru Roman*, toți din Șeica-mică, dăruiind unul fie-care câte 25 cor. și un bun făcător 5 cor. laolaltă 580 cor. Din suma aceasta se va spesa pentru făcutul scaunelor 532 cor. iar restul de 48 cor. va rămânea ca bază la „Fondul American Român”. Subscrișii, în numele credincioșilor gr.-cat. din Șeica-mică, aducem și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămire tuturor acestor mari binefăcători a sântei noastre biserice, dorindu-le din inimă viață îndelungată, spre a se putea reîntoarce iarăș sănătoși în mijlocul familiilor lor iubite. Șeica-mică, în 15 August 1906. — *Virgil Stanciu*, adm. parohial. *Ilie Vișa*, curator prim.

Necrolog. † Văd. *Iozefa Rozor* născ. Rus, după scurte dar grele suferințe, a repausat în Caciu, în 18 August 1906. în etate de 80 ani. — *Fie-i țărna ușoară!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

2. Cu atât mai vărtos nu se poate admite, ca vibrațiunile sau undulațiunile acelea presupuse ale creerului să treacă dela o persoană la alta. Întâi: pentru că cugetul nu conzistă în vibrațiuni sau undulațiuni. În locul al doilea: pentru că chiar și când ar conzista în undulațiuni, încă tot nu s'ar putea propaga. Martoră ne este despre aceasta experința de toate zilele. Căci ori cât ne-am cugeta și am voi noi, ca cineva să facă ceva, el tot nu va face, până ce nu-i vom spune cu gura ori prin semne, pentru că nu va ști, ce vom noi. Prin urmare cugetul nostru nu se propagă prin undulațiunile sale dela noi la altul. În locul al treilea: pentru că se întâmplă adese de răspunsurile sunt cu totul în contra cugetării și dorinții celor de față. Martor ne este Allan Kardek ¹⁾ unde spune: „Când se întâmplă să se audă într'o întrunire de spiritiști de omenie, una din comișcările acelea scârnavo, cari le îngreșează prin josnicia lor; ar fi o vătămare pentru experimenterii, că presupun, că aceea ar proveni dela vreunul din ei“. De altcum martor ne este despre acesta și Lombroso, când cu formarea corpului articulat sub haina Eusapiei. Nici unul din cei de față nu se cugetase la aceea, că răspunsul să fie: *a sinistra*. Așadară dacă nici unul nu s'a fost așteptat la răspunsul acesta, el nu putea să provină din undulațiunile creerului ori ale păturii corticale, cari ar fi exprimat răspunsul acela. Tot aceasta o dovedește și cazul mesei din ședințele din Genova, când masa a plecat cătră o chilie, cu toate că toți voiau să mai rămâna afară.

3. Nu să poate admite străformarea undulațiunilor acestora în putere motoră, luminoasă, etc. Pentru că fizica ne învață, că puterile motore, luminoase, etc. sunt puteri fizice, iar nu cugete; și cu atât mai vărtos nu se poate admite străformarea cugetului în putere motoră, după ce aceea fizică ne învață, că o putere fizică nu se preface într'altă putere fizică, decât numai pe lângă anumite condițiuni, cari aci lipsesc cu totul.

4. Nu se poate admite formarea fantoamelor, în forma presupusă de ipoteza aceasta. Pentru că fanteamele acestea nu sunt imagini de ale lucrurilor cugetate, ci sunt *fanteame vizibile și pipăibile*, și Lombroso însuși a prins *cu mâna* o fanteamă de acestea — deși neperfectă — și a simțit că are formă de picior. Zöllner apoi și cu cei din Genova au mers mai departe, și au făcut ca mâinile și picioarele acestea închipuite (!) să-și exprime urma pe făină, furungine și gips. Și mai departe decât toți a mers Crookes, carele a strâns fanteama în brațe, i-a pipăit pulsul, i-a numărât bătăile inimei și a fotografat-o.

5. Nu se poate admite nici explicarea dată pentru *scrisorile automate*. Întâi: pentru că nu să știe, că cu care *emisferă* a creierilor cugetă omul; ori doară cugetă cu amândouă? În locul al doilea: pentru că avem fapte contrare, și anume la: *hemiplegici*. Aceștia sunt paralitici într'o jumătate a trupului și a capului, și astfel lucră și cugetă numai cu cealaltă jumătate, stând jumătatea paralică în neactivitate. Dar cu toate acestea lor nu li-se pare, că altul ar cugeta în locul lor, ori că ar primi prin inspirațiune ceea ce spun.

În fine cum se vor explica celealalte fenomene spiritiste, de ex. scrisorile directe? Așa că undulațiunile vor prinde stilul și-l vor purta, să formeze literile? E imposibil, pentru că omul nu poate influența lucrurile, ce sunt afară de sine, fără să se pună în legătură cu ele.

De altcum e constatat și e lege fizică, că ori ce putere, carea pleacă dintr'un anumit centru și se propagă, în propagarea sa scade din intenzitate în proporție cu pătratul depărtării. Știind aceasta să calculăm acum intenzitatea vibrațiunilor păturii corticale! Aceasta trebuie să fie foarte mare, pentru că trebuie să străbată oasele capului, ca astfel să poată eși dintr'insul, trebuie să pună în vibrațiune eterul, trebuie să străbată iarăși oasele capului mediului, să-i pună în vibrațiune pătura corticală, ori dacă rămâne afară, trebuie să ridice mobile grele, de zeci de chile, etc. Dar nu mai continuu, pentru că ipoteza aceasta, ca și altele de felul acesteia s'a introdus din necesitate. Căci voind ei să explice fenomenele

spiritiste, și nevrând să admită ființe nemateriale, au trebuit să recurgă la materie: cauză neproportionată pentru producerea lor, cum zicea și profesorul Porro. „În fața manifestărilor senzibile“, zice dr. Lapponi, ¹⁾ cari nu se pot referi la puteri materiali fizice necunoscute, anume fiindcă au imprimat semnele evidente de inteligență și de voință, de afecțiuni și de pasiuni, e oare posibil ca să nu se admită existența acestor ființe spirituale, dovedită de mulțimea faptelor, constatată cu toată vigoarea metodelor noastre experimentale, celor mai bune“.

A patra ipoteză animistă e: ipoteza spiritiștilor occultiști. Aceștia presupun că spiritul omenesc s'ar compune din trei elemente: *vitalitatea sau energie vitală, corp astral și suflet omenesc*. Sub *corp astral* înțeleg ei o parte a sufletului, carea ar constitui puterea lui de viață animalică, și care ar putea să iese și să vagabundeze afară de trup, ²⁾ întocmai pe cum își închipue și dl Hașdeu ³⁾ despre *supraorganism*, și ceilalți spiritiști despre *perispirit*. ⁴⁾ Corpul acesta astral după părerea occultiștilor ar ieși afară din mediu și ar produce toate fenomenele spiritiste.

Dar nici ipoteza aceasta nu se poate admite.

a) Pentru că avem fenomene spiritiste, cari *se întâmplă fără mediu*. Acolo sunt spre pildă cazurile de molestări spiritiste citate mai sus. Prin urmare ele n'au putut fi produse de corpul astral al mediului.

b) Pentru că avem o mulțime de fenomene, când mediul e *întreg și sănătos*, când nu-i lipsește nimica. Prin urmare în cazul acesta nu poate să fie vorba despre ieșirea corpului astral din mediu.

c) Pentru că nu se dovedește de locul locului, că în om ar fi și corp astral, care pe lângă aceea să mai poată să mai și iasă din trupul omenesc.

d) Pentru că chiar și când s'ar admite existența lui și posibilitatea de a ieși din trup, încă tot nu s'ar putea explica fenomenele spiritiste. Așa de ex. nu s'ar putea explica cunoștințele ce le vedește mediul, și cari sunt peste cunoștințele lui. De exemplu ne poate servi *scrisoarea automată* a dlui Cosmovici în limba rusă, precum și comunicațiunea despre bunica dlui Hașdeu, despre cari dl Cosmovici n'avea nici o cunoștință. Nu s'ar putea explica *aparitia spiritelor* materializate, perfect ori imperfect, puțin ne pasă. Pentru că corpul acela astral fiind eteric și *imponderabil*, nu ui-se poate prezenta ca o mână, ca un picior, ori ca o fanteamă *văzută, pipăită și fotografată*.

(Va urmă.)

¹⁾ Ipnatismo e Spiritismo, pag. 196.

²⁾ In Civiltà Cattolica seria XVIII. vol. V. pag. 413.

³⁾ Sic cogito, pag. 105.

⁴⁾ *Supraorganismul* dlui Hașdeu este însuși sufletul, carele își are organele sale întocmai ca și trupul. „Sufletul“, zice dsa la pag. 42, „e un organism, care își păstrează autonomia chiar și când se află încă în legătura trecătoare cu celalalt, adică cu organismul secundar al trupului pămăntesc“. „Sufletul meu“, zice tot dânsul la pag. 57, „despărțit de ochii și de urechile trupului, despărțit de gură, era un organism, un organism care vede, auză și vorbește prin altfel de ochi, altfel de urechi, altfel de gură“. „În sfârșit... sunt cele doue organisme ale făpturei: organism trupesc, ponderabil, trecător, secundar, *suborganism*, pe care moartea îl risipește sau îl închide în coșciug; și *organism sufletesc*, imponderabil, neperitor, primar, *supraorganism*, care numai prin moarte se deslănțuește și-și capătă deplinătatea avântului“, (pag. 80). Despre supraorganismul acesta zice dl Hașdeu, că în anumite condiții iese afară din trup. „Când un om este mort sau în agonie sau într'o mare primejdie, și se arată în același timp la depărtare unei ființe iubite, care e sănătoasă, aceasta presupune una din două: 1. *Supraorganismul* celui ce simte arătarea se strămută acolo unde se află cel repozat sau cel suferind. Hașdeu, Sic cogito, pag. 105. — *Perispiritul*, apoi „este un învăliș (al spiritului) compus din eter imponderabil, un fel de corp fluidic, tipul formei omenești“. Așa îl deplinește Allan Kardec, și definiția dată de el a fost primită în congresul spiritist din Paris (1889). Frunco, pag. 243.

Alți spiritiști din contră (neoccultiști), spun că omul s'ar compune din trei părți: *corpul, energia sau forța vitală și sufletul*. Corpul este conglomeratul moleculelor materiale compuse din atomi; forța vitală ar fi aceea, carea ordonează și dă viață moleculelor. Aceasta începe, se desvoaltă și încetează cu moartea. În fine este sufletul, care se împreună cu trupul prin mijlocirea forței vitale. Cfr. *Camil Flammarion: Tainele cerului* trad. de Haralamb Lecca, București, Minerva 1904, pag. 10 și urm.

¹⁾ Le liore des Médioms edit. VIII. Paris 1865, la pag. 45.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

16

„O Toni, cât de veselă sunt eu acum! Aș vrea să chiuesc și să joc de bucurie! Tu nu pleci de-aicia pentru totdeauna, tu te vei întoarce, tu vei goni pe dracul din școală, iar noi nu vom fi siliți să emigrăm în America. Dumnezeu să-ți dea sănătate, Toni! Acuma mă duc și eu acasă. Rămâi sănătos, Dumnezeu să-ți ajute!“

Și cu aceasta dispărură.

Mult timp șezură încă Toni în chioșe, stăpânit de niște sentimente până acuma necunoscute. Mereu vedea el acum pe Roza înaintea sa, inundată de o lumină de aur, ca aureola unui inger. Ceea ce ea cerea dela dânsul era bun, iar el hotărât să-și lăsa făgăduința. Și ceea ce dânsa i-a făgăduit lui, aceasta influență asupra-i, ca un mister fericitor și ca un indemn puternic de a reveni odată să lucreze în sfera tătăne-său.

VII. Citat.

În cursul iernei Knack instrua și educa copiii după libertățile școlii neconfesionale. El întrebunța orice ocaziune, ca să slăbească în inimile copiilor abominabila credință și să propage din toate puterile știința. Preotul paraliza activitatea-i distrugătoare numai în două ore pe săptămână. Deoarece însă buruienile prosperează mult mai bine în natura omenească înclinată spre rău, decât sămânța cea bună și afară de aceasta lecțiile lui Knack erau aproape de douăzeci de ori mai multe decât ale preotului, — întunecul avea mult mai multă influență asupra copiilor, decât lumina. Aproape zilnic repetau copiii acasă vorbele disprețuitoare ale lui Knack asupra instituțiilor bisericesti, ba chiar și observații împotriva Mântuitorului lumii, pe care îl descria numai ca pe un om. Mare era scandalizarea și îngrijirea părinților, precum și mânia lor împotriva dracului din școală, care funcționa mai departe nesupărat de nimeni.

„Dacă aceasta va merge tot așa înainte“, zise Günther către ceilalți săteni, atunci copiii noștri vor fi educați în mod sistematic, în spirit necreștinesc, păgănesc. Iar noi nu putem face nimica. Sfinția Sa a trimis deja de mult o jalbă la guvern, — și dânsul fu respins, iar Knack remase pe deasupra. Va se zică noi suntem siliți să ne lăsăm copiii în ghiarele dracului și vedem deja ce o să devină. Copiii au început de pe acum, să râdă de noi, că suntem așa de proști și credem totul. Iar ei sunt mai culți și știu mai bine. „Tată“, zise Franț al meu, mai deunăzi, „de ce să ne rugăm? Doar nu există Dumnezeu!“ Eu i-am răspuns, nu-i vorbă, cu o frânghie, peste spate, — dar ce folos? Noi suntem vecinic ocupați cu lucrul, și n'avem timp să ne supraveghiem copiii în continuu, noi nu putem să-i instruiem. Iar Knack îi are vecinic în școală și el este după părerea copiilor mult mai învățat decât noi.

„Ei bine, dacă va trebui să privim tot așa cum ni-se pervertesc copiii, ar fi străgător la cer! Oameni buni, aici trebuie să facem ceva.“

Se pregătia o furtună în consiliul școlar.

Knack privia lucrurile cu totul altfel.

El vedea rezultatele ostenelelor sale și era foarte mulțumit.

„Se face din ce în ce mai multă lumină“, se lăuda el către femeia sa. „Nici n'aș fi crezut, ca acești copii crescuți în superstiția întunecată, să fie atât de susceptibili pentru o cultură vrednică de oameni. Dacă cineva se pricepe la meseria sa și lucrează după un calcul înțelept, nu este tocmai așa de greu a face din creștini . . . oameni. Pas cu pas îl strimtoresc pe popă. Este foarte amuzant a vedea cum să uită copiii la mine cu priviri întrebătoare când vine popa să le explice și să recomande prostiile superstiției. Eu n'am decât să dau din umeri și să zimbesc semnificativ, — copiii mă înțeleg și popa bate apa'n piuă.“

„Sunt veselă că mergi bine cu școala și mă bucur, că ești mulțumit“, răspuse ea. „Dar furia țăranilor împotriva ta, e groaznică. Mă tem să nu-ți faci vre-un rău.“

„Fii liniștită Clară! Schwanheimenii sunt cu toții niște oi, — și oile nu mușcă.“

Numai bărbații liberi știu să-și răzbune. Robii superstiției, cari stau sub jugul celor zece porunci trebuie să-și iubească chiar și pe dușmanii lor. Îngrijirea ta este nemotivată.“

Întrearea vătăjelului întrerupse conversația.

„Domnule învățător“, zise vechiul soldat, „dl primar te pofteste să vii numai decât la primărie.“

„Numai decât?“

„Da, se'nțelege“, răspuse vătăjelul, apoi făcu stângămprejur și eși.

„Ce va să zică asta?“ observă Knack îmbrăcând un alt surtuc.

„Aceasta este o citație. Reculege-te — fi precaut!“ zise femeia.

„Ei ce? — precauție — reculegere!“ replică el disprețuitor. Să-mi fie frică de acești proști, când eu stau pe baza sigură a legii neconfesionale și am protectori puternici!“

Cu picioare ușoare urcă el scările primăriei și intră în sală. La masă ședea primarul, preotul și consilierii școlari Schmidt și Nübel.

„Domnule Knack“, începu cu un aer serios primarul, „ca președinte al consiliului școlar, te-am citat fiindcă s'au înaintat aici multe plângeri, de către toți părinții, ai căror copii umblă la școală.“

„În adevăr? . . . Ei! Iată, că nu sunt conștient de vr'un delict sau vr'o neglijare de datorie“, zise zimbând acuzatul.

„Acum să taci și să ascuți ce am să-ți comunic“, întrerupse primarul, care luă în mână o hârtie, — era registrul de păcate a lui Knack. „Părinții se plâng, că dta le strici copiii prin instrucția ateistă, ce li-o dai. Dta râzi și îți bați joc în școală de tot ce noi creștinii avem sfânt. Dta ai zis că biblia este o carte de fabule care se contrazice cu rațiunea și știința. La științele naturale ai zis că istoria creațiunii este o poveste idioată, care lovește în față științele naturale. Ți-ai bătut joc de cel mai sfânt mister al religiei noastre: dta ai zis că Luteranii înțeleg altfel cina, și Calvinianii altfel și Catolicii altfel. Cine are dreptate, nu se poate ști, — probabil că nici unii nici alții. — Acestea sunt câteva din plângerile, ce mi le-am notat. Ce aveți de a răspunde?“

„Îmi permit a vă răspunde, că nu mă știu vinovat nici într'un punct.“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 32, cu următorul cuprins: N. Iorga, Un poet cugetător: O. Carp. — O. Carp, Tempora mutantur... (poezie). — Otilia de Kosmutza, Impresii din Tokio (trad. de Natalia Iosif). — G. Săpunaru, Cântece. — I. Scurtu, Traducerile literare la noi (IV) — E. Ciuchi, Sonet. — N. Pabuli, Dela Lamia la Velestino. — Cronică de N. Iorga și I. Scurtu. — În supliment: Din cetatea Hotinului (Turnul cel mare); Minaretul turcesc din cetatea Hotinului și biserica cea nouă a Rușilor.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negrușiu a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere luate. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II. III. și IV. primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV. scriere introdusă în toate școlile românești din patrie. bogată în exemple, cu multă grijă adunate și *Stilistica practică*, un extras din cea dintâi, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiindcă dă tot soiul de reguli și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Posta redacțiunii.

I. V. în F. Lucru mai trist și mai deplorabil ca acela, când preotul cu învățătorul își spală rufele în public, nu cunoaștem. Cititorii noștri nu pot conștienta, aceea ce ne scrieți. Adresați-vă la „Foaia Poporului“ sau la „Tribuna“, unde ați ventilat lucrul și apoi continuați în ruptul capului.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Nr. 5331-1906.

(24) 2-3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alexandru St. Șuluf“.

1. *Trei* (3) stipendii de câte 800 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Marțian Căluț, stud. jur. în Budapesta, Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un* (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan Agârbiceanu, stud. filos. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetsbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. *Doze* (2) stipendii de câte 400 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Emil Pop și Ang. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

4. *Un* (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Enea Muntean, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele superioare.

5. *Un* (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendie de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcu de eminentă.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuș”.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Dr. Vasiliu Pop, stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concurge studenți români gr.-cat., sunt înse preferiți consângeni fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Parteniu Crișan, stud. gimn. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consângeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil F. Negruțiu, stud. gimn. în Năsăud. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela ori-ce institut de învățământ. din țară ori străinătate. — În linia primă pentru consângeni de ai fondatorului.

V. Din fundațiunea „Vancea-„Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan V. Vancea, stud. jur. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Petruță, elevă a școlii civile destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după-ce au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consângeni fondatorului.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu”.

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Iuliu Rusu, stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil Felde-reau, stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenți români gr.-cat. consângeni de ai fondatorului dela ori-ce școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu”.

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consângeni au preferință.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev al școlii de cadeți din Kamenz, Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu, stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consângeni au preferință.

IX. Din fundațiunea „Ioan V. Rusu”.

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Udvárhely, destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-un gimnas. școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consângeni.

X. Din fundațiunea „Alutanu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Laurențiu Sima,

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști, studenți la școale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consângeni au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”.

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906 în suma de 550 cor., în senzul literilor fundațiunile sunt de a se împărți în părți egale între consângeni fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consângenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Orăștiei”.

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mireca Vaideanu, stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concurge numai studenți români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Orăștiei și anume: Jibor, Orăștioara-de-jos, Balomir, Bințiș, Berin, Gioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Gridu Ghialmaru, Casteu Dăncu-mic, Ocoliu-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești Magura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spiui, Pricazu, Petrini, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibigielul-vechiu, Sereca, Tămășască, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Veideiu, Simeria.

XIII. Din fundațiunea „Parteniu Moldovan”.

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe an. scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan, preparand curs. II. în Blaj, — destinat pentru tineri români gr.-cat. consângeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes bun vre-o școală de ori-ce categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”.

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul al doilea băieților și copiilor țărâniți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai”.

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6. lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta, — destinat pentru studenți la universitate, la politehnica, la Academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia montană din Selmetz și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Suciu, studenți jur. în Cluj, — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Iuliu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști. — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnasist.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Gavril Vajda”.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenți dela ori-ce școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovicu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintilian Viciu, stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în an. scol. 1905/6 de către Atanasie Pantea, stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul din Blaj.

Preferință au descendenții din familiile Klein și Muntiu.

XIX. Din fundațiunea „Iacob Páll”.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concurge la stipendie aceste, sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comit. Hunyad), cari au calificățiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: testimoniu scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consângenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească espres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7. și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corespunde cerințelor aci înșirate, pecum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerare.

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în an. scol. 1905/6 de către Vincențiu Pandra, Ioan Zileriu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecventare, că sunt școlari în cl. I. ai gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepti în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop, elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7. la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să întru-nească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcu bun;

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foae apare în fie care
 Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foaia
 să se adreseze la: Re-
 dațiunea și admini-
 stratiunea „Unirii”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 25 August 1906.

Numărul 35.

Cu începutul anului școlastic.

Tot mai mult vedem, că se lă-
țește convingerea, ba ici coela chiar
și în jurnale și încă la loc de frunte,
am cetit, că românii ar face bine
dacă și-ar mai țineă copiii acasă la
vite și la plug, și ar încetă de a-i
aduce cu droaia la școală. O idee
cât să poate de păcătoasă. Noi din
contră zicem, dați-vă români copiii
la școală, că pe noi școala ne-a scos
întru câtva la lumină și să sperăm,
că ea ne va aduce izbânda pe toate
terenele, fie acela cultural, social sau
politic. Dar când vă îndemnăm la
lucrnl acesta nu vrem să zicem, că
să vă lăsați copiii să învețe înainte
fără nici o țintă, ci cumpăniți mereu
cât puteți cheltui voi, și în schimb
ce progres fac băeții.

Și iarăși nime să nu-și aducă
băiatul la școală cu gândul, că dacă
învață îl face popă, dacă nu îl face
dascăl.

Astăzi s'au schimbat împreju-
rările. Cel ce întră astăzi la peda-
gogie, acela să fie în curat cu gre-
utățile cele multe, ce-l așteaptă în
viață.

Legile și ordinațiunile ministe-
riale, fac pendent viitorul învăța-
torului, dela instrucția limbei magiare.
Iar cel ce vine la teologie, acela încă
să fie în curat cu un lucru. De câțiva
ani încoace candidații de teologie
sunt tot mai mulți. La cele 12 lo-
curi vacante concurează câte 35—40
și mai mulți de absolvenți, între cari
sunt și de aceia, cari de trei și doi
ani așteaptă ziua primirei cu testi-
moniu de maturitate în mână.

Ce va să fie deci cu aceștia,
cari și-au legat tot viitorul de o
singură condiție, de primirea la te-
ologie, și n'au fost primiți? Oare
mai aflase-vor dintre aceștia, ca să
aștepte anul viitor, sau își vor vedea
de o altă carieră, ca să nu piardă
un an din viață înzădar?

Până acuma în cazuri de acestea
mulți să aplicau la administrație,
dar în timpul mai nou vedem că și
candidații de notari ai noștri, să
impuținează tot mai mult. Nu e
mirare. Dacă se va perpetua de
exemplu cazul dela Tŭr, unde dintre
6 candidați, pretorele a propus 5,
iar pe unul carele din întâmplare
a fost Român și pe care l-a voit
reprezentanția, unguri români fără
deosăbire, nu l'a candidat, provo-
cându-se la dreptul său, ce i-l dă
legea, atunci nu e mirare, că oamenii
mai bine așteaptă un an doi, ca să
fie primiți la teologie, decât să-și
petreacă viața ca scriitori prin diferite
cancelarii comunale.

Noi totdeauna am inzistat pe
lângă părinți, să-și dea copiii pe
astfel de cariere, unde nu atâta ca
sljbașii altuia să trăiască, ci ca omeni
independenți. Că nu sljbașii și ofi-
cianții fac un popor tare și puternic,
ci fii liberi ai aceluia.

Sistemul liberal cu binecuvân-
tatu-i șovinism a adus cu sine, că
mulți din tinerii noștri să ocolească
cariera judecătorească, și să se facă
advocați. Cariera aceasta este astăzi
mai grată pentru noi, nu numai din
punct de vedere material, ci și din-
tr'un punct de vedere etic, mai înalt,
că nu-ți este pendent viitorul dela
informațiile ce ți-le dă șeful de birou
cu privire la convingerile tale po-
litice.

Și mai are și favorul acela, că
și tinerii cei mai săraci pot să o
urmeze, dacă sunt cruțători și mun-
citori.

Altă carieră mai potrivită și mai
rentabilă din toate punctele de vedere
este medicina. Durere, că nu vedem
îmbrățișând cariera aceasta de cătră
tinerii noștri în măsura aceea, în
care am aștepta. Și în loc ca tinerii
mai cu stare să meargă la medicină,
cari dupăce absoalvă să poată face
studii în străinătate, și să se așeze
ca medici *privati* pe la orașele mai
de frunte din ținuturi românești,

vedem și aci mai tot tineri mai să-
raci, cari dupăce absoalvă să duc
ca medici cercuali, constrânși de
împrejurări.

Și apoi câte modalități nu mai
sunt, ca dupăce omul nu încape la
teologie, să-și vadă de o carieră
convenabilă.

Poporul acesta mare românesc,
care nutrește atâta streini, de voie
de nevoie, cu cât mai cu drag nu
și-ar da sprijinul său acelora, cari
sunt sânge din sângele lui. Coma-
sările le-au făcut în mare parte in-
gineri străini, medici avem puțini,
bisericele ni le pictează streinii, ar-
hitecți aproape de loc, întreprinză-
tori, arândatoi, până când și foto-
grafi streini trebuie să vină să ducă
numai de pe Blaj anual câte 5—600
fl. Noi suntem dedați până acum
la slujbe, unde să ne vină toate,
drept că în măsură minimală, dar
cel puțin de-a gata. Sperăm, că
sistemul nou de guvernare să va în-
grijă de tinerii noștri ca să urmeze
și astfel de cariere, unde nu slujba
să i-se plătească, ci iscuțimea și
destoinicia proprie să le aducă
pânea de toate zilele. Vor avea în
schimb libertatea de conștiință.

CORESPONDINȚE. Cronică bucureșteană.

București, 31 Iulie 1906.

Expoziția. Acum, după-ce am văzut
expoziția mai de multe-ori, pot să spun ceva
despre ea. De dinaintea universității, pentru
un bagatel preț de 20 bani, tranvaiul cu
cai te duce în naș potolit de fugar pe lângă
clădiri frumoase cum e palatul iustitiei, bi-
serica Balasa, mitropolia cu biserică și cu
camera deputaților — și te lasă tocmai
dinaintea intrării la expoziție. Intrarea o
face un portal mare, o poartă cu două tur-
nuri, iar în mijloc e aquila romană, vulturul
de pază al zilelor de bucurie și de multe
nevoi a neamului, ce și-l are ca sămn.

Mi-ar trebui o zi întregă, dacă m'aș
ocupa să vă înșir toate paviloanele și pavi-
lionasele, — pe toți expunătorii străini, ce
au aflat de bine a-și face cât de mulți re-

clamul hârniceii și puterii lor în țara aceasta. La intrare îndată la mână stângă, de cine dai? De „Adevărul“, pe aici „Adivorul“ cu pavilionul său. Care își face și aici reclamul jidovește; Kohnii ce-l dirigează puteau altfel? La stângă să mai văd câteva nume străine, pe celelalte le acoper pavilioanele mari.

Cel dintâiu la dreapta, e pavilionul ministerului de agricultură. Lung făcut și aranjat cu multă stăruință și pricepere. În față, cum intri e zeita Ceres, zâna belșugului acestor hotare. Roadă, tot felul de bucate, ce le produce pământul și munca țaranului, e așezată în boscane, mai mari și mai mici, după județe. Anumite hărți îți arată și puterea de producere a solului, care de bună samă că e așa de mare ca în puține alte țări. S'a uitat ceva în acelea hărți — și aceea trebuia scrisă cu litere de foc, s'a nitat să se arete câteva părți din sutele de mii de pogoane, pe cari le muncete țaranul, pe cari le siiese să deie belșug și cu brațele trudite a țărănimii, sunt în stăpânirea acestor milioane robite nu belșugului, ce ei numai pentru alții îl câștigă, ei unui trai amarnic și greu. Și s'a mai uitat, să se pună ceva din bucatele, pe cari le produce pământul românesc, câte rămân, în ce măsură, pentru ca să hrănească pe cei, ce le produc — și câte trec granița, pentru ca să se întoarcă în formă de avuții mari, numai pe sama unora. Și poate că aceasta s'a lăsat anume. Pe lângă toate acestea, e unul dintre puținele pavilioane cu cea mai neamestecată înfățișare românească: e al nostru, e al țărănimii, e al clăcașilor sub munca sfântă, a cărora pământul hrănitor, a rodit toată mana frumoasă ca aurul, ce ni-se arată aici. Mirosul de bucate îți pătrunde în suflet, ca un miros tainic de tămâie, ca o adiere sfelnică de rugăciune,

pe care milioanele de mucenici ai ogoarelor o înalță în acest an de prăznire, către cel de sus, singurul, dela care se scoboară prisosul de binecuvântare și mângâiere peste munca și durerile lor. Tot în acest pavilion ar mai trebui să fie și o secție pentru cultura vitelor, dar aceea nu e reprezentată, decât numai prin câteva oi umplute.

Puterea acestei țări stă în agricultură. Când se va înțelege de toți, și de boierii ce cârmuiesc azi, că dela bunăstarea țărănimii, dela înflorirea agriculturii cu mijloace, cari se pună pe cei dela sate în puțina unui trai cât mai bun, atârnă viitorul acestui neam, când se va înțelege și se va înfăptui această de lamura generații de mâni peste 50 sau 100 de ani, ceea ce vor trăi le va fi dat să prăznuiască nu scurgerea neguroasă a lor 1800 ani de vecuire mai mult apăsătoare și grea, ci să sărbătorească în bucuria deplină a tuturor inimilor, z'na cea mai strălucită, ce s'a hărăzit cândva unui neam: ziua slobozirei de sub toate legăturile de apăsare, de robire, de strivire și nemângâiere, pe cari atâtea veacuri de nevoi le-au îngrămădit peste viața noastră. La stânga de cealaltă parte e pavilionul industriei. Ce să zic? E așezat și rânduit în lăuntru cu atâta gust și pricepere, de rămâi nimit. Tot felul de produse și cele fabricate în țară și cele aduse cu împrumutul de aiea, sunt expuse. Produse textile, fabricațiuni de hârtie de ceramică, pelărie, lemnărie, ciment, zahăr și alte multele sunt așezate, de fie-care exponent, căci aici nu avem minister să expună cât se poate de cu multă artă. Vezi chioșcuri de stearin, de zahăr, lucrări artistice în ciment, în ceramică, bombonării de tot soiul, lucrări textile frumoase, făcute în țară ș. a. Tot ce vezi, îți mulțamește desăvârșit pofta de a vedea. Ochii îți rămân încântați, dar ghim-

fele îți vine dintr'alt loc. Te-ai aștepta, că expunătorii să fie români, fie și în partea cea mai mare, dar români nu găsești. Nume terminate în baum, ori în berg ori în stein găsești cu droaia, abia ici-colo câte pe-un sfios dulap cu lucruri de pelărie ori strungarie, întimpin câte-nu Dumitrescu, Ionescu, ori Botez. Parcă un sfârc de sbiciu aspru, îți lovește în suflet. Mirosul mestecat de toți articolii de industrie, produși nu de munca neprihănită a oamenilor noștri, ci de violența hrăpăretă, de dorința păcătoasă de înnavuțire neomenoasă, de stoarcere și sleire a puterilor acestui pământ, îți strânge sufletul, ca sub bătaia unui vânt, ce aduce mirosuri cobitoare de vremuri cu un noroc îndoielnic. De sub coperișul acestui pavilion se înalță par'că o astfel de rugăciune. — nu rugăciunea smerită de pocăință adevărată de îndreptare nefățarnică a celor umiliți, ce trăiesc în duhul cinstii și al muncii drepte, ci rugăciunea fătărită a unor neamuri habotnice, înălțată în bătaia de pept, în mărturisiri gălăgioase de credință bună, de porniri drepte, către un Dumnezeu închipuit, ce însuși se pare că își întinde dreapta sa peste nemernicia jertfitorilor săi. Și n'o sa încete nici când binecuvântarea, ce lor li-se scoboară de sus peste prisosul de buie, cu care îi îmbracă violența și mârșavenia lor? O se încete. Jertfa mucenicilor de ogoare va răbate, neamintit, și va lăuna mîia D. mnezului adevărat, ce scu-tește pe cei buni și le resplătește.

De aici, din această hală de vânzare a tuturor târgarilor de vită străină, a tuturor preocupărilor noștri, ce ar vinde la „mezat“ ori și cui țara acestor „goi“ pentru un buu geșeft; din acest pavilion al tuturor și nu al nostru, — se intră cu sufletul împăcat, cu inima curățită de petele indignării îndreptățit în pavilionul *regal* și în

FEUILLETON.

Din Italia.

(Continuare și fine).

N'ar trebui s'o mai repetesc, că și așa toți o știu, că *Apusul nici decum, ori tare puțin ne cunoaște*, dar cauza, pentru-ce nu toți o știu.

Vina noastră, păcatele noastre, poate, că ne-am trezit așa târziu și într'o zi așa de nenorocită; *puținei*: un pumn de oameni presărați pe malurile Dunării; *săraci*: după-ce de-alungul veacurilor am fost meren de-spoiți; *slabi*: după-ce am fost imputinați și sărăciți; și *închiși*: ca în țara uitării, de nici vânturile nu ne purtau de veste. Când gândul ți-să oprește asupra neamului de partea aceasta, fără veste te trezești, că nu aiurezi, ci scrii o scenă din o dramă reală și dureroasă; depingi un tablou posomorât: o zi din toamna târzie, când un soare ostent și stâns plutește peste natura tăcută și tristă.

Dar aceea nu face nimic! Acesta e năcazul nostru, și noi voim să ni-l purtăm; dacă unul nu ne compătimentește, noi nu ne vom pune stavilă în calea lui, să-l întrebăm: de ce, nu?

Nici nu vom pretinde — *ca vânătorii* de surprinderi și adoratori de megalomanie; nici ca în altele *aule*, cari ne cer spre esamuiare straița și bastonul; nici ca *massă*, ce aplaudă grandiosul și înspăimântătorul: roiturile fără număr a lui Xerxes; bubuitul eutrămurător al tunurilor; cetățile de oțel

plutoare pe valorile sălbatice ale mării; comorile fără fund alui Croesus, — de frica, ori de dragul lucrurilor noastre, să ne studieze istoria geografică, să ne tămâieze oamenii cei mari, etc. etc. nu pretindem, căci astfel de lucruri noi nu avem; noi suntem bogăți de sărăcie și tari de neajunsuri numai. Dar pretindem firm și rezoluți în *numele educațiunii universale și a bunei creșteri* dela tot învățatul: fie medic, fie inginer, avocat, soldat ori preot, dela toți, cari numai au trecut probele de foc și apă ale școalelor, până ce au ajuns la o diplomă, ori la un „dignus est“. Ca harem atât să știe și despre noi: *că la gurile Dunării esită un popor român, liber*. Asta o pretindem pentru-că *avem drept* la ea, iar cei, cari să chiamă studiosi, *au datorință*.

Eu frate sum foarte departe, de a condamna pe cineva pentru o ignoranță, pe cât de supină să fie, dacă e fără voia și vina lui, nici nu voiesc cu aceasta a impune la alții, să ne studieze istoria geografică, politica nu mai pentru-că suntem români etc. căci aceea e ridicul și e un sovinișm nebul și exagerat, ci apărând dreptatea doresc și voiesc, ca toți, cari cercă adevărul, să-l culeagă de acolo, de unde îl găsește, nefiind ei nici religios, nici național, ci unul și pentru toți acelaș. Nici n'am voit cu asta a detrage meritele nimănui, nici a nega cuiva talentele; dar ți-se suie sânge rân în cap, când trebuie să te convingi că tineri bravi, buni și diligenti, cari abia mai ieri și-au scuturat de pe haine pulverea școalelor medii — fără vina lor trec pragul universității fără nici un concept despre istoria ori geografica străină a patriei și neamului lor; și nu poți să nu arunci o vorbă de

dreaptă indignațiune și supărare asupra unui sistem de învățământ atât de învechit, manș și imperfecte, carea în loc de a se ocupa cu lucruri de importantă universală, punând o bază solidă la o perfecționare posterioară prin o știință așezată și serioasă. Își neglijește datorința și lăsa în întunecare atâția tineri de bunăvoință, perzându-se într'o mare de nimicuri retorice, cu cari îndoașă mințile june, lăsându-le așa pe baze nesigure, fără orientare, de unde ne vine: că puțini eșind în viață, să vor sili, să câștige, ce au perdit; mulți vor lua pe o cale și pe aceea vor umbla, fără să mai privească în jur de sine, iar noi vom rămânea așa în veci cu „pio desiderio“ ca și Apusul să ne cunoască odată mai bine.

Pe cum vezi nu e vina toată a noastră și câtă e a noastră, e fără voia noastră; nici toată e de a se imputa străinilor, ci numai școalelor, cari să folosesc de metoda din secolul al XVI-lea, ce din nenorocire în Apus aici, unde educațiunea privată e încă și acum e unul dintre principalele drepturi ale omului, sunt foarte multe. Sperăm, că va rămânea dreptul, dar să va schimba sistema!

Dar și până atunci noue ne rămâne o grea datorință, ca să ne reformăm, nu sistema de învățământ, carea e bine meditată, aleasă, corespuțătoare progresului, *ci principiul*, ce a devenit baza vieții noastre practice. Rămâi uimit și nu-ți poți da samă, de unde atâta secetă pe terenul științific la noi; de unde, că după atâta pregătire și multilaterală educațiune, rezultatul e atât de slab, mai slab, decât la alții, cari n'au toate aceste bune pregătiri — te întrebi: unde s'a dus bogăția de talente, ce era odată

cel al armatei legate într'una, în sanctuarul vitejiei și al vredniciei neamului nostru. Despre aceasta o să grăiesc în alt număr.

* * *

Bănățeni la expoziție. Azi 14 n. cu trenul dela 8 $\frac{1}{2}$ dim. au sosit în București o mulțime de bănățeni, în număr aproape de 300, preoți, învățători și alt soi de cărturari. Și s'a făcut o primire frumoasă. Peronul gării a fost îndesat de lume. Au fost notabilități oficioase din partea ministerului și arhiepiscopul Calixt cu o ceată de dignitari bisericești, și s'au făcut la sosirea în gară ovațiuni călduroase. Vorbirile calde, îmbrățișările în cuvântări a sufletelor, ce ard sub paza acelorasi nădejdi, vor fi aprins în inimile multora mândria de neam. După sfârșirea cuvintelor de bun venit, după străngerile frățești de mâni, oaspeții în aclamațiunile mulțimei, cu muzica militară în frunte au pornit pe jos către Mitropolie, unde sunt găzduiți. Străzile, priu cari au trecut, au fost pavozate cu steaguri naționale. La Mitropolie s'a ținut s. liturgie, iar pe sara se va da banchet în cinstea sosiților oaspeți și frați.

Correspondent.

Din AMERICA.

Cleveland O., 28 Iulie 1906.

În ultima corespondință, care ați binevoit a o publica în prețuita foaie a Dvstre. Vă am fost promis că nu peste mult timp sper că am bucuria de a Vă aduce știrea, că s'a început zidirea bisericii române greco-catolice, care este prima biserică românească în Statele Unite din America-de-Nord. Timpul însă a trecut cu o întâi și lucrările s'au început, au mers înainte și azi nu Vă aduc la cunoștință, că se va începe zidirea bise-

mândria gimnaziilor și a universităților? De sigur ele n'au perit, dar principiul, baza vieții noastre sociale formulate în zicala epicureică: *E mai bine a fi capul satului, decât coada orașului* — le întunecă, le îngroapă.

E vremea deci, să ne mai modernizăm și noi puțin, pentru binele nostru și fala noastră, nu zic lăpădând deviza aceasta, pentru-că rea nu e, ci reformându-o completându-o așa: *Da, e mai bine a fi capul satului, decât coada orașului, dar e mult mai bine a fi capul orașului, decât capul satului.* Pentru o asemenea dorință și inclinațiune egoistică sum sigur, că nici popa nu ne va condamna, numai s'o înțelegem bine.

Și atâta fie de ajuns despre punctul ăsta.

Ținând cu firul povestirii începute încă tot în iarnă, nu am mult ați spune despre zilele acele moi și câte odată plăcute; fără strop de nea, dară totdeauna umede și vântoase. Au trecut totuși repede. După câteva săptămâni de monotonie, iată pentru primădată, că o rază veselă de soare, slabă și subțirică, străcurându-se în odaia-mi, tremură tainic pe slovele cărții, ca o rugăciune lină pe buzele evlavioase. Tresării de un fior dulce, și schimbându-mi toată inima într'o salutare o trimisei pe aceeaș rază lină Aceluia, carele din lumile depărtate și senine ude șede, mi-a trimis acest vestitor frumos și iubit al primăverii.

Cu primăvara au sosit și Paștile. O săptămână tristă și dureroasă, ca un preldiu melancolic și mișcător, premerse ziua aceea măreață, unică în lungul șir al veacurilor și fără asemănare; a cărei minune

ricei, ci că deja piatra fundamentală s'a sfințit, și că atât biserica cât și casa a sa s'a sfințite după două-trei luni.

Modul de zidire al Americanilor e de totului altul ca al nostru. Aici în restimp de 4 luni își ridică o casă cu șapte caturi.

Sfințirea petrei fundamentale s'a făcut cu deosebită pompă și toate ziarele au scris despre aceasta serbare, cele din loc au apărut cu ilustrațiuni, reprezentând actul sfințirii. Anglezi, Germani, Slavi au luat parte și mii și mii de oameni au fost de față, ridicând serbarea, reușita căreia a întrecut ori-ce așteptare. Foile slovace, foile rutene ba chiar și cele magiare nu au putut să nu înregistreze și să nu aducă știrea despre serbarea noastră.

Săraci și desconsiderați, ba chiar insultați din partea acelor, dela cari mai puțin ne așteptam la așa ceva, credincioșii au iuvins toate, și au azi mângâiere și bucurie nespusă.

Dumnezeu au arătat încă odată lumii, că nu cei cari să cred tari și mari în sfat ori cari să cred înrădăcinați și puternici, de nici un vifor să nu-i poată mișca ci aceia smeriți, accia, cari își pun nădejdea în El vor învinge greutatețile și reușățile lumii.

Organizarea pe teren bisericesc, s'a dus la îndeplinire în Cleveland O., în alte centre sămânța cea bună s'a sămănat și rodul nu are să întârzie. Seceriș mare, însă nu sunt secerători.

Trebue secerători, cari să se espună la greutatețile zilei și pe urmă o să se bucure și ei de rezultat.

Dlor! E greu! Acel preot care voriește să vină ca să lucre în via Domnului nu va avea doară zile grele și amare, ca primul, care a rupt ghița, și probabil nu va duce în aceleași grele lipsuri viața. Va

putea mânca de mai multe-ori pe zi, nu numai odată, și va putea mânca în preț mai mare de 20 fileri, și pe lângă un pic de lapte și o scrigea de pită, va mai avea și altceva de îmbrucat, — dar până va organiza toate, va avea de învins mari greutateți.

Preoți tineri! cari sunteți învâpăiați de dorul de a Vă câștiga merite, nu pregetați a veni în aceste părți. Câștiga-veți merite neperitoare înaintea lui Dumnezeu și înaintea neamului.

* * *

Organizarea noastră bisericească să face, dar tot odată să lucre și pe teren național, și grație activității periodiceului „Românul” noi suntem pe calea cea mai bună. Să înțelege, că mult ne trebuie să ne ajungem scopul propus, dar nimic nu să poate face de-odată. Atâtea ar fi de aranjat, atâtea de îndreptat, de s'ar recere muncă intensivă alor sute de persoane, căci în nici o direcțiune, până în timpurile din urmă nu s'a lucrat.

Trebue îndreptat ce e greșit pe aici, apoi trebue organizată toată emigrarea. Eu din parte-mi nu ași voi organizarea emigrării, ci împedecarea ei! Ași dori ca mai mult să nu cetese prin ziare, că zeci de familii părăsesc satul lor!

Sermani oameni! Sutele din America nu-ți cruță sănătatea! Ai bani? apoi? În restimp de cinci ani mânănci viața de zeci de ani.

Românii mai toți sunt aplicați în fabrici, și aici ei își mânăncă sănătatea, iar accia, cari sunt la zidirea drumurilor, Dumnezeu să te ferească, ce viață duc! Acasă însă este cu neputință traiul și trebue să pleci ori vrei, ori nu. Ai să alegi între America și sărăcia cea mai neagră; la adevă, e mai bine America.

Un punct din organizarea noastră, este

și taină o cântă pe vecinicie cerul și pământul: Paștile Domnului.

Mă simțesc puțin de a-ți descrie și numai un simțământ, un svăcăt al inimei atinse de bucuria cerească a acestei zile, fără ca să turbur armonia aceea negrăită a sufletului creștin prin vorbele mele neputincioase și puțin zicătoare. Tu le ști, căci ai gustat dulceața lor de atâtea-ori.

Ți-oi descrie totuși o bucurie, ce tu nu o cunoști, nici nu o poți înțelege, până ce nu te vei găsi în aceleași împrejurări ca mine; departe de casă între oameni binevoitori, dar străini și neînțelegători ai datinilor tale, inclinațiunilor tale: soții tăi din pruncie, oglinda cerului, în care te mișcai.

Da, erau trecuți doi lungi ani, de când în biserică nu mai vedeam strane, în ele nu mai auziam răsunând trăgănat, melodioasele *glasuri*; au trecut și două Paști fără de un „Hristos a înviat” ori un „irmos”; era înzădar să le mai aștept; mi-am luat deci rămas bun dela ele pe alți 3 ani.

Când iată într'o zi neașteptată înaintea de Paști Revs. Domn canonic Dr. Bunea, cercetându-ne ne invită la s. liturgie, ce D-sa zise, că ni-o va celebra după ritul nostru. Așa a fost prima zi. Însă abia cunoscută bunăvoința a Rvrs. Domn canonic, noi am început a face pe invitatul, ce de altcum era de prisos. Așa a urmat apoi un lung șir de zile de sărbătoare. Frumosul timp de după Paști, care cu cântările și ritul solemn trezește în suflet simțământele zilei acele mari a Paștilor, încât Rvrs. Domn canonic cât a stat aici, era pentru noi adevărate Paști.

Am împărțit frățește între noi și ostenele și bucuria slujbei, eram pe rând toți:

erășnici, cântăreți și credincioși ascultători, până când un cor animat de puțini chemați și de și mai puțini aleși întona eceniile. Asta fu culmea bucuriei noastre din acest an, dar veni pe neașteptate și trecu prea iute. Totuși cu inimă plină de recunoștință față de Rvrs. Domn canonic, și de speranțe măgulitoare în o curândă revedere, și azi cugetam mângâiați la acele zile îmbrucătoare. Deie Domnul să se repetască cât mai des!

Așa ne-au trecut și Paștile. De aci încolo mai că nu mai știu, cum a sbrut timpul. E natural. Examenele erau în prag. O răceală, ca un fior își trece de-alungul spinării, te cuprinde o smereală fricoasă, o stimă despotică față de profesori, cari încep a-ți părea moroși, gata să te înfrunte la toată vorba, deși toate sunt numai nălucire — cugetând numai că mâne, poimâne vor să sosească esamenele și te vor găsi nepregătit.

Și bietul student își îngroapă capul de dimineața până sara în carte, sperând așa, a încunjura naluca asta deja amenințătoare.

Dar pentru noi și esamenele au fost o altă sărbătoare, aceasta însă curat românească; căci Ionel Coltor și Iuliu Hossu, depunând în 4 Iulie doctoratul din filosofie, domnii profesori au binevoit a-i distinge în sâmn de recunoștință și dovadă despre frumoasele lor talente, despre clara și bine formată lor pricepere și despre neobosita-le diligență, cu titlul: doctori „a pieni puncti” (pur eminenti); cea mai frumoasă vorbă, cea mai frumoasă laudă au zis ei cu asta despre noi toți. Le gratulăm din inimă.

Cu aceasta însă n'am voit să las de loc pe ceilalți ai noștri la umbra; de sigur

unificarea societăților. Din darul lui Dumnezeu avem multe și frumoase societăți, dar reslățite, nu sunt tari, de aceea și-a lansat ideea unificării. Aceasta e salutară, la timpul său are să aducă rod îmbelșugat.

* * *

Peste doi ani, să face alegerea de președinte a Statelor Unite, și deja să începe campania între partide.

Roosevelt lucrează din respuneri, să fie ales un republican, iar alții lucrează pentru învingerea partidului democrat, a cărui candidat ar fi Bryan, care nu peste mult să va reîntoarce din călătoria sa. Lupta va fi crâncenă, ca nici odată. Bryan pășește a treia oară ca candidat.

Republicanii sunt milionarii statelor. Democrații sunt mai săraci. Stă lupta în contra capitalului, și aici e greu! Totuși democrații au mare nădejde, să învingă. Resultatul o să-l vedem după doi ani!

Preotul din America.

Sfințirea bisericii românești din Șieu-Odorhei.

Nușfalău, August 1906.

Fii salutată mică nepoată a lui Romul din părțile nordice transilvănene, cari prin fii tăi români din Șieu-Odorhei — dieceza Gherlei — ai ridicat altar și templu măreț Dumnezeului celui viu, dulcelui Isus, și pe noi cei trudiți de mizeriile unei robii în care trăim, pe un moment ne-ai unit cu ceriul, pentru care suntem mențiți... Așa-i!

Ziua de 12 August a fost o zi de sărbătoare pentru Șieu-Odorhei și jur. Încă des de dimineață se vedeau trăsuri străbătând mulțimea de oameni, muieri și prunci în vestminte de sărbătoare, cari toți și toate aveau direcția către comuna jubilantă. Mai de dimineață ca toți sosise la preotul din loc Grigore Rus, delegatul episcopesc din Gherla

nu, ei fiind ei mai înaintați, și fiind sirguinta și priceperea lor deja cunoscută, să cuvinea să dăm onoarea acestui an noilor și iubitorilor noștri frați mai tineri, en atât mai vărtos, ca pe lângă numrea puțin zicătoare de student, au câștigat și frumosul titlu de „doctor“.

Iată cum a decurs anul acesta.

Mă simțesc fericit de a-ți putea comunica aci ție și tuturor cunoscentilor noștri binecuvântarea apostolică a Sfinției Sale Papa, și cu ea a încheia epistoala. Ceea-ce mai aștepti și ce mai urmează, și-o serie de altă-dată.

Acum rămâi cu bine. Dragostea mea te însoțască.

Victor.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Magnificul și simpaticul canonic dr. Octavian Domide, însoțit de fratele său Clarissimul Emil Domide, prof. gimn. în Năsăud, protopopul tractului meritatul Mihail Făgărășian, protopopul Ciceiu Cristurului Gregoriu Pușcariu; avocatul dr. G. Tripon din Bistrița, amicul nostru dr. Octavian Pavelea, avocat în Beclean; aproape toți preoții din tractul Becleanului și Ciceiu Cristurului, ba și din district, precum fratele Rus, etc.

La oarele 7 dim. s'a început ceremonialul sacru prescriș prin rit și tipic luându-se rămas bun dela biserica cea mică, scundă, de lemn, și mutându-se odajdiile sfinte în biserica cea nouă din mijlocul comunei, un edificiu imposant pentru un sat ca acesta, ridicată din piatră și cărămidă și acoperită cu tinichea. Era ceva înălțător să vezi masa cea mare a poporului mișcându-se după preoți, pe sub portalele împodobite cu ghirlande de flori și verdeață în zăritul cărora figurau crucile așezate pe inscripții de: „Bine ați venit“.

Originea, sângele, limba și datinile, cari le avem comune asemenea cu ritul bisericesc au adus în mijlocul nostru și frați preoți gr.-or. ca Bălan din Brașfalău, Alexandru Boer din Sfântul, Alexandru Rus din Cincelic, ginerile dlui Cioboc din Mogogea, Cupșa, etc. în societatea cărora s'a încunjurat noul Sion și s'au săvârșit cele sacre cu toată punctualitatea. La liturgie preoții fungenți s'au cuminecat. După aceasta delegatul episcopesc Magnificul dr. Octavian Domide a ținut o predică cu cunoscuta-i oratorie, arătând cu dovezi scoase din firea omului, că toate celea pământeste avem a-le folosi numai ca mijloace pentru ajungerea la patria noastră adevărată, care este ceriul. Dintre dovezile istorice mi-a plăcut mult pilda dlui Hristos, care primul a mers pe calea crucii și pilda lui Hanibal, care trecând Alpii să cucerească a zis soldaților îndârjiți de peripeții: „Ați avea drept să vă reîntoarceți dacă picioarele mele n'ar călca întâi pe drumul de care vă înfricoșează“. A sfârșit precum a început: „Cel ce vrea să vie după mine să se lapede de sine, să-și iee crucea sa“, etc. Ne-au arătat adecă, până la evidența, ca pildele noastre pot fericii poporul. Oare-i dăm noi atari pilde? Cătră fine Măria Sa a împărtașit poporului binecuvântarea arhierescă și a predat biserica cultului divin public. Finit cultul divin, s'a făcut vizită baronului Appel din loc, binefăcătorului bisericesc, dlui Ciboc — apoi a urmat banchetul cu toastele într'un pavilion lângă biserică. Pentru Pontifice, Monarh și Excelenția Sa, episcopul diecezan dr. Ioan Szabó, a vorbit dr. Octavian Domide; pentru delegat, dr. G. Tripon; pentru preoți, Mateiu Pop, preot în Ocna-Dejului; pentru protopopi și Claritatea Sa Emil Domide, Ioan Botean, preot în Nușfalău; pentru popor, Ioan Bulbuc, preot în Minthiu; pentru curatori, Mihail Făgărășan, protopop; pentru frații preoți gr.-or. Grigore Pușcariu, protop., etc.

După banchet a urmat petrecere într'o localitate acomodată, care a durat până în amurgul zilei, când ne-am depărtat la ale noastre, cu credință, că din copsele maicelor biserici ce să edifică, se vor renaște mai curând ori mai târziu și școale perdute din nesuficiența mijloacelor.

Ioan Botean.

Raport general despre activitatea societății de lectură „Inocențiu M. Clain“, pe anul scolastic 1905—6.

(Continuare.)

Partea specială.

I. Comitetul societății.

Comitetul societății ales în sedința constituantă din anul trecut, s'a completat în I. sedință administrativă ordinară, ținută în 5 Octombrie 1905, și astfel comitetul societății pe anul 1905/6 a fost compus din următorii:

Președinte: Simeon Gocan, teol. a. IV. V.-președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. Secretar: Silviu Poșiar, teol. a. IV. Cassar: Emil P. P. Masca, teol. a. III. Controlor: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Gavrilă Hintea, teol. a. III. Bibliotecar: Valeriu Opreș, teol. a. II. V.-bibliotecar: Iuliu Căpâlnean, teol. a. I. Notar: Petru P. Domșa, teol. a. I.

Iar membrii în comisia literară au fost aleși: Georgiu Grecu și Ioan Mărginean, teol. a. IV. Alexandru Ghelner și Adrian Oțoiu, teol. a. III. Vasile Cerghizan și Augustin Folea, teol. a. II. Emil P. Sas și Cornel Popa, teol. a. I.

Și ca mersul societății să nu se întreprună nici în decursul lunilor de vară, de aceea în sedința constituantă, ținută în 2 Maiu a. c. pe anul de gestiune 1906/7 comitetul societății s'a compus astfel: Președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. V.-președinte: Augustin Folea, teol. a. II. Secretar: Romulus R. Stoica, teol. a. III. Cassar: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Vasile Candrea, teol. a. II. Controlor: Petru P. Domșa, teol. a. I. Bibliotecar: Iuliu Maior, teol. a. I., lăsând a-se completa pe anul viitor prin intrarea noilor alumni în șirul societății.

II. Membrii societății.

A) Fundatori.

1. † Dr. Ioan Vancea de Buteasa, metropolit (Blaj). 2. Dr. Victor Mihályi de Apșa, metropolit (Blaj). 3. † Mihail Pavel, episcop (Oradea-mare). 4. I. M. Moldovan, prepozit (Blaj). 5. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 6. Simeon Pop Mateiu, canonic (Blaj). 7. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 8. Dr. Vasile Hossu, episcop (Lugoj). 9. Iuliu Bardosy, insp. reg. penz. (Sibiu). 10. † Baziliu Rațiu, rector semin. (Blaj). 11. Iulia Laurențiu. 12. Dr. Nicolae Calmuczy. 13. Dr. Teodorescu, medic militar (Alba-Iulia). 14. E. Măcelariu, pret. penz. (Miercurea). 15. E. Petroviciu, căpitan (România). 16. Dr. E. Elefterescu (România). 17. † Georgiu Boer, locotenent (Vad). 18. Ioachim Totoian, preot (Chișfalău). 19. Silvia Handrea, preoteasă (Lăscud). 20. Institutul de credit „Patria“ (Blaj). 21. Institutul de credit „Economul“ (Cluj). 22. † Ioan Bob, prof. (Blaj). 23. † Ioan Antonelli, canonic (Blaj). 24. † I. Ciaciani. 25. † Constantin Papfalvi, canonic (Blaj). 26. Ioan Bozac, preot (Szombattelke). 27. Institutul de credit „Arieșana“ (Turda). 28. Institutul de credit „Mureșana“ (Reghin).

B) Onorari.

1. Dr. Dem. Radu, episcop (Oradea-mare). 2. I. M. Moldovan, (Blaj). 3. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 4. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 5. Dr. Victor Szmigelsky,

canonic (Blaj). 6. Ioan German, prof. emerit (Blaj). 7. A. Boca. 8. Iuliu Popa. 9. Iosif Pop. 10. Gedeon Blăsan. 11. † Basil Raț, rector sem. (Blaj). 12. Dr. Vasile Lucaci, preot (Șisești). 13. Dr. Elie Dăianu, protop. (Cluj). 14. Dr. Augustin Bunea, canonic (Blaj). 15. Dr. Isidor Marcu, canonic și rector sem. (Blaj).

C) Ordinari.

Toți alumnii seminarului gr.-cat. din Blaj.

D) Estraordinari,

sunt aceia, cari solvesc suma de 4 cor., având în schimb dreptul de a folosi biblioteca și a participa la ședințele literare a societății.

III. Biblioteca.

Biblioteca în anul acesta s'au înmulțit cu următoarele cărți:

Secțiunea I.

Cărți donate:

1. Vasile Cârlova, de Dr. Ioan Rațiu, donată de autor. 2. Enchiridion Hermeneuticæ gen. de Jahn, donată de A. Oțoiu. 3. 25 de ani din viața reuniunii de muzică, Mateiu Voilean. 4. Discursurile președintelui Asoc. I. St. Șulțiu de Cărpiniș. 5. Soare cu ploaie, de Iosif Vulcan, donată de Sept. Popa. 6. A vallás változtatás az egyházjog és a magyar államjog szerint, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor. 7. A keresztység kiszolgáltatása az egyházjog és magyar közjog szempontjából, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor. 8. Catechismul, de Dr. I. Marcu, donată de autor. 9. Memoriul asupra situației economului. 10. Partea a II-a din Anexe. 11. A szociális kérdés, Dr. Verus. 12. Roadele milei creștine, de Câmpian, don. de Dr. Elie Dăianu. 13. Ursu Vroina, de Dr. Elie Dăianu, donată de autor. 14. Predici de Petru Maior, don. de Dr. Elie Dăianu. 15. Cultura porumbului, donată de I. German. 16. L'active de L'academie Roumaine dela anul 1884—1905. de D. Sturdza.

Donațiunile Academiei române:

1. Mănăstirea și comuna Putna. 2. Finanțele României dela 1831—1905. 3. Basme române și glosari. 4. Titus Livius, traducere. 5. Analele Academiei rom. (Partea adm. și debaterile). 6. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii științifice). 7. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii literare). 8. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii istorice). 9. Problemele ei actuale. 10. Bibliografia românească veche.

(Va urmă.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dela ziua așezării mele aici, în 11 Febr. n. a. c. pe lângă alte daruri mai mici, ce s'au făcut de singuratici credincioși spre împodobirea casei Domnului și cinstea celor ce le-au făcut, în deosebi dan publicității și cu numele pe Dna văd. Elena Pintilie, un ornat complet colorat și unul negru 345 cor.; Dna Eugenia Barbu, un potir de argint, cu cupă aurită, Dna Tinea Lucze, doue perinute elegante de catifea pe prestol și dl Mihail Bucur, măiestru rotar. o cădeiniță în preț de 32 cor. Implor binecuvântarea și răsplata cerească peste acești binefăcători creștini! Reghinul-săseșc, la 25 Iunie 1906. — *Ariton M. Popa*, paroh-protopop. — Onorata Dnă Iuliana Mateiu născ. Chețan, preoteasă văduvă din Ercea, a donat

pe sama edificândei biserice din Craifalăul-de-câmpie, întru amintirea fericitului și neuitatului său soț Teodor Mateiu, fost preot în Craifalău suma de 100 cor., promițând, că cu începerea edificării stei biserice în câtni-va concede starea materială, va mai contribui. căreia și pe aceasta cale în numele poporului din Craifalău, îi aducem sincerele mulțămire, dorindu-i ca Dumnezeu să-i răsplătească însușit din darurile sale cerești, iar defunctului eterna fericire. să-i fie țărna ușoară și memoria neuitată. Craifalăul-de-câmpie, 1 Iulie 1906. — *Dem. Caliman*, preot gr.-cat.

Aniversarea a 76-a a nașterii Monarhului s'a serbat în Blaj cu solemnitatea îndatinată. Escel. Sa Mitropolitul a celebrat sf. liturgie, asistat de membrii capitulari. După sf. liturgie s'a cântat Doxologia cea mare, pentru îndelunga viață a Monarhului nostru. La 1 oară Escel. Sa Mitropolitul a dat în onoarea zilei un prânz festiv, la care au fost invitați clerul din gremiu, necum și toți angloiații oficiilor publice din loc. Pentru Monarhul nostru a vorbit Escelența Sa Mitropolitul, nrându-I încă mulți ani spre binele tuturor supușilor săi credincioși.

Știri personale. Duminică în 19 Aug. an plecat la Expoziția din București, sub conducerea redactorului nostru peste 100. inși din toate părțile țării noastre. După cum ni-să scrie, au fost întâmpinați la gara de nord de dnii *Codrescu* și *Atanasiu*, delegați ai ministerului de culte. La binevențarea a răspuns A. C. Domșa. Marți au cercetat excursioniștii expoziția și seara arenele. De aci vor merge și la Constanța.

Consistoriul plenar. În 15 August n. a. c. s'a întrunit la ședința ordinară Consistoriul plenar în Blaj sub prezidiul Escel. Sale Mitropolitului *Victor*. Au luat parte afară de membrii din gremiu următorii protoconi districtuali: *Ioan Maior*, Aind. *Dem. Cutean*, protopop defic., *Aléandru Dobrescu*, Sebeș, *Iuliu Montani*, Zlatna, *Iosif Costin*, Turda, *George Bărbat*, Blaj, *Ștefan Sándor*, Odorheiu și *Iosif Lita*, Iclod. În această ședință s'au primit în Seminarul teologic din Blaj următorii alumnii: *Vincențiu Pandrea*, Mărgineni; *Ioan Gîgior*, Tâmbi; *Iustin Porut*, Desmir; *Ioan Pop*, Cămarășol-deș; *Octavian Mihăițan*, Odverem; *George Rus*, Bozdu; *Petru Grăia*, Blaj; *Gavrilă Metea*, Ileni; *Simion Popa*, Măhaciu; *Coriolan P. Lupu*, Șamșudul-de-câmpie; *Augustin Ciungan*, Alecuș; *Octavian Bugner*, Tritni-de-joș; *Ioan Dragomir*, Șura-mică; *Nicolae Crăciun*, Doștat; *Nicolae Costea*, Mănărade; *Vasilii Mărginean*, Ungurei; — iar *Zenovie Paclisan* din Straja va fi trimis în Seminarul central din Budapesta. — În internatul Vancean de băieți, au fost primiți cu totul 123 studenți. — În internatul Vancean de fetițe, au fost susceptive 41 eleve.

Reuniunea sodalilor români din Cluj, și-a ținut a XXXIV. a dunaire generală în 6 August a. c. Din raportul general estragem următoarele: Averea reuniunii e de 2254 cor. Au fost sprijiniți din partea reuniunii cu bani de școală 36, cu haine de vară 41, cu de iarnă 35 inși. S'au eliberat 5. S'a decis a să înființa o bibliotecă pe sama reuniunii.

Convocare. Adunarea generală a desp. XXIX. (Mediaș) al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român”, își va ține în acest an în 2 Septembrie n. la 3 oare d. a. în școala gr.-cat. din Mediaș.

— Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur”, în acest an își va ține conform consensului Comitetului acestei Reuniuni din 31 Maiu 1906. în școala gr.-cat. din Mediaș la 2 Sept. n. a. c. la 2 oare d. a.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericei gr.-cat. din Bandul-de-câmpie, invită la *consacrarea nou terminatei biserice*, ce se va săvârși în 28 August n. a. c. prin delegatul consistorial Rsmul Dr. Isidor Marcu, canonic.

— Comitetul parohial gr.-cat. din Argeșul-de-sus, invită la *sfințirea bisericei nou*

edificate, care se va îndeplini Duminică în 9 Septembrie n. a. c.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poroncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mințea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheitniile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu ehibrit, un joc de copii, le poate prefăce în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

Epidemiei de tifus din Sibiu a căzut jertfă R. U. în vârstă de 27 de ani, Solvișe numai cor. 45. — la cassa băncii „Transsylvania”, iar aceasta a plătit cor. 1000. capital erezilor.

Petreceri. Tinerimea română din Nistrastu și jur, invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja Marți, în 28 August n. 1906, în pavilionul hotelului „Központi” din Nistrastu. Venitul curat este destinat spre edificarea școlii române din loc.

— Tinerimea română din Lunca și jur, invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja Duminică în 2 Septembrie n. 1906 în sala școlii gr.-cat. din Lunca. Începutul la 7 oare sara. Venitul curat e destinat în favorul școlii gr.-cat. din Lunca.

Mulțămire publică. O faptă nobilă și vrednică de toată lauda au săvârșit românii credincioși gr.-cat. din Șeica-mică, cari sunt emigrați în America, în Cleveland O. Deja dela plecarea lor în depărtata străinătate făcuseră promisiunea, că dacă Dumnezeu le va ajuta, vor contribui și ei cu cât le vor permite puterile pentru înfrumusețarea sântei noastre biserice. Aceasta promisiune au și implinit-o, căci, făcând ei între ei o colectă, au format suma frumoasă de 580 cor., carea sumă cu datul de 4 Maiu 1906 au depus-o la institutul de credit și economii „Racoțana” din Șeica-mare, punându-o tot odată la dispoziția curatoratului nostru bisericesc, ca din aceea să se ridice în sânta noastră biserică 70 scaune, iar restul să rămână spre creștere, tot în folosul bisericeii, sub numele de: „Fondul American Român”. — La dorința specială a marimimoșilor donatori acesteia scaune, cari deja în 1 Octobrie a. c. vor fi gata, în fie-care an să vor da în folosință credincioșilor, pe lângă o anumită taxă, iar suma ce va incurge din aceste taxe, să va adauge la „Fondul American Român”. Cei cari au contribuit la formarea acestui fond, sunt: *Ilie Lup*, *Ioan Lup* a Ravecii, *Ioan Coman*, *Petru Coman*, *Agafie Dancu*, *Nicolae Lun*, *Teodor Popa*, *Chirion Lup*, *Ilie Vișa* Nechită, *Ilarie Hătegan*, *Teodor Alămorean*, *Ilie Alămorean*, *Nicolae Dancu*, *Iosif Caiser*, *Petru Câmpian*, *Teodor Achim*, *Ilie Muntean*, *Teodor Ivan*, *Teodor Câmpian*, *Ilie Roman*, *Ioan Dancu*, *Ioan Dancu sen.*, *Alesandru Roman*, toți din Șeica-mică, dăruiind unul fie-care câte 25 cor. și un bun făcător 5 cor. laolaltă 580 cor. Din suma aceasta se va spesa pentru făcutul scaunelor 532 cor. iar restul de 48 cor. va rămânea ca bază la „Fondul American Român”. Subscrișii, în numele credincioșilor gr.-cat. din Șeica-mică, aducem și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămire tuturor acestor mari binefăcători a sântei noastre biserice, dorindu-le din inimă viață îndelungată, spre a se putea reîntoarce iarăș sănătoși în mijlocul familiilor lor iubite. Șeica-mică, în 15 August 1906. — *Virgil Stanciu*, adm. parohial. *Ilie Vișa*, curator prim.

Necrolog. † Văd. *Iozefa Rozor* născ. Rus, după scurte dar grele suferințe, a repausat în Caciu, în 18 August 1906. în etate de 80 ani. — *Fie-i țărâna ușoară!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

2. Cu atât mai vărtos nu se poate admite, ca vibrațiunile sau undulațiunile acelea presupuse ale creerului să treacă dela o persoană la alta. Întâi: pentru că cugetul nu conzistă în vibrațiuni sau undulațiuni. În locul al doilea: pentru că chiar și când ar conzista în undulațiuni, încă tot nu s'ar putea propaga. Martoră ne este despre aceasta experința de toate zilele. Căci ori cât ne-am cugeta și am voi noi, ca cineva să facă ceva, el tot nu va face, până ce nu-i vom spune cu gura ori prin semne, pentru că nu va ști, ce vom noi. Prin urmare cugetul nostru nu se propagă prin undulațiunile sale dela noi la altul. În locul al treilea: pentru că se întâmplă adese de răspunsurile sunt cu totul în contra cugetării și dorinții celor de față. Martor ne este Allan Kardek ¹⁾ unde spune: „Când se întâmplă să se audă într'o întrunire de spiritiști de omenie, una din comișcările acelea scârnavo, cari le îngreșează prin josnicia lor; ar fi o vătămare pentru experientatori, că presupun, că aceea ar proveni dela vreunul din ei“. De altcum martor ne este despre acesta și Lombroso, când cu formarea corpului articulat sub haina Eusapiei. Nici unul din cei de față nu se cugetase la aceea, că răspunsul să fie: *a sinistra*. Așadară dacă nici unul nu s'a fost așteptat la răspunsul acesta, el nu putea să provină din undulațiunile creerului ori ale păturii corticale, cari ar fi exprimat răspunsul acela. Tot aceasta o dovedește și cazul mesei din ședințele din Genova, când masa a plecat cătră o chilie, cu toate că toți voiau să mai rămâna afară.

3. Nu să poate admite străformarea undulațiunilor acestora în putere motoră, luminoasă, etc. Pentru că fizica ne învață, că puterile motore, luminoase, etc. sunt puteri fizice, iar nu cugete; și cu atât mai vărtos nu se poate admite străformarea cugetului în putere motoră, după ce aceea fizică ne învață, că o putere fizică nu se preface într'altă putere fizică, decât numai pe lângă anumite condițiuni, cari aci lipsesc cu totul.

4. Nu se poate admite formarea fantoamelor, în forma presupusă de ipoteza aceasta. Pentru că fantoamele acestea nu sunt imagini de ale lucrurilor cugetate, ci sunt *fantoame vizibile și pipăibile*, și Lombroso însuși a prins *cu mâna* o fantoamă de acestea — deși neperfectă — și a simțit că are formă de picior. Zöllner apoi și cu cei din Genova au mers mai departe, și au făcut ca mâinile și picioarele acestea închipuite (!) să-și exprime urma pe făină, furungine și gips. Și mai departe decât toți a mers Crookes, carele a strâns fantoama în brațe, i-a pipăit pulsul, i-a numărât bătăile inimei și a fotografiat-o.

5. Nu se poate admite nici explicarea dată pentru *scrisorile automate*. Întâi: pentru că nu să știe, că cu care *emisferă* a creerilor cugetă omul; ori doară cugetă cu amândouă? În locul al doilea: pentru că avem fapte contrare, și anume la: *hemiplegici*. Aceștia sunt paralițici într'o jumătate a trupului și a capului, și astfel lucră și cugetă numai cu cealaltă jumătate, stând jumătatea paralițică în neactivitate. Dar cu toate acestea lor nu li-se pare, că altul ar cugeta în locul lor, ori că ar primi prin inspirațiune ceea ce spun.

În fine cum se vor explica celealalte fenomene spiritiste, de ex. scrisorile directe? Așa că undulațiunile vor prinde stilul și-l vor purta, să formeze literile? E imposibil, pentru că omul nu poate influența lucrurile, ce sunt afară de sine, fără să se pună în legătură cu ele.

De altcum e constatat și e lege fizică, că ori ce putere, carea pleacă dintr'un anumit centru și se propagă, în propagarea sa scade din intenzitate în proporție cu pătratul depărtării. Știind aceasta să calculăm acum intenzitatea vibrațiunilor păturii corticale! Aceasta trebuie să fie foarte mare, pentru că trebuie să străbată oasele capului, ca astfel să poată eși dintr'insul, trebuie să pună în vibrațiune eterul, trebuie să străbată iarăși oasele capului mediului, să-i pună în vibrațiune pătura corticală, ori dacă rămâne afară, trebuie să ridice mobile grele, de zeci de chile, etc. Dar nu mai continuu, pentru că ipoteza aceasta, ca și altele de felul acesteia s'a introdus din necesitate. Căci voind ei să explice fenomenele

spiritiste, și nevrând să admită ființe nemateriale, au trebuit să recurgă la materie: cauză neproporționată pentru producerea lor, cum zicea și profesorul Porro. „În fața manifestărilor senzibile“, zice dr. Lapponi, ¹⁾ cari nu se pot referi la puteri materiali fizice necunoscute, anume fiindcă au imprimate semnele evidente de inteligență și de voință, de afecțiuni și de pasiuni, e oare posibil ca să nu se admită existența acestor ființe spirituale, dovedită de mulțimea faptelor, constatată cu toată vigoarea metodelor noastre experimentale, celor mai bune“.

A patra ipoteză animistă e: ipoteza spiritiștilor occultiști. Aceștia presupun că spiritul omenesc s'ar compune din trei elemente: *vitalitatea sau energie vitală, corp astral și suflet omenesc*. Sub *corp astral* înțeleg ei o parte a sufletului, carea ar constitui puterea lui de viață animalică, și care ar putea să iese și să vagabundeze afară de trup, ²⁾ întocmai pe cum își închipue și dl Hașdeu ³⁾ despre *supraorganism*, și ceilalți spiritiști despre *perispirit*. ⁴⁾ Corpul acesta astral după părerea occultiștilor ar ieși afară din mediu și ar produce toate fenomenele spiritiste.

Dar nici ipoteza aceasta nu se poate admite.

a) Pentru că avem fenomene spiritiste, cari *se întâmplă fără mediu*. Acolo sunt spre pildă cazurile de molestări spiritiste citate mai sus. Prin urmare ele n'au putut fi produse de corpul astral al mediului.

b) Pentru că avem o mulțime de fenomene, când mediul e *întreg și sănătos*, când nu-i lipsește nimica. Prin urmare în cazul acesta nu poate să fie vorbă despre ieșirea corpului astral din mediu.

c) Pentru că nu se dovedește de locul locului, că în om ar fi și corp astral, care pe lângă aceea să mai poată să mai și iasă din trupul omenesc.

d) Pentru că chiar și când s'ar admite existența lui și posibilitatea de a ieși din trup, încă tot nu s'ar putea explica fenomenele spiritiste. Așa de ex. nu s'ar putea explica cunoștințele ce le vedește mediul, și cari sunt peste cunoștințele lui. De exemplu ne poate servi *scrisoarea automată* a dlui Cosmovici în limba rusă, precum și comunicațiunea despre bunica dlui Hașdeu, despre cari dl Cosmovici n'avea nici o cunoștință. Nu s'ar putea explica *aparitia spiritelor* materializate, perfect ori imperfect, puțin ne pasă. Pentru că corpul acela astral fiind eteric și *imponderabil*, nu ui-se poate prezenta ca o mână, ca un picior, ori ca o fantoamă *văzută, pipăită și fotografiată*.

(Va urmă.)

¹⁾ Ipnatismo e Spiritismo, pag. 196.

²⁾ In Civiltà Cattolica seria XVIII. vol. V. pag. 413.

³⁾ Sic cogito, pag. 105.

⁴⁾ *Supraorganismul dlui Hașdeu este însuși sufletul, carele își are organele sale întocmai ca și trupul.* „Sufletul“, zice dsa la pag. 42, „e un organism, care își păstrează autonomia chiar și când se află încă în legătura trecătoare cu celalalt, adică cu organismul secundar al trupului pămăntesc“. „Sufletul meu“, zice tot dânsul la pag. 57, „despărțit de ochii și de urechile trupului, despărțit de gură, era un organism, un organism care vede, auză și vorbește prin altfel de ochi, altfel de urechi, altfel de gură“. „În sfârșit... sunt cele doue organisme ale făpturei: organism trupesc, ponderabil, trecător, secundar, *suborganism*, pe care moartea îl risipește sau îl închide în coșciug; și *organism sufletesc*, imponderabil, neperitor, primar, *supraorganism*, care numai prin moarte se deslănțuește și-și capătă deplinătatea avântului“, (pag. 80). Despre supraorganismul acesta zice dl Hașdeu, că în anumite condiții iese afară din trup. „Când un om este mort sau în agonie sau într'o mare primejdie, și se arată în același timp la depărtare unei ființe iubite, care e sănătoasă, aceasta presupune una din două: 1. *Supraorganismul* celui ce simte arătarea se strămută acolo unde se află cel repostat sau cel suferind. Hașdeu, Sic cogito, pag. 105. — *Perispiritul*, apoi „este un învăliș (al spiritului) compus din eter imponderabil, un fel de corp fluidic, tipul formei omenesci“. Așa îl deplinește Allan Kardec, și definiția dată de el a fost primită în congresul spiritist din Paris (1889). Franco, pag. 243.

Alți spiritiști din contră (neoccultiști), spun că omul s'ar compune din trei părți: *corpul, energia sau forța vitală și sufletul*. Corpul este conglomeratul moleculelor materiale compuse din atomi; forța vitală ar fi aceea, carea ordonează și dă viață moleculelor. Aceasta începe, se desvoaltă și încetează cu moartea. În fine este sufletul, care se împreună cu trupul prin mijlocirea forței vitale. Cfr. *Camil Flammarion: Tainele cerului trad. de Haralamb Lecca, București, Minerva 1904, pag. 10 și urm.*

¹⁾ Le liore des Médioms edit. VIII. Paris 1865, la pag. 45.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare.)

16

„O Toni, cât de veselă sunt eu acum! Aș vrea să chiuesc și să joc de bucurie! Tu nu pleci de-aicia pentru totdeauna, tu te vei întoarce, tu vei goni pe dracul din școală, iar noi nu vom fi siliți să emigrăm în America. Dumnezeu să-ți dea sănătate, Toni! Acuma mă duc și eu acasă. Rămâi sănătos, Dumnezeu să-ți ajute!“

Și cu aceasta dispărură.

Mult timp șezură încă Toni în chioșe, stăpânit de niște sentimente până acuma necunoscute. Mereu vedea el acum pe Roza înaintea sa, inundată de o lumină de aur, ca aureola unui inger. Ceea ce ea cerea dela dânsul era bun, iar el hotărât să-și lăsa făgăduința. Și ceea ce dânsa i-a făgăduit lui, aceasta influență asupra-i, ca un mister fericitor și ca un indemn puternic de a reveni odată să lucreze în sfera tătăne-său.

VII. Citat.

În cursul iernei Knack instrua și educa copiii după libertățile școlii neconfesionale. El întrebunța orice ocaziune, ca să slăbească în inimile copiilor abominabila credință și să propage din toate puterile știința. Preotul paraliza activitatea-i distrugătoare numai în două ore pe săptămână. Deoarece însă buruienile prosperează mult mai bine în natura omenească înclinată spre rău, decât sămânța cea bună și afară de aceasta lecțiile lui Knack erau aproape de douăzeci de ori mai multe decât ale preotului, — întunecul avea mult mai multă influență asupra copiilor, decât lumina. Aproape zilnic repetau copiii acasă vorbele disprețuitoare ale lui Knack asupra instituțiilor bisericesti, ba chiar și observații împotriva Mântuitorului lumii, pe care îl descria numai ca pe un om. Mare era scandalizarea și îngrijirea părinților, precum și mânia lor împotriva dracului din școală, care funcționa mai departe nesupărat de nimeni.

„Dacă aceasta va merge tot așa înainte“, zise Günther către ceilalți săteni, atunci copiii noștri vor fi educați în mod sistematic, în spirit necreștinesc, păgănesc. Iar noi nu putem face nimica. Sfinția Sa a trimis deja de mult o jalbă la guvern, — și dânsul fu respins, iar Knack remase pe deasupra. Va se zică noi suntem siliți să ne lăsăm copiii în ghiarele dracului și vedem deja ce o să devină. Copiii au început de pe acum, să rădă de noi, că suntem așa de proști și credem totul. Iar ei sunt mai culți și știu mai bine. „Tată“, zise Franț al meu, mai deunăzi, „de ce să ne rugăm? Doar nu există Dumnezeu!“ Eu i-am răspuns, nu-i vorbă, cu o frânghie, peste spate, — dar ce folos? Noi suntem vecinic ocupați cu lucrul, și n'avem timp să ne supraveghiem copiii în continuu, noi nu putem să-i instruiem. Iar Knack îi are vecinic în școală și el este după părerea copiilor mult mai învățat decât noi.

„Ei bine, dacă va trebui să privim tot așa cum ni-se pervertesc copiii, ar fi străgător la cer! Oameni buni, aici trebuie să facem ceva.“

Se pregătia o furtună în conziliul școlar.

Knack privia lucrurile cu totul altfel.

El vedea rezultatele ostenelelor sale și era foarte mulțumit.

„Se face din ce în ce mai multă lumină“, se lăuda el către femeia sa. „Nici n'aș fi crezut, ca acești copii crescuți în superstiția întunecată, să fie atât de susceptibili pentru o cultură vrednică de oameni. Dacă cineva se pricepe la meseria sa și lucrează după un calcul înțelept, nu este tocmai așa de greu a face din creștini . . . oameni. Pas cu pas îl strimtoresc pe popă. Este foarte amuzant a vedea cum să uită copiii la mine cu priviri întrebătoare când vine popa să le explice și să recomande prostiile superstiției. Eu n'am decât să dau din umeri și să zimbesc semnificativ, — copiii mă înțeleg și popa bate apa'n piuă.“

„Sunt veselă că mergi bine cu școala și mă bucur, că ești mulțumit“, răspuse ea. „Dar furia țăranilor împotriva ta, e groaznică. Mă tem să nu-ți faci vre-un rău.“

„Fii liniștită Clară! Schwanheimenii sunt cu toții niște oi, — și oile nu mușcă.“

Numai bărbații liberi știu să-și răzbune. Robii superstiției, cari stau sub jugul celor zece porunci trebuie să-și iubească chiar și pe dușmanii lor. Îngrijirea ta este nemotivată.“

Întrearea vătăjelului întrerupsese conversația.

„Domnule învățător“, zise vechiul soldat, „dl primar te pofteste să vii numai decât la primărie.“

„Numai decât?“

„Da, se'nțelege“, răspuse vătăjelul, apoi făcu stângămprejur și eși.

„Ce va să zică asta?“ observă Knack îmbrăcând un alt surtuc.

„Aceasta este o citație. Reculege-te — fi precaut!“ zise femeia.

„Ei ce? — precauție — reculegere!“ replică el disprețuitor. Să-mi fie frică de acești proști, când eu stau pe baza sigură a legii neconfesionale și am protectori puternici!“

Cu picioare ușoare urcă el scările primăriei și intră în sală. La masă ședea primarul, preotul și conzilierii școlari Schmidt și Nübel.

„Domnule Knack“, începu cu un aer serios primarul, „ca președinte al conziliului școlar, te-am citat fiindcă s'au înaintat aici multe plângeri, de către toți părinții, ai căror copii umblă la școală.“

„În adevăr? . . . Ei! Iată, că nu sunt conștient de vr'un delict sau vr'o neglijare de datorie“, zise zimbând acuzatul.

„Acum să taci și să ascuți ce am să-ți comunic“, întrerupsese primarul, care luă în mână o hârtie, — era registrul de păcate a lui Knack. „Părinții se plâng, că dta le strici copiii prin instrucția ateistă, ce li-o dai. Dta râzi și îți bați joc în școală de tot ce noi creștinii avem sfânt. Dta ai zis că biblia este o carte de fabule care se contrazice cu rațiunea și știința. La științele naturale ai zis că istoria creațiunii este o poveste idioată, care lovește în față științele naturale. Ți-ai bătut joc de cel mai sfânt mister al religiei noastre: dta ai zis că Luteranii înțeleg altfel cina, și Calvinianii altfel și Catolicii altfel. Cine are dreptate, nu se poate ști, — probabil că nici unii nici alții. — Acestea sunt câteva din plângerile, ce mi le-am notat. Ce aveți de a răspunde?“

„Îmi permit a vă răspunde, că nu mă știu vinovat nici într'un punct.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 32, cu următorul cuprins: N. Iorga, Un poet cugetător: O. Carp. — O. Carp, Tempora mutantur... (poezie). — Otilia de Kosmutza, Impresii din Tokio (trad. de Natalia Iosif). — G. Săpunaru, Cântece. — I. Scurtu, Traducerile literare la noi (IV) — E. Ciuchi, Sonet. — N. Pabuli, Dela Lamia la Velesino. — Cronică de N. Iorga și I. Scurtu. — În supliment: Din cetatea Hotinului (Turnul cel mare); Minaretul turcesc din cetatea Hotinului și biserica cea nouă a Rușilor.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negrușiu a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere luate. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II. III. și IV. primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV. scriere introdusă în toate școlile românești din patrie. bogată în exemple, cu multă grijă adunate și *Stilistica practică*, un extras din cea dintâi, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiindcă dă tot soiul de reguli și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Posta redacțiunii.

I. V. în F. Lucru mai trist și mai deplorabil ca acela, când preotul cu învățătorul își spală rufele în public, nu cunoaștem. Cititorii noștri nu pot conștienta, aceea ce ne scrieți. Adresați-vă la „Foaia Poporului“ sau la „Tribuna“, unde ați ventilat lucrul și apoi continuați în rușul capului.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Nr. 5331-1906.

(24) 2-3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț“.

1. *Trei (3)* stipendii de câte 800 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Marțian Căluț, stud. jur. în Budapesta, Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un (1)* stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan Agârbiceanu, stud. filos. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetsbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. *Doze (2)* stipendii de câte 400 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Emil Pop și Ang. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

4. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Enea Munteanu, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele superioare.

5. *Un (1)* stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendie de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcu de eminentă.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț”.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Dr. Vasiliu Pop, stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concurge studenți români gr.-cat., sunt înse preferiți consăngeni fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Parteniu Crișan, stud. gimn. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil F. Negruțiu, stud. gimn. în Năsăud. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela ori-ce institut de învățământ. din țară ori străinătate. — În linia primă pentru consăngeni de ai fondatorului.

V. Din fundațiunea „Vancea-„Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan V. Vancea, stud. jur. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Petruță, elevă a școlii civile destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după-ce au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngeni fondatorului.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu”.

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Iuliu Rusu, stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil Felde-reau, stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenți români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului dela ori-ce școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu”.

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngeni au preferință.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev al școlii de cadeți din Kamenz, Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu, stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consăngeni au preferință.

IX. Din fundațiunea „Ioan V. Rusu”.

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Udvárhely, destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-un gimnas. școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngeni.

X. Din fundațiunea „Alutanu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Laurențiu Sima,

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști, studenți la școale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngeni au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”.

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906 în suma de 550 cor., în senzul literilor fundațiunile sunt de a se împărți în părți egale între consăngeni fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Orăștiei”.

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mireca Vaideanu, stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concurge numai studenți români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Orăștiei și anume: Jibor, Orăștioara-de-jos, Balomir, Bințiș, Berin, Gioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Gridu Ghialmaru, Casteu Dăncu-mic, Ocoliu-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești Magura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spiui, Pricazu, Petrini, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibiceșul-vechiu, Sereca, Tămășască, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Veideiu, Simeria.

XIII. Din fundațiunea „Parteniu Moldovan”.

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe an. scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan, preparand curs. II. în Blaj, — destinat pentru tineri români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes bun vre-o școală de ori-ce categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”.

Din venitele acestei fundațiunii se vor împărți stipendii adecvate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul al doilea băieților și copiilor țărâniți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai”.

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6. lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta, — destinat pentru studenți la universitate, la politehnica, la Academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia montană din Selmets și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Suciu, studenți jur. în Cluj, — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Iuliu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști. — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnasist.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Gavril Vajda”.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenți dela ori-ce școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovicu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintiniu Viciu, stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în an. scol. 1905/6 de către Atanasiu Pantea, stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul din Blaj.

Preferință au descendenții din familiile Klein și Muntiu.

XIX. Din fundațiunea „Iacob Páll”.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concurge la stipendie aceste, sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalas (comit. Hunyad), cari au calificățiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt săraci.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească espres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7. și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corespunde cerințelor aci înșirate, pecum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerare.*

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în an. scol. 1905/6 de către Vincențiu Pandra, Ioan Zileriu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecventare, că sunt școlari în cl. I. ai gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi susceptuți în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop, elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7. la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să întru-nească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calcu bun;

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1. an 18 fr., $\frac{1}{4}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sămbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garment:
odată 14 fl., a doua
odată 12 fl., a treia
odată 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 1 Septembrie 1906.****Numărul 36.**

Reuniunile de meserieși.

Cât timp a trebuit să treacă, până ce am ajuns și noi în poziția aceea, de a înțelege și aprea după merit reuniunile meserieșilor nostri. Înainte de aceasta și numai cu 15 ani meseriași români în Sibiu aproape nu erau, în Blaj de asemenea, în alte orașe mari aproape de loc, și astăzi har Domnului, că deși nu ne putem mândri chiar cum ar trebui, dar unde suntem astăzi față de trecut? Oei câțiva meserieși dela orașe, câți îi aveam, ne erau străini, ei nu ne cunoșteau, noi nu-i cunoșteam, casina nu aveau, foi aveau străine, firmele nu le erau românești, la biserică veneau rar, petreceri de ale meserieșilor nu se pomeneau, puterea asocierilor și reuniunilor pentru ei era necunoscută. Toată viața românească dela oraș o compuneau cei câțiva profesori, de erau școli acolo, advocați, medici puțini de tot, de aci încolo toți, până la cel din urmă slugă orășenesc, streini.

Astăzi e altcum. A fost muncă titanică aceea, când s'au pornit românii să se așeze la orașe și să se angajeze la meserii, creșterea numărului lor e asigurat. Și a fost muncă uriașă aceea, de a-i aduna în reuniuni pe toți câți lucrau răsleți, de ajutoare și sprijin reciproc să îngrijesc ei. Astăzi pe la orașe avem aproape sute de meserieși și încă români, pe cari îi cunoaștem și ei ne cunosc, cari își au reuniunile, casina, foile, petrecerile lor, sprijinul reciproc și ideile comune îi leagă laolaltă. Astăzi nu mai este om inteligent, care să nu cunoască marea însemnătate a meserieșilor nostri pentru viața noastră dela orașe.

O cunoaștem cu toții și totuși nici pe departe nu le dăm sprijinul acela, care într'adevăr îl merită. Să cetească cineva numai șirul acela lung al stipendiilor, ce să publice cu termen de 15 Septembrie, și să

caute câte stipendii să dau ucenicilor, câte calfelor și câte acelora, cari vreau să-și înceapă meseria și nu au parale. Sunt gimnaziști mulțime, cari capătă peste 100 floreni stipendiu, și dacă numai două de acestea s'ar împărți, ar putea îmbrăca, ajuta zece ucenici. Că noi aprețim însemnătatea meserieșilor nostri, dar încă nu ne-am emancipat chiar pe deplin de rugina trecutului, de a-i sprijini în măsură cât de mică, chiar cât să nu înghețe cineva, ori atâta cu cât să-și poată începe meseria.

Noi numai felicită putem acelea reuniuni, cari nu'au așteptat și nici nu așteaptă cu mâinile în sin, sprijinul, ce le-ar veni dela un al treilea, ci ele își creează, și își augmentează fondurile pentru ajutorarea reciprocă. Am fost de multe ori martori la premieri pentru diferite lucrări, ce s'au făcut din banii adunați de dânsii, pentru băieți cari s'au eliberat, am văzut cum reuniunea de aici a dat ajutor însemnat acelora, cari își începeau acum meseria, și cine nu s'ar bucura de modul cum să sprijinesc meserieșii nostri reciproc?

Ne bucurăm deci din toată inima de progresul ce-l vedem realizat din partea reuniunilor noastre de meserieși.

Bucuria noastră ar crește și mai mult, dacă din datele statistice ale adunărilor generale am vedea fondurile lor sporite mai bine, ca astfel și binefacerile lor să poată fi mai multe, și dacă nu ca în Cluj la an s'ar elibera 5 inși, ci la un astfel de oraș, să se elibereze cel puțin 50. Și nu câte 10—15 ucenici să fie la orașe, ci cu sutele. Reuniunile au trecut peste anii începutului, acum trebuie condusă de principii mai generale. De toate trebuințele, unui popor, ce locuiește din Carpați și până la Tisa, reuniunile meserieșilor au să se îngrijască.

De conducători ai acestor re-

uniuni — spre laudă fie zis, astăzi vedem în fruntea lor tot oameni luminați, zeloși, desinteresati — am vrea să vedem tot oameni de ai nostri cei mai distinși. Nu conșiderații particulare să ridice pe cineva în fruntea unei reuniuni de meserieși, ci zelul, dragostea față de prosperarea meserieșilor nostri și creșterea locuitorilor români la orașe.

Și la urmă, ceea ce la început ar fi trebuit să amintesc, este sprijinul nostru și mai ales al plugarilor dela sate. Căci pe plugar se razimă toate. Învățători avem, preoți de asemenea, lor le revine datorința, de a învăța și îndemna poporul, ca să sprijinească meserieșii nostri. Cu sprijinul acesta progresăm altcum.

Astăzi nu mai poate fi ca în trecut. Meserieșii nostri sunt un factor egal de însemnat cu inteligența în viața noastră socială și de stat. Trebuie deci să ținem cont de lucrul acesta. Inteligența noastră e datoare, ca acolo unde nu sunt organizați, să-i adune în reuniuni să-i sprijinească. Zălul unui *Victor Tordășan* a schimbat fața Sibiului, în Blaj *Gavrila Precup* a făcut progrese ce să păreau imposibile; la Brașov asemenea, dar câte orașe sunt până la gura Someșului și la valea Cernei, din care nimic nu să aude? În dietă a fost întrerupt un deputat român cu cuvintele: „Ce mai vorbiți și dvoastră și nici că aveți clasă mijlocie”. Foarte bine, unde nu avem, acolo o creăm, unde o avem o facem să crească, dar lăsați răsleți să umble fiecare de capul lui, fără a-i aduna laolaltă, fără a le face posibil, ca să trăiască în reuniuni și să se ajutoreze astfel, în veacul nostru nu să mai poate.

Alsófehér. — Este o foaie, după-cum poate își aduce aminte cetitorii nostri, ce apare în Aind sub direcția contelui Teleki Arvéd și cu care de oăă a trebuit să ne mai ocupăm oăă: când ne-a denunțat miștrălnic că facem agitație. Rolul acesta unic în întreaga z aristica cinstită din lume

așa să vede, că i-să rentează, că de un dărab de vreme nu ne mai stăbește cu dragostea. Ca să vadă lumea românească, cum să gândească magnații din comitatul nostru, și cum scriu Sanchopanzii lor, reproducem un pasaj din Nr. 73. a. c. „Este imposibil a trece numai așa ușor peste *inmormântarea păcătoasă* din Blaj. Au sărbătorit aci de erou național, pe un ucigaș ordinar față de care Rózsa Sándor și Sobri Joska, au fost oameni pii și inocenți, pentru-că numai atunci au omorât, când trebuia să-și apere viața și cel dintrăi și-a expiat și păcatul, pentru-că în lupta pentru libertate a năvălit asupra dușmanilor națiunii. Dar Axente a ucis mai multe sute de moșnegi neputincioși femei, copii în mod mișesele, prin violențe și noaptea; publice u'a îndrăznit nici când să se arete, a fugit și s'a ascuns într'una acest erou național, când ar fi trebuit să deie piept cu bărbați înarmați. *Nu în pământ ar trebui să-i fie locul unui astfel de monstru laș, îmbrăcat în forma de om, ci în cloacă.* Cei ce l-au sărbătorit pe acesta de erou național, aceia s'au identificat cu acest asasin de femei și copii, aceia, de li-s'ar da ocaziune, poate ar călca în urmele lui. Ce au făcut în Blaj, este provocarea nu numai a magiarilor, ci a legilor elementare morale. S'a întâmplat. Maritimia fără păreche a națiunii magiare poate și la aceasta zice: „Doamne iartă-le, că nu știu ce fac.“ Vor înfrumșea poate și crima aceeași, care va rămânea rușinea vecinică a românilor. Ordinea morală vătămată numai o satisfacție poate avea, dacă elementele mai serioase și mai cinstitute ar protesta ca să se considere și ei de părtași la aceasta crimă și ar declara, că ei cu faptele unui astfel de canibal laș și pătat cu sângele celor neputincioși și nevinovați nu se identifică. . . . .

Crima aceasta mai poate avea o im-

prejurare atenuantă. Să ~~știe~~ dintre ei ~~spiritul~~ lui Axente! În numele aceluia nu se poate face politică patriotică, ci numai ~~ucigașă~~ națională.

O astfel de constelație de partid, care ar nutri în sufletul său deviza lui A. nici chiar în comit. Alba-inferioară nu se poate tolera. De când cu *inmormântarea* dela Blaj îl poți supăra mai mult pe magiarul din acest comitat. Oare în panegiric nu au numit Blajul de Mekka și groapa (göjör) lui Axente de mormântul profetului?

Să încunjure pe departe, departe groapa aceea otrăvitoare tot patriotul cinstit și de omenie.“

Cine a citit câțiva articoli din *Ujság*, despre cultura de Kirgiz și atavismul adus de lângă zidul chinez și vigent încă și astăzi în Ungaria, aceluia nu-i trebuie comentariu la cuvintele acestea. Caracteristic e numai că directorul unei astfel de foi este contele Teleki Arvéd cel cu minunații articoli din „Magyarország“: „Értsük meg egymást“ să ne înțelegem. Iată dară frații români, cei ce nu ne-am înțeles încă cu magnatul Teleki Arvéd, și cu toată aristocrația și sateliții aceleia din Ardeal, acum ni-să da ocaziune. Să ne frângem deci genunchii și să plecăm capetele — capul plecat nu-l taie sabia — și sărutând mâna, care așa frumos panegiric a scris la groapa unui om de 85 ani, să zicem: slugi ticăloasă Măria Ta, slugi ticăloasă.

CORESPONDINȚE.

Din tractul Reghinului.

Beica-română, 17 Iulie 1906.

Parohia Beica-română în tractul Reghinului-săseșesc abia numeră 105 familii, cari

dau ceva peste 500 suflete pur români grecat. oameni cu puține moșie, căci cel mai mare proprietari de aici, dacă are până la 18 jug. catas. pământ, dar sunt activi și sirguincioși la lucru, măestrii buni de lemn, încât în toată Transilvania sunt chemați la lucrarea lemnului, podurilor, tăierea în firastru a scândurilor numite *poddele* de stejar ect. — numai astfel putând subsista.

Dar pe lângă toate acestea poporul acesta foarte mic la număr pe terenul bisericesc și școlastic a făcut atâta, cât altul n'a făcut. Părinții noștri sub fericitul în Domnul, preotul Dănilă Matheiu prin anul 1868—9 au edificat o biserică de piatră pompoasă, unica pe timpul acela în tractul Reghinului, pecum și toate superedificatele parohiale, spre scopul cărora părinții noștri au contribuit unul fiește-care și până la sumă de 60 fl. repartițiune, pe lângă banii proprii ai s. biserice.

În decursul anilor însă toate acestea învechindu-se, au început a se ruina și au avut lipsă de renovări și încă mari.

Actualul preot Mihail Mărieșan, sosit aici în primăvara anului 1894, văzându-le acestea în conștientare cu curatoratul și poporul credincios s'a îngrijit, ca atât s. biserică cât și superedificatele parohiale să se renovează și țină în rând bun. Mai întâi s. biserică a închis-o jur împrejur în gard de scânduri, pecum și fondul intern parohial, cu bani donați la stăruința preotului.

Apoi, ca preotul să poată șede în casele parohiale, cari erau ruinate și foarte mici, am lărgit odaile, le-am provăzut cu ferestre corăspunzătoare și le-am acoperit din nou; iar în lipsa unei camere, am edificat un grănar.

Acum stă înaintea noastră s. biserică într'o stare deplorabilă, fundamentul jur împrejur ruinat, coperișul risipit, cateteazma

FEUILLETON.

In ceasul din urmă.

(Schită istorică.)

Era în anul 1788. În castelul sultanilor dela Dardanele domnia Hamid I. Chiar să preumbia prin grădinile parfumate ale palatului său, liber de grijile stăpânirii ca un om de rând, când s'apropie de el Cohasar, șeful eunucilor.

— Ce te aduce aici, Ali?

— Doamne! am cumpărat în Scutari o sclavă creștină, care va fi soarele haremului tău. Îndură-te, vino, de o vezi.

Hamid pleacă după el. Un strigăt de surprindere îi eș pe buze, când privi chipul fermecător al creștinei. Aceasta plângea încet. Aimea Dubuc dela Rivery, era fata unui mare oficiar de colonii pe insula franceză Martinique. Ea a voit să-și cerceteze rudeniile în patrie, dar corabia a fost prinsă de pirații turci și emisarii haremului împărătesc au aflat-o de vrednică ca să o ducă stăpânului tuturor dreptcredincioșilor. Hamid I. era un om frumos, în vârsta cea mai deplină, blând în conversație, galant și plăcut. Aimea dela Rivery asemenea a fost nutrită cu vederile unui Voltaire și Rousseau și astfel nu a trecut mult, lacrimile i-au încetat și ea își petrecea zilele, nefăcând nimic ca favorita sultanului, pe când celelalte consoațe o invidiau și țeseau intrigi în contra ei.

Când a născut un fițior, a devenit sultana validă.

Hamid o inbia și o onora pentru înțelepciunea și dragălașia ei. Nici odată nu i-a amintit măcar cu un cuvânt schimbarea religiei. Și „sultana franceză“ trăia fără griji și fericită. Dar câte odată în an, când la Paști suflarea primăverii, a Mântuitorului cel ce a înviat, trecea peste vârful arborilor, sau când la Crăciun ângerii Domnului băteau în ușă la inima oamenilor și vestiau nașterea pruncului din Vifleem, atunci încolteau și în grădina amintirilor ei flori sfinte de ale rugăciunii și binecuvântării; să mirau atunci frații din mănăstirea sfântului Antonie, când gardiștii le aduceau daruri multe din palatul domnitorului, că și între zidurile aceluia pătrundea dragostea vecinică și tare a pruncului din Vifleem.

Hamid I. a murit în brațele femeii sale și copilul „sultanei franceze“ Mamud al II. i-a urmat pe tron. El și-a iubit și cinstit pe mamă-sa și influința ei să vedea în raporturile netulburate ale Poartei față de Occidentul creștin. Anii treceau și sultana mamă a ajuns la marginea groapei.

* * *

Era într'o noapte de iarnă. Cuviosul Chrysostom, superiorul mănăstirii „Sfântul Antonie“ era în genunchiat înaintea chipului celui răstignit în odaia lui. De cătră Marea neagră sufla vântul peste Bosfor. Cuviosul Chrysostom auzi cum trage cineva clopoțelul dela poartă cu toată puterea, că intră portariul palid și tremurând în casă, urmat de doi ieniceri, cari îi predară un firman de-a sultanului. Călugărul îl ceii apoi, să duse repede în biserică mănăstirii, apoi plecă însoțit de ieniceri la Galata.

Cei trei bărbați să puseră într'un calc, care împins de cele două-spre-zee părechi de vâsle dispărură fără șgomot în întunec.

În odaia cea mai pompoasă a castelului împărătesc zăcea o femeie pe patul de moarte. O tăcere tainică domnia în odaia luminată de o candelă. Medicul ce șede la patul morboasei, îi pipăia meru puișul, iar la ușa erau postări doi negri uriași, cari stau ca statuele, așteptând poruncile sultanului. La picioarele morboasei era un om frumos înalt în vârsta cea mai frumoasă și plângea încet, acoperindu-și ochii cu mâinile. Domnitorul tuturor credincioșilor turci, plângea încet la patul de moarte al mamei sale. E mez de noapte.

Un șgomot tainic să aude afară, unul dintre harapi să pleacă jos la pământ și zice cu voce înecată: „E aici, să între?“

Sultanul făcă sămă să între.

Călugărul Chrysostom a fost adus în odaie. La un sămă al domnitorului, medicul și sclavii să depărtară. Sultanul să pleacă spre morboasa și zice:

„Mamă, tu ai voit să mori în credința părinților tăi, fie cum ai voit, iată un preot al Dumnezeului tău!“ Muribunda își ridică ochii și mâna slăbită, binecuvântând și mulțămind feciorului ei. Acesta eș în chilia vecină și îi lasă pe ceilalți doi singuri. O oară întreagă a durat convorbirea în urma morboasei cu lacrimi de durere s'a cuminecat cu trupul și sângele Mântuitorului.

Făcuți ca solii morții, l-au însoțit ienicerii pe călugăr, iară în mănăstire.

În dimineața următoare călugărul Chrysostom iară era în genunchi înaintea altarului Domnului și să rugă pentru odihna sufletului Aimeei Dubuc dela Rivery, mama

și zidul, resp. părății în mai multe locuri crepați și varul picat, deci să poftea fără amânare renovarea ei, dar bani nu era. La îndemnul preotului și cu învoirea poporului credincios spre scopul acesta în 18 Maiu 1903. s'a făcut pe popor un arunc de 476 cor. aprobat de Preaveneratul Consistor mitrop. în ședința din 2 Iunie Nr. 3018—1903. mai întregându-se și din capitalul puțin al s. biserice nână la sumă de 700 cor. și astfel încă în vara acestui an biserica noastră s'a renovat radical; fundamentul jur împrejur, atât din afară, cât și din lăuntru s'an făcut cu ciment, s'a coperit din nou cu țiglă și pleu și s'a vărut toată, făcându-se vrednică de casa lui Dumnezeu.

O societate de femei, feciori și fete au împodobit-o cu drapori frumoși 8 icoane, sfinte, mari à 15 cor, ornate bisericesti, doue rânduri, unul de barșoa negru, pentru înmormântări etc.

Pe când sperăm că suntem gata cu toate, iată că inspectorul reg. ne dificultează școala, că necorespunzătoare și amenință cu închidere. Bani gata la s. biserică nu erau, eucurozul din grănarul bisericei înprăștiat pe la debitori, anul în urma secetei rân, abia câștigau oamenii pâinea de lipsă pentru susținerea vieții lor și a copiilor lor.

Dar cu toate acestea ne gândeam, că ce vom face fără școală. În urma deselor sfaturi părintești ale preotului nostru pus-ne-am nădejdea în bunul Dumnezeu și coadunat tot poporul în ședința extraordinară din 6 Dec. 1903. ne-am decis se edificăm școală, și încă o școală de piatră să fie durabilă și întru toate corespunzătoare legilor de acum. Preotul nostru donează locul dănsului, pentru pregătirea cărămizilor de lipsă la edificarea școalei, iar noi ne promitem că vom da lemnele necesari la arderea acestora, le vom vectura acestea, pecum și piatra fundamentală, năsip, var, cu un cuvânt tot materialul de lipsă la școală, și vom face toate lucrările recerute cu palma.

Tot în aceasta ședință clasificându-se

sultanului Mamud II., pe când afară Muezini tuturor minaretelor vestiau în cântări de jale moartea „drept-credincioasei sultana mamă.”

În palatul domnitorului turcilor a învins pruncu din Nazaret prin dragostea de copil alui Mamud II.

Aimea Dubuc dela Rivery a fost verișoara domnișoarei Tascher dela Păgeric, împărătesa Iosefina de mai târziu, a cărei fată Hortensia a fost mama lui Napoleon III. Ea a fost sultana validă în haremul lui Hamid I. și a născut pe următorul acestuia, pe Mamud II. Acesta a fost tatăl lui Abdul Hamid I., iar feciorul acestuia este Abdul Hamid II., sultanul de acum al Osmanilor. Acesta deci este nu văr al Napoleonilor, prin cari este asemenea înrudit cu Carol I., actualul rege al României.

Tradusă de

B.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fleri. — Suta 5 cor. franco.

poporul în trei clase la învoirea unanimă a lor spre scopul acesta s'au făcut în arunc comunal de 1412 cor. aprobat de Preaven. Consistor mitrop. în ședința din 5 Ianuar 1904. Nr. 7737. iar altul mai târziu de 1150 cor. aprobat în ședința Consist. din 31 Maiu 1905. Nr. 3057.

Pregătindu-se planul și preliminarul școlii noue în 16 Aprilie 1905. s'a încheiat cu măiestrul Szász István din Glăjăria contractul aprobat de Preaven. Consistor mitrop. în 1 Maiu 1905. pe lângă sumă de 2400 cor. și întreg materialul, afară de var și măsăria, care imediat s'a și apucat de lucrarea școlii, și deși era săpatul cucuruzului, poporul acesta a vecturat tot materialul și a prestat măiestrului ori și ce lucrare cu palma s'a recerut la școală; astfel, încât pe 10 Sept. 1905. școala noastră a fost terminată, mai restând puțin lucru de efectuit din partea măiestrului.

Azi, har Domnului, avem biserica pompoasă superedificate corespunzătoare, dar avem și o școală de model, ce valorează minimum 6000 cor.

Acum mai restă ca să vină și zina aceea mult dorită ca edificiul să se predae în samă și prin energicul și simpaticul Dn protopop tractual, Arion M. Popa. să se sfințească.

Iată ce poate face un popor, deși mic, dacă își are conducător bun și conștiință de chemarea sa. Dacă părintele nostru sufletec Mihail Mărieșan nu se interesează de binele și fericirea biserice și școlii noastre, și dacă nu ne știa încuraja și însufleți, atunci cetez a zice, că poporul nostru nu ar fi făcut aceea, ce azi a făcut pe terenul bisericesc și școlastic, ci posibil, am fi acum dați pe mâna străinilor.

Corresp.

Ședința senatului școlastic protop. gr.-cat. din tractul Mediașului.

În 26 Iuliu n. a. c. senatul școlastic protop. gr.-cat. din tractul Mediașului și-a ținut ședința sa ordinară. Ca și de altă dată membrii lui în număr aproape complet au alergat la acea ședință, doritori de a auzi progresul, ce i-au valorat harnicii noștri învățători în decursul anului școl. expirat.

Senatul protop. constă din 12 membrii ordinari și mai pe atâta suplenți. Dintre aceștia $\frac{1}{2}$ sunt preoți, conform regulamentul școlastic, iar $\frac{2}{2}$ mireni. Între mireni sunt și 4 învățători, membrii ordinari și 2 suplenți.

La 10 oare a. m. membrii prezenți s'au întrunesc în școala gr.-cat. din Mediaș. Aci Preaon. Dn protopop Ioan Moldovan, prezidentul senatului, prin o vorbire foarte potrivită, deschide ședința. Prezidentul spune, ce a esperiat la examenele din anul acesta, ce progrese au făcut învățătorii tractului și ce ar mai fi de făcut pentru a delătura relele, ce mai sunt. Amintește, că s'a îngrijit, ca învățătorii să-și capete salariile complet și nu va să sufere nici în viitor târgueli mișelești, cari numai spre binele instrucției populare nu pot fi. Învită pe toți ca toții împreună să luere pentru a ridica starea poporului nostru la nivelul cuvenit.

Potrivita vorbire a fost acoperită de aplause fără sfârșit.

După deschidere să face apelul nominal. Să constată, că senatul cu suplenți cu tot e complet. Urmează raportul despre starea învățământului la școalele tractuale pe anul școl. 1905—6.

Raportor e On. Dn Ioan Botezan, parohul Agârbiciului și referentul senatului.

Raportul e interesant din multe puncte de vedere. Dar după-ce colegul Mihail Tătar în nr. 30. al acestei onorabile foi, multe din cuprinsul lui le-a destăinuit, nu așt de lipsă de a-l mai reproduce, fără voi arăta un punct foarte momentos pentru neamul nostru, acela ar frecuentării, din care să va vedeă limpede și stadiul analfabetismului în tractul nostru, care cred, că nu va fi neinteresant.

Așa dar în Agârbiciu copiii obligați a frecuenta școala, au fost quotidiani 28 feciori și 23 fete; repetiționali 4 feciori și 17 fete. Au frecventat de toate zilele 28 feciori și 23 fete; repetiționali 4 feciori și 17 fete. Prin urmare nici un analfabet. —

În Alma-săsa scă lipsind școala celor 8 feciori și 7 fete de toate zilele și 1 fecior și 2 fete de repetiție li s'a propus numai religia de cătră preot.

În Ațal obligați a frecuenta au fost de toate zilele 20 feciori și 14 fete; de repetiție 4 feciori și 2 fete. Au frecventat numai de toate zilele 18 feciori și 7 fete; de repetiție 1 fecior și 1 fată. Iar școale străine au frecventat 3 feciori și 1 fată.

În Basna de toate zilele au fost 30 feciori și 29 fete; de repetiție 16 feciori și 11 fete. Au cercetat însă de toate zilele 20 feciori și 16 fete; de repetiție 10 feciori și 4 fete.

În Blăjel au fost quotidiani 27 feciori și 21 fete; repetiționali 10 feciori și 8 fete. Au frecventat quotidiani 21 feciori și 16 fete; repetiționali 4 feciori și 2 fete.

În Brateiu au fost de toate zilele 16 feciori și 17 fete; de repetiție 5 feciori și 2 fete. Au frecventat de toate zilele 16 feciori și 17 fete; de repetiție 5 feciori și 2 fete. Prin urmare nici un analfabet. Ce păcat numai, că distinsul învățător de aici, dl Georgiu Samoilă, pe lângă progres eminent a fost depărtat de aci: prin intrigă și uneltiri violente.

În Chester au fost de toate zilele 32 feciori și 28 fete; de repetiție 10 feciori și 12 fete. Au frecventat de toate zilele 24 feciori și 18 fete; de repetiție 5 feciori și 7 fete.

În Curciu lipsind școala noastră cei 10 feciori și 8 fete frecventează școala gr.-or., cărora li-s'a propus religia din partea preotului.

În Dârlos au fost quotidiani 24 feciori și 18 fete; repetiționali 4 feciori și 10 fete. Au frecventat însă numai quotidiani 23 feciori și 18 fete; repetiționali 1 fecior și 4 fete.

În Frâua au fost quotidiani 17 feciori și 22 fete; repetiționali 7 feciori și 4 fete. Au frecventat toți. Prin urmare nici un analfabet.

În Ibișdorful-săsesc obligați au fost de toate zilele 33 feciori și 30 fete; de repetiție 14 feciori și 14 fete. Au frecventat de toate zilele 29 feciori și 26 fete; de repetiție 9 feciori și 10 fete.

În Măgăreiu lipsind școala noastră, cei 11 feciori și 10 fete frecventează școala

gr-or., cărora li-s'a propus religia din partea preotului.

În Mediaș obligați a frecuenta au fost quotidiani 68 feciori și 64 fete. Au frecventat quotidiani 33 feciori și 38 fete; repetiționali 8 feciori și 7 fete. Școale străine au frecventat 26 feciori și 18 fete.

În Mighindoaia lipsind școala, raportul zice, că celor 11 feciori și 9 fete nu li-s'a propune nici religia.

În Moardăș au fost quotidiani 13 feciori și 18 fete; repetiționali 5 feciori și 5 fete. Au frecventat quotidiani 12 feciori și 16 fete; repetiționali 2 fete.

În Moșna au fost de toate zilele 21 feciori și 12 fete; de repetiție 1 fată. Au frecventat însă de toate zilele 15 feciori și 4 fete; de repetiție 1 fată.

În Petișdorf lipsește școala, prin urmare cei 8 feciori și 10 fete rămân fără instrucție.

În Proștea-mare au fost quotidiani 32 feciori și 20 fete; repetiționali 12 feciori și 7 fete. Au frecventat însă quotidiani 28 feciori și 14 fete; repetiționali 4 feciori și 7 fete.

În Proștea-mică lipsind școala, celor 5 feciori și 2 fete cari frecventează școala de stat din Copsa-mică, li-s'a propus religia.

În Răvășel au fost quotidiani 21 feciori și 24 fete. Au frecventat însă numai quotidiani 13 feciori și 19 fete; repetiționali 1 fecior și o fată.

În Șeica-mică quotidiani 29 feciori și 26 fete; repetiționali 11 feciori și 7 fete. Au frecventat quotidiani 21 feciori și 23 fete; repetiționali 5 feciori și 4 fete.

În Șoala au fost de toate zilele 17 feciori și 15 fete; de repetiție 3 feciori și 4 fete. Au frecventat de toate zilele 15 feciori și 4 fete.

În Veltu au fost quotidiani 15 feciori și 19 fete; repetiționali 8 feciori și 10 fete. Au frecventat quotidiani 12 feciori și 15 fete; repetiționali 3 feciori și 7 fete.

În Vorumloc lipsind școala noastră celor 7 feciori și 5 fete, cari au frecventat școala gr-or., li-s'a propus religia.

În general obligați a frecuenta școala, au fost de toate zilele dar 494 feciori și 452 fete; de repetiție 148 feciori și 141 fete. Laolaltă 642 feciori și 593 fete. Au frecventat însă de toate zilele numai 375 feciori și 334 fete; de repetiție 79 feciori și 85 fete. Laolaltă 454 feciori și 419 fete. Școli străine au frecventat 31 feciori și 19 fete. N'au frecventat de loc dar 157 feciori și 155 fete. În procente ar face aproximativ 75% știutori de carte și 25% neștiutori sau analfabeți. Pecum s'a putut vedea, în unele comune lipsesc analfabeții cu desăvârșire, în altele sunt mai puțini și cel mai mare procent îl dau comunele acelea, unde ne lipsesc școlile.

Una dintre multele cauze ale analfabetizmului este și, că mulți trăiesc afară la câmp, la hodâi. S'ar putea limita poate prin aceea, dacă învățătorii ar îndupleca astfel de părinți, ca să-și trimită cel puțin un băiat la școală, ca acela apoi să-i învețe pe cei de acasă. Tot așa și pe cei, cari să întorc cu zăpada, ca să învețe cel puțin a ceti și scrie. De feciori trebuie să avem mare grije ca să nu rămână nici unul fără carte, căci azi, mâine, în urma sufragiului universal, vom alerga cu pâlăria în mână după câte un vot. Pentru aceea cred,

că n'ar fi rău, dacă s'ar face pașii de lipsă, că acolo unde n'avem și nu putem nici decum înființa școli, copiii obligați să fie primiți la școala existentă, fie ea de ori-ce caracter. Ori unde și aceasta lipsește, acolo preoții ca să poată învăța religia, pe cei obligați să-i învețe mai întâi cetitul și scriatul. Să se introducă un fel de școli parohiale. Iar încât unele senate, sunt tare liberale în dispensări dela frecventare și încât unii cu câr și mâr voiesc să-și scoată copiii dela școală, s'a adus următorul concluz: „Că pentru stîrpierea totală a analfabeților de aici înainte nici un obligat să nu mai fie dispensat dela frecventarea școlii, decât în cazurile admise de lege.

Alt concluz însămnat e și următorul: „Că între marginile instrucției elementare și în cadrele planului de învățământ să se propună la toate școlile pomăritul, vieritul, legnăritul și stupăritul, în mod practic claselor III, IV, V, și VI, și în mod sistematic și teoretic, la școala de repetiție, acomodându-se încât e posibil după modelul școlii de repetiție economică.“ Pe când s'a adus acest însămnat concluz pe atunci s'a constatat, că nu sunt grădini de pomărit, ba și cari sunt, sunt rău închise. De unde a emanat ideia, că altoitul să-i învețe pe elevi în săle. Schimbarea actualii școli de repetiție după modelul școlii de repetiție economică ar fi un mare bine. O atare școală există în tract și dă roade însămnate. De regulă în acest tract să fac efortări mari, ca să învățăm pe elevii la muncă economică rațională, ca Români să poată ținea paș cu Sasul. Și noi am vrea! Dar alte sunt mijloacele noastre și aiutele ale lor. Pe când Români are un pământ abia de a 8—10 clasă, Sasul are de cel de cl. 1—2; la noi la instruirea economiei raționale lucră singur școala populară; pe când la ei lucră școala agronomică din Mediaș și emiterea prelegătorilor specialiști din partea societăților lor, cari în fie-care an și în fie-care comună țin 2 sau 3 prelegeri publice. Sasul e receptiv, pe când Români conservativ. Școala lor populară în privința aceasta încă nu face mai mult, ca a noastră. Dar apoi ce poziție au învățătorii săsești? Ei au salariu fundamental 500—600 floreni. Cu toate acestea nu să pretinde dela ei, ce nu să poate, cum d. e. să cere la noi. Și nu la toată ocaziunea li-se pune în nas, că-ți dau 3 sute fă, mă, ca nouă. La noi să pretind multe, dar de ameliorarea sorții noastre nu să îngrijește nimenea. Ba și când poporul ar vrea să-ți-o amelioreze cei de sus, îți pun bețe în roate. Dar pentru aceea vom lucra cu toată energia la instruirea lui în ale economiei.

Mai încolo s'a adus concluzul a) că acel membru al senatului școlastic parohial, care va agita contra salariului învățătoresc, și peste tot în contra intereselor școlii, să fie arătat din partea celor interesați oficiului protopopesc, care convingându-se despre culpabilitatea lui, îl va destitui. Un concluz foarte însămnat, dacă considerăm, că în amintitele senate intră adese-ori persoane, cari pentru un crucer și-ar închide școala; ori, cari din interese egoistice, agită contra salariului învățătoresc.

S'a mai exprimat dorința, care n'a trecut însă în concluz din cauza timpului înaintat, că în viitorul senat școl. protop. dintre țărâtime să se alegă cei mai deștepti

oameni, cari apretiază cu sinceritate școala. Spre care scop la viitorul congres eparhial să fie delegați ai parohiei preotul, învățătorul și cel mai deștept din senatul școl. parohial, din care apoi se va compune senatul școl. protop. în proporția $\frac{1}{2}$ preoți, $\frac{1}{2}$ învățători și $\frac{1}{2}$ țărâni sau alți membrii. Preabuul nostru șef ni-a promis, că deși n'a trecut în concluz, dar totuși va valora-o. Așteptăm!

Și alte concluze s'au mai adus, cari fiind însă mai mult de interes local, nu le mai amintesc.

O dorință ar mai avea atât senatul, cât și învățătorii, ca la viitoarele examene să vedem și pe Revs. Un inspector școlastic arhidiecezan, ca cu ochii proprii să se convingă, dacă spusese mele sunt adevărate, ori ba.

Deie Dumnezeu, ca în viitor prin munca și dragostea noastră a tuturor față de școala română, să se ridice starea materială și morală a poporului nostru.

Agârbiciu.

Elie Câmpian,
Inv. și not. al sen. școl. prot.

REVISTE.

Rusia. Rusia să pare, că e aproape de mult prorocita revoluțiune.

Sâmbătă în 25 August a. c. la 4 oare p. m. trei indivizi au venit într'o trăsură elegantă la vila ministrului prezident Stolypin să ceară audiență. Unul era îmbrăcat în haine de general, unul în haine de căpitan de gendarmerie și al treilea civil. Acestea trei urcă treptile, servitorul îi oprește. În momentul acesta unul lasă o tașcă din mână, a urmat o groaznică detunătură și apoi încă două. De exploziunea bombei celei dintâiu au prins foc celealalte dela cei doi soți ai revoluționarului și în momentul următor fruntul vilei s'a ruinat. În etajul al doilea într'un balcon erau doi copii ai lui Stolypin, o fetiță de 15 ani, și un copilăș de 2 ani. Sermanii, ei nu știau, că mai bun și sigur adăpost își dă astăzi bordeiul unui moșic, decât palatul unui ministru prezident rusesc. Bombele au smuls balconul din zid și l'au asvârlit cu copii cu tot în afunzime. Fetita a fost zdrobită grozav și în 27 c. a murit, copilășul încă se luptă cu moartea. Stolypin a rămas, ca prin minune neatinș. 25 persoane au fost ucise, și totatătea grav rănite. — În 26 l. c. a fost omorât generalul *Minn*, comandantul regimentului *Semanovsky*, și tot atunci a fost împușcat *Vonjarljasky*, comandantul suprem al Varșoviei.

„Suntem atât de puternici, — a zis un revoluționar rus, — încât pe cel judecat la moarte de către tribunalul nostru nu-l poate apăra nime de bombele noastre“.

Bulgaria. Conflictul între Bulgaria și Grecia e aproape de a duce la întreruperea relațiilor diplomatice a acestor două state. Acum s'a

amestecat în acest conflict și a treia putere balcanică, Turcia și a luat partea Greciei. Bulgaria la nota Turciei a răspuns scurt: Turcia să-și cam vadă de treburile ei și să facă ordine în Macedonia, unde bandele grecești omoară bulgarii și cutovlachii. Turcia la răspunsul acesta s'a iritat și mai mult și dacă știm, că o țară ca Bulgaria mai iute pune mâna pe mănunchiul sabiei, decât să-și pericliteze interesele prin lungimea tratărilor diplomatice, nu e eschis, ca în curând în Balcan să bubue tunurile.

Curs pentru îngrijitoarele dela Azilele de vară.

Conform imputernicirii primite dela Înaltul Minister r. u. de culte și instrucțiune publică prin rescriptul dela 19 Iunie 1894 Nr. 52215—1893, la Azilul model de copii gr.-cat. din Blaj, cu începere dela 1 Octombrie n. a. c. se va ține un curs de calificare de 6 săptămâni pentru îngrijitoarele dela Azilele de vară.

Cererile candidatelor sunt de a se trimite la adresa M. O. D. Ioan F. Negrut, profesor preparandial în Blaj (Balázsfalva), până la 20 Septembrie n. a. c. Înșinuarea se poate face și în persoană verbal.

În ambele cazuri se recer următoarele atestate:

1. Estras matricular de botez.
2. Atestat școlastic dela vre-o școală primară.
3. Atestat de moralitate dela primar scris și de parohul local.
4. Să știe coti, scrie și vorbește românește și ungurește.
5. Să aibă vârsta de 18—40 ani și să fie deplin sănătoasă.

Văduvele, soțiile și fetele de învățători vor fi preferite.

Taxa de înscriere pentru întreg cursul e 12 cor. Candidatele sărace sunt în drept să ceară taxa aceasta precum și spesele de întreținere dela parohia sau comuna pentru care se pregătesc ca îngrijitoare.

La un curs pot fi prinite deodată numai 5 candidate. Dacă se vor însinua mai multe, în ordinea însinuării se vor admite în seria primă, a doua sau a treia, cari vor succeda una după alta.

Blaj, în 22 Iuliu 1906.

Victor Mihályi,

Arhiepiscop și metropolit de A.-Iulia.

PROGRAMUL

Misiunilor populare, ce se vor ține în Bistra la 18, 19, 20 și 21 Sept. 1906.

I. **Marți 18 Septembrie.** Oarele 4 d. a. Primirea preoțimii tractuale. Inșerat. Paraclis. Predică: despre Ascultarea cuvântului lui Dumnezeu (Iuliu M. Montani, protopopul districtual).

II. **Mercuri 19 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Răutatea păcatului și ușurința de a dobândi iertarea lui (preotul din Abrud Ioan Simu). Oarele 3 d. a. Inșerat. Acatistul. Predică: s. Cumiuecătura (preotul din Roșia Izidor Butnariu).

III. **Joi 20 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Datorințele părinților față de fi și a fililor față de părinți (preotul din Bucium-Șasa Ioan Agârbicean). Oarele 3 d. a. Inșerat cu litie. Predică: despre Prea Curata Vergură Maria (preotul din Ceretege Iosif Arieșan).

IV. **Vineri 21 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Vițiile cari bântue în prezent viața noastră socială (Ștefan Roșian spritualul Seminarului din Blaj). Oarele 3

d. a. Inșerat. Sfințirea cea mică a apei, afară în cimiter. Dezlegarea morților. Predică: despre comuniunea sfinților (preotul din Abrud Ioan Simu).

În fiecare zi credincioșii se mărturisesc, și sub liturgia zilei următoare să cuminecă. Preoțimea se mărturisește Marți în 18 Septembrie după predică.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Spect. Domn Ioan Dregan, notar public regeșe în Sebeșul-săseș, a binevoit a ne pune la dispoziție suma de 200 cor., pentru a-i folosi la augmentarea fondului pentru cumpărarea unui clopot mare la sânta biserică. Primească și pe această cale sincerile noastre mulțămite. În numele curatoratului. Benic, în 4 Iulie 1906 — *Amos Frâncu*, preot. *George Spădăceanu*, învățător.

— **Preastimatul Domn Georgiu Szilágyi**, marele proprietar și generos binefacător în comuna Sanislau, carele neamurate dăruiri a făcut bisericilor sărace române din ținutul acesta. Între altele bisericii nou zidite în filia Cean 100 cor. la 24 Iunie a. c. prin Mulțon, du protopop districtual Demetriu Coroian, a binevoit a trimite și pe sama solendidei biserice nou zidite în parohia T. Silvaș (diecesa Gherlei) 100 cor. Subscripții în numele întreg poporului credincios își țin de sânta datorință, a-i aduce și pe această cale ziaristică marimimosului binefacător cea mai sincera mulțămite, dorindu-i din adâncul inimii ca Dumnezeu părintele cel cerese să-i răsplătească însuși și să-i lungească firul vieții încă la mulți ani, ca vistierul bunătăților sale și pentru alte biserice, pe cum are de cuget, să poată implini multe fapte mărețe. — *Patriciu Lobonț*, preot gr.-cat. *Ioan Supuran*, curator primar.

Știri personale. Marți, în 28 ert. Escel. Sa I. P. S. Mitropolit *Victor*, a plecat la Sarasán în Marmatia, spre a-și cerceta frații.

Din Arhidieceză. *Dr. Ioan Bălan*, preot, doctor în teologie, a fost numit al doilea vicenotar consistorial. — *Marian Păculea*, paroh în Stenea, a fost trecut în aceeași calitate la Bucurdea-grănoasă, distr. Blaj.

Schimbări în corpul didactic. Cu ziua de 1 Sept. n. prof. gimn. *Silvestru Nestor*, a fost trecut la penzie, rămânând însă și mai departe director și profesor la școala civilă de fete. — *Eugen Pantea*, prof. suplent la gimnasia, a trecut în aceeași calitate la școala civilă de fete. — *Valer Suciu*, vicenotar consistorial și *Aurel Gaja*, prof. cenzurat, au fost numiți profesori supienți la preparandie.

Dela expoziția română. Ultimii membri ai excursiunii blăjene la expoziția dela București, reîntorcând numai Joi, de abia în numărul viitor vom putea face un raport amănunțit a acestei interesante călătorii.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

Internatul de fetițe: Artemiu Boer, Casonul-mare 14 cor. Aurel Aron, Miraslău 7-20 cor. Vas. L. Pop, Sângeorgiu-de-Meseș 10 cor. Aron Papiu, Blaj 6 cor. Eugen P. Păcurariu, Blaj 10 cor.

Subsidiar al preoților: Artemiu Boer, Casonul-mare 2 cor. Iacob Popa, Blaj 1 cor.

Masa studenților: Sim. Corvin, Oraștie pentru repaus. Susana Corvin, Blaj 10 cor. Reuniunea meseriașilor, Blaj, 20 cor. Aneta Pop văd. Zăhan, în amintirea soțului său Vas. Zăhan, adv. D.-Sănmărtin 50 cor. Vas. L. Pop, Sângeorgiu 5 cor.

Orfanotrofiu: Eugen Bian, notar în Făget, a dăruit 30 cor. în amintirea repaus. advocat Vas. Zăhan.

Blaj, 31 August n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Convocare. În urma deciziunii Comitetului Asociațiunii noastre, am onoare a invita la *adunarea generală* a Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș, ce se va ține în 7 Sept. n. în școala gr.-cat. română din Siget la 10 oare a. m. Obiectele de pertractare vor fi: 1. Alegerea oficialilor și a comitetului asociațiunii. 2. Referada comitetului revizător a rațiunilor asociațiunii de pe anii 1903, 1904 și 1905, împreună cu referada casarului asociațiunii *Dr. Ioan Mihályi*. 3. Referada vicarului *Tit Bud*, ca director a convicțului despre progresul elevilor din conviect de pe anul școl. trecut și în genere despre starea convicțului. 4. Alegerea unui prefect pentru conviectul asociațiunii. 5. Referada despre trimiterea tabloului prezidenților asociațiunii și a bisericilor vechi marmarțiene la expozițiunea etnografică și istorică-culturală din Sibiu. 6. Referada despre tipărirea analelor asociațiunii dela 1860—1905. 7. Pertractate propunerilor. Siget. la 21 Aug. 1906. — *Petru Mihályi*, ablegat dietale, prezidele asociațiunii.

— **Comitetul cercual al despărț. VIII.** al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, invită prin această pe toți doritorii și sprijinitorii literaturii și culturii românești la *adunarea cercuală ordinară*, ce se va ține la 9 Sept. n. a. e. la 3 oare p. m. în biserică gr.-cat. din Hațeg. — Se atrage atenția publicului asupra împrejurării, că tot în aceeași zi va fi și *serata teatrală* a dlui Zaharie Bărsan și dsoarei Brașoveanu.

Aviz. Onorații oaspeți, cari doresc a lua parte la adunarea generală a Asociațiunii ce se va ține anul acesta la Brașov, în zilele de 8/21 și 9/22 Septembrie, sunt rugați ca — pentru îngrijirea de cuartire — să se anuțe la președintele comisiei de încuarterare dl *Nicolae Bogdan*, profesor (strada Caterinei 15), cel mult până în 28 August (10 Sept. a. e.) Tot odată se aduce la cunoștință, că comitetul poate va fi silit să angajeze și cuartire, cari vor trebui plătite. De aceea On. oaspeți sunt rugați, ca la anunțare să se declare, că la caz când nu se vor afla cuartire gratuite, li se pot angaja și cuartire cu plată, rămânând în gija comitetului ca prețurile să fie moderate.

Dare de seamă. Deputatul *Dr. Iuliu Maniu* își va ține darea de seamă înaintea alegătorilor săi la 9 Septembrie n. înainte de ameză în Vințul-inferior.

Apel. Otenilor din țara Făgărașului, cari se pregătesc a visita expoziția din București, li-să aduce la cunoștință, că întâlnirea va fi Vineri, în 28 Sept. n. a. e. la 8 oare dim. la gară în Brașov, când se va decide și oara plecării mai departe. Dela expoziție, cari voiesc, pot se face o excursiune pelă Cernavoda peste Dunăre la Constanța și eventual Constantinopol. Pentru înlesnirea pe căile ferate și încuarterare se fac pașii necesari. Domnii preoți, învățători, notari și alți fruntași, sunt poțitiți să participe în număr cât mai mare, și după posibilitate și cu familiile dâșilor și să grijească, ca să participe și din popor în costume originale românești, atât bărbați, cât și femei, țărani și țărance (în opinci și cisme) spre a putea prezenta *caracteristicile porturi românești din țara Oltului*. (Făgăraș, Porumbacuța-inferior, Rucăr, Voila, Galați, Șona, Perșani, Ticsușul-român, Crihalma, Cuculata, Tohanul-vechiu, Bran etc.) Dnii preoți, învățători și notari, cu viu interes să se pună între sine în conșlegere și lista participanților din comunele lor să o trimită spre orientare la adresa: Dlui *Dr. Ioan Turcu*, advoat în Făgăraș, cel mult până la 18 Sept. n. a. c., apoi să îngrijească pentru plecare coresponsuzătoare la Brașov. Participanți însă se pot asocia de ori și unde și și după aceea. Lista participanților la timpul său se va publica.

Necrolog. *Livia Bădan* n. *Athanasievici*, după grele suferințe a adormit în Domnul în 18 August 1906, în anul 55. al vieții și 38. al căsătoriei sale.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

e) Pentru că majoritatea spiritiștilor sunt în contra corpului acestuia astral, și zic, că fenomenele spiritiste se produc de sufletele morților.

Înceiu cu *Dr. Lapponi*.¹⁾ „Cu privire la natura fenomenelor spiritiste“, zice el l. c., „știința e silită să ne declare, că ele nu numai că sunt superioare, ci cu totul contrare legilor celor mai comune, celor mai universale și mai bine cunoscute ale naturii caznice. Într'adevăr, ca cineva să prezică cu exactitate lucruri venitoare, cari nu se țin de el, ci de evenimente cu totul tot contingente; reproducerea exactă a scrisorii unor ființe, moarte de mult, fără ca să se fi deprins la așa ceva“, (și așa mai departe înșirând celelalte fenomene spiritice), — „sunt fapte de atare natură, încât ori-ce om, fie și nel învățat, numai să aibă judecată sănătoasă, trebuie să le recunoască nu numai ca superioare, ci ca apuse celor mai comune legi naturale biologice, psihologice ori fizice. — În consecință noi suntem siliți să vedem în fenomenele spiritiste manifestări de ord preternatural. În deșert s'ar nevoi cineva să nege ordul acesta a priori, înzădar și-ar bate capul să-l combată a posteriori. Scos pe ușe, el intra iarăși pe fereastră. E posibil să i-se strămteze cercul de activitate, dar nu poate să i-se nimicească cu totul; pentru că și dacă l-am nega cu gura, noi îl simțim în lăuntrul nostru, în jurul nostru, peste noi, și în tot locul Spiritismul dovedește în modul cel mai neexceptionabil, ce numai se poate pofti, supranaturalul, pe care raționalismul s'au zvitcolit timp de veacuri să-l nimicească, să-l șteargă, dar zădarnic“.

II. **Hipoteza spiritistă.** De hipoteza aceasta se ține:

1. Fostul ateist și materialist, și mai apoi înfocatul spiritist: *Zöllner*. El constatase fenomenele spiritiste și se convinsese, că ele nu pot veni decât dela ființe înțelegătoare, pentru că cele mai multe din ele presupuneau în cauza, carea le producea, pricepere, carea să fi înțeles întrebările și să fi dat răspunsurile. Dară se întâmplaseră în prezența lui și a colegilor săi: *Fechner*, *Weber*, etc. și fenomene de acelea, pentru explicarea cărora nu i-se păreau de ajuns spiritele. Atari fenomene au fost de ex. *dispariția unei mese*, și apoi apariția ei din nou; *trecerea unor corpuri printr'altale*, de ex. monetele acelea prin scutule și prin masă; urmele de picioare, etc. De aceea a trebuit să mai recurgă la un alt ajutor. Ajutorul acesta a fost: *dimensiunea a patra*.

Dimensiunea a patra, zice *Zöllner*,²⁾ nu se poate observa, și nu se poate nici închipui. Dar ea trebuie să existe, căci numai așa se pot explica fenomenele spiritiste. Existența ei, *Zöllner* vrea să ni-o arete pe calea analogiei. Căci să ne închipuim, zice el, că ar fi nescari ființe, cari să cunoască numai două dimensiuni: lungimea și lățimea. Dacă am pune acum un corp pe un plan cu aceste două dimensiuni, ființele acelea nu și-ar putea închipui scoaterea corpului din plan, decât numai așa, că să treacă peste marginile planului, de cari este închis. Pentru noi însă, cari cunoaștem și a treia dimensiune: înălțimea, delăturarea corpului din plan e posibilă, și fără să trecem peste marginile planului. Căci pur și simplu ridicăm corpul de pe plan (în a treia dimensiune: în înălțime) și apoi îl coborâm iarăși jos, afară de plan. Ființele acelea cu două dimensiuni se vor miră de treaba aceasta, căci vor vedea că corpul dispăre dinaintea lor, și apoi iarăși apare. Și mai tare se vor miră de ele văzând, că corpul acela a trecut peste marginile planului, fără să le strice.

Întocmai așa, zice el, se întâmplă și cu noi, cari cunoaștem numai trei dimensiuni, fără să cunoaștem pe a patra. Noi ne mirăm văzând că masa dispăre și apoi iarăși apare; și cu atât mai virtos ne mirăm, când vedem, că un corp oare-care, închis de toate părțile (monetele din scutule) iese afară, fără să strice păreții.

Dar lucrul se explică ușor. Când a dispărut masa, atunci spiritele au trecut-o în a patra dimensiune; iar când a apărut din nou, au lăsat-o în a treia dimensiune. De asemenea monetele. Acestea erau închise între trei dimensiuni, dar dimensiunea a patra pentru noi necunoscută, era deschisă. Prin dimensiunea aceasta au

trecut ele, și apoi au întrebat în dimensiunea a treia, pe tăbliță.¹⁾

Dară hipoteza aceasta n'a fost primită de tabera învățaților. Ba mai mult. Însuși *Zöllner* a fost socotit de nebun. Și nici *Fechner* nu consimte cu *Zöllner* în hipoteza dimensiunii a patra, când îl ia în apărare pentru constatarea fenomenelor spiritiste, cum am văzut la art. II. punct 4, b).

Apoi e și grea de admis hipoteza aceasta. a) Pentru că noi nu numai că putem constata pe calea observațiunii lor intuitive, dar nu ni-o putem nici măcar închipui. b) Pentru că ființele acelea spirituale, cari locuiesc în dimensiunea a patra, n'au lipsă de dimensiunea aceasta, pentru că toate fenomenele spiritiste le produc în dimensiunea a treia, într'a noastră, în carea le vedem.

Dar întru cât hipoteza aceasta ascrie fenomenele spiritiste unor spirite, ea e mai puțin rea decât hipoteza lui *Lombroso*.

Tot unor ființe inteligente ascrie producerea fenomenelor spiritiste și medicul *Dr. Paul Gibier*, deși el nu îndrăznește să le cheme spirite.

A doua hipoteză spiritistă e hipoteza spiritiștilor, că adevăratele fenomenele spiritiste ar fi produse de sufletele morților.

Sufletele acestea îmbrăcate în perispirit, zic spiritiștii, că s'ar prezenta la ședințele spiritiste, și folosindu-se ori mai bine zis, împreunându-se cu fluidul magnetic al mediului, și dacă e de lipsă, chiar și cu magnetic, ce iese din experimentatori, ar produce fenomenele spiritiste. Întrând sufletul în masă ar da mesii viață, și așa ar făcea-o să se miște, să se ridice, să dea răspunsuri, etc. Tot el ar intra în porii mesei, și despărțindu-i moleculele prin perispiritul său, ar face de ar trece pe acolo alte corpuri, de ex. monetele lui *Zöllner*, floarea cea cu coadă lungă dela *Crookes*, etc. Tot el ar sună instrumentele muzicale. Luând apoi mai mult fluid din mediu, și condesându-l, spiritul și-ar forma mâni, picioare, ba și trup întreg. Hainele și le-ar forma din hainele celor de față, ori din elementele necesare, pe cari le-ar afla prin aer. Tot spiritul ar produce și scrisoarea automată, și anume: ori așa că ar dicta mediului, ori așa că ar intra în el. Dar ca cineva să fie mediu s'ar recere ca fluidul său să fie omogen cu fluidul spiritului. — Toate explicările acestea le-au dat spiritele, din gura ori inspirațiunea cărora le-a primit *Allan Kardec*.²⁾

Conziderându-se apariția de suflete de ale morților în sine, ea nu e imposibilă. Vreau să zic: nu e imposibil, ca Dumnezeu să permită într'un caz ori într'altul apariția între cei vii a vreunui sfânt din cer, ori a vreunui mort din locul chinurilor, fie ele temporale ori vecinice. Și cum că nu e imposibil, ne-o arată însași s. *Evangelie*.³⁾ Aci e vorbă despre parabola avutului și a lui *Lazar* cel lepros. Bogatul se roagă de *Avram* să conceadă lui *Lazar* să se întoarcă pe pământ și să facă atenți pe frații bogatului să nu ajungă și ei în locul chinurilor de veci. *Avram* răspunde, că chiar și dacă s'ar scula cineva din morți, frații lui tot nu vor crede, căci dacă ar vrea să creadă și să se pocăiască le-ar fi de ajuns și cărțile lui *Moise*. Din locul acesta al *Evangeliei*, cum am zis, nu rezultă faptul apariției de morți, ci numai atâta, că apariția lor între cei vii nu se crede imposibilă.

Avem și fapte. Acolo este de ex. apariția *Prea Curatei Vergure Maria la Lourdes*; despre sfântul *Eduard* se spune, că i-s'ar fi arătat *Sfântul Ioan Evangelistul*, carele ar fi cerut dela el elemozină, ce neavând sfântul, i-ar fi dat inelul, pe care apoi sfântul *Ioan* i-l'ar fi restituit înainte de moarte.⁴⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Hipoteza aceasta a lui *Zöllner*, despre dimensiunea a patra nu e nouă. Cu ea s'au mai ocupat și alții. Așa s'a ocupat de ex. în timpurile mai vechi teozoful englez *Henric More* născ. 1614 în *Grantham*, și după el protestantul mistic *Oetinger* (1702—1782). Acesta mergea noaptea prin păduri, prin câmpuri și în biserică, ca să predice sufletelor morților. Tot el se provoacă și s. scrip-tură, pentru dovedirea dimensiunii a patra, și anume la *Efes. 3, 18*, unde e vorbă despre lungimea, înălțimea și adunzimea iubirii lui *Hristos*. — În timpul mai nou s'au ocupat cu hipoteza aceasta matematicianul *Riemann* (1826—1866) și profesorul din *Praga: Mach*.

²⁾ *Franco*, op. cit. pag. 240 și urm.

³⁾ *Luca*, 16, 27 și urm.

⁴⁾ *Breviarium Romanum* 13 Oct. I, IV.

¹⁾ *Ipnatismo e spiritismo*, studio medico-critico, Roma 1897, pag. 189.

²⁾ *Wissenschaftliche Abhandlungen* la *Schneider* op. cit. 490 și urm.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolandien de
Augustin Paul.

(Continuare)

17

„Dta afirmi așadar că acuzațiile sunt false?”

„Nu, aceasta nu o afirm! Recunosc cu fruntea deschisă, că i-am învățat pe copii așa, dupăcum au raportat ei părinților lor. Nevinovăția mea constă așadar în aceea, că am învățat copii adevărul și nimic alta decât adevărul.”

Toți se uitau cu mirare la omul, care zimbă amicabil.

„Asta nu o înțeleg”, intrerupse Schmidt tăcerea. „Cum poți dta afirma, că ai spus copiilor adevărul, când ai zis că biblia este o carte de fabule?”

„Eu am propus numai purul adevăr după rezultatele cercetărilor științifice, cari singure sunt pentru mine obligatoare, iar nu ceea ce propovăduiește credința religioasă”, răspuse zimbând cu eleganță liber-cugetătorul. „Dacă școala ar fi confesională, atunci n'ar fi putut spune adevărul. Atunci ași fi trebuit să vorbesc după tradiția credincioasă. Deoarece însă școala este neconfesională, va se zică nereligioasă, eu am fost obligat să învăț ceea ce propovăduiește știința.”

„Ai dat însă cu oștean gard”, strigă infuriat conzilierul școlar Nübel. „Biblia ne învață cuvântul dumnezeesc, — știința ne învață numai cuvântul omeneșc. În biblie vorbește Dumnezeu cel atotînțelept, — în știință vorbesc oameni, cari pot să rătăcească. Prin urmare biblia stă deasupra părerilor omenești.”

„Aceasta este părerea dtale, a mea însă nu este”, replică Knack amicabil. „De altfel în chestia aceasta nici părerea mea nici a dtale nu este decisivă, — aici vorbește legea instrucției neconfesionale, care în art. 17 dela 21 Decembrie 1867 zice: „Știința și propovăduirea ei este liberă”. În baza acestui articol, primul paragraf al legii dela 25 Maiu 1868 declară supraveghierea bisericească a școalelor de ridicată și învățământul primar independent de ori ce biserică și comunitate religioasă. Prin urmare eu sunt obligat prin lege de a nu lua în conziderare credința religioasă, ci a învăța numai adevărurile cercetărilor științifice. Dacă biblia după știință este o carte de hazme, — eu nu pot să găsesc în ea revelația lui Dumnezeu.”

„Trebuie să mărturisesc că mi stă mintea'n loc!” asigură Schmidt. „N'am știut că în Austria după lege să poate propaga necredința, — și împotriva acesteia nu se poate face nimica? Iar noi țărani să ne mai plătim pe deasupra pe unul, care să facă din copiii nostri necreștini? Dumnezeu, — se învîrte lumea cu mine! Aș vrea să dau cu pumnii și să sparg totul. Și rămâne după cum am zis”, strigă el cu priviri mânioase în spre Knack, „cine tăgăduiește pe Dumnezeu și batjocorește religia, — este un mișel!”

„Ospuneți aceasta, referindu-vă la mine?” cercetă Knack.

„O spun, referindu-mă la toți atei și batjocoritorii religiei!”

„Așa, am înțeles și eu vorbele lui Schmidt”, interveni preotul, care cunoștea din experiență pe denunciantul Knack.

„Indignarea lui Schmidt, atât de lau-

dabilă, se referea la atei în genere și nu la o persoană în particular. Sentimentul lui creștinesc se revoltă la vederea pericolelor, la cari sunt expuși copiii în școlile neconfesionale. Aceasta revoltă sfântă îl onorează pe Schmidt tot așa de mult, pe cât îl desonorează artificiile diavolești și maliția rece pe un pervertitor al tinerimei.”

Primarul și conzilierii dădeau din cap aprobând. Knack simția împunsăturile aspre și zimbă plin de răzbunare.

„Ei bine, — religionea este o noțiune foarte elastică”, — răspuse el rînjindu-se către preot. „Renumitul pedagog Hr. Dittes se exprimă asupra acestui punct în următorul mod:

„Întreb, oare numai aceea este religione, care este decretată de preoți ca atare?” Poetul zice: „Acela, care poșede știință și artă, are religione.”

„Ceea ce spune Dittes nu e de loc adevărat”, răspuse Nübel. „Poate să fie cineva un mare învățat și artist și în acelaș timp și un om pervers. — Un om în adevăr religios însă nu poate fi rău.”

„Foarte bine!” conărmă părintele Cunibert. „Afară de aceasta există o artă rătăcită, cufundată în materialism, dupăcum există și o știință falsă. Cum ați devenit dvoastră în fața copiilor heroldul științei false numind descrierea biblică a creațiunei un bazm?”

„Înțeleg”, răspuse Knack zimbând cu mândrie, „că limbajul limpede al științei displace învățătorului de vocațiune al credinței. Afirmățiunea, că întreaga creațiune s'a făcut în șeasă zile, este pur și simplu ridicolă. Geologii arată o evoluțiune de mii de ani, iar nu de șeșase zile. Afară de aceasta, descrierea biblica poartă stampila ridicolului pe frunte prin faptul, că spune, că soarele s'a creat de abia în a patra zi.”

„Ceea ce spuneți dvoastră, arată din nousupercifiala dvoastră semidoctie”, răspuse Laidelin. „Ceea șeasă zile, despre cari vorbește biblia, nu sunt zile, ce se nasc prin răsăritul și apusul soarelui, ci sunt șeșase perioade consecutive ale operei creațiunei. Fiecare din aceste șeșase zile, sau perioade, se pot măsura cu miile de ani. Prin urmare contradicția susținută de dvoastră între știință și biblie nu există. Tocmai contrariul este adevărat. Cu cât mai mult se aprofundează cercetările științifice cu atât mai mult se dovedește veracitatea descrierei biblice a creațiunei. Dvoastră însă evident, că nu aveți în gând să instruiți copiii în ceea ce ei necesitează pentru viață, ci să comunicați tinerimei sentimentele dvoastră nereligioase și necredința dvoastră. Din partea mea trebuie să protestez împotriva unor asemenea lucruri.”

„Așa este, — și noi și întreaga comună protestăm!” confirmă primarul. „În școlile noastre nu trebuie să ne educe niște mișei și păgâni, ci niște adevărați creștini.”

„Regret, că trebuie să refuz o asemenea problemă”, replică Knack. „Disciplina creștinească este treaba preotului. După legea neconfesională a instrucției, creștinismul nu ne privește de loc. Instrucția primară este independentă de ori ce influență religioasă și știința este liberă, — spune legea. Vocațiunea mea îmi impune o educație în spiritul timpului o instrucție în toate specialitățile necesare și... mai departe nimica.”

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul”, revistă literară. Anul V. Numărul 33, cu următorul cuprins: N. Iorga, Un roman de luptă: „Două Neamuri” de C. Sandu-Aldea. — Const. A. Giulescu, Izvor (poezie). — I. M. Zatlókiewicz, O iscoadă moldovenească în 1683. — I. U. Soricu, Ochii tăi (poezie). — Adriană Gheorghiu, „Sunt lacrymas rerum” (poezie). — Neli Cornea, Flori de câmp. — X., Cugetări — L. Măricaș, Sosirea (poezie) — Adina, Sonet. N. Iorga, Cronică.

„Neamul Românesc”. Anul I. Nr. 28 cu următorul cuprins: Românii din Ardeal, din Bucovina și Expoziția de N. Iorga. — Din nevoile populației noastre rurale de L. Moldovan. — Rolul tineretului școlar în mișcarea culturală la sate de D. Tomescu. — Dela Expoziție: Pavilionul Dobrogei de Nic. Iorga. — Dumitru Moisescu de L. Moldovan. Cronică de N. Iorga și alții.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negruțiu a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere lucrate. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II. III. și IV. primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV. scriere introdusă în toate școlile românești din patrie, bogată în exemple, cu multă grijă adunate și *Stilistica practică*, un extras din cea dintâiu, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiind-că dă tot soiul de reguli și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nr. 5331—1906.

(24) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț”.

1. *Trei (3)* stipendii de câte 800 cor. folosite în anul școl. 1905/6. de către Martiu Căluț, stud. jur. în Budapesta, Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un (1)* stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Ioan Agârbiceanu, stud. filos. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetsbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. *Două (2)* stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școl. 1905/6. de către Emil Pop și Aug. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

4. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Enea Muntean, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele superioare.

5. *Un (1)* stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendiele de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminență.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț”

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Dr. Vasiliu Pop, stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concură studenții români gr.-cat., sunt înse preferiți consăngenii fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Parteniu Crișan, stud. gimn. în Cluj, destinat pentru studenții români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Emil F. Negruțiu, stud. gimn. în Năsăud. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela orice institut de învățământ, din țară ori străinătate. — în linia primă pentru consăngeni de ai fondatorului.

V. Din fundaț. Vancea-„Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Ioan V. Vancea, stud. jur. în Cluj, destinat pentru studenții români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Petruță, elevă a școlii civile destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după-ce au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngenii fondatorului.

VI. Din fundaț. „Andrei Pop Liviu”

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Ruan, stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Emil Feldelean, stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenții români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului dela orice școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundaț. „Alesandru Micu”

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngenii au preferință.

VIII. Din fundaț. „Alesandru Filip”

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev ai școlii de cadeti din Kamenitz Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu, stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenții români gr.-cat. gimnasiști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consăngenii au preferință.

IX. Din fundaț. „Ioan V. Rusu”

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Uivarhely, destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-uu gimnas, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngenii.

X. Din fundațiunea „Alutanu”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Laurențiu Sima,

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști, studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngenii au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906 în suma de 550 cor., în senzul literilor fundamentale sunt de a se împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Oraștiei”

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mircea Vaideanu, stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concură numai studenții români gr.-cat., cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Oraștiei și anume: Jibot, Oraștioara-de-jos, Balemir, Bintiț, Beriu, Ciocars, Vinerea, Oraștioara-de-aus, Gridu, Ghialmaru, Casteu Dăncu-mic, Ocnișu-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricazu, Petriui, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibielui-vechin, Sereca, Tămășasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria.

XIII. Din fundaț. „Parteniu Moldovan”

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe an. scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan, preparand curs. II. în Blaj. — destinat pentru tineri români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes bun vre-o școală de orice categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul ai doilea băieților și copilelor, iar după-ai fondatorului prin sărbge până la al patrulea grad, născuți în căsătorie creștinească, fără considerare la natura surselor ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundaț. „Dr. Simeon Ramonțai”

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6. lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta, — destinat pentru studenții la universitate, la politehnică, la Academia de pietură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia monarhă din Seimetz și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Suciu, studenți jur. în Cluj, — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Iuliu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști, — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnast.

XVII. Din fundaț. „Ioan Gavril Vajda”

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenții dela orice școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleoviciu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintiliu Viciu, stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Atanasiu Paurea, stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnaziul din Blaj.

Preferință au descendenții din familiile Klein și Muntini.

XIX. Din fundaț. „Jacob Páll”

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concură la stipendiile aceste, sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (com. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (com. Hunyad), cari au calificățiune distinsă, învață la gimnaziul rom.-cat. din Cluj și sunt saraci.

Concurenții la toate stipendiile înscrise până aci au să alăture la suplicile sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7. și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înscrise, pecum și cele întrate după termen, nu vor fi luate în considerare.*

XX. Din fundaț. „David Br. Ursu”

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Vincențiu Păndrea, Ioan Zăleanu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecventare, că sunt școlari în cl. I. ai gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi suscepti în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj

XXI. Din fundaț. de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop, elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7. la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să întru-nească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni;

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foae apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 8 Septembrie 1906

Numărul 37.

Adunarea fondului de teatru.

Cuvântul de deschidere, rostit de presidentul

IOSIF VULCAN.

Domnilor și doamnelor!

Cu bucurie vin să-mi împlinesc datoria de președinte, salutând onorabila adunare generală.

Bucuria devine cu atât mai mare, că acum a doua oară ni s'a făcut onoarea de a fi invitați la Dv. Și ceea ce ne inspiră o impresiune și mai prețioasă, este că hotărârea de invitare s'a votat unanim în conferința ce ați ținut.

Accastă invitare unanimă arată învederat că toți sunteți aderenți ai steagului cultural, cu care ne prezintăm.

Primiți omagiile noastre!

*

Entuziasmul, cu care ați întâmpinat Societatea pentru fond de teatru român, va fi aplaudat de toți consăngenii noștri, căci teatrul național este o înaltă instituțiune culturală și toți cei ce sprijinesc înființarea lui, îndeplinesc un fapt vrednic de stimă.

Teatrul adevărat este deodată și școală și templu. Școală, unde se propune tot ce luminează mintea, ca să știm ce-i frumos și ce-i urât, spre a ne purta astfel, ca să fim vrednici fii ai părinților; templu unde se arată calea spre mântuirea sufletului și a tot ce avem scump.

Marea importanță culturală a teatrului național se vede și de acolo, că toate statele se cred datorare a înființa și a susține câte unul, cu mari jertfe materiale.

România, înaintând pe calea culturii, a înființat și ea un astfel de institut. Teatrul Național din București a avut multe seri memorabile, când artiștii români au reprezentat în mijlocul entuziasmului piesele originale. Millo cu lucrările lui Alexandri a produs o plăcere generală, atât în cele două capitale ale României, cât și în celelalte părți ale țării. Ba a trecut și granițele, a venit în părțile noastre și a farmecat tot auditorul cu figurile și cântecele românești. Mai apoi ne-a făcut plăcerea Pascaly cu altă direcțiune artistică, mai puțin populară, dar cu o limbă modernă, care a fost ascultată cu plăcere. Au mai trecut în părțile noastre și alții, cari pretutindeni au fost primiți cu căldură.

Primirea aceasta arată, că Românii dincoace, inteligență și fărâșime, au inclinare și dragoste pentru teatru.

Acceste sentimente s'au manifestat prin ivirea dorinței, ca în lipsa de teatru stabil,

să se constituie trupe de diletanți, cari să dea în toate părțile reprezentații, cu figuri din societatea noastră și cu doine românești, cari umple sufletul de însuflețire.

Prima manifestație de teatru de diletanți s'a făcut, dacă știu bine, în Brașov, sub conducerea tinărului profesor George Baritiu. Apoi a urmat la Blaj, unde s'au întrunit spre acest scop teologii. Și după acceste începuturi s'a format prima societate stabilă de diletanți în Transilvania la Cluj, sub conducerea tinărului Ioan Baciu, care și-a făcut bun nume de diletant, încât a jucat și în România, iar astăzi e preot în comuna Șoimuș, unde a înființat o societate de diletanți țărani.

Acceste reprezentații au avut o mare influință asupra poporului. Învățătorii tineri au început unul câte unul să formeze cu școlarii lor coruri vocale, cari cântară în tână prin biserici; apoi învățară cântece lumesti, deteră concerte. Cei mai mari s'au însuflețit și ei, sub conducerea învățătorilor, se întruniră în coruri cu fetele, cântau în concerte și reprezentau piese. Zelul s'a tot răspândit și corurile s'au tot sporit. Mai cu seamă în Banat, unde nu numai învățătorii, ci și unii cântăreți mai calificați din popor, conduc corurile, cari s'au înmulțit atât de mult, încât n'a prea rămas comună românească, unde să nu fie câte unul. Meritul răspândirii este al învățătorului și compozitorului de muzică *I. Vidu* din Lugoj, ale cărui lucrări au influința cea mai răpitoare asupra poporului, încât acelea se cântă nu numai în Banat, ci în toate satele românești, ba unele au trecut și în concertele din București, conduse de zelosul Chiriac.

Iată un punct de fală și de mândrie a noastră, a Românilor de dincoace de Carpați față de cei de dincolo! Căci câtă vreme noi aveam o mulțime de coruri în popor, în România nu era nici unul! Numai în anii din urmă s'a început și acolo formarea lor.

*

În momentele acele ale însuflețirii, când părul meu nu era alb — pardon! când aveam și eu păr — m'am pus de am scris în „Familia” niște articole pentru înființarea unui teatru românesc dincoace de Carpați.

Propunerea în mulți a deșteptat suris. Dar asta pe mine nu mă gena. Eram tinăr și inspirat de însuflețire. Am vorbit cu deputații noștri și ținurăm o conferință. Idea s'a primit și s'a ales o comisiune pentru pregătirea planului.

Par'că aud și acum pe răposatul Hodoș cu ce entuziasm vorbea. Dânsul a ri-

dicat cuvântul și în dietă pentru ajutorul la înființarea unui teatru românesc. Dl. Alesandru Mocsonyi a aprobat cu obicinuită înțelepciune, ceea ce a făcut mare impresiune asupra tuturor. În scurt timp cu Hodoș făcurăm statutele, cari s'au primit. Apoi comitetul s'a constituit interinal. Președinte a fost ales Hodoș, secretar en. Și convocarăm adunarea constituitoare la Deva, care s'a și ținut acolo sub prezidiul lui Hodoș. În mijlocul unei mari însuflețiri, care par'că vedeă începutul unei ere nouă.

De atunci a început șirul adunărilor generale. Am ținut câteva și la marginea extremă a elementului românesc. Mi-aduc aminte, că într'un oraș numai trei domni știeau românește. Dar în toate s'a dat câte un bal românesc, de care nici până atunci, nici de atunci n'a mai fost acolo.

Președinții de atunci ai comitetului nu prea puteau să asiste la adunări și astfel erau substituți de alți membri, mai de multe ori prin fruntași din partea locului.

Dintre membrii comitetului și-au câștigat merite deosebite: fostul jude de curie dl. Ioan cav. de Pușcariu, în calitate de casier și răposatul președinte al Curții de compturi Iosif Hossu, care mulți ani a îndeplinit și funcțiunea de casier, pe urmă aceea de președinte al comitetului. Mai trebuie să amintesc pe veteranul Vincențiu Babeș, care de multe ori a suplinit pe președinți la conducerea adunărilor generale și pe răposatul profesor universitar Alesandru Roman, care asemenea înlocuia președinții comitetului la adunările generale.

Într'acceste împuținându-se numărul Românilor locuitori în Budapesta, comitetul abia se putea compune, iar adunări generale vre-o doi ani din diverse cazuri nu se ținură. Eu mutându-mă din Budapesta la Oradea mare, comitetul mi-a adresat rugarea să-l reprezint la viitoarea adunare generală, care avea să se țină la Brașov. M'am supus. În adunare s'a primit renunțarea fostului comitet, sediul s'a mutat la Brașov și s'a ales un nou comitet, făcându-mi-se onoarea de a-mi oferi postul de președinte.

Am primit, căci mă credeam dator să fac aceasta, ca cel ce am stat dela leagănul Societății în serviciul ei. Am primit, căci speram progres; colegii mei din comitet făceau parte din elita clasei noastre inteligente mai tinere din Brașov.

Și am început să lucrăm. Am rugat pe mai mulți în diferite părți, să ne fie bărbați de încredere, cari să adune membrii noi. Am înființat burse pentru elevi și am anunțat premii pentru piese. Resultatul se poate critica. Dar și comitetul se poate scuza.

Scopul, ce ne-am fixat, nu este atât de mic. să-l putem atinge atât de repede, ci ne trebuie timp și sprijin moral și material, care până acum s'a manifestat într'un fel foarte restrins și lipsit de statornicie.

Noi Români avem un defect, că ne cam lipsește însuflețirea.

*

Însuflețire! Iată cuvântul dător de viață și de putere pentru toți aceia, cari întreprind un scop înalt. Însuflețire, iată ce ne trebuie nouă Românilor în stăruința noastră pentru ridicarea culturii naționale.

Și cum să fim inspirați de însuflețire, știind că avem toate elementele, cari îndreptătesc pe un popor la deșteptarea sa din întunecare și la propășirea lui spre lumină?

Noi Români suntem un neam, care a moștenit virtuți, cari glorifică un popor. Și dacă examinăm charta etnografică, ce ocupă elementul nostru, vedem cu însuflețire, că oamenii noștri de înaltă menire nu s'au înfățișat numai într'un colț, ci au răsărit în toate părțile.

Dela noi cei de dincoace de Carpați s'au ivit Șincai, Maior și Clain, cari au deschis istoriografia română; de aici a trecut Carpații marele dascăl Lazar, care a întemeiat acolo învățământul românesc; dela noi a răsărit Cipariu, care a fondat etimologia română; tot aici a apărut George Barițiu, care a deșteptat neamul său prin primul ziar și tot de aici a trecut în Bucovina vestitul Pumnul, care a fondat acolo școala română.

La noi s'au ivit în lume și strălucesc ca niște stele în istoria culturii românești: Samuil Vulcan, fondatorul gimnaziului românesc din Beiuș, care a dat lumină și viață românească în părțile cele mai întunecate; Andrei bar. de Șaguna, care a inviat biserica sa, creând autonomia bisericăscă gr.-or. română, de care nu mai este nici în România; Emanuil Gojdu, care cu fundațiunile, ce a lăsat, s'a făcut un adevărat sfânt, la a cărui memorie toți trebuie să ne închinăm cu evlavie.

De aici a răsănit în lumea românească „Deșteaptă-te Române” al lui Andreiu Mureșanu.

De aici sunt cei mai mari doi poeți, ce-i are azi literatura română: George Coșbuc, care a tunat: „Noi vrem pământ” și Octavian Goga, care a jelit lumii, cum este: „La noi!”

Am moștenit dar și noi Români din aceste părți însușiri mari ca alte crengi ale neamului. Toți am avut o mamă, Roma a fost leagănul tuturor. Suntem strănepoții celei mai renumite ginte din lume.

*

Când am văzut rămășițele sfinte ale celebrului pod dela Tarnu-Severin m'am cutremurat de emoțiune, m'a pătruns o simțire par'că inspirată din cer, care îmi șoptia cu voce de titan, o însuflețire, ce m'a ridicat în raiul fericirii.

Această voce par'că îmi zicea:

— Români, priviți la mine! Eu sunt simbolul trâiniciei voastre. În cursul sutelor de ani, mii de valuri s'au prăbușit asupra mea, să mă nimicească, să spele și urma existenței mele. Dar eu având încredere în puterea de viață a celor ce m'au clădit

aici, putere, pe care am moștenit-o și eu dela ei, m'am simțit inspirat de însuflețire, ca să fiu vrednic de cei ce m'au creat și cum ei au cucerit Dacia, astfel și eu să susțin pe vecie stindardul de neperire al sâmbânței, care m'a așezat drept sentinelă în locul acesta.

Și închinându-mă ca la o statuă sfântă a însuflețirii, am ridicat de pe pământ o sfărâmată din vechinul și neperitorul pod. Am sărutat-o cu evlavie și am adus-o cu mine acasă. Am așezat-o în fruntea mesei mele de scris. Și de câte-ori îmi îndrept privirile spre ea, simțesc o cutremurare delicioasă în tot corpul meu, care mă întărește, să dau pept cu nenumeratele piedeci ale vieții, căci sunt Român, și Românul în veci nu pierde.

Însuflețire, scumpul meu neam, și vei avea și Teatru Național!

„Ignis ardens.” — Ziarul „Epoca” din București în nr. 12 Aug. v. ocupându-se cu separațiunea bisericeii în Franța, publică un remarcabil prim articol, care câștigă mult în importanța sa, chiar prin împrejurarea, că e iscălit de pseudonimul „Baba Novak”, despre care se știe, că pe vremuri purta în „Vremea” o aprigă campanie contra bisericeii catolice.

Reproducem partea ultimă a acestui articol:

„Enciclica lui Piu al X-a asupra legii separațiunii bisericeii de stat în Franța, este deabracată de ori-ce frazeologie și concepută într'o formă extraordinar de sobră; și contrar părerei afectate a Ministrului Cultelor al Republicei, care o găsește neclară și negativă, ceea-ce maschează rău turburarea, ce a caprius sferele guvernamentale din Paris, cuvântul Papei, în cazul de față, este limpede, hotărîtor, și pe cât se poate de energetic.

„Piu al X. condamnă întru tot legea separațiunii, pe care o înfierează ca o lege de opresiune împotriva bisericeii Franței; pune în contrast regimul Republicei, cu legislațiunea altor state, unde s'a produs separațiunea, dar care au garantat libertatea de acțiune a bisericeii ca ori-cui, lăsându-i în deplină stăpânire clădirile bisericești consacrate ei de veacuri și averea cultului, pentru liberul exercițiu al acestuia.

„În consecință, enciclica interzice formarea așa numitelor asociații de cult, sub ori-ce formă ori denumire, sub auspiciile legii separațiunii și ordonă clerului și catolicilor Franței: a se întruni și organiza, spre a asigura prin ori-ce mijloace afară din legea separațiunii exercițiul cultului și existența bisericeii catolice a Franței.

„Prin urmare, ori-ce înțelegere pe baza legii actuale a separațiunii între biserică și Republică este și rămâne exclusă, potrivit axiomei: „Roma locuta est, causa est finita!”

„Urmând acestei doctrine, nu mai încapă nici o îndoială, că întregul cler, ca și mai unanimitatea catolicilor francezi, se vor supune cuvântului Pontificelui suveran, și că vor lucra din tot sufletul în consecință; dovadă, că chiar dela apariția Enciclicii toți Cardinalii și întregul Episcopat al Franței, nu numai că au declarat desăvâr-

șită supunere instrucțiunilor papale, dar au exprimat hotărîrea de a lupta pe viață și pe moarte împotriva sacrilegiului republican.

„Așadar, la Decembre viitor, când expiră termenul prevăzut de legea separațiunii, pentru constituirea asociațiunilor de cult, Republica se va afla față în față cu întregul cler și masa poporului catolic, gata de luptă într'o pozițiune inextricabilă: pe de o parte, absoluta imposibilitate pentru guvernul republican actual de a reveni asupra legii; iar pe de alta, energica hotărîre a catolicilor, de a se opune închinății și violării conștiinței lor religioase.

„De unde rezultă, că represiunea va urma, să fie dinsă la extremitate; și ori cât s'ar legăna în iluziuni sectarii revoluționari dela putere, asupra veștejirii sentimentului religios, operat în cei din urmă 25 de ani de otrava descristinării societății franceze, prin subversiva acțiune a francmasoneriei și a judaizmului; este imposibil de admis, că acțiunea publică a Republicei nu va fi pătată de sânge; căci, își poate ori-cine închipui spectacolul sfâșietor, ce se va produce, când de o pildă, nonagenarul cardinal Richard, Arhiepiscopul Parisului, va purcede cu toată pompa la Crăciun, să slujească missa în de 12 ori seculara catolică catedrala „Nôtre-Dame; și când va fi oprit de jandarmii Republicei, smuls cu forța din mijlocul credincioșilor și arestat, pentru infracțiune la legea separațiunii!...

„Atunci se va fi făcut încă o dovadă — de mai era trebuință, — că sectarii republicani sunt negațiunea absolută a celor mai elementare principii de libertate personală și a conștiinței; iar egeria actuală a Republicei, francmasoneriei și judaizmului va demonstra lumii, că exclude ori-ce simțământ de patriotism.

„Urmarea pentru întreaga lume a acestui abject proces republican, va fi reducerea Franței, odinioară fca mai mare și predilectă a bisericeii creștine, într'un stat păgân, cărui de aci înainte, îi va fi interzis în politica mondială, de a mai poartă cuvântul în numele creștinătății!...

„Și iată cum și de astă dată, proroceia apostolului irlandez este pe cale a se adevăra, prin atributul, ce a desemnat pontificatului lui Piu al X. în deviza *Ignis ardens*: dorim însă din tot sufletul, în interesul superior al creștinătății universale, să se limpezească criza înfricoșată, prin care trece biserica Franței, sub auspiciile verbului *credinței înjocate*; și a se cruța nobilei națiuni franceze reversul, de *Foc-și-Pară!*...”

Dela EXPOZIȚIE.

Luni dimineața în 20 August n. s'au întrunit în gara Brașov cei 123 excursioniști, cari sub conducerea redactorului nostru A. C. Domșa și a prof. G. Precup, au plecat la București, să cerceteze Expoziția fraților din Regat. Fiindcă trenul pornia din gara Brașov numai la 11:35, excursioniștii folosiră aceste 3 ore libere spre a cerceta Brașovul, fiind conduși de amabilul redactor la „Gazeta”, confratele Augustin Paul.

La gara Sinaia excursioniștii au fost salutați de directorul societății pentru învâ-

țarea poporului, dl Petre Gârboviceanu, care ne dori călătorie bună și ne spuse că localul școlii conduse de dsa l'a pus cu plăcere la dispoziția noastră.

De aci cerul înouat începea a-se limpezi tot mai mult, făcând posibil excursioniștilor să privească frumoasele regiuni ale României. Seara la 8:05 am ajuns în gara de Nord, unde, deși ne rugasem expres să nu ni-se facă nici o primire, totuși se adunase numărâși prietini întru întâmpinarea noastră. Iată după „Universul“ cum se făcu primirea:

„Aseară, cu trenul de 8 și 5 minute, au sosit în capitală spre a vizita Expoziția peste 120 Români din ținutul Blajului din Transilvania. În mare parte sunt preoți și învățători. Printre ei se află și mai multe doamne și domnișoare. La gară au fost întâmpinați de un public foarte numărâș, în frunte cu dl Virgiliu Popescu. Dl Mihail V. Cordescu i-a salutat în numele dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice. A răspuns dl A. C. Domșa, redactor la ziarul „Unirea“ din Blaj. Dsa a mulțumit în numele excursioniștilor, pentru frumoasa și frățească primire ce li-s'a făcut. Dela gară apoi au plecat cu tramvaiele la institutul „Pompilian“, unde li-se pregătise masa. După masă bărbații s'au dus spre a dormi la Internatul școlii normale pentru învățătura poporului român, și la institutul „Nădejde“, doamnele însă au rămas la institutul „Pompilian“. Ministerul instrucțiunii publice a însărcinat pe dnii M. V. Cordescu și Ioan Atanasiu ca să conducă și să dea toate explicațiile de cari vor avea lipsă inibiții noștri oaspeți în tot timpul șederilor în Capitală“.

A doua zi, Marți dimineața vizitaram Expoziția. Tot atunci o delegație a excursioniștilor se prezintă la dl Comisar general dr. Istrati, mulțumindu-i pentru favorurile ce li-lea câștigat, făcând astfel posibilă cercetarea Expoziției din partea grupului de țărani, preoți, învățători și meseriași.

Iată cum descrie „Universul“ în Nrul dela 10 August v. vizita aceasta la dl Istrati:

„Ieri dimineața la 9^{1/2} oare, ei au sosit în corpore la Expoziție. Dl dr. Istrati luase măsurile necesare ca să se permită liberă intrare în Expoziție tuturor vizitatorilor din Blaj. Un comitet al acestora, condus de dl Domșa, s'a prezentat la dl dr. Istrati exprimându-i marea lor admirație pentru colegiala operă națională ce s'a săvârșit pe Câmpul Libertății. A vorbit dl Domșa și cuvintele sale au fost atât de calde, de o animație atât de sinceră, încât a emoționat pe dl dr. Istrati și cei de față. Dl dr. Istrati le-a răspuns în cuvinte calde, pline de patriotism și iubire de neam. Le-a demonstrat importanța Expoziției naționale, le-a arătat sacrificiile făcute de românii din Regat pentru a-și arăta lumii progresele, gradul lor de civilizație atinsă sub înțeleapta domnie a celui mai mare rege din Orient; le-a spus că Expoziția generală e Expoziția neamului, este Expoziția întregii suferinți românești. Românii de pretutindeni trebuie să-și dea întâlnire, să viziteze cu deamănântul totul și să se pătrundă de viața românească, de progresele făcute, de speranța viitorului. A fost caldă cuvântarea dlui dr. Istrati, caldă și interesantă. Românii din Blaj au izbucnit în aplause spontane în manifestări zgomotoase de simpatie, de adevărată frăție! Dl dr. Istrati s'a întreținut în particular apoi cu fiecare“.

Fiind timpul cam ploios și astfel vizitatori puțini, am putut să vizităm Marți și Mercuri toate pavilioanele, iar Joi înainte de prânz dl Comisar general ne-a permis intrarea și în pavilionul artelor, deși nu era încă oficios deschis. Trebuie să remarcăm la acest loc, deosebită atenție, ce ni-s'a arătat

pretutindenea, dându-ni-se amănunțite explicații în fiecare pavilion. Sperăm să publicăm în scurtă vreme o povestire detaliată a acestei frumoase excursiuni.

Afară de Expoziție excursioniștii au mai vizitat: Palatul regal și cel princiar dela Cotroceni cu mormântul princesei Maria, Mitropolia, Senatul, Universitatea, Biserica domnița Balașa, Morga, palatul Poștelor, palatul casei de depuneri, fundațiunea universitară Carol I, Academia și Ateneul. Aci au avut osâbita bucurie a însăși pe dl Stăncescu, vice-prezidentul Ateneului, care foarte amabil, ne-a dat toate explicațiile asupra lucrărilor de artă depuse în această măreață instituție. De asemenea am luat parte și la reprezentațiile din arenele romane, auzind la Povestea neamului și admirând bogăția costumelor domnilor români.

Vineri dimineața, profitând de o înleznire de 75% pe tren, primită dela dl ministru al lucrărilor publice dl Ionel Grădișteanu, excursioniștii au plecat la Constanța.

„Dimineața“ din 13 August v. descrie astfel călătoria noastră:

„Azi la amiazi au sosit aici cei 150 excursioniști din Blaj. La gară i-a întâmpinat primarul Ion Bănescu, consilierii, și un număr mare de cetățeni cu muzica militară. În urale entuziaste excursioniștii au descins pe peron. Primarul Bănescu a salutat într'o călduroasă cuvântare pe blăjeni. În numele lor a răspuns dl Aurel Domșa, conducătorul excursioniștilor și directorul ziarului „Unirea“ din Blaj. Cu muzica în frunte s'a format apoi un impozant corțej, care a străbătut strada Carol. La statua lui Ovidiu, profesorul Gavril Precup a ținut o patriotică cuvântare. De aci excursioniștii au plecat cu un tren special la băile Mamaia, unde au luat o baie de mare, admirând pitoreasca pozițiune a plăjei Mamaia. Seara a urmat un banchet oferit de primărie, la restaurantul Costache Isaac de pe terasa Giovanni. Primul toast l'a ținut primarul Bănescu, închinând pentru suveran și apoi pentru excursioniști. Ziaristul Domșa bea în sănătatea primarului Bănescu. Simpaticul secretar al primăriei literatul Ioan Adam, într'o aleasă cuvântare a reamintit că din modestul târgușor al Blajului au pornit primii Apostoli ai deșteptării limbii române, și termină închinând pentru blăjeni, în memoria lui Micu, Șinkai și Maior. Seria toastelor a încheiat-o profesorul Gavril Precup bând în sănătatea cetățenilor constanțeni mulțumindu-le pentru căldureasa primire. Dela banchet excursioniștii au fost la gară eșind în întâmpinarea ministrului Grădișteanu, care a sosit aci însoțit de șeful de cabinet Filiti. La gară ministrul a fost întâmpinat cu nesfârșite urări. Blăjenii au mulțumit pentru atențiunea și înleznirile ce li-s'au făcut. Primarul Bănescu a condus pe ministru la hotel „Carol“, unde sosind excursioniștii blăjeni, și un imens număr de cetățeni cu faclă și muzică, i-au făcut o manifestație de simpatie și ovațiuni. Ministrul a mulțumit“.

A doua zi excursioniștii au vizitat grandioasele lucrări, ce se fac în portul Constanței, unde au avut bucuria de a se întâlni cu dl inginer Saligny, care cu multă amabilitate le-a dat toate explicațiile asupra lucrărilor din port. De asemenea au vizitat depozitele de petrol și au făcut o mică excursiune pe mare. După prânz au luat o baie de mare în piaja admirabilă dela Mamaia.

Noaptea spre Duminecă, partea cea mai mare a excursioniștilor au reîntors acasă. În Constanța, au rămas pentru serbările de Duminecă de abia 20, aceștia au asistat la serviciul divin oficiat în Catedrală de episcopul Pimen al Dunării-de-Jos, apoi la pu-

nera petrii fundamentale la școala comunală, unde la invitarea primarului, dnii: A. C. Domșa și protop. Elie Câmpeanu au iscălit actul așezat în temelie. După prânz excursioniștii au fost invitați la preumblarea pe mare, făcută cu vaporul Carol I., la care a luat parte foarte multă lume, în frunte cu dnii ministri: gen. Manu, Grădișteanu, Labovary și Vlădescu. Călătoria aceasta a fost minunată: o lume lutreagă de oameni, muzica militară, timp senin și marea liniștită. Dnii ministri s'au întreținut foarte amabil cu noi, asemenea și ceilalți domni de elită, cari au luat parte la această plăcută excursiune. Sara, deschizându-se oficios scâlzile dela Mamaia, am fost invitați cu toții la banchetul dat din acest prilej.

Luni dim. am plecat și noi din Constanța spre București. La gara de Nord, unde am luat o masă bogată, simpaticul nostru compatriot Ignatie Mircea, a binevoit a ne oferi și Dsa 50%, reducere la consumație! Am mai rămas la București, Luni după prânz și Marți, iar Mercuri am plecat la Sinaia, unde Majestatele Lor Regele și Regina, au binevoit a primi în audiență o delegație a excursioniștilor, compusă din Dnii Aurel C. Domșa și Dna Livia Domșa, Gavril Precup și Dna Virginia Precup și Victor Macaveiu, cari au prezentat omagiile lor și profunde mulțumite pentru multele înlezniri și deosebită simpatie, cu care au fost îmbrățișați în tot timpul petrecerii în țară. Audiența, care a durat aproape 1/4 oară, ne-a impresionat foarte mult. Majestatele Lor într'un mod foarte amabil, au binevoit a-se întreține cu fiecare, întrebându-i asupra celor văzute și asupra raporturilor culturale dela noi. Atât la intrare cât și la despărțire familia regală a dat mâna cu fiecare din noi. Apoi dl colonel Gratzovski, ajutorul regelui, a binevoit a ne conduce prin palatul Peleş, dându-ne toate explicațiile de lipsă. De aci am trecut la Pelisor, locuința familiei priuciare, unde de asemenea am fost conduși prin toate compartimentele, admirând în amândouă castelele acestea bogăția operelor de artă depuse în ele și gustul fin al aranjamentului.

Cu trenul de sara am plecat spre casă, cu sufletul plin de celea mai neprețuite și neșterse amintiri.

Folosim acest prilej, spre a mulțumi tuturor fraților noștri din România, cari au contribuit la succesul acestei excursiuni, în special dlui Iuliu Moisil, ajutor al comisarului general, dnei Zosima, directoara internatului de domnișoare „Pompilian“, dlui Traian Popescu, șeful poliției dela Predeal și dlui Atanasiu, funcționar la culte.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român.

Iși continuă activitatea sa binefăcătoare acum de atâția ani. — cei cari erau în vremea aceea, când s'a zămislit, demult sunt țarina și puțini mai gem astăzi sub povara anilor grei, între cari și ilustrul ei prezident, — și oare nu e ceva neobișnuit, că noi încă și astăzi ne bucurăm de societatea aceasta pentru crearea unui fond de teatru, ca și când am primi în mijlocul nostru chiar teatrul român? De câțiva ani încoace însă se pare, că și presa noastră și opinia publică românească află devenit timpul de a crea un teatru român transilvănean dela care publicul

nu aşteaptă prestaţiuni artistice de cele mai neescepţionabile, ci vrea mai mult ca acesta, teatrul român, să fie cultivatorul şi răspânditorul limbii, obiceiurilor şi cântecelor noastre dela Carpaţi şi până în Tisa.

Când avem aşa o forţă probată şi cunoscută aproape în toate oraşele româneşti din Ardeal, cum e *Zaharie Bârsan*, ce ar mai trebui, decât o mică subvenţie unei trupe alese şi conduse de dânsul, care să creeze toate centrele româneşti, să ne adune pe toţi într-o singură gândire, într-o singură simţire, să ne arete cât e de dulce limba noastră, şi cât sunt de melodioase cântecele noastre, ca să nu mai fie între noi nici unul, pe care să-l atragă arta străină mai mult, decât a noastră.

Toate eforturile presei şi a publicului însă au rămas până acum fără nici un rezultat.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru şi astăzi îşi continuă călătoriile sale fără teatru. Primiriile i-să fac după un şablon vechiu, de încurajarea oaspeţilor să îngrijeşte comitetul aranjator, o cuvântă la banchet este destul de efitină pe lângă bogăţia şi varietatea meniului, muzica în anii din urmă o mai alegem, să fie ceva mai bună, apoi vorbirea prezidentului, raportul secretarului, a cassarului, va să zică a Comitetului şi o pauză de un an. Din toate acestea publicul mare poate că mai mult folos are dela petrecerea, ce de regulă urmează, şi pe care pentru einstea zilei o precedează o serată teatrală, care în ast an a fost executată cu deosebită măiestrie de *Zaharie Bârsan*. Presa aproape unisono cere teatrul naţional, acum de ani de zile, şi publicul mare vrea să vadă odată realizat aceea, ce de atâta ani aşteaptă.

Oraşele ne sunt astăzi pline de inteligenţi. Creşterea şi cultura modernă sunt cauza, că fie-care îşi caută astfel de distracţii, cari corespund mai mult gustului timpului. Distracţiile acestea sunt teatrele. Chiar şi pe sate află fetiţe, ba preotese, cari urmăresc cu toată atenţiunea rubrica teatrală şi ştiu repertoarul pe o săptămână înainte a teatrelor din Pesta, Ciuj etc; cunosc actriţele şi actorii după multele descrieri, iar piezele aproape deplin.

Şi când presa noastră inzistă pentru a i-să da trup acestei idei de teatru român, e cu considerare la această împrejurare. Afară de aceea, teatrul nostru, cel care să va înfiinţa, nu va servi exclusiv numai artele dramatice, ci va pleca în lume cu o misiune sfântă naţională, de a ne aduna pe toţi în jurul său, ca să cunoaştem şi să apremiem mai pe sus de toate aceea, ce să zice arta naţională românească.

Publicul român de pe la oraşe alearcă la teatre, ce nu sunt româneşti, şi este un lucru cunoscut de toţi, că dacă inteligenţa noastră dela Blaj, Orăştie, Haţeg, Alba-Iulia, Abrud, şi câte alte oraşe din Ardeal, nu ar sprijini teatrele ungureşti şi nemţeşti ambulante, acelea n'ar putea rămâne nici o scară într'un oraş, ne cum săptămâni întregi.

Este deci din toate punctele de vedere de o importanţă capitală crearea, înfiinţarea de grabă a teatrului român. Inteligenţa noastră de pretutindenea o aşteaptă aceasta dela aceia, cari conduc destinele lui. Şi în faţa numărului locuitorilor noştri dela oraşe şi în faţa aşteptării tuturor, nu pot să fie argumente aşa de mari, cari să împedecă realizarea ideii de teatru român.

O spunem aceasta după adunarea dela Lipova, căci avem bună nădejde, că în intervalul unui an multe vor mai obveni, cari vor determina comitetul, de a înfiinţa teatrul. Înşufleţirea publicului nostru, despre care a vorbit dl prezident în vorbirea de deschidere, va mai ţine un an, numai ne e teamă, nu cumva să devină toată înşufleţirea aceasta cu vremea un fel de apatie, şi când

după multe resgândiri de fapt, va pleca o trupă, ca să câştige români pentru arta naţională. În loc de un popor dornic de a vedea un teatru român, să afle o masă nepăsătoare şi apatică, căreia îi e tot una, de merge la teatrul român sau la altul străin.

Poporul român îi este recunoscător comitetului pentru zelul şi munca sa neobosită, cu care a strins un capital aşa considerabil şi a dus pretutindenea priure români dorul de a vedea realizată ideea teatrului naţional, dar aşteaptă, că după ce a deşteptat această dorinţă în inimile tuturor, să nu întârzie a realiza această aşteptare.

Este un an până la adunarea proxima, timp aşa dară destul, ca să se ia toate preparativele, ca anul viitor să nu ne afle tot, ca şi aceasta cu societatea fondului de teatru şi fără teatru.

Raport general despre activitatea societăţii de lectură „Inocenţiu M. Clain”, pe anul scolastic 1905—6.

(Continuare şi fine).

Secţiunea II.

Cărţi cumpărate—româneşti.

1. Povestiri din războiu de M. Sadoveanu.
2. Balade şi Idile de G. Coşbuc.
3. Fragmente de Traian Dobrescu.
4. Dela Ţară, de Ioan Agârbicean.
5. Icoane, de Alexandru Ciura.
6. Traiul nostru de Ciocărlan.
7. Poezii de Octavian Goga.
8. Dicţionar german—român.
9. Iconografa, de dr. Elie Miron Cristea.
10. Floare ofilită, de Mihail Sadoveanu.
11. Domniţa Viorică, de V. Pop.
12. Index Librorum Prohibitorum.
13. Amintirile căprului Georgiţă, de M. Sadoveanu.
14. Neamul românesc în Ardeal şi Ţara Ungurească, de N. Iorga, vol. II.
15. Didactica, de dr. Petru Pipoş.
16. Dare şi Avere, de Freytag, vol. II.

Ungureşti şi germane.

1. Japán ország, de Brody Sándor.
2. Lelki vezér, de I. Scaramelli.
3. Mentsd meg lelkedet, de I. P. Toussaint.
4. A papi rend, de Lohenan.
5. Modern hitvédelmi fegyverek, de Nülkes.
6. Isten és a világ, de dr. Prohászka.
7. A keresztény Hitvédelem a, b, c, de Brors Ferencz.
8. Szellemi kincstár, de Ihász Gilhert, tom II—V.
9. Rette deine Seele, de I. P. Toussaint.

Secţiunea III.

Reviste—foi.

a) Reviste cumpărate.

1. Luceafărul.
2. Sămănătorul.
3. Convorbiri Literare.
4. Orizontul.
5. Junimea Literară.
6. Muza Română.

b) Reviste gratuite.

1. Cultura Română.
2. Făt-Frumos.
3. Albina.
4. România.
5. Solidaritatea.
6. Foaia Şcolastică.
7. Viaţa Literară.
8. Transsylvania.
9. Păstorul Sufletesc.

a) Foi donate.

1. Unirea.
2. Libertatea.
3. Gazeta Transilvaniei.
4. Controla.
5. Gazeta de Duminecă.
6. Bunul Econom.
7. Tribuna Dobrogei.
8. Poporul român.
9. Voinea Naţională.
10. Drapelul.
11. Răvaşul.
12. Telegraful Român.
13. Budapesti Hirlap.
14. Alkotmány.
15. Igaz-szó.

b) Cumpărate.

1. Tribuna.
2. Egyházi Közlöny.
3. Hittudományi Folyóirat.
4. Katolisches Vereinsblatt.

IV. Cassa societăţii.

La finea anului şcolastic 1904—5 Societatea a avut avere de 2529 cor. 68 fil. În decursul anului şcolastic 1905—6: Percepţiuni: 506 cor. 67 fil. Erogăţiuni: 1138 cor. 5 fil. Adăugându-se suma percepţiunilor de 506 cor. 35 fil. la suma, ce a avut-o societatea la finea anului şcolastic 1904—5 de 2529 cor. 68 fil. va fi: 3036 cor. 35 fil. Şi din această sumă, de 3036 cor. 35 fil. substrăgându-se suma erogăţiunilor de 1138 cor. 5 fil. ne rămâne averea societăţii cu finea anului şcolastic 1905—6: 1898 cor. 30 fil., care avere să află depusă în obligaţiuni vechi şi semivechi: 505 cor. 20 fil. Obligaţiuni ordinari şi extraordinari: 834 cor. 18 fil. Depuşi la „Patria” cu libelul Nr. 1448 s. 460 cor. 14 fil. Depuşi la „Arieşana” din Turda 40 cor. 85 fil. În casă să află 71 cor. 56 fil. Laolaltă va fi 1911 cor. 93 fil. Aşadar în cassă se află cu 13 cor. 63 fil. mai mult.

Averea societăţii de fapt e deci de 1911 cor. 93 fil. prin urmare în anul 1905—6 a scăzut cu 617 cor. 75 fil.

Această scădere provine din faptul, că pe lângă altele s'au spesat cu legatul unor cărţi din biblioteca societăţii 149 cor., cu abonamentele la reviste 14 cor. 40 fil., şi în linia primă a spesat societatea cu tipărirea cărţii „Mântueşte-ţi sufletul!” vre-o 600 cor. Fondul pentru statua lui Inocenţiu Micu Clain.

Averea fondului constă din suma depusă la „Patria” cu libel Nr. 1619: 469 cor. 67 fil. Depuşi la „Detunata” cu libel Nr. 211: 43 cor. 46 fil. În cassa societăţii noastre să află 2 cor. dela dl I. Bardossy, insp. în penz. Suma totală: 515 cor. 13 fil.

V. Arhivul.

Cu finea anului trecut s'au aflat în arhivă: Tragedia Calvarului 65 exempl. legate, 302 ex. nelegate şi 1 ex. nefolosiver. Din acestea s'au vândut în anul acesta 19 ex. legate, 12 ex. nelegate. Mai rămân deci 46 ex. legate, 290 ex. nelegate şi 1 ex. nefolosiver. Pregătire la moarte: 8 ex. leg., 4 nelegate, din acestea s'au vândut 8 ex. leg. 3 nelegate, Aşadar mai rămâne 1 ex. nelegat. Duch muscălesc: 86 ex. broş. din acestea s'au dat 27 ex., mai rămân 59 ex. Epistole către un preot tinăr partea I.: 118 ex. din acestea s'au vândut 23 ex., mai rămân 95 ex. Tot aceeaş partea II.: 366 ex. din acestea s'au vândut 23 ex., mai rămân 343 ex. Catechismul catolic de I. Deharbe tom. III.: 8 ex., din acestea s'au vândut 2 ex. mai rămân 6 ex.

Aceasta ar fi pe scurt activitatea societăţii noastre de pe anul 1905—6.

Că a fost rodnică ori ba, spre aceasta nu suntem noi chemaţi să o judecăm, ci pe de o parte acel Onorat Public, care va ceti raportul acesta, iară de altă parte acei Onoraţi Preoţi, cari au binevoit a abona cartea noastră de predici.

Blaj, la 30 Iunie 1906.

Simeon Gocan, m. p. Silviu Poşjar, m. p.
pres. soc. I. M. Clain. secr. soc. I. M. Clain.

Cei ce vizitează Expoziţia generală din Bucureşti, să nu intrelase a cerceta şi
 „Carul cu bere” al fraţilor **MIRCEA**
 din faţa palatului poştelor, vor afla: o bere nesfîntrecut de bună, mâncări gustuoase şi dragoste frăţească
 de compatrioţi!

CONVOACARE.

În sensul §§.-lor 23 și 26 din statute membrii „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român” se convoacă la *Adunarea generală ordinară* în Brașov pe zilele de 21 și 22 Septembrie st. n. 1906.

Programul adunării este:

ȘEDINȚA I.

Vineri la 21 Septembrie n. la oarele 11 a. m.

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prezenți.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
  - a) examinarea raportului general;
  - b) cenzurarea socotelilor anului 1905 și a proiectului de buget pentru anul 1907.
  - c) inscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.¹⁾

ȘEDINȚA II.

Sâmbătă în 22 Septembrie n. la oarele 10 a. m.

1. Raportul comisiunilor.
  2. Alegerea secretarului literar.
  3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1907.
  4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
  5. Închiderea adunării generale.
- La oarele 4 d. a. ședința festivă a secțiunilor științifice-literare și conferențe publice.

Sibiul, din ședința comitetului central al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 7 Iunie 1906.

Iosif Șterca Șalută, m. p. Dr. C. Diaconovich, m. p.
prezident. secretar I.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Reunirea femeilor române din Varviz a procurat în timpul mai nou pe seama bisericii următoarele cărți, aparate și vase sacre: 1 Triod cu litere latine, legat în piele cu 20 cor. 1 Apostol cu 13 cor. 1 policandru cu 70 cor. 2 icoane pe icoanostas cu 14 cor. O cădelniță de argint de china cu 40 cor. 2 capsule de argint de china pentru conservarea s. mir și a oleului cu 11 cor. 2 fețe de masă de dantelă albă pe prestol cu 16 cor. Întraurirea unui potir, stelută și disc. cu 30 cor. În total 214 cor. Părintele îndurării, respătească însuși jertfele aduse întru mărirea sa. Varviz la 15 Aug. 1906. — *Vasilie Urzica*, paroh.

Știri personale. Escelența Sa I. P. S. Mitropolitul Victor, a reîntors Joi dimineața la reședință. — *Petru Ungureanu*, prof. la școala de aplicație și *Nicolae Pop*, prof. la școala elevilor de meserii, au fost numiți profesori ordinari la preparandie.

Hymen. *Iosif Oarga*, șef-comptabil la „Sălăgiana” din Jibou, anunță cununia sa cu d-soara *Valeria Uilăcan* din Blaj, care se va celebra Duminecă, în 9 crt.

— Dl prof. *Aurel Gajia* și dș. *Maria Nistor*, invită la serbarea cununiei lor, ce se va celebra în 16 Sept. n. 1906. în biserica catedrală din Blaj.

¹⁾ Se observă, că eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului Asociației (Sibiul strada morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

— *Gavril Muste*, cleric abs. și *Valeria Pop* din Domnău, anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebra la 17 Sept. n.

Știri literare. Însămănăm la acest loc apariția primului număr din nouă revistă a dîni Aurel Ciato, editată de Iunie Br. Hodosiu, asupra căruia vom reveni în numărul proxim. — „*Luceafărul*”, nr. 13—16. un splendid număr inbilat, dedicat Majestății Sale Regelui României. Cuprinde articoli de Goga, Iorga, Bianu, Murnu, Agârbicean, Lupas ș. a. și multe ilustrații frumoase executate. — „*Musa română*”, nr. 5—6. cu un articol asupra lui „Don Proconio” de Bizet, apoi compoziții de Valeria Isaac (Marșul espositiei). Un frumos capriciu de Murășanu și două piese de cântat de același: „În pământ”, cor bărbătesc și o duioasă și românească doină.

Numiri în armată. Majestatea Sa a numit pe ziua de 18 August sublocotenenti pe absolvenții academiei militare „Theresianum” (cu rangul scootit dela 1 Novembre 1905): pe *Eugen Cimpoca* de Szerova la reg. Nr. 65 de infanterie, *Alexandru Pop* la reg. 33 de inf., *Leonida Pop* la reg. I de husari (cu rangul de la 1 Sept. 1905). — Din academia tehnică militară (secția artileriei) pe *Valer Smeu* la Divisions-Art. Reg. Nr. 38. — Din academia de honvezi pe *Oliver Rebroanu* la reg. 2. de honvezi din Ginta. — Generalul de cavalerie *Iosif Gaudernak* de Kis-Demeter, comandantul corpului XII. de armată și general-comandant în Sibiu, a fost numit comandant de onoare al reg. 85 de infanterie.

La gimnaziul nostru s'au terminat inscrierile în 4 Septembrie a. c. Aglomerația mai ales în prima clasă gimn. pecum în a patra și în a cincea. a fost și în astan desăvârșită. Mulți au trebuit respinși din cauză, că peste numărul de 68. în sensul legii nu puteau fi primiți. În total s'au înscris 495 înși și anume: cl. I. 68, cl. II. 64, cl. III. 67, cl. IV. 68, cl. V. 68, cl. VI. 61, cl. VII. 51, cl. VIII. 48. — Marti, în 4 Septembrie s'a ținut în biserica catedrală „Veni Sancte”, când a servit Rvra. Domn *Iosif Hossu*, director gimnazial, asistat de mai mulți profesori gimn. După serviciul divin s'a început prelegerile în toată regalia.

Serata teatrală. Dl Zaharie Bărsanu în turneul său s'a oprit Sâmbăta trecută la noi, unde a dat o succasă *serată teatrală*. Dsa a fost însoțit de dș. Brașoveanu. Publicul nostru s'a grăbit, să sprijinească cu toată căldura prestațiunile artistului nostru. În toate punctele programului, dl Bărsanu a dat dovadă de o școală bună și serioasă, încât a mulțumit toate așteptările, ce s'au manifestat prin nenumeratele aplauze, ce au urmat după fie-care punct al programului. — Dș. Brașoveanu, completează într'un mod fericit armonia acestor serate artistice.

Convocare. Adunarea generală cercuală a despărț. (Făgăraș) al „Asociației”, se convoacă din nou pe 11 Septembrie n. 1906. în comuna Streza Cârțișoara.

Bancă românească nouă la Teiuș. După cum aflăm din izvor sigur, e pe cale înființarea unui nou institut de bani românesc în frunța comună mare românească *Teiuș*. Salutăm cu multă bucurie acest paș înainte pe terenul economic cu atât mai vărtos, că comuna *Teiuș* este centrul natural al comunelor bogate și curat românești, situate în mijlocul comitatului nostru. Este într'adevăr timpul suprem a preluă conducerea economică a acestor comune exploatate până acum în mare parte de institute străine și a juce o pulsațiune mai viună și în viața românească din vestita comună grănițarească *Teiuș*, care poșede și locuitori bravi și și celelalte condițiuni necesare pentru o sănătoasă dezvoltare în măsură, cum rar altul. — Institutul, a cărui prospect, subscris între

aiții de dnii: Ioan M. Moldovan, Dr. Aug. Bunca, Iunie Br. Hodosiu, Dr. Iuliu Maniu din Blaj; Dr. Marciac, Dr. Fodor, Dr. Velican din Alba-Iulia; Dr. Ștefan și Cornel Crișan, Gavril Rațiu, Efreim Rațiu din Teiuș, și aproape de toți preoții și notarii din jur, s'a emis deja. — se va fonda cu un capital de 100.000 cor. împărțit în 1000 acțiuni de câte 100 cor. Acții se pot subscrie până în 15 Octomvrie n. a. c. — Dorim acestui institut de mare viitor deplină prosperare!

Concertul Valeria Papp-Bănuțiu. Azi se va da *concertul* celebrei cântărețe *Valeria Papp* cu concursul dîni *A. Bănuțiu*, elev al Conservatorului din București, în „sala de gimnastică” a gimnaziului din loc cu următorul program: 1. Pergolese: „Nina”, arie din opera „Siciliana”. Slavsky: „Das Zigennermädchen”. Bizet: „Un jour de printemps”. V. Papp: „Cântă cucul”, cântate de V. Papp. 2. G. Coșbuc: „Rugămintea din urmă”. M. Eminescu: „Satira IV” (fragment), decl. de A. Bănuțiu. 3. Chaminade: „Sans amour”, „Les rêves” și „Madrigal”, cântate de V. Papp. 4. O. Goga: „Oltul”, „La groapa lui Laie” și „Cântec” (III), decl. de A. Bănuțiu. 5. I. Murășan: „Flori de nufăr”. V. Papp: „Mara curge”, „Dorn Româncei” și „Sub arini”, cântate de V. Papp.

Apel. Prin ordurile aceste sunt rugați toți aceia, cari au primit prospect cu coală de subscriere dela nou înființatul institut de credit și economii „Arina” societate pe acții în Sanislău, să binevoiască a retrimite listele de subscriere la adresa: „Sătmăreana”, institut de credit și economii societate pe acții în Seini (Szinérváralja) împreună cu 10% din capitalul acțiunilor subscrise, plus 2 cor. după fieste-care acție ca spese de fondare; cu atât mai vărtos, căci termenul subscrierilor a expirat în 25 Aug. n. a. c. Sanislău, la 28 Aug. 1906. — *Iosif Pataki*, notar ad hoc.

Mulțămită publică. Cu ocaziunea petrecerii de vară, aranjată în scopul augmentării fondului bisericii gr.-cat. din Petridul-de-jos, la 29 Iuliu a. c. au binevoit a suprasolvi următorii stim. domni: Simeon Rus, preot. Tur 2 cor., Ioan V. Balint, not. cerc., Iara-infer. 2 cor., Nagy Imre, oficial, Iara 3 cor. 80 fil., Iuliu Suciu, preot. Indol 1 cor. 60 fil., Filip Părv, învăț. Măcicaș 1 cor. 60 fil., Ioan Tamas, preot. Ciurila 1 cor., Iosif Ilea, proprietar. Ciurila 1 cor., Turca Géza, Csiki József, Vilmos Agoston, Iuliu Hossu și Victor Găbudean, comere. câte 80 fil., Eugen Mezei, jurist 80 fil., Szigety Gyula, subnot. 80 fil., Iacob Vescan, proprietar. Agărbiceu 80 fil., Demetriu Cătinăș, învăț., Micuș 80 fil., Ștefan Maris, preot. Șutu 80 fil., Iosif Florian, preot. Sălăcea 60 fil., Aurel Voda, cleric abs. 40 fil., Aurel Porț, învăț. Cian 60 fil., N. N. din Iara 60 fil., Carol Ignat, preot, Petridul-mediu 60 fil., Alexandru Peștean, învăț. 60 fil., Nicolau Racovițan, preot. Schiopi 60 fil., Silviu Chiș, învăț. 40 fil., Georgiu Ciugudean, învăț. 20 fil., Gligor Bolboacă, învăț. 30 fil., Silviu Bologa, măiestru rotar 40 fil., iar ca oferte ni-s'a trimis dela următorii stim. domni: Sigismund Bauer, veterinar, Iara 5 cor., Czako László, proprietar în loc 6 cor., Paul Medan, oficial pens. Maieren 2 cor. 40 fil. și Romul Dobrin, învăț. Șutu 2 cor. 40 fil. Primească marimonioșii domni contribuenți și pe aceasta cale cea mai călduroasă mulțămită. Au încurs peste tot 123 cor. 10 fil., din care subtragându-se speșele de 82 cor. 10 fil. au rămas un venit curat de: 41 cor., care s'a transpus la fondul bisericii gr.-cat. a Petridului-de-jos, deșu la Institutul de credit și economii „Arieșana” în Turda. Petridul-de-jos, la 18 Aug. 1906. — *Iosif V. Balint*, preot gr.-cat.

Căutați la Sinaia

HOTELUL BOULEVARD

a dîni LAZAR ALBU, originar din Ardeal. — Odăi elegante, mîncări gustuoase, beuturi bune, prețuri convenabile.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Despre arătări de ale celor din locul suferințelor temporale ne vorbește *Pravila de Târgoviște* (1652).¹⁾ Aci ni-se pune despre întâmplarea unui preot cu un mort. Preotul mergea desla o baie să se scalde. Și de câte ori mergea el, totdeauna da acolo peste un om necunoscut, care cu multă prevenire îl întâmpină, ajutându-i să se desbrace, și apoi îi păziă hainele. Odată preotul voi să răsplătească serviciile necunoscutului. De aceea luă cu sine două prescuri cu scopul să i-le dea. Dar necunoscutul nu voi să le primească; spuse că el e sufletul unui mort, fost stăpân al scâlzii aceleia, carele pentru păcatele făcute în viață, trebuia acum să sufere. De aceea se rugă de preot, ca cu prescurile acelea să servească câteva liturgii pentru expierea păcatelor sale. Cazul acesta, zice *Pravila*, că l-ar fi scris Papa Gregoriu M. patriarhului Petru.

Până aci a fost vorbă despre apariții de ale sfinților și de ale sufletelor din purgator. Dar întocmai așa poate Dumnezeu să conceedă și sufletelor din iad, să apară înaintea celor vii, cu scopul să-i întoarcă dela calea fărădelegilor; pe cum se prezintă și sufletele din purgator pentru cererea de ajutoare spirituale dela cei vii; iar cele din raiu pentru mângâierea celor rămași în viață. — De altcum nu e nici un decret bisericesc prin care să se enunțe imposibilitatea aparițiunii sufletelor din lumea cealaltă.

Dară din posibilitatea aceasta a aparițiunii sufletelor, nu urmează, că ele *de fapt s'ar și arăta, și încă de atâtea ori, de câte ori zic spiritiștii.*

Ce să zicem așadar de ipoteza aceasta? Dacă considerăm mai de aproape fenomenele spiritiste, *ea nu se poate admite.*

a) Pentrucă avem fenomene fără mediu, în cari sufletul mortului n'ar putea să facă nimica, dupăce nu este mediu, dela care să-și împrumute fluidul acela necesar pentru producerea fenomenelor. Acolo sunt de ex. cazurile de molestări spiritiste, din mănăstirea din Torino, casa lui Lerible, liqueurera lui Fumero, servitoarea din Petersburg, cel din Călian, Cătălul-român și Șamșud. Și nici nu se poate zice, că în cazurile acestea, medii ar fi fost înseși persoanele, cu cari s'au întâmplat molestările. Pentrucă, după învățătura spiritiștilor, mediul trebuie să voiască fenomenele și să fie simpatie între el și între spirit, ceea ce în cazurile acestea de bună samă că a lipsit.

b) Chiar și la ședințele spiritiste, mediul de multe ori e treaz, cum se întâmpla de ex. și cu Eusapia Paladino. Semn, că spiritul n'a împrumutat nimica dela mediu. Cei de față apoi încă nu se simțesc ușurați după ședințele spiritiste, și nici obosiți; alt semn, că sufletul mortului nu ia nimica dela ei.

c) Pentrucă puterile și substanțele unuia nu se pot împrumuta altuia, căci ele au o singură existență indivizibilă. Și într'adevăr nime nu va putea să împrumute altuia o parte din memoria, din mintea, din voința, anzul, văzul, carnea, sângele ori oasele sale.²⁾

d) Din natura fenomenelor spiritiste. Căci dacă ne uităm la natura fenomenelor spiritiste, ele în urma urmelor se reduc la ridicări de mobile; la sunete; la schimbări de pond; elevări de ale mediului în aer; aporturi de obiecte neexistente în odaie; flăcări și globuri luminoase; apariții de mâni și de picioare; scrisori directe, fără nici o valoare; influință asupra busolei și a dinamometrilor; străbateri de unele corpuri pîntr'altele; materializări de spirite. La acestea să se mai adaugă molestările spiritiste: stricarea sticlelor lui Fumero, bombardarea casei lui Lerible, molestarea mănăstirii din Turin, molestarea servitoarei din Petersburg, aruncările de bruci, de pietri și de tului din Călian; spargerile de oale și de blide etc., în Cătalul-român și Șamșud; luarea scaunelor de sub experimentatori (Morselli), infundarea dobei în cap. Allan Kardec apoi ne spune,³⁾ că el a văzut într'un teatru de provincă nește spirite, cari imitau actorii în batjocură, și că îi comunicau nește lucruri, cari ar fi îngreșat pe ori ce persoană, fie cu totul tot nedelicată în simțăminte, pentrucă comunicările lor erau în

conformitate cu spiritele acelea *triviale, spurcate, obscene, insolente, arogante, răutăcioase și chiar impie*, (triviales, ordurières, obscènes, insolentes, arrogantes, malveillantes et même impies). Într'o ședință spiritistă din Roma, spiritele au mănjit fețele experimentatorilor cu praf de cărbune; le-au dat ghiolduri; i-au tras de nas și de urechi; la un experimentator i-au vărsat apă pe cap, și dupăce s'a șters i-au uns părul cu o materie cleioasă de colorare neagră, iar la ceilalți le-au uns fețele cu aceeaș materie; vrând să meargă acasă, pe stradă la lumina gazului, au fost împinși în continuu de erau cât pe aci să cadă, și le-au sticat pălăriile. Cazul acesta îl descriu înșiși cei prezenți.¹⁾ Spiritistul *Elifas Lévi* în fine, carele mai înainte se chemase Louis Constant,²⁾ ne spune, că spiritele deseamnă adese pe tăblițe spurcăciuni și lucruri obscene; ceea ce am văzut și noi în molestarea mănăstirii din Turin.

E imposibil însă ca la fapte de acestea să se reducă viața omului de dincolo de mormânt, la carea cu groază ne gândim cu toții. E imposibil ca în fapte de acestea să consiste fericirea omenescă, după carea umblăm dela leagăn până la groapă, fără s'o aflăm vre-odată pe acest pământ, pentrucă toate câte sunt, marginile fiind, nu pot să îndestulească sufletul omenesc, carele umblă după bine, dar după un bine iără margini.

De altcum e imposibil și ar fi impietate să presupunem, că fenomenele acestea să fie produse de sufletele sfinților din cer: de acei eroi ai omenimei, cari s'au învins pe sine, și au murit în iubirea lui Dumnezeu. Nu se poate admite nici aceea, că fenomenele acestea să fie produse de sufletele din purgator, pentrucă acestea încă au să ajungă în raiu, și e sub demnitatea lor să vină să ne facă comedii și să râdem de ele. Nici nu pot să fie produse în fine, de sufletele celor osândiți, căci atunci Dumnezeu ar fi nedrept, pentrucă n'ar pedepsi pe cei ce în viață i-au fost dușmani, călcându-i legea în picioare, și au murit fără să se fi pocăit. — Dar despre natura spiritelor acestora se vor spune mai multe mai la vale, unde voi arăta *unica explicare admisibilă, nu ipoteză, a fenomenelor spiritiste.*

A treia ipoteză spiritistă ar fi, că fenomenele spiritiste ar proveni dela spiritele rele, dar despre aceasta vom vorbi mai jos.

III. Hipoteza animistă-spiritistă a lui Crookes. Hipoteza aceasta s'ar țineă mai mult de ipotezele animiste. Dar fiindcă admite, că în anumite fenomene spiritiste pot să ia parte și unele ființe înțelegătoare, afară de om, o numim: *animistă-spiritistă.*

Crookes dupăce a examinat și a constatat trei ani dearându-l fenomene spiritiste, trece la explicarea lor.³⁾ El presupune că în mediu, pe care îl chiamă „psihic“, și în cei de față, ar există o putere specială, pe carea o chiamă: *putere psihică.* De puterea aceasta s'ar folosi în anumite împrejurări, anumite ființe înțelegătoare. Dar să lăsăm să vorbească pe însuși Crookes: „În virtutea ipotezei acesteia trebuie să presupunem că mediul ori ceata experimentatorilor poșede o putere ori o influință, cu ajutorul căreia anumite ființe înțelegătoare sunt în stare să producă fenomenele. Că apoi ce sunt ființele acestea înțelegătoare, e altă chestie.

„E evident că mediul are ceva, ce n'au ființele comune. Dă-i acestui ceva nume! Dacă îți place îl poți numi „X“, pe care juristul Cox l-a numit „*putere magică*“. Dar lucrul acesta la atâtea neînțelegeri a dat ansă, cât cred că va fi mai bine dacă i-l voi explică cu cuvintele iuristului Cox.

„Hipoteza puterii psihice nu e altceva, decât recunoașterea faptului, astăzi nediscutabil, că în anumite împrejurări, cari încă nu sunt statorite cu toată siguranța . . . iese din trupul anumitor indivizi înzestrați cu un sistem nervos special, o atare putere, cu ajutorul căreia nervii influințează în depărtare, fără să se atingă ori să se pună în legătură, și se văd mișcări de corpuri solide și se aud sunete.

(Va urmă.)

¹⁾ La pag. 128; cap. 159.

²⁾ Franco, op. cit. pag. 248 și urm.

³⁾ Médiuns, pag. 172, Franco, pag. 163.

¹⁾ „Annali dello spiritismo in Italia“. Franco, pag. 167.

²⁾ „La clef des grands mystères“. Franco, pag. 166.

³⁾ Indagini intorno allo Spiritualismo, la Franco pag. 386 și urm., citat din el și la Schneider pag. 395—396.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare)

18

„Atunci“, observă Laidelin, „ar trebui să omiteți cel puțin suspectarea credinței religioase și inocularea spiritului anticreștinesc în inimile copiilor, după cum obicinuiți la fiecare lecție“.

„Ceea ce-mi pretindeți, este imposibil“, răspuse Knack. „Știința se contrazice prea des cu credința, iar eu ca învățător neconfesional, trebuie să stau în partea științei, — chiar și atunci, când ași fi silit să fac din creștini — oameni“.

„A face din creștini — oameni este o frază stupidă și foarte malițioasă, — care însă este des întrebuințată de Dittes și discipuli săi“, zise părintele Cunibert năcăjit. „Aș putea să numesc mulți mișei și criminali, cari toți sunt oameni, dar nu sunt creștini. Prin urmare scârboasa dvoastră frază nu poate să aibă decât înțelesul, că dvoastră vreți să faceți din creștini evlavioși și buni, — niște oameni răi“.

„Sfinția Ta ai nimerit-o de minune!“ laudă primarul. „Căci doar în Schwanheim vedem zilnic, ce fel de oameni ne educă Knack. Tinerimea devine din ce în ce mai obraznică, mai desfrânată, mai stricată. Aceasta trebuie să se sfârșească. Noi vrem la copii disciplină creștinească și nu școală de tâlhari și derbedei. Eu vă întreb, dacă voiți să fiți învățătorul unei comune creștinești, — adevărat, dacă voiți să vă lăsați de batjocurile ce le aduceți religiei, dacă voiți să mergeți înainte singur cu bunul exemplu și educați, și să instruiți pe copii în spirit creștinesc?“

„Îmi pare foarte rău, dle primar că trebuie să vă refuz“, răspuse Knack cu o zimbire de regret. „V'am declarat deja, că pentru activitatea mea singura călăuză este legea instrucției, — care îl obligă pe învățător . . . nu la o educațiune creștinească, ci la o educațiune liberă, independentă de ori ce religie“.

„Educațiune liberă? Ce este aceasta?“ cercetă președintele.

„Educațiunea liberă se bazează pe independența absolută de ori-ce biserică sau religie“, răspuse Knack aruncând o privire ironică spre preot. „Ca să vă lămuresc, am să vă citez verbal, ceea ce a zis renumitul pedagog Fröebel în scrisoarea sa: „Asupra destinațiunii omului“ (Ueber die Bestimmung des Menschen). Am zis „verbal“, fiindcă enunțatiunile oamenilor mari, le învățăm pe din afară. Fröebel zice: „Pentruca neamul omenească să devină pe deplin liber, este necesar înainte de toate să dispară din conștiința sa credința într'un Dumnezeu personal dominant, fiindcă această credință prin auctoritatea sa apasă în mod păgubitor asupra destinațiunii propriie a omului“. — Tot așa de păgubitoare este și credința în nemurire.“

„Această credință amână ajungerea destinațiunii omenești pentru viața de dincolo, introduce multe lucruri anapoade în această lume și neglijează dezvoltarea completă a raporturilor omenești la cari s'ar putea ajunge. Prin urmare dacă omul vooeste să devină aici un om deplin și fericit, trebuie să părăsască socoteala de dincolo.“

„Aceasta ar fi o tăgădmire strigătoare la cer a lui Dumnezeu, și curată drăcie!“ strigă revoltat primarul, iar conzilierii se făcură foc și pară. „După asemenea modele vreți dvoastră să educați copiii de creștini?“

„De ce nu? Noi avem școli neconfesionale, — legea este cu totul în partea mea“, răspuse Knack.

„Atunci au dreptate oamenii, când spun, că în școala noastră este dracul învățător!“ exclamă Schmidt mănios.

„Va se zică, totuși există draci, ceea ce eu trăgeam la îndoială până acum“, — zise Knack în ton batjocoritor hlizindu-se către Schmidt.

„Bine, — am isprăvit!“ zise primarul. Conziliul școlar va înainta o plângere împotriva dvoastră la căpitanul districtual. Atunci vom vedea dacă în Austria legea poate să dea unui învățător mijloacele de a înstrăina tinerimea dela credința sa!“

„Regret din suflet, că vă osteniți de geaba“, răspuse Knack.

Încrederea aceasta a bine orientatului învățător a fost în adevăr justificată.

Căpitanul districtual a transmis hârtia inspectorului dr. Frick pentru referat. — Referatul francmasonului avea cu atât mai multă importanță cu cât se știea, că și căpitanul era membru în loje.

După trei luni, conziliul școlar din Schwanheim primi răspunsul oficial, că împotriva învățătorului Knack nu există motive justificabile, din contră activitatea lui corespunde în totul spiritului legii neconfesionale.

Surprinderea, ciuda și mânia țaranilor din Schwanheim erau de nedescris.

„Așa-i, dacă te jeluești contra dracului — la bunică-sa!“ strigă Günther.

„Ar fi oare de mirat, dacă ne-am face cu toții sociali-democrați?“ zise Kehrwald.

Întemeiat pe spiritul legii, Knack învăța și educa copii nesupărat în spiritul școlii neconfesionale.

(Va urmă).

Dare de samă și mulțumită publică.

Credincioșii gr.-cat. din Corni, ca fii zeloși către s. maică biserică, după ce în anul trecut — la îndemnul preotului lor — au procurat un potir cu cupa de argint în preț de 75 cor., în locul unuia nefolosiver acum și ruginit, — în a. c. de nou au jertfit — în seama sufletului — denariul lor, procurând mai multe utensilii bisericesti. Așa s'a cumpărat un rând de vestimente bisericesti și un stihar în preț de 9 cor. Donatorii sunt următorii:

Tit Trif, preot, Tr. Teodor Lasin, preot, Văsălică Pop I. Ilie, câte 5 cor.; Gavrilă Buth, G. But, câte 4 cor.; V. Boldan, Mih. Buth, Mih. Buth Nuț, Mih. Lipovan, câte 3 cor.; Petru Muste, docente, Vasile Siciu, curator, I. Siciu, I. Pop I. Mihail, Zaharie Petre, I. Boldan, Mihail Pop, Ioan Pop I. Mitru, Ioan Pop a Nuțului, Maței Pop, Gligor Ardelean, Mihail Siciu, Simeon Pop, Mihail Lipovan, Filip Buth, Ioan Seraz, Ioan Pop, Mih. Siciu, Zah. Lodină, Ioan Buth a Gaf., Gligor Buth, Chifor Ardelean, Mih. Lodină, Ioan Pop I. Tod., Teodor Lodina urs, Mihail Murășianu, Ioan Pop I. Mih., Filip But, Ioan Pop, Ioan Bota a Nuț, câte 2 cor.; T. Buth, jude, G. Ardelean, Văsălică Pop I. Filip, Văsălică Pop sfăt, Gligorie Fetiș, Floare Măruț, Onica Buth, Maria Druția, Maria Buth, Vas. Buth I. Petri, Mih. Murășianu, Gafia Pop, Ioan Ardelean I. Gavril, Ilie Cuc a Mitru, Teodor Bota a Zah., Vas. Lobonț, Ioan Cuc I. Tod.

Mih. Cuc, Ștefan Bota, Oana Bota, Petre Buth, Ileana Cuc, Vasile Pop I. Filip, Floare Măruț, Mih. Murășian, Mih. Cuc, Mih. Fetiș, Gligor Buth, Mih. Cocos, Vas. Buth a Mitru, Gligor Lobonț, Mihail Lipovan, Mihail Cuc Const. câte 1 cor.; Ioan Pop 60 fil. Mihail Pop a Onuț a cumpărat însuși o icoană în preț de 9 cor.

Iar economii bravi din Babția cu numele: George Boldan a procurat ei însuși s. Scriptură în preț de 25 cor.; Vasile Blidar un Liturgier în preț de 9 cor. Donând pentru requizitele necesari la botez și pentru un Euchologiu următorii: Todoră Șimonca, G. Șimonca, Andreica Tomșe, Vasile Pop, Vasile Buda, Palagie Calina, Mihail Ardelet, Lup Deac, câte 2 cor.; George Gliguța, George Giran, Nicolae Blidar, Petre Ardelean, Ioan Crișian, Foader Filip, Iacob Buda, Gavrilă Blidar, Ioan Șofron, câte 1 cor.

Dumnezeu să le răsplătească cu abundența darului său ceresc și să scrie în cartea vieții faptele lor nobile și creștinești, — căci prin aceste ei au devenit adevărate exemple vii urmașilor și strănepoților lor, câștigându-și comoară neperitoare conservată pentru ei în cer.

Corni, la 25 Iulie 1906.

Tit Trif,
preot gr.-cat.

Bibliografie.

A apărut:

„Revista politică și literară“. Anul I. Nr. 1. cu următorul sumar: A. Ciato, Programul nostru. — Dr. I. Maniu, Ideea românilor și politica națională. — A. Ciato, E moartă limba noastră? (Poezie). — N. Hodoș, Ortografia română. — Dr. I. Scurtu, Însămănătatea Expoziției naționale a fraților din Regat. — M. Sadoveanu, Plopu (Scrisoare). — A. C., Cronica politică. — SC., Foi răslețe din istoria noastră ardeleană neștiută încă. — Alco, Cântec de primăvară. — Al. Ciura, Cei trei. — H. Stahl, Câțiva oratori contemporani. — Luca Rusu, Cronica literară. Al., Cronica literară. — X., Probleme. Literatură politică, Bibliografie, Diverse, Găcituri.

Editor: Iuniu Br. Hodosiu. Prim-redactor: Aurel Ciato. Să poată procura cu prețul de 10 cor. la an; 5 cor. 1/2 an. Pentru România și străinătate 12 lei; 6 lei 1/2 an. Abonamentele să se trimită la adresa: Aurel Ciato, Blaj (Balázsfalva) Ungaria.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuțe contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recoman-
date contra tusei, ră-
celei, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (19) 13—32

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5
cor. franco.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

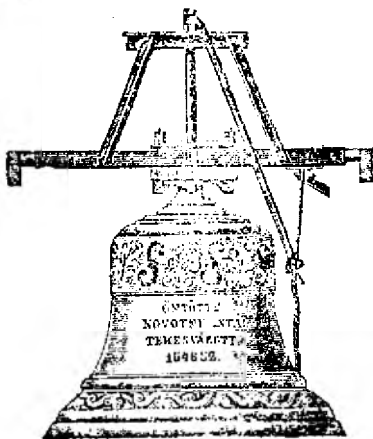
în Timișoara-Fabric (8) 16-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de oace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 16-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
capitale asigurate asupra viații: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagin I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Maiu 1906.

Budapest—Predeal—București					București—Predeal—Budapest									
		Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.					
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15		București	pleacă	8 40			8 05	
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19		Predeal	"	3 32			1 12	
Szajol	"		12 07	4 49	9 46	11 33		Brassó	sosește	4 55			2 18	
P.-Ladány	"	7 13	2 09	5 57	11 53	12 55		Brassó	pleacă	8 07		5 32	2 45	
Berettyó-Ujfalú	"	11 46	2 59	6 31	12 48	1 33		Földvár	"	8 43		6 07	3 15	
M.-Peterd	"		3 05		1 00			Homoród-Kőhalom	"	10 12		7 45	4 23	
M.-Keresztes	"	12 05	3 16		1 14			Segesvár	"	11 40		9 45	5 49	
Bihar-Püspöki	"		3 34		1 36			Medgyes	"	12 40		10 58	6 37	
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11		Kis-Kapus	"	1 24		11 50	6 50	
Nagyvárad	pleacă	13 41	4 10	7 14	2 08	2 18		Balázsfalva	"	2 10		12 36		
Várad-Velenceze	"	12 48	4 17		2 36	2 26		Küküllőszög	"	2 20		12 48	7 35	
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27		2 45			Tövis	sosește	2 52		1 27	8 00	
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51		Tövis	pleacă	3 38	12 43	1 57	8 12	
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05		Nagy-Enyed	"	3 59	1 06	2 19	8 29	
Rév	"	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26		Felvincz	"	4 20	1 33	2 42		
Csucs	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 18		M.-Veresmart	"	4 27	1 41	2 49		
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52		Sz.-Kocsárd	"	4 43	1 56	3 07	9 00	
Jegénye	"	4 33	7 42	9 57	6 01			Ar.-Gyeres	"	5 18	2 35	3 48	9 30	
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53		Apahida	"	6 27	3 56	5 02	10 34	
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11		Kolozsvár	sosește	6 45	4 20	5 21	10 50	
Apahida	"	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27		Kolozsvár	pleacă	12 59	7 08	5 23	6 02	11 10
Ar.-Gyeres	"	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27		Jegénye	"	7 11	8 06	7 11	7 09	
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51		Bánffy-Hunyad	"	2 13	8 42	6 39	7 49	12 23
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40			Csucs	"	2 44	9 18	7 09	8 31	12 55
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50			Rév	"	3 24	10 07	7 48	9 25	1 37
Nagy-Enyed	"	7 48	11 29	1 58	12 20	8 15		Elesd	"	7 34	10 24	7 59	9 44	1 50
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31		Telegd	"	3 45	10 38	7 11	10 00	2 03
Tövis	pleacă		12 29		1 28	8 38		Fugyi-Vásárhely	"		10 55		10 18	
Küküllőszög	"		1 07		2 14	9 06		Várad-Velenceze	"		11 04		10 27	2 26
Balázsfalva	"		1 14		2 22			Nagyvárad	sosește	4 09	11 10	8 36	10 34	2 32
Kis-Kapus	"		2 13		3 30	9 46		Nagyvárad	pleacă	4 15	11 36	8 43	11 03	2 38
Medgyes	"		2 30		3 49	10 00		Bihar-Püspöki	"		11 47	8 52	11 19	
Segesvár	"		3 43		5 04	11 00		M.-Keresztes	"		12 06		11 39	
Homoród-Kőhalom	"		5 28		7 04	12 26		M.-Peterd	"		12 17		11 51	
Földvár	"		7 10		8 48	1 35		Berettyó-Ujfalú	"	4 52	12 29	9 21	12 05	3 18
Brassó	sosește		7 50		9 27	2 09		P.-Ladány	"	5 51	1 45	10 01	1 19	4 03
Brassó	pleacă		11 35			2 19		Szajol	"	7 05	3 21	11 18	3 04	5 19
Predeal	sosește		1 11			3 31		Szolnok	"	7 32	3 49	11 38	3 44	5 39
București	"		8 05			9 20		Budapest	sosește	9 55	6 40	1 50	7 20	7 50

Nrui subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrui semnați cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifiera vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimită gratis și franco.

FLORICELE DE CÂMP, schițe ușoare. De A. C. DOMȘA Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 15 Septembrie 1906.****Numărul 38.****Masa studenților din Blaj.**

(=) Cu ziua de astăzi, anunțăm cu bucurie cetitorilor, deschiderea mesei studenților dela gimnasiul nostru. Capitalul adunat întrece deja cifra de 20.000 coroane. Din procentele acestui capital se va întrebuința pentru anul școlar început cam 750 coroane pentru ajutorarea cu mâncare a studenților săraci. S'a și publicat concurs spre acest scop, punându-se în perspectivă de a fi împărțiiți cu masa întreagă (fără pâne) 5 studenți, pe lângă prețul de jumătate (4 cor.) 10 studenți, iar pe lângă prețul întreg (8 cor.) 5—10 studenți. Terminul de concurs a expirat în 10 crt. iar de azi începând — 15 Septembrie — masa studenților începe a funcționa.

După insistențe de 5—6 ani și după stăruiri și jertfe din partea oamenilor de inimă, iată am reușit să pornim în sfârșit un nou izvor cât de modest ar fi, la care să se adape și să se adăpostească câțiva din sutele de băieți săraci, cari se luptă în cea mai fragedă vârstă a lor — cu miseria. Arhierii Blajului au ținut totdeauna seamă de acești „ucenici” săraci, cari creșteau în marea lor majoritate cu „țipăi”, cu „fiertură” dela Seminar și cu alte ajutoare, cari s'au distribue zilnic elevilor școalelor noastre. Ca să retăcem celealalte, amintim de pildă singur lucrul, că didactul ce se plătește astăzi la școalele din Blaj, este cel mai minimal în întreagă țara.

El nobil să-ți aduci aminte de cei săraci, e însă îndoit nobil, să-ți aduci aminte de cei săraci și nevârștii, cari, în setea lor după știință, sunt cutropiți de sărăcie și espuși să rabde foame, chiar în vârsta cea mai fragedă.

Studenții nostri, cari înainte cu câțiva ani au cutreerat, în vacanțe, satele cu liste de contribuiri pentru masa studenților, nici nu-și pot da

seamă, ce mare binefacere au săvârșit, solicitând marimimiositatea publicului pentru tovarășii lor mai săraci. Iată, ideea să intrupează, câțiva din studenții nostri au ajuns să beneficieze de osteneala lor și de marimimia publicului românesc. Ei vor putea să stea de aci încolo mai bine de carte, vor fi scutiți de neajunsuri — și, gândindu-se la zilele, când erau lipsiți, vor ști să-și însemne de pe acum, statornicind în sufletul lor tinăr hotărîrea, de a sări și ei în ajutorul celor mai lipsiți, când vor ajunge și ei oameni cu vază și cu stare.

Începutul modest, sperăm să fie un stimul puternic pentru augmentarea fondului, încât în scurtă vreme să putem vedea de două-ori atâta studenți, împărțindu-se de acest beneficiu.

Acum, când masa este deja în funcțiune, studențimea noastră are par'că mai multă îndreptățire, să bată în vacanțe la ușile celor bogați, cerând un mic ajutor pentru tovarășii lor mai săraci.

Chiar interesul publicului, care pareă a să fi recit în timpul din urmă față de mișcarea aceasta nobilă, sperăm să crească, îndată ce lumea se va convinge, că dacă nu s'a făcut până acum nici un paș pentru deschiderea mesei studenților, a fost numai din motivul, că fondul era prea mic — după cum destul de modest e și azi încă — ca să te poți atinge de el așa de curând.

Tinerimea, care se va împărțasi de favorul acesta, nu va uita de sigur de recunoștința, cu care datorește binefăcătorilor — și, la rândul ei, va avea datorința să contribuie și ea din prisosul ei, pe altarul ajutorării săracilor și al iubirii de neam.

Până să vină rândul lor însă, exprimăm la acest loc mulțămintă tuturor contribuenților generoși, solicitând și pentru viitor marimimia

lor, pentru ajutoare cât de modeste cari au o însămnătate așa de decizătoare, în creșterea tinerimii noastre lipsite de mijloace.

Reuniuni de femei.

(f.) Nu să poate trage la îndoială rolul cel mare, ce-l are femeia în educațiune. Istoria ne arată, că toți bărbații mari au avut și mame mari la suflet, cu caractere bărbătești. Cel mai mare dintre bărbați, Hristos, a avut pe cea mai aleasă dintre maice, pe Preacurata Vergură, o maică dumnezeiască, după cum s'a și convenit să aibă Dumnezeu întrupat. Marele Augustin a avut pe nebiruita Monica. Câte mame și-ar fi pierdut nădejdea de a-l mai avea pe Augustin cel rătăcit? Ea nu se dă invinsă, ci îl însoțește în toate căile lui cu rugăciunile ei ferbinți, ca Dumnezeu să se îndure și să i-l redeie.

Câți Augustini perduți rătăcesc și astăzi pe căi păcătoase; și dacă neconturbați umblă în voia lor, cauza mare parte e, că sau nu mai trăesc mamele lor, sau și dacă trăesc, nu au inima și sufletul Moniceii, nu le doare de nefericirea, în care să sbuciumă băieții lor, nu au nici grai de rugăciune, ca să stânjinească în ei valul patimilor tinerești, mai înainte de a perde cea din urmă rază a credinții, care încă i-ar putea mântui.

Ca o maică să-și poată plini chemarea, pecum firea lucrului, Dumnezeu și credința noastră pofteste, trebuie să fie educată, trebuie pregătită la greutățile, ce va avea să le întimpine cu creșterea pruncilor ei, trebuie ca însă-și să-și însușească calitățile, ce va avea să le sâdească în sufletul lor.

Această educațiune de maică adevărată și creștină, ce se jertfește pentru băiatul ei, nu o poate primi femeia decât în școală; dar nu în de cele

cu bănci și cu catedră de profesor, ci în școala modernă a vieții, în reuniuni, unde învățăm unul de la altul, unul pe altul ne creștem, unde cel mai mare e mai mult numai pentru aceea, ca să ne ție închegați la oaltă și să ne cheme la sfat, unde fie-care școlar e ucenic și învățator, ascultă învățatura altora și e de ajutor și dânsul cu sfaturile sale. În astfel de școli să cresc membrii folositori societății, cari înțeleg binele comun și lucră din răspuțeri pentru acela. În școala reuniunilor își poate cunoaște mai bine și femeia datorințele sale de maică, aci să îndeamnă mai tare ca ori unde la împlinirea bărbătească a aceloră.

Puțin pond să pune însă în reuniunile noastre tocmai pe aceasta, deși mai mare lipsă am avea de Monice rugătoare, decât de mame moderne, ce încurcate în fel și fel de trebi își uită de ce au mai scump la casă.

Avem reuniuni de femei cu meniri nobile, și sunt, cari au făcut progrese frumoase, sunt și multe însă, cari există numai cu numele, poate din vina conducătorilor, poate din pricina împrejurărilor locale.

Cauza stagnării acestor reuniuni fără viață, zace și în aceea, că nu sunt în legătură cu altele mai de forță, dela cari să ieie pildă

și îndemn la lucru. Ar fi de un mare folos o reuniune de femei generală cu un comitet central și despărțăminte, după protopopiate, atunci altă viață ar lua toate reuniunile de pe sate.

Iar ce privește educarea femeilor noastre de maice bune, mai potrivit metod nu aflăm, decât calea evlaviei creștinești. Și ca să spunem hotărît, oare nu ar plăcea mai bine Preacuratei, sub a cărei pază ne punem reuniunile noastre și nu ne-ar ajuta mai bine, dacă membrele ar recita zilnic vre-o rugăciune, vre-un stih din Paraclis în cinstea Ei. Prin metoda aceasta de tot simplu s'ar crește adevărate mame creștine, conștii de chemarea lor, Monice evlavioase, ce cu jertfa lor ne-ar da tineri oțeliți împotriva relelor veacului, ce l-am ajuns, ne-ar da creștini buni împotriva necredinții, ce ne amenință, căci numai principiile creștinești ne învață să fim întregi ca indivizi, și să ne facem datorința și față de societate, ai cărei membrii suntem.

Darea de samă a deputatului dietal Dr. Ales. Valda Voevod. — În 11 crt. Dl Dr. Ales. Valda, energicul deputat dietal, și-a început turneul, ca să deie samă alegătorilor săi despre activitatea parlamentară a partidului naționalităților în parlamentul ungar. Întâia comună, ce a cercetat-o a

foșt Ighiu, pentru cercul electoral, unde a fost întâmpinat cu căldură. iubirea și entuziasmul, de cari poate să fie numai plină inima unui popor conștin de misiunea sa și de datoriiile, ce le are pentru aceea, cari vreau să sufere împreună cu el, dar niznesc din toate puterile, ca să schimbe stările în stări mai fericite, pentru a să putea și bucura cu el împreună.

Deși comunele din jur, au fost avizate despre sosirea dlui Valda numai în ziua dării de samă, totuși mii de oameni au alergat la Ighiu, ca să vadă și audă pe alesul lor și să-i poată spune prin reprezentanții lor, că nu s'au înșelat în nădejdiile, ce le-au legat de el la alegere, ci prin știința, oratoria și curajul lui le-a întrecut toate așteptările.

Dl Dr. Ales. Valda, a fost însoțit la Ighiu de preunii sei prețioși: Dr. T. Mihali, președintele partidului naționalităților și de deputatul cercului Vinț, dl Dr. I. Maniu, cum și de mai mulți domni și doamne din Alba-Iulia. În comunele, prin cari a trecut, a fost întâmpinat de multime de popor: bărbați, femei și copii. În Chișfalău l-a salutat preotul Totoian, în Șard pâr. Bota, iar la marginea Ighiuului, încarnățitul preot Andrea, cărora le-a mulțămît scurt, dar cu toată căldura iubitelor deputat. Ca și în comune, așa și pe drum îl bineventau grupurile de popor, ce alergau spre Ighiu.

La 4 oare d. a. proprietarul Florescu a deschis adunarea populară și a invitat pe deputatul cercului, să-și facă referada despre activitatea parlamentară, ce a și făcut în vreme de mai bine de un ceas și jumătate în prezența miilor de ascultători, cari fericiti și mulțumiți, i-au ascultat cuvintele de recunoștință, pentru că l-au ales și cu mândrie îl urmăreau tot, ce spunea despre câte a făcut el împreună cu colegii

FEUILLETON.

Ce trist privesc....

Unul pretin bolnav.

*Ce trist privesc la patu-ți de durere,
În care mistuit tu zaci, amice...
Ce trist privesc cum bucuria-ți piere,
Și zi de zi devii mai neferice.*

*Din când în când ridici privirea-ți slabă
Spre noi, cari arși de razele durerii
O tristă lacrimă ștergând cu grabă
'Nălțăm privirea-n cerul mângâerii....*

*Cu drag gândim la zilele trecute
Muite 'n farmecul prezenței tale,
Când zi de zi dedea-i dovezi plăcute
Că înainte-i scris pe-a-ta cale.*

*Aceste însă par' ca nește visuri,
Ce se sdrobesc de realitatea crudă;
Tu zaci acum.... și oh, ce reci surisuri!
Și ce trudită-i fruntea-ți ce asudă!*

*Ah, toate scaldă-al nostru suflet june
În a durerii tristă 'nduioșare....
Căci zilnic golul dintre noi ne spune,
Că tu tinjești sub crudă încercare.*

*Dar iată, că sub aripa cerească
Începi, mai vii să-ți deschizi ochii 'n fine.*

*Învingi pe 'ncetul boala pământescă
Și sănătatea 'n peptu-ți slab revine,
Și iar te vom vedea cu drag iubite,
În sînul nostru cuib de preținie!*

*Și iar vă ve-ți re'ntoarce dulci clipite
Și timpuri dragi și pline de-armonie!*

„Indignus“.

„Revista politică și literară“.

Am anunțat în rândul trecut apariția nrului prim din „Revista politică și literară“, care apare sub direcția dlui Aurel Ciato, având de editor pe dl Iuliu Br. Hodosiu. Nrul prim al acestei reviste se prezintă foarte bine, atât ca limbă, cât și ca fond. Începând cu articolul-program scris așa de limpede, cu articolul dlui deputat Dr. Iuliu Maniu „Ideea românismului și politica națională“, avem încă o serie de articoli politici scriși în tonul calm și bine chibzuit al unei reviste. Articolul dlui Dr. Ioan Scurtu, — vechiu gazetar al nostru, care de-o vreme nu mai scrie nimic în foile de dincoace, — este foarte actual, și toți cei ce au văzut Expoziția fraților din regat, vor înțelege și vor simți caldul entuziasm, ce transfiră din șirele acestea. Dl Nerva Hodosș dă un interesant articol despre „Ortografia română“, iar partea beletristică conține bucăți de Mihail Sadoveanu, Luca Rusu, Alexandru Ciura, etc. Prea interesant e articolul dlui H. Stahl „Cățiva oratori contemporani“ (impresionile unui stenograf) în care ni-se dau observații

de spirit asupra oratorilor din România, așa de puțin cunoscuți la noi.

Iată de ex. un pasaj asupra dlui Iorga, cel mai cunoscut și cel mai iubit la noi: „Frază de efect nu face, intonațiuni cântate de voce nu are, gesturi nu face de loc, dar vastele-i cunoștințe în domeniul istoriei, al literaturii, număratoarele călătorii ce a făcut, temperamentul-i de artist apretiator a tot ce e mare și frumos, imaginațiunea-i puternică, o memorie prodigioasă și un spirit de contradicere original și hazliu, sunt secretul marelui său talent oratoric; iar ochii lui, strălucitori de așa superioară inteligență și claritate, au atâta putere de convingere; voacea-i la evocarea unui trecut duios, sau la întrevăderea unui viitor glorios, vibrează de atâta sinceră emoțiune, cuprinde și stăpânește o sală întreagă, și sunt momente, când nu poți oprî lacrimile să-ți înecă ochii“.

Astfel se prezintă numărul prim; văzând de altă parte grupul de seriitori grupați în jurul ei și anunțați pe coperta revistei, sperăm să rămână la acelaș nivel, ridicându-se tot mai sus, dacă va fi sprijinită de public mai cu căldură, când revista va apărea de două ori la lună ori chiar săptămânal. O recomandăm cu căldură cetitorilor noștri.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj. 2
Bucata 6 fileri. — Suta 5
cor. franco.

săi pentru recunoașterea reprezentanților poporului român, pentru ușorarea sarcinilor, și pentru ca și poporul nostru să ajungă o soartă mai bună. Rar s'a putut vedea atâta entuziasm ca acela, ce l-a produs în ascultători vorbirea puternică a dlui Dr. Vaida.

După dl Vaida au mai vorbit frumos și cu bărbăție Doii: Dr. Mihali, Dr. Maniu și protop. Teculescu. Acest din urmă a prezentat o rezoluțiune, în care alegătorii au votat dlui Vaida mulțumită și nestrămutată încredere. La sfârșit dl Florescu a închis adunarea.

După adunare dl Florescu a intrunit mai mulți domni și doamne la ospitala sa masă.

CORESPONDINȚE.

Cronică bucureșteană.

București, 15 Aug. v. 1906.

Sfârșisem în rândul trecut cu pavilionul industriei, și făgăduiam să scriu despre pavilionul regal. Înainte de a intra în cel regal, să trece prin pavilionul *ministeriului lucrărilor publice*. Aici se văd lucrări cu mult meșteșug modelele plastice a mai multor construcții de poduri și trecători din deosebite părți ale țării. Îndată la intrare e lucrat în lemn portul Constanța; cevași mai încolo e podul de peste Dunăre dela Jitian; în rândul de sus, iarăși la intrare, e un pod peste Jiu, pare-mi-se la Căsliga-Caprei, lucrat cu multă măiestrie. Expune aici mai ales școala de poduri și șosele.

Jos sub pavilionul regal, se află cel al *instrucțiunii publice*. E bine să treci, să te cobori și în acesta. Totul e foarte prost ales. De ce? Nu se putea face un pavilion anume, scos mai la vedere? Ori doară instrucțiunea acestei țări se află în așa hal, că îngrijitorii ei au aflat mai cu cale a o ascunde într'un pavilion, într'o parte îndosiată de pavilion, unde să nu o poată găsi numai cei ce anume o caută? Durere, e așa! Lucrurile sunt aruncate ca într'un bazar. Iei o școală de fete, expune toate lucrurile de mână, mai mult rele ca bune, pe care în zorul poruncilor de sus le-a aflat gata; în alt loc un director de școală a găsit de cuviință a țesea toată partea dată liceului d-sale cu fotografii multe și cu puține lucruri, ce se arete mersul învățământului în liceul încredințat conducerii d-sale; în altă parte pe rânduri de mese, vei găsi înșirate, de avalma, tot felul de scrisori, necaligrafice multe, și de desemnuri de tot soiul. Se vor mai vedea aici și tabele, în cari se spune, în cifre rotunde numărul școlărilor dela școlile din deosebitele județe ale țării, sporul în creștere, dovedit în fie-care an, pecum și numărul celor trecuți peste examene și a celor netrecuți. Se mai spune în aceste tabele, în cifre mari roșii, sumele mari, cu sutele de mii de franci, cheltuite pentru întreținerea deosebitelor școli din țară. Pe cine-l îndestulesc cifrele moarte, acela poate să iasă din acest pavilion, cu bune încredințări asupra unui învățământ cu așa bogate roade. Dar cine caută după altceva, după starea învățământului afară de școală, după felul și măsura în care se cunoște tainele binefăcătoare

ale învățării și ale cărții de cătră mulțimea milioanei dela sate din această țară, acela va eși din acest pavilion neldestulit.

Ieșind din acest pavilion, două rânduri de trepte te duc la *pavilionul regal*. E pavilionul familiei domnitoare, ce în acest an își prăznuiește 40 ani de stăpânire în țară și peste neamul acesta. Paza ce o fac la ușă soldații, dovedește mărirea și scumpetea comorilor, ce se păstrează în acest pavilion.

Sunt aci două feluri de comori. Cele îmbrăcate în purpură și aur, în scumpete și în strălucire, pe care un rege bun le poate căpăta ca dar în zilele de praznic ale vieții lui, dela cei ce sunt legați de dânsul prin legături de prietinie, de înrudire, de îndatorire împrumutată și de supunere. Aceste scule, lucrate în aur, bătute în pietrii scumpe, venite cu semne de cinstitie, de prețuire înaltă, dela domnitorii mai multor țări și dela supușii acestei țări, sunt așezate în rafturi de sticlă, pe lângă perețele din dreapta. Dar afară de aceste comori, scumpe în prețul banilor, mai sunt altfel de comori, comori, pe cari numai viața și moartea unui neam le poate cumpăra. Sunt steagurile războinului din 77 și e coroana de oțel, făurită din oțelul însângerat al învingerilor flăcăilor noștri.

Tu bun fiu al neamului, care ai totegit drumul îndepărtat, spre a putea veni să-ți intram sufletul obidit în aceste locuri, în cari mâni pioase păstrează încă comoara măririlor trecute, să-ți deslegi sufletul de toate legăturile îndușmănilor cu alții, de toată amărăciunea ce o vei fi simțit-o uneori în răstimpul drumului, ce l-ai bătut până aici, să uiți pe o clipă-două tot amarul, ce ți-l'o fi adunat în inimă picur cu picur durerea față de cei lipsiți de ori-ce bucurie și mângâiere, să te uiți pe tine însuși în acest sanctuar, să-ți pleci genunchii spre închinare și să murmuri în sufletul tău o rugăciune pentru fericita odihnă a celor ce și-au sfârșit zilele sub steagurile de luptă, ce le vezi aici, și o altă rugăciune să o murmuri pentru coborirea vremurilor bune peste oamenii și peste nămintul stropit cu sânge al acestei țări. Și o să simți atunci, cum un fior de căldă înviorare sufletească, o rază de mângâiere și încredere o să ți-se scoboare în inimă, nu venită dela cei ce te înconjoară, dela cei ce-ți pun spre vedere aurul, și scump și ieftin al măririlor lor, ei venită, ca o solie sfântă, dela cei ce și-au vărsat sângele pentru binele tău, pentru fericirea celor ce gem striviți sub poverile păcatelor vechi și a îngreunărilor noue. Și o se simți atunci, tu smerit închinător al țării și al virtuților strămoșilor tăi, cum o nouă taină de prefacere se săvârșește în sufletul tău, taină, cu care gheața acestui pământ de roadă și de avuție, leagă și încunună sufletele celor ce-l muncesc, taină, ce în formă de binecuvântare cerească se coboară dela cei ce numai sunt peste munca dreaptă, peste inima neprihănită a fiilor buni ai acestui neam.

Și o să ieși din acest sanctuar, tu fiu al Moldovei copleșite și tu mucenic al robirilor străine, cu sufletul împăcat, cu încrederea adâncă în soartă cu noroc a neamului tău de pretutindeni.

Din acest pavilion se intră în cel al *armatei*, legat într'una cu acesta.

În acesta sunt adunate armele vechi și armele nouă, cele vechi, — cu cari s'a luptat și bine și rău, — și cele nouă cu cari credem că numai bine se va apăra acest pământ, pecum și a cei ce-și încălzesc nădejile lor în lumina viitorului, ce să-l aducă țării românești vitejia armelor sale.

Coresp.

Sfințire de biserică.

Din tractul Dârgei, Aug. 12.

Permiteți-mi a descrie în câteva linii importante născutele serbării mărețe, ce au avut loc în Cs.-Gorbó, protop. Dârgei, din incidentul consacării nou edificatei biserice prin Escel. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi.

Cu o zi înainte de consacrare Escel. Sa sosește la gara Surduc, însoțit de Rvrs. Domni canonici Dr. Ang. Bunea și Dr. Victor Szmigelski, dimpreună cu Iacob Popa, protopotar și asesor consistorial, la care suită se adause pe cale și protopopul Coșocnei, Ioan Hătegan, care încă venise a se împărtași bucuriei fiilor aceluia tract, pe care mulți ani l-a condus. Cu mult înaintea sosirii trenului, ce aducea înaltul oaspe, se strinse mulțime mare de laici, între cari spre marea noastră satisfacție cu drag am văzut și pe Escel. Sa baronul Josika Samuel și preoțimea tractuală în număr aproape complet, dimpreună cu preoțimea din tractul Almașului, care la sfatul zelosului protopop tractual s'a prezentat în frumos număr alăturarea cu învățătorimea, întru întimpinarea doritelui Oaspe. La acestia s'a adaus numărul frumos al preoțimei din diecesa Gherlei, pe a cărei teritor se află gara Surducului, care în frunte cu protopopul Surducului au eșit întru întimpinarea Escel. Sale.

La gară în numele clerului tractului Dârgei, Escel. Sa este binevenat din partea șefului tract. Dârgei, de curând denumitul v.-protopop M. On. Iovian Andreiu și din partea protop. Surducului Prea On. Vasile Pop, în numele clerului diecezan.

Dela gară o parte a preoțimei în frunte cu Escel. Sa Mitropolitul, este invitată la prânz la Escel. Sa baronul Josika; iară ceialaltă parte pleacă la Cs.-Gorbó.

După 3 oare p. m. sosește cortegiul imponent de trăsuri în frunte cu Escel. Sa Mitropolitul, care între sunetul armonios al clopotelor și tinetul bubnitor al treascurilor intră în parohie, unde sub frumoasa poartă triumfală cu inscripția: „Bine e cuvântat cel ce vine în numele Domnului“, prin cuvinte alese este binevenat din partea administrației și a curatorului primar dl Ioan Mezei, notar cere.; iară în ușa consacrandei biserice, ce te captivează prin gustul estetic și talentul, cu care a fost lucrată, până în cele mai neînsemnate amănunte ale sale și-ți înalță sufletul în sfere cerești ideale — în fruntea preoțiilor tractuale îmbrăcate în ornate sacre, este binevenat din partea v.-protopopului-paroh local.

Deja de Sâmbătă la vecernia, servită de Escel. Sa, biserică de altcunum destul de spațioasă, se arată de prea mică pentru a cuprinde în sinul său de mamă mulțimea poporului, ce curgea neîncetat din depărtări și apropiere la asistarea actului măreț al consacării, împinși de dorul sfânt de a

vedea cu ochii lor pe Inalt Preasfantul nostru Mitropolit.

A doua zi dimineata la 7^{1/2} oare preotimea in numar imosant, imbracata in ornate sacre, merge in procesiune dupa Escel. Sa pana la quartir, de unde intorcandu-se, intre sunetul frumos al ciopotelor intră in biserică, incepandu-se actul lung, dară sublim al consacrarii, savarsit cu pietate atat de edificatoare din partea Escel. Sale, după care a urmat liturgia solemnă, pontificată de Escel. Sa. concelebrând Rvrs. Domni Dr. Aug. Bunea și Dr. V. Szmigeiski, protopopii Ioan Hategan și Vasile L. Pop. preotii: Ioan Marineaș (Bogdana), Ioan Nosa (Trestia), Ștefan Bercian (Ugrut); iară ca diaconi, servind preotii: Iacob Popa și Dem. Murășan (Chechis); iară cântările le-a executat cu cunoscuta-i farmec și dulceața vrăjitoare prof. Aron Papin.

Frumoasele noastre cântări bisericesti, storceau lacrimile celor ce le puteau asculta, căci cea mai mare parte, netrecând în biserică, nu avură această norocire.

În decursul liturgiei, Escel. Sa rostește o preafrumoasă predică, tâlcuind ss. Evangeliile și legând de sufletul ascultătorilor mărețele învățături scoase din ele. Înălțătoare de inimă era pietatea, ce se reoglindea pe fața ascultătorilor, dintre cari cea mai mare parte numai singur cu această ocaziune au fost fericiți a auzi învățaturile s. noastre credințe din gură de Arhieru.

Cătră sfârșitul liturgiei afară pentru popor a predica protop. Ioan Hategan, cu dexteritatea-i cunoscută în arta vorbirii cătră popor.

Terminându-se a. liturgie, Escel. Sa însoțit de preotii concelebranți și cântăreți, merge în procesiune la biserică veche, unde se face slujba deslegării morților. Deși timpul era înaintat, Escel. Sa a împartit însuși anafora la o mulțime de popor de peste 2000 suflete. Peste 2 oare a durat această muncă, pe cât de obositoare, pe atât de edificatoare. Era un act măreț, sublim și edificator a vedea cum emulau domni și țărani, bătrâni și juni, în sărutarea s. cruci și primirea anaforei din s. dreaptă a Escel. Sale, pe care cea mai mare parte o păstrară ca o moaste sfântă primită direct din mâna Inalt Preasfantului nostru Părinte.

După 2 oare p. m. să finește serviciul divin și nu peste mult să încep recepțiunile, a căror șir îl începe preotimea tractuală, condusă de notarul tractual, Dem. Murășan, la care s'a alăturat preotimea tract. Almașului, pecum și preotimea din dieceza Gherlei.

După recepții pe la 3^{1/2} oare să începe banchetul, la care au participat peste 160 persoane, în frunte cu Escel. Sa Mitropolitul dimpreună cu înalta-i suită, pecum și notabilitățile comitatense în frunte cu vicecomitele comitatului Solnoc-Dobâca, alătura cu elita română din jur. Șirul toas-telor frumoase l-a început Escel. Sa, continuându-l cu cunoscuta-i vârvă oratorică Rvrs. Dr. Aug. Bunea. A mai vorbit cu mare aparat oratoric într'o limbă dulce și frumoasă Preaon. Vasile L. Pop, protopopul Almașului, pecum și M. On. Iovian Andrei,

v-protop. Dârgei și Paul Roșca, protopresb. gr.-or. din Sânpetru-de-Fizeș. Un adevărat entuziasm au deșteptat domni deputați die-tali Teodor Mihályi și Vajda-Voevod, prin discursurile lor înfăcărute, secerând aplause furtunoase.

Fiind aproape seară, Escel. Sa pleacă spre Surduc. Hășând în urma Sa amintirea dulce a părintelui buu, ce a venit să apretieze ostenețele fiilor sei. Din neam în neam va fi cu drag pomenită venirea Escel. Sale pe aceste piazuri mărețe, ce cu arăta scumpătate păstrează urmele bogate ale strămoșilor nostri Romani, cu atât mai vartos, că de când își aduc cei mai bătrâni aminte, nu să știe să fi avut acest jur fericirea de a vedea în mijlocul său pe un Arhieru român, decât pe Escel. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi, care la o depărtare atât de mare, ascultând glasul rugător al fiilor și ucenicilor Săi asemenea Dlui Hristos s'a scoborit în mijlocul nostru.

Nu peste mult, după ridicarea banchetului s'a început petrecerea, arăjată cu acea ocaziune, care atât în privința morală, cât și materială a succes peste așteptare, durând până în zori, când toți cu sufletul plin de mângâiere, ne-am depărtat la ale noastre, ducând cu noi cele mai plăcute impresiuni și amintiri dulci.

D—n.

Darea de seamă a deputatului Dr. I. Maniu. — Dumineca trecută deputatul cercului Vinț, dl dr. Maniu, însoțit de colegii săi dr. Mihali, dr. Vaida și dr. Vlad, și-a ținut darea de seamă înaintea alegătorilor săi din Vinț și comunele învecinate. Mii de oameni se adunaseră pe această zi, să asculte pe simpaticul și energicul luptător, care cu atâta curaj apără drepturile poporului său. Adunarea a fost deschisă de preotul Maniu, după care a luat cuvântul dl deputat al cercului, vorbind mai bine de o oară despre activitatea dezvoltată de partidul naționalităților și despre problemele din viitor. Între acestea la locul prim a înșirat: sufraginul universal și congrua preotimei.

După dr. Maniu, care adese și îndelung a fost aplaudat, au luat cuvântul și ceilalți deputați. Vorbirile tuturor au fost ascultate cu multă atențiune. La sfârșit preotul Chirilă propune votarea următoarei rezoluțiuni: „Alegătorii și poporul român din cercul electoral al Vințului-de-jos aderează neclintit la programul național român, aproabă întru toate activitatea și procedura deputaților naționaliști și-i invită să continue nestrămutat apărarea drepturilor naționale ale poporului român.”

Rezoluția a fost votată cu entuziasm.

SPICUIRI.

O iocană.

Reproducem fără nici un comentariu următoarele linii, cari e bine să se știe.

„*Renasterea*” din Caransebeș în nr. 35, dela 27 Aug. v. face următoarele constatări: „... în biserică noastră, pe toate liniile domnește o corupție și o destrăbălare

înspăimântătoare, iar cei din fruntea conducerii într'atâta s'au ticăloșit în ticăloșenia lor, încât au devenit apatici și indiferenți față de zbiciurile noastre. Aceasta e nota caracteristică a totalei decadente morale a acestor indivizi, cari în nerușinarea lor nu se mai jenează de nimic, ci merg înainte cu ilegalitățile. Că unde vom ajunge cu biserică noastră pe lângă o astfel de conducere. — Dumnezeu o poate numai ști; noi din parte-ne vedem, că mergem cu pași siguri spre prăpastie.”

Programul serbărilor,

ce se vor ține în Brașov, cu prilejul adunării generale a „Asociațiunii”.

Joi, în 7 (20) Sept.

La oarele 2 și 9' p. m. *întimpinarea membrilor Comitetului central al „Asociațiunii”* la gara principală a orașului. Oaspeții vor fi conduși la biroul comisiunii de încuartirare (edificiul gimnaziului), de unde li-se vor distribui adresele cuartirelor. Membrii comisiunii de încuartirare, cari vor fi de față și la sosirea altor trenuri în ziua de 7 (20) și în dimineața zilei de 8 (21) Sept., vor purta cocardă albă.

La oarele 7 seara *convenire socială* în localul „Reuniunii industriale” (Gewerbeverein). Bulevardul Rudolf.

Vineri, în 8 (21) Sept.

(Nașterea Preacuratei Fecioare.)

La oarele 9 a. m. *serviciu divin* în biserică sf. Nicolae din Scheiu, împreună cu *parastas* pentru membrii răposați ai „Asociațiunii”.

La oarele 11 a. m. *ședința I. a adunării*, după programul publicat de Onor. Comitet central.

La oarele 1 p. m. *masă comună festivă* în localul Societății de tir. (Cuverta 5 cor. de persoană. — Înșierile la masa comună se fac cel mult până Joi 7 (20) Sept. 8 oare seara la dl Dr. N. Vecerde, dirigentul filialei „Albinei” din loc).

La oarele 3 p. m. *petrecere populară cu dans* în Groaveri, local liber diuaintea gimnaziului, sau la caz de timp nefavorabil, în localele casei de tir.

La oarele 8 seara în sala Redutei: *Concertul Reuniunii române de gimnastică și de cântări din Brașov*, după care va urma o *serată dansată*. — Toaleta: damele: costum național sau toaleta de serată; bărbații: toaleta de salon.

Sâmbătă, în 9 (22) Sept.

La 7 oare a. m., fiind timp favorabil, *excursiuni* pe Tâmpa, la Stejeriș sau în Nou.

La oarele 10 a. m. *ședința II. a adunării*, după programul fixat de Onor. Comitet central.

La oarele 1 p. m. *masă comună a la carte* în localul casei de tir. (Pentru concentrarea societății, familiile române din Brașov, sunt rugate a renunța de astădată de a face invitații particulare).

Cei ce vizitează Expoziția generală din București, să nu intrelase a cerceta și

„Carul cu bere” al fraților MIRCEA
din fața palatului poștelor, vor afla: o bere neîntrecut de bună, mâncări gustoase și dragoste frățească de compatrioți!

La oarele 4 p. m. *ședința festivă a secțiunilor literare științifice și conferințe publice.*

La oarele 8 seara *reprezentatiune teatrală*, dată de diletanții români din Brașov, cu concursul d-lui Z. Birsan și al d-șoarei Olimpia Brașoveanu.

Duminecă, în 10 (23) Sept.

Diferite *excursiuni*, între cari și *excursiune la expoziția națională din București*, ai cărei program anunțat se va publica ulterior. Cei-ce doresc a lua parte la excursiunea în România, sunt rugați a se prevedea de acasă cu certificate pentru trecerea graniței, sau cel puțin cu o legitime din partea autorității comunale.

Brașov, 12 Sept. n. 1906.

Pentru comitetul aranjator:

Andrei Bârseanu
președinte.

Nicolae Bogdan
secretar.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În parohia noastră Balintfalău din protop. Mărășului, în ziua de s. Ilie a. e. a fost o sărbătoare dublă, anume: Preaonora doamnă protopopcasă Neti Vabea, a cumpărat o restignire (chip) a Domnului Nostru Iisus Hristos și pleu de-așupra unei cruce de lemn, în preț de 24 cor. Aceasta a. cruce dimpreună cu restignirea s'au săntit în ziua de profetul s. Ilie. A predicat cu ocaziunea aceasta On. Iuliu Laslo, și apoi ne-am întrunit la locuința mea, unde fraților preoți le-am mulțumit ferbinte pentru toate, căci n'au pregetat la un act așa solemn a participa la vecinul preot. — Credincioșii din Balintfalău, au cumpărat sub mine ai 2-lea clopot la biserică, în preț de 91 fl. la care mai mult au contribuit (60 cor.) Simon Florica. În filia Szentháromság un rom. cat. Simon Boldizsár cu soția Sándor Rebeca, de origine gr.-cat. au cumpărat un rând de veșminte negre biser. de caufe. În preț de 90 cor. Tamás György și soția German Anna gr.-cat., au cumpărat o statuă pe altar a Preacuratei Vergure Maria. În preț de 20 cor., au lăsat să se intrarească notitul, discul și steluța, cu 28 cor. și o cruciuliță de mână de nikel, cu 4 cor. și tatăl dânsului Nicolae Tamás, au cumpărat un crucifix. În preț de 40 cor. Sofia Oltean din Szentháromság, a făcut o fundațiune de 100 cor. ca procentele, să le primească anual preotul fungente, spre a pomeni la s. liturgie. Florica Simon din Balintfalău, a cumpărat un crucifix cu 36 cor. George Olah, a dat stejar pentru cruce. Moldovan Sándor l-a cioplit și Fogarasi Iuliana l-a văpsit. Pentru care fapte bune și mai plăcute înaintea lui Dumnezeu, le dorim din inimă ca bunul Dumnezeu să-i trăiască și să le respâlătească însuși! Balintfalău, la 6 Aug. 1906. — *Elie Lupu*, preot gr.-cat.

Din Arhidieceză. *Augustin Laurențiu*, adm. paroh. în Cămarășul-deș, a fost numit paroh în Berchieș, distr. Coșocna. — Marți au fost ordinați de preoți, clericii abs. *Ioan Crăciun*, numit adm. parohial în Sânjacob (distr. Ernot), *Victor Câmpean*, în Fălfălân (distr. Reghin) și *Liviu Dumitrean*, în Cricău (distr. Alba-Iulia).

Știri personale. Dl *Alesiu Pocol*, mare proprietar în Baia-mare, petrecând câteva zile la noi, ca oaspe a Escel. Sale Mitropolitului, a dăruit 100 cor. fondului pentru

„Masa studenților“ — 100 cor. Reunirii meseriașilor din Blaj, înscriindu-se astfel în șirul membrilor fundațori, și 20 cor. în pus la dispoziția prof. Precup, spre a cumpăra veșminte unui elev sărac din cl. I. gimnazială. — Aceste fapte frumoase ale dlui Pocol dau o viață dovedă de inimă caldă și iubitoare, ce are pentru cei lipsiți. Dumnezeu să-i binecuvinte munca, spre a putea face și mai mult pentru cei săracii!

La examenul extraordinar de maturitate, ținut la gimnaziul nostru, s'au prezentat 17 elevi corigenți și 2, cari au făcut maturitatea întreagă. Dintre aceștia a fost declarat matur cu bine 1 (Vict. Hulita), maturi 16, iar 2 au fost respinși pe câte 3 luni.

Concurs. Pentru conferirea alor 20 locuri libere la „Masa studenților academici“ din Cluj pe semestrul I. al anului școlastic 1906/7, se escrie prin aceasta concurs cu termenul de 20 Septemvrie n. 1906. Petenții au să-și înainteze cererile, în cari să fie dovedit, că sunt înscriși la universitatea din Cluj, că sunt lipsiți de mijloace și că sunt deplin sănătoși. — la direcțiunea institutului „Economul“ în Cluj (Kolozsvar). — Masa se va deschide la 1 Octobrie n. 1906. — *Direcțiunea „Economului“.*

La Expoziție! Făgărășenii proiectează pe 28 oct. o excursie mai mare la București, pe lângă dorința să iele parte cât mai mulți țărani în frumosul port oltenesc. — Mii de cântăreți din Ardeal, Bănat, Bihor și Bucovina, împreună cu câteva coruri din țară, au aranjat zilele trecute un mare festival la Arenele romane dela expoziție. Primirea făcută fraților noștri din afară de regat, a fost nespuse de entusiastă. Dela București au mers la Constanța și Sinaia.

Misiuni poporale. Primum următorul program a sfetelor serviri cu ocaziunea a. misiuni poporale, ce se vor ține în 22 și 23 Septemvrie n. a. e. ca zile aniversare a consacării bisericii gr.-cat. rom. din loc. În 22 Septemvrie: După învazi la 3 ore „Inseratul“. După exclamațiune: invocarea spiritului sânt; încunjurarea bisericii de trei ori; închinarea s. Crucii; după intrarea în biserică parohul local bineventează preoțimea și poporul adunat, și vorbește despre „Însămânțata sfintelor misiuni“, apoi urmează Inseratul. Înainte de binecuvântare dl Ioan Bohățel, preot în Lăpnș, vorbește despre „năcat și mărturisire“. După inserat se face deslegarea îndatinată și să începe ascultarea mărturisirilor. Seara la oarele 8 „Paracliul Preacuratei Vergure Maria“. După Evangelie dl Rombi Marchis, paroh în Tămăia predică despre „Măntuirea neamului omeneș prin Iisus Hristos, și despre ajutorul puternic al Preacuratei Vergure Maria“. După paracli să continue mărturisirile. În 23 Septemvrie: Dimineața la oarele 5 sună clopotul, și să continue mărturisirile. La oarele 6 a. m. „Mănecarul“. După Evangelie dl Alexandru Farkas, paroh în Bușag, predică despre „Judecata din urmă“. După mănecar continuarea mărturisirilor. La oarele 8 1/2 binecuvântarea icoanei și a tronului Preacuratei Vergure Maria apoi se începe s. liturgie. După „Creden“ R. D. George Șuta, protop., predică despre „s. Cuminecătura“. Cuminecarea celor mărturisiti. Înainte de părăstas dl Andrei Pop, preot în Boita, predică despre „datorința noastră de a-ne ruga și a implini faptele îndurării pentru cei repausați“. După părăstas pontificantele ține vorbirea de încheiere și împărtășește binecuvântarea arhierescă. Încunjurarea bisericii de trei ori. După intrare parohul local ține apreciațiunile cavenite; în urmă binecuvântarea obicinuită.

— **Din America.** Cetim în „Românul“ din Cleveland, dela 26 Aug. n.: „Duminecă în 9 Sept. se va sfinți clopotul bisericii ro-

mâne gr.-catolice Sf. Helena din Cleveland, Ohio. La 21 Oct. se va sfinți biserică, la care sfințire vom avea fericită de a saluta în mijlocul nostru pe Prea Sf. Sa Episcopul de Lugoj, Dr. Vasile Hoasu. În 20 Oct. se va da o petrecere grandioasă în folosul bisericii gr.-catolice. — Dacă știrea aceasta se va adevăra, dorim Preasf. Arhieren deplină sănătate, spre a-și putea îndeplini acest gând mare, care va vărsa o mângâiere în veci neștearsă din inimile fraților noștri, pribegiți pe depărtatul continent.

Mulțumită publică. La petrecerea din Baru-mare, ținută în 12 Aug. a. e. au binevoit a suprasolvi următorii domni: I. Saturn, preot 6 cor. 80 fl. P. Clecan, comerciant 4 cor. 80 fl. A. Mihaescu, preot 2 cor. 80 fl. I. Opris, învățator 2 cor. 80 fl. I. Bocaniciu, preot 1 cor. 80 fl. I. Pataki, preot 1 cor. 80 fl. I. Stupineau, preot, G. Todoran, preot, I. Pepenar, preot P. Armean, preot, N. Munteau, tipograf, N. Socol, faur, N. Miclăuș, comerciant, V. Julia, comerciant, fie-care câte 80 fl. P. Voin, preot, I. Zepa, învățator, A. Lăzăroi, comerciant, R. Traian, jude, P. Deate, anteprenor, I. Deate, proprietar, Mihály Gy. ofician, Maksaj L. ofician, M. Popa, ofician, câte 40 fl. Oferte marimonioase am primit dela Mra. dn Török Árpád, pretor 3 cor. 20 fl. Dna Ungar 3 cor. Venitul curat, amăsurat destinațiunei s'a predat curatoratului biser. gr.-cat. din loc. Primească atât marimonioșii binefacători, cât și toți participanții și pe aceasta cale sincerele noastre mulțumite. Baru-mare, la 21 Aug. 1906. — *Nicolae Gârbea.*

Prăvălie românească în Fiume. Am luat cu plăcere la cunoștință, că dl *F. A. Degan* înțelegând dorința publicului românesc, și simțind lipsa unei prăvălii de import pentru orice fel de marfă colonială s'a hotărât a-și deschide în Fiume o prăvălie care în urma serviciului prompt și a marfei proaspete să poată concura cu orice firmă străină. Avem toată nădejdea că dl Degan, care are destulă pricepere pentru a înțelege marea însămnătate a unei firme românești în portul maritim al țării noastre și are răbdarea și erutărea recerută spre a duce la bun sfârșit această lucrare, spre mulțumirea publicului Românesc. Ne bucură mult faptul că în sfârșit înțelegem și noi rostul negoțului. Trecutul scurt și bun al dlui Degan, prin a cărui conducere cuminte prăvălia apusă R. Pascu s'a putut ridica la un avânt frumos, ne e garanță, că avem a face cu un om cinstit și culant în serviti. Recomandăm cu toată căldura noua prăvălie de eafă, coloniale, poame sudice și băcănie: F. A. Degan, Fiume Via Ciotta Nr. 8.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Arieșana“ din Turda, escrie concurs pentru ocuparea postului de cassar cu salar anual de 1200 cor.

Cassarul se angajează provizor pe un an, începând dela 1 Noemvrie a. e. după care timp direcțiunea se va decide asupra definitivării lui, are a depune o cauție egală cu suma salarului.

După ce va fi denumit de funcționar definitiv, i-se asigură dreptul de penziune în senzul statutelor societății, și are dreptul la tantiema statutară.

Reflecțanții la acest post sunt rugați a-și înainta la direcțiunea institutului până la 10 Octomvrie a. e. suplicile instruate cu documente, din cari să se vadă calificațiunea teoretică și practică ce au.

(26) 1-1

Direcțiunea.

Cutați la Sinaia

HOTELUL BOULEVARD

a dlui LAZAR ALBU, originar din Ardeal. — Odăi elegante, mâncări gustuoase, beuturi bune, prețuri convenabile.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

„Și fiindcă pentru fenomenele acestea e de lipsă existența unui atare organism, logice numai atâta putem deduce, că puterea aceea iese din organism pe o cale până acum necunoscută. Și după însuși organismul e pus în mișcare și e guvernat de o putere, chemă-se puterea aceasta: suflet, spirit ori pasiune; va fi logică și deducția, că puterea, carea produce mișcările, afară de trupul omenesc, să fie una și aceeași cu puterea, carea le produce în lăuntrul trupului. Și întru cât puterea aceasta externă (ieșită din trup) e guvernată adese de inteligență, e logică și deducția, că inteligența, ce guvernează puterea aceea externă e tot una cu guvernatorul din lăuntrul omului.

„Aceasta este puterea, pe care eu am numit-o psihică, pe carea o ieau de putere în senzul cel mai strâns al cuvântului, și mai adaug, că originea ei trebuie cercată în sufletul sau spiritul omului. Dar atât eu, cât și alții, cari luăm de bază și de cauză producătoare a fenomenelor spiritiste, puterea psihică, nu vrem să zicem, că nu ar fi cu puțință, ca puterea aceasta psihică, câte odată să nu fie guvernată de mediu, ci de o altă inteligență. Puterea aceasta psihică spiritistii practici o confundă cu magnetismul, cu toate că nu este nici măcar înrudită cu el; căci, după părerea lor sufletele morților numai pe lângă folosirea puterii magnetice (adecă a puterii psihice) ar fi în stare să producă fenomenele, ce li-se ascriu. Diferința între adicții „puterii psihice“ și între spiritiști consistă într'aceea, că pe când noi susținem, că până acuma nu s'a dovedit în deajuns, că pe lângă inteligența mediului s'ar mai recere și o altă putere inteligentă, și că influința sufletelor morților de locul locului nu e dovedită; pe atunci spiritiștii cred firm, că la producerea fenomenelor (spiritiste) influințează numai sufletele morților, și altă dovadă nu le mai trebuie.“

Așa zicea Crookes, citând pe Cox; adause însă și unele observări proprii. Și anume: că puterea aceasta psihică după părerea lui ar ieși din mediu și din experimenterii, când ei ar voi cu toții unul și același lucru; iar puterea însăși, probabil că ar fi tot una cu puterea, carea servește sufletului în lucrările sale, ori îl constituie.¹⁾

Dară nici ipoteza aceasta nu se poate admite.

a) Pentru că avem o mulțime de fenomene spiritiste, la cari nu este de față nici un mediu. Acolo sunt de ex. toate molestările spiritiste. Și apoi, chiar și când e mediul de față, și sunt și experimenterii, tot nu se produc fenomene spiritiste după dorința lor, cum era de ex. dorința experimenterilor din Genova, cari se rugau cu o gură de spiritul Iohn să mai rămână la aer liber, dar el n'a voit, și masa a plecat de sine; ori cum ar fi dorința lui Lombroso și a celorlalți experimenterii din Neapol: de a se forma sub haina Eusapiei un membru articulat. Membrul mult timp nu s'a format, fără s'a mișcat un scaun. Iar dacă se produc câte odată, ele se întâmplă fără voința experimenterilor, spre pildă formarea membrului articulat de partea stângă a mediei Eusapia Paladino.

b) Pentru că voințele mediului și ale experimenterilor sunt lucrări nemateriale, și ca atari nu pot să aibă de rezultat: formarea unei puteri psihice, carea în urma urmelor ar fi o putere fizică materială, căci numai o putere psihică poate produce fenomenele mecanice, acustice, optice, calorice, etc.

c) Pentru că puterea aceea psihică nu s'ar putea guverna de voința individului. Căci voința noastră, respective sufletul nostru, nu poate influența, decât asupra organismului nostru, pe care îl informează; și noi, pe cum am mai zis, nu putem să ridicăm nici măcar un paiu de jos, prin simpla voință; și nu putem să guvernăm membrele paralizate. Cu atât mai vârtos nu vom putea să guvernăm așadară, puterea psihică, carea ar ieși din noi, în felul ca ea să producă: ridicări de mese, bătători, lumină, etc.; pe carea totuși ar trebui să o guvernăm, pentru că spiritele, sau mai bine zis ființele acelea înțelegătoare ale lui Crookes, numai în anumite împrejurări, și mai cu samă la materializări, s'ar folosi de puterea noastră psihică.

¹⁾ Schneider l. c. și Franco pag. 337.

Premițând ipotezele acestea, să ne întoarcem acum la ipoteza pusă de Crookes în clasa a IV-a: ipoteza spiritelor rele. Aceasta după părerea noastră nu e ipoteză, ci unica explicație adevărată și admisibilă a fenomenelor spiritiste.

Dară înainte de ce am explica ipoteza aceasta, să vedem învățăturile spiritiste și natura cauzei, carea le produce.

Articolul VII.

Învățăturile dogmatice și morale ale spiritiștilor.

Sub învățături spiritiste înțelegem complexul descoperirilor, pe cari le-ar face omenimei spiritele mai elevate, cari se presupun, că ar sta în legătură cu oamenii, aparând în ședințele spiritiste. Patriarhul spiritiștilor, Allan Kardec, cuprinde învățăturile acestea în 60 articoli, din cari 34 sunt dogmatici, iar 26 morali.

1. Prima dogmă a spiritiștilor e în contra lui Dumnezeu. Ideea lor despre Dumnezeu e foarte elastică. Se poate înțelege sub „Dumnezeu“: Dumnezeul creștinilor, al Turcilor, Brahma, Totul, Absolutul, Natura, Nimica, etc. Au vrut, ce e drept, unii din ei, să statorească în congresul din Paris (1889) dogma despre existența unui Dumnezeu personal, dar alții, și anume spiritiștii-positiviști s'au opus, și așa existența unui Dumnezeu personal a rămas baltă.¹⁾ De aceea se și plângea un spiritist congresist, Pothenot²⁾: „Eu mărturisesc sincer, că nu înțeleg, cum de s'a lăsat afară din program chestia lui Dumnezeu. De bună samă că pentru oportunitate. Dar, pe cum cred eu, a fost o slăbiciune, ca să nu zic ceva mai rău, în fața coalițiunii pozitivistilor, cari nu vreau să admită în magazinul lor, decât numai efecte, fără să se ridice la izvorul cauzelor“. Neagă apoi cu toții treimea persoanelor dumnezeiești.

2. O altă dogmă a lor e în contra dumnezeirii Domnului nostru Isus Hristos. „Eu cred“, zicea o formulă de credință recitată în congresul spiritist din Paris,³⁾ „că dintre toate spiritele trimise pe pământ cu diferite misiuni, Isus Nazarineanul, întemeietorul creștinismului, e acela, carele a propus morala cea mai curată: morala aceasta se cuprinde în Evanghelii“. Și fiindcă nu se admite nici păcatul original, se înțelege de sine, că nu poate fi vorba nici de rescumpărare prin Isus Hristos, nici de grație, nici de sacramente, nici de preoție. „Perfecționarea spiritului“, zice Kardec, „e fructul sânguinței proprii și al corăspunderii la ajutoarele, pe cari le dă Domnul și servitorii săi, spiritele bune“. Ba mai mult. După dogmele unor spiritiști nu e lipsă nici de religiozitate. „Eu cred“, zicea formula de credință de mai sus, „că Dumnezeu nu așteaptă dela om să profeseze vre-o religiozitate. Eu cred, că pentru a da lui Dumnezeu cultul cuvenit, nu e lipsă nici de biserică, nici de preoți“.

3. O altă dogmă spiritistă e în contra dreptății lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu n'ar pedepsi pe cei păcătoși, ci cu timpul i-ar fericii pe toți. La început nu s'a negat cu totul pedeapsa pentru păcate, pentru că s'a admis și un loc de suferințe, dară în care „sufletele își îndestulesc poftele și se simțesc fericite“. Mai târziu însă s'au lăsat laoparte poftele acestea ale spiritelor și li-s'au dictat alte pedepse mai convenabile. Pedepsele acestea pentru păcate consistă în: preumblări, studiu, educarea altora, apariții înaintea oamenilor, ca să producă fenomene spiritiste mehanice, etc.; ba sunt și spirite, cari se joacă: prinzând fluturi.

4. O altă dogmă a spiritiștilor se referă la fericirea omului. Unii vreau să pună fericirea aceasta în vederea completă a lui Dumnezeu; alții în neputința de a păcătui; și iarăși alții: în a deveni servitorii și ajutătorii lui Dumnezeu în guvernarea lumii. Dar unii vreau ca la fericirea aceasta să n'ajungă numai oamenii, ci și animalele, și plantele, ba chiar și ființele anorganice; pentru că în urma urmelor și acestea trebuie să se perfecționeze, dematerializându-li-se și spiritualizându-li-se în continuu sufletele.

(Va urmă.)

¹⁾ Congrès spirite, etc. Paris 1890, pag. 207.

²⁾ Ibidem.

³⁾ Compte rendu du Congrès spirite, la Franco pag. 280.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

19

VIII. Hertz Rotschild.

Un străin cumpără la capetul satului o bucată de pământ. În primăvara anului viitor venită zidarii și clădiră pe pământul acela o casă mică. În cursul verii se ridică lângă casă și un magazin.

Țăranii erau curioși a ști, spre ce scop se zidește magazinul și cine va locui în casă? Ei cercetară și aflară, că acarele sunt pentru avocatul din Viena dr. Lug. Acum devenită și mai curioși. — Ce caută avocatul la ei în Schwanheim?

„Are să fie o locuință de vară“, — zicea Kehrwald. „Căci doar știți, că domni din oraș merg vara la țară“.

„Dar magazinul?“ întrebă Nübel.

„Ce magazin? Nu vezi că-i șopron pentru trăsură?“

Astfel ghtceau și resghtceau Schwanheimenii; dar s'au înțelesat. . .

Când încep să dea bruma, sosiră într-o zi două cară cu bulendre. În vârful carălor ședeau pe nește saltele patru copii murdari și o femeie, iar tatăl mergea pe lângă car. Carăle fură descărcate. Trecătorii stăteau locului și priviau uimiți la noii sosiți. Cine să fie? . . Nu peste mult află dela cărăuși că bărbatul se cheamă Hertz Rotschild și că de profesiune e telal (negustor de lucruri vechi).

„Ciudat lucru!“ zise Günther. . . „Noi așteptam un avocat și ne sosește un zdrențar. Ce vrea petecarul la noi? Noi n'avem zdrențe de vânzare“.

Ce caută petecarul în Schwanheim, o aflară locuitorii în curând.

La primarul, Conrad Redlich se prezintă într-o zi un om înalt, uscățiv, îmbrăcat într'un caftan lung și vechiu. Pulpanele caftanului ajungeau până la călcăie și aveau de amândouă părțile dinainte și dindărăt, buzunare adânci, în cari se puteau ascunde multe lucruri. Caftanul era făcut dintr'o stofă bună, dar vechiu și petecit cu zdrențe de diferite colori, așa că sămăna cu o piele de leopard. Picioarele îi erau încălțate cu nește ghetete rupte, pe care atârnavu țarțamurile murdare ale pantalonilor. Capul era acoperit cu un păr lung care se amesteca cu barba-i zburlită. Un nas subțire îi despărța fața în două, coborându-se într'un arc deasupra buzelor înguste. Sub fruntea-i joasă străluceau doi ochi mici sireți, a căror expresiune nu înșufla de loc încredere.

Purtarea jupânului putea fi modestă chiar tîrfitoare dar și arogantă, trufașe și obraznică, după împrejurări și după scopul ce-l urmăria. În momentul de față pășia fudul și pretențios, amintind pe Shylok, sgărcitul, răzbuătorul și crudul jidov din „Neguțătorul din Veneția“ alui Shakespeare.

„Scuzați dle primar dacă Hertz Rotschild îndrăzește să vină la dvoastră cu o rugăciune, da, cu o mare rugăciune! Eu am doi copii — copii foarte cumiți, cari umblă la școală să învețe ceva ca să poată și ei trăi în lume. Copii mei se duc la școală ca să învețe după lege și regulament, dar nu ca să fie supărați și ofențați de lucruri, cari sunt împotriva credinței și dogmelor părinților noștri. De

aceea am venit să cer după lege și regulament îndepărtarea acelor lucruri, ca copii mei să nu fie scandalizați“.

Primarul se uită cu mirare la Evren. „Nu te înțeleg, Hertz Rotschild, ce voești?“

„N'am spus destul de lămurit, să se înlătoreze dinaintea copiilor mei obiectele scandalizatoare?“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

Discursuri parlamentare, de dr. Iuliu Maniu. Dl deputat a cercului Vinț, a adunat în o broșură de aproape 100 pag. frumoasele și puternicele sale discursuri în număr de 9 rostite în parlamentul țării. Cele multe înainte!

Predici sau învățăturii, de Petru Maior, editate de dr. Elie Dăianu, a apărut partea IV., cuprinzând predicile dela Dumineca X—XXIV. după Rusalie. Prețul 1 coroană. Le recomandăm călduros.

„Păstorul Sufletesc“, periodic de predici. Anul I. Nr. 9, cu următorul cuprins: Partea I.: Dumineca XIII. după Rusalii, de Ioan Budișan, preot. — Dumineca XIV. după Rusalii, de Alimpu Coste, preot. — Sărbătoarea Tăierii capului sf. Ioan Botezătorului, de A. Barboloviciu, vicariul Silvaniei. — Dumineca XV. după Rusalii, de Avram Dragoș, preot. — Serbarea Nașterii Preacuratei de Dumnezeu Născătoare, de Ioan Turdean, preot. — Dumineca VII. după Rusalii, (înainte de înălțarea sf. Cruci), de Ioan Budișan, preot. — Sărbătoarea înălțării sîntei Cruci, de Ioan Geț, protopop. — Dumineca după ziua Crucii, de Iacob Marga, preot. — Preotul legii nouă, de Ariton M. Popa, protopop. — Memento, de George Hubic, paroh. — Partea II.: Datorințele preoților de a învăța poporul în biserică și tinerimea în școală, de Ioan Bochiș, preot. — Oratoria sacră, (urmare) de Ariton M. Popa, protopop. — Cronica. — Posta redacțiunii. — Partea III.: Publicațiuni.

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 35, cu următorul cuprins: N. Iorga, Datoria teatrului celui nou. — O. Carp, Pe term (poezie). — G. Vilsan, Prin singurătați. — D. Anghel, Populare spaniole. — Em.

Giuleanu, Patima. — I. Barcia, Ifigenia, (poezie). — Lazăr Iliescu, Sonet. — C. Teodorescu, Sonet. — N. Iorga, Cronică. — În supliment: Cărțile de poată (după Raffet în călătoria lui Demidof); Mitropolia Bucureștilor (după o stampă din anii 1830—1840).

„Junimea Literară“. Anul III. Nrul 8 și 9 cu următorul sumar: Cursuri universitare feriale, G. Tofan. — Din depărtare (versuri), V. Huțan. — Un vis (schită), L. Marian. — În amurg (versuri de Th. Storm) trad. de N. Dracinschi și G. Rotică. — Palma voinicului, S. Fl. Marian. — Cântec (versuri), Leandru. — O fotografie (schită), H. P. Petrescu. — Dureri tăceți (versuri), V. Loichiță. — Fereastra largă mi-o deschide (versuri), N. Dracinschi. — Toamnă (schită), I. Dragoslav. — Liniște, cuvântă Mare (versuri), G. Rotariu Rotică. — Românii din Serbia, Izidor Ieșan. — Frații (baladă pop.), S. Fl. Marian. — Înfașatul la Românii din Bucovina, D. Nan. — Mireasa visărilor mele (versuri), I. Lucifer. — O pețire periculoasă (trad. din B. Björnson), Nicu Nalbă. — Pe cărarea dintr'e brazi (versuri), Loichiță. — E în toiul verii calde (versuri), Leandru. — Coșbuc și Goga față de poporul român (conferință), Aspasia Luția. — Dor (versuri), Leandru. — Poezie populară cul. de Ionașcu. — Adieri (trad. din Peter Rossegger), Lili. — Oceanul (după W. Müller v. Königswinter), L. M. — Cronică, Gh. Crășneanu. — Dări de seamă, George Codreanu.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 31 cu următorul cuprins: Din nevoile populației noastre rurale, de L. Moldovan. — Două greșeli în chestia macedoneană, de N. Iorga. — Iarăș țeranii și petrolul, de Andrei Rădulescu. — Dela Expoziție: Pavilionul Monopolurilor, de N. Iorga. — Cronica, de N. Iorga și alții.

Posta Redacțiunii.

Crin. Nu se poate. Delarup. Din greșală manuscrisul s'a rătăcit și așa acum e prea târziu. Sper, să ne revădem în curând, când vom vorbi mai multe.

I. G. Nu se spune nimic nou în articolul dtale, iară așa cum se deslășură chestiunea nu e îndestulitor.

I. B. Cât ce vom dispune de spaț, ne vom ocupa cu frumosul dvoastre plan, care merită toată încurajarea.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

(25) 1—10

De vânzare:

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați (Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	„ Rizling italian (Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	„ Zierfandl (Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	„ Silvan verde (Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	„ galbini (Mézes feher)	„ „ = 180 „
„	„ moi (Mustos feher)	„ „ = 180 „
„	„ goarneși (Járdovány)	„ „ = 180 „
„	„ fetești (Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	„ Șmighiră (Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	„ Gama Drome	„ „ = 27 „
„	„ Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	„ Passatutti	„ „ = 24 „
„	„ Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balásfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absol. al curs. de vierit din Aiud.

La comanda rog a se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea cîli ferată. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se speșle proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

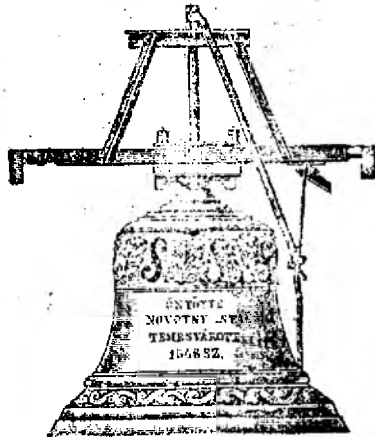
în Timișoara-Fabric (8) 17-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ele întoarcă cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de oace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiiu (7) 17-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edicii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de inoendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibin, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Maiu 1906.

Budapest—Predeal—București						București—Predeal—Budapest					
		Accol.	Pers.	Accol.	Pers.			Accol.	Pers.	Accol.	Pers.
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15	București	pleacă	8 40		8 05
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19	Predeal		3 32		1 12
Szajol	"		12 07	4 43	9 46	11 33	Brassó)	sosește	4 55		2 18
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55	Brassó)	pleacă	8 07	5 32	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33	Földvár	"	8 43	6 07	3 15
M.-Peterd	"		3 05		1 00		Homoród-Kóhalom	"	10 12	7 45	4 23
M.-Keresztes	"	12 05	3 16		1 14		Segesvár	"	11 40	9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"		3 34		1 36		Medgyes	"	12 40	10 58	6 37
Nagyvárad)	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11	Kis-Kapus	"	1 24	11 50	6 50
Nagyvárad)	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 15	Balázsfalva	"	2 10	12 36	
Várad-Velenceze	"	12 43	4 17		2 36	2 26	Küküllőszög	"	2 20	12 48	7 35
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27		2 45		Tövis)	sosește	2 52	1 27	8 00
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51	Tövis)	pleacă	3 58	12 43	1 57
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05	Nagy-Enyed	"	3 59	1 06	2 19
Rév	"	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26	Felvincz	"	4 20	1 33	2 42
Causca	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16	M.-Veresmart	"	4 27	1 41	2 49
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 32	Sz.-Kocsárd	"	4 43	1 56	3 07
Jegenye	"	4 33	7 42	9 57	6 01		Ar.-Gyéres	"	5 13	2 35	3 48
Kolozsvár)	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53	Apahida	"	6 27	3 56	5 02
Kolozsvár)	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11	Kolozsvár)	sosește	6 45	4 20	5 21
Apahida	"	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27	Kolozsvár)	pleacă	12 59	7 08	5 25
Ar.-Gyéres	"	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27	Jegenye	"	7 14	8 06	7 11
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51	Bánffy-Hunyad	"	2 13	8 42	6 39
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40		Causca	"	2 44	9 18	7 09
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50		Rév	"	3 24	10 07	7 48
Nagy-Enyed	"	7 48	11 29	1 58	12 20	8 15	Elesd	"	3 34	10 24	7 59
Tövis)	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31	Telegd	"	3 45	10 38	8 11
Tövis)	pleacă		12 29		1 28	8 38	Fugyi-Vásárhely	"		10 55	
Küküllőszög	"		1 07		2 14	9 06	Várad-Velenceze	"		11 04	
Balázsfalva	"		1 14		2 22		Nagyvárad)	sosește	4 09	11 10	8 36
Kis-Kapus	"		2 13		3 30	9 46	Nagyvárad)	pleacă	4 15	11 36	8 43
Medgyes	"		2 30		3 49	10 00	Bihar-Püspöki	"		11 47	8 52
Segesvár	"		3 43		5 04	11 00	M.-Keresztes	"		12 06	
Homoród-Kóhalom	"		5 28		7 04	12 26	M.-Peterd	"		12 17	
Földvár	"		7 10		8 48	1 35	Berettyó-Ujfalu	"		4 52	12 29
Brassó)	sosește		7 50		9 27	2 09	P.-Ladány	"		5 51	1 45
Brassó)	pleacă		11 35		2 19		Szajol	"		7 05	3 21
Predeal	sosește		1 11		3 31		Szolnok	"		7 52	3 49
București	"		8 05		9 20		Budapest	sosește		9 35	6 40

Nrui subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare, 59 min. dimineața. — Nrui semnați cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,

totusi în

Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Medias 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate lifera vița de vie fru-
moasă și traicică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimitte gratis și franco.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroață.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 22 Septembrie 1906.

Numărul 39.

Adunarea Asociațiunii.

Mâne se deschide la Brașov adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. E de datorința noastră, ca și a ori căru român, să urmărească cu viuă atențiune toată activitatea Asociațiunii noastre și întru cât se poate, să și conlucre din toate puterile sale pentru prosperarea acestei instituțiuni culturale, care în cadrele statutelor sale, poate și trebuie chiar, să nizuească pentru ajungerea frumoasei ținte „literatura română și cultura poporului român”.

Sunt încă numai ideale aceste mărețe scopuri, cari așa de frumos răsună în titula Asociațiunii. Și dacă vom fi slăbănogi, va mai trece multă vreme, până le vom vedea ajunse.

Literatura română la noi cei de azi, — dacă să mai poate face osăbire după frontierele politice, — va trebui să o recunoască ori cine, s'a ridicat la o frumoasă înălțime. Ca să nu mai amintim de Coșbuc, Gorun, Iosif, și alții, trecuți mai de mult peste Carpați; tinerii scriitori: Goga, Agârbicean, Ciura, ș. a. sunt cu totul ai noștrii și afară de ei, cu multă mândrie putem remarca prin coloanele ziarelor și revistelor noastre licăriri de suflete aprinse, cari având parte de o bună povață și învățătură, pot să se avânte și ei sus printre scriitorii de seamă.

Ceea ce însă ne lipsește și de ce mai ales ar trebui să îngrijim este cultura poporului român. Afară de sutele de băieți români, cari an de an părăsesc băncile școalelor populare, și merg la studii medii, rămân încă întreit mai mulți în satele lor, cari sau nu știu de loc scrie și cetă, sau și dacă au învățat cândva, ca și sămânța căzută pe piatră, o arde soarele ori o mănăcă paserile, dar roadă nu aduce, cu vremea și ei uită puținul învățat și să înșiră între analfabeți. Și e grozav numărul acestor neștiutori de carte. Când se va reforma legea electorală, și se va da sufragiu universal numai celor ce știu cetă și scrie, vom sta muți în fața situațiunii. Doresc mult să fie greșite aserțiunile mele, dar mă tem, că sunt așa.

Mâne Asociațiunea după douăzeci de ani și mai bine iarăș se întrunește în Brașov, și să sperăm, că în acest centru cultural de prima ordine, toți cei adunați vor simți cât de arzătoare este chestia culturii poporului, și cu puteri unite vor lucra pentru desăvârșirea ei. Și e vremea să se gândească comitetul Asociațiunii mai din adins la acest lucru, pentru că însuși recunoaște în raportul general, „că Expoziția și serbările (— din anul trecut —) nu au putut generaliza un interes viu asupra întinderii vaste a teritoriului locuit de Români” și „că Asociațiunea tocmai în acele rânduri ale societății noastre, a căror înaintare culturală e în statutele sale, — în șirele poporului dela sate nu dispune decât de un foarte disparent număr de membrii” — ceea ce dovedește „că existența și scopul instituțiunii noastre nu sunt încă pe deplin lămurite înaintea țăranilor noștri”. Și să nu fie cu supărare, contatarea aceasta e destul de tristă pentru activitatea unei instituțiuni culturale, cum e și Asociațiunea.

Constatăm însă cu bucurie, că s'a făcut un început, care vrednicește toată lauda. Biblioteca Asociațiunii, prelegerile populare, dăruirea de cărți, scrise după priceperea țăranilor, și mai ales hotărârea de a se publica o foaie populară, ne fac să avem celea mai bune nădejdi pentru viitor. Și să sperăm că greșelile trecutului, se vor părăsi și acum, când comitetul angajează puteri nouă și biroul să pune pe alte baze, să zicem mai lucrative, activitatea Asociațiunii, nu se va margini numai în a ridica palate și a contrage datorii, tot pentru centru, ci, se va gândi și la cei dela periferie. Are dreptate raportul general, că „numai prin dovezile continue ale unei activități intensive în centrele noastre culturale, va putea da Asociațiunea îndemnuri de muncă despărțămintelor sale”, — dar când aceste despărțăminte sunt tractate așa de sus, și așa de aspru critizate, cum se face în actualul raport, când în secțiunile științifice literare se numesc de-a valma membrii din Sibiu, cu desconsiderarea celor de-afară, când pentru afaceri, ce privesc Sibiu, să fac turburări în comitetul central,

iar peste lucruri tot așa de însemnate, dar cari privesc orașe afară de Sibiu, se trece la ordinea zilei cu multă ușurință, nu e mirare, că „centrele noastre culturale” nu se entuziasmează, ales, când se constată, că în afaceri proprii de ale sale, nici comitetul central nu-și prea sfărma capul.

Căci să ni-se înșire care a fost „mănoasa activitate din centru”, față cu care cele mai multe despărțăminte „au rămas la rostul ingrat al câtorva ședințe reglementare, lipsite de spiritul unirei inițierii proprii?” Sau doară se crede la Sibiu, că despărțămintele Timișoara și Brașov, prosperează, în urmarea pildei ce se dă dela centru? Nu credem! Și dl Ungurianu și dl Bârsanu, sunt oameni de inimă, cari lucră de dragul lucrului și al neamului lor! Și fără supărarea nimănui ne luăm voie a întreba, nu ar fi fost mai vrednic dl dr. Mihályi, ori dl dr. A. Mureșianu, să fie aleși membrii în secția istorică, ca de pildă alți domni, cari nu știu să aibă merite istorice, ori să fi scris cândva ceva, afară de câteva note de călătorie? Și oare gimnaziile noastre dela Beiuș, Brad, și Năsăud n'au profesori vrednici de a fi numărați în acele secții? Când e vorba, că Asociațiunea „mai are și datoria de a se impune prin elementele de producție literară ce adăpostește”, atunci gândim, că chiar cei ce poartă condeii au întâietate. E vremea să se facă chiar și la Sibiu ceea ce să accentuiază așa de frumos în raport, că adevărat unii din cărturarii noștrii „încă și astăzi își sacrifică trebuințele mai înalte unor porniri de organism îngust sau își părăjinesc forțele în proverbialele frecări ale intereselor personale”. Și e timpul aci să se introducă „o notă de severitate în moravuri”, căci altcum „nu vom putea ajunge la acel nivel de altruism, care îl reclamă o muncă desinteresată”.

Să nu uite On. Comitet central, că Asociațiunea noastră este o instituție pur națională, și că orice alte tendințe și veleități departe trebuie să steie de ea. Și în sfârșit că ea e a tuturor românilor din Transilvania și Ungaria și astfel binefacerile ei trebuie să se extindă asupra tuturor. O dovedește aceasta într'un chip ne-

Indoios fondul cultural al băncilor române, cari pentru aceea nu transpun cnotele lor destinate pentru scopuri de binefacere comitetului Asociațiunii, pentru că observă, că acelea ar reveni numai asupra unora, ceea ce nu o doresc.

În buna credință că scrisese noastre vor fi considerate ca eșite din o inimă sinceră și caldă pentru înaintarea Asociațiunii și totașa vor fi considerate, — salutăm cu toată căldura întrunirea anuală a membrilor ei și-i dorim toată prosperitatea!

Profesorii din Beiuș. Cu prilejul marelui festival muzical dela București, s'a produs și corul dela Beiuș, de sub conducerea prof. Bușița, secerând aplauze entuziaste. Părându-i-se dlui ministru de culte al nostru, că corul din Beiuș a demonstrat cu piesele cântate, a ordonat telegrafice cercetare disciplinară. Asupra acestei chestiuni și sub titlul de mai sus „B-Hirlap“ dela 18 crt. publică un interesant articol, scris fără de indoială de dl Jancsó Bedek. (Articolul nu e iscălit). Reproducem părțile mai însănuate:

„Aflăm din izvor semioficios, că ministrul de culte a ordonat cercetare severă, spre a se constata, că ce rol au avut profesorii gimnaziali din Beiuș în demonstrația antimagiara și cărei eroi activi și pasivi au figurat ca membri ai reuniunilor de cântări din Ungaria cu prilejul concertelor ce s'au ținut acum la București. Cercetarea se va ținea negresit, dar după cum se poate prevedea, nu va avea nici un rezultat pozitiv, căci doar lucrul principal, nu e, că ce s'a cântat, ci cu ce inimă, cu ce senti-

ment! Și numai Dumnezeu poate să păstrădă în inimă și înrunchi!

„Cercetarea severă și temeipică va constata, că dăii profesori au mers la București în calitate de membri sau conducători ai corului local. Aici au participat la marea concert ai corurilor române. Și au cântat de frunză verde și de mierla ce cântă prin păduri. Au mai cântat poate și de Dâmbovița, că-i apă dulce și cine o bea, nu se mai duce. Alături de celelalte coruri au cântat și imnul regal român în onoarea Regelui român. Era aceasta de altcum un simplu postulat de etichetă. Nu-i nimic antimagiara în lucrul acesta. E doară un cântec, care tâlmăcește credința supușilor locali, ca „Gottterhalte“ bună oară. Chiar și melodia se aseamănă mult cu „Oh du mein Oesterreich!“ Că unul sau altul dintre cetățenii României a închinat la vre-un banchet, pentru marea imperiu român dela Nistru pân' la Tisa, ei nu sunt de vină, căci doară ei nu sunt șefii poliției române. Dacă dl ministru totuși le va da drumul, atunci să le deie drumul și celor 200 învățători, cari înainte cu o săptămână au fost și ei obiectul și eroii celorlora sărbătoriri cu prilejul excursiei lor la București.

„Pericolul nu residă în faptul, că profesorii dela Beiuș au participat, ori au avut eventual un rol mai provocător în calitate de conducători ai corurilor, cu prilejul marelui concert român dela București. Residă însă în sentimentul politic și de rasă, ai cărei simplă expresiune a fost concertul acesta, căci sentimentul acesta trăiește în inima tuturor profesorilor și învățătorilor români din Ungaria, fără nici o excepție. Și dacă sunt excepții, sunt de bună samă mai rare, decât corbii cei albi. N'ar fi așa mare primejdie, dacă sentimentul acesta ar trăi numai în inima profesorilor din Beiuș, sau

numai în a acolora, cari au luat parte la excursia aceasta. Durere însă, lucrul stă altfel! Dimpotrivă focul daco-românismului, ai cărui flacări s'au înălțat așa de sus cu prilejul concertului din București, arde mai palid și mai slab, tocmai în inima profesorilor din Beiuș. Dacă și celelalte școli medii românești ar fi în privința aceasta, ca și cea din Beiuș, primejdia daco-românismului n'ar erumpe cu atâta înălță și neastâmpăr. Cel ce cunoaște părerea cercurilor naționaliste române, știe, că gimnaziul acesta, din punct de vedere al sentimentului național român e timbrat ca cel mai slab și mai lănced“.

Autorul în doue pasaje următoare își espune meritele personali și activitatea ce a dezvoltat-o întru studierea chestiunii române, tânguindu-se, că programul său pentru o acțiune contrară tendințelor naționaliste, n'a fost luat în socotință, și apoi continuă:

„Înainte cu 15 ani sentimentul daco-românismului nu era așa puternic în inteligența românească, după cum e astăzi. Ideile și niziunile naționali în literatura din România nu dădeau o directivă așa generală, ca astăzi, după abia un deceniu și jumătate. Scriitorii mai importanți din România, stând în mare parte sub influința curentelor europene moderne, — francez, rusesc și german — lucrau mai mult în spirit general și cosmopolit. Scriitorii și învățății români din patrie tângiau încă sub direcția învechită a principiilor lui Laurian și Cipariu, fără ca să aivă vre-o înrâurire asupra cuiva. Sforțările lor scoteau cel mult câte un zimbet în pătura mai cultă a cetitorilor, în loc să-i înalte sau să-i însuflețească. Corpul profesoral și învățătoresc, esceptând pe cei mai tineri, aparținând acestei școale demodate, aproape nici nu erau în contract cu direcția literară și științifică din România. În timpul acela, cei ce au stat la cârma instrucțiunii

FEUILLETON.

Nelegiuire.

— Dacă-i place!

— Să se uște pe picioare, omule, și trebuie s'o ții în frâu! Unde s'a mai pomenit o așa ticăloșie? Trăește cu Gheorghe doi ani de zile, au un băiat, le moare voinicul, Ilie vine acasă dela miliție, și acum hop! să plece Gheorghe în satul, de unde a venit, și să-i ia locul Ilie. Voi ați înebunit, pe cum se vede! Doar nu sunteți păgâni.

— Domnule părinte, dar fata s'a iubit cu Ilie și până a nu merge acesta la cătane. Și acum s'a deșteptat iar dragostea asta, nevoe mare!

— Și dta ai știut de treaba asta când ai cununat pe Nuța?

— S'o fi trăznit Dumnezeu! De unde să știu. Dar mureea a știut și n'a zis nimic. Eu aveam alte treburi. Și nu ar fi zis nime că Nuța se mărită silită.

Preotul se frământă prin casă, umblă în jurul mesei, se așează pe scaun și iar se ridică.

— Voi veți ajunge talpa iadului, s'o știți asta una dela mine. Așa se grijea fetele până-a fete mari? Și nevasta aceea a ta, e o peliță de drac! I-a trebuit avere multă, că n'ați avut destulă, a oprit drumul flăcăului, când mergea cu șase junci la târg, l-a făcut să vie în casă, să se odihnească, să rămăie peste noapte acolo, ca apoi a doua zi să nu mai plece la târg, ci să se întoarcă

acasă, să se gate de nuntă! — Ce te niți așa? Crezi că lumea nu le știe toate aceste mai bine, decât mine? Să vă fie rușine, oameni de nimica ce sunteți. Că n'am știut eu atunci farba voastră! Știu că nu-mi lu-grennam sufletul cu căsătoria asta mișe-lească!

— Die părinte, dta nu porți vina. Când ai întrebat pe fată: „Vrei-l pe Gheorghe?“ A zis: „Vreau!“ Putut-ai să cetești vre-o silă în vorba, în ochii ei? Așa-i că n'ai putut! Dar eu ce să mă fac părinte, că mi-s'a schimbat casa în iad, de când a venit Ilie din cătane! Gheorghe injură, își împântă mâna în părul femeii, s'o lese pie-gură nici alta. Și fata aleargă la mine: „Bate-mă tată, omoară-mă tată, junghie-mă, dar pe ticălosul asta să nu-l mai văd la noi în casă!“ Și Gheorghe e vânat de mânie: „Așa, acum is ticălos, dar atunci când mergeam în treaba mea la târg, mamă-ta de ce m'a tras cu sîla în casă și în noaptea aceea de ce n'ai dormit, ci ai venit tiptil la mine? Acum is ticălos, dar doi ani de-arândul nu ți-am fost. Am muncit ca un bou! Acum a venit cătana și de-odată a intrat dracu în tine și te face să-mi strigi că-s ticălos!“ Și asta să întâmplă tot la doua-trei zile, părinte, de-mi vine par'că une-ori să mă spânzur. Și crezi, că n'o bat? Ii rup coastele, auzi dta, îi rup coastele! Dar ea scapă din mâinile mele și ale lui Gheorghe și aleargă cu mamă-sa în uliță și strigă în gură mare, de adună satul: „Săriți că o omoară! Oameni buni! Nemernicii!“ Dar atunci cătana ei nu s'arată. Acela vine când vine, prin fundul grădinii. De i-ar fi rămas ciolanele acolo între zidurile căsarmilor.

Lui Gligor îi curgeau sudorile de pe frunte. Preotul ședea acum pe un scaun, gândindu-se.

— Băde Gligore, dta știi cum e legea noastră. Dacă s'au cununat odată și nu au fost siliți nici ei nici ea, apoi s'a gătat. Rămân bărbat și femeie până a marte. De aceea trebuie cumpănită așa de bine și din partea copiilor și dintr'a părinților o căsătorie. Dar femeia dtale a lăcomit la bani, fetei i-a fost prea mult să aștepte până va veni Ilie din miliție. Se vede că nu l-a iubit nici pe asta, căci dragostea știe să aștepte. Acum ce-i de făcut? Să rămână toate așa în voia și în bătaia lui Dumnezeu. Biserica nu-i va despărți în vecii vecilor, să vază toți nemernicii, la ce ajungi, când îți bați joc de celea sfinte.

Bădea Gligor, sărutând mâna preotului, eșă gânditor din casă. Pe drum îi veni așa o ciudă pe sine însuși și o descurajare. Ce bărbat e dânsul? În sara aceea, când se opri Gheorghe mai întâi la ei, trebuia să meargă la stână, că era rândul lui la lapți. Dar n'a putut să trimită pe slugă, că stâna-i departe și trebuie să stai și peste noapte acolo, ca să poți aduce și laptele de dimineață. Ori dacă s'a dus, de ce nu a tras pe femeie de-o parte și să-i spune să fie cu ochii în patru? Gligor se opri în drum, și se lovi de-odată cu palma peste frunte! Cui să-i fi spus să fie cu grije? Femeii? Dar n'a adus ea în casă pe Gheorghe, nu știe el ce plătește Saveta lui? Câte ponturi i-a făcut până a fost mai tineră? Vezi, ce va să zică un bărbat bun! Ba nu! Un bărbat papălapte și nemernic! Porni apoi mai departe, cumpănindu-se ca un om beat. De câte-ori și-a dat arama pe față Saveta

magiare, cunoscând nzuințele românilor și literatura lor, ar fi putut să devină stăpâni și moralicește și intelectualicește peste școlile române din țară și peste dezvoltarea lor culturală.

„După un deceniu și jumătate însă, relațiile s'au schimbat cu totul. În acest interval tendințele literari, științifice și culturale s'au reorganizat în spirit național. În cadrul ideilor unitare, atât la noi, cât și în România, încât chestiunea e astăzi aproape de criză. Astăzi unitatea culturală, intelectuală și de sentimente, pe bază națională unitară e așa de puternică între Românimea de aci și cea din regat, încât nici speranța cea mai optimistă, nu se mai poate amăgi cu gândul, ca politica instrucției publice magiare să mai poată pune mâna pe conducerea morală și intelectuală a școlilor române și a culturii române din patrie. Ce e drept, va putea să domineze forma, cadrele exterioare cu ajutorul puterii astrictive a legilor, dar nu va mai putea atârna sufletele. Românimea de aici trăiește numai o viață materială în statul magiar. Sufletește însă, în dorințe și cu sentimentele trăiește în regatul român, a cărui putere și strălucire a admirat-o adânc emoționat, aproape fie-care membru al inteligenței române dela noi, cu prilejul festivităților expoziției iubilate. Iar în visurile și în nădejdiile lui trăiește în imperiul daco-român, a cărui imagine plutește asupra marelui concert bucureștean, care a unit întreaga rasă românească. Toți Românii, cari au luat parte în acest an la serbările naționale din București, s'au reținut acasă cu acest sentiment în inimă și cu această gândire în minte. Gândirile și sentimentele nu sunt supuse vamei și nu pot forma nici macar obiectul concret al cercetărilor disciplinare, și dacă aceasta e adevărat, administrația

instrucției publice magiare, prin nesensibilitatea și ignoranța ei e cel puțin așa de culpabilă în acest lucru, ca și sentimentele anti-magiare și daco-române a profesorilor și învățătorilor români.“

Fără comentari!

Să predicăm. . . *)

Despre vestirea cuvântului lui Dumnezeu voiesc a face pe scurt câteva espuneri, nu ca să recriminez, căci pentru aceasta nu sum chemat, nici ca să dau direcție pentru viitor, căci pentru aceasta sum prea slab. Voiesc să relevz faptul însuși, să constat, cât de multe avem de făcut și le-am omis; cât de multe obstacole ne înconjoară și suntem indiferenți; — iar întru cât îmi va succeda să înlățnesc atențiunea Dvoastre asupra acestor puncte, mi-am ajuns și scopul.

Din espunerea faptului însuși, cred că ne vom alege cel puțin cu convingerea, că foarte multe sunt obligămintele luate asupra noastră de-odată cu jugul de păstor. — și apoi că fie-care vom lua în inimă, și după puterile noastre ne vom și stili a ne face slugi credincioase în via Domnului. Și dacă nu vom ajunge la mai mult, decât atâta, modestele mele ostenele vor fi deplin recompensate, căci nu am să ascund, acesta a fost scopul conferinței mele.

Dumnezeescul nostru învățător Isus Hristos imediat înainte de înălțarea sa la cer, întocmai ca un testament, a lăsat Apostolilor și următorilor lor, porunca: . . . . „*mergând învățați!*“ Domnul Isus, carele mai

*) Conferință ținută în [adunarea preoțească din protopopiatul Jiului.

înainte a zis: „*pildă v'am dat vouă!*“ — însuși a învățat la toate ocaziunile. A învățat în biserică ca prunc cu modestie, a obicinuit cu putere bărbătească mai târziu tot în biserică, pe achimbătorii de bani; a învățat la nuntă, a învățat, cum am zice în adunare politică, când l-au ispitit cărturarii: „*cade-să a da dojdie împăratului, sau ba?*“ a învățat fiind chemat ca oaspe în casa lui Lazar, când face atentă pe Marta: „*Marto, Marto, te silești . . . ci nu lucru trebuiește!*“ a învățat pe mare în corabic, a învățat în pustie, cu un cuvânt în tot locul și la toate ocaziunile.

Urmând această pildă a Domnului, preotul nu să poate subtrage de a învăța totdeauna, căci pe cum învățătorul în școală introduce și atrage pe prunci prin cuvinte, astfel și preotul prin graiul viu își formează pruncii săi sufletești. „*Verba movent . . .*“ și numai după aceea urmează pildele. Acest obligament deopotrivă apasă umerii fie-cărui preot învățat, ori mai puțin învățat, nu este alegere, căci fie-care preot de-odată cu darul preoției primește și un ajutor puternic conlucrarea Spiritului Sf.: . . . . „*eu cu voi sunt.*“ Această conlucrare îl ajută pe preot ca fieste carele, după talantul primit, să vestească adevărul, nu cu profunde aparate științifice, ci în mod simplu, pe cum simplă de înțeles este și credința noastră. — doară parva sapientia regitur mundus!

Nime nu să poate escusa cu lipsa de obiecte; acestea atâtea sunt și așa de varii, cât nu să pot eshauria nici odată. În anul trecut să ventilase în foaia „Unirea“ tema de discuție: Ce ne trebuie preoți, ori misiuni? Unul dintre preoți riscase afirmarea, cumea în biserică noastră fiind întocmit astfel ritul, încât în graiul poporului, la îndeplinirea funcțiunilor, să tâlcuiască toate adevărurile de credință. — nu ar fi așa de

lui, și iată acum gura ei și a fetei tot l-au făcut, să meargă pentru a patra oară la popa, să ceară despărțirea. Și l-a făcut să creadă, că fetei îi drag și acum de Ilie, de cătana, și s'o spne asta și popii. Ei dar părintele nu e orb ca el, vezi cum a descuant lucrul. Fata lui e o ticăloasă, femeie-s'a e o peliță de drac!

Acasă, plin de cindă și de mânie nu a spus nici o vorbă femeilor. Dar când de cătră sara, a întâlnit pe fată singură în curte, i-a zis scurt: „De nu te astâmperi, îți suceac gramazii, ca la un puț de vrăbii!“

Fata se îngrozii de ochii lui Gligor și trei săptămâni n'a mai cutezat să schimbe o vorbă cu Ilie.

Era în toiul secerii și Gheorghe în munca aprigă nu mai lna atâta sama femeii. Gândurile lui par'că se mai însenină acum. Gligor muncea cu el alături, dar despre femei nu vorbeau, nici despre cătana. Când au început să care grâul greu, au croit un stog larg, că era grâu mult. Roata uriașă, galbină, era de jumătate înălțată, când cerul prinșe a se întuneca de-odată. Norii se grămădian, sugrumându-se prin văzduh, și bice de foc plesneau unde și unde pe sub norii vineți. Moșia nu era departe, dar lui Gligor i-se părea că nu mai găte de încărcaț carul asta până-i lumea. Curgeau sudorile pe el, ști de părea că l-ai scaldat. Cămașa i-se lipi de spate udă, de o puteai stoarce. Când să ese din miriști carul, snopii strinși sub sul se ridicară înburzoiați la capete, gata să se desprindă: un vânt aprig, o furtună, se deslățui de-odată, de-când lepedele mari de prav spre norii vineți. Fulgerile tăiau; plesneau prin nori, și din când în când se desfundau, ca o

batjocură răntăcioasă, hohote înfundate de tunet. Stropii mari, grei, izbiriă întâi rar, duși de vânt, apoi repede, prinsă a vârsa cu găleata. Și vântul urla, fluera prin carul de grâu, și înțepta ploaia cu putere. Așa nu vânt rece, rar s'a mai pomenit în seceră, părea răsuflatul de mânie a norilor.

Gligor din ziua aceea n'a mai fost om. Inferbântat peste măsură, nd de sudori, vântul rece și ploaia îi pătrunseră până în măduva oaselor. Întâi n'a simțit nimic, dar de cătră sară îl luară dureri cu junghiuri adânci, și nu s'a mai sculat din pat până după ziua Crucii, când l-au dus în groapă.

După moartea lui, Ilie, cătana era tot mai cutezător, până ce odată în puterea nopții pătrunse în casă cu neamuri de-a lui, legată pe Gheorghe fedeleș și-l cinseră între hotară. Din dimineața aceea, Ilie se făcu stăpân în casa lui Gligor. Tânguirile femeilor încetară deocamdată, ca să înceapă peste câteva luni și mai cumplit. Că Ilie asta s'a făcut un prăpădit mare, de când a fost cătana. Îi trebuia într-una bani pe tabac, zina și pachetul, bani pe vinara, zina și litrul, une-ori și mai mult. Femeile se văitau, îl rugau cu larimi în ochi, Ilie așa, Ilie pe dincoale! Aș, și-ai găsit! Slobozi și voiaie groase de fum pe amândouă nările, și striga la ele militărește: „*Rūk-vert marș!*“ și femeile tăceau ca pământul. Cine să cuteze să n'ai zică ceva!

Au avut pără îndelungată cu Gheorghe pentru averea în capete de vite, ce o aduse el aci, și din moșia lui Gligor se vând a treia parte la licitare, ca să se poată plăti cei șase junci, și șimbria lui Gheorghe pe doi ani de zice.

Se desprimăvâra și toate plugurile

răsturnau brazde negre, strălucitoare, umede. Hotarul chema afară cu ciocăriile și cu văzduhul său înalt, albastru. Numai plugul lui Gligor își gelea stăpânul și ruginea mai departe sub șopru. Ilie apucase în sat la cinste, era între jurați, și nu putea să-și lase slujba. Știa scrisoare, nevoie mare, și era vecinic cu un notiț cu cerusă în buzunar. În crismă se abătea așa numai ca din slujbă. Scria vre-o carte în țară pentru o femeie năcăjită, care nu și-a mai văzut feciorul de cinci ani de zile, mai fuma o țigară, mai trăgea la masea o țică două. Iar crismărița, o mărșineancă a dracului, albă și sprintenă, îi trăgea cu ochiul.

Cneuruzul cu săpatul sta bine: l-a dat juratu Ilie în parte. Fânul poate rămânea iarbă, până va crește și otava, să tae tot odată, să nu facă cheltueli zădarnice. Iar din holdă, ce să mai seceră, că o năpădit-o buruiană; mazarichea, de numai câte un spic se mai ivește, unde și unde. Va pune cosași și aici.

Femeile, mai ales Saveta, cu gura iar la el, că omule așa, că omule pe din coala, că așa s'or calici în doi-trei ani. Juratul Ilie slobozea fum gros pe nări, își îndesa notițul în buzunar, și comandă: „*Femeie: Rūk-vert-marș!*“ Și pornia iar în sat, în slujbă, și să mai vadă cât de al dracului știe trage mărșineanca aceea, crismărița, cu ochiul.

Noța nu se prea mesteca acum în trebi. Patidă, ca vai de capul ei, într'altă stare, își aștepta ceasul. Ochii i-se nmeziau câte-odată ca la un gând luminos, apoi rămăneau din nou fără nici o dorință, fără așteptare.

necesară predica. Eu lasă citez a afirma, că chiar pentru-că funcțiunile sunt în limba poporului, este lipsă cu mult mai mare a predica și a espune înțelesul aceloră. Dvoastră toți împrenă cu mine știți, ce rece și indiferent este poporul, când îndeplinim câte o funcțiune sacră?! Câți dintre credincioși să roagă cu evlavie sub sf. liturgie? Au nu unul moțeste de somn, altul să mișcă într'o parte și alta, altul își face de lucru pe la lumini, pe la cădelniță ș. a.

Sau bună-oară la o sfințire de casă. Preotul începe ceremonia; cei din casă în loc de a să ruga cu toții într'un gând cu preotul, — unul aleargă să pună masa, altul caută după ale mâncării, altul după beaură, — toate lucruri accidentale; — în cele mai multe cazuri rămâne preotul aproape singur, — abia dacă se arată toți căsenii la stropirea cu apă. Și așa se întâmplă și la alte funcțiuni: botez, cununii, înmormântări etc. Toate acestea, dacă poporul ar fi învățat și iluminat despre sfințenia actului s'ar putea evita. Bine înțeles, că eu am atins aici numai esplicarea formelor, cari încă ar aduce mare folos, dacă s'ar înțelege, cu nespus mai mult însă ar ajuta tălcuirea articulelor înșiși de credință.

Poporul chiar pentru-că aude totdeauna aceleași rugăciuni, și vede aceleași forme, rămâne indiferent. Este în firea omului, că să răpește de farmecul novității. Adevărul credinței și formele sunt aceleași neștrămutate, dacă însă le tălcuim din punctul acesta, ori cela de vedere, devin noi, curiozitatea crește, interesul se potențiază, atențiunea se deșteaptă, lucrează intelectul, iar pietatea se scoboară în inimă.

Dacă s'ar esplica cât de adese-ori, *ce este sf. liturgie?* ce însemnează: „cu pace Domnului să ne rugăm?“ dacă ar ști poporul că esirea cu Evangelia înseamnă arătarea Dnui în mijlocul învățăceilor după înviere,

și pentru aceea „cu înțelepciune dreaptă să ne închinăm și să cădem la Hristos!“ Cât de pătrunși ar rămânea credincioșii, dacă ar înțelege cântarea Cherovicului despre care sum convins că nici din o sută unul nu este în stare să li străbată înțelesul mistic?! Cântările noastre liturgice sunt toate traduceri din grecească și slavonă. Unele sunt traduse ad literam, și așa puțin înțese. Așa ca să rămân la exemplul de mai sus: Cherovicul, ca să străbatem adevăratul senz. — ar trebui să se înceapă: *Noi carii acum*, (adecă când preotul îndeplinește acea funcțiune) închinăm pe Cherovimi etc. Câți îl cântă fără a reflecta la înțelesul mistic, cel mult, dacă își bat capul să îl cânte pe o melodie armonioasă.

Multe dintre adevăruri fără esplicare sunt chiar neînțelese. Așa ca să rămân la cele mai comune, cari conform împrejurărilor noastre ne obvin mai adese-ori. Bună-oară slujba stețaniei. Cetim apostolul: „Fraților cela ce sfințește și ceea ce să sfințesc, *dintru unul sunt toți.*“ Cine este *cela ce sfințește?* cine sunt cei *ce să sfințesc?* pentru ce sunt toți frați dintr'unul? Aici nici unul din credincioșii noștri nu va înțelege, ce i-se cetește, cu toate că i-se spune în limba lui, — dacă nu cumva li vom esplica contextul, că sf. Pavel a scris epistola aceasta către Evrei, ca să le arate, că acela, care sfințește — adecă Isus Hristos — și cei ce să sfințesc prin darul Lui, adecă credincioșii — din *unul* sunt, adecă din un părinte comun Avram, și pentru aceea sunt frați!

Chemarea preotului este, ca locuitor și trimes al Domnului Isus, să continue pe pământ acea operă a rescumpărării, pe care a început-o Mântuitorul. O mărturiseste Dl Hristos însuși, când a zis către cei dintâi preoți ai săi, către Apostoli: „Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl, și eu

vă trimit pe voi.“ Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl pentru mântuirea oamenilor, și eu vă trimit pe voi pentru continuarea lucrării începute de mine. Dl Hristos, pentru aceea a venit pe pământ, ca să mântuiească pe oameni prin adevăr și dar. „Căci legea s'a dat prin Moise, iar darul și adevărul prin Isus Hristos,“ adevărul pentru iluminarea oamenilor, iar darul pentru sfințire și întărire. Prin urmare preotul trebuie să vestească întâiu adevărul, și numai după aceea să servească mijloacele darului.

Acesta este dreptul și tot odată și datorința preotului. Numai el este îndreptățit a vesti cuvântul lui Dumnezeu dar așa, că între *vesti* și a *nu vesti*, nu este îndreptățit a alege; el *trebuie* să vestească evangelia, căci sf. Pavel astfel grăiește despre datorința lui: „Dacă vestesc evangelia, nu-i mărirea mea, pentru-că datorința mă silește; și *vai mie*, dacă nu vestesc evangelia“.

Și această datorință este continuă, nu înecată nici odată, pecum neșters este și caracterul preotesc, primit prin punerea mânilor; prin urmare preotul este îndatorat a vesti cuvântul lui Dumnezeu totdeauna și în tot locul, unde și când li stă în putință. Pentru aceea admoniară sf. Pavel pe Timotei: „Însințea lui Dumnezeu și Isus Hristos, carele judecă pe cei vii și pe cei morți rugând, te rog pe împărăția și venirea lui: *vestește cuvântul, stăi de-asupra, cu vreme și fără vreme*, îndeamnă, roagă, dojeneste, — cu răbdare și știință.“

(Va urmă.)

Adunarea Asociațiunii la Brașov.

— raport special al „Unirii“. —

Membrii comitetului central au sosit la Brașov Joi cu trenul de 2 oare. Au fost așteptați la gară de comitetul despărțământului Brașov și de comitetul aranjator la cari s'au alăturat numărul public. Din Sibiu au venit Dnii Cosma, Papiu, Ivan și Beu. Prezidentul Șuloțu fiind reconvalescent, n'a venit, astfel adunarea generală va fi condusă de dnul viceprezident Bărsanu Andreiu. Împreună cu comitetul au mai sosit deputații noștri Dr. Mihali și Dr. Vajda, apoi venerabilul Gheorghe Pop de Bășești Al. Pop, jude de tablă, Baia, Dr. Proca Tăslăuanu, Păcățianu, Sibiu, și mai multe doamne.

Frumosul convoiu de trăsuri a mers până la gimnaziul român unde dnul prof. Bogdan, secr. desp. a salutată comitetul cu calde cuvinte. A răspuns Ivan, mulțămind de primire.

Cu trenurile de după prânz și noaptea au sosit numeroși oaspeți. Am remarcat pe gen. Groza cu familia, Iorga, Sextil Pușcariu, dep. Damian, Dr. Șerban, Dr. Marcu, can. prof. Precup, Lăpădat Orăștie și București, Ungurean Timișoara, Boer, Lechința adv. Dr. Bran (Teaca), preotul Zehan, Dr. Boilă, adv. în (Dicio-Sâmărtin), Dr. Cornel Pop, (Oradea-mare), prot. Domșa (Orăștie), prof. Bogdan, prot. Câmpian, Săcuime, V. Radu, prot. Domide, Dr. Linul, Iernea, Cso

Când a fost de i-a sosit ceasul, moașa Dochita tipă speriată, apoi înfășură repede în cărpe pe nonl năseut, acoperindu-l.

Când isprăvi și eși pe uze, se întoarse și zise cu glas tremurat: „Să nu desvăliți copilul — că-i băiat — până voi veni iar, să nu se răcească!“

Juratu Ilie nu era acasă, era dus în slujbă prin sat. Când a sosit, bănt de jumătate, trebuia să vază copilul. Saveta i-se puse în drum. „Nu-i slobod încă. A zis moașa să nu-l desvălim.“ Dar el, îndesându-și notițul în buzunar, se răsti: „Femeel! Rük-vert-marș!“ O dată în lături, merse în casă, și se apucă se desface băiatul din cărpe. Dar nu izbutea, ci-l tot rostogolea numai pe păcel. Saveta văzù că trebuie să i-l arete, și el cum îl tot învârte, numai îl va înădnși.

Așadar să despătre ea cărpele: „Așteaptă Ilie, îl desvălui eu. Nici mama n'a văzut încă odorul.“ Il luă pe brațe și merse cu el înaintea patului, unde sta bolnava. Și începù să-l desvăluie.

„Ah! Dumnezeule!“

Și toți trei rămaseră cu ochii zgâiți de groază la arătarea diu cărpe.

O bucată de carne fără formă, cu trei degete la umeri, fără mâni, cu picioarele crescute la olaltă.

La câte-va săptămâni după asta patru părechi, ce trăiră necununați, primeau în biserică binecuvântarea preotului. După slujbă un străin întrebă de părintele, că ce belșug a fost cel de azi.

„N'a fost belșug dle, dar iată cum stam“, și li spuse ce arătare s'a ivit aci la ei în sat. Apoi adause: „Așa-s românii noștri, — har Dnui că numai pe unele locuri, — trăesc ca dobitoacele, le poți toca meren la ureche învățăturile creștinești, că nu te ascultă. Ei așteaptă ca Dumnezeu, să fac minuni!“

I. Agârbiceanu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj. 2

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Cei ce vizitează Expoziția generală din București, să nu intrelase a cerceta și

„Carul cu bere“ al fraților MİRCEA din fața palatului poștelor, vor află: o bere neîntrecut de bună, mâncări gustuoase și dragoste frățească de compatrioți!

makoz, Agârbicean, prof. Evoleeanu, Sta liturgie a fost celebrată de prot. Voina și Dr. Saftu, a cântat foarte frumos corul mixt a bisericii sf. Nicolae.

La masa jurnaliștilor A. Paul (Gazeta), Păcățian (Telegraful) Braniște (Drapelul), Barbul (Românul-Cleveland, America).

Ședința se ține în sala festivă a gimnaziului românesc decorată cu verdeată și cu tablourile fondatorilor și binefăcătorilor gimnaziului. Sala e plină de inteligența română de pretuiindenea, galeria rezervată damelor, era plină. La masa prezidială erau Bârsanu, vice-prez. Cosma, Papiu, Leményi, Beu, Ivan, Tăslăuan, și Vătășan.

La 11^{1/2}, se deschide ședința prin un călduros discurs a dlui Bârsanu, vice-prez. comitetului central. Dă face o frumoasă reprivire asupra celor două adunări generale ținute la Brașov, și special asupra primei adunări, reproducând pasajii din măiastra descriere alui Odobescu.

Răspunde apoi la întrebare dacă Asociațiunea a răspuns la așteptările, marilor bărbați ai noștri, prezenți la adunarea I, ținută la Brașov. Constată că s'a făcut progres literar în literatura frumoasă, dar nu a celei științifice, ca bună oară cercetările serioase ale lui Cipariu și cu cele istorice ale lui Barițiu.

Terminând dă face un călduros apel către inteligența ca să se apropie de popor. „Sa ne apropiem cât mai mult de omul de popor, să cântăm a-i cunaște firea și apărăcările, să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i asigurăm năcazurile și să-l iubărbătam. Să-l legăm de noi cu lanțul puternic al culturii naționale, și astfel să facem din întreg poporul nostru o cetate tare, care să fie în stare a rezista la orice atac. Lucrând astfel cu stăruință sub stindardul Asociațiunii, care poartă deviza: literatura și cultura poporului român, ne facem numai o datorie către noi înșine, și dăm dovadă, că suntem un popor conștient de sine și vrednic de viață“.

Având deplină nădejde că vom și lucra astfel fiecare pentru sine și toți împreună și așa vom împlini așteptările înaintașilor noștri, cari au întemeiat „Asociațiunea“ cu aparințe așa mari, — declar adunarea generală de deschisă.

Vii și îndelungi ovațiuni au acoperit cuvântarea dlui Bârsanu.

După dăa iea cuvântul dr. Saftu, care în numele Brașovenilor salută pe toți cei prezenți. Directorul Onișiu salută Asociațiunea în numele societății de teatru.

Prezidentul mulțumește amândoror vorbiri pentru salutul adresat.

Să invită delegații despărțămintelor să se prezinte. Prezidiul dorește ca la viitoarele adunări să fie prezente toate despărțămintele.

Să cetește o scrisoare a dlui Mocșonyi prezidentul de onoare, care insinuă că din cauza morbului nu poate veni. Urmează telegrame din Viena, Sibiu, Bistrița, Deva, Șimleu și Năsăud.

Raportul să conzideră de cetit, în comisiile să aleg:

I. George Pop de Băsești. Deputatul Vasile Dămian. Goldiș, Saftu, dr. Cosma.

II. Dr. Mihali, dr. Comșa, Lăpădatu.

III. Prof. Petrovici, Pțicu, Vătășan.

Membru fondator s'a făcut dl jude P. Pop și Popa din Dumbrău.

Se prezintă done propuneri a protului Boca, pentru studiarea portului național, și a protului Tatu (Chiebindal) pentru ajutorarea preoților și învățătorilor, cari frecventează cursurile economice. Amândouă propunerile se predau comisii.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dl Nicolae Olar din Cudjir, întreprinzător în Petros, a cumpărat un rând complet de vestimente bisericesti minnat de frumoase, în preț de 180 cor., pentru care faptă marimoasă i-să aduce Stim. donator din partea subscribului în numele său și al curatoratului bisericesc, pecum și a tuturor poporenilor din Petros mulțămitele noastre ferbinti. Bănuț Dumnezeu să-i răsplătească fapta creștinească cu bogatele și frumoasele daruri cerești. Petros, la 19 August 1906. În numele curatoratului biser. — Ioan Bora, parohul Petrosului.

— Domnul Vasile Murășan, proprietar în Chechiș și casar la „Sălăgiana“, Jibou, — întru amintirea părintelui D-sale Georgiu Murășan, a binevoit a dona pe sama bisericești din loc o cădelniță frumoasă de argint de chină, pentru care primească și pe această cale mulțămitea cea mai ferbinte. Dumnezeu să-i răsplătească din darurile sale cele bogate. Chechiș, 6 Sept. 1906. — Dem. Murășan, adm. parohial.

† Aurelia de Jurca n. br. Popp. Din Sărășau vine trista veste despre moartea distinsii doamne Aurelia de Jurca. Iată ce ni-se scrie: „Satul ăel mai frumos și plin de o adevărată putere românească Sărășau din Maramurăș, s'a învâlit în mare jale, pentru-că în 16 Sept. s'a mutat la odihnă vecinică, mama bisericești noastre, inima și sufletul românismului din Maramurăș și jur, Ilustra Doamnă baroneasă Aurelia Jurca n. Popp, nobila mlădiță a feteiului cândva br Vasiliu Popp, președinte de senat la curia reg. din Pesta. Dânsa a fost o rază din soare, trimisă din ceriu, ca să aprindă din nou jeratecul, cel acoperit cenușa anilor vitreji a uitării de neam! a fost un apostol al neamului său, o adevărată Lucretie, mama Grațiilor! În casa sa, și saloanele sale n'a avut loc altă limbă, decât frumosul nostru graiu românesc, de puterea vorbelor ei s'a înșuflețit mic și mare, chiar și străinii pentru țința-i bărbătească o respectau foarte mult. Înurmântarea s'a făcut cu pompă, de care vrednică a fost. A fost de față și neobositul nostru Părinte, Escelența Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi de Apșa, care, însoțit de profesorul de cântări bisericești, protopopul onorar Aron Papiu, a grăbit să verse balsamul mângâierii pe ranele sângerânde a celor adânc întristați. Au slujit 12 preoți, în frunte cu vicariul Tit Budu din Sighet, care a ținut și vorbirea funebrală, scoțind în relief frumoasele virtuți ale repansatei, ca soție, mamă și româncă. Apoi carul mortuar, tras de patru cai, și acoperit de mulțimea coroanelor, a plecat către cimitir, însoțit de sute de oameni, veniți din celea mai îndepărtate ținuturi. La marginea mormântului ne-am rugat cu toții, ca: în locul neuitatei și scumpei noastre defuncte, să ne rezure de sus un alt soare pentru poporul român nemângâiat.“ — I. T. Fane.

— Adresăm și din a noastră parte celea mai adânc simțite compătimiri îndureratei familii.

Odihnească în pace!

Șfintire de biserică. Curatoratul bisericești gr-cat. din Zutor în distr. protopopește al Almașului, invită la consacrarea nou ziditei bisericești gr-cat. ce se va serba la 30 Sept. n. 1906. După actul consacrării va urma prânz comun și seara inteligența română de pe valea Almașului, aranjază petrecere în favorul nou ziditei bisericești gr-cat.

Hymen. Vasile Hossu, teolog abs. și Sofia Murășan, logoditi. Pribilești, 10 Sept. 1906.

— Varvara Partene și Iulian Ciôrba, clerice absolut, anunță enunția lor, ce se va celebra Duminecă în 30 Septembrie n. a. c. la 4 oare d. m. în biserica gr-cat. din Maier.

Știri literare. „Musa română“ nri 7. a anărut zilele acestea cu un variat cuprins: Fresco, o frumoasă improvizatie a prof. Murășanu, done doine populare, culesse și aranjate pe violină de P. Pipoș, apoi un cântec popular din Basarabia de Teodorescu și „Cavine-se cu adevărat“ pe glas 8 de Anastasescu. — „Amicul tinerimei“ de sub direcția dlui I. Moisil, nri 6. și 7. continuă a fi cea mai prețioasă revistă pentru tinerimea școlară. Abonamentul anual 4 cor.

Dela societatea meseriașilor noștri. S'au inseris ca membrii ajutatori: Dr. Gavril Tripon, avocat în Bistrița, cu 2 cor. și Romul Ramonșan, preot în Mărgan, cu 1 cor. — Primească mulțumirile comitetului.

Mulțămite publică. Cu ocaziunea petrecerii de vară, ce s'a ținut în 12 August a. c. în Armeni, au suprasolvit următorii domni: Aurel Bratu, profesor 4 cor., Oprea Popa, proprietar și Moise Opris, câte 3 cor. Vasile Spătar, preot. Ioan Dordea, preot, Salamon Samu, notar și Tóth József, mechanic, câte 2 cor. N. Mărginean 1 cor. 60 fil. Virgil Stanciu, preot. Ioan Neamțiu, proprietar. Vasile Bratu, teolog abs., Vasile Oltean, abs. de com. câte 1 cor. și Aurel Oltean, învățator 40 fil. Venitul curat de 28 cor. 50 fil. a fost destinat în favorul ambelor bisericești din loc. Comitetul aranjator aduce susamintiților domni mulțămite.

„Gesetzlich geschützt“. În campania asta „grozavă“ pornită de cei cu tulipanul contra a tot, ce e product austriac, remarcăm următoarea frumoasă păcăleală, de care de altcum au să sufere la tot pasul vitejii „tulipantosi“. Istoria aceasta o scoatem din o foaie ungurească, căruia îi revine deci și responsabilitatea. Zică adevă, că la Kecskemét, cu prilejul desvălirii statuei lui Kossuth, un patriot cerea ceva prin vitrinele prăvăliilor, ca să iele drept amintire. Și aievea a și aflat într'un loc niște cuțitașe „tulipan“ veritabile, adevă produse ungurești. Erau și frumoase pe o parte a plăselelor era o reproducție în relief a statuei desvălite. „Bravo! își zicea omul nostru, iată un lucru original unguresc! Cât de mare i-a fost însă mirarea, când ajungând acasă și desfătându-se în privirea statuei lui Kossuth observă pe tășul cuțitașului cunoscuta frasă „gesetzlich geschützt“. Va se zică tot era importată de airea!

Posta Redacțiunii.

V. F. Scrisele DTale așa cum ni-le-ai trimis n'au putut fi publicate. E de lipsă mai întâiu o tractare mai generală a chestiunii, și numai după aceea trecerea la amănunte.

A. V. Binevoiti a vă adresa la direcțiunea Internatului de fete, Blaj; de unde ve-ți primi informațiile ce doriți.

V. P. Lipsind câteva zile de acasă, numai în săptămâna viitoare voi putea să răspund la scrisoarea trimisă. Rog puțină răbdare.

Căutați la Sinala

HOTELUL BOULEVARD

a dlui LAZAR ALBU, originar din Ardeal. — Odăi elegante, mâncări gustuoase, beuturi bune, prețuri convenabile.

PARTE SCIINTEFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

5. O altă dogmă a spiritiștilor e despre *natura omului*. Omul, după credințele spiritiste, nu ar fi un animal rațional, ci un spirit îmbrăcat în perispirit, și amândouă îmbrăcate în trupul pământesc. Trupul se putrezește. De altcum el nici n'ar fi servit decât numai de locaș al spiritului și al perispiritului pe timpul *incarnațiunii*. După desincarnare, *spiritul desincarnat rămâne și pe mai departe împreună cu învâlișul său, cu perispiritul (un corp fluidic, chip al formei omenestei)*. Dară *spiritul acesta nu e nematerial*. „Când se zice că spiritul e nematerial, aceasta trebuie să se înțeleagă în sens relativ, iar nu absolut, pentru că nematerialitatea absolută ar fi nimica“.¹⁾ „Clopotelul lui Lombroso, armonicul lui Crookes, florile lui Wallace, tiparele lui Zöllner, și atâtea altele, pe cari le trecem cu vederea, sunt niște fenomene spiritiste fără nici o sugestiuine, dar *dovedind într'un chip pipăit materialitatea spiritelor, o materialitate neajunsă în principiu pentru simțurile noastre cele pământeste, însă putând a deveni văzută, și chiar pipăită, când îi vine în ajutor fluidul unui puternic medium special, adică ceea ce se numește „medium à materialisations“*“.²⁾

Spirite de acestea desincarnate sunt pretutindena: toate stelele și pământul întreg e plin de ele. „Spiritele constituie lumea nevăzută: ele sunt pretutindena; spațiile sunt pline până în infinit; sunt și în jurul nostru, cu cari stăm în legătură“.³⁾ „Eu cred, că există în spaț un număr infinit de lumi, locuite de ființe cugetătoare, supuse ca și noi legii progresului universal și infinit, care conduce la Dumnezeu“.⁴⁾

Hipoteza aceasta: că și pe ceilalți planete ai universului, și pe stele, încă ar fi ființe înțelegătoare, nu e în contra credinței creștine; greșala spiritiștilor stă într'aceea, *că jac din ea un articol de credință, fără să fie dovedită existența faptică a lumilor acestora pline de ființe înțelegătoare*. Hipoteza aceasta a fost susținută de vestitul astronom *Flammarion*, spiritist și el până în 1899.

6. O altă dogmă a lor este *metempsicoza sau „reincarnațiunile“ spiritelor*. „Eu cred“, zice formula de credință propusă în congresul spiritist internațional din 1889, „eu cred în pluralitatea existențelor sufletului, ori mai bine zis, în incarnațiunea succesivă a spiritului în lumi potrivite stării de superioritate ori de inferioritate, în carea se află spiritul; el se suie în forma aceasta pe scara, carea merge în infinit pe calea perfecțiunii. Eu cred așadar, că toate spiritele pot să aibă un număr infinit de incarnațiuni în una și aceeași lume, pentru expierea păcatelor, pentru perfecționarea ori pentru curățirea lor“.⁵⁾ Din metempsicoza aceasta urmează de sine nimicirea individului. Căci în cazul acela, eu, drept vorbind, n'aș fi cine mă țin că aș fi, ci un altul, fiindcă spiritul meu a fost al cutăruia și cutăruia, și va fi iarăși al altuia, cine știe al cui; ba el s'ar putea întrupa chiar și într'un animal. De aceea și zic spiritiștii Kardeciani, că: „Sufletul omului e un spirit incarnat . . . spiritele incarnate constituie omenimea“.⁶⁾ De aci urmează, că omul nici când nu se poate crede în descoperirea spiritelor. cheme-se ele chiar și spirite superioare, spre pildă: spiritul sfântului Paul, al sfântului Augustin, etc.; pentru că deși spiritele acestea au fost odinioară spirite elevate, totuși au putut să scape cu timpul și să se reincarneze într'o ființă mai de jos.

7. Alte spirite superioare apoi au zis, *că spiritele n'ar fi create de Dumnezeu, cum descoperiră altele; ci că ar fi deodată cu Dumnezeu*. Unele spirite se mărturisesc materialiste; altele panteiste. Dar învățăturile acestea încă n'au ajuns să fie dogme, ci sunt numai descoperiri, până acum nedefinite.

Acestea sunt dogmele spiritiștilor, cari țin cu Allan Kardec. Morala lor consistă mai mult într'o împintinare la lucru, ca omul să se perfecționeze; și în iubirea deaproapelui. Sunt și aci, în partea morală, învățături contrare religiunii creștine, deși nu se împotrivesc într'un mod așa de vădit, ca cele dogmatice.

Nu țin însă toți spiritiștii dogmele acestea. Căci deja dela început s'a format o schismă în sinul lor: *schisma ocultiștilor*. Aceștia nu voiau și nu voiesc să admită învățătura despre perispirit, și în locul ei au introdus cele trei părți ale sufletului: *energia vitală, corpul astral și spiritul*. Și, pe când la spiritiștii Kardeciani perispiritul nu se desparte niciodată de spirit, pe atunci la ocultiștii spiritul se tot curăță de corpul astral și se desmaterializează până când în fine se confundă cu Brahma, de unde a și plecat, ori se nimicește în Nirvana. „Spiritiștii“, zice ocultistul *Papus*,¹⁾ „admit, că spiritul totdeauna rămâne învălit în perispirit; ocultiștii propovăduesc, că spiritul se desface pe încetul de perispirit“.

O altă schismă a fost și este *cu privire la metempsicoză*, pe carea o admit Kardeciștii, dar o neagă spiritiștii din Anglia și cei din America nordică. Înțelegere între ei nu poate fi, pentru că și unii și alții și-au luat învățăturile din descoperirile spiritelor superioare. De altcum spiritele acestea superioare vorbesc totdeauna după gustul credincioșilor: celor ce vreau mai multe întrupări, le descoper metempsicoza; celor ce se îndestulesc cu o singură vieță, le spun că numai una este; catolicilor le vorbesc despre exercițiile de pietate catolice; în prezența protestanților dau în biserică catolică, și mai cu samă în papa și preoțime. Francezilor le vorbiau despre politică; mormonilor despre comuniunea muierilor, etc., fiecare după gustul său.²⁾

Articolul VIII.

Natura cauzei dela fenomenele spiritiste.

Cauza fenomenelor spiritiste e inteligentă. Adevărul acesta, după cele zise până acum, nu mai trebuie dovedit. Cauza aceasta inteligentă însă este:

1. *Mincinoasă*. Martor ne este despre aceasta nesuspectul Allan Kardec, în cartea *Médiums*. El ne spune, că între spirite, cele mai multe sunt *ușurate*. „Spiritele acestea ușurate răsar de pretotindena, și cearcă toate ocaziunile să ne vorbească; dară adevărul e gândul lor cel mai de pe urmă; și de aceea simțesc o plăcere răutăcioasă în a înșela pe cei ce au slăbiciunea, și câte odată presumpțiunea, să creadă cuvintelor lor“. Dar nu ne putem crede nici în comunicările spiritelor serioase, pentru că: „Spiritele serioase, zice tot el, nu sunt pe o formă de luminată, nu cunosc o mulțime de lucruri, cu privire la cari se pot înșela. De aceea spiritele cu adevărat superioare ne recomandă totdeauna să supunem comunicările spiritelor unei controle a minții și unei critice severe“. Și aceasta cu atât mai vărtos trebuie s'o facem, fiindcă se capătă și răspunsuri serioase și în acelaș timp false, „pentru că sunt spirite îndrăznețe și false, cari, sub aparița seriozității, se silesc să iasă la suprafață cu ideile lor false și cu sistemele cele mai absurde. Și, ca să-și câștige mai multă încredere și auctoritate, nu se sfiesc să se recomande de spirite foarte respectate și venerate. Acesta este unul din vârtejurile cele mai primejdioase“.³⁾ Ba până acolo merg spiritele, de chemând pe unul, și-se prezintă un altul. Se întâmplă chiar și aceea, că chemând un spirit superior, și-se prezintă spiritul unui animal. Un caz de acesta descrie Kardec, când chemându-se un spirit serios, s'a prezentat spiritul unei păsăruici, care și-a expus în limba franceză nenorocirea, ce a ajuns-o, când o mătă i-a stricat cuibul. Și ce e mai mult, unul din spiritele superioare i-a descoperit lui Kardec și aceea, că așa e de mare dorul spiritelor inferioare de a comunica cu oamenii. încât „se poate evoca o stâncă, și ea va răspunde, pentru că totdeauna stă gata o mulțime de spirite, să răspundă la orice“.⁴⁾ Și fiindcă „vicienia spiritelor mincinoase întrece orice închipuire“; de aceea conchide Kardec,⁵⁾ „că noi nu trebuie să ne lăsăm să fim orbiți de numirile, ce și-le ieau spiritele cu scopul, ca să-și facă credibile cuvintele... Noi am putea să umplem un volum din cele mai curioase, cu istorii de ale mistificărilor, ce ni-au ajuns la cunoștiință“.

(Va urmă.)

¹⁾ Allan Kardec, *Médiums* pag. 56; la Franco, pag. 246.

²⁾ Hașdeu, *Sic cogito* pag. 180.

³⁾ Kardec, *Médiums* pag. 53; Franco pag. 250.

⁴⁾ Congrès spirite, pag. 366; Franco, pag. 251.

⁵⁾ Franco, pag. 253.

¹⁾ Congrès spirite (1889) pag. 62—63; Franco, pag. 243—244.

²⁾ Franco, pag. 51—55, 250 și urm.

³⁾ *Médiums*, pag. 172—173; Franco, pag. 160—161.

⁴⁾ *Ibidem*, pag. 376—377.

⁵⁾ *Ibidem*.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de Augustin Paul.

(Continuare).

20

„Eu am dreptul s'o cer aceasta, căci sunt jidov care își cunoaște drepturile“.

„Care lucruri să se înlătoreze?“

„Ei, — omul acela golan, care este restignit pe o cruce de lemn atârnată pe perete în fața copiilor mei, și cele două tablouri, cari atârnă alături cu golanul, căci ele scandalizează pe copiii lui Izrael“.

„Cum? Dta pretinzi, să scoatem din școală crucea Mântuitorului și icoanele sfinte?“

„Da, aceasta o pretind eu!“

„Aceasta nu se va întâmpla! — În școli creștinești se cuvin icoane creștinești!“

„În școli creștinești, fără îndoială! Dar noi după lege n'avem școli creștinești. Noi avem școli neconfesionale, în cari și copiii de jidov au aceleași drepturi, ca și copiii creștinilor. Prin urmare, afară cu icoanele, care pentru jidovi sunt scandalizatoare!“

Primarul privia uimit la jidovul mânios, la ochii lui scânteiți și la gesturile lui violente.

„Rotschild, dtaie îți lipsește o Sămbătă! În școala aceea umbli nouăzeci și cinci de copii de creștin, și aceia să fie lipsiți de icoana Mântuitorului fiindcă doi copii de jidov se scandalizează la vederea ei?“

„Așa este — se înțelege! Și dacă ar fi numai un singur copil de jidov, trebuie să fie înlăturat din acea școală ce este supărător pentru dânsul!“

„Ești un obraznic!“ — replică Redlich. „Ceea ce pentru voi evreii este o groază, pentru noi creștinii este un lucru sfânt. Crucea are să rămâie în școală, fiindcă ea reamintește copiilor noștri moartea lui Isus, prin care ne-a mântuit; învățăturile, pe care le-a propovăduit. Și icoanele au să rămâie asemenea în școală, fiindcă ele arată copiilor noștri, că au să umble pe calea virtuții și a fricei lui Dumnezeu, ca și acei pe cari icoanele îi reprezintă. Hertz Rotschild, trebuie să-ți spun verde, că pretențiunea dtaie este impertinentă și scârboasă, căci ea lovește în față sentimentele noastre religioase. Să tăgăduim și să înlăturăm crucifixul, fiindcă aceasta o cere un jidov necredincios? . . . Rușinea aceasta n'o s'o pățească comuna Schwanheim“.

„Cum? . . . Fiindcă o cere un jidov?“ repetă Hertz Rotschild ambițios. „Este jidovul mai pe jos, decât creștinul! Te înșeli dle primar. Eu am să-ți spun cine este jidovul“ — și se ridică privind cu dispreț la primar. „Jidovul este stăpân în Austria!“ vorbi Hertz cu accentuare.

„Și dta ești un nebun!“

„Fiindcă zic că jidovul este stăpân în Austria? Eu am spus numai adevărul, pe care numai orbul nu-l vede și numai prostul nu-l recunoaște. Ce pot face creștinii în Austria fără jidovi? Nimic nu pot face. Creștinii din Austria trebuie să joace după cum le fluieră jidovii. Cine are banii în Austria? Jidovii. Cine dă credit Austriei? Jidovii. De aceea zic eu cum că în Austria jidovii sunt stăpâni. Și dacă jidovul Hertz Rotschild pretinde să fie înlăturat acel idol din școală, aceasta o pretinde după drept și după lege“.

„Pe care au făcut-o tot jidovii în Austria“, — adăugă Redlich. „Acuma caută să ieși de grabă!“

„O să se depărteze din vederea copiilor mei acele icoane rele?“

„Ce? icoane rele? Jidau mizerabil! Să nu mai deonestezi pentru a doua oară imaginea lui Dumnezeu și a sfinților săi!“

„Așadar nu vrei s'o faci?“

„Nu, nici odată!“

„Bine, atunci am să te denunț! Eu stau pe baza legii. Am să mă plâng la guvern și guvernul va face dreptate jidovului, iar creștinul va trebui să facă ceea ce jidovul pretinde după lege“.

„Afară! Cară-te din ochii mei!“

Hertz Rotschild își luă tălpășița.

* * *

Întâmplarea aceasta aduse comuna întregă într'o agitațiune ne mai pomenită. Dacă Hertz Rotschild voia să intre la cineva cu vr'o afacere, era dat afară. Dacă mergea ori venia de undeva cu sacul cu zdrențe în spate, întâlnia pretutindeni priviri furioase. Toate acestea însă nu-l scoteau pe jidov din sărită, căci el știea, ce trebuie să facă și ce poate să facă.

Peste câteva săptămâni conziliul școlar primi ordin dela autoritatea superioară, că în urma plângerii lui Hertz Rotschild să îndepărteze din școală crucifixul și icoanele, deoarece într'o școală neconfesională nici o confesiune nu e permis să fie înzultată prin reprezentățiuni figurate.

Conziliul declară, că mai bine își dă demisia, decât să execute un ordin care îi vatamă sentimentul religios și care pretinde tăgăduirea credinței.

Autoritatea află cu cale a nu mai supăra conziliul, ordonă însă pur și simplu învățătorului, să îndepărteze icoanele din școală.¹⁾

¹⁾ Din școlile din Viena fură asemenea scoase crucifixele și icoanele din considerațiune față cu jidovi și alți adversari ai creștinismului. Arhiepiscopul dărul școlilor alte crucifixe și icoane. Revista „Die freien pädagogischen Blätter“ scria din acest incident: „Darul arhiepiscopului trebuie refuzat căci icoana Mântuitorului n'a fost dăruită ca icoana unui bărbat bun și vrednic de venerat, ci ca simbol al creștinismului. Dacă însă aceste icoane au valoare artistică, s'ar putea întrebuița ca modele pentru desemn“.

Duminecă după vecernie se adunaseră o mulțime de bărbați la birtul numit „La Bou“. Șezând așa la un pahar de bere și fumând din pipe, Schwanheimenii afuriseau strajnic pe cei ce au îndepărtat din școală icoana Mântuitorului.

Era de față și Wilhelm Gerstle, învățătorul cel bătrân. El asculta ce ziceau ceilalți și din gura lui nu ieșea un singur cuvânt de imputare. Ființa sa întreagă trada însă o mâhnire adâncă.

„Eu am crezut merou, că noi avem un guvern creștinesc în Austria“, zise Günther, — „un guvern care poartă grije ca copiii să fie crescuți religioși și în frica lui Dumnezeu. Acum trebuie să aud, că tăgăduitorii lui Dumnezeu și batjocoritorii religiei au cuvântul în școală și că icoana Dumnezeului nostru este îndepărtată de pe perete. Unde o să ajungă frumoasa noastră Austrie, dacă așa ceva se poate face nerăsunat?“

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Discursuri parlamentare, de dr. Iuliu Maniu. Dl deputat a cercului Vinț, a adunat în o broșură de aproape 100 pag. frumoasele și puternicile sale discursuri în număr de 9 rostite în parlamentul țării. Celea multe înainte!

Predici sau învățături, de Petru Maior, editate de dr. Elie Dăianu, a apărut partea IV., cuprinzând predicile dela Dumineca X—XXIV. după Rusale. Prețul 1 coroană. Le recomandăm călduros.

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 36, cu următorul cuprins: N. Iorga, „Povestea neamului“ la Expoziție. — O. Carp, Muncitorul (poezie). — G. Vălsan, Prin singurătăți. — I. U. Soricu, Chemare (poezie). — X., Cugetări. — I. Boteni, Hanul din Zăvoian. — C. Sp. Hasnaș, Sonet. — Un fecior de țeran, Portul Național. — Șt. Braborescu, Strigătul Oceanului (poezie). — N. Iorga, Cronică. —

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

(25) 2—10

De vânzare:

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	„ Rizling italian	(Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	„ Zierfandl	(Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	„ Silvau verde	(Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	„ galbini	(Mézés feher)	„ „ = 180 „
„	„ moi	(Mastos feher)	„ „ = 180 „
„	„ goarneși	(Járdovány)	„ „ = 180 „
„	„ fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	„ Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	„ Gama Drome	„ „ = 27 „
„	„ Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	„ Passatutti	„ „ = 24 „
„	„ Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absol. al curs. de vierit din Aiud.

La comande rog a se trimite ¹/₂ anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căsă ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile se iau în considerație, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

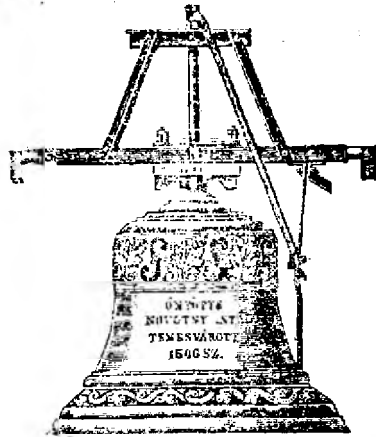
în Timișoara-Fabric (8) 18-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de oace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 18-52

Intemeiată la anul 1868
în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului
în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața înreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Maiu 1903.

Budapest—Predeal—București						București—Predeal—Budapest					
		Accel.	Pers.	Accel.	Pers.			Accel.	Pers.	Accel.	Pers.
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15	București	pleacă	8 40	—	8 05
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19	Predeal	"	3 32	—	1 12
Szajol	"	—	12 07	4 43	9 46	11 33	Brassó }	sosește	4 55	—	2 18
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55	Brassó }	pleacă	8 07	5 32	2 45
Berețtyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33	Földvár	"	8 43	6 07	3 15
M.-Peterd	"	—	3 05	—	1 00	—	Homoród-Kőhalom	"	10 12	7 45	4 23
M.-Keresztes	"	12 05	3 16	—	1 14	—	Segesvár	"	11 40	9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"	—	3 34	—	1 36	—	Medgyes	"	12 40	10 58	6 37
Nagyvárad }	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11	Kis-Kapus	"	1 24	11 50	6 50
Nagyvárad }	pleacă	13 41	4 10	7 14	2 08	2 18	Balázsfalva	"	2 10	12 36	—
Várad-Velence	"	12 48	4 17	—	2 36	2 26	Küküllőszög	"	3 20	12 48	7 35
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27	—	2 45	—	Tövis }	sosește	2 52	1 27	8 00
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51	Tövis }	pleacă	3 38	12 43	1 57
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05	Nagy-Enyed	"	3 59	1 06	2 19
Rév	"	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26	Felvincz	"	4 20	1 33	2 42
Osucsa	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16	M.-Veresmart	"	4 27	1 41	2 40
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52	Sz.-Kocsárd	"	4 43	1 56	3 07
Jegenye	"	4 33	7 42	9 57	6 01	—	Ar.-Gyeres	"	5 18	2 35	3 48
Kolozsvár }	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53	Apahida	"	6 27	3 56	5 02
Kolozsvár }	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11	Kolozsvár }	sosește	6 45	4 20	5 21
Apahida	"	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27	Kolozsvár }	pleacă	12 59	7 08	5 23
Ar.-Gyeres	"	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27	Jegenye	"	11 41	8 06	6 11
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51	Bánffy-Hunyad	"	2 13	8 42	6 39
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40	—	Osucsa	"	2 44	9 18	7 09
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50	—	Rév	"	3 24	10 07	7 48
Nagy-Enyed	"	7 48	11 29	1 53	12 20	8 15	Elesd	"	3 34	10 24	7 59
Tövis }	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31	Telegd	"	3 45	10 38	8 11
Tövis }	pleacă	—	12 29	—	1 28	8 38	Fugyi-Vásárhely	"	—	10 55	—
Küküllőszög	"	—	1 07	—	2 14	9 06	Várad-Velence	"	—	11 04	—
Balázsfalva	"	—	1 14	—	2 22	—	Nagyvárad }	sosește	4 09	11 10	8 36
Kis-Kapus	"	—	2 13	—	3 30	9 46	Nagyvárad }	pleacă	4 15	11 36	8 43
Medgyes	"	—	2 30	—	3 49	10 00	Bihar-Püspöki	"	—	11 47	8 52
Segesvár	"	—	3 43	—	5 04	11 00	M.-Keresztes	"	—	12 06	—
Homoród-Kőhalom	"	—	5 23	—	7 04	12 26	M.-Peterd	"	—	12 17	—
Földvár	"	—	7 10	—	8 48	1 35	Berețtyó-Ujfalu	"	4 52	12 29	9 21
Brassó }	sosește	—	7 50	—	9 27	2 09	P.-Ladány	"	5 51	1 45	10 01
Brassó }	pleacă	—	11 35	—	—	2 19	Szajol	"	7 05	3 21	11 18
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok	"	7 32	3 49	11 33
București	"	—	8 05	—	—	9 20	Budapest	sosește	9 35	6 40	1 50

Nrui subtrăși cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare scara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrui semnați cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Medias 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimitte gratis și franco.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 29 Septembrie 1906.

Numărul 40.

Greva religioasă din Posen.

În foaia „Germania“ din 25 Septembrie n. a. c. cetim următorul prim articol foarte instructiv:

„Greva religioasă a pruncilor poloni ia dimensiuni tot mai mari și cuprinde și școli de acelea, în cari instrucțiunea religioasă în limba germană s'a fost introdus deja mai înainte de aceasta cu câțiva ani. În urmărire se face încercarea de a prezenta greva ca urmărire a atingerii săvârșite prin presă ori prin agitatori. Dară ni-se scrie, că dacă ai în vedere espectorările și fețele amărâte ale celor adunați și vrei, să fi sincer, îți caută, să zici, că atingeră aceasta nu este un simptom trecător, ci manifestarea unei amărăciuni, carea a prins acum de ani rădăcini adânci în inimi. Semioficiosul „Posener Tageblatt“ prezintă starea lucrului din provincia Posen așa, ca și cum până acum ar fi stăpânit liniștea cea mai frumoasă, ca și cum eliminarea sistematică a limbii materne polone din instrucțiunea religioasă ar avea parte de aprobarea cea mai desăvârșită a părinților, și ca și cum părinții abia acum ar fi fost seduși prin agitare la împotrivire. Întrebăm acum, dacă chipul acesta de a prezenta lucrul are scopul de a întuneca în opiniunea publică din parte interesată motivul și însemnătatea grevei religioase, ori doară de a întări autoritățile școlastice în punctul lor de vedere cel de până acum? Vom, să lăsăm întrebarea aceasta fără de răspuns, dară o tractare atât de superficială a grevei acesteia este a bună samă un joc îndrăzneț, ce se face față cu sentimentele a sute de mii de suflete de ale părinților și pruncilor și cu datorințele statului față cu cetățenii lui.

„Până în anii 70 asuprirea limbii polone s'a mărginit la terenul politic și oficial și în parte la cel economic. Abia Kulturkampful a transpus lupta pe terenul religioasă. Și dacă la toți pașii agresivi împotriva limbii, năravurilor și obiceiurilor polone până atunci aflase răspuns numai în neîndestulare și în proteste, atacul de atunci făcut asupra sentimentelor și drepturilor religioase a poporului

a dat de o împotrivire, ca și care în nici o altă dieceză a Prusiei nu s'a manifestat în afară așa de tare. Eliminarea limbii materne polone din instrucțiunea religioasă a fost între altele cauza, carea a învăpăiat împotrivire fățișe. Scriitorul articolului acestuia își aduce încă foarte bine aminte, cu ce blăstămuri au salutată părinții și pruncii introducerea limbii germane ca limbă de propunere a religiei, în ce chip își aruncau pruncii unul altuia în față formule germane de rugăciune drept cuvinte de sudalmă și de batjocură, în ce chip își bateau joc până și de rugăciunea „Tatăl nostru“. Să fie oare aceasta educațiunea, ce se dă într'o școală creștinească? Oaute ori și cine în raporturile stenografice ale dezbaterilor din Landtag de prin anii 80. Nu s'a arătat oare aproape în fieste care ședință întărătarea părinților poloni și confuzia fatală a spiritelor, carea o produce abuzul instrucției religioase spre germanizare? Nu știu oare „Posener Tageblatt“ și cele două guverne nimica despre lucrurile acestea? Nu știu oare nimica nici despre proteste și rugări a sute de comune, cari s'au trimis autorităților școlastice în deceniul din urmă? Atuncia unde au ajuns acelea? De repetite ori, cu tot prilejul, deși cu durere mare sufletească, se declară părinții, că sunt învoiți cu aceea, că obiectele de instrucție cele profane se propun poruncilor lor poloni în limba germană. Dară când e vorba de înrăurirea asupra inimii, de întărirea sentimentului religios celui trezit de mamă, de învăpăierea dragostii față cu Dumnezeu și cu deaproapele, ei atuncia pretind folosirea singurului mijloc sigur, folosirea limbii materne. Și în aceasta au ei pe partea sa lumea civilizată întreagă, neluând afară nici chiar Rusia. O schimosire a darului acestuia preasânt al lui Dumnezeu, a doririi de tot felul de bunătate și dreptate caută să se răzbune amar.

„Guvernului i-ar căuta să știe și aceea, că polonul semnele acelea externe, cu cari deprinde el sentimentul religios, le încopie mai tare de religie decât Germanul, carele este mai liniștit și mai îmbumbat. Limba polonă deja dela introducerea creștinismului a fost în totdeauna strâns împreună cu catolicismul,

și Polonul în eliminarea limbii materne din instrucțiunea religioasă vede deci cu atât mai vârtos un atac asupra religiunii sale, și o primejdie, ce amenință viața lui cea religioasă.

„Presa polonă amintește de repetite ori cazuri, în cari pruncii au să fie siluiți prin pedepse de arest de mai multe oare, și prin pedepse de bătaie, ca împotriva poruncilor părinților să se supună școlii. Din Hohensalza se vestește, că un prunc pedepsit în școală s'a bolnăvit de înțepenirea cefei. Investigația pornită va dovedi dacă și întru cât stă pedepsirea în legătură cu bolnăvirea. Dară până la rostirea sentinței toți sunt convinși despre aceea, că pedepsirea cu bătaie cel puțin a iritat pruncul peste măsură și l-a făcut mai simțitor față cu boala aceea. Iritația în comună firește că este mare, și blăstămuri întâmpină pe învățători și sistemul de instrucție.

„Acum îți caută să-ți pui întrebarea, că pentru ce atâta amărire, ură, pedeapsă, pentru ce blamajul acesta înainte a toată lumea civilizată? Pentru cele 2—3 oare săptămânale de instrucție religioasă în limba polonă? În toate gimnaziile se propune limba franceză, angleză, și altele, fără ca din aceasta să se nască pentru școală oare-care greutate, și în școala poporală acestea 2—3 oare săptămânale de instrucție religioasă în limba polonă să fie o pedecă pentru mersul învățământului! Dacă deci guvernul nu va să se espună vinovății, că el desconsideră educația religioasă a tineretului, atuncia el nu are, să deosească instrucțiunea religioasă la rolul unui mijloc politic. El are, să o tracteze așa, precum constituția va, ca ea să fie tractată prin autorizarea respectivelor societăți religioase, adecă ca un mijloc spre educația generațiilor în frica lui Dumnezeu și în respectarea ori cărei autorități, așa dară și a celei părintești și a celei bisericești.

„Noi în totdeauna ne-am ridicat glasul împotriva legilor excepționale și a represaliilor, căci iustitia est fundamentum regnorum, dară cu prilejul grevei acestei religioase ne caută, să ni-l ridicăm în chip încă și mai serios și mai energic. Oaci în cazul acesta politica cea falză se transpune pe terenul religios, și

prin aceasta se primejduiește însă și religia. — Organul oficios rusesc „Nowoje Wremja” s'a cuprins deja într'un articol mai lung cu situația din Posen și s'a exprimat cu bucurie, că prăpastia și ura Polonilor împotriva Germanilor se face tot mai adâncă.

„În multe locuri pruncii cei pedepsiți pentru ascultarea sa fiească față cu părinții săi, merg din arest de-adreptul la biserică ori la o icoană sfântă, pentruca să dobândească prin lacrimi și rugăciune ușurare inimilor sale strimtorate. Întrebăm, ce ar simții reprezentanții răspunzători ai autorităților școlastice, dacă pe pruncii lor i-ar sili oare cine cu forța la rugăciune și instrucție religioasă într'o limbă străină ori însușită numai în chip superficial? „Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face!” Porunca aceasta ar trebui să fie îndreptariul lucrării nu numai în conviețuirea privată ori pe terenul dreptului, ci obligă și pe reprezentanții autorităților statului“.

Să predicăm...

(Continuare și fine).

Acest sfat al sf. Apostol mi-să pare mai potrivit împrejurărilor noastre. A prescrie și a țineă predicii sistematice în toate Duminecile și sărbătorile anului, mi-se pare imposibil, căci de multe-ori lipsește timpul de pregătire, de multe-ori lipsește credincioșii, altă-dată alte inconveniente. Sfatul sf. Pavel, că „cu vreme” — la ocazie — este cel mai prielnic învățării. Sunt sâr-

bătorile mari, poporul adunat în biserică, ascultă cu multă evlavie tălcuirea înșămnațării zilei; să întâmplă bună oară un scandal în comună, spiritele sunt agitate, la ocașinea binevenită, fiind atenținea deja excitată, preotul are obiectul gata, ca folosându-se de prilej, înfierând faptul, să îndrepte mințea credincioșilor spre lucruri mai bune.

La închiere de căsătorie părechea tineră pășeste înainte altarului cu mii de speranțe, cu multe propusuri, dacă preotul pe lângă acestea mai adaugă și el învățătura despre sfințenia actului, despre datorințele bărbatului și mrierii față de biserică și față de sine însuși, deși nu va rămânea tot, totuși *semper aliquid haeret!* și mirii de astăzi sunt părinții de mâne, dacă ei vor fi cu frica lui Dumnezeu, așa își vor crește și copiii lor, și iată ne succede a ne crește o generație nouă predispusă a ține cu tărie la așezămintele bisericești și la învățăturile ei.

Mare a fost todeauna puterea cuvântului, dar mai ales în zilele noastre este de nedescris. Mare fiind puterea lui, înaltă sau pustiește. Cuvântul este sabie cu două tăișuri se folosește spre scopuri bune și mârșave. De puterea lui să folosesc și adversarii bisericești: socialiști, anabapțiști, nazareni, liber cugetători ș. a. Lăudat să fie Domnul, noi până acum îi cunoaștem numai după nume; să fim cu ochii în patru nu cumva să-și întindă mrețele și asupra credincioșilor noștri. Avem un codice puternic și vecinic, sf. Evanghelie „*isvor de apă vie*”, care nu seacă nici odată; să scoatem din ei cu prisosință, să ne adăpăm poporul, mai înainte de ce ar fi gustat din otrava învățăturilor rele. Să ne pregătim fie-care în parte credincioșii a înțelege ce este predica? Atunci vor ști să aștepte cu cete la

vremi mai bune să primești misionari. — Atunci vor înțelege ce sunt predicile de misiuni. Până atunci unul fiește-carele să fim băgători de samă, la ceea ce ne învață marele maestru al oratoriei din biserică orientală Sf. Ioan Gură-de-aur:

„Cum vor putea aceia, cari după direcție trebuie să păzească trupul lui Hristos, care trup are să lupte nu împotriva trupurilor, ci împotriva puterilor nevăzute, cum vor putea apăra sănătatea și integritatea acestui trup. — adecă credincioșii lui Hristos, dacă nu trec peste puterea omenească, și nu cunosc bine legile salutare ale păstoririi sufletesti? Nu știi că pe acest trup îl amenință cu mult mai multe boale și ispite, ca pe adevăratul trup, și că acest trup cu mult mai iute să bolnăvește și mai cu greu să vindecă? Doftorii trupului omenească au la îndemână diferite leacuri, și dispun de mulțime de instrumente pentru operație; prescriu dietă pentru bolnav; de multe-ori o schimbare de aer prielnică bolnavului, este destul pentru însănătoșare; — și să întâmplă și aceea, că un somn tiguic face medicul superflu, pentru-că să tămăduiește de sine bolnavul. Aici însă la boala sufletescă nu avem la îndemână nici unul din mijloacele acestea. — ci după esperință numai o cale și un mijloc este pentru tămăduire, adecă *predicarea cu graiul viu*. Aceasta este instrumentul de operație; aceasta este dieta (instrumentul); aceasta e schimbarea de aer; aceasta e ieacul, focul în loc de fer, aceasta este de lipsă ca să tăiem, sau să ardem. Și dacă nu putem nimica cu aceasta, toate celelalte nu plătesc nimica. Cu aceasta scuturăm din somn conștiința amorfă; cu aceasta tundem ecrescențele extravaganțelor; cu aceasta îndreptăm defectele, cu un cuvânt îndeplinim tot, ceea ce este spre sănătatea sufletului.

FEUILLETON.

„Mântuiește-ți sufletul“.

— *Edspuns Dlui I. Duma—Ialtin.* —

„Telegraful Român” din 23 August n. a. c. publică la „foiță” un articol „de fratească informație obiectivă și conștientioasă” (așa și-l numește autorul) eșit din peana cunoscutului scriitor de cronici literare Ioan Duma—Ialtin; în care e vorbă de cartea noastră de predici: „Mântuiește-ți sufletul”, de I. P. Toussaint.

Dacă autorul ar fi vorbit numai de noi și de greșele noastre — ușor l-am fi trecut cu vederea, — că, de, suntem tineri și noi. După-ce însă susține că însăși cartea conține multe erori, iar pe autorul ei îl socotește între cei mai mediocri — îmi ieau permisiunea, să fac cunoscut și cetitorilor „Unirii” conținutul articolului, împreună cu modestele mele reflexiuni, cu atât mai vârtos, că însuși Dsa o dorește aceasta, când zice: „Unirea din Blaj, organul preoțimii unite, ar face un act de înaltă dreptate și ar dovedi o interesare deosebită pentru binele sufletesc al cetitorilor ei — dacă ar reproduce articolul acesta etc.“

Cuvântări bisericești de moda veche, zice Dl Duma, menite să cutremure cu înfiorări zguduitoare în fața păcatului de moarte, să trezească tainici adieri mângâitoare la apropierea morții celui drept, să smulgă țipete de durere la descrierea grozăviilor din iad sau accente de admirație

pentru înțelepciunea — papei Benedict al XI-lea, am avut și avem destule. După-ce apoi face excepție cu P. Maior și Zach.

Bun continuă: Așteptam acum să ne sosească altfel de predici, cari să ne umplă mințea și inima. Enunță apoi cu Dl Iorga principiul, că predica trebuie să progreseze cu timpul. Cum înțelege însă Dl Duma acest progres? Firește așa, că să eliminăm dintr'insele învățături neplăcute Dsale ca *greutatea păcatului de moarte, grozăvia iadului* etc. Să nu mai socotim *moartea dreptului* ca motiv de îndreptare pentru păcătoși — și să nu ne provocăm decât la înțelepciunea sfinților cu *părul numai chiciură* (vorba Dsale). Traduceri, zice Dsa mai departe — avem puține, dintre celebritățile pe teren oratoric numai pe *Massilon* îl avem schilodit de „nu știu care preot din jurul Gherlei”¹⁾ apoi pe *Ion Gură-de-aur*, care în mare parte nu se poate folosi din cauza cirilelor încrute (2), și pe celebrul *Nie Miniat*, fost episcop în entare insulă a Greciei.

Autorul cărții „Mântuiește-ți sufletul” nu e celebru, de sigur fiind-că Dl Duma nu i-a auzit de nume. I. P. Toussaint de fapt e un orator contemporan, abia de 2—3 ani trecut la eternitate, nu-i mirare așadar că celebritatea lui n'a ajuns la urechile Dlui Duma. Reiese însă celebritatea lui și numai din faptul, că opurile lui în scurt timp au ajuns câte 3—4 ediții și s'au tradus în mai multe limbi.

Trec peste „măruntele întrebări, ce nu se mai sfârșesc, și peste exclamările dese“.

¹⁾ Cel ce vrea să se convingă cât de rău stau unele fraze de ale Dlui Iorga în gura pigmeilor epigoni, să cetească foisoarele „Telegrafului” S. P.

cari toate dacă sunt bine așezate, dan un deosebit farmec predicii (pentru cei, cari mai sunt capabili să-l simtă) și mă opresc la așa numita exagerare, care îți face rău, a sincerității în credință, încât se poate lua drept simularea aproape desăvârșită a acestei sincerități. Care e temelul credinței după I. P. Toussaint? Isus Hristos! Noi trebuie să credem adevărurile, pentru-că ni-le propune sânta maică biserică. Aceasta e imposibilă, chiar și după învățătura neuniților, pentru-că Dl Hristos a zis către apostolii sei: *Eu voi ruga pe tatăl meu și alt mângâitor va da voue, ca să rămână cu voi în veac: Spiritul adevărului* etc. Spiritul acesta este, care nu-i permite să se abată dela învățăturile Dlui Hristos. „Credeți, zice Toussaint, pentru-că învățătura vestită vouă e a bisericești, iar învățătura bisericești e învățătura lui Hristos Fiului lui Dumnezeu — Adevărului vecinic. Aceste fiind motivele de credibilitate, urmează de sine, că noi „suntem dator să credem, pentru-că zice Domnul: „*Cel ce nu va crede, osândi-se-va*“. În consecință, „e păcat de moarte a te îndoi despre un singur adevăr din învățătura bisericești, ori a nu-l crede destul de respectat, dar și mai mare păcat de moarte ar fi a ataca cu vorba sau în scris cu atare adevăr“. Aceasta i-se pare Dlui Duma, exagerare a sincerității în credință, și nici nu-i mirare, pentru-că după învățăturile păgânilor moderni numai adevărurile fundamentale²⁾ suntem dator să le credem, despre celelalte ne putem îndoi și le putem nega, fără să păcătăm. Va să zică ni-e iertat să tragem

²⁾ După învățătura ortodoxă a bisericești toate adevărurile de credință sunt fundamentale S. P.

Pentru aceea trebuie să ne simim cu toată ardoarea, ca cuvântul lui Hristos să locuiască cu prisosință în noi!"

Nicolau Zugrav.

CORESPONDINȚE.

Nazareni bătuți.

Cuzăplac, 22 Sept. 1906.

Țara noastră e un teren foarte potrivit pentru dezvoltarea diferitelor confesiuni. Aici pe lângă ortodoksi și romano-catolici este un număr însemnat de unitari, armeni, luterani, calvini, evrei și alți, amestecați între sine. De aici provine ca și sectele în înțelesul strins a cuvântului, și-au dezvoltat activitatea lor. Cu începerea reformației s'a ivit „anabaptismul“, apoi „pietismul“, iar prin anii 70 din veacul trecut a eșit la iveală învățăturile lui Fröhlich despre nazarenism — predicate aici mai întâiu de un Ludovic Hemsey. Acesta a fost călă de faur, și ca atare a umbliat din un loc în altul în vaudră. Era om foarte evlavios — dar fără orientare sigură în credință — în „sfințele adunări“ a aflat el ceea ce mult a dorit. În anul 1842. îl aflăm în Pesta, unde pentru ultimată își aduna oile, apoi fugi în Zürich, unde a murit în anul 1843. Al doilea întemeietor al nazarenismului în Ungaria a fost Ștefan Calmar născut din părinții rom.-cat. Acesta s'a făcut nazaren în anul 1850. în o temniță din Budapesta. În anul 1854. a scăpat din temniță și a început ași câștiga aderenți, cu cari putea să-și țină adunările sale celea ascunse. Acestea adunări au fost descoperite și așa prorocul Calmar, a fost alungat de aici. A mai predicat credința nazarenă în mai

multe locuri, până ce a nebunit și a fost dus la casa nebunilor în Viena. Înaintea morții sale s'a lăpădat de nazarenism, dar totuși a murit ca dușman al tuturor religiunilor positive. Ca propoveditoriu nazaren a nrmat după dânsul un Carol Etei. Acesta a învățat se cunoască nazarenismul în o temniță, unde a stat 12 ani pentru jaf și omor. După ce a scăpat din temniță, a umbliat din sat în sat, vânuând suflete neprecaute. Așa a ajuns la Hód-Mező-Vásárhely, unde și-a căpătat de soțiu de credință un Iosif Tóth. Din Hód-Mező-Vásárhely învățătura nazarenă a trecut în comitatele: Csanád, Békés, Bihar și Arad, de aici apoi a trecut în Ardeal.

A caracteriza credința nazarenă, e foarte greu. Câte capete, atâtea păreri. Ei nu au ajuns încă la o unitate organică. Izvorul cunoștinței lor e S. Scriptura, pe carea după cetire o explică după capul lor. Nu recunosc sântenia Sântelor Sacramente, ținerea posturilor și ajunurilor, venerarea Sântilor, crucei, icoanelor, rugăciunile pentru cei morți, ținerea sărbătorilor, adecă ei nu au Paști, Rusale, Crăciun, etc. În jurul Huedinului înainte de aceasta cu 10—12 ani, nimenea nu avea ideie — în popor — de „pocăiți“. Acum durere, și în jurul acesta a trecut în castrele lor un număr de creștini, vrednic de băgat în seamă, cei mai mulți sunt unguri reformați, apoi și dintre români.

Se adună în cete, se numesc pe sine „nepăsători“, „sânți“, „credincioși“, „dragii Domnului“. Ei mai susțin și cred, că adunarea lor e chemată, ba are datorință mare se conducă la credință, carea place „Domnului“ lumea întreagă, de aceea pescuiesc cu atâta patimă prin ape străine. Ei cred și aceea, că cu cât converteste cineva mai multe suflete, cu atât mai mare merit are în ceruri.

Pentru scopul acesta, în 26 August a. e. s'a prezentat în comuna noastră Cuzăplac o ceta de nazareni, constatătoare din 4 bărbați, 2 femei, toți unguri din Almașulmare și Chechiș, afară de unii, carele a fost român din Fildul-de-jos.

După ce au ajuns în comună, s'au tras la o casă, unde numai niște femei și copii erau acasă. S'a făcut veste în sat de sosirea „pocăiților“, și așa s'a adunat acolo mai tot satul. În casă erau cei 6 „pocăiți“, dintre cari unul era predicator mai înțelept. Au intrat în casă și câteva femei, fete și copii din sat, dintre cari done femei de ungar au cuprins loc între „pocăiți“, și când aceștia cântau, atunci și ele glăsuiau, imitând pe „pocăiți“. Predicatorul cel mai înțelept, fiind ungar, a predicat ungurește, apoi a tălmăcit și românește, spunând că ei sunt foarte fericiți, de când s'au pocăit, că acum nu fac păcate și duhul sânt a intrat în ei și Acela îi povățuiește. A început a face propuneri, că ar dori ca și poporul din Cuzăplac se treacă la credința lor cea mântuitoare. După acestea toți pocăiții s'au sculat în picioare și au cântat o cântare din „Harfa Sioacului“. Dar când cântau mai cu foc, atunci se auzeau afară unele fluieruri ascuțite și puternice și strigăte de: „afară cu pocăiții“. În momentul acela a intrat în casa, unde cântau pocăiții un proprietar din Cuzăplac cu sugara în gură și pălăria pe cap, provocând pe pocăiți, ca se iasă din sat, căci la din contra nu stă bun pentru întregitatea pielei lor.

Nu s'au înfricat însă, până ce au auzit lovituri puternice în poartă și strigăte de: „la băte feciori“. Pe atunci a sosit acolo antistia comunală sub conducerea notariului cercual, pentru a liniști poporul, care era foarte întăritat și sub paza sa a petrecut pocăiții până i-a scos afară din sat. Dar

la îndoiala vrednicia de crezământ a Dnei Iana Hristos! Alt comentariu e de prisos.

Că nu-i plac Dnei Duma subiecte de felul acestora: Sufletele din purgator, biserica cea adevărată, judecata particulară — asta o înțeleg — nu înțeleg însă, cari sunt acele subiecte, cari formează patru din cinci părți a cărții, și cari nu sunt potrivite pentru noi? Aceste ar fi trebuit să ni-le arete.

Privite predicile aceste din alt punct de vedere, curat teologic, „întâia și cea mai însemnată (greșală) zice Dsa, e cântarea de a Ingrozii, punerea fricei ca motiv de căpetenie al faptelor omenești.“ Singur din aserțiunea aceasta poate vedea ori-cine, cât de superficial a cetit Dl Duma predicile noastre. Să vedem: pentru-ce trebuie să încunjurăm păcatele? Pentru-că 1. păcatul e o faptă plină de răutate față de Dumnezeu. Prin păcat vătămăm pe Dumnezeu, care e stăpânul nostru al tuturor, care ne conduce pe toți pe cărările vieții, care e mult milostiv față de noi.¹⁾ Pentru toate aceste noi ar trebui să-l iubim, nu să-l vătămăm. Iată dar motivul de căpetenie al faptelor omenești: desăvârșirea lui Dumnezeu și iubirea lui față de noi. În locul al 2-lea efectele păcatului sunt rele: căderea din grația lui Dumnezeu, încetarea de a mai fi fiu al lui Dumnezeu, pierderea meritelor câștigate, eventual pagubă în bunurile vremelnice — și în urmă vecinica nefericire. Numai după însirarea multor motive pentru încunjurarea păcatelor, cari toate se reduc la pierderea iubirii lui Dumnezeu se aduce motivul principal al faptelor omenești — după Toussaint.

¹⁾ Vezi predica a II-a, pag. 32. pasagiul din urmă.

De altcum frica de pedeapsă totuși e un motiv, deși nu cel dintâiu al faptelor omenești. Aducă-și numai aminte Dl Duma despre părerea de rău, care e necesară la sfânta taină a pocăinței. Există părere de rău perfectă, care porcede din iubirea perfecțiunilor lui Dumnezeu, al cărei singur motiv e vătămarea ființei celei mai desăvârșite, celei prea vrednice de iubire și există părere de rău a bunului nostru celui mai înalt imperfectă, al cărei motiv e iarăși vătămarea lui Dumnezeu, celui ce pedepsește păcatul. Părerea de rău perfectă nu e necesară la taina pocăinței, pentru-că aceasta justifică pe om înainte de primirea sacramentului. E necesară însă părerea de rău imperfectă, ba tocmai slăbiciunea firii omenești, care arare-ori e în stare să producă părere de rău perfectă, a fost motivul întemeierii acestui preasfânt sacrament. Acuma să vedem: pentru-ce s'au scris aceste predici? Pentru oamenii păcătoși și pentru întoarcerea lor. Să vedem mai departe procesul, prin care trebuie să treacă fie-care păcătos, până când se știe justificat înaintea lui Dumnezeu. Ca să se poată îndrepta, înainte de toate el trebuie să-și cunoască starea cea tristă, în care se află. Ca să și-o cunoască, e de lipsă să știe: cum trebuie să fie un om, ca să fie plăcut lui Dumnezeu? Trebuie să cunoască adecă importanța îngrijirii de suflet: dacă ne îngrijim de el, îl dobândim, dacă nu, îl pierdem.

Acesta o propune, cum nu se poate mai frumos — cuvântarea întâia, despre mântuirea sufletului.

Ce contribuie la pierderea sufletului? Păcatul de moarte. E necesar așadar să cunoască răutatea și grozăvia păcatului.

Acesta se poate cunoaște din considerarea naturii păcatului și a urmărilor lui celor triste. Cu aceste se ocupă predica a 2-a, care am făcut-o cunoscută mai sus. În predica a 3-a autorul face o reprivire istorică asupra felului, cum a pedepsit Dumnezeu păcatul în cer, în paradisul pământesc, pe lemnul crucii și în iad, încă un motiv, care îndeamnă pe om la părăsirea păcatului. În predica a 4-a ne prezintă un păcătos pe patul de moarte, cu toate torturile și chinurile lui.²⁾

Urmează apoi predica a 5-a despre judecate particulară (care o admit și unii teologi neuniți cu judecata mai particulară!) A 6-a despre judecata din urmă și a 7-a despre iad. Toate aceste sunt menite, să producă în om părere de rău și propus de îndreptare. Cum crede Dl Duma, că se vor produce aceste altcum, decât prezentând urmările păcatului, în toată golătatea lor, așa cum ni-le prezintă sf. Scriptură, sfinții părinți și mintea sănătoasă?

Să știe Dl Duma, că e cu mult mai înfricoșat iadul, decât suntem noi în stare să-l descriem după înviațiunile generale, ce ni-le dă sf. Scriptură. Apoi cerce să predice păcătoșilor religia iubirii, omitând pedepsele pentru păcat, ori imblânzindu-le, să vedem, va avea măcar cel mai mic efect? Mai departe: unde e scris, că religia iubirii nu admite dreptatea lui Dumnezeu? Dumnezeu e prea milostiv, dar și prea drept.

Despre dreptatea lui Dumnezeu a fost vorbă în predicile 2—7, acum urmează alte 6, în cari se tractează mila lui Dumnezeu.

²⁾ Dacă vrem să ne facem închipuire despre felul, în care se deosebește moartea păcătosului de a dreptului, să ne aducem aminte de Voltaire, S. P.

ce se vezi, inamul poporului. desconsiderând opreliștea artisticei comunale, a petrecut pe pocăiți cale de un kilometru dela sat, fluierând și strigând în urma lor. De-odată s'a văzut că unul dintre pocăiți (românul) cade în șanț ametit, fiind lovit în cap cu o piatră. O femeie pocăită a scăpat cu fuga prin niște cucuruzi. Ceialalți pocăiți au fost rău băruți.

Acum poporul așteaptă cu nerăbdare se văză, ca oare pocăiții țineșe-vor de cuvânt, sau iarăși își vor mai cerea norocul, să vadă, cât pot suferi spatele lor. Cu greu i-au lăsat scăpați, după ce au promis, că nu vor mai veni în Cuzăpiac, cât vor trăi.

i—g.

Un englez aprobând lupta națională.

Zilele trecute a petrecut în țara noastră o deputațiune de bărbați însemnați englezi, membri ai clubului „Eighty” din Anglia, cu scopul de a studia și cunoaște mai de aproape Ungaria și locuitorii săi, pecum și relațiile politice ale acestei țări. Unul dintre acești bărbați, poate figura cea mai interesantă, eruditul profesor de istorie dela universitatea Cambridge, *Oscar Browning*, a făcut următoarele declarații importante și pentru lupta noastră națională, unui ziarist din capitală.

„Lupta politică este îndreptătită și sigură de toate simpatiile, dacă are de scop, apărarea limbii naționale și proprietăților naționale, adică bunurile subiective ale unei națiuni, fără să fie stăpână peste aceste prețioase lucruri, nu există națiune liberă și nici viețuitoare. Unde însă într'o comunitate de popoare, o astfel de luptă să asuprește dela puterea centrală, acolo trebuie, după-

cum ne învață istoria, să păgubească asupritorul.”

„Cum să ții socoteală de toate dorințele naționale ale unei comunități de popoare, cari deosebindu-se prin tradiție, aspirațiuni și culturală, se luptă unele după supremație, altele după recunoaștere. Nu urmează de aci, că legătura, ce le ține laolaltă, l-e dau un întreg puternic, va rupe, ori cel puțin se va dărâpăna? — Intrebă mai departe ziaristul.

„Intrebarea asta prefăcū pe istoric în profetul, care aprinde la lumina trecutului, făclia, ce luminează îndepărtatul viitor. „Cheia acestei probleme”, a zis bătrânul, este dezvoltarea. Ea merge șcalea ei oabla, după o anumită lege, la a cărei capăt este federațiunea”. Și apăsât, ceea-ce dovedea conviuțgerea adâncă, adause profesorul: „federațiunea da, nici-odată însă separațiune”.

„Pe când Englezii clubului „Eighty” petreceau mai cu voie bună la vânătoarea aranjată pe moșile contelui Károlyi István și se îmbrățișau, lucru mare, cu Ungurii, — iată că bucuria celor înfrățiți este stricată rău: a sosit adevăratul marele ziar „Times” dela Londra, aducând un articol, în care-i ceartă pe membrii clubului „Eighty”, zicând că nu trebuie să primească invitarea partidului kossuthist și peste tot: să se țină de coada acestui partid, ori partidul lui Kossuth de coada Englezilor, căci n'au plecat ei din Londra, să facă treaba unui partid, ci să cunoască țara și popoarele.

Și pentru această pățanie Ungurii învinuesc tot pe Goluchowsky.”

Nr. 817—1906.

CONCURS.

În conformitate cu dispozițiunile normativului general pentru administrarea fondurilor și fundațiilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” și a deciziunii Nr. 166. din ședința dela 14 și 15 August a. c. se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murășanu” de K. 300.

La concurs se va admite ori-ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în decursul anilor 1905 și 1906, fie ea din sfera literaturii frumoase sau artistice, fie o colecțiune de literatură populară.

Concurenții vor avea să înainteze până la 31 Decembrie n. a. c. la biroul „Asociațiunii” în Sibiu, cinci exemplare ale lucrării lor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea însăși în adunarea generală a „Asociațiunii” din anul viitor.

Sibiu, în 1 Sept. 1906.

Prezidiul Asociațiunii:

Iosif Sterca Șuluțu m. p.

Învitare de abonament.

Apropiindu-se sfârșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foi.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Dumnezeu e îndelung răbdător, și atare fiind așteaptă întoarcerea păcătoșului. ba mai mult în nemărginita lui milă îi conferă grația întoarcerii. Datorința omului e să conaere cu grația aceasta, să nu amâne întoarcerea. În predica 10—13 se tractează despre necesitatea și folosul pocăinței, despre părerea de rău și propusul de îndreptare, ispitierea conștiinței și mărturisirea. Cel ce împlinește toate aceste e justificat, acela se poate împărtăși cu sacramentul viilor, cu pâinea ângerească, cu preasântul sacrament al Euharistiei. Cel ce însă a fățărîit numai pocăința, acela prin împărtășirea cu sf. Euharistie, după învățătura apostolului neamurilor, — judecată lui își mănâncă și bea. Pentru a feri pe oameni de păcatul acesta, Toussaint adaugă predica a 14-a despre cuminecarea cu nevrednicie.

Dar și omul justificat are datorințe, cu atât mai vărtos, acum trebuie să împlinească legea lui Dumnezeu. Aceste le tractează Toussaint în predicile următoare 15—29, iar în predicile 30—46, tractează anumite adevăruri de credință, deprinderi de pietate, împrejurările, cari pot produce recăderea în păcate etc. etc. Dreptul își va primi răsplata sa, moartea lui va fi o moarte liniștită, o moarte fericită, ¹⁾ după care urmează adevărata fericire, raiul cu toate frumășțiile lui. ²⁾ Iată alte motive de ale faptelor omegești! Oare în acestea încă preponderază frica? N'a observat Dl Duma, că pecum după o furtună puternică urmează o ploaie lină, așa în cartea aceasta după grozăviile iadului, ca un soare strălucete iubirea lui Dumnezeu?

¹⁾ Vezi predica 48.²⁾ Vezi predica 49.

Zice Dl Duma mai departe — ca să trec neste naivitățile cu *Quo vadis* și cu Vechiul testament — că: „a dona greșală, asemenea celei diutări e presărarea în multe locuri a acelor învățături eronate, cari au făcut ca biserica română să fie, începând cu veacul al IX-lea, o mare greșală, o ruptură dureros de mare din biserica lui Hristos (hm!). E de prisos — așa cred — să ne mai opăcim și la afirmația aceasta, căci nu rezultă dintr'însă altceva, decât că Dl Duma nu s'a emancipat de obiceiul acela perfid al neunirii și schismei grecești, de a afirma ceva sus și tare, fără să dovedească. Una nu mai vreau să-l întreb: Zis-am noi că și preoții gr-orientali trebuie să folosească învățăturile — cari de altcum constituie o neînsemnată parte a cărții — abia 3 predici: 5, 45 și 46 — despre papa, purgator și judecata particulară?

Rămâne să răspundem la întrebarea: e potrivită cartea noastră împrejurărilor, între cari se află poporul român? Da, e potrivită. E potrivită, dacă considerăm viațile, cari s'au lășit și se lășesc și mai tare, pentru necredința, ce începe a se lăși în popor, cari toate contribuie la îndepărtarea lui dela scopul ultim al fie-cărui individ. Care e chemarea noastră, a preoților bisericii lui Hristos, dacă nu conducerea sufletelor la mântuire? Mai departe, drept are Dl Duma, n'are lipsă poporul nostru să știe pe sfinții Iosif de Lienezza, Catarina de Genua etc., de cari își ia îndrăzneala a-și bate joc, ci are lipsă să urmeze exemplele lor. Dl Duma nici habar n'are ce frumose exemple de virtute etc. i-se prezintă în legătură cu vre-ua sfânt ori altă figură din istorie, d-sale i-e destul să fie papistaș, că

apoi țină-te băiete! *Non quis — sed quid —* dle Duma, adevărul acesta „banal de elementar” și aici trebuie ținut înaintea ochilor! Afară de aceea ce-l oprește pe un preot gr-or. să înlocuiască pe sf. Vincențiu de Ferraza cu vre-un sfânt pravoslavnic de după schismă, cu sf. Marcu Efesinul, ori cu preasfântul Fotie ²⁾ ori pe alt sfânt „cu părul numai chieciură”?

Atâta cu privire la greșelile, cari le atribuie Dl Duma autorului cărții. Să vedem acum, într'o fugă, greșelile, ce ni-le atribuie noue, traducătorilor.

Înainte de toate susține, că s'a dat de minciună promisiunea de a ne apropia cât mai tare de limba poporului. Drept dovadă aduce câteva cuvinte ca: *onoruri, aparțin, existență, intern, oferește, servesc* etc. Caută însă Dl Duma ori-ce scriere, apărută până acum și destinată poporului, ori vre-o foaie cu pretenția de a fi scrisă pentru popor și îl asigur, că cuvintele neînțelese de popor, sunt cu mult mai frecvente acolo, ca în predicile noastre. Apoi sunt cuvinte, cari de sine stătătoare, nu le înțelege poporul, dar le înțelege în propoziție. Mai departe, de ce să nu învețe și poporul termini, așa putea zice tehnici, cari numai prin circumscriere îi putem reda în limba populară, ajungând une-ori la monstruoșități, ca Dl Duma bunăoară, când zice scandalului *pricină de sminteață* (nf!) În sfârșit apoi, predicile nu sunt destinate să le cetească poporul, ci preoții. Acel preot, care nu e în stare să înlocuiască, cu o frază cuvinte, pe cari poate nu fie-care parohian al său le înțelege — să se

²⁾ Vezi mai fie-care pagină a Pidalionului ori a opului „*Επιτομή των θεϊών δογματων*”.

Dare de samă și mulțumită publică.

La petrecerea de vară ținută în M. Ludoș la 12 August a. c. au binevoit a contribui peste prețul de intrare următorii dni:

Teodor Moga, propr. Zan. 5 cor. V. Vlăsa, not. Bagiu, 1 cor. Maxim Oltean, Sânger, 40 fil. Romeo Muntean, 3 cor. D. Boila 1 cor. Iuliu Vlăsa, propr. Ciud 2 cor. Ion Herșan 1 cor. Allez Eudre 1 c. Iuliu Dan 1 cor. Văd. Aurelia Maior, Chimiteinic 2 cor. Dr. V. Moldovan, adv. Tarda 2 cor. Emil Petricăș 1 cor. Ferenc Farkas 1 cor. Rosenthal L. 1 cor. Komul Orbean, preot, Iclândel. 2 cor. Valies Károly 2 cor. Zaharie Rad. Șenii, 1 cor. Alex. Radu 2 cor. Vasile Saltelecchi, v.-protop. Bardoș 1 c. Emil Alexandrescu Cormos, mare proprietar Grebeniș, 6 cor. Mariuș Eieș, propr. Velcher, 1 cor. Dr. Pomneit German, medic. Șercaia, 6 cor. Ioan Dău. Mociu, 2 cor. G. Bozac, propr. Velcher, 6 cor. Iuliu Iliu, preot. Grind. 1 cor. St. Roșu 2 cor. Dna Fekete Negruț, Ciuj-Manăștur 2 cor. Iacob Ușiu, prof. Ludoș 2 cor. Teodor Nagy, preot. Zan 1 cor. Vasile Vlăsa, preot, Buciu 1 cor. Dna Caliani, Șenii 2 cor. Dr. Ioan Oltean, adv. Ludoș 6 cor. Ioan Levea, proprietar, Sâmbotelec 3 cor. Dna Elena Bercean, Ghiriș 1 cor. Ioan Blăș, prof. Șenii 1 cor. Felföldi Béla, protopretor, Ludoș 2 cor. Ioan Bozdoc, preot. Ciud 1 cor. Simeon Rus, preot. T. Tur 2 cor. Herovitz Lakab, notar public. Ludoș 1 cor. Vasile Orosan, preot. Sânjacob 1 cor. Vicenția Orosan, preot 1 cor. Dr. Keresztes Ede, adv. Ludoș 2 cor. Dna Tolocan, Ludoș 3 cor. Dr. Victor Moldovan, adv. Mocs 6 cor. Dr. Szatmári Zoltán, medic. Ludoș 2 cor. Ales. Câmpcan 1 cor. Moritz Mihály, Ludoș 4 cor. Keresztes Pál, Ludoș 3 cor.

Oferte marimonioase am primit dela Dni: Ioan Russu, propr. Ludoș 10 cor. Dr. Elvér Antal dep. dietal 20 cor. Dr. Stern Manó, adv. Ludoș 4 cor. Szeki Lajos, notar

Cheța 4 cor. Petru Nirăstean, preot, Ernot 2 cor. Barra Samuel, propr. Chimiteinic 2 cor. Bucur Șogan, mare propr. Badiu 10 cor. și Nicolau Solomon, protop. Ludoș 5 cor.

Suma tuturor intrărilor face 540 cor. 40 fil. a eștelor 264 cor. 08 fil. Venitul curat al petrecerii de 276 cor. 32 fil. s'a administrat la casa școlii gr.-cat. din loc.

Primească marimonioșii și binevoitorii contribuțenți și pe căsa aceasta mulțumitele noastre.

M.-Ludoș, la 30 August 1906.

În numele comitetului aranjator:

Vasilu Morariu,
inv., cassar.

Noutăți.

Hymen. Vasilu Birle, cleric absolut și Eugenia Petrișor, invita la actul cununiei lor, ce se va celebra la 30 Sept. a. c. în biserica gr.-cat. din Șasa.

— Ioan Pop, cleric absolut și Maria Fodor, anunță actul cununiei lor, care se va celebra la 4 Octobrie n. a. c. în biserica gr.-cat. din Măhal.

— Ioan Pop, cleric abs. și Cornelia Sima, anunță cununia lor, care s'a celebrat în 16 Sept. n. a. c.

Examen de calificățiune. Examenul corector de calificățiune cu învățătorii dela școalaie elementare gr.-cat. din Arhidieceză, se vor ține în 10 Octobrie n. a. c.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicariului Kőszeghy, se eșerie concurs până la 15 Octobrie n. a. c. Pot concurge juristi și studenți gimnaziaști români de origine nobilă din Maramurăș. La recurse să se alăture carte de botez, atestat despre origine nobilă și testimoniul școlar din anul școl. trecut. — Recursele adresate către Comitet, sunt a să trimitte la Tit Bud, vicariul Maramurășului.

Aviz. Să aduce la cunoștință, că sortarea obiectelor dela loteria aranjată în favorul noiei biserici din Baia-mare, s'a amânât până în 15 Sept. 1907.

Escursiunea Oltenilor la București. Primim următorul aviz dela dl. avocat Dr. Ioan Turcu: Ca toți să fie bine orientați. Vă rog să publicați, ca escursiunea Oltenilor dela București, să face neschimbat, în tocmai în modul și în timpul arătat și până acuma în jurnale, adică: *Sâmbătă acuma după ziua Crucei, în 29 Sept. n. a. c. la 3 oare dimineața, plecăm cu toții cu trenul din Brașov.* Ori și ce eventuală formă contrară nu corespunde adevărului. La această escursiune s'a asociat mulți și din alte părți, și s'a asociat și orchestra de țărani cu instrumente de metal, a bravilor noștri Tohăneni. Spre plecare din Brașov toți să fie din bună vreme acolo.

Comitetul central al „Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiu”, în ședința sa din 20 ert. a hotărât între altele,

ca *expoziția de copii*, prima de acest fel la noi, să se țină Duminică la 14 Oct. n. a. c. în frunțașă comuă Apoldul-român. Se admit deocamdată numai copii din Apoldul-rom. cu vârsta dela 6 luni până la 6 ani. Premii se împart în valoare de 200 cor., dăruite de particulari și de Reunione (fondul expozițiilor). Premiile se împart în libele de depuneri ale „Casei de păstrare din Săliște”, pe lângă câte o „casseta de economizare” (crutare). În jur intră toți medicii români din comitat, având de prezident și de raportor câte un medic ales din sinul lor. Copiii premiați se vor cântări, măsură și fotografia. Discursuri se vor ține despre tuberculoză și în legătură cu aceasta despre ce să se facă în cauze sanitare și o a doua despre sufletul copilului. În legătură așăm, că corpul didactic din Apold se pregătește a da expoziției caracterul unei serbări pentru populațiunea de acolo și pentru oaspeții, ce vor participa. Tot în aceeaș ședință s'a stabilit programul *expoziției de vite de prăsilă* (a 16-a), ce se va ține la 21 Oct. în Săsciori. — S'au luat dizpoziții pentru tipărirea tractatului despre *cultura viilor*, datorit învățătorului Nic. Iosif din Aciliu. — Raportul de tot interesant al d. C. Herta, șef contabil în Săliște, totodată revizor general al Insoțirilor de credit sistem Reiffisen, despre frumoasele progrese, ce le fac insoțiriile noastre, s'a luat cu mulțumită la cunoștință.

— La fine, comitetul a luat în primire portretele în olen ale binemeritaților d. Eug. Brote, întemeietor și membru onorar al Reuniunii și al mult regretatului Dr. D. P. Barciuanu, fost vice-prezident al ei, portrete procurate din dănrile făcute fondului portretelor bărbaților binemeritați ai Reuniunii.

Petreceri. Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul superior fundatiional din Năsăud, invita la *serata literară-muzicală* urmată de *dans*, care va aranja în 3 Octobrie n. a. c. în presara zilei aniversare a 43-a dela înființarea gimnaziului. Venitul curat este destinat în favorul „Mesei studenților” dela gimnaziul din Năsăud.

Rectificare. În nr. 38, al foaiei noastre, la „Misiuni populare”, în rubrica Noutăților, a rămas afară „Săsarium”, comuna, unde s'a ținut în 22 și 23 Septembrie „Misiunile honorali”.

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată atarnă mult dela calitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebuie să fi fost grijită și udată în continuu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o calitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnăv* a lui Fr. Caspari din Mediaș. Grijă ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedea din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udate zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumusețe. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Posta Redacțiunii.

A. P. Săsarium. Vezi nr. 38 al Unirei. Prea târziu.

tatoarcă înapoi la Cazaniile veacului al XVII-lea și al XVIII-lea...

Urmează o înșirare de greșeli gramaticale etc., asupra cărora nu mai stăruiesc ca să răspund, pentru-că sunt rari și puține, datorite multe tiparului, și nu pot avea înființă asupra valorii unei cărți, traduse și lucrare în puținul timp, ce ne-a stat la dispoziție. Însemnăm numai că fraza *a lucra mântuirea sufletului* nu o folosește numai Boiu, ci și sf. Scriptură.

Cam așa ar fi articolul de „frățească informație etc. a d. Duma. Cele ce urmează, în cari descoper unele pseudonime, fără să-l fi încredințat cineva, și ni se face imputare, că de ce n'am dat o explicare a *misiunilor* (cel ce ceteste cartea aceasta, acela știe ce-s misiunile) le mai lăsăm și nebăgate în samă.

Onorații preoți, cari au cumpărat cartea noastră, ne vor ști înțelege pe lângă toată dorința d. Duma de a orienta întreg clerul românesc (merci!) Ne vor înțelege și acei onorați preoți gr.-orientali emancipați de sub fanatismul bizantin, cari știu alege, ce e potrivit și știu omite ce e nepotrivit pentru credincioșii lor.

De încheiere — a propos de dorința d. Duma Paltin adresată „Unirii”, aș cuteza să aștept și eu ca „Telegraful Român” făcând un „act de înaltă dreptate cu adevărat!” să reproducă acest articol, răspuns al meu! Dar se prea poate, că în cazul de față, „Telegraful” să aibă în vedere totuși mai mult renumele și „bună” credința cronicarului său literar (d. Duma-Paltin) de cât *adevărutul interes și adevărata bunăcredință a cetitorilor sei!*

Septimiu S. Popa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

100 JUG. CAT.

Cei mai frumoși pomi roditori.

Cei mai buni altoi de vițe.

80,000 arbori fructiferi.
1 milion plante pentru gard viu.
1 milion sujete (pădurești).
Arbori de promenadă, tușe decorative
roza poame cu boabe etc.

1 1/2 milion altoi de vițe
Vițe europene și americane
cu și lără rădăcină
Cataloge și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOALELE de POMI și VIȚE de VIE ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. și DE AMBROSI.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

2. *Plină de ură.* „Spiritele inferioare”, zice Kardec, „cari ne încunjură de toate părțile, — fiindcă nu sunt deslănțuite încă de patimile lor pământești și de ideile trupești, — se lasă a fi conduse de certe și neînțelegeri reciproce, se batjocoresc și se învinovătesc Imprumutat, ba aruncă unul după altul chiar și scândurele, pietri”, etc. ¹⁾

Ura aceasta a spiritelor se manifestă și față de oameni, și mai întâi față de mintea lor. „Sunt”, zice Allan Kardec, ²⁾ „anumite spirite, cari printre lucrurile bune amestecă intenționat și cu perfidie precugetată fapte neexistente, mărturisiri mincinoase, cu scopul de a seduce pe ascultători”. Ca mijloc, de a se apăra în contra spiritelor seducătoare, el propune judecata minții și uniformitatea mai multor comunicări primite dela diferiți medii, cari să nu fi știut nimica unul de altul.

Alte spirite apoi își arată ura față de trupurile oamenilor. Un caz de acestea descrie *Bénézet*, primarul din Toloza (în Franța). ³⁾ Neamurile lui, și în special o fată a dânsului, avea datina să întrebe un anumit spirit, care se arăta într-o masă. Dela o vreme se săturaseră de spirit, și stropiră masa cu apă sfințită. Atunci spiritul se infuriă; și fată-sa se trezește că o mușcă ceva de picior. Se uită cu bărbatul, și văd că curge sânge, iar mușcătura se părea ca de câne. — Am văzut apoi și noi pățania unor experimenterii din Roma, publicată în „Annali dello Spiritismo in Italia”, când unuia i-s'a vărsat apă pe cap, și apoi i-s'a uns părul cu ceva materie unsuroasă de culoare negrie, etc.

Un alt caz de acestea s'a petrecut tot în Roma. ⁴⁾ Un june, cu numele *Enrico Rosati* luase parte la două ședințe spiritiste. La prima ședință experimenterii formară cercul îndatinat, în jurul mesei. El însă nu credea, că s'ar putea întâmpla ceva fenomen. După un pătrar de oară, Rosati simte ca și când i-ar fi trecut un curent electric prin piciorul stâng de sus până jos, strângându-i piciorul ca cu cleștele. Îngrozit, sare dela masă, alergând și strigând prin odaie, de durere. — În ziua următoare merse din nou la ședință, la insistența prietinelor, și se așază lângă masa psihografă (masă, carea dă răspunsurile prin arătarea literilor, săpate pe discul de deasupra ei). Spiritul spuse, că va începe să le comunice după un pătrar de oară. Înainte de ce s'ar fi terminat pătrarul, Rosati simte, că l-ar strânge peste piept și peste trup două mâni de fier, așa că nu mai putea nici să răsuflă. Vede înaintea ochilor flăcări luminoase, și căzdu jos fără simțiri. Când s'a trezit, vede pe colegii lui, punându-i apă rece pe cap, și frecându-l cu oțet. Flăcări încă tot mai vedea. În urmă își redobândește deplin conștiința de sine, dar nu-și putea mișca mâinile și picioarele. Au trebuit să treacă vre-o 6 minute până ce și le-a putut îndoi, și tot atâta până ce a putut grăi. Cu aceasta Rosati a părăsit spiritismul; mai mult nu s'a mai dus. — Ceilalți experimenterii întrebă de un spirit, care se chema Eleonora, și care se părea mai binevoitor, că pentru ce s'a produs molestările acestea? Eleonora răspunse, că un anumit spirit răutăcios, cu numele M....., împreună cu alte spirite, s'a fost legat să nimicească reușita ședinței și fenomenele binefăcătoare ale spiritului King „folosindu-se, dacă ar fi fost de lipsă, chiar și de mijloace violente, cum ar fi fost producerea de convulsii în muieri, și molestarea bărbaților..... Fiii intunerecului, „adause Eleonora”, urăsc lumina; spiritele răului, umblă după rele, tot după rele: acesta e binele lor, raiul lor!”

De altcum aceasta ni-o spune și Allan Kardec. ⁵⁾ „Adeseori spiritul n'are alt scop, decât să facă rău; vrea să sufere și alții, pe cum sufere el, și simte un fel de plăcere în molestarea și năcăjirea oamenilor.... Spiritele acestea lucră câte odată din ura, ce o au față de binele altuia.... Alte spirite apoi pornesc

dintr'un simțământ de jos, care le împinge să se folosească de slăbiciunea anumitor persoane, despre cari știu că nu li-se vor împotrivi. Întrebând noi (Kardec) un spirit de acestea, care intrase într'un tinăr mediocru, că pentru ce și-a ales chiar pe amărutul acela, ni-a răspuns: Simțesc un dor nestins de a năcăji pe cineva; un om cu minte m'ar fi alungat, și de aceea m'am năpustit asupra slăbănogului acestuia, care nu mi-se opune”.

Ura aceasta a spiritelor față de oameni merge și mai departe; *ele vreau să domnească peste om.* „Între toate primejdiile, pe cari le aduce cu sine practizarea spiritismului, cea mai de frunte este: *obsesiunea*, carea este o imposerare, pe care o ieau anumite spirite peste anumite persoane”. ¹⁾ Obsesiunea aceasta are trei grade. *Cea de gradul prim*, adică cea mai inferioară, consistă într'aceea, că spiritele molestează persoanele, la stăpânirea cărora au ajuns, comunicându-le lucruri false, sub forma adevărului; molestându-le și în extern prin dezordinile, pe cari le produc cu mobilele din casă: cu patul, cu masa, etc., producând chiar și sunete îngrozitoare. *Obsesiunea de gradul al doilea* e ceva mai rea. Persoanele, cari au nefericirea de a fi molestate în forma aceasta, ajung la anumite convicții greșite, pe cari li-le impun spiritele, și cari nu pot proveni dela ineseși persoanele căzute jertfă. „În forma aceasta”, continuă Kardec, ²⁾ „spiritul guvernează persoana, peste carea s'a făcut stăpân, ca pe un orb, așa că o poate face să primească învățăturile cele mai extravagante, teoriile cele mai absurde. Poate să o tragă și la lucruri de răs, și să-și compromită onoarea”. — Gradul al treilea al obsesiunii e: *subjugarea*. „Aceasta”, continuă Kardec, ³⁾ „consistă în paralizarea sau nimicirea voinții spiritistului subjugat, carea îl face să lucre fără voia lui.... Ea poate fi morală ori trupească. Cea morală face ca subjugatul să ia rezoluțiuni adeseori absurde și compromițătoare; prin cea trupească spiritul influențează asupra organelor materiale, și provoacă porniri involuntare. În medii scriitori ea se manifestă într'un dor nestins de a scrie, chiar și în timpul cel mai necuviincios. Noi am văzut un atare subjugat, carele fără să aibă peană ori ceruză, să puna să scrie cu degetul, ori unde s'ar fi aflat: pe stradă, pe păreți, pe porți, etc. Subjugarea trupească merge câte odată și mai departe: silește pe cel subjugat la lucruri de răs. Noi am cunoscut pe unul, carele nu era nici tinăr și nici frumos, și carele de silă s'a pus în genunchi înaintea unei copile, cerându-i mâna, fără să fi voit el așa ceva. De alte ori simția în spate o greutate, care îl siliă să se pună în genunchi și să sărute pământul în fața mulțimei. Oamenii credeau că e nebun; dar nu era, pentru că știea tot ce face, și făcea de silă”. „Obsesiunea aceasta, de ori care grad ar fi”, adaugă Kardec, ⁴⁾ „e una din primejdiile cele mai mari ale oficiului de mediu, și în același timp una din cele mai frecvente”.

Ura aceasta a spiritelor față de oameni produce și *neînțelegeri familiare*, mințind unui soț, în contra celuilalt. Produce pagube materiale, și chiar și morhuri. Despre morburile acestea pomeniă și memorandumul celor 15,000 de Americani, spunând despre cazuri de *nebulie*, și de *sinucideri*.

Despre primejdia aceasta a spiritismului: de a produce *nebulie* în spiritiști, și mai cu samă în medii, ne vorbește: *a) Allan Kardec*. ⁵⁾ „Subjugarea trupească”, zice el, „poate să ajungă până acolo, încât să nebunească pe om”; dar tot el se mângâie cu aceea că nebunia aceasta „e un fel de nebunie, a cărei cauză lumea n'o cunoaște, și carea n'are de a face nimica cu nebunia ordinară”. — *β)* Despre aceasta ne mărturisește *dr. Paul Gibier*. ⁶⁾ „Anumiți indivizi trebuie desfătuiți dela practizarea spiritismului. Căci omul trebuie să fie de o natură tare, și scutit de ori ce înclinațiune ereditară a creierului, dacă nu vrea să-și piardă mintea, fără să și-o mai poată redobândi; ori cel puțin, dacă nu vrea să și-o tulbure prin comunicațiunea cu cel nevăzut, foarte potrivită spre a i-o strică.

(Va urmă.)

¹⁾ Médiuns, pag. 373; Franco, pag. 162.

²⁾ Médiuns, pag. 291; Franco, pag. 163.

³⁾ »Des tables tournantes«, etc. Paris; Franco, pag. 164.

⁴⁾ »Annali dello Spiritismo in Italia« din 1875, la pag. 115; Franco, pag. 168—169.

⁵⁾ Médiuns, Paris 1869 pag. 314—315; Franco, pag. 171.

¹⁾ Kardec, Livre des médiums, cap. XXIII.

²⁾ Loc citat.

³⁾ Loc citat; Franco, pag. 192.

⁴⁾ Médiuns, pag. 311.

⁵⁾ Médiuns, pag. 375.

⁶⁾ Le spiritisme, Paris 1891, pag. 385—386; Franco, pag. 197—198.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

21

„Dacă Mântuitorul și religia nu au mai respectat în școală, atunci . . . noapte bună, Austrie! Tu mergi în galop spre sfârșitul tău! Mi se pare că ar fi mai bine dacă ar veni social-democrații la putere. Ceea ce este însă mai păcătos, este, că ne pot forța să ne trimitem copii în școli necreștinești, indiferent dacă acolo predă un jidov s'au vr'un păgân botezat. Aceasta este obligativitatea liberală croită după noua modă! Căci dacă ne ținem copiii acasă, atunci ne store sufletul și măduva din oase cu amende și aresturi până ne vedem siliți să facem ceea ce nu voim să facem. Dacă părinții creștini sunt forțați să-și dea copiii pe mâna învățătorului necredinței, — ce va să zică asta? Nu este aceasta o tiranizare a conștiinței? — Împotriva unei asemenea siluire nu există decât un singur mijloc: să emigrăm într-o țară unde omul să poată dispune liber de copiii săi, și să-i crească în credința sa. Roza mea ce e drept a eșit deja din școală, iar peste doi ani când Ștefănică va avea vrâsta de școală eu am să fiu în America liberă!”

Toți cei dimprejurul mesei dădură din cap aprobând.

„Oameni buni, permiteți-mi și mie un cuvânt”, începă acum bătrânul Gerstle. „Stările noastre sunt în adevăr desperate, cari vor conduce la un sfârșit groaznic, dacă va merge tot așa înainte cu decristianizarea poporului. Din pricina aceasta însă nu e nevoie să emigrăm, cum zice Kehrwald, și nici să dorim venirea social-democraților, căci este știut, că aceștia nu cred în Dumnezeu, distrug ori ce religione, ridică dreptul de proprietate, introduc amorul liber, cu un cuvânt vor să aducă omenirea la stadiul animalelor. Dacă jidano-liberalii sunt dușmani lui Dumnezeu, asupritori ai poporului și draci... apoi social-democrații sunt și mai mari draci! Acum întreb cine poartă vina la toate acestea? Voi ziceți că jidano-liberalii și francmasonii. Aceasta nu este tocmai exact. Jidanii și francmasonii sunt în adevăr dușmanii sănții noastre Biserici și ai creștinismului. De aceea au făcut ei legi, cari în ultimele consecințe țintesc la nimicirea religiunii. Dar cum se întâmplă că dușmanii religiunii au putut să facă asemenea legi în cameră? Aceasta vine de acolo, fiindcă poporul alege deputați cari sunt dușmani ai religiunii. Prin urmare și poporul poartă vina legilor proaste și a mizeriei ce rezultă din ele. Dacă poporul ar fi ales tot deputați buni creștini, atunci legea neconfesională a instrucției n'ar fi putut trece de loc prin corpurile legiuitoare. Ce urmează de aici? Ca noi să desperăm și să emigrăm? Nu — din contra! Noi rămânem în patrie și ne mișcăm. Noi vom gonii pe jidano-liberalii din spelunca viciilor. Noi vom alege numai deputați cinstiți, buni creștini, și vom îndemna și pe alții să facă tot așa. Dacă va fi pătruns odată în popor necesitatea unei asemenea procedări, atunci domnia jidano-liberalilor s'a sfârșit în Austria, jugul tiraniei va fi zdrobit și aurora libertății se va fi ivit.”

Țăranii ascultau cu respirația oprită și aprobau din inimă.

„Socoteala dlui învățător este nimerită”,

zise Günther. „Așa să facem, să alegem băbați creștini, cari vor înfrânge tirania școlară”.

Până în spre sară au șezut oamenii la „Bou” și au plecat de acolo cu propunerea firmă de a răzbuna somnolența de mai înainte prin întrebuintarea cât se poate de bună a dreptului lor electoral.

IX. Elevii lui Knack.

Fructele se coceau încetul cu încetul.

După o activitate de cinci ani a învățătorilor neconfesionali se produse o destrăbălare completă a tinerimei din Schwanheim. Ionaș Ștern jidanul care avea despărțirea inferioară lucra cu multă dibăcie și după gustul învățătorului diriginte. Lucrarea lui Ștern însă era fără zgomot nu ca a lui Knack cu trufie provocatoare. Cu un calcul înțelept, în mod delicat și pe încetul submină jidovul morala evlavioasă și credința creștinească în inimile copiilor, așa că Knack era foarte mulțumit când primia elevii din mâinile jidanului.

Destrăbălarea tineretului din Schwanheim a devenit cunoscută și prin împrejurime; — pozele și dracoveniile tinerilor desmățați ajunseră până în parcul milionarului Huber. Desolvarea și năcazul lui Huber erau nespuse și pe deasupra mai erau potențate prin conștiința propriei slăbiciuni. El neglijase cu cinci ani în urmă să protesteze în loje împotriva planului lui Lug. Nu și-a ridicat glasul atunci, fiindcă provăzuse că protestările sale ar fi zădarnice față cu influența cavalier al ordinului, și el singur s'ar expune de geaba la supărări și emoțiuni. Acuma îi părea rău de neactivitatea și indiferentismul său de atunci și simția mustișcă că n'a încercat să impedeze răul. După cinci ani, cu ocazia unei vizite a lui dr. Lug la Tivoli al său, domnul Huuber nu și-a ascuns de loc nemulțumirea față cu avocatul, Oaspele și-a exprimat dorința de a face o plimbare până la Schwanheim. Huber l-a însoțit.

„Schimbările provocate de dta la școala din Schwanheim au produs rele fructe”, începă milionarul. „Iarna trecută mi-s'au stricat și tăiat niște conifere rare și foarte frumoase. M'am revoltat. Nu ți-am prezis aceste renghiuri ale tineretului? Trebuia să se întâmple așa, dacă frica lui Dumnezeu și decalogul au încetat de a mai fi păzitorii proprietății”.

(Va urma).

RAPORTUL

comitetului Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur despre starea materială a Reuniunii ascernul adunării generale din 2 Septembrie n. 1906.

1. Cassa în număr . . .	8700 cor. 24 fil.
2. În obligațiuni și cambii . . .	15546 „ 90 „
3. Starea dep. la inst. „Albina” . . .	130 „ — „
4. Mobiliar în valoare de . . .	210 „ — „
5. Acții „Concordia” . . .	408 „ — „
6. Spre restituibile . . .	52 „ — „
Averea activă a Reuniunii	25047 cor. 14 fil.

Dela adunarea generală ultimă din 28 August 1905 până azi s'a făcut:

Incassări: titulo capital . . .	9377 cor. 96 fil.
„ interese . . .	1385 „ 48 „
„ taxă . . .	889 „ 20 „
Suma: . . .	11643 cor. 24 fil.

Erogațiuni: titulo capital . . .	2180 cor. — fil.
„ spese rest. . .	— „ — „
„ „ nerest. 763 „ — „	
Suma: . . .	2943 cor. — fil.

Mișcarea cassei dela 28 August 1905 până azi face: . . . . . 14586 cor. 24 fil.

Subtragând din venitul brut totalul eșirilor rezultă un profit net al anului de: . . . . . 1503 cor. 68 fil.

Amăsurat §-ului 17 al Statutelor Reuniunii, fondul trebuie să ajungă la suma de 20,000 cor. pentru a putea din interesele lui „intemeia șoale de învățământ și lucru, precum de a da și ajutoare materiale fetițelor române din Mediaș și jur.

Mediaș, în 2 Septembrie 1906.

María Moldovan, m. p.

prezidentă.

Elena Suciu, m. p.
cassieră.

María Neosva, m. p.
secretăreasă.

Poșta Administrației.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

M.-Ludoș pe 1906 sem. 2-le. Ig. Sz. N.-Léta pe 1906 sem. 1-im. G. W. Eger pe 1906 sem. 2-le. P. P. Lugoș pe 1906 sem. 2-le. Veneția inf. pe 1906. Sályi pe 1906 sem. 1-im. Ó.-Bogáta pe 1906 pătrarul al 3-le. Józsefháza pe 1906 sem. 1-im. Laposbánya pe 1905. E. A. Kerülös pe 1906 sem. 2-le. Boaria pe 1906. Dr. F. Gherla pe 1906 sem. 2-le. Dezmir pe 1906 sem. 2-le. Jiu-Coroiești pe 1906 sem. 2-le. I. L. Deva pe 1906 pătr. 3-le. G. P. Zombor pe 1906 sem. 2-le. Ighiu pe 1904 sem. 2-le. Reghinul sās. pe 1906 sem. 2-le. Ortelec pe 1906 sem. 1-im. Timișoara pe 1906 sem. 2-le. G. B. Glod pe 1906 sem. 2-le. Cătina pe 1906 sem. 2-le. Oláh-Kékes pe 1906 sem. 2-le. B. D. Lugoș pe 1906 sem. 2-le. Șermășel pe 1906. Alsó-Szilvás pe 1906 sem. 2-le. Hidvég pe 1906 sem. 2-le. Oláh-Gyűrös pe 1903 sem. 2-le, 1904 și 1905. Reun. de lect. Năsăud pe 1906 Iuliu—Septembrie. Tractul Șomcutei-mari pe 1906 sem. 1-im. Ó.-Béba pe 1905 și 1906 sem. 1-im. Dumbrava pe 1906. Zorlențul-mare pe 1906 sem. 2-le. Valea-groșilor pe 1906 și pentru restul din Căpâlna 4 cor. Cianadul-sărbesc pe 1906 sem. 1-im. G. M. Beiuș pe 1906 Iuliu—Septem. Casina Șimleu pe 1905 sem. 2-le. Binevoii a ne trimite prețul abonamentului și pe anul acesta 1906. Silvașul de câmpie pe anii 1901—1905 până în 1 Martie.

Bibliografie.

A apărut:

Tabloul regelui Carol, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul reginei Elisabeta, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul regelui Carol, 55 cm. înălțime, 44 cm. lățime. Prețul 1 cor. — Șerban Vodă Cantacuzino la încunjurarea Vienei de către Turci și Prezentarea steagului turcesc luat la Grivița de către batalionul II. de vânători, à 2 cor. 50 fil. — La comandă are să se aclude și porto 10 eventual 20 fil. — Tablourile sunt executate foarte bine și frumos și sunt o adevărată podoaă pentru casă. — Se află de vânzare la: *Librăria seminarială, — Blaj.*

Discursuri parlamentare, de dr. Iuliu Maniu. Dl deputat a cercului Vinț, a adunat în o broșură de aproape 100 pag. frumoasele și puternicele sale discursuri în număr de 9 rostite în parlamentul țării. Cele multe înainte!

Predici sau învățături, de Petru Maior, editate de dr. Elie Dăianu, a apărut partea IV., cuprinzând predicile dela Dumineca X—XXIV. după Rusalie. Prețul 1 coroană. Le recomandăm călduros.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Abonamentul:

Pentru mozarhia:

Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an, 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frc., 1/2 an
9 frc., 1/4 an
4 frc. 50 cm.Focșana și în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni: Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.**Foaie bisericească-politică.****Anul XVI****Blaj, 6 Octomvrie 1906.****Numărul 41.**

Adunarea „Asociațiunii”.

Cuvântul de deschidere, rostit de vice-prezidentul
„Asociațiunii”, dl ANDREIU BĂRSEANU.

Onorabilă adunare generală!

Împrejurările, și anume, etatea înaintată și reconvașcența venerabilului nostru prezident, au adus cu sine, ca eu să ocup de astădată locul acestuia de onoare, pe care l-au ilustrat atâta bărbați distinși ai poporului nostru. Și nu fără sfială, vă mărturisesc, m'am hotărât să pășesc în mijlocul D-voastre, știind, că în locul acestuia au stat adineaori fruntași, ca marele arhieru Andreiu Șaguna eruditul Timoteiu Cipariu, vice-prezidentul guvernial Vasile Ladislau Pop, neobositul George Barițiu, și consilierul aulic Iacob Bologa, ca să nu vorbesc, decât de cei răposați.

Nu mai conștiința datorinței ce mi-s'a impus prin neașteptată, și de bună seamă și nemeritara alegere din anul trecut, mă îndemnat să fac acest pas, și tot odată speranța în indulgența D-voastre și credința, că de astădată, având în vedere insuficiența puterilor mele nu veți măsură cu măsura, cu care ați fost deprinși până acum.

Doamnelor, domnilor!

Pentru a treia oară se întrunește „Asociațiunea” noastră în adunare generală în Brașov, după un restimp de 23 ani dela întrunirea a doua și de 44 ani dela cea dintâi.

Adunarea din 1883, s'a distins prin hotărârea înființării școalei civile de fete din Sibiu, care a adus servicii așa de însemnate societății noastre, și care se socotește cu drept cuvânt, ca un mărgăritar al instituțiilor noastre școlare. Și mai însemnată însă, atât prin numărul și starea socială a participanților, cât și prin înălțimea problemelor dezbătute, și a entuziasmului, ce a domnit într'însa, a fost adunarea din 1862, ținută tot în localul, în care ne aflăm în aceste clipe, sub conducerea nemuritorului episcop, ceva mai târziu prin vrednicia sa arhiepiscop și mitropolit, Andreiu baron de Șaguna.

N'am apucat să văd cu ochii mei această ilustră adunare, a doua din viața de 45 ani a „Asociațiunii” noastre. După spusese bătrânilor noștri însă, ale căror priviri scapără și acum, când vorbesc de acele momente înălțătoare din trecutul poporului nostru, pe cum și din descrierea plină de viață a răposatului *Al. I. Odobescu*, pare-că văd înaintea mea acea aleasă întrunire românească din 16—18 Iulie 1862.

În fruntea mesei prezidiale figura mărețată a lui Șaguna. Lângă el chipul blând al venerabilului mitropolit Alexandru St. Șuluțu, capul bisericii române unite, și în jurul celor doi arhipăstori ai bisericilor române surori, ca membri ai comitetului noii societăți: învățatul și de toți respectatul canonic Timoteiu Cipariu, cu privirea vie în mijlocul feței delicate, harnicul George Barițiu cu trăsurile feței marcate și cu privirea pătrunzătoare, simpatică figură a protopopului Ioan Popasu, mai târziu episcop al Cetarșebesului, fața aspră și rezolută a energicului Axente Severu, răposat acum de curând, figura inteligentă și senină a lui Gavriil Munteanu, directorul tinărului gimnaz român din Brașov, vrednicul doctor Pavel Vasile, colaboratorul lui Barițiu la „Foaia pentru minte, inimă și literatură”, Bologa, Măcelariu, și ceilalți tovarăși de muncă ai lor. Numai Andreiu Murașianu, heroldul deșteptării noastre naționale, care ar fi meritat să fie și el în această societate aleasă, sta la o parte apăsător cu fruntea plecată la pământ, ca un stâjâr trântit în mijlocul unui codru plin de viață.

Oaspeții distinși din principatele de curând unite de peste munți, între cari învățatul Aug. Treb Laurian, cântărețul limbii românești, George Sion, tinărul profesor Nicolae Ionescu și maestrul scriitor cu chip frumos, Alex. Odobescu, despre care am amintit mai înainte, împodobeau locurile cele mai de frunte din jurul mesei prezidiale. Sala întregă era înțesată de un public ales și numeros, tineri și bătrâni, bărbați și femei, preoți și mireni, săteni și orașeni, dornici a lna parte la adunare literară și culturală românească, a auzi înțeleptele cuvinte ale conducătorilor neamului și a vedea minunea minunilor, prima expoziție românească de produse agricole și industriale, pusă la cale de spiritul neobosit și inventios al lui George Barițiu.

Era, cu un cuvânt, o manifestare puternică a vieții românești, încântată atâta vreme în lanțurile feudalismului, și apoi ale unui absolutism aspru de 10 ani, era ca o câmpie sămănată în timpul primăverii, când după o ploaie căldută par-că vezi firele de smaragd, cum încolțau din ce în ce înaintea ochilor tăi cuprinși de mirare.

Și multe idei frumoase se înfățișară în această memorabilă adunare, multe planuri îndrăznețe, unele poate prea îndrăznețe, se dezbătură, multe probleme grele de rezolvat se aduseră în legătură cu cerul de activitate al tinerei „Asociațiunii”. În genere așteptările față de noua și pe atunci singura însoțire mai mare culturală română

din țările de sub coroana Habsburgilor, erau cât se poate de mari. Asociațiunea era privită ca un fel de vraje, care ave să delature în scurtă vreme toate năcăzurile și lipsele mult cercatului nostru popor.

Directorul Munteanu în vorbirea sa despre „parizmul limbii române”, cere pe lângă stabilirea ortografiei cu litere latine, ca secțiunea filologică a Asociațiunii să se apuce cât mai cu grabă a compune un dicționar al limbii române, după analogia dicționarilor scrise și tipărite de academii docte ale altor națiuni, o problemă, care nici astăzi încă nu e rezolvată, deși s'a ocupat serios cu ea altă corporațiune literară română, cu mult mai înaltă, care dispune de alți oameni și de alte mijloace, singura competentă și în stare a face o asemenea lucrare. Cipariu în excelența sa disertațiune despre însemnătatea studiilor filologice pentru cultivarea limbii române și pentru stabilirea ortografiei, de asemenea constată necesitatea adunării materialului pentru un dicționar român, spre care scop propune formarea din partea Asociațiunii a unei biblioteci de cărți vechi românești, tipărite și manuscrise, din timpurile cele mai vechi, până către anul 1700.

La rândul său Barițiu, vorbind despre artele frumoase cu aplicarea lor la cerințele poporului românesc, amintește despre înființarea unei catedre de estetică, iar cavalerul Ioan Pușcarin, pe atunci administratorul comitatului Cetății-de-baltă, singurul dintre conferențiarii adunării din 1862, care se mai află în viață, arătând însemnătatea documentelor istorice pentru cunoașterea trecutului poporului, îndeamnă pe membrii Asociațiunii să-i deie mână de ajutor pentru întocmirea unui „Album” al familiilor nobile de naționalitate română din monarhie, pe seama cărnia și copiasse și studiasse mai bine de o sută diplome nobilitare.

Mai bine se pot vedea însă speranțele ce se puneau în activitatea viitoare a Asociațiunii, de viguroasa generațiune de acum 44 de ani din cuvântul de deschidere al prezidentului adunării, despre care e vorba.

„Tare cred — zice marele Șaguna către sfârșitul cuvântării sale, — că sub scutul unor asemenea convingeri corecte și principii sănătoase, pecum am amintit mai sus (era vorba de însemnătatea limbii, a graiului, pentru conservarea și înaintarea unui popor), va spori de sigur literatura și cultura poporului român peste toată așteptarea și Asociațiunea va vedea ostenețele sale coronate cu succesul dorit, pentru-că nu vor trece multe zeci de ani și vom vedea literatura limbii noastre la asemenea grad

de cultură cu al celorlalte limbi culte; școlile și institutele literare, ca unicele mijloace de cultura națiunii, le vom vedea și la noi în stare înfloritoare; vom vedea satele și orașele române regulate și înaintate; nu vor trece multe zeci de ani și vom vedea acolo grădini și holde frumoase cultivate, bogate în pomi fructiferi, unde până ieri-alaltăieri erau numai pâlâmi și alte ierburi sălbatice; nu vor trece multe zeci de ani și ne vom bucura, văzând economia rațională la plugarii noștri, înflorirea artelor și a tot felul de măiestrii la Românii noștri. . . . Pe scurt, nu vor trece multe zeci de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentru-că națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională. . . .

Cred, că acum, când se apropie o jumătate de veac, de când s'au rostit aceste inimioase cuvinte, în locul, în care ne aflăm, este timpul să ne întrebăm, oare implinitu-s'au măcar în parte așteptările bărbaților mari, ce au stat la leagănul Asociațiuni noastre, corăspuns-a ea măcar cât de cât menirii sale mărețe și urmat-a calea, pe care au îndreptat-o urzitorii ei?

Răspunsul la aceste întrebări, dacă va fi făcut cu destulă obiectivitate, și cu oarecare cunoștință de cauză, ne va lăsa să credem, a înțelege rostul lucrărilor și tendențelor de acum ale însoțirii noastre, și tot odată ne va lumina în privința problemelor, ce ar trebui urmărite din partea noastră în viitor.

Cu căutarea acestui răspuns, într-un cât se poate face aceasta în câteva minute, să-mi dați voie a mă ocupa în restul vorbirii mele.

Scopul Asociațiuni noastre, după cum arată numele ei, este cultivarea literaturii naționale și propagarea culturii în sinul poporului nostru. Deși conceptele, literatură și cultură, sunt deosebite unul de altul, totuși ele sunt deaproape înrudite. Cultura este un concept mai general, și cuprinde tot, ce a produs omul prin silințele sale, fie pe terenul intelectual sau moral, fie pe cel material, pe când sub literatură înțelegem numai produsele minții omenești exprimate în graiu viu sau în scris, și cu deosebire pe acele, cari au și o formă frumoasă.

Dar literatura este tot odată un eflux al culturii; fără un grad oare-care de cultură, ea nici nu se poate închipui. De altă parte însă, ea este și un propagator însemnat al culturii. Popoarele cu o literatură bogată națională de obicei au o cultură însemnată. Cu un cuvânt, ele se influențează una pe alta, și de regulă merg mână în mână, afară de cazul, când la un popor sunt deosebiri prea mari sociale.

Să ne întrebăm acum, făcut-am noi Românii din această țară vre-un progres în literatură în timpul de 45 ani, de când s'a înființat Asociațiunea, în numele căreia ne-am adunat astăzi aici, și în deosebi, ce rol a avut însoțirea noastră la mișcarea literară din acest restimp?

Dacă asemănăm mulțimea publicațiilor noastre de astăzi, pecum și limba folosită în cele mai multe din ele, cu numărul și graiul celor de acum 50 de ani, în adevăr

putem vorbi de un progres literar. De asemenea trebuie să constatăm cu bucurie, că cu deosebire în timpul din urmă, pe terenul literaturii frumoase încă s'au produs și se produc lucrări din ce în ce mai de valoare. Nu stăm însă tot astfel în ceea-ce privește literatura științifică. În această privință cred, că pot susține fără a fi demintit, că puține din lucrările apărute în deceniile din urmă, afară doară de câteva de tot recente, se pot asemăna cu serioasele cercetări filologice ale lui Cipariu, și chiar cu studiile istorice ale lui Barițiu.

Dar în genere ținuturile noastre, ale celor de dincoace de munți, nu mai astăzi în literatura românească rolul condeieător, ce l-au avut pe la sfârșitul veacului al 18-lea și la începutul celui trecut, și aceasta din motive ușoare de înțeles. Literatura este o plantă plapândă, care nu poate prospera, decât într'un pământ prielnic și sub un soare dulce, care să-i deie cu drag lumina și căldura de lipsă.

Altfel ea se ofilește, sau își îndreaptă rădăcinile spre altă parte.

Și din nenorocire, literatura noastră nu s'a prea putut bucura în ultima jumătate de veac aicea la noi de asemenea condițiuni, și astfel a început a se desvolta în mod natural în altă parte, și este bine că a avut unde se desvolta.

Ce e drept, talente literare s'au ivit și în timpul acesta, căci talentul nu se poate năbuși, dovadă Slavici, Coșbuc, Iosif, dar pecum e cunoscut, toți aceștia și alții ca și dâșii, deși nu de însemnătatea lor, nu și-au putut dovedi destoinicia lor aici acasă.

Și mai nefavorabile au fost și sunt însă împrejurările pentru dezvoltarea literaturii noastre științifice. Știința modernă cu înaltele ei ramuri, are o mulțime de trebuințe. Ea are lipsă de biblioteci și de arhive bogate, de laboratoare și de colecțiuni, și mai pe sus de toate de institute înalte de învățământ, tot condițiuni, cari nouă, Românilor din această țară, ne lipsesc cu desăvârșire. De aceea este și ușor de înțeles, că oamenii de știință, înțeleg cu deosebire pe aceia, cari s'ar ocupa cu știința în sens național, și anume, mai cu seamă cu cercetările istorice și lingvistice, sunt la noi adevărați corbi albi, și cele mai multe din lucrările lor, cu puține excepțiuni, poartă timbrul diietantismului.

Cu un cuvânt, literatura noastră a Românilor de dincoace de munți a făcut în deceniile din urmă oare-care progres, dar nici pe de parte astfel, pecum ar fi putut face, dacă s'ar fi bucurat de condițiuni de dezvoltare mai favorabile.

Dar chiar și față cu puținul acesta, ce s'a putut face. Asociațiunea noastră a avut un rol de tot modest. Aproape întreaga ei activitate literară în timpul de 45 de ani, de când există, s'a mărginit la publicarea foaiei „Transilvania“, care sub conducerea lui G. Barițiu, cuprindea adese-ori documente istorice de oare-care însemnătate, la premiarea tractatului „Flora phanerogamă din districtul Năsăudului“, de răposatul Florian Porcius, la scoaterea la iveală a datelor istorice, privitoare la familiile nobile române, de cavaler Ioan Pușcariu, a unei colecțiuni de povești populare, de răposatul I. Pop Reteganul, și acum de curând a unei bune culegeri de balade populare din Banat,

publicată în „Biblioteca populară“. Afară de aceea, sub ocrotirea Asociațiuni, deși fără nici o jertfă materială din partea ei, s'a publicat în anii trecuți Enciclopedia română, care cu toate că e o lucrare de popularizare, totuși cuprinde mulți articoli de valoare literară științifică.

Cam puțin pentru timpul de 45 ani, — va fi aplicat a observa cineva. Dar observarea aceasta o va prefăce în obiecțiuni numai acela, care nu-și dă seama de modul de organizare și de mijloacele materiale, de cari dispune însoțirea noastră. Asociațiunea nu este o academie, o societate de oameni învățați, ci numai o însoțire de oameni doritori de învățatură.

Membru al ei poate fi ori-care Român cu tragere de inimă pentru înaintarea poporului său, care plătește o anumită cotizațiune anuală, iar comitetul ei este o corporațiune curat administrativă, compusă din oameni cu diferite ocupațiuni, cari jertfesc în dar, aproape toți, munca și timpul, ce le prisosește, pentru chivernisirea conștiințioasă a denariului obștesc și pentru buna întreținere a lui. De altă parte Asociațiunea noastră a dispus și dispune încă și astăzi de prea puține mijloace materiale, ca să poată duce la îndeplinire lucrări de știință așa de grele și costisitoare, ca cele luate în vedere în adunarea generală din anul 1862. Și cu toate secțiunile literare științifice, ce s'au înființat în timpul din urmă, deși aș voi bucuros să fiu proce mincinos, că Asociațiunea noastră nu va putea rezolva, nici de aici înainte într'un viitor, ce se poate prevedea, probleme așa grele științifice, ea va rămânea aceea, ce a fost și până acum, anume: *O societate pentru lăfșirea luminii în straturile cele mari ale poporului, o însoțire pentru popularizarea științei și pentru creșterea sentimentelor bune; cu alte cuvinte, ea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința.*

Să vedem acum, cum și-a îndeplinit Asociațiunea chemarea sa în această privință? Ce a făcut ea în timpul de 45 ani, de când viază, pentru cultura poporului nostru? Deși problema aceasta a doua, ce și-o alesese Asociațiunea, era mai ușoară de înțeles și de urmărit, totuși conducătorii societății noastre întimpinară la deslegarea ei greutatea destul de însemnată. Anume, trebuințele poporului nostru scăpat abia de două decenii din lanțurile iobăgiei erau leghion, iar mijloacele, de cari dispunea noua însoțire culturală, erau de tot măsurate.

Ce era de făcut mai întâiu și mai întâiu? Să se înființeze școli pentru luminarea nemijlocită a poporului, s'au să se trimită tineri silitori la școlile din străinătate, ca întorcându-se acasă înzestrați cu cunoștințe, să se facă tot atâta apostoli ai poporului lor? Să se deie toată atențiunea țărânilor noastre, care forma atunci, ca și acum temeliea poporului nostru, sau să se încerce crearea unei clase mijlocii de meseriași și neguțători, de care înainte de aceasta cu 40—50 de ani eram și mai lipsiți de cât astăzi? Să se adune pe seama poporului cârticelele, cari erau tipărite de mai înainte, sau să se încerce a se scrie și a se tipări o seamă de cârticele nouă, mai potrivite împrejurărilor, decât cele de până acum? Și toate acestea aveau să fie făcute,

nu din prisoa, ci din sărăcie. căci de ex. în anul 1875. întregă averea Asociațiunii încă nu ajunsese la suma de 80.000 fl.

Conducătorii Asociațiunii noastre au încercat toate aceste căi și cele mai multe din încercările lor n'au rămas fără rezultat. La început ei au jertfit sume însemnate, aproape toate mijloacele, de cari dispuneau, pentru ajutorarea tinerilor lipsiți, cari studiau la școlile medii și superioare, din cari sperau să facă cu timpul luminători și povățuitori ai poporului. Mai târziu, după ce prin dragostea de neam și prin spiritul de jertfire al mai multor mecenai ai poporului nostru, se făcuseră mai multe fundațiuni pe seama tineretului dela școli, fruntașii Asociațiunii noastre își îndreptară privirile lor asupra clasei mijlocii, dând ajutoare ucenicilor dela meserii și elevilor dela școlile de negoț. După aceea, pornind dela convingerea corectă, că numai prin mame bune să poate forma un popor destoinic de viață, înființară cu mari jertfe școala de fete, despre care am vorbit mai înainte.

În același timp ei încercară a se pune în legătură nemijlocită cu masele cele mari ale poporului, ceea-ce și izbutiră cu timpul, prin mijlocirea despărțămintelor și a agenților comunale, și a-l îndemna pe omul din popor cu sfatul și cu pilda a-și cultiva mai bine țărinele sale, a-și îngriji mai bine vitele, a-și păstra portul și obiceiurile cele bune, și a-și îngriji sănătatea. Afară de expozițiunea din Brașov din anul 1862 conducătorii Asociațiunii mai întocmiră pe cea din anul 1881, și pe cea din anul trecut din Sibiu, prin care s'a inaugurat muzeul istoric și etnografic, și prin aceasta îndemnară pe fruntașii din multe părți să întocmească și ei, cu prilejul adunărilor despărțămintelor, expozițiuni mai mici comunale și chiar și regionale.

Cu deosebire de vre-o 7—8 ani încoace se observă în sinul societății noastre o mișcare îmbucurătoare în lucrarea pentru luminarea și îndrumarea spre cele bune a straturilor celor mari ale poporului. Despărțămintele Asociațiunii nu mai sunt niște cadre fără ostași, niște simple birouri pentru încasarea taxelor dela membri, ci cele mai multe dintre ele, se întrec unele cu altele în înființarea de biblioteci populare și în ținerea prelegerilor pentru popor, fie-care din ele cantă să atragă masele pentru cauza cea mare a culturii naționale și să deștepte în ele dragostea pentru cartea românească. Și dacă astăzi în multe locuri poți vedea Dumineca și sărbătoarea țărani de ai noștri străuși la un loc și ascultând cu băgare de seamă pe unul dintre ei, care cetește din vre-o gazetă sau din vre-o carte populară, sau de-i vei afla întruniți în biserică sau în școală, ca să asculte la cuvintele îndemnătoare spre bine, la povețele practice ale preotului și învățătorului, și dând căreiuima cu totul nistrării, o parte din merit o are Asociațiunea noastră. Numele de Asociațiune nu mai este astăzi o vorbă fără înțeles înaintea omului nostru din popor, ci Asociațiunea este privită în cele mai multe părți ca o mamă bună, care caută să atragă la sinul său iubitor pe toți fiii săi, și la care cu toții privesc cu încredere și iubire.

Sucezul acesta obținut prin o lucrare statornică numai de câțiva ani de zile să ne servească ca îndrumare pentru viitor.

Să ne apropiem tot mai mult de omul din popor, să căutăm a-i cunoaște firea și aplicările, să-l luminăm cu toate mijloacele culturii moderne, să-i ușurăm necazurile și să-l îmbărbătăm. Să-l legăm de noi cu lanțul puternic al culturii naționale și astfel să facem din întreg poporul nostru o cetate tare, care să fie în stare a rezista la ori și ce atac. Lucrând astfel cu stăruință sub stindardul Asociațiunii, care poartă deviza: *literatura și cultura poporului român*, ne facem numai o datorie către noi înșine și dăm dovadă, că suntem un popor conștin de sine și vrednic de viață.

Având deplină nădejde, că vom și lucra astfel fie-care pentru sine și toți împreună, și așa vom implini așteptările înaintașilor noștri, cari au întemeiat Asociațiunea cu speranțe așa de mari, declar adunarea generală de deschisă.

De Dr. Gyárfás Elemér, cunoscut și la noi de un laic plin de credință, de un tânăr cu cunoștințe vaste și temeinice, și de un magiar calm și drept, a scos la lumină principiile sale despre libertate și domnie în o broșură intitulată: „*Szabadság és uralom*”. Broșura are 27 pagini, și costă 40 fl. Rezultatul studiului său e: „*Domnia celor tari în folosul celor slabi*”. Principiu corect, dacă sub cei tari înțelege și așa pe cei mai buni, mai drepti, mai luminați și mai morali, cari aleargă în frunte și pe înălțime, nu ca să lovească, ci să apere, nu ca să rănească, ci să vindece; nu ca să îmbuibeze, ci să se jertfească; nu ca să împiedece pe alții în dezvoltarea naturală, ci să-și deie concursul, ca mai îngrabă să progreseze și cari pentru nimic nu să pun în contradicție cu legile firii și ale lui Dumnezeu. — La caz contrar fie conducătorii cât de mulți, cât de bine hrăniți, cât de mult lăudați, ei vor fi *slabi*, și apoi nimic nu-i mai insuportabil, ca domnia și conducerea celor slabi.

Adunarea „Asociațiunii”.

— Raport special al „Unirii”. —

Credeam că vom putea să mă reintorc mai curând acasă, și să pot continua raportul pentru numărul trecut, dar m'am înșelat. Calea dela Brașov la Buceresti, Pitești și Curtea de Argeș, și de aci peste Lugoj acasă, a fost cu mult mai lungă și vechii prietini cu mult mai drăguți, decât ca să-mi pot implini datoria de raportor credincios. De aceea cer scuze cetitorilor mei, și ceea ce nu s'a făcut în numărul trecut, se va face acuma.

După ședința primă a urmat *banchetul* la Casa de tir. Au participat câteva sute de persoane. Dintre toate remarcăm acela al deputatului Dr. Vajda pentru poporul țaran și a dlui prof. Iorga asupra sufletului românesc, care a ajuns în vrâsta a treia, când poate merge înainte, fără a avea lipsă de povățelul cuiva, are nevoie însă, de toate puterile sale. E cu trup și suflet cu aceia, cari cred în puterea de viață a sufletului românesc. Nu mai e de trebuință să spunem, că neîncetate ovații s'au făcut distinșului profesor.

Între acestea în fața gimnasiunii ro-

mănese se adunaseră mii de bărbați și femei dintre țărani, de prin satele din jurul Brașovului, la *petrecerea populară*. Era un prilej pentru un etnograf, să studieze aci, ce influință au avut naționalitățile străine asupra Românilor, sau mai bine, ce au mai rămas la Români din Feldioara de pildă, dela strămoșii lor, cari de bună samă numai români n'au fost. Tot cu această ocazie s'a jucat din partea Junilor dela Brașov, des amintită lor horă, și s'au distinș în prinderea buzduganului.

La oarele 8. s'a dat *concert* în sala redutei din partea corului d-lui Dima, acompaniat de capela orășenească și câțiva membri ai societății filarmonice. S'au cântat aproape tot piese românești, cari prin drăgălașia lor și fericita aranjare au plăcut foarte mult. Erau bucăți populare de a prof. I. Murășianu, G. Muzicescu, D. Popovici și Gh. Dima. Prestațiunile corului au fost escelente, cât au încântat întreg auditorul, care meru cerea bisarea bucăților. S'a repetit însă numai „Cireșile” de D. Popovici, deși muzica are note mai mult străine, de cât naționale românești, dar... De Popovici era prezent la concert. Dna Dima, cu plăcuta-i voce de alt, a fost la perfecție, deși în notele înalte părea puțin obosită. În „Mama lui Ștefan cel mare” a cântat și dl Popovici un mic solo de bariton. După concert a urmat o veselă *petrecere cu dans* până târziu.

Sâmbătă se ține *ședința a II.* tot în sala cea mare a gimnasiunii, sub presiul ordinar.

De deputat *Goldiș* în numele comisiunii prime, face un frumos raport. Dsa remarcă lucrările sfârșite în anul precedent: muzeul și expoziția. Scoate la iveală problemele, ce și-a impus comitetul adecă: reformarea biroului cu doi secretari, — publicarea unei foi populare, care a întârziat din lipsa genului, în jurul cărui să se adune lucrătorii harnici. Dsa speră, că numele lui Goga e însă o garanție suficientă, că toate vor merge spre bine. Pomeneste de înființarea progresivă a bibliotecelor populare, apoi de prelegerile economice, cari ar trebui să se țină în fie-care comună, macar odată în an. Nu e de părerea, ca despărțămintele leneșe să fie critizate cu vorbe aspre, din contră adă de mai ducător la scop, ca secretarii să meargă pe rând în centrele anumite, și acolo să cercce cauza stagnerii și ei să pornească cauza culturală. I-se pare referentului, — deși membru în secțiile literare, — că acestea nu corespund așteptărilor, s'au lucrat puțin și s'a cheltuit mult; crede că răul zace în însăși organizația lor. De asemenea nici sporirea membrilor nu se face prin lamentări, căci acestea nu cam prind, când însă activitatea comitetului central se va resimți în fie-care sat românesc, atunci toate păturile neamului nostru se vor simți atrase, ca să între în numărul membrilor Asociațiunii. De închiere propune, ca raportul comitetului să fie înat spre știre. — să se deie expresie durerii pentru pierderea membrilor decedați și să se aleagă membrii onorari ai Asociațiunii: arhimandritul Dr. Ilarion Pașcaru, fostul secretar Dr. Cornel Diaconovich și avocatul Emanuil Ungureanu.

Toate propunerile să primesc, special alegerea dlui Ungureanu, se face în mijlocul

aclamarilor generale, cunoscută fiind rodnică activitate, dezvoltată de Dsa pentru scopurile Asociațiunii în despartământul Timișoara.

În sfârșit dl Goldiș mai propune să se compună date statistice, asupra stării culturale și materiale a populațiunii române.

Propunerea aceasta se primește în forma aceea, ca să fie urgită secția economică, a termina lucrările începute în direcția aceasta.

La raportul general începe disenția dl Arsenie Vlaicu, care cu provocare la statute și regulament arată că alegerea secretarilor (literar și administrativ) și reforma biroului, trebuia mai întâiu să se aproabe de adunarea generală și numai după aceea să se facă alegere respective, eserie concurs. Discuția ține mult și devine tot mai aprinsă. Vorbește Dr. Blaga și Ungurean, cari sprijinesc observările făcute de Vlaicu, apoi Damian Cosma, Dr. Ben, Dr. Bologa, Dr. Ștefan Pop și Dr. Marcu. În sfârșit după o discuție de două ore, adunarea generală aprobă modificările făcute în regulament și noua organizare a biroului Asociațiunii.

Propunerile păr. Baca pentru studiarea costumelor naționale și a păr. Tat. pentru ajutorarea preoților și învățătorilor, cari cercetează școalele economice, — se transpun spre studiere comitetului.

Raportorul comisiunii financiare dl I. Lăpădat, propune aprobarea socoților pe 1905, și a bugetului pe 1907.

La punctul acesta ia cuvântul dl deputat Damian, care arată titlul singuratic, la cari s'ar putea face economii și cu plusul câștigat să se ajute școalele populare. Păr. Brumboiu din Tohan, de asemenea cere, să se facă mai mult pentru popor și în special să se angajeze un conferențiar ambulant. Aci să naște un mic incident și semnificativ și regretabil, care ținem să-l însămânăm. Păr. Brumboiu greșise de sigur, când a afirmat la începutul cuvântării sale, că n'are ce duce poporului său, n'a auzit nici un sfat, nici o învățătură, menită să promoveze cultura și prosperarea țaranului. Venerabilul Gheorghe Pop de Băsești a și sărit îndată și l-a apostrofat în termeni aspri. Tot respectul pentru venerabilul president al partidului național, dar suntem datori să apărăm preoțimea noastră, dela care se cere totul, dar în schimb i-se dă foarte puțin, ori chiar nimic. Dl Brumboiu a avut dreptate în fond, a greșit forma, și pentru aceasta nu trebuia bruscat așa, ales când dsa lucră mult chiar pentru ideile Asociațiunii. Răspunsul dsale, dat la apostrofările dlui Gh. Pop a fost viu aplaudat. Rugăm mai multă considerație pentru preoțime.

La buget mai vorbește dep. Dr. Pop, care cere înființarea de biblioteci prin comunele tare înapoiate ale Munților apuseni.

Dl prof. Petrovici în numele comisiunii a treia, raportează, că s'au inseris 6 membrii fondatori, 9 pe viață și mai mulți ordinari și ajutători.

La ordinea zilei alegerea secretariului I. sau literar. Înainte de a trece la obiect, dl dr. Sextil Pușcariu ține un cald discurs, în care relevează meritele lui Oct. Goga, pe care îl propune de secretar. Întrând dl Goga în sală, e îndelung aclamat. Președintele îl declară ales, adresându-i câteva cuvinte pline de entuziasm și dorindu-i, că

el, care a cântat cântarea pătimirii noastre, să fie și cântărețul bucuriei noastre.

Goga mulțumește, promițând să lucre cu țărâtimea, fiind-că e timpul ca Asociațiunea să fie tot mai aproape de sufletul țaranului. Ovațiile reîncep pentru noul secretar, dela care se așteaptă foarte mult.

Statorirea localui adunării generale următoare se conrede comitetului. Ar fi potrivit credem noi, ca cu prilejul adunărilor generale, să se publice an de an conșpectul tuturor adunărilor, ca să fie un îndemn pentru orașele, în cari n'au fost de loc sau foarte rar convocată adunarea.

În sfârșit dl avocat Dăncian aduce laude dlui Bârseanu pentru conducerea adunării. Și din a noastră parte constatăm cu bucurie și multă satisfacție, multul tact și deosebita pricepere, cu care dl vice-preșident a condus celea două ședințe.

După prânz la orele 4 1/2 se ține *ședința festivă a secțiilor literare*. Înainte de a da cuvântul conferențiarului, dl Bârseanu aduce aminte, că în anul acesta s'au împlinit 100. ani dela moartea călugărului Samuil Micu Klain, care prin scrierile sale istorice s'a făcut nemuritor. Dsa schițează activitatea intensivă, desfășurată de acest mare bărbat, și roagă pe cei prezenți să-și exprime prin ridicare venerațiunea față de memoria lui.

Dl vice-preșident e viu felicitat pentru această comemorație și la cererea generală promite să o tipărească.

Se dă apoi cuvântul dlui Vlaicu, care ține o conferență despre *Chemie și progresele realizate de ea*.

Seara la 8 ore s'a dat teatru în redina orașănească. S'au jucat piesele: „*Ovidiu*“ (act. V) de Alexandri, și „*Sluga la doi stăpâni*“, traducere de Zah. Bârseanu. Cu tot jocul corect al diletanților și în special a dlui Bârseanu și doarei Brasoveanu, succesul nu a fost cel dorit. Nici „*Ovidiu*“ și nici cealaltă piesă nu sunt potrivite spre a fi reprezentate pe scenă.

Între picse, dl Tit Morariu a declamat cu mult sentiment poezia „*Clăcașii*“, de O. Goga.

După reprezentație tinerimea a petrecut câteva ciasuri dansând.

A doua zi peste 300 membri ai Asociațiunii au plecat cu tren special spre București spre a vizita frumoasa Expoziție jubilară.

La Sinaia, după dejun, s'an dus la palatul regal, unde au făcut călduroase ovații familiei regale, care chiar pleca la București. Noaptea la orele 11 și 10 min. au ajuns la București. A doua zi la orele 9 s'au intrunit la institutul Pompilian, unde profes. Iorga a ținut o conferință asupra expoziției, după care au plecat spre Filaret. Aci M. Sa Regele, observând în public pe redactorul „*Unirei*“, l'a agrăit, aducându-și aminte că l-a mai văzut.

Mercuri, raportorul DVoastre a luat drumul spre Pitești, unde a întâlnit inimi calde și prietini vechi, și de aci la Florica, moșia familiei Bratian, unde a fost primit cu multă amabilitate de dl Ionel Bratian. A doua zi s'a dus la „*Curtea de Argeș*“, unde a fost primit de P. S. Episcop Timuș al Argeșului, iar de aci Vineri a ajuns la Lugoj, unde a cercetat pe Preasfințitul Episcop Dr. Vasile Hossu.

Închind aceste note scrise în fuga

conșpectului, însămânăm cu multă satisfacție, că adunarea Asociațiunii dela Brașov, trebuie cu dreptul să fie trecută între cele mai succese și interesante adunări.

Raportor.

REVISTE.

Budapesta. Sesiunea parlamentului ungar să începe în 10 Oct. Dieta va lua în dezbateri, așa se spune, două proiecte a ministrului de comerț, și anume: asigurarea muncitorilor și libertatea navigațiunii.

Iarăși e la ordinea zilei artileria; să promisese adevăz honvezilor, de mult, tunuri. De fapt însă promisiunea nu s'a adus în îndeplinire, să înțelege, cauza, că nu s'a împlinit promisiunea, a fost Viena. Și au strigat magiarii ca din gura șerpelui, că nemții cercă anume să le răpească ori ce mijloc, prin ce ar putea să se ridice în câțva armata ungară la oare-care independență. Iată acuma însă și Viena vine și le ofere magiarii tunurile. Și ce se vezi? Magiarii resp. guvernul lor nu primește tunurile, căci dacă le-ar primi, ar trebui să ridice și bugetul și contingentul de recruți, iar aceasta acuma nu o poate face. Al dracului neamțu, — te îmbie cu binele, când nu ești în stare să-l primești.

MAI NOU.

Sinodul arhidiecezan, prorogat în anul 1904, e convocat pe ziua de 22 Noemvrie n. a. c., pentru continuarea ședințelor.

Noutăți.

Știri personale. Escelenția Sa Metropolitul Victor însoțit de Iacob Popa, directorul cancelariei metropolitane, a plecat Dumineca trecută cu acceleratul de seara la Roma, să viziteze mormintele Apostolilor, și să facă raport despre starea arhidiecezei în cei 5 ani din urmă. Escelenția Sa se va întoarce probabil peste două săptămâni. — Dorim înalt Preasfinției Sale fericită călătorie în lungul său drum!

Vizită princiară. Dumineca trecută a vizitat orașul nostru Alteța Sa Regală principele Maximilian, fratele regelui din Saxonia. Dânsul e preot și profesor de liturgică greacă la universitatea catolică internațională din Freiburg (Elveția). A fost oaspele Escel. Sale Dlui Metropolit, iar Duminecă seara a înat cina la părintele canonic dr. A. Bunea. Alteța Sa a vizitat biserica catedrală, institutele de învățământ și în special capelele acestor institute. În biserica catedrală a

seruat timp mai îndelungat cărțile liturgice, arătându-se mare priceparator al liturgiei grecești. Luni cu trenul accelerat dela 9 oare a. m. a pornit cu locomotivul său, un preot armean, la București, de unde își vor continua călătoria de studii la Constantinopol, Sofia, Veneția. Toți cei ce au avut fericirea să-l cunoască, i-au admirat pietatea și știința.

Din Arhidieceză. On. *Eugen P. Păcurar* a fost dispus de capelan al doilea la Cluj, iar locul dsale de cancelist îl va ocupa On. *Nicolau Solomon Aron*, castelanul metropolitan, iar în locul acestuia e numit *Aurel Vodă*, subprefect în Internatul de băieți. În Internat au fost numiți de subprefecți *Ioan Mărginean* și *Ioan Isaac*, clerici absoluți.

Din dieceza de Lugoj. În ședința consistorială dela 16 August n. s'au conferit din fondul Rudolf la 56 elevi stipendii în valoare de 3825 cor., din fondul Braia la 49 elevi 2500 cor., din fondul Iova la 6 elevi 940 cor., din fondul Chiș la un elev 140 cor., din fondul Stoina la un elev 80 cor., din fondul Braia la 11 elevi 440 cor., din fondul Liviu la un elev 200 cor. și din fondul Iova la 6 pedagogi 700 cor.; în total s'a conferit la 130 elevi stipendii în valoare de 8825 cor.

Hymen. *Emil Tișca* și *Iuliana Murașianu*, fac cunoștință enunția lor, care se va celebra în biserica gr.-cat. din Năsăud, la 8 Octombrie n. a. e.

Sărbătoarea dela Caransebeș. Duminică se va desfășura la Caransebeș stamna Majestății Sale, ridicată pe spatele comunității de avere a românilor grănițeri. La desfășurare Majestatea Sa va fi reprezentat prin Arhiducele *Iosif*, care va sosi în Caransebeș Sâmbăta înainte de prânz. Vor lua parte la serbări ministrii, numărași deputați și Episcopul nostru dela Lugoj și Caransebeș.

Osăminteale lui Rákoczy și Tököly, după noul program vor veni pe Marea-Neagră pe vapor, la Constanța căile ferate române a pus la dispoziție două vagoane funerare, cu cari vor fi transportate până la Orșova, unde vor sosi la 27 crt. Aci o mare deputație va aștepta sicriile și le vor însoți până la București, de unde după ce se vor termina serbările aranjate în onoarea lor, vor fi duse a lui Rákoczy la Casovia și a lui Tököly la Keszthely.

Di Aurel P. Bănuțiu, bursierul societății noastre de teatru, după ce s'a compromis pe deplin în afacerea Z. Bărsan, ține să continue publicațiile sale „literare”. În acelaș ton. Într'un folclon din „Poporul Român” (nr. 121), ironizează foarte de sus creșterea din Internatul Vancean, de care se împărășise și așa înainte cu câțiva ani, spunând cu multă superioritate, că „orașul asta istoric (Blajul) evoluează greu”. E chestie de bună cuviință să nu-ți bați joc de cei ce te-au crescut — dar nu desnoare aceasta vrem să-i vorbim dîni Bănuțiu. Vrem să-i amintim numai, dacă își mai aduce aminte, de reprezentanța ce a dat-o de curând la noi? Sala era ticșită de lume. Cu ce a răsplătit di Bănuțiu aspirațiile artistice ale publicului? Cu niste declamări slabe, pe cari ar fi fost în stare să le spună mai bine și 20—30 din elevii gimnaziali. Și totuși nu i-a fluierat nimeni! Cu o astfel de aroganță însă, și cu o lipsă de talent atât de completă, lucrul i-se poate întâmpla însă foarte ușor!

Dela Expoziție. Săptămâna trecută un grup mai mare de făgărășeni au vizitat Expoziția națională dela București. Li-s'a făcut o primire imposantă atât în capitală, cât și la Constanța. Luni primăria capitalei le-a oferit un prânz în ospătăria expoziției, cu care prilej Delavrancea a rostit done toate, foarte mult aplaudate. — Se așteaptă o vizită mai mare a Românilor din Basarabia, de nu cumva li-se vor pune pedeci din partea guvernului rus. Dela noi încă să proiectează o nouă excursiune, a învățătorilor, cari la sfârșitul acestei luni își țin adunarea generală. Depinde dela aceea, dacă se vor însușa în număr suficient.

Expoziție de copil. „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu”, aranjată la 14 crt. *prima expoziție de copii* în comuna Apoldul-român. La expoziție de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor din Apoldul-român. Se vor distribui 44 premii, în valoare de 204 cor., dăruite parte de particulari, parte de Reuniune.

Pentru elevii săraci. Din Septembrie 1905 până în prezente mai mulți dîni preoți din Blaj au renunțat la dreptul de a predica în biserica catedrală în favorul băieților mizeri dela școlile noastre. În locul acestora au predicat alți dîni preoți pentru ajutorarea elevilor săraci, anume: R-v. Dr. Izidor Maren de 5 ori, profesorii: I. F. Nezașiu odată, Șt. Roșian de 6 ori, Dr. A. Niculescu de 2 ori și V. Macaveiu odată. A mai predicat odată și di E. Pecarariu, remunerățiunea însă a trecut în fondul mesei studenților. Remunerățiunea celor 15 predici (à 20 cor.) a fost 300 cor., din cari s'au ajutat, la pronunțarea respectivilor profesori de clase, următorii elevi: Ioan Ungur, (cl. VIII) cu 10 cor.; Șt. Ouga, (cl. V) cu 10 cor.; Emil Tătar, (cl. V) cu 20 cor.; Oct. Lupean, (cl. VI) cu 40 cor.; Al. Luceanu, (cl. VII) cu 30 cor.; iar pedagogii: Mihail Pop, Ioan I. Comăciuan și Iacob Andone, cu câte 10 cor. Silviu Noșlăcan, (cl. I) cu 20 cor.; A. Presăcan, (cl. I) cu 5 cor.; Otilia Coltor, (cl. I. civ) cu 17 cor. 6 fil. și clericul Clemente Petrascu cu 20 cor. Total 202 cor. 6 fileri. Restul sumelor încasate se va distribui elevilor bani și mizeri în cursul anului curent școlastic. — *Gavril Precup*, profesor.

Osăminteale ziarelor noastre. La 19 Sept. s'a judecat la curtea cu jurați din Cluj, procesul de presă intentat foii „*Libertatea*” dela Orăștie pentru doi articoli scriși pe timpul alegerilor de deputați. Responsabilitatea a luat-o fostul redactor di *Ștefan Popp*, iar apărătoarea a făcut-o di avocat *dr. Cassiu Maniu* din Cluj. Cu toate că procurorul n'a putut invoca nici o lege, călcată prin acei doi articoli nevinovați, tribunalul a rostit sentința de 800 cor. pedeapsă în bani și 3 luni arest de stat. — La 22 Septembrie n. „*Tribuna*” dela Arad a fost și ea osândită tot pentru doi articoli la 400 cor. pedeapsă și 7 luni arest de stat.

Constituire. „Societatea de lectură a tinerimei gimn.” din Blaj, în ședința constitutivă ținută în 11 Septembrie, a ales pentru anul școlastic 1906/7 următorul comitet: președinte: Ion Pop, stud. cl. VIII, secretar: A. Lupean, stud. cl. VIII, bibliotecar: Vasile Câmpăan, stud. cl. VIII, controlor: Laurențiu Giurgiu, stud. cl. VIII, notar: Octav. Rusu, stud. cl. VII, vice-bibliotecar: Ion Borșan, stud. cl. VII, casar: Eugen Bănuțiu, stud. cl. VII. — În comisia literară au fost aleși: Ion Georgescu, Alex. Pop jun. și Constantin Roșcan, stud. cl. VIII, Eugen Goga, Alex. Măcelariu și Aurel Șinea, stud. cl. VII.

— Societatea de lectură a tinerimei dela institutul pedagogic-teologic din Arad s'a constituit în 15 Sept. n. 1906, sub conducerea Preacuviosiei Sale Roman R. Ciorogar, director, în modul următor: Președinte: George Teaha, cl. a. III. Secretar: Petru Fieșer, cl. a. II. Casar: Simeon Stana, cl. a. I. Bibliotecar: Dimitrie Lupea, cl. a. II. Notar: Traian Mager, ped. c. IV. Controlor: George Popovici, ped. c. IV. Arhivar: Adrian V. Lazar, ped. c. III. — Comisia literară: V. — Președinte: Ignatie Porge, cl. a. III. Patrieșă țucra, cl. a. II, Aug. Pelle, cl. a. I. Grig. Poenari, ped. c. IV, și Ioan Florea, ped. c. III. — Comisia muzicală: Aurel Doboș, cl. a. III, Coriolan Montă, cl. a. II, Ioan Pop, cl. a. I, George Popa, ped. c. IV, și Ioan Ursan, ped. c. III. — Comisia revizoară: Nicolae Codrean, cl. a. II, George Ciunga, cl. a. I, și Ignatie Raica, ped. c. III.

Convocare. „Reuniunea învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Inlia și Făgăraș” își va ține *adunarea generală* la Blaj, în 23 și 24 l. crt. — Cu ocazia aceasta se plă-

nuește o excursie la Expoziția dela București. Cheltuielile de tren, cuartir și întreținere nu vor fi mai mari ca 35—40 cor. E de dorit însă, ca fiecare învățator să aivă pasaport în regulă.

Mulțămită publică. Cu ocaziunea petrecerii de vară, aranjată de tinerimea română, din Lunca și jur, ținută la 2 Sept. n. a. e. în sala școlii gr.-cat. din Lunca, au încurs următoarele suprasolviri: Victor Maior, notar cerc. Mănărade 4 cor. Ioan Handrea, preot. Mănărade 3 cor. Bitay Pál, notar cerc. Mănărade 3 cor. Ioan Pușcaș, provizor, Veza 2 cor. Iariv Vlad, cancelist la jud. Harghita 2 cor. Filip Docobin, preot, Micăsasa 2 cor. Ioan Trif preot, Tăuni 2 cor. Basiliu Dănen, preot. Tapu 1 cor. Ioan Mibănu, învăț. Lunca 2 cor. Georgiu Savu, preot. Dărlós 1 cor. Ioan Mibănu i. Toma, proprietar, Lunca 1 cor. Vasiliu Turcu, subnotar cerc. Făget 1 cor. Ioan Bian, cand. adv. Blaj 1 cor. N. N. 1 cor. N. N. 26 fil. Ioan Neamțu, învăț. Armeni 20 fil. Ioan Valean, învăț. Crăciunelul-sup. 20 fil. Zaharie Macaveiu, învăț. Tătarlana 20 fil. Emil Dragan, învăț. Nirașten 20 fil. Ionel R. Blaj 50 fil. Venitul întreg 75 cor. 56 fil. Venitul curat 18 cor. Ne ținem de datorita a aduce și pe această cale sincerile noastre mulțămite tuturor stim. participanți, și cu deosebire stim. domni suprasolvitori. Lunca, la 9 Sept. 1906. — *Comitetul aranjator.*

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

La fondul *Masa studenților*: Constantin Baicu, Orăștie, 40 cor. Alexiu Pocoi, Baia-mare, 100 cor. Valeria Pop—Bănuțiu, 20 cor. Teofil Gerasim, Deag, 5 cor., Ioan Magde, Drâmbariu, 3 cor.

La fondul *subsidiar al preoților*: Ioan Magde, Drâmbariu, 3 cor.

La fondul *Internatului de fetițe*: Ioan Magde, Drâmbariu, 14 cor., Teofil Gerasim, Deag, 10 cor., Ștefan Roșian, Blaj, 40 cor. Blaj, 3 Octombrie n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Rectificare. În Foia noastră din nrul trecut s'a strecurat următoarea eroare de tipar: La nrul al 10-lea, pasagiul a 3-lea în loc de „aceasta e imposibilă” să se zică: „aceasta e infalibilă”.

Tabloul *regelui Carol*, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul *reginei Elisabeta*, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul *regelui Carol*, 55 cm. înălțime, 44 cm. lățime. Prețul 1 cor. — Șerban Vodă Cantacuzino la încunjurarea Vienei de către Turci și Prezentarea steagului turcesc luat la Grivița de către batalionul II. de vânători, à 2 cor. 50 fil. — La comandă are să se aclude și porto 10 eventual 20 fil. — Tablourile sunt executate foarte bine și frumos și sunt o adevărată podoaibă pentru casă. — Se află de vânzare la: *Librăria seminarială*, — Blaj.

Posta Redacțiunii.

I. P. După ce foaia noastră apare în aceeași zi cu terminul intrării, e superfluu publicarea apelului, deși noi aderăm la idea dvoastră.

San. Ideea frumoasă, versuri... nepotrivite. I. B. Trimiteți totdeauna sumarul și-l vom publica bucuros!

Invitare de abonament.

Apropiindu-se sfârșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foii.

ADMINISTRAȚIUNEA.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

— Cu toate acestea sunt destule familii, cari se joacă cu focul acestei nebunii. Ele fac evocațiuni în fiecare zi, în prezența copiilor, silindu-i să ia parte și ei la cercul magic. În toate timpurile, dela brahmani până la cabaliștii de astăzi, oamenii, cari se ocupau cu lucruri de acestea misterioase, opriseră practizarea lor tuturor acelorora, cari nu dovediseră, că ar fi în stare să reziste la perturbațiunile teribile, ce le pot produce practicările acestea. — Datorința noastră este, conchide Gibier, să arătăm primejdia împreună cu experimentele psihismului, cu cari se joacă unii, fără să-și dea sama de primejdia cea mare, carea le însoțește. — 7) Despre aceasta mărturisesc și *datele statistice*. Cât ce s'au ivit hipnotismul și spiritismul, îndată s'au umplut și casele de nebuni. În Statele-Unite,¹⁾ erau prin 1878 vre-o 10,000 de nebuni, nebuniți de spiritism; și deja din 1853 constatau zierele medicale din Helveția, că acolo din 200 de nebuni, 50 cădeau pe spiritism; tot așa și la Gand în Belgiu; iar „Revue médicale“ din Paris constată deja din 1859, că: „Între cauzele cari fac să se sporească nebunia într'un mod așa de înspăimântător, locul prim îl ocupau experimentele magnetismului, evocările (morților), mesele rotitoare“.

Despre acestea vorbia și arhiepiscopul din Quebec (Canada), *Turgeon*, în circulariul său, în care combătea spiritismul îndată după apariția lui. „Câte greșeli“, zicea el către credincioșii săi, „câte prostii, câte fărădelegi, câte mizerii a cauzat (spiritismul) la vecinii noștri, în Statele-Unite, unde a apărut mai întâi! Din el s'a născut confesiunea vizionarilor celor fără Dumnezeu, a căror religioasă consistă în aceea, că dau un cult sacrileg spiritelor, cu cari comunică cu toată încrederea. Comunicarea aceasta și descoperirile primite pîntr'însa au produs răsvrătiri în contra statului, neînțelegeri și destaceri de căsătorie, și au dus pe mulți în casa nebunilor“.²⁾

Despre *cazurile de sinucidere* provenite din spiritism și magnetism vorbește *Gauthier*.³⁾ „Unul din efectele ordinare (ale spiritismului și ale hipnotismului) e: de a produce în cei ce sunt influențați de el, impaciința și disgustul de a mai trăi, și de a-i împinge, cu un fel de fatalitate, la sinucidere“. — Aceasta o spune și spiritistul ocultist *Stanislas de Guaita*.⁴⁾ „Practicarea neprudentă a hipnotismului, și cu atât mai vartos cea a *magiei ceremoniale* (a spiritismului) nu pot să nu bage în experimentator o greutate nesuportabilă de a mai trăi“. — Tot aceasta ni-o spun în general și spiritiștii: *Du Potet*, zicând că: „Magnețiștii și magii mor curând și rău“⁵⁾; și *Gibier*.⁶⁾ Aceasta o observase deja de mult *Tertullian*,⁷⁾ cu privire la spiritiștii de pe vremea sa, cari atunci se numiau magi. „Știu mulți, că moartea lor (a vrăjitorilor), prin mijlocirea dracilor, e prematură și împreună cu multe chinuri, și se ascrie vexărilor acestora“.

De altcum impaciința aceasta de a mai trăi o exprimă *Du Potet* prin cuvintele: „Ferice de cei ce mor dintr'una, de o moarte, pe care biserica o condamnă. Tot ce e marinos se omoară pe sine ori simțeste dorul de a se omor“.⁸⁾

3. *Nemorală*. Am auzit pe *Allan Kardec*, spunând,⁹⁾ că anumite spirite îi comunicau niște lucruri, cari ar fi îngreșat pe orice om, fie și cu totul tot nedelicat în simțăminte; pentru că comunicările lor erau în consonanță cu spiritele acelea triviale, spurcate, obscene, insolente, arogante, răutăcioase și chiar impie. Iar *Elifus Lévi* spunea,¹⁰⁾ că: „Persoanele, cari sunt de față la ședințele spiritiste simțesc că le-ar atinge și le-ar strânge niște

mâni nevăzute. Străngerile acestea, cari își aleg de regulă muierile, socotindu-le după scopul ce-l au, sunt neserioase și câte odată chiar nedecente. Credem, că ne-am înțeles“. — *Un ofițer* apoi, din *clasa superioară*, carele a întemeiat mai multe societăți spiritiste, și carele în congresul spiritist din Paris (1889), a fost ridicat până în nori,¹⁾ nu se sfiște să ne spună următoarele: „Spiritele mici îmi vor băga de vină, că sunt indiscret și mincinos. Faptele sunt extravagante și de o natură delicată: unii vor crede că sunt stricacioase pentru spiritism. Dar poate să strice adevărul? Oare nu e mai bine, să se cunoască nu numai binele, ci și răul, ca astfel să se facă lumină, și fiecare să poată încunajura pericolele, cari nu sunt nouă, și cari câte odată au fost trase la îndoială, dar cari își află răsunetul în întreagă vechimea, afară de unele, pe cari nu le spunem pentru stima cu carea suntem datorii față de public? — Într'o seară simțirăm, că am fi atinși într'un mod neobișnuit, și mai ales muierile. Una din ele, foarte respectată, era cât pe aci să se răstoarne de pe scaun. Era însă o femeie curajoasă și n'a voit să se întrerupă ședința, cum am fi dorit noi bărbații, și întrebă de spirit, că ce voiește? (Aci începe un șir de răspunsuri....) Ca să se prevină alte scandale, am pus capăt ședinței“. Într'o altă ședință, la carea luară parte numai bărbați, „apărură spirite de muieri, și a fost o serie de scandale.... Parcă aud pe cei ce văd în aceasta pe dracul: Vedeți, că e diavolul cel ce face acestea? Alții vor zice, că nimic nu e mai periculos, decât a se pune în legătură cu spiritele!... Dacă comunicările cu lumea spiritelor e împreună cu pericole, pentru mine e cu un motiv mai mult să ne ocupăm cu ele. Ca să poți încunajura mai bine primejdia, trebuie să o cunoști“. Așadară agentul spiritic e și nemoral.

Articolul IX.

Cauza fenomenelor spiritiste e diavolul.

Am văzut fenomenele spiritiste, învățătura spiritiștilor, și că agentul spiritist este o ființă inteligentă, dar mincinoasă, plină de ură față de oameni, cauzându-le tot felul de rele, și pe lângă aceea și nemorală. Caracterele acestea nu pot să fie ale oamenilor morți, fie ei chiar și osândiți; pentru că sufletele lor, după învățătura spiritiștilor, ar fi pe calea perfecționării; pe când noi vedem în spiritism o mulțime de spirite cari răsar de pretutindena, cum zice *Kardec*, și stau gata să înșele oamenii, ori să le strice. Oamenii însă, fie ei ori cât de răi, tot nu pot fi așa. Căci nu poți afla nicăiri un popor atât de blăstămat, care să aleștiească omenimea în tot chipul posibil, și să-i strice, fără să tragă ceva folos din acestea. Pentru aceea, agentul spiritist trebuie să fie diavolul și ingerii lui, pe cum ne spun și păgânii vechi, și cei din zilele noastre. Căci la ei încă erau și sunt fenomene spiritiste, produse, după părerea lor, de *zăitâți bune și rele* (agatodemoni și cacodemoni). La ei încă ne întâlnim cu răspunsuri de ale idolilor și de ale oracolelor. Martori sunt despre aceasta: *Cicero*²⁾: „Acum viu la tine sfinse Apollo.... pentru că *Chrisippus* a umplut un volum întreg cu oracolele tale, parte false, pe cum cred eu: parte adevărate din întâmplare.... parte dubii și obscure, așa că tâlcuitorul are lipsă de tâlcuitor, și soartea trebuie lăsată să o decidă soartea; parte cu două înțelesuri, cari trebuie lăsate pe sama dialecticei“.³⁾

(Va urmă.)

¹⁾ »Annali dello spiritismo in Italia« din 1878, pag. 174

²⁾ Wolkenberg, op. cit. pag. 265—266.

³⁾ Mirville: Des Esprits et de leurs manifestations diverses, Paris, tom. II. pag. 176 și urm.; Franco, pag. 200.

⁴⁾ Essai sur les sciences maudites, Paris 1890, pag. 18.

⁵⁾ Franco, pag. 202.

⁶⁾ Ibidem.

⁷⁾ De anima, pag. 57.

⁸⁾ Enseignement philosophique du magnétisme, pag. 119.

⁹⁾ Médiuns, pag. 172.

¹⁰⁾ La Clef des grands mystères, Paris 1861, pag. 144—145.

¹⁾ Congrès spirite, etc., Paris 1890, pag. 51.

²⁾ De div. I. II. cap. 56.

³⁾ »Sed iam ad te venio, Sancte Apollo, qui umbilicum certum terrarum obsides, unde superstitiosa primum saeva evasit vox fera. Tuis enim oraculis Chrysippus totum volumen implevit, partim falsis, ut ego opinor; partim casu veris, ut fit in omni oratione saepissime; partim flexilquis et obscuris, ut interpretes egeat interprete, et sors ipsa ad sortes referenda sit; partim ambiguus, et quae ad dialecticam deferenda sint. Nam cum sors illa edita est opulentissimo regi Asiae, Croesus Halym penetrans magnam pervertit opum vim: hostium vim sese perversurum putavit, pervertit autem suam«.
(Cicero, De divinatione, lib. II., cap. 56.)

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolandea tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

22

„Stricăciunile despre cari vorbești nu sunt urmările unei educații rele“, răspuse dr. Lug. „Amândoi învățătorii, Knack și Stern își îndeplinesc datoria în conștiință: Inspectorul dr. Frick îi laudă mereu și e totdeauna mulțumit cu rezultatele examenului“.

„Ei, știm noi, cum se face aceasta!“ replică Huber ușor. „După părerea mea, bătrânul Gerstle era un învățător harnic și cinstit. Frick însă n'a fost mulțumit de dânsul, natural. Așa a trebuit Gerstle să se retragă, pentru că să vie Knack și să introducă reformele proiectate de dta. Frumoase reforme! Pot să zic că bucuros m'aș fi lipsit de ele!“

„Curios om mai ești și dta, iubitul meu!“ răspuse zimbând cavalerul. „Eu n'am avut altă intenție, decât să fac a se respecta în Schwanheim legea noastră neconfesională. Aș putea să zic că prin aceasta am reparat neglijința dta, căci și dta ești obligat ca francmason să lupți pentru cultură și libertate, să combați superstiția religioasă și să promovezi din toate puterile executarea eminenței noastre legi neconfesionale.“

„Nu, — la aceasta nu mă simt obligat!“ replică rentierul. „Gradele inferioare ale francmasoneriei cărora aparțin eu, nu caută în loje altceva, decât petrecere și nimic mai mult. Afară de aceasta nu este de loc după gustul meu să lupt pentru o cultură și libertate care se manifestă în brutalități și în destrăbălarea tinerimei“.

„De acord!“ răspuse dr. Lug. „Destrăbălările însă nu izvorăsc din școala neconfesională, Doamne ferește!“

„Să mă ierți!“ — asigură Huber. „Mai înainte, când tineretul avea credință și pietate, când stătea sub disciplina și conducerea religiosului Gerstle, nu aveam nici cel mai mic prilej de a mă plânge. Acuma însă de când tăgăduitorul lui Dumnezeu și batjocoritorul religiei, Knack, a ajuns educator, suflă cu totul alt vânt. Înainte cu 5 ani ai văzut singur bunacuvința și respectuositatea tineretului din Schwanheim, astăzi ai face cu totul altfel de observații. Da, da, mai înainte copii erau mai cuviincioși, salutau pe toată lumea, și erau reverențioși. O să vezi acuma schimbarea îndată ce vom intra în sat. Primarul Redlich, un om verde și cinstit mi-s'a plâns de nenumărate ori de sălbătăcimea tinerilor. Și nimeni altul nu e de vină la acestea — zicea el — decât dracul în școală, adevărat învățător-diriginte Knack și nenorocita lege a instrucției“.

„Aceasta a spus-o primarul?“ strigă avocatul. „Aceste sunt expresiuni, cari trebuiesc pedepsite!“

„Dar ce crezi dta, că țărani germani sunt niște suflete de sclavi și câni muți, cari să se lase a fi călcați și să li-se suprimă cea mai sfântă convingere a lor, fără să protesteze? Eu te previn, că în Schwanheim exasperarea este la culme, nu numai împotriva dracului din școală și împotriva legii instrucției, ci și împotriva tuturor acelor, cari au cooperat la crearea ei. Multe lucruri, cari mai înainte erau bine fixate în inimile populației rurale, au devenit astăzi problematice. Țărani nostri sunt mânați, văzând cu ochii, în brațele social-democrației“.

Dr. Lug nu răspuse nimica. Zgnduirea sentimentului monarhic și țărani social-democrați păreau a-i face bucurie jidovului, căci dr. Lug era un jidov nefalsificat și prin urmare revoluționar și amic al social-democraților.

Amândoi sosiră în sat. Adulții, pe cari îi întâlneau îi salutau cu „Lăudat să fie Isus Hristos“. Copiii de pe străde nu salutau de loc, ei se uitau curioși la străini, unii își perziteau chiar observații batjocoritoare și râdeau. Sub teii de pe lângă biserică se jucau copii mai marișori. Când se apropiau cei doi domni, copiii să lăsară de joc și stăteau privind la ei. Aerul lor trada, că în dr. Lug au descoperit ceva deosebit.

Unul dintre ei, poreclit „Vulpoiul“, din cauza părului roșu, ce-l avea, început să rădă cu hohot.

„Ja'n uitați-vă!“ strigă el, și arătă în spre avocat. „Acesta are un nas mai lung și mai cârjoiat, decât jidanul dela noi. Ha-ha!“

Dr. Lug auzind critica, ce i-se făcuse nasului, se oprî năcăjit și se uită la bătatul răzător.

„Ești un mojie fără creștere!“ îi ocări dl Huber.

„Ce sunt eu? Mojie?“ replică vulpoiul. „Și adevărat de ce? Oare nu este adevărat, ce am spus? Iar adevărul putem să-l spunem și trebuie să-l spunem ori când. Întrebați numai pe învățătorul nostru“.

„Învățătorul vostru, cred însă, că nu vă permite să vă bateți joc de oameni!“ observă dr. Lug.

„Ei așa! — Dta nu știi nimic!“ răspuse roșu. „Învățătorul își bate singur joc de parohul nostru, — de ce să nu ne batem joc noi de un jidan cu nasul cârjoiat?“

Huber își perdî răbdarea și aplică vulpoiului o palmă strașnică. Roșul se uită obraznic la milionar, dar nu zise nici un cuvânt, ochii lui scânteiau însă de răzbunare.

Domnii merseră mai departe însoțiți de râsetele batjocoritoare ale băeților.

Vulpoiul își părăsi tovarășii și merse pe stradă înainte ieșind din sat.... țintă la vila lui Huber. Din când în când se apleca la pământ și culegea pietrii pe cari le văra în buzunare.

„Am să-ți plătesc eu palma“, murmură el fugind peste câmp până dispărî în parcul vilei.

Huber și tovarășul său intrară la „Bou“, unde lângă un pahar de vin roșu discutau asupra celor întâmplate.

„Vedeți dlor, asemenea coțcării se întâmplă des pe la noi acuma!“ zise birtașul. „Acuma se petrec lucruri, despre cari în anii de mai înainte nici nu se pomenia. Tineretul

era în totdeauna cuviincios și nu se ivia nici odată vr'o plângere. Copiii din școală însă sunt acuma obraznici peste măsură și făptuesc fel de fel de năsbuții“.

(Va urmă).

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Crivobara pe 1906 sem. 2-le. I. J. P. Brdila pe 1904 și 1905. Sz. Ujvár-Némethi pe 1904 sem. 1-im. Casina, Lugoj pe 1906 sem. 1-im. Casina, Cluj pe 1906 sem. 1-im. Reun. Ticvanul-mare pe 1906 sem. 2-le. Beud pe 1906 Iuliu—Septemvrie. Silha pe 1906 sem. 2-le. Bujánhdza pe timpul din 1 April până în 31/XII 1905. Felménes pe 1906. Krassó pe 1906 sem. 2-le. Mező-Kapus pe 1906. Kapnic-bánya pe 1906 sem. 2-le. Várviz pe 1899 sem. 2-le — înca an. 1906. Meszes Szt.-György pe 1905 sem. 1-im. Tr. Crasnei și Vălcăului (afară de Somlyó-Csehi), pe 1906 sem. 2-le. Măceșd pe 1906 sem. 1-im. Tăurea pe 1906 sem. 2-le. G. P. de Băsești pe 1905 sem. 1-im. V. N. Abna-sugatay pe Iuliu—Septemvrie 1906. Cséhtelek pe Iuliu—Septemvrie 1906. Bărseul-de-jos pe 1906 sem. 2-le. Corpade pe 1906. Kerlés pe 1906 sem. 2-le. Sântejude pe 1906 sem. 2-le. Corri pe 1903. Also-Ilosva pe timpul din 1/IX 1905 până în 1/III 1906. Lechința-de-Murda pe 1906 sem. 2-le. Frata pe 1906. P. C. Mediaș pe 1906 Iuliu—Septemvrie. I. Pop. Beiuș pe 1906 sem. 1-im. Hosszúpályi pe 1906 sem. 2-le. Breb pe 1906. Szécs pe 1905 sem. 2-le și 1906 sem. 1-im. Ponor (p. Puj) pe 1906. Casina, Beiuș pe 1906 Iuliu—Septemvrie. Buduș pe 1906 sem. 2-le. Dobricsony pe Martie—August 1906.

Bibliografie.

A apărut:

„Viața Românească“. Anul I. Nrul 7. cu următorul sumar: I. Al. Brătescu Vomești, Conu Alecu (schită). — N. Volenti, Lui X. (versuri). — G. Bogdan-Duică, Scrisori de G. Alexandrescu. — I. Agărbiceanu, În Luptă (nuvelă). — V. Loichită, Versuri. — P. Bujor, Suflete chinuite (schită). — G. Ibrăileanu, Probleme literare. — Horia Petra-Petrescu, Badea Cărbănană (nuvelă). — Aurel Onciul, Evoluția politică în Bucovina. — S. Secula, Viața Românească în Ardeal. Teatrul. — M. Costea, Din Basarabia. Românii și chestia agrară. — P. Nicanor & Co., Miscelanea. — Izabela Sadoveanu (Evan), Cronica literară (Critica feminină). — P. Bujor, Cronica științifică (Foamea și iubirea în lupta pentru existență. — Dr. I. Simionescu, Cronica pedagogică (Tot „O dorință“). — V. I. C. Brătianu, Cronica internă (Obștiile sătești pentru arendarea de moși). — I. Russu-Șirianu și C. S., Cronica externă (Falimentul politicii maghiare. Cum pacifică dl Stolypin Rusia. — Mișcarea intelectuală în străinătate. — Bibliografie.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

Cei mai frumoși pomi roditori.

Cei mai buni altoi de vițe.

80,000 arbori fructiferi.
1 milion plante pentru gard vin.
1 milion sujete (pădureți).
Arbori de promenadă, lușice decorative
roza poame cu boabe etc.

1 1/2 milion altoi de vițe
Vițe europene și americane
cu și fără rădăcină.
Cataloge și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOALELE DE POMI și VITE DE VIIE IMPREUNATE FISCHER & COMP. și M. AMBROSI.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un gir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 13 Octomvrie 1906.

Numărul 42.

Adunarea învățătorilor.

Pe zilele 23—24 n. a luni curente e convocată la Blaj adunarea generală a învățătorilor din arhidieceză.

Aflăm din diferiți articoli publicați în jurnalele noastre, că în zilele premergătoare acestei adunări generale, învățătorii noștri, fără deosebire de confesiune, se pregătesc a se întruni aici, pentru a să sfătuiască împreună, asupra mijloacelor, ce sunt de luat, în ce privește ameliorarea sortii lor materiale.

Nu putem avea nimic împotriva acestei mișcări, provenită din imboldul atât de firesc al nevoilor traiului zilnic.

Pretutindeni lumea să tânguiește, pretutindeni să cere urcarea lefei și adaos excepțional pentru zilele aceste, în care valoarea banului e așa de mică, iar cele trebuincioase pentru trai sunt așa de scumpe.

Făcând o comparație cât de cât cu alte cariere, cari reclamă o pregătire echivalentă cu aceea a învățătorilor noștri, putem afirma, fără teamă de exagerare, că chiar cariera învățătoarească e cea mai ingrătă dintre toate.

Un învățător, om cu familie, făcând bilanțul cheltuelilor absolut necesare pentru subsistența familiei, ajunge la conclusia, că salariul nici pe de parte nu-i ajunge pentru aceasta. Vrând-nevrând e necesitat să se ocupe și de economie sau altceva, ceea-ce îi este și foarte greu, fiind legat de oarele de prelegeri, seau, ceea-ce e mai trist, se ocupă de alte lucruri, cu detrimentul vădit al instrucțiunii. Salariul nu-i ajunge pentru traiul zilnic, iar ocupându-se și în alte direcțiuni, suferă instrucțiunea.

Observând progresul, ce se face pe alte cariere, în urcarea sistema-

tică a salarelor, trebuie să constatăm, că învățătorimea noastră a rămas lipsită de acest avantaj al sortii. (Zicem: învățătorimea noastră, căci despre aceasta e vorba în articolul de față, deci nu ne estindem, deocamdată asupra preoțimei, profesorimii etc. cari, în proporția calificației lor sunt tot așa de vitreg situați!)

Și dacă ne gândim la importanța acestei împrejurări, trebuie să constatăm, că dela ea depinde viitorul neamului nostru, care în 90% rămâne, pentru toată viața, numai cu cunoștințele, ce și-le-a însușit pe băncile școlii primare. Aceștia constituie fruntașii de mâne ai comunelor noastre, sutele și miile de plugari, cari rămân pentru toată viața în întunec, dacă nu s'au împărțășit, la vremea lor, de o instrucție temeinică și solidă. Căci dacă au trecut numai „ca cănele prin apă”, peste anii obligatori de școală, curând își uită și puținul, de care s'au împărțășit — și, dacă ar fi să facem o statistică a analfabetilor noștri, am rămâne încremeniți de numărul lor cel mare, când știut este, că foarte mulți din ei au trecut prin școlile primare...

Iată un rezultat real al lefei minimale, ce se dă dăscălimii noastre.

Leafa aceasta minimală însă — nu este *singurul* motiv.

Mai sunt și altele; s'ar putea pune chiar alătura de sărăcie: *lipsa de zel*. Câți din învățătorii noștri își împlinesc misiunea, dupăcum ar trebui? Câți din ei muncesc *cu dragoste* pe cariera, ce și-au ales-o? Și câți ar putea să spună, cu inima liniștită: am muncit înădăit mai mult, decât ajunge leafa?

Toate aceste trebuiesc cumpănite cu calmitate.

Ajungem atunci la conclusia, că o ameliorare a sortii învățăto-

rilor se impune, și că pașii, ce se pregătesc să-i iea în direcția aceasta, duc, fără îndoială, la îmbunătățirea instrucției însăși. Când învățătorimea noastră va fi situată cât de cât mai binisor materialicește, e foarte firesc, să jertfească mai mult și mai cu drag să alerge în toate părțile, ca să scoată din fundul pământului, cele trebuincioase traiului zilnic, pe cari salariul de până acum nu le putea acoperi.

Singura rezervă, ce o avem, e ca mișcarea să rămână la înălțimea vrednică de cei ce au pus-o la cale, între cari vedem învățători foarte harnici și bine aprețiați.

Chiar importanța chestiunii reclamă, ca ea să fie tratată cu calmitate și bună chibzuire, omițându-se tonul provocător, care s'a strecurat în un articol, seau doi din jurnale, și care este deadreptul în detrimentul mișcării însăși.

Desvălirea statuei regelui în Caransebeș

— În 7 ert. a fost desvălită statua regelui nostru în Caransebeș, ridicat pe bani românești de foștii grănițeri ai regimentului din Băut Nr. 13.

Această serbare a decurs într'un chip de tot frumos. A fost însă o serbare străină, desi făcută pe banii noștri. Românii s'au prezentat într'un număr de tot mic în raport, cu numărul lor absolut în majoritate din acest comitat.

Ce înălțător ar fi fost, când noi înălțându însemnătatea momentului, ni-am fi prezentat într'un număr convenit și astfel schimbând caracterul orașului pe un moment am fi dat sărbătorii un timbru românesc, și am fi dovedit tăria și trăinicia noastră.

Lucrul însă s'a întâmplat anapoda ne-am prezentat puțini. — cei ce sunt în fruntea averei grănițărești, au maimțărit în graiu și în port pre maghiari.

Serbarea a decurs după program fără incidente mai însemnate. De față au fost și Il. Sa Dr. V. Hossu, episcopul Lugojului, episcopul gr.-or. din Caransebeș. Reprezentantul Majestății Sale a fost Arhiducele Iosif. Guvernul a fost reprezentat prin Wekerle, Polonyi și Jekelfalussy. — După desvălirea statuei a fost banchet, și după banchet petrecere populară, cu care românii s'au impus.

Stipendiștii arhidiecezani.

Publicăm în următoarele conspectul studenților, împărțiți pe anul școl. 1906/7 cu stipendii și ajutoare din fondurile arhidiecezane. Pe stipendiștii fundațiilor din administrația statului, încă li vom publica la timpul său.

În special atragem atențiunea preoțimei noastre asupra celor 6 alumbate și 10 ajutoare de câte 100 cor. împărțite din fondul Internatului de fetițe, format din stipendiile de litargii celebrate de preoții arhidiecezani și cedate acestui fond. Iată ce poate face conlucrarea celor buni pentru ajungerea unui ideal. Dacă acțiunea va continua se va ajunge, ca toate elevele Internatului de fetițe din Blaj, cari sunt copile de preot, să primească ajutoare, eventual să fie întreținute gratuit.

I. Din fundațiunea „Șulufandă“.

	Cor.
1. Nic. Agârbicean, med. an. I., Bpesta	800
2. Ioan Maior, jur. an. II., B.-Pesta	800
3. Iulia Br. Docolin, med. an. I., Viena	800
4. Ștefan Pop, filos. an. I. B.-Pesta	600
5. Ales. Dobrescu, med. a. IV. B.-Pesta	600
6. Valeriu Suciu, jur. a. IV. Cluj	400
7. Aug. Rațiu, rig. jur. an. I., Cluj	400
8. Traian Pop, rig. jur. an. I., Cluj	400
9. Ioan Bian, rig. jur. an. I., Cluj	400
10. Eugen Tătar, jur. an. IV., Cluj	400
11. Tertulian Mihali, jur. an. IV., Cluj	400
12. Ioan Codrea, stud. cl. VII. Blaj	200
13. Traian Dengeh, stud. cl. VIII. Blaj	200
14. Ioan Colbazi, stud. cl. VIII. Sibiu	200
15. Emilian Tobias, stud. cl. VII. Sibiu	200
16. Liviu Ilea, stud. c. VI. Blaj	200
17. Ioan Crețu, stud. cl. VII. Sibiu	200
18. Augustin Popa, stud. cl. II. Blaj	120

19. Andreiu Murășan, stud. cl. VI. Blaj	120
20. Virgiliu Ungurean, stud. cl. V., Blaj	120
21. Ioan Sârbu, stud. cl. V., Blaj	120
22. I. Mărginean, stud. cl. IV., Ibașfalău	120
23. Oct. Modorcea, stud. cl. IV., Blaj	120
24. Flavin Șterea Șuluț, st. cl. II. Blaj	120
25. Vasiliu Neag, stud. cl. III. Gherla	120

II. Fundațiunea „Papfalei“.

26. Vasiliu Dancu, stud. cl. VII. Blaj	240
--	-----

III. Fundațiunea „Torday“.

27. I. German, stud. cl. VIII. A.-Iulia	200
---	-----

IV. Fundațiunea „Dănuț“.

28. Aurel Hetco, rig. an. I. Cluj	600
29. Ioan Tibil, jur. an. IV. B.-Pesta	600
30. Augustin Pintea, jur. an. IV. Cluj	600
31. Victor Marcu, jur. an. I. B.-Pesta	600
32. A. Butean, st. cl. I. Oradea-mare	600

V. Fundațiunea „Lazar Baldi“.

33. Vasile Câmpeanu, stud. cl. VIII. Blaj	200
34. T. Colța, stud. cl. VII. M.-Oșorheiu	200
35. Ioan Crișan, stud. cl. VI. Blaj	200
36. Victor A. Pop, st. cl. I. Oradea-mare	200

VI. Fundațiunea „Ioan F. Negruțiu“.

37. Nic. F. Negruț, fil. a. II. B.-Pesta	160
38. Emil F. Negruț, jur. an. I. Cluj	120
39. A. Negruț, școl. cl. IV. norm. Gherla	120

VII. Fundațiunea „Ioan P. Bota“.

40. Nicolae Dănilă, stud. cl. VIII. Blaj	120
--	-----

VIII. Fund. Vancea „Cassa arhidiecezană“.

41. Victor Vancea, fil. an. I. B.-Pesta	600
42. Irina Nistor, elevă cl. IV. civ. Blaj	300
43. Alexandru Pop, stud. cl. VIII. Blaj	200
44. Ovidiu Hulea, stud. cl. IV. Blaj	200
45. V. Pop, c. compl. a. II. Asoc. Sibiu	200
46. Grațian Capătă, ped. c. IV. Blaj	120
47. Atimpu Mateica, ped. c. IV. Blaj	120
48. Andreiu Grecu, ped. c. IV. Blaj	120
49. Toma Cociș, ped. c. IV. Blaj	120

IX. Fundațiunea „Iosif Tarta“.

50. O. Recșan, elev cl. II. com. Brașov	140
---	-----

X. Fundațiunea „A. P. Liviu“.

51. Emilian Felderean, st. cl. III. Blaj	160
--	-----

XI. Fundațiunea „Alexandru Micu“.

52. Ovidiu Micu, jur. an. I. B.-Pesta	190
53. A. Stanciu, elev cl. I. com. Lipova	190

XII. Fundațiunea „Timoteiu Cipariu“.

54. Ioniță Brad, stud. cl. VIII. Blaj	200
55. Longin Corcheș, stud. cl. VIII. Blaj	100
56. Petru Man, stud. cl. VIII. Blaj	100
57. Nicolae Crețu, stud. cl. VI. Blaj	100
58. Ioan Roșiu, stud. cl. V. Blaj	100

XIII. Fundațiunea „David Br. Ursu“.

59. Clemente Pandrea, stud. cl. VI. Blaj	200
60. Ioan Olariu, stud. cl. VI. Blaj	200
61. Ioan Rău, stud. cl. IV. Blaj	200
62. Nicolae Pop, stud. cl. II. Blaj	200
63. Ludovic Muntean, stud. cl. II. Blaj	200
64. Ovidiu Falicea, stud. cl. I. Blaj	200
65. Alexandru Dop, stud. cl. I. Blaj	200
66. Constanța Muntean, cl. IV. civ. Blaj	200
67. Otilia Pop, cl. III. civ. Blaj	200
68. Eugenia Banca, cl. I. civ. Blaj	200

XIV. Fundațiunea „Elie Vlăsa“.

69. Carol Rășler, st. cl. V. M.-Oșorheiu	350
--	-----

XV. Fundațiunea „Alexandru Filip“.

70. Ales. Fagăță, stud. cl. VIII. Brașov	200
71. Alexandru Tufan, st. cl. II. Sibiu	200
72. Emil Chetean, stud. cl. IV. Blaj	200

XVI. Fundațiunea „Vasiliu Rațiu“.

73. Iuliu Covrig, real. cl. VII. Sibiu	200
--	-----

XVII. Fundațiunea „Ioan V. Rusu“.

74. Cornel Togan, stud. cl. VI. Sibiu	160
75. Laurențiu Rusu, stud. cl. VI. Gherla	160

XVIII. Fundațiunea „Constantin Alutan“.

76. Emil Murășan, jur. an. IV. Cluj	120
-------------------------------------	-----

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

Dela adunarea „Asociațiunii“.

I.

După un lung șir de ani „Asociațiunea“ și-a ținut anul acesta adunarea generală în mândrul oraș de munte, cu aerul tare și proaspăt, cu zidiri trainice, severe, cu o bogată și șmototoasă viață comercială, care e Brașovul. O măsură nouă pentru cei ce aveau să vină la adunare, a fost aceea a stăpânirii, de a libera numai 200 bilete de reducere pe căile ferate, — spunând că acestea i-se par de ajuns. Un punct așa depărtat, cum e Brașovul, nu va fi cercetat după părerea dlor — de mai mulți. Vezi bine că-i greu să călătorești o zi, chiar două, — dar când e vorba de o adunare, ce se ține odată pe an, a celei mai de seamă întruniri românești, avem din darul lui Dumnezeu și noi oameni, cari știu să jertfească din comoditatea și banii lor. Mai ales anul acesta, fiind proiectată și o excursiune la București a membrilor Asociațiunii pentru vizitarea expoziției.

Pentru cei, cari nu au mai văzut Brașovul, era o atragere și mai mare.

Pornit de-acasă cu noaptea în cap, într-o palidă lumină de lună, ca cernută prin norii nemiscați, în trapul răsunător al cailor, în liniștea pădurilor de brazi, mă poartă gândul în depărtări foarte mari, ne-

știnte, ca totdeauna, când plec undeva. Casele rari dorm sub acoperișul de șindilă, cu ferestile mici, somnoroase, de-alungul drumului. De amândouă părțile se ridică dealurile înalte, îmbrăcate în întunerecul de noapte a pădurilor.

Lanuri înguste, fașii mai mult — de encuruz sună uscat de frunzele brumate de timpuriu. Fieele subțiri par așa de triste de podoaba moartă prea de vreme, de nădejdea înegunchiată a bietilor oameni, pentru cari a și sosit culesul. Drumul ține cursul văii petroase, prin care abia mai curge o șuviță de apă limpede. Numai când plonșă tare la munte, pietrele de pe vale nu se mai văd, ci apa involburată, mâniașă, aleargă pe întreg cuprinsul, ducând puțiile de brad și luând în spate podețele trecătorilor. E un aer blând, ca de primăvară, ca o respirație ușoară, domoală. Drumul pe alocuri se freacă de stânce țepișe, prăpăstioasă, pe unde simți răcoarea umezelii. La unele ferestute licărește lumina, ce trezește gândurile unei zile noi de muncă și de zdroabă. Ce vor ști, ce pot să știe cei chinuți de munca aprigă pentru o bucată de mălai, de serbarea, care se pregătește departe, într'alt colț al Ardealului, pentru cultura românească. „Au domnii trebi, ca să-și vadă de ele“ ar zice și dacă ar ști, și ar pleca acolo, unde nu-i scoate nimeni, unde nici ajutor nu li-se da, ca să le fie mai ușor, la hărțueală cu sapa, cu coasa, ori ciocanul, să ieie din bunătațea milostivului pământ. Un țaran din Vidre, cinbărar, dar om cu stare, căreț petrecut mult în Sibiu, și entrieră toate târgurile din Ardeal, mă întreabă, la reîntoarcere „că ce-i mă rog Asociația aia?“ Spunea că a vrut să afe

și până acum, dar a tot zăbovit să întrebe. Și după-ce i-am spus cum am crezut mai limpede, imi zice: „Și e numai a nenunților adunarea asta, ori cum?“ Cât de departe e încă „Asociația“ noastră de a pătrunde în sufletul poporului! Se înțelege, până avem stăta analfabeti, o instituție culturală nu poate fi primită cu căldură, — și azi la noi ar avea cu mult mai mare rezultat o întreprindere economică, o ajutorare cu sfatul și cu fapta în îmbunătățirea țăranului, care se răcește și acumpește pe zi ce merge.

Negurile, cari au stat ascunse cine știe pe unde, acum se ridică grele și sure, suriginite pe umerii dealurilor, peste văi. De-asupra rămâne cerul senin, cu puține stele, ce clișesc ostenite, gata să se stingă. Pe drumul țării, spre dealul mare, caii căpăță avânt nou, și trăsura înaintează lin acum, așa că nu om bătrân ar ațipi în grabă. Pe lângă drum, la vre-o răspântie rumegă, zăcând lângă carele cu covergii, boulenii de munte, cu coarnele scurte, cu trupurile îndesate. Sunt, care ce au poposit peste noapte, care ce au colindat țara, și acum se întorc cu grâul și encuruzul în schimbul cercurilor, donițelor albe, și a ciuberelor lucrate în țara muntoasă a celor, ce așteaptă acum „bucatele“. Sunt și căruțe cu legumi, cu verdețuri, ferite din drum, cu calul, ce paște alături. Toate vin din regiuni mai calde, mai șesoase, din „țară“ cum spun oamenii din munți.

Suișul pe dealul mare ține mult, și cu tot încunjurul ce se face, e destul de anevoios. Mai ales dacă „fugarii“ nu-s de aceea, ce gustă des ovășul. Când suntem pe culme, din îndesuiala negurilor, se pornește o ploaie subțire, deasă, ce răcorește

77. Ioan Chereștea, jur. an. III. Cluj	120
78. Ioan Inga, jur. an. II. Cluj	120
79. P. Chereștea, stud. cl. VIII. Năsăud	80
80. Laurențiu Sima, stud. cl. VI. Beiuș	80
81. Macedon Maiorean, st. cl. VI. Năsăud	120
82. Virgiliu Baciu, stud. cl. IV. Blaj	120
83. Tit Liviu Cernea, st. cl. III. Făgăraș	120
84. Remus V. Radeș, norm. cl. IV. stat. Blaj	120
85. Valeriu Baciu, stud. cl. II. Bistrița	120

XIX. *Fundațiunea „Ioan Chirilă“.*

86. Ioan Alesandru, stud. cl. VII. Blaj	50
87. George Borșan, stud. cl. VII. Blaj	50
88. Vasiliu Bărbat, stud. cl. VI. Blaj	50
89. Aurel V. Comșa, st. cl. VI. Făgăraș	50
90. Nicolae I. Voicu, stud. cl. III. Blaj	50
91. Vasile Pușcaș, stud. cl. I. Blaj	50
92. Virgiliu Morar, stud. cl. I. Aiud	50
93. Ionel Raica, elev cl. IV. norm. Blaj	50
94. Ioan V. Morar, elev cl. III. stat. Aiud	50
95. George Spinean, elev cl. III. stat. Blaj	50
96. Alesandru Voicu, stud. cl. I. Blaj	50

XX. *Fundațiunea „Demetriu Cucean“.*

97. Arion Pescariu, stud. cl. IV. Blaj	34
--	----

XXI. *Fundațiunea „Partenie Moldovan“.*

98. Vasiliu Spinean, elev cl. IV. stat. Blaj	100
99. Ioan Moldovan, ped. c. II. Blaj	100

XXII. *Fundațiunea „Alexiu Bidian“.*

100. Alexiu Bidian, stud. cl. VIII. Blaj	360
101. Anxentiu Bidian, stud. cl. V. Blaj	360
102. Vasile Bidian, stud. cl. IV. Blaj	360
103. Mihail Bidian, stud. cl. III. Blaj	360

XXIII. *Fundațiunea „Vancea—Convict“.*

104. Ioan Georgescu, st. cl. VIII. Blaj	200
105. Nicolau Vescan, stud. cl. VII. Blaj	200
106. Zaharie Pop, stud. cl. V. Blaj	200
107. Liviu Radu, stud. cl. III. Blaj	200
108. Alesandru Vancea, st. cl. V. Blaj	200
109. Traian Migia, stud. cl. IV. Blaj	200
110. Eugeniu Crișan, stud. cl. IV. Blaj	200

XXIV. *Fundațiunea „Internatului de fetițe“.*

111. Ana Maren, elevă cl. IV. civ. Blaj	100
112. Augusta Nicoră, cl. III. civ. Blaj	100
113. Livia Laurențiu, cl. III. civ. Blaj	100
114. Otilia Blaga, elevă cl. II. civ. Blaj	100
115. Georgina Nicoră, cl. I. civ. Blaj	100
116. Silvia Pop, elevă cl. I. civilă Blaj	100
117. Maria Papiu, cl. IV. civilă Blaj	100
118. Maria Cismașiu, cl. IV. civ. Blaj	100
119. Veturia Colceriu, cl. II. civ. Blaj	100
120. Emilia Alesandru, cl. II. civ. Blaj	100
121. Zoe Ramonțian, cl. II. civilă Blaj	100
122. Valeria Rusu, cl. II. civilă Blaj	100
123. Silvia Radu, elevă cl. II. civ. Blaj	100
124. Sabina Hârșianu, cl. I. civ. Blaj	100
125. Clăudia Popa, cl. I. civilă Blaj	100
126. Otilia Coltor, cl. I. civilă Blaj	100

REVISTE.

Budapesta. În 10 Octomvrie n. s'a deschis dieta țării. S'au prezentat mai mult de 300 inși. A fost de față întreg cabinetul ministerial afară de I. Andrassy.

Ședința s'a deschis după 11 ore sub prezidența lui I. Luth, care în timp de 1 oră a referat scrisorile sosite în timpul vacanței. S'a ridicat apoi Wekerle, ministru prezident, spunând programul ședințelor. Vineri va fi alegerea major domului. Kossuth va prezenta mai multe proiecte de legi, iar ministrul prezident va prezenta preliminarul de spese a anului viitor, va face cunoscut starea financiară a țării.

Au făcut interpelații N. Szemere și Alesandru Vajda. Primul

a interpelat pe ministrul președinte în afacerea abuzului cu presa. În interpelația Dlui Vajda să cere, ca testimoniul de maturitate a fetelor să fie respectat la universitate întru toate egal cu a tinerilor. Interpelarea Dlui Vajda a fost predată ministrului de instrucțiune.

Următoarele ședințe se vor începe numai în 19 Oct.

*

În 10 crt. a fost verificat mandatul Dlui deputat Alesandru Vajda.

Păra contra mandatului Dlui deputat Popoviciu să va pertracta la 17 Oct., iar a Dlui Coriolan Brediceanu la 16 Octomvrie.

Congres învățătoresc. — În legătură cu primul nostru de azi, reproducem următorul entrefilet din „Tribuna“ dela Arad:

„Privitor la congresul învățătoresc, ce se contemplează a se ține la Blaj, ni-se fac întrebări și ni-se cer deslușiri dintr'o parte și alta.

Răspundem: despre punerea la cale a acestui congres știm atâta cât am publicat; cum s'a organizat treaba ori dacă s'au făcut pregătiri, pentru-ca în sinul congresului să ajungă în discuție chestiuni preparate, — nu avem cunoștință mai de aproape.

„Cât privește părerile unuia și altuia, le-am publicat fără să ne fi identificat cu ele, fără să luăm solidaritate ori răspundere. Ca tribună liberă, dăm loc pentru discutarea tuturor chestiilor de interes obștesc. ingerință nu ne arogăm înșe. Din parte competentă ni-s'a spus, că sunt mulți de părere, că pentru reușita unui congres în așa stil mare, ar fi fost necesar, ca ideile și modalitățile, dar mai ales *materialul de tratat* să se fi dezbătut întâi în sinul reuniunilor, și nu comitet al acestora, să aranjeze și

în grabă. Cea mai frumoasă pădure de fag înaltă, puternică, se așterne pe coasta dealului în spre Zlatna. În scoarța albă par făclii uriașe, ce așteaptă de veacuri, să se aprindă să lumineze în depărtări mari. Bradul e puțin aici, și nu se poate măsura în măreție de data asta cu fagul. E pădure de-a statului, — știe Dumnezeu cum, cea mai mândre păduri de pe aici sunt a statului, — când odată întregi codrii aceștia erau inșiși stăpâni, iar locitorii din jur numai oaspeți binevăzuți ai lor. Scorburișul ține mai mult ca urcușul, — nu drum cu multe încovoieri pe coasta înaltă, până ce se apropie tot mai mult afund în vale, unde saltă pe alvia de pietre și bolovani, se frânge în unde de cristal apa izvoarelor de mai în sus. Până la gară avem să ne ferim de multe-ori pe lângă lungi care încărcate cu lemn de fag, cari scârțâie din toate închieturile, în mersul liniștit al boilor. Bogăția de sus se duce la topitorile Zlatnei, să hrănească focul mașinilor, ce urlă răgușit, și înaltă în limpezimea aerului de munte fumul greu, plin de funingine par'că. Câteva cărăi duc cărbunii, ce i-au făcut oamenii negrii la față și tăciuniți pe îmbrăcăminte, ce par foarte slabi și abătuți.

Când ajungi la gară simți par'că de parte palpitările vieții moderne, care nu mai are nici o legătură cu ținutul muntos, de unde venim, ținut de o viață patriarhală, dacă sărăcia nu și-ar afla tot mai multe lăcașuri în el.

Ori cum, te simți mai sigur pentru o călătorie, când vezi vagoanele, și auzi pușciturile mașinii, ce se gădă de pornit. Lumea se schimbă însă, și auzi cuvinte străine, ce și căsă la noi viața modernă de civilizare

ar fi nesmintit lipită de străini. Vine așa de neînțeles, când după luni de zile, auzi cuvintele acelea dela gări și de pe întreaga întindere a căilor ferate, cari unui străin într'adevăr i-ar putea face impresia, că trece pîntr'un stat „național-unitar“.

Cu câteva schimbări se ajunge la linia principală, ce duce la Brașov. Ajung în regiuni cunoscute, pe unde curezele așteaptă să fie culese, și arăturile proaspete înegresc unde și unde. Aproape în fiecare cupen auzi vorbindu-se, mai domol ori mai înfăntat trei limbi, cari spun în ce țară ne aflăm, cu toată îndărătnicia conducătorilor, cari dau numai pe ungurește numele stațiilor, și nu-ți răspund în rușul capului într'altă limbă. Cunoșcuți noi și vechi se urcă pentru acelaș drum, închinând din sticle pentru o călătorie fericită.

Păcat că se întunecă de grabă și ținuturile nouă pentru mulți din călători, nu se mai pot vedea. Între cei ce merg la Brașov sunt mulți, ce au vizitat deja Expoziția din București, au văzut Sinaia, Constanța. Câte nu știu să spună oamenii aceștia, dintre cari, unii au fost și în audiență în castelul Peleş. Se vorbește — de sine înțeles — foarte mult de România și puțin de Brașov, și de ce *sa fi* în Brașovul, unde mergem. O discuție, o serie de observări și judecăți, la cei, cari merg la „Asociație“ cu privire la instituția aceasta, nu se aude. S'ar putea zice, că și în elementul nostru cel mai ales, „Asociația“ nu a încălzit încă inimile, așa, încât să deștepte interesul lor. Merg la Brașov, pentru-că acolo se ține adunarea; ar merge tot așa la Sibiu, Lugoj, Arad, etc. Cestiile, ce se vor discuta acolo, nu-i atinge, — asta-i treaba comitetului

central. Asociația, adunările ei, sunt și pentru cei mai buni dintr'ei noștri mai mult ocazie de *convensire* și de puțină recreare și petrecere. Și dacă n'ar fi nici o ședință, dacă este sară de cunoștință, teatru, concert, bal, — adunările „Asociației“ ar fi tot așa de bine ori rău cercetate.

În gara la Brașov așteaptă arangeri cu panglicute albastre, să îndrume oaspeții, la cuartire. Am auzit dela mulți, că au fost găzduiți cu mult mai bine ca anul trecut la Sibiu.

Plouă des și mărunț, dar nu e rece, și până la cuartir se poate vedea o parte din oraș, mai ales dacă ai să te încurci puțin până la locul destinat. „Tâmpa“ sara pe la 10 nu se poate deosebi, ci-ți pare că e plecat acolo cerul plin de nori întunecați.

Cetate de vechiu comerț, cea mai apropiată de țara românească, locul de refugiu a pretendenților de scaun ai Muntenii și Moldovii de pe vremuri, — iar azi loc de scăpare pentru o parte din bogătașii greci, espulsați din România pentru uneltirile lor patriotice, — are una din pozițiile celea mai frumoase, la cari poate răvni un oraș.

Brașovul și împrejurimea lui, îți lasă impresia unui *loc tare*, din care poate porni ori când un avânt măreț, din care pot să iasă și unde pot să trăiească oamenii cu voințe de fier, cu suflet, ce nu cunoșcă cătușile nici unui lanț. Din zidul, ce a înconjurat odinioară, cetatea au rămas numai unele frânturi și vre-o poartă, ce nu-și mai are rostul de-odată. Din zidurile vechi, în vre-un colț se văd păreții înegriți, pustii, reci. Străzile sunt mai regutate, unele cu

tiimpul și locul, unde să se țină congres, și obiectele, ce ar fi să se dezbate. Așa, venind acolo fie-cine cu propuneri incidentale, s'ar cere prea multă vreme până ce statul învățătoresc să se aleagă cu ceva pozitiv, fie numai ca și — ideie.

„In toată această afacere am mers cu obiectivitatea până acolo, că în numărul nostru din urmă am publicat chiar și articolul dlui Drăgan Mariș (din Târgușor) care persiflează motivele temeinice invocate de dl R. Ciorogariu în chestiunea salariilor învățătorescilor, motive, cari sî discutate, dar nu persiflate. Am publicat anume pentru a arăta nota caracteristică a tonului, în care se devalvează întreaga discuție. Adăugând încă acestui ton lozinea dată, *jos cu confesionalismul*, apare ca și când chestiunea a depășit de pe terenul obiectivității pe terenul *agitatoric*. Lozinea dată întruiva confesionalismului, ne face a bănuți, că la spatele acestei campanii vor fi și motoare străine, cari prin agenții lor agitează învățătoria noastră la înstrăinare de către biserică, ceea-ce suntem convinși, că învățătoria noastră nu o vrea, dar în preocuparea ei de a-și ameliora soarta, ușor poate fi sedusă la stări, pe cari ea le-ar regreta mai mult.

„Din aceste motive din parte-ne nu putem servi nona direcție apucată. Din contră, atragem atenția învățătorescilor noastre valoroase, la care noi atât de mult ținem, să cumpănască bine ceea-ce face, ca să nu se periclitaze interesele noastre mari naționale bisericesti.

„Să avem încredere deplină și să sperăm, că corporațiunile noastre bisericesti vor face tot, ce pot pentru binele învățătorescilor, și fără periclitarea nici unui interes superior.“

CONVOCARE.

În sensul §§-lor 25 și 27 din Statutele „Reuniunii învățătorescilor din

Arhidieceza gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș se convoacă

≡ adunarea generală ≡

a Reuniunii la Blaj, pe zilele 23 și 24 Octomvrie st. n. 1906, pe lângă următorul

PROGRAM:

Sedința I.

Ordinea de zi:

1. La 9 oare a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Metropolei, cu care ocaziune se va servi părăstas pentru repausații membrii ai Reuniunii.
2. La 10^{1/2} oare a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foia Școlastică“.
8. Exmiterea comisiunilor:
  - a) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1905/6 și a proiectului de budget pe anul 1906/7.
  - c) pentru examinarea raportului comitetului redacțional.
9. Propuneri eventuale.

Sedința II.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor exmise în sedința primă.
2. Fixarea tezelor pedagogice științifice pentru proxima adunare generală.
3. Desbaterea propunerilor întrate la biroul central în sensul §. 29 lit. c. din statute.
4. Alegerea oficialilor supremi pe un nou period de 3 ani.

5. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.

6. Închiderea adunării generale.

Blaj, din ședința biroului central ținută la 15 Septemvrie 1906.

Gheorghe Muntean, Petru Ungurean,
președinte. secretar I.

Nr. 18—1906.

Convocare.

„Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj“, își va ține

adunarea generală

Duminecă, în 28 Octomvrie n. 1906. la oarele 3 d. a. în localul Casinei.

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul Comitetului.
3. Darea de seamă despre fundațiunile „Ana Vlăssă n. Poruțiu“, „Leontina F. Ne-gruțiu“ și „Maria Hossu n. Szebeni“.
4. Proiectul de budget al anului 1907.
5. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului general; pentru a cenzura darea de seamă a fundațiilor de sub punctul 3). și proiectul de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor dela membri vechi.
6. Rapoartele și propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj, din ședința comitetului, ținută în 25 Septemvrie 1906.

Elena Nestor
prezidentă.

Octavian Frie
secretar.

total moderne, mai pretinoase toate, decât multele niști, ce se mestecă ale Sibiului. Circulația e deasă, și vorba românească se mestecă cu cea nemțească. Ungurește se aude puțin pe stradă. Mai ales piața, târgul e ca de comun — a graiului nostru. Parcă așa s'ar potrivea ca Brașovul acesta să fie el cuibul unui principe viteaz, împrejmuit de-o gardă de feciori înalți ca brazilii. Spre Tâmpa se pot face plimbările celea mai plăcute, pe largi cărări revărsate cu năsip pietros.

Biserica, unde se ține s. liturgie, a Sf. Nicolae, pentru un om, ce se apropie mai întâiu de țară, pare aproape neobișnuită, în stilul acela răsăritean, așa de puțin cunoscut spre centrul Ardealului. Impune prin pictura, bogăția și curățenia ei. Sub patronatul unei împărătese a Rusiei s'a înălțat întâiu acest locaș, unde azi răsună cântările bisericesti nu numai în limba noastră, ci și într-o frumoasă armonie a corului acelei biserici.

Ședința întâi a „Asociațiunii“ o remarcă mai ales vorbirea de deschidere a vice-prezidentului, dl A. Bârsean, care a fost cea mai potrivită, dintre câte am auzit la deschiderea adunării generale a „Asociațiunii“. O cuvântare, pe care o ascultă cu drag, înveți din ea, și-ți rămâne în minte. Multe despărțăminte nu și-au trimis delegații, ceea-ce asupra străinilor, cari au fost de față, va fi făcut o impresie cam ciudată. Se înțelege, străinii, cari nu ne cunosc mai de aproape, cum stăm. Ar fi totuși mai bine, ca pe viitor delegații să se însinue deosebit la secretar ori prezident, și să nu se facă apelul acesta nominal în public, — căci ori cui li vine greu, când aude în șir 4—5 despărțăminte, cari nu și-au trimis

delegații. Rapoartele comitetului central, tipărite fiind în „Transilvania“ se iau ca cetite și se aleg ca totdeauna celea trei comisiuni: pentru raport, cassă, și înscrierea membrilor noi. În a doua ședință au raportat comisiunile și s'a ales secretarul literar, pe care eu totuși îl știam mai dinainte, poetul Goga. A fost o clipă de înălțare, de însuflețire generală, și la vorbirea de bun augur a dlui Sextil Pușcar, pentru noul secretar, și când acesta apără în sala festivă a mândrului gimnaziu din Brașov. Dare-ardumnezeu ca nădejdiile, ce s'au pus în noi oameni dela „Asociație“, să se implinească pentru înaintarea „Asociațiunii“ noastre.

În cursul ședinței a doua, pe lângă o discuție lungă cu privire la posturile de secretar I. și II. s'a mai ivit o discuție, pe care eu toată bunăvoința abia o poți numi așa, căci a fost mult descărcarea unei mâini neînțelese. Se sculă adecă un preot dela sate, spunând, că el se va întoarce acasă, cum a venit, fără să fi auzit sfaturi, îndrumări, pentru munca, ce trebuie pusă acasă în despărțăminte. E drept că în adunările generale ale „Asociațiunii“ nu e timp pentru discuții amănunțite, pentru sfaturi particulare, ci aici se stabilește numai mersul general al lucrărilor. Dar totuși nu a fost de loc la cale certarea aprinsă, ce s'a descărcat asupra preotului din partea Dlui Gheorghe Pop de Băsești, care la a treia frasă a început: „D'apoi părinte, nu ști Dta“ etc.

În loc de o îndrumare domoală, chiar și dacă ar fi greșit cineva dintre cei mici, — să i-te scoli în cap și să-l speli așa pe nerăsuflete, ar aduce bănuiala, că cei, cari fac parte din cei de jos, n'au nici dreptul, nici datorința de-a face ceva, ci numai de-a asculta, fără să clipească din ochi, ori ce

i-s'ar cere. Și ar fi tare primejdios, ca o astfel de convingere, să nască în inimile unora și față de „Asociație“.

Partea de petrecere dela adunarea din Brașov, a fost bine organizată. Mai ales o foarte bună idee au avut aceia, cari au îndemnat sătenii din comunele vecine să vie la Brașov, să ne arete jocurile mândre, costumele pline de variație. Înaintea gimnaziului s'au perândat jucătorii din multe sate vecine, fie-care cu muzica lor, dintre cari a Tohănenilor a făcut o adevărată răscoală pe străzile Brașovului, când au plecat spre gară. Și se uitau sașii speriați din prăvăliile lor, la acești valahi în cioareci, cum suflau marșul deșteptării noastre, și poate sara nu le va fi venit în grabă somnul. Zădarnic, tot mai mult se adeverește, că nimic nu va mai putea opri, ca nu peste mult Ardealul să fie românesc dela un capăt la altul. Concertul pentru cine n'a auzit nici odată pe dl Popovici și pe dna Dima, a avut mult înțeles. Pagubă, că o putere dramatică, cum e dl Bârseanu, e silită să redeie figura lui Ovidiu, figură zic, căci caractere Alexandri n'a croit, ci numai o aparență de suflet, o suprafață, — veselă ori tristă. Și așa artistul, când în sufletul lui se închiagă poate caracterul eroului, pe care li simte el, e silit să se folosească de cuvinte, și se treacă prin scene, cari puse în față cu o luptă sufletească adâncă, sunt naive, răsună sec, fără nici un efect. O dramă românească, potrivită pentru sufletul nostru nu avem încă, și aici vedem, cât suntem de departe încă de o cultură temeinică, fiind drama floarea cea mai aleasă a unei literaturi culte.

I. Agărbiceanu.

Invitare de abonament.

Apropiindu-se sfârșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foi.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Noutăți.

Hymen *Francisca Pop și Dr. Andreiu Pop*, căsătorii. B. Hoediu, August 1906 — Felicitările noastre!

Adunarea de toamnă a congregației comitatense. Congregația comitatului nostru e convocată în adunare pe Luni în 15 oct. La ordinea zilei mai multe puncte, cari reclamă prezența membrilor români în număr complet.

Știri literare. Din biblioteca Bancilor române a apărut Nr. 5—8: *Studii practice de bancă*, de I. I. Lăpădatu, cuprinzând rezultatele studiilor practice făcute la unele bănci mai mari din Cluj și Budapesta. O scriere de mult folos pentru cei ce se ocupă cu afaceri financiare. Costă 2 cor.

„Pomul de Crăciun”, o localizare din nemțește de Moșul. O prea frumoasă și instructivă piesă, foarte potrivită, spre a se preda în sărbătorile Crăciunului. Costă 40 bani și se află de vânzare la tipografia Muresianu în Brașov. — **„Grădina de copii”,** e titlul unei reviste de educație, ce a început să apară în București de două ori la lună, ca organ al Asociației conducătoarelor grădinițelor de copii. Prețul 10 lei, directorii revistei Dl și Dna Neamtu. Numărul prim se prezintă foarte bine. O recomandăm cu căldură. — Din predicile lui Petru Maior a apărut ultima broșură, a cincea, cu care se încheie volumul I, cari cuprind predicile pe Duminică. Volumul II, cuprinde cele pentru Sărbători, și costă 1 cor. Al III volum va cuprinde predicile pentru înmormântări și va costa 4 cor. În chipul acesta dl protop. Dăianu a pus în mâinile clerului nostru trei volume de predică de mult folos. — **Mateiu Voileanu: Cuvântări ocazionale**, un frumos volum de 140 pagini, cuprinzând 20 vorbiri, ținute cu felicitate ocazii: alegere de protopresbiter, sfințire de biserică, instalări, îngropări ș. a. costă 2 cor. Caracteristica acestor vorbiri este un stil ușor curgător și românesc și frase simple, nemeșteșugite, cari fac să fie pricepute și înțelese de toți.

Sfințire de școală. Curatorul bisericii gr.-cat. din Câmpeni invită la sfințirea școlii lor, ce se va serba Duminică în 14 Octombrie n. a. c. — Seara la orele 8^{1/2}, se va aranja *petrecere cu joc*. Venitul curat e destinat școlii nou sfințite.

Expoziție de vite. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului, aranjată la 21 oct. a XVI-a expoziție de vite în comuna Sânciiori. Expoziția se va desfășura de astăzi la vite cunoscute cu excepția caprelor. Se vor distribui donații și noue de premii în suma totală de 200 cor., dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiului.

Școala pentru economia și industria de casă, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, a fost deschisă în 15 Septembrie a. c. În această școală se învață: pregătirea bucatelor și a pâinei, conservarea legumelor și a poamelor, curățirea și ținerea în ordine a locuinței, spălătul, călcatul și îngrijirea rufelor, confecționarea rufelor, cusutul, croitul, împletitul cu mașina, torsul și țesutul, pecum și câte-va studii

teoretice. Se învață, am putea zice, tot ce-i trebuie unei bune economice (și am dori ca toate Românele să fie bune economice). În urmărire, numai recomandăm putem publicului românesc această școală folositoare, care e condusă cu multă pricepere și cu mult devotament. Când ne lipsia o școală economică și industrială, era numai natural, ca să alergăm airea pentru a primi cunoștințele corăspunzătoare; astăzi însă e păcat a ne mai adresa tot numai la străini.

Invitare. Adunarea constituantă a institutului de credit și economii „Arina”, societate pe acții în Sanislau, se va ține în 22 Octobrie n. 1906, dimineață la 10 oare în localul „Polgári kazsó” (Lendek Pál) în Cărei — Nagykároly, cu următorul program: 1. Constituirea biroului. 2. Constatarea acțiunilor subscrise și a ratelor plătite. 3. Deciziune asupra înființării institutului. 4. Stabilirea statutelor. 5. Raportul fondatorilor despre alegerea direcțiunii, eventual alegerea direcțiunii prin adunarea constituantă. 6. Alegerea comitetului de supraveghere pe timp de un an. 7. Deciziune în privința abolițiilor pentru fondatorii institutului. Sanislau, 1 Octobrie n. 1906.

— **Comitetul fondatorilor institut. „Arina”.** — Reuniunea învățătorilor gr.-cat. „Mariana” își va ține **adunarea generală** Luni, în 22 Octobrie n. a. c. în Bistrița (Besztercze) în sala școlii confes. gr.-cat., la care se invită cu toată stima a lua parte atât domnii membrii, cât și on. public interesat de cauza învățământului.

„Luceafărul”, revista literară, ce apărea până acum în Budapesta, și-a mutat redacția și administrația la Sibiu (Scherwagasse nr. 2). — Ori-ce scrisori, mandate, comenzi de cărți ș. a. să se adreseze pe viitor la Sibiu.

Convocare. Despartământul „Aid” a reuniunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, își va ține **adunarea de toamnă** la 27 i. oct. în Aidul-de-sus.

Constituire. „Societatea de lectură Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj, anunță constituirea membrilor ei în modul următor: Președinte: Septimiu S. Popa, teol. an. IV. Secretar: Romul R. Stoica, teol. an. IV. Vice-președinte: Augustin Folea, teol. an. III. Cassar: Aurel Peculea, teol. an. III. Controlor: Petru P. Domaș, teol. an. II. Arhivar: Vasile Candrea, teol. an. III. Bibliotecar: Iuliu Maior, teol. an. II. Vice-bibliotecar: Augustin Ciungan, teol. an. I. și notar: Iustin Porușin, teol. an. I. — Membrii în comisia literară: Alexandru Ghelner și Adrian Oțoiu, teol. an. IV. Vasile Cerghizan și Aurel Iubaș, teol. an. III. Iuliu Cărnănean și Cornel Popa, teol. an. II. și Ioan Pop și Octavian Bugner, teol. an. I.

— Societatea de lectură a elevilor institutului pedagogic gr.-cat. din Blaj, și-a ținut ședința de constituire în 23 Sept. a. c. declarându-se de aleși în comitet: Președinte: Toma Coșciș, ped. an. IV. Notar: Andreiu Grecu, ped. an. IV. Bibliotecar: David Roman, ped. an. IV. Vice-bibliotecar: Nicolau Boieriu, ped. an. III. Controlor: George Șuteu, ped. an. II. Cassar: A. Botzan, ped. an. III. Arhivar: Ioan Rus, ped. an. IV. — Comisiunea literară: Teodor Oțal, ped. an. IV., președinte; Alimpiu Mateica și Teodor V. Stoia din an. IV., Emanoil Muntean și Teodor Radu din an. III., Ioan Moldovan din anul II. și Nicolau Mărginean sen. din anul I.

Bugare. On. Dni Preoți, cari au primit cartea noastră de predică „*Mântuiește-ți sufletul!*”, și n-au trimis încă prețul ei, sunt respectuos rugați, să binevoiască a și-l achita în timpul cel mai scurt. Spesele împreunate cu tipărirea cărții au fost mari, iar societatea noastră nu dispune de suma necesară spre acoperirea acestor spese în cazul când Dnii abonați nu și achită datoria. — Blaj, în 12 Octombrie n. 1906. În numele societății de lectură „I. M. Clain”: *Septimiu S. Popa*, președinte. *Romul R. Stoica*, secretar.

Neorolog. † *Dr. Iacob Major*, medicul orașului Lugos, medic comitatens onorar, a repausat după un morb lung și dureros, împărțit fiind cu Sf. Sacramente ale muribunzilor, la 8 Octobrie a. c. în anul 53 al vieții laborioase, și 22. a căsătoriei fericite. Regretatul a fost una dintre cele mai simpatice figuri a societății Ingojene, de aceea pierderea lui prea timpurie a fost generală. Ceremonia funebrală a pontificat-o P. S. Sa Episcopul Vasile Hossu, asistat de canonicii Boros, Densuşan și Nestor, de preoții Dr. Fireza, Tucu și Giurgiu. După terminarea sf. slujbe, osămintele defunctului au fost transportate la gară, spre a fi așezate în crînta familiară din Comioşni-mare. Sieritul a fost perrecut de număratoase rudeni între cari P. S. Sa Episcopul Demetriu Radu și vicariul Iacob Radu, nepoții repausatului, și de un și mai numărós public român și străin. — Condolențele noastre!

Odihnească în pace!

Cercul Flora a sosit la noi, care va da Sâmbătă, în 13 Oct. o mare reprezentare de gală. Duminică, în 14 Oct. vor fi 2 mari reprezentațiuni, I. va fi la 4 oare d. z., iar a II. sara la 8 oare — Deschiderea casei la 7 oare sara. Începutul la 8. Prețul de intrare: I cor. 40 fil., 80 fil., 60 fil. Stat 30 fil. Studenții 20 fil.

O carte folositoare și indispensabilă pentru dirigenții de coruri, elevii seminariilor și toți amatorii de muzică este: **„Dicționar de muzică”** de T. Popovici, profesor de muzică la seminarul din Sibiu. Prețul broș. K. 250, leg. K. 3—. Se capătă la librării și la autor pe lângă rambursă sau trimiterea banilor înainte. La comenzi de cel puțin 10 ex. de-odată direct dela autor, al zecelea exemplar e gratuit. (28) 1—3

Estrase din recenzii:

„Luceafărul”, Nr. 18/1905. „Acest dicționar, prin întocmirea lui practică e destinat să fie orientator sigur, cumpătat și totuși larg, îndreptător cuminte referitor la nomenclatura muzicală și în toate cestiunile ce s'ating de domeniile cântării.

„Tribuna”, Nr. 177/1905. „Dl Popovici și-a dat osteneala a atinge toate cestiunile de interes prctic și a le tractă într'o formă ușoară și la înțeles. O importanță cuvenită a dat și muzicii românești în articolul cântec și joc, făcând o caracterizare generală și o împărțire a cântecelor naționale. De aceea dicționarul dlui Popovici îl recomand cu mare căldură celor interesați. (Din recenzia făcută de dl A. Sequens, profesor de muzică la Seminarul din Caransebeș).

„Poporul Român”, Nr. 78/1905. „Toți acei cari cântă într'un cor ori într'o orhestră vor face bine dacă vor citi cât de adeseori dicționarul dlui T. Popovici....

„Junimea Literară” din Suceava, Nr. 8/1906. „Literatura muzicală română s'a îmbogățit cu o cârticică prețioasă intitulată »Dicționar de muzică«, unicul op de felul acesta în limba română.... Definițiunile sunt peste tot bine determinate, precise, limpezi.... Cartea e instructivă și de mare folos, atât pentru artiști cât și diletanți.

„Revista muzicală și teatrală” din București, Nr. 13/1905. „O carte interesantă și folositoare este »Dicționarul de muzică« de T. Popovici. Cuprinde explicarea terminilor tehnici de cari ne servim în muzică, tratează și câteva cestiuni istorice, dintre cari sunt foarte interesante cele privitoare la muzica românească populară și religioasă....

Ce deosebire colosală

Între casa unde copiii sunt morboși, slabi și nervoși, și între casa unde s'ănătoși și vioi, pentru însănătoșirea copiilor cea mai bună medicină este **Emulsiunea SCOTT**, care se pregătește dela mestecarea varului cu natriu, și care în urma puterii sale nutritoare, întărește băiatul foarte iute.

Emulsiunea SCOTT e plăcută și dulce la gust, în urma căreia se poate consuma ușor. Ea produce poftă de mâncare, întărește și funcționarea organelor digestive, ea întrece cu mult în toată privința uleiul fabricat de pește.

Marca de probă a Emulsiunii de SCOTT este pescarul ce poartă în spate un pește. Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, expediază gratis mostra

Dr. BUDAEMIL, vârșei győgyosztára

(27) 1—12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate câpăta în ori care farmacie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

— *Ammian Marcellin* vorbește despre vrăjitorii: *Fidustius, Patricius și Hilarius*, pe cum am văzut. — *S. Augustin* ne spune, că idolii cei atât de vorbăreți au tăcut ca niște organe fără suflare, îndată ce au fost alungați demonii dintr'înșii. — *Socrate*¹⁾ și *Sozomen*²⁾ vorbesc despre oracolul din *Daphne* (un suburbiu al *Antiohiei*), carele începuse să mai dea răspunsuri, din cauza că fusese înmormântat în apropierea lui sfințitul martir *Vavila* (4 Septembrie).³⁾ — *Lactanțiu*, ne spune, că de multe ori oraculele nu dădeau răspunsuri, din motivul, că erau de față unii creștini („însemnați în frunte“)⁴⁾ — Dar fiindcă spiritele nu pot cunoaște venitoriul cu siguritate, decât prin deducții, pe cum zice și dl *Hașdeu*, despre spiritele desincarnate⁵⁾; de aceea cele mai multe din prezicerile oracolelor păgâne erau nedeterminate, ori cu două înțelesuri, etc., cum zicea și *Cicero*, și pe cum ne spune și *s. Ieronim*⁶⁾: „Iar de va zice cineva, că idolii au prezis multe, trebuie să se știe, că totdeauna au mestecat minciuna cu adevărul; și astfel și-au potrivit răspunsurile, încât ori s'ar fi întâmplat bine, ori s'ar fi întâmplat rău, totdeauna se puteau înțelege amândouă, pe cum era aceea alui *Pyrrh*, regele *Epirului*: *Aio te Aeacida Romanos vincere posse; și a lui Croessus*: *Croessus, transgressus Halym, maxima regna perdet*“.

Descoperiri de acestea vedem că fac și vrăjitorii din *China*, *India*, *Siberia*, etc.

Ba până acolo ajunseră idolatria și spiritismul la păgâni, încât nu numai că propagau nemoralitatea, ci pretindeau chiar și jertfe omenești. *Nemoralitatea* se poate vedea din bacaniile *Romanilor* descrise la *Tit Liviu*⁷⁾, în cari nu se rușinau de nimica, fiindcă însași legea lui *Bach* îi învăța: *nihil nefas ducere*. Tot aceasta se poate vedea din orgiile *Hinduismului*; din nemoralitățile, cari se făceau în cinstea zăului *Moloch*, împreunate cu jertfe de copii.⁸⁾ — *Jertfele omenești* se văd apoi la *Inzi*: în arderea pe rug a văduvelor, făcută în onoarea zăitei *Kali*; așa că a trebuit să întrevină însuși guvernul englez și să le pună capet. Iar despre *Romani* mărturisește *Cicero* învinuind pe *Vatiniu* (în *Vatinium*) că ar fi jertfit zăilor din lumea cealaltă măruntăi de copii.

Vexările vrăjitorilor le aflăm și în păgânism, în tocmai ca cele dela medii spiritiști. Am văzut pe șamanul lui *Matjuskia*, și pe fahirii din *India*. La acestea mai adaug două mărturisiri. La *Tit Liviu*⁹⁾ se descrie starea unor bărbați, cari luau parte la orgiile lui *Bach*: „*Viros, velut mente capta, cum iactatione fanatica corporis, vaticinari*“; iar *Lucan*¹⁰⁾ descrie cum nebunise zăul pe o vrăjitoare: „*Mentemque priorem expulit, utque hominem toto sibi cedere iussit pectore*“; în tocmai pe cum ne spune *Kardec* despre medii posedați de spirite.

Dacă ne uităm acum la caracterele acestea ale spiritelor ori ale zăilor, ele corespund din fir în păr cu caracterele spiritelor necurate din s. *Scriptură*. Căci în s. *Scriptură* ni-se spune despre diavol:

¹⁾ *Istoria bisericească*, cartea III, cap. 16.

²⁾ *Ist. bis.* V. 18.

³⁾ „*Gallus, frater Iuliani (apostatae) . . . transtulit in Daphnem loculum Babylae martyris, qui ecclesiam Antiochenam praecclare admodum rexisset, martyriquoque occubuisse. Ex quo quidem tempore dicitur daemonium nullum oraculum, uti conserverat, edidisse. Videbatur quidem primo istud propterea accidisse, quod victimis iam carebat, et cultu illo quo ante dignatus fuerat. Sed postea tamen ab eo ipso patefactum est, quod martyr, cuius corpus in proximo repositum erat, impedimento fuit, quominus istud, ut solet, praestaret.* (Sozomeni *Historiae Ecclesiasticae*, lib. V. cap. 18).

⁴⁾ „*Cum Diis suis immolant (păgâni), si assistat aliquis signatam frontem gereus, sacra nullo modo litant, nec responsa potest consultus reddere vates.* (Lactantii, *Institutionum*, lib. IV. De vera sapientia, cap. 27.)

⁵⁾ *Sic cogito*, pag. 200.

⁶⁾ În *Isa*, cap. 41. Edit. Paris 1704, tom. III. col. 315.

⁷⁾ *Historiarum*, lib. 39, cap. 13.

⁸⁾ „Și a spurcat (losia) Tofetul cel din valea feciorului lui *Enum*, ca nime să nu-și treacă pe ficiorul său, sau pe fata sa lui *Moloh* prin foc. IV. Imp. 23. 10. „Grăiește fiilor lui *Israel*: de va fi cineva din fiii lui *Israel*, sau din cei ce s'au făcut venetici în *Israel*, carele va da din sămânța sa căpeteniei (adecă idolului *Moloh*), cu moarte să se omoare. *Levit.* 20. 2.

⁹⁾ *Historiarum*, lib. XXXIX. cap. 13.

¹⁰⁾ *Pharsaliae*, lib. V. v. 167—168. *Marcus Annaeus Lucanus* a trăit pe vremea lui *Nerô*. Cfr. *Biografia lui pusă la începutul operelor*, *Bipontii* 1788.

1. Că este mincinos și totuși minciunoi.¹⁾ Iar s. *Apostol Paul* adaugă,²⁾ că: „*Satana se preface în ingerul luminei*“; în tocmai pe cum vedem că fac și spiritele, despre cari spunea *Kardec*, că stau gata să înșele, și se recomandă câte odată de spirite superioare, ca să poată seduce mai ușor; ori dacă nu, amestecă printre lucrurile adevărate și de cele false, iarăși cu scopul de a înșelă.

2. Al doilea caracter al diavolului e desprețuirea lui *Dumnezău și a religiei*, cum zice și *Psalmul*, că: „*Toți Dumnezăii păgânilor sunt draci*“,³⁾ cari se încercău, și încă cu succes, să abată oamenii dela credința în *Dumnezău*, la credința în ei înșiși: ori pe cum vedem pe diavolul ispitind pe *Domnul Hristos* și propunându-i să se închine lui, în loc de a se închina lui *Dumnezău*, că atunci îi va da toate împărățiile din lume.⁴⁾

3. Al treilea caracter al diavolului e tirănia, căci „*El era ucigaș de oameni din început*.“⁵⁾ Și aceasta e natural. Căci suferind el, și fiind tatărit în rele, vrea să sufere și alții, și de aceea vexează oamenii. De unde și biserica noastră a întemeiat mai multe sacramentale în contra vexărilor diavolești, cum sunt: *Rugăciunile pentru morboșii turburați și asupra de spirite necurate*⁶⁾; *Blastămurile marelui Vasiliu*⁷⁾; *Rugăciune pentru casa, ce se supără de spirite rele*.⁸⁾ — Vexările acestea le-am văzut la fenomenele spiritiste.

4. A patra caracteristică a diavolului este: necurăția, nu pentru sine, ci ca printr'înșă să deosească natura omenească. De aceea și *Mântuitorul* îl numește în mai multe locuri: *spirit necurat*. Caracteristica aceasta încă se află în fenomenele spiritiste, și ni-o spuneau în articolul de mai înainte și spiritiștii: *Allan Kardec*, *Elifas Levi* și un ofițer.

5. Aceea apoi, că diavolul poate să producă fenomenele spiritiste, nu încapă nici o îndoială. Pentru că fapte de acestea produse de spiritul necurat avem și în s. *Scriptură*. Astfel de fapte sunt spre pildă cele făcute de *servitoarea din faptele Apostolilor*, 16, 16, carea spunea lucruri ascunse.

De altcum și mintea ne spune, că diavolii sunt mai puternici decât oamenii, pentru că sunt ingeri. E drept, că ei perdură grația lui *Dumnezău*, dar pentru aceea nu li-s'au detras facultățile naturale. Și așa, ei pot face lucruri, pe cari omul nu le poate face; pentru că lucrarea urmează natura, și astfel o natură mai perfectă și mai puternică produce lucruri mai perfecte și mai mari. Ei pot să aplice puterile naturale într'un mod nouă necunoscut; pot să ne înșele simțurile; pot să ridice, ori să delătore obiectele repentin, și să le substituie prin altele. Și fiindcă ei cunosc persoanele, cari au trăit; cunosc datini și secrete de ale lor; fiindcă n'au lipsă de timp, ca să se străpună dintr'un loc într'altul; de aceea pot să apară în chipul persoanelor evocate, luând de ex. un cadavru, și purtându-l, fără să-l vieze, ori să formeze trupuri reale ori aparente, din elemente naturale. Pot însă și să nu fie trupuri, ci numai amăgiri de ale simțurilor, produse prin impresionarea acestora. Din aceleași motive pot să scrie în tocmai pe cum scriea mortul; pot să vorbească asemenea lui; pot să spună lucruri, pe cari numai el le știe; pot să ne spună și lucruri, cari se petrec prin locuri depărtate. — Dar spiritele nu pot cunoaște venitoriul liber, ci pot numai deduce la el, — se înțelege că mai bine decât omul, pentru că sunt superioare omului. Ba pot să concurgă și ele înseși la împlinirea lucrurilor prezise. Dar pentru aceea prezicerile lor nu sunt sigure, și de aci provine că nu se verifică, în cele mai multe cazuri.

(Va urmă.)

¹⁾ *Ioan.* 8, 44.

²⁾ *II Cor.* 11, 14.

³⁾ *Ps.* 95, 5.

⁴⁾ *Mat.* 4, 8—9.

⁵⁾ *Ioan.* 8, 44.

⁶⁾ *Euhologiu de Bej*, 1893, pag. 373.

⁷⁾ *Ibidem*, pag. 368.

⁸⁾ *Ibidem*, pag. 400.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

23

„De unde vine această tristă schimbare?” întrebă Huber.

„Vedeți dlor, dacă e să spun adevărul, la această schimbare, nimeni altul nu poartă vina, decât învățătorul Knack. El umple capetele copiilor cu niște lucruri, cari răsar apoi în inimă mai dihai decât buruienile pe lângă garduri. Părinții pot să stea în cap, nu mai sunt în stare să scoată buruienile din copii lor. Nici dojenile, nici ocările, nici chiar bătaia nu mai folosește la nimica. Trebuie s'o spunem, că învățătorul Knack se pricepe de minune la meseria de a crește niște derbedei și pungăși. Și ceea ce pune capac la toate este, că dânsul se fălește, că învață copiii după cum ti spune regulamentul. Nu înțeleg, cum se fac asemenea regulamente și legi într'o țară creștinească!”

„Asta nici eu n'o înțeleg!” adăugă Huber.

Aprobarea milionarului încurajă pe birtaș, ca să-și descopere mai departe tainele inimei.

„Să auziți numai odată, cum injură și oăresc țăranii pe dracul din școală. Ei zic, că poporul nu mai are drepturi de acum nici măcar asupra copiilor săi; țăranul este bun numai ca să muncească ca o vită, ca să plătească birurile și că vreau să-i fure acum chiar și religiunea, omul de jos este vândut și tradat și că dușmanii lui Dumnezeu și țăranii au ajuns acum la putere în Austria!”

„Acestea sunt vorbe fără căpătâiu și bănuiele”, afirmă dr. Lug. „Legea neconfesională s'a făcut pe cale constituțională și trebuie executată în toate amănunțimile ei.”

„Ei vedeți, tocmai aici e buba, că dușmănia împotriva lui Dumnezeu și a religiunii se poate preda bătăndu-se pe lege.”

„Împotriva lui Dumnezeu și a religiunii?” repetă avocatul.

„Da, da, — împotriva lui Dumnezeu și a religiunii! În școala noastră se poartă un războiu crâncen împotriva lui Dumnezeu și a religiunii. Aceasta i-am spus-o mai deunăzi lui Knack, — și știți ce mi-a răspuns? Ce vrei, a zis el, la noi încă tot mai stăpânește Dumnezeu întru câtva. Francezii au progresat mai departe, decât la noi. În Paris spunea el, au șters din toate cărțile școlare numele lui Dumnezeu. Dumnezeu este exilat eu totul din școale, tot așa și din spitale, de unde au eliminat pe surorile de caritate. Nici la înmormântări nu e voie a-se purta insignii religioase, din care cauză crucile dela carăle funebre s'au înlăturat. Tot ce reamintește superstiția, pentru Francezi este abominabil. Natural! Francezii sunt poporul cel mai civilizată din lume. Noi n'am ajuns nici pe departe gradul cultural al Francezilor, a căror deviză este: „Nici Dumnezeu, nici preot!” — Așa a spus Knack, ceea ce dovedește în de ajuns, cum cugetă el despre Dumnezeu și religione, fără ca autoritatea să-i poată face ceva. Să meargă numai așa înaintea încheiă el apăsând cuvintele: Se va vedea pe urmă, unde vom ajunge.”

„Unde crezi dta?” cercetă dr. Lug.

„La anticreștinism și la revoluție!”

„Exact!” confirmă Huber.

După o convorbire mai îndelungată, pe

care avocatul a utilizat-o ca să cerceteze spiritul ce domnește în populația rurală, oaspeții părăsiră „Boa”, și se întoarseră înapoi la vilă.

„Sper, că acum îți vei fi schimbat convingerea ce o aveai despre educația neconfesională”, zise Huber.

„Pentru așa ceva n'am nici un motiv”, replică dr. Lug. „Studiile de tranziție sunt în totdeauna împreunate cu dificultăți. Până acum au domnit superstiția și popii în școală, — ca să le scoatem eu totul pe amândouă... costă osteneală și s'gudue spiritele. Dacă însă știința și cultura liberă vor fi intrat odată în școală și se vor fi încetățenit acolo, atunci se va forma un popor liber și conștient de datoria sa, un popor, care nu va mai avea nevoie să se razime pe frica lui Dumnezeu, pe cer și pe iad, pentruca să umble pe cărările ordinei de stat. De aceea trebuie să uzăm de toată influința noastră, ca să liberăm școala de credință și să o căcerim eu totul pentru știință. Acesta este un obiect de o capitală importanță; căci din școală va eși poporul viitorului, — eu va fi școala, așa va fi poporul. Pe lângă chestia școlară, toate celelate chestii politice sunt secundare și fără însămnătate. Cine are școală, poșede viitorul. Pe terenul școlar se decid luptele spirituale.”

„În ultimul punct sunt și eu de perfect acord”, răspuse milionarul. „Da, școala este educatoarea viitorului popor! Protestez însă energic contra părerii d-tale că Dumnezeu și religia s'ar putea înlocui prin știință și libertate. Alaltăieri cetii o conferință a francezului Guillon, care nu e clerical, ci liber cugetător și judecător de instrucție în Paris, prin urmare în virtutea vocațiunii sale calificat de a cunoaște stările sociale din Paris. Guillon asigură, că principala cauză a demoralizării tineretului din Paris, este actualul sistem de educație nereligios. Observatorul rațional nu poate să-și disimuleze, că criminalitatea mereu crescândă a minorilor, concade cu reformele introduse în legislația școlilor. El susține, că acei bărbați cari credeau că prin executarea legii anti-religioase a instrucției vor promova progresul, trebuie să se convingă acum despre adevărul că generația actuală se ilustrează prin brutalitate și răutate. Guillon zice: Vechile bastioane ale educației copiilor ca: pietatea, reverența, ascultarea cătră părinți și superiori n'au fost dărâmate nerăsunate. Morala practică numai atunci are consistență dacă este bazată pe pietate. Dacă însă morala este bazată numai pe concepțiuni umane, atunci devine variabilă și se schimbă după sentimentele, dorințele și poftele singuraticului indivizi. — Guillon are perfectă dreptate și

mi-a vorbit din suflet. Convingerea judecătorului este bazată pe experiență și nu se poate resturna.”

Avocatul tăcea și chibzuea, cum ar putea să risipească păreriile nefavorabile ale lui Huber.

Într'aceea sosiră în apropierea vilei. Un băiat le eși înainte. Fața lui ardea de grabă și emoție.

„Papa, vino repede! Ferestrele din salon sunt toate sparte.”

„Sparte? De cine?” cercetă Huber.

„Nu știu. Johan a văzut pe cel ce le-a spart. Mama s'a spăriat tare și plânge.”

Milionarul își grăbi pașii. În salon, ale cărui ferestri toate erau zdrobite, îl aștepta servitorul.

„Johan, ce s'a întâmplat aici? Ai văzut pe făptuitor? Spune!”

„Nu era nimeni în salon, când s'a întâmplat pozna”, răspuse servitorul. „Eu eram din dos, când de odată aud zăngănitul, și alergai să văd ce-i? Am putut însă să zăresc un băețăș cu părul roș care fugia și disparu în tușă.”

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Junimea Literară”. Anul III. Nrul 10 cu următorul sumar: Vară (poezie), Ana Conta-Chernbach. — Ceva despre folosul limbilor clasice în școlile medii, Ion Ursu. — Încă's tinăr (poezie), Leandru. — Femeilor române dela noi (poezie), G. Rotariu-Rotică. — Coșbuc și Goga față de poporul român (urmărire), Aspasia Luția. — În zori de zi (poezie), Leandru. — Familia lui Vasile Varnav (notiță istorică), S. Fl. Marian. — Lăcrămioare (poezie), Orfeu. — Poeme în proză (trad. din Oscar Wilde), L. M. — Cântec, V. Loicsiță. — Ion Gorun (studiu), Liviu Marian. — Dări de seamă. — Notițe bibliografice. — Poșta Redacției.

Tabloul regelui Carol, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul reginei Elisabeta, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul regelui Carol, 55 cm. înălțime, 44 cm. lățime. Prețul 1 cor. — Șerban Vodă Cantacuzino la încunjurarea Vienei de cătră Turci și Prezentarea steagului turcesc luat la Grivița de cătră batalionul II. de vânători, à 2 cor. 50 fil. — La comandă are să se aclede și porto 10 eventual 20 fil. — Tablourile sunt executate foarte bine și frumos și sunt o adevărată podoabă pentru casă. — Se află de vânzare la: *Librăria seminarială*, — Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

**Cei mai frumoși
pomi rădăcini.**

**Cei mai buni
altoi de vițe.**

80,000 arbori fructiferi.
1 milion plante pentru gard viu.
1 milion sujeți (plădureți).
Arbori de promenadă, tuși decorative
roze, poame cu boabe etc.

1/2 milion altoi de vițe
Vițe europene și americane
cu și fără rădăcină.
Cărbun și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOARELE DE POMI ȘI VIȚE DE VIN ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. ȘI M. AMBROSI.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

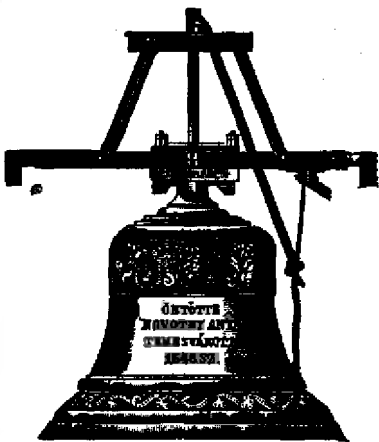
(8) 21 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 21 - 52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

• contra pericolului de incendiu și exploziune. •
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

• • asupra vieții omului • •

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

90,981.088 coroane.

9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitală asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

(25) 5-10

De vânzare:

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. =	150 cor.
„	„ Rizling italian	(Olasz rizling)	„	= 160 „
„	„ Zierfandl	(Ezerjó)	„	= 160 „
„	„ Silvan verde	(Zöld szylváni)	„	= 160 „
„	„ galbini	(Mézés feher)	„	= 180 „
„	„ moi	(Mastos feher)	„	= 180 „
„	„ goarneși	(Járdovány)	„	= 180 „
„	„ fetești	(Erd. Leányka)	„	= 180 „
„	„ Șmighiră	(Som, Furmint)	„	= 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. =	22 cor.
„	„ Gama Drome	„	= 27 „
„	„ Madelaine Angevine	„	= 22 „
„	„ Passatutti	„	= 24 „
„	„ Muscat Hamburg	„	= 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsa, Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

La comanda rog a se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fl.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj. 5

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

Prima colonie

de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 19-20

FLORICELE DE CÂMP,

schite ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroand.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foai bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 20 Octomvrie 1906.****Numărul 43.****În preajma sinodului arhidiecezan.**

— Sosit din afară. —

Sesiunea întâie a sinodului arhidiecezan din Maiu 1904, se știe, că s'a închis în urma dorinței și insistinței clerului adunat, ca în decursul timpului, ce urmă, să se facă pași noi în chestiunea arzătoare a regulării congruei preoților.

Înainte mea se află acum cerculariul konzistorial, prin care se concheamă la sesiunea a doua sinodul prorogat în 1904.

În fața faptului acestuia trebuie dar să ne dăm sama despre obiectele mai însemnate, cari se vor tracta în noua sesiune sinodală, și cari ne ating pe noi preoții în prima linie.

Pe lângă raportul despre pașii făcuți și stadiul în care a ajuns chestia congruei, e și crearea unui *fond de administrație bisericească*, — și celelalte cauze, cari din pricina prorogării sinodului, nu s'au putut pertracta în prima sesiune.

Dacă ne dăm bine samă, ajutorul de stat tot așa se împarte și acum ca și mai înainte. — Sunt în conșpectul acela, preoți cu 100 cor. și

1000 cor.; mai mult, sunt și acum preoți, cari deși au fost propuși de Ordinariat pentru a fi împărtașiți din ajutor, totuși nu au fost împărtașiți.

E adevărat, că sumele de ajutor în timpul din urmă s'au sporit, dar răul, care izvorește din împărțirea așa cum se face a ajutorului, nu s'a vindecat, ci putem zice, că în urma activității parlamentare, s'a mărit pentru preoții de caracter solid și cu spirit românesc.

Cred deci, că delegații nostri sinodali, cuprinși de însemnătatea chestiunii, care ne agită, și dela a cărei favorabilă și înțeleaptă rezolvare depinde și binele nostru, și mai pe sus de toate înflorirea sfintei noastre biserici, — cu inimă curată, cu abnegațiune și bună cumpăneală vor aduce hotărârea finală în cauza congruei.

Iar ce se ține de fondul de administrație bisericească trebuie să recunoaștem și noi preoții greșelile, cari nu se pot ierta, comise în trecut, în o chestiune asemenea, care era menită să promoveze cu succes frumos interesele bisericii noastre, și prin asta a preoțimei. Când în 1891,

un distins bărbat și adânc cunoscător al dezvoltării istorice a bisericii noastre, făcuse în „Unirea” propuneri înălțătoare de inimi, cari se puteau realiza prin așa numita „*colecta crucerului*”, — ideea a aflat resunet în preoțimea noastră, dar durere, nu mult ținuse însuflețirea; s'au adunat abia câteva mii cor., și de atunci până azi, doar o singură parohie se mai poate ceti în același ziar, că a spedit colecta anuală la destinația sa. — Pe când în realitate trebuia să incurgă pe an cam 8000 cor. Câte nu s'ar putea face, numai zel și bunăvoință să fie din partea noastră! — Am făcut această constatare, tocmai pentru că în sinodul acesta, va fi la ordinea zilei înființarea unui fond numit de „*administrație bisericească*”. S'a cetit atunci raportul, făcut de distinsul nostru bărbat, pâr. canonic dr. Bunea, în care a arătat scopul măreț ce se urmărește prin crearea acestui fond, și modul cum s'ar putea ajunge; și mi-se strângea inima de durere, când vedeam indiferența de pe fețele unor delegați, și auziam murmurul, că poporul e sărac, și noi preoții nu mai putem cere dela el jertfe noue.

FEUILLETON.**Notițe și impresii.**

Dela adunarea „Asociațiunii”.

II.

Până la București.

De Sâmbătă, chiar și de Vineri trebuia să se îngrijească cei ce voiau să meargă la expoziție, pentru câștigarea biletelor de trecere peste graniță, căci cei, cari sunt vecinie așa de „binevoitori” față de noi, nu s'au învoit pentru eliberarea în comun a unei ședuli de trecere. Micii slujbași vor fi înjurat rău pe limba lor încăpățănarea mai marilor, cari le-a dat lor atâta de lucru.

Duminecă dimineața, pe-o vreme neguroasă, cu nori grei plecarea se face din gara Brașovului, care rămâne ca un cuib adăpostit, ce amenință parcă cu stânca uriașă a Tâmpii. Biserica „neagră”, înegrită de vreme, ce au trecut peste ea; trișta,

dar mărețea clădire a puterii săsești deodată, pare încremenită de un presimț urât, ce-i îngheață tot mai mult păreții prăpăstioși.

Lumea se infundă în vagoane, în cari abia mai încap pe sus geamantanele și pachetele de tot felul, mai ales unde sunt femei. Că vezi, la București nu poți merge așa numai, fără o haină nouă, fără nimic, să se creadă, că aici suntem niște sărântoci. Am auzit, că mulți bărbați au dat mai mult pe împotocnările femeilor, decât tot, ce au cheltuit la București. Și acum tot ei ridică câte trei-patru pachete, pe când doamna își făcea vânt prin cupen, și se plângea de prostimea vagonului de clasa III.

În învâlmășala de lume, de pachete, apuci unde poți, dar spre nenorocire mai la ori-ce fereastră și se pun stavilă pâlăriile, blăstămatele pâlării împănate, cari nu te prea lasă, să vezi, ce-i în lumea lui Dumnezeu de afară. Am trecut peste adunarea și festivitățile „Asociațiunii”, dar nu găsești pe cineva să vrea să vorbească despre această instituție, despre ideile, ce s'au ivit, planul de muncă, ce s'a luat, debaterile, ce au fost. Se discută însă petrecerile, quartirele, mâncările, apoi nesfârșitele peripecii individuale, pătânii de-a cocoanelor,

petrecerile domnilor; cum stau trebile pe-acasă la fie-care etc. Un gând măreț nu s'a înrăpat nici de data asta, ca acela să rămână. Un avânt spre o pornire ideală, care singură poate să ne țină treji, n'a prins de loc aripi, nici în adunarea de-acum a „Asociațiunii” noastre.

O doamnă vicleană, cu vorbe subțiri, vrea să facă glume pe socoteala bărbat-so, — dar le face foarte prost, și mulți din cupen se uită chiorăș la ea. — Dar dacă pâlăriile nu se mai mișcă dela ferești, se poate eși între vagoane. Stai în picioara, dar în calte nu mai auzi nimic, numai cântecul aspru al trenului, și poți vedea.

Regiunea muntoasă, regiunea pădurilor, se începe, la dreapta, îndată dela Brașov. Țara Bârsei, la stânga, se deschide ca o grădină largă, pe întinsul căreia roșesc coperișele de țigla a caselor unei gospodării harnice și cuminte. Ce-ți bate mai întâiu la ochi sunt fabricile, neobicinuite pe la sate, și pe aici nu este alt oraș decât Brașovul. Simțul de curățenie e nu numai în casele ce le vezi, ci în toată întinderea zării din țara Bârsei, parcă. — Chipurile de oameni nu-ți plac pretutindeni. Mai ales la femei vezi deslușit trăsăturile lungi, molii a „frânelor” și dintr'alte

Ne place să stăm înainte cu aceea, că gr.-orientalii au congruă; să ni-se esopereze și nouă, dar ce vom răspunde la aceea, că preoții lor incassează prin zelul lor, dela credincioșii săi pe an sub titlul de sidoxie mai mult de 50,000 cor.?

Crearea acestui fond ar fi dar mai momentuoasă în ce atinge în-sași biserica, care merită serioasă cumpănire și discuție cu mai multă tragere de inimă; care trebuie să se pună la ordinea zilei în sinoadele protopopești, ca așa cu toții să fie în clar de scopul măreț al acestui fond, și cu puteri îndoite să ajutăm la realizarea lui. — Și precum greșala comisă prin desinteresarea față de colecta crucerului, în urmările ei nu ni-se poate ierta, așa nu ni-se va ierta păcatul, ce s'ar comite acum, dacă chestia aceasta nu ar află destulă căldură, și eventual din nepăsarea noastră, ar deveni un pium desiderium.

Și acum ne răsună în minte și inimă căldurosul și însuflețitul discurs al protopopului din Cluj, care sprijinind cu tot focul unui apostol, idea măreață a înființării acestui fond, a zis că dacă acesta se va realiza, ceea ce Dumnezeu va ajuta, în o epocă nouă, în o epocă de mărire și propășire va intra sf. noastră biserică!

Un delegat.

părți ale Ardealului. Și ochii de cicoare spălăcită încă nu sunt rari. Sașii, cari se împuținează meren pe aici ca pretutindeni, ar putea, cred, să ne dea unele deslușiri în privința acestei asămări cu neamii lor.

Dar în curând dealurile își înalță umerii tot mai tare, în răstimpuri se ridică vre-o spinare de stâncă ruptă, stăpână fiind peste toată verdeata îmbelsugată a frunzeilor, pe cari bruma, ce se lasă de câteva ori, nu a putut s'o învingă. În alergarea mașinei ce deșteaptă împărăția pădurilor, ți-se pare că, străns între munții înalți, vei ajunge în curând lângă prăpastii incrementale de veci în aceeași sălbătăciune de codri. Dar drumul se lărgeste încă de multe ori, și vezi plantații de pădure tinăra, revărsate pe coaste mai joase. Ci că a fost și pe acolo odată pădure ca lumea, dar Ciangăii le-a săcătuit cu totul, lăsând locurile pustii. — Ca pretutindenea unde se întemeiază acelea artificii ce se zic colonii, pentru lățirea nefreasca a limbei ungreștii, se pot vedea și aici aceleaș rezultate. Dar eni ți pasă de relele ce le aduc acești picați din lună pământului și mai ales locuitorilor de baștină, dacă se poate întemeia un sat, fie și din colibi, unde răsună limba statului, și care se poate numi de-adreptul cu'n nume de pe pusta cea mare? Numai cât cu „aerul și pânea“ ungrească, ceea mai multe din sate se distramă așa de ingrabă după cum au fost întemeiate, și profitul va fi cel mult înmulțirea celor ce vântură țara.

Norii se coboară jos de tot și nu te lasă să vezi în depărtări. Vârfulurile mai înalte de munți se pierd în neguri, ce abia plutesc. O zare cenușie, și un văzduh sur deasupra pădurilor întunecate, pe cari numai rar trece

Obiceiuri rele.

— Reflexii. —

Îmi ieu voie a-mi spune și eu părerea în chestia binecuvântării căsătoriilor mixte și de cununarea fără pregătire.

Biserica noastră și în privința căsătoriilor mestecate s'a îngrijit de binele și mântuirea sufletelor fiilor săi. În actele și decretul conciliului provincial I. la titlul V. cap. IX. în detalii se dă instrucțiune cu privire la legile și disciplina bisericească, referitoare la căsătoriile mixte. Aici hotărât să spună, că „Unde nu s'au pot împedea căsătoriile neiertate între catolici și eretici sau schismatici, preaințeleptii Pontifici Romani, cântând la trista condițiune a acelor, cari s'au încercat în astfel de căsătorii, și la mai marele bine al Bisericii au socotit, că se poate suferi numai cu asistința pasivă a parohului, carea s'au îndatnat a o permite în contragerea matrimoniilor mixte, cu observarea condițiilor și cu dispensarea lor. Dară binecuvântarea preoțească și alte rituri, ceremonii bisericești *nici odată* nu le-au admis în astfel de căsătorii, ma încă au declarat totdeauna și constant, că trebuie a să reținească dela ori-ce ceremonie sacră“ Binecuvântarea căsătoriilor mixte, prin urmare nici sub un pretext nu s'au permite! Prin asistința pasivă parohul e numai martor unei căsătorii neiertate. El nici nu zice, nici nu face nimic, prin ce ar aproba căsătoria aceasta. Nu astfel stă însă lucrul cu binecuvântarea! Aici dânsul conștient la păcatul altuia și aprobă cununarea neiertată, atât în numele său, cât și a bisericii sale, prin aceea, că o binecuvântă. Și apoi: „Fiind-că ce din sine e rău și păcat, nu s'au poate admite nici pentru împedecarea relelor mai mari, nici pentru promovarea ori-căror bunuri.“

Că în părțile arădane, dar mai ales bănuțene, căsătoriile mixte sunt lucruri de toate zilele, și că sponsii primesc sf. Taină a cununiei fără pregătire creștinească — asta-i fapt! Dar, că astfel de obiceiuri, ce în sine e rău — nu trebuie spriginit, ci estirpat și nimicuit cu totul din popor, asta încă-i fapt! E drept, că poporul dedată odată cu obiceiuri rele, cu greu îl poți aduce la rașon! Ți trebuie timp și paciință de fer până îl poți desvâța de o greșală, cu care s'au obicinuit acum de o vreme mai lungă. Cu multă precauțiune și cu o deosebită prudență pastorală, ți succede cu vreme a-l readuce la adevăr. Poporului îi trebuiește lumină. Predica și catechizarea astfel trebuiește întocmite, încât poporul să nu ducă lipsă în cele ale credinței. Prin o catechizare bună mult s'au poate dobândi. Dacă omul ca băiat a auzit și învățat în școală despre adevărurile credinței și dacă mai târziu în Biserică iarăși aude vorbindu-se despre aceste învățăături sfinte, cu greu abandonează calea cea adevărată. Un credincios astfel crescut ne dă garanță, că sau nu va încheia căsătorie mixtă nici odată, sau dacă s'au va și hotări la așa ceva, barăm el și pruncii lui vor rămânea în unire cu biserica, la sinul căreia a crescut. Datorința noastră a preoților așadar este a lumina poporul, și luminând, a pune stăvilă căsătoriilor mestecate. Și aceasta s'au o facem cu atât mai vârtos, căci spre această datorință sfântă avem și cu strictețată ni-se impune prin cuvintele: „De aceea e de lipsă, că parohii să îndemne pe credincioși, că voind să contragă căsătorii mixte neiertate, să cumpănească bine, cât de mare nedreptate fac ei Preainaltului Dumnezeu, și cât de crudel s'au poartă față de sine și de pruncii fitori, când s'au pun pe sine și pe fiii în periclu de a rătăci. Mai departe parohii

vr'un sui de lumină ce scapă dela soarele înghitit grabnic de năvălele mâniașe, ce se pun, neînduplecați în fața frumșetilor ce am putea să gustăm.

Nici nu bagi sama de urci ori ba până la Predeal. Dacă sunt unii mai fricoși, — se înțelege cari n'au trecut nici odată granița — încă de departe se îndeletnicesc cu pusul deoparte a unor mărunțișuri. Se auzi o glumă ce va fi făcut pe multe doamne să devie nervoase: Toiletele noi nu-i permis să treacă dincolo, decât pentru un preț mare. — ori s'au fie îmbrăcate.

Dar, vezi bine, la vamă e cu mult mai mare învălmășaia, decât s'au se cerceteze așa ceva. Destulă învesială până s'au treci cu vizitarea biletului de trecere pe la cele două „vâmi“. Un domn voluminos după ce scapă, zise foarte năcăjit: „Dacă și prin vâmile din văzduh treci așa de greu, mai bine s'au merg fără vâmi în iad“. — S'au vede că dlui nu s'au înscris nici pe un semestru la universitatea din Pesta de pildă, s'au vadă acolo opintiri și ghionturi.

Cea dintâi surpriză din Predeal, pân'a nu ieși din gară, a fost niște struguri măsurate cu francul. Cineva a zis: banii românești cât îi schimb, nu-i mai ai. Leii tot mai merg, dar banotele de-un alb spălăcit, ea ochii săsoicilor de pe la noi. — și jucăreele de cusutor par'că, ce-s bani mai mărunți, nu plac de loc.

De-afară vezi numai bine minunata poziție a acestui loc de graniță, cu pădurile, cu munții ce se rup par'că înspre poale, cu podeele ca niște poeni, cu casele noue aproape toate, ori că par noue. Tot păcatul e, că-i zarea mohorâtă și nu vezi nici a miia parte din splendoarea frumșetilor, ce se revărsă

în toate părțile, ea și când ar curge în jos spre poale și totuși stau neclintite. Într'o zi senină s'au fi aici.

S'au zăbovit cât a fost de lipsă ca s'au se scoată bilete până la București. În urmă fugi repetindu-se în codra fluerații răgușit și aspru a locomotivei din România, ce aveă să tărăie până la București tot vagoanele noastre de acasă.

Fără să observi cum și când suntem în România. Din șirul de vagoane se aud urale, în inimi crește par'că acelaș avânt acum, care pornește din inimi cântarea deșteptării. Cea mai bună impresie e acum după ce se gată cântecii: toți fac și se si-liese cu o nimitoare stăruință să vadă tot, tot ce se poate zări prin ferestrele unui vagon. Mulți nu vor fi fost dela Brașov spre Predeal, și totuși până aci, puțin au fost cari s'au fi voit să vadă ceva. Se vede pentru că era țara noastră. Acum deodată s'au făcut cu toții numai ochi.

(Va urma.)

Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

sunt de a să îndemna și a să astringe, ca să vegheze cu sîrguință și diligență peste turma sa, și îndată ce ar fi aflat, că sunt tineri sau vergure, cari ar vrea să contragă cu schismaticii astfel de căsătorii mixte neiertate, să-i învețe pe aceia și pe părinții lor învățăturile cele mîntuitoare, neîntre-lăsând nimic, prin ce i-ar putea abate dela călcarea preceptelor lui Dumnezeu și a Bisericeii.

Însă dacă nu să poate împedea nici decum încheiere astorfel de căsătorii, și dacă nu să poate câștiga nici barăm garanța pe partea bisericeii catolice deapre creșterea tuturor pruncilor în religiuinea catolică, atunci puțină nădejde este, că partea catolică, care încheie căsătorie mixtă să rămână cu credință față de biserică sa. Aici binecuvîntarea preotului puțin ajută! Și de altmîntrelea binecuvîntarea nu e parte necesară a sacramentului căsătoriei. S. Taină a căsătoriei e validă și fără binecuvîntare. Așadar asistența pasivă a parohului e îndesultitoare, încât o căsătorie să fie validă. Și apoi bine trebuie a grijii: „Că nu e a să considera numai disciplina bisericească, carea a putut să se schimbe după condițiunea lucrurilor, locurilor și timpurilor, și carea câte-odată trebuie și schimbată, unde așa cere mîntuirea sufletelor și folosul mai mare al Bisericeii; ci pe lângă aceea trebuie avut înaintea ochilor totdeauna, carea este învățătura inviolabilă a Bisericeii însăși, și cari sunt preceptele legii naturale și dumnezești; că nu cumva pe când ne nisum a depărta relele și pericolele grele și sigure, să provocăm altele mai grele și să ne mestecăm în păcate învederate.”

Prin urmare bine trebuie socotit lucrul, când e vorbă de căsătoriile mixte. Nizuin-du-ne a face bine, să nu-l facem acela în detrimentul legii naturale și dumnezești și în contra învățaturii Bisericeii noastre. Să fim în toate cu precauțiune. Și dacă pe lângă toate nizuințele noastre, încheiere astorfel de căsătorii nu să poate împedea, și dacă s'au încheiat deja, atunci pecum foarte potrivit spune Dl — „preotul are de a sili, să dobîndească trei lucruri: devoltarea unui simț de iubire față de religiuinea catolică în soțul calvin, o dispunere la indulgență față de soțul catolic, ca acela să-și poată exercia liber religiuinea și să țină un contact cu partea catolică, încât în ori-ce împrejurări, să i-se adreseze cu încredere, ca unui părinte iubit.” La dobîndirea căroră însă după modesta mea părere nu e neîncunjurat de lipsă binecuvîntarea căsătoriei mixte din partea preotului catolic. Să spun un caz. În o parohie din apropiere s'a întâmplat, că un acatolic s'a căsătorit cu o gr.-cat. Actul enunției a decurs în biserică gr.-cat. După sfârșitul ceremoniei bisericești acatolicului i-a plesnit în minte, că ar fi bine, să ceară el binecuvîntare și dela preotul acatolic. Din motivul unei solemnități mai mari, au mers deci și la părintele acatolic să le binecuvinte pașul acesta de mare înasămîntate a căsătoriei lor.

Pe cum vedem dar, ori binecuvîntă preotul catolic căsătorii lor, ori nu, cel calvin e gata în tot momentul a le împărți binecuvîntări. Și apoi eu cred, că cu binecuvîntările și cu svârcolirile lor zădarnice, nu multă ispravă vor face în inimile bine instruite în de ale credinței. La una însă totdeauna să fim cu luare aminte! Dacă

partea catolică a îndrăznit a încheia căsătorie înaintea preotului acatolic, nici trebuie a tracta cu el mai dur de aci încolo, nici trebuie părăsit cu totul, ci a fi cu iubire față de el și a sili într'acolo, spre a-l convinge despre greșala, ce a făcut, a-l face atent cu toată dragostea la datorințele lui de a-și crește pruncii în religia catolică. Și astfel dacă în toate afacerile noastre, conduși de o iubire sfântă vom încra, atunci osteneala noastră de bună seamă va fi încoronată cu succes. — Dumnezeu să ne ajute!

Ioan Turdean
preot gr.-cat.

Un fapt revoltător. — Ni-se împărtașește un fapt, merit să revoalte sentimentul ori-cărui om de bine. Nu ne face plăcere de loc să înregistrăm astfel de încurii, dar suntem constrânși la aceasta, chiar de aceia, cari strigă în gura mare contra „unițiilor”, și cearcă să arete că prin sfînta unire s'a cam stîns în noi sentimentul dragostei de neam.

Iată ce ni-se raportează:

„Onorată Redacțiune! La 8 crt. a repausat în Lugoj vrednicul bărbat Dr. Iacob Major, despre care „Drapelul” scrie următoarele: „Deplîns este nu numai de familia și rudeniile sale, nu numai de corpul oficianților orașenești, nu numai de colegii săi medici, nu numai de societatea românească din Lugoj, care a pierdut în el pe unul din cei mai vrednici fruntași; ci de întreaga societate din Lugoj, fără deosebire de poziție socială, neam și confesiune.”

„Înmormântarea mult regretatului s'a făcut cu mare solemnitate în 10 crt. săvârșindu-se prohodul de către P. S. S. Episcopul Dr. Vasile Hosu; apoi osămintele s'au transportat la Comloșul-mare, spre a fi așezate spre vecinică odihnă în cripta familiară a Doamnei văd. Silvia Major, soției sale, fca fostului preot gr.-or. Bogdan.

„Dar cel ce în viață a fost omul păcii, cel-ce și-a știut câștiga prin bunătatea și nobleța inimii sale iubirea tuturor, nu s'a putut bucura de pace, nu s'a învrednicit de respectul și pietatea datorită rămășițelor pămîntești în cele din urmă momente a petrecerii sale pe pămînt.

„Nu, căci s'au aflat, s'au putut afla oameni, cari împinși de urgisita patimă a urei și de a pismei reutate, în contra legii dragostei frățești, împotriva legilor statului, au călcat ori-ce lege a bunului simț, a cinstei datorite repausațiilor și a datorinței creștinești de a mîngăia pe cei ce zdrobiți de durere petrec la mormînt pe cel mai iubit al lor.

„Asemenea oameni au fost câți-va membrii ai comitetului parohial gr.-or. din Comloșul-mare, în frunte cu Mihai Păcățanu. Aceștia din simplul motiv, că repausatul Dr. Iacob Major a fost greco-catolic, nu au voit să lase a fi așezat în frumoasa criptă, ridicată de curînd de către Dl Emil Bogdan, în cimiteriul gr.-or. A fost de lipsă deci, să se recurgă la Episcopul dela Arad și la Ministerul de interne, ca să se înfrîngă cerbicia și fanatismul acelor indivizi plini de ură și de răutate. Și chiar și după permisiunea primită dela amintitele autorități, pentru a încunjura scandalul, cu care amenințau păcătoșii de ei, a trebuit,

ca preoții gr.-cat. să facă slujba prohodului preserisă la ușa cimiteriului, asistați de patru jandarmi, iar după terminarea slujbei, să se depărteze, nefiindu-le permisă intrarea în cimiter, iar coșciugul să fie așezat în criptă sub scutul baionetelor.

„Acesta este cazul revoltător, ca și care altul nu mi-s'a dat, să văd în viață, și pe care cred, că ori-ce Român îl va osândi fără de cruțare, și pe cum merită o asemenea faptă de ticăloasă ură și barbară intoleranță. — Dr. Iacob Radu, vicar foraneu.”

Tot în această afacere primim următoarele șire:

„Azi am petrecut la mormînt pe Dr. Iacob Major, fost medic al orașului Lugoj, unul dintre cei ce în anul 1876 a absolvat gimnaziul și a depus maturitatea în Blaj. Om mai mult a faptei, decât a vorbeii, născut din părinți economi, curînd rămas orfan, crescut în modestie, când Dumnezeu i-a ajutat să aibă, s'a făcut ajutătorul lipsiților, binefăcătorul năcăjiților, și sprijinitor al întreprinderilor culturale. Ca fiu din părinți greco-catolici și crescut în religiuinea gr.-cat, a fost cu trup, cu suflet adict al bisericeii sale, gata ori când a o apăra, dar ca român n'a făcut deosebire între unit și neunit, do-vadă, stima și pietatea cetățenilor din Lugoj, cu ocaziunea înmormântării lui. Cu toate acestea cu regret trebuie să fac pomenire de purtarea fraților români greco-orientali din Comloșul-mare.

„Familia Bogdan, la care a aparținut Dr. Iacob Major ca ginere, este din Comloșul-mare, și aci are o pompoasă criptă familiară în care s'a așezat și rămășițele pămîntești ale regretatului doctor. Greco-orientalii din respect către familia Bogdan, la început au lăsat să tragă clopotele și la ei, a doua zi însă le-au sistat, apoi s'a conchemat comitetul parohial și s'a hotărît că odată cu capul să nu lase a fi astrucat în cimiteriul gr.-or. — și dacă n'ar fi intervenit prudența Episcopului dela Arad, și dacă n'ar fi stăluțit bajonetele gendarmilor. — scandalul nici că se evita.

„Aceste toate s'au întîmplat la agitarea luminătorilor poporului, la anul una mie nouă sute șase dela nașterea Mîntuitorului Iesus Hristos, și e bine să se noteze această faptă de atîta intoleranță respingătoare, ca să se știe cine propagă ura între frații de acelaș neam!”

Din partea noastră nu mai adaugem nimica. Cuvîntul îl au confrății dela Arad și Sibiu.

Regularea salarelor. — Ministeriul cel nou așa să vede, că voiește să facă o îmbunătățire radicală, cu privire la salarizarea tuturor oficianților atât de stat, cât și a celor confesionali. Numai de câteva zile s'a notificat Consistoriului nostru statutul nou despre regularea salarelor profesorilor dela școalele civile, comerciale și superioare de fete, și astăzi un nou regulament de salarizare așteaptă hotărîrea Preaveneratului Conziator. Este regulamentul, despre întregirea salarelor profesorilor dela școalele medii, pe cari ministrii li declară de factori egali cu cei dela stat, și voiește a le întregi salariul până la suma aceea, pe care o primesc cei dela stat.

Liberalitatea față de confesiuni vrea să și-o arete acest minister prin aceea, că în schimbul ajutorului, ce oferă. — poate numai de o cam dată. — nu cere nimic. Poate că la schimbarea aceasta de tactică a contribuit mult și rolul deputaților noștri naționaliști, cari au învinuit guvernul, că pentru scopuri culturale de ale naționalităților nu ia în budget nici un filer. Guvernul vrea să facă prin aceasta un început, promițând, că începând cu anul 1908. vor primi și învățătorii școlărilor confesionale o întregire de salariu din visteria statului, care să corepondeze salariului învățătorilor de stat.

Nu știm încă, ce poziție se va lua din partea susținătorilor școlărilor noastre față cu acest ofert al actualului guvern. Știm însă, că poziția lor e foarte dificilă. De o parte stă congrua preoțimei nennite, ajutorul de stat al preoțimei noastre, care an de an crește tot mai mult, până ce se va regula și la noi congrua, ajutoarele date celorlalte confesiuni din patrie, iar de alta profesorii noștri, cari cer să fie trecuți și ei în șirul colegilor lor dela școlăle de stat, și lângă ei sărăcia fondurilor noastre. Că ce va fi după toate acestea în venitor, e greu de găsit de o cam dată. Dar că actualul guvern. ar avea singur intenția curată de a ajuta, fără să aștepte ceva, nu ne prea vine la socoteală, să o credem. În totul cazul tăria noastră de caracter se va pune la grea încercare.

Congregațiunea comitatului Albei-inferioare.

— Raport special. —

În 15 Octombrie a. c. a avut loc congregația de toamnă a comitatului nostru. A fost prima adunare comitatensă din era porclită nouă. Faptul, că adunarea era să fie condusă de noul comite baronul Kemény Árpád, a adunat multă lume în spațioasa sală a casei comitatului. Membrii magiari au fost aproape toți de față; mai ales s'au prezentat aderenții partidului kossuthist, cari dela venirea la cârmă a noului comite paradează pe toată linia și țin să străbată și să ocupe locurile liberalilor. Adunarea a fost deschisă la oarele 9^{1/2} de comitele br. Kemény, cu o scurtă alocuție. La ordinea zilei e un program cu 130 puncte. Dintre membrii români sunt de față: Dr. I. Marcu, canonic, Dr. Iuliu Maniu, deputat, Aurel C. Domșa, Gavril Precup, Dr. Ioan Rațiu, George Vancea, toți din Blaj. Ioan Păcurar, preot în Tîr, Rubin Pațița, adv. în Alba-Iulia. Ioan Magde, preot în Drâmbariu, Ioan Popa, preot în Cergăul-mare, Isaia Popa, preot în Ocna-Sibiului, Vincentiu Orăsan, preot în Sânjacob, Nicolae Florescu, proprietar în Ighiu și Ștefan Crișan, primar în Teuș, apoi afară de aceștia vre-o doi-trei notari români. Nu avem cuvinte de a taxa nepăsarea, ce stăpânește pătura intelectuală a comitatului nostru.

De atâtea ori ne-am exprimat indignarea, că domnii noștri nu-și fac datorința; de atâtea ori s'au spus perderile mari, ce le are obstea și singuraticii din cauza nepăsării noastre. Vedem cu ochii, cum suntem scoși din toate și totuși nu ne mișcăm, nu venim acolo, unde suntem în drept, să cerem dreptate. Mai ales în programul congregației actuale, punctele cari taie în interesele noastre cardinali, ar fi putut servi de îndemn domnilor membrii români, să facă atâtea jertfa și pentru cauza mare a poporului, din a cărni sudoare ne dominăm cu toții. Până când din 80 membrii români, ne vom prezenta câte 10—20, să nu ne aș-

teptăm la mai bine. Unde sunt avocații noștri? și unde sunt mai ales membrii din A.-Iulia cu comunicația așa de potrivită? Dela avocații noștri suntem în drept, să așteptăm jertfa cea mai mare, când e vorba de apărarea drepturilor poporului nostru. Să sperăm, că în viitor va fi mai bine. Să sperăm, că proxima adunare ne va găsi organizați și pe unul fie-care la locul său.

Adunarea generală s'a început cu referadele prim-notarului comitatens. referitor la arunceri, pe cari măritii domni le-au primit cu toții, afară de membrii români. Toate punctele au trecut limpede, până la punctul 52. unde era vorba de recursul, dat de Caian George și soții, contra alegerii notarului dela Tîr.

Comisiunea permanentă, din motive foarte puțin convingătoare, a propus respingerea recursului. La aceasta s'a ridicat prof. G. Precup și în limba românească a susținut temeinicia recursului, dovedind cu acte, că individul ales, de câți-va străini nu e vrednic să steie ca notar în comunele respective, având un trecut pătat și nepotrivit cu oficiul, ce-l ocupă. Deputatul naționalist Dr. Iuliu Maniu, a început românește, apoi ca să fie înțeles într-o toate, și-a continuat vorbirea în ungurește. Dl Maniu în vorbirea sa, a apărut recursul cu argumente puternice, arătând, că în comitatul nostru e domnie de rasă, și că românii nu pot ajunge nici notari. Sângele rece și siguranța în vorbă a d-lui Maniu, a atras atenția auditorului, cari — deși le spunea oarzană, — l-au ascultat cu multă atenție. Felul cum a vestejit șovinismul celor dela comitat, a impus și membrilor străini. Punându-se la vot propunerea comitetului permanent prin sculare, chiar și dintre străini, mulți nu s'au ridicat.

Hotărîrea a trei comune românești de a să ajută din averea comunală bisericile, a fost respinsă.

Ne-a nimit și ni-am scandalizat de preoții catolici, cari au votat contra. În șovinismul lor, nu vreau să mai știe, că și noi avem un Dumnezeu. Bieților români nu li-să permite din avutul lor, nici să-și ajutoreze biserica; de ar fi vre-un Kultur-egyilet sau altă instituție, fără confesiune, de bună samă li-s'ar incuviința fără multă vorbă.

Discuția cea mai interesantă s'a început, când s'au referit rescriptul comitatului Nyitra cu privire la agitările presei naționaliste, apoi la rescriptele comitatului Timiș și Saros, în cauza înfrânării agitațiilor naționaliste. În chestia libertății presei, a luat cuvântul prof. Dr. Rațiu, zicând în românește, că să bucură și să alăture la mișcarea pornită pentru libertatea presei, nu mai cât aceea libertate să fie deopotrivă pentru toți. Până acuma pușcăriile de stat au fost pline numai cu gazetari români, și când au fost achitați de procurori, au fost numai pentru aceea, ca în scurt timp să fie închiși iarăși și cu pedepse mai mari. Tot în chestia presei, vorbește canonicul Dr. Isidor Marcu, arătând că presa românească nu agită, ci cea magiară; nu e de părerea, să se roage casa țării, pentru crearea de noi legi, de oarece guvernul și altcum dispune de destule mijloace de înfrânare, când e vorba de naționalități.

Dr. Rațiu la agitațiile naționaliste, ține o vorbire mai lungă în limba magiară, în care arată, că Românii le place și aprobă însuflețirea fraților magiari pentru eroii trecutului și preamărirea lor; dar, nu să știe îndestul mira, pentru-ce nu ni-să da voie și nouă Românii, să preamărim pe eroii noștri. Astfel stăpânirea magiară a confiscat banii adunați de români, pentru monumentul lui Iancu, care a luptat ca și Rakoczy, pentru libertate, și pe care chiar un scriitor magiar îl prezintă, ca pe un erou epic. Protestează în numele românii din cercul Bărăbant contra hotărîrilor, cari ar avea de scop înfrângerea libertății naționaliste. Și să provoacă la cuvintele, cu cari noul comite suprem a întimpinat depu-

tația clerului gr-cat., când a zis, că familia Kemény 400 ani a ținut la principiile sale, respectând pe ale altora; așteaptă și deia actualul comite, să guverneze în înțelesul acestor tradiții familiare.

Din partea magiariților ia în apărare propunerea comisiunei permanente prof. Fogarasi, șeful kossuthiștilor din Aiud. Dsa e supărat foc, cum de-și arogă românii în această țară drepturi în stat și contestă, că ar avea un trecut de 18 veacuri pe acestea plajuri, să provoacă la Moldovan Gergely și spune, că numai scrisese lui sunt adevărate. Vrea înfrățirea cu românii, dar vorba veche, dacă toți vom ținti la ridicarea statului unitar magiar.

Pe Iancu nu-l recunoaște de erou ca pe un Rakoczy, și își exprimă indignarea, că Blajul pe Axente l-a înmormântat ca pe un martir național. Aberațiunile istorice și espectorările șoviniște aiui Fogarasi au fost întrerupte de membrii români; iar la urmă bîtrănul avocat Pațița, îi reflectează d-lui Fogarasi, să învețe istoria, și atunci va vedea, că Românii de 18 veacuri au fost pe acestea plajuri. Aici i-au găsit magiarii și au trăit împreună. De nu erau Românii aici, poate nici magiarii nu erau pe lume.

Tot în congregația de astăzi s'a ales pe un nou period de 5 ani comitetul permanent. Până acuma am avut și noi un singur membru român, pe canonicul Dr. Marcu. La alegerea actuală, iubiiții noștri guvernanti au găsit cu minte să-l deie afară pe motivul scos din ultimul număr a foșiei „Alsó-Fehér“, că anume canonicul Dr. Marcu ar fi avut un rol de căpetenie la înmormântarea bătrănelului Axente din Blaj. Iată reșonul! Dl Fogarasi și soții nu încep de Axente nici după moarte. Dlor ca oameni cu carte, ar trebui să știe, că cele ce să petrec în războaie civile, nu să pun la răvaș; ar trebui să știe, că în războaie civile nime, nici chiar Aiudul, nu-i cruțat, pildă e revoluția franceză, unde frații au săvârșit asupra fraților cele mai mari cruzimi, și cu toate acestea urmașii li lasă în pace. Românii acestui comitat n'au încrestat cruzimile Săcnilor din 48, pentru-că știu, că atunci a fost revoluție. În chipul acesta nu ne vom înțelege nici când. Cinstea și omenia pretindea, că dacă nu Dr. Marcu, atunci alt român, să ajungă în comitetul permanent. Doar suntem 90% în acest comitat; doar noi românii ducem povărele și plătim aruncurile. Fie siguri domnii de Alsó-Fehér, că atâtea merite, câte are contele Teleki Árvéd pentru națiune, va fi având și Dr. Marcu pentru patrie. Sfrîntarea aceasta ni-a indignat până în suflet. Fie siguri domnii kossuthiști, că cu astfel de tactică, prietini acestei țări vor scodea zilnic.

Asifel a decurs prima adunare comitatensă din era nouă. Pașirea românii a fost demnă și parlamentară, oratorul kossuthist însă a depășit marginile parlamentarismului. Concluziunea e, să ne organizăm și să luptăm în toate chipurile pentru validarea drepturilor, garantate prin lege.

Rap.

Convocare.

În sensul §. 23. din statute, prin aceasta se convoacă

adunarea generală

a „Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din ținutul Lugojului“, la Oravița, pe zilele 11 și 12 Nov. n. a. c. cu următoarea

Ordine de zi:

Ședința I.

Duminecă, în 11 Nov. a. m.

1. Celebrarea s. Murgii împreună cu invocarea Spiritului Sânt, în biserică

gr-cat. locală la 9 oare. (În sensul Regulamentului §. 5.) este mult de dorit, ca la s. liturgie să se împărtășească toți membrii Reuniunii cu s. taină a cuminecătorei, prin ce se va da exemplu bun poporului credincios.

2. După săvârșirea s. liturgii, deschiderea adunării generale.

3. Constatarea membrilor prezenți.

4. Raportul comisiunilor centrale.

5. Alegerea comisiunilor pentru: a) examinarea raportului general; b) censurarea rațiunilor pe 1905 și a proiectului de buget pe 1907; c) raportul bibliotecarului; d) înscrierea membrilor și încasarea taxelor.

6. Propunerea temei practice: „Ioan Corvin de Hunyad“ de dl Ioan Biron, vice-președintele Reuniunii, eventual o altă temă din Geografie de dl învățător Ioan Bogdan din Oravița.

7. Prânz comun.

Sedința II.

Duminică, în 11 Nov. la 3 oare d. a.

1. Citirea disertației: „Demnitatea numelui învățătoresc“ de Nicolae Lugoșan, învățător în Parța.

2. Propunerea uneia din temele practice censurate și admise pentru adunarea generală.

3. Critica peste temele propuse.

Sedința III.

Luni, în 12 Nov. a. m.

1. Raportul comisiunilor esmise din I-a sedință.

2. Votarea bugetului pentru 1907.

3. Votarea ajutoriului stipendial, pentru care este scris concurs.

4. Eventuale propuneri.

5. Designarea comisiei pentru verificarea procesului verbal adunării generale.

6. Determinarea locului pentru adunarea generală viitoare.

7. Închiderea adunării generale.

Lugoș, la 14 Octobrie 1906.

Ioan Boros
prezidentul reu.

Ioan Ieneș
notarul reuniunii.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Cu bucurie vin a face dare de seamă și mulțămită publică pentru a doua colecție din America-de-nord, inițiată de vrednicul de stimă, Sp. D. Iacob Popeneciu, primcurator al bisericii noastre. Colecția s'a făcut prin un nepot a D-sale Samoilă Popeneciu, și au contribuit: Samoilă Popeneciu 25 cor., Ion Popeneciu, Sasu 5 cor., Ion George Comaniciu 5 cor. toți din Veneția-inf. Mateiu George 2 cor. 50 fil. Simion Dancu 1 cor. 25 fil., Nicolae Neagu 1 cor. 25 fil., Ion Ștefan 1 cor. 25 fil., Ioan I. Șandru 1 cor. 25 fil., Dionisie Grapa 2 cor. 50 fil. toți din Vistea-inferioară. Ion Jurca, 1 cor. 25 fil., Elisabeta N. Moilea 1 cor. 25 fil., Margalina Filip 1 cor. 25 fil. toți din Drăguș. Ioan Costea 1 cor. 25 fil., George Bolovan 1 cor. 25 fil., Ioan Oprea 1 cor. 25 fil., Nechita Lelut 2 cor. 50 fil. toți din Besimbac. Petru Mărginean. Aiud 1 cor. 25 fil. Bucur Comanița 2 cor. 50 fil., Ioan Negrea 2 cor. 50 fil., Machidon Urdea 2 cor. 50 fil., Ioan Pop 1 cor. 25 fil., Ioan Clement 1 cor. 25 fil., Ioan Stan Pop 1 cor. 25 fil., George Aiduca 2 cor. 50 fil., Achim Bărsan 2 cor. 50 fil., Avram Urdea 2 cor. 50 fil., Iacob Marcu 1 cor. 25 fil., Iacob Boer 1 cor. 25 fil. toți din Grid. Mateiu Gurlea, Ucea-inf. 1 cor. 25 fil. Nicolae Balteș 1 cor. 25 fil., Ana Balteș 1 cor. 25 fil. din Racovița. Ioan Dancu, Brad 2 cor. 50 fil. Achim Tatu, Casolt 1 cor. 25 fil. Mihail Vălean, Cristian 2 cor. 50 fil. Ioan Comșa 1 cor. 25 fil., Ilie Opreș 1 cor., Ilie Boitan 50 fil. din Bungard. Achim Cloșdorfean. Zoltar 1 cor. 25 fil. Zosim Dita, Feleag 1 cor. 25 fil.,

Iaric Cloșdorfean 1 cor. 25 fil. din Ibașfalău. Ion Visalom 2 cor. 50 fil., Alexandru David 1 cor. 50 fil. Savu Boanderiu 2 cor. 50 fil., Ioan Gravn 1 cor. 25 fil., Vaiseț Iosif 1 cor. 25 fil., Corpaș Lázár 1 cor. 25 fil., Marisi Martiucer 1 cor. 25 fil. toți din Noul-român. Simion Stannlet 2 cor. 50 fil., Iulian Stanuleț 1 cor. 25 fil. din Săsăuș. Sant Acilt 1 cor. 25 fil., Pojori Acilt 1 cor. 25 fil. italieni. Nicolae Coman 1 cor. 25 fil., Crucian Coman 2 cor. 50 fil., Miron Coman 2 cor. 50 fil. din Roșia-săs. Petru Benchea 1 cor. 25 fil., Petru Micu 1 cor. 25 fil. din Cornățel. Alexandru Frăncu, Porumbacul-sup. 2 cor. 50 fil. Toma Jaru, Fofeldea 1 cor. 25 fil. Pentru contribuții s'a făcut rugăcuni publice în sf. biserică, ca Dumnezeu să-i reîntoarcă sănătoși acasă; iar pe această cale primească cele mai sincere mulțămite. Mulțămesc din inimă și Sp. Domn Iacob Popeneciu, primpretore în pens., Dumnezeu să-i lungească zilele, ca să poată și mai departe lucra pentru biserică noastră, căci puțini sunt laicii, cărora să le fie la inimă binele și interesul bisericii. Veneția-inf., în 14 Septembrie 1906. — *Emilian Aldea*, adm. parohial.

Știri personale. Calătoria I. P. S. Sale Mitropolitului spre Roma, după-cum suntem informați, a fost din cele mai plăcute și frumoase. După un drum de două săptămâni, cercetând orașele mai mari și de însemnătate, percurgând romantica Elveție de-a lungul, a sosit în 13 crt. în eterna cetate. Plecând dela reședința în 30 Sept. a stat în Budapesta 3 zile, făcând vizite la Ministrul de culte; de acolo a mers la Viena, unde a fost primit în audiență de Em. Sa Năntăni apostolic. A trecut apoi prin Graz, cercetând pe Arhiepiscopul de acolo, prin Marburg și Franzensfeste a ajuns în Innsbruck. Calătorind mai departe, favorizat de un timp admirabil, din Luzern în Elveția, urcând vârful Rigi-Kulm din Alpi au ajuns în Einsiedeln, vestitul loc de peregrinaj, și atinând marginele anșene ale Elveției, au ajuns la Milano. De acolo după o pauză de 1½ zi, plecând prin Genua, ajunse la Firenze, iar în 12 crt. d. a. la Roma, leagănul neamului și credinței noastre. În cetatea eternă Escel. Sa se va prezenta la prefectul Propagandei, spre a face raportul prescriș despre starea arhidiecezei în cei 5 ani din urmă, apoi la Sfinția Sa Papa Piu X. — Sperăm, că peste câte-va zile se va reîntoarce acasă. Dumnezeu să-l aducă în pace! — După ultimele informații, Escel. Sa I. P. S. Dl Mitropolit Victor Mihályi, a fost primit de Sf. Sa Papa Piu, Mercuri în 17 crt. la 11 oare a. m. în audiență privată. Într'altele Escel. Sa a vizitat în Roma și mormântul Marelui Episcop și Martir al bisericii noastre și a neamului românesc: Ioan Inocențiu Klein.

Știri literare. Am primit zilele ultime următoarele scrieri: „Analele Asociației pentru cultura poporului român din Maramurăș 1860—1905.“ scrise de vicariul Tit Bud, vice-preș. Asociației. Un frumos volum de 260 pag. — *Mitropolitul Sava II. Brancovici* (1656—1680) de V. Mangra, Arad 1906. Un studiu de polemică cu Dr. Bucea și N. Iorga. — *Odele lui Q. Horatius Flaccus*, traduse de Gavril Pop. canonic. fasc. III. preț 40 bani. text latin și român cu numeroase și prețioase interpretări.

Prima rânduneală pe acest timp e „Călimdarul Poporului“ pe 1907. preț 40 fil. Articuli literari de Silv. Moldovan, Goga, Cosmovici, ș. a.

Dela expoziție. Deși se vestește că la 15 Nov. n. se va închide expoziția, totuși mereu se anuntă grupe de excursioniști din toate părțile: dela Arad, Bistrița, Maramurăș și de airea. Săptămâna trecută a fost la București un mare grup de români din țara Bârsei. — La închidere vor fi frumoase solemnități, la cari va lua parte și familia regală.

Convocare. Despărțământul „Făgăraș“ al Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, conform

§-lui 21. din statute, își va țineă adunarea de toamnă, Duminică la 4 Novembre n. a. e. în comuna Herșeni.

Neecrolog. † Ioan Barna, preot deficiet, a repausat în Poiana Aiudului la 6 crt. în anul al 76. al etății.

Odihnească în pace!

Tabloul regelui Carol, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul reginei Elisabeta, 70 cm. înălțime, 52 cm. lățime. Prețul 2 cor. — Tabloul regelui Carol, 55 cm. înălțime, 44 cm. lățime. Prețul 1 cor. — Șerban Vodă Cantacuzino la încunjurarea Vienei de către Turci și Prezentarea steagului turcesc luat la Grivița de către batalionul II. de vânători, à 2 cor. 50 fil. — La comandă are să se aclude și porto 10 eventual 20 fil. — Tablourile sunt executate foarte bine și frumos și sunt o adevărată podoabă pentru casă. — Se află de vânzare la: *Librăria seminarială*, — Blaj.

Proprietarilor de vie. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată atârnă mult dela calitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebuie să fi fost grijită și udată în continuu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o calitate excelentă este prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă a lui Fr. Caspari din Mediaș. Grijă ce să poartă pentru școala aceasta, să poată vedea din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udade zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumusețe. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Posta Redacțiunii.

„Arina“. La noi nu s'a subscris nici o acție și nici prospectul nu-l avem.

E. A. în V. Vă împlinim bucurios voia, dar vă rugăm ca pe viitor, să le grupați după sume, să nu ocupe atâta spaț.

V. L. în S. Dorința v'o puteți satisface, căutând la descrierea sărbătorii din Mineu.

Alfius. Te rog trimite manuscrisul Duminica.

O carte folositoare și indispensabilă pentru dirigenții de coruri, elevii seminariilor și toți amatorii de muzică este: „*Dicționar de muzică*“ de T. Popovici, profesor de muzică la seminarul din Sibiu. Prețul broș. K. 250, leg. K. 3.— Se capătă la librării și la autor pe lângă rambursă sau trimiterea banilor înainte. La comande de cel puțin 10 ex. de-odată direct dela autor, al zecelea exemplar e gratuit. (28) 2—3

Estrase din recenzii:

„*Luceafărul*“, Nr. 18/1905. ...Acest dicționar, prin întocmirea lui practică e destinat să fie orientator sigur, cumpătat și totuși larg, îndreptător cuminte referitor la nomenclatură muzicală și în toate cestiunile ce s'ating de domeniile cântării.

„*Tribuna*“, Nr. 177/1905. ...Dl Popovici și-a dat osteneala a atinge toate cestiunile de interes practice și a le tractă într'o formă ușoară și la înțeles. O importanță cuvenită a dat și muzicii românești în articolul cântec și joc, făcând o caracterizare generală și o împărțire a cântecelor naționale. De aceea dicționarul dlui Popovici îl recomand cu mare căldură celor interesați. (Din recenzia făcută de dl A. Sequens, profesor de muzică la Seminarul din Caransebeș).

„*Poporul Român*“, Nr. 73/1905. ...Toți acei cari cântă într'un cor ori într'o orhestră vor face bine dacă vor ceți cât de adeseori dicționarul dlui T. Popovici....

„*Junimea Literară*“ din Suceava, Nr. 3/1906. ...Literatura muzicală română s'a îmbogățit cu o cărtică prețioasă intitulată „*Dicționar de muzică*“, unicul op de felul acesta în limba română.... Definițiunile sunt peste tot bine determinate, precise, limpezii.... Cartea e instructivă și de mare folos, atât pentru artiști cât și diletanți.

„*Revista muzicală și teatrală*“ din București, Nr. 13/1905. ...O carte interesantă și folositoare este „*Dicționarul de muzică*“ de T. Popovici. Cuprinde explicarea terminilor tehnici de cari ne servim în muzică, tratează și câteva cestiuni istorice, dintre cari sunt foarte interesante cele privitoare la muzica românească populară și religioasă....

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Aceasta credință e și a bisericii greco-orientale. „Demoniul“, zice *Macarie Bulgakow*,¹⁾ „manifestă în totdeauna, pe cum și astăzi, inimicizia sa contra Creatorului, prin silințele sale spre a răsturna împărăția lui Dumnezeu pe pământ, puind în locu-i propria sa stăpânire și a-și atrage astfel din partea oamenilor o onoare, care se cuvine numai lui Dumnezeu“.....

„Iacă pentruce sfinții părinți și învățătorii bisericii afirmă că diavolul guvernă în lumea păgână; că înainte de venirea lui Iisus Hristos toate popoarele erau sub stăpânirea demonilor, toate templele ridicate demonilor, lor li-se înălțase toate altarele; pentru ei erau puși preoții, lor li-se oferiau sacrificii; că în idoli păgânești locuiau spirite rele, cari se bucurau de sângele și mirosul jertfelor, pe cum și de onorurile divine uzurpate; că amăgiu neamul omenesc prin ficțiunile preoților săi, prin misteriiile lor; oraculele, divinațiunile lor; și că chiar acum dela venirea lui Hristos, pe cum El (Hristos) este capul împărăției sale, a harului, al bisericii, de asemenea și diavolul este capul și conducătorul tuturor impioșilor, cari sunt devotați plăcerilor sale“.

II. Cum că agentul spiritist e diavolul se vede în locul al doilea și din unele *mărturisiri stoarse delu spirite*.

a) *Mărturisiri implicite*. Expuneam mai sus cazul unei fete de a lui Bénézet, întâmplat la începutul spiritismului, în 1854. Era vorba de o masă, carea dădea răspunsuri la întrebări. Dar fiindcă se săturaseră de spirit, fata lui Bénézet stropi masa cu apă sfințită. Atâta fu deajuns pentruca masa să se infurieze, să se trântescă, ca să se scurgă apa sfințită de pe ea, și apoi să se arunce jos peste balcon.²⁾ Și nota bene, Bénézet, pe cum arată Mirville,³⁾ la început nu voia să admită fenomenele spiritiste.

Un caz analog s'a întâmplat, tot pe timpul acela, 1853, cu un preot celebru din Paris, *L. Chevojon*, care a scris și un articol despre cele petrecute.⁴⁾ El (Chevojon) auzise dela mai mulți despre fenomenele spiritiste, pe atunci nouă în Europa; dar voia să le vadă în persoană. Fu introdus deci într'o familie, unde se practizau lucrurile acestea și ținură o ședință spiritistă. Erau vre-o 12 cu toții. Întrebându-se masa, ea dădea răspunsuri exacte. Atunci Chevojon puse pe masă un rozariu binecuvântat; și masa l-a aruncat jos. Prinseră de masă și o ținură, și puse din nou rozariul; masa însă s'a smâcit și a doborât rozariul din nou. Aceasta s'a întâmplat în 6 rânduri după o altă, până când a șaptea oară a aruncat rozariul în foc. — După două zile, preotul se duse din nou cu unii colegi, cari nu voiau să creadă, și cu un medic protestant. De astădată nu duse cu sine rozariu, ci o cruciuliță, pe carea totdeauna o purta la sine. Puse cruciulița pe masă, și masa o trânti jos. Ridicără masa dela padiment, (căci pe atunci se credea, că fenomenele spiritiste ar proveni dela electricitate), și puse cruciulița pe ea; masa însă se smâci și doborî din nou cruciulița. Lăsară masa, și apropiară acum cruciulița de ea, zicând să o sărute; masa însă se depărtă la distanță de un metru. De trei ori încercară lucrul acesta, dar totdeauna cu acelaș rezultat.

Un alt caz s'a petrecut cu *episcopul de Rennes*, publicat de Saveriu Pailloux.⁵⁾ Episcopul voia să studieze fenomenele spiritiste. Chemă deci pe vicarii generali și pe canonici în rezidența episcopescă, și aci întrebă o măsută despre martiriul unui misionar, carele fusese martirizat de curând. Episcopul avea la sine niște moaște de ale martirului. Întrebând măsuta despre patimile martirului, ea răspunde descriind toate amănuntele patimilor, pe cari

ei le cunoșteau din acte. Atunci zise episcopul: „Ca să știi acestea e de lipsă ca tu să fi drac. De aceea, dacă ești drac, îți dispun în numele lui Iisus Hristos celui răstignit, și îți impun să te sdrobești!“ Cât ce a rostit episcopul cuvintele, măsuta s'a ridicat numai decât dela padiment, și plecându-se s'a trântit jos de i-sau rupt două picioare. Mai mult episcopul n'a mai umblat după fenomene spiritiste; era convins, că agentul spiritist e diavolul.

b) *Mărturisiri explicite*. *Dr. Paul Gibier*¹⁾ nu voia să creadă, că ar fi fenomene spiritiste. Mergând într'o seară la un prieten, la profesorul B., care se indeletnicia cu spiritismul, acesta își puse în cap să convingă pe medicul Gibier despre adevărata fenomenelor spiritiste. De aceea se așezară la masa din refector și formară lanțul îndatinat, prin punerea mânilor. Masa încep să vorbească prin bătători. Vorbele ei însă erau necuviincioase; de aceea hotărî să întrerupă ședința. De-odată masa schimbă tonul, frazele erau altcum. Ei răsără, zicând, că acuma e un alt spirit, nu tot cel de mai înainte. Masa protestă: „E acelaș“. Întrebară deci, că „nu e el auctorul cuvintelor din urmă?“ Masa răspunse, că: „nu“. Cerură să le spună, că de unde le-a scos? Și masa răspunse, citând auctorul și numărul capului. Căutară auctorul, dar nu aflară nimica la locul citat; abia a treia oară le indică locul cum se cuvine, unde și aflară frazele acelea, aproape din cuvânt în cuvânt. Apoi întrebară să le spună că cine e? Și spiritul răspunse în versuri, că el e un diavol, dar pentru aceea se află în raiu împreună cu ingerii, pe cari îi mânjește cu murdăria sa.²⁾ Apoi îi ziseră, că de bună sama și cuvintele acestea le-a luat de undeva. „Satana a fost un drăculeț bun“, continuă Gibier, „ni-a spus, că el era satana lui Victor Hugo,³⁾ și că trebuia să se întoarcă în curând în raiu. Apoi și-a luat rămas bun, după datina diavolească, făcând masa să se închine, către unul fiecare din noi“.

A doua mărturisire fie dela *F. de Saulcy*, membru al academiei franceze. El la început nu voia să creadă în fenomenele spiritiste, mai târziu însă se convinse în persoană. Se convinse chiar și despre aceea, că agentul spiritist e diavolul. El atinse cu un deget masa din prânzitor, și masa se ridică, doborî la pământ trei oameni, cari voiau să o țină, și apoi se sdrobi. Se convinse despre răutatea și murdăria spiritelor prin aceea, că acestea îl înșelaseră cu răspunsurile lor, și apoi își bătură joc de el, comunicându-i lucruri, cari de cari mai murdare. Se convinse și despre ura, ce o nutriau spiritele față de Dumnezeu, căci îi desemnau triumfiuri, dar întors, și se iscăliu „Dumnezeu de-a întoarșele“ = „*Je suis Dieu à l'envers*“. În urmă se convinse și despre dorința spiritelor de a încheia o legătură cu el, propunându-i și întrebându-l adeseori, dacă se învoiește („*Veux-tu?*“ „*Veux-tu t'engager?*“) — Cazul — la rugarea sa — l-a descris fiul său, carele încă luase parte la experimente, și l-a publicat *De Mirville*.⁴⁾

A treia mărturisire e dela unii experimentatori din Italia nordică, și e descrisă la Franco.⁵⁾ Experimentatorii aceștia au întrebat spiritul, că oare există vieată venitoare? Există fericire și nefericire? El e fericit ori nefericit? Spiritul a răspuns, că: „da!“ Există vieată venitoare; există fericire și nefericire; și că el e nefericit. În fine întrebându-l de nume, li-a răspuns, că între oameni se chiamă: *diavol*.

(Va urmă.)

¹⁾ Teologia dogmatică ortod., vol. I. pag. 719—721. »Teologia aceasta a lui Macarie«, scrie traducătorul ei I. P. S. Sa *Gherasim Timuș*. În Precuvântare, »e cea mai bună lucrare în ramul acesta (teologic), ce se află până acum în biserică ortodoxă, și care servește de normă la toate școalele teologice mai înalte din orient«. De aceea pot zice pe dreptul, că ea ne prezintă credința bisericii greco-orientale.

²⁾ Bénézet. *Des Tables tournantes*, Paris 1854, pag. 29.

³⁾ *Question des Esprits*, pag. 90 și urm.

⁴⁾ Des Mousseaux, *Moeurs et pratiques des démons et des Esprits visitateurs du Spiritisme ancien et moderne*, Paris 1865, ediț. II. pag. 256 și urm.; Franco, pag. 292—293.

⁵⁾ *Le Magnetisme, le Spiritisme, et la Possession*, Paris 1865, pag. 435; Franco, pag. 314—315.

¹⁾ *Le spiritisme*, Paris 1891, ediț. II. pag. 316 și urm.; Franco, op. cit. pag. 107—108.

²⁾ »Je suis au paradis ainsi qu'un déclassé,
»Je me mêle, démon, à la foule des anges,
»Je souille leurs blancheurs au contact de mes fanges;
»Près des amphores d'or, je suis un pot cassé.
»Satan«.

³⁾ *La fin de Satan*, Oeuvres posthumes.

⁴⁾ *Questions des Esprits*, pag. 80 și urm.; Franco, *Lo Spiritismo*, pag. 303.

⁵⁾ Op. cit. pag. 313.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare.)

24

„Cunoaștem deja făptuitorul!” zise avocatul. „Băiețanul cu părul roșu este acela, care m'a insultat pe mine. De sigur a voit să-și răzbune pentru palma, ce a căpătat-o. Să-l învățăm minte. Scrie câteva rânduri către primarul din Schwanheim și să-l dea în judecată!”

„Asta n'o fac!” răspuse Huber după puțină cugetare. „Nu o fac din două motive. Întâi, fiindcă n'ar fi pedepsit băiatul, ci părinții lui. A doua, fiindcă pedeapsa ar provoca și mai mult pe roșu și l'ar îndemna la alte fapte de răzbunare.”

„Aceste sunt curioase motive pentru a lăsa pe un pungaș minor să scape”, observă dr. Lug.

„Nu uitați, dle avocat, că pungașul minor a ieșit din școala neconfesională”, replică pe un ton plin de imputări, milionarul. O fată din casă intră.

„Doamna Vă pofteste la domnia-sa.”

Huber își ceru voie să părăsască salonul.

* * *

Knack asigurase pe nevastă-sa, că „oile nu mușcă, și că numai oamenii liberi își răzbună”. Ei bine, băiețanul care a spart ferestrele era elevul lui Knack, care s'a format în spiritul lui Knack, și a devenit un om liber care știe să-și răzbune.

În curând i-s'a demonstrat și lui Knack în mod evident perniciositatea sistemului său necreștinesc de a educa copiii. Sentimentul libertății și impulsivitatea răzbunării se manifestau în niște fapte cari trebuiau să provoace chiar și desaprobarrea învățătorului.

Knack se întorcea într-o seară dela plimbare. Un băiat, pe care Knack îl pedepsise dimineața, văzând pe învățător venind, se ascunse după un butoiu deșert resturnat în curte, și când învățătorul trecu pe acolo, băiatul răcni cât îl ținea gura:

„Knack—Knack—Knack

Am să te bag în sael!”

Învățătorul se uită împrejur, descheri pe făptuitor și se repezi la butoiu, voind să aplice elevului o corecțiune. În momentul acela însă băiatul îi aruncă în ochi un pumn de năsip și fugi.

„Așteaptă pezevenghiule!” strigă Knack și-și ștergea ochii cu batista.

*

Redlich, primarul scriea tocmai prețul a doi boi grași, cei vânduse, în condica sa de comptabilitate. De odată bate cineva violent la ușe. Era dl Knack, care intră agitat și cu fața înroșită.

„Dle primar, am fost insultat tocmai acum”, și raportă cum s'au petrecut lucrurile.

„Astfel de băieți obraznici sunt acum destui în Schwanheim, — sunt elevii dvoastre. Mai înainte aveam un tineret cuviincios, moral, fiindcă ieșea de sub aripile lui Gerstle, care le dădea o educație creștinească. Asemenea boroboate mai înainte nu se auziau Doamne ferește! Nu v'am spus cu ani înainte că vor veni lucrurile așa?”

Knack nu-și dădu astăzi capul pe ceafă, cum obicinuia de altfel la ședințele consiliului școlar. Astăzi era cam plouat.

„Scuzați dle primar, nu ocărți pe un

învățător, care se ține exact de instrucțiunile legale”.

„Dar lasă-mă în pace cu instrucțiunile dtele legale! Doar vezi, unde ai ajuns pe drumul acesta”, răspuse Redlich. „Și unde vei mai ajunge? Elevii dtele sunt acum încă băieți, — ei fac de-o-camdată numai pozne copilărești. Dacă însă băieții vor crește, vor crește buruienile cu dânsii, și din poznele copilărești vor deveni tâlhării, atentate la moralitate, bătăi, omoruri și alte crime. Este o adevărată mizerie!”

„Te rog dle primar să pedepsești în mod exemplar pe băiatul Adam Hopfenmüller”.

„Aceasta poți s'o faci singur căci doar îl ai în școală”.

„Scuzați dle primar. Pedeapsa corporală este oprită prin lege”.

„Aceasta este tot o inovație a faimoasei noastre legi neconfesionale”, zise fără rezervă primarul. „În s. Scriptură se zice, că nu trebuie să economisești varga la copiii cei răi. Dacă nu bați pe fiul tău rătăcit, are să te bată el pe tine — procește biblia”.

„Adevărat este, dar ce-i pasă legii noastre școlare de ceea ce zice biblia!”

„Du-te numai acasă liniștit dle învățător! Eu am să chem aici pe bătrânul Hopfenmüller, să-i istorisesc cele întâmplate, — te asigur că lui Adam i-se va da porția cuvenită de chelfeneală”.

Așa s'a și întâmplat.

A doua zi dimineața Adam Hopfenmüller stătea lângă gardul ogrăzii, plângea amar și-și neteziă frontul dinapoi al corpului său. O copilă, colegă de școală alui Adam, venia pe cărarea ce ducea pe lângă gard.

„De ce plângi Adam?”

Suspînând i-a povestit Adam despre bătaia ce a căpătat-o, și despre pricina acestei bătăi.

„Cântecul tău a fost fost foarte potrivit pentru învățător!” zise copilă. „Ar fi fost însă mai bine, dacă i-ai fi aruncat o piatră în cap, decât năsip în ochi. Knack este un om de nesuferit, — așa fi în stare să-l otrăvesc”, și ochii îi scânteiau plini de răzbunare. „Pe mine m'a lovit de trei ori în cap, mi-a smuls o mulțime de păr, și m'a batjocorit de mi-e rușine și astăzi. Adam știi ce, — să-i jucăm noi învățătorului o festă!”

„Cum crezi tu Evo?”

Ea scoase o sticlută cu un fluid negru. „Știi tu ce este aici? Vitriol. L'am cumpărat dela farmacia din Altdorf pentru mama, care vrea să curețe cu el o oală nouă de schijă. Vitriolul arde ca focul”.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Revista politică și literară”. Anul I. Nr. 2. cu următorul sumar: Dr. C. Maniu, Rostul activității noastre parlamentare. — Ion Gorun, Din Faust de Goethe. — A. C., Cronica politică. — N. Marcu, Doina românească (poezie). — Al. Ciura, O săptămână în țară (note cu creonul). — I. Agârbicean, Moș Viron. — DaŃin, Credință (poezie). — Dr. C. Maniu, Program politic și capabilitatea politică. — Alco, Serenadă (poezie). — Dr. V. Meruțiu, Omul și pământul (contemplațiune). — Alco, Iubire. — A. Melin, Dela noi (icoane). — X., Religione și știință. — Luca Rusu, Cronica literară. — Probleme. — Diverse. — Revista politică și literară. — Redacțional.

Editor: Iuniu Br. Hodosiu. Prim-redactor: Aurel Ciato. Să poate procura cu prețul de 10 cor. la an; 5 cor. 1/2 an. Pentru România și străinătate 12 lei; 6 lei 1/2 an. Abonamentele să se trimită la adresa: Aurel Ciato, Blaj (Balázsfalva) Ungaria.

„Păstorul Sufletoso”, periodic de predici. Anul I. Nr. 10, cu următorul cuprins: Partea I.: Dumineca XVIII. după Rusalii, de Alimpu Coste, preot. — Dumineca XIX. după Rusalii, de Vasiliu Pop, preot. — Dumineca XX. după Rusalii, de Avram Dragoș, preot. — Dumineca XXI. după Rusalii, de Ioan Turdean, preot. — Instrucțiuni catechetice, de Aug. Târziu, protopop. — Predică de înmormântare, de Avram Dragoș, preot. — Preotul legii nouă, de Ariton M. Popa, protopop. — Partea II.: Datorințele preoților de a învăța poporul în biserică și tinerimea în școală, de Ioan Bochiș, preot. — Omul, de Vasiliu Criste, preot. — Oratoria sacră (urmare), de Ariton M. Popa, protopop. — Liturgica, sau tălcuirea ritului bisericii răsăritene române, de L. Sima, preot. — Cronica. — Posta redacțiunii. — Partea III.: Publicațiuni.

Posta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Copand pe 1906. Jos. R., Orade pe 1906 sem. 2-lea. Petros pe 1906. Kéz pe pătrariul al 2-lea și al 3-lea (April—Septembrie) din 1906. Gyöngy pe anii 1894 până la finea anului 1905. Petridul de mijloc pe 1893, 1900 și 1902. Cioara pe Iuliu—Oct. 1906. Turda-vechiă pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. 1. Abafara pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. 1. Somfalau pe timpul din 1 Sept. 1906, până în 1 Sept. 1907. Uniadoara pe 1906. Márkaszék pe 1906 sem. 2-lea. Szamos N.-Goroszló pe 1906 sem. 2-lea. Băsești pe 1902 și 1903. În restaurant mai sunt anii 1904, 1905 și 1906. Ne-ar părea tare bine, dacă s'ar plăti și aceștia. A. P., Baia-mare pe timpul din 1 Sept. 1905—30 April 1907. Dr. Tr., Bistrița pe 1 Aug.—31 Dec. 1906. Nântă pe 1897, 1898 și 1899 sem. 1. Rădăcel pe 1906 sem. 2-lea. Perind pentru plățirea din 29 Ianuar a. c. servește ca document recepșia postală, cum și quietarea făcută în posta adm. la acest loc. Binevoiește a o alătura la rațiuni recepșia și a te provoca la quitarea din posta administrațiunii. Bicaz (Bikácsa). Plățirile, la cari ați reflectat prin Coresp. din 28 Martie 1906. nu să referesc la DVoastră, ci la un alt Bicaz (Gyergyó-Békás). Cu DVoastră suntem în rând.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domsa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

80,000 arbori fructiferi.

1 milion plante pentru gard viu.

1 milion sujețe (pădurești).

Arbori de promenade, tufișe decorative
roze poame cu boabe etc.

1 1/2 milion altoi de vițe

Vițe europene și americane
cu și fără rădăcină.

Cataloge și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOALELE de POMI și VIȚE de VHE IMPREUNATE FISCHER & COMP. și M. AMBROSI.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

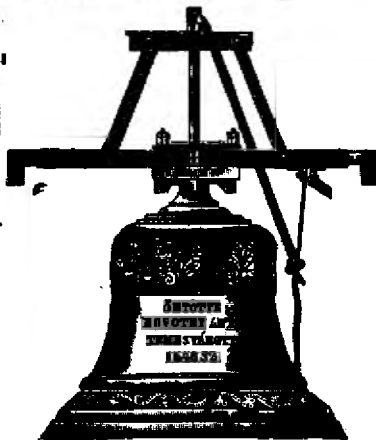
(8) 22 - 52

→ clopotele găurite ←

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 22 - 52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

De vânzare:

(25) 6-10

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	Rizling italian	(Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	Zierfandl	(Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	Silvan verde	(Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	galbini	(Mézses fehér)	„ „ = 180 „
„	moi	(Mustos fehér)	„ „ = 180 „
„	goarneși	(Járdovány)	„ „ = 180 „
„	fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	Gama Drome	„ „ = 27 „
„	Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	Passatutti	„ „ = 24 „
„	Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

La comandă rog a se trimite 1/3 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Declamări poezii alese din autorii români pentru tinerimea din școlălele populare.

Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost,

totuși în

Prima colonie

de viță de vie de pe

TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,

Medias 100, Transilvania,

unica în întreaga Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera vița de vie frumoză și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 20-20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaa apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 27 Octomvrie 1906.

Numărul 44.

EPISTOLĂ PASTORALĂ

PESTE

PUBLICAREA DECRETTELOR CONCILIULUI PROVINCIAL

AL' III. DIN 1900.

Nr. 2458—1906.

VASILE

din îndurarea lui Dumnezeu și grația
Sântului Scaun Apostolic al Romei
Episcop român unit al Lugoșului.

Veneratului Cler și credinciosului
Popor din eparhia de Dumnezeu păzită
a Lugoșului,
închinăciune și binecuvântare arhierescă.

*Venerabili Frați! Fii întru Hristos
Prea iubiți!*

Decretele Sinodului al treilea al Pro-
vinciei noastre bisericești de Alba-Iulia și
Făgăraș, ținut în Blaj la Sânta Mitropolie
în zilele 4/17—13/26 Septemvrie 1900, spre
pomenirea aniversării de două veacuri dela
încheierea Sântei Uniri cu Biserica Aposto-
lică a Romei celei vechi au fost aprobate
și consfințite din partea fericitului de veci-
nică pomenire vrednic Patriarh și Papă
Leon XIII. în ziua de 14 Ianuarie 1903.
Această prealaltă hotărîre a Scannului
Apostolic, a fost împărtășită Înalț Preasân-
țitului nostru Mitropolit Victor cu scrisoarea
Sacrei Congregațiuni de Propaganda Fide
din Roma de dto 21 Decemvrie 1905

Excelența Sa Înalț Preasânțitul Domn
Mitropolit a binevoit a împărtăși acest fapt
îmbucurător cu Episcopii sufragani în con-
ferința noastră episcopescă, ținută la 19
April 1906, când am rugat pe Excelența Sa,
ca să binevoiască a dispune și îngrijă pentru
tipărirea acelor Decrete, ca așa să le putem
trimite fiește-cărni Oficiu parohial și să le
putem publica în formă legală, ca să între
în vigoare și să fie observate de toți aceia,
pe cari li privesc.

Excelența Sa Înalț Preasânțitul nostru
Mitropolit s'a îndurat a îngrijă de publicarea
în tipar a Decretelor numite și cu Cerculul
nostru de sub Nr. XXVI—1906, s'a și spedit
pentru fiește-care Oficiu parohial câte un
exemplar legat din aceste venerate Decrete
ale Sinodului Provincial III, din anul 1900.

Nu ne rămâne deci altceva de făcut,
decât aceste Decrete să le declarăm de pu-
blicate, de intrate în vigoare și de obliga-
toare pentru întreg Clerul și Poporul cre-

dincios, aparținător diecezei gr-cat. române
a Lugoșului, incorporate Provinciei biseri-
cești de Alba-Iulia și Făgăraș.

Drept aceea noi, în puterea noastră
ordinare, în numele Preasânței, de o ființă,
nedespărțite și de viață făcătoarei Treimi,
a Tatălui și a Fiului și a sântului Spirit,
prin aceasta Decretele Conciliului Provincial
III, al Provinciei bisericești gr-cat. române
de Alba-Iulia și Făgăraș, celebrat la anul
Domnului 1900, dela încheierea sântei Uniri
200, le declarăm de publicate, și cu începere
dela ziua de 14/27 Septemvrie, sârbătoarea
Înălțării Sântei Cruci, obligatoare pentru
întreg Clerul și credinciosul popor apar-
ținător diecezei de Lugoș, încredințate și
supuse jurisdicțiunii noastre. Aceste De-
crete le vom observa noi înșine și cu dea-
dinsul vom griji, ca să le observe întocmai
cu scumpătate și aceia toți, câți arhi-păsto-
rești noastre purtări de griją sunt supuși.

Venerat Cler! Doriți și preainbiți în
Hristos Fii!

Prilegiul sârbătoresc, ce mi-l dă publi-
carea acestor Decrete Sinodale de a vă vorbi
vună, nu-l pot lăsa nefolosit, să nu înșoțesc
adecă aceste Decrete de unele îndrumări,
tâlcuirii, observări și dorințe, ca astfel cetin-
du-le și studiându-le, să pătrundeți mai
bine rostul lor și intențiunea, ce a călăuzit
părinții Sinodali, la aducerea acestor hotăriri.

1. Titlul I. al Decretelor este închinat
întreg comemorării sârbătorești a evenimen-
tului aceluia mare, întâmplat înainte cu
două sute de ani, când părinții noștri la 5
Septemvrie 1700 au încheiat sânta Unire re-
ligioasă cu Biserica Apostolică a Romei
celei vechi. Cuvenitu-s'a și sfânt și evlavios
a fost gândul Părinților Sinodali, ca inau-
gurarea lucrărilor Sinodale s'o înceapă cu
sârbătorirea, pomenirea și eternizarea acelu
fericit eveniment, care a fost începutul unei
Legi noue, a noului Testament pentru po-
porul românesc, deopotrivă în privință reli-
gionară cât și culturală. Manifestul sântei
Uniri, pecetluit în Bălgradul Ardealului,
pentru poporul românesc a fost Tablele Legii
aduse de Moise poporului evreesc de pe
muntele Sinai. Unirea bisericească încheiată
cu mama Biserica romană marchează în
istoria neamului nostru tocmai așa o gra-

niță, ca și Crucea de pe Golgota. Unirea
a fost începutul renașterii neamului româ-
nesc, pecum jerifa adusă pe Golgota de
Cuvântul cel împreună cu Tatăl începutul
renașterii, a fost pentru întreg neamul omeneesc.

Adevărul acesta azi nu-l mai trage la
îndoială nici un flu luminat al neamului.
Aceea ce putem deplânge este numai, că
n'au rămas românii totdeauna plecați la
sinul maicei lor iubițoare, a Romei creștine,
sub blânda și înțeleapta oblăduire a Patri-
arhilor Apusului, Pontificii Romei vechi.
Putem zice și noi cu dl D. Onciu: „Prin
Bulgari și odată cu dâșii noi am fost des-
părțiți de biserica romană, dela dâșii am
primit limba slavonă în biserică și stat, care
domină apoi viața noastră intelectuală până
în secolul XVII. Așa ne-a fost fatalul de-
stin al istoriei.”¹⁾ Ori cu George Șincai:
„Barem de nu s'ar fi întâmplat aceasta
(subtragerea românilor de sub jurisdicțiunea
Patriarhului din Roma), că românii mai je-
riciți ar fi fost de s'ar fi supus Patriar-
hiei din Roma, pecum s'au fericit alte nea-
muri, care înșiși le vedem.”²⁾

Cuvine-se așadară, Iubiților în Hristos
fii, ca și voi să vă uniți cu Părinții sinodali
și pururea cu laudă, cu recunoștință și cu
dreaptă mândrie să pomeniți evenimentul
mare dela anul 1700, și să socotiți a fi cel
mai însemnat titlu de laudă și glorie pentru
voi, că sunteți români uniți, pe cari de Ce-
tatea Eternă Roma vă leagă cu nedeslegate
legături unitatea credinței și a sângelui.
Aripile vulturului legiunilor sunt stropite de
sângele martirilor, iar sâmul de biruință
este Crucea sântă alui Hristos.

2. Simțământul de grațitudine și de
admirațiune față de părinții noștri, cari la
anul 1700 au înoit legăturile credinței, gra-
gostei și supunerii canonice cu scannul fe-
ricitului Apostol Petru, vă crește și mai
mult într'ale voastre inimi, dacă veți trece
la cetirea celor decretate în al doilea titlu
din Decretele Sinodului Provincial III. În-
tr'acest titlu se normează constituțiunea bi-
sericeii noastre și se circumserie autonomia
ei în cuvinte atât de limpezi, cât nici la o

¹⁾ Studiul: Papa Formosus în tradiția noastră
istorică.

²⁾ Cronica a. 869.

Indoială nu mai rămâne loc. „Asupra Provinciilor mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, afară de sântul Scaun Apostolic al Romei... cârnia aceea este imediat supusă, nu se poate recunoaște altă autoritate eclesiastică mai înaltă, decât Sinodul său provincial.“¹⁾ Și mai la vale se decretează: „Cu excepția Scaunului Apostolic și a Legatilor lui, nici o altă autoritate bisericască, afară de cea a provinciei noastre bisericăști, nu este îndreptățită a deprinde vre-o putere, jurisdicțiune ori ingerință asupra așezămintelor provinciei noastre mitropolitane.“²⁾

Dacă cele decretate în acest al treilea Sinod Provincial cu privire la drepturile, privilegiile și întregitatea bisericii noastre românești nuite, le vom asemăna și întregi cu cele decretate anterior în Sinoadele Provinciale I. din anul 1872 și II. din 1882, atunci vom ajunge la aceea convingere, că biserica noastră particulară e întemeiată într-o toată pe așezămintele apostolice și pe decretatele Sinoadelor ecumenice; — mai mult, că dintre toate bisericile, ce se numesc *răsăritene*, biserica noastră românească unită întrunește în sine măsura cea mai desăvârșită adevăratele instituțiuni ale bisericii răsăritene, care nu cunoaște altă constituțiune, decât organizarea după provincii bisericăști. Astfel nu a fost numai un act de prevenire, ci deplinul adevăr l-a rostit la anul 1886 Cardinalul Simeoni. — de fericită pomenire, — către renașterea mare mitropolit Ioan Vancea: „Ecclesia vestra praecellit inter omnes rituum orientalium Ecclesias“; ceea-ce pe românește însemnă: „Biserica Voastră întrece pe toate bisericile de rit orientat“.

¹⁾ Titl. II., Cap. I., §. 1.

²⁾ Titl. II., Cap. I., §. 3.

Să cunoașteți din toate aceste, iubiiții în Hristos, înțelepciunea Părinților noștri dela anul 1700, cari s'au întors la sântul mamei, la Biserica Romei, bine știind că Sântul Scaun Apostolic nu cere dela noi alta, decât să păzim unitatea credinței, dragostea împărtășirii și supunerea canonică față de următorul Sântului Apostol Petru, cârnia domnului Hristos a încredințat păsterea mielușilor și a oilor, a credincioșilor, preoților și episcopilor, îndemnându-l să întărească pe frații săi.¹⁾

Astfel decretatele celor trei Sinoade Provinciale au făcut din biserica noastră o cetăție puternică și bine îngrădită, un liman de adăpostire a limbei și legii, un port de scăpare, la care pot să ajungă valurile furtunoase ale mării agitate de vifor, dar nu pot s'o surpe, pentru-că cetăția noastră se razimă de stânca Vaticanului, unde domnește Petru, cârnia Domnului a făgăduit, că porțile iadului nu-i vor birui.²⁾

În titlul acesta al doilea din decretatele Sinodului Provincial III. s'au îngrijit Părinții Sinodali nu numai de întărirea bisericii noastre față de atacurile, ce ar putea s'o ajungă *din afară*, ci s'au îngrijit și de întărirea *interioare*, cari să unească într'un singur trup viețuitor pe toți membrii bisericii, dela cap până la cel din urmă mădular. Lucru foarte înțelept; că dacă se cere în ori-ce societate, omenească unirea factorilor, cari compun societatea, apoi o asemenea unire, spirit de solidaritate, de ordine, disciplină și supunere, să poftescă mai vârtos în biserică, unde ținta e Dumnezeu, și unde însuși Dumnezeu a hotărât rolul fiecărui membru, sancționând și pedepșind pentru cei neascultători: „De nu

¹⁾ Luca XXII. 32.

²⁾ Mat. XVI. 18.

va asulta nici de biserică (de focurile statorice în biserică), să-ți fie ție ca un păgân și vameș.“

S'au îngrijit deci Părinții Sinodali de hotărâri potrivite, cari se asigură conlucrarea armonioasă a membrilor ierarhiei, a episcopilor cu mitropolitul, dând expresiune dorinței vii, „ca toate cestințele grave, cari ating întreaga Provincie eclesiastică, cum sunt: congrua clerului, limba liturgică, autonomia... să se pertracteze de toți episcopii în conferențe, ori în Sinoade provinciale, și nimic momentos și de interes comun pentru Provincie să nu facă, fără de știrea și conlucrarea episcopilor.“¹⁾

Tot asemenea s'au adus hotărâri sântare față de preoții, cari ar trece peste cererile lor de activitate. Iată §§. 2 și 3 din același Cap. II, Titlu II: „Preoții peste cercul de activitate încredințat lor, nimic nu pot face fără de știrea și învoirea episcopului. De aceea acest Sinod provincial îndrumă pe toți preoții acestei Provincie, ca în afaceri, cari nu cad în sfera de competență a lor, și mai vîrtos în afaceri de congrua, de îmbunătățire a beneficiului parohial, cari toate cad în sfera de competență a Ordinariatului, fără de învoirea episcopului, să nu recurgă la forurile din afară.“ — Mai departe se zice: „Din punct de vedere al imunității bisericăști, preoții, cari cauzele tinătoare de competența forului bisericăesc le-ar duce la forurile civile, vor fi pedepșiți cu toată vigoarea sancțiunilor canonice.“

Hotărârile aceste din a mea parte cu scumpătate le voi ține și cu încredere aștept, ca și voi cu toții întocmai să le țineți. Voi, iubiiților fii, sunteți puși, să conduceți la pășunile vieții vecinice pe credincioșii încredințați păstoririi voastre. Drept aceea

¹⁾ Titl. II., Cap. II., §. 1.

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

Dela adunarea „Asociațiunii“.

II.

Până la București.

(Continuare și fine).

Și într'adevăr valea Prahovei îți desvăluie la tot pașul priveliști și mândre, și noue și îndrăznețe. Munții, ce se desfac de amândone părțile, munții împăduriți, rupturile capricioase în stâncă unde și unde, în jos valea arimată pietroasă, delături cu un drum de țară, cum nu se poate mai bun, și săltăreata surită de apă inte, care nu face alta, ci se tot adună și iar se împarte în fașii subțiri arginții de-alungul pietrișului mult din alvia ei neobișnuit de largă pentru un riulet, ca dânsa. Priu cotiturile ei a silit meren drumul de fer s'o treacă pe poduri sunătoare, svelte. Numai după ce o vezi înțelegi „Prahova“ lui Coșbuc. Cantoneriile, gările sunt elegante; nu se zărește sala de așteptare pentru clasa III. În regiunea aceasta nu prea se vede urmă de țaran la muncă. Trei-patru copile cu vitele la păscut, încolo mulți nădrăgari. Nici nu ști de-sate sau orașele așezămintele, pe cari le vezi în fuga trenului. Dar îndată se descopere taina, dela Azuga în jos. Fabricile dese îți spun, că ești într'un ținut de industrie, unde chipurile muncitorilor nu-s lu-

minate de lumina soarelui, ci de electricitate, un ținut, unde nalpita viața modernă a motorilor de tot felul, unde n'are să te surprinză mulți nădrăgari și oameni smoliți. Atâta numai, că țaranii și de aici vor fi ca și pe la noi; nu vor înțelege așa pripit, cum le-au venit, mașinile acestea, ce umplu cu hoarnele lor ținutul acesta, cum vor înțelege străinii, ce se adăpostesc pretutindenea, unde fumul cărbunilor de piatră a început să se răspândească odată în aer.

În curând mirosul gren de petrol ține într'una, vestind o regiune foarte bogată în astfel de izvoară. Prahova saltă meren speriată par'că, pe când cerul nu voește să se mai limpezească.

La Sinaia ajungem nu peste mult. Un popas de 5 ceasuri avem aici. Un prietin, ce a mai umblat pe aici, stărue să pornim îngrabă la deal, ca să putem vedea ceva. Mergem pe muchea dealului, ce desparte valea Peleşului cu reședința de vară a familiei regale, de oraș. Trepte iuți, de nu se mai gată. Când eșim de-asupra, ne pomenim înaintea casarmelor. Soldații stau în grupuri și povestesc, vre-o câți-va adună rufeile, ce le-au întins pe pajiste, să se usce. Sunt veseli, s'aud și injurături ca și pe la noi, iar frumoasă vorbă, împestrițată cu termeni militari, ce acum li auzi mai întâi, face așa de bine. În fond se ridică munții înalți, ca un piept uriaș încrămenit în stâncă. Pe vârturi plutesc neguri, și deci nu se poate vedea, până unde impune. Acolo la poale chiar îmi spune prietinel, că-i „cnibul prietesei“, dar nu putem merge până acolo, căci la 2 era ordinul să fim la gară să vedem pe Vodă, ce pleca la București. — Apucăm la dreapta printre brazii înalți,

puternici, frați buni cu cei, dintre cari veniam.

Și atunci când luminișul se arată din nou, suntem în preajma castelului regal.

Tot ce am văzut aici, nu întrece mărețea undulare în vânt a tricolorului nostru, a sfântului steag, ce ne chema de-asupra castelului regal. Steagul acesta a schimbat de-odată toată împrejurimea, a dat alt înțeles munților de pază, altă liniște codrilor bătrâni, alt cântec spumegosului Peleş. Și tot atunci înțelegem mai bine, ca nici când în viață, ce înseamnă acelea trei colori. Armături vechi, ce se pot vedea sub o poartă, sunt tot așa de aspre, de necioplite, dar grele, ca și piatra munților din jur. Și iată și cea dintâi relievie din războin pentru neatârănare: poarta cetății Vidinului. Numai dacă prin mâna te convingi, că-i îmbrăcată în platoșe de fier. Are pentru ce să fâlfăie mândru tricoulul.

Suveranii, se înțelege, nu mai așteaptă până să mergem noi la gară, ci pe când eram încă în preajma castelului, veni vestea că trăsura va trece numai decât. Și când trăsura se ivi, glasul de aramă a trimbițelor prinse ca un fulger toată valea Peleşului, izbîndu-se mînios de stânci, răsuna limpede ca o alarmă grabnică în înălțimi, și atunci, fără de voie, inimile începură să bată mai tare, ochii se umeziră, voința se întări, ca și când ar fi să dai îngrabă pept cu un dușman, ori care ar fi. Gardiști, în fața cărora păzau, îndreptate spre palat tunnri din războin, învian depărtările, umpleau văile, cu oțelite glasuri de trimbiță.

Și poate cel mai adânc glas din tine, îți spunea în clipele acestea: Am văzut România.

Înainte de toate și peste toate de binele spiritual al credincioșilor vostri aveți să vă îngrijiți. Aceasta nu eschide, ca să vă ocupați de toate lipsele și nevoile poporului vostru. Voi după poziția voastră sunteți chemați să fiți conducătorii firești ai credincioșilor. Aceasta se vede limpede din numirea, cu care vă întâmpină poporul când vă zice: Părinte. Numele acesta cuprinde în sine un ideal, un program întreg de acțiune, o lume de idei. Acest nume are să fie fala, bucuria, mângâierea și — *răsplata* voastră. Ocupați-vă dar de toate nevoile credincioșilor vostri, fiți totdeauna și în toate părinții lor. Să nu uitați însă, că *principala* voastră chemare este îngrijirea *spirituală* a credincioșilor. Prin urmare ori ce acțiune ați voi să faceți, mai înainte să cumpăniți, oare de folos este ea pentru înaintarea binelui al credincioșilor vostri. Acesta trebuie să fie criteriul tuturor acțiunilor voastre: *binele spiritual al credincioșilor*. Faceți tot ce înaintează acest bine spiritual; încunjuțați ori ce ar putea împedea acest bine spiritual, și pe lângă aceea mai încunjuțați ori ce ar putea jigni interesele parohiilor voastre, ori ar putea să îngreuneze în ultima sa consecință libertatea de acțiune a Ordinariatului diecezan. Și fiindcă în cazuri concrete e greu a judeca, ce înaintează și ce împedecă binele spiritual al credincioșilor, ce este spre folos ori spre dăuna parohiei ori a școlii, ce poate fi spre ușurarea ori îngreunarea guvernării diecezane, de aceea rogu-vă să ascultați de Decretul Sinodal, care zice: „Preoții peste cercul de activitate încredințat lor, nimic nu pot face fără de știrea și învoirea episcopului”.

Și să nu vi-se pară greu cuvântul acesta Sinodal. Dela voi nu vă cere Dumnezeu altă socoată, decât aceea, oare îngrijit-ați după cuviință de credincioșii din parohiile voastre.

Dela Noi însă va cere în samă și sufletele voastre și ale credincioșilor din toată dieceza. Voi, iubitorii sii, vă aflați în vale: pe voi vă scutesc dealurile din jur și codrii. Noi suntem puși în vârful dealului, pe Noi ne ajung toate vânturile, toate vijeliile. Cu spiritul vostru de subordinațiune, cu dragostea voastră de fii ascultători, adunați-vă dar în jurul Nostru, ca în voi să găsim și noi codrul verde al credinței și nădejzii nemuritoare, care și pe noi să ne apere și întărească spre a putea da față cu vijeliile, ce ar năvăli asupra Noastră.

3. Al treilea titlu din decrete tractează despre cultul dumnezeesc, și anume despre sânta liturgie, despre biserici și despre cimitere.

Nici că s'ar fi putut altfel. Acei Părinți cari s'au adunat pentru comemorarea actului sântei uniri și cari au întărit cu noi decrete caracterul răsăritean provincial al bisericii noastre pe temeiul așezămintor apostolice și ale Sinoadelor ecumenice, nu puteau să-și privească lucrarea lor determinată fără a readuce și cultul public extern al bisericii la aceleași așezăminte curate și nefalsificate ale bisericii apostolice din Răsărit.

De aceea adus'au mai întâi foarte în sâmnate hotăriri și prescrieri pentru deamna celebrare a sântei liturgii, în care sub forma pâinei și a vinului să aduce Părintelui ceresc aceeași jertfă, care s'a adus pe Golgota, anume Domnul Nostru Isus Hristos.

Centrul fiștecării cult e jertfa, deoarece jertfărea este cel mai întocmit act, spre a mărturisi cu semne văzute atârănarea noastră dela Dumnezeu și domnia Lui peste toate. Fără jertfă nu ar fi lipsă de preoți, fără jertfă nu este biserică.

S'a convenit dar a-se face îngrire, ca sânta jertfă liturgică să se aducă lui Dumnezeu așa precum se cuvine sfințeniei sale

nețărmarite, pentru faptul, că acela, care jertfește și care se jertfește unul este: însuși Domnul Nostru Isus Hristos. Și dacă toate cele sante cu sântenie sunt a să lucra, atunci mai vartos cu sântenie și încă cea mai mare sântenie este a se face totul în jurul acestei mari și dătătoare de viață jertfe.

A insista pe rând asupra singuraticelor dispozițiuni din decrete nu aflu de lipsă; ele sunt foarte lămurite și nu au lipsă de tale deosebit.

Mă voi restringe la următoarele observări:

Nici o învoire, în cele ce privesc modul de a celebra sânta liturgie, vor avea voie a introduce frații preoți.

Limba liturgică a bisericii noastre este cea română; altă limbă liturgică nu vor putea folosi preoții noștri, nici nu vor întruțuina alte cărți liturgice, decât cele edate cu auctorizarea Sântului Scaun Apostolic și cu aprobarea Ordinariatului Mitropolitan. Rubricile din aceste edițiuni se vor observa întocmai și nici adăugeri nici omiteri vor fi permise. Ori-ce abatere într'un lucru așa de însemnat va trage cu sine urmările prevăzute în sântele Canoane.

Fiind jertfa liturgică lucrul cel mai sânt, să cuvine ca toate câte au atingere cu această sântă jertfă să fie curate și sante.

Înainte de toate să fie sânt însuși preotul liturgisitor, anume să fie curățit de ori-ce păcat, aducându-și aminte de cuvintele înfricoșate ale sântului Apostol Pavel: „Cel-ce mănâncă trupul Domnului și bea sângele Lui cu nevrednicie, judecată lui își mănâncă și bea.”¹⁾... E adevărat că sânta liturgie își produce din partea sa efectele sale independent de vrednicia preotului, însă e limpede că altcum privește Tatăl Ceresc la jertfa, ce i-o aduce Avel, decât la jertfa.

¹⁾ I. Corint. I, 27.

Mănăstirea Sinaii, după ceia din'ainte, își lasă impresia coloritor, bogății, și a gustului. Cu ceea ce ai simțit mai înainte e mai înrudită clădirea veche din fața bisericii, adevărata „mănăstire”, care poate să-ți deie de gândit, dar nu te mai mișcă. Baptisterul, paraclisele întunecate par așa de moarte, fără nici o vlagă, ca un loc pustiu.

Am ajuns apoi, tot cu pretinul de drum într'o suburbie, mahală cum se zice, din Sinaia, unde-unde era cât se poate de murdar și niște căsi sărăcăcioase, de par'că ai dat pe alt tărâm. Aci mi-a fost dat să văd și vita cea mai mică, ce am putut să văd, de când sunt. Un boulean vinețiu, da ști mai mic ca un câțar. Nu m'am putut răbda să nu zic tare, când am trecut: „Ce mai vită măi, că stă să fie una cu pământul!” Da românul de coló: „Mică die, da trage cât zece de cele mari!” — o fi trăgând ei, dar par'că totuși ar fi păcat să injugi un așa marafetu pământului!

Acum, după-ce am văzut Sinaia, am fi dorit cu toții să fim la București, căci toți veniam dela câte-va nopți nedurmite, dá așa numai de-un ochiu. Dar dela patru până la 10, când vom sosi mai este puțin.

La gară din Sinaia un domn, ce-mi spunea că-i în vilegiatură aci, mă întrebă că cine-i acela, ce poartă cilindru. Era un preot. „Cum la Dvoastră e voie să poarte?” Cum să nu, fie-care își acopere capul cu ce vrea. „Da ia spune-mi die, cum se pot cunoaște la dv. preoții uniți de cei neuniți?” „Nu se prea pot d-le, mai ales când călătoresc.” Domnul privi nedumerit: cum să nu se poată cunoaște?” Cine știe ce gânduri

de deschilnire va fi avut în căpătina lui despre „desbinarea” dela noi, când se aștepta, ca preoții să se poată nesmintit deosebi unii de alții.

Să mai cumpărăm câte- ceva de prin gară, și ne urcam în vagoane. Nu-mi mai eșia din urechi larma, ce-o făceau în gară niște hamali, ce trebuia să cântărească enferele mari, ce aveau să plece de-odată cu un alt tren, nu al nostru. La început mi-se părea că vreau să se bată, să-și izbesească în cap sufere mai mici, numai târziu am băgat de seamă, că ei se ajută, și tot năcazul era acolo, că erau prea grăbiți de doamnele, ce așteptau la spatele lor, să isprăvească odată.

Dintre gările, ce urmează, să stă mai mult la Câmpina, pe care înainte o știam numai după numele Hajden. Eram convins de-acasă, că și mormântul Iulia e aici la Câmpina.

Firme mari, nriase în tot cuprinsul. Fabrici destule și aici, iar în gară se capătă stroguri, poame, pește, până și lapte acru. Pești buni, numai nu-ți dá nime o bucată de hârtie, căci vânzătorul grăbit de după tarabă, și-ar svării și jos, numai să scape odată de tine, să poată da la alții.

La o gară mai mică, se dá jos lume multă. În apropiere e târg acum Dumineca după amiază, așa cum e la noi o mărturie peste săptămână. Costume foarte frumoase își joacă schinteile și înfloriturile bogate, și foarte deosebite. Poți zări în grabă până la 5—6 variații. Câți-va feciori mândri, ca niște grenadiri, și fete înalte, zdravene.

Cei ce vând însă poamele, strigă de-ți i-au auzul, și macină într'o minută de douăzeci de ori, ce are de vândut.

Dela Câmpina încolo începe să însere. În Ploesti, la otelel dela gară a criticului Gherea-Dobrogeanu, se ia cina. Însuși el stă după masa de socoată în fund, cu un ajutor mai tinăr lângă dânsul. Trec însă, să văd cât se poate și orașul. Cel dintâi „muscal” e surgiul, ce ne duce în oraș, ori mai bine pe vestitul lui bulevard. Pa-gubă că-i întunerec și nu prea sunt lumini, să se vadă.

De aici încolo e partea grea a drumului. Nu mai vezi nimic, de dormit n'ai unde și nu poți.

Lumina cea dintâi, ce vestește apropierea de țintă, vine dela expoziție, ne spune un conductor. Ori de unde ar fi, numai s'ajungem odată.

I. Agărbloeanu.

Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5
cor. franco.

ce i-o aduce Cain. Și preotul, care se apropie de sânta jertfă liturgică, pătat fiind cu păcate grele, este întocmai lui Cain. Ispitiți-vă dar, fii întru Hristos, presubiți, ispitiți rărușii și măruntașele sufletelor voastre. curățiți-vă de ori-ce întinâțiune a păcatului, ca nevinovați, să puteți sta pururea înaintea înfricoșatului jertfelnic al Domnului.

Curate ca neaua trebuie să fie și toate cele, ce se țin de serviciul liturgic. anume: altarul, ornatele sacre, potirul, discul, buretele de curățit discul, pânzele pentru potir, antimisul. Să nu se pună pe altar, decât ceea-ce să cere la celebrarea sântei liturgii. Toate să arete îndată privitorului, că ne aflăm în sânta sântelor, pe muntele cel sânt al Golgotei, unde Fiul lui Dumnezeu se jertfește neîncetat pentru a noastră mântuire.

Altă observare am privitor la obligamentul purtătorilor de oficii parohiale, de a celebra sânta liturgie pentru credincioșii concrezuți griji lor spirituale. „Purtătorii Oficiilor parohiale, sunt datori a celebra pentru credincioșii lor în persoană și în parohie, și numai în caz de pedecă adevărată și gravă pot să fie supliți prin alt preot. Zilele, în cari sunt datori purtătorii oficiilor parohiale a celebra s. liturgie pentru credincioșii lor, sunt toate Duminicile și toate sărbătorile de peste an. A aplica liturgiile în acele zile pentru alții nu este ertat, nici stipendiu misal nu se poate lua după liturgiile acele.”¹⁾

Aceste prescrieri Sinodale să și-le însemne bine frații preoți așezați în păstoria sufletelor. Lipsirea credincioșilor din respectivele parohii de foloasele neprețuibile ale s. jertfe liturgice este nu numai o neglijență gravă, ci o transgresiune păcătoasă, este păcat greu nu numai în forul conștiinței, ci este un delict canonic, care atrage cu sine urmările cele mai severe ale ss. Canoane.

Cu toată gravitatea auctorității Noastre arhiererești îndemnăm deci pe toți purtătorii de oficii parohiale, ca să nu cuteze a părăsi parohiile lor în zile de Duminică și sărbători, ci să-și țină de cea mai sântă datorință în acele zile a celebra s. liturgie în biserică parohială și anume pentru credincioșii griji lor concrezuți. Iar dacă ceva cauză foarte însămnată i-ar sili a se depărta din parohie în cutare zi de Duminică ori sărbătoare, pe lângă aceea, că vor avea a-se îngrijii de suplent, din caz în caz vor avea să-și ceară concesiune dela respectivul purtător al Oficiului protopopesco.

Asupra dispozițiilor privitoare la primirea de intențiuni misale manuale nu mai insistăm deosebit, decât renoim pe lângă cele cuprinse în Decretele prezente toate cele dispuse în Circularele emanate de aici sub Nr. XXII—1891. IV—1898 și XL—1904.

Capul II. din acest Titlu III. prescrie forma bisericilor întru toate amăsurat prescrierilor tipicale din biserică răsăriteană, mobilarea din lăuntru până la amănunte, forma iconostasului, pictura păreților și a cerimei, cu un cuvânt are de scop a restaura și în manifestația din afară vechile forme și tradiții apostolicești nefalsificate.

La acest loc cu deosebire voim a atrage atențiunea preoților noștri asupra următoarelor:

Să poarte cea mai mare grijă, ca bisericile atât din afară, cât și în lăuntru să fie strălucitoare de curățenie. Întru vizitarea celor 84 parohii din dieceză, la cari am ajuns

¹⁾ Titl. III., Cap. I, 12.

până acum, cu bucurie sufletească am aflat bisericii, în cari ordinea și curățenia ce domniau, te îndemnan la evlavioasă rugăciune. Am aflat însă și biserici de acele, în cari tocmai contrare simțăminte se nășteau. Cunosc bine lipsa și sărăcia noastră, dar sărăcia și necurătenia și neorânduiala nu sunt același lucru. Fie o biserică ori cât de modestă, ordinea și curățenia o fac prețioasă și scumpă. Podoabele din afară, obiecte de mult preț, arată bunăstare materială, însă curățenia și ordinea arată bogăția sufletelor, dragostea către casa Domnului, care este loc de rugăciune și poarta raiului.

În scopul de-a ține bisericile în bună rânduială recomandăm și noi cu Sinodul înființarea de reuniuni femeiești parohiale. Formulare de statute să afle la Oficiul nostru diecezan.

Alt lucru, pe care îl recomandăm sore deosebită înare aminte este, ca pe s. masă, pe prestol, asemenea pe masa de proscemie să se pună două acoperitoare sau fețe de pânză albă, una mai groasă, alta mai fină. Sântul altar poate fi împodobit jur împrejur cu lucruri de mână, cu materii colorate, broderii și altele, dar pe fața meselor să pot aplica numai acoperitoare de pânză albă, cari totdeauna să fie strălucitoare de curățenie.

Cu ocaziunea celebrării sântei liturgii să ardă pe altar cel puțin donă lumini de ceară.

În urmă, după-ce în s. Chivot se pătrează s. Caminecătura pentru morboși, adevărat prețiosul Trup și scump Sângele Mântuitorului, la iconostas de-asupra ușilor împărătești va fi a-se așeza o candelă cu oleu, care să fie totdeauna arzând spre închipuirea vânaiei de dragoste, ce pururea ziua și noaptea trebuie să mistuiască inimile noastre către Mântuitorul Hristos.

Cap III. din Titlu III. al Decretelor prescrie unele îndrumări salutare privitor la cimiteriile, unde zac întru așteptarea învierii de obște, osâmintele înșaintașilor noștri.

Biserica dintru început a fost cu cea mai mare venerațiune către locurile acele, unde se îngropau trupurile credincioșilor repausați. Cele dintâi cimiterii au fost catacombele. Cine a avut fericirea să viziteze o catacombă, acela singur va putea istorisi emoțiunile sânte ce l-au cuprins la vederea pietății, cu cari primii creștini venerau locul de odihnă a repausașilor părinți și frați ai lor.

Până și popoarele păgâne venerază locul, unde se află așezate trupurile înșaintașilor. Turcii ori-ce conturbare, vătămare sau murdărire a locului de îngropare o țin de crima cea mai mare.

S'a convenit așadar, ca și Sinodul al treilea provincial, să reimprospeteze cele statorite îndată în primul Sinod provincial, privitor la cimiterii, ca acele cu adevărat să fie loc vrednic de odihnă a părinților și fraților noștri în Domnul adormiți.

În adevăr dacă privim la cele mai multe cimiterii, o adâncă întristare trebuie să copleșască inimile noastre. Cele mai multe sunt lipsite de ori-ce îngrăditură, nu vezi plântat un arbor, o floare nu e sădită pentru a împodobi mormintele, cari cuprind în recele sân pe aceia, pe cari atât de mult i-am iubit, și cari pe noi ni-au iubit. Nu e rar cazul, că în cimiterii se vede pascând turma rămătorilor ori alte dobitoace.

Iubiți Fii! O astfel de stare rușinoasă nesmintit are să înceteze. Cu drept cuvânt

zice Sinodul, că neîngrijirea cimiteriilor arată și vădește degenerarea sentimentelor. Noi adangem, că arată lipsa credinței în învierea de obște. Că dacă viață ar fi sufletele noastre credința, că toți cei-ce sunt în morminte, la sunetul trâmbiței se vor scula, neglijierea cimiteriilor nu ar fi cu putință.

Lăsăm dar tuturor purtătorilor de oficii parohiale și senatelor bisericesti, să-și deie toată silința, să desfășure tot zelul pentru a face, ca după edificii sânt al bisericii, îndată, în al doilea loc să fie îngrijit, împodobit și întocmit cimiterul. Și în scopul acesta cu mult succes se va putea cere ajutorul reuniilor femeiești parohiale pentru înfrumusețarea bisericilor.

4 Titlul al patrulea din decretalele Sinodale cuprinde hotărârea importantă despre edarea cu tălc a sântei Scripturi.

Lucrarea contemplată e peste măsură de lipsă, deoarece o asemenea edițiune la noi lipsește cu desăvârșire și clerul nostru e împedecat a soarbe din izvorul cristalin al luțelepciunii dumnezeiești. Dar e și grandioasă această lucrare, și dacă, ajutorând Domnul, va fi cu bun succes terminată, ea va forma cea mai frumoasă pomelire a ducentenariului Sântei Uniri, precum și o neperitoare glorie a părinților Sinodului al treilea provincial, cari au hotărât săvârșirea acestei lucrări.

* * *

Iubiți Fii întru Hristos! Am tălcuit vouă pe scurt decretalele Sinodului III. al provinciei noastre bisericesti de Alba-Inlia și Făgăraș. Am arătat, că acela formează o cetățune nouă de apărare a autonomiei noastre bisericesti, și un noi îndreptar pe calea restaurării așezămintelor noastre bisericesti pe temelii nefalsificate ale constituțiunii apostolice a bisericii Răsăritului.

Fie ca toate cele intenționate de Părinții Sinodali să aibă succesul dorit, ca astfel biserică noastră să poată fi pururea liman neînvișorât de mântuire pentru toți fii săi, și încă întru nenumerate veacuri să vestească mărirea acelor Părinți, cari la anul 1700 au descoperit și reaşternut calea spre adevăratul destin al neamului nostru.

Și ca toate așa să se întâmple, drept arvună a darurilor cerești cu toată dragostea de părinte vă împărtășim tuturor binecuvântarea noastră arhierască.

Dat în Lugoj din curțile Reședinței noastre episcopesti la anul Domnului 1906, în ziua de 14/27 Septembrie, Sărbătoarea Înălțării cinstitiei și de viață făcătoarei Cruci, a treia aniversare dela întronizarea Noastră în Scannul episcopesc al Lugojudi.

Episcop VASILE.

Dela Congregațiunea comitatului Albei-inferioare. — *Onorată redacțiune!* Raportul publicat în Nr. 43 a. c. al „Unirei”, despre cele petrecute în congregațiunea ținută la Aiud în 15 Octombrie, nefiind complet, vin a-l întregi prin următoarele:

Îndată după deschiderea ședinței au prestat jurământul obiceiuit 6 oficiali distinși cu titule, între aceștia a fost și tânărul preotor din Aiud dl dr. Aurel Sava, numit protopretor onorar. Ne bucurăm de distincțiunea unicului Român, aplicat de prezent la administrațiunea comitatului Alba-inferioară; și sperăm, că aceia, cari i-au recunoscut vrednicia de a-l distinge, nu se vor mângâia la atâtea, ci-l vor și promova. În numele celor

distingi a mulțamit comitetului și congregațiunii dl dr. Rónay, avocat în Blaj, care a fost numit proto-fiscal comitatens onorar.

Propunerile comitetului permanent au fost primite fără disensiune, afară de ceea referitoare la alegerea de sub-notar în Tŭr, la care a făcut contra propunere bine motivată profesorul Precup, susținut fiind prin un discurs elocvent al dîni deputat dietal dr. Iulia Maniu, cum amintește și raportul din nrul trecut. La votare însă Românii au rămas în minoritate. La retractarea deciziei trimisă de comitatul Nyitra, de a se ruga guvernul, ca să iee măsuri mai severe pentru înfrînarea pressei naționaliste, comitetul permanent a propus, ca și comitatul nostru să se alătore la cea deciziune. Față de propunerea comitetului permanent dl canonic din Blaj, dr. Izidor Marcu, din încredințarea membrilor români ai congregațiunii a făcut contra propunere, invitând Congregațiunea, ca să se pună simplaminte la arhiv deciziunea comitatului Nyitra. Motivele aduse de dl dr. Marcu au fost cam acestea:

a) Este lucru de toți cunoscut, cumcă în comitatul Alba-inferioară între locuitorii de diverse naționalități nu există certe și dușmăni, cari ar dă anză la vre-o nedumerire. Nici presa naționalistă, care recunoaștem că este un factor important în viața noastră publică, și nici alți factori nu agită contra ordinii publice ori contra statului; ci astfel așternerea de adresa la Înaltul Guvern, pentruca să iee măsuri excepționale contra agitațiilor naționaliste, este cu totul fără temei. Sunt la noi divergente de păreri și de vederi, de necesitate însă există în orice societate. Ele sunt manifestări ale aspirațiilor legitime, ce le are o patrie sau alta, și e bine să fie cunoscute, căci numai așa putem judeca asupra lor, și conduși fiind de bunăvoința înțelegere, și de echitate putem ajunge la înțelegere, când e vorba de promovarea binelui comun și a intereselor publice. Deci a recurge la forța legilor excepționale pentru suprimarea aspirațiilor legitime ar fi nu numai o mare greșală, ci și o mare nedreptate.

b) Ce privește presa românească politică, în comitat avem numai o foaie „Unirea”, aceasta, ca și presă românească peste tot, nu ațită, ci luminează și orientează poporul român. Este adevărat, că presa română ca opozițională, critică politică dominantă, dară în viața publică critica sănătoasă și dreaptă este salutară, e chiar necesară. Ea e aceea controlă pururea trează și severă, care pe mulți îi împedecă dela căderea în necorescitanță, spre ce li-se ofere așa de des prilej. Dară în critică presa română nici ne departe nu scrie în tonul vehement, obicinuit în presa magiară opozițională. Publiciștii noștri sunt interpreți desinteresați ai opinii publice românești; ei nu se bucură de subvenții nici din o parte. (după cum a dovedit cu date pozitive dl deputat Szemere Miklós în parlament, că se bucură presa magiară de subvenții grase dela stat, bănci și societăți sub diverse titole. Onoare excepționale!) Cum scrie presa slovacă, pe care au avut-o în vedere domni dela Nyitra, noi majoritatea, dacă nu chiar totalitatea membrilor din această congregațiune nu știm, după ce limba slovacă nu o cunoaștem. Cum venim Onorată Congregațiune, să judecăm în necunoștință de cauză și să osindim o presă, pe care nu o cetim și nu o cunoaștem decât din spusele altora. Deci verdictul, care îl propune comitetul permanent, ca să-l aducem, e neîntemeiat și nedrept. Vă asigurăm, Domnilor, că în ce privește promovarea binelui public și cultivarea adevărului patriotism, nu avem lipsă de lecțiuni, și nu primim lecțiuni dela nimene; ne știm datorințele și le împlinim.

c) Pe noi ne cuprinde mirarea, că același comitet permanent, care la punctul precedent, a recomandat hotărîrea cetății libere regești Sopron, pentru înaintarea unei adrese la guvern, spre a asigura libertatea pressei, vine acum și recomandă deciziunea dela

Nyitra, postind măsuri severe și excepționale pentru înfrînarea pressei naționaliste; și aceste măsuri reacționare le urgitează acum în secolul al XX, când până și în Rusia se proclamă libertatea gândirii și a cuvîntului, libertatea presei. Unde e aici liberalismul cel atât de mult bucinmat!

d) Să-și aducă On. membri amintire cu cât entuziasm și cu cât însuflețire luptan pentru garantarea libertăților publice înainte cu câte-va luni. Cu câtă indignațiune condamnă procedura ministrului Lányi, care prin procurorii săi de noapte aplică față de presa națională magiară măsurile excepționale, aduse la timpul său contra socialiştilor. Timpurile sunt schimbătoase și e un joc periculos a făuri arme contra altuia, cari azi-mâne pot fi întinse asupra ta. La noi legea de presă este destul de severă, și față de presa naționalistă se aplică cu destulă severitate. On. Congregațiune, dacă nu stă în puterea noastră a îmblânzi legea de presă, și a asigura în țara noastră pressei, fără deosebire de limba, în care e scrisă o libertate cât mai largă, cel puțin să nu venim a cere introducerea de măsuri neîntemeiate, nedrepte, reacționare și periculoase, cum propune comitetul permanent, ci însufleții de idealurile libertății pentru toți fiii patriei, să decidem a pune simplaminte la arhiv hotărîrea comitatului Nyitra. După-ce în discuțiunea aceasta au mai vorbit prof. Dr. Raț din Blaj, prof. Fogarasi din Aind, adv. Parita din Alba-Iulia, și protofiscal comitatens Dr. Garda, comitele suprem a dispus votare, și votând pe lângă propunerea D-ului Dr. Marcu numai membri români, a fost primită cu majoritate de voturi propunerea comitetului permanent. Tot pe baza motivelor de mai sus, a făcut Dl Dr. Marcu propunere și pentru punerea la arhiv a deciziei comitatului Temes pentru înfrînarea agitației naționaliste. Membrii neromâni însă, cari formează majoritatea, au votat pentru propunerea comitetului permanent care pârînește deciziunea celor din comitatul Temes. Că românii vor rămănea în minoritate, au știut înainte, dară s'au făcut contra-propuneri, ca să nu se poate zice, că membrii români consimt cu comitetul permanent. Apoi minoritatea Românilor, în congregațiune are acei pond moral, că ea reprezintă majoritatea populației din comitat. În congregațiune nu s'a ales comitetul permanent pe un period de 5 ani, cum se zice în raport, ci s'au ales 5 membri în comisiunea administrativă pe anii 1907 și 1908. Dintre 5 membri, cari au fost în această comisiune și până aci, 4 au fost realeși, iară în locul al 5-lea a fost ales cu majoritate de un vot Dl conte Teleky Árvéd, obținând 64 voturi față de Dl Dr. Marcu cu 63 voturi. Învingerea cu un vot încă e a se atribui răspunderei de știri false, că Dl Dr. Marcu ar fi ținut panegiricul bătrânului Axente, și ar fi avut rola principală la înmormântarea lui în Blaj. Dacă pe lângă toată agitația, bazată pe știri false, cari însă la Aiudeni ușor s'au crezământ, au învins kossuthiștii cu un singur vot, e dovedă, că le stau rân acțiile. — Cor.

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit Victor, după-ce a fost primit de Sântia Sa Papa în audiență privată, a plecat din Roma, Vineri, la Neapol, de acolo a cercetat institutul, în care se cresc copii rămași după criminalii duși în robie; valle dei Pompei, ridicat de avocatul Bartolo Longo; și de aci s'a dus la Bari. Acolo s'a închinat moaștelor s. Nicolae, arhiepiscopul dela Mira Liciei, făcătorul de minuni. De aci apoi a plecat spre casă, trecând prin Ancona, Ravenna și Venetia. Iar azi în 26 crt. cu trenul accelerat a sosit în pace, deplin sănătos la reședința sa, lăsând frumoase amintiri, pe

unde a umblat și aducând cele mai bune speranțe pentru biserica noastră. La mulțiani!

Din Arhidieceză. Cu terminul de 15 Noemvrie n. se escrie concurs pentru completarea parohiei *Nirășteu* (distr. Mureș). Emolumentele sunt: casă cu trei încăperi de grădite cu grădina, în stare mijlocie; două grajduri de blane și în mijloc șură, toate sub coperiș de psc; culină de vară coperită cu scânduri, în stare de ruină; fântână. Porțiune canonică de 19 jug. 338°, din cari 2 jug. cositor; lecticalul și stola îndatinată. Venitul congrual 581 cor. 66 cor.

Regele la Gödöllő. Pe la jumătatea lunii lui Novembre Majestatea Sa va călători la Gödöllő node va rămănea până la 1 Decembrie. La 25 Novembre va deschide sesiunea delegațiilor. În timpul cât va petrece Regele la Budapesta, va acordă de vre-o câteva-ori audiențe generale; tot în acest timp vor fi multe petreceri la corte.

Promoție. Dl *Emil Nestor*, fiul directorului nostru dela școala civilă de fete, Silvestru Nestor, — Sâmbătă în 27 crt. să promovează de Doctor în medicina universală la universitatea din Cluj. — Felicitările noastre!

Hymen. *Victoria Partene* și *Ioan Barna*, învățator, anunță cununia lor, care se va celebra Duminică în 28 Octomvrie n. a. c. în biserica gr.-cat. din Maieru.

„Reuniunea Sta Maria” a credincioșilor gr.-cat. din Dumitra și-a ținut *prima adunare generală* în 21 Septemvrie a. c. la sărbătoarea Nașterii Precurarei. După rapoartele prezentate, Reuniunea în decursul anului s'a n zărit să țină treaz simțul de moralitate în membrii prin rugăciuni private și solemne, prin împărtășirea deasă cu s. Sacramente și prin alte acte de pietate. Numărul membrilor Reuniunii e de 119; averea Reuniunii e de 345 cor. 28 fl., depuși parte la institutul de păstrare „Iulia”. La sfârșitul adunării s'a cetit o dizertație despre beție, și s'au dat mai multe sfaturi despre nșurința de a-se îndatora ponorului. — Dumitra la 18 Oct. 1906. *Aurel Marcu*, m. p. președinte. *Simion Coman*, m. p. secretar.

„Revista economică”, organul băncilor române a trecut de sub direcțiunea dlui dr. C. Diaconovich, în a dlui *Ioan I. Lăpădatu*, secretariul băncii „Ardeleana” din Orăștie. Suntem deplin convinși, că sub noua direcțiune această revistă va lua avânt și va deveni cu adevărat un bun povățuitor a institutelor noastre de credit, cari în timpul din urmă — unele — au alunecat de pe terenul plin de încredere, cu care erau privite.

„Economul”, societate pe acțiuni, institut de credit și economii, a deschis la 15 n. l. c. o *filială înregistrată* în Ludosul-de-Mureș, conducerea acestui institut este depușă în mâinile probate ale dlui Dr. Ioan Oltean, avocat. Dăniță Muntean, proprietar și notar penz. și Vasiliu Morariu, învățator. Filiala va face toate operațiunile de bancă obicinuite și în special va primi depuneri și va acordă împrumuturi cambiale și ipotecare în cele mai avantajoase condițiuni.

„Teugana”. Capitalul acestei bănci fiind subacris deja, din cari mai au coale de subacris, cum și toți accia, cari au signat acții sunt recercați să snodeze listele de subscriere împreună cu 30 cor. de acție la institutul de credit „Patria” din Blaj, având să urmeze constituirea societății în primele zile ale lunii Noemvrie c.

Convocare. Despărțământul „A.-Iulia” al Reuniunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăras conform §-ului 21 din statute, își va țineă *adunarea de toamnă* Duminică la 4 Noemvrie n. a. c. în comuna Oiejdeea.

Neolog. † Văd. *Rafila Selagian* născ. Papp, după un morh greu și îndelungat, provazută cu s. Taine a muribunzilor, în etate de 66 ani și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului. în 19 Oct. 1906.

Odihnească în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Mai sunt și alte răspunsuri de felul acestora, dar fie de ajuns cele citate, ca să se vadă, că spiritele, cari produc fenomenele spiritiste, aievea sunt spirite necurate.

Încheiu cu cuvintele medicului *Dr. Lapponi*.¹⁾ „Noi suntem siliți să vedem în fenomenele spiritiste manifestări de ord preternatural. Îndeșert s'ar încerca cineva să nege ordul acesta a priori, înzadar și-ar bate capul să-l combată a posteriori. Scos pe ușe, el intră iarăși pe fereastră. Îi poate strămăta cineva cercul de activitate, dacă voiește, dar nu se poate nimici cu totul; căci și dacă îl negăm cu gura, îl simțim în lăuntrul nostru, în jurul nostru, deasupra noastră, pretotindenea. Spiritismul dovedește în modul cel mai necontestabil, ce numai se poate pofti, supranaturalul, pe care raționalismul împreună cu materialismul s'au silit cu încăpăținare, în decurs de veacuri, să-l nimicească, să-l extermineze, dar totdeauna zădarnic. Și, — umilire specială, cu care a pedepsit Dreptatea dumnezeiască pe cei îngâmfaiți —, cei ce combat cu mai multă îndârjire supranaturalul în lucrurile religioase, sunt între cei dintâi, cari îl recunosc în fenomenele spiritismului“.

„Poate că va zice cineva, că lucrarea și energia puterilor naturale, deja cunoscute, ar putea fi împiedecate și modificate de alte puteri fizice acum necunoscute, dar a căror existență și natură va putea fi dovedită în venitor. Nici noi nu tragem la îndoială, că aceasta se poate admite ca ceva posibil, cel puțin pentru oare care faptă particulară, și în special pentru formele acelea de telepatie, cari se reduc la o simplă vedere clară în depărtare, ca în cazul lui Swedenborg, istorisit de Kant și expus și de noi. Dar noi facem observarea, că chiar și dacă am presupune, fără să concedem, posibilitatea unor astfel de aserțiuni, aceasta s'ar putea întâmpla cu unele fapte spiritiste, și cu altele înrudite cu acestea, dar nu se poate întâmpla cu toate. Pentrucă e mai mult decât absurdă posibilitatea, ca *ființele înțelegătoare să fie tot una, după legea naturală, cu un mineral, cu o plantă, cu o mobilă, ca să între în raporturi și în conversări plus minusve de fleacuri cu ființe omenești. Totdeauna va fi mai mult decât absurd, ca obiectele neînsușite să vorbească, după legea naturală, limbi diferite, cu semne alfabetice convenționale; ori să spună, ca niște dascăli, lucruri abstracte și încălcite. E mai mult decât absurd, ca scrisorile să se facă de sine, fără ceruză, fără penă, fără cerneală, pe foi închise între plăci de sticlă, sub ochii mai multor zeci de observatori atenți și adese necredincioși. E absurd, ca un viețuitor să se afle, după legea naturală, în același timp în două locuri depărtate. E absurd, ca cei morți de vre-o zece ani, să trimită, după legea naturală, scrisori din lumea cealaltă referitor la unele afaceri rămase după ei, spunânduși părerea cu caracterele caligrafice proprii, la simpla invitație a unui pierdevară, ori curios, care le turbură liniștea din mormânt. Este și va fi totdeauna mai mult decât absurd, ca după simplele puteri naturale, să se întoarcă morții spre a se materializa pentru un timp oare care, cum zic spiritiștii, în formă vizibilă, ori și pipăibilă“.*

„Cui va trebui să ascriem așadar fenomenele acestea? Cărei puteri să i-le atribuim? Răspunsul la întrebările acestea trebuie să-l dea filozofii și teologii, nu medicii“.

„Dar dacă totuși e iertat să-mi exprim părerea, voi zice, că mie nu mi-se pare imposibil, din contră mi-se pare necesar, să admit de cauze ale faptelor analizate niște *ființe nemateriale*, cari chiar prin mijlocirea fenomenelor acelor speciale, ne dovedesc și ne arată existența lor“. Că apoi, ce fel de ființe spirituale sunt acestea, după părerea lui Lapponi, am văzut la cauza fenomenelor hipnotice superioare.

Aci numai atâta s'ar mai putea întreba, că pentru ce permite Dumnezeu diavolului să-și facă mendrele, în mijlocul societății creștine? — Adevăratele motive numai Dumnezeu le știe. Dar pentru aceea putem face și noi unele coniecții.

a) Se poate, ca ispitele acestea diavolești să fie pentru unii: *pedeapsă*; pentru oarecari fărădelegi necunoscute înaintea mulțimei; poate să fie pedeapsă și pentru societatea creștină, pe care o vedem

abătându-se dela Dumnezeu și dela religie, trecând la indferentism, materialism, pozitivism și necredință; eschizând pe Dumnezeu și religia mai de pretutindenea.

β) Poate să fie și un *aviz părintesc* pentru lumea noastră cufundată în materialism, ca prin mijlocirea fenomenelor spiritiste oamenii să-și deschidă ochii și să vadă că sunt și lucruri, pe cari nu le văd, și că nu se gată toate cu moartea, ci este încă o altă viață. Și aievea oamenii se și pot convinge despre adevărurile religioase; și de fapt mulți se și întorc la credință. Pentru aceia însă, cari nu vreau să vadă lumina, ori se încred orbește în răspunsurile spiritelor: spiritismul e un aviz fără efect. Căci nevrând ei să creadă cuvântului dumnezeiesc, ori să-și părăsească pasiunile, au născocit desvoltarea succesivă și desmaterializarea treptată a *spiritelor materiale*, făcându-se astfel vrednici succesori ai lui Darwin. Aceștia sunt: spiritiștii. Părerile lor au aflat răsunet în descoperirile spiritelor, cari propun materialitatea sufletelor omenești, neexistența iadului, fericirea tuturor oamenilor, etc. Pentru aceștia spiritismul va fi o pedeapsă a necredinței și a orbiei lor sufletești.

Articolul X.

Învățătura bisericii referitor la fenomenele spiritiste.

Natura superstițioasă a fenomenelor spiritiste se vede în fine și din credința bisericilor creștine.

I. Înainte de toate fie credința bisericilor protestante (anglicană și protestantă). Credința lor se vede:

1. Din cărțile cari apărură în contra spiritismului.
2. Din deciziunile conciliilor.

Cei mai însemnați auctori protestanți, cari s'au ocupat cu spiritismul și l-au condamnat ca pe o superstiție diavolească, sunt: *Telmage*, preot protestant din Brooklyn, în statul New-York (America); *Dr Lehmann*, preot evanghelic și redactor la foaia din Königsberg „*Evangelische Kirchenzeitung*“; Revista „*St. Louis Globe-Demokrat*“ (din America); Profesorul *Dr Luthardt*, membru la senatul bisericesc din Lipsca, care a scris și o epistolă lui Zöllner în 1879. Într'însa zicea: „Pentru câștigarea cunoștințelor, Dumnezeu ne-a dat numai două căi: calea fapturilor, cari cad sub simțuri, și calea descoperirii. Prima pentru câștigarea de cunoștințe profane; a doua pentru câștigarea cunoștințelor de mântuire. Calea de a intra în legătură cu spiritele, și de a ajunge prin mijlocirea lor la deslușiri, nu e descoperită, și nu e dată de Dumnezeu. Așadar a umbla pe calea aceasta, e a umbla în contra voinții lui Dumnezeu; și prin urmare calea aceasta e o cale, carea duce în rătăcire și nu e o cale indiferentă pentru suflet. Acesta e pericolul, care m'a îndemnat să scriu șirele acestea... Eu cred, pe baza scripturei, că spiritele de cari e vorba aci, stau în legătură cu împărăția cea întunecată a dracilor, cu cari nouă nu ne este iertat să comunicăm, pentrucă e foarte periculos pentru noi“. — Tot de auctori aceștia se mai țin: *Oehninger* din Augsburg (1880); și auctorul unei cărți engleze, tradusă pe nemțește: „*Was ist Magnetismus? Und was sind seine Begleiter: Hellsehen und Befragen der Toten?*“

Între hotărârile conciliare, fie: *Sinodul bisericii anglicane din 1881*, în care s'a combătut spiritismul; *Sinodul superintendentului din Glauchau* (Germania), din 1883; *Consiliul regnicolar al bisericii luterane din Drezda*, din 1884. Consiliul acesta a publicat și un concurs pentru o carte în contra spiritismului. *Consiliul bisericesc regnicolar german*, tot de atunci. În consiliul acesta s'a impus *preoților*, respective *predicătorilor*, să-și ridice vocea în contra spiritismului; pe cei ce au apucat pe povârniș, să-i abată; iar de nu vor voi să-i denunțe episcopului, respective superintendentului. Dacă nu-i va succeda nici acestuia să-i aducă la calea adevărului, atunci consiliul regnicolar îi va lipsi de împărțirea cu s. Euharistie, și le va denega dreptul de a fi nănași, până ce nu se vor întoarce.¹⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Ipnatismo e Spiritismo, pag. 190 și urm.

¹⁾ Wolkenberg, pag. 262—264.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

25

Adam se uita cu frică la periculosul fluid.

„Și cum să-i jucăm festa cu vitriolul?”
întrebă el.

„Ușor de tot! El are o bucată lungă
de pânză întinsă pentru bilit în ograda școlii.
Noi să vărsăm tot vitriolul pe pânză, cât este
ea de lungă. Aceasta are să supere de moarte
pe învățător și pe femeia lui fudulă, — iar
noi vom râde bine. Ești de acord?”

„Nu, Evo — după aceasta ar urma o
altă bătaie!”

„Prostule, doar noi nu vom trăda ni-
măca, — nimeni nu va ști cine a făcut-o.
Eu am să spun mamei că am pierdut sticla
și mâne am să mă duc din nou la Altdorf.”

„Evo, fă singură acest lucru! Tu n'ai
nevoie de tovarășia mea. Dacă ai să-l faci, eu
am să-ți dau cadou broșa, pe care am gă-
sit-o. Știi, broșa cea frumoasă cu pietrii co-
lorate.”

„Am să torn singură vitriolul pe pânză!
Dar tu Adame să nu mă trădezi!”

„Fii sigură că n'am să te trădez.”

Eleva lui Knack dispărură.

Adam nu mai plângea; el stătuse încă
câtva timp la gard și zimbă în sine, mul-
țumit de planul făcut.

A doua zi Knack se prezentă din nou
la primar.

„Astă noapte mi-s'a stricat o bucată de
pânză, pe care o cumpărasem nevastămea de
la o țărancă din Altdorf, și pe care o întin-
sesem la bilit. Cineva a turnat vitriol pe ea”,
raportă învățătorul cu voce tremurândă.

„Ce fel?” strigă Redlich indignat. „O
bucată de pânză? Ei — din ce în ce devine
mai frumos. De când există comuna Schwan-
heim, nu s'a întâmplat așa ceva. Cine a fă-
cut-o? Pe cine bănuiești?”

Knack dădă din umeri.

„Eu am mulți dușmani aici.”

„Doar nu vei crede, că aceasta a fă-
cut-o vre-un om mare? Nu, — de sigur nu!
Asemenea mișei nu există în Schwanheim.
Făptuitorul a fost de sigur iarăș unul din
elevii d-tale, — este o adevărată halimă! Po-
liția are să găsească pe tinărul criminal.”

În urma aceasta s'a făcut o anchetă în
cursul căreia s'a aflat, că o fată din Schwan-
heim a cumpărat în zilele acelea de două
ori vitriol. Luată la interogator, Eva a mă-
rturisit, că prima sticlă a pierdut-o, iar pe
a doua a dat-o măsei. Chiar și oala încă a
fost cercetată, stricătorul pânzei însă n'a
putut fi găsit.

X. Roza reînnoiește rugămintea către Toni, ca să se facă învățător.

Anton Gerstle a absolvat gimnaziul cu
laudă și avea dreptul să se înscrie acum la
universitate. Acuma era un tinăr voinic de
douăzeci și unu de ani, bucuria părinților
săi și speranța Rozei. Între dânsa și Toni
era un secret bazat pe promisiunea reciprocă
din chioscul din grădină. În timpul celor 6
ani trecuți de atunci ea a rămas atașată cu
iubire lui Toni, și prin urmare credincioasă
promisiunii sale. La început, când Toni ve-
nea acasă în vacanțe, ea se apropia de dâ-

nsul: cu aceeași naivitate de copil, ca și mai
înainte. După ce însă se făcă mai mare își
impunea oare-cari rezerve. Ea nu și-a călcat
nici odată demnitatea de fecioară, de câte
ori ședeau singuri numai amândoi și vorbeau
de contractul lor din copilărie.

Tinărul recunoscuse avantajele de cari
se bucura Roza, și-i aprecia deșteptăciunea,
castitatea inimei și adâncă-i pietate, — ca-
lități, cari îi transfigurau extraordinară-i
frumusețea corporală și-i împrumutau o deosebită
valoare.

Acuma însă, când poseda eminente cer-
tificate de abiturient și avea prospecte de o
carieră strălucită în serviciul statului, —
acuma îi venea greu să-și țină promisiunea
adeacă să se facă un simplu învățător primar.
El și-a descoperit Rozei dificultățile ce le
avea, și era cât pe aci să-i ceară deslegarea
dela făgăduința dată.

Era iarăși toamnă și ei ședeau amândoi
în chioscul din grădină. — Toți confundăți în
gândiri serioase, iar Roza foarte îngrijată.

„Ceea ce ne-am făgăduit atunci reci-
proc, a fost o făgăduință copilărească”, zise
el. „Ar fi curios, ba poate chiar stupid, dacă
un tinăr care a ieșit din gimnaziu ca premi-
ant, s'ar face un modest învățător rural. În
câțiva ani pot să ocup o poziție respectabilă
ca funcționar de stat, apoi să avansez și să
ajung poate chiar căpitan districtual. Te rog
decă, nu mă ținea de vanitos”, adăugă el
țintind în ochii Rozei. „Principiile creștinești
cărora n'am să devin infidel nici odată nu
interzic năzuința spre poziții mai înalte. Din
contra este o datorie creștinească a-ne plasa
talentele primite dela Dumnezeu în admini-
strarea unor funcțiuni influente.”

Ea îl asculta cu atențiune. Fața-i vir-
ginală deveni albă ca un crin, iar ochii ei
străluciau în mod straniu. În sufletul ei se
petrecea o luptă teribilă.

„Va se zică șase ani de zile noi în-
zadar am nădărdit, ne-am rugat și am aș-
teptat un rezultat fericit”, zise ea cu un ton
de durere profundă.

Atitudinea ei îl neliniștea încă și mai
mult decât vorbele.

„Înzadar? Nu, Roză, nu! Aprecierea
ce o fac calităților tale spirituale și corpo-
rale, înclinația și iubirea mea către tine sunt
și astăzi aceleași, și vor rămânea totdeauna!
Anul trecut mi-ai făgăduit că-mi vei fi soție,
— de această făgăduință nu te pot deslega
nici odată.”

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri literare”. Anul XL. Nr. 9.
cu următorul cuprins: I. A. Basarabescu,
Perseanu (schită). — C. Drouhet, Leconte
de Lisle. — Duiu Zamfirescu, Ceea ce nu
se poate. (roman). — G. M. Murgoci, Potopul
cel mare și interpretarea lui științifică. —
G. G. Antonescu, Pozitivismul și materialismul
în filozofia germană contemporană. — V.
Pârvan, Câteva cuvinte cu privire la orga-
nizația provinciei Dacia Traiană. — Bibliografie.

„Sămănătorul”, revistă literară. Anul V.
Numărul 41, cu următorul cuprins: N. Iorga,
Pentru Olimpicele românești. — Șt. O. Iosif,
Feți-Frumoși (poezie de Carmen-Sylva). —
Elena Farago, Siminoc stingher în drum
(poezie). — L. Dauș, Cersitor și rege (poezie).
— Mihail Oltescu, La Hram (schită). — A.
G. Buzoianu, Sonet. — Lazăr Iliescu, Vul-
tural. — G. G. Orleanu, Voichita Radului. —
V. Caraivan, Popa, boierul și vechilul (snoavă).
— G. Săpunaru, Învățătorul nostru. — N.
Iorga, Cronică. — În supliment: Din mar-
ginea Dunării: Sosirea lunții; Din marginea
Dunării: La pândă; (după fotografiile artistice
de dna Farago.

„Mângâierea creștinului”, carte de ru-
găciuni, întocmită de Ioan Genț, protopop
gr.-cat. în Oradea-Mare, se vinde în legături
noi foarte frumoase și mult mai ieftine ca
cele de pe aici, ieșite din renumita fabrică
de compactorie alui Ioan Bot, Steinbrenner
din Winterberg (Boemia). Prețul lor este:
a) Imitație de os (albă), cu crucea aurită,
tăietură aurită și toc, un exemplar 4 cor.;
b) Imitație de os (albă), cu cruce de os,
tăietură aurită și toc, un exemplar 4 cor.
60 fil.; c) Imitație artistică de fildeș (albă),
cu cruce frumoasă, împodobită cu aur și de-
corațiune de mărgăritar și cu pictură de flori
artistică, cu tăietură aurită și toc, un ex.
6 cor. 20 fil.; d) piele de chagrin căptușită
(neagră), cu cruce aurită, tăietură aurită și
toc, un exemplar 4 cor. 30 fil. — Afară de
acestea din celea compactate la Schmidt în
Oradea-Mare, se vinde: 1) Din ediția popo-
rală, un exemplar 1 cor. 20 fil., al 11-lea
exemplar dându-se gratuit; 2) Legat în pânză
(neagră) foarte trainică, cu cruce aurită, tă-
ietură aurită și toc, prețul unui exemplar
dela 2 cor. 90 fil. redus la 2 cor.; 3) Legat
în piele tare (neagră), cu cruce aurită, tă-
ietură aurită și toc, prețul unui exemplar
dela 5 cor. redus la 4 cor. — Toate acestea
se pot procura dela autor (Nagyvárad, Sztar-
oveszky utca 6.); precum și dela Librăria
Seminarială din Blaj.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

100 JUG. CAT.

Cei mai frumoși pomi reditari.

30.000 arbori fructiferi.
1 milion plante pentru gard viu.
1 milion sujete (pădurești).
Arbori de promenadă, tufișe decorative
roza poame cu boabe etc.

Cei mai buni altoi de vițe.

1 1/2 milion altoi de vițe
Vițe europene și americane
cu și fără rădăcină.

Cataloge și instrucțiuni de
cultivare gratis.

ȘCOALELE DE POMI ȘI VIȚE DE VIȚE ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. ȘI M. AMBROSI.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(8) 23-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerera gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiiu

(7) 23-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.
capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,783.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

De vânzare:

(25) 7-10

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	„	Rizling italian (Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	„	Zierfandl (Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	„	Silvan verde (Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	„	galbini (Mézes fehér)	„ „ = 180 „
„	„	noi (Mastos fehér)	„ „ = 180 „
„	„	goarneși (Járdovány)	„ „ = 180 „
„	„	fetești (Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	„	Șmighiră (Som, Farnint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	„	Gama Drome „ „ = 27 „
„	„	Madelaine Angevine „ „ = 22 „
„	„	Passatutti „ „ = 24 „
„	„	Muscat Hamburg „ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

La comanda rog a se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Declamări poezii alese din autorii români pentru tinerimea din școlile populare. Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie veșină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic 90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Anner 20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciū 12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan 16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. 30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 340
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu 30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor 16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan 40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștițe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 15-82

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 3 Noemvrie 1906.

Numărul 45.

Proiectul pentru promovarea industrialiei.

În 25 Octomvrie la proiectul pentru promovarea instrucției, prezentat dietei de ministrul de comerț Kossuth Ferencz, a luat cuvântul și deputatul Vințului-de-jos **Dr. Iuliu Maniu**, și a combătut cu toată bărbăția șovinismul, în serviciul căruia vreau să pună și aceste legi industriale. Sztérényi (Stern), secretariul de stat a luat în apărare acest proiect și în discursul său a zis astfel de cuvinte, cari arată că nici chiar cei mai de sus puși idee nu au de curentele politice ce dominează în Ungaria. Deputatul Maniu vorbește mai ales în contra dreptului discreționar al ministeriului de a subvenționa, de a detrage subvențiunea, etc. a marilor fabrici, cu un cuvânt a pune la dispoziția guvernului mii de existențe, cari le pot folosi spre scopuri politice, electorale, astfel că proiectul acesta va corupe moravurile publice. Propune deci un amendament, de a se înființa un *senat* industrial central, compus din 36 membrii, jumătate denumiți de Majestatea Sa, jumătate aleși de cameră, din toate partidele.

Iuliu Maniu: Toți oratorii au accentuat că dreptul discreționar ce se acordă prin acest proiect poate să fie în detrimentul țării. (Voci în stânga extremă: Aceasta n'a zis-o nimeni!) Pardon! Tocmai referentul care este independist, a zis: „Zău, acest proiect, dacă ajunge în mâinile unui guvern rău, poate să distrugă industria țării. o votez însă, căci am încredere în guvernul actual”. Să-mi dați voe dlor, legile nu se votează pentru un guvern, ci pentru țara întreagă; unui guvern i-se votează cel mult budgetul.

...Dl ministru a zis, ce e drept, că puterea aceasta discreționară o va întrebuița spre binele patriei. (Mișcare în stânga). Stimatul domn ministru nu putea să vorbească decât în numele acestui guvern și în numele său, nu însă în numele tuturor guvernelor. Punctul nostru de vedere a fost, că dacă dăm această putere la discreția guvernului, fără nici un control, care să poată pune zăgaz eventualelor abuzuri ale guvernului, aceasta ar duce nu numai la detrimentul țării, dar și la distrugerea industriei, pe care vrem să o ridicăm.

Dl secretar de stat a zis, că: avem nevoie de această lege, pentruca să promovăm industria, dar avem nevoie și pentruca să sprijinim construirea statului național. (Vii aprobări în stânga și stânga extremă). Și din punctul statului național este importantă această lege, zice dl secretar, fiindcă (Miș-

care în stânga. S'auzim!) vom înființa fabrici înainte de toate pentru scopul să putem da de lucru Maghiarilor de rassă.... (Mișcare și contradicții în stânga și stânga extremă).

Lázár Pál: Așa ar fi bine.

Iuliu Maniu: ...prin urmare vom înființa fabrici în locuri, unde să putem întări prin acele fabrici și organizația lor, Magiarismul. (Vii aprobări).

Nagy György: Cum? Vrei să întărim pe Valahi? (Zgomot. Președintele sună).

Markós Gyula: Cum? Să gravităm acum și noi spre București? (Mare zgomot. S'auzim!)

Iuliu Maniu: Dl deputat care m'a intrerupt și-a câștigat deja dreptul, de a nu fi nevoe să i-se răspundă. (Mare zgomot).

...Eu, dlor, ca cetățean al acestei țări cu adâncă și sinceră durere am auzit din gura dlui secretar de stat clasificarea conform căreia dintr'un scaun oficial s'au enumerat așa zicând trei categorii ale cetățenilor. Prima categorie, care trebuie cu orice preț sprijinită și întărită: Maghiarii. (Vii aprobări). De a doua categorie se țin cei ce sunt gata ași încovoia caracterul național, cultura și inclinațiunile spre Maghiarii de rassă. (Mișcare. Zgomot). Și a treia categorie...

Simonyi-Semadan Sándor: Nu sunt decât două categorii: Magiari și Nemagiari! Patrioți și Nepatrioți! (Mare zgomot).

Președintele: Rog pe dnii deputați să nu facă mereu intreruperi. (Zgomot. Voci: Nu sunt decât patrioți și nepatrioți).

Iuliu Maniu: Repet, a treia categorie este aceea, care va fi sprijinită numai atunci, când nu vor avea unde pune banii. (Zgomot). Să-mi dați voe dlor...

Keller István: Asta-i un fel de categorie valahă!

Iuliu Maniu: Eu pretind dela guvern și legislație, ca la aducerea de legi economice, să nu facă categorii în țara aceasta. (Strigăte zgomotoase: Nimeni nu face, DV, faceți! Fantazie! S'auzim!) Da, dvoastre faceți categorii, când enunțați din scaunul secretarial, că ve-ți sprijini numai milioanele statului, adecă pe Maghiarii de rassă. (Vii aprobări). Din milioanele acelea ale statului nu fac parte numai Maghiarii de rassă, ci și noi.

Markós Gyula: Și dvoastră sunteți Magiari! (Mișcare).

Iuliu Maniu: Nu, eu nu sunt Magiar! (Mare zgomot pe toate băncile camerei. Voci: Atunci să plecați în România!)

Lázár Pál: Trebuie chemat la ordine! Auzi acolo, el zice, că nu e Magiar! Dacă nu e magiar, atunci n'are loc aici. Aici numai Maghiarii au loc! (Zgomot).

Nagy György: Ce spune, că nu e Magiar? La ordine! (Mare zgomot și strigăte în stânga: Trebuie chemat la ordine!)

Președintele: N'am auzit aceea expresie a dlui deputat.

Keller István: Să vă pară bine că nu-i Magiar. Ni-ar fi rușine, dacă ar fi Magiar. (S'auzim, S'auzim!)

Președintele (sună): Am să văd notele stenografice și dacă dl deputat a întrebuițat o expresie incorectă sau care ofensează statul, îl voi chema la ordine ulterior. (Zgomot. Voci: Acestuia nu-i e de ajuns numai o chemare la ordine! S'auzim!)

Iuliu Maniu: Să-mi dați voe dlor, nu cer, ca dl președinte să caute notele stenografice. (Mișcare). Voiu repeta deci ce am zis adineaori. (S'auzim! S'auzim!) Am zis că dl secretar de stat în expozeul său vrea să sprijinească înainte de toate pe Maghiarii de rassă. (Vii aprobări). Eu am protestat și am zis, că aceasta nu e procedere dreaptă.

Markós Gyula: Plecați de-aici la București.

Iuliu Maniu: Trebuie sprijiniți de-opotrivă toți cetățenii statului. Aceasta am zis-o, la carea cineva a strigat: Și tu ești magiar? Iar eu i-am răspuns: Nu sunt Magiar! (Mare zgomot. Ne mai pomenit. Încă repetă!)

Keller István: Ne pare bine, că nu ești! (Mișcare. Zgomot).

Lázár Pál: Rugăm pe dl președinte, să-l cheme la ordine. A repetat expresia. (Mare zgomot. Voci: S'auzim pe președintele!)

Președintele: Vă rog să fiți liniștiți, eu îndată am să mă conving! (Strigăte zgomotoase: Doar tocmai acum a repetat ceea ce zisese mai înainte. Mișcare).

Zgomotul, ce să naște în urma enunțaiunilor, atât de hotărâte ale vorbitorului e de nedescris. Sztérényi să scoală și răspunde agitat: Amendamentul dlui Maniu nu-l primesc firește.

Iuliu Maniu: Firește, pentrucă e făcut de un deputat naționalist.

Sztérényi: Da, fiindcă este deputat naționalist; am să arăt aceasta imediat. Eu în camera aceasta nu cunosc deputați naționaliști, (Aprobări în stânga); eu nu cunosc decât deputați magiari. Și dacă dl deputat Maniu a accentuat adineaori, că ei nu sunt Magiari, dați-mi voe să-l fac atent pe dl Maniu, că în țara aceasta locuiesc naționalități, dar toate naționalitățile sunt magiare, (Taci moi! — Tr. Adevărat! Așa este!), căci națiune magiară o națiune unitară, individă, dar naționalitățile sunt membrii acestei națiuni. Iar în camera aceasta dl deputat Maniu nu poate fi prezent, decât în calitate de deputat magiar. (Aprobări).

„Wiener Allgemeine Zeitung” descriind incidentul acesta, îl comentează cât să poate mai aspru pentru Iusth, Sztérényi și toată majoritatea dietei, și nu are cuvinte destule de laudă pentru energia cu care dl Maniu apără o stare de lucru evidentă.

Polonii pentru religionea lor. „Ordinațiunea guvernului german, a ridicat mult prav în vremea, când a făcut obligatoare instrucțiunea religioasă în limba germană. În urma pastoralei mitropolitului Stablevoszki, s'a pus în mișcare întreaga societate polonă și protestează împotriva instrucțiunii religioase în limba germană. Presa, cu excepțiunea organelor anticlericale, sprijinește mișcarea polonă. Sunt de acord în recunoașterea faptului și dovedesc, că punctul de vedere a mitropolitului e perfect îndreptățit, ce provoacă la aceea, că polonilor protestanți li-s'a permis învățarea religioasă în limba lor. Consecința pretinde așadar, ca guvernul, să deie dreptul acela și polonilor catolici. Dacă cu aceștia face excepție, dovedește, că pe ei li persecutează nu numai pentru-că sunt poloni, ci și pentru-că sunt catolici. În tenorul acesta serie și cel din urmă număr din „Frankfurter Zeitung“, profetind izbândă mișcării polone, cu multă asprime atacă guvernul pentru politica polonă continuată de zeci de ani, fără istețime și înțelepciune, și e de părerea, că întreagă mișcarea nu osândește pe poloni, ci pe însuși guvernul. Pe terenul religios, scrie numita foaie, forța n'are loc nici în chestia instituțiilor, nici a instrucțiunii religioase. De altcunum preoții și învățătorii poloni încă sunt pătrunși de glasul de chemare a mitropolitului și continuă cu zel activitatea. Cum se raportează mai nou, Zbozovszki a convocat în Ostrovo conferință preoțească, la care au participat 700 poloni, între cari principele Ferdinand Radzivil. Adunarea a luat poziție hotărâtă împotriva instrucțiunii religioase în limba germană și a hotărât, să ridice protest și la guvern. Oratorul mai de frunte a fost principele Ferdinand Radzivil, în mijlocul vorbirii căruia poliția a dizolvat adunarea. Guvernul

german cu asfel de procedură varsă numai oie pe foc și este peste ori-ce îndoială, că în mod așa violent nu va putea să înădușe o mișcare dreaptă.”

Publicăm acestea șire despre lupta uriașă, ce o poartă puținii poloni față cu guvernul mamei Germanie, după foaia „Egyházi Közöny“ (Nr. 43—1906), din parte-nimic adaugând.

Adunarea generală a reuniunii învățătorilor arhidiecezani.

— Raport special. —

După multele apeluri și articoli apăruiți în ziarele noastre, se aștepta cu un fel de neastămpăr și cu o vină interesare această adunare generală. Avertisările date învățătorimeii din partea celor ce-i vreau binele, au fost ascultate, pentru-că deși învățătorii arhidiecezani s'au prezentat într'un număr mai mare ca altă-dată, totuși străini n'au fost, decât 3 din dieceza de Gheria și 3 gr.-ort. din Bănat, cari însă n'au rămas la adunare. Și e mai bine așa. E mai bine să nu se rumpă barierele confesionale, să rămână învățătorii noștri și mai departe legați de biserică, care singură ocrotește și păzește până acum școala. Ruperea barierele confesionale poate fi pusă la cale de aceia, cari vreau să instrăineze pe dascăli de biserică și de neamul lor, și aceasta, credem, că nime n'o dorește.

Central Univers Ziua primă.

Marti dim. în 23 crt. s'a celebrat sf. liturgie în biserica catedrală, pontificând canonicul *Gheorghe Muntean*, presidentul Reuniunii, asistat de prof. *Ioan F. Negruț*,

Aron Papiu, Nic. Pop și Valer Suciu, ca lector. A cântat corul elevilor preparandiali, sub conducerea ped. *Ștefan Secetă*. După sf. liturgie s'a celebrat parastas pentru membrii reuniunii repausați, și după aceea au mers pedagogii cu învățătorii prezenți la mormintele prof. *Bota și Solomon*. Cu această ocazie învățătorul *Maxim Blaga* a rostit o frumoasă vorbire, întru amintirea neuitatului profesor *Anrei P. Bota*. De asemenea a vorbit și dl *Ioach. Pop* pentru profesorii repausați.

La 10 oare se deschide adunarea de președintele *Gheorghe Muntean*, fiind prezenți vice-pres. *I. F. Negruț*, notarul *Petru Ungur*, cassarul *Nic. Pop*, profesorii *Valer Suciu și Aurel Gajia*. Mai erau de față canonicii: *Gavril Pop și Dr. Izidor Marcu*, inspectorul scol. penz. *Iuliu Bardossy*, insp. scol. comit. *Nehéz I.*, prof. gimn. *Deac, Precup, Dr. Raț, Papiu*; prof. semin. *Dr. Nicolescu, Macaveiu, Roșian*, prof. pens. *N. Ionaș*, apoi *A. C. Domșa*, red. „Unirei“, *Iosif Lita*, vice-prot. *Biei, Ales. Papiu*, parohul *Bistrei, Vas. Smigelschi*, paroh, *Sâncel, Ioan Simu*, preot, *Abrud, Sept. Popa* (raport. *Tribuna*) și *I. Isaic* (*Gazeta*); profesoarele școlii civile de fete din loc, *Dă. Silvia Negruț*, învăț. dipl. și alții, a căror nume ne scapă. Îndată la început se alege o comisie de 5 care, în absența *Escel. Sale I. P. S. Dn Mitropolit*, să invite la adunare pe vicariul general, părint. canonic-preposit *Ioan M. Moldovan* și pe inspectorul scol. arhidiecezan, canonicul *Dr. Victor Szmi-gelski*. În comisia de 5 au fost aleși învățătorii: *Ioachim Pop, Octavian Pop, Mihail Găzdac, Ioan Pampu și Izidor Dopp*.

Președintele deschizând ședințele adunării, accentuiază legătura, ce trebuie să existe între biserică și școală, insistând mai ales asupra datorinței, ce au învățătorii de-a

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

III.

Expoziția.

Sara târziu ajungem în gara-de-nord, o zidire veche și posomorâtă. Primire oficială nu s'a făcut, și a fost bine așa, căci vorbirile de paradă s'au spus atâtea. Înainte de sosirea membrilor „Asociațiunii“, încât ceva nou nu s'ar fi spus. Totuși un grup destul de numărös, între cari dl *N. Iorga*, era pe peronul gării. Se aud, din acest grup cuvintele: „Avut-a care-va vre-un discurs să-l spue? Dacă a avut să-l înghită“, și n'ar fi putut face altceva, căci oaspeții se coborâră grabnic într'o furnicare aprinsă, să-și afle cuartirele.

Zgomotul asurzitor din orașele mari, nu se aude pe acest timp înaintat, în București. Dar s'aude lătrat de câni, la această margine a orașului lui Bucur ciobanul. Trăsurile splendide, cu foarte buni cai, cu surugii în uniformă, ce am văzut-o mai întâi la Ploiești, durae pe străzi neobișnuit de iute. Cnm merg cu ochii la șirul de case din stânga, cât se pot vedea pe această stradă nu prea luminoasă, o trăsură se oprește nu departe și se aude deslușit glasul doamnei: „Am avut cinci pachete frate, și iacă aici la numai patru. Ah! și chiar pachetul cel cu . . .“

„De le-ar fi săcat sămânța la toate pachetele voastre“, zise amarit bărbatul și porunci birjarului să întoarcă.

Dimineața la institutul Pompilian ascultăm o conferință explicativă a dlui *Iorga* asupra expozițiunii, pe care avem s'o vizităm. Vor fi fost mulți, cari atunci îl vor fi auzit pentru întâia-oraă vorbind, dar pe domnia-sa îl poate ascultă, ori cât de mult l-ar fi auzit cineva, fără să dorească ca să se termine cât de îngrabă vorbirea. Notele explicative ne-au folosit fără îndoială tuturor, și mulțămimă, ce i-s'a putut aduce, a fost convingerea, că sunt și în lumea de azi oameni, cari știu să se sacrifice fără nici un interes, decât acela de a face bine.

Se spune, că locul, unde e azi expoziția, câmpul Filaretului, înainte, până în toamna trecută a fost pustiu și mlaștinös. Azi însă răsare un întreg oraș, cu străzi, cu alee, cu edificii pompoase. — se înțelege ceea mai multe făcute din material, ce se poate dărîma, după-ce expoziția va fi închisă.

Poarta dela intrarea în expoziție are intrări deosebite pentru trăsuri, pentru cei ce scot atunci bilete și pentru cei cu bilete libere, abonate. Noi intrăm prin cea din urmă și înainte ni-se deschide o largă alee, prunduită bine, pe marginea căreia se învârtesc copaci frumoși cu stâlpi înalți, ce poartă marca tuturor județelor din Muntenia și Moldova, iar în vârf tricolorul nostru. În fața aleei, chiar în fund dominează palatul artelor, zidit acesta din material trainic. La începutul aleei, la dreapta, intrăm în pavilionul monopolurilor statului, o zidire drăgută, nu prea spațioasă, dar foarte bine aranjată. Locul cel mai estins în pavilion

îl cuprinde *tăbacul*, cu nespuse de variatele forme, sub cari se prezintă. Vezi foi late în pachete mari, din cari mașina, ențitul lat mai bine, taie dungi subțiri, aduce cu purziceanul nostru, numai cât e mult mai întunecat. Țigarete de tot felul decorează părății în legături drăgălașe. Tavanul e prins întreg cu foi de tăbac, iar țigările de frunze cuprind ungherele. La învățoarea și la umplutul țigaretelor lucră aprig fetele în costumul acela mohorit, ca de ocași. Palide, fără nici o expresie, și fără să fie conturbate de mulți privitori, ele își vad de munca lor migăloasă, care trebuie să fie nespuse de plictisitoare. Noue de tot pentru mine sunt țigarete subțiri și lungi, se vede pentru damele, ce îndatinează tot mai multe a slobozi pe nările fine acest fum, ce iasă din „iarba dracului“ aprinsă. — *Sarea* e reprezentată în măsură cu mult mai neînsemnată, decât tăbacul. Câți-va cubi cenușii, puținii de tot albi.

Lângă pavilionul acesta, tot la dreapta aleei, o construcție cu mult mai estinsă, ne chiamă înăuntru, pavilionul *agriculturii*. Dacă se zice de atâtea-ori, că România e o țară agricolă, trebuie nesmintit să intri în acest pavilion, unde și-ar trebui ceasuri întregi, numai ca să-ți poți arunca cât de cât ochii la produsele bogatului pământ românesc. În globuri de sticlă de toate mărimile, așezate în multe șire până aproape, de unde se începe coperișul pavilionului, vezi grăul, cucuruzul, orzul, ovășii, săcara, mazerea, cânepa, inul, — în grăunțe, ce presintă foarte multe variațiuni. Grăul și cucuruzul cuprind partea cea mai mare, vezi că în acestea done e razimul țării. Produsele is aranjate după județe, dar în timpul scurt,

sustineă și întări legătura aceasta. și termină, pomenind numele învățătorilor trecuți la o viață mai fericită.

După cuvântul prezidial, vorbește Dl vicar general *I. M. Moldovan*, enumerând jertfele, ce aduce biserica pentru școală și susținerea ei. Dsa asigură pe învățători, că biserica și conducătorii ei, regretă că nu pot jertfi mai mult întru ajutorarea școlii și a învățătorilor. Apelează la învățători să fie la biserică, ca la susținătoarea școlii și dorește succese adunării generale.

Dl *Iuliu Bardossy* salută pe prezident, promovat la demnitatea de canonic, și speră că și pe viitor va fi pentru reuniune.

Prof. *Preocup* felicită pe învățători pentru bunul și piosul gând, de ași aduce aminte cu prilejul adunărilor generale de foștii lor profesori, le mulțumește în numele familii repaus. Petru Solomon, și de-odată să înscrie de membru fondator al Renniunii.

Se trece la ordinea de zi, cetindu-se singuraticile rapoarte, asupra cărora vom reveni mai târziu. Însemnăm aci, că pentru examinarea rapoartelor s'a ales următoarele comisii:

În comisia pentru cenzurarea rațiociniului pe 1905, și proiectul de buget pe 1907: Octavian Pop, Ioan Pampu și Mihail Găzdac. — Pentru examinarea raportului comitetului redacțional: Ioachim Pop, Petru Olar și Teodor Pânăzan. — Pentru cenzurarea raportului general, despre lucrarea despărțămintelor: Traian Șuteu, Izidor Dopp și Andrei Pora.

Cu acestea ședința primă se încheie.

A urmat banchet în sala cea mare a otelului Univers iar după prânz la 5 oare Societatea de lectură a elevilor dela pedagogie a dat o producție muzicală declamatorie succasă, la care au luat parte public

număros. Remarcăm „Marșul lui Tudor” și „Răsunetul văilor”, coruri, apoi monologul „Vespasian și Papinian”, de Stoia și Netotian și monologul „Achim Fileriu”, predat cu mult sentiment de Valer Sasu.

Dorim ca societatea pedagogilor să continue aceste producțiuni, cari numai folositoare îi pot fi.

Ziua a doua.

Ziua a doua a fost foarte bogată în discuții și propuneri. La ordinea zilei sunt rapoartele comisiunilor.

Referentul comisiunii pentru cenzurarea raportului secretarului, *Traian Șuteu*, învățător în Morlaca, propune de a să primi raportul prezentat de secretar. Mai departe propune de a să lanse un apel către băncile românești, în care să se recerce acestea bănci de a să înscrie de membri fondatori, ca astfel să se ajutoreze și mai mult renniunea, iară taxele de membri să se încaseze de acum prin oficiul protopopesc; preotul *Simu* din Abrud propune, ca taxele să se încaseze din partea directorului școlar, dară deoarece Consistoriul a decernat deja în anii trecuți modalitatea încasării taxelor, propunerea cade.

La chestiunea manualelor, adunarea generală hotărăște de a lăsa în voia fiecăruia, ca să se ocupe și să scrie manuale, cari să par mai potrivite.

De asemenea se decide ca să se compute venitele cantoralii la fondul de pensinse.

Să propun și primesc următoarele teme pentru premii pe anul viitor: a) „Controlă în școlile populare” pentru premiu de 60 cor. b) „Cum s'ar putea prevedea băieții cu cărți, recuise și vesminte” pentru premiu de 40 cor. și c) „Școala în serviciul economiei și industriei” pentru premiu de 30 cor.

Pentru temele puse la concurs de adunarea generală trecută, au fost premiați învățătorii Octavian Pop 50 cor. Mihail Găzdac 30 cor. și Traian Șandru (mențiune onorabilă)

Cu privire la memorandumul învățătorilor, de a li-să ureă leafa, întocmai ca celor dela stat, să hotărăște de a să înainte acest memorandum Preavenatului Consistor pentru a-l duce la îndeplinire. Memorandumul să fie subscris de președinte și secretar.

Raportorul comisiunii pentru cenzurarea raportului comitetului redacțional dl Ioachim Pop, învățător în Feneșul-săsesc, propune de a să lăsa raportul spre știință.

Tot asemenea să primește și raportul cassarului la propunerea raportului comisiunii Mihail Găzdac.

Comitetul central e ales tot cel vechiu, de bibliotecar să alege Valer Suciu, iar controlor Aurel Gaja, profesori preparandial.

După acestea învățătorii s'au depărtat către casă, îndestulți cu reșita din astan a adunării generale.

Impresia generală, ce ne-a făcut această adunare, e, că în timp ce învățătorii noștri fac progres pe celelalte terene, rămân staționari în puținul respect, ce-l au față de preoți. Și fără ca acești doi factori să lucre în bună armonie, nu poate fi vorba de nici un spor în ridicarea țaranului. Și am mai dori un lucru, ca învățătorii noștri să niusiască după mai multă stabilitate în gândire și să nu se lase influențați de nime, adese chiar în detrimentul lor.

Rap.

ce-ți stă la dispoziție, n'ai vreme să cercetezi, cari anume județe dau recoalta cea mai bună și mai bogată. De-asupra produselor fie-cărui județ sunt țesături țărănești, mai ales covoară, pe cari le vom vedea în curând într'alt pavilion. Dai de tutei de cucuruz roșii ca jarul, galbini ca aurul. Ceea-ce surprinde, sunt doue-trei fire de cucuruz, ce-au răsărit dintr'acelaș cuib, și-s lăsate astfel până la cules, rodind toate. La întoarcere am văzut în lanurile încă neculese, postăți întregi, unde din fie-care cuib sunt 2 fire. Grâul „urias” cum e scris, nu-i chiar uriaș, se află și pe la noi în unele părți, dar adevărat, sunt niște boabe de toată frumuseța. O țară, care produce astfel, într'adevăr va trebui să rămână încă multă vreme tot de un caracter pronunțat agricol, și după-ce știm întinderea teritorului românesc și numărul locuitorilor, ar trebui să credem, că aici „talpa țării” e foarte bine situată. Totuși sunt țărani, comune întregi după-cum cetim din date statistice adunate din diferite părți a țării, mai ales din mează-noaptea Moldovii, — unde în privința traiului stau cu mult mai rău, decât ai noștri. Râul cel mai mare isvorește din nesfârșitele domenii boeresti, arendate de celea mai multe-ori la străini, grecilor, și mai ales ovreilor. Aproape o țărișoară întreagă formează domeniile arendate unei firme jidovești Fischer, în fundul Moldovei de pildă. Nu mai în felul acesta se și poate explica marele număr de pelagroși, ce-s răspândiți prin satele țării românești. Te gândești că se îmbolnăvesc de cucuruz stricat, oamenii din țara, care produce așa de admirabil cucuruz cum se vede în pavilionul agriculturii!

Ceea-ce te pune mai întâiu într'o adâncă admirare, e ceea-ce se poate vedea în pavilionul industriei casnice, a lucrului de mână, mai ales femeesc. Tot păcatul din acest pavilion e, că după-ce se dă un șir îmbrăcămintea din 2—3 județe, mai departe se urmează fără nici un plan aranjarea acestor comori a poporului nostru. Pentru un străin, ea și pentru unul de-ai noștri, cel dintâi gând, la intrarea în acest feeric muzeu de podobe artistice, e: ce măiestre au făcut să răsară pe pânza de bumbac, de cânepă, de ian, acelea cusături, acelea flori, acelea motive, ce te pun în umire. Îți vine așa să crezi, că este undeva pe plaiurile românești, un ținut mândru, ca în povești, cu verzi păduri, ce cântă, cu mândre izvoare și râuri reci cristaline, un cer sanin cu vânturi căldute. Și în raiul acesta sunt mândre palate, unde lumina albă de-afară pătrunde bogată prin ferestile mari. Iar la ferestile stau aplecate spre joljurile albe, zine curate, ce împletește din lumină, din cântec, din colorii, podoaba lor de zestre. Și că zestrea aceasta e adusă acum la expoziție, să o vadă lumea, s'o vadă și să nu-și mai poată desliplii ochii dela ea.

Sunt acelea țesături așa de fine, flori așa de artistice cusute, colorii așa de desăvârșit alese și aranjate, încât ti-se pare cu neputință, ca toate acestea să fie făcute de degetele asprite de muncă a țărancilor noastre, în căsele întunecoase, sărace. Cămeșile, iile mai ales cu mânecile chindisite, cătrințele și fotele bogate, pientarele ca pentru niște feți frumoși, alesătura aceea fină, dacă le vezi odată nu le mai poți uita. În ținuturile, unde contactul cu străinii e mai des, spre Dunăre și spre Dobrogea,

portul înflorit pierde îndată și din lumină și din aranjarea cu gust a colorilor; în done unghere se poate vedea chiar port sârbesc și bulgăresc, ce nu-ți mai lasă acea revărsare de lumină, ca costumul nostru. Vezi îndată alt suflet, mai greoiu par'că, mai întunecat și mai neprietinos.

De-asupra, așa zicând pe galeria acestui pavilion, sunt produsele modei de azi, pentru doamne. Toilete, rochii, lucrute de eleve între 13—16 ani, runde, deși într'un câmp cu totul deosebit de cel din jos, — vezi acelaș gust, aceeaș fineță a mâinii. O toaletă pentru Principesa Maria, lucrută nu-mi mai aduc aminte în ce atelier, atrage atenția tuturor, mai ales doamnele nu o pot îndeajuns admira. Dacă este ceva „fărmeccat” la expoziție, e desigur pavilionul acesta. Numai cât la expoziție este o peșteră, la care ti zice „grota fermecată”. Poate să fie acolo farmece așa, cum le înțeleg cei ce au aranjat-o, și împart sara ședii acoperite de-o reclamă turbată, dar imposibilă, ca limbă românească.

La spatele pavilanelor acestora, de cari s'a vorbit, e al Austriei, foarte frumos lucrat, și al Ungariei, care îmi aduce aminte unele vile de pe Gellért hegy, de cari se spunea că-s în stil unguresc. Într'amândouă mașinăriile fac partea cea mai mare, și odăi cu mobilier foarte drăguț. La al Austriei sunt și câteva trăsuri grele, dar în privința trăsurilor Bucureștii n'au lipsă de învățul nimănu.

Afară e lumină multă și destul de cald, ca să te îndemne să nu intri grabnic într'un nou pavilion. Tot la dreapta, pe-un loc mai ridicat se vede o biserică, despre care ni-se spunea, că nu-i încă sfințită, și deci e în-

Dela Iași.

— Raport special al „Unirei”. —

Ținusem așa de mult să fim de față la desvălirea statuei nemuritorului poet *Vasile Alexandri*, căci eram curios să cunoșc din intuițiunea proprie sentimentele de admirație pe cari frații din regat le păstrează față de activitatea literară a acestui boer-poet. Și mi-a căzut așa de bine, când, trecând prin București, am cutit pe afișele teatrului: *Săptămâna Alexandri: „Lipitoarele satelor”*. Teatrul național din București — se vede — ținea să iee și el parte la bucuria Iașanilor și-și deschise porțile stagiunii noue cu piese din repertoriul lui Alexandri. Din bunăvoința direcțiunii teatrului național, am ajuns în plăcută situație, de a vedea jucându-se pe scenă această piesă, a cărei actualitate parcă e și în vremile de acum. E o goană în contra Grecilor și Ovreilor, cari sug sângele bietului țaran, înând de pe el tot ce poate avea ceva preț. Rolul ovrului a fost interpretat admirabil de actorul P. Liciu, despre care se susține, că e un al doilea Millo. După fiecare act, sala întregă rechemă cu zgometoase aplauze pe distinsul actor. Plin de impresiile bogate, ce-mi deșteptă în suflet această neuitată seară, pornii a doua zi spre Iași. Era o zi cam posomorită, ploioasă, rece și de cătră seară cu vânt și neanș. Cu toate acestea am putut remarca bogăția pământului românesc: aproape fiecare stațiune de cale ferată are magazii pline și afară de acelea sopruri mari și încăpătoare, dicsune cu mii de saci de grâu sau păpușoi, dealuri de sfeclă de zahăr și sute de stângini de lemne, scânduri, ș. a. Și prevelitea aceasta mi-se desfășură înaintea ochilor aproape la fiecare gară. Pe la orele unu trenul trech în fugă peste Milcov, râul ce despărțea odată doue țări surori și ale cărui unde nu odată s'au roșit de sânge scurs din pepturi de frați. Azi s'a schimbat lumea, Milcovul nu mai are decât un renume aproape uitat și cel ce a cântat atât de duios hora unirii, revine din alte lumi îmbrăcat în haina de bronz!

În păcla serii în dreapta liniei se marchează satul Mircești, cuibul atâtor idei mă-

eniată. Biserica „cuțitul”, iuerată după stilul arhitectonic a celor din Moldova, mai deaproape imitația nu știu cărei biserici din Iași, pentru noi e cu totul nouă, ca stil, ca pictură pe din afară. E ușa din zidurile expoziției, cari vor rămânea. De aici se poate vedea o parte din București, întreg orașul nu știu de-l poți vedea de undeva. Din *turnul lui Tepeș*, o clădire rotundă, sură, întunecoasă, ce străjue în partea stângă, aproape de palatul artelor, se poate vedea mai bine, dar mulți dintre vizitatori se coboară năcăjiți pe treptele prăpăstioase și te opresc în drum: „Bine domnule, nu face să te ostenești. Să-l dai dracului, că nu vezi nimic.” Se vor fi așteptat de sigur să fie și aici odăite, unde să fie spus ceva. Și gândul întunecat al vechiului tiran, se desprinde parcă din zidurile imitate, și se pogoară în sufletul vizitatorilor năcăjiți. Dar se uită că din culme se poate zări mai departe, ca de ori unde, după-cum odată ochiul săngeros a lui Tepeș Vodă, pătrundea intrigile ascunse ale boerilor, ca și planurile de subjugare a Turcilor depărtați și dușmanii.

Palatul artelor e zidirea cea mai pompoasă și mai impunătoare din întreaga expoziție, și ca situație, și ca arhitectură, după-cum se și convenia ca unei clădiri, ce iar are să rămână, și când expoziția nu va mai fi. Jos abia pot să-mi dau samă ce este spus. În mijloc *lupoasca* dăruită de primăria Romei, planul imitat, a cetății „*Tropaeum Trajani*” din Dobrogea, a cărei monumente de piatră le poți vedea încunjurând grădina muzeului național din București.

Ceea-ce mi-a rămas însă, viu în in-

rete și neuitate viaturi ale poetului-rege. Coloarea galbenă a cupins deja fronza vestedă a luncei dela Mircești, și mână nemiloasă a vremii a șters farmecul poetic al acestui loc atât de drag poetului Alexandri....

Trenul mă dnse până la Pășcani, de acolo apucaii la dreapta spre Iași. Văzui moșia și castejul Ruginoașă, stăpânit de Elena Doamna, soția lui Alexandru I. Cuza, primului domnitor al Principatelor unite. Era întinerec de-a binele, când sosii la Iași. Simpaticul compatriot Solomon Haliță, fost inspector școlastic sub liberalii, și prietinel Nicolau Mazere, amândoi profesori la Seminarul Veniamin, mă întâmpinară cu multă dragoste. A doua zi era sfânta Paraschiva, multime de pelerini, mai ales din Bucovina și Basarabia, veniră să se închine moaștelor sfințe, păstrate într'un scump sioriu în strălucitoarea biserică dela Trei Ierarhi. Conduc de dl Haliță am văzut toate nodobele orașului: statuiele lui Ștefan Vodă și Miron Costin; biserica catedrală; pompoasa biserică dela Trei Ierarhi; biserica sfântului Nicolae, zidită de Ștefan Vodă; Universitatea; liceul național; liceul-Internat; palatul lui Cuza; palatul domnesc alui Vasile Lupu, și mai ales școala normală, așa de bine aranjată și foarte cu multă grijă condusă. Aci în special am avut prilejul să vizitez rând pe rând toată clădirea școlii: laboratoare, sale, etc. și să constat, că instrucția ce se dă în aceste institute e de neprețuit. Sara, dl primar Lascar, mi-a pus cu multă amabilitate la dispoziție loja dsale dela teatru, spre a asista la predarea piesei: „*Domnița Olena*”, de V. Cosmovici. E frumos, preafrumos noul teatru național din Iași, bogat în costume prețioase și în actori, cari își joacă rolele în un chip ireproșabil. Nu cunoaștem piesa, fiindcă n'a apărut în broșură. Insemn aci, că e de o acțiune puternică, ce te ține așa de încordat, căt nu-ți vine nici să răsufli, pân' ce cade cortina.

A doua zi, ca prin farmec, dispăruse și nori și ploie și vânt, și un senin înveselitor de inimă se întindea de-asupra Iașului: era doar zina desvălirii statuei veselului Alexandri. În fața teatrului, unde era ridicată statuia, se adunaseră rând pe rând școalele

chipuire, e pictura espusă în etaj. — și din această, pictura lui Grigorescu, ce aruncă o umbră peste ori-ce altă, ce se poate vedea.

Cetisem, înainte de vreme, 2—3 articole despre pictura lui N. Grigorescu, dar cea dintâi ideie, ce mi-am format-o despre această singură bogăție a picturii noastre de până acum, mi-am dat-o reproducere revistei „*Luceafărul*”. Un catalog tipărit, ca în doue-trei minute să poți afla, ceea-ce cauți, nu se află, ci la ușa chilieiilor — despărțăminte e afișată o listă a picturilor, ce au spus în respectiva cameră. Astfel trec prin doue până ajung la a lui Grigorescu, alegându-mă pâuă acolo cu doue tablouri a lui Serafin și cu o maică, foarte răușită, nu știu de cine.

Pictura lui Grigorescu acopere trei pereți, — mai bine unul singur și doue capete de zid, până la celea doue uși, prin care treci în alte sale. În față cu perețele adevărat, e liber, se poate vedea în partea cealaltă. Astfel lumină este în deajuns, numai căt localul e prea strimt, așa că distanța de privit nu și-o prea poți alege, după-cum ar trebui.

De sufletul poporului nostru, aici te apropii mai întâi, după ce-ai eșit odată din pavilionul *industriei casnice*, unde-s comorile cusăturilor noastre. Treci cu ochii întâi pe la toate tablourile, fără să poți vedea ceva deslușit, și nu ști de unde să începi. În sfârșit te hotărăște, să le iai pe rând, așa cum sunt așezate.

(Va urma).

cu steagurile lor și câteva cu fanlare. Era și o deșpțatie de 50 țărani sosii dela Mircești, cei „9 și cu sergentul 10” sosii dela Vaslui și vre-o 300 de bucovineni. Mai era de față dă Paulina Alexandri, văduva poetului, ministrii Iac. Lahovary, Grădișteanu, Grecianu și Vlădescu, profesorii universitari, deputați, senatori, un public numeros, căt umpluse întreagă piața teatrului. La 9 oare Mitropolitul Partenie al Moldovii făcū sfântirea apei, cu care stropi statuia, a cărui înveliş căzū în apiansele publicului, lăsând să se vadă poetul gânditor, ținând o carte în mână. Statuia e opera sculptorului Hegel și are de doue părți în basorelief căte o scenă din Peneș-Curcanul și Rodica.

Cel dintâiu a luat cuvântul prof. *Xenopol*, membru în comitetul pentru ridicarea statuei, care apretind în liniamente generale viața lui Alexandri, predă monumentul primarului Iașilor. Dl *Lascar* primește statuia în numele orașului, adunând multime acelor, cari au obosit pentru înălțarea acestui falnic monument. Luă apoi cuvântul ministrul *Vlădescu*, care scoate la iveală meritul cel mare, ce-l are Alexandri ca educator al tinerimei în direcția națională. Vorbirea dñi Vlădescu a fost mult aplaudată. Nefiind present dl Kalinderu, se acordă cuvântul reprezentantei universității din București prof. *Iorga*. Apariția dsale la tribună e salutată cu aplauze. Într'un mărēt avânt de entusiasm dl Iorga arată importanța educatoare a universităților române. Trece apoi în revistă și apretisă rând pe rând toată activitatea publică a marelui poet, care a descoperit perlele neprețuite ale poesiei pomorale. Dl Iorga scoate în relief enorma forță de muncă a lui Alexandri și termină cu cuvintele: „Alexandri e un simbol, ca și crucile de pe bisericile, cari străjese acest oraș înstrăinat. El a fost omul muncii, să ne unim deci cu toții în acest crez al muncii și Dumnezeu ne va ajuta!” Lungul discurs a dñi Iorga a fost ascultat cu multă atențiune și caldul entusiasm, care făcea să vibreze vorbele sale, mișca așa de puternic inimile, căt de emoție am văzut mulți ochi lacrimând. Aplauze generale felicitară pe vorbitor.

Dl *Kalinderu*, presidentul Academiei române relevază meritele, pe cari poetul le-a avut în redesteptarea României, ca scriitor de poesii și opere dramatice și ca diplomat. Prin citate din corespondința lui Alexandri, arată simpatia plină de prietinie, ce o avea familia regală față de el, și terminând, depune în numele Reginei o splendidă coroană, cu un buchet de superbe crisanteme, și purtând pe o fundă câteva șire scrise de mâna Reginei. Și această vorbire a fost mult aplaudată.

În numele universității din Iași vorbește academicianul *A. Naum*. Cuvintele sale nu se aud, fiind slabe, apoi în numele oamenilor de litere novelistul *N. Gane*, care îmbrățișează în un mărēt discurs activitatea poetului, ca scriitor și om politic, amintind, cum a refusat candidatura la tronul Moldovei. Oratorul termină cu ochi înrouați, spunând următoarele cuvinte acoperite de nesfârșite aplauze... „În cătă vreme se va juca o horă pe pământul românesc, în cătă vreme va răenna o doină în codrii nostri verzi, numele lui Alexandri va fi mereu sărbătorit, și urmașii, urmașilor nostri îl vor pomeni, ca pe cel mai mare poet al tuturor Românilor din trecut și present!”

Mai vorbește artistul *Nottara* în numele teatrului din București. *Haralamb Lecca* în frumoase versuri pentru teatru din Iași și *Anestin* salută în câteva cuvinte pentru cel din Craiova. În numele veteranilor gen. *Leon* cetește un călduros discurs, de asemenea *Codrean* în numele presei. *Bușureanu* în numele societății științifice ș. a., pe cari spătiul nu ne îngădne, să-i amintim.

După terminarea discursurilor, artistul *Cârjă* a recitat o preafrumoasă odă a dñi Leon Cerchez, și apoi s'a cântat imnul regal, și școalele și toate corporațiile au defilat pe dinaintea statuei. Un morman de coroane

în felurite colori acoperia soclul statuei seninului și veselului Alesandri.

Sara s'a dat o reprezentație de gală în sala teatrului național, în care a asistat foarte multă lume. Programul acestei reprezentații cuprinde câteva bucăți de Alexandri; poate că s'ar fi putut și mai bine alcătui acest program.

Înainte de teatru prof. Iorga a ținut în special pentru oaspeții din Bucovina o conferință despre Alexandri, la care a asistat un număr și distins public.

Reîntors dela Iași am deplina și înveselitoarea satisfacție, că dintre toate ziarele de dincoace de Carpați singură „Unirea” a fost reprezentată prin redactorul său la frumoasa serbare a nemuritorului poet al Unirii.

Rap.

REVISTE.

Viena. Și în sfârșit a dimisionat Goluchowski. Atâta au trimbițat vestea aceasta, că îți era silă de ea, cetind foile magiare. Cu un adevărat acces de friguri vorbiau foile magiare de această demisie. — Meritul acestei dimisii e a lor. Wekerle nu a putut asigura pe Majestatea Sa, că în delegațiunii lui Goluchowski i-să va da vot de încredere.

Goluchowski abzise spre marea și scurta bucurie a magiarilor, căci locul lui nu a fost ocupat de omul, ce l'ar fi dorit ei. — Locul lui Goluchowski a fost ocupat de ambasadorul austro-ungar dela Petersburg, baronul Aehrenthal.

Un tuș rece a căzut asupra infernitaților patrioți prin dimisia ministrului de război Pitreich, care era cunoscut de un om cu gânduri bune pentru aspirațiunile magiare. Pitreich a fost înlocuit prin ministrul armatei teritoriale austriace Schöneich. Magiarii sunt tare cătrâniți, pentru-că dânsii n'au știut absolut nimic nici despre abdicarea lui Pitreich, nici despre denumirea lui Schöneich. Causa abdicării lui Pitreich, e, că guvernul magiar nu voește urcarea recrutilor. Jocul acesta de culise din Viena, este un joc foarte periculos pentru guvernul Ungariei.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Subscriși în numele curatoratului bisericesc, aducem ceea mai ferbini multămite tuturor acelor emigrați în America, cari au contribuit la colecta inițiată cu scopul de a să procură un clopot la biserica noastră gr-cat. din Noul-român. Suma colectată e de 833 cor. În special datorim multămită colecțanților Ilie Miclea și Ioan Dindeal, cari nu au pregetat osteneală și spese în colectare. Răsplătească-le Dumnezeu fie-cărnia din tezaurul nesecat al vistereiilor sale. — Noul-român, în 24 Octobrie 1906. Alesandru Bugner, preot. Nicolau Balu, curator.

Hymen. Nicolau Frâncu, teol. abs. și Veturia Doctor, anunță căsătoria lor, ce se va celebra la 11 oct. în Șenlia-română.

— Ioan Cârnaș, teol. abs. și Maria Barb, invită la serbarea cununiei lor, ce se va celebra în 4 Nov. n. în biserica gr-cat. din Teiuș.

Știri literare. Nrul 9 și 10 din „Revista noastră”, redactată cu atâta îngrijire de Dna Constanța Hodoș, cuprinde portretul și o schiță despre activitatea Dnei Elena Teodorini, poezii de Dropina, Simca, Farago ș. a. apoi lucrări în prosă de Cuntan, Vampa ș. a. cum și câteva ilustrații dela expoziția din Milano. Recomandăm cu multă căldură această revistă pentru doamnele noastre. — „Amicul tinerimei”, anul IV. Nr. 8. continuă să fie cea mai plăcută revistă pentru tinerimea de ambe sexele, cu variați și interesante articoli de distracție și învățatură. —

„Revista politică și literară”, Nr. 2. conține un model de traducere din Faust alui Götthe de Gorun; Moș Viron, povestire de Agâr-biceanu; O săptămână în țară, note de călătorie în România, scrise cu mult spirit de Al. Ciura. Doina românească, o preafrumoasă poezie de N. Marcu și numeroși alți articoli cari în revista la înălțime, provoându-i succese continue.

„Silvania”, institut de credit și economii în Șimleu, a hotărât în adunarea generală extraordinară, ținută la 18 Oct. n. să-și dublice capitalul social, dela 3 sute la 6 sute mii cor. Vechii acționari au drept de prioritate. Subscrierile se fac până la 10 Dec. n. 1906 și plătirile câte 10 cor. pe lună de o acție.

„Vultur”. Sub acest titlu se înființează în D.-St.-Martin o bancă românească cu un capital social de 100 mii cor. Prospectele se vor lansa în scurtă vreme din partea Dnii Dr. Boila, initiatorul acestei idei. — De asemenea lucră inteligința din jurul Panteonului, pentru înființarea unei bănci populare în acel centru.

Nouă bancă românească. În 22 Oct. a. c. s'a ținut adunarea constituantă a institutului de credit și economii „Arina”, societate pe acții în Sanislău. Adunarea generală constituantă a declarat de înființat institutul cu capital social 100.000 cor. împărțit în 1000 acții à 100 cor., preț nominal. Activitatea se începe în 1 Ian. 1907. La adunarea constituantă au participat peste 40 de acționari, reprezentând 476 acții. Direcțiunea s'a compus astfel: Coriolan Ardelean, vicarul parților Sătmărene în Carei, președinte. Gavril Lazar de Purcăreț, protopop în Sanislău. Dr. Dem. Kiss, avocat diecezan în Oradea-mare. Alesandru Bonea, proprietar în Sanislău. Georgiu Szilágyi, mare proprietar în Sanislău. Iosif Patak, coadjutor în Sanislău. Aug. Szabó, farmacist în Sanislău. Dem. Pop, avocat în Sanislău. Andreiu Bogdan, preot în Portelec și Ioan Târnavan, preot în Culciul-mare, membrii în direcțiune. — Comitetul de supraveghere: Samuil Ciceronescu, contabil diecezan în Oradea-mare, președinte. Georgiu Achim, director de bancă în Seini. Romul Marchis, preot în Tămăia. Vasiliu Ardelean, preot în Vetiș și Georgiu Pleancu, docente în Carei.

Reuniunea femeilor române din loc și-a ținut adunarea generală de toamnă, Duminică în 28 Oct. Adunarea a fost neobișnuit de cercetată. Nu numai că membrii comitetului s'au prezentat în număr complet, dar un frumos număr de doamne, domnișoare și domni au umplut sala cea mare dela Casina română. Ni-s'a dat ocaziune să ne convingem cu ochii despre ce ne spunea raportul comitetului, că interesul publicului blăjan față de reuniune crește pe zi ce merge, cu toate, că ar fi tare de dorit, ca să vedem în șirul membrilor pe toate doamnele din Blaj. În anul acesta s'au distribuit ajutoare 500 cor., iar premii pentru cărți și lucr de mână 70 cor. Numărul membrilor este de 147. În bugetul anului viitor aceiaș sumă s'au luat spre distribuție. Tot atunci s'a decis, ca să se înceapă cât mai curând seratele, cari pe lângă distracție aduc și puțin venit reuniunii.

Constituire. Societatea de lectură „Petru Maior” (Budapesta. IV. Ráday-utca 20. III. 22.) în ședința din 14 Octobrie n. s'a constituit în modul următor: Președinte: Pompiliu Nistor, stud. în medicină. Vicepreședinte: Vasile Vlaicu, stud. în filosofie. Secretar: Nicolae F. Negruț, stud. în filosofie. Casier: Ioan D. Voica, stud. în drept. Bibliotecar: Traian Crașovanu, stud. în drept. Vice-bibliotecar: Sabiu Evuțianu, stud. în filosofie. Controlor: Dumitru Maren, stud. în tehnică. Notari: Petru Buceșan, stud. în medicină și Ioan Motoc, stud. în drept. Econom: Adam Iancu, stud. în medicină. — Comisia literară: Constantin Buceșan, stud. în drept. Onisifor Ghibu, stud. în filosofie. Simion Gocan, stud. în filosofie. Adam Iancu, stud. în medicină.

Ioan Motoc, stud. în drept. Petru Suciu, stud. în filosofie. — Comisia supraveghetoare: Teofil Dragoș, stud. în tehnică; Laurian Gherman, stud. în drept și Ioan Giurgiu, stud. în medicină.

Expoziția de copii, aranjată de Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu și ținută în Apoldul-român la 14 Oct. n. a succedat cât se poate de bine. Au fost expuși peste 400 copii, din cari peste 60 au fost premiați cu bani, iar mamele lor aproape 30. au obținut mențiuni onorifică pentru buna îngrijire a copiilor.

Podobe de tricolor. Împodobirea părinți și costumelor cu panglici trei colore, nu mai constituie nici un fel de transgresiune, așa a hotărât ministrul, în un proces partat de avocatul Dr. Chirtop din Cămpeni. Doue fete din Ilia se împodobiseră adecă cu aceste colori atât de iubite, și solgăbirăul din Ilia le-a pedepsit cu 6 zile închisoare. Ministrul de interne a nimicit sentința și a adus decisiul de mai sus.

Apel. Pe acei frați, cu cari dimpreună am absolvat sf. Teologie la anul 1896. în seminarul de Gherla, prin aceste li convocăm la convenire colegială de 10 ani, pe 15 Nov. a. c. în orașul Șimleu-Silvaniei. Maramațeni vor sosi prin Oradea mare. în 14 Nov. sara la 1/2 10; Someșeni la 1/4 6 oare d. a. Pentru orientare și conformare, li rugăm pe toți a se insinua („Pastorul Sufletesc”. Szilágyosomlyó) până în 10 Nov. Convenirea primă va fi în 15 Nov. 1/8 oare dim. în casina română (Palatul „Silvania”), de unde vom merge la biserică vicarială pentru servirea s. liturgie. — **Cornel Muste,** preot în Sava. **Avram Dragoș,** preot în Cristelec. **Ioan Hotea,** preot în Turț. **Alimpiu Coste,** preot în Ceheiu.

Necrolog. † Irina Boer n. Mera, văduvă după președintele de Tribunal Dimitrie cândva Boer, a repausat în 24 Oct. 1906. în Hab. în etate de 78 ani.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

B. A. Respectăm sentimentele ce aveți, dar forma ce a-ți dat-o ni-se pare nepotrivită și neduătoare la scop. Care dintre ei ar ceti-o?

Omicron. Regretăm, dar de astă dată nu putem publica cele trimise. Combateți tot, dar nu pomeniți, ce anume ar trebui să se tracteze.

N. B. Dacă se va termina seria începută, vom vedea. Și până atunci trimiteți primul articol să vedem direcția ce urmați.

N. N. La două luni, și și atunci anonim. . . nu se poate. Astfel de rapoarte să scriu îndată și cu iscălitură, ca să știe redacția cel puțin cine a trimis scrisoarea.

A. P. Deja când am primit copia telegramei Arhierului, am observat, că trebuie să ni-se fi trimis și un raport despre misiuni și decursul lor, căci altcum n'are senz publicarea acesteia. Scrisoarea dale a adevărit, că presupunerea era bazată. Preotul, de care pomeniți, nu ne-a scris nimica, cel puțin noi nimic n'am primit. Îmi pare rău!

Necunoscuta. Nu ne putem ocupa cu astfel de lucruri.

Carte de monologuri nouă nu cunoaștem. Nici nu știm de altcum, dacă trebuie pentru copii sau oameni mari. Adresați-vă la vre-o librărie.

AVIZ! Un student cu maturitate, care poșede limbile patriei, caută aplicare în vre-o cancelarie advocațională ori notarială. — Pretensiuni modeste. Informații detaiate dă redacția acestei fol.

AVIZ! Se află de vânzare lemne de fag pentru foc la gara din Erdő-Szent-György. (Bözödujfalú). — Mihail Piroșca, adm. par. gr-cat.

AVIZ.

Rugăm pe toți câți au primit numărul prim din „Revista politică și literară” și nu vor să o aboneze, să binevoiască a ni-l retrimite, altfel li considerăm de abonați.

Redacția „Revistei politice și literare”.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

II. Credința bisericii catolice se manifestă:

1. *În circularele episcopilor.*
2. *În condamnarea cărților spiritiste.*
3. *În decretul Congregațiilor din Roma.*

Episcopii catolici condamnă spiritismul prin epistolele lor pastorale, deja dela apariția lui. Astfel pomenisem mai sus de o circulară a episcopului *Turgeon* din Quebec (Canada). Într'insa episcopul expunea fenomenele spiritiste: a întreba mese și a căpăta răspunsuri dela ele; a evoca sufletele morților și a-le întreba despre lucruri din lumea cealaltă și de lucruri necunoscute din lumea aceasta; și zice, că toate acestea sunt superstiții, și încă foarte periculoase. Sunt *superstiții*, pentru că de bună sama, că răspunsurile acelea nu le dau mesele nefnșuflețite și nici sufletele morților, ci diavolii, cari prin aceasta își câștigă stimă și cult din partea oamenilor. Sunt *superstiții periculoase* apoi, pentru că tare des se întâmplă înșelăciuni, fie din partea diavolului, fie din partea oamenilor; și produc o mulțime de rele mentale, familiare și în contra statului. — *Sinodul provincial din Baltimore* (Statele-Unite) încă se ocupă cu spiritismul, și zice, că între toate aberațiunile, cari periclitează mântuirea sufletelor, *locul prim îl ocupă spiritismul.*

Tot în forma aceasta au purces în contra spiritismului și arhiepiscopul din *Tolosa* (Franța); episcopii din *Nevers*, *Marsilia* și *Orleans*. — În Germania, arhiepiscopul de *München*, în circulara din 6 Decembrie 1853, zice, că spiritismul și hipnotismul duc pe cei neexperți pe calea înșelăciunii omenești și diavolești; iar consistoriul din *Königgrätz* dănează spiritiștilor dreptul de a fi nănași la botez ori la mir, și dacă sunt încapăținați, le dănează chiar și deslegarea în sacramentul mărturisirii.¹⁾ Acestea sunt o parte mică din mulțimea circularilor date în direcția aceasta.

Operele spiritiste au fost puse în indicele cărților oprite. Așa au pățit cărțile lui *Allan Kardec*, ale lui *Cahagnet*, etc. Și prin constituția apostolică „*Officiorum et munerum*” din 25 Ianuarie 1897, cap. 5. punct 12.,²⁾ se oprește spiritismul, prin cuvintele: „Nimănuia nu-i este iertat să edea, să cetească ori să țină cărți, în cari se propun și se recomandă sortilegiul, divinațiunea, vrăjitoria, evocarea spiritelor, și alte superstiții”. *Comentariul* apoi, care s'a adaus la constituția aceasta, — după ce spune că spiritismul e o formă mai dezvoltată a hipnotismului (magnetismului), și după ce expune istoricul spiritismului, mijloacele și fenomenele lui, — adaugă: „Aceste fapte, cari nu se pot trage la îndoială, nu se pot atribui nici lui Dumnezeu, și nici puterilor naturale; în consecvență întreg sistemul este superstițios, dela care trebuie să se rețină tot omul onest; faptele sunt aceleași cu ale vrăjitorilor păgâni, și se fac cu aceleași mijloace ori cu mijloace analoage aceloră, și prin urmare trebuie atribuite aceleiaș cauze... Pentru aceea deși sfânta maică biserică n'a spus încă sentința definitivă cu privire la natura și cauza spiritismului, totuși, fiindcă destăinuirile lui se împotrivesc nu numai religiunii creștine, ci și minții sănătoase, și apoi sunt tot una cu cele ale vrăjitorilor păgâni, pe cari le oprise Dumnezeu în s. Scriptură, e evident, că *opurile cari tractează despre spiritism sunt oprite*”.

În fine *Congregațiile Romane* condamnaseră deja de mult spiritismul împreună cu magnetismul. Căci prin *decretul general din 28 Iulie 1847*,³⁾ Congregațiunea s. Oficiu enunțiasă, că: „Eschizându-se orice greșală, superstiție, ori invocare explicită ori implicită a diavolului, folosirea magnetismului, adică folosirea mijloacelor fizice de altcum iertate, nu este oprită de morală, numai să nu se folosească spre scop neiertat, ori într'un mod oare care rău. *Folosirea însă de cauze și mijloace curat fizice spre obținerea de lucruri și efecte supranaturale, ca să se explice pe cale fizică, nu este altceva, decât o sinamăgire cu totul neiertată și eretică*”. Prin cuvintele din urmă se condamnă spiritismul. Pentru că în el avem *mijloace curat fizice*, cum ar fi formarea lanțului și masa de experimentare, *spre obținerea de efecte supranaturale*, adică efecte,

cari întrec capacitatea mesei, cum ar fi: răspunsurile la întrebări, și încă la întrebări grele, la cari nici oamenii nu pot da răspuns convenit.

Și mai de aproape se condamnă spiritismul prin *decretul Congregațiunei s. Oficiu din 4 August 1856*.¹⁾ „Deși prin decretul acesta (cel din 28 Iulie 1847) se explică în de-ajuns”, zice decretul, „liceitatea ori neliceitatea folosirii ori abuzului cu magnetismul, totuși atât de tare a crescut răutatea oamenilor, cât neglijând studiul iertat al științei, și umblând mai bucuros după curiozități, se fălesc, că ar fi aflat ceva mijloc de a divină ori de a spune lucruri ascunse, cu o mare periclitare a sufletelor și cu dauna societății civile. *De unde... muierețele acelea flectresc, că ar vedea și lucruri, cari nu se pot vedea, și nu se îngrozesc chiar nici de aceea, ca să întindă vorba asupra religiunii, să cheme sufletele morților, să primească răspunsuri, să descopere lucruri necunoscute și depărtate, și să facă și alte lucruri superstițioase de jeliul aceloră... În toate acestea se află înșelăciune cu totul neiertată și scandal în contra onestității moravurilor, de orice artă ori iluzie s'ar folosi, pentru că s'ar folosi mijloace fizice spre efecte nenaturale*”.²⁾ Aci e vorbă de fenomene spiritiste: *vedere de lucruri, cari nu se pot vedea*, cum ar fi lucrurile din lumea cealaltă, starea sufletelor de acolo, etc.; *întind vorba asupra religiunii*, cum sunt: dogmele și morala spiritiștilor; *se chiamă sufletele morților și se primesc răspunsuri dela ele*, adică evocarea morților și descoperirile lor. Acestea toate se socotesc „*lucruri superstițioase*”, „*înșelăciune cu totul neiertată și scandal în contra onestității moravurilor*”.

În fine avem un *răspuns din 30 Martie 1898* al aceleiaș Congregațiuni a s. Oficiu.³⁾ Întrebarea a fost următoarea: „*Țițiu, eschizând ori ce pact cu spiritul necurat, are datina să cheme spiritele morților. El pârceade așa: singur singurel, fără să mai facă altceva, se roagă mai marelui oștirilor cerești, să-i conceadă să vorbească cu spiritul cutărei persoane. Trec câteva momente, și el pregătindu-și mâna să scrie, simte că i-se mișcă mâna, prin ce se face cunoscută prezența spiritului. El spune ce dorește să știe, și mâna scrie răspunsurile la întrebări. — Răspunsurile sunt toate în conformitate cu învățătura bisericii, referitor la vicața venitoare. Ele se rapoartă mai mult la starea, în carea se află sufletul unui mort, la lipsa ce ar putea s'o aibă de ajutor, la tânguirile lui asupra nerecunoștinței neamurilor, etc. — Știindu-se acestea: *Iertat este modul de pârceadere al lui Țițiu?*” — Congregațiunea, cu datul de mai sus, răspunde: „*Uti exponitur, non licere*”; și în audiența, ce a dat-o Papa Leo XIII. secretariului numitei Congregațiuni, în 1 Aprilie 1898, papa a întărit răspunsul. Și pe dreptul, pentru că:*

III. *Evocarea morților, și în general fenomenele spiritiste le oprise deja Dumnezeu.* Astfel în *Deuteron*, 18, 9-12, zice Dumnezeu prin Moise: „Iară după ce vei intra în pământul, care-l dă ție Domnul Dumnezeul tău, să nu te înveți a face după spurcăciunile neamurilor aceloră. Să nu se aște întru tine, carele să treacă pe fiul său, sau pe fata sa prin foc, vrăjind vraje, și descântând, și fermecând. Și fermecătorii, și carele descântă, și carele vrăjește din pânțele, și carele caută pe stele, și carele întrebă morții. *Că spurcăciune este Domnului Dumnezeului tău tot cel ce face acestea, și pentru spurcăciunile acestea va pierde pe ei Domnul Dumnezeul tău dela fața ta*”. Iar în *Levit*, 20, 27: „Și bărbatul sau muierea, ori care dintru ei se va face descântător, ori vrăjitor, cu moarte să se omoare amândoi, cu pietrii să-i uideți, *vinovați sunt*”.

(Va urmă.)

¹⁾ Wolkenberg, pag. 264-265.

²⁾ Acta S. Sedis, vol. XXX, pag. 45.

³⁾ Vezi mai sus, la Hipnotism, pag. 71.

¹⁾ Vezi mai sus, la Hipnotism, pag. 72.

²⁾ „Hinc... mulierculae illae... invisibilia quaeque conspiciere effutiunt, ac de ipsa Religione sermones instituere, animas mortuorum evocare, responsa accipere, ignota ac longinqua detegere, aliaque id genus superstitiosa exercere ausu temerario praesumunt... In hisce omnibus quacumque demum utantur arte vel illusionem, cum ordinentur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita et haereticalis, et scandalum contra honestatem morum”. *Collectanea*, nr. 1754, pag. 685, col. I.

³⁾ Publicat în „Acta Sanctae Sedis”, vol. XXX, pag. 701.

Bibliografie.

A apărut:

„Mângălărea creștinului“, carte de rugăciuni, întocmită de Ioan Genț, protopop gr-cat. în Oradea-Mare, se vinde în legături noi foarte frumoase și mult mai ieftine ca celea de pe aici, ieșite din renumita fabrică de compactorie alui Ioan Bot. Steinbrener din Winterberg (Boemia). Prețul lor este: a) Imitație de os (albă), cu crucea aurită, tăietură aurită și toc, un exemplar 4 cor.; b) Imitație de os (albă), cu cruce de os, tăietură aurită și toc, un exemplar 4 cor. 60 fil.; c) Imitație artistică de fildeș (albă), cu cruce frumoasă, împodobită cu aur și decorațiune de mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu tăietură aurită și toc, un ex. 6 cor. 20 fil.; d) piele de chagrin căptușită (neagră), cu cruce aurită, tăietură aurită și toc, un exemplar 4 cor. 30 fil. — Afară de acestea din celea compactate la Schmidt în Oradea-Mare, se vinde: 1) Din ediția populară, un exemplar 1 cor. 20 fil., al 11-lea exemplar dându-se gratuit; 2) Legat în pânză (neagră) foarte trunică, cu cruce aurită, tăietură aurită și toc, prețul unui exemplar dela 2 cor. 90 fil. redus la 2 cor.; 3) Legat în piele tare (neagră), cu cruce aurită, tăietură aurită și toc, prețul unui exemplar dela 5 cor. redus la 4 cor. — Toate acestea se pot procura dela autor (Nagyvárad, Szta-roveszky utca 6.); precum și dela Lib.ăria Seminarială din Blaj.

O carte foloșitoare și indispensabilă pentru dirigenții de coruri, elevii seminarilor și toți amatorii de muzică este: „**Dicționar de muzică**“ de T. Popovici, profesor de muzică la seminarul din Sibiu. Prețul broș. K. 250 leg. K. 3 — Se capătă la librării și la autor pe lângă rambursă sau trimiteră banilor înainte. La comanda de cel puțin 10 ex. de odată direct dela autor, al zecelea exemplar e gratuit. (28) 3—3

Estrave din recenzii:

„**Luceafărul**“, Nr. 18/1905. ...Acest dicționar, prin întocmirea lui practică e destinat să fie orientator sigur, cumpătat și totuși larg, îndreptător cuminte referitor la nomenclatura muzicală și în toate cestiunile ce s'acțing de domeniile cântării.

„**Tribuna**“, Nr. 177/1905. ...Di Popovici și-a dat osteneala a atinge toate cestiunile de interes prctic și a le tracta într'o formă ușoară și în înțeles. O importanță cuvenită a dat și muzicii românești în articolul cântec și joc, făcând o caracterizare generală și o împărțire a cântecelor naționale. De aceea dicționarul dlui Popovici îl recomand cu mare căldură celor interesați. (Din recenzia făcută de dl A. Sequeus, profesor de muzică la Seminarul din Caransebeș).

„**Poporul Român**“, Nr. 73/1905. ...Toți acei cari cântă într'un cor ori într'o orchestră vor face bine dacă vor cel puțin cât de adeseori dicționarul dlui T. Popovici....

„**Junimea Literară**“ din Suceava, Nr. 3/1906. ...Literatura muzicală română s'a îmbogățit cu o cârtică prețioasă intitulată „Dicționar de muzică“, unicul op de felul acesta în limba română... Definițiunile sunt peste tot bine determinate, precise, limpezi.... Cartea e instructivă și de mare folos, atât pentru artiști cât și diletanți.

„**Revista muzicală și teatrală**“ din București, Nr. 13/1905. ...O carte interesantă și foloșitoare este „Dicționarul de muzică“ de T. Popovici. Cuprinde explicarea terminilor tehnici de cari ne servim în muzică, tratează și câteva cestiuni istorice, dintre cari sunt foarte interesante cele privitoare la muzica românească populară și religioasă....

vrie 1906 a hotărât a-și ridica capitalul social dela 300,000 cor. la 600,000 cor. În acest scop a autorizat direcțiunea să deschidă subscrierea pentru 3000 acțiuni à 100 coroane valoare nominală.

Pe baza acestei autorizațiuni primite dela adunarea generală extra-ordinară și având în vedere hotărârile aceleia, oferim acționarilor vechi spre cumpărare 3000 acțiuni noue în valoare nominală de 100 cor., pe lângă următoarele condițiuni:

1. Fiecare acționar vechiu are drept, ca din noua emisiune să opteze și să subscrie atâtea acții, câte poșede din emisiunile de mai înainte.

2. Pentru acționarii vechi prețul unei acții noue optate, conform p. 1. se fixează în 100 cor. și 6 cor. spese.

3. Terminul de optare și subscriere se fixează dela 1 Noemvrie până la 10 Decemvrie st. n. 1906, inclusive, cu acea restricțiune, ca toți acei acționari vechi, cari până la acel termin n'au participat la subscriere, necondiționat își pierd dreptul de prioritate și favorul (p. 2.) la subscrierea de acții din aceasta emisiune nouă.

De-odată cu declarațiunea de subscriere, acționarii, sub urmările pierderii dreptului de optiune, sunt datori să depună la institut acțiunile lor vechi pentru cari optează la subscriere nouă și până la 10 Decemvrie st. n. 1906, să plătească la cassa institutului 6 cor. spese și 10 cor. ca prima rată din prețul de emisiune.

4. Ratele următoare vor fi a-se plăti, după fiecare acție

câte 10 cor. până la 10 Ianuarie 1907.	
„ 10 „ „ „ 10 Februarie „	
„ 10 „ „ „ 10 Martie „	
„ 10 „ „ „ 10 April „	
„ 10 „ „ „ 10 Mai „	
„ 10 „ „ „ 10 Iunie „	
„ 10 „ „ „ 10 Iuliu „	
„ 10 „ „ „ 10 August „	
„ 10 „ „ „ 10 Septemvrie „	

Fiecare acționar are drept însă a plăti mai multe sau toate ratele înainte de terminii fixați.

5. Pentru ratele de acțiuni, cari nu s'au numărat la termin, se solvesc 8% interese de întârziere. Acționarii, cari n'au numărat la termini vre-o rată, se provoacă direct prin posta la solvire, ce dacă în 30 zile dela expedarea convocărilor n'ar urmă, dreptul de acționar pentru acele acțiuni se declară pierdut, sumele deja solvite trec în fondul de rezervă al societății. Acțiunile lor să anulează și sub aceiași numeri să exmit alte acțiuni. Anularea se publică în ziarlele destinate pentru publicările institutului.

6. Acțiunile nouă vor participa la toate beneficiile, și se vor bucura de toate drepturile, ce posed acționarii vechi, după plătirea tuturor ratelor, dar la nici un caz mai înainte de 1. Ianuarie 1908.

Dela plătirea ratelor până la acel (1. Ianuarie 1908) termin, acționarii primesc 4 1/2 % interese, iar după ratele restante plătesc 8 % interese de întârziere.

7. Acțiunile neoptate de acționarii vechi se vând din mână liberă începând dela 10 Decemvrie a. c. până la altă dispozițiune, în preț à 200 cor. plus 6 cor. spese.

Direcțiunea, începând dela 10 Decemvrie a. c. primește subsemnări și pentru aceste acții, fie din partea acționarilor vechi, peste numărul acțiilor din emisiunile anterioare, fie din partea altora. Aceste subscrieri de acții se vor lua în considerațiune în seria pe cum au sosit la institut subscrierile valabile, propțite de 6 cor. spese, și 20 cor. prima rată după fiecare acție.

Ratele următoare vor fi a-se plăti, după fiecare acție

câte 20 cor. până la 10 Ianuarie 1907.	
„ 20 „ „ „ 10 Februarie „	
„ 20 „ „ „ 10 Martie „	
„ 20 „ „ „ 10 April „	
„ 20 „ „ „ 10 Mai „	
„ 20 „ „ „ 10 Iunie „	
„ 20 „ „ „ 10 Iuliu „	
„ 20 „ „ „ 10 August „	
„ 20 „ „ „ 10 Septemvrie „	

Față de acești acționari noi, încă se vor aplica dispozițiunile din punctul 4, 5 și 6, din această publicațiune.

Șimleu, în 18 Octomvrie 1906.

Direcțiunea institutului de credit și economii

(80) 1—2

„SILVANIA“.

Publicare de concurs.

Pentru postul de provizor la domeniul din Sâncel al Seminarului Teologic din Blaj, se publică prin aceasta concurs cu terminul de 15 Noemvrie n. 1906. Emoluamentele împreunate cu acest post se pot afla în cancelaria Administrațiunei Centrale Capitulare din Blaj, unde concurenții trebuie să se prezenteze în persoană cu petițiile lor provăzute cu următoarele documente: a) Atestat de botez; b) Atestate de calificațiune, adevăcă testimoniile obținute dela Institutul agronomic, ce l'au terminat; c) Atestat de purtare morală dela oficiul parohial din comuna, unde au fost până acum; d) Atestate despre modul cum și-au purtat deregătoria în posturile, ce le-au avut până acum.

Blaj, în 29 Octomvrie n. 1906.

Pentru Administrațiunea Centrală Capitulară:

Dr. Augustin Bunea,
canonic, administrator.

(29) 1—1

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

FISCHER & COMP. NAGYENYED Ungaria.

Cei mai frumoși pomi roditori.

Cei mai buni altoi de vițe.

80,000 arbori fructiferi.

1 milion plante pentru gard viu.

1 milion sujețe (pădureți).

Arbori de promenadă, lufșe decorative

roze, poame cu boabe etc.

2 1/2 milion altoi de vițe

Vițe europene și americane

cu și fără rădăcină.

Cataloge și instrucțiune de cultivare gratis.

ȘCOALELE DE POMI ȘI VIȚE DE VIE ÎMPREUNATE FISCHER & COMP. ȘI M. AMBROSI.

„SILVANIA“,

Institut de credit și economii,
Societate pe acții în ȘIMLEU.

PUBLICAȚIUNE.

Institutul „SILVANIA“ în adunarea sa generală extra-ordinară ținută la 18 Octom-

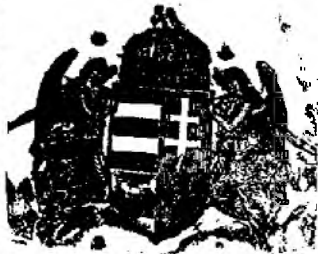
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

(8) 24 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea su un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturî Ilustrate se trimite la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 24 - 52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cismădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cismădiei nr. 5 etajin I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

De vânzare:

(25) 8—10

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	„ Rizling italian	(Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	„ Zierfandl	(Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	„ Silvan verde	(Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	„ galbini	(Mézés feher)	„ „ = 180 „
„	„ moi	(Mastos fehér)	„ „ = 180 „
„	„ goarneși	(Járdovány)	„ „ = 180 „
„	„ fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	„ Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	„ Gama Drome	„ „ = 27 „
„	„ Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	„ Passatutti	„ „ = 24 „
„	„ Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

La comanda rog a se trimite 1/3 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Declamări poezii alese din autorii români pentru tinerimea din școalele populare. Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur saū zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiu critic . . . . . —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. Nume de familie la români din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. Cestiuini din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 8 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (18) 16—82

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cu.

Foia apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
odată 12 fl., a treia
odată 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 10 Noembrie 1906.

Numărul 46.

PRIBEGII.

În zilele posomorâte de toamnă, mai mult ca ori când ne atrag atențiunea sutele și miile din țărării noastre, cari își părăsesc ogorul strămoșesc, luându-și drumul spre America.

Se pare că contingentul cel mai mare al peregrinilor e rezervat tocmai pentru aceste zile triste, când vântul împăștie cele din urmă pedoabe ale naturii, când greul vieții ne apasă mai cu dinadinsul.

Și-au adunat oamenii noștri munca unui an de zile, au prefăcut-o în bani scilicet, au mai împrumutat câte ceva din bancă, și-au luat apoi toiagul pribegului din poveste, care pornește „cu opinci de fer și cu bătă de oțel” peste țări și mări.

Privim măhniti la acest spectacol de jale, la aceste sute și mii de oameni, cari se duc dela noi, asemenea paserilor călătoare.

Ne vin în minte sfâșietoarele întâmplări, de cari spun unii din cei reîntrași, și pe cari le cunoaștem mai ales din jurnale. E vorba de emigranții, cari merg în America-de-sud, cari, fără a cunoaște limba și ținutul, ajung în mâinile vre-unui mare liferant de stridii, sunt transportați de-adreptul la vre-o insulă apropiată, unde muncesc, în schimbul unei hrane mizerabile luni de zile, până ce cad doborâți de osteneală și sunt transportați apoi la țerm, unde sunt lăsați morți pe jumătate, la voia întâmplării. Se îndură apoi cineva de ei, să le dea banii trebuincioși pentru reîntrașire, în schimbul unei munci de un an de zile, ...

Toate acestea sunt lucruri adevărate, de cari ar putea să povestească mulți dintre emigranții noștri, cari au mulțămii lui Dumnezeu, când și-au revăzut țara.

Aceștia sunt însă cei mai nenorociți; o mare parte din ei se împărășesc de o soarte cât de cât mai suportabilă.

Bine făcuți și răbdurii cum sunt țărării noștri, îi infundă în atelierele fabricilor, unde muncesc ca niște vite, într-o atmosferă infernală. Pentru emigranții Englezi și Germani

sunt rezervate lucruri mai ușoare, dar greul muncii cade și aici în sarcina emigranților dela noi, înțelegând aici: Românii și Rutenii.

Muncesc oamenii din greu, și în câteva luni, pot să și spezeze acasă o sută-două de dolari, prin intermedierea cutărei bănci din nordul Germaniei. Muncesc din greu, cu gândul la datoriile de acasă, la năcazurile pe cari le-a lăsat în urmă-le, cari par a-se mai împrăștia, când văd, că pot face seamă și de ceva bănișori.

Se întorc apoi acasă, cu o sută-două de zloti în buzunar, pe cari, din nenorocire, îi toacă tot așa de curând, pe cum i-a și adunat. Traiul mai bun de acolo — proporționat cu munca grea ce o săvârșiau — îl urmează și acasă, unde munca e mai puțină, și venitele sunt sleite.

Și iată-i, după un an, luându-și iarăși toiagul de pribegie în mână...

Acestea sunt elementele aventurieri, cari nu s'au putut feriți acasă, și cari nu se vor putea feriți nici aiurea.

Greul celor ce se duc însă, sunt oamenii cu o stăricică oare-care, cari nu se dau înapoi muncii, când e vorba să-și pună un temei mai trainic gospodăriei lor așa de oroposite. În doi-trei ani de muncă grea își mântue datoriile, aducând în șerpar și ceva paralute pentru o păreche de juncani și pentru câteva jugăre de loc.

Pilda acestor oameni harnici, cari ar fi putut trăi și acasă, însufleștește apoi mulțimea, care se napustește apoi cu droaia în spre necunoscutul amăgitor.

Și piedecile ce se pun împotriva acestui șivoi de emigrare sunt prea de tot laxe.

Să calculăm numai ce capital reprezintă fiecare cetățean — un capital care s'ar cheltui acasă — să ne dăm seamă de miile de brațe, a căror lipsă e așa de simțită acasă, și cari muncesc într-o țară străină; să ne gândim apoi la numărul tot mai rar al muncitorilor, la servitorimea, pe care n'o mai affi la noi azi-mâne nici cu banii în mână, — și să ne dăm apoi seama de pierderea mare a țării, care rezultă din aceste emigrări în massă!

O îmbunătățire a sortii țărănilor, o mai aspră supraveghiere a emigranților, poate că ar curmă în parte acest rău, care azi-mâne înseamnă pentru țară un dezastru.

Dar cine se gândește la aceasta? Cine se gândește la o ameliorare a sortii acestor bieți pribegi, cari n'au destulă pricepere să cumpănească acest dezastru economic, nici destulă siguranță a traiului zilnic, în țara lor?

Un sfat prețios, mai bine i-am putea zice, o poruncă aspră dă Preavenerabilul Consistor Mitropolitan preoților săi, impunându-le să nu-și scrie altcum numele, decât așa, cum e scris în matriculă, ori în ce limbă ar fi redactat documentul, ce-l iscălesc, și la acest lucru să îndemne și pe credincioșii lor. Chiar din traducerea numelui, urmează apoi poșturile acestor de nume, cari le întâlnesc în conspectul ajutorului de stat, și pe cari nui preoți mai slabi de fire, le urmează, subscriindu-și și ei numele în chitanța de ajutor, așa, cum nici odată nu l-a chemat nici pe el, nici pe nici unul din moșii și strămoșii sei.

Frate la frate. — Ce ție nu-ți place, altuia nu face, ce voiești să-ți faci alții, fă și tu lor, așa zice legea firei, iar altă lege divină sună: iubiți pe vrăjmașii vostri, faceți bine celor ce vă nresc pe voi. Deci ori cum vom lua procedura preotului Terenție Oprean din Serb-Cianad, nu se poate privi, decât de un act de ură și resbuare. A cerut adecă comunitatea bisericească gr-cat. română din S-Cianad un intravilan dela comuna politică de acolo, ca să-și zidească pe el biserica. Representanta comunală, iar la uneltirile unuia, a adus cu majoritate de voturi decis negativ. Acest decis a fost apelat la comitat, ci ce se vezi în prima ședință a congregațiunei comitatense, Terenție Oprean se scoală și vorbește în contra apelatei, sprijinind decisul reprezentanței comunale, urmarea a fost că apelata s'a respins. Aceasta a făcut-o un preot naționalist român, care poartă pe buze frașele, să ne ajutăm că suntem toți români, iar cu fapta arată contrariul. Dacă frate la frate face așa, ce să ne mai mirăm de străini, că ne aruncă bețe în roată!

CORESPONDINTE.

Sfințire de biserică.

Asuagiul-de-jos, la 29 Oct. 1906.

În 21 Octombrie s'a săvârșit actul consacării bisericii nou reparare din Bârseul-de-jos, despre care act solemn dați-mi voie să raportez următoarele:

Comuna Bârseul-de-jos este situată sub poalele codrului Sătmărean, o parohie împopulată cu 1000 de suflete, având biserică sa din material solid care însă în decursul vremurilor vitrege a început a se ruina încât necesitatea a adus cu sine o reparație radicală. Preotul local, Demetriu Cionca văzând pericolul ce amenință credincioșii săi, s'a pus pe lucru. Cine nu cunoaște jertfa și abnegațiunea unui preot în atari afaceri, vie și învețe din persoana fratelui preot Demetriu Cionca. Precum ori ce întreprindere își are la început greutatea sa, astfel și acesta dă de cele mai mari greutăți. De o parte lipsa totală a unui fond necesar spre acest scop, de altă parte sărăcia, ba în multe locuri și indoliția poporului, sunt tot atâtea piedeci cari ori pe care preot conștientios îl pun pe cugete serioase. Pe fratele Cionca însă nimic nu-l spărie! Deja dela începutul activității sale în această parohie — de 7 ani — n'a întrelăsat ocaziunea, ca aproape în toate predicile sale să nu accentueze lipsa urgentă a reparației casei Domnului. Durere, insuficiența era puțină, cunoscută fiind starea mizeră a poporului nostru. Pe bravul preot însă nici această împrejurare nu-l descurajează, ci după zisa latină: „exempla trahunt“, aduce el prinsoțul prim, oferind pentru acest scop măreț, din al său o sumă însămnată de 200 cor. A fost acesta un iudemn adevărat părintesc, care făcând în

scurt timp mizune, colectând însuși preotul, ca oferte benevoale atât în parohia sa, cât și în comunele învecinate, o sumă de 3200 cor. suficiente spre acest scop, cu care sumă apoi în scurt timp efectul reparația și pictarea s. bisericii cu un iconostas de o frumuseță admirabilă.

Înainte de terminarea reparației s'au făcut cunoscut Excelentisimului Domn Episcop Dr. Ioan Szabó, finirea reparației și dorul febrile al poporenilor de a-l vedea în mijlocul lor pentru săvârșirea actului consacării s. bisericii. Din cauza etății înaintate însă Excelentia Sa neputându-să înfățișa în persoană, a binevoit a delega pe Dr. Oct. Domide. Preoții tractuali în frunte cu șeful lor, Alesiu Varna, și 20 țărani, trimișii poporului în frunte cu Ioan Osian, notar penzionat, și Paul Micle, învățător, au ieșit înaintea delegatului episcopesc, pe care protopopul tractului prin cuvinte aiese îl bineventează, la ce răspunde delegatul în cuvinte emoționante, viu aclamat de credincioși. Dela gara din Șilmeghiș s'a făcut pornirea spre Bârseul-de-jos, în frunte cu un banderiu constatat din 24 călăreți, însoțiți de 8 călele și 4 trăsuri. Sosiți în comună frunțașii țaran Victor Ciouca, fratele preotului, salună în numele credincioșilor pe delegat.

La actul consacării se adună lume multă, fiind favorizată această săbătoare de un timp frumos. La s. liturgie concelebrează George Șata, arhidiacon în Borlești (dieceza Orășii); Alexiu Varna, protopop tractual; Vasiliu Pop, protopop onorar în Oarța-de-jos; Alexandru Gramma, paroh în Fărcăș, (dieceza Orășii); Ioan Vasváry, parohul Bârseului-de-sus; Augustin Carșai, preotul Nădisului; George Maior, preotul Băitei; Ioan Pop, preotul Uileacului; Andreiu Centea, preotul Sălsigului; Iuliu Lobonț, preotul Gărdanilor; Antoniu Băliban preotul Bă-

șeștilor; Vasile Gavriș, preotul Odeștilor; Ioan Pop, preotul Tămăieștilor; Traian Nemeș, preotul Asuagiului-de-jos; iar ca diaconi Augustin Mândroluțiu, preotul Mănauii și Victor Vasváry, capelan în Bârseul-de-sus. Sfârșindu-se s. liturgie, dl canonic urcă amvonul și ține predică de un efect oratoric admirabil, care pătrunde în inima ascultătorilor, îi întărește în credința lui Dumnezeu, îi încălzește în dragostea Lui, și deșteaptă nădejdea într'un viitor mai splendid al bisericii noastre.

A urmat apoi masă la ospitala casă a preotului Cionca, cu care prilej s'au rostit și mai multe toast.

În ziua următoare în 22 Oct. delegatul episcopesc vizitănd bisericele din Bârseul-de-sus, Asuagiul-de-sus, Asuagiul-de-jos și Oarța-de-jos, exprimându-și îndestulirea sa deplină asupra celor văzute, s'a întors către casă.

Traian Nemeș,
preotul Asuagiului-de-jos.

Sinoadele protopopești.

— Din Giurgen. —

— 1 Nov. 1906.

În 23 Octombrie a. c. s'a ținut sinodul de toamnă în parohia Varvizului, câțva timp scannu protopopesc al Giurgenului, fiind participarea membrilor aproape completă. A și fost de lipsă o astfel de frecvență, pentru că ne aflăm în fața sinodului arhidiecezan, și obiectele de pertractat sunt pe cât de multe și mari, pe atât de actuali și urgente.

O temă, care a preocupat mai mult preoțimea noastră, a fost „fondul deficienților și viduo-orfanal.“ Cu privire la modul augmentării lui, s'a imputernicit șeful tractual, care e și referent al comisiei administrative, să vină cu propuneri concrete în

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

III.

Expoziția.

(Continuare și fine).

Celea dintâi privești din natura țării românești. Casa așa de prietinoasă, ca și când ne-ar chema înăuntru, zidirea aceea bizară pe stânca prăpăstioasă. — regiunea de munte. Ciobănișul, cu căciula rotundă, roșcată, cu clichinul scurt, cu cămașa, ce se vede așa de admirabil sub clichină, cu itării strimți, stă răzimat pe bătă, ori într'altă poziție cu bătă de după cap, pe când oile într'o aburire ușoară de lumină pasc în pace. Iată cănele, lângă picioarele lui, cu botul în vânt, cu ochii cercetători. Ciobănișele cu furca în brâu, sulegete, cu năframa aceea albă, atât de artistic legată, — un cadru, ce mângăie par'că fața mică, rotundă, îmbujorată, ca de purpurul însărării pe câmpia românească. Dela brâu în jos fata învalue arătarea aceasta de zină, lăsând numai un unghiu de poale, să lumineze alb. Oile coboară de pe munte înaintea ei, în mersul lor mărunț. Dar frăgezimea și finețea, ce a pus-o Grigoreșcu în fața acestor ciobănișe, să vede că i-au încălzit mult inima și a luminat îndelung închipuirea măestrului nostru, așa că ne-a dat ciobănișe mai mari, singure acestea, șezând în iarbă. Ca să

poți vedea toată arta acestor tablouri cari îți încălzește inima și te duc iarăși într'o țară de zine, trebuie să te apropii. Nu voi uita în viața mea cea mai frumoasă gură, ce am văzut-o vre-odată, și anume la acestea ciobănișe. Și obrazul așa de fin, așa de dulce, așa de curat totuși, de-ar putea fi obrazul unei sfințe. Nevinovăția, curățenia din aer, din natură, — acea curățenie ver-gură, ce stăpânește în tot ceea, pe ce numai Dumnezeu e stăpân, și unde omul încă nu și-a nuz mâna. — te leagă de acestea fețe, pe cari ni-le-a dat Grigoreșcu. Și purpurul însărării, ca cernut printr'o sită neînchipuit de fină, se desprinde din acești obragi, — de „să-i tai cu un fir de păr.“ Abia acum înțeleg pe deplin această vorbă a poporului nostru. La întoarcere prin Oltenia mi-a fost dat apoi, să văd o ciobăniș, de care aș fi jurat, că i-a slujit de model lui Grigoreșcu. Și un gând. — nu un gând, — o convingere vine neînclăturat: minunile din pavilionul industriei casnice n'au putut fi lucrate, decât de poporul, în sinul căruia un artist a putut să-și afle așa modele, de-o finețea, neobici-nuită, de o sănătoasă aristocrație par'că, după-cum a aflat Grigoreșcu. Traiul sănătos, patriarhal, se vede limpede mai de-parte din carele încărcate, la cari se opintesc boii voinici, din adăpatul la fântână a vitelor. O duioșie caldă se revărsă din toată pictura aceasta, și-ți pare că-i păcat, să zici o vorbă tare, să nu conturbi viața aceea senină, atât de deosebită, de ceea-ce se numește civilizare modernă: sgomotul, cearta pentru o bucată de pâine a flămânșilor, în sufletul cărora nici urmă nu mai poate fi de simț artistic, de simetrie, de o largă, simțită poezie. De aceea cu civilizarea modernă

pășește pretutindenea pantalonul, rocul, cămașa vărgată. Și iată că așii, în pictura lui Grigoreșcu și pe aceea, care nu poate fi, decât adevărata urzitoare a tuturor podobelor de pe îmbrăcăminte, ce le admiri în pavilionul industriei casnice. O brunetă femeie sveltă, cu furca în brâu și ea, cu copilă ca un fulg lângă dânsa. Din ținuta dreaptă a trupului, din liniile fine, dar hotărâte a feții, din ținuta aceea de prințesă a capului, din ochii vii și ageri, vezi par'că desprinzându-se un înalt simț artistic.

Cunoașteam, după reproduceri, o țigancă a lui Grigoreșcu, ceea care șade în felul lor tipic. Dar aici, pe lângă originalul acesteia, văd o altă țigancă, atât de succesă, încât bucuros i-ai întinde o pipă de țabac, să nu steie numai așa. Mai ales neorânduală aspră, sălbatică a părului îți rămâne în minte. Niște doamne cu simțuri foarte subțiri se vede, trec pe dinainte-mi, și zice una: „Foarte naturală, dar n'aș ține-o în casă, mi-ar fi urât.“

Jidovul cu găștele, e poate iarăși, una dintre pânzele celea mai reușite a lui Grigoreșcu. Îți vine să zimbști, dar în suflet ți-se strecoară un simțământ de jale și de milă. Te tulbură.

Din scenele războiului pentru neatâr-nare, stă neclintit dorobanțul cu pușca pe umăr, cu privirea semeată, în haina cenușie. Carul cu proviant, pe drumurile grele ale Bulgariei, par'că ar fi în toată clipă să-l auzi cum scârțâe. Nu știu de va fi espuse întreaga pictură a lui Grigoreșcu, dar cei, cari le-au putut vedea pe celea de aici, au avut o adevărată sărbătoare, și s'au depărtat cu multă lumină în suflet, cu o lumină, ce nu se întunecă, pe care ne-a dat-o măiestrul

sinodul arhidiecezan, și încă astfel, ca fondul numit, pentru preoți și familiile lor, să devină „fond de asigurare”. Și dacă înșiși preoții se declară în acest înțeles, dacă zilele mai negre, de timpuriu doresc a și-le alina, și dacă lăramile sutelor de văduve și orfani de preoți au stropit atâta vreme până amară a pribegiei și dejosirii, tare credem, că nu se va admite zăbovire în realizarea celei mai umăuitare instituțiuni. Nu se poate nega îndreptățirea la congruă a preoțimei noastre. Eu afirm însă cu toată convingerea, că fondul de asigurare al ei, e cel puțin îndoit mai indispensabil și mai urgent, decât mult dorita congruă. De altminteră atâta s'a scris despre tema aceasta și într'atâta s'a prefăcut în sângele dorinței generale, încât mărețea ei intrupare va deveni un triumf înălțător al preoțimei.

În sinodul nostru s'a exprimat dorința de a se ridică monumente marilor arhiepiscopilor Atanasie Anghel și Inocențiu Micu Clain.

Despre un eveniment îmbucurător și pentru giurgeni nespuse de important, s'a raportat din partea prezidiului. Mai înainte edificarea frumoasei biserici, iar acum ridicarea caselor protopopești din Gyergyó-Szt.-Miklós. Împreună cu internat al școlărilor români din săcuime, cari vor studia la institutele de-acolo, însămnă nici mai mult, nici mai puțin, decât restaurarea într' toate al vechiului scaun protopopesesc din centru. Monumente, unde vitalitatea poporului nostru, va fi asigurată pentru multe timpuri. Asta o poate pricepe numai acela, care cercetându-ne acasă, se va convinge despre situație. Nu află cu cale, să aducă de astă-dată elogiul celor binemeritați pe terenul acesta, ci mă îndestinesc a accentua, că mare lucru s'a făcut prin aceasta. Generositatea unora împreună cu energia și

devotamentul altora, vor dovedi-o în apropiatul viitor. Vom reveni.

Tot cu prilejul acesta dorește a atinge și cestiunea înmulțirii școlărilor populare din Giurgen. În vederea analfabetismului bătaților la ochi, s'a adus conștient din partea senatului școlastic districtual, în sensul cărui e de lipsă să se înființeze încă 14 școli. Începutul s'a și făcut cu efect. Continuarea va atârna dela unitatea puterilor conducătoare. La din contră, resar alte școli pe arenă.

Cu privire la rostul misiunilor, observ, că cei ce nu sunt pătrunși de importanța lor, să poștească a asista numai o singură dată, și cred, că inimile lor vor bate în favorul acestor magistre binefăcătoare.

Ioan.

Deputatul Maniu între alegători.

Duminecă în 4 Nov. și-a făcut darea de samă deputatul Maniu înaintea alegătorilor din comuna Alămor și jur. Zina aceasta a fost pentru Alămoreni o adevărată sărbătoare. După trei-zeci ani de viață constituțională, acum pentru întâia-și dată au avut fericirea să salute în mijlocul lor un deputat român; acum pentru întâia-și dată au avut mulțumirea să asculte o dare de samă din rostul unui deputat de sângele lor. Momentele acestei zile vor fi neuitate pentru toți Români asistenți.

Sosirea deputatului a fost anunțată abia cu o zi mai înainte. Cu toate acestea s'au adunat alegători și fruntași români din comunele Armeni, Presaca, Bogatu, Mândra, Oena, Loamneș și din Hașag, care să ține de alt comitat.

Deputatul Maniu a plecat din Blaj

Duminecă cu accelerații de 9. Însoțit de prof. G. Precup, advocații Dr. Danil Szabo și Dr. Romul Boiță, apoi de funcționarul consistorial Aron. Primirea, ce i-s'a făcut, a fost din cele mai frumoase. La gara Loamneș pe linia Coșea—Sibiu, la oarele 12 din zi l-au întâmpinat preoții, învățătorii și fruntașii comunelor amintite cu 13 trăsuri, un banderiu de 24 feciori și o muzică de fanfare. Când a sosit trenul, muzica a intonat „Deșteaptă-te Române”, iar publicul postat în rând l-a primit cu urale entusiaste. Părintele Simeon Alămorean îl salută în numele alegătorilor cu cuvinte calde, la cari îi răspunde deputatul. Apoi se face plecarea spre Alămor. Să formează un corț impunător. În frunte sunt flacăii călări cu steagul albastru și alte două steaguri de ocazie, apoi trăsura cu patru cai a harnicului fruntaș Moise Opriș din Armeni cu deputatul Maniu. Pe urmă celelalte. Era înălțător, să vezi și sireagul de trăsuri, cum nrean serpentina dela Loamneș cu alegătorii veseli, cari aclamau pe iubitul lor deputat. Calea dela Loamneș până în Alămor e o oară și ceva. Vestea sosirii deputatului s'a răspândit ca fulgerul. Pe cale spre Alămor așteptau păstorii cu pălăriile în mână trecerea noastră, cete de băieți alergau înaintea trăsurilor și salutau cu dragoste pe oaspele dorit. La capătul comunei, poporul adunat aclamează pe deputat. La toată poarta este cineva, femeile să închină. Pe fețele tuturor cetești bucuria.

În mijlocul comunei stă impunător biserica zidită abia de câți-va ani. Lângă biserica este o piață frumoasă. Aici să oprește convoiul. Poporul curge din toate părțile. În mijloc e improvisat un podiu cu o catedră. Podiul e ocupat de preoți și învățători, iar jur împrejur sunt alegătorii români, și poporul ca la o mie. Părintele

Grigorescu, pe care câți dintre noi n'ar fi dorit să-l vadă!

Casa pescărilor statului, acoperită cu trestie, îți dă o mulțime de cunoștințe nouă despre pești uscați sau vii. — acești din urmă nespuse de petrecători, mai ales pentru băieții, ce tot dau să-i prindă prin paravana de sticlă. Un somn, cum nu vom fi visat mulți nici-odată. Migăloasele unelte de pescuit, stau de-asupra; dintre acestea numai rostul rociului îl știu, celelalte mi-au rămas neînțelese. „Dujmanii peștilor”, paseri acvatice umplute, sunt tot de-asupra, destul de interesante, să le vezi.

Pavilionul „Românilor de peste hotară” e la spatele palatului Artelor, locul cel mai vast îl ocupă Ardealul și Ungaria. Porturile frumoase, ce s'au putut vedea vara trecută la Sibiu, n'au prea trecut granița, și mai ales niște păpuși foarte urite și schimbate, schimonosiau și îmbrăcămintea de pe ele. Mai în fund e pavilionul internațional; spun, cari au intrat, că abia-s espuse câte-va obiecte.

Trebue însă cercetată cu deamăruntul „cula”, unde e podoaba scumpă a trecutului mai ales a mănăstirilor românești. O adevărată bogăție de argint, aur, mătăasă, fir, prețioase, și de stoffele cele mai alese, din cari s'au lucrat odăjdile preoțești. Și din bogăția aceasta veche totuși nu se desprinde, nu ține trezește în suflet trăsărirea aceea, ce inconștient te umple de bucurie, și-ți vine parcă, dacă nu să joci, cel puțin să pocești din degete, — când vezi aurituri și argintării moderne. Dimpotrivă, ceva rece, sever, ceva aspru se face stăpân pe tine, și privești aproape încruntat la arta sănătoasă și hotărâtă a trecutului. Atâta numai,

că e prea întunecoasă „cula”, ca să poți vedea deslușit și chipurile sfinților de pe icoanele celea mai vechi. Potire, discuri, stelute, lănci, aere, chivoturi, — mai toate purtând inscripții dela domnide ai țării, dela domnițe, dela boeri cu rang, ori numai cu inimă mare. Argintul e în preponderanță vădită față de aur. Cele mai multe potire sunt de argint, dar lucrate cu atâtea înfloriri, putem zice, încât astăzi suntem de parte de toată această săpare fină în metal. Chivoturile celea mai scumpe te-am văzut în acest loc, lucrate toate cu o rară măiestrie, ce, la tot cazul, va fi cerut și mai rară paciință a meșterilor. Celea mai vechi antimise românești, șterse unele, te duc în acelea timpuri depărtate, când domnitorii și boerii își făceau o datorință creștinească, de-a înzestra altarul, pe care se întindea odată un astfel de antimis, cu odoarele celea mai prețioase. — în vase și vesminte sacre. Manuscrise și cărți vechi ne amintesc rodnica muncă culturală, ce se desfășură odată în mănăstiri. Cărți voluminoase sunt prinse într'o legătură cu totul deosebită: călcăiul, ori spatele volumului nu-i în pânză ori pele, ci în lanțuri de argint. Văzând toate acestea bogății din mănăstirile înzestrate de voivozi ori boeri, te depărtezi mândrindu-te în sufletul tău, că poporul românesc a avut odată astfel de stăpânitori. Înțelegi la minte și la inimă, cari au știut pentru ce se poate mai bine jertfi în lumea, în care ține dat din belșug tot, ceea-ce ține de lipsă.

Scobor pe lângă postă, unde se îmbulzesc cei ce vreau să trimită cât mai grabnice vești celor de-acasă, și mă opresc înaintea corturilor de lângă pavilionul ministerului de războiu. Serviciul sanitar pe

timp de războiu are espuse paturi de ambulanta, din chingi, paturi aranjate ca în spital pentru bolnavi, cu așternuturile simple și severe. Cuptoarele pentru pâne, sus pe roate, culină întregă tot pe căruț, unelele de săpat. Tilegile, carale pentru tunuri sau amorțite, pustii. Corturile și puterea acestora de fer a artileriei, e partea cea mai puțin cercetată din expoziție, și soldații de pază șed somnuroși pe rudele dela carale pentru tunuri. La început credeam, că nici au-i permis să umbli printre ele, când un soldat se apropie și-mi spune că „e voe”, și-mi dă cu cea mai mare bucurie și bunăvoință deslușirile, ce i-le ceream. Într'un loc îmi arată un cort, construcție nouă a fiște-cărui ofițer, care, spune soldatul, se poate aduna grabnic și purta cu multă ușurință. Casa, în care a locuit regele în Bulgaria, cheamă foarte mulți vizitatori, ni-mindu-i pe toți cu simplitatea și sărăcia ei.

Impresia cea mai puternică, zguduirea cea mai mare, o primești când intri în Pavilionul ministerului de războiu.

Chiar la intrare, în față, e țevă de tun, din oțalul, căreia s'a făurit coroana regală a României, în dreapta armatură veche, săgeți, săbii, lănci. Pe o frântură de țevă de tun e numele lui Petru Cercel. După dl Iorga, cu tunul acesta a intrat Mihail Viteazul în Ardeal, acum trei-sute de ani trecuți, una din relieviile celea mai scumpe. O șea veche, cu frînele grele, cu scărițele puternice, tot la dreapta, și o platoșe. — se zice că ar fi a lui Mircea, adusă dela mănăstirea Coziei.

La dreapta, tot la intrare se înșirue steagurile vechi, unele cu bourul numai, a Moldovei, altele cu vulturul, a Muntenii.

Alămoreanu deschide adunarea, relevând poporului momentul îmbucurător de a putea auzi pentru prima oară vorbind un deputat român și îi roagă să asculte darea de samă a deputatului ales. Apoi dă cuvântul deputatului Maniu. «Cu glas liniștit și cu ținuta-i simpatică mulțumește alegătorilor pentru buna primire și pentru încrederea, ce și-au pus-o, dându-i votul cu ocazia alegerii dela Viinț. Într'un discurs aproape de o oră arată lupta, ce au s'o ducă cei 14 deputați români în casa țării; li spune programul, ce-l au deputații români, mai ales insistă asupra votului universal, făcându-i să înțeleagă, că de-odată să nu aștepte, nu știu ce lucruri mari dela deputații români, de oarece stau 14 față cu 400, le promite însă că pentru binele și fericirea poporului român va lupta dimpreună cu ceilalți, chiar și cu primejdia vieții. De închiere îi roagă să fie cu încredere în Dumnezeu, să țină cu tărie la biserică, la școală și să cinstească pe preoți și învățători, cari au chemarea să-i conducă, și mai pe ans de toate să nu-și piardă nădejdea, care dă putere pentru viitor.

Vorbirea caldă și plină de învățături a deputatului a fost des întreruptă de popor. Bătrânii și femeile lăcrimau de bucurie și par'că-i sorbiau tot cuvântul. La sfârșit a fost viu aplaudat de toți.

Prof. G. Precup li-a vorbit despre foloasele activității parlamentare, iar avocatul Dr. Boilă, mulțumește alegătorilor pentru încrederea, ce și-au pus-o și Dr. Maniu, care este unul dintre cei mai distinși membrii din parlamentul țării.

Pe urmă tot părintele Alămoreanu încheie adunarea și prezintă spre primire următoarea adresă de aderință:

„Alegătorii români din Alămor și jur dimpreună cu poporul, întruniți astăzi la

darea de samă a deputatului nostru din cercul Viințului Dr. Iuliu Maniu, având cunoștința de ținuta deamă și de lupta, ce o poartă clubul deputaților naționaliști, în sfatul țării pentru neamul nostru, aderăm întru toate programului lor și le exprimăm tuturor cea mai călduroasă mulțumită și în deosebi deputatului nostru Dr. Iuliu Maniu, care este fala și încredința noastră.»

Cu aceasta terminându-se partea oficială s'a încins o horă veselă; apoi a urmat masa la casa ospitalieră a părintelui Alămoreanu. Au fost de față toți fruntașii din Alămor și jur. Dispoziția a fost bună, s'au rostit mai multe toast. Ni-a plăcut mult buna înțelegere dintre preoți și învățători de pe aici, pecum și interesul ce-l au pentru cauza națională fruntașii acelor comune. Cu trenul de noapte, deputatul Dr. Maniu s'a reîntors la Blaj mângâiat în suflet de dragostea și alipirea, cu care sunt alegătorii români față de dânsul.

Nu ne îndoiim, că alegătorii, cari au auzit darea de samă a deputatului lor, vor ști ce însemnă a avea deputat de neamul lor și învățăturile ce li-au auzit, vor afla răsunet în întreg poporul. Astfel de dări de samă nu pot decât să ridice nivelul moral a mult neglesului nostru popor.

Exp.

La Expoziție!

În vederea prolongirii expoziției naționale dela București până la 15 oct. v. am fost recercați din mai multe părți, mai ales de către preoți, să aranjăm o nouă excursiune la București. Răspundem, că dacă se vor insinua cel puțin 50

persoane, redacția noastră ia asupra-și această sarcină plăcută. Speșele nu vor fi mai mari ca 30-40 cor. socotite dela Predeal, cu toate că fiind instituturile ocupate, va fi mai grea încuierarea și providerea, cu mâncare. Pentru acești bani excursioniștii vor beneficia de bilet el. III. dela Predeal la București și înapoi, cuartir și proviziune completă în București, cercetarea expoziției și a orașului, o excursiune la Constanța, Sinaia sau în alt loc însemnat. Termenul însinuirii și a spedării sumei de 30 cor. e 20 oct. n., întâlnirea la Brașov Sâmbătă dim. în 24 oct.

Cei ce vor voi să călătorească să fie provăzuți cu pașaport în regulă, sau cel puțin cu un certificat dela comună.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Credincioșii gr.-cat. din parohia Stărciu. Vasile Labo și soția sa Veronica Pop. au donat pe samă bisericii din loc o evanghelie cu litere latine. Maria Șerban și soțul său Ioan Caluș, au procurat un rând complet de vestimente bisericesti. Iar tinărul Nicolau Mirișan, ne-a dăruit 2 prapori frumoși în culoare vânetă, toate la oaltă, în preț de 158 cor. Pentru cari fapte bune și pe aceasta cale le aduc mulțumită sus numiților credincioși, dorind ca bunul Dumnezeu să le răsplătească aceste binefaceri ale lor. — Stărciu, la 25 Oct. 1906. Emil Deac, preot gr.-cat.

Din Arhidieceză. Vicșan Varga, adm. parohial în Poptelec, a fost numit paroh în

și iarăși altele cu amândouă acestea steme, care a dat Dumnezeu să se împreune odată. De-asupra ruzii de steag strălungește crucea, dacă glonțul dușman n'a fulgerat-o din locul de pază, unde se află. Căci celea mai multe din aceste steaguri sunt numai făși zdrențuite, pe unele abia se mai vede o urmă de flămără lângă cuile, ce au ținut odată pe rudă stundardul non întreg. Soldații, ce se nimbă pe aproape, ca cei nepricepuți să înțeleagă mai bine tiparul mare, ce-ți sare în ochi pretutindeni: „Rugăm a nu atinge obiectele“, ridică din când în când ochii la steagurile zdrențuite, și par'că se gândesc la ceva depărtat. Sunt celea dintâi steaguri ciurnite de gloanțe, pe cari le văd în viață. — 24 ori 44 sunt în pavilionul regal în jurul coroanei regelui și a reginei. Lângă perete flămura largă, adâncă, în colorile ei curate, a bietului eraiu Teodor Olteanul, pe care nu i-a fost dat să o poarte în lupta sfântă a desrobirii de care se apucase. Și ca un gând urit, ca o urmă de strigoiu, văd mănunchiul de păr de cal. — din coadă ori coamă, ce atârână de steagurile străjuite de semilună. Un simbol mai urât ca coada de cal și semiluna nu-mi pot închipui. Și cu cei ce aveau astfel de simboale au trebuit să lupte, și să-i învingă cei conduși de simboale atât de ideale ca vulturul și crucea, și falnicul zimbru al Moldovei. Coloratura ruzilor e dusă toată aproape, mai ales pe unde a ținut odată mâna aprigă a voinicilor „stegari ai țării“ e lucie. Avântul măreț, strășnicia voințelor de-odată, umplu sufletele celor ce privesc acestea flămuri mândre, mărețe, ale noastre.

Dacă treci odată de acest sanctuar, puțin îți mai pasă, de ce vezi mai departe.

Ceva nou e marina română, elegantă, ușoară, ce se poate vedea. De ce am văzut în etaj, nu-mi mai prea aduc bine aminte, știu numai, că trezindu-mă de-odată între soldați înșiruiți, ce stau „batac“ și-și arătau uniformele din toate categoriile de oaste, m'am uitat mirat la ei, că s'au pus în așa ținută, până ce voiu trece. Numai târziu am băgat de samă, că nu-s soldați aievea, ci numai uniforme. Trec prin navilionul instrucției publice, și cerc să ajung odată în pavilionul regal, căci se însăra și se încheie, și pe lângă aceasta s'a răcit timpul destul de simțitor.

Cu capul descoperit se intră în acest pavilion, unde sunt espuse coroana de opal a reginei și de aur a reginei. Doi soldați și un ofițer stau gardă, și mai dau îndrumări celor ce intră cu capetele acoperite. După coroanele, privesc mai mult la ordurile, ce le-a primit regele, mai ales după războiu, și cu diferite alte ocațiuni. Sabia de onoare, ce i-a oferit-o corpul ofițeresc din țară, apoi deosebite daruri dela familiile domnitoare cu prilejul numții de argint a Măiestăților lor. Un de aur dar vechiu al familiei, vine dela neîmpăcatul și nesaționul războinic de odată, care a fost Napoleon I. cel mare. O bogăție mare, o bogăție dăruită, care arată simțămintele altor națiuni, a tuturor din Europa, față de familia domnitoare română. Sara la arenele romane a fost și regele, la reprezentăția, ce se numește „Povestea Neamului“. Impresia mea de acolo e aceasta: Nu-i nici ceva comic, de ce să rzi, nici ceva măreț în serioșitatea sa, ce să-ți fie atenția încordată, ci cum e mai rău. Tot ce se poate auzi și vedea, sunt trimbițele, și alergarea împrăștiată a cailor.

Actorii nu-s nici domni, nici artiști, așa că nici nu pot să prezinte nimic. Cosmzele vor fi ceva dar cei, care le îmbracă hotărât, că nu-s nimica. Iar tranșele, ce se urmează, după „Poveste“ nu se pot privi. Arenele însă îmi impun, și aș fi dat mult, să fi putut fi de față, când a fost producția corurilor noastre acolo.

Micile naviloane dela Expoziție, a particularilor, n'ai răgaz să le vezi și poate că ai vedea în mic numai lucrurile de fabrică, ce se pot vedea în pavilionul industriei. — În pavilionul „Ungariei“ se află un oiaș trunchiu de stejar, pe care e scris cu ereionul că ar fi de pe timpul lui Radu Negru, despre care se credea odată, că a fost însemietorul Munteniei.

Părechea regală a cercetat expoziția într'o zi, când noi excursioniștii eram pe acolo încă. Ne-a fost dat să vedem, cum regina a sărnat o fetiță în costum românesc. — poate dela țară — ce i-a oferit un buchet, când era să intre în pavilionul instrucției publice, — și cum a mângâiat apoi pe rând pe celelalte fetițe, vre-o 12, care au spus un cântec.

Sara expoziția, cu multele lumini, pare un oraș din povesti. Dar vremea s'a răcit bine, și trebuie să ne vedem de cuartire.

I. Agărbiceanu.

Abrud (distr. Rósia): *Beniamin Popiu*, paroh în Șarouș-ung. a fost dispus în aceiași calitate la Șenlia-română (distr. Erno); *Iuliu Laslo*, paroh în Szt. Lorințiu, a fost trecut tot ca paroh la Lăscud (distr. Erno) și *Traian Hădărean*, adm. par. din V. Cămarăș, a fost numit paroh în Cămarășul-deșert (distr. Catina).

Hymen. *Ioan Moldovan* și *Alexandrina Lupan*, anunță nunna lor, ce se va celebra Duminică în 11 Nov. n. a. c. în biserică gr.-cat. din Sivașul-de-câmpie.

Știri literare. „*Convorbiri literare*”, vechea revistă a „Junimei” a apărut pe luna Octombrie, continuând între altele o frumoasă noștie a lui N. Volenti, dedicată statuii lui Alexandri, apoi părți din corespondința marelui poet cu Alecu Hurmuzachi, publicată de Chendi, un interesant articol a lui Nerva Hodoc despre Biblioteca publice libere ș. a. Cealaltă revistă „*Viața românească*” dela Iași în nr. 6, începe cu un roman de Sadoveanu, măntie novela lui Agârbiceanu din viața preoților noștri dela sate, versuri de Corneilia din Moldova și scrieri despre români din Bucovina și Ardeal, cronici, reviste și recenzii. — „*Musa română*” a măiestrului Morășianu, nr. de pe Octombrie conține un Valș și o Hora-Polcă, dedicat deputatului Dr. I. Maniu, amândouă de redactor, apoi drăgălașe doină din Munți apusei, colectată și aranjată pe violină de P. Pipos. În partea literară se continuă povestirea „*Prisionierul Arizentului*” și se dau câteva știri muzicale.

Teșana. Duminică viitoare în 18 crt. n. la oarele 3 d. a. se va țineă adunarea constituantă a noiei bănci românești din Teș. în localul școlii române de băieți.

Pentru biserică din Cluj. Escelența Sa Mitropolitul Victor, a dăruit 1000 cor. pentru repararea bisericii din Cluj, și acum tinerimea română din Cluj invită la *petrecerea eu dans* (Picnic), ce se va aranja la 22 Nov. n. 1906. în sala dela „Hotel central”. Venitul curat e destinat pentru biserică gr.-cat. din Cluj.

Tovărășie pentru ajutorarea diletanților de teatru. Păr. Ioan Baciu din Șimș, care în tineretă a înființat cea dintâi societate de diletanți, a înființat și în comuna sa o astfel de societate, cu care a ajuns la rezultate îmbucurătoare, având 34 membri, cu cari a jucat 13 piese teatrale, unele și de câte 5 ori. Tot Dsa a înființat și o tovarășie pentru ajutorarea și subvenționarea diletanților și a pregătit regulamentul pentru astfel de tovarășii, pe care îl vede cu 1 cor. în favorul acestei rennuni. *Tovărășia* din Șimș e aprovisionată deja cu 83 piese teatrale, are 49 bucăți vestimente pentru teatru și obiecte de mascat, are o bină ușor transportabilă și un prospect de sat și pe lângă aceea arme și alte lucruri necesare la teatru. Regulamentul pregătit de păr. Baciu, poate fi utilizat cu rezultat și airea de aceea îl recomandăm în atenția societăților de diletanți de pretutindenea.

Zaharie Bărsan la noi. Artistul nostru dramatic, care în vara trecută a cucerit simpatia publicului românesc prin reprezentațiile teatrale, date cu concursul trupei sale bine organizate, va da în cursul acestei luni o serie nouă de reprezentații, ale căror program e următorul: Sâmbătă 10 și Duminică 11 Nov. n. în Blaj; Sâmbătă 17 și Duminică 18 Nov. n. în Sibiu; Miercuri 21 Nov. n. în Orăștie; Sâmbătă 24 și Duminică 25 Nov. n. în Arad; Sâmbătă 1. Duminică 2 și Marți 4 Dec. n. în Oravița; Duminică 9 și Luni 10 Dec. n. în Abrud; Sâmbătă 15 și Duminică 16 Dec. n. în Brașov. Repertoriul e următorul: „*Năpasta*”, dramă în 2 acte de Caragiale. — „*Sluga la doi stăpâni*” comedie în 2 acte, local, de Z. B. — „*Mărioara*”, idila dramatică de Carmen Sylva. — „*Instinctul*”, dramă în 3 acte, local, de Z. B. — „*Între patru ochi*”, comedie într'un act de L. Fulda, trad. de Z. B. — „*Marinarul*”, dramă într'un act de A. Theuriet. — „*Furtuna casnică*”, comedie

într'un act de P. Ferrier. — „*Noapte de Octombrie*”, scenă dramatică de Alfred de Musset. Scopul acestui turneu artistic e de a se adună suma necesară, pentru-ca îl Bărsan să poată petrece câva timp în Italia, în trupa marelui actor dramatic Ermete Novelli spre a se perfecționa și mai mult. Nu ne îndoiim, că având în vedere acest nobil scop, publicul nostru se va grăbi nu numai a sprijini întreprinderea aceasta prin plățile taxei de intrare la reprezentații, dar cei cu dare de mână vor sacrifica din prisosul lor și oare-cari suprataxe, despre cari se va face apoi o dare de seamă în publicitate. Cei, cari neputând lua parte la reprezentații — ar dori să sprijinească pe artistul nostru, sunt rugați a trimite contribuțiile lor benevole la adresa revistei „*Luceafărul*”, Sibiu (Nagyzeben), Schewiggasse Nr. 2.

Constituire. Societatea bio.-lit. „*Alexi Șincăi*” a teologilor dela Seminarul rom. gr.-cat. de Gherla s'a constituit în ședința de constituire, ținută la 25 Oct. n. 1906 în modul următor: Președinte: Ceciliu Demian, cl. IV., vice-pres.: George Pon, cl. IV., secretar: Mihailă Someșan, cl. III., controlor: Teofil Rotar, cl. IV., casier: Ioan Kovács, cl. III., bibliotecari: Ioan Bran, cl. III. și Pompeiu Vlăduț, cl. III., arhivar: Paul Fetii, cl. II., notar: Patriciu Trușăș, cl. II. — Membrii în comitetul revizo-redacțional au fost aleși: Emil Dragomir, cl. IV., Gregoriu Btuza, cl. III., Iulian Chitta, cl. III., Valer Pop, cl. III., Nicolau Juhász, cl. II., Ștefan China, cl. II., Virgil Surányi, cl. II., Petru Viman, cl. II., Ioan Fodor, cl. I. și Ioan Peiringel, cl. I.

Convocare. Despărțământul Mediaș—Ibașfalau al „*Rennunii învățătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș*” conform §-ului 21 din statute, își va țineă *adunarea de toamnă*, Duminică la 18 Nov. n. a. c. în comuna Blăjei.

— Despărțământul „*Ludoș*” aparținător Rennunii învățătorilor gr.-cat. din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia, își va țineă *adunarea de toamnă* la 17 Nov. n. a. c. în Oarba, la care sunt invitați toți învățătorii și directorii școlari acestui despărțământ, precum și binevoitorii școlii noastre populare.

— Despărț. Bia-D.-Sămărtin, aparținător Rennunii învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș în înțelesul §. 21. din statute și a concludului luat în adunarea de primăvară, își va țineă *adunarea generală de toamnă* la 17 Nov. n. a. c. în școala gr.-cat. din Bozias, la care adunare on. domni membri fondatori, domni preoți, ca directori școlastici, membri ordinari și ajutători, precum și aceia, cărora le zace la inimă cauza învățământului confesional, prin aceasta cu toată onoarea sunt invitați.

— Ca delegatul comitetului central al „*Asociației pentru literatura română și cultura poporului român*”, am onoare a invita la *adunarea constituantă* al noului despărțământ, ce are să se organizeze în cercul administrativ al Tășnadului, care să va țineă în 16 Nov. n. a. c. la 10 oare a. m. în localul școlii române din Tășnad. — Tășnad, 24 Oct. n. 1906. *Demetriu Coroian*, protopop gr.-cat. român, delegatul comitetului central al „*Astrei*”.

Mulțămite publică. La petrecerea aranjată în foloșul școlii române din Tulgheș, în 12 August n. a. c., au binevoit a contribui peste taxa prescrișă următorii domni: Ioan Dobrean 3 cor., Dobribán Péter, sergent major de jandar 4 cor., Nisel Moriz 2 cor., Ciato István jun. 2 cor., vād. Ana Spiru 4 cor., Paul Nüncke 5 cor., Ioan Urziceanu 4 cor., Mihail Iatu 3 cor., G. Popovici 2 cor., Aurel I. Nicolescu 2 cor., Dr. Alexandru Nicolescu 2 cor., Elie Câmpean 7 cor., D. D. Donescu 2 cor., Virgil Codarcea 1 cor., P. Bucnar 5 cor., Ales. Nicolescu, preot, Mestershaza 5 cor., Vasiliu Moldovan 2 cor., Teodor Crășit 2 cor., Augustin Dobrean 5 cor., Gavril Ciobotar 3 cor., Biro Béla 2 cor., Nicodim Rus 4 cor., Csato Sándor 3 cor., Székula Menyhért 2 cor., George Câmpean 2 cor.

Sirul Moriz 2 cor., Laș B. Mozes 2 cor., Gheorghiza Tifrea 2 cor., Societatea de exploatare a pădurilor Ața Bonr 9 cor. 40 fil., Ioan Bogdan 4 cor. 70 fil., Boar Kristof 1 cor. 88 fil. și Simion Reteșan 2 cor. 82 fil. Soma totală 102 cor. 80 fil. Primească toți supranumiții mulțămitele noastre celea mai sincere pentru sprijinul dat școlii noastre românești. Ne ținem de datorință deosebită a relevă concursul dat pentru buna reușită a petrecerii, de spectata familie a cav. Augustin Dobrean și de Dl. Mihály Endre, care deși ungar, a lucrat alături cu noi, ajutându-ne în tot chipul. — Dumnezeu să le răsplătească însuși! — *Comitetul aranj.*

Necrolog. În 1 Nov. n. a. c. a repausat în Domnul *Pavel Popescu*, preot deficiet și v.-protop. on. în Boarta, aparținătoare districtului protop. al Sibiului, în anul al 71-lea al vieții și al 50-lea al preoției și fericitei căsătorii Actni înmormântării l-a săvârșit Preaon. dn Nic. Tugau, protop. districtual, asistat de 4 preoți și un lector. Ze al neobosit dovedit de repausatul în acest lung șir de ani de păstorire spre binele spiritual al filor sei sufletești, prudența sa pastorală, cu care a știut organiza și chivernisi atât de bine parohia sa, munca desinteresată deșă pentru înflorirea vieții religio-morală-culturală și națională, cum și ruarimoasele dăruiri, făcute pe sama parohiei, tot atâtea aptitudini și fapte nobile, a oferit cu prisosință plăcut subiect Preaon. dn protopop la escelejta sa predică, cu textul: „*Bine serv bun și credincios, peste junime ai fost credincios, peste multe te voiu pune întru bucuria Domnului tău*”, predică, prin care nu numai a alinat durerile adânc în tristatei văduvă, ei a și mângăiat-o și a captivat bunăvoința tuturor locuitorilor din comună, căci toți locuitorii fără deosebire de confesiune și naționalitate, și-a ținut de datorință a lua parte la actul înmormântării repausatului preot, care s'a bucurat de stima și respectul tuturor. Dărînd casele sale proprii cu toate superedificatele bine aranjate și nu de mult edificate în stare foarte bună, pe seama bisericii, repausatul a prestat dacă nu mai mult, cel puțin atât pentru parohia sa, cât a făcut și valorat întreg beneficiul său parohial în timp de 50 ani ai preoției sale. — iar în anul acesta având și voind să-și serbeze jubileul de 50 de ani ca preot, drept coroana a faptelor sale nobile și l-a serbat astfel, că a contribuit dela sine pentru padimentarea bisericii 600 cor. a cumpărat un prapor cu 80 cor. și de 20 cor. a cumpărat cărți pe sama copiilor de școală, faute prin care repausatul și-a câștigat nume neperitor și vecinică recunoștință din partea poporenilor sei. Astfel și-a priceput repausatul în Domnul sublima sa chemare ca preot și român! De încheiere mai amintesc că repausatul a fost unul dintre primii inițiatori și întemeietori ai băncii „*Racovițana*” din Șeica-mare, al cărei vice-prezident și membru în direcțiune a fost până în ceasul morții sale. — *Un participant.*

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

Victor. Îi vom face loc în curând, mulțumite! V. O. Se va publica, trimiteți-ne și continuare, și dacă se poate scrieți numai pe o lăture a hârtiei.

Corresp. dela Cluj. Corespondința dtale am primit-o numai Vineri dimineața, când aveam deja materialul împărțit. În numărul viitor de sigur.

AVIZ! Se află de vânzare lemne de fag pentru foc la gara din Erdő-Szent-György. (Bözödujfalu). — Mihail Piroșca, adm. par. gr.-cat.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

În zilele de curând trecute dl V. Mangra a publicat în Arad o scriere a sa intitulată: „Mitropolitul Sava II. Brancovici (1656—1680)“. Dsa a avut bunăvoința a-mi trimite și mie un exemplar, scriind cu mâna sa proprie pre el: „în semn de stimă“. Deschizând însă cartea am văzut cu mirare, că dedicația scrisă nu se potrivește de loc cu cuprinsul tipărit al cărții, unde, în loc de o istorie obiectivă, găsesc o polemie necuviincioasă, în care ura confesională se întrece cu nizuința de a ține și duce pe cetitori în rătăcire.

De câte ori am scris o carte independentă, m'am ferit ca de foc să nu supăr pe nimenea. Mi s'a întâmplat chiar, că unul sau altul dintre scriitorii noștri mi-au făcut imputări nedrepte. Dar cu am tăcut, pentrucă am văzut, că acei scriitori iubesc și caută adevărul, și astfel am gândit, că mai bine să sufer eu nevinovat, decât să supăr pe oamenii, cari cu inimă curată cercetează trecutul neamului românesc.

N'am putut și nu pot însă să mă port tot asemenea față cu oamenii, cari cu rea credință și cu rea voință vreau să-mi micșoreze reputația bună, la care am ținut în toate lucrările mele istorice și în toată viața mea publică. Față cu aceștia am fost și voi fi necruțător, căci trebuie să-i facem să priceapă, că numai cinstea și omenia trebuie să poarte și condeciul oamenilor de știință.

Am fost deci necruțător față cu dl I. Pușcariu, carele a crezut, că cu nerușinarea, cu care a scris și publicat o carte pornografică, poate lovi și în adevărul istoric, și în cei ce-l prețuesc și-l spun fără șovăire. Am fost necruțător față cu dl T. V. Păcățianu, care crede, că e o vârtute a falsifica istoria, și a batjocori pe istoriografii, cari se silesc a cerceta și scrie numai adevărul. Am fost necruțător față de acei oameni răutăcioși, cari și-au căutat în București un academician, ca să mă ponegrească, după ce el însuși a declarat într-o scrisoare privată, că scrierile mele sunt mărgăritare. Voi fi deci dispensat de orice considerație și față de dl Mangra, care după ce ne-a tras pe sfoară pe terenul politic, crede, că tot așa va izbuti și pe terenul științific.

Cartea dlui Mangra se începe cu o „scurtă reprivire istorică asupra ierarhiei bisericei române din Transilvania, și a luptelor ei cu protestantismul“.

Îndată la început (pag. 2.) dl Mangra ne spune un neadevăr. Domnia-sa a avut în mâna sa cărțile mele: „Vechile Episcopii“ și „Ierarhia Românilor“, în cari am dovedit, că Românii din Ardeal au avut o episcopie îndată după Conciliul florentin. Începutul episcopiei Vadului l'am pus pe timpul lui Ștefan-cel-Mare (1457—1504), iar al episcopiei Geoagiului pe timpul lui Radu-cel-Mare (1494—1508), va să zică înainte de reformațiune. Cu toate acestea dl Mangra cutează a tipări negru pe alb: „Înainte de reformațiune, ei (Bunea) nu admite să fi avut Românii din Transilvania necum mitropolie, ci nici măcar o episcopie“.

Să vedem acum, cum dovedește dl Mangra, în contra mea și a dlui Iorga, existența mitropoliei române înainte de Mihaiu Viteazul. La pag. 3. ne spune: „În catalogul cel mai vechiu: *De ordine thronorum Metropolitanorum* de pe timpul împăratului Leon cel înțelept (883) între mitropoliile supuse Patriarhului de Constantinopol găsim însemnate și *mitropoliile românilor*: „Posteris temporibus constituti sunt in Ungro-Vlachia duo Metropolitanæ, quorum alter tenet locum Nicomediensis et dicitur Exarchus totius Ungariæ et plagenarum. Alter dicitur Metropolitanus partis Ungro-Vlachia geritque vices Amaseni. Et alius in Moldavia seu Nigra-Vlachia“; și apoi dl Mangra exclamă triumfător: „Iată documentată existența a trei Mitropolii la Români, din cele mai depărtate timpuri“. Aceasta ar fi una dintre cele mai prețioase descoperiri din câte a făcut vreodată un istoric român. Fiind adevărat constat din partea dlui

Mangra, că Mitropoliile Românilor au existat dincoace de Dunăre încă pe la anul 883, cestiunea continuității Românilor ar fi lămurită, iar școala lui Rössler cu rușine îngropată.

Din cele trei Mitropolii, după părerea dlui Mangra, (pag. 4 și 5) răzimată pe combinațiunile neintemeiate ale altor scriitori, una a fost în Țara-Românească, alta în Moldova, și a treia în Ardeal. Șirul mitropoliților dela cele trei mitropolii nici odată nu s'a întrerupt, căci dl Mangra la pag. 4. urmând pe Porfirie mitropolitul Cesariei Capadochiei care a scris la 1600, ne spune, că Patriarhia din Constantinopol rânduiă arhieriei până și la bisericile ortodoxe stăpânite de străini.

Toate acestea însă ne arată cutezarea oarbă, cu care dl Mangra vorbește despre lucruri, asupra cărora nu este de loc lămurit și orientat. Dacă deschidem din „Historiae Byzantinae“ volumul, care este intitulat „Georgius Codinus Curopalata de Officiis et Officialibus Curiae Constantinopolitanae“ unde dela pag. 291—351 se cuprind „Notitiae Graecorum Episcopatum a Leone Sapiente ad Andronicum Palaeologum“, vedem, că în catalogul împăratului Leon cel înțelept, care, sub titlul: „Ordo dispositus per imperatorem Leonem Sapientem, quem locum et seriem habeant Throni Ecclesiarum Patriarchae Constantinopolitano subjectarum“, este tipărit dela pag. 325—327, nu se face nici o pomenire despre Mitropoliile Românilor. Nu împăratul Leon, ci Curopalata, care a scris în jumătatea a doua a veacului al XIV-lea, mărturisește la sfârșitul unui alt catalog despre Scaunele mitropolitane, că în zilele lui s'au înființat două Mitropolii în Țara-Românească (Ungro-Vlachia), și una în Moldova (p. 351.) Istoricii noștri cei mai de frunte: Hașdeu, Onciul, Iorga, și mai pe urmă N. Dobrescu, au dovedit, că aici e vorba, nu de vre-o mitropolie din Ardeal, ci de Mitropolia Ungro-Vlachiei, întemeiată la 1359, de Mitropolia părților Severinului tot din Țara-Românească, înființată în 1370, și de Mitropolia Moldovei, înființată în 1374.

Cum rămânem deci cu Mitropolia Ardealului de pe la a. 883? și cum ar fi putut rândui Patriarhul arhieriei la o mitropolie neexistentă? Unde se păstrează numele acestor arhieriei?

Părerea lui Golubinski, că Mitropolia Severinului ar fi fost transferată din Valahia în Transilvania, este lipsită de orice temei istoric și astfel înzădar stăruie așa de mult dl Mangra (pag. 5.) pe lângă această părere. Mitropolia Severinului nu a mai existat după 1401. (Vezi N. Dobrescu, „Întemeierea Mitropoliilor“, pag. 56.) Iar dela 1401 încoace Mitropolitul Ungro-Vlachiei era împuternicit de Patriarhul a se îngriji de credincioșii din Ungaria în calitate de exarh al patriarhului (Ibid. pag. 48.) Dacă pe la 1489 întâmpinăm un Daniil, mitropolit sau arhiepiscop de Severin, iar în 1577 un alt mitropolit de Ardeal și Severin tot cu numele Daniil, aceasta numai atâta dovedește, că pe la 1489 un episcop, care se intitulă Mitropolit după obiceiul anti-canonice al Sârbilor, voiă să întemeieze o episcopie într'un sat, Feleacul de lângă Cluj, și că la 1577 era un alt episcop Daniil peste bisericile Ardealului. Împrejurarea, că ei se intitulază de Severin, arată, că în Ardeal nu era încă o episcopie înființată în mod canonic, și astfel acei arhieriei și-au luat titlul dela scaunul unei mitropolii apuse, întocmai pe cum pe la 1456 era un episcop cu numele Macarie cu titlul de *Haliciu*, adevărat cu titlul tot dela o mitropolie apusă. Precum însă din titlul de *Haliciu* al lui Macarie nu poate nimeni deduce, că mitropolia de Haliciu și-a mutat scaunul în Ardeal, tot asemenea din împrejurarea, că doi arhieriei ai Românilor din Ardeal poartă titlul de Severin, nu se poate deduce, că mitropolia Severinului și-a mutat scaunul în Ardeal.

La pag. 6. dl Mangra vrea să dovedească cu scrisoarea patriarhului Antonie din 1391 despre mănăstirea din Peri (Maramureș), că „Românii din Transilvania aveau pe atunci ierarhie regulată, care stă în relații cu Patriarhul din Constantinopol“.

Eu urmând traducerea latinească a scrisorii patriarhului Antonie, așa pe cum o aflăm publicată în Istoria bisericească a lui Maior (pag. 144.), am arătat în „Vechile Episcopii“, că în acea scrisoare nu este vorba de vre-o „Ierarhie regulată“ în Transilvania.

De atunci încoace lucrul s'a lămurit și mai pe deplin din partea dlui Iorga în scrierea sa: „Studii și documente, XII.: Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene“, I. pag. XXXVIII.

și următoarele, unde pe temeiul originalului scrisorii patriarhale arată, că aceasta nu are de a face cu vre-o episcopie, ori mitropolie, căci, zice foarte adevărat dl Iorga, „nu se putea așeza, în însași țara regelui catolic, un episcop sau un mitropolit ortodox“, ci dintr'însa se constată numai atâta, că din egumenul dela Peri Patriarhul făcă un exarch al său, stăpânind o stavropighie. Asemenea arată dl Iorga, că în originalul grecesc nu este vorba, că voevodul Balița și-ar fi închinat „biserica“ către Patriarhie, „ceea ce n'are înțeles pentru acel timp“, observă tot dl Iorga. „Stavropighion“, precum arată însași etimologia acestui cuvânt grecesc, nu însemnează altceva, decât înfigerea unei cruci din partea Patriarhului în o mănăstire ori în altă instituție sacră, ca semn, că aceea este nemijlocit supusă patriarhiei, iar nu unui episcop. Mănăstirea stavropighie din biserica orientală corespunde mănăstirilor exempte din biserica latină, scoase adecă de sub puterea episcopilor și supuse nemijlocit Pontificelui Roman.

Mănăstirile stavropighii nu sunt identice cu mănăstirile închinete, ale căror venite treceau la locurile sfinte din Orient, cărora erau supuse nemijlocit. De aceea dl Mangra nu știe ce serie, când confundă aceste două feluri de mănăstiri și spune, că n'ar fi „în clar cu caracterul și însemnătatea mănăstirilor „stavropighii“ și „închinete““. (pag. 7.) Când egumenul, ori starețul unei mănăstiri era înălțat la demnitatea de exarch patriarhal, cum s'a întâmplat cu egumenul din Peri, el căpăta jurisdicțiune episcopescă, adecă avea dreptul să ocârmuiască ca locțiitor al Patriarhului toate bisericile și persoanele de pe teritoriul supus jurisdicțiunii sale, nu avea însă dreptul de a sfinți preoți, dacă nu era el însuși episcop sfințit prin punerea mânilor altor arhieriei. Și fiindcă nicăiri nu se zice, că egumenul din Peri ar fi fost înălțat la treapta arhieriei, trebuie să admitem, că el ocârmuia dieceza mănăstirii cam așa, precum „abbates nullius“ din biserica latină ocârmuiesc diecezele lor în tot ce privește jurisdicțiunea episcopescă, afară de dreptul de a sfinți preoți. De altă parte însuși faptul, că patriarhul face exarch adecă locțiitor al său pe un egumen simplu, arată, că în țările supuse regelui unguresc nu se află încă o ierarhie regulată, căci dacă aceea ar fi existat, Patriarhul ar fi numit exarch al său pe capul acelei ierarhii, adecă pe mitropolitul, cum a făcut mai târziu la 1401 exarch al său pentru Ungaria și plaiuri pe mitropolitul Ungro-Vlahiei, ceea ce dovedește, că exarchia din Peri, nefiind recunoscută de regii ungari, curând a trebuit să apună.

Alt argument pentru existența Mitropoliei înainte de Mihaiu Viteazul vede dl Mangra în faptul, „că înainte de Mihaiu Viteazul, la 1581 era mitropolit marele Ghenadie în tot ținutul Ardealului și al Orășiei“ (pag. 8.) De fapt Ghenadie se intitulă „Mitropolit“ numai după obiceiul Sârbilor, cari din episcopi făceau mitropoliți, și din mitropoliți patriarhi, pe când el era numai episcop, ceea ce se vede din decretul lui Sigismund Báthory din 20 Martie 1585, unde el este numit ceea ce era într'adevăr: „episcopus Ecclesiarum valachalium în Transylvania“ (vezi decretul în „Vechile Episcopii“, pag. 60.) Mai departe dl Mangra răsămându-se pe o greșală a lui Șincai (Chr. a. 1599.), ne spune, că pe timpul lui Mihaiu Viteazul se află în A-Iulia un mitropolit român Dimitrie. Aci însă se face numai o confuziune de nume, căci a existat, ce e drept, un episcop Dimitrie, dar acesta era episcopul romano-catolic Dimitrie Napragyi, iar nu un mitropolit român Dimitrie, pe care nu-l găsim în dipticul Mitropoliților de Alba-Iulia, depus de însuși Șincai în biblioteca universității din Budapesta.

Cum stă lucrul cu Ioanichie „Nándor-Albensis“ adecă de Belgradul-Sârbesc, pe care dl Mangra (la pag. 6.) îl face Mitropolit al bisericii românești din Transilvania, răsămându-se pe părerea greșită a lui Golubinski, am arătat în scrierea mea „Ierarhia Românilor“, pag. 121 și urm., din care ori ce om nepreocupat se poate convinge, că Ioanichie nu a fost Mitropolit în sensul propriu și canonic al cuvântului, și cu atât mai puțin Mitropolit al Românilor din Transilvania. De aceea nu vreau să mai discut această chestiune, deplin lămurită din toate punctele de vedere. Aci numai atâta observ, că în dipticul lui Clain, tipărit de Cipariu în „Acte și Fragmente“, pag. XIII, nicăiri nu se află numele lui Ioanichie. Dl Mangra (la pag. 9.) susține, că dipticul lui Clain e vrednic de credință. Dar dacă e vrednic de credință, și într'însul nu se află numele lui Ioanichie, pe ce temei mai poate susține dl Mangra, că Ioanichie a fost Mitropolit al Românilor din Ardeal pe la anul 1479?

Alt argument despre existența Mitropoliei ardelenne îl găsește dl Mangra în dipticul lui Clain, în care se înșiră o mulțime de mitropoliți ardeleni, începând cu anul 1348. Cipariu însă la pagina XIV. din „Acte și Fragmente“ dovedește, că în-treg catalogul lui Clain este o făuritură fără temei istoric. Cipariu are dreptate, căci ce face Clain? Pe Ioan, care a fost episcop al Ardealului și părților ungurești între 1585—1605, îl pune la an. 1506, pe Teoctist, dela 1606, îl pune la 1519, pe Ioreste dela 1640—1643, îl pune la 1531—1537, pe Ștefan dela 1643—1654, îl pune la 1553—1560, și așa mai departe.

De altă parte noi cunoaștem din documente autentice pe mai mulți dintre episcopii „Ardealului și părților ungurești“ începând din 1557. La 1557 era episcop Christofor cu reședința în Geoagiul-de-sus, pe cum se vede din documentul publicat de Maior în Istoria sa bisericească, pag. 164. Înainte de 15 Sept. 1559, când a murit regina Isabella, era tot acolo episcop Sava. Intre anii 1560—1 înlăturându-se Sava, fu numit în locul acestuia George Vizaknay. În 1562 a fost înlăturat George Vizaknay și în locul lui fu numit a doua oară Sava, ceea ce apare din documentul publicat de dl N. Iorga în scrierea sa: „Ștefan-cel-Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului (extras din Analele Academiei Române, seria II. tom. XXVII, Memoriile secțiunii istorice, p. 22.) Următori ai acestor episcopi, dar cu reședința probabil în Silvaș, au fost Eftimie (1572—1574), Christofor (1574—1577), Daniil (1577—1578), Ghenadie (1579—1585), Ioan de Râșnop (1585—1599), cu care se începe șirul „Mitropoliților“ Bălgradului. Nici unul însă dintre acești episcopi, afară de cei doi din urmă, nu se află în dipticul lui Clain, și astfel cu toată siguranța putem zice, că dipticul lui Clain este o făuritură, pe care numai oamenii, cari își bat joc de adevărul istoric, o mai pot ține drept document vrednic de credință.

Arhieriei amintite au fost toți numai episcopi, iar nu mitropoliți în sensul adevărat și canonic al cuvântului, ceea ce se vede. Impede din decretul principilor relative la ei. Așa d. e. cu privire la Sava din a. 1559 și 1562 se zice: „Fidelibus nostris universis et singulis honorabilibus plebanis et presbyteris Wolachalibus, rutenicis et graecam fidem tenentibus tam in districtu de Hacsad et Karansebes, quam alibi in regno nostro, . . . harum serie committimus et mandamus firmiter, ut a modo deinceps praefatum Zawa episcopum pro vestro vero, legitimo et per nos deputato episcopo habere et recognoscere . . . teneamini“. (N. Iorga, l. c. pag. 22.) Despre Eftimie principele Christofor Báthory zice: „Honorabili Euphthimiae presbytero, episcopo Walacorum ubique in regno Transsilvaniae ac partibus regni Hungariae“. (N. Iorga, l. c.) Despre Christofor în decretul voevodului ardelean Ștefan Báthory se zice: „Eundem igitur Christophorum presbyterum in episcopum Walachorum presbyterorum transsilvaniensium romanam videlicet seu graecam religionem profitentium per spontaneum discessum discreti Euphthimiae ipso episcopatu vacante, durante beneplacito nostro eligendum, nominandum et instituendum duximus“. (N. Iorga, l. c. pag. 32.) Tot aceasta se vede, cu privire la alți dintre episcopii pomeniți, și din decretul publicat de mine în „Vechile Episcopii“.

În sfârșit dl M. (la pag. 8.) se silește a dovedi existența Mitropoliei înainte de Mihaiu Viteazul cu un document fals, adecă cu un extras latinesc fals din hrisovul românesc al lui Constantin Brâncoveanu dela 1700, prin care dăruiește Mitropoliei din Bălgrad moșia Mireșanilor. Originalul acestui hrisov însă arată limpede, că „Mitropolia Bălgradului“ și „Arhiepisopia țării Ardealului“ a fost făcută și înălțată dintru a sa temelie de Mihaiu Viteazul, și nu spune nici cu un cuvânt, că ea ar fi avut mai înainte în Alba-Iulia „o casă rezidențială ruinată prin vechime“. Aceste toate le putea ști dl M. din scrierea mea „Ierarhia Românilor“, pag. 4 și urm., și este mirare, cum mai poate cineva amăgi lumea cu un document fals, când cunoaște originalul cel adevărat.

(Va urmă.)

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabrică

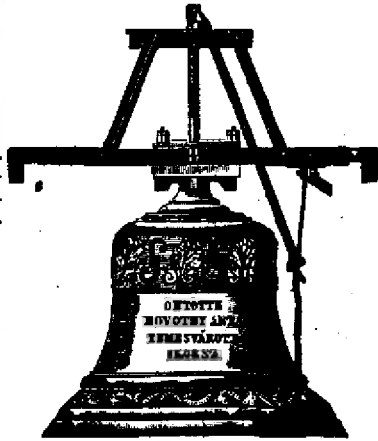
(8) 25 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarceră cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 25 - 52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

❁ contra pericolului de incendiu și esplosiune. ❁
edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrațiuni și alte produse economice etc.

❁ ❁ asupra vieții omului ❁ ❁

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendului: vieții:
90,981.088 coroane. 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru ca-
pitale asigurate pe viața 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița
și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele
mai mari.

De vânzare:

(25) 9—10

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, alinați în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	Rizling italian	(Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	Zierfaudi	(Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	Silvan verde	(Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	galbini	(Mézes feher)	„ „ = 180 „
„	moi	(Mastos fehér)	„ „ = 180 „
„	goarneși	(Járdovány)	„ „ = 180 „
„	fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	Gama Drome	„ „ = 27 „
„	Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	Passantti	„ „ = 24 „
„	Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 220 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs, de vierit din Aiud.

La comanda rog a se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg. 24 fl.

Declamări poezii alese din
autorii români
pentru tinerimea din școalele populare.

Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 „

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Lewis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiu critic. —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericeii rom. de C. Auner —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Vică. —.12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor. —.16
10. Cele două conștiințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc ca 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celeii, guturaiului. 4512
recunoștințe dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fl. și să pot adă
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (13) 17—32

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foaie apare în fie care
 Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foaia
 să se adreseze la: Re-
 dactiunea și admini-
 stratiunea „Unirea”
 în
 Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 17 Noemvrie 1906.

Numărul 47.

In ajunul sinodului arhidiecezan.

Țara Bârsei, 12 Nov.

Peste 8 zile se vor întruni la Blaj părinții sinodului arhidiecezan. În număr restrins — prea restrins — se vor prezenta la centru cei chemați a face raport și a colabora cu sfatul lor la descurcarea multor chestiuni foarte actuale și de mare importanță pentru soarta bisericii noastre unite. Multe să vor putea spune și decide acolo, la centru, spre care ni sunt ochii noștri ai tuturor îndreptați, ca spre acei munți „de unde ne vine ajutorul”. Așteptăm cu toții și cu mare încordare să vedem rezultatul. În sinul bisericii noastre de prezent domnește o neliniște și nedumerire ici-colo tănuită, dar pentru cei ce au ochi de văzut și urechi de auzit, destul de lămurită.

Ca să nu vorbim de alte multe neajunsuri ale noastre, în ceea-ce privește școala și viitorul ei, — ce vom fi noi fără de școală? — trebuie să ne întrebăm, că oare viitorul nostru al preoților, cum ni-să năzarește? Peste tot în patria noastră s'a ajuns că preoții tuturor confesiunilor s'au ingradit în privința dotațiunei, afară de noi preoțimea română gr.-catholică, peste capul căreia stă în veci nedispăruta sabie a lui Damocle, atârând a un memento. Sunt și eu idealist, din fericire ori din nefericire, asta-i altă chestie — și am nădejde în Dreapta preaputernică a Tatălui Ceresc, dar sunt momente, cari ne trag la pământ cu forță majoră și cu semnul întrebării: *Ce va fi cu voi mâne?*

Suntem noi ai poporului aceluia, cari ne chiamă „părinte” ori suntem condamnați a ridica ochii într'acolo, de unde să aleargă așa de mult, ca să fim pironiți? Firește că-i vorba aici de acel nervus rerum, pe care unii îl numesc ajutor de stat, iar alții deja s'au imprietinit așa de bine cu el, încât îi zic: tată și mamă, numai să fie cât de mare. Și poporul? ... Poporul acesta sărăcit... până acum încă e bun și cu increderedere în noi. Cui vom sluji? Iată un punct, la care veneratul sinod trebuie să dea ră-

spuns și să-l aranjeze spre mulțămirea tuturor. Greu lucru, dar trebuie făcut.

*

Cauza moralității în popor este încă una dintre cele mai arzătoare. Legile politico-bisericești, au adus în sinul poporului nostru o adevărată confuzie. Alte popoară mai luminate știu ce va să zică căsătorie civilă și cununie bisericească. Poporul nostru cu greu să dedă la distingere și sunt comune, unde strădania preotului ajunge la nimic și unde căsătoria civilă pe contul celei bisericești cucerește mereu și mulțumește pe credincioși, — așa după împrejurări, căci zic unii, și asta-i dela împărăție.

Mai ales trebuie chibzuită în sinod modalitate mai ușoară față de acei, ce pe cale civilă sunt deja despărțiți. Știm, că cei mai mulți, pe cale civilă să despart pe motiv că unul sau altul a părăsit pe soțul legitim, motiv, care după canoane nu valorează nimic. Odată despărțiți pe cale civilă, foarte cu greu să lasă a fi convinși, că trebuie să se despartă și pe cale bisericească. Peste tot ei să tem de alt rând de spese. Să mai tem apoi și de proverbiala trăgănare a lucrului început, căci durere sunt încă și azi persoane intermediare comoade, cari socotesc că a amâna rezolvirea unei cauze, înseamnă însăși rezolvirea ei... Noi însă cei, cari suntem în nemijlocită atingere cu părțile, știm ce va să zică a purta cu vorba de azi pe mâne.

Ori-oe s'ar zice, dacă vrem, ca să nu rămânem în mijlocul poporului fără de nici o influință, și dorim să ne asculte și în viitor, procedura greoaie și cu multe încunjururi a despărțirii de până acum trebuie eliminată și aflată o cale și puțin costătoare și foarte grabnică, după care să se facă despărțirea bisericească neamându-să cu anii. Altfel vom ajunge acolo, încât peste 25 de ani vor fi părechi divorțate pe cale civilă și căsătorite pe cale civilă, singur pe cale civilă, în mare majoritate, și atunci degeaba va fi cuvântul nostru la popor.

E ușor a susține că canoanele sunt canoane și nu se pot schimba. Nici nu trebuiesc ele schimbate ci calea care duce la ele modificată și

simplificată. Și aceasta în interesul deobște al bisericii noastre și a poporului însuși pe care îl păstorim.

*

Nu, de mai puțină importanță este datorința ce avem ca să creștem și eventual să creăm fondurile cu menirea de a fi cel puțin pentru viitor de mare ajutorință dacă ele ne lipsesc acum. Fondul de penziune al preoțimei este și trebuie să fie în altă proporție alimentat, căci așa nu va crește la talia ce i-se cuvine nici odată. Penziunea preoților neapți de serviciu și a preoteselor și orfanilor e derizorie. Învățătorii sunt în privința aceasta superiori nouă cu mult. Cvota ce plătim la acel fond pe an e prea bagatelă. Trebuie să facem odată săritura de care unii să pare a-se teme, dar în fond cu toții o aprobă. Să dublăm cvota anuală ce plătim acelui fond.

Bârseanul.

Afaceri școlare.

— Un cuvânt către învățători. —

Starea materială a învățătorilor noștri, cari împreună cu preoții sunt condneătorii cei mai firești a poporului — așa de tristă și îngrijitoare, pune pe gânduri pe ori ce om serios, căruia îi zace la inimă bunăstarea și înflorirea învățământului poporal. Căci n'o poate nega nime, că grija prea multă pentru traiul de toate zilele e în danna, învățământului, care în mare parte chiar din motivul acesta lasă așa de mult de dorit.

Se esplică dară ușor pașul luat de adunarea generală a învățătorilor români gr.-cat. ținută în Blaj, pentru ameliorarea sortii lor, înaintând o rugare la Consistoriul mitropolitan, pentru a fi la timpul său așternută sinodului arhidiecezan, ca acesta să rezolve chestia în modul, care îl va afla mai corâspuzător.

Nu putem ști cum va rezolvi chestiunea gravă sinodul arhidiecezan, la care se adresează adunarea învățătorilor, dară modul cum a rezolvat-o aceeași chestiune congresul general al bisericii ortodoxe, ne inspiră temeri fundate, că și sinodul nostru arhidiecezan va rezolva-o asemenea, ridicând salariul învățătorilor dela 300 la 400 fl. anual. Dacă poporul nostru ar fi în stare de-a plăti aceea sumă, n'am avut nimic în contra: dar poporul nu poate să supoarte atâta greutate, o povară așa de mare. Și așa se vor vedea comunele sau școala silite să

recurgă în celea mai multe cazuri la guvern, ca aceasta din bugetul preliminar să acopere lipsele școalelor noastre confesionale. Iar aceasta ar fi un rău nespun de mare. Știm cu toții din experiență tristă, că guvernul magiar, condus de un șovinism orb, de utopia statului unitar magiar, nici când nu face naționalităților servitii, fără contra servitiu pe conta și în paguba limbei lor. Tot așa va fi și în cazul de față. Iată dar primejdia grea, norii grei, ce se ridică de-asupra noastră și ne amenință cu curiozitate și perire. Datorința sfântă a noastră a tuturor este, să abatem primejdia aceasta grea, să căutăm mijloace de-a încunjura răul, sau cel puțin a-i împiedeca efectele rele, ce atacă față de existența noastră națională. Scopul acestor șiruri este să indice una din acelea mijloace, cari sunt convins, că având noi însuși și entuziasm sfânt, va duce cauza la izbândă. Mijlocul acela e, să se facă o colectă publică pretutindeni între Români, adresându-se către inteligență și popor, ca să concurgă cu toții cu obolul lor pentru înființarea unui fond, din care să se ajutoreze, apoi pe rând toți învățătorii. Dar nu în modul obicinuit până acuma, prin rugări mai mult oficioase, apeluri reci lansate în public, ci așa, ca unul fie-care învățător să-și țină de datorință sfântă a fi un apostol înflăcărat al cuvântului în cercul său de activitate, unul fie-care să ia sarcina asupra-și de a bate la porțile inimelor generoase, și atunci lucrurile vor merge de minune. Se tractează de cauza lor proprie, așa dară zel trebuie și indiferența nu e locul său. Mai departe roage dâșii și pe alți mireni, cari să conlucre dimpreună cu dâșii spre acelaș scop. Câți mireni sunt doară, în cari bate un suflet, o inimă cu durere pentru nevoile neamului. Angajează și pe preoți, căci nu

dubitez de loc, că frații preoți în mare parte vor grăbi să-i sprijinească, să pună umăr la umăr și dâșii, numai să fie salvată școala noastră. Apoi câte petreceri populare sau pentru inteligență, reprezentațiuni teatrale, adunări, nu se pot aranja tot spre scopul ăsta și în cazuri de aceste toți contribuie cu drag. Mai departe în adunările, ce le-au despărțămintele învățătoresci, nu se poate colecta între învățători tot pentru fond? Cât de puțin să fie, nimic nu trebuie desprețuit: picurii cu strop cu strop fac a mărilor potop. În fine băncile n'ar putea ajuta și ele?

Iată iubită învățătorime modul cum îți poți asigura viitorul și poți salva și caracterul școalelor românești.

Foarte potrivit a adus adunarea generală a învățătorilor, ținută de curând în Blaj exemplul cu Asociațiunea, pentru care incurg bani an de an. Bani se adună însă numai așa, că despărțămintele lucră și își fac datorința.

Tot astfel dacă unul fie-care învățător va lua asupra-și sarcina de a lucra pentru interesul său se va face multă ispravă.

A.

Societatea de înmormântare a preoților. — Asupra acestei chestiuni ni-se scriu următoarele șire, pe cari le supunem atențiunii celor chemați: Prin ziaristică s'a fost sulevat idea de a să pune bază unei „societăți de înmormântare a preoților“. Considerând starea deplorabilă, soartea amară, la carea sunt espusă maiortitatea familiilor rămase după moartea preoților, îngrijați de viitorul vitreg al văduvelor și orfanilor, nu numai că reclamă imperios punerea în praxă a unei atari societăți, dar preoțimea avem și obligațiunea sfântă de a ne îngriji de

ameliorarea soartei în viitor. În privința aceasta avem „fondul deficienților și viduo-orfanal“, cari nici pe departe nu atinge cifra corespunzătoare, de unde s'ar putea ajuta familiile preoților espuse, conform poziției și spiritului timpului.

Iar fiind-că la toate ocaziunile să accentuiască mizeria, în care sunt văduvele și orfanii preoților noștri, oare nu ar fi consult să se înființeze și o atare societate de înmormântare, carea ca scop mai depărtat să aibă în vedere și augmentarea fondului deficienților sau al văduvelor și orfanilor rămași după preoți? Sunt în Arhidieceză peste 700 preoți, la cari adaugându-se gremialistii, și contribuind de fie-care caz de moarte 1 cor, s'ar încasa o sumă destul de considerabilă.

Ce privește modalitatea și compunerea statutelor, trebuie luată în mână de factorii competenți din centru, iar din incidentul convocării sinodului arhidiecezan din 22 Nov. s'ar putea forma din partea delegațiilor noastre obiect de discuție, căci în timpul prezent idea de a ajuta preoțimea noastră, între împrejurările noastre sărace, pe ori-ce căi posibile, nu numai că e bună și dreaptă, dar e o mare necesitate și o mare datorință a noastră a tuturor.

S'ar putea procura și liturgii și eu cuget că nici un preot nu ar pregeta de a persoși 20 liturgii în tot anul cedându și stipendiu tot în folosul fondului deficienților și viduo-orfanal, prin ce dela 700 preoți s'ar da frumoasă sumă anuală de 14.000 cor., prin ce s'ar alimenta în mod considerabil respectivele fonduri, pe lângă aceea ce mai contribuim.

Prin înființarea societății de înmormântare și prin augmentarea fondului deficienților și viduo-orfanal în modul indigitat, familiile preoților cel puțin pentru un timp ar fi asi-

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

IV.

Câte ceva din București.

Martia, după a doua conferință de lămurire și esplicare a dlui Iorga, asupra Bucureștilor, pornim în grup la vizitarea așezămintelor mai de frunte, înainte de amiazi sub conducerea dlui Vasile Mihăilescu, profesor la Craiova, iar după amiazi a dlui Bănescu, profesor tot acolo, oameni tineri, amândoi, cari veniseră la București la congresul corpului didactic, ce se ținea atunci. În notițele, ce vom da, nu pot urma, firește, cu o descriere amănunțită, după regiuni, ci ceea-ce am văzut numai, căci un oraș estine ca București nu se poate cunoaște într'o zi donă. *Bisericele* Bucureștilui, e ceea ce te nimește mai întâiu, prin numărul lor mare, prin arhitectura și pictura lor. Biserici mari, spațioase, ca într'alte capitale, nu afli. Așa zisele biserici catedrale nu se află, în înțelesul celor din apus. Dar în schimb afli altceva. Fie-care din bisericile acestea, e o podoabă, o bogăție de pictură pe pereți, de icoane, de iconostasuri, cum nu ți-ar trece prin minte, când le vezi numai din afară. Atâta bogăție de colorii, atâtea scumpeturi la icoane, te face să crezi că toate acestea clădiri vin din vremea, din care s'au adunat la „culă“ atâtea relicvii, când voivozi ori boeri puternici, înzestrau astfel locașurile

Domnului. La intrare pridvorul spriginit de columnae, unele foarte frumos sculptate, cu înfloriri, ce-ți amintesc chindesiturile de pe mâncile iilor, ori de pe bățele ciobănești. — pe boltitura cărui pridvor, ori de-asupra ușii se vedeă preasânta Treime, triumghiul în mijloc cu ochiul, de-asupra cu porumbul. În unda bisericeii, de amândone părțile pe pereți chipuri de-a fundatorilor, în bătrânul costum boeresc ori sfinți patroni ai bisericeii. Paralelogramul bisericilor noastre, la bisericile din București se schimbă, de ambele părți, de done-ori în semiarcuri până la iconostas. Și fie-care perete, fie-care boltitură, e acoperită de o pictură severă, de multe-ori foarte frumoasă, și aici văd mai întâi pe Hristos pantocratul în stilul, în care pentru noi l-a redat mai întâiu pictorul Smigelschi. Bogata auritură a aureolelor a rămas curată, aproape în toate părțile, și la picturile celea mai vechi. — Semiarcurile cu boltiturile lor contribuie foarte mult la o acustică puternică, clară. Iconostasele prevalează în număr celea drepte. Abia la 2—3 biserici am văzut catapitezme, ce se apleacă întâi în unghiori, — două și patru, și numai apoi iasă în linie dreaptă, la mijloc. Celea mai vechi iconostase, structura lor, până și dela mica bisericuță a lui Bucur, samănă cu a catedralei din Blaj. În privința picturii însă nu, fiind acelea mai reușite, și în tot cazul mai bogare. Biserica s. Spiridon, Mitropolia, Domnița Balasă sunt celea mai frumoase, și aceasta din urmă și cea mai bogată. O judecată îți faci, fără să vrei, cercetând acestea biserici: poporul românesc e un popor mic, — cel puțin cum a trăit și trăește și azi despărțit politicește, n'are opere mari,

n'are clădiri estinse, care se impun prin măreția lor. Dar în tot ce a produs sufletul poporului românesc se vede acelaș simț dezvoltat artistic, acelaș gust fin, acelaș idealism și aceeași poezie. Ca și când, conștiu că n'are să ducă în lume un rol mare, ca o națiune puternică prin numărul său de zeci de milioane, — și-ar fi dat toată silința ca să-și înfrumusețeze cuibul său, să nu-i fie urât acasă, deși i-e casa mică.

Lângă Mitropolie e camera deputațiilor. E închisă, și abia târziu îmi aduc aminte, că am un bilet din Sinaia dela un domn, care, după spusa dsale, mi-ar fi deschis ori-când ușile încuiate. Seminarul de lângă mitropolie e unul din celea mai curate și mai pompoase din câte am văzut. Nu departe e bisericuța lui Bucur, părăsită, plină de tortul paingeniilor, cu un iconostas drăguț, care aduce prin structura mai mult cu a catedralei din Blaj. Zăgrăveala de pe pereți însă e ștearsă de cursul vremilor, — și întreaga clădire poate că nu va mai ține mult. În biserică „Domnița Balasă“, ți-e dat să vezi chipurile sfinților în argint, lucrare cu o artă, pe care azi, în fuga aprigă, ce se observă la ori-ce muncă, nu ar mai putea nimeni s'o urmeze. În altare chivoturi atât de bogate ca celea espuse la „culă“ nu se mai întâlnesc. În celea mai multe din acestea biserici, în tindă lângă pereți, dorm în mormintele de piatră boerii cititori, ori de-adreptul domnițe și domni ori soții de domni. Iar de-asupra slova chirilică însiră un întreg pomelnic, cu tăetura lor îngrijită.

În drum ne oprim să cercetăm școala normală, unde afli cel mai desăvârșit aran-

garate pentru ziua de mâine. Noul-român, în 14 Novembre 1906. — *Alexandru Bugner*, preot.

Vorbe slabe. — În timpul din urmă iar a început a se strecura prin coloanele ziarelor noastre câteva vorbe slabe, despre biserica noastră. — pe cari nu ni-e permis să le lăsăm să treacă numai așa.

În „Tribuna“ dela Arad, s'au scris vorbe grele, contra a doi arhieriei uniți, din prilejul serbărilor lui Rakoczy, cu toate, că nici scriitorul acelor șire nu-și va putea da bine samă, ce păcat mare național au făcut acei doi arhieriei? Și în acelaș timp se face despre ce au făcut din acest prilej, Episcopilor ortodoxi. Tot acolo, se înferează vicariul Tit Budu și alți preoți români uniți din Maramuraș, pentru că ar fi fost la Cașovia, deși e o scornitură stupidă toată știrea despre asistarea vicariului și a preoților uniți la acele serbări. În acelaș timp însă, nu se pomenește nici cu un cuvânt, că feciorul mitropolitului dela Sibiu, încă a fost trecut în șirul celor ce au fost la Cașovia.

În „Gazeta“ se reproduc după „America“, ziarul neunit din noul continent, — o serie de învinuiri contra părintelui Dr. Epam. Lucașiu, că-i celibe, că umblă ras, că are scanne în biserică, și alte prostii, dar redacția nu află nici un cuvânt, să blameze pe autorul acelor vorbe slabe, pe aventurierul Moise Balea, ajuns din zarzavagin preot neunit pentru românii din America. În acelaș timp uită să revină asupra scandalului întâmplat la Comloș cu prilejul îngropării regretatului Dr. Maior, și nu ia nici o notiță, de rol ostrem de blamabil a preotului Oprean, care a luptat din răsuputeri, ca uniții din Cianadul-sărbesc să nu capere loc de biserică.

În „Orizontul“ se spune, că uniții primesc ajutorul dela stat decursive în luna Decembrie, „deși Ordinariatul îl capătă în Ianuarie“ și ca „10—11 luni fructifică acest capital în favorul preoției din centru în băncile românești.“ Ce vorbe slabe! Suntem gata să dăruim 1000 cor. din toată sărăcia noastră pentru ori-ce scop, dacă ni se va putea dovedi, că la Ordinariatul din Blaj a sosit un ban din ajutorul de stat pe anul curent. Și dăm altă mie de cor. dacă ni se va indica preoții din gremiu. Ingrășați din cametele acestui capital, care se distribuie în cel mult două luni pe câtă vreme, nici o bancă nu-ți primește spre fructificare sute de mil. Și în acelaș timp nu se spune nici cu un cuvânt de adevăratele gheșefturi, ce se fac aiurea cu banii de congruă.

Ce se facem, suntem făcuți se vede, să suferim, ca prin suferință să ne ridicăm. Și în legea dlui Iorga, în loc să trăim în bună înțelegere și să ne păstrăm forțele pentru nimicirea altor potrivnici mai periculoși, ne trecem timpul în centuri nevrednice de oameni cu minte. E foarte regretabil!

Ce sunt toate învinuirile de până aci? nimic altceva, decât pleve aruncată în ochii altora, ca să nu se vadă goliciunea și miseriile, ce se încențară. Poftescă dnii, cari nu pot dormi de uniți, să-și măture înaintea casei lor, căci ni e teamă, că murdăriile acuiși îi vor astupa intrarea.

CORESPONDINTE.

Sfințirea bisericii din Cluj.

După aproape 2 luni de zile credincioșii noștri gr.-catolici din Cluj se văzură iarăși în biserică lor, zidită de nenitai

episcop român unit Ioan Bob. Biserica, a cărei boltitură mai înainte cu 2 luni se crepase, a fost reparată aproape radical. Coloarea întunecoasă a interiorului ei, a fost înlocuită cu o culoare mai deschisă, în urma cărui fapt ea se înfațesează nu numai mai luminoasă, ci pare-că și mai mare, ca mai înainte. Păreții, îngramădiți mai înainte cu tot felul de icoane, așezate însă în cea mai mare parte fără nici o simetrie, azi sunt acoperiți de mai puține icoane, așezate însă mai altcum, mai cu gust și mai simetrie. Chiar și exteriorul a fost astfel reparat, încât se pare mai mult nouă, decât reparată.

Duminecă în 28 Octobru n. la oarele 9^{1/2} dim. Preaon. dn protopop Dr. *Elie Dăianu* împreună cu cei doi capelani, Onorații Dr. *Iuliu Florian* și *Eugen P. Păcurariu* fac așăptarea apei, apoi protopopul stropind botează poporul credincios, care mânat de dorul ferbente de a se vedea după atâta timp iarasi în acel sfânt lăcaș, de unde atâtea rugăciuni ferbinti, ridicată către Părintele îndurător și a toată darea cea bună abia mai putea să se miște de mult și numărul ce era.

La 10 oare se începe a liturgie, servită de di protopop și cei doi capelani, la care am avut fericirea, să auzim corul tinerimei române universitare, cântând cu un succes peste așteptare. Toată lauda o merită tinerimea noastră universitară pentru acest potrivit mijloc de a ridica solemnitatea zilei aceleia, în special însă recunoștință și mulțumită dirigentului corului dlui *Iustin Cl. Inga*, candidat de avocat, care după 3 ani de zile, de când lipsește din Cluj, și-a dat toată silința, ca să readucă la viață corul bisericesc al tinerimei noastre universitare înființat mai acum 4 ani tot de dânsul. Rezultatul zelului, interesului și însuflețirii pioase a dlui Inga a fost, că după o pre-

jament, ce-l poți vedea Dl. P. Gârboviceanu, directorul de-acum al acestui institut, ne conduce pretutindenea, și ne dă deslușiri, multămit evident de nimirea noastră. În refector însă se trece peste toate așteptările: mese cu table de marmoră. „Nu-i lux înțărăște dânsul, — e numai economie și bun pentru curățenie.“ Învățătorii cei mai buni, ce muncesc acum în targul țării românești, au eșit din acest institut. Nu-i mirare. Când se deprinde copilul de mic la atâta simț de ordine, ce stăpânește în jurul său, la atâta curățenie, și la o muncă supraveghiată cu bunăvoință, — și după-ce va eși, ca om în viață, numai acestea principii vor putea să-l conducă.

Ținem însă să vedem, cea mai înaltă instituție culturală românească: *Universitatea*. Aceasta, senatul (camera magnaților dela noi) și muzeul sunt sub un acoperiș. Dacă ar fi întreagă această ciădire Universitatea, ar fi destul de spațioasă pentru sale de propunere, pentru seminarele și laboratoarele, ce-s nesmintit de lipsă lângă o universitate. Dar așa, restrânsă numai într-o parte, e vădit prea puțin spațioasă. Senatul e închis, pecum și muzeul, dar în schimb grădina muzeului e liberă, și așa putem vedea părțile din monumentul dela Adam-Clisi, ridicat în cinstea împăratului Traian. Așa complete săpături, dela puține zidiri romane să vor fi putut face. În piatră aspră sunt săpate chipurile luptătorilor de-odată pentru zămisirea — fără știrea lor, a unui nou popor. Romanii în chipul, sub care-i cunoaștem și dintr'alte locuri, dacii cu barbă și păr lung. Fără voie, la privirea chipului oșteanului dac, îmi vine în minte întâișirea împăratului Constantin, așa cum e

pus cu soția sa Elena, ne multe icoane rău înscrise de pe la noi. Cu poziția întreg localul, — unde se adăpostesc trei instituții, se poate mândri. În față loc deschis, un parc, statuia eonestră de metal a lui Mihail care s'ar părea prea mică, pitică oare-cum. Statuetele lui George Lazar, a întâiului sămănător de cultură în România sub fanarioti, și a blândului bătrân Eliade-Rădulescu cel cu „scrieți băcți ori-cum, numai scrieți“, — cu capul dat într-o parte. Nu-i înră lume pe la universitate, căci cursurile nu s'au început încă, — și, ca pretutindenea, reparaturile se fac în acest timp pe sfârșitul vacanței.

Academia e frumoasă, deși nu se poate asemăna cu cea din Pesta bunăoară.

Dintre zidiriile publice cel mai atrăgător, mai cochet, și într'un stil neobiciuit e *Ateneul*. E într'un parc destul de spațios, unde așii busturile de metal a unora din scriitorii noștri. Și a lui Eminescu e acolo. Vestibulul jos e răzimat de foarte mândre columne, și încep deja de aci obiectele de sculptură, celea mai multe imitațiuni. La stânga îndată o bogată bibliotecă, și multe tablouri. Celea patru săli cu pictură de sus, a, b, c, d, sunt aproape goale. S'au dus multe la Palatul artelor. Iar sala *d* se vede că-i de tot goală, căci e închisă. Au rămas mai mult imitații de pictură clasică. Sala cea mare a ședințelor, a conferințelor și a concertelor, e bogat aranjată, cu loge ca la teatru de diferite grade, cu scanne umplute. De-asupra un cerc larg la poalele boltiturii, a rămas loc liber pentru o pictură viitoare: „scenele mai însemnate din istoria neamului românesc.“ Se înțelege, aici fiind vorba de istorie și nu de poveste, nesmintit

că vor trebui artiști așa de deosebiți de cei ce dau „Povestea neamului“ în arene, câtă deosebire e dela istorie la poveste.

Un catalog tipărit îți dă posibilitatea să cerci numele unuia sau altuia, care a făcut o imitație bună, atât la pictură, cât și la sculptură. Faceau însă rău vizitatorii, cari se uitau întâiu în catalog și cercau să afle pânza pe părete, — căci, cum am spus, celea mai multe erau duse la expoziție.

După asezămintele de cultură, trebuia să vedem *palatul regal*, să înțeleg pe din afară. Foarte simplu, dar chiar prin simplitatea asta, nespus de prietinos și atrăgător. Un paralelogram, cărui îi lipsește o latură, paralela cu cea mai lungă. Nimic din nomenpa svărlită pe cel din Buda, dar totuși par-că ai dori să vezi și aci un astfel de palat. Gărzi neîndurate, cari să nu te lase cu nici un preț să intri în curte, nu sunt. Le spui, că ești străin, și ei creștin bun, de-ai noștri, se face că nu te vede.

Se îndurase însă norii, de ne-au dat o ploaie ree, cu vânturi subțiri, așa că ne zoriaș din ce în ce, entreerând Bucureștii. Până la Cotroceni cine să mai meargă, mai ales că și linia de tramvai nu ducea până acolo. Plec însă, ori cât mi-ar fi venit să zgribor, dar am rămas prin grădina botanică, silit de ploaia, ce se descărcă furtunos să-mi caut un adăpost sub copacii, și descifrez inscripții latinești, atârinate de bețișoare unde și unde. Și după ce stă ploia, nu mai am curajul, să urc prin tină, ci mă întorc iar la tramvai.

La „Carul cu bere“, ar fi bine, mi-ași întâini cunoscuți, dar cum să aflu eu acuma „carul cu bere“? Noroc că în București te poți adresa ori-cui pe drum, și-ți dă des-

gătire de 8 zile în câte un cîas, corul a cântat atît de frumos, precis și dulce, încît se vede pe fețele creștinilor noștri atît din elita înaltă, cît și din poporul de rînd o plăcere, îndestulare și emoțiune sfîntă. În deosebi ne-a delectat solistul dl *Nicolae Dămian*, student jurist, pe care avusem norocirea să-l aud și să-i gust toată dulceața și tot farmecul vocii sale și la serbările din Sibiu, din prilejul deschiderii muzeului național. Mai mult ne-a încântat și ne-a miștat dl *Dămian*, cîntînd „Cuvine-se cu adevărat“ și „Priceasna“, sub durata cărora biserica îndecășită de credincioși era stăpînită de cea mai mare liniște posibilă.

După sf. Evanghelie, dl protopop Dr. *Daianu* urecă amvonul și pornind din evanghelia zilei (a sîmîntătorului), adînc emoționat, cu lacrimi în ochi și cu glasul tremurător în o preafrumoasă cuvîntare, cu adevărat avînt oratorie le tîlmăcește credincioșilor mîngăierea deosebită și marea bucurie, cînd se vede după două luni de năcaz și trudă, vorbindu-le iarăș de pe acel sf. amvon, de unde în decurs de un veac, slujitorii altarului Domnului, aruncat-au necontenit și cu mîna largă sîmînta cuvîntului lui Dumnezeu. Arată în cunoscut-ai limbă dulce și frumoasă românească, cum Dumnezeu în nepătrunsele sale sfaturi dumnezeiești lăsata asupra noastră catastrofa îndurată prin ruina boltiturii și a unei părți din pereții bisericii, ca credincioșii gr.-cat. din Cluj să simtă mai tare lipsa înteițitoare a unei vrednice și acomodate case de rugăcinne și de jertfă necrutată, și așa să le deie ocazie de a aduce noave jertfe pentru acest sfînt locaș. Episcopul Bob — zice predicatorul, pentru a preveni piedecile ce i-le ar fi putut pune contrarii noștri firești în calea împlinirii propusului său nobil și sfînt, a zis că voește să zidească în Cluj numai un grînar.

Da un grînar. — continuă predicatorul — înă un grînar cereșc, plin de sîmînturi, cari s'au scoborit din cer, de sus întocmai ca și mîna cea cerească, nu pentru nutrirea trupului acestuia peritor, ci pentru a nutri sufletul neperitor și vecinic. Episcopul Bob a zidit acest grînar, din care arăta s'a înar fără să se gate, și cu cît mai mult se lua din el, cu atît mai tare se înmulțea sîmînta aceasta a cuvîntului și darului lui Dumnezeu. Constată apoi că afară de ce a făcut episcopul I. Bob, nimic nu s'a mai făcut aici din partea alor ai noștri.

Îndeaună pe credincioși, ca înțelegînd în ruina boltiturii bisericii un semn dumnezeesc și punînd umăr la umăr fie-care se aducă după putință priosul lor de jertfă la acoperirea speselor reparării, cari întrec suma de 5000 cor. Arată în cuvinte elogiase cum Escel. Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi de Apsa, înțelegînd strimtoarea, în care au ajuns fiii sei sufletești din Cluj, trimise din casseta proprie suma de 1000 cor. pentru repararea bisericii, însoțindu-și acest dar bogat de o preafrumoasă epistolă pastorală îndreptată lor, pe care o cetește acum a doua oară poporului. Aduce în legătură cu episcopul Bob, care mai înainte cu un veac a fost întemeietorul acestei bisericii, pe Escel. Sa actualul Mitropolit, care prin bogatul său dar bănesc și mai ales prin cuvintele calde isvorite din dragostea-i ferbinte părintească și interesul osebit cel poartă față de fiii sei sufletești din Cluj, acum după un veac se face așa zicînd renovatorul faptic și moral al acestei s. bisericii. Și înmulțindu-se acum numărul credincioșilor la de o mie de ori mare ca pe timpul neuitatului mecenat al uniților din Cluj, episcopul I. Bob se înțelege că a sosit timpul, ce nu se mai poate mult amîna, de a-și face și ei din propriile lor puteri

celea de lipsă împrejurărilor din zilele noastre de acum.

După s. liturgie dl protopop era așteptat în cancelaria protopopescă de Spec-tații Domni: *Nicolau Nestor de Dezmir*, jude de tablă în penziune și curator primar, *Ladislau Pop*, asesor la sedria orfanală, *Vasile Hossu*, jude de tablă, *Dnii P. Bariș, Creța*, etc. curatori cari prin graiul elocvent al Spect. Dn *Ladislau Pop* îl felicită și-i mulțămesc dlui protopop pentru zelul, priceperea și străduința de fier, cu care a lucrat, ca biserica să le fie gata în un timp cu mult mai scurt, decît se putea aștepta. Își exprimă bucuria, mîngăierea și mîndria, cînd în persoana dînsului un conducător cu inimă mare, harnic și priceput, cum e dînsul. Și acestea cuviate isvorite din suflet le încheie cu dorința de a-l avea și vedea mulți ani fericiți în mijlocul poporului, pe care au venit să-l reprezinte de data ace sta. La cuvintele călduroase și rostite cu emoțiune vedită de dl *Ladislau Pop*. — protopopul Dr. *Daianu* răspunde, mulțumindu-le și declarînd, că cea mai ferbinte dorință a sa este ca ajutorat de dnii curatori, să muncească pentru binele și înaintarea poporului din Cluj.

Tendas.

Invitare de abonament.

Apropiindu-se sfîrșitul anului, rugăm pe toți abonenții noștri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amînanare prețul foii.

ADMINISTRAȚIUNEA.

lușiri, fără să fie surprins, că necunoscut, îl oprești așa de-odată în loc.

Aici văd mai întîiu pe dl *Coșbuc*, care are un teac de hîrtii în palton, poate material pentru revistă. Dnui trece dela o masă la altă, toți îl cunosc, toți ar vrea să-l aibă la masa lor, mai ales Ardenii, ce au venit la expoziție. Dnui vorbește cu toți cu o vădită bucurie. Cine știe cu câte idile și balade s'ar fi îmbogățit încă literatura românească, dacă acest creator și măestru neîntrecut a lor, ar fi rămas în Ardeal. La o altă masă văd pe criticul literar *Chendi*, pe care eu mi-l închipuim cu totul altcum, mai tînăr.

Dar ploaia afară nu mai vrea să înceteze, răceala se simte bine, și pînă la curțir e destul de departe. Mai întîiu merg dar într'o trăsură, o birje, din București. La flacăra unui chibrit descifrez tarifa: un franc pentru o cursă mai scurtă de jumătate de ceas, în oraș, și-i dau muscalului să înțeleagă, că atîta o să-i plătesc.

Dar el smîncește de frîne, gata se oprească: că el ar putea tot așa de bine, să rupă tariful, ca alții, dar n'o face că-i om cinstit. Nu mă duce din doi lei. Cînd îl văd atît de convins, mă învoesc și plecăm mai departe, spunîndu-mi foarte pretinos numele zidirilor mai însemnate, pe unde treceam.

Iluminația stradelor, prin care trec, e destul de slabă, se vede că nici căile nu vor fi fost dintre celea de frunte.

Zina viața pe stradele orașului. Imi aduce aminte descrierea dlui *Slavici* despre viața din Neapole. Oltenii cu celea două coșuri, ca niște cumpene uriașe, atîrnate de ruda, ce le deșală nmărul, trec pripiti

pe stradă, zbirînd numele negoțului cel are — struguri și poame — un strigăt din care o ureche neobicinuită nu înțelege nimica, ei mai curînd crede străinul, că Olteanul își bate joc de trecători. Dar astfel se înlesnește un lucru, mai ales într'un oraș risipit ca Bucureștii: poți cumpăra din drum, ori de unde, de-acasă poame și mici artieli de bucătărie, legume bună-oară. În câteva puncte circulația se încurcă, se îngrămădesc peste olaltă trecători, trăsuri, tramvae trase de cai, încît ți-e teamă, că în toată clipa se poate întîmpla vre-o nenorocire.

Tramvaiul cu cai e plin de multe-ori, încât ți-e groază de grămada de oameni, ce-i acolo. Dar e bine că se oprește unde yrei să te cobori, și te poți urca și din fugă.

La teatrul național se da „Moș Ciocărlan“, ce-l cunoaștem din vara trecontă dela Sibiu. Dar nici cînd nu te poți satura de privilegiata celui port gingaș, de câteva din motivele populare a muzicii, — care în întregime e departe de cîntecile poporului. Public foarte număros, deși cînd am fost, era mi-se pare, a treia reprezentație, și se spune că a plăcut, a captivat foarte mult și pe bucureștenii, ce au fost de față, mai ales nimbul cu totul național a celor ce se putea vedea pe scenă. Un dascăl de sat din România, zicea, că și în privința spriginirii artei naționale, trebuie să vie în România îndemnul tot din Ardeal.

Va fi fost cîndva astfel, dar azi cînd România a deschis o „expoziție națională română“, nu mai prea vrem dreptul și putința se ne gîndim la aceasta. Fără indoliență, în România, din propria putere a celor de acolo, se va întări tot mai mult convingerea și lupta pentru a desăvîrși în viața

publică, ceea ce au câștigat bravii soldați de pe câmpiile Bulgariei: independența, sub ori-ce punct de vedere, a țării. Și la aceasta o să vie îndemnul, dacă nu dintr'alt loc, apoi la vederea primejdii, ce izvoarește din elementul străin, atît în viață cît și în literatură și știință. Azi se fac expulsările în masă a patrioților greci, ce voiau, tot pe pămîntul țării românești să pue la cale o nouă Eterie, pentru visurile nebune a grandomanilor din Atena, cari numai la Aristotel, la Plato și Pericle se gîndesc. Nu va trece mult cred, și va veni o expulzare în masă a Ovreilor celor mai periculoși, a puternicilor arendași de moșii boerești, dacă nu altcum, apoi așa, că acești boeri nu-ți vor mai arenda nimic lipitorilor satelor. Poate să mai aibă încă trecere, cei ce cred — din ce motive ei vor ști — că jidovii se vor asimila odată în poporul românesc, ceea-ce ar fi împotriva istoriei universale, și împotriva celei speciale a diferitelor țări, care au avut nenorocire să aibă în timpuri neoportune, bărbați, cari să judece astfel. Careva dela „Adevărul“, — despre care pare-mi-să chiar în zilele acestea de grea situație pentru foaia jidovită din țară cetesc că ar fi eșit din șirul colaboratorilor acelui ziar — imi spunea că el crede cu toată tăria și asimilarea elementului jidovec, și-mi aducea de pildă Franța și chiar Ungaria. Se înțelege dlui nu vrea să înțeleagă că în Franța ruptura cea mare intră biserica și stat au pricinuit-o chiar interesele jidovești, sub „farbă“ de interese liberale, social-democratice, și nici nu putea pricepe, că ce se face azi în Franța cu biserica, e contrar ori-cărei libertăți din lume. Căci liberali, ori cît de liberali ar fi, tot ar putea să-și

Nr. 988—1906.

CONCURS.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, va da pentru anul școlar 1906—1907. un stipendiu de 200 cor. din „Fundațiunea Georgiu Boieriu“ din Vad, pentru un elev de naționalitate română, ce urmează la vre-una din școlile medii din patrie, având preferință, în înțelesul literelor fundaționale, rudele fericitului fondator.

Cererile pentru acest stipendiu se vor înainta comitetului central al „Asociațiunii“ în Sibiiu (Nagy-szeben) str. Morii Nr. 6., până la 1 Ianuarie 1907. n. însoțite de următoarele acte:

- Certificat de botez,
- Certificat de pe anul scol. 1905—6,
- Certificat de paupertate,
- Actele, cari să constate înrudirea cu fericitul fondator.

Cererile întrate după terminul de 1 Ianuarie 1907. nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, în ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Iosif Sterca Șulțiu
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar.

deschidă ochii și se vadă crucea, dar jidovul, dela cel ce adună zdrențe până la cel mai înalt rabin, până la toți membrii societății francmasonice — nu pot s'o facă aceasta. Și iarăși nu voia diui să creadă, că cei mai aprigi mâncători de naționalități la noi sunt jidovii, cu presa lor. Și dacă adevărurile acestea nu vrea să le cunoască și admită, zădarnic i-ai spune că jidovul se îmbracă în ori-ce piele, numai ca pe sub ascuns să poată lucra pentru interesele neamului ales.

Dar se va face odată lumină, garanția cea mai puternică e, că înaintea românilor — în cea mai mare parte până acum, jidovul ori-cum să se ție de sus, e numai *juvâne*, și ori în ce haină s'ar îmbrăca, sperăm să avem totdeauna oameni, cari să-i simțească.

I. Agârbiceanu.

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Noutăți.

TELEGRAMĂ. Cluj, 17 Noem., 12 oare 20'. **Redactorul responsabil al „Unirei“, dl A. C. Domșa a fost osândit pentru agitație politică la Slni temniță. — Vom reveni.**

Premiul literar. Poetul Oct. Goga, din prilejul nuntii sale cu dș. M. Cosma, a născut la dispoziția redacției dela „Luceafărul“ 100 cor. în locul obicinuitelor invitații, ca premiu, care să se deie celei mai bune poezii și povestiri. Concursul e deschis până la 1 Ian. v. 1907. Bucățile mai bune, cu înălțura autorilor se vor publica în revista. Vor fi preferite bucățile cu subiecte înate din viața Românilor din Ungaria.

Hymen. Joi, în 8 Nov. n. crt. (ziua sf. Dumitru) și-a serbat cununia religioasă în biserică catedrală din Sibiiu, d-șoara *Elena Cuntan*, profesoară a școlii civ. de feite și fiica dlui profesor seminarial, *Demetru Cuntan* cu dlul *Eduard Brabec*, c. și r. locotenent și prof. la școala reală sup. de stat din Troppau. Mirii, în loc de anunțori de căsătorie, au dăruit 10 cor. fondului „Victor și Eugenia Tordășianu, pentru înzestrarea fetelor sărace.“

— *Vasilii Pop*, teolog abs. și *Aurelia Coste*, anunță cununia lor, care se va celebra la 22 Nov. n. a. c. în biserică gr.-cat. din Tihău.

— *Septimiu Ionaș*, teolog abs. și *Rozica Cânda*, anunță cununia lor, care se va celebra Duminecă, în 25 Nov. n. a. c. în biserică gr.-cat. din Totești.

— *Vasilii Barbul*, teolog abs. și *Helena Stârlea*, fidanțați. Pom. Nov. 1906.

Știri literare. Din *Predicile lui Petru Maior*, a apărut vol. II. cuprinzând 20 predici ne toate sărbătorile anului. Volumul de 102 pag. costă 1 cor. și se poate procura dela administrația „Răvașului“ din Cluj. — *Despărțământul Cluj a „Asociațiunii“*, a scos de sub tipar patru cărțile folositoare: Nr. 4. *Întâiul ajutor la nenorociri*, sfaturi medicali, mai ales pentru tractarea ranelor, de Silviu Brânzeu, prețul 30 fil. — Nr. 5. *Cultivați pomi*, de Vasile Ranta Buncescu și Nr. 6. *Cum trebuie să lucrăm pământul?* de Aurel Porat, sfaturi economice, costă fie-care broșură 20 fil. — Nr. 7. *George Barișiu*, o frumoasă disertație de Enea Zeflean, prețul 20 fil. Recomandăm aceste cărțile ca foarte potrivite de a se distribui poporului, cu prilejul adunărilor despărțământelor. — „*Revista politică literară*“ nr. 3. apărut acuma, cuprinde articoli interesanți de Dr. Aug. Bunea, Mihail Străjan, Agârbiceanu, Iosif Ciura, Lăpădat, Hodosiu ș. a. O recomandăm cetitorilor noștri. — „*Luceafărul*“ după o îndelungă lipsă reapare dela Sibiiu în nr. dublu 17—18. cu versuri de Goga, Cuntan, Borcea, apoi o lungă povestire de Agârbiceanu, ilustrații de toată frumuseța: poetul Goga și mireasa lui, dl și dna Vlăduță, Axente, chipuri dela îngroparea lui ș. a. — Salutăm cu drag frumoasa revistă.

Filiala „Economului“ din Ludoș. În 19 crt. se va deschide în mod solemn în Ludoș, filiala băncii „Economul“ din Cluj, puse sub dirigența avocatului Dr. Ioan Oltean.

Vești bune. În 28 Octomvrie s'a sfințit fruntariul bisericii noastre în comuna Piatra (Köfarka). Acest fruntariu s'a făcut în aceasta parohie mică și lipsită de mijloace numai prin zelul și înțeleapta chivernisire a preotului nostru Iosif Murășanu, fără vre-o greutate simțită de credincioși. Sfințirea

s'a făcut sub conducerea preotului din Chiuza, Ștefan Rebrian și alți patru preoți cu asistenta unui număr frumos de inteligenți și popor. Frumuseța sărbătoarei s'a ridicat mult prin răspunsurile și cântările esecutate pe patru voci de către corul renunții de cetit și cântări din Rebrisoasa. Nu putem trece cu vederea, să nu aducem mulțămirea noastră ferbinte coriștilor și conducătorului lor învățătorului Demetru Irini, pentru acest preafrumos serviciu făcut bisericii noastre din respectul către locul natal al iubitelui lor păstor sufletesc Anton Precup. Piatra, la 4 Nov. 1906. — În numele curatoratului: *Ioan Roman*, curator primar.

Petrecere. Joi, în 22 Nov. a. c. se va da un concert, aranjat de membrii societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ a teologilor, cu concursul binevoitor al inteligenței din Blaj sub conducerea Dlui prof. Iacob Murășanu, în sala de gimnastică a gimnaziului superior din loc. Pretul de intrare: loc. I. 2 cor., loc. II. 1 cor. 50 fil., stat 1 cor. — Suprasolviri marinimoase se primesc cu mulțămire. Inceputul la 8 oare sara. — Cei ce din eroare n'au primit invitație, sunt rugați să se considere pe această cale de invitați.

Curs de dans și de boston a la Gentry s'a deschis pe timpul de 6 săptămâni, în care timp se vor învăța toate jocurile moderne și de salon. Pentru tinerime se va ține dela 5—7 p. m. — pentru cei adulți sara dela 8—10 oare. Inscriseri se fac la oteul „Univers“ dela 1—3 d. a. — *V. Edelényi*, învățător dipl. de dans.

Mulțămire publică. La petrecerea aranjată în Band la 28 Aug. a. c. cu ocaziunea sfințirii bisericii an binevoitor a solvi peste prețul intrării: Ioan Bucur, preot Sângeorgiu 7 cor. Vasilii Harșă, preot Milășel 4 cor. Nicolau Porav, preot Moisa 2 cor. Familia Birtolon. Lăscud 3 cor. Dr. Izidor Marcu, canonic 10 cor. Melinte Pop, preot Uroiș 2 cor. Iulin Laslo, preot Sântlorinț 1 cor. Szekeres Béla, Band 1 cor. Egerházi István, M.-Bánd 1 cor. Văduva Calian, Șeulia 4 cor. Emil Andreșan, preot Sântana 1 cor. Ilie Lup, Balintfălu 1 cor. Filon Recea, Șeulia 2 cor. 40 fil. N. N. 1 cor. dela 16 domni câte 40 fil. Suma intratelor face 219 cor. 20 fil. a eșitor 98 cor. 6 fil. Venitul curat de 121 cor. 14 fil. s'a și predat curatoratului primar. Primească marinimoșii binevoitori și pe calea aceasta mulțămire publică. Band la 25 Octomvrie 1906. — În numele comitetului: *Ștefan Tămaș*, cassar.

Necrolog. † *Iuliu Ancean*, paroh gr.-cat., după grele și scurte suferințe, a murit în 4 Nov. a. c. n., în etate de 49 ani în al 22-lea an al fericitei sale căsătorii și preoții.

Odihnească în pace!

Pentru ce

iubește publicul Emulsiunea Scott mai mult decât uleul de ficat de pește? Pentru că uleul de ficat de pește de comun produce iregularități în digestiune și organismul suscepe foarte puțin din uleu, pe când Emulsiunea Scott, o dizolvare fiind de tot fină a uleului de pește, încă și cel mai slab stomac o poate cu ușurință misti; prin urmare uleul de pește astfel pregătit e ca nutremânt și ca putere vindecătoare excepțională, dând viață și putere nouă organismului.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescariul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, ape-dează gratis mostra

Dr. BUDAI EMIL,
városi gyógyszerész

(27) 2—12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta la ori care farmacie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Nu mai umblați, dlor, a întuneca adevărul, ce l-am lămurit și dovedit mai limpede decât lumina soarelui în scrierile mele, că adevărat de când Ștefan-cel-Mare a pus mâna pe întinsul domeniului al Ciceului, de care se ținea și Vadul, iar domniii Țării-Românești pe domeniul Stremțului, de care se ținea și Geoagiul-de-sus, s'au putut înființa și s'au înființat două episcopii, una a Vadului în sfera de înrăurintă a principatului și Mitropoliei Moldovei, alta a Geoagiului în sfera de înrăurintă a principatului și Mitropoliei Țării-Românești, și dualitatea aceasta s'a păstrat până târziu după Mihaiu Viteazul, schimbându-se numai reședința vechilor episcopi de Geoagiu, mai întâiu probabil la Silvaș, și după aceea sub Mihaiu Viteazul de sigur la Bălgrad. Aceasta nu este o rușine pentru noi, ci un titlu de glorie, căci ne arată solidaritatea și unitatea culturală a Românilor din Ardeal și Țara-Ungurească cu cei din Țările-române. Rușine este numai a nu recunoaște adevărul, și a ține la născocitura unei Mitropolii cu nu știu câte episcopii sufragane, asemenea născocite.

Ce privește existența unor episcopate vechi în Transilvania, dl M. nu este în stare să ne aducă altă dovadă afară de scrisoarea Papei Grigorie IX. din 1234 adresată către regele Béla IV., unde se vorbește de niște pseudo-episcopi de ritul grecesc de pe teritoriul *episcopatului Cumanilor*. (Vezi: Hurmuzaki, Doc. I, pag. 132.) Episcopatul Cumanilor însă era dincolo de munții, cari despart Moldova și Muntenia de Ardeal. Prin urmare în scrisoarea papală nu se tratează de o ierarhie episcopască din Ardeal și Țara-Ungurească.

Mai adaugă dl M. (la pag. 6.) că „pe la 1456 în Transilvania *păstoria* vlădicul Ioan de Caffa“, ceea ce nu este adevărat, căci abia s'a furișat acest vlădică în Ardeal, el îndată a fost prins ca un tâlhar și scos din țară, ceea ce nu s'ar fi întâmplat, dacă ar fi existat în Ardeal o episcopie „ortodoxă“, fie și numai tolerată, nici preoții hirotoniți de el nu ar fi fost expulzați.

Este deci deplin lămurit, că toată „Scurta reprivire istorică asupra bisericii române din Transilvania“, cuprinsă în cartea dlui M. este o țesătură tendențioasă de neadevăruri, pe care numai niște ignoranți n'au putut-o pătrunde și s'au putut lăsa a fi amăgiți de aparențe, încât în „Telegraful Român“ (Nrul 107—1906), au numit cartea dlui M. „eveniment *literar*“ (!)

* * *

Dela pag. 17—26 dl M. vrea să ne dovedească, că George Brancovici, fratele și biograful mitropolitului Sava, „a fost un bărbat de stat și diplomat iscusit... care cu două sute de ani în urmă prevăzuse necesitatea de o îndrumare și apropiere a țărilor române către politica germană. Născut și crescut în Ardeal în sinul bisericii române, din ramura familiei despoților Brancovici deja romanizată, el e ardelean în sensul strict al cuvântului, un neaș român, cum îl caracterizează Sincai“.

Însuși dl M. ne spune, (la pag. 18.), că George Brancovici s'a născut în *Ineu* (Boros-Jenő) din comitatul Aradului, despre care comitat toată lumea știe, că nu s'a ținut și nu se ține de Ardeal. Ineu odinioară se ținea de comitatul Zarandului, care nici odată n'a făcut parte din Ardeal, ci din așa numitele „*Partium*“, ca și comitatele Solnocul-de-mijloc și Crasna, și ținutul Chioarului. Aceste „părți“ din regatul Ungariei numai prin întinderea stăpânirii voievozilor ardeleni peste granițele Ardealului s'au împreunat cu Ardealul, dar voievozii ardeleni nu le-au ocărmit în această calitate, ci în calitate de domni ai părților regatului Țării-Ungurești. „Părțile ungurene“ în 1693 au fost din nou adnexate la Ungaria și după mai multe prefaceri politice, vechiul comitat al Zarandului prin articolul de lege I. din 1877. fu contopit, parte în comitatul Hunedoarei, parte în

comitatul Aradului. Prin urmare dl M. grăiește neadevăr, când zice, că George Brancovici e „Ardelean în sensul strict al cuvântului“.

El de fapt a fost „Ungurean“. Ori ce om, care ca dl M. este de părere, că G. Brancovici este „urmașul despotului (sârbesc) George Brancovici († 1456.) în gradul al 7-lea în linie directă descendentă“, (pag. 28.) numai bătându-și joc de istorie, poate zice, că G. Brancovici a fost *neaș român*. Istoricii sârbești, nemțești și ungurești, toți fără excepțiune, îl țin de Sârb. Dintre istoricii români cei mai învățați și iubitori de adevăr, ca Cipariu (Acte și Fragmente, pag. 190 n. b.) și dl N. Iorga (Sate și Preoți, pag. 61.), recunosc adevărul istoric, că mitropolitul Sava și fratele său George au fost Sârbi. Și nici nu se poate altminteră, când este cunoscut, că George până și istoria familiei sale a scris-o sârbește și încă într'o epocă de înflorire a literaturii istorice române, apoi a lăsat-o moștenire Sârbilor, al căror despot a umblat să se facă. Un sârb „romanizat“ n'ar fi lucrat așa.

Un bărbat, care abuzând de încrederea principelui său și de misiunea sa diplomatică la Constantinopol, a conspirat cu vrăjmașii stăpânului său, apoi trecând în tabăra Nemților, i-a amăgit cu genealogii false și mincinoase, ca ei să-l creadă urmaș al despoților sârbești, un bărbat, care la urmă a voit să tradeze și pe Nemți, așa încât aceștia au fost siliți să-l prindă și să-l arunce în temniță, — toate adevăruri, cari apar destul de lămurit și din expunerea dlui Mangra, — un astfel de bărbat, pe lângă toată iscusința lui, nu se poate numi altcum, decât aventurier politic, căruia nici prin minte nu i-a trecut, să dea vre-o îndrumare politice române. Dl M. poate să laude pe un om, al cărui caracter samănă foarte mult cu al dsale. Căci și dsa s'a arătat câtăva vreme apărător al intereselor neamului românesc, care privia la dsa cu încredere, întocmai ca Apafy și Ungurii lui la George Brancovici. Și dsa a purtat ascunsă în inima sa ani îndelungați pofta după o coroană episcopască, întocmai ca G. Brancovici, care, după dl M., două zeci de ani a ascuns planul făurit împreună cu patriarhul sârbesc din Ipec, Maxim, în biserica din Adrianopol, de a-și pune pe cap coroana despoților sârbești. Pentru mitra episcopască și-a părăsit dl M. tovarășii săi de luptă și vederile sale politice, tocmai cum a făcut Brancovici cu Apafy și cu Ungurii. Dar precum Nemții au fost ageri și prevăzători și au știut să impedeze pe George Brancovici în executarea planului său, tocmai când acesta se intitulă, cu îngâmfarea unui șarlatan, despot ereditar al Sârbiei, Bosniei, Misiei, Traciei, Bulgariei și al Sirmiului, — titulaturi neîntemeiate pe trecutul istoric, — și-și întindea mâna spre coroana Sârbiei, tot asemenea și Ungurii, știind cât de mult se pot încrede în caracterul și virtuțile dlui M., i-au smuls mitra în clipa, când el o ținea în mână. Precum George Brancovici a scris o istorie mincinoasă, tot asemenea a făcut și dl Mangra, numai într'un lucru deosebindu-se unul de altul, și anume, că George Brancovici s'a rușinat să-și publice născocirile, virtute, ce dl M. nu o are. Nu este deci mirare, că dl M. îl preamărește pe G. Brancovici, după vorba latinească: „*Similis simili gaudet*“.

Dar, că frații George și Sava Brancovici n'au fost Sârbi dintr'o ramură a familiei despoților Brancovici, se vede limpede din genealogia mincinoasă, ce și-au făurit-o ei spre a înșelă și pe Sârbi și pe Nemți.

Cu privire la urmașii adevăratului despot George Brancovici († 1456), s'au făurit mai multe genealogii false, precum am arătat pe larg în „Ierarhia Românilor“, (pag. 249 și urm.) Insuși George Brancovici, fratele mitropolitului Sava, în genealogia, cu care a amăgit curtea din Viena, zice că despotul G. Brancovici († 1456) a avut un fiu cu numele *Grigorie*. Acesta a avut trei fii: Vuc Zmaj, *Lasar* și Grigorie. Dintre aceștia *Lasar* a avut trei prunci: Roxanda, soția lui Alexandru Lăpușneanu, voevodul Moldovei, *Dimitrie* și George. Dintre aceștia trei Dimitrie a avut doi fii, pe mitropolitul Sava și George Brancovici, aventurierul politic și scriitorul sârbesc mincinos. Astfel Sava și fratele său George ar fi descendenți ai bătrânului și adevăratului despot sârbesc George Brancovici *în gradul al 4-lea*. (Vezi: Talloczy, *Az Át-Brankovicsok, Századok*, 1888, pag. 691.) Dar că această genealogie este falsă, apare evident din împrejurarea, că *Lasar*, nepotul despotului George, dela

fiul acestuia Grigorie; nu este adevărat ca existent prin nici un document istoric, ci este un nume născocit de aventurierul George Brancovici. Istoricii sârbești, și alții, nu adevăresc cu nimica existența lui Lazar, de cât cu auctoritatea aventurierului George Brancovici. D-l M. se trudește, să dovedească că *Lazar* a putut exista. Noi concedem, că a putut fi și o sută de Lazari. Dar dela a *putea* fi până la a *fi* este distanță infinită. Că George Brancovici mințește, se vede lămurit din împrejurarea, că el afirmă, cumcă Lazar a avut trei prunci: pe Roxanda soția voevodului moldovean Alexandru Lăpușneanu și pe Dimitrie și George. De fapt însă Roxanda, n'a fost fiica lui Lazar, ci fata lui Petru Rareș voevodului moldovean. Prin urmare neexistând Roxanda ca fată a lui Lazar, n'a existat nici Dimitrie și George, ca frați ai ei și fii ai lui Lazar, și nici Lazar însuși.

Domnul Mangra, ca să salveze genealogia aceasta minci-noasă, recurge la altă minciună și anume zice, că Lazar fiul lui Grigorie „a avut fii pe Dimitrie și George, cari ambii au stat în serviciu la curtea lui Alexandru Lăpușneanu (1552—1561), cu care erau înrudiți după Roxanda soția lui Lăpușneanu, fata lui Petru Rareș și a Elenei.” Dar aventurierul George Brancovici atât în genealogia, cu care a înșelat curtea din Viena, cât și în genealogia, ce a dat-o în istoria s'a manuscrisă și o publică Sârbii, zice categoric, că Roxanda soția lui Lăpușneanu n'a fost numai înrudită cu Dimitrie și cu fratele acestuia George, ci au fost toți trei frați între sine și fii ai lui Lazar cel neexistent, iar Elena, soția lui Petru Rareș numai după genealogia minciinosului „Jacob Eraclide Despotul” ar fi fost fata lui „Ioan Eraclide, principele Sârbiei” (Xenopol, Ist. Rom. IV, p. 248), căci un principe al Sârbiei cu numele „Ioan Eraclide” n'a existat. Elena soția lui Petru Rareș n'a putut fi din familia despotului sârbesc adevărat George Brancovici, de-oarece dintre fiii acestuia nici unul nu a purtat numele de Ioan, iar dintre nepoții lui numai unul s'a chemat Ioan, care căsătorindu-se cu Elena Iaksich, a avut o singură fată măritată după Ferd. Frangepan, și nici un ficior (vezi Talloczy I. c. p. 691). Prin urmare Elena soția lui Petru Rareș, care se amintește ca fată de despot sârbesc, a putut fi fata vre-unui domn puternic sârbesc, de cari erau mai mulți în țările sârbești.

Am văzut, că după genealogia, cu care aventurierul George Brancovici a înșelat curtea din Viena, adevăratul despot sârbesc George Brancovici a avut un fiu cu numele *Grigorie*. Acesta ar fi avut un fiu cu numele *Lazar*. Acesta ar fi născut pe *Dimitrie*, fratele Roxandei și al lui George. *Dimitrie* ar fi avut pe mitropolitul Sava și pe aventurierul George. Dar că genealogia aceasta este falsă, se vede și din împrejurarea, că în istoria manuscrisă a aventurierului George Brancovici nu se zice, că Sava și fratele său George ar fi fiii lui Dimitrie, ci ni se dă altă genealogie și anume: *George* fratele lui Dimitrie și al Roxandei a avut un fiu cu numele *Avram*, acesta un fiu cu numele *Dănilă*, Dănilă un fiu cu numele *Ioan*, iar acesta a născut pe Sava mitropolitul și pe George aventurierul.

Contradicția între genealogia mai scurtă, cu care aventurierul George Brancovici a înșelat curtea din Viena, și între genealogia mai lungă, care a faurit-o în istoria sa manuscrisă, este deci evidentă, căci mitropolitul Sava și fratele său nu puteau fi în același timp și fii ai lui Dimitrie și fii ai lui Ioan, și înrudiți, și în gradul al 4-lea, și în gradul al 7-lea cu bătrânul despot George Brancovici. Dar nici genealogia din istoria manuscrisă nu are temei istoric.

Se zice în această istorie, că *George*, fratele Roxandei și al lui Dimitrie, a fost trimis de Mihaiu viteazul ca sol în oare care afaceri la principele Transilvaniei Sigismund și că acesta i-ar fi dăruit unele locuri de pe lângă Murăș, ca: Pâncota, Șiria, Aradul și Cenadul și Sigismund l'a făcut jupan (comite) al Ienopoliei cam pe la mijlocul veacului al XVI. — Minciuna este evidentă. Mihaiu Viteazul și-a început domnia la 1593. Sigismund Bathory a început a domni ca minoren la 1581. Prin urmare nici Mihaiu n'a putut trimite la mijlocul veacului XVI pe George în solie, nici Sigismund nu a putut da acestuia moșiile amintite. Astfel stând lucrul, *George jupanul* este o persoană istorică născocită, care n'a existat. Dăruirea moșilor amintite, cari de pe la 1387 au fost proprietatea familiei Losonczy, este exclusă prin dovezi pozitive, și anume: cetățile Pâncota și Ineu împreună cu domeniile lor pe la mijlocul veacului al 16-lea le găsim în posesiunea eroului dela Timișoara Ștefan Losonczy, care în 20 Iuliu 1552, cu o săptămână înainte de

moartea sa, le-a scris pe numele fiicelor sale Frosina și Ana, iar dacă acestea ar muri fără copii, cetățile și moșiile amintite aveau să treacă la nepoatele sale Clara și Dora, fetele lui Antonie Losonczy (Dr. Márki, Arad vármegye története I pag. 284—5). Aceste date sunt deplin documentate la Márki în locul acum citat, și prin urmare George nu a putut fi jupan în Ienopolea. În Ierarchia Românilor la pag. 256 din greșală am scris, că Ienopolea a căzut în mâna Turcilor în Iuliu 1552. Din greșala aceasta dl M. la pag. 22 face mare caz, cu toate că ar fi putut observa, că în argumentarea mea eu am accentuat mai ales împrejurarea, că Ienopolea nu se află în mâna născociților Brancovicești, și că aceasta împrejurare este adevărată de însuși Márki, chiar la locul citat de mine. Răutacios, cum este Cuvioșia Sa, spune, că am citat fals pe Márki și „că familia Losonczy s'a stins în linia bărbătească la anul 1552.” Este adevărat, că Losonczy István a murit fără a lăsa după sine feciori, dar domnul M. trebuia să aibă omenia, și să spună, că Losonczy Ștefan a lăsat moșiile sale prin act legal fiicelor, respective nepoatelor sale, pe cari în privința moștenirii le-a declarat de fii (fusittatta) și astfel moșiile familiei Losonczy n'au putut fi dăruite jupanului George. În 1566 cetatea Ineului a căzut în mâna Turcilor, cari au făcut din ea și din alte multe comune din jurul ei sandjacet turcesc (Márki I. c. II. p. 159, și pag. 3—4).

După istoria manuscrisă a lui George Brancovici, jupanul George a avut un fiu cu numele *Avram ca despot* (în lună, dar nu pe pământ), care în 1597 ar fi bătut pe Turci la Lipova și i-ar fi alungat până la Belgrad, de unde el a venit la Alba-Iulia, și ar fi fost primit cu mare pompă, și apoi s'ar fi întors în jupânia lui din Ienopolea. Câte vorbe, atâtea minciuni. Luptele dela Lipova s'au întâmplat însă în Maiu 1596, nu în 1597. Pe toți eroii acestor lupte îi cunoaște istoria adevărată, pe George Borbely, Petru Barabás, Francisc Thury, Ioan Kapráry. Turcii au fost fugăriți, nu de născocitul despot Avram, ci de însuși principele Sigismund Báthory (Márki I. c. II. p. 27 și urm.). În fața adevărilor expuse în Ierarchia Românilor (pag. 258), dl M. la pag. 40 tot mai are obrazul, să susțină, că Avram despotul „a luat parte în lupta contra Turcilor la Lipova în 1597”, adăugând în nota 6: „Diferința de un an nu alterează faptul.” Dar lucrul de căpetenie nu este anul, ci faptul însuși al luptelor, cari s'au dat toate fără concursul născocitului Avram.

Acestea sunt destule dovezi, că Sava și fratele său George nu sunt coborâtori din familia adevăratului despot sârbesc George Brancovici (1427—1456), și că prin urmare ei nu sunt înrudiți prin acest despot cu familia Brâncoveștilor și Cantacuzineștilor din Țara-Românească, ci sunt nește Sârbi de rând. Numai dl M. poate vedea în lanțul de minciuni scrise de George Brancovici, și urmate de alții, fără a cerceta lucrurile, „un fond de adevăr comun” (p. 34), în loc de un fond comun de minciuni.

* * *

În capitolul III: „Brancoviceștii și Episcopia Ienopoliei” (pag. 36—46) d. M. ne spune, că „între 1608 și 1630 a existat un mitropolit a Belgradului (Alba-Iulia), Sava I. din familia Brancoviciilor.”

Am văzut mai sus, că după minciinoasa genealogie a lui George Brancovici, născocitul *jupan* al Ienopoliei, George, a avut un fiu cu numele *Avram*, născocitul despot al Ienopoliei. Avram a avut trei fii: Moise (episcopul Matei) *Dănilă* și George. *Dănilă* a avut trei fii: Petru, *Lazar* (episcopul Longin) și *Ioan*. Acest Ioan a avut pe Simeon (Sava Brancovici, mitropolit) și pe George.

De altă parte Moise, sau cu alt nume episcopul Mateiu, înainte de a se călugări, a avut un fiu cu numele Solomon, care este cunoscut cu numele de episcopul Sava pe la începutul veacului al 17-lea.

Despre episcopul *Sava*, minciinosul George Brancovici și după el alți scriitori sârbești spun, că pe la 1600 episcopia din Ienopole s'a mutat în A-Iulia, fiind episcop Sava, și că atunci s'a pus fundamentul episcopiei dela A-Iulia. După Sava se zice, că a urmat Ghenadie la a. 1619, apoi Dositeiu la a. 1638 și apoi Ștefan la a. 1651.

Toate acestea sunt scornituri, iar cel mai mare neadevăr este, că *Solomon Sava* ar fi fost mitropolit, ori episcop în scaunul Bălgradului.

(Va urma)

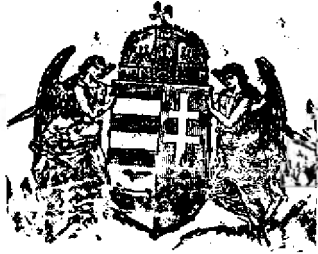
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1886
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

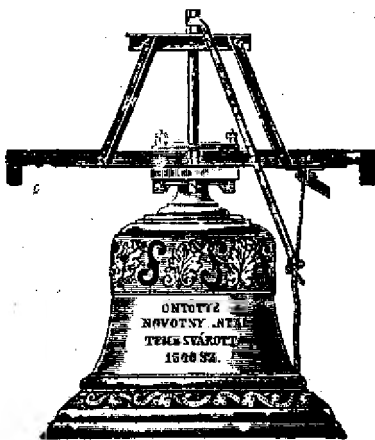
în Timișoara-Fabric

(8) 26 - 52

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 26 - 52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

(25) 10—10

De vânzare:

Circa 30,000 altoi de viță cu rădăcină clasa I-mă, altuiți în viță americană („Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată):

Altoi:	Struguri mestecați	(Vegyes borfaj)	1000 buc. = 150 cor.
„	„ Rizling italian	(Olasz rizling)	„ „ = 160 „
„	„ Zierfandl	(Ezerjó)	„ „ = 160 „
„	„ Silvan verde	(Zöld szylváni)	„ „ = 160 „
„	„ galbini	(Mézes fcher)	„ „ = 180 „
„	„ moi	(Mustos fehér)	„ „ = 180 „
„	„ goarneși	(Járdovány)	„ „ = 180 „
„	„ fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 180 „
„	„ Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 180 „

Viță pentru struguri de masă:

Altoi:	Chasselas Fontainebleau	100 buc. = 22 cor.
„	„ Gama Drome	„ „ = 27 „
„	„ Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
„	„ Passatutti	„ „ = 24 „
„	„ Muscat Hamburg	„ „ = 28 „

Altoi cl. I-mă de 2 ani 1000 buc. = 80 cor.; Altoi cl. II-a de 1 an 1000 buc. = 80 cor.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absol. al curs. de vierș din Aiud.

La comanda rog a se trimite ^{1/3} anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile se iau în conșiderare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil

Declamări pœzii alese din autorii români pentru tinerimea din școalele populare. Prețul 40 fileri.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“
crudo 6 cor.
legat 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 „

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiū critic . . . . . —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. Nume de familie la români din Ungaria, de A. Viciū. . . . . —.12
5. Din vjeța lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele două fețe ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștințe, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (18) 18—32

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare.)

26

„Ți-am făgăduit, — dar în speranța că ai să te faci aici învățător. Această dorință a mea, care mă stăpânește de șase ani, pentru împlinirea căreia mă rog lui Dumnezeu de șase ani în fiecare zi, și dela care aștept mântuirea pentru comuna noastră — dorința aceasta a inimei mele nu o pot jertfi“.

„O, Roză, dacă în adevăr mă iubești, nu poți să-mi ceri această condițiune!“

„Totuși, — tocmai de aceea fiindcă te iubesc din suflet și-ți vreau numai binele, mă încapăținez în această condiție. Tu nizuiești la regiuni înalte, vrei să te faci funcționar de stat, căpitan districtual sau poate chiar guvernator. O simplă fată dela țară nu se potrivește de soție cu un domn așa de sus pus. În cercurile înalte, unde s'ar învățați de căpitan districtual, o femeie neîndemânatecă nu i-ar face multă onoare. Închipuiește-ți că este adunată la un loc o mare societate — tu strălucești în formă aurită, o mulțime de domni și doamne sunt prezente, cari îți măsoară fiecare mișcare, fiecare pas după regulile etichetei și toți sunt deștepti și pricepuți în arta de a fabrica fraze frumoase și politicoase. Închipuiește-ți pe Roza lui Kehrwald din Schwanheim în mijlocul acestei societăți! Roza, care nici odată n'a cetit vre-o carte de complimente, care nu cunoaște regulile bon-tonului, care nu știe să spună un cuvânt mai poleit, — închipuiește-ți ce aer de nătângă ar trebui să aibă Roza în astă societate! Domnii eleganți ar da din umeri în semn de regret, damele s'ar uita la mine cu dispreț, și tu ai simți foarte viu umilirea de a avea o femeie care este de batjocura altora. — Prin urmare revocarea promisiunii mele ar fi o necesitate, — o poruncă a adevăratei iubiri“.

El se uită la ea cu mirare.

„Roză, stau înlemnit! Tu vorbești ca o înțeleaptă. De mult cunosc eu, ce e drept, deșteptăciunea ta și spiritul tău clar, — dar formele în care te-ai exprimat acum, trudează o cultură mai înaltă. De unde ai această cultură?“

„Vezi, în oarele mele libere cetesc de un an încoace operele bune creștinești, ce se găsesc în bibliotecă tatâne-tău“, replică ea zimbând. „Aceste excelente cărți și mai ales frumoasele romane și novele cari nu conțin nimica scandalos, au fost profesorii mei. Ele ne învață într-o formă ușoară, atrăgătoare la multe lucruri, caracterizează societatea actuală și trecută, plantează în inime sentimente de pietate, laudă virtutea, ne inspiră entuziasm pentru ea, și biciuesc răul. Multe lucruri am învățat eu dela acești maistri. Dacă ochiul meu s'a agerit întru cunoașterea pericolelor ce amenință căsătoria unui funcționar superior cu o fată dela țară, aceasta o mulțumesc tot cărților bune. Adevărat că pe lângă lectură nu mi-am neglijat nici datoriile economiei domestice“.

„Pentru mine este o adevărată revelație!“ asigură Toni. „Știu că lectură bună trebuie să influențeze binefăcător asupra culturai noastre, dar nu știam că și romanele pot să aibă asemenea efecte. În privința aceasta eu țineam cu bărbatul care a zis că romanele

sunt ca și ciupercile; chiar și cele mai bune dintre ele sunt nesănătoase“.

„Așa poate să judece numai un om care n'a cetit decât romane rele“, răspuse ea. „Cărțile rele trebuiesc tot așa de puțin cetite, pe cât de puțin avem voie să le disprețuim pe cele bune“.

„Aceasta este adevărat!“ răspuse el scurt și privi gânditor înaintea sa.

Roza tăcu de asemenea și observă din trăsurile feței lupta ce se petrecea în sufletul lui.

„Roză“, începî el din nou, „nu pot înțelege refuzul tău de a peregrina prin această viață cu mine, uniți amândoi în credință și iubire. Fără să vreau a combate exactitatea zugrăvirii, ce ai făcut-o despre anumite cercuri sociale, trebuie să observ însă că judecata nedreaptă, ce ți s'ar face din partea unor oameni miopi, pentru mine n'ar constitui nici o umilire. Noi amândoi vom trăi pentru noi înșine, nu pentru alții. Iubirea noastră reciprocă este temelul fericirii noastre, care n'are nevoie să fie confirmată și de alții“.

„Așa cugeți tu acum, Toni, mai târziu ai engeța poate altfel. Dar abstrăgând de la aceasta, actuala ta nizuință, concepția ta despre viață, merg deja într-o direcție care nu este direcția mea. Tu te crezi prea bun pentruca să devii învățător. Tu crezi că știința ta este asvârlită, neproductivă și moartă în serviciul școlii populare. Tu crezi că nu poți aduce la valoare cunoștințele și talentele tale, decât pe căriera unui funcționar superior. Toate acestea sunt false cel puțin după părerea mea. Funcționarul superior este, ce e drept, mai văzut în lume, decât învățătorul rural. Pe ambițiosul e natural să-l ghidile, dacă o mulțime de oameni îți încovoie cerbicea înaintea lui și-i fac curte, poate mai mult de frică decât de respect față de dânsul, sau din alte considerațiuni de interes. Admit, că funcționarul superior la aparență are un cerc mai larg de influență, decât un învățător. Eu zic, la aparență, pentrucă în realitate nu este așa. Afară de preot abia mai există cineva care să exercite o influență atât de mare, ca învățătorul. El are conducerea copiilor din tinereta lor cea mai fragedă. El îi formează și-i educă pe copii, cari seamănă cu lutul moale, pe care-l formează mâinile sale. Simburii buni sau răi, pe cari el i-a sădit în inimile copiilor sunt indelibili, ei cresc împreună cu omul și adesea ori îi determină modul de engetare pentru întreaga viață. Pentru aceasta avem ca dovadă comuna noastră. Harnicul și religiosul tău tată a educat tinerimea de aici timp de patru zeci ani. El le-a dat prin purtarea sa cel mai frumos exemplu. El a lucrat împreună cu preotul la formarea unei discipline creștinești. Cari au fost urmările? O tinerime morală din care au ieșit bărbați și femei evlavioase. Da, modelul de comună Schwanheim, este în mare parte opera tatâne-tău! Ar putea oare să facă așa ceva un funcționar superior, fie chiar un căpitan districtual? De sigur că nu. Acești oameni nu educă lumea, vocațiunea lor este mai mult externă. Și în defniv, gândește-te, Toni, la meritele cele mari ale tatălui tău, înaintea lui Dumnezeu, continuă Roza. A fi educat tinerimea timp de patru zeci ani, pentru Dumnezeu, — ce merit colosal este acesta! Care funcționar se poate compara cu un învățător zelos și cu principii creștinești? Care

funcționar poate să se aștepte în asemenea măsură la recompensa eternă? Te conjur, Toni, se rugă dânsa cu înzistență. Nu te lăsa a fi influențat în alegerea vocațiunii tale prin tentațiuni ambițioase! Doar pe pământ totul este vanitate și lucru trecător. Adu-ți aminte de momentele de acum șase ani, când sedeam amândoi aici și-ți promiteam, că am să te iubesc totdeauna, dacă te faci învățător! Cât de repede au trecut acești șase ani! Viața omenească este trecătoare, prin urmare trebuie să o întrebuițăm în mod cât se poate de vrednic. Întrebuițarea cea mai meritoasă pentru tine este, vocațiunea de învățător, educația creștinească a tinerimei. De aceea te rog din nou astăzi ca și înainte cu șase ani Toni, fă-te aici învățător!“ încheiă ea cu un zimbet blând și cu o implorare intimă a ochilor ei strălucitori.

El ascultase cu atențiune încordată; se putea ceti pe fața lui că nici un cuvânt nu s'a pierdut, toate au căzut pe pământ fructifer.

„Roza, tu ești periculoasă! Cine poate să-ți reziste!“ exclamă el. „Tu ai zugrăvit așa de frumos pe învățătorul, încât cineva trebuie să fie mândru de a fi învățător“.

„Găsești, că am fost neexactă, exagerată?“

„Nu, — de loc nu! Concepția ta este în adevăr ceva ideală, dar ea corespunde realității“.

„Și acum, partea umbroasă. Toni! Contrastul tătâne-tău este Knack. Cu drept cuvânt îl numesc oamenii „Dracul în școală“. Acest dușman al religiunii strică cu desăvârșire tinerimea“.

„Spre mahnirea nespūsă a tatălui meu!“ „Iar părinții se năcăjesc de moarte din cauza necuviințelor și fărădelegilor copiilor“, continuă ea. „Împovărați cu muncă și cu griji nu pot să-și vadă de educația copiilor, ei nu pot să contra-balanseze activitatea lui Knack. Tu cunoști spiritul religios ce domnește în comuna noastră, dar ceea ce iese acum din școala lui Knack are să aducă numai rușine peste Schwanheim și să-i nimicească buna reputație. Nu mai încape nici o îndoială, că învățătorii nedemni și fără Dumnezeu sunt apostolii dracului, de aceea repet încă odată Toni, — aici te așteaptă pe tine cea mai frumoasă problemă.“

Urmează după cum ai văzut, că a lucrat tatăl tău, educă copii pentru Dumnezeu și pentru o viață cinstită. Tu ai putea să devii salvatorul comunei noastre și ai avea parte de conștiința cea mai fericitoare și de siguranța recompensei eterne“.

„Tu vorbești, presupunând lucruri cari nu există“, obiectă el. „Posturile de învățători sunt amândouă ocupate“.

„Deocamdată“, replică ea. „Knack vrea să plece de aici fiindcă nu se mai poate menține. Elevii lui îl torturează și-l batjocoresc. De câte ori a avut el judecată din cauza destrăbălării copiilor! Acum a ajuns de-i sparg ferestrele, aproape în fiecare noapte. Knack dorește din toată inima să plece de aici. Dacă el se duce, tu poți să vii în locul lui. Eu aș fi foarte fericită“, încheiă ea cu privirile în pământ, „dacă aș putea fi pentru tine, ceea ce a fost buna ta mamă pentru tatăl tău!“

(Va urma.)

Spiritismul.

(Continuare).

V. Concluziune. Am văzut în cele de mai sus fenomenele spiritiste, cari sunt fenomene reale, iar nu închipuite. Vor fi și închipuiri; vor fi și înșelăciuni, și poate că în partea cea mai mare; dar sunt și fenomene adevărate, cari nu se pot trage la indoială, decât numai în cazul, când n'am admite fără numai ce am vedea, ori când n'am admite nici chiar ce am vedea, din motivul, că ne-am putea înșela ori am putea fi înșelați.

Fenomenele acestea spiritiste s'ar părea că ar clătina religionea creștină, subsăpându-i una din baze: *minunile*; căci fenomenele spiritiste s'ar părea că ar fi în tocmă cu minunile. Și de aceea și zic spiritiștii, că dl Hristos ar fi fost un medium pufernic, cum zice spre pildă Kardec¹⁾; medii ar fi fost și apostolii și în general toți făcătorii de minuni; iar minunile lor: fenomene spiritiste.

Dumnezeu însă nu ne poate lăsa să orbecăm în nesiguranță. Și de aceea, dacă face minuni, prin cari vrea să ne convingă despre voința Sa, trebuie să le aplice sigilul său, ca să zic așa, de pe care să putem cunștea minunile Lui și să le putem deosebi de prestigiile diavolești. Și de fapt și sunt semnele acestea caracteristice, de pe cari se pot deosebi minunile lui Dumnezeu de lucrurile minunate ale spiritelor rele.

a) Primul semn caracteristic se scoate din *natura* minunilor și a prestigiilor diavolești. Pentru că Dumnezeu e creatorul făpturilor și ca atare poate îndeplini atari fapte, pe cari nu le poate îndeplini nici o putere a naturii. Poate suspenda o lege generală a naturii; poate da viață cadavrelor; poate opri soarele, respective pământul în cursul său, etc. Diavolul însă nu poate face lucruri de acestea, pentru că el nu e atotputernic, nu e creator. El numai atâta poate face, ca să grăbească desvoltarea unor lucruri, al căror simbul se află deja în cauză; poate altera ori pune capăt unei mișcări, care poate fi alterată, respective nimicita și de forțele din natură. Astfel, el va putea face să se desvolte o plântă în decurs de câteva minute, al cărui simbul însă existase de mai înainte; va putea produce fântăsmă, afluând moleculele din atmosferă, cari au în sine puțința pasivă de a se aduna; va putea altera, respective nimici senzibilitatea noastră, impresionând nervii; va putea face, ca omul să vorbească, inconștiu, limbi necunoscute, impresionând organele vorbirii, etc.; pentru că toate acestea pot fi produse și de cauzele naturale: de căldură, cloroformiu, cocaină, etc. Dar nu va putea da viață cadavrelor, pentru că nu e Domnul vieții.

Acum, dacă ne uităm la minunile Domnului Hristos, El a făcut minuni în tot felul de ființe; în *ființele nevietuitoare*: umbilând pe mare, demândând furtivei să înceteze, schimbând apa în vin, multiplicând în două rânduri pâinile, etc.; în *natura spirituală*: scoțind din oameni spiritele necurate; în *natura mixtă*: vindecând boalele oamenilor, cu cuvântul, prin simpla atingere, fiind prezent ori din depărtare, și înviind pe cei morți. Iar fenomenele spiritiste se reduc la: ridicări și învârtiri de mese și de alte mobile; produceri de sunete; schimbări de pond la corpuri; înălțări de ale

¹⁾ Wolkenberg, op. cit. pag. 190.

mediilor în aer; aduceri de obiecte neexistente în odaie; făcări și globuri luminoase; apariții de mâni și de picioare, ori de alte părți ale trupului omenesc; scrisori directe, fără nici o însemnătate; înflințări de ale mediilor asupra busolei; străbaterea unor corpuri printr'alte; apariții de spirite. Acolo avem *minuni peste natură* și în *contra naturii*; aci nu avem nici un fenomen, carele să întrecă puterile naturii.

b) Al doilea semn caracteristic se scoate din *urmările* minunilor și ale prestigiilor diavolești. Minunile, ori mai bine zis, urmările minunilor sunt totdeauna bune și *numai bune și statornice*, cum sunt de ex. vindecările; pe când vindecările spiritiste nu succed; iar dacă succed: ori se schimbă un morb cu altul, și în special cu de cele nervoase, ori nu se vindecă radical. Minunile lasă în sufletul omului, care le vede, *mângâiere, încurajare, zel la facerea binelui*, etc.; pe când prestigiile diavolești produc în om: *groază, apatie, lipsă de zel spre bine*, etc.; În fine mediul, cu ajutorul căruia le-a făcut, simte *oboseală și stoarcere de putere*, cum am văzut la debutațiile mediei Eusapia Paladino. Aceasta este o dovadă nouă, că spiritul necurat nu lucră fără să se folosească de puterile naturii, în cazul de mai sus: de puterea fizică a mediei, căci în cazul acela puterea ei n'ar fi scăzut. El se folosește de puterile naturii, dar într'un mod nouă necunoscut.

c) Al treilea semn caracteristic e: *modul*, în care se fac minunile și prestigiile diavolești. Domnul Hristos făcea minunile demândând; și aceasta o făcea El publice: la aer liber, ori în casă, fiind prezent ori departe. Sfinții apoi fac minunile rugându-se, nu ca să le facă ei cu puterea lor, ci ca să le facă Dumnezeu, îndurându-se spre cel lipsit. În spiritism din contră avem ca recerințe: formarea lanțului, așezarea experimentatorilor în jurul mesei; iar în unele cazuri se mai recere: întunec ori lumină de jumătate. Spiritiștii vreau să producă un fenomen, și se produce altul; mediul de regulă trebuie să intre în tranșe; dacă nu succed fenomenele astăzi, se încearcă mâne. — La minuni *totul e serios*, la fenomenele spiritiste totul e *ridicol*: jucări de mese, trageri de urechi și de nas, pipări nedecente, infundări de dobă în cap, trântiri de mâni, loviri peste cap cu măsuța ori cu ghitara, vărsări de apă pe cap, ungeri cu materii urite, etc.; ori dacă nu sunt de răs sunt *de compătimit*, se înțelege, în cazul, când se întâmplă rele experimentatorilor.

d) Al patrulea semn caracteristic e: *scopul*. La minuni scopul e: *binele omului*, nu atâta cel trupesc, cât mai vârtos cel sufletesc: „*Fiule iertăți-se fie păcatele tale*“, „*griji să nu mai păcătuiești*“¹⁾; credința și increderea în Dumnezeu, vindecarea boalelor, mângâierea celor năcăjiți. Din contră scopul fenomenelor spiritiste este *câștigul și renumele mediului*, fiindcă ședințele sunt cu taxă de intrare. Un alt scop al acestora este *indestulirea curiozității* omenești și *distracția* oamenilor. Acestea sunt *scopurile mai de aproape* ale minunilor și ale prestigiilor diavolești. Pe lângă scopurile acestea mai de aproape, mai este un *scop mai depărtat*. Scopul mai depărtat al minunilor e instruirea omului în cunoașterea lui Dumnezeu și a datorințelor sale, cu un cuvânt: *premărirea lui Dumnezeu*.

(Va urma.)

¹⁾ Ioan, 5, 14.

Bibliografie.

A apărut:

„*Revista politică și literară*“. Anul I. Nr. 3. cu următorul sumar: Dr. A. Bunea, De ce se duc Românii în America. — Dr. C. Maniu, Critica filozofică a sistemului de guvernare din Ungaria. — Dafin, Chemare, (poezie). — Slăvescu, Inaugurarea stăuei lui Vasile Alexandri. — M. Străjanu, Egoismul, (Fragment dintr'un tratat asupra filozofiei lui A. Schopenhauer). — Al. Ciura, O săptămână în țară, (Note cu creonul). — I. Agârbiceanu, O excursie. — Șt. O. Iosif, Vremuri (poezie). — A. C., Cronica politică. — A. Lăpădatu, Un memoriu a lui Damaschin Bojinca cu privire la starea și organizarea învățământului public la Moldova, la 1849. — A. Melin, Feciorul popii Zaharie. — Luca Russu, Cronica artistică. — I. Br. Hodosiu, De ce se duc Românii în America, (Observări). — Redacțional.

„*Albina*“, Revistă enciclopedică Populară. Anul X. Nr. 3. din 15 Octomvrie 1906 cu următorul sumar: P. Gârboviceanu, Cântarea sau muzica. — Sofia Nădejde, Cât poate costă un chef. — Deschiderea liniei Constanța—Constantinopol—Alexandria. — Șt. C. Ioan, Amintiri din călătorie: Innsbruck. Congresul bisericii. — Dr. Galian, Sfaturi pentru economie. — A., Asociațiunea Transilvană. — M. Popescu-Ricman, „Cu musca pe căciulă“. — A. Vântul, Însușirile elefantului. Inaugurarea unui sat de veterani. — V. S. Moga, Cronica agricolă, economică și comercială. Cronica săptămânii. Informațiuni. Bibliografie. — Sfaturi practice: Păstrarea semințelor de pomi. Stărpirea purcelilor. — Ilustrațiuni: Vederea orașului Innsbruck. Mormântul lui Maximilian. Muzeul Asociațiunii din Sibiu. Elefant domestic. — Pagina glumeață: Pălăria cocoanei.

„*Viața Românească*“. Nr. 6. cu următorul sumar: M. Sadoveanu, Mariana Vidrașcu (roman). — Cornelia din Moldova, Versuri. —

G. Bogdan-Duică, Scrisori de Alexandrescu (urmărire). — I. Agârbiceanu, În luptă (nuvelă). — G. Ibrăileanu, Probleme literare (urmărire). — D. P. Bogdan, Teoria electronică a materiei. — C. Morariu și prof. I. Cav. de Cuparescu, Viața Românească în Bucovina. Părți din Ist. Rom. Bucovineni. Problema răzășească. — I. Russu-Șirianu, Din Ardeal. Politica noastră memorandistă. — P. Nicanor et Co., Miscelanea. — G. I. Cronica literară. Arta și critica femeoină. — Ana Conta-Kernbach, Cronica pedagogică. Convorbiri școlare. — Dr. Tatușescu, Cronica medicală. Regimul sării. — Căpitan Alexandru Sturdza, Cronica militară. Studii de psihologie militară. — Recenzii. — Revista Revistelor. — Mișcarea intelectuală în străinătate. — Bibliografie. —

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2
an 9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 24 Noemvrie 1906.****Numărul 48.**

Procesele noastre.

A venit în sfârșit și rândul nostru, să ne prezentăm în fața Curții cu jurați din Cluj. După 16 ani de viață liniștită și pacinică, ne trezim de-odată în anul acesta cu patru procese de presă. Să vede, că procurorul încântat de noi, ne-a îndrăjit și a ținut să ne și arete dragostea aceasta, improcesuând aproape unul după altul patru articoli primi, apăruiți în Maiu și Iunie a. c. cam după alegerile de deputați pentru parlamentul țării. Unul dintre acești articoli, fiind semnat de preotul nostru din Brețe, fratele Simeon Zehan, a rămas să třeacă în sarcina dănsului și să se pertracteze separat de ceilalți trei, pentru cari responsabilitatea căzută asupra redactorului nostru, deoarece acesta neputând spune, până după pertractarea excepțiunilor pe autorul lor, a rămas să deie el samă de celea publicate.

Până în ziua osândeii nici n'am luat act în foaie de acest proces, pentru-că recetind pasajele incriminate, nu găsiam de loc, în ce ar sta delictul de agitație, ce ni-se imputa. Și așa am mers în fața Curții cu jurați, deplin incredințați, că sau vom fi achitați, sau ni-se va dicta ceva pedeapsă ușoară, ca să nu se poată susține de jurații din Cluj, că nu au sentimente patriotice, ca nime altcineva. Am rămas surprinși însă, când am auzit enunțarea, că pentru fie-care din acești trei articoli, jurații din Cluj ne-au găsit vinovați de agitație contra maghiarimei. Și și mai surprinși, când tribunalul s'a grăbit să ne pedepsească cu 8 luni arest, 1200 cor. amendă, plățirea speselor de proces, publicarea sentinței în foaie și comunicarea acesteia Măritului Ordinariat Arhiepiscopesc.

Pentru informația cetitorilor dăm un raport scurt al acestui proces.

Pertractarea finală se ținu Sâmbătă în 17 crt. la 8 oare dim. Președintele Tribunalului e br. Rudnyánszky Béla, asistat de doi juzi și un notar. Procurorul e reprezentat prin Dr. Jeney Aladár, subprocuror, ca apărător funcționează deputatul Dr. Iuliu Maiu, avocat în Blaj.

Îndată la începutul ședinței președintele se supără pentru-că acusatul răspunde românește. Apărătorul insinuă că de năitate pentru fie-care articol, fiind-că deși redactorul a insinuat pe autorul lor, tribunalului n'a voit să primească de bună insinuarea, sub pretext că s'a făcut prea târziu. Se cetese rând pe rând cei trei articoli improcesuați, pe cari îi reproducem aci, ca să se convingă și cetitorul nepreocupat, de sfârșirea, ce a trebuit să se facă, ca să ne scoată de agitarii contra națiunii magiare.

Primul articol îl reproducem întreg, având incriminate mai multe pasaje, pe cari le-am subliniat, din celelalte done vom scoate numai părțile incriminate.

1. *Aniversara* („Unirea“ Nri 21, dela 19 Maiu n. c.):

„Zilele acestea s'au implinit aproape 60 ani dela marea manifestare națională a poporului român, pe Câmpul libertății, de lângă Blaj. Și dacă ar fi să ne dăm seamă de progresele politice realizate în acest șir respectabil de ani, cu greu credem, că am putea constata ceva sor.

E adevărat, că succesele politice sunt pendente de multe împrejurări, și că adese aceste hotărăsc lucrurile mai iute, decât combinațiile iscusite ale conducătorilor, cu toate acestea în un restiup așa însemnat de ani, soarta noastră în țările coroanei Sf. Ștefan, nu s'a ameliorat aproape de loc.

Ce cereau frații nostri adunați la 3/15 Maiu 1848, la Blaj? nimic mai puțin, decât aceea, ce s'a repetit anul următor la Olmütz în adresa din 25 Faur, și tot aceea, ce s'a alcătuit în formă de programul partidului național român din Maiu 1881.

Celea 40 mii Români cereau independență națională, respect politic pentru națiunea română, reprezentanți proporționați cu numărul populațiunii române, diregători români în toate ramurile administrației și în legislațiune și câte o adunare națională pe fie-care an.

Azi? independența națională cu un reprezentant în guvern și cu titlul de Mare Duce al Românilor pentru Majestatea Sa, — cum se cerea în „revindicațiunile“ dela Olmütz, — se pot considera mai puțin ca un pium desiderium. A vorbi azi de independență, ar fi un fel de lesă, națiunea română nici nu e considerată ca esistentă, iar partidul național român a fost îngropat cu ilegalele ordinațiuni ale lui Hieronymi. Și acum chiar, când, părăsind pasivitatea rău înțeleasă, națiunea română a alergat la urnă, să-și deie votul său pentru fii de ai săi, a trebuit să constate, că pentru ea nu se pot face alegeri libere, că baioneta și glonțul

numai la alegerile cu candidați români își fac rolul și ea, chiar în ziua aniversară de 3 Maiu, venerabilul președinte Gheorghe Pop de Băsești, a avut să se lupte cu un grozav terorism, căruia i-au căzut jertfă vieți de om. Și ventilându-se prin ziare și presa, poate prematură, că deontatii naționalităților, ar dori să fie combinați în singuraticile comisii și în biroul camerei „Budapesti Hirlap“, și pune în gura unui membru marcant de a independenșilor declarația, că asta nu se poate, de vreme ce deputații, grupați în acest partid, nu stau pe bază legală, și dacă vor să fie luați în combinație, atunci să între în una din partidele celelalte.

A mai insista asupra modului, cum se aplică în oficii publice, fii de ai poporului român, cu toate considerantele juste ale §. 27, din legea de naționalități dela 1868. — e o pierdere curată de timp. În comitatul Albei-inf., în care irei părți din locuitori sunt români, avem în administrație 1 pretor, în schimb, cu ridicata străini, cari sau nu știu limba populațiunii, sau o știu rău, și astfel nepricerându-o fac bazaconii.

Reprezentanții poporului român din 1848, cereau adunare națională în fie-care an, iar azi, după 58 ani, adunările politice sunt oprite și chiar și celea concesse, ca de pildă cea dela Sibiu din 1905, mai târziu sunt considerate de contrare legilor și convocatorii trași în cercetare și pedepsiti.

Națiunea română cerea la 48, libertatea și independența bisericilor și egalitatea în drepturi și foloase cu celelalte. E adevărat, că absolutismul ng-a dat doue mitropolii și câteva episcopii, dar până în ziua de azi se fac atacuri desperade pentru nimicirea independenței bisericeii române unite, pentru introducerea unei limbi străine în cultul dumnezeesc la o parte a credincioșilor ori pentru dismembrarea lor de sub jurisdicțiunea episcopului român; până azi, singură biserica română unită, e lipsită de întregirea congruală, pe care statul o dă chiar și rabinerilor jidovești.

Cât pentru alegerea arhierilor, stăm aproape tot așa.

În biserica noastră pe episcopi îi propune Majestății Sale spre întărire guvernului, nu Mitropolitul, cu atât mai puțin îl aleg preoții, dar și alegerea aceasta încă se face după o împărțire electorală învechită și necorespunzătoare. În biserica nemită forma e alta, dar fondul e acelaș. Sinodul alege, dar guvernul nu întărește persoanele, cari nu-i convin. Iată dar, că nimic nu s'a ajuns nici pe acest teren.

Mai cereau cei adunați pe „Câmpul libertății“: libertatea tiparului, fără censură

și fără cauziune, — și azi, câte ziare simt încă greutatea proceselor de presă, unde și acusa și judecata sunt aduse de oameni, de același spirit nutriți. Cereau românii libertatea personală și ca nime să nu poată fi prins sub un pretext politic. Și ce s'ajuns? Se spună temnițele dela Năsăud, Vaș, Seghedin și Cluj, cari odată erau populate numai de români; mărturisesc ziarele, că alegătorii români sunt bătuiți, împușcați, împărștiați, călcați de copitele cailor, chiar omorâți, pentru-că vreau să se manifeste și ei conform legii, dar nu conform spiritului soviniștic magiar.

Ar mai trebui să pomenim și de cererea de a se înființa școli din partea statului pentru locuitorii români, dar, ne oprim, pentru-că știm cu toții, că aceasta nu s'a făcut nici-odată, ci din contră, chiar și acolo, unde românii au voit să-și ridice institute de cultură, au fost împedecați; fondurile adunate pentru scopuri culturale au fost laute ori li-s'au schimbat destinația; iar cei puși la cârmă, zi și noapte își sfărâă capul, cum ar putea mai ușor și mai iute magiariza prin școli elementului românesc.

Pentru astfel de porunci nefericite rămâne pentru totdeauna o clasică admoniție enunțată în §. 17. din legea de naționalități: „De oare-ce succesul instrucției publice este din punctul de vedere al culturii generale și al binelui public, unul din scopurile cele mai înalte chiar ale statului, această este obligat să îngrijască ca cetățenii... să se poată cultiva... în limba maternă“.

Și azi? azi și religia vor să ne silească să o propunem studenților dela gimnaziile străine în limba magiară; azi lex Berzeviczy așteaptă ca copiii în școala populară să știe limba magiară fluent...!!!

Fii mărită strălucită zil ca cel mai luminat ideal al aspirațiilor noastre na-

ționale, strălucii-vei ca tuturor generațiilor viitoare și ca un bogat izvor de enșiasm vei servi tuturor, celor ce vor voi să se adape din învățăturile sale! Și voi veniți apostoli ai neamului românesc, cari a-ți înfruntat atunei toate primejdiile, spre a vă putea aduna și spre a vă putea sfărâă pentru binele și fericirea acestui popor atât de persecutat de soarte, să fiți pomeniți din veac în veac!“

2. Din parlament („Unirea“ Nr. 24 dela 9 Iunie a. c.) E o mică introducere la vorbirile deputaților Dr. Vajda și Dr. Maniu, cari, fiind vorba de încasarea dărilor rămase în restanță de pe vremea exilului, au apărut nu numai interesele naționalităților din țară, ci a întregului popor sărac și asuprit, și se arată în câteva cuvinte, cum cei bogati sunt favorizați de soarte pretutindenea, iar săracii, scoși din favorul legilor și considerați, ca parveniți. Tot atunci a fost și întreruperea făcută la o vorbire a brului Bánffy, care pretindea, că tot omul are lipsă de stat național magiar, iar Dr. Vajda a observat: noi n'avem și toată casa s'a ridicat întruiva lui, vociferând: Ieși afară, ieși de aci, du-te în România! S'au încredințat următoarele pasaje:

„... sunt în țara aceasta mașteră nouă milioane de oameni, cari nu se bucură de nici un favor al legii, ci calcându-se legea, sunt tractați ca niște parveniți.

„Este o privilegiate stranie, văzând cum reprezentanții poporului român să luptă în marea de străini pentru drepturile și cinstea poporului românesc. Sar în luptă cu lei, disconsiderând toată furia contrarilor, cari nu mai pot de năcaz, văzând că nu mai pot îmbăta lumea cu apă rece, și nu mai pot s'aduce lumea cu frazele lor goale.“

3. Viena și Magiarii. („Unirea“ Nr. 25. din 16 Iunie n. c.) E vorba de pretinsele scandale, făptuite de populația Vienei, contra delegației magiare, întrunite acolo la 10 Iunie n. Se spune în acest articol, că oamenii când își pierd compătul, lasă vorba dulce și rafinieria politică și încep cu forța fizică, ca de pildă Vinezii, a căror purtare se biamează și apoi se continuă, scoțându-se învățătura creștinească, că dacă magiarii nu le place treaba aceasta, să nu-și uite, că foarte adese-ori s'au folosit și ei de astfel de argumente derestabile. „Și aceasta n'ar trebui să surprindă opinia publică magiară, nici guvernul ungar, care vede mai mult, că ce îndrăsuiesc alții față de inviolabilitatea lui și nici decât, că ce-și permite el față de noi.

„Dacă noi am pune într-o cumpănă legea și în egalitate violența și forța crasă, ce o am întimpinat numai dela 67. încoace din partea stăpânirii, de cumva s'ar și putea face o astfel de asemănare, ar fi un aspect de o diferență fenomenală.“ Și apoi enumerându-se violențele inscenate pentru restituirea guvernului Fejérváry, se întreabă, că ajunge-vor și Vinezii așa de departe?

„De vor ajunge, atunci austriecii au învățat mult dela magiari, aceștia însă, uită tot trecutul, tot ce au făcut ales față de naționalități, toate persecuțiile, toate mijloacele drastice, adese foarte drastice, cu cari nu odată au cercat să ne capateze pe noi, că în țara aceasta totul e magiar și pentru magiari, și că chiar și în cazul acela, când Românii pretindeau cele mai elementare drepturi, respectarea legilor, răspunsul era: demolarea casei Drului Raț din Turda, închiderea comitetului național, baioneta și pușca“.

Apărătorul contestează traducerea articolului: „Din parlament“. Traducătorul

FEUILLETON.

Z. Bârșeanu la noi.

În noul turneu, ce-l dă artistul Z. Bârșeanu, s'a oprit pentru două sări și la noi, împreună cu doșora Brașoveanu, pe care o cunoașteam de mai înainte și cu dnl Radu Popea și G. Stoica, pe cari i-am văzut pentru întâia- dată acum, lăsându-ne bună impresie amândoi, în deosebi cel dintâi.

„Năpasta“ lui Caragiale a fost, fără îndoială punctul de forță al acestor reprezentații. D. Popea, în rolul lui Dragomir, a fost cât se poate de fidel, începând cu certele zărnice dintre el și Anca, cu muștrările-i de conștiință, cari isbucneau în tot momentul, cu alucinările și vedeniile, cari îl turburau și în vis. În deosebi scena a VIII-a, când el vine beat acasă, a fost redată foarte fidel. Când Anca, bănuindu-l, îi cere, să se spovedească, acesta îi răspunde: „Ei așa! dacă m'oi mai întoarce... m'oi mai spovedi... Ei, și apoi ce? Așa e viața omului! Pe toți tot dracul îi încalecă... toți o să moară, toți! Și eu o să mor... și tu o să mori, și Gheorge și toți, pe rând, pe rând, ca la moară“... .

Se culcă amețit, trezindu-se într'un acces de groază. Visase un cap de mort, cu dinți mari, care vrea să-l muște de mână... .

Anca (dș. Brașoveanu), a cărei îndoială începe a fi tot mai motivată, cu o

accentuare de groază în glas, cu gesturi de sibilă, încearcă a-i sugera lui Dragomir ideea, că Dumitru are să-i apără aievea.

Și anare Ion ocașul (Z. Bârșeanu) victima crimei lui Dragomir. În toată înfățișarea lui de idiot, Ion cel schinginit de bătăile dela ocnă, se prezintă — în interpretarea artistică a dlui Bârșeanu — umilit și stupid, ca un căme bătut. Conștiința lui de om e zdruncinată, bătăile, ce le îndruse la ocnă, îi sugeraseră ideea, că el e vinovatul. Găsiseră la el lăleaua și amnarul celui ucis și cei dela ocnă nu-l mai slăbiră din bătăi, până ce n'a mărturisit, că el a fost ucigașul — asemenea schingiuitului din „Rascolnyikow“-ul lui Dostoievski.

Dragomir, în fața acestei ruine de om, a cărei nenorocire el o pricinuisse, se înduioșează, hotărându-se să-l scape cu ori-ce preț.

Anca se amestecă în convorbirea lor.

— De ce te-a închis pe tine, Ioane?

— Pentru-că am omorât pe Dumitru.

— Dar tu l-ai omorât?

— Eu.

— Ba nu tu.

— Ba eu... Luleana și tutunul și amnarul lui era la mine.

Anca dă să înțeleagă lui Ion, că Dragomir e ucigașul. Și atunci se revoltă cea din urmă rămășiță de demnitate omenească din idiot, sărind la Dragomir, să-l gătuiască.

Dar Anca nu vrea ca Dragomir să moară de mâna ocașului, până nu-și va fi ispășit crima prin mărturisire fățișă, de aceea întrevine.

Idiotul se mulcomește și după accesul

de mai înainte, recade în extremul de înduioșare și slăbicioane.

— Vezi — zice el — Tu la ce n'ai venit să spui, pe cumă Ion nu-i vinovat... Pe Ion i-ai bătut în cap dejaba... Lna-ți-mă pe mine. Ce am avut eu cu Dumitru e altă socoteală, dar ne Ion lăsați-l săracul!... Și Ion s'ar fi rugat la Maica Domonului Buna pentru păcatele tale... Vezi!... Vezi!...

Ion plânge, Dragomir plânge li ei înfundat. — și publicul plânge și ei.

De aici încolo, Dragomir, pornit spre declin, e numai o unealtă în mâinile Ancei, pentru mărturisirea crimei și pentru a se lăsa prins.

Impresia ce mi-a lăsat-o „Năpasta“, când am văzut-o reprezentându-se în interpretarea dlui Bârșeanu, a fost foarte puternică și mi-am adus încă odată aminte că trageana Iászai Mari, când a cetit pentru întâia oară în traducere ungurească această bucată, a exclamat, că e datorită, fără îndoială unui autor de geniu.

Farsa „Singa la doi stăpâni“, ce a urmat, a rămas, ca efect, mult în urma „Năpastei“, detragându-i mult și abrevierile, cari se observau așa de ușor.

În seara a doua „Mărioafă“ de Carmen Sylva, ori cât de bine ar fi fost interpretată — remarcăm în deosebi pe doșora Brașoveanu și dl Stoica, — nu s'au putut asemăna cu efectul din seara trecută. Piesa însăși — ori cât de bună ar afla-o alții — mi-se pare prea de tot romantică și prea e puțin potrivită cu spiritul țărănilor noștri, în sinul cărora se desfășoară.

recunoaște unele greșeli și le rectifică cu ajutorul adv. Dr. Pordea. Se naște un nou incident, avocatul Dr. Maniu protestează contra redactării întrebărilor, ce se pun juraților, și în care e vorba că s'a atârnat contra națiunii magiare (magyar nemzet), Dsa susține, că națiunea magiară nu poate fi vătămată, fiind-că nu există decât naționalitate magiară. Presidentul se supără. În sfârșit întrebările se îndreaptă de tribunal, spunându-se: agitație contra maghiarimii, avocatul dificultează și espreșia aceasta ca necorectă și insinuă cas de nulitate.

Urmează vorbirea de acuză a procurorului. Dsa începe foarte de departe și primul cuvânt, ce corțește e nu neadevăr: „Istoriografia Daco Români...“ spune, că Românii subjugând popoarele barbare le-a făcut sclavi. Germania învingând pe Francezi, le-a luat Alsația, Lorena, Polonia, a fost împărțită, singur Maghiarii biruind pe Români, nu i-a tractat ca sclavi, ci ca frați, împărțindu-i de toate drepturile și cu toate acestea Români au fost totdeauna nerecunoscători. Ia apoi pe rând articolii incriminați și cu forța cearecă a smulge ațitarea, pentru care cere pedeapsă. Insistă ales asupra articolului „Aniversarea“, și spune, că înainte de 48. Românii n'aveau nici un drept aci în țară, ci maghiarii le-au dat acele drepturi și cu toate acestea și atunci ca și acum. Românii s'au purtat dujmănește contra Maghiarilor. Relevează și faptul, că articolii publicați în „Unirea“, care e foata oficioasă a arhidiecezei gr.-cat. au mare injuriță asupra poporațiunii, care e dedată a asculta cu multă luare aminte și grije de tot, ce-i spune preotul său.

Apărarea d'rlui Maniu a fost splendidă. Cu un calm admirabil dsa înșiră rând pe rând toate contradicțiile și falsurile înșirate de procuror. Desminte mai întâiu acusa, că „Unirea“ ar fi foata oficioasă și apoi

„Sacrificiul“, care s'a dat de încheiere, a fost iarăș o bucată de forță, datorită lui Roberto Braco, un scriitor prea puțin cunoscut la noi. Un părinte decăzut (Z. Bârseanu) aflând despre dragostea dintre fică-sa (dș. Brașoveanu) și cutare conte (R. Popea) se determină să se omoare, când vede, că el, cu purtarea ce o are, este o piedecă în calea acestei iubiri; când vede mai ales că atât contele, cât și propria lui fată se rușinează de el. Efectul e zgduitor, când Don Pedro — tatăl — sârută mâna ficei sale, zicându-i: „Iartă-mă... iartă-mă, că ți-s tată...!“

Sentimentul patern dă o aureolă de tragedie vagabundului decăzut.

Între aceste două reprezentații s'a mai dat încă una, pentru clerici și studenți, care a fost la acelaș nivel.

Al.

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fleri. — Suta 5
cor. franco.

analizează pe rând pasajele incriminate, arătând că articolul „Aniversară“ nu e, decât o congregație istorică a stărilor dela 48. și acum. Continuă a spune, că tot ce se zice acolo e adevărat. În special se miră, cum de dl procuror cearecă să afirme cu procurarea la lege, că congrua bisericii române unite ar fi regulată, când se știe că și ajutorul ce-l dă statul, se împarte în un chip așa de nepotrivit și nedrept, cât adese e revoltător. Spune câteva casuri concrete, pe cari le cunoaște foarte bine, fiind-că cunoaște afacerea aceasta. Dacă congrua ar fi regulată, Dsa ar fi cel dintâiu, care ar mulțumi d'ni procuror pentru această preapläcută veste. Arată că ceilalți doi articoli nu sunt, decât done reviste despre evenimente întâmplare. Dsa dovedește, că nicăiri nu se pomește de orațiune magiară, ci de faptele guvernului, pe cari ori cine are drent să le critice.

Cere achitarea redactorului nostru, cu atât mai vârtos, că autorul articolilor a fost însinuat Tribunalului.

Regretăm foarte mult, că nu putem reproduce această splendidă apărare, după chiar apretierile ziarelor magiare și a presidentului, care a felicitat pe dr. Maniu, pentru acest discurs. Adangem însă atâta, că întreg publicul present la acest proces a urmărit cu multă atențiune vorbirea apărătorului și ales după d'plică încurcată a procurorului prognosticau acusatului achitarea.

Arată, că totul se reduce la o persecuție politică, pornită contra d'ni Domșa și Aind, și se provoacă la fituica „Alsóféher“, care a stat mai întâiu alarma contra „Unirei“, care 16 ani a trăit în pace cu justiția magiară.

Acusatul după înțălesul avut cu apărătorul — renunță de a se apăra. Presidentul se îndreaptă apoi către jurați, provocându-i să se pronunțe, după-cum cred ei, și după-cum au judecat din celea anzite. Jurații se retrag și după o consultare de cel mult o oră, deciară, că au aflat vinovat pe dl Aurel C. Domșa, redactor responsabil de toți articolii incriminați. Un murmur surd a răsunit prin sală la auzul acestni rezultat și și mai pronunțat fu acest murmur din partea întregului auditor, când tribunalul după o scurtă consultare, rostește verdictul, prin care redactorul e osândit la 8 luni temniță de stat, câte 400 cor. amendă de fie-care articol, total 1200. spese de proces și publicarea sentinței în foate. Amenda se poate schimba în 60 zile închisoare de stat.

În chipul acesta și „Unirea“, măcar că nu a râvnit după această glorie a ajuns în șirul celor ce sufer pentru neam. Am ținut totdeauna să ne păstrăm calmul în discutarea tuturor chestiilor și să ne păstrăm simplul rol de muncitori cinștiți și pacinici în presa bisericească și politică, luptând din toate puterile noastre și cu celea mai bune porniri ale inimii pentru prosperarea bisericii și neamului nostru. Voia lui Dumnezeu se vede însă, că a fost alta. Ne supunem cu răbdare, dar nu schimbăm nimic din ceea ce încălzește inima și înasflește mintea noastră.

Sinodul arhidiecezan.

Sedința I.

Sosind vremea potrivită și de mult așteptată pentru clerul Provinciei noastre, Excelenția Sa Înalt Preasfințitul Mitropolit a convocat pe Joi și Vineri Sinodul arhidiecezan în a doua sesiune.

Joi dim. s'a celebrat liturgie solemnă în biserica catedrală pontificând Mitropolitul Victor, cu azistința canonicilor: I. M. Moldovan, S. P. Mateiu, G. Pop, Dr. A. Bunea, Ales. Uilăcan, Dr. I. Marcu, Șt. Pop și G. Munteanu, canonici; I. Macaveiu, vicar; Ioan Hățăgan, Al. Dobrescu și Laur. Pascu, protopopi, și preoții V. Masca și V. Florian; diaconii I. Br. Mien și Iacob Popa. A cântat corul clericilor și prof. A. Papiu.

Liturgia s'a început cu rugăciunea: „Împărate cereșe“.

La 9 oare membrii sinodului se adună la reședința mitropolitană, unde prepozitul Moldovan propune să se exmită din sinod o comisie, care să invite pe Excelenția Sa Mitropolitul la sedință. În comisie se aleg Dr. Victor Szmigelski, I. Macaveiu, Dr. E. Daian și V. Florian.

Mitropolitul intrând în sală, viu aclamat de părinții sinodali, deschide sedința exprimându-și bucuria că revede în jurni său pe delegații clerului, ca să le deie samă mai ales de rezultatul pașilor întreprinși pentru regularea Congruiei Veneratului Cler Arhidiecezan. Î. P. S. Sa cere să nu se iele în nume de rău întârzierea convocării sesiunii a doua, pentru-că s'a așteptat un prilej mai favorabil ca să se poată comunica Clerului ceva mai îmbucurător. Prilejul acesta s'a oferit în parte prin aprobarea decretelor conciliului provincial al III. pe cari acum le poate publica Clerului. Continuând Excel. Sa spune, că deși nu poate prezenta nici de data aceasta un decret prealalt prin care s'ar regulă definitiv chestia regulării salarizării preoților, poate totuși să aducă la cunoștință unele momente mai îmbucurătoare, chemate să împrăstie nouri primejdiei deasupra bisericii noastre. Î. P. S. Sa a ținut de cel mai mare moment a informă factorii competenți și prea înalți de poziția noastră. Așa la 6 Iunie 1904, la o lună după Sinod, a fost la Majestatea Sa, care a bine voit a declara, că și până la regularea definitivă a congruiei a dispus ca preoții noștri să fie subvenționați din cassa statului cu sume din ce în ce mai mari. În 17 Octombrie a. c. Excelenția Sa fiind la Roma a informat Sfântul Scann Apostolic și pe factorii competenți, despre congrua și despre celelalte chestiuni cari agită spiritele conducătorilor bisericii, cum sunt autonomia, catecheza, și alte chestiuni importante. Sfinția Sa a ascultat raportul Mitropolitului și i-a promis patrociniul. Apoi Excelenția Sa propune să se trimită câte o telegramă Sfinției Sale Pontificelui și Majestații Sale Sinodul primește cu bucurie această propunere și să primește textul prezentat de Mitropolitul, care în traducere e următorul:

No. 7275—1906.

*Eminentissimo Cardinali Status Secretario
Raphaeli Mery del Val*

Roma.

Clerus dioecesis metropolitanae Albae Iuliensis et Fogarasiensis in Synodum con-

gregatus, Beatissimo Patri Summo Romano Pontifici Pio Papae X. filialis reverentiae ac homagi sensu exhibet, potenti Ejusdem patrocinio confidit, apostolicam de genu implorat benedictionem.

Victor Mihályi, m. p.
Archiepiscopus.

Sz. 7275—1906.

Ö. cs. és apost. kir. Felsége kabinet-irodájá Budapest (vár).

A gyulafehérvári és fogarasi főegyház zsinata Ö császári és apostoli királyi Felségének alattvalói hódolatát nyilvánítja, ezen egyházat legfőbb kegyári hajlandóságba ajánlja!

Mihályi Victor, m. p.
érsek.

Pár. Prepozit. ca președinte al comisiunii verificatoare, propune spre verificare pe noii delegați: Nic. Ticaciu, delegatul districtului Cichindeal, Nic. Galea, dela Arieș, Emil German, dela Uioara, Iacob Popa, protonotar consist. și Alesiu Viciu, delegatul corpurilor profesionale.

Excelența Sa împarte apoi singuraticelor comisii actele noue intrate dela încheierea sesiunii prime, și prezintă exeuza preotului Nic. Galea din Hundorf — și apoi închide ședința, anunțând a doua pe oarele 4 p. m.

Ședința II.

Mitropolitul prezintă exeuza protopopului Sim. Micu, care fiind bolnav nu se poate prezenta.

Comisia organizatoare prin referentul său, v.-prot. Elie Câmpean, raportează despre chestia cantorilor, asupra căreia sinodul decide, ca regularea ei să se amâne până la rezolvirea congruei preoților, și până atunci însă, protopopii pot prevedea cu decrete pe cantorii cari au purtare bună și calificare îndestulătoare. Sinodul mai hotărăște ca să se poată înființa pe alocuirea școale cantonale cu încuviințarea Preav. Consistor. De asemenea se urgitează rezolvirea neamănată a punerii pe note muzicale a celor 8 glasuri și edarea unei cărți de tipic.

Aceiaș comisie propune mijloacele mai potrivite întru combaterea alcoolismului, să decide, să se întrevină la locurile competente pentru închiderea crismelor pe timpul serviciului divin, și înființarea reuniunilor de temperanță locale.

Din raportul despre căsătoriile învrăbite se constată cu bucurie seducerea concubinatelor în număr însemnat.

Tot în această ședință s'a primit răspuns la telegrama omagială primită dela Majestatea Sa. Textul răspunsului e următorul:

Ö csász. és Apost. kir. Felsége, a gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegeyi zsinatának hódolatnyilvánítását legmagasabb köszönettel tudomásul venni méltóztatott.

Ö csász. apost. kir. Felsége kabinet-irodájá legfelsőbb parancsra

Daruváry.

Membrii sinodali au luat cu mulțumită la cunoștință raportul preafinalt.

Ședința III.

La desbatere propunerea mai multor sinoade protopopești, ca să se rețină din subsidiul erarial 10% în favorul fondului preoților deficienți. Comisia financiară, căreia i-s'a incredințat această chestie, propune acceptarea ei. Se încinge o discuție foarte vie în jurul acestei propuneri și se fac mai multe amendamente. După o desbatere îndelungată se primește cu viuă însuflețire propunerea de a se ajuta în chipul acesta fondurile văduvelor, orfanilor de preoți și a preoților deficienți atât de slab ajuturați până acum. Preoțimea a dat dovadă de un însuflețitor sentiment de generositate, făcând posibilă angmentarea anuală a acestor două fonduri cu mai bine de 20 mii cor.

Se mai prezintă câteva chestii mai mici, cari sau se resping sau se relegă Consistorului.

Comisia administrativă prezintă raportul său amănunțit și bine redactat în chestia congruei. Se hotărăște a se exprima profunde mulțumite Escel. Sale pentru pașii întreprinși și până acum în afacerea aceasta atât de vitală, mai ales între împrejurările actuali, când toate confesiunile sunt salarizate din partea statului afară de biserica română unită. După o desbatere ținută la înălțimea discuțiilor, se hotărăște ca Escel. Sa Mitropolitul, chiar în puterea decretelor conciliului provincial al III. acum publicate, se convoace în timpul cel mai scurt posibil un sinod provincial, al cărui obiect principal să fie chestia aceasta a congruei. Vorbirile rostite cu acest prilej, de membrii sinodului, au fost împărțite de multă atențiune, dovadă de multul interes, cu care e urmărită această chestie. Trebuie să constatăm cu multă mândrie, că peerm în trecut, așa și în prezent, ținută preoțimei noastre, a fost demnă. A pretins cu toată tăria, să fie făcută părtașe de toate acelea drepturi și favoruri, de cari beneficiază și celelalte confesiuni, dar n'a trecut punctul nădejdi în rezolvirea în și mai bine a chestiunii.

Tot așa de înălțătoare a fost și propunerea unui sinod protopopesesc pentru readucerea osâmintelor episcopului Clain și ridicarea alor două statui arhierieilor Atanasie și Clain. Față cu propunerea primă să hotărăște ca osâmintele mitropolitului martir, să se lase și mai departe la Roma, ca să fie astfel o legătură și mai atractivă între biserica românească unită și leagănul credinței și neamului nostru; — iar propunerea a doua să ia de o camdată dela ordinea zilei.

Dintre propunerile dezbătute de comisia aceasta mai merită a fi remarcată propunerea pentru înființarea unui fond de administrație bisericesc, la a cărui înființare și alimentare să contribuie bisericele, fundațiunile, preoții și credincioșii. Fondul acesta să se înființeze în fie-care dieceză și la administrația lui să concurgă și credincioșii. Chiar în considerarea înființării lui pentru toată provincia, s'a hotărât ca proiectul de statut împreună cu principiile de directivă să se transpună celui mai apropiat sinod provincial.

Ședința IV.

La ordinea zilei referadele comisiunii scolastice, însemnăm pe cele mai importante. Se hotărăște a întrevini la locurile compe-

tente, ca la învățătorii, cari sunt și cantori, să se socotească cu prilejul pensionării și venitele cantoralii. Referitor la urcarea salariilor învățătorilor la 800 cor. hotărăște, ca să se facă în comunele, unde se poate să se urce din venitele parohiilor. Consistoriul nu e împotriva ca regularea aceasta să se facă și cu ajutor dela stat, dar totdeauna să se ceară pentru aceasta încuviințarea lui. Trebuie să accentuăm și la acest punct abnegația, cu care membrii sinodali au luptat pentru ridicarea pretutindeni a salariilor învățătoresți de 800 cor. deși au fost glasuri, cari i-au făcut atenți, că aceasta n'ar permite-o demnitatea preoților, a căror venit anual în foarte multe locuri stă departe de această cifră. „Dacă n'avem noi, las să aivă ei!” răspundeau mulți preoți. La toată întâmplarea învățătorii nostri ar trebui să fie cu toată recunoștința față cu această ținută a preoțimei.

S'au mai discutat și primit statntele Reuniunii de misiuni, eserecțiile spirituali, mijloace pentru stârpirea concubinatelor ș. a.

Înainte de închiderea ședinței se prezintă răspunsul Sfinții Sale Pontificelui la telegrama omagială din zina precedentă. Răspunsul e de următorul cuprins:

Pergrato Pontifex animo obsequia cleri Archidioecesis istius in synodum tecum coacti suscipit votoque plurima concipiens pro felici exitu conventus petitam apostolicam benedictionem amantissime impertit.

Card. Merry del Val.

Excelența Sa mulțumește părinților sinodali de viuul interes, ce l-au arătat sub tot decursul dezbaterilor și le dorește să se întoarcă cu bine la vetrele lor. Prepozitul Moldovan constată și din a sa parte acest interes, cum și deplina libertate, cu care s'au pertractat toate chestiile din program.

Tot dl prepozit aduce felicitări călduroase Escel. Sale în numele clerului pentru aniversarea onomasticeii Sale. Urările dlui prepozit sunt acoperite de aclamațiile vii ale membrilor sinodului.

Deie Dumnezeu, ca sinceritatea, însuflețirea și căldura, cu care au fost dezbătute toate chestiile, ajunse la discuția Sinodului, să ducă la succesele cele mai desăvârșite pentru neșpusa mângâiere a acestei preoțimi, care cu arăta jertfă și abnegație își îndeplinește lucrările sale!

Invitare de abonament.

Apropiindu-se sfârșitul anului, rugăm pe toți abonenții nostri, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pre anii trecuți, să binevoiască a ne trimite fără amânare prețul foil.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru procurarea recnisitelor sacre și a altelor odoară neînconjurată de lipsă și lipsinde în biserica gr.-cat. nou edificată din Mica, au binevoit a contribui următorii și binecre-

dincioși aflători în America: George Gubas din Mica 4 dolari. Ioan Stănuțiu, Mica 2 dol. Petru Stănuțiu, Mica 2 dol. Georgiu Fărcaș 4 dol. Ioan Gubas, Mica 2 dol. Nicolau Unchias, Mica 2 dol. Szakáts Sándor, Mica 3 dol. Török Ferencz, Mica 1 dol. Nicolau Precup, Gogan 25 cent. Vasiliu Crișan, Gogan 25 ct. Aron Crișan, Vărolea 25 ct. Zosin Duru, Gogan 25 ct. Nicu Calda, Săntiona 30 ct. Ștefan Popovici, Agristea 50 ct. Iosif Câmpean, Gogan 25 ct. Nonic Câmpean, Daia 25 ct. Georgiu Cristea, Gălăneț 25 ct. Ioan Uvas, Lăscud 20 ct. Teodor Bărsan, Lăscud 20 ct. Ioan Pop, Agristea 25 ct. Ioan Zgărean, Korod-Szt.-Márton 25 ct. Demetru Pop, Agristea 50 ct. Török János, Gogan 50 ct. Szakáts Márton, Vărolea 50 ct. Mátyás Sándor, Sz.-Csávás 50 ct. Ioan Sârb, Agristea 25 ct. Ioan Dumitru, Agristea 25 ct. Georgiu Ioana, Homorod 25 ct. Elie Csarlós, Agristea 25 ct. Ioan Herges, Nádos 25 ct. Barabás István, Agristea 25 ct. Ioan Dragos, Nádos 50 ct. Nagy Bitai István, Gogan 50 ct. Székely János, Nemes-Váralya 1 dol. Koppán Ferencz, Váralya 10 ct. Vasiliu Petri, Hundorf 15 ct. Ioan Băcilă, Daia 25 ct. Ioan Dragomir, Daia 25 ct. Ioan Holon, Daia 25 ct. Mihail Roșca, Agristea 50 ct. Erdős János, Csávás 1 dol. Vas. L. Sándor, Csávás 1 dol. Szántó S. István, Csávás 1 dol. Vasiliu L. Ferencz, Csávás 25 ct. Vas. Dézsi, Csávás-Márton 20 ct. Szabo József, Csávás 20 ct. Birtalan István, Csávás 1 dol. Szabo János, Csávás 50 ct. Pál Imre, Csávás 50 ct. Kis István, B.-Szt.-Pál 50 ct. Vincze Szántó, B.-Besenyő 50 ct. Szántó István, Csávás 1 dol. Georgiu Muntean, Richisdorf 25 ct. Markus József, Hundorf 5 ct. Markus Nicolae, Hundorf 5 ct. Nicolau Bien, Hundorf 20 ct. Teodor Roman, Nádos 25 ct. Erdős István, Csávás 25 ct. Nagy Márton, Váralya 25 ct. Tarka Ferencz, Haraugláb 25 ct. Cozma Todor, Sopor 20 ct. Vasiliu Roșu, Sopor, 20 ct. Mihail Popa, Somosteinic 1 dol. Traian Furnea, Sz.-Sáros 25 ct. Elie Sânu, Bértan 50 ct. Nicolau Crișan, Gogan 25 ct. Octavian Șuteu, Bonyha 25 ct. Ioan Duda, Bonyha 5 ct. Szakáts István, Buko-Mica 1 dol. 50 ct. Gubas Ștefan, Mica 50 ct., care sumă în banii noștri face 220 coroane, pentru acestea marimmoase contribuiri pentru un scop atât de nobil, primească sus amintirii credinței prin noi dela poporul gr.-cat. din Mica sincerile noastre mulțămități. — Mica, la 8 Nov. 1906 Ștefan Faust, paroh. Aron Unchias, curator.

Hymen. Di Dr. Laurențiu Nestor, advocat în loc, și doara Virginia Pușcar, își serbează cununia în 25 l. c. în Săhodol, lângă Bran. — Dr. Laurențiu Nestor, din prilejul căsătorii sale a dăruit fondului pentru „Masa studenților“ 50 cor. în locul obișnuitelor invitări. — Trimitem sincerile noastre felicitări!

— Silvia F. Negruțiu și Iuliu Popp logodiți. — Felicitările noastre.

— Alimpiu Suciu, teolog absolut, și Valeria Saturn, invită la serbarea cununii lor, ce se va celebra luni, în 26 Nov. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Merisor.

— Ioan Becicheri, teolog abs. și Livia Mică, invită la serbarea cununii lor, ce se va celebra în 25 Nov. n. în biserica gr.-cat. din Boz.

Concertul aranjat Joi sara din partea societății de lectură a teologilor noștri cu concursul inteligenței din Blaj, a avut un rezultat desăvârșit. Bucata cântată din *Brculean*, compoziția prof. Murășian, cum și *Pribeagul*, de Flechtenmacher Popovici, au secerat generale aplause. Foarte mult a plăcut Putpurul și declamațiile d-soarei Căpușan și d-lui Emil Masca. Sala a fost plină. Înăd parte Esceleța Sa Mitropolitană, membrii capitulari și sinodali și numărul alt public.

Distribuirea premiilor la expoziția din București. Duminecă a avut loc în Arenele Romane solemnitatea distribuirii premiilor. Solemnitatea a fost deschisă de imn jubilar, compus de dl G. Enescu, care a fost cântat de o faufară alcătuită din mai multe muzici militare, care a acompaniat corul conservatorului. Efectul imnului a fost grandios și însoțit de salvele de tunuri date de bateria dela Calafat. A asistat foarte multă lume: Regina, principele Ferdinand, principesa Maria, principele Carol și principesa Elisabeta. Ministrii: C. Disescu, Greceanu și Ionel Grădișteanu. După terminarea imnului a început seria discursurilor. Cel dintâin a luat cuvântul dl Dr. Istrati, comisarul general al Expoziției, făcând apologia regelui Carol, a carui domnie glorioasă o sărbătorește această Expoziție. În urmă a mulțămii tuturor expoziționilor, în număr de 40 de mii, cari au luat parte la această operă, contribuind la reușita ei. Contele de Bim a vorbit în numele expoziționilor străini, arătând că străinătatea vede în expoziție dovadă strălucită de vitalitatea Românilor. Dl Pangratti, în numele expoziționilor români, a arătat ce operă colosală s'a săvârșit pe câmpul pustiu al Filaretului, unde acum un an și jumătate nu există nici apă, nici canale, nici șosele. Dl general Brămanu a vorbit în numele membrilor juriilor. Dl Botez a vorbit în numele meseriașilor și al micilor industriași români. Domnul Dr. Istrati într'un al doilea discurs zice, că expoziția aceasta e o îndrumare nouă spre viitor; ea e semnalul emancipării economice a țerii românești. La închiderea solemnității muzica regimentului VI a cântat Hora nuntii și mai multe marșuri războinice.

Marca culturală a „Asociațiunii“. Dl Ștefan Erdély din Orăștie a pus la dispoziția „Asociațiunii“ o marcă culturală, care reprezintă lupoanca tâptând pe Romulus și Remus și are inscripțiunea S. P. Q. R. (= Senatus populusque Romanus = Senatul și poporul roman) și A. C. P. R. (= Asociațiunea culturală a poporului român). O marcă 5 fileri. Românii cari doresc să întărească Asociațiunea, vor cumpăra marca culturală și o vor lipi pe scrisorile lor. Asemenea se pot pune pe bilețele de intrare la petreceri, concerte, reprezentațiuni teatrale și nu credem că s'ar găsi român, care se refuze a plăti prețul lor. Se pot procura astfel de mărci la biroul „Asociațiunii“ Sibiu, str. Morii nr. 6.

Avis. Banca austro-ungară a hotărât să retraga din circulație banii de hârtie de 10 și 20 cor., înlocuindu-i cu bani de aur. Retragerea se va face în anul viitor.

Știri literare. Am primit „*Román nyelvten*“, de Petru Cupeea. O gramatică bună a limbii române în ungurește cu un adaus de exerciții de traducere și un mic vocabular. A apărut în ediția „Stamfel féle tud. zsebkönyvtár“, costă 1 cor. 80 fil. — H. Ibsen: *Nora*, dramă în 3 acte, traducere de B. Marian. București. Prețul 1 leu.

Conferințe pentru meseriași. Comitetul „Societății meseriașilor români din Blaj, urmând obiceiului bun din anii trecuți va aranja și în ăst an o serie de conferințe pentru meseriași. Prima conținută va fi Duminecă, în 25 Nov. n. Va vorbi părintele spiritual Ștefan Roșian. Începutul la 5 oare d. a. Locul de intrare în casina română. Prețul de intrare 20 fil. Credem, că meseriașii noștri vor grăbi cu toții la acestea distracții instructive.

Petreceri. „Secția industrială“ a „Reuniunii economice din Orăștie“, invită la *producțiunea teatrală* împreunată cu joc, care se va ține Sâmbătă, în 24 Nov. a. c. în sala hotelului „Trausylvania“ din loc.

Se va preda piesa „Cărașul“, Vodevil în 2 acte. Venitul curat e destinat în favorul fondului propriu.

— „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“, invită la *convenirea socială* împreunată cu cântări, declamațiuni și joc, ce se va aranja Duminecă, la 25 Nov. n. a. c. în sala dela „Gessellschaftshaus“. Venitul curat este destinat scopurilor industriale ale Reuniunii.

Dare de samă și mulțămii publică. — La petrecerea aranjată cu ocaziunea sfințirii școlii gr.-cat. din Câmpeeni, în 14 Octobr. a. c. a încers peste tot suma de 170 cor. 40 fil. din cari subtrăgându-să apesele de 72 cor. 80 fil., a rămas venit curat de 97 cor. 60 fil. care sumă s'a predat școlii non sfințite. Oferte marimmoase și suprasolviri a încers dela doii: Dr. Vasiliu Preda, adv. 10 cor. Dr. Traian Morean, adv. 10 cor. Silviu Corcheș 10 cor. Virgil Corcheș 7 cor. Dumitru Pop 3 cor. 40 fil. Petru Simu 2 cor. Aurel Ioanette 2 cor. George Todea 4 cor. Székely Lajos 3 cor. Hans Binder 3 cor. Gavrii Lágý 4 cor. v. d. Eufimia Pop 2 cor. George M. Corcheș 1 cor. Patricie Pallade 1 cor. Marc V. Loți 1 cor. Iosif Karl, Traian Andreca, Const. Mucea, Teodor Orlea, Andreiu Nicola, Margarita Pallade și Csiky Gyula, câte 40 fil. Tutturor acestora, pecum și întreguini on. public sprijinitor, se aduce călduroase mulțămite. — Câmpeeni, 1 Novembre 1906. — Comitetul aranjator.

A apărut

LITURGICA

Volumul II. al Teologiei pastorale de Dr. Izidor Marcu, canonic.

Aceasta carte de mult așteptată, și a cărei lipsă s'a simțit foarte tare, e singură de felul acesta în literatura noastră bisericască. — În ea să tractează riturile împreunate cu celebrarea s. Liturgiei și administrarea ss. Sacramente pe bază istorică, așa după cum să află espuse în ss. Părinți și în Liturgia veche; — să arată administrarea de acum, precum și însămnătatea simbolică și etică a riturilor sacre. — E scrisă într'un stil precis și clar.

Aceasta carte e indispensabilă pentru preoți. Are 592 pag. pe f. 8°.

Să află de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fil.** porto. Pentru România **6 lei**.

A lua o medicină,

care n'are efect momentan, e tot așa fără de folos, ca și cum te-ai sili să faci ceva, ce trece peste puterile tale fizice. Altcum stă lucrul, însă dacă astfel de medicină luăm, cum e bună oară *Emulsiunea Scott*, care gătită fiind din uleu de pește, var și natriu, întărește întreg organismul foarte iute așa, că în timpul cel mai scurt dispar cu totul slăbiciunile, primind omul putere deplină și voință tare. Ca mijloc întăritor pentru băeții slabi și recovalescenți *Emulsiunea Scott* e singură fără păreche. *Emulsiunea Scott* e cu mult superioară uleului comun, în ceea-ce privește efectul și puterea de a vindeca.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescariul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, speștează gratis mostra

Dr. BUDAI EMIL,
városi gyógyszerháza

(27) 3-12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta în ori care farmacie.

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI“ pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

A apărut!

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Deci să arătăm și aci, cum stă lucrul și să dovedim, cu câtă nepricepere, ori rea credință scrie dl M. istorie.

În scrierile mele, „Vechile Episcopii“ și „Ierarchia Românilor“, am arătat, că în Ardeal după câteva încercări zădărnice din veacul al XV. s'au înființat definitiv pe la sfârșitul aceluiași veac și pe la începutul veacului XVI. două episcopii, una de Domnii Moldovei, și alta de Domnii Țării-Românești, una la Vad, alta la Geoagiu, una în legătură cu Mitropolitul Moldovei, alta în legătură cu Mitropolia Țării-Românești. Nici una n'a fost Mitropolie, ci simple episcopii. Dualitatea aceasta corăspunzătoare la dualitatea celor două mitropolii și state române se poate urmări în tot veacul al XVI-lea, cu singura incertitudine, că după ce episcopul Geoagiului, Sava, de groaza prigonirii pornite de principele Ioan Sigismund, a luat lumea în cap pe la a. 1566, nu se știe pozitiv, că următorii lui, cari apar cu Eftimie pe la 1572, unde își vor fi avut reședința? Eu am combinat, că au rezidat la Silvaș până la intrarea lui Mihaiu Viteazul în Bălgrad, unde viteazul voevod le-a așezat definitiv scaunul, fără să strice așezământul vechiu de două episcopii paralele și atârnoare de Mitropolii și Statele Române de peste Carpați. Această dualitate o întâmpinăm și după Mihaiu Viteazul, pâna la Sava Brancovici, când episcopia Vadului dispare cu totul, rămânând numai un simulacru de episcopie românească în Bălgrad. Dar să vedem, cum s'a făcut începutul episcopiei Bălgradului?

În 20 Martie 1585 voevodul Ardealului Sigismund Báthory numește pe Ioan dela Prislop (lângă Silvaș, Țara-Hațegului) *episcop peste toate bisericile românești din Ardeal și părțile Ungurești, afară de bisericile, peste cari era arhieriu un episcop cu numele Spiridon.* (Vezi documentul în „Vechile Episcopii“, pag. 60—61.) Celalalt arhieriu ardelean, Spiridon, era tot atunci episcop peste comitatele Turda, Cluj, Dobâca, Solnocul din Iăuntru, și Crasna. (Vezi documentul tot acolo, pag. 73—77.) Ioan dela Prislop era episcop românesc al Ardealului și părților ungurești și atunci, când Mihaiu Viteazul intră în Alba-Iulia la 1599, căci Mihaiu i-a dăruit o cârjă arhierescă, pe care era scris și numele episcopului și al dăruitorului. Această cârjă s'a păstrat în Blaj până în 1848. (Cipariu: Acte și Fragmente, pag. XIV.) Mihaiu Viteazul înființează așa numita mitropolie a Bălgradului, pe cum se vede din dipticul Mitropoliei, unde se zice despre Mihaiu: „Acesta a făcut sfânta Mitropolie a Belgradului“; (Iorga, Studii și Documente, IV., pag. 67.) apoi din hrisevul lui Constantin Brâncoveanu citat mai sus, din raportul contemporanului Dimitrie Napragyi către împăratul Rudolf al II-lea, (Hurmuzaki, Doc. IV., I. pag. 287.) și din scrierea contemporană a lui Teodosie, logofătul lui Mihaiu Viteazul, publicată de dl Iorga în locul citat din Analele Academiei Române, (pag. 11—17.) În scrierea mea „Ierarchia Românilor“, (pag. 10 și urm.) am dovedit pe deplin, că opera lui Mihaiu Viteazul n'a fost „Mitropolie“ în înțelesul adevărat și canonic al cuvântului, ci o simplă episcopie, pe cum spune și logofătul contemporan Teodosie: „Și *episcopia* a mutat-o acolo (căci mai înainte trăiau în alt loc episcopii), unde până astăzi este cu ajutorul lui Dumnezeu, și a așezat acolo pe cel dintâiu *episcop* de Bălgrad, Ioan“ (Iorga, l. c. pag. 16.) Că titlul de „mitropolit“, ce și-l luau episcopii Bălgradului nu este hotărâtor, se vede nu numai din argumentele aduse în „Ierarchia Românilor“, ci și din o nouă împrejurare, ce acum am descoperit-o. La dl I. M. Moldovan în Blaj se păstrează un act original românesc, datat din mănăstirea Uglea (Maramureș) în a. 1726, și iscălit de episcopul din Maramureș Dosofteiu, care însă în fruntea actului se intitulează: „*Archiepiscopul Maramureșului*“, fără ca cineva să poată deduce din această titulatură, că în Maramureș ar fi existat o „mitropolie“. În Mitropolia înființată de Mihaiu Viteazul cel dintâiu arhieriu a fost Ioan dela Prislop,

cel sfințit în Țara-Românească (Hurmuzaki, Doc. XI, pag. 830), precum se vede din scrierea lui Teodosie și din dipticul Mitropoliei, unde șirul mitropoliților îl deschide dânsul (Iorga, Studii și Doc. IV, pag. 66.) Anul precis, până la care a păstorit Ioan dela Prislop nu se știe, dar din motivele desfășurate în „Vechile Episcopii“ (pag. 68) se poate afirma, că el a murit în 14° Ianuarie 1605. Spiridon dela Vad, soțul lui Ioan dela Prislop și favoritul Bathoriștilor, nebucurându-se de încrederea lui Mihaiu Viteazul, a trebuit să cedeze pentru scurt timp locul său din episcopia Vadului lui Ioan Cernai, care însă dispare cu căderea lui Mihaiu Viteazul, spre a face loc iarăși lui Spiridon, pe cum se vede din decretul lui Mihaiu Viteazul din 11 Decembrie 1599 („Ierarchia Românilor“, pag. 27 și urm.) și din decretul lui Sigismund Rákoczy din 23 Iunie 1607, a lui Stefan Boeskey din 23 Septembrie 1605 și a lui Gavrilă Báthori din 1608. Spiridon dela Vad era pe la anii 1605—1607 și un fel de inspector general peste toate bisericile din Ardeal (Vezi documentele din „Vechile Episcopii“, pag. 73—77.) și pentru aceea și-a luat titlul de „Vlădica Ardealului“ (Iorga, Doc. Bistriței, II, pag. 94—95.)

În scaunul Bălgradului, lui Ioan dela Prislop i-a urmat Teoctist. Acesta e pus în dipticul Mitropoliei imediat după Ioan dela Prislop, și este adevărat că Arhieriu al Bălgradului între anii 1605—1609 din cronica sincronă a bisericii Sfântului Nicolae din Brașov (Cipariu, Acte și Fragmente, pag. XIV.) și din faptul, că în 13 Martie 1606 el intră în Brașov, ca să scoată din post pe preotul de acolo Neagoslav (Stinghe, Ist. bis. Scheilor 4.) N'avem nici un motiv de a ne îndoi, că Teoctist nu va fi păstorit și după anul 1609 până pe la 1613.

Intr'un decret din 1 Februarie 1615 principele Gavrilă Bethlen ne spune, că în 1614 numise pe *Theophisus Paeslopi* „episcop și superintendent“ peste bisericile românești *ale unor părți din principatul Transilvaniei*, (în *Ecclesiis quarundam partium regni hujus nostri Transylvaniae Valachalibus*). Dar zice principele mai departe, că după ce a aflat, că și alte biserici românești din comitatele Turda, Dobâca, Solnoc, Maramureș, Crasna, Bihor și din districtele Bistriței și Gurghiului sunt lipsite de episcop, se vede îndemnat a numi pe *Theophisus Praeslopi* episcop și peste aceste biserici. (Vezi documentul la N. Dobrescu, Fragmente, pag. 19—22.)

Din actul acesta important, publicat în 1905, vedem, că Spiridon episcopul Vadului, care fusese episcop peste comitatele acum înșirate, încetase a mai funcționa la a. 1615, când *Theophisus Praeslopi* este numit episcop și al teritoriului aparținător acestei episcopii. Dar *Theophisus Praeslopi* fusese episcop și mai înainte în *ecclesiis quarundam partium regni huius Transylvaniae*. Aceste părți ale Ardealului, puse în opoziție cu bisericile din episcopia Vadului, nu pot fi altele, decât cele supuse Episcopiei Bălgradului. Prin urmare în 1614 păstoria ca episcop al Bălgradului *Theophis* dela Prislop, care, înainte de a deveni episcop, fusese predicator al bisericii românești din Alba-Iulia, (concionator *Ecclesiae Valachalis Albensis*), și a cărui jurisdicțiune în 1615 s'a extins și peste teritoriul episcopiei Vadului, devenind episcop al tuturor bisericilor românești.

Ca să determinăm mai de aproape persoana episcopului *Theophis*, observăm, că în dipticul Mitropoliei Bălgradului (Iorga, Studii și Doc. IV, pag. 66.) între mitropolitul Iorest, despre care știm pozitiv, că a păstorit la an. 1640—1643, și între Stefan Simion, care a păstorit la a. 1643—1654, întâmpinăm încă un mitropolit cu numele *Teofil*, căruia până acuma a fost greu a-i determina timpul, în care a păstorit, și pentru aceea eu am fost nevoit a-l identifica cu Dosofteiu, despre care am crezut, că a păstorit dela 1615 până la 1627. Acum însă documentul publicat de dl N. Dobrescu aruncă o lumină deplină în această chestiune. *Theophisus Praeslopi* nu poate fi decât *Teofil*, cel din dipticul Mitropoliei Bălgradului. Numele *Theophis* este neobiceiuit, iar alții tot pe același *Theophis* l'au cetit *Theophasus*, precum apare din scrierea lui Pokoly Iozsef. (Az erdélyi reformatus egyház története, Budapest 1904, II, pag. 168.) Deci cred, că nu greșesc, când identific pre *Theophisus* (*Theophasus*) Prislopeanul cu *Teofil* din dipticul Mitropoliei Bălgradului, care prin urmare a păstorit în 1614 ca episcop (mitropolit) al Bălgradului, iar dela 1615 încoace și al Vadului. (Va urmă.)

Spiritismul.

(Continuare și fine).

Scopul mai depărtat al prestigiilor diavolești este: *abaterea oamenilor dela Dumnezeu și dela legea Lui*. Spre scopul acesta se propun fel de fel de învățături încurcate și contrazicătoare nu numai șie-și, ci și minții sănătoase. Dovadă sunt: Kardecianii și Ocultiștii; descoperirile făcute înaintea catolicilor, și cele făcute înaintea acatolicilor. Acestea le intenționează spiritele, cari răsar ca ciupercile, și își bat capul cum să înșele oamenii, prefăcându-se chiar și în îngeri de lumină; iar nu premărirea lui Dumnezeu. Ca să ajungă mai ușor la rezultat, aceste „spirite obscene, arogante și răutăcioase” spun, că nu este lipsă de religione, nu este iad, etc.; și că odată martirul se va îmbrătoșă cu tâlhariul, gustând amândoi aceeași fericire. Dacă spun și câte un adevăr, aceasta o fac ca să înșele. Căci dacă ar spune tot neadevăruri, oamenii și-ar trage pe samă și le-ar părăsi dela început. Spunând însă și lucruri adevărate, ori la început numai de cele adevărate, își câștigă încrederea oamenilor, și astfel li poate duce mai ușor în rătăcire. E metoda, pe care îl vedem practicându-se de viclenii din zilele noastre.

e) Al cincilea semn caracteristic este: *persoana*. *Altul este taumaturgul* (făcătorul de minuni), *altul este mediul spiritist*. Acela mai totdeauna e om sfânt, și se roagă cu umilită, de multe ori cu simplitatea unui copil, fără să fie sigur de ce se va întâmplă; acesta, totdeauna necredincios și de multe ori nemoral, e arogant. Acela cu cât e mai puternic în facerea minunilor, adecă mai plăcut înaintea lui Dumnezeu, cu atât e mai umilit, și vrea să ascundă darul; acesta, cu cât poate mai mult, cu atâta vrea și mai mult, și-și buciună prin lume puterea, ținând ședințe pe plată. Acela rămâne treaz; acesta trebuie să intre în tranee, să-și piardă puterea și sănătatea și să moară curând și rău. Scopul aceluia e mărirea lui Dumnezeu și binele deapropelui, scopul acestuia e mărirea proprie, căci dacă îl părăsește spiritul, cearcă să facă fenomenele spiritiste de sine.

f) Al șasele semn caracteristic e: *învățătura*. Însaș învățătura spirițiștilor arată, că fenomenele spiritiste n'au de a face nimica cu minunile, și că din contră sunt fapte diavolești. Pentrucă

învățătura spirițiștilor nu numai că e în contra religiei creștine, ci totodată e în contrazicere și cu sine însaș. Căci alte sunt cele mele Ocultiștilor și alte ale Kardecistilor; și iarăși alte sunt dogmele Kardecistilor și ale celor ce neagă metempsicoza. E cu neputință însă ca Dumnezeu să-și contrazică, ori să propună lucruri contrare minții, cum ar fi statul sufletelor dincolo de mormânt, etc.¹⁾

De aceea încheiu cu profesorul *Fechner*, martor la debutările lui Slade²⁾: „Între aceste două (adecă între minunile creștinismului și fenomenele spiritiste) există o opoziție atât de vădită, încât cel ce ar voi să le asamene, și să ajute creștinismului prin aceea că ar declara pe Hristos de mediul cel mai excelent, — s'ar părea că injură. Așa se deosebesc de tare aceste două, pe cum se deosebește lumina de întunec, și pe cum se deosebește o putere sănătoasă și excepțional dezvoltată, de o putere cu totul tot lăncetă. Hristos când a făcut minunile n'a suferit convulsii și n'a primit bani, ci fiind în stare normală, a lucrat cu o așa putere ca și care nu ni-a arătat până acum nici un mediu. El n'a făcut să scrie spiritele pe tăbliță cuvinte de toate zilele; ci au ieșit de pe buzele lui cuvinte, cari au convins lumea jidovească și păgână; ba chiar și când am trage la îndoială minunile, pe cari le-a făcut dânsul în decursul vieții sale, ca pe unele, cari n'ar fi istoricește destul de bine dovedite, chiar nici atunci n'am putea trage la îndoială minunea aceasta a Lui: 'de a avea și după moarte influință asupra oamenilor. Dacă puterile lui Hristos, cari lucrau într'un mod excepțional, și faptele lui, nu l-ar fi adevărit înaintea învățăcelilor, poate că mica ceată a Apostolilor, din carea s'a format creștinismul, n'ar fi ținut cu el nici până era în viață, și n'ar fi murit pentru învățăturile Lui, după moartea Dânsului; poate că nu s'ar fi făcut din Saul Paul; dar puterile acelea erau puteri, cari lucră într'un mod excepțional și fenomene excepționale într'alt înțeles, de cum sunt cele din spiritismul de astăzi“.

Dr. Vasile Suciu.

¹⁾ Cfr. G. M. L. Monsabré: *Introduzione al Dogma Cattolico*, trad. ital. de *Geremia Bonomelli*, Torino—Cremona 1895. vol. III. pag. 119—191.

²⁾ Die Tagesansicht, etc. la Dr. Schneider Wilmos, A szellemekben való újabb hit, Budapest 1889, pag. 249.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de Augustin Paul.

(Continuare.)

27

Cele auzite dela Roza și ascendentul personalității ei asupra lui risipiră ultimele îndoiele, ce le mai avea în privința alegerii carierei. Cu un zimbet de fericire privea el în ochii adânci ai pretinei sale, și-i apucă mâna, strângându-o cu căldură.

„Roză, sfatul tău este bun și înțelept, — eu am să-l urmez! Ai dreptate, — vocațiunea de învățător este cea mai aleasă și cu multe merite înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, dacă ea reunește pe lângă instrucțiune și o educație creștinească prin cuvinte și exemplu. Vorbind adevărul, tablourile ademenitoare pe cari mi le reprezintă imaginația mea asupra carierei de funcționar, au fost numai niște ispite ambițioase, — cu cari nici odată n'am consimțit, eu am șovăit numai. Acuma sunt hotărât de a-mi alege cariera, pe care tu mi-ai recomandat-o cu argumente puternice și cu o elocvență strălucită. Cu câtă bucurie vor saluta părinții mei această hotărâre, cu deosebire tatăl meu, a cărui intimă dorință a fost totdeauna, să-i fiu urmaș. Da, tatăl meu împărtășește în totul părerea ta despre importanța și sublimitatea vocațiunii de învățător. Cu proximal semestru de iarnă așa dar am să-mi încep practica de învățător în despărțirea inferioară!“

„Așa curând?“ întrebă ea surprinsă.

„De sigur! Peste câteva săptămâni se

țin examenele de capacitate. Încă astăzi îmi trimit actele, apoi mă prezent la examen și sper că nu voi cădea“, zise el glumind. „Cunoștințele speciale, pe cari nu le-am învățat în gimnaz, mi le-a comunicat tatăl meu“.

„Ah, ce bucurie!“ zise ea cu ochi strălucitori. „Toni, cât timp trebuie să stai tu în despărțirea inferioară?“

„Aceasta depinde dela rezultatele examenului și dela succesele ce le vom repurtă ca învățător în cursul inferior. În tot cazul ar fi bine, să luăm de pe acuma toate dispozițiile pentru căsătoria noastră!“

„Cum crezi tu?“ cercetă ea.

„Îmi dai voie să fiu sincer, fără să te supăr?“

„Cât de curios ești! Spune cu inimă deschisă tot ce vrei. Ceea ce vei spune, nu poate să fie, decât bun“.

„Vezi, Roză, noi amândoi suntem foarte tineri încă, — tu ești de opt-spre-zece ani, iar eu de douăzeci și unu. Admitând că în doi ani ne vom putea căsători și vom putea începe gospodăria, n'ar fi oare bine să ne perfecționăm de pe acuma în conducerea unei gospodării? Eu știu, Roză, că tu ești fată harnică, care știe toate lucrurile câte se recer într'o familie de țară. Tu nu ești dintre acelea, cari să știe broda, fără să știe împletit, să cunoască pictura, fără să știe să coasă și cântă la clavier, fără să știe face o zupă. Cu toate acestea, cred eu, ar fi bine să te mai perfecționezi în ale gospodăriei. Călugărițele din orașul vecin instruesc fete mai mari în toate lucrările necesare unei gospodării bine aranjate. Să te duci pentru

câteva luni în acel institut și să înveți acolo ceea ce nu te-a putut învăța mamă-ta“.

Ea ascultă cu un aer vesel. Acuma încep să rătăcă cu hohot.

„Da bine Toni, ce gospodar cuminte te-ai mai făcut! Cât de delicat ai înfășurat în hârtia roză a laudei, incapacitatea mea actuală de a conduce în mod demn gospodăria dlui învățător. Ai perfectă dreptate“, continuă ea cu seriozitate. „Eu trebuie să mă mai perfecționez încă, și am să frecventez institutul călugărițelor. Toni, nizuința mea cea mai sinceră este, să-ți fac pe voie și să-mi pot împlini datoriile în pozițiunea, la care tu mă înalți“.

„Dacă te înalți eu, ori dacă tu mă înalți pe mine prin calitățile tale, aceasta mă tem că s'ar decide în favorul tău“, replică ei.

Ei părăsiră chioșcul și intrară în casă, unde Roza își luă rămas bun dela familia Gerstle.

Toni își descoperi părinților săi hotărârea de a se face învățător.

Doamna Gerstle bătu din palme de bucurie, iar bătrânul învățător fu așa de emoționat de nu putea să zică nici un cuvânt, ci îi curgeau numai din ochi lacrimile, ca bobii.

(Va urma).

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

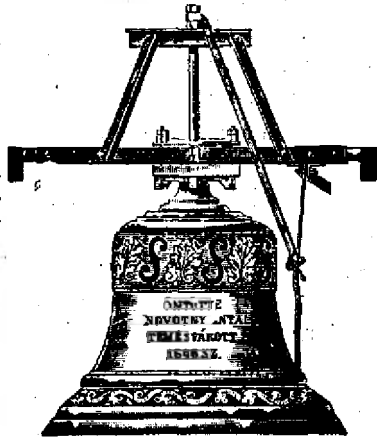
la Timișoara-Fabric (8) 27-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 27-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Octombrie 1906.

Budapest—Predeal—București					București—Predeal—Budapest									
		Accei.	Pers.	Accei.	Pers.	Accei.	Pers.	Accei.	Pers.					
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15		București	pleacă	8 40			8 06	
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19		Predeal	"	3 32			1 12	
Szajol	"		12 07	4 43	9 46	11 33		Brassó	sosește	4 55			2 18	
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55		Brassó	pleacă	8 07		5 32	2 45	
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1		Földvár	"	8 43		6 07	3 15	
M.-Peterd	"		3 05		1 00			Homoród-Kőhalom	"	10 12		7 45	4 23	
M.-Keresztes	"	12 05	3 16		1 14			Segesvár	"	11 40		9 45	5 49	
Bihar-Püspöki	"		3 34		1 36			Medgyes	"	12 40		10 58	6 37	
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11		Kis-Kapus	"	1 24		11 50	6 50	
Nagyvárad	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18		Balázsfalva	"	2 10		12 36		
Várad-Velenceze	"	12 48	4 17		2 36	2 26		Küküllőszög	"	2 20		12 48	7 35	
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27		2 45			Tövis	sosește	2 52		1 27	8 00	
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51		Tövis	pleacă	3 38	12 43	1 57	8 12	
Elesd	"	1 41	5 02	7 58	3 21	3 05		Nagy-Enyed	"	3 59	1 06	2 19	8 28	
Rév	"	2 09	5 20	8 16	3 45	3 26		Felvincz	"	4 20	1 33	2 42		
Csucs	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16		M.-Veresmart	"	4 27	1 41	2 49		
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52		Sz.-Kocsárd	"	4 43	1 56	3 07	9 00	
Jegenye	"	4 33	7 42	9 57	6 01			Ar.-Gyères	"	5 18	2 35	3 48	9 30	
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53		Apahida	"	6 27	3 56	5 02	10 34	
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11		Kolozsvár	sosește	6 45	4 20	5 21	10 50	
Apahida	"	5 50	9 11	11 14	8 59	6 27		Kolozsvár	pleacă	12 59	7 08	6 23	6 02	11 10
Ar.-Gyères	"	6 52	10 20	12 33	10 41	7 27		Jegenye	"	1 41	8 06	7 11	7 09	
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56		11 31	7 51		Bánffy-Hunyad	"	2 13	8 42	6 39	7 49	12 28
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40			Csucs	"	2 44	9 18	7 09	8 31	12 53
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50			Rév	"	3 24	10 07	7 48	9 26	1 37
Nagy-Enyed	"	7 45	11 29	1 53	12 20	8 15		Elesd	"	3 34	10 24	7 59	9 44	1 50
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31		Telegd	"	3 45	10 38	8 11	10 00	2 09
Tövis	pleacă		12 29		1 28	8 38		Fugyi-Vásárhely	"		10 55		10 18	
Küküllőszög	"		1 07		2 14	9 06		Várad-Velenceze	"		11 04		10 27	2 26
Balázsfalva	"		1 14		2 22			Nagyvárad	sosește	4 09	11 10	8 36	10 34	2 39
Kis-Kapus	"		2 13		3 30	9 46		Nagyvárad	pleacă	4 15	11 36	8 43	11 08	2 38
Medgyes	"		2 30		3 49	10 00		Bihar-Püspöki	"		11 47	8 52	11 19	
Segesvár	"		3 43		5 04	11 00		M.-Keresztes	"		12 06		11 39	
Homoród-Kőhalom	"		5 23		7 04	12 26		M.-Peterd	"		12 17		11 51	
Földvár	"		7 10		8 48	1 35		Berettyó-Ujfalu	"	4 52	12 29	9 21	12 05	3 18
Brassó	sosește		7 50		9 27	2 09		P.-Ladány	"	5 51	1 45	10 01	1 19	4 09
Brassó	pleacă		11 35			2 19		Szajol	"	7 05	3 21	11 18	3 04	5 19
Predeal	sosește		1 11			3 31		Szolnok	"	7 32	3 49	11 38	3 44	5 38
București	"		8 05			9 20		Budapest	sosește	9 35	6 40	1 50	7 20	7 50

Nrri subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrri semnăți cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Denhur** săi zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . . . . . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. . . . . —.12
5. **Din viața** lui I. Micul de M. Străjan . . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3.40
8. **Cele două fețe** ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștiințe,** piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrri, îl primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schissel — Blaj. (19) 19-32

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foae apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 1 Decembrie 1906.

Numărul 49.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor rom. gr-cat. din ținutul Lugojului, ținută la Oravița, la 10—12 Nov. n. a. c.

— Raport special al „Unirii”. —

Sosirea comitetului central.

Sâmbătă. În ziua premergătoare adunării generale, la oarele 11 a. m. în gara din Oravița poporul credincios în frunte cu protonopul Victor Poruț; Reuniunea gr-cat. de cântăre: „Concordia” cu harnicul și zelosul ei conducător, I. Bogdan și o mulțime de preoți și învățători din împrejur. așteptau cu nerăbdare sosirea trenului de către Iasenova, cu care avea să sosească Comitetul reuniunii.

La 11 oare 20 m. trenul sosește în gară. Comitetul este primit cu vii și puternice aclamări, cari se făceau deodată așa de puternice, când între cei ce se scoboriau de pe tren, apărură figura preabunului Episcop Vasile.

După câteva momente de reculegere, dl. Cornel Strimbein, afabilul profesor de la școala civilă, în numele Comitetului local din Oravița prin o frumoasă și alesă vorbire salută de binevenire pe Il. Sa Arhiepiscopul, iar Il. Sa cu cunoscuta-i elocință mulțumește Comitetului pentru întimpinarea frumoasă, ce i-s-a făcut, spunând între altele și aceea, că numai interesul vin, ce l are față de învățători și față de învățământul popular, l-a îndemnat să vină aci, să fie în mijlocul învățătorilor și să le deschidă adunarea generală.

Intrarea în Oravița a fost impozantă; s'a făcut prin un șir lung de trăsurile între bubuitul treasurilor și între sunetele clopotelor.

Sedința comitetului.

La oarele 5 p. m. comitetul central al Reuniunii se întrunește în sala școlii gr-cat. din Oravița și sub prezidiul Il. Sale Dni canonic Ioan Boros își ține sedința sa ordinară. În această sedință, la care ia parte și delegatul Reuniunii, surori din ținutul Hațegului, se discută: raportul general al comitetului despre activitatea sa pe anul de gestiune 1905/6, raportul casarului și cel al bibliotecarului pe cum și alte chestiuni, ce aveau de a fi pertractate în ședințele adunării generale.

Serenada.

Seara pe la oarele 7, înaintea casei parohiale o mulțime de popor așteaptă Reuniunea de cântări carea conform programei, avea să deie Ilustrilor oaspeți serenada.

La oarele 7 $\frac{1}{2}$ sosește cu torțe și lămpioane, puternica reuniune și formând un mare semicerc, începe a cânta. După prima cântare apar la fereastră: Il. Sa Arhiepiscopul și Il. Sa Ioan Boros, la a căror vedere mulțimea erupse în puternice: „Să trăiască!” iar impunătorul conducător I. Bogdan, pășind un paș înainte, emoționat, dar cu voce plină în numele Reuniunii de cântări îi binevintează, dorindu-le, ca puținele oare, ce le petrec în comuna Oravița, să le fie oare senine, pline de bucurie și de un souvenir plăcut. La asta Il. Sa Arhiepiscopul mulțumește reuniunii pentru osteneala avută cu aranjarea serenadei, și arătând rolul însemnat, ce-l au reuniunile noastre de cântări, dă binecuvântarea sa arhiepiscopicească. Corul apoi mai cântă vre-o 2—3 cântări și între sgomotoase urări se depărtează. Esecutarea cântărilor a fost peste așteptare.

Serviciul dumnezeesc.

Duminecă, la 11 Nov. n. la oarele 9 a. m. se începe serviciul divin, oficiat în biserica gr-cat. de către însuși Il. Sa Dr. Vasile Hossu, asistat de: Ioan Boros, canonic, G. Popoviciu, V. Poruț, G. Morariu, G. Muntean, S. Popoviciu, M. Jivanca și doi lectori, A. Popovici și I. Ienca. Cântările liturgice le-a cântat, cum să poate mai bine și melodios Reuniunea de cântări „Concordia”, conduși de harnicul învățător I. Bogdan. Fie-mi permis aci a face o mică observare, și anume: După ce ritualul bisericii noastre nu permite în biserică folosirea a nici unui instrument musical, dl. I. Bogdan mai bine făcea, de ar fi lăsat la o parte acompaniamentul cu harmoniu; — nu are lipsă corul D-sale de acompaniament, ba! fără acompaniament mai bine s'ar fi observat esecutarea precisă a cântărilor. După rugăciunea credului Il. Sa Arhiepiscopul suie scaunul episcopesc din naia bisericii, și ține o preafrumoasă și instructivă predică, în carea descriind în colorii vii moravurile păcătoase și relele zilelor noastre, și arătând că toate aceste rele, provin dela spiritul cel necurat, așa de frumos și convingător a arătat și demonstrat existența spiritelor rele, încât mai bine, mai frumos și mai la înțeles nici că să poate.

La finea priceșnei unii dintre domni învățători se împărtășesc cu sfânta taină a cuminecatului. Era foarte înălțător și pătrunzător a vedea cu câtă frică și cutremur se apropiau învățătorii noștri de preacurat și sfântul trup și sânge al Mântuitorului Nostru Isus Hristos. Numai lauda pot pe acei învățători, cari cu ocaziunea adunării generale s'au cuminecat, arătând prin aceea, că sunt conștii de chemarea lor,

conștii că trebuie să fie exemplul poporului nu numai în cele lumești, ci și în cele sufletești. Aș dori ca ținuta aceasta vrednică de imitare să se urmeze și în viitor. Serviciul divin s'a sfârșit la oarele 11 $\frac{1}{2}$.

Sedința I.

După s. liturgie în sala școlii gr-cat. se începe sedința, la care afară de Il. Sa Arhiepiscopul și membrii reuniunii mai iau parte domni: G. Popovici, protop. Lugojului, V. Poruț, protop. Oraviței, G. Morariu, asesor consistorial, A. Pop. G. Muntean, S. Popovici și M. Jivanca, preoți; Dr. I. Nedeico, Dr. Cigărean, B. Muntean, avocați; Gianez, director la școala de stat; Radins, prof. la școala civ., Dr. N. Coțofan, funcționar la soc. căilor ferate; N. Jian, învăț. gr-or., N. Dragoescu, învăț. la școala de stat; I. Berariu, zelosul notar din Vermeș; N. Epure, veselul notar din Greovaț și alți mulți preoți și inteligenți.

Il. Sa Arhiepiscopul primit cu ovațiune fiescă și ocupându-și locul presidial de onoare, deschide adunarea gen. prin următoarea preafrumoasă și instructivă vorbire:

Onorată adunare! Iubiți fii!

Cu toată căldura inimei mele părintești vă salut pe voi Iubiți Fii în Hristos, cari v'ați întrunit azi la adunarea generală anuală a Reuniunii noastre în această frumoasă și însemnată comună Oravița, unde printre ocupațiunile voastre ca reuniune, vi-se dă prilej a vedea rezultatele muncii omenești pe terenul industriei. Aici și la Anina, unde plănuiți o excursiune de studiu, ve-ți putea admira pe Dumnezeu, care a pus pe om stăpân peste pământ, ca să-l lucre și să-l domnească. Ve-ți vedea cu câtă bogăție a binecuvântat Atotputernicul acest loc, — și aducându-vă aminte, că întreg pământul patriei noastre este presărat cu mii și mii de feluri de comori, cari așteaptă a fi scoase la iveală și a fi întrebuințate și prelucrate pentru binele locuitorilor acestei țări, — ve-ți cunoaște că și vouă chiar ca învățători ai fiilor poporului nostru, băștinaș pe aceste locuri scumpe, datorințe nouă, vi-se impun: datorința de a îndemna pe fii neamului, ca pe lângă ocupațiunile moștenite dela strămoși, să se îndeleptnicească și cu ramuri deosebite ale industriei, ca astfel avuțiile pământului strămoșesc să fie spre folosul adevăraților moșteni ai fiilor patriei; și să nu fie siliți cărmuitorii în lipsa de brațe lucrătoare să aducă lucrători din țeri străine. Trebuie din toate puterile lucrat într'acolo, ca fii neamului nostru dedicându-se în măsură cât mai mare a industriilor, să se alcătuiască o clasă de muncitori, cari să-și poată aici acasă

agonisii până cinstită de toate zilele, să-și poată asigura o subsistență odihnită pe zile de bătrânețe ori neputințe, să se alipească cu drag de pământul țării și să nu iasă în mână toiagul trist al pribegiei, lăsând pârloage câmpiile strămoșești, ruginite sapa și plugul, lipsit văzduzul de doinele noastre fermecătoare și ducând cu sine atâtea jale, dor și amar.

Afel de reflexiuni și astfel de hotărâri au să se nască în mintea și în inima noastră la vederea și cercetarea acestui romantic ținut, unde mintea omenească, stăpânitoare peste brațele harnicilor muncitori, a produs și continuă a produce rezultate atât de nimitoare pe terenul industriei de mine și de metalurgie.

Este chiar în interesul vostru bineprinceput — Iubiților Fii! — ca să îndrumați pe fi poporului nostru la îmbrățișarea industriei. În adevăr poporul s'a sporit și se sporește, deși chiar în acest ținut nu în aceea măsură, în care ar fi — după legea firei — să se sporească. Pământul nu crește, ci durere, în urma săraciei generale scade, ori mai bine zis, scapă din mâinile vechilor proprietari. Este doar de sine înțeles: că dacă pământul scade, ori în cazul cel mai favorabil nu crește, crește însă numărul acelor, cari au să trăiască de pe pământ; atunci puțința de traiu se face mai grea și prin urmare trebuie năzuit ca pământul să se luere mai bine, ca mai multă roadă să aducă, și ca să se afle mijloace noue de câștig și anume industriale, ca așa cu liniște să poată trăi poporul înmulțit și să nu pice în mintea nimăni gândul înfiorător de păcătos, de a pune stavilă dăruirii dumnezeiești, care este darul de prunci, pentru frica și temerea, că pruncii aceia nu vor avea din ce trăi. — Pentruca dacă sărăcește poporul, atunci nu poate jertfi mai mult pentru susținerea școalelor, ba nu poate jertfi nici atâtea, cât a

jertfi în trecut; și atunci se face imposibilă și împlinirea datorinței voastre îndreptățită de a vi-se regula sa arele în aceea măsură, ca scutiți fiind de grijile traiului zilnic, să vă puteți devota mai cu deădinsul datorințelor statului vostru. — Astfel între progresul economic al poporului nostru și între îmbunătățirea stărei voastre materiale este o strânsă legătură cauzală, și în consecință îmbunătățirea materială a poporului, este un numai o datorință morală față de neamul nostru, ci și o datorie către însuși statul vostru învățătoresc. Cu cât poporul va spori mai mult în bunăstare și cu cât va cunoaște mai mult, ca sporul acesta îl datoriti povețelor și îndrumărilor voastre, adică școlii susținute cu jertfele sale, cu atât mai mult și mai bucuros, va fi gata a jertfi pentru susținerea școlii și pentru îmbunătățirea stării materiale.

II. Dar mi-se pare a auzi observarea. Toate sunt bune și frumoase însă noi nu putem aștepta până când se va îmbunătăți starea materială a poporului nostru, ca în măsură mai mare să poată jertfi pentru susținerea școalelor noastre și pentru îmbunătățirea stării noastre materiale. Nouă ne lipsește ajutor grabnic și neamănat, ca astfel nu nihi putem învinge lipsese zilnice.

Recunosc — Iubiților Fii! — îndreptățirea dorințelor și cererilor voastre pentru o regulare mai corăspunzătoare a salarelor voastre. Nici nu mă pun pe acel punct de vedere îngust — dar altfel foarte îndreptățit că e o nespusă anomalie, ca preoților noștri să le lipsească congrua minimală, pe când învățătorilor totuși le este asigurat un salariu minimal fixat înțeleg. Anomalia aceasta numai la aceea ne îndreptățește ca să facem tot posibilul, ca anomalia să taceteze, ca clerul nostru asemenea celorlalte cleruri din patrie să-și primească congrua cores-

punzătoare, asigurată în lege, — și cred a a putea spera că lucrul acesta să va întâmpla mai curând, decum am cutezat a spera în trecut. — dar nici decât nu ne îndreptățește la aceea, ca să ne pară rău ori chiar să punem piedeci în calea îmbunătățirii cât mai favorabile a salarelor învățătoresii.

Și în privința aceeași, nu ne poate ajunge nici o împunare. În conștelege cu Consistoriul nostru am cercat totdeauna să înaintăm binele vostru. Îngive știți, că toate rugărilor pentru urcarea salarelor la suma de 800 cor. le-am rezolvat favorabil. Dificultăți s'au făcut numai acolo, unde e vorba de schimbarea instrumentelor dotaționale, deoarece o astfel de schimbare e împreunată cu pertractări foarte îndelungate și de regulă se gata cu o nouă îngrenare a poporului, ceea ce între actualele împrejurări economice nu aflăm a fi posibil și drept.

Am urmărit cu luare aminte și discursurile din fotele noastre, purtate în vederea îmbunătățirii mijloacelor voastre de subsistență. Mișcările aceste au îndreptățirea lor, întru cât lămurirea, prin presă a scopurilor, ce se urmăresc, contribuie binefăcător la rezolvarea prinoasă a chestiunii. Numai să nu se piardă din vedere nici odată caracterul școalelor noastre și că cuvântul decizător au să-l rostescă auctoritățile bisericesti superioare, ca susținătoare de școale. Tendințele, — dacă s'ar ivi — de-a încunajura aceste auctorități superioare și de a regula cauza salarelor învățătoresii independent de acele auctorități ar fi o tendință ilegală periculoasă, și ca atare nu ar putea să întâmpine, decât desaprobarrea noastră, dar deopotrivă și a întregului popor credincios.

Repețesc, Iubiți fi, că Ordinariatul a

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

V.

O excursie la s. Pantilimon și mănăstirea Cernica.

Pe ziua a treia, Mercuri, a fost plănită o excursie pe jos, cari vor vrea și cu trăsura, la mănăstirile s. Pantilimon și Cernica, eventual și într'altă parte. Timpul însă a fost de tot potrivit, ploaia deasă și mărunțată nu mai înceta. O zi de toamnă târzie, — noaptea înghețase, și pe la Sinaia căzuseră fulgii albi, — cu răceala, ce pătrunde încet, dar apoi nici nu te mai slăbește, dacă s'a făcut odată stăpână pe tine. În ziua aceea înainte de amiază am mai cercetat unele pavilioane dela Expoziție, unde era lume foarte puțină de data asta. Prin pavilioane, atâtea că nu te plouă, dar e frig ca și afară. Vremea rea ne-a împărășiat în toate părțile, de nu ne mai dăm de urmă; unii pleaseră la Constanța, alții se întoarseră deja de-acolo, iar unii au apucat către casă. Vremea rea în orașele mari e mai nesuferită decât la sate, ori orașele, poate mai ales, că vezi și acum atâtea lume mănioasă, nemulțumită. Pentru cine n'are farmec aerul îmbăcsit, bolnav, din cafenele, zilele de toamnă mai ales sunt o adevărată tortură.

Dar Joi după amiază vremea se răzbună, rămâne numai vântul și răceala. Nu

se mai pot aduna totuși cei, cari ar fi dorit să ese puțin în împrejurimea Bucureștilor, căci cei mai mulți vor fi fost în drumul spre Constanța ori spre Ardeal. Cu profesorul N. Dobrescu, unul din tinerii cu pregătire temeinice, ce sunt tot mai mulți acum în țara românească, cu dl Iorga și băiatul cel mai mare a Daale, plecăm într'o trăsură, care pentru o după amiază îl costase pe dl Iorga nu mai puțin de 20 lei. Scumpă comoditatea de-a merge pe sus, afară din București. Vezi că-i vor fi dat pe tarugu la așa taxe mari, boerii, cari nu se uită la ban, când e vorba să facă o excursie de plăcere, afară de București. Și acești „muscali“ rași ca în palmă, vor fi crezând, că nu-s altfel de excursii, decât de plăcere, boerești. Ca să ajungă în grabă la drumul, ce duce spre s. Pantilimon, birjarul apucă pe străzi laterare, cu căsi pitite, adevărate părți de mahala noroioasă și murdară. Mândra trăsura se stropește curând de mocirla desfundată a drumului, și caii înalțează numai în paș, să nu se acate și d' noi acei stropi de glod moale. Ajunși afară în drumul mare, țina scade, pe alocuren e bătuțică calea, de mai poate dură trăsura.

Împrejurimea Bucureștilor acum se deslușește mai înăi. Nesfârșitul șes merge, până unde cerul se apleacă tare, se lasă par'că pe pământ. Ochiul nedepins cu această zare depărtată, privește aiurit, gândul se împărășie, se risipește. Ochiuri de pădure înverzese unde și unde, pe această întindere, unde ac'ra toamnei stăpânește acum. Cucerăști reculese unele, miriști, ce abia se mai pot cunoaște, pășuni roșcate, neise de brumă și de gura flămândă a vi-

telor, se amestecă la ori ce aruncare de ochi. Fără voie te gândești la poziția Bucureștilor, pe acest piept șeros al țării românești, neînstrată de natură cu nici o întăritură firească. Nu-i vre-o coastă stincoasă, ce ar pune stavilă vânturilor dela miază-noapte mai ales, ori odată gloanțelor dujmane ce ar veni tot din partea asta. Nu-i un drum mișcător mare, — o apă — care is așa de neincunjurat de lipsă pentru dezvoltarea unui oraș de reședință, unei capitale de țară mai ales. Căci Dâmbovița e abia o vale, și nu poate duce în spate corăbii. Cum-i prin București nici chiar apă dulce nu e, ci o apă alburie, încărcată de tot, ce-i spre stricarea aerului într'un oraș așa de estins.

Chiar pentru-că natura n'a dat nici o întărire acestui centru al vieții românești, se spune, că-i încunjurat de întărituri subterane, și mi-se chiar arată o spinare de fort, dintre celea prinse în uriașul cerc, ce va cuprinde capitala. Se spune, că-i unică fortificația aceasta nu numai în țară, ci și în străinătate, și că poate revaliza, la caz de pericol, cu o poziție naturală cât de întărită.

Drumul e mai bun și caii merg în trap. La stânga lăsăm în urma noastră Mărcuța, asilul trist al oamenilor cu mintea scrintită. Are un parc destul de spațios, pe unde se plimbă preocupați de gândurile lor fixe, ori de vedenii nu orea tari, cei mai nevinovați dintre acești bolnavi. În haina mohorâtă, ca de ocași, merg socotind par'că, iar unii stau chiar la poarta grădinii, lângă oameni cumiști, numai cât n'au nimic de vorbit cu ei, ci privesc în zarea drumului, pe care par a nu-i fi mai văzut

urmărit cu simpatie toate năzuirile voastre pentru regularea salarelor învățătoarești și în fiește-care caz concret a și făcut din partea sa tot posibilul, ca aceea regulare să se și întâmple. Și în viitor tot asemenea ne vom năzu; ca să promovăm justele voastre dorințe și să cântăm, ca din beneficiile, de cari vor fi făcuți părtași alți colegi de-ai voștri, de categoria voastră, din alte diocese ori biserici, în proporție dreaptă să vi-se facă parte și vouă.

III. Dar iubiiții fii! pe când recunoaștem îndreptățirea năzuirilor voastre pentru ameliorarea stării voastre materiale și vă asigurăm de concursul nostru în direcțiunea aceasta în același timp nu putem întrelăsa a vă îndemna și a vă feri, nu cumva sub presiunea curentului modern materialistic, să vă lăsați seduși și abătuți dela calea singur adevărată și mântuitoare a conștiințioasei împliniri a datorințelor voastre de învățători. Despre necesitatea regulării salarelor învățătoarești și peste tot a salarelor funcționarilor de toate categoriile s'a scris, s'a vorbit; se scrie și se vorbește foarte mult. Toți accentuează sus și tare, până și cel mai din urmă lucrător de câmp, că are dreptul firesc la o răsplată dreaptă și corespunzătoare a muncii sale. Și e adevărat! Numai e batător la ochi, că despre datorințe nu se prea aude vorbind, măcar-că dreptul și datorința sunt două concepte nedespărțite.

În ziua de azi cuvântul și conceptul de datorință a ajuns a fi străin și necunoscut. Și nu e mirare! După curentul modern materialistic, ori cum îl numesc monistic, scopul final al omului e aici pe pământ, e în bună starea materială și în plăcerile, ce i-le poate întinde o asemenea bună stare. Dar fiind-că poftele cresc treptat cu bunăstarea, de aci urmează că poftele nu au margini, și cum omul crede a avea drept

la îndeplinirea poftelor sale, așa tinde tot după bunăstare, după venite mai multe, de unde urmează, că ori cât s'ar regula salarele pe toate liniile, îndeplinire deplină nu va fi, pentru-că poftele lăsate fără frâu nu vor să cunoască și să sufere termnire. Dacă noi vom fi chemați a pretui valoarea muncii noastre, și dacă valoarea muncii intelectuale și morale vom pretui-o cu răsplată curat materială, atunci ori-ce salariu ni-se va părca neproporționat și mulțumire nu va locni în inimile noastre.

Dacă asemenea vederi ar străbate în rândurile învățătorilor noștri, și poate chiar și în știrile preoțimeii atunci e capăt de instituțiunile noastre și fără șfială pot se zice, că și de neamul nostru. Dacă vom zice: nu-mi fac datorința, pentru-că nu sunt bine plătit, ori îmi fac datorința pe câtă îmi este plata, atunci e vai de noi! Atunci ar trebui să fim eu cel dintâiu, care se mă plâng, pentru-că sum cel mai slab dotat dintre toți arhierii din țară, măcar-că fac același lucru, ca și ei.

Departă să fie de noi o asemenea ispită! Noi doar suntem servitori ai bisericii lui Hristos. Noi știm, că avem datorințe sfinte către cei încredințați grijei noastre, că pentru sufletele lor nemuritoare răspunzători suntem cu însuși vecinica fericire a sufletului nostru. Știm că avem să purtăm grije de fii unui neam, care alături cu celealalte neamuri alcătuitoare de stat a păzit pământul acestei țări și l-a udat cu sângele său; avem să luminăm pe fii unui neam, care pentru limba și legea sa a fost gata totdeauna a înfruntă de o miie de ori moartea. Știm, că viitoarele generațiuni ale acestui neam vor blăstămă pomemirea noastră, dacă nu ne vom împlini datorința către fiii nouă concrezuți, de a-i lumina și povățui, ca păstrându-și indivi-

dualitatea, cu care Dumnezeu i-a înzestrat, să poată rămânea și fi în tot timpul viitor scut puternic al patriei și al tronului.

Conștiința acestor sfinte datorințe ne va feri dela pretinderea drepturilor în paguba datorințelor îndeplinite. Preoțimea și învățătorimea noastră — asta este dulcea mea nădejde și mângâiere, cu care doresc a mă reîntoarce acasă — în cererea drepturilor sale nu își va năzu nici-odată de datorințele sale, și că acele datorințe cu scumpătate le va împlini și atunci, când împlinirea drepturilor sale nu se face cu aceea grabă și în aceea măsură, în care ar merita, bine știind că peste ori-ce bunăstare, fericire pământescă e mai pe sus liniștea și mângâierea conștiinței, pacea lui Dumnezeu și binecuvântarea unui neam recunoscător.

Pacea lui Dumnezeu! Cuvinte străine în zilele noastre. — Freamăt surd se arde pe tot rotogolul pământului. Toți se imbulzesc făcându-și drum cu coatele, să ajungă mai iute la vișeu cel de aur, să-și umple buzunarele, ca apoi să-și poată mulțumi faptele nesăturate! Unde vor afla ei pace, cari se adapă la izvoarele imputite! În averi, în desfrâu?

Doamne! trimite pe Sfântul Tău Spirit și luminează mintea mea și luminează și mintea acelora preste cari m'ai așezat păstor. Luminează-ne cu Spiritul înțelepciunii, să cunoaștem, că afară de Tine nu este Dumnezeu, că la Tine singur e adevărul și viața, că la Tine e calea fericirii vremelnice și vecinice, că Tu singur poți odihni pe cei ostentiți, că Tu singur poți adăpa pe cei insetați, nutri pe cei flămânzi și mângâia pe cei ce plâng. Întărește-ne în sfânta Ta lege și ne povețește cu adevărul Tău! Depărtează dela noi spiritul înșelăciunii și al neînțelegerii și fă ca să petrecem o viață duhovnicească căutând și

nici-odată. Poate dintre aceștia vor fi fost cei doi, de cari scriau gazetele mai de curând, că au scăpat dela Mărcuța.

S. Pantelimon, unde mergem, se vede de departe cu coperișul verde, pe un delușor împrejmuț de arbori bătrâni, stufoși. Tina drumului își deschide iar împănăria, cu cât ne apropiem mai tare. În stângă rămâne o crișmă mare, dar destul de neglijată, și trăsura intră acum în parcul, ce acopere coasta urcușului, de-asupra căruia e Pantelimonul. Drumul pe aici e așternut cu năsip pietros și merge în spirale.

Locuințele călugărești de-odată, mănăstirea Pantelimon, e schimbată azi în spital, unde își capătă o bună îngrijire mai ales cei ce suferă de boale nervoase. Aici fusese și poetul Bolintinean. Cei, cari nu se pot cura, — ne dă deslușiri un ajutor de medic cu șorțul alb înainte, — trec la Mărcuța de mai în jos. E loc potrivit pentru însănătoșirea acestor fel de oameni, căci e liniște în jur, aer curat, cea dintâi mai frumoasă poziție din apropierea Bucureștilor. În toată cuprinderea vechii mănăstiri e o pace moartă, și se pare că nu locuiește nimeni acolo. — Biserica însăși e închisă, dar îndată vine părintele, un om aprig, cu mișcări ușoare, ce fusese în sat la banca de acolo, — și ne deschide. La intrarea bisericii pridvorul cunoscut dela bisericile din București, își arată pictura renoită, și columnele, pe care e sprijinit, și din care o parte nu e renovată. Așa că se poate vedea curat chindesitură în piatră, foarte migăloasă, dar mândră și totuși așa de severă parcă. Biserica înlăuntru împune cu pictura frumoasă, veche o parte, cu iconostasul bogat, cu acel răsnet puternic, ce face ca un glas, să

umplă toată biserica. Dar ceea ce-ți rămâne pentru totdeauna în minte, ce face și mai sfânt acest curșor, de biserică, sunt mormintele alor doi domni români, în dreapta alui Grigore II. Ghica, iar în stânga alui Alexandru Ghica. Cel dintâi se cunoaște de pe lesne de de-asupra, tăiată de-o foarte elegantă slovă cirilică, alui Alexandru Ghica, are un monument de marmură, lucrat în Italia, plin de maestate. Marmura după-ce închipue în tăieturi severe forma de sieri, trece de-asupra într-o impunătoare blană de len, ce de amândouă capetele își iasă o parte să cadă peste aripile alor doi vulturi. O cunună proaspătă e atârnată, cu numele celei ce a pus-o. Celea dintâi morminte, ca și când ne-ar despărți un șir de veacuri, ca și când n'ar mai avea nici o legătură cu noi... Și dacă familia domnitoare a Români unite, ar fi fost aceasta a Ghiculeștilor, ori alta, cine știe unde ar fi ajuns azi, ori unde ar fi rămas țara românească. Și totuși par-că amintirea vremilor de demnități deșteaptă o dorință, — ca acestea două morminte de voievozi români să nu fie celea din urmă. Și poate că mai târziu idea de stat național va cuprinde și cărmă națională.

Părintele ne duce în altar, ne arată ce mai e de samă, mai ales un potir, — celelalte obiecte sunt duse la expozițiune.

Dela s. Pantelimon până la Cernica nu-i departe, dar era spre vecerne, și se asprise vremea. Regiunile se desfac cu aceeași împetritare de miriști, pășuni, lanuri de cucuruz, unde și unde ca o postate de pădure. O creadă de vite trece îngrămădită drumul. Păstorii cu căciulile trase adânc pe ochi, măsură lungii bătei

pe spatele bivoliilor greoi, — să poată trece căruța boerilor. Cine știe nu îl va fi ars vre-odată pleasna corbacului ciococesc, când fugarii acestuia nu vor, fi putut trece în galopul obișnuit pe drum, din pricina ciredei sale. Doi soldați călari vin de peste câmp. Mi-se spune, că s' "soldați cu schimbul", cari acum vin de acasă. De aceea vor fi înaintând așa de încet. O gloabă de cal întinde la o cărucioară, ce va fi dus marfă, la vre-o boltiță dela țară.

Mănăstirea din Sinaia mi-a dat cea dintâi priveliște asupra modului, cum sunt construite mănăstirile din țară, călugări acolo nu se prea vedeau. La Cernica sunt și azi la două sute de călugări. Poziția aici e și mai frumoasă, decât la s. Pantelimon. Clădită într-o insulă, la care ajungi peste un pod lung din blane de stejar, sub care apa nu se zărește, ci numai un trestiiș foarte sălbatic. Balta de odată va fi săcat aproape toată, numai câteva ochiri pentru pescuit au mai rămas. La Cernica sunt două biserici, amândouă aproape ne-o formă de spațioasă și într'același stil. Pictura nu e așa de bogată ca într'alte biserici, ce am văzut, dar chipurile sunt mai mari, mai maieostoase parcă. Iconostasele în semiumbra din biserică își deslușesc cu anevoie icoanele înșiruite. Căndela veghează și aici ca pretutindenea altăruși. Într'ate locuri se pot vedea și 2—3, palpitând din lumina lor vecinică. O datină aceasta, care acasă la noi, dacă s'ar introduce, ne-ar părca de origine străină, romano-catolică. Căci la noi candelă au eșit din us, și rar unde se mai aprind la sărbători mari. Biserici, unde să lumineze vecinic, poate nu mai avem nici una în satele și orașele noastre.

făcând toate cele ce sunt spre bunăplăcerea Ta, ca fericiți de valorile frumoase ale acestei vieți, cari ne amenință să aflăm scăpare la Tine singur Dumnezeu nostru cel adevărat. — pentru rugăciunile Aceluia ce Te-a născut fără sământă, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria!

* * *

(Va urma).

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Subscrisul în numele curatoriatului bisericesc. aduc cele mai ferbinti mulțamite tuturor acelor emigrați în America, cari au contribuit pentru biserica gr-cat. din Somoștelnic, tractul Ernotului. Acei binefăcători vor fi pomeniți la sf. daruri în decursul unui an. și anume: Simion Pal. Somoștelnic 31 cor. Teodor Dragomir. Sion Popa I. Filon. Filon Popa. Ioan Avram. Teodor Părau. toți din Somoștelnic. câte 10 cor. Simion Rusu. Simion Franca. Iuliu Zogorean. Sandu Popa. Onu Popa. toți din Somoștelnic. Ioan Koros. Ioan Cergizan. Ioan Popa tureu. Nicolae Koros toți din Bărnadea. câte 5 cor. Nicolae Popa. Bărnadea 2 cor. 50 fil. Ioan Franca. Somoștelnic 5 cor. Ioan Crișan I. Dumitru. Somoștelnic 10 cor. Ioan Crișan. Gligor Simion. Ioan Crișan. Ilies Nicolae. toți din Abus. câte 2 cor. 50 fil. Petru Koros. Căpâlna 5 cor. Ilie Crișan. Abus 5 cor. Teodor Crăciun. Lăscud 5 cor. George Baciu. Vasile Radu. George Sabo. toți din Vam-Odorheiu. câte 5 cor. Katona Cornel. Bocerdi Ana. Sabo Elek. toți din Vam-Odorheiu. câte 1 cor. 25 fil. Octavian Moldovanu. Vidrasău. 5 cor. Waza István. Deasu 1 cor. 25 fil. Vasile Poparca. Băbha 2 cor. 50 fil. Desi Săndor. Băbha 1 cor. 25 fil. Nicolau Mitea. Șebeș 2 cor. 50 fil. Ioan Crișan. Boiu-mare 2 cor. 50 fil. Un-

gari István. Coroin 1 cor. 25 fil. Nicolae Colcer. Jaenl-rom. 1 cor. 25 fil. Dumnezeu să le răsplătească toate binefacerile și să-i reîntoarcă sănătoși acasă. iar pe aceasta cale primească mulțamite din partea întregului popor din Somoștelnic. — Somoștelnic. la 8 Nov. 1906. *Teofil Popoviciu*, preot gr-cat.

Hymen. *Elisabeta Bohățel* de Glod și *Dr. Dionisie Roman*, avocat. logodiți.

Sfințirea bisericii din Timișoara. Duminica trecută s'a săvârșit în mijlocul unor mari și înălțătoare solemnități, consacrarea frumoasei biserici române unite din Timișoara-Fabric. Regretăm, că spațiul nu ne permite să publicăm în acest număr raportul asupra acestor serbări. Observăm de astădată atâta, că ceremonia a fost condusă de Preasf. Episcop al Lugojului, Dr. Vasile Hossu, care, după terminarea ceremonialului, a numit pe venerabil preot George Trăilă, protopop onorar, dăruindu-i un brâu roșu. Tot cu această ocazie I. P. Sf. Mitropolit Victor, a trimis preotului o scrisoare de felicitare afectuoasă.

Congregația comitatului Albei-inf. e convocată în ședință extraordinară pe 5 crt. n.

Un nou despărțământ al Astei s'a înființat în cercul administrativ a Tășnadului, desmembrându-se de despărțământul selagian —chiorean 22 comune, de prin părțile cele mai espuse ale românismului. Constituirea despărțământului s'a făcut sub presidența protopopului Dem. Coroian din T. Santău, ca delegat al comitetului central. S'au înscris 5 membri pe viață cu taxa de 200 cor. 25 membri ordinari cu câte 10 cor. și mai mulți ajutători. În birou au fost aleși: Demetriu Coroian, director, Dr. Coriolan Steer, adv., Vasile Păcaș și George Filip, preoți și Ioan Covaciu, învățător.

Gimnaziul din Caransebeș. Din Caransebeș se vestește, că gimnaziul cerut de mult din acest oraș e pe cale să se înființeze. Guvernul a cerut orașului să dea suma de 400 mii cor. odată pentru totdeauna. Gimnaziul va fi de stat și limba românească va fi studiu obligat pentru toți elevii.

Tipografie nouă. Domnul *Constantin Popp*, ne avizează ca la îndemnul fruntașilor români din Făgăraș. a deschis un stabiliment nou tipografic în Făgăraș. în legătură cu o librărie. E prima tipografie românească în comitatul Făgărașului.

Dela societatea meseriașilor. Duminică în 25 Nov. a avut loc prima conferință pentru meseriași în sala casine române. — După vorbirea de deschidere a presidentului societății, a urmat conferința părintelui Roșianu. Dsa timp de o oară a întreținut pe ascultători, vorbindu-le la înțeles: *Despre credit în industrie și comerț.* Espunerile conferențiarului au fost foarte instructive, mai ales închierea, unde îi roagă să fie cruțători și să nu facă împrumuturi, ca să se împopoteză. Conferința a doua va fi Duminică, în 2 Decembrie, în localitățile Casinei, la oarele 5 d. a. Întrarea 10 fil. de persoană. Va vorbi dl prof. Dr. Chețian. — Credem, că meseriașii noștri vor fi cu toții de față.

La fondul Societății meseriașilor din Blaj au contribuit: Rvrs. Domn Simion Pop Matei 10 cor., Mon. Domn Nicolae Solomon, protopop 2 cor., Iovian Andrei, protopop în Csáki-Gorbó 2 cor., Ariton M Popa, protop. în Szász-Régen 2 cor. — Primească mulțamirea Comitetului.

Necrolog. † *Parteniu Birlea*, preot deficiente de dieceza Lugojului, cu locuința în Lunca (Arhidieceza) a repausat în Domnul în 25 Nov. n. a. e. în al 49 an al etății și 21. al preoției. Împărtășit cu ss. taine ale maribuzilor.

Odihnească în pace!

Posta Redacției.

M. V. Trimiteți un raport despre o producție, ținută în un sat, și nu faceți, decât generalități. — Regretăm, dar n'o putem publica.

Ș. Pentru numărul acesta n'a mai fost loc.

Lângă biserica ce-i mai aproape de pod se desface într'un paralelogram lipsit de o latură. mănăstirea locuințele călugărilor. E o zidire trunică cu o ridicătură, dar se vede că jos sunt numai magazii, iar chilile monachale sunt toate de-asupra. Nu-i nimic, ce te-ar atrage să intri în lăuntru. ci îți pare mai mult nepretioasă această clădire, copleșită de un aer de tristețe. Pe sub poarta de zid eșim să vedem cimiterul, unde odihnesc căpetenii bisericești din țară. Vedem pe alocurea monumente, cruci frumoase, pe cari nu mai dăm de slova sfinților Chiril și Metodiu. Paraclisele sunt foarte întunecoase, făcute anume par'că să-i copleșască somnul pe bieții călugări, cât ce vor intra acolo. O criptă ne arată o înșiruire grămădită de crani, puse peste olaltă în trei rânduri. Sunt craniile călugărilor de-odată, cari se îngroapă în preajma mănăstirii, iar la mulți ani, după ce rămân numai oasele, se desgroapă, și capetele se pun de-o parte. — oasele grămădite, de alta. în aceea criptă, ce nu te umple de altfel de nici o teamă ori groază. ci privești la acelea rămășițe, ca la un lucru de toate zile. Într'o cutie, deosebit, se păstrează craniile stariților, unde chiar mai e loc pentru starețul de acum, care, de altfel, pare a nu se gândi încă nici pe departe la așa ceva. căci e roșu ca focul, puternic, binehrănit, și pe de-asupra are vestimente bune și curate. Ceialaltii călugări mai ales în privința aceasta a îmbrăcăminții lasă foarte mult de dorit. Părul lung, mai ales la frați, scapă de sub potcapiiile înverzite foarte sălbatic; lungă mantie pătată stă ca un sac pe ei, și cei mai mulți își par niște bieți oameni bătrâni, fără nici un scap, fără nici o țință hotărâtă de țință, ce aș-

teaptă, clătindu-se și ei pe pământ, să treacă odată zilele, ce le mai au de traiu, să le ajungă capăturile în criptă. Câțiva mai răsarți, mai tineri, mai curați, par a nu ști prea multe în nici un ram. „O fi, o fi“, zic, dacă le spui ceva, ce n'au auzit până acum. Peste tot e o diferență, ca dela cer la pământ între călugării de azi, și între cei ce au scris odată, cu slova cumpănită și frumoasă, cei dintâi pe românește cărțile sfințe și celea de slujbă. Tipografi nu se pomenește acum pe lângă mănăstiri, bibliotecii rare-ori, și astfel singurul câmp, unde ar fi putut munci acești oameni, ce sunt supuși prin reguli unei vieți contemplative, se părăngenește tot mai tare.

Sfințise soarele, era destul de rece pentru vestimintele noastre de vară, și pe deasupra ne-a mai ajuns și o sfântă de foame ca aceea. Dar spre nenorocul nostru, la mănăstire nici pe bani nu se putea căpăta nimic. Era ziua Crucii, zi de post și ajun. — abia acum părea că mai înțeleg fețele acelea așa de posomorâte. Ar fi fost în baltă pește, dar nu se puse unelețele de prins și peștele nu se prinde așa numai cu una cu done. Călugării n'au încă borș la amiază, dar nici de acela nu mai aveau. Așa-dar nu ne-a mai rămas alta, decât să urcăm în trăsura și să pornim la București. Când să eșim din cuprinsul mănăstirii, ne întâlnim cu starețul, care umblase se vede, ca să-și mai uite de ajunul de azi. Dar Dni ni-a făcut impresia celui mai sănătos om ce l-am văzut în viață, plin de putere și acum, deși era cărunț tot.

La prăvălia de lângă s. Pantelimon, bem câte un pahar de vin, și ni-se aduce o brânză, ce nu se poate mânca.

Soarele sfințise de mult, dar la apus pânzele mari de purpură rumenian încă toată zarea. La noi dacă trece odată soarele dealul, s'a gătat, numai de sunt nori nșurei spre apus, mai vezi că ei trăește și în lumea nouă, în care a trecut. Pe șesul bucureștean însă frumsețile asfințitului țin mult, și cred că timpul acesta e cel mai potrivit, când se vor face plimbările vara, afară de oraș.

Ne întorcem tot pe acelaș drum, numai aproape de oraș cotim pe alte străzi, ca să nu mai dăm de glodul de mai înainte. Felinarele s'aprinse și circulația trăsurilor, ce scipesc, se învălmășește tot mai mult. Cum îi va fi stat trăsuri, ce ne aducea pe noi, plină de tuiă, cu caii improșcați până sus de stropi, va fi știind mai bine vizitini.

M'am bucurat însă mult, că am putut vedea ceva din preajma Bucureștilor, mai ales mormântul lui Alexandru Ghica, dela s. Pantelimon și mănăstirea dela Cernica, cu bisericile, cu cripta, cu călugării și stariții ei.

I. Agărbosanu.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

PARTE ȘTIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de

Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Despre Teofil, care păstoria la 1614 și 1615, nu știm, cât va fi stat în scaun, dar e probabil, că jurisdicțiunea lui episcopască a fost redusă mai târziu la episcopia Bălgradului, luându-i-se episcopia Vadului, care la dată necunoscută a fost dată de principele Gavril Bethlen (1613—1629) episcopului Augustin, care însă a părăsit scaunul Vadului și s'a retras în Moldova, făcând loc lui *Eftimie* la a. 1623 (N. Dobrescu, Fragmente, pag. 23—25), după care nu mai întâmpinăm alt episcop la Vad, decât pe *Savul*, cel numit de principele Gh. Rákoczy II. la a. 1650. (Ibidem, pag. 30—33.)

Lui Teofil i-a urmat în scaunul Bălgradului moldoveanul Dosofteiu, care fusese mai mare peste toate mănăstirile Țării-Moldovei. Dosofteiu pribegise în Ardeal, când năvăliră în Moldova Polonii cu Alexandru Movilă în 1615, dar s'a întors iarăși în Moldova, pentru ca mai târziu să ajungă Vlădică în Bălgrad înainte de domnia a doua a lui Ștefan IX. Tomșa (1621—1623), pe cum arată dl Iorga (Sate și preoți, pag. 332.) Dosofteiu se intitulă: „Mitropolitul Bălgradului, a toată țara Ardelenească și Ungurească și celealalte“ (Hașdeu, Arch. ist. I. p. 93; la Iorga, Sate și preoți, p. 332.), sau „Vlădică de Bălgrad și a toată țara“ (Iorga, Doc. Bistr. II. p. 4.) Pe o carte păstrată în Blaj înseamnă însuși la 1622, că a fost Vlădică în Ardeal și în Maramurăș și a umblat și pe la Sătmar și Dobrițin în urma armelor biruitoare ale principelui Gavril Bethlen (Cipariu, Archiv p. 781.) În 1626 Dosofteiu cumpără moșia Beca, nu departe de Bălgrad (Vechile Episcopii, pag. 80.) În 1627 „Dositeiu, Vlădică de Bălgrad“ ține sobor cu preoțimea sa (Cipariu, Acte și Fragmente, pag. 150—154.) Lui i-a urmat Ghenadie (1628—1640.)

Din cele desfășurate mai sus este evident, că nu Sărbii lui Brancovici au întemeiat Mitropolia sau episcopia Bălgradului, ci Mihail Viteazul; că nu un Sărb cu numele Sava Brancovici a fost primul Mitropolit sau episcop al Bălgradului, ci Românul Ioan dela Prislop, care fusese sfințit în Țara-Românească; că scaunul din Ienopolea n'a fost transferat la Bălgrad de un Sava Brancovici pe la 1600; că pe la 1619 n'a existat în Bălgrad un episcop cu numele Ghenadie, nici altul cu numele Dositeiu la 1638, și cu atât mai puțin unul Sava pe la 1600, ori între anii 1608 și 1622, ori între 1608 și 1630, precum susține dl Mangra, căci în anii aceștia au fost în Bălgrad ca episcopi: Ioan dela Prislop, Teoctist, Teofil, Dositeiu și Ghenadie, toți adeveriți prin acte mai pre sus de ori ce îndoială.

Sava Brancovici a fost un episcop de *Lipova* peste un număr mai mic de biserici *sârbești* și românești, pe cum arată toate documentele. El nu a stat nici într-o legătură cu ierarhia bisericeii române, ci a fost un usurpator al unui teritor, care se cuvenia episcopilor români din Ardeal. Usurparea a putut-o face în schimb pentru anumite servicii politice.

Decretul lui Sigismund Rákoczy din 15 Ianuarie 1608 ne spune apriat, că Sava era episcop peste un număr limitat, peste un număr oare-care de biserici sârbești și românești, căci zice: Reverendo Szaveo Vladica *certarum Rascianarum* et Valachorum ditionis nostrae transylvanicae ecclesiarum Episcopo“. Unde era însă teritoriul acela supus voevodului ardelean, peste care păstoria Sava? Imprejurarea că voevodul poruncește, ca Sava să nu turbure pe *păstoriul* Mihail și pe *ceialalți păstori* români de religiunea *ortodoxă* (calvinească) din comuna Vajdalfalva (Voivodeni, pe Crișul-Alb, lângă canalul Nádor, între Repszeg și Albești), arată destul de limpede, că Sava nu era episcop pe teritoriul Ardealului luat în înțeles strict. (Cipariu, Archiv, pag. 609—610.)

Intr'un alt decret al lui Sigismund Rákoczy din 28 Iunie 1607 se spune; că Sava era episcop „*quarundam Ecclesiarum et Walachorum in Transsylvania passim existentium*“ (N. Dobrescu, Fragmente, pag. 15.) Cine însă pricepe latinește și aseamănă

aceste cuvinte cu cele citate mai sus din decretul aceluiaș principe dela 1608, vede lămurit, că copistul din cancelaria voevodului a greșit, căci corect trebuia să zică: „*quarundam Ecclesiarum Rascianorum et Walachorum*“, deoarece conjuncțiunea *et* altcum nu are nici un înțeles.

În acest decret să ieă Transilvania în înțeles mai larg, intru cât și o parte din comitatele Aradului și Zarandului din Ungaria se ținea de Transilvania, ca părți din Ungaria.

În decretul principelui Sigismund Báthory din 9 Nov. 1607. se zice: „*attentis ... servitiis Honorabilis Savae Wladikae de Lippa*“, de unde apare, că el avea reședința în Lipova dincolo de granița Ardealului luat în înțeles strict. (Ibid. pag. 15—16.) El a fost încărcat cu favoruri de principele Sigismund pentru felurite servicii, dar mai ales pentru serviciile făcute la ocuparea cetății Lipova, (Idem, ibidem.) când garnizoana *sârbească* din Lipova la sfatul și îndemnul lui Sava a tradat pe Turci și a dat cetatea în mâna Ardelenilor în a. 1605 (Márki, Aradvármegeye monogr. II. pag. 48 și 239.). Că Sava a rămas până la sfârșitul vieții sale în Lipova și nici odată nu a stat în Bălgradul Ardealului, se vede din împrejurarea, că până astăzi se păstrează în biserica *sârbească* din Lipova engolpionul, ce-l purtă pe piept; potirele, din care cuminecă poporul; crucile și odăjdiiile scumpe episcopoești (Márki, l. c. pag. 239.). Toate acestea le-ar fi adus cu sine la Alba-Iulia, dacă s'ar fi mutat aci ca Mitropolit al Bălgradului. Pe timpul lui Sărbii în Lipova erau foarte numeroși, aveau o uliță a lor proprie, aveau biserică sârbească (Márki, Ibidem, pag. 265.) și pentru cine vrea să priceapă, este sigur, că Sărbii aceștia, cari erau oameni liberi, puternici, armați, n'ar fi suferit un episcop românesc, când este știut, cât de fanatici dușmani au fost ei Românilor și bisericeii românești.

Dar nu numai în Lipova erau numeroși Sărbii. În comitatul Aradului și Zarandului Sărbii se simțiau ca acasă, încă de pe timpul despotului George Brancovici, adecă din jumătatea primă a veacului al XV-lea. Soartea Lipovei a atârnat de repețite ori dela voia lor în luptele dintre Ardeleni și Turci la începutul veacului al XVII-lea. În 1607, 160 de familii sârbești au fost nobilitate și așezate în cetatea Aradului. După ce Ștefan Petneházy a cucerit în 1602 Ineu din mâna Turcilor, el a așezat și aci Sărbi și o garnizoană sârbească în cetate (Márki, l. c. pag. 265—266 și 208.). În comitatele Arad și Zarand așa dară centrele cele mai puternice sârbești erau, încă dela începutul veacului al XVII-lea, Aradul, *Ineu* și Lipova. Aci au început ei a face cele dintâi încercări pentru întemeierea unei episcopii sârbești în mijlocul Românilor. Mai întâiu s'a așezat sârbul Sava pe la 1605 ca episcop în Ineu la Sărbii săi, apoi s'a mutat la Lipova, tot la Sărbi. După el iar apar vre-o doi episcopi sârbești în Ineu, până când episcopului sârbesc Isaia Diacovici sau Diadokovici, care purtă titlul de Ienopole (Ineu), și care a lucrat nespuse de mult pentru Sărbii săi, și pentru cei ce au venit pe capul nostru cu patriarhul Arsenie Cernovici (Márki, l. c. p. 266—267.), a obținut înființarea definitivă a episcopiei sârbești de Arad pe la sfârșitul veacului al XVII-lea și începutul veacului al XVIII-lea, supunându-o formal prin dispoziții împărătești patriarhiei sârbești.

Ca să se vadă și mai limpede, că Sava de Lipova și cei ce i-au urmat în Ienopolea și Arad au fost niște Sărbi usurpatori ai teritoriului supus ierarhiei române din Ardeal, n'avem decât să știm, că părțile ungurești rupte din Ungaria și încopciate cu Ardealul totdeauna au fost supuse înainte de 1605 episcopilor românești din Ardeal, fie din Geoagiu, apoi Silvaș și Bălgrad, fie din Vad, precum arată înseși decretul lor pentru cine știe să le cetească și să le priceapă.

Di M. ca să facă din Sava dela Lipova și din mitropolitul Sava Brancovici români neaoși, recurge la mărturia turcului Evlia Celebi, care ne descrie orașul Ineului așa, pe cum era acela pe la 1660—1664 și ne spune, că raialele din oraș erau *ardeleni și valahi*. Noi însă am văzut, că îndată după 1602 Ineu era un cuib puternic sârbesc și *Sărbii aveau case și moși acolo* (Márki, l. c. pag. 266.), tocmai pe când s'a născut în acest oraș mitropolitul Sava Brancovici.

Dar cuvintele lui Celebi nu exclud existența Sărbilor în Ineu. Sub Ardeleni el a înțeles populațiunea așezată în Ineu sub principii *ardeleni*, în care populațiune au putut fi cuprinși și

Sârbii, așezați acolo sub aceiași principii, iar sub Valahi el a putut înțelege și pe Sârbi, deoarece la mohamedanii din peninsula balcanică nu arare ori se întâmplă, că cuvântul valah să iă în însemnarea de creștin de legea grecească, fără deosebire de naționalitate. (Vezi: Réthy László, *Az oláh nyelv és nemzet megalakulása*, ed. II. pag. 123.)

* * *

Ca argument pentru a se dovedi, că Sava Brancovici mitropolitul Bălgradului a fost cu adevărat Român și nu Sârb, cu toate că el până și la acte românești se iscăliă sârbește: „Piscup Sava“ (Iorga, *Doc. Bistr. II. pag. 9. n. CLXXVI.*), se aduc dispozițiile făcute de el pentru predicarea cuvântului lui Dumnezeu în limba românească și pentru cetirea cărților tipărite românește, atât în biserică, cât și afară de biserică, cari dispoziții se pot ceti la Cipariu (*Acte și Fragmente*, pag. 145—148.) Eu am arătat atât în „*Vechile Episcopii*“, cât și în „*Ierarhia Românilor*“, că aceste porunci nu dovedesc, că Sava a fost Român, căci ele au fost date, nu din îndemn și sentiment național românesc, ci din voința lui Sava de a calviniza biserica românească; și că publicarea acestor porunci s'a făcut nu numai în numele lui Sava, ci și în numele lui Apafy, care n'a fost român.

De fapt poruncile, ce le-a dat Sava sunt identice în cuprins cu poruncile, ce le dădeau principii calvinești. Sava zice: „Cuvântul lui Dumnezeu să se vestească în limba noastră rumânește, creștinilor în biserică, și unde va trebui și va fi de lipsă“. Iar în altă poruncă, în fruntea căreia alăturarea de numele lui este scris și numele principelui Apafy, zice: „Așa și cuvântul lui Dumnezeu, ca să se vestească în limba noastră rumânește, carele nem născut“, (Cipariu, *Acte și Fragmente* pag. 145 și 148), deși nici Apafy, nici Sava, cari împreună și cu aceeași scrisoare dădeau porunca, nu s'au născut în limba românească, și astfel „limba noastră“ se referă numai la preoții, cărora era adresată porunca. Cu această poruncă însă este identică dispoziția făcută de principele George Rákoczy în 1643, (Cipariu, *Archiv*, pag. 269), și de Apafy în 1680, (Idem, *Acte și Fragm.* pag. 62), căci acești principii dispun: „*Quod sacrosanctum Dei verbum juxta sacros Bibliorum codices, tam dominicis, quam aliis diebus festis tum in ecclesiis suis, tum ad funera, tum vero alibi ubicumque locorum desiderabitur, vernacula sua lingua praedicabit, praedicarique per quosvis alios quoque pastores procurabit ac faciet.*“

Rákoczy și Apafy dispun, să se învețe tinerimea din catechismul calvinesc, tradus românește: „*Quod catechismum ipsis jam exhibitum recipiet, recipique per alios curabit, eumque juventutem ipsam tum ipsemet diligenter docebit, tum per alios doceri faciet*“ (Cipariu, l. c.) Sava însă merge mai departe și dispune, ca nu numai catechismul calvinesc, ci toate cărțile tipărite românește cu o mulțime de erezii calvinești, să se cetească și învețe: „Cari cărți sunt scrise și scoase pe limba românească să se cetească și să se învețe în biserică creștinilor, și într'alte locuri unde va fi lipsă“ (Cipariu, *Acte și Fragm.* p. 145.)

Apafy și Sava poruncesc împreună: „Popii, cari nu se nevoesc cu rumânie, ce tot cu sârbie, unii ca aceia și lor facu-și de cătră Dumnezău pedeapsă, și de cătră poporani uriciune, și săborului scădere, aceia cu un cuvânt să se oprească din popie“ (Cipariu, l. c. p. 149), iar Apafy dispune: „*Ut illi pastores valachiei, qui praeter Rasclianam literaturam nihil murmurant in templo cum summo suo suorumque salutis detrimento, neque praeterea vel summe necessarios ad salutem christianae religionis articulos vel sciunt vel scire volunt, utut aliquoties more et modo christiano admoniti sint, e statione sua moveantur, ut tum loco ipsorum tum ordinarie in ecclesias valachicas instituendas ii pastores promoveantur, qui literaturam valachicam callent*“ (Cipariu, l. c. pag. 67.)

Orbit trebuie să fie deci cel ce nu vede, că Sava nu și-a dovedit românismul prin poruncile citate, ci numai a împlinit poftele calvinilor. De aceea zice Cipariu (*Acte și Fragm.* pag. 190. n. b.): „Fără de a fi Sârbi, adevărul istoric ne strinse a mărturisi mai sus la pag. 70. not. a., cum că Sava a fost Sârb. Iar cauza canonului nr. 8. asupra limbei sârbești e instrucțiunea dată de principii calvini, pe cum se vede în punctul XVIII. aici mai sus pag. 67, și de altmintrea cea mai mare parte a acestor statute sinodale e numai repețirea puncturilor instrucțiunii calvinești“.

Dar dl M. nu vrea să priceapă aceste lucruri atât de evi-

dente, ci are nerușinarea, să-mi impute mie (p. 90), că în „*Vechile Episcopii*“ (pag. 127) și în „*Ierarhia Românilor*“ (p. 263) am *reprodus fals* poruncile lui Sava relative la limba românească. Eu de fapt în aceste două scrieri n'am *reprodus* cuvintele lui Sava, ci numai le-am *interpretat* și explicat, pe cum ori cine poate vedea cetindu-mi scrierile la paginile citate, iar cari cuvinte le-am pus între semnele citațiunii sunt reproduse tocmai așa, pe cum le aflăm în poruncile lui Sava. Interpretarea putea dl M. să o numească greșită, dacă nu-i convine, dar să nu să scoboare Preacuvioșia Sa până la o treaptă atât de joasă de ticăloșie, încât să-mi impute lucruri, cari în scrierile mele nu le vor afla toți răii și mișei din lume, de le-ar căută o mie de ani.

Pentru a pricepe și mai bine, că Sava cu poruncile citate nu a voit să se arete Român, ci numai a voit să calvinizeze, este bine să se știe, că un principiu de căpetenie al protestanților a fost și este, că toată slujba bisericească trebuie să se facă numai în limba poporului. De aceea în propaganda lor pentru calvinizarea Românilor, ei au stăruit foarte mult, să se aplice acel principiu, și cu cât a fost mai mare prigonirea bisericii Românilor, cu atât a fost mai aprigă stăruința protestanților pentru înlăturarea limbei slave și introducerea celei românești în slujba bisericească. Din contră clerul bisericii „ortodoxe“ ținea, că introducerea limbei românești este o vătămare grea adusă „ortodoxiei“. De aceea patriarhul Palestinei, Dositeiu, porunciă mitropolitului Atanasie din Bălgrad la anul 1698: „*Trebue Arhieria Ta, slujba bisericeii, adevă ohtaiul, mincele, și alalte cărți, ce se cântă duminicile și sărbătorile, să te nevoiești cu deadinsul să se cetească toată pe limba slovinească, sau elinească, iară nu rumânește, sau într'alt chip.*“ (Cipariu, *Acte*, 283—284.)

Din acest contrast este evident, că episcopii, cari stăruiau pentru introducerea slujbei românești în biserică, nu-și dovedeau calitatea lor de Români, ci aplecarea lor spre principiile protestante, ori cel puțin slăbiciunea lor întru apărarea „ortodoxiei“.

Altcum poruncile lui Sava Brancovici pentru introducerea limbei românești în biserică, nu erau un lucru nou, ci foarte vechiu, încă din epoca, când protestantismul nici nu mai suferia în Ardeal episcopi „ortodoxi“, ci impunea bisericii episcopi protestanți de neam românesc. Încă la 1567 porunciă Ioan Sigismund: „*Voind după hotărârea țării, să silim pe neascultătorii aceștia de popi români, să-i silim să propovăduiască cuvântul lui Dumnezeu în adevărata lor limbă românească, după rânduiala acestui popă Gheorghe, vă poruncim, să-i silifi la ceea ce vrea popa Gheorghe și să-i fiți lui, sau oămenilor lui într'ajutor.*“ Iar popa Gheorghe episcopul Românilor în anul următor 1568 porunciă: „*Dar, lucrul de căpetenie, cu care se duc acasă, e că toată slujba în biserică să o facă în românește, ca să înțeleagă obștea, pe cum poruncește și Craiul... și să-i și silești la așa ceva, să-i ameninți pe îndrăzneti și a-i scoate din slujbă, cum a hotărât țara.*“ (Nic. Iorga, *Mitrop. Ardeal. în Anal. Acad.* pag. 24—25.) Într'un sinod ținut de episcopul protestant român Pavel Tordasi, la 1569, „s'a hotărât, ca aceia din preoții sârbești, cari îndeplinesc slujba de preot în obștile românești, dacă nu fac în limba românească slujbele sfinte în acele obști, să nu poată fi preoți.“ (Ibidem, pag. 29.)

Toate aceste dispoziții făcute cu o sută și mai bine de ani înainte de Sava Brancovici, seamănă ca ou cu ou cu poruncile acestui „chiriarc“, și dovedesc, cât de puțină omenie, sau cât de groasă ignoranță are dl M. când scrie acest neadevăr încornurat: „*Tot astfel și în privința limbei naționale române, mitropolitul Sava este cel dintâiu între toți chiriarii bisericelor din țările românești, care a făcut dispozițiuni pozitive pentru introducerea ei în biserică și la toate serviciile divine*“ (p. 89.) A deduce deci din poruncile lui Sava, că el a fost Român, este tot atâta, cât a deduce din zelul principilor amintiți pentru introducerea limbei românești în biserică, că și ei au fost „neaoși“ Români, ori din porunca patriarhului grecesc Dositeiu, de a se ține slujba în limba slovinească, că și el a fost Sârb.

* * *

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Teologia pastorală de Dr. Isidor Marcu, canonic mitrop. și rector al semin. teol. din Blaj. — Vol. II.: **Liturgica**. Blaj 1906. Tipografia Seminarului arhidiecezan.

Omul prezent a părintelui canonic Dr. Marcu care se estinde pe 592 pag. și costă 5 cor. 40 fil. + 30 fil. porto. iar pentru România 6 lei, împlinește o arzătoare și veche dorință a clerului român, cărui îi lipsia până acum unul dintre cele mai necesare opuri pentru viața pastorală, de toate zilele. Pentru ce nu ne îndoiim, că preoțimea noastră, pentru a cărei folos și îndreptar s'a scris acest op de mare însemnatate, îl va primi cu bucurie și va onora pe autor cu vrednică recunoștință.

Păr. Dr. Marcu, după o muncă și studiu îndelungat, făcut ca profesor de teologia pastorală în seminarul din Blaj apoi ca canonic, ne oferă nu o floare ofilită, ori uscată, ci un frumos arbore plin de viață, în care ne putem paște cu bucurie sentimentele evlavioase și religioase, și din a cărui roade mulți preoți și credincioși se vor putea nutri și întări sufletește.

Importanța acestei scrieri nu rezidă în mărimea ei, ci în faptul, că autorul a dovedit științificește toate aserțiunile, a arătat originea și dezvoltarea istorică a marelui complex de acțiuni sante, despre cari tractează liturgica, dându-le viață prin explicarea lor simbolică, morală și liturgică. În explicare ne conduce în vastul și bogatul câmp al literaturii patristice, puțin cunoscut la noi și la părțile scriitorilor celebri mai ales orientali, cari s'an ocupat cu chestiuni liturgice. Desele citate din s. Scriptură și provocarea la canoanele bisericii orientali dau noțiune și autoritate învățării cuprinse în acest op. Corect și bine a lucrat autorul atunci, când pentru susținerea învățării propuse s'a provocat și decretelor sinoadelor diecezane și provinciale ale bisericii noastre și, unde a cerut trebuința, s'a provocat și la dispozițiile legilor și ordinațiilor statului nostru. Astfel preotul din această scriere sistematică va înțelege formele serviciului divin public, legătura acestora între sine, raportul lor cu principiile și ideile religioase, va învăța originea și dezvoltarea lor, cum și modul, în care să le execute conform demnității și sfințeniei lor care este preamărirea lui Dumnezeu și sfințirea oamenilor; iar propunerea legilor și a decretelor bisericii și a statului va feri preoțimea de a veni în coliziune cu acelea.

De mare însemnatate pentru preot este opul acesta și din motivul, că i-se pune la dispoziție un izvor bogat, din care i-se dă putință să explice poporului credincios în cuvântări liturgice (asa rari la noi!) funcțiunile sacre împreună cu învățătura de credință și morală, ce se cuprinde în ele. Cu tot dreptul scrie autorul (pag. 7): „cu cât va cunoaște cineva mai bine formele cultului divin public și cu cât va pătrunde mai adânc în spiritul lor, cu atât le va admira mai mult raționabilitatea și frumuseța, și se va convinge tot mai mult, că ele corăspund pe deplin nu numai credinței noastre religioase, ci și esențelor religioase a naturii omenești. Aceasta convingere nutrește și întărește în el sentimentul religios și-i oferă probe puternice spre ilustrarea și probarea adevărurilor sfintei noastre religii.“

Peste tot Liturgia Dni Dr. Marcu, atât ce privește tractarea obiectelor, precum carea deasă la s. Scriptură, la învățătura sf. Părinți și a scriitorilor bisericești, cât și ce privește forma, în care le tractează, deși s'ar părea că sunt repetiri, ni-se înfățișează ca o lucrare de valoare științifică. Valoarea această se mărește numai prin faptul că la noi, la Români peste tot nu există nici o scriere, care ar tracta cât de cât hazat și motivat materia liturgică. — Multele erori de tipar nu subtrăg nimic din valoarea și însemnatatea acestei scrieri, cari, credem, că se vor emenda în a doua ediție, când tratatul despre laudele dumnezeesti încă sperăm să fie împărtășit de aceiași atențiune și studiu, de care au fost împărtășite celelalte tractate. Având să servească acest op și de manual de școală ar fi fost de dorit, ca din multele citate cari s'ant în corpul scrierii, unele să fi trecut în note.

Limba scrierii e bună. E drept, că sunt cuvinte, cu cari nu vor voi să se împace aceia cari tind, să democratizeze limba în orice scriere, dar cartea aceasta, care de altminterlea va pute-o înțelege și poporul, e scrisă în locul întâiu pentru preoți și oameni învățați. Și așa cum e, este de mare valoare științifică și de mare folos practic. Pentru întrebuintarea mai ușoară a opului autorul ne dă și indicele alfabetic al materiei.

Întreg opul stă din o introducere și trei părți. În introducere tractează despre oficiul pastoral sacerdotal, noțiunea și împărțirea Liturgiei și despre literatura liturgică. Partea I. (Liturgica generală) o împarte în 6 capete: cap. I. despre formele cultului divin în genere; cap. II. despre formele cultului divin în specie; cap. III. despre acțiunile sacre; cap. IV. despre lucrurile sacre; cap. V. despre locurile sacre; cap. VI. despre timpurile sacre. — Partea II (Liturgica specială) o împarte în tractate, secțiuni și capete, apoi paragrafi, cari sunt și în celelalte părți. În partea II. tractează despre sacrificiul liturgic în genere și în specie, despre dumnezească liturgie a sf. Ioan Gură de aur, a sf. Vasile Marele și a sf. Gregoriu Dialogul, despre laudele dumnezeesti și despre Sacramente. — Partea III. stă din 2 tractate: despre Sacramentele în genere și în specie.

De închiere dorim, ca fie-care preot, pentru el și pentru binele credincioșilor săi, să-și procure acest op de adevărat preț.

Liturgus.

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Nrul 46, cu următorul cuprins: Red., Concertele simfonice a dlui Dinicu. — D. Anghel, Umbrele (poezie). — M. Sadoveanu, Vremuri de bejenie, III. — Natalia Iosif, I. Scurtu, Un răspuns și o poveste (File vesele). — M. Paleologu, Tăcere (poezie, trad. din Sully Prudhomme). — I. Ilescu, Evreul rătăcitor (poezie, după Schubart). — Red. și Sc., Cronică. — În Supliment: Sosirea corurilor de peste munți: La gară. Pe calea Griviței.

„Neamul Românesc“. Anul I. Nr. 55. cu următorul cuprins: O lămurire din partea Reginei, de N. Iorga. — Ce poate rămâne pe urma Expoziției (Din scrisoarea unui profesor Bucovinean). — Justiția din Craiova și un nou Hercule, de Hesiod Craioveanu. — Cronică, de N. Iorga și alții

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Mamele cari lăptează

de multe ori tocmai atunci se simt oboșite și fără putere, când ar trebui să aibă cea mai bună putere și sănătate ca să poată face destul datorințelor de mame, ele află cu deosebire în Emulsiunea SCOTT adevăratul nutremânt întăritor. Pregătită fiind din ulei de ficat de pește, var și natriu, e foarte gustoasă și ușor de mistuit, produce poftă de mâncare și astfel întrece ori ce alt nutremânt în ce privește puterea nutritivă. Emulsiunea SCOTT delătură slăbiciunea dănd nouă putere de viață. Emulsiunea SCOTT e cu mult mai cu efect ca uleiul de ficat de pește comun.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescarul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la această fontă, trimițând 70 fileri, în timbre postale, se deuză gratis mostra

Dr. BUDAPESTI, városi gyógyszerésztára,

(27) 4-12 BUDAPEST, IV. Váci-utca. 84/86.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta în ori care farmacie.

Nr. 470-1906.

EDICT.

După ce IOAN SECHEL gr-cat. din Cergăul-mic și-a părăsit fără cauză pe leginita sa soție Iovța Pinca tot de acolo, și nu i-se știe ubicațiunea, prin aceasta este provocat ca în timp de un an și o zi să se prezinte înaintea subscrisului, căci la caz contrar, procesul divorțial urzit în contra-i se va pertracta și în absența lui.

Oficiul protopopesc al Blajului ca for matrimonial de I. instanță.

Blaj în 26 Noemvrie n. 1906.

Georgiu Bărbat,

(33) 1-8

protopop gr-cat.

ANUNȚ.

Curatoratul bisericii gr-cat. din Vaida-Recea dă în arândă pe un nou period de trei ani cele trei târguri de țeară, ținându-le în 18 și 19 Ianuarie, 21 Martie, 1 și 2 August st. n. a fiecărui an, prin licitațiune publică, ce se va țineă Duminecă în 9 Decemvrie st. n. a. c. la 10 oare a. m. la locuința curatorului primar.

Prețul strigării va fi 1200 cor., după care sumă reflectanții au de a depune vadiul de 10%. Condițiunile de licitațiune se pot vedeă în cancelaria parohială.

Vaida-Recea în 27 Noemvrie n. 1906.

(34) 1-1

Curatoratul bisericesc.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Declamări poezii alese din autorii români

pentru tinerimea din școlile populare.

Prețul 40 fileri.

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI“ pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

A apărut!

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

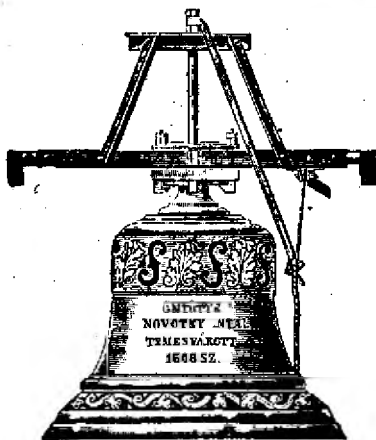
în Timișoara-Fabric (8) 28 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre ale întoarcii cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt măntuite de creșere. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura 8 și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 28-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Octomvrie 1906.

Budapest—Predeal—București					București—Predeal—Budapest									
		Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.					
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15		București	pleacă	8 40				8 05
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19		Predeal	"	3 32				1 12
Szajol	"	—	12 07	4 43	9 46	11 33		Brassó)	sosește	4 55				2 18
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55		Brassó)	pleacă	8 07			5 32	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1 53		Földvár	"	8 43			6 07	3 15
M.-Peterd	"	—	3 05	—	1 00	—		Homoród-Kőhalom	"	10 12			7 45	4 23
M.-Keresztes	"	12 05	3 16	—	1 14	—		Segesvár	"	11 40			9 45	5 49
Bihar-Püspöki	"	—	3 34	—	1 36	—		Medgyes	"	12 40			10 58	6 37
Nagyvárad)	sosește	12 26	3 44	7 07	1 43	2 11		Kis-Kapus	"	1 24			11 50	6 50
Nagyvárad)	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18		Balázsfalva	"	2 10			12 36	—
Várad-Velenceze	"	12 48	4 17	—	2 36	2 26		Küküllőszög	"	2 20			12 48	7 35
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27	—	2 45	—		Tövis)	sosește	2 52			1 27	8 00
M.-Telagd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51		Tövis)	pleacă	3 38	12 43		1 57	8 12
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 05		Nagy-Enyed	"	3 59	1 06		2 19	8 29
Rév	"	2 09	5 20	8 16	3 45	3 26		Felvincz	"	4 20	1 33		2 42	—
Causca	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16		M.-Veresmart	"	4 27	1 41		2 49	—
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52		Sz.-Kocsárd	"	4 43	1 56		3 07	9 00
Jegonye	"	4 38	7 42	9 57	6 01	—		Ar.-Gyéres	"	5 18	2 35		3 48	9 30
Kolozsvár)	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 53		Apahida	"	6 27	3 56		5 02	10 34
Kolozsvár)	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11		Kolozsvár)	sosește	6 45	4 20		5 21	10 50
Apahida	"	6 50	9 11	11 14	8 59	6 27		Kolozsvár)	pleacă	12 59	7 08	5 23	6 02	11 10
Ar.-Gyéres	"	6 52	10 20	12 33	10 41	7 27		Jegonye	"	1 41	8 06	7 11	7 03	—
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51		Bánffy-Hunyad	"	2 13	8 42	6 39	7 49	12 23
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40	—		Causca	"	2 44	9 18	7 09	8 31	12 55
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50	—		Rév	"	3 24	10 07	7 48	9 26	1 37
Nagy-Enyed	"	7 48	11 29	1 53	12 20	8 15		Elesd	"	3 34	10 24	7 59	9 44	1 50
Tövis)	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31		Telegd	"	3 45	10 38	8 11	10 00	2 03
Tövis)	pleacă	—	—	—	—	—		Fugyi-Vásárhely	"	—	10 55	—	10 18	—
Küküllőszög	"	—	—	—	1 28	8 38		Várad-Velenceze	"	—	11 04	—	10 27	2 26
Balázsfalva	"	—	—	—	2 14	9 06		Nagyvárad)	sosește	4 09	11 10	8 36	10 34	2 32
Kis-Kapus	"	—	—	—	2 22	—		Nagyvárad)	pleacă	4 15	11 36	8 49	11 09	2 38
Medgyes	"	—	—	—	3 30	9 46		Bihar-Püspöki	"	—	11 47	8 52	11 19	—
Segesvár	"	—	—	—	3 49	10 00		M.-Keresztes	"	—	12 03	—	11 39	—
Homoród-Kőhalom	"	—	—	—	5 04	11 00		M.-Peterd	"	—	12 17	—	11 51	—
Földvár	"	—	—	—	7 04	12 26		Berettyó-Ujfalu	"	4 52	12 29	9 21	12 05	3 18
Brassó)	sosește	—	—	—	8 48	1 35		P.-Ladány	"	5 51	1 45	10 01	1 19	4 03
Brassó)	pleacă	—	—	—	9 27	2 09		Szajol	"	7 05	3 21	11 18	3 04	5 19
Predeal	sosește	—	—	—	1 11	3 31		Szolnok	"	7 32	3 49	11 38	3 44	5 39
București	"	—	—	—	8 05	9 20		Budapest	sosește	9 55	6 40	1 50	7 20	7 50

N rii subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — N rii sempați cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai conditionat se opresc.

BIBLIOTECA UNIREI*)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace. 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studii critice . . . . . —.90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. Nume de familie la românii din Ungaria. de A. Viciu. . . . . —.12
5. Din viața lui I. Micu de M. Străjan . . . . . —.16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 3.40
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu . . . . . —.30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 N rii, îi primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 20—32

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI****Blaj, 8 Decemvrie 1906****Numărul 50.**

Tăria noastră.

Este fără îndoială cultura. Nici cu mulțimea, nici cu puterea armelor, nici cu momeli, nici cu alte arme de natură nemelnică nu va putea un popor să-și asigure viața sa etnică azi în veacul al XX-lea, ci numai prin cultură. Din ce cultura vre-unui popor e mai mare, din aceia conștiința de sine e mai dezvoltată, din aceia își știe mai bine prețurile forțelor fizice și intelectuale, de care dispune. Și din ce e cineva mai înapoiat în cultură, din aceia admiră mai mult pe alții și să îndoiește, că și el ar fi capabil de lucruri, ce vede făcând pe străini, și crede, că e un lucru firesc de a fi supus și ascultător altora și nu are încredere în sine în nici o privință. Iată pentru-ce este pentru noi și mai ales pentru noi români din regatul Sf. Ștefan de îndoită însemnătate, ca să progresăm, să mergem înainte cu toate mijloacele, căci numai progresând, ținând paș în cultură cu celelalte popoare ale Europei vom fi conștii de noi înșine și ne vom și prețui și valoarea puterilor noastre. Conștiința de sine a poporului român i-o asigură progresul său cultural. Este deci de cea mai capitală însemnătate, ca poporul dela sate să învețe. Inteligenții nostri sunt o mână de oameni, poporul însă este mult. — Când el va ști să cunoască și să priceapă valoarea cetitului, să cunoască și alte popoare străine, să se inspire de progresul acelora, de sfârșitul acelora de jertfă pentru binele comun, de mijloacele acelora de trai, de triumful dreptății în istoria omenimei, viitorul nostru este în cartea vieții asigurat.

E deci timpul suprem a ne gândi la înaintarea mulțimei celei mari a poporului nostru. Cu câtă bucurie și satisfacție nu au cetit mai astăvară un raport despre pro-

gresul, ce l-au realizat învățătorii din tractul Mediașului, unde s'au înșirat mai multe comune chiar, în cari nu au fost nici un analfabet. Și cu câtă satisfacție nu am cetit armonia aceia perfectă, cu privire la școală și la progres a preotului și a învățătorului în mai multe comune, de a aduce la învățatură și pe aceia, cari din nepricepere sau din sărăcie încunjurau școala. Și cât nu ne-am bucură, dacă am putea zice despre toți învățătorii și toți preoții noștri, că aplica toate mijloacele pentru a promova cel puțin scrisul, cetitul, armele cele mai primitive ale culturii, că viața când îl constringe să învețe, să aibă cel puțin posibilitatea la aceasta.

Ținta preoților și învățătorilor și a tuturor să fie înaintarea poporului nostru, și spre scopul acesta să folosim toate mijloacele. Să constrângem și pe cei mai renitenți să învețe, căci fără învățatură astăzi omul, nici chiar ca lucrătorul cel mai simplu, nu mai are rost. Lucrul câmpului s'a gătat, copiii să meargă regulat la școală, acasă nu numai că nu e lipsă de ei, dar sunt chiar superflui. Preotul să nu uite a atrage atențiunea părinților, ca să-și deie copiii la școală, și unde este lipsă, să meargă chiar acasă la părinți și să-i înduplece a-și trimite copilul regulat la școală. Și iarăși este apoi datorința cea mai sfântă a învățătorului, ca timpul acest de iarnă să-l folosească bine. Dacă vine primăvara și nu să poate lăuda cu nici un progres, anul acela scolastic e an pierdut și poate o generație de oameni de asemenea. Căci cu primăvara vine lucrul câmpului, oamenii săraci au aproape întruna lipsă de copii. Cultura și progresul poporului nostru așteaptă acum zelul cel adevărat a preoțimei și învățătorimei noastre, ca timpul de iarnă să-l folosească pentru instruirea și luminarea poporului nostru cât să poate mai bine.

Căci noi altă tărie nu avem, decât cultura. Și astăzi popoarele să măsură în cultură unul cu altul, căci forța fizică nu va putea să pună o conștiință de sine trează nici odată. Prin cultură adevărată și conștiința de sine a poporului nostru crește în măsura, în care își știe apreția forțelor sale fizice și intelectuale.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor rom. gr.-cat. din ținutul Lugojului, ținută la Oravița. la 10—12 Nov. n. a. c.

(Continuare și fine).

Vorbirea Arhiepiscopului plină de simțăminte și îndrumări părintești este întâmpinată de puternice și nestăruite: Să trăiască!! Ieă apoi cuvântul Il. Sa Ioan Boroș, presidentul reuniunii, și emoționat în cuvinte bine tocmită salută și mulțumește mai întâi Il. Sale Arhiepiscopului pentru bunăvoința dragostea și interesul ce l-a arătat și arată față de reuniunea învățătorilor, apoi salută pe reprezentantul administrației civ., pe corpul învățătoresc dela școala de stat și pe dl P. Turcu, ca delegat al reuniunii surorii din ținutul Hategului.

După aceste salutări, conform ordinii de zi, se constată membrii prezenți, se citește raportul comitetului central și se aleg diferite comisii pentru examinarea rapoartelor și pentru înscrierea de membrii noi ai Reuniunii. Urmează apoi o lecție practică din scris-cetit, litera „n” predată de către dl G. Neamțiu, învăț. în Viság, după metoda așa numit fonomimic. Dl prelegător a fost cu atențiune ascultat, iar la sfârșitul prelegerii aplaudat. Se mai citește telegrama sosită dela Mon. Nic. Bolboca, protopop, și după invitarea făcută din partea dlui G. Berariu, notar, de-a se ține adunarea gen. a Reuniunii în anul viitor în comuna Vermeș, la ora 1 p. m. se închide ședința.

La banchetul ce a urmat a participat peste 120 persoane.

Ședința II.

La oarele 4 p. m. se începe ședința II. sub presidinț Il. Sale Ioan Boroș.

În aceasta ședință tinerul și harnicul învățător. Nic. Lugojan, din Parța, citește disertația sa „Demnitatea numelui învățătoresc”, lucrată cu mult zel și diligență. Disertația deși lungă (și ca atare nșor ar

fi putut fi și plictisitoare pentru public). — totuși prin expresiunile, dar mai ales prin asemănările ei frumoase și alese și prin cetera corectă și cu simțământ, a ținut până la sfârșit atențiunea publicului încordată și a fost cu plăcere ascultată. Din parte-mi numai gratula pot simpatiei și tinerului învățator, și — aducându-i aminte de reputația, ce și-a câștigat-o înaintea colegilor săi — să-l îndemn, ca și în viitor să muncească, să ne surprindă cât mai des cu astfel de lucrări bune și frumoase.

După examinarea din geografie a școlărilor din cl. III. făcută de către dl I. Bogdan, carea a succes și dovedit, că dl I. Bogdan se pricepe bine a instrua nu numai pe coriști, ci și pe micșii școlari din școală, d-șoara Eva Popa, învățătoare în Jittin, ce-este lecția practică din comput: „Tractarea numărului 2^a. Apoi se mai ține o lecție practică din Gramatică: „Zicerea simplă pură“, de către dl I. Ignățel și mai făcându-se din partea unor membrii câte-va reflexiuni referitoare la metoda fonomimic, lăsându-să afară ori-co critică, ce ar atinge lucrarea dlui G. Neamțiu, la oarele 6^{1/2}. presidentul recomandă membrilor ordinari metoda fonomimic, spre studiere și încheie ședința.

Concertul.

Seara la oarele 8^{1/2}. Reuniunea gr.-cat. de cântări a dat în teatrul din Oravița-montană un foarte frumos concert, la care a participat afară de publicul românesc din loc și o mulțime de străini. Programul a constat din 7 puncte, dintre cari mai mult a plăcut publicului punctul 3 adică cântarea: „Mai b diță depăreior“, de I. Birou, carea la dorință a fost și repetată. Au mai plăcut publicului și cântările tinerului compositor A. Popoviciu — mai ales: „Dorul Ardeleanului“.

Dl I. Bogdan și de astă-dată a dat dovadă, că este într-adevăr aceea, ce îl țineam, adecă un conducător de cor zelos și dibaciu. Dumnezeu să-l țină împreună cu harnicii lui cântăreți la mulți ani! După concert a urmat dans.

Ședința III.

Ședința aceasta s'a ținut Luni, la 12 Nov. n. înainte de amiază sub presiunea dl. Sale dlui I. Boros, prezenți fiind toți membrii. După-ce s'au făcut criticile rececute, cu destulă seriozitate și cunoștință asupra temelor lucrate și predate, adunarea a adus mulțămită protocolară dlui N. Lugojan, pentru osteneala avută cu disertația-i foarte bună; asemenea a mai mulțămît pentru lucrare de teme a dlui G. Neamțiu, d-șoarei Eva Popa și dlui Ioan Ignățel. Conform ordinii de zi — apoi — comisiunile esmise din I-a ședință au prezentat rapoartele lor, s'a votat bugetul pe 1907, și ajutoriul stipendial (A. Birou, stud. cl. VII); s'a primit propunerea, că adunările generale în viitor să se țină primăvara, s'a designat comisiunea pentru verificarea procesului verbal a adunării generale și ea loc pentru adunarea generală viitoare, primindu-să invitarea dlui G. Berarin, s'a designat comuna Vermes.

După toate aceste II. Sa dl Ioan Boros, presidentul reuniunii, în duioase cuvinte aducând aminte învățătorilor de cuvintele arhierului, de datorințele sfinte, ce le au și îndemnându-i ca acele datorințe cu sumpătate să le și îndeplinească la oarele 11 a. m. declară ședința și tot odată și adunarea generală de închisă.

După amiază învățătorii în corpore a vizitat fabricile de ciment și petrolu din loc, iar mânezi unii dintr'înșii au făcut și excursiune la rennumitele fabrici dela Aniba.

I. Cecu.

CORESPONDINȚE.

Consecrarea bisericii din Timișoara-Fabric.

— Raport special al „Unirii“. —

Simt o nespuză bucurie în inima mea și o mare mângâiere îmi cuprinde întreagă ființa, când pot să fiu de față la astfel de solemnități înălțătoare, ales când acestea se fac în orașe, unde i-se oferă și inteligenții de alt neam și lege să admire splendoarea ritului bisericii noastre, și să cunoască calitățile distincte, cari împodobesc pe aleșii preoției noastre. Așa un neuitat prilej mi-s'a dat la Timișoara-Fabric, unde am asistat la consecrarea noii biserici, datorite de orașul Timișoara, ca patron, comunei bisericesti române unite. O biserică largă, încăpătoare, frumos depinsă, de prof. Smigelski, cât poate fi ca cinste ori unde. Preasf. Episcopul Lugojului a ținut să sunească însuși această casă a Domnului, ca astfel și mai mult să ridice nimbul bisericii noastre în acest mare oraș și să deie onoare patronului uman și răspâtească vrednicile venerabilului paroh George Traila.

Preasf. Episcop Vasile a sosit în Timișoara în 25 Nov. n. Duminică dim. la 7^{1/2} oare însoțit de canonicul Boros, protop. Lugojului Popovici, advoc. Dr. Izidor Pop și Ioan Ienea, cleric abs. la gara din Timișoara-Fabric, au fost așteptat de canonicul Telescu, ca administratorul protopopiatului Timișoarei, în fruntea comunei bisericesti și a mai multor preoți, pe cum: M. Jivanca din Petromani, Dr. Ștefan Pop din Iezvin, Ioșif Petean din Chernecea, G. Muntean din Gîlad, Petru Muntean din Partia și număr os pubhe. Episcopul a fost salutat întâiu de canonicul Telescu, apoi în numele comunei bisericesti de învățătorul orășenesc Fucsek.

FEUILLETON.

Notițe și impresii.

VI.

Întoarcerea prin Turnul Roșu.

Ca să pot vedea cât mai mult din țara românească, am luat la întoarcere drumul lung spre Turnul Roșu. Dela locuința din Buzesti a dlui Dobrescu la care am stat, gara e aproape, și nu mai luam nici tramvaiu, nici nimic. Un aer tare, ca după o brumă groasă ce picase peste noapte, ne face să grabim. O dimineată foarte curată, numai frigul dacă n'ar fi așa de simțitor. Abia unul dintre membrii Asociațiunii, cu cari am plecat dela Brașov, îmi va fi soț de drum advocatul Bran. Unii în dimineată aceea de Vineri, își scoaseră bilete de Constanta, cei mai mulți pentru acceleratul de Predeal.

Când eșim din gară suntem de-auna pe largă câmpie a Muntenii, care cuprinde sore apus, cum mergem, întreagă zarea. — Aproape de București un domn îmi arată urme de ruini, de cari se spune, că ar fi ramase dintr'o cetate neisprăvită a lui Mihail. La Chitila se desparte linia spre Predeal. Dela Chitila încolo pe întinsul întreg cât pot vedea ochii se desfășură lanurile de cucuruz cari țin aproape fără întrerupere până la Piatra-Olt. O roadă foarte bogată, pain puternic, inieii bine dezvoltat.

Dar printre fire nu se văd ca pe la noi hosiții, nici căneba de toamna. Sunt coapte cucuruzele, dar nu le culeg încă, până vine porunca. O poruncă — în celea mai multe cazuri — dela stăpânii lanurilor acestora, ce și-se par că nu mai au nici un capăt, și altă poruncă, — cum mi-sespune — dela administrația județană, ca să nu-și adune țărani mălăint necopt, și să se încube între ei pelagra, care și așa e destul de lătită dincolo. Cum înaintezi tot spre apus până la Piatra-Olt, la dreapta se zăresc culmile Carpaților pline de zăpadă. De aici va veni zina răcoroasă de azi, acel „soare cu dinți“, care te ține în cupeu. — Cei dintâi acăt de-alungul linii ferate, ce te oprește să vezi se începe aproape de Ciocănești dar nu ține mult, ca, de multe ori la noi. O pădure mare de stejar iarăși în partea această se zărește mai întâiu și în gara din Ciocănești sunt vagoane încărcate cu acest lemn. — Aproape de Ghergani sunt girezi foarte lungi de grâu lângă cari mașoa își înalță fumul și pravul în văzduhul curat. Dar chiar aici, în preajma acestei grămezi de grâu sunt în preponderanță lanurile de cucuruz, încât abia îți poți da sama, de unde s'au adunat girezile acelea.

Atât de-alungul linii dela Predeal, cât și pe aceasta satele sunt foarte rari. Pe cea dintâi dai de multe-ori de asezăminte, dar și-se par de departe mai mult orașele, decât satele. — sunt în apropierea fabricelor pe cea din urmă numai lanuri de cucuruz. Se vede că-s foarte rari, ori dosite pe unde-va, satele din țară, abia aproape de Costești văd un adevărat sat cu căsi erpate mici, cu coperiș de pae sferioase.

Trecem prin gara Titu de unde se

desface o linie ferată ce la Târgoviste, reședință domnească odată, și mai departe până la Pucioasa.

Călătorii ce is în cupeu, se învâluie bine în mantale, și mai tropăie din picioarele amortite de frig. Avem un cupeu, se vede modei mai vechiu, unde scaunele, canapele sunt în postav, nu în piele. — dar celea done scaune, ce stau față, lasă atât de puțin loc liber, încât cu greu pot încapa patru persoane, după regulamentul afișat. Dela Titu până la Golești nu e nici o variație, atâta doar, că în restimpri vezi vre-un petec de pădure, încolo nestârșitele lanuri.

Dela Golești o altă ramificare a căii ferate pornește spre munți, oprindu-se la Câmpul lung, „Cimpolongo“ cum îl văd copiii pe mapele, ce ni-se impun pentru școale. Cea dintâi gară mare dela București e însă Pitești, de unde pleacă un tren la Curtea de Argeș, și nu departe se trece chiar râul Argeș, ce vine dela mănăstirea legendară, fala și perirea meșterului Manule. În mărime e așa ca Târnava mare a noastră, apă tulbure deși se vede că ar avea pat de pietriș. N'ar fi departe până acolo și am putea să vedem cea mai frumoasă biserică a țării, dar noi trebuie să ne urmăm drumul mai departe spre Costești, de-adreptul spre miazăzi. Prin Costești se leagă cu linia principală două puncte de parate de graniță, cari străjuesc la Dunăre, Turnul măgurele și Zimnicea. La Piatra-Olt (spre deosebire de Piatra-Neamț din Moldova) la gară ține birtul un evreu, și sunt mâncările celea mai rele, ce se pot închioui. Advocatul Bran și-a comandat „tu curcan pe varză“, de care a avut ce

credincios gr.-cat. la cari după ce a răspuns Arhiepiscopul, suindu-se cu toți în trăsuri, convoiul s'a îndreptat către casa parohială. De aici Arhiepiscopul s'a dus la biserica mică, în ușa căreia l-a așteptat preoțimea în ornatele bisericesti. Erau îmbrăcați: canonicii Boroș și Telescu, protopop. Popoviciu, preoții Jivanca, G. Muntean, N. Nicolescu, Iosif Peteanu și Nicodim Popovici, diaconii: Ioan Ţucu, Petru Muntean și Ioan Ienea. Arhiepiscopul îmbrăcându-se în ornatele episcopesci, ieși în loc în scaunul episcopesc. Aici a fost binecuvântat de parohul local G. Traila, care cu ochii inundați de lacrimi, își ia adio de la biserica mică, în care s'a celebrat serviciul divin 135 ani. Vorbirea pâr. Traila a fost de o duioșie pătrunzătoare. A răspuns Arhiepiscopul asemenea, iăcrămând. După aceea procesiunea a pornit spre biserica nouă. Arhiepiscopul ducea discosul cu ss. moaște. Procesiunea au fost imponentă, public imens. Pe drum s'au cântat de către preoții celebranți: „Cuvine-se cu adevărat“. Ajungând la biserica nouă, s'au încunjurat biserica de 3 ori, cântându-se Sf. Dumnezeule și „Cine e Dumnezeu mare?“. După a treia încunjurare Arhiepiscopul cu preoțimea s'au postat în fața ușilor bisericesti depunând ss. moaște pe o masă. După cântarea „Iată preotul mare“, executată de corul gr.-cat. local, primarul orașului, patronul parohiei, Carol Telbisz, consilier aulic, în fața publicului numărös, cu o vorbire foarte călduroasă și adevărat creștinească predă pre țasă Arhiepiscopului cheile bisericii. Răspunde Arhiepiscopul, laudând în terminii cei mai călduroși, dăruicia și jertfa adusă de oraș cu biserica cea nouă. Intrând în biserică, se dă cetire hărțiiilor, ce au să se depună în piatra altarului, apoi se începe consecrarea bisericii după ritul nostru răsăritean.

S'au servit s. liturgie, sub care Arhiepiscopul a ținut o vorbire, în care face istoricul parohiei, a bisericii mici și a celei noue, adevărind, că parohia și biserica noastră din Timișoara a fost în dieceza Lugojului pentru părțile banatice, ce a fost Alba-Iulia, Făgărașul și Blajul pentru biserica noastră din Ardeal. Sub s. liturgie a fost sfințit intru preot Ioan Ienea.

Au asistat la aceasta consacrare dela începutul ceremoniilor: Carol Telbisz, primarul orașului, reprezentanții episcopului și capitolului rom.-cat. de Cianad, fișpanul Timișului Cabdebo, reprezentanții bisericilor gr.-or. române și sârbești, pe cum și juzii de tablă de religiuina gr.-cat. Kotocz Balázs și Szmoligoviciu Ion Darabant, fișce comitatens și alte notabilități.

După serviciul divin Arhiepiscopul în fruntea clerului adunat la casa parohială salută în terminii cei mai călduroși pe parohul local G. Traila și în semn de recunoștință pentru meritele, ce și-le-a câștigat cu biserica nouă și numește în fața preoților prezenți de protopop onorar, predându-i un brâu roșiu.

Vorbirea Episcopului și răspunsul noului protopop adănc mișcat de noua și înalta distincțiune au stors lacrimi de bucurie din ochii celor prezenți. Această distincțiune în modul, cum s'a făcut, a servit de încurajare și exemplu preoților de a lucra în via Domnului ziua-noaptea cu zel, că resplata și recunoștința nu va rămâne.

Într'acestea a sosit dela Blaj, o scrisoare dela Mitropolitul Victor, fost 20 ani Episcopul acestei diecese, în care își exprimă bucuria pentru consecrarea noii bisericii și trimite binecuvântarea arhiepiscopescă celor prezenți.

În casa parohială pe neașteptate s'a prezentat Episcopul rom.-cat. Iosif Németh, spre a felicita pe bunul nostru Arhiepiscop.

După acestea Arhiepiscopul a făcut mai multe vizite la notabilitățile orașului.

La 1^{1/2} oare p. m. a fost prânzul dat de comuna bisericască în onoarea Arhiepiscopului, la care afară de preoțimea amintită, au luat parte Carol Telbisz, primarul orașului, Cabdebo, fișpan, canonicii: Kun și Wittenberger, reprezentanții Episcopului și capitolului rom.-cat., juzii de tablă: Paul Kotocz și Dr. Balázs, fișcul comitatens Ion Darabant, Dr. Izidor Pop, avocat în Lugoj și alte notabilități, pe cum și număröși membrii ai comunei bisericii gr.-cat. locale; laolaltă peste 60 persoane.

Toastul prim l-a ridicat noul protopop, ca gazda casei, în numele comunei bisericesti, în onoarea Arhiepiscopului consacrat, mulțămindu-i pentru dragostea, ce a arătat către comuna bisericască. Arhiepiscopul, după ce a răspuns parohului, a mai toastat în onoarea primarului orașului, mulțămind din nou pentru jertfa adusă de oraș, față de comuna bisericască, apoi a continuat, toastând în onoarea reprezentanților bisericii catolice și a fișpanului Cabdebo.

A răspuns apoi primarul orașului, fișpanul și canonicul Kun, după cari s'a terminat toastele.

După 3 oare s'a ridicat masa, reînțorcându-se Arhiepiscopul la cartirul parohial. Sara au participat cu toții la concertul, dat în Fabrikshot, de corul nostru local. După terminarea concertului bine succes, Arhiepiscopul s'a depărtat, iar publicul au început dansul, care a durat până în zori de zi.

Episcopul în dimineața următoare a plecat la Budapesta.

G. M.

se mira, căci era numai peliță și os, ca și când ar fi fost pus la foc „coșer“. Trenul aici îl schimbăm, căci cel cu care am venit merge la Verciorova, spre Turnu roșu duce altă linie ce vine dela Corabia de lângă Dunăre.

Intrați odată în Oltenia, în țara lui Tudor Vladimirescu, se schimbă în grabă și regiuni și oameni. Aici am văzut într'o miriște un ciobănaș cu căciula aceea rotundă, cu față purpurie, care mi-a adus aminte tablourile lui Grigorescu din Palatul artelor. Țăranii, ce zărești — aici se văd țăranii, când până aici aproape de loc, sunt înalți, robuști, și foarte vioi. Oitul l-am trecut aproape de Piatra. Pe aici e un râu mare de șes, ca Murășul, curge liniștit, aproape fără crețe. Și deși trenul înaintează pe valea lui, nu ne mai întâlnim cu el până în apropierea Râmnicului-vălcii. Linia merge drept spre miază noapte, spre Carpați, și cu cât ne apropiem mai tare de munți, cu atâta regiunile sunt mai frumoase, mai variate. În regiunile acestea Drăgășanii, unde e și gară, e vestit pentru vinul său. Are într'adevăr un gust deosebit, plin de aromă. Viile se întind pe coaste, pe înfundători, — pe un ținut larg. Femeile, ce se zăresc la gară și în împrejurime aduc la îmbrăcăminte și la față foarte mult cu turcoicile. Îmbrobodirea capului cu deosebire îți lasă aceasta impresie, și umerii obrazilor mari, osoși. Cu 20 ani înainte, miresei i se cumpăra fes ca la ori-ce turcoaică. Podgoreniile din jurul Drăgășanilor țin postul Crucii o săptămână, cu deosebire pentru croalta bună. Din ziua Crucii a Căstăvului se începe culesul strugurilor, cari dau vinul, ce întâră vine, în privința cali-

tății îndată după cel de Cotnar și Odo-bești.

Umerii dealurilor încep să se arete tot mai dese, tot mai înalte, și în curând ne pomenim din largă câmpie într'o vale, unde de amândouă părțile nu mai vezi în depărtare.

Aproape de Râmnic trecem a doua oară podul peste Oit. Orașul se vede foarte curat, mai ales câte-va biserici atrag atenția cu turnurile, ce se ridică peste coperișe. O ceată de studenți umblă haimară pe la gară, ca la stațiunile ori-cărui oraș, ce are odată un gimnaz. Doi băețanări, desfac pe răpușie în gară nachețul cu ziare: „Adevărul“, „Țara“, „Epoca“. Întâi îmi strigă românește să cumpăr, apoi nerăspunzând, dau pe nemțește; accentu jidovesc se observă par'că mai bine, când vorbesc într'altă limbă. Și pornesc apoi zburdând spre oraș, — în goana aceea, ce se poate vedea prețindenea, la băeții, ce vând ziare pe stradă. E curios totuși, că „Adevărului“ nu-i pot zice așa, ci „Adivor“.

Valea Oitului se strimțează tot mai mult, și o frumșeță sălbatică începe în curând. Într'adevăr drumul peste Predeal n'are nici pe jumătate farmecul acestuia, deși prin punctul acesta, pentru lungimea drumului, e puțină comunicație.

Cerul, ce toată ziua a fost senin, a rămas tot așa și acum sara. De întunecat nu-i nomană, căci a răsărit o lună albă, luminând foarte intensiv. Dar ferestrele cupeului au aburit și nu poți vedea, iar coridorul ce-i la trenurile noastre la cl. II. — în cupeul nostru lipsea, așa că numai între vagoane puteai sta.

Oitul curge acum aproape de linia ferată, și larma sa năpraznică crește cu cât pătrundem mai tare în munte. De amândouă părțile se ridică păreții prăpăstioși, și totuși împădroși — nu se vede bine: brad, fag, ori-ce. Pe alocuri mașină, ce găfăie meren, se treacă aproape de păretele de stâncă.

Prin bolovanii ce-i stau la tot pașul în cale, Oitul spumega, se rupe în valuri, pe unele locuri își face impresie, că fierbe. Luna ne urmărește de după creștele munților, se arată, iară se ascunde, și apare din nou ca încremenită între crengile pădurii de pe culme. Apa Oitului, când poate prinde bine lumina ei, luminează ca argintul cel mai curat, de-ți ia vederile.

Dar drumul ca și râul coteste la tot pașul, schimbă priveliște meren. Ți-se pare de multe-ori, că locomotiva trebuie să străbată prin stâncă, ca să poată scăpa de uriașul de piatră încremenit înaintea ei, dar ea lunecă grabnic, ca un șerpe se încovoae pe lângă trupul gigantic de stâncă, și iar scapă. În multe locuri însă e cu neputință, și atunci mugește odată în loc să fluere, și pătrunde durduind tuncelul. Tunceluri nice în felul lor, marginea din spre Oit poate e numai de grosimea unui părete, cel puțin așa îți pare după ce ai eșit odată dintr'insul. Fumul te copiește cum stai afară, dar se imprășteie grabnic, până ce auzi un nou mugit, un nou roțot de roate și un alt șir de schinte, ce sboară ca fulgerate pe lângă tine.

În două-trei locuri trenul e silit să înainteze încet pentru reparaturile, ce le-a făcut necesare Oitul. De altfel alvia lui

Noutăți.

Suprimarea libertății cuvântului în parlamentul ungar. — În ședința de la începutul lunii c. ministrul de justiție răspunzând interpeleției deputatului Dr. A. Vlad. a atacat cu cuvinte aspre naționalitățile și pe deputații lor. despre cari zice, că s'au aliat între sine, numai ca să poată lupta contra ideii de stat magiar.

Înainte de a se lua vorbirea ministrului la cunoștință, să ridică:

Iuliu Maniu: Cer cuvântul! (Strigăte zgomotoase: Ce vreți? N'aveți dreptul să vorbiți! Mare zgomot, Președintele sună. S'auzim pe președintele!)

Președintele: Pardon! (Zgomot necontentit).

Iuliu Maniu: Cer cuvântul în chestie personală. (Zgomot mare și necontentit. Președintele sună de repetite ori. Voci: S'auzim pe președintele!)

Este un vechiu uz parlamentar... (Mare zgomot. Voci: În ce calitate vorbești? Președintele sună).

Președintele: Sub ce titlu cereți cuvântul?

I. Maniu: Am să motivez. (Mare zgomot. Voci: S'auzim pe președintele!)

Președintele: Binevoiti a spune, nu trebuie motivare. În sensul regulamentului camerei invit pe dl deputat să declare, că pe baza cărui punct din §-ul 215. cere cuvântul?

I. Maniu: Cer cuvântul în chestie personală. (Mare zgomot. Președintele sună).

Președintele: Pardon, eu am fost atent la discursul d-lui ministru.

I. Maniu: Pardon. (Președintele sună. Mare zgomot. Voci în stânga: S'auzim pe președintele!)

Președintele: Nu disputați cu președintele. Eu am fost atent la discursul d-lui ministru de justiție și absolut nu v'a pomenit numele! (Așa este! Așa este!) Nu pot accepta interpretația atât de largă a chestiei personale, ca d-v. să cereți aici cuvântul în numele unui partid, care nu există. (Aprobări zgomotoase). Prin urmare în virtutea dreptului meu de președinte nu vă acord cuvântul. (Vii aprobări.)

de piatră tare nu-i prea îngăduie să roadă mult, și poate de aceea, izbându-se de-o stavilă, pornește și mai inviforat la vale. Valea se îngustează de multe-ori, de-i lasă loc numai trenului și apei, iar de amândouă părțile muniți întunecați la poale, iar spre culmi luminați de lună. Aerul e proaspăt, aspru, are mult din vioiciunea Oitului, ce-și duce bălgării argintii pe aici la vale. — Sate nu se mai întâlnesc, doar două, de unde valea se strimtează mai tare.

De multe ori ți-se pare că o regiune frumoasă ca aceasta nu poate să țină mult, și ți-e tot frică să nu se gate. Dar valea Oitului, până pătrunde și tale în două șirul oriaș al Carpaților are să facă încă destule cotituri, ca luna să-ți lumineze tot altă și altă parte.

Dela Căineni ne spune soția unui funcționar din Călimănești nu mai e mult până la „Verestoron“. Până la Turnu-roșu, — zicem noi. Și ea foarte contrariată. — „Ba nu până la „Verestoron“.

Am așteptat însă la Căineni destul, ca să ne mai dorim să ajungem odată și la Verestoronul ei, să trecem iar prin „vâmi“. În jurul Căineșilor e loc mai deschis, ori mai bine, mai larg, și neconturbați de incovoieturile trenului, am putut vedea frumuseța regiunii de aici.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Mult Stim. dn Traian Radu, notariul nostru, a binevoit a procura pentru biserica noastră o cădelniță de argint de china, în preț de 60 cor., iar Mon. preot al nostru Teodor Dușa și stim. curator prim Nicolae Plăcintă, 2 f-șnice, de câte 3 lumini iară de argint de china pe sf. prestol, ambele în preț de 36 cor.; pentru cari daruri, ce mult înfrumusețază sf. noastră biserică, să aduce cuvenită mulțămită din partea curatoratului și a poporului nostru, spre a cărui folos s' r binecuvântat în 26 Oct. a. e. v. Dumnezeu să le primească binefacerea. Pătrângenii, la 26 Nov. 1906. — Pentru curatorat *Iacob Groza*, cantor.

Știri personale. I. P. S. Sa Mitropolitul *Victor*, părintele prepozit *I. M. Moldovan* și părintele canonic *Dr. Aug. Bunca*, au primit Medalia jubilară Carol I.

Jubileul părintelui canonic Bunea. — Marți s'au împlinit 25 ani, de când părintele canonic *Dr. Augustin Bunea* au fost hirotonit într-un preot, de Arhiepiscopul *Stefanopol* în Roma. Număroși amici și venerați ai păr. Bunea, s'au grăbit a-l felicita din acest fericit prilej, urându-i îndelungă viață. Episcopii *Demetriu* al Orăzii și *Vasile* al Lugojului i-au trimis telegrafice felicitările lor bunului coleg și amic. Toată serbarea s'a făcut în cere restrins.

Din Arhidieceză. Duminecă, în 2 Dec. n. 1906 au fost hirotoniți într-un diacon, iar Marți, la sărbăt. area Întrării în biserică a Preasăntei Născătoare de Dumnezeu, într-un preot, teologii absoluți: *Ioan Cârnaț*, dispus adm. nar. în Balda (tractul Căiniei). — *Nicolau Frâncu*, dispus adm. par. în Șarogol-unguresc (districtul D. Săuământului), și *Ioan Becichei*, lăsat în disponibilitate. — *Victor Iufan*, fost coadjutor par. în Pogăceaua, a fost numit paroh în Nirașteu (tractul Murășului), iar *Ioan Topan*, paroh în Șardul-unguresc, a fost trecut în aceeași calitate la Hodiș (districtul Moriacei).

Dela Gherla. Cerim în „Erd. H.“ de azi, ca Marți s'a binecuvântat noua biserică din Gherla, pentru care guvernul a dat 70 mii cor. Se scrie, că biserica ar fi o zidire monumentală în stil bizantin. Binecuvântarea a îndeplinit-o canonicul *Georgiu*, iar predica festivă a rostit-o canonicul *Domide* care a înșirat pedecile, ce au făcut ca dieceza de Gherla, de abia la 51 ani dela in-

Dela Căineni di Bran a avut să pacheteze multe, ori mai bine să-și despacheteze. Căci dacă l-a dus în Predeal, nu s'a cercetat mai nimic, aici era vorba că venim din țară, și aveau să ne viziteze finanții noștri săraci, nu cei români. Dar totuși nici aici n'a fost nimic, deși erau călători foarte puțini.

Trenul, ce ducea la Sibiu, era în gară, dar tot am stat fără nici un înțeles mai un ceas.

I. Agârbiceanu.

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

stituirea sa, să aivă o biserică așa impoasantă. — Luăm notița asta din un ziar magiar, nouă nu ni-a scris nime nimic, se vede că „Unirea“ și Blajul sunt așa de strâini de Gherla!

Știri literare. Distinsul arhiepiscop de București *Raymund Netzhammer*, a publicat un studiu de arheologie asupra Antichităților creștine din Dobrogea. Studiul apărut în limba germană a fost apreciat cu căldură din partea celor competenți.

Calendare noue. Ni-s'au trimis: *Amicul Poporului*, anul 47, întocmit de *I. Popovici*, — *Posnașul*, calendar umoristic, anul 12, redactat de *Haralamb Calamar*. — *Calendarul Săteanului*, anul 16, și *Calendar* cu cirile, anul 115. Toate apărute în editura *W. Krafft*, Sibiu.

Cancelarie advocațională. Primit următorul avis: Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelarie advocațională în Gherla, strada *Fejő közép* nr. 12. Gherla, datul poștei. — *Dr. Victor Pop*, avocat.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

f. *Masa studenților*: *Ioan Șolnai*, protopop, K.-Szt.-Kereszt, 2 cor.

f. *Orfanotrofului*: *Teodor Sâmpetean*, Brașov, 30 cor. într-un amintirea copilului *Sofia*.

f. *Internatul de fete*: *Gavril Pop*, adm. prot., Măhaciu, 10 cor.; *Ioan Șolnai*, protopop, K.-Szt.-Kereszt, 2 cor.

f. *Subsidiar*: *Iacob Pona*, protonotar consistorial, Blaj, 3 cor. 50 fil.

f. *Viduo-orfanal*: *Ioan Șolnai*, protopop, 2 cor.

Blaj, 7 Decembrie n. 1906.

Casa centrală arhidiecezană.

Dela societatea meseriașilor noștri. — Duminecă, în 2 Dec. dl prof. *Dr. Chețianu* a ținut înaintea unui frumos număr de meseriași, o interesantă conferință: „Despre sănătatea omului“. Conferențiarul a știut să espună în mod popular toate cunoștințele referitoare la trupul omului și sănătatea lui. Auditorul l-a ascultat cu atențiune. Au fost și două declamări. — Proxima conferință va fi Duminecă în 9 Dec. la oarele 5 d. a. în localitățile societății. Va vorbi dl *Gavril Precup*, presidentul societății. — Întrarea 10 fileri.

Anunț. Curatoratul gr.-cat. din Cosma și ca senat scoastic, dă în licitațiune publică, ce se va ține în ziua de 19 Dec. (sf. *Nicolae*) la 11 oare a. m. în școala cea veche, edificarea alor două sale de învățământ. Prețul strigării va fi 4600 cor. 27 fil., după care sumă reflectanții au de a depune vadiul de 10% parohia dă 98m de piatră. Planul și preluinariul, se pot vedea până în ziua licitații în cancelaria parohială. — Curatoratul bis. gr.-cat. și ca senat scoastic.

Petreceri. Societatea de lectură „*Petru Maior*“ *Budapesta*, invită la concertul, ce-l va arăuă în 15 Dec. n. în sala cea mare dela „*Saskör*“. Venitul e destinat pentru Societatea „*Petru Maior*“.

Necrolog. † *Georgiu Birlea*, preot gr.-cat. român din Glod, a repausat în 28 Nov. 1906, în etate de 57 ani și 18 ani a preoției, provăzr. fiind cu sf. sacrameinte.

† *Aurel C. Corvin*, teolog abs., profesor în Tecuciu, România, după lungi și grele suferințe a adormit în Domnul, în 4 crt. n. în al 48-lea an al vieții și al 19-lea an al profesurii sale. Rămășițele pământești a scumpului și neuitatului defunct au fost așezate spre repaus în cimitierul comun, Miercurea, în 5 crt. Ceremonia îngropării a fost onorificată de canonicul *Dr. Isidor Marcu*, coleg de școală cu repausatul. Vorbirea funebrelă încă a rostit-o părintele canonic

Posta Redacțiunii.

T. B. Apăând în alte două ziare, nu mai aflăm de consult, de a o mai reproduce și noi.

I. B. Te rog spezează cele remase la adresa mea. Mă bucură rezultatul. Știam că așa se va întâmpla. Să sperăm o reînviere a simțimentelor.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Dar nu numai în ce privește limba slujbei bisericești, ci și în alte privințe s'a arătat Sava Brancovici părtinitor al principilor protestante.

El n'a căpătat asigurare dela principele George Rákoczy II., că va fi numit episcop al Românilor, decât după ce a fost recomandat cu toată stăruința de superintendentul calvinesc George Csulai, ceea ce se constată din decretul lui George Rákoczy II. din 28 Decembrie 1656, pe care dl M., pe cum se vede din cele ce le scrie (la pag. 53), nu l-a priceput, dar care spune limpede: „Quod cum Honorabilis Sava Brankovitsch et Corenitsch, ab Admodum Reverendo Viro Georgio Isulai (recte Csulai) Universarum in Regno Transsylvaniae Ecclesiarum Orthodoxarum Superintendente... *singulari quadam intercessionem commendatus Nobis fuerit... eoque nomine assecurationem a Nobis de Episcopatu... sibi a Nobis conferendo consecutus sit*“. După ce a avut asigurarea aceasta, Sava s'a sfințit episcop în Țara-Românească în luna lui Septembrie 1656, iar Rákoczy și-a împlinit făgăduiala, numindu-l episcop în 28 Decembrie a aceluiași an (Cipariu, Archiv, pag. 649).

În anul 1662, spune Apafy în decretul său din 23 Aprilie 1662, episcopatul Bălgradului era vacant, și preoții adunându-se în săbor, au ales iarăși pe Sava (Verum hoc tempore propter vicissitudinem temporum et rerum *vacaverit*, quia igitur *denuo ex clementi annuentia nostra a Pastoribus eiusdem confessionis... electus fuerit*). Apafy îl numește pe Sava episcop în scaunul vacant, dar pe lângă condițiunile, ce i-le prescriesese odinioară episcopul, sau superintendentul calvinesc George Csulai: „ita tamen, *ut conditiones per Reverendum quondam Georgium Csulaj Episcopum orthodoxum praescriptas observare sit obstrictus*“ (Vezi: „Vechile Episcopii“, pag. 121).

Cari sunt condițiunile, ce le impuneau superintendentii calvinești bieților episcopi românești, le cunoaștem din număratoarele decrete ale principilor calvinești. Noi vom aduce aci numai pe cele ce le cunoaștem din corespondența superintendentului Geleji cu principele George Rákoczy I. din anul 1640 (Vezi: „Vechile Episcopii“, pag. 87—89). Ele au următorul cuprins: 1. În Alba-Iulia, ori în alt loc potrivit să înființeze școală cu doi, sau trei învățători, cari știu latinește, grecește și românește; 2. Să țină tipografie și să tipărească cărțile trebuincioase în școală și biserică; 3. Să silească pe preoți *a se lăsa de borborosire în limba străină slovenească și țaranilor să țină slujba românește*; 4. În Dumineci să predice de două ori, iar *Miercuria și Vineria* câte odată în limba română; 5. Să traducă românește rugăciunile de dimineața și de seara ale calvinilor, să le tipărească și să le rostască în toate adunările românești; 6. Cântările românești traduse *românește*, de cari se folosesc cei din Caransebeș și Lugoj să le tipărească și să le cetească în toate adunările; 7. Catechismul tradus deja pe românește să-l tipărească și în oarele prescrise să-l propună băieților și fetițelor.

Asemenea cunoaștem condițiile ce le puneau principii din diploma principelui George Rákoczy din 10 Octombrie 1643 (Cipariu, Archiv, pag. 628). Mai departe din un decret dat în 9 Aprilie 1638 de principele G. Rákoczy I., știm pozitiv, că încă de pe timpul principelui Gavril Bethlen (1613—1629) toți episcopii românești erau numiți pe lângă condițiuni, și că tot G. Rákoczy I. prin același decret a dispus, ca episcopul românesc să atârne de superintendentul calvinesc (Decretul se află la autorul).

Este deci evident, că dl M. își amăgește cetitorii, când (la pag. 53 și 64), bătându-și joc de mine, se încearcă a dovedi cu pervertirea faptelor și cuvintelor, că Sava Brancovici a fost numit episcop fără condițiuni.

Dar Sava Brancovici nu numai a fost numit episcop cu

condițiuni, a căror scop nu putea fi altul, decât calvinirea bisericilor românești, ci știm pozitiv și aceea, că el a și împlinit condițiunile, afară de cele relative la școale și tipografie, cari nu se uniau cu vederile lui de Sârb, și mai ales cu lăcomia lui de a mânca veniturile școlii și tipografiei.

Asemenea a primit el, și a impus și clerului și poporului său, să primească doctrinele calvinești, cuprinse în cărțile românești tipărite până la dânsul, și anume în cărțile: Catechismul protestant (luteran) din 1544, Tâlcul Evangeliilor din 1564, Molitvelnicul calvinesc tot din 1564, Catechismul calvinesc din 1640, edat „cu sfatul și cu îndemnătura și cu cheltuiala domniei lui Ciulai Gheorghe, păstoriul sufletesc al curții Mării Sale“ (Vezi: „Ierarhia Românilor“, pag. 307), și în fine Catechismul palatin calvinesc alui Fogarasi István din 1648, căci însuși Sava poruncește în numele Săborului său din 1675: „Care cărți sânt scrise și *scoase* pe limba rumânească să se cetească și să se *învețe* în biserica creștinilor și într'alte locuri unde va fi lipsă“ (Cipariu, Acte și Fragmente, pag. 146).

Din dispozițiile făcute de Sava ca Mitropolit, cunoaștem numai pe acelea, cari în numele său și al Săborului său, (uncle și în numele principelui Apafy), le-a adus la cunoștința clerului în anul 1675. Ele toate sunt alcătuite în spiritul doctrinilor calvinești. Câte-va exemple încă sunt de ajuns spre a ne convinge despre slăbiciunea lui Sava întru apărarea doctrinilor bisericești sale.

Sava între altele poruncește: „Căsătoria să se înceapă cu cuvântul lui Dumnezeu și să se facă cu *jurământ*, să știe ce-i căsătoria“ (Cipariu, Acte și Fragmente, pag. 146). Jurământul însă la încheierea căsătoriei în biserica bizantină este necunoscut, și nu-l găsim nici într'un Molitvenic, fie grecesc, fie slovenesc, fie românesc (unit ori neunit), admis de biserica orientală. Dar este cunoscut și impus în biserica calvinească prin colecțiunea canoanelor calvinești a vestitului superintendent calvinesc Geleji Katona (1633—1649): „Copulatio novorum conjugum, usu jam antiquitus apud nos recepto, eoque in scripturis sacris fundato *solemni ac corporali* (ut vocant) *juramento* mediante fieri debet“ (Grama, Inst. calv., pag. 418). Asemenea este cunoscut jurământul din poruncile lui George Rákoczy din 1643 și ale lui Apafy din 1680: „Quod personas... copulabit libere *juramenti sacramento mediante*, ac per alios etiam perinde copulari faciet“ (Cipariu, Archiv, p. 630 și Acte, p. 63—64). Inzădar se încearcă dl M. cu tot felul de apucături, să facă pe cetitorii săi să creadă, că aci nu este vorba de vre-o instituție calvinească, deoarece jurământul se află și la catolici. Este evident însă, că Sava n'a putut vorbi în timpul său, decât de jurământul calvinesc. Prin urmare, când Sava Brancovici poruncește, să se facă căsătoria cu jurământ, el dispune ceva ce nu este prescris în biserica orientală, dar este în același timp cunoscut clerului său din vre-o carte bisericească tipărită. Știm însă, că împreună cu „Tâlcul Evangeliilor“ dela 1564, nescutit de crezii calvinești, s'a cdat și un Molitvenic al Diaconului Coresi, plin de asemenea erezii (Nerva Hodoș, Prinosis lui Sturdza, pag. 243 și urm.). În acest Molitvenic se spune, ce jurământ aveau să facă mirii, și cum să se încheie căsătoria (Ibidem, pag. 264 și urm.). Preoții erau obligați să se țină de acest tipic și tocmeală calvinească și din motivul, că însuși Sava poruncește: „Care cărți sânt scrise și scoase pe limba rumânească să se cetească și să se *învețe* în biserica creștinilor și într'alte locuri, unde va fi lipsă“ (Cipariu, Acte, pag. 146). Fiind însă Molitvelnicul amintit scos, adevărat tipărit românește, preoții în vârtutea acestei porunci trebuiau să se țină de prescripțiile lui cu atât mai vârtos, că alt Molitvenic românesc până la 1681, când s'a tipărit unul la Iași cu textul prescris de biserica orientală, preoții nu aveau la îndemână, pe cum se poate vedea din lista cărților rituale tipărite înainte de 1680, compusă de dl Bianu (Discurs de recepțiune, pag. 57).

Știm mai departe, că în biserica orientală totdeauna s'a făcut botezul cu apă *sfințită*. Acest lucru îl știau și-l știu și astăzi nu numai preoții, ci și copiii, căci așa se practică și așa este prescris în toate Molitvenicile bisericești orientale. Numai în caz de absolută necesitate se poate da botezul cu apă nesfințită de preot. De-odată cu botezul, se dă creștinilor și taina sfântului mir. Calvinii însă au introdus prin Molitvelnicul lui Coresi un alt ritual, o altă tocmeală, care se poate ceti în „Pri-

nos lui Sturdza" (dela pag. 257 înainte). În această tocmeală, precum spune însuși autorul calvin, s'a lăpădat apa sfințită, mirul și luminarea: „Mirul și apa sfințită, luminare, ei (Apostolii) n'au avut și alte adăusături" (Ibidem, pag. 251).

Este deci evident, că atunci când Sava poruncește preoților să facă botezul *cu apă... așa cum este tocmeala* (La Cipariu l. c. p. 147), fără să pomenească nimica de apa sfințită și de mir, el nu putea înțelege, decât tocmeala cea calvinească, pentru că el însuși poruncise, ca să se cetească și învețe cărțile „scoase pe limba rumânească", între cari era și Molitvenicul lui Coresi, și pentru că porunca lui seamănă deplin cu poruncile lui G. Rákoczy din 1643 și Apafy din 1680: „Quod baptismi sacramentum... *aqua simplici*... administrabit, ac per alios administrari faciet" (Cipariu, Archiv, pag. 630; Acte, pag. 63). Ca să se scape de forța acestui argument și a altora de felul acestuia, dl M. recurge la neadevărul, că „Molitvenicul lui Coresi" era „necunoscut preoțimei din timpul său" (a lui Sava). Dar de unde știe dl M. că acel Molitvenic era necunoscut? Ori doară pentru că era tipărit cu o sută de ani înainte de Sava? Dar cine a umblat prin bisericile românești, știe, că și astăzi găsești o mulțime de cărți de o sută de ani, și chiar și mai vechi de o sută de ani. Asemenea recurge dl M. la mistificarea, că Sava ar fi voit să indice numai materia botezului, care este apa naturală. Au doară preoții lui Sava botezau cu lapte, ori vinars, ori borș, ori ciorbă, ca să-i învețe Sava, cu ce să boteze? Ce-a voit Sava să zică, se vede limpede din decretele principilor calvini, adevărat să se boteze „aqua simplici", cu apă fără alte „adăusături".

Este cunoscut mai departe, că arhieriei și preoții bisericii orientale, până în ziua de astăzi, ies la anumite zile în cimiter, unde zac oasele celor repausați, și cetesc molitva deslegării morților, care se află în ori ce Molitvenic al bisericii orientale. Protestanții însă lăpădară rugăciunile pentru cei morți: De aceea episcopul român protestant Paul Tordasi împreună cu sinodul său din 1569 prescrie: „Să nu se mai facă liturghie sau molitvă pentru răposaii sfinți și alți morți" (La Iorga, Mitropolia Ardealului, în An. Ac. pag. 28). Iar Molitvenicul lui Coresi, cel impus clerului de către Sava, încă zice: „Că după moarte morților nu putem folosi nemică" (N. Hodoș, în Prinosis lui Sturdza, p. 252). Numai acest înțeles poate să-l aibă și porunca lui Sava: „*Molitvă să nu facă nici oaselor*" (Cipariu, Archiv, p. 147).

În Molitvenicul bisericii orientale (unit ori neunit) se află și „Rânduiala, ce se face la ori ce vite bolnave, oi sau altele" și se spune, că „preotul mergând la staulul vitelor, sau unde se află vitele bolnave, întâiu sfințește apa; apoi îndată începe: Veniți să ne închinăm" etc.

Sava Brancovici însă oprește aceste rugăciuni sau molitvă, zicând: „*Popii să nu facă molitvă pe dobitoace*" (Cipariu, l. c. pag. 147).

Este cunoscut teologilor, că protestanții zic, că sfânta scriptură este singurul izvor, din care avem să scoatem adevărurile religiunii creștine, și că tot ce — după părerea individuală a unuia sau altuia — nu se unește cu sfânta scriptură, trebuie lăpădat. Biserica catolică, fie apuseană, fie răsăriteană, învață din contră, că adevărurile religiunii creștine se cuprind nu numai în sfânta scriptură, ci și în tradiții, cum sânt simboalele de credință, definițiunile săboarălor ecumenice, sfânta liturghie, sfinții părinți, etc.

Sava Brancovici lăpădând însă cu totul principiul bisericii catolice, apusene și orientale, poruncește: „*Acele lucruri, carele nu se unesc cu scriptura sfântă*, și cu tocmeala bisericii noastre, și până acum am fost poruncit, *cum să se plivească* (plivească) și să se pue jos, așa poftim și acum, iară pe unde se vor afla lucruri de acele, *bintătu-se-vor* (pedepsi-se-vor, cum este rânduiala Săborului" (Cipariu, ibid. p. 149).

Așadar Sava Brancovici pune ca regulă de credință un principiu protestant. Poruncește, cum să se *plivească* (să se curețe) — expresiune calvinească — adevărurile de credință, cari, după părerea individuală a sa și a altora, nu se unesc cu sfânta scriptură. Cu un cuvânt se pune pe sine și pe preoții săi de judecători în niște lucruri, în cari numai auctoritatea cea mai înaltă, magisteriul pus de Domnul Hristos este chemat să hotărască, iar nu un singur episcop, ori cutare preot. Este adevărat, că Sava vorbește și de „tocmeala bisericii". Dar unde se află acea tocmeală? De sigur în cărțile „scrise și scoase pe limba rumânească", pe care el le impune preoților săi cu cuvinte respicate. În unele cărți însă, ca d. e. în Molitvenicul lui Coresi și în catechismul calvinesc, sunt șterse aproape toate tainele legii celei nouă, din motivul, că după părerea protestanților, „*nu se unesc cu scriptura sfântă*".

În diploma din 10 Octomvrie 1643, prin care G. Rákoczy numește episcop al Bălgradului pe popa Ștefan Simion, ceremoniile bisericii orientale dela înmormântări se zic „superstitiones aniles" (Cipariu, Archiv, p. 630). Cuvântul „superstitio" ungurește se traduce „babonaság". Sava prinde acest cuvânt de batjocură pentru așezămintele bisericii orientale și poruncește clerului: „De *bobonoșaguri*, ce nu este scris la tipic să nu ție" (Cipariu, Acte și Fragm., pag. 146). Dar care este tipicul acela? De sigur un tipic impus clerului prin cărțile „scrise și scoase pe limba rumânească", cari preoții — după porunca lui Sava — aveau să le cetească și să le învețe. Pofțiți însă și cetiți Catechismul calvinesc și tipicul din Molitvenicul diaconului Coresi, unde se șterge apa sfințită dela botez, se lăpădă taina sfântului mir, se șterg ceremoniile dela cununie, și se înlocuesc cu jurământ, se șterge jertfa legii celei nouă, ce se aduce în biserică apuseană și orientală pentru cei vii și pentru cei morți, și se lasă numai ca o slujbă, care simbolizează împreunarea creștinilor vii cu Domnul Hristos „întru frântul pâinii și întru rugăciuni". Rugăciunile și cântările cele frumoase dela prohod, compuse de sfinții părinți, sunt înlocuite cu „cântece creștinești... din psalomi". Rugăciunile dela cuminecarea bolnavilor sânt înlocuite cu niște vorbe sarbede protestante, iar taina pocăinții este ștearsă (N. Hodoș, Molitvenicul diaconului Coresi în Prinosis lui Sturdza).

Este cunoscut, că poporul românesc a numit și numește sfânta taină a Eucharisticii: *cuminecătura*, fiindcă creștinul se împărtășește cu trupul și sângele Domnului Hristos. Protestanții însă au lăpădat dogma despre prezența reală, adevărată și substanțială a trupului și sângelui Domnului Hristos în sfânta cuminecătura, pe care o socotesc numai o ceremonie întru aducerea aminte de *cina* și moartea Domnului Hristos. Pentru aceea ei au lăpădat numirile sfintei cuminecături din biserică răsăriteană, ori apuseană, și au primit numirea de „Ūrvacsora" (cina Domnului). Sava Brancovici încă a lăpădat numele obicinuit în biserică românească de „cuminecătura", și lăpădând numirea și conceptul ei, a adoptat numirea și conceptul calvinesc de cina Domnului: „Care om este căsătorit și nu va merge la biserică, *nici cu cina Domnului*, etc." (Cipariu, Acte și Fragm. p. 147).

Din contră lucră Sava Brancovici cu „paștile", adevărat cu pâinea și cu vinul neconsacrate. Acestora le dă importanța, ce o dădeau calvinii „cinei Domnului", care asemenea era făcută din pâine și vin neconsacrate, căci iată ce zice Sava: „Care popă va da Paștile, *să le poarte mirenii pe afară*, de nu le va da cu mâna lui, să i-se iă popia" (Cipariu, l. c.). De aceea zice Petru Maior: „Cum că țerimonia aceea de a băga pâine în vin în ziua de Paști, este urmă a cinei sau a cuminecătorei calvinești, și aceasta atunci, când se făcea silă cunoștințelor Românilor în Ardeal, fū acolo între Români băgată" (Ist. bis. pag. 78).

Aceste sunt dovezi destul de lămurite, că Sava Brancovici, nu numai nu a fost apărător energic al dogmelor bisericii orientale, ci din contră a dat mână de ajutor calvinilor, ca pe încetul să calvinească desăvârșit biserică românească. Tot el a șters o mulțime de obiceiuri românești, unele frumoase, pentru ca să ne apropie cât se poate mai tare de viața sufletească a Calvinilor, precum se poate vedea din dispozițiile făcute de el în soborul dela 1675 (Cipariu, l. c. p. 145 și urm.). Nu lui Sava, ci rezistenței passive a clerului și poporului românesc este de a-se mulțăm, că biserică românească nu s'a calvinit chiar de tot.

Este deci zădarnică opintirea dlui M. de a spăla pe Sava de pata de a fi dat mână de ajutor Ungurilor întru propagarea calvinismului între Români.

Iar când dl. M. nu vrea să admită, că Sava a alterat organizația ierarhică a bisericii orientale, dovedește, că nu are nici o cunoștință despre desvoltarea istorică a instituțiilor și organizației bisericii calvinești, și despre modul, cum acele instituții s'au introdus treptat și în biserică românească sub presiunea neînvinsă a principilor calvinești. De aceea, fără a mai lungi vorba, îl îndrumăm pe dl M. la documentul lui Apafy relativ la titori și jurați, care se va publica mai jos, și la cartea lui Dr. Grama: „Instituțiunile calvinești în biserică românească din Ardeal". Dacă dsa ar fi cetit această carte, nu ar fi scris prostfi ca aceasta: „Dar instituția juraților (la scaunul mitropolitan și în comunele bisericesti) este o instituție curat românească, rămășiță din prima organizație a comunităților românești în Dacia" (pag. 92).

* * *

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Calendarele din editura lui W. Krafft în Sibiu tocmai au apărut pentru anul 1907. Aceste calendare ca și în alți ani sunt redactate cu îngrijire și bine ilustrate. Consemnările târgurilor s'a dat deosebită atenție făcându-se din nou întrebări la toate comunele, cari până acum nu au dat informații destul de exacte. Târgurile de mărfuri și de vite s'au orânduit și însemnat prin semne particulare caracteristice.

„Amicul Poporului”, calendar ilustrat pe anul 1907, anul XLVII, întocmit de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică, presărată cu număroase cugetări și aforisme, și în care la fiecare Duminică se indică începutul textului evangheliei, acest calendar de familie se distinge prin un cuprins literar bogat și bine aranjat, precum și prin o lungă serie de ilustrațiuni foarte bine executate. Din bogatul cuprins remarcăm:

Un articol asupra catedralei din Sibiu, cu 3 ilustrațiuni foarte frumoase; Detunata, poezie de Maria Cioban, cu ilustrație; Un pas peste Dunăre: Ruscicul, de N. Iorga (articol scris anume pentru acest calendar); Biografia lui Axente Sever; Măsurarea timpului; Însemnare, (poezie); Expoziția din București, articol frumos ilustrat; Cronica anului, bogat ilustrată; Un mic dicționar economic, foarte practic și de folos; Două romane frumoase, ș. a. La sfârșit întresantul șematism statistic al Românilor din Ungaria. — Acesta e unul din cele mai bune calendare de familie la noi. — Prețul 60 fil., cu trimiterea francată 70 fil.

„Posnașul”, calendar umoristic ilustrat pe anul 1907, anul XII. Partea hazlie redactată de Haralamb Călămar. În anul acesta cuprinsul acestui bine apreciat Calendar este foarte variat și plin de glume reușite și de actualitate pentru viața noastră socială, cari vor stârni și de astădată mult râs și bună dispoziție la cetitori. Prețul de 50 fil. este de tot minimal pentru voia bună, pe care „Posnașul” o aduce în casa Românilor. Cu trimiterea francată 60 fil.

„Calendarul Săteanului”, pe anul 1907, anul XVI. Pentru prețul de 25 fil. și 30 fil. cu trimiterea francată. Pe lângă partea calendaristică dă articole ilustrate despre catedrala din Sibiu, Expoziția din București, Prorocirea vremii, ș. a. E cel mai ieftin calendar românesc.

Calendar, pe anul comun 1907, anul CXV, calendar cu litere cirile cu un cuprins bogat de învățătură și petrecere. Prețul 40 fil., cu trimiterea francată 45 fil.

Proprietar, editor și redactor răspunzător

Aurel C. Domșa.

„SILVANIA”,

Institut de credit și economii,
Societate pe acțiuni în ȘIMLEU.

PUBLICAȚIUNE.

Institutul „SILVANIA” în adunarea sa generală extra-ordinară ținută la 18 Octombrie 1906 a hotărât a-și ridica capitalul social dela 300,000 cor. la 600,000 cor. În acest scop a autorizat direcțiunea să deschidă subscrierea pentru 3000 acțiuni à 100 coroane valoare nominală.

Pe baza acestei autorizațiuni primite dela adunarea generală extra-ordinară și având în vedere hotărârile aceleia, oferim

acționarilor vechi spre cumpărare 3000 acțiuni noi în valoare nominală de 100 cor., pe lângă următoarele condițiuni:

1. Fiecare acționar vechiu are drept, ca din noua emisiune să opteze și să subscrie atâtea acțiuni, câte poșede din emisiunile de mai înainte.

2. Pentru acționarii vechi prețul unei acțiuni noi optate, conform p. 1. se fixează în 100 cor. și 6 cor. spese.

3. Terminul de optare și subscriere se fixează dela 1 Noembrie până la 10 Decembrie st. n. 1906, inclusive, cu acea restricțiune, ca toți acei acționari vechi, cari până la acel termen n'au participat la subscriere, necondiționat își pierd dreptul de prioritate și favorul (p. 2.) la subscrierea de acțiuni din aceasta emisiune nouă.

De-odată cu declarațiunea de subscriere, acționarii, sub urmările pierderii dreptului de opțiune, sunt datori să depună la institut acțiunile lor vechi pentru cari optează la subscrierea nouă și până la 10 Decembrie st. n. 1906, să plătească la cassa institutului 6 cor. spese și 10 cor. ca prima rată din prețul de emisiune.

4. Ratele următoare vor fi a-se plăti, după fiecare acție

câte 10 cor. până la 10 Ianuarie 1907.	
” 10 ” ” ” 10 Februarie ”	
” 10 ” ” ” 10 Martie ”	
” 10 ” ” ” 10 April ”	
” 10 ” ” ” 10 Maiu ”	
” 10 ” ” ” 10 Iunie ”	
” 10 ” ” ” 10 Iuliu ”	
” 10 ” ” ” 10 August ”	
” 10 ” ” ” 10 Septembrie ”	

Fiecare acționar are drept însă a plăti mai multe sau toate ratele înainte de termenii fixați.

5. Pentru ratele de acțiuni, cari nu s'au numărat la termen, se solvesc 8% interese de întârziere. Acționarii, cari n'au numărat la termini vre-o rată, se provoacă direct prin postă la solvire, ce dacă în 30 zile dela expedarea provocărilor n'ar urma, dreptul de acționar pentru acele acțiuni se declară pierdut, sumele deja solvite trec în fondul de rezervă al societății. Acțiunile lor să anulează și sub aceiași numeri să exmit alte acțiuni. Anularea se publică în ziarul destinat pentru publicările institutului.

6. Acțiunile nouă vor participa la toate beneficiile, și se vor bucura de toate drepturile, ce posed acționarii vechi, după plățirea tuturor ratelor, dar la nici un caz mai înainte de 1. Ianuarie 1908.

Dela plățirea ratelor până la acel (1. Ianuarie 1908) termen, acționarii primesc 4½% interese, iar după ratele restante plătesc 8% interese de întârziere.

7. Acțiunile neoptate de acționarii vechi se vând din mână liberă începând dela 10 Decembrie a. c. până la altă dispozițiune, în preț à 200 cor. plus 6 cor. spese.

Direcțiunea, începând dela 10 Decembrie a. c. primește subsemnări și pentru aceste acțiuni, fie din partea acționarilor vechi, peste numărul acțiunilor din emisiunile anterioare, fie din partea altora. Aceste subscrieri de acțiuni se vor lua în considerațiune în seria pe cum au sosit la institut subscrierile valabile, proptite de 6 cor. spese, și 20 cor. prima rată după fiecare acție.

Ratele următoare vor fi a-se plăti, după fiecare acție

câte 20 cor. până la 10 Ianuarie 1907.	
” 20 ” ” ” 10 Februarie ”	
” 20 ” ” ” 10 Martie ”	
” 20 ” ” ” 10 April ”	
” 20 ” ” ” 10 Maiu ”	
” 20 ” ” ” 10 Iunie ”	
” 20 ” ” ” 10 Iuliu ”	
” 20 ” ” ” 10 August ”	
” 20 ” ” ” 10 Septembrie ”	

Față de acești acționari noi, încă se vor aplica dispozițiunile din punctul 4, 5 și 6, din această publicațiune.

Șimleu, în 18 Octombrie 1906.

Direcțiunea Institutului de credit și economii

(30) 2-2

„SILVANIA”.

Fetele tinere

au de multe ori lipsă de ceva nutritiv și întăritor ca să ajute rătăcirii lor mai slăbuțe și să poată învinge greutatea împreunată cu dezvoltarea lor trupească. Emulsiunea SCOTT amestecată fiind cu var și natriu și pregătită din ulei de pește s'a dovedit de cel mai bun și mai tare leac nutritiv. Este pregătit exclusiv din celea mai bune materii, și este bun la gust și ușor de mistuit, așa că nici când nu produce conturbări în digestiune, ci dimpotrivă reglează digestiunea și face poftă de mâncare. Emulsiunea SCOTT prin urmare este cu mult mai cu efect ca uleiul de pește.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescarul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, speđenază gratis mostra

Dr. BUDAI EMIL,

városi gyógyszerész

(27) 5-12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 34/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta în ori care farmacie.

Nr. 470-1906.

EDICT.

După ce IOAN SECHEL gr.-cat. din Cergăul-mic și-a părăsit fără cauză pe legiuita sa soție Iovuța Pinca tot de acolo, și nu i-se știe ubicațiunea, prin aceasta este provocat ca în timp de un an și o zi să se prezinte înaintea subscrierului, căci la caz contrar, procesul divorțial urzit în contrari se va pertracta și în absența lui.

Oficiul protopopesc al Blajului ca for matrimonial de I. instanță.

Blaj în 26 Noembrie n. 1906.

Georgiu Bărbat,

(33) 2-3

protopop gr.-cat.

A apărut

LITURGICA

Volumul II. al Teologiei pastorale
de Dr. Izidor Marcu, canonic.

Aceasta carte de mult așteptată, și a cărei lipsă s'a simțit foarte tare, e singură de felul acesta în literatura noastră bisericască. — În ea să tractează riturile împreunate cu celebrarea s. Liturgii și administrarea ss. Sacramente pe bază istorică, așa după cum să află espuse în ss. Părinți și în Liturgia veche; — să arată administrarea de acum, precum și însemnătatea simbolică și etică a riturilor sacre. — E scrisă într'un stil precis și clar.

Aceasta carte e indispensabilă pentru preoți. Are 592 pag. pe f. 8°.

Să află de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fil. porto.** Pentru România **6 lei.**

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI” pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

A apărut!

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoriu de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

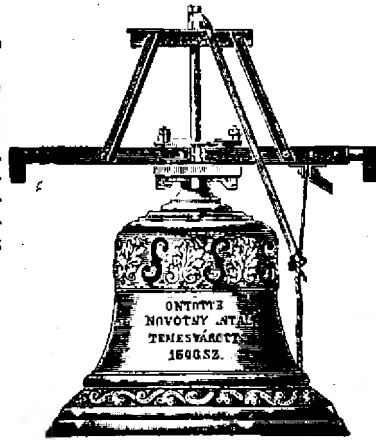
In Timișoara-Fabric (8) 29-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu (7) 29-52

intemeiată la anul 1868

in Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copil, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane.

capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil dela 1 Octomvrie 1906.

Budapest—Predeal—București						București—Predeal—Budapest					
		Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.	Accel.	Pers.
Budapest	pleacă	7 25	9 00	2 35	5 45	9 15		București	pleacă	8 40	8 08
Szolnok	"	9 37	11 52	4 30	9 27	11 19		Predeal	"	3 32	1 12
Szajol	"	—	12 07	4 43	9 46	11 33		Brassó	sosește	4 55	2 18
P.-Ladány	"	11 13	2 09	5 57	11 53	12 55		Földvár	pleacă	8 07	5 32
Berettyó-Ujfalu	"	11 46	2 53	6 31	12 46	1 33		Homoród-Kőhalom	"	8 43	6 07
M.-Peterd	"	—	3 05	—	1 00	—		Segesvár	"	10 12	7 45
M.-Keresztes	"	12 05	3 16	—	1 14	—		Medgyes	"	11 40	9 45
Bihar-Püspöki	"	—	3 34	—	1 36	—		Kis-Kapus	"	12 40	10 58
Nagyvárad	sosește	12 26	3 44	7 07	1 48	2 11		Balázsfalva	"	1 24	11 50
Nagyvárad	pleacă	12 41	4 10	7 14	2 08	2 18		Küküllőszög	"	2 10	12 36
Várad-Velenceze	"	12 48	4 17	—	2 36	2 26		Tövis	sosește	2 20	12 48
Fugyi-Vásárhely	"	12 58	4 27	—	2 45	—		Tövis	pleacă	2 52	1 27
M.-Telegd	"	1 20	4 46	7 42	3 05	2 51		Nagy-Enyed	"	3 38	12 43
Elesd	"	1 41	5 02	7 55	3 21	3 06		Felvincz	"	3 59	1 06
Rév	"	2 09	5 20	8 15	3 45	3 26		M.-Veresmart	"	4 20	1 33
Csucs	"	3 23	6 30	9 03	4 50	4 16		Sz.-Kocsárd	"	4 27	1 41
Bánffy-Hunyad	"	4 03	7 11	9 33	5 32	4 52		Ar.-Gyéres	"	4 43	1 56
Jegenye	"	4 33	7 42	9 57	6 01	—		Apahida	"	5 18	2 35
Kolozsvár	sosește	5 15	8 27	10 30	6 51	5 58		Kolozsvár	sosește	6 27	3 36
Kolozsvár	pleacă	5 32	8 54	10 51	8 30	6 11		Kolozsvár	pleacă	6 45	4 20
Apahida	"	6 50	9 11	11 14	8 59	6 27		Jegenye	"	7 08	5 23
Ar.-Gyéres	"	6 52	10 20	12 38	10 41	7 27		Bánffy-Hunyad	"	7 41	6 11
Sz.-Kocsárd	"	7 17	10 56	1 15	11 31	7 51		Csucs	"	8 42	6 39
M.-Veresmart	"	7 23	11 03	1 24	11 40	—		Rév	"	9 18	7 09
Felvincz	"	7 29	11 09	1 34	11 50	—		Elesd	"	9 25	7 48
Nagy-Enyed	"	7 48	11 29	1 53	12 20	8 15		Telegd	"	9 44	7 59
Tövis	sosește	8 05	11 45	2 21	12 46	8 31		Fugyi-Vásárhely	"	9 45	8 11
Tövis	pleacă	—	—	—	1 28	8 39		Várad-Velenceze	"	10 55	—
Küküllőszög	"	—	—	—	2 14	9 06		Nagyvárad	sosește	11 04	—
Balázsfalva	"	—	—	—	2 22	—		Nagyvárad	pleacă	11 04	—
Kis-Kapus	"	—	—	—	3 30	9 46		Bihar-Püspöki	"	11 04	—
Medgyes	"	—	—	—	3 49	10 00		M.-Keresztes	"	11 04	—
Segesvár	"	—	—	—	5 04	11 00		M.-Peterd	"	11 04	—
Homoród-Kőhalom	"	—	—	—	7 04	12 26		Berettyó-Ujfalu	"	11 04	—
Földvár	"	—	—	—	8 48	1 35		P.-Ladány	"	11 04	—
Brassó	sosește	—	—	—	9 27	2 09		Szolnok	"	11 04	—
Brassó	pleacă	—	—	—	—	2 19		Budapest	sosește	—	—
Predeal	sosește	—	—	—	—	3 31					
București	"	—	—	—	—	9 20					

Nrii subtrași cu linii negre înseamnă timpul dela 6 oare seara până la 4 oare 59 min. dimineața. — Nrii semnați cu + înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. Benhur sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. M. Eminescu. Studiu critic 90
3. Câte-va momente din începuturile bisericii rom. de C. Auner 20
4. Nume de familie la românii din Ungaria, de A. Viciu. 12
5. Din viața lui I. Micul de M. Străjan 16
6. Albertina. Povestire de Dr. V. Bojor. 30
7. Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II. 340
8. Cele doue fețe ale lumii de Nicu 30
9. Ziua Deșteptării de Aurel Fodor 16
10. Cele două conștiințe, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan 40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc ca 610 cor. în loc 884 cor.

Tusă!

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fl. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 21-32

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 15 Decembrie 1906

Numărul 51.

Tăria noastră.

II.

Am zis în nrul trecut al foaiei noastre, că acum este timpul cel mai potrivit, ca poporul dela sate să cetească și să învețe. Pentru preoțimea noastră este acum o datorință sfântă, să bată la ușile celor nepricepători și renitenți, ca să-și trimită copiii la școală, și pentru învățator o datorință de onoare, ca toți școlarii să învețe cel puțin a scrie și a ceti. Nu este iertat, și ne-am bucura, dacă învățătoria noastră și-ar face din aceasta o chestie de ambiție și de conștiință, să treacă cineva, fie acela ori-cine, peste anii de școală, fără a fi învățat cel puțin scrisul și cetitul.

Scrisul însă și cetitul nu înseamnă încă progres cultural. Fără acestea, drept, că nu să poate vorbi nici chiar de posibilitatea unui astfel de progres. Dacă deci preoțimea și învățătoria noastră au menirea de a răspândi lumina printre poporul dela sate, ce obligamente i-să impun față de adulți și de sătenii, cari au trecut peste anii școlaii?

Noi credem, că datorințele lor față de adulți sunt tot așa de mari, ca și față de începători. Acestora le trebuie acum adevărată hrană sufletească. Acuma este timpul oportun, ca să se deschidă bibliotecile populare sau ale școlaii și nu să se deie numai celui ce cere, ci să se îmbie cărțile bune, scrise pentru luminarea poporului, că toți să cetească, să învețe și să se lumineze.

Dar unde nu sunt astăzi bibliotecii, ni-să impune întrebarea involuntar?

Acolo ar trebui la tot cazul înființate. Și mai ales, că e vorba de înaintarea culturală a poporului dela sate, este o chestiune de am-

biție a preotului, învățatorului și a inteligenței locale, ca să se gândească la mijloacele necesare pentru înființarea bibliotecii populare.

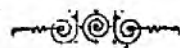
Și să mai mărturisim un caz ciudat, ce am avut ocaziune să vedem în multe biblioteci populare, că scrierile adevărat populare lipsesc. Și lipsesc poate de aceia pentru-că în literatura noastră scrierile adevărat populare, potrivite pentru plugarii nostri din Ardeal sunt corbi albi. Nu vorbim de acelea scrieri, cari sunt despre popor și cari absolute nu au nimica comun cu literatura populară, și pe cari poporul tot așa de puțin le înțelege, ca și pe cărțile scrise în termeni de știință, ei vorbim de numărul rar a acelor cărți, cari ar trebui să aibă menirea ca să distragă și să lățască gustul cetitului între popor. Biblioteci populare să pot crea, dar scrieri bune populare nu așa ușor. Noi am insistat în diferite rânduri, ca Asociațiunea aceia pentru literatura poporului acest român să-și vadă odată ținta în inscripția, ce o poartă pe frunte și pentru scrierea și răspândirea cărților bune populare să-și concentreze toată activitatea sa. Am zis atunci, că poporul dela sate și astăzi cetește *Mînunile Precestei* și *Alexandriei* în lipsa altor cărți bune populare, și astăzi după doi ani nici un progres în privința aceasta nu vedem. Decumva nu foaia aceia populară, despre care odată atîta să vorbea, va aduce mântuirea așteptată. Cu cărțile bune însă vom fi tot acolo. Va fi cu o revistă săptămânală mai mult și cu aceasta Asociațiunea crede a-și împlini chemarea, ce o are.

La luminarea și răspândirea culturii printre popor deci, să recer mai mulți factori. Și să recer anume scrieri bune populare, scrise după gustul sătenilor noștri. A să îngrijă de scrierea acestor cărți și de

modul de ale lăți, este datorința principală a Asociațiunei pentru cultura și literatura poporului român.

A lucra cu adevărată abnegațiune apostolească, cu acestea scrieri să fie și cetite de popor, este o sfântă datorință a preoțimei, învățătoria și a inteligenței noastre.

Cu toate acestea însă cărțile populare câte sunt, nu este iertat să lipsească din bibliotecile populare, ca poporul plugar să aibă ce ceti. Prin cetit merge înainte.

Chestiuni școlare.

În Nr. 47. a. c. al acestei foi sub-titlu de: „Afaceri școlare” — un domn subsemnat „A.” adresează un apel către noi învățătorii. Rog deci Oa. Red., ca în legătură cu cele, ce s'au publicat atunci, să deie loc și celor următoare. Înainte însă de a intra în amănunte, ne bucurăm, fiind-că găsim bărbați, cari deși neinteresați, totuși se ocupă cu chestiunile noastre învățătorești. Băluțăm și ținuta acestei foi, care deși străină de tagma noastră, totuși consacră spațiul și afacerilor, ce ne interesează pe noi. Este în deplină convingere, că ceea-ce ne preocupă pe noi, nu sunt interese particulare, fără publice, prin ce să asigură nu atât viitorul nostru, cât mai mult al școlaii, și prin urmare al poporului. Iată dar, că afacerile, ce agită azi învățătoria, ar trebui să intereseze pe fie-care individ, ce să pretinde a fi binevoitorul școlaii și al învățământului nostru.

Dar să revenim.

Deși am intrat astăzi în un veac, care trebuie să însemne mai mult, decât al luminilor, totuși din partea multora suntem considerați ca cea mai urgisită și mai desprețită clasă socială. Ne-a desprețuit societatea omenească nu pentru, că noi nu am fi membrii ei, ci fiind-că aspirațiunile, ce le-a legat de oficiul nostru, nu le-am putut presta. Și nici astăzi nu le vom putea, dacă aceea-și societate nu-și va da seamă de pedeciile, ce trebuie să delăturăm întru ajungerea scopului nostru. Și dacă însă-și nu va da ajutor la delăturarea lor, zădarnice li vor fi așteptările ei și insuficiente sforțările noastre. Cea mai grea de delăturat, și care reclamă mai mult ajutor, este salarizarea slabă, de care ne-am bucurat noi învățătorii. Căci cu aceea sumă bagatelă

nici vegeta nu să poate, necum să trăim. Care e remunerarea noastră în raport cu a altor funcționari, cari nici momentuositatea oficiului și nici prestațiunile lor nu corespund cu ale noastre — și așa puțin? Care e diferența între asigurarea existenței noastre și a celor, cari cu aceeași slujbă, dar la alte confesiuni? Unde mai pui, că năcazul nostru e mai mare ca al lor fiindcă ne luptăm cu greutatea a lor două limbi, pe când ei numai cu una și și aceea cea maternă? Și cu toate acestea nemulțămirea lor e mai mare ca a noastră. Adevărat că antecesorii noștri să mulțămiau cu $\frac{1}{2}$ sau $\frac{1}{3}$ din ceea-ce avem noi azi, dar să mulțameau, fiindcă condițiunile vieții sociale nu erau cele, cari sunt azi. Și între ast-fel de împrejurări, nici societatea omenească nu-și legase de ei aspirațiunile, cari le leagă de noi. Așa-dar nu îndemnul propriu, fără viața socială de azi ne-a silit ca să cerem îmbunătățirea sortii noastre.

Mișcarea s'a pornit abia de trei ani, când s'a cerut dela Prea Ven. Consistor regularea salariilor noastre, conform art. de lege XXVI din 1893 — §. 16 în virtutea căruia cu învoirea școlilor scolești salariile noastre să pot întregi la 800 cor. Prea Ven. Consistor a răspuns comitetului central al Reuniunii noastre, abia în 20 Iaur 1906 cu hârtia de sub Nr. 283 în care declară, că afacerea să va înainta și transpune sinodului arhidiecezan. În legătură cu propunerea aceasta Adun. generală a noastră, ținută la 22, 23 și 24 Oct., a hotărât ca Sinodului arhidiecezan să se substearnă și un memorandum, în care cererea noastră să fie pe deplin motivată. Din compunerea și formarea memorandumului, să pot scoate în relief următoarele:

Preteziunea noastră este, ca salariile să se urce cu ori-ce pret. În împrejurările

și condițiunile din trecut nu mai putem susține. Plata ce avem e mai mult, ca cu ea să murim de foame, dar prea puțin ca să trăim. Și apoi vrem să se știe, că nemulțămirea aceasta nu să poate considera ca opera învățătorilor tineri — cum cred unii — fără a fost un neajuns, cu care s'au luptat și antecesorii noștri. Și dacă ei nu s'au manifestat, n'au făcut-o, nu că n'ar fi fost așa pretenzivi ca noi, fără fiindcă le lipsea energia și hărâția cuvenită.

La pretinderea acestei pretenziuni ne îndreptățește bunul simț al ori-cărui om, ce să pretinde a fi binevoitorul școlilor și al învățământului nostru; —

ne îndreptățește misiunea noastră de a lucra pentru înaintarea și cultivarea poporului nostru pe toate terenele ca social, moral și cultural; —

ne îndreptățește pregătirea noastră superioară de-a putea corespunde rolului, ce avem de împlinit ai tinerilor surcei, dela care creștere atâră în mare parte viitorul bisericii, neamului și statului;

ne îndreptățește prestațiunile noastre deși puțin și nemulțămitoare după unii, totuși superioare celor prestate de antecesorii noștri; —

ne îndreptățește împrejurările actuale și de tot maștere, în cari trebuie să ne târâm zilele; —

ne îndreptățește aceea literă moartă din § ul legii cuprinsă în art. XXVI din 1893 — §. 16 în înțelesul căruia salariile noastre să pot întregi la 800 cor și quinquialele obreniente.

Iar cu preteziunea aceasta nu ne-am adresat oficiilor străine, fără auctorităților noastre bisericesti considerând dreptul istoric, ce l-a avut ori-ce comunitate bisericască, ca în institutele sale să-și poată propovădui adevărurile sale de credință; —

considerând dar și dreptul, ce l-a avut și comunitatea noastră bisericască gr.-cat. ca în institutele sale, să-și poată pune organele sale; —

considerând că aceste organe de dânsă crescute în serviciul său puse, de dânsă controlate și remunerate; —

considerând că aceea remunerare s'a ridicat treptat așa, pe cum au pretins-o raporturile vieții sociale; am cerut și noi, ca salariile noastre să se ridice conform celor, cari sunt în un oficiu cu noi, conform raporturilor vieții sociale de azi; sau cel puțin conform legii.

Mulți nu sunt mulțămiiți cu ținuta noastră, fiindcă în acel memorandum n'am amintit mijloacele, și n'am tractat căile, prin cari s'ar putea ridica, respective îmbunătăți salariile noastre. Aceasta vrea să o arete și dl „A” în articolu — „*Afaceri școlare*” — din Nr. 47. Și anume DSA zice: — „să se facă o colecție publică preturindeni între Români, adresându-se către inteligență și popor, ca să concurgă cu toții cu obolul lor, pentru înființarea unui fond, din care să se ajutoreze apoi pe rându totii învățătorii.” — Bună ar fi și calea aceasta, dar oare peste câtă vreme ar putea ea deveni realizabilă?! Cât va trebui să țină colecția pentru a să putea aduna capitalul de lipsă din interesele căruia să se poată ajuta cei 700—800 de învățători?! Și în timpul, până când ar deveni acestea posibile — ceea-ce nici nu să poate prevedea — ce facem noi, cei, cari azi cerem întregirea, iar nu peste veacuri?! Sau s'a temut DSA, ca Sinodul arhidiecezan să nu rozoalve afacerea în modul, cum a rezolvat-o congresul bisericii ortodoxe?! Și oare pentru-ce? Căci noi știm că astăzi cu nimic nu e mai amenințată școala cu ajutor de stat, decât ceea-ce nu are. Cu nimic nu pretind

FEUILLETON.

Chestii contimporane.

I.

II Santo.

În primăvara anului acestuia s'a întâmplat, că Congregația Indicii din Roma a oprit romanul „*Il Santo*” (Sfântul) de A. Fogazzaro. Autorul s'au supus decretului Congregației și pacea a fost gata.

Dar n'auvut pace lumea din afară. De o jumătate de an toată lumea cultă, toate revistele catolice și acatolice se ocupă de romanul acesta și de autorul ei. Romanul a apărut numai în Italia în câte-va zeci de mii de exemplare, a fost tradus în toate limbile europene. Causa lui Abbé Loisy nu a fost așa celebră, ca a „Sfântului”. La noi, cei drept, nu află multă bătaie de cap pentru aceasta; foile noastre au luat notă și au trecut la ordinea zilei; poate singur în Dl Iorga, să fie lăsat oare-care antipatie întâmplarea aceasta față de Papa, căci iacă ce scria chiar pe vremea aceea în „*Neamul românesc*” (nr. 3, 1906, p. 51): „Papa un bun bătrân modest, bolnav de *papalitate, de forme, de tradiții, de intrigi*” (tocmai așa spune și Fogazzaro!).

Și de unde acest interes deosebit? Lucrul se explică prin aceea că toate chestiile culturale mai înalte sunt nedespărțite de chestia religiunii; prin urmare unde e

vorbă de o reformă a religiunii, acolo toată lumea privește cu interes. Iar de o astfel de reformă a religiunii creștine-catolice e vorba în *Il Santo*.

E vorba aici de chestia așa numitului *reform-catolicism*: o direcție nouă, în sinul bisericii pe baza principiilor, că în Biserica catolică, cele esențiale, adevărurile dogmatice și morale, trebuie deosebite de cele accidentale, temporale, externe, cum e disciplina, cultul. Acelea au murit absolut, acelea trebuie reținute; acestea sunt relative, productul unei evoluții istorice, prin urmare trebuie acomodare vremilor de azi! Un principiu în sine clar și o direcție idealistă sunt acestea, care are următorii vestiți și puternici, ¹⁾ dar de care mai pe larg nu ne putem ocupa aici. Acum e destul să spunem, că reform-catolicismul (e nume vulgar, deși româneste mai bine i-ași zice: catolicism reformist) nu-i păcat și prin urmare nici „Sfântul” nu pentru aceea a ajuns în Indici!

Ca ori-ce product omenească, așa și *Il Santo*, are nărțile sale bune și rele. Romanul lui Fogazzaro e un product literar genial. Insuși autorul e un catolic bun și credincios practic. E convins despre originea dumnezească a Bisericii, și crede toate învățăturile relevate în acea. Cunoaște și lumea modernă și-i spune verde: fără religie nu-i fi, nu poți fi! Iar religia adevărată e religia catolică! Dar cunoaște și Biserica,

¹⁾ De acestia se ține recunșutul prof. Erhard, a cărui carte: *Der Katholicismus u. das zwanzigste Jahrhundert* (1902) a ajuns în o jumătate de an 12 ediții. Între acestia putem socoti și pe revamitul episcop, Frohászka (cf. *Diadamas világélet* p. 352, etc.) În primăvara aceasta a murit prof. Schell, unul dintre cei mai „periculoși” conducători ai reform-catolicismului german.

Biserica de azi și-i spune în față: Biserica nu e: ierarhia, catolicismul, nu e: clericalismul. Drept are. Dar în modul, cum nește el aceste două: Biserica și lumea modernă, greșeste Fogazzaro. Aceea direcție individualistică, care o reprezintă Fogazzaro, nici odată nu se va pute valida în Biserica. Biserica e societatea tuturor creștinilor, dar membrii ei nu sunt de o formă, nu sunt egali (*societas inaequalium*). Trebuie, că unii să poruncească și alții să asculte. Aceasta subordinație e din *autoritate dumnezeiască*. Ce ar fi, dacă aceasta subordinație ar înceta? Ce ar fi din ierarhia Bisericii catolice, deșu care zice marele istoric prot Macaulay „că e o adevărată capo d'operă a înțelepciunii omenești”?

Într'o icoană foarte tristă descrie Fogazzaro relele, ce bantue azi în Biserica lui Hristos. *Patru duhuri rele* domnesc asupra ei: minciuna, râvna de domnie a preșților, zgârcenia și nemulțămirea. Biserica oprește *scrutarea liberă* în învățături religioasă, în S. Scriptură, împedea *progresul social*, iar în cult să anemie tot mai tare de *idololatrie și păgânism*. Nu-i vorba, drept are, dar numai la aparință. Dintre plânsurile lui Fogazzaro, aflăm unele și în scrierile autorilor celor mai ortodocși (Kath. Szemle, 831, 1906). Dar colorile icoanei, zugrăvite de Fogazzaro sunt prea neare. Stăbiciuni se pot afla și în preșții Bisericii, și aceia sunt oameni. Apoi în istoria bisericii, așa toate lucrurile trebuie privite prin prizna timpurilor respective. Dar unde află mai mare exemple ale idealismului, abnegațiunii, jertfei, altruismului și activității conștiințioase ca în s. Biserica. Că privește progresul: nu știe Fogazzaro, cât au făcut

oficiile civile mai puțin dela învățătorul neimpărțășit cu ajut de stat. ca dela cel ce să împărțășește. Suntem de acord, dar cu enunțările, ce le-a făcut deputatul dietal și congresual, *Vasile Goldiș*, că tocmai prin aceea, că și școlile noastre vor fi împărțășite de ajutor de stat va însemna, că după-ace totu suntem cetățenii statului ungar, după-ace totu contribuim la susținerea lui, — totu trebuie să ne împărțășim și de beneficiile lui.

Nu înțeleg dar, ce intențiuni a avut dl „A” prin articolul D-Sale. Sau doar a avut de gând ca să prevină Sinodului arhidiecezan? Căci a alege căile și mijloacele, cari nici odată nu vor duce la scop, însumă a fi lipsit de bunăvoință, însumă a nu te interesa de școală și învățământ.

Că noi nu ne-am pronunțat asupra căilor și mijloacelor, prin cari ni-s'ar putea îmbunătăți soarta noastră — e foarte natural. Lucrul acesta nici nu cade în sfera noastră de activitate. Căci în 1893, când salariile noastre s'au regăsit la 600 cor. și quinquinalele, nime n'a cerut părerea învățătorimeii, că prin ce mijloace s'ar putea ajunge la facerea destul a acestei legi. Cei competenți siuguri s'au îngrijit pentru a putea satisface § 1. din acel articol de lege.

Datorința noastră e. să pretindem aceea, ce legea ne îndreptățește. Și pentru dreptul nostru vom lupta.

În un următor articol ne vom ocupa cu deciziunea Sinodului arhidiecezan, referitor la memorandumul nostru.

Morlaca, la 27 Nov. 1906.

Traian Șuteu
inv. dirig.

CORESPONDINȚE.

Din Italia.

Castel Gandolfo, 15 Oct. 1906.

Geniul, adânc religios și poetic al Italelianului, a dedicat Fecioarei Precurate — însă și cea mai gingașă floare — *Maiul*: luna mândră a florilor; simbolul tinereții și al bucuriilor nevinovate. Omagiu nobil și scump, mai elocvent, decât ori-ce grăt vin! De ce nu i-am dedica deci și noi în gândurile noastre acum, când toate revie și încep a se mișca, pe *Octomvre*: acest *Mai* fără samău al toamnei: luna fructelor și a atoraului; simbolul gândurilor emînți, ce-s sămănta faptelor bune; și a puterii recreatoare, ce ne face ușoară munca dulce oste-neala și veselă odihnă?!

Frumseța lui de o melancolie vagă, îi pătrunde sufletul de dulcețată; privind în largul orizontului scăpător de lumină, simțesti cum ți-se topește strâmtul cerc al individualității, cum te perzi în nemărginire, în pacea universală, ce gravează peste fire.

Să mișcă ceva de divin în natură, în zilele acestea scurte. O simplitate grandioasă e fața luminată a naturii.

Și de ce să nu spunem întreg adevărul? *Octomvrie* e cea mai aleasă, cea mai încântătoare dintre cele patru *june gemine* ale *anului*. În ea: tinăra, blândă și visătoare s'au îndrăgostit poezii, la haina ei bogată lucră de veacuri pictorii; oftările ei amoroase s'au oprit în corzile ghitarelor, în arcurile artiștilor; cu privirea ei duioasă a mișcat inimile de aur a ciobanilor; și numai pentru un suris al ei s'au bătut veacuri întregi neamurile.

E adevărat, că mulți au scris și în vers și în proză despre Italia, patria veselă

a muzelor; despre câmpurile ei: covoare brodate cu flori vii; despre munții ei sălbateci, cari, ca portretele vechilor eroi te atrag prin asprimea și severitatea lor; despre zilele ei de mai pline de soare, cari îți deșteaptă în pept amor și poezie: așa, că eu cetindu-le în anii mei studentești, începeam a iubi mai mult țara această într'adevăr unică în felul ei, decât *modestele coline* din dosul casei noastre mîente, pe cari alte dați, cuprins de feticire ascultam, ca perdat într'un vis glasul trăgănat al fluerului și priviam dus cu gândul la poporul blând de oi, ce păstă resirat pe coaste; mai mult decât *lunca-ne tăcută* din capătul satului; leagăn moale al florilor și al fluturilor; și decât *Cărașul* cu ape line, ce ne curmă peste mijloc fânatele și lanurile aurite și să perde în dese cotituri departe în largul șesului între sălcăni și răchităle de pe maluri.

Au putut ei însă scrie pagini de frumseță trainică, de farmec neîntrecut, căci dacă n'au gustat gingășiile lui *Octomvre*; dacă n'au fost aburați de florii acestor zile de aur, lucrările lor vor rămânea frumseți șterse, în cari au vărsat bogăția unui suflet nobil, generos și nimic mai mult.

Încep aceste zile cu un fenomen admirabil și de o rară frumseță. Deja de luni întregi, întreaga natură înnoie în o mare de văpaie, când ea la un semn făcut cu mâna, să deschid canalele cerului și cu asta începe sublima serie de tablouri. Prin ele ploii de toamnă pline de viață să descarcă cu violență și mânie ne mai văzută, măturând atmosfera grea de guoaie plutitoare, și aburi unuroși; spălând coroanele posomorâte și cenușii ale arborilor, de pulvrea groasă a cărărilor. Zarea să deschide largă, limpede, transparentă; albastrul spălăcit și veșted de peste vară să retrage într'o adânc

numai *Leo XIII*, în interesul științelor biblice (cf. bulla „*Providentissimus*” și comisia biblica) al *filozofiei creștine*, al *științelor sociale*? În privința aceasta iacă ce scrie un preot protestant din Statele Unite (Prof. Briggs în *North American Review*): „istoria bisericeii cat. din secolul XVI. Începând cu istoria reformelor, cari în nici un secol nu au fost așa profunde, ca în partea a doua a veacului trecut. Sigur, că Papa *Leo XIII*, a fost unul dintre reformatori. . . . Pontificele actual înse, *Piu X*, promite a fi un reformator și mai mare. La începutul pontificatului său, în câteva luni isprăvi deja multe și plănuește schimbări mari, deși reformele acestea nu să pot îndeplini așa curând și a arăta efectul. . . . (v. *Religio*, 1906, p. 404) Ce privește *chestia socială*: au nu *Papii Piu IX*, *Leo XIII*, au dat cel mai mare impuls spre sudiarea aceleia; au nu Biserica, cea mai *umană și socială instituție pe lume*, lucră de 19 veacuri, într'u desrobirea sclavilor, ridicarea femeii, nutrirea celor flămânzi, oblăduirea celor neputincioși, în spitale, instituții caritative? . . . În fine de *idololatrie* în Biserica numai acela vorbește care nu-i destul de mare observator, să-și poată esplica exagerările unor culturi particulare (de es. cultul *Madonnei* în Italia și al *icoanelor* la români) din firea diferitelor popoare și din natura cultului estern.

Atinge *Fogazzaro* și *chestia romană* provocând pe Sanctitatea Sa, să iasă odată din prinoarea voluntară, să cerceteze pe *Lazăr*, care suferă. Și în rezolvarea chestiei acesteia însă are multe scăderi, cari i-le impută chiar un critic protestant. (cf. *Gottesminne* v. p. 360).

Mai pretinde *Fogazzaro*, că Biserica

să se acomodeze *evoluției științelor de azi*, să nu se ferească așa tare de adevăr și de dreptate. — Răspundem: e lucru recunoscut, că știința absolută nu se împotrivesc, ci slujește religiei, dar *hipotezele, urmările* trase din adevărurile științei sau supuse ca adevăruri ale aceleia; acelea da sunt contra Bisericeii și acestora Biserica nu se va acomoda. Pentru că ceva e modern, nu trebuie să fie tot odată și bun. Dacă Biserica ar avea să se acomodeze, ar trebui să fie fost odată *Kantiană*, apoi *darwinistă*, *materialistă*, *positivistă*, *nitsche-istă*, și nu știu mai ce?

În specie, ce privește așa numitul *americanism*, care recere, că Biserica să se lapede de unele învățături secundare, unele instituțiuni omenești, pentru a recăștiga pe necredincioși, acesta e osândit deja de *Leo XIII*, și spre acesta inclină autorul nostru. Cartea lui *Fogazzaro* e potrivită și pentru a lăți *indiferențismul religios*, însă nu e tot una înainte lui *Dumnezeu*, că ce lege nr-mează cineva, ei va fi așa, cum a zis *Di Hristos*: „Cine va crede evangheliei, se va mântui, cine nu va crede, osândi-se-va!”

Mai observăm între altele, esplicarea raționalistă a *minunilor* și *profetiilor*. Ambele le esplică în mod aproape cu totul natural, așa că dacă i-am urma lui, am ajunge la cel mai crass naturalism, unde au stat *Renan*, *Strausz* și alții.

Aceste ar fi pe scurt greșelile lui *Fogazzaro* în *Il Santo*. Dar am zis la început, că romanul acesta e un *op genial*. Autorul cunoaște viața sufletenscă a omului și știe reda psihologia minunat. Stil frumos, descrieri plastice, limbă dulce, călduroasă, poetică! E de laudat și zelul lui, cu care scrie despre problemele religiunii în lumea

de azi; apoi simțământul acela religios, evlaviază, care respiră din multe locuri ale romanului, ca dintr'o carte de rugăciuni. Peste tot buna credință a autorului cu greu să poate trage la îndoială.

Dar ce lângă frumsețele ei, văzurăm greșelile mari, de cari suferă, pentru aceea putem înțelege, că Congregația Indicelui socotind, că cartea aceasta *mai mult va strica, ca folosi*, — a băvat-o între cărțile oprite. Pentru aceea ju ecând faptul acesta, să zicem totu, ce a zis însuși autorul, când l-au întrebat, ce poziție va lua față de decretul Congregației: *silentium!* . . .

Nicolae Brânzeu.

Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5
cor. franco.

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.

cime nemăsurată, să închide par'că, să învârtosească și-ți stă de-asupra capului, ca o boaltă nemărginită, scobită într'un singur stan de Zafir. În pacea profundă, căzută pe urma ploilor, tremură atât de dulce și de vesel cântecul unor cântăreți târzii. De-alungul aleelor să mișcă somnoroși ghindari bătrâni, ca vremea și pururea verzi, aruncându-și umbrele dese, ca niște fonevi cer-nite peste cărările linse și sburate de lumină. În razele calde ale soarelui s'aleargă în sboruri frânte fluturi nebunateci; o sabină: econoamă sărguincioasă — a eșit din casă, să mai culeagă o gură de mere de prin florile de curând înflorite. Iar păiangenal meșter: cu umbrelt așezat și cuminte; torcătorul, țesătorul și împletitorul iscusit și mai istet decât un Chinez; negustorul cu rost și cu socoată mai viciean decât un Evreu: și a lăsat cercetele mărfuri: pânzuri de tot soiul, dentele fine, ată, funii, perdele și râtele, în lungul și în largul luncii, pe tot apinul, pe toată floarea la ochii admiratori ai cumpărătorilor.

În lunca din vale, bătută întreaga vară de un soare păgân, arsă și uscată fără milă, răsar acum ierburi cu fir de mătăasă: acolo, unde mai înainte o păișină cu fir uscat și subțirel tipa ascuțit, ca scâncitul unui băet, când vântul dădea târcoale peste întinderea ei pustie. Bogatele vărsături, ce să întâpă în formă de icuri ascuțite în inima câmpiei și să împing surizătoare la deal până sub poala codrului, sunt o gură de rai pământesc, cu grădinile lor de olivi, de smochini și de vii încinse cu garduri vii de laur. Iar pădurei de castani, ce să varsă în unde grele peste umerii muntelui, îi stă atât de mândru cu vetrele acele roșietice și ruginii în poale, cu zimbetul acela melancolic pe la cobituri. Pretutindenea s'a scoborât o pace adâncă. Un duh treaz vitejesc par'că plutește și boarea unei faie stânse a unui neam mai viteaz și mai glorios, par'că trece peste aceste locuri: unicii martori, unicele monumente vii din vremurile depărtate.

Natura întreagă să închiagă într'o poezie grandioasă, a cărei strofe le-au scris veacurile cu slove de aur și în grai nemuritor și ce bieții muritori mor traducându-le în limba lor muritoare. Cu un cuvânt în zilele de toamnă a Italiei îți întâlnește sufletul frumosul acela sânin, treaz, serios, idealul vecinic și neajuns al artelor, simplitatea grandioasă, ce-ți fără sufletul, când deschizi operile păgânilor clasici.

Victor.

Cătră clerul român.

— Apel. —

Preaonorate Dle, în Hristos Frate!

Știut este, că trăim vremi de grele încercări pentru biserica creștină, — zile negre, căci pe orizontul bisericii întemeiate de Rescumpărătorul lumii se ridică nori vestitori de furtună, cari amenință așezămintele sfinte cu dezastru. Dușmanii neîmpăcați ai numelui de creștin și a tot ce e în legătură cu credința izvorâtă dela tulpina sfintei cruci; luptă din răspuneri, ca să poată răsturna și să poată distruge tot ce timp de două zeci veacuri s'a zidit întru ridicarea bisericii pompoase a Sionului creștinesc.

Lupta lor se extinde pe toate terenurile vieții religioase-morale, și mai pre sus de toate dușmanii noștri au în mână o mare putere: *pressa*. Azi, abia mai găsești om cu cevași carte, om cunoscător de scrisoare, care să nu ia la mână roadele dezastruase a ostentelilor vrăjmașilor bisericii, cari scrierile lor le lătesc în sute și mii de exemplare, în sute și mii de chipuri și feluri. Rezultatul muncii lor neobosite se dovedește preadureros la poporul nostru în manifestațiunile potrivnice credinței și moralei creștinești. Azi vedem socialiști, pocăiți, luminați (?) și mai știți, câte feluri de oameni.

În fața tendințelor distrugătoare ale inamicilor noștri, noi — clerul creștinesc — nu putem sta nepăsători. Avem să ne înarmăm cu armele puternice ale cuvântului, dacă vrem să salvăm credința ereditată dela stremoși, și dacă vrem să scăpăm pe poporul nostru de otrava scrierilor și învățăturilor în toate privințele păgubitoare credincioșilor noștri.

În acest scop am înființat, cu începerea anului curent 1906, revista pentru predici: „*Păstorul Sufletesc*“, în care publicând predici și învățături pentru fiecare Duminică și Sărbătoare de peste an, iar în partea a doua scrieri referitoare la unele chestii pastorale, — am ușurat împlinirea grea a chemării preotului ca păstor al turmei credincioase. În decursul acestui an ne-au onorat — și avem prețuitele promisiuni și pentru viitor — cu lucrări valoroase bărbați cu trecut de 20—30—40 ani în literatura bisericească, nume bine cunoscute în ale oratoriei sacre.

Ca însă scopul ce ni-l putem ajunge, ca și pentru viitor să putem susține revista noastră, avem lipsă, pe lângă cel moral și sprigin material. În acest scop ne-am luat voia a vă adresa acest apel cu rugarea, ca să vă însuruiți și P. O. D. între abonenții periodicului de predici „*Păstorul Sufletesc*“, care și în viitor va apărea în fiecare lună odată, în Șimleul-Silvaniei și va avea ca conținut — ca și până acuma — în partea I. predică pentru Duminică și sărbători, în partea a II. scrieri din viața pastorală și despre diferite chestii bisericești, iar în partea a III. o cronică a evenimentelor mai însemnate bisericești.

Prețul de abonament și pe viitor pentru Austro-Ungaria va fi pe un an 10 coroane, pe 1/2 an 5 cor., pentru România pe un an 16 lei, pe 1/2 an 8 lei. Abonamentele, pe cum și orice scrisori sunt a se trimite la adresa: „*Păstorul Sufletesc*“ — Szilágy-somlyó.

Pentru ca se fim orientați de timpuriu ce privește numărul prenumărațiilor, — prenumărațiunile rugăm să ni-se trimită până în 20 Dec. a. c. st. n.

Nădăjduind a putea fi părtași sprijinului moral și material al P. O. D. semnăm cu reverință frățască.

Șimleul-Silvaniei, la 20 Novemvrie 1906.

Redacțiunea „*Păstorului Sufletesc*“.

REVISTE.

Franța. A sosit ziua de 11 Decembrie 1906, zi de mare însemnătate, pentru că în aceea zi încetează oficios valoarea concordatului încheiat în 1801 între Papa și Napoleon I. De fapt n'a mai existat nici până acum, dar acum îl declară de nimic guvernul francez. Cu ziua de azi se începe executarea legii, care desparte biserica de stat,

și ia dela biserică toate drepturile, ce le are pe baza concordatului: averile, dreptul de întrunire și altele. De aici încolo biserica va fi supusă legii aduse în 1881 în cauza asociațiilor.

Ziua de 11 Decembrie n'a trecut așa ușor, cum ș'au închipuit atât puternicii Franței. Papa a dat la timp — ordin episcopilor și preoților, ca nime să nu se supună legii celei mai nedrepte, ci să continue și mai departe cultul divin ca și până acum. — Guvernul nu s'a așteptat la aceasta de loc. Olemenceau auzind despre ordinul cel mai nou al Papei a zis: Biserica vrea să aibă războiu, îl va avea. Papa se amestecă în trebile interne ale republicii, și îndeamnă pe Francezi să nu se supună legii. — Ministrul de culte Briand a declarat, că el până acum a fost foarte prevenitor cu biserica, de aici încolo va fi însă cât se poate de radical, nu va cruța pe nime: acest ministru a și propus deja conziliului de ministrii 4 proiecte pentru executarea legii de separațiune, între altele e: luarea averii bisericești, prigonirea preoților, cari nu se vor supune legii acesteia, acestora le ia dreptul de cetățan francez, și-i dă afară peste graniță. — Asemenea măsuri ia ministrul de justiție și cel de războiu.

Până acum n'au sosit încă știri despre preluarea bisericilor și a caselor parohiale. Numai despre secretariul nunțiatului, care rămase în Paris și după depărtarea nunțiatului Lorenzelli, spune o telegramă, că guvernul a decis să-l escorteze în 11 Dec. sara la granița Franței. El n'a așteptat escortarea, ci înainte de aceea a plecat la Roma, și a și făcut deja raport Sfinției Sale și Secretariului de stat despre stările din Franța.

Gazetele mai serioase din Franța sunt foarte îngrijate pentru viitor. Celea naționaliste (catolice) acuză pe guvern, că a creat o desbinare în sinul națiunii franceze, carea se opune nu numai intereselor ci și istoriei acelei națiuni.

În Franța numai acum se începe adevărata luptă. Dumnezeu să ajute Franței să dea lumii un testimoniu strălucit despre convingerea sa religioasă, cum a dat la rândul său Germania!

Cătră Cetitori!

Greaua sentință, ce ni-s'a rostit, ne îndeamnă imperios, să apelăm cu toată încrederea cătră iubiiții nostri cetitori, rugându-i să grăbească a-și achita abonamentele restante pe anii trecuți și a le reînoui pe anul viitor. Amenda de 1200 cor. și spesele de proces, cari de sigur, iar se vor ridica la aceeași cifră, ne nuplă de griji, neavând de unde le depune, de nu vor incurge din prenumerațiuni. Așteptăm o dovadă de alipire dela cei ce ne iubesc. Celor ce și în fața acestei situații critice vor rămânea reci, le vom sista dela Anul nou spedarea foii și vom lua măsuri pentru încassarea restanțelor.

Redacția și Administrația foii.

Noutăți.

Promoție. Traian Pop, fiul învățătorului nostru din Șinca-veche, stipendist a fundației Șulțane, a fost promovat de doctor în drept la universitatea din Cluj. Bravului tiner, care e numai de 21 ani și care și ca student la gimnaziul nostru a dat strălucite dovezi de hărnicie și inteligență, — îi aducem cele mai sincere felicitări, dorind să năvălă cât mai mulți imitatori.

Ziaristic. Se anunță, că comitetul partidului național, a hotărât înființarea în Pesta a unui ziar condus, care va apărea în zilele acestea. Știrea aceasta nu poate, decât să ne umple de bucurie, de vreme ce să știe, cât de schimbate apar adese vorbirile deputaților nostri în ziarele magiare.

Știri literare. Am primit un dublu din interesanta și folositoare publicație: „Grădina de copii“, revistă de educație, ce apare sub conducerea dlui și dnei Neamțu. Numărul acesta cuprinde versuri de Coșbuc și felurite jocuri și povestiri pentru copii. Unele din versurile și jocurile acestea sunt ilustrate ori aranjate pe note, ca să poată fi însoțite de cântare. — *Viața românească* dela Iași, a apărut nr. 9, cu articole de Bogdan-Duică, Kernbach Topan, Ranetti ș. a. Regretăm că nu putem aproba într-o parte tendința acestei reviste, care în a doua capitală jidovită a Moldovei, ar putea realiza frumoase ideale. — „Păstorul sufleteș“ din Șimleu, după cum ni-se scrie — apare dela Ianuar 1907, înainte cu copertă, lucrată de distinsul nostru pictor Octavian Smigelschi. Să sperăm, că și în cuprinsul revistei vor sporii tot mai mult înbunătățirile, pe cari le reclamăm onoarea și binele nostru!

Expoziția națională dela București a fost închisă Joi, în 6 Dec. Festivitatea s'a ținut în arenele romane, fiind de față număr mare public, în frunte cu M. S. Regina Elisabeta. Ministrul Lahovari a ținut discursul de închidere, în care face elogii Regelui, și laudă pe toți, cei ce au colaborat la succesul expoziției.

Faptă frumoasă. Cetim în ziarele noastre, că pedagogii dela Blaj au adresat o scrisoare direcțiunii gimnaziului dela Brad, în care se oferă, a aranja un concert în ori-ce oraș va recomanda direcțiunea; venitul curat să fie al fondului gimnaziului dela Brad. — Această frumoasă pornire a pedagogilor nostri e întâmpinată cu simpatii din partea tuturor. O dovadă aceasta mai mult, că la Blaj nu se cultivă veleitățile confesionale, ca poate aiea.

Constituire. Societatea română academică social-literară „Carmen Sylva“ din Graz, și-a constituit comitetul pe anul administrativ 1906/7, în modul următor: Președinte: Nicolau Botean, stud. în medicină. Secretar: Lazăr Iliescu, student în drept. Cassar: Emil Birtolon, student în drept. Bibliotecar: Adrian Popescu, stud. în drept.

Reuniunea femeilor române din Blaj, își va ține duminică, în 16 crt. a doua serată la 8 oare seara în localni Casinei. Va diserta dl. Ioan Isaic, subprefectul Internatului de băieți, declamează dsoara *Turica Negruș* și cântă la pian dsoara *Lucia Murășan*. — Reușita seratei prime din 2 Dec. a. c. încă a fost deplină. Disertația dlui *Aurel Gajia*, profesor preparandial, despre lirismul lui Eminescu și Coșbuc, a fost ascultată cu toată atențiunea și disertantul a fost felicitat de mulți. Și bine aleasă și foarte bine declamată a fost „*Dăscălița*“ de dsoara *Leni Simțion*. Aplauze nesfârșite însă a primit simpatica dsoara *Silvia Nestor*, care a cântat câteva hore românești la pian.

Dela societatea meseriașilor nostri. — Duminică, în 9 Decembrie prof. G. Precup a vorbit unui frumos număr de meseriași, adunați în sala casinei române. — Subiectul conferinței a fost: *Din lumca sentimentelor*. Cu pilde vii a cercat să pătrundă în înțelesul auditorului, arătând necesitatea de a cultiva în inimile oamenilor sentimentele morali de adevăr și estetice. Băiețelul Temi Trifan și fetița Băcilă, au declamat cu siguranță două frumoase poezii. — Mamele acestor băieți sunt vrednice de toată lauda. Proxima conferința va fi Duminică, în 16 Decembrie la 5 oare d. a. Va ceti dl prof. Ales. Ciura. — Întrarea 10 fileri.

Nouă linie ferată În 15 crt. se va preda comunicațiunii publice noua linie ferată Beclean-Năsăud, care de sigur, va fi de importanță pentru Năsăud și băile dela Sângeorgiu. Dela Năsăud linia se va continua și mai departe până la granița Bucovinei. De asemenea se anunță începutul lucrărilor pentru construirea unei linii ferate între Turda—Câmpeni și Abrud. Se vede, că planul de a se continua linia Alba-Iulia—Zlatna până la Abrud s'a amânat, fiind-că executarea ei s'a dovedit de prea costisitoare.

Orașe zidite într'o zi. Cetim în „Drapelul“ următoarele șire, cari ne aduc aminte ce poate iscusința omenească, sau vorba italiană: „Si noi è vero...“ Cel mai renumit inginer, sub conducerea cărnă s'a zidit într'o singură zi un oraș, a fost George Chesterton Cornwell. Acum 50 ani luând parte în expediția, care a descoperit în Australia bogate mine de aur, a zidit acolo, în decurs de 24 oare, un nou oraș, în care puteau locui comod 3000 oameni. Dar nu numai acest oraș a fost zidit într'o zi. — Orașul Custer din Colorado, a fost zidit în timpul dela resăritul până la apusul soarelui și conținea 500 case drăgălașe de lemn. Se înțelege, tot materialul era strâns gata și așezat la fața locului înainte de începerea zidirii. Afară de indigeni, încă 2000 lucrători străini, au ajutat la zidirea orașului. Orașul Thomas-City a fost construit într'o dupăamează. În câteva oare 3000 de oameni au căpătat în oraș locuință comodă și s'a început și circulația. Ba și o foaie au tipărit și expedit în aceeași zi. Orașul Snyder au început să se zidească într'o Vineri. Sâmbătă seara deja 10000 oameni locuiau în oraș, unde se deschisera imediat și mai multe case de bani și prăvălii mari, ba încă și 2 tramvaie electrice începură a circula.

Dare de samă și mulțămire publică. La concertul dat în 22 Nov. de cătră membrii societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj, cu concursul binevoitor al inteligenței române din loc, sub conducerea d-lui Iacob Murășianu, s'au încassat în total 505 cor. 60 fil. Contribuiri marimonioase am primit dela: Sp. Doamnă Aurelia n. Solomon, directoară 12 cor., Il.

Sa Alexandru Mocsonyi de Foen 10 cor., Gavril Tripon, avocat 5 cor., Petru Niraștean, preot 3 cor., Teodor Sas, preot 2 cor. și Ioan Urziceanu, notar 2 cor. Cu ocaziunea concertului au binevoit a suprasolvi următorii domni: Excelența Sa Mitropolitul Dr. Victor Mihályi de Apșa 8 cor., George Bărbat, protopop 5 cor. 50 fil., Alexandru Dobrescu, protopop și Ioan Pantea, v. protopop, câte 5 cor., Iosif Costin, v. protopop 3 cor. 50 fil., Dr. Romul Boila, avocat, Iacob Macavain, vicar, câte 3 cor., N. Șerban, preot și Eugen Nicola, masinist, câte 2 cor. 50 fil., Ioan Moldovan, protopop, Arton M. Popa, protopop, Iosif Lita, vice-protopop, George Pop, preot, George Mien, preot și Nicolau Latin, preot, câte 2 cor., Ioan Hăgăgan, protopop, Nicolae Togan, protopop, Iovian Andrei, adm. prot. și Aron Gerasim, v. protopop, câte 1 cor. 50 fil., Dr. Aug. Bunea, canonic, Vasile L. Pop, protopop, Ioan Șolnai, protopop, Alexandru Ciura, profesor, Marian Păculea, preot, Simeon Moldovan, preot, Nicolae Galea, preot, Nicolae Marcu, vicerector sem, Ioan Maior, provisor domibal, Ioan Gergely, preot și Grigoriu Nistor, preot, câte 1 cor., Basiliu Murășan, preot, Silviu Barbescu, preot, câte 70 fil., Emil German preot, Ales. Târnovean, preot I Brânzău, preot, Dr. Eugen Solomon, medic, Artemiu Boeriu preot, Victor Varga, preot, Sever Erdéyi, jurist, Gavril Pop, preot, I. P. Păcurariu, preot, I. M. Montani, protopop, Bazil Stoian, preot, Iosif Mărian, învățător, Nicolae Baciu, pantofar și N. N. câte 50 fil. Suma contribuțiilor și a suprasolvirilor este de 107 cor. și 40 fil. pentru care primească marimonioși domni mulțămitele celea mai sincere. — *Comitetul.*

Nr. 34—1906.

(35) 1—1

CONCURS.

Pentru ocuparea unui din celea trei posturi învățătoresci la școala confesională gr.-cat. din Rodna-nouă (Ujradna Beszterce Naszód m.) se scrie concurs până la 30 Dec. n. a. c. Emolumentele: 600 cor. salar fundamental, eventual quinquialele, din fondul scol. gr.-cat. în rate lunar egale anticipate. Pentru cuartir și celea competente: rețut anual de 100 cor. în două rate postcative.

Între suplicanți vor fi preferiți aceia, cari pe lângă calificația deplină și pe lângă documente de purtare bună și de serviciile de până acum, vor declara că posedă l. magiară în vorbire, apoi vor dovedi că au calificația în regulă prescrișă pentru școala economică; vor fi în stare de a conduce și instrua corul. Cererile cu documentele să se înainteze până la termen de sus la subscrișul presidente.

Din ședința senat. scol. conf. gr.-cat.

Rodna-nouă, 8 Dec. 1906.

Pampiliu Grapini
presidente, preot-protop. gr.-cat.

E foarte greu,

ba poți zice aproape imposibil, să gătești un astfel de articol de mâncare, care pentru copii să fie tocmai așa de bun și cu efect, ca *Emulsiunea SCOTT* ce să pregătești din ulei de pește amestecat cu natriu și var, pentru-că *Emulsiunea SCOTT* e bună la gust, ușoară de mistuit și e așa de curată, că nu poate să cauzeze nici cele mai mici perturbări. — *Emulsiunea SCOTT* e cu mult mai bună ca uleiul comun de pește.

Marca de probă a EMULSIUNEI de SCOTT este pescariul ce poartă în spate un pește.

Cu provocarea la aceasta foaie, trimițând 70 fileri, în timbre postale, spe-dează gratis mostra

Dr. BUDAI EMIL,
városi gyógyszerész

(27) 6—12 BUDAPEST, IV. Váci-utca 84/50.

Prețul unei sticle 2 cor. 50 fil.

Se poate căpăta în ori care farmacie.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Fiind deci constat, că Sava Brancovici a fost un arhieru calvinizant, este absurd a mai susține, că el a suferit martiriu pentru „ortodoxia“ bisericii românești, mai ales, că nu este nici un document vrednic de credință, cu care să se poată adevăra aceasta.

Dl M. a publicat per extensum sentința, cu care Sava a fost osândit (pag. 101—104). Într'nsa nu se zice, că Sava s'ar fi împotrivit tendințelor de calvinizare, ori că ar fi apărat „ortodoxia“ și independența bisericii sale, ci se aduc cu totul alte motive, cari le vom cunoaște îndată. În cronică contemporană scrisă de sasul Andreas Guncsch și publicată de Trausch se face amintire de suferințele lui Sava, dar nici aci nu se pomenesc alte motive, decât cele cuprinse în sentința citată, pe cum se poate convinge ori cine din înseși cuvintele reproduse de dl M. (la pag. 113). Cserei, cronicariul maghiar al domniei lui Apafy, care nu cunoaște sentința Soborului, încă nu pomeneste nimic, că Sava ar fi suferit din motive confesionale, ci ca motiv aduce lăcomia lui Székely László și Naláci István, cari râvniau după averile episcopului și le-ar fi și împărțit între ei (Cipariu, Acte și Fragm. pag. 270). Mitropolitul Țării-Românești, Teodosie, care a trebuit să cunoască motivele căderii lui Sava, în actul din 23 August 1680, spune, că acela a fost scos din scaun „pentru ale lui năpăști“ (Cipariu, l. c., pag. 234), care cuvânt nu însemnează tărnie în credința bisericii orientale, ci nenorociri, ori pe atunci mai probabil „ispite“, căci în „Tatăl nostru“ din Moltivnicul diaconului Coresi se zice: „...și nu ne duce pe noi în năpaste“ (Prinos lui Sturdza, p. 259), iar în ce ispite a căzut Sava, se va vedea mai târziu. Cipariu comentând actul lui Teodosie, nu zice, că Sava a fost scos din scaun „pentru ale lui năpăști, nu vinovății“, precum își amăgește dl M. cetitorii săi (pag. 113), ci zice: „Cuvântul năpăști e scris pe corectură în loc de alt cuvânt șters, care se pare a fi fost vini“ (Acte și Fragm. pag. 236). Deci din observarea lui Cipariu rezultă, că Sava a fost pedepsit pentru ale lui „vini“ (vinovății). În corespondența, ce a avut-o Șerban-Vodă în afacerea lui Sava, nicăiri nu se spune, că acesta ar fi fost prigonit pentru credință, și nici în corespondența diplomatică a lui Apafy nu se indică un atare motiv. (Vezi Iorga, Sate și preoți, pag. 343—344). Singur în actele uniunii dela 1697 spune mitropolitul Teofil, că arhiepiscopul Sava II. ar fi suferit, pentru că prezentându-i-se la masa principelui Apafy un cățel, ca să-l boteze, el nu l-a botezat, deoarece cu o bucată de carne a dovedit, că acel cățel se ține de religiunea calvinească (Nylles, Symbolae, p. 166). Este însă știut, cum se formează fel de fel de legende cu privire la oamenii de poziție socială înaltă, cari au fost loviți de vre-o nenorocire, și este cunoscut, ca să aducem o pildă, că și astăzi circulează fel de fel de faime despre cauzele și chipul morții principelui de coroană Rudolf, cari află crezământ la mulți oameni, pe când cauza adevărată rămâne încă necunoscută. Așa se va fi răspândit și despre un mitropolit Sava povestea cu cățelul, pe care Șincai (Chr. a. 1680) o numește „poveste fără temei“, dar pe care — deși are caracterul unei istorioare naive, — mitropolitul Teofil a crezut-o, pe cum a crezut-o și Clain, și o crede și dl M., care însă (la pag. 119) spune, că istoria cu botezul cățelului s'a putut întâmpla numai după dstituirea lui Sava, și prin urmare nu poate fi socotită ca motiv de prigonire. În „Ierarchia Românilor“ (p. 270) eu nu am admis „veracitatea faptului“ cu botezul cățelului, precum mințește dl M. (p. 118), ci am arătat, că însuși Șincai numește această istorioară „poveste fără temei“, și am dovedit pentru cei ce cred într'nsa, că ea nu se referă la Sava Brancovici. Dar chiar și când această istorioară, care nu se află nici măcar în istoria lui George Brancovici, ar fi adevărată, ea probabil nu are de a face cu mitropolitul Sava Brancovici. În actele sino-

dului din 1697 se spune limpede, că cel ce nu a voit să boteze cățelul, a fost Sava al II-lea. Sava II. ca mitropolit al Bălgradului, a fost Sava VestemEANUL (1684—1685). Iar Petru Maior în istoria sa bisericească (p. 81), amintind povestea cu cățelul, o referă, nu la Sava Brancovici, ci la alt Vlădică omorât în cetatea Eciului. Nu există deci nici un document istoric, care să ne arete, că Sava Brancovici ar fi suferit martiriu pentru credința bisericii orientale, pe care, pe cum am văzut, nu a apărat-o, ci a lăpădat-o, în schimb pentru creziile protestante. Credem în fine, că mimenca nu va conșidera ca un adevărat motiv de prigonire pentru credință povestea absurdă, ce o aduce Clain cu aceste cuvinte: „Se zice, că și prințesa (Ana Bornemissza) avea mare mânie asupra mitropolitului, și că l-ar fi fost pârât prințului ca cum ar fi voit a o ispiți la fapta necurăției“ (Șincai, Chr. a. 1680). Poate-să însă închipui, ca o prințesă bătrână să se deosească la astfel de apucături rușinoase față cu un mitropolit și mai bătrân decât ea? În fața acestor dovezi înzădar s'ar mai referi cineva la istoria mincinoasă a lui G. Brancovici, care până acolo a mers cu mistificările, încât și anul morții lui Sava l-a dat fals, adevă 1680 (la Mangra, pag. 128), când el știa bine, că fratele său a mai trăit și după acel an, și că în 1683 a fost ridicat la rangul de baron din partea Nemților amăgiți de acești Sârbi. Inzadar s'ar provoca cineva și la scriitorii moderni, a căror spuse nu merită crezământ, ne fiind adevărate cu acte istorice, și fiind întemeiate pe spusel lui George Brancovici, pe care însuși istoricul sârbesc Ilarion Ruvaraț îl socotea de un mincinos (La Thim, A szerbek története, pag. 88).

Pentru ce a suferit așa dară Sava Brancovici? Eu atât în „Vechile Episcopii“ (pag. 129), cât și în „Ierarchia Românilor“ (pag. 274), am arătat, că el a suferit din motive politice, cari n'au de a face nici cu biserica românilor, nici cu neamul românesc, și anume din motivul, că George Brancovici, fratele mitropolitului Sava, intrase în legături cu partida ungurească, care lucra la Constantinopol pentru răsturnarea lui Apafy. Explicarea aceasta a căderii lui Sava, dl Iorga (Sate și preoți, p. 342) o admite ca deplin întemeiată, arătând apoi, că frații Brancovici aveau legături și cu alți dușmani ai lui Apafy, și anume cu Șerban-Vodă, care dela începutul domniei sale nu putea suferi pe vecinul principe ardelean. Iar acum vine și dl M. și ne spune: „Fără îndoială însă, cauza mai depărtată a căderii lui Sava e de natură politică“ (pag. 119). Dar dacă lucrul stă așa, pentru ce se nascocesc alte motive contrare cu toată purtarea lui Sava și cu toate documentele contemporane? Ce lipsă avem noi Români să facem din un Sârb, care s'a îmbogățit din sudoarea Românilor, un martir al neamului și bisericii românești? Nu este oare rușine, să îndopăm poporul românesc cu minciunile aventurierului George Brancovici, a cărui istorie despre fratele său Sava este cea mai brutală pălmuire a adevărului istoric, ce răsare limpede și luminos din documentele contemporane vrednice de credință? Nu este de datorința istoricografilor moderni a înlătură părerile greșite izvorâte toate la istoricii nostri numai din istoria falsă a lui George Brancovici, care, pe cum s'a putut convinge cetitorul și până acum, absolut nimic nu a lăsat nemistificat și nefalsificat, și care până și trecerea la calvinism a preoților nostri, zice că se făcea prin raderă barbelor (la dl M. pag. 49), măcar că și calvinii poartă sau pot purta barbă?

* * *

Ași putea să nu merg mai departe, căci am dovedit pe deplin, că Sava Brancovici a fost un Sârb din Ineu, iar nu din familia despotului sârbesc George Brancovici, că el nu a apărat credința și constituția bisericii românești orientale, ci din contră a promovat calvinirea ei, și că prin urmare nu poate fi socotit nici mare român, nici mare „ortodox“, și cu atât mai puțin martir al „ortodoxiei“ orientale. Acestea au fost adevărurile principale, cari le-am susținut în scrierile mele și pentru cari ignoranții și răutăcioșii s'au năpustit asupra mea cu atâta urgie.

(Va urmă).

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare)

28

XI. Un Congres Didactic.

Acele spirite antireligioase cari au creat fatalele școli neconfesionale, au creat și congresele didactice. — Aceste congrese ne desvăluiesc destul de clar tendințele acelor spirite întru promovarea ateismului și tăgăduirea revelațiunii, precum și dărâmarea bisericeii. Ceea ce se iscodește și țese în taină, ceea ce se lucrează și plănuiește în logile francmasonice de către bărbații adunați acolo spre a complota împotriva lui Dumnezeu și a ordinii de stat, — în congresele didactice iese la iveală în toată goliciunea sa. Foarte rar se prezintă învățători de sentimente religioase și fond moral la aceste adunări. Cu toate acestea Anton Gerstle se hotără să participe în congresul convocat în orașul apropiat. El voia să cunoască ținta și scopurile unei părți din corpul didactic, și congresul îi oferia pentru aceasta cea mai bună ocaziune.

În dimineața unei zile de toamnă se grăbi deci spre gară și plecă la oraș. Acolo drapelulele arborate de către hotelieri și birtași în onoarea oaspeților lor arătau destul de evident că se petrece ceva. De asemenea se vedeau pe străzi mulți bărbați străini, îmbrăcați elegant și cu maniere arogante alergând spre sala cea mare orășenească. Aceasta era împodobită cu stegulețe multicolore și cu ghirlande de verdeață. În fundul sălii era așezată tribuna decorată și ea cu ghirlande și draperii roșii.

La ora fixată pentru începerea congresului se grămădiau participanții pe toate ușile până ce se umplu sala cu vre-o două-spre-zece sute de învățători și două duzine de învățătoare. Pe scenă ocupară loc căpeteniile neconfesionale, oratorii reputați și corifeii militanți ai școlii anticreștine, dintre cari unii purtau la butoniere rosete colorate... semnele meritelor pentru patrie!

Toni ocupă loc aproape de tribună. El observă toate mișcările și ascultă convorbirile, ce se puteau auzi din zgomot. Purtarea nefemeiască a câtorva jidovoaiice din apropierea lui îl supără însă strajnic.

După îndeplinirea formalităților și alegerea prezidentului, care salută oaspeții prin câteva cuvinte călduroase, apărură pe tribună un bărbat palid, al cărui discurs formă oarecum diapasonul symphoniei neconfesionale.

„Onorați colegi!“ strigă el cu toată forța subțirei sale voci. „Vă salut ca pe niște Promethei salvatori, cari crează pe oamenii spirituali. Da, voi creați pe oameni pentru a două oară. Acela însă, care crează pe om este Dumnezeu. Astfel învățătorul este Dumnezeu. — Poporul este Dumnezeu, învățătorul este Dumnezeu, și adevăratul Dumnezeu este cel mai mare Dumnezeu. Acesta este crezul meu, — aceasta este trinitatea mea pe care o ador și înaintea căreia mă închin.“

1) Oesterreichischer Schulbote, Zeitschrift für die Interessen des oesterreichischen Schulwesens, Heft X, pag. 259. Anul 1879.

Această latrie plăcu ascultătorilor în mod extra-ordinar. Nici cel mai infumurat și mai grandoman învățător neconfesional nu putea cere mai mult.

Toni însă rămase înlemnit și privia la orator cu o expresiune de spaimă neștiind dacă are a face cu un alienat sau cu un blasfemant diabolic. Și când auzi aplausele ce acoperiau cuvintele oratorului, scandalizarea lui Toni ajunsese la culme.

„Pindecă noi am venit pe lume din Dumnezeu adevăratul ca niște Dumnezei ai lumii“, continuă oratorul, „de aci se deduce datoria noastră de a combate din toate forțele noastre cu hotărâre și curaj, întunecatul și să-l urmărim până în cel din urmă colț. Noi știm unde își are reședința, ignoranța și superstiția. Tărâni sunt indobitociți prin superstiție și zelotism. Aceasta trebuie să fie altfel!“

„Așa este, — bravo!“ strigară mai multe voci.

„Învățătorul este chemat să pună capăt superstiției“, continuă oratorul ridicând capul cu mândrie și punând mâna pe piept.

„Învățătorul se luptă pentru lumină contra întunecului. Învățătorul răspândește înțelepciunea. Învățătorul“, strigă el cu accentuare, liberează poporul din robia popilor. Învățătorul ridică copiii la înălțimea timpului. Învățătorul se opune cu disprețul vieții sale împotriva turbării popilor“.

Aplause frenetice.

„Învățătorul nu se teme de fanatici bigoti!“

Aplause asurzitoare.

„Învățătorul“, anunță oratorul cu un aer foarte important, „salvează renumitul inel din piesa „Natan“ a lui Lessing, care este amenințat a se cufunda în adâncimile vaturilor turbure. Învățătorul reputează cu spirit predicile popilor“.

„Foarte bine!“ laudă Knack din Schwanheim.

„Cine stă față în față cu învățătorul?“ exclamă el în ton de dispreț. „Față în față cu învățătorul stă o armată întreagă de bouzi urlători și popi. Învățătorul însă nu se teme!“ asigură el mândru cu un semn negativ din cap“.

Aplause prelungite.

„Purtătorul luminei timpului nostru, învățătorul, nu șovăește și nu desperează“, anunță vocea cea subțire de pe tribună, „când bisericile răsună de predicile selbatice ale popilor fanatici, cari sub pretext că luptă pentru credința creștinească, luptă contra culturii, științei și a progresului. Dacă învățătorul este un Dumnezeu, o lumină ieșită din adevăratul Dumnezeu, atunci el este nebruit, atotputernic. Acele forțe întunecate, mascate sub nimbul sacerdoțiului, — acei apostoli ai nebuniei, cari vor să ardă pe învățători pe rug și să întunece soarele — nu sunt în stare să facă nimic împotriva noastră“.

Aplause nestărsite.

„De aceea, Onorați Colegi, fiți deapururi văreți în lupta contra dușmanilor culturii, cari vor să lipsească poporul de supremele bunuri: de adevăr și de libertate“.

Oratorul părăsește tribuna în strigăte

1) Freie pädag. Blätter XIV, pag. 349.

de bravo! Trăiască! și aplause frenetice. Între cei prezenți se discuta viu asupra impresiilor primite. Injurii și calomniile la adresa reprezentărilor credinței religioase erau după gustul bărbaților neconfesionali întocmai ca și zeificarea învățătorului. Mulți se ridicau și se întindeau privind împrejur cu niște ochi în cari ardea văpaia antipatică a grandomaniei.

Toni era zdrobit.

„Ne mai auzit!“ vorbea el în sine. „Pe toate frunțile văd scrisă sentința diavolului: „Eritis sic ut dii“ = veți fi ca Dumnezeii. Ceea ce am auzit, furașă, prostia și minciuna pătimasă, — iar ceea ce văd înaintea mea sunt sbruciumările unor oameni epileptici, alieuați!“

Deodată amuți larma, dar numai pentru câteva minute. Un alt hăbțat se urcă la tribună în aplausele generale ale asistenților. Acest bărbat era părintele școlii normale neconfesionale în Austria, un propagandist neobosit al școlii anticreștine, care cutierase ca predicator ambulant toată Germania, cu scop de a ține discursuri pe la congresele didactice liberale, — era Dr. Friedrich Dittes. Cu o închinăciune ușoară mulțumi el publicului pentru ovațiile, ce i-s-au făcut, și apoi a început să vorbească cu glas sonor:

„Domnilor! Să-mi dați voie să dezvolt mai departe subiectul pe care l-a atins Onoratul antevorbitor... Teologia, sau învățătura despre Dumnezeu nu se poate concilia cu pedagogia, sau învățătura despre educație. O împăcare între aceste două este absolut imposibilă. Teologia se bazează pe niște propoziții, cari nu sunt experimentale și nu se pot dovedi în mod științific. Așa este de exemplu învățătura despre păcatul original, despre revelațiunea divină, despre treime, despre minuni, despre îngeri și despre draci. Toate acestea dogme n'au nimica comun cu principiile științei, care se bazează pe științele naturale, pe experimente și rațiune“.

„Foarte adevărat!“ strigară mai multe glasuri și toate capetele se mișcau în semn de aprobare.

(Va urma).

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Nr. 470—1906.

EDICT.

După ce IOAN SECHEL gr.-cat. din Cergăul-mic și-a părăsit fără cauză pe legiuita sa soție Iovuța Pinea, tot de acolo, și nu i-se știe ubicațiunea, prin această este provocat ca în timp de un an și o zi să se prezinte înaintea subscrisului, căci la caz contrar, procesul divorțial urzit în contra-i se va pertracta și în absența lui.

Oficiul protopopesc al Blajului ca for matrimonial de I. instanță.

Blaj în 26 Noemvrie n. 1906.

Georgiu Bărbat,
protopop gr.-cat.

(33) 3—3

A apărut!

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI“ pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

(8) 30 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut. construite spre ale întoarceri cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 30 - 52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

A PĂRUT:

„Mântuește-ți sufletul“

Predici pentru misiuni.

Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Klain“ a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ca instrucție religioasă, cât și ca predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 fil.

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain“, și dela Librăria Seminarială.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

Comunicarea trenurilor prin gara Kükülszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octomvrie n. 1906. —

cătră	g a r a	dela
Teiuș—Tövis		
12:48	tren de persoane	1:02
7:35	tren accelerat	12:22
7:02	tren mixt (numai Joia)	4:05
2:52	tren accelerat	2:13
1:20	tren de persoane	9:05
Copșa—Kis-Kapus		
1:07	tren de persoane	12:43
12:23	tren accelerat	7:34
4:09	tren mixt (numai Joia)	6:53
2:14	tren de persoane	2:15
9:06	tren accelerat	2:51
P a r a j d		
3:02	tren mixt	8:44
2:43	tren mixt	6:48
9:11	tren de persoane (Luni, Mercuri, Sâmbătă)	12:38

T u s ă !

Cine nu să îngrijește de tusă păcătuște contra sa.

Caramelle de piept ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și recomandate contra tusei, răcelii, guturaiului. 4512 recunoștințe dovedesc efectul minunat al acestei medicini. — Un pachet costă 20 și 40 fil. și să pot afla la farmacia Carol Schiessl — Blaj. (13) 22—32

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., 1/2 an
9 fr., 1/4 an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI

Blaj, 22 Decembrie 1906.

Numărul 52.

Invitare de abonament.

Cu 1. Ianuarie st. n. 1907 des-
chidem abonament nou la „Unirea”,
cu prețurile de până acum, și anume:
pe anul întreg . . . . 12 cor.
„ o jumătate de an . . . . 6 ”
„ un pătrar de an . . . . 3 ”

Rugăm pe Onor. Abonenti să
binevoiască a-și renouă abonamentele
de timpuriu, iar restanțierii a și-le
achită pe cele vechi. Spre scopul
acesta alăturăm la Numărul de față
câte o asigurațiune postală.

ADMINISTRAȚIUNEA.

Muncă.

Popor tinăr răsărit la cultură
este poporul nostru român. Sutele
de ani ale trecutului cu care ne
putem lăuda puțin rost au avut;
poporul nostru pe atunci a fost în
fașă sau în anii prunciei, inconștiu
de sine. El a vegetat. La urma ur-
melor trebuie să fim mulțamiți și
cu atât. Poporul român a existat
și din trunchiul acesta sănătos a
răsărit neamul de azi, neam tinăr
și de viitor.

Ne vom mira prea mult, văzând
cum el încă nici până acum nu și-a

aflat o direcțiune ca să putem zice,
cea mai bună, pe care urmând să-și
poată ajunge ținta. Prea mult a fost
condus de alții spre direcții greșite,
prea multă târâță a avut și mai are
să aleagă din lamura făinei sale. În
sfârșit aceasta e calea bătută de
toate neamurile, cari din propriile
sale puteri și din nimic s'au ridicat
la treapta cea mai înaltă. Procesul
acesta decurge încet, selecționarea
se face anevoie, dar se face zice-să.
Și cu convingerea aceasta, că adevă-
ră progresăm, cei mai mulți dintre noi
sunt mulțamiți căci zic ei: mergem
înainte. Nu există salturi în natură.

Ochiul ager însă nu va putea
afla mulțămire în mersul lucrurilor
actuale. Ochiul ager va afla că e
prea din cale afară problematică
progresul neamului românesc în zi-
lele noastre. Monotonia și lipsa de
ideale mari prea ne-a copleșit, și
vre-o ispravă de dai-Doamne nu prea
vedem pe nicăiri. Dacă vre-un stră-
nepot de-ai nostri peste o sută de
ani va răscolii istoria neamului ace-
stuia, se va întrebă cu mirare că
unde-s faptele mari ce s'au săvârșit
în vremea de acum, în veacul acesta
al luminei, în mijlocul poporului ro-
mân? Ele lipsesc.

Scopul meu nu este ca să mă
extind prea pe departe. Voi rămâne
aici la noi, în mijlocul acestui ele-

ment încă bun și răbduriu, poporul
nostru, care în fața concurenței mari
ce-i fac neamurile conlocuitoare, e
silit să fie în totdeauna ultimul din-
tre toți. Și va fi până atunci ultimul,
până când cei chemați să poarte
făclia înaintea lui, nu vor purta-o
cu alte maniere, cu alte puteri, cu
alte nădejdi. Nu sunt dintre aceia
cărora toate lucrurile li-se par rele,
greșite; dar nici dintre aceia, cari
se înșală pe sine însuși de cuvinte
bombastice ale câte unui raportor,
care vorbind de un bagatel, face în
ziare tărăboiu colosal, iar fondul
este zero.

Și anume cu cât este azi mai
fericit acest popor român — din
patria noastră — peste capul căruia
planează mai bine ca o sută de bănci
române, care are o Asociațiune
pentru literatura și cultura sa, care
are un fond de teatru, care are o
pătură inteligentă destul de mări-
șoară și un muzeu etnografic chiar?
Ce progres a făcut acest popor față
de trecut și ce nădejdi are el pentru
ziua de mâne?

Căci noi și cu noi știe toată
lumea că puterea neamului nostru
nu stă aiurea, decât în talpa țării,
în țărâtimea noastră. Dacă aceasta
va fi slabă — și cine va cuteza să
apună contrarul? — atunci tot rostul
nostru este slab. Și slab este. Po-

FEUILLETON.

Chestii contimporane.

II.

Viața secsuală.

Acum câți-va ani, o coconiță din Ger-
mania sub numele „Vera” a edat o carte
scrisă, de „Una pentru multe” (*Eine für
Viele. Aus dem Tagebuche eines Mädchens,
von Vera. XIII. Aufl. Leipzig 1902*). Glasul
ei curat, argintiu, a sunat ca clopotul unei
capele, în mijlocul unui cîntirim, plin de
morți și putrezime. Și ca într'un mușuroi
de furnică, când atinge cu ceva, se face in-
cercătură mare: așa o mișcare, adevărată
revoluție, a produs cartea coconiței germane
în lumea de astăzi, care încă nu e atât de
tâmpită, încât să nu poată reflecta câte odată
și la adevăruri mai înalte. Mai ales, când
e vorba de lucruri, cari interesează pe tot
natul, de morală, care e lucrul de căpătenie
în aceasta viață pământească. E vorba de
viața secsuală.

Și până aci, și de atunci mulți s'au
ocupat și se ocupă de chestia aceasta. Me-
dicii, grijitorii trupului și preoții grijitorii
sufletului, filosofi cu teorii și oamenii suferin-
țelor lumesti, toți, mânați de un dor,
de o frică, de o durere, caută și întreabă:
Ce-i adevărul? Și când uoul vine și arată
adevărul, confuzia e mare; dar omenimea
de azi, blazată, tâmpită la cunoștință, cu-
prinsă de friguri, nu-și mai poate veni în
fire: și lumea suferă mai departe. În anul
acesta, la congresul catolic din Budapesta,
renumitul episcop Prohászka, a ținut un
discurs fulminat despre cea mai arzătoare
problemă a lumii de azi: *morală domnească
și femeiască*. Aceasta morală e urmarea
părerilor despre chestia secsuală.

De soluțiunea chestiei acesteia avem
să ne ocupăm și noi pe scurt.

Ce privește chestia principiară lucru
e simplu. Viața omului atât trupească, cât
și sufletească se privește în două ordini: *în
ordinea fizică și în ordinea morală*. Ce e
în ordinea fizică, totul e permis, totul e bun,
e natural; acolo nu există nici păcat, nici
virtute. Ci ce este păcat, ceea ce e în ordinea
morală. Dar cualificația morală a acestei
vieți o dă relațiunea cea, în care este om

cu om; dacă aceea relațiune între două per-
soane e morală, lucru e permis, din contră
însă nu. Deci viața secsuală e permisă
numai între aceia, între cari există relațiunea
morală a căsătoriei, nepermisă între alții.

De aci urmează pentru praxă, ce poate
fi ceva la loc în ordinea fizică, ce nu e
permis în ordinea morală. Și dacă aceste
două ordini ar avea să vină în conflict, mai
bine să sufere cea fizică, decât cea morală!
Lucrul va fi clar din aplicația concretă, ce
urmează. Între etatea pubertății, când apare
deja în om instinctul secsual, și între căsă-
torie, care de regulă e mai târziu, — există
un anumit spațiu, în care viața secsuală are
loc în ordinea fizică, dar nu în cea morală.
Ce să fie acum? „*Legea de fer a necesității
morale*” (Iorga în „*Sămănătorul*” 1906, p.
402), poruncește răbdare, continentă în viața
secsuală; aceasta ni-o spune mintea sănă-
toasă, asta ni-o prescrie Dumnezeu în po-
runca 6. și 9, amenințându-ne cu moarte,
moarte sufletească, și noi trebuie să facem așa.

Ce face înse lumea de astăzi? unde e
lumea modernă dela adevărurile principiare
acestea? Cu adevărat „în lume scârbă veți
află”.

Morală lumii de astăzi e cu totul alta.

porul necum să meargă înainte, a dat îndărapt. Să nu ne amăgim! Poporul nostru este mai rău situat azi ca ori când. Moșioarele lui sunt încărcate de datorii pe cari nu le mai poate suportă. Pășunile i-s'au restrîns prin comasări, segregări, plantări de păduri. Pădurile însăși rarite și puse sub supraveghiere aspră. Mizerii? Dar despre așa ceva nici vorbi nu putem. Noi nu avem încă clasă de meserieși, clasă mijlocie. Cei câți-va de ici și colo față de mulțimea cea mare a plugărimeii sunt egal cu nimic. Emigrările la America, în România, sunt mai mari ca nici odată până acum. Și cine nu știe cu câtă greutate nu să despartă românășul nostru de vatra lui, de satul și hotarul lui? Și dacă totuși o face, aceasta este un semn, că neajunsurile lui sunt mărginașe cu extremul lipsei.

Nicăiri nu vedem vre-o pornire care să ne insufle curaj. Băncile răsar ca ciupercile, dar asta nu ne mângăie nici decum. Asociațiunea dibuește prin întunec și face experiențe atunci când ar trebui să arete fapte. Clasa așa numită inteligentă își caută de trebușoarele zilnice, iar poporul? Poporul e fatalist! Așteaptă ani mai buni, cari însă nu vin nici de-cum. Și pare că-i făcătura. Cei câțiva oameni de inimă, cari vor să ajute acestui popor, pornesc în totdeauna pe căi cari nu duc la rezultat. Cetim că se înființează fel de fel de reuniuni, cari însă toate sunt și ele un bir nou pe poporul nostru, dar nu vre-un izvor de câștig nou.

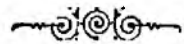
În schimb nu auzim de nicăiri că s'ar fi pornit vre-o lucrare care să facă pe popor a ședeă acasă, ca câștigul ce l'ar putea avea din grădinile lui de pomi, din lucrătoreea sa de mătăsărie, etc. An de an se dau chiar sute de mii de coroane, stipendii unor tineri, cari la timpul său vor fi și ei niște consumatori în mijlocul neamului nostru, dar nimic altceva! Nu auzim însă de nici un fel de ajutor pentru talpa țării, pentru țărănul dela care totul se așteaptă și în schimb nimic nu primește. Și asta-i răul relelor. Va fi de lipsă să ne oprim odată și să zicem, să ne întrebăm: Bine-i așa sau nu!

De sigur că nu-i nici un bine. Și dacă bine nu-i, va trebui să-l căutăm. Sinul acestui neam român din patria noastră este încă destul de roditor ca să ne dea nu unul, nici zece, ci o sută, o mie de ante luptători ai înălțării poporului nostru prin fapte și nu prin fraze. Noi avem lipsă de brațe de muncă statornică, migăloasă dar care să dea rezultat practic: *pâne și sare Românilui*.

Toată direcția dată numai spre scopul ridicării la stare mai bună a poporului nostru va fi binevenită de toți cei ce pricep rostul unui neam în lumea aceasta. Înzădar vor fi tot atâtea reuniuni de cetire, de cântări, de teatru, petreceri și altele, înzădar vor fi rapoartele chilometrice despre petreceri până în zori — frază prea de tot plăcută unora — pe câtă vreme punga Românilui e pururea goală și el la vatra lui nu mai are dragoste să stea în scumpa sa moșie, ci o părăsește din cauza sărăciei.

Firește că o întoarcere spre bine să va putea face singur numai prin muncă grea, și bine chibzuită. Muncă de îndreptare a miilor de rele și neajunsuri dintre noi. Cine o va îndeplini? Avem nădejde că și de aceia... sunt

Bărsanul.

În ajunul penziunii familiilor preoțești din dieceza Orășii.

După postul lung al vadavelor și orfanilor de preoți iată din lo-ul competent ni-să vestește că ajunul Nașterii Domnului ni-va răsări și nouă lumina cunoștinții.

„Lăsurile, cu cari zilnic au a se luptă văduvele și orfanii de preoți diecezani, pe cum și cunoștințele nemijlocite ale Ordinariatului episcopesc în aceasta privință Ne-au îndemnat să punem la ordinea zilei grava Cestinae” (Circulariul XI.)

Aceste cuvinte cu adevărat părintești au însoțit Proiectul nou de statute ale fondului viduo-orfani, adresat Clerului diecezan spre dezbateri. Și Clerul s'a silit a veni într'ajutor pornirii părintești. Am cetit multe protocoale. Am cetit și propunerile singuraticelor tipărite. Una din aceste a învinuit pe Băjeni, că au făcut prea unilateral oferta din urma.

Ei bine; iată aci lumina în calea noastră în ora a 12 pe când poștiți suntem în Consistor plevar să închegăm statutele și după cuvinte frumoasă fapte să urmeze. Nu ofertele ocazionale însă, ci Statutele Blajenilor din 1899 și ale altor dieceze din patrie trebuiesc alăturate căutate și vom scoate multe sfaturi potrivite și la atâtea sete, mai multe isvoară, decât celea arătate la noi.

Ea zice: viața secșuală unde e cu puțință (în sens fizic) acolo e permisă, ce-i natural, nu-i păcat, ce-i plăcere, nu poate fi rău, și multe altele! Confundă ordinea fizică cu cea morală, și ce află permis în cea dintâi, o permite și în a doua. Cu astfel de principii am ajuns acolo, unde stă societatea omenească, cultă astăzi!

Lumea de azi are o morală cu două fețe: morală pentru domni și morală pentru dame. Aceasta e bestia culturală, care umblă în Klakk și în Frack. Milton pune la poarta iadului două lucruri: păcatul și moartea; acum ar putea pune alcoolul și prostituția (Prohászka). Aceasta din urmă e rodul unei lumi corupte, corupte în fapte și în principii. Împotriva acestei morale a reclamat Vera. „Voi pretindeți, că fata, înainte de căsătorie, să fie curată, neprihănită; dreptatea aduce cu sine, că și tinerul să fie așa. Pentru-ce să nu conteze și fata la o inimă nepătată, la puteri conservate, la iubire curată, sfântă, care nu a fost împărțită cu persoane de pe stradă?” Așa zice ea și drept are.

Dar vine omul animalic și-i răspunde: „cum? mirele să fie tocmai așa de curat, ca mireasa? Asta e contranatural...” (etc. P. Lindau în Berliner Tageblatt, nr. 637), și vin oamenii și scriu cărți întregi, în care discentă, că viața secșuală a bărbatului nu e numai dreptul libertății morale, ci e chiar necesitate vitală (R. Hirschberg: *Das Recht zu töndigen*; Otto Spielberg: *Das Recht der freien Mannesart*). De fapt așa să nasc și între cei cu mai bun simț, că viața secșuală, peste ordinea morală, ar fi ceva natural, ar fi necesitate vitală.

Aceasta considerație teoretică pe mulți i-a înșelat, cu atât mai însemnată este deci

combaterea ei! — „Privim de urmarea tristă a unei dogme vechi, falze: faptul, că încă și astăzi, foarte mulți medici, din diferite cauze, trimet pe tinerii, cari să plâng de una sau de alta, la prostituție. Asta e o medicină, care e mai ticăloasă și mai primejdioasă, ca morbul, care are să fie curat” (Dr. Forel: *Die Secșuale Frage la Győrfa*: *Tanulmányok a nemt életről*, 1906, p. 23). În apărarea moralității și a curăteniei nimic nu ne ajută, numai accentuarea adevărului: *că continența nu e fără puțință și practizată nu e stricăcioasă*. Iar spre adevărarea acestora ne putem provoca la autorități deosebite: Beale, prof. din Londra, zice: „asertiunea, că dacă căsătoria din ori-ce cauza nu se poate întâmpla, din cauze biologice trebuie căutată respălă, e cu tot greșită și fără bază.” Astfel să declară o legiune de medici și psihiatri ca *May, Schüller, Hufeland, Kraft-Ebbing, Breuning*, toți provocându-se la praxa lor îndebnată. Ba avem argument și mai interesant. În Norvegia s'a înființat o ligă pentru apărarea moravurilor și aceasta a adresat *facultății de medicină din Christiania* o rugare în care cerea să decidă numita facultate *oare legile sanitare să împotrivesc legilor morale?* Răspunsul a fost: „... avem onoare a da următoarea opinie: asertiunea... că viața morală și continența în viața secșuală ar fi stricăcioasă pentru sănătate *o declarăm prin aceasta, pe baza esperințelor făcute de noi, de absolut falză!* Nu cunoaștem morb sau slabiciune trupească, despre care s'ar putea zice, că e urmarea unei vieți deplin curată și morală. S. Nicolays, E. Winge, I. Jockmann, I. Hiort, Müller, I. Wann, E. Schönberg, profesori la facultatea de medicină la universitatea

din Christiania” (v. *Kathol. Szemle*, 1903, p. 55).

Se înțelege, că în lumea secșuală deprăvată de astăzi, când literatură, artă, creștere, toate s'ajese spre deșteptarea secșualizmului, e lucru greu. În societatea de azi, care nutrește în sinul său păcatul, care a judeca, a face deosebire între bine și rău, nu mai știe, numai a corumpi ce-i încă bun. În sensul acesta zice *Eminescu* despre o decăzută: „Dacă ai fi fost virtuoasă, cine ți-a ajutat: de ai fi fost coruptă, cine ar fi avut drept, să te condamne?” (*Scrieri pol. și lit.* vol. I. p. 5)

Societatea omenească, din cinma, în care să află azi, nimic nu o va putea mântui decât religionea creștină, Biserica, căci numai creștinismul are acea sancțiune, care se recere, că legea morală să fie mai mult prețuită, decât cea fizică; și numai religia creștină are mijloace sfinte, cari întăresc sufletul asupra trupului. Trebuie să reformăm spiritul modern în *spiritul lui Hristos!* „Restaurare omnia in Christo!” Un nou apostolat, un teren de muncă radicală ne așteaptă, cu armele adevărului și harului dumnezeesc. Reforma familiei, a creșterii din școală, mântuirea sufletului și stăruirea omului bestial! O conștiință să deșteptăm în omul creștin, că el e creștin, e fiul lui Dumnezeu, e sfânt. Ce frumos serie sf. Apostol Paul către credincioșii săi din Corint, cari erau cei mai îmbuibăți oameni pe lume: „Fraților! nimene pe sine nu se înșală: de i-se pare cuiva dintre voi, că este înțelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept. Pentru-că înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu; că scrisa este: cel ce prinde pe cei înțelepți

Urmăm punctele principale de lămurire din Circularul XI alături cu Proiectul nou de statute, ca izvoare permanente, la început destinate pentru acest fond, găsim:

a) Venitele intercalare ale domeniului episcopesc.

b) Prebende canonice intercalare, o parte (§. 3).

Apoi §. 4. încă mai dispune, ca toți preoții diecezani căsătoriți și văduvi, beneficiați vor contribui la fond 3% după venitul lor. Atât.

Nu știm cum au fost scăzuți sau scăpați din vedere soriginii ceialați domenii chiar în statutele diecezane din 1880, unde la §. 2. p. c) mai găsim done părți din 10% plătite odată dela prebende canonice ordinare, la ce sunt îndatorați canonicii actuali prin Consistoriul plenar din 5 Nov. 1880.

Tot la §. 2. p. d) al statutelor din 1880 mai găsim și pe profesorii gimn. ca contribuenți. În proiectul nou nu-i găsim. Foarte corect. Dănații deja au fond separat de pensie, la acela încă contribuiesc. Nici în interesul lor bine socotit, nici în al nostru nu s'ar potrive să primească două penzuni de-odată dela o dieceză, pe cum nu pot primi nici două plăți de-odată. Ca raritate să întâmplă, că oarecâtă vreme unul primește două plăți, ca fericitul Kővári ca director și canonic; dar aceasta cumulare, să zicem numai neîndatinată, nici ca raritate, nici interinal la pensie nu s'a pomenit. Nu contestăm dreptul profesorilor-preoți, trebuie însă să se găsească puntea între aceste fonduri, de pildă cu o cnotă anuală din fondurile preoțești de pensie în favorul fondului prof., pe cum Preaven. Ordinariat a găsit și calea, ca profesorii odată să ajungă măcar prin ajutorul statului la plată convenită. Și ar fi găsit-o asta cale și de-acasă, căci 16 prof. salarizați, unul cu 10, altul

cu 14 oare la săptămână, sunt prea mulți. Avem lipsă de oameni și la alte posturi.

În statutele din Blaj și din alte dieceze mai găsim ca izvoare: 1) taxele deosebite dela mutări și diferite promoțiuni de adm. paroh, protopop, secretar, de canonic și la intrarea acestora în salar mai mare, la întronizarea Arhierului. 2) Taxe anuale moderate dela bisericile diecezane d. ex. 2 cor. dela mia de cor. a capitatului lor. Apoi 3) taxele anuale ale preoților stăvrite câte pe 10 ani și începe cu a) Arhierul apoi b) canonicii, c) protopopii (cari bag samă vor și primi mai multă pensie) secretariul, d) funcționarii preoți din centru; — așa dară și celibitii, nu numai cei căsătoriți și văduvi lăsați pe puterile lor, ca în proiectul nostru. Iară alții, contra uzului analog, admit la vreme încetarea altor izvoare, numai preoții vecinic să plătească singuri.

La §§ 6 și 7. din Proiectul nou găsim taxele matrimoniale, ridicate la 1200 și 1600 cor. sub cuvântul, (Circular XI. p. 3) că: „s'a aflat de bine a se ridica cu ceva! Ridicarea peste măsură mare însă ar atinge libertatea de alegere la căsătorii, ceea-ce n'ar fi în interesul clerului. Și apoi cunoscute sunt în deajuns la lipsurile, cu cari are a se lupta poporul peste tot.“

Dovezi clasice și cu inimă chiar contra acestor ridicări de taxe. — În vederea mizeriilor noastre, noi însine nu prețnim așa scump pe feciorii noștri clerici, fiindcă fetelor noastre crescute mai modern le cercăm soarte mai bună cu soț civil; și atunci noi vrem ca civilii să ne prețuiască mai scump chiar în vederea lipsurilor, cu cari are a se lupta preste tot.

Sumă groaznică e aceasta azi în general la noi și chiar în interesul familiilor noastre și al fondurilor noastre cerem deo-

săbita atențiune a Preaveneratului Consistor plenar, că așa anume îngrădim libertatea de alegere la căsătorii, prevorăm contra noastră legea fiziologică și în dieceza asta mică trezim peste noi din veacurile apuse cu caatele, nu obicei, ce a mai rămas la Domnii cei mari, dar cu exemple triste în descendenți, să sporesc alienații. Aci să mai adauge și nefericirea vieții casnice prin îngrădiri de aceste. Mai urmează recursurile pentru iertarea taxelor atât de mari.

Bine ar fi a-se statorii taxele mari pentru fetele părinților străini, cari n'au contribuit la susținerea așezămintelor românești.

În statutele Blăjene și în altele găsim 200 și 400 cor. și încă cu adausul: „că din motive grave și interese mai înalte biserică se pot micșora aceste taxe.“

Nu mai în statutele Rușilor mai găsim taxă așa mare, dară dacă bunul Dumnezeu ne-a despărțit de ei, să nu ne mai întoarcem.

Mai fire-ar un izvor potrivit și de importanță etică. Adecă dacă am serbă noi aniversarea morții Patronilor și binefăcătorilor bisericii, diecezei noastre cu potrivite cuvântări, banii colectați atunci în biserică cu tasa ar adauge taxele moderate ale parohielor.

Ar mai fi de dorit, ca maximul timpului de serviciu să fie egal măcar cu al învățătorilor și apoi preoții doritori să primească pensia; precum că văduva să nu peardă și dreptul la pensie la cazul, dacă să mărită și iarăși devine văduvă fără altă pensie.

Atât cu privire la punctele principale.

O rugare ferbinte avem în momentul ultim: Ilustrissime Părinte, Preavenerat Consistor Plenar și Onorați Credincioși! Dela Vlădică până la opincă gata să fim a propiți pe muncitorii noștri și așezămintele noastre, ca iară la rândul lor acești muncitori și așezăminte propte să fie întreg neamului dela opincă și până la Vlădică. **Crîșanul.**

Întru știința lor, (1. cor. III. 18 și urm.) și către Filipeni: „Că mulți nmlă... al căror capet este perirea, al căror Dumnezeu este pântecete și mărirea întru rușinea lor, cărui cugetă cele pământeste.“ (III. 18. și urm.)

În legătură cu chestia secșuală nu va fi fără interes, să tratăm ceva și despre celibat, ca despre o instituțiune a Bisericii, care de mulți a fost criticată, disprețuită, care multe perderi a suferit și grele urmări a avut asupra multora.

Celibatul se poate privi din multe puncte de vedere. Acum îl privim ca chestie secșuală. Declarăm că celibatul nu însemnează = burlăcie (cum se folosește cuvântul acesta în limba franceză, engleză), ci adevărat vot de castitate, de continentă. Există atât în Biserica catolică, cât și în cea orientală. Nu e instituțiune pur juridică, în care se înțelege de sine și porunca VI. și IX.

Meritul chestiei stă în acea, că oare continentă cu putință e sau nu? Mai înainte am văzut, că da. De aci urmează, că nici celibatul nu e ceva, ce nu să poate realiza. Și toți dușmanii, cari au cărțit și cărtesc împotriva celibatului, sunt de aceia, cari au păreri greșite despre viața secșuală. Pe Luther îl înțelegem. Dar după morala lui (v. Chowanetz: Die Moral der Reformatoren. Osnabrück, 1853), nici nu ne mirăm, că s'a scărbit cu totul de sine și de viața aceasta, și în sfârșit, cum au pretins unii istorici, s'ar fi spânzurat. Înțelegem și pe ceialați reformatori: *calugări fugiți*, și preoți apostatați. Înțelegem pe jertifele culturai

de astăzi, cari cred, că continentă absolută e fără putință. Deja s. Ieronim replică acelor, cari nu cred în castitatea nici unui celibite, căci judecă după sine (Adv. Vigilant. n. 2) În sfârșit ori câte să fie greșit celibitii, laicii totdeauna au fost și mai răi (Voltaire, Ap. de Maistre du Pape l. 3. c. 3). A susținea aceea, că nu este om, care să poată rezista, nu este celibite adevărat nici unul, e o greșală mare. De aceasta părere greșită era și sf. Augustin în tineretele lui (v. Confes. L. XI. c. 12).

Recunoaștem greutatea. Celibatul ca abnegațiune în gradul suprem e ceva ideal. Iar de idealuri nu toți oamenii sunt capabili. Virtutea castității desăvârșite, care va fi încununată în cer cu aureolă deosebită (Apoc. 14. 4) și a celibatului, este o liliie frumoasă, curată, care nu crește în fie-ce gunoi! Celibatul e un eroizm, *eroizm moral*. Conceptul eronini cultivat de Carlyle, ezagerat de Nietzsche, și îndreptat încâtva prin Fogazzaro, ori-cum să-l luăm, dar încât supune putere extraordinară, se potrivește totdeauna celibatului. Celibite adevărat e Heidenmensch, în oare-care înțeles Übermensch; iar omul de astăzi, e adevărat Herdenmensch, cel mult un Durchschnittsmensch! Legea trupului e o lege puternică, care la unii mai ușor se ține în frâu moralității, la alții e aproape fără putință. Grafic descrie aceasta luptă s. Pavel: „Fraților! știm că lege este spirituală, iară eu sum carnal, vândut sub păcat... Că nu fac binele, ce voiesc eu, ci răul, ce urăsc... A voii se află la mine, iar a face binele nu aflu. Că împreună mă desfățez cu legea lui Dumnezeu, după omul cel din lăuntru. Iar văd altă lege întru mădulările mele, ostindu-se în contra legii

minții mele, și dându-mă pe mine șerb legii păcatului, care este întru mădulările mele. Ticălos om sum eu, cine mă va scăpa de trupul morții acesteia?“ Și emfatic răspunde același sf. Apostol: „Darul lui Dumnezeu, prin Iesus Hristos Domnul Nostru.“ (Rom. 7, 14 și urm.)

Deci celibatul, ca chestie secșuală, nu e lucru de toate zilele. Inuși Apostolul zice: „mai bine e a se căsători, decât a arde“ (I. Cor. 7. 9). Mai vine apoi și aceea, că există între bărbat și femeie și o altă relațiune, o relațiune ideală, o legătură sufletească, care o dorește oameni buni, suflete idealiste, inimi poetice, din cari ies, în mare parte, clericii, preoții. Pe aceștia legătura femeii nu-i deosește, ei-i ridică. Peste tot, disprețul femeii e cuget păgân (v. ideile aceștia la Gyárfás, op. cit. 33. 36), și foarte rău ar face acela, care pentru aceea și-ar alege celibatul, că urăște secul celalalt.

Din toate acestea vedem, că Biserica orientală a fost cu mult mai practică, ca cea apuseană, când celibatul nu l-a făcut obligator pentru toți preoții, ei primește în via Domnului, și oameni căsătoriți.

În caz concret însă, când e vorba, că cineva să aleagă între celibat și căsătorie, ar fi foarte unilateral, a vedea numai greutatea celibatului, și nu și ale căsătoriei. — Când Di Hristos a propus apostolilor învățătura sa despre căsătorie creștină, aceia au răspuns: „dacă așa este cauza omului cu muierea, nu folosește a se însura“ (Mat. 19. 10). Și bine înțeles: aici e vorba numai de căsătorie creștinilor în genere, nu de căsătorie preoților, cum au îngrenat-o aceea canoele Bisericii mai târziu. Considerând și aceea, cât de greu este a rămâne apoi

CORESPONDINȚE.

Dela Oradea.

— Raport special. —

Capitulul, respective dieceza română gr-cat. de Oradea-mare are zi de sărbătoare. Prin moartea fostului canonic Jubász. lăsată încă în vară. în capitulul de Oradea un stal a devenit vacant. Aceasta vacanță s'a complinit în zilele trecute prin grațioasa denumire de canonic a profesorului gimnazial: **Dr. Florian Stan.**

În Dr. Florian Stan, capitulul a căpătat nu numai un membru nou bine meritat. ci un bărbat încă cu voia și puterea de a lucra; episcopul a câștigat în nemijlocita sa apropiere un stetic sincer, cu știință și judecată rară și tot odată și cu curajul de a-și mărturisii pe față ținuta și convingerea sa.

Noul canonic de alintintrelea este fiul diecezei. născut în 1857, la 17 Martie în comuna sătmăreană: Iegeriștea-veche. și anume din părinți țărani. În comuna sa natală are și azi încă doi frați. a bună samă acum cu tot dreptul făloși pe distincțiunea înaltă a fratelui lor. Familia Stăneștilor este o familie veche și nobilă; creanga. din care se trage și canonicul afirmative e din Maramurăș și posedă atributul „de Szaploncza“.

Nou denumitul studiile și-a făcut în Baia-mare. apoi în Oradea, unde a absolvat și teologia în 1886, după ce trei ani a servit ca ostaș de rând în armata comună la Sătmăreș și nu au a ascultat drepturile civile la Academia din Oradea-mare. În 10 April 1887. a fost ordinar de preot ca celib. apoi denumit de cooperador la Chereuș. Aici în singurătatea sa de multe-ori nopți întregi a petrecut studiind la vederea slabă a luminei de sân. în chilie nepadimentată și neîncălzită. Poporul țineă mult la capelanul său, îl admiră chiar. căci credea și susținea. că

văduv (v. memoriile lui Nistor Socaciu în „Gazeta Trans.“ nr. 286—1906) ușor esclama omul în diferite vaete.

De câte ori cetesc novelele lui Agăr-bicean. totdeauna simt. că nu e lucru mai ideal. decât a fi *popă românesc*. popă însur. t. Dar A. Ciura are o novelă (în Visuri trecute) despre Emil și Ghiță. unul celibe. altul căsătorit și amândoi să *invidiează unul pe altul!* Iar aceia. cari trebuie să aleagă. privind acea serie lungă de argumente. pro și contra. rămân în dubiile lor și înaintea unei probleme. Acelora le spune sf. Apostol Pavel: „Dumnezeu este. care lucrează întru voi și ca să voiiți și ca să le pliniți.“ (Filip 2, 13).

Nicolaie Brânzeu.

Cel mai frumos și mai potrivit
□ Dar de Crăciun □
 pentru copii dela 6—14 ani

este:

„Biblioteca copiilor“

de A. O. Maior.

Volumul I. și II.

Aceste volume cuprind: *piese de teatru, basme, povestiri și număroase ilustrațiuni.*

Se află de vânzare la ori ce Librărie românească din Ungaria și România sau la Administrația revistei „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben) Schewisgasse Nro 2.

Prețul: 1 cor. 60 bani sau 2 lei.
 Plus porto postal 20 bani.

aceia toată noaptea se roagă. Drept a avut poporul, căci studiarea făcută în numele Domnului și cu scopul de a servi prin aceea binei comun. este adevărată rugăciune. Și Dr. Stan studiind s'a rugat și bine s'a rugat. Deja în anul 1889 după-ace a obținut doctoratul în sa. canoane. a deus cu succes examenul de profesor gimnazial și a fost denumit de profesor sapient la gimnaziul din Beiuș. În an. 1892. tot acolo a fost denumit de profesor ordinar. iar în 1896. a devenit asesor consistorial și protonop onorar.

Ca profesor. Dr. Stan prin strictețea sa pretutindeni cunoscută. a năzit și ridicat chiar nimbul gimnaziului din Beiuș; iar prin imparțialitatea și dreptatea sa în împărțirea calculilor și-a câștigat și stima și iubirea studențimei pe lângă ceea a colegilor. ba chiar și a superiorilor săi. Pentru aceea grația față de studenți la Dsa n'a fost necunoscută. numai că a fost rară și apoi adevărată grație. *gratis data.* Șapte-sorezece ani a servit. a muncit la Beiuș propunând limba latină și germană cu succes atât de strălucit. încât mulți vorbiau chiar aceste limbi străine. pe când eșiau de sub mână lui.

Ca profesor a compus și tipărit și un manual scolastic: „Gramatica limbii germane“.

Deci rodul unei munci neobosite și conștientioase. — prin care în scurt timp și-a câștigat simpatia și încrederea și a episcopului său de acum: a P. S. D. Dr. **Demetriu Radu**. carele pe lângă multe alte daruri dela Dumnezeu îl are și pe acela. de a-și ști. adecă cunoaște oamenii și a-i prețul pe aceia. — este denumirea de canonic a prof. Dr. Florian Stan. a căruia ținută și ca Român totdeauna a fost corectă și neescepționabilă. Peste tot denumirea canonicului nou este spre îndestulirea și bucuria diecezei întregi și ceea-ce li dorim. este. ca să fie și spre binele ei. — La mulți ani!

—u.—

Cătră Cetitori!

Greaua sentință. ce ni-s'a rostit. ne îndeamnă imperios. să apelăm cu toată încrederea cătră iubiții nostri cetitori. rugându-i să grăbească a-și achita abonamentele restante pe anii trecuți și a le reînoui pe anul viitor. Amenda de 1200 cor. și spesele de proces. cari de sigur. iar se vor ridica la aceiaș cifră. ne umplu de griji. neavând de unde le depune. de nu vor incurge din prenumerațiuni. Așteptăm o dovadă de alipire dela cei ce ne iubesc. Celor ce și în fața acestei situații critice vor rămânea reci. le vom sista dela Anul nou spedarea foii și vom luă măsuri pentru incassarea restanților.

Redacția și Administrația foii.

Noutăți.

Masa studenților a primit dela institutul „Unirea“ din Vad. cor. 20. votați de adunarea generală din anul acesta și cor. 30. dela *Cercul profesorilor din Tecuciu*. în amintirea colegului Aurel Corvin.

Anunț musical. Se aduce la cunoștința tuturor dirigenților de cor. că broșura cu cântece populare a **Dni Aurel Popovici**. se mai află de vânzare în puține exemplare încă. Broșura aceasta. în extensiune de 75 pagini cuprinde 15 cântece foarte frumoase. (aranjate pe 4—6 voci mixte și bărbătești). cari au plăcut mult publicului nostru. — Recomandăm deci acest op. cu toată căldura convingeri că — acum. când reținem pregătirile pentru viitoarele concerte — va fi pretutindeni binevenit corurilor noastre. — Prețul broșurei spedată franco e 10 cor. — A se adresa autorului în Tovaanul-mic (Kiskváry u. Kák-va)

Convocare. Acționarii institutului „Teșșana“ din Teșș au convocați la adunarea generală extraordinară. ce e va țineă la 30 Dec. n. a. c. la 2 oare d. a. în școala gr-cat. din Teșș **Dr. Iuliu Maniu. I. Br. Hodosiu. Dr. D. Sabo.**

Dela societatea meseriașilor nostri. — Duminică. Ip 16 Dec. în sala școlară române dl prof. Ciura a citit și comentat specimenul din cartea poetului nostru Coșbuc: „Dintr'ale neamului nostru“. Specimenile aie-e și introducerea potrivită au plăcut mult publicului. între cari cu bucurie am remarcat și pe Revrs. dn canonic Dr. Mareș. Au declamat bine d soara Ana Christian și soldatul barbier Iănel. cest din urmă în dialect bănățan. — Proxima conferință va fi Duminică în 23 Dec. Va vorbi dl prof. Deac. Întrarea 10 fileri.

Prin mijlocirea dlui Iuliu Cinciu din H țeg au binevoit a contribui la fondul: „Societății meseriașilor“ din Blaj următorii domni: Dr. Iacob Radu. vicar 5 cor. Dr. Gavrilă Suciu 5 cor. Dr. Parasca. medic 5 cor. Iuliu Cinciu 2 cor. Suma 15 cor. — Dl Dr. Paul Opriș. netre-ând câteva oare în Blaj a contribuit la fondul Societății meseriașilor 1 cor. — Primească cu toții mulțămitele comitetului.

Dela postă. Din prilejul anonierii Sa. Sărbători. Direcțiunea postală face luator aminte publicul. să fie cu băgare de samă la unele dispoziții luate chiar în favorul lui. Anume: Să nu pacheteze bani ori scumpețuri cu obiecte de ale mâncării ori altele. Să țină seamă. că fiind o mare îngrămădeală la poste. să folosească corife. ori pânăză groasă și numai pentru obiecte de mai puțină valoare hârtie groasă de pachetat. Să lege bine cu sfoară pachetele și să le sigileze. Să scrie adresa esact și detaliat. — Adresa o poate scrie sau de a dreptul pe pânăză sau hârtie. sau pe un carton gros ori tăbiță de lemn. Tot aceiaș adresă să o vâre și în lăuntrul pachetului. în cazul când s'ar sfârșica învălitoarea. Tot pentru acest scop e recomandabil să însemne pe adresă și numele trimițătorului. Cuprinsul pachetului să fie declarat esact.

Mulțămită. Aducem recunoșcătoare mulțămită tuturor. cari ne-au mângaiat din prilejul pierderii prea timpurie a ibitului nostru Aurel Corvin. — *Familia.*

Necrolog. † **Marcu Cetățan de Săcele**. proprietar. subjude reg în pens. membru pe viață al „Asociațiunii“ și vicepreședintele institutului de credit și economii „Mureșiana“. după grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului în 15 Dec. 1906. în al 70-lea an al etății și al 40-lea al fericitei sale căsătorii. — Condolențele noastre!

† **Dr. Eugen Porea**. medic cercnal în Basna. a repansat la 17 Dec. a. c. după scurte. dar grele suferințe. împărțait cu sa. taine ale muribunzilor.

În veci amintirea lor!

Posta Redacțiunii.

Toamna. A prea întârziat. suntem în plină iarnă. cu nea. săuși și zurgălăi.

V. B. La revedere cât de ades. Ceva raport de sărbători ar fi bine venit.

I. C. Reînviarea ordului nu se poate face prin apele. se cer alte mijloace mai ducătoare la scop.

O. P. Nu se poate!

A. S. Mulțămită publică de 9 fețe. unde s'o publicăm? poate în partea taxabilă a foii!

PARTI SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolitul Sava Brancovici,

de
Dr. AUGUSTIN BUNEA.

(Continuare.)

Dar deoarece dl. M. susține multe neadevăruri și cu privire la sentința, cu care a fost scos Sava din scaunul său arhieresc, trebuie să mă ocup și cu ea, ori cât de scârbos și puțin edificător ar fi cuprinsul ei.

Sentința, ce a publicat-o dl. M. în textul ei latinesc dela pag. 164—172 după o copie din istoria manuscrisă a lui Samuil Clain, este plină de greșeli de latinescă, ceea ce ori ce cunoscător al limbei latinești o poate ușor constata. Greșită însă este și traducerea românească a sentinței în partea aceea, în care ni se tâlmăcesc pe românește cuvintele ungurești intercalate în sentința latinescă (p. 103), pe cum vom vedea îndată.

Dacă textul latinesc al sentinței este fidel, cel puțin într'atâta, că din el nu lipsește nici un cuvânt, atunci, pe lângă toate celelalte greșeli de transcriere, putem scoate din sentință, că Sava Brancovici a fost părât, că „pe Caterina Temesvári muieră unuia nemeș, anume Valentin Szénási de Kolozsvár cu haine bărbătești îmbrăcată au făcut a se răpi și la sine a se aduce, și pe aceea fiindu-i rudenie, împotriva legii rudeniei, țiitoare la sine o a ținut și în multe locuri cu aceea curvie a făcut, din care nelegiuită împreunare cu dânsul îngreacă prunc au născut. După aceea mai sus zisul inct (din ce pricină, el va ști) fugind în părțile turcești, și pe mai sus zisa rudenie a sa ca pe o țiitoare la sine a se aduce au făcut“. — După ce săborul a ascultat și pările și răspunsurile, zice că acestea îl dovedesc „pe inctul Sava Brancovici, până acum Vlădica bisericilor în Ardeal și primar păstor al mănăstirii Bălgradului, a fi răpitor, carele pe muieră aceluia pe furiș a făcut a se răpi, și incestuos, adecă carele cu muieră șie rudă a se împreuna, și preacurvar carele și cu alte muieri cu bărbați, a se pângări și a se întina nu s'a îngrozit“.

Aceste cuvinte adevăresc, că Sava Brancovici a fost părât, și săborul a constatat, că el a păcătuit cu o femeie, anume Catarina Temesvári, o rudenie a sa, măritată după Valentin Szénási, și a avut și un prunc cu ea, apoi că el a păcătuit și cu alte femei căsătorite.

Sentința latinescă, săborul a formulat-o în mai puține cuvinte și ungurește pentru magistratul civil. În sentința ungurească se zice: „Constál, hogy Brankovits Száva eddig oláh Püspök mind nyilvántagos Raptor mivel más keresztény Felebarátjának Feleségét férfi köntösben öltöztettvén el ragatatta, és magához hozatta, mind utálatos incestuosus, mivel *az említett és töle titkon elhozott asszony ember atyafival, hugával tisztátalanul élt* és vele fertelmeskedett, mind pedig adulter, mivel más asszony emberekkel is égtelenül paráználkodott“.

Textul acesta unguresc, în cuvintele subliniate, este greșit tradus în textul românesc reproduș de dl. M. din manuscrisul lui Clain. Această traducere românească greșită zice: „Se dovedește, cum că Sava Brancovici, până acum Vlădica Românilor, ca un răpitor de obște muieră altui creștin de aproape al său, în haine bărbătești îmbrăcată au făcut să se răpiască, și la sine să se aducă și cum că urât, *cu mai înainte pomenita femeie șie rudă și soră* în spurcată curvie au trăit și cum că este preacurvar, că și cu ale altora muieri au preacurvit“.

Cine pricepe ungurește știe, că cuvintele: „*az említett és töle titkon elhozott asszony ember atyafival, hugával*“, nu se pot traduce almintrea, decât așa: „*cu rudenia, adecă cu sora mai mică a femeii mai înainte pomenite, ce a adus-o la sine pe ascuns*“, iar nu: „*cu mai înainte pomenita femeie șie rudă și soră*“.

Așadar săborul a constatat, că Sava a păcătuit cu rudenia sa Catarina Temesvári, și cu sora mai mică a acesteia, și cu alte muieri măritate.

Nicăiri deci nu se zice în sentință, că Sava a păcătuit cu

soru-sa, și prin urmare dl. M. dovedește, că nu știe examina, sau nu pricepe nici actele, cari le are a mână, căci altcum nu exclamă: „Se poate închipul și presupune o faptă atât de bestială despre un preot creștin? Născocirea diabolică a crimei imputate mitropolitului Sava se vede limpede, căci nu aveă el nevoie să aducă pe soru-sa la sine pe furiș, îmbrăcată în haine bărbătești, de vreme ce canoanele bisericei nu opresc episcopului a țineă muieră împreună locuitoare pe mamă, soră, sau mătușe“ (pag. 104).

Traducerea fidelă, ce am dat-o noi, a sentinței ungurești aruncă lumină și asupra decretului lui Apafy din 28 Decemvrie 1680, în care se zice despre Sava: „*semet ipsum horrendo incestus vitio, cum adultera fratris sui germani concubina, sorore videlicet consanguinea sua*“. Aceste cuvinte traduse românește ar aveă acest cuprins neînțeles: „cu păcatul înfricoșat al incestului, cu țiitoare adulteră a fratelui său, adecă cu *soră rudenie sa*“. Este deci evident, că textul adevărat latinesc al decretului nu poate fi așa, pe cum îl tipărește Cipariu (Archiv, p. 632), ci dacă îl asemănăm cu textul sentinței ungurești, trebuie să cuprindă următoarele: „*semet ipsum horrendo incestus vitio, cum adultera fratris sui germani concubina, sorore videlicet consanguinea sua*“, sau pe românește: „cu păcatul înfricoșat al incestului, cu țiitoare adulteră a fratelui său, adecă cu *sora rudeniei sale*“. Va să zică cuvintele *consanguinea sua* din decretul lui Apafy s'au tipărit din greșală la Cipariu, nu în genitiv, ci în ablativ.

Din sentința latinescă și ungurească a săborului știm adecă, că Sava a avut o rudenie, pe Caterina Temesvári, cu care a trăit în fărădelegi. Tot din aceeași sentință știm, că rudenia lui Sava cu numele Caterina a avut o soră mai mică, cu care Sava asemenea a păcătuit. Din decretul lui Apafy cetit corect iese acum la lumină, că sora mai mică a Caterinei Temesvári era țiitoare lui George Brancovici, fratele lui Sava, și că acești doi frați au trăit în fărădelegi cu doue femei surori între sine, și înrudite cu ei, și că Sava a păcătuit cu amândouă femeile.

Nu este deci nici o contradicere între sentința săborului și între decretul lui Apafy, cum crede dl. M. (pag. 104—105). Aceste două acte nu se contrazic, ci se întregesc și se explică împrumutat.

Cronicarii contimporani încă știau de acușele ridicate în contra lui Sava. Sasul Andreas Gunesch ne spune: „Cum enim in suspicionem fornicationis apud magnates venisset, et quod concubinas foveret... primum incarceratus, post modum plagis enormibus tractatus est“ (G. Bogdan-Duică, în Liga Română 1897, pag. 42; la Mangra, pag. 113). Cserei Mihály în cronica sa încă spune, că Sava a fost părât, „că-și ține curvă la casa sa, pe o muieră“ (Românește la Șincai, Chr. a. 1680, p. 205; ungurește la Cipariu, Acte și Fragmente, p. 270).

Mai departe a fost părât Sava, că „a lăsat mănăstirea Bălgradului a se pustii, a se strică și a se surpă, și a părăsit negrijită tipografia limbei românești, și alte bunuri și venituri a mai sus zisei mănăstiri, sau negrijindu-le, sau risipindu-le, le-a prăpădit“. Asupra acestui punct de acușă, săborul nu s'a pronunțat, ci a lăsat afacerea aceasta în competența magistratului civil, căci în sentință se zice, că Sava „să se dea în mâna magistratului din afară a măriei sale Craiului nostru, ... însă așa, ca făcându-se acestea să fie dator a da samă de averile mănăstirii Bălgradului“.

Pentru faptele sale nemorale, Sava a fost osândit cu toate voturile celor 101 bărbați de față în sinod, „să se lapede și din diregătorie episcopescă, și din cea păstornicească, și să se iă dela el cărgea episcopescă, și mitra, podoabele diregătoriei sale, de vreme ce nici legea lui Dumnezeu, nici mintea, nici care tocmai se unește cu legea lui Dumnezeu, canonul 80 și 81 a pravoslavniciei bisericei Ardealului, ba încă nici a legii românești canonul 75, nici rândul, nici cuviința diregătoriei acesteia nu suferă, ca un bărbat, carele trăiește în niște păcate așa urâte, și altora cunoscute, *să poată fi păstor*, și cu mult mai puțin mare *vlădică a societății păstornicești* (egész papi társaság), însă nu numai să se lapede din treapta vlădicească (deponáltassék), ci și ca persoană infamis să se dea în mâna magistratului din afară“.

Astfel Sava a fost degradat sau redus la starea mirenească,

și prin urmare lipsit de toate privilegiile, ori favorurile, ce le dădea legea preoților în funcțiune, și ca degradat, avea să fie tractat din partea magistratului, întocmai cum se tractează mirenii, cari săvârșesc fapte, ca cele imputate lui Sava. În acest punct nu se făcea deosebire între Ungur și Român, calvin și greco-oriental.

Săborul de pe timpul lui Apafy a osândit pe Sava tocmai așa, pe cum săborul de pe timpul lui George Rákoczy a osândit pe mitropolitul Orest, care săvârșise aceleași fărădelegi, ca și urmașul său Sava.

Despre Orest ne spune George Rákoczy în decretul de dta 10 Octomvrie 1643, că „cu votul și consensul unanim al preoților a fost judecat, să fie înlăturat din oficiul său vlădicească, și ca să nu se murdărească și preoțimea cu oare care pată, atingându-se de el, a fost judecat mai departe, să fie dat și extradat magistratului civil spre a-l pedepsi cum se cuvine“ (Cipariu, Archiv, pag. 628—629), iar cronicarul G. Haner mărturisește, că „Orest a fost supus judecății, și dovedindu-se vinovat înaintea Sinodului, la ordinul principelui a fost bătut cu vergi (virgis caesus est), și a fost izgonit din Alba-Iulia și la urmă și din Ardeal“ (Idem, Ibidem, pag. 629 n. a.; Vezi și „Ierarchia Românilor“, pag. 244—245).

Tocmai așa a fost bătut cu vergi și Sava. Dl. M. întreabă, „de unde știe Dr. Bunca, că Sava a fost bătut cu vergi, căci nu produce nici un document pentru întărirea afirmațiunii sale, iar în sentință nu s'a pronunțat asupra lui bătaia cu vergi, și nici în decretul de destituire nu se amintește astfel de pedeapsă?“

Că Sava a fost bătut cu vergi, o știm dela scriitorii contimporani, și anume: dela Andreas Gunesch, care, precum am văzut mai sus, spune apriat, că Sava „*primum incarceratus, post modum plagis enormibus tractatus est*“. O știm dela Cserei, asemenea contimporan, care zice, că „*l'au scos dela închisoare și numai în cămașe și ismene atâta l'au corbăcit până ce s'au rupt și căsut cămașa, ismenele și carnea de pe dânsul*“ (La Sincai, Chr. a. 1680, pag. 205—206). Și măcar că Cserei în celealalte spuse ale sale, precum vom vedea mai târziu, trebuie primit ca mărturie suspectă, totuși în punctul acesta trebuie crezut din motivul, că mărturisirea lui este adevărată prin celalalt cronicariu contimporan, Andreas Gunesch; pentru că pe lângă adevărul aserțiunii lui militează cazul analog al lui Orest; pentru că după legile țării, cum vom vedea îndată, magistratul civil avea să-l bată pe Sava; pentru că toți scriitorii, chiar și mincinosul George Brancovici, mărturisesc, că Sava a pățimit „*închisoare și munci*“ (la Mangra pag. 113), și pentru că însuși dl. M. (pag. 108 și 115), în contradicție cu imputarea ce mi-o face fără temei, recunoaște, că Sava a fost bătut, numai cât dsa, în contra cuprinsului sentinței, crede, că Sava a pățimit pentru statornicia sa în credință, care statornicie nu este adevărată cu nici un document, ci este, ca nenumărate altele, o scornitură a lui George Brancovici. În sentința sa, Săborul pentru aceea nu a osândit pe Sava la închisoare și bătaie, pentru că aceasta nu se ținea de competența sa, fiind el chemat a aplica numai pedeapsa canonică a depunerii sau degradării, pe când judecarea la închisoare și bătaie se ținea de competența magistratului civil, căruia însuși săborul l-a extradat pe Sava, după ce l-a degradat.

Față de un om despoiat de demnitatea sa preoțească și vlădicească, de un om depus sau degradat, și astfel redus la statul laical, nu se putea aplica altă pedeapsă, decât cea comună și rânduită în legi pentru toți oamenii, cari ar fi curvit, sau preacurvit. Legile țării prescriau însă următoarea pedeapsă pentru păcatele indicate: „*Adulterorum poena est mors*“ (Ios. Car. Eder, Breviarum Juris Transsilvanici, Cibinii 1800, p. 94). De aceea Apafy în 30 Septemvrie 1680 scriea rezidentului său dela Poartă despre Sava: „*După faptele lui cele rele, ar fi vrednic nu o singură dată de moarte. Pași lua și hotărârea soborului* (din Iulie), *ca dovadă*“ (Török—Magy. Állam Okm., VI. pag. 101; la Iorga, Sate și preoți, p. 343). Cu toate acestea magistratul civil a aplicat o pedeapsă mai blândă, prescrisă pentru curvari, care pedeapsă în legile codificate și singur hotărâtoare și normative pentru judecătorii civili, este bătaia cu vergi: „*A Nős parázna ssemélyek halállal büntettségnek, a nőtelenek pediglen, ne birsággal, hanem veszszóvel büntettségnek*“ (Approb. III, 47. 21), adică persoanele necăsătorite, nu cu amendă, ci cu vergi să se pedepsească.

Dl. M., nepricepând, că un preot degradat, și dat pe mâinile magistratului civil, din partea acestui magistrat nu mai

putea fi judecat ca preot, căci ca preot fusese judecat de săbor, ci numai ca mirean, și numai după legile civile, nu admite, că legea citată s'ar fi putut aplica și la Sava, și apoi se apucă și schimonosește textul legii din 1619, publicat în traducere de dl. I. M. Moldovan în Archivul lui Cipariu (p. 396), unde se zice: „Deși și mai de multe ori s'a dictat pedeapsă asupra oamenilor cufundați în păcate scandaloase, tot se aude, că aceia pe multe locuri nu se pedepsesc, sau cel puțin nu după legile țării și ale lui Dumnezeu, *ci numai se trag în bani, și apoi se lasă liberi*. Pentru aceea se decide de nou, ca cei ce sunt de aceștia, precum: ucizătorii, *preacurvarii*, cei ce injură numele lui Dumnezeu, furii, fermecătorii, și alții de aceștia, fără nici o căutare la față să fie pedepsiți după blăstămăția lor; și oficialii sub pierderea deregătoriei *să nu pedepsească pe de aceștia în bani. Persoanele necăsătorite încă întâiu să se vergeleze, apoi să se roage de iertare de biserică*; iară dacă se vor lua, să nu se vergeleze, ci numai să se roage de iertare de eclesie“.

Din textul acestei legi este evident, că legiuitorul aci n'a voit să zică alta, decât aceea, că persoanele necăsătorite, cari au curvit, să nu fie pedepsite cu amende și apoi să fie lăsate libere, ci mai întâiu să fie bătute cu vergi și numai după aceea să fie primite în biserică, sau cu alte cuvinte, și aci se zice aceea, ce prescriu Approbatele în locul citat, și aceea ce explică și Eder (l. c.) cu cuvintele: „*Liberæ vero personæ fornicationis compertæ.... virgis caedantur, et deinde reconcilientur Ecclesie*“. Dl. M. însă legea publicată în Archivul lui Cipariu o reproduce așa: „*persoanele necăsătorite încă, (sic!) întâiu să se vergeleze, apoi să se roage de iertare de biserică*“, adică pune coma după „*persoanele necăsătorite încă*“, ca să dea legii înțelesul, ce nu-l are, că adică aci ar fi vorba de persoane, cari încă nu s'au căsătorit, dar au să se căsătorească, și acestea întâiu să se vergeleze, apoi să se roage de iertare, pe când înțelesul în legătură cu cele precedente este, *că persoanele necăsătorite să nu fie pedepsite cu amende, nici să nu fie lăsate libere, ci întâiu să se vergeleze*, tocmai precum prescriu și Approbatele.

Deci înzădar falsifică dl. M. textul legii, căci este evident, că Sava ca persoană necăsătorită, degradată din demnitatea sa vlădicească și păstorească și dată pe mâna magistratului civil, nu putea scăpa cu o amendă, ci avea să fie bătut cu vergi pentru păcatele sale, pe cum a fost bătut și Orest.

Că Sava n'a putut pătimi pentru credință, se vede apoi din împrejurarea, că pentru credința sa nimenea nu putea fi bătut. Nici în timpul celei mai cumplite prigoni, adică în 1566, când s'a adus legea din Turda în contra catolicilor, și cea din Sibiu în contra greco-orientalilor, nu s'a hotărât, ca greco-orientalii, dacă nu s'ar face protestanți, să fie bătuți cu vergi, ci s'a hotărât, că ori ce preot, ori episcop român este dator să dispute cu episcopul român calvinesc George de Sângeorz, și cari nu ar primi doctrinele calvinilor *să fie scoși din țară*. Toți Românii greco-orientali să atârne numai de episcopul calvinesc George și de preoții lui, și cine i-ar turbură pe acești preoți, să fie pedepsit asemenea celor ce ar săvârși crima infidelității (Vezi Hurmuzaki, Doc. II, 5. p. 602, și Erd. orsz. gyül. emlékek, II, 302—3, 326—7). Pe atunci era episcop al bisericii românești orientale, în Geoagiu, arhierul Sava¹⁾, care nevoind să primească protestantismul, a fost scos din țară și averea lui a fost dăruită episcopului român calvinesc Pavel Tordasi (Vezi „Ierarchia Românilor“, p. 303, și Iorga, Mitropolia Ardealului, în l. c. p. 22 și 26).

(Va urmă).

¹⁾ Când am scris „Vechile Episcopii“ nu era cunoscută existența acestui episcop.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Nă-
sătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Dracul în școală,

Povestire populară, după Bolanden tradusă de
Augustin Paul.

(Continuare).

29

„Dacă cineva vrea să ne octoieze asemenea dogme neprobate și neprobabile, ca basă științifică a pedagogiei, — trebuie să protestăm!”

„Protestăm!” strigă mulțimea.

„Găsesc natural, că preoțimea caută să supravegheze nu numai instrucția în obiectul religiei, ci să controleze și instrucția în celelalte obiecte, — dar prin spiritul teologic se produce în sufletul copilului un abis”, continuă Dittes. „Metoda teologiei este *autoritatea*, aceea a pedagogiei este *evoluția*. O împăcare este imposibilă, aceasta s'ar putea realiza numai dacă preoțimea și-ar reveni în fire și s'ar întoarce iarăși la adevărata ei problemă. Dacă aceasta nu se va întâmpla, atunci nu găsim alt mijloc, decât escluderea absolută a religiei din școală.”

„Bravo! Foarte bine!” strigară mai multe voci.

„Încă și acum, toți funcționarii, începând de la miniștri, sunt slugile popilor. Noi însă nu putem încheia pace cu biserica. Trebuie numai decât să liberăm școala de ori-ce influență bisericască.”

„De acord! Bravissimo!” strigau ascultătorii exaltați.

„Prin urmare, domnilor,” continuă oratorul, „nu poate să existe pace între biserică și școală, — din care cauză, trebuie să le separăm cu desăvârșire! Să lăsăm altora biserica. Noi avem în vedere o instituție pământască, o instituție lumească. Cu popii nu putem merge mână în mână. Învățătorul predă începuturile științei moderne, — preotul învață scolastica medievală. Învățătorul învață lupta pentru existență, — preotul învață gustarea bucuriilor cerești. O prăpastie nelămurabilă zace între aceste două cariere educatoare ale omenirii. Noi nu putem da îndărăt; noi trebuie să învățăm știința, după cum ni-o prezintă cultura.”

„Popii” — continuă Dittes — „fac totul mânați de un spirit mercantil. Dacă acești oameni ar veni de-asupra, poporul ar trebui să devină o canalie. Noi am fi foarte veseli, dacă legiunea aceasta de retrograzi ar emigra și și-ar alege un alt teren de exploatare d. e. țara Zulukafriilor!”

Enthusiasmul era la culme. Publicul aplauda frenetic și-și avânta în aer pălăriile și bastoanele.

„Învățătorimea nu face multora nici o impresie, — de ce? Fiindcă n'are demnitari. Da, esclamă Dittes ironic, dacă ar avea bărbați cum e d. e. vre-un general sau episcop, atunci ar fi lucrurile altfel.” Acum se prefăcuse zimbetul ironic al trăsăturilor sale într-o serioasă severă și cu accentuare puternică esclamă el: „O de am avea și noi bărbați, cari să închidă bine porțile școlii și să oprească de acolo pe tâlhari! Noi nu suntem un popor venal de mercenari, cari să ne adunăm în cete, îndată ce auzim tobele alianței negre.”

Ultimele cuvinte le-a pronunțat înându-și o atitudine mândră, apoi se închină și părăsi tribuna.

Exaltarea pățimășă, ce a cuprins auditoriul după discursul lui Dittes, era de nedescris. Toate fețele erau înroșite, ochii tuturor scânteiau, toate gurile jubilau în strigăte de bucurie. Unii se svârcoleau ca eșiți din minți, aprobările și avântările de pălării nu le erau suficiente, ei băteau acum și din picioare. Alții scuturau într-o mână pălăria sau chiptul, iar în cealaltă bastonul sau umbrela.

Un astfel de efect extraordinar avu discursul, care cu un calcul înțelept era acomodat modului de cugetare al auditorilor. Dittes lingușia grandomania, măgulia falșul progres, lauda știința și batjocoria credința religioasă. El predica liberarea totală a școlii de sub influența preoțimei, înalță pe învățător la o poziție independentă și-l proclamă ca pe întemeietorul adevăratei culturi și științe față cu fantasiile religiei. Asupra unui bărbat cu adevărată știință, discursul n'ar fi putut avea alt efect, decât provocarea unui suris compătimitor, căci o singură frasă nu putea susține analiza științifică și logică. Dar adunarea lingușită nu avea pentru el, decât recunoștință și aplauze însuflețite.

În sfârșit se liniști gălăgia. Pe tribună apără un bărbat îmbrăcat cu eleganță și cu o frisură ireproșabilă, a cărui fisionomie expresivă promitea ceva extraordinar.

„Domnilor” începă el cu voce sonoră. „Înainte de toate afirm că nu există putere pe pământ, care ne-ar putea sili pe noi, învățătorii poporului, să lucrăm în școală într'un anumit spirit, care nu este propriul nostru spirit.”

Oratorul a nimerit tonul. El a proclamat pe învățătorii de putere suverană și autoritate supremă, cărora nici o putere pământască n'are să le impună nimica. Din cauza aceasta, vorbele lui au fost primite cu tunete de aplauze.

„Și care spirit este spiritul nostru?” continuă el. „El a eșit din rezultatele științei ca o determinare de sine, liberă și intangibilă — liberă de ori-ce superstiție a credinței, — acesta este spiritul, care privește cu dispreț la influența bestială a creștinismului.”

„Ce ordinar!” strigă Toni, amestecând debila sa voce în salvele de aplauze.

„Spiritul nostru”, asigură elegantul „este acel spirit civilizat, cuviincios, care doarește să fie șterse din rugăciunea „Bucură-te Marie” cuvintele: „Binecuvântat este rodul pântecelui tău.”

Această declarație, pe care ori-ce creștin o consideră ca o batjocorire a credinței religioase, provoacă aplauze nesfârșite și mare ilaritate.

„Spiritul nostru” continuă oratorul, „care actualmente dominează lumea, adevăratul spiritul științei și a culturai vrednice de om — nu este spiritul acelei cete întunecoase, care nizește a alungă lumina din școală și a intronisa acolo întunerecul. Încercare zădarnică din partea acelor obscuranțiști! Marile descoperiri și invențiuni și avântul, ce l-au luat științele naturale ca niște valuri

puternice, au sguduit temelii bisericeii. Însăpăimântătorul dinte al noului timp, al timpului cugetării, nu mai are ce roade din ultimele sale resturi, decât poate câte-va secole. Autoritatea bisericiceii s'a înfrânt. De acum frica de vecinica condamnare și speranța fericirii eterne nu mai poate forma pârghia unei morale sănătoase. Poporul nostru are nevoie de o hrană puternică și aceasta i-o oferă materialismul. La toate popoarele civilizate majoritatea se manifestă prin lăpădarea dogmelor religioase, — va se zică... prin necredință.”

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Revista politică și literară”. Anul I. Nr. 4. cu următorul sumar: Aurel Ciato, Politica reală la noi. — M. Străjanu, Egoismul. (Fragment dintr'un tratat asupra filosofiei lui A. Schopenhauer) — Mihail Sadoveanu, Balta liniștei — Alex. Lăpădatu. Un memoriu a lui Damaschin Bojinca, cu privire la starea și reorganizarea învățământului public în Moldova, la 1846. — Ilie Marin, Un pseudonim. — Ion Agârbiceanu, Bologoale. — A. Ciato, Cântec Haiducesc. — Dr. Vasile Meruțiu, Ce știm despre originea pământului. — Luca Rusu și Al., Cronica literară. — Sever Dan, Emigrați! (La articolul Dlui Dr. Aug. Bunea). — Dafin, Toamna (Poezie). — Aforisme. — Revista politică și literară.

Editor: Iunio Br. Hodosiu. Prim-redactor: Aurel Ciato. Să poate procura cu prețul de 10 cor. la an; 5 cor. 1/2 an. Pentru România și străinătate 12 lei; 6 lei 1/2 an. Abonamentele să se trimită la adresa: Aurel Ciato, Blaj (Balázsfalva) Ungaria.

„Junimea Literară”. Anul III. Nrul 12 cu următorul sumar: Sonet, Leandru. — A ajunge (specimen din „Dicționarul limbii române”), Dr. S. Pușcariu. — Zbuciumare, V. Loichiță. — Basmul meu, Ana Conta-Kernbach. — Dr. I. G. Sbierea, Lazar Vicol. — O, du-mă sus, V. Loichiță. — O zi însemnată la Iași, G. Rotariu-Rotică. — Dări de samă, Victor Morariu. — Notițe bibliografice, N-r.

A apărut

LITURGICA

Volumul II. al Teologiei pastorale, de
Dr. Izidor Marcu, canonic.

Această carte de mult așteptată, și a cărei lipsă s'a simțit foarte tare, e singură de felul acesta în literatura noastră bisericască. — În ea să tractează riturile împreunate cu celebrarea s. Liturgiei și administrarea ss. Sacramente pe bază istorică, așa după cum să află espuse în ss. Părinți și în Liturgia veche; — să arată administrarea de acum, precum și însămnătatea simbolică și etică a riturilor sacre. — E scrisă într'un stil precis și clar.

Această carte e indispensabilă pentru preoți. Are 592 pag. pe f. 8°.

Să află de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fil. porto.** Pentru România **6 lei.**

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

A apărut!

„CALENDARIUL UNIREI” pe 1907.

Prețul 50 fil. + 10 fil. porto.

A apărut!

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

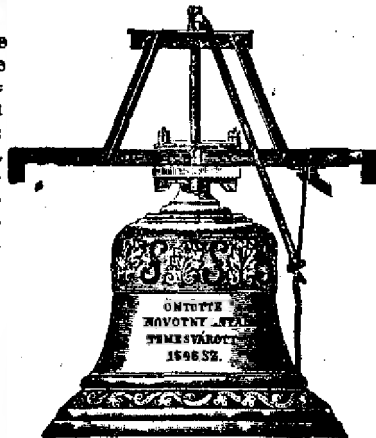
(8) 81-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre ale întoarcerii cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 81-52

Intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

A APĂRUT:

„Mântuește-ți sufletul“

Predici pentru mistuni.

Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ca instrucție religioasă, cât și ca predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 fil.

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain“, și dela Librăria Seminarială.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

! Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuințarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru ori care econom a întrebuințarea acest prav de îngrășare, căci prin acesta să urcă valoarea — adică prețul viteilor, porcilor și a cailor. — Prețul este 60 fileri.

Moartea cloșanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. — Prețul 60 fileri.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. — Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mănăcărimea păduchilor, prin care mănăcărime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i, astfel făcut în loc de a li-se ridică prețul, chiar pierd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuințeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fileri.

Extracte pentru prepararea rumului și a diferitelor likeruri. Cine voiește a-și prepară rum și likeruri foarte bune și ieftine, să întrebuințeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fileri.

Thea foarte ieftină și bună, 1 pachet 20 fileri, iar 1 kilogram 8 coroane.

Syrup de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 klgr. 1 cor. 20 fil.

Contra bătăturilor — ochi de găină la picioare — mijloc excelent și sigur. — Prețul 70 fileri.

Contra mânilor și a picioarelor înghețate. Prețul 80 fileri.

CORNEL DEMETER, apotecar
(86) 1-5 Szászváros, Piața școalei 41,